سرِي گُرُو گِرنٿ صاحبَ
جي
سِکيا جو سارُ

سرِي گُرُو گرنٿ صاحب
جي
سِکيا جوسارُ

جـ-ي- جـي- کَرمُ
(بَندو)

پنجابي يُونيوُرسٽي، پٽيالا.

Guru Nanak Quincentenary Celebration Series

SRI GURU GRANTH SAHIB JI SIKHIA-JO-SAAR (IN SINDHI)

by
J. J. Karam, 42/6, Patel Nagar (East) New Delhi, 8
(Telephone No. 581302)

Can be had from
PUBLICATION BUREAU
PUNJABI UNIVERSITY, PATIALA

1990
Second Edition : 1100 Copies
Price : 110-00

Published by Sardar Tirath Singh LL.M., Registrar, Punjabi University, Patiala and printed at Ram Printograph, New Delhi.

پنوتريءَ جي فهرست

پاڱو پهريون: من جي اوٽ

باب پهريون: دک ۽ روڳ ١-١١

(١) دک
(٢) روڳي ۽ اروڳي — ١-١١

باب ٻيو: پنج وڪار ١٢-٦٧

(١) گرهستيءَ جو ڪنڊ سان موهه
(٢) پاڪيزه ۽ ڪوڙا ڪرم ڪانڊ
(٣) جوڙ لو جڳياسو — ١٢-٢٩
(٤) ڪام ۽ ڪاماتوڙن — ٣٠-٣٥
(٥) مايا ۽ موهه
(٦) لوڀ ۽ لالچ — ٣٦-٤٦
(٧) ڪروڌ، وير ۽ ورود
(٨) ڪوڙو يا مدو ڳالهائڻ — ٤٧-٥٣
(٩) آهنڪار، هئومي ۽ "مان مان" — ٥٤-٦١
(١٠) پنج وڪار — ٦٢-٦٧

باب ٽيون: باقي ٻيا به وڪار ٦٨-١١٣

(١) دٻيس پاڙ ۽ ٻيائي — ٦٨-٧٢
(٢) ڪوڙو واپار، ڏکو ۽ واس
(٣) چترائي ۽ سياڻپ
(٤) ڪوڙ ڪپت
(٥) پاپ، ڪڪرم، لوم ۽ بندن — ٧٣-٩١
(٦) اِلدوين جا وس ۽ سواد — ٩٢-١٠٠
(٧) ڪسنگ — ١٠١-١٠٤
(٨) ننڊا ۽ لتيجو — ١٠٥-١١٣

باب چوٿون: منمک، ساڪت، مؤرک، نگرو يا بيمک ١١٤-١٤٨

(١) منمک
(٢) ڏهاڳڻ
(٣) "أنمه گيا پچهاءِ" — ١١٤-١٣١
(٤) پاپي گنهگارن جو ڇه نستارو
(٥) نيچ ۽ ڪريل
(٦) اوچ، اتم، اڻمول
(٧) ڏرم ۽ ذاتيه پاسه — ١٣٢-١٤٨

باب پنجون: من دشمن آهي ته دوست به آهي — ١٤٩-٢٢٩

(١) ديهي ۽ آتما
(٢) من جي مستي
(٣) ڪمت ۽ من جي مَل — ١٤٩-١٧٠
(٤) ٽي گڻ ۽ چوٿون پد — ١٧١-١٨٠
(٥) ڪرن ڪراوڻهار ڪرتار آهي
(٦) انسان ايشور جي پتلي آهي — ١٨١-١٩١
(٧) ڪرمن جو ليکو ۽ للاٽ جو ليک
(٨) نياءُ ڪاري ڌارائڻ — ١٩٢-٢٠٦
(٩) سُمت ۽ مَل مٽائڻ
(١٠) من مارڻ ۽ جيوت مرڻ — ٢٠٧-٢١٨
(١١) پنهنجو پاڻ پڇاڻ
(١٢) اڙلدهه ۽ سوجهرو — ٢١٩-٢٢٩

باب ڇهون: من سان ريجهڻ ۽ هارڻ ۳۰۴-۲۳۰

(۱) مانس جنم دُرلڀ ۲۳۸-۲۳۰
(۲) سنسار سُپنو آهي
(۳) سنساري سنبنڌ ناسونت آهن ۲۵۲-۲۳۹

(۴) انسان ڪڏهن پريءِ ۾ ته ڪڏهن پاڪر ۾
(۵) ڪيئن ڪامنائُن ڪاڻو لي وڃڻو؟ ۲۶۵-۲۵۳

(۶) رزق رازق ڏني لو
(۷) مالڪ جي نيڪ اڃاڻي آهي
(۸) چنتا ڇاجي؟
(۹) چنتا دُور ۽ اچنت ۲۸۰-۲۶۶

(۱۰) من کي موڙو
(۱۱) ڪچ سمجھ ۽ سچ ۳۰۴-۲۸۱

باب ستون: سچ جي پرک ۴۰۳-۳۰۵

(۱) ڪڄ ۽ اوڪڄ
(۲) شُڀ لڇڻ
(۳) شُڀ ڪرڻي ۳۴۶-۳۰۵

(۴) سچو واپار، وکر ۽ راس
(۵) سچا جپ، تپ ۽ پوڄائون
(۶) سچو جگياسو ۳۷۰-۳۴۷

(۷) سُک ڪيئن ۽ ڪٿان ملندو؟ ۳۸۴-۳۷۱
(۸) ڪرم، گيان ۽ ڀڳتي ۳۹۵-۳۸۵
(۹) سچو سچ ۴۰۳-۳۹۶

باب اٺون: سادڻ ۽ سچهڻون ڪرڻ ۴۱۶-۴۰۴

(۱) پچتاءُ ۽ پراشچت
(۲) تُون ڇا ۽ مان ڇا؟ ۴۱۶-۴۰۴

ڀاڱو پيو: من جي موٽ

باب پهريون: پرماتما ۽ پرڪرتي ۴۹۸-۴۱۷

(۱) اي انت پادشاهه
(۲) اهڙو اڪٿ ۽ الک آهي
(۳) ڪير ڪٿ ڪري سگهندا؟ ۴۲۷-۴۱۷

(۴) پرماتما ڪيئن ۽ ڪڏهن پيدا ٿيو؟
(۵) پرڪرتيءَ جي پيدائش ۴۴۴-۴۲۸

(۶) سرب وياپڪ سوامي
(۷) سڀ ۾ تنهنجي جوت
(۸) پرماتما حاضران حضُور ۽ وڃهڙو آهي
(۹) پرماتما پرڪرتيءَ کان نرليپ ۴۶۴-۴۴۵

(۱۰) نرگڻ ۽ سرگڻ سائين ۴۷۴-۴۶۵
(۱۱) مالڪ جي مهما
(۱۲) واهه تنهنجي قدرت ۴۹۸-۴۷۵

باب ٻيو: پاڻ ۽ پِرُ ۵۶۱-۴۹۹

(۱) سائينءَ ۾ صدق
(۲) پرانءَ سان پريت
(۳) مالڪ جي مهر ۵۳۱-۴۹۹

(٤) حاڪم جي حڪم هيٺ ساري سرشٽي آهي
(٥) ڀڳوان جو ڀاڻو
(٦) حڪم مڃڻ يا سمجهڻ جو ڦل
(٧) ڀاڻي مڃڻ مان فائدا. — ٥٥٥-٥٣٨

(٨) ڀڳوان جو ڀؤ
(٩) ڀؤ هڻڻ ڪري فائدا
(١٠) ڀؤ نہ ڪرڻ مان نقصان
(١١) نرڀئہ ڪير ٿيو؟ — ٥٦٨-٥٥٦

باب ٽيون: ستگُور سُونهون ٦٢٨-٥٦٩

(١) ستگور جي ضرورت
(٢) ستگور جي مهما
(٣) ستگور جي سڃاڻپ — ٥٨٧-٥٦٩

(٤) ستگور ۾ صدق
(٥) ستگور لاءِ سڪ
(٦) ستگور جي ملڻ مان ڦل — ٦١٤-٥٨٨

(٧) ستگور اڳيان آراڌنائُون
(٨) ستگور جي ڪرپا — ٦٢٨-٦١٥

باب چوٿون: سنت مهاتمائُون ٦٦٦-٦٢٩

(١) سنتن تي ڪرتار جي ڪرپا
(٢) سنتن جي مهما — ٦٤٦-٦٢٩

(٣) سنتن جي سنگ لاءِ سڪ
(٤) ساڌ سنگت
(٥) سنتن جي سنگ مان لاڀ — ٦٦٦-٦٤٧

باب پنجون: رام رام، ستنام ٧٧٥-٦٦٧

(١) نام ڪرتار جي ڪرپا ۽ گوروءَ دئارا پراپت ٿي سگهي ٿو
(٢) نام جي مهما
(٣) چار جُگ — ٦٩٠-٦٦٧

(٤) نام ۾ صدق
(٥) نام جي سڪ — ٧٠٦-٦٩١

(٦) نام جو جپڻ، مڃڻ ۽ ڳائڻ
(٧) نام جو ٻڌڻ ۽ ٻڌائڻ
(٨) پڙهڻ، لکڻ ۽ جپڻ
(٩) اوجاڳو ۽ اَمرت ويلو — ٧٢٨-٧٠٧

(١٠) ستگور جو شبد ۽ گورمت
(١١) اَنهد شبد يا ڌُني — ٧٤٩-٧٢٩

(١٢) پرماتما کي نہ وسار
(١٣) وساريو نہ وڃين!
(١٤) نام نہ ملڻ جو نتيجو
(١٥) نام جو ڦل — ٧٧٥-٧٥٠

باب ڇهون: سچو شيوڪ ٨٤٨-٧٧٦

(١) شيوڪ تي ڪرتار جي ڪرپا
(٢) شيوڪ سان ستگور جو ساٿ
(٣) شيوڪ جي مهما — ٧٩٩-٧٧٦

(٤) شيوا
(٥) شيوا جو ڦل
(٦) شيوا نہ ڪرڻ جو نتيجو — ٨١٥-٨٠٠

(٧) پرارٿنائُون
(٨) سرناگتي — ٨٤٨-٨١٦

باب سٺون: من جي موٽ ٩٢٧-٨٤٩

(١) لوموهي
(٢) لهنو
(٣) وڻار دؤر
(۴) سر درهتي
(٥) اندوڻ لي ڦبڇو
(٦) "آس بہ نراس"
٧٩٢-٨٤٩

(٧) "ڪرهيت بہ اداس"
(٨) بدن ڦنا
(٩) مانش جمر سڦل
(١٠) من جي موٽ
(١١) ڳورمڪ
٩٢٧-٨٤٩

باب اٺون: سُندر ڪٿا ١٠٠٢-٩٢٨

(١) سي برمالما لاء بولم
(٢) رنگ رلزو
(٣) سهاڳڻ
٩٥١-٩٢٨

(۴) ٻوجل ٻار لہ جمڻ مرڻ
ڪان چوڻڪارو
(٥) "درگهہ بندي جام"
٩٧٣-٩٥٢

(٦) مُڪتي
(٧) "جرلي جوسہ ملائي"
(٨) سُندر ڪٿا
١٠٠٢-٩٧٤

سرڳواسڻ شريمتي گنگا ديوي آسُوڏومل ڪرمچنداڻي

(١٨٧٠ع - ١٩٣٦ع)

سک ۽ شرڌا سان،
مان هِن پستک جا ٻئي ڀاڱا،
ارپيان ٿو،
پنهنجيءَ پياريءَ ڌرمپتنيءَ
سونورنيءَ سيتان ديويءَ
کي، جا صبر ۽ حليمائيءَ
جي هدايتن سان،
منهنجي اُجڙ من کي
آباد ڪرڻ جي، هروقت
پئي ڪوشش ڪندي آهي.

A special feature of this book is that the Holy text has been re-arranged thought-wise, and the thoughts then arranged in a sort of sequence of the Seeker's spiritual progress, from one step to another. This is followed by separate commentaries, on a group of allied thoughts or steps. Such rearrangement and elucidation has no doubt involved extensive study and intensive research, which pattern has, to our knowledge, been fashioned out only for the first time, at least in the Sindhi language. I am sure, this volume will form a valuable addition to the rich treasure of "Gurbani", already available in the Sindhi language.

I trust that this book will commend itself to the Sindhi community in general, and in particular, to the very large number of those Sindhi brothers whose faith in and devotion to the teachings of Sikh Gurus, is no less firm and strong than that of the Sikh community itself. The book gives a bird's eye view of the important and well selected verses, on each lofty thought or ideal as enunciated in the Holy Granth, with elaborate explanations thereon. Depending upon the interest evinced by the Sindhi community, this book can go into further editions in future, and also pave way for the eventual publication of all the works of Shri J. J. Karam, on this subject, which he has been generous enough to hand over to the Punjabi University, free of charge.

Punjabi University,
Patiala,
December, 1, 1971

Kirpal Singh Narang
Vice - Chancellor

FOREWORD

It was in September 1967, that Shri J. J. Karam, then Deputy Secretary to the Government of India, Ministry of Information and Broadcasting, New Delhi, first brought to my notice, his works in Sindhi, on Sri Guru Granth Sahib. They comprised 25 Volumes of manuscript, covering about 10,000 sheets. While I am fully aware of the deep devotion of the Sindhi community to the Granth Sahib, and also of the vast literature already brought out in Sindhi on "Gurbani", I was very much impressed by the volume and contents of Shri Karam's works, accomplished after years of dedicated study and stupendous amount of the labour of love. Emotionally, I was keen to have them printed, but thought that the finances would prove to be a stumbling block. So I advised Shri Karam to produce a condensed version, reflecting say about 10% of his original works. I am happy that he accepted my advice and brought out a compendious version of Sri Guru Granth Sahib, in Sindhi (Arabic script), which has now been published by Sri Guru Granth Sahib Studies Department of the Punjabi University, Patiala.

The book comprises 1,002 pages, 632 of which contain copious excerpts from the text, covering in all, more than one-eighth of the Holy Granth. The text thus reproduced, not only indicates the context or the source of each verse, but it also gives simple meaning in Sindhi, of every difficult Punjabi word occurring in the text. The remaining 370 pages constitute the commendable commentary by Shri Karam, in which numerous thoughtful and thought-provoking points have been made out, for the readers' benefit.

The book is divided in two parts, each consisting of eight Chapters. The first part deals with the mind in ignorance rather "Divine discontent"; whereas the second part pertains to the mind that has attained "Sahj" or Divine Bliss. In conformity with the teachings of Granth Sahib, Shri Karam has explained in lucid and refreshing style, the inhibitions, hesitations and struggles of the restless mind, on its onward march of evolutionary process, from darkness to enlightenment, leading to the final stage of God-realisation.

مهاڳ جا ٻه اکر

مهاڳ ۾ ڇا لکان ۽ ڪٿان شروعات ڪريان؟ نه هيءَ پستڪ ڪڏهين شروع ٿيو، يا اُن جي رٿا ۽ وچار دل ۾ ڪڏهين داخل ٿي، يا اُن لاءِ آرزو ۽ اُمنگ ڪيئن اُٿي پيا؟ اِهن سوالن تي سوچ ڪندي، منهنجا وچار وڃي پيا، منڍ ۾ ڏاڏيءَ ڏانهن، سڳوري سرڳواسڻ گنگا ديوي، ديوان آسودومل ڪرمچنداڻيءَ جي ڌرمپتنيءَ ڏانهن، جنهن منهنجي گورواڻيءَ سان، ٻالپڻ ۾ ئي واقفيت ڪرائي ڇڏي. گنگا ديوي، شاهوڪاريءَ گهر ۾ پيدا ٿي ۽ شاهوڪاري گهر ۾ پرڻي. وڏگهراڻي هئي ۽ سُکن ۾ پلي هئي. پر قسمت ڪسي هيس. ۱۴ ورهين جي ڄمار ۾، ٻهراڻين وير ڪان پوءِ، ڏهاڳ لڳس. اڳين دنيا ڪنڌ ۾ ختم ٿي وئي. اُنهيءَ سمي جي سماجڪ اوڻاين سببان، پڻسو نه ٿيو ڪونه پيس، چاهي پيڪو چاهي ساهرو. اُهم هئي، معصوم هئي. سهڻي، سباجهي ۽ سلڇڻي هئي. صورت ۽ سيرت جي ڪمي ڪانه هيس، باقي ڪمي هيس قسمت ۾. سو ڏاڍا ڏک ڏاڪڙا ڏٺائين. سندس دک ۽ درد جي دلسوز ڪهاڻيءَ جو، هِن پستڪ سان ڪو سڌو واسطو ڪونه آهي، پر اِهو اَڻسڌو لاڳاپو ضرور آهي، ته جڏهين هُنجا سارا سهارا سڀ ٽُٽي ويا، تڏهين به هن همت نه هاري. ايشور جي اوٽ ورتي، هِن درنگي دنيا ۽ بيدرد زماني جو، اڪيلي سر سامهون ڪيائين. پڙهيل ڪانه هئي پر من جي سوجهي سالم هيس. ڪافي گورواڻي ياد هيس، جا نت نيم، وائي وڄ پڙهندي هئي. سِکيا جي سار تي سوچيندي هئي ۽ اڇا شڪتيءَ آهر عمل ڪندي هئي. اوکيءَ اَهنج ۾ ۽ خوف خطري ۾ به، سندس وشواس اَڏول، من مضبوط ۽ ارادو محڪم رهندو هوس. مذهبس اَٽڪ ڳڻ هئا. دل درياءَ هيس. گنگا مئيا جو روپ هئي. گهر ۾ جي هڪ روٽي هوندي هيس، ته اُنهيءَ جي به ونڊ ورهست ڪندي هئي. پاڙي جا ٻڪي ۽ پسون به ڳڻت ۾ آڻيندي هئي، پوءِ ڀلي کيس هڪ گرهه به نصيب نه ٿئي. اُٺين روزا رکندي هئي، شڪر منائيندي هئي. آخر ڀل سان آخر وڃي ڪنهن پد تي پهتي. اهڙي ٻي ڀاڳان ۽ ٻي نظر ورڻو پوڻ لاءِ ڇڏي وئي، ته من کي جاڳي ڪٽو ڪمائي، ته من سندس ٻاريل مشعال چمڪندي رهي.

مان اڃا ٻارهين ڪلاس ۾ مس هوس، ته موکي جپ صاحب ياد ڪرايائين. آهستي آهستي گورواڻيءَ کان وڌيڪ واقف ڪرايائين. مطالع ڪرائيندي، معنى به سمجهائيندي هئي. نديون نديون نصيحت ڀريون آکاڻيون ۽ ڀاڪا ٻڌائيندي هئي. پر منهنجو من لڳندو ٿي ڪين هو. سندس هدايت جي پوري جي ڪجي نه هئي، ته ٻالڪل ٻيدلي. پر هن جي اُورچائي اهڙي ته اَڪت هئي، جو نيمت چاهه جاڳيو، طالب ٿدار ٿيو ۽ وشواس وڌيو. سري

گروءَ گرنٿ صاحب جي پڙهڻ ۽ پرچڻ جو نه موقعو مليو. وڏي هوندي، ڪيئن ڪتاب ۽ ڌرمي شاستر پڙهيا هوندم، جن ۾ روحاني سکيائون سولي نموني ۾ سمجهايل آهن ۽ سنتن جي ساکين ۾ نه سليل آهن. انهن پڙهندي، دل ۽ دماغ کي راحت ايندي ائم ۽ من کي ڪجهه شانتي نه ملندي ائم. پر من جي جاڳرتا جي اڃم ٿي، يا چت جي سرلي جهڙي تورڙي گهٽي لڳيم ٿي، نه رڳو لڌهين، جڏهين گروءَ گرنٿ صاحب جو پاٺ ڪريان. سڀني مذهبن جي پستڪن جا نه ڪجهه ڪجهه ورق ورايا ائم ۽ اڃا ورايان پيو، پر جيئن سنسو ستائي، يم پلائي يا تڪليف تنگ ڪري، نه ٻوڙي وڃان گرنٿ صاحب جي گود ۾، جيئن ٻار وڃي ماءُ جي هنج ۾ لڪندو آهي. شايد انهيءَ جو سبب اهو آهي، نه منهنجي ٻُڌي، اهڙي روشن نه ٿي آهي ۽ چيتن ڌارا اهڙي سچيت نه ٿي آهي، جو پيچيدگا، باريڪ ۽ مختلف آلمڪ پد، ٻين ڌرمي شاستري ذريعي، پوريءَ طرح پروڙي سگهان. گرنٿ صاحب جي سکيا، اهڙي نه سولي ۽ سڌي سنواني آهي، جا من ۾ جلدي جارو ٿي جاڳائيم ۽ تن کي تسولي ڏئيم. سنسڪرت ۽ هنديءَ جي اڻواقفيت سبب نه، ٻين شاستري مان پورو لاڀ پرائي ڪونه سگهيو آهيان. ائين نه اڃا اڌ ٿي ٿي پئي، وڌو نوَ نئيون ٿوڪيان.

گذريل ۱۰-۱۵ سالن ۾، منهنجي جيون ۾ ڪي اهڙا واقعا ٿي گذريا آهن، جن ۾ سوالڪي گرنٿ صاحب ڏانهن وڌيڪ مائل ڪيو آهي. جيئن ور ور پڙهان ٿو، تيئن نيون نيون نصيحتون درپيش اچن ٿيون ۽ نوان نوان اظهارا نظر اچن ٿا. ائين پيو سمجهان، ته گرنٿ صاحب، چٽڪ هڪ املهه ۽ اکٽ خزانو آهي، ٻي پايان ڀنڊار آهي، بيحد جو بحر آهي. ڪو پارکو ٿوبو هجي، جو ٽٻيون ڏئي، هن مهراڻ مان ماڻڪ ڪڍي. چوطرف پکڙيا پيا آهن ۽ چمڪن پيا، پر ڪو سچو سالڪ هجي، سڪ ۽ شناخت وارو هجي، نه نوراني نظر جي نه نوازش ٿئيس. پوءِ پچائي ٿيندس نه پراپتي نه ملندس. گرنٿ صاحب جي نظم بندي، واڳه وار يا سرواري آهي، جنهن ۾ بيشمار ويچار ڌاراؤن وهن ٿيون. منهنجي ناقص عقل آهر، انهن مڙني ويچارن ۽ هدايتن جي وچور ڪاهيم، نه ۲۶۸ اسمن جي يادداشت تيار ٿي پئي. پوءِ انهن ويچارن کي منهنجي ٻڌيءَ مطابق، روحاني منزلن ۾ ورهايم. آخرين اهو خيال آيو نه جو نه گرنٿ صاحب جي سموري پاٺي، وري سرواري بدران، ويچار وار واهي لکان. ائين لکندي، جي اهڙا وچن اچن، جن مان هڪ کان وڌيڪ معنائون يا نصيحتون نڪري سگهنديون هجن، نه اهي وچن هرهڪ ويچار هيٺ، جدا جدا نه شايع ڪيا وڃن، جيئن سڄي گرنٿ صاحب جي هرهڪ تڪ، واڳه وار بدران، ويچار وار وري لکي وڃي.

هاڻي سوال آيو، نه انهيءَ ترتيب موجب، ويچار وار گرنٿ صاحب، ڪهڙيءَ ٻوليءَ ۾ لکان؟ مون کي شرم ۽ افسوس سان ظاهر ڪرڻو ٿو پئي، نه منهنجو مادري ٻوليءَ جو محاورو، چاهه ۽ عزت هوندي به، بلڪل اڻپورو ۽ اڌورو رهجي ويو آهي. سواءِ ڪن

جزوي ۽ ضروري ڪتاب پڙهڻ جي، پر گهر کان اندر ٻاهر سنڌيءَ ۾ گفتگو ڪرڻ جي، مان سنڌيءَ ٻوليءَ کان جيڪا نه گهٽي قدر غير واقف رهجي ويو آهيان. اڪثر ڪري، جيڪي پڙهان ٿو، سو سڀ انگريزي ٻوليءَ ۾. اها شرمناڪ ڳالهه آهي پر حقيقت آهي. نتيجي ۽ پراشچت جي لحاظ کان به فيصلو ڪيم، ته اهو ڪم سنڌي ٻوليءَ ۾ هٿ ۾ کڻندس، چاهي وياڪرڻ ۽ صرف نحو جون اڻ ڳڻيون چوڪون يا اديبي اوڻايون رهجي به وڃن. آءٌ چاهيندي جؤ چيندي، پالي پالڪ منهنجي اڻڄاڻائيءَ ۽ ڄاڻپڻي تان ڪن، ته من انهن کي وڌيڪ ٻرايان. انهيءَ طرح هن پستڪ جي رٿا ۽ رچنا جو جنم ٿيو.

جڏهين سوڙو گرنٿ صاحب، وچن وار ۽ وچار وار لکجي چڪو، ته اٽڪل ڏهه هزار وڏا پنا پورجي ويا، جي ۲۵ ڀاڱن ۾ ورهايل آهن. لکڻ ۾ به ڏهه سال کن لڳي ويا. ڀلا ڪي اهي ۲۵ پستڪ، پسند نه پيا پون، ته ڇپائي ڪير ۽ ڪيئن؟ خرچ جو تخمينو، هڪ لک روپين کان به وڌي ويو. مان ڀلا نه پوري رهيس، پر ايترو خرچ، ڪنهن همدرد ۽ ادار چيت پاءِ يا ڪنهن دلچسپ سماجڪ سنستا لاءِ به ڪرڻ سولو نه هو. اڄ ڪالهه، سنڌي ڪتابن تي لڳل لاڳت به مشڪل ٿي ملي پوي. سو ايتري گهربي ڪير سهي سگهندو؟ آخر پنجابي يونيورسٽيءَ جي وائيس چانسيلر صاحب، سردار ڪرپال سنگهه نارنگ جي صلاح سان، اهو فيصلو ٿيو، ته گرنٿ صاحب جا سڀ نه، پر فقط چونڊ وچن، منهنجي ٽيڪا سميت، وري وچار وار لکيا وڃن، جيئن سوڙو مضمون، اٽڪل هڪ هزار صفحن جي اندر اچي وڃي، ته پوءِ ڇپائڻ جو پربنڌ، يونيورسٽيءَ لاءِ شايد ممڪن ٿي سگهي. انهيءَ فيصلي پٽاندڙ، وري اهو ڪم شروع ڪيم. ڏيڍ سال جي عرصي کان پوءِ ۱۹۶۹ع ۾، هيءَ هٿ لکيل انتخاب، ٻن ڀاڱن ۾ ورهايل، سري گورو نانڪ ديو جي ۵۰۰ ساليانه جنم ڏينهن تي، رچي راس ٿيو. اها منڍڙي مالڪ جي مهر جي مٺيا آهي. نه ته مان ڇا ڄاڻان ڪتاب لکڻ جي ڏانءُ مان؟ هن ڏس ۾، هيءَ منهنجي پهرين ڪوشش آهي.

۱۹۷۰ع ۾، پنجابي يونيورسٽيءَ، هن پستڪ ڇپائڻ جي رٿ پاس ڪئي. ڇپائيءَ جو ٺيڪو، سندر پرنٽنگ پريس، اجمير، کي ڏنو ويو. ڇپائيءَ جو ڪم فيبروري ۱۹۷۲ع ۾ سماپت ٿيو. وڏا شڪرانا آهن پياري پرڀوءَ جا، جنهن جي حڪم سان، هن پستڪ کي پڌرائپ جي پراپتي ملي. شڪرانا آهن پنجابي يونيورسٽيءَ ۽ وائيس چانسيلر، ڪرپال سنگهه صاحب جا، جو هن پستڪ کي، ڇپائيءَ جي خرچ جي امداد ملي. شڪرانا آهن سندر پرنٽنگ پريس ۽ مئنيجر، شري ڪنهيالال ڪرنا جا، جو هيءَ پستڪ، ٺاڪل واجبي اگهن ۾ ڇپجي تيار ٿيو آهي. شڪرانا آهن انهن سڀني سڄڻن جا، جن جون شڀ ڀاونائون، هن پستڪ ۾ سمايل آهن. شڪرانا آهن، منهنجي ڌرمپتنيءَ سيتان ديويءَ جا، جنهن ڇپائيءَ جي دوران، ۾، هڪ هڪ صفحي، وائي پنهنجي نظر مان ڪڍيو آهي. ڀلون ته پوءِ به رهجي ويون آهن،

پر قصور نه پريس جو آهي ۽ نه ڇاپيندڙ جو. ڪم اڻاڻڪو هو. پريس ۽ ڇاپيندڙ جي وچ ۾
وڏو مفاصلو هو. خير، هاڻي پلنامو به مٿي ۾ ڇپيو ويو آهي. پاٺڪ ڪرپا ڪري، اُنهيءَ موجب
درستيون ڪن ۽ پوءِ ئي پڙهڻ شروع ڪن. پنڪچوئيشن (اوقاف ۽ اعراب) جي لحاظ
کان، مضمون ۾، انداز کان متي ڪاماڻون ڏنل آهن. مقصد اهو آهي ته پڙهڻ مهل، ٻُون
هنڌن تي ٻيهڻ يا ساهه کڻڻ ۾ سولائي ٿئي. باقي ڪميءَ پيشيءَ لاءِ معافيءَ طلب آهيان.

هن پستڪ لکندي، اڳيان پورا ڪيل ٢٥ پاڻا، تمام ڪارگر ثابت ٿيا. ٢٦٨ وچارن
جي يادداشت ڪئي، ڪافي گڏ مِس ڪري، ١٣٩ وچارن يا پوڙن جي ٽِپڻ يادداشت تيار
ڪيم، ۽ روحاني منزلن يا ڏاڪن ۾ ورهاست ڪري، هڪ هڪ تي الڳ ٽيڪا لکيم.
انهن ١٣٩ وچارن مان ٦١ وچار، ٽيڪا سميت، پهرئين ڀاڱي ۾ درج ٿيل آهن. باقي ٧٨
اسر ٻئي ڀاڱي ۾ شايع ٿيل آهن. پهرئين ڀاڱي جو نالو آهي "من جي اوت" ته ٻئي ڀاڱي
جو نالو آهي "من جي موت". پهرين ڀاڱي، زندگيءَ جو اهو پهلو ٿو ڏيکاري، جنهن ۾
من، سنسار سان سرچيل آهي، وڪارن ۾ وچڙيل آهي، ڏئيءَ ۽ ڏيهدن جي دامن ۾ آهي.
موهه جي قيدي ۾ ڦاسي، پرڪرتيءَ ۽ پرش بسبب اگياني آهي. پرڪرتيءَ جي مايا
جي اثر هيٺ، اَوديا ۾ آهي ۽ پرشوتم کان اَڻڄاڻ آهي. اها آهي من جي اَنڌي. اُتي ته
اونده، اندڪار ڪري ڇڏي، سُڌ ٻُڌ وڃائي ڇڏي، جيون جي ستيا ناس ڪري ڇڏي.
ٻئي ڀاڱي جو تعلق آهي ڪايا ڪلپ سان، نرمان ٻُڌيءَ سان، آتم جوت جي پرڪاش سان
جنهن بعد، جيوُ ترپت ۽ اَڇيت اوستا ۾ اچي، ڪنول گل جيان، سنسار ۾ نرليپ رهي ٿو.
وڪارن ۽ اوگڻن کان آجو ٿي، ڏئي ۽ ڏيهدن کان دور رهي ۾ تمي، رجي ۽ ستي جي
ٽنهي گڻن کان پار لنگهي، جيوُ ترِيا اوستا جي چوٽين پد تي پهچي ٿو. انهن پرش بسبب
اگيان ۽ پرشوتم بسبب اَوديا، دور ٿئي ٿي ۽ اها معلوميت ملي ٿي، ته پرڪرتي ۽ پرش
ٻئي پرشوتم جي پيدائش آهن. اُنان لکرن ٿا ۽ اُنهي سمايت ٿين ٿا. اها آهي "من جي
موت". جيئن چوليون موت کائي، درياءَ سان ملي هڪ ٿي وينديون آهن، تيئن سادڪ به
سائينءَ سان ملي، هڪ ٿي وڃي ٿو. "اوت" ۽ "موت" جي وچ ۾، ڪئين آزمائشون
اچن ٿيون، انيڪ آزمودا پرائين ٿا، تن جو به ڪجهه ڪجهه ذڪر ٻنهي ڀاڱن ۾ ڏنل آهي.

گروائيءَ ٿي، ڪئين سنڌي ڪتاب اڳئي ڇپيل آهن. انهيءَ اَلهه اَدبي خزاني موجود
هئڻ جي باوجود به، هيءُ پستڪ لکيو ويو آهي، ڇو ته گرنٿ صاحب جي وچار وار
مطالع ۽ تفتيش، هن نموني ۾ اڳي ٿيل ڪانه آهي. سنڌي ٻوليءَ ۾، هن قسم جي کوجنا،
منهنجي علم موجب، پهريون ئي دفعو ڪئي وئي آهي. انهيءَ ڪري، اميد آهي ته پاٺڪن
کي هيءُ پستڪ پسند پوندو. ڏاڍي چاهنا هيم، ته هن پستڪ ۾، شاهه صاحب جي رسالي
مان ۽ سامي صاحب جي سلوڪن مان، ڪي مکيه ۽ نصيحت آميز دوها پيش ڪريان، ليڪن

گڏوگڏ ٻين مذهبن جي مشابهت نه ڪريان ۽ هر شريڪ کي ڏيکاريان. پر سڀني لاڳاپي
رکندڙ حالتن جو ويچار ڪري، آخر انهيءَ ارادي تي آيس، ته حال في الحال، هن پستڪ
۾ ڏنل ٽيڪا کي، گرنٿ صاحب جي سکيا اندر ئي محدود رکيو وڃي. ٽيڪا ۾ ڪٿي
ڪٿي، پنهنجي خيالات جو به اظهار اچي ٿو وڃي، ته ڪجهه ٻاڻ "بندي" سان نه روح
رهاڻ ۽ سوال جوابي آيل آهي. هن پستڪ لکندي، شروعات ۾ ته ڪافي ٿڪ ۽ پريشاني
پئي معلوم ٿي، پر پوءِ آهستي آهستي، همت آڳرو اچڻ لڳي، تان جو پڇاڙي جي
شروع ٿيڻ وقت، جڏهن ته ڪا اڻڄاڻي شڪتي، اُتساهه ۽ اُمنگ ڌوڪي رهي هئي. ٿي سگهي
ٿو، ته اهو نه منهنجي من جو رهڪ هجي، اگرچ هر شي متوڪاما ٿيان، مالڪ جي مهر
مايل رهي ٿي، جنهن جا اشارا آئيني اندر نه ايندا رهندا آهن.

جي ٻالڪ، هن پستڪ جون ادبي ۽ علمي اوڻايون نظر انداز ڪري، پڪو ڏسل
هدايتون هٿين سان هٿائيندا، ته اوس انهيءَ جي انهولي پائيندا. گرنٿ صاحب جو
اڪل الون حصو، چؤلو وچن جي صورت ۾، گويا عطر قلي مان نچوڙيل عرق مثل، هن
انتخاب اندر آيل آهي. انهيءَ اختصار جو بالترتيب پاٺ، سک ۽ شردا سان ڏيان، ايمان
۽ اُوچائيءَ سان عمل، آدرشت شڪتي پيدا ڪري سگهي ٿو، مقناطيس پرياڻ پرڀل ڪري
سگهي ٿو، آتمڪ اُنتي آڻي سگهي ٿو ۽ ايشور جي اَلپتي نه ڪرائي سگهي ٿو. گرنٿ صاحب
وچيندي، صاحبن خود اها تعريف بخش تسلي ڏني آهي. باقي روحاني واڌيءَ ۽ رفتار،
اڌر ۽ بلنديءَ، پياس ۽ پرستتا جو مدار آهي، سادڪ جي ادم ۽ اوچائيءَ تي، سک ۽
صدق تي، رڪيءَ ۽ سرڪيءَ تي، مقدر ۽ منظور نظر تي. اڏيا سڀئي سادڪ، پر ڪي اڄ نه
ڪي، سڀان. سادڪن جي سڦلتا ۾ ڪو شڪ ئي ڪونه آهي. ايمان جي امداديءَ ۾ ڪا
اڏ ئي ڪانه آهي. صبر ۽ صداقت جي صبوح جي صدارت، صاحب ٻاڻ اچي ڪري ٿو.

انهيءَ ڀاءُ ۽ ڀاونا سان، هيءُ پستڪ پيش ڪريان ٿو. اُڻاڻايءَ جي اوڻاين ۽ غلطين
لاءِ، ڪميا گهران ٿو. هن پستڪ پڙهڻ ۽ پرجهڻ اچاڻا، جي ڪنهن نه ٻالڪ جي جيون ۾
قلدائڪ ڦيرو آيو، سمجهندس من موافق ۽ مزدون ٿيو، ڪيس آتم گيان جي جهلڪ آئي يا ڪيس
نُوراني نعمت نصيب ٿي، ته هيءُ بندو سڀني سان جي پريت ۽ پريم جو پورو رهيو، بلڪل ٿاٻ
پٽجي ڇڪندو. حڪم حاڪم جو ٿيندو، پر شايد تاڻ بندي جي پٽي لڳندي!

١، فيبروري ١٩٧٣ع

جي. جي. ڪرم
(بندو)

پريم ۽ پرشارٿ ڪي پرڻام

ڏک کان هرڪو ڏور ڀڄي ۽ سک جي سيڪو سَڌ رکي! رنج سان رغبت ڪير رکي ۽ خوشيءَ کان ڪنارو ڪير ڪري؟ اسين سکن جا سوداگر، اسانجو دردن سان ڇا مطلب؟ اسين گلن جا طالبو، اسانجو ڪنڊن سان ڪهڙو ڪم؟ سنساري سک اسانکي چکين ٿا. انهن ۾ ڪشش آهي. پر اُلٽ ۾ اُنهن سکن مان ڏک ئي ٿو پڙ پوي. چوڻي چڱڻ لاءِ پکي چوچ مان هيٺ لهي ايندو آهي پر خبر تڏهن پوندي آهي جڏهن ماريءَ جي جار ۾ ڦاسي، آزادي وڃائي ويهندو آهي. اسان سان به اهائي ڪار آهي. اسين آهيون پکي ۽ مايا آهي جار. لالچ رکي اياسين موج ماڻڻ پر پاڻ پڪڙائي ويناسين. بيو پکين کي ڦاسندو ڏسي، جئن سياڻو پکي اُن اناج جي اوڏو نه ويندو، تئن سجاڳو ساڌڪ موڪ منش وانگر، مايا جار ۾ نه ڦاسندو. پر اهڙا به اگياني جيو آهن، جو ور ور ڪري پيا لوڀ جي کُن ۾ ڪرن ۽ غلطائين جي درياهه ۾ غوطا کائين. چوڪ ڪري پڇتائين پر توري وقت کانپوءِ وري ساڳي چوڪ ڪري، ساڳي پيڙا پائين.

مايا جو موهه ڪيڏو نه منجهائيندڙ ۽ ستائيندڙ آهي! پر اسين ستائجي به سڌرون نه ٿا، سبق پرائيندي به سکون نه ٿا. پارن ٻچن جو موهه، مال ملڪيت جو موهه، مان مرتبي جو موهه ۽ سڀ کان وڌيڪ سرير جو موهه! ڇڙڪنيو پڌا پيا آهيون. اوديا ۽ اگيان سبب انهن ۾ اڙيا پيا آهيون. سکدائڪ پيا سمجهڻ ۾ اچن پر اصل ۾ آهن دکدائڪ.

ايشور کانسواءِ ڇا استر آهي؟ سڀئي ڪس پنڪر. جا چيز دائم قائم نه آهي سا ويندي. جڏهن آهي تڏهن ڪٿي خوشي ڏيندي، پر ويندي ته ضرور ڏک ڏيئي ويندي. مزو آهي ۽ پر ڪيترو؟ لذيذ کاڌي جي لذت وٺندڙ انسان، آخر کائي به ڪيترو کائيندو؟ چٽڪيدار چيز ڀوڳان وٺندس، پر ٻه ٽي ڳرها کانپوءِ، زور ڀرڻ تي ذري به قبول نه ڪندو. هوس پرست پلڪ کانپوءِ ترشنا مان ٿڪ ٿي پوندو. خود استري پرش جي سنجوڳ جو سمو ڪيترو؟ عيش جي عرش تي اڏامندڙ انسان، ڪامنا پوري ٿيڻ کانپوءِ اُني جو اُني پاڻ کان ڪراهت ڪرڻ ٿو لڳي.

مايا ميڙڻ وارو منش خوش آهي؟ زردار بيزار ڪونه ڏٺا اٿو؟ هو نڌ وارا حيران آهن. پر سمجهو نه قدرت جي ڪمهريءَ ڪري زردار نادار ٿي ٿو پوي، ڏنوان نرڌن ٿي وڃي ۽ نه پوءِ سندس حالت ڪهڙي آهي؟ سمجهو نه ڪو ڪروڙن جو ڌاڻند آهي. محل مڪان اٿس، موٽرون گاڏيون اٿس، نوڪر چاڪر اٿس، ڏنڌا ڪارخانا اٿس ۽ هو هر طرح موج جي زندگي بسر ڪري رهيو آهي. تقدير جو چڪر ڦريو ۽ هو ڪروڙپتي ڪکپتي ٿي پيو. سون جي برتنن ۾ ڀوڄن ورتائيندڙ وڪتي پنهنجي ڪرتوتن ۽ قدرت جي ڪوپ ڪري اهڙي رسائل کي رسيو جو ڪو پاتال ۾ به ڪاڏو پرچي نه پيو ڏنيس. پنهنجو اهيون ڪمال

ياد ڪري هؤ ھنجوڻ ٿو هاري. ڪمال ڪانهوءِ زوال ڪيڏو نه آزاريندڙ آهي!

"سک ۽ ان سنگ پئي، ڏک ۽ سنگ نه ڪوه."

سک ۽ سونهن ساڻي هئس، ڏک ۽ ڪولي اوڏو نه ٿو اچيس. مايا مٺڙي ۽ محبت ڪئي هئاليس، ڪمت ڪانيا هئاليس، پر چرخ فلڪ جي چڪر ۾ اچي، سڀ ڪجهه کوهي ويٺو. رحمت ٿري رحمت لئي پئي.

قسمت هُن لئي قياس ڪيو، هؤ وري پاڻ ڪٽي ويو. ڪربل وري چڙهيو. ڏک ۽ سڄو نوڳند ڪاڏا هئاليس نه وري ساليءَ سهالو نه پوڙ جيون گذاريندس ۽ مايا جو سُٺو اُپيوک ڪندس. پر جڏهن سڪن اچي سلام ڪيو تڏهن ڪيل واعدا وساري ويٺو. اندر ۾ ستي ۽ تمي جي جنگ جاري ٿي وئي. ستو سمجهائڻ لڳو، تمو ڀرغلائڻ لڳو. ستو سادو هو، تمو جلوبدار هو. ستو سرپشت هو، تمو حرفتباز هو. ستي وٽ لياقت هئي، تمي وٽ پوڄ هو. ستي آنند آهيو، تمي سنساري سک پيت ڪيا. آنند مائٽ لاءِ ڪٿن ٿپيا ۽ سائ ڀا ڪرٺي هئي، سک مائٽ لاءِ اک جو اشارو ڪافي هو. وڃهي واسنا وڌهي ويس، ابندڙ وقت جو اوٿو وسري ويس. حال لي هرڪي ويو، ڀوشن ڀُلائي ويٺو. جڏهن پلي ڪولي کي جهپ هئي، پنهنجي چنبي ۾ پڪڙي، ليڪن تمي هُن کي پنهنجي پنجي ۾ پڪڙو ڪري ڇڏيو. پلجي وئو ڀلائيءَ جا پال، اچي ويس خوديءَ جا خيال. بس، آهي لاتوَن، آهي چکه. ملڪيت موٽي آئي نه اڪين هلت نه هلي آئي. سوچڻ لڳو ته هاڻي مايا کي هٿان وڃڻ نه ڏيندس. سانڍيندو رهيو، سنڀاليندو رهيو. سون چانديءَ کي ٽجوڙين ۾ بند ڪري رکيائين. مال ملڪيت کي ڪهڙي معني، جي وارث ڪيري ۽ نه اچي؟ مٺڙا سڙلو پر سنڀالڻ اڙلو. مايا جو ته لهو آهي. لهي ۾ غلطان هو ته اچي موت در ڪڙڪايس. موت جو منهن ڏسي منجهي ويو. اکين ۾ ڳوڙها اچي ويس. ڪنهن پڇيو "روئو ڇو ٿا؟" چوي ٿو "ڪرم ڪوله ڪمر، ايج ڪوله ڪمر. سرڀ جا سک ورلر پر آلما جو اوٿو ڪوله ڪمر. هميرو ڏن مٺلر پر سٿي نه ساٿ نه لوڪي سگهان." سڏڪا ڀري پيو چوي "هيءُ سڀ ڇڏي ويندس!

'جو ڇڏنا سُ اُسٿر ڪر ماڻيو، جو هوڏن سُ ڏوُر پراڻيو'.

مؤن ڪانهوءِ هيءَ ساري ملڪيت ڪم مائيندو؟" پس اُلين ڏک جؤن ڏانهؤن ڪندي، هؤ هن سنسار مان سِڌاري ٿو وڃي.

ٿوري ۾ ڇڻهي نه سنسار جا سک، ماکيءَ مٺل آهن جن ۾ زهر مليل آهي. ڀاهران سندر ۽ سڻا، پر حقيقت ۾ ملمعي وارا ۽ ڪوڙا ڪچا. رڄ ۾ پاڻي ڪٿان اچي؟ مرگهه ترشنا ٿي نه مرگهه جو موت آڻي ٿي! سچو سک ڪهڙي؟ نه ڏيڻ وارڻ واهگروءَ جي. پرم آنند آتي پراپت ٿيندو. اِها آهي ساک ستين، رشين، صاحبن ۽ گرئن جي. اِنهيءَ آنند مٿان، تن لوڪن جا سک گهوري ڇڏجن. گيتا جي اڌيا ٦ ۾، ڀڳوان جو وچن اچي ٿو:

"اِهيءَ آنند پراپت ڪرڻ ڪانپوءِ، ڪنهن به ڳالهه جي اِڇا نه ٿي رهي ۽ ڪو به دک نه ٿو ستائي."

اِهيءَ آنند ڪانپوءِ، منش کي ڪنهن ڪاليءَ سان ڪُم نه سمن به ڪانه ڪندو. پرلوڪيءَ جا سڀ پدارٿ وڃائي ويهي نه به سنتوش ۾ رهندو. پريوءَ جي پريم ۾ هو لين ٿي وڃي ٿو ۽ پنهنجي هستي وڃائي ان ۾ حل ٿي ٿو وڃي.

ٻوڏ واري هنڌ کوُهه ڪير کوٽائيندو؟ جيڏانهن نهار ليڏانهن پاڻي ئي پاڻي. ساڳيءَ طرح پرهم جي پهچاڻ ڪانپوءِ، ٻي ڪهڙيءَ ڳالهه جي پرواهه؟ هيءُ پرم آنند پراپت ٿئي ٿو پريم د تاران. اهو پريم لڳاءُ لالڻ سان، جنهن جي لنوءَ ۾ رچي لعل ٿي پوڻ. ڪڍ موهه د ليوي ته لڏن مان ۽ سنساري سکن مان. سڪ رک ساڄن سان، پڪي ۽ پختيءَ اهڙي جو لوڙي نه ٽٽي، ڇوڙي نه ڇٽي! "جن پريم ڪيو تن ئي پريو پايو." دنيا ڪهڙي نه دنيا سان نباهه پر دنيا توسان نباهيندي؟ دلبر ڪهڙي نه دلبر سان جوڙ، جو هڪوار پنهنجو ڪري ٿي نه ڪڏهن نه ڇڏيندي. اِهيءَ پريم ڪانپوءِ سڀ وهم وسري ٿا وڃن، پرم پلهجي ٿا وڃن، سنسا مٽجي ٿا وڃن ۽ ٻڌ ٻجهي ٿا وڃن. پوءِ ڇا آهي مٽن مائٽن جو موهه، ڇا آهي مال ملڪيت جو چاهه، ڇا آهي شان مان جي پرواهه؟

رانول رهجهي ويو نه سڀ ڇڪون ڇٽيون، سڀ گورجون گهٽيون. اهڙو پريم لڳايو گرو نانڪ ديو ۽ سڀني پاتشاهين. اهڙو نينهن نڀايو ساڳيءَ جي پيارن، فريد، ڪبير، روداس، سڌني، سڌلي ۽ نامديو، جي اوچ ڪل جا نه هئا ته به اوچن کان اوچا ٿي ويا. اهڙا اوچا جو سندن پاڻي سري گرو گرنٿ صاحب ۾ چڙهي وئي. پريم اوچ نيچ ڪي نه ڏسي.

"اوچه اوچ ڪري ميرا گربند، ڪاهو لي نه ڊريءِ".

پريم سان ٿي سگهي ٿو پرڀو کي پائي لو سگهجي! جن ڪيو پرمالما سان پيار، تن جو بيڙو پار. مالڪ جي پيار جي مهما اپار. اهو آهي گرو گرنٿ صاحب جو سار. پاڻي آهي امرت جي ڌار. جو چکي سو مکت ٿئي. مکت ٿئي مايا جار مان. دنيا ۾ رهي دنيا کان ڌار ٿئي، گرهست ۾ رهي گرهست کان مٿي رهي. نام جو وڏو بل آهي. دنيا دک جي اگري آهي. "نانڪ نانڪ هرڪو دکي." سکي آهي هريءَ جو داس.

"مي نام سولي جل جاهه، اوري ڪرم نه لڳي لاءِ."

گرنٿ صاحب کي سمجهڻ ڪرڻ جو سوڀاڳ مون کي مليو آهي. مان پاڻ کي ڪرتارٿ ٿيو سمجهان. ڪا اهڙي وشيه ڪانهي جن تي اسانجي گورن اسان کي سمجهايو نه ڏني آهي. مان نه ڄاڻان ٿو ڪنهن ڳالهه ۾ سمجهان نه ڪٿي وڃن وٺان. مونجهارو مٽجي وڃي، ڪشٽ ڪافور ٿي وڃي ۽ پريشاني پري هٽي وڃي. سکن جي ڪاڻ ۾ سک ٿيي سک.

"سمرءَ سمر سمر سک پاوءَ."

ٻاڻي راڳ واڱر ۽ ڀلا وار رتن آهي پر هيٺر اها وڃندڙ واڻي، ويچار وار رتي ڀاءُ ڪرم (" ٻندي ") اسان اڳيان آڻدي آهي. وڏي ڪوشش ونئي سچي گرنٿ صاحب مان جدا جدا ويچارن لئي ويهي دوها ۽ شبد، هڪ هڪ سٽري هيٺ ڪنا ڪيا اٿس. ڪيڏي نه سولائي ڪري چيڏي اٿس ڪتا واچڪن، شبدين، ڪيرتن ڪارن، ڀاشڻ ڏيندڙن ۽ جڏڪين ڪندڙن لاءِ! ڪيترن نه وشين لئي ويچار ظاهر ڪرڻو هجي ته هڪيو لکيو هٿ اچي ويندو. ڀاءُ ڪرم وڏو ڪرم ڪمايو آهي. ڦن جي محنت جو ملهه ڪير ڪٿي؟ ڦن جي اور چاڻيءَ ۽ اڀياس کي ڪهڙيءَ تارازيءَ ۾ تورجي؟ صاحب فرمائين ٿا:

" ڪوڻ تارازي ڪوڻ تُلا، تيرا ڪوڻ صراف بُلاوا
ڪوڻ گورؤ ڪيءِ پهه ديکيا ليوا، ڪهيءِ پهه مُل ڪراوا؟"

پرشن نه پاڻ ٿا ڪن ته اُتر نه پاڻ ٿا ڏين:

" آپي ڪنڊا تول ترازي، آپي تو لڻهارا
آپي ديکيءِ آپي بُوجهيءِ، آپي هيءِ وڻجارا "

پندرهن سال پورهيو ڪري، "سري گرنٿ صاحب جي سکيا جو سار" تيار ڪيو اٿس. ٻاڻيءَ کي ويچار وار رتي، پرڀوءَ جي ڀڳت ۾ ويندڙ ياڪڙن لاءِ هڪو پهه ٺاهي ڇڏيو اٿس. واهه جو وات ٺاهي اٿس! جيڪي نه وشين لئي ويچار پرگهٽ ڪرڻا هوندا، تن کي صاحبن ۽ سنتن جي ٻاڻيءَ مان سَنَد ڏيئي، سولائيءَ سان سمجهائي سگهبو. حوالن ڳولهڻ ۾ هاڻي وقت ئي نه لڳندي.

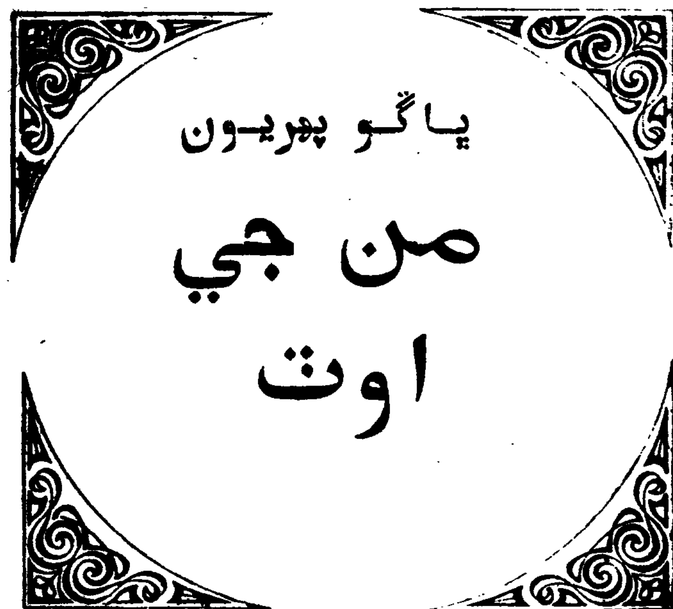
ڪرم کي سالن کان سڃاڻان پر مونکي معلوم نه هو ته ڦن جي هردي ۾ اتري حب آهي، قلب ۾ ايڏو قرب آهي ۽ من ۾ ايڏي چاهه جي چٽڪ آهي! سندس صدق تان صدقي وڃجي. جيڪي جيون ۽ جهاتين، تن جي پيرن جي پڌي ڪٽي پيشانيءَ تي لڳائجي. " گرنٿ صاحب جي سکيا جو سار " ويتر نه سولو ٺاهي ڇڏيو اٿس، جو ڏکين لفظن جي سمجهاڻي سنڌيءَ ۾ ڏني اٿس ۽ هڪ هڪ وشيه جي پورڪا تمام سرل نموني ۾ لکي اٿس. اڳي اِنهيءَ ريت گرنٿ صاحب جو پرڪاشن ڪنهن ڪونه ڪيو آهي.

ڪرم جي پريم ۽ پرشارٿ اڳيان پرڻام:

" هڪ قرباني جاءِ لئا ڪيءِ، تيس جو تيرا ناءُ
تين جو تيرا ناءُ لئا ڪيءِ، هئُ سد قرباني جاءُ
ڪايا رڱڻ جي ٿيئيءِ پياري، پائيئيءِ ناءُ مجيٺ
رڱڻ والا جي رڱيءِ صاحب، اِئسا رنگ نه ڏيٺ
جن ڪي چولي رٽڙي پياري، ڪنت تنان ڪيءِ پاس
ڌوڙ تناه ڪي جي مليءِ جي، ڪهه نانڪ ڪي اُرداس."

بمبئي، ١٥ آڪٽوبر، ١٩٧٣

رام پنجواڻي

ڀاڱو پهريون

من جي اوٽ

باب پہریوں

(١) دکھ

(١) دکھ وچ جنمݨ دکھ مرݨ ـ دکھ ورتݨ[1] سنسار
دکھ دکھ اگے[2] آکھیئے ـ پڑھ پڑھ کرھ پکار
دکھ کیاں پنڈاں[3] کُھلیاں ـ سکھ نہ نکلیو کوء
دکھ وچ جیئ جلائیا ـ دکھیا چلیا روہ
نانک صفتی رتیا[4] ـ من تن ہریا[5] ہوء
دکھ کیاں اگی ماریئہ ـ بھی دکھ داروُں[7] ہوء۔
[راگ سارنگ محلا چوتاں، وار (٨)، سلوک محلا پہلا]

(٢) گاویئے سنیئے، ـ من رکھیئے پاؤ[8]
دکھ پرہر[9] ـ سکھ گھر لے جاء۔

سری جپ صاحب، محلا پہلا، پوڑی (٥)

(٣) متر گھنیری کر تھکی ـ میرا دکھ کاٹے کوء
مل پریتم[10] دکھ کٹیا ـ شبد ملاوا ہوء۔

سری راگ، محلا پہلا، شبد (٣٦)

(٤) گور کی چرݨ ـ اوپر میری ماتھی
تالی دکھ ـ میری سگلی لاتھی۔

راگ گوڑی، محلا پنجواں، شبد (٣٨)

(٥) جن نانک اوٹ[11] تہاری پڑبھو ـ آئیو سرݨاگیو
نام رنگ سہج[12] رس مانی ـ پھر دوکھ نہ لاگیو۔

(١٦٠)

(٦) سکھ دکھ دونو سم[13] کر جانیئے ـ اور مان اپمانا
ہرکھ[14] سوگ[15] تے رہیئے اتیتا[16] ـ تن جگ تت پچھانا۔

راگ گوڑی، محلا ناواں شبد (١)

١۔ قائل، وتڑھیل۔ ٢۔ پرلوک پر۔ ٣۔ بنڈکا۔ ٤۔ رچیل۔ ٥۔ سائو، آنند ہوئی۔ ٦۔ باھر۔
٧۔ دوا، تھکی۔ ٨۔ پرہیم ٩۔ دور کرتی تو۔ ١٠۔ پرماتما۔ ١١۔ اوٹ، آجھو۔ ١٢۔ گیان۔
١٣۔ ہِک جھڑو۔ ١٤۔ سکھ۔ ١٥۔ دکھ۔ ١٦۔ نیارو، بیپرواہ۔

(٧) جهالانگهي اُت نام جپ - تس[١] پاسر[٢] آواڙ[٣]
ڪاڙها[٤] تجهي نه ٻيا ٻئي - نانڪ مٿي اُپاڙ[٥].

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، باون اکري (٢٥)

(٨) تجهه[٦] سيانپ سُرجنهه[٧] - سمرهه هُر[٨] هر راهه
ايڪ آس هُر من رکهه - نانڪ دُوک ڀرم ڀئو جاءِ.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، سکمني صاحب، اشتپدي (١٤)، سلوڪ

(٩) سڀ دک لٿيري - سُوک وصائي[٩]
سڀ دک - مٿي ساچي[٨] نالي؛

راڳ آسا، محلا پهلا، اشتپدي (٦)

(١٠) اِڪ گهر آوهه آپڻي - اِڪ مل مل پڇهه سک
اِڪيا ايهو لکيا[١٠] - ٻهه[١١] ٻهه رووهه. دک
جو لس پاوي[٩] سو ليئي - نانڪ ڪيا مانگ.

١١ (٧)

(١١) لالچ ڇوڙهه آندهو - لالچ دک ڀاري
ساچو صاحب[٨] من وسي - هئومي[١٢] ٻِک[١٣] ماري.

١٥ (٥)

(١٢) دُر شيوڪ دروان[١٤] - درد تون جاڻهي
ڀڳت لتيري[٨] حيران - درد گواوهي[١٥].

٢١ (٣)

(١٣) دک داروُن سک روگ ڀيا - جا سک تام[١٦] نه هوئي
تون ڪرتا ڪرڻا[١٧] مئي ناهي - جا هئو[١٢] ڪري نه هوئي.

راڳ آسا، محلا پهلا، وار (١٢)

(١٤) ڀئي ڪرپال دئيال گوپالا[٨] - تان نرڀئي ڪي گهر آئيا
ڪل[١٣] ڪليش مٿي کن[١٨] ڀيتر - نانڪ سهج سمائيا.

راڳ گوجري، محلا پنجوان، شبد (٦)

(١٥) تس صاحب[٨] ڪي ٽيڪ - نانڪ مني ماهه
جس سمرت سک هوءِ - سگلي دُوک جاهه.

راڳ گوجري، محلا پنجوان، وار (١)

---

١. آسر ويلي. ٢. واسو ڏيهن. ٣. ايشور جو ڏيان ڪر. ۴. ڳڻيون. ٥. مشڪلاتون.
٦. ڇڏيو. ٧. سياڻو. ٨. پرماتما. ٩. حڪم، رضامندي. ١٠. ڪرمن جو ليکو.
١١. وڃي. ١٢. آهم ڀاو، آسڪار. ١٣. وڪارن جي وش. ١۴. دربان، پهريدار،
داس. ١٥. دور ڪري ٿو. ١٦. پرماتما لاءِ سڪ. ١٧. سرشٽي رچيندڙ. ١٨. ڪٽ ۾.

(١٦) مٺڪ[1] مـسن اُڄڻ[2] هيءِ- دوُڄي[3] لڳيءِ ڄاء
لس لو سک سپنيءِ نهي - دکـي دکـ وهـاء.

راڳ سورٺ، محلا چوٿان وار (٦)، سلوڪ محلا ٽيجا

(١٧) سـنت جـنـان مـل[4] - هُر[5] جـس گـائـيـو
کـوٽ[6] جـنـم کـي - دوُک گـوائـيـو.

راڳ ٻڙاڙي، محلا پنجوان، شبد (١)

(١٨) نت نِت[7] وُشيڻان من ڪريءِ- نت نت منگيءِ سک جيئہ
ڪرُتا[5] چت نـہ آويءِ - ڦر ڦر لڳهہ دکـہ جيئہ
سک دک داتا من وسيءِ - نت لن ڪٿسي بک جيئہ.

راڳ سوهي، محلا پهلا، اشٽپدي (۴) ۲

(١٩) اَندر :ڪپٽ سدا دکـہ هيءِ- منمکہ ڌيان نـہ لاڳيءِ
دکہ وچ ڪار ڪماوڻي- دکہ ورتيءِ دکـہ آڳيءِ.

راڳ بلاول، محلا چوٿان وار (٧)، سلوڪ محلا ٽيجا

(٢٠) هـرُ[5] نـي نـمستـي - هـر نـي نـمُـهـ[8]
هـرهُـر[5] کـرت - نـهـي دکـہ جمهہ.

راڳ گونڊ، ٻڪت نامديو شبد (٥)

(٢١) منمک دک ڪا کيٺ[9] هيءِ- دکـہ ٻيڄي[10] دکـہ کاء
دکہ وچ جمهيءِ دکہ مريءِ - هؤميءِ ڪرت وهـاء[11].

راڳ رامڪلي، محلا ٽيجا، وار (١)

(٢٢) وڻُ[12] لُڌ[5] هورجُ منگٺا - سـر دکـان کيءِ دک
ديهہ نـام سنتوکيا[13] - اُلـريءِ من کي بـک.

راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، وار (٣)

(٢٣) سـاد[14] کيتي دکـہ - ٻرڦـڙي[15] - ٻوُب لـکي[16] مـاء
سک لـوري دکہ اُکلي[17]- دوُکي دوکـہ وهـاء.

راڳ مارو، محلا پهلا، شبد (١)

(٢٤) هُڪي[5] يکيتِ ڪرهہ جن پاني- اُڪمڻ[5] ڪٿهہ من منهہ سمائي
اَتہ چلٺا[18] ناڪُ[19] رکهہ گهر اُپي- دکہ ڪاٽي ڪاٽهُارا[5] هي.

راڳ مارو، محلا پهلا، سولهو (١٦) ١٠

---

١. موُرکہ، ساڪت، بيمکہ. ٢. ڦمضي کان پاهر. ٣. دٺيت ياو، پياٽي. ۴. ڳڌجي.
٥. پرماتما. ٦. ڪٽين. ٧. هردم. ٨. جهيو. ٩. پوکہ، کيتي. ١٠. ٻوکي لو.
١١. گڏاوي لو. ١٢. ٻنا، کان سواء. ١٣. سيتل، شانتي. ١۴. سواد، چسڪا.
١٥. اُپوڻ ٿا. ١٦. ڪرڻ جو ليکو. ١٧. بيهد. ١٨. چنچل من. ١٩. استر، ايڪاگر.

(۲۵) دکہ لگا ٻُسنُ[1] شيوڻيءِ - حڪم منڃيءِ[2] ڏک جاء
آپيءِ[3] دانا سڪيءِ دا - آپيءِ ديئہ سزاء ۔

راڳ مارو، محلا پهلا، وار (۱۶)

(۲۶) هؤميءِ ماليا موهہ ڪٽاليا[4] - دکہ ڪٽي دکہ ڪماء
اَنترلوڀ هلڪ[5] دکہ ڀاري - ٻہ ڀيڪ[6] ڀرماء ۔

راڳ ڀيرو، محلا ٻيجا، شبد (۱۹)

(۲۷) هرکہ سوکہ لي وهہ نراسا - اَمرت چاکہ هرنام[3] نواسا[7]
آپ پڇاڻ وهيءِ لٽو[8] لاڳا - جنم جيت گورمت دکہ ڀاڳا ۔

راڳ بسنت، محلا پهلا اشتپدي (٦) ۴

(۲۸) اَن بولت[9] ميري ٻرتلا[10] جاني - اَپنا[3] نام جپاليا
دکہ ناٺي[11] سکہ سهج سمائي - اَنند اَنند گڻ گاتيا ۔

راڳ سارنگ، محلا پنجوان، شبد (۷۴)

(۲۹) ٻيي نماڻي سرڻ اِڪ[5] ٽاڪي - گور ستگور پرکہ سکدائي
ايڪ نمکہ[12] مهہ ميرا سڀ دکہ ڪاٽيا - نانڪ سکہ رڻ[13] ٻهائي ۔

راڳ ملار، محلا پنجوان، شبد (٦)

(۳۰) دکہ سکہ ڪرٽي[3] حڪم رضاء - ڀاٽيءِ بخش ڀاٽيءِ ڏيئہ سزاء
دهانسرٻا[14] ڪا ڪرتا[3] آپ - قربان جائي تيري پرتاپ ۔

(۲۰)

(۳۱) روٽپي[15] ٻکہ نہ اَلريءِ - جان ديکان تان ٻک
جيتي وس[16] سرٻر ڪي - ليتي لکهہ دکہ ۔

راڳ ملار، محلا پهلا، وار (۲۱)

(۳۲) تن من سيتل هوئيا - سانت وسي من آء
نانڪ هرهر[3] چوڏيا[17] - ڏالد[18] دکہ لهہ جاء ۔

راڳ ڪانڙا، محلا چوٿان، وار (۹)

(۳۳) فريدا ميءِ جانيا دکہ مجهيءِ[19] ڪو - دکہ سبائيئيءِ[20] جگ
اوچي چڙهڪيءِ ديکيا - تان گهر گهر ايها آڳ ۔

سلوڪ، شيخ فريد، (۸۱)

---

۱. ٻنا، ڪانسواء. ۲. منڃڻ، سوڀڪار ڪرڻ. ۳. پرماتما. ۴. کسجي ويا، ناس ٿي ويا.
۵. چتو ڪتو. ٦. ووبڪ. ۷. نواس، واسو. ۸. ٻريمر. ۹. ٻنا ٻڌائي. ۱۰. ورلي، حالت.
۱۱. ختم ٿي ويا. ۱۲. کڻ، پل. ۱۳. راحت. ۱۴. ٻئي پاسا. ۱۵. دنيوي ٻداورت.
۱٦. سواد، چشڪا. ۱۷. چوندي. ۱۸. غربي، اَگيانڻو. ۱۹. مونکي رکو. ۲۰. ساروجهان.

(٣٤) فريدا ڏکا سيتي ڍِڍ[1] گئيا - سؤلان[2] سيجهي واٽ
کڙا پڪاري پاتڻي[3]- ٻيڙا ڪپڙ[4] واٽ؛
(٨٥)

(٣٥) فريدا دک سک اِک کر- دل لئي لاهه وڪار
الله پاوئي سو ڀلا - تان لڀي دربار.
(١٠٩) [محلا پنجوان]

(٣٦) دوک وسارڻ شبد هئي - جي مَن[5] وسائي ڪوءِ
گور ڪرپا لئي مَن وسئي[6]- ڪرم پراپت هوءِ.
سلوک، محلا ٽيجا (٩)

(٢) روڳي ۽ اروڳي

(١) هؤمي[7] روگ مانک کئه ديئا - ڪام روگ مئگل[8] بس[9] ليئا
دوشت[10] روگ پچ مئي پتنگا- ناد[11] روگ کپ گئي ڪرنگا[12]
جو جو ديسئي سو سو روگي- روگ رهت[13] ميرا ستگور جوگي
جهوا[14] روگ- مين[15] گرسانو - باسن[16] روگ پونو[17] بسانو[18]
هيت[19] روگ کا سگل سنسارا - ترپد[20] روگ مهه بڌي بکارا
روگي مر تا روگي جنمئي - روگي ڦر ڦر جوني پرمئي
روگ بنڌ[21] رهن رتي نه پائي[22]- بن ستگور روگ ڪتهه نه جاوئي
پاربرهم[23] جس ڪيئي دئيا- باههن پڪڙ روگهه ڪي لئيا
تؤٽي بنڌن ساڌ سنگ پائيا - کهه نانڪ گور روگ متائيا.
(اِک رهاءِ)

[راڳ ڀيروءُ، محلا پنجوان، شبد (٢٠)]

---

١. ڏينهن. ٢. سؤر. ٣. ملاح، ستگورؤ. ٤. ڳن. ٥. هردي ۾ ڌيان ڪري. ٦. ڪرمن جو ليکو. ٧. اهنڪار. ٨. هاٿي. ٩. وس ڪري ڇڏيو آهي. ١٠. نظر. ١١. راڳ. ١٢. هرڻ. ١٣. بنا. ١٤. زبان. ١٥. مڇي. ١٦. پڪڙجي پئي ٿي. ١٧. خوشبوءِ. ١٨. ناس ٿئي ٿو. ١٩. موهه. ٢٠. ٿي گهڻ. ٢١. قاتل. ٢٢. من اسٿر نه ٿو ٿئي. ٢٣. پرماتما.

(٢) مورک ڀوگي ڀوگ - دک سنتاپيا[1]
سکھ اُني روک - پاپ ڪمائيا.

راڳ مانجھ، محلا پهلا، وار (۴)

(٣) نانڪ ڀرڪي[2] آپ ڪٽ - تان پارکي[3] جاڻ
روگ داروُن[4] دووي[5] ڀُڄهي[2] - تان وبد سڄاڻ[6].

(٢٢)
[سلوڪ محلا دوجا]

(۴) وڏي وڏي - جو ديسهي لوک
تن ڪٽ - ٻياپي[7] چنتا روگ.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (۴۴)

(٥) نام ٻسار[8] - ڪري رس ڀوگ
سک سپني نهي - تن مهہ روگ.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، اشٽپدي ١٠ (٣)

نام اَوکڌ[9] جهہ رِدي هتاوي[10] - تاهہ روگ سپني نهي آوي
هر[11] اَوکڌ سڀ گهٽ هي ڀائي - گور ٻُوري[12] بن بڌ[13] نہ ٻنائي.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، باون اکري (۴٥)

(٧) حرودي[14] متي لب سک ٿئي - من تن ٿئي آروگ
نانڪ درشٽي آئيا - اُستت[15] ڪراني جوگ.

(۴٩)

(٨) هر جس ڪرت - سنت دن رات
هرهر[11] اَوکڌ - ساڌ ڪمات[16].

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، سکمني صاحب، اشٽپدي ٢ (٥)

(٩) ايڪ[11] آس راکهہ - من ماهہ
سرب روگ نانڪ - مٽ جاهہ.

١٩ (١)

(١٠) موي مٽ هرلتي[17] ليري موڙي[18] - هوُمي وڏا روگ ٿيا
اَنتر آلمي پرهم[11] نہ چينيا[19] - ماليا ڪا محتاج ٿيا.

راڳ آسا، محلا پهلا، پٽي لکي (٧)

(١١) هوُمي[14] ديرگهہ[20] روگ هي - داروُن[9] ڀي اس[13] ماهہ
ڪرپا ڪري جي آپڻي[11] - تان گور ڪا شبد ڪماهہ.

راڳ آسا، محلا پهلا، وار (٧)

---

١. مڙيولي. ٢. سڄاڻي. ٣. جاڻُوُ. ۴. دوا. ٥. ٿئي. ٦. سياڻو. ٧. لڳو پيو آهي.
٨. وساري. ٩. ملم، دوا. ١٠. هندائيو آهي. ١١. پرماتما. ١٢. راهہ، رستو. ١٣. ٿائي سگهبو.
١۴. اهنڪار. ١٥. جس، مهما. ١٦. ڪم آڻين ٿا. ١٧. قسري، ڪسي ورلي آهي.
١٨. مورک، اَنڌا. ١٩. سڃاتو. ٢٠. وڏو.

(۱۲) سچ سہسا ہووے داروں - پاپ کڈھے دھوئے
نانک وکھانے[1] بینتی - جن سچ پلے ہوئے۔
(۱۰)

(۱۳) گورمکھ[2] جپ سب روگ گوائیا - اروگت بھئے سریرا
اَن[3] دن سہج سمادھ ہر[4] لاگی - ہر[4] جپیا گہر گمبھیرا۔
راگ وڈہنس، محلا چوتان، چھنت (۳) ۴

(۱۴) کر اشنان سمر پربھ[4] اپنا - من تن بھئے اروگا
کوٹ بگھن[5] لاتھے پربھ سرنا - پرگٹے[6] بھلے سنجوگا[7]۔
راگ سورٹھ، محلا پنجوان، شبد (۱۱)

(۱۵) اوکھد نام نرمل جل امرت - پائیئے گورو دوارے[8]
کہو نانک جس مستک[7] لکھیا - تس گور مل روگ بداری[9]۔
(۲۸)

(۱٦) منا کرکے کمائیا پیاری - تن تن کیتا روگ
کوڑا ہوئے پچھتیا[10] پیاری - تس لئی انجیا[10] سوگ[11]۔
راگ سورٹھ، محلا پنجوان، اشٹپدی (۳) ۲

(۱۷) ہر کا نام امرت جل نرمل - اِہہ اوکھد جگ سارا
گور پرساد[12] کہے جن نیکن - پاوے موکھ دوارا۔
راگ سورٹھ، بھگت نیکن، شبد (۱)

(۱۸) برہما بشن[13] مہادیو ترے[14] گن روگی - وچ ہومے کار کمائی
جن کیتے تسہہ نہ چیتہہ[16] بپڑے[17] - ہر[15] گورمکھ سوجھی[18] پائی۔
راگ سوہی، محلا چوتان، شبد (۱۴)

(۱۹) منا کرکے کمائیا - بہہ سادہہ وڈیا روگ
شبد پتار[15] ہر[15] چھوڑیا - تر لگا جاء وجوگ[19]۔
راگ سوہی، محلا لیجا، وار (۱)

(۲۰) چرن کمل پربھ[4] ہردے دھیائے - روگ گئے سگلے سکھ پائے
گور دکھ کاٹیا دینو دان - سپھل جنم جیون[20] پروان[21]۔
راگ بلاول، محلا پنجوان، شبد (۲۰)

(۲۱) اوکھد آئیو سرب لیا گیا - داروں نام لگایا
دکھ[22] پاپ سب مٹے روگ - سیتل[23] من بھیا۔
(۶۵)

---

۱. فرمالین تا۔ ۲. گورو ء معرفت۔ ۳. رات۔ ۴. پرماتما۔ ۵. سدسا، رنڈکون۔ ٦. ظاہر لیا۔ ۷. بھاگ۔ ۸. معرفت۔ ۹. دور کری نو۔ ۱۰. لسی بھو، پیدا لیو۔ ۱۱. دکھ۔ ۱۲. کرپا، مہر۔ ۱۳. وشنو۔ ۱۴. تین۔ ۱۵. پرماتما۔ ۱٦. یاد کن۔ ۱۷. وچارا۔ ۱۸. بوجھ۔ ۱۹. جدائی، وچھوڑو۔ ۲۰. زندگی۔ ۲۱ قبول، سپھل۔ ۲۲. تکلیفون۔ ۲۳. شانت

(٢٢) هـر هـو اَڙکنڊ[١] - جو جَڻ کاء
لاکو روڳ - سکل مٽ جاء.

راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، شبد (٣٣)

(٢٣) رس ڪِس[١] کالي پِنڊ[٢] وڌائي - ٻيک ڪريُ گور شبد نہ کمائي
اَنتر روڳ مها دک ڀاري - بشنا مـاهہ سماها هي.

راڳ مارو، محلا ٽيجا، سولهو (١٠) ١٤

(٢٤) دبِڌا[٣] منمک روڳ وياپيُ - ترشنا جلهہ اَڌڪائي[٤]
مر مر جنمهہ نـوڙ[٥] نہ ڀاوهہ - برٿا[٦] جنم گوائي.

راڳ ڀيرو، محلا ٽيجا، شبد (١١)

(٢٥) پوَڻ[٧] پاڻي کي اِهہ دیهہ سریرا - هوميُ روڳ ڪِٺن[٨] لن پيڙا[٤]
گوُرمک رام نام دارُون گڻ گائيا - کر کرپا گور روڳ گوائيا.

راڳ بسنت، محلا ٽيجا، شبد (٢)

(٢٦) جب پوُرکو لب پرجن مانگيُ - اَگهائي[٩] سوک سکهاريُ[١٠].
لب اَروگ جب تـُم[١١] سنگ بسنتو[١٢] - چنڪٽ[١٣] هوء رواريُ[١٤].

راڳ سارنگ، محلا پنجوان، شبد (٥٢)

(٢٧) وَئـڌا[١٥] وئـد وئـد تون - پهلا روڳ پڇاڻ
اَئسا دارُون لوڙ لهہ[١٦] - جت وڃيُ روگان گهاڻ[١٧].

راڳ ملار، محلا پهلا، وار (٣)
سلوڪ محلا دوجا

(٢٨) کالي روڳ پئي من نرمل[١٨] - هـر هـر اَوکـد کاليو
اَستت[١٩] پئي[٢٠] ٻـي سک ٿاٿا[٥] - پهڙ[٢١] نہ ڪنهي ڏاليو[٢٢].

راڳ ڪانڙا، محلا پنجوان، شبد (٧)

(٢٩) ڪبير وئـد[١٥] کهيُ هئہ هي ڀلا - دارون ميري وَس
اِهہ تہ بسنت[١١] گوپال کي - جب ڀاويُ ليہ کس[٢٣].

سلوڪ، ڪبير صاحب (٧٩)

(٣٠) فريدا ٻـوي[٢٤] دا ڀلا کر - غصا[٢٥] مـن نـہ هنڊاء[٢٦]
ديهي روڳ نہ لڳئي - ڀليُ سب ڪڇ پاء.

سلوڪ، شيخ فريد (٧٨)

(٣١) من اَنتر هوميُ روڳ - ڀرم ڀوُلي هوميُ ساڪت[٢٧] دُرجنا[٢٤]
نانڪ روڳ گواء - مل ستگوُر ساڌوُ سجنا.

سلوڪ، محلا چوٿان (٢٩)

---

١. کاڌي جا سواد. ٢. پيٽ، ٻت. ٣. دنيمت پاوَ، ٻيائي. ٤. بيحد گهڻي. ٥. اَڪالو. ٦. اَجايو. ٧. هوا، ساس. ٨. دک. ٩. ڀاڃي. ١٠. سمجهي ٿو. ١١. پرماتما. ١٢. وسان ٿو. ١٣. جدا ٿيڻ. ١٤. ناس ٿيڻ. ١٥. حڪيم. ١٦. ڳولهي ڪڍ. ١٧. پيڙا، سوُر. ١٨. شڌ، پوتر. ١٩. اَستو. ٢٠. ٿيو، آهي. ٢١. ورِي ٢٢. پتڪڻ. ٢٣. شيُ، ساس. ٢٤. ٻيڙا اِنسان. ٢٥. ڪاوڙ. ٢٦. ڪڍي ڇڏ. ٢٧. منمک، موُرکہ.

دک ۽ روڳ.

سري گرو گرنٿ صاحب جي سکيا جو آرنڀ مان "دک ۽ روڳ" سان ٿو ڪريان
چاڪاڻ ته دنيا ۾ ڪو ورلو انسان آهي جو دک ۽ روڳ کان رهت هوندو. ڪن جزوي
انسانن ڪانسواءِ، هرڪو منش ڪڏهن نه ڪڏهن دک يا روڳ ۾ پاڻ کي مبتلا ٿو سمجهي،
چاهي ٻار يا ٻڍو، هندو يا مسلمان، مغربي يا مشرقي، استري يا پرش. ڪن کي روڳ
لڳن جو پر عام ريت سڀني کي روڳ آهي من جو. من جي روڳ جو دک ته سڀ کي ئي سهڻو
پوي ٿو. انهيءَ ڪري هر منش لاءِ اهو لازم آهي ته هو دک جو ڪارڻ ڳولي ۽ اُن
جي جوڳي علاج تي عمل ڪري، نه ته هُن جي ساري جيون دک ۾ گذرندي ۽ دک ۾
ئي سماپت ٿيندي. پرپ جنم جي سڃاڻپ موجب، اهو دک واسنائن جو ڦرڻو ٿئي، ڪيس
جوُنين ۾ ڀٽڪائي، جنم جنم جو ساٿي ٿي، ستائيندو. اهو دک جو دونهون دائما دکندو
رهندو ۽ جند مور ڪونه ڇڏيندو. تنهن ڪري دک جي جڙ ڪٽڻ سان ئي ڇوٽڪارو حاصل
ڪري سگهبو.

اهو آهي جيون ٻانڌا جو مکيه مسئلو يا ڀرپور ٻوڙي. سري مد ڀاڳونت گيتا جو ڀرپور
اڌياءُ ۾ "دک" جي وشيه سان شروع ٿئي ٿو. سنکيه درشن ۾ دک نروتيءَ جي ڀرپور
نصيحت ڏني ٿي. گوتم ٻڌ ۾ دک جي دارونءَ ڳولهڻ لاءِ برابر ٻارهن سال ڪٺن تياڳ ۽
تپسيا جو مها يگيه ڪيو. هر هڪ مذهب جي پير ۽ پيغمبر دک جو ورنن ڪيو آهي ۽
اُن کي دُور ڪرڻ لاءِ راهه ٻڌائي آهي. سري گرو نانڪ ديو جن ۾ جڳت مان دک
دُور ڪرڻ لاءِ اوتار ڌاريو هو.

دک ته جيون جي ٻانڌا لاءِ ٻاڦوٽي آهي. دک نه هجي ته ڪير هوند سک جو قدر
ڪري ۽ سک حاصل ڪرڻ لاءِ پنهنجو سک ڦٽائي؟ دک جي استتيءَ ۾ ئي انسان کي سک
جي آنيڊ جي اُميد ٿي سگهي ٿي. سک ۾ سانجهه ڪٿي؟ سک جو نشو، سوچڻ ۽ سمجهڻ جي
شڪتي ناس ڪري ڇڏي ٿو. اگرچ اها به حقيقت آهي ته هرڪو دکي انسان روحاني راهه
تي نه ٿو پهچي ۽ گهڻي ڀاڱي سيڪو هڪڙي دک جي جار مان ٻئي دک جي جار ۾ پاڻ
کي ڦاسائي، تان جو ڪيترين دکن جي جارن ۾ ڦاٿل ٻڌجي وڃي ٿو. پر جيڪڏهن
دنيا جي سڀني مهاتمائن ۽ سنت پرشن جي آتم ڪهاڻيءَ تي سرسري نظر ڦيرائي ته ڏسڻ
۾ ايندو ته سندن روحاني منزل دک مان ئي اُڀري ٿي آهي. ڪن کي سرير جي رس جي
پوڄنا مان چوٽ آئي آهي، ڪن کي ڪامنائن ۾ سڦلتا نه ملڻ ڪري ترڪ آيو آهي، ڪن
کي پنهنجن مان موچڙي ملڻ تي اک کُلي آهي، ڪن کي پنهنجن ڪرمن جو ڇهنڊو
لڳو آهي ته ڪن کي وري آهنڪار اهنج رسايو آهي. مطلب ته دک جي چوٽ يا چماٽ
ڪپاٽ کولي سگهي ٿي، اگيان جو پڙدو هٽائي سگهي ٿي ۽ روحاني راهه روشن ڪري
سگهي ٿي. تنهن ڪري دک ۾ نراس ٿيڻ نه گهرجي ڇو ته دک پٺيان سک اچين

اڪيلائي آهي جيئن واٽ پنڌيءَ ڏينهن ۾ سياري پرديسين پهار. انساني جيون ڀاڳرا لاءِ گهاتڪ آهي. آس ۽ آسرو يعني شرڌا ۽ وشواس الهيءَ ڀاڳرا جي روح جا ٻه ٿنڀا آهن ۽ ٻئي شڪتي آهي وڌائڻ.

دک جي لوڙهيءَ لاءِ ڪولي ڪرم ڪاڻ جو مارگ ورتو ڪ دکدائڪ ثابت ٿيندو ۽ اڳيان پاڪيزگيءَ ۾ پڪڙائيندو، پريم ۾ پڪائيندو ۽ ڀڳتيءَ ۾ پڙندو. ساڳيءَ طرح من جي مورتين جو مارگ به دک دور ڪري ڪونه سگهندو، جيستائين لوري وقت لاءِ دک جو درد شايد دٻجي يا لڪجي وڃي. اها به مورکتا ليکبي ته پهرين دکن لاءِ ڪرمن کي جوابدار ٺهرائي، پوءِ ڪوشش ۽ اڇا شڪتيءَ کي قتل ڪري، لهڪرم ۽ انسانيءَ جي اوٽ وٺجي. دک جو اُپاءُ يا ڀاوڻا، جا انسان جي من کي هردم اُشانت ٿي رکي، تنهنجو ٻڌارڪ چولهڻ ۽ اهتاڻ ٿي جيئڻ جو مقصد آهي، گويا پرماتما جي پراپتيءَ جو پرماڻ آهي. سري گرو گرنٿ صاحب ۾ جيڪي هن وشيه تي چولڻ وچن آهن سي سڀ مٿي معنيٰ سميت ڏنل آهن جن مان ڏسڻ ۾ ايندو ته صاحب هن ڏس ۾ ڪهڙي ڏس ڏنا آهن جهڙوڪ شبد لکڻ، ڪلجڳ کان ڪنارو، رام نام جو جاپ، گروءَ جي اُپديش تي عمل، سنتن جو سنگ، پرماتما جي ڀڳتي، سر درشٽي، خودي مٽائڻ، وغيره وغيره. پر انهن سڀني وچن جو تت هيٺين ٽڪن ۾ ڏنل آهي:

(١) دک دارون سک روگ ڀئيا - جا سک تام نه هوئي
تون ڪرتا ڪرڻا مي ناهي - جا هئه ڪري نه هوئي.

واڳ آسا، محلا
پهلا، وار (١٢)

(٢) نانڪ پرکي آپ ڪئه - نان پارک جاڻ
روگ دارون دوويءَ بجهي - تان ويد سجاڻ.

واڳ مانجهه، محلا
پهلا، وار (٢٢)،
سلوڪ محلا دوجا

هي ٻندا! تنهنجي ٻڌي اهڙي نه ملڻ ٿي وئي آهي ۽ ساري سمجهه اهڙي نه الٽ پلٽ ٿي وئي آهي جو، جو سچ پچ دک آهي تنهن کي تون سک سمجهي وٺو آهين ۽ جو حقيقت ۾ سک آهي تنهنکي تون دک سمجهي، منهن ٿو موڙين. جو تو سک ٿي سمجهيو سوئي تنهنجو دک ۽ روڳ جو ڪارڻ آهي ۽ جو تو دک ٿي سمجهيو سوئي تنهنجي دک جي دوا آهي. اهائي اڪيانتا آهي جنهن توکي انڌو ڪري ڇڏيو آهي ۽ رڃ ۾ رلائي حيران ۽ هيسيل بنايو آهي. سچ کي ڪوڙ سمجهي وٺو آهين ۽ ڪوڙ کي سچ. پوءِ ڪهڙو عجب جي دک جون دائما دانهون پيو ڪرين، دک نه ٿو لڳين ۽ پٽ کان پري ٿيندو ٿو وڃين. اندر ۾ جهاتي پائي پاڻ پڇاڻ. پاڻ پڇاڻ نه من جي درشٽي بدلجي ويندي، ڪوڙ ۽ سچ جي پروڙ پئجي سگهندي. دک ۽ سک جو سچو ڀيد سمجهي سگهين، اونده ۽ روشنيءَ جو تفاوت محسوس ڪري سگهين. پر اُلٽي خود مطلبي، تنگ دلي، تن پرستي، تند مزاجي

۽ ڏک دارو ڪونه ڏسندين. اُلٽي حليمائي، هيٺائي، پروپڪار ۽ پرمارٿ پاليندين ۽ ٻاڻ
سان گڏ ساري مخلوقات ۾ ساڳي پرماتما جي پرم جوت پسندين.

اُنهيءَ دور منزل ڏانهن اڳتي وک وڌائڻ کان اڳ، اڄ نه ڏک جي ڪارڻ ۾ وڌيڪ
گهرائيءَ سان وڃون ٿا نه ڪارڻ کي سچيءَ طرح سمجهڻ کان سواءِ ڪابه ڪوشش ڀلا ڪري
ڪارائتي نه ٿيندي. جيستائين ڏک کي وردان سمجهي سويڪار ڪريون. ڏک جي سنديهه
کي کوج ۾ بدلايون، نه پاکنڊ ۽ ڪپٽ سان پر صفائيءَ، سچائيءَ، ايمانداريءَ ۽ اورچائيءَ
سان، نه سچي ڪارڻ جي معلوميت لئي. ڏک، ئي اسان جي اندرين اک پنهنجي
شروعات ٿي سگهي ٿو ۽ سچي سک جي اکٽ پونجي پراپت ڪرائي سگهي ٿو، جنهن مان
هوُند ٻاڻ ۽ ورسائي ۽ ٻين کي ٻه ونڊي وراهي ڏجي. جيستائين اهڙا سکدائڪ سموتي
پاڇي نه پئي آهي تيستائين ڏک جو مسئلو ڪڏاهين حل نه ٿيندو ۽ نه وري ڏک جو دور ختم
ٿيندو. جو انسان ٻاڻ ڏکي آهي سو سياڻيڪ پنهنجي اڙد گرد ۾ ڏک جي بيماري
ڦهلائيندو ويندو. ڪنهن ڪري اي پندا، سچي سک لاءِ يتن ڪري، سک پاءِ ۽ سک
وراهه. باقي سربرڪ سوادن يا دنيوي پدارٿن ۽ وهنوارن ۾ ڏک جي جڙ سمايل آهي. اهي
اڄ جا سک، سڀاڻي جا سوُر ٿي ستائيندا. جيئن من جي پريشاني ۽ پيڙڪ گهٽي، تيئن ڏک
گهٽو. جيئن من ۾ ماٺ ۽ شانتي وڌيڪ، تيئن سک جهجهو. سو ڏک جي سچي روُپ کي
سڃاڻي ۽ اُن جون پاڙوُن پٽي، سچي سک جي سموتي، سولائيءَ سان حاصل ڪري سگهجي.
انهيءَ کوج ۾ املهه خزاني جي چاٻي ڳجهيل آهي. جن جي هٿ اها چاٻي چڙهندي، اهي
ئي ڏک جو دارو لتاڙي، سک جي سيج تي سمهندا.

باب ٻيو

پنج وڪار

(۱) گرهستيءَ جو ڪٽنب سان موهه.

(۱) موهه ڪٽنب موهه سڀ ڪار[1] - موهه تم تجهه سگل وڪار[2]
موهه اَر ڀرم تجهه تم ڀير[3] - ساچ نام رديءَ رويءَ سرير (۱،۱)
سچ نام جان تون ندهه پائي - رويءَ ٻوڙ[4] نه ڪلهيءَ[5] مائي[6]
ايه موهه ڏوبا سنسار - گرمک ڪوئي اُتريءَ پار
ايه موهه ڦر جوني پاهه - موهي لاڳا جم پور جاهه
گور ديکيا لي جپ تپ ڪماهه - نا موهه ٽوٽيءِ[7] نا ٿاءِ پاءِ
ندر[8] ڪري تان ايهه موهه جاءِ - نانڪ هر سنءُ رهيءَ سماءِ.

[راڳ آسا، محلا پهلا، شبد (۲۳)]

(۲) استري پرکيءَ[9] بهه پريت - مل موهه وڌائيا
پتر ڪلتر[10] نت ويکيءَ - وگسيءَ[11] موهه مائيا
ديس پرديس ڌن چوراءِ - آڻ مهه[12] پائيا
انت هوويءَ وير وروڌ - ڪو سکيءَ نه چڏائيا
نانڪ وڻ ناويءَ ڌرگ[13] موهه - جت لگ دک پائيا.

[راڳ سارنگ، محلا چوٿان، وار (۳۲)]

(۳) لاويءَ مائت پتا سدا گل سيتي[14] - من جاڻيءَ کت[15] گرائي
جو ڏيوي[16] لسيءَ نه جاڻيءَ نه دلي[17] نسو لپٽائي.

سري راڳ، محلا چوٿان، پهري (۲)۱

(۴) سنساري[18] آپ کٿا - جني ڪوڙ ٻول ٻول کٿ[19] کاٿيا
چلڻ سار نه جاڻدي - ڪام ڪروڌ وش[20] وڌائيا.

راڳ مانجهه، محلا پهلا، وار (۱۶)

---

۱. پرڪار، نمونا. ۲. نورت ڪرهو. ۳. سؤرما، ويو. ۴. پت، من. ۵. دکي ٿئي ٿي.
۶. ماءُ، پدي. ۷. ٽڪاڻو، مڪتي. ۸. ڪرپا. ۹. پرش، مڙس. ۱۰. استري، زال.
۱۱. ٽڙي ٿو. ۱۲. مک پر. ۱۳. اجايو، ونرٿ. ۱۴. ڪلي لڳن ٿا. ۱۵. ڪٿي ڪارائيندو.
۱۶. پرماتما. ۱۷. بخشيش. ۱۸. سنساري جيو. ۱۹. مسائين ٿا. ۲۰. وشين روپي زهر.

(٥) ڪامڻ[1] لوڙيئ[2] سُتا ربا - متر اسوڙيئ لس[3] ڪاذا[4]ا
نانڪ ڀاپ ڪري لن ڪارڻ - جاسي جم ڀؤر ياذانا.

واڳ گوڙي، محلا ڀهلا، شبد (١٤)

(٦) گيوڙ[5] هيوڙ[6] ڪڇن[7] سُت[8] ناري[1] - ڀه چيتا ٻڙ[9] چاليئ هاري
جوڙيئ کيلڻ ڪاچي[10] ساري.

واڳ گوڙي، محلا ڀهلا، اشٽهدي (٤) ٣

(٧) جب لن اپنو ڀانڊ ٻو موها - آويئ جاء سدا جم جوها
جب اس لي سب ٻدسي پرما - پيد ناهي هيئ ٻار برهما.

واڳ گوڙي، محلا ڀهجوان، اشٽهدي (٤) ١

(٨) اوچي مندر محل اَر راني - هست[5] گهوڙي جوڙي من ڀاني
وڏ پروار پوُٽ[8] اَر ڌيئا - موهه ٻچي ٻچ اَلدا مؤنا.

واڳ آسا، محلا ڀهجوان، شبد (٨٥)

(٩) ٻدن ماٽ پتا سنسار - ٻدن سُت[8] ڪنيا اَر نا[1]ر
ٻدن ڪرم ڌرم هئه[11] ڪيئا - ٻدن ڀٽ[8] ڪاٽ[1] من ٻيئا[12].

واڳ آسا، محلا ڀهجوان، اشٽهدي (١٠)

(١٠) مائي ٻاپ ٻتر[8] - سب هر کي ڪيٽي
سيپا ڪٽ سنبند - هر ڪر ديئي.

واڳ گوجري، محلا چوٿان، شبد (٧)

(١١) اِهه ڪٽنب سب جيئه کي ٻدن ٻائي - پرم پُلا سنسارا
ان گوُر ٻدن ٽوٽهه نا هي - گوُرمک[13] موک دتارا.

واڳ سوڙٺ، محلا ٽيجا، شبد (٦)

(١٢) ديک ڪٽنب لوڀ موهيو ٻراني - مائيا ڪٽ لپٽانا
اَٺ[14] رچيو ڪر ليو اپنا - اَن چوڙ[15] سرائيو جانا.

واڳ ڌناسري، محلا ڀهجوان، شبد (٢)

(١٣) ماٽ پتا پائي سٽ ٻنتا[1] - لاڪيئ[1] رس لپٽانا
جوٻن[16] ڌن پرڀتا[17] کي مد[18] مئيئ - اَهه نس[19] رهيئ دوانا.

واڳ ڌناسري، محلا ناوان، شبد (٢)

(١٤) اِهه جگ آپ[20] اُپائيون - ڪر چوج[21] وڏان[22]
پنچ ڏاٽ[23] وچ پائيئن - موهه جوٺ ڪمان[24].

واڳ سوڙهي، محلا ٽيجا، وار (٤)

١. استري. ٢. چاهي ٿي. ٣. هميشه. ٤. ڪاڏو پيٽو. ٥. هاٿي. ٦. گهوڙا. ٧. سون.
٨. پٽ. ٩. سنساري ميدان. ١٠. ڪوڙي، اڏوري. ١١. اَهم ڀاڙ سان. ١٢. ڀيائي.
١٣. گوروءَ معرفت. ١٤. چنبڙيو پيو آهي. ١٥. آخر، نيٺ. ١٦. جواني. ١٧. مهما، مشهوري. ١٨. نشو. ١٩. ڏينهن رات. ٢٠. پرمالما. ٢١. کيل. ٢٢. عجب.
٢٣. ڏاتو، لت. ٢٤. شڪ شبهه.

(۱۵) تهجي گرهست پتيا بيواسي - اک ڪن مڏو تا لکي نہ لکيا [1][2]
ڏاوڻ ڏاءِ لڏي گهر آوي - هر هر ساڌ و سرن پوڙيا [3]

راڳ بلاول، محلا چوٿان، اشٽپديءِ ۴ (۲)

(۱۶) گرهه تج بن ڪنهه جاٿيئي - چن ڪانيئي ڪنڌا [4]
اجهه پڪار نہ چوڙني - ماپي من منڊا [5]

راڳ بلاول، ڪبير صاحب، شبد (۴)

(۱۷) جه مڱل اندري رس بريڙو - تون لاگ پرڙيو ڪنباللي [6][7]
جه پنکي اکتر هوءِ تر اڙي - تر سنگت هر هر ڏباللي

راڳ گونڊ، محلا پنجوان، شبد (۲)

(۱۸) جاءِ آلسي پريت ڪنت سبندي - مائيا موهه پساري [8][9]
جس انتر پريت رام رس ناهي - دبندا ڪرم پڪاري [10]

راڳ ساورنگ، محلا پهلا، شبد (۳)

(۱۹) ڪبير سڳ ساڪتا بهتي ڪيٽي - ڪيشو ڪيتو نہ ميت [11][12][13][14][15]
چالي لي هر ملن ڪتہ - بيڇي انڪيو چيت [13][15]

سلوڪ، ڪبير صاحب، (۹۶)

(۲۰) ڪبير رام نام جانيو نهي - پاليو ڪتڪ ڪتب [16]
ڌنڌي هي مهه مر گئيو - باهر پئي نہ ٻنب [17]

(۲۲۶)

---

۱. من. ۲. آسترو نہ ٿو لئي. ۳. پڪي پڪي. ۴. قل قول. ۵. اجاء. ۶. هسالسي.
۷. ڪٽنب سان. ۸. جلالي چڙ. ۹. قالو پهو آهين. ۱۰. دئيت پاڙ، بپالي.
۱۱. وڳاون سان پريل. ۱۲. داس، شيوڪ. ۱۳. معو. ۱۴. پرماتما. ۱۵. چهره
۱۶. وڏو. ۱۷. آواز، مهما، تالو.

(۲) ڀاڪنڊ ۽ ڪُوڙا ڪرم ڪانڊ.

(۱) ڪرتُوت ڀسُوُن[1] ڪي مانس ذات - لوڪ ڀچارا ڪري دن رات
ٻاهر ڀيک اَنتر مَلُ مائيا - ڇپس[2] ناهہ ڪيچ ڪري ڇپائيا[2]
ٻاهر گيان ڏيان اِشنان - اَنتر بياپي لوڀ سُئان
اَنتر اَگنِ[4] ٻاهر تن سُئاهہ[5] - گلِ[6] پاٿر ڪئسي ترپي اَٿاهہ[7]
جاڪي اَنتر ٻسي پربھ آپ - نانڪ تي جن سهج سماتِ[8].
[راڳہ گوڙي، محلا پنجوان، سڪمني صاحب، اشٽپدي (۵)۴]

(۲) اَنتر مَلُ جي تيرٿ ناوي[9] - تِس ٻيڪنٺ نہ جانا
لوڪ پتيڻي[10] ڪڇو نہ هووي - ناهي رام اِيانا[11]
پُوجهہ رام ايڪ هي ديوا - ساچا ناونِ[9] گُور ڪي سيوا
جل ڪي مجن[9] جي گتِ[12] هووي - نت نت ميڍڪ[13] ناوهہ[9]
جئسي ميڍڪ تئسي اوءِ نر - ڦر ڦر جوني آوهہ.
[راڳہ آسا، ڪبير صاحب، شبد (۳۷)]

(ب-۱)

(۳) اِڪ وَڻ[14] ڪند ٻتسهہ جاءِ - سڌ[15] نہ ڏيوهي
اِڪ پالا[16] ڪڪر ڀني - سيتل جل هيوَهي[9]
اِڪ ڀسم چڙاوهہ[5] اَنگ - مئل نہ ڌووهي
اِڪ جٽا ٻڪٽ[17] ٻڪرال - ڪُل گهر کووَهي[18]
اِڪ نگن ڦرهہ دن رات - نيند نہ سووَهي
اِڪ اَگن جلاوهہ اَنگ - آپ وِگووَهي[19]

---

۱. جانور. ۲. لڪائڻ، ڇپائڻ. ۳. ڪتو. ۴. ترشنا جي باهہ. ۵. ڀيوُت سمان ڪارو. ۶. ڳچيءَ ۾. ۷. سنساري ساگر ۸. سمايو پيو آهي. ۹. اِشنان ڪرڻ. ۱۰. ايمان ڇمائڻ سان. ۱۱. بي سمجهہ، اَڻ ڄاڻ. ۱۲. موڪش، مڪتي. ۱۳. ڏيڏر. ۱۴. جهنگلن ۾. ۱۵. سڌ، جواب. ۱۶. پارو، برف. ۱۷. ونيل ڄٽائون. ۱۸. مسائين ٿا. ۱۹. بڙو ڪن ٿا.

وڻ لـــاويءِ لن چـــار[1] - کيا کــهـــ روڙهـــي

ســـوهـــن خصم[2] دلـار - جــ ستگـــوُر شيوُهـــي.

[راڳ ملار، محلا پهلا، وار (١٥)]

(۴) ليوڪ نـــاوا - جي لس[2] پـــاوان[3]

وڻ پـــاڻي[3] - ڪ نـــاء ڪري.

جپ صاحب، محلا پهلا، پئوڙي (٦)

(۵) پهه بيک ڪري پرمانيءَ - مـــن هـــرديءَ ڪپت ڪماء

هُر[2] ڪا محل نه پـاولي - مـــر وشٽا مـــاهه سماء.

سري راڳ، محلا ليجا، شبد (۲)

(٦) پنڊت پڙ پڙ واد[3] وکاڻهه - بن گــــور پـــرم پـــلاڻي

لک چوُراسيهه ڦير پئيا - بن شبديءَ مکت نـــ پـــاڻي.

سري راڳ، محلا ليجا، اشتپدي (٦) ۵

(٧) آلنر ڪپت - پکشٽي[5] ڪهاويءَ

پـــاکنڊ پار[2]برهم - ڪدي نه پاويءَ.

سري راڳ، محلا چوٿان، وار (۱۴)، سلوک محلا ليجا

(٨) ڪت[6] ساسٽ[7] پهرڻ[8] مُکه گيانا - پـــوُجا تلڪ ليرٿ اِشنانا

نوُلي ڪرم آسن چوراسيهه - ان مهه سانت نه آويءَ جيئه.

راڳ مانجهه، محلا پنجوان، شبد (۵)

(٩) پـڙ پڙ ٿاڪي سانت نه آئي - ترشنا جالي سُڌ نـــ ڪائي

بکه[9] بهاجهه[10] بکه موهه پئياسي - ڪوُڙ بـــول بکه کاوٽيا.

راڳ مانجهه، محلا ليجا، اشتپدي (٧) ١٧

(١٠) جــــي رت لگيءَ ڪپـــڙيءَ[11] - جامـــا[11] هـــوء پليت

جو رت پيوُهه مانُسا[12] - تن ڪئه نـــرمـــل چيت.

راڳ مانجهه، محلا پهلا، وار (۲)

(١١) پـڙ پڙ پنڊت - بـاد[3] وکـــٽيءَ

پيتر[13] هوُندي - وَسٽ[14] نه جاٽيءَ.

راڳ گوڙي، محلا پهلا، شبد (۴)

(١٢) ڪرم ڪانڊ - بهه ڪرهـــ آچـــار[15]

بن ناويءَ - ڌرڪ[16] ڌرک اَهڪار.

راڳ گوڙي، محلا ليجا، شبد (١۴)

---

١. رک، خاک. ٢. پرمالما. ٣. وٽاڻ، پسند پوڻ. ۴. بحث مباحثو. ۵. پکس. ٦. ڇهه. ٧. شاستر. ٨. اُچارڻ. ٩. وشين روپي زهر. ١٠. پراپت ڪن ٿا. ١١. ڪپڙا، وسعر. ١٢. اِنسان جو. ١٣. هردي ۾. ١۴. آتما. ١۵. فيصلا، ڌرم شاستر جا اُپديش. ١٦. ڌڪار جوڳو.

(١٣) اَنتر بِکُہ مکہ اَمرت سٽاويءِ - جم پوُر باڌا چوٽان[1] کساويءِ
اَنڪ پڙدي مھ ڪماويءِ پڪار - کن مھ پرگهٽ[2] هوء سنسار.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (٧١)

(١٤) اَنڪ جلا[3] - جي ڏوويءِ دئهي[4]
مَٽَل نہ اَلريءِ - سڌ الہ ليهي.

(١٠٠)

(١٥ جيوت[5] پتر[6] نہ مانيءِ ڪراڙ - سوُني سراڌ[7] ڪرالي
پتر[7] يسي ٻپڙي[8] کھ کٿ پاوڙ - ڪٿوُنا[9] ڪوُڪر[10] کائي.

راڳ گوڙي، کبير صاحب، شبد (٤٥)

(١٦) کيا جپ کيا تپ کيا سنجمو - کيا برت[11] کيا اشنان[12]
جب لگ جُگت[13] نہ جانيءِ - پاءُ[14] بگت پگوان.

(٦٣)

(١٧) رونيا کارڻ پوُرهہ[15] تال - آپ پچاڙهہ ڏرلي تال
گاون گوپيا گاون ڪان[16] - گاون سيتان راجي رام[17].

راڳ آسا، محلا پهلا، وار (٥)

(١٨) پاڻي[18] تورڙيءِ مالني[19] - پاڻي پاڻي جيٿ[20]
جس پاهن[21] کٿ پاڻي توڙيءِ - سو پاهن نرجيٿ[22].

راڳ آسا، کبير صاحب، شبد (١٤)

(١٩) ايڪيءِ پاتر[21] ڪيجيءِ پاوُ[14] - دوُجيءِ پاتر[21] ڌريئيءِ[23] پاءِ
جي اوُهہ[21] ديئہ نہ اوهہ[23] پي ديرا - کهہ نامديو هرهرکي شيوا.

راڳ گوجري، پگت نامديو، شبد (١)

(٢٠) دوُد نہ بچڙيءِ[24] تهہ بٿاريو[25] - ڦول پوُنر جل مين[26] بگاڙيو
مائي گوبند پوُجا کهان لئيءِ چڙاوءِ - اورن ڦول اَنوُپ[27] نہ پاوءِ.

راڳ گوجري، پگت روداس، شبد (١)

(٢١) هنسان[28] وڪ ترنديا - بگان[29] ب آئيا چاءِ
ڏب مئي بگ[29] بپڙي - سر تل اُپر[30] پاءِ.

راڳ وڏهنس، محلا چوٿان، وار (١)، سلوڪ، محلا تيجا

(٢٢) ديري ديرا پوجيئيءِ پالي - کيا مانگهہ کنيا ديئہ
پاهڻ[21] نير[3] پکاليئيءِ[31] پاءِ - جل مهہ بوڏهہ ليهہ.

راڳ سورٺ، محلا پهلا، اشٽپدي (٦)٣

---

١. ڏنڪ، سزا. ٢. ظاهر، کلي. ٣. پاڻي. ٤. سرير. ٥. جيئري. ٦. ماءُ پيءُ کي.
٧. ماءُ پيءُ جا پتر. ٨. ويچارا. ٩. ڪانءُ. ١٠. کتا. ١١. اندرين ني قبضو. ١٢. ورت.
١٣. پرماتما جي جُگتي. ١٤. پريم. ١٥. ڦاڻ. ١٦. ڪرشن. ١٧. سري رامچندر.
١٨. گلن جا پتا. ١٩. مالهڻ. ٢٠. جيو آتما. ٢١. پٿر جي مورتي. ٢٢. بنا آتما جي.
٢٣. زمين جو پٿر. ٢٤. گابو. ٢٥. جهوُٺو ڪيو. ٢٦. مڇي. ٢٧. نيارا. ٢٨. هنس پکي.
٢٩. بگهہ پکي. ٣٠. اوُندا، سِرُ هيٺ نہ ٽنگون مٿي. ٣١. ڏنڊ کان پوءِ.

(٢٣) ٻاڻ پڙهيو اَر پنڊ پهارئو - تؤل[1] پکتو ساڌي
پنچ جُهان سڌ سنگ نہ جِتڪيو - اَڏڪ[2] اَهنبڌ[3] ٻاڌي
مونِ[4] ٻُهيو ڪَرَ پاڻي[5] رهيو - نگن ڦرئو بن ماهي
لت ليريڪ سب ڏرلي پرمو - دپڏا[6] چِتڪي ناهي۔

راڳ سورٺ، محلا پنجوان، اشٽپدي (٣)

(٢٤) ٻيڪ ڏاري ٻيک ڪر لڪي - اَنت[7] سٺ ليريڪ نِاء
من کي سار نہ جاڻي - هؤمي ٻرم ٻلاء۔

راڳ سورٺ، محلا چوٿون، وار (٦)، سلوڪ محلا ٽيجا

(٢٥) پت پؤج هندو مڃي - ترڪ[8] مڃي سرنائي[9]
اوه لي جاري اوه لي گاڏي[10] - ليري گت ڏهؤ[11] نہ پائي۔

راڳ سورٺ، ڪبير صاحب، شبد (١)

(٢٦) ڪتريقا نہ ڏرم[12] ڇوڏيا - مليڇ ٻاکيا[13] ڪائي
سرشت[14] سب اِڪ ورن هوئي - ڏرم ڪي گت رهي۔

راڳ ڏناسري، محلا پهلا، شبد (٨)

(٢٧) پوچ سلا[15] ليريڪ ٻراسا - پرمت ڏولت پئي اُداسا
من مڃلي سؤچا[16] ڪڌ هوء - ساچ مليء پاوي پت سوء۔

راڳ ڏناسري، محلا پهلا، اشٽپدي (٦) ٢

(٢٨) هر هر ڪرهہ نت ڪپت ڪماوهہ - هردا شڌ نہ هوئي
اَن دن ڪرم ڪرهہ ٻهتيري[17] - سپني سک نہ هوئي۔

راڳ سورٺي، محلا چوٿون، شبد (٤)

(٢٩) گُهر[18] مهہ ٺاڪر ندر[19] نہ آوي - گل مهہ پاهڻ لئي لٽڪاوي
ڀرمي ڀؤلا ساڪت[20] ڦرتا - نير ٻرولئي[21] کپ کپ مرنا۔

راڳ سورٺي، محلا پنجوان، شبد (٩)

(٣٠) پاکنڊ ڀگت نہ هووئي - پار ٻرهم نہ پائيا جاء
من هت ڪرم ڪماوٺي - ٿاء نہ ڪوئي پاء۔

راڳ بلاول، محلا چوٿون، وار (٢)، سلوڪ محلا ٽيجا

(٣١) ڇوڏهہ اَن ڪرهہ پاکنڊ - نا سوهاگڻ نا اوهہ رنڊ[22]
جگ مهہ بکتي دوڌا ڌاري[23] - گهتي[24] کاوهہ وُلڪا[25] ساري۔

راڳ گونڊ، ڪبير صاحب، شبد (١١)

(٣٢) ليريڪ ناء نہ اُڌرس مڻل - ڪرم ڌرم سب هؤمي ڦسڻل[26]
لوڪ پڇاري گت نهي هوء - نام ٻهؤڻي[27] چلسهہ روء۔

راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، شبد (٢٤)

---

١. ٻوڪن جا نمونا. ٢. ڪٽيون. ٣. ڪمت. ٤. سانت جو ورت. ٥. ٻڪ مان يا ٽرين سان ڪاٺ پيئڻ. ٦. دليت پاؤ، ٻيائي. ٧. آنهت. ٨. مسلمان. ٩. نماز پڙهي. ١٠. دفن ٿيا. ١١. ٻهي. ١٢. ٻهنهو ڏنڊو. ١٣. ٻولي. ١٤. چڏي ڏني. ١٥. ٻئو جي مورتي. ١٦. شڌ، ٻوتر. ١٧. تمام گهڻا. ١٨. هردي. ١٩. نظر، ڏيان ۾. ٢٠. مؤرک. ٢١. ولوڙي اُو. ٢٢. رن. ٢٣. کير پيئندڙ. ٢٤. لڪائي. ٢٥. منائيء جا پنج سير. ٢٦. اُفعال. ٢٧. ٻنا

(٣٣) پِنُ[١] وِڻ پُوڄا سٽُ[٢] وِڻ سڄمر - جَپَ وِڻ ڪاهـي ڄمڻو
ناوَهه ڏووهه للڪ چڙاوهه - سُڄ[٣] وِڻ سوچ نه هوئي.

راڳ رامڪلي، محلا پهلا، اشٽپدي (٦) ١

(٣٤) پڙهِئيِ گنيئيِ[٤] نام سڀ سڻيئيِ - اَنپهه[٥] پائه نه دوسيِ[٦]
لوها ڪنچن هونِ[٧] هوءِ ڪئسي - جهه پارسهه نه پرسيِ[٨].

راڳ رامڪلي، ٻگهت روداس، شبد (١)

(٣٥) گهونگهر باڌ ٻڌي رامداسا[٩] - روٽيئن ڪي اُپاوا
برت نيم ڪرم ڪت ڪيمي - باهر ڀيک دکاوان
گيت نادُ[١٠] مک راڳ اَلاپي[١١] - من نهي هر هر گاوان.

راڳ مارو، محلا پنجوان، شبد (١٥)

(٣٦) واچهه پستڪ وِڌ پُرانا - اِڪ بِهه سنهه سناوهه ڪانا
اَجگر[١٢] ڪپٽ ڪهه ڪهه کُلِيءِ - بن ستگوُر تت نه پائيا.

راڳ مارو، محلا پهلا، سولهو (١١) ٢٢

(٣٧) اِڪ پِسر[١٣] لڳاءِ ٿرهه پيڪداري - بن شبديءِ هؤميءِ ڪن ماري
اَن دن جلت رههه دن رالي - بِرم ٻيک ڀرمائي هي.

راڳ مارو، محلا پهلا، سولهو (٦) ٣

(٣٨) سوانگي[١٤] سڌ - جو من رپجهاويءِ
سوانگ اُتاريءِ - ڦر پڇتاويءِ.

راڳ ٻيرڻ، محلا پنجوان، شبد (٣٣)

(٣٩) سدا[١٥] ڪال ڪرهه سڀ ورتا[١٦] - جهه صفري[١٧] دنقان[١٨]
پرڀوُ پِلائي اُجهڙُ[١٩] پالي - نهڦل سڀ ڪرمان[٢٠].

راڳ سارنگ، محلا پنجوان، شبد (٢)

(٤٠) شاستر بيد ٻران پڙهنتا - پوُڪارنتا اَجانتا[٢١]
جان بوُجهيءِ ٿان سوُجهيءِ سوئي - نانڪ آکيءِ ڪُوڪ[٢٢] نه هوئي.

راڳ سارنگ، محلا چوٿان، وار (١٣)، سلوڪ محلا پهلا (٢٠)

(٤١) ڏرگ[٢٣] لنان ڪا جيوڻا - جِهِ لِکِ لِک وِڇهه[٢٤] ناءِ
ڪيتي[٢٥] جن ڪي اجڙيءِ - ڪلواڙي[٢٦] ڪيا لاءِ.

(٤٢) اَنڌا[٢٧] پربا پر پر ڏوويءِ - اَنتر ڪي مَلُ ڪدي نه لهيءِ.
نام بنا ڦوڪٽ[٢٨] سڀ ڪرما - جهه بازيگر بِرم ڀلِيءِ.

راڳ پرڀاتي، محلا پهلا، اشٽپدي (١) ٣

---

١. عزت. ٢. سچائي. ٣. پوترتا. ٤. ويچار ڪرڻ. ٥. پرماتما. ٦. ڏسجي. ٧. سون.
٨. ڇهي، لڳي. ٩. پرماتما جا ڀڳت. ١٠. سنک. ١١. ڳائڻ، وڄائڻ. ١٢. ڀاري، سنگين.
١٣. ڀيروت. ١٤. ٽالڪي، ڀيکداري. ١٥. شام جي پوُڄا. ١٦. نيم ١٧. مڃي. ١٨. ٻگهه ٻگي.
١٩. ڪمارگ. ٢٠ ڪرم. ٢١. بي سمجهي. ٢٢. داڙ. ٢٣. ڏڪار جوڳو. ٢٤. وکڻ ٿا.
٢٥. سکرمن جو توشو. ٢٦. مڪان، نڪاڻو. ٢٧. اَگياني جيوُ. ٢٨. نهڦل.

(۴۳) مَن مهه ڪروڙ مها اُهمڪارا - پوڄا ڪرهه بهت پسارا[1]
ڪر اشنان تن چڪرُ[2] بڻائي - اَنتر ڪي مَلُ ڪبهي نه جائي.

راڳ پرڀاتي، محلا پنجوان، اشٽپدي ۲ (۱)

(۴۴) ڪيا اُضوءُ[3] پاڪ ڪيتا مُنهن ڌوئيا - ڪيا مسيت سر[4] لائيا
جهه دل مهه ڪپٽ نواز[4] گذارهه - ڪيا حج ڪعبي جائيا.

راڳ پرڀاتي، ڪبير صاحب، شبد (۴)

(۴۵) جن آتم تت نه چينيا - سڀ ڦوڪٽ ڌرم اَبينيا[5]
ڪهه بيڻي گُرمک[6] ڌياوي - بن سٽگور باٽ[7] نه پاوي.

راڳ پرڀاتي، ڀڳت بيڻي، شبد (۱)

(۴۶) ڪبير مي جانيو پڙهبو ڀلو[8] - پڙهبي سڄ ڀل جوڳ[9]
ڀڳت نه ڇاڏئو رام ڪي - ڀاوي نندئ لوڪ.

سلوڪ، ڪبير صاحب، (۴۵)

(۴۷) ڪبير جپني[10] ڪاٺ ڪي - ڪيا دکلاوهه لوء[11]
هردي رام نه چيتهي - اِهه جپني ڪيا هوء.

(۷۵)

(۴۸) ڪبير ملان مناري ڪيا چڙهه[12] - سائين نه ٻهرا[13] هوء
جا ڪارڻ تون بانگ ديهه - دل هي ڀيتر جوء[14].

(۱۸۴)

(۴۹) شيخ صبوري[15] باهرا - ڪيا حج ڪعبي جاء
ڪبير جا ڪي دل ثابت[16] نهي - تا ڪئُ ڪهان خداء.

(۱۸۵)

(۵۰) هوم جگ سڀ تيرٿا - پڙهه پنڊت ٿڪي پُراڻ
بِکُ ماٽيا موهه نه مٽئي - وچ هؤمي آوڻ جاڻ[17].

سلوڪ، محلا ٽيجا، (۳۷)

(۵۱) منمک[18] حڪم نه ٻجهئي ٻهڙي - نت هؤمي ڪرم ڪماء
ورت نيم سچ سنجم پوڄا - پاکنڊ ڀرم نه جاء.

سلوڪ، محلا چوٿون، (۱۹)

(۵۲) تيرٿ برت اَر دان ڪر - من مي ڌري گمان[19]
نانڪ نهفل جات تهه - ڪنچر[20] اشنان.

سلوڪ، محلا ناوان، (۴۶)

---

۱. وستار، گوڙ گمسان. ۲. نموني نموني جا تلڪ. ۳. وُضوءُ. ۴. نماز پڙهڻ. ۵. اَنڌا.
۶. گورو؛ معرفت. ۷. سچي راهه. ۸. پڙهڻ چڱو يا بهتر آهي. ۹. پرماتما سان لنوَ لڳائڻ.
۱۰. مالها. ۱۱. ماڻهن کي. ۱۲. چڙهين ٿو. ۱۳. ٻوڙو. ۱۴. ڳولهه. ۱۵. صبر، شانتي.
۱۶. قابو، شڌ. ۱۷. جمڻ مرڻ جو چڪر. ۱۸. موُرک، بيمک. ۱۹. اَوشواس. ۲۰. هاٿي.

(٣) جوُتو جڳياسوُ.

(١) تنگن[1] ٿرٿ جو ڀانيئي جوڳ - ٻن ڪا مرڳ[2] مڪت سڀ هوڳ
ڪيا ناانگي ڪيا ٻاڌي چام[3] - جب نهي چينس[4] آتم رام (ا.و)
موُنڊ مُنڊائي[5] جو سڌ پائي - مڪتي ڀيڊ[6] نه گئيا ڪائي
بند[7] واڪ جه نرينئي پالي - خسريئ[8] ڪڻ نه پرم[9] گت پائي
ڪهه ڪبير سنهه نر پائي - رام نسام بن ڪن[9] گت پائي.

[راڳ گوڙي، ڪبير صاحب، شبد (۴)]

(٢) گنج[10] ساڍي لپ لپ ڌوليا - لُهري[11] ڀان لنگ[12]
گلي جپي جپ ماليا[13] - لوني هٿ لپڪ[14]
اوه هر ڪي سنت نه آکيئهه - ٻانارس[15] ڪي لگ (ا.و)
اُنسي سنت نه موڪڻ ڀاوهه - ڏالا[16] سڻ ڀيڏا[17] گنڪاوهه[18]
ٻاسن[19] مانجهه چڙاوهه[20] اوُٻر - ڪاٺي ڌوه جلاوهه
پندا[21] ڪوڏ[22] ڪرهه ده چوُلي - ساري ماٽس کاوهه
اوه پاپي سدا ڦرهه اُپراڌي - مکهه اَپرس کهاوهه
سدا سدا ڦرهه اَپماني - سگل ڪٽنب ڏباوهه
جت ڪو لايئا تتهي لاگا - تئسي ڪرم ڪماويئ
ڪهه ڪبير جس ستگور ڀيٽئي - پنرپ[23] جنم نه آويئ.

[راڳ آسا، ڪبير صاحب، شبد (٢)]

سري راڳ، محلا پهلا، اشٽپدي (٦) ٥

(٣) پنڊت واچهه[24] پوٿيا - نا بوُجههه ويچار
اُنڪڻ[25] متي[26] دي چلهه - مانيا ڪبا واپار.

---

١. اگهاڙو. ٢. هرڻ. ٣. چمڙو. ۴. ڳرلهين، سچاٽين. ٥. مٿو ڪوُڙائي. ٦. ريدوُن.
٧. ويري. ٨. کدڙا. ٩. مڪتي. ١٠. گز، وال. ١١. ٽن ڪندن وارا. ١٢. جٽيئا. ١٣. مالا هوُن.
١۴. چلڪڻا. ١٥. ڪاشي. ١٦. ٽاريون. ١٧. وڻ. ١٨. ڳرڪا يو چڙهن. ١٩. ٻاسڻ. ٢٠. مليِ،
ڌوئي. ٢١. ڌرلي. ٢٢. ڪوڙي. ٢٣. اَڳلو. ٢۴. چاچين، پڙهن ٿا. ٢٥. ٻين کي. ٢٦. مت، اُپديش.

(٤) جهه ڪارڻ تٽ[١] تيرٿ جاهي - رتن پدارٿ گهٽ هي ماهي
پڙ پڙ پنڊت باد[٢] وکاڻيءِ - ڀيتر هوندي وست نہ جاڻيءِ.

راڳ گوڙي، محلا پهلا، شبد (٤)

(٥) پگت کره مورک آپ جڻاوهہ[٤] - نچ نچ ٽپهہ بهت دکہ پاوهہ
نچيءِ ٽپيءِ پگت نہ هوءِ - شبد مريءِ پگت پالي جن سوءِ.

راڳ گوڙي، محلا تيجا، شبد (٤)

(٦) ٻاهر ڀيک کره گهبيري - انتر بکيا[٥] اتري گهيري
آور اپد يسيءِ آپ نہ ٻوجهيءِ - اَئسا برهمڻ کهي نہ سيجهيءِ[٦].

راڳ آسا، محلا پنجوان، شبد (٨)

(٧) ڪڪيءِ ڪام ڪروڌ پرميوهہ موڙي - ممتا لاڳي لڌ هر وسريا
پڙهہ گُڻهہ[٧] تون بهت پکارهہ - وڻ ٻوجهي[٨] تون ڏوب مئا.

راڳ آسا، محلا تيجا، پٽي (٨)

(٨) پڙ پڙ پنڊت موني ٿاڪي - ديکي مڪت نہ پالي
نانڪ ٻن پگتي جگ ٻئورانا[٩] - سچيءِ شبد ملالي.

راڳ آسا، محلا تيجا، چهنت (٣) ١

(٩) ڪئو براهمڻ ڪئہ کُر[١٠] لاوهہ - گُڻ[١١] ٻر ٽرڻ نہ جالي
ڌوتي ٽڪا تيءِ جپ مالي - دان مليڇان[١٢] کاتي
انتر پوجا پڙهہ ڪتيبا[١٣] - سنجم[١٤] ترڪا پالي.

راڳ آسا، محلا پهلا، وار (١٦)

(١٠) انتر مل[١٥] نرمل نهي کيا - ٻاهر ڀيک اداسي
هردي ڪمل گهٽ برهم نہ چينيا[١٦] - ڪاهي پئيا سنياسي.

راڳ گوجري، ڀگت ترلوچن، شبد (١)

(١١) قاضي ڪوڙ بول مل کاءِ - براهمڻ ناوِيءِ جيئا گهاءِ[١٧]
جوگي جگت نہ جاڻيءِ انڌ[١٨] - تيني اوجاڙي[١٩] ڪا بند.

راڳ ڌناسري، محلا پهلا، شبد (٧)

(١٢) جوگ نہ کنٿا[٢٠] جوگ نہ ڏنڊيءِ - جوگ نہ ڀسم چڙاهيئيءِ
جوگ نہ مندي[٢١] موڙ مڊاليئيءِ - جوگ نہ سِڱي وائيئيءِ[٢٢]
جوگ نہ ٻاهر مڙهي مساڻي - جوگ نہ تاڙي[٢٣] لائيئيءِ
جوگ نہ ديس دسنتر ڀوليئيءِ[٢٤] - جوگ نہ تيرٿ نائيئيءِ[٢٥].

راڳ سوهي، محلا پهلا، شبد (٨)

---

١. ڪنارا، ڪنڌي. ٢. بحث مباحثو. ٣. هردي ۾. ٤. پنهنجي وڏائي ڪن ٿا. ٥. وشين جا وڪار. ٦. پاس پوندو. ٧. ويچارڻ. ٨. نہ سمجهڻ. ٩. پاڳل. ١٠. ڍڳ، مصوُل. ١١. چيٽو. ١٢. مسلمان. ١٣. اسلامي ڪتاب. ١٤. رهڻي ڪهڻي. ١٥. ملڻي، مهٽي. ١٦. سڃاڻو، پڇاڻيو. ١٧. ڪهي. ١٨. اگياني. ١٩. اساڻهي خالصي لاءِ جوابدار آهن. ٢٠. ڪفني. ٢١. مندرا. ٢٢. وڄائڻ. ٢٣. مون ورمت رکڻ. ٢٤. ڀٽڪڻ. ٢٥. اشنان ڪرڻ.

(۱۳) ڏولي اوُجل للڪ گل مالا - اَنتر ڪروڌ پـــڙهہ نت[1] شـالا
نام وسار مانيا مدُ[2] پيتا - بن گور پگت نـاهي سڪ ليتا ۔

راڳ بلاول، محلا پهلا، اشٽپدي (۴) ۲

(۱۴) ڪــرهہ[3] ليج بنَ ڪدبہ جـــانيئي - چـــن ڪـــانيئي ڪندا[4]
اَجـهہ[5] بڪار نـــ چـــوڏني - پـــاپـــي مـــن منـــدا۔

راڳ بلاول، ڪبير صاحب، شبد (۴)

(۱۵) گـهڙي[6] پيوُس لاء بڻـا ٽـــاڙي[7] - ميري ليري مندرا ڌاري
مانگهہ ٽوُڪا[8] لرپت نہ پاوي - نامڪ[9] چوڏ جاچهہ لاج نہ آوي۔

راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، شبد (۱۳)

(۱۶) ڪت[10] ڪرما اَر آسڻ ڏولي - پاکٺ[11] گرهہ پڙهي نمت پـولي
مالا قيري منگي پيوُس - اهہ پـــڌ ڪوء نـــ لرہو ميت۔

(۱۷)

(۱۷) پند نہ واکهہ جتي ڪهاوهہ - مائي[12] مانگت لري[12] لوپـــاوهہ
نردپا نهي جوت اَجالا - پـوُڌس پوُڌي سرب جنجالا۔

راڳ رامڪلي، محلا پهلا، اشٽپدي (۴) ۲

(۱۸) اِس ڪنــگري[13] ڏپان نہ لاڳي جوگي - تـــا سچ پائي پاء
اِس ڪنـگري سانت نہ آوي جوگي - اَيمان نہ وڇهہ جاء۔

راڳ رامڪلي، محلا پهلا، اشٽپدي، (۴) ۱

(۱۹) آپن اوُچ نيچ گهر پـــوجن - هني ڪرم ڪـــر اَڌر[14] پرهہ
چوُدس اماوُس رچ رچ مانگهہ - ڪر ديپڪ[15] لي ڪوُپ[16] پڙهہ۔

راڳ رامڪلي، ڪبير صاحب، شبد (۵)

(۲۰) لپسي ڪرڪي ديهي ساڌي[17] - منوُٺـــا دهہ دس[18] ڌانـــا
پـــرهمچار بـــرهم چج ڪيتا - هـــردي پـئيا گمانـــا
سنياسي هونڪي ليرٿ پرميو - اَس مهہ ڪروڌ پـگانا[19]۔

راڳ مارو، محلا پنجوان، شبد (۱۵)

(۲۱) من ڪي اَنڌي آپ نہ پـوُجهہ - ڪاهہ بجهاوهہ پـــائي
مانيا ڪارن بـــديـــا بيچهہ[20] - جنم اَبـــرٿـــا[21] جائـــي۔

راڳ مارو، ڪبير صاحب، شبد (۱)

(۲۲) سمرت[22] شاستر پڙهہ من[23] ڪيتي - بن شبدي سرت[24] نہ پائي
لري[25] گـــٺ سپي روگـــ پيائي - ممتا سرت[24] گـــوائي۔

راڳ پيرڀ، محلا ليجا، شبد (۱۱)

---

۱. بازيگر جا کيل ۲. نشو، شراب۔ ۳. گهر۔ ۴ قل قول۔ ۵. ٽڏهين پر۔ ۶. گهاٽـــي۔
۷. ڪوڙي سماڌي۔ ۸. روٽي ٽڪر. ۹. پرمالما۔ ۱۰. چهہ۔ ۱۱. دولتمند۔ ۱۲. اِستري، زال۔
۱۳. جوڳين جو ساز۔ ۱۴. پيٽ۔ ۱۵. ڏيئو۔ ۱۶. ڪوُهہ۔ ۱۷. قبظي پر رکي۔ ۱۸. ڏهـــن
ڏسائن پر ڀٽڪي پيو۔ ۱۹. پين ڌار پـــن ســـان۔ ۲۰. وکڻو ٿا۔ ۲۱. اَجايـــو، ونرت۔
۲۲. سمرليون۔ ۲۳. مڻي۔ ۲۴. سرلي، گيان۔ ۲۵. ٿي۔

(٢٣) ٻن ٻيراڳ - ڪهان ٻيراڳي
ٻن هڪ[1] لياڳ - ڪهان ڪوڙو لياڳي.

واڳ ٻيرڳ، محلا
ٻنجوان، شبد (١٩)

(٢٤) پنڊت جن مالي ٻه[2] ٻران - جوڳي مالي جوڳ ڏيان
سنياسي مالي اهنمو - ٻوسي مالي تپ ڪيئي ٻهو[3]
سڀ مد مالي ڪوڙو نه جاڳ - سنگهه هي چور[4] ڪهر مين لاڳ.

واڳ ٻسنت، ڪبير
صاحب، شبد (٦)

(٢٥) هردي ڪپٽ نت ڪپٽ ڪماوهه - مکهه هر هر سڻاءِ
انتر لوڀ مها غبار[5] - تُهَ ڪُوٽيءَ[6] دک کاءِ.

واڳ سارنگ، محلا
چوٿان، شبد (٤)

(٢٦) هؤميءَ[7] يڪت ڪري سڀ ڪوءِ - تا من ٻيڄيءَ نا سک هوءِ
ڪهه ڪهه ڪهڻ آپ جاڻائي - ٻرتي[8] يڪت سڀ جنم گوائي.

واڳ ملار، محلا ٽيجا،
اشٽپدي (٦) ٣

(٢٧) ڪيا اڏٻسي[9] مچن[10] ڪيتا - ڪيا مسيت سر ناٽين[11]
دل مهه ڪپٽ نِواز[12] گذاريءَ - ڪيا حج ڪعبي جائين.

واڳ ٻرياني، يڪت
ڪبير، شبد (٢)

(٢٨) ڪبير جهنيءَ[13] ڪاٺ ڪي - ڪيا دکلاوهه لوءِ[14]
هرديءَ رام نه چيتهي - اِهه جهني ڪيا هوءِ.

سلوڪ، ڪبير
صاحب (٧٥)

(٢٩) ڪبير من مونڊيا[15] نهي - ڪيس مونڊائي[16] ڪاءِ
جو ڪڇ ڪيتا سو من ڪيتا - مونڊا[15] مونڊا[15] جاءِ.

(١٠١)

(٣٠) ڪبير ٻسنو[17] هؤلا لنه ڪيا ٻتيا - مالا ميلي چار
باهر ڪنڌن[18] ٻارها - ٻيتر[19] ٻري انڪار[20].

(١٤٥)

(٣١) جوڳ نه يڪوئيءَ[21] ڪوڙي - جوڳ نه مُنڌلي واس
نانڪ گهر يتنيا جوڳ پائيئي - ستگور ڪيءِ اپديس.

سلوڪ، محلا ٽيجا،
(٦٤)

(٣٢) جان مؤن اِڪ[22] نه لڳ[23] ته - جتي ٻنٺي دَر ڪتڙي
بامڻ[24] ٻرلشا[8] ڪٽيو جنم - جن ڪيتو[22] سو وسري.

سلوڪ، محلا
ٻنجوان، (٤)

---

١. ايمان. ٢. مسعد، مکهن آهن. ٣. پيد. ٤. پنج وڪار. ٥. اوندهه. ٦. اجايا ڪم ڪن ٿا.
٧. پڇي. ٨. اجائي. ٩. جڳيناٿ جو مندر. ١٠. اشنان ڪرڻ. ١١. جهڪائين. ١٢. نماز.
١٣. مالها. ١٤. لوڪن کي. ١٥. ڪوڙائڻ. ١٦. وار. ١٧. ويشنو. ١٨. سونا زيور. ١٩. اندر ۾.
٢٠. ميڻ، ڪپٽ. ٢١. گيڙو رنا. ٢٢. پرمالما. ٢٣. پيڻ لاءِ لکين دَر. ٢٤. برهمڻ.

گرهستي ۽ پاڪنڊي.

دک جي ڪارڻ ۾ گهري وڃڻ لاءِ اهو ضروري آهي تہ اسين جيڪا جيون گذاري
رهيا آهيون تنهن تي ڪجهہ سوچ ويچار ڪريون. گهڻي ڀاڱي تہ ماڻهو گرهستي جيون ۾
پرواز سان رهندا ۽ ڪي ٿيا سنسار کي تياڳ ڪري جهڻ تہ سنياس يا سنتپڻي ۾ رهندا. عام طور
گرهستيءَ جي جيون ڪيئن ٿي گذري؟ هن جي دنيا واڳہ ۽ ڏيش جي آڌار تي، ٻن حصن
۾ ورهايل آهي. هڪ حصو پنهنجو ۽ ٻيو حصو پرائو. سندس ڪٽنب جا ڀاتي، مٽ ۽
سنبنڌي جيڪي ڪيس وٽن ٿا يا جن کي هو ڀانئي ٿو سي سندس پنهنجي دنيا وارو حصو
آهن ۽ انهيءَ حصي سان هن جو وهنوار سٺي نموني سان آهي. باقي ٻي جيڪا دنيا آهي
سا هن جي لاءِ پرائو حصو آهي ۽ انهيءَ سان هن جو وهنوار اهڙي يا ٻيڙوڳي نموني سان آهي.
هن جا ويچار ۽ ڪرياؤن ٻنهي حصن لاءِ الڳ الڳ آهن ۽ هڪ ٻئي کان صفا ابتڙ ۽ علحديون
آهن، ڇوتہ وچ پنهنجي ۽ پرائي يا ميريءَ ۽ ليريءَ جو وڏو ويڇو وڌل آهي.

نتيجو اهو آهي تہ انهيءَ ٻيائيءَ يا ڏيٽ جي ڀاڙ ڪري هن جو من ٻہ ٻن جدا جدا
حصن ۾ ٿو ڪم ڪري. چاڪاڻ تہ اهي ٻئي حصا هڪ ٻئي جي برخلاف يا وروڌ ۾ ڪم
ڪري رهيا آهن، تنهن ڪري هن جو من ٻہ حرفتي ۽ ڪنڊن تي ٿو ٻئي. ڪنڊن من هميشہ
اشانت رهندو ۽ اشانتيءَ مان دائما دک ۽ نراساني پيدا ٿيندي رهندي. اهڙي من کي دنيا
۾ فقط پنهنجي ڀاونائن جا پيد ۽ ٻاڇا پيا نظر اچن ۽ سچي صورت پسڻ کان ٿي ٻوي.

ڏسبو تہ اهڙي جيون موهہ جي زنجير ۾ جڪڙيل آهي ۽ جنهن جي هڪڙي ٻيڙي
گرهستيءَ جي گلي ۾ ٻڌل آهي تہ ٻي ٻيڙي پنهنجي دنيا واري حصي ۾ ٻڌءِ جيئن گهاڻي
۾ ڏاند ٻڌل اکين سان سڄو وقت ساڳئي چڪر ۾ پيو ڦرندو آهي، تهڙيءَ طرح گمراهہ ٿيل
گرهستي بہ زنجير جي ماپ جي پيماني ۾، سڄي زندگي پنهنجي دنيا واري حصي ۾
چڪر ڪاٽي ڪاٽي، هٿ هٿ ڪندي، ونڊ وڃائي ٿو.

حقيقت ۾ منش جو موهہ "پنهنجن" سان ڪونہ آهي پر پنهنجي من جي ڀاونائن سان
آهي جي ٻڌ ٻنون ور ور ڦرن گهرن ۽ انهيءَ ڦرڻيءَ گهرڻيءَ مطابق، جو هميشہ پنهنجو آهي
سو ٻوءِ پرائو ٿيو ٻوي ۽ جو اڄ سڄڻ آهي سو سڀاڻ شترو ٿيو ٻوي. اهڙيءَ طرح پنهنجي
دنيا وارو حصو، اندر جي ڀاونائن جي نقش مطابق، پيو وقت بہ وقت بدلجي سدلجي.
ٻوءِ جن ۾ موجود هہ موهہ آهي تن جي انتيءَ ۽ ڀيڙديءَ لاءِ سب ڪجهہ روا ٺهرائيو لسر
وڃي. اهڙيءَ موهہ جي استثنيءَ مان ٻوءِ سڀني وڪارن جو وٽاهہ ٿئي ٿو، جي جيڙ کي
جيون ڀالرا ۾ ڪمارگ ڏانهن گهلين ٿا. موهہ کان ٻوءِ نرڪ يا سرڳ جا پڌ هڄن يا نہ هڄن
پر انسان اهڙيءَ جيون ۾، پاڻ لاءِ سڄو ٻڄو نرڪ تہ هت ئي اچي اڏي ڇڏيو آهي. سندس

ويچار ۽ ڪرتب دک جو ٻج هر وقت پيا ڇٽين ۽ جڏهين دک جو سلو اُڀري وڏو ٿئي ٿو ته انسان پنهنجي اندر جي بدران، ٻاهر چوطرف، دک جي علاج لاءِ ٻيو هٿرادو ٻوٽيون هٿي، ڀٽڪي ۽ لُڙهي. جيون ۾ دک جي ٿيڻ ڪهڙي نه عجيب ۽ وچتر آهي! علاج هن ٻِس ته کوجڻا پئي ٻِس. پيڙ پنهنجي من جا ٻُڌ ڏسڻ ۾ آهن ٻن جي جيون جي ڌارا ۾.

موهه جو نشو شراب جي نشي کان به گهڻو گهاتڪ آهي. شراب جو نشو ته ڪجهه وقت کان پوءِ لهي ٿو پر موهه جو نشو ته هردم قائم دائم آهي، سر تي سوار آهي، جنهن انسان جي سموري سڌ ٻڌ وڃائي ڪيس انڌو ڪري ڇڏيو آهي. ايتري قدر جو هو پنهنجي دنيا واري حصي لاءِ ڪجهه به ڪرڻ کان ڪونه ٿو ڪُسي، چاهي ٻرائي دنيا واري حصي سان ڪمترو به ڪوڙ جو وهنوار ڪرڻو پئي، بي ايماني ڪرڻي پئي، چوري، ٺڳي، دوکيبازي ڪرڻي پئي، لوڀ ۽ لالچ ۾ ڦاسي، ويڙ ۽ ورود جو حامي ٿيڻو پوي، ڪروڌ ۾ ٿن ۽ مٿي پِٽ ڪرڻو پوي، اپرڪا ۽ اهنڪار جي آگ ۾ جلڻو پئي، سچ ۽ ايمانداريءَ کان منهن موڙڻو پئي، چنتائن ۽ ڪلٽين ۾ گرڻو پئي، ٻنڌڻن ۾ ٻڌجڻو پئي، يا پرماتما کي به پٺ ڏيڻي پئي. گروءَ صاحب گرهستيءَ جي دردشا جو ورنن ڪهڙو نه سندر وچن ۾ ڪيو آهي جي مٿي ڏنل آهن ۽ جن مان ٻه وري به هيٺ ڏجن ٿا:

(١) لاوي ماس پتا سدا ڪل سيتي - مَن جاڻيءِ کٽ ڪوائي — سري راڳ، محلا
جسو ديوي لسيءِ نه جاڻيءِ - دلسي نسو لهائي. — چوٿان، پهري (٢)-١

(٢) مائي باپ پُتر- سڀ هر کي ديئي — راڳ گوجري، محلا
ڀيئا ڪٽ سنبنڌ- هر ڪر ديئي. — چوٿان، شبد (٧)

موهه جي انڌ، انسان جي ميورتي ڪهڙي نه ڪڍي، ڪلهڻي ڪري ڇڏي آهي! جنهن پرماتما جي مهر سان هن کي پرِوار، پدارٿ، سک ۽ سنبنڌي اصيب ٿيا آهن، انهيءَ کان صفا غافل ۽ بيمک ٿي، ڏنل ۽ مليل وسعن کي پنهنجو سمجهي، جنبڙي پيو آهي ۽ انهن پٺيان پنهنجو دين ۽ دنيا ٻئي وڃائي ويٺو آهي. واه قادر تنهنجي قدرت، تنهنجي ليلا! هي مالڪ تو انسان کي ڀُڏي جا لاءِ ڏني ۽ هو ڇا ۾ ٿو استعمال ڪري!!

جيڪڏهين واڳ ۽ دئيش وچان گرهستيءَ پنهنجي ستيا ناس ڪئي آهي ته پاکنڊي سادن جي جيون به گهٽ گندي ۽ ٻِڙي ڪانه آهي. من کي رنگ لڳائڻ بدران هو پنهنجي سِري ۽ پوشاڪ کي ولي تو ڪيٿين قسمن جا رنگ لڳائيندو ۽ ڀيک بدلائيندو. من ۾ اچائون اُشڌ پر ولي لوڪ کي شڌ جيون جا اُپديش ڏيندو، من ميرو پر ٻاهران سريو جي

صفائي ۽ سينگار، من مندر ۾ شيطان جو سجدو ٿو ڀاڳوان مسجدن ۾ پوڄائون ۽ تيرٿن جون ياترائون، من گيان کان خالي ٿو مڪ مان وديا جو وارتالاپ، من ترشنا ۾ تڙپي پيو ٿو ڀاڳوان ٽيڪ ۽ آتم جي نشي ۾ اکيون ٿيون، من وڪارن ۾ وڪوڙيل ٿو ڀاڳوان ڪوڙي ڪرم ڪانڊ جون ڪرياؤن ۽ پوڄائون، من اشانت ٿو ڀاڳوان هوم، يگيه، جوڳ، پوڳ ۽ آسڻ ۽ راس ليلائن ۾ لڳي لڳي واٽ مان گگون وهائي، من ٿي ڪامنائن جي ڪالڪ ٿو ڀاڳوان تانڪا فقير، من جا آلمڪ سلا صفا شڪل ٿو ڀاڳوان وڏيون جٽائون ۽ لنبيون ڏاڙهيون، من ۾ آڪ جا آلا ٿو ڀاڳوان سرٿو سيتل پيوائيءَ سان ٿريل، من ٿي مورتين جي مستي ٿو ڀاڳوان تن کي تسا، يا من ٿي جهوريءَ جي جهنڊ ٿو ڀاڳوان ڏاڙهي، مڇون ۽ مٿو ڪوڙيل. مطلب ته رهڻيءَ ۽ ڪهڻيءَ ۾ زمين آسمان وارو فرق. اهي آهن پاکنڊ جا پوڄاري، ڀرمن جا بيوپاري، گياني گورؤ، موکش جا ٺيڪيدار ۽ ساڌڪن جا سونهان، جن جي ٺهيان دکي انسان پنهنجي دک دور ڪرڻ لاءِ ٿيا ڀٽڪن! ڀلا جيڪي خود پنهنجو دک نه مٽائي آهي سي ٻين جو دک ڪيئن دور ڪري سگهندا ۽ اڳهڙ راهه مان ڪيئن ڪيئن روحاني راهه ۾ رهبري ڪري سگهندا؟

اهڙيءَ ريت گرهستين ۽ تياڳين ڪڏهن دک جي مورچي کي مضبوط بڻايو آهي ۽ ڌرم جي هاڃي ڪئي آهي. گرهستي آهي ڀوڳي ته تياڳي لهير آهي لوڀي. ڀوڳيءَ کي ٻڌو آهي پنهنجي ڀوڳن جي سزا جو ۽ هو سمجهي ٿو ته مان ڪوڙ ۽ ڪپٽ سان ميڙيل مالئا مان ڪجهه دلالي ڏئي، انهيءَ سزا مان پاڻ بچائي سگهندس. اها نضا لوڀيءَ کي ڏاڍو لهڪي ٿي اچي. ترت ٿي رمل جي راند رچي ٿو. ڪوڙا ڪرم ڪانڊ ۽ پاکنڊ سڀ انهيءَ راند جي رچنا آهن، جنهن ۾ سارو سنسار غلطان آهي. گرهستي خوش ته جيون ۽ ڌرم اهي ٻه نراليون ڌارائون آهن، جن جو هڪٻئي سان ڪو ٻه تعلق يا ميلاپ ڪونه آهي. زندگيءَ جو وهنوار پلي ڪوڙ ڪپٽ جي ڪامنائن ڪالر ڪجهي، ته ٻه ڀولو ته آهي چوله سمرون پاڻ ۽ اپراڌن جو پراشچت، پاکنڊ وسيلي اوڙو ٿي سگهندو. هڪڙا پاپ ڌوئي ڌوتا يا مٽيا ته ٻيا نئين سر شروع ڪري سگهجن ٿا. اهو سلسلو جاري رکي، پرماتما آڳيان صاف ۽ پاڪدامن ٿيڪو پيش ڪري سگهجي ٿو. تياڳي خوش ته مان وٽن جهڙي وديا پرائي، جنتر، منتر ۽ تنتر سکي، يا تياڳ جو ڀيت ولي، جڳت جو اڌار ڪري رهيو آهيان. پرماتما جو ٻلاوطو بڻجي، روحاني راهه جي رهزن سان، مدش ذات کي روشن ماٺ ڪري رهيو آهيان.

اهو ٿيو آهي ڌرم، جنهن جي رنگ ۾ رتل آهن مندر، مقام، مسجدون، مڙهيون، ديوليون، درگاهون ۽ تيرٿ آستان. انهيءَ مٿي ٿي اچي بيٺو آهي گوروءَ ۽ چيلي جو وهنوار. آندو آنڌي کي رستو ڏيکاري رهيو آهي. جتي جيئري اکين هوندي ڏسڻ ٻند ڪيو آهي ۽ ڪنن هوندي ٻڌڻ ٻند ڪيو آهي، اتي سچي سنت کي ڀاڳل يا ناستڪ ٿو سڏيو وڃي ۽ هن جي سکيا ۽ سمهجهي کي ڌرم جي برهشٽي سمجهي ٿي وڃي. باقي چوڻ

۽ چورن جي چيڪاڻ راند مان عام لوڪن کي ڏاڍي ونڊر ۽ وروُنهه ٿي حاصل ٿئي.

انهيءَ ڪري گورو صاحبن اسانکي پاکنڊ جي جدا جدا روپن کان آگاهه ڪيو آهي ۽ انهن جي برخلاف بلند آواز اُٿاريو آهي. هين جا مکيه وچن مٿي ڏنل آهن جن مان ٻه مکيه وچن وري هيٺ ڏجن ٿا:

(١) اَنتر مل جي تيرٿ ناوي - تس بيڪنٺ نه جانا لوڪ پتيڻي ڪڇو نه هووي - ناهي رام اِيانا.	راڳ آسا، ڪبير صاحب، شبد (٣٧)
(٢) ڀيک ڌاري ڀيک ڪر ٿڪي - اَٺ سٺ تيرٿ ناءِ من کي سار نه جاڻني - هؤمي ڀرم ڀلاءِ.	راڳ سورٺ، محلا ٽيون، وار (٦)، سلوڪ محلا ٽيجا

انسان جي هڪ حيثيت آهي جا ٻيا ٻاهران ڏسن ٿا ۽ ٻي حيثيت آهي جا هو خود پڻ کي ڏيکارڻ چاهي ٿو. اهي ٻئي حيثيتون نقلي ۽ ناٽڪي آهن ۽ انهنجي پٺيان سچي هستي لڪل آهي جا نه ٻيا ڏسي سگهن ٿا ۽ نه هو پاڻ ڏسڻ يا ڏيکارڻ لاءِ تيار آهي. اها وچنا يا ناٽڪ آهي پاکنڊ. جيستائين انسان پنهنجي اَصلي حيثيت کي نه سڃاڻندو ۽ پرگهٽ ڪندو ۽ نقلي ناٽڪ نه بند ڪندو، تيستائين هن جو دکدور ٿيڻ اَسنڀو آهي ۽ ناشدني آهي، توڙي گرهستي ڪيترو به پاڻ پتوڙي ۽ تياڳي ڪيترا به ڀيک ڌاري. اهي سانگ يا ڍونگ پاڻ کي دوکو ڏئي سگهن ٿا ۽ دنيا جي اکين ۾ به ڌوڙ وجهي سگهن ٿا پر سچ جي سودي ۾ ڪجهه به ڪارگر ڪون آهن. وڏي رڪاوٽ آهن. سچ جي پروڙ بنا نه اگيان جي اونداهه مٽبي، نه گيان جو پرڪاش ٿيندو ۽ نه دک جي دردشا دور ٿيندي.

تنهن ڪري اي بندا، ڇوڙڻ کان جند آزاد ڪر، سچ جي تلاش ڪر ته دک جو ڏيرو ڊهي. اڄ به جدا جدا ويڪارن جي وچور ڪري ويچار ڪريون ۽ انهن جي جڙ ڳولهون چو ته مرض جي رڳ پڪڙڻ کان سواءِ نه صحيح علاج ٿيندو ۽ نه وري ڪا شفا جي اُميد رکي سگهبي. جيستائين مرض جي رڳ هٿ نه چڙهي آهي، تيستائين ڪوبه علاج الٽو ۽ شفاياب نه ٿيندو. هيڪاري مرض وڌندو وڃندو ۽ وڌيڪ ڪهڙو ۽ لاشفا ٿيندو. اهو علاج اَندر ۾ آهي. اندر جي ايمانداريءَ بنا ٻاهريان ڀيک ۽ واٽ جا ڦٽاڪا سڀ فوڪٽ آهن. اندر جو علاج اندر ۾ ئي آهي.

باقي سوال اُٿي ٿو ته آخر ڀلا گرهستيءَ جو گرهست آشرم يا گهر سان وهنوار ڪهڙي نموني جو هئڻ گهرجي؟ انهيءَ جو جواب صاحبن پنهنجي جيون ۽ اُپديش دوارا صاف ۽ سڌو ڏنو آهي. گهر جون جوابداريون ڇڏڻيون نه آهن پر باقاعدي نباهڻيون آهن، دل وجان سان پر حق حلال سان. عزيز ۽ متر سڀ سنجوڳي سنبنڌي آهن جن سان سهرد ٿيل

ناتا نباهيندا آهن، پر فرض ادائيءَ جي لحاظ کان ۽ نه لالچ ۽ موهه جي مطلب کان. جتي "ميري ليري" يا "پنهنجي پرائي" جو ڀيد ڀاءُ مٽيل هوندو، اُتي من الڳ الڳ وراهيل حدن اندر محدود نه رهندو. اهڙو من وشال هوندو ۽ منش کي سچيءَ راهه تي رکندو. هو ڪتب لاءِ دين ۽ دنيا نه لٽائيندو پر پنهنجي پگهر جي پورهيي مان گهر جو گذران ڪندو ۽ ٻچن جي پالنا ڪندو. ڪُوڙ ڪپٽ جي ڪمائي ڪونه ڪندو. لوڪ لڄا اندر رهندو ۽ پرلوڪ جو ڀتو توشو ناهيندو. پاکنڊ کان پري ڀڄندو ۽ ڍونگ نه رچائيندو. ڪُوڙي ۽ اجائي ادمبر کان ڪنارو ڪري، سادگيءَ ۾ رهندو. سچ جي اوٽ وٺندو ۽ سچن جو سنگ ڪندو. دنيا ۾ رهي به هو دنيوي وهنوارن ۾ چت نه اٽڪائيندو پر ڪنول گل جيان نرليپ رهندو. مطلب ته ارٿ ۽ ڪام پڻ مڪتي ماڻائي سگهن. تا بشرطيڪ جيون ڌارا جي جڙ ڌرم تي ٻڌي آهي.

(۳) کام ، کامنا توں ۔

(۱) پونک[1] پتنگ کنچر[2] اُر مینا[3] ۔ مرگ[4] مری سہہ اپنا کینا
ترشنا راچ تس تھی بینا
کام چیتی[5] کامنی[6] ہتکاری[7] ۔ کرود بناسی سگل وکاری
پت مت کھوہ نام وساری
پر گھر[8] چیت منمکھ ڈولاہ ۔ گل جیوڑی[9] دھندی لپتاہ
گرمکھ چھوٹس ہر کی ناہ

چھن[10] پڈوا[11] پسر[11] کٹ دیکھی ۔ کام دام[12] چت پروس سیکھی
ان پسر[13] تروبت نہ کبھوں ہوئی ۔

[راگ گوڑی ، محلا پہلا، اشٹپدی (۱۱)]

(۲) لبی[14] قاضی رالی ترھ[15] ۔ پریب جا کی ابرالی
لکھ نسار[16] پسرالیاں ۔ لُٹک آندر نالی
ستی[17] دینسن وکم[18] لتاء ۔ منا مد[19] مالی
کرمی آپو آپنی ۔ آپی پچھانی
عزرائیل[20] فریشتا ۔ تِل پیڑی گھانی ۔

[راگ گوڑی ، محلا چوتاں ، وار (۲۷)]

(۳) آسا آندر جمیا ۔ آسا رس کس[21] کھاء
آسا بند چلائیئے[22] ۔ مُہی مُہ چوٹاں کھاء
اَوگُن بدا ماریئے ۔ چھوٹئے گورمت ناء ۔

سری راگ ، محلا
پہلا ، اشٹپدی
(۷) ۱۳

۱۔ پتنگا۔ ۲۔ ہاتی۔ ۳۔ مچھی۔ ۴۔ ہرن۔ ۵۔ وبچار کری لو۔ ٦۔ استری۔ ۷۔ محبت۔
۸۔ پرائی استری۔ ۹۔ نوڑی۔ ۱۰۔ وڈوا۔ ۱۱۔ پرائو پرش۔ ۱۲۔ ملہہ، پتسو۔ ۱۳۔ پہنچو
پتی۔ ۱۴۔ پاپی، گناہ کرن جا ہتھیار۔ ۱۵۔ کھمن تا۔ ۱٦۔ مکان۔ ۱۷۔ کافت۔ ۱۸۔ ڈکیا،
اُٹھانگا۔ ۱۹۔ شراب، نشو۔ ۲۰۔ یم راج۔ ۲۱۔ موجوں مانی لو۔ ۲۲۔ آلھی بدھ لی مری لو۔

(٤) جب تپ سدهر چوڏ سڪرت مَت - رام نام نہ آراڌيا
أچليا ڪام ڪال مت لاڳي - تون آن سڪت گل ٻاڌيا
تون ليچ پرلوڀ مک جھوٺھ - ستو آپسو نہ پڇانيا
أنمت ڪام مها بِکُ پولي - ٻاپ ٻن نہ پڇانيا.

سري راڳ، پڳت پيڻي، شبد (١)

(٥) ٻکي لڳوڙي - جن جن کائي
لانکي لرشنا - کبھون نہ جائي.

راڳ ڳوڙي، محلا پنجوان، شبد (٩٧)

(٦) ساڌو - اِهِ من ڳھيو نہ جائي
چنچل لرشنا سنگ ٻست هئي - يالي لِر نہ رهائي.

راڳ ڳوڙي، محلا نساوان، شبد (٤)

(٧) جوران دا آکيا پرک ڪماودي - سو آپوت اميد ڪلا
ڪام وياپئي ڪسدَ نر - سي جوران ٻڇ چلا.

راڳ ڳوڙي، محلا چوٿان، وار (٩)

(٨) جب لگ من - ٻڪٽ ڪي آس
تب لگ هوء - نهي چرن نواس.

راڳ ڳوڙي، ڪبير صاحب، شبد (١٠)

(٩) ٻاپ ٻن دہ ٻتل ٻساهي - ٻون ٻونجي ٻرگاسيو
لرشنا رچوڻ يري ڳهت پيتر - ان ٻذ نانب ٻسائيو
ڪام ڪروڌ دہ پئي جڳائي - من لرنگ ٻٽوارا
ٻيچ لتُ مل دان نبيرهہ - نانڌا أڙيو پارا.

(٤٩)

(١٠) نمک ڪام سٿاد ڪارڻ - ڪوٽ دِنَس دک پاوهہ
گهڙي مهت رلگ ماڻهہ - ڦر ٻهڙ ٻهڙ پڇتاوهہ.

راڳ آسا، محلا پنجوان، شبد (١٢٧)

(١١) آسا مسا ٻنڌني پائي - ڪرم ڌرم ٻنڌڪاري
ٻاپ ٻن جگ جانيا پائي - ٻسئي نام ٻساري
اِهِ ماليا جگ موهڻي پائي - ڪرم سبي ويڪاري.

راڳ سورٺ، محلا پهلا، اشٽپدي ٢ (١)

---

١. اندرين آئي قبضو. ٢. سُڪرم. ٣. ڪارنهن. ٤. پنهنجي استري. ٥. پرائي استري.
٦. ڇگائي ۽ مدائي. ٧. مستي. ٨. وش. ٩. نڳيندڙ ٻوٽي. ١٠. قبضي ۾. ١١. پرش.
١٢. مگڌ، ملين. ١٣. گڏهہ، اي سمجهہ. ١٤. ڀڳا. ١٥. خريد ڪرڻ. ١٦. هردو. ١٧. سودو.
١٨. ٻول اڳاٺيندڙ، سزا ڏيندڙ. ١٩. ڦورڻ، لٽيرا. ٢٠. ٻول، ڏنڊ. ٢١. ڪڻ، پل، چسو.
٢٢. هزارين، ڪئين. ٢٣. ٻنڌن. ٢٤. ڪرياڪون. ٢٥. ناس ٿئي ٿو. ٢٦. وڪارن سان ڀريل.

(١٢) وڏي وڏي راجن اڙ ڀومن[1] - تاکي ترشن نہ بوجهيءِ
لپٽ رهي مائيا رنگ مالي - لوچن[2] ڪڇو نہ سوجهيءِ
ڪامونت ڪامي[3] بهہ ناري - پر گرهہ جوهہ[4] نہ چوڪيءِ
دن[5] پرت ڪريءِ ڪريءِ پڇتاپيءِ - سوگ[6] لوڀ مهہ سوڪيءِ.

راڳہ ڌناسري، محلا پنجوان، شبد (٦)

(١٣) ڌيئا پوت چوڙ سنياسي - آسا آس من بهت ڪريئا
آسا آس ڪريءِ نهي بوجهيءِ - گورڪيءِ شبد نراس[7] سکہ لهيئا
اپجي ترڪ[8] دگنبر[9] هوئا - من دهہ دس[10] چل گئون[11] ڪريئا
پريئون[11] ڪريءِ بوجهيءِ نهي ترشنا - مل سنگہ ساڌ دئيا گهر لهيئا.

راڳہ بلاول، محلا چوٿان، اشٽپدي (٣)

(١٣) آسا منشا سڀ تيري ميري سوامي
جئسي تون آس ڪراوهہ تسيءِ ڪو آس ڪرائي
ڪڇ ڪسي ڪيءِ هٿ ناهي ميري سوامي
اَئسي ميري ستگور سوجهہ بجهائي.

راڳہ گوند، محلا چوٿان، شبد (١)

(١٥) بند نہ راکهہ جتي ڪهاوهہ - مائي[13] مانگت ترپيءِ[12] لوپاوهہ
نردئيا نهي جوت اجالا[14] - بوڏت بوڏي سرب جنجالا.

راڳہ رامڪلي، محلا پهلا، اشٽپدي (٣)٢

(١٦) نانڪ اِهہ جيئہ مڇلي - جهيور[15] ترشنا ڪال
منوئا اَندهہ نہ چيتئي - پڙيءِ اَچيتا جال[16].

راڳہ رامڪلي، محلا تيجا، وار (١٨)، سلوڪ محلا پهلا

(١٧) نا ڪڇ آسا هٿ هيءِ - ڪيئون نراسا[7] هوءِ
ڪيا ڪري ايهہ بپڙي[17] - جان ڀولائي سوءِ[18].

٢٠ [محلا تيجا]

(١٨) انيڪ جتن[19] ڪريءِ اِندري وس نہ هوئي -
ڪام ڪروڌ جليءِ سڀ ڪوئي
ستگور سيوي من وس آويءِ - من ماري منهہ سمائيدا[20].

رڳہ مارو، محلا تيجا، سولهو (١٥) ١٨

---

١. جاگيردار. ٢. اکيون. ٣. ڪامي پرش. ٤. پراين زالن کي تڪڻ کان ڪونڪسن ٿا. ٥. پرڳہ پوڄا. ٦. دک. ٧. آسائن کان رهت. ٨. ويراڳہ. ٩. جيني مت. ١٠. ڏسائون. ١١. پنڪي ٿو. ١٢. وير. ١٣. پرائي استري. ١٤. روشنائي، سوجهرو. ١٥ مهاڻو. ١٦. جاري. ١٧. ويچار وانسان. ١٨. پرماتما. ١٩. اپاءَ، ڪوششون. ٢٠. سروپ ۾ سمائجي وڃي ٿو.

(١٩) مڇک آسا نهي اُلٽي - دوُجيءَ[1] پاسا ڪٽاٽي
اڌر نڇتنان[2] نه پرڀئي ڪٻهوُ - نرشنا اگن ٻجهائي.

راڳ پوڙي، محلا پهريون، شبد (١٥)

(٢٠) قاضي سو ڪالپا[3] ٻيچاري - ڪالپا ڪي اگن برهم پرجاريءَ[4]
سپنيءَ بند نه ديئي جهوُٽا[5] - تس قاضي ڪئه جرا نه مرنا.

راڳ پوڙي، ڪبير صاحب، شبد (١١)

(٢١) پرڊن پر دارا[6] - پر هري[7]
تاڪي نڪٽ - بسيءَ نرهري[8].

راڳ پوڙي، پڪٽ نامديو، شبد (٢)

(٢٢) گهر ڪي نار تياگي اندا - پر ناريءَ سڃ گهاليءِ[9] ڌندا
جئسي سنبل[10] ديک سوُئا[11] بگسانا - انت ڪي بار موُئا لپٽانا.

(٨)

(٢٣) پاپي هيئي[12] ميءِ ڪام بساءِ - من چنچل يا تي گهيو نه جاءِ
جوگي جنگم اَر سنياس - سڀ هي پر ڏاري[13] اهي قاس.

راڳ بسنت، محلا ناوان، شبد (٢)

(٢٤) استري پُرکيءَ امٽ[14] نيهن - پهه منڌ پڪاٽيا[15]
ڊسدا[16] سڀ ڪِڇ چاسي - ميري پرڀ پائيا.

راڳ سارنگ، محلا چوٿان، وار (٣٣).

(٢٥) ڪبير پڪاارهه[17] چتوُلي[18] - جوُٺي ڪرلي آس
معروف ڪوءِ نه پوُرپو - چالي اوٽ نراس.

سلوڪ، ڪبير صاحب، (٢٠٥)

(٢٦) ڪام ڪروڌ ڪا چراڙا - سڀ گـُلِ[19] آلي پاءِ
اڪ اپجهه اڪ بس جاءِ - حڪمي آويءَ جاءِ.

سلوڪ، محلا پهريا، (١٧)

(٢٧) لسک چوراسيهه ميدني[20] - نڪنا[21] جلدي ڪري پڪار
اهه موهه ماپا سڀ پسريا[22] - تال چليءَ نه انتي وار.

(٢٨)

---

١. بياني، ديٺيءَ پاؤ. ٢. درياءَ. ٣. ديهي، سرير. ٤. جلائي ٿو. ٥. وهڻ، هارڻ. ٦. پرائي استري. ٧. ڪان دور ٿو رهي. ٨. پرماتما. ٩. وهنوار ڪري ٿو. ١٠. سمل جو وڻ. ١١. طوطو. ١٢. هردي. ١٣. وجهي ڇڏي آهي. ١٤. تمام گهڻو. ١٥. وشمن ۽ ترشنائن جا پهه پچائين ٿا. ١٦. جيڪي ڏسڻ ۾ اچي ٿو. ١٧. وڪار. ١٨. ويچار، خيال ڪري ٿو. ١٩. پڇيءَ ۾. ٢٠. سرشٽي. ٢١. ترشنا. ٢٢. ويچاري رهيو آهي.

ڪام ۽ ڪامنائون.

منش جي جيون ڪامنائن سان شروع ٿئي ٿي ۽ ڪامنائن ۾ ئي سماپت ٿئي ٿي. پر ڪامنائون موت کان پوءِ به ختم ڪونه ٿيون ٿين ڇو ته اُنهن جون واسنائون يا سوکيم سنسڪار، جيڪي سان هڪ جنم کان ٻئي جنم تائين جڪڙيل رهن ٿا. مطلب ته جهڙيون ڪامنائون تهڙي جنم جنم جي جيون ڌارا. اِنسان جو پنهنجي ڪتب قبيلي پيسا ڌن دولت سان ڪيڏو نه چاهه ۽ پيار آهي؟ پر پاڻ سان نه ڪجهه کڻي آيو آهي ۽ نه ڪجهه کڻي ويندو، سواءِ ڪامنائن ۽ واسنائن جي. اِهي هن جنم سان کڻي آيو آهي ۽ ٻئي جنم لاءِ پاڻ سان کڻي ويندو. اِها واسنائن جي گٿڙي جنم جنم ۾ ساٿ ڏئي ٿي. جي شڌ آهي ته جيون پسارا ۾ مدد ڪري ٿي ۽ جي اَشڌ آهي ته مشڪلات پيدا ڪري ٿي. ڪرمن جو ڪنڊو دائما چالو رهي ٿو. تنهن ڪري صاحبن سمجهايو آهي ته سڪرمن جو سودو ڪريو ۽ ڪُڪرمن کان ڪنارو ڪريو.

جيڪي مٿي چولڻ وچن ڏنل آهن تن مان نمبر (۱۴) ۽ (۱۷) شايد اِها شنڪا پيدا ڪن ته منش کان شڀ يا اَشڀ ڪرم ڪرتار ئي ٿو ڪرائي ۽ سڀدس ڪرمن تي ڪو به قبضو ڪونه آهي. اِنهيءَ سڌانت تي وڌيڪ سمجهاڻي اڳتي هلي، باب (۷) ۵ ۾، ”ڪرمن جي قانون“ هيٺ ڏنل آهي. هتي اِهو چوڻ ڪافي آهي ته اڳين جنم جي ڪرمن جو ليکو ڪهڙو به هجي پر هن جنم جي ڪرمن جي ڪَلَ منش جي هٿ وس آهي. اِنهيءَ حد تائين آئيندو به اِنسان جي هٿ هيٺ آهي. اِنهيءَ حد کان ٻاهر هو ڪيل ڪرمن ۾ قابو آهي.

شڌ ڪامنائن جو ڦل به شڌ ٿو نڪري ۽ اَشڌ ڪامنائن جو نتيجو به برو ٿو نڪري. شڌ ڪامنائون جيون پارا سڦل ٿيون ڪن ۽ اَشڌ ڪامنائون جي پوريون ٿين ته به گهاٽڪ ۽ جي نه پوريون ٿين تڏهين به گهاٽڪ. جي ٿيون پوريون ته وڌنديون وڌنديون ڇو ته لوڀ ۽ لالچ جي پياس ڪڏهين ڪانه اُجهندي. پر جي رهجي ويون اڌوريون يا اصل پوريون ئي نه ٿيون، ته ايترا جي آڳ من جي شانتيءَ جلائي ڀسم ڪندي يا نراسيءَ ۾ ناٻوُد ڪري ڇڏيندو. ٻنهي حالتن ۾ دک جو دَور دائما قائم رهندو. اسان جون ڪامنائون اسان جي من جي شانتيءَ ۽ رت جي دوري جو ڄاڻڪ ”بئراميٽر“ آهن ۽ اُسان جي نند جو ”ريگيوليٽر“ آهن. پر اَشڌ ڪامنائن ۾ ايڏي ته ڪشش آهي چمڪ وانگي ۽ ايتري من ۾ اڳڀاٿا جي ايڏي ته جذبش آهي، جو ٻئي پاسي ۾ هر وقت چمبڙيون پيون آهن.

من ڪي ڪامنائن جي ڪرت اهڙي پيني آهي ۽ اِنهيءَ ڪرت ۾ ايتري ته مٺي لار ۽ چشڪو آهي جو من جو ساڳيو راس ڏينهون ڏينهن پيو ٿو هلي ۽ لڳاتار پيو نيون نيون ڪامنائون ۽ ڪلپنائون تيار ڪري. اِنهيءَ حالت ۾ اسين پنهنجي جيون ۾ هر وقت پيا ڪونو واپار ڪريون ۽ ڪوئي پونجي گڏ ڪريون. اِنهيءَ طرح اَشڌ ڪامنائن جو چڪر ساري سنسار ۾ چالو آهي. ڪي جزوي اِنسان آهن جي سچيت رهي، شڌ ڪامنائن جو سودو ڪن ٿا ۽ اُنهن مان وري ڪو ورلو اِنسان آهي جو اَشڌ ۽ شڌ ڪامنائن کان آجو ٿي، آس جو اَنديشو لاهي، آسا ۾ نراس جي پد تي پهچي چڪو آهي، جيئن ڀڳت ڪبير صاحب جن فرمائن ٿا:

جب لگ مـــن بتڪنت ڪي آس   راڳ گوڙي، ڪبير
تب لگ هـوءِ نهي چرن نـــواس.   صاحب، شبد (١٠)

جي فقط وتڪنت وچڙ جي طلب رکن ٿا، سي ته پرماتما جي پراپتيءَ کان محروم رهن ٿا. مطلب ته ڪا به آس جيو لاءِ بندن آهي. باقي عام جنتا لاءِ ڪبير صاحب چون ٿا ته:

ڪبير بڪارهه چتوني - جوُني ڪرنـــي آس   سلوڪ، ڪبير
مدروتڪ ڪوءِ نه پوُ ربو - چالي اوُبٽ نـراس.   صاحب، (٢٠٥)

اِنهيءَ نقط نگاهه کان ڪام يا نفس به هڪ ڪامنا يا ترشنا آهي پر ڪامنائن ۾ ڪام مها پربل آهي. طوفان ۾ به ايڏي طاقت ڪانهي ۽ نه ٻوڏ ۾ ايڏو پُرسات. ڪام سر تي سوار ٿيو ته پوءِ پڇاڙي ٿيندي انسان جي ستيا ۽ هوش حواس جي ۽ ٻڌيءَ ۽ پراڻي جي شناخت صفائو ٿي، ويندي. پوءِ انسان جو حال اهڙو ٿيندو جهڙو اُنهيءَ ٻيڙيءَ جو جا هڪ ڪن ۾ قائل آهي ۽ منجهس نه آهي ملاح، نه سڙهه نه سکان. ڪام جي آگ ٻجهي ته جيون پرشت ۽ جي نه ٻجهي ته ڪام ڪروڌ جا شولا تن ۽ من ٻئي پيا جلائيندا.

گوُرو صاحبن ڪام جي باري ۾ ڪيترا ته نصيحت آميز حوالا ڏنا آهن، جن مان چوُند وچن مٿي ڏنل آهن. انهن وچنن ۾ بن مکيه ڳالهين تي وڏو زور ڏنل آهي. پهريون ته ڪام يا ڪامنائون جيون پالڻ ۾ هڪ وڏي اَڏ ۽ رنڊڪ آهن ۽ ٻيو ته پرڪرتيءَ جي نيم انوسار گرهست آشرم بلڪل ضروري آهي پر گرهستيءَ کي به ضروري حد اَندر رهڻ ڄڻائي. حد جي ليڪي لتاڙڻ کان پوءِ يا جنس اَلڪاٽ جي ڪري، انسان اَنڌو ٿي ٿو پئي ۽ ڪام ۽ ڪامنائن تي پاڻ سمجهه سوار ٿيڻ بدران، هو خود ڪام ۽ ڪامنائن جي وس ٿي، اُنهن جو غلام ٿي رهي ٿو. پاڻ پڄي پئي اَنت جنهن جي نڪ ۾ ناڪيلي آهي ڪام ۽ ڪامنائن جي.

اي بندا، تون جاچ ته تون ڪير آهين؟ ته تنهن جي دک جو داستان به ڪام ۽ ڪامنائن سان ته شروع نه ٿو ٿئي؟ ڪامنائون ۽ ڪلپنائون ٿي آهن جي لوڪي ڪمرائي پِت ڪري سکهن ٿيون يا چاڙهي پار پهچائي سکهن ٿيون. جهڙي جهڙي من جي ڀاونا تهڙا تهڙا ڪرم ڪهڙا ويندا. سو تون اَڳين ڪرمن جو برابر اَڌ بن آهين ۽ آئيندي لاءِ ساوڌان رهي سگهين ٿو، بشرطيڪ تو پنهنجي من تي اهڙو قابو قبضو ڪيو آهي جو وشيه واسنائن جو اثر سمورو جذب ٿي وڃي ۽ ڪامنائن اَندر، شڌي ۽ پوترتائي بلند رهي. ڪامنا جو ڀاونا سان، ڀاونا جو وچار ڌارا سان ۽ وچار ڌارا جو ڪرم سان، اِئين بلڪل گهاٽو، گهرو ۽ سڌو سنبنڌ آهي. ۽ جهڙو رنگ من ڪامنا تي چاڙهيندو تهڙو روپ ڪرم جي صورت ۾ ظاهر ٿيندو. ڪامنائن، ڪلپنائن ۽ ڪرمن جي ڪلَ به من جي هٿ وس آهي. تنهنڪري جيون پالڻ ۾ پهريون ڏاکو آهي اَشڌ ڪامنائون نشٽ ڪرڻ، ٻيو ڏاکو آهي شڌ ڪامنائون اُپن ڪرڻ ۽ ٽيون ڏاکو آهي خود ڪامنا جي ڪانئات ڪيرائڻ. اُنهيءَ اوستا کي صاحبن ”گرهست ۾ اداسي“ يا ”آس ۾ نراسي“ ڪري ڪوٺيو آهي. من جي شانتي، اُنهيءَ اوستا جي الڳ بن نيشاني آهي ۽ نشڪام ڪرم پاهرين. باقي ٻيو سڀ ڪچ آهي ڪوڙ، ڪهٽ ۽ پاکنڊ، جن مان دک جي سلي کي طاقت ۽ توفيق جي خاص خوراڪ ٿي پهچي.

(٥) مايا ۽ موهه.

(١) مايا ڪوڙي راس[1] هيءِ - ايڪ چتي[2] مهه ڀاڄ[3] اُهه ڄاڻ
ٺڳهه ڄڙڪي ته ستاءَ[4] هوءِ - ٻڌن ڄاڻ ڪُملاءِ[5]
مايا هنولي ناڳني - جڳت رهي لپٽاءِ
اس ڪي تيرا جو ڪري - تسهي ڪڻ ٿِر ڪاءِ
ڳوُرمڪ ڪوئي ڳارڙو[6] - تن مل[7] دل لائي ڀاءِ[8]
نانڪ سيئي اُبري[9] - جه سچ رهي لو لاءِ.
[راڳ گوجري، محلا ٽيجا، وار (٥)]

سلوڪ

(٢) سمبهءِ هڀ[10] رنگ مائيا - منا لڳوا موهه
نانڪ نام وهوڻيا - سندر مايا ڏروهه[11].
سهدي سيتي چِتُ - مورک لائيا
ڀري واڄ رس ڀوڳ - جاڳت ڀڪلائيا[12]
آرجا[13] ڳڻي وهاءِ - ڏنڊي ڏائيا
ڀڙون ٻئي نه ڪام - موهيا مائيا
ڪيا وچارا جنت[14] - جان آپ ڀلائيا.
[راڳ جئتسري، محلا پنجوان، وار (٨)]

سري راڳ، محلا ٽيجا، اشٽپدي (٥) ٤

(٣) مايا ڀولي سِڌ[15] ڦرهه - سماڌ[16] نه لڳيءِ سڀاءِ
ليتي لوءِ[17] وپاپت هيءِ - آڏڪ[18] رهي لپٽاءِ.

---

١. ڀولجي، ٺڳ. ٢. ڪڻ، پل. ٣. ڀاهر ٻون ٻرلو، ملمع. ٤. ڪاڙو. ٥. ڪرماڻيل، سُسيل. ٦. سپ پوش. ٧. مهٽي، ملائي. ٨. پيو. ٩. پار پئون لنا. ١٠. هڙئي، سڀ. ١١. ڏوهه، چل ڦل. ١٢. مدجهي پئي لو. ١٣. عمر. ١٤. انسان. ١٥. سڌ لوڪ. ١٦. سماڌي. ١٧. ليئي لوڪ وسائي ويئي آهي. ١٨. گهڻن کي.

(٤) پنڊت پڙهه سادُ[1] نہ پاوهہ - دوُجي ڀاءِ مائيا من ڀرماوهہ
مائيا موهہ سڀ سُڌِ[2] گوائي - ڪر اوُگڻ ڀچولساوڻيا.

راڳ ماجهہ، محلا ٽيجا، اشٽپدي ١٢ (٢)

(٥) نر پراڻي چاڪري ڪري نرپت[3] - راجي اَرٿ سڀ مائيا
ڪئي بندئي[4] ڪئي ڏانُ[5] ليئہ - ڪئي نرپت مر جائيا.

راڳ گوُڙي، محلا چوٿان، شبد (١٠)

(٦) ايٿوُ جيئہ بهت گرڀ واسي - موهہ مگنُ[6] ميٺ جوُن ڦاسي
اِن مائيا ترئي[7] گڻ بس ڪيني - آپن موهہ گهٽي گهٽ[8] دِيني.

راڳ گوُڙي، محلا پنجوان، باون اکري، پؤڙي (٧)

(٧) سهس[9] کٽيءِ - لک کئہ اُٺ ڏاوئي[10]
ترپت نہ آوئي - مائيا پاڇي پاوئي.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، سکمني صاحب، اشٽپدي ١٢ (٥)

(٨) جيئہ ري جاهڪا[11] مي جانا - اُنِڪَٿ[12] سمجهہ اِيانا
جت جت ديکئہ ٻهڙُ[13] نہ پيکئہ - سنگ مائيا لپٽانا.

راڳ گوڙي، ڪبير صاحب، شبد (٦٧)

(٩) سرپني[14] لي اوُپر - نهي بَلئيٿا[15]
جن برهما بشن - مهاديوُ چِليٿا[16].

راڳ آسا، ڪبير صاحب، شبد (١٩)

(١٠) آوڻ جاڻا[17] ڪدي نہ چوُڪئي - مائيا موهہ پيارا
مائيا موهہ سڀ دک هئي - کوٽا اِهہ واپارا.

راڳ وڏهنس، محلا ٽيجا، چنت (٢) ٤

(١١) مائيا ڪي واپارا جگت پيارا - آوڻ جاڻ[17] دک پائي
بِکُ[18] ڪا ڪيڙا بکُ سنگ لاگا - بِشٽا ماهہ سمائي.

٥ (٣)

(١٢) روونڻ سگل بڪارو[19] غافل سنسارو - مائيا ڪارڻ رووئي
چنگا مندا ڪجهہ سوُجهئي ناهي - اِهہ تَنُ ايوئي کووئي.

راڳ وڏهنس، محلا پهلا، الاهڻيئا (٤) ١

(١٣) مائيا موهہ مگنُ[6] اَندهارئي[20] - ديو نهار[12] نہ جانئي
جيئہ[21] پنڌ[22] ساج جنُ[12] رچيا - ٻَلُ آپنو کر مانئي.

راڳ سورٺ، محلا پنجوان، شبد (٢٦)

---

١. گيان جو سواد. ٢. ٻڌي، سمجهہ. ٣. راجا، حڪومت. ٤. ڏوهہ ۾ قائل. ٥. ڏنڊ، ڊنڊ. ٦. مستيءَ ۾. ٧. ٽيئي. ٨. سيني جي من ۾. ٩. هزار. ١٠. پنيان پٺڪي. ١١. نيٺ مرندي. ١٢. پرماتما. ١٣. بيو ڪجهہ. ١٤. نانگڻ. ١٥. سوُرمو، بلوان. ١٦. موهي ڇڏيو آهي. ١٧. جمڻ مرڻ جو چڪر. ١٨. وش. ١٩. اَجايو. ٢٠. اَنڌ، نشو. ٢١. ديهي. ٢٢. آتما.

(١۴) مڌ[1] ماليا ڪيءِ پڪيو باوڙو[2] - سوُجهت نهي ڪڇ گيانا
گهَت هي پيتر بسب نرنجن[3] - تاڪو مرم نه جانا.

واڳ سورٺ، محلا ناوان، شبد (٧)

(١٥) نه سٽيئي نه مُک لي بڪيئي[4] - نه موهيءِ اهه ڌِيني
آنسي نگنڙي[5] باء پلاويءِ - من سب ڪيءِ لاڳي ميني.

واڳ ڌناسري، محلا پنجوان، شبد (١١)

(١٦) سڪنا رپا رنگلا[6] - مولي نيءِ ماڻڪ جيئه
سي وسٽوُ[7] شهه دليئا - ميءِ لن سٺ لاڻيا چِت[3] جيئه.

واڳ سوهي، محلا پهلا، ڪڇي شبد(١)

(١٧) ڪوني مدڏب[8] ماڙيتا - لڳ پٽي گاواڙي[9]
جن ڪيئي[3] لسهه نه جاڻني - منمک غباري[10]
جس پجهايهه سو پجهسي سڃيا[3] - ڪيا جنت وچاري.

واڳ سوهي، محلا ٽيجا، وار (٨)

(١٨) تاڪي نعن[11] سرون[12] سن تاڪي - تاڪي سندر ڪائيا[13]
جرا[14] هاڪ[15] دي سب مت تاڪي - ايڪ نه تاڪس ماليا.

واڳ سوهي، ڪبير صاحب، شبد (۴)

(١٩) موهيي مها اڇتر[16] چنچل - انڪ پاڙ[16] دکاولي
هوه ڏپٽ[17] ميني منهه لاڳيءِ - نام لعڻ نه آولي.

واڳ بلاول، محلا پنجوان، چهت (٢)٣

(٢٠) هڙميءِ مانيا موهڻي - دوُجيءِ لڳيءِ جاءِ
نا اهَ ماري نا مريءِ - نا اهَ هٽ وڪاء[18].

واڳ بلاول، محلا چوٿان، وار (١٠)، سلوڪ، محلا ٽيجا

(٢١) لِين گٽان - اِڪ شڪت[19] اپانيا
مها ماليا - تاڪي هيءِ ڇانيا[20].

واڳ گونڊ، محلا پنجوان، شبد (٢١)

(٢٢) خصم[21] مريءِ لٽ نار[22] نه روويءِ - اس رکوارا اَوُرو[23] هوويءِ
رکواري ڪا هوه بناس[24] - آڳيءِ[25] نرڪ ايهان[26] پوڪ[27] بلاس
ايڪ سهاڳن[22] جگت پياري - سگلي جيئه جنت ڪي ناري.

واڳ گونڊ، ڪبير صاحب، شبد (٧)

---

١. نشو. ٢. مست، پاڳل. ٣. پرماتما. ۴. چوندي. ٥. نڪيندڙ، ڌوهي. ٦. مَوج ڏيندڙ. ٧. شيون. ٨. محلات. ٩. غافل. ١٠. اوُندهه. ١١. اکيون. ١٢. ڪن. ١٣. سرِير. ١۴. پڙاپو. ١٥. هوڪو، سڏ. ١٦. وچتر، انيڪ پرڪار. ١٧. نرلجي. ١٨. نيڪال لي سگهي ٿي. ١٩. شڪتي. ٢٠. ڇانيو. ٢١. مڙس، پتار. ٢٢. استري، موهڻي ماليا. ٢٣. ٻيو ڪو. ٢۴. خاتمو. ٢٥. پرلوڪ ۾. ٢٦. هن لوڪ ۾. ٢٧. وشين جا سواد.

(٢٣) سهاڳڻ ھيءَ اَنت سندري - پِک نيُور[1] چَنَڪَ[2] چڻ ھري
جئہ لگ پران لئو لڳ سنگي - ناھ نہ چلي ايگ[3] اَپ ننگي ۔

(٨)

(٢٤) ڪن مھ وِيس ڪرھ نٽوَتا[4] جئہ - موھ پاپ مھ گلت پيا
اِمت[5] اَمت مانيا ديک پساري - موھ مانيا ڪيءَ مگن پيا ۔

راڳ رامڪلي، محلا ڀهلا، اشٽپدي (٥)٧

(٢٥) جئسي اَگني اُدر[6] ماھ - تئسي باھر مانيا
مانيا اَگن سب اِڪو جيهي - ڪرتيءَ[7] کيل رچانيا ۔

راڳ رامڪلي، محلا ٽيجا، اَنند صاحب، (٢٩)

(٢٦) مانيا ڪارڻ ڪريءَ اُپاءِ - ڪبھ نہ گھاليءَ سيدا[8] پاءِ
جن[7] ڪيتا تس چيت نہ آئيءَ - ڪوڙي ڪوڙي مُکھ وناڻيءَ ۔

راڳ ڀيرو، محلا پنجوان، شبد (٥٣)

(٢٧) پيکي مرگ[9] مانيا مھ والي - شاڪر[10] ماکي[11] اُڏک ستنائي
تُري[12] اَشٽ[13] مانيا مھ پيلا - سِڌ چوراسيھ مانيا مھ کيلا ۔

راڳ ڀيرو، ڪبير صاحب، شبد (١٤)

(٢٨) مانيا موھ وساريا - ڪوڙ ڪا پو هيٽ[14] اَپار
لوڀ لھر شد مت[15] گئي - سچ نہ لڳيءَ پيار ۔

راڳ سارنگ، محلا چوٿان، وار (٣٤)، سلوڪ محلا ٽيجا

(٢٩) جئہ جئہ پھ ڪوئہ بَرتا[16] ھئہ اَپني - ليئوُ ليئوُ گهي رهي اَنڪاءِ
اَنڪ پانس ڪي ايڪيءَ جالي[17] - نانڪي گپت نهي چوڙاءِ ۔

راڳ ڪاڻڙا، محلا پنجوان، شبد (٢٣)

(٣٠) مانيا موھ دک ساگر ھيءَ - بِک دُتَر[18] تريا نہ جاءِ
ميرا ميرا ڪردي پچ مئي - ھؤميءَ ڪرت وھاءِ ۔

سلوڪ، محلا ٽيجا، (٣٤)

(٣١) مانيا منھ نہ وِسريءَ - مانگيءَ دنما[19] دنم
سو پرڀ[7] چِت نہ آويءَ - نانڪ نهي ڪرنم[20] ۔

سلوڪ، محلا پنجوان، (١٩)

(٣٢) مانيا ڪارڻ ڌاوھي[21] - مورک لوک اَجاڻ[22]
کھ نانڪ بن[5] ھر[7] پچن - برتا جنم سران[23] ۔

سلوڪ، محلا نانوان، (٢٨)

---

١. پيون پر گھنگھرو. ٢. ڪسڻ پر دل کئنچي وئي ٿي. ٣. پڪدم. ٤. نانڪي.
٥. جتي ڪتي. ٦. ماءُ جو گرڀ. ٧. پرماتما. ٨. سٽون يا سدو پير. ٩. ھرڻ. ١٠. ڪنڊ.
١١. مک. ١٢. گھوڙا. ١٣. اَنت. ١٤. پيار. ١٥. سڌ بڌ. ١٦. درد، پيڙا. ١٧. جاري.
١٨. پؤ جل ساگر. ١٩. ساس گراس، ھروقت. ٢٠. پاڳ. ٢١. پتڪن ٿا. ٢٢. اَڻ ڄاڻ، اَگياني. ٢٣. گذرندو ٿو وڃي.

(٦) لوڀ ۽ لالچ.

(١) ڪوڙا لالچ ڇوڙيئي - تئُ ساچ[1] ڀچاڻيئي
گُرُ ڪي شبد سماڻيئي - پرمارٿ[2] جاڻيئي
اهي من راجا لوڀيا - لُڀتَئُ لوڀاڻي
گُرمک[3] لوڀ نواريئي - هر سِئُ[1] بڻ آئي
الچ ڇوڙهه اندهو - لالچ دک ڀاري
ساچو صاحب[1] من وسي - هئومي بِکُ ماري.
[راڳ آسا، محلا پهلا، اشٽپدي (١٥)]

(٢) اي مما اَتِ[4] لوڀيا - نِت[5] لوڀي وآتا[6]
مائيا منا مورهئي - دهه دِسَ[7] ڦرالا
آگي[8] ناءُ ذات نه جاڻسي - منمک دک ڪالا
رَسنا[9] هر رس نه چکيو - ڦيڪا[10] بولاتا
جنان گُرمک امرت چاکيا - سي جَنَ ترپتالا[11].
[راڳ گوجري، محلا تيجا، وار (١٥)]

(٣) ايهه منو مُورک لوڀيا - لوڀي لگا لوڀاڻ[12]
شبد نه ڀيجي[13] ساڪتا[14] - دُرمت[15] آوڻ جاڻ[16].

سري راڳ، محلا پهلا، شبد (١٩)

(٤) پڙ پڙ پنڊت جوتڪي[17] - واد[18] ڪرهه وچار
مت ٻُڌ ڀوي[19] نه ٻُجهئي[20] - انتر لوڀ وڪار
لک چوراسيهه ڀرمدي - ڀرم ڀرم هوءِ خوار.

سري راڳ، محلا تيجا، شبد (٣)

---

١. پرماتما. ٢. ٻين سان ملائي، پرلوڪ لاءِ ٽوشو. ٣. سڪوروءِ د ڌاران. ٤. اَلي، بيحد گهڻو.
٥. هميشه. ٦. ولو پيو آهي. ٧. ڏساڻون. ٨. پرلوڪ ۾. ٩. زبان. ١٠. ڪوڙ.
١١. ڌاپجي پيا آهن. ١٢. ڪڌو. ١٣. ڀڄي. ١٤. مُورک، مگڌ. ١٥. ڪمت. ١٦. جُوڻين ۾ پئجي ٿو. ١٧. جوتشي. ١٨. بحث مباحثو. ١٩. پئجي ٿي. ٢٠. سمجهاڻي.

(۵) جتہ کوکر[1] ھر کالیا[2] - ڈاوي دھ دِس[3] جاء
لوبي جنتُ نہ جاڻئي - يکُ[4] اَيکُ[5] سي کاء
کام کروڌ مدْ بياپيا[6] - ڦر ڦر جنوني پاء.

سري راڳ، محلا پنجوان، شبد (۲۱)

(٦) لبْ[7] لوب مُہِج[8] کوڙ کماوھ - بھت اُناوڙھ پارو[9]
تون ڪاليا مِي[10] رلڌي[11] ديکي - جتہ ڎُر[12] اپر چارو[13].

راڳ گوڙي، محلا پهلا، شبد (۱۳)

(۷) نت دِس رات لالچ کري - پرمي پرمائيا
ويگار[14] ڦوي ويگاريا - سر پار اُناليا.

راڳ گوڙي، محلا چوٿان، شبد (۱۰)

(۸) من کُرھلا[15] تون ميت ميرا - پاکنډ لوب تجاء
پاکنډ لوبي مار اي - جم ڈنڈ ديت سزاء.

راڳ گوڙي، محلا چوٿان، کرهلي، شبد (٦)۱

(۹) سارا دن لالچ اَنيا[16] - مهمک هوري گلان
رالي اوگُھي[17] ديا - نوري سُوت[18] سپ پلا.

راڳ گوڙي، محلا چوٿان، وار (۹)

(۱۰) لالچ اَليا نت ڦري - سڻارت[19] کري نہ کوء
جس گور پيٽي اناڪا - لس من وسيا سوء.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، وار (۱۳)

(۱۱) جتہ کُپِ[20] کي کر مشت[21] چڊن[22] کي - لُبڌ[7] نہ لياڳ دِيٽو
جو جو کرم کيئي لالچ سڻہ - لي ڦر گرھ پڙيو.

راڳ گوڙي، کبير صاحب، شبد (۵۹)

(۱۲) روتا رام ھردي پرم گت پالي - جان گور سرڻالي آئي
لوب وکار ناوَ[23] ڈبدي نکلي - جان بستگُور نام دڙالي.

راڳ آسا، محلا چوٿان، چت (۲) ۲

(۱۳) لوب بکار جمان من لاگا[24] - ھر وسريا پرک چنگيرا
اوء منمک موڙ اگياني کھيئھ - لن مستک پاگ مند پرا[25].

راڳ لوڈي، محلا چوٿان، شبد (۱)

(۱۴) اَنتر لوب وکار ھي - دوجي پاو کُٹاء[26]
لن جنمڻ مرڻ نہ چُکئي - ھؤمي وچ دک پاء.

راڳ رامکلي، محلا تيجا، وار (۸)

---

۱. کتو. ۲. چتو. ۳. ڈسائون. ۴. حلال، کاٽڻ جوڳو. ۵. حرام، گندو کاڌو. ٦. نشو.
۷. لالچ. ۸. گھڻو، پيھد. ۹. پاپن جو بوجو. ۱۰. دڀهي. ۱۱. پٽڪندي. ۱۲. ڈرلي.
۱۳. مٽي، خاڪ. ۱۴. بيگر پر پٽڪي تو. ۱۵. اُٺ. ۱٦. اَنڪيل. ۱۷. گھري اگيان جي نند. ۱۸. دروازا. ۱۹. سڪرم. ۲۰. پولو. ۲۱. مٺ پر. ۲۲. ڳچي پر. ۲۳. ٻيڙي.
۲۴. اُلر. ۲۵. کوتو. ۲٦. کسجن ٿا.

(١٥) اِهو من لالچ ڪردا ٿيو – لالچ لاڳا جاءِ
ڏنڊيءَ ڪوڙ ورايا – جم ٻُتور چوٽان[1] کاءِ.

راڳ مارو، محلا ٻيجا، شبد (٣)

(١٦) گهر[2] وهُ ري من مگد ايانِي – وام[3] جهت أنتر گت ڏياني
لالچ چوڏ رچهه آپرنپر[4] – اِءَ پاوهو مڪت دئارا هي.

راڳ مارو، محلا پهلا، سولهو (١) ١٠

(١٧) آگياني آنڌا پهو ڪرم ڊرڙائي – من هٺ ڪرم ڦر جُوني پائي
بِکيا[4] ڪارڻ لب لوڀ ڪماوهه – ڊرمت ڪا ڊوواءُ[5] هي.

راڳ مارو، محلا ٻيجا، سولهو (٩) ١٢

(١٨) لالچ جُوٺ بڪار مها مد – اِهو پڌ اُوڌ[6] پِهانَ[7]
ڪهه ڪبير انت ڪي بير[8] – آءِ لاڳو ڪال نِدانِ[9].

راڳ ڪيدار، ڪبير صاحب، شبد (٥)

(١٩) أنتر لالچ ڀرم هئي – ڀرمي[10] گتاواري
نانڪ نام نه چيتيءَ – جُونيءَ ٻازي[11] هاري.

راڳ سارنگ، محلا چوٿان، وار (١٤)

(٢٠) ڪُوڙيءَ لالچ لڳيا – ڦر جُوني پائيا
نانڪ جو ٻيجهيءَ[12] سو ڪاوٽا – ڪريءَ لِکِ پائيا.

(١٥)

(٢١) فريدا جان لب تا نيهن[13] ڪيا – لب ته ڪوڙا نيهن
ڪِهرُ جهت لنگهائيئي[14] – ڇپر[15] ٽٽيءَ مينهن.

سلوڪ، شيخ فريد (١٨)

(٢٢) اِهو تن سبو رت هئي – رت بِنُ تن نه هوءِ
جو شهُ[3] رتي آتڻي – لت تن لوڀ رت نه هوءِ
پيئي[16] پئيئي تن کيڻا هوءِ – لوڀ رت وچهه جاءِ.

(٥٢) [محلا ٻيجا]

(٢٣) لوڀي ڪا ويساهه نه ڪيجيءَ – جيڪا پار[17] وساءِ
انت ڪال تتيءَ ڏهيئي[18] – جتيءَ هٿ[19] نه پاءِ.

سلوڪ، محلا ٻيجا، (٤٠)

(٢٤) ڪرٽو هو تو سه نا ڪيٺو – پڙهو لوڀ ڪيءَ قيد[20]
نانڪ سميو[21] رم گئيو[22] – أب ڪت رووت آنڌ[23].

سلوڪ، محلا ناوان، (٣٦)

---

١. ڏک، سزا. ٢. پنهنجو هردو. ٣. پرماتما. ٤. وڪار، وش. ٥. آٽانگا پند. ٦. زندگي. ٧. گذري وئي. ٨. وهلي. ٩. اي نادان. ١٠. مئورک، گنوار. ١١. مانک جنم. ١٢. پوکي تو. ١٣. سچي پريت. ١٤. ڪيستائين گذر ڪري سگهبو. ١٥. جهوپڙي. ١٦. پرماتما جو پيو. ١٧. جيستاءِ هلي سگهي. ١٨. ويساهه گهاتي. ١٩. وسيلو. ٢٠. قيدي پر. ٢١. وقت. ٢٢. هتر لي چڪو. ٢٣. اي آنڌا اگياني.

موهه ۽ لالچ.

موهه، لوڀ ۽ لالچ ڇهڪ هڪ ماءُ پيءُ جو اولاد آهن ۽ ڀاڳ ۾ سڳيون ڀينر آهن. هڪ سان دل لڳي ته ٻي يڪدم پٺ وٺندي انسان جو سيني کي اپاڻڙو پوندو. گهڻو ڪري موهه ڪٽنب، ڪامڻيءَ ۽ ڪڙمن سان جڙندو آهي. ڪٽنب سان موهه جو ذڪر "گرهستيءَ" سان ڳڌ اڳيئي اچي چڪو آهي ۽ ڪامڻيءَ سان موهه، "ڪام ۽ ڪامنائن سان" گڏ. هاڻي ڪنچن يا ڌن، دولت ۽ پدارٿن سان موهه جو بيان ڪرڻو آهي پر تنهن کان اڳ پالڪن جي ڌيان لاءِ اهو ڏهراڻ ضروري آهي ته واقع انسان جو موهه فقط پنهنجي من جي اهم ڀاؤ سان آهي. جو من پسند تنهن ۾ موهه ۽ اُنهيءَ جي فائدي يا واڌاري خاطر پوءِ سڀ لوڀ ۽ لالچ جا قدا. اهوئي سبب آهي جو من پسنديءَ بدلجڻ سان اڄ جو عزيز يا سنبندي سڀان ڌاريو يا دشمن سمجهڻ ۾ لـر اچي ۽ ڌاهس اُلي پيار لاغرضائي، بيپرواهي بلڪ نفرت ۽ ڌڪار جي صورت اختيار ٿو ڪري. سو من جي پڪندڙ ڀاونائن جو پوُرت، موهه روپي ڪلاڪار بڻجي، پو نت نيون مُورتيون رچي ۽ اُنهيءَ سلسلي ۾ هڪڙيون مُورتيون ٺهن پيون ته ٻيون ڊهن پيون.

اهو ئي سکهي ٿو ته ڪن حالتن ۾ من پسندي ڪي قدر جٽالدار ليهدي آهي، جهڙوڪ آلهي جي جو ڪري ماءُ جو موهه پٽ ۾، ڪام جي مستيءَ ۾ پرش جو موهه استريءَ ۾، ڪم ڪيائڻ خاطر متر جو موهه متر ۾ ۽ لوڀ ۽ ايرکا ڪارڻ انسان جو موهه مائيا ۾. باقي نشڪام نيهن ۽ بنا مطلب جي موهه سرشٽ سنيهه ۽ پُوُرن پرڀو ۽ دنيا ۾ درلڀ آهن. مطلبي موهه کي پوڙو پيار سمجهي، اسين سڀ پاڻ کي دوکو ڏئي رهيا آهيون.

آهي ڪو ڌرمي شاستر يا ڪو سنتن مهاتمائن جو وياکيان، جنهن ۾ مائيا جي سخت ڪلا ۽ نندا نه ڪئي وئي آهي؟ هن لئي طرحين طرحين نالا لکيا يا مڙهيا ويا آهن پر عام طور هن کي ناڳڻي سڏيو ٿو وڃي ڇاڪاڻ ته جنهن جنهن هن کي پرڀو سان پاليو آهي تنهن تنهن هن جو ڏنگ کاڌو آهي. پر هيڏيءَ ڇڪا ڇڪ بدناميءَ هوندي به هوءَ ساڳي تازي، توانائي، سندر ۽ سرپيڪ آهي. شاستر جا به پڪارن ۽ درويش ڪهڙو به داستان ڪن، انسان ذات لاءِ نه هوءَ ناڳڻي نه آهي پر لڪشمي ديوي، جنهن جو مندر هر انسان لاءِ هر دم کليل رهي ٿو ۽ جنهن ۾ ڪنهن به قسم جو ڀيد ڀاءُ، روڪ يا رنڊڪ بلڪل ڪانه آهي. ڪو به انسان، ڪنهن به ديس جو رهواسي، ڪنهن به مذهب جو مريد، ڪنهن به پنٿ جو پوڄاري، ٻار هجي يا ٻڍو، زال يا مڙد، يوڳي يا ڀاڳي، دشٽ يا ديوتا، سياڻو يا پاڳل، هن مندر کي نتو اورانگهي. اچي ڏس ته متو ٽيڪي ۽ ور ور ڏئي نمسڪار ڪري. اهو ئي مندر آهي جتي سڀئي لياڳـــ ۽ ويراڳ لاءِ ڪا به جڳهه ڪانه آهي. ڪامنائن جي ڪشش، موهه جو منڊ ۽ لوڀ جي لهر انسان کي هن ديويءَ جي دَرَ جو، جيئن پر غلام بڻائي ڇڏيو آهي. هن ويچاري جو ڪهڙو وس؟ ديويءَ جا من موهيندڙ

اکِيارا اَنگ، منهن جي مرڪ، اکين جي تارن جا تير ۽ اُن ميا اشارا، سچيت ۽ سياڻن ساڌڪن کي بہ مدهوش ڪري ٿا ڇڏين. رواجي انسان تہ اُن اڳيان ڇڄ گجروُن موُ رہيُن آهن.

گورو صاحبن جيڪا هن وشيہ تي چرچا ڪئي آهي تنهن جا ڇـوُند وچن مٿي معنيٰ سميت ڏنل آهن پر بہ مکيہ وچن هيٺ وري بہ ڏجن ٿا:

(۱) روون سگل بڪارو غافل سنسارو ــ مائيا ڪارڻ رووي چنگا مندا ڪجھ سوُجهئي ناهي ــ اِهہ تن ايوي کووي.	راڳ وڏهنس، محلا پهلا، اَلاهڻيئا (۴) ۱
(۲) لين گڻان ــ اِڪ شڪت اُپائيا مها مائيا ــ تاڪي هيُ ڇائيا.	راڳ گـونـڊ، محلا پنجوان، شبد (۲۱)

مطلب تہ مائيا پنهنجي ساري جهانُ پيو تو ناڻ پتوڙي ۽ ناسانڻ ڪـوهي. جيئن شمع مٿان اَنيڪ پتنگ ۽ پروانا پيا ناڻُ هڪ ٻئي پويان لڳاتار قربان ڪن، تيئن موهڻي مـائيا جي چوڌاري، براهمڻ جو ملاڪڙو لڳو ٿي پيلو آهي. هڪ مڻو تہ يڪدم پيو سندس جاءِ تنهن لئي لو. پلا موهڻي مائيا جو ڪير نـہ مالڪ ليڻ قبول ڪندو. هـوءَ هميشہ سهاڳڻ آهي ۽ سهاڳڻ ئي رهندو.

مائيا کي حاصل ڪرڻ لاءِ انسان ڪيترا ۽ ڪهڙا نہ يتن ڪري ٿو. جي ملي تہ اوپ، لالچ، عيش، عشرت ۽ اَيمان ۾ اُڙجي وڃي ۽ جي نہ ملي تہ بہ نراسائي، حسد، ايرکـا، وير ۽ وروڌ وراڻي وڃن. مطلب تہ مائيا جـو موهہ انسان جي سڌ بڌ وڃائي، وڪارن ۾ وڪوڙي، اخلاق تان ڪيرائي، دک جي درياءَ ۾ غوطا کارائي ٿو. جيڪو سمجهي ٿو تہ مائيا ملڻ سان موڻ کي سک جي پراپتي ٿيندي پر آخر آزمودو کيس ڏيکاري ٿو تہ مائيا ئـي سندس دکن جو ڪارڻ هئي. مائيا ۾ ڪيڏو نہ ونجوڳ، ڦٽاهہ ۽ ڏڻيڙ سمايل آهـي؟ مائيا ڪارڻ ڪيترا نہ ڪوڙ، ڪپت، پاپ، اَپراڌ، ٺڳيون ۽ دولاب ٿين ٿا، ڪيڏو نہ پدهڄن جي وچہ ڦيٽارو، مقدما، دنگا، فساد، خون ۽ خرابيون ٿين ٿيون ۽ ڪيڏي نہ ريس، هيس، اَڻسهائي ۽ پٽوُن پارانا نڪرن ٿا؟ مائيا جي اَنـڌ ۾ ڪاٻہ سمڪ ڪانہ ٿـي پئي تہ هڪ ٽرڪڻيءَ ۽ ٽرڪنائيءَ چيز جي کوج ۾ ڪهڙن نہ اَملهہ اِخلاقن کي قربان ڪري ٿو ٿئي ۽ جي مائيا وسيلي نہ واپس ملي سگهندا ۽ نہ خريد ڪري سگهبا.

جيون ۾ مائيا کي ڪافي اَهميت آهي. مائيا کان سواءِ هوُند سرشٽيءَ جـو وهنوار ئي بيهجي وڃي ۽ اِنهيءَ حد اَندر مائيا سان لاڳاپو رکڻ لازم آهي. مائيا ممڻ مڃائي ئي جڏهن انسان موهہ جي اَنڌ ۾ اچي، لالچ جي جار ۾ اَٽڪي ٿو. اَهڙيءَ حالت هيٺ هوُ مائيا جو مالڪ نہ آهي پر مائيا سندس مالڪياڻي آهي، جا پنهنجي ڏوريءَ ۾ کيس اڇائي ٿـي ۽ سمارڪ مان ڪڍي ڪمارڪ ۾ نڪو ناچ ڪرائي ٿي. ضروري گهرجن کي پوري ڪرڻ ڪاڻ مائيا جو وهنوار مناسب آهي پر ريس جي مقابلي ۾، اُسان جي گهرجن جي حد ٿي ڪانہ ٿي

رهي. گھٽي ۾ گھٽو ڪري ۽ لالچ جي پياس پوري ٿيڻ جي ڪانه آهي. ٻساڻ جھڙن ٻا ٻاڻ
کان هيٺ وارن ڏانهن نه نظر ڊوڙي ٿي نه ٿي. ٻاڦي جيڪي ٻاڻ کان ٻداڙن ۾ مٿي آهن،
تن تائين پهچڻو آهي! هڪ تائين پهچجي نه ٻئي کان مٿي ٿيڻ جي ڪامنا پيدا ٿئي ۽ اِئيءَ
ريت نه آهي ڪامنائن جي پڄاڻي ۽ نه اسان جي ٻاڙ جي پڇاڙي. اِها سردردي ۽ پريشاني
۽ هڪ ٻاڳلپڻي جو ٻوُر آهي، جنهن پوئتان اسان جي سڄي ڄمار ۽ سموري شڪتي، ساڄهه
سڀ ختم ٿي ٿي وڃي ۽ آخر ۾ هاءِ هاءِ ڪندا وڃون ٿا نه ننگا آياسين ۽ ننگا وڃون ٿا.

موت اسان جي ٻاڙ جي پڄاڻي ڪري ٿو ڇڏي پر سنسار ۾ مائيا جي ٻاڙ جو سلسلو
هميشه جاري آهي ڇو ته اسان جي جاءِ اسان جا پويان پيدا ٿا جنهن ڪري مائيا هميشه
زنده آباد آهي. ٻاقي سندس ڇوڏاري ڪٿي مائيا ڏاري مسڄن پيا، ڪٿي مرن پيا ته
ڪٿي ساماڻجن پيا پر ميلو متوڻي پيئو آهي. گوروُ صاحبن جا لالچ لئي وچن مٿي ڏنل آهن
جن مان ٻه وري ٻه هيٺ ڏجن ٿا:

(١) نت دِنَس راتي لالچ ڪري - ڀرمي ڀرمائيا
وِڳار ڦري وڳاربتا - سر ڀار اُٺائيا.
راڳ گوڙي، محلا
ڇوٿان، شبد (١٠)

(٢) ڪوُڙا لالچ ڇوڙ ٿئي - ٽنهه ساچ ڀڄاڻيئي
گور ڪيئي شبد سمائيئي - پرمارٿ ڄاڻيئي.
راڳ آسا، محلا
پهلا، اشٽپدي (١٥)

مٿين ٻن وچنن جو آڌار وٺي اهو سمجهاڻ ضروري آهي ته لالچي انسان هميشه
ڪمارڳ جي واٽ وٺي ٿو جنهن ڪري هو ڀيو ڀرمن ۾ ڀٽڪي ۽ ٻندنن ۾ ٻڌجي. جڏهين
اها لوڀي لالچ نورت ٿيندي تڏهين انهن ڀرمن ۽ ٻندنن جو ٻڌ ڀڄندو، لوڪ پرلوڪ
سهيلو ٿيندو ۽ سچ جي سڃاڻپ ٿيندي. اهو سچ آهي پرماتما، برهم. پر برهم جي ڄاڻ ڀڄاڻ
تڏهين ٿيندي جڏهين مائيا جي سڄي ڄاڻ ڀڄاڻ ٿيندي ۽ پرمارٿ جي واٽ وٺبي.

هيل تائين مائيا ڪي رڳو دنيوي پدارٿن جي صورت ۾ سمجهائيو ويو آهي پر مائيا
جو ڪيترو بيحد وڏو ۽ چوطرف پکڙيل آهي. سنسار جو سارو سماچار يا وهنوار مائيا آهي ٻا
بلڪ اِئين ڪٿي چئجي ته سڄي سرشٽي مائيا جو روپ آهي. جيڪي ٻه اسين اکين سان
ڏسي سگهون ٿا، يا ٻين گيان اندرين سان محسوس ڪري سگهون ٿا ۽ ڪرم اندرين سان
ڪريا ڪريون ٿا، اِها سڀ مائيا آهي. خود من سان جيڪي ڀاونائون ۽ ڪلپنائون ڪريون
ٿا سا ٻس مائيا آهي. جو جيوُ مائيا جي اهڙي سڄي سروپ ۾ سڃاڻپ ڪري ٿو، تنهن
جي ئي وويڪ جو وڪاس ٿئي ٿو ۽ آتم درشٽيءَ جو پرڪاش ٿئي ٿو، جنهنجي وسيلي هو
سچ يا برهم جي ڄاڻ ڀڄاڻ ڪري سگهندو. مائيا جي پوري پروڙ کان پوءِ ئي سچ جي
سڃاڻپ ٿي سگهي ٿي.

اي ٻندا، جي لوڪي اِئيءَ سچ جي ڀڄاڻ جي اِڇا آهي ۽ پرماتما جي پراپتيءَ جي

ابلاڪا آهي ته لوڪي موهه ۽ لوڀ کي سچيءَ صورت ۾ سڃاڻڻو پوندو، ته پنهنجي جيون ۾ ٿو پنهنجي جيون ۾. پنهنجي پاڻ سان سوال جوابي ڪرڻي پوندي ته ڇا منهنجا ويچار، وچن ۽ ڪريائون موهه جي پاونا جي پيداش ته ڪونه آهن؟ ڇا موهه جي پيڇي لوڪي پياليءَ جي ڄار ۾ ته نه ٿي ڦاسائي؟ ڇا پياليءَ جي ڄار ۾ پين آليڪ وڪارن ۽ براين جا وڌڻا ته نه وڪڙيل آهن؟ ڇا لوڀ ۽ لالچ جي اَنڌ ۾ منهن جي ٻُڌي سالم رهي ٿي؟ ڇا ٻُڌي وڃائڻ کان پوءِ منهنجا طريقا سڌا ۽ صحيح رهي سگهندا؟ ڇا لون وونڪ جي وات چڙهي، ڪوڙ، ڪمت، ڪبڙيا، ابرڪا ۽ اهنڪار جي اوت ته اڻ ورلي آهي؟ ڇا اها اوت جيون پسارا ۾ اوچي ۽ اٿانگي اَڏ ته نه آهي؟

ٿي سگهي ٿو ته جواب خود انهن سوالن ۾ ٿي سمايل هجي. اهو جواب جيون ۾ جادو لڳائي سگهي ٿو ۽ قلوب کي قرار ڪرائي سگهي ٿو. پر جي منهنجو تصور نڪي آڇا انهيءَ سوال جوابيءَ طرف نه ورپو آهي ته پوءِ مانيا مان ڪيئن جند آزاد ڪرائي سگهندين ۽ لوڀ لالچ ڪيئن منهن جو پيڇو ڇڏيندا؟ جا شيءِ نه لوسان ڪڏ آئي ۽ نه ڪڏ هلندي، منهن سان پريت ۽ وفاداريءَ جو ناتو نباهڻ، ڪهڙيءَ عقلمنديءَ جو ڪم چئبو؟ من لڳاءِ ألي ۽ دل اٽڪاءِ ألي، جتي جانب جي چاهه هجي، پريتم جو پيار هجي ۽ هوس جهڙي هيج هجي. ڪوڙي ڪچ جي قدمن ۾ نه ڪِرُ. سڪ جي سوغات سائينءَ جي سامهون آڻ ته سڦيڪار ٿئي.

(٧) ڪرود، ويـر، وروڌ.

(١) ڪُبڌ ڏوُمڻي ڪّدنيا ڪسائي -

ٻـر نندا گهتَ چوُهڙي مُني ڪرود چنڊال
ڪاڙي ڪدي ڪيا ٿيئي - جي چاري ٻنيا ٽال
سڀ سنجم ڪرڻي ڪارا - نـاوڻ نـاءُ جـيهي
نـانڪ اُڪيُ اُنــم سيئي - جه ٻـاٻان پند نه ڏيهي.

[سري راڳ، محلا چوٿان، وار (٢٠)، سلوڪ محلا ٽيجا]

(٢) مٽي ٻـريت پيار گئيا - مٽـا ويـر وروڌ
ڏندڌا ٿڪا هئه مٽي - ممتا مـائيا ڪرود
ڪرم ملي سچُ پائيئي - گوُرمک سدا نروڌ.

سري راڳ، محلا پهلا، شبد (١٤)

(٣) ڪنن ڪرود گهتَ هي ڪي پتر - جهه سڌ سڀ ٻسرائي
ولن گيان سڀ ڪو هر ليما - لـان سئه ڪڇ نه ٻسائي.

راڳ گوڙي، محلا ناوان، شبد (٤)

(٤) واد وروڌ - نه ٻـا ئيا جـاء
من تن ٿيڪا - دوُجي پاء.

راڳ گوڙي، محلا ليجا، اشٽپدي، (٢)٣

(٥) ووا وير نه ڪريئي ڪاهوُ - گهتَ گهتَ اُنتر برهم سماهوُ
وير وروڌ مٽي تهه من لي - هر ڪيرتن گوُرمک جو سُنتي.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، باون اکري (٤٦)

(٦) جب ڏاريُ - ڪوتوُ ٻتري ميٽ
تب لڪ - نهچل ناهي چيٽ.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، سکمني صاحب، اشٽپدي (٤) ١٢

(٧) اوُتي ڪاج نه هووت ٻوُري - ڪام ڪرود مدسد هي جهوُري
ڪري ٻڪار جيئڙي ڪيُ تائي - غافل سنگه نه تَسوُتا جاني.

راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، شبد (٥٢)

---

١. ڪمت. ٢. واڪشڻي. ٣. هڏسا. ٤. ٻنگي. ٥. ليڪر، ٻاڪند. ٦. اندرين لي قبضو. ٧. سڪرم. ٨. اشنان. ٩. پرلوڪ پر. ١٠. سکيا، اُپديش ڪوله ٿـا ڏين. ١١. نفرت ١٢. پرماتما. ١٣. اندرين لي قبضو ڪندڙ. ١٤. سڌ ٻڌ. ١٥. ڪوئي ويئر آهي. ١٦. ٻجهي نه ٿو سگهجي. ١٧. جهگڙا جهٽا. ١٨. سمجهي ٿو. ١٩ اڌوراء. ٢٠. اُهنڪار جو نشو. ٢١. ڏڪالي. ٢٢. من ڪائو.

(٨) گورمک ـ وڏو وروڌ گنوائي[1]
گورمک سگلي گڻت مٽائي[2]۔

راڳ رامڪلي، محلا
پهلا، سڌ گوشٽ (٣٧)

(٩) ڪام ڪروڌ لوڀ موهه لوارين[1] ـ نسوري سگل بتّرالي[3]
سد حضوُر حاضران هجي ناظر ـ ڪتهه نه پئيو دوُرالي[5]۔

راڳ مارو، محلا
پنجوان، شبد (٦)

(١٠) ڪام ڪروڌ سڀل سنسارا[6] ـ
إهه ڪرم ڪماوهه سڀ دک ڪا پسارا
ستگرو شيوهه سي سک پاوهه ـ سچي شبد ملالدا۔

راڳ مارو، محلا
تيجا، سولهو (١٣) ١٦

(١١) جهه راکي سوئي سک لٽانا[7] ـ سهجي هوء سوئي پل مانا
نسي بڙ ناهي ڪو بڙي ـ سڀ ايکو هي پسالٽا[8]۔

راڳ مارو، محلا
پنجوان، سولهو (١٣) ٦

(١٢) اَنڪ هروي ويبر وروڌ ـ ڪو سڪي نه چڏائيا
نانڪ وڻ[9] ناوي ڏرک[10] موهه ـ جت لنگ دک پائيا۔

راڳ سارنگ، محلا
چوٿان، وار (٣٤)

(١٣) ڪام ڪروڌ لوڀ بيانيو[11] ـ جنم ڪي ڪتان[12]
پتت پاون[13] سرن آئيو ـ اُڌر نانڪ جان۔

راڳ ڪانڙا، محلا
پنجوان، شبد (٣٤)

(١٤) ڪام ڪروڌ ڪا چولڙا[14] ـ سڀ گل آلي پاء
اِک اُپجهه[15] اِک بنس[16] جاء ـ حکمي آوي جاء۔

سارنگ، محلا تيجا
(١٧)

---

١. نورت ڪري لوء ٢. ڪومن جو ليکو. ٣. ويڙ. ٤. پرماتما حاضران حضوُر آهي، ٥. پري. ٦. زوردار. ٧. ٿاڻي، لڪائو. ٨. ڏسڻ ۾ اچي ٿو. ٩. بڻا. ١٠. اجاير، وتوڻ ١١. وياپيل آهن. ١٢. ڪاڻ. ١٣. پرماتما. ١٤. ڳهي ۾. ١٥. جمڻ. ١٦. مرڻ.

(٨) ڪوڙو يا مدو ڳالهائڻ.

(١) سپنا ڪا پڙپ[١] ايڪ هيءِ - دوُجا اَوُر نه ڪوءِ
ڳور پرسادي من وسيءِ - لٽ ڳهٽ پرڳٽ[٢] هوءِ
سڀ اَنترجامي پرهم[١] هيءِ - پرهم وسيءِ سڀ ٺاءِ
مندا[٣] ڪسو آکيئيءِ - شبد ويکهه لسو لاه
پرا پلا تڇر[٤] آکدا - جهر[٥] هيءِ دُهه ماهه[٦]
ڳوُرمک ايڪو[١] ٻجهيا - ايڪس ماهه سماءِ.

[راڳ سوهي، محلا ٿيجا، اشٽپدي (۴)]

(٢) جِمُ بوليئيءِ پٽ[٧] پاليئيءِ - سو بونيا پروانڻ[٨]
ڦڪا[٣] بول وڳوُٽا[٩] - سُنَ موُرک من اَجاڻ.

سري راڳ، محلا پهلا، شبد (۴)

(٣) جب ڪس ڪئه - اِڦُم جاڻس مندا
تب سڳلي - اِس ميلهه ڦندا[١٠].

راڳ ڳوڙي، محلا پنجوان، اشٽپدي (٢) ١

(۴) نا ڪو دشمن دوکيڻا[١١] - ناهي ڪو مندا
ڳور ڪي سيوا سيوڪو - نانڪ خصميءِ[١] بندا[١٢].

راڳ آسا، محلا پنجوان، شبد (١١٩)

(۵) جيئه جنت سڀ تسدي[١] - سڀنا ڪا سو[١]ئي
مندا ڪس نو آکيئيءِ[١٣] - جي دوُجا[١۴] هولي.

راڳ آسا، محلا ٿيجا، اشٽپدي (۴) ۵

(٦) نا هم چنگي آکيئهه[١٣] - پرا[٣] نه دسيءِ ڪوءِ
نانڪ هؤميءِ[١۵] ماريئيءِ - سچي[١] جيهڙا سوءِ.

راڳ مارو، محلا پهلا، اشٽپدي (٨) ١٠

(٧) آپ[١] اَپاڻي نانڪا - آپي[١] رکيءِ وٿڪ[١٦]
مندا ڪسو آکيئيءِ - جان سڀنا صاحب[١] ايڪ.

راڳ سارنگ، محلا چوٿان، وار (٢) سلوڪ محلا دوجا

---

١. پرماتما. ٢. ظاهر. ٣. خراب، بڇڙو. ۴. ليستاءِ. ۵. جيستاءِ. ٦. دليت پاڙ ۽ ٻاهي ٻر.
٧. عزت. ٨. قبول، جس لائق. ٩. بڇڙو ٺهمدبن. ١٠. ڦاها، ڦاسيون، جنجال. ١١. ڏکوئيندڙ.
١٢. داس. ١٣. چوڻ، ڪوٺڻ. ١۴. پيو ڪو ٻه. ١۵. آهم ڀاوُ، آيمان. ١٦. جدا جدا حالت.

(٨) اوّل الله[1] نور[2] اپائيا - قدرت[3] کي سڀ بندي[4]
ايڪ نور لي سڀ جڳ اپجيا - ڪؤن ڀلي ڪو مندي.

راڳ پرڀاتي، ڪبير صاحب، شبد (٣)

(٩) فريدا خالق[1] خلق[5] مهه - خلق وسي رب[1] ماهه
مندا ڪسنو آکيئي - جان تس[1] بن ڪوئي ناهه.

سلوڪ، شيخ فريد، (٧٥)

(١٠) اڪ ڦڪا نا گالاءِ - سڀنا مي سچا ڌڻي[1]
هياءُ[6] نه ڪنهي[7] ٺاهه[8] - مانڪ سڀ امولوي[9].

(١٢٩)

---

١. پيدا ڪيا. ٢. جوت، شڪتي. ٣. پيدا ڪرڻي. ٤. جيو. ٥. مخلوقات، پيدا ڪرڻي.
٦. هردو، دل. ٧. ڪنهن جي به. ٨. ڏکائي، رنجائي. ٩. امولڪ.

ڪروڌ، ويرُ، وروڌ.

ڪوڙو ۽ مٺو ڳالهائڻ.

عام طور ڪروڌ کي ڪام کان يڪدم پوءِ جڳهه ڏني ويندي آهي ڇو ته ڪام جي اڻپورتائي ڪروڌ جو ڪارڻ بڻبي آهي. پر هن پستڪ ۾ ڪروڌ کي موهه ۽ لوڀ کان به پوءِ آندو ويو آهي، نه انهيءَ ڪري ته پنج مکيه وڪارن ۾ ڪروڌ جو مرتبو يا درجو گهٽائجي پر انهيءَ ڪري ته ڪام ۽ موهه ۽ لوڀ، اهي ٽيئي ڄڻ ته ڪامنائن جا جدا جدا انگ آهن. پوءِ ڪامنا ڪهڙيءَ ڀاونا مان ڀي اٿي ڀل هجي، پر انهيءَ جي اسڦلتا ضرور ڪروڌ ۾ بدلبي. ڪروڌ ڪامنائن مان پيدا ڪونه ٿو ٿئي پر ڪامنائن جي اڻپورائيءَ يا اسڦلتا مان. ڪامنا کي شڪست اچڻ ۽ ڪروڌ جو ترت ئي سر تي سوار ٿيڻ.

ڪروڌ جي سواريءَ جو ڇا ورڻن ڪجي؟ سبحان الله! ڪنهن به شهنشاهه يا عالمگير جي سواري، برابري نه ڪري سگهندي. جنهن جي سڌ ۽ بڌ يا سمجهه ۽ ساڃهه جنهن تي ڪيس ڪيڏو نه ناز آهي، سي ته ڪروڌ کي ايندو ڏسي، يڪدم ڇپ ماري ويهنديون آهن ڄڻ ته هميشه لاءِ بسر ٿي چڪيون آهن ۽ سرير جون سڀ شڪتيون ڪروڌ جي قدم بوسي ڪري، سندس حڪمن جي پيروي ڪرڻ لاءِ پيچيون ٿينديون آهن. ڪروڌ جي استتيءَ ۾ انسان صفا پاڳل مثل آهي ڇو ته انهيءَ وقت اندر، سرير جي رٿ جون واڳون هوش جي هٿن مان نڪري، ڪروڌ جي وس اچي ٿيون. پوءِ سڀاويڪ ڀاونائون ٻريون، وچار وڪاري، زبان گندي ۽ ڪرم ڪُڌا. پر جيتي لوڪ لڄا يا ڪن ٻين مجبورين ڪري ڪروڌ کي دٻجي ٿو ته به جي ڪرمن ۾ نه ته گهٽ ۾ گهٽ ڀاونائن ۽ وچارن ۾ ڪو خاص فرق ڪونه ٿو پئي پر هيڪاري دٻيل ڪروڌ جي ڇُليو ته، ته من جي اشانتي وڌيڪ وڌائي ڇڏيندو ۽ اسين مٿي ڏسي آيا آهيون ته من جي اشانتي ئي دک جو ڪارڻ آهي.

ڪروڌ کي چنڊال ڪوٺيو ويندو آهي ڇو ته ڪروڌي انسان جو روپ ۽ هردو چنڊال مثل ٿيندو آهي. منهن ۾ تامڙي، اکيون ڳاڙهيون رتُ، ڏند ڪڙڪندڙ، چپ ڏڏندڙ، دل ڌڙڪندڙ، وات ۾ گجي، ناسون ڦوڪيل، هٿن مان نڪاءَ ۽ عضوا اٿالا. ڪروڌ جو اثر نه فقط ڇهري تي ٿئي ٿو پر سرير، من ۽ بُڌيءَ تي به. ڪروڌ جي ڪري، مغز جون رڳون ڇڪجن، دل جي بيماري پيدا ٿئي، رت جو دورو وڌي ۽ هاضمي جي هاڃي ٿئي. بُڌيءَ جون ڀاونائون ختم ٿي وڃن ۽ من ملين مت جي وس ۾ اچي شايد ڪئين ڪڪرم به ڪرائي ڇڏي جن جي پوءِ ڀاري سزا ڀوڳڻي ٿي پئي. پر جي ڪنهن ان سبب ڪري ڪڪرم ۾ رنڊڪ به پئجي وڃي ته ويرُ، وروڌ، ايرکا ۽ انتقام جي آگ جاري رهي ٿي. ڪام ته وري به رڳو ڪاميءَ جي ستيا ناس ڪري ٿو پر ويرُ هڪ انسان تائين محدود نه ٿو رهي، ٻين انسانن مان ٻين ڪٽنبن تائين، پوءِ ٻين ڏيهن تائين، پوءِ ٻين مذهبن تائين ۽ آخر

ٻن قومن يا ملڪن تائين، ويرُ ۽ بدلي جي باهه پکڙجي سگهي ٿي. گذريل مهاڀاري لڙائيءَ ۾، هٽلر جي ڪروڌ، ويرُ ۽ آپيشاهيءَ، سنسار ۾ ڪيڏا نه واڳا ۽ رتوڇاڻ ڪري ڇڏيو؟ مطلب ته ڪروڌي انسان پنهنجو ته تن ۽ من روڳي ڪري ڇڏي، پر ٻين سان ڪڏ دشمني ۽ انتقام جي آڳ وچڙندڙ بيماريءَ جيان چوطرف پکيڙي ڇڏي. رواجي باهه ته ڪجهه نقصان ڪرڻ کان پوءِ وسائي به سگهبي آهي. پر دشمني ۽ انتقام جي آڳ کي ته وسائڻ به بلڪل مشڪل آهي. اندر جو اندر ۾ئي ڏکي ۽ ڏکي ڏکي پيئي ٻاري.

گورو صاحبن جا ڪروڌ، وير ۽ ورود ٿي جيڪي به وچن مٿي ڏنل آهن تن مان ٻه چونڊ وچن وري هيٺ ڏجن ٿا:

(١) ڪتن ڪروڌ گهٽ هي ڪي پيتر- جهه سُڌ سڀ بسرائي — راڳ گوڙي، محلا
ورن گيان سڀ ڪو هر ليدا - تسان سنڱ ڪڇ نه بسائي. — ناوان، شبد (٤)

(٢) ڪام ڪروڌ لوڀ موهه نِواري - نِسوري سگل بڪرائي، — راڳ مارو، محلا
سد حضور حاضر هي ناظر - ڪتهه نه ڀئيو دوُرائي. — پنجوان، شبد (٦)

اي ٻندا، توکي من جي ٻين ڪامنائن مان به وس ايندو هوندو پر ڪروڌ جو رس توکي فقط ٻين کي ستائڻ، رنجائڻ ۽ ڏکي ڪرڻ ۾ ئي اچي. ياد رک ته تنهنجو ڪروڌ ٻين کي دک پهچائي توکي برابر رس ڏئي ٿو پر اهائي رس تنهنجي من ۽ تن جو روڳ بڻجي ٿي. جوش ۽ اُبراهيءَ ۾ اچي تون جيڪو ابراڌ ڪرين ٿو تنهن جي سزا توسان گڏ تنهنجي ڪٽنب کي به سڏيءَ يا اڻ سڏيءَ طرح ڀوڳڻي پوندي ۽ تنهن جي ڪُل جي ناموس تي ڌبو لڳندو. جنهنکي نقصان پهچائيندو سو ته توکان اڳ ئي سيان بدلو وٺندو. جي انهيءَ نه به ورتو ته هن جا حمائتي وٺندا. ڏڏو ڪيو وري ٽٽين نه ٿو پوي. ڪروڌ لهڻ کان پوءِ هوش برابر وري ڪم ڪري ٿو ۽ پڇتاءُ آڻي ٿو پر ڪيل ڪرم جو اثر مٽائي ڪونه سگهندو. ڪروڌ ڪرڻ وارا ٿئي ته ڪروڌ جي برخلاف ڪروڌ ڪر، جنهن مان هيترا وڃاهه نڪرن ٿا.

ڪروڌ جي استتي به ٻين وڪارن جي استتيءَ وانگر آهي جا انسان جي دک جو ڪارڻ ٿئي ٿي ۽ جنهن جي نورتي ڪرڻ لاءِ انسان کي من جي ڀاوناڻن ۾ ورڌ ڪرڻ گهرو وچڙو پوندو ڇو ته هي سڀ وڪار خود مرض نه آهن پر انسان جي اندر جي مرض جا ٻاچا يا پسڙاڏا آهن.

مٿي بڌايو ويو آهي ته ڪروڌي انسان جي زبان به گندي ٿيندي آهي. ڀلا ڇڏهين ڀاوناڻن ۽ ويچار ئي اُشڌ ٿيا ته مک مان مٺا شبد ڪيئن نڪري سگهندا؟ هو سڀ کي ڏهڙوُن ڏئي ٿو، ڇتو ڳالهائي ٿو ۽ اجوڳ شبد استعمال ڪري ٿو. سندس زبان ڇڻ ته ڪالي ٿئي نه فقط اُنهن کي جن ڪروڌ ڏيارئيو اُلس پر اُنهن کي ٻڻ جي وچ ۾ ٿئي ڪيس سمعه ڏين ٿا يا شانتيءَ ۾ رهڻ جي صلاح ڏين ٿا. پر ڪن کي ته ڪوڙي يا مدي ڳالهائڻ

جي اصل عادت ٿي ويندي آهي، چاهي هوءَ ڪاوڙ ۾ هجن لوڙي نه، ۽ خاص من کي رس
ايندو ان گهٽ وڌ يا گهڻو ڳالهائڻ ۾ يا چٽر ٻاري ڪرڻ ۾، خاص ڪري جڏهين اڳئين کي هو
ڀاڻ کان عقل، عهدي، اقبال يا اڌلبر ۾ گهٽ سمجهندا آهن. جتي موت ۾ مرچڙي ملڻ جو
انديشو نه هوندو آهي، اتي نه زبان اشرافت، شرم ۽ حياءَ جي لغام ٻه خوب وارا ونندي آهي.

اها من جي موج وڏي سزا ڀوڳائي ٿي. ڪنهن جي به دل دکوئڻ مها پاپ آهي.
هن جي هردي جي آهه هٺي هند ڪندي جو نه جو لو ۾ لو وسي سو هن ۾ به لو وسي.
تنهن ڪري اي ٻندا، ٻين سان کهرو ڳالهائي، جيئو هتيا نه ڪر. اڳلي ۾ ب سائين سائين
سمجهي، سڀني سان آهستي ڳالهاءِ، مٺو ڳالهاءِ ۽ سچ ڳالهاءِ. ٿي سگهي ته جڏهين
تنهن جي من ٿي ڀلائيءَ ۽ ٻي اڪيائيءَ جو پرڀاءُ پئي ٿو تڏهين ٿي تون ٻين کي مدائيءَ ۽
برائيءَ جي روپ ۾ ڏسين ٿو. ڀڄ پنهنجي من جي برائي دور ڪر ته هوند ٻين جي چڱائيءَ
جي پرک پوندي. جسو انسان ڀاڻ شڌ ۽ ڀولو ويچار ڌاري ٿو سو نه ٻين کي مدو سڏيندو ۽
نه وري انهن ۾ مدائي ڏسندو. اهو ڀرسڌ آهي صاحبن جي وچن مان، جي هتي ڏنل آهن ۽
جن مان ڀ خاص چونڊ وچن وري هيٺ به ڏجن ٿا:

(۱) بسرا ڀلا لچر آکدا - جهڙ هيءَ دُهه ماهه
گوُرمک ايڪو ٻُجهيا - ايڪس ماهه سماءِ.
راڳ سوهي، محلا ليجا، اشٽپدي (۴)

(۲) اول الله نور اپائيا - قدرت ڪي سڀ ٻندي
ايڪ نوُر ٿي سڀ جگ اپجيا - ڪوُن ڀلي ڪو مندي.
راڳ ڀرڀاتي، ڪبير صاحب، شبد (۳)

سڀ خلق خاوند جي آهي. تون ڪير جو فيصلو ڪرين ته هي چڱو ۽ هوءُ مدو؟ هر
ڪنهن کي پنهنجي چڱائيءَ ۽ مدائيءَ جو حساب، سڌو صاحب کي ڏيڻو آهي ۽ نه توکي.
تون فقط پنهنجا ڪرم ۽ ڪرتوت سنڀال. ٻين جي ڪرمن جي لور ۽ تقاضا توکي ڪاڻ
ڪرڻي آهي. سڀني جا ڪرم ۽ تنهنجا ڪرم، صاحب جي ساڳيءَ ساهميءَ ۾ تورڻا ۽ جوڳو
ملهه لهندا. جي اهو سوچين ۽ سمجهين ته هوند ڀاڻمرادو ڪروڌ کان ڪنارو ڪرين، واسر
وروڌ جي ويجهو نه اچين ۽ زبان اهڙي ٺاهين جهڙي ماکي، مصري ۽ کنڊ - نه ته ٻئي
خوشامد جي خيال کان يا ڪنهن لوڀ لالچ جي مراد کان پر سچي سڀاءَ وچان ۽ نرمل
هردي منجهان. ٻوءِ سڀڪو وچ ۾ وهاري مرحبا ڪندءِ ۽ عزت ڏيندءِ. هنن ب ناموس
ڪيندين ۽ اتي ب ناموس ٿيندءِ. ڪٿي به ڳاڙو يا دوکو ڪونه ڪاليندين جو نه ٻوءِ تنهنجي
رات جي شيري ڪوُمل هردي جي ڌارا ٿيندي. عزت ۽ ناموس انهيءَ ڌارا ڏڌي ڪرڻهن
ڪونه ٿا پر ڀاڻمرادو ڏانهس ڇڪجن ٿا. ڪٿي عزت نه به ملي يا ناموس نه به نڪري تو من
جي شڌيءَ ۽ شانتيءَ صدقي، ڪروڌ کان ڪنارو ڪرڻو پوندو. وڃ وروڌ کان وٺن وڃي
۽ ڪوڙي زبان ڪٽڻي پوندي.

(٩) اهنکار، هؤمي ۽ مان مان ۔

(١) هؤمي[1] وچ آئيا[2] هؤمي وچ گئيا[3] ۔ هؤمي وچ جنميا[2] هؤمي وچ مئا[3]
هؤمي وچ دِتّا[4] هؤمي وچ لئيا[5] ۔ هؤمي وچ کھٽيا[6] هؤمي وچ گئيا[7]
هؤمي وچ سچيار کوڑيار ۔ هؤمي وچ پاپ پُن ويچار
هؤمي وچ نرک سرگ اؤتار ۔
هؤمي وچ هسي هؤمي وچ رووي
هؤمي وچ ڀريئي[8] هؤمي وچ ڌووي[9] ۔ هؤمي وچ جاتي[10] جنسي[11] کووي
هؤمي وچ مؤرکھ هؤمي وچ سياڻا ۔ موکھ مکت کي سار نه جاڻا
هؤمي وچ مايا هؤمي وچ ڇائيا[12] ۔ هؤمي کر کر جنت[13] اپائيا
هؤمي بؤجهي تان در سؤجهي ۔ گيان وهؤڻا کٿ کٿ لؤجهي[14]
نانک حکمي لکيئي ليکھ ۔ جيها ويکھ تيها[15] ويکھ ۔

[راگ آسا، محلا پهلا، وار (٧)]

(٢) هؤمي ناوي نال وِروڌ[16] هي ۔ دُئ نہ وسهہ اِک ٺاء
هؤمي وچ سيوا نہ هووئي ۔ تان مَن[17] برٿا جاء
هر چيت من ميري ۔ تون گور کا شبد کماء
حکم مَنهہ تان هر مِلي ۔ تان وچهو هؤمي جاء ۔ (١٠،١)
هؤمي سب سرير هي ۔ هؤمي اوپت[18] هوء
هؤمي وڈا غبار[19] هي ۔ هؤمي وچ بُجهہ[20] نہ سکي کوء
هؤمي وچ ڀگت نہ هووئي ۔ حکم نہ بُجهيا[20] جاء
هؤمي وچ جيئہ بند[21] هي ۔ نام نہ وسي من آء

---

١. اهنکار، هؤمي ۔ ٢. جمي ٿو ۔ ٣. مري ٿو ۔ ٤. دان ڏئي ٿو ۔ ٥. قبول ماٺي لئي ۔
٦. کمائي ٿو ۔ ٧. خرچي ٿو ۔ ٨. پاپ، گناهہ کري ٿو ۔ ٩. تيرٿن تي اشنان کري ٿو ۔
١٠. ذات ۔ ١١. کُل ۔ ١٢. اگيانتا ۔ ١٣. جمع مرڻ جي چکر ۾ ڦاٿل ۔
١٤. اجايو بحث مباحثو کري ۔ ١٥. ڀاڳ جهڙو ٻين کي سمجهہ ۔ ١٦. دشمني ۔ ١٧. من جا
خيال ۔ ١٨. پرگڻي ۔ ١٩. اونڌهہ ۔ ٢٠. سمجهڻ ۔ ٢١. ٻڌڻ، ٻار ۔

نانڪ ستگوُر ملڻ هوُءِ ڪٿي - تان سچ[1] وسيا مـن آهه
سچ ڪماوي سچ[1] رهـيءِ - سهجي شبد سماءِ.
[راڳ وڏهنس، محلا ٽيجا، شبد (٩)]

(٣) نانڪ جيڪو - آپـو[2] جاڻي
اُڳي گيا - نہ سوهي[3].

سري جپ صاحب، محلا پهلا، پؤڙي (٢١)

(٤) جگ هؤميءِ مَلُ دک پائيا - مَلُ لاگي دوُجي[5] ڀاءِ
مل هؤميءِ ڌولي ڪوي نہ اُتري - جي سو تيرٿ[6] ناءِ
هر ڪيتا هر ڪرهکي - هر موُرک گَنوار[7]
ڪوٽي[1] والا وسريا - دوُجي ڀاءِ پيار.

سري راڳ، محلا تيجا، شبد (٣١)

(٥) من هٺ ڪنهي نہ پائيا - ڪر اُپاءِ ٿکي سب ڪوءِ
سهس سيائپ ڪر رهي - من ڪوُري[8] رنگ نہ هوءِ.

سري راڳ، محلا چوٿان، شبد (١)

(٦) اُهنڪار ڪره اُهنڪاريئا[8] - وساريا من کي مَت
تـن پرڀو[1] آپ ڀلائيا - تا تس ذات نہ پت[9].

سري راڳ، محلا پنجوان، شبد (٢)

(٧) ميري ميري ڪيا ڪره - جن ديا سو پرڀو[1] لوڙ[10]
سرپر[11] اُٺي چلڻا - ڇڏ جا سي لک ڪروڙ.

(٢٢)

(٨) هڻ ڀال[12] وکني[13] هوني - آڏ[14] پري راهه نہ ڪوني
وچ هؤميءِ ڪر دک روني - کهه نانڪ ڪن[15] ٻڌ گت[16] هوني.

راڳ ماجهه، محلا پهلا، وار (١٦)

(٩) هؤميءِ وچ سب جگ بئرانا[17] - دوُجي ڀاءِ ڀرم ڀلانا
بهه چنتا چتوي[18] آپ نہ پڇانا - ڌندا ڪرتيا اَن دن[19] وهانا.

راڳ گؤڙي، محلا تيجا، شبد (٦)

(١٠) پائدلو آسن[20] - هڻ هڻ پڌا
دوش[21] ديهه - آکهه[22] ڪه اَلدا.

راڳ گؤڙي، محلا پنجوان، باون اکري (٣٩)

١. پرماتما. ٢. اُهنڪار. ٣. پرلوڪ ۾. ٤. سهڻدو. ٥. پيائي، دنيت ڀاؤ. ٦. اشنان ڪري.
٧. گنوار، اڳياني. ٨. اُيماني. ٩. عزت. ١٠. چاهنا رکو. ١١. آخر، ليڪ، اوس.
١٢. گواهي گولهي. ١٣. تڪل، وياڪل. ١٤. اُنڌيرو. ١٥. طرح. ١٦. ڇوٽڪارو. ١٧. پاڳل.
١٨. چنتن ۾ گوط. ١٩. رات ڏينهن ونرت ويا. ٢٠. پنهنجو پاڻکي. ٢١. ڏوهه. ٢٢. پون کي.

(۱۱) جب لگ جانيځ مُجهه لي ڪڇ هوء۔
تب اِس[1] ڪئہ سک ناهي ڪوء
جب اِهُ[1] جانيځ ميځ ڪڇ ڪرتا۔ تب لگ گرڀ جوُن مهہ ڦرتا۔

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، سکمني صاحب، اشٽپدي ۱۲ (۴)

(۱۲) هوک[2] سوک سهنا[3] سنسار۔ هَمُ هَمُ ڪرت بهاء
جن ڪيئي[6] لسهہ نہ جاڻي - چئوڙهہ آنک ابهاء.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، ٿِتي (۳)

(۱۳) منمک اهنڪاري محل نہ جاڻيځ - کِنُ آگيځ کِنُ پيڇيځ
سدا بلائيځ محل نہ آويځ - ڪِئہ ڪر درگهہ سوجهيځ.

راڳ گوڙي، محلا چوٿان، وار (۲۵)

(۱۴) جيڪر ناءُ ذاوڻي[7] وڏا - ساڌ ڪري من پاڻي
خصميځ[6] نَدري[7] ڪوڙا آويځ - جيتي چُنگيځ[9] داڻي.

راڳ آسا، محلا پهلا، شبد (۳٥)

(۱۵) ميري ميري ڪَر گئي - ڀليځ ڪڇ نہ پاء
محل ناهي ڍُهاڻي[10] - اَنت گئي پڇتاء.

راڳ آسا، محلا پنجا، اشٽپدي (۷) ۱۱

(۱٦) گارب[11] لاگا جاهہ مگند من - اَنت گئيا پڇتاوهي
اهنڪار[11] ترشنا روگ لگا - ٻُرتا[12] جنم گواوهي.

راڳ آسا، محلا پنجا، چهنت (٦) ۲

(۱۷) چاڪر[15] لاگيځ چاڪَري[14] - نالي گارب[13] واد
گلان ڪري گهڻيرئا - خصم[6] نہ ڀائي ساد.

راڳ آسا، محلا پهلا، وار (۲۲)، سلوڪ محلا دوُجا

(۱۸) نانڪ مکه دنارا اَمه نِڪا[16] - نائنا[17] هوء سرجاء
هوُ ميځ من اَستُول[18] هيځ - ڪئہ ڪو وچندي جاء.

راڳ گوجري، محلا تيجا، وار (۴)

(۱۹) هوُ ميځ وچ جگت مؤئا - مردو مردا جاء
جيئرو وچ دنِم[19] هيځ لهو نہ چيتئي - ڪريگ اڳيځ[20] جاء.

راڳ ڀهاگڙا، محلا چوٿان، وار (۱۹)، سلوڪ محلا تيجا

(۲۰) آگيځ[20] سر بهرجائتا جئہ مهماڻا[21] - کاهي گارب ڪيجيځ
جنهہ[6] شيو بهئيځ درگهہ سک پائيئيځ - نام تسيځ[6] ڪا ليجيځ.

راڳ وڏهنس، محلا پهلا، آلاهڻيا (۲)۱

---

۱. هن جيؤ کي. ۲. سک. ۳. دک. ۴. سنسا، ڀرم. ۵. عمر اَجائي پئي وڃي. ٦. پرماتما. ۷. وکالي، ڪرئاني. ۸. انظر. ۹. موجود مالي. ۱۰. رن بيمک عورت. ۱۱. ايمان. ۱۲. اجائي، وگريت. ۱۳. شيوڪ. ۱۴. شيوا. ۱۵. جهيڙا. ۱٦. لٽيو، سوڙهو. ۱۷. لٽيو، نماڻو. ۱۸. بيرو، ڏڌو. ۱۹. ساس، ساهہ. ۲۰. پرلوڪ پر. ۲۱. مهمان.

(٢١) من هٿ ڪمي نه پائيو - سڀ لکي ڪرم ڪماء
من هٿ پيڪ[1] ڪر پرمدي - دک پائيا دوجي ڀاء.

راڳ وڏهنس، محلا چوٿان، وار (١٩)، سلوڪ محلا ٽيجا

(٢٢) پراڻي - ڪيا ميرا ڪيا تيرا
جنسي - ٽروڻ[2] پنڪ بسيرا.

راڳ سورٺ، ڀڳت رو داس، شبد (٦)

(٢٣) مائيا دڪ موهيا هؤمي روهيا[3] - ميري ميري ڪرت وهاڻي
جو پرڀ ديئه تِس چيتي ناهي - انت گئيا پڇتا[4] ڻي.

راڳ ڌناسري، محلا چوٿان، چنت (۴) ١

(٢۴) گرب گهيلي[5] - محل نه پاوي
ٿر پڇتاوي - جب رَنڻ[6] ڀاوي.

راڳ سوهي، محلا پنجوان، شبد (٣)

(٢٥) من هٿ ڪرم ڪري آيماني - جئه بالڪ بالو[7] گهر اسرئنا
آوي لهر سمند ساگر ڪي - کن مهه پَهن[8] پهن ڍهي پشيئا.

راڳ بلاول، محلا چوٿان، اشٽپدي (٧) ٣

(٢٦) هئهُ هئهُ[9] ڪرم ڪمائي - تي ٽي بند گلائي
ميري ميري ڌاري - اوهان پئر لوهاري[10].

راڳ مارو، محلا پنجوان، شبد (١٧)

(٢٧) هرجيئه[11] اهنڪار نه ڀاوئي - ويد ڪوڪ[12] سڻاوهه
اهنڪار مُئي[14] سي وڳتي[13] گئي - مر جنمهه ڦر آوهه.

راڳ مارو، محلا ٽيجا، وار (٩)

(٢٨) هؤ ميع پڪڙ ليري مني ماهه - هر[11] نه چيتهه مؤڙي مڪت جاهه
مت هر وسرئي جم وس پاهه - انت ڪال مؤڙي چوٽ[15] کاهه.

راڳ بسنت، محلا پهلا، اشٽپدي (٥)

(٢٩) وسٽ[16] پرائي آپ گرب ڪري - مورک آپ ڳڻائي
نانڪ بِنُ بوجهي ڪني نه پائيو - ڦر ڦر آوي جائي

راڳ سارنگ، محلا چوٿان، وار (٣٢)، سلوڪ محلا ٽيجا

(٣٠) ڪبير مائيا تجي[17] نه ڪيا پئيا[18] - جئه مانُ[19] تجيا[17] نهي جاء
مانُ مني مُندور[20] گلي[21] - مانُ سڀئي ڪئه کاء.

سلوڪ، ڪبيرُ صاحب (١٥٦)

---

١. پيڪه، ويس. ٢. وڻ. ٣. پکي. ۴. ڪاوڙ ڪن ٿا. ٥. قاتل. ٦. رات، عمر. ٧. واري. ٨. پرزا پرزا. ٩. ڪئي ۽ مر. ١٠. پيڙيون، زنجيرون. ١١. پرماتما. ١٢. پڪاري. ١٣. آوڳتيا. ١۴. پندن. ١٥. سزا، ڌڪ. ١٦. شيءِ. ١٧. ڇڏي. ١٨. لياڳ ڪيو. ١٨. تي پيو. ١٩. اهنڪار، ايمان. ٢٠. مشهور، سريشٽ. ٢١. ڳري ويا.

اهنڪار، هؤمي ۽ مان مان

لوڀي ڀاوَنا چوائيندي آهي ته هي آئُم ۽ اَجا هؤ ڪِهُنم ٻا هي آهيان ۽ اَجا هؤ نڌان. پر اهنڪاري ڀاونا ٻولائيندي آهي ته هي آئُم جو ٻيءَ وٽ ڪونه آهي، هي آهيان جو ٻيو ڪي نه سگهيو آهي يا هي ڪيو آئُم جو ٻيو نه ڪري سگهندو. پر جي ڪو وري ڪي سگهيو ته اهنڪار جو اَيمان ٿيو ۽ ويرُ، وروڌ ۽ ايرکا جي آگ پيدا ٿي. مطلب ته لوڀي ڀاونا ”مونکي مونکي“ ڪري پڪائي ٿي ته اهنڪاري ڀاونا ”مان مان“ ڪري چلائي ٿي.

اهنڪار کي اَنيڪ نالا عطا ٿيل آهن جو ته جيڏي ڦوڪ ٿيڏيون ڦٽڪون. اهنڪار معنيٰ اَهم ڀاوَ، آپو، اَيمان، مغروري، مزاج، گهمنڊ، وڏائي، هٺ، خودي، ٿانور، ٿيکو، سيت تڪبر، وغيره، وغيره. اهنڪار جون ٻيون نشانيون آهن نفرت، ڪروڌ، ضد، حسد، ريس، هيس، اَڻسهائي ۽ ايرکا. جهڙا اهنڪار جا نالا نرالا تهڙائي سندس رنگ ۽ روپ نرالا. ڪنهن کي سونهن تي اَيمان، ڪنهن کي ٻَل تي، ڪنهن کي پدارٿن تي، ڪنهن کي سياڻپ تي، ڪنهن کي چترائيءَ تي، ڪنهن کي عقل تي، ڪنهن کي علم تي، ڪنهنکي عهدي تي، ڪنهن کي ڪُل تي، ڪنهن کي عزيزن تي، ڪنهن کي اولاد تي. عام ساڌو سنت ٻه اهنڪار جي اوگڻ کان خالي ڪونه آهن. ڪنهن کي وديا تي اَيمان. ڪنهن کي گيان تي، ڪنهن کي ڀڳتيءَ تي، ڪنهن کي تپسيا تي، ڪنهن کي يوگ تي، ڪنهنکي تياڳ تي، ڪنهنکي سِڌيءَ تي، ڪنهنکي اُستت تي، ڪنهنکي پرمارٿ تي.

مطلب ته گهڻو ڪري هرڪو انسان چاهي گرهست جي ڪم ۾، چاهي تياڳ جي طلب ۾، چاهي روحاني رمز ۾، ڪنهن نه ڪنهن اَڌ تي اَٽڪي، اهنڪار تي اَڏول بيٺو آهي. پوءِ ڪِن جي اهنڪار جو جهنڊو سر تي بلند نه ڪن جو بغل ۾ لٽڪيل. لٽڪيل جهنڊو بلند جهنڊي کان وڌيڪ خطرناڪ ۽ جوکائتو آهي ته پين لاءِ پر خود اهنڪاريءَ لاءِ پڻ. ڪليل. جهنڊي جو ته جلد مقابلو ٿيڻو آهي ۽ مقابلي ۾ شڪست اچڻ سان شايد اهنڪاريءَ جو اُڌار ٻه ٿي وڃي. پر لٽڪيل جهنڊو جو ڏونگي حليمائيءَ جي ڍال پٺيان ڍڪيل آهي، سو مقابلي جو الائي ڪڏهين سامهون ڪري. تنهن ڪري اهو روحاني راهه ۾ وڏو روڙو آهي جي اڳتي قدم وڌڻ ئي نه ٿو ڏئي. اهنڪار جي زنجير ڀاري ۽ مضبوط آهي. پير ٻڌل کان لاچار. پوءِ مڪتيءَ جي سوڙهي سوراخ مان ڪيئن لنگهي سگهبو؟ گورو صاحبن جن جا چوند وچن مٿي ڏنل آهن، تن صاف لفظن ۾ فرمايو آهي ته اهنڪار سڀني جو وروڌي آهي: چاهي گرهستي جيون ۾ چاهي روحاني ساڌنائن ۾. انهن وچن مان هيٺيان ٻه وچن خاص ڌيان جي لائق آهن:

(١) جب لگ جانئ مُجهہ تي ڪڇ هوءِ۔
تب اِس ڪئہ سک ناهي ڪوءِ
جب اِهوءِ جانئ م ڪڇ ڪرتا۔ تب لگ گرڀ جون مهہ ڦرتا۔

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، سکمني صاحب، اشٽپدي ١٢ (۴)

(٢) ميري ميري ڪر ڳئي - پلئ ڪڇ نه پاءِ — واڳ آسا، محلا ٻجها،
محل ناهي ڏوهاڳڻي - اُنت ڳئي پڇتاءِ. — اشٽپدي (٧) ١١

جيئن هڪ مياڻ ۾ ٻه تلوارون ماپي نه سگهنديون آهن تيئن مــن ۾ اهنڪار ۽ ايشور هڪ وقت گڏ رهي ڪونه سگهندا: يا هت يا هادي. ٻنهي جون مؤرتيون هڪ مندر ۾ گڏوگڏ ڪيئن براجمان ٿينديون؟ پر جي اسان استان ڪيون ٻه، ته من مندر نه رهندو، بـر هڪ پاڪيڊي پٽ ٻڻبو جنهن مان اُنتيءَ ۽ آڌار جي ڪهڙي اُميد؟ اهڙي پٽ سان پاڻ جو ڪهڙو پريوجن جو رڳو ڪنهن نقلي ناٽڪ جو نماءُ هجي يا ڪوڙ ڪپٽ جو ڪوٽ هجي؟

اَهنڪار جو اوج امر ٿي نه ٿي سگهي. اهو اسرار آهي چار ڏهاڙا چـو لـه بينل آهي ڪچي بنياد تي. ڇا حسن، جواني ۽ جسماني طاقت عمر جي پڇڙدي پوئتان لـيـڪ غايب نه ٿيندا آهن؟ ڇا دنيوي پدارٿ، ڪٽنب قبيلو، مٽر ۽ سنبنڌي ناسونت نه آهن؟ ڇـا اهي، اُنت سمي ڪو ساٿ يا سهارو ڏيندا؟ ڇا ٿون پاڻ مهمان نه آهين؟ ڇا جيڪي اٿئي سو ايشور جو عطا ڪيل نه آهي؟ ڇا ڏاتار جون ڏنل ڏاتيون ڪسجي نه ٿيون سگهجن؟ ڇـا اسان جا پرايل گڻ ۽ اهنڪار ڪري ڪسڪي نه ويندا؟ ڇـا بي بقا، ناچيز ۽ متيا وستوءَ، اهنڪار ڪـي ڪو دائما اُجهو ڏئي سگهنديون؟ ڇا تواريخ ڪافي مثال پيش نه ٿي ڪري ته اهنڪار اوس ٿي ڏک ڪاليندو آهي؟ ڇا اسان خود جيون ۾ ڪيترا چوٽ نه ڏٺــا آهن جتي اهنڪاري انسانُ آسمان مان پلٽو کائي اچي پٽ پيو هجي ۽ اهڙي دردناڪ ڏک جي دردشا ۾ آهــي جو ڪا به همدردي ۽ ڪهڙو به پريوڌ سندس وياڪل من کي سنتوش نه ٿو ڏئي سگهي؟

جيڏي اهنڪار جي متي اُڏر ليڏو هيٺ ڏڪر. جيڏو ڳاٽ اوچو ليڏي وڏي ڳراوٽ. اهو قدرت جو قانون آهي. پر حيرت ۽ عبرت اِنهيءَ ڳالهه ٿي لڳي ته جيسيتائين جيوُ کـي سوڀ ۽ سڦلتا نصيب ٿي ٿئي تيسيتائين سموري شاباس ٿو پاڻ کي ڏئي ته مـــون هـيئن سوچيو ۽ هيئن ڪيو پر جي شڪست ۽ اَسڦلتا آڏو اچيس ته چوي ته ايشور انڌير ڪيو يا ٿقدير ٿـــرا ڪيڏي ڇڏيا. شاباس جو پاڻ حقدار ۽ سزا جو ايشور اڌڪاري. اِنسان ڪهڙو انصاف پاڻ ڪري ٿو ۽ ڪهڙو انصاف پاڻ لاءِ طلبي ٿو! هڪ ٻئي جي اُبتڙ!!

اَهنڪار جي اوج جو اوسر ڪٿي معمولي هجي پر اُنهيءَ استٿيءَ جي مـــن مستي ۽ مهاد غير معمولي رهن ٿا. اهنڪاري انسان کي رڳو پنهن جو آواز ۽ پنهن جي واکاڻ وڻي، پنهــن جو فائدو ۽ ٻئي جو نقصان راحت بخشي، پنهن جي سوڀ ۽ ٻئي جي شڪـست مان آنـــند اچي. هيئنين ڏانهن نفرت، پاڻ جهڙن سان ڀالي ڪٽڻ ۽ مٿين سان حسد. "مـان ۽ منهنجا" سڀ پنهنجا، ٻيا سڀ پراوا. لنهن ڪري سيني پاوتاڻ، ويچارن ۽ ڪريائن کي ٻه پهلوءَ ۽ ٻه پاسا، هڪ ٻئي جي اُبتڙ. هڏڏوڪيءَ ۽ همدرد دوست، لن جو پاڻ ٿي پلاند ڇمائي ڇــڏي ۽ مطـلبي دوست، مطلب سـِـڌ ٿــيڻ کـان پـوءِ سندس پـلانـــد ڇمائـــي ڇـڏين. خوشامندڙ لتن جي نيڪ ته نٽڻي آهي. اهنڪار جي اوج ۾ اگيانتا جي اونڌه ۽

ڏکي کان پوءِ نراسائيءَ جي اونده. من ۾ هر وقت انڌڪار ته ٻاهر ۾ هردم انڌڪار لهن ۾ رکو حرص ۽ حواس جون هٿوراڙيون ڪيئن گيان جو پرڪاش ڪندبون؟

انسان پنهنجي اصليت ڇُپائي ڇپائي صفا ڀلجي ويو آهي. وڪاري واسنائن جي وس اچي ٻاڻ کان نه ٿو پڇي ته "مان ڪير آهيان"، "مان ڇو پيدا ٿيو آهيان" ۽ "مان ڪيڏانهن پيو وڃان؟" پر پڻ کي پيو ٻڌائي ته "مان هيءُ آهيان ۽ هوءَ ٿيندس"، "هيءُ منهنجو آهي ۽ هو منهنجو ٿيندو." اها "مان مان" ۽ "منهنجو منهنجو" آهي ڪُلَ پــا چاپي انسان جي خيالي خزانن جي. هن جون سڀ ڪامنائون، ڀاونائون، ترشنائون، آسائون، ارادا، رٿون، ڪرپائون ۽ وهنوار سڀ انهيءَ ڪل تي ٽڪا هان. آهڙيءَ ڪل جي سانڍي ۾ نشڪام ڪرم ڪيئن گهڙجي سگهندا؟ ڪڏهين اڪ جي وڻ مان به ماکي نڪتي آهي؟ جنهن دنيا جو مرڪز "مان مان" تي ٻڌل آهي ۽ جنهن دنيا ۾ ڏاريي کي داخلا جي اجازت نه آهي، اها دنيا وڏي ۽ ويڪري ٿي سگهي ٿي؟ انهيءَ تنگ دائري کي فقط هڪ ننڍي دري آهي ۽ جتان "مان مان" جو اهم ڀاءُ "پنهنجن" جي پيو آجيان ڪري ۽ "پراون" کي لوڏي ڪڍي ٿو. اهڙي سٽيڪار ۽ اسٽيڪار جي خود مطلبي ڪيڏَ جيون ٻالڙا ۾ ڪيڏيون نه رنڊڪون ۽ روڙا ٿي وجهي جتان اڳتي وڪ وڌائڻ جي هرڪا ڪوشش ناڪامياب ٿيو پئي.

انهيءَ ڪل پـا چاپيءَ سان انسان سنسار کي قابوُ ڪرڻ ٿو چاهي پر حقيقت ۾ هن پنهنجي وويڪ کي گهٽا ڏيئي پڃري جو پکي بڻائي ڇڏيو آهي. هوُ سمجهي ٿو ته انهيءَ ڪل جي ڪلا سان ڪاميابي ويجهو ايندي ٿي وڃي پر خصوصا هوءَ ٻاڻ کي اوڙاهه ڏانهن ڏوُڪيندو ٿو وڃي. دنيا هن جي ساڌارڻ اهنڪار جي رڱ پڪڙي ڪِنڪتائي ٿي ڪري ۽ هو مستيءَ ۾ اچي، پرلي ٻاندر جيان، اهم ڀاءُ جي گهنگهرن سان، سرورش جي ساز تي ۽ ڪٽڪتائيءَ جي سُر تي، پيو ٿو نچي. جتي ناچوُ ۽ نچائيندڙ اهم ڀاءُ جي ناچ جي راس ليلا رچي رهيا آهن، اتي نرنڪار موُر نه ملندو؟ ڪاش انسان کي سچ ۽ ڪوُڙ جي پوُري پرک ۽ پروڙ پئي ته هوُند "مان مان" جي راس ليلا، "توهين توُن" جي راس ليلا ۾ بدلجي وڃي. اتي ٿي منوهر جي مرليءَ جو مڌر آواز آلاپ آلاپيندو، من موهيندو ۽ پرهه جاڳائيندو.

اڳتي هلي ڏسنداسين ته جيون ٻالڙا ۾ اهم ڀاءُ به سولو ساٿ نه ٿو ڇڏي. ڪنهن نه ڪنهن سوکشم صوُرت ۾ هرديءَ ۾ هردم وسي رهيو آهي. تفاوت فقط هيءُ آهي ته سنساري وهنوار ۾ اهنڪار "پنهنجو" فائدو "پرائي" نقصان مان حاصل ڪرڻ گهري ٿو ته وري سادڪ به پرماتما جي پراپتي "ٻاڻ" لاءِ پهرين حاصل ڪرڻ گهري ٿو. اهو جي روحاني راهه تي سادڪ جو سفر اڃا سالم آهي ته نيٺ هوُ انهيءَ ڪَڙيءَ تي ٿو پهچندو جتي پهچي ۽ پـرائي جـو ٻڙدو ٽٽي ٿو، ٻاڻ ۽ پرماتما پئي گڏجي وڃن ٿا، دُئي دوُر ٿئي ٿي ۽ سوکشم اهم ڀاءُ جون باقي اجهل پاڙون به پٽجي ناس ٿين ٿيون. انهيءَ اوستا ۾

جيئن خود برهم ٻڌجي پيو آهي ۽ پرڪرتيءَ جي هر رنگ ۾، هر رفتار ۾، هر روپ ۾، پرهيرڻ سي
رهيو آهي. اِها آهي ياترا جي پوئين پوڙ، آخرين ڏاڪو، منزل مقصود، جيون مڪتي،
سهج سماڌ، جوتي جوت سما بوند ساگر جو ميلاپ.

اَهم ڀاڱ جي متعلق جي اِها مٽيا آهي جنهن جو وڏيڪ اَحوال هن پستڪ جي ٻئي
ڀاڱي جي پوئين حصي ۾ ڏنو ويندو. ليسيتائين اي پڇڻا، لون اَندر اوري ڏس تہ تنهن
جو وويڪ ۾ ڪا ساڃهي قيد ۾ قابو ڪونہ آهي، تنهنجيءَ ڪُل ڪي ڀــہ تہ ڪو ڪنٽڪتائي
ڪونہ ڪري رهيو آهي؟ تنهنجي جيون جي ڪِشتي ۾ ڪا اَهم ڀاڱ جي ڪُن ۾ ڪانہ اَٽڪجي
وئي آهي؟ اَهنڪار جي آنڌيءَ تنهن جي هردي جي جوت ۾ تہ نہ وسائي رهي آهي؟
انهن سوالن جو جواب، اي پڇڻا لوڪي اَندر ۾ ملندو، جتي اَهنڪار جو طوفان تنهن جــي
وويڪ جون ٻاڙون پٽي رهيو آهي. لوڪي غور سان جاچڻو پوندو تہ من جا ڪهڙا سنڪلپ
تنهن جي اَهم ڀاڱ ۾ جانِ ڦوڪي رهيا آهن ۽ ڪهڙو خاص ڪارڻ تنهن جي اَهنڪار کــي
ڦوٽاري رهيو آهي ۽ من جي اَشانتي وڌائي رهيو آهي؟ دنيوي پدارٿن ۽ سنساري سفلتا
ملڻ تي تہ نہ ناز ڪري رهيو آهين؟ پنهن جــا دوش، اوگــڻ، ڪمزوريون ۽ گهٽتايون
لڪائڻ لاءِ تہ نہ تو اَهنڪار جو اَجهو ورتو آهي؟ ٻين جي عيبن کي اُگهاڙو ڪرڻ لاءِ تہ نہ
تو اهنڪار جو سهارو ورتو آهي؟ ڪنهن سان وير، وروڌ ۽ ڪروڌ جي ڪلپنائن ڪري تہ
نہ تو ۾ اهنڪار اُڀلون ڏئي رهيو آهي؟ تنهن جو من اَساڌارڻ جي اسٿتيءَ ۾ اچڻ ڪري
تہ نہ اهنڪاري جامو پاتو آهي؟

ٻاڻ کي ٻاڻ سان ڏس تہ سڀ سبب سلي سگهين، نيڪ دوا ڪري سگهين ۽ پوُرن
شفا پائي سگهين. ٻيا اناڙي جي ٻڌا ساڃهي مرض ۾ مبتلا آهن، سي تنهن جـــي ڪهڙي
مدد ڪري سگهندا؟ ٻين جي اکين سان ٻاڻ کي ڏسندين تہ تنهن جي من جي ڪشمڪشا
وڌيڪ مونجهارو پيدا ڪندي، اشانتيءَ جي آڳ وڌيڪ ڀڙڪائيندي، ۽ دک جو ڏيرو،
جنهن جي ٽاهڻ لاءِ لون جيون ياترا جي سفر تي نڪتو آهين، سو ويندو وڌيڪ پڪو ۽
پختو ٿيندو. ٻاڻ سان ٻاڻ جاچ ۽ جاچي جاچي ٻاڻ سنوار تہ سڀ سک لهين، اهنڪار جي
اوٽ ڇڏي، روحاني راحت ماڻين ۽ اَئوڪا آزمودا پرائين.

(١٠) پنج وڪار

(١) ليءِ نَر - ڪيا پُرانَ سُن ڪيما

(١٠ر)

اَن ڀاوَني پگس نهي اُپجي - ٻُڪيءِ دان نہ ڏيسا .
ڪام نہ ٻسريو ڪروڌ نہ ٻسريو - لوڀ نہ ڇوَٽيو ديوا
پَر نِندا مُک لي نهي ڇوَٽي - نِقل ڀئي سڀ سيوا
باٽ ٻار گهر موَس پرانو - پيٽ ڀريءِ اپراڌي
جهہ پرلوڪ جاءِ اَپڪيرت - سوئي اَبدِيا ساڌي
هنسا تہ من لي نهي ڇوَٽي - جيءَ دَيا نهي پالي
پرمانند ساڌ سنگت مِل - ڪٿا پنيت نہ چالي .

[راڳ سارنگ ، سري پرمانند ، شبد (١)]

(٢) اوَر پنچ هم ايڪ جنا - ڪئي راکئو گهر بار منا .
مارهہ اوَٺهہ نيت نيت - ڪس آڳيءِ ڪري پڪار جنا .

راڳ گوڙي ، محلا پهلا ، شبد (١٤)

(٣) لالچ جهوٺ بڪار موهہ - بيابت موَڙي اَنڌ
لاگ پڙي دُرگنڌ سيئ - نانڪ مائيا بنڌ .

راڳ گوڙي ، محلا پنجوان ، باوَن اکري ، (١)

(٤) بُرو برو ڪام ڪروڌ موهہ - جهوٺ بڪار مها لوڀ ڌروهہ
اياهوَ جگت بهاني ڪئي جنم - نانڪ راک ليهو آپن ڪر ڪرم .

راڳ گوڙي ، محلا پنجوان ، سکمني صاحب ، اشٽپدي ٣ (٧)

(٥) پيتر پنچ گهمت من واسي - ٿِر نہ رهه جئسي پرهه اداسي
من ميرا دئيال سيتي ٿِر نہ رهئي
لوڀي ڪپٽي پاکنڊي - مائيا اَڌڪ لگئي .

راڳ آسا ، محلا پهلا شبد (٣٤)

١. هر روس . ٢. راهي ، مسافر . ٣. مٺا ، مار يا آهن . ٤. پراوا . ٥. بيمانو . ٦. اَوِديا ، ڪڪرم . ٧. پڪا ڪيا آهن . ٨. پوتر . ٩. پُڌي آهي . ١٠. پنج وڪار . ڪام ، ڪروڌ ، لوڀ ، موهہ ۽ اَهنڪار . ١١. هر دوهہ ١٢. سچو وقت ، هر دم . ١٣. وڪار . ١٤. بدبوءِ . ١٥. وڏو . ١٦. ڌروهہ . ١٧. اهڙيءَ جڳتيءَ ۾ . ١٨. گذري ويا . ١٩. مهر . ٢٠. اَندر هردي ۾ . ٢١. ڳجها ، لڪل . ٢٢. ٽاليڪو . ٢٣. پڪي پيو . ٢٤. غمگين . ٢٥. سان . ٢٦. بيحد .

(٦) ٻولڻي ٻري[1] نيڪي[2] ذات ـ ڏليٺا[2] ليري[2] منيعي[3] پسانس
لرليٺا[6] ليرا[2] سندر نسانُ ـ هسڪڙ روپ مــن مهه اُيمانُ.
واڳــ آســا، محلا پنجوان، شبد (١٢)

(٧) پنچ دوُت[2] ملِ ـ پـُوھ[7] وچــوڙي
ٻرم يــرم رووي ـ هــانت[8] ٻچوڙي.
(١٥)

(٨) ڪام ڪروڌ مائيا مڌ[9] متسر[10] ـ اي کيلت سب جوُئي هاري
ست سنتوک دئيا ڌرم سچ ـ اِهــ آپني گرهه پيتر واري[11].
(٣٦)

(٩) ٻڪار[2] مائيا ماد[9] سوئيو ـ سوُجهه ٻوُجهه[12] نه آوئي
ٻڪڙ ڪيس[13] جم اُناريو ـ تد هي گهر جاوئي[14].
(١٥٢)

(١٠) لک چوريٺان لک جاريٺان[15] ـ لک ڪوُڙيٺان. لک گال[16]
لک ٺگيٺان ٻهنائيٺا[17] ـ رات دِنَسُ جيٺ نسال.
واڳــ آسا، محلا پهلا، وار (١٥).

(١١) کهت ڪبير پنچ[2] کو جهگڙا ـ جهگڙت جنم گــوائيا
جوُٺي مائيا سب جگ ٻانڌيا[18] ـ ميں[19] رام[7] رمت سک پسائيا.
واڳ آســا، ڪبير صاحب، شبد (٣٥)

(١٢) سوُربير[20] ورئام[21] ـ ڪني نه هوڙئي[22]
فــوج ستاڻي هات[23] ـ پنچا[2] جوڙئي[20].
واڳ گوجري، محلا پنجوان، وار (١٥)

(١٣) اس ديهي وچ پنچ چور[2] وسهه ـ ڪام ڪروڌ لوڀ موهه اهنڪارا
اُمرت[22] لوُٽهه منمک نهي ٻوُجهه ـ ڪوء نــ سڻئي پڪارا.
واڳ سورٺ، محلا تيجا، شبد (٢)

(١٤) ٻر اپڪار نه ڪبهوُ ڪيي ـ نهي ستگــوُر شيو ڌيــائيو
پنچ دوُت[2] رچ سنگت گــوشت[25] ـ متــوارو[26] مــد[9] مائيو[27].
واڳ لــوڏي، محلا پنجوان، شبد (٣)

(١٥) سگل ٻياڌ[2] ڪي وس ڪر دينا ـ ترست پياس جه جل ٻن مينا[28]
ڪچوُ سيانپ اُکت[29] نه موري ـ ايڪ آس ٺاڪر[7] ٻرڀ[7] توري[30].
واڳ سوهي، محلا پنجوان، اشٽپدي (١)

---

١. هڪڙو نه. ٢. پنج وڪار. ٣. سني، اُنــم. ٤. ٻيو نــ. ٥. ڪُل. ٦. ٺيون نه. ٧. ٻرماتما. ٨. همت هٺان، مروڙيان. ٩. نشو. ١٠. حسد، ايرکا. ١١. هردي اندر ڌارڻ ڪرڻ. ١٢. سڌ ٻڌ. ١٣. وار. ١٤. ڪهات کــلن ٿا. ١٥. دوستيون. ١٦. گــاريون. ١٧. دغابازيون. ١٨. ٻڌي ڇڏيو آهي. ١٩. ريجهائي. ٢٠. سوُرما. ٢١. بهادر. ٢٢. جيتيا آهن. ٢٣. هنيلي. ٢٤. گهڻ، سڪرم. ٢٥. ڳالهه ٻولهه. ٢٦. پــاڳل. ٢٧. مــائيا. ٢٨. مڇي. ٢٩. اٽڪل. ٣٠. تنهن جي.

(١٦) اَهنبد[1] پرڪاس[2] نيس - لوڀ رسنا ساد
لپت ڪپت گرهه پيڊ پيا - متيا بکياد[3].

راڳ بلاول، محلا ٥ پڙتال، شبد (٣٨)

(١٧) پنچ دُوس[3] مؤند[4] پر لاٻي - ڪيس گهي قيراؤس هي
دوشت[5] نه آوهه اَنڌ اَگياني - سرء وهيو مد ماؤس هي.

(٨٨)

(١٨) ايڪ گرهه دَس دئار[6] هي جاڪي -
اَهنس[7] تسڪر[8] پنچ[3] چور لگيا
ڌرم اَرٿ[4] سڀ هرليءِ[10] جاوهه - منمک اَنڌلي خبر نه پئيا.

راڳ بلاول، محلا ١ چوٿان، اشٽپديءَ (٢) ١

(١٩) ڪام ڪروڌ مائيا مد متسر - اي سنهءِ[11] موماهي[12]
دئيا ڌرم اَر گور ڪي سيوا - اي سپنتر[13] نساهي.

راڳ رامڪلي، ڪبير صاحب، شبد (٨)

(٢٠) ڪائيا آرڻ[14] من وچ لوها - پنچ[3] اَگن تس لاڳ رهي
ڪوئلي پاپ پڙي تس اوپر - من جليا سنهي[15] چنت ڀئي.

راڳ مارو، محلا ١ پهلا، شبد (٣)

(٢١) بِڪار[3] پالر گلهه پاندي - نيدَ ڀروت[16] سراء
مهان ساگر سمند اڳهنا - پار نه پڙنا جاء
ڪام ڪروڌ لوڀ موهه بياپيو - نيتر رکي ڦراه
سيس اُتاون نه ڪهؤ مليڇي - مها دُسر[17] ماء.

راڳ مارو، محلا ١ پهلا، شبد (١١)

(٢٢) پنچ چور[3] چنچل چت چالهه - پر گهر جوهههِ[18] گهر نهي پاڻهه[19]
ڪائيا نگر ڍهي ڍهه ڍيري - بن شبدي پت جاني هي.

راڳ مارو، محلا ١ پهلا، سولهو (٣) ٢

(٢٣) جان چُٽي[20] لسان خاڪ تون - سُنجهي ڪدس[21] نه جاٺهي
ڏُرجن[3] سيتي نيهن - تون ڪيءِ گڻ هر[21] رنگ ماڻهي.

راڳ مارو، محلا ٥ پهلا، وار (١٠)

(٢٤) پيڪ ڪري بهت چت ڏولي[22] - اَنتر ڪام ڪروڌ اَهنڪار
اَنتر تسا[23] ڀوک اَت بهتي - ڀؤ ڪت ڦري دربار[24].

راڳ سيرٺ، محلا ٩ تيجا، شبد (١٨)

---

١. ڪمت، اَهنڪار. ٢. پرائي نندا. ٣. پنج وڪار. ٤. سر لي سوار آهن. ٥. نظر پر.
٦. دروازا، اِندريون. ٧. ڏينهن رات. ٨. چور. ٩. چار لي پدارٿ. ١٠. لٽي وڃن ٿا.
١١. پُونجي. ١٢. مون پر. ١٣. سپني پر به. ١٤. ڪرزو. ١٥. اَلبوري. ١٦. گُنڙي.
١٧. پؤ جل ساگر. ١٨. لڪي تو. ١٩. سڀالي ٿو. ٢٠. مرڻ ڪان پوء. ٢١. پرماتما.
٢٢. پڪي تو. ٢٣. پياس. ٢٤. در در، جتي ڪتي.

(٢٥) هَئُو هَئُو[1] ڪرِ بڌي ٻڪار[2] - موهه لوڀ ڏوهُ سنسار
ڪام ڪروڌ من وَس ڪيا - سپنئي نام نه هر ليا.

راڳ بسنت، محلا پنجوان، اشٽپدي ٢ (٣)

(٢٦) ٻرڌارا[3] ٻروڌن ٻرلوڀا - هؤمي ٻڪي[4] ٻڪار[2]
دشٽ پاڻ[5] لڀ[6] نندا ٻراڻي - ڪام ڪروڌ چنڊار.

راڳ ملار، محلا پهلا، شبد (٥)

(٢٧) مائيا موهه سڪل جڳ ڇائيا[7] - ڪامن[3] ديک ڪام لوڀائيا
سُت[8] ڪنچن[9] سڻ هيت[10] وڌائيا - سڀ ڪڇ اپنا اڪ رام پرائيا.

راڳ ملار، محلا پهلا اشٽپدي (١) ٢

---

١. مان مان، اهنڪار. ٢. پنج وڪار. ٣. استري. ٤. وشيي. ٥. سياءُ. ٦. نرڏ ڪرو.
٧. ڍڪيو پيو آهي. ٨. پٽ. ٩. سون، ملڪيت. ١٠. پيار.

پنج وڪار.

پنج وڪار آهن ڪام، ڪروڌ، لوڀ، موهه ۽ اهنڪار. انهن پنجن وڪارن ۽ ٻين
وڏن سانئن جو سماچار اڳيئي اچي چڪو آهي ۽ جاڪاڻ تہ سري گرو گرنٿ صاحب ۾
پنجن وڪارن جو گڏيل وياکيا ڪيترن هنڌن تي آيل آهي، جن مان چونڊ وچن هتي
ڏنل آهن، تہ هن ڪري هيٺ ۽ پنجن وڪارن جو گڏيو وچار ڪجي ٿو. اهي وچن پڙهڻ
تا ڪن تہ انهن پنجن وڪارن جو ٻاڻي ۾ ايترو تہ گهاٽو ۽ گهرو سنبنڌ آهي جو هڪ مان ٻئي
کي جان ملي ٿي ۽ سيڪڙي ٻاڻي ۾ هڪ پروار مثل، پريت پڏي ۽ ڪمر ڪشي، پنهنجو سمرٿ
ليل ڪم ادا ڪري رهيا آهن. ٻہ تہ ٻارهن ٻر پنج تہ سوا لک!

جنهن جيو کي ڪامنائون اچي ورايون آهي سو موهه ۾ مبتلا آهي. موهه، لوڀ ۽ لالچ ۾
لو اٽڪائي. ڪامنائن جي سڦلتا مان اهنڪار ٿو اڀري ٿئي ۽ اسڦلتا مان ڪروڌ. مطلب تہ
ڪن جزوي مثالن کان سواءِ، هرڪو جيو هر وقت، پنجني وڪارن مان ڪنهن نہ ڪنهن ۾
وڪوڙيل رهي ٿو. هن جي پڌي جيئڻ تہ قيد خاني ۾ قيد ڪئي وئي آهي ۽ هن جي من
تي انهن وڪارن پنهنجو راڄ اسٿاپن ڪيو آهي. اهڙي وڪاري من جي راڄ ۾ جيوَ جي
هرڪا اختياري ۽ آزادي عدم پيدا ٿي وئي آهي. اهڙي جيوَ جي درگتيءَ ۽ دردشا جو
ورنن مٿين وچنن ۾ جنهن طرح چٽيو ويو آهي، جنهن جو مختصر بيان هيٺ آهي.

اهڙي جيوَ جا سڀ سلڪڻ ٻر ڪري پرواز ڪن ٿا. وڪارن وسيلي سچ سميٽجي
وڃي ٿو ۽ سچ جي سمائيءَ کان پوءِ ڪهڙي سلڪڻ جي باقي بچندي؟ پڪيئي پاڻ، دَئيا،
دان، ڌرم، ڪميا، جيوَ دئيا، پراپڪار، پرمارٿ، سيوا، نام جو جاپ، مريادي، مرياداءِ
ستسنگ، شب ڪرتي، شڌ وهنوار، نمرتا، نهنائي، شڪر، سنتوش ۽ شانتي، سڀ وڪارن
جي آگ ۾ آهوتي ٿي ويا. انهن بدلي دنيا ديکيءَ لاءِ پاکنڊ، ڇل ڪپٽ، ڪوڙ ڪپٽ قائم
ڪيا ويا آهن. امرت لٽجي ويو ۽ ووش اچي واسو ڪيو آهي. هوش حواس، سڌ ٻڌ، سوجهي
ٻوجهي سڀ اسمرٿ ٿي چڪيون آهن. سلڪڻن جي جڳهه ڪلڪڻن قابو ڪئي آهي. سلڪڻن
جي سڱندي سچ ٿي وئي ۽ ڪلڪڻن جي بدبوءِ برقرار بڻي آهي. سڀ لڏي ويا ۽ دوجن
در پيهي آيا آهن: پاپ، اپراڌ، هنسا، خود مطلبي، تن پرستي، ڪوڙ، ڪپٽ، ڪپٽيا،
پرائي پيار، پرائيءَ استريءَ ۽ پرائي ڌن ۾ اک، وير وروڌ، حسد، ايرکا، رس، هيس،
ڪروڌ، گندي زبان، اڀمان، ڀرم، نندن، چوريون، ٺڳيون، ڌوکا ۽ دولاب.

انهن وڪارن سان سنبنڌي ۽ انهن سان ورتاءُ مقبول آهي، رات ڏينهن ۽ هر وقت.
نہ ترشنائون ترپت ٿين ۽ نہ من ۾ شانتي اچي. اگيان جي انڌ ۽ مايا جي مدهوشيءَ، ٻڌيءَ
جي ٻڪ ڦيري چاڙهي آهي. اهو آهي زندگيءَ جو زلزلو جنهن "هئه هئه" ۽ "هاءِ هاءِ"
جو هاهيدوس مچائي ڇڏيو آهي. مايا جو ٻر پنج پنهنجو پسر پرماتما پساريو. لوڪ پرلوڪ
وڃي ۽ ويران. پنجن وڪارن جي پريت ڪري پرماتما وڇڙجي ويو. ٻاڻي ۾ ڪڙجي ۽ ٻرمن

۾ ڀاڄي پيو ڀڄڻ لڳي ۽ روئڻ ۾ ڀاڻن جي پٽن سان ڀاڻ ڪيئن ٻڏ جل ساگر مان ٽري پار پيو؟ صاحبن فرمايو آهي:

(١) اِس دهي وچ پنج چور وسهه - ڪام ڪروڌ لوڀ موهه اهنڪارا — راڳ سورٺ، محلا
امرت لُوٽهه منمک نهي ٻُوجهه - ڪوءِ نه سڻئي پڪارا. — ٽيجا، شبد (٢)

(٢) ٻوڌارا ٻوڏن ٻُر لوڀيا - هؤمي ٻکيءَ ٻڪار — راڳ ملار، محلا
دُشت ڀاءِ تج نندا پرائي - ڪام ڪروڌ چنڊار. — پهلا، شبد (٥)

ٻر ڀار ٻوڻ ئي ته اِنسان جو مقصد آهي. بندکاني جا بند ڀڄڻا ٿيندا، زنجيرون ٽوڙبيون ٿينديون ۽ ڏاڍيو راڄ ختم ڪرڻو پوندو. اِها آهي ڌرم جي ٻڌ ۽ سچ جي لڙائي جا پنهن جي اندر ۾ جاري ڪري وڃڻ پراپت ڪرڻي آهي. اِها ئي ساڳي آهي جا رام راوڻ سان لنڪا جي رڻ ڀُومِيءَ ۾ چالو ڪئي هئي ۽ پانڊوَن ڪرشن جي سهاري سان، ڪوروَن جي برخلاف ڪرڪشيترا جي ميدان تي جوڙي هئي. رامائڻ ۽ مهاڀارت جي لڙائين جو اِشارو اسان جي من جي ميدان ۾ ٿيڪيءَ ۽ بديءَ يا سچ ۽ ڪوڙ جي وچ ۾ لڙائيءَ ڏانهن آهي. اِنهيءَ لڙائيءَ ۾ جن جن فتح پائي آهي تن اِهو آزموديل جو اعلان ڪيو آهي ته هيءَ لڙائي مؤمل جي ڪاڪ وانگر آهي. قلعي جي اندر ۽ اڙدگرد سڄو لشڪر ۽ بارود بناوٽي آهي جو همت ۽ اِچا شڪتيءَ اڳيان، گيان جي پرڪاش سامهون، ۽ گور ڪرپا سان پائمرادو الوپ ٿي وڃي ٿو.

مطلب ته اِنسان وٽ ڪي پائمرادو پاڪر ٿيائي، پاڻ ڪي جڪڙيل سمجهي، پاڻ کي ڇڏائڻ لاءِ بين کي پيو ٿو پڪارون ڪري. من جا وڪار سڀ هڪ قسم جا من گهڙت خيالي پُوت آهن جي من جي مُڙڻ ۽ وچار ڌارا جي بدلجڻ سان، پائمرادو پائمال ٿي وڃن ٿا. گيان جي روشني، اگيانتا جي اوندهه کڻ ۾ غايب ڪري ڇڏي ٿي. جو اوندهه محسوس ڪري ٿو تنهن کي ئي گيان جي جهلڪ نصيب ٿي سگهي ٿي. ٻاقي جيڪو اگيانتا جي اگهور ننڊ ۾ الوت آهي ۽ اوندهه تي هري ويو آهي سو روشنائيءَ جو ڪيئن طلبگار ٿيندو ۽ روشنائيءَ ملڻ لاءِ ڪيئن پاڻ پتوڙيندو؟ اگيانتا جي احساس سان ئي گيان جي شروعات ٿيندي ۽ گيان جي شروعات سان ئي اگيانتا نورت ٿيندي. اگيانتا جي اوندهه وڪارن جو جهاپو آهي ۽ گيان جو پرڪاش وڪارن جي انت آڻي ٿو. اِهو پرڪاش نه گهٽبو نه بند ٿيندو ۽ نه وري وڪار ٻيهر اُسري سگهندا. تنهن ڪري، اي ٻندا تون گيان جو طالب ٿي، اندر جي اگيانتا جي اوندهه مٽاءِ ته وڪار واپس وڃن.

مٿين پنجن وڪارن کان سواءِ، سري گرو گرنٿ صاحب ۾ بين وڪارن تي به وچار آيل آهن، جهڙوڪ دنيس ڀاؤ، ڪوڙو واپار، ڪوڙي راس، چترائي، سياڻپ، ڪوڙ ڪپٽ، پاپ، بندن، اِندرين جا رس، ڪسنگ ۽ نندا. اُنهن سڀني وڪارن جي سمجهاڻي، ايندڙ ٽئين باب ۾ ڏني وئي آهي.

باب ٽيون

ساڳي ڀما ۽ وڪار.

(١) ڏُبِڌا ڀاءُ ۽ ٻيائي.

(١) وڏڙُ ڀڙڙيءَ اُن ڏِنُّ واڍُ سماڻي – نام نہ چيتيءَ ٻڌا جم ڪالي
دوُجيءَ ڀاءِ سدا دک پائي – ٻِرتيءَ گٽا ڀرم ڀلائدا
ماڻيا موهہ پوم نہ پائي – دوُجيءَ ڀاءِ لڳا دک پائي
سوُهٽا رنگ دن ٿوڙي هوويءَ– اِس جادي ٻِلم نہ لائدا
منمک ڀهس ڪري اُيمان – دوکهہ ڪبهي نہ پاويءَ مانُّ
دوُجيءَ لاڳي جنم گنواليا – ٻِنُ ٻوُجهيءَ دک پائدا.

[راڳ مارو، محلا ٽيجا، سونهو (٢٢)]

(٢) دوُجيءَ لڳي پچ مُئي – موُرک اَنڌ گنوار
ٻِنا اَندر ڪِيت[4] سي – پيءَ پچهہ وارو وار.

(٣) دوُجيءَ ڀاءِ جگت پرڀوڏدا[5] – نا ٻوُجهيءَ ٻيچار
ٻولا[6] جنم گنواليا[7] – مر جمي وارو وار.

سوڙي راڳ، محلا چوٿان، وار (٨)، سلوڪ محلا ٽيجا (١٠)

(٤) اِڪ ڪوُڙ لاڳي ڪوُڙي ڦل پائي – دوُجيءَ ڀاءِ ٻرٿا جنم گنوائي[7]
آپ ڏُبي سگل ڪل ڏوُبي – ڪوُڙ ٻول ٻِکُ[8] کاوٽيا.

راڳ مانجهہ، محلا ٽيجا، اشٽپدي(٦)٢٢

(٥) ٻيگنڙيءَ[9] ڏَنُ[10] ڀرم ڀُلاٽي – دوُجيءَ لاڳي ڦر ٻچوٿاٽي
هلت پلت[11] دوويءَ گنواوي[7] – سُمپيءَ سک نہ پاوٽيا.

٤ (٣٢)

(٦) دوُجيءَ ڀاوَ نہ شيوپا جاءِ – هؤميءَ[12] ماڻيا مها ٻِک کاءِ
پت[13] ڪٽنب گرهہ[14] موهيا ماءِ – منمک اَنڌا آويءَ جاءِ.

راڳ گوڙي، محلا ٽيجا، شبد (١٢)

---

١. ڀڄمڻ مباحثو. ٢. کهنبو. ٣. وقت، ديرُ. ٤. ڪيئان. ٥. سکيا، اُپديش ڏين لاءِ.
٦. اُجايو. ٧. وڃائين ٿا. ٨. وش. ٩. پيڪن ۾، هن لوڪ ۾. ١٠. اِستري، هيءَ جيوَ.
١١. لوڪ پرلوڪ ۾ٻئي. ١٢. اَهنڪار، اَيمان. ١٣. پٽ. ١٤. گهر.

(۷) جب لگ ـ گھٹ مھ دوجی آن
لے لے ـ مھل[1] نہ لاہی جان۔
راگ گوڑی، کبیر صاحب، وار (۸)

(۸) منمکھ مرھ مر مرنٹ وگاڑھ[2] ـ دوجے پاؤ آتم سنگھارھ[3]
میرا میرا کر کر وگوتا ـ آتم نہ چینے بھرمے وچ سوتا۔
راگ آسا، محلا تیجا، شبد (٦)

(۹) جنان اندر لوبھ وکار ہے ـ دوجے پاؤ کھاء[4]
جمنٹ مرنٹ نہ چکئی ـ ہؤمے وچ دکھ پاء۔
راگ گوجری، محلا تیجا، وار (۱۸)

(۱۰) جیہر[5] دوجا بھرم سا انمالی[6] ـ تجّہر[7] جاٹیا بھرپ دوری
جان ملیا پورا ستگورو انمالی ـ تاں آسا منسا سب پوری۔
راگ وڈھنس، محلا پنجوان، شبد (۹)

(۱۱) جگت اگیانی اندھ ہے ـ دوجے پاؤ کرم کماء
دوجے پاؤ جیتی کرم کری ـ دکھ لگے تن دھاء[8]۔
راگ وڈھنس، محلا چوتھان، وار (۱۸) ء سلوک محلا تیجا

(۱۲) جگ مئلا[9] مئلو ہوء جاء ـ آوے جاء دوجے لوبھاء
دوجے پاؤ سب پرج[10] وگوئی ـ منمکھ چوٹاں[11] کاء اہبی پت کوئی۔
راگ دھناسری، محلا تیجا، شبد (۴)

(۱۳) دوجے پاؤ لگی پچھتانی ـ جم در بادھی آوٹ جانی
کیا لے آوھ کیا لے جاوھ ـ سر جم کال سہ چوٹاں کاھ۔
راگ بلاول، محلا پہلا، تھتی (۲)

(۱۴) ڈرگ[12] ایہ آسا دوجی پاو کی ـ جو موھ مانیا چت لائی
ھر سکھ پلّر[13] تیاگیا ـ نام وسار دکھ پائی۔
راگ بلاول، محلا چوتھان، وار (۵)، سلوک محلا تیجا

(۱۵) منمکھ موھ غبار[14] ہے ـ دوجے پاؤ بولے
دوجے پاؤ سدا دکھ ہے ـ نت نیر[15] ورولے[16]۔
راگ رامکلی، محلا تیجا، وار (۱۷)

(۱۶) دوجے پاؤ دشٹاں[17] کا واسا[18] ـ بھوڈی[19] پھرھ بھ موھ پیاسا
کسنگت بہھ[20] سدا دکھ پاوھ ـ دکھو دکھ کماندا۔
راگ مارو، محلا تیجا، سولھو (۱۱) ۲۴

---

۱. پرماتما جو سروپ۔ ۲. اوکتیو موت. ۳. ناس کن تا۔ ۴. مسجن تا۔ ۵. جیستاء۔
٦. ہی امی، سکی۔ ۷. لیستاء۔ ۸. پنیان پتکٹ۔ ۹ پاپی، ککرمی۔ ۱۰. پرجا، سب جیو۔ ۱۱. ڈک، سزا۔ ۱۲. ڈکار لائق۔ ۱۳. سکٹو گاھ۔ ۱۴. اوندھ۔ ۱۵. پاٹی۔
۱٦. ولوڑن تا۔ ۱۷. پنج وکار۔ ۱۸. نواس۔ ۱۹. پدکی۔ ۲۰. وھن تا۔

(١٧) منمک دوُجا ڀرم هيءِ - دوُجي لوڀائيا
ڪوُڙ ڪپٽ ڪماوَدي - ڪوُڙو آلائيا.

راڳ سارنگ، محلا
چوٿان، وار (٣)

(١٨) دِن دن آوي تِل تِل[٢] ڇيجي[٣] - مائيا موهه گهٽائي[٤]
بن گوُر ٻوڏو ٺوُر[٥] نه پاوي - جب لڳ دوجي رائي[٦].

راڳ پربڀاتي، محلا
پهلا، شبد (١)

(١٩) دوجي ڇوڊ ڪُ واٽڙي[٧] - اڪس[٨] سئو چت لاءِ
دوجي پاوهن[٩] نانڪا - وهڻ لڙنڊڙي[١٠] جاءِ.

سلوڪ، محلا پنجوان،
(١٦)

---

١. گهٽائين ٿا. ٢. زندگيءَ جي ٿوري ٿوري حصو. ٣. ڇڇندي، گهٽبي وڃي ٿو. ٤. هردي م. ٥. ٺڪاڻو. ٦. ملاقات. ٧. وات، رستو. ٨. پرماتما. ٩. پسند ڪن ٿا. ١٠. لڙهي وڃن ٿا.

دوئيت ڀاوُ.

دُوئيت معنيٰ "هڪ نه پر ٻه." ڌرمڪ ۽ فيلسوفي لحاظ کان دوئيت يا دوئي ڀاوُ جو اشارو پرماتما ۽ پرڪرتي يا جيو آتما ۽ پرم آتما ڏانهن آهي. اَدوئيت وادي ٻنهي کي هڪ ڪري ٿا سمجهن پر دوئيت وادي ٻنهي کي جدا جدا سمجهي منجهن ڀيد ۽ سنبنڌ ٿا سمجهائين. اِهو واد ووادُ ڪان هلندو ٿو اچي پر اڄ تائين انهن ٻنهي متن جو پاڻ ۾ ڪا ٺڪراءُ سمجهوتا ڪانه ٿي سگهي آهي ۽ نه ٿيندي. اِهي سڀ ڌرمڪ ۽ پنٿڪ مت ڀيد جي ختم ٿين نه جدا جدا متن ۽ پنٿن جا اَنيڪ اَڏا ٺهي اچي پِٽ پون. تحقيقن اَدوئيت ۽ دوئيت وادين جي بحث مباحثن، اکرن جي اُستاديءَ تي اڏيل آهي. انهيءَ سوال کي وڌيڪ چهڙڻ جي هت ضرورت نه آهي پر جيئن پرماتما، پرڪرتيءَ، جيو آتما ۽ پرم آتما جي وشين تي اڳيون، تيئن انهيءَ بحث جي چٽاڀيٽيءَ تي وڌيڪ روشني وڌي ويندي ۽ جا ٻئي ڀاڱي ۾ آيل آهي.

سنساري ۽ سماجڪ لحاظ کان دوئيت يا دوئي ڀاو کي ڏُلي، ٻيائي پر اکيائي ۽ ٻطرفي سڏجي ٿو. اِهو ڀاوُ راڳ ۽ دويش مان ٿو اُپجي ٿئي جنهنجو ذڪر اڳيئين باب ۾ جي شروعات ۾ "موهه" ۽ "ڪامنائن" سان آيل آهي. "راڳ" معنيٰ من پسندي ۽ "دويش" معنيٰ نا پسندي. جو جيوَ، جا وستوُ ۽ جا روُپڪار وڻي، تنهن سان اسان جو راڳ ٿئي ٿو، جنهن مان موهه، لوڀ، لالچ، پڙ، اهنڪار ۽ ٻيا وڪار اُپامن ٿا. ساڳيءَ طرح جنهن جيو، وستو ۽ روپڪار سان نا پسندي آهي، تنهن سان اسان جو دويش آهي جنهن مان ٻيو حقارت، ڌڪار، نفرت، ويرُ، وروڌ، ايرکا، حسد، ڪروڌ ۽ ٻيا وڪار اُپجن ٿين ٿا. مطلب ته راڳ ۽ دويش جو ئي دوئيت ڀاوَ ۾ ٿو ظاهر ٿئي، سو مائيا آهي ۽ سنسار ساگر جو مهاڄار آهي. جن جن هن مهاڄار مان آزاد ٿيڻ، پنهنجي جيون ياترا جو مقصد ٺهرايو آهي، تن کي راڳ دويش ۽ دوئيت ڀاو جو ليکو لٿاڙڻو پوندو، ميري ٿيري متائڻي پوندي ۽ سمدرشتيءَ جي سطح تي پنهنجو قلع قابو ڪرڻو پوندو. انهيءَ ٻنا سندن گت ٿيڻ اسنيؤ آهي.

ٻين وڪارن وانگر، دوئيت ڀاوُ به من جي ڀاونا آهي ۽ اُها ڀاونا ٻئي هردم ڦري گهري. جنهن جيو سان هيئنئر راڳ آهي تنهن سان پوءِ دويش ٿيو پوي ۽ جنهن جيو سان هيئنئر دويش آهي انهن سان پوءِ راڳ ٿيو پئي. راڳ ۽ دويش لاءِ جيو، وستو ۽ حالتون پيون ڦرن گهرن پر راڳ ۽ دويش جو سلسلو اِنسان جي من ۾ هردم چالوُ آهي. اي ٻندا، تون پاڻ جاچي ڏس ته تون ۽ نه اهڙو اِنسان نه آهين جو پنهنجي جيون ۾ ڪڏهن راڳ دويش جو ٻج پيو چنئين ۽ انيڪ وڪارن جا پيو لابارا لڻين، نه پوءِ کهڙي عجب جي ڳالهه جي جي انهنجي من ۾ اَلي اشانتي آهي، تون پاڻ کي تمام دکي ٿو سمجهين ۽ جيون ياترا ۾ تو اهڙا هڪ به وک ڪانه اڳتي وڌائي آهي. اسفالنا جي اوت ۾ ڪيئن سڦلتا ثاب پوندي؟

دئيت ڀاوَ يا دُوجي ڀاوَ ني جي سري گُروُ گرنٿ صاحب ۾ وچن آهن ني مان چوند وچن مٿي ڏنل آهن. گُروُ صاحبن فرمايو آهي تہ دئيت يا دوجي ڀاوَ جي ڪري جيــوُ انــيڪ وڪارن ۾ وڪوڙجي، پرماتما کان ڀلجي، ڪيئن پاپ ۽ اپراڌ ٿو ڪري. اِلهــيءَ اڪيانتا جي الڌ ۾، هن جو سنگ نہ پنهنجي همرشڪن سان ٿئي ٿو. هن جي جيون پرمن سان پريوَر ۽ پيدان ۾ بدل آهي. هن پنهنجو ڪالو ڪڪرمن سان ڪارو ڪري ڇڏيو آهي. پوءِ هو ڪيتان آتم گيان حاصل ڪري سگهندو ۽ ڪيئن پرماتما جي پراپتي پائيندو؟ هــن پنهنجي سموري زندگي زواليت ۾ زبون ڪري ڇڏي ۽ انت وڃي هٿ مروٽــي هــليو ويندو. پاڻ سان گڏ پنهنجي ڪڪرم ڪمائي ۽ حالتين کي نہ هاڃي پڇاڻين چو تہ پنهنجي راڳ دئيش ۾ هنن کي نہ پاڻ سان گڏ همرشڪ ۽ پاڻيوار ڪرڻ جي ڪوشش ڪندو هو. الهيءَ پاڳيواريءَ جو اثر ۽ نتيجو بوان کي نہ ورثي ۾ ملندو.

مٿين وچنن مان نہ خاص وچن وري هيٺ ڏجن ٿا:

(١) جب لگ ـ گــهــت مــهــ دوجــي آنَ لــنــم لــئــم مــحــل نــہ لايــيِ جــانَ.	راڳ گوڙي، ڪبير صاحب، شبد (٨)
(٢) جگت اڪيانــي الڌ هيِ ـ دوجيِ پــاوَ ڪرم ڪماءِ دوجيِ ڀاوَ جيتي ڪرم ڪري ـ دک لڳيِ تن ڌاءِ.	راڳ وڏهنس، محلا چوٿان، وار (١٨)، سلوڪ محلا تــيجا

مطلب تہ دُئي دک جو ديرو آهي ۽ جگياسوءَ ۽ پرماتما جي وچ ۾ دوُري پيدا ڪري ٿو. جو دئي مِٽائي ٿو سو پاڻ ۽ پرماتما جي وچ ۾ دوُري دوُر ڪري ٿو ۽ پرماتما کــي حاضران حضور، هٿ وسيڪو ۽ واجهي ۾ واجهو ڀسي ٿو. دئي دل ۽ دلبر وچ ۾ ديــوار آهي. اي بندا، هڪ واريءَ اها ديوار هٽائي ڏس تہ هوت حبيب اڳي هنج ۾ وهيٺي. پر جيستائين اها ديوار قائم آهي ليستائين دک جو ديرو بہ قائم رهندو ۽ ڪڏاهيت نہ ٽوٽ ليندو. دئي دوُر ٿيڻ جي اها نشاني آهي تہ پنهنجي ۽ پرائي جو ڀيد مٽجي وڃي؟ ۽ سڀ ۾ پرماتما جي پرويش هئڻ جي پروڙ پوي. اها پروڙ ئي آهي پرماتما جي پراپتي. باقي جي لون پنهنجي چت ۾ "مهنجا" ۽ "تنهنجا" چولو چڙهندو ايندين تہ دئيت ڀاو جون ڀاڙون پختيون ٿينديون، ويچار ڌارا بيباڪيءَ تي بدبي، وچن ڪوڙا پرلبا، ڪرلب ڪڌا ڪبــا. اِلين ڪرمن جو ڪتاب ڪارو ٿيندو، انت اوکي ٿيندي ۽ آواگون جو چڪر چالوُ رهندو.

پرجي سنساري وهنوار مان تي دئي دور ٿي وڃي تہ پوءِ فيلسوفي لحاظ کان دئيت ۽ اَدئيت جا اڏا ڪيئن قائم رهندا؟ دئي، بدي ۽ بيا مڙني وڪار، اَنسان ذات سان قائم رهندا چو تہ اهي سڀ پرڪرتيءَ جو جزو آهن پر هرهڪ اِنسان کي جيون ۾ اهو سونهري موقعو مليو ٿو تہ هو گيان ذريعي اوڳڻ مِٽائي گڻ پراپت ڪري تہ مڪتيءَ جو مارگ ملي.

(۲) کوڑو واپار، وکر ۽ راس۔

(۱) اي لـ[۱]ـري سؤداگـري - سؤداگـر ڈاوي
ڈن کئي آسا کري - مائيا مـوھ وڈاوي
لٹ ھرجن ھر ھر بولتا - ھر بول سک پاوي
بِکھ سنچئي[۲] ھت[۳] واٹيا - پھـ ھات کماء
موھ جؤت پسارا جـؤت کا - جؤني لہتاء
لٹ ھرجن ھر ڈن سنچيا - ھر خرچ اي جاء
اِھ مائيا موھ کتب ھي - پاؤ دؤجي[۴] قاس
گورمتي سو جن لـري - جو داسن داس
جن نانک نام ڈيائيا - گورمکھ[۵] پـر[۶]گاس۔

[راگ گوڑي، محلا چوتھان، شبد (۹)]

(۲) کھوٗن[۷] ھر سٹ - چيت نہ لائيو
ڈلڈا کرت پہائي اُوُدھ[۸][۹] - گُن لڈ نام نہ گائيو۔ (۱،۰)
کوڈي کوڈي جوڑت کنئي - اَنک جگت[۱۰] کر ڈاليو[۱۱]
بسرت پربھ کيتي دک گنيئي[۱۲] - مہا موھني کھائيو
کرھ اَنگرھ سوامي ميري - گُنھ[۱۳] نہ موہِ کمائيو[۱۴]
گوبند ديال کرپال سک ساگر - نانک ھر سرنائيو۔

[راگ گوجري، محلا پنجوان، شبد (۲۵)]

(۳) جنان راس[۱۵] نہ سچ ھي - کـڈ تنان سک ھوء
کوڑي[۱۶] وڻج وڻجيي[۱۷] - من تن کوڑا ھوء۔ سري راگ، محلا پہلا، شبد (۲۳)

---

۱. گھوڑا۔ ۲. وش۔ ۳. کٹ کري لو۔ ۴. ڈليت پاو، پيائي۔ ۵. گوروء معرفت۔ ۶. روشنائي پيدا لئي لي۔ ۷. کڈھين ہ۔ ۸. گذري وئي۔ ۹. زندگي، عمر۔ ۱۰. طريقا۔ ۱۱. پٹکي لو۔ ۱۲. کڈھان لو۔ ۱۳. کرپا۔ ۱۴. منھنجا کيل ڪڪرم۔ ۱۵. پونجي، موڙي۔ ۱۶. کوڑو واپار، وکار۔ ۱۷. واپار کن ٿا۔

(۴) مٺمڪ ڪوڙي واس ڪوڙا پاسارا ـ ڪوڙ ڪماون دڪ لاڳي پارا
ڀرمي ڀؤلي ڦرن ڊن رالي ـ مر جنهن جنم ڳوائيا.

واڳ ماجهه، محلا ليجا، اشٽپدي، (٧) ١٠

(٥) ٻن واسي ڪوٽ ڪم ٻاڻي ـ مٺمڪ ڀؤلي لوڪ سڀائي
ٻن واسي سڀ خالي چلي ـ خالي جاءِ دڪ پاوٽيا.

(٥) ١٣

(٦) هور وٽج ڪرهہ واپار ٺيٺڇ ـ انٺ ترنگي دڪ ماڻيا
اوهہ جيهي وٽج ڪو لائيا ـ ڦل ليها ٽن ماڻيا.

واڳ ڳوڙي، محلا چوٿان، شبد (٧)

(٧) مٺمڪ پرم پلچ سنسار ـ ٻن واسي ڪوڙا ڪري واپار
وڻ واسي ٽوڪو پلچ نہ پاءِ ـ مدمڪ پلا جنم ڳواءِ.

واڳ آسا، محلا ليجا، شبد (٧)

(٨) ڏنڊا پٿهہ پائيهو ـ لم ڪوڙ ڪماوهہ
اوهہ اس سٽچ ڪٿهي ـ لم لوڪ سٽاوهہ.

واڳ آسا، محلا پهلا، اشٽپدي (۴) ١٣

(٩) خصم ڇوڙ دوجي لڳي ـ ڏٻي سي وڻجارڀا
سٽگورو هچ ٻوهٿا ـ ورلي ڪني وبچاريا.

واڳ آسا، محلا پهلا، وار (١٣)

(١٠) مائيا موهہ سڀ دڪ هچ ـ ڪوڙا اهہ واپارا رام
ڪوڙ ٻول ٻک کاوٽي ـ ٻهہ وڌهہ وڪارا رام.

واڳ وڏهنس، محلا ليجا، چهنت (٢) ۴

(١١) مائيا ڪا واپارا جگت پيارا ـ آوڻ جاڻ دڪ پائي
ٻک ڪا ڪيڙا ٻک مٺہ لاڳا ـ ٻشٽا ماهہ سمائي.

(٣) ٥

(١٢) ڪاچا ڏن سنچهہ مؤرک ڳاوار ـ مٺمڪ ٻولي آنڌ ڳاوار
ٻکيا ڪچ ڏن سدا دڪ هوءِ ـ نا ساٿ جاءِ نہ پراپت هوءِ.

واڳ ڏناسري، محلا ليجا، شبد (٧)

(١٣) گهر ڪا ڪاج ـ نہ جاڻي روڙا
جوٺچ ڏنڌچ ـ رچيو موڙا.

واڳ سورٺي، محلا پنجوان، شبد (٣٥)

---

١. واپار. ٢. پاري، ٻيٺد. ٣. سچي موڙي. ۴. گٿ. ٥. سيڻي. ٦. لهرون. ٧. مٺل جيو. ٨. پرماتما. ٩. واپاري، سؤداگر. ١٠. جهاز. ١١. جمڻ مرڻ جو چڪر. ١٢. سنساري جوٽا وهنوار. ١٣. هردو. ١۴. ڪارج، ڪم. ١٥. سندر. ١٦. مؤرک، گنوار.

(١٤) رات ڪاڻڻ[1] ڏِن سمهيءَ-پَلڪي چاڙ هوءِ
نانڪ نالِ نہ چليءَ-ڦِر پڇتاوا هوءِ.

(١٥) نانڪ ٻدرا[2] مال ڪا-پيٽ[3] ڏريا آڻ
ڪوڻي ڪري[4] ٻرکيئن[5]-صاحب ڪيءَ ديباڻ[6].

(١٦) ڏنڌا ڌاوَت[7] ڏِن گئيا-رَٽ[8] گوائي سوءِ[9]
ڪُوڙ ٻول ٻِک کائيا-منمک چليا روءِ.

(١٧) سيڪو وڻج[10] ڪري واپارا-وڻ ناويءَ سڀ ٽوٽا سنسارا
نانڪو آئيا نانگو جاسي-وڻ ناويءَ دک پائدا.

(١٨) ڏنڌا ڪَرِت سگلي پت کوَس[11]-ٻِرم نہ مٽس گوارا
اِن گور شبد مکت نهي ڪڃهي-اَنڌلي ڏنڌ پسارا.

(١٩) ڏنونتا[12] اوهي کهيءَ-اَوَري[13] ڏنُ ڪنہ جاءِ
نانڪ نِروَدِن[14] لس ڏِنُ-جت دن وسري ناءِ.

(٢٠) ڪبيرا ايڪ اچنڀه[15] ديکيو-هيرا هاٽ بڪاء[16]
بنجن هاري[17] پاهرا[18]-ڪوڏي بدلي جاءِ.

راڳ سوهي، محلا
تيجا، وار (٧)، سلوڪ
محلا دوُجا

(١٢)
[سلوڪ محلا پهلا]

راڳ رامڪلي، محلا
تيجا، وار (٣)

راڳ مارو، محلا تيجا،
سولهون (١٠) ٢٠

راڳ پڀرڻ، محلا
پهلا، شبد (٧)

راڳ سارنگ، محلا
چوٿان، وار (١٩)،
سلوڪ محلا پهلا

سلوڪ، ڪبير
صاحب (١٥٤)

---

١. صبوح. ٢. ٻدڙي، ٿيلهي. ٣. گهر جي اندر. ٤. سچا. ٥. سچاڻا ويندا. ٦. درٻار، درگاهه. ٧. ڀٽڪندي. ٨. واسنا. ٩. لڪ ڌب پر سمهي. ١٠. نقصان، گهاٽو. ١١. ڪمائي ٿو، وڃائي ٿو. ١٢. دولتمند. ١٣. ٻين جو. ١٤. ڪنگال. ١٥. عجيب اسرار. ١٦. وڪامي ٿي. ١٧. گراهڪ، خريدار. ١٨. ٻنا، ڪانسواءِ.

(٣) چتُرائي ۽ سياڻپ.

(١) نا ڄاڻا مُورک هيءُ ڪوئي - نہ ڄاڻا سياڻا
سدا صاحب[1] ڪيءُ رنگي راتا - آن دنُ نام وکاڻا[2]
ٻابا مُورک هان - ناويءِ ٻل جاءُ[3]
تون ڪرتا تُون داڻ[4] بيڻا[5] - تيريءِ نام سماءُ.
مُورک سياڻا ايڪ هيءُ - ايڪ جوت دُءِ ناءُ
مُورکا سِرِ[6] مُورک هيءُ - ج مَنَي ناهي ناءُ
جڳ چتر سياڻا ٻرمِ ڀلاڻا - ناءُ ڀُلدي ٻڙهي گاوَاري[7]
ناءُ وسارهي ٻيد سمالهہ - ٻِکُ[8] ٻُولي ليکاري.

(١٠١)

[راڳ مارُو، محلا پهلا، اشٽپدي (١١)]

(٢) تياڳ سڪل سياڻپا - ڀج ٻارٻرهم نرنڪار[1]
ايڪُ ساچي نام ٻاجهُ[9] - سڪل ديسيءِ ڇارُ.[10]

راڳ آسا، محلا پنجوان، شبد (١٣٦)

(٣) جهہ جهہ مَن تون ڏاڙدا[11] - تهَ تهَ هرُ[1] تيريءِ ٿالي[12]
من سياڻپ چور ڏيئي - گور ڪا شبد سمالي.

راڳ آسا، محلا ٽيجا، چنت (٣) ٢

(٤) مَتا مَشوُرت[13] اور سياڻپ - جَن[14] ڪئہ ڪيوُ نہ آئيو
جَهَ جَهَ اوسر[15] آہ بڻيو هيءُ - تهان تهان هر ڏياٿيو.

راڳ گوجري، محلا پنجوان، شبد (٢)

(٥) چاڏ سڪل سياڻپا - ساڌ سرڻي آءُ
ٻارٻرهم ٻرميسرو - ٻرٻُوُ[1] ڪي گُڻ گاءُ.

(٣٧)

(٦) جو هرٻرڀ[16] ٻاويءِ[1] سوئي هوويءِ - اور نہ ڪرڻا جائي
ٻهت سياڻپ ايڪا نہ[17] جائي - ڪر ٿاڪي سڀ چترائي.

راڳ وڏهنس، محلا چوٿان، چنت (٤) ٢

---

١. ٻرماتما. ٢. اُچاريان ٿو. ٣. ٻلهار، قربان وڃان. ٤. داناءُ، سياڻو. ٥. سڀ ڪجهہ ڏسي سگهندڙ. ٦. وڏو، ٻيحد. ٧. مُورکتائي. ٨. وشمن روُٻي زهر. ٩. بنا، ڪسان سواءِ. ١٠. خاڪ، رک. ١١. ڀٽڪين ٿو. ١٢. سنگ، ساٿ. ١٣. سيساري صلاح مصلحت. ١٤. سدت، ڀگت. ١٥. مشڪلات، مصيبت جو سمو. ١٦. وڻي، پسند ٻوي. ١٧. ٻرماتما کي ٻائي نہ ٿو سگهجي.

(۷) ڪِڪ مانيا چِت موهيا پاڻي - چترائي پسمد ڪيوءِ
چت مهه ٺاڪر[1] سچ وسيءِ پاڻي - جي گور گيان[2] سموءِ.

واڳ سورٺ، محلا پهلا، اشٽپديءِ (۲) ۴

(۸) آپ[3] ڏوالپڻي تان شهه پائيجي - اَوَر ڪنسي چترائي
شهه ندر[4] ڪر ڏيکي سو دنُ ليکيءِ - ڪامڻ[5] نؤ ندُ[6] پائي.

واڳ تلنگ، محلا پهلا، شبد (۴) ۴

(۹) چاڪريئا چڱڪتائيئا[7] - اوَر سياڻپ ڪِت
نانڪ نام سمال تون - ٻڌا[8] جنهه جِت.

واڳ سوهي، محلا پهلا، شبد (۳)

(۱۰) جِت جِت لاوءِ تت تت لڳئُه - سياڻپ سڀ جاليِ[9]
جت ڪِت تُم[1] ڀرپُور[10] هئُه - ميري دين دئيالي.

واڳ بلاول، محلا پنجوان، شبد (۴۲)

(۱۱) موهه آنات ڀرِ[1] ناات - جڻ جانئُه لئُه رکئه
چترائي موهه ناهه - ويچهاوءِ ڪهه مکهه[11].

واڳ بلاول، محلا پنجوان، چست (۴) ۳

(۱۲) چوڏ سياڻپ چاڪري - ڌرمت[12] ٻڌ تياگو رام
نانڪ پئه سرڻائي رام راءِ[1] - ٽِرُ[13] هوءِ سهاڳو رام.

۴ (۱)

(۱۳) سگل سياڻپ چاڏ - ڪر شيوا شيوڪ ساج[14]
اَپنا آپُ[3] سگل مِٽاءِ - من چندي[15] سيٿي ڦل پاءِ.

واڳ رامڪلي، محلا پنجوان، شبد (۳۹)

(۱۴) لڳ ديوانا[16] جاڻيجي - جان اِڪا[1] ڪار ڪماءِ
حڪم پڇاڻي خصم[1] ڪا - دوجي اَوَر سياڻپ ڪاءِ.

واڳ مارو، محلا پهلا، شبد (۷)

(۱۵) کوت اُپاءِ[17] - چتوَن[18] هيِ پراڻي
سو هوويءِ - جُه ڪريءِ چوج[1] وڏاڻي.

واڳ پيرڙي، محلا پنجوان، شبد (۱۷)

(۱۶) عقلي[19] صاحب[1] شيويئي - عقلي پائيئي مانُ
عقلي پڙهڪيءِ[20] اجهيئي - عقلي ڪيجيءِ دانُ.

واڳ سارنگ، محلا چوٿان، وار (۳۰)، سلوڪ محلا پهلا

---

۱. پرماتما. ۲. سمائجي وڃي. ۳. اُهم ڀاوُ. ۴. سچاپو، ياد ڪرڻ جي لائق. ۵. جگياسوُ استري. ۶. نام جا خزانا. ۷. شيوا ۽ سڪرم ڪر. ۸. بندن مان. ۹. جلائي ڇڏيم. ۱۰. سروُ وياپڪ. ۱۱. مُک، منهن. ۱۲. ڪومت ۱۳. ڌاڻر، پڪو. ۱۴. داس ٿِي، ٻاجهي. ۱۵. گهريا، پسند. ۱۶. پرماتما جي پريم ۾ ديوانو. ۱۷. طريقا، چالبازيون. ۱۸. سوچي ٿو. ۱۹. سچي سياڻپ. ۲۰. سمجهڻ.

(١٧) داتِ جوتِ سڀ صورت تيري - بهت سيانپ هؤمي ميري
ٻهُ ڪرم ڪماوهِ لوڀ موهه ويابي - هؤمي ڪدي نه چوڪي ڦيري
نانڪ آپِ ڪرائي ڪرتا - جو تُس ڀاوي سائي گل چنگيري.

(٣٥) [مهلا ٿيجا]

(١٨) ڪيا تون سوچهه ڪيا تون چتوهه - ڪيا تون ڪرهه اُپائي
تاڪئ ڪهئُ پرواهه ڪاهو ڪي - جهه گوپال سهائي.

راڳ مَلار، محلا پنجون، شبد (١)

(١٩) گهڻِ ٻوتِ ناهي پائيو - پائيو اِنڪ اُڪت چترائي
جَتن جتن اَنيڪ اُپاءَ ري - تئ مليو جئُ ڪرپائي.

راڳ ڪانڙا، محلا پنجون، شبد (٤٧)

(٢٠) ڪبير چترائي اِبَ گهڻي - هر جپ هردئي ماهه
سوُري اوپر کيلنا - گري ته ناهر ناهه.

سلوڪ، ڪبير صاحب (١٠٩)

(٢١) فريدا جي تون عقل لطيف - ڪالي لِکُ نه ليکِ
آپنڙي گريوان مهه - سر نيوان ڪري ديکِ.

سلوڪ، شيخ فريد (٦)

(٢٢) پانچ تَتَ ڪو تَنُ رچيو - جانهُ ڪو ايسو سجان
جهه تي اُپجيو نانڪا - لين تاهه مَتي مان.

سلوڪ، محلا ناوان، (١١)

---

١. پرماتما. ٢. اهنڪار، اهم ڀاؤ. ٣. جمڻ مرڻ جو چڪر. ٤. ٽالهو. ٥. چوڻ. ٦. ٻڌڪي.
٧. اُپاءَ. ٨. ڪوششون، تجويزون. ٩. مهربانيءَ، ٻاجهه، ٽئي. ١٠. ايتري گهڻي. ١١. ڪرپو ته.
١٢. لڪائو. ١٣. آڪابرو. ١٤. جؤلاءِ، گدلاءِ. ١٥. هردو. ١٦. سرير. ١٧. اهي پنج تت.
١٨. ليڻ ۾ مرت کان پوءِ ملي ويندا ان.

(۴) کوڑ کپٹ۔

(۱) جنکے ہردے مہں کپٹ ہے - باہر ڈوواٸیا
کوڑ کپٹ کماوَدے - کوڑ پرگٹے آٸیا
اندر ہوئے سر نکلے - نہہ چھپے چھپاٸیا
کوڑے لالچ لگیا - تر جونی پاٸیا
نانک سو بیجے سو کاوَنا - کرتے لکھ پاٸیا۔

[راگ سارنگ، محلا چوتھا، وار (۱۵)]

سری راگ، محلا پہلا، شبد (۵)

(۲) امل[5] گلولا[6] کوڑ کا - دتا دیونہار[4]
مَتی[7] مرن وساریا - خوشی کیتی دن چار
سچ ملیا تن صوفیا[8] - راکھن کیتے دوار[9]۔

(۲۴)

(۳) کوڑے[10] بولے[11] نا پوَھے - تن ہر دُور درس نہ ہوئے
کوڑے[17] ذات نہ پت ہے - کوڑت[12] نہ سیجھس[13] کوئے
کوڑتے[12] کوت کماوَنا - آء گٸیا پت کوئے۔

سری راگ، محلا پہلا، اشٹپدی (۱) ۵

(۴) من جوٹھے[14] تن جوٹھ[14] ہے - جھوٹھا[15] جوٹھے[14] ہوئے
مُک جوٹھے جوٹھ[16] بولنا - کم کر سوچا ہوئے۔

راگ مانجھ، محلا تیجا، اشٹپدی (۶) ۲۲

(۵) اِک کوڑ لاگے کوڑے تِل پاٸے -
دوجے[17] پاوَ پرنا جنم گواٸے
آپ ڈبے سگلے کُل ڈوبے - کوڑ بول بِکھ[18] کاونا۔

راگ گوڑی، محلا محلا چوتھا، وار (۶)

(۶) کوڑیار پیاھاں[19] سٹیٸن[20] - کوڑ ہردے کپٹ مہا دکھ پاوے
مدون کالے کوڑیار[12] یٸاں - کوڑیار کوڑو ہوئے جاوے

۱۔ طاہر۔ ۲۔ لکائط۔ ۳۔ پوکی۔ ۴۔ پرماتما۔ ۵۔ آفیم۔ ۶۔ گولی۔ ۷۔ پاگل ہٹجی۔ ۸۔ سدمت، سچا فقیر۔ ۹۔ درگاہ۔ ۱۰۔ کوڑا سیکا۔ ۱۱۔ سرکاری خزانو۔ ۱۲۔ کوڑا انسان۔ ۱۳۔ پاس پوٹ۔ ۱۴۔ کوڑو۔ ۱۵۔ زبان۔ ۱۶۔ کوڑ۔ ۱۷۔ دنیت پاوَ، بیاٸی۔ ۱۸۔ وش۔ ۱۹۔ پنیان، پونتی۔ ۲۰۔ قتا کیا تا وچن۔

(۷) کوڑُ نہ کبھئی - نبیڑے پرگٹ ہارا
کوڑ کپٹ کماوندڑی - جنمہہ سنسارا۔

راگ آسا، محلا پنجواں، چھنت (۳) ۱۳

(۸) کوڑ منا کوڑ ماکھؔ - کوڑ ڈوبے پور
نانک وکانڑے بینتی - تد باجھ کوڑو کوڑ۔

راگ آسا، محلا پہلا، وار (۱۰)

(۹) نانک فکے بولیئے - تن من فکا ہوئے
فکو فکا سد ئیے - فکے فکی سوء۔

۲۰

(۱۰) سو جوڑا جو جوڑئے لاگے - جوڑی کرم کمائی
کھے نانک ہرکا پاتا ہوتا - کہنا کچھو نہ جائی۔

راگ گوجری، محلا تیجا، شبد (۲)

(۱۱) مائیا موہ سبھ دکھ ہے - کوٹا اِہ وپارا رام
کوڑ بول بکھ کاوٹے - بھہُ ودھے وکارا رام۔

راگ وڈھنس، محلا تیجا، چھنت (۲) ۴

(۱۲) کوڑ لب جا تاء نہ پاسی - آگے لبھے نہ ٹاؤ
انتر آئے نہ بیٹھہ کہیئے - جئو سُنجے گھر کاؤ۔

راگ وڈھنس، محلا پہلا، الاہنیاں (۱) ۵

(۱۳) انتر آگیان بھئی مت مدّم - ستگور کی پرتیت ناہی
اندر کپٹ سبھ کپٹو کر جانئے - کپٹے کپھ کھائی۔

راگ سورٹھ، محلا چوتھا، وار (۲۶)

(۱۴) نام خصم کا چت نا کیتا - کپٹی کپٹ کماتا
جم دُوار جان پکڑ چلائیا - تان چلدا پچھتاتا۔

راگ دھناسری، محلا پہلا، شبد (۲)

(۱۵) رنتائر مہ سبھ کچھ ہے - کرمی پلّے پاء
نانک ثولند پائیئی - جی چاہے تسے رضاء۔

راگ رامکلی، محلا تیجا، وار (۷)

(۱۶) کوڑ منی نکھی نکھوانڑی - جئہ واڑی اوجاڑ اجاڑی
نام بنا کچھ ساد نہ لاگے - ہر بسرئے دکھ پائی ہے۔

راگ مارو، محلا پہلا، سولہے (۶) ۵

۱۔ سچائینڈڑ۔ ۲۔ ماکھی۔ ۳۔ پورا ہٹڑ یوں۔ ۴۔ فرمائیں تا۔ ۵۔ بنا، کان سواء۔ ۶۔ کوڑ۔
۷۔ کوڑو، ہیڑو۔ ۸۔ تالو، سرییا۔ ۹۔ لوبھ، لالچ۔ ۱۰۔ لکاٹو، آستان۔ ۱۱۔ وھٹ۔ ۱۲۔ کوڑی۔
۱۳۔ وشواس۔ ۱۴۔ ناس ٹیٹ۔ ۱۵۔ پرمالما۔ ۱۶۔ سدسار۔ ۱۷۔ نوٹی ند یوں ۱۸۔ وکار۔ ۱۹۔ باغ۔
۲۰۔ ڈجّ، سکل ۽ سڑیل۔

(١٧) ڪُوڙڪر ٺُوڳر کهٽهه ڪُوڙ بارا - ٻوڪ مره ٻُه ٻَه ٻَه هارا
مَنِ کَنِ جُوڻي ڪُوڙ ڪماوهه - ڏُرمت درگهه هارا هي ۔

(١٨) اَنتر لوڀ مَنِ مُٺُوءِ مَلُ لاتي - مٺلي ڪرم ڪري دک پاتي
ڪُوڙو ڪُوڙ ڪري واپارا - ڪُوڙ ٻول دک پائندا ۔

(١٩) پسوُتا ڪرم ڪري نهي بُوجهيءِ - ڪُوڙ ڪماويءِ ڪُوڙو هوءِ
سٽگور ماءِ نه اُلٽي هرويءِ - ڪوج لهيءِ جَنُ ڪوءِ ۔

(٢٠) جُوڻي مَن ڪي مَتِ هيءِ - ڪرٺي ٻاد ٻباد
جُوني وچ اهنڪرنا هيءِ - خصم نه پاويءِ ساد ۔

(٢١) ڪبير ڪسُوٽي رام ڪي - جُهوٺا ٽِڪيءِ نه ڪوءِ
رام ڪسوٽي سو سهيءِ - جو مر جِيوا هوءِ ۔

راڳ مارو، محلا پهلا، سولهو (١٢) ١٨

راڳ ڀيرو، محلا ٽيجا، شبد (٢٠)

راڳ پرڀاتي، محلا پهلا، اشٽپدي (٣) ٣

سلوڪ، ڪبير صاحب، (٣٣)

---

١. ڪعا. ٢. سوُئر. ٣. ڪمت. ٤. حيواني. ٥. سمجهي. ٦. سنسار کان اُڏندي يعني سالڪن طرف. ٧. خام خواهه بحث مباحثو، اجايا جهڳڙا. ٨. اهنڪار، آيمان. ٩. ٿئي، لڪي. ١٠. پريکشيا. ١١. جنهن اهنڪار پوري طرح ڪيو هجي.

(٥) پاپ، ڪرم، ڀرم ۽ بنڌن.

(١) لبي ٿاڻي[1] والي ٽرهه[2] - پرڀ[3] جاڻي پراڻي
لکه تار پراڻيا - ڏُک[4] اندر ناڻي[5]
سڀي ڏينهن[6] وڪرم ٿاءِ - منا مد[7] ماڻي
ڪرمي آپو آپڻي - آهي ڀڇتاڻي
عزرائيل فرشتا - ٽل پيڙي گهاڻي.

[راڳ گوڙي، محلا چوٿان، وار (٢٧)]

(٢) بنڌن مات پتا سنسار - بنڌن سُت[8] ڪنيا[9] ار نار[10]
بنڌن ڪرم ڌرم هئُ[11] ڪيئا - بنڌن پُت ڪلت من ٻيا[12]
بنڌن ڪرکي[13] ڪرهه ڪرسان[14] - هؤمي[15] ڏن سهي راجا مڱي دان
بنڌن سودا انڪ ويهاري - تپت ناهي ماليا موهه پساري
بنڌن ساهُ[16] سنڃهه[17] ڌن جاءِ - بنُ هر ڀگت نه پوئي ٿاءِ
بنڌن بيد[18] باد آهنڪار - بنڌن بنسي موهه بڪار
نانڪ رام نام سرڻائي - ستگور راکي بنڌ[19] نه پائي.

[راڳ آسا، محلا پهلا، اشٽپدي (١٠)]

(٣) پاپ بُرا پاپي ڪئُ پيارا - پاپ لدي[20] پاپي پاسارا
پرهو[21] پاپ پڇاڻي آپ - نا تس سوڪ[22] وجوڳ[23] سنتاپ[24]
نرڪ پڙنته ڪئُ رهي - ڪتُ بهي جم ڪال
ڪهُ آوڻ جاڻا[25] بهوي - جوت بُرا ڪبهي[26] ڪال

---

١. ٻرا ويچار، هتيار. ٢. گهڻي تا. ٣. پرمانما. ٤. لکي. ٥. مڪانن پر. ٦. ڪاٽ ڪٽن تا.
٧. شراب، نشو. ٨. پٽ. ٩. ڌيون، ڌيون. ١٠. استري. ١١. هؤمي، ايمان. ١٢. پياڻي.
١٣. پوک. ١٤. ڪسان، ڪڙمي. ١٥. ڏنڊ، ڍل. ١٦. دولتمند. ١٧. گڏ ڪرڻ.
١٨. بحث مباحثو ۽ گيان گوشت جون اجايون چتايتيون. ١٩. بنڌن. ٢٠. ڀوني لٿا.
٢١. جي تياڳ ڪن ٿا. ٢٢. دک. ٢٣. وڇوڙو. ٢٤. سؤر، درد. ٢٥. جمڻ مرڻ. ٢٦. ناس ڪرڻ

مــن جنجالــيءِ ولـــڙيـــا - پـــي جنجالا مـــاهـــ

وڻ ناويءِ ڪٿ ڇوٽيٽيءِ - پاپي ٻڌهہ ٻڌاهہ.

[راڳ رامڪلي، محلا پهلا، دکڻي اونڪار، پؤڙي (٣٨)]

(٤) سب ڪيچ سٽدا ويکدا - ڪٿ مُکُر پاليا جاءِ

پاپو پاپ ڪماوَدي - پاپـــي پچـــهـــ پچـــاءِ.

سري راڳـــ، محلا پهلا، شبد (٢٣)

(٥) جــولـــيءِ هــــم نہ پاپ ڪرنتا - اَهي اَنـــتا

پـــتــــمت پـــاوَن - نـــام ڪٿسي هُنـــتــا.

سري راڳ، پگت وداس، شبد (١)

(٦) پاپ ٻن ڪي سار نہ جاڻي - دوُجيءِ لاڳي پرم پُلاڻي

اَڳياني اَنڌا مَڳُ نہ جاڻيءِ - ڦر ڦر آوڻ جاوڻيا.

راڳ مانجهہ، محلا پهلا، اشٽپدي (٥) ١

(٧) اِهہ جَڳ پوُلا ئيءِ آپ پلانيا - اِڪُ بسار دوُجيءِ لوڀائيا

اَن دنُ سدا ڦريءِ پرم پوُلا - ٻن ناويءِ دک پاوڻيا.

٣ (٣)

(٨) اَنتر وَسـت موُڙا باهر پالي - منمک اَنڌي ڦرهہ بيتالي

جٿيءِ وَتُ هوويءِ تتهہ ڪوءِ نہ پاويءِ - منمکہ پرم پلاوَڻيا.

١٣ (٧)

(٩) ڪامڻ لوڙي سنٽنا رِنا - متر لــڙي نِس ڪـــاڏالـا

نانڪ پاپ ڪري تن ڪارڻ - جاسي جمپوُر باڌالـا.

راڳ گوڙي، محـلا پهلا، شبد (١٤)

(١٠) ري من بِن هرِ جـهہ رچهہ - تهہ تهہ بنڌن پـــاهـــ

جهہ بڌ ڪتهوُن نہ ڇوُٽيٽيءِ - ساڪت ٽيٽوُ ڪماهِہ.

راڳ گوڙي، مـحلا پنجوان، باون اکري پؤڙي (٩)

(١١) اِڪنا اَنـــدر کوتُ - نت کـــوتُ ڪماوَهـــ

اوهـــ جـــيـــهـــا ٻيچِـــي - ايها ڦـــل کاني.

راڳ گـوڙي، محلا چـوٿان، وار (٧)

(١٢) اَئي ٻهر پؤندا ڦريءِ - کـــاوَن سدڙيءِ ســـوُل

دوزخ پوندا ڪٿ رهيءِ - جا چت نہ هوءِ رسوُل.

راڳ گـوڙي، محلا پنجوان، وار (٨)

---

١. وڪوڙيل. ٢. ڪيئن اسين آلي سگهون ٿا؟ ٣. جهڪڙهين. ٤. پرمالما. ٥. پاپين کـي پوُلر ڪبدڙ، ٿاريندڙ. ٦. جاڻ، خبر. ٧. سچي راهہ. ٨. راسـت ڏيهن. ٩. ڳولهي نر. ١٠. ڏنگي پيو لي، دشمن وانگر. ١١. اِستري. ١٢. راسـت جو، ١٣. ڪانا پيما. ١٤. منمک. ١٥. پوکين ٿا. ١٦. سوُري، ڦاسي.

(۱۳) ڪُٺهہ جمي ڪُٺي ڪسر - نسڪ ڪُٺيڪان وچ ساهہ
ڏولي سوُل نہ اُڙهہ - جي سڀ ڏووڙ پاهہ
نانڪ ٻڌي ٻڌيهہ - نساهہ نہ پاسي ساهہ.

راڳ ماجهہ، محلا پهلا، وار (۲۴)

(۱۴) ڪيا مُنهن لي - ڪنهجي اُرداس
پاپ پُن - ڏُهہ ساکي پاس.

راڳ آسا، محلا پهلا، شبد (۹)

(۱۵) ڪلر ڪيٿي ٻيجيئي - ڪئُ لاڀا پاويئي
منمک سچ نہ ٻيجيئي - ڪوڙ ڪوڙ ڪڏاويئي.

راڳ آسا، محلا پهلا، اشٽپدي (۳) ۱۵

(۱۶) دَدي دوش نہ ديٿو ڪسي - دوش ڪرمن آپڻا
جو مين ڪيا سو مين پائيا - دوش نہ ديجي اور جنا.

راڳ آسا، محلا پهلا، پٽي لکي (۲۱)

(۱۷) دن رات ڪمائڙو - سو آئيو مالي
جنس پاس لڪائڙو - سو ويکي ساٿي.
سنگِ ديکي ڪرٿهارا - ڪام پاپ ڪماليئي
سُڪرت ڪيجي نام ليجي - نرڪ موُل نہ جاليئي.

راڳ آسا، محلا پهلا، ڇنت (۱) ۱۳

(۱۸) بندن بند - پرالي سوهہ
ٻيٺي ڪُرت نئي سڀ ڪوهہ.

راڳ آسا، محلا پهلا، وار (۵)

(۱۹) سبو سوُلڪ پوم هي - دوُجي لکي جاهہ
جنمُ مرڻا حڪم هي - پاٿي آوي جاهہ.

(۱۸)

(۲۰) جيسن ڪنيا - پالٿي آپڻا
سو ڪهال - نرِي ڪئُ ڪهاليئي؟

(۲۱)

(۲۱) چنگاليان آلڪ ڪري - بُرياني هوهہ سيئو
نانڪ آج ڪل اوسي - غافل ڦاهي پيو.

راڳ گوجري، محلا پنجوان، وار (۳)

---

۱. ڪناهہ، پلُون. ۲. پرمالما. ۳. شاهد. ۴. پرسان، ڪڏوکڏ. ۵. زمين. ٦. پوکبي. ۷. فالدو. ۸. وڏندو. ۹. غلطان آهن. ۱۰ ڏوهہ. ۱۱. پين مالهن کي. ۱۲. ڪڪرم ڪجن ٿا. ۱۳. لڪائيندو. ۱۴. سڪرم، چڱا ڪم. ۱۵ ٻڌڪائي. ۱٦. چوڌس، چوُڌس، چوُڏس. ۱۷. آلس، سستي.

(٣١) اِڪ آوهه جاوهه گهر واسُ نه پاوهه - ڪرت ڪي باڌي پاپ ڪماوهه
اَنڌلي سوجهي ٻُوجهه نه ڪائي - لوڀ بُرا اَهنڪارا هي.
— ٩ (٤)

(٣٢) اَنڪ ڪرم ڪمئي ڀهيري - جو ڪيجيءِ سو ٻنڌن پَڙي
ڪُرتا ٻيج ٻيجيءِ نهي جمئيءِ - سڀ لاها مُول گوائيندا.
— راڳ مارو، محلا پنجوان، سولهو (٥) ٥

(٣٣) اَب ڪلوُ آئيو ري - اِڪ نام ٻوُوهه ٻووهه
اَن رُت ناهي ناهي - مت ڀرم ڀُولهه ڀُولهه.
— راڳ بسنت، محلا پنجوان، شبد (١٨)

(٣٤) ڪرهه برائي تڪائي دنُ رئن - نهڦل ڪرم ڪماهي
ڪِٿ ناهي تُهه گاهڻ لاڳي - ڌاءِ ڌاءِ دک پائي.
— راڳ سارنگ، محلا پنجوان، شبد (١٦)

(٣٥) اَنتر لالچ ڀرم هيءِ - ڀرمئيءِ گاواري
نانڪ نام نه چيتئي - جوُئيءِ بازي هاري.
— راڳ سارنگ، محلا چوٿان، وار (١٤)

(٣٦) ڪمڙي - ڪهان لڳ ڌووءِ
اوڻڪي نيند - ڪهان لڳ سووءِ؟
— راڳ ملار، ڀڳت رويداس، شبد (٣)

(٣٧) ڪبير پاپي ڀڳتُ نه پاولي - هر پوُجا نه سهاءِ
ماکي چندن پرهريءِ - جهه بڳند تهه جاءِ.
— سلوڪ، ڪبير صاحب (٦٨)

(٣٨) ڪبير جڳُ گرهه ڪرهه نه ڌرم ڪر - ناهي نه ڪر بيراڳُ
بيراڳي ٻنڌن ڪريءِ - تاڪو ٻڏو اَڀاڳُ.
— (٢٤٣)

(٣٩) فريدا جني ڪمي ناهه گڻ - تي ڪمڙي وسار
مت شرمندا ٿيوهي - سائينءَ دي دربار.
— سلوڪ، شيخ فريد (٥٩)

(٤٠) پاپي ڪرم ڪماودي - ڪردي هاءِ هاءِ
نانڪ جيُون مٿن ماڌاڻيا - تيُون مٿي ڌرمراءِ.
— سلوڪ محلا پنجوان، (٥)

---

١. سروُپ. ٢. ٻيرون پر. ٣. اُٺ مندائتو. ٤. ڪاجڪ. ٥. پوکيو. ٦. مند. ٧. رات. ٨. اَناج. ٩. پئڪي پئڪي. ١٠. مورک جيو. ١١. پاپ، ڪڪرم. ١٢. اگيانتا جي ننڊ. ١٣. ڪيستائين. ١٤. وڻندي آهي. ١٥. مکڻ. ١٦. چڏي ڏيندي آهي. ١٧. بدبوءِ. ١٨. گرهست. ١٩. موهه ممتا پر ڦاسي ٿو. ٢٠. ولوڙڻ.

(٢٢) تون ولَ ونجُ لوّڪ ڪرھہ - سڀ جائي جائسي وام
لکيا ڏوم ڀيما - لسانَ ڀيڙي گهائسي وام
ڪرت ڪمائي دکَ سهہ پرائي - انڪ جنون پرمائيا
مها مرهٹي سنگ وانسا - رتن جنم گوائيا.
— واڳ، ٻهاڳڙا، محلا پنجوان، چنت (٢) ٧

(٢٣) ڪرم ڏوم سڀ ٻڌنا - ٻاپ ٻُن سنٻدُ
ممتا موه سُ ٻڌنا - پُتر ڪلتر سُ ڏنڌ.
— واڳ، ٻهاڳڙا، محلا چولان، وار (٧)، سلوڪ محلا ليچا

(٢۴) آسا منشا ٻڌني پائي - ڪرم ڏوم ٻڌ ڪاري
پاپ پُن جگ جائيا پائي - ٻسيو نام وساري
اِهہ مائيا جگ موهٹي پائي - ڪرم سڀي وڪاري.
— واڳ سورٺ، محلا پهلي، اشٽپدي (١)٢

(٢٥) ٻري ڪام ڪڌ اوت ڪلوڪا - نام ڪي ويلا ٻيو ٻيو سوليا
اوسر اپنا ٻوجهيو نه اِيانا - مائيا مرهہ رنگ لپٽانا.
— واڳ، سوهي، محلا پنجوان، شبد (٨)

(٢٦) ميري ميري - ڪر ڪر موڙهُ
پاپ ڪرت - نهہ ٻيڙي ڏليا.
— واڳ ٻلاول، محلا پنجوان، شبد (١١٠)

(٢٧) جمر ٻهاتو آهڪار آرواد - لرپت نہ آوي ٻکيا ساڌ
پرمت پرمت مها دک پائيا - اري نہ جائي ڏلر مائيا.
— واڳ رامڪلي، محلا پنجوان، شبد (۴٨)

(٢٨) ساڌ سنگت ٻسن پرم مُکي - ڪراي ڪرم انيڪ
ڪومل ٻڌن ٻانڌيا - نانڪ ڪرمہ ليک.
— واڳ رامڪلي، محلا پنجوان، رُتي چنت (١) ٣

(٢٩) جنهہ ساز نواڙيا - تسهہ سڱ وچ نساهہ
اَن وَرتي آن پرليجي - قل نہ ٿوائي تاهہ.
— واڳ مارو، محلا پنجوان، شبد (١٣)

(٣٠) ممڪ ڪدي نہ درگهہ سيڃهي - ٻن شبدي ڪڱ اُنتر ريڃهي
ٻاڌي آوهہ ٻاڌي جاوهہ - سوجهي ٻوجهہ نہ ڪائي هي.
— واڳ مارو، محلا پهلا، سولهو (٧) ۴

١. دغاٻازي، دوکيٻازي. ٢. ڇھائي. ٣. پرمانما. ۴. مائيا. ٥. لاڳاپو. ٦. استري. ٧. اجايا وهنواو، ڏنڊ. ٨. جمع مرڳ جي ڦيري ۾ اهن ٿا. ٩. ناس ٿين ٿا. ١٠. ڪڙو يا چست ٿي ٿو. ١١. سکرم جو سمو. ١٢. مُسجي، لکجي وڃڻ. ١٣. گڏري ويو. ١۴. ۽ آجائي بحث مباحثي ۾. ١٥. وشمن جا سواد. ١٦. ڪثين. ١٧. موهہ ۾. ١٨. پيدا ڪري پاليو آهي. ١٩. پريت. ٢٠. آڄ منداڻتو. ٢١. ٻج پرڪڻ. ٢٢. قبول پوندا.

ڪوڙو واپار، چترائي، ڪوڙ ۽ پاپ.

مٿين ڇنڊي وڪارن جو وستار، هڪ ٻي هنڌ ڪرڻ ضروري آهي ڇاڪاڻ ته ڇنڊي
جي ٻاڻ ۾ ڇوڙاري آهي. ٻاڻ ۾ ٻڪ مت ٻار آهن. ٻلا سچي سودي لاءِ سياڻپ جي ڪهڙي
ضرورت آهي؟ ٢ ۽ ٢ برابر ٤ جو سڌو سوانتو حساب آهي، سڀ لاءِ ساڳيو، ڪٿي ڪنهن
سان به سودو ٿئي. پر جتي ٢ ۽ ٢ برابر ٣ يا ٥ جي ڪري ڏيکارڻا آهن، اتي ڪوي ڪيل، سياڻپ،
چترائي، ٺڳي، دولاب، دوکيبازي. انهيءَ ڇوڙ راند ۾ جتي ٻئي جي اکين ۾ ڌوڙ وجهڻي
آهي، اتي ڇونڪو ڪوي ڪوڙ ۽ کوٽ جسو ۽ پارو ڪوي پاپ ۽ اڌرم جو. اها ڇوڙ جي
راند ڪٿي جا دريوڌن جي ڇونڪي ٿي، سڪونيءَ جسي ٻاري سان ڪٿي وٺي ڪٿي،
جنهن ۾ يڌشٽر پنهن جي سڀ پونجي هارائي ويٺو. اي، پدا، ٿون به ته نه پنهن جي جيون
۾ ساڳي جوئا ڪندي، پنهن جي سموريءَ سمپتيءَ جو داءُ لڳائي رهيو آهين؟

ڪوڙو واپار ڇا آهي؟ جتي جوڳي ملهه کان گهٽ مال ڏجسي يا جوڳي ملهه کان مٿي
مال وٺجي ۽ ساڳئي وقت اڳلي کي ڦرجڻ جي ڪر نه رهي. جڏهن حق، حلال، سچائيءَ ۽
ايمانداريءَ جي ڏي وٺ ختم ٿي وڃي ٿي ۽ ناحق، حرام، ڪوڙ ۽ بي ايمانيءَ جو سِڪو
سچو ۽ چالو ليکيو لـو وڃي، اتي گهرو اتحاد ڪٿان قائـم رهندو، سماجڪ سلوڪ ڪيئن
وڌندو، مذهبي ميلاپ ڪيئن ٿيندو ۽ قومن ۾ قرار ڪيئن ايندو؟ جتان سچ سمجهيو وڃي
ٿو اتي پيار ڪيئن پير پائيندو؟ جتان انساني اخلاق ۽ اصول عدم پيدا ٿـي ويا، اتـي
انسانيت جي اڪه جو اظهار ڪٿان ٿيندو؟ جتي انسان پنهن جي اصليت کان پاڻ ڪوڙي
واپار ۾ پنهن جو تن من ڌن لڳائي ويٺو آهي، تنهن جي جيون پسن جـي جيون کان ڪيئن
ناقريل يا بهتر هوندي؟ اهڙين حيثيت ناڪ حالتن هيٺ گهرو يا ٻاهرين جيون ۾ سک ۽ شانتيءَ
جي گنجائش ڪيئن رهندي؟ پر اسان جي ٽاوريءَ جي ڪاڻ ۽ ڪوٺا وٺ ماڪ کان ڪجها
ڪونهن. اسان جي ڪوڙي واپار جو پاندو پچڙو ٿي آهي. جهڙي ڪرڻي تهڙي ڀرڻي. نه همت
سک ماڻيو ۽ نه وري هٿ سک ملندو.

جيڪڏهين من ميرو هوندو، مت ملين هوندي، ۽ نيت بد هوندي ته ڪرم لاشڪ
ڪسا ۽ ڪچا هوندا. نتيجو اهو آهي ته هڪ انسان جو ٻئي انسان سان يا هڪ طبقي جو
ٻئي طبقي سان ورتاءُ سچ ۽ خيرخواهيءَ وارو نه آهي پر ڪوڙ ۽ ڪپٽ جو. مثلاً مالڪ
ملازم جو پيٽ ماريندو يا کيس حق پورو نه ڏيندو ته ملازم ڪم ۾ چٽ ڇو لڳائيندو؟ اهو
ديش جو دريائو آهي جو خود مطلبي، بدنيتي، ڪوڙو واپار ۽ ڪوڙو وهنوار ايڏو ته وڌي ويا
آهن، جو هرڪو پيو ٺڳي يا ٺڳجي. گهرو جيون ۾ پريم، ايڪتا، همدردي ۽ هڏ ڏوکائي
نه رهيون آهن ۽ گهر کان ٻاهر به ساڳيو ٿي پسارو آهي، جو نه اسين پاڻ ٿي گهر وارن حالتن

۽ خامين کي ٻاهر ڪڍڻ جيترو ٻه ٻه ڄڻيون ٿا. اندريون ٻاونائون ٻاهريون چرليون ٻه ضرور ٻرگهت ليندڙيون، چاهي گهر سان چاهي ٻَـر سان.

سرڪار ۾ انصاف نه، نه پرجا ۾ وفاداري ڪانهي. مالڪن ۾ ٻهن شيلتا نه، نه اولاد ۾ مريادا ڪانهي. ماستر ۾ مٺيا نه، نه شاگرد ۾ عزت ڪانهي. دوستيءَ ۾ وفائي نه، نه ٻاڙي سرن ۾ هر شريڪي ڪانهي. پرشن ۾ ٻير نه، نه استرين ۾ ستيا ڪانهي. آفيسن ۾ ايمانداري نه، نه ڪارخانن ۾ محنت ڪانهي. ڏنڌي ۾ سچائي نه، نه واپار ۾ صفائي ڪانهي. پيدائش ۾ پرورتتا نه، نه وراهست ۾ پاڪيبندي ڪانهي. سنستائن ۾ سچائي نه، نه آستانن ۾ اخلاق ڪانهي. گوروءَ ۾ لڇڻ نه، نه چيلي ۾ وشواس ڪانهي. مندرن ۾ پوترتا نه، نه ليڊرن لـــي ڄڳتي ڪانهي. چوطرف پُرونگ جا ڪيل پيا ڪيليا وڃن، پاڻ سان ۽ پرماتما سان. پر افسوس وڏو اهو آهي ته پنهن جي پُرونگ جي چنتا نه آهي ۽ هلون ٿا ٻين جـــي پُرونگ جـــي شڪايت ڪرڻ. ميهن پنهنجي ڪارلهن ڪاڻ ڏسي!

هن چٽي وڪارن لـــي سري گروُ گرنٿ صاحب جا چوَلد وچـــن مٿي ڏنل آهن. ڪوني واپار بسمت گورو صاحب فرمائين ٿا نه ڏن جي آسا ۽ لالچ انسان کي کهڙا نـــه ڪڏا ڪم لي ڪرائي. هو پنهن جو ورپڪ وڪٽي، پرماتما کي وساري، لوڀ لالچ ۽ موهه جي ڦندي ۾ ڦاسي، ڪوڙ جو سندرو ٻڌي، ڪٿين پاپ ۽ اپراڌ ڪري لو. آلعه ولي نه هو پاڻ سان ڏن ڪٿي سکهي لـــو ۽ نه ڪتب جو سانڍ مليس لـــو، جنهن لاءِ ڏن ڪٺو ڪيو هيائين. پاڻ سان فقط پنهن جي ڪرمن جي گٺڙي ٻڌي هلي لو جا ڪيس هڪ جمر مان ٻئي جمر ۾ پٽڪالي لي. اُتي سچ ۽ ڪوڙ جي پرک ٿئي لي، پاپ ۽ پڃ جي ڇاڻ ٿئي لي. چترائي ۽ سيالپ ڪارگر نه آهن، سفارش ۽ خوشامند ڪاڻ لي هلي ۽ ڪرمن جو قانون اٽل ۽ اڻتڙ آهي.

صاحب فرمائين ٿا:

(١) پاپ ٻُن کي سار نه جاڻي - دوُجيءَ لاڳيءَ ڀـــرم ڀلاٽي — راڳ مانجهه، محلا
اڳيانـي نـــڏا مَگُ نه جاڻـــيءَ - فـــر فـــر آوڻ جاوَڻيا. — ليجا، اشٽهدي (٥)١

(٢) ڪوڙ لبُ جـــا ٿاءِ لـــه پاسي - اڳـــيءَ لهـــيءَ نـــه ٿائـــو — راڳ وڏهنس، محلا پهلا
انتر آءِ نه ٻسهه کهيٿـــيءَ - جٿـــه سُڃيءَ گهر ڪالـــو. — وڏ الاهڻيٽا (١) ٥

ٿهن ڪري، اي ٻندا، تون پنهن جيءَ ڪرت ۽ ڪارنامن لي ڪڇ ڪرڙي نظر وڪه ۽ غور سان جاچ ته ڪوڙ جي بنياد لي نه نه ٻينل آهن؟ ڪوڙ ڪهت جي اڏاوت، واريءَ جي بنياد لي ٻينل آهي، جنهن جي ڍهڻ ۾ ويرم لي ڪاڻ لڳندي. هڪڙي ڪوڙ ڪـــي ڇپائڻ لاءِ پيا ڪٿين ڪوڙ ڳالهائڻا پون ٿا ۽ جو ڪوڙ جو ٻولو ڪهت جـــي ٽنگن لـــي ٻينل

آهي، سو ڪيترو وڌيڪ ڪڙو رهي سگهندو. انهيءَ بابت گورو نانڪ صاحب فرمايو آهي:

(١) جدان واس نه سچ هوءِ - ڪيئن تدان سک هوءِ	سري راڳ، محلا پهلا،
ڪوڙي وڻج وڻجيئي - من تن کوٽا هوءِ.	شبد (٢٣)
(٢) من جوڙي تن جوڙ هوءِ - جيهڙا جوڙي هوءِ	سري راڳ: محلا پهلا،
مک جوڙي جوڙ بولنا - ڪيئن ڪر سوچا هوءِ.	اشٽپدي (١) ٥

اي بندا، تنهن جا ڪوڙا ڪرم ڇل ول سان نه ڍڪجي سگهندا ۽ نه لڪي سگهندا آهي ڪرم سڀ بدن ۽ جنجال آهن جن ۾ جڪڙجي، تو پنهن جو امولڪ هيري مثل ويڪ، هڪ ڪوڙيءَ ڪوڏيءَ بدلي وڪڻي ڇڏيو آهي ۽ ولن جنم ڪرهي ناس ڪيو آهي. پنهن جي وويڪ جي واڙي اجڙ، ويران ۽ ڪلر ڪري ڇڏي آئي. اَشد ۽ اَشپ آسائن پئيان، تنهنجا سڀ ويچار ۽ ڪرپائون برائيءَ ۽ بداڻيءَ جي واٽ وٺن ٿيون. برائيءَ ۽ بداڻيءَ جي پوڳنا لوڪي ئي پوڳڻي پوندي ۽ جيڪي ڪوڙ ڪپٽ ڪري تون پين لاءِ ڪڏون ڪوئين تو انهن ۾ لوڪي ئي ڪيئن ڏيهن ڪرڻو پوندو، پنهن جي ڪئي تي پشيمان ٿيڻو پوندو، پڇتاءُ ڪرڻو پوندو، ۽ سزا جو سامهون ڪرڻو پوندو. برائي ۽ بداڻي مٺي لڳي ٿي پر ان جي پوڳنا ڪوڙي زهر آهي. ڀلا اَڪ پوکي انب ڪيئن کائبو؟

ڪوڙو واپار ڪرڻ پاڻ سان دوکو ڪرڻو آهي. تو سمجهيو ٿي ته: اَڌرم سان ڌن ڪٺو ڪري هي لوڪ به سُهيلو ڪندس ۽ انهيءَ ڌن سان ڌرم خريد ڪري ۽ دان پن جو پاکنڊ رچي، پرلوڪ به سهيلو ڪندس. پر آزمودو لوڪي ڏيکاريندو ته آخرين ريت، اهو ڪوڙو ڌن ڪوڙي واس نه هن لوڪ ۾ ڏڪ ۽ اَشانتيءَ کان آجو ڪري ٿي ۽ نه وري پرلوڪ ۾ پار پهچائي ٿي. ڌڻيءَ جي دربار ۾ ڌرم جو ڪانٽو يا نياءَ جي ناراضي، سچ ۽ ڪوڙ جي، نيڪيءَ ۽ بديءَ جي ۽ پاپ ۽ پن جي، پوري پرک ڪري ٿي. تور يا ماپ ۾ گهٽ وڌائيءَ جي ڪابه گنجائش ڪانه ٿي رهي. جتي رڳو سچ جو سڪو چالو آهي اُتي ڪوڙي ۽ جڙتو سڪي جو ڪيئن قدر ٿيندو؟ دنيوي وهنوار سڀ جوٽا وهنوار آهن ۽ دنيوي پدارٿ آهن ڪوڙي واس. رام نام ئي سچي پونجي آهي، جا لوڪ پرلوڪ سُهيلو ڪندي.

انهيءَ ڪري صاحب ڦر ڦر ڏئي ورجائين ٿا ته اي بندا، اهو ڪو واپار جو وکر گڏ ڪر، اهو سودي جو سمر ساڻ کڻ ۽ اها رستي لاءِ راس ميسر ڪر، جو هيءَ جيون به عزت آبروءَ سان گذري ۽ پرلوڪ ۾ به لڄ پت رهجي اچي. ڪوڙا سڪا، کوٽا وٿ، پاپ اپراڌ ۽ هڏا ڪرم ڳجهيءَ جا ڳت آهن جي غوطا کارائي غرق ڪندا ۽ ٿورڙي ناس ڪندا. سنسار سڀ سپنو آهي ۽ مايا مڙيوئي مِٿيا آهي. انهيءَ پوتنان پوڙ سان ٿي ڪوڙ ڪجي لوڀ ڪوڙ ميڙجي ۽ مَتالجي لوڀ، سچي سمر لاءِ من جي جاڳرتا ۽ دليءِ درشٽيءَ جي درڪار

آهي. ٻاهر ڀٽڪڻو نه آهي پر اندر اورڻو آهي. جهنگيءَ ۾ جهاڳڻ ٻاڪي، خدائي جي کوج ڪرڻ کپي.

فريدا جي تون عقل لطيف ـ ڪالي لک نه ليکُ   سلوڪ، شيخ فريد (٦)
آپڻي گريبان مهه ـ سر نيوان ڪر ديکُ.

صاحب سمجهائين ٿا ته اي بندا، الڪ اُنتيءَ لاءِ ڪهي اُبهر واري اُبرجهائي، معصوميت، صدق ۽ سچائي. ٻالڪ جا چاٺي ڪوڙ ڪپٽ مان، اُنڪل شڪل مان يا پيد پاڙ مان؟ پر وڏن جي سنگ ۽ سکيا يا چوٽر ۾ ۽ سنساري وهنوارن ۾، ٻالڪڻ جا گڻ ميٽجي وڃن ٿا ۽ اوگڻ اچي واسو ڪن ٿا. تڏهين نه انسان کي سمجهو، سياڻو، عقلمند ۽ چتر سمجهيو وڃي ٿو جو نه اُهن خوبين ۽ خصلتن ڌارڻ، هو ٻين جي اکين ۾ سرمو وجهي سگهي ٿو ۽ ٻين جا ڪارج سڌ ڪري سگهي ٿو. پر آخر نه اهي ڪارج ڪم ايندا ۽ نه وري اهي ٻين جا ڪم ايندا، جن لاءِ اهي ڪارج ڪجن ٿا. اُلي اهڙي ڪارج شاهد ٿيڻي برخلاف شاهدي ڏيندا ۽ جوڳي سزا ڏياريندا. ڪل مان به ڪڏهين ڪيچ نيا آهن؟ جتي آسا منسا جي مراد آهي ۽ جتي لوڀ لالچ جي لاڳيت آهي، اُلي سڀ دنيوي ڏنڊا، مت مانت، مٽر ۽ سنبندي، بندن آهن. ڪٿين بندن جا ڀڙا ڪمڙ وانڀ وڃي چڪا آهن ۽ ڪٿين وڃن پيا. انهيءَ قهري ڪن مان، وڪرم جي وٺج سان، ڪوبه سلامت نه موٽيو آهي ۽ نه موٽندو. گرو نانڪ ديو جن فرمائين ٿا:

آسا منسا بندني پائي ـ ڪرم ذرم بندڪاري   واڄ سورٺ، اشٽپدي
پاپ پن جُگ جائيا پائي ـ ٻنسيءِ نسار وساري   (١) ٢

اي بندا، وقت وڃي پيو. ڪجهه سچائي ڪر. جي انهيءَ ڪسوٽيءَ مان لنگهڻو اٿئي ۽ ڪُن ڪان بچڻو اٿئي ته ڀتان جا ميوا ڪوڙا ڀن پر ٿي ذولي ڇڏ. ڪولي راس ٿني ڪري، سچ جو سمر ساڻ کڻ نه سڪائي ٿئي. سچي سياڻپ ۽ لندي چترائيءَ جو پرم متاء نه ٻرهم جو پيد ڪلي. موٽي آءُ منڙا اُصلي اُصولن ڏي ته محبوب جو ماڳ ملي. هڪ جي ڪار ڪماءِ ته هڪ ڏي وڃين ۽ سڀ ۾ هڪ ڏسين. اهو هڪ اٿئي "اڪو اونڪار":

فريدا جني ڪمي ناهِ گڻ ـ سي ڪمڙي وسار   سلوڪ، شيخ فريد
متِ شرمندا ٿيوهي ـ سائينءَ دي دربار.   (٥٩)

ڪيڪر بيو شڪايت ڪري ته ڪلجگ ڀاري آيو آهي ۽ زمانو صفا بدلجي ويو آهي جنهن ۾ ڀيڻ لٽجي ويا آهن ۽ ڪلجڻ پرٻل ٿي پيا آهن. ڪا ٻڙليءِ اچي نه واهه، نه ته نه آلهندي جو خير ڪونه آهي. جا جيستائين ٻڙليءِ اچي ۽ ڪٽي ته تيستائين ڪيڪر ٻاهرون

ٻڌي وهندو ۽ اوُنڌي کي سِڌي ڪرڻ ڪاڻ ڪوئي بہ ڪوشش ڪونہ ڪندو؟ اِها آهي
اڪرم جي اوت ۽ نراسائيءَ جي نِهوڙ. اي ٻڌا، توُن ٻين جي ٻڌلڄڻ لاءِ ڇو ٿو ٿرسين ۽
پاڻ سڌارڻ لاءِ ڇو نہ ٿو جتن ڪرين؟ جي ٻين ۾ چڱائي نہ ٿو ڏسي سگهين تہ بہ ڇو نہ ٿو
توُن خود ٻين لاءِ مثال پيش ڪرين؟ ٿي سگهي ٿو تہ هڪ چڱي مثال جو اثر آهستي آهستي
ٻين تي بہ ٿئي ۽ ڪيچ مدعي کان ٻوءِ دوُر دوُر بہ ٻڪڙجي وڃي. صفائيءَ پيدا ڪرڻ کان
سواءِ گندگي ڪيئن ڪڍي سگهبي؟ مثال وَعظ کان وڌو آهي.

(٦) اِندرين جا رس ۽ سواد.

(١) لڳنهه[1] ليند[2] پر درشٽ[3] ڪار - سُرتِ[4] سوئي سُڻ لند وچار[5]
رسنا[6] سوئي لوڀ ميٺي ساد[7] - مـن سوئيا مائيا بسماد[8].
تس گرهه[9] مهه ڪوئي جاڳت رهيو - ٿا ڀي وسنت[10] اوهه آهي لهيو.
سڪل سهيلي[11] آپڻي رس مائي - گرهه[9] آپني ڪي خبر نه جاتي
مُسن هار پنچ ٽنواري[12] - سوتي[13] نگر پري ٺڳهاري.

(١٠،١)

[راڳ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (٢٠)]

(٢) مٺيا[14] سرون[13] پولندا[5] سُنهه - مٺيا هست[15] پر دورب[16] ڪنهه هرهه[27]
مٺيا نيتر[1] پيکت پر[2] روپ[18] رُوپاد[19] - مٺيا رسنا[6] پوجن آن سواد
مٺيا چرن پر[12] ڪار ڪنهه داوهه[20] - مٺيا من پـر لوڀ ليائوهه
مٺيا تن نهي پر اُپڪارا - مٺيا بـاس[21] لـيـت ٻڪـارا[22]
بن بُوجهي مٺيا سڀ ڀئي - سڦل ديهه، نانڪ هر هر نام لئي.

[راڳ گوڙي، محلا پنجوان، سڪمني صاحب، اشٽپدي (٥)٥]

(٣) مانس[22] ڀـريا[23] آئـيـا - مـانس ڀـر ڀـتـا آءِ
جت پيتي مت دور[24] هوءِ - برل[25] پوي وچ آءِ
آپـڻـا پـرائيا نـه پڇاڻي - خصمهه[26] ڌڪي کـاءِ
جـت پـيـتي خصم[26] وسـري - درگهه مـلي سزاءِ
جُوٺا مدُ[27] مُول نه پيجي - جي ڪا پـار وساءِ[28].

١. اکيون. ٢. پراڻيءَ استريءَ پر. ٣. بري نظر. ۴. ڪن. ٥. پراڻي نندا. ٦. زبان. ٧. سواد.
٨. غلطان. ٩. سرير، هردو، آهنتڪرڻ. ١٠. آتم گيان. ١١. اندريون. ١٢. وڪار.
١٣. سڃو، خالي. ١۴. بي بقا، ناسونت. ١٥. هٿ. ١٦. ڌن. ١٧. قباٿين ٿا. ١٨. ڏسن ٿا.
١٩. حسن. ٢٠. ڊوڙن ٿا. ٢١. نڪ، باس. ٢٢. ماڻهون. ٢٣. شراب جا پيالا گلاس.
٢۴. مارجي وڃي لسي. ٢٥. زهر، وڪاري ويچار. ٢٦. پرماتما. ٢٧. شراب.
٢٨. پنهنجي وسون.

نانڪ ندري سچ مد پائيجي - سڪرو ملي جس آء
سدا صاحب کي رنگ رهي - مڪلي پاوي لماء.

[راڳ بهاڳڙا، محلا چوٿان، وار (١٦)، سلوڪ محلا ٽيجا]

(۴) وس سڻيا وس رنيا - ڪامڻ وس هومل کي واس
وس گهوڙي وس سيجا مندر - وس ميٺا وس ماس
امتي وس سرير کي - ڪجهه گهٽ نام نواس.

سري راڳ، محلا پهلا، شبد (۴)

(۵) منسا کر ڪي ڪانيا - کوڙا آهيا ساد
پيالي ميت سُرد ڪيجي - بسڪيا وڇيا بناد
جاندي بسلر نه هوري - وڻ لاوي بساد.

سري راڳ، محلا پنجوان، شبد (٢١)

(٦) مس جوتي تن جوت هي - جهوا جوتي هوء
مک جوتي جوت بولا - ڪٿ کر سوڇا هوء
بن آپ شبد نه مانجي - ساچي لي سچ هوء.

سري راڳ، محلا پهلا، اشٽپدي (١) ۵

(٧) رام نام گهٽ انتر ناهي - هور جاڻي وس ڪس مني
گيان ڌيان ڪڇ سنجر ناهي - جم مرهکي جوڻي.

سري راڳ، محلا پهلا، پهري، شبد (٢) ٢

(٨) ڪهمبر ڪبير چوڏ بڪيا وس - اِمه سنکت نهچڙ مرڻا
ومٺيا جمه پراڻي انمه جيوڻ باڻي - اِن بِد پوساگر ترڻا.

سري راڳ، ڪبير صاحب، شبد (١)

(٩) سعسارِي آپ ڪاڻمن - جني ڪوڙ بول بول پڪ ڪاڻيا
چلڻ ساو نه جاڻي - ڪام ڪروڌ وش وڌائيا.

راڳ مانجهه، محلا پهلا، وار (١٦)

(١٠) آکڻ آک نه رڄيا - سڻڻ نه رجي ڪن
آکي ديک نه رجيا - گڻ ڪاهڪ اڪ ون.

(١٩)
[سلوڪ محلا دوجا]

---

١. ابهرو جي ڪريا. ٢. پرمانيا. ٣. نڪاٺو. ۴. سون. ۵. چاندي. ٦. وپچار. ٧. چندن، عطر. ٨. جگري. ٩. وشر، وشمون. ١٠. اَجاپو. ١١. ديرِ وقت. ١٢. اَجايا کيل. ١٣. زبان. ١۴. بولڻ. ١۵. هردي پر ويچارڻ. ١٦. اوجل ليڻ. ١٧. هردو. ١٨. اِندرين لي قبضو. ١٩. پڪ لي پڪ. ٢٠. سساري جيو. ٢١. مساڻمن ٿا. ٢٢. ڏالهالڻ. ٢٣. پڙاپجڻ. ٢۴. اِندريون ٢۵. پڇڪو.

(١١) اَنڪ[1] رسا ڪالي جنسي ڀورو ـ ورهه ڪي جهوڙي[2] پاڌر چور
مرڪ[3] ڏيهه ساڌ سنگ ڀوڙنا[4] ـ آوس جاس جوڙني ڏک ڪينا[5].
راڳ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (٥٥)

(١٢) بڪي[6] نگوڙي ـ جن جن ڪالي
نانڪي نرشنا ـ ڪبهو نه جالي.
(٩٧)

(١٣) نارائن[7] ليتا نانوڙنگرا[8] ـ پتر ڪتي رکي
ڪرندا پاپ اَمتيا[9] ـ نه وشو چڪي.
راڳ گوڙي، محلا چوٿان، وار (٣٨)، ڀوڙي محلا پنجوان

(١٤) نتهه سوکه[9] پٽنهه[10] سوکه ـ سوکه سرزني هوني
اوُنه پٽنه سوکه لاگي ـ سوکه پڙي رسوني.
راڳ گوڙي، ڪبير صاحب، شبد (٤١)

(١٥) ستاد لپيه اندري رس پرپٽرو ـ مد رس ليمه پڪارپو ري
ڪرم ياک سنتن سنگاني[11] ـ ڪاشت[12] لوهه اڌارپو ري.
(٥٦)

(١٦) روپ سندري اَنڪ استرپتان ـ هو رس پن سپ ستاد ڦڪرپتا
ماليا چليتا[13] پڪار بڪليتا[14] ـ سرڻ نانڪ پرڀ[7] پرک ڏپليتا[15].
راڳ آسا، محلا پنجوان، شبد (٥٥)

(١٧) دومنه[16] مد جو پتولي ـ پک ليپهه ڪملي[17]
وام[7] وسالڻ جو رلي ـ نانڪ سچ اَملي[18].
(١١٤)

(١٨) جيڪو ناءُ ڌرائي وڏا ـ ساد ڪري من ياڻي[19]
خصمي[7] نبدري[20] ڪيڙا آوي ـ جيتي چڪي[2] داڻي
مر مر جيوي تان ڪڇ پائي ـ نانڪ نام وکاڻي.
راڳ آسا، محلا پهلا، شبد (٣٩)

(١٩) لک[21] نه اندري لک نه تاري ـ پلکي[22] اُڪ پوي نه داڙي[23]
لک نه پٽري لک نه هٿي ـ لک نه جهوا لک نه اَکي.
راڳ آسا، محلا پهلا، وار (١٥)

(٢٠) من ڪا سوکه لوڀ هي ـ جهوا سوکه ڪوڙ
اَکي سوکه ويکنا ـ پرلسراپ[25] ـ اسر ڌن روپ.
(١٨)

---

١. ڪتين. ٢. لوڙي. ٣. مڙدو. ٤. ٻنا. ٥. ناس. ٦. وشين جي پوڻي. ٧. پرماتما.
٨. ڏکو. ٩. ٻيهد. ٩. چوپ، اَپولرتاني. ١٠. زبان. ١١. سنگ پر. ١٢. ڪاٺ. ١٣. پرمالڪي.
١٤. بکڙجي لو. ١٥. ڏيالو. ١٦. ڪمت. ١٧. وڪار. ١٨. لشڪي. ١٩. پسندي. ٢٠. نظر م
٢١. موجون مائي. ٢٢. جٺيو، ٻهضو. ٢٣. آلر وٽي. ٢٤. ڏاڙهي. ٢٥. پرائي اَستري.

(۱۹۱

(۲۱) جِت مک نام نہ اُچرهہ - ٿن ٺاوِي وسَ ڪاهہ
نانڪ ايوِي جاڻيئي - تِس مک ڪُڪا ٿاهہ.

(۲۲) ڪانديا ڪانديا مهن گهڻا - ٻنسدِيا[1] سپ اَنگ
نانڪ ڏرگ[2] تنان دا جيوڻا[3] - جن سچ نہ لڳو رنگ.

راڳ گوجري، محلا پهريان، وار (۱۸)

(۲۳) جِن جهوا هر رس نہ چکيو - سا جهوا جل جاء
اَن رسِ[4] سادي لڳ رهي - دکہ ٿاٿيا دوُجي ڀاوِ[5].

راڳ وڏهنس، محلا ٽيجا، شبد (۳)

(۲۴) منا ڪرکي ڪاڻيا پياري - تِسَن تن ڪيتا روگ
ڪوڙا هوء ٻتيشٽيا[6] پياري - تِس تي اُپجيا سوگ[7].

راڳ سورٺ، محلا پهريان، اشٽپدي (۳) ۲

(۲۵) منمکب[8] سد هي ڪوُڙو بولي - بِکہ بيجي[9] بِکہ کاٿي
جم ڪال باڌا ترشنا ڌاڌا[10] - بِنَ گوُر ڪوڙ چڙاٿي.

راڳ سوهي، محلا ٽيجا، اشٽپدي (۴) ۱

(۲۶) منا ڪرکي ڪاڻيا - ٻهہ سادهہ ڦڏيا روگ
شڌ پِتار[11] هر چوڏيا - ڦر لڳا جاء وجوگ[12].

راڳ سوهي، محلا ٽيجا، وار (۱)

(۲۷) ڦِت[2] اوهيا جيوِيا[3] - جت ڪاء ڦڏاٿيا پيت
نانڪ سچي نام وڻ - سيو دشمن هيت[13].

(۱۶)
[سلوڪ محلا پهلا]

(۲۸) نوُ ٻاٻي دسَ منصف ڏاڙهہ - رعيت[14] بسن[16] نہ ديهي[17]
ڏوري پوري ماٿهہ ناهي - ٻهہ[18] بشالا ليهي.

راڳ سوهي، ڪبير صاحب، شبد (۵)

(۲۹) بکي بکي کي ٿاسنا[19] - لجيئي[20] نهہ جاٿي
اَنڪ جتن ڪر راکيئي - ڦر ڦر لپٽاٿي.

راڳ بلاول، ڪبير صاحب، شبد (۳)

(۳۰) اَنڌي ايهہ نہ آکيئن - جن مک لوڻ[21] ناهہ
انڌي سيئي نانڪا - خصمهہ[11] ڪتي جاء[22].

راڳ رامڪلي، محلا ٽيجا، وار (۱۶)، سلوڪ محلا دوُجا

---

۱. ڪوڙا ٿهريندي. ۲. ڏکار جوڳي. ۳. زندگي. ۴. ٻيا وڪاري سواد. ۵. دليت ڀاڙ.
۶. اُي ٿيا. ۷. دکہ. ۸. ساڪيت، موُرک. ۹. ٿوکي. ۱۰. جليل. ۱۱. ٻتي ٿرماتما.
۱۲. وڇوڙو، جداٿي. ۱۳. ٿريت، ممتا. ۱۴. دروازا. ۱۵. اندريون. ۱۶. ٻڪن لسون.
۱۷. شپ ڳڻ. ۱۸. گهڻا دک ڏين ٿا. ۱۹. لماء شوُق. ۲۰. روڪڻ. ۲۱. اکيون.
۲۲. غافل آهن.

(٣١) ساد ڪيتي دک پرتڙي[1] - پُورب[2] لکي ماء
سک تورڙي دک اَگلي[3] - دُوکي دوک وهاء.

راڳ مارو، محلا پهلا، شبد (١)

(٣٢) اِندري ڌاتُ[4] سبل[5] کهيئت هيءِ - اِندري ڪس لي هرلي
آپي کيل ڪري سڀ ڪرتا[6] - اَئسا بُوجهيءِ ڪولي.

راڳ مارو، محلا ڇيجا، شبد (١)

(٣٣) دسنتر[7] پويءِ[8] پات پڙ تاڪا - ترشنا هوءِ وڌيريءِ
ڪاچي پنڌي[9] شبد نه چيني - اُڌر[10] پويءِ جنسي ڍوريءِ[11]
اَمرت چوڏ مها بِک پيوئي - مائيا ڪا ديوانا
ڪرت نه مٽيءِ حڪم نه بُوجهيءِ - پسُوتا[11] ماهه سمانا.

راڳ مارو، محلا پهلا، اشتپدي (٧)

(٣٤) جهوا رنگ نهي[6] هر رالي - جب بوليءِ تب ڦيڪي[12]
سنت جنان ڪي نندا وياپس -
پسُون[11] پتي ڪدي هوءِ نه نيڪي[13].

راڳ پرڀ، محلا پهلا، شبد (٤)

(٣٥) پِک اَمرت ڪرتار[6] اپائي - سنسار پرکِ[14] ڪرم ڏُه ڦل لائسي
آپي ڪرتا[6] ڪري ڪرائي - جو تس ڀاويءِ تسيءِ کوائسي[15]
نانڪ جسنو ندر ڪريئه - اَمرت نام آپي ديئه
پِکيا ڪي باسنا مَنهه ڪرپئه[16] - آپڻا ڀاڻا آپ ڪرپئه.

راڳ بسنت، محلا ڇيجا، شبد (١)

(٣٦) جهبا جُوئي بولت جُوئسا - ڪرنِ[17] نيتر سڀ جُوئي
اِندري ڪي جُوت اُترس ناهي - برهم اَگن ڪي لُوٺي[18].

راڳ بسنت، ڪبير صاحب، شبد (٧)

(٣٧) ڪاڻا پيڻا هسڻا[19] سوُٽا[20] - بسر گئيا هيءِ مرٽا
خصم[6] وسار خواري ڪيني - ڌرگ جيوڻ نهي رهڻا.

راڳ مارو، محلا پهلا، شبد (١)

(٣٨) نانڪ مائيا ڪرم برک[22] - ڦل اَمرت ڦل وِش
سڀ ڪارڻ ڪرتا[6] ڪري - جس کوائي[15] تس.

راڳ ملار، محلا پهلا، وار (٢٦)

---

١. پيدا ٿين ٿا. ٢. ڪرمن جو ليکو. ٣. گهڻا. ٤. پنبان پوڻ. ٥. بلوان. ٦. پرماتما. ٧. ڪٺين ملڪ. ٨. پتڪڻ. ٩. سمجهه، بڌي. ١٠. پيت. ١١. پسُون، جانور. ١٢. ڪوڙي گند. ١٣. سڪرم. ١٤. وڻ. ١٥. بخشي ٿو. ١٦. مٿالي چڏي ٿو. ١٧. ڪن. ١٨. اَهنڪار؛ ڪروڌ ۽ جلندڙ. ١٩. کلڻ. ٢٠. سمهڻ. ٢١. هنن لڏٽو آهي. ٢٢. زهر، وشيون، وڪار.

(٣٩) ٻِڪ ڪاٺسا ٻڪ ٻولٽا - ٻڪ ڪي ڪار ڪماء
جمدر ٻاڏي مارٿهه - ڇوُٽس ساچي ناء.

واڳ ٻرياڻي، محلا پهلا، شبد (١٣)

(٤٠) ڪبير ٻشنوُ هوُٿا ٿ ڪيا ٻڻيا - مالا ميلي چار
ٻاهر ڪنچن ٻاهرا - ٻيتر ٻري ٻنگار.

سلوڪ، ڪبير صاحب (١٤٥)

(٤١) ڪبير خوُب ڪانا کيچڙي - جامهہ امرت لوُن
هيرا روٽي ڪارني - گلا ڪٽاوي ڪوُن.

(١٨٨)

(٤٢) فريدا اي وش گندلا - ڌريٺا کنڊ لواڙِ
اِڪ راهيدي رهہ گئي - اِڪ راڌي گئي اجاڙِ.

سلوڪ، شيخ فريد (٣٧)

(٤٣) ڏُکي وهوُڻا پات ٻتنبر - ٻاهي سيتي جالي
ڌوُڙي وچ لڏنڊڙي سوُهان - نانڪ لي شهه نالي.

سلوڪ، محلا پهجوان، (٢)

١. ويشنوُ. ٢. ڇا ٿي پيو. ٣. مالاهوُن پائين. ٤. سون. ٥. ميڻ، لاک، ٿامو، مٽي. ٦. کيچڙ. ٧. ماس مڇي. ٨. سر. ٩. گندا. ١٠. چاش. ١١. مٺي ٻر. ١٢. ڇٽ، ناس ٿي ويا. ١٣. ٻوء، ڌبر سان. ١٤. ٻرماتما. ١٥. ٻيا. ١٦. ٻاهہ. ١٧. جلائي ڇڏيان. ١٨. ٻريل.

اِندرين جا رس.

سري گروءَ گرنٿ صاحب ۾ اندرين جي رس لاءِ ڪيترن وچن آهن جن مان چوند وچن هيٺ ڏنل آهن. انهن ڏنل وچنن جو تت هيٺ ڀورين سمجهائجي ٿو. اسان جا عضوا يا گيان ۽ ڪرم اندريون ڪهڙيون ڪريائون ليون ڪن؟ اکين کي ڏسڻ نه ايرڪا ۽ ڪام درشٽي پٽي رس ڏئي. ٻرائي سندر يا قيمتي وستو ڏسي اُن کي هٿ ڪرڻ جي ترشنا پيدا ٿي ٿئي. ڪن ٿڙڪن ليا نه هوند رڳو پنهن جي گلا ۽ پنهنجي ساراهه ٻڌي ٻڌجي جنهن ۾ وقت جو پتو ئي نه ٿو لڳي. ٻر جي پنهن جي ليدا يا ٻئي جي مها نڪتي نه جهٽ پٽ اُلٽي ڪڙو لڳو. زبان نه پنو ڪم ڪري ٿي. هڪ طرف سوادي ۽ سلونو ڀوڄن ۽ چٽڪيدار مال منايون ورتائي يا ورتائڻ جي سڌ ڪري. ٻئي طرف اوڳاري ڇالي؟ ڪوڙ، ڪپٽ، ٻرائي ٻچار ۽ پنهن جي وڏائي.

اهو چوڻ غلط ليندو نه وات جا رس رڳو ماس، مڇي ۽ نشيدار شين سان ٿا لاڳاپو رکن. وات جي چهر ۽ چشڪي لاءِ جيڪو به ڪاڌو پيتو ليار ڪجي ٿو ۽ ورتائجي ٿو سو سڀ زبان واريءَ اندريءَ جو رس آهي، توڙي اهڙو طعام ڪٽي وشنو هجي. هٿ ۽ پير ٻديءَ جي ڪم ۾ رڌل رهن ٿا جن ۾ طرحين طرحين وڪارن جون واسنائون واسو ڪري رهيون آهن، جنهن ۾ رڳو پنهن جو پلو ۽ واڌارو هجي ۽ جي ٿي سگهي ته ٻئي جي ٻرائي ۽ نقصان به. سر ٻر کي سڳنڌي، سينٽ، سرمون ۽ سندر سجاوت جي سوڀيا کپي. تن کي آرام، سهنج، سهوليت ۽ ڀوڳ ٻلاس ٿي راحت ٿو بخشي. مطلب ته من، اندرين معرفت رس ۽ سواد وٺڻ لاءِ هر وقت مشتاق ۽ منتظر رهي ٿو.

اندرين جي رس جو چشڪو ذائقي کي وڏائي ٿو. ترشنا نه ترپت ليڻ جي نه آهي. عادت پڪي ۽ پختي ليندي ٿي وڃي ۽ علت کي پوري ڪرڻ لاءِ چٽجي ٿو هوند اهي ساڳيا يا نوان رس ور ور ڏيٺي پيا وٺجن. عادت به آهي هڪ قسم جو آفيم، اگيانتا جو اُلوٽ ۽ وويڪ جي اکهور ننڊ. ڪروڙلي سڃيت ۽ سياڻو سڄاڳ رهي ٿو نه نه نه هرڪو هميشه يا نه ڪڏهين ڪڏهين، پيو اهڙيءَ غفلت ۾ غوطا کائي. موج ياد آهي ٻر مرڻ وسري ويو آهي. اهي سڀ سواد ڀورين ڏاڍا سوادي لڳن ٿا ٻر انهن جو اثر ۽ نتيجو بلڪل دکدائڪ آهي. ڪيترين سرٻرڪ سور سهڻا ٿا پون. روڳ ڀوڳڻا ٿا پون ۽ ڏکيا ڏينهن ڏسڻا ٿا پون. تندرستيءَ جي ستيا ناس ٿي ٿئي. رس جي مدهوشي انسان کي پسون بڻائي ٿي، ننگ ناموس ناس ڪري ٿي، سماج جي نظر ۾ ڪيرائي ٿي ۽ آباد گهر اجڙ ڪري ٿي. پرمارٿ ۽ ٻر اُپڪار ڪان ٻري ۽ ٻديءَ ۽ ٻرائيءَ کي اوري. اندرين ٿي ڪاڻ روڪ ۽ ٻنڌڪ ڪانه باقي رڳو ٻاهريان نيم، سنجم، پوڄائون ۽ پاکنڊ، جنهن ۾ ٻاڻ به راضي نه ٻاوا ٻانيڻ به راضي. اها آهي "ڏرميڪ جيون" جنهن ۾ اخلاقن ۽ اُصولن جي آهولي چڙهي ٿي. لعنت آهي اهڙي جيون تي. صاحب فرمائين ٿا:

(١) جيڪو ناءُ ڏرائي وڏا - ساد ڪري مَن ڀائي
خصمَ نَدري ڪيڙا آوي - جيتي چُڪي داڻي.
راڳ آسا، محلا پهلا، شبد (٣٩)

(٢) ٻڪيءَ ٻڪيءَ ڪي ٻاسنا - ٽڃيئي نهي جائي
آنڪ جتن ڪر راکيئي - ڦر ڦر لپٽائي.
راڳ ٻلاول، ڪبير صاحب، شبد (٣)

اي ٻندا، تون رس، سواد ۽ چسڪي جي اڃا رکين ٿو پر اها اڃا ڪنهن کي لڳي ٿي؟ انهن جي مَن کي يا تنهن جي اندرين کي؟ اندريون ويچاريون نه مَن جون پتليون آهن، غلام آهن، گوليون آهن ۽ حڪم جي پيروي ڪرڻ لاءِ پريشان آهن. اها سڀ مَن جي مستي آهي جو خود سنسڪارن، واسنائن، ڪامنائن ۽ ترشنائن جو شڪار ٿيڄي، رس ۽ ڀوڳ جي طلب ٿو ڪري. مَن آهي راجا ۽ اندريون سندس آواز يا هٿيار. اندرين کي مَن جي گهرجن جي پوري ۽ صحيح ڄاڻ آهي ۽ هو پنهن جي وس آهر وشيش وفاداريءَ سان حڪم جي ترت ٻجاوري ڪن ٿيون.

اي ٻندا، تو ڏٺو يا ٻڌو ا آهي ته جنهن سڄي ۽ سرپشٽ سنت جو مَن سڄاڳ آهي انهن جي اندرين جي ڪريا صفا نرالي آهي. اندريون اهو وٺج واپرائينديون جو واپاري مَن جو پيشو آهي. مَن پيشو بدلائي ته اندرين جي ڪرت پاڻ مرادو بدلجي ويندي. انهيءَ وشيه تي وڏيڪ سمجهاڻي پنجين باب ۾ ڏني جتي مَن جي ٻڌاوت ۽ "ڪرمن جي قانون" تي اچبو. ليستاه اي ٻندا، توکي آگاهه ٿو ڪجي ته آس ۽ اگيانتا جي اوٽ ۾ اچي، مٿان تون نمبر (١٣)، (٣٢)، (٣٥) ۽ (٣٨) وچنن جي اُلٽي معنيٰ ڪئي ۽ پنهن جي ڪمزورين لاءِ پرماتما کي جوابدار ٺهرائي، پاڻ کي ٻي ڏوهي سمجهي، پرشارٿ تان هٿ ڪڍي، قسمت مان قصور ڪڍين. ياد رک ته جيئن پالرا ۾ اها انهن جي ياري ڀُل ٿيندي. قصور آهي انهن جي ڪرمن جو ۽ نه قسمت جو. ڪرم نسي قسمت ناهين ٿا. انهن ڪري، روحاني واهه ۾، ڀهرين ساڌنا آهي ته مَن مندر مان وڪارن جي مورتي لاهي مالڪ جي مورتي استاپن ڪجي. جنهن هردي ۾ وڪارن جي واسنا آهي اُتي پرماتما جو نواس ڪيئن ٿيندو؟ گرو نانڪ ديو جن پڻ فرمائين ٿا:

نانڪ مائيا ڪرم ٻرک - ڦل اَمرت ڦل وشُ
سڀ ڪارڻ ڪرتا ڪري - جس کوالي تسُ.
راڳ ملار، محلا پهلا، وار (٢٦)

جيئن ۾ اسين پنهن جي ڪرمن جو ڦل ماڻيون يا ڀوڳيون ٿا ۽ انهيءَ ۾ پرماتما جي جوابداري فقط اها آهي جو سرشٽيءَ جو اُپائيندڙ ۽ ڪرمن جي قانون جو رچيندڙ هو پاڻ آهي. باقي ڏوهه جي جوابداري ڏوهيءَ تي آهي ۽ نه سرڪار تي جنهن ڏوهه جي سزا

لاءِ قانون مقرر ڪيو آهــي. انسان جيڪڏهين ڏوهه ڪان پاسو ڪري ته ڏوهه جــي سزا
کانئس پاڻمرادو پاسو ڪندي. سو اي ٻندا، سچائي ۽ سچيت رهه ته من جون پاونائون ٻديءَ
ڪان بچن ۽ نيڪيءَ ڏانهن لاڙو رکن. پوءِ ڏس تــه ساڳيون اندريون ڪيئن تــه ٺيون پنهن
جون اُڪين ڪرت بدلائين ۽ بدليل من جون نئون گهرجون ميسر ڪن. اهي نيون گهرجون
ٿينديون ستسرشن جو سنگ، رام نام جو سمرن، سادو ۽ سانتيڪو پوڄن، سچائي، دئيا، پيار
۽ پرمارٿ. انهن رسن ۽ سوادن ۾ سچي خوراڪ، قــوت، شڪتي ۽ ميناج اٿئي. باقــي
الدرين جا رس ۽ سواد آهن اُنهيءَ زهر جي ڪهاڻڪ ڳوريءَ مثل، جنهن جــي مٿان ميناج
جو رڳو سنهون تهه چڙهيل آهي ۽ جنهن جي چوُسڻ سان ووڪ ورجي ويندو، مــن ملين
ٿيندو ۽ لن روڳي رهندو. اهڙيءَ حالت هيٺ جهڙا ڪرم ڪيا اهڙي قسمت ڪڍي. پوءِ
ڏوهه پنهنجو يا پرمالما جو؟

(٧) ڪسنگُ.

(١) منمڪا ڪيتري دوستي - مائيا ڪا سنبند
ويکڏيا[٢] هي پنج جنان[٣] - ڪدي نه پائن بند[٤]
چهر[٥] پندن ڪاوڻي - نُچر[٦] وکن گندي[٤]
جت دنِ ڪڇ نه هووڻي - تس دن بولن گنڌ[٧]
جيئه ڪي سار نه جاڻهي - منمڪ اگياني انڌ
ڪوڙا گند نه چاهي - چڪڙ[٨] پتر بند
انڌي آپ نه جاڻدي - ڦڪڙ[٩] پنن[١٠] ڏنڌ
جوني موهه لپٽائيا - هئُ هئُ ڪرت بهنڌ[١١].

[راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، وار (٥)]

(٢) نال اياڻي[١] دوستي - ڪدي نه آوي راس
جيها جاڻي تيهو ورتي - وکهه ڪر ڪر جاس[١٣].

راڳ آسا، محلا پهلا، وار (٢٢)، سلوڪ محلا دوجا

(٣) جنان دسندڙا[٢] درمت[١٢] وڃي - متر اساڏڙا سيئي
هئُ ڍوڍيندي جگ سباڻيا[١٥] - جن نانڪ ورلي ڪيئي.

راڳ گوجري، محلا پنجوان، وار (٩)

(٤) مڇي جانيا وڏهنس[١٦] هئي - تامي ڪيتا سنگ
جي جاڻا بگ بپڙا[١٧] - ته جنم نه ديندي انگ.

راڳ وڏهنس، محلا چوٿان، وار (١)، سلوڪ محلا تيجا.

(٥) جنان اندر سچي[١٨] ڪا پڙ ناهي - نام نا ڪره پيار
نانڪ تن سئُ ڪيا ڪيجي دوستي - جُ آپ ڀلائي ڪرتار[١٨].

(٥)

(٦) آندا آگوُ[١٩] جي ٿيئي - ڪئُ پاڌر جاڻي
آپ مسي مت هو[٢١] جيتئي - ڪئُ راهه[٢٠] پڇاڻي
ڪئُ راهه جاوي محل[٢٢] پاوي - آنڌ ڪي مت انڌلي[٢١].

راڳ سوهي، محلا پهلا، چهنت (٦).

١. سندي، جي. ٢. ڏسندي. ٣. پنجي ويندا. ٤. پريت. ٥. چيستاء. ٦. تيستاء. ٧. بد ضيلتا اگر. ٨. مڇي، گارو. ٩. ڪڪرم. ١٠ ڪن. ١١. جنم اَکيار ٿو ڪن ٿا. ١٢. آگياني، مورکه. ١٣. وبچار ڪري ڏس. ١٤. ڪمت. ١٥. سچو، سمورو. ١٦. مها پرش. ١٧. بگهه بکي. ١٧. پرماتما. ١٩. اڳوان. ٢٠. سچي وات. ٢١. ملين. ٢٢. سروپ.

(۷) نردی کہ نردا ملیۓ - اندلی کہ اندلا
جیونی کہ جیونا ملیۓ - مونی کہ مونا
نانک سو سالاہیۓ - جن کارن کیتا۔

واژ سوھی، محلا پہلا، وار (۸)، سلوک محلا دوجا

(۸) سبھ ملیۓ کچھ سیۓ - ملیۓ اسبھ مشٹ کر رہیۓ
ستن ستہ ہوایۓ اپکاری - مونکہ ستہ بولیۓ جھک ماری۔

واژ گونڈ، کبیر صاحب، شبد (۱)

(۹) دوجیۓ پاء دشتان کا واسا - پوڈی قرھ بھ موھ بیاسا
کسنگت بھھ سدا دکھ پاوھ - دکو دکہ کماتیا۔

واژ مارو، محلا پہلا، سولھو (۱۱) ۲۴

(۱۰) نانک کوڑیا سنہ توڑ - پوُنیا سجن سبھ پرکھیا
اوے جیوندی وچھڑھ - اوے مُئیا نہ جاھی چھوڑ۔

واژ مارو، محلا پنجواں، وار (۲۲)

(۱۱) کبیر من پنکھی بھیو - اڈ اڈ دھ دس جاء
جو جیسی سنگت ملیۓ - سو تیسو پھل کھاء۔

سلوک، کبیر صاحب (۸۶)

(۱۲) کبیر ماری مرئ کسنگ کی - کیلی نکٹ جُ بیر
اُھ جھولیۓ اُھ چیریۓ - ساکت سنگ نہ ھیر۔

(۸۸)

(۱۳) کبیر ساکت سنگ نہ کیجیۓ - دورھ جائیۓ بھاگ
باسن کارو پرسیۓ - تُہ کچھ لاگیۓ داگ۔

(۱۳۱)

(۱۴) نال کراڑا دوستی - کوڑیۓ کوڑی پاء
مرن نہ جاپیۓ مولیا - آویۓ کتھیۓ جاء۔

سلوک، محلا پہلا (۲۱)

(۱۵) منمکھ سیتی سنگ کری - مُہ کالکھ داگ لگاء
مُہ کالی ان لو پیمان - جاسن جم گراء۔

سلوک، محلا تیجا، (۴۰)

۱. پیادو. ۲. جیٹرو. ۳. برمالما. ۴. سنسار اپاپو آھی. ۵. منمکھ. ۶. سانت. ۷. بیالی، دلیت پاؤ. ۸. پنکھ. ۹. سنساری سنبدھی. ۱۰. پکا، سچا. ۱۱. ڈساؤں. ۱۲. کیلی جو وڻ. ۱۳. بیر جو وڻ. ۱۴. کر. ۱۵. برتن، ٹانو. ۱۶. چھہو. ۱۷. دکاندار. ۱۸. مورکھ. ۱۹. کارنھن. ۲۰. ولوپ وجانیں ٹا.

ڪُسنگُ.

چوندا آهن تہ جهڙو سنگ تهڙو رنگ. تون ٻڌاءِ تہ تنهنجو سنگ ڪهڙو آهي تہ مان توکي ٻهہ ٻڌايان تہ تنهنجي مورتي ڪهڙي آهي، ڇو تہ جهڙو سنگ ڪبو تهڙو من تي رنگ چڙهندو ۽ جيون جو ڍنگ ٺهندو. من پيو ڏهن ئي ڏسائن ۾ ڀٽڪي ۽ پنهنجي پسنديءَ پٺاندڙ واسنائون وٺي. جيئن واسنا وڌيڪ وٺندڙ تيئن من جو اُتي واسو وڌيڪ.

ڪبير من پنکي ڀئيو ـ اُڏ اُڏ دهہ دس جاءِ جو جيسي سنگت ملئي ـ سو تيسو ڦل کاءِ.	سلوڪ، ڪبير صاحب (٨٦)

ڪسنگ معنيٰ بري سنگت. سنگت ۾ رکيو انسان تہ ڄڻ اڳي وڃي ٿو ترستو ۽ رُڪاوٽون بہ، جنهن جي ڏسڻ، ٻُڌڻ، ٻڌڻ، ٻڌائڻ، سنگهڻ، چکڻ يا ڇهڻ سان ٿو ڀاءُ پئي، من ۾ ڀاونائن جي اَلل پٿل ٿئي ۽ ترانا ۽ ترنگ تيزي وٺن. اِنهيءَ خيال کان ڪسنگ جو اشارو نہ فقط بدافعالي ٿي شن ۽ برين استرين ڏانهن آهي ٿو گندن ڪتابن، چرٽن، چترن، ڳالهين، ڪاڏن، پيئن ۽ ٻين اهڙين حالتن ڏانهن پڻ آهي. جهڙي من جي رچي، وري ئي سولي تهڙوئي سنگ وٺندو. هر خيالي هڪ ٻئي کي پاڻ ڏانهن ڇڪي ٿي. چندو چنڊ ڪي سؤ ڪوهن تان ڳولهي لهندو آهي. پکي يا پسون بہ هر جنس جا ٿي گڏ گڏ ڪندا آهن.

ٽردي ڪٺ تردا ملئي ـ اُڏلي ڪٺ اُڏلا جيولي ڪٺ جيوتا ملئي ـ مؤلي ڪٺ مؤتا.	واڳ سوهي، محلا تيجا، وار (٨)، سلوڪ محلا دوجا

بري سنگت ۾ سچائيءَ ۽ وفائيءَ جو ڪوٺ اڻڳہ ڪوٽ آهي. اُنهيءَ ۾ ڏارا آهي خودمطلبيءَ جي. مطلب سڌ ٿيڻ کان پوءِ اها سنگت ٽٽي پئي. جيسيتائين قائم آهي تيسيتائين بہ اُن جي بري اثر جو ڊک پوپٽو بوي ۽ جي ٽٽي تہ پوءِ بہ اُن جي نفرتي ڪشمڪشا جي ڊک جو انديشو رهي. لچن ۽ لفنگن جي دوستي بہ ڊکدائڪ تہ دشمني بہ خطرناڪ. مطلب تہ سنگ بہ ئي بڇا آهي پر اُن جو اثر جٽالدار آهي. ڪسنگ هڪ وار ٿي وڃي تہ پوءِ اُن جي اثر مان جند ڇڏائڻ ڏاڍي ڏکي آهي. سري گورو امرداس صاحب فرمائين ٿا:

دُوجي ڀاءِ دشٽان ڪا واسا ـ ڀؤ دي ڦرهہ ٻهہ موهہ پياسا ڪسنگت ٻهہ سدا ڊکہ پاوهہ ـ ڊکو ڊکہ ڪمائيا.	واڳ ماروءِ، محلا تيجا، سولهو (١١) ٢٤

ڪسنگ آهي بري سنگت، ڪمارگ، اشد ڀاونائون، ملين مت، کوٽا وچار، گندي زبان ۽ برا ڪرم. پوءِ ڀلا انهن ساٿين جي سؤن کان ڪيئن ۽ ڪيترو وقت ٻچي سگهبو؟ جهڙا ڪرم تهڙا ڦل. ڪرم ڪيو نہ آهي تہ ڦل پيدا ٿيو نہ آهي جي اڄ نہ تہ سڀان، هتي نہ تہ هُتي، جهوليءَ ۾ جهلڻو ٿي آهي. ٻرڪريءَ ۾ ڪي ٻج سڙي وڃن يا ڊير سان سلو ڪڍن،

ٻيو ڪرم جو ٻج اهڙو آهي جو نه سُڪي نه سڙي. سُڪرم جو سلو نه هميشه پيو اُڪرين اُڀيان ٿوري، خيالن ۾ خمار آڻي ۽ من کي مُنجهائي. ڪسنگ دک ۽ اشانتيءَ جو مُول ڪارڻ آهي. ستسنگ سک ۽ شانتيءَ جو بي پايان خزانو آهي. آنند جو اسرار آهي.

سواءِ ٻڌا، ڪوبه سنگ ڪندي هي سوچ نه جيون پالڙا ۾ مدد ڪندو يا رنڊڪ وجهندو، سمجهه ايندي يا ڪمت ملندي، من اَستر رهندو يا چنچل ٿيندو، وچار شُد ٿيندا يا اَشد، اندرين تي قبضو رهندو يا وس کان ٻاهر ويندا ٻون، ڪرم شڀ رهندا يا اَشڀ، ڪٽنب جو نيتارو ٿيندو يا ستيا ناس، سماج جو ڪليان ٿيندو يا برباديءَ؟ سنگ ڪندي اهي اَهم سوال من سان اوڙ، هيانءَ سان هنڊاءِ جو نه تهڙي آئيندي جو، سنگ تي گهڻو منحصر آهي. ڪسنگ ڪُن ۾ ڪيرائيندو. ستسنگ سنسار مان تاري پار پهچائيندو. جهڙي وات ونديون تهڙو ڦل پائيندا ٻون. جي سمجهڻ ۽ سچائڻ جي شڪتي سمرٿ آڏي نه سنگين راهه سولائيءَ سان ڳولهي سگهندا ٻون، اڳتي وک ترت وڌائيندا ٻون ۽ جلدي پنڌ پار ڪندا ٻون. جي نه نه دک دائما قائم رهندو ۽ جنم مرڻ جو چڪر به چالو رهندو.

(٨) نندا ۽ نتيجو.

(١) سنت کا نندک مها اُتائي [1] -

سنت کا نندک کِنُ نکسُ [2] نہ پائي

سنت کا نندک مها هتيارا [1] - سنت کا نندک پرميشر [3] مارا

سنت کا نندک راج تي هينُ [4]- [5] سنت کا نندک دکيئا اُر [6] دينُ

سنت کي نندک کئہ سرب روگ -

سنت کي نندک کئہ سدا بجوگ [7]

سنت کي نندا دوُک مهہ دوُک -

نانک سنت پاوي تان اُسکا ڀي هوء موک.

[راڳ گوڙي، محلا پنجوان، سکمني صاحب، اشٽپدي (٣) ١٣]

(٢) جو نندا کري ستگوُر پوُري کي - تس کرتا [3] ماُر [8] دوا وي

ڦير اوهہ ويلا اُس هٿ نہ آوي - اوهہ آپڻا [9] بيجيا آپي کاوي

نرک گهور مهن کالي کڙيا [10] - جئہ لسکر [11] پساء گلاوي [12]

ڦر ستگور کي سرڻي پوي تان اُبري [13] - جا هر هر نام ڌياوي

هر [3] بانان آک سنائي نانک - هر [3] کرتي اِسوي پساوي [14].

[راڳ گوڙي، محلا چوٿان، وار (٨)]

(٣) نِندئہ [15] نندئہ - موکئُ لوک نندئہ. (١-و٠)

نندا جن [16] کئہ کُوڙي [17] پياري - نندا بُاپ [18] نندا مهتاري [19]

نندا هوء نہ پڪسُ جانيئي - نام پدارٿ مَنهہ پسائيئي

وڌي [20] شڌ جئہ نندا هوء - همري کپڙي نندک ڌوء

نندا کري سہ همارا ميت [21] - نندک ماهہ همارا چيت

نندک سو جو نندا هوري [22] - همرا جيون نندک لوڙي [23].

---

١. هتيارو. پاپي. ٢. سک، آرام. ٣. پرماتما. ٤. تيج. ٥. خالي. ٦. مرتاج، پراَڌين. ٧. وڇوڙو، وڇوڙو. ٨. سزا، جنڊ. ٩. کرمن جو ڦل. ١٠. کڙو کري پهاريندا. ١١. چور. ١٢. ڳري ۾ نوڙي. ١٣. پار پهچي وڃي. ١٤. پسند پوي ٿو. ١٥. نندپو، گلا کرپو. ١٦. مهاپرش. ١٧. چڱي. ١٨. پتا. ١٩. ماتا. ٢٠. هردو. ٢١. متر. ٢٢. کري. ٢٣. سڌاري ٿو.

نندا همري پرہار پيار - نندا همرا کري أڌارُ
جن کبير کئه نندا سارُ[1] - نندک ڏُٻا[2] هر اُري پار.

[راڳ گوڙي، کبير صاحب، شبد (٧١)]

(٤) سنتان نال وير ڪماوَدي - دشٽان نال موهه پيارُ
اَگي[3] پڇي سک نهي - مر جمهه وارو وار
ترشنا ڪدي نه بُجهي[4] - ڏبِدا[5] هوءِ خوار
مهُ ڪالي تنان نندڪا - تت سچي[6] دربار
نانڪ نام وهُوڻيا[7] - نا ار وارُ[3] نه پار.

[راڳ سورٺ، محلا چوٿان، وار (٨)، سلوڪ محلا ٽيجا]

(٥) ايڪس[6] سُئه - جانڪا من رالا
بسري تسي - پراني تاٰلا[8].

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (٤٨)

(٦) ڪرتوت پسُون[9] ڪي - مانس[10] ذات
لوڪ پچارا[8] - ڪري دن رات.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، سکمني صاحب، اشٽپدي ٤ (٥)

(٧) ويرِ ڪرهه نِروير[11] نال - ڌرم نياء پڇندي
جو جو سنت سرابيا[12] - سي قرهه پوندي[13]
پيد[14] مُنڍاهوُن[15] ڪٽيا - تس ڏال[16] سُڪندي.

راڳ گوڙي، محلا چوٿان، وار (١٢)

(٨) جس أندر تات[8] پراني هووي - تس دا ڪدي نه هووي ڀلا[17]
اوسدي آکئي[18] ڪوء نه لڳي - نت اوجاڙي[19] پُڪاري ڪَلا[20]
جس اندر چغلي چغلو وجي - ڪيتان[21] ڪرليا اوسدا سب گئيا.

(١٥)

---

١. لعنت. ٢. ٻڏي مئو. ٣. لوڪ پرلوڪ ۾. ٤. پُوري ٿئي. ٥. پراڻي، دنيست ياؤ. ٦. پرمالما.
٧. بنا، ڪان سواء. ٨. تامت، نندا. ٩. جانور. ١٠. درلڀ مانک ديهي ڌاري. ١١. ستگورو
١٢. پڻيو آهي. ١٣. جوُٺين ۾ پئڪن ٿا. ١٤. وڻ. ١٥. پاڙ. ١٦. ڏارون، شاخُون.
١٧. چڱائي، سڻائي. ١٨. چوڻ لڳي. ١٩. بيابان. ٢٠. مُورک. ٢١. ڪئي ڪمائي.

(۹) جو نندا ڪرهہ ستگوُر پوُري ڪي - سو اؤُکا[1] جگہ مهہ هونيا
نرڪ گهور دک کوُهـــ هـيءِ - اوٿي پڪـڙ اوهہ پوئيا[2]
ڪوُڪ پڪار ڪوڻ سڻيءِ . اوهہ اؤُکا[1] هوء هوء روئـــيا
اون هلت[3] پلت سيـ گدوائيا - لاهــا[4] مـــؤُل[5] سيـ کوئـيا[6] . (۱۶)

(۱۰) جو ممدا چتويءِ پوُري ستگوروُ ڪا - سو آپ اُپاوڻا[7] هاريءِ ماريا
ايهہ گلِ هوويءِ هر درگهہ سچي ڪي - جن نانڪ اَگمُ[7] وچاريا . (۲۱)

(۱۱) نـــدا ڪردا پچ مُئا - وچ دپـــهيءِ پـــکـــيءِ[8]
سچيءِ[7] صاحب ماريا - ڪوُڻ تس نو رکيءِ[9] ؟ (۲۸)

(۱۲) اَؤُکٽ[1] سيي ڪيتئن - نندڪ کا داروُن[10] نـــاهـــ
آپ[7] ڀُلائي نانڪا - پچ پچ جوُني پـــاهـــ . (۲۹)

(۱۳) جنم جنم ڪي مَلُ ڌوويءِ پرائي - آپڻا ڪيتا پـاويءِ
ايهان سک نهيءِ درگهہ ڍوئي[11] - جم پُرِ جاءِ پچاويءِ
نندڪ ڪي گت ڪتهوُن ناهي - خصميءِ[7] ايوي پاڻا
جو جو نند ڪري سنتن ڪي - لڳُ سنتن سک مانا . راڳ آسا، محلا پنجوان، شبد (۴۱)

(۱۴) ستگوُر اـــچـــن لماري - نـــرگــڻ نستـــاري
مها بکاري[12] دشت اپـــرادي[13] - تـي پُنيت[14] سنگاري[15] . (۱۴۱)

(۱۵) لوڪن ڪي چترائي[16] اپما - تـــي بيسنتر[17] جـــار[18]
ڪوئي ڀلا[16] کهه پاويءِ برا کهہ - هم تن[19] دهرو هيءِ پار[20] . راڳ ديو گنڌاري، محلا چوٿان، شبد (۴)

(۱۶) مل ساڌوُ درمت کوئي[20] - پنيت[13] سيـ هوئـــي[21]
رامداس[22] سروُور[23] ناتي[24] - سيـ لاٿي پـــاپ کماٿي[25] . راڳ سورٺ، محلا پنجوان، شبد (۶۰)

---

۱. دکي. ۲. وڌو وچيٿو. ۳. لوک پرلوک. ۴. نفعو. ۵. موُڙي. ۶. وڃائي وينا. ۷. پرماتما. ۸. جاي خاڪ ٿي، وڃو. ۹. بچائي سگهندو. ۱۰. علم، دوا. ۱۱. داخلا. ۱۲. وڪارن ۾ وشين ۾ قائل. ۱۳. نندڪ، هچارا. ۱۴. پوتر. ۱۵. سنگ ۾. ۱۶. ساراهہ، خوشامد. ۱۷. اگني، باهہ. ۱۸. جلائـــي ڇڏي. ۱۹. من جو اهم ڀاؤ. ۲۰. ختم ڪري ڇڏيو آهي. ۲۱. کمت، کوڙي مت. ۲۲. امرتسر دربار صاحب. ۲۳. تلاءَ. ۲۴. اشنان ڪيـو. ۲۵. ڪيل.

(١٧) جهڙ ڪري هوڙهه شوهندا - اها ڪماڻي رهت
ستت ڏي ننڊا ساڪت[1] ڪي پرُجا - اُنسي ڏوڙي امر[2] بهت.

راڳ ڏناسري، محلا پنجوان، شبد (٩)

(١٨) ننڊا پلي ڪسيءِ ڪي ناهي - مهمڪ[1] مگد ڪرن
منهن ڪالي تن ننڊڪان - نرڪي گهور پرون.

راڳ سوهي، محلا ٻيجا، اشٽپدي (٦) ٣

(١٩) جنھ ڏيکيءِ چڏُو[3] لنھ ننڊڪ اماهيءِ[4] - پلو ڏيکه نڪ پرينچيءِ
آپ پهر چٿوءِ[5] نهي ٻهڇيءِ - تُرا چٿوس چٿوس سر پٽيءِ.

راڳ بلاول، محلا پنجوان، شبد (٩٥)

(٢٠) ننڊڪ ڏشت وڏائي[6] ويکه نه سکن - انا پرائيا[6] پلا نه سکائي[7]
ڪيا هوويءِ ڪسهي ڪي جکه ماري - جا سڄي[8] سنھ برآئي[9].

راڳ بلاول، محلا چوٿان، وار (٤)

(٢١) ستت ڪي ننڊا ڪرهه نه ڪوءِ - جو ننديءِ تس ڪا پتن[10] هوءِ
جس ڪنھ راکيءِ سرجڻهار[8] - جکه مارو سگل سنسار.

راڳ گونڊ، محلا پنجوان، شبد (١٨)

(٢٢) ننڊا ڪر ڪر نرڪ نواسي - انتر[11] آتم جاپيءِ
آپ ستت[12] ليرت پرم وگو[13] چهه - ڪنھ مَلُ ڏوهي پاپيءِ؟

راڳ مارو، محلا پهلا، اشٽپدي (٣) ٧

(٢٣) چوڙهه ننڊا لاهه پرائي - پڙ پڙ ڏجهه[14] سانت نه آئي
مل ستت سنگت نام سلاهه - آتم رام[15] سکائي هي.

راڳ مارو، محلا پهلا، سولهو (٧) ٦

(٢٤) اُستت[16] ننڊا - ڪري ڪيا ڪوئي
جا آپي ورتيءِ[8] - اُيڪو سوئي.

راڳ پرڀاتي، محلا ٻيجا شبد (٤)

---

١. مهمڪ، مؤرک. ٢. بهڙا ڪرلوت. ٣. اوٽائي، گهٽتائي. ٤. پود پر اچي وڃي ٿو. ٥. پراڻون، مداهون سوچي پيو. ٦. مانُ، مرتبو، سٽائي. ٧. سکدائڪ. ٨. پرماتما. ٩. لڳو لڳي پئي آهي. ١٠. خالمو. ١١. پيد، تفاوت. ١٢. اُتهمت (٦٨). ١٣. قاسي ٿو. ١٤. جلن ٿا. ١٥. سالي، مددگار. ١٦. ساراهه، مهما، جس.

(۲۵) نروير پرکہ ستگوُر پريب دالي - هم آپراڌي تم اخشالي
جس پاپي ڏڪہ ماچ نہ پوني - سرڻ آوي تان نرمل هوني •

واڳ پيرڀ، محلا پنجوان، شبد (۲۳)

(۲٦) نندڪ ڪا ڪهيا ڪوء نہ ماني - نندڪ جوُٺ[1] بول پچتاني
هاٿ پچوڙهہ[2] سرُ ڌرنِ[3] لڳاء - نندڪ ڪئہ ڏئي[4] چو ڏي ناهہ •

(۵۴)

(۲۷) گور اپديش سنيو نهہ ڪانن[5] - پرڏارا[6] اپنائيو
نندا ڪارڻ بهہ ڌاوت[7] - سمجهيو لهي سمجهائيو •

واڳ سارنگ، محلا ناوان، شبد (۴)

(۲۸) جن آندر نندا دشت هوي - نڪ وڍي[8] نڪ وڍائيا
مها ڪروُپ[9] دکيئي سدا - ڪالي مُهہ مائيا •

واڳ سارنگ، محلا چوٿان، وار (۱۷)

(۲۹) بسر گئي سب - تات پراني
جب لي ساڌ سنگت - موُهہ[10] پاني •

واڳ ڪانڙا، محلا، پنجوان، شبد (۸)

(۳۰) ڪبير ڌرلي[11] ساڌ ڪي - تسڪر بئسهہ[12] گاهہ
ڌرلي[11] پار نہ بٿاپئي - ان ڪئہ لاهو[13] لاهہ •

سلوڪ، ڪبير صاحب (۲۱۰)، سلوڪ محلا پنجوان

(۳۱) ڪيا هنس ڪيا بگلا[15] - جا ڪئہ ندر ڪري
جي تس پاوي نانڪا - ڪاڳهہ[16] هنس ڪري •

سلوڪ، شيخ فريد (۱۲۴)، سلوڪ محلا پهلا

(۳۲) چغل نندڪ پکي رُل مُئي - اينا هت نہ ڪتائون پاء
پاهر پاکنڊ سب ڪرم ڪرهہ - من هردي ڪپٽ[1] ڪماء
ڪيٽ[17] سرير سو بيجيئي[18] - سو نست[19] ڪلوتا[20] آء •

سلوڪ، محلا ٿيجا (۴۱)

---

۱. ڪوُڙ. ۲. مهٽي، مروڙي ٿو. ۳. ڌرلي، زمين. ۴. پرماتما. ۵. ڪن. ٦. پرائي استري.
۷. پٽڪي ٿو. ۸. اي شرما، اي عزتا آهن. ۹. بد شڪل. ۱۰. موُن. ۱۱. ساڌ سنگت پر.
۱۲. وهن. ۱۳. جيڪڏهين. ۱۴. پلو ئي پلو. ۱۵. بگهہ پکي. ۱٦. ڪانءُ. ۱۷. ڪيتي، ٻئي.
۱۸. پوکين ٿا. ۱۹. مرڻ وقت. ۲۰. لڻين ٿا.

نندا ۽ نتيجو

سري گرو گرنٿ صاحب ۾ جيڪي به نندا بابت وچن آيل آهن تن مان چونڊ وچن هتي اچي چڪا آهن جنهن مان ڏسبو ته خاص ڪري صاحبن ستگورن ۽ سنتن جي برخلاف نندا ڪرڻ جي عادت کي بلڪل سخت لفظن ۾ ننديو آهي. گڏوگڏ برائيءَ ٻچار جو ذڪر به ڪٿي ڪٿي ڇيڙيل آهي. رواجي طرح به، پرائي ٻچار هڪ ڪني ۽ ڪڌي عادت ڪري ليکي ويندي آهي پر ڪنهن سنت، ستگور، مهاتما يا مهاپرش جي نندا ڪرڻ ته نندڪ لاءِ اوس گهاتڪ ثابت ٿيندي، لوڪ پرلوڪ جو نوشو ناس ڪندي ۽ جوڻين جي چڪر ۾ ڇيهلائيندي. سڪرمن جي کيتي، سلن سوڙي ساڙي ڇڏيندي.

جس اندر تات پرائي هووي - تس دا ڪدي نه هووي ڀلا ... راڳ گوڙي، محلا
اوسدي آکيئي ڪوءِ نه لڳئي - لت اوجاڙي پوڪاري ڪلا. ... چوٿان، وار (١٥)

انسان ڇو ٿو نندا، گلا، پرائي ٻچار، لائي چائي ۽ چغلخوري ڪري؟ انهيءَ جا به مکيه سبب آهن. هڪڙو آهي اڻسهائپ ۽ ايرکا جنهن ڪري هو ٻئي جي وڏائي، واڌارو، عهدو اقبال، سونهن يا سڦلتا سهي نه ٿو سگهي. ٻيو آهي ته پرائي ٻچار ڪرڻ يا ٻڌڻ مان انسان کي ۽ من رس ٿو اچي جنهن جو ميناج ۽ چسڪو رڳ رڳ ناري ٿو ڇڏي. انهن سببن ڪري هو پنهنجو ڀلو ۽ ٻئي جو برو چاهي ٿو. اٿندي، وهندي، ڳالهائيندي ٻولهائيندي، سوچ ويچار ڪندي، هو برائيءَ ٻچار ڪرڻ ۽ ٻڌڻ ۾ دلچسپي وٺي ٿو.

انسان پنهنجي انسانيت وڃائي وينو آهي ۽ پسون لئي ٿيو آهي. من ٻوٽيل ۽ مک ڪليل. ٻوٽيل من ۾ سمت ڪيئن سمائجي ۽ ڪليل مک جي اشد ڌارا وهڻ ڪيئن بند ٿيندي؟ نندا ڪرڻ يا ٻڌڻ مها پاپ آهي جنهن جو بوجهه جيو کي جهڪائي پٽ ڪري ٿو ڇڏي. نندا، ايرکا ۽ اڻسهائپ مان اپري ٿي. برائيءَ ۽ بدنيتيءَ جي باهه ڀڙڪي ٿي، جنهن ۾ نندا ڪندڙ ۽ ٻڌندڙ ٻئي ٻري ڀسم ٿين ٿا. هنن جو نيتارو مور نه ٿيندو. هنن جو آئيندو ختم ٿي چڪو. باهريان شڌي، پوڄا، پاٺ، نيم، ورت ۽ تيرٿ ياترائون، هنن جو نه من شڌ ڪري سگهندا ۽ نه پاپ مٽائي سگهندا. جن جو من ۽ مک گلا جي گند سان ڀريل آهي انهن کي پوترتائي ۽ پرم ڪٿان هوندا ۽ انهن ڪان سواءِ پرماتما جي اپلبڌي ڪٿان ٿيندي؟ پيار ئي ته پرماتما آهي. باقي باهريان پاکنڊ نه من ۾ شڌي آڻي سگهندا ۽ نه وري من جون مدائون ڇڏائي سگهندا.

سنت مهاتما تي نندا جو اثرو پرڀاءُ پوندو آهي جيترو بدڪ تي پاڻيءَ جو. نه بدڪ تي پاڻي لهڪي ۽ نه سنت تي نندا. هنن جو من اثرو نه اسٿر، ايڪاگر، شانتي ميءَ هوندو

آهي جو نندا يا ساراهه، اُن ۾ ڪابه حرڪت يا هلچل پيدا نه ٿي ڪري. هوُ نندا يا ساراهه ٻڌي سٽيڪار ڪونه ٿا ڪن. تنهن ڪري ٻڌي موڪليندڙ ڏت موٽي ڏيون وڃن. سو نندڪ جي نڪتل تڪ ڏوري اچي سندس منهن ۾ پوي ٿو هنن لاءِ سرو آنند. هوُ ٿري ٻار ٻون ۽ نندڪ پيا نرڪ جا غوطا کائين. نندا جو سُٽيڪار يا مقابلي ڪرڻ سان نندڪ جو شان اَجايو وڃائجي ٿو. نڪما انسان ته نندا ڪندا ۽ ٻڌندا آهن. پوءِ ڇو هنن جو خامخواهه ملهه وڃائجي ؟

اي ٻندا. تو نندا جي عادت ته برائي آهي ۽ ٻئي کي بدنام ڪرڻ ٿي ڪمرڪشي آهي، پر ڇا اهو ٿي نه ٿو سگهي ته جا ڳالهه تون ٻڌڻ، ٻڌائڻ يا ڦهلائڻ ٿو چاهين، سا بلڪل بي بنياد ڪافي مرچ مصالح سان ملايل هجي؟ پر جي اها ڳالهه سچي نه هجي، ته ڇا اهو ٿي نه ٿو سگهي ته انهيءَ جي پوئتان ڪي لاچاريون يا مجبوريون هجن جن کي تو نظر انداز ڪيو آهي؟ پر جي اها ڳالهه سچي نه هجي ۽ لازم نه هجي، ته ڇا اهو ٿي نه ٿو سگهي ته انهيءَ ڳالهه ڪرڻ سان تون اڳلي کي خامخواهه نقصان پهچائي رهيو آهين؟ پر جي تنهن جو پيڪُ نقصانڪار نه به هجي ته ڇا سچ جي ٺيڪيداري وٺڻ توکي سونپيل آهي؟ يا جي انهيءَ ڳالهه ڪرڻ لاءِ توکي ووٽ جا ڏي ٿا پون، اسان توکي ووٽ اها خاطري ڏئي سگهندو ته تون خود اهڙين اوڻاين، گهٽتاين ۽ ڪمزورين کان خالي آهين؟ پر جي تون پاڻ پوُرو پاڪدامن آهين به، ته ڇا ٻولن ٻڌڻ ڪرڻ جو ۽ ٻاين کي اگهاڙي ڪرڻ جو سلسلو، پرماتما پاڻ تان لاهي توکي سپرد ڪيو آهي؟ يا جي پرماتما جو تون هن سنسار ۾ نمائندو به آهين، ته ڇا توکي ٻاين ۾ به پرماتما جو روپ ڏسڻ ۾ نه ٿو اچي سگهي؟ ڇا سري گرو امرداس جو وچن پلئي ويو آهين؟

اُستت نندا - ڪري ڪيا ڪوئي   راڳ پيرڻ، محلا
جا آپي ورتي - ايڪو سوئي.   ليکا، شبد (۴)

اي ٻندا، توکي هنن سوالن جو ڪوبه جواب ڪونه آهي. حقيقت ۾ توکي برائي ۽ بدنيتي، نندا لاءِ مجبور ڪري رهي آهي. سماج ۾ جيڪي لوڪان مٿي آهن يا جيڪي توکي برائيءَ ۾ ساٿ نه ٿا ڏين يا ڌيا ۾ ڌا نه ٿا ملائين تن کي ناحق بدنام ڪرڻ جو پيشو تو اختيار ڪيو آهي. مکڙ وانگر تنهن جي اک رڳو گند تي ٿي پوي ۽ ڪنهن جي گڻ يا چڱائيءَ ڏانهن تنهن جو ڌيان نه ٿو ڇڪجي. اهڙي سازشي سڀاءَ کي سچ جو جامو پهرائي، تون ٻين کان وڌيڪ پاڻ کي دوکو ڏئي رهيو آهين. ڇا پرماتما کي به انهيءَ دوکي جو شڪار بڻائڻ ٿو چاهين؟ ياد رک ته نندا ڪرڻ تنهن جي ئي گلي جي ڦاسي آهي. پاڻ سنڀالي پاڻ بچاءِ. جي گلا ڪرڻي اٿئي ته پنهنجن اوگڻن جي ڪر ته تنهنجي من جو شيشو صاف ٿئي ۽ ٻين کي به صفائيءَ سان ڏسي سگهي.

مڙئي وڪار.

اي ٻندا، جن جن وڪارن جو سري گرو گرنٿ صاحب ۾ ورڻن ڪيو ويو آهي، تن کان توکي جدا جدا واقف ڪرايو ويو آهي. پر هاڻي توُن ٻڌُ ۾ پيو هٺمدين ته هيترا پيلا وڪار ۽ ٻهرڪ جا پنهن جا ڪارڻ ۽ ڪارناما، سو مان نه سمجهي پيو آهيان! مون ۾ اهترن شترن سان، گڏيل يا جدا جدا جنگ جوڙڻ جي سمرٿي ڪانه رهي آهي. بيوقوفي ڀادري ڏيکارڻ کان، انڪلي: ڪانئرتا ڏيکارڻ بهتر آهي. پنهن جو سِر نه بچائي سگهبو ۽ شڪست جي ذلالت کان نه بچي سگهبو. اهڙين حالتن هيٺ اها عقلمندي ۽ دوُرانديشي ليکبي ته جي دشمن پاڻ کان ڏاڍا هجن تن سان صلح جو ورتاءُ ڪري، رلي ملي درگذر ڪجي، نه پوءِ من شانت رهندو ۽ دل ۾ دکي نه ليکبي. خودمطلبيءَ جو ساٿي، دماغ ۾ ڪهڙا نه دوکيباز دليل ٿو گهڙي!

پر اي ٻندا، جيون پاترا ۾، سچ جي راهه سڌي پر اوکي آهي جتي ڪرڙ جهڙي وروڪڙن کان خبردار رهڻو آهي. دشمن جي وچ ۾ رهڻ جهڙو نه آهي. هر وقت موت جي ڊپ ۾ مرڻو ٿو پوي. هردم مرڻ کان، هڪ وقت مرڻ بهتر آهي. جو هردم مرڻ جي ڊپ ۾ جيئي ٿو سو مڙدي مثل آهي ۽ جو سچ جي راهه ۾ مري ٿو سو مري به امر رهي ٿو.

لڇمن ڪري، من جي ڪيڏ، چالاڪيءَ ۽ دوکيباز دليلن ۾ پاڻ کي نه ڦاساءِ. زندگي ۽ موت کي پوري پيمائي ۾ ماپ. توُن جيون کي موت ۽ موت کي جيون سمجهي ويٺو آهين. وڪارن لڇمن جي جيون کي موت جي منهن ۾ وجهي ڇڏيو آهي ۽ مساڻ واري شانتيءَ ۾ سمهاري ڇڏيو آهي.

اهي وڪار رڳو ڏسڻ ۾ انيڪ، ڀيانڪ ۽ خطرناڪ اچن ٿا، پر حقيقت ۾ اهي سڀ ڪاغذي لغڙ آهن جن سڀني جوُن ڏوريون هڪ من جي هٿ وس آهن. رڳو من ڪي موڙو آهي، نه دشمنيءَ وچان، نه جوش ۾، نه زور زبردستيءَ سان، پر ٻڌيءَ جي بل سان. من مڙيو ته لغڙن جون ڏوريون سڀ پاڻمرادو ڪترجي وينديون ۽ جو من هيلتائين هاليدوس مچائي رهيو هو سو شانت ۽ سيتل ٿي پوندو ۽ جيون پاترا ۾ گهربل سهائتا ڏيندو. لڇمين توُن پاڻ تان ڪلندي، ته ڪوڙ ڪهڙو نه خوفناڪ ۽ خطرناڪ روُپ ڌاري سگهي ٿو ۽ توري سچ جي سوجهري ۾ ڪيئن نه يڪدم ۽ ياعمر غائب ٿي وڃي ٿو؟

لڇمن ڪري اي ٻندا، جيون پاترا ۾ توکي پنهنجي من جي مڙني ظاهري ۽ باطني روُپن کي سڃاڻڻو پوندو، ايتري ۽ آتسهائيءَ جي آڳ ٻجهائڻي پوندي ۽ سڀ جو خير مڻائڻو پوندو. اکيون پاڻ ٻنا ٻين سڀني کي ٻيون ٿاڙان. ٻين اکين ۾ ڪک هجي ته ۾ ڪل ٻرين پر

پنهنجيءَ ڪمَ ڪان بہ غيرواقف آهن. ساڳيءَ طرح مَن پڻ جي گهٽتائين ۽ ڪمزورين کي ڏٺائي وُڻ ڪرڻ چاهي ٿو پر پنهنجي وڪاري ويچار ڌارا تي پڙدو وجهڻ ٿو گهري. ڪبر پنهنجي ڪارهن ڪرڻ ڏسي پروڙي ڪٽليءَ جي ميراڻ جي وادوواد ڪندو. اِنهيءَ ڪري صاحب اُپديش ڏين ٿا تہ اي بندا، تون پهرين پاڻ سنوار تہ تنهنجي مثال جو پرڀاءُ ٻئي تي بہ پوي. هڪي گلا سدار پيدي ڪانہ پر هيڪاري وڌيڪ بگاڙيندي. تون خود وڪاس جو ورق ورائي، جيون سدار تہ ٻئي جي سدرڻ جو بہ دڳ کلي. باقي گلا ۽ پرائي ويچار ٻئي ڪان وڌيڪ ٿڪي اوڙاهہ پر آڻيندي ۽ نهوڙي ناس ڪندي. گلا ڇڏي پيار ڪر تہ پيار پهچن ۽ ٻئي کي بہ پار پهچائين. هردي جي شرم پُرٽي گلا غيبت ڪري پُرٽيءَ وڃي ٿي ۽ پيار ۽ پريت سان ٽڙي پٽي ٿي. تندا هتيا ڪري ٿي پر پيار جياپو بخشي ٿو.

وڪار اسان ڪان ڏاڍا ڪوٺ آهن. اسان پاڻ ڪُن کي ڏاڍائي سٺوٺي آهي. ڪوڙ کي سچ سمجهي، فنا کي دائما سمجهي، پنهنجي کي پرائو سمجهي، پرائن کي پنهنجو سمجهي، ڪيون ۽ ڪوڙ پُون ڪامنائون ڪندي، موهہ ۽ لوڀ جي ڄار پر ڦاسي، ڪروڌ ۽ اَهنڪار جو شڪار ٿيڻجي، پاکنڊ جا روُپ ڌاري، چتراڻيءَ ۽ سياڻپ جو سهارو وٺي، پيا اسين ڪوڙ، ڪپت جي ٽولن سان وهنوار ورتايون، ڪوٺو وڻج واپار ڪريون ۽ پساپ اپراڌ ڪمايون. دل پر ڏُنبي ۽ مک مان پرائي ويچار. اِندرين جا رس من کي مزو ٿا ڏين ۽ پاڻ جهڙن سان صحبت جو ڪسنگ، دل کي راحت ٿو ڏئي. اِنهن ڪلپٽن جي قيد پر ڦاٿا پئي، هيءَ امولڪ مانک ديهي اسان برباد ڪري ڇڏي آهي ۽ ڪرمن جو ڪتاب ڪارو ڪري ڇڏيو آهي. اِنهيءَ ڄاڻ هوندي بہ اسين عادتن ۽ اُنمالن جا غلام ٿيڻجي ڇڪا آهيون ۽ همت هاري، پيا نراسائيءَ پر همت مروڙيون. اي بندا، ڇوٽڪارو تنهنجي همت وس آهي. آئيندو اچا بہ سڌرجي سگهي ٿو، بشرطيڪ گذريل سمو سمجهي، گُمت ڪان ڪنارو ڪري، سمت جو سهارو وٺين. هڪواريءَ سنئينءَ راهہ تي اچ سهين تہ پوءِ منزل تي پهچڻ لاءِ، خود تنهنجي آتم شڪتي ۽ پرم آتما جي جوت، پٽي گڏجي تنهنجو رستو روشن ۽ سفر سٺائو ڪنديون.

باب چوٿون.

(١) منمک، ساڪت، مورک، نگرا، پيمک.

(١) منمک مؤلهه[1] پليا - وچ لب لوڀ اهنڪار
جهڳڙا ڪندا ان[2] ڏن گڏري - شبد نه ڪرهه ويچار
شڌ مت ڪرلتي[3] سڀ هرلئي[4] - بولن سڀ بڪار
دليءِ[5] ڪتي نه سنتو[6] ڪيٿهه - انتر ترشنا بهه اگيان انڌار
نانڪ منمکان نالو[7] ٽٽي[8] پلي - جن ماليا موهه پيار.
[راڳ گوڙي، محلا چوٿان، وار (٣١)، سلوڪ محلا ٽيجا]

(٢) جگ سڀ جوٺ پريت من ڀيڙيا[9] - جن سڀ[10] واد[11] وچالي
ماليا مگن اهه نس[2] مڪ جوهي[12] - اسام نه ليولي مري پڪ ڪالي[11]
گندگا[13] واڻا رنا هتڪاري[14] - شبدي سرمت لسي آلي
رنگ نه رنا رس نهي ڀيڙيا[9] - منمک پت گوائي
ساڌ سيا مهه سهج[15] نه چاکيا - جهبا[16] رس نهي والي[17]
من تن ڌن اپنا ڪر جانيا - در[18] ڪي خبر نه پائي
اکي ميٽ چليا اندپارا - گهر ڏر[18] دسي نه پائي
جم در باڌا ٺور[19] نه پاوي - اپنا ڪيتا[20] ڪمائي.
[راڳ سورٺ، محلا پهلا، شبد (٣)]

(٣) دنيئا ڪيري[21] دوستي - منمک ڌجهه[22] مرن
جم پور ٻڌي ماريئن - ويلا[23] نا لهن[24]

---

١. اوائل ڪان. ٢. رات ڏينهن. ٣. پرماتما. ٤. ڦري ورلي آهي. ٥. ملندي. ٦. شانت يا ترپت ٿيڻ. ٧. سان. ٨. پريت ختم ٿيڻ. ٩. ٻڌو، لڳو پيو آهي. ١٠. مهاپرش ١١. جهيڙو جهٽو. ١٢. رات نهاري رهيا آهن. ١٣. ٻرا وچن. ١٤. ٺيڪهن. ١٥. گيان. ١٦. زبان. ١٧. تر مالر. ١٨. پرماتما جي درگاهه. ١٩. ٺڪاڻو. ٢٠. ڪيل ڪرم. ٢١. سندي، جي. ٢٢. جلي خاڪ ٿيڻ. ٢٣. سڪرم ڪرڻ جو وقت. ٢٤. پراپت ڪن.

گُر ڪا شبد وساريا - دُوجئي[1] ڀاءِ رچن
تشنا ڀُک نه اُترئي - اَن دنُ جلت ڦرن
دشٽان نال دوستي - سنتان وير ڪرن
آپ ڏٻي[2] ڪُٽنب سڻُ - سڪلي ڪُل ڏوٻن[2]
منمک مٽن نه پڄئي - اُنهه[3] مٿي چسٽ ڪنور
سهجي[4] دُڌ پسيڪاليئي - اُندر وش نڪور[5].

[راڳ سوهي، محلا ٽيجا اشٽپدي (٣)]

(٤) منمک دک ڪا کيٽ[6] هئي - دک ٻيجي[7] دک کاءِ
دک وچ جنمي دک مري - هؤمي ڪرت وهاءِ[8]
آوڻ جاڻ[9] نه سُجهئي - اندا اند ڪماءِ
جو ڏيوي[10] تسي نه جاڻئي - ڏِٺي[11] ڪئُ لپٽاءِ
ڪاڪ پُورب لکيا ڪماوڻا - اَوُر[12] نه ڪرڻا جاءِ.

[راڳ رامڪلي، محلا ٽيجا، وار (١)]

(٥) گر پرسادي امرت نهي پيئا - ترشنا ڀوک نه جائي
منمک موڙ[13] جلت[14] اهنڪاري - هؤمي وچ دک پائي
آوت جاوت[9] برٿا[15] جنم گواليا - دک لاگي پڇتائي
جس ٿي اُپجي[16] تسهه نه چيتهه - ڌرگ جيوڻ ڌرگ کائي
منمک جنم پئيا هئي پرتا - آوت جاوت اچائي
ڪام ڪروڌ ڏوٻي اُپائي - هؤمي وچ جل جائي.

---

١. ٻپائي، دُئيت ڀاؤ. ٢. ٻوڙين. ٣. الي، تمام. ٤. ڻالک. ٥. نکرندي. ٦. کيٽي. ٧. ٻوکي.
٨. گذاري ٿو. ٩. جمڻ مرڻ. ١٠. بخشي ٿو. ١١. ڏنل بخشش. ١٢. ٻيو ڪجهه. ١٣. مورک، مکڏ. ١٤. جلڻ، ٻرڻ. ١٥. اجايو، نهڦل. ١٦. پيدا ٿيل آهي.

تن سِتد نہ بُتد پتي مت متّم - لوپ لهر دک پائي
گور بهوُن مها دک پائيا - جم ہکڙي ٻِلّائي.

[راڳ ملار، محلا چوٿان، شبد (٧)]

سري راڳ، محلا ٽيجا شبد (٣٠)

(٦) جڏي پُرکي ستگور نہ سيويو - سي دکيئي جُگ چار
گهر هوندا پُرک نہ پڇاڻيا - اَيمان مُني اَهنڪار.

(٢٨)

(٧) منمک ڪُتي نہ پڇاڻي - تن ڪڻ رَنڻ وِهاءِ
گرب اَنيکا ترشنا جلهہ - دک پاوهہ دوُجي ڀاءِ.

سري راڳ، محلا چوٿان، شبد (٣)

(٨) جنان ستگور پرک نہ پيٽيو - سي ڀاڳ هيڻا وس ڪال
اوءِ ڦير ڦر جوُن پوائيڻهہ - وچ وشٽا ڪر وڪرال.

راڳ مانجهہ، محلا ٽيجا اشٽپدي (۴) ٣

(٩) ٽن پدارٿ ٻلي لياڳي - منمک اَندا دوُجي ڀاءِ لاڳي
جو بيجي سوئي ڦل پائي - سپني سکہ نہ پاوَڻيا.

١٣(٠)

(١٠) اَنتر وست مُوڙا ٻاهر ڀالي - منمک اَنڌي ڦرهہ ٻيٽالي
جتي وت هووي لڀهہ ڪوءِ نہ پاوي - منمک ڀرم ڀُلاوڻيا.

١٩(٠)

(١١) من مِٽلا هي دوُجي ڀاءِ - مِٽلا چوڪا مِٽلي ٿاءِ
مِٽلا ڪاءِ ڦر مِٽل وڌائي - منمک مِٽل دک پاوڻيا.

٣٠(٧)

(١٢) ويد پڪاري ٽِرٻڌ مائيا - منمک نہ بُوجهي دوُجي پائيا
ٽِري گڻ پڙهہ هرِ ايک نہ جاڻهہ - ٻِن بُوجهي دکہ پاوڻيا.

راڳ گوڙي، محلا چوٿان، شبد (١٨)

(١٣) جن ڪڻ گرو ستگور نهي ڀيٽيا - تي ساڪت مُوڙ دِوائي
تن کي ڪرم هين ڌُر پائي - دہک دہڪ موهہ پڇائي.

---

١. سڌي. ٢. ٻڌي. ٣. نيچ. ۴. ٻنا، کان سواءِ. ٥. ورلاپ ڪن ٿا. ٦. پرماتما. ٧. رات، زندگي. ٨. ايمان. ٩. پٽڪن ٿا. ١٠. راڪش روُپي. ١١. ٽيج شي. ١٢. آتما. ١٣. اَگياني. ١۴. ناپاڪ. ١٥. رانڊُو. ١٦. گهر. ١٧. پڙهن ٿا. ١٨. ٽي گڻ. ١٩. پاڳل. ٢٠. ڏيهو. ٢١. پتنگ وانگر جلن ٿا.

(١۴) جن ڪنهن پريت رديءَ هُرناهي[1] - تن ڪوڙي ڳالهين[2] ڳالهي
جهڻ پاڻي ڪا گد ہنس جاست هيءَ - لٿ مدمڪ گرب ڳلاڏي.
(۳١)

(١۵) ستگور لي جو مهن ٿيري - اوءِ پرمدي نا نڪن[3]
ڏوسه[4] اسمان نه جهاڻي - وچ وشنا ہيءَ پڇن.
واڳڙ گوڙي، محلا ليجا، اشٽپدي (۵)؛

(١٦) مدمڪان دي سر جوران امر[6] هيءَ[7] - نمس ديوهہ پلا
جوران دا آکيا[8] پوڪ ڪماودي - سي اپوسه اميڌ[9] ڪلا[10].
واڳڙ گوڙي، محلا چوٿان، وار (٩)

(١٧) مدمڪ اهنڪاري محل نه جاڻيءَ - ڪن آڳيءَ ڪن پيڇيءَ
سدا بلانيئيءَ محل نہ آويءَ - ڪنهن ڪر درگهہ سيجهويءَ[11].
(۳۵)
[سلوڪ محلا ليجا]

(١٨) مدمڪ اڳيان درمت اهنڪاري - انتر ڪروڌ جونيءَ مت هاري
ڪوڙ ڪست[12] اوهہ پاپ ڪماويءَ - ڪيا اوهہ سڻيءَ ڪيا آڪ سڻاويءَ.
(۳٦)

(١٩) نگري ڪنهن گت ڪاني ناهي
اوگڻ مني چوٿان ڪاهي.
واڳہ آسا محلا ليجا، شبد (١)

(٢٠) انتر وست انيڪ - منمڪ لهي پائيئيءَ
هومئيءَ گرب ہيءَ گرب - آپ کُتائيئيءَ[13].
واڳہ آسا، محلا چوٿان، شبد (١۳)

(٢١) گهر در چوڏي آپڻا - ہر گهر جوڻا جائي
جوريءَ وانگو پڪڙيئيءَ - ہن ناويءَ چوٿان ڪائي.
واڳہ آسا، محلا ليجا، اشٽپدي (٦) ٦

(٢٢) مدمڪ سدا دوهاڳڻي[14] - در ڪڙيا بلاءِ
جهان پُرڪا[1] سڻاد[15] نہ آنيو - جو ڏُر[16] لکيا سو ڪماءِ.
١٢(٢)

(٢۳) پڪتي سار[17] نہ جاڻي - منمڪ اهنڪاري
ڏُرهہ آپ کٽائيئن - جوني بازي هاري[18].
١۴(۵)

---

١. پرماتما. ٢. ہيڏن پڌا آهن، وهنوار ڪيا آهن. ۳. ڳري وڃن ٿا. ۴. ٿاءِ، نڪاٽو ہانڊ. ۵. ڏرلي، زمين. ٦. زالون. ٧. حڪم. ٨. مڙس. ٩. نيچ پڌيءَ واراِ. ١٠. گڏهن مثل. ١١. قبول پونداِ. ١٢. نکي. ١۳. ختم ڪري ٿو. ١۴. رن زال. ١۵. سواد، مزو. ١٦. اوائل کان، قسمت پر. ١٧. خبر، قدر. ١٨. مالڪ جنم اجايو وڃائين ٿا.

(٢٤) جيئولنديا نه چيتيو - مٺا وَلُبدڙو خاڪ
نانڪ دنيا سنگ گدار يا - ساڪت مُوڙ نه پاڪ.

واڳ گوجري، محلا پنجوان، وار (١٩)

(٢٥) پڪي اگن نه بجهي - چنتا هئي من ماهِ
ورمي ماري ساپ نه مريءَ - تئُ لگري کرم ڪماءِ.

واڳ وڏهنس، محلا چوٿان، وار (٦)، سلوڪ محلا تيجا

(٢٦) منمک پوکي ده دَس ڏولهه - بِنُ ناويءَ دک پائي
جنم مريءَ ڦر جوُني آويءَ - درگهه ملي سزائي.

واڳ سورٺ، محلا چوٿان، شبد (٨)

(٢٧) سٺجر سهس سياڻپا پياري - اک نه چلي نال
جو منمک گوبند لي پياري - لس ڪل لاگيءَ ڪالِ.

واڳ سورٺ، محلا پنجوان، اشٽپدي ٣ (٦)

(٢٨) دوُجيءَ پاو لگي سنجها نه آکيئهه - جو ايمان ڪرهه وڪار
منمک آپ سُڃارني - ڪارج نه سکهه سوار
نانڪ پوُرب لکيا ڪماوڻا - ڪوءِ نه ميٽڻهار.

واڳ سورٺ، محلا چوٿان، وار (٣)، سلوڪ محلا تيجا

(٢٩) جو سنگور لي منهن ڦيري - تنان ٺئُر نه ٺاءِ
جئه ڦِتر گهر گهر ڦريءَ - ڏهٽارڻ بد ناءِ.

(٧)

(٣٠) منمک مائيا موهه وياپي - دوُجيءَ پاوِ منوڻا لُرناهِ
اَن دِنُ جلت رههه دن راتي - هوميءَ کههه کپاهِ.

(٢٦) [محلا چوٿان]

(٣١) منمک ڪرلَپي اَگيان اَنڌيرا - تن گهر ولن نه لاگا
لي اُڃهڙ پوم مئي گاواري - مائيا پئڌک بِکُ چاکا.

واڳ جئتسري، محلا چوٿان، شبد (٢)

(٣٢) ساڪت بِنڌ پئي هيءَ مائيا - بِکُ سنپهه لاءِ جڪيڙا
هرڪيءَ اَرٿ خرچ نه ساکهه - جم ڪال سههه سر پيڙا.

(٦)

---

١. ملي ويو، گڏجي ويو. ٢. پيک، پاکنڊ. ٣. نانگ جو ير. ٤. ڏهه ڏسائون. ٥. اُدم، الدوٽ لي قبضو. ٦. سرون، هزارين. ٧. داغ، پت. ٨. متر. ٩. وڪار. ١٠. بدچلن عورت. ١١. اپڪاگر. ١٢. هزدو. ١٣. رڃ پت. ١٤. مورک، اگياني. ١٥. نانگ. ١٦. بندن، بار. ١٧. گڏڪن ٿا. ١٨. ايماني، اهنڪاري. ١٩. نمت. ٢٠. مصيبت.

(٣٣) ساڪت مُوڙ ماڻيا ڪي پڌ ڪ[1] - وچ ماڻيا ڦيره ڦرندي
ترشنا جلت ڪرت ڪي باڌي - جڻ تيلي[2] بلد ڀوندي[3].

راڳ بلاول، محلا چوٿان، شبد (٦)

(٣٤) سوڪر[4] سُئان[5] گرڌڀ[6] مڇهارا - پسون ملـيڇ ايچ چنڊالا
گرو تي مکهن ڦيري تن جُون ڀرائيتي -
بنڌن باڌا آئيتي جائيتي.

راڳ بلاول، محلا پنجوان، اشٽپدي (٥) ٣

(٣٥) ساڪت مُني دُرمتي - هر رس نه جاڻن
جني اُمرت ڀرم لڪائيا - بِکُ سڻ رچهه رچن.

راڳ بلاول، محلا چوٿان، وار (١٢)، سلوڪ محلا ٽيجا

(٣٦) اُمرت ڪؤڙا بکيا ميني - ساڪت کي ٻِڌ[7] نندهه ڏبني
ڪوڙ ڪپت اَهنڪار ريجهانا - نام سُنتَ جن ڀوءِ ڏسانا[8].

راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، شبد (٣٢)

(٣٧) سک سمپت[9] ڪِهُ آوت ديکي - ساڪت من اَيمان پتيا
جس ڪا اِهه تن ڌن سو ڦِري ليوي - اَنتر سهسا دُوک پئيا.

راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، اشٽپدي (٧) ٧

(٣٨) ٺاڪر[10] کهيئي دصم[11] ڪا - ستهي اَلو ديه
وَجهه[12] گرائي آيئا - لخت نه بُجهه سيئه.

راڳ رامڪلي، محلا پهلا، دکڻي اوانڪار، پؤڙي (٤٥)

(٣٩) ڏندا ڏاوت دِنُ گيا - رنط[13] گرائي سوءِ[14]
ڪوڙ بول بِکُ کائيا - منمک چليا روءِ.

راڳ رامڪلي، محلا ٽيجا، وار (٣)

(٤٠) مؤرک هووي سو سٽي - مؤرک ڪا ڪهڻا
مؤرک کي کيا لَکڻ[15] هي - کيا مؤرک ڪا ڪرڻا[16]
مؤرک اوهه جو مُگڌ[17] هي - اَهنڪاري مرڻا
ايت ڪماڻي سدا دک - دک هي مهه رهڻا.

(١٣)

(٤١) منمک ڪِڻه آلس گهڻو - ڦاٿي اوجهاڙي[18]
ڦاٿا چُکي نه چوگڙي[19] - لڳ ٻڌ وڳاڙي[20].

راڳ مارو، محلا پهلا، اشٽپدي (٦) ٤

---

١. ڀاسي، هٿيارا. ٢. گهاڻي ۾ پيڙهي وارو ڏاند. ٣. چڪر ڦرندو آهي. ٤. سوئر. ٥. ڪتا. ٦. گڏه. ٧. حالت، ريت. ٨. ڏنگيو آهي. ٩. ڌن دولت. ١٠. داس، شيوڪ. ١١. مالڪ ١٢. مزوري. ١٣. رات. ١٤. غفلت جي ننڊ ۾. ١٥. لڇڻ. ١٦. ڪرتوت. ١٧. بي عقل. ١٨. بيابان، ويران پٽ. ١٩. چوگو وٺڻ جو. ٢٠. وڃائي.

(٤٢) گورلي پڙلي آڙهه جاڙهه - جنم مرهه ڦُن پاپ ڪماوهه
ساڪت مُوڙ اَچيت نه چيتهه - دک لاڳي تا رام[1] پڪارا هي.

راڳ مارو، محلا پهلا، سولهو (١)٨

(٤٣) منمک هؤ ميچ مائيا سؤلي - اَپڻا گهر نه سماله انت وگوُئي[2]
پــر نندا ڪرهه بهه چنتا جالي - دکي دکــ نواسي هي.

راڳ مارو، محلا تيجا، سولهو (١٥)٥

(٤٤) ستگور لي وڇڙي تني دک پائيا - اَن دِنُ مارِيَهه دک سپائيا
مٿي ڪالي محل لــ پاوهِ - دکــ هــي وچ دک پائدا.

(٥) ١٩

(٤٥) منمک اَنــدر[3] نــ پالپي[4] - مُـني اَهدمتي[5]
چاري ڪُندا پـِـو ڏکي - اَندر[3] لِڪ[6] لتي.

راڳ مارو، محلا ڇوٿا، وار (١٩)

(٤٦) منمک مؤل[7] گــواوهه لاڀُ[8] مانگهه - لاها لاڀ ڪدو هوني
جم ڪـــال سدا هي ســـر اوُپر - دوُجي پـاوِ پت کوئي.

راڳ پرڀاتي، محلا تيجا، شبد (١٤)

(٤٧) ناڪر[1] چوڙ داسي[9] ڪٽ سمره - منمک اَنــد اَگيانا
هر ڪي پکبِ ڪرهه لن نندهه - لڳري پسؤن سمانا.

راڳ پرڀاتي، محلا پنجوان، شبد (١٤)

(٤٨) ڪالر[1] بيجس درمت اَنسي - اَســگري ڪي نمنالي
ستگوُر ٻاجهه[1] گهور اَنڌارا - ڏوُب مُٽي بنُ پــاڻي.

راڳ ملار، محلا پهلا، اشٽپدي (٦)٤

(٤٩) منمک وِڻ[11] ناوِئي ڪــوُڙيار - ڦرهه بيتاليا[12]
پسوُن مـــاڻس[13] چم پليٽي[12] - اَندرهه ڪاليا.

راڳ ملار، محلا پهلا، وار (١٤)

(٥٠) آوڻ جاڻ پئيا دکــ بکيا - ديهه منمک سُڃي سُمج
رام نام بنُ[1] کن پل نهي چيتيا - جم پڪڙي ڪال سُلمج[15].

راڳ بسنت، محلا چوٿان، شبد (٧)

(٥١) ساڪت سُئانَ ڪهيئهه ٻهُ لوڀي - ٻهه درمت مَيل پرڀجي
آپن سئاءِ ڪرهه ٻهه باتا - تنان ڪا وساهه[16] ڪيا ڪيجي.

راڳ ڪليان، محلا چوٿان، اشٽپدي (٦)٥

(٥٢) ساڪت ڪٽ دِنُ رئــن اَنڌاري - موهه ڦاٿي مائيا جال[17]
کن پــل هــــر پر هردي[3] نه وسيو - رِنُ[18] باڌي ٻهه بد ٻال[19].

راڳ پرڀاتي، محلا چوٿان، شبد (٢)

١. پرماتما. ٢. ناس ٿين ٿا. ٣. هردي پر. ٤. کوجنا ڪن. ٥. کمت. ٦. وڪارن جي ٻاهه. ٧. مؤڙ، سڪرم. ٨. وياج، لفعو. ٩. مائيا. ١٠. ڪلر. ١١. ٻنا، ڪان سواءِ. ١٢. باگل. ١٣. چمڙي. ١٤. جڙ بل آهن. ١٥. وارن کـــان. ١٦. وشواس، پروسو، اَعتبار. ١٧. جاري. ١٨. قـــرض، ڪرم. ١٩. وار.

راڳ، پرڀاتي، محلا ٽيجا، اشٽپدي (٤)٢

(٥٣) هؤمي وچ جاڳڻ نہ هووئي - هر[1] ڀڳت نہ پوئي ٿاءِ
منمک در ڍوئي[2] نا لهہ - ڀاوِ دؤجي ڪرم ڪماءِ۔

سلوڪ، ڪبير صاحب (١٦)

(٥٤) ڪبير سنت مئي ڪيا روئيئي - جو اپني[3] گرهہ جاءِ
رووهہ ساڪت باپڙي - جو هاٽئي هاٽ[4] بڪاءِ۔

(١٤٠)

(٥٥) ڪبير ساڪت تي سؤڪر ڀلا - راکي آڇا[5] ڳاءِ
اهہ ساڪت ٻپڙا مر گئيا - ڪوءِ نہ ليئي هي ناءِ۔

(١٥٨)

(٥٦) ڪبير ساچا ستگؤر ڪيا ڪري - جئُ سِکا مهہ چؤڪ
انڌي ايڪ نہ لاگئي - جئُ بانس[6] بجائيئي ڦؤڪ۔

سلوڪ، محلا ٽيجا (٤٥)

(٥٧) منمک بالڪ[7] برڌ[8] سمانِ - جنان اندر هر سرت[9] ناهي
وچ هؤمي ڪرم ڪماوَدي - سڀ ڌرمراءِ ڪئي جانهي۔

(١٩)

(٥٨) منمک چنچل مت هئي - انتر بهت چترائي
ڪيتا ڪرتيا برٿا[10] گئيا - اِڪ تل ٿاءِ نہ پائي۔

سلوڪ، محلا چوٿان (١٧)

(٥٩) منمک سيوا ڪري - دؤجي ڀاوِ چت لاءِ
پُت ڪلت[11] ڪٽنب هئي - مائيا موهہ وڌاءِ
درگهہ ليکا منگيئي - ڪوئي انت نہ سڪي ڇڏاءِ

(٢٤)

(٦٠) منمک مائيا موهہ هئي - نام نہ لگئي پيار
ڪؤڙ ڪماوئي ڪؤڙ سنگهري[12] - ڪؤڙ ڪري آهار[13]
بِک مائيا ڌن سنچ مرهہ - انتي هوءِ سڀ ڇار[14]۔

---

١. پرماتما. ٢. داخلا. ٣. نج سروپ ۾. ٤. دڪان دڪان تي وڪامي ٿو، جدا جدا جوٺين ۾ ڀٽڪي ٿو. ٥. صفا. اوجل ٦. ٽڙ. ٧. ٻار. اڌاڙ. ٨. پيرسن، ڪم فهم. ٩. ڌيان، سمرن. ١٠. نِڦل ١١. استري. ١٢. ڪٺو، گڏ ڪن ٿا. ١٣. کاڌو. ١٤. رک، خاڪ.

(٢) ڏهاڳڻ.

(١) سڀ سچ ڪار کهڻيئي - ڪيا ڇلهه ٻاڻون لڏاءِ
آپڻا پر[٢] نه پڇاڻهي - ڪيا منهن ڏيسهه جاءِ
جني سڃ[٣] ڪنت[٢] پڇاڻيا - هڏ[٤] لنڪيءَ لاڳڻ[٥] پاءِ
تنهي[٨] جهڙي لئي رهان - سڀ سنگت ميل ملاءِ
مُسندي[٣] - ڪوڙ مُسي ڪوڙ پارِ
پرُ[٢] پُرب ساچا سوهڻا - ٻاليئي ڪور وچارِ
منمک ڪنت[٢] نه پڇاڻي - اُن ڪڏ[٤] رنڊ[٣] وهاءِ
ڪسرب آئيا[١] ترشنا ڇلهه - دک پاوهه دوجي[٦] پاوِ
ڪيان وڏوٽي[٧] پر[٢] مٺيڻا[٨] - پرم[٢] نه ڀاڻيا جاءِ
اکيان[٩] مٺي اندر هيءَ - اِنَ[٧] پرُ[٢] ڏيکي ٻک نه جاءِ.
[سري راڳ، محلا ٽيجا، شبد (٢٨)]

(٢) اِڪ پرُ[٢] حذور[١٠] نه جاڻي - دوجي ڀرم ڀُلاءِ
ڪڏ[٤] پاڻن دوهاڳڻي - ڏکي رنڊ[٣] وهاءِ
دوهاڳڻي ڀرم ڀُلائيا - ڪوڙ ٻول[١١] ٻِک کاءِ
پرُ[٢] نه جاڻن آپڻا - سڃي سيج ڏک پاءِ
ميري ميري ڪر ڪئي - پليءَ ڪجهه نه پاءِ
مڪل[١٢] ناهي دوهاڳڻي - آلس ڪئي پڇتاءِ.
[راڳ آسا، محلا ٽيجا، اشٽپدي (١١)]

١. انڪيل. ٢. پتي پرماتما. ٣. جڳياسي اسٽريون. ٤. زندگي. ٥. اهنڪار. ٦. ڏنيس پاؤ، پيائي. ٧. ٻيا، ڪان سواءِ. ٨. ڏڪارٿل. ٩. لشي ۾ پرُ. ١٠. حاضران حضور. ١١. وڪارن جي وش. ١٢. سروپ، مڪتي.

(۳) دوهاڳڻي ڪيا نيساڻيا - خصمهُ[1] گهٽيا[2] ڦره، نماڻيا
مِيري ويس[3] تنا ڪاڻٽي[4] - ڏکي رکن وهاء جيئه.

سري راڳ، محلا پهلا، گهر تيجا، اشٽپدي (۷) ۱

(۴) ڀهيڙي[5] ڏنَ[4] اَن[1] ڏن[6] سُتي - ڪنت وساري اَوگڻ مَتّي[7]
اَن[6] دن سدا ڦري بِللادي[8] - بن پر[1] نيند نه ڀاوڻيا.

راڳ مانجهه، محلا تيجا، اشٽپدي (۴)۲

(۵) جهها ٻيجيئي[9] سو ٽڻي - مڃي جو لکياس
رلي وهاڻي ڀيتائي - اَت چلي گئي نراس.

راڳ، مانجهه، محلا پنجوان، بارهه ماهه (۵)۱

(۶) دوهاڳڻي محل نه پائي - نه جاڻن[1] پر ڪا سڌاءُ[10]
ڦِکا بولهه نا نوَهه - دوڄا ڀاو سڌاءُ[10].

راڳ آسا، محلا تيجا، اشٽپدي (۱)۸

(۷) مڃي وچ دوسُ - هڻهُ ڪئهُ ڪر ڀسرُ[1] ڀاوان
ليري اَليڪ ڀياري - هڻهُ پر[1] چِت نه آوان.

راڳ وڏهنس، محلا چوٿان، شبد (۲)

(۸) مڃي سب سيڳار ٻڻا نيا اَنمالي[11] - ٻن پر[1] ڪام نه آولي
جا شهه ڀاٽ نه ڀچيا اَنمالي[11] - تان ٻرتا[12] جوبن[13] سب جاوني.

راڳ وڏهنس، محلا پنجوان، شبد (۹)

(۹) لُسي[14] رووَهه[15] روون آليهو - جڙوت مدي سساري
هڻهُ مُتڙي ڏنڏي[16] ڏاوڻيا - پر[1] چو ڏتي وڏڪاري[17].

راڳ وڏهنس، محلا پهلا، الاهڻيا (۷)۴

(۱۰) اياڻي[18] ٻالي ڪيا ڪري - جهان ڏنَ[3] ڪنت[2] نه ڀاويئي[19]
ڪرڻ بِلاهه[8] ڪري بهه ليري - سا ڏنَ[3] محل نه ڀاويئي.

راڳ تلنگ، محلا پهلا، شبد (۴)

(۱۱) جن رنگ[2] ڪنت[1] نه راويا[21] - سا[1] ڀچوڙي[22] ٽاڻي
هاٿ ڀچوڙي[23] سر ڏُڻي[24] - جب رلي وهاڻي.

راڳ تلنگ، محلا پهلا، گهر دوجا، شبد (۱)

---

۱. پتي، پرماتما. ۲. پليل. ۳. انعال. ۴. اِسترِيوَن. ۵. ڀيڪي، هن لوڪ ۾. ۶. رات ڏينهن.
۷. ڏکيل. ۸. ورلاپُن ڪري لسي. ۹. پوکي. ۱۰. سواد. ۱۱. هي سکي ۱۲. اَجاين.
۱۳. جواڻي. ۱۴. اوهان کي. ۱۵. رکندو ڏسي. ۱۶. سساري وهنوارن ۾ گهل. ۱۷. ڏکي.
۱۸. ٻالي ٻولي. (۱۹) وڻي. ۲۰. پرير سان. ۲۱. ماڻيو آهي. ۲۲. ڀيتائيندي. ۲۳. مروڙيندي.
۲۴. ڏوڏيندي.

(۱۲) تد گڻا ميں سب اؤڻا - اِک نانک کي اَرداس جيئہ
سب رالي سوهاگڻي - ميں دوهاگڻ کائي رات جيئہ.
راگ سوهي، محلا پهلا، ڪچجي شبد (۱)

(۱۳) سوُ دي و بس دوهاڳڻي - بَر پِرُ راوڻ جاء
پسُر چوڙيا گهر آپڻي - موهي دوُجي ڀاو.
راگ سوهي، محلا ٻيجا، وار (۱)

(۱۴) سوُهي ويس ڪامڻ ڪلکڻي - جو پِرپ چوڙ بَرپرکہ ڌري پيار
اس سيل نہ سنجم سدا جوٹ بوليع - منمک کرم خوار.
(۴)

(۱۵) سہيو کنتي رليا - ميں دوهاگڻ ڪٽ
ميں لن اَوگڻ اِٽڙي - خصم نہ ڦيري چت.
(۱۵)
[محلا پهلا]

(۱٦) متر پيارا نانک جي ميں چڏ گوائيا - رنگ ڪسمبي ڀلي
لڳ سجڻ کي ميں قيمر نہ پودي - هئہ تد بن اَڌ نہ لهدي.
راگ رامکلي، محلا پنجوان، وار (۱۴)

(۱۷) انسي جهالنوُ کنتڙي - هئہ پسي لئہ ديدار
ڪاجل هار، تمول رس - بن پسي هب رس چار.
راگ مارو، محلا پنجوان، وار (۱)

(۱۸) جان چُڻي لان خاک تؤن - سچي کنت نہ جاڻهي
ڈُوجن سيتي نيهن - تؤن کيع گڻ هر رنگ ماڻهي.
(۱۰)

(۱۹) موره دهاگن آپ سيدگاري - روپ رنگ دي نام سواري
متيو دکہ اَر سگل سنتاپ - گور هوئي ميري مائي باپ.
راگ پيرغي، محلا پنجوان، شبد (۲۷)

(۲۰) ڪچل کروُپ کنار کلڪني - پِر کا سهج نہ جاليا
هر رس رنگ رس نهي لوہتي - درمت دوکہ سماليا.
راگ سارنگ، محلا پهلا، شبد (۲)

(۲۱) ڪنڪ ڪنک بِوري ٻهه کنگنا - کاپڙ پاٽس بناوُنکو
نام بنا سب قيک قکاني - جنم مري قر آوُنکو.
راگ کانڑا، محلا چوٿان، اشٽپدي (۵)۱

۱. پتي پرمالما. ۲. کهيا ڪمڙا، وڪار. ۳. پرائو مڑس، وڪار. ۴. ماڻهو. ۵. بدچلن عورت.
٦. شانتي. ۷. اندرين تي قبضو. ۸. قيمت، قدر. ۹. کوڙي، دمڙي. ۱۰. پرياست والي.
۱۱. ڈسڻ. ۱۲. سرمو. ۱۳. پسان. ۱۴. سيپتي. ۱۵. خاک. ۱٦. موت ايندء ۱۷. کسنگ.
۱۸. ذکہ، تکليفون. ۱۹. ابولو. ۲۰. بد شکل. ۲۱. بچڙي. ۲۲. سياڻ. ۲۳. ڀاڄي. ۲۴. ڪمت.
۲۵. سون. ۲٦. کنگڻ. ۲۷. عمدا ڪمڙا نهرائجن. ۲۸. اَجايا، وترت.

راڳ پرڀاتي محلا پهلا، اشٽپدي (۲) ۳

(۲۲) مڻشا مانيا موهڻي - منمک ڀول خوار
مڄن جوُنا چنڊال کا - ڦرڪت چار سينگار.

ٿنهي، محلا پنجوان(۳)

(۲۳) سکي ڪاجل هار تنبول - سڀي ڪڇ ساجيا
سولهه ڪيئي سينگار - ڪِ انجن پاجيا
جسي گهر آوي ڪنت - ته سڀ ڪڇ پائيئي
هرهان ڪنتئي باجهه سينگار - سڀ برٿا جائيئي.

سلوڪ، شيخ فريد، (۳۰)

(۲۴) ساهوري ڍوئي نا لهي - پيئيئي لاهي ٿاءِ
پرَ واڙي نه پڇي - ڌن سهاڳڻ ناءِ.

---

۱. ڪامناتون. ۲. اشنان. ۳. منمک، بيمک. ۴. اُجايون ونرت. ۵. آچار، ڪرم. ٦. سرمو.
۷. پتي پرماتما. ۸. بنا، کان سواءِ. ۹. پرلوڪ ۾. ۱۰. داخلا. ۱۱. هن لوڪ ۾. ۱۲. ٽڪاڻو، مان شان.
۱۳. هرهان گورو ارجن ديو جي ساٿي هئي، جنهن کي وڏوا ٽيڻا ڪانو، گوروجن هيءُ
گيان ڏنو هو.

(٣) انت گيا پڇتاءَ.

(١) انت[1] ڪال جو لڇمي[2] سمري - اَيسي چنتا مهه جي مري
سرپ[3] جوني ول ول[4] اؤتري[5]
اَري بائي - گوبند نام مت بسري. (١،٠)
انت ڪال جو استري سمري - ايسي چنتا مهه جي مري
بيسوا[6] جوني ول ول اؤتري
انت ڪال جو لڙڪي[7] سمري - ايسي چنتا مهه جي مري
سوُڪر[8] جوني ول ول اؤتري
انت ڪال جو مندر[9] سمري - ايسي چنتا مهه جي مري
پريت[10] جوني ول ول اؤتري
انت ڪال نارائڻ سمري - ايسي چنتا مهه جي مري
بدت[12] ترلوچن تي نر مڪتا - پيتمبر[11] واڪي رِدي[13] بسي.

[راڳ گوجري، ڀڳت ترلوچن، شبد (٢)]

(٢) ماپ ڪريندڙ سر پر مٿي - عزرائيل[14] ڏوئي[15] قسر ڪُٺي
دوزخ ٻالي سرجڻ[16] هاري - ليکا منگي پاڻيا[17]
سنگ نه ڪوئي ڀئيا ٻبا[16] - مال جوبن ڌن ڇوڙ وجيسا
ڪرڻ ڪريم نه جاتو ڪرتا[11] - تل[17] پيڙي جيئن گهاڻيا
خوش خوش مري تو جنمي - بهت سزاءِ ڀئيا دس لُٽي[19]
جن ڪيتا تسي نه جاڻي آندا - تان دک سهي پراڻيا[20].

[راڳ مارو، محلا پنجوان، اشٽپدي (٨)]

---

١. مرڻ وقت. ٢. مايا. ٣. نانگ. ٤. ڦري ڦري. ٥. جنم وٺندو. ٦. ويسوا. ٧. اولاد ٨. سوُئر. ٩. جائيون جڳهيون. ١٠. جن، پريت. ١١. پرماتما. ١٢. فرمائين ٿا. ١٣. هردي ۾. ١٤. ڌرمراڄ. ١٥. پڪڙي. ١٦. پيءُ. ١٧. تر. ١٨. جمي جمي. ١٩. جمرپُر. ٢٠. اي بندا.

(٣) سن وڻڪاري وڻ يا - وڻڪارا ڪرم ڪماء
دؤجي ڀاو اڳياڻي ڀؤجدي - دڪه ملي سزاء ۔

سري راڳ، محلا چوٿون، وار (١٣)، سلوڪ محلا ٻيجا

(٤) ستگؤر نه شيوهه مؤرک اند گوارا - ڦيراوه ڪتهه پائن موڪ نه تارا
سر سر جنمهه ڦر ڦر آوهه - جم در چوٽان کاوٽيا ۔

راڳ مانجهه، محلا ٻيجا، اشٽپدي (٣) ١٠

(٥) ٻي وچ جمي ٻي مري - ٻي پسؤ من مهه هوه
نانڪ ٻي وچ جي مري - سهلا آليا سوه ۔

راڳ مانجهه، محلا پهلا، وار (٢٥)، سلوڪ محلا ٻيجا

(٦) انتر ٻڪ - مڪ امرت سڻاوي
جم پر ٻاڌا - چوٽان کاوي ۔

راڳ گؤڙي، محلا پنجوان، شبد (٧١)

(٧) ٻهڻا اڀهڻا نند ڪيتا - اهه ٻيري سرڪار
اڪنا بخشه ميل لئه - اڪ دڪه مار ڪڍي ڪؤڙيار ۔

راڳ آسا، محلا ٻيجا، اشٽپدي (٣) ١٠

(٨) ميري ميري ڪر گئي - پلي ڪڇ نه پاء
محل ناهي دوهاڳڻي - انت گئي پڇتاء ۔

(٧) ١١

(٩) ڦڪا دڪه سنيئي - مهه ڦڪا ڦڪي پاء
ڦڪا مؤرک آکيئي - پاڻا سلي سزاء ۔

راڳ آسا، محلا پهلا، وار (٣٠)

(١٠) مممک جسر مکه پائين - جن دؤجا پاؤ پيارا
جم پر ٻڌي مارين - کو سڻي نه پؤڪارا ۔

راڳ گوجري، محلا ٻيجا، وار (١٣)

(١١) ٻڪڙي چلاليا اپڻا ڪمائيا - مها موهني راسيا
کن گرولد گؤمک لسر جهيا - تيت لمه گل لاليا ۔

راڳ ٻهاڳڙا، محلا پنجوان، چنت (٣) ٧

(١٢) پسڪ کاٽا ٻڪ ٻڌا - ٻڪ ڪسي مک گراس
اڻي دکو دک ڪماوٽيا - ڪيڻان نوک نراس ۔

راڳ وڏهنس، محلا چوٿان، وار (٣)، سلوڪ محلا ٻيجا

---

١. دليت پاؤ، پيالي. ٢. ڪٽي. ٣. ذڪ، سوالون. ٤. سنساري دپ. ٥. پرماتما جو دپ.
٦. سڦل. ٧. وڪارن جي وش. ٨. گيان. ٩. اگيانتا. ١٠. پرماتما. ١١. ڪٽي. ١٢. ڪؤڙا.
١٣. موجؤن جي. ١٤. پور. ١٥. ڪرم. ١٦. مائيا. ١٧. گوروء معرفت. ١٨. تتل لئيا. ١٩. ٻهوڻ.
٢٠. گرهڻ ڪٽي. ٢١. هعي، هن دنيا ۾. ٢٢. مرڻ کانپوء.

(۱۳) نام خصم ڪا چس نہ ڪيتا - ڪہتي ڪہت ڪماتا
جس دتاو جان پکڙ چلائيا - تاں چلدا پچھتاتا.

راڳ ڌناسري، محلا پهلا، شبد (۲)

(۱۴) بن سمرن جو جيون بلنا - سرپ جيسي آرجاري
نؤ کنڊن ڪو راج ڪماوئي - انت چليگو هاري.

راڳ ٽوڏي، محلا پنجوان، شبد (۲)

(۱۵) نانڪ ساڪت نرڪ مہہ - جم بڌي دک سهن
پنڇيچ ڪرنس ڪماودي - جيو راکي ٽوي رهن.

راڳ بلاول، محلا چوٿان، وار (۱۲) شلوک محلا تيجا،

(۱٦) اهہ من لالچ کردا ٿري - لالچ لاگا جاء
ڏاڍي ڪوڙ وياپيا - جم پُر چوٿان کاء.

راڳ مارو، محلا تيجا، شبد (۳)

(۱۷) برڌ ڀئيا لن جيجي ديوي - رام نہ جپئي انت سنيهي
نام وسار چلي مُہہ ڪالي - درگهہ جهوٺ خوارا هي.

راڳ مارو، محلا پهلا، سولهو (۱۱) ۷

(۱۸) هؤمي ڪردا جنم گوائيا - آکي موهُہ نہ چوڪي مائيا
آکي جم ڪال ليکا ليوي - جع ٽلَ گهاٽي پيڙائدا.

راڳ مارو، محلا تيجا، سولهو (۹) ۱۹

(۱۹) بتر ڪلتر موهہ هيت هي - سب دک سبائيا
جم در بڌي مارپئهہ - پرمهہ پرمائيا.

راڳ سارنگ، محلا چوٿان، وار (۳)

(۲۰) ڪنا چرڙ اؤکنا ڪماودي - درگهہ هوہ خوار
جؤاي جنم لئي هارپا - ڪمي آنڌي سنسار.

راڳ ملار، محلا پهلا، وار (۱۳)

(۲۱) ڪبير اؤجل پهرہ ڪا بڙي - بانُ سماري ڪاهہ
ايکس هر ڪي نام بن - باڌي جم پُر جاهہ.

سلوڪ، ڪبير صاحب (۳۴)

(۲۲) ڀاپي ڪرم ڪماودي - ڪردي هاء هاء
نانڪ جئُ مٿن ماڌاڻيتا - تئُ مٿي ڌرماء.

سلوڪ، محلا پنجوان (۹)

---

۱. پرماتما. ۲. زندگي. ۳. گذري ٿي. ۴. موورکہ، ٻيمکہ. ۵. ڪرمن جو ليکو. ٦. ٻڌاپو. ۷. هيٺوٽئي ٿو. ۸. برابر سان. ۹. آهنڪار. ۱۰. پرلوڪہ. ۱۱. استري. ۱۲. پريعا. ۱۳. ڪوڙا پائين ٿو. ۱۴. بنا، ڪانسواء. ۱۵. ڏڌ.

منمک ۽ ڏهاڳڻ: اَنت گئيا پڇتاءِ۔

اَڳين ٻن ڀاڱن ۾ جدا جدا وڪارن جي سمجهاڻي ڏنل آهي ۽ هن ڀاڱي ۾ وري وڪاري جيون تي ويچار ڏنل آهي. جو انسان وڪاري جيون گذاري ٿو تنهن کي صاحبن ڪيترا نالا ڏئي، ننديو آهي، جهڙوڪ: منمک، مليڇ، ڏهاڳڻ، نيچ، چنڊال، پسُون، ڪتو، سوُئر، وشٽا جو ڪيڙو، وغيره وغيره. منمک انهيءَ منش کي چيو وڃي ٿو جو من تي ڪجهه به قبضو نه رکي سگهيو آهي ۽ جو جيئي ٿو رڳو پنهنجي منورنجن لاءِ. هو من جو غلام ٿيو پڪو آهي ۽ من مٿس حرفت سان حڪمراني ڪري رهيو آهي.

مذڪور ڀاو جي لحاظ کان سڀ منش جڳ ۾ استريون آهن ۽ رڳو پرماتما ئي پرش يا پتي آهي. تنهن ڪري منمک کي ڏهاڳڻ ڪري ڪوٺيو ٿو وڃي جو نه وڪاري جيون ۾ غلطان رهي هوءَ پتي پرماتما کي وساري ويٺي آهي. سندس ڪُڌن ڪرمن ۽ ڪرتوتن ڪري، سهاڳ لٽجي ويو آهي جيئن ڪا ڪاڇڙي ۽ ڪميڻي ڪنوار پتيءَ جي پيار کان وانجهي ويٺي هوندي آهي ۽ مڙس جيئري ئي گويا ڏهاڳڻ ٿي پوندي آهي. منمک به پنهنجي افعالي ڏهاڳڻ ٿي آهي جو نه هن جو سيج سينگار ۽ رهڻي ڪهڻي ڏهاڳڻ مثل آهي. هن جو من لڳو پيو آهي وڪار روُپي سينگارن ۾، پاپ روُپي ڪهڻ وسترن ۾ ۽ سواد روُپي ڪسب رنگن ۾. ڀوءِ پتي ڪيئن پرچندو؟ دوُري نه اوس وڌندي ويندي. هن کي اهڙا غم به ڪانه ٿي رهي ته وڇوڙو پيو آهي ۽ ڏهاڳ لڳو آهي. تنهن ڪري نه آهي وڇوڙي جو ورلاپ ۽ نه آهي ميلاپ لاءِ وياڪلتا. آهه جو آواز اُٿي نه اُٿانئي.

اهڙو منمک منش، اَشٽ ڪامنائن، ڪلپنائن، ترشنائن ۽ ممتائن جو شڪار ٿئي، پنهنجي من جي چيچ تي پيو ٿو نچي ۽ نوان نوان ناٽڪ رچي. اَشٽ آسائون پرتواب ليڻ ته به پيٽ ڪونه ڀريو. لالچ جي لوڙهي نه اُڃا نه نت نوان ندوانا طلبيندي. وري جي آسائون اڌوريون يا اڌوراڻون رهجي وڃن ته چڙهي چنڊال وارو ڪروڌ، ويسر، وروڌ، حسد ۽ ابرڪا. جيڪي هٿ چڙهي تنهن سان هڪ نه موهه لڳي، پيو دائما ڌپ ۽ چنتا رهي ته متان ڪسڪي يا ڪسجي وڃي ۽. تيئن تيئن ۽ اهنڪار اڀامي ته هيترو هٿ چڙهي چڪو آهي. باقي جيڪي لمبا اڃا رهيل آهي تنهنجي پوُري ڪرڻ لاءِ سڀ جوڳ ۽ اجوڳ رستا عمل ۾ ٿا اچن. ڪوڙ، ڪپت، پاپ، ٺڳي، دولاب، دوکيبازي، وساه گهاتي، ڪسنگ، نندا ۽ پرائي پچار. راڳ ۽ دويش جي دويت ڀاو ڪري پنهنجي ۽ پرائي ۾ ايڏو ته وڏو ويڇو وڌل آهي جو انساني اخلاق به ٻن روپن ۾ ڏسجن ٿا: هڪ پنهنجن لاءِ ۽ ٻيو پراون لاءِ. وري رس اچي ٿو اندرين جي ڀوڳن ۽ واسنا جي چسڪي ۾. انهن من پيو سدا ڀٽڪي، واسنائون وٺي، سربرڪ سکر طلبي ۽ مانسڪ روڳ وڌائي. ڀلا جو جيو ٻاهر ڀٽڪي، مَنَ جي نرڙيءَ تي پيو لڙهندو، تنهنجو ڀيو ڪهڙو حال ٿيندو؟

واٽ ڪمارڪ جي، طريقا ڪوڙ ڪپٽ جا، ڏنڊو ڏوڙ جو، واپار وڪاري، وٽ ڪوٺا ۽ وهنوار ورونڌي پر انهن سڀني مٿان بڙدو آهي پاکنڊ جو. پاڻ سان دوکو، پنهنجن سان دوکو، پراڻن سان دوکو، پرماتما سان دوکو. حقيقت ۾ نه آهي ڀروسو پرماتما سان، نه ايمانداري آتما سان، ۽ نه سچائي سنسار سان پر ٺڳي آهي وڪاري جيون سان. وڪار وڌندا وڃن، من جي ترشنا وڌي ڪانه، دک دور ٿي ڪونه ۽ اشانتي گهٽجي ڪانه، باقي هڻ هڻاڻ هلندي اچي. انسان انهن پيو دک جو ٻج ڇٽي، دک جو لاڀارو ٿئي، دک ۾ مري ۽ وري وار وار دک ۾ جنم وٺي. گرو امرداس* صاحب فرمائين ٿا:

منمک دک ڪا کيت هي - دک بيجي دکي کاءِ؛ واڳ راڪلي،
دک وچ جمي دک مري - هؤمي ڪرت وهاءِ. محلا تيجا، وار (١)

ساري عمر انهن گذري وڃي. جنهن سرير کي سک ڏيڻ لاءِ* هيترا پتن ڪيا ويا سو هٿ جهلڻ لاءِ ڪو ٿو پري، جن متن، مائٽن ۽ مترن لاءِ هيترا پاپ ۽ ڪڪرم ڪيا ٿا وڃن سي ساٿ ڪونه ٿا ڏين، جن دنيوي پدارٿن گڏ ڪرڻ لاءِ هيترا ڏوهه ۽ دولاب ٿا ڪجن، سي سڀ هٿ رهجي ٿا وڃن. اها سمجهه نه رهي ته جن کي دليت پاڻ کان پرالسو سمجهي، پيالي ۽ پڻ اڪيائي سان ڏٺو پئي ويو، سي سچ ته سڀ سائين آتم روپ جي جوت آهن. ڀرو هاٺي وال هٿان وٺي هلي. پاڻ سان پنهن جي ڪرمن جو ليکو ڪٿي* وڃڻو ٿو پوي، جنهن انوسار پرلوڪ ۾ سزا ڀوڳڻي ٿي پئي ۽ پهر جنم وٺڻو ٿو پوي. ڀڪت ترلوچن جن فرمائين ٿا. ته انت وقت جو جيءُ دنيوي پدارٿن کي ٿو ياد ڪري سو پريت جو روپ بڻجي پيو ٿو ڀٽڪي، جو ڌن کي ٿو ياد ڪري سو ناڱ جي جوڻ ٿو پائي، استريءَ وارو وشيا جي ۽ اولاد وارو سوئر جي.

جنهن ساري زندگي وڪارن ۾ وڃائي، اندرين ڦستوءَ کي وساري ڇڏيو، باهرين ڦستن ۾ پاڻ اٽڪايو، پرماتما جو هردي سان سمرن نه ڪيو، ستگور جي سمت سيڪار نه ڪئي، سنتن جو سنگ نه ڪيو، نام جو رس نه پيتو، ڀڳتي ڀاو کان محروم رهيو، اندرين کي ڇڙواڳ ڇڏيو، نيڪيءَ جي راهه کان پري رهيو، وش سان وهنوار رچائيو، تنهن کي انت ويلي ۾ اهڙي سنسڪار اچن ٿا. انهيءَ وقت ڪيئن پرماتما سان چت لڳندو جو انت ڏهيلي ٿئي؟ جنهن پاڻ کي سچو وقت اگيان جي انڌ ۾ رکيو ۽ پاکنڊ جي ڀڙدي پليان لڪايو، تنهن جي اندر ۾ انت ويلي اوچتو ڪيئن پرڪاش پيدا ٿيندو؟ جنهن جيون ۾ ڪا سڌنا، اڀياسنا ۽ اڀياس نه ڪيو، سو سماڌيءَ جي سمي ڪيئن سهڻ ۽ سڃاڻڻ رهندو؟ ڪا ڪمائي ڪيل هجي جا ڪال جي سامهون، ڪيميا بڻجي، ڪرامت ڏيکاري.

هر ڪو جيءُ ٻنهي جي ڪرمن، دوشن، پاپن ۽ پنن ۽ ٻڌين جو ٻڃو ڪڍي، پرلوڪ ۾ حساب ڪتاب جي ليکي ڏيڻ لاءِ روانو ٿئي ٿو ۽ اتان جي فيصلي مطابق جنم جنم ۾ ڀٽڪي ٿو. اهڙي اوجهڙ سان، هن ڪي ٻنهي جي مهڙ آڪيار منهن ڏيڻو پوي ٿو. الهيءَ ڪي صاحب چون ٿا. "اُنت ڪتيا ڀڇتاءِ." مطلب ته ٻنهي جا ئي ڪرم ايندڙ قسمت لاهين ٿا. سري گرو گرنٿ صاحب ۾ جيڪي هن وشيه تي اُپديش آيل آهن تن مان چونڊ وچن هتي ڏنل آهن ۽ گورو امرداس جا ۽ خاص وچن وري هيٺ ڏجن ٿا:

(١) مَن وڪاري وڙيا - وڪارا ڪرم ڪماءِ
دوجيءِ ڀاءِ اگياني پوُجدي - درگهه ملي سزاءِ.
سري راڳ، محلا چوٿان، وار (١٣)، سلوڪ محلا ٽيجا

(٢) ميري ميري ڪر گئي - پليءِ ڪڇ نه پاءِ
محل نا هي ڏوهاڳڻي - اُنت گئي ڀڇتاءِ.
راڳ آسا، محلا ٽيجا، اشٽپدي (٧) ١١

۽ جو جيءُ جيتري ساڃاهي ٿو ۽ ڀڇتائي پاڻ سڌاري ٿو، سو ته ڏڪ ليکي سگهي ٿو. پنهنجي اوڻاين ۽ ڪمزورين جي سڃاڻپ ۽ ڪيل پاپن ۽ اپراڌن جو پڇتاءُ ئي آئيندي جي سڌرڻ جي شروعات آهي. جو جيءُ ٻين جا عيب اگهاڙا ڪري ٿو يا پنهنجي پاپن لئي ٻڏدو وڃي ٿو، تنهنجو نيتارو مور نه ٿيڻو آهي. اي ٻندا، وقت اڃا ويو ڪونه آهي. منمک گورمک ٿيڻو سگهي ٿو، پتت پاپي پوتر ٿي سگهي ٿو ۽ ڏهاڳڻ وري سهاڳڻ واپس وٺي سگهي ٿي، بشرطيڪ ڪئي گدري ڪري، اڳتي لاءِ نئون ورق ورائجي ۽ قدم قدم سنڀالي کڻجي. محڪم ارادي اڳيان مشڪل آسان ٿيندو، سچائيءَ ۽ ايمانداريءَ اڳيان اگيانتا ۽ اوديا الوپ ٿيندي، آساه ۽ اڃا شڪتيءَ اڳيان سقلتا جي ٻيٺ چڙهندي ۽ شردا ۽ وشواس اڳيان پرماتما جي پراپتي ٿيندي. جو جگياسو انهن ساڃاهي، پاڻ سڌاري ٿو، جيون شڌاري ٿو، وڪار ميساري ٿو، گڻ پرائي ٿو، ڪُڪرمن کان ڪنارو ڪري سڪرم ڪمائي ٿو، نام جو سمرڻ ڪري ٿو، گوروءَ جي گيان جو پالن ڪري ٿو، تنهنجي وڪيا، هر قدم تي، منزل بمنزل تي، پاڻ پرماتما ڪري ٿو. هوُ نه ٻيهر واٽ ڀُلبو ۽ نه وري اوجهڙ ۾ پوندو. هر وقت، هن جو رستو، رحيم جي رحمت سان روشن رهندو. اهو سؤلو صاحبن سليو آهي. جن سمجهيو ۽ اپنايو آهي، سي ڏڻيءَ جي دربار ۾ پانهن لوڏي گهمندا.

(٤) پاپي گنهگارن جو به نيتارو.

(١) کت کرم[1] کل سنجگت[2] هيءِ - هر ڀڳتي هردي ناهه
چونار ٻڌ[3] نه کتا پاوي - سڀچ[4] تل سمانِ
وي چت - چيت چيتَ[5] اچيت
کاهي نه بالميڪ[6] ديکه -
کس ذات لي کهه ٻڌهه امريو - رام ڀڳت ٻسيکه[2].
شڪان[7] شتر اذات سب لي - کرشن لاوي هيتُ[8]
لوگ ٻڙا کيا سراهي - ٽين لوڪ ٻرويش[9]
اجامل ٻنگلا ليت کنهر[10] - گئي هر کي ٻاس
السي دُرمت[11] نستري - تون کئُ نه ترهه روداس.　　(١٠١)
[راڳ کيدارا، ڀڳت روداس، شبد (١)]

(٢) سڄ ساکي[12] من جپ ٻيار - اجامل اڌريا کهه ايڪ ٻار[13]
بالميڪي[6] هوتا ساڌ سنگ - ڌرو کئُ مليا هر نسنگ[14]
ليريا سنتان جاچئُ - چرن رٻن[15]
لي مستک لاؤ - کر کرپا ڏٻن[16].　　(١٠١)
گنڪا[19] اڌري هر کهيئي توت[17] - کج[10] اِند[18] رڌ ٻاليو هرکيتو موکه
ٻڙ سُدامي دالد ٻنج - وي من تون ٻي ٻنج[20] گوٻند
بڌک[4] اڌاريو کسم[21] پرهار[22] - کبجا[23] اڌري انگشت[24] ڌار
ٻڌر[25] اڌريو داست[26] ٻاء - وي من تون ٻي هر ڌياء.

---

١. برهمڻ جون کرباتون. ٢. امر. ٣. چرن کمل. ٤. چنڊال، چهڙو. ٥. موڳا من ٦. والميڪ.
٧. کتا. ٨. پريم. ٩. مهما، پرڪاش ١٠. هاٿي. ١١. کمت وارا جيو. ١٢. کتا. ١٣. دفعو.
١٤. ٻنا سنسي جي. ١٥. خاڪ، مٽي. ١٦. ڏي، اڪشيش کر. ١٧. طوطو. ١٨. راجا. ١٩. مکتي.
٢٠. جپ. ٢١. تير. ٢٢. اڇلائي، هٽي ماريو. ٢٣. ڪُبي عورت. ٢٤. پير جو آنگوٺو.
٢٥. ودر. ٢٦. داس جي شيوا سان.

پرهلاد رکي هر ٻنهي آپ - ٻستر[1] چهنت د روپتي رکي لاج
جن جن سيويا انت پار - ري من سيو تون ٻڙه پار
ڌنيءَ سيويا ٻال ٻڌ[2] - تر لوچن گر مل ڀئي سڌ[3]
بيڻي ڪئه گور ڪينو پرگاس - ري من تون ڀي هوءِ داس
جئديو تياگيو اهنميو[4] - نائي[5] اڌريو سئن[6] شيو
من ڏيگه[6] نه ڏوليءَ ڪهون جاءِ - من تون ڀي ترسهه سرڻ پاءِ
جهه انگره[8] ناکر ڪيئو آپ - سي لئي ليني پگت واکه
تنڪا ڪڻ اوڳڻ نه بيچارئو ڪوءِ - ايهه ٻڌ[9] ديکه من لگا شيو
ڪبير ڌيائيو ايڪ رنگ - نامديو هر جيئه بسهه سنگ
روداس ڌيائي پرڀ انوپ[10] - گرو نانڪ ديو گوبند روپ.

[راڳ بسنت، محلا پنجوان، اشٽپدي (١)]

(٣) هم پاپي نرگڻ ڪئه - گڻ ڪريئي
پرڀ هوءِ دئيال - نانڪ جن[11] ترئي.

راڳ گوڙي، محلا پهلا، اشٽپدي (٨) ١٦

(٤) سنت[12] اسنگه[13] بيينت[13] ڪر - ٻهه[14] ٻهه ٻئيهار[15]
نانڪ رام نام جپ پاوکو[16] - تن ڪلبکه داهن هار[17].

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، چهنت (٣)، سلوڪ

(٥) لڌ پاويءِ تان بخش ليهه - ڪوني سنگه ڪري
نانڪ پاويءِ پار ٻرهم - پاهن نير تري.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، باون اکري (٥٢)

(٦) ڪوڙ ڪوڙ ابراڌي[18] بخشين ٻياري - ساچيءَ شبد ويچار
پوڄل پار اتارين پالي - سٽگر ٻوڙي چار.

راڳ سورٺ، محلا تيجا، اشٽپدي (٢) ٢

---

١. وستر لاهڻ مهل. ٢. ٻارڙي سياءِ سان. ٣. ٻڌي کلي، معلوم ٿيو. ٤. لوڀ، موهه، اهنڪار.
٥. حجم. ٦. ٻنڪ ته. ٧. تري ٻار پئه. ٨. مهر. ٩. حالتون، چرتر. ١٠. مهما کان مٿي ٻوتر چرن
ڪمل. ١١. داس، ٻالڪ. ١٢. پاپي، ٿيچ جيو. ١٣. بيشمار. ١٤ ٻوتر. ١٥. وري وري، ٻار
ٻار. ١٦. اگني. ١٧. جلائي ختم ڪندو. ١٨ پاپي جيو.

(٧) أب هر واكنهار چهارٻا[١]
پنت پُنيت ڪيتي کن پيتر - سڪلا روڳ بسارِيا[٢] ۰

واڳ ڏناسري ، محلا پنجوان ، شبد (١٦)

(٨) أجامل کج کنڪا - پنت ڪوم ڪينسي
لسيئو[٣] اُلسر يار ٻسڙي - رام نسام ليئي ۰

واڳ ڏناسري، ڪبير صاحب، شبد (٥)

(٩) وداس چمار[٤] أستت ڪري - هر ڪيرت نمک اِڪ گاه
پستت ذاتت أسر پتيا - چسار وَرن[٥] پئي پڳ[٦] آء
نامديو ريت لگي هر سيتي - لوڪ چيبا کهيو اُلاء
کتري براهمڻ پٺ ڏي[٧] چوڏي - هر نامديو ليئا مکہ لاء ۰

واڳ: سوهي، محلا چوٿان، شبد (٨)

(١٠) بسوُن پرينتَ[٨] مُکد ڪتُو ناري - ياهن بسار الساري
نسانڪ داس ٽيري سرٿالسي - سدا سدا بلهاري ۰

واڳ بلاول، محلا پنجوان، شبد (٣)

(١١) ليچ أنامت أجانَ ميع - لوکٽ ڪنُٽ[٩] همنَ
نانڪ ڪتُو ڪريا پتي - داس أپنا ڪمنَ ۰

(٥٥)

(١٢) جس پاپي ڪتُو - مليع نہ دونسي[١٠]
سرٽ آوي - تان نرمل هسولسي ۰

واڳ پسرڙ، محلا پنجوان، شبد (٢٣)

(١٣) همري أوکن بکتا[١١] بکيع ڪي - پھ بسار[١٢] بار لمکسي
أوکٹياري يالر ياري - هر ناري سنک جَسنَ کسي ۰

واڳ لتت ناراٿن ، محلا چوٿان، شبد (٣)

(١٤) ڪام ڪروڌ لوڀ بيابو - جنم هسي[١٣] ڪي کسانِ
پتت ياوُن[١٤] سرن آلسو - أڌر نانڪ جسانِ ۰

واڳ ڪانڙا ، محسلا پنجوان، شبد (٣١)

---

١ ۰ ياد يا سمرن ڪيو آهي ۰ ٢۰ دور ڪري ڇڏيو ۰ ٣۰ أهي ليئي ۰ ٣۰ موچي ۰ ٥۰ آشرمن جا مالڪهون ۰ ٦۰ لمرن لي ۰ ٧۰ پٺي ڏيئي ڇڏي ۰ ٨۰ جن ، پؤمت ۰ ٩۰ ڪٺن کسان خالي ۰ ١٠۰ سهارو، أجهو ۰ ١١۰ وشين ۽ واسنائن ۾ ڦاسي ۰ ١٢۰ بسار بار ، هميشه ۰ ١٣۰ جؤٽسين ۾ پتڪي رهيو آهيان ۰ ١٤۰ پاپن کي تارڻهار پرميشور ۰

(٥) نيچ ۽ ڪِريلُ.

(١) نيچ ذات هر جوتيا[١] - اُتم پدوي پاءِ
پُڇهُ بدر داسي ڌيٽ[٢] - ڪِن اُتپا گهر جس جاءِ
هر ڪي اَڪٿ ڪٿا سُڻهُ جن ڀائي -
جِت سهسا دُوکُ ڀُوکُ سڀُ لهِ جاءِ.
رِوداس چمار اُستت ڪري - هر ڪيرت نمک[٣] اِک گاءِ
پتت[٤] ذات اُتم ڀيا - چار ورن پئي پَگ آءِ
نامديو پريت لگي هر سيتي - لوڪ ڇيپا[٥] ڪهي بُلاءِ
کتري براهمڻ پِٺ[٦] دي ڇوڙي - هر نامديو ليا مُکِ لاءِ
جتني ڀڳت هر سيوڪا - مُکِ اٺسٺ تيرٿ تن تلڪ ڪڍاهِ
جن نانڪ تن ڪئُ اَن دِنُ پرسي[٧] - جي ڪرپا ڪري هر راءِ.

(١٠ ر ١)

[راڳ سوهي محلا چوٿان، شبد (٨)]

(٢) بِنُ سمرن - هوءِ آتم گهاتي
ساڪت[٨] نيچ - تس ڪُل نهي جاتي.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، اشٽپدي (٧) ٧

(٣) هم نالي[٩] نيچ نمي پڌ صاحب - قدرت ڪوڻ بيچارا
من تن سيتل گور درس ديکي - نانڪ نام اَڌارا.

راڳ سارنگ، محلا پنجوان، اشٽپدي (٨) ١

(٤) هم نيچ هولي هيڻ مت جُولي - تُون شبد سوارڻهارا
آتم چين[١٠] تهان تُون تارڻ - سچ تاري تارڻهارا.

راڳ ملار، محلا پهريون، شبد (٣)

(٥) اوچا ني ڦِن[١١] نيچ ڪرت هوءِ - نيچ ڪري سلطان[١٢]
جني جاڻ سُڃاڻيا[١٣] - جُڳ تي پُوري[١٤] پرواڻ.

راڳ پرڀاتي، محلا پهريون، شبد (٩)

---

١. پرمائما. ٢. پت. ٣. پل، گهڙي. ٤. نيچ، گهٽ. ٥. گهٽ ذات. ٦. پٺي. ٧. نمسڪار ڪريون ٿا. ٨. بيمک. ٩. تمام، بلڪل. ١٠. ڪرج، ڳولها. ١١. وري. ١٢. بادشاهه. ١٣. سڃاڻو. ١٤. قبول پون ٿا.

(٦) ليکا اُنـــدر نيچ ذات ـ نيچي هــوُ اَتِ نيچ
نانڪ تنِکي سنگ ساٿ ـ وڏا سُٿُ کيا ريس
جتي نيچ سماليئن ـ تتي نـدر تيري بخشيش.

سـري راڳ، محلا
پهلا، شبد (٣)

(٧) جس نيچ ڪئُ ڪوئي نه جاڻي ـ نام جپت اهو چهڪنت مانيءِ
جا ڪي نڪت نه آويءِ ڪوئي ـ سگل سرشٽ اُنا ڪي چرن مَلَ دوئي.

راڳـ آســا، محلا
پنجوان، شبد (٦٣)

(٨) کــن مهه نيچ ڪيت ڪئُ راج ـ پـار بـــرهم غريب نواج
جاڪا درشٽ ڪچوُ نه آويءِ ـ تس تتڪال دهه دس پرڳٽاويءِ
جا ڪئه اپني ڪري بخشيش ـ تاڪا ليکا نه گنيءِ جگديش.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان،
سکمني صــاحب،
اشٽپدي (٤) ١١

(٩) هر نيچ ســي اُتم ڀئي ـ هـــر کي سرڻائي
پاٿـــر ڏبدا ڪــاڍ ليئا ـ ساچـــي وڏيائي.

راڳ وڏهنس، محلا
ليکا اشٽپدي (٤)٢

(١٠) ترکن نيچ اُنات اُپرادي ـ اوت سنتن ڪـــي آهي
بوڏنت موهه ڪرهه اَند کوُپ مهه ـ نانڪ ليهه نباهي.

راڳ سورٺ محلا
پنجوان، شبد (٧)

(١١) نِگلا ڪاڻ نيچ ڪي سنگت جاء ـ ڪرنگه پکوُ مُکه لائيءِ
نانڪ ميل ميل پربهه سنگت ـ مل سنگت هنس ڪرائيءِ.

راڳ رامڪلي، محلا
چوٿان، شبد (٤)

(١٢) پــلو ڪبير داس داسن ڪــو ـ اُتــم سنن جـــن نـــائي
اوُچ تي اوُچ نامديؤ سمر درشي ـ روداس ٺاڪر بڻ آئي.

راڳ سارنگ، محلا
پنجوان، شبد (١٨)

(١٣) جا کي ڪٽنب کي ڍيڍا سڀ ڍور ڍوونت ڦرهه ـ
اَچهه بنارسي آس پاسا

راڳـــ ملار، پکت
روداس، شبد (٢)

آچار سِهت پر ڪرهه ڏنڊوت ـ
تن تنيءِ روداس داسان داسا.

١. نماڻو، نهنو. ٢. چٽبي ڏسـن پر. ٣. نظر. ٤. پکدم ڏهن ني ڏسائن پر روشن ٿئي ٿو. ٥. پرمالما. ٦. کوُهه. ٧. بجالي ورلو آهي. ٨. ٻکهه پکي. ٩. ڪانءُ. ١٠. ٻوُڙيا. ١١. سڀ کي هڪ نظر سان ڏسڻ وارو. ١٢. پربـهـ لکي وي. ١٣. چمار. ١٤. اُجا ٺائين. ١٥. عزت ۽ مان شان. ١٦. نمسڪار.

(٦) اوُچ، اُتم، نرمل.

(١) جو نرملُ ٿيوي سو نرمل هووي–هؤمي مَلُ گُر شبدي ڌووي
نرمل واڄي اَنهد ڌُن باڻي – دَر سچي سوڀا پاوڻيا
نرمل لي سڀ نرمل هووي – نرمل منوُئا هرِ شبد پروويِ
نرمل نام لڳي بڏ ڀاڳي – نرمل نام سهاوڻيا
سو نرمل جو شبدي سوهي – نرمل نام مَن لئن موهي
سچ نام مَلُ ڪڏي نه لاڳي – مُک اوُجل سچ ڪراوڻيا
مَلي نرمل سڀ حڪم سبائي – سي نرمل جو هر ساچي ڀائي
نانڪ نام وسي مَن اَنتر – گُرمک مَلُ چُڪاوڻيا.

[راڳ مانجهه، محلا تيجا، اشٽپدي (١٩)]

(٢) اَنتر گورؤ آراڌڻا – جهوا جپ گُرو ناءِ
نيترِي ستگور پيکڻا – سروڻي سُنڻا گور ناءِ
ستگور سيتي رتيا – درگهه پائيئي ٺاءِ
کهه نانڪ ڪرپا ڪري – جس نو ايهه وٿ ديئه
جَگ مهه اُتم ڪاڍيئهه – ورلي ڪيئي ڪيئه.

[راڳ گوجري، محلا پنجوان، وار (١)]

(٣) سيڪو اوُچا کهيئي – نيچ نه ديسي ڪوءِ
اِڪني ڀانڏي ساجيئي – اِڪ چانڻ تهه لوءِ.

سوي راڳ، محلا پهلا،
اشٽپدي (٦) ١٤

---

١. پرماتما. ٢. پرماتما جو نام. ٣. ڀڳتي ڇڏي ٿو. ٤. سوڀيڪ. ٥. ڪڍهن. ٦. هردي ۾.
٧. جيڀ. ٨. ڄاڻان. ٩. اکيون. ١٠. ڏسجي. ١١. ڪنن سان ٻڌجي. ١٢. رنگل آهن.
١٣. ڌڻي جي دربار. ١٤. شيءِ، خزانو. ١٥. سڏيا وڃن ٿا. ١٦. ڪوبه گهرجي.
١٧. ڏسڻ گهرجي. ١٨. برتن، ڀانڊو. ١٩. ٽنهي لوڪن ۾ چمتڪار لڳي ٿو.

(٤) سچ[1] سڃم[2] ڪرڻي[3] ڪارا - اساڙا لاءِ جيهي
نانڪ آکي اٿر سڃي - جو پاپان ٻند نہ ديهي.

سري راڳ، محلا پهلا، وار (٢٠)، سلوڪ محلا پهلا

(٥) ٻُت[6] کلِ کتب هيءِ - اِڪ اَلکھ[7] رهيءِ جو تَدّ پاليا
اوهہ آلدوهہ پاهوهہ نرمل هيءِ - سچوءِ ناءَ سماليا.

واڳ ماجهہ، محلا پهلا، وار (٣)

(٦) سا مت نرمل کهيئت ڏيو[8] - رام رسائڻ پيوت[9] ٻسر
سو لن نرمل جيت اُنجي نہ پاپ - رام رنگ نرمل پرتاپ[10].

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (٩٢)

(٧) هو سنگ والي - مت انسر هوہ
هو سنگ والي - نرمل سوہ.

(١٠٩)

(٨) سنگور شيون سو سوهڻي[11] - هؤ سي مِلُ گواہ
شبد رلي سي نرملي - چلهہ سنگور ٻاءِ.

راڳ گوڙي، محلا ليچا، اشٽپدي (٧) ٩

(٩) سگل پرک[12] مهہ - پرک پرڌان
ساڌ سنگ - جا ڪا مٽيءِ اَپمان.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، سکمني صاحب، اشٽپدي (٦) ٣

(١٠) پوهر گيالي نرمل لي نرملا - جئسي مِلُ نہ لاڳي جلا[13]
پوهر گيالي اوچ لي اوچا - من اَپني[14] هيءِ سب لي ليچا.

(٢) ٨

(١١) پرب ڪي شيوڪ ڪئہ - ڪولہ پهوچي[15]
پرب ڪي شيوڪ - اوچ لي اوچي.

(٤) ١٨

(١٢) سنگور شيوي سو لالا[16] هوہ - اُتر جالي اُتر سوہ
گرو پوڙي سيدُ اوچا هوہ - نانڪ نام وڏالي هوہ.

راڳ آسا، محلا ليچا، شبد (٧)

(١٣) پکت رلي سي اُولما - جت[17] ٻت شبدي هوہ
اِن ناوي سب نيچ جاٽ هيءِ - ٻشٽا[18] ڪا ڪيڙا هوہ.

راڳ آسا، محلا ليچا، اشٽپدي (٧) ٨

---

١. سچ چوڻ. ٢. اِلدريان کي روڪڻ. ٣. سڪرم ڪرڻ. ٤. اشنان ڪرڻ. ٥. ڪڪرمن ڪرڻ جي صلاح. ٦. اسٽري. ٧. وڪتن، لرليپ. ٨. شانتي. ٩. بهادر. ١٠. اَوچ رهڻي ڪهڻي. ١١. سهڻا. ١٢. اِنسان. ١٣. پاڻي. ١٤. پر هؤ پاڻ کي سمجهي لو. ١٥. پهچي سگهندو. ١٦. سچو شيوڪ. ١٧. ذات پات. ١٨. وشٽا.

(١٤) جن هر ميٹ لکانا لي جن پرڏانا - لي اُمر هو لــوک جيئہ
هو نام وڌالي هر نام سکالي - گور شبدي هر وس پوک جيئہ.
راڳ آسا، محلا ٥، چوڻان، جيت (٤) ٣

(١٥) پيو پيئنيو مــلُ ڪئيــئيو - نرمل هـــووي سريــر
اُنتر پرڪاس مت اُمر هوويو - هر جب کُٽي گــهمر.
راڳ گوجري، محلا ٣، ليپا، وار (١٩)

(١٦) اُمرت نام پرميسر تيرا - جــو سمــري سو جــيوي
جسدو کرم پراپت هـــووي - سو جن نرمل ٿيوي.
راڳ سورٹ، محلا ٥، پنجوان، شبد (٢٧)

(١٧) اوهر سب لي اُوچا سب لي سوچا - جاڪي هردي وسيا پڳوان
جن نانڪ لن کيو چرن پکاليو - جو هر جن نيچ ذات شيوڪان.
راڳ گوند، محلا ٥، چوڻان، شبد (٤)

(١٨) هر ڪي لوک رام جن اُمر - مل اُمر پدوي پـــاويو
هر هرومت چيري داس داسن کي - ميرا نانڪو خوشي ڪراوي.
راڳ رامڪلي، محلا ٥، چوڻان، شبد (٣)

(١٩) سب لي اُمر ا، هڪو - سگل ڏوم مــهــــ سرپشت ڏوم
هــــر سمرن تيرا هوه اُڌار - جنم جنم ڪا اُلـــري پـــار.
راڳ رامڪلي، محلا ٥، پنجوان، شبد (٤١)

(٢٠) اُمرت وس پالي ترشنا پوَ جالي - اُنپو پد پاوي آپ گوالي
اُوچي پدوي اُوچو اُوچا - نـــرمـــل شبد ڪمائيا.
راڳ مارو، محلا پهلا، سولهو (٤) ٢١

(٢١) سو جن نرمل جن آپ پڇانا - آپي آه مليا سکڏانا
وسنا شبد رلي گڻ گاوي - در ساچي پت پالـــي هي.
راڳ مارو، محلا ليپا، سولهو (٢) ٣

(٢٢) نام رلي ين نرمل ديپا - نـــرمل هنسا سدا سک ليپا
نـــام سلاه سکر پاليا - نج گهر واسا پـــالـــدا.
(١٠) ٢٠

(٢٣) ين مت اُمر لن پت اُمر - جــن هردي وسيا بـــنواري
ليڪي شيرا لاه هر سوامي - ين سمرت گت هوه هماري.
راڳ پيرڻ، محلا ٥، چوڻان، شبد (٤)

---

١. منو. ٢. اُوچو، مکو. ٣. پرڪاش، روشنائي. ٤. پرمانما. ٥. پولر. ٦. نيچ ذات وارو هـــريجن هجي پرلوڪ شيرا ۾ مکهن رهي. ٧. راضي لگي. ٨. پار پائن جو. ٩. نـــرپلہ.
١٠. زبان. ١١. هنس. ١٢. پرپت. ١٣. پنج.

(٢٤) مٿلي جوڳي جڳم جُدا - سُهڻا - مٿلي ڪاڻيا هنس سمهنڻ
ڪهه ڪبير لسي جن ٻروان - نرمل لسي جو رامه جان.

واڳس پربهُ، ڪبير صاحب، شبد (٣)

(٢٥) جن ڪڻ لڏَس مليو وڏ ڀاڳي - ڳؤرمڪ سي پرڏان ڪيٺي
پارس پيت پٿي سي پارس - نانڪ هنر گور سنگ لبڻي.

واڳس بسنت، محلا پهلا، شبد (١٢)

(٢٦) هرڪي جن انر جسڪ ڪهيڪهه - تن مليا پائو سين
جن ڪي مهما برن نه ساڪڻ - اوهُ اُتر هرهر ڪين.

واڳس ڪانڙا، محلا چوٿان، شبد (٢)

(٢٧) بنڌا تلّي تلّي سب اڏُهر - مل ساڌو چرن رليجي
اُت اُتر اُت اُتر هووهه - سب سمت چرن تل ديجي.

واڳس ڪليان، محلا چوٿان، اشٽپدي ٣(٢)

(٢٨) مٿي مٿلو اوُجل سچ سوء - اُتر آڪ نه اوُچا هوءِ
مهڪ ڪؤل مها ڪَ پاءِ - ڳؤرمڪ هوءِ سو راچيو ناءِ.

واڳس پرڀاتي، محلا پهلا، شبد (١٢)

(٢٩) سي جن نرمل اُوجلي - جو ڳؤرمڪ نام سماء
نانڪ هور پتساهيڻا ڪوڙيڻا - نام رتي پاتساهه.

سلوڪ، محلا تيجا (١١)

هن وشيہ تي صاحبن جا ٻيا به لکيل،
ٻيا وچن صفحہ ١٤١ تي ڏنل آهن.

---

١. جتائون، وڏا وار وڪندڙ. ٢. سرڀ، دڀهي. ٣. ڏيهن سمان ڳڻ. ٤. ساڌ سنگت پر واسو، اوچي ڪرليو واري ٻهچ. ٥. ٻري وجي لسو. ٦. ورلن ڪرڻ. ٧. ڪيو آهي. ٨. ڏرلي. ٩. هيٺ لسري م. ١٠. اهڙي هيٺاڻين ولسط ڪري. ١١. مُڪل انسان جي مکان ٻٺي ٿي. ١٢. هيٺاڻين پالي لو. ١٣. هيٺان پٺي لسي. ١٤. پرماتما. ١٥. ظاهران ظهور. ١٦. گورو؟ معرفت. ١٧. پادشاهيون، شهنشاهيون.

(٣٠) حڪمي هوڻ[1] جيئن - حڪم ملي وڏائي
حڪمي اُلر نيچ - حڪم لِکِ[2] دک سک پائيئه.
— جپ صاحب، محلا پهلا، پوڙي (٢)

(٣١) جس[3] هٿ جوڙ - ڪر وکيئي سوء
نانڪ اُلر نيچ - نه ڪوء.
— (٣٣)

(٣٢) اوُچ نيچ سڀ اِڪ سمان - ڪيٽ[4] هستي[5] ٻٽيا[6]
سيٽ سڪا سٽ پدپسو - سڀ تسدي جٽيا[7].
— واڳ گوڙي، محلا پنجوان، وار (٧)

(٣٣) اوُچ نيچ مهه - جوت سماڻي
گهٽ گهٽ - ماڌو[3] جيٽا[8].
— واڳ سورٺ، محلا پنجوان، شبد (٢٩)

(٣٤) اوُچي لي نيچا ڪري - نيچ کن مهه ٿاپيو[9]
قيمت ڪهي نه جائيئي - تاڪر[3] پرتاپيو.
— واڳ بلاول، محلا پنجوان، شبد (٥٠)

---

١. جيو پيدا ٿين ٿا. ٢. لکت موجب. ٣. پرماتما. ٤. ڪيٽلي. ٥. هاٿي. ٦. اپهور جهي جوت سمايل آهي. ٧. پيدا ڪيل آهن. ٨. جيو. ٩. اسٿاپن ڪري ٿو.

(٧) ڏرم ۽ ذات پات.

(١) گـوبند گوبند گـوبند سنگ - نـامديؤ مـن ليڻا[٢]
آئي دآم[٣] ڪـو چمرو - هـرگـمو لاڪـيـڻـا.
نيچا نيچا[٦] تـباگــڪـي - اـويـسـت چـرن ڪمرا
نيچ ڪُـلا[٧] جـولاهـڙا[٨] - پـيعو گُـنيع[٩] گهمرا
وداس ڏوڙنتا ڍوُر[١٠] نيمت - تـن تياگـي مـاتيا
پرگت هوُئا سـاڌ سنگ - هـر دوسن پاتيا
سئن[١١] ناُئي ٻـت ڪـارِيعا[١٢] - اوهه گهر گهر سيبيا
هردي وسيا پـاُر برهم - ڀگتان مـهه گنيا
اِهه بـدِ سيڪيع جاٽروُ[١٣] - اُيبه ڀگتي لاگـا
مـلي پـرتـک گُساُئيعا[١٤] - ڌنـا وڏ ڀاڳا.
(١٠٥)

[راڳ آسا، ڀڳت ڌنو، شبد (٢)]

(٢) نيچ[١٥] سـب ٻِوم - پهِمو پاُر برهم
ڪهه نانڪ - اُئلُ ابهه ڌوم.
راڳ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (٨٠)

(٣) ڀکيا[١٦] لوب ابائي ٻوم پُلائي - اوهه ڪعُ ڪو سک پائي
جا ڪوي وڏائي[١٧] ڪري دکائي - آپ وبچ[١٨] ڌرم گنوائي.
راڳ گوڙي، محلا ٣، چهنت (٣)٥

(٤) سرب[١٩] ڌرم مهه - سريشت ڌرم
هرکو نام جب - نرمل[٢٠] ڪرم.
راڳ گوڙي محلا پنجوان، سـکمني صاحب، اشٽپدي(٨)

(٥) کرب واس[٢١] مهه - ڪُل نهي جاتي
برهم بند[٢٢] تـي - سـب اُتپاتي[٢٣].
راڳ گوڙي، ڪبير صاحب، شبد (٧)

---

١. برماتما. ٢. رکيل. ٣. ڪوڏي. ٤. ڌوبـي. ناميؤ. ٥. لکاپتي. ٦. ڪور ڪو ڌاندو.
٧. ڪُل، ذات. ٨. ڪوري. ٩. گُن جو خزانو. ١٠. مُغل جانور. ١١. حجم. ١٢. وار ڪوڙ پيدا ڪرڻ.
١٣. ذات جو جاٽ، ڌنو. ١٤. ساکيات. ١٥. نيوٽ ڪري. ١٦. وشيون جا وڪار. ١٧. لوڪ.
جي خوشامد بلڪل ڏکر دالـڪ ثابت ٿيندي. ١٨. وڪٽي. ١٩. سڀني. ٢٠. شـدڌ، پوتر.
٢١. ماء جي پيٽ ۾. ٢٢. ويرج، شڪتي. ٢٣. پيدا ٿين ٿا.

(٦) لائيو اَڄِّي[٢] جاس گوالي - لُنُ من آرايي ستگوُر سرڻالـــي
هرديو نام وڏي وڏيائي - سدا پرتم پربُ[٣] هوس سڪائي.

واڳ آسا، محلا ليڇا، شبد (٧)

(٧) اَڳُيو جاس روُپ نه جاه - ليها هوويُ جيها ڪـــرم ڪماه
شبدي اوُچـــا اوُچو هـــوه - نـــانڪ ساُچ[٣] سماويُ سوه.

(٨)

(٨) نا ميو ڪُل نه سر پاونس - ڪيا جانا ڪئُ[٦] پانـــي ڪسُ[٣]
موهِ اَنانس غريب نماڻي - ڪسُ[٣] پڪڙ هم ڪمني رائي.

واڳـــ آسا، محـــلا پنجوان، شبد (٩٥)

(٩) پڪس رانـــي سي اوُلما - جِس پِس شبدي هـــوه
بن ناويُ سب لمچ جاس هيو - بشتا ڪا ڪيِڙا هوه.

واڳ آسا، محلا ليڇا، اشٽپدي (٧) ٨

(١٠) اَڳُيو[٥] جاس نه زور هيو - اَڳُيو جيئه لِـــوُي[٧]
جنڪيو ليکي پِس پريو - چنگي سيئي ڪيو.

واڳ آسا، محلا پهلا، وار (١١)

(١١) جوگ شبدُن[٨] گيان شبدن - بيد شبدن بـــراهمڻه
کتري شبدن سوُر[٩] شبدن - سوُدر شبدن پراڪرتُه[١٠]
سرب شبدن ايڪُ[٣] شبدن - جيڪو جـــاڻـــيو ڀـــيئه[١١]
نانڪ تاڪا دس هيو - سوئي نرنجن ديـــئُـــه.

(١٢)
[سلوڪ محلا دوُجا]

(١٢) ڪها ڪرڻ جائي - ڪهان ڪرڻ ڄائي
رام ڪو نـــام جپئـــه - دِن رائـــي.

واڳـــ آسا، پڪس نامديوُ، شبد (٣)

(١٣) ٽمربڻا نه ڏرم چوڏيا - ملمچ ڀاڪيا ڳـهي[١٢]
سرشٽ سب ايڪ ورن هوئي - ڏرم ڪي گس رهي.

واڳ ڌناسري، محلا پهلا، شبد (٨)

(١٤) اَنڊج جيرج[١٣] سيتج اُتُيج - سب ورن روُپ جيئه جنس اُپئيئا
ساڌوُ سرن اڙيو سو اُبريو[١٤] -
کتي[١٥] ٻاهمڻ[١٦] سوُد[١٧] ولِش[١٨] چنڊال چنڊئيئا[١٩].

واڳ بلاول، محلا چوٿان، اشٽپدي (٦) ٤

---

١. پرماتما جو داس. ٢. پهن جي. ٣. پرماتما. ٤. مددگار. ٥. پرلوڪ ۾. ٦. پسند لڳي آهيان. ٧. لمي. ٨. ڌرم، ڪرمڪ. ٩. سوُرمو، ٻڌ سگهيا. ١٠. ٻين جي شيوا ڪرڻ. ١١. پيد، ڀيُهه. ١٢. ودِيا پرائي آهي. ١٣. آنڊي، جيري، پگهر ۽ زمين مان پيدا ٿيل جيو. ١٤. پار پيو. ١٥. کتري. ١٦. برهمڻ. ١٧. شودر. ١٨. ولش يا واپاري. ١٩. لمچ ۽ نيچ ڪرمن وارو

(١٥) براهمڻ کتري سوُد ونش - چار ورن چار آشرم[1] ههِ
جو هرِ[2] ڌياوي - سو پرڌان.

واڳ گونڊ، محلا چوٿان، شبد (٤)

(١٦) هر هر ڪرت - مٿي سڀ ڀرما
هرڪو نام ليئي - اُڌرم ڌرما.

واڳ گونڊ، ڀڳت نامديوُ، شبد (٥)

(١٧) ڀئي دئيال ڪرپال سنت جن - تب اِهه بات[3] ٻتائي
سرب ڌرم مانو تِهه ڪيئي - جهه پرڀ[2] ڪيرت گائي.

واڳ رامڪلي، محلا ٽاوان، شبد (٢)

(١٨) کتري براهمڻ سوُد ولش - سڀ ايڪئي[2] نام ترانتِ
گورو نانڪ اُپديش ڪهت هئي - جو سُنئي سو پار پرانتِ.

واڳ مارو، محلا پنجوان، شبد (١٠)

(١٩) جات ڪاگرُبُ[4] نه ڪر پتهه ڪوئي - برهم[2] بِندئي[5] سو براهمڻ هوئي
جات ڪاگرب نه ڪر موُرکه گاوارا - اِس گرب تي[6] چلهه بهت وڪارا.

واڳ ڀيرو، محلا ٽيجا، شبد (١)

(٢٠) کهه رِوداس - جو جپهه نام
تس جات نه جنم - نه جوُن ڪام.

واڳ بسنت، ڀڳت روداس، شبد (١)

(٢١) جات جنم نهه پوُڇيئي - سچ[2] گهر ليهه ٻتاء
سا جات سا پت هئي - جيهي ڪرم ڪماء.

واڳ پربالي، محلا پهلا، شبد (١٠)

(٢٢) جتئي ليکا منکيئتي - لتئي[7] ڊيهه جات نه جاء
ساچ رلي سي اُبري - دکيئي دوُجئي[8] پاء.

واڳ پربالي، محلا ٽيجا، اشٽپدي (٦)١

(٢٣) ڪبير سيئي ڪُلُ[9] پُلي - جا ڪُل هرِڪو[2] داس
جهه ڪُل داس نه اُپجئي[6] - سو ڪُل ٻاڪ[10] پلاس.

سلوڪ، ڪبير صاحب (١١١)

(٢٤) ڪبير جهان[11] گيان تهان[12] ڌرم هئي - جهان جوُٺ تهه پاپ
جهان لوڀ تهان ڪال[13] هئي - جهان کما[14] تهه[12] آپ[2].

(١٥٥)

---

١. برهمچريه، گرهست، بن پرست ۽ سنياس جا چار آشرم آهن. ٢. پرماتما. ٣. ڳالهه. ٤. اُيمان. ٥. ٻيجا ٻوم ٦. اُٿن ٿين ٿا. ٧. ڊيهي. ٨. دکيت پاڙ، ٻياڻي. ٩. ڪٽنب. ١٠. اڪمو، ٿهڦل. ١١. جتي. ١٢. تتي. ١٣. جمڻ مرڻ جو چڪر. ١٤. کميا، ڊيا.

پاپين جو به نيڙارو.

نيچ اوچ ۽ ذات پات.

وڪار مِٽائي سگهجن ٿا؟ وڪاري جيون بدلجي سگهي ٿو؟ ممڪن، ڏاهپڻ يا نيچ انسان ڦري ڪُورمڪ، سهاڳڻ ۽ اُتم انسان ٿِي سگهي ٿو جو هن جي ٻه اَنمد سهائي ٿئي؟ متي آيل اُپديش پڙهڻ کان پوءِ اهي سوال سڀاويڪ اندر ۾ اُٿن ٿا. انهن جو جواب صاحبن بلڪل، ٿِي، خاطرخواهه ۽ اُميد پيدا ڪندڙ آهي ته جي منش جي من ۾ موڙ آچي، جي هُو آلس ۽ نراسائيءَ جي اوجهڙ مان نڪري، آسا ۽ اِڇا شڪتيءَ جو آڌار وٺي ۽ جي هُو ڪمارڳ ڇڏي سمارڳ ٿي اَچي، ته اڳين جنم جي اَشڌ سنسڪارن ۽ هن جنم جي اَشڀ ڪيل ڪرمن جي باوجود به، هُو پرماتما جي پراپتي پائي سگهي ٿو.

جيئن ڇيڙهي شيءِ وري سڌي ٿي سگهي ٿي يا ڦاٽل ڪپڙو وري سبجي سگهي ٿو، تيئن ٿي بگڙيل جيون وري سڌارجي سگهجي ٿي، بشرطيڪ طريقا تحقيقاتي، ٻڌائڻ وارا هُوندا ۽ نه بگاڙڻ وارا، جوڙڻ وارا هُوندا ۽ نه ٽوڙڻ وارا. جي سادنائون سڌريون ۽ سچيون آهن ته سڦلتا ملڻ ۾ ڪو شڪ ٿي ڪونه آهي. باقي پراپتي هڪ ٿي ڏينهن ۾ ٿئي يا وڌيڪ ڏينهن ۾، انهيءَ جو مدار ڪيترن ڳالهين تي آهي. پر جيون ياترا جو لمبو سفر آهي جنهن سان تعلق نه ٽوڙکي. جنم ته ياترا جي هڪ منزل آهي. پوءِ ته اڌوري سڦلتا، اسڦلتا کان هر حالت ۾ بهتر آهي. جو ته اها ٻئي جنم ۾ ڦلدائڪ ۽ مددگار ٿيندي ۽ اڳتي وک وڌائڻ آسان ڪندي. ڪاهه ڪيل ڪمائي، وڃڻ جي نه آهي.

انهيءَ سڌانت جي پٺڀرائيءَ ۾ اَنيڪ سنتن ۽ مهاتمائن جا حوالا ڏنا ويا آهن. والميڪ، اَجامل، گنڪا ۽ ٻڌڪ، جي پاپ جو ڀڳتا ڪري، نيچ جو پڪش پڪڙي، وڃي ڀڳوان جا نج ڀڳت ٿيا. ڪبير ڪوري، روداس چمار، سين نائي، نامديو رنگريز، ڌنو جاٽ، گوت ذات هُوندي ۽ نيچ ڏنڌي ڪندي به، پڇهين جي ڪرپائن سان، ترِي پار پيا. سڌامي، ڌرو، پرهلاد، ڪبجا، ودر، ترلوچن، بيڻي، جئديو ۽ اَنيڪ ٻين ڀڳتن، سائينءَ جي شرن وٺي، اُتم پدوي پراپت ڪئي آهي. مطلب ته جنهن روحاني راهه ۾ پڪو ۽ پختو قدم رکيو آهي ۽ اوچائي ۽ ايمانداريءَ سان هڪ هڪ وک اڳتي وڌائي آهي، تنهن ڪسي پرماتما پاڻ سنڀالتا ڪري، پار پهچائيو آهي. وات لاشڪ اوکي آهي پر اُجورو اَمرت ۽ آنند جو ملي ٿو. سنساري ٿڪن لاءِ ڪيڏا نه ڪشالا ڪيڻا پون ٿا ته پوءِ روحاني رمزن ملڻ لاءِ ته ڪيترين حيلا هلائڻا پوندا.

ٻئي طرف، وڪاري جيون دک ۽ اشانتيءَ مان اُٿڻ لڳي ٿي، جوڙيءَ دک ۽ اشانتي ڦهلائي ٿي ۽ ٻين به دک ۽ اشانتيءَ ۾ سمائڻ لڳي ٿي. مطلب ته دک ۽ اشانتيءَ جو چڪر من جي مورچي بدلائڻ کان سواءِ ۽ ڪمارڪ مان سمارڪ ۾ اچڻ کان سواءِ، ختم ٿيڻ جو ئي ڪونهي. ٻيا سڀ وسيلا ڦِرِت ويندا. ڇڙواڳي، چٽڪو ۽ سياڻپ ڪارگر ڪونه ٿينديون. اهي هٿراڌو هنر هاڃيڪار آهن.

سري گرو گرنٿ صاحب ۾ هن ٻاري ۾ هڪ وڏو اهم لڪ سکيا ڏني آهي ته هندو جاتيءَ ۾ جيڪي برهمڻ، کتري، ويش ۽ شودر جا چار ورن يا آشرم آهن تن جو ڏنل يا ڪرت سان لاڳاپو آهي ۽ نه ذات پات جي پيڊ سان. ڪو به انسان نيچ يا اُتم، ذات پات يا خاندان جي آڌار تي نه ليکيو ويندو پر فقط پنهن جي ڪرمن انوسار. جي ڪرم ڪُڌا ته براهمڻ به شودر سمان آهي ۽ جي ڪرم اُتم آهن ته شودر به براهمڻ برابر آهي.
صاحب فرمائين ٿا:

(۱) براهمڻ کتري سُود ويش، چار ورن چار آشرم هه — واڳ گوُنڊ، محلا
جو هر ڌياوي سو پرڌان. — چوڻ، شبد (۴)

(۲) کتري براهمڻ سُود ويش — سڀ ايڪو نام اترانت — واڳ مارو، محلا
گرو نانڪ اپديش کهت هي — جو سني سو پار پرانت. — پنجوان، شبد (۱۰)

هر انسان جو جنم گريب ڪند مان ساڳئي طريقي سان ۽ ساڳئي مُدي اندر ٿئي ٿو. هر جيو ۾ ساڳئي پرماتما جي جوت وياپڪ آهي. گريب ۾ ڪا به ذات پات ڪانه آهي ۽ نه پرلوڪ ۾ ئي ڪا ذات پات جي ڪا پڇا آهي. هڪ مالڪ جي سڀ مخلوقات. پر هي ذات پات جا ويڇا يا نيچ اوچ جا جهڳڙا ۽ جهڳڙا پيدا، سڀ خود مطلبي، من گهڙت ۽ مورکتا جا مورچا آهن، جن ڌرم ۽ سماج کي وڏي هاڃي رسائي آهي. اهي آهن اڌرم جا اڏا جي ڌرم جي نالي تي، پاکنڊ، پوڄ ۽ پاپ جي اوڙاهه ۾ انسان ذات کي ڪيهي وڌيا آهن. اُوڻ هر منش کي لٿت ڪندا چاهي اوچ ذات جو هجي ۽ ڪڻ هر منش جو آڌار ڪندا چاهي گهٽ ذات جو هجي. سري گرو نانڪ صاحب جن فرمائين ٿا:

سڀڪو اوچا آکيئي — نيچ نه ديسي ڪوءِ — سري راڳ، محلا
اِڪني ڀانڊي ساجيئي — اِڪ چانڻ تهه لوءِ. — پهلا، اشٽپديي (۶) ۱۴

اوچ، اُتم يا نرمل انسان اُهو آهي جو ڪهڙي به ڪُل جو ونس هجي، پر هنجي وهٽي ڪهٽي سريشت هجي. پرماتما سان پريم، پرماتما جي پيدا ڪيل پرڪرتيءَ سان پريم،

سٽگور جي سچي شيوا، سنتن جو سنگ، نام جو رنگ، شڀ اڇا، شڌ ڀاوناٿون، وچار ۽ ڪرياٿون، نشڪام ڪرم، سڀ جو خير، هر حال ۾ شڪر، وڪارن کان آجو، اندريون ۾ اڏول، من ايڪاگر، دماغ روشن، هردو ڪومل، نماڻو، نهٺو، مرم، ٻرپادا ۽ مسڪينيءَ جي مورت، سڀ جو سچو ٻر نه ڪنهن جي هٿيٺ ۾ نه ڪنهن جي ڪنٽيٺ ۾. اهي اهڃاڻ ۽ اعمال آهن اُتمپڻي ۽ اوچ ذات جا ۽ نه آڪهه، عهدو، اقبال يا آدنمبر.

اهو آهي انسان جنهن پنهن جو پاڻ پڇاڻي، خود پرماتما جو سروپ ٿي پيو آهي. اهو آهي آدمي جنهن برهم جو گيان پراپت ڪري، خود برهم بڻجي چڪو آهي. برهم سندس جيون ۾ آهي ۽ سندس جيون وري برهم ۾ آهي. اهڙي انسان جو ڪهڙو ڪم ڪل سان ۽ ڪهڙو لاڳاپو ذات پات سان؟ هو گهڻ ذات وارو هوندي به انهيءَ اُتم پدويءَ تي پهتل آهي جتي هو پاڻ کي پرماتما ۾ ۽ پرماتما کي پرڪرتيءَ ۾ ڏسي ٿو. اوچ ذات وارا به هن جي اڳيان سر نمائين ٿا. سري گورو امرداس صاحب فرمايو آهي:

سر جُن نرمل جن آپ پڇاتا - آپهي آءِ مليا سُکداتا واڳ مارو، محلا
رسنا شبد رتي گڻ گاوءِ - در ساچي پت پائي هي. ٿيجا، سولهو (٢)٣

هي پدا، نيچ ٿون آهين جو وڪاري جيون گهاري، ممڪن ۽ ڏهاڳڻين جي قطار ۾ ڪٺو ٿيو آهين. اوچي ذات هوندي به ٿون نيچ آهين ڇو ته تنهن جون ڪامنائون، وچار ۽ ڪرياٿون سڀ نيچ آهن. انهيءَ ڪري تنهن جي گت وشٽا جي ڪيڙن جهان آهي. اُون پنهن جي اوچائيءَ جي ماپ ڪُل، ذات ۽ دنيوي پدارٿن سان ٿو ڪرين. جڏهين مسامپ جوُن وستوُن ئي مٽيا ۽ ناسونت آهن ته تنهن جي اوچائي ڪٿان قائم رهندي؟ جيڏو وڻ وڏو تيڏي اُن جي پاڙ وڏي. جيڏو مڪان وڏو تيڏو اُن جو بنياد هيٺ. آهي تو ۾ اها هينائين ۽ گهرائي ايڏي وڏي؟ جي نه ته تنهن جي جڙ تُو اوچائيءَ جو جتاءُ ڇالي آهي؟ ڪبير صاحب فرمائين ٿا.

ڪبير جهان گيان تهان ڌرم هي - جهان جُوٺ تهه پاپُ سلوڪ ڪبير
جهان لوڀ تهان ڪال هي - جهان کما تهان آپُ. صاحب، (٥٥)

پرماتما جو نام چت سان سمرن ڪرڻ آهي سريشٽ ڌرم. شڀ ڪامنائون، وچار ۽ ڪرياٿون آهن اُتم ڪل ۽ ذاتيون. نيچ يا اوچ انسان جا ڪرم آهن. سٺڪرم نيچ ذات کي به اُتم ٿا ڪن ۽ ڪڪرم اوچ ذات کي به نيچ ٿا ڪن. سري گورو نانڪ ديو فرمائين ٿا:

جاتي جنم نهي ٻڌِ جيتئِ - سچ گهر ليهه سماهه واڳ ٻرپانسي، محلا
سا جاتي سا پت هوءِ - جيهي ڪرم ڪماءِ. ٻهلا، شبد (١٠)

مطلب تہ پنهن جا مليل فرض، ايمانداريءَ ۽ قابليت سان پورا ڪرڻ سيڌو رم آهي ۽ پنهن جن فرضن يا ذات کي اوچ يا نيچ سمجهڻ اَڌرم آهي. هڪ خيال کان تہ هرڪو انسان پنهن جي جيون ۾ چئني ورڻن يا آشرمن جا نيم پورا ڪري ٿو. ٻار ۽ پنهن جي ڪٽنب جي زندگيءَ لاءِ پورهيو ڪندي، هو شوڊر آهي، پالنا ڪندي ونش آهي، رکيا ڪندي کتري آهي، سکيا ڏيندي براهمڻ آهي. جنهن انسان پنهن جي جيون ۾ اهي سڀئي نيم ۽ فرض نڀا ڪنهن مطلب يا موهه جي پالن ڪيا آهن، اهڙئي انسان سريشٽ آهي. هو سماج جي ورڻن ۾ بہ ڪو اوچائيءَ ۽ نيچائيءَ جو ڀيد نہ ڏسندو چو تہ هو ڀيد جي حد لتاڙي ڀيد ۾ داخل ٿي چڪو آهي.

هي ٻندا جي اهو پڙهي ۽ سمجهي. تنهن جي من ۾ بہ اها اُٻلاتا اُٿي آهي تہ مان بہ مڪمل مان ٻدلجي ڪُرمڪ ليڻ جي ڪوشش ڪريان ۽ ڏهاڳڻ مان ڦري سهاڳڻ جو سهو سک ماڻيان تہ تنهنجي مراد بہ حاصل ٿي سگهي ٿي. سنتن ۽ مهاتمائن جي اَمر ڪٿا اميد جاڳائي ٿي، تسلي بخشي ٿي ۽ اهو ثابت ڪري ٿي تہ کهڙو ۽ ڪيترو بہ ڪريل انسان، وات ٻدلائي دڳ لڳي سگهي ٿو. رستو ٻتايل آهي. هاڻي رکو ٻند جي پروڙ ڪرڻي آهي ۽ عطا ٿيل عام تي عمل ڪرڻو آهي. گذريل کي ياد ڪري دل شڪست تہ ٿيءُ پر گذريل آزمودي کي ياد ڪري، آئيندي لاءِ سبق پراءِ تہ متان وري تہ وات پلجين. جن اوڳاڻن ۽ عادتن اڳي اوجهڙ ۾ آندو هوءِ سي نہ وري برقرار ٿين ۽ آتم شڪتي ناس ڪن. سچ جي سمارگ تي ايمانداريءَ ۽ اورچائيءَ سان وک وڌائيندو هل تہ مالڪ بہ مددگار ٿي، منزل مقصود تي پهچائيندءِ. دنيا ڪاڻ دين نہ وڃاءِ پر دين ڪاڻ دنيا وڃاءِ.

سنتن جون ساکيون ۽ سنت پرشن جا شبد، دکي دل کي دلداري ڏين ٿا ۽ آسانوندين ۾ اُڪير پيدا ڪن ٿا تہ سائينءَ وٽ سڀڪجهه آهي. هن وٽان، هروقت مهر جا مينهن پيا وسن ۽ رحمت جا رِيلا وهن، جن جو لاڀ ۽ لطف هر انسان وٺي سگهي ٿو، لوڙي هر کهڙو بہ عيبدار هجي. عيب، اوڳاڻون، اَوگڻ، اداڻون ۽ بدڪاريون، سڀ معاف ٿينديون، بشرطيڪ اهو عيبدار، اندر جا آڏا، ايتا ۽ اَجايا اِشارا پلجي، چت سان چاوت ڪري، من جي مدي مٽائي، سرل سڀاءُ ڪري، سچ جو سڌو سدوائو رستو وٺي، سنگور جي سمت جو سمر ڪٽي، توڪل، توبهہ ۽ نمائيءَ جو ترهو ٻڌندو. جنهن سالڪ جي هڙ ۾ اهي هيرا آهن، اهو اَوس الاهي الهام ٻڌندو، آتمڪ آنهڙ پائيندو ۽ مالڪ سان ملندو.

باب پنجون.

مَنُ دشمن تہ دوست بہ آهي.

(۱) ديھي ۽ آتما.

(۱) ڏنُ[۱] اَندي پئو[۲] چِهل[۳] سياڻا - پيچ تت کا رچن رچائيا
جس وِکر[۴] کئہ تہ آئي هئہ - سو پائيا ستگور پاسا هي
ڏنَ[۱] کهيءِ لون[۲] وس ميءِ نالي - پرِنہ[۲] سک واسي پال گهالي
لجهيءِ پيا هئہ کتهي نہ ليکيءِ - وچن ديھ چوڙ نہ جاسا هي
پِر[۲] کهيا هئہ حکمي ہدا - اوهہ پاُرو[۵] ناکر جس کاڻ نہ چِندا[۶]
جهر[۷] راکيءِ ٿهر[۸] تہ[۱] سنگ رهڻا - جا سدي تان اوُٺ سڏاتا[۹] هي
جئہ پِرپا[۲] بچن کهي ڏنَ ساچي - ڏنَ کچوُ نہ سمجهيءِ چنچل کاچي
پهڙ پِردي[۲] سنگ مانگيءِ - اوهہ پاٺ جائيءِ کرهاسا[۱۰] هي
آئي آکيا پِرهہ[۲] بلائيا - نسا ڏنَ هچي نہ ستا پڪائيا[۱۱]
اوُٺ سڏائيو[۹] چوُنر[۱۲] مائي - ديکہ نانڪ مِتن موساها[۱۳] هي.

[راڳہ مارو، محلا پنجوان سولهو (۲)]

(۲) هر کا[۱۴] مندر سوهڻا - کيِئا کرٽيءِ هار[۱۵]
رِو[۱۶] سس[۱۶] ديپ[۱۸] اَنوُپ جوت - تريڀوَڻ[۱۹] جوت اَپار
هاٽ[۲۰] پٽڻ[۲۱] گڙ[۲۲] کوٺڙي[۲۳] - سچ سودا[۲۴] واپار.

سري راڳ، محلا پهلا، اشٽپدي (۲) ۷

(۳) اِس کائيا اَندروَست اَسنکا[۲۵] - گوُرمکہ[۲۶] ساچ مليءِ تان وٺکا
لئہ دروَاجي دسوي[۲۷] مکتا[۲۸] - اَنحد شبد وجاوَٽيا.

راڳ مانجهہ، محلا تيجا، اشٽپدي (۳) ۱

(۴) اِن کرتيءِ[۱۵] اِک کيل رچائيا - کائيا سريريءِ[۱] وچ سب کچھ پائيا
شبد بيد[۲۹] کوئي محل[۳۰] پائي - مدائي محل بلاوَٽيا.

(۳) ۱۳

۱. ديهي. ۲. آتما. ۳. چتر. ۴. سودو. ۵. وڏو، مهانُ. ۶. محتاجي. ۷. جيستاءِ. ۸. ليستاءِ.
۹. راهہ رباني وندو. ۱۰. چرچر تي سمجهي. ۱۱. صلاح، مصاحب کئي. ۱۲. وڏوا.
۱۳. موهہ. ۱۴. پرکرتي، برهمانڊ. ۱۵. پرماتما. ۱۶. سوُرج. ۱۷. چنڊ. ۱۸. ڏيئا.
۱۹. ٽيئي لوک. ۲۰. اندريون. ۲۱. ديهي. ۲۲. آتما. ۲۳. اَنتهکرڻ. ۲۴. رام نام.
۲۵. ڪثين. ۲۶. گوروءَ معرفت. ۲۷. ڏهون. ۲۸. کلي ٿو. ۲۹. رنگجي. ۳۰. سروُپ.

(۵) جيءُ[1] پاه لئن[2] ساجيا[3] - رکيا پٽ اسٽاه
آکي ديکيءِ جهوا[4] بوليءِ - کدي شرڻ[5] سماه.

واڳ. مانجهه، محلا پهلا، وار، (۳) سلوڪ محلا پهلا

(٦) کت ليم[6] کر کوڙي[1] پالدي - بست[7] آتم بيچ پالي
کبجي[8] کلف[9] پران کر واکيءِ - کرني[10] پار نہ لاتي.

واڳ. گوڙي، کبير صاحب، شبد (۱۳)

(۷) من تون جوت سروپ[11] هيءِ - اپنا مول پڇاڻ
من هر[12] جي تيريءِ نال هيءِ - گرمتي رنگ ماڻ
مول پڇاڻهه تان شهه[12] جاڻهه - مرڻ جيوڻ کي سوجهي هوئي
گرپرسادي[13] ايکو[12] جاڻهه - تان دوجا[14] ڀاءِ نہ هوئي.

واڳ. آسا، محلا ايڪا، چهنت (۵) ۳

(۸) سڀ پاندي[1] تدي[12] ساجيا - وچ وست[7] هر[12] تارا
جو پاڙهه پالدي وچ وستسا[7] نکليءِ - کيا[1] کوئي کري وچارا.

واڳ. آسا، محلا چوٿان، چهنت (۲) ۱۰

(۹) ايڪ ڪرشن[12] سرب ديوا[15] ديو[16] - ديوا[17] آتما
آتما باسديو سو - جيکو جاڻي ڀيءُ[18]
نانڪ تاکا داس هيءِ - سوئي نرنجن[2] ديءُ.

واڳ. آسا، محلا پهلا، وار (۲)، سلوڪ محلا دوجا

(۱۰) کاتيا کبهون[19] تان ليئٽي - جان ستگرو لئي ملائي
پرم ماتيا وچهه کتيئي - سچڙيءِ[12] نام سماتي.

واڳ. وڏهنس، محلا تيجا، چهنت (۲) ۴

(۱۱) رتن کمل[1] کوڙي - چمکار بيجل[12] تهي
نيريءِ[20]، ناهي دور - لچ آتمي رهيا پرپور.

واڳ. سورٺ، پکت نامديو، شبد (۱)

(۱۲) جل کي ڀيٽ[21] پون[22] کا لنبا - رکت[23] بوند[24] کا گارا
هاڙ ماس ناڙي[25] کو پنجر - پنکي[6] بسيءِ[7] بچارا.

واڳ. سورٺ، پکت رويداس، شبد (٦)

(۱۳) جهه لي ابهمر[2] لهي سمائيو - اهه پد جاڻي لبهون
جهان جهان اهه ديهي ڏاري - رهڻ[26] نہ پائيو کبهون[27].

واڳ. ديوگنڌاري، محلا پنجوان، شبد (۴)

---

۱. ديهي. ۲. اپاليندڙ ۳. ساهه وڏو آهي. ۴. زبان. ۵. سرلي، شڪتي. ٦. چپ چڪر.
۷. آتما. ۸. روحاني گيان. ۹. اگيانتا. ۱۰. ديو، وقت. ۱۱. سروپ. ۱۲. پرماتما. ۱۳. ڪرپا.
۱۴. دئيت ڀاؤ، ڀيائي. ۱۵. ديوتائون. ۱٦. دئيت. ۱۷. ديت. ۱۸. ڀيد. ۱۹. سون، پوتر.
۲۰. ويجهو، نزديڪ. ۲۱. پيٽ. ۲۲. ساهه. ۲۳. ماتا جو رت. ۲۴. پيءُ جي ويرج.
۲۵. نبضون. ۲٦. دائما نڪاڻو. ۲۷. ڪڏهين به.

(١٤) ڪانيا اندر سڀ ڪڇ وسي - تنهه منڊل پاتالا
ڪانيا اندر جڳ جيون دانا[2] وسي - سيما ڪري پرتپالا[3].

واڳ، سوهي، محلا پهريون، اشٽپدي (٢)٢

(١٥) مليئي[4] مليا نه ملي - ملي[5] مليا جي هوءِ
انتر آتمي جي ملي - مليا ڪهيئي سوءِ.

واڳ، سوهي، محلا پهريون، وار (١٩)، سلوڪ محلا دوجا

(١٦) آتم رام[1] سرب مهه پيکُ - پورن پور رهيا پرڀ[2] ايڪُ
رتن امول ردي مهه جانُ - اپني وست[6] تون آپ پڇانُ.

واڳ، رامڪلي، محلا پنجون، شبد (٣٠)

(١٧) اي سرِيرا[1] ميريا هر[2] تم مهه جوت[6] رکي - تان تون جڳ مهه آئيا
هر[2] جوت[6] رکي تد وچ - تان تون جڳ مهه آئيا.

واڳ، رامڪلي، محلا تيجا، آنند صاحب (٣٣)

(١٨) ڪانيا[1] هنس[6] ڌر ميل - ڪرتي[2] لکه پائيا
سڀ مهه گُپت[7] ورتدا - گرمکه پرگٽائيا.

واڳ، رامڪلي، محلا تيجا، وار (١٤)

(١٩) ڪانيا[1] اندر ڪُڙ ڪوٽ هي - سڀ دسنتر[8] ديسا
آپي تاڙي[9] لائيئن - سڀ مهه پرويسا
آپي سرشٽ ساجيئن - آپي گُپت[7،6] رکيسا.

(١٦)

(٢٠) ڪونڙي[1] مهه ڪونڙي[10] - پرم ڪولي[6] بيچار
گور ديي بست[6] ڪبير ڪه - ليوهه بست[6] سمار[11].

واڳ، رامڪلي، ڪبير صاحب، شبد (٤)

(٢١) سنجوڳ[12] ونجوڳ[13] ڌره[14] هي هوتا - پنچ ڌات ڪر پتلا ڪيتا
ساهي[15] ڪي فرمائڙي[16] جي - ديهي وچ جيئه[2] آئه پئيا.

واڳ، مارو، محلا پنجون، شبد (٣١)

(٢٢) ماه[17] ڪي رکت پتا بند[18] ڌارا - مورت صورت ڪر آپارا[19]
جوت داتا جيتي سڀ تيري - تون ڪرتا سڀ لائي[20] هي.

واڳ، مارو محلا پهلا، سولهو (٤)٣

(٢٣) ديهي اندر نام نواسي - آپي ڪرتا هي اپناسي
نا جيئه مري نا ماريا جائي - ڪر ديکي شبد رضائي[21] هي.

(١٣)٦

---

١. ديهي. ٢. پرماتما. ٣. سنڀال، رکيا. ٤. باهريون ملڻو. ٥. سچو ميلاپ. ٦. آتما. ٧. ڳجهو. ٨. ديس پرديس. ٩. سماڌي. ١٠. پُڌي. ١١. سنڀالي. ١٢. ميلاپ. ١٣. جدائي. ١٤. آڌ ڪان. ١٥. ساهه، پران. ١٦. حڪم مطابق. ١٧. ماءُ جي. ١٨. ويري. ١٩. ڪئين. ٢٠. هنڌ، جاءِ. ٢١. ماتما جي آگيا ۾

(٢٤) پنچ تت مل ڪانيا ڪيئي - تس مهه رام رتن ليءِ ڇيئي
آتم رام رام هيءِ آتم - هر پائيءِ شبد وچارا هي.

(١٠(٧)

(٢٥) مائي ايڪ سگل سنسارا - پهه ٻڌ ٻانڌي گهڙيءِ ڪماڻا
پنچ تت مل ديهي ڪا آڪارا - گهٽ وڌ ڪو ڪريءِ بيچارا.

واڳ ڀيرو، محلا ٽيجا، شبد (١)

(٢٦) جڏ ڏن رتن تڪوُ لڳ اڇيو - موُرت گهڙي پلو
ڀڄاڻ هارو اوُنت ٻيدارثيو - تب ڦر ٻاڄُ نه پئيو.

واڳ سارنگ، محلا پنجوان، شبد (٣)

(٢٧) تون دانا جيئا - سڀني ڪا
جيئا اندر - جيئڻ توسي.

واڳ ملار، محلا پهلا، شبد (١)

(٢٨) ڪاليا محل مندر گهر هر ڪا - تس مهه راکي جوت اپار
نانڪ گرمک محل بلائيءِ - هر ميلي ميلڻهار.

(٥)

(٢٩) هر مندر مهه هر وسيءِ - سرب نرنتر سوءِ
نانڪ گرمک وڻجيءِ - سچا سودا هوءِ.

واڳ پرڀاتي، محلا تيجا، اشٽپدي (١(١)

(٣٠) ڪبير جوهر جنت ڀڄاوڻي - نوت ڪٽي سب تار
جنت ٻچارا ڪيا ڪريءِ - چلي ڀڄاوڻهار.

سلوڪ، ڪبير صاحب (١٠٣)

---

١. ديهي. ٢. پرماتما. ٣. آتما ٤. انيڪ پرڪارن جا. ٥. رامت. ٦. ٽيستاء. ٧. پراڻن جو آواز.
٨. سروُپ. ٩. گوُروءَ معرفت. ١٠. سچو واپار ڪر، سڪرم ڪر. ١١. واڄو، سرٻو. ١٢. پراڻ.

(٢) من جي مستي ۔

(١) مائي[1] – من ميرو بس[2] ناهہ ۔
نس ٻاسُر[3] ٻکين[4] کڻ ڏاوڻ[5] – کهہ ٻڌ[6] روکڻ تاهہ ۔ (١٠١ و)
ٻيد پران سمرتئ[7] کي مت سُن – نمک[8] نہ هيِئي[9] ٻساوي
پر ڏن پر داراٗ[10] سڻ رچيو – ٻرلا جمر سيراوي[11]
مد[12] مانيا کي پهرو ٻاؤرو[13] – سوجهت نهہ کڇ گيانا
گهت هي پيتر ٻست ترنجن[14] – تاکو مرم نہ جانا
جب هي سرن ساڌ کي آئيو – ڏرمت[15] سگل ٻناسي
تب نانک چيتيو چنتامن[12] – کاٽي جم کي ڦاسي ۔

[راڳ سورٺ، محلا ناوان، شبد (٧)]

(٢) ڏائيو ري – من ڏهہ دِش[16] ڏائيو
مانيا مگن[13] سڌاد لوڀ موهيو – تن پربه[14] آپ ڀلائيو ۔ (١٠١ و)
هر کٿا[14] هر جس ساڌ سنگت سڻ –
اِک مهت[8] نہ اِهہ من لائيو
اگسيو پيکه[17] رنگ[18] کسنب[19] کو – پر گرهہ[10] جوهن[20] جائيو
چرن کمل[14] سڻ پاؤ[21] نہ کيئو – نهہ ست پرک[22] منائيو
ڏاوڻ[5] کڻ ڏاوهہ – بهہ پالي[23] – جڻ ليلي[24] ٻلد[25] پرمانيو
نام دان اشنان نہ کيئو – اِک نمک[8] نہ کيرت گائيو
نانا[26] جوڻ لاءِ مـن لوکيو[17] – نهہ پرجهيو آپنائيو[27] ۔

١۔ اڙي آما۔ ٢۔ وس، قبضي ۾۔ ٣۔ رات ڏينهن۔ ٤۔ وکارن جي وش۔ ٥۔ پنڪي ٻيو۔
٦۔ طرح۔ ٧۔ سمرتيون۔ ٨۔ گهڙي، پل۔ ٩۔ هردو۔ ١٠۔ استري۔ ١١۔ گذاري۔ ١٢۔ نشو۔
١٣۔ پاڳل۔ ١٤۔ پرماتما۔ ١٥۔ کمت۔ ١٦۔ ڏسائون، طرف۔ ١٧۔ اڙي اُو۔ ١٨۔ ڏسي۔
١٩۔ کهمبو۔ ٢٠۔ ٽڪڻ، ٽاڙڻ۔ ٢١۔ پريم۔ ٢٢۔ ستگورو۔ ٢٣۔ نمونا۔ ٢٤۔ گهاٽو۔ ٢٥۔ ڍڳو۔
٢٦۔ ڪئين پرڪار۔ ٢٧۔ آتما۔

پرايڪار نہ ڪهوڙ ڪيئي - لهي سنگوڙ شير ڏ پاليو
پهچ دوُمت رچ سنگت ڪرشتِ - متوارو مستد مسائيو
ڪرڻ پهتي ساڌ سنگت - هر يڪت وجهل سج آليو
نانڪ پاڪ پڙ پر هر پساڄيو - راک لاج اپنائيو.

[راڳ ٽوڏي، محلا پنجوان، شبد (٣)]

(٣) مـن وڪاري وڙيا - وڪارا ڪرم ڪماه
دوُجيءِ پاوِ اگياني پوُجدي - درگهه مليءِ سزاه.

سري راڳ، محلا چوٿان، وار (١٣)، سلوڪ محلا ٽيجا

(٤) اهڙ من چنچل وس نہ آويءِ - دبڌا لاڳيءِ دَهه دِس ڌاويءِ
بکُ ڪا ڪيڙا بِک مهه راتا - بِک هي مساهه پچاوليا.

راڳ مانجهه، محلا ٽيجا، اشٽپدي (٤)٢٩

(٥) ڪبهوُن اوُچ نيچ مهه بسيءِ - ڪبهوُن سوڳ هرکُ رنگ هسيءِ
ڪبهوُن نِندَ چند بِڇهار - ڪبهوُن اوُپ آڪاس پتــال.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، سکمني صاحب، اشٽپدي (٥) ١١

(٦) ٽرلدي ٽرندي دهه دِسا - جل پرپت بن واه
جتيءِ ڏنــا مرتڪوُ - آلُ بهــديـي آءِ.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، وار (١٧)

(٧) ڪوُپ پرپر جتسي دادرا - ڪڇ ديس بديس نہ بوُجهه
اُلسي ميرا من بِکيا بموهيا - ڪڇ آراپار نہ سوُجهه.

راڳ گوڙي، پڇت وداس، شبد (٤)

(٨) من ميرو دلپال - سيتي لسر لــ وهيءِ
لوبي ڪهتي پاپي پاکنڊي - مائيا اَڏک لکيءِ.

راڳ آسا، محلا پهلا، شبد (٣٣)

(٩) سڪ ڪيءِ هيمت بهست دک پاوسه - شير ڪرسه جن جن ڪي
ڏُڪارهه دکارسُکان جکُر ڏوُلسه هيءِ - لهه سَدَ رام پچن ڪي.

راڳ آسا، محلا ناوان، شبد (١)

١. ڪڌهين. ٢. وڪار. ٣. ڪنڪوُ. ٤. پاڳل. ٥. رکيا ڪندڙ. ٦. پاسي، شرن. ٧. پنهنجو سمجهي. ٨. وڪوڙيل. ٩. دليمت پاڻ، پيائي. ١٠. وڪارن جي وش. ١١. دک. ١٢. سک. ١٣. ننڊا. ١٤. ساک، ساراهه. ١٥. وهنوار. ١٦. مٽي. ١٧. پاتال. ١٨. وٺراهه. ١٩. ماس، مڙدو. ٢٠. ڳجهه. ٢١. کوهه. ٢٢. ڏيڏر. ٢٣. پرديس. ٢٤. لوڪ پرلوڪ. ٢٥. پرماتما. ٢٦. آستر، ايڪاگر. ٢٧. پوهه. ٢٨. پيار. ٢٩. انسان. ٣٠. ڪهر کهو. ٣١. ڪتو. ٣٢. پٽڪي لو.

(١٠) ڪتني مَن ترِهڪا[١] ري سنسار ساگر - بِکيئِ ڪر ٻنا
جسؤلسي مـاليا دا ڪ ڪـيئِ - ٻوڙلا ري منا.

واڳ آسا، پڪت ناموبؤ، شبد (٥)

(١١) ڪهه تؤله آند بِکيئِ سوگ - ڪب هسو ڪب رولئيئِ
ڪبهون مَلُ ڀري اُپماني - ڪب ساڌؤ سنگ ڏوليئي.

واڳ ديوگنڌاري، محلا پنجوان، شبد (٢)

(١٢) ڪُسُر[٢] رنگ سنگ رس رچيا - بِسکيا ايڪ اپالُيو[٣]
لوپ سُنيئِ من سنگ ڪر مانيئِ - بيکهِ[٤] تهان اُت ڏاليو.

(١٥)

(١٣) مد ماليا ڪيئِ پئيو باورو - هر جس نهي اُچريئِ[٥]
ڪر ير پنچ[٦] جڳت ڪهُ ڍهڪيئِ[٧] - اَپنو اُڏر[٨] ڀريئِ.

واڳ ديوگنڌاري، محلا ناوان، شبد (١)

(١٤) مدؤتا ڌهه دِس ڌاودا - اوهه ڪتني هر گنـغ گـاويئِ
اندري وياپ رهي اُتڪالي[٩] - ڪام ڪرود نه سَماويئِ.

واڳ وڍهنس، محلا پهلا، اشتپدي (١) ٢

(١٥) رام ڀجن ڪي گته نهي جاني - ماليا هاٿ بِڪانا[١٠]
اُرجهه[١١] رهيو بِکين سنگ بِرا - نام رتن بِسرانا.

واڳ سورٺ، محلا ناوان، شبد (١٠)

(١٦) ٻاهـر ڀيک بهت چترالي - مدؤتا ڌهه دِس ڌاويئِ
هؤميئِ[١٢] بِيا پيا شبد نه چينئِ - ڦر ڦر جؤني آويئِ.

واڳ سورٺي، محلا چوٿان، شبد (٣)

(١٧) نت نت خوشيئان من ڪري - نت نت منگيئِ سک جيئهُ
ڪرتا چيت نـه آويئِ - ڦر ڦر لـگهه دک جيئهُ.

واڳ سوهي، محلا پهلا، اشتپدي (٣) ٢

(١٨) من پرديسي[١٣] جي ٿيئيئِ - سڀ ديس پراليا
ڪس پهه کولهه گنٹڙي[١٤] - دؤکي پسر آليا.

واڳ سوهي، محلا پهلا، چنت (٧) ٥

(١٩) ڪبهو جيئڙا اُوپ[١٥] چڙت[١٦] هيئِ - ڪبهو جاءِ پئيالي[١٧]
لوبي جيئڙا ٿر[١٨] نه رهت هيئِ - چاري ڪُنڊا ڀالي[١٩].

واڳ رامڪلي، محلا پهلا، شبد (١)

---

١. ترندي، پار پوندي. ٢. ڪهمبو. ٣. سوچ ويچار ڪري لو. ٤. پڪدم. ٥. اُچاري. ٦. چل ول. ٧. لکي. ٨. بيت. ٩. بعد. ١٠. وڪامو. ١١. ڪتل، ڦاسل. ١٢. اهنڪار، اهم ڀاؤ. ١٣. سنسار ۾ ترليپ. ١٤. گنٹڙي. ١٥. اُڏان. ١٦. آڪاس. ١٧. پاتال. ١٨. اُستر، اٽڪاؤ. ١٩. ڳولهي، ڀٽڪي.

(٢٠) اِس من سندر مهه مدؤنا ڏاويءِ - سڪ پلڙ[١] لباڳ مها دڪ پاويءِ
راڻ ستگور يمني لڱر[٢] لـــ پاويءِ - آپـــي[٣] كـــمل كـــراڱدا.

راڳ مارو، محلا ابجا، سرلهو (٧) ١٦

(٢١) ڪام ڪراڌي دڪ سڪ دروائي - پاپ پُڻ[٤][٥] درواجا
ڪروڌ پرڌان[٦] مها بڏ دُندر[٧] - تهه من ماواسي[٨] راجا.

راڳ پمرءِ، ڪبير صاحب، شبد (١٧)

(٢٢) اِس من ڪڻه بسنت[٣] ڪي لڳي ته سوساهر[٩] من جليا دوجيءُ[١٠] دوءِ
اِهه من ڏندي پاڏا ڪرم ڪمام - مائيا مـــوُنا سدا بلاءِ[١١].

راڳ بسنت، محلا تيجا، شبد (١٦)

(٢٣) من جوڳي من پوڳيا[١٢] - من مؤرڪ ڳاوار[١٣]
من داتا من منگتا - من سر[١٤] گور ڪرتار.
پنچ[١٥] مـــار سڪ پائيا - اَئسا بره[٣] بيچار.

راڳ بـــرپالي، محلا پهلا، شبد (٦٠)

(٢٤) جڻ من ديڪه پرمن[١] لئسا - جئسي منشا تئسي دُشا[١٧]
جئسا ڪرم تئسي لو[١٨] لاوي - ستگور پُوڇ سهج[١٩] گهر پاويءِ.

راڳ برپالي، محلا پهلا، اشٽهدي (٣)١

(٢٥) ڪبير من پنکي پئيو - اُڏ اُڏ دَهه دِس جاءِ
جو جئسي سنگت ملي - ســـو تئسو قل کاءِ.

سلـــوڪ، ڪـــبير صاحب (٨٦)

(٢٦) ڪبير من مؤندپا نهي[٢٠] - ڪيس[٢١] مُندائي ڪاءِ
جو ڪڇ ڪيتا سو من ڪيتا - مؤندا مؤنڊ اجاءِ[٢٢].

(١٠١)

(٢٧) فريدا اِهه تن پوڙڪتا - نت نت دُکيئي ڪوڙ
ڪني بجي[٢٣] دي وهان - ڪتي وڳـــيءِ[٢٤] پوڙ.

سلوڪ، شيخ فريد (٨٨)

---

١. سستو گاهه. ٢. تان ۾ لڪاٽو. ٣. پرماتما. ٤. پڙدو. ٥. پنج. ٦. مهندار. ٧. پياڻڪ. ٨. منمت. ٩. ستد بڌ، هوش. ١٠. دکيت ياؤ، پيائي. ١١. ورلاپ ڪري ٿو. ١٢. پوڳي. ١٣. اَگياني، مؤرک. ١٤. منهن جي مستڪ جو رکوالو. ١٥. پنج وڪار. ١٦. بتي جو اَندر. ١٧. درشٽي. ١٨. پريت. ١٩. سروپ، گيان. ٢٠. ڪوڙاپو. ٢١. وار. ٢٢. اَجايو، وئرٿ. ٢٣. ڪــن پند ڪري وپلو آهيان. ٢٤. پلي ڪيترا ٻه ترشنائن ۽ واشنائن جا جهولا لڳن.

[٣] ڪمت ۽ من جي مَٿِلُ.

(١) جڳ هؤميءَ[١] مَٿِلُ[٢] دکه پائيا - مَلُ لاڳي دوُجي[٣] ڀاو
مَل هؤميءَ ڌوليءَ ڪريءَ نه اُترِيءَ[٤] - جي سؤ ليرٿ ناءِ[٥]
ٻهُ ٻِذ ڪرم ڪماوَدي - دوُٺي[٦] مَـل لاڳي آءِ
پڙهيئي مَٿِلُ نه اُتريءَ - پوُڇهه گيانيئا جاءِ
من ميري - گور سرڻ آويءَ تان نرمل ٿيءِ
منمک هرُهر[٧] ڪر ٿڪي - مَٿِلُ نه سڪيءَ ڌوءِ.
من مَٿِلي[٢] ڀگت نه هووَئي - نام نه پائيا جاءِ
منمک مَٿِلي مَٿِلي مُئي - جاسُن[٨] پت گواءِ
گور پرسادي[٩] من وسيءَ - مل هؤميءَ جاءِ سماءِ[٣]
جهُ اُنڌيري ديپک[١٠] ٻاليئي[١١] - تهُ گور گيان اَگيانُ تجاءِ[٤]. (١، ٥)

[سري راڳ، محلا تيجا، شبد (٣١)]

(٢) ايهه منو موُرکه لوڀيئا - لوڀي لگا لوڀان
شبد نه ڀيجيءَ[١٢] ساڪتا[١٣] - دُرمت آوَن جان.

سري راڳ، محلا پهلا، شبد(١٩)

(٣) پر نندا ڪري - اُنتر مَل لاٿي
باهر مَل ڌوويءَ - من ڪي جوُٺ نه جاٿي.

سري راڳ، محلا چوٿان، وار (١٤)، سلوڪ، محلا تيجا

(٤) من مَٿِلا هيءَ دوُجيءَ ڀاو - مَٿِلا چؤنڪا[١٥] مَٿِلي ٿاءِ[١٦]
مَٿِلا کاءِ ڦر مَٿِلُ وڌائي - منمک مَٿِلُ دکه پاوَٿيا.

راڳ مانجهه، محلا تيجا، اشٽپدي (٧)١٩

(٥) جو ڀلائي[١٧] سو ٻرا جانيءَ - ساچ[١٨] ڪهيءَ سو ٻکيءَ[١٩] سمانيءَ
جاٿيءَ ناهي جيت[٢٠] اُرهار - اِهه وليوا[٢١] ساڪت سنسار.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (١٣)

---

١. اَهنڪار، اَهم ڀاؤ. ٢. وڪارن جي پليتائي. ٣. دئيت ڀاؤ، پياڻي. ٤. لهي، نورت ٿئي.
٥. اشنان ڪري. ٦. پيٺي. ٧. پرمالما. ٨. جنهن ڪري، جنهن سان. ٩. ڪرپا. ١٠. ڏيئو.
١١. ٻار ٻو آهي. ١٢. ڀِڄي. ١٣. ٻيمکه. ١٤. ڪمت. ١٥. وسوئي خالو. ١٦. گهر. ١٧. چڱائي.
١٨. وش. ١٩. سمجهي ٿو. ٢٠. سوڀ. ٢١. پنڪ.

(٦) جوڙت ٻاهر سا سچ ڪر جاڻي - سڻ[١] هوڙين من لڳي نه واڻي[٢]
ٻاوڙي[٣] مارڳ ليڌا چليا - سچا چوڙ اڀڙ[٥] ٿا ٻسا[٦].
(٣٩)

(٧) اُلٽ[٧] چلا - جي ڏووي ڏيهي
ملُ نه اُتري - شڌ نه ليهي.
(١٠٠)

(٨) ڪهر مندر[٨] خوشيان لهي - جهان لؤن[٩] آوهه چت
دنيا ڪميان وڏيائيان - نانڪ سڀ ڪمت.
واڳ گوڙي، محلا پنجوان، وار (٦)

(٩) جيسا لؤن[٩] ڪره تيسا ڪوهوه - تجهه بنا دوجا ناهي ڪوه
جيهي لؤن مت ديهه ليهي ڪو ٻاوي - تلاآپي ٻاوي توي چلاوي.
واڳ آسا، محلا پهلا، شبد (٩)

(١٠) مٺيا[١٠] سنگ سنگ لپٽاوي - موهه مائيا ڪر ٻالدي
جهه[١١] جاڻو[١٢] سو چيت نه آوي - آٿبڌ[١٣] پئي آلدي.
واڳ آسا، محلا پنجوان، شبد (١٢٦)

(١١) دُرمت[١٣] ٻاڳ[١٤] هين مت ڦيڪي - نام سُت آوي من روهوي[١٥]
ڪٺڙ[١٦] ٿا ڪاڳ[١٦] ڪئي اُمرت رس پائيجي - ترپتيجي[١٧] وشنا[١٨] ڪاه مُک گوهي.
واڳ گوجري، محلا چوٿان، شبد (٢)

(١٢) ٻيدمت مُيل نه چُڪئي - جي وِيد پڙهي جُڳ چار
تِرِي[١٩] ڪڻ مائيا مؤل هي - وچ هؤمي نام وسار.
واڳ سورٺ، محلا چوٿان، وار (١٣)، سلوڪ محلا تيجا

(١٣) جير جير ڪي اس من ڪئي مَل لاڳي - ڪالا هوءَ ٿا سڦاهه[٢٠]
ڪنلي[٢١] ڌوئي اُجلي[٢٢] نه هوئي - جي سَؤُ ڌوڙي پاهه.
(٢٢)

(١٤) چِٽي[٢٢] جن ڪي ڪپڙي - مئلي چت ڪنور جيئُ
تن مک نام نه اُپجي - دوجي وياپي چور جيئُ.
مؤل[٢٣] نه بوُجهه آپڻا - سي پسوءَ ٿا سي ڍور جيئُ.
واڳ، سوهي، محلا پهلا، اشٽپدي (٣)٢

(١٥) سوهوڻي[٢٣] سوُها[٢٤] سڀ سنسار هي - جن درمت دوجا ڀاءُ
ڪن مهه جوٺ سڀ ٻس[٢٥] جاه - جڳ لڪي نه ٻرڪڪي[٢٦] جائؤ[٢٧].
واڳ سوهي، محلا تيجا، وار (٣)

---

١. سچ. ٢. لڳي. ٣. ڪمو، ڏلڪو. ٤. ليڙو. ٥. اُڀو، اُلٽو. ٦. هلون ٿا. ٧. ڪڻين ليولن جا اشنان. ٨. هردي ۾. ٩. پرماتما. ١٠. جرنا. ١١. جنهن پرلوڪ ۾. ١٢. وڃڻو آهي. ١٣. ڪمت. ١٤. ڪرم بشمت. ١٥. ڪاوڙ ۾. ١٦. ڪان. ١٧. ڌاپيا. ١٨. وشنا. ١٩. لي. ٢٠. ڪارو اونده. ٢١. ڪارو بوجهل. ٢٢. صفا. ٢٣. لٽ. ٢٤. کهمبو، ڪچو، جؤلو. ٢٥. ناس لسي ويندو. ٢٦. وڃ. ٢٧. جالو يا جاڻا.

(١٦) دمرا چھ لُبھ مدوھ بکیا - بھ دُرمت مُعِلّ پسرا
لمري شبوا کر نہ سکھ ارپ - ھر کھٗ کر مکڈٗ ترا۔

واڳ بسلاول، محلا چوٿان، شبد (٣)

(١٧) ساکٹ مُني درمتي - ھو وس نہ جاٹن
جني آمرمھ پور لُتاٽيا - بِک سٽ رچھ وچن۔

واڳ بلاول، محلا چوٿان، وار، (١٢) سلوڪ محلا ليجا

(١٨) اوگٽي ناھي جھوٽي ناھي - ناھي کسيع وھوٽي
پر چھلّ چيبلا چنڌ کواليو - دُرمت کرم وھوٽي۔

واڳ وامکلي، محلا پنجوان، وار (٦)

(١٩) ڪالي ھوَ ٿن ڈٽلي آلي - وڄ تاويع کمٹ لعيا کوالي
درمت آنڌلا بِس بِناسيع - مؤلي روھ پکارا ھي۔

واڳ، مارو، محلا پهلا، سولهو (٩) ٧

(٢٠) درمت جؤلي بُري برپار - اڙکلياري اڙکليار
ڪڇي مت قِيڪا مک برليع - درمت نام نہ پالي ھي۔

واڳ مارؤ، محلا، ليجا، سولهو (٥) ٤

(٢١) اَکياني آنڌا پھ کرم دوڙالي - من ھت کرم ٿر جوٽي پالي
بِکيا ڪارڄ لبّ لسوپ کماوھ - دُرمت ڪا دوڙا ھاھي

(٩) ١٢

(٢٢) معلي شؤ شيڪرا مهيش - معلي سِڌ ساڈک آر بيک
معلي جوگي جنکم جٽا سهيت - معلي ڪاليا ھنس سميت
کھ کمير لي جن پروان - نرمل تسي جو رامھ جان۔

واڳ پيرڻ، کمير صاحب، شبد (٣)

(٢٣) ڪهل کروپ کنار ڪلکبي - پسر ڪا سهج نسہ جانيا
ھر وس رانکہ وسسن لهي لرپتي - درمب دوکسہ سمانيا۔

واڳ سارنک، محلا پهلا، شبد (٢)

(٢٤) فريدا ميع پؤلا وا پکٗ دا - مت معلي ھوھ جاھ
کُهلا روح نہ جاٽيع - سسر اي مٽي کساھ۔

سلوڪ، شيخ فريد (٢٦)

(٢٥) ڪلر ڪيري ڇهڙي - ڪٽؤتا مسلّ مل نساھ
من تسن معلا اَوکلي - جيبع پسري کنڌپٽاھ۔

سلوڪ، محلا پهلا (١٠)

---

١. لالهچي۔ ٢. مؤرک۔ ٣. ڦراپو آھي۔ ٤. کهٽتالي۔ ٥. چنعا۔ ٦. خالي۔ ٧. پرمالما۔ ٨. آڇا وار، پسري۔ ٩. پدارت، پؤنجي۔ ١٠. کولي۔ ١١. جوٽت ١٢. ڪٽن والؤن۔ ١٣. ساڌ تالون ڪندڙ۔ ١٤. وڏن وارن وارا۔ ١٥. قبول، پاس۔ ١٦. اپوٺر ١٧. بسد شڪل۔ ١٨. پڙوي۔ ١٩. ڪلتا ٢٠. لوبي، پتنکو۔ ٢١. کهيلو۔ ٢٢. مٽو۔ ٢٣. دپو۔ ٢٤. مهٽي۔ ٢٥. چهسب۔ ٢٦. گند۔

آتما ۽ ديهي.

من جي مستي ۽ مُڪتي.

آتما جو شبد ٽن اسٿتين سان استعمال ٿيل آهي. پرم آتما، جيو آتما ۽ ديهه. آتما. پرم آتما خود پرماتما يا ايشور آهي. جيو آتما پرم آتما جي جوت جي جهلڪ آهي ۽ ديهه آتما ديهي يا سرير آهي جنهن ۾ جيو آتما جو واسو ٿيل آهي. جيئن سوُرج جي ڪرڻ ۾ سوُرج جون خاصيتون سمايل آهن يا جيئن ساگر جي بوُند ۾ ساگر جون خصلتون موجوُد آهن، ٿهڙيءَ طرح جيو آتما ۾ به پرم آتما جون خاصيتون ۽ خصلتون سمايل آهن. آتما شُڌ چيتن جو سروُپ آهي تنهن ڪري امر، اجر، اٽل، انادي ۽ اَبناسي آهي پر سرير اندر بند آهي. باندي بند ڇڏڻ لاءِ منتظر آهي ۽ وصال لاءِ پيو واجهائي.

پرم آتما گويا ڪنڀار آهي، جنهن آتما مٽي ۽ ديهي گهڙو. مٽيءَ جا ٺانءَ هڪڙا پيا ٺهن ته ٻيا پيا ڀڄن پر ڪنڀار جو مٽيءَ مان ٺانوَن ٺاهڻ جو سرشتو هميشه چالو آهي. ٿهڙيءَ طرح ديهي، سرير يا جسم ناسونت آهي پر جيو آتما پنهنجي سنسڪارن ۽ واسنائن مطابق هڪ ديهي ڇڏي يڪدم يا ڪجهه وقت ٽاري، ٻي ديهيءَ ۾ ٿي واسو ڪري. اهڙيءَ طرح پرماتما سرشٽيءَ جو سرشتو پيو هلائي، پرڪرتيءَ جي پالنا پيو ڪري، ۽ پنهنجي قدرت جي ليلا پيو ڏيکاري. سنسار ۾ هر هڪ وستوءَ جي پيدائش يا شروعات ۽ خاتمو يا انت انهيءَ ليلا جو الف آهي. انهيءَ ڪري سنسار کي ناسونت يا مٿيا ڪوٺيو ٿو وڃي. جو نه هر وقت پيو ٿئي، ٿيو بدلجي، بدلجي ڀڄي ۽ ڀڄي وري ٿئي. اها آهي پرڪرتي. اهڙيءَ طرح پرماتما يا پرشوتم، پرش ۽ پرڪرتي، ٻئي ۾ رليا مليا پيا آهن پر اها پروڙ، ڪو پارکوُ پرکي، وڃي ٿو اهو پرم پد پائي.

جيو آتما سرير جي بندش ۾ باندي ٿيڻ سبب، پرم آتما کان الڳ ٿي وئي آهي ۽ وري ميلاپ ڪرڻ لاءِ ورلاپون ڪري رهي آهي ۽ تڙپي رهي آهي پر ميلاپ ۾ ڪيترن ڪٺنائون آهن. جيو آتما کي نه فقط ديهيءَ مان آزاد ٿيڻو آهي پر ٻهرين ديهيءَ اندر جيڪي انس سنسڪارن ۽ واسنائن جا ٿهه يا جلد چڙهيل آهن، تن کي به صفا ميٽڻو آهي. جيستائين جيو آتما اها ٻٽي غلاميءَ زنجير ٽوڙي، آزادي نه پراپت ڪئي آهي، تيستائين آواگون يا جنم مرڻ جي چڪر ۾ ڦاٿو رهندي ۽ پرم آتما جي ميلاپ کان محروم رهندي. مڪتي جنهن ياترا جو مقصد آهي، جنهن کان پوءِ ئي جدائيءَ جو سمو سماپت ٿو ٿئي ۽ جيو آتما ۽ پرم آتما ٻئي هڪ ٻئي ۾ ملي، گڏجي ٿيون وڃن.

اها پرم گتي هر جيو آتما اگيان ڪليل آهي پر ورلي ڪنهن کي نصيب ٿي ٿئي ٿي. سو به نيڪ جوُنين ۾ جنمڻ کان پوءِ. نه ته جيو آتمائون پيون جنمن ۾ ڦرن گهرن جيستائين ڪ

اُنھن جو ئي ڪڏھين نہ ڪڏھين ڪو موڪش ٿئي. ڇاڪاڻ تہ پرم آتما جو در ھر جيو آتما لاءِ
ھميشہ ۽ ھر وقت کليل آھي، اُنھيءَ آس ۽ اُتساھ ٿي، ھر ڪو جگياسو ۽ ساڌڪ، ساڌنائن
جو سھارو وٺي جيون ياترا جي منزل ڏانھن پيو وک وڌائي. جيتري ساڌنَ ۾ سبڪ، سچائي،
صدق، ڀاؤ، ٽڙق، ايمانداري ۽ اورچائپ، اوتري مالڪ جي مھر ۽ مدد ملندي ۽ اوتري
منزل پھچڻ ۾ سھوليت، سولائي ۽ سمي جي ڪفايت ٿيندي. جي جي پاڻ پتڙا، ڀرينءَ
جي پار جا پياسي آھن، سي پرماتما جي پناھ جي پاند ۾ پلجا آھن.

ديھيءَ اَندر جيو آتما ڪيترن ڪوشن يا پڙدن پنھان لڪل آھي ۽ جن جي اَثر ھيٺ
وھي ٿي، جھڙوڪ:

(١) استوُل سرير جو اسين ڏسي سگھون ٿا ۽ جو ستن ڌاتن ۽ پنجن[1] تتن جو جڙيل آھي،

(٢) ستوُل يا سوکيم سرير جنھن جو پنجن گيان اندرين[2] سان لاڳاپو آھي،

(٣) پنج ڪرم يا ڪرم[3] اِندريون،

(٤) پران يا ساھ، جنھن جو ئي پنجن[4] ڪرمائن يا ڪرين سان تعلقات آھي،

(٥) مَنُ جنھن کي ٽي جدا اَوستائون يا اِستٿيوُن آھن، جيئن تہ چيتن، اُوچيتن ۽ اَچيتن
يا جاڳرت، سپنو ۽ سشوُپتي،

(٦) بُڌي يا وويڪ جنھن کي من جي اَثر ھيٺ، سڪي وانگر ٻہ پاسا آھن، ھڪ
ڪمت جو ۽ ٻيو سمت جو، ۽

(٧) ھردو جنھن ۾ شڌ پريم، ڀاونا، اُمنگ ۽ ترنگ جو اَنگ آھي.

جيستائين ھيم اَندر جگديسر جي جوت، آتما جي روپ ۾ واسو ڪري ٿي تيستائين
پران چالوُ رھن ٿا ۽ ديھيءَ جي ڪرت بہ قائم آھي. جيئن ئي آتما ديھيءَ جو نراس ڇڏي
ٿي تہ پران بند ۽ ديھي بيڪري. آتما اَمر آھي ۽ ديھي ناسونت آھي. آتما سچ آھــي ۽
ديھي جوُٺ آھي. آتما ٻجليءَ جي ڌارا آھي ۽ ديھي بلب آھي. سُڃڃ آھي ساليءَ ھمت
وَس. پر ڏسو ايشور جو اسرار تہ جيئن کي آتما جي اُلجھن جو ارنو ڪونھي پر سر دردي
آھي سرير جي جنجال ۽ سمڀال جي. ھوَ ملين من جي اشاري تي، ڪيئن تہ سچ جي اوٽ

---

١. پرٿوي، جل يا پاڻي، باھہ يا تيج، وايوُ يا ھــوا ۽ آڪاس. ٢. اکيون (ڏسڻ)، ڪن
(ٻڌڻ)، نڪ (سنگھڻ)، چمڙي (ڇھڻ) ۽ زبان (چکڻ). ٣. وات، ھٿ، پير، گُــد يا ۽
لنگ. ٤. ساھہ کڻڻ، ھاضمو ڪرڻ، رت جو دوڙ، چالوُ رکڻ، ٻکور ڪيڻ ۽ پيشاب ۽ وشٽا
جو نيڪال ڪرڻ. پراڻ جو اَپان، سمان، ويان ۽ اُدان سان ٻڻ لاڳاپو آھي.

چڙهي، جڏهن جي دامن ٿو پڪڙي. سچ ۽ ڇوٽ جي پڇاڻ سان ئي جيون جو مسئلو حل ٿي سگهندو. صاحبن سمجهايو آهي ته ٻڌي ۽ هردو به جڻ ته من جا پاو آهن. جي مَن کمه مان نڪري سمت ۾ اچي ته ئي پڻي پُڌي ۽ جي مَن ڪنوڙ تا ڪڍي ڪرمنتا پراڻي ته ٻڌي پڻي هردو. من کي سمجهڻ ۽ سنوارڻ کو سترو ڪرڻ آهي.

سريرَ کي نَوَ دروازا آهن پر ڏهون گپت دروازو آهي، جنهن کي ”دسوين دئار“ ڪوٺيو ويو آهي ۽ جنهن دئاران جيو آتما سنتتر ٿي، پرم آتما ۾ سمائجي سگهي ٿي. سڪي من جي ٽن اَوستائن جو ذڪر ڪيو ويو آهي، جاڳرت، سپنو ۽ سشوپتي، جن کان اوچي ۽ آخري پدوي، چوٿين اَوستا يعني تُريا جي آهي، جا سماڌيءَ جي اوستا آهي. من جي هلچل جو مدار سندس ٽن خاصيتن تي آهي جنهن کي ٽي گڻ چيو ويو آهي. پهريون لمو (آلس ۽ موڳائي)، ٻيو رجو (آتش ۽ مشغولي) ۽ ٽيون ستو (سرپشت ۽ ميلاپي). انهن ٽنهي گڻن جي پار واري اوستا کي ”چوٿون پد“ چيو ويو آهي، جنهن ۾ جيو کي جيون مڪتي حاصل ٿئي ٿي. نڪ جي ٻن ناسن کي ”اڙا“ ۽ ”پنگلا“ جي نالن سان سڏيو ويو آهي پر ٽيون ناڙي وچهي آهي جنهن کي ”سُکمن“ جي نالي سان سڏيو ويو آهي ۽ جنهن جي وسيلي من کي ايڪاگر، اَستر ۽ شانتمئي ڪري سگهجي ٿو.

دسوين دئار، تريا اَوستا، چوٿين پد ۽ سکمن ناڙيءَ جو ذڪر لڳ ڀڳ، ساڳيءَ ”سن سماڌيءَ“ جي اِستتيءَ سان تعلق رکي ٿو پر انهيءَ بابت وڌيڪ سمجهاڻي اَڳتي هلي، هن ۽ ٻئي ڀاڱي ۾ پورن پورن هنڌن تي ڏني ويندي. هن باب ۾ فقط ايترو سمجهايو ويو آهي ته من جي بناوت ۽ جوڙجڪ ڪهڙي آهي، من جي هلچل جو سرير، اندرين، پراڻن، ٻڌيءَ هردي ۽ جيو آتما سان لاڳاپو ڪيڙو آهي ۽ انهن سڀني جو هڪ ٻئي تي اثر ڪهڙو آهي ۽ ڪيئن پئي ٿو. انهيءَ اثر کي دکدائڪ يا سکدائڪ بڻائڻ به بندي جي وس ۾ آهي، بشرطيڪ ڪنهن ڪلف ۾ لڳائڻ اچي.

مطلب ته جڙ کي پران ملبا ۽ پراڻيءَ کي من مليو آهي. هاڻي مدش من معرفت، ٻڌيءَ جي بل سان، مڪتيءَ جو مشاهدو ماڻي سگهي ٿو، جنهن ڪانوَء جيو آتما، جا جيئڻ ۾ اچي جڙ سان جُڙي آهي. سا واپس وري وڃي پرم آتما ۾ پرواز ڪندي. مطلبي مدشائون، جيو کي جنمن ۾ ڀٽڪائي، دکي ڪن ٿيون. مڪتيءَ جي مدشا، پوڄل مان پار پهچائي پرم پد پراپت ڪرائي سگهي ٿي. مڪتيءَ ملبي، مڙئي مدشائون عتجي وڃن ٿيون. مَن ڪا من کي اهڙي سوچ ۽ لوچ جي موج ملي ته دلبر جو در لڀي، داخلا ملي ۽ ڏئي دائما دوُر ٿئي. پانڪن جي سهوُليت لاءِ هن وچتر ووستا کي هڪ خاڪي جي صوُرت ۾ آندو ويو آهي جو ١٧٠ صفحي جي سامهون ڏنل آهي.

---

١. ٻ اکيون، ٻ ڪن، ٻ نڪ جون ناسوُن، هڪ وات، هڪ گدا ۽ هڪ لنگ.

رواجي طرح نہ جيؤ جي حرڪت جون واڳون جيؤ آتما جي هٿ ۾ هونديون ٿيون. هن گهوڙي جي پر چابڪ نہ آتما خود پاڻ سان اڳين جنم يا اڳين جنمن جي واسنائن ۽ سنسڪارن سميت، اچي موجود ٿي. سڄو ۾ واسو ڪيو آهي، تنهن ڪري آتما ۽ بڌي ٻئي لاچار، بيوس ۽ نربل ٿي پيون آهن. جيتري آتما ۽ بڌيءَ جي ڪمزوري اوتري من جي پربلتا، جنهن جي آڌار تي جيؤ جو حاڪم، من بڻجي ٿو. انهيءَ حاڪم اڳيان بڌي بہ سر جهڪائي، آتما کان منهن موڙي، ٿني ڏني، ڪمت واري پاسي سان، من جو اڪثر سهيوگ ڪري ٿي. چنچلتا من جو سڀاءُ آهي ۽ شانتيءَ جو ورودي آهي. من ذهن ني ڏسائن ۾ پيو ڀٽڪي ۽ مکہ وانگر هڪ گند تان اُٿي ٻئي تي وهي. اها اُن حرڪتي هالچل آهي جا ايڪاگرتا جي آڏو اچي ٿي ۽ من جي اشانتي وڌائي ٿي. طرحين طرحين ترشنائن جي پٺيان طلب ڪجي. نہ ترشنائون ترپت ٿين ۽ نہ طلب جي لوار ختم ٿئي. نہ دک دفع ٿئي ۽ نہ جوڙين جو چڪر پورو ٿئي.

من جي سموري هالچل امي، رجي ۽ ستي جي ٽنهي گڻن جي اثر اندر آهي، تنهن ڪري من جون ڪامنائون ۽ جيؤ جا ڪرم بہ انهيءَ اثر هيٺ اچن ٿا. من ڪڏهين تمي گڻ ۾ قابو، ڪنهن وقت رجي گڻ ۾ قابو تہ ڪنهن وقت ستي گڻ ۾ قابو پر عام طرح گهڻو وقت، تمي گڻ جي پرڀاءَ هيٺ رهي ٿو. من جي هالچل ڏيهہ جي بنياد تي بيٺل آهي جا گهڙيال جي لٽڪڻي وانگر، هڪ سري يا هڪ پڙهڻ ڪنڌ ۽ ٻئي سري يا ٻي پڙهڻ ڪنڌ جي وچ ۾ پئي لڳاتار جهمر هڻي ۽ وچ تي بيهي اُن ڪرڻ. پر جي من جي مدرا وچ تي آندي بہ ويندي تہ هڪدم چڪ ڪري، هن ڪنڌ يا هن ڪنڌ طرف ڪسڪجي ويندي. راڳ (پسندي يا پريت) ۽ ڏويش (ناپسندي يا نفرت) بہ ڏيهہ آهن. هڪ گهڙيءَ من جي سڄاري راڳ تي تہ ٻيءَ گهڙيءَ ڏويش تي. پوءِ من ماڳ تي ڪيئن مونندو؟ تنهن ڪري اِئين چوڻ بہ غلط نہ ٿيندو تہ من جي عينڪ جا ٻئي شيشا عليحدي عليحدي رنگ جا آهن، جنهن ڪري من جي آئيني اڳيان پسنديءَ ۽ ناپسنديءَ يا پريت ۽ نفرت جا جدا جدا روپ ۽ نالا، ٻئي گڏو گڏ موجود رهن ٿا. مطلب تہ من جو راڳ بہ سنسار جي روپن ۽ نالن سان آهي تہ ڏويش بہ روپن ۽ نالن سان آهي. انهن روپن ۽ نالن جي جهمٽلي ۾، پيو من جهمريون هڻي، ڏک ڏسي، ڪشالا ڪڍي، ڪشٽ ڪٽي، ڪرم ڪتا ڪري، آئيندو بگاڙي ۽ جوڙين جو چڪر چالو رکي.

من جي راڳ ۽ ڏويش مطابق، ڏهئي اندريون غلامن وانگر حڪم جي پيروي ڪن ٿيون. گيان اندريون سنساري درشڻ جا سنسڪار پيش ڪن ٿيون، جن مان من ۾ ڪامنائون اُڀرن ٿين ٿيون، جنهن جي وسيلي بڌيءَ جي سهاري سان وچارنا وڪاس ڪري ٿي ۽ وچارن مطابق ڪرم اندريون ڪرلب ڪن ٿيون. ڪرمن مان عادتون جڙن ٿيون ۽ عادتن موجب جيؤن بڻجي ٿي. ٿي سگهي ٿو تہ ڪن سببن يا مجبورين ڪري، ڪي وچار

ڪرڻ جو عملي جامو نه پهري سگهن پر اهي دليل ويچار بس پاوناٽون، جيئن
من ۾ وڏيڪ ڏک ۽ اشانتي پيدا ڪن ٿيون ۽ اوچتن يا چيتن من ۾ نه وچي واسو ٿيون ڪن
جتان ڪنهن نه ڪنهن وقت، جاڳرت يا سپني جي اوستا ۾، اڀري نروار ٿيون ٿين. ڪي موقعي
جي درڪار آهي. موقعي ملندي ئي سڀ اڀري ٻون آسانيون ۽ مبهم مرادون، پاڻمرادو پڌري
پٽ ظاهر ٿيو پون.

من گويا هڪ مشين آهي جنهن ۾ جياءُ جي ڌارا بڌيءَ مان اچي ٿي. ٿي گڻا مشين
جي موٽر جا پرزا آهن، ۽ واسنا دليش مشين جا سانچا آهن. اها مشين ڪامنائن ۽ درشٽن جي
واسنائن کي ملائي، طرحين طرحين جا وڪاري ويچار بڻائي ٿي، جي ڪرم اندرين جي
معرفت، جيو جي ڪرڻ ۾ پرگهٽ ٿين ٿا. جي ويچار ڪرڻ جي صورت ۾ پرگهٽ نه ٿا
ٿين سي اندر ۾ وڏيڪ ڪشمڪش ۽ گهوٽالو پيدا ڪن ٿا. جي مل جي پيدائش ٻاهر نه اڳهامي
نه مل اندر ئي وڏو گمسان مچائيندي. اهو آهي اسان جي من جو سنسار سان واپاري
وهنوار، جنهن ۾ ڪوڙ ۽ ڪوٽو سودو پيو هلي ۽ ڪرمن جي ڪاڻ ڪلي ٿي.

جيستائين جيو آتما ۽ هردي جي، وچالي طاقت ۽ شڪتي واپس نه وري آهي ۽ من جي
ورتي ٿلهي ٿين ۽ واسنا ۽ دليش جي پاوناڻن کان آزاد ڪري ٻاهر نه ڪڍائي ويئي آهي،
تيستائين سچو سودو ڪيئن برپا ٿيندو؟ هڪواريءَ اندر جي سنگهاسن تي جيو آتما براجمان
ٿئي، سهس نه هردي جو ڪنول گل اڀري پوندو، پڙهي، من ۽ اندريون، اشڌ ۽ اشڀ ڪرياڻ
کي ترڪ ڪري، شڌ ۽ شڀ ڪرياڻ ۾ رذل رهنديون. انهيءَ طريقي سان ئي ڏک ۽
اشانتي دور ٿيندا ۽ آنند ۽ شانتي پراپت ٿيندا. آتما آنند مئي، ته من نه سگهي ۽ ٿن نه
اروڙي. اها آهي موڪش ۽ مڪتيءَ جي پڇهارت.

جيسين اسان جي اندر ۾ گندي پاڻيءَ جو ڍبو نه آهي ته امرت جي نهر نه جي
اندر ۾ من جي حڪومت اسان تي آهي ته جيڪو گندي پاڻيءَ جي ڍنڍ ۾ پيو ٿو ٻڏندو ۽
ٽانگهي پاڻيءَ جي ٿڌ واري مٺي يا مٺين مڙهيري ٿي ميسر ڪندو ۽ آس پاس گندگيءَ
جي بدبوءِ ڦهلائيندو. پر جي اندر ۾ آتما جي حڪومت برپا ڪئي وئي آهي ته جيڪو
امرت جي آبشار جو آنند وٺندو ۽ چوطرف امرتي آنند اوليندو، مهراڻ مان موتي
چونڊي ٻاهر ورسائيندو ۽ ٻين ۾ نه وراهيندو. ساڳي مشين ۽ ساڳيا سانچا سچي سودي
جي پيدائش ڏيندا جو ته هاڃي مٽيءَ مال ڪوڙ جي بدران سچ جو لوپ ٿئي. مطلب
ته جي من اسانجو دشمن آهي ته من اسانجو دوست به بڻجي سگهي ٿو. من کي خود
مڪتي نه ٿي ملي پر من مڪتيءَ جيو آتما کي مڪتي پراپت ٿي سگهي ٿي، بشرطيڪ
من جي هلچل بند ڪري من ۾ هلچل پيدا ڪجي.

اها آهي اندر جي آنند جي چاٻي، جا هٿ ڪري سيان لڳاتي آهي. پراڻن جي پياس، هردي جي پڪار ۽ آتما جي تلاش، انهيءَ چاٻيءَ لاءِ آهي. پر هاڻوڪيءَ اسٿتيءَ ۾ من جي مشين جو آواز ايڏو ته اڪو ۽ تيز آهي جو اندرين ورلاپ جي ڌيمي آواز کي دٻي ويٺو آهي. مشين جو دونهون اينترو ته گهاٽو ۽ ڪارو آهي جو درسنيءَ لاءِ اُن جو پڙدو اُچي ويو آهي ۽ رُوحاني راهه، نظر کان بلڪل غايب ٿي وئي آهي. بلڪ هرڪو اوريون درشت ۽ دُونهي جي رنگ ۾ رڱيل ٿي، ڏسڻ ۾ اچي ٿو. موٽر هلائيندڙ کي جيڪڏهين موٽر جي بناوت جي ڄاڻ آهي ۽ مشين ۾ خرابي دُور ڪرڻ جي ۽ ڪاريگري آهي ته اهڙي هلائيندڙ سان، موٽر اَٽانگي سفر لئي ۽ اَنگل ڪونه ڪندي. ساڳيءَ طرح جيڪڏهين جيوَ کي رڳو جيون هلائڻ جو ئي هنر آهي پر جيون بنائڻ ۽ بدلائڻ جو ڏانءُ ڪونه آهي، ته هن جي ياترا ڪيئن سولي ۽ سڦل ٿي سگهندي؟ سوال آهي فقط سئين دڳ لڳڻ جو پوءِ پنڌ ڪيئن پري يا ڏاهج کان ٻاهر ٿيندو؟

مٿي ڏيکاريل آهي ته جهڙيون ڪامنائون تهڙيون ڀاونائون، جهڙيون ڀاونائون تهڙا ويچار، جهڙا اوچار تهڙا ارادا ۽ جهڙا ارادا تهڙا ڪرم، جهڙا ڪرم تهڙي چال ۽ جهڙي چال تهڙي جيون. مطلب ته جهڙي ڪامنا تهڙي جيون ۽ جهڙي ڪامنا جي ڪالناس تهڙو جيون جو اظهار. جيون جو مرڪز يا ڪيندر ڪامنا ۾ آهي ته مڪتيءَ جو راز به ڪامنا ۾ آهي. شڌ ڪامنا، محبوب سان ملائي، پوءِ ٿي ٻاڪُ پورو ڪندي چو ته پوءِ جي جا ڪري؟ ٻاڪي ٻيا مڙيئي وڪار، جي ڪيندر جي ڪيتر ۾ ڏسندا نظر اچن ٿا ۽ ڪئين روپ اختيار ڪن ٿا، سي سڀيئي اَشڌ ڪامنا جا ٻچا آهن. ٻچن سان هٿ چراند ڪرڻ فضول آهي ۽ مُورکتا آهي. دنيا سان دوکو، پاڻ سان دوکو ۽ پرماتما سان دوکو آهي. اگرچ جي اَشڌ ڪامنا ئي ڪاڏهور ٿي وڃي ته پوءِ ٻچا ڏسندا نظر ايندا؟ تنهن ڪري جيوَ، مُورکتا ۽ دوکيبازيءَ جي ٻڏون ۽ پونئيل پرن سان جيون ياترا ۾ مٿي اڏر ڪري ڪونه سگهندو ۽ نه ڪو جيوَ پرماتما کي دوکي ڏيڻ ۾ فتح ياب ٿي سگهندو. اَشڌ ڪامنائن تي وس ڪرڻ ڪانپوءِ ٿي وڪارن جو وجود پاڻمرادو ناس ٿي ويندو.

اي بندا، جي تو اهو سمجهيو هئين سان هندايو آهي ته همت نه هار. ڪلف جي ڪنجي تو وٽ ئي آهي. اشڌ ڪامنائون ئي جيو آتما لاءِ بندڻ آهن. ڪامنائن جي سمائيءَ سان جيوَ آتما مڪتي پراپت ڪندي. من جي ورتي ۽ دشا بدلائڻي آهي. انهيءَ لاءِ من کي خالي، صفا، ڪليل، سڌيسڌ ۽ روشن ڪرڻو پوندو. هن وقت من جو ڪارخانو ۽ گدام پڻ اَشڌ ۽ اَشڀ ڪامنائن، ڀاونائن ۽ ويچارن سان ٻُر ٿيا پيا آهن. جيڪي ڪرمن ۾ بدلجن ٿا ته انهن جي نتيجن پٺيان اثر مطابق، وري پيون ڪامنائون، ڀاونائون ۽ ويچار پيا ٿين. ڪالهه جون سڦلتائون، اَسڦلتائون، تمنائون ۽ ترشنائون، سڀان جي جيون ٿي پنهن جو پاڇو

وڃي رهيون آهن. ڪالهه جا غم ۽ سڀاڻ جون چنتائون، اڄوڪي زندگي برباد ڪري رهيون آهن. اهڙي من ۾ جيڪڏهين شڌ ۽ شڀ ڪامنائون پيدا به ٿينديون ته اهي به ملي اَشڌ ۽ اَشڀ ٿي پونديون. ڀلا زهريلي کير ۾ ٻوڙو کير ملي، ڪين سڀ وش ٿي پوندو آهي؟

تنهن ڪري اهڙي من کي سڄو خالي ۽ صفا ڪرڻو پوندو. سنسڪارن ۽ ڪامنائن کي ملائي، ڀاونائن ۽ وچارن جي پيدا ڪرڻ جو هاڃيڪو سلسلو، سڄو سماپت ڪرڻو پوندو. تڏهن واپار خاطر نوان وکر ۽ وٿ کڻندا. من جون حدون جن جي اندر ٽيئي ڳڻ ۽ ايڪ ڏينهن کيل کيلي رهيا آهن، سي ٽڪاڻيون پونديون. پوءِ اڳيانتا جهڙو آنند، جو ڪامنائن من جي آئيني اڳيان آندو آهي ۽ جنهن ڪري من ڪنهن به روپ يا رواڪار کي، اصلي صاف ۽ سچي رنگ ۾ ڏسي نه ٿو سگهي ۽ هردم غلط طريقن ولڻ لاءِ منتظر رهي ٿو، سو اَزخود دور ٿي ويندو. پوءِ من هر چيز ۽ هر رواڪار صاف، چٽي ۽ اصلوڪي رنگ ۾ ڏسي سگهندو. من پرمت ۽ پرش مان نڪري، ورتمان ۾ وهندو جتي ئي ايڪانت آهي ۽ ايڪانت ۾ ئي اگم يا برهم جو واسو آهي.

من جي اشانتي ويا ڪلتا ويران ٿي ويندي جاڪاڻ ته اشانتيءَ جا سڀ ڪارڻ، من جي صفا خالي ٿيڻ ڪانپوءِ ختم ٿي چڪا. من ڏينهن جي چڪر کان آزاد آهي، پسنديءَ ۽ ناپسنديءَ کان پري آهي، ٻاهرين ڪوڙن سنسڪارن ۽ ناسوانس سهارن جهڙي اثر کان دور آهي، وچار شڪتي خود مطلب ۽ پرپوجن جي ٻڌن کان پار ٿي چڪي آهي، تنهن ڪري وڪار ۽ وڪارن جا الجهن انهن ڪونه ٿا ٿين. جڏهين ڀيو ڪنهن ٻئي جي آس ٿي نه رهي ته ڀيون ڪامنائون، لالچون ۽ ترشنائون ڪيئن پيدا ٿينديون؟ مطلب ته خالي ۽ صفا من ئي شانتي حاصل ڪري سگهندو ۽ شانت من ئي کليل ۽ سچيت رهي سگهندو. شانتيءَ جو جهرڻو من جي اندر آهي پر پليل ۽ ڪٽيل من، ان جي تلاش ٻاهر ڪري رهيو آهي. ٻاهر شانتي هجي ته ٻائي ٻئي! ٻاهر جو ٻاتيتال اندر ۾ آنند اوس ڪونه آڻيندو.

من کي کليل رکڻ جي اها معنيٰ نه آهي ته وري اهو تڏهن سر سائيءَ طرح پرچي. پوءِ اهو من سچيت ڪيئن چئبو؟ کليل ۽ سچيت من صاف آئيني مثل آهي جو هر چيز جي مرحبا ڪري ٿو، سندس هوبهو سچو روپ ڏسي ۽ ڏيکاري ٿو پر ان جو پيڇو ڪونه ڪري ٿو. مطلب ته جي ٿون دوستيءَ کان پاسيرو ٿين ته دوستي تنهنجي پنهان پوندي؟ تنهن ڪري ٿون به سڀ جو سڱاٿ ڪر، سڀ جو خير مناءِ پر پٺ ۽ پيڇو ڪنهن جو به نه وٺ، موهه ۽ دنيان ڪنهن سان به نه ڪر. اهي ئي ته اَمرت جي ڌارا کي گندگيءَ جو ڍير ٿيون بڻائين ۽ اڻ جهاڻيءَ کي چترائيءَ ۽ چالاڪيءَ جو جامو پهرائي، وچار شڪتيءَ ۾ وگهن وجهن. کليل ۽ سچيت من جو آڌار، وچار شڪتيءَ کان وڌيڪ، شرڌا ۽ انڀو ٿي آهي.

اَهڙي مَن کي نہ ڪنهن جي سنگت ڪرڻ جي اڇا، نہ لوڏڻ جي تمنا ۽ نہ ڇڙ سڀ ڪرڻ
جي ضرورت. جيڪي آيو تنهن جو سُئيڪار، جيڪي ويو سو ويو ۽ جيڪي بڻيو سو
ڀڳوان جو ڀاڻو. نہ خوشيءَ ۾ مدهوش ۽ نہ مصيبت ۾ ملول. سدا خوشحال، نرسنسي، نرڀئہ
۽ اَچنت. ٻرڪرائيءَ ۾ رهندي بہ ٻرڪرائيءَ جي اثرن، اُمنگن ۽ اُلجهن کان پار، جيئن
ڪنول گل پاڻيءَ ۾. سڀ ڪجهہ ڏسي، سمجهي ۽ سڃاڻي ٻر سڀ سهي ۽ اَصلوڪي روپ
۾، قادر جي قدرت ۾ ۽ نہ ٻنهن جي وهنجار شڪتيءَ ۾. نہ آسائون نہ آسرا. سيئي ڪرپائن
۽ ڪرپائن وچ ۾ اَڏول ۽ اَستر. من درياءُ، نہ ڏٻو. درياءَ جي وهڪ ۾ ٻولراٽلي ههجي لَس،
وهڪ ۾ شامل ٿيل وستو بہ اوڙهيون ٿي ٻولر ٿي ٻون. اهو آهي ڪرم ۾ اَڪرمُ ۽ اَڪرم ۾
ڪرمُ، جتي ڪرم وڪار ۽ وڪرم کان وانجا ٿيل آهن.

جو مَنُ خالي ۽ صفا ٿي ڪليل ۽ سچيت ٿيو آهي سو هردم روشن رهندو ڇو تہ ٻڌيءَ
جي روشنائيءَ هيٺ آيل آهي. ڪمت وارو پاسو غايب ٿي ويو ۽ سمت وارو پاسو من جي
سامهون آيو آهي. جيئن ٿي من جي هلچل بند ٿي، من ۾ هلچل پيدا ٿيڻ لڳي، تيئن ٿي
ٻڌيءَ جي چڪر جي هلچل شروع ٿي. مطلب تہ من جي خالي، صفا، ڪليل ۽ سچيت ٿيڻ
جو سلسلو ۽ ٻڌيءَ جي چڪر بدلجڻ جو سلسلو، ٻئي گڏوگڏ ۽ هڪ ٻئي جي اثر هيٺ
ٿئي ڪم ڪيو. هيئنر جا سمت جي روشنائي، من کي روشن ڪري رهي آهي سا بہ تہ
آتما جي روشنائي آهي جا هيلتائين ڪمت جي ڪڪر اَڳيان اَچڻ ڪري، لڪل ۽ رڪيل
هئي. جڏهين من ٻنهن جو مورچو مٽائي آتما جي سمت روُپي روشنائيءَ کي پرنام اَسو
ڪري ۽ ٻڌي ٻنهن جي اَصلوڪي روپ ۾ نرواڻ ٿي، من کي اوجل ۽ نرمل ڪري رهي
آهي، تہ پوءِ هردو ڪيئن نہ ڪنول گل وانگر ٽڙندو ۽ پريم جي ورکا ڪندو؟

اِها آهي آخري اِستتي جتي جيو آتما ۽ پرم آتما جو ميلاپ ٿئي ٿو، منمک گورمک بڻجي
ٿو، ڏهاڳڻ سهاڳڻ ٿئي ٿي، منش جيون مڪت ٿئي ٿو، ڀوساڳر پار ڪري، جمڻ ۽ مرڻ
جي چڪرن جي زنجيرن کي ٽوڙي، جوتي جوت ٿئي ٿو. اِنهيءَ اِستتيءَ جي آنند جو
اَنڀو ڪري سگهجي ٿو باقي اکرن ۾ بيان ڪرڻ ڪٺن آهي. اِها اِستتي پيدا ڪري ڪانہ
سگهجي ٻر پوري ميا لي پاڻمرادو پرگٽ ٿيندي. اِنهيءَ اوچتي اَجرج کي صاحب اَچيو
چون ٿا. سالڪ لاءِ سادنُ ضروري آهي جنهن لي ڪڏهين نہ ڪڏهين مالڪ جي مهر وسڻي
آهي جنهن وسيلي اِهو اَچيو ايندو. سادن ڪرڻ بہ اِنهيءَ مهر جي شروعات آهي.

سري گورو گرنٿ صاحب ۾ جيڪي آتما، ديهيءَ ۽ من جي مستيءَ ۽ ڪمت لاءِ
وچن آيل آهن، ان مان چوند وچن هن باب جي مدي ۾ آيل آهن. اِنهن جي پوريءَ طرح
سمجهڻ لاءِ ڪجهين سمجهاڻي ڏيڻ ضروري هئي. گورو امرداس صاحب جا هيٺيان بہ وچن
اِنهيءَ سمجهاڻيءَ لي وڌيڪ روشني وجهن ٿا:

(١) اس ڪائيا اندر وست اسنکا - ڳوڙمک ساچ مائِي ٿان وڳا
لڳُ دروازي دسوي مُڪتا - انهد شبد وڄاوڻيا.
— راڳ ماجھ، محلا ٣، اشٽپديون ١

(٢) ڪائيا اندر سڀ ڪجهه وسي - کنڊ منڊل پاتالا
ڪائيا اندر جڳ جيونُ داتا وسي - سڀنا ڪري پرتپالا.
— راڳ سورٺي، محلا ٣، اشٽپديون ٢

پنجن تتن جي جُڙيل ڪائيا، خاڪ مثل ناسونت آهي پر اُنهيءَ اندر سڀ روحاني راز سمايل آهن، ڇو ته اُتي جيوُ آتما جو ۽ واسو آهي جنهن ۾ پرماتما ۽ پرڪرتيءَ ٻنهي جون خاصيتون موجود آهن. آتما به پرماتما جو هڪ جزو يا جهلڪ آهي ۽ پرڪرتيءَ ۾ پڻ سمايل آهي. اُهڙيءَ طرح پرماتما جي واسي هئڻ ڪري، سرير کي هري مندر به ڪري سڏيو ويو آهي جتي انهد شبد جي هميشه ڌُني پئي وڄي. پر منش پنهنجي ڪامنا ۽ ترشنا سان، اندريان ٻاهريان مندر ۽ مسجدون، حج ۽ تيرٿ ياترائون سڀ پليت ڪري ڇڏيون آهن.

اِهو آهي من جي مستيءَ ۽ مزاڪن جو ملاکڙو جنهن ۾ انهد شبد جو آواز گم ٿي ويو آهي ۽ ڏهون گپت دروازو ليڪي نه ٿو سگهي. من ٻاهرين وڻن ۽ ٽالن ۾ ايترو ته مشغول آهي ۽ انيڪ وڪارن ۾ ايترو ته وڪوڙيل آهي، جو پنهن جي اصليت ڀلجي، ستگور کان منهن موڙي، پراپڪار ۽ پرمارٿ کي ڇڏي، آتما کي پٺي ڏئي، سرير جي رس، سواد ۽ چشڪي کي چنبڙيو پيو آهي. ڏهن ئي ڏسائن ۾ پيو ٿو ڀٽڪي پر اُن ڳالهه ڪٿي به نه ٿو پائي. ڀٽڪي ٿو نه سنساري سنبندن مان سک ۽ شانتي حاصل ڪريان پر اِها ڀٽڪ نه هيڪاري دک ۽ اشانتي وڌائيندي ۽ گهٽائيندي اصل نه. سک ۽ شانتي اَهي هري مندر ۾ پر ڀٽڪ آهي سنسار ۾! ڀڳت نامديوُ صاحب فرمايو آهي:

ڪٽسي من ترهگا ري سنسار ساڳرُ - بِسکي ڪو نُدا
جوُتي مانيا ديک ڪي - پوُلا ري منا.
— راڳ آسا، ڀڳت نامديوُ، شبد (٥)

جهڙي منشا تهڙي دشا، جهڙي سنگت تهڙو ڦل. هڪ نه من لي لمي، رجي ۽ ستي جي لنوي گڻن جي ڪشمڪشا ۽ ٻيو نه اکين لي ڏليءَ ۽ ڏيند جا ڪرڀا. ٻوه من کيئن سمئين راهه وٺي ۽ ڪيئن وڪارن جي مٿل لاهي، آتم ڌارا ۾ اشنان ڪري؟ من جي مستيءَ مناڻا ٻنان موکش مڪتيءَ جو مارگ ڪٿان نظر چڙهندو؟ گورو امرداس صاحب فرمائين ٿا:

اِهه من چنچل وَس نه آوي - ڏبڌا لاگي دَهه دِس ڌاوي
بِکُ ڪا ڪيڙا بکُ مهه راتا - بکُ هي ماهه پچاوڻيا.
— راڳ ماجھ، محلا ٣، اشٽپديون (٤) ٢٩

من جون ڪامنائون ڪُوڙيون، ويچار اُلٽا ۽ ڪرتب ڪوڙا. سنسار پنهنجي ۽ آتما برائي ڪري ويٺو آهي. ڪمت يا درمت، ٻنهي جي اُلٽي طرف مان اچي ٿي. ڪمت يا درمت پلا ٻيو ڇا سيکاريندي؟ من تي مَل ٿي ته لڳائيندي. اهو آهي دنيا ۽ دين جو مَل جنهن جي مِٽائڻ لاءِ منش ورن پاڪنڊ جو صابڻ ٿو استعمال ڪري. مَل ڪي مَل سان ٿو صفا ڪري. ميرو آهي من ته گنگا ماتا جي نرمل جل سان ڌوئجي سرير. گندو آهي من ته چند ڦوڪ ٿئي سرير جي. من ۾ وڪارن جي ورڪا ته مک ٿي ويڙن جي وارتا. غلط طريقا ڪيئن صحيح نتيجو ڏيکاريندا؟ اُٺڌ ويچارن ۽ اَشڀ ڪرمن جو قُل ڪيئن سٺو ملندو؟ تڏهن صاحبن فرمائيو آهي:

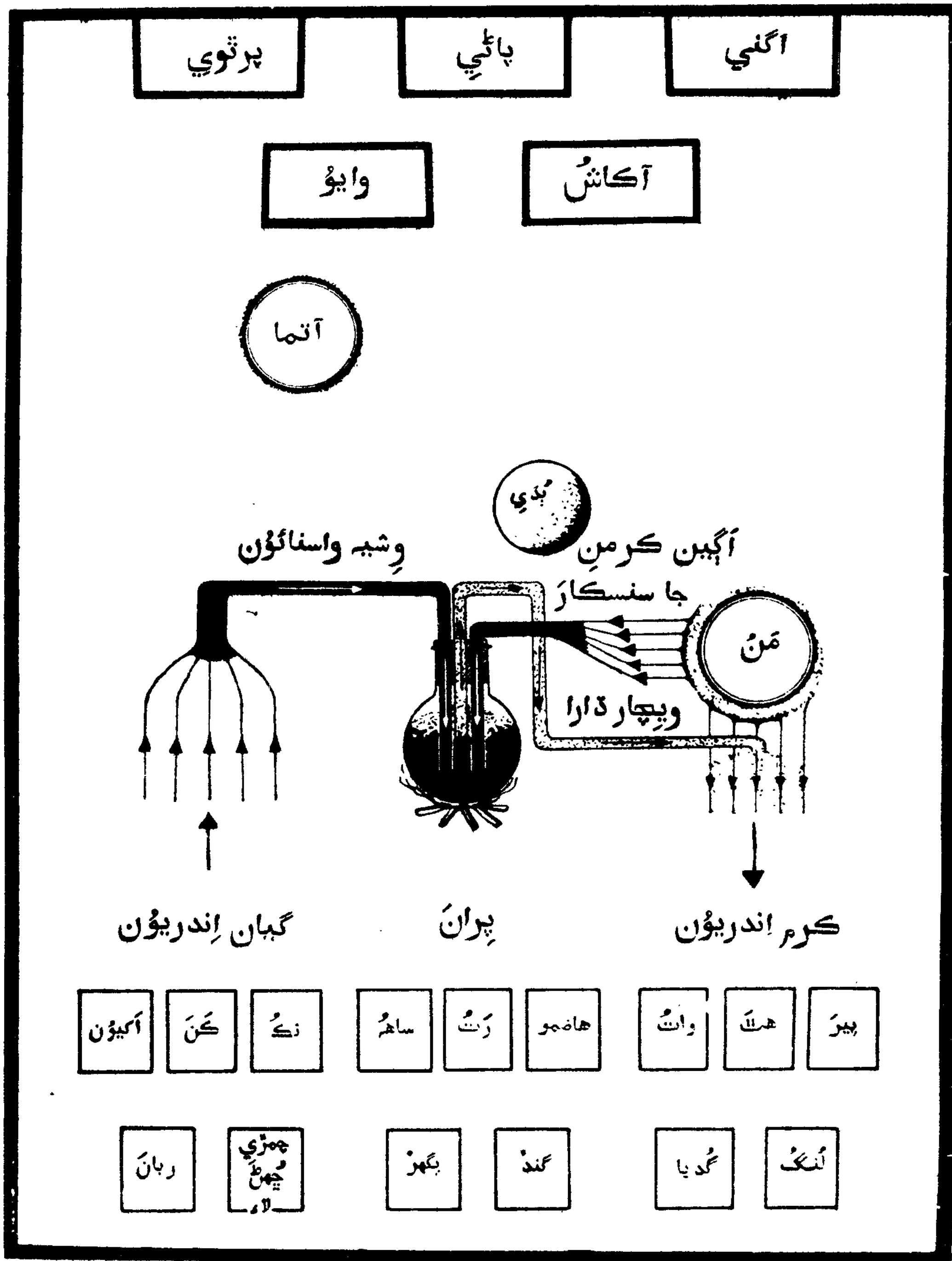
(١) پندي مَلُ نہ چُڪئي – جي وه ٺڙئي جُگ چار ٽِري گنگ ماٽيا مؤل هيئ – وچ هؤ مي نسام وسار.	واڳ سورٺ، محلا چوٿان، وار (١٣)، سلوڪ محلا تيجا
(٢) چِتي جِن جي ڪوڙي – مَتا، چِت ڪنور جيٺ لِن مک نام نہ اؤبجي – دؤجي وياپي چور جيٺ.	واڳ سوهي، محلا پهلا، اشٽپدي (٣) ٢

سو اي بندا، من شترو آهي ته سچو ٻه ٿي سگهي ٿو. چنچلتا اَشانتي وڌائي ٿي ته آنند ٻه آڻي سگهي ٿي. من چنچل نہ هجي ته هوند هڪ ٿي اُڏ ي اَنڪي ٻهي. جهڙي اهو من هڪ گندي دٻي کان، تهڙي ٻئي گندي دٻي ۾ وڃي وهي ٿو ته امرت جهڙي نهر ٿي ٻه آڻي سگهجي ٿو. انهيءَ لحاظ کان، من جي چنچلتا ۾ ٿي مڪتيءَ جي چاٻي رکيل آهي. هڪ واريءَ من سڌيئنءَ راهه تي اچي سهي ته ٻوءِ ويچار ڌارا، وڪاري حد لتاڙي ٻؤلرانيءَ جي پڙ ۾ ايندي. ٻوءِ هڪ ويچار ۽ ٻئي ويچار ۾ وٿي ٻه پوندي. اها وٿي آهي من جي اُسترتا ۽ ايڪاگرتا. اها وٿي جيئن آهستي آهستي وڌندي ويندي ٿيئن جيون ياترا جو سفر سولو ٿيندو ويندو ۽ دلبر جو در اوري ۽ اڳيان ايندو تان جو "سُن سماڌيءَ" ۾ سمائي وڃجي.

اهو آهي سرير اندر الاهي اسرار، جتي من جا ملاڪڙا لڳن ٿا ۽ مطاهرا ٿين ٿا. ڪيستاهه؟ جيستاهه ديهيءَ ۾ دم آهي ليستاهه جيؤ ٻيو دم هٽي ته مان هيئن ۽ هؤ هؤٽن، ته مان هي ڪري ڏيکاريو آهي ۽ هؤ ايئا ڪري ڏيکاريندس، ته مون هي همت ڪيو آهي ۽ هؤ ايئا همت وس ڪندس. پراڻن پرواز ڪيو نہ آهي ته ديهي ٻيري ٿي نہ آهي. ديهي ٻيري ته ڪيڏانهن وئي "ميري ٽيري"؟ خاڪ، خاڪ ٿي وئي. انهيءَ خاڪ جي پتلي، مٽيءَ جي مؤرتيءَ ۾، جيؤ ٻه واٿي ٻنهي ٿي ٻيٺو آهي. ٻئي واٺون من معرفت ملن ٿيون. هاڻي سندس اختيار آهي ته جيؤ وڪارن جي واسنا وٺي يا وويڪ کي ويڪتي ڪري، ته اندرين جا رس ماڻي يا انهد جا آواز ٻڌي، ته اندر جي اونده ۾ رهي يا آتما جي

پرڪاش ۾ چمڪي، نه ڏنيءَ ۽ ڏينهن جي ڏاي ۾ غوطا کائي يا ٻُڏيءَ ۽ هرڻي جي ساٿ
۾ سنگ ڪري، نه شيطان جي سامهون سجدو ڪري يا پرمالما کي ڀالي، نه مري يا امر
رهي. غافل هوندو نه ڪوڙ ۽ ڪمت جي ڳوات وندو. جي سجاڳ هوندو نه سچ ۽ سمت
جي راهه تي هلندو. جهڙي جهڙي وات وندو تهڙي تهڙي پالنا ٿيندي تن جي، پاونا
ٿيندي من جي، ڪرپا ٿيندي اندرين جي، حالت ٿيندي هردي ۽ ٻڌيءَ جي، پراپتي
ٿيندي آتما جي. اي ٻندا، تون خود سمرٿ آهين. سپاهي سماپت ڪري سهائي آتسي
سکهين ٿو.

آستؤل سرير (پنج تتَ)

(٣) ٽي گڻ ۽ چوٿون پد.

(١) ٽِرِيءِ گڻ ٻِکيا اَنڌ هيءِ - مائيا موهه غبار
لوڀي اَن ڪڻه شيوديءِ - ڀڙ وڏا ڪرهه ٻڪار
ٻکيا اَندر ٻچ مٿي - نا اُر وار نه پار
مائيا موهه وساريا - جگ مهه ٻنا پرتپال
باڄهه گورو اَچيت هيءِ - سڀ ٻڌي جم ڪال
نانڪ گرو مت اُٻري - سچا نام سمال.

[سري راڳ، محلا تيجا، شبد (١٠)]

(٢) ٽريءِ گڻ مائيا ڀرم ڀلائيا - هؤميءِ ٻڌن ڪماني
جنم مرڻ سر اُوپر اُوڀهه - گُرب جؤن دکه پاڻي
ٽريءِ گڻ ورتهه سگل سنسارا - هؤميءِ وچ پت کوئي
گُرمکه هوويءِ چوٿا پد چيڻيءِ - رام نام سکه هوئي.
ٽريءِ گڻ سڀ تيري تؤن آپي ڪرتا - جو تؤن ڪرهه سو هوئي
نانڪ رام نام نِستارا - شبدي هؤ ميءِ کوئي.

[راڳ سورٺ، محلا تيجا، شبد (١٢)]

سري راڳ، محلا تيجا، اشٽپدي (٦)

(٣) ٽرِهه گڻا وچ سهج نه پائيءِ - ٽريءِ گڻ ڀرم ڀلاء
پڙهيءِ گُنيءِ ڪيا ڪٿيءِ - جان مُنڍهه گتا جاء
چوٿيءِ پد مهه سهج هيءِ - گُرمکه پليءِ پاء.

---

١. ستو، رجو ۽ تمو. ٢. وش. ٣. اَنڌڪار، اؤندهه. ٤. ٻيا. ٥. لوڪ پرلوڪ. ٦. پرماتما.
٧. ٻنا. ٨. اَگياني. ٩. پار پوڻ. ١٠. اَهنڪار، اَيمان. ١١. ٻينو آهسي. ١٢. ٽريا اَوستا.
١٣. ڳولهي ٿو. ١٤. پيدا ڪندڙ. ١٥. گيان. ١٦. وچار ڪرڻ. ١٧. ڪٿا ڪرڻ. ١٨. اَٽڪيل
آهي. ١٩. پراپت ٿئي ٿو.

(۴) هڪم هڪي آپ اپائيا - ڏبڌا دوجا ترڳڻ مائيا
چوٿين پوڙي گرمک اوچي - سچو سچ ڪمائيا.

راڳ ماجهه، محلا تيجا، اشٽپدي (٦)

(۵) ويد پڪاري ترڳڻ مائيا - منمک نه بوجهي دوجي ڀائيا
ترڳڻ پڙهه هر ايڪ نه جاڻهه - بن بوجهي دک پاوڻيا.

(۷) ۳۰

(٦) سو نهڪرمي جو شبد ويچاري - انتر تت گيان هؤمي ماري
نام پدارٿ نؤ ندي پائي - ترڳڻ ميٽ سماوڻيا.

(۲) ۳۱

(۷) جيون مڪت گرمک ڪو هوئي - پرم پدارٿ پاوي سوئي
ترڳڻ ميٽي نرمل هوئي - سهجي ساچ ملي پرڀ سوئي.

راڳ گؤڙي، محلا تيجا، اشٽپدي (۳) ۷

(۸) تين گڻا مهه وياپيا - پورن هوت نه ڪام
پتت اڌارڻ من وسي - نانڪ ڇؤٿي نام.

راڳ گؤڙي، محلا پنجوان، ٿتي (۱۳)

(۹) ڪاچي مٽڪي - ٻس ٻاسا
جس ڇؤٿي ترڪٽي - تس نج گهر واسا.

راڳ آسا، محلا پنجوان، شبد (۱۳)

(۱۰) ترڳڻ مائيا برهم کي ڪيني - ڪهه ڪوڻ ٻڌ ترائي ري
گهؤمن گهير اگاهه گاکڙي - گرو شبدي پار اترائي ري.

(۱۳۰)

(۱۱) تهي گڻي ترڀوڻ وياپيا پائي - گرمک بوجهه بجهاءِ
رام نام لگ ڇوٽي پائي - پوڇهه گيانيا جاءِ.

راڳ سورٺ، محلا تيجا، شبد (۹)

(۱۲) ترهه گڻ ڌاٿ ٻهه ڪرم ڪماوهه - هر رس ساد نه آئيا
سنڌيا ترپڻ ڪرهه گائتري - بن بوجهي دک پائيا.

(۱۰)

۱. ٻرهماتما. ۲. سرشٽي پيدا ڪئي. ۳. ڊئيت ڀاؤ، ٻيائي. ۴. ٽيو ورڳ. ۵. ٽي گڻ. ۶. ترٽا اوسٿا. ۷. پدوي، ڏاڪو. ۸. لوڀايو پيو آهي. ۹. نشڪام ڪرم يوڳي. ۱۰. موڪش ۱۱. پاپي، گنهگار. ۱۲. دنيا، سرير. ۱۳. سچي سروپ ۾ نواس. ۱۴. اونهو ۽ ڏکدائڪ ڪن. ۱۵. ٽيئي لوڪ. ۱۶. پنجڪن تان. ۱۷. پاڻ پوڄائن جا نمونا.

(۱۳) نذ آ[۱]ڀي جگت اُپانڪيو - آپ کيل رچــانيا
ترئ گــڻ آپ سرجيا[۲] - مانيا مـــوهہ وڌائيا.

واڳہ سورٺ، محلا چوٿان، وار (۳)

(۱۴) ترئ گڻ مانيا مـــوهہ وياپيو - ترنيا گڻ هـــئ گورمکہ لهيتا
ايڪ درشٽ سڀ سم[۳]ڪر جاڻيو[۲] - ندري[۳] آوئ سڀ براهم[۱] پسريا.

واڳہ بلاول، محلا چوٿان، اشٽپدي (۷) ۱

(۱۵) برهما بشن[۵] مهاديؤ ترئ گڻ ڀلي - هؤمئ موهہ وڌائيا
پنڊت پڙ پڙ موني ڀُلي - دوُجي ڀــاوُ چت لائيا.
جوگي جنگم[۶] سنياسي ڀُلي - وڻ گور تت نــہ پــائيا

واڳہ بلاول، محلا چوٿان، وار (۸)، سلوڪ محلا تيجا

(۱۶) تين گنا - اِڪ شڪت[۷] اُپائيا
مها مائيا - تاڪي هئ ڇانيا[۸].

واڳہ گونڊ، محلا پنجوان، شبد (۲۱)

(۱۷) تربد[۹] لوگا تربذ[۱۰] جوگا[۱۱] - شبد ويچارئ چــوُڪس سوگا[۱۲]
اوُجل ساچ سو شبد هوء - جوگي جگت ويچاري سوء.

واڳہ رامڪلي، محلا پهلا، اشٽپدي (۷) ۱

(۱۸) ترئ گــڻ ميٽي چوٿـئ ورتـــئ - ايها ڀگت نرار[۱۳]ي
گورمکہ[۱۴] جوگ شبد آتم چينئ[۱۵] - هردي ايڪ مراري[۱].

(۹)

(۱۹) ترئ گڻ ميٽئ شبد وسائي - تان من چوُڪئ[۱۶] اَهنڪارو
اَنتر باهـــر ايڪو[۱] جاڻئ - تان هر نــام لگئ پيارو.

واڳہ رامڪلي، محلا پهلا، سڌ گوشٽ (۶۰)

(۲۰) ڀئمو پرساد[۱۷] ڪرپا نذ ناڪر[۱] - سنت سنگہ پت پائي
کهہ نانڪ ترئ گڻ ڀرم ڇوُٽا - جنہ پرڀ ڀئي سهائي.

واڳہ مارو، محـــلا پنجوان، شبد (۷)

(۲۱) موهني[۱۸] موهہ ليتا تـــرئ گنيتا - لوڀ وياپي جوُني گ ڌيتا
مري ميري ڪر ڪئ سنچي[۱۹] - اَنت ڪي بار سگل لي چلئتا[۲۰].

(۱۸)

---

۱. پرماتما. ۲. پيدا ڪيو آهي. ۳. نظر. ۴. هڪ جهڙو. ۵. وشنو ڀڳوان. ۶. فقير. ۷. شڪتي. ۸. پاڇو. ۹. اتم، وچولا ۽ نيچ. ۱۰. ٽي گڻ. ۱۱. بدل آهن. ۱۲. دک. ۱۳. نرالي، اَلـــپ. ۱۴. گوروءَ معرفت. ۱۵. سڃاڻي ٿو. ۱۶. ناس ٿي وڃي ٿو. ۱۷. پرسن، راضي. ۱۸. مائيا. ۱۹. ڪني ڪٺي، ميڙي. ۲۰. ڇل ڪري ٿي، سنگہ نہ ٿي هلي.

(۲۲) رج[1] نر سـت ڳُل[2] ٽيري چانيا - جنهن مرڻ هڻ ميع دک ڀانيا
جسدو ڪريا ڪري هر ڳُوُرمکهه[3] - ڳڻ چوڻيع مڪت ڪراندا .

واڳ ـ مـارو، محلا پهلا، سولهو (۱۱)۱۷

(۲۳) ٽريع وڙتاء چولي گهر واسا - ڪال بڪال ڪيتي[4] اڪ گراسا
نرمل جوت سرب جڳ[5] جيوَن - گرو آنند شبد دکـاليـا .

(۴) ۱۸

(۲۴) رج ڳڻ نر ڳڻ سـت ڳڻ ڪهيتي - ايهه ٽيري سڀ مـاليا
چوليع پد ڪٿ جو نرُ[6] جيتيع - تنهي پرم[7] پد پاليا .

واڳ ڪيدارا، ڪمير صاحب، شبد (۱)

(۲۵) نگري[8] ايڪيع نؤ دروازي[9] - ڌاوت[10] ـرج رهـاڻـي
ترڪٽي چوليع دسوا در ڪوليع - تان من کيوا[11] پـاڻـي .

(۳)

(۲۶) ڌگري[12] چال نيتر ڦن آنڌلي - شبد سرت لـهي پـاڻـي
شاستر بيد ٽريع ڳڻ هيع ماليا - آنڌ[13] لڻ ڌنـد ڪمانـي .

واڳ پرڀاتي، محلا پهلا، شبد (۵)

(۲۷) چوليي پدوي ڳُورمکهه ورلهه - ان لچ گهـر واسا پـاليـا
پؤري ستگور ڪريا ڪيني - وچهه آپُ گـواليـا .

واڳ پرڀاتي، محلا تيجا، شبد (۱۱)

(۲۸) مؤرک آنڌي ٽريع ڳڻ شيوهه - ماليا ڪيع بيـوهاري[14]
آندر ڪپٽ اڌو[15] پرڻ ڪيع ڻاڻي - پاٺ پڙهه گاواري .

واڳ سارنگ، محلا چوٿان، وار (۲۴)، سلوڪ محلا تيجا

(۲۹) ٽريع ڳڻ سيا ڌاوت[16] هيع - نا هرپکت اسـ پـاء[17]
گت مڪت ڪدي نه هوولي - هؤ ميع ڪرم ڪماء .

واڳ ملار، محلا تيجا، شبد (۲)

(۳۰) ٽريع ڳڻ مالي موهه آلي - ڪهنئه پنڌن[18] ڪاهـ
آن اپـاء سگُو[19] ڪيتي - ايهه دؤک ساکهه لاهـ
پنج سرن ساڌؤ ناٽڪا - مل ڳن گوبندهه[5] گاهـ .

واڳ ـ ملار، محلا پنجوان، شبد (۲۴)

(۳۱) اندري دسي دس[20] ڦن ڌاوت[16] - ٽريع ڳٽيعا ڪديع[21] نه نڪاوٽگو
ستگور پرچيع[17] وسگت[22] آويع - موک مڪت سـو پاوٽگو .

واڳ ـ ڪانڙا، محلا چوٿان، اشٽپدي (۳)۴

---

۱. ٽي ڳڻ. ۲. پل . ۳. گوروع معرفت . ۴. جنم مرڻ کان رهت آهي. ۵. پرماتما . ۶. سمجهي.
۷. موکش . ۸. سرير . ۹. اندريون . ۱۰. چنچل من کي ايڪاگر ڪري ٿو. ۱۱. پريم ۾ مگهن.
۱۲. تانڙ جهڙ، الٽي هلت. ۱۳. اي آنڌا انسان. ۱۴. سنساري وهنوار. ۱۵. پيت. ۱۶. پٽڪڻ.
۱۸. پريم، پريت. ۱۸. پيڙا، آزار. ۱۹. هڙ ٽپي. ۲۰. ڌسائون، طرف. ۲۱. ڳڻ پل. ۲۲. قبضي ۾.

ٽي گڻ ۽ چوٿون پد.

ٽي گڻ، تمو، رجو ۽ ستو، پرڪرتيءَ جي رڳ رڳ ۾ سمايل آهن. ڪابه وستو انهن گڻن جي اثر کان آزاد ڪونهي، چاهي بيجان يا ساهواري، ديهه سروپ يا سوڪيم. صاحب سمجهائين ٿا ته وير، پراڻ، شاستر، سمرتيون، ديو ديوتائون به ٽن گڻن جي اثر کان اڇتا ڪونهن. هر انسان اندر ستئي اهي ٽيئي گڻ واسو ڪن ٿا پر ڪهڙو گڻ وڌيڪ ٻلوان آهي ۽ ڪيترو وقت بلوان رهي ٿو تنهنجو مدار هر انسان جي سڀاءَ تي آهي. اهڙيءَ حالت هيٺ، من به ساڳئي اثر هيٺ قابو آهي. تنهن ڪري من جون ڪامنائون، ترشنائون، ويچار ڌارا، ارادا، وچن ۽ ڪرم سڀ انهيءَ اثر هيٺ اچن ٿا. مٿي اُتي ڄاڻايل آهي ته من جون حدون ڏيهه ائي ٻدل آهن ۽ گهڙيال جي لڪڻي وانگر، من ڏيهه جي هڪ حد جي آخرين ڪنڊ کان ٻيءَ حد جي آخرين ڪنڊ تائين، پيو ٿو هردم ٽڪي. ٿڙ ٿاڻ نه ٿو پائي. اها من جي ٽڪ ۽ خود خيالي، ڏک ۽ اشانتيءَ جو ڪارڻ آهي. انهيءَ سلسلي جي ٽٽڻ يا بند ٿيڻ کان پوءِ ئي سک ۽ شانتي پراپت ٿينديون.

ڏيهه معنيٰ ڪي به ٻه هڪ ٻئي جي اُبتڙ حالتون، جهڙوڪ پريت ۽ نفرت، ڏک ۽ سک، خوشي ۽ غم، تڪليف ۽ فرحت، ڀوڳ ۽ تياڳ، ڏينهن ۽ رات، روشنائي ۽ اونده، وغيره وغيره. ڏئي معنيٰ ٻيائي يا ٻه اڪيائي. هڪ پنهنجي چوٽي دنيا ۽ ٻي باقي دنيا. ٻنهي سان وهنوار علحدو ۽ نرالو. جيئن جيئن من، ڏيهه جي هڪ حد کان ٻيءَ حد تائين پيو ٿو ٽڪي، تيئن تيئن گڻن جي رنگ سان پيو ٿو رڱجي.

تمو گڻ آلس ۽ نراسائي ٿو جاڻائي ته رجو گڻ جوش ۽ مشغولي ٿو پيدا ڪري. ستو گڻ جو چڱائيءَ جو سروپ آهي، سو من کي مذبر واري رستو ٿو ڏيکاري ۽ من کي ٻنهي حدن جي وچ ڀارڻ جي ڪوشش ٿو ڪري. پر من وچ تي ٽڪاءُ ڪري ئي ڪونه ٿو جنهن جا به سبب آهن. هڪ ته ستو گڻ تمي ۽ رجي گڻن جي ڀيٽ ۾ گهٽ من پسند آهي ۽ ٻيو من تنهن جي پرپلتا ڏيکاري سگهي ۽ ٻيو ته من جو سڀاءُ ئي آهي اُلٽي هڪ حد تي ٽڪڻ ته اُلٽي ٻيءَ تي. ڏيهن تي ٽڪڻ ۾ ئي من کي موج اچي ٿي سو وچ تي ڪيئن لڪندو؟ پر جي ستي گڻ جي نمائي ۽ نفيس اثر هيٺ، وچ تي ڪٽي ٻيٺو به ته ڪدم ڪڻ ۾، هن يا هُن حد جي ڇڪ ٻنيان گهلجي ويندو. ڀلا ستي گڻ جي شڪتي اٿراتي ٿيندي ڪٿان؟ ستو گڻ تمي ۽ رجي گڻن جي وچ ناهه يا صلح ڪرائي. صلح هميشه ڏي وقت تي ٿيندو آهي جنهن ڪري ٻن ڌرين جو دلي ميلاپ نه ٿي سگهندو آهي ۽ صلحڪار کي اوس سهما سهڻا پوندا آهن. تمي ۽ رجي گڻن ٻنهي جا الڳ اثر مڃانيا ڪونهن ۽ من ٻنهي جو سڀاءُ ٻن حدن جي وچ ٽڪڻ جو بدلائو ڪرڻ آهي، ته ستو گڻ،

مَن کي وچ ۾ ڪيئن ۽ ڪيترو وقت ٻاري سگھندو؟ سو اِها ٽن گُڻن جي ڇنڊڇاڻ ۽ ڪشمڪش، من ۾ هردم چالو رهي ٿي ۽ دک جي درياءَ ۾ ڇوليون پيدا ڪري ٿي.

اِئين ته ڏسڻ ۾ اچي ٿو ته رجو گڻ کان تمو ۽ رجو گڻ کان ستو گڻ سٺو آهي. پر جيستائين من جو مرڪز دنيا ۾ ئي ٻڌل آهي ايستائين من خالي، صفا، ڪليل، سهڻو ۽ روشن ڪيئن ٿيندو؟ جيستائين من جا "اُونچ ۽ نيچ"، "ڏر"، "ڪام" جا ورودي آهن ايستائين "موکش" جو پدارٿ ڪيئن پائبو؟ جيستائين اِهو اگيان جو پڙدو يا پُرديءَ جي ڪمت وارو پاسو هٽيو نه آهي، تيستائين جيو آتما ۽ پرم آتما جو ٻاڻ ۾ ڪيئن ميلاپ ٿيندو؟ جيو آتما جن پاڙُن متي پرم آتما ۾ ۽ ان جا سڀئي هيمت سنسار سان نه پوءِ اهي واسنائون جيو آتما جون پاڙُون پٽي يا سلا سگهائي نه ڇڏيندو؟ انهيءَ ڪري صاحب فرمائين ٿا:

(١) تيري گُڻ ميٽي ڇوٽيءَ ورتي - اِيها پڪت نراري
ڪُومک جوڳ شبد آتم چيني - هرديءَ ايڪ مُراري.

واڳ رامڪلي، محلا پهلا، اشٽپدي (٩)

(٢) نگري ايڪيءَ نئو دروازي - ڌاوت برج رهائي
ترڪُٽي ڇوٽيءَ دسوا دَر ڪولي - تان مَنُ کيوا پائي.

واڳ ڪيدارا، ڪبير صاحب، شبد (٣)

مطلب ته ٽنهي گڻن جو اثر منزل مقصود اگيان اڳ آهي چاهي اهو اثر ستي گڻ جو نه ڪٿي هجي. ڇو ته من جو مرڪز دنيا ۽ ڏسڻ ۾ آهي ته گڻن جو اثر نه من جي ڪپڙ اندر ئي محدود آهي. انهيءَ ڪري صاحبن ڇنڊيو آهي ته جيستائين من، ٽن گڻن جي ترڪٽيءَ کان آزاد ٿئي، ڇوٿين پد ۾ داخل نه ٿيو آهي، تيستائين پرماتما جي پراپتي اسمبو آهي. اهو ڇوٿون پد آهي ٿُريا اوستا، دسوين دوار ۽ سُکمنا ناڙي جنهن ڏانهن اڳ ۾ ئي اشارو آيل آهي. انهيءَ پرم پد پائي ڪالمهءَ ئي جيون يالرا جو سفر پورو ٿيندو ۽ آواگون جو چڪر ختم ٿيندو.

من کي مِرا نه چيو آهي. "م" معنيٰ اگيانتا ۽ اڻڄاڻائي، "ر" معنيٰ بنا، ڪالسواءِ ۽ "وا" معنيٰ جيون. تنهن ڪري "مِرا" معنيٰ اگيان بنا جيون يا گيان واري جيون. من کي جڏهين انهيءَ اصلي معنيٰ ۽ مقصد جو احساس اچي ٿو تڏهين کيس گيان جو پرڪاش ٿئي ٿو. گويا اگيانتا جو اهڃاڻ ئي گيان جي پرڪاش جي پهرين جهلڪ آهي ۽ ڇوٿين پد جو پهريون ڏاڪو آهي. پر من ڪو سولو پنهن جي اگيانتا، غلطي يا شڪست قبول ڪندو؟ آخر ته جيو جي اندر جي حڪومت، ڪوڙ ۽ چالباريءَ سان هٿ وس ڪئي اٿائين سو انهن هٿيارن جو آخرين دم ٿائين، پڌ ۾ شڪست ملڻ کان سواءِ، من ڪيئن پڪش ڇڏيندو؟

اي بندا، انهيءَ پد جي تياريءَ لاءِ، ترڪي پهرين اهو سمجهڻ گهرجي ته من ۾ ٽن گڻن جي خاصيتن جو کهڙو جدا جدا پرڀاءُ ٿو پئي ۽ ڇوٿين پد جون خاصيتون من کي ڪيئن

تُريا اوستا ۾ ليون آهن. تُريا اوستا ۾ مَن جا اڳيان مرڪز، ڪيتر ۽ حدون گم ٿي ويون آهن،
مَن جي اڳين حرڪتي هلچل بند ٿي ويئي آهي ۽ مَن ۾ نئين هلچل پيدا ٿي آهي. اِنهيءَ
انقلاب اندر، پدمي جو سمت وارو پاسو سبتي طرف ٿيئي ٿو، هردو ڪنول گل جيان ٽڙي
ٿو، ۽ جيو آتما جي گڏجاڻي پرم آتما سان ٿيئي ٿي. ڏئي دور ٿي "مان مان" ناس، هاڻي
آهي "توهين توهين." اهاڻي لاءِ، ٻي ڪا ٻولي ناهي وات.

تمي گڻ جي اثر هيٺ مَن کي ٻارُوڻو، جوُنو ۽ بيشوادي کاڌو کپي. مَن جي شرڌا
پوڻن ۽ پريتن ۾ ٿيئي وسي. ڪرياڻن کان آلس ۽ سياءُ نراشا وادي. سڀ ڳالهه جي اُلٽي معنيٰ
۽ سڀ ۾ شڪ. ڪنهن به مسئلي جا ٻئي پاسا نه جاچيندو پر فقط اونداهو ۽ ڏکيو طرف.
حرص، حواس ۽ حسد جو هيراڪ. بي ادب، بي حيائي، بي غيرت، بي رحم ۽ بد تميز
ڪام جو قليل ۽ ڪسنگ جو ڪانڪي. هر ڪامنا ۾ ٻئي کي نقصان پهچائڻ جي امنا ۽ ڪوشش.
پيهن جي پوڄا ۽ پيهن جي سرير جي شيوا. واس جي ٽڙ ٽڙ ۽ پرائي پهار. نه پوري ڳڻ ڳوت
نه پورو ڏيان. هميشه وياڪل ۽ ويڪاڻو. نه ڪميا نه دان ۽ نه قياس نه همدردي. مت مليڻ،
چت ڪتور. وچن ڪهرا ۽ ڪوڙا، سياءُ اُلسهائيندڙ ۽ اُلوٽيندڙ. برين عادتون ۽ اُگرا آچار.
هساوادي ۽ هاچيڪار. سچ ۽ ڪوڙ جي پيد کان اَڻواقف. مَن گندي ٻاڻيءَ جو ڏبو جنهن
۾ ماس مساڻ واري. تورِيءَ ٿي ويچارواڻيءَ جي حرڪت هاڻي ته ٿر وارو گند مٿاڇري ٿي
ظاهر ٿي پيندو. وش ۽ اَمرت جي پرک ڪونه پئيس. وش کي اَمرت سمجهي وشين جو
رس چوسي ٿو پر مَن ترپت نه ٿو ٿئي ۽ هميشه دکي ۽ اَشانت رهي ٿو. سماج جي لوڪ لڄا
جي پرواهه ڪانهي، سرشٽيءَ جي نيمن جي سڃاڻپ ڪانهي، قائدي قانون جو قدر ڪرنهي
۽ پرماتما جي پڇاڻ ڪانهي. مطلب ته مَن ماٺيا مئدل ۾ مست آهي ۽ غليظائيءَ ۾ غلطان آهي.
اِهي آهن عيب ۽ اعمالَ تمي گڻ واري جا. هُن کي پنهنجن ڏوهن ٿي ڏهاڳ جو
ڏنءَ ڏئي چڙيو آهي، جنهن ڪري هو جيئري ئي جانب کان جدا ٿي ويو آهي.

رجي گڻ جي اَثر هيٺ، مَن کي ڪلو، گرم ۽ مصاليدار کاڌو کپي. مَن جي شرڌا پاکنڊ
۾ ٿي وسي. ڪرياڻن لاءِ چاهه، آشا وادي ۽ هر مسئلي جا ڀلا ۽ برا ٻئي پاسا ڏسندو پر سڀ
پنهن جي ڪم ڪڍڻ خاطر. هر چال، هر رنگ پٺيان پنهن جو سوارٿ ۽ پنهن جي فائدي
جي اِڇا. هر ڪامنا ۾ خود مطلبي. اَندر ڪارو پر ٻاهرئين وهنوار ۾ صفائي چالاڪي ۽ چترائي.
لاف هڪ ته ٻاٽ ٻي. وائيءَ ۾ وڏ وراڪا ۽ قند قير. حرفتي، حرڪتي، ٽرپاڪ، لوڪڻ باز،
طلسم باز، چالباز، تعصبي، تڪراري، عيب جوئي، اوپي، ڪروڌي ۽ بي ايماني. خود مطلبيءَ
جي خنڪيءَ جو خمار اٿس. پاڻ پوڄائون، دان پڄ، ليرت لشان ۽ سڀ ڪوڙي دکا
دکي، رکو پنهن جي ناموس ۽ اُڏ نمبر لاءِ. هر ڪم ۾ چاهه يا بيپرواهي، سهيوگ يا دست اندازي

فقط پنهن جي مطلب مطابق. پنهن جي ٻڌيءَ ٻڌا کنهن به فرض جي پالنا جي شناخت ڪانه
هوندس. من جي اکين اڳيان واڳ ۽ ڏيهه جا رنگين شيشا. سارو سنسار به انهن رنگن ۾ رڱيل
ڏسڻ ۾ اچي ٿو. اُن سان وهنوار به اهڙو رنگين. ديد ۽ سمجهه جي صفائيءَ بنا قلب ڪيئن
صفا رهندا؟ ڪامنائن جي اُلل پٿل يا وڪارن جي وڙهه، ڪيئن من کي شانت رکندي ۽
دک ٿورت ڪندي؟ وش ۽ امرت جي پڇاڻ هوندي به، وڪارن جي چمڪڻ جو رس
وٺي ٿو. وڪارن جي وش مان ڪيئن امرت ولوڙبو؟ ساري جيون هٿ هٿ ۽ هاءِ هاءِ
۾ گذري وڃي. نه اهڙين جنم جي ڪرمن مان آزادي ملي ۽ نه وري ايندڙ جنم جو
آڌار ٿيو. مانش جنم وڪرت ويو ڇو ته پاڻ ۽ پرماتما جي وچ، وڇوڙي ۽ وڇوٽي وڌي
واڪري ليندي.

ستي گڻ جي اثر هيٺ من کي سانتيڪو، صحت بخش ۽ پل پشتي ڪاڌو کپي. ٿوري
قوت ۾ قرار. من جي شرڌا ستگور ۾ اچي وسي. ڪرت ۾ ر ڏل پر بنا پنهن جي سوارٿ جي.
آدرش پرمارٿ ۽ پراپڪار ها. غريبن ۽ غمگينن جو غمگسار، هيڻن ۽ هيسيلن جو حمائتي، سڌو
سنوائتو، سرل سڀاءَ وارو، سار سنڀڪت وارو، قرب جو ڪُٺل، نمرتا، نياز، نماڻائيءَ ۽
نهٺائيءَ جو پتلو. پيو اندر جي احساس جو اپياس ڪري. نه ٻئي لئه ڏيچاري. عمر پيو
عبادت ۽ آجزيءَ ۾ گهاري. نه ڏيکاءَ جي اڇا ۽ نه ناموس جي پرواهه. هر ڪامنا ۾ ٻئي
جي ڀلي جو انتظار. ڀورين سڀ جو خير ٿوءِ پنهن جو خير. رهڻي ۽ ڪهڻي ساڳي. دکيءَ
دردوندن جو دوست، مسڪينن معذورن جو مددگار. انساني ايڪتا جو آواز آهي، سچ
جو سالڪ آهي، پريم جو پوڄاري آهي، ساڃهه جي صورت آهي. هر ڪم ۽ هر ڳالهه ۾ فرض
شناسي. نه موهه نه نفرت ۽ نه بيپرواهي نه دست اندازي. نه لوڀ نه لالچ ۽ نه تمنا نه
ترشنا. ڪم ۾ چت ۽ ڌيان پر ڪم جو چت ۽ ڌيان ۾ ڪوبه وکهن نه. نه ڪالهه جا غم ۽
نه سڀاڻ جون چنتائون. نه سڀاڻ جو ڊپ ۽ نه ڀلڻ جي اڇا. ورلي جهڙا جي ۽ نه لوڙ
جي، لاهڻ جي ۽ نه ڏاهڻ جي. اهڙي لياڪ ۽ ويراڳ جو آنند ماڻي ٿو ۽ من کي شانت رکي
ٿو. پرورتيءَ، نورتيءَ، ڪارج اڪارج، ڀؤ اڀؤ، بندن موکش جي پوري پڇاڻ پئيس ٿي.
پراڻ، اندريون ۽ ڪرياڱون وس ۾. من استر ۽ ايڪاگر. نشڪام ڪرم يوگي، پڪ ۽ گياني.
پر ستو گڻ به من جي ڪيتري ۾ لوکهي ٿئين ڪري پاڻ ۽ پرماتما، ڪرتا ۽ ڪرتار کي الڳ
ٿو سمجهي. سوکيم اهم ڀاؤ جي درشٽي، درشت ۽ درشٽا جي وچ ديوار آهي جا اڃا
دور نه ٿي آهي. انهيءَ سوکيم اهم ڀاؤ جي مٽجڻ کانپوءِ ئي مڪتي پراپت ٿي سگهي ٿي.

چوٿين پد يا ترِيا اوستا ۾ من کي اهو ڪاڌو کپي جنهن ٿي سواد جو نه پر جيون جو
آڌار آهي. من جي شرڌا جو برهم ۾ واسو آهي. ليکي ڳڻ پنهنجي سڀاءَ مطابق پيا ڪم ڪن
پر هو انهن جي اثر کان الپ آهي. ڏکي ۽ ڏيند کان دور آهي. سک دک، دوست دشمن،

پيار نفرت، سونُ مٽي سڀ هن لاءِ بيمعني آهن. جا ڪريا آئي سا سنڀڪار. ان من ٽن
ڪرت پٺيان قربان ٿي پاڻ ڪرڻ ڪان به نرليپ ته ڪرت جي ڦل ڪان به ڏور. ڪرت ۽
ڪرتار جي ته ڦل به اُنهيءَ جا. سندس سيڌرم آهي سنڀيل ڪرت جي پوريءَ طرح پالن
ڪرڻ. مطلب ته ڪرت سان گڏ خود پاڻ به پرماتما کي اَرپن ٿيل آهي. ڪاميائن جو سلسلو
ٿي ختم ٿي چڪو آهي ۽ من جي وڪار واٽي بند ٿي وئي آهي. اندر روشن ۽ ٻاهر ـــ
پرڪاش. پاڻ پرماتما ۾، پرماتما پرڪرتيءَ ۾ ۽ ٽيئي پاڻ ۾ هڪ. نه ڪو پيد نه ڪو ڀاڱ.
ڪرت، ڪرتا ۽ ڪرتار جو ميلاپ ٿي هڪ لاثاني ليلا آهي. من ۾ پوري شانتي ۽ وشيش
آنند، نه من جو ٽاپل پر من ۾ آپل. من خالي، صفا، ڪليل، سجمت ۽ روشن. پٽيءَ جو
پرڪاش ۽ آتم ڌارا جو اشنان. اهڙو انسان بيخوديءَ ۾ بيحال آهي ۽ الاهي مستيءَ جي
ايڪانت ۾ آهي. هن ۾ روحاني ولدن جي کاڻ آهي. سندس سنساري بندن ڇڙي ويا ۽
موهه جون زنجيرون ٽٽي پيون. من من ٿي نه رهيو ۽ پدهن جي اُهلوڪي سياءَ ۽ سيڌرم
۾ سمائجي ويو. ڪسيل راڄ اَصلي حقدارن حوالي ٿيو. اِهو آهي سچو سنياس، اَنتر درشٽي،
سمدرشٽي، جيون مڪتي، ٽُريا پد، ديهه درشٽي، اَنتري اُهڃ، اَنحد ڏُني، سچ کنڊ
۽ برهم گيان.

اي بندا، توکي جيون ياترا سڦل ڪرڻ لاءِ تمي گڻ مان رجي ۾، رجي مان ستي ۾
۽ آخرين ستي مان چوٿين پد ٽُريا اَوستا ۾ اُپڙو آهي. پر من جي چترائيءَ ۽ چالاڪيءَ کان
خبردار رهج. ستي گڻ کي، تمو ۽ رجو گڻ سولو اُپڙڻ ڪونه ڏيندا آهن. هوُئن هڪ ٻئي
کان نرالا پر ستي گڻ کي نشت يا نربل ڪرڻ لاءِ، ٻئي تمو ۽ رجو گڻ گڏجي ٻکو مقابلو
ڪندا آهن. تمي جي ڪنورتا ۽ نجساڻي ۽ رجي جي چالاڪي ۽ چترائي، سڀ ملي ستي
جو سامهون ڪنديون آهن. اِنهيءَ هوندي به جي ستو زور پوندو ته من آخرين هٿيار استعمال
ڪندو. اُهو آهي پرالبد جو.

سري گرو گرنٿ صاحب ۾ ڪيترا اُهڙا وچن آهن ۽ جن مان ڪي مهڙ ۾ ڏنل به آهن،
ان جي اُلٽي ۽ غلط معني ڪئي، من چوندو، ته اي بندا، هٺ ٻهاڙ ڇا لاءِ ٿو ڪرين؟ جيڪو
اُهو جو پرالبد ۽ تقدير ۾ هوندو، تنهن کي تدبير ڪيئن مٽائي يا بدلائي سگهندي؟ ڪرمن
جي ليکي جي اِها بلڪل اُلٽي سمجهاڻي آهي. ياد رک ته اَڄ جو پرشارٿ سڀان جي
پرالبد بڻائي ٿو. اَڄ جي تدبير سڀان جي تقدير بڻائي ٿي. پرالبد ۽ تقدير جو ڀانو نراشا
مان اُڀرن ٿئي ٿو باقي پرشارٿ ۽ تدبير ۾ وشواس آشا مان پرگهٽ ٿئي ٿو. جيون ياترا جي
سڦلتا آشا مان ۽ نه نراشا مان پراپت ٿي سگهندي.

اِها پراپتي ۽ اُپلبڌي تڏهن گڻن کي لتاڙي چوٿين پد ۾ پير پائڻ سان نصيب ٿي
سگهي ٿي ۽ سگهندي. جو وڪار ۾، سياءَ ۾ ۽ ڪرمن ۾ آشاوادي آهي سو جيون ياترا جي

لمبي ۽ اوکي سفر ۾، نراشاواديءَ کان، لاشڪ ڪوهه ڪٽي ويندو. جولين پڻ يا تُريا اُوستا
پراپت ٿي سگهي ٿي، منش جي لڳاتار ڪوشش سان ۽ ڪرتار جي ڪرپا سان. اها ڪمائي
۽ ڪشٽن جي ڪسوٽي ڪٺن آهي پر ضروري آهي. ٻاهر سان ٻاهرُ نه ڪٽيو آهي. پر ٻاهرَ ۾
ٻيهي ٻاهرُ پنڌو آهي. وڳر مِن جي مستي مِٺاڻي آهي ۽ من جو مورچو مُتاڻو آهي. پوءِ ٿن
ڪٽن جي لِڪا مِٽا ۽ ڏکيءَ ۽ ڏٺيد. جا داڻعان، پاڳمرادو خارج ٿي، ختم ٿيندا. الهيءَ حالتي
پهچان، جولين پڻ جو چوٿارو آهي، تُريا اُوستا جو اسرار آهي، دسوي دوار جو ديدار آهي ۽
سکمن ناڙيءَ جو نظارو آهي، موکش مکتيءَ جو مظاهرو آهي ۽ پرماتما جي پراپتي آهي.

پنڌ پهاڙ جو آهي ۽ ڏکيرو ڏکيندو آهي پر پائل پکڙو پرماتما جي پکش کان پري نه ٿو
رهي. ٻاهرَ ڀڄائي، ٻاهرَ سان ملائي ٿو. سو همت نه هار، ليڪ ڪٽي نهار نه هوت اڳتي هيج
۾. گلاب جو گُل ۽ جڏهين ڪنڊن جي چڀڪ برداشت ٿو ڪري تڏهين خوشبوءِ جي خمار
۾ ٿو اچي. سڀ ڪرپا لاءِ ڪوشش ضروري آهي. آدم ٻنا آجُورو ملڻ مشڪل آهـــي.
دنيوي پدارٿن پرٿان ۽ ٻاهر پعوڙو ۽ پهاڙو ٿو پئي. پوءِ روحاني سفـــر ۾ ڪيئن سڦلتا
پروهيي ٻنا ٻليءِ پوندي؟ هِتِ ۾ هوءُ لدءِ نه حسين جي حوليءَ ۾ هام هڻي ويندي. پرشارٿ
پهنچو ۽ مهر مالڪ جي گڏجي، ليڪي پڻ پار ڪرائي، جولين پڻ ٿي پهچائين ٿا. اهو دهليءَ
جو لڏون نه آهي ۽ نه وري واسه جي قربانت آهي پر صاحب جو تجربو ۽ ٿوڄُد آهي.

(٥) ڪرنَ ڪراوَنهارُ ڪرتار.

سلوڪ

(١) ڪرت ڪماوڻ سُڀ[1] اَسڀ[2] - ڪيني تن پرڀ آپِ
پسُ[3] آپن هئُ[4] هئُ ڪري - بِنُ هر ڪها ڪماتِ.
ايڪهِ آپ ڪروان هارا - آپهِ پاپ پُنّ بسٿارا[5]
اِيا جُڳ جتُ جت آپهِ لائيو - سو سو پائيو جو آپ دوائيو
اوُٽا ڪا اَنت نه جاڻي ڪوئُو - جو جو ڪري سو ئُوڦُن هوئُو
ايڪهِ تي سڳلا بسٿارا[6] - نانڪ آپ سوارنهارا.

[راڳ گؤڙي، باون اکري، محلا پنجوان، پؤڙي (٨)]

(٢) پرڀُ پاوي مانُکهُ گت پاوي - پرڀ پاوي تان پاٿر تراوي
پرڀ پاوي بِنُ ساس تي راکي - پرڀ پاوي تا هرگُڻ پاکي[7]
پرڀ پاوي تا پتت[8] اُڌاري - آپِ ڪري آپن بيچاري
دُها سِرِيا[9] ڪا آپ سوامي - کيلي بِگسي انتر جامي
جو پاوي سو ڪار ڪراوي - نانڪ درشٽي[10] اوُر نه آوي.

[راڳ گؤڙي، سکمني صاحب، محلا پنجوان، اشٽپدي (٢)١١]

(٣) نانڪ اَنت نه جاپئي - هر تاکي پاراوار
آپ ڪرائي ساکتي[11] - ڦر آپ ڪرائي مار[12]
اِکنا گلي زنجيريا - اِک تُري[13] چڙهه بِسيار[14]
آپ ڪرائي ڪري آپ - هئُ ڪِسُ ڪري پڪار
نانڪ ڪرتا[15] جن ڪيا - ڦر تسهي ڪرڻي سار[16].

[راڳ آسا، محلا پهلا، وار (٢٣)]

---

١. چڱا. ٢. مندا. ٣. پسن سمان انسان. ٤. مان مان. ٥. وسٿار ڪندڙ. ٦. پسارو. ٧. ڳائي يا جهي. ٨. پاپي جيو. ٩. لوڪ. ١٠. نظر ۾. ١١. اُٿهي. ١٢. اڙلي. ١٣. گهوڙا. ١٤. گهڻا. ١٥. رچيا. ١٦. سنڀال، پرتپال.

(٤) ڪرڻ ڪارڻ سمرٿ هيءِ - ڪهه نانڪ ٻيچار
ڪارڻ[1] ڪرتي وس هيءِ - جن ڪَل[2] رکي ڌارِ.

راڳ ماجهه، محلا پهلا، وار (٢٣)، سلوڪ محلا دوجا

(٥) ڪارن ڪَرَن[3] ڪراوَنو - سڀ ٻِڌ[4] ايڪيءِ هاٿ
جت جت لاوَهه تت تت لڳهه - نانڪ جنت اناٿ[5].

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، ٻاون اکري پوڙي (٣٣)

(٦) سڀ ڪڇ ورتيءِ تس ڪا ڪيتا - جيسا ڪريءِ تيسا ڪو ٿيتا
اپنا کيل آپِ ڪرنيءِ هار - دوسر ڪؤن ڪهيءِ ٻيچار.

راڳ گوڙي، سکمني صاحب، محلا پنجوان، اشٽپدي (٨) ١٣

(٧) ڪيتا هوويءِ ڪري[6] ڪرائيا - تس ڪيا ڪهيئي ڀائي
جو ڪڇ ڪرڻا سو ڪر رهيا - ڪيتي[7] ڪيا چتراڻي.

راڳ آسا، محلا پهلا، شبد (٣٦)

(٨) تيري جَنَ - رسڪ[8] رسڪ گڻ گاوهه
مصلحت[9] منتا سياڻپ جَنَ ڪي - جو تون ڪرهه ڪراوهه.

راڳ آسا، محلا پنجوان، شبد (٤٠)

(٩) آپي ڪري ڪرائي ڪرتا - ڪس نسو آک سُڻائيئيءِ
دک سک تيريءِ ڀاڻيءِ هوويءِ - ڪس[10] ٿيءِ جاءِ رُوائيئيءِ.

راڳ آسا، محلا پهلا، اشٽپدي (٧) ١٢

(١٠) جت ڪاريءِ ڪم - هم هو لاڳي
سو هم ڪرهه - جو آپ ڪرائي.

راڳ گوجري، محلا چوٿان، شبد (٧)

(١١) پربهه ڪرن ڪراون هاري - ڪيا چيري[11] هاٿ ٻچاري
سوتي[12] سوتي جاڳي - جت لائي تت لاڳي.

راڳ سورٺ، ڪبير صاحب، شبد (٥)

(١٢) هر ايڪ نرنجن گائيئيءِ - سڀ انتر سوئي
ڪرڻ ڪارڻ سمرٿ پربهه - جو ڪري سو هوئي.

راڳ جئتسري، محلا پنجوان، وار (١)

(١٣) جو ڪڇ ڪري سو آپي سوامي - هر آپي ڪار ڪماويءِ
هر آپي هي مت ديويءِ سوامي - هر آپي ٻول ٻلاويءِ[13].

راڳ ٻراڙي، محلا چوٿان، شبد (٣)

---

١. سرشٽي. ٢. ڇاپي. ٣. سڀني ڪمن جو ڪارڻ ۽ ڪرائيندڙ. ٤. شڪتيون. ٥. وچارا ۽ بي وسيلا. ٦. مرضيءَ موجب بدن کان ڪرم ڪرائي ٿو. ٧. ڪرم ڪندڙ انسان. ٨. پريم جي رس ۾. ٩. صلاح. ١٠. ڪنهن وٽ. ١١. داسي. ١٢. سٺل يا سمهيل.
١٣. چوارائي ٿو.

(١٤) نانڪ سچا ايڪ هي[1] - دُهه وچ هي سنسار
چنگي منديءِ آپ لائين - سو ڪرن جو آپ ڪرائي ڪرتار.

راڳ رامڪلي، محلا ٽيجا، وار (٨)

(١٥) دانا ڪيءِ سر دانُ ويچارا - ڪرڻ ڪارڻ سمرٿ اپارا
ڪر ڪر ويکي ڪيتا آپڻا - ڪرتي ڪار ڪرائندا.

راڳ مارو، محلا پهلا، سولهو (١٥) ١٤

(١٦) نرنڪار آڪار[2] هيءِ آپي - آپي ڀرم ڀُلائي
ڪر ڪر ڪرتا آپي ويکي - جِتُ ڀاوي تت لائي
سيوڪ ڪَءُ ايه وڏيائي - جا ڪَءُ حڪم منائي.

راڳ ملار، محلا ٽيجا، شبد (١)

(١٧) آپ ڪرائي ڪري آپ - هَءُ ڪئيسُ ڪري پڪار
آپي ليکا منگسي - آپ ڪرائي ڪار[3].

راڳ ملار، محلا پهلا، وار (١٠)

(١٨) ڪرني جاڻ نه ٻولي ٻاني
سو ٻولي جس آپ ٻلائي - ٻُوجهيءِ[4] جِسيءِ ٻجهائي[5].

راڳ ڀرڀاتي، محلا پهلا، اشٽپدي (٤)

(١٩) ڪبير ڪارڻ سو[6] ٿيو - جو ڪيو ڪرتار
تس بِنُ دوسر[7] ڪو نهي - ايڪي سرجنهار.

سلوڪ، ڪبير صاحب، (١٣٣)

---

١. ٻيائي ڀرم. ٢. آڪار روپ يعني صورت وارو. ٣. ڪرم. ٤. سمجهي. ٥. سمجهائي.
٦. ٿئي آهو ٿيو. ٧. ٻيو ڪوبه.

(٦) إنسان ايشور جي پتلي آهي.

(١) هڪ آپ ورلي آپ - هر آپ ڀلالدا
هر آهي سرشٽ سَوار - سر ڌنديءِ لائدا
اِڪنا ڀگتي لاءِ - اِڪ آپ ڪٽائدا
اِڪنا مارگ پاءِ - اِڪ اُجهڙ پائدا
جن نانڪ نام ڌيائي - گرمک گڻ گائدا.

[راڳ سورٺ، محلا چوٿان، وار (٥)]

(٢) ڪرم سڪرم - ڪرائي آهي
اِس جنتيءِ وس - ڪڇ ناهه.

سري راڳ، محلا پنجوان، پهري، شبد (١)١

(٣) هر آهي آپ اپائدا - هر آهي ديوي لِڪ
هر آهي پرم پلائدا - هر آهي مت ديڪ.

سري راڳ، محلا چوٿان، وڻجارا، شبد (٤)١

(٤) ڪولي ڪَري تَڌ آپ اپائي - تَڌ آهي پرکي لوڪ سپائي
ڪري پرک خزانيءِ پائهه - ڪولي ڀرم ڀلاوٽيا.

راڳ مانجهه، محلا ٽيجا، اشٽپدي (٦)١٥

(٥) جهڙ توري جوت - تهڙ جولي وچ تون پرلهه
وڻ جوڙي ڪولي ڪڇ - ڪرهه ڏڪا سڀاڻيءِ.

راڳ مانجهه، محلا پهلا، وار (٢)، سلوڪ محلا دوُجا

(٦) آپ ڀلائي - ڀوُر نه ناءَ
تون سمجهاوڻ - ميل ملاءَ.

راڳ گوڙي، محلا پهلا، شبد (٥)

(٧) ڪاٺ ڪي پتري ڪهان ڪري ٻوڙي - ڪلاون هارو جاڻيءِ
جنسا ڀيک ڪراويءِ باجيگر - اوهه تيسو هي ساج آڻيءِ.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (١٢٦)

---

١. پرماتما. ٢. چواريائي لو. ٣. مهانبن لسا. ٤. سڀڻي وات. ٥. ڪمارگ. ٦. گوروءَ معرفت.
٧. إنسان جي. ٨. مولائي ورلي لو. ٩. أڌورمي. ١٠. ڌرميءِ ١١. سيپئي. ١٢. جيسنا.
١٣. تيسنا. ١٤. نڪالو، ناتو. ١٥. پتلي، ڪيڏونو. ١٦. وپهاري. ١٧. ليڪن نهي لپي.

(٨) ڪيا ڪڇ ڪري ڪي ڪرٽيءِ هارا - ڪيا اِس هاٿ ٻِچاري
جنُ تُم لاوهُ تَتهي لاڳا - پُورن خصم هماري.
(١٦٥)

(٩) نا ڪو چَتُر ناهي ڪو مُوڙا - نا ڪو هِيڻا ناهي ڪو سُورا
جنُ ڪو لائيا تت هي لاڳا - سو سيوڪ نانڪ جِس ڀاڳا.
راڳ گوڙي، محلا پنجوان، اشٽپدي (٨) ٧

(١٠) جيسا تُون ڪرهه تيسا ڪو هوءِ - تُجهه بن دُوجا ناهي ڪوءِ
جيهي تُون مت ديهي ڪو پاوي - تُڌ آپي پاوي تويءِ چلاوي.
راڳ آسا، محلا پهلا، شبد (٩)

(١١) نا ڪو پڙهيا پنڊت بينا - نا ڪو مُورک مندا
بندي اندر صفت ڪرائي - تاڪئُہ ڪهيئي بندا.
(٣٧)

(١٢) تُون ڪرتا ڪيتا سب تيرا - ڪيا ڪو ڪري پراڻي
جا ڪئُہ نَدر ڪرهه تون اَپڻي - سائي سچ سماڻي.
راڳ آسا، محلا تيجا، اشٽپدي (٥) ١

(١٣) جنُ ڪاڙيءِ ڪر - هر هُر لائي
سو هر ڪرهه - جه آپ ڪرائي.
راڳ گوجري، محلا چوٿان، شبد (٧)

(١٤) جو تُڌ ڀاوهه سيئي ناچهه - جن گُورمک شبد لو لائي
سي پکت سي تتُ گياني - جن ڪئہ حڪم مڃائي.
راڳ گوجري، محلا تيجا، اشٽپدي (٦) ١

(١٥) ايڪو پرکُ سڪيئان سب پُرکُ ڪي - جو ڀاوي پُرسا پلي
نانڪ غريب ڪيا ڪري ٻچارا - هر ڀاوي تت راهه چلي.
راڳ ديوگنڌاري، محلا چوٿان، شبد (٢)

(١٦) آپي ساڙُ دباڙا هويءِ پيارا - آپي ڪاڙيءِ لائيا
جئُہ آپ چلائي تئُہ چليئي پياري - جئُہ هر پرڀ ميري ڀائيا
آپي جنتي جنت هويءِ پيارا - جن نانڪ وجهه وجائيا.
راڳ سورٺ، محلا چوٿان، شبد (٥)

(١٧) اِڪ پُرم پُلائي اڪ پڳتي راتي - تيرا کوُل اپارا
جنُ تُڌ لائي تيها ڦل پائيا - تُون حڪم چلاوڻهارا.
راڳ سورٺ، محلا پهلا، اشٽپدي (٧) ١

١. پرماتما. ٢. سياڻو. ٣. مُورک. ۴. بهادر. ٥. خوش نصيبي. ٦. ود ياوان. ٧. انسان. ٨. چڱا ڀلا، ڀهما. ٩. ڪسرڀا، ٻاجهه. ١٠. ڪم، ڌندا. ١١. گوروءَ معرفت. ١٢. واٽ. ١٣. شڪتي. ١۴. آسرو. ١٥. ساز وڄائيندڙ. ١٦. ساز. ١٧. وڄائيندڙ. ١٨. رچيل، رتل. ١٩. بيحد عجيب، حيرت انگيز. ٢٠. آڪيا انوسار هلائيندڙ.

(۱۸) لِکِ لِکِ خصم هِکِ - کرمُ ڏِکي دي
جهان ڏاڻي تهان کاڻي - نانک سچ هي ۔

واڳ سورٺ، محلا چوٿان، وار (۲۸)، سلوک محلا دوجا

(۱۹) جو کڇ کري سو آپي سوامي - هُو آپي کار کماوي
هُو آپي هي مت دبوي سوامي - هُو آپي بول بُلاوي ۔

واڳ بڙاڙي، محلا چوٿان، شبد (۳)

(۲۰) آپ جاڻاوي مارگ پاوي - آپي منوا ليوي
کرم سکرم کرائي آپي - قيمت کوڻ اُپيوي ۔

واڳ سوهي، محلا پهلا، چنت (۴) ۵

(۲۱) آسا منشا سب تيري - ميري سوامي
جيسي تون آس کراوهي - تيسي کو آس کرائي ۔

واڳ ڳوڙنڊ، محلا چوٿان، شبد (۱)

(۲۲) اِک داتي اِک منگتي کيتي - آپي پکت کرائي
اِکنا ناوه آپ پُلائي - اِکنا گورمک ديهه بُجهائي ۔

واڳ رامکلي، محلا تيجا، اشٽپدي (۵)

(۲۳) نانک سڀنا آپ هوي - ڏهه وچ هوي سنسار
جنکي منديو آپ لائيعن - سو کرن جو آپ کرائي کرتار ۔

واڳ رامکلي، محلا تيجا، وار (۸)

(۲۴) سب گهٽ ميري هٿ سينا اندر - جسهِ کتالي تس کوڻ کهي
جسهه دکالا واڙي تسهه پلاوي کوڻ -
جسهه ڀُلائي پند سِر تسهه دکاوي کوڻ ۔

(۱۲)

(۲۵) نا هٿ پُلي نا هٿ چُکي - نا مي تاهي ڏوشا
جس هٿ لائي تس هٿ لکي - تون سچ ٺُڳ سندپا ۔

واڳ رامکلي، محلا پنجوان، وار (۶)

(۲۶) سو مليا جه هُو من ڀاڻيا - سو ڀُلا جو ڀريو ڀلاڻيا
نهَ آپهِ مُورک گياني - جو کراوي سو نام وکاڻي ۔

واڳ مارو، محلا پنجوان، شبد (۱۷)

(۲۷) اِک سوکي اِک روگ وياپي - جو کڇ کري سو آپي آپي
پکت پاڻ گور کي مت بُوري - انحد شبد لکائي هي ۔

واڳ مارو، محلا پهلا، سولهو (۱۲) ۵

---

۱. ناڪيائي. ۲. ڀرماتما. ۳. کيل کرم. ۴. کاڏو. ۵. چئي ٿو. ۶. ڳالهاري ٿو. ۷. ٻڌائي ٿو. ۸. سڄي واهه. ۹. ٻاڻ سان ڳڏي ٿو. ۱۰. بي انت. ۱۱. ڏنيالو. ۱۲. فقير، پينو. ۱۳. جاڻائي ٿو. ۱۴. ڏنيت پاڙ ڀيائي. ۱۵. شروعات کان. ۱۶. گمراهه ٿيل. ۱۷. خطا ڪندڙ. ۱۸. ڏوهه. ۱۹. پيغام. ۲۰. وڻي ٿو. ۲۱. مهما ڪرڻ. ۲۲. ڏکي. ۲۳. مرض. ۲۴. ڀريرو

(٢٨) آئي[1] دانـــا شُكيِ دا - آهـــي[1] ديتِ ســزاء
نانڪ ايوي جاڻيئو - سـب ڪڇ تسي رضاء[2].

راڳ مارو، محلا ليجا، وار (١٦)

(٢٩) تُون[1] انترجامي هر آپ -
جهُ تُون[1] چلاوهه پياري همَّ تِوي چلان
همري هاتِ ڪڇ ناهه - تُون ميلهه لـــان همُّ آه مِـــلان.

[راڳ لکاري، محلا چوٿان، ڇدس (٤)٢]

(٣٠) ڪيا تُون سوچهه[3] ڪيا تُون چتوهه[3] - ڪيا تُون ڪرهه اپائي[5]
ناڪهُ ڪههُ پرواهه ڪاهـــوُ ڪي - جِهه گوپـــال[1] سُهائي.

راڳ مـــلار، محلا پنجوان، شبد (١)

(٣١) نانڪ ماليا ڪرم پوکُ[6] - قل اَمرت قـــل وِش[7]
سب ڪارڻ ڪرتا[1] ڪري - جِس کواـــي[8] لِس.

راڳ ملار، محلا پهلا، وار (٢٦)

(٣٢) ڪوئي جاڻ[9] - نه پوُلي پائي
سو پوُلي جس آپ[1] پلائي - بوُجهي[10] جسي بجهائي[11].

راڳ پرڀاتي، محلا پهلا، اشتپدي (٤)

(٣٣) ڪبير ڪارڻُ[12] سو پئيو - جو ڪيو ڪرتـــار[1]
تس بِنُ دوُسر[13] ڪو نهي - ايڪي سرجنهار[1].

سلوڪ، ڪبير صاحب (١٣٣)

(٣٤) ڪبير جو مي چتوه[14] نا ڪري - ڪيا ميري چتوي[14] هوه
اَپنا چتويا[14] هر[1] ڪري - جو ميري چِت[15] نـــه هـــوه.

(٢١٩)

---

١. پرماتما. ٢. حڪم، رضامندي. ٣. خيال ڪرين. ٤. چنتا ڪرين. ٥. اپاءُ، جتنُ. ٦. ٻوڄ.
٧. زهر. ٨. کارائي. ٩. جاڻي واڻي. ١٠. سمجهي ٿو. ١١. سمجهائي. ١٢. ڀانو، تسيدڙ
واردات. ١٣. بيو ڪو. ١٤. ويچار ڪرڻ. ١٥. من ۾.

ڪرڻ ڪراوڻهار ڪرتار آهي.

اِنسانُ ايشور جي پُتلي آهي.

سري گروءَ گرنٿ صاحب ۾ جيڪي هن وشيه تي وچن آيل آهن تن مان ٿورڙا وچن هتي ڏنل آهن. انهن وچنن ۾ صاحبن جو اهو اُپديش ڏنل آهي ته هر ڪم جو ڪرتا ۽ هر ڪم جو ڪارڻ خود ڪرتار آهي. انسان جي هٿ وس ڪجهه نه آهي. هن جي آشا منشا سمت ڪمت، شڀ اَشڀ وچار، شڌ اَشڌ ڀاوناڻون، مٺا مندا وچن، سڪرم ڪڪرم، انهن سڀني لاءِ ميار ۽ جوابداري پرماتما تي آهي ڇو ته هُوئي سڀ جو ڪارڻ ۽ ڪرتا آهي. انسان ته فقط ايشور جي پُتلي آهي. جيڪي ڪرائيس سو ڪري، جيڪي چوائيس سو چئي، جيڪي کارائيس سو کائي، جتي رکيس اتي رهي، جيڏانهن موڪليس اُتي وڃي. پنهنجي خُود مختياري انسان کي بلڪل ڪونه آهي. جي ايشور دڳ لڳائيس ته دنيا جي ڪابه طاقت اُتان کيس پلٽائي يا هٽائي نه سگهندي ۽ جي ڪُمارگ تي لڳائيس ته دنيا جي ڪابه طاقت کيس سنئين واٽ تي آڻي ڪانه سگهندي. مطلب ته انسان کي ڪابه پنهنجي آروز ۽ آزادي يا خود مختياري ۽ خود خيالي خير ڪا آهي. هن جي اِهڙي حالت ڪاٺ جي پُتلي جهڙي آهي، جنهن کي ڪٺ پُتلين جو بازيگر پرماتما جي هٿ ۾ آهي ۽ انهيءَ اشاري تي هُو پنهنجي جيون جا چار ڏهاڙا گذاري، آخر واٽ وٺائي وڃي ٿو. پر اهو اَرٿ اَڌورو، مُنجهيل، حرفتي ۽ حرڪتي آهي. اهو اَرٿ اِڪا شڪتيءَ جي اَڌو اڃي ٿو.

ڪيترا اُپديشڪ مذهبي تعصب جي تنگدليءَ ڪان ۽ ترڪتاليءَ وچان هن سکيا تي چٽربازي ڪندا آهن ۽ چوندا آهن ته جيڪڏهين انسان جي ڪامنائن، ڀاوناڻن، وچارن، وچنن ۽ ڪرمن لاءِ سموري جوابداري پرماتما تي آهي ته پوءِ انسان پاپ پُڃ، ڏوهه اَڏوهه، نيڪي بديءَ جو اَڌڪاري ڇو ٿو ٿئي؟ جيڪڏهين ايشور خود انسان کي ڪمارگ يا سمارگ تي، پُتليءَ وانگر نچائي رهيو آهي، جتان دنيا جي ڪابه طاقت هن کي ٻئي هنڌ پهچائي ڪانه سگهندي، ته پوءِ انسان پنهنجو برو ڀلو ڇو سوچي ۽ پنهنجي حالت بدلائڻ لاءِ ڇو ڪو حيلو هلائي؟ اهڙيءَ حالت ۾ اُدم ۽ اُپاءَ ته صفا بيمعني آهن. جيڪڏهين ايشور پنهنجي مرضيءَ مطابق، ڪنهن کي دکي ته ڪنهن کي سکي، ڪنهن کي پرڳي ته ڪنهن کي روڳي، ڪنهن کي پراو ته ڪنهن کي نِلهو، ڪنهن کي دلت ته ڪنهن کي دپوان، ڪنهن کي اوچ ته ڪنهن کي نيچ، ڪنهن کي اُپاڻو ته ڪنهن کي سياڻو، بنائي ٿو ته اهو نياءَ چئبو يا ڪيياءَ چئبو؟ ايشور کي ڪي اصول آهن يا هو چرٻٽ چريو آهي؟ پوءِ جيڪڏهين

ايشور جي راڄ ۾ به اهڙو اَنڌير آهي ته پوءِ انسان جي راڄ ۾ ڇو انصاف جي اميد رکڻ کپي؟

انهن دليلن جي پٺڀرائيءَ ۾، صاحبن جا ٻه هيٺيان وچن خاص طور پيش ڪيا ويندا آهن:

(١) ڪرم ڌرم ڪرائي آپي — سري راڳ، محلا
اس جنتي وس ڪڇ ناهي. — پنجوان، ٻهري، شبد (١)١

(٢) آسا منسا سڀ تيري - ميري سوامي — راڳ رامڪلي، محلا
جيسي تون آس ڪراوهه - تيسي ڪو آس ڪرائي. — پهريون، اشٽپدي (٥)

ٻانڪ کي سمجهڻ کپي ته اهي سڀ مٿيان وچن اُنهيءَ اُگيانيءَ ۽ اهنڪاري انسان جي اُپديش لاءِ رچيل آهن جو ڪم جي سُٺي ڦل لاءِ پاڻ کي حقدار ٿو سمجهي ۽ ٻري ڦل لاءِ قسمت کي يا جو ٻئي ڪنهن دکي انسان کي مدد ۽ همدردي ڏيڻ بدران هن جا عيب اگهاڙا ڪري، چٽرٻازي ڪري ٿو. اها حقيقت آهي ته پرماتما پرڪرتيءَ جو اُپائيندڙ آهي ۽ تمو، رجو ۽ ستو ٽيئي گڻ ۽ ديد پرڪرتيءَ جا انگ آهن، جن جو انسان جي مَن سان بلڪل گهاٽو ۽ گهرو لاڳاپو آهي، پر هردي، وويڪ، ٻُڌيءَ ۽ چت شڪتيءَ جو اُپائيندڙ به ته ساڳيو پرماتما آهي. انهيءَ ڪري صاحبن پرشارٿ ۽ شُڀ ڪرڻيءَ جي حق ۾ ڪافي هدايتون ڏنيون آهن. پرڪرتيءَ جو آڌار ڪرم جي قانون تي آهي جو پوري نياءَ ۽ نيمن تي ٻڌل آهي. اڄ جا ڪرم ئي سڀاڻ جي قسمت ٺاهين ٿا. قسمت کي پنهنجي ڪرمن کان الڳ ڪري، ويهي ڪرم ڪُٽجي ۽ لالن کي لوڙجي، اهو پنهنجي پير تي ڪهاڙو هڻڻ آهي. ڪاڻ ڪرمن جي ته قسمت ڪيئن نه ڦير ڪندي؟

پرماتما جي جوابداري پرڪرتيءَ جي پيدائش ۽ پالنا جي حد تائين محدود آهي جنهن اندر انسان کي پنهنجي ڪرمن ڪرڻ جي پوري آزادي آهي پر ڪرمن جا نتيجا، نياءَ جي قانون موجب نڪرندا، جن تي انسان جو ڪو به وس يا حيلو هلي نه ٿو سگهي. ايشور ۽ انسان جُون جُدا جُدا جوابداريون، انهيءَ نقطه نگاهه کان سمجهڻ گهرجن. ڪيل ڪرمن ڪري جيءُ ڪرم جي قانون جو قيدي آهي پر آئيندي جي ڪرمن لاءِ هُو بلڪل خود مختيار ۽ پورن آزاد آهي. هاڻي اهو انسان جي همت تي وس آهي ته هو ڪرم جي قانون جو سهيوگ ۽ سهڪار ڪري يا قانون جي آڏو اُبتو هلي، ٻُڌيءَ جو ٻَلُ جاڳائي وويڪ جو وڪاس ڪري يا ڪُمت ۽ ڪُسنگ ڪري وويڪ جو وناش ڪري. جهڙا جهڙا ڪرم ڪندو تهڙي تهڙي قسمت ٺهندي. ٻئي مان ابع خطا ڪڍڻ فضول آهي.

ھا ٻاڻي جن سنتن ۽ مھاتمائن ڏني ۽ ڏيھہ جي حد ٽپائي، ٽنھي ڳڻن کان پار ٿي، ترِيا اوستا ۾ داخل ٿيا آھن، تن کي نہ ٻاڻي ۽ پرماتما ۾ ڪو ڀيد ڏسڻ ۾ ٿي ڪونہ ٿو اچي. ھنن جي وچن، ورتي ۽ سُرتي ڪرتار ۾ آھي تہ ھو ڪيئن سمجھندا تہ سندن وچن ۽ ڪرمن لاءِ ھو ٻاڻي جوابدار آھن؟ ھنن لاءِ ڪارڻ، ڪرم ۽ ڪرتا سڀ ڪرتار آھي تہ ڪرم جي ڦل جو حقدار بہ ڪرتار آھي. ھنن نہ فقط ڪرم جي ڦل جي اڇا جو تياڳ ڪيو آھي پر ٻاڻي بہ پرماتما کي ارپڻ ڪري، پرماتما کي ڪرم جو ڪرتا بنايو آھي، يا ٻاڻي کي پرماتما جي نمت ٺھرايو آھي. اھي آھن سچا تياڳي، وئراڳي ۽ سنياسي جن جي سموري چت شڪتي آتما سان پرگھٽ ٿي ٿي ۽ ھنن جي رھڻيءَ ڪھڻيءَ جو آڌار ئي اُھيءَ شڪتي شاليءَ تي آھي. اِھيءَ اوستا ۾ گرو ارجن ديو فرمائين ٿا:

نا ھم ڀلي نا ھم چڱي - نا ميم ناھي دوشا جت ھم لائي تت ھم لگي - توُن سچ سُڻ سنديشا.	راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، وار (٦)

اِھيءَ اِستٿيءَ ۾ ڪبير صاحب بہ فرمائين ٿا تہ جڏھن مان اڳيان جي ننڊ مان سجاڳ ٿيس تہ ڏٺم تہ مان تہ مالڪ اُنھن جي داسي ٿي، پتي پنھن جي جيون گھاريان:

ڀرم ڪرن ڪراوَن ھاري - ڪيا جيوري ھاٿ ھماري سولي سوئي جاڳي، جت لائي تت لاڳي.	راڳ سورٺ، ڪبير صاحب، شبد (٥)

اي ٻندا، صاحبن جي سکيا جو تاتپرج ھيءُ آھي تہ پرماتما پرڪرتي پيدا ڪئي آھي. ٽيئي ڳڻ ۽ ڏيھہ بہ پرڪرتيءَ جا انگ آھن. پر پرڪرتيءَ جي پرورش لاءِ ڪرم جو قانون بہ پرڀو ڪيو آھي جنھن پٽاندڙ ساري سنسار جو سلسلو ھلي رھيو آھي. ٽوُن بہ اِھيءَ قانون جي ڪارروائيءَ سان ٻڌل آھين. توکي من ۽ ٻُڌي پڻ عطا ٿيل آھن. ڪرم ڪرڻ جي پوُرن آزادي آھي. ھاڻي وَڻئي تہ ڪمت موجب ڪرم ڪري من کي موج وٺاءِ ۽ وڻئي تہ سمت موجب ڪرم ڪري ٻُڌيءَ جو پرڪاش ڪر. جيئن جيئن توُن ٻُڌيءَ جو ڪمت يا سمت جو سھارو وٺي، ڪرم ڪندين، تيئن تيئن اُھي نياءَ جي تارازيءَ ۾ تورِيا ويندا، سچ ۽ ڪوڙ جي پرک ڪئي ويندي، اُنھيءَ پرک انوسار توکي ڪرم جي قاعدي جي ڪارروائي ڪئي ويندي ۽ قاعدي جي فقرن مطابق دک يا سک ڏسڻو پوندو. چاھي اَڄ چاھي سڀاڻي. مالڪ کي پيارَ ۽ مھڻا، ڏوھہ ۽ ڏورانھا نہ ڏي. پاڻ سنڀال ۽ سنوار تہ چڱائي چلين.

مطلب ته ليکو ڏيڻ پاڻ کي ڪاهين جنهنجو حساب ڪرم جو قانون چڪتو ڪري. هن ڌرم جي ڪانٽي ۾ آنڌير يا پاسخاطري ڪونه آهي پر سوڙهن آنا سچو ۽ پورو انصاف آهي. انهيءَ لحاظ کان دک يا سک جو خلقيندڙ ۽ تورڻي پوکيندڙ تون پاڻ آهين. ڪرم ڪرڻ لاءِ سواڌين آهين پر ڦل لاءِ ڪرم جي قاعدي جو آڌين آهين. سواڌينتا جو شهيوگ ڪندين ته اڌينتا جا عذاب ڪونه پوکيندين. تنهنجا ڪُڪرم ئي تنهنجي ڪَٽڻ، ڪمالن ۽ ڪليشن جا ڪانڊي آهن ۽ سُڪرم ئي تنهنجي سکن سهڻو ليٽڻ جو سمير ڪندا. پاڻ تاڻ، پاڻ ماڻ. هن "ڪرم" جي سڌانت تي وڌيڪ روشني اڃا اڳتي ڏنل آهي.

(٧) ڪرمن جو ليکو ۽ للاٽ جو ليکُ.

(١) بيد پڪاري پُن پاپ - سرڳ نرڪ ڪا ٻيءُ[1]
جو ٻيجي[2] سو اُڳوي[3] - کاندا[4] جاڻي جيءُ
گيان سلاهي وَڏا[5] ڪر - سچو سچا ناءُ
سچ ٻيجي سچ اُڳوي - درگهه پائيي ٿاءُ
بيدُ وپاري گيانُ راس[6] - ڪرمي پلي هوءِ
نانڪ راسي[6] ٻاهرا - لدِ[7] نه چليا ڪوءِ.

[راڳُ سارنگ، محلا چوٿان، وار (١٦)، سلوڪ محلا پهلا]

(٢) جنِ[8] ايهه لکِي[9] - تس سِرِ[10] ناهه
جو فرمائي - تو تو پاهه.

سري جپ صاحب، محلا پهلا، پؤڙي (١٦)

(٣) ٻيجي[11] ٻاٻي آکِڪ ناهه[12] - ڪر ڪر ڪرتا لکه لئي جاهه
آپي ٻيج آپهي کاهه - نانڪ حڪمي آوهه جاهه.

(٢٠)

(٤) چنگائيئا ٻُرائيئا - واچي ڌرم[13] حدور[14]
ڪرمي آپو آپڻي - ڪي نيڙي[15] ڪي دُور.

[سلوڪ محلا دوُجا]

(٥) ليکئي[16] ٻولڻ ٻولڻا - ليکئي کاڻا کاءُ
ليکئي واٽ[17] چلائيا - ليکئي سُڻ ويکاءُ[18]
ليکئي ساهه لوائيئهه[19] - پڙهي[20] ڪه پڇڻ جاءُ.

سري راڳ، محلا پهلا، شبد (٣)

(٦) جيڪي[21] رنگ[22] برنگ[23] آراءِ - جيهي ڏاتِ[24] ليها تِن ناءُ
تل پاءُ تل اکيا پساءِ - آپ ٻيج آپهي کاءُ.

(٣٢)

---

١. ٻج. ٢. ٻوکجي ٿو. ٣. ڦٽجي ٿو. ٤. سهندي، ڀوڳيندي. ٥. اُتم. ٦. پُونجي. ٧. گڏ ڪري.
٨. پرماتما. ٩. مستڪ تي ليک لکيو آهي. ١٠. پرماتما جي مستڪ تي ڪو به ليک لکيل ڪونه آهي. ١١. ٻج ڪندڙ. ١٢. بيشمار. ١٣. پڙهيون وڃن ٿيون. ١٤. ڌرمراءِ جي درگاهه ۾. ١٥. ويجهو. ١٦. ڪرمن جو ليکو. ١٧. رستو. ١٨. ڏسڻ. ١٩. کڻجن. ٢٠. سياڻا. ٢١. جهنگلي ورڻ. ٢٢. مهوري، گلن جا ورڻ. ٢٣. اُجهو، آسرو. ٢٤. ڪرم.

(٧) ڪرم مليءِ لڀان پائيجي - وڻ ڪرميءِ پائيا نہ جاءِ
لَکہ چوراسيھہ ترسدي[١] - جس ميلي سو مليءِ هُرِ[٢] آءِ.

سري راڳ، محلا ليجا، شبد(٦)

(٨) جس آپِ[٢] ڀُلائي سو ڪِتيءِ هٿ پائي -
پُورب[٣] لکيا سو ميٽڻا نہ جائي
جن ستگور مليا سي وڏ ڀاڳي - پُوريءِ ڪرم ملاوڻيا.

راڳ مانجھہ، محلا ليجا، اشٽپدي (٣)٣

(٩) ڪِرت[٣] پئيا نهہ ميٽيءِ ڪوءِ - ڪيا جاڻا ڪيا آڳيءِ[٣] هوءِ
جو تس[٢] ڀاڻا سوئي هوُئا - اوُر نہ ڪرڻيءِ والا دوُڻا[٥].

راڳ گوڙي، محلا پهلا، شبد (١٠)

(١٠) آپڻ ليکا[٦] جي مليءِ - تان سيڪو ڀاڳٺُ[٧] هوءِ
ڪرما اُپر نِبڙيءِ[٨] - جي لوچيءِ[٩] سڀ ڪوءِ.

(١٨)

(١١) ڪاهوُ جُڳتُ[١٠] - ڪتيءِ نہ پائيجي ڏرم
نانڪ تس مليءِ - جس لِکيا ڏُرِ[١١] ڪرم

راڳ گوڙي، سکمني صاحب، محلا پنجوان، اشٽپدي (٥)٩

(١٢) ڪرمُ ڏرتي سرير - ڪلجگ وچِ
جيها ڪو بيجي - تيها ڪو کالي.

راڳ گوڙي، محلا چوٿان، وار (١٥)

(١٦)

(١٣) هرِ[٢] ويکيءِ سڀيءِ لبٽ سڀ ڪڇ - لڊوُن[١٢] ڪڇ کُجها نہ هوئيا
جيسا بيجيءِ سو لُڻيءِ - جيها پُرب ڪيءِ پسوئيا[١٣].

(١٤) ڪِرت[٣] ڪي پانڌي سڀ ڦريءِ[١٤] - ديکهہ بيچاري
اُسيمو[١٥] ڪيا آکيئيءِ - ڪيا ڪريءِ وچاري.

راڳ گوڙي، ڪبير صاحب، شبد (٥٠)

(١٥) ڪِرت[٣] پئيا پرواڻا[١٦] لِکيا - باهُڙِ[١٧] حڪم نہ هوئي
جيسا لِکيا تيسا پڙهيا - ميٽ نہ سڪيءِ ڪوئي.

راڳ آسا، محلا پهلا، شبد (٣٦)

(١٦) ڏديءِ دوُش[١٨] نہ ديئو ڪسيءِ - دوش ڪرما آپڻا[١٩]
جو ميءِ ڪيڻا سو ميءِ پائيا - دوش نہ ديجيءِ اوُر جنا[٢٠].

راڳ آسا، محلا پهلا، پٽي لکي (٢١)

---

١. پٽڪندي. ٢. پرمالما. ٣. ڪرم. ٤. آئيندي. ٥. بيو ڪو. ٦. پنهن جي مرضيءَ مطابق.
٧. دولتمند. ٨. موجب فيصلو ٿيندو. ٩. چاهڻ. ١٠. جُڳتي. ١١. مدي ڪان. ١٢. ڪانئس.
١٣. ٻج پوکيو هوُندو. ١٤ ٻڌل. ١٥. ڪَن کي. ١٦. حڪم. ١٧. پوءِ وَري بيو ڪو. ١٨. ڏوھہ ڏورايو. ١٩. پنهن جو. ٢٠. ٻين کي.

(١٧) دِن راس کمائيڙو - سو آهيو مالِڪ[2]
جِسُ[3] پاس لِڪائدڙو[4] - سو وڃي[5] سالڪ[6].

راڳ آسا، محلا پنجوان، چئت (١)١٣

(١٨) کوڙ روُپ سُهاوَڻا[7] - چڱ ڏليڻا اندر جاوڻا
مدا چنگا آپڻا - آپي هي ڪِيا[2] پاوڻا.

راڳ آسا، محلا پهلا، وار (١٤)

(١٩) جو جيءُ[2] هوء سو اُگويءِ - مُهه ڪا ڪهيا واءِ[8]
بيجي بِکُ[9] منگيءِ اَمرت - ويکهُ[10] اِيه نياءِ.

(٢٢)
[سلوڪ محلا دوُجا]

(٢٠) بابا نانڪڙا آئيا جڳ مهه - دک سک ليکُ لکائيا
لِکيَڙا[11] شاها[12] نا ٽليءِ[13] - جيهڙا پُرب[14] ڪمائيا.

راڳ وڏهنس، محلا پهلا، الاهڻيءا (٣)٥

(٢١) سرب[15] جيءا سر ليک[11] ڌراهوُ[16] - بِنُ ليکي نهي ڪولي جيءُ
آپ[3] اليک قدرت کر ديکهي - حڪم چلائي سولي جيءُ.

راڳ سورٺ، محلا پهلا، شبد (١١)

(٢٢) نِڪ نٿ[17] خصم[3] هٿ - ڪِرت[2] ڌِڪي دي
جهان داڻي تهان کاڻي - نانڪ سچ هي.

راڳ سورٺ، محلا چوٿان، وار (٢٨)، سلوڪ محلا دوُجا

(٢٣) جيسا ڪري سو تيسا پاويءِ - آپ بيج آپي هي کاويءِ
جي وڏ پائيءا آپي کاءِ - جيهي سرت[18] ليهي راهه جاءِ.

راڳ ڌناسري، محلا پهلا، شبد (٦)

(٢٤) مات پتا بنتا[19] سُت[20] بندپ[21] - اِشٽ[22] ميت[12] اُرُ پائي
پوُرب جنم ڪي ملي سنجوڳي[23] - انتهِ[24] ڪو نه سهائي.

راڳ جئتسري، محلا پنجوان، شبد (١)

(٢٥) دِن رين[25] - اَپنا ڪِيا[2] پائي
ڪِس دوش نه ديجيءِ - ڪِرت[2] ڀوائي[26].

راڳ سوهي، محلا پنجوان، شبد (٤٠)

(٢٦) آپ جاڻاويءِ مارگ پاويءِ - آپي مَنُوا[27] ليويءِ
ڪرم[3] سُڪرم ڪرائي آپي[3] - قيمت[28] ڪوڻ اَبيويءِ.

راڳ سوهي، محلا پهلا، چهنت (٤)٥

---

١. ڏيهن. ٢. ڪرم ڪيل. ٣. پرماتما. ٤. لڪائين ٿو. ٥. ڏسي وٺو. ٦. انگ سنگ.
٧. سندر. ٨. اجايو، بي معني. ٩. وش. ١٠. ڏسو. ١١. ڪرمن جو ليکو يا مهورت.
١٢. راجائون. ١٣. ٽرندو، مٽبو. ١٤. پوُرب جنم. ١٥. سيئي. ١٦. مٿي ڪان. ١٧. ناڪيلي،
نوڙي. ١٨. سرتي، بُڌي. ١٩. استري. ٢٠. پٽ. ٢١. متر. ٢٢. پيارا. ٢٣. ميلاپي.
٢٤. انت پر. ٢٥. رات. ٢٦. پٽڪي ٿو. ٢٧. لڳو لڳائي ٿو. ٢٨. بيان، ڪاٿو قدر.

(٢٧) ٽُردي[1] ڪٿُ ٽُردا[1] مليو - اڏلـي[2] ڪٿُ اڏنا[2]
جيوَلي ڪٿُ جيوَنا مليو - موُلي ڪٿُ موُئا.

راڳ سوهي، محلا ٻيجا، وار (٨)، سلوڪ محلا دوُجا

(٢٨) اَتو ڳنُ ڪها جگت[3] گوُرا - جٿُ ڪرم لـ ناسيو[4]
سَنگهُ[5] سرن ڪيت جاليٿو - جٿُ جنبڪ[6] ڪِراسيو[7].

راڳ ٻلاول، ٻگست سڌ نو، شبد (١)

(٢٩) ڪاڇي پانڊي[8] ســاج نراجــي - انتر جـوت[9] سمالــي
جتسا لکت لکيا ڏُر ڪرتي[3] - هر لتسي ڪِرت[10] ڪماٿي.

راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، شبد (١)

(٣٠) ليکھ نـ مٽٿي هـي سکي - جـو لکيا ڪرتار[3]
آپي[3] ڪارڻ[11] جـن ڪيٿا - ڪـر ڪرپا پگ ڏار[12].

راڳ رامڪلي، محلا پهلا، دکڻي اوانڪار (٥٢)

(٣١) سکھ دکھ پُرب جنم کي ڪيٿي - سوُجاڻيو[3] جن داتي[3] ديٿي
ڪس ڪٿُ دوش ديهھ توُن پراڻي - سهھ اَپڻا ڪيٿا[10] ڪراوا[13] هي.

راڳ مارُو، محلا پهلا، سولهو (١٣) ١٠

(٣٢) پنچ اَمت سٿنهھ پـرگاسا[14] - ديهھ سنجوگي ڪرم اَپياسا
بـرا پـلا ڏُء مستڪ ليکي - پـاپُ پنُن پـيجانڊا.

(١٤)١٧

(٣٣) ڪارڻ[15] ڪرتي[3] جـو ڪيٿا - سوئي هيو ڪرتا
جــي ســو ڏاوُھ[16] پِــراڻيٿا - پـاوھ ڏُر لهٿا
بنُ ڪرما ڪيچر نہ ليٿي - جي ڦرھ سب ڏرنا[17].

راڳ مارُو، محلا پنجوان وار (٢٢)

(٣٤) جو ڪيچ ڪيتو سو پربُوُ[3] رضاء[18] - جو ڏُر لِکيا سو ميٽٽا نہ جاء
حڪمي پاڌا ڪـار ڪماء - ايڪ شبد راچيو سچ[3] سماء.

راڳ ملار، محلا پهلا، اشٹپدي (٧)٤

(٣٥) سينا خـصم ايــڪ هيو - گــوُرمکھ جـاڻيٿو
حڪمي لِکيو ســر لـيکھ - وِڻ[19] قلم مسواڻيٿو[20].

راڳ ملار، محلا پهلا، وار (٤)

(٣٦) نانڪ مانيا ڪرم بــرکھ - قل[21] اَمــرت قل وِش
سب ڪارڻ[5] ڪرتا[3] ڪري - جِــس کوَاني[22] تس.

(٢٦)

---

١. پيادو. ٢. اَڏامندڙ. ٣. پرماتما. ٤. قل ناسُ لئي. ٥. شيهن. ٦. گدڙ. ٧. گِرڪائي چڏي.
٨. پاسڻ، سرير. ٩. آتما. ١٠. ڪرم. ١١. سرسٽي. ١٢. دوسن ڏيندو. ١٣. سڪت، ڏايو.
١٤. روشن، پيدا ٿيا. ١٥. سبب. ١٦. پڪين. ١٧. ڏولي، پرلوي. ١٨. حڪم. ١٩. بنا.
٢٠. مس ڪپڙي. ٢١. زهر. ٢٢. کاراني.

(٣٧) ڪيهه روداس - پسٽيو[1] جيب لسيڪو
جوٺي جوٺي ڪيو - سوٺي سوٺي ديکيو[2].

واڳ ملار، پڪس وداس، شبد (٣)

(٣٨) آس پياسي سيج - سو ڪنت[3] وچاليئي
هرهان مستڪ هووي ڀاڳ - ته ساڄن[4] پاليئي.

گئوڙي، محلا پنجوان، سلوڪ (٢)

(٣٩) ڪبير جهنگ لسه[2] جهنڪيئي - ٿمرو ڪهبر نه هوء
ڪرم ڪرڻ[3] جو ڪر رهي - ميت نه ساڪئي ڪوء.

سلوڪ، ڪبير صاحب (٣٢)

(٤٠) مائي جهو ڳر لکيا - ميت لسه سڪي ڪوء
ناانڪ جو لکيا سو وُرتدا[6] - سو بؤجهيئي جسو ندر[7] هوء.

سلوڪ، محلا ٽيجا، (٥)

---

١. واڇيو. ٢. ڏسيو يا پرکيو. ٣. پرمالما. ٤. جڪ نه مار، پڪواس لسه ڪر. ٥. مستڪ.
٦. ليندو. ٧. ڪرپا، مهر.

(٨) نياءِ ڪاري نارائڻ.

(١) هِرِ جل ٿل مهيئل[2] پرپوُر - دوُجا ناهه، ڪوءِ
هر آپ ٿهه[3] ڪري لياءِ - ڪوُڙيار سڀ مار ڪيوءِ
سچيارا ديهه وڏايي - هر ڏرم لياءِ ڪيتوءِ
سڀ هر ڪي ڪرهه اسيت - جن غريب انائه راک ليتوءِ
جنڪار ڪيتو ڏرميتا ڪا - پاپي ڪهه ڏنڊ ڏيتوءِ.

[سري راڳ، محلا چوٿان، وار، پوُڙي (١٦)]

(٢) نانڪ جيه اپانڪي - لک ناوي ڏرم ٻهاليا[4]
اولي سچو هي سچ نبڙي - چُڻ وک ڪڍي جُڄماليا[5]
ٿانءِ نه پائن ڪوُڙيار - مُهه ڪالي دوزخ چاليا
تيري ناهه رتي سي جُڻ[6] گئي - هار گئي سو ٺگڻ واليا
لک ناوي ڏرم ٻهاليا.

[راڳ آسا، محلا پهلا، وار پوُڙي (٢)]

(٣) اندر راجا تخت هي - آپي ڪري نياءِ
گور شبدي دُر جاڻيئي - سو اندر محل اسراءِ[7]
ڪَري[8] پرک خزاني پائيئن - کوٽيا[9] ناهي ٿانءِ
سڀ سچو سچ ورتندا[10] - سدا سچ نياءِ
امرت ڪا رس[11] آئيا - من وسيا ناءِ.

[راڳ مارو، محلا تيجا، وار، پوُڙي (١٨)]

---

١. خشڪي. ٢. زمين ۽ آسمان. ٣. ويٺي. ٤. ڌرم راجا کي استاپن ڪيو آهي. ٥. ٻاهي جيئو. ٦. ڪٽي ويا. ٧. آسرو ۽ آڌار. ٨. سچا انسان. ٩. ڪوُڙا انسان. ١٠. ورتسجي لسو. ١١. سواد يا آنند.

(٤) چنگائيئا برائيئا - واچي ڌرم[1] حضور
ڪرمي[2] آپو آپڻي - ڪي نيڙي ڪي دور.

سري جپ صاحب، محلا ڏوجا، سلوڪ

(٥) سو ڏريئي جو پاپ ڪماودا - ڌرمي[3] وڪيمت[4]
تون سچا آپ نياءُ سچ - تان ڏريئي ڪيمت.

سري راڳ، محلا چوٿان، وار، پؤڙي (٥)

(٦) ڪوڙي ڪري لڌ آپ اُپائي - لڌ آپي ٻرکي لوڪ سباڻي[4]
ڪري پُرک کراني پاليئهه - ڪوڙي ڀرم ڀلاوٽيا.

راڳ مانجهه، محلا پهرا، اشٽپدي (٦)١٥

(٧) پائي وِکهُ نياءُ - سچ ڪرڻي[5] ڪا
جيها ڪوڙي ڪري - ليها ڪوڙي پائي.

راڳ گوڙي، محلا چوٿان، وار (١٥)

(٨) ڪُوتُ[6] نہ ڪيچيءُ - پرب پرکڻ هارا
ڪوڙ ڪپت ڪماودڙي - جنمهُ[7] سنسارا.

راڳ آسا، محلا پنجوان، چنت (٣) ١٣

(٩) لهہ ساچ نياءُ نبيرا - اُوها سِر[8] ٺاڪر[9] سر چيرا[10]
انترجامي جاڻيءُ - بِنُ بولت آپ پڇاڻيءُ.

راڳ سورٺ، محلا پنجوان، شبد (٥١)

(١٠) لانڪ بدرا مال ڪا - پيغُر[12] ڌرپا آڻِ
ڪوڙي ڪوي پرکيئن - صاحب ڪيءُ ديباڻِ[13].

راڳ سوهي، محلا ليها، وار (١٢)، سلوڪ محلا پهلا

(١١) سپ سچا حڪم ورتندا - گورمک سچ سماه
سچا آپ لخت سچا - پهہ سچا ڪري نياءُ.

راڳ رامڪلي، محلا ليها، وار (٦)

(١٢) آپي سِدّ ساڌڪ[14] وڃاري[15] - آپي راجن پنچا[16] ڪاري
لخت بهيءُ عدلي[16] پرب آپي - پرم پند پؤ جاني هي
آپي قاضي آپي مُلا - آپ اَپُل نہ ڪبهوُ پُلا
آپي مهر دئيا پت داتا - نہ ڪسيءُ ڪر ٻرائي[17] هي.

راڳ مارو، محلا پهلا، سولهو (٢)

---

١. ڌرم راجا جي حضوريءَ ۾. ٢. ڪرم ۽ ڪرتوت. ٣. ڌرمي پرش مرج ۾ رهن ٿا. ٤. سيني. ٥. ڪرتهار ڪرتار. ٦. ڌوهہ ۽ پاپ. ٧. سنسار ۾ جمن ۽ مرن ٿا. ٨. هڪ جهڙو يا برابر. ٩. راجا يا مالڪ. ١٠. نوڪر. ١١. ڳولڻ ۾. ١٢. اندر گهر ۾. ١٣. دربار ۾. ١٤. ساڌنائون ڪرڻ وارو. ١٥. وچاروان. ١٦. انصاف ڪندڙ. ١٧. دشمن، ويري.

ڪرمن جو ليکو ۽ قانون.

نياءِ ڪاري نـــارائــڻ.

ڪرم جي قانون کي سمجهڻ کان اڳ، ڪرم جي معنيٰ سمجهڻ ضروري آهي. سماج جي لحاظ کان جڏهين ڪاما، وَچن ۽ ڪرتب ۾ ظاهر ٿي ٿئي، تڏهين اُن کي ڪرم لکو ڪوٺجي. سنساري وهنوار ۾ يا قاعدي جي نظر ۾ ڪاما، ويچار، نيت يا مطلب کي ڪا خاص اهميت ڪونه آهي. پر آتمڪ لحاظ کان، ڪاما، ڀاونا، اِڇا، نيت، ويچار، وَچن ۽ ڪرتب اِهي سڀ ڪرم آهن. اُشڌ ڪاما، ڀاونا، اِڇا، نيت، ويچار اِهي سڀ ڪرم جي قانون موجب پاپ آهن ۽ اُشڌ وَچن ۽ ڪرتب سڀ اُپراڌ آهن. ساڳيءَ طرح شــڌ ڪاما، ڀاونا، اِڇا، ويچار، نيت، وَچن ۽ ڪرتب اِهي سڀ پنّ آهن. منش جي ڪرمن جـو ليکو ۽ پرنامپل اِنهيءَ موجب نهي ٿو ۽ اِنهيءَ موجب ٿي حساب ملي ٿو. اِهو آهي ڪرم جــي قانون جو نيتڪ نيم ۽ اِيسؤرو نياءُ.

مطلب ته سماج نيت کي نظرانداز ڪري ٿي ڇڏي مگر ڪرم جو قانون يا وڌي، نيت کي ۽ ڪرتب جيترو وزن ٿي ڏئي. جيئن ٻج مان وڻ ٿو ٿئي ۽ وڻ مان ٻج ۽ ٻئي هڪ ٻئي ۾ وياپڪ آهن، تيئن ڪارڻ ۽ ڪرتب هڪ ٻئي ۾ جُڙيل آهن. پوءِ ڪرم جــو قانون هڪ کي ڇڏي ٻئي کي ڪيئن ڇڏي ڏيندو؟ اندرين نيت، اندريون ليکاريءَ کان ڪيئن لڪل رهندي؟ اُهو ته سچو وقت ساکت ويٺو آهي. ويٺو سڀ ڪجهه جاچي، ڏسي ۽ وچور ونـــي اِنهيءَ ڪري جو منش گندي نيت کي اُوجل ڪرمن جا ڪوڙا ٿو پهرائي، سو شايد سماج کي ٺڳي ته وڃي پر ساکيات سُپرم جي سامهون، هن جو پڙ پڌرو ٿي پئي ٿو. بدنيت سُڪرمن جا به سلا ساڙي ڇڏيندي. نيڪ نيت بنا ڪرمن جي ڪاٺ ڪُتي ڪانه. هـن حال جي حقيقت سُجهاڻ ٿي سمت آهي. گورو ارجن ديو فرمائين ٿا:

دِن رات ڪمائـــيڙو ــ ســو آئــــو مـــاٿـــي ۽ — راڳـــ آسا، مـحلا
جس پـــاس لڪائندڙو ــ ســو ويــکـــي ساٿــــي. — پنهوار، چهت (١)١٣

ڪرم جي قانون جي سؤلي سمجهاڻي آهي "جهڙي ڪرڻي تهڙي ڀرڻي." يعني جهڙو ڪرم تهڙو ڦل. جي ڪرم چڱو ته ڦل به چڱو ۽ جي ڪرم برو ته ڦل به برو. اِهـــو ڦل نه رڪجي سگهندو ۽ نه مِٽجي سگهندو. جهڙيءَ طرح ڇٽل تير هٽي هدف ڪندو پـــر واپس نه ورندو يا جيئن ڏڌو ڪير ٿڻين نه پئجي سگهندو، تيئن ڪيل ڪرم جـو جوڳـو نتيجو بدلجي يا ميٽجي نه سگهندو. ڪيل ڪمائي ضرور ثابت پوندي ۽ نه ڪمايل ڪمائـــي

ڪداچت هٿ نه ايندي، چاهي انسان هزارين حيلا هلائي. سو آتما جي ڳچيءَ ۾ ڳنڍ پيا ڳٽا، اسان جي ڪرمن مطابق پون ٿا جنهنجي ميار، مالڪ مٿان نه، پر اسان مٿان آهي.

اهو ڪرم جو قانون پوري انصاف تي ٻڌل آهي. اٽلُ اڻٽر ۽ اڻمٽندڙ آهي. ڪابه دنيا جي هستي يا طاقت نه انهيءَ قانون جي ڀڃڪڙي ڪري سگهي ٿي ۽ نه اُن جي ڪارروائيءَ کان بچي سگهي ٿي. اهو قانون ساريءَ پرڪرتيءَ سان لاڳو آهي ۽ تنهن ڪري هر منش سان به لاڳو آهي. هن قانون کان اڻڄاڻائي يا غير واقفيت جو بهانو ڏئي، پاڻ کي بچائي نه سگهبو. جو پوکبو سو لڻبو. اڪ مان آپ ڪونه ٻاڄ پوندا چاهي پوکيندڙ راڄا هجي توڙي رنڪ. اسانجا پاپ ۽ پُن ئي دوزخ ۽ بهشت بڻائين ٿا. ڪيل ڪرم اسانجي قسمت جوڙين ٿا ۽ انهيءَ جوڙيل قسمت جي قيد ۾ اچي اسين قابو ٿيون ٿا. صاحبن فرمايو آهي:

(١) پاپي وکهُ نياءُ - سچ ڪرني ڪا
جيها ڪوئي ڪري - تيها ڪوئي پائي.

راڳ ڳوڙي، محلا چوٿان، وار (١٥)

(٢) ٻيد پڪاري پُن پاپ - سرگ نرڪ ڪا ٻيءُ
جو ٻيجي سو اُگوي - کاندا جاڻي جيءُ.

راڳ سارنگ، محلا چوٿان، وار (١٦)، سلوڪ محلا پهلا

منش جي ڪرمن جا سنسڪار ۽ واسنائون وري جيو آتما تي پون ٿيون. اِها سوکشم ڳنڍڙي پاڻ سان کڻي، سرير ڇڏي ٿي ۽ انهيءَ مطابق ٿي ٻئي سرير ۾ پرگهٽ ٿئي ٿي، جتي انهيءَ بقايا يا شروعات سان لڇڻ ليکو لکجي ٿو. وري لڇڻ ليکي جو پورائيل سرير ڇڏڻ وقت بقايا ٿي، آتما سان ڳنڍجي هلي ٿو ۽ آتما جي ٻئي سرير ۾ لڇڻ ليکي جي شروعات بڻجي ٿو. اهڙيءَ طرح سان جيو آتما سرير پٺيان سرير بدلائي ٿو ۽ ڪرمن جو ليکو دائما ساڻس گڏ هلندو پيو اچي. ڪيترو دائما تنهن جو ڪاٿو ڪونهي جيئن پرڪرتيءَ جي عمر جو انت ڪونهي. چئي سگهجي ٿو ته سج، چنڊ، تارن، جبلن، سمنڊن ۽ ڌرتيءَ جي عمر ڪيتري آهي؟ تهڙيءَ طرح آتما جي سرير بدلائڻ جو ۽ اُن جي ڪرمن جي سلسلي جو انت ڪونهي. اڪالي ڪالُ آهي. پر اِها گردش آخرين تڏهين ختم ٿيندي جڏهين آتما ڀؤساگر پار ڪري. پوءِ آتما ۾ پوري جذب ٿي ويندي. تڏهين جنم مرڻ جو آواگون به پورو ٿيندو.

ڏسبو ته منش کي ماءُ پيءُ جي سنجوڳ مان رڳو سرير جو ورثو ملي ٿو باقي کهڙي جيو آتما اچي اُن سرير ۾ واسو ڪري ٿي، اهو ورثو آتما جي پنهنجي مان ملي ٿو. اهو پنهنجو آهي پورب جنم جي سنسڪارن ۽ واسنائن جي سوکيم ڳنڍڙي. انهيءَ ورثي مطابق، منش جڏو يا سچو ئي جنم وٺي ٿو ۽ دکي يا سکي حالتن ۾ پيدا ٿئي ٿو ۽ پاڻ کي پرماتما جي ويجهو يا پري سمجهي ٿو. اهو سبب آهي جو ڪي جنم کان سکي يا دکي آهن. ڪن

ڪرڻ يا ابرڪا ڏارڻ اَچائي آهي جو ته جنم جي حالت بدلائڻ انسان جي وس کان ٻاهر آهي ۽ اِن ڏس ۾ هر ڪا ڪوشش يا چنتا، فقط مَن کي اَشانت ڪندي ۽ دک وڌائيندي. باقي ڪاميابيءَ جي ڪُنجي آهي آليندي جي اوني ۽ اوسيڙي ۾. گورو نانڪ ديو جن فرمايو آهي.

ددي دوشُ نه ديڄو ڪسيءِ - دوش ڪرما آپڻا راڳ آسا، محلا پهلا،
جو مين ڪيتا سو مين پايا - دوش نه ديجئي اوَر جنا. پنو ليکو (٢١)

انسان جيڪڏهين اهو سڌانت سچي دل سان گرهڻ ڪري ته سنساري سمبند سڀ سنجوڳي ميلا آهن، پُورب جنمن جا ليڻي ديڻي جا حساب آهن، ۽ ڪيل ڪرمن جو جوڳو نتيجو اَٽل آهي، ته جو هو ڪونه سنساري سمبندن سان وهنوار، فرض اَدائيءَ جي خيال کان ۽ نه موهه جي ممتا سان رکي، ۽ ڪيل ڪرمن جو ڦل سمت ڪري سيڪار ڪري؟ پوءِ نه هو اداس رهي لمبا جنهن مان ڪڏا نه ماٺ نا مڙن، ۽ نه رهي ويس جا خام خواه وهاوُر ٿي وڃائي. جڏهين انسان پاڻ ڪجهه ڪين آهي ۽ ناسوانت آهي، ته سنسار ۾ اُن جو ڪجهه سنڌس ڪيئن ٿي سگهندو؟ انهيءَ لحاظ کان سنسار ٿي سپنو آهي. جنهن سان اَجايو نينهن لڳائي، انسان پنهنجا پير ٿو ڪرم ناهي ۽ ڪرمن ڏنارن جنم مرڻ جو چڪر وڌو ۽ وڌيڪ ڪري. اهو اسرار به ڪي سمجهو سمجهن. عام طور ته هرڪو پنهنجن ڪي ٻارڙو ۽ ٻارن کي پنهنجو سمجهي ويٺو آهي. حقيقت ۾ رڳو پرماتما ٿي پنهنجو آهي ۽ جنهن کي پاڻ آهي. باقي پيو ڪو به ڪنهنجو ڪونه آهي ۽ ڪونه ٿي رهندو.

ڪرمَ ٽن حصن ۾ ورهائي سگهجن ٿا. پهريون پُورب جنم يا جنمن جا ڪرم، ٻيو هن جنم جا ڪيل ڪرم، ٽيون آهي ڪرم جي جاڻ هن وقت لڳڻ وارا آهن ۽ چوٿون آهي ڪرم جي هن وقت کان پوءِ اَچا به ڪرڻا آهن.

پورب جنم جا ڪرم ۽ هن جنم جا ڪيل ڪرم، ٽن تان منش جو قبضو نڪري چڪو آهي ڪرم گويا ڇوڙيل تير وانگر آهن جو واپس نه ورندو ۽ هٽي هنڌ ڪندو. انهن ڪرمن جو جوڳو نتيجو اَوس نڪرڻو آهي جنهن جي ڀوڳڻ کان، منش ڪنهن به حالت ۾ پاڻ کي بچائي ڪونه سگهندو. اهو ضروري نه آهي ته ڪرم جو نتيجو اُنهيءَ دم ترت ئي ظاهر ٿئي. ڪجهه وقت لاءِ ڪرم اَنتهڪرڻ ۾ گڏ ٿيندا ويندا آهن جن گڏيل ڪرمن کي سنچت ڪرم چئبو آهي. جڏهين پوري وقت تي اُنهن ڪرمن جو نتيجو ظاهر ٿو ٿئي تنهن کي پرالبڌ ٿو چئجي. پرالبڌ جو اَثر ٻن قسمن جو آهي. هڪ اَٽل ٻيو مَتبدل. ڪيل ڪرمن جو جوڳو نتيجو اَٽل آهي. باقي جيڪو ڪيل ڪرمن جو عادتن جي صورت ۾ چرپر ٿي پيدا ٿو ٿئي سو بدلائي يا مٽائي سگهجي ٿو، پنهنجي اُتساهه، اِڇا شڪتيءَ ۽ اُدم سان. ٻيا

سنکلپ، خصلتون ۽ عادتون بدلائيون ته اُن پٺاندڙ ٿيندڙ ڪرم، اوس سٺا ۽ سچا ٿيندا.

ڪيترن منش امي ڪڏ جي اُتر هيٺ، آلس ۽ لاپرواهيءَ ۾ اچي، چوندا آهن ته الاّت جو ليک اَٽل آهي. پرالبڌ پربل آهي ۽ تقدير ۾ لکيل کي ٽارڻ ناممڪن آهي. سک سائينءَ جي ڏنل ڏات آهي ۽ دک سائينءَ جو سراپ آهي. انهيءَ مقدر جو مقابلو يا مخالفت ڪيئن ٿي سگهندي؟ هيءَ دليلبازي سراسر غلط ۽ بي بنياد آهي. هڪ پاسي اها حقيقت آهي ته ڪيل ڪرمن جا نتيجا ظاهر ٿيڻا آهن ۽ بدلجي نه سگهندا ته ٻئي پاسي اها به حقيقت آهي ته اڳيان ٿيندڙ ڪرمن لئي منش جو پورن اَڌڪار آهي. انهيءَ لحاظ کان پرالبڌ ۽ پرشارٿ گڏوگڏ ڪم ڪري سگهن ٿا ڇو ته اڳيان ايندڙ ڪرم پنهنجي پرشارٿ هٿ وس آهن. پرشارٿ مان ئي پرالبڌ ٺهي ٿي. پرالبڌ جي پرڀاو هوندي به، آئيندي جي آزادي انسان سان آهي.

مثلاً تيرانداز ڇٽيل تيرن جي رواني بدلائي نٿو سگهي پر جو تير اڃا تير ڪمان ۾ آهي ۽ اهي تير جي اڳيا وڃڻ ميدان ۾ پهچيل آهن، تن جي اثر ۽ طرف لئي ڪيس پورن اَڌڪار آهي. جيئن وڻيس تيئن هلائي سگهي ٿو ۽ جيڏانهن وڻيس تيڏانهن هلائي سگهي ٿو. زمين جي ماپ ۽ جنس يا پاڻيءَ، هوا ۽ اُس جو اندازو، ڪرڻ ته به بدلائي سگهي، پر ٻج، پاڻ ۽ پنهنجي هنر ۽ محنت لئي ته هن جو پورو اَڌڪار آهي، جنهن جي مدد سان هو کيتيءَ جو مڪمل فائدو وٺي سگهي ٿو. انهيءَ ڪري منش کي گهرجي ته همت نه هاري ۽ نراشاوادي بڻجي. اهڙا شخص جي پربل هٿيار کي هٿان نه ڇڏي، ته اوس سٺو نتيجو نروار ٿيندو.

هاڻي اهو پرسن ٿيو ته نه سک ڏات آهي ۽ نه دک سراپ آهي. ٻئي پنهنجي ڪيل ڪرمن جو ڦل آهن جنهن لاءِ ڪو ٻيو ڄڻو جوابدار نه آهي. پر روحاني راهه ۾ دک وڌيڪ مددگار ٿي سگهي ٿو ۽ سک وڏي رنڊڪ بڻجي سگهي ٿو. سکي منش شايد سک جي نشي ۾ پرالبڌ جي مليل پونجي، ڀوڳ ولاس ۾ وڃائي وهي ۽ ايندڙ ۽ اڳيان ٿيندڙ پرالبڌ کي ڏکي بڻائي. پر دکي منش شايد پرالبڌ جو اڳيو نتيجو سهن ڪري ڀوڳي ۽ نئون ڪرم اهڙي قسم جا ڪري جو آئيندي واري پرالبڌ سڌاري سگهي. قدرت جو به اهو قانون آهي ته سکن پٺيان ڏک ۽ ڏکن پٺيان سک ايندا آهن. تڏهن چوندا آهن ته ڏک سک جي سوڄهن آهن. پرشارٿ پرالبڌ کان وڌيڪ پربل آهي. مطلب ته پرالبڌ پرشارٿ سان مذاق ڪري سگهي ماضيءَ ۾. هاڻي حال ۾ پرشارٿ پرالبڌ سان کيل کيلي سگهي ٿو. سو اسين پاڻ پنهنجي پرالبڌ بڻايون يا بگاڙيون ٿا جو ته جهڙو پرشارٿ تهڙي پرالبڌ پاڻ بڻاءِ ته پرالبڌ پاڻهي نه بڻجي پوي.

ڪُڪرم پرالبڌ ٻڌائڻ لاءِ ۽ سُڪرم پرالبڌ سنوارڻ لاءِ. پر آواڳون جو چڪر نه پوءِ به
چالو رهي ٿو ۽ جيئن پاڻ جي آخري منزل نه اچي پهچي ٿي وڃي. انهيءَ لاءِ اهو
تمام ضروري آهي ته خود ڪرمن جو سلسلو ختم ٿئي.

تَنِ ڳُڻِ ڪها جڳت ڳورا - جنهِ ڪرم نه ناسيو — واڳه ٻلاول، ڀڳت
سِنگه سرن ڪمت جاليو - جنهِ جنڪ ڳراسيو. — سڌنو، شبد (١)

سڌنو صاحب پرماتما کي للڪاري ٿو چئي ته هي جڳت جا مالڪ جيڪڏهن ڪرم
ناس ٿي نه سگهندا ۽ ڪرم روڪي گدڙ ٿي مونکي گرڪاٺي چڙهيندو ته پوءِ تنهن جو ڪنڌ
کهڙو ليکيو ۽ پوءِ شيهن جي شرڻ ڇا لاءِ وٺان؟ اها آهي سنتن جي پدوي جو پرماتما سان
سڌو سهائي سوال جوابي ڪن ٿا! پر سڌني ڀڳت جي سوال ۾ ئي جواب جُڙيل آهي ۽ اهو
جواب آهي اميد پريو ۽ خاطر خواهه. ته ڪرمن جو سلسلو يا آواڳون جو چڪر ناس ٿي سگهي
ٿو پنهن جي اڇا شڪتيءَ ۽ مالڪ جي مهر سان.

پرشارٿ جا جزا آهن پراشچت، پڇتاءُ، پيارُ ۽ نِراڪار. پراشچت آهي پرالبڌ کي سٺ
ڪري مڃڻ، نه رنج سان پر خوشيءَ سان. اهو آهي شڌ شڪر. آخر نه پرالبڌ پنهن جي
ئي ڪيل ڪرمن جو نتيجو آهي. ڇاڪاڻ ته اهو نتيجو ڌرم ۽ نياءَ جي تارازيءَ ۾ تُريل
آهي تنهن ڪري مستڪ جو ليک ۽ ڀڳوان جو ڀاڻو آهي. ڀاڻي اڳيان سر جهڪايو ۽ وردان
ڪري مڃو. اي بندا، تون پنهن جي جيئن لاڳيءَ اديش تي آڻ نه ڏس نه ڏک ۽ اشانتي
جو اثر جي مڃيو نه ٿو نه گهٽجي ڪيڏو نه ٿو. اهڙيءَ طرح جيڪڏهن پرالبڌ جو ڏنگ
ڪڍي ڇڏڻ نه چاڪ تنهن جي لاءِ پرالبڌ ٿي مڃجي نه نه گهٽ ۾ گهٽ بدلجي، سهائيندڙ
ٿي وڃي. پشچاتاپُ من کي ماندو ٿو ڪري ۽ سر پر ۾ سياڻپ ٿو وجهي. اهائي پرالبڌ جي
سزا آهي، جنهن ڪاڻي پڇاتا، پڇتاءُ پرگهٽ ٿئي ٿو.

پڇتاءُ اهو نه ڇٽو جو ڪيل ڪرمن تي پڇتاءُ ڪري، معافي وٺي ۽ وري ساڳيو ڏوهه
چالو رکجي. پڇتاءُ آهي پرالبڌ مان سبق پرائي، سچائيءَ، ايمانداريءَ ۽ اورچائيءَ سان
آدم ڪري، پنهنجو آئيندو سڌارڻ. اي بندا، جي تو آزمودن ۽ تجربن مان نه پرايو تنهن
پوءِ تو ۾ ۽ پسوءَ ۾ ڪهڙو فرق؟ پراشچت ۽ پڇتاءُ جي پوئجي آهي تنهن جي سچي ڀيٽي
تنهن کي نه سچائيءَ ۽ سچيتائيءَ سان سهيڙ نه ڪاٺيا پلٽجي، جيئن بدلجي ۽ آتم ڌارا مان
پيار جي نهر ڇُٽي.

جو منش پورن پراشچت ۽ سچو پڇتاءُ ڪري ٿو تنهن جو من، پوتر ٿا ۽ پرم سان ڀر
ٿي، وشال ۽ وِشيش بڻجي ٿو. هو ايڪتا مان انيڪتا ۽ انيڪتا ۾ ايڪتا ڏسي ٿو. هو

سڀ ۾ صاحب ڏسي ٿو ۽ سڀ صاحب ۾ ڏسي ٿو. پوءِ ڇو ڪنهن سان ٻيائي يا بي اڪيائي ڪري؟ سڀني سان پريت، پريم ۽ پيار- آلي پيار، بيحد پيار ۽ اڻڪٿ پيار. پيو ڏٺي ۾ ولڻ جي وات ٿي نه ٿو واري. اهائي آهي پرارٿنا.

پرارٿنا جي معنيٰ اها نه آهي ته ڪي جنتر، منتر، تنتر ياد ڪري روز مرهه پڙهڻ يا مالڪ جي مدد ڀڃائي ۾ پنهن جي روزاني يادداشت موڪلجي تہ مٺهن جو اڄا هيئن يا هُون واڌارو ٿئي، مٺهن جي پرچار جو هيئن يا هُون پلو لڳي ۽ پين جو هيئن يا هُون برو لڳي. اهين جي پرارٿنائون ٻُڌائون ٿين تہ هُوند هرڪو انسان، ساري سنسار جي سمپتي ماڻ وٽ ميسر ڪري ۽ پين جو جهڳو جهٽ ڪري ڇڏي. پوءِ ته هُوند دک جي ٿورڙي حاصل ڪونہ ٿئي ڇو ته جن جو جهڳو جهٽ ٿيو، سي به نہ ماڻ ڪري ڪونہ وهندا ۽ پوءِ انهن لاءِ به نہ ساڳيءَ پرارٿنا جو در کليل آهي. اهڙيءَ حالت ۾ ڪٿي رهيو پرماتما ۽ ڪيڏانهن ويئي پرالبڌ؟ ڪرم جو قانون ٿي ڪاٿا ٿي ويو! پرارٿنا آهي سرناڳتي. سڏني ڀڳت اسان پرماتما جي پاڪندي پرنام ۽ پرارٿنا جي سڏ ڪانہ ڪئي آهي پر شهن جي شرڻ سنڪار ڪئي آهي. سرناڳتي سچي اها ليکبي جتي شرن ولندڙ پنهن جو اهم ياڻ صفا مٽائي، ڪنهن اسان پاڻ پري پرپوڄن ڪان سواءِ سنسار جا سڀ سهارا ڦٽا ڪري، پرماتما جو ۽ پرماتما ۾ اجهو وٺي ٿو. اهڙي شرن ولندڙ جو ڪارڻ ۽ ڪارج، ڀوڪتا ۽ ڪرتا سڀ ڪرتار آهي. انهيءَ اسٿتيءَ ۾ نہ رهيا ڪرم ۽ نہ رهي پرالبڌ. ٻئي ڀت ٿي، ساڄن جي سک ۾ سمائجي وڃن ٿا.

هاڻي باقي بچي مالڪ جي مهر جا سُورج جي روشنائيءَ يا گرميءَ وانگر، سڀني مٿان ساڳي آهي، چاهي هُو گنهگار هجي يا نردوش. اگرچ گرمي يا روشنائي سڀ لاءِ ساڳي آهي پر هرڪو پنهن جي نمُوني استعمال ڪري ٿو. ڪو آلي مٽيءَ کي سُڪائي ٺوس ڪري تہ ڪو ميڻ کي رڃائي نرم ڪري. مالڪ جي مهر جُون نشانيون، پرالبڌ يا ڪرمن جي قانون ۾ ٿي ميسر آهن ۽ جي بہ سڀ لاءِ ساڳيون آهن. پهرين پيرپ جنم يا جنمن جي ڪيل ڪرمن ۽ سنبنڌن جـي وسر. جيڪڏهن انهن سمُورن ڪرمن ۽ سنبنڌن جي لوڪي مڪمل يادگيري هجي تہ اي ٻندا، ٿُون هُوند هن جيوَن جي حالت جو اندازو ۽ اظهار ڪري سگهجن؟ تُنهن جو هيانءَ ٿي هُوند ڦاٽي پوي. اهي سڀ يادگيريون هوند لوڪي پاڳل يا الي وياڪل ڪري ڇڏين. ٻيو آهي پرالبڌ جي لڪيجي مان نصيحت. اهي نصيحتون انيڪ رُوپن ۾ نيوُن اچن. ڪڏهين اهڃاڻ، ڪڏهين وويڪ جو ڦڙ، ڪڏهين سپنو، ڪڏهين پنهن جو آزمودو، ڪڏهين ٻئي جو تجربو لـہ ڪڏهن ارغـي اوچتو اشارو. ٿيون آهي اندر جا انساهه، امنگ ۽ اڄا شڪتيون جي ڦر ڦر ڏيئي آئيندي جي پرالبڌ سڌارڻ لاءِ ٿيون همت ڦُوڪين. پوءِ اي ٻندا، جي انهن اشارن کي ڏٺـو اڻ ڏٺو ڪندين ۽ انهن نصيحتن کي ٻڌو اڻ ٻڌو ڪندين، تہ ٻاڻ کي ڏوهه ڏيڻ ٻدوان، ...

سان ريس ۽ ابرڪا ڇو ٿو ڪرين ۽ پرماتما جي نياءَ ۽ مهر مان ڇو ٿو وڪڙن ڪڍين. وشواس گهائي ٿين؟ پنهنجي سواد پرستا سمجهي پاڻ ساڃاهڻ ۽ سنوارڻ ۾ ئي رب جي رحمت جي رمز رکيل آهي.

جيون پارا جو مارگ صاف ۽ سڌو آهي ۽ سڀني لاءِ کليل آهي. اتي ڪا پاسخاطري، پاس يا پرمٽ ڪونه آهي. ”همتي مردا مددي خدا.“ پنهن جي همت ڏيکار، پنهن جا امنگ ۽ اڇا شڪتي، اتساهه، ايمانداريءَ ۽ اورچائيءَ سان استعمال ڪر، مالڪ جي مهر جي پورين نشانين جي پوري قدرشناسي ۽ پچاوري ڪر، ته ڏس ته پوءِ ڪيئن نه مالڪ جي مهر جو مينهن ۽ امرت ڌارا جو جهرنو ترلي وڪا ٿو ڪري ۽ انهيءَ وهڪ ۾ تنهن جا ڪرم ۽ پرالبد پئي وهائي ٿو ڇڏي. اها آهي جيون مڪتيءَ جي ڌارا جنهن جو اڪري اظهار نه پر رڳو انڀو لئي ٿو سگهي. جي سودي جو سامان ساڻ آهي ۽ سودي ڪرڻ جي ماڃهه ۽ صنعت آهي ته پوءِ پئسو پارهن پڪ ٿيندا.

جنهن پرالبد جي اهڃاڻن ۽ اشارن جو احساس ڪيو آهي ۽ پنهنجي ادم سان آئيندي جي پرالبد سنواري آهي، انهيءَ جو لوڪ پرلوڪ سهيلو ٿئي ٿو. هو اڳينءَ پرالبد جو اثر سمت ڪري، شانتيءَ سان ڀوڳي ٿو ۽ ايندڙ پرالبد جي لسبي لي لري، ڀوساگر پار ڪري ٿو. مالڪ جي مهر وسي ته ڪرم ۽ جوڙيون پئي سرن درياهه لي وڃن. سو نه ڪرم جي قانون ۾ ڪا ڪاڻ آهي ۽ نه ايشور جي انصاف ۾ اوڻائي آهي. ڪاڻ آهي پنهنجن ڪرمن ۾. جي ڪرم آهن ڪچا ۽ ڪڌا ته دک ۽ جنم مرڻ جو چڪر چالو رهندو. پر جي ڪرم آهن سچا ۽ سرپشت ته آتمڪ آنند پراپت ليندو ۽ آخر مڪتيءَ جي مراد پوري ٿيندي. پراڻي وٽ پهچي، پنڌن جا پورا قتا ڪري، پاڻ هلڪو ڪري، سڪرم جي وات وٺي ڏس ته اڳتي ڪيئن نه سفر سهنجو ۽ سڦالو ٿي ٿو پئي.

اي پندا، اها اٽل ڪرمن جي قانون ۽ ايشور جي انصاف جي سچي ۽ صحيح سمجهاڻي. باقاعدي يا بي قاعدي هلڻ، آلس ۽ اڌ پيتا ۾ اجهامڻ يا ستنترتا ۽ سواد پرستا ۾ اسرڻ، هاڻي هت وس تنهنجي آهي. جا وڻئي سا وات وٺ. وات واڻ جي آزادي اٿئي پر وات جي واڳ ورائي ڪونه سگهندين. جهڙي وات تهڙي لات. پوءِ قصور ڪنهن جا ڪرمن مان ۽ نه قسمت مان. ڪرم آهن پنڌن. جيئري ته جند ڪونه ڇڏين پر جنم جنم جو ساٿي بڻجن. جيئن هوا ماحول جي اثر هيٺ اچي ٿي تيئن آتما جيون جي اثر هيٺ اچي ٿي. جيون جا ڪرم، سنسڪارن ۽ سنسڪارن جي صورت وٺي، آتما کي جدا جدا جوڻين ۾ پهچائين ٿا. تون به ڪيل ڪرمن جي پرالبد پاڻ سان کڻي آيو آهين. جي اهڙو ڪرمن جو ليکو ڪڍڻو آهي ۽ نه وڌائڻو آهي ته قدم قدم تي پاڻ سنڀال. پڌيءَ جي پل سان وويڪ جو وڪاس ڪر ته آتما جو پرڪاش نکري، راهه روشن ٿئي ۽ جيون سڦل ٿئي.

ٿي پرالبڌ ڪٽي ڪا ناڪامابي يا بدقسمتي ۽ ڏکياري نہ رب جي رضا ۾ راضي رهڻ. خفت ۽ خفقان، موڪائي ۽ مايوسي، بي آرامي ۽ بدگماني، ڪو مصيبت ستائي سگهندءِ؟ ڏک ۽ ڏاڍار جي ڏات آهن. پر رب جي جون بخشائون آهن. مصيبتن کي منهن ڏي، سک ۽ صدق سان، سنتوش ۽ شڪر سان، ڌيرج ۽ دليريءَ سان. گذريل جو پراشچت ڪر ۽ آئيندي لاءِ پڇتاءُ ڪر. سڀن مان سبق سک، نيم نيڪ رک، ويچارنا جي واڳ جهل، من کي مرڻ نہ ڪامادڪ ڪکر هٽجي وڃن، دبد دور ٿي وڃن، تني ڪڻ تاثير چڙهي وڃن، خوشحالي، اڇا شڪتي ۽ شڪتيشالي برقرار ٿئي، ڪرم نشڪام ٿين، سوارٿ سميٽجي وڃي، اميدون، ارواح ۽ آسرا اڌامي وڃن، ڪرم اڪرم هڪ ٿي وڃن، پيار پلئو ڪالي چوطرف تارا ڪري وهي ۽ وسالي، سائينءَ جي شرن وٺجي، پرماتما جي پناهہ ملي، ڪرم ڪٽجن، پرالبڌ پوري ٿئي. دک جو داستان مٽجي ۽ جوڻين جو خاتمو ٿئي. اهو آهي پرماتما جي پيرين جو ناچ جي پيچ ۾ پچن ٿيون جو نہ ليہ ۽ نياءُ جوون بہ پابند ٿي رهن ٿيون.

(٩) سُمت ۽ مٺل مِڏائڻ.

(١) دُنيا[١] دُرمت دوُر ڪر - گــور شبوا ڪـر نِيتَ
رام[٢] رتن من تن بسي - تج[٣] ڪام ڪروڌ لوڀ مِيتَ
مــرڻ مِٽي[٣] جيوَن ملي - بنسهه[٣] سنگل[٤] ڪليش[٥]
آپ[٦] تجهه[٣] گوبند[٢] ڀجهه - ڀاؤ[٧] ڀگت ڀــرويش[٨]
لاڀ[٩] ملي ٽــوٽا[١٠] هــري[٣] - هــر[٢] درگهه پتوانت
رام[٢] نام ڌن سنچوي[١١] - سـاچ شاهه ڀـڳونت[٢]
اوٺت بئنت هــر[٢] ڀجهه - سـاڌو سنگ پريت
نانڪ دُرمت ڇُٽ[٣] گئي - پار برهم[٢] بسي چيت.

[راڳ گوڙي، محلا پنجوان، ٽئي (٧)]

(٢) دک سک پياري[٢] تُڌ[٢] ڏيالي - ابهه سمت گروُ تي پائي
نانڪ کي ڏَر[١٢] تون هيي[٢] ٺاڪُر - هر رنگ پار برابان جيءُ.

راڳ مانجهه، محلا پنجوان، شبد (٩)

(٣) سا بُڌ[١٣] ديجي جِت وسر ناهي - سا مت[١٣] ديجي جت تُڌ ڌيالي
ساس ساس ليري[٢] گُن گاوان - اوٽ[١٢] نانڪ گور چرنا جيءُ.

(١٢)

(٤) هؤمي ممتا درمت دک ناسُ - جب هردي رام[٢] نام گڻ تاسُ
گوُرمک[١٤] بُڌ پرگٽي[١٥] پربُ[٢] جاس - جب هردي روِيا چرڻ نواسُ.

راڳ گوڙي، محلا ليها، اشٽپدي (٧) ٧

(٥) پربُ[٢] کي سمرن - من کي مَلُ جاءِ
اَمــرت نام - رِدُ مــاهه ســماءِ.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، سکمني صاحب، اشٽپدي ١ (٤)

(٦) انمن[١٦] مدوُٽا شُن[٢] سمانا - دبڌا درمت ڀاڳي
کهه ڪبير اَنڀؤ[١٧] اِڪ ديکيا - رام نام لِولاڳي.

راڳ گوڙي، ڪبير صاحب، شبد (٤٦)

---

١. دنيمت ڀاؤ، ڀيائي. ٢. پرماتما. ٣. ڇڏي ڏي، ناس ڪر. ٤. سيڀئي. ٥. ڏک سوُر.
٦. آهم ڀاؤ. ٧. پريم. ٨. چوڏاري ورتايو. ٩. فائدو. ١٠. نقصان. ١١. ڪٺو ڪريو. ١٢. آسرو.
١٣. سمجهه. ١٤. گوروءَ معرفت. ١٥. ظاهر ٿي. ١٦. دنيا کان الڳو. ١٧. پرماتما جو ساکياتڪ درشن.

(٧) جب پُڌ هوائي تب ٻل ڪتسا - اَب ٻڌ ٻل نہ ڪتائي
ڪهہ ڪبير پُڌ هَرِ لئي مورِي - پُڌ بدلي سِڌ پائي.
(٧٢)

(٨) سڪي سهوري سدگہ ڪي - سُمت دوڙاوہ
شيوہ ساڌ پاؤ ڪر - تہ اُڌِ هَرِ پاوہ.
راڳ آسا، محلا پنجوان، شبد (١١٧)

(٩) سچ تان پرِ جاڻيئي - جان رديئي سچا هوء
ڪوڙ ڪي مل اُلهي - تن ڪري ڌوءِ.
راڳ آسا، محلا پهلا، وار (١٠)

(١٠) نا ڪاشي مت اُوپجي - نا ڪاشي مت جاء
ستگور مليئي مت اُوپجي - تتان اهہ سوجهي پاء.
راڳ گوجري، محلا تيجا، شبد (٦)

(١١) ذاوت ذاوت سب جگ ذانيو - اَب آئي هر ڏاري
دُرمت ميٽ پُڌ پرگاسي - جن نانڪ گُورمک تاري.
راڳ گوجري، محلا پنجوان، شبد (٢)

(١٢) آوئي صاحب چِت - تيريا پسگتا ڏنيا
من ڪي ڪٽيئي مئل - ساڌ سنگ وُٺيا.
راڳ گوجري، محلا پنجوان، وار (٩)

(١٣) پگ ڌوڙ پانچہ سدا جاچہ - نام رس بيراڳي
پرِ رنگ رالي سهج مالي - مها دُرمت تياڳي.
راڳ ڀهاڳڙا، محلا پنجوان، ڇنت (١)٤

(١٤) گور ساکي اُنتر جاگي - تان چنچل مت تياڳي
گور ساکي ڪا اُجيارا - تان مٽيا سگل اَندِيارا.
راڳ سورٺ، محلا پهلا، شبد (١٢)

(١٥) گُورمک پرگاس پٽيا سانت آئي - دُرمت پُڌ نواري
آتم پرهم چينِ سک پائيا - ست سنگت پُرک تماري.
راڳ سورٺ، محلا چوٿان، شبد (٧)

(١٦) جب هي سرن ساڌ ڪي آئيو - دُرمت سگل بناسي
تب نانڪ چيتيو چنتا من - ڪاٽي جم ڪي ڦاسي.
راڳ سورٺ، محلا ناوان، شبد (٧)

---

١. سنساري عقل. ٢. روحاني طاقت. ٣. روحاني سمجهہ. ٤. ملي ٿو. ٥. پرماتما. ٦. گرهڻ ڪريو. ٧. پريم. ٨. خزانو. ٩. صفا. ١٠. اُلهن لڳي لڳي. ١١. پنڪي. ١٢. گلناري سان. ١٣. چرن. ١٤. چاهيان ٿي. ١٥. گيان. ١٦. مگن، مست. ١٧. سکيا. ١٨. روشنائي. ١٩. گورو ذريعہ معرفت. ٢٠. سڀاڳي سکهجي. ٢١. ڏيانيو.

(١٧) جل مل کانئا[1] ماڄيڻ[2] پاڻسي - پي مٿلا تڻ هوءِ
گيان مها رس نائيڻ[3] پائي - من تڻ نرمل هوءِ.

راڳ سورٺ، محلا پهلا، اشٽپدي (٥)٤

(١٨) پياري ان بِڌ ملڻ نه جائي - ميءِ ڪيئي ڪرم اُنيڪا[4]
هار پڙيو سوامي[5] ڪيءِ دئاريءِ - ديجيءِ بُڌ بِبيڪا[6].

راڳ سورٺ، محلا پنجوان، اشٽپدي(٣)

(١٩) چهري[7] ليءِ سمت کهان لي پائي - جائي پرم ڪي لِيڪ مٽائي
تسرس[8] ڪبيري جانيا - ميرو گور پرساد[9] من مانيا.

راڳ سورٺ، ڪبير صاحب، شبد (٥)

(٢٠) هم بارڪ ڪڇو نه جانهه گت مِت تيري - موُرک مُگڌ[10] اِيانا
هر ڪرپا ڌار ديجيءِ مت اُتم - ڪر ليجيءِ مُگڌ سيانا.

راڳ جئتسري، محلا چوٿان، شبد (٣)

(٢١) گور دئاريءِ هوءِ - سوجهي پائسي
ايت دئاريءِ ڌوءِ - ڦٽا هوئسي.

راڳ سوهي، محلا پهلا، شبد (٦)

(٢٢) نرمل جلِ نائي مٿل گوائي - پئي بُوڙُ[11] سريرا
درمت مٿل گئي پرم پاڪا - هڙ ميءِ پنڻي[12] بيڙا.

راڳ سوهي، محلا چوٿان، چهنت (٢)٣

(٢٣) مت سُمت تيريءِ وس سوامي[5] - هم جنت[13] تُون پُرک جنتي[14]
جن نانڪ ڪي پرڀ[5] ڪرلي سوامي[5] - جئن پاويءِ تئن بُلئي[15].

راڳ بلاول، محلا چوٿان، شبد (٥)

(٢٤) دُرشٽ ڌاري من بياري - مها درمت ناسي
ڀڻنت[16] نانڪ پئي نرمل - پرڀ[5] ملي اَبناسي.

راڳ بلاول، محلا پنجوان، چهنت (٣)٢

(٢٥) چوڏ سيانپ چاتُري[17] - درمت بُڌ تياگو رام
نانڪ پئي سرڻائي رام راءِ[5] - ٿر[18] هوءِ سوهاڳو رام.

(١)٤

(٢٦) جئن بسنتر[19] ڌاتُ[20] سُڌ هوءِ - تئن هرڪا[5] پڙ درمت مٿل گواءِ
نانڪ لي جن[21] سو هٿي - جي راسي هر[5] رنگ لاءِ.

راڳ رامڪلي، محلا تيجا، وار (٨)

---

١. سريو. ٢. ڌونبو. ٣. اشنان ڪبو. ٤. ڪئين. ٥. پرماتما. ٦. ووبيڪي. ٧. اي سکي.
٨. رام نام جو رس. ٩. ڪرپا. ١٠. چريت. ١١. پولو. ١٢. ناس ٿي وئي. ١٣. ساز.
١٤. وڄائيندڙ. ١٥. ڳالهيون ٿا. ١٦. وڃي ڪن ٿا. ١٧. چترائي. ١٨. قسائم. ١٩. اگني،
باهه. ٢٠. ڌاتو. ٢١. انسان.

(٢٧) سنجوڳي[1] ڏُنِ[2] تِرِ[3] ميلا هوويءِ - گرمت وجهه ڏُرمت ڪوويءِ
رنگ سڻُ لنت رليٽا[2] مـانـيءِ - آکي ڪِيَسَ[3] ماري جيڻُ.

راڳ مارو، محلا ٽيجا اشٽپدي (٣)١

(٢٨) سنت ڪرپا لـي هـردي واسيءِ - ڏوڄا ڀـاؤ مٽاوُنا
پڪت دنيا لي بُـڌ پرڪاسي - ڏُرمت دوُڪ لهاوُنا.

راڳ مارو، محلا پنجوان، اشٽپدي(٥)

(٢٩) ڪاليا ڪُنڌ[6] هوميءِ مِلُ لاٽي - جي سڻُ ڏوڙ تان مُل نه جاٽي
شبد ڏوپيءِ تان هيچي هوويءِ - ترِ مُلي مؤل نه هولي هي.

راڳ مارو، محلا ٽيجا، سولهو (١٠)٢

(٣٠) اَجامل پِڪلا ليٽ[7] ڪنهر[8] - گئي هـِر[3] ڪي پاسِ
اَلسي ڏرمت اِسٽري[9] - تون چڪڻُ نه لڙهـي روداس.

راڳ ڪيدارا، ڀڳت رويداس، شبد(١)

(٣١) جو پرڀ[3] ڪيتو سو ڀَل مانيو - ايهه شمت ساڌوُ لي پاٽي
سڀ مهه ورِهيا پرڀ[3] ايڪيءِ - پکِ پيکِ نانڪ پگساٽي[10].

راڳ ڪانڙا، محلا پنجوان، شبد(٨)

(٣٢) جو جو ڪٿيءِ سُنيءِ هر ڪيرتن - تاڪي دُرمت ناس
سگل منورٿ[11] پاويءِ نـانڪ - پورنُ هوويءِ آس[11].

(١٢)

(٣٣) اَيڪ جمر وِڇڙي ميري پرڀهر[3] - ڪر ڪرپا گرو مِلاوتگو
سنگؤ مِلت مـها سڪ پـاليا - ميٽ ملين[12] پِـگساوڙگو[10].

راڳ ڪانڙا، محلا چوٿان، اشٽپدي(٧)٤

(٣٤) پنچ تسڪر ڏاوت راڪـي - چوُڪا مـن اَبمان
ڏُشت پِڪاري[13] دُرمت ڀاڳي - اَئسا پرڀهر[3] گيان.

راڳ پرڀاتي، محلا پهلا، شبد(٧)

(٣٥) گوُرمک هچي ترملي - گور ڪيءِ شبد سُهاه[14]
اونا مُل پتنگ[15] نه لڳئي - جو چلن ستگوُر ڀاه[16].

سلوڪ، محلا ٽيجا، (٣٥)

---

١. سڪرمن جي سنجوڳ ڪري. ٢. جڳياسو اسٽري. ٣. پرماتما. ٤. آنند. ٥. ڪنهن لئي لو. ٦. اَبوتر. ٧. شڪاري. ٨. هاٿي. ٩. لري يار پيا. ١٠. لڙي لو. ١١. اڇائون، ڪامنائون. ١٢. ڪوٺي. ١٣. چور، وڪار. ١٤. سهڻو پولي. ١٥. لرمانو. ١٦. آگيا، سکيا.

(١٠) مَن مارڻ ۽ جيوَت مرڻ.

(١) جو جَنُ لُوڀ[١] مَنُ[٢] سُڌ - سي سوُرَوي[٣] پَرڌانا[۴]
هُـو[٥] سيتي سدا مِـل رهـي - جني آپُ[٦] پڇانا
گيانيئا ڪا اِهـ مهتُ[٧] هي - مَن ماهِ سمانا
هـرِ[٥] جيئا ڪا محل پائيا - سچ لاءِ ڌيانا
جِن گُر پرسادي[٨] مـن جيتيا[٩] - جڳ تنهه جيتانا.
[راڳ مارُو، محلا ٽيجا، وار (٨)]

(٢) مَنَ مهه مَنوُئا جي مري - تان پِرُ[٥] راوي[١٠] نار[١١]
اِڪسُ ٽاڳِي[١٢] وَل ملي - گل موتين ڪا هار.

سري راڳ، محلا پهلا، اشٽپدي (۴)٩

(٣) گُرمک آپڻا مـن ماريا - شبد ڪسوٽي لاءِ
من هي نال جهڳڙا من هي نال سٿ - من هي مڌهه سماءِ.

سري راڳ، محلا چوٿان، وار (١٢)، سلوڪ محلا ٽيجا

(۴) گُر ڪا شبد ڪرو ولا لُوڇيئي - آپُ ماري تان پِرُ[١٣] پاوڻ سوُجهي[١۴]
ڦِرِ اوهه مري نـه مـرڻا هووي - سهجي سَچِ[٥] سماوڻيا.

راڳ ماجهه، محلا ٽيجا، اشٽپدي (۴)١٨

(٥) مر مر جيوي تان ڪڇ پائي - گُر پرسادي هرِ[٥] مَنِ وسائي
سدا مڪت هـر مـنِ وسائي - سهجي سَهج[١٥] سماوڻيا.

(٢٢):٣

(٦) آکي[١٦] ٻاجهه وکتا[١٧] وڻُ ڪيا سُڻنا - پيرا ٻاجهه چلڻا وڻ هٿان ڪرڻا[١٨]
جيڀي[١٩] ٻاجهه بولڻا جيوت مرڻا -
نانڪ حُڪم پڇاڻڪي تو خصمي[٥] ملڻا.

راڳ ماجهه، محلا پهلا، وار (٣)، سلوڪ محلا دوُجا

(٧) سي ڀڳت هرِ[٥] پاوندي - جو گُرمک[٢٠] ڀاءِ[٢١] چلن
آپُ[٢٢] ڇوڏ سيوا ڪرن - جيوت مُئي رهن.

راڳ گوڙي، محلا ٽيجا، اشٽپدي (٢)٩

---

١. اڙي تو. ٢. مَن. ٣. سوُرمو، بهادر. ۴. اُبر. ٥ پرماتما. ٦. پنهنجو پاڻ کي. ٧. خاصيت.
٨. ڪرڻا. ٩. فتح پائڻ. ١٠. ماڻي. ١١. جڳياسوُ استري. ١٢. ڌاڳو. ١٣. ٽيئي لوڪ. ١۴. پڇاڻي.
١٥. گيان، سچو سروُپ. ١٦. بنا، ڪسان سواءِ. ١٧. ڌسڻ. ١٨. ڪرت ڪرڻ. ١٩. جيڀ.
٢٠. گوروءِ معرفت. ٢١. سکيا. ٢٢. آهم ڀاءُ.

(٨) مٺي مِٺاءِ جيوت مري - گور پوري اُهد يشُ
مدوٺا جيئي هر ملي - ته سوُرنا وسُ.
واڳ گوڙي، محلا پنجوان، باون اکري، پوڙي (٣١)

(٩) مرنو مرن - کهي سب کوئي
سهجّي مري - اَمر هوء سوئي.
واڳ گوڙي، کبير صاحب، شبد (٢٠)

(١٠) جيوت مري مري ڦن جيوي - اَلسي سُن سماليا
اَنجن ماهه نرنجن رهيئي - پهڙ نه پوجل پائيا.
(٣٦)

(١١) آپ ڀهار مار من ديکيا - تُم سا ميت نه اؤر کوئي
جئه لوُن راکهه توهي رهڻا - دک سک ديوهه کره سوئي.
واڳ آسا، محلا پهلا، شبد (٢٢)

(١٢) هر اُمرت رس پائيا مُتا جيوائيا - ڦر پهڙ مرڻ نه هوئي
هر هر نام اُمر پد پائيا - هر نام سماوي سوئي.
واڳ آسا، محلا چوٿان، چهنت (٤)٦

(١٣) جو جيونْ مرنا جاڻي - سو پنچ سعَلَ سک ماڻي
کمري سو ڏنُ پائيا - هر پهنت آپُ مٽائيا.
واڳ سورٺ، کبير صاحب، شبد (٦)

(١٤) آت پهر پرڀ اُپنا ڌيائيئي - گور پرسادِ پوُ تريئي
آپُ تياگ هوئيئي سڀ ريٿا - جيوتيا اِهُ مريئي.
واڳ سوهي، محلا پنجوان، شبد (٥٨)

(١٥) گور سبد موُهن پاه کري - هر نومر باڻي مِنُ مارِيا
مبري هردي سُڌَ پڌ پسر گئي - من آسا چِنتَ وسارِيا.
واڳ سوهي، محلا چوٿان، چهنت (٤)٥

(١٦) وَس آئه وي جنَ اس من کئُ - من پاسي جهُ تس پوُنيا
دک رلنڪ وي وهائيِيا - تس آسا آس کريديا.
٦(٢)

(١٧) پهي پوُجل مارکه وِکڙا - آس نراسا تريئي
گور پرسادي آپو چيني - جيوتيا اِهُ مرئي.
واڳ رامکلي، محلا پهلا، دکڻي اوانکار، پوڙي (٤١)

---

١. اُهنکار. ٢. بهادري. ٣. گيان. ٤. پرماتما. ٥. گرهست، مائيا. ٦. اليپ. ٧. سنسار ساگر. ٨. آلدرو جهالي پاني ڏنو. ٩. پهد، آلي. ١٠. خاڪ، مٽي. ١١. دلبري عقل. ١٢. چنتائون. ١٣. هي پائي. ١٤. ماس آهاري جانور. ١٥. پنکي ٿو. ١٦. راس، زندگي. ١٧. گذري وئي. ١٨. ڏکيو، ڪٺن.

(١٨) جيوَت مريءَ ٿان سڀ ڪڇ سوُجهيءِ - اَنتر جاڻيءِ سرب دئيا
نانڪ تاڪئه مليءِ وڏائي - آپ پڇاڻيءِ سرب جيئا ۔

واڳ رامڪلي، محلا پهلا، سڌ گوشت (٢٤)

(١٩) جيوت مرهه مرهه ڦن جيوهه - پُنرپ جنم نه هوئي
ڪهه ڪبير جو نام سماني - سُسُن رهيا لو سوئي ۔

واڳ مارو، ڪبير صاحب، شبد (٦)

(٢٠) اَڪلُ نرنجن سڱه من مانيا - مَنهي لي من موُئا
اَنتر باهر ايڪو جاڻيا - نانڪ اوُر نه دوُئا ۔

واڳ ڀيرُ، محلا پهلا، شبد (٧)

(٢١) گور ڪيءَ شبد مرهه ڦر جيوهه - ٿن ڪئه مڪت دُئار
اَنتر سانت سدا سک هوويءَ - هـرِ راکيا اُرڌار ۔

واڳ ڀيرُ، محلا ٽيجا، شبد (١٨)

(٢٢) گور پرسادي جيوَت مريءَ - مرِ جيويءَ شبد ڪماءِ
مڪت دئارا سوئي پائي - جي وچهه آپ گواءِ ۔

واڳ ملار، محلا ٽيجا، اشٽپدي (٣)١

(٢٣) ڪبير اَئسا ايڪ آڌ - جو جيوت مِرتڪ هوءِ
نرڀيءِ هونڪيءِ گُن رويءُ - جت پيکئه تت سوءِ ۔

سلوڪ، ڪبير صاحب، (٥)

(٢٤) ڪبير سوئي مارئيءِ - جهه موُئيءِ سک هوءِ
ڀلو ڀلو سڀڪو ڪهيءِ - بُرو نه مانيءِ ڪوءِ ۔

(٩)

(٢٥) ڪبير مرتا مرتا جڳ موُئا - مر ڀي نه جاڻيا ڪوءِ
اَئسي مرني جو مريءُ - بهڙ نه مرنا هوءِ ۔

(٢٩)

(٢٦) باڳهه مريءِ من مارئيءِ - جس ستگرو دکيا هوءِ
آپ پڇاڻيءِ هرِ مليءِ - بهڙ نه مرڻا هوءِ ۔

سلوڪ، محلا پهلا (٨)

---

١. سڃاڻي ۔ ٢. سڀ جيو جنتو ۔ ٣. وري ۔ ٤. پرماتما ۔ ٥. پريم ۔ ٦. ٻيو ڪو ۔ ٧. من ۾ ڏيان ڌارڻ ۔ ٨. مڙدي سمان ۔ ٩. اُچاري، ڳائي ۔ ١٠. ڏسي ۔ ١١ من، اَهم ڀساؤ ۔ ١٢. شيهن، جمڻ مرڻ جو چڪر ۔ ١٣. پاڻ کي ۔

سُمت ۽ متِلُ مِتائڻ.

مَن مارڻ ۽ جيئرو مرڻ.

اسين پڙهي آيا آهيون ته آتما ۽ ديهيءَ ۾ گهڻو ڀيد آهي. مَنُ ڏنيءَ ۽ ڏيهه ڏٺارن لُن گهڻن جي ڪيترو ۾ ڪيئن ٻيو ڏنو پهڪي، پرشاربه ڪيئن پرالبڌ ٻٽالي سگهي ٿو. ڪرم جو قانون ڪيئن ڪم ڪري رهيو آهي ۽ پرالبڌ ۽ ڪرم ڪيئن مِٽجي سگهن ٿا. هن ڪان پوءِ اهو سولو سمجهي سگهبو ته مَن جي مستي ڪيئن مِٽائجي. انهيءَ ساري ۾ جيڪي سري گروُ گرنٿ صاحب ۾ جيتن سولو آيل آهن، تن مان چوَنڊ وچن هتي ڏنل آهن، جن جو تاٿرج هيءُ آهي ته وڪارن کان ونءُ وڃ، ڏنلي دوُر ڪر، آپو مِٽائي سڀني جي پيرن جي خاڪ ٿيءُ، سرب دنيا سيک، ايشوَر جو اُجهو وٺ، ڀڳوان جو پاڪو سنت ڪري پوڄ، سنتن جو سنگ ڪر، سٽگروءَ جو شبد گرهڻ ڪر، رام نام جو وَهنوار ڪر ۽ سائينءَ جي شرن وٺ، ته دُرمت دوُر ٿئي، ڪسنگ ٽُٽي، سمت ملي، دک، روڳ ۽ اَشانتي ٿورت ٿئي، ڪامنائن جو ڪرت ڪِري ۽ پار برهم جو چت ۾ واسو ٿئي. جتي تسي جانب جسي جاءِ آهي.

وڏيڪ من لاءِ هيءَ سکياداتڪ صلاح ڏني وئي آهي ته مَن ۾ مَن سان لڙ، مَن کي مَن ۾ ماري مات ڪراءِ ۽ پنهن جو پاڻ سڃاڻ. جي انهن جيئري مرندي ته هميشه جيئندي، پرماتما کي پاڻ ۾ ۽ پاڻ ارڪرليءَ ۾ پيو پسندي، آخر امر ٿي، آواگون جي چڪر کان آزاد ٿيندين ۽ نرڀئه جي پد ٿي پهچي، پرم آتما سان ملي هڪ ٿي ويندين. اهو آهي چوٿون پد يا ترِيا اَوستا جنهن جو ڪائي ذڪر اڳهي ٿي ڏنل آهي. اِها مَن جي ماتيه آهي سُن سماڌي. صاحب فرمائين ٿا:

(١) جو جَنُ اوُجهه منهه ستءُ - سي سوُري پرڌانا   راڳ مارُو، محلا
هو سيئي سدا مِل رهي - جيئي آپُ پڇانا.   ليجا، وار (٨)

(٢) جيوَت مريُ مريُ ڦَن جيوءِ - اَلسي سُن سمانيا   راڳ گوڙي، ڪبير
اَنجنُ ماهه نرانجنُ رهيئي - بَهڙ نه پوُجل پاليا.   صاحب، شبد (٢٦)

صاحبن صاف سمجهائيو آهي ته جيوَ آتما، مَن ڪري ٻاند ٿي آهي ۽ مَن جي معرفت تي آزاد ٿي سگهندي. پر مَن کي ڪيئن مارجي ۽ مري ڪيئن جيئجي؟ مَن جنو گدام اڳيئي اَشڌ وچارن سان پرپو پيو آهي تن سان شڌ وچار ۽ ملي اَشڌ ٿي پوَندا. شڌ ۽

اَشٽ وچارن جي ٻاهر اَندر ڪشمڪشا، ٻاڻ اُساٽي وڏيڪ وڌائيندي ۽ جي شد وچارن جي شڪتي زور ٻه ڪٿي ٻڪڙي ته ٻه اَشٽ وچار اَنتهڪرڻ ۾ ڇُهجي ويندا جتان ڪڏهين نه ڪڏهين ڪو موقعو وٺي وري پرگهٽ ٿيندا ۽ ڪٿي ڪمالي ڪُٽ ڪندا. اَڄ جي من جي رچي پوڻ ۾ آهي ۽ سيان اَها رچي ٿياڳ ٿي ٻه ڪٿي اَچي، ته ٻه اَهنڪار جي وِرلي لـــ ساڳي رهندي. اَڄ پوڻ ۾ ته مان پوڳي آهيان ۽ سيان ٿياڳ ۾ ته مان ٿياڳي آهيان. من جي ورلي اَهنڪار مان نڪتي ڪاڻ، ته پوءِ ٿياڳ جو ڳڻ پوڻ جي اَوڳڻ کان ڪيئن بهتر ٿيو؟ ٻاڻ وڏيڪ بدلو ٿيو چو ته اَوڳڻ ڀيتاءَ جي اوٽ وٺي ٻه ڪٿي ٻو ڳڻ اَهنڪار جـــي اوٽ سُولو ڪونه ڇڏيندو آهي. قلب مان ڪيئي ڪيڻ ٻدا، مَن جي مَلُ ڪيئن ڌوپبي؟ اِنهيءَ ڪيئي ته ڪِنُ ڪيو آهي ۽ ڪُوڙو ڪِچ ڪنو ڪيو آهي!

تنهن ڪري شد وچار من ۾ ٿڏهين سولو سمائبا ۽ وڌندا ويجهندا جڏهين من ٻهران ڪمت ڪڍي اَشٽ وچارن کان صفا خالي ٿيندو. من جو اِئين خالي ٿيڻ ۽ مـــن جي دشا بدلجڻ. اَزخُود، سياويڪ ۽ ترت ٿي شد وچار خالي ٿيل جاءِ ۾ ڇانئجي ويندا. پوءِ ڪنهن ٻه خاص اُپاءَ يا حيلي جي ضرورت نه رهندي. گيان آدڪ ڳڻ پوءِ پاڻهي پرگهٽ ٿيندا. اِهو آهي روحاني راِلد جو رمل. صاحبن سچ فرمائيو آهي:

(١) جب ٻُڌ هوتي تب بل ڪئسا - اَب ٻُڌ بل نه ڪٿائي
ڪهه ڪبير پڊ هو لئي ميري - پڊ بدلي سِڌ پائي.

راڳ گوڙي، ڪبير صاحب، شبد (٧٢)

(٢) سچ تان پر جاڻيئي - جان رِدئي سچا هوءِ
ڪُوڙ ڪي مَل اُتري - تن ڪري هڇا ڌوءِ.

راڳ آسا، مهلا پهلا، وار (١٠)

من خالي ٿئي نه ٻُڌي پاٺمرادو ڦيرو کائيندي. ڪمت وارو پاسو ڦِري، سمت وارو پاسو من جي سامهون ايندو. ڏئي ۽ دئيد ڏور ٿي ويندا. من جا ترنگ ۽ ترانا، جي تن گڻن جي رنگ ۾ رڱيا هئا، سي هاڻي صاف اَصلوڪي رنگ ۾ ظاهر ٿين ٿا. من جـــي وچار ڌارا جو سلسلو صفا بدلجي ويو آهي. من جي اَڳين چرپر، چاؤت، چلولائي، چاهنا، چنتا، چِڙاڪِڙا، حرفت ۽ حرڪت بند ٿي، من ۾ خُود نئين هلچل پيدا ٿي آهي. سمت جي سهاري هاڻ گيان جو پرڪاش ٿيو آهي. من هاڻي دک ۽ سک جو پوڄتا نه آهي. پر ساکيامه درشٽا آهي. جيو آتما جي چت شڪتي، آتمڪ شڪتي ۽ وِشو شڪتي پرٻل ٿي آهي. پرماتما جي اُتپتي ٿي آهي. اِنهيءَ دشا بِسمت گورو اَرجن ديو فرمائين ٿا:

درشٽ ڏاري مَنَ سياري - مها دُرمت ناسي — راڳ بلاول، محلا
پدونت نانڪ ٿئي نرمل - سرب سُلسي اُداسي. — پنجوان، چهنت (٣)٢

درشٽيءَ جا ٽي جزا آهن: هڪ درشٽا جو ڏسي، ٻي درشٽي جا ڏسڻ جو سلسلو جاري رکي، ٽيون درشيه جو ڏسجي. ساڳيءَ طرح سمجهڻ يا سڃاڻڻ کي به ٽي انگ آهن: هڪ گيانا جو سڃاڻي، ٻيو گيه جو سڃاڻڻ جو سلسلو جاري رکي ۽ ٽيون گيان يعني سمجهڻ يا سڃاڻپ جي وسعت جا وس ڪجي. من جي درشٽي بدلجڻ کان پوءِ درشيه جو روپ ئي بدلجي وڃي ٿو. اڳي من درشٽا ٿيڻي، ڪمس جي اکين سان، ڏٺي ۽ ڏٺد جي دوربينيءَ مان ۽ ٽن گڻن جي رنگين شيشن سان، سڀ درشيه الٽا ڏسندو هو. جي خود درشٽي صاف ۽ سڌي نه آهي ته درشيه ڪيئن سڌا ۽ صاف نظر ايندا؟ هاڻي سمت جي درشٽيءَ، دئي ۽ ديد ۽ ٽن گڻن جا وچان اگياني ٽڙدا، جي درشٽن کي الٽو ۽ علحدو رنگ ڏيندا هئا، سي سڀ هٽائي ڇڏيا آهن، جنهن ڪري درشٽا سڀ درشيه صحيح ۽ اصلي روپ ۾ ڏسي سگهي ٿو. ٻه وڏو اسرار نه هوءَ ٿي وڃو آهي ته من ٻاهر کي ٻاهر ۾ ڏسي، درشٽا مان خود درشيه ٿي پيو آهي ۽ آتما ساکشي روپ درشٽا ٿي پئي آهي. درشٽا ۽ درشيه جي ڳجهارت اِئين سلجهي ٿي. انهيءَ سڃاڻڻ سان ٿي جيءَ چند الدر جانب جو جمال ۽ جلوو ماڻيو، لطف جي لاٽ لڳندي ۽ انهد ڏاٽي ٿي پئي.

تنهن ڪري صاحب اِها سکيا ڏني ٿا ته من ڪامنائن کان خالي ڪر جو ته ڪامنائن مان ئي ته سڀ وڪار پيدا ٿين ٿا. سڀني منشائن جي مستڪ ٿي ته ممتا جو مڪڪ چڙهيل آهي. آهي ڪا اهڙي من جي ڪامنا يا سنڪلپ جنهن ۾ "مان مان"، "منهنجو منهنجو" يا "مونکي مونکي" نه سمايل هجي؟ انهن ڪامنائن ڪري ئي، من جي ٻئي آهي آتما ڏانهن ۽ مهڙ آهي پرڪرتيءَ جي پرپنچ ڏانهن ۽ سرپرڪ سوادن ڏانهن. اهو وِستو چنڌي، من ناسولنس ۽ نقصانڪار وستن ۾ اٽڪيو پيو آهي، جنهن ڪري اندر ۾ دک ۽ درد جي ديوار، هُمَ هُمَ ۽ اشانتيءَ جي بنياد ٿي، ڪڙي ٿي بيٺي آهي. انهيءَ ديوار جي ٽٽڻ ڪانسواءِ، گيان جو پرڪاش اچڻ ناشدني آهي. ڪامنائن جا بند پيڻ ته من جا مڙيئي الجهن، انسانا، ترنگ، ترالا، وسوسا، وهم، ڀرم، برانتيون، پرپوڄن ۽ وبچار ڏارا سڀ ناس ٿي وڃن. دپ ٻڌي، آسا انديشو، دک سک، موهه، لوڀ لالچ، ڪروڌ ويسر وروڌ، دلي، پيالي، ڪوڙ ڪمت، براڻي پچار، نفرت، ايرکا ۽ اهنڪار سڀ مٽجي وڃن. من شفاف، ڏيالمد، روشن ماءِ، شڪتي شال، نرموهي، نروگهن، نرسنسي ۽ نرڀئه ٿيڻي پوي.

اِها آهي من جي ڪايا ڪلپ، من جو مرڻ ۽ مري جيئڻ. انهيءَ اوسٿا ۾ من ٻڙون

شانتي موج ۽ آنند موج آهي. زبان جي شانتيءَ ۾ نه پر من جي ماٺ ۾ ئي مالڪ جي مهانتا ڇانيل آهي ۽ مالڪ جي مهر ماڻيل آهي. خالي ۽ صفا من تسي ڪليل، سچيت ۽ روشن رهندو. سرير ۽ سنسار جئن ڪريائون هاڻي پنهنجو سلسلو جاري رکن، پرڪرتيءَ جي ٽن گڻن جي ترڪٽي پاڻ قائم رهي ۽ اندريون پنهنجي سنسڪارن ۽ واسنائن جو واپار ڪن. پر انهن جي مثل هاڻي من کي لڳي ڪانه سگهندي ڇو ته من هاڻي اڪيل ۽ قائل نه آهي پر سچيت ۽ سنتر آهي، شد ۽ سرپشت آهي ۽ ڪنول گل وانگر نرليپ آهي. جڏهن من خود پنهن جي پدارٿن کي ٻاڙون پٽي، قبو ڪري ڇڏيو، سو هاڻي ڪيئن وري وشيه واسنائن ۾ اٽڪيو؟ وري جن واسنائن جي هاڻي من کي ڪابه درڪار ڪانه آهي تن جو سودو، اندريون ڪيترو وقت ۽ ڪهڙي لاءِ ڪنديون رهنديون؟ خريدار کان سواءِ وڪرو ٿيندو ڪٿان؟ من سنسار جي ڏٺل، پدل ۽ سچائي سطح کان هٽي، پرماتما جي اڻ ڏٺل، اڻ پدل ۽ اٽسچائي پد تي پهچي چڪو آهي. انهيءَ پد تي جيءُ آتما کي پرماتما ۾ ۽ پرماتما کي ساري پرڪرتيءَ ۾ ڀاسي ٿو. نه رهيو ڀيد نه ئي رهي ڀيت. باقي رهي پيتا. من آزاد آهي نه ٻاڻ تي به قابض آهي ۽ پنهن جو ٻاڻ پرماتما کي ارپڻ ڪري، سرناگتيءَ جو سهارو ٿو وٺي.

تنهن ڪري اي پندا، من جي چنچلتا، وياڪلتا، وهلورپڻو، حرڪت ۽ هلچل بنه خوش نصيبي آهي. اها چنچلتا جي وصف نه ڪنهن جهڙي مان سچ تي نيت آڻي ٿي سگهي. حقيقت ۾ ته من جي چنچلتا جي مراد ٿي اها آهي ته سچ جي سطح تي اچان، اتي پهچان ۽ موٽ نه موٽان. اها آهي قلب جي ڪوڪ ۽ من جي موروثي مراد. من تحقيق جو طالب آهي. جڏهن دسـي ۽ ديند، مـن کي ڪنهن به وشيه جي واسنا ڏين ٿا، تـه من انهيءَ واسنا مان ترپت ڪونه ٿو ٿئي پر ٻيءَ واسنا جي طلب رکي ٿو. من جهڙن طلبون ڪيتريون به پوريون ٿين پر هوءَ پياسي ڇو ٿو؟ گهٽي ۾ گهٽو گهرندو. درشٽيءَ پدارٿ من جي پڪ ۽ اڃ لاهي ڪونه سگهندا. من جي ترشنا ۽ چنچلتا چالو رهندي ايستائين جيستائين ڪسن جو وهنوار انهن پدارٿن سان چالو رهندو. اهو وهنوار بند ٿيو نه آهي ته من شانت ۽ اچل ٿيو نه آهي. پوءِ ترشنائون ۽ تمنائون، ڪامنائون ۽ ڪلپنائون وري ڪر، نه کڻنديون.

سو اي پندا، من جي حرڪت ۽ هلچل ڏسي هراس ۾ نه اچ. اها حرڪت ئي حيلو ۽ حل آهي. سڀ ڪي شانتي کپي ۽ من کي سڀ کان وڌيڪ. پرڪرتيءَ جي پرپنچ ۾ ڦيري جو پکي ڦٽجي، من وشيه واسنائن ۾ پيو ٿو ڦٽڪي. هڪ واسنا مان ٻيءَ ۾ پيو ٿو لامارا ماري ۽ آخرين آزاديءَ لاءِ تڙپي. اي پندا، تون وچاري من جي آزاديءَ جو اپاءُ ڪر ته پوءِ ڏس ته ساڳيو ٿي من شانت سروپ ٿي، ڪيڏي نه جيون ياترا ۾ تو تنهن جي مدد ڪري ۽ جيو آتما جي، پرم آتما سان گڏجاڻي ڪرائي. من جو طاق کول ته نرنڪار ڪسي نـروار ڏسن. باقي ميري ۽ ملين من معرفت موکش ۽ مڪتي موڙ نه ملندي. من مار تـه مري

جيترو وڏهن ۽ جيترو وڌي جيون مڪمل ٿين. من شهيد ڪري اَمر ٿيڻ جي جيتري مرڻ ٿا ۽ مري جيئڻ لسا سي اَهي آهن جي اَندر جي سوجهي ٿي هلن ٿا. ٻاهرين اکين کان سواءِ ڏسن ٿا، ڪنن ٻنا ٻڌن ٿا، پيرن ٻنا هلن ٿا، هٿن ٻنا هلاچ ڪن ٿا ۽ زبان کانسواءِ ڳالهائين ٿا. اِهو آهي ڪرم ۽ اڪرم جو عجيب اِسرار. گورو اَنگد ديو جن فرمايو آهي:

اکي ٻاجهه ويکڻا وڻ ڪنا سُڻنا — پيرا ٻاجهه چلڻا وڻ هٿان ڪرڻا واڪهه ملنا مرڻا وار (٢)
جيوين ٻاجهه ٻولنا جيونٽ مرڻا — نانڪ حڪم پڇاڻي تو خصمي ملنا

اي ٻندا، ترشنا ٿي من کي ڙڪائي ٿي، سو ٻرڪ سوادن ۾ ڦاسائي ٿي، سنساري سمبندن ۾ ڦاسائي ٿي، دلبر کان دور رکي ٿي ۽ جوڙين ۾ ڀٽڪائي ٿي. اِهي ترشنا روڳي پکيهه چوڙ نه ڇڏ ٻاچ ٻوي ۽ ٻرين ٻار ٻڏهجي، جتي سک ڏام آهي، آنند ڏام آهي، واهه ڏام آهي. من کي مارڻ آهي ترشنا کي مارڻ. ترشنا مٽي نه من، اِندرين جي وشيه واسنائن ۽ سنساري ٻنڌن لاءِ مري چڪو من، ٻدوٽلعت من جي، اِلهن مرندو. من شترو آهي نه سڄڻ نه آهي. من حالمحرم ۽ همدم نه آهي. اِها من جي خاص خوبي ۽ خاصيت آهي جڏهن جو ٻوُرن فالدو ولڻ کهرجي. من کي نگهوُسار نه ٻر ٻرچانٺو ۽ ٻرپالٺو آهي. ٻيچيدو ۽ سمجهه ڪرڻو آهي. ڪڏهين چت نه ڪڏهين چمات سان، ڪڏهين طعنا تڪا نه ڪڏهين تاڪيد تنبيهه، ڪڏهين مخالتي مقابلو نه ڪڏهين چوُت چوواڪ، ڪڏهين لساڙ نه ڪڏهين لوزاري، ڪڏهين زوري نه ڪڏهين زاري، ٻر صفا ٻيلعام موُر نه چڏين ۽ هردم اک اوراٺن رکيس. ٻوءِ ڏس نه آهستي آهستي من ڪيئن نه ٻنهنجي سطح تو ڦيرائي، مليتا مٺائي، نفسانيت لهوڙي، دراچاري ۽ مان آچاري ٻڻجي، اشپ واد مان شپ واد ٻڻجي، دکدرسي ۽ بدران سکدرسي ٻڻجي، لوڪڪ مهما ڇڏي الوڪڪ اُمتا آڻي، لهسارلسي ۽ نڪام ٻڻجي. من ۽ رڻ جي وات واري نه آهي نه مالڪ جي مدد جي مهل آئي نه آهي. ٻرماتما جي ٻناهه هيٺ، آلم ٻيعر ڪلندا، ٽوراني لعمت جاڳندي، دبرڪهه دوستي ۽ ڏوله دوشتي ٻيدا ٿيندي، اڻادي ٻرڪاش ٻکڙ ۽ جيوت جو جوت چمڪندي، ڏلگيري ٿٽي ڪري دلبر ٿيءُ. من ٻيڊد جو ٻحر اٿي. دوست جو دڳ دل اندر اَٿي. ڏي ٿُپي نه لسول لهن. اِها اٿي مرلهوُ ۾ جيئن. مر اِئين اَج اَديسي، سيان نه سهڪولي مرندو.

(١١) پنهن جو پاڻ پڇاڻ.

(١) نانڪ ٻهرڪيءَ آپ[1] کي - تان ٻارڪ جاڻ
روڳ[2] دارُون[3] دوويءِ ٻجهيءَ - تان وِيد سُجاڻ
وانڍ[4] نه ڪرڻي ماملا[5] - جاڻي مهماڻ
مول جاڻي ڳالهه ڪري - هاڻ[6] لائي[7] هاڻ
لبِ[8] نه چلي سچ رهيءَ - سو وشت[9] پرواڻ
سر[10] سندي آڪاس[11] کي - ڪِئن ٻهچيءَ ٻاڻ
اڳيءَ اوهه[11] اڳم[12] هيءَ - واهيدڙ[12] جاڻ.

[راڳ مانجهه، محلا پهلا، وار (٢٢)، سلوڪ محلا دُوجا]

(٢) پرٿوت[13] نانڪ گياني ڪِتسا هوءِ - آپُ پڇاڻيءِ ٻُجهيءِ سوءِ
گُرو پرساد[14] ڪري ٻيچار - سو گياني درگهه پرواڻ.

سري راڳ، محلا پهلا، شبد (٣٠)

(٣) جني آپُ پڇاڻيا - گهر[15] مهه محل[16] سو لاءِ
سچي[16] سيتي رَليا - سچو ٻليءِ ٻاءِ
ترڀوڻ سو پرڀُ جاڻيئي - سچو[16] ساچيءِ[17] ناءِ.

سري راڳ، محلا پهلا اشٽپدي (٥)٦

(٤) رَتن پدارتهه[18] گهر[15] تي پائيا - پوري ستگور شبدُ سُڻائيا
گُرو پرسادي مِٽيا اَنڌيارا - گهٽ[19] چانڻ آپُ پڇاڻيا.

راڳ مانجهه، محلا ٽيجا، اشٽپدي (٧) ٣١

(٥) تس مهه هوتي ڪُوت[20] اپاڏ[21] - الٽ[22] پئي سک سهج سماڏ
آپُ پڇاڻيءِ آپيءِ آپ[21] - روڳ نه وياپيءِ تيئو تاپ.

راڳ گوڙي، ڪبير صاحب، شبد (١٧)

(٦) جني آتم[1] چينيا - پرماتم سوئي
ايڪو اَمرت برکُ[23] هيءِ - ڦلُ اَمرت هوئي.

راڳ آسا، محلا پهلا، اشٽپدي (٦) ٢٠

---

١. پنهن جي آتما، سروپ کي. ٢. بيماري. ٣. شفا جي دوا. ٤. هن حياتيءَ ۾. ٥. جهڳڙو. ٦. وڪار. ٧. ناس ڪري ٿو. ٨. لالچ. ٩. ستگورو. ١٠. ليڪ. ١١. آسمان. ١٢. تير چوڙيندڙ. ١٣. فرمائين ٿا. ١٤. ڪرپا. ١٥. هردو. ١٦. پرماتما. ١٧. ٽيئي لوڪ. ١٨. نام روُپي ڌن. ١٩. وشدائي، سوجهرو. ٢٠. هزارين، ڪئين. ٢١. دک، پيڙائون. ٢٢. اوُلٽو. ٢٣. وڻ.

(٧) آپ پڇاڻهِ شبد مرهه - مُنهه تج وڪار
گور سرڻائي ڀڄ پئي - بخشي بخشڻهار.

راڳ آسا، محلا ٽيجا، اشٽپدي (٣) ١٥-

(٨) من تؤن جوت سروُپ هيءِ - اپنا موُل پڇاڻُ
من هرجي تيري نال هيءِ - گورمتي رنگ ماڻ.

راڳ آسا، محلا ٽيجا، چهنت (٥) ٢

(٩) لاها هر رس ليجيو هر واپاريو - اُن دِن نام وکاڻيو
گڻ سنگرهه اؤگڻ وڪڻهه - آهيو آپ پڇاڻيو.

راڳ وڏهنس، محلا ٽيجا، چهنت (١) ٢

(١٠) آپ پڇاڻهِ تان سهُ جاڻهِ - ساچي سوجهي هوئي
سچا شبد سچي هيءِ سوڀا - ساچي هي سک هوئي.

راڳ سوهي محلا ٽيجا، چهنت(٤) ٣

(١١) آپ آپ تي جانيا - تيجُ تيجِ سمانا
ڪهه ڪبير اب جانيا - گوبند من مانيا.

راڳ بلاول، ڪبير صاحب، شبد (١١)

(١٢) آتم رام سرب مهه پيکُ - پؤرن پؤر رهيا پرڀُ ايڪ
رتن امول رديءِ مهه جانُ - اپني وست تؤن آپ پڇانُ

راڳ رامڪلي، محلا پنجون شبد (٣٠)

(١٣) اپڻا آپ پڇاڻيا - نام نڌان پايا
ڪرپا ڪرڪي آپڻي - گور شبد ملايا.

راڳ مارو، محلا ٽيجا، وار (٥)

(١٤) هؤمي گور کوئي پرگٽ هوئي - چؤڪي سوگ سنتاپي
جوتي اندر جوت سماڻي - آپ پڇاتا آپي.

راڳ تکاري، محلا پهلا، چهنت (٤) ٣

(١٥) هرک سوگ تي رههه نراسا - امرت چاکه هر نام نواسا
آپ پڇاڻ رهيءِ لو لاگا - جنم جيت گورمت دک ڀاڳا.

راڳ بسنت، محلا پهلا، اشٽپدي(٦) ٤

(١٦) آپ پڇاڻهه پرئتم ملئي - وُلا ڇهوڙ لاءِ
جِهم جهم امرت ورسدا - تِسنا بُک سڀ جاءِ.

سلوڪ، محلا ٽيجا، (٥٦)

---

١. پرماتما. ٢. آنند روپ. ٣. فائدو، لاڀ. ٤. سڃاڻپ، سمجهه. ٥. جوت. ٦. سڀني جيون ۾. ٧. ڏس. ٨. خزانو. ٩. اهنڪار. ١٠. نروت ڪئي. ١١. پرگهٽ. ١٢. دک درد، پيڙائون. ١٣. سکه. ١٤. واسو. ١٥. سڦل ڪري. ١٦. وسي ٿو. ١٧. داتما. ١٨. بُوندن جي وُرکا. ١٩. ترشنائون.

(١٢) اُوندهه ۽ سوجهرو.

(١) سُراپي سوڦ ڙلانبي ايت - تن ڪرتُلها لنگهه جيت
اَنتر ساهه لسي لڙون رکُ - اَهڊس ڏيو بلي انڪُ.
اَنسا ڏيوا نِيرُ لــراء - جِت ڏيوي سب سوجهي پاه
هيي متي سوجهي هوء - تاڪا ڪيتا مانيم سوء
ڪرٽي لي ڪر چڪهه پاڻ - اَلتي اَولِي تبهي تال
آهي لدر ڪري جا سوء - ڪوَرمڪُ ورلا بوَجوي ڪرء
لتُ گهتَ ڏيوا نهچل هـــوء
پاٽي مـــري نه بجهانيا جــاء - اَنسا ڏيِـوا نيرُ لراء
ڏولي واهُ نـــه وڏا هوء - جاپي جتُ سنگهاسڻ لوء
کتري براهمڻ سوُد ۽ وئش - نِرمت نه پائيا ڪٽي سهنس
اَنسا ڏيِـــوا پالي ڪرء - ناڻڪ ســـو پارنگت هوء.

(١، ٠)

[راڳ رامڪلي، محلا پهلا، شبد (٧)]

(٢) گيان ڪند مهه - گيان پر چند
لتي ناڻ پبود - ڪوڙ آلدء

سري جپ صاحب، محلا پهلا، پـوڙي (٣٦)

(٣) شبد رَلي سي نِـرملي - هڻُ ســد بلهاري جــاسُ
هردي جن ڪي هر وسي - لتُ گهتَ هيم پرڪاسُ.

سري راڳ، محلا پهلا، شبد (٤)

(٤) جو هرجن پاوي سر ڪري - ڏرِ قيوُ نه پاوي ڪوء
ناڻڪ رتا رنگ هـــر - سب جگ مهه چاننُ هوء.

ســـري راڳ، محلا پنجوان، شبد (١)

---

١. پرماتما. ٢. وراپي. ٣. ملائجي. ٤. پيڙي. ٥. وڪارن جي اگني ٦. روڪ. ٧. ڏيهن راتء.
٨. ڏيتو. ٩. بري، جلائي. ١٠. دائما قائم. ١١. پاٽي، جل. ١٢. پوتر، شڌ. ١٣. سڪوم.
١٤. چڪ. ١٥. تاهه. ١٦. لوڪ پرلوڪ. ١٧. وســائڻ، بجهڻ. ١٨. ڏوڏي. ١٩. هردو،
سروُپ. ٢٠. روشنائي. ٢١. هزارن جيڪو اُن ڏيئي جــو اَنت نه پائي سگهيا. ٢٢. پار پهچڻ.
٢٣. روشن ڪندڙ. ٢٤. خوشبون، آنند. ٢٥. سنت. ٢٦. پرماتما جي درگاهه پر.

(۵) هر أمرت ڪكا سربهتُ أمر ـ گور بهي سهجي جاكي
اِهه پئيا پرگاس مِتيا أندهارا ـ جِئُ سوُرج رَيَڻ كِراكي.

(سري راگ، محلا چوتها، وار (۱۲))

(٦) باجهُ گورو ڈوبا جگ سارا ـ أكياني أندهكارا
بِنسا ڪي گُوڑي بِنتا كماوهه ـ تُو بِنتا ماهه پچاوڻيا.

(راگ ماجهه، محلا تيجا، اشتپدي (۵) ۱۱)

(۷) اَنتر جوت پرگٹ پاسارا ـ گور ساكي مِتيا اندهارا
كمل بگاسُ سدا سكه پائيا ـ جوتي جوت مِلاوڻيا.

(۶) ۲۷

(۸) هئُ پالِ وِكَي هوئي ـ آدِيري راه نه كوئي
وِچ هؤمي دكه روئي ـ كهه نانك كِن بِد گت هوئي.

(راگ ماجهه، محلا پهلا، وار (۱٦))

(۹) كر كرپا جِئُ ستگور ملِيو ـ مَن مندر مهه دِيپك جليو
جيت هار كي سوجهي كري ـ تؤ اِس گهر كي قيمت پڑي.

(راگ گوڑي، محلا پنجوان، اشتپدي (۷) ۱)

(۱۰) گور كا شبد رِد اَنتر ڈاريُ ـ پنچ جَنان سِئُ سنگ نِوارِيُ
دس اِندري كر راكي واس ـ تاكي آتمي هوئي پرگاس.

(۱) ۳

(۱۱) موهه مائيا كي سنگ نه لِيپ ـ مَن مَهه راكي هَر هَر ايك
أندكار دِيپك پرگاسي ـ نانك بهرم موهه دكه ايها تي ناسي.

(راگ گوڑي، محلا پنجوان، سكهمني صاحب، اشتپدي (۶) ۱۸)

(۱۲) آت پهر پسرپ پيكهه تيرا ـ مِتي أكيان بِنسي أندهيرا
سُن اپديش هِردي بساوهه ـ مَن اِچي نانك قل پاوهه.

(۵) ۲۲

(۱۳) تاور تُو كر راكي سوه ـ جوت دي وٽي كهٹ مهه جوه
باهر پهيتر پئيا پرگاس ـ تب هوُئا سگل بهرم كا ناس.

(راگ گوڑي، كبير صاحب، وار (۷))

(۱۴) دِيوا ميرا ايك نام ـ دكه وِچ پائيا تيلُ
اُن چانڻ اوهه سوكيا ـ چُوكا جم سئه ميلُ.

(راگ آسا، محلا پهلا، شبد (۳۲))

---

۱. وارث. ۲. دوُر كري. ۳. بنا. ۴. اوندهه. ۵. ظاهر. ٦. پسارو، سرشتي. ۷. سكها. ۸. ترّي تو.
۹. گرلهي. ۱۰. لكل، وياكل. ۱۱. هردو. ۱۲. بوُجهه. ۱۳. وكار. ۱۴. وس پرو. ۱۵. قائل.
۱٦. پرمالما. ۱۷. ڈسو. ۱۸. وِچهو، نوديك. ۱۹. ناس تكي تو. ۲۰. پسند. ۲۱. اِكاگر.
۲۲. تاهرا، جوڑنا. ۲۳. أندر. ۲۴. سكالي چلدي، دكه دوُر كيو. ۲۵. ختم ليو.

(١٥) سَت سنگت مِليئي هَر ساڌُو - مِل سنگت هر گڻ گاءِ
گيان رتن ٻَليا گهٽ چانڻ - اَگيان اَنڌيرا جاءِ.

واڳ آسا، محلا چوٿان، شبد (١١)

(١٦) چرڻ ڪَمل[1] رِد اَنتر ڌاري - پرگٽي جوت ملي رام پياري
پنچ سکي[2] مِل منگلُ گائيا - اَنهد ٻاڻي ناد وڄائيا.

واڳ آسا، محلا پنجوان، شبد (١٧)

(١٧) گُورمکِ[3] ڪمل پرگاسيئي ٻاڻي - رِديءِ هوويءِ پرگاسُ
پرگٽُ ٿيا پرتاپ پربه پاڻي - مؤليا[4] ڌرتِ آڪاسُ.

واڳ سورٺ، محلا پنجوان، اشٽپدي (٥) ١

(١٨) سڀ مهه جوت جوت هيءِ سوءِ[1] - تِسڪيءِ چانڻ سڀ مَهه چانڻ هوءِ
گور ساکي جوت پرگٽ هوءِ - جو تِس ڀاويءِ سو آرتي هوءِ.

واڳ ڌناسري، محلا پهلا، شبد (٩)

(١٩) پرگٽيا سُور[5] جوت اُجيارا[6] - سيج وڇائي سَرڌ[7] اَپارا[8]
نَو رنگ لال سيجا رَاوَن[9] آئيا - جن نانڪ پر[1] ڌَن[10] مِل سک پائيا.

واڳ سوهي، محلا پنجوان، شبد (٤)

(٢٠) هَر[1] نام پياري شبد نِستاري[11] - اَگيان اَنڌير گوائيا
گيان پرچنڊ ٻَليا گهٽ چانڻ - گهر مندر سوهائيا[12].

واڳ سوهي، محلا چوٿان، چهنت (٣) ٣

(٢١) هَر رس چاکت ڌارپيا[13] - مَن رس ليءِ هَسنا[12]
ٻُڌ پرگاس پرگٽ ٿئي - اُلٽِ[15] ڪَمل[16] بِگسانا[12].

واڳ بلاول، محلا پنجوان، شبد (٤٣)

(٢٢) دِيپڪ لي ديپڪ پرگاسيا - ترڀوڻ[17] جوت ڏکائي
سچيءِ تخت سچ محلي ٻئٺي - نرڀئُ[1] تاڙي[18] لائي.

واڳ رامڪلي، محلا پهلا، اشٽپدي (٩)

(٢٣) اَنڌيرا چانڻُ آپي ڪيئا - ايڪو[1] ورتيءِ اَوُر نه بيئا
گور پرسادي آپ پڇاڻيءِ - ڪمل وِگسيءِ[14] ٻُڌ تاها جيمُ.

واڳ مارُو، محلا پيجا، سولهو (٣) ١٣

(٢٤) اِس جگ مهه موهه هيءِ پاسارا[19] - منمک اَگياني اَنڌ اَنڌارا
ڌنديءِ ڌاوَت[20] جنم گوائيا - بِنُ ناويءِ دک پائيما.

٢٣(٦)

---

١. پرماتما. ٢. گيان اِندريُون، سنت مهاتمائُون. ٣. گوروءَ معرفت. ٤. ٽتڙي پيو آهي. ٥. سُورج. ٦. روشن ٿيو. ٧. شرڌا، سِک. ٨. بيحد. ٩. ماڻڻ. ١٠. جگياسوُ استري. ١١. تاري پار ڪيو. ١٢. شوڀن ٿيو. ١٣. ڌاريڻ. ١٤. کلڻ. ١٥. ٻئي پاسي. ١٦. هردو. ١٧. ٽيئي لوڪ. ١٨. ڌيان. ١٩. پکڙيل. ٢٠. ڀٽڪڻ.

(٢٥) اَلڳ ڪُوپ مهه ديپڪ ٻليو - گرو وديو ڪيئو پرڳاسا
ڪهه ناٿ درسُ پيڪ سڪ پائيا - سڀ ٻوُرن هوئي آسا.

واڳ ساز نگ، محلا پنجوان، شبد (٣٨)

(٢٦) ٻه پَرو ديروُڌ ڪرت ٻڪار نندا - ٻاپ زَتُ ڪُر جهار
ٻنا ستگُور ٻوُجه نساهي - نسر موهه مها اَندّار.

(١٢٩)

(٢٧) موُلَ ٻڇالن رتن لبج گهرُ واسُا - سهجي هي سک هوئي
گور ڪي شبد ڪمل پرڳاسيا - هؤمي دُرمت کوئي.

واڳ پرڀاتي، محلا پهلا، شبد (٥)

(٢٨) مَرن جيوَن ڪي شنڪا ناسي - آپن رنگ سهج پرڳاسي
پرگٽي جوت مٽيا اَندڀارا - وام رتن پائيا ڪرت ٻيچارا.

واڳ پرڀاتي، ڪبير صاحب، شبد (١)

---

١. کوُهه. ٢. ٻوهه، لڳي. ٣. ٻيچ وڪار. ٤. پرٻر، پرٻت. ٥. هٺ. ٦. مهٺي ٿو. ٧. اگيان جي اوُندهه. ٨. ٽمٽ. ٩. سچو سروُپ. ١٠. لواس. ١١. ڪمت. ١٢. سنسو، ڪُٽي. ١٣. گيان. ١٤. ويچار، ڌيان.

پاڻ پڇاڻ.

اونداھہ ۾ سوجھرو.

مٿي ڏنل وچنن مان ڏسبو تہ صاحبن ور ور ڏئي ڦرجائيو آھي تہ پنھنجو پاڻ پڇاڻ
تہ ٿيڻ جي اندر جي اونداھہ مٽجي ۽ اتي روشنائيءَ جو پرڪاش ٿئي. ھن سڪدائڪ صلاح
جو سار ھيءُ آھي تہ جيئن جيئن، پنھنجو پاڻ پڇاڻيو آھي سو آھي سڀھو گيانيءَ، ڀوزن
پارکوءَ ۽ تيز فھم طبيب. ھن پنھنجو درد تہ سڃاڻو پر شفاياب دوا بہ ڳولھي ڪڍي.
وڪارن، اوگڻن ۽ اھنڪار مان ٿئي تہ تن ۽ من جو دک ۽ روڳ پيدا ٿيل ھو. اندرين جي رس
مان انيڪ ترشنائون اٿڻ ٿيل ھيون. ھاڻي مرض جي رڳ ھٿڙيل آئي. گيان جو پرڪاش
ٿيو آھي، ستگوروءَ جي اپديش ۽ اپار ڪرپا سان، من ٿي رام نام جي امرت ڌارا جھم جھم
ڪري وسي پئي، چت ۽ ھردو رام ۾ رمي رھيو آھي، آتما جو اجالو اندر، ٻاھر ۽ چوطرف
چمتڪار ڪري رھيو آھي. پاڻ پڇاڻيو، سچ جاتو، من مندر ۾ پاتو، دک سک جو پيڙ
مٽجي ويو، جيون پاڻرا سڦل ٿيو، ديپڪ ديپڪ سان جليو ۽ ليڪ ليڪ ۾ سمائجي ويو. مان
ٿي تہ خود اھو جوت سروپ آھيان ۽ پرم آتما آھيان. صاحب انھيءَ ڀاڳوان اوستا ۽ سندر
دشا لاءِ ھيئن فرمائين ٿا:

(١) گر ڪا شبد رد اندر ڌاري - پنچ جنان سڱ سنگ نواري
دس اندري ڪر راکي واس - تانڪي آتمي ھوءِ پرگاس.

واڳ گوڙي، محلا پنجوان، اشٽپدي ٣(١)

(٢) جـنـي آتم چينيا - پرماتم سوئي
ايڪو امرت برک ھي - ڦل امرت ھوئي.

واڳ آسا، محلا پھلا، اشٽپدي ٢٠(٦)

پاڻ پڇاڻ، پاڻ پڇاڻ! "پاڻ" آھي آتما، جيو آتما، پرم آتما جو جزو، جيئن جزي
۾ ڪُل پرم آتما جون سڀ خاصيتون، خوبيون ۽ گڻ موجود آھن جيئن ساگر جون لھرون ۾،
ٻُد ٻدن ۾ ۽ ٻوندن ۾ پر انسان پاڻ کي سرير، اندريون، پران، من ۽ بُڌي سمجھي ويٺو
آھي ۽ آتما جي ڪا ڪل ٿي ڪانہ رھي اٿس. اھو آھي من ٿي ڪمت جو پرڀاءُ، ٽن گڻن
جو اثر ۽ ڏُکي ۽ ڏيھہ جو ڏنڊ، جيئن ڪري وشيہ واسنائن ٻاھمہ وڃار ڌارا اونڌي ۽ الٽي
ٿي پئي آھي. انھيءَ اگيانتا جي ڀيانڪ اونداھہ کي ھٽائڻو آھي جو تہ اونداھہ ۾ ٿي خيالي
پوت، پرم، وھم، ڦرڻا ۽ ڀڀ زندھہ رھي سگھن ٿا ۽ من کي منجھائي سگھن ٿا. ھڪ واريءَ گيان
جو پرڪاش ملي تہ اونداھہ يڪدم ۽ دائما دور ٿي وڃي، چاھي اونداھہ ڪھڙي بہ ڪاري ۽
گھڻي ھجي. رواجي ڏيئو ٻاريل ڪُٺڻ، وٽ ٻري وڃڻ يا ڏيئي پڇڻ سان وسامي بہ وڃي، پر گيان،
پرڪاش آلي کان پرہ، دائما قائم رھندو. انھيءَ آتم روشنيءَ سان منش کي نروڙيءَ ۽

نـانگ جو پتو پئي ٿو ۽ هو پاڻ تي پشيمان ٿئي ٿو ته هيلتائين من گهڙت رُٺا ڪيئن اســـ
حقيقت جو روپ ڏيکاري رهيا هئا ۽ ڪيئن روشنائيءَ ۾ هيٺئين سڌن ٿالو ۽ نشان پڌـــي
ميسارجي ويا آهن. گويا گيان جي آنديءَ ۾، سڀ ڀرمي پُوت اچانڪ غائب ٿي ويا آهن.

اي بندا، اهو اوڊيا جو اسرار ٿو ڪي اندر جي اونده ۾ آٿي رهيو آهي، جتي سوجهري
جي سخت ضرورت آهي پر تون سوجهري جي ڳولها ڪري رهيو آهين سرير، اندرين، پراڻ،
منُ يا بُڌيءَ ۾. سڄ اتي ٿيا پلب پرادو ڪٿان؟ گيان جي ڏيائيءَ جو منهن ٻاهر ڪي نه
پر اندر ڪي ڪهي. ان ڪي جاچڻ بدران پاڻ ڪي جاچڻ شروع ڪر. انهيءَ ڪري ڪبير
صاحب فرمائين ٿا:

ٿاڦر ٿرُ ڪر واڪيءَ سوه - جوت دي وُلي گهٽ مهه جوه
ٻاهر ڀيتر ڀئيا پرڪاسُ - تب هوُ ٿا سگل ڀرم ڪا ناسُ.

واڳ گوڙي، ڪبير صاحب، وار (٧)

اي بندا، جي تون خود سرير آهين نه پوءِ توکي سرير جي شونق ۽ روڳ جي ڪيئن
هوند پچاڻ پئي؟ ۽ جي تون سرير نه آهين نه سرير جي سکن لاءِ ڇو ٿو پڇڪين؟ جي تون
خود اندريون آهين نه پوءِ توکي اندرين جي رس جو چشڪو هوند ڪٿان اچي؟ جــي
تون خود پراڻ آهين نه پوءِ توکي موت جو خوف هوند ڪيئن محسوس ٿئي؟ جــي خود
تون من آهين، نه من جي مستيءَ جـو هوند ڪيئن مظاهرو ماڻي سگهين؟ جي تون خود
بُڌي آهين نه سمهن جا چرتر هوند ڪيئن ڏسي سگهين؟ آها ڪا پي وستو ٿو ۾ آهي جا
جاڳندي، ننڊ يا سمهي ۾، سرير، اندرين، پراڻ، من ۽ بُڌيءَ جي حرڪت، هلچل ۽
ڪاروائيءَ جو احساس ڪري رهي آهي ۽ جڏهن جي جسم مان عدم پيدا ٿيڻ تي سرير،
اندرين، پراڻ، من ۽ بڌيءَ سڀني جي هلچل بند ٿي وڃي ٿي. اهائي وستو تون پاڻ
آهين. تون خود آتما آهين ۽ برهم روُپ آهين. آتما ڏيهه ڌاري آهي، پر ساڳئي وقت
آتما سيتل، ستيه، نرليپ، نرنجن، اننت، اکنڊ، امر، انادي، ابناسي، سُم پرڪاش،
خود روشن، ساکشي روپ، سک روُپ، برهم روُپ ۽ جوت سروُپ آهي. انهيءَ ڪــي
ڇڏي، اي بندا، تون ديهادڪ، درشنيه ۽ ادرشنيه پدارٿن پولتان پيو ٿو پڇڪين جي سڀ
بيجا، بندن روُپ ۽ ناسونت آهن. پاڻ پڇاڻ، پاڻ پڇاڻ! آتما کي ڄاڻ نه پرماتما کي ڄاڻ
ڇو نه پئي هڪ آهن، هڪ هئا ۽ وري هڪ ٿي سگهن ٿا. آتما سچائي ۽ سچيت ٿئي ڪان
پوءِ، درشنا ٺهي ٿي ۽ من درشنا مان بدلجي، خود درشيه بڻجي ٿو.

اي بندا، تون ڪيئن پاڻ سڃاڻندي؟ من کي من سان جاچ، ڏسُ ۽ ٻڌ. من جي
مچانگ تي ويهي، وچار ڌارا کي جاچ ته وچار ڪهڙي قسم جا آهن، ڪٿان ٿا اچن،
ڪٿي ٿا پڇڪن، ڪنهن سان ٿا ڳڙن، ڪٿي ٿا لهن، ڪٿي ٿا ڊهن ۽

اُنهيءَ دوران ۾ ڪهڙا اُمنگ، اُتساهه، اُلجهڻ ۽ اُفسانا ٿا پيدا ٿين ۽ ويچار ڌارا ۾ ڪهڙي تبديلي اچي ٿي. مطلب ته ويچار ڇا ڇا ڇڏي ٿو ۽ ڇا ڇا تسليم ڪري ٿو، ڇا سان ٽڪري سرچي ٿو ڇا ۾ ڪُرڪي ڪنڌهي ٿو، ڇا ۾ سنتوش ماڻي ٿو ڇا ۾ اَسنتوش پوکي ٿو، ڇا سان چڙهت چٺايٽي ڪري ٿو، ڇا سان ولندر ووڙنهه ڪري ٿو ۽ ڇا ۾ غم يا غنيمت ڏسي ٿو؟ ويچارن جي وچتر ۽ ترت تبديلين جي تلاش ۾ رهه. حقيقت شناس ٿي ۽ اُنهن جاچيندي به نه ڪنهن ويچار جي ساک ڪر، نه نندا ڪر ۽ نه پٺڀ جو ڪر. رکو پيو جاچ ۽ جساچ، ٿي رهه ساکشاتڪار سمان.

اُنهن کي ڏٺي ڏسي اندر ۾ نبي نه ٿم ۾ ڳُم ٿي وڃي يا غيب ۾ غائبُ ٿي وڃي. اِهو آهي سچو ڌيان ۽ ڌارنا. ڌيان ۽ ڌارنا جو لڳاتار اڀياس آهي سچي سُن سماڌي. اهڙيءَ طرح من جي ويچارن جي ويچارڻ جو پيو اڀياس ڪر. جهڙيءَ طرح چوڪيدار جي اک ٽڪڻ سان چور جي چرپر بدلجي يا بند ٿي ويندي آهي، تهڙيءَ طرح من کي من سان جاچڻ سان، من جي ويچارن جي هلچل بدلجي يا بند ٿي ويندي آهي. پوءِ ٿي من جي اُڏاري سڀاءَ جو پيد ڪاپي پوندو ته ڪيئن وڪاري ويچارن ۽ ڪرمن ۾ بدلجڻ لڳون. من جي چيتن طبقي ۾ شانت اچڻ سان، اَچيتن طبقي جي شڪتي شروع ٿيندي، من جي اَصلي سڀاءَ جي اوڙ ٿيندي ۽ سچي سُيڌرم جي سڃاڻپ ٿيندي. من جي رُچي ۽ ورتي سرپرڪ، پوٽڪ، مانسڪ ۽ پاوناتمڪ سطح تان هٽي، پرمارٿڪ، اَڌياتمڪ، آتمڪ ۽ ايشورڪ سطح تي پهچندي. پُڌيءَ جي سمت وارو پاسو ڦري من طرف ٿيندو ۽ آتما، من جي گديءَ تي براجمان ٿيندي. اُنهن نظر گاهه ڦيرائڻ بعد، اوندهه جو اَبرُ اُڏامي ٿو، آتما جي آتميات اندران اَلست ڌارا وهي ٿي، قلب مان ڪاٽ نڪري ٿي، من جي مرجهايل مُڪڙي وري ٽڙي ٿي، وصال جو ورق وري ٿو ۽ ستيه جو ثبوت ملي پوي ٿو.

اِهو آهي گيان جو پرڪاش جنهن جي پرگهٽ ٿيڻ سان، پرڪرتيءَ جي پرپنچ ۾، قدرت جي ليلا اندر، سڀ ڪرياوُن ٿينديون پيون، ٻيا ڪنهن موهه، آسڪ، پاڳيداريءَ ۽ حصيداريءَ جي، پرماتما جي ڀاوَن ۽ پرماتما جي تالي ۾. من جو اڳيون سڀاءَ مٽجي وڃي، اَصلي سڀاءَ ۽ سچو سُيڌرم پرڀا ٿيا آهن. من جا پراڻا پَرُ ڄڻ ٿي اَچي پرواز ڪندو هو، سي ڀاڳمراد، ٻيا ڪنهن ڪوشش، ڪمائي يا ڪهڪاءَ جي، ڪڇي ويا، جيئن وڻ جا پراڻا پن پاڻهي پوري وقت تي اَچي ٻيٽ ٿي پوندا آهن. من جي مستي پکڙن جي پاڻي ۾ پچي پئي. ساري سنسار ۾ هڪ ئي جيون ڌارا ڏسڻ ۾ اَچي ٿي. اُنهيءَ اوستا بابت گرو اَرجن ديو فرمائين ٿا:

آتم رام سرب مهه پيکُ - پُورن پُور رهيا پرڀ ايڪُ
رتن اَمول رديءَ مهه جانُ - اَپني وستُ تُون آپ پڇانُ.

راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، شبد (٣٠)

اي ٻندا، اهو آهي "ٻاڻ ٻڇاڻ" يا گيان جو پرڪاش، آتما جو پرڪاش ۽ پرماتما جي پراپتي. جيئن سورج جي روشني رات جي انڌيري کي غائب ڪري ٿي. ليڪن گيان جو پرڪاش اگيانتا جي اونداهه الوپ ڪري ٿو ۽ من جو ڪومل ڪنول گل کلي، ٽڙي پوي ٿو. جو من واسنائن ۽ ڪامنائن جي وس ۾ رُلي هٿ ڪري، ٻڌل ۽ ٻوڙيل هئو، سو هاڻي حصيداريءَ جا حق ڇڏي، الڳ ۽ اليپ رهي، نرليپ ٿي پيو آهي. شانت سهج ۾ ٿي جاڳي ٿو، جاڳي سجاڳي ٿو ۽ سجاڳي سچ ۾ سمائجي ٿو. اهڙو من هر جيو ۾، هر وستوءَ ۾ ۽ هر حالت ۾ نوراني نُور پسي ٿو ۽ الاهي آواز ٻڌي ٿو. انهيءَ اسرار جو اُپٽو الله لوڪ ڪن ٿا ۽ ٻاڻ ۾ جوت جڳائي، جڳت کي روشنيءَ جي راهه ٻڌائين ٿا. پر ڪو ڏسي، سڃاڻي ۽ سانڍاهي! باقي لوڪ ته پيو رڳو ٻين کي ٿاڙي، چوطرف ٽوڪي ۽ ننديهي ڪري ٻه پنهنجي ڪرڻهي، ڪوتاهي ۽ ڪمزوري نظرانداز ڪري. اهڙا انسان پنهنجي اگيان ۽ اوديا بابت اڻڄاڻ رهن ٿا ۽ ٻين جي ڪميءَ بيشيءَ بنسبت ڪن ڪنڌا ۽ زبان تيز رکن ٿا. اهي ڪيئن ۽ ڪڏهين ٻاڻ ٻڇاڻيندا؟

اي ٻندا، تون ته انهيءَ ٻاهرمکيءَ جي ڦيڪڙ ۾ اڙجي، پيو ٿو اندر جا اهنج ۽ عذاب سهين ۽ ڏکن ڏولاڙن جا ڏيهاڙا ڪاٽين. وصل جا وسيلا وڃائي، وصال کان واجهيو وينو آهين. خبر هوندي بيخبر ۽ ڄاڻ هوندي اڻڄاڻ رهين ٿو. سمرٿ هوندي، اسمرٿ بڻجي پيو آهين. ڇو؟ ڇو جو ڪڏهين ايڪانت جي اوٽ ۾، انهيءَ سوال جوابيءَ جو سهارو ڪونه ورتو اٿيئي ته مان ڪير آهيان، ڪٿان جو آهيان ۽ ڪيڏانهن پيو وڃان؟ ڇا ڪرڻ گهرجي ۽ ڇا ڪريان پيو؟ مٽيءَ تان مفتون آهيان ۽ مستقل جو مخالفتي آهيان! ستيه ۽ استيه جو فرق ٻڌجي ويو آهيان!! سر برڪ سواد ۽ سنساري سنبنڌ سڀ ڄڙ پدارٿ آهن ۽ ڪنهن ڪري استيه آهن. آتما ئي ستيه آهي، جيون جي جيوت آهي، جانِ جي جان آهي. تون ٻاڻ ٻڇاڻين پيو ته ٻڇاڻندي ڪيئن؟ ٻڇاڻ پوري ڪر ته ٻڇاڻ جو پتو پئي. آتما رڳو شبدي وچنا، ڪيول ڪلپنا يا مک نالو نه آهي. آتما جي احساس آئي ٻنا، نه اونداهه مٽجي ۽ نه پرڪاش پلٽجي. من جي ڄاڄڻ ۽ مرڻ کان پوءِ ٿي سماهيءَ ۾ سمائي ايندي. جڏهين من رضامند ۽ رفيق بڻجو ته تڏهن ٿي آتما رقيب ۽ رهنما ٿيندي. آتما جو اُجالو هردم هڪيو ٽڪيو حاضر رهي ٿو ۽ من معرفت حاصل ڪري سگهجي ٿو. اها حبيبن جي هدايت آهي جا ٻڌائيءَ ڇُهائي، چت سان چورِ، هئين سان هنداءِ ته چيتنا چمڪي، دُشت ڀڄي دوُر ٿئي، دلبر ٻڌي، ٻهڪي، لڪل نعمت نروار ٿئي، الاهي عبرت جو اُتو ذبان ٿئي. انهيءَ سهي سانڌن جي لڳاتار لڳن لڳندي لاٿا سڄاٺا ٿيندا. ڪارو ڪرتو ته اڳيءَ جي ڇُهائي ۾ جلي لال ٿئي ٿو تيئن تون ته انهيءَ اتم اپديش سان، آتما آزاد ڪري سگهين ٿو، ٻڌ ۽ پوءِ پچائي سگهين ٿو ۽ ڪرمن جو ليکو لٽائي سگهين ٿو.

ٻوءِ سرب ۾ سائينءَ جو سروُپ ڏسندڙ، ايشور جو اَنس ٿي، انساني ايڪتا جـو اوتار
ٿيندڙ، هردي جي گهاگهر ۾ سمورو ساگر سمائيندڙ، پريم ٻوڪ ۾ آنند سروُپ جـي
اسٿتيءَ ۾ ايندڙ. اها اسٿتي آهي فنا مان بقا جي يا قبض مان بسط جي. انهيءَ امرت
سان لدڙن روپ رس جي پيت ڪرڻ ٿي بيعقوفي آهي.

باب ڇهون.

من سان ريجهه رهاڻ.

(١) مانش جنم درلڀ.

(١,٠) (1)

(١) لکه چوراسيهه ڀرمتي - ڏلڀ جنم اُپ ڀائيو[1]
ري مُوڙي - لسون هوڇيو[2] وس ڀنائيو
اُمرت سنگه ٻست هي ٻوري- ڪِنهيا[3] سڻ اُرجهائيو.
رلن جسوهر ٽنجڻ[4] آئيو - ڪالر[5] لاد چلائيو
جهه گهر مهه لڌ رهيا ٻسيا - سو گهر ڇيمي نه آئيو
اَال اُکدهه[6] ڀراڻ سکدائي - اِک نمکه[7] لوي الد آئيو
جهان جاڻا سو ٿانءَ وِساريو - اِک نمک لهي مڻ لائيو
ٻُعر ڪُلعر گرهه ديکه سمگري[9]-اس هي مهه اُرجهائيو[10]
جيمه ڪو لائيا ليمه هي لاڳا - تيسي ڪرم ڪمائيو
جڳ ڀڳيو ڪرپال ٿان ساڌ سنگه پائيا-جن نانڪ برهم[6] ڌ پائيو.

[راڳ مارو، محلا پنجوان، اشٽپدي (١)]

(٢) لکه چوراسيهه ڀرمتيا - ڏلڀ جنم پائيوهه
نانڪ نام سمال تون - سو دن نيڙا[11] آئيوهه.

سري راڳ، محلا پنجوان، شبد (٢٢)

(٣) پائي ري - ڀگت هيڻ[12] ڪ اهي جگ آئيا
ٻوري گور ڪي شيو نه ڪيني - ٻِرٿا[13] جنم گوائيا.

سري راڳ، محلا ليجا، اشٽپدي (١)

(٤) سُت[14] سمپت[9] ديکه اهه من گرهيا[15] - رام رِدي ني کوٽيا[16]
اُوَر مرته مائيا[17] من ٿولي[18] - لوڙ ٻيگه[19] مکه جنم وکُوٽيا[20].

سري راڳ، ٻيگمت بيڻي، شبد (١)

---

١. اُمولڪ. ٢. آشڪ، وڪاري. ٣. وش. ٤. خريد ڪرڻ لاءِ. ٥. ڪلر. ٦. پرماتما. ٧. ڪڻ، تل. ٨. استري. ٩. دنيوي پدارٿ. ١٠. گعو پيو آهين. ١١. ويجهو، نزديڪ. ١٢. خالي، وهمت. ١٣. اُجايو، وئرٿ. ١٤. پُٽ. ١٥. اهنڪار ۾ ٻرجهي ويو. ١٦. وڃائي، وساري ڇڏيو. ١٧. مرڻ ڪانهوءِ. ١٨. لڪي، ڏٺي. ١٩. پاڳ. ٢٠. اُلر. ٢١. وئرٿ وڃايو.

(۵) سنتان سيتي رنگ نه لاٿي - ساڪت[1] سنگ وڪرم[2] ڪمائي
ڏلپ ديهه ڪوڙي اڳياني - جهڙ اڻي آپ اپاڙي[3] جيئه.

واڳ ماجهه، محلا پنجوان، شبد (۳۰)

(۶) ايشا اڳن جليءَ سنسارا - لوڀ ايمان پهتُ اهنڪارا
مر مر جنميءَ پسب گوائي - اڻي پرڙا جنم گواوڻيا.

واڳ ماجهه، محلا ٽيجا، اشٽپدي (۳)۱۸

(۷) دوُجي[4] ڪاري لڳ - جنم گوائيٽي
وڻ ناوي - سپ وش پنجهي[5] ڪائيٽي.

واڳ ماجهه، محلا پهلا، وار (۱۴)

(۸) تُون ڪائيا رهيٿ سمنتر[6] - تُدڪيا ڪرم ڪمائيا
ڪر چوري ميءَ جا ڪچ ليٿا - تان من پلا پاٿيا[7]
هَلُم نه سويا پلٽ[9] نه پوئي - اهلا[10] جنم گوائيا.

واڳ گوڙي، محلا پهلا، شبد (۱۳)

(۹) رنڻ[11] گوائي سونڪي - ڏوس[12] گوائيا کاء
هيري جيسا جنم هيءَ - ڪوڏي بدليءَ جاء.

(۱۸)

(۱۰) ڏرلپ ديهه پاء مانش ڪي - برٿا[10] جنم سراوي[13]
مانيا موهه مها سنڪٽ[14] بن - تاسڻ رچ اُجاوي.

واڳ گوڙي، محلا ناوان، شبد (۶)

(۱۱) ولن جنم اُپو اي هارپو - گوبند گيت نهي جانپي
نمک نه لپن[15] پيمو چونن سنُ - برٿا[10] اوڌ[16] سراني[13].

(۸)

(۱۲) ڦقا ڦرت تُون آئيا - دراپ ديهه ڪلجگ مهه پائيا
ڦِر اپا اؤسر[17] چڙهيءَ نه هاٿا - نام جپهه نه ڪٽيٿهه ڦاسا.

واڳ گوڙي، محلا پنجوان، باون اکري، پوڙي (۳۸)

(۱۳) ساس گراس[18] ڪو دالو ناڪر - سو ڪٿُ مهه بسارپو ري
هيرا لال امول جنم هيءَ - ڪوڏي بدليءَ هارپو ري.

واڳ گوڙي، ڪبير صاحب، شبد (۵۶)

(۱۴) اي من ميري باوَلي - هر وس چاڪ ساد پاء
ان[19] وس لاڳا تُون ڦرهه[20] - پرڙا جنم گواء.

واڳ آسا، محلا ٽيجا، اشٽپدي (۱۵)

---

۱. منمڪ، مُورک. ۲. ڪڪرم. ۳. پُٽي ٿو. ۴. دنيت پاؤ، پيائي. ۵. پهرڻ. ۶. سموي رؤپي سنسار. ۷. وڻندو هو. ۸. هي لوڪ. ۹. پرلوڪ. ۱۰. اجايو، وئرٿ. ۱۱. واٽ. ۱۲. ڏينهن. ۱۳. گذاري ٿو. ۱۴. دکم ڏيندڙ جهنگل. ۱۵. پريت. ۱۶. عمر، زندگي. ۱۷. وقت، ويل. ۱۸. روٽي. ۱۹. ٻيا سيئي. ۲۰. پڪڪمن ٿو.

(١٥) لٽيو اُنھ ڪرھ ڪيا پرالي - گھڙي ڪ مھس ڪ اپ چلنا
جوُليو جمر لـــ هارگ اُٺا - پــاج پڙه لــر هـو سرٺـــا.

واڳ آسا، محلا پهلا، ٿٽي لکي (١۴)

(١٦) ڪاُرب لاگا جاھ مُکد مــــن - اُليت ڪيا پڇتاوهي
اُهنڪار يـرشنا روگ لگا - پــرنا جمر گراوهي.

واڳ آسا، محلا ٿيجا، چـت (٦)٢

(١٧) جمي اُکسا هر نام نہ چيتيو - سي ڪاهي جگ آئي رام راجي
اِهـ مانس جمر دُلب هـــي - نــام بنا پرنا سب جائي.

واڳ آسا، محلا چوٿان، چـت (٢)١١

(١٨) پرالي ڪاهي ڪئُ لـــوپ لاگي - رلن جمر گوئيا
ڀُورب جمر ڪـــرم پـــوُم - اِيج لـــاهي پوٺيا.

واڳ آسا، ڪبير صاحب شبد(٢٣)

(١٩) ڪهت ڪبير پنچَ ڪـــر جهگڙا - جهگـڙـت جمرُ گواليا
جوُلي ماليا ســـب جگ باڌيا - ميو رام رمت سک پاليا.

(٢٥)

(٢٠) جـن هر هر رس نامُ نہ پاليا - لي پاگ هيٺ جـــر پاس
جو ستگور سرڻ سنگت لهي آلي - ڏُرگ جيري ڏرگ جيواُس.

واڳ گوجري، محلا چوٿان، شبد (١)

(٢١) مانس جمر اُن ڪر پاليا - اِـن ناوي ڏرگ ڏرگ برنا جائي
نام بِنا رس تَڪس دک ڪاوي - مُک ٿيڪا لُڪ ٿوُڪ مک پائي.

(۴)

(٢٢) دکـــ سک ڪرت مها پـــرم ٻوُڏر - اُنڪ جمر ڀرميئي
رلن جمرُ کوليو پـــرب پسريو - اِهہ اَوُسر ڪـــت پهنچي.

واڳ گوجري، ڪبير صاحب، شبد (١)

(٢٣) ڪِرت ڪمالي دک سهہ پرالي - اُنيڪ جوُن ڀرماليا
مها مــــوهني ســـنگ رالا - رلـــن جـــمر گـــواليا.

واڳ ڀهاڳڙا، محلا پنجوان، چـت (٢)٧

(٢۴) هـر رسُ نـــ پاليا بـرنا جمر گواليا - جنمهہ وارو وارا
ڀشنا ڪي ڪِهڙي بشنا ماهہ سمالي - منمک مُکد غبارا.

واڳ سورٺ، محلا ٿيجا، شبد (۴)

---

١. چـــل ول، لکي. ٢. اُهنڪار، هـت. ٣. ڏ پاليو. ۴. اُکمن. ٥. پوکيو. ٦. پنج وڪار.
٧. اُجايو، وئرت. ٨. اُجا بـــ جيعڻ جـــي آس. ٩. پيج. ١٠. ملندو، پاليندي. ١١. ڪيل
ڪڪرم. ١٢. ڙوري ڙوري. ١٣. وشما. ١۴. اُکيان جي اوُندهہ.

(٢٥) ٻڌ ٻُران سِمرِڻ[1] کي مَتِ سُن - نمکہ نہ هيئڙي ٻساوي
ٿرٖ ڏنڻ ٻسُر دارا[2] سنڱ وڇيو - ٻہ ٻرنسا جنم سراوي.

واڳ سورٺ، محلا ناوان، شبد (٧)

(٢٦) رتن رام گهٽ[3] هي کي ٻيٽر[4] - تاکو گيان نہ ٻائيو
جَنَ نانڪ ٻکونت ٻڄن ٻن - ٻسرانا جنم گوائيو.

واڳ ڄئسنتري، محلا ناوان شبد (١)

(٢٧) مالي لسي جن ساڄيا[5] - کر ڏرلب ديهہ
انڪ چڌر[6] من مهہ ٻکي - نرمل دِرشٽيهہ[7].

واڳ ٻلاول، محلا ٻنجوان، شبد (٤٧)

(٢٨) ڇرا[8] جيوڻ جوين گئيا - کڇ کيئا نہ نيڪا[9]
اهہ جيئڙا انرملکر - کوڏي لکہ ميڪا[10].

واڳ ٻلاول، ڪٻير صاحب، شبد (٣)

(٢٩) مِٺيا[11] ٿسٺ شمن کر مانيو - هُٺ[12] لائيو سٺ مَوڙ[13] اگياني
کام کروڌ لوڀ مَدّ[13] ماتا[12] - کوڏي ٻدلي جنم گوانا.

واڳ مارو، محلا ٻنجوان، شبد (١٩)

(٣٠) لکہ چوراسيهہ جوُنِ سٻائي[15] - مانس کڏ ٻرڀ ديئي ٿڏيائي
اس ٻوڙي[16] لي جسو نرُ چوُکي[17] - سو آهہ جاء ڏکہ ٻاندا.

واڳ مارو، محلا ٻنجوان، سولهو (٢)٥

(٣١) ويو سمت[18] وي ٻيت[19] ويو ٻُر ٻاٽن[20] - ٻهُڙ نہ ڏيکيو آء
کهت ڪٻير رام کي نہ سمرڻ - جنم اکارٿ[21] جاء.

واڳ کيداران ڪٻير صاحب، شبد (٦)

(٣٢) ڇَکت ايهاء گُڏ ڏنڌي لائيا - ٻوڙنڌي[22] کار کماني
جنم ٻدارٿ جُولي هاريا - شبدي سُرت نہ ٻائي.

واڳ ٻيرڀ، محلا ٿيجا، اشٽپدي (٥)٢

(٣٣) کاهي ڪلرا سنڇُهُ[23] - جسم گواوڻ
کاڇي ٻهکہ[24] ڍُوال[25] - کاهي ڳچ لاوڻ.

واڳ ٻسنت، محلا ٻهلا، شبد (٩)

(٣٤) کها کهُه ميو اُٻني کرلي - ڇهہ ٻِڌ[26] جنم گوائيو
کهہ نانڪ سڀ اوگن موُن ميو - راکِ ليهہ سرنائيو.

واڳ سارنگ، محلا ناوان، شبد (٤)

---

١. سِمرنيوُن. ٢. ٻرائي اِستري. ٣. هردي. ٤. اَلدر. ٥. جوڙيو. ٦. وکار، ٻاپ. ٧. نُوراني نظر. ٨. ٻڍاپو. ٩. نيڪ کم، سکرم. ١٠. وانگر. ١١. ناسونت، اي ٻقا. ١٢. ٻرٻم، اٺوَ. ١٣. مُورکہ. ١٤. نشو، شراب. ١٥. کل، ٻڙيوني ١٦. ڏاکر، ٻد. ١٧. ٻاڇي، ڏکو کاڻي. ١٨. ٻت. ١٩. مال ملکيت. ٢٠. ڳوٺ ۽ شهر. ٢١. اَجايو. ٢٢. ٻوڙي، اجوڳ. ٢٣ کنا کيو. ٢٤. ڍهٺي آهي. ٢٥. سريو. ٢٦. طرح سان، نموني سان.

(٣٥) ڪاٽا پيٽا ھسٽا[1] سؤٽا[2] - وسر ڳيا ھوءِ مرٽا
خصم[3] وسار خواري ڪيدي - ڏرڳه جنهن نهي رهٽا.

راڳ ملار، محلا پهلا، شبد (١)

(٣٦) ڪبير مانش جنم ڏلڀ هوءِ - هوءِ نه باريءِ[4] بار.
جيئن بن[5] ڦل پاڪي[6] پئي[7] گرهه - بهڙ[8] نه لاڳي ڏار[9].

سلوڪ، ڪبير صاحب (٣٠)

(٣٧) من مانيا موءِ ڦڏ[10] رهيو - بسرييو گوبند نام
ڪهه نانڪ ين هر ڀڄن - جيون ڪونسي ڪام.

سلوڪ، محلا ناوان (٣٠)

---

١. ڪلٽ. ٢. سمهٽ. ٣. پرماتما. ٤. وري وري. ٥. ون. ٦. پڪر، پڪل. ٧. زمين تي.
٨. وري، پيهر. ٩. ٽاريءَ تي. ١٠. ڦالو پيو آهي.

مانش جنم درلڀ.

مانش جنم بابت جپجي سري گرو گرنٿ صاحب ۾ وچن آيل آهن، سن مان چوڏهن وچن مٿي ڏنل آهن. چوراسي لک جوڻين ۾، صاحبن مانش جنم کي درلڀ ۽ املهه ڄاڻايو آهي. درلڀ ڇو آهي؟ هڪ ته اهڙي ڪيترن جنمن جي پنن ۽ سڪرم ڪارڻ نصيب ٿئي. ٻيو ته مانش جنم هر ڀيري، وري وري ڪونه ٿو ملي. جي وڃائجي وڃي ته وري ٻيهر انيڪ جوڻين ۾ چڪر ڪاٽڻا پوندا. اهي جوڻيون بيشمار نمونن جون آهن: جهڙوڪ جيت، پکي ۽ پسون. ڪي انڀج يعني زمين مان پيدا ٿين، ڪي سيتج يعني پگهر مان، ڪي انڊج يعني بيضي مان، ته ڪي جيرج يعني جيري مان.

مانش جنم املهه ڇو آهي؟ مانش جنم ۾ ئي جيو آتما ۽ پرم آتما جي گڏجاڻي ٿي سگهي ٿي ۽ جنم مرڻ جو چڪر هميشه لاءِ ختم ٿي سگهي ٿو. ديو ديوتائون به مانش جنم جي ريس ۽ سڌ ڪندا آهن ڇو ته ڪين به سڪرمن جو ڦل ماڻي، وري ٻيهر جنم وٺي، جيون ياترا جو سفر اڳيان چالو رکڻو آهي، جيستائين آخري منزل تي پهچي سگهي پراپت ڪن. سو منش ديو ديوتائن کان به هڪ ڏاڪو اوچي پد تي پهتل آهي. ديو ديوتائن کي اڳيان جنمَ يا جنمَ وٺي پوءِ ساگر پار ڪرڻو آهي ۽ آواگون جو چڪر پورو ڪرڻو آهي. باقي منش کي انهن لکين لتاڙن جو وجهه هن جنم ۾ ئي هٿ وس آهي، جيئن هو هميشه لاءِ، پاڻ کي ٻين جوڻين جي پوڙائن ۽ عذابن کان آزاد ڪرائي سگهي ٿو.

انهن ڪري مانش جنم کي سچن هيرن، رتنن، لعلن ۽ جواهرن سان ڀيٽيو ويو آهي. جيو لاءِ مانش جنم سڀ سمجهي، ٻوجهي ۽ پدارٿ آهي، جنهن ذريعي هو جيون ياترا جي سڦلتا پائي سگهي ٿو. انهيءَ ڪري ئي کيس اشرف المخلوقات جو خطاب عطا ٿيل آهي. منش، جي انهيءَ ڏاڪي تان ڪريو ته وري ان ۾ نه پائي سگهندو. وري جدا جدا جوڻين جا ڪشٽ ڀيو ڀوڳيندو جيستائين اهو لڳون چڪر آخر ختم ٿئي. پر جي جڏهن، جيون ياترا جي صحيح رستي تي قدم رکي، اڳتي وڌندو هلي ته پوءِ کيس ڪو به خطرو ڪونه آهي، چاهي هو وات تي ڏڪا به کائي، لڪي ڀي به رهي، يا آخري منزل تائين نه به پهچي. وري اڳين مانش جنم ۾ هن سان اڳيان سڪرم ساٿ ڏيندا ۽ جيون ياترا ۾ اڳتي وڪ وڌائيندا، تان جو منزل مقصود ملي. چڱا ڪرم منزل تي نيٺ پهچائين ٿا ۽ برا ڪرم منزل تان موٽائين ٿا. اهو آهي ڪرم جو قانون جو اڳيئي سمجهايو ويو آهي. سو روحاني منزل تي قدم رکي، اڳتي وک وڌائڻ هر منش جو ڏومي ذمو آهي.

انهيءَ مد نظر رکي، صاحبن جيو کان سوين سوال ڪيا آهن، ڪئين ڦٽڪارون ۽ لعنتون ڏنيون آهن ۽ انيڪ هدايتون ڏنيون آهن ته اي بندا، تون پنهنجي زندگيءَ تي

سوسري لطف گهماءِ، ٻنهي جي ارادن ۽ اڃائن جو آڳوڻو واڄ، ٻنهي جي ويچارن جي وچڙ
وڌ ۽ ٻنهي جي واڌاريءَ ۽ ڪرڻيءَ جو ٻوتامون لڳاءِ نه ڪرڻو جا هو ۽ ڪرڻ جا ٿيو؟ اڪيانتا
جي اُنڌ ۾ ۽ ترشنا جي تلوار ۾، تون پنهنجو اَمولڪ جنم وڃرڪ ويٺو وڃائين ۽ پنهنجن هٿن
سان ويٺو پنهنجون پاڙون پٽين. پوءِ تنهنجو تدارڪ ڪير ڪندو؟

اي ٻندا، تون سرير جي سوادن ۾ لڳو پيو آهين. اهي سڀ رس جهوٽا، وش وانگي
آهن ۽ جيون پالڻ ۾ ڪنهن به ڪم جا نه آهن. مٽن، مائٽن ۽ مترن جي موهه ۾ ڦاسي، تون
ڪيترا نه پاپ اَپراڌ ٿو ڪرين؟ اُنهن جو ڦل توکي اَڪيلي سر ڀوڳڻو پوندو. اُلٽي اهي ساٿي
ساٿ ڪونه ڏيندا. پوءِ ڪنهن جي لاءِ ٿو تون ڀاڄائين، ڪبڌيا، ڪپٽ، ڪمت، لوڀ،
لالچ، ڪروڌ، ويَر، ورود، لڳيءَ، دولاب، دوکيبازيءَ يا وساهه گهاتيءَ جا بار پنهنجي
سر مٿان چاڙهين؟ ڪبير صاحب فرمائين ٿا:

پراڻي ڪاهي لوڀ لاڳي - رتنُ جنمُ کوئيا
پورب جنمُ ڪرمَ ڀوُمِ - بيج ناهي بوئيا.

راڳ آسا، ڪبير صاحب، شبد (٢٤)

هري هردي ۾ ۽ تون ڳولين پيو ٻاهر. نه ستگُرُ جي شرڻ ۽ نه شبد ۾ سُرتي. سنت
جي سنگ بدران ساڪت جو سنگ. رام نام جو رس ڪڙو ۽ اندرين جا رس مٺا لڳني.
من ميرو ۽ ديهي اُجل. ڏينهن ويو ڪاٽ ۾ نه راتِ سمهڻ ۾. اِئين زندگي گذري عيش
عشرت ۾ ۽ حرص حواس ۾. ويدن، پراڻن ۽ ڌرمي شاسترن جون سکيائون سڀ وسري وئون.
هاڻي مرڻ به ياد ڪونه آهي نه ڪنهن ڏينهن هلڻو آهي ۽ اُن لاءِ توشو گڏ ڪرڻو
آهي. اُصلي گهر ڀلجي ويئين ۽ هن بيبقا گهر سان نينهن لڳائي ويٺو آهين. سون جي کاڻ
ڪان کسڪي وڃي ڪلر ۾ ڪريو آهين. هيري جهڙو جنم تو جوئا جي داءُ ۾ ڪوڏيءَ جي
مله ۾ وڪڻي ڇڏيو. ٻنهي جي پاڙ پٽي ڇڏيئي. ڪُوڙ کي سچ سمجهي ويٺين. هي ڀاڳ هيڻا،
بدبخت ٻندا، تو ٻاولي من جي ڦندي ۾ ڦاسي، ٻنهي جي جيون جي سڀا ناس ڪري
ڇڏي آهي. ٻنهي جي ڪٽنب جو نه ويج نه طبيب. ٻنهي جي ڪرمن جا ڏک توکي نسي
سهڻا پوندا. وشنا جي ڪوڙي مان، پيچ توکي مانش جنم جي ٻيڙيءَ تي ٽپايو آهي ۽
تون هٿ وٺي هاسڪار وري پاڻ کي ساڳيءَ ڪوڙيءَ تي ڪيرائڻ لاءِ تيار ٿيو آهين. جي
هن ڀيري به مانش جنم هٿان ويو نه ٻيهر وري ڪيئن هٿ چڙهندو؟

اي ٻندا، اڃا به وقت ويو ڪونه آهي. سڌرڻ جو سمو هر وقت موجود آهي. جو
صبوح جو ڀلجي شام جو گهر موٽي به اچي، ته هو ڀليل نه ليکبو. گذريءَ گذريءَ کي ياد نه ڪر،
جيترو ٿيڪ اُهو هوڪو بدلجي ته تو سکهي ۽ آئيندو اُوس سڌري سگهي ٿو. اُميد نه لاهه،
همت نه هار. جو سڀاڻي ڪرڻو آهي سو اڄ ڪر ۽ جو اڄ ڪرڻو آهي سو هينئر ڪر. پڇتاءُ،

پراشچت، پيار ۽ پرارٿنا سان سڀ سولي ليندي، من جي مستي مٽبي ۽ سمت جي سُرتي
جاڳندي. سائينءَ جي شرن ۾ اچ ۽ ڪرپا جو ڪڻو ملندي. اهو ڪڻو ئي ڪيچ ڪندو،
رڱي لال ڪندو ۽ سڀ سان ملائيندو. مڪتو ئي، مالڪ کان اِها مانگ ڪر، اهو پلئه
پاءِ ته ورني جهولي خالي نه رهندءِ.

ڪها ڪهڻ ميءِ آکي ڪرسي - جهه پڌ جِندُ گوائيو — راڳ سارنگ، محلا
ڪهه نانڪ سڀ اوگن موميءِ - راکِ ليهُ سرنائيو. — ناوان، شبد (۴)

چونڪ ته پرماتما جيئن هيءَ سرشٽي استاپن ڪئي، تئُ وستن جو برهمانڊ ٺاهيو ۽
پرڪرتيءَ جو پرپنچ کڙو ڪيو، تنهن کان پوءِ پرماتما کي پرسنتا پراپت ٿيڻ لڳي، جڏهين
جڙ مان جيو جاڳيو، جيو ته وڪاس جي رچناولي، اها رچنا خاص خاصيتن ۽ خوبين جي عمل ۾ آڻڻ
تي منحصر ٿي رکي. مثلاً جڏهين پٿر پوري پاڻ ٿيو، سورج جي ڪرڻن، جل جي ذرا ۽ وائو جي
سواسن همناڪيءَ جي وهڪ ورتي، تڏهين ئي پرلوي سر سبز ٿي. انهيءَ سرسبزيءَ مان جيوَ
جنتر، پکي پسون ۽ پراڻي ماتر لاءِ آهار آيو. پسن جي سرير مان امرت روپي ڪير ٺهڻي
انسان جي پيٽ ۾ پيو. مطلب ته مالڪ جي ماڻڪ ۾، هر وستوءَ جي وڪاس جو مقصد آهي پاڻ
آرپڻ ڪرڻ ته انهيءَ مول شڪتيءَ مان، جيون وڌيڪ ڀڪي ۽ ڦلي ڦُلي. اهو ئي آهي انسان جي
جيون جو مقصد. جيستائين پنهنجي مقصد جي پُوڄه نه آهي يا سمجھ هوندي بيسمجهائي
۽ بيپرواهي آهي، تيستائين انسان جي جيون پسوءَ سمان آهي. هو ايشور جي امر جو الکهن
ڪري رهيو آهي جو ته هردي، بُڌيءَ ۽ ووڪ هوندي به، هو پاڻ کي ڪُن ۾ ڪيرائڻ
تي ڪمر ڪشي بيٺو آهي. جو جيون روپي وڻ جي ڏار تي ويٺي، اها خود ڏار ڏاري
رهيو آهي، تنهن کي ڪير بچائي سگهندو؟ جيون جو مقصد آهي جيون کي صحيح طرح
سمجهڻ، بُڌيءَ جي بل کي استعمال ڪرڻ، وويڪ جي وات وٺڻ، هردي جي ڪوملتا،
نرملتا ۽ اُدارتا ڦيلائڻ ته من سنساري بندن ٽوڙي، آتما جا ڪرمڪ ڪرش ڪٽجن ۽ جيو آتما ۽
پرم آتما وري هڪ ٿي ۾ هڪ ٿي وڃن. انهي برهم گيان جي عمل سان ئي منزل مقصود
تي پهچي سگهجي.

زندگيءَ جو اصول يا اخلاق اهو نه آهي ته رڳو اُدرپورنا ڪجي، پنهنجي پرِوار
جي پالنا ڪجي، ميريءَ ليريءَ جي لاءِ ۾ نيڪيءَ بديءَ جي پيد کان ڀڄي وڃجي،
اجايون اميدون ۽ آسرا اُلهن ڪجن، خود مطلبيءَ، خود غرضيءَ ۽ سوارٿپڻي جو ساٿ
ولجي، اُنيچار ۽ انياءَ ڪجن، جذبات جي جوش ۾ هلجي، غصي يا غم ۾ گذارجي، وقت
وروڌ وڃائجي، سارو وقت سرگردانيءَ ۾ رهجي، جهيڙن جهوريءَ ۽ ڇلنيءَ ڇاري ۾ لُنڊ
حرام ڪجي، ڪشت ڪليش ۽ بيمارين پوڳنائون ڀوسر ڪجن ۽ آخر نراساٽيءَ ۽ نا اميديءَ

۽ ساٿ لهڻ جي. اهين عمر اجائي ويندي، عهد اقرار اڌورا رهجي ويندا ۽ جانب جي
جدائيءَ جو داغ دائما قائم رهندو. اها قسمت جي قضا نه آهي پر پنهنجي ڪئن ۽ ڪين
ڪرتوتن جو صحيح نتيجو آهي.

جيڪڏهن جيون رُتبي خزان ۾ بهار آڻڻي آهي ۽ سُڃ ۾ وسڻ ڦولڻي آهي ته اي
بندا، تون پاڻ ديوي فرض ۽ جوابداريون، فرض ادائيءَ ۽ مريادا جي لحاظ سان نباهه پر
چت نه الڪاءِ ۽ پنهنجي جيون جي مقصد کان منهن نه موڙ، پنهنجي ڳالهه تان ٽاپو نه ڪاءِ ۽
اباڻو وطن نه وسار. اهين وڃڻون ويندين ۽ پرينءَ کان پري پري پوندين. ڪجھ سوچ، ڪجھ
ساڃاهه. ميلا هڻون نه وڃاءِ نه نه پيو هٿ هٽندي. پاڻ پڇاڻ. آتما جي آزاديءَ بنا پرماتما
جي پراپتي ڪانه ٿيندي. انهيءَ جو اپاءُ ڪر. حياتيءَ لي پروسو ڪونه آهي. الائي ڪهڙي
پل، پراڻي پکيڙو پر پکيڙي پرواز ڪري ويندو. وڃايل وقت ڦري نه موٽندو. صاحبن جا
سلوڪ تسلي ۽ تصديق ٿا ڏين، دل کي دم دم دلاسا ٿا ڏين ته اي بندا، جي تون
روحاني راهه تي پختو قدم رکندين ۽ پي وات نه ولندين ته ڪجھ نيهڻي ڪرمن جا ڪٽا
۽ ڪجھ دلاور جي دنيا جا داڻا، ڪڏهن خاصي خوراڪ ٿي، آتمڪ آهار بڻبو. آتما جي
اڏر پرواز سربو جي آڇيو ڪا ۽ اڏرپورنا کان بلڪل وڌيڪ ضروري آهي ۽ هن دولت ۽
امولڪ مانش جنم جو نچوڙ آهي.

اڳين ڪرمن انوسار، آتما تي هن دنيا ۾، ڪئين ڪرمڪ ڪوش چڙهيل آهن
جي، من معرفت، ڪٽجي سگهجن ٿا نه وڌي به سگهجن ٿا. جيسين من جو لاهو هيٺ،
واسنائن ۽ ترشنائن ۾ آهي ته اهي ڪوش وڌندا ويندا ۽ جوڙين جو چڪر چالو رهندو. پر
جي اڏر متي آهي ته ڪوش گهٽبا ويندا ۽ اهي ڪام اڏ ڪڪر گسر ليندي ليندي،
آتما جو پرڪاش پکڙبو ويندو. اهين آتما آخرين آزاد ٿيندي. تنهن ڪري اي بندا، هيءُ
سونهري موقعو هٿان نه وڃاءِ. پڌيءَ جي پل سان، من جي مُهڙ متي ڪر ته هيٺين واسنائن
۽ ترشنائن جو تاثير تي اثرتو ٿبجي.

(۲) سنسار سُپنو آهي.

(۱) مِرت[۱] مندل جگ ساجیا ـ جنہ بسالؤ[۲] گھر بار
بنست[۳] بار[۴] نہ لاگئي ـ جنہ کاگد بوند[۵] دار
سُن میري منشا مني ماهہ ـ ست[۶] دیک بیچار
سِڌ ساڌک گِرهي جوگي ـ تج گئي[۷] گھر بار.
جیتا سپنا رَئن[۸] کا ـ تیتا سنسار
درشٽمان[۹] سب بنسیئي[۳] ـ ڪِیا لگہ گنوار[۱۰]
کهان سو ڀائي میت هيءِ ـ دیک نئين[۱۱] پسار[۱۲]
اِک چالي اِک چالسہِ ـ سب اپني وار[۱۳]
جن پُورا ستگُر سیویا ـ سي اَستھر[۱۴] هر[۱۵] دُوار
جن نانک هر[۱۵] کا داس هيءِ ـ راک پیج مُرار[۱۵].

(۱،و،۰)

[راگہ بلاول، محلا پنجوان، شبد (۳۱)]

(۲) ڌرت[۱۶] آکاس پاتال هيءِ ـ چند سُور[۱۷] بِناسي[۳]
بادشاه شاه اُمراؤ[۱۸] خان ـ ڍاهہ ڏیري[۱۹] جاسي
رنگ تُرنگ[۲۰] غریب مست ـ سب لوک سِڌاسي[۷]
قاضي شیخ مشائکا[۲۱] ـ سبهي اُٿيا[۷] جاسي
پیر پیکابر[۲۲] اؤليئي[۲۳] ـ کو تھر[۱۴] نہ رهاسي
روزا بانگ نواج[۲۴] کتیب[۲۵] ـ وِن بجهي[۲۶] سب[۷] جاسي

---

۱. مرت. ۲. واري. ۳. ناس ٿيڻ. ۴. دير ۵. ڦڙو. ٦. سچ. ۷. ڇڏي ويا. ۸. رات.
۹. جيڪي ڏسڻ ۾ اچي ٿو. ۱۰. غافل. ۱۱. اکيون. ۱۲. چوڌاري ڦيري ڏس. ۱۳. وارو
ورتي، واري مطابق. ۱۴. نهچل. ۱۵. پرماتما. ۱٦. ڌرتي. ۱۷. سج. ۱۸. امير. ۱۹. گهر.
۲۰. گهوڙا. ۲۱. سنت فقير. ۲۲. پيغمبر. ۲۳. اولياء. ۲۴. نماز. ۲۵. اسلام جا مذهبي ڪتاب.
۲٦. سمجهڻ.

لک چوراسيھ ميدني[1] - سڀ آوي جاسي
ٿھول سچ خداء ايڪ - خداء بندا اَبناسي[2].

[راڳ مارو، محلا پنجوان، وار (١٧)]

(٣) تاڻ[3] جنا سلطان خان - هوردي ڏلي کيھ[4]
نانڪ الي چليا - سڀ ڪوڙي ٽٽي نيھ.

سري راڳ، محلا پھلا، شبد (٦)

(٤) اِڇر وسھ شهيڙي - جير سالي[5] لال
جان سائي[5] اٿ چليا - تان ڏن[6] ھاکر[4] وال.

سري راڳ، محلا پنجوان، شبد (٢٣)

(٥) جو ڏسيو[7] سو چلسي - ڪوڙا موھ نہ ويک
وات وٽائو[8] آليا - اٿ چلدا سائق[9] ديکہ[7].

سري راڳ، محلا پھلا، اشٽپدي (٢) ١٣

(٦) اَٿي اَمان[10][11] کي ڀڄ شاھ ليئہ - اکياڻي من روس کريھ
اَٿي پرليت اَپ ھي کروي - ڀڄ اسڪا بِسواس[12] نہ هووي
جس کي بِسٿ[11] لس آکي راکي - پربٿ[10] کي آکيا مانو مالي.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، سکمني صاحب، اشٽپدي (٢) ٥

(٧) اَبجو[13] لوجو[13] - اِيچ[14] سمالي
لئنهہ ڏيکو - اھ جڳ جالي.

راڳ گوڙي، سکمر صاحب، شبد (١)

(٨) اَوَر مُڪي ڪيا روليئي - جئہ آيا[15] بِسر[2] نہ رھاء
جو اَبجو[13] سو بسٿ ھيئي - دکہ کر رووي بلاء.

(٦٤)

(٩) اوهي[16] اوهي ڪيا ڪرھ - ھي ھئسي[17] سوئي
تُم روڙهکي اوسو - لسر ڪئہ ڪوڙ روئسي.

راڳ آسا، محلا پھلا، اشٽپدي (٣) ١٣

(١٠) جمع مرٽا آکيئي - لسن ڪولسي[10] ڪيئا
آپ[18] کراليا مر رھيئي - قسر مرٽ نہ ليئا.

(٦) ١٧

---

١. سرشٽي. ٢. قائم، دائم. ٣. ناٿا. ٤. ڏوڙ، خاڪ. ٥. آلما. ٦. ديھي. ٧. ڏسڻ. ٨. مسافر. ٩. ڪافلو. ١٠. پرمالما. ١١. آمانت. ١٢. وشواس، ايمان. ١٣. پيدا ٿيڻ. ١٤. وڏڻ، وڏو ليڻ. ١٥. ٻاڻ اسين. ١٦. ھاء ھاء، گهوڙا گهوڙا. ١٧. جيئن ليڻو هوندو تيئن ليندو. ١٨. اھر ڀاڻ، اھنڪار.

(١١) جيڻي[1] ڪي آس ڪره - جڙ تهاريءَ ساسا
بازيگري سنسار: ڪبيرا - چيت ڍال[2] پاسا[3].

واڳ آسا، ڪبير صاحب، شبد (٢٣)

(١٢) شيخَ حياتي جڳ - نہ ڪوئي ٿِر رهيا
جِس آسڻ[4] هم ٻيٺي - ڪيتي ٻيس[5] گئيا.

واڳ آسا، شيخ فريد، شبد (٢)

(١٣) آواڳوڻ[6] سرجيا - لڳن لڳ ڪرٽيءَ هارو
جنمڻ مرڻا آءِ گئيا - بَڏڪ[7] جيئہ ڀڪارو[8].

واڳ وڏهنس، محلا پهلا، الاهڻيا (٣)٣

(١٤) آپي سوڻ[9] آپي ٻهُ مڻيئا - ڪر شڪتي جڳت پروءِ[10]
آپهي سوتدار هيءَ پيارا - سوت کِڇي[11] ڍهِ ڍيري هوءِ.

واڳ سورٺ، محلا چوٿان، شبد (٢)

(٩)

(١٥) اِهِ سنسار - سڀ آوڻ جاڻا
مَن موڙ ڪر - چيت اِياڻا.

(١٦) ٻراڻي ڪيا - ميرا ڪيا تيرا
جيسي تَرور[12] - پنک ٻسيرا[13].

واڳ سورٺ، ڀڳت رويداس، شبد (٦)

(١٧) دِن تي پهر پهر ٿي گهڙيان - آو گهٽيءَ تن ڇيجيءَ
ڪال اَهيري[17] ڦِريءَ ٻِڌڪ[18] جيءَ - ڪهه ڪون بِد ڪيجيءَ.

واڳ ڌناسري، ڪبير صاحب، شبد (٦)

(١٨) دنيئا نا سالاهِ[19] - جو مر وڃسي
لوڪا[20] نا سالاهه[19] - جو مر خاڪ ٿيئي.

واڳ سوهي، محلا ٽيجا، اشٽپدي(١)٣

(١٩) جم سِرانو[21] پنڌ نہ سوارا - سانڃهه[22] ٻڙي[23] دکهه ڍِس[24] اَنڌيارا
ڪهه رويداس نِڌان[25] دُواني[26] - چيتس ناهي دنيئا فن[27] خاني.

واڳ سوهي، ڀڳت رويداس، شبد (٢)

(٢٠) مرڻ هسيءَ[28] سر اوُپري - پسوڻا نهي ٻوجهيءَ
پاڏَ[29] ساڌُ[30] اَهنڪار مهِ - مرڻا نهي سوجهيءَ.

(٢١) پيکت[31] ليلا رنگ روپ - چليءَ دِن آئيا
سپنيءَ ڪا سپنا ٿيئا - سنگ چليا ڪمائيا.

واڳ بلاول، محلا پنجوان، شبد (٣٥)

(٥٠)

---

١. جيئڻ. ٢. هڻ. ٣. پاڙو. ٤. جڳهه. ٥. وِهڻ. ٦. جمڻ مرڻ جو چڪر خلقيو آهي. ٧. ٻڌن. ٨. وڪار. ٩. سٽ، ڌاڳو. ١٠. پٽڻ. ١١. چِڪڻ. ١٢. وَڻ. ١٣. اُڪاڻو. ١٤. عمر. ١٥. سرير. ١٦. هيٺ لٿي ٿو. ١٧. شڪاري. ١٨. ڪاساٽي. ١٩. خوشامد ڪر. ٢٠. ماڻهن جي: ٢١. ختم ٿي چڪو. ٢٢. ورتي. ٢٣. پيري. ٢٤. ڏسائون. ٢٥. نادان. ٢٦. پاڳل. ٢٧. ناسولت. ٢٨. ڪلي ٿو. ٢٩. پڪراس. ٣٠. سوادن ۾. ٣١. ڏسندي.

(٢٢) اِس مولي ڪڻُ - ڪوڙُ رووي
جو رووي - سولي تِس ڪووي.

واڳ، گؤنڊ، ڪبير صاحب، شبد (٦)

(٢٣) مرڪُ لڪاءِ منڊل مهہ آئي - جيڙي ساڃهہ مالي[2]
ايڪِ چلي هر ديکهہ سوامي - ياهہ پنتي آئي.

واڳ، رامڪلي، محلا پهلا، شبد (١)

(٢٤) واٽا[4] راڻا[5] نہ ڪو رهي - رنڪ[6] نہ تڏڪہ فقير[7]
واري آپي آپي - ڪوهہ نہ بنڌيءَ[8] ڌير.

واڳ، رامڪلي، محلا پهلا، دکڻي اوانڪار (٤٤)

(٢٥) بُونيءَ[9] مهہ پون سمائيا - جوتي مهہ جوت رلِ جائيا
مالي مالي هولي ايڪ - روڻن هاري ڪي ڪرن ٽيڪ[10].

واڳ، رامڪلي، محلا پنجوان، شبد (١٠)

(٢٦) اِهہ جَڳ هوءِ سمهنِ[11] سُپنءِ ڪي - ديکہ ڪها اَلڏانُو[12]
سنڪِ تُهاري ڪڇُو نہ چالي - ناهہ ڪها لپٽائو.

واڳ، بسنت، محلا ناوان، شبد (١)

(٢٧) اِهہ سنسار سڳل[13] هوءِ سپنو - ديکہ ڪهان لوڀاوي
جو اُپجي سو سڳل[13] بناسي - رهي نہ ڪوئو پاوي.

واڳ، سارنگ، محلا ناوان، شبد (٣)

(٢٨) جنس[14] ٿاپ[15] جيا ڪڻُ ڀيجي[16] - جنس ٿاپ لَيءِ جاوي
آپي ٿاپ[15] اُٿاپي[17] آپي - اپني وس ڪرائي.

واڳ، سارنگ، محلا چوٿان، وار (٢)، سلوڪ محلا پهلا

(٢٩) جڙ جڙ وجڙي وجڙ جڙي - جيءِ جيو مُئي مئي جيوي
ڪيتيا ڪي باپ ڪيتيا ڪي بيٽي - ڪيتي گرو چيلي هولي.

(٣)

(٣٠) مرڻ[18] نہ مؤرت پڇيا - پڇي لِتي نہ وار[19]
اڪني لدِيا اِڪ لد چلي[20] - اڪني بڌي يار.

(١٧)

(٣١) سهنتو[21] سنسار سڀ پاري - سڀ پاري کيل ڪِلاؤ لکو[22]
لاهَا[23] نام گؤرمت لي چالهُ - هر درڳهہ پئدا[24] جاؤ لکو.

واڳ، ڪانڙا، محلا چوٿان، اشٽپدي (٥)

---

١. سنسار. ٢. مالِيا ڪلي ڪرڻ. ٣. پرنڊي. ٤. راجا. ٥. شهزادو. ٦. غريب. ٧. شاهوڪار. ٨. اڪاري ڪرڻ. ٩. سواس. ١٠. سبب. ١١. پُرنجي ١٢. ٻانورجي ٿيو. ١٣. سمورو. ١٤. جسمؤن. ١٥. ٿاهڻ. ١٦. موڪلڻ. ١٧. ڊاهڻ. ١٨. مهؤرت. ١٩. ڏينهن. ٢٠. الڙڻ، مرڻ. ٢١. سرپمو. ٢٢. ختم ٿيندو. ٢٣. نفعو، فائدو. ٢٤. عزت سان.

(٣٢) آؤت ڪِـــيو نـــہ واڪيا - جاوَت ڪڻ واڪيا جـــاءِ
جِس لي هڙتا سوئي پِر جاٽيو - جان اُسهي ماڻ سماءِ.

واڳـــ پربالي، محلا پهلا، شبد (٨)

(٣٣) ڪبير مائي ڪي هم ٻوڙي - مانس وائيو نـــاءُ
چاو دوس ڪـــي ٻاڦني - پڙ ٻڌ روُڌهہ ٿاءُ.

سـلوڪ، ڪبير صاحب (٦٤)

(٣٤) فريدا ڪِتي ليڏي ما پيا - جيي لـــوَن جهيوهِ
ليو پاسهہ اوہ لدِ گئي - لوَن اَجيو نہ پيئڙوهِ.

سلوڪ، شيخ فريد (٧٣)

(٣٥) فريدا گــور نماڻي تد ڪري - نِگهريا گهر آءُ
سـر پر مڻٽيو آوڻـــا - مـــرڻهہ نـــا ڏرڻياءُ.

(٩٣)

(٣٦) جڻ سِپنا اَر پيکنا - اَئسي جگ ڪڻ جــانُ
ان مهہ ڪڇ ساچو نهي - نانڪ بِن ڀڳوان.

سلوڪ، محلا ناوان، (٢٣)

(٣٧) جگ رچنا سب جوٽ هيو - جان ليهہ ري ميت
ڪهہ نانڪ ٿر نـــا رهيو - جڻ بالوُ ڪي ڀيت.

(٤٩)

(٣٨) چنتا نـــاڪي ڪيجيئي - جو اَن هوني هوءِ
اِهہ مارگ سنسار ڪر - نانڪ ٿر نهي ڪوءِ.

(٥١)

---

١. روڪيو، جهلڻ. ٢. پــومالما. ٣. پنلو. ٤. ڏيهن. ٥. مهمان. ٦. مڪان. ٧. مـــاءُ پيءُ. ٨. لـــو وٽان. ٩. اَجـــا. ١٠. ويساهہ اَچڻي لـو. ١١. قبر. ١٢. پڪ لي پڪ. ١٣. قبر پر. ١٤. دڄ. ١٥. تيل، نانڪ. ١٦. واري. ١٧. ديوار. ١٨. اَڻ ٿيندڙ. ١٩. رسـ. ٢٠. اهچل، قائم.

(٣) سنساري سنبنڌ ناسونت آهن؛

(١) ٽُري[1] پلاڻي[2] پوڻ[3] ويڪ - هر[4] رنگي حرم[5] سوارِيا
ڪوٺي مندپ ماڙيا - لاهِ بيٺي ڪر پاسارِيا[6]
چِيجَ[7] ڪرن من ڀاوڙدي[8] - هر[9] بُجهن ناهي هارِيا
ڪر فُرمائش کائيا - ويکِ مُحلتُ[10][11] مرڻُ وسارِيا
جر[12] آئي جوڀڻ[13] هارِيا.

[راڳ آسا، محلا پهلا، وار (١٧)]

(٢) پرِيتم - جان ليهُ من ماهي
اُهي سک سڀ هيڪ جگ ڦانڌُلو[14] - ڪر ڪاهوُ[15] ڪي ناهي.
سکَ مهِ آنُ بهت مل بيٺت - رهت چهوُڊسِ[16] گهيري
بپت[17] پڙي سڀ هي سنگ ڇاڏت - ڪرئو نه آوت نيري[18]
گهر مکي ناُر[19] بهت هِت[20] جا سگ - سدا رهت سنگ لاڳي
جب هي هنس[21] تجي اِهه ڪايا[22] - پريت پريت[23] ڪر ڀاڳي
اِهه بِڌ[24] ڪو بِهار بنيو هي - جا سگ نيهن لڳائيو
انت بارِ نانڪ بِن هر[9] جي - ڪرئو ڪام نه آئيو.

(١. ر.)

[راڳ سورٺ، محلا ناوان، شبد (٣)]

(٣) پتا[25] ديکِ وِگسيئي[26] - ناري[19] سيج پسار[27]
چوُوا چندن[28] لائيئي - ڪاپڙ روپ سينگار
کيهُ کيهه رلائيئي[29] - ڇوڏ چليو گهر بار.

سري راڳ، محلا پهلا، اشٽپدي (٥)١٦

---

١. گهوڙا. ٢. سنجهيل. ٣. هوا. ۴. سڀ. ٥. حرم خانا. ٦. ڏيکاءُ. ٧. شوق. ٨. پسند. ٩. پرماتما. ١٠. حڪم. ١١. ڌن دولت. ١٢. ٻڍاپو. ١٣. جواني. ١۴. ڦاٿل. ١٥. ٻيلي، مددگار. ١٦. ڇوڙداري. ١٧. مصيبت. ١٨. ويجهو. ١٩. استري. ٢٠. پريم. ٢١. آتما. ٢٢. ديهي. ٢٣. پرُيت. ٢۴. ريت. ٢٥. پت. ٢٦. گد گد ٿئي لو. ٢٧. موڙس. ٢٨. سڳند پوڙن. ٢٩. خاڪ ۾ ملندا.

(٤) هتي هتي نچائيندي ابرائي[١] - مائي کهي سُٽ[٢] ميرا
چيت آچيت[٣] مُڙ[٤] من ميري - آنت نهي ڪڇ ليرا.

سري راڳ، محلا پهلا، شبد (٣)١

(٥) ڪامڻ[٥] لوڙيو سُنا رُپا[٦] - متر لوڙيو تس کاڌاتا
ناانڪ پاپ ڪري تن ڪارڻ - جاسي جم پُر باڌاتا.

راڳ گوڙي، محلا پهلا، شبد (١٥)

(٦) برڪُ[٧] ڪي چالنا[٨] سنگُ رنگ لاوي - اوهه بنسي[٩] اوهه من پڇتاوي
جو دِسي سو چالڻ هار - لپٽ رهيو تهه انڌ انڌار
بُتائو سڱ جو لاوي نيهڻ - تاڪُ هاٿ نه آوي ڪيهه.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، سکمني صاحب، اشٽپدي (٣)٥

(٧) ڪهان سو گهر دَر مندپ محلا - ڪهان سو بنڪ[١١] سرائي
ڪهان سو سيج سُکالي ڪامڻ - جس ويکِ نيند نه پائي
ڪهان سو پان تنبولي حرما - هوئيا ڇائي[١٢] مائي.

راڳ آسا، محلا پهلا، اشٽپدي (٢)١٢

(٨) مرتڪ پڻي دسيو[١٣] بندَ چوڙي - متر پائي سڀ ڇوڙي
ڪهت ڪبيرا جو هر ڌياوي - جيوت بندن توڙي.

راڳ آسا، ڪبير صاحب، شبد (١٨)

(٩) تن لي پران هوت جب نيارِي[١٤] - ٽيرت[١٥] پريت پُڪار
آڌ گهڙي ڪوئو نه راکي - گهر تي ديت نڪار[١٦].

راڳ ديوگنڌاري، محلا ناوان، شبد (٢)

(١٠) پتر ڪلتر[١٧] لوڪ گرهه[١٨] بنتا - ماسيا سنبنڌ نهي
انت ڪي بار ڪو ڪرا[١٨] نه هوسي - سڀ متيا[١٩] اسنهي[٢٠].

راڳ سورٺ، محلا پنجوان، شبد (٤)

(١١) دارا[٥] مِيت پوٽ سنبنڌي - سگري[٢١] ڌن سنگ لاگي
جب هي نرڌن[٢٢] ديکيو نر ڪئُ - سنگ ڇاڏ سڀ ڀاڳي.

راڳ سورٺ، محلا ناوان، شبد (٩)

(١٢) ڌنَ سنچي[٢٣] پاليا سنچي[٢٤] - انتي دکا داسي
گهر مندر محل سوار ٿيهه[٢٥] - ڪڇ سانگ نه جائي.

راڳ سورٺ، محلا پهلا، چوتان، وار (١٥)

(١٣) لُتنهه[٢٦] تئير[٢٧] ٿيو تن کينا[٢٨] - پڻي ڪيس[٢٩] ڌُڌواني[٣٠]
وڙدا[٣١] ڪنٺ[٣٢] شبدُ نهي اُچري - اب ڪيا ڪرهه پراني.

راڳ سورٺ، ڀگت بيڻي، شبد (١)

---

١. ماهه. ٢. پٽ. ٣. غافل. ٤. موڙ ڪري. ٥. زال. ٦. هميشه. ٧. وڻ. ٨. چالئو. ٩. گم ٿئي. ١٠. مسافر، پرديسي. ١١. ونڌ بون ڏي مشالائون. ١٢. خاڪ. ١٣. ڏهه اندرئون ١٤. الڳ. ١٥. پڪارين ٿا. ١٦. ڪڍي ڇڏڻ. ١٧. زال. ١٨. گهر. ١٩. سالي. ١٩. جوڙتا. ٢٠. نيهڻ، سنبنڌ. ٢١. سيڻي. ٢٢. غريب، مفلس. ٢٣. بدار ڪ. ٢٤. گڏ ڪجي ٿي. ٢٥. ٺهرائڻ. ٢٦. اکيون. ٢٧. پاڻي. ٢٨. ضعيف. ٢٩. وار. ٣٠. اڇا. ٣١. سڪل. ٣٢. گلو.

(١٤) مات پتا بندا سُت بندپ - اِشت مِيت اُر پالي
ٻُوپ جنم کي مِلي سنجوگي - اَنتهِه کوئ سهائي.

راڳ ڄئتسري، محلا پنجوان، شبد (١)

(١٥) مات پتا ست بند ڄَن[1] - هتُ جا سڱُ کيا
جيئڙ[2] ڇُوٽيو جب ديهه لي - ڏار اڳن ميو ديا.

راڳ ٽلنگ، محلا ناوان، شبد (٢)

(١٦) جني چِلڪا[3] جاڻيا - سي ڪڻُ ڪرهه وِنار[4]
چلڻا سار نه جاڻني - ڪاج سوارڻهار[5].

راڳ سوُهي، محلا پهلا، وار (٥)، سلوڪ محلا دوُجا

(١٧) وِتُن[6] گئي مت دِنُ[7] پِي جاءِ - پوُنر[8] گئي بگُ[9] هئني آءِ
ڪاچي ڪَرُوءِ[10] رهي نه پاني - هنسُ چليا ڪاليا ڪُملاني[11].

راڳ سوُهي، ڪبير صاحب، شبد (٢)

(١٨) اِهه تنُ اَلسا - جيسي گاسُ[12] کي ٽالي[13]
جل گئيو گاسُ - رلِ گئيو ماٽي.

راڳ سوُهي، رويداس، شبد (٣)

(١٩) کهان سو پالي مِيت هوءِ - ديک نئن پسار[14]
اک چالي اک چالسهه - سڀ اپني وار[15].

راڳ بلاول، محلا پنجوان، شبد (٣١)

(٢٠) ايهه ڪتبُ تُون جو ديکدا - چلو ناهي لوريءِ نالي
ساٿِ لوريءِ چليءِ ناهي - تِس نال ڪِئُ چِت لائيءِ.

راڳ رامڪلي، محلا پهلا، اَنند صاحب (١١)

(٢١) مامي تي ماماڻيا - ڀائر ٻاپُ نه ماءِ
سات لڏي تن نالڀيا[16] - ڀيڙ گهٽي ڏرِياءِ.

راڳ مارو، محلا پهلا، اشٽپدي (٣)١٠

(٢٢) ديهرِي[17] بئٺي مهري[18] رووي - ڏُئاريءِ[19] لڳ سنگ ماءِ
مرهٽ[20] لڳ سڀ لوڳ ڪٽنب مِل - هنسُ اڪيلا جاءِ.

راڳ ڪيدارا، ڪبير صاحب، شبد (٦)

(٢٣) لئُني[21] درِشٽ[22] نهي ٽن هينا[23] - جُرِ[7] جيتيا سرُ[8] ڪالو
روُپ رنگ رهس نهي ساچا - ڪِئُ ڇوڏي جم جالو.

راڳ پربهاتي، محلا پهلا، شبد (٣)

---

١. ٻيا مت مائٽ. ٢. آتما. ٣. مرڻ. ٤. ڏيکو وِيکو. ٥. سنساري وهنوارن جو ڦالل. ٦. جواني. ٧. پڙايو. ٨. ڪارا وار. ٩. اڇا وار. ١٠. دلو. ١١. ڪرماڻجي وئي. ١٢. گاهه. ١٣. جهوپڙي، ڇپر. ١٤. چوڌاري نظر ڦيرائي ڏس. ١٥. واري لي. ١٦. مرمان. ١٧. اڳڻ. ١٨. استري. ١٩. دروازو. ٢٠. مسان. ٢١. اکيون. ٢٢. نظر. ٢٣. هيڻو، ضعيف.

(٢٤) ڪاهي مالُ دولتِ[1] ديکه - گربُ[2] جاهه
چلتي بار - نسيرو ڪڇوُ ناهه.
راڳ بسنت، محلا پهلا، اشٽپدي (٤)٥

(٢٥) ڪا ڏڪو[3] تن ڏن سنمپت[1] ڪا آڪي - ڪا سڱ نيهن لڳائي
جو ديسيو سو سڪل ٻناسيو - جئن بادر[4] ڪي ڇاهي.
راڳ سارنگ، محلا ناوان، شبد (٢)

(٢٦) نا ڪو لسيو آئيو اهه ڏنُ - نا ڪولوُ لي جاسِ
واڙن[5] هوُن لي آڏڪ چترپت[6] - ڪِسن مهه گئي بلاسِ[7].
راڳ سارنگ، ڪبير صاحب، شبد (١)

(٢٧) ڪبير ڪوڏي ڪوڏي جوڙڪي - جوڙي لاک ڪروڙ
چالتي بار نه ڪڇ مليو - لئي لنگوٽي توڙ[8].
سلوڪ، ڪبير صاحب (١٤٤)

(٢٨) ڪبير ٻرياٿي ناري ڪِسُهه[7] - لٺ اهه ڪسُهه سر ٻڙ
اي ده آکر[9] نا ڪِسُهه[7] - سو گهه رهيو ڪبير.
(١٧١)

(٢٩) ڪبير رام نام جانيو نهي - پاليو ڪٽڪ[10] ڪٽنب
ڏنڌي هي مهه مر گئيو - باهر ڀئي نه ٻنب[11].
(٢٢٦)

(٣٠) فريدا جن لوئڻ[12] جگ موهيا - سي لوئڻ ميو ڏٺ
ڪجل[13] ريک[14] نه سهندا - سي پنکي سوء ٻهٺ[15].
سلوڪ، شيخ فريد (١٤)

(٣١) ٻيدا هوُتا شيخ فريدُ - ڪنبڻ لگي ديهه
جي سوُ ورِيها جيوڻا[16] - ڀي تنُ هوسي کيهه[17].
(٤١)

(٣٢) نانڪ دُنيا ڪئسي هوئي - سالڪ[18] مِت[16] نه رهيو ڪوئي
ڀائي بندي[19] هيتُ چڪائيا - دنيا ڪارڻ دينُ[20] گوائيا.
سلوڪ، محلا پهلا (٥)

(٣٣) لِج ڪر ديکيو جگت مهه - ڪو ڪاهوُ ڪو ناهه
نانڪ لِوِ[21] هر پگت هيو - تِهه واکو من ماهه.
سلوڪ، محلا ناوان، (٤٨)

---

١. ڏن دولت. ٢. مغروُري ۽ ٻ ٻرجي وچن. ٣. ڇاڇو. ٤. ڪڪرن جي ڇاليا. ٥. راڙيا.
٦. ڪئين مهاراجائون. ٧. ختم ٿي ويا. ٨. لالي ڌڙي. ٩. رام نام ١٠. ڌڙو. ١١. آواز.
١٢. اکيون. ١٣. سرمو. ١٤. ڪکرو. ١٥. ويهي ڇهبوُن هٿن تا. ١٦. ڌرهيه، سال. ١٧. خاڪ.
١٨. صلاحڪار. ١٩. دوست، متر. ٢٠. ڌرم. ٢١. لهڇل، قائم.

سنسار سپنو آهي ۽

سنساري سڀئي ناسونت آهن.

متي ڏٺل وڃڻ مان ڏسبو ته صاحب سنسار ۾ انيڪ نالا رکيا آهن، جهڙوڪ لسب جو سپنو، بازيگر جي بازي، کيڏاريءَ جو کيل، وڻ جي ڇانو، ڪکرن جي ڪارهڻ، واريءَ جو گهر، پرڀات جا تارا، وڻ تي آکيرو، مرت منڊل، سحر ميلو، مسافرخانو، سراء، فناخانو، وغيره وغيره. اهي سڀ نالا انهن وستن سان لاڳاپيدار آهن جي سڀ بيمقا ۽ ناسونت آهن ۽ ڇڻ ڏينهن جو چٽڪو آهن. دنيا به آهي ڇڻ ڏينهن جو چٽڪو، جتي ڪابه وستو قائم دائم نه ٿي رهي. سڀ وستو تبديليءَ جي چڪر ۾ آهن ۽ وقت جي آڌين آهن. وقت تي هرڪا وستو پيدا ٿئي، وقت اندر روپ بدلائي ۽ وقت آئي سماپت ٿئي. سڀ وستو وقت جون موتاج آهن، وقت لاءِ ترسن ٿيون ۽ وقت مطابق درشيه تي آخر ادرشيه ٿي وڃن ٿيون. پر وقت پربل آهي. ڪنهن لاءِ ڪونه ترسي، واجهائي يا وري موٽي.

وقت کي ڪال به ڪوٺبو آهي ۽ ڪال پر راج ڪي به چئبو آهي. پرماتما ۽ پرماتما جو نالو ئي ڪالَ ڪان ۽ ڪال جي تبديليءَ کان پري آهي. جيو آتما جا پڻ پرم آتما جو جزو آهي، ساڳي سورج جو ڪرڻو آهي ۽ ساڳيءَ روشنيءَ جي جهلڪ آهي، سا به پرماتما جيان سچ ۽ نهچل آهي. باقي جيڪي به اکين سان ڏسجي ٿو يا دماغ سان اندازو ۽ اندبهر لڳائجي ٿو، سو سڀ آهي پرڪرتي، سرشٽي ۽ مائيا، جا ڪال وس اچي، پئي پيدا ٿئي بدلجي ۽ ناس ٿئي. جو اڄ آهي ۽ سڀان شايد نه هجي يا ساڳيءَ صورت ۾ نه هجي، سو سڀ مٿيا آهي. صاحب هن روپ ۽ نام جي سنسار کي سُپنو سمجهن ٿا.

لک چوراسيه ميدني - سڀ آوڳ جاسي	راڳ مارو، محلا
نهچل سچ خداءِ ايڪ - خداءِ بندا اباسي.	پنجون، وار (١٧)

هن مرت منڊل ۾ سيڪو مرڻ لڪائي آيو آهي. جو آيو آهي سو اوس هلندو. اڄ نه سڀان، سيڪو پنهنجي واري تي، جڏهن جوکو ڪارڻ بڻجي اچي، اوڙو آستان اڳيان اچي ۽ نيڪ سمو نهڪي اچي. جمڻ پرلتان مرڻ انهن آهي جيئن ڏينهن پرلتان رات. اسانجا ابا ڏاڏا به پنهنجو واڄو وڄائي ويا، ائين اسين به ڪنهن ڏينهن هليا هلنداسين. هرهڪ شهر ۾ ۽ هرهڪ آستان تي، ڪيئي آيا ۽ ڪيئي ويا. سڀئي "منهنجو منهنجو" ڪندا رهيا پر ننگا آليا ننگا ويا. پاڻ سان ڪجهه به نه کڻي ويا، نه گوت، نه مڪان، نه ڌن دولت، نه پداراٿ نه پونجي، نه مت مائٽ ۽ نه متر سنبنڌي. موت کان ڪوئي به نه ٽري سگهي. بادشاهه، سلطان، خان، راڻا، امير، فقير، قاضي، ملان، شيخ، مشائق، جوڳي، سنياسي،

گرهستي، سنت، سادڪ، پير، پيغمبر، سڀ پنهنجو پنهنجو سمو پورو ڪري، هن فاني دنيا مان لڏي ويا. موت کان ڪير ڪونه بچيو. ڪال اڳيان ڪنهنجو زور ڪونه هليو. ڪال نه ڏسي ذات، نه پات، نه مذهب، نه عمر، نه جنس، نه لنگ، نه ورڻ، نه شاهوڪاري ۽ نه غريبي. جنهن کي جاءِ آهي سو نيت پران ڇڏيندو. رام نام ئي اٽل آهي.

اها آد جڳاد جي رچنا ڏسندي به ڪو ورلو ساڌو هي آ، سچائي ٿو. مرڻ ڪنهن کي به قبول ڪونه آهي. سڀ کي مرڻ جو ڊر ۽ جيئڻ جي آس آهي. پر موت سڀني کي لڪي ۽ تاڙي رهيو آهي ۽ انهن اڄاڻ انسانن لئي مشڪلي رهيو آهي. هالوڪي هند کي سيڪڙ پنهن جو دائما گهر سمجهي ويٺو آهي پر مسافر ۽ مقام پيا پڪارون ڪن ۽ آئيندي جا اشارا ڏين ته ڪيترين همت هليا آئيا ۽ باقي به اچا همت اُچا آهن. گورو نانڪ ديو صاحب فرمائين ٿا:

(١) مامي ني ماماڻيا - پاسر باپُ نه ماءِ
ساٿ لڏي تن ناٺيا - پيڙ گهٽي درياءِ.

راڳ مارو، محلا پهلا، اشٽپدي (٣) ١٠

(٢) جُڙ جڙ وڇڙي وڇڙ جڙي - جِيو جِيو مُئي مئي جيوي
ڪيتيا ڪي باپ ڪيتيا ڪي بيٽي - گور چيلي هُوئي.

راڳ سارنگ، محلا چوٿان، وار (٣)، سلوڪ محلا پهلا

صاحب اِهو هڪ جيون مرڻ جو روحاني راز ٿا سلين ته جيو آتما امر آهي جا هڪ سرير سان جُڙي وڇڙي ٿي، وڇڙي به جيئي ٿي ۽ وري ٻئي سرير سان جُڙي ٿي ۽ اهو سلسلو اَلائي ڪيترو وقت جاري رهي ٿو. جيستائين جيو آتما جو پرم آتما سان ميلاپ نٿو ٿئي ۽ ديهن سان سنگ نٿي. اِهيءَ سلسلي جي وائيءَ پر ڪيترين اڳين جنم جا پُٽ ٻئي جنم جا پيئر ٿين ٿا ۽ اڳين جنم جا چيلا ٻئي جنم جا گُرو ٿين ٿا. پوءِ هن جنم جي سنبنڌن سان سنبنڌ ڇا جو؟ اڳين سڀني جنمن جي هوند ڪل ٻئي نه انسان پڪ پاڳل ٿي پئي. اِها ويسر به آهي مائيا، مالڪ جي ليلا جا ساريءَ پرڪرتيءَ کي ساڳئي ڏاڳي سان، هڪ هار پٽالي بيٺي آهي. جنهن اِهو جيئڻ ۽ مرڻ جو راز ڄاتو آهي، نه دماغ ۾ پر دل ۾، نه مسائلي گيان مان پر ٻُڌيءَ جي پرڪاش سان، تنهن جيون ڀالرا جو ڀيد سڃاتو آهي ۽ پرماتما کي ڀاتو آهي. اهڙن درويشن روانگيءَ جي رمز سمجهي، من ماريو آهي، ۽ اُهين مري اَمر ٿيا آهن.

گورو نانڪ ديو صاحب فرمائين ٿا:

جنمِ مرڻ آکيئي - تنِ ڪرتيءِ ڪيٺا
آپُ گَرائيا مر رهي - ڦيرِ مرڻ نه ٿيٺا.

راڳ آسا، محلا پهلا، اشٽپدي (٦) ١٧

اِنسان کي اهنڪار ڪيڏو نه لـو "مان مان" ۽ "منهن جو منهن جو" ڪرائـي ۽ اهنڪار جي اچل ڪيڏا نه آپي پاپ ۽ اپراڌ ڪرائي؟ مسافرخاني جي چڙلي منزل لئي ڪيڏا نه لوپهه پچائي؟ هيءُ آهي منهن جو ڪٽنب قبيلو جنهن جي پالنا ۽ پهرُوديءَ لاءِ مان ئـي جوابدار آهيان، هي آهن منهن جا مِتر ۽ سنبنڌي جي منهن جي چپچ ۾ پڌل آهن، هـي آهن منهن جا دنيوي پدارٿ جن جا رکو "مان" ۽ "منهنجا" حقدار آهن، هيءَ آهـي سماج جنهن کي مان پنهن جي سَمرليءَ، سياڻپ ۽ سمجهيءَ سان پنهن جي طـرف ڪري سگهان ٿو ۽ هي اچا آهن منهن جون اڇائون ۽ ترشنائون جن جي پوري ڪرڻ ڪانـو مان ڪنهن به قدم کڻڻ کان ڪونه هٽڪندس. پر اِنهيءَ اهنڪار جو اُپمان لڌهين لـو لڳي ۽ اِنهن ترشنائن جا ترا لڌهين نا نڪرن، جڏهين مصيبت يا موت ٿو اچي. پوءِ سيئي چرپائيءَ جا چتر چتيل چڙپت ٿي ويندا.

مصيبت ۽ آپدا آئي نه سڀ ساٿي ساٿ ڇڏائي نا وڃن. ڪِل نه توسان دنيا به ڪلي. روءِ نه وينو اڪيلو روءِ. موت آئيو نه پنهن جا ئي پرائـڻ پريت ڪري، ترت ئي هلي مساڻ ۾ جلائيندا يا مقام ۾ دفن ڪندا. سنبنڌي ۽ سمجهي نه ڪڏ آئيا هئا ۽ نه ڪڏ هلندا. پاڻ سان ساٿ ڏيندي وڃو پنهن جي ڪرمن جي کٽي ڪمائي. اُنت مٽي سا ڪٽي. جهڙي جيون جي رهڻي ڪهڻي، تهڙي لهندي اُنت وٺي مت ۽ جهڙي اَهـا مت تهڙي اَڳتـي گت. جي ساري جيون جنجالن ۾ گذري آهي نه اُنت وٺي به آهي جنجال پيا اکيان ترلندا. اِنهن ترلن ۾ ڪيئن پرماتما ياد ايندو ۽ ڪيئن اُنت سُهيلي لهندي؟

سرير ئي ساٿ نه ٿو ڏئي نه سرير جا سنبنڌي ۽ سنسار جي سمجهي ڪيئـن ساٿ ڏيندا؟ پالڻي مان جواني، جوانيءَ مان پڪاپو ۽ پڪاپي کانپوءِ وفات. هاڻي ڪٿي آهي اُها اکين پهڪ، جوڀن، جواني، عضون جي آتش، حُسن جـي هُٻڪار، وارن جـا ونگ، نيڻن جـي نزاڪت، چپن جي چرپر، وات جي لباڙ، دماغ جي دُورانديشي، دل جـي پچيچي، من جي فريبي، سرير جو هار سينگار، پاهن جي لوڏ، مٽي جي اکڙ ۽ لنڊ جي ٽيڪر؟ سڀ ناز ادائون ۽ اچائون اڏوهڻون رهجي ويون. آئا غايب نه سڀ سڏس سرير ڪ ڪوش ٿيهه ۽ پڙدا به غايب. استُول سرير، سُوڪشم سرير، ڪارڻ سرير، لنگ سرير سڀ سماپت ٿي ويا. اِندريون، پران، من ۽ بُڌي سڀ پهچي ويا. لتا ٽتن سان گڏجي ويا. سرير پسر ٿي مٽيءَ جو مٽيءَ ۾ ملي ويو. جو ليڪو هر سر ٿي چڪو. اِنهيءَ مٽيءَ جي پتلي جـو ناز آهي منش، جو جيڪري من مستيءَ منجهان، ڪيڏا نه ٿو کيل کيڏي ۽ رنگ رچائي؟ ڪيڏا نه ٿو سنبنڌ ناهي ۽ ڊاهي، امنهن ٺاهي ۽ ٽوڙي؟ سڀ اجايا ۽ نڪما، سڀ بندن ۽ اُڙبون.

اي بندا، متر مڙئي مطلبي آٿئي، سنبنڌ سيئي ڦُوٻ جدم جا سڄڻڳي آٿـي، ڌن دولت سڀ ڏوڙ آٿئي، وهنوار هڙئي ولهوڳي آٿئي، سنسار سارو سپنو آٿئي، سڪـل

پيارو سهڻو پوشاڪ اٿئي، جتان ليٽ هلڻو اٿئي. جاڳ، جاڳ غفلت جي ننڊ مان، سڄاڻ ٿيءُ اڳيانتا جي آنند مان. پرين پڪاري ٿو اچ ۽ تون پر لاءِ پيو پڪارين! دنيا فاني آهي. پوءِ دنيا لاءِ دين ڇو ٿو وڃائين؟ سمجهي ۽ سمبنڌي سڀ امانت آهن جن جي نه ايندي ڪــي روڪي سگهبو ۽ نه ويندي کي روڪي سگهبو. اها امانت نه آهي پنهنجي، ۽ نه آهي دائما نه قائم. انهن ڪري نه ماڻ ٿي ٻرد ۾ اچڻي ۽ نه وڇڙڻ تي غم ڪجي. امانت امانت سمجهي هلائڻ گهرجي. آئي نه روڪي، ڪٽي نه ٻلا. سڀ ناسوانت آهي، بيهقا آهــي. مستقل آهي رڳو رام ۽ رام نام. اي بندا، اِئين هِمٿن سان هنڊائي، ٻون سنسار جــي سمجهيءُ ۽ سمبنڌن سان، نرموهي ٿي وهنوار ڪر، ته پوءِ تون موهه جي مصيبتن کان آجــو رهندين، وڪارن جي وڪڙ مان آزاد ٿيندين، آسا ۾ نراس ۽ گرهست ۾ اداسي ٿيندين، انت سڪـي ڪندين ۽ ڌڻيءُ جــي درگاهه ۾ پاڻهن لوڏڻ جي لائق ليکبين. اي بندا، تون پرماتما جي پيداش آهين. تون پرڪرتيءُ ۾ ڦاٽ کي پرماتما جيان ٺاه. ڇيلو هلاءِ نه ٿڪجي ٿڪجي، آخر ٿڪجي وڃين.

صاحب سمجهائين ٿا ته اي بندا، اجل اٽل آهي. تنهنجي غفلت ڪري، ڪونـه غايب ٿي ويندو. وقت سر پاڻهي اچي سهڙندو. موٽي موڙ نه ويندو. ڪٿي آهن تنهنجا ماءُ، پيءُ، ماميون ماما، ماسيون ماسڙ يا ڦڦيون ڦڦڙ؟ ڪيڏانهن ويا تنهنجا ابا ڏاڏا؟ وقت يا ڪال سڀ مال ملڪيت يا مت مانت ميساري ڇڏيا. نه تنهنجو ڪجهه هلو ۽ نه ڪجهه ٿي سگهيو. تنهنجي اکين اڳيان ڪٿين ڪچن پيا ۽ ڪيهن ڏيهن تون به اِئين ڪهندين. پوڙهي پدارت پوئتي پيا هوندا، رفيقن جي رخصت به شايد نصيب نه ٿئي، استري ۽ نياڻيون نيڻن مان نير وهائينديون، پٽ ۽ ڀيا مِتر ۽ مائٽ مسانن تائين ساٿ ڏيندا. وقت پئي سڀ پلجي ويندا. جي ڪنهن سمي ياد به پئين ته ڪي افسوس جو اظهار ڪندا ته ڪي پيا پيڙهون پٽيندا. پر تنهنجي آتما اڪيلي آئي، اڪيلي وئي، اڪيلي ليکاريءُ اڳيان ليکو لاهيندي ۽ اڪيلي اچي نئين پوشاڪ پهريندي. جنم جنم ۾ نئون ناٽڪ رچي ۽ سانگ ٺهـي ۽ ائين پئي سنسار ۾ سفر جو سلسلو جاري رکي. تون انهيءُ رنگ محل جي منچ کي، مستقل سمجهي ويٺو آهين. موت هڪڙي جنم جي پڇاڙي آهي ته ٻئي جنم جي شروعات آهي. مرڻ ۽ جيون هڪ ٻئي ۾ جڙيل آهن ۽ ساڳئي سڪي جا ٻه پاسا آهن. جن موت کي انهيءُ صحيح صورت ۾ سڃاتو آهي، سي موت لاءِ هروقت تيار آهن. هو سمجهن ٿا ته ڇا کان مرڻو آهي ۽ ڇا ۾ جيئڻو آهي. هو دم دم مرن ٿا ته هردم امر ٿيڄن ٿا. هو موت کان ڏڄن ڪونه. پيا موت مٿان مشڪن. موت جو ڏر ٿي جيون جو جس وڃائي ٿو ۽ ممتا جي لار ۾ لٽڪائي ٿو. جو اٽل آهي تنهن مان ڏڪي ڇا ڏسبو؟ مڙس ٿي ڇو نه مقابلو ڪجي؟

تنهن ڪري، اي بندا، اها وڏي ڳالهه وڃي آهي. ڪجهه سوچ، ڪجهه سڃاڻ. بالڪل جا پوڪ ۽ پڌائين نه جوانيءَ جو جلوو ۽ ڏٺو سين. هاڻي پڌائي جو پائيمال آيو آهي. لڳ وسامن پيا، سر پر سڦ چڙهي پيو آهي، چالي چڙهي آئي، زبان ٿڪجي رهي ٿي، ڪن ٻوڙا آهن، اکيون لوڻ لوائين پيون ۽ ڏندن ڏمڪيل آهي. پر مين اجا الميلو پيو سولڻ سڪائون ڪري، ڦارون وجهائي ۽ اڪا آرليون پائي. مراد ولد من هميشه تازو، توانو ۽ تڪڙو، ترشنا ۾ پيو ترڪي. اها آهي ڪرمن جي ڪوتاهي پر قصور ڪنهن قسمت مان. اي بندا، تون مسن نه آهين. من کي مؤت اچي مات ڪري تنهن کان تون چو نه مات ۾ آڻيندين؟ تمثيل طور، ڪو درياءَ ۾ ڪُن، لهرون ۽ چوليون ڏٺيون هونديون. آهن درياءَ جا پوتا پيا پاڇا پر الڳ ڏسڻ ۾ اچن ٿا. تون نه پرهر جو ڀاڱو آهين پر جن ڌاڙيءَ ڌارن ڏٺيءَ کان ڌار ليو آهين. ماحول جي تحرڪ ڪري، ڪُن، لهرون ۽ چوليون الڳ هستي ڏسڻ ۾ اچن ليون پر ماحول ۾ ماڻائيءَ سان، سڀ درياءَ ۾ جذب ٿي وڃن ٿيون. ساڳيءَ طرح، من جي ماحول ۾ ماڻائيءَ اچڻ سان، جيو آتما ۾ پرم آتما هڪ ٿي وڃن ٿيون. اها ڪا من ۾ ماڻائي آڻ نه ممتا مري، مؤت جو ڊپ نه ڪري، روحاني راهه مان رنڊڪون ۽ رڪاوٽون دور ٿين ۽ پرماتما جي پراپتي ٿئي. تون ديه، اندريه، پران يا انتهڪرڻ اڌياس نه آهين. اوُن خود جوت سروپ آهين. اها جي سچ ۽ سُڃي جي شناخت ٿئي، مَن، مؤت ۽ مڪتيءَ جي پوري پيڇاڻ ٿئي نه معرفت مان حقيقت جي پد تي پهچي ۽ اوُر نظر جو نظارو نروار ٿئي.

(٤) اِنسانُ ڪڏهين پريءَ ۾ نہ ڪڏهين پاڪُر ۾.

(١) شيهان ٻاڙان[1] چڙغان[2] کُهيڻان - ايها ڪرالي گاهُ
گاهُ کانِ تان ماسُ کِرالي - ايهو چلالي راهُ
ندِيان وچ ٽِبي[3] دِکالي - ٿاي[4] ڪري اَسگاهُ[5]
ڪيڙا ٿاپ ديئُ پاتشاهي - لشڪر ڪري سُثاهُ[6]
جيتي جيئہ جيوهہ ليئہ ساها - جيوالي تاکِ آساهُ[7]
نانڪ جئُ جئُ سچي پاويءِ - تئَ تئُ ديئہ گراهُ[8].

[راڳُ مانجهہ، محلا پهلا، وار (١٤)]

(٢) اَئسي لال - تُجهہ بِن ڪئُون ڪريءِ
(١٠١٠) غريب نِواجُ گُسئيئا[9] ميرا - ماٿيءِ ڇتُر[10] ڌريءِ.
جاڪي ڇوتِ جگت ڪئُ لاگيءِ - تا پر تُهي ڍريءِ[11]
نيچهہ اوُچ ڪريءِ ميرا گوبند - ڪاهو تي نہ ڌريءِ
نامديو ڪبير تلوچن - سڌنا سئنُ تريءِ
ڪهہ روداس سُنهہ ري سنتهُ - هرجيئہ تي سڀيءِ سريءِ[12].

[راڳُ مارُو، ڀڳت روداس، شبد (١)]

(٣) ڪبهوُن کير کانڊ - گهيئہ نہ ڀاويءِ[13]
ڪبهوُن گهر گهر - ٽوُڪ[14] منگاويءِ[15]
ڪبهوُن ڪُوُرن[16] - چني بِساويءِ[17]
جئُ رام راکيءِ - تئُ رهيئيءِ[18] ري ڀائي
(١٠١٠) هرکي مهما - ڪهي ڪئنُ نہ جائي.

١. ٻاڙن جا قسم. ٢. چراخ. ٣. ٻيٽ، ٽڪر. ٤. مٿاهين زمين. ٥. جل ميءِ. ٦. ٿاسُ.
٧. ساس ٻئا. ٨. آجيوڪا، روزي. ٩. سوامي. ١٠. تاج. ١١. ڍاڄهہ. ١٢. ڪارج سِڌ ٿيندا.
١٣. اک نہ لي ٻڌي. ١٤. روٽيءَ ٽڪرو. ١٥. گهرائي ٿو. ١٦. ڪڇا، سخت. ١٧. ڇپاڙائي
ٿو. ١٨. راڻي رهڻ ڪهي.

ڪٿهوُن ترڪي[1] ترنگ[2] نچاوي - ڪٿهوُن پاءِ[3] پيهيءَ[3] نه ڀاوي
ڪٿهوُن کاٽ سپيدي[5] سُواوي - ڪٿهوُن پوُم[6] بچار نه ڀاوي
پيٽ[7] نامديو اِڪ نام نستاري - جهه گُرو مليءَ تهه پار اُتاري.

[راڳ ڀيرو، ڀڳت نامديو، شبد (۵)]

(۴) راجا سُرم[8] مِت نهي جاني تيري -
تيري سنتن ڪي هئُه چيري.

(۱.۰۱)

هستو جاءُ سو روؤت آوي - روؤت جاءُ سو هسي
بستو هوءُ هوءُ سو اوُجڙ[9] - اوُجڙ[10] هوءُ سو بسي
جل تي ٿل[11] ڪر ٿل تي ڪوُٽا[12] - ڪوُپ تي ميرُ[13] ڪراوي
ڌرتي تي آڪاس چڙهاوي - چڙهي[14] آڪاس گِراوي
ڀيکاري تي راڄ ڪراوي - راجا تي ڀيکاري
کَل مُوُرکه[15] تي پنڊت ڪريو - پنڊت تي مُگڌاري[15]
ناري تي جو پُرکه ڪراوي - پُرکن تي جو ناري
کهه ڪبير ساڌوُ ڪو پريتم - تِس موُرت بلهاري.

[راڳ سارنگ، ڪبير صاحب، شبد (۲)]

(۵) ڪيتي منگهه جوُڌ[16] اپار - ڪيتيا ڪُٺِ[17] تهي وڪار
ڪيتي کپ[18] تُتهه وڪار - ڪيتي ليءِ ليءِ مُڪر[19] پاهه
ڪيتي موُرکه کاهي ڪاهِ - ڪيتي دوُکه ڀوُکه سد مار.

جپ صاحب، محلا پهلا، پؤڙي (۲۵)

(۶) آپي جڳت اپاوندا ميري گووندا - هر آپ کيلي بهو رنگي جيئُه
اِڪنا ڀوُڳ ڀوُگاوندا ميري گووندا - اِڪ نگن ڦرهه ننگه ننگي جيئُه.

راڳ گوڙي، محلا چوٿان، شبد (۲۰)

(۷) نِمڪي ڪيرِي مهه ڪل راکي - ڀسم[22] ڪري لشڪر[21] ڪوٽ[20] لاکي
جِس کا ساس نه کاڍت آپ - تاکئُه راکت دي ڪر هاٿ.

راڳ گوڙي، سکمني صاحب، محلا پنجوان، اشٽپدي (۵) ۱۷

---

۱. ترڪستاني. ۲. گهوڙا. ۳. پيرن پر. ۴. چٽي. ۵. صاف. ۶. گاهه. ۷ چئي ٿو. ۸. شهنشاهي.
۹. آباد. ۱۰. برباد. ۱۱. سڪي. ۱۲. کوُهه. ۱۳. مٿاهين زمين، ٽڪر. ۱۴. چڙهيل. ۱۵. وڏو
يا چسو بيوقوف. ۱۶. بهادر. ۱۷. ڳاٽاڙي کان ٻاهر. ۱۸. برباد ٿي وڃن ٿا. ۱۹. اِنڪاري
آهن. ۲۰. چوٽي. ۲۱. ڪٽلي. ۲۲. ناس.

(۸) نٽوئي[۱] سانگ ٻڻائيا - ٻازي[۲] سنسارا
کن پل ٻازي ديکيئي - اجهڙس[۳] نهي ٻارا[۳].

واڳ آسا، محلا پهلا، اشٽپدي (۴)۲۲

(۹) آپ ڪرائي ساکتي[۵] - تو آپ ڪرائي مار[۶]
اِکنا گلي زنجيريئا - اِکِ تُري چڙهه ٻسيئار[۷].

واڳ آسا، محلا پهلا، وار (۲۳)

(۱۰) ڪاهُو ديئي ٻاٽ[۸] پٽنبر - ڪاهُو پلگهه نِوارا
ڪاهُو گُڙي[۹] گودڙي ناهي - ڪاهُو کان[۱۰] پَرارا[۱۱].

واڳ آسا، ڪبير صاحب، شبد (۱۶)

(۱۱) کِن مهه ٿاپ اُٿاپن هارا - قيمت جاءِ نه ڪري
راجا رنڪ[۱۲] ڪري کن ڀيتر - نيچهه جوت ڌري.

واڳ گوجري، محلا پنجوان، شبد (۱۸)

(۱۲) چِن مهه راءُ رنڪ ڪئُ ڪريءِ - راءُ رنڪ ڪر ڈاري
رِيتي[۱۴] ڀَري ڀري سَکناوَيءِ[۱۳] - يَهه تاڪو بِهواري[۱۴].

واڳ ٻهاڳڙا، محلا ٿاوان، شبد (۱)

(۱۳) اوُچي لي نيچا ڪري - نيچ کِن مهه ٿاپي
قيمت ڪهي نه جائيئي - تاڪر پرتاپي[۱۵].

واڳ ٻلاول، محلا پنجوان، شبد (۵۰)

(۱۴) ري ٻراٽي[۱۶] اُسن[۱۶] سيت[۱۷] ڪرتا ڪريءِ - گهامَ[۱۸] لي ڪاڍيءِ
ڪيڙي[۱۹] لي هستي[۲۰] ڪريءِ - تُوُنا لي گاڍيءِ.

(۶۰)

(۱۵) ڪوني واهي ڪر لٽيءِ - ڪر پائي ڪلهانُ[۲۱]
ناتڪ ايو نه جاڻئي - ڪوني ڪاءِ لدانُ[۲۲].

واڳ ٻلاول، محلا چوٿان، وار (۱۱)، سلوڪ محلا پهلا

(۱۶) ڀن ڀن گهڙيئي گهر گهر ڀڃيءِ - ڍاهِه اُساري اُسري ڍاهِ يءِ
سَر ڀر سوکيءِ[۲۳] ڀي ڀر ٻوکيءِ[۲۴] - سمرٿ ويپرواهي.

واڳ رامڪلي، دکڻي اوانڪار، پوڙي (۴۱)

۱. ٻازيگر. ۲. کيل، تماشو، ناٽڪ. ۳. ناس ٿيڻ. ۴. ڍير. ۵. اُتپتي. ۶. پرليءِ. ۷. ڪئين، گهڻا. ۸. ريشمي ڪپڙا. ۹. ڀُراڻي، ڦاٽل. ۱۰. گهر ۾. ۱۱. گاهه. ۱۲. فقير، ڪنگال. ۱۳. سڪڻو. ۱۴. دستور، وهنوار. ۱۵. مهما، وڏائي. ۱۶. اُس، دک. ۱۷. ٿڌڪار، سک. ۱۸. وڪارن جي گرماش. ۱۹. ڪٽلي. ۲۰. هاٿي. ۲۱. فصل. ۲۲. ڀچاڙيءَ ۾. ۲۳. سُڪائي ٿو. ۲۴. ڀري ٿو.

(١٧) آپي ڏيک ڏکاوي آپي - آپي ٿاپ اٿاپي آپي
آپي جوڙ وڇوڙي ڪرتا - آپي مار جيوالدا.

راڳ مارو، محلا پهلا، سولهو (١٥)١٣

(١٨) سلطان خان ڪري ڪن ڪيڙي[1] -
غريب نواج ڪري پريب ميري
گريب نوارڻ سرب سڌارڻ[2] -
ڪڇ قيمت ڪهي نه جائي هي.

راڳ مارو، محلا پنجوان، سولهو (٤)١

(١٩) پيڻ گهڙڻ سمرٿ هوءِ - اوپت سڀ پرلوءِ
ڪرڻ ڪارڻ سمرٿ هوءِ - گهٽ گهٽ سڀ پرلوءِ.

راڳ مارو، محلا پنجوان، وار (٢٣)

(٢٠) ڪن مهه اوُڻي[3] سڀر[4] ڀريا - ڪن مهه سوُڪي ڪيتي هريا
ڪن مهه لِتاوي ڪڍُ ڏيو ٽانءُ - ڪن مهه ناٽي ڪر ڏيو مانءُ.

راڳ ڀيرو، محلا پنجوان، شبد (٢٦)

(٢١) جِنس[5] ٿاپ جيتا ڪئُ پيچوءِ - جنس ٿاپ لوءِ جاوي
آپي ٿاپ اُٿاپي آپي - اپني ويس ڪراوي.

راڳ سارنگ، محلا چوٿان، وار (٢)، سلوڪ محلا پهلا

(٢٢) اِڪ دي ڪاهِ نڪُتوءِ ناهي - اِڪ سدا قُوره فقير
حُڪمي ساجي حڪمي ڍاهي - ايڪ چِسي[6] مهه لکر.

راڳ ملار، محلا پهلا، وار (٢٤)

(٢٣) فريدا اِڪنا آٽا اُکلا[7] - اِڪنا ناهي لوُڻ
اگي گئي سِڃا[8] پسَن - چوٽان[9] کاسي ڪوڻ.

سلوڪ، شيخ فريد (٢٤)

---

١. ڪيڙان، نيچ، ڪنگال. ٢. سُڌاري ٿو. ٣. خالي. ٤. ڀاسڻ. ٥. جنسون، طرحين طرحين نموُنن جا جيو. ٦. لحظي، ڪن پل ۾. ٧. جام. ٨. معلوم ٿيندو. ٩. موچڙا.

(٥) ڪيئن ڪامنائون ڪافور ٿي ويندي يون؟

سلوڪ

(١) سيڙا[١] من مجهاء - پٽڪ[٢] تـه اُيوي ٻاهـرا
نانڪ آسڙي نباهه - سدا پيکندو سچ ڏئي.
آساوڻتي آس - ڳسائين[٣] پـوريـنئي
مل گوپال گووند[٣] - نـه ڪبهو جهوريـنئي[۴]
ديهه دوس من چاههـ - لهه جاء وسوريئي[٥]
هوء پولر سرير - چـرانـا ڏوڙيـنئي
پاربرهم[٣] گـور ديـو - سـدا حضوريئي.

[راڳه جئسنتري، محلا پنجوان، وار (١٣)]

(٢) مـن ڪيئا اچا پوريئا - پائيا نـام لـڌانِ[٦]
اٽرجامي سدا سنگِ - ڪرٽي[٣] هار پڇـانَ.

سري راڳـ، محلا پنجوان، شبد (١١)

(٣) اڪ[٣] رنگ رائي جو کُد آپ اوڙائي - ياء پکت ليري من پائي
ستگور شيوَن سدا سُکدائا - سـب اچـا آپ[٣] پڇـاوڻـيا.

راڳـ مانجهه، محلا ليجاء اشٽهدي (٥)٣

(۴) سـب جڳ نکـيو نگـيـ[٧] - آئيئي جـاليئي
تَـن مهه لـي شنا اکِ[٨] - شبـد پڇهانيئي.

راڳ مانجهه، محلا پهلا، وار (١٩)

(٥) ڪر ڪرپا هر[٣] ميليا - ميـرا ستگـور پـورا
لچ ڀئي جن ڪيريئا[٩] - لـي ستگـور ڏوڙا.

راڳـ گوڙي، محلا چوٿان، شبد (١۴)

(٦) هـر وس جن جن چاکيا - لـالکي پـرشنا لائيا
هر بسرام نِڌ[٦] پائيا - سر بهڙ[١٠] نـه کتهي ڏانـيا[١١].

راڳـ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (١۴٦)

(٧) ڏر جيٽڙي[١٢] اڪ ليڪ ڏون - لاهه پـڏالـي[١٣] آسَ
نـانڪ نـام ڏپـانيـئي - ڪارج آوي راسِ.

راڳـ گوڙي، محلا پـنجوان، پـاون اکري (٣٥)

---

١. سبجي، ڀئي چڙبو آهي. ٢. کن، کهڙي. ٣. پرماتما. ۴. ڀٽئيء ۾ گِرڻ. ٥. دک درد. ٦. خزانو. ٧. مائيا. ٨. ٻاهه. ٩. داس، ٻمبوڪ. ١٠. ورتي. ١١. پتڪندو، جڙلمن ۾ ايندو ويندو. ١٢. اي جيو. ١٣. ٻين جي، پرائي.

(۸) من پچھے[1] ستگور کے پاس ـ تس سیوک کے کارج راس سیوا کرت ہوء نہکامی[2] ـ تس کؤ ہوت پراپت سوامی[3]۔	راگ گوڑی، محلا پنجوان، سکھمنی صاحب، اشٹپدی (۲) ۱۸
(۹) ہر[3] کی ٹہل ـ کرہ من لاء من بنچھت[4] ـ نانک پھل پاء۔	۱۹ (۴)
(۱۰) سیوک کی منشا پوری بھئی ـ ستگور تے نرمل مت لئی جن کؤ پربھ[3] ہوئیو دئیال ـ سیوک کینو سدا نہال۔	۲۰ (۳)
(۱۱) سکھمنی سہج[5] گوبند[3] گن نام ـ جس من وسے سو ہوت ندھان سرب اچھا تاکی پورن ہوء ـ پردھان پرکھ پرگٹ[6] سبھ لوء۔	۲۴ (۵)
(۱۲) آپ[7] تجہ گوبند[3] پچھہ ـ سون پرکھ ہر[3] راء دوکھ ہرے[8] بھؤ جل ترے ـ من چندیا[4] پھل پاء۔	راگ گوڑی، محلا پنجوان، تھتی (۷)
(۱۳) جنم مرن اوت گئی ـ پربھ لیو ری تان پورن ہوئی ـ منسا میری۔	راگ آسا، محلا پنجوان، شبد (۸۰)
(۱۴) پن دان جپ تپ جیتی ـ سبھ اوپر نام ہر ہر[3] رسنا[9] جو جپے ـ تس پورن کام۔	(۱۲۰)
(۱۵) مائیا کی سبھ ستن[10] ساک ـ کتہی کام نہ آئیا ہرکا داس نیچ کل اوچا ـ تس سنگ من بانچھت پھل پائیا۔	راگ گوجری، محلا پنجوان، شبد (۷)
(۱۶) نرت[11] کرے اہ من نچائے ـ گور پرسادی آپ گوائے چت تھر[12] راکھے سو مکت ہووے ـ جو اچھے سوئی پھل پائی۔	راگ گوجری، محلا تیجا، اشٹپدی (۱) ۱
(۱۷) آسا کرتا جگ مؤا[13] ـ آسا مرے نہ جاء نانک آسا پوریا ـ سچے سوں[3] چت لاء۔	راگ گوجری، محلا تیجا، وار (۲۲)

۱. وکھے چڈی، اوہلا کری۔ ۲. نشکام۔ ۳. پرماتما۔ ۴. گھرپا۔ ۵. گیان۔ ۶. چمتکار، مشہور۔ ۷. آہم پاؤ۔ ۸. دور ہین لا۔ ۹. زبان۔ ۱۰. مت مانت۔ ۱۱. ناچ۔ ۱۲. ایکاگر۔ ۱۳. سارو سنسار۔

(١٨) من لڳ ٻانيڙيءَ پريءَ ڏٻاليءَ - منهن جمر ڪي ترِاسا
گوبند گائيا ساڌ سنگائيا - پنڌي پوري آسا.

راڳ وڏهنس، محلا
پنجوان، ڇنت (٣)٥

(١٩) اوُ لِمي ٻڌنت هرُ ڏُک گاويءَ - دوُک درد ڀرمُ ڀاڳا
کهُ نانڪ ناٿي پوُرڪرما - جا ڪا گور چرني من لاڳا.

راڳ سورٺ، محلا
پنجوان، شبد (٢١)

(٢٠) گور پوُرا آراڌي - ڪارج سگلي ساڌي
سگلُ منورٿ پوُري - باجي اَنهد توُري.

(١٢)

(٢١) سربُ منورٿ جيڪو چاهيءَ - شيويءَ ايڪ نِدانا
پار برهم اپرنپر سوامي - سمرٿ پار پرانا.

راڳ ڌناسري، محلا
پنجوان، شبد (٨)

(٢٢) سرب منورٿ راجَ سوُک رَس سد خوشيئا - ڪيرتن جپ نام
جسڪيءَ ڪرم لکيا ڌرُ ڪرتيءَ - نانڪ جن ڪي پوُرن ڪام.

(٥١)

(٢٣) ترشنا اَگنُ - پريب آپ بجهائي
نانڪ اُڌري - پريب سرڻائي.

(٥٥)

(٢٤) آسا منشا سگل پوُري - پريه اَنڪ اَنڪ ملائي
پنونٿ نانڪ سک سُکيدي - سا ميءَ گور مل پائي.

راڳ جيتسري، محلا
پنجوان، ڇنت (٤)١

(٢٥) نام ڌِيائي تان سنگوُر ڀائي - جو اچيءَ سو ڦل پائي
نانڪ تس دا سڀ ڪڇ هوويءَ - جو وچهه آپ ڪرائي.

راڳ سوُهي، محلا
ليچا، اشٽپدي (٨)١

(٢٦) گُرر ڀائيا وي سنت جنو - من آس پوُري هُر چوُڌيا
جن نانڪ پريب ديهه متيءَ - چڙ آسا نِت سک سوُڌيا.

راڳ سوُهي، محلا
چوٿان، ڇنت (٢)٦

(٢٧) سَکي سهاڳي رام رنگ راتي - من تن لڳ بجهائي
نانڪ اُچرج اُچرج سنُ مليا - کهڻا ڪڇوُ نه جائي.

راڳ بلاول، محلا
پنجوان، شبد (٥)

(٢٨) اُمرت گسڻ سنت نولتي - سُرط مدهه پيلاوڻ
آڻان رس مهه سانس ترپت هوءِ - بکيءَ جلت بجهاوڻ.

(٥١)

---

١. پرماتما. ٢. سنگ پر. ٣. سيبيئي. ٤. سڌ، پوُرا ٿيا. ٥. اَنهد ڌني. ٦. پار ترڻ وجهن ٿا. ٧. اوائل کان. ٨. باهه. ٩. چاليي، هيئڙون. ١٠. فرمائين ٿسا. ١١. سکائوُن. ١٢. چونڊي، چمپيندي. ١٣. مت، اَنديش. ١٤. سنهي ٿو، نند ڪري ٿو. ١٥. تعجب، آلما. ١٦. من کي، هردي کي. ١٧. پياريان. ١٨. وشين، وڪارن جي. ١٩. باهه، اگني. ٢٠. ٿاريان، وسايان.

(۲۹) مؤهن روُپ ڏکاويءِ - اَب موهه نيند سُهاوَيءِ
سڀ ميري لِکّا ٻُجهائي - اَب ميءِ سهجُ سمائي.
(۱۲۸)

(۳۰) ٻؤرن تيري هوويءِ آسَ - هر ڪي ڪنيڪيءِ تيري داسَ
گـــور ڪا اُپديش سُنيجيءِ - نانــڪ سک سهج سُميجيءِ.
واڳ رامڪلي، محلا پنجوان، شبد (۴۱)

(۳۱) ترشنا ٻـوُڪــ سڀ لـــاٿي - سنت ٻـــرساد جپيا اَبناسي
ونُن ڏلس ٻرڀ شيؤ ڪمائي - هُر ملٽيءِ ڪي ايهه نيشاني.
(۴٦)

(۳۲) اَنند سُکهه وَڏ ڀاڳيهر - سڪل منورٿ ٻؤري
ٻار ٻرهم ٻرڀ ٻانيا - اُتري سڪل وِسؤري.
واڳ رامڪلي، محلا ليجا، اَنند صاحب ٻؤڙي (۴۰)

(۳۳) گور نام ديٽا ڪُشل ٿِيٽا - سرب اِڇا ٻُنيٽا
جلني ٻجهائي سانت آئي - ملي چِرُي وچنيٽا.
واڳ رامڪلي، محلا پنجوان، چِنت (۴)۲

(۳۴) سڀ ڪڇ گهرُ هـــي ماهه هيءِ - وَڏ ڀاڳي ليٽا
اَنتر لِـــرشنا مرگٽي - هـــر ڪـــڻ گـــاويٽــا
آنـــي مهلِ مِـــلاٻــن - آپي ديــه ٻُجهائي.
واڳ رامڪلي، محلا ليجا، واو (۱۸)

(۳۵) ڪوُڙ چوڏ ساچي ڪٽُ ڏاوهُ - جو اِچهه سوئي ڦل ٻاوهِ
ساچ وکر ڪي واٻاري ورلي - ليءِ لاهَا سودا ڪِيٽا هي.
واڳ مارؤ، محلا پهلا، سولهو (۱۲)۸

(۳٦) هـــر وس جني چاکيا - اُنُ وس لـــاڪُ وهـــائيا
هو وس ٻي سدا ترپت ڀئي - ڦو ترشنا ٻکه گوائيا.
واڳـــ مارؤ، محلا ليجا، واو (۵)

(۳۷) هئُمَ مؤتا مـــيءِ مارٻا - ٻؤڙ وهـــيءِ دريٽاءُ
ترشنا لڪي نانڪا - جان مــنُ رٽا ناءُ.
(۱۵) [سلوڪ محلا پهلا]

(۳۸) من تن راتا رام رنگ چرڻي - سرب منورٿ ٻؤرن ڪرڻي
ٽوٽـــي ٻدڻ ٻؤرن آســـا - هرڪي چرڻ رِدَ ماهه نِواسا.
واڳـــ ڀيرءُ، محلا پنجوان، شبد (۴۸)

---

۱. پرماتما. ۲. گهوري، سُني. ۳. ترشنا. ۴. گيان. ۵. سمائجي وڃن. ٦. ناس ٿي وئي.
۷. رامع ڏيڻ. ۸. اَنند صاحب. ۹. خوشيون، سک. ۱۰. ڪِچ مدمع ڪسان. ۱۱. وِڇڙيل.
۱۲. هردي ۾. ۱۳. چاهيو، پنهنجو. ۱۴. سودو، شيؤن. ۱۵. نفعو، فائدو. ۱٦. پيا سڀ.
۱۷. گنا ڪري ڇڏيا. ۱۸. اَهنڪار. ۱۹. مان مان جو مرض. ۲۰. هوا.

(٣٩) اِهو مَن هووئا ساڌ ڌُوڙ - نِت ڏيکي سوامي حضُور
ڪام ڪروڌ ترشنا گئي - نانڪ پرڀ ڪرپا پئي.

راڳ بسنت، محلا
پنجوان، شبد (١٥)

(٤٠) جنم جنم ڪــا سنسا چُوڪا - رام نام جپ پائيا
ترشنا سَڪل بناسي مَن تي - نج سُک ماهِ سمائيا.

راڳ بسنت، محلا
ٿاوان، شبد (٣)

(٤١) اَنڌ ڪُوپ مهه ديپڪ بَلِيو - گُور رِديءِ ڪيئو پرگاسا
ڪهه نانڪ درسَ پيکِ سُک پائيا - سڀ پُورن هوئي آسا.

راڳ سارنگ، محلا
پنجوان، شبد (٣٨)

(٤٢) چنچل مت تياڳ پڃ پدجن پائيا - ايڪ شبد لو لاڳي
هر رس چاکه ترِڳا نواري - هَر ميلِ لئي بڌ ڀاڳي.

راڳ سارنگ، محلا
پهلا، اشٽپدي (٢)٢

(٤٣) ناءُ سُڻيئي سڀ سِڌ هوئي - رِڌ پِڇي آوي
نــاءُ سڻيئي نَؤ نِڌ مِلي - مَن چنديا پاوي.

راڳ سارنگ، محلا
چوٿان، وار (٧)

(٤٤) سچا صاحب مَن وَسي - تان مَن چنديا ڦل پاءِ
نانڪ تِن ڪا آکيا آپِ سُڻي - جو لئيئن پنَي پاءِ.

راڳ ملار، محلا پهلا،
وار (٨)

(٤٥) اَمرِت هر ڪا نام هي - جت پيتي تِکه جاءِ
نانڪ گُورمکِ جن پيتا - تن بهُڙ نه لاڳي آءِ.

(١١)
[سلوڪ محلا ٽيجا،]

(٤٦) جو جو ڪٿي سُڻي هر ڪيرتن - تا ڪي دُرمت ناس
سگل منورٿ پاوي نانڪ - پُورن هووي آس.

راڳ ڪانڙا، محلا
پنجوان، شبد (١٢)

(٤٧) فريدا بُري دا ڀلا ڪر - غُصا مَن نه هنڍاءِ
ديهي روڳ نه لڳئي - پلي سڀ ڪڇ پاءِ.

سلوڪ، شيخ فريد،
(٧٨)

(٤٨) پـيءِ ناسِن دُرمت هُونِ - ڪَلِ ميءِ هر ڪو نامُ
تِس دِن جو نانڪ پڙهِئي - سڦل هوهه تِهه ڪامُ.

سلوڪ، محلا
ٿاوان (٢٠)

---

١. پرمالما. ٢. پُورو. ٣. کُوهه. ٤. ڏيئو. ٥. ٻريو. ٦. روشنائي. ٧. ڏسي. ٨. ترشنا. ٩. دُور ٿئي. ١٠. سِڌ ٿيون. ١١. رِڌ ٿيون. ١٢. ڪاڳر، پير. ١٣. اُڃ، پياس. ١٤. گورو جي معرفت. ١٥. ڪُمت. ١٦. ڪاوڙ، ڪروڌ. ١٧. پڙ. ١٨. ناس ٿي وڃي ٿو. ١٩. دُور ٿئي ٿو. ٢٠. ڪلجڳ. ٢١. رات ڏينهن. ٢٢. جپي، سمرن ڪري.

ڪڏهين پيرين پر ته ڪڏهين پاڪر پر

ڪامنائُون ڪيئن ڪافور ٿينديون ؟

اڳي اسين ڏسي آيا آهيون ته سنسار سپنو آهي ۽ پرڪرتيءَ جي هر وستو ناسونت آهي. مٿي ڏنل وچن دنيا جا ڄاڻن وڏيڪ سمجهائي ڏني آهي ته شروعات ڪي نه فقط پياڙي آهي پر شروعات کان خالي نائين ڪٿين لڪدا هيون ظاهر لين ليون. ڪابه وستو، حالت يا رُوپ ڪار سمورو وقت ساڳي ڪونه ٿي رهي پر پئي بدلجي ۽ الٽ پلٽ ٿئي. جا حالت هينئر آهي سا پوءِ صفا بي يا صفا ابتڙ ٿي سگهي ٿي. واهه وقت واهه!

ڏسو قدرت جا رنگ. ڏوري ڏٺي ته آباد شهر اجڙ ٿي ويا، لهيل لڪائتا ٻڌي پيا، جيئرا جيو مري ويا، سچا جڏا ٿي پيا، امير فقير ٿي پيا، سهاڳڻيون ونڌوائون ٿي پيون ۽ صاحبزادا اناٿ ٿي پيا. اڄي پوڻ ته آباديءَ مان برباديءَ، سڪيءَ تي جل ميءَ ۽ مٿاهان پست ٿانٽيءَ پر. ڦرن مندون ته گرميءَ مان سردي يا سرديءَ مان گرمي، سڪن مان ساوا پسا ساون مان سُڪا، ٻوُر مان ڦل ۽ ڦل ڇوڙ مان پٽ ٿي. پئي ميهن ته سڪيءَ مان سرسبز ۽ اُٿت مان رنگ رس. پٽ جا ڪپڙا پر ڪيئي پيا اڏامن. ندين ۽ درياءَ پاسو ورائين ته جتي سج اُڀي سبزي ٿي پوي ۽ جتي سبزي اُتي ريج. جتي سمنڊ هئا اُتي هاڻي سڪ آهي ۽ جتي اڳي ٽڪريون هيون اُتي هاڻي ماڙيون آهن. واهه قدرت واهه!

ڏسو ماڻهن ذات جي حالت. ڪي تونگر ته ڪي فقير، ڪي سواريءَ ٿي ته ڪي پيري پنڌ؛ ڪي ڪٽ ٿي ته ڪي پٽ ٿي، ڪي عيش ۽ آرام پر ته ڪي فراق ۽ فاقن پر، ڪي پهرين پٽ ته ڪي گودڙيءَ لاءِ موهتاج، ڪي ٻاول ۽ ريچل ته ڪي ٻُکيا ۽ لنگا، ڪي بسترن ۽ ٻوڙن لاهي ڪائين ته ڪن کي اٽي لاءِ ٽُڪر چڻي ڪونه آهي، ڪي آزاد ته ڪي غلام، ڪي سکيا ته ڪي اُڃا ۽ ڪي حسين ته ڪي بدزيب، ڪي محلن پر ته ڪي رستن تي، ڪي ودوان ته ڪي اڻ پڙهيل، ڪا راڻي ته ڪا ٻانهي ۽ ڪي اوچ ته ڪي لسيچ. ڏسو جيت، پکي ۽ پسون. انهن پر به وڏا رنگ لڳا پيا آهن. ڪو ڪنهن جو ڪاڄ ته ڪو ڪنهنجو هاٿيءَ جي پير هيٺان هزارين جيت پيا مرن ته هڪ ڪکلي ڪن پر وڃي هاٿيءَ تي به ليٽائي ٿي. ماس ڪائيندڙ جانور گاهه ٿي پيا ڳولين ڪن ته گاهه ڪائيندڙ جانور پيا ماس ڪائين. ڪي جانور شهزادن وانگر پيا پلجن ته ڪن کي هردم ڇها پيا لڳن. واهه پرالبڌ واهه!

ورتي اسرار اهو ته هيٺ ڪو امير مان فقير ٿي پئي ته ڪو فقير مان امير، ڪو پرڀي مان

سکيو ته ڪو سکي مان پيو، ڪو آڪاس مان پٽ اچي ته ڪو پٽ مان آڪاس لڳي، ڪو نيچ مان اوچ ته ڪو اوچ مان نيچ، ڪو مورک مان سياڻو ته ڪو سياڻي مان مورک ۽ ڪي ڪاڻ رڙن ته ڪي روئي کلن. مطلب ته ڪماليت کي زواليت ۽ زواليت کي ڪماليت ۽ انهيءَ سلسلي ۾ پيا رنگ ۽ روپ ڦرن گهرن ۾ جمڻ مرڻ، اٿڻ ڍهڻ، ٽٽڻ ڳنڍجڻ، سنجوڳ وڇوڙو جو سلسلو هردم چالو آهي. اهو آهي پرڪرتيءَ جو وهنوار ۽ قدرت جي ليلا جا ته ڏيند جا کيل کيڏي رهي آهي ۽ جنهن بابت گورو نانڪ ديو جن فرمائن ٿا:

ننوڻي سانگ ڀاٽيا - بازي سنسارا — راڳ آسا، محلا پهلا
کن مَلُ بازي ديکيئي - اُجهڙت نهي بارا. — اشٽپدي (۴) ۲۲

سنسار اڪمن اڳيان پرليت آهي پر آهي سپني مثل. هر چيز ڏٺي نٿي، ٿئي ڦري ۽ ڦري ڍهي. جا اڄ دائما هلچل ۽ ڦير گهير کو آنڌ ڌنڌ جو آکاڙو آهي، ڪو بادشاهه ڳڙدي ۾ جو پسارو آهي يا ڪو چرپٽ راڄا جو نظارو آهي؟ بلڪل نه، ڪداچت نه. اهو سڀ ٿيو ون نياءَ ۽ نيم اڻ نيم اٽي جُڙيل آهي ۽ ڪرم جي قانون تي ٻڌل آهي. جهڙو ڪارڻ تهڙو پرڻامُ، جهڙي ڪريا تهڙي پرتي ۽ جهڙو ڪرم تهڙو ڦل. انهيءَ نياءَ ڪاري قانون ڪري، سڪي وانگر ٻه پاسا آهن پر هڪ ظاهر جنهن جي اسان کي ڄاڻ هوندي ۽ اهو آهي هن جنم جا ڪرم جي اسان ڪري چڪا آهيون، يا ڪريون پيا يا ڪنداسين. ٻيو آهي مُبهم اڻ ڏٺو پراچين پرالبد جنهن جي اسان کي ڄاڻ نه آهي ۽ اهو آهي اسان جا اڳين جنمن جا ڪرم جن جون واسنائون جيو آتما سان لڳل آهن ۽ جنهن جا سنسڪار من ۾ سمايل آهن.

اڳين پرالبد ۽ هاڻوڪن ڪرمن جي جمابندي گڏوگڏ ٿيڻي ٿي ڪلي ۽ وڌهجي. سڀ ڪي سُکي ته ڪي دکي، ۽ ڪو اڄ پريءَ ۾ ته سڀان ياڪر ۾. ڪو ٻوڪي ته ڪو لڙهي ۽ ڪو لڙهي ته ڪو ڪائي. انهيءَ راز پوئتان ته رمز آهي. جو لهي سو نهي. الاهي اشارو آهي، جو پسي سو رسي. سکي انسان کي ڄڳائي ته سک وندي وراهي کائي ۽ ٻود ۾ نه اچي متان دک جو دؤر پيهر نه موٽي اچي. دکي انسان کي جڳائي ته سنتوش ڪري ۽ نراس ٿي همت نه هاري ته من سک جو دؤر پيهر چالو ٿئي.

پر اهي سک دک ته سڀ من گهڙت آهن جن جي جڙ آهي ترشنا ۾. من جون مرادون، ڪامنائون ۽ ترشنائون سڀ آهن سرير جي رس ۾ ۽ سنساري پدارٿن ۾. نه ترشنائون ڦُري پون ليڪ جون آهن ۽ نه اهي جڙ پدارٿ جٽائدار آهن. انهن جي پٺيان ڊوڙڻ ۾ سرڌردي وڌي ٿي پر سچو سک ۽ شانتي پراپت ڪونه ٿا ٿين. اهي تڏهين حاصل ٿيندا جڏهين من جي ڪامنائن جو گدام صفا ۽ خالي ٿئي. گورو امرداس صاحب فرمائين ٿا:

آسا ڪرليا جڳ مُئا ـ آسا مري نه جاءِ   راڳ گوجري، محلا

نانڪ آسا پوريا ـ سچي سنگ چت لاءِ.   ليجا، وار (٢٢)

صاحب سمجهايو آهي ته اي بندا، جي چاهين ته تنهن جي ڏرسٽ ناس ٿئي، من جي جلن بُجهي ۽ اَشانتي لوپ ٿئي، اَگيانتا ۽ اَوديا جي اونداهه ۾ پرڪاش اَچي، سڀ مصروف پورا ٿين ۽ جنم مرڻ جو چڪر چڪنا چور ٿئي ته پنهنجي جيون سڌار. سڀ اپاءَ ۽ آسرا ڦٽا ڪري، ايشور جي اوٽ ۾ اَچ. سائينءَ جي شرڻ وٺ ۽ هريءَ جا چرڻ هردي ۾ وساءِ. پرڀو جو پلو ڪر. غصي کي من ۾ جاءِ نه ڏي. مايا جو سنگ ڇڏ. اهنڪار کان آجو ٿيءُ. ڪوڙا وهنوار لوڙ. سچو سودو ڪر. سچو سودو اٿئي رام نام جو. رام نام جو رس آهي اَمرت، جنهن مان من جي اُڃ ۽ بک لهندي ۽ ترپتي ٿيندي. رام نام جي پدوي سڀني ڪرياڪرم کان، جپ، تپ، پوڄ ۽ دان کان مٿي ليکي وئي آهي. رام نام وڳو چنن سان ڇوٽو ڪوڏ آهي. رام نام من ۾ وسي. من رام نام سان رتو ۽ رڱيو پيو هجي. اِها آهي سچي پراپتا ۽ پڪتي، ڏيان ۽ ڌارنا. سنتن جو سنگ ڪر. سَت سنگت جو اُپديش گرهڻ ڪر. ستگور جي اُشڪام سيوا ڪر. ستگور جو شبد هِرين سان هنڊاءِ.

اِها نتِمن جيون ٿي لوڪي اَڄ ته سڀان ليڪ ابج سُک جي پد تي پهچائيندي ۽ وڇڙيل جيو آتما جو پرم آتما سان ميلاپ جو اَچرج ڏيکاريندي. اِها اَوستا اٿئي سُن سماڌيءَ جي ۽ سهج سمائيءَ جي. اِهيءَ اِستٿيءَ ۾ ترشنا جي وڻ جون پاڙون پٽجي وڃن ٿيون. ترشنا وئي ته ڊڄ وئي. ڊڄ وئي ته من سجاڳ، سرپشٽ ۽ شانت ٿيو پئي، سچ ۾ سمائجي ويندو. جيسين من ٿي سچ ۾ سمايل آهي ته پاونائون، وچار ڌارا، وچن ۽ ڪرم به سڀ سچ ۾ سمايل رهندا. اهڙي لاهوتي فقير کي کهڙي لهر کهڙو لوڏو، ڪهڙو فقر کهڙو فراق چاهي گوڙ ۾، چاهي غفا ۾، چاهي محل ۾ چاهي مقام ۾. هر هنڌ، هوءَ اَڏول، ايڪاگر، اَسٿر، اَچينت، اَرپٿ، نرسنسي، نرليپ ۽ اهال رهي ٿو. اي بندا، اهڙي الله لوڪ اَڳيان جُهڪ ته من کي جهڙپ لڳئي.

مطلب ته ڪامنا جنهنجي جڙ، جڙ پدارٿن، سرپرڪ سوادن پيا سنساري سنبنڌن ۾ سمايل آهي، سا پوري ٿيڻ جي نه آهي. پاڻ وڌي وِڌاهه ڪندي، ترشنا جي تاثير کي تيز ۽ تکو ڪندي، هَٺ پچار پيدا ڪندي، خود غرضي، چڙهڻ، چنتاپڻي، مايوسي، مجبوري، رنج، وسوسو ۽ بي آرامي وڌائي، رڻ ۾ رولائيندي. اهو سوڻ ٿي گهرو جو ڪن ڇڏي. اِها ڪامنا ٿي ڪڏ هٿي جا من جي شانتي وڃائي ۽ پوءِ نه پوري نه ٿئي. من جي شانتيءَ بنا، چت هٿي ناسي ڪٿان لڳندو؟ اِهيءَ ڪري من جي دشا، جڙ پدارٿن،

سريرڪ سُوادن ۽ سنساري سنبنڌن مان سميٽي، رام نام ۾ لڳائڻي آهي، جنهن مان ٿي
سگهو سک، سنتوش ۽ شانتي پلئه پوندا. رام نام، ڪامنا جي قِيامت آڻي ٿو، ٻي اونو ۽
بي فڪر بڻائي ٿو، ڪسڪ ڇڏائي سنتن جو سهارو وٺائي ٿو، ستگرو جو سامهون ڪرائي ٿو
۽ پرماتما جي پناهه ۽ پياري هيٺ پهچائي ٿو. رام نام جي ڪنجيءَ همت آڻي، مَنَ جو
طاق کُلي ٿو، گيان جي آنڌي اچي ٿي، جنهن ۾ دُئيءَ، دُبدن ۽ ٽن گڻن جا اَثر اُڏامي
وڃن ٿا ۽ دک سک، پنهنجي پرائي، سون مٽيءَ، پريت ۽ پريت، سمان اَپمان، جَس اَپجس
جا سڀ ڀيد ڀاؤ ميٽجي وڃن ٿا. جڏهين سالڪ الهيءَ سرسِڌيءَ ۽ سم دِرشٽيءَ جي سطح
تي اچي سهڙي ٿو، تڏهين هوُ جيون مڪت آهي. آهي اسان جيان انساني جسم جي
جامي ۾ ٻر برهم جي ڀيد آهي، رب جو روپ آهي.

(٦) رزق رازقُ ڏئي ٿو.

(١) ري چت چيتس ڪين دئيال دمودر - ابهه[١] ن جاڻس ڪرڻي

جي ڏاوَهه[٢] برهمڊ کنڊ ڪهُ - ڪرتا ڪري سر هوڻي. (١٠، ١٠)

جَنمي ڪيري اُدرِ[٣] اُدڪا[٤] مهه - پِنڊ ڪيِئا دس دُئارا

ديئي آهار آڳـن مهه راکـيِ - اَئسا خصمُ همارا

ڪُمي جـل ماهه تـنَ[٥] تِـس باهر - پَنکه کير تن ناهي

پُورن پرمانند منوهر - سمجهه ديکه مـنَ مـاهي

پاکـڻ[٦] ڪيٽ گُهت هـوء رهتا - تـاچو مارِڳُ[٧] ناهي

ڪهي ڌَنا پُورن تاهُون ڪو - مت ري جيئه ڏراهي.

[راڳ آسا، ڀڳت ڌنو، شبد (٣)]

(٢) ڪاهي ري مـن چتوهه[٨] اُدم - جا آهُر[٩] هر جيئه پرِيا

سَئِل[١٠] پٿر مهه جَنت اُپائي - تاڪا رزق آڳي[١١] ڪر ڌريا

جُن پِتا لوڪ سـت بنتا[١٢] - ڪوءِ ن ڪـڪي ڌرِيا[١٣]

سِر سر رزق سنباهي تـاڪر - ڪاهي مَن ڀؤ ڪريا

اوُڏي اوُڏِ آويءِ سهه[١٥] ڪوسا[١٦] - تِس پاڇي ڇُڙي ڇرِيا[١٧]

تِن ڪوڻ کِلاوي ڪوڻ چُڳاوي - مَن مهه سمرن[١٨] ڪريا.

[راڳ گوجري، محلا پنجوان، شبد (١)، رهراس]

---

١. دِرسٽ، سچو. ٢. گهمين، ڀٽڪين. ٣. پيٽ. ٤. پاڻي. ٥. بچا. ٦. پٿر. ٧. پاهر نڪرڻ جـو ستو. ٨. چِنتائون ڪرين. ٩. آجيوڪا جو بندوبست. ١٠. پهاڙ، جبل. ١١. پٿر پائين. ١٢. ماتا. ١٣. استري ١٤. آسرو ١٥. سوين. ١٦. ڪوَهه. ١٧. ڇڏي آيا آهن. ١٨. ڌيان.

(٣) مَن ٻُکا ٻکا مَت ڪرهه - مت تُوُن ڪرهه ٻِڪار
ٽَڪ چوراسيهه جني سِرِي[١] - سڀ سڀئي ديئه آڌار
نِرڀؤ سدا دئيال هي - سڀنا ڪردا سار[٢].

سري راڳ، محلا ٽيجا، شبد (٣)

(٤) آپي جيئه جنت پرتپاري[٣] - جهه بارڪ ماتا سماري
دک ڀڃن سک ساگر سوامي - ديت سگل آهاري[٤] جيئه.

راڳ ماجهه، محلا پنجوان، شبد (٢٩)

(٥) پهلو ديئي رزق سماها - پچهو ديئي جنت اپاها
تد جيوڻ داتا اوُر نه سوامي - لوئي[٥] نه ڪوئي لاوڻا.

راڳ ماجهه، محلا پنجوان، اشٽپدي (٦) ١

(٦) نانڪ جنت اپائڪي - سماهي سڀناه
جن ڪرڻي ڪرتا[٦] ڪيتا - چنتا ڀِ ڪرڻي تاهه.

راڳ آسا، محلا پهلا، وار (٨)

(٧) تُوُن ڪاهي ڏولهه[٧] پراڻيا - تد راکيگا سرجڻهار
جن پيدائش توُن ڪيا - سوئي ديئه آڌار
جن اپائي ميدني - سوئي ڪردا سار
گهٽ گهٽ مالڪ دلان ڪا - سچا پروردگار[٨].

راڳ تلنگ، محلا پنجوان، شبد (٣)

(٨) پرتپال مائا اُدر راکي - لگن ديت نه سيڪ[٩]
سوئي سوامي ايهان راکي - بوجهه تد ببيڪ.

راڳ مارُو، محلا پنجوان، شبد (٢٩)

(٩) نا ڪر چنت چنتا هي ڪرتي - هر ديوي جل ٿل جنتا سڀ تئي
اَچنت[١٠] دان ديئه پرڀ ميرا - وچ پاٿر ڪيٽ[١١] پکاٽي هي.

راڳ مارُو، محلا چوٿان، سولهي (٦) ٢

(١٠) وٺي[١٢] ميگهه[١٣] سهاوڻي - حڪم ڪيتا ڪرتار
رزق اپايون اگلا - ٺانڍِ[١٤] پئي سنسار.

راڳ سارنگ، محلا چوٿان، وار (٣٦)، سلوڪ محلا پنجوان

(١١) آپي پاڻت ڀاتي[١٥] بهه رنگي - سسٽ اپاءِ پرڀ کيل ڪيا
ڪر ڪر ويکي ڪري ڪرائي - سرب جيا نو رزق ديا.

راڳ پرڀاتي، محلا ٽيجا، شبد (٦)

---

١. پيدا ڪئي. ٢. سنڀال. ٣. پالنا يا سنڀال ڪري ٿو. ٤. روزي، قوت. ٥. برابر تي مشابهت. ٦. سرشٽي پيدا ڪئي آهي. ٧. ڊاڙي جاڳهار. ٨. پالڻهار. ٩. اُميد، آس. ١٠. اوچتو. ١١ ڪيڙن. ١٢. وسيا. ١٣. مينهن. ١٤. ٺڌڪار، خوشي. ١٥. طرح طرح قسمن جي.

(٧) مانڪ جي ٽيڪ آڄائي آهي.

(١) مانڪ کي ٽيڪ ٻرائي سڀ ڄاڻ - ٻڌون ڪٿ ٻڪي ٻگوان
ڄس کي ڏيئي رهي اُڪهاء - ٻهڙ نه ٽرشنا لاڳي آء
ماري واڪي ٻڪو آپ - مانڪ کي ڪي ناهي هاپ.

واڳ گوڙي، سڪمني صاحب، محلا پنجوان، اشٽپدي (١)١٤

(٢) ڪهه مانڪ لي ڪيا هٿ آوي - جو ٽُس ڀاوي سوئي ڪراوي
ٽس کي هاٿ هوء نه سڀ ڪي ليئه -
جو ٽُس ڀاوي سوئي ڪرٻه.

(٣)١١

(٣) مانش جتن ڪرمه ٻهڻ ٻالٿ - ٽِس کي ڪرٽ[٢] ٻرٽي ڄاڻ
ماري نه واڪي اڙر نه ڪوء - سرب ڄيئا ڪا راکا سوء.

(٥)١٧

(٤) ٽڙن ڪرنا ڪيئا سڀ ٽيرا - ڪيا ڪو ڪري ٻراڻي
ڄا ڪٿ ندر ڪرهه ٽون اپڻي - سائي سچ سماڻي.

واڳ آسا، محلا ٽيجا، اشٽپدي (٤)١

(٥) ابهه ڪيهي دات - آپس[٣] لي جو ٻاٽيئي
نانڪ سا ڪرمات[٤] - صاحب ٽُٺي[٥] جو مليئي.

واڳ آسا، محلا پهلا، وار (٢٣)، سلوڪ محلا دُوجا

(٦) جس مانڪ ٻهه ڪرڻ ٻيٽتي - سو اُٻهي ڏک ٻرٻا
ٻاربوهر ڄن رِدي آواڏيا - ٽن ٻڙ ساڳر ٽريا.

واڳ گوجري، محلا پنجوان، شبد (٧)

(٧) هر اِڪو داتا منگيئي - من چِندِيا ٻاٽيئي
جي دوُجي ٻاسهه منگيئي - ٽسان لاڄ[٦] مراٽيئي.

واڳ وڏهنس، محلا چوٿان، وار (١٠)

(٨) وڏا ڪر سالاهنا - هئي هوسي هوء
سهنا داتا اِڪ ٽون - مانُس[٧] دات نه هوء.

واڳ سورٺ، محلا پهلا، شبد (١)

(٩) هر ڄيئه - ٽيري دالي واڄڻا[٨]
مانِس ٻُڙا ڪيا سالاهي - ڪيا ٽسڪا مُحتاڄ[٩].

واڳ سورٺ، محلا پنجوان، شبد (١)

---

١. ٽرشني لٿي ٽي. ٢. حيلا، ڪوشش. ٣. ٻهڻ جي ٻروسي. ٤. ڪرپا، بخشش.
٥. ٽو ٿان. ٦. شرمائڻي مري وڃو. ٧. اِنسان وٽان. ٨. ٻڌڻي ٻيو آهيان. ٩. ڪاڻِ، مولاڄي.

(١٠) جو مانگ مانک کي شيوا - اوهه ٻس کي لئي لئي[1] ڦن جائيئي
نانک سرن سرن شک ساگر - موهه ٽيڪ نيرو اِڪ[2] نائيئي.
راڳ اسلاول، محلا پنجوان، شبد (٩٢)

(١١) ٻرنا ٻرواسا لوڪ - نساکر ٻسريپ لسوري اسيڪ
آؤر چؤلي سيپ آسَ - اُچنتُ[3] ناکر ٻمئي گُٺ[4] ٿاس.
راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، شبد (٣٣)

(١٢) وڄ ٽُند هور جو منگنا - سر دُکان کيئي دکَ
ديهه نام سنتوکِيئا - اُتريئي من کي ٻُکه.
راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، وار (٣)

(١٣) ٻريپ چونڊ هور جو منگنا - سيپ بِکيا[5] رس چاوَ[6]
سي سُکيئي سچ شاهه سي - جِن سچا ٻتهاوَ[7].
(١٠)

(١٤) نا کر آس - مسيت سُت پسالسي
نا کر آس ڪسيئي - شاهه ٻتهار کي ٻرائي.
راڳ ماروُ، محلا چوٿان، سولهو (٧)٢

(١٥) ڪِيا لکهه ٻيا ٻاسَ - کر هيئڙي هڪ آدارُ
ٿيءُ سنتن کي ريڻُ[8] - جِت لِٻي[9] سکس دادار.
راڳ ماروُ، محلا پنجوان، وار (١١)

(١٦) سوک منگلَ[10] ڪلياڻ[11] جِسهه گهر - تسهي سرانسي پائيئي
تسهه نياک مانک جي شيوهه - لئُ لاج لوُن[12] هرء جائيئي.
راڳ سارنگ، محلا پنجوان، شبد (٤٩)

(١٧) ڪيِتا[13] ڪيا سالاهيئيي - ڪري سوء سالاهه
نانک اِيکي ٻاهرا - دوُجا دانا ناهه.
راڳ سارنگ، محلا چوٿان، وار (٤)، سلوک محلا پهلا

(١٨) نياک سواهي آن ڪٺُ چنوَت[14] - موُڙ مُگد[15] گُل خَرانسي[16]
کاکر ناوَ[17] لکهه ٻکت ساگر - ٻرنا ڪتت هم تُرلسي[18].
راڳ ملار، محلا پنجوان، شبد (٤)

(١٩) ڪِيا اُت اُت دکهٔ ٻهڙي - اِس ميگهيئي[19] هت کيئي ناهه
جِن اِهه ميگهه ٻنائيا[20] - تس راکهه[21] من ماهه.
راڳ ملار، محلا پهلا، وار (٦)، سلوک محلا تيجا

---

١. اچوُرو مونائي ذيٺو پوندو. ٢. نالي جي، نام جي. ٣. پاٺوي سياوِڪ نمولسي ٿ. ٤. ڪٽن جو سمنڊ. ٥. وکار. ٦. اجايا، جوُنا. ٧. وهنوار، رهڻي ڪهڻي. ٨. خاک. ٩. ملئي. ١٠. آنند. ١١. پراپتيءَ جي خوشي. ١٢. ڳري وِيندي، ختم ٿي ويندي. ١٣. مليل ذات، پيدا ٿيل شيءِ. ١٤. چِت ۾ ڌيائين ٿا. ١٥. موُرک. ١٦. گڌهه. ١٧. ٻيڙي. ١٧. ترُون پيا. ١٩. ڪکر. ٢٠. موکليا آهن. ٢١. سمرن کر.

(٢٠) ڪبير ڪارڻ ڀڳا ڪيا ڪريُ - جڏهن رام نہ ڪريُ سهاءِ
جهه جهه ڏاليءَ[2] ڀڳو[3] ڏرِءِ - سوئي مُڙ مُڙ[4] جاءِ.

سلوڪ، ڪبير صاحب (٩٧)

(٢١) فريدا والي وڏهيان - دک دک الِن پاسِ[5]
ڏوڳھ[6] لدان دا جيوڙا - جهدان وڏاٽي[7] آس.

سلوڪ، شيخ فريد (٢١)

(٢٢) فريدا پار[8] پرائي ٻهڻا - سائين مجھي نہ ڏيھِ
جي تون ايوين رکسي[10] - جيئڙو سرارھ ليھِ.

(٤٢)

---

١. پيدا ڪيل جيو. ٢. ٽاري. ٣. پير. ٤. مڙي يا پچي پوندي. ٥. پاسريون. ٦. اچايو، وٺرت. ٧. پين جسي. ٨. پين جي در جي غرض ڪيائي آهي. ٩. اِئين. ١٠. گذران ڪرائي آهي.

(٨) چنتا ڇا جي ؟

(١) ڪاڙا[١] انديشا[٢] ڪئُ ڪيجي - جا ناهي اَڏرم ماردا
سڀا صاحب سچ نياءُ - ٻانڀي نـرُ هـاردا.

سري راڳ، محلا، چوپدن، وار (١٨)

(٢) ڪاهي سوچ[٣] ڪرهه - لوُن پراڻي
جپ نانڪ - پرڀ اَلک وڏاڻي.

راڳ گوڙي، سکمني صاحب، محلا پنجوان اشٽپدي (٥) ١٧

(٣) تُجهه بن اوَر[٤] ناهي مي دوُجا - توُن ميري مَن ماهي
توُن ساجن سنگي پرڀ ميرا - ڪاهي جيئُ ڏراهي[٥].

راڳ آسا، محلا پنجوان، شبد (٣٠)

(٤) توُن ڪاهي ڏولهه[٦] پراڻيا - تُڌ راکيگا سرجڻهار
جن پيداش تُوُن ڪيا - سوئي ديئهِ آڌار.

راڳ ٽلنگ، محلا پنجوان، شبد (٣)

(٥) نانڪ چنتا مت ڪرهُ - چنتا تسهي هيئهِ
جل مهه جنت اُپائيئن - تنان ڀي روزي ديئهِ.

راڳ رامڪلي، محلا تيجا، وار (١٨)، سلوڪ محلا دوُجا

(٦) ڪاهي من توُن ڏولتا - هر مدشا پوُرڻهارُ
ستگور پرکُ ڌياءِ توُن - سڀ دک وسارڻهارُ.

راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، وار (٦)

(٧) نا ڪر چنت چنتا هي ڪري - هر ديوي جل ٿل جنتا سڀ لي
اَچنت[٧] دان ديئهِ پرڀ ميرا - وچ پاٿر ڪيٽ[٨] پکائي[٩] هي.

راڳ مارُو، محلا چوٿان، سولهو (٦) ٢

(٨) ڪبير جو ديئو چتوءُ[١٠] نا ڪريئ[١١] - ڪيا ميري چتوئي هوءِ
اَپنا چتويا هر ڪري - جو ميوي چت نه هوءِ.

سلوڪ، ڪبير صاحب، (٢١٩)

(٩) چنتا ڀي آپ ڪرائسي - اَچنت[١٢] ڀي آپي ديئهِ
نانڪ سو ساراهيئي - جه سڀنا سار ڪريئهُ.

(٢٢٠) [سلوڪ محلا تيجا]

(١٠) ڪيا توُن سوچهه[١٣] ڪيا توُن چتوهه[١٤] - ڪيا توُن ڪرهه اُپائي[١٥]
تاڪئُ ڪههُ پرواهه ڪاهوُ ڪي - جهه گوپال[١٦] سهائي.

راڳ مارو، محلا پنجوان، شبد (١)

---

١. ڪاوڙ. ٢. ڳڻتي. ٣. فڪر. ٤. الدر وسين ٿو. ٥. ڏجين ٿو. ٦. ڏڪين پيو. ٧. اوچتو.
٨. ڪيڙا، ڪڪليوُن. ٩. پٿرن جي وچ رهندڙ. ١٠. سوچيندس. ١١. اُن ڳالهه جو پرمالما ڪرڻ هلندو. ١٢. چنتا کان رهت. ١٣. سوچين پيو. ١٤. چنتائون پيو ڪرين. ١٥. اُپاءُ ڳولهين. ١٦. پرمالما.

(٩) چنتا دور: اچنت.

(١) جانکي دکهه سکهه - سمر کر جائي
نانڪ کاڙا - کهان وپائي.
واڳ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (٣٤)

(٢) چنت بساري - ايڪ دِشٽيتا
نانڪ گيان انجن - جهه نيترا.
واڳ گوڙي، محلا پنجوان، باون اکري (٢٢)

(٣) هوءِ اچنت - وسي سک نالِ
ساس گراس هر - نال سمال.
واڳ گوڙي، سکمني صاحب، محلا پنجوان، اشٽپدي ١٩(٧)

(٤) جس پرڀ واکي لس ناهي دوکهه - نام جپت من هووت سوکهه
چنتا جاءِ مٽي اهنڪار - تس جن ڪئُ کوءِ نه پهچنهار.
٢٢(٧)

(٥) لبهه گهر وسيا - کڙ گاءِ اننتا
پرڀ مليو - نانڪ پئي اچنتا.
واڳ آسا، محلا پنجوان شبد (٤)

(٦) پرڪ پتي پکوان - ناکي سرڻ گهي
نرپتي پئي پران - چنتا سگل لهي.
واڳ آسا، محلا پنجوان، چنت (١)٩

(٧) ستگور شيوئي سدا سکهه - جنم مرڻ دکهه جاءِ
چنتا مول نه هووئي - اچنت وسي من آءِ.
واڳ وڏهنس، محلا چوٿان، واو (٤)، سلوڪ محلا تيجا

(٨) چنتا مول نه هووئي - هر نام رجا آگهاءِ
نانڪ نام بنا نهي ڇوٽيئي - هومي پچهه پچاءِ.
(٦)

(٩) امرت پيوهُ سدا چر جيوهُ - هر سمرت اَنند اننتا
رنگ تماشا پورن آسا - ڪبهه نه بياپي چنتا.
واڳ گوجري، محلا پنجوان، شبد (٤)

---

١. هڪ سمان. ٢. هڪ پرماتما کي ڏسي ٿو. ٣. سرمون. ٤. اکين ۾. ٥. ڳڻتيءَ کان آجو. ٦. ساهه کڻندي. ٧. مانِي کائيندي. ٨. پهچي سگهندو، برابري ڪري سگهندو. ٩. سڀي سروُپ ۾ سمايل رهي ٿو. ١٠. بي انت پرماتما. ١١. گهڻو.

(۱۰) اَمرت هر کا ناءُ - سدا ڏيائيا
سمت جِدان کيءِ سنگ - دُک مٽائيا
نانڪ پٽي اُچت - هر ڏنُ نهچلائيا.

واڳ گوجري، محلا ٻيجا، وار (۲۰)

(۱۱) ڪوٽِ پراڌ مِٽيءَ ٻري شيوا - درسن دُرکه اُتارِ پو
نام جپت مها سک پائيا - چنتا روگُ بِدارِ پو.

واڳ ڌنا گندڌاري، محلا پنجوان، شبد (۶)

(۱۲) ساڌوُ سنگِ پٽيا مِن اُدمُ - نام رتن جس گائي
مِٽ گئي چنتا سمر اَننتا - ساگرُ تريا پائي.

واڳ سورٺ، محلا پنجوان، شبد (۴۱)

(۱۳) ڏُرکي پاپي آئي - اِن سگاي چنت مِٽائي
دئيال پُرکه مهروانا - هر نانڪ ساچُ وکانا.

(۷۷)

(۱۴) بدي کوڄ دل هر روز - نا قر پريشانيءَ ماهِ
اِهه جو دنئيا سحر ميلا - دستگيري نا ماهِ.

واڳ تلنگ، ڪبير صاحب، شبد (۱)

(۱۵) نهچل آسڻ مِٽي چنت - ناهي ڏولت
پوم پلاوا مِٽ گئيا - پرب پيکت نيت.

واڳ بلاول، محلا پنجوان، شبد (۳۹)

(۱۶) واکا ايڪ همارا سوامي - سگل گهٽا کا انترجامي
سوءِ اُچنتا جاگ اُچنتا - جهان کهان پرب تون ورتنتا.

واڳ پيرو، محلا پنجوان، شبد (۳)

(۱۷) چنتا پِ آپِ ڪرائسي - اَچنت پِ آئي ڌپنا
نانڪ سو سالاهيئي - جو سڀدا سارُ ڪرينا.

سلوڪ، ڪبير صاحب (۲۲۰)
[سلوڪ محلا ٻيجا]

---

۱. سمت سروپ اڪال پُرکه ڪسان. ۲. بيان ڪيو آهي. ۳. ڳولهه ڦولهه. ۴. فڪر يا چنتائي.
۵. جادوءَ جو کيل، سپنو. ۶. قابُو پر اِچڻ وارو. ۷. پرماتما پر ڀرُوسن ڏيان ڪرڻ سان.
۸. اکيُن سان. ۹. رکيا ڪندڙ. ۱۰. چنتا کان رهت.

رزق رازق ڏئي ٿو ۽
مانش جي ٽيڪ اجائي آهي.
چنتائون ڪيئن دور ٿينديون؟

سنسار ۾ ڪي جيو آهن جي هميشه اِها پيا هام هڻندا آهن ته اسين ڪِن کي ٿا پاليون ۽ ڪِن کي ٿا روزي رسايون. جي اُنهن کي اسين روزي نه پهچايون هان يا اُنهن جي اسين سار سنڀال نه لهون هان، ته اڄ هو اُلائي ڪٿي هجن هان يا شايد هجن ئي نه هان. ڪي ورِي جيو آهن جن کي هردم پنهنجي ۽ پنهنجن جي اُدر پورتا جو ويچار رهي ٿو ته هاڻوڪين حالتن پٽاندڙ، سڀاڻ جو ڪيئن گذر ٿيندو، ته اڳلو مهينو ڪيئن نباهبو، ته ايندڙ سال ڪهڙو حال ٿيندو، ته ڪنهن کان مدد گهرون، ته ڪنهن جي پٺ وٺون ۽ ڪير گهرجائوءَ جي گهرج پوري ڪندو؟ هيڪڙا ڪِبرب گاهه ۾ ته پيا خفقان ۾.

اِنهن ٻنهي قسمن وارا جيو غلط راهه تي آهن ڇو ته سڀني ويچار پروردگار کان ٻنهي خالي آهن. تفاوت فقط اِهو آهي ته پهرئين قسم وارا جيو پرماتما ۽ پرڪرتيءَ جون واڳون پنهن جي هٿ ۾ سمجهي، ايمان وڃان، لاڙون هٽي رهيا آهن ته اِها اسان جي سمجهي آهي جنهن جي وسيلي اسانجو ڪٽنب ۽ ٻلڪ پيا پروار پلجي رهيا آهن. ٻئي قسم وارا جيو ايشور مان وشواس وڃائي، نراشا ۾ اچي، پنهن جي اڇا شڪتي ناس ڪري، پاڻ ۾ اَکيون وجهي ويٺا آهن، ڪجهه اميد سان ته متان ملي ۽ ڪجهه ڊپ وچان ته شايد انڪار ڪندا. ويچار ٻنهي جا علحدا علحدا پر ٻئي دلبر کان دور.

سري گرو گرنٿ صاحب مان مٺي ڇولڻ وچن ڏنا ان، صاحب اِهو سمجهائي رهيا آهن ته رزق ڏئي ٿو رازق، باقي ڪوبه نه ڪنهن کي کارائي ٿو ۽ ڪوبه نه ڪنهن جو کائي ٿو. ها، اِهو آهي ته ڏيندو متان پر ڪنهن جي هٿان. پرڪرتيءَ جي نيم مطابق، هر جيئن جنتو لاءِ پوکيه رزق موجود آهي، اُنوا جڙ جي جيئن ٿلهي کان اَڳ ئي رزق ميسر ٿئي ٿو. پلا ڏسو ته پسون هجي يا پراڻي، ماتا جي گرڀ ۾ ٻچو ماس جي صورت ۾ هجي يا آنڊي جي صورت ۾، اُتي اُنهيءَ ٻچي جي ڪير ٿو پرورش ڪري؟ جن ٻچن جو جسم ڪاٺوءَ ڦوٽ ڪير ئي هوندو آهي تن جي ماتائن کي ڪير، ونهه کان اڳ ئي نه پوندو آهي؟ ڪُمي رهي پاڻيءَ ۾ ۽ سندس ٻچا ٻاهر سُڪيءَ تي. ڪونجون ۽ ٻئي اَنيڪ پکي روز ڪيترا ڪوهه اُڏامي وڃن ۽ سندن ٻچا رهن اڪيلا آکيرن ۾. ڪئليون ڪروڙن جي تعداد ۾ رهن پٿرن ۾ ۽ پٿرن جي وچ جتي انسان جو هٿ پهچي ڪونه سگهي. جبلن جي چوٽيءَ تي جيڪي ڪاٺو ليٽي ڪرنه، رڳو برف ئي برف، اُتي ۾ ڪٿين جيون جو واسو آهي. اِنهن

سچي جيون جو، اهڙن سچي هندن لي ڪير ٿو رکيا ڪري؟ ايشور يا انسان.

اوهين مائي ويٺا ڪانو نه اوچتو ڪو مهمان ٿو اچي سهڙي. جنهن جو نه مائيءَ ۾ وليو هو تنهن جي لوهان کي ڪَل ٿي ڪانه هئي. مائي اوهان جي ايمان رکي آهي ته جيڪي اوهان جو رليو نه هوندو نه ڪونه ڪو ڪارڻ اهڙو اچي. بطبو جو ڇپن لي آيل گرهه ۾ مک جي آندر نه وڃي سگهندو. اهي مالڪ جا مخفي اشارا ڪافي آهن، اسان ڪي پرتيت ڏيارڻ لاءِ، ته جنهن پروردگار چوراسي لک جوڻين جا جيو اپايا آهن، تن سڀني جيون لاءِ جوڳو ڪاج، پرڪرتيءَ جي نيمن ۽ ڪرم جي قانون انوسار، پيدا ڪئي پيو ۽ ڪندي پيو.

انهيءَ مان پرتيت آهي ته هر ساهواريءَ جيو لاءِ، رلبي مطابق روزي ميسر آهي پر پوءِ ڪن لاءِ ٿوري ته ڪن لاءِ گهڻي ۽ ڪن لاءِ سٺي ته ڪن لاءِ اٽي. جيئن سنسار جا پيا سک، سهوليتون ۽ پدارٿ سڀني جيون ۾ هڪ سمان ورهايل نه آهن، ليڪن روزي ته هڪ جيتري ورهايل نه آهي پر ساريءَ سرشٽيءَ جي سار سنڀال جو ذمو ۽ چنتا پرماتما تي آهي. تنهن ڪري، صاحب فرمائين ٿا:

(١) اپني جيئه جنت پرتپاري - جنه پسارڪ مايا ساري	راڳ ماجهه، محلا
دک پنچن سک ساگر سوامي - دينت سگلا اهاري جيئه.	پنجوان، شبد (٣٩)
(٢) نانڪ جنت اپائڪي - سماڻي سڀناهه	راڳ آسا، محلا پهلا،
جن ڪرتي ڪرتا ڪيتا - چنتا پڻ ڪرڻي تاهه.	وار (٨)

سو جنهن جيو جي معرفت ڪنهن ٻئي کي مدد ملي ٿي، تنهن کي ته اهو سمجهڻ گهرجي ته سندس سمپتي ايشور جي ڏنل امانت آهي، جنهن ۾ ٻين جو ٻه رليو لکيل آهي. ٻين جي پالنا ڪري هو ٻئون جنم جا قرض ٿو چڪائي ۽ نه ڪنهن تي ڪو ڪو اُپڪار ٿو ڪري. بلڪ جيتي ڪو پرمارٿ جو ڪم، ڪميا، دان يا پنن جي لاڀ ٿا ڪان ڪجي، نه پر ڪنهن تي احسان نه سمجهڻ گهرجي. مطلب ته اهڙا، ڪرم جو ڦل ناس ڪري ڇڏيندا. نشڪام ڪرم ئي روحاني راهه ۾ فائدو ڪندڙ ٿيندا. ڏاتار جي ڏني مان ڏيڻي، نه ڏاڙهيو ۽ نه ڏکويو. اها آهي سچي پانسانيت ۽ دايا درشٽي.

لالچ ۽ ڪبڌيا ڪري ڪي انسان ٻين جي روزيءَ تي اکيون ڏيندا آهن، حق ڦٻائي نه وجهندا آهن، پاڻ پيٽ پري ٻين کي بکيو رکندا آهن، ۽ ڪيترن قسمن جا اتياچار ڪندا آهن. اها پرڪرتيءَ جي نيمن سان هٿ چراند ۽ دست اندازي آهي ۽ جي انهن کان ٿا ڪي ڪرمن سان ٻنهن جي آئيندي جو دکدائڪ سمر ناهين ٿا. اهو نيڪيءَ بديءَ جو سلسلو نه فقط روزيءَ جي کيتر ۾ پر سموري سنساري وهنوار ۾ جاري آهي، جنهن ۾ هرڪو

جيئن ٻين جا چڱا يا برا ڪرم ڳڻ ڪري واپس لاهي ٿو. قسمت ڪرم جي اُپت آهي.

هاڻي سوال آهي ته رزق رازق سڀني لاءِ ميسر ڪيو آهي ته پوءِ جتن ڪرڻ جي ڪهڙي ضرورت پئي؟ جتن ڪرڻ به پرڪرتيءَ جو هڪڙو نيم آهي ۽ نه ڪرڻ، نيم جي ڀڃڪڙي يا اِنحرافي آهي. ايشور اسان کي هٿ، پير، دل ۽ دماغ ۽ ٻيا سڀ ضروري عضوا عطا ڪيا آهن جن ذريعي اسان کي سڀاءَ موجب، سيڌرم سمجهي، لوڪيه اپاءَ ۽ ڪرم ڪرڻ گهرجن. جي نه ڪنداسين ته سزا جي لائق ٿينداسين. ٻين جي ۽ ڪٽنب جي پالنا لاءِ ۽ وسعت آهر پرمارٿ ڪرڻ لاءِ، حق حلال جي ڪمائي ڪرڻ، اسان جو اِنساني فرض ٿيو گويا ڌرم آهي. ايمانداريءَ جي محنت جي مزوري ئي اسان جو نصيب آهي. مثلاً باندرياڻي پنهنجي ٻچي کي پيٽ سان چنبڙائي هڪ وڻ کان ٻئي وڻ تي ٽپا ڏئي ٿي، هن جي آجيوڪا پوري ڪري ٿي، پر پيٽ سان سوگهو چنبڙجي جهلڻ ته ٻچي جو فرض آهي. نه ٿي ليندو ته ٻچن جو ميڇالو پڇاڙي موت آڻيندو، جنهن جي جوابداري باندرياڻيءَ مٿان نه نه مڙهي سگهبي. پرشارٿ ڀِڳُون نه ڪن ٻيا ته پوءِ ٻڌو ڪيئن مُنهن موڙيندو؟

پنهنجي اِيا شڪتيءَ ۽ توفيق پٽاندڙ، پنهنجي فرض شناسيءَ ۾ ڪابه ڪوتاهي ڪرڻ نه گهرجي ۽ نه ٻئي تي پنهنجون جوابداريون مڙهڻ گهرجن. صاحب نه ائين اُپديش ڏنو آهي ته اي ٻندا، پاڻ ۾ وشواس رک، پاڻ تي ڀاڙ ۽ رُکي سُکي کائي، شڪر ڪري وقت گذار ته سٺائي ليندين. ٻين جي مدد لاءِ ڀيک نه منگ، پر جي ٻئي سهاري جي ضرورت محسوس نه ڪرين، ته سائينءَ جو سهارو وٺ جنهن جي ساري مخلوقات محتاج آهي. هر ڪو منش پاڻ خود ڪنهن نه ڪنهن ڏک يا محتاجيءَ ۾ آهي سو ٻين جا ڏک ۽ محتاجيون ڪيئن مٽائي سگهندو؟ جي منش اهڙا شڪتي يا ڪلا هجي هان ته هُو هوند سڄو سنسار پنهنجي هٿ وس ڪري، ساري منش ذات کي ڏکي ۽ محتاج ڪري هان. تنهن ڪري ٻين جي محتاجي ڪرڻ، پنهنجي لاڄ وڃائڻي آهي ۽ ضمير وڪڻڻ آهي. ڌڪار آهي اهڙي جيئڻ تي جنهن کان موت هر طرح بهتر آهي. ٻئي جي اوٽ وٺڻ آهي ڪاغذ جي ٻيڙيءَ تي سفر ڪرڻ يا وڻ جو ٽڙ ڪٽي ٽاريءَ تي لٽڪڻ.

اِنهيءَ مان اِهو مطلب نه ڪڍڻ گهرجي ته ٻن اِنسانن يا ٻن ڌرين جو پاڻ ۾ سهيوگ ۽ سهڪار نه هئڻ گهرجي يا دلي همدردي، جيئو دَيا ۽ پرأپڪار جو سرشتو بند ٿيڻ گهرجي. پر تاسف جوڳي ڳالهه آهي ته مالڪ مان ايمان وڃائي، منش جي ٽيڪ وٺي، هن جي لنڊي خوشامد ڪجي، مُنهن ڇپائي هلجي يا گهرجائو ٿي سر جهڪائي هلجي، اِهڙا لعنت جوڳي جيون آهي. زندگيءَ جو اُصول رکو اُدريُورنا نه آهي.

اي ٻندا، جي جس ڳائڻ اٿئي تہ جگديش جو ڳاءِ، جو سڀ جو داتا ۽ ڪرتا آهي ۽ نہ منش جو، جو خود ڪارڻ يا ماڌيم آهي. پرماتما جي شرڻ وٺ تہ تنهنجون تمنائون ۽ مجبوريون مٽجن ۽ ضروري گهرجون عزت ۽ آبروءِ سان پوريون ٿين. صاحب هدايت ڪن ٿا:

(١) تون ڪرتا ڪيتا سڀ تيرا - ڪيا ڪو ڪري پراڻي
جا تڌُ ندر ڪرهِ تون آپڻي - سائي سچ سماڻي.
(راڳ آسا، محلا ٽيجا، اشٽپدي (۴)١)

(٢) ڪيتا ڪِيا سالاهيئي - ڪري سوءِ سالاهِ
نانڪ ايڪي ٻاهرا - دوجا داتا ناهِ.
(راڳ سارنگ، محلا چوٿان، وار (۴): سلوڪ محلا پهلا)

جڏهين رزق بہ موجود آهي ۽ ٻين جي آدر سان ميسر بہ ٿي سگهي ٿو تہ پوءِ چنتا ڇو ٿي ٿئي ۽ چنتا دور ڪيئن ٿيندي؟ انهيءَ لاءِ پهرين اهو سمجهڻ مناسب آهي تہ چنتا خود ڪهڙي بلا آهي؟ ڪامنا گويا آهي ماتا ۽ لالچ پتا ۽ ٻنهي جو سنتان آهي چنتا. جي ڪامنا ۽ لالچ نہ هجي تہ چنتا پيدا ٿي ڪانہ سگهندي. جڏهن جيءَ ۾ ڪامنا ۽ لالچ انهن نہ ٿي ٿئي اهڙي آهي اچنت. سنساري وهنوار ۾ هر انسان کي ڪي ڪارج، فرض ادائون ۽ جوابداريون ادا ڪرڻيون پون ٿيون. جڏهين هو انهن کي اڇا، آشا، خود مطلبيءَ ۽ مورت جي مراد جا رنگ ڏئي ٿو تہ اهي بدلجي، ڪامنائون بڻجن ٿيون. ڪامنائن جي خارس لهي لالچ مان پر لالچ جي خارس لهڻ جي نہ آهي. پوءِ تہ من جي ويچار ڌارا جي حد ئي ڪانہ آهي. بيحد ۾ بيحد ڪجهي. هيٺين ڏانهن نہ نهاربو ۽ نہ وري ٻئي جي گهرج پوري ڪرڻ جو اونو رهندو. باقي مٿين کي ڏسي پيو سڙبو ۽ جلبو، تہ مان هيءَ ٿيان، هو بہ ٿيان ۽ منهنجن کي هيءَ بہ ملي تہ هو بہ ملي. وري جو اڄ ملي تنهن کان وڌيڪ سڀان ملي ۽ تنهن کان وڌيڪ ٻئي سال ملي. منهنجن ٻچن کي ملي تہ منهنجي ڏوهٽن کي بہ ملي تہ وري انهن جي اولاد کي بہ ملي. ايئن پيا پيڙهين جون پيڙهيون پوکيون.

پوءِ سڀ ڪي سڀ ڪجهه ڪيئن ۽ ڪيستائين ملندو رهندو؟ نتيجو: نااميدي، چنتا، ڇورا ڪورا، گهٻراهٽ، ڀئو، ڳڻتي ڳارو، صحت بگڙيل، اشانتي، سرير جو روڳ ۽ من جي پيڙا. مطلب تہ چنتا مان پيڙا ۽ هاڻي پيڙا جي چنتا. ڪارج، فرض ادائون ۽ جوابداريون اڻپوريون ۽ اڌوريون رهجي وڃن ٿيون ۽ وچان ئي ٻيون نيون ڪتائون شروع ٿيون آهن جن جي جهوري لڳي پئي آهي، پاڻ کي ۽ تنهن سان گڏ ٻين کي. سرير نستو، من منجهيل، هوش گم ۽ اڇا شڪتي غائب. خوشيءَ جهڙي خوراڪ ڪانہ آهي تہ ڳڻتي جهڙو مرض ڪونہ آهي. هاڻي اوائلي مسئلي کي منهن ڏيڻ جي شڪتي نہ رهي تہ پوءِ جي پيدا ٿيل چنتائن جو مقابلو ڪيئن ڪري سگهبو؟ رڳو هاءِ هاءِ تہ ايشور وٽ اَنڌير آهي. مقدر مٿائي

ڇڏيو آهي. دلاسا سکي ۽ وڳو مان دکي آهيان. صبر، شڪر ۽ سنتوش سان ئي چنتا کي
ڇڪنا چُور ڪري سگهجي ٿو. ڏمر ۾ ڏک آهن ۽ صبر ۾ سُک آهن.

اي بندا، ڪجهه سوچ ويچار، اندر ۾ جهاتي پائي، من جي ويچار ڌارا جي وڇوڙ
وڌ ۽ پاڻ سان اورؤن اور تہ هن حالت لاءِ تون پاڻ ڪيتري قدر جوابدار آهين؟ ڇا تو
ٻين جي ڪارجن کي ڪامنائن جي رنگ ۾ تہ نہ رڱيو آهي؟ ڇا تو ٻين جي ڀلي سان گڏ
پنهنجو بہ ڪجهه ڀلو سوچيو آهي؟ ڇا لالچ ۾ اچي تو ڪامنائن جي حدن جا بند تہ نہ ٽوڙي
ڇڏيا آهن؟ ڇا تو ڪالهہ ۽ سڀان کي ملائي، اڄ جي سنتيا ناس تہ نہ ڪئي آهي؟ ڇا ٻين
جو دک، روڳ ۽ پيڙا، ٻين جي من گهڙت ڪامنائن ۽ ڪامنائن جي چنتائن جي پيداش تہ نہ
آهن؟ ڇا تو پاڻ کي ڀل هيڻو، نراس ۽ نڪمو ڀانئي تہ نہ ڇڏيو آهي؟ جي ها، تہ پوءِ ٻين
کي ڇو ٿو دوش ڏين ۽ پنهنجون ڀارانا ڪدين؟ ڪامنا آهي قرض تہ چنتا آهي وياج جنهن ۾ تن
جي شڪتي ۽ من جي شانتي پئي گروي رکيون پون ٿيون. قرض ۽ وياج چڪتو ڪيا
ڪرڻ جنهن ڪري گروي ڇُڪائڻي پئي. ڪرلين جو تہ هاڻي ڏٺي سائين ڪرڻ آهي.
وڃي سگهن لاءِ تہ ڪن بہ ڪمائي آئي. چنتائن جي چنتائن جو ڪهڙو علاج ڪجي؟

سو اي بندا، ڪارجن ۽ ڪرلين کي ٻين جي فرض ادائيءَ اندر محدود رک.
خودمطلبيءَ جو رنگ نہ رچاءِ. ٻين جو ڀلو چاهيندي، پنهنجو بہ خير مناءِ. پير ڌرتيءَ تي
رک ۽ آسمان ۾ اڏار نہ هلاءِ. جو اڳئي ٿيهن تي راضي رهہ. جو ڏيئي ٿيهن جا اوڙا مٿ ۽
لاهہ. جي مشڪلاتون اڃا آيون نہ آهن ۽ شايد اچن بہ نہ، تن جي ويچار سان اڄ جي خوشي
ڇو ٿو برباد ڪرين؟ ٻين جي اڇا شڪتيءَ ۽ وصيعت آهر، جيون جي مسئلن کي سچائيءَ،
ايمانداريءَ ۽ اوچائيءَ سان منهن ڏي. باقي پرماتما تي ڇاڙ. جتي پنهنجو وس پورو ٿئي
ٿو اتان وشواس شروع ٿئي ٿو. وشواس اندر، چنتا چوراڪورا، شڪ شبها ۽ سوال جوابيءَ جا
هار جيت کي ڪاٽ ڪڍڻ ڪاڻ آهي. جيئڻ ٿيو تيئڻ سڀ. جا تڪليف يا آپدا اڳ ۽
اڻمتجهنڊڙ آهي، سا پوئٽي پئي ٿي. چنتا يا رنج مان ڪجهه نہ ورندو. سڀ ڪري پوڻ
سان ئي دک جو ڏنگ نڪري ٿو وڃي. ۽ مصيبت سولائيءَ سان سهاري سگهجي ٿي.

سهن شڪتيءَ ۾ وڏي ڪلا آهي. رُلڻ کان مُرڪ ڀلي. نا اميدي ۽ نراسائي، اڇا
شڪتيءَ ۽ آتم وشواس لاءِ گهاتڪ آهن. من جي غلاميءَ ۽ قبضي ۾ اهو زمين آسمان وارو وڏو
فرق آهي. چنتا ڪرڻ، ڪارج سڌ نہ ٿي ڪري بلڪ رنڊڪ پئجي ٿي. من اڻيمت جو جو
ٿئي ٿو. تن ٻل هيڻ ۽ ٻر اڏين ٿئي ٿو. آلس ۽ سستيءَ ڪري ويچار ڌارا، اشڌ ۽ اپوتر ٿئي
ٿي. ڪرمن جي قانون ۾ نہ اڌرم آهي نہ انياءُ آهي. ڪرم ئي آتمڪ مثل آهي. جي من
جي ڀاونا اُتري تہ سارو سنسار اُن ڏسڻ ۾ ايندو ۽ جي پنهنجي ڀاونا چڱي آهي تہ ساري

سنسار ۾ رڳو چڱائي ڏسڻ ۾ ايندي. ايشور جي اوٽ اڏي ڇڏيندي. صاحبن فرمايو آهي:

(١) لکهه بن اوڙ ناهي ميڻ دوجا - اڙن ميري منن ساهسي ۔ اوُن ساجن سگهي برپ ميرا - ڪاهي جيسَ ڏراهسي۔ — راڳ آسا، محلا پنجوان، شبد (٣٠)

(٢) ڪبير جو ميڻ چتوءَ نا ڪري - ڪيا ميري چتوئي هوءِ ۔ اپنا چتويا هر ڪري - جو ميري چت نه هوءِ۔ — سلوڪ، ڪبير صاحب، (٢١٩)

من جا انيڪ رنگ، روپ ۽ نالا آهن. چنتا به انهن مان هڪڙو رنگ آهي. چنتائون نه پيدا ٿين ۽ جي آهن نه دور ٿين، يعني اچنت جي اوستا پراپت ٿئي، تنهن لاءِ ساڌن ضروري آهن ۽ صاحبن اهي ساڳيا ساڌن سليا آهن جي من کي موڙڻ لاءِ اڳيئي ٻڌايا ويا آهن. من سان ڳالهه ٻولهه، من کي من سان جاچڻ ۽ سدوارڻ، سرد رشتي، دک سک ايڪ سمان، ايشور ۾ وشواس، پاٺ سمت ڪري پڙهڻ، ستگوروءَ جي شبد ۾ سرتي، ساڌ سنگت، نام چنتن. اهو آهي من جي اڪين لاءِ گيان جو سرمو، جنهن پائي، جيڪو نوچل آسڻ ٿي، نج گهر ۾ واسو پائي ٿو. گورو ارجن ديو فرمائين ٿا:

(١) جس پرپ راکيءِ تس ناهي دوک - نام جپت من هووت سوک ۔ چنتا جاءِ متيءِ اهنڪار - تس جن ڪن ڪوءِ نه پهچنهار۔ — راڳ گوڙي، سکمني صاحب، محلا پنجوان، اشٽپدي (٧) ٢٢

(٢) ڏر ڪي پائي آئي - تن سگلي چنت مٽائي ۔ دئيال پرک مهروانا - هر نانڪ ساچ وکانا۔ — راڳ سورٺ، محلا پنجوان، شبد (٧٧)

سو اي ٻندا، روزي رازق جي هٿ ۾ آهي جو رحيم به آهي نه ڪريم به آهي. هوُ ٿي ساري مخلوقات جي، راتب ڏينهن ۽ هر هميشه پرداخت لهي ٿو. جو ڏني ٿو سو نه انهيءَ جو روپ آهي نه جو گهري ٿو سو نه انهيءَ جو روپ آهي. جسي هيچ ۽ لالچ ڪان آجو ٿي، ايشور جي اوٽ وٺين، نه توکي ڪا تما نه رهندي. سڀ لازمي ضرورتون پوريون ٿينديون ۽ من شانت ميڻ ۽ ترپت رهندو. اها هيچ ۽ لالچ ٿي آهي جا من اسانت ٿي ڪري، هٺ هٺ ٿي ڪرائي، رڃ پٺيان ڊوڙائي. ٻين جي ڪاڻ ڪيائي، چنتائن ۾ چور ڪري، سر ٻر سڪائي ۽ ووپڪ وڪٽائي. ٻر ڪل ڪانہ ٿي پئي نه ڪوڙي ڪچ ڪانُر ڪيڏي نه قرباني ڪرڻي پئي پئي ۽ ڪيتري نه قيمت چڪائڻي پئي پئي. اها ڪل آهي گيان، جنهن پائي ۽ جاڻي ڪانوءِ، جيڪو لالچ جا قدا قتا ڪري، سنتوش ۾ اچي ٿو، پاڻي اڳيان سر جهڪائي ٿو، رب جي رضا ۾ رهي ٿو، آئي جو اپمان نه ٿو ڪري، وئي جو ارمان نه ٿو ڪري، حق حلال جي ڪمائي ڪري ٿو، ڪمائي ونڊي وراهي

ڪاٽي ٿو، سادي سوُڌي جهڙن ڳهاڙي ٿو، ريس، هوس کان پري آهي، گهرجوُن ضرورت
پٽاندڙ گهري ٿو، ڪنهن جي ڪاڻ ڪونه ڪڍي ٿو ۽ رڳو پروردگار جو پلئه پڪڙي، شڪر
ڪري، زنـــدگي بسر ڪري ٿو. اهڙي جيوَ کي چنتا ڇو ليندي؟ هوُ هردم اچنتُ
رهي ٿو.

هوُ هميشه لاطمع، بي اولو ۽ بي فڪر رهي ٿو. هوُ هر حالت ۾ اکنڊ آنند ماڻي ٿـــو
ڇو ته هوُ پري پوُرن ڪمائي بڻجي پيو آهي.

(۱۰) مَن کی موچڑو۔

(۱) کِیا تُوں وَتّا دیکھئی - بُتر کلتر سینگارُ
رسَ یوگہِ خوشیاں کرہِ - ماٹھِہ رنگ اُپارَ
بہت کرہِ فرمائشی - وَرلِھ ہوءِ اُپارُ
کرتا چِت نہ آوئی - ممکہِ اَنتَ گوار
میری من - سکدانا ہوُ سوءِ
گور پرسادی پائیئے - کرم پراپت ہوءِ۔ (۱،۰،۱)
کپڑ پوگ لپٹانیا - سُتما رہا خاکِ
ہتّور کتّور پھ رنگی - کیتی وَت اَلاکِ
کسوی چِت نہ پاوئی - بِسریا سپ ساکِ
سرچہار پِلانیا - وِرُ ناوے ناپاکِ
لغدا بَد دُنّاء نوُن - مانیا کرہِ اِکت
جسو تُوں پیاہندا - سو شِر لجھی اَلت
اَہنکار کرہِ اَہنکاریا - وپاپیا من کی مت
لن پرپ آپِ پُلانیا - نا تس ذات نہ پت۔

[سری راگ، محلا پنجوان، شبد (۱)]

(۲) پلکئی اُبِ بھولیئی - وِرُ بجھی مگد اَجانُ
سو پرپ چیت نہ آئیو - چِتیگی پیبانُ
ستگور سیتی چِت لاء - سدا سدا رنگ مانِ۔

۱۔ اِستری۔ ۲۔ گھٹا۔ ۳۔ پرماتما۔ ۴۔ کرپا۔ ۵۔ وشیاں جا یوگ۔ ۶۔ مٹی، اِی بتا۔ ۷۔ گھوڑا۔
۸۔ ہاتی۔ ۹۔ مت مائت۔ ۱۰۔ پت باوانا۔ ۱۱۔ کتنی، گند۔ ۱۲۔ وشواس رکین تو۔ ۱۳۔ قاتل،
جکڑیل۔ ۱۴۔ مانَ شان۔ ۱۵۔ اُسر ویلی۔ ۱۶۔ صفائی ؛ سینگار کرِ۔ ۱۷۔ پما۔ ۱۸۔ سمجھ۔
۱۹۔ مؤرکہ، بی سمجھ۔ ۲۰۔ مسانُ، قبرستان۔ ۲۱۔ سان۔ ۲۲۔ پرمالما جی رنگ ہر رنگ
جی۔ موج۔

بِراڻي - لـڄن آئيا لاها لَيڻِ

لگا ڪِبت ڪُفڪڙي - سب مڪدي چلي رڻ. (١٠ر٠)

ڪُڏم ڪري ٻسُ ٻڪيِڻا - دِسي ناهي ڪـالُ

اوئي سايف منڪ هـوي - ڦاڻا ماڻيا جـالِ

مُڪتي سيٽي پـاليٽهه - جـو سچا نـام سمالِ

جـو گهرُ چـڏ گواوڻا - سو لگا مـنَ مـاهِ

جتي جـاءِ تُـڏ ورڻٽا - تسڪي چنتا نـاهِ

ڦالي سيٽي نڪلي - جو گور ڪي ٻري پـاهِ

ڪرلي رڪِ نـه سڪي - دوُجـا ڪوله دڪاءِ

چـاري ڪُڏا پـالـڪي - آه ٻڻيا سـرٽاه

نـانـڪ سچي پاتشاهه - ڏ پـدا ليِڻا ڪـڍاءِ.

[سري راڳ، محلا پنجوان، شبد (٣)]

(٣) پهليَ پيار لگا ٿڻ ڏ ڏ - دوُجي ماه باپُ ڪي سُڌ

ٽيجي ڀٺيا ڀاڀي ٻيب - چـوٿي پيار اُپجي ڪيڏ

پنجوي کاڻ پِيڻا ڪي ڌاتَ - ڇٺي ڪام نه پڇي ذات

ستوي سنڃ ڪيڻا گهر واسُ - اٺوي ڪرودُ هوُئا تن ناس

ناوي ڌوَلي اڀي ساهُ - دسوي دڌا هوُئا سَڦاهُ.

[راڳ مانجهه، محلا پهلا، وار (١)]

(٤) دِن رات ڪمائيڙو - سو آئيو ماٿي

جِس پاس اُڪاڏڙو - سو وِڪي ساٿي. -

---

١. فائدو، مڪتي. ٢. ڪڪرم، پاپ. ٣. گذرلدي وڃي ٿي، ٤. راتيون، زندگي. ٥. کوٽا اُپاءَ. ٦. اوڙهي طرح. ٧. جاري. ٨. سمجهڻ ڪون. ٩. هي سنسار. ١٠. رهڻو، وِڇڙو آهي. ١١. ڦاڻل. ١٢. ستگرو وءِ کان سواءِ ڪو ٻيو. ١٣. پنڪي. ١٤. زندگيءَ جي ڏهـن حصن، ـان پهرئون حصو. ١٥. سچاڻپ. ١٦. ڀيڻ. ١٧. راند. ١٨. ڌوڙڻ، پنيان پوڻ. ١٩. گـڏ، ڪنو. ٢٠. ڀيري. ٢١. رک، خاڪ ٢٢. ڪرم ڪرڻ لو. ٢٣. لڪائڻ لو. ٢٤. گڏ، ساٿ.

سنگ دیکي کرٺهارا[1] - کاء پاپ کمائيئي
سُکرت[2] کيجي نام ليجي - نرک مول نه جائيئي
آب پهر هر نام سمرهـ - چاءِ ليري سائي
پنج ساڌ سنگت سدا نانڪ - منهه دوکه کمائي[3]
ول[4] ونچ کر ادّر[5] پرهـ - مورک گاوارا
سب کچ دي رهيا - هر[1] ديوٺهارا
دانار سدا دئيال سوامي[1] - کاء مدهه وسارئيي
مل ساڌ سنگي پنج[6] نسنگي - کل سموها[7] تارئيي
سد ساڌڪ[8] ديو من جن - پکت نام آڌارا
بنوت[9] نانڪ سدا پجيئي - پرب ايڪ کرٺي هارا
کوت نه کيجي - پرب پرکٺهارا[10]
کوڙ کمت کماودڙي - جنمهه[11] سنسارا
سنسار ساگر ليي ترپا - جپي ايڪ[1] ديالپيا
تج کام کروڌ انند[12] نندا - پرب سرٺالي آئيا
جل[13] ٿل مهيئل[15] رويا سوامي[1] - اوچ اگم اپارا
بنوت نانڪ ٽيڪ جن کي - چرڻ کمل[1] آڌارا
پيکه[16] هر[17] چندنرڙي - استر[18] کج ناهي
مائيا رنگ جيتي - سنگ نه جا هي.

---

۱. پرماتما. ۲. چگا کرم، پنج. ۳. کمايل، گڏ کيل. ۴. چل ول، دوهه ۽ نگيوُن. ۵. پيمت.
۶. هڪ منو. ۷. سپيئي. ۸. جگياسو. ۹. وينتي کري چون ٿا. ۱۰. سب کچ سڃاڻندڙ.
۱۱. وري وري جمن مرن ٿا. ۱۲. چڏي. ۱۳. سمت مهاڻمالون. ۱۴. شڪي، جبل.
۱۵. آڪاس ۽ پرٿويءَ جي وچم ۱۶. ڏسي. ۱۷. بياباڻ، رج. ۱۸. قائم.

هر[1] سنگ ساٿي سدا تيري - ڏِنس رکشا[2] ساهه[3] ليئي
هر[4] ايڪ بن ڪجهه اوُر ناهي - پاءِ ڏُکيا جاليئي[5]
ميت جوڀن[6] مال سراسِ[7] - پرڀ ايڪ کر مَن ماهي
بِدونت نانڪ وڏ ڀاڳ پاليئي - سوُکه سهج سمائيئي.

[راڳ آسا، محلا پنجوان، ڇنت (١٣)]

(٥) هر جس وي مَنا گاءِ ليئي - جو سنگي هئي تيرو
اوُسر بيتيو[8] جاٺ[9] هئي - ڪهو ماڻ لئي ميرو.
سمپت[10] رٿ ڌن راج سنڱ - اَنڀ نيهه لڳائيو
ڪالُ ڦاس جب گل پڙي - سڀ ڀئيو پرائيو
جان ٻُوجهڪي ٻاوري[11] - تي ڪاڄ بگاڙيو
پاپ ڪرٿ سڪچو[12] نهي - نه گرب[13] نِوارِيو
جِهه ٻِد گور اُپديسيا - سو سُن ري ٻالي
نانڪ ڪهت پُڪار[14] ڪي - گهو پرڀ سرنائي.

(١٠ و٠)

[راڳ ڌلڱر، محلا ڏاوان، شبد (٣)]

(٦) لَک چوراسيهه ڀرمتي ڀرمتي - ڏُلڀ[15] جنم اَب پائيو
ري موُڙي - لوُن هرچي[16] رس لپٽائيو
اَمرت سنگ بست هئي تيري - بکيا[17] سنگ اُرجهائيو.
رتن جواهر ٻنجن[18] آئيو - ڪالر[17] لاد چلائيو[19]
جهه گهر مهه تُد رهنا ٻسنا - سو گهر[20] چيت نه آئيو.

(١٠ و٠)

---

١. پرماتما. ٢. رکيءَ. ٣. ياد ڪر. ٤. د ليت ڀاڙ، پيالي. ٥. جلاءِ. ٦. جواني. ٧. سڀ ڪجهه. ٨. وقت، زندگي. ٩. گذرندو پيو وڃي. ١٠. ڌن دولت. ١١. ٻاڳل. ١٢. ڪرنس ڪنارو ڪيئي. ١٣. اُهنڪار. ١٤. پڪڙ، سهارو وٺ. ١٥. امولڪ، ڏرلڀ. ١٦. چوُني. ١٧. وڪارن جي وش. ١٨. واپار. ١٩. ٻاڙ سان ڪٽي ولين. ٢٠. سروُپ، اصلي وطن.

آئل[1] اَکدي ڀراڻ سُکدائي - اِڪ نمک[2] نهي ٽُـڪ گـائيو
جُهان جاڻا سو ٿانَ[3] وِساريو - اِڪ نمک نهي مـنُ لائيو
پُتر ڪلتر گِرِهـ[3] ديک سمگري[4] - اِس هـي مهِ اُرجهائيو[5]
جمت ڪو لائيو لتّ هي لاگـا - ٿسي ڪرمَ ڪمائيـو
جُتهِ ڀيو ڪرپال ٿان ساڌ سنگہ پاليا - جَن نانڪ برهم[1] ڌِيائيو.

[راڳ مارو، محلا پهلا، اشٽپدي (١)]

(٧) چورَهہ ڀِراٽي ڪرِ ڪُباڙا[6] - ڪوڙ مـاري ڪالُ اچاهارا[7]
ساڪت[8] ڪوڙ ڀچهه مِن هؤمي[9] - دُهہ[10] مارگ ڀچي ڀجائي هي
چوڙهہ نندا تامِ پراٽي - ڀِڙ ڀِڙ نجهه[11] سانت نـہ آئـي
مِل ست سنگت نام سلاههُ - آتـم رام سکالـي هـي
چوڙهہ ڪام ڪروڌ بُرائي - هؤ مي ڏنڊ چوڙهہ لپٽائي[12]
ستگور سرڻ پڙهہ[14] ٿان اُبرهہ[13] - اِه ترِشـي ڀوجل پائي هـي.

[راڳ مارو، محلا پهلا، سولهو (٦)]

(٨) مـنَ[15] ڪر - ڪبهوُ نـہ هـر گُـن گـائيـو
بِکيا سڪت رهيو نس[16] بـاسُر - ڪيِدو اَپنو[15] پـائيـو[17] (١٠٠١)
گور اُپديش سُنيو نهہ ڪانن - پـر داڙا[18] لپٽائيـو
پرَ نِندا ڪارڻ بهہ ڏاوُت[19] - سمجهيو نـهي سمجهائيـو
ڪهان ڪهتَ مي اَپني[15] ڪرني - جهِ پـڌ[20] جمر گرائيو
ڪهُ نانڪ سب اوگن موُن مي - راکِ ليهہ سرنائيو.

[راڳ سارنگہ، محلا ناوان، شبد (٤)]

---

١. پرماتما. ٢. ڪن پل. ٣. نڪاٽو، گهر. ٤. پدارٿ. ٥. رلـل، ڦاٿل. ٦. داڙ. ٧. جـم ٻو ۾ ڏکہ سهندين. ٨. موُرکہ. ٩. اَهنڪار. ١٠. دنيت پاؤ، ٻپائي. ١١. جلن ٿا. ١٢. ڪڪرم. ١٣. اچي، پـوندا. ١٤. سنسار ساگر. ١٥. پنهن جي مـن جي ڪرتوُن ڪري. ١٦. ڏينهن واٽ. ١٧. پسند پيو. ١٨. استري. ١٩. پنڪي لو. ٢٠. طرح، ريت.

(٩) سُـي نَـر - ڪِيـا ٻـرّان سُـن ڪيـدـا
أَن ڀاوَني[3] ڀڪتِ نهي اُڀڄيو - ٻوڪي داڻ نـہ ديداہ (١٠ ر٠)
ڪام نہ بِسريو ڪرود نہ بسريو - لوڀ نہ ڇوڏيو ديوا[1]
پَـر نندا مُکہ تي نهي ڇوٽي - نڦلُ ڀئي سڀ شيوا
ٻاٽ[3] پارِ گهر موُس[5] پرانو - ڀيٽ ڀـريو اُپـراڌي[6]
جِهہ پرلوڪ جاء اُپڪيرتِ[7] - سوئي اُپـديـا[8] ساڌي[9]
هنسا ٿهُ مَن تي نهي ڇوٽي - جيئہ دئيا نهي پالـي
پرماند ساڌ سنگت مِل - ڪٿا پُنيت[10] نـہ چالـي.

[راڳہ سارنگہ، ڀڳت پرماند، شبد (١)]

(١٠) مرکُ[11] مڪت گتِ سارَ نہ جاڻي - ڪنئي اٿئي گور شبد پڇاڻي
تون ڪئسي آڙ[12] ڦاٿي جال - اَلکُ[13] نـہ جاچهہ ردي سمالِ. (١٠ ر٠)
ايڪ جيئہ ڪي جِيئا کاهي[14] - جل ترتي ٻوڏي جل ماهي
سرب جيئہ کي پرلهاٿي[14] - جبِ پڪڙي اب هي پڇتاٿي
جب گل ڦاس پڙي اَتہ ڀاري[15] - اوڏ نہ ساڪي پنکہ پساري[16]
وَس چوُگهہ مَنمکہ گـاوار - ڦاٿي[17] ڇوُٽهہ گُـڻ گيان بـيچار
ستگوُر شيو توُٽي جم ڪال[18] - هرديءِ ساچـا شبـدُ سمالِ
گوُرمت ساچي شبد هي سارُ - هر ڪا نام رکـي اُرڌارِ[19]
سي دکہ آگي[20] جو پوُگ بِلاسي -
نانڪ مڪتِ نهي بِن ناويءِ ساچي.

[راڳہ ملار، محلا پهلا، اشٽپدي (٥)]

---

١. هـي جيوَ. ٢. ڌرمي شاستر. ٣. هڪ منو. ٤. مسافرن کي مارڻ. ٥. پراوا گهر ڦرڻ.
٦. پاپي. ٧. نندا، گلا. ٨. اگياني ڪرم. ٩. ڪرڻ ليو. ١٠. پوتر. ١١. من مـارڻ.
١٢. پاڻيءِ جو پکي. ١٣. پرماتما. ١٤. ٻين جيئن جو ماس کائين ٿو يا ٻين سان انياءِ ۽ اپچار
اَـر ڪرين. ١٥. ڳوري. ١٦. کسپ ڪرلي. ١٧. ڦاٿل. ١٨. جمڻ مرڻ جو چڪر. ١٩. ڌارڻ
ڪر. ٢٠. پرلوڪ ۾.

(۱۱) پهلا پهرُ ڏنديءَ گئيا - ڊوڄ-ي پرِ سوئيا
لـــيکي جـاڪ جَڪائيا - چوٿيءَ پونئو پئيا
ڪدهي چِت نہ آئيو - جِنِ جيئڙ پنڊُ ڏيئا.

سري راڳـہ، محلا پهجوان، شبد (۴)

(۱۲) نـندا چِنْدا ڪرهہ پرائـــي - جوٺـــي لاعتباري
وِيٖل پرائي جوهٰهہ هيٺڙي - ڪرهِ چوري پرباري.

راڳـہ گوڙي، محلا پهلا، شبد (۱۴)

(۱۳) ميري مَنَ شيوُهہ سو پربهُ سرب سکداتا -
جِت شيويٖ اِڄ گهر وسيٖءَ
گوُرمکِ جاءِ لهيٖ گهرُ اَپنا - گهسِ چندن هرُ جس کسيٖءَ.

راڳـہ گوڙي، محلا چوٿان، شبد (۱۹)

(۱۴) ڪِيا ليءِ آئيا اِيءِ جاءِ ڪيٺا - ڦاسهِ جـم جـــالا
ڏوُل بَـــنڌا ڪِس جـيـــوَڙي - آڪاس پـاتـــالا.

راڳـہ گوڙي، محـلا پهلا، اشٽپدي(۶)۱۷

(۱۵) مـنَ ڪُرهلا ميري ساجنا - هرُ خرچ ليٺا پٽ پـاءِ
هرِ درگـهہ پئنائيا - هـــر آپ لـيٺـا گـــلِ آءِ.

راڳـہ گوڙي، محلا چوٿان، ڪرهلي(۹)۱

(۱۶) اَنترِ نداںُ مـنَ ڪرهلي - پرم پرهِ باهـر پالِ
گور پرکہ پوُرا پيٽيا - هرِ سجڻ لـــڌا نـالِ.

۲(۸)

(۱۷) پرکہ ڪي چائيا سنڱ رنگہ لاويءَ - اوهہ بِسيءِ اوهہ مَن پڇتاويءَ
جو دِيسيءِ سو چالَن هـار - لپٽِ رهيو تهہ اَنـــڌ اَنـــڌار.

راڳـہ گوڙي، مـحلا پهجوان، سـکمـنـي صاحب، اشٽپدي(۳)۵

(۱۸) منَ موُرکہ ڪاهي بِللائيٖءَ - پُرب لِکي کا لِکيا پائيٖءَ
دوُکہ سوُکہ پربهُ ديولهار - اوُر تياڳ توُن تِسهہ چيتـــار.
جو ڪِڇ ڪريءَ سوئي سکہ مانِ - بوُلا ڪاهي ڦرهہ اَجانَ
ڪوُن بسٽ آئي تيريءَ سنگِ - لپٽِ رهيو رس لوڀي پتنگِ.

۵(۴)

۱. زندگيءَ جو پهريون حصو. ۲. اکيائي ننڊ. ۳. اَجائي بڪواس. ۴. پيري، پيداپو. ۵. پرماتما. ۶. سرير ۽ آتما. ۷. ساراهہ. ۸. اوشواس. ۹. استري. ۱۰. ٽڪين لو. ۱۱. سچي سروُپ پر. ۱۲. گوروءَ معرفت. ۱۳. جپ، ڌيان ڌر. ۱۴. ڏوُهہ جي ڪمکري. ۱۵. نوڙي. ۱۶. اُٺ. ۱۷. هرنام جو سمر. ۱۸. عزت ملندي. ۱۹. کوجنا. ۲۰. وَڻ. ۲۱. چانو. ۲۲ ناسولمت، بي بقا. ۲۳. چلائين. ۲۴. ڪرمن جو ليکو. ۲۵. ياد ڪر. ۲۶. شيءِ، چيز. ۲۷. پروُپت

(١٩) پر ڪا[1] پرا نه راکهه چيت- ار ڪٿه دک لهي پالسي ميت
هر هر تبٽ ميت گور ديا- اهه سک نالک اُن دن چيا[2].
واڳ آسا، محلا پنجوان، شبد (٦٢)

(٢٠) اي من مبوي ڍاولي - هو رس چاکي ساڌ سنگ
اُن[3] وس لاگا نرن ڦوهه - بِرلا جنم گواء.
واڳ آسا، محلا پنجوان، اشٽپدي (١٥)

(٢١) من نرن جوت سروپ هيءِ - آپنا مول پڇاڻ
من هر جي تيري نال هيءِ - گور متي رنگ ماڻ.
واڳ آسا، محلا تيجا، چنت (٥)٣

(٢٢) پرائي ڪاهي ڪهه لوڀ لاگي - رتن جنم گوليا
لوڀ جنم گرم پرم[4] - بيچ[5] لاهسي ڀوليا[6].
واڳ آسا، کبير صاحب، شبد (٢٣)

(٢٣) آپنا گهر موسٽ[7] راک نه ساکهه- کي پر گهر جوهن لاگا
گهر دُر راکهه[8] جي رس چاکهه - جو گوڙمک[9] شيوک لاگا.
واڳ سورٺ، محلا پهلا، شبد (١٠)

(٢٤) جته لگ پاغ[10] آپاءِ اِهه مانيءِ - تت لگ ملڻ دوالي
آن[11] آپنا ڪرت بيچارا - تت لگ بيچ بکالي.
واڳ سورٺ، محلا پنجوان، شبد (٣)

(٢٥) ري جن اٿاريءَ ڌيوهه - ستيا گئي وهاء[12]
ستگور ڪا شبد سڃ نه جاگيو- انتر نه اپجيو چاهه.
واڳ سورٺ، محلا چوٿان، وار (٢٣)، سلوک محلا تيجا

(٢٦) مامه پتا پالي سٽ[13] بنتا[14] - ناڪيءِ وس لپتانا
جوبن ڌن پرينا[15] ڪيءِ مد[16] ميءِ - اُهه[17] نس رهيءِ دِوانا.
واڳ ڌناسري، محلا ناوان، شبد (٢)

(٢٧) جب لگ جوت[18] ڪاليا[19] مهه برتيءِ- آپا پسو نه بوجهيءِ
لالچ ڪريءِ جيوَن پد ڪارن - لوچن[20] ڪڇو نه سوجهيءِ.
واڳ ڌناسري، کبير صاحب، شبد (٢)

(٢٨) لوڀ موهه آيان پوڙيءِ - مرڻ چيت نه آويءِ
ٻسعر متر پتهار[21] بستا - انهه ڪرت بهاويءِ[22].
واڳ جئتسري، محلا پنجوان، چنت (١)٣

---

١. ٻين جي مدالي. ٢. سچالو آهي. ٣. ٻيا وڪاري. ٤. ڌرتي، ڪيتي. ٥. ٻج. ٦. چٽمن. ٧. وڪارن کان ڦريل. ٨. وڪارن کان وس ۾ رک. ٩. گوروءَ معرفت. ١٠. پريت ۽ ويرات. ١١. پرائو ٻيهجو. ١٢. سمني ۾ خراب خواب. ١٣. پٽ. ١٤. زال. ١٥. وڏالي، خوشامد. ١٦. نشو. ١٧. ڏيهن رات. ١٨. آتما. ١٩. ديهي. ٢٠. گيان روُپي نيتر. ٢١. ٽڪنوار. ٢٢. عمر گذرلدي ٽچي ٿي.

(۲۹) ٻوري ڪامَ ڪٽهه اوِٻ ڪلوليا[1] - نام ڪي ٻملا ٻسيو اِيو سوليا
اوِسر[2] اُپنا ٻوجهيو نه اپانا - ماليا موهه رنگ لپٽانا.
راڳ سوهي، محلا پنجوان، شبد (۸)

(۳۰) ٻيکنّ[3] چاکنّ کهيٽ آنڌا - سُنيٽ سنيٽو ناهي
نڪٽ وسمه[4] کئهه جاڻيو دوري - ٻاپي پاپ ڪماهي.
(۲۰)

(۳۱) بِکيو تن ٿيڪا ٿياک ري سکيٽو - نام مها رس پيٽهه
بِن رس چاکي ٻڏ گئي سگلي - سُکي نه هروِس جيٽهه.
راڳ بلاول، محلا پنجوان، شبد (۵)

(۳۲) اوِٿي[5] ڪاج نه هروس ٻوري - ڪام ڪروڌ مد سدهي جهوُري[6]
ڪريو بِڪار جيٽري ڪيو تائي - غافل سنگ نه تسوتا جائي.
راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، شبد (۵۲)

(۳۳) ڪن مهه وِس ڪرهه نتوُتا[7] جهه - موهه پاپ مهه گلت[8] گئيا
اِمنُ[9] اُنه ماليا ديک پساري - موهه ماليا ڪيو مکن[10] پئيا.
راڳ رامڪلي، محلا پهلا، اشٽپدي (۵) ۷

(۳۴) لدري آوڌا[11] سپ ڪچ ٻسيو - هوَ[2] سيٽسي چمه لاء
سڪوُر ناال ليري ياوِني[12] لاڳيو - تان اِهه سوجهي[13] ياء.
راڳ رامڪلي، محلا ليجا، اشٽپدي (۷) ۱

(۳۵) مائِلڪ[2] منَ مهه منُ مارسي - سچ نه لاڳيو ڪٽ[14]
راجا[3] انت نڪيو ڪُٽي - ٻسيو پنهالٺا[15] رٽه[12].
راڳ مارو، محلا پهلا، شبد (۱۰)

(۳۶) اي من هر جيٽهه[4] چيت تون - مَنهه تج وڪار
گور ڪيو شبد ڌياه تون - سچ لڪسيو پيار.
راڳ مارو، محلا ليجا، شبد (۲)

(۳۷) جو سمرٽه سَرب گُڻ[3] نانڪ - تس ڪئهه ڪبهه نه گاوس ري
چوڏ جاه ڪسن ٻمتر[16] - الِسان ڪئهه ٿسر ٿسر ڌاوس ري.
راڳ مارو، محلا پنجوان، شبد (۷)

(۳۸) اُپنا[3] چوڏ ٻرالِيٽو[17] واتا[12] - ماليا مد من لسن سنگه جهانا
ترشن[18] نه ٻوجهي ڪرٽ ڪلولا[19] - اوِٿي آس مٽيا[20] سپ هولا.
(۱۹)

---

۱. اُلي ڪٽرو لٽي لو. ۲. وقت. ۳. ڏسڻ. ۴. ٻرماڻما. ۵. ڪوتا، اوِلڌا. ۶. دکي وهن لٽا. ۷. ناانڪي. ۸. غلطان رهي لو. ۹. هتي هُتي. ۱۰. مست. ۱۱. جيڪي سپ ڏسڻ ۾ اچي لو. ۱۲. ٻوبر. ۱۳. ٻوجهه. ۱۴. ذري، لسر. ۱۵. ساڌ سنگت. ۱۶. ڪڻ ۾. ۱۷. سنساري وهنوار. ۱۸. پياس. ۱۹. دليوي عيش، آرام. ۲۰. اُجايو، جوُلو.

(٣٩) ڏاڍا ڪرين سڳلي پت ڪوڙين - پوءِ نه ٻڌن ڳوارا
ٻن ڳور شبد مڪت لهي ڪبهي - اڌلي ڏاڍ پسارا.

راڳ ڀيروَ، محلا پهلا، شبد (٧)

(٤٠) جاڙه آسي ٻرهم ڪتب سڀنڌي - ماليا موهه پساري
جس آتر برهم رام رس ناهي - ڏبڌا ڪرم بڪاري.

راڳ سارنگ، محلا پهلا، شبد (٣)

(٤١) ڪرم ٻرالي لڳالي، دن ولن - لهڦل ڪرم ڪماهي
ڪٽا ناهي تهه ڳاهڻ لاڳي - ڏاه ڏاه دک پاهي.

راڳ سارنگ، محلا پنجوان، شبد (١٦)

(٤٢) ڪاليا مغلُ وڏاليا - ٻڌي ڳهر ڪي هاڻ
ٻڪ ٻڪ واڌ چلاليا - ٻن ناوي ٻڪ جاڻ.

راڳ ٻرڀالي، محلا پهلا، شبد (١٣)

(٤٣) ڪبير ڌٻن ڳواليا ڏلي سڱ - ڏاي نه چالي ساٿ
پساه ڪهاڙا مارڀا - غافل آيي هاٿ.

سلوڪ، ڪبير صاحب (١٣)

(٤٤) ڪبير سڪ ساڪا بهتي ڪيتي - ڪيمر ڪيتو نه ميٽ
چالي لسي هر ملن ڪڻ - بسيوءِ آلڪير چيٽ.

(٩٦)

(٤٥) ڪبير هر ڪا سمرن چاڏ ڪي - پاليو بهت ڪٽنب
ڏاڍا ڪرتا رهه گئيا - پالي وهيا لسي ٻنڌ.

(١٠٦)

(٤٦) ڪبير رام نه چيتيو - ڦرپا لالچ ماهه
پاپ ڪرنتا مر گئيا - اوڌ پني کن ماهه.

(٢٢١)
[محلا پنجوان]

(٤٧) فريدا جا تڳ ڪترا وبل - تان تون رتا ڏلي سڱ
مرگ سوالي ليمهن - جان پرڙليا تان لديسڱا.

سلوڪ، شيخ فريد (٨)

(٤٨) فريدا چار ڳواليا هنڍ ڪي - چار ڳواليا سم
ليکا رب منگيسيا - تون آهو ڪيري ڪم.

(٣٨)

---

١. غافل. ٢. دنيوي وهنوار. ٣. جلاء. ٤. آن. ٥. پٽڪي پٽڪي. ٦. ڪمر ٽهوي. ٧. ڪهاڻو ٨. مذهب. ٩. سالي ۽ مٽر. ١٠. پرماتما. ١١. عمر ختم لي چڪي. ١٢. ... ساري ج سان پرڀر لڳاپر آلتي. ١٣. چار پهر. ١٤. لند. ١٥. گهرلدو، ولندو. ١٥. ڪهڙي ڪم اء مانش جنم ورلو؟

(۴۹) کَسن مسَن د بِسچِيءِ سجڻا - انسا هسڱَ سـاوُ
نِس سڠ نِيمهن نہ کمچي - جو دسيءِ چلڻهارُ.

سلوک، محلا پهلا (۲)

(۵۰) وي من ڈيکرِ نہ ڈوليئيءِ - سيڌيءِ مارگ ڈاءِ
باچيءِ باگهُ ڈراوڻو - اَگسيءِ اَگسن للاءِ.

(۷)

(۵۱) پکّهن سڠ کاهي وچهو - لِمکہ نہ هوءِ اُداسُ
کهہ نانک پبَهُ هو مِنا - پڙيءِ نہ جم کي ڦاس.

سلوک، محلا ناوان (۳)

(۵۲) جهہ مائيا ممتا تجي - سب تي بهيو اُداسُ
کهہ نانک سُن ري منا - تِهہ گهٽ برهم نواسُ.

(۱۸)

(۵۳) جِنهہ گُن گوبند پچهہ - کرن سُنهہ هسر للرُ
کهہ نانک سُن ري منا - پڙهہ نہ جم کيءِ ڈارِ.

(۲۱)

(۵۴) نج کر د بکيو جگت مهہ - کر کاهوُ کو نامِ
نانک لِسرَ هو پکت هيءِ - تِهہ راکو من ماهِ.

(۴۸)

۱. سست مهانمانوُن. ۲. کيل، ڈکہ. ۳. فاني، بي بقا. ۴. اُلٽي واهہ تي نہ وڃ. ۵. شيهن، جم ڪال. ٦. پولوڪ پر. ۷. وڪاون جي وش. ۸. پرماتما. ۹. تياڳ ڪجي. ۱۰. هردي پر. ۱۱. زبان. ۱۲. ڪن. ۱۳. چڱيءَ طرح. ۱۴. ساٿي، سچو. ۱۵. ناٿرِ

(١١) ڪجهه سمجهه ۽ سوچ

(١) هڪ ڏڏ[١] آڪان مڙي ڪاڻيا - تون سڀ[٢] ٻڪ هماري
نيدا چندا[٣] ڪره ٻراڻي - جو ڙلي[٤] لاعتباري
وسل[٥] ٻراڻي جو هڪ[٦] جيڙي - ڪرهو جوري ٻهاري
هڻس[٧] جلا تون ٻچي رهي - اهو چتر[٨] هوتيئه ناري
تون ڪاڻيا رهيئه سمتر[٩] - ٿد ڪيا ڪرم ڪماڻيا
ڪر جوري مي جا ڪجهه لڳيا - تان من ٻلا پاڻيا[١٠]
هلي[١١] نه سريا پلٽ[١٢] نه ٻوڙي[١٣] - اهلا[١٤] جنم گواڻيا
هڪ ڪري[١٥] دهلي هوڻي - بابا نانڪ مڙي باب ٿاڙهي ڪوڻي.

[راڳ گوڙي، محلا پهلا، شبد (١٣)]

(٢) ڏٺا[١٦] لير ڪولڙ نهي - ڪاه پسارهه[١٧] پاڙ
اڻڪ[١٨] بيچ ٻلچل ڪره - ماڻيا ايڪ اپاءِ
لکلي[١٩] سڃهه[٢٠] سرم[٢١] ڪره - ناڪ ٻڙهه ڪاوار
من ڪي ڪام نه آوڻي - اڻيو اؤسر[٢٢] پار
لٻ[١٦] پاوه گوبند[٢٣] ڀجهه - سنتهه ڪي ٻڪ[٢] ليهه
پرٻ ڪره سدا ايڪ[٢٣] سڱ - اپا ساچا اسيهه
هارن ڪرن ڪراؤنو - سب[٢٤] ٻڌ ايڪي هاٿه
جت جت لاؤهه نس لڳهه - نانڪ جنت اناٿه.

[راڳ گوڙي، محلا پنجوان، باون اکري (٣٣)]

---

١. دکي، شريو. ٢. اپديش. ٣. چغاي. ٤. اوشواس. ٥. استري ٦. لڪين لوهو ٧. آلماء
٨. ڏڪاري. ٩. ٻسي ٻقا. ١٠. ذايو خوش ليمدي هئيمنن. ١١ هسي لوڪ. ١٢. پرلوڪ.
١٣. داخلا. ١٤. اجايو. ١٥. آئي ڏکي ١٦. نهچل، قائم. ١٧. ٻکيڙين. ١٨. اڳهوڻن. ١٩. ماڻياء
٢٠. گڏ نا ڪيو. ٢١. محنت. ٢٢. وقت. ٢٣. پرماتما. ٢٤. اپاءِ.

(٣) اَٿ وڃ وڻاڙوڙيا[١] - لَنگهي ڪيا چَڙُهو[٢] لاڏيا
مُهلت[٣] پُوري پَئي[٤] - ڪِٿ ڪوڙ لُڙهائيا
ڪُوڙي لُبايا ڏُوهڙ[٥] مائيا - ڪرهِ پاپ اَميتا[٦]
ڪَن ڀسَر[٧] ڍيري جمهِ ڍهري[٨] - ڪالُ ڀيڙي[٩] جِتيا
مالُ جوڀن ڇوڙِ وَنَسي - رهيو[١٠] پٽنگُ ڪَنائيا
نانڪ ڪماتا سنگِ چليا[١١] - نهه جاءِ ڪِرتُ[١٢] مٽائيا
ڦالوهُ مِرگُ[١٣] جِڙوئي - ڀيڪِ رلنڻ چِندرالنڻ[١٤]
سوڪهِ دوک پنڌي - اِمِ پاپ ڪمالنڻ
پاپا ڪماتي چڏهِ ناهي - لي چلي گهتِ گلاوِيا[١٥]
هرِ چِندتُوڙي[١٦] ديک موٽا - ڪوڙ سيڄا راويا
لبِ لوڀ اَهنڪار ماتا[١٧] - گَرب پئيا ساماڻنڻ[١٨]
نانڪ مرگ اگيانُ بِسي-اِهه مِٽِي آوڻ[١٩] جاوڻ
مِٽي[٢٠] مَڪ مُتا - ڪِتي لَنگهي اڏاري
هستي[٢١] گرهه پئيا - ڪِئي لُرهئي لاري[٢٢]
لرڻ ڏهيلا[٢٣] پئيا ڪِن مهه - خَصم چيئه نه آليو
دُوکا سزائي گَنت ناهي - ڪيتا اَپنا پائيو
گُجها ڪماتا پرگٽ[٢٤] هوئا - ايٿ اُلهِ[٢٥] خُواري
نانڪ ستگُور باجهه[٢٦] - موٽا منمکو اَهنڪاري.
[راڳ آسا، محلا پنجوان، چنت (١١)]

١. مسافر، مهمان. ٢. ڏيو. ٣. وقت. ٤. پورجي آئيو آهي. ٥. ڏوهه. ٦. بيحد. ٧. خاڪ. ٨. نهاري وڌو. ٩. فتح پائي آهي. ١٠. رهجي ويندو. ١١. هلندو. ١٢. ڪڪرمن جو حساب. ١٣. هرڻ والگر. ١٤. چانڊوڪي رات. ١٥. ڦاسي. ١٦ وڃ، بيابان. ١٧. هٺ. ١٨. ڀُسر. ١٩. جمڻ مرڻ جو چڪر. ٢٠. اڏامڻ. ٢١. هاٿي. ٢٢. دربستا. ٢٣. ڍڪيو. ٢٤. ظاهر. ٢٥. لوڪ پرلوڪ ۾. ٢٦. بنا ڪالسواء.

(۴) صاحب سمرٿ ميري پالڻهار - سڀنا اڀ ڀڳيانا
اڻٽيءِ ڏيندا ڪوڙا چار ڏهاڙا - آڳيءَ سر نر جاڻا
آڳيءَ سر نر جاڻا جڳ مهمانا - ڪاهي گارب ڪيجيءِ
جت شيوئيءِ دوگهه سک پائيجيءِ - نام ٻيئي ڪا ليجيءِ
آڳيءِ حڪم نه چليءِ مولي - سر سر ڪيا وهانا
صاحب سمرٿ ميري پالڻهر - سڀنا اڀ ڀڳيانا.

[راڳ وڏهنس، محلا پهلا، الاهڻيا (۲)۱]

(۵) چيتنا هيءِ تئ چيت ليءِ - نس دن ميءِ پرالي
چن ڇن اوڌ ٻهاٽ هيءِ - ڦوٽيءَ گهٽ جئ پالي.
هر گڻ ڪاهه نه گاڙهي - مورک اگيانا
جوٽي لالچ لاڳيءِ - نهه سمرن ٻهانا
اجهون ڪڇ بگڙيو نهي - جو پرڀ گن گاويءِ
ڪهه نانڪ نهه ڀڄن لي - نربيءِ پد پاويءِ.

(۱۰ر۰)

[راڳ تلنگ، محلا ناوان، شبد (۱)]

(۶) مرت هسيءِ سر اوپري - پسوٽا نهي بوجهيءِ
ٻاد ساد اهنڪار مهه - مرٽا نهي سوجهيءِ
ستگور شيوهه آپنا - ڪاهي ڦره اپاڪي
دنيڪ ڪسنبا رنگلا - ڪاهي پول لاڳي.
ڪر ڪر پاپ درب ڪيٽا - ورتڻا ڪيءِ تالي
مالي سڱ ماٽي رلي - نانڪا اس جالي.

(۱۰ و۰)

---

۱. پرماتما. ۲. هي لوڪ. ۳. لڳو آهي. ۴. ڏيهن. ۵. پرلوڪ ۾. ۶. ضرور. ۷. مزمان.
۸. هٿ. ۹. ڪڍهين ۾. ۱۰. حساب ڏيڻو پوندو. ۱۱. سمرن ڪرڻ. ۱۲. رات ڏينهن.
۱۳. گهڙي پل. ۱۴. عمر. ۱۵. گذرندي پئي وڃي. ۱۶. ڀڳل دِلو. ۱۷. اڃا به.
۱۸. ويڙ ڪونهي. ۱۹. موت. ۲۰. کلي لو. ۲۱. پکواس. ۲۲. سواد. ۲۳. ڪچو، ڪسمبو.
۲۴. ڌن ڪٺو ڪيو. ۲۵. سنساري وهنوار.

جا ڪيءِ ڪيٽيءِ سرمُ ڪريِ - لي ٻيرَ[1] ٻروڙي[2]

اَنت ڪاَل[3] پڇ جانگي - ڪاهي جلهه ڪروڙي

داس رٻڻ[4] سونِي هوُنا - جِس مستڪ ڪرما

کهه نانڪ ٻڌن ڇُٽي - ستگور ڪي سرنا.

[راڳ بلاول، محلا پنجوان، شبد (٣٦)]

(٧) رام سِمر - پڇتاهگا من

(١٠ر٠) پاپي جيئڙا لوڀ ڪرت هيءِ - آج ڪالَ[5] اُٺِ[6] جاهگا.

لالچ لاڳي جنم گوائيا - مائيا ڀرم ڀُلاهگا

ڌنَ جوٻن ڪا گربُ نه ڪيجيءِ - ڪاگد جيُن گلِ[7] جاهگا

جئُ جم آهه ڪيس گهه[8] پٽڪيءِ - تان دِن ڪڇ نه بساهگا[9]

سمرن ڀجن دئيا نهي ڪيني - تئُ مُکهُ[10] چوٽان کاهگا

ڌرمراهه جب ليکا مانگيءِ - ڪِيا مُکه لئيڪي جاهگا

کهت ڪبير سُنهه ري سنتهه-ساڌ سنگت تَر جاهگا.

[راڳ مارؤُ، ڪبير صاحب، شبد (١)، ٽيون دفع]

(٨) مرڻ مُڪت گت سارَ نه جانيءِ-ڪنلي ٻٽي گرر شبد پڇانيءِ

(١٠ر٠) تؤن ڪئسي آڙ[11] ٿاٽي جال[12]- اَلکهُ[13] نه جاچهه رديءِ سمال.

ايڪ جيئهُ[14] ڪيءِ جِيئا[15] کاهي - جلَ ترتي ٻوُڏي جل ماهي

سربَ جيئهُ ڪيءِ ٻِرلهانِي[16]-جبَ پڪڙي تب هي پڇتاني

جبِ گلِ ڦاس پڙي اَمتُ[17] پاري - اوڌِ نه ساڪيءِ پڌکهه پساري

---

١. ويرو. ٢. برخلاف. ٣. اَنت سمي. ٤. خاڪ. ٥. سڀاڻي. ٦. هُٿ. ٧. ڳري ويندين.
٨. وارن کان پڪڙي سٽيندو. ٩. وس نه هلندو. ١٠. ڏک، سزائون. ١١. آڙ پکي.
١٢. ڄاري. ١٣. پرماتما. ١٤. پيٽ جي لمعا لاءِ. ١٥. ٻين جيوَن کي. ١٦. هضم.
١٧. تمام ڳوري، ڀيانڪ.

رسُ چوڳهه مِمکه گاوارَ ـ ڦالسي جوُلهه گُهٽ گيان بيچار
ستگور شبدِ ٿولهه جسر ڪال ـ هردي ساچا شبدُ سمالِ
گُورمتِ ساچي: شبد هـوي سارُ[1] ـ هـرِڪا[2] نام رکيو اُڌار
سي دکهه آکيو جو پوڪه پلاسي ـ ناڪمڪسلهي بِن ناوي ساچي.

[راڳهه ملار، محلا پهلا، اشٽپدي (٥)]

(٩) جو کهرُ ڇڏ گراوَلـــا ـ ســو لکا مــن ماهِ
جِتي جاه تُڌ وَرلــٽا ـ تسڪي چهتا تساهِ
ڦالي سيٽي لِکلي ـ جو گور ڪي پتري پاهه.

سري راڳ، محلا پنجوان، شبد ٨)

(١٠) جِتسي رلـــٽا[3] پُراهتي ـ اپ چلسهه بــرپـــاست
ڪِيا اَوُن رتا گرهـسـت سڌ ـ سب تُلا ڪي باغاست.

(٢٢)

(١١) ڪيا لِيءِ آليا لِيءِ جاه ڪيا ـ ڦاسهه جسرَ چالا
ڏولَ بَدا ڪِـــس[6] جهوڙي ـ آڪـــاسِ پَتالا.

راڳهه گوڙي، محلا پهلا، اشٽپدي (٦) ١٧

(١٢) نِهه بارِڪ[7] نهه جوبنيءِ ـ نهه برڌي[8] ڪڇ بنڌُ[9]
اهه نِمرا نِهه بُوجهيءِ ـ جَڳَ آه اڙيءِ جم ڦندُ.

راڳهه گوڙي، محلا پنجوان، باون اکري (١٩)

(١٣) ٿاهُو سبک نه ڏنَ چليءِ ـ گرهِ جوبن لِهه راجُ
سنت سنگ سمرت رهتُ ـ اهيءِ تهارو ڪاجُ.

(٣٢)

(١٤) جـــي لوُڙِهِ[11] چنگا آپڻا ـ کر پُنهه[12] نِيچ[13] سَدائيٽيءِ
جي جُر[14] واٽا[15] پَرهريءِ[16] ـ جسر[14] ولس[15] ڪندي آليٽيءِ
کو رهي نه پوئي پاليٽيءِ[17].

راڳهه آسا، محلا پهلا، وار (٥)

---

١. لتُ. ٢. پرماتما. ٣. رامت ٤. پيمقا. ٥. ســوکهيوُن بِدل ڪنکر ٻوُن. ٦. لوڙي. ٧. جوان.
٨. پوڙهو، پدو. ٩. روڪه. ١٠. وَقت. ١١. چاهين. ١٢. پيچ. ١٣. هيٺ درجي وارو، لماڻو.
١٤. بدالو. ١٥. پوشاڪ. ١٦. کسيندو. ١٧. وقت پورئي سيڪو لڏيندو.

(١٥) هر جيئ[1] ڪرپا ڪري[2] تو لاوي - [3]لاها هر هر نام اڌمو
ڪرو پرساڌي[4] هسر ڌن پائيو - اَلتي چاڙيا نال چليو.

راڳ آسا، ڪبير صاحب، شبد (١٥)

(١٦) جيتي سمگري[5] ديکهه ري تو - ليتيهي چڙ جاني
رام نام سنگ ڪر ٻيهارا[6] - پاوهه پد نرباني.

راڳ سورٺ، محلا پنجوان، شبد (٢٠)

(١٧) بن ناوي ڪو بيلي ناهي - پُت[7] ڪلتب سُت[8] ڀائي
نانڪ مانيا موهه پسارا - آگي ساٿ نه جائي.

راڳ سوهي، محلا چوٿان، ڇنت (٢) ٣

(١٨) جو سنساري ڪي ڪلتب، متر ڀائي ديسهه من ميري -
لي سب اٿهي سڳاه[8] ملاسا
جت ڏن ان ڪاشياهه هوه نه آوي - ليس ڏن ليري ڪوئي نه ڪاسا[9]
من ميري اِيها هُر شيو ڏن رالي - جو تُد اِيڪري[10] دوک سُڪاسا.

راڳ گونڊ، محلا چوٿان، شبد (٢)

(١٩) جڳ آليا لڳ جاوهه بسئري[11] - جڳ جنمي لڳ مرن پچيا
جڳ وس پرگ ڪيتي ليتا دک لاگي - نام وسار پرجل[12] پڇيا.

راڳ رامڪلي، محلا پهلا، اشٽپدي (١) ٧

(٢٠) اندري آودا سب ڪڇ پسي[13][1] - هر سيتي چِت لاهه[14]
ستگور نال لدري پاولي[2] لاگي - تان اهه سوجهي[15] پاهه.

راڳ رامڪلي، محلا تيجا، اشٽپدي (٧) ١

(٢١) وات ونانو آوي جاهه - ڪيا لي آليا ڪيا پلي پاهه[16]
وڻ ناوي ٽوٽا[17] سب تاهه - لاها[3] ملي جان ديڪ ٻجهاهه.

راڳ رامڪلي، محلا پهلا، دکڻي اونڪار (١٦)

(٢٢) حڪم رضائي ساختي - درگهه سچ قبول
صاحب[2] ليکا منگسي - دنيا ديکه نه پول.

راڳ مارو، محلا تيجا، وار (١٢)، سلوڪ محلا پهلا

(٢٣) نانڪ ڪچڙيا سڻ تورِ - دوئي سڄڻ سنت پڪيا[20]
اوه[18] جيوندي وڇڙهه - اوه[20] مُيا نه جاهي چوڙ[21].

راڳ مارو، محلا پنجوان، وار (٢٢)

---

١. پرماتما. ٢. پسر پسر. ٣. نفعو، فائدو. ٤. ڪرپا. ٥. پرڪرتي. ٦. وهنوار. ٧. اولاد.
٨. مطلب جا مِتر. ٩. وڇڙهو ڪونه ايندو. ١٠. مددگار ٿيندو. ١١. پاڳل. ١٢. سنسار ساگر.
١٣. ڏسڻ پر. ١٤. اساس ٿيندو. ١٥. سوجهه. ١٦. مسافر. ١٧. نقصان. ١٨. سنساري بڌن، يا سنبنڌي. ١٩. گواهه. ٢٠. پڪا، سچا. ٢١. ساٿ ڪونه ڇڏيندا.

(٢٤) آڻهه لڳي جاهه نڳي - وڃي ڪري وڻار
نانڪ حڪم نه جاڻئي - اڳي ڪالي ڪار.

واڳ سارنگ، محلا چوٿان، وار (٢)، [سلوڪ محلا ڏوڄا]

(٢٥) نانڪ ٻڌري ٻڌهه ٿئي - مٽي سندا ڪوٽ
پيٽر چوُر ٻهاليا - ڪسوٽ وي جيڻا ڪرت.

(١٧) [محلا پهلا]

(٢٦) نانڪ ڏنيڻا ڪيڻا وڏ ٻالڻا - اڳي سيتي جالِ
ايهي جليڻ نام وسارِيا - اِڪ نه چليڻا نالِ.

واڳ ملار، محلا پهلا، وار (٢٦)، سلوڪ محلا ڏوڄا

(٢٧) ڪبير اِهه تن جائڳا - ڪوئي مارڳ لاءِ
ڪيءِ سنگت ڪر ساڌ کي - ڪيءِ هر کي گُن گاءِ.

سلوڪ، ڪبير صاحب (٢٨)

(٢٨) ڪبير جيتي پاپ ڪيئي - راکيءِ الي ڏراءِ
پرگٽ ٿئي لنداں سڀ - جب پوڇيءِ ڌرم راءِ.

(١٠٥)

(٢٩) ڪبير ڪالُ ڪرنتا اٻهه ڪر - اٻ ڪرتا سڄَ تال
ٻاڇيءِ ڪڇو نه هوئگا - جئهه سر پر آويءِ ڪالَ.

(١٣٨)

(٣٠) فريدا جي تون عقل لطيف - ڪالي لکهه نه ليکهه
آپڻي گريوان مهه - سر نيوان ڪر ديکهه.

سلوڪ، شيخ فريد، (٦)

(٣١) فريدا ڪالي جني نه راويا - ڌولي راويءِ ڪوءِ
ڪر سائين سڄَ پرهڙي - رنگ نوَيلا هوءِ.

(١٢)

(٣٢) فريدا ڏڪان سيتي ڏهه گئيا - سولان سيتي راتِ
کڙا پڪاري پاتڻي - ٻيڙا ڪپڙ واتِ.

(٨٥)

---

١. ڪترائڳ. ٢. ڪهڙي. ٣. سرپر. ٤. مــن. ٥. وينل آهي. ٦. ڪڪرم. ٧. ٻاهر. ٨. جلاءِ.
٩. ڪنهن، ڪهڙي. ١٠. ڪيءِ، لـرور گهڻو. ١١. هيٺان. ١٢. لڪائي ڇڏيءِ. ١٣. پاپ.
١٤. سپاڻي. ١٥. هيٺئر. ١٦. پڪڙ. ١٧. پوءِ. ١٨. اڪابر. ١٩. ڪوڙ، پرائي پچار. ٢٠. اندر پر.
٢١. جواني. ٢٢. پڻاپو. ٢٣. پرپر. ٢٤ ڏڪ. ٢٥. ڏينهن. ٢٦. ملاح، سڄگورو. ٢٧. ڪن.

(٩٣)

(٣٣) فريدا گورَ نماڻي سَڏ ڪري - نِگهريا گهرِ آءُ
سرپر مَتّي آوڻا - مرڻهُ نسا ڏرِياهه.

سلوڪ، محلا ناون،
(٥٣)

(٣٤) بلُ ڇُٽڪيو بندن پَڙي - ڪڇُ نه هوت اُپاءِ
ڪهُ نانڪ اب اوٽ هرِ - گُجَ جِئُ هوهِ سهاءِ.

---

١. قبر. ٢. ليڪن، پڪ. ٣. مون وٽ، ٤. ٻوڙ، ڊُرُ. ٥. ڇُٽڪي. ٦. هاٿي.

مَن کي موڙهو.

سوچ ۽ سمجهه.

مٺي ڳالھ وچن ۾ صاحب اُپديش ڏئي رهيا آهن تہ اي پيارا، من کي من سان ڏس، پنهنجي اکين سان ۽ نہ ٻين جي اکين سان. اندر ۾ جهاتي پائي، من سان ڳالهيون ڪر، سوال جواب ڪر ۽ اورڻ اور. ويچار ڌارا ۾ ڇوڪري وڪ نہ ڪڍڻ لاءِ وهلوڙ وجهي. اي مورک، تون انهن ڪوڙين ڪرڻ لاءِ ۽ لڳو ڪوڙي ڪرڻ ۾ پيو آهين؟ اي غافل، لوڪن کي ٺڳڻ سان هر وقت نباهڻ ڪٿي ۽ ڇا ۾ لڳو پيو آهين؟ ڇو تنهن جي جيئڻ جا سالڙا ڪيترا ٿيندا؟ ڪجهه عمر وڃي ٻالڪپڻ جي راند روند ۾، ڪجهه وڃي جوانيءَ جي اُند ۾ ۽ باقي وڃي ٻڍاپي جي سورن ۾. ڏينهن ويا ڪوڙي وهنوار ۾ نہ رات وڃي وس، پوڪ ۽ ننڊ ۾. انهن اَمولڪ سواس جنم وڃڻ وڃي رهيا. اڄ نہ ٿيڻو جو اڄ ٿيندي جو اوتر ڪري، ڪجهه سمجهاڻ ڪا سمر ناهي. رتن جواهر ڇڏي ڪلر ۽ ڪوڙ کي اچي لڳو آهين. اصلي گهر کي وساري نقلي گهر کي چنبڙيو پيو آهين. گرو ارجن ديو جي فرمائين ٿا:

(١) جو گهر ڇڏي گواڻا - سو لڳا من ماهِ
جتي جائي تد ذرڻا - تسڪي چنتا ناهِ.
سري راڳ، محلا پنجون، شبد (٣)

(٢) ڪوڙي ٻواري لڳي ڏين رتن - ٺهڪر ڪرم ڪماوي
ڪوئي ناهي تهر ساٿ لاڳي - ڏاهه ڏاهه دڪ پاوي.
راڳ سارنگ، محلا پنجون، شبد (١٦)

اي نادان، تون جن پنهنجي ڪٽنب ۾ رتو پيو آهين ۽ انهن لاءِ ڪوڙ، ڪپٽ، ڪيڏيا، ٺڳي پاپ ٿو ڪمائين، ٺڳي ۽ فريب ڪري رهيو آهين. ٻين سان انياءُ ۽ اتياچار پيو ڪرين ۽ انهن جي بد دعا پاڻ تي کڻين. پر تنهن جو اولاد، استري، مٽ مائٽ، مٺ ۽ سنبنڌي تو سان انت ويلي سنگ ڪونہ هلندا. ممڪن آهي تہ تنهن جي جيئري ئي، ڪنهن مشڪلات يا مصيبت اچڻ تي، تنهن جو ساٿ ڇڏائي وڃن. تون، لالچ ۽ لوڀ جو سهارو ايتر ڪاليستائين ڪندو؟ ڪار جي وس اچي، تون سڌ بُڌ ڀلائي ويٺو آهين. ڪروڙ لوڪن کهڙا تہ لو اهڙا ڪڪرم ڪرائي ۽ ڪيترن سان ويو ورڙهه ۾ انڪالي؟ لوڀ ۽ لالچ ڪري تنهن جون ڪامنائون وڃن وڌنديون پر ترشنا پوري نٿي ٿئي.

اهو سڀ تون ڪرين ٿو موهه وچان، موهه پاڻ سان ۽ ٻنڌن سان. موهه جهڙي جار ۾ ڦاسي تون انهن جيان ڪيڏا نہ تو ناٽڪ رچين؟ وشنا جي ڪوڙي واڳ، گندگيءَ ۾ اهڙو تہ اٽڪيو پيو آهين، جو جند ڇڏائڻ مشڪل آهي. اهنڪار جي نشي ۾ پاڳل جيان انڌي جا

جا ٻيو سوچين، اڪين ۽ ڪرين. ڪاڻ ساڃهه ۽ شناخت نه رهي آهي. پرائي آڌار ۾ وس ٿو اچئي، ٻولي ٻُري ۾ خوشي ٿي ملئي ۽ پرائي مال ۾ مزو ٿو اچئي. ليکيءَ جي راهه ڪان ڪنارو ڪري، پرائيءَ جي ميدان ۾ موجون ٿو ماڻين ۽ ڪکهون ٿو هڻين. گورو ارجن ديو فرمائين ٿا:

ٻُري ڪام ڪئُ اوُت ڪِلوليا - نام ڪي ويلا ٻيع ٻئ سوانا	راڳ سوهي، محلا
اوسر آيا ٻُوجهي نه اِيانا - مايا مسوڻ رنگ لپٽانا.	پنجوان، شبد (٨)

اي مگد اياڻا، اُن ٻڌهن جي آدر ڀُورنا لاءِ ڪيڏا نه ڌُل وُڻڇ ٿو ڪرين، واهه جا چڪڙا ۽ سواد ٿو وٺين، جنهن ڪري ٿورڪي سرير جا روڳ به پوڳيا ٿا ٻون. من جي مدائيءَ ۽ مراڻ جي شناخت ائي ڪاڻ، باقي سرير کي سينگاري ٻيو چٽيو ڏکيو گهمين. مايا موڙڻ ۾ مگهن آهين. پاپ پنج جي پرک ڪاڻ آهي. ٻر جڏهين سرير ئي ٻڌهن جو نه ٿو نئي نه پداوت ڪيئن ٻڌهڻا ليندا؟ نه ڪجهه پاڻ سان ڪٽي آئين ۽ نه ڪجهه ڪٽي ويندين؟ ننگو آئين ننگو ويندين. آهين خاڪ، ليندي به خاڪ. ٻر اکين هوُندين انڌو آهين ۽ ڪنن هوُندي ٻوڙو آهين. دنيا ڪارڻ دين وڃايو اٿئي.

دنيا اٿئي مسافرخانو جتي هڪڙا پيا اچن نه پيا پيا لڏين، ڪوهه جو لسارُ جنهن ۾ هڪڙن ڪنگرن پوُن پوَن ٿا بوُن خالي ٿين، باغات جتي هڪڙا ڦل پيا پڪن ته پيا پڇن ۽ وڻ جي ڇانو جا هميشه آهي نه پوءِ ليئي ڪونه. دنيا آهي کُهڻي رنگ وانگر، چئن ڏينهن جو چٽڪو. ڪجهه ٻهڻجو نه آهي ۽ ڪجهه آسرو ته آهي. اک ٻوٽيندي سڀ يڪدم پرائو ليو پئي. جهڪي ڪرم ڪيا آهن، پڌرا ٿورڙي گڏها، ڪامائن يا ويچار جي صورت ۾، رهڻيءَ يا ڪهڻيءَ ۾. ٿنهن جو سر ٻسٿو ليکو لکجي پيو. لڪي ڪجهه ڪرن ٿو، متجي نه ڪجهه ڪونه. ٿو صاحب فرمائين ٿا:

(١) جيسي رنگُ پراهُڻي - اُٺ چلسهه پربات	سري راڳ، محلا
ڪِيا تُون رتا گرهست سُرُ - سڀ ڦُلا کي باغات.	پنجوان، شبد (٢٢)
(٢) جِنُ آئيا تِنُ جاوڻه ٻڙُري - جِنُ جنميُ تِنُ مرڻ پئيا	راڳ رامڪلي، محلا
جنُ رس پرک ڪيئي ليا دڪ لاگيءَ - ٿان اِهه سوجهي پاءِ.	پهلا، اشٽپدي(٧)١

اي منمک، سائڪت، تو موت کي وساري ڇڏيو آهي پر موت توکي ڪونه وساريو آهي. موت مُرڪي ويٺو، لڪي ويٺو ۽ تاڙي ويٺو. يار پيارا، ننڍا وڏا، ڪوُلُنڌر ڪراڙا سڀ آهن موت جي منهن ۾، ڪي اَڄ نه ڪي سڀاڻ. ڇڏيندو ڪونه ڪنهن، ڇڏيندو ڪونه ڪو.

تنهن جي جھوڻ جي ٻيڙي ۾ وچ سير تي ۽ ڪُن جي وچ ۾ آهي. مسافر ۽ مقام مـــسان سڏڙا پيا اچن، جتي تنهن جو گهر آهي. مالڪ جي درگاهه ۾ ليکو واچبو ۽ انصاف جي تارازيءَ ۾. اتي فقط سچ ۽ صفائي قبول پوندا ڀون. ڇل ول ۽ ڏنگا سنگا ڪم ڪونه ايندا.

حياتي گذرندي ٿي وڃي. دم ٿي، دم جو ڀروسو ڪونهي. تنهن جو وارو به اڄهو ڪ اڄهو آئيو. جو سڀاڻ ڪرڻ سو اڄ ڪر ۽ جو اڄ ڪرڻ سو هاڻي ڪر. اڳيان نه وڃي ڪانه وٺي آهي. چاهين ته هيٺئين ته چڙهي پئين. ليڪن رکو اُنتي ته پرماتما سان رک. اهـــو اُنتي سچو ۽ سڪدائڪ سمبند. سائينءَ جي شرن وٺ ۽ ستگور جو اُپديش گرهڻ ڪر. گـــرمت ڪماءِ ۽ شبد ۾ سُرتي رک. ساڌن جي سنگ ۾، من سان، چت سان، رام نام جو سمرن ڪر. رام نام امرت اُنتي ۽ جتي ڪٿي سنگ سهائي ٿيندو، سنساري ٻنڌن ٽُٽي پوندا ۽ ڀؤساگر پار ڪرائي ٿو پئي ۽ اچڻ جي پد تي پهچائيندو. انهيءَ جهاز ۾ جيڪو چڙهيو سو وڃي پار پهتو. اهو يقين آهي جو صاحب ور ور ڏني دهرائين ٿا ۽ تسلي بخشين ٿا.

اي بندا، براڻي ٻيار ڦٽي ڪر. ٻئي جي برائي نه سوچ. ڪاما ڪيڌ ۽ ترشنا تياڳ. اندرين جي رس ۾ انيڪ روڳ اڪل آهن. ڪجھ تپ ڪر، ڪجھ دان ڪر ۽ ڪجھ جيئڙ دِيا ڪر. سُڪرت جا ڪرم ڪماءِ. ٻانـــور چـــڏي، حليمائـــي سک. نـــرموهي، نرلوڀ ٿيءُ ۽ ٺاهُو ٿي گذار. جو مُڙيو سو جُڙيو. شيوا ٽهل ڪر ۽ شڪر ۽ سنتوش ۾ رهه. حرڪت بازي ۽ حرامت بازي ڇڏ ته من خالي ۽ صفا ٿئي، سچيت ۽ روشن ٿئي. اهـــڙ وڪار دُور ٿيندا، ڏُکي ڏُهند ناس ٿيندا، ليڪي گڻ اُتر چڙهندا، سردرشٽي پراپت ٿيندي ۽ دک ۽ اشانتيءَ جو منجهيل معاملو حل ٿيندو. من مار ته اَمر ٿين، پاڻ پڇاڻين، آس ۾ نراس رهين ۽ گرهست ۾ اداس گذارين. پرماتما سرويـــاپڪ آهي. سڀ ۾ وسي ٿو ۽ هر هنڌ ساکـــي آهي. سڀ جيڪي پنهنجا به آهن ته پراوا به آهن. پنهنجا آهن جو ته هڪ جڳديس جي جوت آهن. پراوا آهن ته متان موهه نه لڳي. باقي اها اگيانتا آهي ته ڪن کي پنهنجو سمجهي ته ڪن کي پراڻو. اهوئي ڀيد آهي جو جيو آتما ۽ پرم آتما ۾ وڇوڙو ٿو وجهي. اهو ڀيد ڀڃاءِ متاءِ ته پنهنجو پاڻ ۾ پائين، مالڪ منَ ۾ لهين ۽ سچو سهاڳ ماڻين.

جِند لڳا پاءِ اُپاءِ اِهِه ماڻي - لڳا لڳا مـــلـــڻ ڏورانـــي
آن اپنا ڪرت بيچارا - تسڪ لـــڳـه اسيچ بڪانـــي.

راڳ سورٺ، محـــلا
پنجوان، شبد (۳)

اي بندا، منُ هڪڙو سو مليو مالڪ جي ملاقات لاءِ، تنهن ۾ به اچي گهڻو ليکو آهي ترشنا جو. ترشنا جي ڪيئين، لالچ سان لڳ ڪري، ٻيشمار سنڪلپ ۽ سنسڪار، تمنائون ۽ ترنگ، اميدون ۽ اُرواح، اُرمان ۽ الجهن اُٿن ڪيا آهن، جن جي مايا جي من ۾ جاءِ

ٿي ڪاڻ ٻڌي آهي. اُنهيءَ مٿيل سامان سان، مَن نهايت دکي ۽ اَشانت ٿو رهي. اُنهيءَ
دک ۽ اشانتيءَ مِٽائڻ لاءِ، ٿوُن ٻيو خواهشوُن ۽ خوبش مَٽائين، مدد ۽ مڙهيوُن ڳـڇين،
ٻاوا ۽ ٻانيڻ ٻُڌائين، ڦاروُن ۽ ڦيڻا لڳائين، گهڻيئي ٻارو ڪرين ۽ ٻتون ٻارانا ڪيئين. اُنهيءَ
ذريعي دک وڌندو وڃي، نراسائي ۽ نااميدي وڌنڌي وڃي، اِڇا شڪتي ۽ اُتساهه
اَڏامندي وڃي. ٻوءِ قصوُر ڪيئين قسمت مان يا ڪرتار مان! اُتي علاج جو اَثر اُوس اُلٽو
نڪرندو آهي. مَن جي خوشي نه خريد ڪري سگهجي ٿي، نه سوغات طور عطا ٿي سگهي
ٿي، پر خود پنهنجو من ۾ اُٿڻي آهي ۽ ماڻڻي آهي. جنهن لاءِ اِهو نهايت ضروُري آهي ته
من جي سُڀاءَ جي سڃاڻپ هجي ۽ اُن جي اِستعمال ڪرڻ جو علم هجي. نه ته نه ٻيو ٻـاڻ
ٻتوڙيو، ٻاڻيءَ ۾ ٽاڪوڙا هڻيا ۽ وچ سير ۾ غوطا کائي غرق ٿيو. پنهنجا ٻـڌ ٻيرم، ٻيا ٻـاڙ ۽
ٻئڻ ٻوجها، اُنترو ته ڀاري آهن جو سڌو سرن ڊريئاءِ، جتي مدد ملي ڪاڻ ٻر جي مـلي
ته ٻه ٻچائي ڪاڻ.

تنهن ڪري، اي ٻندا، من جي سچي سُڀاءَ کي سڃاڻ ۽ سڃاڻي، صحيح سطح تي
اُٿيس، دشمن مان دوست بڻائيس ته دل اندر ئي دلبر جو ديدار ٿئي. من جي سڀاءَ جو
سگهڙو، وڏيل آهي ٿن ڏاڍن مان، هڪڙو اُهنتا، ٻيو ممتا ۽ ٽيون لڳاوُ. وري تنهن کي ٽـر
گُڻيئوُن ڏنيوُن آهن، اِندرين جي وس جوُن، وشيه وڪارن جوُن ۽ جڙ پدارٿن جوُن. اُنهن
گُڻين ڪري، سگهڙي جي سمرٿي سماپت ٿي وئي آهي. اِهي گُڻيئوُن جوڙ ته جوڙتڪارو
ٿئي. من مستانو آهي لاءِ، لست ۽ لذت لاءِ، سو هڪ شيءِ جو سواد وٺي ٻي لـو طالبي.
اُنهن طلبن جي لاءت ۾ٿوُن آڪيندس ڇا ٿو؟ رڱو اُهي روُپ ۽ ناڻاءَ اُهي پدارٿ ۽ ٻرپنچ جي
سڀ عارضي، ٻيڻا ۽ ناسونت آهن، جن ۾ لڳاوُ لڳي وري ٽٽي ٿو. سو من کي اِهو آڇ
جنهن جي لاءِ، لست ۽ لذت لاٿاني هجي، اُکنڊ ۽ اَمر هجي ۽ جا وقت جي ٻڌج کـان
ٻري هجي. اِهو آهي رام نامُ، جنهن منتر ملئي، من ترپت ٿيندو، ۽ اکنڊ آنند ۾ ايندو،
ترشنا ۽ طالب جو تحرڪ هميشه لاءِ ختم ٿي ويندو. ٻڌي ٻيري سان ٻيار رکندو تـه پرواز
ڪٿان ڪندو؟ ماڪيءَ جي مک ٻه لاڙ ۾ ٻُر ڪاڻ اُڪائيندي آهي. جي ٿون سرٻرڪ سوادن
۽ سنساري وهنوارن ۾، پنهنجا ٻـر ٿي ٻتائي ڇڏيندين ۽ اِئين حيلا وسيلا وڃائي وهندين،
ته ڪاٻه دنيا جي طاقت يا هستي، توکي ڪُن مان ڪڍي ڪاڻ سگهندي. من جي مستي
مـن سان مِٽائڻي آهي. جي مرض جو مناسب علاج اندر ۾ عمل ۾ آڻبو ته ٻوءِ ٻاهريان سهارا
ٻه، سهائڪ ٿي سگهندا. دوا ٿئي ته دعا ٻه لڳي.

ڊاڪٽ ٽان هڪڙو ٻيو ڪٽي ٻوءِ ٿي ٻڻي ٿي رکيو ٽان جو ڪڏ ٿي ٻهچي. ڊاڪٽ جي
ٻوءِ ضرورت رهندي ڪاڻ. ليڪن من جو لڳاوُ سرٻرڪ سوادن ۽ سنساري سمبندن مـان

ڪئي، رام نام ۾ لڳاتار آهي، دنيوي پدارٿن مان ڪڍي، پرماتما ۾ ٽڪاءُ آهي. ڌيرج، اعمل ۽ لڳاتار ڪوشش سان، من جو لڳاءُ لالن ۾ لڳي ويندو. پوءِ نه اهڙا رهندي لــ "مان" ماڻهن لئي موٽان ۽ مٽا رهندي نه مان مالڪ سان ملان، تان جو پوهر جيون ۾ جــذب ٿئي ۽ جيون پوهر ۾ جذب ٿئي. پوءِ من جي سُڀاءَ جو ڏاڍو سگهڙو، ڪُندڻ مان ڇُــڙجي، پالــهي اچي پٽ پوندو. وري اِ ولهندو جو نه هاڻــي نه هوُ ڪارائتو آهي ۽ نه ضروري آهي، جيئن ماڙيءَ پهچي، ڏاڪڻ بي معنيٰ ۽ بيسوُد لڳندي آهي. هاڻي من پنهنجي أصلي سڀاءَ ۾ سمايل آهي، هردي جي هنج ۾ آهي، ٻُڌيءَ جي ٻل تي آهي، وويڪ جي واٽ تي آهي، آتما جي آڌار تي آهي ۽ پرماتما جي پناهه هيٺ آهي. الهويءَ الوڪ اِستٿيءَ ۾، لوڪڪ ڪرياڻ مان ٻوان ڪرم اُهڙا ڪرنه ۽ اڳيان ڪرم نه ڪيا ويندا جو نه ٿِن ڪٿن جو اثر، من تي هاڻوڪي سُڀاءَ هيٺ، پري أچي ڪرنه ٿو.

باب ستون.

سچ جي پرک.

(۱) گڻ ۽ اوگڻ.

(۱) گڻ سنگره، وچهه اوگڻ جاهه - ٻوري گور کيو شبد سماهه.
گڻان ڪا گاهڪ هووئي سو گڻ جاڻيءِ - امرت شبد نام وکاڻيءِ
ساچي ٻاڻي سوچا هوءِ - گر تي نام پرابت هوءِ
گڻ امولڪ پائي نه جاهه - منُ نرمل ساچيءِ شبد سماهه
سي وڏ ڀاڳي جن نام ڌيائيا - سدا گڻ داتا منِ وسائيا
جي گڻ سنگرهي تن ٻلهاري جاءِ - درِ ساچي ساچي گڻ گاءِ
آپي ديوي سهج سڀاءِ - نانڪ قيمت ڪهڻ نه جاءِ.

[راڳ آسا، محلا ٽيجا، شبد (۲)]

(۲) گڻڪاري گڻ سنگهري - اوگڻان اُهد ڀسنِ [?]
سي وڏ ڀاڳي جو اونا مل رهي - اندِن [?] نام لڳين
سي ٻاڻي سي سهڻا - سو سنچا شيونِ [?]
اوگڻ وڪڻ نڪرن - گڻ کي سانجهه ڪرنِ
گڻ کي سانجهه سک اوپجي - سچي ڀگت ڪرنِ
سچ وڻجهه گر شبد سين - لاهو نام لڳين.

[راڳ سوهي محلا ٽيجا، اشٽپدي (۳)]

(۳) نانڪ نرگڻ گڻ ڪري - گڻونتيا گڻ دي
تيها ڪوءِ نه سجهئي - جي تس گڻ ڪوءِ ڪري.

جپ صاحب، محلا پهلا، پوڙي (۷)

(۴) گڻونتي سچ پائيا - ترشنا تج وڪار
گر شبدي منُ رنگيا - رسنا پريم پيار.

سري راڳ، محلا ٽيجا، شبد (۲٦)

---

۱. ميڙا، گڏ ڪيو. ۲. گراهڪ. ۳. شڌ. ۴. اي ملهه. ۵. پرماتما. ٦. گڻوان. ۷. ٻين کي ... ۸. رات ڏينهن. ۹. چڏين. ۱۰. ٽيج وڃڻ. ۱۱. ڀرات، دوستي. ۱۲. واپار. ۱۳. نفعو. ۱۴. ڪرپا. ۱۵. تو جهڙو. ۱٦. تياڳ ڪن ٿا.

(٢٧)

(٥) سچُ سالاهي سچِ لگا - سچوُ لاه لربت هسوه
گڻ وبچاري گڻ سگرها - اُوگڻ کيان ڏوه.

(٦) بِن گور گڻ نه جاپني - بن گڻ بکت نه هوه
بکت وڇل هر من وسيا - سهج مليا پرڀ سوه
نانک شبدي هر سالاهيئي - کرم پرايت هوه.

سري راڳ، محلا، پهلا، اشٽپدي (٨)٣

(٧) گڻ سنگرِ جاوي چوٽ نه کاوي - نا بِس جمڻ مرڻا
کال جال جم جوهه نه ساکئي - پاه بکت پئي ترڻا.

سري راڳ، محلا پهلا، پهري، شبد (٥)٢

(٨) بکيا بُکه نه اُتري - گلي بُکه نه جاه
نانک بُکان تان رجئي - جان گڻ کهه گُلي سماه.

راڳ مانجهه، محلا پهلا، وار (١٩)، [سلوک محلا دوجا]

(٩) جيعا سمند ساگر نير پريا - تيتي اُوگڻ هماري
دئيا کره کچهه مهر اپاؤهه - ڏبدي پٿر تاري.

راڳ، گوڙي، محلا پهلا، شبد (١٧)

(١٠) بهتي اُوگڻ - کوڙکئي کولي
جان بِس پاوئي - بخشي سولي.

راڳ آسا، محلا پهلا، شبد (٢٨)

(١١) اِتر سگت اِتر هووئي - گڻ کهه ڏاوئي اُوگڻ ڌووئي
بن گور شبري - سهج نه هووئي.

راڳ آسا، محلا پهلا، اشٽپدي (٧)٥

(١٢) پرڀ پريم والي هر بيٺتي - تام هر کئي سک وسئي
تهُ گڻ بچانهه تان پرڀ جانهه - گڻهه وس اُوگڻ نسئي.

راڳ آسا، محلا پهلا، چهنت (٢)١

(١٣) گڻونتي شهه راويا - نرگڻ کوڙکئي کاه
جي گڻونتي ٿي رهئي - تا بهي شهه راوڻ جاه.

راڳ وڏهنس، محلا پهلا، شبد (٢)

(١٤) گڻونتي نِت گڻ رووئي - هردئي نام وساه
اوگڻونتي کامڻي - دکهه لاکسئي بلاه.

راڳ وڏهنس، محلا پهلا، شبد (٤)

١. پرماتما. ٢. بنا، کان سواه. ٣. کرمن، پاڪن سان. ٤. سان گڏ. ٥. سزا، ڏکا. ٦. نقصان نه پهچائي سگهندو. ٧. پوڄل سنسار. ٨. لقهؤن ڪالهمؤن. ٩. جل، پاڻي. ١٠. کرپو، همت رکيو. ١١. بُکاري. ١٢. پرائي لو. ١٣. گيان. ١٤. ناس ٿئي ٿو. ١٥. آنند ماڻڻ. ١٦ ڪاڻين لپؤن. ١٧. اِستري.

(١٥) لاهاً هُر رس ليجيئ هر راوڻهمئي - اُن ڏِن نام وَڪاڻيئ
گڻ سنگرهِ اوگڻ وڪڻهِ - آپيئ آپ پڇاڻيئ.
واڳ وڏهنس، محلا پهريا، چئت (١) ٢

(١٦) سڀ گڻ تيري ٺاڪر ميري - ڪِٿ مُکر تند سالاهي
گڻ اوگڻ ميرا ڪِڇ نه بيچاريا - بخش ليئا ڪِن ماهي
واڳ وڏهنس، محلا پنجوان، چئت (۴) ١

(١٧) پُوڙيئي نام وساريا - پُوڙيئ ڪيا تس چارو
گڻ چوڙ بِکهه لَديا - اوگڻ ڪا وڻجارو
واڳ وڏهنس، محلا پهلا، الاهڻيا (٣) ٣

(١٨) مر جنميئ وارو وارا وڏهِ بڪارا - گيان وهُوڻي سُوتي
بِن شبديئ ڀرُ نه پائيو جنم گوائيو - رووئ اوگڻياري جوٽي.
واڳ وڏهنس، محلا پهلا، چئت (٢) ٢ [پيو دفع]

(١٩) نانڪ اَوگڻ جيتري - تيتي گلي زنجير
جي گڻ هون نه ڪٽيئن - سي ڀائي سي ويَر
اڳِي گئي نه مڃيئن - مار ڪڍهي وي پير.
واڳ سورٺ، محلا پهلا، شبد (١)

(٢٠) لالن ليئ پائيا آپ گواليا - جيئ ڏُن ٻاڪ مٿاٽي
پائهن بکڙ ٺاڪر هٿ گهڏي - گڻ اوگڻ نه پڇاڻي.
واڳ جئستري، محلا پنجوان، چئت(٣) ١

(٢١) ساجن چلي پيارڻا - ڪِٿ ميلا هوئي
جي گڻ هوويئ گنٿڙيئي - ميليگا سوئي.
واڳ سوهي، محلا پهلا، شبد (۴)

(٢٢) گڻ اوگڻ پڇاڻيئ هر نام وَڪاڻيئ - پيئ پکٿ ميٺي لاڳي
اُن ڏِن پکٿ ڪرهه ڏِن راتي - گهر هيئ مهه انراڳي.
واڳ سوهي، محلا پهلا، چئت (٢) ٢

(٢٣) سهج سُياءِ پنيئ ڪرپالا - گڻ اوگڻ نه بيچاريا
ڪنٿ لگاءِ ليئي جُن اپني - رام نام اُرڌاريا.
واڳ سوهي، محلا پنجوان، چئت(٣) ٨

(٢۴) ليئ شهه من مهِ - ڪيئا روسُ
مُجهه اوگڻ - شهه ناهي دوسُ.
واڳ سوهي، شيخ فريد، شبد (١)

١. ڀرمائيا. ٢. چِلڙي ڏيو. ٣. پڇلڊڙ جيوڙ. ۴. وَسُ، وڪارن جو توشو تاهيو آهي. ٥. واپاري. ٦. وري وري. ٧. وڪار. ٨. ٻيا، خالي. ٩. ڳچيءَ ۾. ١٠. ڪپجن. ١١. سؤرما. ١٢. پرلوڪ ۾. ١٣. لتُوا. ١۴. اهڙ پاڻ. ١٥. جگياسُو استري. ١٦. ٻاڻ ڏانهن جڪيو. ١٧. سنجوڳ. ١٨. پلاند يا هردي ۾. ١٩. پگوان جو پڙ ٢٠. وِيراڳي، ليائي. ٢١. گلي. ٢٢. شيوڪ، داس. ٢٣. هردي ۾ ڪٽ ڪيو آهي. ٢۴. ڪاوڙ، رسڻ.

(٢٥) ڄڻڪي هردي هُر وسي - هؤمي روڳُ گـواءِ
ڳُڻ رؤهه ڳڻ سنگرهـ - جوٽي جـوت مـلاءِ۔

واڳ بلاول، محلا چوٿان، وار (٣)، سلوڪ محلا ٽيجا

(٢٦) ڪرپا ڪرهُ دين ڪي داتي[1] - ميرا ڳڻ اؤڳڻ نه بيچارهُ ڪوئي
ماٽي[2] ڪا ڪِيا ڌوپئي سراهي - مانس ڪي ڪَت[3] ابهي۔

واڳ رامڪلي، محلا پنجوان، شبد (١)

(٢٧) ڳڻ ويچاري گياني هوءِ - ڳڻ مهِ گيان پراپت هوءِ
ڳڻ داتا[4] ورلا سنسار - ساچي ڪرڻي گـورَ[4] ويچار۔

واڳ رامڪلي، محلا پهلا، دکڻي اونڪار، پؤڙي (١٧)

(٢٨) مـن جؤنا جـوڙيا[5] - اؤگـڻ چلهِ نـالِ[6]
مَن مهِ مَنُ اُلٽو[7] مري - جي ڳڻ هووهِ نالِ[6]
ميري ميري ڪر مُئي - وِڻ ناوي دک پالِ[8]۔

(٤٢)

(٢٩) ڇٽ ڇيتس - ڪي لهي باورِيا[9]
هر بسرت - ليري ڳڻ گنليا[10]۔

واڳ مارو، محلا پهلا، شبد (٣)

(٣٠) اؤڳڻياري ڪنتُ[10] نه پاوي - من ڪي جؤلي جؤٺ ڪماوي
پِرِ[1] ڪا ساءُ[11] نه جاڻي مؤرک - بن گؤر بؤجهه نه پائي هي۔

واڳ مارو، محلا ٽيجا، سوالهو (٦)٤

(٣١) وِڻ گاهڪ ڳڻ ويچيئي[12] - تئُ گـڻ سهگو[13] جـاءِ
گـڻ ڪا گاهڪ جي مليءِ - تئُ گـڻ لاک[13] وِڪاءِ[12]
ڳڻ تي ڳڻ مِل پائيئي - جي ستگؤر ماهِ سمـاءِ۔

واڳ مارو، محلا ٽيجا، وار (١)

(٣٢) ڳڻ ڳُٺهه سماڻي - مستڪ نام نيشاڻو[15]
سچ ساچِ[1] سمائيا - چؤڪا آوڻ[16] جاڻو۔

واڳ تکاري، محلا پهلا، ڇنت (٣)٥

(٣٣) جن[17] ڪئُ جن مِل سرپا پاوي - گـڻ مهِ گـڻ پرگاسا[18]
ميري ٺاڪر[1] ڪي جَن[17] پريتم پياري - جو هووهِ داسن داسا.

واڳ بسنت، محلا چوٿان، اشٽپدي (٧)١

---

١. پرماتما. ٢. مٽيءَ جو پتلو. ٣. اعمال. ٤. ستگؤرو. ٥. پليت ڪيو آهي. ٦. ڀاڻ سان. ٧. اُبتو. ٨. پوکين ٿا. ٩. پاڳل انسان. ١٠. ڳري وڃن ٿا. ١١. سواد، آنند. ١٢. وڪڻجي. ١٣. سستو. ١٤. لک روپين ۾. ١٥. پاڙ ٿا. ١٦. جمڻ مرڻ جو چڪر. ١٧. شيوڪ، سنت. ١٨. پرڪاش، سوجهرو ٿيو آهي.

(٣٤) ڪها ڪهڻ ميٌ آهي ڪراٌي - جهه ڀڊ جنم گوائيو[1]
ڪهہ نانڪ سڀ اَوگن موميٌ[2] - راکہ ليهو سرنائيو.
واڳ سارنگ، محلا ناوان، شبد (٤)

(٣٥) اَوگڻ لياڪ ڀئي ڀراڱنِ[3] - اَسترِ وَرُ[4] سوهاڳ هَڻري[5]
سوڪ[6] وڇوڪ[7] لِس ڪدي نہ وِياپي -
هُو[5] پوپ اَٺي ڪرپا ڪري.
واڳ ملار، محلا پهلا، شبد (٢)

(٣٦) تُون[5] گڻ داتا اندانُ[8] هـيٌ - اَسين اَوگڻيار
جس بخشي سو پائسي - گور شبدي وِيچار.
واڳ ملار، محلا پهلا، وار (١٣)

(٣٧) جيڪو ايڪُ[9] ڪري چنگيائي - من چتِ ٻهتُ ڦلاوي[10]
ايتي گڻ ايتي چنگيائيا - ديئہ ڪ پڇوتاوي.
واڳ پرڀاتي، محلا پهلا، شبد (٣)

(٣٨) ڪبير رس ڪو ڪانڏلو[11] چوُسيئي - گڻ ڪڻُ مريئي[12] روءِ
اَوگڻيارے مانسي[13] - ڀـالو[14] نہ ڪهيئي ڪوءِ.
سلوڪ، ڪبير صاحب (٧٢)

(٣٩) فريدا جني ڪمي[15] ناهِ گڻ - تي ڪمڙي وِسار
مت شرمندا ٿيوهي - سائين[5] دي دربار.
سلوڪ، شيخ فريد، (٥٩)

(٤٠) اِسرِڻ[16] سو اَکر ڪَوڻ[17] گڻ - جهبا[18] مڻيا[19] منت[20]
اي لوي[21] پٽي[22] وس ڪر - تان وسِ آوي ڪنت[5].
(١٢٧)

---

١. بد اَعمال. ٢. موُن ۾. ٣. وِيراڳوان استري. ٤. پتار. ٥. پرماتما. ٦. دک. ٧. جدائي.
٨. ڏاتار. ٩. هڪڙي. ١٠. ٻاڙ هٺي ٿو. ١١. ڪمند. ١٢. اولرو ڪشالو ڪي جي.
١٣. ماڻهو. ١٤. چڱو. ١٥. ڪم، ڪارج، ڪرتوت. ١٦. نمرتا، هيٺائين. ١٧. ڪميا.
١٨. زبان. ١٩. مٺي ماٺڪ. ٢٠. منتر. ٢١. ٿيئي. ٢٢. هي مڙهن جي پيڙ، سکي.

(۲) شُبِ لڇڻ ۔

(۱) مانگهہ[1] مڃڻ[2] سنگِ سادُنا ۔ ڏوڙي ڪر اِشنان
هَرِ[3] ڪا نام ڏياهہ سُڻ ۔ سڀنا تو ڪر دانُ
جنم ڪرم[4] مَل اُتري ۔ منَ تي جاءِ گمانُ
ڪام ڪروڌ نہ موهيئي ۔ بِنسي لوڀ سُئانُ[5]
سچي مارگِ[6] چلديا ۔ اُستت ڪري جهانُ
اٺ سٺ تيرٿ سگل ٻنُ ۔ جيئہ ديا پروانُ[7]
جِسنو ديوي ديا ڪر ۔ سوئي پُرک سُجانُ
جنان مليا پربُ[3] آپڻا ۔ نانڪ تِن قربانُ
مانگهہ سُڇي[8] سي ڪانڍيئهہ[9] ۔ جِن پورا گُر مهروانُ۔
[راڳہ مانجهہ، محلا پنجوان، ٻارهہ ماهہ (۱۲)]

(۲) دوکُہ[10] نہ ڪاهوُ ديجيئي ۔ پربُ[3] اَپنا ڌيائيئي
جنت[3] سيونئي هوءِ سک گهنا ۔ منَ سوئي گائيئي
کهيئي ڪاءِ پياري تُجهہ بِنا ۔
تم دئيال سُوامي سڀ اوگُن هما[11] ۔ (۰ر۰۱)
جِتَہ اِم راکئہ تہ رهان ۔ اوُر نهي چارا[12]
نِدهريا دَر تيريئا[13] ۔ اِڪ نام اَدارا
جو تم[3] ڪرهہ سوئي پَلا ۔ من ليتا مُڪتا
سگل سمگري[14] تمريئا ۔ سڀ تيري جُگتا[15] ۔

---

۱. هندن جي سنبت جو مانگهہ مهنو. ۲. اِشنان. ۳. پرماتما. ۴. ڪڪرم. ۵. ڪُتو. ۱۲. رستو، وسيلو. ٦. وات، واهہ. ۷. قبول. ۸. شدُ، پوتر. ۹. سڏجن ٿا. ۱۰. ڏوهہ، ڏوراپو. ۱۱. معُاف ڪر. ۱۳. آسرو. ۱۴. سرشٽي. ۱۵. شڪتي.

چرن کمل[1] کر سیوا - جي ناگر[2] پساوي[3]
هوءِ کرپال دئيال پرڀ[2] - نانڪ گڻ گاوي.

[راڳ بلاول، محلا پنجوان، شبد (٣٥)]

(٣) جو گڏ[2] پاوي - ساڻي پلي ڪار
ٿون - سدا سلامت نرنڪار.
(سري گرنٿ صاحب، محلا پهلا، پوڙي (١٦))

(٤) جاءِ پڇهہ[3] سوهاڳڻي - تُسي راوِيا[4] ڪِني گُڻي
سهج[5] سنتوک سيگارِيا - مِٺا بولڻي.
پِر ريسالو[6] تان ملي - جان گرو ڪا شبد سُڻي.
(سري راڳ، محلا پهلا، شبد (١٠))

(٥) صدق صبوري[7] صادقا - صبر توشا[8] ملائڪا[9]
ديدار پوري پائسا - ٿانءِ ناهي ڪالِڪا[10].
(سري راڳ، محلا چوٿان، وار (٢)، [سلوڪ محلا پهلا])

(٦) جِهه لم[2] واکهہ توهي رهنا - جو لم[2] ڪهڻ سوئي موهہ ڪرنا
جهہ پيکڻ[11] لهان لم[2] بسنا - نرپهہ نام جهہ لسيرا وسنا[12].
(راڳ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (١٨))

(٧) سنت منڊل[13] هر جَس ڪٿهہ - بولهہ ست[14] سُبهاءِ
نانڪ من سنتوکيئي - ايڪس سڻ لو[2] لاءِ.
(راڳ گوڙي، محلا پنجوان، ٿتي (٧))

(٨) گرو ڪا شبد منيءِ مهہ مُندرا - کِنتا[15] کِما هنڊاوءِ
جو ڪڇ ڪريءِ ڀلا ڪر مانڻ - سهج جوگ نِڌ[16] پاوءِ.
(راڳ آسا، محلا پهلا، شبد (٣٧))

(٩) ڪام ڪروڌ ماٽيا مِد[18] متسر[17] - اي کيلڻ سڀ جُوئي هاري
ست سنتوک دئيا ڌرم سچ - اِهہ اپني گهر پيتر[19] واري.
(راڳ آسا، محلا پنجوان، شبد (٣٦))

(١٠) جهان پناوءِ[20] تهہ تهہ جاٽي - جو لم[2] ديهہ سوئي سکہ پاٽي
سدا چيري[21] گووند گوساٽي[2] - تمري[2] - ڪرپا لي لوپت[22] اَگهاٽي.
(٦٠)

---

١. ڏُنڊ. ٢. پرماتما. ٣. وڻي. ٤. ريجهاير. ٥. گيان. ٦. سندر، سهڻو. ٧. صدق رکندڙ، ست. ٨. پوڙهي، سمر. ٩. فرشتا. ١٠. پاپي، بي ايمان. ١١. ڏسان. ١٢. زبان. ١٣. منڊلي، سنگت. ١٤. سچ. ١٥. چولو. ١٦. خزانو. ١٧. نشو. ١٨. حسد. ١٩. هردي اندر ڌارڻ ڪرڻ. ٢٠ موڪليو. ٢١. داسي. ٢٢. لمام ڀاڄي پٽي آهيان.

(١١) سَتُ سنتوکُ کر ڀاؤ – توشا هر نام سيئُ
مَنهُ[٢] چوڙ وڪار – سچا سچ[٣] ديئُ.

راڳ آسا، محلا پهلا، اشٽپدي (٥)٢١

(١٢) ٿيئو کيتي سنتوکيئي – جني سچو[٤] سچ ڌياليا
اوني مَنڊي[٥] پير نه رکيو – کر سُکرت[٦] ڌرم ڪماليا
اوني دُنيا توڙي بندنا – اَنُ پاڻي ٿورا کاليا.

راڳ آسا، محلا پهلا، وار (٧)

(١٣) سچ تان پر[٣] جاڻيئي – جان رِدي سچا[٢] هوءِ
ڪُوڙ کي مَل اُتري – تَن کري هڇا[٧] ڌوءِ.

(١٠)

(١٤) جِتهُ جتهُ ٿيرا[٢] حڪم – تِٿي تهُ هوونا
جِتهُ جتهُ رکهُ آپ[٢] – تهُ جاءِ کڙووتا[٨].

راڳ گوجري، محلا پنجوان، وار (١٨)

(١٥) من ڪُٺورُ شبد ڀيد[٩] نون – شانت وسي من آءِ
شانتي وچ ڪار ڪماوڻي – سا خصم[٣] ڀائي تاءِ[١٠].

راڳ ڀاڳڙا، محلا چوٿان، وار (٩)
[سلوڪ محلا تيجا]

(١٦) ڪِنڪ[١١] ڪامني[١٢] هيور[١٣] گهور[١٤] – ٻهُ بِڌ دان داتارا
اَن ڀستر[١٥] ڀوم[١٦] بهُ اَرپي – نهِ مليئي هر[٢] دُوارا.

راڳ سورٺ، محلا پنجوان، اشٽپدي ٣(٤)

(١٧) آکيا تُمري[٣] ميٺي لاڳئه – ڪِيئو نهارو پاوئه
جو تون[٢] ديهه ٿهي اهه ٿرپتي – آن نه ڪتهوُ ڌاوئه[١٧].

راڳ ٽوڏي، محلا پنجوان، شبد (٥)

(١٨) ڀي سو سَتيئا[١٨] جاڻيئن – سبد سنتوک رهن
ٿيئون ساليس[٣] آيا – تس اڌ سُمالن[١٩].

راڳ سوهي، محلا تيجا، وار (٦)

(١٩) سَتُ سنتوک ديا ڌرم – سينگار بناوئه
سفل سُهاڳڻ نانڪا – اپني پرڀ پاوئه.

راڳ بلاول، محلا پنجوان، شبد (٤٥)

(٢٠) تُڌ[٣] نو نوڌ مَڌ[٢٠] ٿيرا ناءُ – ساچ پرت بسڻ ڪُنُه تاءُ
سَت سنتوک هووي اَرداس – تان سُڻ سد بهالي پاس[٢١].

راڳ رامڪلي، محلا پهلا، شبد (٨)

١. پرير. ٢. من مان. ٣. رام نام. ٤. پرماتما ٥. ڪڪرم. ٦. سُڪرم. ٧. اوُجل، شڌ. ٨. پرگهٽ ٿيون ٿا. ٩. سبق کر، ڀيج. ١٠. اڪاڻو. ١١. سون. ١٢. اِستري. ١٣. گهوڙا. ١٤. هاٿي. ١٥. ڪپڙا. ١٦. زمين، جاگير. ١٧. ڀٽڪان. ١٨. سَتيون. ١٩. ياد ڪن. ٢٠. ڀنڊا. ٢١. سڌ کري پاڻ وٽ وهاري ٿو.

(٢١) رسن جويهر نام - سنت ستوک گيان[1]
سوک سهج ديا ڪا پوتا[2] - هر يگتان حوالي هوتا.

راڳ رامڪلي، محلا پنجون، شبد (٣٥)

(٢٢) سر ڪيت جاڻيءِ - پيڙ[3] پراڻي[4]
جا ڪيءِ آندر - درد[3] نه پائي.

راڳ سوهي، ڀڳت رويداس، شبد (١)

(٢٣) جهه ٻسالهه تهه ٻسا سوامي[6] - جهه پنجهه[7] تهه جاوان
سب لڳري مهه ايڪر راجا[6] - سڀي پوت ههه ٿاوان.

راڳ مارو، محلا ٽيجا، شبد (١)

(٢٤) جتهه تون[6] راکهه تهه رهان - جو دهه سو کاءِ
جتهه تون[6] چلاوهه تهه چلان - مک امرت ناءِ.

راڳ مارو، محلا پهلا، اشٽپدي (٢)٦

(٢٥) سب ستوک رهه جن پائي - ڪما گهه[8] ستگور سرٽائي
آتم[9] چين[10] پراتم[11] چينهه[10] - گور سنگت اهه نستارا[12] هيءِ.

راڳ مارو، محلا پهلا، سولهو (٨)١٠

(٢٦) سچ سنجم[13] ستگور دئاريءِ - هؤميءِ ڪرود شبد نواريءِ
ستگور سيو سدا سک پائيءِ - سيل ستوک سب تاها هي.

راڳ مارو، محلا ٽيجا، سولهو (٥)١٤

(٢٧) اگيان ترشنا اس تنهه جلائي - تسدي اوجهيءِ[14] جو گور شبد ڪمائي
تن من سيتل ڪرود نواري - هؤميءِ مار سمائيا.

(١٥)٢٣

(٢٨) جت[6] رام راکيءِ - تت رهيئيءِ ري پائي
هر[6] ڪي مها - ڪچ ڪتن نه جائي.

راڳ ڀيرو، ڀڳت نامديو، شبد (٥)

(٢٩) چهري[15] جسڪي[6] چلتا - مير ملڪ[16] سالار
جو تس[6] ڀاوي ناڪا - سائي ڀلي ڪار.

راڳ سارنگ، محلا چوٿان، وار (٥)، [سلوڪ محلا دوجا]

(٣٠) سچ ورت ستوک تيرت - گيان ڏيان اشنان
ديا ديوتا ڪما جپ مالي[17] - تي ماڻس پرڌان[18].

(٢١) [محلا پهلا]

---

١. گيان. ٢. خزانو. ٣. تڪليف، ڏک، سور. ٤. ٻين جي. ٥. وهار يندي. ٦. پرماتما.
٧. موڪليندڙ. ٨. گرهڻ ڪريو. ٩. پنهنجي آتما. ١٠. ڳولهيو. ١١. ٻين جي آتما.
١٢. ڇوٽڪارو. ١٣. اندرين تي قبضو. ١٤. اگيانتا جي آڳ وسامندي. ١٥. حڪم.
١٦. شهزادا. ١٧. مالها. ١٨. سرپشت.

(٣١) گرو پيرُ سدائي منگڻ جاءِ - تاڪيءِ مؤل نہ لکيءِ پاءِ
کهالِ کاءِ ڪيچ هٿهِ ڏيڻُ - نانڪ راهُ پڇاڻهِ سيڻُ.

(٢٢)

(٣٢) جو هُو سوامي نسر ديهِ - سوئي هر پاڙهڪي
موڙِ، ڏوجي ناهي اڙر - جس پهِ هر جاڙهڪي.

راڳ ڪلياڻ، محلا چوٿان، شبد (٦)

(٣٣) جڻ سڻ چاوَل ڏيا ڪٽڪ - ڪر پرايتِ پالي ڏانَ
ڏوڙ ڪرم سنتوک گهيڻُ ڪر - آئسا مانگئُ دانُ.

راڳ پرڀاتي، محلا پهلا، شبد (٧)

(٣٤) رُکي سُکي کائڪيءِ - ٺنڊا پاڻي پيڻُ
فريدا ڏيکِ پرائي چوپڙي - نہ ترسائي جيڻُ.

سلوڪ، شيخ فريد، (٢٩)

(٣٥) صبر اندر صابري - تن ايويءِ جالينِ
هونِ نزديڪ خُداءِ دي - ٻيئُ نہ ڪسيءِ ڏيِنِ.

(١١٦)

(٣٦) سدا سُهي ڪي کڻ گاوان - سدا سُهي ڪيءِ سڀکِ رهاءِ
پھنڄ کڻ چنگيائيتا پائي - آٺي پٽ ڪي ساڌ آپي کاءِ.

سلوڪ، محلا تيجا (٥١)

---

١. ڪڍهين ٻ. ٢. پکهر جي پوروهيي جي ڪمائي. ٣. دان ڪر. ٤. سهو مارگ. ٥. پرماتما.
٦. لنڪائو. ٧. ڏيان. ٨. سڪرم. ٩. سٺيي مائي. ١٠. شالعي ميءِ. ١١. وڇهو. ١٢. گُجهه.
١٣. ڏانِ، سلين. ١٤. پرماڪ پهرڻ. ١٥. ڪمائي، چڱائي.

(٣) شُبِ ڪرڻي.

(١. ز.)

(١) نارائڻ هرِ رنگِ رنگو - جپ جِهوا هرِ ايڪ منگو.
تجِ هؤمي گور گيان ڀجو - مِل سنگت ڌُر ڪرم لِکيو
هرِ سنتن ڪر نمر نمو - نؤ نِڌ پاوهِ اَتُل سُکو
نتن اَلروڙ ساڌ جنو - هردي گاوهِ نام نِڌو
ڪام ڪروڌ لوڀ موهه تجو - جنم مرن دُهه لي رهيو
دؤکہ انڌيرا گهر ڀي مِٽيو - گور گيان دِرڙائيو ديپ ٻليو
جِن سيويا سو پار پڙيو - جن نانڪ گؤرمکِه جگت تريو.

[راڳ گوڙي، محلا پنجوان، اشٽپدي (١٣)]

بزرگي

(٢) اسٿِت من مهِ ڪر نرنڪار - ڪر من ميري سڀ ويهار
نرمل رسنا امرت پيئُ - سدا سُهيلا ڪر ليهِ جيئُ
نيِهه پيکِ ٺاڪر ڪا رنگ - ساڌ سنگ بِنسي سڀ سنگ
چرن چلئُ مارگِ گوبند - مِٽهِ پاپ جپيئي هر بِند
ڪر هر ڪرم سرؤن هر ڪٿا - هر درگهه نانڪ اؤجل مٿا.

١٤ (٢)

بولهہ جس جِهبا دِن رات - پرڀ اپني جن ڪيني دات
ڪرهہ بگت آتم ڪي چاهہ - پرڀ اپني سئُ رهه سماهہ
جو هؤنا هوڙت سو جاني - پرڀ اپني ڪا حڪم پڇاني
تِس ڪي مهما ڪؤن بِکا نئُ - تِس ڪا گن ڪهه ايڪ نہ جانئُ
آٺ پهر پرڀ بسهِ حضوري - ڪهہُ نانڪ سيئي جن پوري.

١٧ (٧)

[راڳ گوڙي، محلا پنجوان، سکملي صاحب]

---

١. پرماتما. ٢. پاڻ کي پرڀو ۾ رنگيو. ٣. زبان. ٤. ترڪ، دور ڪريو. ٥. اهنڪار. ٦. نؤ نِڌ اؤن. ٧. درسن ڪيو. ٨. ست مهاتمائون. ٩. خزانو. ١٠. ڀڄي. ١١. هردو. ١٢ ڏيئو. ١٣. گوروءَ معرفت. ١٤. مهما، جس. ١٥. وهنوار. ١٦. ڏس. ١٧. ناس ٿي ٿو. ١٨. واٽ، راهه، پنڌ. ١٩. ڪِڻا، گهڙي، پل. ٢٠. ڪن. ٢١. داس. ٢٢. شؤق، اُساهه. ٢٣. سڃاڻي، سمجهي ٿو. ٢٤. بيان ڪيان. ٢٥. حاضري ۾.

(۴) جس سرب سُکان ڪل لوڙيهه - سو سچ ڪماوهُ
لوڙي ديکهه ٻار برهم - اڪ نام ڏيئاوهه
هوهه سڪل ڪي رينڪا - هُر سنگ سماوهُ
دُوکهه نه ديئي ڪسي جيهه - پت سهُ گهر جاوهُ
پت پنيت ڪرتا پرکهه - نانڪ سُناوهُ.

[راڳ گوڙي، محلا پنجوان، وار (١٧)]

(٥) منُ هاٿي ڪرساٽي ڪرٽي - شرم ٻاٽي لنُ ڪيمت
نام ٻيج سنتوکُ سهاڳا - رکُ غريبي ويسُ
ٻاءِ ڪرم ڪر جنمسي - سي گهر ڀاڳٺ ديکهُ
ان مايا جگ مرهيا - ورلا بوُجهي ڪوءِ. (٠٢ ,١٠)
هاڻُ هٺ ڪر آرجا - سچ نام ڪر وٿُ
سُرت سوچ ڪر ڀاند سال - لس وچ ٻسدو رکهُ
وڻجاريا سڱ وڻج ڪر - لي لاها مَن هس
سُٽ سائت سوداگري - سٽ گهوڙي لي چلُ
خرچ ٻنُ چنگيائيان - مت من جاڻهه ڪلَ
نرنڪار ڪي ديس جاءِ - تان سک لهه محلُ
لاءِ چت ڪر چاڪري - من نام ڪر ڪمُ
ٻنُ بديا ڪر ڌاوٽي - تا ڪو آکي ڌنُ
نانڪ ويکي ندر ڪر - چڙي چوڳڻ ونُ.

[راڳ سورٺ، محلا پهلا، شبد (٢)]

---

١. سوپٽي. ٢. اچا آهي. ٣. ويهو، نزديڪ. ۴. پرماتما. ٥. خاڪ، مٽي. ٦. ٻاپي، گنهگار. ٧. پوتر ڪندڙ. ٨. پڻ ڪي بڌايو. ٩. هاري، ڪڙمي. ١٠. ڪمٽي. ١١. ڪيمت ١٢. ڌٻي. ١٣. لوڙهو. ١۴. پرير، پربت. ١٥. ڦٽندو. ١٦. آسودا، سکيا. ١٧. گهٽجندڙ. ١٨. عمر، زندگي. ١٩. ٻاسڻ. ٢٠. واپاري. ٢١. واپار. ٢٢. فائدو، نفعو. ٢٣. ڪلو. ٢۴. شاستر. ٢٥. پڏو، ڪرتو. ٢٦. سپاٽي. ٢٧. ميهڻ. ٢٨. پڪڙڻ. ٢٩. ڪرپا. ٣٠. چوڻو. ٣١. رنگ.

(۶) سرب جیا سر لیکھ ڈُراھو[1] - بِن لیکھے نہی کوئی جیو
آپ[2] الیکھ قدرت کر دیکھے - حکم چلائے سوئی جیو
من رے - رام جپہو سکھ ہوئی
اہنس[3] گور کے چرن سریوہُ - ہر[2] داتا بھگتا[4] سوئی۔ (۱، ر)
جو[2] انتر سو باہر دیکھو - اور نہ دوجا کوئی جیو
گورمکھ[5] ایک درشٹ[6] کر دیکھو - گھٹ گھٹ جوت سمائی جیو
چلتو[7] ٹاکھ[8] رکھو گھر اپنے - گور ملئے اِہ مت ہوئی جیو
دیکھ ادرشٹ[2] رہو بسمادی[9] - دکھ بسرے سکھ ہوئی جیو
پیوہو امرت سکھ پائیے - نج گھر واسا ہوئی جیو
جنم مرن بھو بھنجن گائیے - پُنرپ[10] جنم نہ ہوئی جیو
تت نرنجن جوت سبائی - سوہن[11] بھید[12] نہ کوئی جیو
اپرمپر پار برہم[2] پرمیسر - نانک گور ملیا سوئی جیو۔

[راگ سورٹھ، محلا پہلا، شبد (۱۱)]

(۷) ایسی کرپا موہے کرہو
سنتہ چرن ہمارو ماتھا - نیتن[13] درس تن دھور پرہو۔ (۱، ر)
گور کو شبد میرے ہردے باسے[14] - ہر نامہ من سنگ دھرہو۔
تسکر[15] پنچ نوارہو[2] ٹھاکر[16] - سگلو بھرما ہوم جرہو[17]
جو تم کرہو سوئی بھل مانے - پاون[18] دبدھا[19] دور ٹرہو
نانک کے پربھ[2] تم ہی داتے - ستسنگ لے موہے ادھرہو۔

[راگ بلاول، محلا پنجواں، شبد (۱۱۹)]

---

۱. مدھ کان۔ ۲. پرماتما۔ ۳. راھ ڈیھن۔ ۴. پوگیندڑ۔ ۵. گوروں مصروف۔ ۶. نظر۔
۷. پھکندڑ۔ ۸. اکاکر۔ ۹. عجب، تعجب پر۔ ۱۰. پھر جنم۔ ۱۱. اوہ مان آہمان۔ ۱۲. فرق۔
۱۳. اکھیوں۔ ۱۴. سمایل آہے۔ ۱۵. چور، وکار۔ ۱۶. دور کر۔ ۱۷. جلایاں۔ ۱۸. ہٹویا۔
۱۹. دلیس پڑ، پہالی۔

(٨) دسمي نام دان اِشنانُ - اَن ڏِن مجنُ سچا گڻ گيانُ
سچِ مَلُ نہ لاڳئي ڀرم ڀؤ ڀاڳئي - بِلُر نہ ترٽس ڪاچئي تاڳئي
جِئُن تاڳا جگُ ايوين جاڻهُ - اَستِرُ چيتُ ساچ رنگ ماڻهُ۔

پؤڙي (١٢)

ايڪادسي اِڪُ ردئي وساوئي - هنسا ممتا موهه چڪاوئي
ڦل پاوئي برتُ آتم چينئي - پاکنڊ راچ تتُ نهي پيکهئي
نرملُ نراهار نهڪيول - سوُچئي ساچي نا لاڳئي مَلُ۔

(١٣)

دئا دئي دئيا دانُ ڪر جاڻئي - ٻاهر جاتو ڀيتر آڻئي
برتي برتُ رهئي نهڪام - اَجپا جاپ جپئي مُکھ نام
تين ڀون مهِ ايڪو جاڻئي - سڀ سُچ سنجم ساچ پڇاڻئي۔

(١٦)

[راڳُ ٻلاول، محلا پهلا، ٿتي]

(٩) داسُ تُماري ڪي پاوءِ ڌوڙا - مستڪ لي لي لاوءِ
مها پتت تي هوت پنيتا - هرِ ڪيرتن گُن گاوءِ
آگيا تُمري ميٺي لاڳئي - ڪيئو تُهارو ڀاوءِ
جو تون ديهِ تهي اِهِ ترپتئي - آن نہ ڪتهو ڌاوءِ
سد هي نڪٽ جانءُ پرڀ سوامي - سگل رين هوءِ رهيئي
سادهو سنگت هوءِ پراپت - تا پرڀُ اَپنا لهيئي۔

[راڳُ ٽوڏي، محلا پنجوان، شبد (٥)]

(١٠) چاندنا چاندنُ آنگنِ - پرڀ جيئُ اَنتر چاندنا
آراڌنا اَراڌنُ نيڪا - هرِ هرِ نام آراڌنا

---

١. ڏسمي. ٢. رات ڏينهن. ٣. اِشنان. ٤. ڌير. ٥. ڌاڳو. ٦. ايڪاگر. ٧. پرماتما. ٨. جيو گهات. ٩. ورت. ١٠. پڇاڻي، سڃاڻي. ١١. ڏسي. ١٢. ٻارس. ١٣. اندر، سروپ پر. ١٤. نهڪام. ١٥. لوڪ. ١٦. اندرين تي ضبط. ١٧. پوتر، شڌ. ١٨. ڀائو. ١٩. راضي رهان. ٢٠. ڀاڄي. ٢١. ٻي هنڌ. ٢٢. ڀٽڪان. ٢٣. ڌوڙ، خاڪ. ٢٤. روشنائي. ٢٥. اتم سريشٽ. ٢٦. ڌيائڻ، مهما ڳائڻ.

لياڳا لياڳن نيڪا - ڪام ڪروڌ لوڀ لياڳا[1]
مانڳا ماڳن[2] نيڪا - هر جس گر لي مانڳا
جاڳا جاڳن نيڪا - هر ڪيرتن ۾ جاڳا
لاڳا لاڳن نيڪا - گر چرني من لاڳا
اِهه پڙ لِکهه پراپتي - جا ڪي مستڪ ڀاڳا[3]
ڪهُ نانڪ تِس سڀ ڪڇ نيڪا - جو پربهه ڪي سرڻاڳا[4].

[راڳُ مارو، محلا پنجوان، اشٽپدي (۴)]

(۱۱) مُنڌا[5] سنتوکهه شرم پٽ[6] جهولي - ڌيان ڪي ڪرهُ پيوسي
ڪنٿا[7] ڪالُ ڪُئاري[8] ڪاليا - جُگت[9] ڏنڊا پرتيت[10].

سري جپ صاحب، محلا پهلا، پوڙي (۳۸)

(۱۲) جَال[11] موهُ گهسِ مس ڪر - مت[12] ڪاگدُ ڪر سارُ
ڀاؤ قلم ڪر چت ليکاري - گر پڇ لِک بيچارُ
لِک نام سالاهه لِکُ - لِک انت نه پاراوارُ.

سري راڳ، محلا پهلا، شبد (۶)

(۱۳) عملُ[13] ڪر ڌرتي بيجُ شبدو ڪر -
سچ ڪي آب[14] نت ديهه پاڻي
هوءِ ڪرساڻ ايمانُ جماءِ - بهشت دوزڪُ مُوڙ جاڻي.

(۲۷)

(۱۴) بولي بُراڻ ڪمائيئي[15] - بو ولي اِت لِن پاليئي
سچُ بوجهڻ - آڻ جلائيئي
اِهه تيل ديوا[16] اِئُ جليئي - ڪر چانڻُ[17] صاحب[18] تئُ مِليئي.

(۳۳)

(۱۵) جان پر[19] جاڻي آپڻا - لَنُ من آڳي ڌريئي[20]
سوهاڳڻي ڪرم ڪماوڻيا - سيئي ڪرم ڪريئُ
سهجي ساچِ ملاوڙا - ساچ وڏائي ديئُ.

سري راڳ، محلا پهلا، شبد (۱۴)

---

۱. لياڳ ڪرڻ. ۲. پهڻ، گهرڻ. ۳. ڀاڳ. ۴. سرڻ اچي لڳو. ۵. مندرا. ۶. براليءِ، ڪرم ۷. گودڙي. ۸. مڪٽيل. ۹. مالڪ سان ميلاپ. ۱۰. شرڌا، سڪ. ۱۱. جلاءِ. ۱۲. سمجهه، بُڌي. ۱۳. ڪرم. ۱۴. پاڻي. ۱۵. عمل ڪر. ۱۶. ڏيئو. ۱۷. روشنائي. ۱۸. پرماتما. ۱۹. پتي پرماتما. ۲۰. اَرپڻ ڪر، پيش رکُ.

(١٦) سهجي کيتي راهڻيءِ - سچ لسام ٻڄ ڀاءِ
کيتي جمي اَنايِ - مدوُنا رَجا سهجَ سُڀاءَ. (٢٢)

(١٧) سچُ سالاهي سچِ لگا - سچي ناءِ اسرٻتِ هوءِ
کٹ ويچاري کٹ سنگرها - اوگٹ کيان ڌوءِ. (٢٧)

(١٨) سوني ڏٻاليءِ جيڙي - سر شاهان پاتشاهُ
لسوپي کي کر آس من - جسڪا سڀس وساهُ
سڀ سياڻپا ڇڏکيءِ - گور کي چرڻي پاهُ. (سري راڳ، محلا پهريان، شبد (٧))

(١٩) سٽ سنٽوک دِيا کماويءِ - ايهَ کرٹي سارَ
آپُ ڇوڏ سڀ هوءِ ريٹا - جس ديءُ پربُ نِرنکارُ. (٢٥)

(٢٠) سهجي گاوِيا ٿاءِ پويءِ - ٻن سهجي کٿني بادُ.
سهجي هي پگٽ اوپجيءِ - سهج پيار ٻيراڳُ
سَهجي هي ني سک ساٺت هوءِ - ٻن سهجيءِ جيوڻ بادُ (سري راڳ، محلا تيجا، اشٽپدي(٢)٦)

(٢١) آٿما دپُو ٻُجهيٽيءِ - گور کيءِ سهجِ سُڀاءِ
آٿمي لو آٿمي دي پرتيت هوءِ - تان گهر هي پرچا پاءِ
آٿما اَڏولُ نه ڏولئي - گر کيءِ ڀاءِ سُڀاءِ. (سري راڳ، محلا چوٿان، وار (١٢))

(٢٢) اُدم کريِ من نرمل هوُنا - هر مارَگ چلت ڀرم سگلا کوٿيا
نام نڌانُ ستگور سٹائيا - مٽ گئي سگلي روگا جيئُ. (راڳ مانجهه، محلا پنجوان، شبد (١٠))

(٢٣) پرڀ مِلٹيءِ کي ايهه نيشاني - من اِکو ساچا حکم پڇاٹي
سهجَ سنٽوک پرِپتاسي - اَنند خصم کيءِ ڀاٹيءِ جيئُ. (٣٥)

(٢٤) نام اوکدِ جن جَن ٿيوءِ پاٿيا - جنم جنم کا روگ گواِسيا
هر کيرتن گاوهه ڏن رائي - سڦل ايها هيءِ کاري جيئُ. (٣٩)

---

١. گيان. ٢. کيڙڻ. ٣. جام، پلو. ۴. ٻاٻجڻ. ٥. پرماتما. ٦. گڏ کريان. ٧. سچ. ٨. شانتي.
٩. اُهر پاو. ١٠. پاس. ١١. اَچاپر. ١٢. ٻنا. ١٣. آتما. ١۴. پرتيتو، وشواس. ١٥. هردي.
١٦. پڪڻ. ١٧. ڪوشش. ١٨. ناس ٿيو. ١٩. مرض، وڪار. ٢٠. مسلم، دوا.
٢١. وهٽي کهٽي.

(۲۵) آپُ وڻائِي ٿان سڀ ڪجھ پائي - گر شبدي سچي لِوَ[۱] لائي
سچُ وڙھ سچ سنگرھُ - سچ واپار ڪراوڻيا .

راڳ ماجھ، محلا ٽيجا اشٽپدي (۱)۱۰

(۲۶) پيُ[۲] ڪي چرڻ ڪر[۳] پاو[۱] ڪي - لوڙُ[۴] سُرت ڪرائِي
نانڪ کھي سياڻيئي - اوڙ ڪنت[۵] مِلاوا ھوءِ .

راڳ ماجھ، محلا پھلا، وار (۳)، [سلوڪ محلا دوُجا]

(۲۷) ڀلا سچُ حلال دُءُ[۶] - ٻيجا خير خدا[۵]
چوٿين نيت راس من - پنجوي صفت[۷] ثناء[۷] .

(۷) [محلا پھلا]

(۲۸) ٻرھُ[۸] ڪام ڪروڌ جوُت ندا - لبُ[۸] مايا اھنڪار چُڪاوي[۸]
لبِ ڪام ڪامڻي موھ ڇڏي[۸] - تان اَنجنُ[۱۰] ماھ نرنجن[۵] پاوي .

(۸) [محلا چوٿان]

(۲۹) سدا نڪٽ ڪر لِشُو[۵] جاڻ - پرڀ[۵] ڪي آگيا سٿ ڪر مانُ
گر ڪي ٻچن[۱۱] مِٽاوھ آپُ - ھر ھر نام نانڪ جپ جاپُ .

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (۴)

(۳۰) جو ڏِٺ[۵] پاوي[۱۲] سو نرمل ڪرما - جو ڏٺ[۵] پاوي سو سچ ڌرما
سرب ندانُ گڻ ٿُمھي[۵] پاس - توُن صاحب شيوڪ اَرداس .

(۱۴)

(۳۱) ھرڪہ[۱۳] سوڳہ[۱۴] دُھوُن[۱۵] ني مُڪتي - سدا اَلِپت[۱۶] جوگہ اَرُ جُگتي[۷]
دِيسھ سڀ مھ سڀ ني رھتي[۱۶] - پار برھم[۵] ڪا اوءِ ڌيان ڌرتي .

(۱۷)

(۳۲) رِڻَڪا[۱۸] سگل اپا من ڪري - ايئوُ ڪرم ڪماء
حُڪمي ٻوُجھي سدا سکھ - نانڪ لِکيا پاءِ[۱۹] .

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، باون اکري پوڙي (۳۱)

(۳۳) ٻيرا[۲۰] آپن ٻرا[۲۱] مِٽاوي - تاھوُ ٻرا نڪٽ نھي آوي
پاڌ ٻو آپن ھئُ ھئُ[۲۲] بِدا - دوسُ ديت آگھ ڪئُ[۲۳] اَندا .

(۳۹)

---

۱. پريم. ۲. پٿو. ۳. ھٿ. ۴. اکيون. ۵. پرماتما. ٦. پيو. ۷. مھما، جس. ۸. نرورت، دوُر، تياڳ ڪرڻ. ۹. اِستري. ۱۰. گرھست پر. ۱۱. وچن، اُپديش. ۱۲. وڻي. ۱۳. سک. ۱۴. دک. ۱۵. ٻنھي. ۱٦. نرليپ. ۱۷. دنيوي ٻنڌن ۽ وھنوار. ۱۸. خاڪ، مٽي. ۱۹. ڪرمن جو ليکو. ۲۰. سوُرما، بھادر. ۲۱. برائي، ڪلھڻ. ۲۲. اھم پاڻ. ۲۳. ٻين کي.

(٣٤) جاڪا من هوءِ سڪل ڪي رهيا - هر هر نام لن گهتِ چِها[1]
مـــنَ اُپمي لـــي نرا مِتانا - پيکيو[2] ســـڪل سرشتِ سانجها[3].

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، سکمني صاحب، اشٽپدي (٦)٣

(٣٥) سنت[4] سرؤپ وڏي[5] جِن مانيا - ڪرن ڪراؤن[4] رِن مؤل پڇانيا
جاڪي وڏي[5] وشواس پرٻُ[3] آئيا - تسُ گيان رِس من پرگٽائيا[6].

١٧(٢)

(٣٦) آپ پهر هُر ڪا نام ليئهُ - سچ اُپديش شيوڪ ڪئهُ ديئهُ
موهه مائيا ڪي سنگِ نہ ليپُ[7] - منَ مهِ واکيو هـو هُر[3] ايڪ
اَندَ ڪار ديپڪ پرگاسي[8] - نانڪ ڀرم موهه دکہ تَهه لي ناسي.

١٨(٦)

(٣٧) چـــرن ڪمل[2] راکهُ من - ماهِ جنم ڪـــي ڪِلوکُـــ جـاهِ
آپ جوهُ اُؤران نام جپاؤهہ - سنت[10] ڪهت رهت ڪُنِ[11] پاؤهہ.

١٩ (٦)

(٣٨) مرڻ مِٽيُ جيوَن مـلِيو - بِنسهہ[12] سگل ڪلیشَ
آپُ نجهہ گوبند پُجهہ - پـاؤ يگتِ پروَيشَ[13].

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، ٿتي، پؤڙي (٢)

(٣٩) جيوت مري مري قُن جيوي - اَنسي سُـــن[٢٠] سمائيا
" اَنجنَ ماهِـــ نرنجن[14] رهيئي - بهرُ نہ پؤجل[15] پائيا.

راڳ گوڙي، ڪبير صاحب، شبد (٤٦)

(٤٠) سُهنيُ[16] ديکہ نہ هوکيئي[17] - پِيت[18] دِيـــکہ نہ روءِ
جئہ سُونيو اتہ پيت هيو - بڌلي[19] رچيا سو هوءِ.

(٦٣)

(٤١) بندي - بندگـــي [illegible] ـــيار
صاحبُ[4] روشُ[20] ڌرهہ - [illegible] رُ.

(٦٩)

(٤٢) مما مؤل[3] گهيا[21] منُ مانيو - مرمي[22] هوءِ سو منُ ڪئہ جانيو
مَت ڪولي منُ مِلتا بِلماوي[23] - مگنُ[24] پئيا تسو سچ پاوي.

راڳ گوڙي، ڪبير صاحب، باون اکري، پؤڙي (٣١)

(٤٣) مما من سئہ ڪاج هـــيُ - من ساڌي[25] سِڌ هـــوءِ
مَنهي من سئہ ڪهيو ڪبيرا - منَ سا[26] مليا نہ ڪوءِ.

(٣٢)

---

١. سچائي لو. ٢. ڏسـڻ ۾ ايندو. ٣. مترو. ٤. پرمالما. ٥. هـــردو. ٦. پرگهٽ، ظاهر ٿيو.
٧. قائل. ٨. روشنائي، سوجهرو. ٩. پاپ، دکہ. ١٠. پِدِڙِ. ١١. مڪتي. ١٢. ناس ٿين ٿا.
١٣. ڏيان ڏارڻ. ١٤. نرليپ. ١٥. سنسار ساگر. ١٦. ڏن دولت. ١٧. خوش ٿيڻ. ١٨. مصيبت،
آپدا. ١٩. مستڪ جو ليکو. ٢٠. غصو، ڏمر. ٢١. پرانيت ڪن ٿا. ٢٢. سچائيندڙ. ٢٣. دِبو
ڪري. ٢٤. مگن، مست. ٢٥. شڌ، قابو ڪري. ٢٦. جهڙو.

(٤٤) ٹاڪر ٹر ڪر واکيۓ سوءِ - جوتِ دي ونٽي گهٽ مهِ جوءِ
باهر ڀيتر ڀئيا پرڪاس - تب هوئا سگل پرم ڪا ناسُ.
راڳ گوڙي، ڪبير صاحب، وار (٧)

(٤٥) سمتُ سنتوکہ ونجهه ڏء ٹال - هِري واجا سدا نهال
راڳ ناڏ نهي دوجا ڀاؤ - اِست رلگم ٹاچهہِ رکِ رکه پاءِ.
راڳ آسا، محلا پهلا، شبد (٦)

(٤٦) من موتي جي گهٽا هووۓ - ٻوڙا هووۓ سوُت ڌاري
کِما سينگار ڪامڻ تنِ پهرۓ - راوۓ لالُ پياري.
(٣٥)

(٤٧) پَرڌن پر ڌارا نندا - ان سڱُ پريت نِوار
چرن ڪمل شيوۓ رِد انتر - گور پوُرۓ ڪي آڌار.
راڳ آسا، محلا پنجوان، شبد (٣٧)

(٤٨) آدر ڪرت هووۓ من نرمل - ناچۓ آپ نِراري
پنچ جَناں لي وس گت راکۓ - منَ مهِ ايڪنڪاري.
(٤٣)

(٤٩) پُر ڪا ٹرا - نت راکهُه چيت
نر ڪڻُ دکه - نهي پالي ميت.
(٦٢)

(٥٠) ڪاٹيا نگر مهه <u>ڪرمُ هر</u> پروهہ - هر جا مۓ هَريا کيت
مدوتا اسٹر پالُ من جروهہ - هر سڇهُه گورمت جيت.
راڳ آسا، محلا چوٹان، شبد (٩)

(٥١) کهکوۓ گهاٹ شيوڪ جي گهاٹۓ - شبد گوروُ ڪي لاڳ رهي
ٹرا پلا جي سمر ڪر جانۓ - ان پد صاحب رمت رهۓ.
راڳ آسا، محلا پهلا، پٽي لکي (٨)

(٥٢) سنسار ساگر تي نرپا - جِني ايڪ ڌِياٹيا
تنِ ڪام ڪرود الند نندا - پرپِ سرني آئيا.
راڳ آسا، محلا پنجوان، چهنت (٣)٣

(٥٣) هرجَن اٹر پگت سداوۓ - آگيا منِ سکه پائي
جو تُس پاوۓ سمتِ ڪر مانۓ - پاٹا منِ وسائي.
راڳ آسا، ڪبير صاحب، شبد (١٦)

(٥٤) خصم پڇاڻِ نوس ڪر جيٹ مهه - مار مٽي ڪر ٹيڪي
آپُ جٹاء اؤر ڪڻُ جانۓ - تب هوء پهشت شرپڪي.
(١٧)

---

١. چيتر. ٢. ايڪاگر. ٣. گيان. ٤. جوڙي ٹر. ٥. پرماتما جو درسن. ٦. سواس. ٧. ڌاڳو. ٨. جگياسو استري. ٩. ماٹي. ١٠. پرماتما. ١١. استري. ١٢. وڪار. ١٣. پين جر. ١٤. سڪرم، نشڪام ڪرم. ١٥. ڌالد. ١٦. ڪماٹي. ١٧. هڪ جهڙو. ١٨. سدت مهاتماٹون. ١٩. پرماتما جو حڪم. ٢٠. دٻا، قياس، دپ. ٢١. دل. ٢٢. اهنڪار. ٢٣. چاٹرڻ، سچارڻ.

(٥٥) جو ڪڇ ڪيتو سوئي ڀَل مانيءِ - اَئسي ڀگت ڪمائي
مِتر شتر[1] سڀ ايڪ سمانيءِ[2] - جسوگ[3] جُگت نيشاني.

راڳ گوجري، محلا پنجوان، شبد (٦)

(٥٦) ڪام ڪرود لوڀ ڇوڙيئيءِ - دجِيءِ اگنِ جلاء
جيوَديا[4] نِت جاپيئيءِ - نانڪ ساچا ناءُ.

راڳ گوجري، محلا پنجوان، وار (٥)

(٥٧) جو راڄ ديهه ته ڪوَن بڏائي - جو ڀِکِ منگاوهه ته ڪِيا گهٽِ جائي
تُون هر[5] ڀجُ مَن ميري پد نِرباڻ[6] - ڀهڙ نه هوءِ ٻيرا آوَن جانَ.

راڳ گوجري، ڀگت نامديو، شبد (١)

(٥٨) سادُو دُوڙ لائي مُکه مستڪ - ڪام ڪرود ڀِکه جاءِ[7]
سڀ ٿي نيچ آٿِر[8] ڪر مانئه - من مهِ اِهه سکه سکه ذاءُ.

راڳ دهوگنڌاري، محلا پنجوان، شبد (١٩)

(٥٩) ستگورُوُ فُرمائيا - ڪارِي[9] ايهَ ڪريئه
گورُوُ[10] دُئاريءِ هونڪيءِ - صاحب سَماليهه[11].

راڳ ٻهاڳڙا، محلا چوٿان، وار (١٥)، [سلوڪ محلا ٽيجا]

(٦٠) اَکي ستتوکِيٽا[12] ايڪ لوَ لاءِ - من ستتوکِيٽا ايڪ لوَ لاءِ
ديهه سرير[13] سکه هوويءِ شبد هر[5] ناءِ - نام ٻرملَ[14] هِرديءِ رهيا سماءِ.

راڳ وڏهنس، محلا ٽيجا، شبد (٧)

(٦١) ستت سنگِ جَس گائيا - اِهه ٻُورن هر ڌنُ پائيا
کهه نانڪ آپ مِٽائيا - سڀ پار ٻرهم نَدرِي[15] آئيا.

راڳ سورٺ، محلا پنجوان، شبد (٨٠)

(٦٢) آسا منشا جَلاء تُون - هوءِ رهه مِهماڻ[16]
ستگُور کيءِ ڀاڻيءِ ڀي چلهَ - تان دُکهه پاوَهه ماڻ[17].

راڳ سورٺ، محلا چوٿان، وار (١١) [سلوڪ محلا ٽيجا]

(٦٣) چرن ڪماري[5] هرديءِ واسهِ - ستتن ڪا سنگُ پاوَءُ
سوگِ[18] اَگنِ مهِ من نه وياپيءِ - آپ ٻهرڪن گاوَءُ.

راڳ ڌناسري، محلا پنجوان، شبد (٤٩)

(٦٤) جِن هر[5] اُوٽ[19] سرير لگائيا - گور سادُو ٻهُه شرڌا لاءِ مُکه دُوڙا
هَلت[20] پَلت هر سوڀيا پاوَهه - هر رنگ[21] لگا من دُوڙا[22].

راڳ جئيتسري، محلا چوٿان، شبد (٦)

---

١. دشمن. ٢. هڪ جهڙو. ٣. ٻرماتما سان ميلاپ. ٤. جيئري هوندي. ٥. ٻرماتما. ٦. مڪتي. ٧. جلائي ڇڏ. ٨. پاڻ کي. ٩. ڪرم. ١٠. ساڌ سنگت. ١١. ياد ڪر، ڌيان ڌر. ١٢. ترپت ٿيڻ. ١٣. تن من. ١٤. سڳنڌي. ١٥. نظر ۾. ١٦. مهمان. ١٧. عزت. ١٨. پيڄ وڪار. ١٩. واسطي، پاي. ٢٠. لوڪ پرلوڪ ۾. ٢١. مانُ شان. ٢٢. ڊُوڙهو، گهاٽو.

(٦٥) ابھِ مانُ موھُ وڪار دوُجا - ايڪ[٢] سڄُ لوُ لاليئــيِ
اَرپ منُ تن پرڀوُ آڳيِ - آپُ[١] سگـــل مِٽائيئــيِ.

راڳ ڄئيتسري، محلا پنجوان، ڇنت (٢)٢

(٦٦) اِھ سنسار کي لڀھي ڇوُنھ - جُھُ مايا نھ کپٽاوڻھ[٣]
مايا نام گرپ[٣] جوُن ڪا - اِھ ابھِ درسن پاوھُ.

راڳ ڏناسري، پڳت نامديو، شبد (٢)

(٦٧) جبھِ تہ ايڪو[٢] نـــامـــا
اَڏُر نــراڊُلُ[٥] ڪامـــا.

راڳ سوُھي، محلا پھلا، شبد (١)

(٦٨) ساڌ سنگِ جنم مرڻ نِواري - اَمرت ڪٿا سُڻ ڪرن[٦] اَڌاري
ڪام ڪروڌ لوڀ موھ تجاري - درڙ[٧] نـــام دانُ اِشنانـــي.

راڳ سوُھي، محلا پنجوان، شبد (١٨)

(٦٩) اِس مارگ چاي پانيڙي - گور ڪھيو سوڪارِ ڪماءِ جيئُ
ليلاکي مـــن کي ڀِــتڙي[٨] - وِساري دوُجـــا پـــاوُ جيئُ
اِءُ پـــاوءِ ھر درساوڙا[٩] - نھ لگـــيو ڪــتي واءِ جـــيئُ.

راڳ سوُھي، محلا پھلا، ڪڇوُنتي، شبد(٣)

(٧٠) جتيو جاءِ ٻھيٺيئي[١٠] پلا ڪھيٺيو - جھوُلِ[١١] اَمرت پيجـــيو
ڪُٿان ڪا ھـــووِيو[١٢] واسلا - ڪـــئي واسُ لئيجـــيو.

راڳ سوُھي، محلا پھلا، ڇنت (٣)٤

(٧١) شبد سچي رنـگ لالُ ڪر - پوُ[١٤] پاءِ[١٣] سينگار ٻداءِ
نانڪ سدا سوھاڳڻي - جي چـــلنِ ستگوُر ڀـــاءِ[١٥].

راڳ سوُھي، محلا ليجا، وار (٣)

(٧٢) نيچَ کي نيچُ اَعُ[١٦] نيچ ھوءِ - ڪر بِنتُي[١٧] اُلاوءِ
پاوَ ملووا آپُ تيـــاڳِ - سنت سنگِ سماوءِ.

راڳ بلاول، محلا پنجوان، شبد (٤٥)

(٧٣) ڪٿـــا ڪيرتن راڳَ نادُ ڌن - اِھ ٻـــنيو سُڀَـــاءِ[١٨]
نانڪ پرپ سُپرسن ڀئي - ٻانڇت[١٩] ڦـــل پـــاءِ.

(٧٠)

(٧٤) جت آسا اَنديشا - تَبھي - ڪئُ ڪر ايڪ[٢] ڪھـــيو
آسا ڀيتر[٢٠] رھيو نِراسا - تئُ نـــانڪ ايڪُ مِـــلـــيو.

راڳ رامڪلي، محلا پھلا، شبد (٣)

---

١. اَھنڪار، اَھم پاوُ. ٢. پرماتما. ٣. ٺاڳل. ٤. جنم مرڻ جو چڪر. ٥. نھچل، اَجاپو. ٦. ڪن. ٧. گرھڻ ڪرڻ. ٨. ڪوُني منِ. ٩. درسن. ١٠. وِڇوني. ١١. گھوُني. ١٢. ڊبلي. ١٣. پوُ ١٤. پريم. ١٥. آگيا مطابق. ١٦. آئي، ٻيھد. ١٧. وِنتي. ١٨. سڀاءُ، ڪرت. ١٩. من گھريا. ٢٠. اَندر، وِچ.

(٧٥) سرلي سُرت رلانيئي ابت-لنُ كرتها لكهه جهت
آلتر ياهِ لِسيءِ تُون وكَ - آهيس د ٻو ٻـليءِ آلڪ. (٧)

(٧٦) ٻوهه چرٽا ٽِل اوُبر آوُهــ - آلسي شيوَ ڪماوهــ
آپسِ لي اوُبر سب جاٺهــ - لٿ دركهه سك ٻاوهُ. — واڳ رامڪلي، محلا پنجوان، شبد (٢)

(٧٧) لرشا ٻوُك سب تاسي - سنت پرسادِ جپيا اپناسي
رٽن دلس ٻرٽ شيوَ ڪماڻي - هر ملٽيءِ ڪي ابه لِبهاڻي. (٣٦)

(٧٨) جهر اندر ساسُ لِهر شيوا ڪيچيءِ - جاءِ ملٽيءِ رام مُــراري
اُن دِن جاڳت رهيءِ دِن راڻي - آپدي ٻرِ پرات پيــاري. — واڳ رامڪلي، محلا ليجا، اشٽپدي (٣)

(٧٩) آلتر سُنن ٻاهر سن - لــر ٻــوڻ سُنِ مُسنِ
چوٿيءِ سُنيءِ جو لرُ جاڻيءِ - تاڪئُ پاپ نه پُـن. — واڳ رامڪلي، محلا پـهلا، سڌ گوشت، پؤڙي (٥١)

(٨٠) پنچ لت ليءِ هرديءِ راکهُ - رهــيءِ نرالم لــاڙي
کهت ڪبير سُنهه ري سنتهه - ذرم ديا ڪر ٻاڙي. — واڳ رامڪلي، ڪبير صاحب، شبد (٧)

(٨١) لِبت چرن شيوه ساڌ ڪي - لـبچ لوٽ مره پڪار
سب لجـهه دوُجي آسڙي - رك آس اڪ نرنڪار. — واڳ ماليگوڙا، محلا پنجوان، شبد (١)

(٨٢) پچاي گُـنهه بخشاء جيءَ - آپ تُون مــاركُ پــاه
هر ڪي چرڻي لاڳ رهــان - وچـهُ آپُ گــواه. — واڳ مارو، محلا ليجا، شبد (٣)

(٨٣) آڪيا مهِ ٻوُك سوئي ڪر ـوُڪا - سوڪ هرکُ لهي جاڻيو
جو جو حڪم پئيو صاحب ڪا - سو ماليءِ لــيءِ ماليو. — واڳ مــارو، مـحلا پنجوان، شبد (٥)

(٨٤) تا هرِ چنگي آکيئهه - ٻرا اسـ دِسيءِ ڪوء
تالڪ هؤميءِ مارِئيءِ - سچي جيهڙا سوء. — واڳ مارو، محلا پهلا، اشٽپدي (٨)١٠

---

١. برمالما. ٢. ورلي. ٣. ڪلجي. ٤. بيڙي. ٥. وڪارن جي اڳدي. ٦. روڪ. ٧. دائما.
٨. هينان. ٩. ڪرپا. ١٠. رات. ١١. جيستاء. ١٢. ليستاء. ١٣. ٿين آوستا. ١٤. ترِيا آوستاء
١٥. قلواڙي. ١٦. آس، ڪامنا. ١٧. آگيان. ١٨. برمالما جو حڪم، ڀاڻو. ١٩. چرڻ، ڪولالِ
٢٠. ڏسڻ.

(۸۵) موُلا جیوندا پیکھ[۱] - جیوندی[۲] مر[۳] جان[۴]
جنان محبت اِک سِیَں - تی مانس پردان[۶]۔

راگ ماروُ، محلا ۵، وار (۲۳)

(۸۶) سُکھ[۷] رس کرنی - سار جِپ مالی[۸]
هردی قیر - چلی تُد نالی۔

راگ بسنت، محلا ۵، چوپدے، شبد (۳)

(۸۷) سگل دَھرم مهِ اتم دَھرم - کرم کرتُوت کی اُوپر کرم
جس کو چاهی - سُو نَر دیو - سَنت سبھا کی لگهو شیو۔

راگ بسنت، محلا ۵، چوپدے، شبد (۹)

(۸۸) شُبھ[۱۰] وچن بول گُن اَمول[۱۱] - کِنکری[۱۲] بکار دیکھ رِی بهار
گور شبد دِکھاء محلُ پاء - هر سنگ رنگ کری مها کیل۔

راگ سارنگ، محلا ۵، چوپدے، شبد (۱۳۰)

(۸۹) سچ وِرت سنتوکھ تیرتھ - گیان دِهان اِشنان
دیا دیوتا کِما جپ مالی - تی مانس پردان
جُگت دهوتی سُرت چوکا - تلک کرنی هوء
پاء پوجن ناتکا - وِرلا نِه کرنی کیسُو۔

راگ سارنگ، محلا ۱، چوپدے، وار (۲۱)، سلوک محلا پهلا

(۹۰) سبھنا مَنه اِکو وکاتی -
جاں اِکو ویکھی تاں اِکو جاتی
جاکو بخشی میلی سوء - اَگی[۱۴] اوای سدا سُکھ هوء۔

راگ ملار، محلا پهلا شبد (۱۰)

(۹۱) سگل بِدھی جُر آهُر کریا - تجیو سگل اَنْدیشا[۱۵]
کارج سگلو اُرنیو[۱۶] گهر کا - ناکر کا پرواسا۔

راگ ملار، محلا ۵، چوپدے، شبد (۳)

(۹۲) رام نسام نِدّاں[۱۷] هر - گوُر مست رکُ اَردار
داس داسا هوء رهُ - هؤمی بِکهیا[۱۸] مارِ۔

راگ کانڑا، محلا ۵، چوپدے، وار (۱)

(۹۳) جُت[۱۹] ست چاول دیا کھٹک - کر پراپت پاتی[۲۰] دان[۲۱]
دوُدھ کرم سنتوکھ گهیءُ کر - اَیسا مانگهِ دان۔

راگ پربهاتی، محلا پهلا، شبد (۷)

---

۱. آهینکار رهت . ۲. دُس، سمجھ . ۳ مائیا ۾ قائل . ۴. مغل سمجھ . ۵ پرماتما . ٦. آتم . ۷. سکھ کرم . ۸. مالها . ۹. سادھ، کٔڈ . ۱۰. شل، منا . ۱۱. اَمولک . ۱۲. بن هڄ . ۱۳. آنند ۱۴. لوک پرلوک ۾ . ۱۵. شک ۽ سدسا . ۱٦. آرام لیو . ۱۷. خزانو . ۱۸. وکار، وش . ۱۹. الدرین تی قبضو . ۲۰. پالل . ۲۱. ڈیان۔

(۹۴) ڦلڻُ مساجدي ڪِيا سدائيُون - هــردي هي پِڪ لِپهُ
سدا صاحب ڪيءُ رنگ رهيءُ - ڪيهوُن ۽ تُونس نِيهن.

سري راڳــ، محلا چــوٿان، وار (۵)، سلوڪ محلا ٽيجا

(۹۵) من ڪي مت لياڳهُ هوجن - حڪم پُوجهه سک پائيءِ ري
جو پرڀ ڪريءِ سولي پَل مانهُ - سک دک اوهي ڏِپائيءِ ري.

واڳــ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (۱۳۷)

(۹٦) سک دک دونو سَمُ ڪر جانيءِ - اَوُر مانَ اَپماٽا
هرکَ سوگَ تي رهي اَٿِيتا - تِن جگِ تتُ پڇاٽا.

واڳــ گوڙي، محلا ناوان، شبد (۱)

(۹۷) واهَ دوويءِ خصمُ اِڪو جاڻِ - گور ڪيءِ شبد حڪم پڇاڻِ
سگل روُپ ورن مــن ماهي - ڪهه نانڪ اڪُو سالاهي.

واڳــ گوڙي، محلا پهلا، اشتپدي (۵)

(۹۸) پريا پروُنيوت ڪهه ڪوڙهه - پروُنين لبا من ماهِ
بسِگه لماري ارپ اسيءِ - تَن تَــن ڪها ڦراهِ.

(۹۹) ڏوا وپرُ لــ ڪرپنيءِ ڪاهوُ - گهٽ گهٽ اَنتر اوهم سماهوُ
وبر وروڌ مِٽيءِ تِهه مَن تي - هر ڪيرتن گورمکِ جو سُنتي.

واڳــ گوڙي، باون اکري، محلا پنجوان، پوڙي (۳۰)

(۴٦)

(۱۰۰) شمرا ڪرت هوه نِهڪامي - تس ڪئُ هوت پراپت سوامي
اَپنيءَ ڪرپا جس آپ ڪرپئِ - نانڪ سو شيوڪ گور ڪي مت لپئِ.

واڳــ گوڙي، محلا پنجوان، ســکمني صاحب، اشتپدي (۲) ۱۸

(۱۰۱) گهر مندر خوشيا تَهي - جنهن تُوُن آوهه چت
دُنيا ڪِيا وڏيائيان - نانــڪ ســپ ڪُمت.

واڳــ گوڙي، محلا پنجوان، وار (٦)

(۱۰۲) جنمنُ مرڻ نــ تِن ڪئُ - جو هر لُڙهه لاڳي
جيوَت سي پرواڻ هوويءِ - هَر ڪيرتن جاڳي.

(۱٦)

(۱۰۳) جب هَم هوتي تب تُم ناهي - اَب تم هيءِ هم ناهي
اَب هم تم ايڪ پئي هيءِ - ايڪيءِ ديکتِ من پتيئاهي.

راڳ گوڙي، ڪبير صاحب، شبد (۷۲)

---

۱. مس قلم. ۲. گُهرائين. ۳. وپلو اِيڪ. ۴. پرماتما. ۵. ڦتيي ڪــر. ٦. سمرن ڪر. ۷. هڪ جهڙو. ۸. نرليپ، ورڪت. ۹. هندن ۽ مسلمانن جــي مذهب جــا طريقا جدا آهن پر ۱۰. گولها ڪرڻ. ۱۱. جهنگل. ۱۲. ويايڪ آهي. ۱۳. گوروء معرفت. ۱۴ نشڪام. ۱۵. من مندر ۾. ۱٦. جوُنيءِ مت وارڙُن، ڦوڪٽ. ۱۷. اوٽ ۾. ۱۸. قبوُل، مڪت. ۱۹. اَهنڪار. ۲۰. آنند ۾ اچي ويو آهي.

(١٠٤) آپ بيچار مار منُ ديکيا - تم سا ميت نه اَوُر کوئي
جڻ اوُن واکهه ترِيءِ رهڻا - دک سک ديوهُ کره سوئي.

راڳ آسا، محلا پهلا، شبد (٢٢)

(٤٩)

(١٠٥) جيڪو ناءُ ڌرائي وڏا - ساد کري من ڀاڻي
خصمي ندر ڪيڙا آويءِ - جيتي چُڳيءِ ڏاڻي
مر مر جيويءِ تان ڪڇ پائي - نانڪ نام وکاڻي.

راڳ آسا، محلا پنجوان، شبد (٦٠)

(١١٢)

(١٠٦) جهان پناوهه تهه تهِ جائي - جو تم ديهُ سوئي سک پائي
تمرا ديتا پهنهُ کائي - تهُ پرسادِ پرب سکي وِلائي.

(١٠٧) پڌ غريبي خرچ ليهِ - هؤميءِ بکه جارهُ
ساچا هٽ پوُرا سؤدا - وکر نام واپارهُ.

راڳ آسا، محلا پهلا، اشٽپديءِ (٣)١٥

(١٠٨) ڪوُڙا لالچ ڇوڏيءِ - تهُ ساچ پڇاڻيءِ
گرو ڪيءِ شبدِ سمائيئيءِ - پرمارٿ جاڻيءِ.

راڳ آسا، محلا پهلا، وار (١٥)

(١٠٩) ديا ڪپاهه سنتوک سؤت - جت گنڍي ست وٽ
ايهُ جنيئو جيءَ کا - هئي ته پانڊي گهت.

راڳ وڏهنس، محلا تيجا، شبد (١)

(١١٠) منَ مئلي سب ڪڇ مئلا - تن ڌوتيءِ من هڇا نه هوءِ
اِهه جگت ڀرم ڀُلائيا - وِرلا بوُجهي ڪوءِ.

راڳ وڏهنس، محلا چوٿان، وار (٣)، سلوڪ محلا تيجا

(١١١) سچي ڪار ڪماوڻي - سچ پنڌ سچ نام آڌار
سچي سنگت سچ مليءِ - سچيءِ ناءِ پيارُ.

راڳ سورٺ، محلا پنجوان، شبد (٣)

(١١٢) جهُ لهُ پاءُ اَپاءُ اِهه مانيءِ - تهُ لهُ ملڻ دوُرائي
آن اَپدا ڪرب بيچارا - تهُ لهُ ٻيچ بکائي.

راڳ سورٺ، محلا ناوان، شبد (١١)

(١١٣) نهه نندِيا نهه اُستت جا ڪهُ - لوڀ موهه اَپمانا
هرکهَ سوگ تي رهي نِيارُو - ناهه مان اَپمانا.

---

١. پنهنجو پاڻ. ٢. پرماتما. ٣. سچو. ٤. پاڻ کي وڏو سمجهي ٿو. ٥. اِندرِين جا چسڪا. ٦. نظر ۾. ٧. ڏياڻي، سمرن ڪري. ٨. موڪلين. ٩. پهرڻ. ١٠. گڏوان ڪيان ٿو. ١١. پڌي ١٢. سمر. ١٣. سڪرت. ١٤. ڌاڳو، سڳو. ١٥. جنيئو. ١٦. گهڇيءَ ۾ پائيو. ١٧. اوُجل، پوتر. ١٨. ڏٺيمت جو پيد پاءُ. ١٩. ڏکيو، تمام پري. ٢٠. تيري ميري. ٢١. وچ ۾ وکارن جو اٽڪاءُ وهندو. ٢٢. نندا، پرائي پچار. ٢٣. واکاڻ. ٢٤. نرليپ، ورکت.

(۱۱۴) تا ڪو ميوا دشمن[1] رهيا - تا هر ڪسڪي ٻرائي[1]
ٻڌهر ٻسارُ[2] ٻسارين ٻيٽر - ستگور لي سوجهي[3] ٻالي.

راڳ ڌناسري محلا پنجوان، شبد (۳)

(۱۱۵) ديُن[4] ڇڏاءِ ڏاڍي[5] جو لائي -

ڏهي سرائي ڪُنامي[6] ڪهاڻي

سڀا ڏوم ٻنُ[7] يلا ڪرائي - دين ڪيءِ لوشيءِ ڏني نه جائي.

راڳ سوُهي، محلا پنجوان، شبد (۲۹)

(۱۱۶) ڏٺا دسي[8] ديا دان ڪر جاٽيءِ - ٻاهر جالو ٻيٽر[9] آڻيءِ
ٻرٽي[10] ٻرت رهيءِ نهڪام - اُجيا جاپُ جهيءِ مُکه لام
لسين[11] ٻڙن مهه ايڪو جاٽيءِ - سڀ سچ[12] سدجُر ساچ ٻجاٽيءِ.

راڳ ٻلاول، محلا پهلا، ٿتي (۱۶)

(۱۱۷) آتم رام سرب مهه[13] ٻيکُ - ٻوُرن ٻوُر رهيا ٻرڀ ايڪُ
رلن اَمولُ[14] رِديءِ مهه جان - اُيهي وَستُ[15] توُن آپ پڇاڻُ.

راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، شبد (۳۰)

(۱۱۸) سايق ليويءِ چاٻيءِ ناهي - لِس نال ڪڪُ ڇِت لائيءِ
آلسا ڪم موُلي[16] نه ڪيچيءِ - ڇِت اُنت پڇولائيڪيءِ.

راڳ رامڪلي، محلا ٽيجا، انندصاحب(۱۱)

(۱۱۹) ٻوُ ٻسڪ[17] ٻوت ٻاٽي - سَتُ سنتوکـ ٻليد[18]
حلُ[19] حليمي حاٽي[20] ڇتَ - ڇيتا[21] وُلر[22] وکتُ سنجوکُ.

راڳ رامڪلي، محلا ٽيجا، وار (۱۷)، سلوڪ محلا پهلا

(۱۲۰) گيُر ڪر گيان ڌيان ڪر مهوُتا[23] - ڀِهُ ٻاٽي[24] مَن ڌارا
سُکمن ناڙي[25] سهجَ سماڻي - ٻيوئيءِ ٻيو نهارا.

راڳ رامڪلي، ڪبير صاحب، شبد (۲)

(۱۲۱) ڇهُ توُن راکهه لڳ رهان - جو ديهه سو ڪاءِ
ڇهُ توُن چلاوهه لڳ چلان - مُکهه امرت ناءِ.

راڳ مارو، محلا پهلا، اشٽپدي (۲)٦

(۱۲۲) دل دُوالي[26] جو ڪري - درويشي دل راسِ
عشقُ محبت نانڪا - ليکا[27] ڪرتي پاس.

راڳ مارو، محلا ٽيجا، وار (۱۲)، سلوڪ محلا پهلا

---

۱. شعورُ، ولي. ۲. پرماتما ۳. سمجهه، سمت. ۴. ڌرمڪ جيون. ۵. سدساري سنهڌ. ۶. اوڪ پرلوڪ ۾ گنهگار يا پاپي ليکيا ويندا. ۷. ٻيچ. ۸. پارس. ۹. من ۾. ۱۰. ورت. ۱۱. ٽيڪي لوڪ. ۱۲. پوُلرتا. ۱۳. ساري سرشٽيءَ اندر ڏس. ۱۴. اَملهه. ۱۵. سروُپ. ۱۶. موُر ڪ. ۱۷. زمين. ۱۸. ڏالدن جي جوڙي. ۱۹. هر. ۲۰. هاري. ۲۱. ٻاد ڪر. ۲۲. مند. ۲۳. شراب ناهڻ جا گل. ۲۴. شراب جي ٻني. ۲۵. ٽين گهت ناس. ۲۶. چوڪيداري. ۲۷. ڪرمن جو ليکو.

(١٢٣) نانڪ ڪوڙيا سڀ نوڙ - پوڻ نه سچ سڌ سٻڪيا
اوءِ جيوندي وڇڙهه - اوءِ مئيا نه جاهي ڇوڙ
ڪارڻ ڪرڻي جو ڪئيا - سوئي هئي ڪرتا
جي سڀ ڏاوڙهه پراڻيا - پاوڙهه گر لهڻا .

راڳ ماروءِ، محلا
پنجوان، وار (٢٢)

(١٢٤) ڪرڻي ڪيرت گور مت سار - سدت سيا گڻ گيان ويچار
من ماري جيوت مر جاڻ - نانڪ ندري ندر پڇاڻ .

راڳ پرڀاتي، محلا
پهلا، اشٽپدي (٨)٣

(١٢٥) استت نندا دوئو پرجت - لجهه مان اپمانا
لوها ڪنچن سم ڪر جاڻئه - تي مورت ڀڳوانا .

راڳ ڪيدارا، ڪمبر
صاحب، شبد (١)

(١٢٦) جهه راکي سو تي سک نانا - سهجي هوءِ سو ئي ڀل مانا
بسيم بتر ناهي ڪو بئري - سڀ ايڪو هي پاڻٺا .

راڳ ماروءِ، محلا
پنجوان، سولهو (١٣)٦

(١٢٧) نيتر سنتوکي درس پيکه - رسنا گائي گڻ انيڪ
ترشنا بوجهي گور پرساد - من آگهانا هر رس سواد .

راڳ بسنت، محلا
پنجوان، شبد (٦)

(١٢٨) نٽڻي سرهه ديکان پرڀ سوامي - رسنا نام وکاني
سرونڻي ڪيرتن سنڻ دن راتي - هردي هر هر ڀاني .

راڳ سارنگ، محلا
چوٿان، شبد (٥)

(١٢٩) بسر گئي سڀ تات پراني - جب تي سادسنگت موهه پائي
نا ڪو بئري نهي بگانا - سگل سنگ هم ڪئه بن آئي .

راڳ ڪانڙا، محلا
پنجوان، شبد (٨)

(١٣٠) ڀيءِ ڀاءِ جاڳهه سي جن جاگرڻ ڪرهه - هئومي مئل اتار
سدا جاڳهه گهر اپڻا راکهه - پنچ تسڪر ڪاڍهه مار .

راڳ پرڀاتي، محلا
تيجا، اشٽپدي (٢)

---

١. ڪسنگ. ٢. سچا سنت پرش. ٣. پرماتما. ٤. پڪن، ڪوششون ڪرڻ. ٥. اي پراڻي. ٦. مستڪ جي ليک مطابق. ٧. ساراهه. ٨. آليپ. ٩. سون. ١٠. هڪ جهڙو. ١١. ٽانءُ ٽڪاڻو. ١٢. جيڪي قدرت چاهي يا پاڻمرادو ٿئي. ١٣. وير. ١٤. ويري. ١٥. ڏسڻ ۾ اچي ٿو. ١٦. اکيون. ١٧. زبان. ١٨. ترپت ٿيو. ١٩. ڪن. ٢٠. پاڻي وٽي ٿئي. ٢١. پرائو ڌارئو، آدنيا. ٢٢. پريت لڳي وئي. ٢٣. ارٿ، لئو. ٢٤. چور، وڪار.

(١٣١) جب لگ ميري ميري ڪري-تب لگ ڪاڄ ايڪُ نهي سَرِي[١]
جب ميري ميري مِٽِ جاءِ - تب پرڀُ[٢] ڪارج سوارِهِ آءِ.

راڳ پيرڀ، ڪبير صاحب، شبد (١٣)

(١٣٢) جن ڪي پلي ڏنُ وسي - تِن ڪا ناءُ فقيرُ
جِن ڪي هردي اڱن وسهه - تي نرگُٽي[٣] گهيرُ.

راڳ ملار، محلا پهلا، وار (٢١)

(١٣٣) تُهُ ڏيرانا[٤] جاڻيئي - جا صاحب[٢] ڏري ڀيارُ
مَسُدا[٥] جاڻئي آپ ڪُهُ - اڱر پَهلا سمسار.

راڳ مارو، محلا پهلا، شبد (٧)

(١٣٤) اڱن[٢] التر جامي هر آپ -
جِتُهُ اڱن چلاوهه پياري هُهُ تِوئي چلان
هموي هاٿ ڪڇ ناهِ - اڱن ميلهِ[٦] لسا هِتُهُ آهِ مسلان.

راڳ تکاري، محلا چوٿان، چست (٤)٢

(١٣٥) ڪبير نتن نهارهُ تُجهه[٢] ڪهُ - سرؤن سنهُ تُهُ[٢] ناءُ
بِتن[٧] اُچرهُ تُهُ[٢] لسام جپي - چرن ڪمل[٢] رِد ٺاءُ[٨].

سلوڪ، ڪبير (١١٩)

(١٣٦) ڪبير جَهان گيان تهه ڌرم هي - جهان جُوٺ[٩] تهه پاپُ
جهان لسوڀُ تهه ڪال هي - جهان کِما[١٠] تهه آپُ[٢].

(١٥٥)

(١٣٧) ڪبير اَلسا بيجُ اِسوءِ[١١] - بارهَ ماس ڦلنت[١٢]
سيعلُ چاليا گهوُ[١٣] ڦَل - پکي ڪيَل ڪرنتِ.

(٢٢٩)

(١٣٨) ڪبير جِتُهُ گِرهُ[١٤] ڪر ته ڌرم ڪر - ناهي ته ڪر بيراڳُ
بيراڳي بڌن ڪري - تساڪو بڏو اڀاڳ.

(٢٤٣)

(١٣٩) فريدا بُري[١٥] دا ڀلا ڪر - غُصا[١٦] من نه هنڍاءِ
ديهي روڳُ نه لڳئي - پلي سڀ ڪڇ پاءِ.

سلوڪ، شيخ فريد (٧٨)

(١٤٠) فريدا دکه سک اِڪ ڪر - دِل تي لاهِ بِڪارُ
الله ڀاوي سو ڀَلا - تان لهي دربارِ[١٧].

(١٠٩)
[محلا پنجوان]

---

١. ڀُورو لڳي. ٢. پرماتما. ٣. سمنڊ. ٤. درويش، مستانو فقير. ٥. گهمت، خراب. ٦. ملائين. ٧. زبان. ٨. تڪاڻو جساءِ. ٩. ڪوڙ. ١٠. ڪميا، دِيا. ١١. چِت. ١٢. ڦل پيو ڏئي. ١٣. گهڻو. ١٤. گرهست. ١٥. ڀوڙو انسان. ١٦. ڪاوڙ، ڏمر. ١٧. ڏڻيءَ جو در.

(١٤١) لِوَڻ سـو اُکـر کِـسوَڻ گُـڻ - جِهّبا مڻيئا مـنـتّ
اي نِروُيِ پيڻي وس ڪر - ٿان وس آويِ ڪنتّ.

(١٢٧)
[شيخ فريد]

(١٤٢) هـَـر گـڻ گاوَهه ڪاٽي - سهّيِ شبدِ سـماءِ
پِيُ ڪا سهَجِ سينگار ڪرهُ - سچِ رهه لِيـو لاءِ
نانڪ نامو من وَسيِ - هـَـرِ درگهه لئي چڙاءِ.

سلوڪ، محلا ليجا،
(٥٧)

(١٤٣) گرو ڪـيـي شبد آراڌيئي - اسـامَ والِگه پيراڳُ
جيتي پنچ بڙاٺِيا - نانڪ سڦل ماروُ اِهه راڳُ.

سلوڪ، محلا
پنجوان، (٣)

(١٤٤) جِهّبا گـن گوبِند پجهُ - ڪَـرن سُنهه هـرنام
ڪهه نانڪ سُن ري منا - پڙءِ نه جم ڪي ڏام.

سلوڪ، محلا نانوان
(٢١)

---

١. نرڙمـا، هينالين. ٢. ڪميا. ٣. زبان. ٤. منتر، وچن. ٥. نيمي. ٦. هي پيڻ. ٧. پرماتما. ٨. استري. ٩. پگوان جو پڙ. ١٠. دشمن، وڪار. ١١. ڪن. ١٢. پونديون. ١٣. گهر، پُري.

گُڻ ۽ اوگڻ، شُڀ لڇڻ ۽ شُڀ ڪرتي.

سماجڪ رِيتون ۽ رسمون هر ڪنهن ملڪ، قوم يا جاتيءَ جون نراليون آهن، بلڪ ساڳئي ملڪ، قوم يا جاتيءَ جون رِيتون ۽ رسمون نه سمي ۽ حالتن آهر پيون بدلجن ۽ بدلجنديون رهنديون. ساڳيءَ طرح، هر هڪ مذهب، ڌرم يا پنٿ کي پنهنجا ۽ پالڻ جا سڳورا مڪان يا پاٺ پوڄا جا پرپنڌ پنهنجا پنهنجا آهن، جن جا نيم ۽ ٽيم نه پيا سمي، هنڌ ۽ حالتن پٽاندڙ بدلجن. پر بنيادي اخلاق ۽ روحاني راز، انسان ذات لاءِ، آد جڳاد کان ساڳيا آهن ۽ ساڳيا رهندا، جنهن لحاظ کان سڀ ڌرمڪ شاستر نه شروعات کان سچا ۽ ساڳيا آهن ۽ نوڙ تائين سچا ۽ ساڳيا رهندا. ڪوڙ آهي پالڪن ۽ پوئلڳن ۾.

ڌرمڪ شاستترن جا واڪ ۽ وچن، ڌُر جي باڻي آهي. اِلي آهي الله وٽان، پر اوتارن ۽ اوليائن جي اَنڀوَ ۾ يا سڀ پرشن جي مُک مان. اهو اخلاق نامو ۽ رُوحاني راز ئي آهي جنهن ساڳيءَ سُٽيءَ سڀني سان، مڙني اڳين پوين مذهبن، ڌرمن ۽ پنٿن کي ٻڌي، هڪ رنگ نه رنگي هيرن جو هارُ بنايو آهي. اگرَ ڪٿي نوان نوان يا جدا جدا هجن پر هدايت نامي جو سار ساڳيو ئي آهي. جهڙو ملڪ، جهڙو وقت، ۽ جهڙيون وقت جون حالتون، تهڙي لطيفن جي لاٽ پر لَٽ يا معنيٰ ۾ فرق ڪونه آهي. فرق فقط آهي اسان جي ... جو، جو اونڌو الٽو ٿي، پيو اسان کي اوجهڙ ۽ اوڙاهه ڏانهن گهلي، مختلف مذهبن ۾ ونڊيا وڇائي، انسان انسان سان اَڙائي ۽ پرماتما کي پٺيءَ ڏياري. شال اهي ونڊيا ۽ وِڇوڙون ويران ٿين!

مذهب، مڙش ذات جي محبت ۽ ميلاپ لاءِ آهن پر اسان سچ ڇڏي، اڄڪي پاڻ پوٽان پيا آهيون، جنهن ڪري هڪ مذهب کي ٻئي مذهب کان نه فقط نرالو پر هڪ ٻئي جي ورود ۾ سمجهون ٿا. اهو پيد پاءُ ۽ وانگر وچڙجي ويو آهي ۽ هاڻي تہ اسانکي ساڳئي مذهب يا پنٿ جي پوئلڳن ۾ به، ڪيترا فرقا ۽ انفرقا ڏسڻ ۾ اچن ٿا. ڌرم وچي ڪوڙو ڪرم ڪانڊ بچيو آهي. اخلاق نامي کان اصلي الڳ ٿي ويو آهي. بلڪ ڌرم جي نالي ۾، جدا جدا مذهبن يا ڌرمن ۾ ڇڪتاڻ ناسازي، هل هنگاما ۽ دنگا فساد به ٿين پيا. هر ڪو چئي تہ منهنجو ئي مذهب مٿي آهي، منهنجو پيغمبر ئي پرماتما جو پاڪ پيغام کڻي آيو هو، منهنجي مندر ۾ ئي مالڪ جو مڪان آهي، منهنجو ڌرمي پستڪ ئي پرماتما جي پراپتي ڪرائيندو يا منهنجو ئي پاٺ پوڄا پورو آهي، باقي ٻيو مڙئي ملمع آهي. ملمع آهي مَنُ. جي اِن ٻڌي ۽ ارالي آهي تہ اهو انسان نہ بد ۽ برو آهي، چاهي هو ڪهڙي نہ مذهب جو پوئلڳ هجي، ڪهڙي نہ پيغمبر جو پوڄاري هجي، ڪهڙي نہ پستڪ جو ابياس ڪندو هجي يا ڪهڙي نموني جي پاٺ پوڄا ڪندو هجي. صاحبن، سري گرو گرنٿ صاحب جي سِکيا جي ڌربعي، ڌرمي ميلاپ ۽ ڌرمي ايڪتا ئي، نهايت زور

ڏنو آهي. هو سمجهائين ٿا ته حقيقت ۾ ساريءَ سرشٽيءَ جو سرجڻهار هڪ ئي آهي ۽ اهو ئي انسان ذات جو اُپائيندڙ آهي. هر جيو جي اندر ۾ ته اهوئي ايشور وسي رهيو آهي ۽ سو سڀ جيو هڪ ئي برادريءَ مدبل جا، ڀاٽڙ ڀائر ڀيڻ يا ڳاٽي شريڪ آهن.

تنهن ڪري ڌرم بدلائڻ جي ضرورت نه آهي پر ڌرمي سکيا ۽ سديش جي پوريءَ طرح پيروي ڪرڻ ضروري آهي. انسان جي پنهنجي ئي مذهب يا پنٿ جي اخلاقي اصولن تي محڪم رهي، پوري پيروي ڪري، ته هو ڪُل انسان ذات ۾ ايشور ڏسي ۽ ايشور ۾ انسان ذات. پوءِ هو مذهبي مخالفتون ۽ مقابلا موڙ نه لهي. پر مٿي جو من بـ قادر جي قدرت جي هڪ عجيب رچنا آهي. قدرت جي قالب مان اهڙو ته قلب ڪڍيو آئائين جو ڪنهن جي وٽ جو نه آهي. انسان جي اکين جي نظر ۽ دماغ جي سمجهه کـي الٽي ڪري ڇڏي آئائين. پر انهيءَ الٽي کي سلٽو ڪرڻ ئي جيون ياترا جي پهرين پوڙي آهي. هن ڪتاب ۾ اچا الهيءَ پهرينءَ پوڙيءَ جي ئي پٽاڙ هلي رهي آهي. سري گـرو گـرنٿ صاحب جو اخلاق نامو جنهنجا چوڻ وچن مٽي، معنيٰ سميت ڏنل آهن، سو بـ يقيني اعليٰ درجي جو آهي ۽ ٻين سڀني مذهبن ۽ پنٿن جي اخلاقي اصولـن سان هو بهو ولي ملـي اچي ٿو. اهي اصول جيتوڻيڪ آهن آدي پر ته به نت نوان آهـن. شل انسان اهي گرهڻ ڪري، ايمانداريءَ ۽ انساهت سان عمل ۾ آڻي ته سارو سنسار ئـي سرڳ سمان ٿي پئي. انهيءَ سرڳ جي ڪنجي هر جيو جي من مندر ۾ موجود آهي. جي جيو ڪڙڪائي ته کلي پوندو، چاهي هٿ چڙهندي، جنهن ذريعي دسمي ڏنار ليندو جتي ئي جيون ياترا جـو منزل مقصود ملندو، پوساگر پار ڪيو ۽ جنم مرڻ جو چڪر ختم ٿيندو. وڏو افسوس اهو آهي ته ٿشڪ مَن ۾ بر مرڳ جيان اسين ڀٽڪون پيا ٻاهر، ساري سنسار ۾.

صاحب سکيا ڏين ٿا ته اي بندا، پهرين من صفا ۽ خالي ڪر. من جي مئـل ڌوءِ. اوگڻ ۽ اوٽايون ڪڍ ته گڻن کي اندر ۾ جاءِ ملي. انهن اوگڻن جي اپٽار، پنجي ۽ ٽئين باب ۾ ته ڪافي اڳ ئي اچي چڪي آهي، جهڙوڪ ڪوڙايون ۽ ڪميڻي ڪامنائون، ترشنائون، ڪام، ڪروڌ، وير، ورود، لوڀ، لالچ، موهه، اهنڪار، ڏکي، ڏمبد، بيائي، ٻه اکيائي، ڪُبدڀا، ڪوتـا ۽ هموار ۽ سمبند، پاپ، اپراڌ، ڀرم، ڪوڙا ڪرم ڪالڊ، ذات پات جـا ڀيد، اندـي وڏائيءَ جا ويچا، اندرين جا وس، ڪُسنگ، پرائي پچار، وغيره، وغيره.

ميرو ڪمڙو پهرين ڏونبو آهي ته پوءِ ونگبو آهي. تون به پهرين اوگڻن کان آزاد ٿي، جند ڇڏاءِ ته سچو وراڳي ۽ تياڳي بڻجين. کيل گناهن جو سچو پڇتاءُ ڪر ته تمارڪ لـي پهچين. آسا ۽ منسا جلاءِ ته آس ۾ نراس ۽ گرهست ۾ اداسيءَ جي پد تي پهچين ۽ انيڪ ۾ ايڪ ڏسين. پنهنجي من مان ڏکي ڪڍ ته سڀ کي سچا سمجهندين. من کي ٻاهر ٿين

دشٽيءَ مان ڪڍي، اندر ليٽيءَ دشٽيءَ ۾ آڻ ته من اسٿر ۽ ايڪاگر ٿئي ته اشانتي مٽجي. اشانتي مٽجي ته من جا دک ۽ تن جا روڳ پاڻمرادو سولائيءَ سان سهاري سگهبا. من جو ديپڪ ٻري ته اندر، ٻاهر ۽ چوطرف پرڪاش پرگهٽ ٿيندو. من کي من سان ساڌ ته سڌ ٿئي. من ۾ ئي مالڪ ملندو. ٻاڻ ٻڇاڻ. ٻاڻ ٻڇاڻ ته آتما کي پرم آتما جي پرتيت ۽ پراپتي ٿئي. صاحب فرمائين ٿا:

(١) آتما ديئو ٻوجھئي - گور کي سهج سُڀاءِ	سري راڳ، محلا
آتمي نو آتمي دي پرتيت هوءِ - تان گهر هي پرچا پاءِ.	چوٿان، وار (١٢)
(٢) مَنا منَ سڱ ڪاجُ هي - منُ سادي سِڌُ هوءِ	راڳ گوڙي، ڪبير صاحب، ٻاون اکري (٢٢)
مَنهي من سڱ کهي ڪبيرا - من سا مِليا نه ڪوءِ.	

اگيان، اوڌيا ۽ اوگڻن جي ٻوجهه هيٺ ته اهائي گيان جي پرڪاش جي ٻهران جهلڪ آهي. اي ٻندا، توکي اُتا اها ٻوجهه ئي ڪانه آئي آهي ته پوءِ من ڪيئن اوجل ۽ اجرو ٿيندو؟ جي من اُتا ميرو ۽ منجهيل آهي ته گڻن کي ڪيئن گرهڻ ڪندو؟ اهي امولڪ گڻ پائي ڪونه سگهبا جيسيتائين من اوگڻن مان آزاد ٿئي، سچي شبد ۾ نه سمائجي وڃو آهي ۽ گڻن جي سمر ڪانسواءِ، روحاني راهه جو سفر شروع ٿيڻ ناممڪن آهي. گڻن جي بنياد تي ئي سچي ڀڳتيءَ جي شروعات اچي سگهي ٿي. گورو امرداس صاحب فرمائين ٿا:

گڻ امولڪ پائي نه جاهِ - منُ نرمل ساچي شبد سماهِ	راڳ آسا، محلا ٽيجا،
سي وڏ ڀاڳي جن نام ڌياڻيا - سدا گڻ داتا منِ وسائيا.	شبد (٢)

ڌيان ڪري، اي ٻندا، ٻهرين ڏاڪو اهو آهي ته تون پنهنجا اوگڻ محسوس ڪرين، انهن جو اظهار ڪرين ۽ پڇتاءُ ۽ پراشچت ڪرين، ٻيار ۽ پرارٿنا ڪرين ته ٿئيجو نستارو ٿئي. اوگڻن کي اجهو نه ڏي پر اگهاڙو ڪرين ته من لوڪ لڄا جي ٽيڪي ۾، شرم جو مرم ۽ حياءُ ٻرين. اهو شرم ئي پڇتاءُ ۽ پراشچت جو پيدائشي ٻج آهي. سو اوگڻن جي اگهاڙپ ۾ ئي نُوراني نظر نروار ٿيندي. گورو تيغ بهادر صاحب فرمائين ٿا:

ڪَها ڪهُ ميءِ اُپئي ڪرئي - جهه ٻڌ جمر گوالي يو	راڳ سارنگ، محلا
ڪهه نانڪ سڀ اوگن موُن ميءِ - راکه ليهُ سرنائيمو.	ناوان، شبد (٤)

اوگڻ گلي جا زنجير آهن. اهي تون ته هلڪو ئي وڪه وڌائي سگهين. گڻ گڏ ڪر، گڻ ئي گڻ ۾ سمائجي وڃ ته هردي ۾ هري وسندي. گڻن جي گراهڪ کي ئي گڻن جو قدر ٿيندو. سڪرم ڪر، سڪرم ڪر. نيڪي ڪر ته ٿيهن جاڳي، برهه تائي، دوري دور

لئي ۽ مِلو مدار محبوب ماڻ.

سري گروُ گرنٿ صاحب جي سِکيا مطابق، گڻن، اخلاقن ۽ روحاني سوُلڙن جي وچوُر هيٺ ڏجي ٿي. هيءَ وچوُر گرنٿ صاحب ۾ ڪا هڪ هنڌ يا لمبروار نه ڏنل آهي پر سڀني مهراڻ مان ڪي خاص اُنهه موتي ميڙي، هن ياداشت ۾ جوڙيا ويا آهن. ٿي سگهي ٿو ته پڙهندڙ ليکڪ، هن ياداشت جي رچنا ۽ رٿا، بلڪل علحدي ۽ وڏيڪ عمدي ۽ ڪارائتي نموني ۾ ناهي ها پر پڙهندڙ ناقص سمجهه ۽ لچراي مطابق اِها ناهي ائين، جا اُميد نه پانڪن کي پسند پوندي ۽ هن علم کي ذرا علمي جامو به نصيب ٿيندو.

(١) سچُ سُچاڻ ۽ سچ ۾ سمائجي وڃ: سچُ آهي پرماتما. جو سچَ ٿي هلندو سو ئي پرماتما کي پائيندو. سچ ٿي هلڻ معنيٰ سچ جي ڪامنا، سچ جو ويچار، سچي ايمت سچي ڪهڻي ۽ سچي رهڻي، جنهن ۾ ڪوڙ ڪپٽ، يا سڪڻي سياڻپ جي رتيءَ ماتر به ملاوٽ نه هجي. سچ نه پيٺو نيچ، تلوار جي ڌار ٿي پر اُوراڻي نظر ۾. سچ ٿي هـل سچ ڪالر، نه سرير پوار لئي، من شُڌ لئي ۽ سچ ۾ سمائجي وڃڻي. سچ جي سگهڻ سمائجي ساري سنسار ۾، نه نه ساراهه ڪري پر سچ پرڪُ ٿي پرپا لئي. سچ پرپا ٿيو نه آهي نـه ڪوڙ ڪپٽ جو قلعو ڪِرپو نه آهي. سچ ٿي وڏيڪ وستار اچا ۽ اڳتي ايندو پر هتـي گروُ نانڪ ديو جن جو هڪ اُمولڪ وچن ڏجي ٿو جو ڪنهن مسلمان مولويءَ يا مُلي کي چيل آهي، جنهن ۾ به سچ کي پهرين پوڙي ٺهرائي وئي آهي:

پهلا سچُ حـلال دُه - ٺيجا خـيـرُ خـداء	واڳ مانجهه، محـلا
چواءِ نيت راس مـنُ - پـنجوي صفت ثـنـاء.	پهلا، وار (٧)

(٢) پريم: پريم به پرماتما آهي. سچ ۽ پريم هڪ ٻئي جي وروڌ ۾ نـه آهن بـر ساڳئي سڪي جا ٻه پاسا آهن. سچيار اُوس پريمي هوندو ۽ پريمي اُوس سچيار هوندو. سچو پريم ڪهڙي اسياد ٿي به اپنل هجي، پلي مدر پاو ٿي پڌل هجي يا عاشق معشوقي مظاهرو هجي، پر هوندو پڪ شُڌ، پوُرن، اولو ۽ وشيش. ترشنا ۽ خوُد مطلبيءَ ڪـي اسـا پڌهجي ۽ پرائي جي پيد ڪي، هِن پريم ۾ ڪا به جڳهه ڪانه آهي. پريمي پرماتما کي پرڪرتيءَ جي هر وستوءَ ۾ ڏسي ٿو، تنهن ڪري هوُ هر وستوءَ کي، پرماتما جي پيداش سمجهي، پيار ڪري ٿو ۽ پائين ٿو، پنا ڪنهن به پيد ۽ پاونا جي يا چسُ اُنڪاڻ جي. اهڙي وِشيش پريم سان ئي ڪرمَ ڪٽيا ۽ ڪرمَ جي قانوُن جي پهچ کان پار پئبو. اهڙو پريم اُي مڪتي ماڻائي سگهي ٿو. [پريم ٿي وڌيڪ ويچار اُچا اچي پاڳي ۾ به ايندو.]

(٣) سمَ درشٽي: سچيار پريمي ئي سم درشٽيءَ جي اُوستٿا ۾ اُڏرل ۽ مڪمل

وهي ٿو. ڏاڍيءَ ۽ ڏيهدن جو ڏوڙ ايڏو ۽ ٽن ڏکن جو زور اٿئي ته سمَ درشٽيءَ جو پرگهٽ ٿيڻ. سم درشٽي آتما جي جوت جي جهلڪ آهي جا ٻُڌيءَ کي ڪولي، من روشن ڪري ٿي. نه رهي ڀاونا ۽ نه رهي ڀيد ڀاءُ، پنهنجي پرائي جو اوچ نيچ جو، ڏک سک جو، اسري ٻاهي جو، دوست دشمن جو، سارا ڦندا جو پا سون مٽيءَ جو. اِهين ناهي ته من اُهڙو واٽڙو، وسوڙل ۽ ويڳاڻو ٿي پيو آهي جو صاف ظاهري تفاوتن جي سمجهڻ جي به سانيهه ڪانه رهي اٿس. ڀيد سڃاڻي سڀ ٿو پر اُنهن ۾ اٽڪجي ڪونه ٿو. اهو اٽڪجڻ ٿي ڪاما جو ڪارڻ ۽ من جو ٻنڌن هو. [سم درشٽيءَ جي وشيه تي وڌيڪ وستار اڳيان ٻئي ڀاڱي ۾ به ايندو.]

(۴) شڪر ۽ سنتوش: جتي تمنا ۽ ترشنا هوندي، اُتي شڪر ۽ سنتوش رهي ڪونه سگهندا. ٻاقي جتي سم ڀاونا جي زمين هجي، سم درشٽيءَ جو ٻج ڇٽجي، سچ جي اُس ۽ پريم جو پاڻي هجي، ته باغ ۾ ميوو پيدا ٿيندو شڪر، سنتوش، سک، صبر ۽ صدق جو. اهي آهن اَمر ڦل. جا رب جي رضا تيهن ۾ راضي. جو ڀڳوان جو ڀاڻو سولي ٻلو. جا ايشور جي اڇا ۽ آگيا سا سڀ سمت ۽ اکين تي. اها رضا، ڀاڻو، اڇا ۽ آگيا، لاچاريءَ لاغرضائيءَ يا لااعتباريءَ سان نه قبول ڪرڻي آهي پر آڇاريءَ ۽ ايمانداريءَ ۽ اعتقاد سان سيڪار ڪرڻي آهي. اهل رضا ٿي ٿيڻو آهي. صاحب سِکيا ڏين ٿا ته اي ٻندا، جتي رام رکئي اُتي رهه، جتي موڪلئي اُتي وڃ ۽ جيڪي ڏنئي سو وٺ، جيڪي ورتئي سو واپس ڏي، خوشيءَ سان ۽ ٻنا هٻڪ يا دير جي. آهي به اُهيءَ جو، ڏني به اهو ٿو ۽ موٽائي وٺي به اهو ٿو. اِنهيءَ ڀاءَ سان زندگي گهار ۽ وهنوار ڪر ته تنهنجي لاءِ سنسار جي صورت ئي بدلجي ويندي. جي دنيا جو راڄ ملي ته به مالڪ جي مهما ۽ جي ڦرجي وڃي ته به قادر جي قدرت. نه اميريءَ ۾ اڪڙ، نه فقيريءَ ۾ فڪر. هر حالت هوت جي ۽ هر هنڌ هاديءَ جو. ٻئي جي ماڙي ڏسي پنهنجي جهوپڙي نه ڊاهه. پراڻو ٻلاهه ڏسي، پنهنجي مسڪيني ماڻيءَ ۽ رکيءَ روٽيءَ کان آر نه ڪر. من نه ٿڪاءِ. ڪنهنجي ڪاڻ نه ڪڍ. روٽي رازق تي آهي. ٻئي ٻين جي غرض جو ڪٿي ۽ ليڪي خوشامد جو ڪجي؟ شانتيءَ ۽ سنتوش جي رهڻي درگاهه ۾ قبول ٿئي ٿي. ٻلو مڃيندين ته ٻلو ٿيندءِ، اڄ نه سڀاڻ. دير ڪٿي ٿئي به پر اَنڌير ڪونه ٿيندو. پاڻي ست ڪري ڀوڳڻ سان، ڪرمن جو ليکو چڪتو ٿئي ٿو. صدق ۽ صبر سڀئي دروازا ۽ فرشتن جا تالا ٿيندا آهن. هو آهن سائينءَ ۾ سمايل ۽ سالم وچان اهو راز سلين ڪونه. داوَر جي در تي دعا گهرن نه قناعت نه ڪن. ڀڳوان جي ڀاڻي جو وڌيڪ وستار ٻئي ڀاڱي ۾ به اچڻو آهي. حال في الحال، گرو ارجن ديو جن جو هن وشيه سان لاڳاپو رکندڙ وچن، هيٺ پيش ڪجي ٿو:

آگيا تمري ميٺي لاڳي - ڪيو تهارو ڀاوءِ   واڳ لوڏي، محلا
جي تون ديهه تهي ات ترپتيءَ - آن نه ڪتهو داوءِ.   پنجوان، شبد (۵)

(٥) **جيوَ ديا:** پريم ۽ ديا ڄڻڪ ٻه ڀاڙيون ۽ گڏيل سڳيون ڀينر آهن. جا دل پريم سان ڀرپور هوندي، سا ديا کان خالي نه هوندي. جنهن دل ۾ درد جو ڏونهون ئي نه ڌکندو هوندو سا ٻئي جو درد ڪيئن سڃاڻندي ۽ ديا ڪيئن ڪندي؟ اهڙو نردئي ۽ بيدياسي انسان پسوءَ کان به بدتر آهي، دشت ۽ راڪش مثل آهي. ڀڳت رويداس صاحب فرمائين ٿا:

سو ڪت جاڻي - پيڙ پرائي
جا ڪي اندر - درد نه پائي؟

راڳ سورٺي، ڀڳت
رويداس، شبد (١)

صاحب سِکيا ڏين ٿا ته اي بندا، هر ساهواري جيو کي ديا جي ضرورت آهي، چاهي جيت، چاهي پسون، چاهي پکي، چاهي منش. جيترو جيو ننڍو ۽ ليترو ديا جو وڌيڪ حقدار. جي بيزبان ته وڌيڪ ڪهل ۽ قياس جو قابل. جيئن منش کي آزار جي مان ايذاءُ رسي ٿو تيئن جانور کي به. جيئن منش کي ساهه پيارو آهي تيئن پسوءَ کي به. جيئن منش ديا ۽ دعا ملندي، مشڪرائيندو آهي تيئن بيزبان جيو به. اي بندا، جي خود توکي ديا جي درڪار آهي ته توکي جيو هتيا ڪرڻ ڇڏائي، چاهي شڪار جي لحاظ کان، چاهي واس جي چسڪي کان يا چاهي من جي وندر کان؟ جيو هتيا تون پاڻ ڪرين يا ٻين کان ڪرائين، تنهنجي جوابداري ٻنهي حالتن ۾ ساڳي آهي. جي تون پاڻ جيو هتيا ڪرين يا ڪرائين، ته توکي پاڻ رحم ڪيئن ملي سگهندو؟ سڀ جانِ وارا جيو ننڍڙي جيت، پکي ۽ پسون، سڀ ڌڻيءَ جا اپايل آهن، تنهن ڪري پاڻ ۾ هڪ ذات جا ٻالڪ ۽ ڀائر آهن. سڀني ۾ ساڳي جيون ڌارا ئي وهي. اسين سڀ ساڳئي مالڪ جون مورتون آهيون، چاهي انسان ننڍڙي گگدام. اي بندا، گگدامن تي ڪهل ڪر ۽ ترس کاءُ ته گهرج وقت تون به رحم ۽ ديا جو اڌڪاري ٿئين. جي ٻوڪيندڙن تي ڪونه ٿو ڪرين ته لهندين وري ڇا؟ ڪنهن کي به نه رنج رسائي ۽ نه ڪنهن کي دک پهچاءِ. ڪنهن سان به برائي نه ڪر ۽ ڪنهن جو به برو نه سوچ. سڀ سان مٺو ڳالهاءِ. سڀ جو ڀلو ڪر، ٻئي جو به ڀلو ڪر. سڀ جو خير ۽ تنهن ۾ تنهنجو به خير. ديا سڀني ڌرمن جو مول منتر آهي ۽ هر هردي جو سچو ۽ سول سينگار آهي. ديا ڪر ته دعا ڪٿين ۽ دلبر جو در دل اندر لهين.

(٦) **دان:** محتاج جي محتاجي پوري ڪرڻ آهي دانُ. دان ڪجي دلي همدرديءَ سان، دل کولي، سک ۽ سرپيا سان ۽ مخفي طرح. اي بندا، جنهي دکــ درد ڏسين، غم ڏسين، اتي همدردي ڏيکار، نه فقط واس جي پر دل ۽ جان جي، ٻيا ڪنهن ڀيد، ڀاو ۽ مطلب جي. ٻين جي خوشيءَ ۽ سک ۾ پنهنجي خوشي ۽ سک پاءِ. سڪرت ڪماءِ، سخاوت ڪر، سداورت هلاءِ، پنهنجي ذاتي سياءُ کان، جيئن گل خوشبوءِ ڏئي ٿو، وڻ ڇانو ڏئي ٿو ۽ سورج روشني ڏئي ٿو، سيني کي ساڳي، ٻيا ڪنهن جي عيب ۽ اعمال ويچارڻ جي

ڀسوءِ چاهي اڳلي جي تڪليف يا مصيبت مٽجي يا نه مٽجي. پاڻ هوندس نه پار پيندس ۽
جي نه سهي به ٻئي جي لاءِ سرب اڇا. دان ڪرڻ، مَن ۽ تَن جو. سمپتي ۽ سرير ارپ
ايشور ارپڻ نه دان درگاهه ۾ قبول پئي. هوند مان نه هرڪو دان ڏئي سگهي ٿو. دان
اهو جو اڻ هوند ۾ به ونڊي ورهائي کائجي. جو ڏين ٿو سو سڀ ڏاتر جو ڏنل اٿئي.
جنهن کي ڏين ٿو، تنهن ۾ به ڏاتر آهي نه تو ۾ به ڏاتر. تنهن ڪري، جيڪي ڏين ٿو
سو ڀاڻ کي ٿو ڏين. ڪنهن تي ٿڌو ٿورو نه آهي. دان ڪر دل کولي. گهرجائوءَ جي
گهرج يا طلب جي مطابق ڪر اهڙو سان ۽ خود پنهنجي ئي گهرج واريءَ ڏاريءَ ۾. جا تنهن
جي لاءِ ضرورت آهي سا اڳلي جي ڀيٽ هوندي. پنهنجي ۽ اڳلي جي اهنج يا آرام جو
اندازو ساڳيءَ ماپ سان ڪر. دان فرض طور ڏيڻ به سٺو پر آهي سودو. دان اهو جنهن ۾
موٽ جي مرادي يا طلب جي موٽ نه هجي. دان اهو جو لنهنجي ڪوملهردي جي
پيٽا پٽجي نڪري. دان اهو جو ڪنهنجي محنت، مزوريءَ ۽ پگهر جي ورهيي مان اسيدا
ٿيل هجي، حق حلال جو هجي. ڪوڙ جي ڪمائيءَ مان ڏنل ڪميشن ثاب نه پوندي. دان
اهو جنهنجو ٻج بارهه ٿي مهما پيو ڦل ڏئي. دان ڪر اداريا ۽ فراخدليءَ سان، جنهن ۾
اڳلي جو شان رهجي اچي ۽ گلا به نه نڪري جو ڪنڌ هيٺ ڪرڻو پويس. اهڙو دان جهڙو
ڏنو لهڙو نه ڏنو. دان ڏي گهٽ ۽ ڏئي نه پچار. ڏونڪو نه وڃاءِ پر جي وڃائڻو به اٿئي
نه واليءَ جو وڃاءِ جنهن جو ڏنل اٿئي ۽ جو ڏيندڙ ۽ وٺندڙ ٻنهي ۾ رمي رهيو آهي. ياد
رک نه ڀلائي ڪجي نه اوس ڀلو ٿيندو چاهي چاهين نه چاهين. ڏاڍو ڀيو آهي.

(٧) ڪميا: ڪميا به هڪ نموني جو دان آهي. ٻئي جي گهرج پوري ڪرڻ آهي
دان نه ٻئي جي خطا معاف ڪرڻ آهي ڪميا. انتقام آيو نه ڪميا ڦٽي. وير ويو نه ڪميا آئي.
ڪميا آئي نه غصو گم. وير، ونجوڳ وڌائيندو ۽ ڪميا، ڪير ڪٽ ڪندي. دان وانگر، ڪميا به
پاڻ تي ڀلائي آهي ۽ ٻئي تي احسان ڪرڻ آهي. ڪميا مَن مان ڪروڌ ۽ نفرت کي نيڪالي
ڏئي ٿي. مَن شانت، اڏول ۽ اچست رهي ٿو. خطا کان فقط خاوند خالي آهي. انسان نه
ٿپ ٿپ تي ۽ پل پل ۾ پيو خطائون ڪري. اي بندا، تون ٻين جي خطائن ۽ خامين جو
ڪيتن پورو پتو لڳائي سگهندين، جڏهين توکي خود خطائن ۽ خامين جي پنيان سمورن
مڪمل حقيقتن ۽ حالتن جي پوري تحقيقات ڪرڻ آهي؟ ٻـر پنهنجي خطائن ۽ خامين جي
نه توکي پوري ڄاڻ آهي تن جي پيو پچار ڪر ۽ پڇتاءُ ڪر نه آئيندو اوچل ٿجي. توکي
خود ڪميا جي وڏي درڪار آهي. ڪميا ڪندين، ڪميا پائيندين. گذرڻ کي وسار نه
سنتوش ۽ سهنشڪتيءَ جا سلا اسرن جن مان ڪميا جو ڦل نڪري. ڪميا ڪر نه تون به ڪتين
نه خطا ڪندڙ جي جيون ۾ به قلدانڪ ڦيرو اچي. ڪميا آهي سک جي سرغات جا ڏيندي
يا وٺندي هردو پيچالي ٿي ۽ نيڻ ٺاري ٿي. ڪميا ڏکيءَ دل لاءِ داداري آهي.

(٨) حليمائي. هيٺين کي سمجهن ٻڌائي ۽ اهڙي حليم ڪري ڇڏي لسي ٻسر
اوچي مجبوري يا مصيبت، حاڪمن کي به حال ته حليم بڻائي ڇڏي. پر اها حليمائي، مطلبي
پورنگي آهي، نيچائي ۽ نانڪ آهي. حالتون بدلجن يا مطلب سڌ ٿيو ته اهنڪار جو هيلڻائين
ڊپل ۽ ڇوهل هو، سو ٻوري اپڙڪو ڪاڻي، ٻرڪ ٿيندو. اها حليمائي ڳاٽائي پرڪولو ايندي.
ڳاٽائي ۾ حليمائي اها ايندي جا سياءَ ۾ سمائل هجي. سچي حليمائي نه سکي سگهجي آهي ۽ نه
بڻائي سگهجي آهي پر ٻاڻوي ٻاٺمرادو پيدا ٿيندي آهي. آپي جي جياپي ۾، حليمائي حاصل نه
ٿيندي. آپي جي انت ۾ ئي آهي سياڻپ حليمائيءَ جي شروعات، چاهي هو هيٺو هجي يا حاڪم
هجي. اهڙي حليمائي، نيچائيءَ يا ڪائرتا جو نالو نه آهي پر ايند بهادريءَ جي برقراري
آهي. ٻل جو ڏيکاءُ نه پسڻ به ڪندا آهن پر انسان اهو جو ٻل هوندي به ٻل جو ناجائز
فائدو نه وٺي. ٻل هوندي به نبل وارو ورتاءُ ڪري، نماڻائيءَ سان، نوڙت سان ۽ نهٺائيءَ
سان. صاحب انهيءَ حليمائيءَ بابت سکيا ڏين ٿا ته اي ٻندا، آپو مٽاءِ ۽ غريبي ويس
ڪر. نه تون خاص چڱو آهين ۽ نه ٻيا ڪو خاص برا آهن. سو داس جو داس ٿيءُ،
مڙني جي پيرن جي خاڪ ٿيءُ. جيڪو مڙني سو جُڙي. پاڻ کي ڪنهن کان به مٿي نه
سمجهه. اهڙي زبان کٿ ٿي وهاري نه اهائي پت ٿي. سو سدا شيٺ وچن ٻول، مٺو ڳالهاءِ
۽ نه ڪنهن کي ڏمراءِ نه ڏکوءِ، نه اڏجي پوندين ۽ سڀ ڪجهه ٺاهيءَ پوندءِ. سڀ ۾ پاربرهم
نظر ايندءِ، پوءِ ٻيائي ٻاڻ ۾ ۽ پوءِ ڀين ۾ ... پوءِ ڪير مندو ڪير مڃارو؟

اي ٻندا، ڏس نه جڏهين ڦل نڪري ٿو ڌڙهن وڻ جي ٽاري ٻاٺمرادو هيٺ جهڪي
پئي. پاڻيءَ جي وهڪ به وهي هميشه هيٺانهينءَ ڏانهن. ساهميءَ جو ٻڙ جيئن ڳورو ٿيئن
هيٺ وڌيڪ نمي. سڪٺي ڪني گهٽو اپامي پر پريل ٿانءُ رهي ماٺ ۾. نه ڏُڏي نه ڏوڏي.
تنهن ڪري، تون به لوڪ نانا نباهه نوڙت سان، نهٺائيءَ سان، نماڻائيءَ سان ۽ نمرتا سان،
ذاتي سُڀاءَ سان ۽ نه ڏيکاءَ ڏيکيءَ جي دولاب سان. اها آئي جيون پاڙرا جي اوچي پدوي.
خاڪ به پيرن جي ٿي هيٺان اچي لتاڙجي پر انهيءَ ئي لڇ خاڪ مان ڄڙن ٿا مندر مڙهيون،
مسجدون مقام، محراب مقبرا، محل ماڙيون. اهائي پيرن جي خاڪ، مٽي ٻچاٽا مٿان پئي
لسي دفنائي، چاهي تُربت ٿي چاهي سماڌيءَ ٿي. لوهار لڪڙي جلائي لوهه انت ۾
لڪڙي کيس جلائي پسر ڪري ٿي. ڪنڀار به مٽيءَ کي مهٽي ۽ مروڙي ٿو پر آخر اهائي
کيس هيٺ ليٽائي ٿي. اهنڪار جيڏو اوچو ليڏي سندس ڪراوٽ. جڏهين ڄڙ پيداوت،
مت مانت، متر ملاقاتي نه پهچجا آهن ۽ نه پاڻ سان ساٿ هلندا ته پوءِ ٻاٻور ڇا ٿي ڪجي
۽ غرور ڇا جو ڪجي؟ مغروري مسائي مٿان ڪيرائيندي ته حليمائي هاڪر ڪري مٿي
چاڙهيندي. اهنتا ۽ اڪڙ اڏو ايندي نه نوڙت ۽ نمرتا اوري آئيندي. دلبر جو در سنهي
سئيءَ جي سوراخ جيڏو آهي. تنهن ڪري سِٽ سان نه سمائجُ. سنهو ۽ سڪيڙ ٿيءُ ته سوراخ

اندر، سولائيءَ سان سُري ٻُري سگهجن ۽ ايشور جي اوڏو اچجن. [اهنڪار جي مِٽائڻ لئي وڌيڪ وچار اڃا پڻ اڳي ڀاڱي ۾ به اچڻا آهن.]

(٩) **نشڪام ڪرم:** نشڪام ڪرمن جو وستار اڳي ئي اچي چڪو آهي ۽ اڳتي اڃا پڻ ڀاڱي ۾ به اچڻو آهي. مختصر نموني، هت اهو چوڻ ڪافي آهي ته جيستائين جيءَ ۾ جان آهي تيستائين ڪرمن کان آجو ۽ والدو ٿي نه ٿو سگهي. پر ڪرم، نشڪام تڏهين ليکبا جڏهين سڌرم مطابق، ذاتي سياءَ سان، پرمارٿ، شڪرت ۽ فرض ادائيءَ جي لحاظ کان، لاهيا ويندا، بنا ڪنهن مطلب جي ۽ بنا ڪنهن مورت جي مراد ڪسان. سڀ سوارٿ ۽ سڪرم سائينءَ سانگي، ايشور ارپت. جڏهين ڪرم فرضي ڪار، سمجهي ڪجن ٿا ۽ ٻين جي ڀلي ڪارڻ ڪجن ٿا، جتي نه ڪي اڪيل آهي ۽ نه مطلب رکيل آهي، تڏهين اهي ڪرم اڪرم آهن جو نه ڪارڻ، ڪرم ۽ ڪرتا جو ڀيد مِٽيل آهي. اهڙن ڪرمن سان ڪرم جو قانون لاڳو ڪونه آهي. ڪرمن جو ليکو لکجڻ ٿي بند ٿي چڪو آهي. جڏهين اهو ليکو مِٽجي چڪو ٿئي ٿو تڏهين مڪتي ماڻجي ٿي. سوارٿي ڪرم بندڻ ۾ ٻڌن ٿا ۽ نشڪام ڪرم آواگون مان آزادي ڏيارين ٿا. سوارٿ ڀريو ڪرمن کي جيون نشي لوءِ

(١٠) **حد اندر رهڻ:** حد ڇا جي؟ شرم، حياءَ، مرم ۽ مريادا جي. گهڻ ۾ نه وڃ، چاهي هن پر چاهي هُن پر. اي بندا، ماڌيم سطح آهي پُوري انداز ۽ معيار ۾ رهڻ، نه ته وري ڏيندڙن جي ڀيڪڙ ۾ ڦُوساڻجن پيو ۽ ان ڪلڻ جا ٺڪر کائيندين پيو. نه ڪو گهڻو آس گهڻو نه ڇُستي گهٽ، نه ننڊ نه اوجاڳو، نه بُک نه پيٽ، نه آس نه چانڊ، نه سردي نه گرمي ۽ نه ڏُک نه اوگهڙ. نه ميو مِٺارو ٿيءُ ۽ نه سرير سُڪاءِ. انهيءَ نقط نگاهه کسان، صاحبن خصوصاً، "الپ آهار" ۽ "الپ نِدرا" جي زوردار هدايت ڏني آهي. اڄوڪ ڪين سيتان لاءِ حد جي ليڪ لڪائي هٿي؟ اهو ليکو لتاڙڻ معنيٰ مصيبت جي ماني موڪلائڻ. حد اورانگهڻ نقصانڪار آهي، صحت لاءِ، عزت آبروءَ لاءِ، مانَ مرجاتا لاءِ، پاڻ لاءِ، ڪٽنب لاءِ، سماج لاءِ ۽ آخرين پنهنجي جيون ياترا لاءِ. هيءَ ديهه تر ناڙاٽي آهي. اها سالم ۽ سگهي هوندي ته اندريان اوزار به آسانيءَ سان عمل ۾ اچي سگهندا. انهيءَ ڪري، حد اندر رهڻ ڪانسواءِ، اهو به ضروري آهي ته سرير جي سنڀال سان گڏوگڏ، اندر جي انتيءَ ۽ اڌار جو به اونو رکجي ته مختلف شڪتين جو وڪاس اڻپُورو يا اڌُورو نه رهجي وڃي پر پُوري معيار ۾ هجي. آتمڪ انتي آسان آهي بشرطيڪ سرير سگهو رهي، دل ۽ دماغ حد اندر پُوري نڪاٽي ٿي هجن، من مُڙي ماڻڻ ٿي اچي، ٻڌي ٻلوان لئي، هردو ڪومل ۽ نرمل رهي، ورتيڪ جا واڪ ۽ واچنائون سنئينءَ واهه ٿي هلائين. مطلب ته ماڌيم سطح ٿي لڀي سريرڪ، مانسڪ، اڌياتمڪ ۽ آتمڪ انتي ممڪن آهي. گهڻ جو گهڻو چڪناچُور ڪندو.

هيءَ آهي ڳڻن، ساڌن ۽ روحاني رمزن جي ياترا ياداشت، "دسي ڳڻ مالها."
اي ٻندا، انهيءَ مالها سان سدا جاپ ڄاپ، پاٺ پوڄا، سار سمرڻ ۽ ڌيان ڌارڻا ڪر لــ
مَنَ، مَنَ جي اڄ ۽ ٻڪ مٽجي، ترشنا اڙجيئي، سنسار ساگر ۾ ٻڏڻ مٿي ڪري تري ۽ جيون
ياترا ۾ سهنجائيءَ ۽ سولائيءَ سان اڳتي وڪون وڌائين. ياهو ٻن لسيج لڏهون تارُ لنگهائيندي
جڏهين اندر جي تال سان ملبل هجي ته ته ته اهو ٻــ هڪ پاڪيد جــو ٻيشو ليندو، جنهن
ذريعي جيون جا ٻڌن وڌندا ويندا پر نه کهنبا ۽ نه ٽٽندا. سو اي ٻندا، هيءَ ڳڻ ڳرهڻ
ڪر ۽ روزانو جاچ ته ڪيتري قدر عمل ۾ اچن ٿا. آهڙي ادم سان، ڳڻن جــي هبڪارن،
جيون جي هر پهلوءَ ۾ پرواز ٿي ويندي. ڳڻن جو سمر ٿي جيون ياترا جو سمر ٿاب وجهندو ۽
منزل جي آخرين پوڙيءَ تي پهچائيندو. ڳڻن ۾ ئي گروند ڳاجي ٿو.

اوڳڻن جو اجهو ڇڏي، ڳڻن جي اوٽ ۾ اچ، لاشڪ جيون ياترا ۾ وڏو واڌارو آهي
پر اي ٻندا، اهو نه ڀلج آخرين منزل اڃــا دور آهي. ساڃهه ۽ سڪرم، ســـول ۽ سنا
لکن ٿا ڪاڇڻن ۽ ڪڪرمن جي ڀيٽ ۾. جيستائين اهو ڀيد قائم آهي تيستائين آهم ياڱ جو جيابو
۽ قائم آهي، حالانڪ سوکيم صورت ۾. اڃا نه اهو ڀيد به مٽائي، ڳڻن ۾ خود بخود سمائجي
وڃڻو آهي. جڏهين ڳڻوان خود ڳڻن ۾ سمائجي وڃي ٿو، تڏهين ڪيس ڳڻن جي اصل ۽ اڳو
جي پوڄه ٿي ڪاله ٿي رهي. اها پهچ آهي وحدت ۾ وجوديءَ جي، جيون مڪتيءَ
جي ۽ جراتي جوت جي. انهيءَ استٿيءَ اندر سڀ ڀيد ڀاڱ مٽجي وڃن ٿا، چاهي ڳڻ اوڳڻ
۾، نيڪي بديءَ ۾، پنج پاپ ۾، آشا نراشا ۾، سچ ڪوڙ ۾، جيو آتما ۽ پرم آتما ۾ لـــ
چاهي پرش ۽ پرشوتم ۾. سڀ برهم آهي جنهن اندر ڪل جيون ڌارا ٻــيند جــو برهم
پسارو آهي. اهو آهــي جيون ياترا جي آخرين منزل جو آخرين ڏاڪو، لاحد جو لنگهه. جي
لنيا سي لڏيا، جي پارِ پهتا سي لر ليا، جي لنگهي ويا سي لاهوتي ليا.

اي ٻندا، لاهوتي آهي آهوتي من جي، من جي مطلبن، منشائن ۽ مــرادن جــي.
انهيءَ آهوتيءَ ۾ من وڳڙجي ٿو، رنگجي ٿو ۽ رچي ٿو. آهوتي چاڙهه نه ڇــوت ڇــڙهين.
آهوتــي آهي اپاسنا ۽ آراڌنا. آراڌنا جي آگ ۾ اپاسنا جو هون لڳاءِ نه گيان جــي لاٽ
لڪري، اونڌهه اَلوپ ڪري ۽ پرڪاش پکيڙي. اهو آهي مها يگيه جنهن لاءِ سڪ، شرڌا
۽ صدق جو سمر ڪجي. هتان نوڙي هٿ جوڙ. وک وڌاءِ نه سفر شروع ٿئي. هتان جــي
هڻ پهاڙ پوري ڪري، هتان جو ٻه نه آواز اناءِ. اهو آدي ۽ انادي آواز اڳم مان اچي ٿو،
جتان ٻــرين پانڌيڙن لاءِ پيو پڪاري. جي من جي مهانگ ٿي چڙهي، ٻڌيءَ جي ٻــل
سان ۽ آتما جي اشارن تي، اهو آواز ٻڌائين ٿا، تن کي سنگور جو سهارو آهي ۽ مڪان مالڪ
جي مهر آهي. هو سهنجائيءَ ۽ سلامتيءَ سان، سنمت تي سمرڻ سان سمج تي شمهن ٿا.

اهـا سيج، دک جو درياءُ جهاڳائي، سڀئي سک جو سفر ڪرائي ٿي، آنند جو وشرام ڏئاري ٿي، وڇڙيل کي وصال ڪرائي ٿي ۽ محبوب جو مشاهدو ماڻائي ٿي. سنساري سيج ۾ نه سمي پنائندڙ سک ۽ سواد آهي پر کڻ جو ڪيل آهي ۽ ختم ٿيڻ کانپوءِ دک ۽ روڳ جا ربلا ڏهائي ٿو. ٻئي طرف، سورنءِ جي سيج ۾ سدئين سک آهي، اکٽ ۽ اکنڊ آنند آهي. هيءَ وش آهي ته هوءَ امرت آهي. هيءَ مرتيو آهي ته هوءَ جيون آهي. پارکو پڇاڻيندا ۽ پڇاڻي پار پوندا باقي ڪولهي ڪم ڪوڙن جو.

هاڻي اهو سوال اٿندو ته اهو ممڪن آهي ته اها "دسي ڳڻ مالها" هٿ ڪري، جپي سگهجي ٿي؟ ڇا ڏرمڪ سکيائون، سنتن جون ساکيون ۽ الوڪڪ انسانن جون آتم ڪهاڻيون، اهو ثابت نه ٿيون ڪن ته مڪتي ملڻ نه فقط ممڪن آهي پر جيون جو مقصد آهي، جنهن تي هر منش جو موروثي حق آهي. پڇتاءُ، پراشچت، پيار ۽ اپرادنا جي پدارٿن سان، پاپي به ٽري وڃي پار پهتا آهن. انهيءَ ۾ شڪ شبهي جي گنجائش ڪاٿي ڪانه آهي. رڳو کپي اعتقاد ۽ اُدم. ڇا دنيوي پدارٿ پراپت ڪرڻ آسان آهن؟ انهن پدارٿن پوئتان اوري پڪڙ ڀڄاڙ ڪرڻي ٿي پئي يا جانبازي لڳائڻي ٿي پئي. پر پوءِ بہ آهي پدارٿ پٺت ڪونه ٿا پرين. مورڳو هڻ ڀڄاڙ ۾ سبڏ ساٿ ٿا ڪن، هٿن مان کسڪندي ساهه ٿا شڪائين، ۽ آلس وبلي دم ٿا گهٽين. سمجهون ٿا ته اها سموئي سک ڏيندي، من کي شانتي ڏيندي ۽ تن کي آرام ۽ آسائش پهچائيندي پر، اي پيدا، تنهنجو ٽهراو ڇا ٿو ڏيکاري؟ نه ترشنائن ۽ تمنائن کي ترپت ٿيڻ نصيب ۾ ٿي لکيل ڪونه آهي ته پوءِ سک پراپت ٿيندو ڪٿان؟ ته پوءِ سڀ حيلا وسيلا بيڪار آهن. آئي هل ڇو هٽجن؟ ڇو نه اهـا اچا شڪتي ۽ اورچائي، اُدم ۽ اونو، سرجوشي ۽ سرواڻپي، طاقت ۽ طاعت، اي آرامي ۽ بيقراري، جا هاڻي اندرين جي پوڄه پلاس ۾ برباد ٿئي ٿي، وشيه وڪارن ۾ ولوٽ وڃي ٿي يا برباد ۽ پدارٿن پوئتان ضايع ٿئي ٿي، سا جيون ياترا جي سڦلتا لاءِ ڇونه استعمال ڪجي؟ انهن کپو ته پوءِ ڪجهه پنهنجي ڪوشش، ڪجهه من جي مٺيا، ڪجهه ستگور جي سکيا، ڪجهه سنتن جو سنگ، ڪجهه نام جو نشو ۽ ڪجهه مالڪ جي مهر، اهو سڀ سمر، سفر سهنجو ۽ سڦالو ڪندو ۽ پڪ آسي پهچائيندو جتي سک ڌام، نج ڌام يا ڳُر ڌام آهي ۽ جتي دک جي داخلا ئي ممنوع لڪتل آهي ۽ جو ڪنهن به حالت هيٺ منسوخ ٿي نه ٿو سگهجي. انهيءَ اکنڊ آنند جو پد، من ۾ ملي سگهي ٿو. سو پوڄه آپائن ۽ اپاسنائن سان انهيءَ پد تي پهچڻ ممڪن آهي، ۽ انهيءَ ڏس ۾ اُدم ڪرڻ، هر انسان جي روحاني ضرورت آهي.

تنهن ڪري، اي پيدا، توں به جاچ ته تنهنجي من جو مرڪز ڪيڪ نيٺ ٿي پيا پديءَ جي بنياد تي بيٺل آهي، من جي طلبن جو طرف اندرين يا آتما پاسي آهي. من جو محراب انتر مکي يا باهرمکي آهي؟ منزل جي ماڳ ڏانهن، من جي مهڙ يا پٺي آهي؟

جيستائين صحيح رستي تي قدم نه هوندو ۽ اڳتي نه وڌندو رهندو، تيستائين سفر ڪامياب نه ٿيندو.
صاحبن اهو سُخن ڏنو آهي ته مٿي ڏنل گڻن ۽ اخلاقي اصولن جي "دسي گڻ مالها"، هن
ڏس ۾ ڏاڍي مددگار ٿيندي، من کي ضابطي ۽ تابع ۾ آڻيندي، من جي وڃي سنساري
بندڻن مان ڪڍي روحاني راهه تي آڻيندي، ٻُڌيءَ جو بَل ڀڙڪائيندي، جيو آتما جي
سُرتي جاڳائيندي، نُوراني ترت نروار ڪندي، ڄڻ روشن چراغ جي چمتڪار سان اَوِديا
۽ اگيان جي اونده دائما دُور ڪندي، پرڪرتي، پرش ۽ پرشوتم ٽنهي ٻاٽ ۾ پُسٽي
ڇڏيندي. صحيح راهه تي اچڻ تنهنجي هٿ وس آهي باقي سفر جي سلامتيءَ ۽ سڦلتا جي
جوابداري صاحبن جي سخن تي آهي. جيترا ۽ جهڙا جتن ڪيترا ۽ تهڙا نتيجا، ڇو ته هيءَ
سنسار "ڪرما سنڌڙا ڪيمڻ" آهي، جتي جهڙي ٻوڪبو سو لڻبو. هيءَ ڪرم ڀومي نياءَ
جي نگري آهي، جتي پاپ پنج يا نيڪيءَ بديءَ جا ٻيا جيو ٻج ڇٽين ۽ ٻج پٽاندڙ پيا
سک دک ڀوڳين. پاپ پنج يا نيڪي بدي، جُڳان جڳ قائم آهي ۽ تنهنڪري
دک سک ۾. هاڻي اهو هر جيو تي منحصر آهي ته هُو هِن آتمڪ علم تي عمل ڪري يا
ڪلسمي ۽ طريقي جي تعليم جي تابعداريءَ ۾ رهي. سو اي بندا، جهڙي تنهنجي ڪسد ٻير
هوندي تهڙي تنهنجي تقدير ٺهبي. قسمت ٻهار نه آهي پر پنهنجا ڪرم ئي تا قسمت سان
تهر ڪن ۽ ڪاوڙ وهائين. سواڌين آهن ته ساوڌان رهندا.

هرڪو ٻيو اها دعا گهري ۽ وٺي ته شال عمر وڏي ٿئي، پيو جيان ته متان موت سان
مُنهان منهن نه ٿيان. پر نعمت آهي الهيءَ لنبي عمر تي، جا جسماني دکن ۽ روڳن ۾ مبتلا
هجي، خوشحاليءَ ۽ خوش مزاجيءَ کان خالي هجي، اوگڻن ۾ اٽڪيل هجي يا اَڌرم جي
بنياد تي اڏيل هجي. ڪيئن لائين جي ٻه مري ويا، جي اَڄ ڪنهن کي ياد ئي نه آهن.
تنهن کان ته ٿوري عمر هزار دفعا وڌيڪ ڀلي، جنهن جيون ۾ سرير سکهو هجي، من موڙوُن
هجي، هردو ڪومل هجي، دل ۽ دماغ روشن هجي، ٻُڌي ٻلوان هجي ۽ آتما جو چمتڪار
چوطرف پکڙيل هجي، رهڻي ڪهڻي شڌ هجي، گڻ هر پهلوءَ ۾ ۽ هر اوج ۾ نروار هجن.
اهڙي جيون، ڪيترو نه ٿوري عرصي ملئي، ٽئي هردم پريم ۽ پيار جي سڳنڌي پکيڙيندي
جا ٻوءِ هميشه ٽئي پنيان ماڻبي ۽ ڳائبي. اهڙن ڪامل پرشن کي ڪير وساريندو؟

اي بندا، مانش جنم جو مقصد اهو نه آهي ته رڳو سنساري سهوليتون ۽ سهنجايون،
آرام ۽ آسائشون ميسر ڪجن، يا رڳو ٻار ۽ پنهنجي پرِوار جي ڀلائيءَ لاءِ ٻيو ٻاڻ پرڙ جي،
يا رڳو سرير ۽ مانسڪ اُنتيءَ جو اونو رکجي ۽ روحاني واڌاري جو ويچار ئي نه ڪجي.
انهن ته جيونِ جو وڪاس اڌورو ۽ اڌورو رهجي ويندو. تنهن ڪري، اهو پــــڪ ٻــاڪل

ضروري آهي ته مَنُ ۾ اُنهيءَ ڪڙيءَ لاءِ آڳهي، جِتي اُوڻ اولي ڇڏي ۽ گهڻ جهڙي جهلي، جِتي جيونِ اخلاقي ڪٿن جي بنياد لاءِ ٿي، برابر، برپت ۽ پيار ٿيڻ ولدي واهي، شفوا ڪندي سڦل ٿئي، هر جيو ۾ رام جو روپ ڏسي ۽ اُهين ٿئي هر وقت دلبر جو درسن ڪري، انساني ايڪتا جو آواز اُٿاري، ٻاهُ ٽاري، ڪُل ٽاري ۽ جگ ٽاري. اُنهيءَ ڪڙيءَ لاءِ اچڻ بعد، من کي ڏُکي، ڏيند يا ليٽي ڪُڻ، ڪيئن پنهنجي ڏور ۾ ٻڌي سگهندا؟ سو، من مان آزاد ليڪو نه آهي پر من ۾ آزادي پراپت ڪرڻي آهي. اهڙا آهي صاحبن جي سِکيا، اسان سڀني مؤرڪن لاءِ مترو، اسان اُڏن لاءِ اُپديش ۽ انسان ذات لاءِ سڀي سک حاصل ڪرڻ جي خاصي خوراڪ جا من جي اُج ۽ ٻُک مٽائيندي.

وگيان ڪيڏو نه واڌارو ڪري رهيو آهي ۽ ڪيترا نه قدرت جا ڀيچ کوليندو ٿو وڃي؟ اُنهيءَ سلسلي ۾ ڪيئن ڪوجنائُون ۽ ايجادُون ٿيل آهن ۽ ڪيئن ٿينديُون رهنديُون، جنهن ذريعي نئُون نئُون دوائُون، عجيب عجيب اوزار، حيرت انگيز هٿيار ۽ مختلف نمُونن جُون مشينُون، ميدان ۾ آيُون آهن ۽ اينديُون رهنديُون. پر عام مخلوقات جي من ۾ ڪو موڙو آيو آهي؟ ڇا سڀ ڪو سُکي ٿيو ۽ سهوليتن هوندي به انسان پاڻکي سکي سمجهي ٿو؟ ڇا اهي ئي سهوليت بخش ساز سمر، انسان ذات کي اُڏائڻ ۾ استعمال ٿي نه ٿا سگهن؟ ڇو وگيان، انسان ذات جي ڏک دُور ڪرڻ ۾ اسمرٿ رهيو آهي ۽ سک پرپتا ڪرڻ ۾ ناڪامياب ٿيو آهي؟ ڇو نه وگيان ۽ منوگيان وڌيڪ، گهڻي ڀاڱي منش جي سرير سان لاءِ ئي سنبند رکي. پر من جي مستيءَ ۽ مونجهاري جو مفيد علاج ڪيئن ليندو ۽ آتما جي اُنتي ۽ اُڌار ڪئان ليندو، جي اخلاقي ۽ رُوحاني راهه جي واٽ لاءِ نه ولبي؟

ڇا ليو جي سرير جي صحت سُٺي آهي پر من اشانت هجي؟ وري ڇا ليو جي سرير جي صحت سالم آهي ۽ من ۾ موج ۾ آهي پر آتما اداس هجي؟ من جي طلب ۽ تلاش سچي سک لاءِ آهي، ۽ اُنهيءَ ملڻ بنا سدس اشانتي اُوس دائم رهندي. دُور ٿڌهين ليندي جڏهن جسماني، اخلاقي ۽ رُوحاني وڪاس واڌارو، گڏوگڏ ۽ پوري معيار ۾ ليندو، جڏهن وگيان، منوگيان ۽ آتمڪ اُهيتا پاڻ ۾ اوُرن سهيوگ ڪندا. اُنهيءَ انقلاب جي چاٻي چِت ۾ آهي ۽ جنهن کي هٿ ڪرڻ جو هٿيار "دسي ڪُڻ مالها" آهي. اها مالها، ڏوُنهين ٻئي شعلو آهي ۽ اُنهيءَ جهڪي، من مان لڪوڻي سگهيو ۽ لکيهي اوراڳهي سگهيو. اهين هر ڪو مرڻي وقت منش اُستيه اوراڳهي ستيه جي سطح لاءِ سهڙندو، امرتا جي آڏي لاءِ اَڏول ۽ اَچل رهندو، ۽ ڪُل حقيقت جو مجسم ٿيندي، خدا جي خدائيءَ جو جهنڊو بلند ڪندو.

(۴) سچو واپار، وکر ۽ راس.

(۱) شاهه[۱] همارا تون ڌڻي[۲] - جهڙي تون راسِ[۳] ڏيهه تهڙي هم ليهه
هر نام وڻجهه[۴] رنگ سُکُ - جي آپ[۲] دئيال هوء ڏيهه
هم وڻجارا[۵] رام کي - هر وڻجُ[۴] کراوي ڏي راسِ[۳] ري.
لاها[۶] هر بکت ڌن کٽيا - هر[۲] سچي شاهه من پائيا[۷]
هر جپ هر وکُرُ[۸] لديا - جمُ جاگاتي نيڙ نه آئيا
هورُ وڻجُ[۴] کرهِ واپاريئي - انتِ ترنگي دک مائيا
اوه جيهي وڻج هر لائيا - ڦلُ تيها تن پائيا
هر هر وڻجُ سو جن کري - جس کرپال هوء پرڀ ڏيئي
جن نانڪ شاهه هر سيويا - ڦر ليکا مول نه ليئي. (۱، ۰)

[راڳ گوڙي، محلا چوٿان، شبد (۷)]

(۲) منُ هالي[۹] ڪرساڻي[۱۰] ڪرڻي[۱۱] - شرمُ پاڻي تن کيتُ
نامُ بيجُ سنتوک سُهاگا[۱۲] - رکُ[۱۳] غريبي ويسُ
ڀائو[۱۴] ڪرم ڪر جمسي[۱۵] - سي گهر ڀاڳُ[۱۶] ديکُ
هاڻ[۱۷] هٽُ ڪر آرجا[۱۸] - سچ نام ڪر وٿُ
سُرت سوچَ ڪر ڀانڊ سالَ[۱۹] - تس وچ تسدو رکُ
وڻجاريا سڱُ وڻج[۴] ڪر - لي لاها[۶] من هسُ[۲۰]
سُڻ ساستَ[۲۱] سوداگري[۳] - ست گهوڙي لي چلُ
خرچ بنُ چڱيائيان - مت من جاڻهُ ڪلُ[۲۲]

---

۱. وڏو سيٺ. ۲. پرماتما. ۳. پونجي، موڙي. ۴. واپار ڪرڻ. ۵. واپاري. ۶. نفعو، فائدو.
۷. پسند پيو. ۸. وکري لاء مال. ۹. ڪڙمي، هر ڏيندڙ. ۱۰. پوک، کيتي. ۱۱. سڪرم.
۱۲. جُمبي. ۱۳. لوڙهو. ۱۴. پريم. ۱۵. ڦٽندا، اپڙندا. ۱۶. دولتمند. ۱۷. گهٽجندڙ.
۱۸. عمر. ۱۹. برتڻ، ٿانو. ۲۰. کِل، خوش ٿيءُ. ۲۱. شاستر. ۲۲. سڀاڻي.

نِرنڪار[1] ڪي ديس جاه - تان سک لهه محلُ.

[راڳ سورٺ، محلا پهلا، شبد (٢)]

(٣) وَڻجُ ڪره وڻجارِيو - وکر ليهُ سمال[2]
تسي وَستُ وِساهيئي[3] - جيسي نِبهي نال[4]
اَڳي شاهه سجاڻُ هيءَ - لئسي وستُ سمالِ.

سري راڳ، محلا پهلا، شبد (٢٣)

(٤) سنت جنهُ مِل پائيهو - سچا نام سمال[5]
توشا[6] بندهُ جيئڪا - اَنتيءِ[7] اولِيءِ نال.

سري راڳ، محلا پنجوان، شبد (٢٠)

(٥) واپاري وڻجاريا - آئي وجهه[6] لکاهه
ڪار ڪماوهه سچ ڪي - لاها مليءِ رضاء[8].

سري راڳ، محلا پهلا اشٽپدي (٦)٩

(٦) چرڻ ڪمل - جن[9] ڪا آدارو
آٺ پهر - رام نامُ واپارو.

راڳ ماجهه، محلا پنجوان، شبد (٣٦)

(٧) شاهُ همارا ٺاڪر ڀارا[10] - هم تسڪي[1] وڻجاري
جيءَ پنڊ سڀ راسِ تسيءَ[1] ڪي - مار آپي[1] جيوالي.

راڳ گوڙي، محلا پهلا، شبد (١٣)

(٨) رام نامُ واپارا اَگم[11] اَپارا[10] - گورمتي ڌنُ پائيئي
سيوا سُرت ڀگت اِهه ساچي - وچهُ آپُ گوائيئي.

راڳ گوڙي، محلا تيجا، ڇنت (٣)٤

(٩) خرچ خزانا نام ڌن - اِيا ڀگتن ڪي راس
کما[12] غريبي آنند سهج[13] - جپت رهه گُڻ[1] تاس.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، باون اکري (١٨)

(١٠) تون[1] سچا صاحب آپ هيءِ - سچُ شاهه هماري
سچُ پُونجي نامُ درڙاء[14] - پرڀ وڻجاري ناري[15].

راڳ گوڙي، محلا چوٿان، وار (١٤)

(١١) ڪائيا[16] ڪوٽُ اَپار[10] هيءِ - اندر هٽ نالي
گرمکهه سودا جو ڪري - هر وسٽ سمالي.

(١٥)

---

١. نِرمالما. ٢. سنڀالي. ٣. ڪي لوڪي. ٣. خريد ڪر. ٤. گڏ، پاڻ سان. ٥. سمرن ڪريو. ٦. پونجي، سمر. ٧. لوڪ، پرلوڪ. ٨. مرضي، منظوري. ٩. شيوڪ، سنت. ١٠. وڏو، بيحد. ١١. اِي آنت. ١٢. کميا. ١٣. گيانُ. ١٤. گرهڻ ڪراء. ١٥. ڀنهجا. ١٦. هردو.

(١٢) هردَمُ سچي واسِ هيءَ - ڪيءِ ورلي جاڻا
لِسيءَ پرابت پاڻرهُ - جِس دِرِشِ پڌائا[2].

واڳ گوڙي، محلا پنجوان، وار (٦)

(١٣) لاها جَڳ مهِ سي ڪٿهه - جِن هر[3] ڏنُ راسِ
ڏُنيما[4] پاؤ نه جاڻئي - سچي[3] دي آس.

(١٥)

(١٤) هڪُ ونڄارو[5] رامُ[3] ڪو - سهجُ ڪرؤن وپاپار
هڪُ رام نام ڏَن لاديا[6] - پکه[7] لاڏي سنسار.

واڳ گوڙي، پوربي روداس، شبد (٣)

(١٥) پُڌ غريبي خرچُ ليهُ - هؤمي بِڪ جارِهُ[8]
ساچا هٽُ پوُرا سودا - وَکر نام واپارهُ.

واڳ آسا، محلا پنجوان، شبد (١٢٤)

(١٦) ڏرم[9] پُرم سڻ بيج ڪر - انسي ڪِرس[10] ڪماوهُ
تان واپاري جاڻيئهُ - لاها لئي جاوهُ.

واڳ آسا، محلا پهلا، اشٽپدي (٨) ١٣

(١٧) رتنا[11] رتن پدارت - بهه ساگر پريا رامُ
باڻي گور باڻي لاگي - تِن هٿ چڙيا رام.

واڳ آسا، محلا چوٿان، چهنت (٤) ١

(١٨) هرِ[3] جيئهُ ڪرپا ڪري لڳو لاوءِ[12] - لاها هر هر نامُ ليئو
گور پرسادي[13] هر ڏَن پائيو - انتي چلديا نام چليو.

واڳ آسا، ڪبير صاحب، شبد (١٥)

(١٩) ڪهه ڪبير هيرا اَس[14] ديکيو - جَڳ مهِ رهيا سمائي
گُهتا[15] هيرا پرگٽ ڀئيو - جب گوُر گمُ[16] ديا دکائي.

(٣١)

(٢٠) سچ ڪيتي سچ بيچتا - ساچها واپارا
اَن ڏِن[17] لاها سچ نام - ڏَن ڀگت ڀري ڀنڊارا.

واڳ، وڏهنس، محلا تيجا، اشٽپدي (٣) ١

(٢١) آپي ڪُنڊا[18] آپ تراڙي - پربُ آپي تول تولائيا
آپي شاهُ آپي ونڄارا - آپي ونج ڪرائيا.

واڳ سورٺ، محلا چوٿان، شبد (٤)

(٢٢) سنتن سي ميري ليوا[19] ديوي - سنتن سڱ بِنهارا[20]
سنتن سڱ هم لاها کاٽيا - هر ڀگت ڀري ڀنڊارا.

واڳ سورٺ، محلا پنجوان، شبد (١٩)

---

١. سمجهيو هوُندو. ٢. پرالبڌ. ٣. پرماتما. ٤. ڏُنيت پاؤ پيالي. ٥. واپاري. ٦. گڏ ڪري.
٧. وشين جا وڪار. ٨. جلايو. ٩. ڀارت ديس. ١٠. پوک، کيتي. ١١. ماڻڪ موتي.
١٢. پريم، نِگهه لڳائي. ١٣. ڪرپا، باجهه. ١٤. آسان، مؤن. ١٥. لڪل. ١٦. واٽ، سچي
راهه. ١٧. رات ڏينهن. ١٨. ساهمي، ڪانٽو. ١٩. ڏي وٺ جو سودو. ٢٠. وهنوار، واپار.

(۲۳) لوٹ[1] نہ آوي مول - سَڃيا[2] نام ڏن
سنت جنان پڻ سنگ - پاليئي وڏي ڀُن ۔

راڳ جئسنتري، محلا پنجوان، وار (۱۷)

(۲۴) هيرا رتن جواهر مانڪ - بهو ساگر پوءُر ڪيا
جس وڏ ڀاڳ هووي وڏ مستڪ - تن گرمت ڪڍ ڪاڍ ليا.

راڳ رامڪلي، محلا چوٿان، شبد (۱)

(۲۵) ڪيتي رتن امولڪ هيرا - آنند گُٺڙي گُهيرا[3]
اَنهد باڻي پولهي - سنتن هٿ راکي ڪوُنجي[4] ۔

راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، شبد (۳۵)

(۲۶) گُر ڪا شبد رتن هئي - هيري جس جڙاءِ[5]
شبد رتن جس من لاڳا - ايهه هوُ تا سماءِ[6] ۔

راڳ رامڪلي، محلا ٽيجا، آنند صاحب (۲۵)

(۲۷) هر راس ميري من وڻجارا - ستگُر تي راس جاڻي
هر هر نِت جپهُ جيئهُ[7] - لاها ڪٿهُ دِهاڙي ۔

(۳۱)

(۲۸) سڀ سڀ جگ سهج اُپائيا - تِن پئون[8] اِڪ جوُڙي
گُرمکِ[9] وست پراپت هووي - چُڻ[10] لئي مانڪ موتي ۔

راڳ رامڪلي، محلا پهلا، دکڻي اونڪار (۲)

(۲۹) تن هٽڙي - مِن وڻجارا
نانڪ سهجي[11] - سچ واپارا.

راڳ رامڪلي، محلا پهلا، سڌ گوشٽ، پؤڙي (۴۹)

(۳۰) هٿ[12] مجهاءُ مئي مانڪ لدا - مُل نه گهدّا[13] مئي ڪوُ ستگُر دتا
ڍوُنڍ[14] وڃالي ليا تُتا[15] - جم پداورٿ نانڪ جتا ۔

راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، وار (۱۷)

(۳۱) اَمرت ڪي سار[16] - سرلي جاڻي
جو اَمرت ڪا - واپاري جيءُ ۔

راڳ مارو، محلا پهلا، شبد (۱۲)

(۳۲) گُڙ[12] مهِ هاٽ پٽڻ[17] واپارا - پوُري تول تولي وڻجارا
آپي[18] رتن وساهي ليوي - آپي[18] قيمت پاندا ۔

راڳ مارو، محلا پهلا، سولهو (۴)۱۲

---

۱. نقصان. ۲. ڪڏ ڪري. ۳. ساگر. ۴. چابي. ۵. جڙاوت ٿيل. ۶. سمائجي وڃڻ. ۷. هي جيءَ. ۸. لوڪ. ۹. گرووءَ معرفت. ۱۰. چوُندي. ۱۱. گيان. ۱۲. هردو. ۱۳. خريد ڪيو. ۱۴. پتڪي ختم ٿيو. ۱۵. اڻاڪرو. ۱۶. تت. ۱۷. گوتڻ. ۱۸. پرماتما.

(٣٣) ڪانيا هرِ[١] مندرِ هرِ آپِ سواري - تِس وچ هرِ جيُءُ[١] وسيءِ مراري[١]
گرُ ڪـيءِ شبد وڄجن واڄـاري - ندري[٢] آپِ[١] مِلائدا.

راڳ ماروُ، محلا ٽيجا، سولهو (٤)١٦

(٣٤) چودهن[٣] پورِ تيري هٿ ناهي - ستگرُ دکائي انترِ نالي
ناويءِ کو واڄـاري هرويءِ - گـُرُ شبدي ڪـو پائدا.

١٩(٣)

(٣٥) اِهه ڏن ميري - هر کو ناءِ
گانٺ[٦] نه باڌءِ - بيچ[٥] نه کاءِ.

راڳ ڀيرو، ڪبير صاحب، شبد (١)

(٣٦) پنچ چور[٦] مل لاڳي نگري[٧] - رام نام ڏن هـرِيا[٨]
گُرمت کوج پڙي تب پڪڙي - ڏن ثابت راس اُبريا[٩].

راڳ بسنت، محلا چوٿان، شبد (٣)

(٣٧) شرم ڌرم ڏُءِ[١٠] ناڪا - جـي ڏن هـلـيءِ پاءِ
سو ڏن متر نه کانڍ پَوءِ[١١] - جِت سِر چوٿان[١٢] کـاءِ.

راڳ ملار، مـحلا پهلا، وار (٢١)

(٣٨) هر مندر هرِڪا هاٽ هـيءِ - رکيا شبد سوارِ
تِس وچ سودا ايڪُ نـام - گرمکه لين سوارِ.

راڳ پرڀاتي، محلا ٽيجا، اشٽپدي (٩)١

(٣٩) مارگ مـولـي بيٺري[١٣] - انڌا[١٢] نکسيو آءِ
جوت بنا جگدِيس[١] ڪي - جگت اُلنگهي[١٤] جاءِ.

سلوڪ، ڪبير صاحب، (١١٤)

(٤٠) ڪبير رام رتن مکه ڪوٿري[١٥] - پارک[١٦] آڳيءِ کولِ
ڪوئي آءِ ملئيگو گاهڪي[١٧] - ليگو[١٨] مهگي[١٩] مولِ[٢٠].

(٢٢٥)

---

١. پرماتما. ٢. ڪرپا، مهر. ٣. چوڏهن لوڪ. ٤. ڳنڍ. ٥. وڪڻي. ٦. وڪار. ٧. تن من کي. ٨. کسي ورتائون. ٩. سلامت رهي آيو. ١٠. ٻئي. ١١. ڪڍنمو. ١٢. سزا، ڏک. ١٣. پڪڙيا پيا آهن. ١٤. اورانگهي ورتائون. ١٥. ڳوٿري، ٿيلهي. ١٦. جاڻون. ١٧. گراهڪ. ١٨. وٺندو. ١٩. مهانگي. ٢٠. مُلهه، دام سان.

(٥) سچا جَپ تَپ ۽ پوڄائون ۔

(١) مانگهه[1] مَڄن[2] سنگ ساڌُونا ۔ ڌوڙي ڪر اشنان[3]
هر ڪا نام ڌياءِ سُڻي ۔ سڀنا نُوُ ڪر دانُ
جنم ڪرمُ مَلُ اُتري ۔ منَ ائي جاءِ گمانُ[4]
ڪام ڪروڌ نه موهيئي ۔ بنسي لوڀ سُتانُ[5]
سچي مارگ چلدياں ۔ اُستت ڪري جهانُ
اٺسٺ[5] تيرٿ سگل پُن ۔ جيِءُ دِيا پرُوانُ[6]
جس نو ديوي ديا ڪر ۔ سوئي پُرک سجانُ
جنان مِليا پرڀُ[7] آپڻا ۔ نانڪ تن قربانُ ۔

[راڳ مانجهه، محلا پنجوان، بارهه ماهه (١٢)]

(٢) نام تيرو[7] آرتي ۔ مڄن مرارِي[7]
هرِ ڪي نام بنا ۔ جُوٺي سگل پساري[8] ۔ (١۔ رهاءُ)
نام تيرو آسڻو[9] نام تيرو اُرسا[10] ۔ نام تيرا ڪيسرو لي ڇٽڪاري
نام تيرو اَنڀلا[11] نام تيرو چَندَنو[12] ۔ گهس جپي نام لي تُجهه ڪَءُ چاڙي
نام تيرا ديوا[13] نام تيرو باتي[14] ۔ نام تيرو تيلُ لي ماهه پساري
نام تيري ڪي جوت لڳائي ۔ ڀيو اُجيارو[15] ڀون[16] سگلاري
نام تيرو تاڳا[17] نام ڦول مالا ۔ ڀار اٺارهه[18] سگل جُوٺاري[19]
تيرو[7] ڪيِئا[20] تُجهه ڪيا اَرپئُ[21] ۔ نام تيرا تُهي چَوَر ڍولاري[22]

---

١. مانگهه جو مهينو. ٢. اشنان. ٣. اهنڪار، مسو. ٤. ڪتو. ٥. اٺهٺ. ٦. درگاهه ۾ قبول پئي ٿي. ٧. پرماتما. ٨. پرپنچ. ٩. آسن. ١٠. روهي. ١١. جل. ١٢. چندن. ١٣. ڏيئو. ١٤. وٽ. ١٥. روشنائي. ١٦. سرسٽي. ١٧. ڌاڳو. ١٨. سڀني قسمن جا ڦل ڦُول. ١٩. اُٺرلو. ٢٠. پيدا ڪيل. ٢١. پيش رکان. ٢٢. گهمايان.

دَس[1] اَنا اَلسئي[2] چاري ڪاٽي - اهيءِ ورتڻ هيءِ سڪل سساري
ڪهيءِ روداس نام ليرو آرتي - ست نام هيءِ هر ڀوڳ تهاري ۰

[راڳ ڌناسري، ڀڳت روداس، شبد (٣)]

(٣) ليرت ڪَپ[3] ديا ڪَدت داڻُ - جي ڪو پاويءِ تِل[4] ڪا مان
سُٽيا مَنيا مِن ڪيتا پـاؤ - اَنتر گـسـي تيرت مَل ناءُ[5] ۰
سري جپ صاحب، محلا پهلا، پؤڙي (٢١)

(٤) اِڪيءِ اِڪار دُشت ڪِرڪا[6] ڪري - اِن لج آلميءِ هوءِ ڌِپائي
جپُ تپُ سنجم هوهہ جب راکي - ڪمل اِکسيءِ مڌُ آسر[7] مائي ۰
سري راڳ، محلا پهلا، شبد (٢٦)

(٥) سچ سنجمُ ڪرتـي[8] ڪارا[9] - ناوڻُ[5] نـاءُ جپهي
نانڪ آڳيءِ[10] اُتم سيئي - جو پاپان پند[11] نہ ديهي ۰
سري راڳ، محلا پهلا، وار (٢٠)

(٦) جِس اَنتر پريت لگيءِ سو مڪتا - اِندري وسِ سَچ سنجم جُڳتا
گرو ڪـيءِ شبد سدا هـر ڌيائي - ايها ڀگت هر ڀاوڻيا ۰
راڳ ماجهه، محلا تيجا، اشٽپدي (٧) ٢٠

(٧) سيي ويلا وقت سپ - جي اَئي[12] پؤ هوءِ
نانڪ صاحب مِن وسيءِ - سچا ناوڻُ[5] هوءِ ۰
راڳ ماجهه، محلا پهلا، وار (١٧)

(٨) مِن سنتوکُ - سـرب جيئہ ديا
اِن بِڌ - بـرت سنپورن[13] ڀئيا ۰
راڳ گوڙي، محلا پنجوان، لتي (١١)

(٩) گنگ[14] بنارس[15] صِفت تماري - نـاويءِ[5] آتم راءُ[16]
سچا ناوڻُ[5] تان ٿيئيءِ - جان اَهہ[17] نِس[18] لاگيءِ ڀاؤ ۰
راڳ آسا، محلا پهلا، شبد (٣٢)

(١٠) جاپ[3] تاپُ ديوءِ سپ نيما - ڪرم ڌرم اَرپڻُ سـپ هوما
گُرپُ[19] موهہ لج هروءِ رڻُ[20] - اِن ڪيءِ سنگ ديڪڻُ پريت نڻُ[21] ۰
راڳ آسا، محلا پنجوان، شبد (٨٤)

(١١) اَنترِ گيان مها رس سارا - ليرت مجن[5] گور وِچارا
اَنتر پؤجا ٿانُ مُرارا[22] - جوتي جـوت مِلاوڻهارا ۰
راڳ آسا، محلا پهلا، اشٽپدي (٥) ١

---

١. اَرڙهن پُران. ٢. اَنهت ليرت. ٣. تپسيا. ٤. رتيءَ مالر. ٥. اِشنان ڪرڻ. ٦. ماري ماڻ ڪيو. ٧. سرير. ٨. سڪرم. ٩. ليڪو. ١٠. پرلوڪ ۾. ١١. اُپديش، صلاح. ١٢. اَئي پهوا: ١٣. پڃال ليو. ١٤. گنگا ندي. ١٥. ڪاشي. ١٦. آتما وارو راجا. ١٧. ڏينهن، رات. ١٨. پرم. ١٩. اَهنڪار. ٢٠. خاڪ! ٢١. نيٺن سان. ٢٢. پرماتما جو نواس.

(١٢) نرمل جل ناتي جان پريب پائي - پنچ ملي وچاري
ڪام ڪرود ڪپٽ پسکيا تيج - سچ نام اُرڌاري.

واڳ آسا، محلا پهلا، چيت (٤)٢

(١٣) نچ نچ هسهِ چلهِ سي روءِ - اُٿ نه جاهي سِڌ نه هوءِ
نچڻ ڪُدڻ من ڪا چاءُ - نانڪ جن من ڀؤ تنان من ڀاؤ.

واڳ آسا، محلا پهلا، وار (٥)

(١٤) سوچي ايهه نه آکيهه - پِهن جو پِنڊا ڌوءِ
سوچي سيئي نانڪا - جن من وسيا سوءِ.

(١٧)

(١٥) جم جم ڪي ڪِلوِڪ ناسهِ - ڪوٽ مَجن اِشنانا
نام اسڌان گاوت گڻ گوبند - لاڳسر سهج ڊيانا.

واڳ ڌيوگنڌاري محلا پنجوان، شبد (١٨)

(١٦) ايهه سِڌ يا پرواڻ هوءِ - جِت هر ميرا پريب چت آوي
هُسر سُک پريت اوڀجي - مانيا موهه جلاوي.

واڳ بهاڳڙا، محلا چوٿان، وار (١٣)، [سلوڪ محلا تيجا]

(١٧) آپي آت سب ليوت ڪرتا - آپ ڪري اِشنان
آپي سنجم ورتي سوامي - آپ جپائي نام.

(١٤) [محلا چوٿان]

(١٨) جل مل ڪانيا ماجيئي پائي - پي مِلا انُ هوءِ
گيان مها رس نائيئي پائي - من تن نرمل هوءِ.

واڳ سورٺ، محلا پهلا، اشٽپدي (٥)١

(١٩) پياري ان پِڌ ملڻ نه جائي ميي ڪيئي ڪرم انيڪا
هار پڙيو سوامي ڪي دُآري - ديجي بُڌ بِبيڪا.

واڳ سورٺ محلا پنجوان، اشٽپدي(٣)

(٢٠) جاپ تاپ پگيت سا ڀوري - جسو پريب ڪي من ڀاني
نام جپت لِرشنا سب بجهي هيءِ - نانڪ لِرپت اگهاني.

واڳ ڌناسري محلا پنجوان، شبد (١٠)

(٢١) ڪهتئ پڙهتئ سنتهه ايڪ - ڌيرج ڌرم ڌرمي ڌر ٽيڪ
جت ست سنجم رديءِ سماني - چوٿئي پد ڪئه جي من پتيياني.

واڳ ڌناسري، محلا پهلا، اشٽپدي(٧)١

---

١. رام نام، ساڌ سنگت. ٢. اِشنان. ٣. گيان اِندريون. ٤. شوق. ٥. پرلم. ٦. پوتر، شڌ. ٧. پرماتما. ٨. پاپ، گناهه. ٩. شام جو پاسو. ١٠. موهڻ. ١١. وِويڪي. ١٢. وٽي، پسند پوي. ١٣. پيالجي پوي. ١٤. پرلوڪ جو آڌار. ١٥. تُريا آوستا. ١٦. واشواس ملڻ.

(٢٢) پُن دانَ پُوجا پرميسر - هر ڪِيرت لَتُ بِچاري
گُن گاوت اَتُل سک پاتيا - نانڪ اَگم اَپاري.

راڳ ٽوڏي، محلا پنجوان، شبد (٣٠)

(٢٣) سو جپُ سو تپُ سو برت پوجا - جِت هر سِئُ پريت لڳاءِ
بِن هر پريت هور پريت سڀ جهُوٺي - اِڪ کِن مَهه بِسر سڀ جاءِ.

راڳ ڀيراڙي، محلا چوٿون، شبد (٦)

(٢٤) جپَ تپ ڪا بَندُ بيڙلا - جِت لنگههِ وُهيلا
نا سَروَر نا اوُڇلي - اَئسا پنتھُ سُهيلا.

راڳ سوُهي، محلا پهلا، شبد (٤)

(٢٥) منُ مندر تَن ويس قلندرُ - گهٽَ هي تيرٿ ناوان
اِڪُ شبدُ ميري پِران بسَت هي - باهُڙ جنم نه آوان.

راڳ بلاول، محلا پهلا شبد (٢)

(٢٦) هندوُ اَنّا تُرڪوُ ڪاڻا - دُوهان تي گياني سياڻا
هندوُ پوُجي ديهرا مسلمان مسيت -
نامي سوُئي سيويا جَهه ديهرا نه مسيت.

راڳ گوُنڊ، ڀڳت نامديو، شبد (٧)

(٢٧) سو گرهي جو نِگرهه ڪري - جپ تپُ سنجمُ ڀِکيا ڪري
پُن دان ڪا ڪري سريرُ - سو گرهي گنگا ڪا نيرُ.

راڳ رامڪلي، محلا پهلا، وار (١٢)
[سلوڪ محلا پهلا]

(٢٨) اِڙا پِنگلا اَئُر سُکمنا - تِين وَسهِ اِڪ ٺائي
ٻيڻي سنگمُ تهه پِراگ - من مجن ڪري تِٿائي.

راڳ رامڪلي، ڀڳت ٻيڻي، شبد (١)١

(٢٩) پرتهم ڪُٺا اَنڪي سُٺ پرپ بڌڪي - ڪُند ياوان سر ناوان
گنگ جمن تهه ٻيڻي سنگم - سات سمند سماوان.

راڳ تکاري، محلا پهلا، بارهه ماهه (١٥)١

(٣٠) اَنڪ پراڇت مِٽهه کِن مهه - ردي جپ ڀگوانُ
پاونا لي مها پاوَن - ڪوٽ دان اِشنانُ.

راڳ مارو، محلا پنجوان اشٽپدي (٧)٢

(٣١) گنگا جمنا ڪيل ڪيدارا - ڪاشي ڪانتي پُري دوارا
گنگا ساگر ٻيڻي سنگمُ - اَٺسٺِ اَنڪ سمائي هي.

راڳ مارو، محلا پهلا، سولهه (٩)٢

---

١. پرماتما. ٢. ٻيو سڀ اَنت. ٣. ٻيڙي. ٤. جلدي، يڪدم. ٥. سنساري ساگر. ٦. اڇلون. ٧. سولو. ٨. سچا فقير. ٩. اَنڌا. ١٠. مسلمان. ١١. ٻنهي. ١٢. مندر. ١٣. گرهستي. ١٤. اِندرين کي روڪڻ. ١٥. ڀکيا، دان پن. ١٦. تن من سان. ١٧. ساڄي ۽ کابي ناس. ١٨. ۽ ١٩. گهٽ ناڙي. ٢٠. هنڌ. ٢١. ترويڻي. ٢٢. پرياگ. ٢٣. ڪئين. ٢٤. تلاءُ. ٢٥. جمنا ندي. ٢٦. پاپ، گناهه. ٢٧. پوتر. ٢٨. ڪرشن مهراج جا کيل ۽ ناچ. ٢٩. پرماتما ۾ سمايل آهن.

(٣٢) جپ تپ سنجم هورُ ڪوئي ناهي - جب لگ گُور ڪا شبدُ نہ ڪماهي
گُور ڪي شبد مليا سچ پائيا - سچي سچ سمائدا.

راڳ مارُو، محلا ٽيجا، سولهو (١٢)١٦

(٣٣) تيرٿ برت نيم سچ سنجم - سدا رهي نهڪاما
ترشنا اُر مائيا پرم چوڪا - چيتون آتم راما.

راڳ ڪيدارا، ڪبير صاحب، شبد (١)

(٣٤) هوم جگ جپ تپ سڀ سنجم - تٽ تيرٿ نهي پائيا
مٽيا آپُ پئي سرڻائي - گُورمک نانڪ جگت ترائيا.

راڳ پرڀاتي، محلا پنجوان، شبد (١٤)

(٣٥) سالگرام بپ پوج مناوهُ - سُڪرت تُلسي مالا
رام نام جپ بيڙا باندهُ - ديا ڪرهُ ديالا.

راڳ بسنت، محلا پهلا، شبد (٩)

(٣٦) گنگا گيا گوداوري - سنسار ڪي ڪاما
نارائڻ سُپرسن هوءِ - ته شيوڪُ نساما.

راڳ بسنت، ٻگت نامديو، شبد (١)

(٣٧) سچ ورت سنتوکُ تيرٿ - گيان ڌيان اشنانُ
ديا ديوتا ڪِما جپ مالي - تي ماڻس پردان
جگت ڌوتي سُرت چوڪا - تلڪ ڪرڻي هوءِ
ڀاؤ ڀوجن نانڪا - وِرلا ته ڪوئي ڪوءِ.

راڳ سارنگ، محلا چوٿان، وار (٢١)، سلوڪ محلا پهلا

(٣٨) گُورُ پير سدائي منگڻ جاءِ - تا ڪي مُول نہ لڳيئي پاءِ
گهال کاءِ ڪڇ هٿهُ دي - نانڪ راهُ پڇاڻهِ سيءِ.

(٢٢)

(٣٩) جتني سرشٽ ٿمري ميري سواهي -
سڀ لتني لسوچي ڌُوڙ ساڌُو ڪي تائي
نانڪ للاٽ هووي جس لکيا -
ساڌُو ڌُوڙ دي هر پار لنگهائي.

راڳ ملار، محلا چوٿان، شبد (٢)

(٤٠) لمت لول نام ڪيئا پائي - ڌيڪ ڌيهه اڄارا
جوت لاءِ جگديس جگائيا - بوجهي بوجهڻهارا.

راڳ پرڀاتي، ڪبير صاحب، شبد (٥)

---

١. پرماتما. ٢. نشڪام. ٣. من ۾ پرماتما جو ڌيان ڪري ٿو. ٤. يگيه. ٥. اهنڪار. ٦. گوروءَ معرفت. ٧. پٿر جي مورتي. ٨. پرهيز. ٩. پِڌ ڌرم جو تيرٿ آستان. ١٠. راضي. ١١. قبول پوندو. ١٢. سچ ڳالهائڻ. ١٣. اُتم. ١٤. پرماتما سان ميلاپ. ١٥. سڪرم. ١٦. پرماتما سان پريم. ١٧. هٿ جي ڪمائي. ١٨. چاهين ٿا. ١٩. سچ روُپي ليل. ٢٠. وٽ. ٢١. ڏيئو. ٢٢. تن، سرير. ٢٣. روشنائي، سوجهرو.

(٦) سچو جگياسو.

(١) مهر مسيت صدق مصلا - حق حلال قران
شرم سنت سيل روزا - هوهه مسلمان
ڪرڻي ڪعبا سچ پير - ڪلما ڪرم نواج
تسبيح تا تس ڀاوسي - نانڪ رکي لاج
پنج نواجا وکت پنج - پنجا پنجي ناءُ
پهلا سچ حلال دُءِ - تيجا خير خداءِ
چوٿي نيت راس مَن - پنجوي صفت ثناءِ
ڪرڻي ڪلما آکي - تان مسلمان سداءِ
نانڪ جيتي ڪوڙيار - ڪوڙي ڪوڙي پاءِ.

[راڳ مانجهه، محلا پهلا، وار (٧)]

(٢) ارداري جو انتر نام - سرب مي پيکي ڀگوان
امک تمک تاڪر نمسڪاري - نانڪ اوهه اپرس سکل نستاري.
متيا ناهي وسنا: پرس - من مهه پريت نرنجن دوس
پرلوبه روپ نه پيکي ليتر - ساڌ کي ٽهل سنت سنگ هيت
ڪرن نه سُني ڪاهو ڪي نندا - سڀ تي جاني آپس ڪئه مندا
گور پرساد بکيا پرهري - من کي باسنا من تي ٽري
اندري جت پنچ دوک تي رهت - نانڪ ڪوٽ مدي ڪئه اَئسا اَپرس
بشنو سو جس اوپر سو پرسن - بشن کي مائيا تي هوءِ بن
ڪرم ڪرت هووي نهڪرم - تس بشنو ڪا نرمل ڌرم

سلوڪ

١. ديا. ٢. آسڻ. ٣. ٿهر. ٤. جهٽ سٽ. ٥. سڪرم. ٦. بانگ. ٧. نماز. ٨. مالها. ٩. پرماتما.
١٠. پرماتما جو جس ڳائڻ. ١١. گرهڻ ڪري ٿو. ١٢. اهو پرش جو ڪنهن به ڏانوءَ نه ڇهندو
هجي. ١٣. جوٽ، ڪوڙ. ١٤. ڇهڻ. ١٥. پرائي استري. ١٦. پريم. ١٧. ڪن. ١٨. گهٽ،
ڀيڙو. ١٩. نورت ڪري ٿو. ٢٠. واسنائون. ٢١. وڪار. ٢٢. ڪروڙن ۾. ٢٣. ويشنو. ٢٤. راضي
٢٥. وشنو. ٢٦. پري، جدا.

ڪاهڙ قل ڪي اچا نهي پاڇيو[10] - ڪمول پکت ڪيرلن سنگ راچيو

مسن لن آنتر سمرن گرپال[2] - سب اوُ بسر هووت ڪرپال

آپ د رڙيو اورهه نام جپاوي - نانڪ اوهه بهشو پرمگت[3] پاوي

پکوليي پکولت پکت ڪا رنگ - سگل لياگي دُشت ڪا سنگ

منَ لي بسيو سگلا پرم - ڪر بوجهيو سگل پاربرهم[2]

ساڌ سنگ پاپان مل کوويو - تس پکولتي ڪي مت اتر هووي

پکولت[2] ڪي ٽهل ڪري نت نيت[3] - من تن اَرپيو پسٽن پريت

هر[2] ڪي چرن هردي بساوي -

نانڪ اَلسا پکولتي پکولت[2] ڪتُ پاوي

سو پنڊت جو من پربوڌي[6] - رام نام آتم مهه سوڌي[7]

رام نام سار[8] رس پيوي - اس پنڊت ڪي اپديس جڳ جيوي

هر ڪي ڪٿا هردي بساوي - سو پنڊت ڦر جوُن نه آوي

بيد پران سمرت[9] بوجهي موُل - سوکم[10] مهه جاني استوُل[11]

چهه ورنا[12] ڪتُ ديه اپديش - نانڪ اس پنڊت ڪتُ سدا آديس.

[راڳ گوڙي، محلا پنجوان، سکمني صاحب، اشٽپدي(۹)]

(۳) گور ڪا شبد منيو مهه مندرا - کيٿا[13] کما[14] هنڍاوه[15]

جو ڪڇ کريو سو ڀلا ڪر مانو - سهجي جوگ نِڌ[16] پاوهُ

بابا جُگتا[17] جيئُ جُگهه جُگه جوگي - پرم تمت[2] مهه جوگن[18]

امرت نام نرنجن[2] پائيا - گيان ڪايا رس پرگن. (۱۰ و)

شو نگري[19] مهه آسڻ بتسهه - ڪلپ[20] تياگي باڌن[21]

سنگي شبد سدا ڌن هووي - اهه نس پوري نادن[22][23]

---

۱. چاهنا رکي ٿو. ۲. پرماتما. ۳. موکش، مڪتي. ۴. هميشہ نيم مطابق. ۵. پيتا رکي ٿو.
۶. سکيا ڏئي ٿو. ۷. ويچاري ٿو. ۸. تت. ۹. سمرتيون. ۱۰. سوکيم پرماتما. ۱۱. پرڪرتي
۱۲. ذرن. ۱۳. گوڙا، ڪفني. ۱۴. ديا، کميا. ۱۵. پهريو. ۱۶. خزانو. ۱۷. جڳتي، مريادا
۱۸. ميلاپ. ۱۹. سم سنگت. ۲۰. ڪامنائون. ۲۱. اهڙ مباحثو. ۲۲. ڏينهن رات.
۲۳. ناد، سڌڪ.

بتِ[1] وِچار گيان مت ڏنــدا - ڌرلمانِ[2] پيوُلــنِ
هرِ[3] ڪيرت رهراس[4] هماري - گوُرمکِ[5] پنتُ اَلِيتن[6]
سگلي جوت هماري سمّيا[7] - نانا[8] ڌرن اَنيڪنِ
ڪهہ نانڪ سُڻ ڀرتر جوگي - پاربرهم[3] لِو ايڪنِ[3].

[راڳہ آسا، محلا پهلا، شبد (٣٧)]

(٤) مُندا سنتوک شرم پتِ جهولي - ڌيان ڪي ڪرھ ڀبوُتِ
کِنتا ڪالُ[9] ڪُنتاري ڪائيا - جُڳت ڏنــدا پرتِيت[10].

جپ صاحب، محلا پهلا، پوڙي (٢٨)

(٥) نا اُهہ[11] مرهِ نہ ٺاڪي جاهہ - جن ڪيِ رام[3] وسيِ منَ ماهِہ
لتيِ پکت وسهہ کي اوءِ[12] - ڪرهِ آنند سچا[3] مــنِ سوءِ.

(٣٧)

(٦) سو سادوُ بئراڳي[13] سوئي - هرديِ نام وسائي
انتر لاگ نہ تامس[14] موُلي[15] - وچهُ آپُ گوائي.

سري راڳ، محلا ٽيجا، شبد (٨)

(٧) منَ تن رتا رنگ سنڱ - هئو مي لـجِ[16] وڪار
اهنس هــرديِ رِو رهيِ - اسريڻُ نام نرنڪار[3].

(١٦)

(٨) سچي پکتي مــن لال ٿِيئا - رتا سهجَ سُڀاءِ
گور شبدي منُ موهيا - ڪهڻا ڪڇوُ نہ جاءِ.

(٢٥)

(٩) سو پگوُنتي جو پکوُنتي[3] جاڻيِ - گور پرسادي آپُ پڇاڻيِ[12]
ڌاوت[17] واکيِ اِڪت[18] گهر آڻيِ - جيوَت مريِ هرِ[3] نام وکاڻيِ.

سري راڳ، محلا چوٿان، وار (١٤)، سلوڪ محلا ٽيجا

(١٠) نِرگڻ[19] سرگڻ آپي سوئي[3] - تتُ[20] پڇاڻيِ سو پنڊت هوئي
آپِ تريِ سگلي ڪُل تاري - هر نام مــنِ وساوڻيا.

راڳ مانجهہ، محلا ٽيجا، اشٽپدي (١) ٣١

---

١. پنگ جو پيالو. ٢. پرڪرتي. ٣. پرماتما. ٤. سچي واٽ. ٥. گروءَ معرفت. ٦. نرليپ. ٧. وياپڪ آهي. ٨. ڪئين، انيڪ. ٩. سر پر موت کان پوءِ ناسونت آهي. ١٠. شرڌا، سڪ. ١١. سچا جگياسوُ. ١٢. لوڪ. ١٣. ويراڳوان. ١٤. ٽي گڻ. ١٥. ڪڏهين بہ. ١٦. لياڳ ڪرڻ. ١٧. ڀٽڪندڙ من. ١٨. ايڪاگر، اَستر. ١٩. پرماتما پرڪرتيءَ جــو پيدا ڪندڙ آهي پر اُن کان نرليپ بہ آهي. ٢٠. موُل منتر.

(۱) رب[1] کي رضاء مني سر اوپر - کرتا[2] مني آپ گوالــي
تؤ نانک سرب جيئا مهرمت[3] هوء - تان مسلمان کهاويءِ.
واڳ ماجهه، محلا پهلا، وار (۸)

(۱۲) سي پکت هر[1] ڀاوندي - جو گوُرمکهِ[2] ڀاء چلنِ
آپُ چوڻ سيوا کرنِ - جيوت مُئَي رهــنِ.
واڳ گوڙي، محـلا تيجا، اشٽپدي (۲)۹

(۱۳) خرچُ خزانا نام دن - اِيسا پکتن کــي راس[5]
کما غريبي آنند سهج[6] - جپت رهه گڻ تاس.
واڳ گوڙي، محـلا پنـجوان، باون اکري (۱۸)

(۱۴) سُرت سمرت[7] دء کبي مُندا - پرمت[8] باهر کنٿا
ســن[9] غفا مهِ آسڻ بئسڻ - کلپ[10] پرجت پنٿا.
واڳ گوڙي، کبير صاحب، شبد (۵۳)

(۱۵) آس نــراسي - تـڳــ سنياسي
جان جت[11] جوگي - تان کِيا پوگي؟
واڳ آسا، محلا پهلا، شبد (۲۵)

(۱۶) پرلمي[12] تياگي هؤمــيءِ پرپهِ - دُبِدا تياگي لــوگا رپهِ[13]
ترئِ گڻ تياگ دُرجن ميت سماني - ترِيَا[14] گڻ مِل ساڌ پڇاني.
واڳ آسا، محلا پنـجوان، شبد (۲)

(۱۷) پکتِ نـرالي الله دي - جاپيءِ گــور وبچار
نانک نام هِرديءِ وسيءِ - پيءِ پکتي نام سوار.
واڳ آسا، محلا تيجا، اشٽپدي (۹)۱۴

(۱۸) هر کي پکت رَلي بيراڳي - چوکي مــوهــ پياسا
نانک هــؤ مــيءِ مــار پتيڻي[15] - ورلـــي داسڙ داسا.
واڳ آسا، محلا پهلا، چيت (۴)۳

(۱۹) گگي گيانُ بوُجهيءِ جي کولي - پڙهيا پــنڊت سوئـــي
سرب جيئان[16] مهِ ايکو[1] جاڻيءِ - تان هؤميءِ کهي نه کوئي.
واڳ آسـا، محلا پهلا، پٽي لکي (۴)

(۲۰) نـــانک پکتان ڪکر ساڌهڻ[7] - سچ[1] نـــام آڌارُ
سدا انند رهيءِ دن راتي - گُڻونتيا پــاچارُ[17].
واڳ آسا، محلا پهلا، وار (٦)

---

۱. پرماتما. ۲. سنسار جـــو اپائيندڙ. ۳. ديا. ۴. گوروءَ معرفت. ۵. پوُنجي. ٦. گــيان. ۷. پرماتما جي نام جو جپڻ ۽ ڌيان کــرڻ. ۸. جڳتي. ۹. شـــانتي. ۱۰. کـــامنائن کي روکڻ. ۱۱. اندرين تي قبضو. ۱۲. پهرپاٿين. ۱۳. طريقا. ۱۴. دشمن. ۱۵. لـورت، ناس ٿيڻ. ۱٦. مخلوقات. ۱۷. پيرن جي ڌوڙ.

(٢١) رِواج سوڻي جو نياءُ ٻيچاري - ڪلما عقلهِ جاڻــي
پاڇهه مَس مُصلا ٻچاوي - لبه لڳ دين ٻچاڻــي.

راڳ آســا، ڪبير صاحب، شبد (١٧)

(٢٢) آپُ ٻچاڻي سو يڪسه ڪهيئي - آپڻا پيار آپ لاءِ ســي
آئي گاوي آپ سُڻاوي - اِس من انڌي ڪَڻُ مارڪُ پاڻي.

راڳ گوجري، محلا ٽيجا، اشٽپديون (٢) ١

(٢٣) هــر يڪسه نج نِهڪيولا - وِڌ ڪَرمڻــا نَــهشا
جوڪين ڪن جڳين ڪِن - دانـــيَــن ڪِن ڪپسا.

راڳ گوجري، يڪسه چئدپرو، شبد (١)

(٢٤) يڪسه جدان ڪڻُ آپ نُنا ميرا پيارا - آئي لـئين جَـــن لاءِ
پاتشاهي يڪسه جهان ڪڻُ دِليئن - سِر چِٽُ سچا هــر بڻاءِ.

راڳ وڏهنس، محلا چوٿان، وار (١١)، سلوڪ محلا ٽيجا

(٢٥) يڪتان ڪا ڪارجُ اَلند هيءِ - اَن ڏِن هر گڻ گائـي
شبدِ رَتي سدا اِڪُ رنگي - هرُ سڻُ رهيءِ سمائـي.

راڳ سورٺ، محلا ٽيجا، شبد (٣)

(٢٦) بــرهمُ پِندِيءِ لسدا برهمپتُ رهيءِ - ايــڪ شبـــد لِو لاءِ
ٿو نِدي اَنارهه سِڌي ٻيچ لڳيا ڦِرهه - جوهرُ هرديءِ سدا وساءِ.

راڳ ســورٺ، محلا چوٿان، وار (١٩)، سلوڪ محـــلا ٽيجا

(٢٧) پَر نِندا اُستت نهه جاڪيءِ - ڪنچن لوهه سمانـــو
هَرک سوگُ تي رهيءِ اَلِيتا - جوگي تاهه پِڪانـــو.

راڳ ڌناسري، محلا ناوان، شبد (٣)

(٢٨) هر يڪتان ڪي ذات پِت هيءِ - يڪسه هرُ ڪيءِ نامِ سماڻي رامَ
هر يڪسه ڪرهِ وچهه آپ گراوهه - جِن گڻ اَوگڻ ٻچاڻي رامِ.

راڳ سوهي، محلا ٽيجا، چمنت (٢) ٢

(٢٩) نانڪ جيوتيا مـــر رهيئيءِ - اَئسا جـــوگ ڪمائيئيءِ
واجيءِ پاجهه سِنگي واجيءِ - تڻُ نـــربڻُ پـــد پائيئيءِ
اَنڌن ماهِ نرنجن رهيئيءِ - جوگ جُگت تڻُ پائيئـــيءِ.

راڳ سوهي، محـــلا پهلا، شبد (٨)

(٣٠) سو پنڊت گور شبد ڪماءِ - ترِيءِ گڻ ڪي اُس اُلريءِ
چتُر بيد پوُرن هر ناءِ - نانڪ تِسڪي سرڻـــي پـــاءِ.

راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، شبد (١٧)

١. پنج تي وڪار. ٢. وچـاڻي. ٣. پنهنجي من کي. ٤. پرماتما. ٥. نشڪام. ٦. هردو. ٧. ڪرم. ٨. وچن. ٩. پگهه. ١٠. پرسن آهي. ١١. ٻچاڻي تو. ١٢. برهمپڌ. ١٣. سون. ١٤. هڪ جهڙو. ١٥. سک. ١٦. دک. ١٧. نـــرالو، نرليپ. ١٨. سمجهو. ١٩. عزت. ٢٠. وجائڻ. ٢١. ڪائنسواءِ. ٢٢. سنساري پرپنچ. ٢٣. مايا. ٢٤. چارئي.

(٣١) اَلمِتُ غفا مِهِ رهِهِ نرازي - نَسڪر پنج شبدِ سنگهاري
نر گهر جاء نہ مــن ڈولائي - سَهج نرنتر رهِهِ سمائي.
واڳ رامڪلي، محلا پهلا، اشٽپدي (٥)٣

(٣٢) سڌگي سُرت آنــاحد واجيو - گهٽ گهٽ جوت تماري
نر بنچ پنڌ تهي مــن راکيا - ارهر آکنِ نــر جــاري.
(٩)

(٣٣) وڻ ڦجائي ڪنگري واجيو جوگي - ســا ڪنگري ڦجاء
نانـــڪ مڪت هروقهِ جوگي - ساچــي رهِهِ ســماء.
واڳ رامڪلي، محلا تيجا، اشٽپدي (١٢)١

(٣٤) پاڌا پڙهيا آکيئي - بِـديا بِچري سهج سڀاء
بِديــا سوڌئ تت لهيو - رام نام لِو لاء.
واڳ رامڪلي، محلا پهلا، دکڻي اوانڪار پوڙي، (٥٣)

(٣٥) سو تپا جو اِهه تپ گهالئ - ستگور نو مليو شبد سمالي
ستگور ڪي سيوا اِهه تپ پروان-
نانڪ سو تپا درگهه پاوئ مانُ.
واڳ رامڪلي، محلا تيجا، وار (٥)

(٣٦) سو بيراڳي جــو اُلٽيو برهمُ - گگن منڊل مِهِ روپي ٿمُ
اَهِنِس اَنتر رهـــيو ڌيان - تــي بيراڳي ســت سمانُ.
(١٢)
[محلا پهلا]

(٣٧) جِس آکيا هت نِڌانُ - سو رهڻا پالڻو
جِسنو اکو رنگ - پکت سو جاڻو.
واڳ رامڪلي، محلا پنجوان، وار (١٣)

(٣٨) سو سنياسي جــو ستگور سيوي - وچهُ آپُ گوائي
ڇادَن ڀوجن ڪي آس نہ ڪرئي - اَچنتُ مِليو سو پائي.
واڳ مارو، محلا پهلا، اشٽپدي (٧)٧

(٣٩) گور پرسادي حڪم پڇاڻيو - ڌاوت راکيو اڪت گهر آڻيو
نامـــي راتــا ســدا بيراڳي - نــام رتــن مِن تاها هي.
واڳ مــارو، محلا تيجا، سولهو (١٣)١٠

(٤٠) سوئي پکت سوئي وڏ داتا - سوئي پوَرن پُرک بِڌاتا
بالَ سهائي سوئـــي تيرا - جـــو لوڙئ مـــن پاوڻا.
واڳ مارو، محلا پنجوان، سولهو (١٤)

١. نرليپ. ٢. نرالا. ٣. پنج وڪار. ٤. ناس ڪن ٿا. ٥. پڪڪي. ٦. هڪ سُرو. ٧. پرماتما. ٨. وڪارن کي ناس ڪن ٿا. ٩. ساز جو نمونو. ١٠. پنڊت. ١١. تپسيا ڪندڙ. ١٢. ڪمائي ڪري. ١٣. سنساري وهنوارن کــان من موڙي. ١٤. پنهن جي سروپ ۾ ڌيان ڪري ٿو. ١٥. رات ڏينهن. ١٦. نام جو خزانو. ١٧. سنساري پدارٿن پٺيان نہ ٿو ڊوڙي. ١٨. ڪپڙا، وستر. ١٩. سهاويڪ، رواجي نموني ۾. ٢٠. دياوان.

(٤١) سَرا[1] شريعت لــي ڪماوهِ - طريقت[2] ترڪِ کوج نولاوهِ[3]
معرفتِ مـــن مارهِ عبدالا - مِلهه حقيقت[2] جِت ڦر نه مَـــرا
اَوّل صِفت دوجي صاوُري - تيجي حليمي چوٿي خيري[5]
پنجوي پنجي اِڪت مُقامي[6] - ايهه پنج وقت تيري اَپر پَرا.

(٤٢) سُوُرا[7] ســو پهچانيئي - جو لڙي دِيــن کي هيت
پُرجا پرجا ڪٽِ مري - ڪبهوُ نـه ڇاڏي کيت[8].

واڳ ماروُ، ڪبير صاحب، سلوڪ (٢)

(٤٣) جانت ڪا گربُ - نه ڪريئهُ ڪوئي
برهمُ بِندي - ســو برهمڻُ هـــوئي.

واڳ ڀيروُ، محلا تيجا، شبد (١)

(٤٤) اَچِنتُ[9] سوء جاڳنِ اُت بِسنِ - اَچِنتُ هسنِ بيراڳي
ڪهه نانڪ جِــن جڳت لڳانا - سو مايا هرجَن ناڳي.

واڳ سارنگ، محلا پنجوان، شبد (٦٧)

(٤٥) اَوُڳڻ تياڳِـــ پِئي بيراڳـــنِ - اَستر وَر ســــوهاڳُ هــــري
سوڳ[10] وِجوڳ[11] تِس ڪدي نه وِياپي - هر پرڀ اَپڻي ڪرپا ڪري.

واڳ ملار، محلا پهلا، شبد (٢)

(٤٦) پَرداراُ[12] پردن پـــر لوڀا - هـــؤمي بِکي بڪارَ
دُشت[13] ڀاؤ تج نند پرائي - ڪامُ ڪروڌ چنڊارُ.

(٥)

(٤٧) تونا[14] آڪـــي هئمُ بهه پِڌ هٿيا[15] - توئي[14] ڀهتُ بِـــڪارا
اِيتي رس ڇوڙِ هووي سنياسي - نانڪ ڪهي وِچارا.

واڳ ملار، محلا پهلا، وار (٢٥)

(٤٨) مِت[16] هوُندي هـــوء اِياڻــا - تــاڻِ[17] هوُندي هوء نِتاڻا
اَڻ هوُندي آپ وَنڊائي[18] - ڪوئي اَئسا ڀڳتُ سَدائي.

سلوڪ، شيخ فريد، (١٢٨)

(٤٩) سو برهمڻُ جو بِندي[19] برهم
جپُ تپُ سنجمُ[20] ڪماوي ڪرمُ - سيل سنتوکَ ڪا رکي ڌرمُ
بنڌن توڙي هووي مڪت - سوئي برهمڻ پوُجڻ[21] جڳت.

سلوڪ، محلا پهلا، (١٦)

---

١. ڪامنائوُن، ترشنائوُن. ٢. صوفي مت جـــون چار روُحاني منزلوُن. ٣. ڀاڄر. ٤. مانؤر.
٥. خيرات. ٦. اِندرين کي اُلٽو مک ڪرڻ. ٧. سوُرمو، بهادر. ٨. رڻ ڀومي. ٩. بنا چنتا جي.
١٠. دک. ١١. جدائي، وڇوڙو. ١٢. اِستري. ١٣. گندو سڀاءُ. ١٤. پاڻي، جل يا ڪرم ڪانڊي.
١٥. ســـوڙ، نرمل، اوُجل. ١٦. ٻڌي، سمجهه. ١٧. شڪتي. ١٨. ٻين کـــي وراهي ڏئي.
١٩. ڄاڻي، پڇاڻي. ٢٠. اِندرين تي قبضو. ٢١. لائق.

سچو وڻج واپار.

سچا جپ، تپ سنجم، نيم، ورت، تيرٿ ۽ اشنان.

سچو جگياسو.

باب پئي ۾ اسين سمجهايو ويو آهي ته سنسار ۾ ڪيترن نه ڪوڙ ڪپٽ جو ڪارو واپار هلي رهيو آهي، ڪيترن ڌرم جي آلي ۾، پاکنڊ ۽ ڪوڙا ڪرم ڪانڊ ڪيا وڃن ٿا، ۽ ڪيترن پاکنڊي پاوا پاڻيٺا، ماڻهن کي ڀرمن ۾ ڦلائي، اڌرم جي اوڙاھ ۾ وجهي، پاڻ کي سچا سنت ۽ ساڌو سڏائي رهيا آهن. صاحبن انهيءَ پاکنڊ جو پڙ پڌرو ڪيو آهي، انهيءَ اڌرم کي اگهاڙو ڪيو آهي، ۽ اهڙن پاکنڊين جي پٽ وائکي ڪئي آهي. صاحبن جي سکيا جا چوڻ وچن متي ڏنل آهن، جنهن دوارا ساڌڪن کي هاڻي ڪوڙ ۽ سچ جي پرکڻ ۽ پرک ڪرائي وئي آهي، انترڪ ۽ باهرينگ ڀيدن کان واقف ڪرايو ويو آهي.

سچو واپار: سنسار جي سودن ۾ اسين ڪيڏي نه ڦڪائي، گهڻي پرت ۽ هوشياري ڪندا آهيون ته من ڪا ڪفايت يا رعايت ٿئي. چئون ته ڦکو ونجي ته به ٽڪي ٽوڪي، جيئن پاڻ کي ڪس نه لڳي يا ڪسر ٿي رهي. ٿي سگهي ته نڪجي يا لڪجي اصل نه. پر جيون جي سودي ۾ اسين ڪيڏو نه لاپرواھ ۽ لاغرض آهيون! هيري جهڙو امولڪ جنم، ڪوڏيءَ بدلي وڪڻندي، ڪو قياس يا ڪهڪاءُ ئي ڪونه ٿا ڪريون. نا سوچ ۽ سمجهائيءَ جي، هڪ ڪڻ ۾ داءُ لڳائي ڇڏيون. جي جوڙا پر جنم، همت ٿي هيڪڙو هارجي ويو ته جيون پاڙا ڪيئن سڦل ٿيندي؟ اڳتي لاءِ توشو ته ڦهوٽي ڪونه، جو جوڻين مان جند آزاد ڪرائي.

ٿهن ڪري، صاحب چتائين ٿا ته سچو واپار آتم رام نام جو. اي بندا، ٻنهجي من مندر، ڪاليا مندر يا هر مندر جي هٽ ۾، وکر وک رام نام جو ۽ واپار به ڪر رام نام جو. رام جو وڻجارو ٿي، نام جو وڻج ڪر. نام جو ندرانو ڏي ۽ وٺ. هن سائينءَ جي سوداگريءَ ۾ وکر وڪڻندڙ به ڇاهيندا ۽ وٺندڙ به ڇاهيندا. سب الله لوڪ. واپاري سچائي وکر وٺن ۽ گراهڪ سچائي وکر وڪڻ. سچا ساڌو ۽ سنت اٽي هن سوداگريءَ ۾. واپار ۾ نقصان آهي ئي ڪونه، رڳو نفعو ئي نفعو آهي. هن پونجيءَ ۾ آهي هر ڏين، هر وس، مها وس، جو نه ڪٽجي ۽ نه ٽٽجي. پير ڪپاھ، پير ورا ته به هميشھ پراهُر، سڪيڊي ۽ سوادي. اهو اکٽ خزانو ملندو ڪرتار جي ڪرپا سان، مرشد جي منظور نظر سان. سنتن جي سنگ ۾ انهيءَ خزاني جي چاپي ملندي. اوُن ته ڪاڻ نه جڳ کي به ڪارا. سب آنند ماڻيو، ڦلو ڦلو. ڪڙومک ليو، ڪڙومکي وڏايو ۽ گورمتي ماڻيو. اهوئي واپار ۽ وهنوار، اکهي تو دلربا جي در ٿي.

اي بندا، تون به من کي رانگ لاءِ نه رام نام جو. اهڙي ونگيل ۽ وهيل من سان،

سڀ سنساري وهنوار نرالا ٿي پوندا. نہ اُنهن مان مَلُ لڪرندي ۽ نہ من کي. اهڙا ورلي
لڀندي. اهنتا، ممتا ۽ لڳاءُ جند ڇڏيندا ۽ جيءَ جا بندن ٽُٽندا. تنهنجو لوڪ پرلوڪ سهڻو
ٿيندو. جنم جنم جي مَلُ مِٽجي ويندي ۽ آواگون ختم ٿيندو. گورو ارجن ديو جن فرمائين ٿا:

(١) خرچُ خزانا نام ڌنُ - ابنا ڀڳتن ڪي راسِ ڪِما غريبي آنند سهجُ - جپت رهِهِ گُڻ تاس.	راڳ گوڙي، محلا پنجوان، باون اکري (١٨)
(٢) هتُ مجهائو ميءِ ماڻڪ لذا - مُل نہ ڪِهڏا ميءِ ڪُو ستگُورِ دِتا ڍوُنڍ وڃائي ٿيئا اِستا - جپ پداروتُ نانڪ جِتا.	راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، وار (١٧)

سچا جپ تپ: پاکنڊ ڀنيان اسين ڪيڏو نہ ٿا ڀٽڪون ۽ سماج يا پرماتما سان
دوکيبازي ڪرڻ جي ڪوشش ڪريون؟ پر پرماتما ڪان نہ اسان جي نيت ۽ نہ من جي ورتي
۽ سرتي ڳجهي آهي. سروويائڪ سوامي سڀ سمجهي ۽ ڄاڻي ٿو. من جي سچائيءَ بنا،
سڀ جپ تپ، سنڌ سنجم، هوم يگيہ، پاٺ پوڄائون، ورت نيم، مڪا مدينا يا تيرٿ
اشنان، سڀ اجايا ۽ وئرٿ آهن، نهفل ۽ ڦوڪٽ آهن. پهريان ضرورت آهي من جي
اُوجلتا جي. گندي ٿانءَ ۾ کاڌو ڪيئن رڌ بو؟ گندن لٽن تي پٽ ڪيئن پهريو؟

سر اي بندا، من مان گند ڪڍي خالي ڪريس ۽ ڌوئي اُوجل ڪريس. اِنهيءَ گند
وڏو وڻاهه ڪيو آهي. اُونڌا ڪيڏي ڳڻ وڃهه. هوم يگيہ اهڙ جنهن ۾ آهوتي پوي اُوگڻن ۽
وڪارن جي نہ جاءِ ڀسم ٿين. پاٺ پوڄائون ۽ تيرٿ ياترائون پاپي ڪر، مڙهيون مندر نہ
پلي پيمت نہ ورت نيم نہ پاپي پال، پر من مندر ۾ مالها ڦيو رام نام جي. نام جي پاٺ آرتي
نہ ڏيئي مان نہ نام جو پرڪاش لڪري. شرڌا جا گل چاڙهہ ۽ صدق جو چونئر گهماءُ. ڏلو
نہ ڏاڙو اَنئي نہ اَرپ نہ اُنويءَ ڪي. اُون ڪين آهن ۽ ڪنهنجو ڪونہ آهين نہ نہ ڪوئي
تنهنجو ٿي آهي. جنهن جو آهي تنهن کي ماڻي ٿو. تن، من، ڌن ايشور اَرپ اَرپ. اهڙا
آهي پرماتما جي پورڻ پوڄا ۽ ڪرتار جو ڪاريتو ڪيرتن جو پتڻ پار ڪرائيندو.

اي بندا، سچ جي ڪار ڪماءِ، حق حلال جو کاءُ، سڀ سان پريم جو ورتاءُ ڪر؛
اُوچ نيچ جو ڀيد ڀاءُ نہ رکہ. سَم ڀاونا ۽ سمدرشٽي ڌار نہ سڀ ۾ سائين ڀسين. صبر سڪہ،
شڪر ڪر، سنتوش سان گذار، ٻين جو ڀاڳو سٺ ڪري مڃ. جيو ديا ڪر. نہ ڏکوءِ لہ
پرو سوچ، مٺو ڳالهاءِ، مُرڪي ٿهار ۽ مشڪي گذار. پرمارٿ ڪر، سُڪرت ڪر؛ دان ڏي
دل ۽ جان سان. ڪميا ڪر، ٻين جون خطائون نظرانداز ڪر ڇو نہ تون خود خطائن جو گهر
آهين. نهٺو، نماڻو ٿي هل متان ڏک نہ ڪائين. آپي ٻنا شيوا ڪر، مطلب ٻنا ڪرم ڪسو.

خودي ۽ شي ڪيئن ٻاهر سرچندا ٿُون؟ گهڻ ۾ نه وڃ ۽ اندر اندر رهه.

اي ٻندا، اهي اٿي سچا جپ، تپ ۽ سنجم، اندرين تي قبضو، جڳتي، سرتي، ڌيان ۽ ڌارنا. اهو اٿي نرمل جل جو اشنان ۽ ٦٨ تيرٿن جو آستان. انهيءَ رهڻيءَ ڪهڻيءَ ۾ اٿي گنگا جمنا، ترويڻي سنگم، ڪاشي ڪيدارا، گيا گوداوري، پُري ۽ دوارڪا جا درشن جي سڀ، ٻيا ٻاهر ڀٽڪڻ جي، من اندر ڪري سگهجن ٿا. صاحب فرمائين ٿا:

(١) تيرٿ ٻرت نيم سچ سنجم – سدا رهي نهڪاما
ترشنا اَر مايا ڀرم چوڪا – چتوت آتم راما

راڳ ڪيدارا، ڪبير صاحب، شبد (١)

(٢) سچ ورت سنتوک تيرٿ – گيان ڌيان اشنانُ
ديا ديوتا ڪما جپ مالي – تي مانس پرڌانُ
جُگت ڌوتي سُرت چوڪا – تلک ڪرڻي هوءِ
ڀاءُ ڀوجن ناناڪا – ورلا ڪوئي ڪوءِ.

راڳ سارنگ، محلا چوٿون، وار (٢١) سلوڪ محلا پهلا

سچو جگياسو: صاحبن وڏيڪ سمجهايو آهي ته جن جي جيون، مٿي ڏيکاريل اصولن، آدرشن ۽ اخلاقن تي ٻڌل آهي، سي ئي آهن سچا پنڊت براهمڻ، جوڳي سنياسي ۽ ويراڳي اوڌوت، ڀڳا تياڳي، سنت ساڌو، ڀڳت درويش، وِدوان سُورما، گياني ڌياني، ويشنو اُبرس ۽ مُلان مرشد. اهي آهن سچن ساڌڪن ۽ سالڪن جا سلڇڻ. ٻيا سڀ آهن پاکنڊي ٻندا جي ٻيا ٿا پنهنجو پيٽ پوڄين. صاحب فرمائين ٿا:

(١) سرا شريعت لي ڪماوهه – طريقت ترڪ کوج ٽولاوهه
معرفت من مارهه عبدالا – ملهه حقيقت جت ڦر نه مرا
اول صفت دوجي صابوري – تيجي حليمي چوٿي خيري
پنجوي پنجي اِڪت مقامي – ايهه پنج وقت تيري اپر پرا.

راڳ مارو، محلا پنجوان، سولهو (١٢)

(٢) مِن هُوندي هوءِ اياڻا – تاڻ هوندي هوءِ نتاڻا
اڻ هوندي آپ ونڊائي – ڪوئي ايسا ڀڳتُ سدائي.

سلوڪ، شيخ فريد (١٢٨)

اهڙي سنتن مهاتمائن جي جيون جو ڪهڙو ورڻن ڪجي؟ رام نام ۾ رتا پيا آهن. آتما جي چاهه سان ڌيائين ٿا. نه هردي جي ڀاءُ سان ڳائين ٿا. تڪمنا تاڙيءَ مان، سواس سواس ۾، نام جو منو آواز پيو اٿي. سُرت جي سنگي، ٻيا وڄائي ٻاٽمرادو انهد ناد پئي وڄائي ۽ سندن من الهيءَ ڌنيءَ ۾ سرور وقت رتو پيو آهي. عمق هاڄ ۾ هوندي

۽ دل ٻار ۾ لڳي پيئي اٿن. نام جو اَمرت جل ورتائين ته ۽ نام جي نرمل جل ڌارا ۾ اشنان ڪن پيا. سچ جو وهنوار ۽ سچن جي سنگت. لالن جي لنؤ ۾، ايشور جي اَجهي ۾، مالڪ جي مُٺ ۾ ۽ سائينءَ جي شرڻ ۾. من جو من ۾ مَتا پيا آهن، جيئري مئل آهن، مري جيئرا ٿيا آهن ۽ مرڻ مٿان اَمر ٿيا آهن. پاڻُ ماري پاڻُ ٿيا آهن. وسن ٿا سُن سماڌ ۾، سهج غفا ۾، سچ کنڊ ۾، نرنڪار جي ديس ۾. من محل ۾ اَمر جوتي جلائي ويٺا رام رجهائين، ماٿا ڪن ته اَنگل آرا ۽ سهن. اَرڙهن سِڌيُون سندن هردي جي ڪنول گل تي ڇؤنر ڀريُون گهمائين. اهي پِير آهن، پيغمبر آهن. مير اَمير وٽن سوالي آهن. خُود خاوند آهن، خدا آهن. الله جو اسرار آهن، گگن منڊل جا والي آهن، نج ڌام جا نواسي آهن ۽ برهمَ ۾ برهمُ آهن.

واٽي سندن وات جي — آهي اَلک جو اقرار
ٿيهي لوڪن کي آهي — سندن حڪم جو انتظار.

اي بندا، اهي درويش ٿي دلبر جو در ڏيکاريندا. ٻاقي پاکنڊي پوڄا ڌاري، پٽڻ کان ٻاڙ ٻري پڄائيندا، رڻ ۾ رُلائيندا ۽ ڪٿي ڪمائي نه ڪٽ ڪندا. سائين سک جو ٻُڪيو آهي، نه ڀيک جو. ڀيکن سان هن ٻيو جوُن پاوانٽيُون ڪالبوُن ۽ ڦُن ڀير ڪونه ڀڳي سگهبو. پلا جي رڳو ننگي گهمڻ سان ننگ نڪري ته هوُند جهنگ جا مروُن مڙيئي مڪتي ماڻين. جي رڳو ان ۾ ٻواس ڪرڻ سان مرلي مدوهر ملي ته هوُند بن جا ٻاندر ٻه ٻهواري ٻڌجي پون. جي رڳو لنگوٽا لالن جي لنؤ لڳائين ته هوُند ڪسي ڪدڙا سڀ سنتن جي شمار ۾ اَچن. جي رڳو تيرٿ آستانن جا اشنان اُپراڌ مٽائين ته هوُند ڏيڏر، مڇيوُن، پلاءِ پوترتائي جا پتلا ٿي پون. جي رڳو مُنڊ منڊائي، موڪش ملي ته هوُند سڀ رڍوُن رام رجهائين. جي رڳو چٽائوُن جيءَ ۾ جادوُ لڳائين ته وڻهارا رڃ جو هوُند رڃ ۾ رلن؟ جي رڳو ٽِهر طريقت جو ٽڪيو ڏئي ۽ جٽيو جگديش جو جوت جاڳائي ته موٺ ذات نه مُسجي وٺي ۽ سڀ ڪان وانجهي وڃي. مطلب نه دمڀ يا پاکنڊ پرماتما وٽ پاس ڪونه پوندو.

صاحب ائين ڪونه ٿا چون ته ڪرم ڪانڊ کان صفا ڪنارو ڪريو يا ٻاٽ پوڄائن جي ٻڄاٽي آٽيو ٻر اهو زور ڏين ٿا ته ٻهرين ٻهرين، من جي مستي مٿاٻيو، نيت نيڪ رکو، مت، هردو، وويڪ ۽ ٻُڌي ٻلوان ڪريو. پوترتائي ۽ پاڪدامني ٻهرين آڳجي اَندر ۾ نه پوءِ ٻاهريان ڪرم ڪانڊ ۽ ٻاٽ پوڄائوُن ٻاڻهي پوتر ٿي ٻاس پوندڙيوُن. جي اَندر اوُجل ڪونه آهي ته رڳو سرير جي صفائي ۽ سينگار نه ڪونه ٺهندو. مطلب نه ٻاهريان ٻاٽ پوڄائن کي اَندر جي پريم ۽ پوترتائيءَ سان، ٻاڪ ٻڌاءِ. ٻيڪن ۽ ٻرين ۾ ٻاڻ نه. پلاءِ،

ڇو نہ اُھي ڄيءَ جا ٻڌن آھن. اُنهن ڪرمن جا ٻوجھا وڏيڪ ڳورا ٿين ٿا ۽ مٿئي اُڏر ڪرائي ٻدران. ھيٺ غرق ڪن ٿا، ٻوڏ ٻلاس، وشيہ واسنا، موھہ ۽ لوڀ جي لاڙ ۽ ٻرڪرتيءَ جي ٻرپنچ ۾ ڦاسائي، جيون جي ستيا ناس ڪن ٿا ۽ ٻيڏڪر نتيجا پوڳائين ٿا. اُنهن عادتن، سڀاءَ ۽ چرتر سان، سڌڪت سمي نہ من جي سُواڀي سنساري وھنوارن ۽ سنبنڌن مان نڪري نہ ٿي سگھي. جي ٻرڀت ٻدارٿن سان لڳل آھي تہ اُھا ساڳئي وقت ٻرمسانما سان ڪيئن جڙندي؟ زياده ۾ زياده گھرندي. ٻرءِ ٻگوان ٻُاڄي ڪونہ وجھو؟

سو اي ٻندا، من جي واٽيءَ ۾ ور وڪڙ اُٿئي اُٿميا. من جي مڇھيل سُت ڪئي سمجھاءَ، ور وڪڙ ورائيس، ڳنڍيون ڇوڙيس، رٻھس رڄھائيس، موڙيس مروٽيس، مٿائيس مٿائيس تہ مَن مُڙي، مڙي ۽ محبوب جو مشاھدو ماڻائي. اِلاھي اسرار وسي ٿو ۽ اُتان پسي، ٻار ٻھڻو آھي. جن جن اِھو عجائب اِسرار ڏٺو ۽ ڄاتو آھي، تن سنسار جون لذتون ۽ لوازما، عيش ۽ عشرت، آرام ۽ آسائشون، سڀ اُو ڪتا ڪري، تياڳ ۽ ويراڳ جي واٽ ورتي آھي. اِھي سچا سالڪ آھن. اُنهن جو سودو سدا سچو آھي ۽ اُنهن جا جپ تپ، ٻساٺ ٻُوڄائون، نيم ورت، تيرٿ اشنان، سڀ سندر ۽ سچا آھن. ھنن چت اندر چڱائي چڪي آھي. ھنن جي ھردي جون سڀ ھٻڪون، ھڪڪون ۽ ھلاڪيون دور ٿي ويون آھن، ڇو تہ ھنن جو من، متيمد جو مارگ چڙي، سهمت جي سطح تي پڌو پيلو آھي، جتان نہ وري ڏڏندو ۽ نہ وري ڪرندو. اِھا تحسين جوڳي اسلي صاحبن جي سِکيا مان ملي ٿي.

ھاڻي ڏسبو تہ پنھنجي مهڙ، پاپ پُوڄائن، تيرٿ ياترائن يا ڪنهن بہ ڪرم ڪانڊ ۾ ڪو تاثير يا تدارڪ ڪونہ آھي. تاثير ملي ٿو من معرفت. من جي سچائيءَ، سڪ ۽ صدق سان ٿي، اُکيان جون ڳنڍيون ڇڙن ٿيون، ترشنا جون تندون ٽٽن ٿيون، مرادون ۽ ممتائون مَرن ٿيون، اُميدون ۽ اُرواح اُوجل ٿين ٿا. ٻاڻ تندي، نهنر، نماڻو ۽ نرمل ٿئي ٿو، ڪرپا شڪتي جاڳي ٿي، مک مان ماڪي وھي ٿي ۽ ڪراتوئہ ڪروڻاميءَ ٿين ٿا. اِھي اِلاھي اوزار آھن اُلدر ۾، جي رُوحاني روھيءَ ٿي لڪا ڪري، اِستعمال ۾ آڻنا آھن. پستڪن جو ٻستڪ بہ ٻمت اُندر اُپي آھي، جو من جي مڪتب ۾ واھي، مطالع ڪرڻو آھي. اي ٻندا، اِنهن من مان مٿي اُڏر ڪر ۽ وري من ۾ ھيٺ ٿپي ھڻ. اُڏر ڪندين تہ آتما جو اُڪم اُناحدي آواز اُنائيندين، مرتيو ۽ اُمرتا جو ٻيد سڃاڻندين. ٿبي ھٺندين تہ قلب مان ڪيرو ڪيندين، ڪمن ۾ ڪمن ٿي، سڀ جو ڀلو چاھيندين ۽ سڀ جي شيوا ڪندين. ھر فرض اُدائيءَ ۾ رب جو روپ ۽ رحم پاسيندين ۽ اِنهن ڪرم ڪري پيو دم دم، دڳہ دڳہ، دلبر جو ديدار ڪندين. اِھا آھي من جي اُوناھي، گھرائي، اُچيتا، دويتا، سيتلتا، نرملتا، جاڳرتا ۽ وشالتا. اِتان اِيندءَ اُلوھيت جو اِسرار، خدائي خمار ۽ اُکنڊ آنند. اي ٻندا، ٻاڻ

ٻڌو اٿئي. هاڻي ٻاڻ کي ڇوڙ. اِئين ڇوڙڻ ٻنا ڇُٽڻ مشڪل آهي.

مون لي وڌيڪ ويچار ڏيندي، ڪن سترڪن سمجهائيو آهي ته عام طور، سنسار ۾ جيئُو ناپيدادار ليءِ گذاري ٿو. چاهي ته پيو وتان پر ڏيان کي نه ڪين. اَهڙن جيئن جو سياءِ چٽن نمُونن جو آهي. هڪڙا ڇوُسيندڙ پيا ڦريندڙ، ٻيان ميڙيندڙ ته ڇوڻان وڪڻندڙ. مثلا سيٺي جي ساڳي ته هوُند هميشه پوئُر رهوُن، پر لوٽيءوُن ۽ لوڪيوُن سيٺيءِ جوُن پهنجوُن پهنجوُن. مثلاً ڇوُسيندڙ چاهين ته رڳو پيا ڇوُسيوُن ۽ ڏهوُن ۽ گهٽي ۾ گهڻو حاصل ڪرءوُن، ڪچ ڇترائيءَ چستائيءَ سان، ڪچ ڇتَ چلولائيءَ سان ته ڪچ دوڪــي دولاب سان. ڦريندڙ کي نه ڪهي رڳي لُٽ مار پر ڪچ ڇڙ چاوت سان، ڪچ ڇڙهت ڇنائپيءَ سان ته ڪچ زور زبردستيءَ سان. ميڙيندڙ ته فقط ميڙي ڄاڻي. ڪنو ڪري ڇڏي ويندو پر همت جس ڪونه ڪندو. ٻداوت ته پوري رهيا پر هنر، علم، عقل، تجربو يا آزمودو به پيو اَندر ۾ سانڍيندو ۽ موُر نه ونڊيندو ورِاهيندو ته ٻتان ڪو پيو ورسجي نه وڃي. باقي وڪڻندڙ جا ته طريقا سپ طرپناڪي ۽ لوڪتائي، حرڪتي ۽ حرفتي، ڇو ته هن ڪــي پهنجو وکر وڪڻڻو آهي ۽ نه ونڊو آهي. موُرڪندو ته معني سان، مهڪندو ته ٻه مطلب سان ۽ جي ڪچ هٿان ڇڏيندو ته ٻه موت جي مراد سان. دم دم دل دعوي وڪــيس ليءِ لــــ جهولي پرکندي ته پيو مِيان منوُ سڏجان پوءِ پلي همت هميشه پين جي ڪِيسن ۾ هجن.

مالداريءَ ۾ ملامت نه آهي. ملامت آهي مال پرستيءَ ۾. جيون جي جستجوُ ڇڪڻ ۾ نه پر ڇڏڻ ۾ هٿڻ گهرجي. ڇڏڻ ٻنا، ڇڙڻ ۽ ڇٽڻ ڪيئن ليندو؟ اَکت ۽ اَڻ ڳڻيا اِسباب کهڙي ڪــم جا، جڏهين آورجا ٿي اَکت ۽ اَڻکٽي نه آهي؟ علم جا اَنبار ۽ عالمن جـــا اَنبوهه کهڙو ڪارج سِڌ ڪندا، جي عمل جي اَنپوُٽي آيل نه آهي؟ من جي رِچــي هڪ وقت، فــقط هڪ هنڌ رهي سگهي ٿي، يا سنساري سمبنڌن ۾ يا روُحاني راهه لــي. جهڙي واسنا اَندر واسو ڪندي، تهڙي ٻاهر نڪرندي ۽ تهڙي ڦِري اَندر ويندي. پريم پريم ليءِ پرگهٽ ليندو ۽ پريم جو پرڪاش اَندر جاري رکندو. نفرت، نفرت لــي نروار ليندي ۽ نفرت کي ٿي اَندر ۾ برقرار رکندي. تنهن ڪري ويچارنا ۾، اِها واسنا واڇڙي آهي، تورِي جوڙڻي آهي، بدلائي ٻنائڻي آهي. ڇپيءَ پٽي کو ناڻگ جو زهر غـائب لـي ويندو؟ پر سنڌس ڏندن پچڻ ڪانوءِ ٿي زهري ڳلڦا پي اٿرائتا ٿي پرندا. ساڳــيءَ طرح، رک جو تهه کو پرندڙ ڪوئلي جي لپٽ پڄهائي سگهندو؟ پر پاڻي پوڻ سان ٿي سنڌس گرمائش گم ٿي ويندي. ليڪن ٿي من جوُن نا پيداداري خصلتوُن ختم ڪري، پيداداري خاصيتوُن جاڳائيوُن آهن. نا پيداداريءَ جوُن نشانيوُن آهن: خودغرضي،

خود مطلبي، خود پرستي، خود پروري، خود تسليمي، خود حمايتي، خود رعايتي، خود نمائي ۽ خود شعوري ۔ وري پيداداريءَ جون نشانيون آهن: خود شناسي، خود محاسبي، خود انحصاري، خود اعتمادي، خود آموزي، خود افروزي، خود الزامي، خودگيري ۽ جان نثاري. اهي پيدادار پرپوُرڻ پرش، پيار پيدا ڪن ٿا ۽ پيار پکيڙين ٿا. اهي آهن معصوميت جا مجسم، جڳياسو جادوگر جن جي دل جي حجره مان، دائما ديپڪ جي لاٽ نڪري، روحاني راهه روشن رکي ٿي. پاڻ جو پڙدو هٽائي، اها جوت جي جهلڪ جهٽي آهي. پاڻَ نه پڌاءِ ۽ نه وڏاءِ، پر وڃاءِ. پاڻ وڃاءِ نه پائين.

اهي پيداداريءَ جون خاصيتون ۽ خصلتون برابر مقصد نه آهن پر نه ڪه ذريعو آهن، جي ذرا ذرا، ذري ذري، اخلاقن جو پايو مضبوط ڪنديون، جڏهن مڪان لي آلميتا جي اذاوت ذڙا ذڙ اڏبي. چمق جيان، اخلاق آلميتا کي ڇڪيندا، جو نه آلميتا جي آبسراءِ فقط اخلاقن جي پالهن ۾ پڌجي سگهبي. تنهن ڪري، تا پيداداري، بد اخلاقيءَ ۽ بداعملائيءَ جا پڙدا پري ڪري، پيداداريءَ، اخلاقن ۽ آدرشن جي اگهڻ ۾ اچ نه اها آلميتا جي حوربري، پاڻهي اچي پهاڙءَ ۾ پوي ۽ آلمڪ آنند جو وشرام وٺائي.

(٧) سکُ ڪيئن ۽ ڪٿان ملندو؟

(١) جِس سرب[١] سکا نِڌِ لوڙيئهه[٢] - سو سچ ڪماوءِ
نِيڙي[٣] ديکهُه پاربرهمُ[٤] - اِڪ نام ڌِياوءِ
هوءِ سڳل[١] کي رينُڪا[٥] - هرِ[٣] سنگِ سماوءِ
دوُک نه ديئي ڪسي جيئه - پتِ سِئُ[٦] گهر جاوءِ
پتت[٧] پُنيت[٨] ڪرتا پُرکُ[٣] - نانک سُڻاوءِ[٩].

[راڳُ گوڙي، محلا پنجوان، وارَ (١٧)]

(٢) سکُ ڪئُ مانگي سڀڪو - دکُ نه مانگي ڪوءِ
سُکئي ڪئُ دکُ اَڳلا[١٠] - منمکِ[١١] بوجهه نه هوءِ
سکُ دکُ سمُ[١٢] ڪري جاڻيئهه - شبد ڀيد[١٣] سکُ هوءِ.

سري راڳُ، محلا پهلا، اشٽپدي (٨) ٧

(٣) نانڪ بولڻُ جهکڻا[١٤] - دکُ ڇڏِ منگيئهه سکُ
سکُ دکُ دُءِ[١٥] در[٦] ڪپڙي - پهرهِ جاءِ مَنکُ.

راڳُ مانجه، محلا پهلا، وار (٢٤)

(٤) جَد[٣] پاوي تان گاوان باڻي[١٦] - جد پاوي تان سچ وکاڻي
جد پاوي تان ستگرُ مِليا[١٧] - سرب[١] سکان پربهُ تيري دئِيا[١٧].

راڳُ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (١٤)

(٥) بُرا ڀلا ڪوئي نه کهيجي - ڇوڙ مانُ[١٨] هر چرن گهيجي[١٩]
کهُ نانڪ گُر منترُ چِتار[١٣] - سکُ پاوهِ ساچي[٣] دربار[٦].

(٠٣)

(٦) آپ مَنِ اَسِيا[٢٠] - ڪرني[٣] هارا
پئي[٢١] ڀسي - آتم سکُ سارا.

(١١٣)

(٧) مانِ[٢٢] آگيا[٢٣] سرب[١] سکُ پائي - دوُکهُ نساءِ[٢٢] گوائيو
جئُ سُمِرَن[٢٥] پئي پربهُ[٣] ناکر - سبهِ آنند روپ دکائيو.

(١٣٦)

---

١. سب. ٢. چاهين ٿو. ٣. نزديڪ، ويجهو. ٤. پرماتما. ٥. خاڪ، مٽي. ٦. درگاهه.
٧. پاپي. ٨. پوتر ڪندڙ. ٩. جس ٻڌاءِ. ١٠. وڌيڪ. ١١. مورک، بيمکهُ. ١٢. هڪ جهڙو
١٣. سمجهاڻي، پڇاڻي. ١٤. اجائي ٻڪواس. ١٥. ٻئي. ١٦. چوان. ١٧. ڪرپا، رحم.
١٨. اهنڪار. ١٩. پڪڙجي. ٢٠. اچي وسيو آهي. ٢١. پيو. ٢٢. مڃ. ٢٣. اشور جو
حڪم. ٢٤. ڏيو. ٢٥. راضي، پرسن.

(٨) رام سگل ڀلا مَنُ ڪري – اهڙو ڪرم ڪماءِ
حُڪمي ٻُوجهي سدا سک – نانڪ لِکيا[1] پاءِ.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، ٻاون اکري (٣١)

(٩) دُکھ سُوک پرڀ[2] ديونهار – اَوَر تياڳ تُون تِسهه چِتار[3]
جو ڪڇ ڪري سوئي سک مانِ – ڀُولا ڪاهي ڦرهِ اَجان[4].

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، سکمني صاحب، اشٽپدي ١٥(٤)

(١٠) جس سک ڪهٌ – نِمه ٻاڇهہ[5] مِيمه
سو سک – سادُو سنگ پراپت.

١٩(٢)

(١١) چتراڻي سياڻپا – ڪِتَي[6] ڪام نہ آئيئي
تُٺا[7] صاحب[2] جو ڏيوي – سوئي سک پائيئي.

راڳ آسا، محلا پنجوان، شبد (١٠٣)

(١٢) ڦِرت ڦِرت[8] ڀُمِيُو[2] ڏتار آئيا – ڀيءُ[2] ڀڃن هر[2] رائيا
ساڌ ڪي چرن ڌُوڙ ٻاڇيءِ[5] – سک نانڪ اِهه پائيا.

راڳ گوجري، محلا پنجوان، شبد (٧)

(١٣) آپڻي[2] ڪرپا ڪري گُر پائيئي – وچهُ آپُ[9] گوائي[10]
تِرشنا بُجهہ وچهُ اُتري[10] – سک وسي مَنِ آئي.

راڳ گوجري، محلا ٽيجا، وار (٨)

(١٤) دک سک دوئا جيها ڪيتا[11] – سو نبهي[12] جيهہ نالي[13]
جيهي ڪرم[11] ڪرائي ڪرتا[2] – دوجي ڪار نہ ڀالي[14].

راڳ وڏهنس، محلا پهلا، الاهڻيا (٢) ٤

(١٥) بيوهه اَپِڻه[15] ڀرم[16] سک پائيئي – تج[17] گهر واسا[18] هوئي جيءُ
جنم مرڻ ڀو ڀنجنُ[2] گائيئي – پُرڀ[19] جنم نہ هوئي جيءُ.

راڳ سورٺ، محلا پهلا، شبد (١١)

(١٦) گُورمک[20] پرگاس[21] ڀئيا ساتت آئي – دُرمت[22] ڀَڌ نِواري
آتم[2] برهم چين سک پائيا – ست سنگت پرک تماري.

راڳ سورٺ، محلا چوٿان، شبد (٧)

(١٧) ڪام ڪروڌ لوڀ موهه اڀمانا[9] – تامهه سک نهي پائيئي
هوڄهہ رام لُوَن سگل ڪي ميري مَن – لٽُ آنند[23] منگل سک پائيئي.

راڳ سورٺ، محلا پنجوان، شبد (٢٠)

---

١. ڪرمن جو ليک. ٢. پرماتما. ٣. ياد، سمرن ڪر. ٤. غافل. ٥. چاهين ٿو. ٦. ڪنهن بہ. ٧. ٺوڪي. ٨. جُوڻين ۾ ڀٽڪي ڀٽڪي. ٩. اهم ڀاؤ، اهنڪار. ١٠. اسورت ڪري. ١١. جيڪي ڪرم ڪجن ٿا. ١٢. هلندو. ١٣. سانت، گڏ. ١٤. ڏسڻ. ١٥. آمرت. ١٦. سريشٽ. ١٧. سڀئي سروپ ۾. ١٨. نواس. ١٩. ڀو، ڊپ. ٢٠. گورو معرفت. ٢١. روشنائي، سوجهرو. ٢٢. ڏرٻُي مت. ٢٣. خوشيون.

(۱۸) جن[1] کي چرن وسهہ ميري هيئڙي[2] - سنگِ پنيتا ڊيهي
جن[1] کي ڌوڙ ڊيهہ ڪرپانڌ[3] - نانڪ ڪيءِ سک ايهي.

راڳ ڌناسري، محلا پنجوان، شبد (۳۵)

(۱۹) دوک ڪدي جڌ[5] وسريءِ[4] - سک پرڀ[3] چيت آلي
سنتن ڪيءِ آنند ايهہ - نِت هر[3] گڻ گائي.

راڳ بلاول، محلا پنجوان، شبد (۵۰)

(۲۰) آپ پڇاڻهہ[6] تان سچ[2] جاڻهہ - ساچي سوجهي[7] هوني
سچا شبد سچي هيءِ سويا[8] - ساچي هي سک هوني.

راڳ سوهي، محلا تيجا، چهنت (۴)۳

(۲۱) پوهہ چوٽا ڪل[9] اوپر آوهہ - آنسي شيو ڪماوهہ
آپس تي اوپر[10] سڀ جاڻهہ - لهہ ڊرگهہ سک پاوهہ.

راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، شبد (۲)

(۲۲) سک دک پرب[11] جنم ڪي ڪيئي - سو جاڻيءِ جن دائي ديئي
ڪس ڪهہ دوس[12] ديهہ ڪون پراڻي - سهہ اپڻا ڪيتا ڪارا[13] هي.

راڳ مارو، محلا پهلا، سولهو (۱۴)۱۰

(۲۳) سک ناهي بهتي[14] ڌن ڪائي - سک ناهي پيکي[15] نرت[16] نائي
سک ناهي بهہ[14] ديس ڪمائي - سرب سکا هر هر گڻ گائي.

راڳ ڀيرو، محلا پنجوان، شبد (۴۱)

(۲۴) جنم جنم ڪا سنسا چوڪا[17] - رتن نام جب پائيا
ترشنا سکل بناسي[17] من تي - نج سک ماهہ سمائيا.

راڳ بسنت، محلا ناوان، شبد (۳)

(۲۵) نتهہ[18] سنگِ سنتن ڪي شيوا - چرن جهاري[19] ڪيسائيو[20]
آٺ پهر درسن سنتن ڪا - سک نانڪ اهہ پائيو.

راڳ سارنگ، محلا پنجوان، شبد (۶۶)

(۲۶) هر ڪا نام ندان[21] هيءِ - شيو نيئيءِ سک پائيئيءِ
نام نرنجن اچران - پت[22] سڌ گهر جائي.

راڳ سارنگ، محلا چوٿان، وار (۴)

(۲۷) آسا وچ اَت دک گهڻا - منمک چت لائيا
گرمک ڀئي نراس[23] - پرم سک پائيا.

(۳۱)

۱. سدا مهانماٿون. ۲. هردو. ۳. پرماتما. ۴. لڌهين. ۵. جڌهين. ۶. سڃاڻ. ۷. سمجهہ، سڃاڻپ. ۸. مهما، وڏائي. ۹. هيٺان. ۱۰. مٿان. ۱۱. اڳين. ۱۲. ڏوهہ، ڏوراپو. ۱۳. سخت. ۱۴. گهڻو، بيحد. ۱۵. ڏسڻ. ۱۶. ناچ، گانا، ناٽڪ. ۱۷. ختم ٿيو. ۱۸. اڪيون، لبيٽر. ۱۹. چيڏيان. ۲۰. وار. ۲۱. خزانو. ۲۲. عزت آبرو. ۲۳. آسا کان رهت.

(٢٨) سي سُکيئڙ سدا سؤهڻي[1] - جن وچهُ آپُ گواءِ
لِن سوک[2] وِجوڳ[3] ڪدي نهي - جو هُرکي[4] اَنڪ سماءِ.

راڳ ملار، محلا پهلا، شبد (٧)

(٢٩) دؤکا ني سکہ اوبِجهه[6] - سؤکي هووهِ دؤکہ
جِس مُکہ تؤن[4] سالاهيئهه - لِس مُکہ ڪئسي ڀُکہ.

راڳ پرڀاتي، محلا پهلا، شبد: (٢)

(٣٠) آپُ سنوارِهِ[7] مئي[4] مِلهه - مئي[4] مِليا سکہ هوءِ
فريدا جي تؤن ميرا[4] هوءِ رهه - سڀ جڳہ تيرا هوءِ.

سلوڪ، شيخ فريد (٩٥)

(٣١) جِتن[8] ڀهت سکہ[9] کي کيئي - دُکہ[10] کو کِيئو نہ کوءِ
ڪهُ نانڪ سُن ري منا - هُر[4] پاوي سو هوءِ.

سلوڪ، محلا ناوان (٣٩)

---

١. سندر. ٢. دکہ. ٣. وچوڙو، جدائي. ٤. پرماتما. ٥. ڏيان پر. ٦. پيدا ٿئي ٿو. ٧. سنڌارين، بڻائين. ٨. اُپاءُ، ڪوششؤن. ٩. دنيوي سکہ ۽ سهنج. ١٠. جمڻ مرڻ جي دکہ جو علاج.

سُک ڪيئن ۽ ڪٿان پراپت ٿيندو؟

ٻالڪن کي ياد هوندو ته هن پستڪ جو آرنڀ ئي "دک" سان، ٻهراڻين ڀاڱن ۾ ڪيو ويو آهي. دک جا ڪهڙا ڪارڻ آهن جن جي وستار ۾ ڪن ڇهن ڀاڱن ۾، ڪافي اڳتي اچي چڪي آهي. هاڻي "سک" بابت سمجهاڻي ڏجي ٿي. سک ۽ دک، منش جي جيون ۾ وڏي اهميت رکن ٿا ۽ جيستائين هُن کي هن مسئلي جي پوري پروڙ نه پئجي سگهي آهي تيستائين هُن جي جيون پاڻرا سڦل نه ٿيندي. تنهن ڪري، هيءَ سوال منش لاءِ بلڪل مکيه ۽ مهتوپُورن آهي. اهو سوال آهي دک ۽ سک جي سچي سڃاڻپ ۽ مفيد علاج جو.

ساڌارڻ طور، جا وستُو اسان جي من کي وڻي ٿي سا جيڪر ملي، ته سمجهُون ٿا ته سک ملندو ۽ جا وستُو اسان جي من کي نه ٿي وڻي سا جيڪر دُور ٿا دفع ٿي وڃي ته به سمجهُون ٿا ته سک ملندو. ساڳيءَ طرح، جا وستُو اسان جي من کي وڻي ٿي سا جيڪر نه ملي، ته سمجهُون ٿا ته دک رسندو ۽ جا وستُو اسان جي من کي نه ٿي وڻي، سا جيڪر نه هٽجي، ته به سمجهُون ٿا ته دک رسندو. پيا دک ٿين ٿا خيال کان، انديشي وچان پيا ڊپ ڏيارن، ته شايد هيئن نه ٿئي يا هُوئن نه ٿئي، ته متان هيئن نه ٿي پئي يا هُوئن نه ٿي پئي. ڊپ ئي دک جي جڙ آهي جو مصيبت کي تصوري صُورت ۾ آڻي ٿو.

مطلب ته سک يا دک جو احساس، من جي ويچار ڌارا سان آهي، گويا پئي سک ۽ دک من گهڙيل آهن. پوءِ ڪنهن کي ڪنهن وستُوءَ مان سک جو اَنڀؤ ملي ته ڪنهن کي اُنيءَ وستُوءَ مان. اِئين به ٿي سگهي ٿو ته ساڳي وستُو، هڪ لاءِ سکدائڪ ته ٻئي لاءِ دکدائڪ يا ساڳي وستُو ساڳئي انسان لاءِ، هڪ وقت سکدائڪ آهي ته ٻئي وقت دکدائڪ. جهڙوڪ بيمت ٿيڻ کان پوءِ ذائقيدار يا طاقتور طعام به لذت وڃائي ڇڏيندو آهي. اِنهيءَ ڪانسواءِ پيا به سک ۽ دک آهن جي ظاهر آهن ۽ اَڪين اڳيان پرتيت آهن، جهڙوڪ هڪ طرف، شاهوڪاريءَ جا عيش، آرام، سک ۽ سهوليتون ته ٻئي طرف، غريبي ۽ بيڪسيءَ جا ڏک، ڏجها ۽ ڏاڪڙا، يا سريرڪ پيڙائن، بيمارين، روڳن ۽ ڪشٽن جا دک ۽ عذاب. اهڙن سکن دکن جو به من تي پرڀاءُ پئي ٿو ۽ من کي موهيو، منجهيل ۽ مايُوس رکي ٿو.

سک ۽ دک جو ڪارڻ ڪهڙو به هجي، پر هرڪو چاهي ٿو ته مون کي سک پراپت ٿئي ۽ دک لورت ٿئي ۽ سک کي ميسر ڪرڻ لاءِ يا دک کي دُور ڪرڻ لاءِ، مان پنهنجي سمُوري سمرٿي ۽ شڪتي لڳائڻ لاءِ تيار آهيان چو ته سک حاصل ڪرڻ آتما جو آواز آهي ۽ من جو ذاتي شياءُ آهي. پر حقيقتان، دک مان ئي سک جي قدرشناسي ٿئي ٿي ۽ سچي سک جي سڃاڻپ ملي سگهي ٿي. سو جيون ۾ دک به بلڪل ضروري ۽ نصيحت آميز آهي.

هاڻي ڏسڻو آهي ته سچو سک ڇا ۾ آهي ۽ ڪٿان پائڻ پوندو؟ ڇا سک دنيوي وستن ۾ آهي؟ جي ها، ته ڇا انسان پنهنجي اڇا موجب، وڻندڙ وستو وٺي يا اڻوڻندڙ وستوءَ کان وانجهي، پاڻ کي سدا سکي رکي سگهي ٿو؟ ڇا اسانجو شخصي تجربو ائين ثابت ڪري ٿو؟ انهن سوالن جي صحيح جواب ۾ ئي اسانجي مسئلي جو جواب جمع ٿيل آهي.

اي پيارا، من کي غور سان جاچ ته جڏهين ڪا من پسند وستو ملي ٿي يا راحت بخش حالت پيدا ٿئي ٿي ته من برابر خوشي محسوس ڪري ٿو پر ڪجهه ۾ ئي نيون ڪلپنائون پيدا ٿين ٿيون. هڪ ڊپ ته متان مليل وستو وڃائجي نه وڃي ۽ ٻيو ته اڃان اڌڪ ۾ اڌڪ ايندو رهي ته شال ترپت ٿئي. ساڳيءَ طرح، ڪا ناپسند وستو يا رڪاوٽ دور ٿئي ٿي ته من حال ته لاشڪ شانت ٿئي ٿو پر اها ڪل ٿوري وقت لاءِ. يڪدم چاهنا پيدا ٿئي ٿي ته اها وستو يا رڪاوٽ اڃا به ويجهڪ هون کان دور ٿئي يا ٻي به ڪا اهڙي لاڳاپو رکندڙ وستو ۽ رڪاوٽ دور ٿئي يا اصل دفع ٿئي! من پسنديءَ ۾ ئي مصيبت موجود آهي.

اها آهي ترشنا، جا نوان نوان سنڪلپ ٿي اٿن ڪري. ترشنا ترپت ٿيڻ جي ڪانه آهي. ترشنا جي ترپتيءَ مان ٻي تمنا نئي پيدا ٿئي ۽ ٻي تمنا جي اُٿوواري، ٿئون دک سي پوڳاڻي. هر انسان جي هر وقت هر تمنا پوري ٿيڻ ناشدني آهي ۽ جي اها اُٿوواريءَ يا نهڪلتا، دک ٿي رسائي ته پوءِ ڪن جو دک دور ڪيئن ٿيندا؟ ڪن جا سب جتن، سک جي پراپتيءَ لاءِ، وٿرڪ ويا ۽ مطلب سڌ نه ڪري سگهيا. گهڻيئي پدوان، دک وڌندا ويا. ڇو؟ ڇو جو سک ۽ دک جو اُپاءُ ٿي آسٽ هو ۽ اُن کي وٺڻ يا وڃائڻ جا طريقا به غلط هئا.

سچو سک ڇا آهي؟ سکدائڪ وستو اها آهي جا ڪڏهن کي نه ملي، ۽ ڪيتري ئي ملي ۽ ڪڏهين نه ملي ته من هردم ۽ هميشه لاءِ ترپت رهي. جي اهڙي وستو هٿ اچي ته چئبو ته سچو سک پائڻ پيو. اها وستو لاڳاپو رکي ٿي نه ڪڏهن خاص انداز سان، نه ڪڏهن خاص وقت سان، نه ڪڏهن خاص آستان سان ۽ نه ڪڏهن خاص منش سان. اها وستو هر وقت، هر هنڌ ۽ هر لاءِ سکدائڪ هئڻ گهرجي. جي ائين نه آهي ته نه سک پراپت ٿيندو ۽ نه وري دک دور ٿيندو. گويا سک ۽ دک جي سرحدي سلامت رهجي ويندي.

اهي سنساري سک ڪهڙي ڪم جا، جي تمنائون ۽ طلبون وڌائي، نوان دک پيدا ڪن؟ اهي سرير جا ڀوڳ ڪهڙي ڪم جا، جي رت ست سڪائي، نوان روڳ پيدا ڪن؟ اهي وستو ڪيئن سکدائڪ چئبيون جي ڪن کي سکي ڪن ۽ ڪن کي دکي ڪن يا ڪڏهن وقت وٺن ته ڪڏهن وقت نه وٺن. وگيان ذريعي روز روز نيون نيون وستو پيدا ٿيون جن مان سرير کي زياده ۾ زياده سهنج ۽ سهوليت ملي، پر ڇا منش ذات ڏينهون ڏينهن سکي يا دکي ٿيندي ٿي وڃي؟ اهي سڀ سهنج ۽ سهوليتون نظر فريبي آهن.

سک ايندو ڪٿان؟ هڪ سک ماڻ ته ٻيو ڪوي هڪ طلب پوري ٿئي ته ٻي لڳي ٿي ڪري. هڪ وڏيڪ سکي ٿو ٿئي ته ٻيو جاءِ وڏيڪ دکي ٿو ٿئي. هڪ پاڻ ماڻ ٻي پاڻا، هڪ وڪار ماڻ ٻيو وڪار، انهن وچ مان جي پنڪ ۽ اشانتي وڌندي. سک جي ڪوج وچ دک ۾ بدلبي. لڻهن ڪري، اي ٻندا، ڪجھ سوچ، ڪجھ ساڃاھ. سنساري سکن ۽ سرپر ڪ پوڄ بلاس، نه ڪنهن ڪسي سچو سک ڏنو آهي ۽ نه ڪنهن کي ڏيندا؟ ڇو؟ ڇو ته اهي وشيه واسنائون آهن ۽ پاهرئون ۽ ڏاريون آهن. مومل جي ڪاڪ جيان ڪاغذي ٻوٽا آهن ۽ پاڇا آهن. منجهن ڪجھ ڪونهي، نه دک ۽ نه سک. ڪنهن جو من انهن کي سک جي صورت ٿو ڏئي ته ڪنهن جو من دک جي. وري اهوئي من، انهن کي ڪنهن وقت سک جي صورت ٿو ڏئي ته ڪنهن وقت دک جي. من چنچل ته سندس درشٽي به چنچل. گهڙي ۾ تولو ته گهڙي ۾ ماسو. سچو سک اٿي اندر ۾. اندر ۾ ڳولهيس ته لهئي. دک جو ڪارڻ مثاءِ تي دک ۽ متجي وڃي تڏهن ته نه دک، مرڻ تائين جند ڪوله ڇڏيندو پلڪ جنم جنم ۾ پيڇو ڪندو ايندو. اهو دک ناسور جي ڳوڙهي مثل آهي، جو ڪڏهن اڇلائڻو ٿيندو.

اي ٻندا، هاڻي پنهنجن خلقيل ۽ من گهڙت سکن ۽ دکن کي ڇڏي، اچ ته انهن سکن ۽ دکن جو ويچار ڪريون جي اکين اڳيان ظاهر ظهور آهن ۽ جنهن بابت (٧)٥ باب ۾، ڪرمن جي ليکي سان، ڪافي سمجهاڻي اڳي ڇڪي آهي. سک ۽ دک ساري سنسار ۾ سمايل آهن. سک ۽ دک به پرماتما جي پرڪرتيءَ جو هڪڙو ڏيند آهي. ڏيند، پرڪرتيءَ جا چٽڪ بنياد آهن، جهڙوڪ رات ڏينهن، اونده روشني، بدي نيڪي، گهٽائي ڦڙوائي، مٺاهين مٺاهين، اجڙ آبادي، ٻوڏ سوڪ، وغيره وغيره. سک دک به انهن سانئي سڪي جا ٻه پاسا آهن. ڏس ته ڪن جي نصيب ۾ پياس نه اڃهي ته ڪن اڳيان جام خالي نه ٿئي، ڪي پريءَ ۾ ته ڪي پساڪر ۾، ڪي سکيا ته ڪي اڳها، ڪي سچا ته ڪي جڏا، ڪي اوچ ته ڪي نيچ، ڪي سچا سڪٽا ته ڪي ميا متارا.

اي ٻندا، اهي قدرتي ۽ ڪرمن جا ڪارناما آهن. انهن جو فڪر نه ڪر ڇو ته اهي پرالبڌ، ڪرمن جي قانون جي فتوا، جا اڻٽر آهي. مري به متائي نه سگهنديون. پرڳڻ ٻيا اهي مٽبي ڪانه ۽ ڳڻتيءَ سان ڳولڊي ڪاله. گرو نانڪ ديو جن فرمائين ٿا:

سک دک پورب جنم کي ڪيتي - سو جاڻيءِ جو داتيءَ ديتي واڳ مارو، محلا پهلا،

ڪس ڪئه دوش ديهه تون پراڻي-سهه اپڻا ڪيتا ڪرارا هي. سولهو (١٤)١٠

جا پوڳنا پوڳٽي آهي، سا رڳڻ ٻدران ڪلي ڇو نه ڀرڳجي؟ سبب ڪري ڀوڳيندا نه دک جو تاثير نه معلوم ٿيندو. سونهن جي شڪتي نبل نه ليندي، بلڪ اڃا شڪتي ۽ السا.

ٻرٻل ٿي، آڻيندي جي ٻراٻڙ ٻهڙو ۽ فائدي منڊ ٿاڻيندا. سچائيءَ، ايمانداريءَ، اُورچائيءَ، انساهت ۽ ديانتداريءَ سان، ٿون پاپي ٻهچي ۽ ڪٽڌب جي جيئن سڪي ڪرو. ضروري سهڻپن ۽ سهڙ ليئڻ ٻرڪا ٻرائي ڪاڻ آهي. ٻرائي آهي اُنهن منجهه من اُنڪاڻ ٻ. من اُنڪيو ڏ ترشنا ٽنگ ڪندي، جي ترشنا ٽنگ ڪيو نہ، لالچ لامارا ڏيندي، لالچ لامارا ڏنا ٽہ سڀ وڪار واري ٿي وچڙندا، جسي وڪار وچڙيا ٽہ نيڪيءَ ٻديءَ جو ڀيد نہ رهندو، ۽ جي نيڪيءَ ٻديءَ جي شناخت ٿي ٽہ دک دائما قائم رهندو. ٻوءِ سک ايندو ڪٿان؟

اِنهيءَ ڪري، اي ٻندا، سنساري سڪن ٻنيان من نہ اٽڪاءِ ۽ ڦٽڪاءِ، راڳ ۽ دليش جو راڳ نہ رچاءِ، ٻاٽــو سڀ ڪري ٻوڳ، جيئن ڏارا جي وهڪ سان هٿ چڙاند نہ ڪر، سنسار جي ٻيبقائيءَ ڪان نہ ٻلج ۽ شڪر، سنتوش ۽ شانتيءَ ۾ رهه. جيستاءِ ٻرڪرتي آهي تيستاءِ سک دک جو چڪر چالــوُ رهندو، ٿون چاهين نہ چاهين. تنهن ڪري اِنهي ڪي سئيڪار ڪر، جيئن ساگر ندين جــو ٻاڻي ۽ گٽر جو گند گڏ جذب ڪندو آهي. آئي ٽہ روزي گئي ٽہ ٻلا. نہ ٻوورتي ٻڏائي ۽ نہ وري نورتي ٿهوڙي. ٻنهي ٻاسي سرب اِڇاءِ سک ۽ دک، لستوُن ۽ للاوُن، ٻيڙائوُن ۽ ٻوڳمائوُن ٻهوُن اُچن ٻو من نہ للڏي نـہ ڏڏي. اِها آهي سم ٻاوَنا ۽ سم دوشٽيءَ جي ڪسوٽي، اِها آهي من جي ايڪاگرتا جي نشاني ۽ اِها آهي اِلهامي احساسيت گوروُ نانڪ ديو جن فرمائين ٿا:

سک ڪٽُ مانگيءَ سيڪو - دک نہ مانگيءَ ڪوءِ

سوي راڳ، محلا ٻهلا
اشٽپدي (٥)٧

سکيءَ ڪٽُ دک اَگــلا - مُعمکُ ٻوُجهہ نہ هــوءِ

سک دک سَم ڪر جاڻيئِهہ - شبدِ ڀيدِ سک هــوءِ.

اي ٻندا، جي من جي ورتي اِي اچي ٽہ آتمڪ آنند جو اَنڀوُ ٿيندءِ. اِهو آهي اَٽل سک، ٻرم سک، اَسر سک ۽ مها سک. سنساري سڪن ٻنيان ماڻ جي مراد رهي ٿي ۽ ماڻ جي مراد ٻنيان مِٽجڻ جو خطرو رهي ٿو. اِها ٻوُجهہ ٻئي ٽہ جيهن ڪي اسين سک سمجهوُن ٿا اُهو عارضي ۽ بيبقا آهي ٻلڪ دک جو ڪارڻ آهي، نہ سمجهڻ ڪوي ٽہ هاڻي اَوديا جي ٻروُڙ ٻٽي آهي ۽ گيان جي جهلڪ ٻرڪاش ڪري رهي آهي. مڪتيءَ جي منزل اِتان شروع ٿئي ٿي. آتمڪ آنند آهي اَکٿ ٻيدارو جتي ٿاٻ ۽ ڪٿ جو ليکو ٿي ڪونهي. رڳو جرڙ ۽ ضرب، هميشه ٻرٻوُر. ٻيو ڏجي ۽ ڏيندي دل نہ ٿسي ٻئي، ڪڏي. ڏٺي ٻہ ڏاتر ٽہ ڏجي ٻہ ڏاتار ٻاران، ڏاڙٻلن ۽ ڏکين کي. ڏيندڙ، وراهيندڙ ۽ وٺندڙ جــا واڇا ٿي نہ رهــن. درد وٺ ۽ درد مند ٻئي هڪ ٿي وڃن. شيخ فريد صاحب فرمائين ٿا:

آپُ سنوارهِـــ ميءِ مِلهہ - مــيءِ مليا سک هــوءِ

سلوڪ، شيخ فريد
(٩٥)

فريدا جي توُن ميرا هــوءِ رههُ - سڀ جگہ تيرا هوءِ.

ساري پرڪرتي ۽ سنسار جا سمورا سک ۽ ڏک، اُنهيءَ آنند متعلق ٻاچا ۽ ٻڙاڏا آهن، جن کي پنهنجو الڳ وجود ڪونه آهي. جنهن اهو آنند پاتو، سو ساري سنسار جو سرڪردو آهي. اهو آنند هر وقت، هر هنڌ ۽ هر ڪاتر سکدائڪ آهي. اهو آنند ڏک جي پيٺ ۾ سک نه آهي، پر ڏک سک جي پيڙ کان خالي آهي. اهو آنند ڏک رهت آهي ۽ رڳو سک ئي سک آهي. اهو آنند جيو آتما ۽ پرم آتما جي ميلاپ جو رس آهي. ٻاهريون نه پر اندريون سک ساگر آهي. چکڻ، چٽڻ ۽ چوسڻ ممڪن آهي پر لفظي بيان ڪرڻ ناممڪن آهي.

اي ٻندا، اهو آنند تنهنجي جيون ياترا جي آخرين پوڙي آهي. اُنهيءَ لئي اَکر رکه. اُنهيءَ کي پائڻ لاءِ يتن ڪر. سڀ سک اُنهيءَ ۾ سمايل آهن. اُنهيءَ پائي ٻي ڪابه درڪار نه رهندي، ڪابه مصيبت من نه منجهائيندي، ڪابه چنتا سنڌ نه سُڪائيندي ۽ ڪابه آس دل نه ڏکائيندي. اُنهيءَ آنند جي پراپتيءَ لاءِ، گورو ارجن ديو جن هيٺيون منتر ڏسيو آهي:

جِس سرب سکا ڦــل اوڙيهِ - سو سچ ڪماوهه
نيڙي ديکهُ پــار بــرهم - اِڪ نــام ڌيــاوهه
هــوءِ سگل ڪــي رينُڪا - هــر سنگ سماوهُ
دُوکه نه ديئي ڪسي جيئَ - پــت سُ گهر جاوهُ.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، وار (١٧)

مطلب ته جي تون سچا سک ۽ مِٺا ڦل چاهين ٿو ته تون سچ جي راهه تي هل ۽ سچي ڪِرت ڪماءِ. ايشور کي حاضران حضور ڄاڻي، اُنهيءَ جي نام جو جاپ ڪر، سمرن ڪر، ڌيان ڌار. ڪنهن جو مَنو نه گهر ۽ ڪنهن کي ڏک نه پهچاءِ. سڀ جي چرنن جي خاڪ ٿي غربت ۾ گذار ته پرماتما جي سنگ ۾ سمايل رهين ۽ سندس دربار ۾ پاڻهن لــوڏي شان شوڪت سان داخل ٿين. سنسار سپنو آهي ته سچ به آهي. جي من ورڪت آهي ته سنساري سنبنڌ ۽ وهنوار سچا آهن، جن سان تعلق سچائيءَ ۽ صفائيءَ وارو رهندو. جي من انڪيل آهي ته سنساري سنبنڌ ۽ وهنوار، اُلٽو روپ اختيار ڪندا، اَنگل آرا، آنک مچولي ڪندا، جاڳندي جلائيندا ۽ خوابن ۾ ستائيندا. ڏک متبو ڪونه ته شانتي ڏسبي ڪونه. جڏهين گهري ننڊ ڪاٽي وڃي ٿي ۽ جيئي من داخل ٿي ڪونه ٿو سگهي، اُتي سنسار به ڪونه ٿو ستائي. اُنهيءَ گهڙيءَ ۾ ٿي سک سمايل آهي. ته چئبو ته اسان جا ڏک، ڦرڻا، ڊپ ڊاءُ، آسون ۽ اَنديشا سڀ من گهڙيل، خيالي خواب آهن.

جيستائين من آزاد، اَسٿر ۽ اِڪاگر نه آهي پر سنساري قيدخاني جو قيدي آهي، تيستائين اندرين جي سنسڪارن ۽ وشيه واسنائن جي ميلاپ مان، فقط ترشنا جي اُپتي ٿيندي ۽ ترشنا جو روڳ، رڳو ڏکن جو درشن ڪرائيندو. ترشنا جي ڪارخاني ۾ فقط ڏک نهيڊا آهـ

ڪڍڻ ڪري، اي بندا، من جي ويچار ڌارا جي واڳ وٺي، ورڪيءَ واري طرف وراءِ. ٿيائي جو تصوّر ڪر ته سچي سک جي سرحد سامهون نظر اچي ۽ دک جو دريا ٽپي سک جي ساگر ۾ سنان ڪجي. انهن ٽپي سفر ثابت ٿيندو ۽ اي آتما جي تلاش تسليم ٿيندي.

اهو آهي من جو ذاتي، اصلي ۽ سچو سڀاءُ. جي جيئن آتما پرم آتما جو جزو آهي ته من به جيئن آتما جو جزو آهي. اصلي ۽ سچي سڀاءَ ۾ سمائجڻ سان، من ۽ آتما ٻئي هڪ ٿي وڃن ٿا، اهڙا ڏُنيءَ جي اڪيلي ۽ اڪت آنند ۾ موجود ماڻين ٿا. اهڙيءَ آنند آئي، من جون ٻيون سڀ طلبون ۽ تمنائون، تات ۽ فڪرات فرار ٿي وڃن ٿيون. پوءِ من جو ٻڏڪي، اٽڪي ۽ آزاري؟ پوءِ من ڇو نه ايڪاگر ۽ استر رهي، خيالي سکن ۽ دکن کي دفع ڪري، سچي سک سان سدا سنبهل رهي؟ ڪرمن جي ليکي لهڻي موجب، جيون جون لاهيون چاڙهيون ٿيون اچن وڃن يا سرپرڪ ڪشت ۽ ڪليش پيا چڙهن لهن، پر من، پريشانيءَ جو پيمانو پار ڪري چڪو آهي، ڇو ته من هاڻي پنهنجي اصلي ۽ سچي سڀاءَ ۾ سمايل آهي.

اهو ساڳيو سڀاءُ آتما جو ٿي آهي. آتما جا ٻه ٻه پاسا آهن: هڪ امرتا ۽ ٻيو آنند. جڏهين ڪو جيئو مرندو آهي ته هميشه ٻيهر ويندو آهي ته ڪيئن مٿو ۽ ڇو مئو، پر جيڪري جيئو لاءِ انهن ڪون ٻيهر ويندو آهي ته مري ڇو ٿو؟ ڇو ته آتما جي خاصيت آهي امرتا ته موت تعجب ٿو ڏياري. ساڳيءَ طرح، ڪو جيئو ڪڏهن به سبب ڪري دکي هوندو آهي ته هميشه ٻيهر ويندو آهي ته ڪيئن دکي آهي ۽ ڇو دکي آهي، پر سکي انسان لاءِ اهين ڪون ٻيهر آهي ته هو ڏکي ڇو نه ٿو ٿئي؟ ڇو ته آتما جي به ذاتي خاصيت آهي سک. جڏهين من آتما جي ذاتي سڀاءَ ۾ سمائجي، امرتا ۽ آنند جي استٿيءَ ۾ اچي ٿو، تڏهين دک جو ديرو ڊهي ٿو، سک سدا سلامت رهي ٿو، پاڻ پڇاڻي، آتما جو اُپٽو ٿئي ٿو، سنساري سک دک يا سنبنڌ، ڏيهہ يا ٽن گڻن جا کيل تماشا، سڀ سرپر سان لاڳاپو رکندڙ سمجهجن ٿا ڇو ته من سرپر سان ناتا ٽوڙي، آتما سان جُڙجي ويو آهي. هاڻي من، من ٿي نه رهيو آهي.

من، من ٿي نه رهي! اها استٿي اکڻ آسان آهي پر اڻڻ اوکي آهي. انهيءَ اڻڻ لاءِ ڪئين ڪشت ڪشالا ڪڍڻا پوندا، هردم هوشيار رهڻو پوندو، سوين ساڌن ڪرڻا پوندا، آپو مٽائڻو پوندو، نفس ليست ڪرڻو پوندو، هيڻاين ۽ حليمائي اختيار ڪرڻي پوندي، چت شڪتي چُست ڪرڻي پوندي ۽ من مايا ۾ آڻڻو پوندو. اي بندا، ياد رک ته من جون ياوناٺون مُستقل نه آهن پر پاني، بدلائي سگهجن ٿيون ۽ پاڪيزه ٿي ڪري سگهجن ٿيون. انهن ڪرڻ به جڳائي. جو منُ اڄ ڪامي آهي سو سُڀاڻي نشڪامي به ٿي سگهي ٿو، جو ڪروڌ ۾ آهي سو ڪروڌ ناميءَ به ٿي سگهي ٿو، جو لوڀي آهي سو لاطمع به ٿي سگهي ٿو، جو موهي آهي سو نرموهي به ٿي سگهي ٿو، جو هنبلو آهي سو حليم به ٿي سگهي ٿو، جو ڪٺور آهي سو ڪومل به ٿي سگهي ٿو ۽ جو آزار ۾ آهي سو آرام ۾ به آڻي سگهجي ٿو،

بشرطيڪ رڳو قلب جي ڪل قابوءَ ۾ اچي. اهو ياد ڪرڻ ضروري آهي ته اها ڪل آهي شانتيءَ ۾. سک معمولي شانتي. جي من سانت ۾ آهي ته سدا سکي آهي پر جي اشانت آهي ته سدا، سک کان سکڻو آهي، ڇو ته هر وقت، يا خوشيءَ ۽ خواهش جي خدڪيءَ ۾ آهي يا غم ۽ غصي جي غوطن ۾ آهي، يا پوءِ جي ٻلنديءَ ۾ آهي يا ته بيچينيءَ ۽ بي آراميءَ ۾ بيقرار آهي. ٻنهي حالتن هيٺ، من سک کان محروم آهي ڇو ته ٻئي حالتون عارضي ۽ اسٿر آهن. تنهن ڪري، هڪ جي پوئتان ٻيو ۽ ٻئي کان پوءِ پهريون، آهي رچ ۾ راند ڪرڻ. پوئتان پوڻو آهي ته من جي شانتيءَ جي ۽ پوءِ پڇڻو آهي من جي اشانتيءَ کان، ته سچو سک پائڻ پوي، جو دائمي آهي، جو هميشهگيءَ ۾ هوندو ۽ جو موٽ ته ماڳن تان موٽندو. سو ڪيئن اشانتي الوپ ٿئي ۽ ڪيئن شانتي استاپن ٿئي، تنهن لاءِ ڪافي ڏس ڏنل آهن ۽ ڪيترا اشارا انهيءَ بابت اڳي اچي چڪا آهن، پر اي ٻندا، تنهنجي اندروني ترقيءَ جي تحرڪ لاءِ، ڪي خاص چار نسخا، جي الله لوڪن جا اڳئي آزمايل آهن، سي وري دهرائجن ٿا ته اهي هنئين سان هنڊائي، عمل ۾ آڻين ته ٻيڙا ٿي پار پون:

(١) سُجاڳي: روحاني طور، اي ٻندا، تون اصليت کان اڻڄاڻ آهين، تنهن ڪري جاڳندي به ننڊ ۾ الوپ ۾ آهين، اکين هوندي انڌو آهين ۽ ڪنن هوندي ٻوڙو آهين. جڏهين ڏٺو هن جو، سچا سالڪ سنساري ڌنڌوارن ۾ ورڪت ٿي سهيل سمان رهن ٿا، تڏهين تون واسنائن جي ورونهه ۾ جاڳي رهيو آهين. جڏهين هو رات جو رب رجهائڻ ۾ رڌل رهي جاڳن ٿا، تڏهين تون اگهور ننڊ ۾ غلطان رهين ٿو. جتي جاڳڻ گهرجي، اتي تون سمهيو آهين! اها اگيان جي ننڊ ٽوڙ ته ته چور ڪات هڻي، لالن لٽي ويندءِ. سک ۽ سنيهه وارا ڪيئن سنجهي ٿي سمهي پوندا؟ سجاڳيءَ، سرجوشيءَ ۽ سروڄيءَ کانسواءِ سچا ٿپ ڪيئن ٿيندي؟ بيشناسيءَ، بيپرواهيءَ ۽ لاغرضائيءَ سان من ڪيئن موزون رهندو؟ سو سجاڳ رهه ته ويچار شڪتي به جاڳي ۽ جاڳي، ويچارنا جو تفصيلوار وچور ولي ۽ ويچار ڌارا جي وکرن جي معلوميت ڪري. انهن جاڻ پوندي ته ترشنا ڪتان ٿي مهن ڪڍي، ڪتان ڪُتجيس ۽ ڪيئن ڪَتجيس. جي غفلت ڪري ڪر وڪار ورسجي ويو ته پوءِ اُن جو پڇتاءُ پاڙون پٽڻ، ڏايو ڏکيو ٿي پوندو. سجاڳ هوندي ته ترت ٿي تز تير مار پيندان.

(٢) لڳاءَ جا ليڪا لاهڻ: جهڙو تنهنجي وات جو چشڪو تهڙو اُون طعام تو طلبين ۽ جهڙي تنهنجي من جي مراد تهڙي ماحول مان واسنا تو ورتي. انهن لڳن لڳي ٿي ۽ اُتي لڳاءَ انڪجي، اڙجي ٿو. پوءِ جهڙا جهڙا لڳاءَ تهڙا تهڙا ليڪ ۽ جهڙا ليڪ تهڙي هڻ پٽ، جڏهن ۾ جدم ٿي ڪوهجي، ڪُسجي تو وڃي. ڪڏهين سوچيو اٿئي ته جي سنسڪار لوڪي دلشاد ڪن ٿا سي ڪيترو نه خصيص ۽ معمولي آهن، جن پٺيان سوري به ويندي. يا جي سنسڪار

توکي ملول ٿا بڻائين سي به ٿيئي ۽ رواجي آهن، جي سولائيءَ سان سهاري سگهجن ٿا. پر اهي اجائي پرسنتا يا پريشاني، پاڳلپڻو نه آهي؟ جي اهي ساڳيا اچن ته پوءِ تنهنجو نالن ۽ رڳن ۾، رتن ۽ رسمن جي رس ۾ يا ڪرتبن ۽ نتيجن ۾ ڇو لڳاءُ لڳي؟ لڳاءُ ڪيڏو جي اهڙا معقول نه آهي ته تجربي جو تصور به نه ڪجي يا نتيجي مان سبق به نه سکجي. پوءِ آئيندي جو اُدم، خامين کان خالي ڪيئن رهندو ۽ اڳين کان بهتر ڪيئن ٿيندو؟ لڳاءُ ڪيڏو معقول آهي ته نالن ۽ رڳن ۾ يا رتن ۽ رسمن ۾، چت نه اٽڪائجي ۽ ڪرتبن ۽ نتيجن سان، ناجائز طرفداري ۽ جانبداري نه رکجي. ترشنا جي تندن ۾ تو پاڻ ٻڌو آهي. اهي ڇوڙ تي ڇڙجي پئين. تنهن ڪري فقط اهي ڪارج سِڌ ڪر، جن جي جوابداري، فرض اَدائيءَ ڪان تو تي مڙهيل آهي، يا جي ڪنهن ٻئي جي ڀلي ڪاڻ آهن، يا جي توکي روحاني واهه تي وڪڻ وڌائڻ ۾ مدد ڪندا. اهڙو هر ڪو ڪارج پنهنجي ٻَوَرن شڪتيءَ، مشڪيءَ ۽ شرڌا سان اَدا ڪر، باقي سڦلتا يا نهڦلتا ۽ سوڀ يا شڪست سان تنهنجو تعلق نه هئڻ گهرجي. انهن ڏانهن ۾ ڌيان نه ڏي ۽ چت شڪتي خواه مخواه ضايع نه ٿئي. سو لڳاءُ جا ايڪا لاهه ته من ۾ مطابقت، طمانيت ۽ شانتي واسو ڪري ۽ سچي سروپ جي سوجهي ٿئي.

(٣) هيءُ گذري ويندو ته هي به گذري ويندو: مٿي چيو ويو آهي ته زندگيءَ ۾ لاهيون چاڙهيون اڪثر آهن پر ٻئي نا پائيدار آهن. پيون بدلجن سدلجن جيئن ڏينهن ۽ رات يا سيارو ۽ اونهارو يا جم ۽ موت. حالت جا ٻئي آئي آهي سا برابر حقيقت آهي پر انهيءَ حالت جي عارضيت به ته حقيقت آهي. جڏهين هر حالت عارضي ۽ نا پائيدار آهي ته پوءِ ڪُڌجي ڇو يا رنججي ڇو؟ جي نعمت يا نوازش آهي ته به ڪنهن ڏينهن نابود ٿي ويندي ۽ پوءِ پيو پڇتائيندين ته اجايو پئي ٽڙيس ۽ ڪُڏيس. جي مصيبت يا ماجرا آهي ته به ڪنهن ڏينهن مِٽجي ويندي ۽ پوءِ پيو پاڻ تان کِلندين ته اجايو پئي گهٻرائيس. مصيبت ۾ مُنجهڻ وڃڻ آهي سندس معياد وڌائڻ ۽ پنهنجي اچا شڪتي ڪمزور ڪرڻ. تنهن ڪري ڇو نه اهو جيون جو آدرش رکين ته سڀ ڪجهه فنا آهي ۽ جتي هيءُ گذري ويو اتي هي به گذري ويندو. پوءِ نه خوش نصيبيءَ ۾ خمار چڙهندو ۽ نه بدنصيبيءَ ۾ بيقراري ايندي، ڇو ته ٻئي حالتون سرپو سان ۽ نه آتما سان لاڳاپو رکندڙ آهن. ٻئي صورتون، سائينءَ جون آهن، جي پرڪرتيءَ جي پرپنچ ۾، پُتلين وانگر پيش اچن ٿيون. ڪيل تماشا آهن جي ڪڻ ڪڻ ۾ پيا بدلبا سدلبا. ڏس ته ڪاله جيڪا جبل جي چوٽيءَ تي برف هئي سا اڄ قدرت جي هر پهلوءَ ۾ سمايل آهي، وڻن ۽ ٻوٽن ۾، گلن ۽ ڦلن ۾، اَناج ۽ ميون ۾، ندين ۽ ساگرن ۾، بادلن ۽ برسات ۾، انسان ۽ حيوان ۾. توکي به انهيءَ قدرت جو قطرو آهين، انهيءَ تماشي جو نمائندو آهين. پوءِ ڇو تڪرار ۽ تنگدلي، ڇا لاءِ تعصب ۽ تڪبر؟ وات وٺ تو اهو ۽ ٻڌائيءَ جي، تپسيا ۽ تياڳ جي، جتي جانب جاڳي، تو لاءِ پيو پل پل پڪارون ڪري.

(۴) گذريءَ کي وسار: اي بندا، اوهان جو من ڪيڏو نه ماضيءَ ۾ مبتلا آهي؟
سمورو وقت اِهو سوچيندي نه هن مون سان هيئن ڪيو هو ۽ هاڻي مان ساڻس هيئن ڪندس،
ڪالهه مان هتي هوس ۽ سڀاڻي مان هتي پهچان، ڪالهه مون کان هو کسڪي يا کسجي ويو
۽ سڀاڻي مان هن کي هٿ وس ڪندس، يا ڪالهه مان چپ ڪري ويس پر سڀاڻي مون
مچائيندس، وغيره وغيره. انهيءَ سلسلي ۾ ڪيترو نه سوچ ويچار، جوش جذبات، سگهه،
شڪتي، وقت ۽ پنهنجو زبان لڳي ٿو ۽ جنهن مان ڪو به ڪٿ ليل نڪري نه ٿو. اڳلو ويو ۽
وروڌ وڌي ٿو، خير خواهي ۽ خير خيالي گهٽجي ٿي، نا پسندي ۽ نا سازي وڌي ٿي،
همدردي ۽ هم لشميي گهٽجي ٿي. جي انهن لاءِ آرام حرام ٿيو، ڪروڌ، اڳرتا ۽ اهنتا
قائم رهي ۽ من اشانت رهيو ته سک جو سمر ڪٿان ليار ٿيندو؟ تنهن ڪري ڇو نه اهي يادگيرون
جي يادداشت، جا اڀيوڳ تي نه پر ڏر اڀيوڳ تي ٻڌل آهي، سا من مان صفا ميساري ڇڏجي،
ته اشانتي دور ٿئي ۽ شانتي برپا ٿئي؟ انهيءَ ۾ اسان پنهنجو ڀلو آهي. ڀلا ياد ڪري ڇا
ٿو وٺجي؟ ڇا اها اشانتي دور ٿئي ٿي يا نا پسنديءَ ۽ ناراضپي جو نقشو بدلجي ٿو؟ انهيءَ
ناراضپي ۽ ناسازيءَ ۾ ڪيترن خاندان ختم ٿي ويا، ڪيترن رفاقتون رخصت ٿي ويون،
ڪيترن شخصي ناتا نابود ٿي ويا ۽ ڪيترن ڪلور قائم ٿي ويا، ڇو ته وقت سر نه غلط فهمي
دور ٿي، نه گذريءَ کي وساريو ويو ۽ نه موقعي تي معافي ماڳي يا ورتي وئي.

سمجهه کٽي ته ٿو سان بي ادبي، بي عزتي، بي انصافي، بي حرمتي، بيوفائي،
بي مروتي يا بيقياسي ٿي به آهي ته ڇا اهو مناسب آهي ته موٽ ۾ اسان به اهڙي
پر ڪريون؟ بيگناهي ثابت ڪرڻ بلڪل ضروري آهي ۽ ساڳيءَ طرح انصاف جي طلب
ڪرڻ به مناسب آهي پر برائيءَ جو جواب برائيءَ ۾ ڏيڻ يا ڌڪار ۽ نفرت سانڍي وهنوار
رکڻ، اهو سڀ بيروا ۽ بيجا آهي، نه ايترو ٻين لاءِ جيترو خود پاڻ لاءِ. اهو رخ، من جي
شانتيءَ ۾ رخنو وجهندو ۽ روحاني واڌاري ۾ رنڊڪ آڻيندو. ڀلا جيڪڏهين چيتن، اوچيتن
۽ اڇيتن من ۾، مدائيءَ ۽ مليتا يا معمولي معاملن جون واسنائون واسو ڪنديون ته اسين ايار،
پولرتا ۽ روحاني جهلڪ ڪيئن جهٽي سگهبي؟ ٻئي طرف ڪميا، غلط فهميون غائب ڪندي،
رشتيداري جاري رکندي ۽ هڪ ٻئي جا روحاني ڪرتا پاڻ ملائيندي. ڪميا خدا جي خاص
خصوصيت آهي، جنهن جو اسين پاڻ طلبگار آهيون. خطائون ڪندي به ڪميا گهرندو اچين ٿو
۽ نه ملندي مايوس رهين ٿو. اسين ايشور جو عڪس آهيون. پوءِ ڇو نه اسين اها خدائي
خاصيت اپنائي، ڪميا ڪريون ۽ ڪميا جا حقدار به ٿيون؟ دشمن سان به پيار ڪر، ٻوٽي هو
ڪندي جيئان چيندو رهي، ڇو ته گلابي گل به ڪنڊن وچ ۾ رهي، پاڻ اڙڳي ٿو ۽ ٻين کي
پڻ جا ٻه لمحا ڏاري ٿو. اسين ۽ اڳلو ٻئي رب جا روپ آهيون. جو ڏجي ٿو سو پاڻ ورت
موٽي اچي ٿو. حقارت ڦهلائيندين ته اها پاڻ ۾ موٽي اچي من اشانت ڪندي.

جي معنيٰ ڏيندين ۽ ڪميا ڪندين تہ اھا پاڙيا بہ موٽي اچي من شڌ ۽ شانت ڪندءِ. اِھو نہ ڀلج تہ من جي شانتيءَ ۾ ئي سچو سک سمايل آھي. شانتيءَ بنا سک سپني ۾ بہ ساٿ ڪونہ ڏيندو.

تنھن ڪري اي بندا، من جا پرچھا جيترا ھلڪا ۽ ٿورا اوترا سنا ۽ سھڻا. جيترا ڀيڙن گھٽ تيترا جنجال ۽ جاڪوڙون گھٽ. اھا واندڪائي، ويچارتا ۾ وِليون وجھندي، من مان ۾ آڻيندي، تياڳ جي وات وٺي ويراڳ جي پد لي پھچائيندي، آڏي انجامن ۽ اقرارن جي ڀڃاوري ڪرائيندي، نفس جي ناڙوديءَ جا نغارا وڄائيندي، الاھي مستيءَ ۽ بيخوديءَ جي وجد ۾ آڻيندي ۽ ملھہ مھانگي محبوب سان ملائيندي. اھا الٽي مذھبي منطق جا مطالع ڪرٽي آھي ۽ اعليٰ علميت جا عمل ۾ آڻٽي آھي. علميت اھا پا انسانيت سيکاري. انسانيت اھا جا روحانيت جي رنگ ۾ رنگي ۽ روحانيت اھا جا آخر الوھيت ۾ آڻي، جتي ٺوشدا ۽ طلب ختم ٿي چڪيون ھجن تہ طالب ۽ مطلوب ٻئي پاڻ ۾ ملي ويا آھن. اتي سچ کنڊ جو اکنڊ آنند آھي. اتي من، من ٿي نہ رھيو آھي. جڏھين من، من ٿي نہ ٿو رھي، تڏھين سچو سک حاصل ٿئي ٿو. باقي ٻيا اڌم ۽ آسرا، پاڻيءَ ۾ ٺاڪوڙا ھڻائيندا، ڪجھ ڪونہ وٺائيندا ۾ سڀ ڪجھ ڪھائيندا.

(٨) ڪرمُ، گيان ۽ ڀڳتي.

(١) برهم گياني[1] سڪل ڪي رينا[2] - آتم رسُ برهم گياني چينا[3،4]
برهم گياني ڪي سڀ اوُپر ميا[4] - برهم گياني تي ڪڇ برا نہ ڀيا
برهم گياني سدا سمر دَرسي[5] - برهم گياني ڪي دِرشٽ[6] امرت برسي
برهم گياني بندن تي مڪتا - برهم گياني ڪي نرمل جُگتا
برهم گياني ڪا ڀوجن گيانُ - نانڪ برهم گياني ڪا برهم ڌيانُ.
برهم گياني ڪي ايڪي رنگِ - برهم گياني ڪي بسي پربهه سنگِ
برهم گياني ڪي نام آڌار - برهم گياني ڪي نام پروارُ[7]
برهم گياني سدا سد جاگت - برهم گياني اهنبُڌ[8] تياگت
برهم گياني ڪي من پرمانند - برهم گياني ڪي گهر سدا اننڌ
برهم گياني سک سهج نواس - نانڪ برهم گياني ڪا نهي بناس[9].

[راڳ گوڙي، محلا پنجوان، سکمني صاحب، اشٽپدي (٨)]

(٢) پرَتوت[10] نانڪ گياني ڪِتا هوءِ - آپ بيچاري بوُجهي سوءِ
گور پرساد[4] ڪري بيچارُ - سو گياني درگهه پروانُ[11].

سري راڳ، محلا پهلا، شبد (٣٠)

(٣) سچي ڀڳتي من لال ٿيا - رنَّا[12] سهج سُڀاءِ
گور شبدي من موهيا - ڪهڻا ڪڇوُ نہ جاءِ.

سري راڳ، محلا تيجا، شبد (٢٥)

(٤) پريم ڀڳت جسڪي من لاڳي - گُڻ گاوي اَن[13] دِن[14] نت جاڳي
باھن پڪڙ تِس سُواءِ[15] ميلي - جسڪي مستڪ لِکهتا[16].

راڳ ماجهه، محلا پنجوان، شبد (٤٣)

---

١. جنهن کي پرماتما يا برهم جو گيان پراپت ٿيل هجي. ٢. خاڪ، مٽي. ٣. ماڻي ٿو، سمجهي ٿو. ٤. مهر، ڪرپا. ٥. هڪ نظر سان ڏسڻ. ٦. نظر. ٧. ڪٽنب. ٨. ڪمت، اهم ڀاؤ. ٩. خاتمو. ١٠. فرمائين ٿا. ١١. قبول، پاس. ١٢. رنگجي وڃي ٿو. ١٣. رات ڏينهن. ١٤. هردم، هميشہ. ١٥. پرماتما. ١٦. ليک لکيل.

(٥) جِس أنتر پريت لگي سو مُڪتا - الدوي وس سچ سنجم جُگتا[1]
گور ڪي شبد سدا هر[2] ڌيائي - ايها ڀگتِ هر ڀاوَنيا[3].

راڳ مانجهه، محلا پهريون، اشٽپدي (٧) ٢٠

(٦) سو نِهڪرمي[4] جو شبد بيچاري - أنتر تَتُ گيان هؤمي ماري
نام پدارٿ نؤنِد[5] پائي - ترِي[6] گڻ ميٽِ سماوَنيا.

٣١(٢)

(٧) سهجي[7] آسڻ استر[8] پائيا - سهجي أنهد شبد وڄائيا
سهجي رُڻ جُهڻڪار[9] سهائيا - تاڪي گهر پاز پرهم[2] سمائيا.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، اشٽپدي (٧) ٣

(٨) چِنت بِساري[10] - اينڪ دِرشٽيتا
نانڪ گيان أنجنُ[11] - جيهه نيترا[12].

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، باون اکري، پؤڙي (٣٢)

(٩) جانڪي رِدي - وِشواسُ[13] پربهُ[2] آئيا
تتُ گيان - تِس مَنِ پرگٽائيا[14].

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، سکمني صاحب، اشٽپدي (٢) ١٧

(١٠) شيرا ڪرپ - هوء اُپهڪامي[3]
تِس ڪتُ هووت - پرابت سوامي[2].

١٨(٢)

(١١) ديکو پائي - گيان ڪي آئي آندي[15]
سپتي أڏاني پرم ڪي[16] ٽاٽي - رهي نه مايا باندي.

راڳ گوڙي، ڪبير صاحب، شبد (٤٣)

(١٢) ڦقا بن ڦؤلهه[17] ڦل[18] هوئي - تان ڦل ڦڪ[19] لکي جڻ ڪوئي
دوڻ[20] نه پڙي ڦڪ بيچاري - تان ڦل ڦڪ سڀي تن ڦاڙي[21].

راڳ گوڙي، ڪبير صاحب، باون اکري (٢٨)

(١٣) چودس چوڏهه[22] لوڪ منجهار - روم روم مهه بسهه مرار[2]
ست سنتوکه ڪا ڌرهه ڌيان - ڪٿني[23] ڪٿيئي برهم گيان.

راڳ گوڙي، ڪبير صاحب، ٿتي (١٥)

(١٤) واجا مت پکاوج[25] پاؤ - هوء أنند سدا من چاء[24]
ايها ڀگتِ ايهو تپُ[26] تاء - اِت رنگه ناچهُ رکهِ رکهِ پاء[27].

راڳ آسا، محلا پهريون، شبد (٦)

---

١. جُڳتي. ٢. پرماتما. ٣. وڻي ٿي. ٤. نشڪام ڪرم يوڳي. ٥. خزانو. ٦. ٽيئي. ٧. گيان، سچاو سان. ٨ لواس، نڪاڻو. ٩. مڌر شبد. ١٠. ڇُٽيون. ١١. سرمون. ١٢. اکين ۾. ١٣. يقين، نشچو. ١٤. پرگهٽ ڪيو. ١٥. واچـوڙو. ١٦. ڪائين جهوپڙي. ١٧. ڪرم روپي گل. ١٨. گيان روپي ڦل. ١٩. هڪ ڦار، ڇيو. ٢٠. ڏکيت. ٢١. جنم مرڻ جي چڪر کان آجو. ٢٢. چوڏهن. ٢٣. ڪٿائون ڪر. ٢٤. چڏي. ٢٥. ڏکڙ. ٢٦. تپسيا. ٢٧. پير.

(١٥) گيانيئا نــو سپ سچُ هــيءِ - سچ ســوجهي هــوئــي
اوءُ ٻلائـي ڪسيءِ دي نــہ ٻلدي - سچ جــاڻن سوئي .

راڳ آسا، محلا ٽيجا، اشٽپدي (٧)٥

(١٦) ڀگتِ ڀاؤ اهہ مارگـہ ٻکڙا - گور دُئاري ڪــو ڀــاوئي
ڪهيءِ نانڪ جِس ڪري ڪرپا - سو هر ڀگتي چتُ لاوَيءِ .

راڳ آسا، محلا ٽيجا، چنت (١)٢

(١٧) جو ڪڇ ڪيئو ســوئي ٻل مانــيءِ - اَئسي ڀگتِ ڪمائي
متر شتر سب ايڪ سمانــيءِ - جــوگــہ جُگت نيشاني .

راڳ گوجري، محلا پنجوان، شبد (٦)

(١٨) ايها ڀگت سچي سچُ لِدوَ لاگــيءِ - بِن شيوا ڀگت نہ هوئي
جيوت مريءِ تان شبدُ بِچاريءِ - تــان سچ پاويءِ ڪوئي .

راڳ گوجري، محلا ٽيجا، اشٽپدي(٧)١

(١٩) نانڪ گياني جَگ جيتا - جــگ جيتا سب ڪــوءِ
نامي ڪارج سِدُ هــيءِ - سَهجي هــوءِ سو هــوءِ .

راڳــہ ڀهاڳڙا، محلا چــوٿان، وار (٢)، سلوڪ محلا ٽيجا

(٢٠) سهج مليئيءِ مليءِ پرواڻُ - نــا تِس مرڻ نہ آوڻ جاڻُ
ٺاڪر مهہ داس داسَ مہِ سوءِ - جهہِ ديکا تهہ اَوُرنہ ڪوءِ .

راڳ ڌناسري، محلا پهلا، اشٽپدي (١)٢

(٢١) اَئسي ڀــگتِ گــووند ڪــي - ڪيٽ هستي جيتا
جــو جــو ڪيدو آپنو - تِــس اَپــيءِ دان ديتا .

راڳــہ بــلاول، محلا پنجوان، شبد (٣٧)

(٢٢) ٻرلي بــرت رهــي نِهڪام - اَجپا جاپُ جپيءِ مکہ نــام
تين ڀوَن مهہ ايڪو جاڻيءِ - ســب سچ سنجم ساچ پڇاڻيءِ .

راڳــہ بلاول، محلا پهلا، ٿتي (١٦)

(٢٣) ٻرکہ مهِ نــارِ نار مهہ ٻرکا - ٻــوجهہُ برهم گياني
ڌُن مهہ ڌيان ڌيان مهہ جانيا - گوُرمکہ اَڪٿ ڪهاني .

راڳ رامڪلي، محلا پهلا، شبد (٩)

(٢٤) ڪرمي سهجُ نہ اوُپجيءِ - وِڻ سهجيءِ سَهسا نہ جاءِ
نهَ جاءِ سهسا ڪِتيءِ سنجم - رهــيءِ ڪرمُ ڪماءِ .

راڳ رامڪلي، محلا ٽيجا، آنند صاحب (١٨)

---

١. پرماتما. ٢. اَٿانگو. ٣. معرفت در ٻي. ٤. دشمن. ٥. هڪ جهڙو. ٦. پرماتما سان ميلاپ.
٧. اَهنڪار ماري. ٨. سنساري ماليا. ٩. پوُرن، سڦل. ١٠. ڪئلي. ١١. هاٿي. ١٢. نرپئہ پدوي.
١٣. وِرت. ١٤. اَندر ۾ ڌيان ڪري جاپ ڪري ٿو. ١٥. لوڪ. ١٦. پرش. ١٧. سُر، آواز.
١٨. سنسا، ڀرم. ١٩. جتن، اُپاءُ. ٢٠. ڪِرياوُن.

(٢٥) چوڪا[1] پيارا[2] ڪوم ڪا - هوئي لِهڪرما
ساگر اي ڪنڌيءَ[3] چڙي - گور ڪيهي ڏرما.
راڳ مارو، محلا پنجوان، شبد (١٤)

(٢٦) گيانيئا ڪا اِهو مهت[4] هيءِ - من ماهِ سمانا
هر جيئَ[5] ڪا محل پاتيا - سچ لاءِ ڌِيانا.
راڳ مارو، محلا ليجا، وار (٨)

(٢٧) لِپوت پِرت نيم سَچ سنجم - سدا رهيءِ نِهڪاما
تِرشنا آر مايا پرم چوڪا - چِتوت[6] آتم راما[7].
راڳ ڪيدارا، ڪبير صاحب، شبد (١)

(٢٨) قل ڪارڻ قوليءِ نِراء - قل لاڳا تب قوُل بِلاء[8]
گياني ڪارڻ ڪرم اَپياس - گيان پنيا[9] ته ڪرمه ناس.
راڳ پيرڀ، ڀگت رويداس، شبد (١)

(٢٩) آلند روُپي[10] پيکڪيءِ - هڠ محل پاوتڪي
ڪام ڪَري[11] سب ليائڪيءِ - هڠ سرڻ پڙتگي.
راڳ سارنگ، محلا پنجوان، شبد (١٣٦)

(٣٠) کِه کِه کهڻ کهيءِ سب ڪوء - اِن من مُتِي[12] ڀکيب نه هوء
گيان متي ڪمل پرڪاس - لِب گهٽ ناميءِ نام نواسُ.
راڳ ملار، محلا ليجا، اشٽپدي (٥)٣

(٣١) اَگيان لاءِ سَواليا[13] - گور گيانيءِ لاءِ جڳاوڻگو
نانڪ ڀاڻيءِ آنڊيءِ - جڠ پاويءِ لِويءِ چلاوِڻگو.
راڳ ڪانڙا، محلا چوٿان، شبد (٨)١

(٣٢) پنچ ڪسڪر[14] ڏاوت راڳي[15] - چوڪا مِن اَپمان
دِشت[16] بِڪاري[14] ڏرمت[17] ڀاڳي - اَئسا برهم گيانُ.
راڳ برياڙي، محلا پهلا، شبد (٧)

(٣٣) ڪبير جهان[18] گيان ته ڌرم[19] هيءِ - جهان جوُٽ ته پاپُ
جَهان لوڀ ته ڪال[20] هيءِ - جهان کِما ته آپُ.
سلوڪ، ڪبير صاحب (١٥٥)

(٣٤) بِرهميءِ[21] ڪتِ ڪت[22] - اَلتُ نه پاتيا
رامُ[5] ڀِکت - بَتي گهر[23] آتيا.
راڳ گوڙي، ڪبير صاحب، شبد (١٩)

---

١. ختم ليو. ٢. بوجو، ڀار. ٣. ڪنڌي، ڪنارو. ٤. وڏائي، ليمائي. ٥. برماتما. ٦. ڌيان ڌري لو. ٧. سرق وياپڪ. ٨. ڪرلين ٿا. ٩. ليو ڏ. ١٠. ڏسي. ١١. ڪاماڻون ۽ ڪلپناڻون. ١٢. سکيا، اُپديش. ١٣. سمهاري ڇڏيو آهي. ١٤. وڪار ١٥. ڦِٽي پر ڪري. ١٦. نظر، ليمت. ١٧. ڪمت. ١٨. جتي. ١٩. لئي. ٢٠. مؤت. ٢١. برهما. ٢٢. ويد ۽ پران پڙهي. ٢٣. گهر وڃي اَچي مليو.

ڪرم، گيان ۽ ڀڳتي.

جيئن سرٻند پاڪ-ونمت ڪيتا ۾، تيئن ئي سري گرو گرنٿ صاحب ۾ به ڪرم، گيان ۽ ڀڳتيءَ جو ڪافي ذڪر ٿيل آهي. انهيءَ وشيه لاءِ ٽيڪا ٽپڻي ڪندي، ڪيترن اهڙي راءِ ڏني آهي ته اهي ٽي الڳ ۽ علحده مارگ آهن ۽ هر هڪ ساڌڪ کي اختيار آهي، ته هو پنهنجي پنهنجي سڀاءَ ۽ شرڌا موجب، پنهنجي جيون ياترا لاءِ، انهن مان ڪهڙو به خاص مارگ چونڊي، عمل ۾ آڻي. حقيقت ۾ اهو راءِ غلط آهي. ڪرم، گيان ۽ ڀڳتي الڳ ۽ علحده مارگ نه آهن پر ٽيئي پاڻ ۾ ماڻي جُهلي هڪ ساڳيو ۽ هڪ جيون ياترا جو مارگ ٺاهين ٿا. تنهن ڪري اهو چوڻ صحيح نه ٿيندو ته ڪرم جي پدوي گيان کان اُتم آهي يا گيان جي پدوي ڀڳتيءَ کان اُتم آهي يا هڪ پد ٻئي کان سهڻو يا اُهڃو آهي.

ڪرم، گيان ۽ ڀڳتي، اهي ٽيئي انگ آهن، انهيءَ انسان جا، جنهن جاڳرُ به آهي ته پاڳرُ به آهي ۽ جنهن کي جيون ياترا ۾ پورن سڦلتا پراپت ٿي آهي. اهڙو انسان گهڻين نالن سان پرسڌ آهي، جيئن ته سنت، فقير، درويش، مهاتما، پهتل شخص، لاهوُتي، ڀڳونتي ڀڳت، برهم گياني، سنياسي، سڌ، مها پرکي، ڀُڳتا، گُرمک، سوهاڳڻ، سنگوُر سائين، جيوَن مُڪت، وغيره، وغيره. نالن ۾ ته اهڙي سوڀيا ڪانه آهي. سوڀيا آهي انسان جي اَڏر ۾ پهچ ٿي. پهچ جي نشاني آهي ته هردي جي سنگم ۾ ڪرم، گيان ۽ ڀڳتيءَ جون ٽيئي ڌارائون، گڏجي هڪ ٿي پيون وهن. اهو آهي اُهرت جو آبشار.

مثلاً، موٽر جي مسافري ڪرڻي آهي پر ڊرائيور ۽ پيٽرول بنا، موٽر جي مسافري ڪا شروع ٿي سگهندي؟ ساڳيءَ طرح، ڊرائيور يا پيٽرول رڳو پاڻمرادو پنهنجي مهڙ مسافري ڪرائي سگهندا؟ جڏهين ٽيئي گڏ ٿي، هڪ ٻئي سان سهڪار ڪندا تڏهين مسافري شروع ۽ سڦل ٿيندي. تهڙيءَ طرح، جيون ياترا لاءِ ساڌڪ کي ڪرم، گيان ۽ ڀڳتيءَ جي ٽنهي اَنگن جي ضرورت ٿيندي ۽ جيستائين ٽنهي جو پاڻ ۾ ماڻي جُهلي، پوري معياد ۾ ميلاپ نه ٿيو آهي، تيستائين روحاني وڪاس اَڌوُرو ۽ اَڌوُرو رهندو سمجهڻ گهرجي ۽ جيون ياترا جي پورن سڦلتا ناممڪن رهندي. ڇو ته ٽيئي آتميا جا غير منفڪ انگ آهن.

اي بندا، سوچ ته گيان جي جهلڪ کانسواءِ، ڪو به ساڌڪ نِهڪرمي بڻجي سگهندو يا ڪرم نشڪام ٿي ڪري سگهندو؟ جيستائين جيو پاڻ کي اگيان وچان، ڪرمن جو ڪرتا سمجهي ٿو، تيستائين ڪرم بنڌڻ ڪونه ڪر مطلب، پربوڌن ۽ اڇا اوس قائم رهندي جا گيان کانسواءِ نورت موُر نه ٿيندي. ساڳيءَ طرح، گيان جي پرڪاش کانسواءِ، ڪو به

ساڌڪ، سوچن ڀڳتيءَ جي پد مان ترڪي ڀڳتيءَ جي پد تائين ڀلا پهچي سگهندو؟ وري جيسر گيان ۾ وڌل آهي، تنهنجي ڪرمن ۾ ڪا مراد جي ملاوٽ هوندي يا ڪنهن جي ڀڳتيءَ ۾ ڪو ڀنگ يا ڀيد پئجي رهندو؟ پورن ساڌڪ ۾ اهي ٽيئي انگ ملي، هڪ ٿي ويا هوندا. پر اسان انسانن لاءِ اهو پورو ٿيڻ مشڪل ٿي پوندو ته اسين ڪهڙو انگ اپنائيون ۽ ڪهڙي انگ سان ماڻهو هڪ ٿي وڃي. پر ٽيئي هڪ ٿي، وڌائي وڃن ٿا.

ها، اهو ٿي سگهي ٿو ته وقت ۽ حالت پٽاندڙ، ڪنهن خاص انگ جو زياده يا ظاهر پرڀاءُ ڏسڻ ۾ اچي. جهڙوڪ سماڌيءَ ۾ ويٺي، ڀڳتيءَ جي انگ جو پرڀاءُ معلوم ٿئي، اپديش ڏيندي، گيان جي انگ جو پرڀاءُ ڏسڻ ۾ اچي ۽ پرمارٿ ڪندي، ڪرم جي انگ جو پرڀاءُ ظاهر ٿئي. اهي گهٽ يا وڌ پرڀاءُ، رڳو اکين کي ڏسڻ ۾ ايندا. جو پورن ساڌڪ آهي، تنهن لاءِ ٽنهي انگن ۾ ڪوبه ڀيد يا فرق ڪونه آهي، هن لاءِ ٽيئي انگ پاڻ ۾ ائين جڙيل آهن جيئن ڪو ٽن پڪن ڌاڳن جو هڪ سڳڙو وٽيل هجي.

هن ويچارن تي وڌيڪ روشني وجهڻ لاءِ، هيٺ ڏنل گرو وچن مان ڪي خاص وچن وري هيٺ ڏجن ٿا:

(١) برهم گياني سگل ڪي ريڻا - آتم رس برهم گياني چينا
برهم گياني ڪي سڀ اوپر ميا - برهم گياني تي ڪڇ برا نه ڀيا.
راڳ گوڙي، سکمني صاحب، محلا پنجوان، اشٽپدي (٣)٨

(٢) سو نهڪرمي جو شبد بيچاري - انتر تت گيان هؤمي ماري
نام پدارٿ نؤ نڌِ پائي - ترئي گڻ ميٽ سماوڻيا.
راڳ ماجهه، محلا ٽيجا، اشٽپدي(٢)٣١

(٣) ترڻي برت رهي نهڪام - اجپا جاپُ جپي مک نام
تين ڀوَن مهه ايڪو جاڻي - سڀ سچ سنجم ساچ پڇاڻي.
راڳ بلاول، محلا پهلا، ٿتي (١٦)

(٤) ڪهه ڪهه ڪهڻ ڪهي سڀ ڪوءِ - بن من مٿي ڀڳت نه هوءِ
گيان مٿي ڪمل پرگاسُ - تِت گهٽ ناميءَ نام نواسُ.
راڳ ملار، محلا پهلا، اشٽپدي (٥)٣

پهرئين وچن ۾، صاحب سمجهائين ٿا ته برهم گياني آتم رس چکي ٿو، سڀني جي خاڪ ٿي سيوا ڪري ٿو، سڀني تي مهر جي نظر ڌري ٿو ۽ ڪنهن جو به برو نه ٿو سوچي. ٻئي وچن ۾ ڏيکارين ٿا ته جو نهڪرمي آهي سوئي پورن گياني آهي، جنهن نام روپي خزانو هٿ ڪري، ٽمي، رجي ۽ ستي جي ٽنهي گڻن جي پار واري پدوي، پراپت ڪئي آهي. ٽئين وچن ۾ ٻڌائين ٿا ته نهڪرمي، ڀڳتيءَ ۾ ٻُڏو آهي ۽ ساريءَ ترڪٽيءَ اندر پرماتما پسي ٿو. چوٿين وچن ۾ ڄاڻائين ٿا ته جڏهين گيان جو پرڪاش ٿئي ٿو، تڏهين هردي

۾ نام جو واسو لڌي ٿو. ھاڻي ھنن وچنن مان پڌري پوندي ته ڪرم، گيان ۽ ڀڳتيءَ جا
ٽيئي اَلڳ اَلڳ ناھن پر پاڻ ۾ گھاٽو ۽ گھرو سنبنڌ ٿا رکن، بلڪ گڏيا مِليا پيا آھن.

پر انھن سڀني وچنن کان وڌيڪ وچتر، ڀڳت روداس جو ھيٺيون وچن آھي، جنھن
۾ چيل ته گيتا جو سمورو سار لڪل آھي ۽ ھِن ٻجھارت جو ٻجھه سليل آھي.

قــلَ ڪارڻ ڦـوُلـــيو بڪراه - ڦلُ لاڳا تب ڦـوُل بِــلاه
گياني ڪارن ڪرم اُپياسُ - گيان پڪيا تِھ ڪرمھِ نــاسُ.
راڳ پيرءَ، ڀڳت روداس، شبد (١)

وڻ جو گل لڳڻ ڪري ٿو ميوي ڪاڻ پر ميوو لڳو ته آھي ته گل ڪريو ئي آھي. ليڪن
گياني ڪرم جو اُپياس ٿو ڪري پر گيان ملڻ ڪانپوءِ، ھن جا ڪرم ڀي ناس ٿي وڃن ٿا.
انھن ڪرمن ته جيئري ناس ٿي ڪونه سگھندا. جيستائين پران آھن تيستائين ڪي نه ڪي
ڪرياؤن نه چالوُ ٿي رھنديون. پوءِ ته جي ھرڪو ڪرم ڀاڳي، وئراڳ ڪندو ته پرماتما
جي پيدا ٿيل پرڪرتيءَ جو، انمن مطابق ڪيئن سرشٽي چالوُ رھندو؟ سو ڪرم ناس ٿيڻ
معنيٰ آھي ڪرمن جي بنيان ڪرتا جي بوُجھه ناس ٿيڻ، مطلب مِٽجي وڃڻ، اِڇــا نشٽ
ٿيڻ، وڪرم ختم ٿيڻ ۽ ڪرمن جو ليکو سماپت ٿيڻ. مطلب ته ڪرم کان آزادي حاصل ڪانه
ٿي ٿئي پر ڪرم ڪندي، ڪرمن ۾ آزادي وس ٿي اچي. اِھا آزادي گيان آھي.

اِھا اوستا آھي نشڪام ڪرمن جي يا نِھڪرميءَ جي، جنھن جو ذڪر مٿي اچي چڪو
آھي. اِھا اِستتي آھي ڪرمن ۾ اَڪرم بلڪ اَڪرم ۾ ڪرم جي جنھن ۾ سرسٽيءَ جــا سڀ
سوُڀاويل ڪرم، سڀئي سياھ ۽ سپڌرم سان، اِئين پيا اَدا ٿين جيئن ڪو چھڪلو تمام اَسيز ۽
نکو ڦرندو ھجي ته پاسجي پيو ته چِٽ ٻيلو آھي. جو ڪرم، اَڪرم کان اَلڳ آھي ۽ وڪرم
۾ وچڙيل آھي، تنھن ۾ ڪرتا ۽ اِڇا ٻئي بدل ھوَندا ۽ اُھو ڪرم نسقل آھـــي ۽ جيئو لاءِ
بندن آھي. جڏھين ڪرم ۽ اَڪرم پاڻ ۾ ميلاپ ڪن ٿا، تڏھين ئي ڪرم ۾ گيان ۽ ڀڳتي
ٻئي سمايل سمجھڻ گھرجن. اِئين ڪرم، گيان ۽ ڀڳتي ٽيئي پاڻ ۾ جذب ٿي وڃن ٿا.

ھتي اَڪرم کي آلس يا نڪماليءَ سان گڏي، ڀل نه ڪرڻ گھرجي. اَڪرم آھي من
جي شانتي، سچائي ۽ پوترتائي، بُڌيءَ جي سمت ۽ آلما جي جوت جو پرڪاش، جنھن
د ناران ڪرم سڀ نشڪام ٿين ٿا، ڀڳتي رچي لال ٿئي اُي ۽ گيان سڄ ۾ سمائجي وڃي ٿو.
صاحب فرمائين ٿا:

(١) سڀــي ڀڳتي لال ٿِيڻا - رلــا سھج سُڀاء
گور شبدي منُ موھيا - ڪھڻا ڪڇوُ نه جاء.
سري راڳ، محلا
ليجا، شبد (٢٥)

(٢). گيانيا لـو سڀ سچ هيءُ - سچ سوجهي هـولي — واڳ آسا، محلا پهريون
اوءِ پلاڻي ڪسيءُ دي نہ پلبي-سچ جاڻن سولي۔ — اشٽپديون (٧)٥

اهڙن جيئن جي اندر ۾ امر جوتي ٻَري جلي جنهن ۾ ڀڳتيءَ جو تيل آهي، ڏڪرائڻ جي ونت آهي، ۽ سڪ پريم جو ڏيئو آهي ۽ گيان جي لاٽ آهي. انهيءَ پرڪاش ڪري من جي اوديا ۽ اونده ناس ٿي وئي آهي. ڪامنائن جو گدام خالي ٿيل آهي جنهن ڪري وشيه واسنا، ليڪي گــڻ، ديهہ، سنسڪار ۽ وڪار پنهنجو تاثير وڃائي ويٺا آهن. ويچار ڌارا جي واليءَ مان ڌو وڪڙ صفا ڪري ويا آهن. هاڻي ڪرم سڀ نشڪام آهن، نهڪرم آهن، ڪرم اڪرم ۾ آهن، بلڪ اڪرمُ ڪرمن ۾ آهي.

اهو آهي ڪرم، گيان ۽ ڀڳتيءَ جو سچو سنجوڳ، سنگم ۽ سنجم ۽ جيون ٻاترا جي آخرين سوڀ ۽ سڦلتا. اتي جيو آتما روُپي پکي، ڀڳتيءَ ۽ گيان روُپي پرن سان پرواز ڪري پرم آتما سان ملي، وري موت ڪاٽي سگهي ٿو ۽ ايشور اَرپت ڪرم ڪري، سنسار جـو اڌار ڪري ٿـو. پر اهڙي جيو آتما مڪمل آزاد آهي. ڪنهن بہ بندن ۾ ٻڌل نـہ آهي. پـوُرن اختيار اٿس. ڦٽيس تہ موت ڪاٽي، ڦٽيس تہ نہ ڪاٽي. جي موت نہ ڪاٽي تہ پرماتما ۾ لين رهندي ۽ جي ڪاٽي تہ جڳ تاريندي. پهڙي جي مشابهت يــا مقابلو ڪرڻ انساني بُوجهہ کان ٻاهر آهي. جي انهيءَ ٻيهڄ تي پهچندا سي ٿي پرک ڪري سگهندا ڇو تہ اهين موٽڻ يا نہ موٽڻ بہ مالڪ جو هڪ مخفي راز آهي. جي ٻاڻ ۾ لين رهائي تہ سندس رانـد آهي ۽ جي موٽائي تہ بہ سندس چراند آهي. لالن جي ليلا لاهوُتي ٿهندا ٻاڦــي ڪرانهي ڪم ڪوُڙن جو. اسين ڪير جو تاڻان جو تصوُر يا تنقيد ڪري سگهوُن ؟

سو اي پيندا، ڪرم، گيان ۽ ڀڳتي هڪ ٻئي کان الڳ يا مختلف سمجهي، اجايــو وادوواد ڪرڻ، ناداني آهي، ٻالڪي ولوڙڻو آهي جنهن مان ڇاڇ بہ ڪانہ نڪرندي. اهــي ليڪي انگ من ۾ اڪيمڪي موجوُد آهن پر ٻروُري معياد ۾ نہ آهن. تنهن ڪري اهي پـوُري معياد ۾ جاڳائي، پرگهٽ ڪرڻا آهن، ساڌنا، آراڌنا، اڀاسنا ۽ ابياس سان. پرگهٽ ٿئي، ٻاڻوي پرڪاش ڪندا. ساڳيءَ شڪتيءَ جا شولا ٿي نڪرندا ۽ جيون ۾ جوهر آڻيندا. وقت پٽاندڙ، حالتن مطابق، آستان آهر ۽ ڪارڻ ڪالر، اهين پير سمجهبو تـہ فلاڻو مهاتما ڪرم يوگي هو، فلاڻو گياني هو ۽ فلاڻو ڀڳت هو يا ساڳيو سنت ٻهران گياني هو، پوءِ ڪرم يوگي ٿيو ۽ هاڻي هوُ ڀڳت آهي. اهي سڀ اساڻي سمجهہ جوُن ڪوتاهيوُن آهن. هوُ پــوُرن پڪتا ٿيو ۽ پڪا آهي پر اساڻي ناقص عقل وچان، اسين سندس ساڳيءَ شڪتيءَ جي فـقط ڪنهن هڪ شولي جو انهوُرو احساس محسوُس ڪريوُن ٿا. جيئن ڪ ساڳيو مــاڻهوُ

ساڳئي وقت، ڪنهنجو ڀت آهي، ڪنهنجو ڀڳءِ آهي نه ڪنهنجو ڀڳي. ٽيئي هستيون ٻيا حيثيتون ساڳئي ماڻهوءَ ۾ هڪ ئي وقت موجود آهن. پر جدا جدا ڏٺيون وينديون آهن. اهڙيءَ طرح، ساڳيو سنت مهاپرش ڀڪتا آهي يعني ڪرم يوڳي آهي، گياني به آهي، ته ڀڳت به آهي. سڀئي يوڳن جو ڀڪتا آهي. ڏسندڙ ڪيس ڪهڙي ڏس ۾ به ڏسن پر ڪو نوراني نظر وارو ڪيس سڀني سروپ ۾ سڃاڻندو ۽ سڀني سامهون سجدو ڪندو.

جيسين نه پاپ ڪري اسين قيد ۾ قابو آهيون ۽ پاپ سان پاپ کي آزاد نه ڪري سگهون ٿا. پاپ ڪري، اسين ڪريل آهيون، پوڄ بلاس ۾ وندريل آهيون ۽ وشيه وڪارن ۾ وچڙيل آهيون، پر پاپ سان مٿي اُڀر ڪري سگهون ٿا ۽ پاپ ۾ پيهي پاپ ٽاري سگهون ٿا. اهو آهي گيان، جو اڳئين ئي ڪرمن جي ليکي جو سلسلو ختم ڪري ٿو، پرڪاش ئي اوديا ۽ اگيان جي اونده نورت ڪري ٿو ۽ بيڙي ئي پرساگر پار ڪرائي ٿو. سو پاپ ۽ پاپ جي پرک ئي گيان آهي. اهنتا، ترشنا ۽ ممتا جو لڳاءُ، جنهن کي اسين "پاپ" سمجهي ويٺا آهيون سو "پاپ" نه آهي. اهو پاپ آتما جو گهاتڪ شترو آهي جو خيالي دکن سکن ۾ لوڙهائي ٿو ۽ آتما کي ڪئين جونين جون يوگنائون ڀوڳائي ٿو. اهو پاپ پورو ڪرٽو آهي، نه من جي مثيد ۽ مخالفت سان پر من جي سهمت ۽ سهڪار سان نه ويچار ڌارا جي وهڪ ۾ ولهيون پون، وڏيون ٻرنديون بوندي اوڳڻ غرق ٿين ۽ ڳڻ واسو ڪن، من جي ورتي وڪارن مان نڪري نام جي سُرتيءَ ۾ سمائجي. اهو آهي سچو "پاپ"، سچو گيان ۽ سچي ڀڳتي، جنهن ذريعي، هرڪو ڪرم نيڪ ڪرداريءَ جي بنياد تي بيٺل هوندو.

پريم ڀڳتيءَ جو ڀڳوان سان ڀاءُ ڪٿي ڪهڙي قسم جو به هجي، چاهي ماءُ ٻچيءَ وارو، پاءُ پيءُ وارو، عاشق معشوق وارو، پر هر حالت ۾، ڀڳت جون ڀاونائون ڀڳوان جي پاڻ ۾ ڀيل آهن. ڀڳت پريم ديوانو آهي، الاهي عشق ۾ انڪيل آهي، سڀ اڇايون اوڻايون ۽ اڇيا اورانگهي، سائينءَ جي شرڻ ۾ آيل آهي. ايڪ انيڪ ۾ ڏسي ٿو ۽ انيڪ ايڪ ۾ ڏسي ٿو، هر جيو ۾ پرماتما جو روپ پسي ٿو ۽ انهن پسي پريم اولي ٿو، پريم داڻن سچ سڃاڻي ٿو ۽ پرماتما پائي ٿو. دماغ جي نه پر دل جي دري کڙڪائي دلبر کان کولائي ٿو. جيون ڌارا جي ايڪتوتا جو آواز ٻاڌي ٿو، روحاني راز پڌائي ٿو، سادڪن ۽ سالڪن کي دڳ لڳائي ٿو. هو ڪرم، ڪرم ڪالي ۽ نه ڪيميا ڪالي ڪري ٿو. تمنا ۽ ترشنا کان خالي، ٽدوي گڻن جي اثر کان آجو، ڏيهه جي دوڙ کان دور، هُن جو هرڪو ڪرم، پوڄا آهي، دان آهي، ايشور ارپڻ آهي، پريم جي پوڄا آهي، سک ۽ صدق جي سوغات آهي، ڀڳوان جي پاڻي اڳيان ٻيٽا آهي، نئڙت ۽ نياز جو نذرانو آهي. من ۽ اندرين لئي پوري ضابطي هئڻ سبب، هنجي منشا ۽ مراد مري چڪي آهي، دک سک، مان اپمان، دوست

دشمن، سون مٽيءَ جو ڀيد مٽجي ويو آهي. نه ته ڪرم ڪري ٻيو ڇو نه جيون جي چڪر
چالو رکيو آهي. اهڙن لشڪار ڪرڻ جو، ته ڪو ليکو لکجي ۽ نه لاهجي.

هاڻي ڪيئن چئجي سگهبو ته اهڙو الله لوڪ رڳو گياني آهي، يا رڳو ڪرم يوگي آهي
يا رڳو ڀڳت آهي. هو سڀ ڪجهه آهي ته ڪجهه ڪين نه آهي. هو سڀ ڪجهه آهي ڇو ته
برهم جو روپ بڻجي، برهم پساري ۾ پسار ڪري رهيو آهي. هو ڪجهه ڪين نه آهي ڇو
ته شونيه بڻجي، سائينءَ ۾ سمائجي ويو آهي. اهڙا آهي ڪرم، گيان ۽ ڀڳتيءَ جي ٽنهي
يوڳن جي ايڪتائي. سچو سالڪ انهيءَ صفات، صنعت ۽ فصاحت ذريعي، مَن منڊل ۾
مالڪ سان موجون ماڻي ٿو ۽ جڳت ۾، گيان جو مشعال ٻاري ٿو، پيار ۽ پرالري ٻاڙ ڦهلائي
ٿو ۽ دکين جو دلداريءَ سان درد ميٽائي ٿو. هو واچڪ يا ڪٿڪ گياني نه آهي پر ڪُٽي گياني
آهي. سو اي ٻندا، ڪرم، گيان ۽ ڀڳتيءَ جي سنگم ۾ ئي سمورن شڪتي سمايل آهي.
جي ڪرم حد اندر محدود آهي ته گيان لاحد آهي ۽ ڀڳتي حد ۽ لاحد جي وچ پل آهي.
ست پرش پاڻ حد آهي ۽ لاحد آهي ته بيحد جي پُل به آهي. پورن ڪلاوان ۽ ايڪتا آهي
پر ٽون اپاڻا، هن کي ڪڏهين هن سطح تي ته ڪڏهين هُن سطح تي پيو ڏسين. اهو فرق
مٽاءِ ته ٽون به ”هو“ ٿي پئين. جو ”پاڻ“ سان سچو آهي سو ٻين سان ڪوڙو ڪيئن ٿي
سگهندو؟ جي صحيح سمجهه عطا ٿئي ته ڪرم ڪيئن ڪسا ٿي سگهندا؟ من مان ڪلفت
ڪڍي، مترتا ۽ ڪروڻا قائم ڪر ته ”پاڻ“ جو پترو پئي ۽ ڪرم، گيان ۽ ڀڳتيءَ جو پيدارو
ڪلي ته من کر کٽڪو پليو پوي. اهو ڪٽڪو ملڻ نه وڏي نعمت آهي.

جيئن سون جي سڃاڻپ، سونارو سولائيءَ سان ڪري سگهندو آهي، جواهري جواهرن
جي ۽ ڪنڀار مٽيءَ جي، ليئن ئي برهمانند جي ڀڃاڻ، فقط اهو ڪري سگهندو جنهن کي
برهم جي ڄاڻ آهي. جنهن کي برهم جي ڄاڻ آهي، تنهن جا ڪرم، ڀڳتيءَ ۽ گيان جا
ٽيئي انگ، بلڪل پوري معيار تي مقرر ٿيل آهن ۽ هڪ ٻئي سان انهن اتحاد ۽ امدادي
ڪري رهيا آهن جيئن اسان جون گيان ۽ ڪرم اندريون من سان. انهن ٽنهي انگن ملڻ
بعد، روحاني بصيرت حاصل ٿئي ٿي، نقلي ۽ بناوٽي حيثيتون پامراد و غائب ٿي وڃن
ٿيون، غير اصلي سياءِ سميٽجي وڃي ٿو، سچو سياءَ سيڌو ۾ سمائجي ٿو، جيئون قدرتي
قانون ۽ خدائي حڪم جي حد اندر رهي ٿي، جنم جنمانرن جي ديهه ڏاوي ٻڌڻ کان
ڇوٽڪارو پراپت ٿئي ٿو، ڪال جو دائرو لنگهي اڪال اندر اچجي ٿو. ڪرم، ڀڳتي ۽
گيان انهن گڏجي، اندر جي عمق اندر، اکنڊ آنند عطا ڪرائين ٿا.

سو جيستاءِ جگياسو اڃا سادڪ جي سطح تي آهي، تيستاءِ ڪرم، گيان ۽ ڀڳتيءَ
کي ٻن ٻن، ٽاٽا روپ ۾ شايد ڏسندو هجي، پر جڏهين هو سڌيءَ يا سنياس، جي وڏي

منزل تي پهچي ٿو، لڌهين عڪس ائين جهڙو ن جدا جدا رنگين ۽ چمڪدار چيزون، هڪ ڏسي وڃڻ ۾ ٽڪيل نهڪيل، گڏيل مسيل، ميزان ۾ مقدار ۽ متڪمل ڏسي ٿو. ڪرم يوگ ۽ ڪرم لياڳ رڳو ليسٽاءِ عاهدا ڏسڻ ۾ ايندا جيسٽاءِ گيان سان گڏيل نه آهن. گيان گڏيل، ڪرم يوگ ۽ ڪرم لياڳ ٻئي هڪ سمان آهن، جو نه ڀڳتيءَ ڏنارن لـي نه اها گيان جي گڏجاڻي لئي ٿي. انهن ٻنهي ٻرن وسيلي، ساڌڪ وڪاسي وماڳ ۾ چڙهي، اڏر ڪري ٿو. مطلب ته ڀڳتي ۽ گيان گڏجي ڪرم کي اڪرم جي صورت عطا ڪن ٿا، جڏهن ڪانهوءِ ڪرم ڪندي به ٻاسجڻ ۾ نه ٿا اچن، جو نه وڪاري وڪرم کان محروم آهن. سو جڏهين ساڌڪ، ڪرم اڪرم کي هڪ سمان سمجهي ٿو ته لڌهين سِڌيءَ يا سچي سنياس جي پد تي پهچي ٿو، جو نه پوءِ سندس ڪرم، گيان ۽ ڀڳتيءَ جي چمڪڻ تي چڙهيل آهن. هاڻي ڪرمن جو ڪرتا خود ڪرتار آهي نه پوءِ اهي ڪرم ٻاٽالي ۾ ڪيئن ايندا ۽ انهن جو ليکو ڪٿان لکبو ۽ لاهبو؟ اهو ليکو نه اچا اثر يا نيچ جوُڻين ۾ ڀٽڪائي ٿو.

اهڙي سِڌ يا سنياسيءَ جو من، پون وانگر ٻوُرالو ڪرلهي پر پهاڙ جيان پختو آهي، گيان ۾ گُم آهي نه ڀڳتيءَ ۾ به ڀرپوُر آهي ۽ يڪتائيءَ ۾ يقين آهي جو لـ سموُرو وقت سچي سروُپ ۾ گُتل آهي. هاڻي هوُ آسڻ، چڪرن، ناڊين، پدمن، منترن کان مٿي چڙهي چڪو آهي. چوڏهينءَ جي چنڊ مان نڪري، هاڻي پوُرناماسيءَ جو پرڪاش ڪري رهيو آهي. هاڻي ڏن ڏيان ۾ الس نه ڏيان ڏُن ۾ الس. هاڻي پرين پاڻ پيرڙا پري، اڳـڻ آيو الس ۽ ٻئـي گڏجي يا هڪ ٿي، گرگم گڳن جا گوگياءَ ڪيئن به ٿا نه ٻڌن به ٿا. ڪرم، گيان ۽ ڀڳتيءَ کي، ڪنهن حد تائين، ڪا الڳ اهميت ڪٽي به هجي پر مقداريءَ ملڻ بعد، انهيءَ لاثاني لطف جو جلوو ۽ جمال، اکرن ۾ آڻڻ عبث آهي. اُنيءَ ۾ آڻڻ آسان آهي.

(٩) سچو سچ.

(١) سچ[1] سچي کي ڄاڻن جڏهن هِردي سچو هُجي - سچ[1] سچا جڏهن آزاد[2] ٿيا

جن ڪُوڙ جي ڪُوچ[3] ٻُوڙي ڇڏيا - تن اندر هي سچ[1] لاڌ[5] يا

سچ[1] صاحب سچ جي شيرنيا - ڪال ڪنٽڪ مار ٿي ساڌ[6] يا

سچ[1] سچا سيڌو وڏا هي - سچ[1] شبد سي سچ[1] لاڌ[7] يا

سچ[1] سچي نو شاباس هي - سچ[1] سچا هيئو گلاڌ[8] يا.

[راڳ گوڙي، محلا چوٿان، وار (٢٢)]

(٢) ساچي سٽگوُر ساچ[1] ٻُجھائيا - هِت واڪي سچ[1] سولي رام

سچا ڀوڄن ڀاؤ سچا هي - سچي[2] نام سک هولي رام

ساچي نام سک هولي مري نہ ڪرلي - گرڀ نہ جوُني واسا

جولي جوت مِلائي - سچ[1] سمائي - سچ ناء پرڪاسا[9]

جِني سچ[1] جاتا سي سچي هوئي - اَن دن سچ[1] ڌياني

نانڪ سچ نام جن هِردي وسيا - نا وڇُڙ[10] دک پاني.

[راڳ سوُهي، محلا ٽيجا، ڇنت (٢) ٣]

(٣) مُک سچي سچ داڙِهيان[11] - سچ ٻولهه سچ ڪماهِ

سچا شبد مَن وسيا - سٽگوُر ماهِ سماهِ

سچي راسي[12] سچ ڌن - اُتم پدوي پاهِ

سچ سُڻھ سچ مَن لئن - سچي ڪار ڪماهِ

سچي درگهه بيسڻا[13] - سچي[1] ماهِ سماهِ

---

١. پرماتما. ٢. سمرن ڪيو آهي. ٣. ڪُوڙهي. ٤. ٻوُڙيا آهي. ٥. لڌو آهي. ٦. جيتيو آهي.
٧. سمائجي وڃن ٿا. ٨. قُل پالو آهي. ٩. پرڪاش، روشنائي. ١٠. وڇوڙي. ١١. ڏاڙهيوُن.
١٢. پوُنجي، موُڙي. ١٣. وِهن ٿا.

نانک وِݨُ ستگور سچ نہ پائیئے - منمُکھ بھُولے جاہِ۔

[سلوک، محلا تیجا، (۵۳)]

(۴) کِتو سچیارا ہوئیئے - کِو کُوڑے تُٹے پالِ
حُکمِ رضائی چلنا - نانک لِکھیا نالِ۔

سری جپ صاحب، محلا پہلا، پوڑی (۱)

(۵) سچ کھنڈ وسیے نرنکار - کرکر ویکھے ندر نہال
تِتھے کھنڈ منڈل ورَبھنڈ - جے کو کتھے تہ انت نہ انت۔

(۳۷)

(۶) تن سُوچا سو آکھیئے - جس مہِ ساچا ناء
ہوئے سچ والی دیہُری - جِہوا سچ سُہاء۔

سری راگ، محلا پہلا، شبد (۱۵)

(۷) سچ سلاہن سے سچے - سچا نام آدھارُ
سچی کار کماوݨی - سچے نال پیارُ۔

سری راگ، محلا تیجا، شبد (۲۰)

(۸) سچ سالاہی سچ لگاں - سچے نائے ترپت ہوء
گُݨ وِچاری گُݨ سنگرہاں - اَوگُݨ کڈھاں دھوء۔

(۳۷)

(۹) جنی آپ پچھاݨیا - گھر مہِ محلُ سو ناء
سچے سچی رتیا - سچو پلے پاء۔

سری راگ، محلا پہلا، اشٹپدی (۵)۶

(۱۰) سچ کھاݨا سچ پینا - سچے ہی وچ واسُ
سدا سدا سالاہنا - سچے شبد نواسُ
سب آتم رام پچھاݨیا - گرمتی نج گھر واسُ۔

سری راگ، محلا تیجا، اشٹپدی (۳)۸

(۱۱) جو سچ والی تن سچے لو لاگی - ہر نام سمالہہ سے وڈبھاگی
سچے شبد آپ ملائی - سب سنگت سچ گُݨ گاوݨیا۔

راگ مانجھ، محلا تیجا، اشٹپدی (۵)۱۷

(۱۲) مِل پریتم - ساچے گُݨ گاوَن
نانک ساچے - ساچ سماوَن۔

راگ گوڑی، محلا تیجا، شبد (۲)

---

۱. بنا. ۲. پرماتما. ۳. رنبدک، بندھ. ۴. خوشیء سان. ۵. سرشٹی آباری. ۶. کرپا. ۷. برھمنڈ. ۸. پوتر، شدھ. ۹. زبان. ۱۰. سواد. ۱۱. جس دا لین لا. ۱۲. کٹھا کریاں. ۱۳. ہردو. ۱۴. کمزا پھرنا. ۱۵. ستگورو.

(۱۳) تيرا نام سچا جيئُ - سچا وِيچارو
تيرا محل سچا جيئُ - نامُ سچا واپارو.
راڳ گوڙي، محلا پهلا، ڇنت (۴) ۲

(۱۴) تون سچا تيرا ڪيتا سڀ ساچا - ديهه نه ساچُ وڪاڻي
جاڪئُ سچ بجهاوهه آپڻا - سهجي نام سماڻي.
راڳ آسا، محلا تيجا، اشٽپدي (۸) ۱

(۱۵) سچ تان پر جاڻيئي - جان رِدي سچا هوءِ
ڪوڙ ڪي مل اُترِي - تن ڪري هڇا ڌوءِ.
راڳ آسا، محلا پهلا، وار (۱۰)

(۱۶) هر جيئُ سچا سچ هوءِ - سچي گور باڻي
ستگور تي سچ پڇاڻيئي - سچِ سهجِ سماڻي.
راڳ گوجري، محلا تيجا، وار (۱۷)

(۱۷) سچ ويلا مورت سچ - جس سچي نال پيارُ
سچ وکنا سچ بولنا - سچا سڀ آڪارُ.
راڳ وڏهنس، محلا تيجا، اشٽپدي (۷) ۱

(۱۸) سچا من پاتيا سچ وساتيا - شبد ولي انت نِستيرا
نانڪ نام ولي سي سچِ سماڻي - پهڙ نه پوڄل ڦيرا.
راڳ وڏهنس، محلا تيجا، ڇنت (۱) ۶

(۱۹) پر سچا ملي آلي ساچُ ڪمالي - ساچ شبدِ ڏن رالي
ڪدي نه رانڊ سدا سوهاڳڻ - انتر سهج سمادي.
راڳ وڏهنس، محلا تيجا، الاهڻيا (۳) ۱

(۲۰) هر جن ساچي ساچُ ڪماوهِ - گور ڪي شبد وِچاري
آپي ميلِ لئي پرڀ ساچي - ساچِ رکيا اُرڌاري.
راڳ سورٺ، محلا تيجا، شبد (۱)

(۲۱) تن مهِ مدؤ تا - من مهِ ساچا
سو ساچا - مل ساچي راچا.
راڳ ڌناسري، محلا پهلا، اشٽپدي (۳) ۲

(۲۲) مل پرتم سکه پائي سچِ سماڻي - سچُ ورتي سڀ ٿائي
سچا سيڱار ڪري دن راتي - ڪامڻ سچ سمائي.
راڳ سوهي، محلا تيجا، ڇنت (۳) ۴

---

۱. پرماتما. ۲. جوان، ڪانان. ۳. جهڳيءَ طرح سان. ۴. اُجل. ۵. وقت. ۶. مهورت.
۷. سرير. ۸. سفلتا. ۹. جمع ميرِ جو جهڪر. ۱۰. جڳياسو اِستري. ۱۱. وڌوا، ون زال.
۱۲. سمائجي وئي آهي، رمي رهي آهي.

(٢٣) سچ ڏيساء اَمر پدُ پاتيا - اَنحد شبد وڄائي
سچو ڏَھ دِس پسرِيا - گور ڪئي سهج سُڀائي
نانڪ جِن اَندر سچ هوءِ - سي جَن ڇپهہ نہ ڪسيءِ دي ڇپائي.

راڳ بلاول، محلا چوٿان، وار (۴)، سلوڪ محلا تيجا

(٢۴) سچ پُراتا هووءِ ناهي - سپِنا ڪدي نہ پاٿيءِ
نانڪ صاحب سچو سچا - تِچر جاپئي جاپيءِ.

راڳ رامڪلي، محلا تيجا، وار (١٩)، سلوڪ محلا پهلا

(٢۵) سچ نانءُ سچ ھتنڪا - سچ سُتاءِ ھٿائيا
سچ ھؤنجي سچ وکرو - نانڪ گهرِ پائيا.

راڳ مارؤ، محلا پنجوان، شبد (١۴)

(٢٦) ڳؤرمکہ سچي اَنر پاٽي - ڳؤرمکہ سچو سچ وکاٽي.
ڳؤرمکہ سَد شيوهہ سچو سچا - ڳؤرمکہ شبد سُٽائدا.

راڳ مارؤ، محلا تيجا، سولهو (٦)١۵

(٢٧) ساچا دُرُ ساچا دَروارا - سچي شيوهِ شبد پيارا
سچي ڌُن سچي گُڻ گاوان - سچي ماهِ سَمائيا.

٢۴(٩)

(٢٨) سچ ساچِ پچّاتا ساچيءِ راتا - ساچ مليءِ مَن پاويءِ
ساچيءِ اؤپر اَؤر نہ دِيسيءِ - ساچيءِ ساچ سَماويءِ.

راڳ تکاري، محلا پهلا، چهنت (٣)۵

(٢٩) ساچيءِ لاٿي لڳ سچ لاڳي - ساچي ڪي اُڌهاري
ساچي بسٽ ڪي پار چلاٿي - پهچي جاء پنداري.

راڳ ڪيدارا، ڪبير صاحب، شبد (٢)

(٣٠) سي جَن جيري - جِن هر من ماهِ
ساچُ سماله - ساچِ سَماء.

راڳ بسنت، محلا تيجا، شبد (٢)

(٣١) ساچي ڪرٽي - پتِ پروانُ
ساچي درگهہ - پاويءِ ماٿُ.

راڳ بسنت، محلا پهلا، اشٽپدي (٦)٣

(٣٢) سچيءِ شبدِ سچُ ڪماويءِ - سچي باٽي هر گڻ گاويءِ
نج گهر واسُ اَمر پد پاويءِ - تان دِر ساچيءِ سوڀا پاويءِ.

راڳ پرڀاتي، محلا پهلا، اشٽپدي (۵)١

---

١. پرماتما. ٢. ڏساؤن. ٣. لڪائڻ. ۴. پرماتما سان جڙيل. ۵. ٿاٿي. ٦. ليستاء، سچي عمر. ٧. آسڻ. ٨. ھؤڙي. ٩. سودو. ١٠. هردي ۾. ١١. سٽ سنگت. ١٢. درگاهہ. ١٣. سڃاڻو. ١۴. وٽندڙ، پسند. ١۵. وهنوار. ١٦. شيءِ، رام نام. ١٧. ٻيڙي. ١٨. مانُ، شانُ.

سچو سچ.

اڳين ٻاب ۾، ڪوڙ ڪپت ۽ ڪوڙي واپار ۽ وهنوار لئي ويچار آيل آهن ۽ هن سچي ٻاب ۾ سچ جي جدا جدا اَنگن جو ورنن ڪيل آهي. سچ ڇا آهي؟ انهيءَ ٻابت اَلڳ اَلڳ وايا آهن، هڪ ٻئي کان مختلف، پر انهيءَ جو اهو مطلب نہ آهي تہ جنهن ٻابت ڪو ٻکراءُ يا غلطي راءِ وارو نہ آهي، سو سچ ڪيئن هوندو؟ تہ انهيءَ جي کوج مان ڪهڙو ڪڙ نيڪال نڪرندو؟ ساڳئي وڻ جا ڦل يا پن پتي، باريڪ نظر يا وگياني خوردبينيءَ سان ڏسبا تہ هڪ ٻئي کان نرالو آهي، نور ۾، ماپ ۾، رنگ ۾، تازگيءَ ۾، سواد ۾ بلڪ خاصيتن ۾. تنهن هوندي بہ، ڇا اهو سچ نہ آهي تہ اهي سڀ ساڳئي وڻ جي پيداش آهن.

سنتن مهاتمائن جي واڻي پڙهي ڏسو تہ ڪنهن، پرماتما کي هڪڙي روپ ۾ پاتو تہ ڪنهن ٻئي ۾ يا ڪنهن هڪڙي طريقي سان پاتو تہ ڪنهن ٻئي سان. سڀني جون روحاني رمزون، راز ۽ ذاتي تجربا پنهنجا پنهنجا. تنهن هوندي بہ، ڇا انهن ڇئي سگهبو تہ پرماتما سچ نہ آهي، ڇاڪاڻ تہ پنهنجن پيارن کي جدا جدا روپن ۾، اَلڳ اَلڳ حالتن هيٺ يا علحدن علحدن طريقن سان، ڏيکاري ڏني اٿس؟ ڇئن سورداسن بہ هاٿيءَ جي جدا جدا اَنگ کي هٿ لائي، هاٿيءَ جو اندازو لڳايو هو پر پنهنجي پنهنجي منهن هر ڪو سچو ۽ صحيح هو. ٺهڙيءَ طرح، سچ جي جزي جي پڇاڻ لئي تہ بہ جڻ تہ سچ جي پڇاڻ ملي. رتي اسپاسط لاءِ يا کير چاچڻ لاءِ، ٿورو اندازو لي ڪافي آهي. وري جي اڄ جزي جي جاڻ لئي تہ ايپاس ۽ اڀاسنا سان، آخر سچي جي بہ معلوميت شايد لئي وڃي. ليستاءِ جزي جي جهلڪ ۽ قطري جي قدرشناسي بہ رهي، رهي ڇلبندي. ايئن تہ بي انت جي سموري سوچنا ملڻ بہ تہ ناممڪن آهي. ساگر جي ڦڙائي ڇا ساگر جو انت ڄاڻي؟ پر ڇا هوءَ ساگر کان نرالي آهي؟ ساگر ۾ گڏجڻ بعد، بوند بہ ساگر ئي ٿي پوي ٿي.

سچ کي پڇاڻڻ لاءِ صاف ۽ سچو من گهرجي. رنگين شيشي معرفت سڀ درشت ۽ نظارا انهيءَ رنگ ۾ رنگيل ڏسبا آهن. ساڳيءَ طرح گندي ۽ ميري من کي سڀ درشت گندا ۽ ميرا ڏسڻ ۾ ايندا. جهڙي من جي واسنا يا ڪامنا تهڙي درشت يا درشيہ جي صورت. ساڳيءَ حسين عورت کي ڪو من سائينءَ جي سونهن سمجهي، ڪو من ماءُ ڀيڻ جي مورت، تہ ڪو من حرص جو هٿيار. ڪو ڇئي تہ هوند پهت راڻي پڻاپانس پر جي پوءِ اتو ڏسس تہ هوءَ بدچلن ۽ اداڻي آهي تہ هوند نهاريس بہ ڪونہ. مطلب تہ ساڳيو درشت بہ مختلف ولڪن ۾ بدلجي پيو، وڃي من جي ڪامنائن ۽ واسنائن مطابق. اسين متي ڏسي آيا آهيون تہ اڌياتمڪ لحاظ کان، جيڪي بہ اکين سان ڏسجي ٿو يا من سان اندازو لڳائي سگهجي

ٿو، سو سڀ آهي پرڪرتي، جا سچ پنج سڀڌو آهي ۽ مٿيا آهي. سچ آهي آتما جو آواز، اڻغيبي آواز، سرٻلو پر ڌيمو، جنهن جو من تي پڙلاءُ تڏهين پوندو جڏهين من ماٺ ۾ هوندو. جيستائين من جي اڙد گرد ۽ چوطرف حرص حواسن جا گوڙ گمسان هوندا، مدائن جي مهراڻ هوندي، تيستائين من ماٺ ۾ ڪيئن ايندو ۽ سچ جو آواز ڪٿان ٻڌندو؟ اهڙيءَ حالت ۾ سچ جي سطح تي اچڻ جو سوال نه اٿي ڪونه ٿو سگهي. من جڏهين خالي ۽ صفا ٿئي ٿو، ٻُڌيءَ جي سمت وارو پاسو پراپت ڪري ٿو ۽ آتما جي جوت جهٽي ٿو، تڏهين ٿي سچ ۾ سرتي لڳائي ٿو، تاپ جهان ترليپ ٿئي ٿو ۽ سر پاوٽا سان سروپ کي سڃاڻي ٿو.

سچ آهي پرماتما. سچ آهي جيو آتما، جا پرم آتما جو انس آهي. سو سچ آهي آتما جو آواز. سچ آهي اندر ۾ نه ملندو نه اندر ۾. من خالي ڪري ماٺ ۾ آڻندو نه آهي تـــ اتيءَ دم، اها خالي جڳهه، ايشور پاڻ اچي پري ٿو ۽ من کي مندر بڻائي ٿو. گوروءَ نانڪ جن، انهيءَ من مندر يا آتم گڙهه متعلق فرمائين ٿا:

(١) جهي آپُ پڇاڻيا - گهر مهِ محلُ سو لاء
سچي سيتي رَليا - سچو پلي پاء.
سري راڳ، محلا پهلا، اشٽپدي (٥) ٦

(٢) تن مهِ مڌولا - من مهِ ساچا
سو ساچا - مِل ساچي راچا.
راڳ آسري، محلا پهلا، اشٽپدي (٣) ٢

اي بندا، سچ آهي پرماتما ۽ پرماتما آهي سچ، جو پليءَ پوندو پريم سان، وشيش پريم سان، وشال پريم سان. پريم پرماتما سان، پريم پرڪرتيءَ جي هر پهلوءَ سان، پريم پُسن سان، پريم پکين سان. سُورج ساري سنسار کي روشن ڪري ٿو ته آهي ڏينهن. جي منهن موڙي ته ٿي پئي اونداهي رات. سو سچ جي سوجهري لئي نه سڀ گڻ، خصلتون، وصفون، وڪاس ڪري چوطرف چمڪن ليئون. سچ پُٺي ڏئي ته اگهور اندڪار، گهنگهور گهٽا. سچ جهڙو ثواب ڪونهي ۽ ڪوڙ جهڙو اپراڌ ڪونهي. سچ لاءِ سچي نيت کپي. جي نيت سچي ته ويچار سچا، وچن سچا ۽ وهنوار سچا، جو ته من جي سرتي ٿي، ست لوڪ يا سچ کنڊ ۾ اُسي وسي. باقي رهيو وات جو چٽڪو ۽ چترائي، سکڻي سياڻپ، هٿرادو هنر ۽ حرڪتون، طرح طرح ترڪناليون، اهي سڀ پاڻ سان ۽ پرماتما سان دولاب ۽ دوکيبازي آهي، جي ست تي سمجهي وڃن ۽ ٻڙ پڌرو ڪري ڇڏن. سچ روحانيت جي جان آهي.

سو ڪر چاهي ٿو ته سچ منهنجي طرفداري ڪري ته پاڻ ڪوڙ ٿو سچ جي طرفداري ٿو ڪري. جيترا اوگڻ تيترا ڪوڙ جا لکڻ ۽ جيترا گڻ تيترا سچ جا روشندان. جهڙو در تهڙو درسن. اوگڻ، ڪوڙ وڌائي ٿو ۽ گڻ، سچ ڦهلائي ٿو، جو ته سچ آهي ايشور جـــي

انسان ۾ اچا. جو اهڙا اچا آڳهائي ٿو سوئي پرماتما کي پراپت ڪري ٿو. سچ جي بنياد تي بيٺل جيون ئي آهي ڀڳوان جي ڀڳتي ۽ سالڪ ۾ سمادي. هڪواريءَ جُڙي نه مُور نه مُڙي. ساڃ پرماتما ۾ ۽ پرماتما پرڪرتيءَ ۾. سڀ هڪ هڙ ۾ ۽ هڪ گهڻ ۾. سچ، سچ ۾ سمايل ۽ سڀ ۾ سچ جي درشٽي. ناٿ، پرڪرتيءَ ۽ پرماتما جو پورن سنجوڳ، جتي ڪا ڀيٽ نه آهي، ڀيد نه آهي ۽ ٻيو نه آهي. گرو نانڪ ديو جن الهيءَ اوستا ۾ آکن ٿا:

(١) سچ پُراڻا هووهِ ناهي - سچا ڪدي نه پراڻِ
نانڪ صاحب سچو سچا - تِسچو جاپي جاپهِ.
راڳ رامڪلي، محلا تيجا، وار (١٩)، سلوڪ محلا پهلا

(٢) سچُ ساچِ پڇاڻا ساچي راتا - ساچِ ملي مَن ڀاوي
ساچي اوپر اور نه دِسي - ساچي ساچ سماوي.
راڳ تکاري، محلا پهلا، چهنت (٣)٥

اي بندا، جي سچ جي ساگر ۾ ترڻ ۽ پار پوڻ اٿئي ته اوڳڻن ۽ وڪارن جا زنجير ٽوڙ. اهي تنهنجي سرڪڪ، مانڪ ۽ آتمڪ شڪتي ناس ڪن ٿا. هيٺين حالت ۾ هيترن بندن جي بوجهه سان، تون ترڻ ڪيئن سگهندين؟ گڻ اهڙا شڪتي پرائل ڪن ٿا. گڻن جو ٽمبر ڪٺي تو ته پار پوندين. من کي هاڪو ڪر ته همت سان سولائيءَ سان هٺي سگهين. گڻن ۾ سچ تي سرومٺي آهي. هرڊاني وري اهنڪار جو ٻاري ٻار، ڪُن ۾ ڪرائيندو ته ترشنا تري ۾ ٿيندو. سو من کي ماٺ ۾ آڻ ته سچائي ۽ سچيت رهين. ڪوڙ، ڪپٽ ۽ ڪبڌا جهڙن ڪامنائن يا لوڀ ۽ لالچ جي لار، من کي اشانت ڪن ٿا. ڊُکي ڊبند ۽ راڳ ڊُيش آهن، اهي نه، ٿوري ڪشتيون، جن ۾ هڪڙي تنگ هڪ ۾ ۽ ٻي ٻيءَ ۾ ته رکيون ٿي ٻون ٽيون، ته پوءِ لهرن ۾ نه لاشڪ ٽُٻي وڃو. سم درشٽيءَ بنا، ڪيئن سفر ثابت پوندو؟

هڪ سچ جي ٽبي جو سهارو وٺ ته، من آسٿر، ايڪاگر، شانت مئي، شڌ، شڪتيوان، نرڀؤ، نرليپ، نهنو ۽ نماڻو ٿئي. ڪرپا، دان، ديا، عقيدت، اهنسا، سک، سمتا، ڇما، اڇڪشا، ڌيان، ڌارنا، نرملتا، پوترتا، پريم، پرمارٿ ۽ ويراڳ جي واٽ وٺي. پڌهجون ڀاونائون ڀڳوان جي ٻاجهه ۾ جذب ڪري. اهڙا رهڻي، ڪهڻي ۽ ڪرڻي سنسار ساگر مان پار پهچائيندي ۽ درگاهه ۾ قبول پوندي. اهو اٿئي سچو سچ باقي اٿئي ڪوڙو ڪچ. سچ يا ڪوڙ جي راهه تي هلڻ تنهنجي اختيار آهي پر جهڙي واٽ وٺندين تهڙي ٺڪر پٺائيندين. راهه چونڊڻ بعد، درگاهه ۾ پيشي يا زجوع نامو، ايشور جي انصاف ۽ ڪرم جي قانوني قلم مطابق ٿيندو. جهڙي پوکيندين سوئي لڻندين. گرو نانڪ ديو جن فرمائين ٿا:

ساچي ڪرڻي - پت پرواڻُ
ساچي درگهه - پاوهِ ماڻُ.
راڳ بسنت، محلا پهلا، اشٽپدي (٦) ٣

اي ٻندا، عمر جو گهڻو حصو ويو ولوڙي، ڪوڙ ڪپٽ ۾، اوگڻن جي اوٽ ۾، وڪاري وهنوارن ۾، مايا ۽ مترن جي موهه ۾، لوڀ لالچ جي لڪن ۾، رڳن جي رس ۾، سرير جي سينگار ۾، پرائي پچار ۾، پنهنجي پڌائڻ ۾ ۽ واڳه ڏنئي ڊيش ۾. اهو ڪوڙو واپار، ڪوڙي راس سان، کُٽي ٿو ڇڏي ۽ لوڪ پرلوڪ ناس ٿو ڪري. سچ جي سودي لاءِ سچ جي سمجهي ڪمي. اها سمجهي آهي رام نام. سنت سچا اهائي سوداگري ڪمائين ٿا، جيئن سنوارن ٿا ۽ منزل مقصود ماڻين ٿا. تنهن ڪري، ڪوڙ ڪپٽ جي ڪمائي ڪان ڪنارو ڪري، سنتن جي سنگ ۾ اچ ۽ ڪاٺين سچ جو ڪُٽڪو وٺي، سچ جو سودو شروع ڪر. اهوئي سودو آئي پاس پوندو ۽ لوڪ پرلوڪ سُهيلو ڪندو. اهوئي ڪٽڪو ڪيچ ڪمائيندو. اٿهيءَ صراحيءَ جي سرڪي، سمرڻ سان سيج تي سمهاريندي. اهو انوکو آزمودو وٺڻ اڙڪو ڪرائي. رکو "مان" مار ته ميدان مارين. جتهن من جي مراد ۾ "مان"، "مولڪي"، "منهنجو" يا "منهنجي ڪي" سمايل آهي، سا مراد ڪوڙ مان ٿي اُٿي لٿي ۽ ڪوڙ ڪمائي، ڪوڙ ۾ سمايت ٿي ٿي. پر جو ڪرم اهڙين مرادن مان آجو آهي، سو سچ مان ٿو اُٿي لٿي، سچ جي ٿو ڪار ڪمائي ۽ سچ ۾ ٿو سمائجي. "مان" مٽائي ٿي ۽ "تون" ٿاري ٿو. ڪوڙ ڪُسائي ٿو ۽ سچ اَمر بڻائي ٿو. سچ ۾ ئي سدا سچو سک ۽ آئي آنند آهي. سچ جي واٽ ۾ آهن برابر ڏکا ڏوڏا، اهڙيءَ ابتداءَ ۽ فاقا فراق پر اهي اوصاف ۽ آزمائشون آخر هرت جي هنج ۾ هندوري وارا لوڏا ڏيار پندئون. اهو سک نه وري متجڻ جو آهي ۽ نه اُکجڻ جو آهي. اهو سهاڳ سدائين ساڻ هوندو ۽ وري نه کسبو. هاڻي نه جانب ٿي جند نه ڇڏيندو، اُنگ اُنگن ۾ اڙائي، قرب ۾ قابو ڪندو. جي اڳي ئي هئا سي هاڻي هڪ ٿي ويا ۽ هڪ ئي رهندا. سو اي ٻندا، من جي مثل مِٽاءِ نه محبوب سان ملهان ملهن اچين. سچ جي واٽ وٺ نه سچ ۾ سمائجي وڃين جو نه سچ ٿي واحد سان وصال جو وسيلو آهي.

باب اڻون.

سلوڪ ۽ سچيون ڪرڻيون.

(١) پڇتاءُ ۽ پراشچت.

(١) ايڪ سُئان[1] دُهُ سنگي نال - ٻالڪي[2] پوڙ ڪِهِ سدا ٻيال[3]
ڪوڙ ڇُرا[4] سنا[5] ڳوٺدار - ڏالڪ[6] روپ رهان ڪرتار
مي پت[7] ڪي ٻنڌ[8] نه ڪرلي ڪي ڪار ڪري ٿي روپ رهان ڪرال
ٻرا ايڪ نام تاري سنسار - مي ايها آس ايهو آڌار. (١٠ ر.)
مُکِ نندا آکان دِنُ رات - پرگُهر[9] جو هي[10] نيچ صناتڻ[11]
ڪام ڪرودُ تن وسهِ چنڊال - ڏالڪ روپ رهان ڪرتار
ڦاهي سُرتِ[12] ملُوڪي ويس - هُون ٺڳواڙا ٺڳي ديس
کرا[13] سياڻا پهتا ڀار - ڏالڪ روپ رهان ڪرتار
مي ڪيتا نه جاتا حرامخور[14] - هُون ڪيا منهن ديسان دشٽ چور
نانڪ نيچ ڪهي بيچار - ڏالڪ روپ رهان ڪرتار.

[سري راڳ، محلا پهلا، شبد (٢٩)]

(٢) ڏاليو[15] ري - من ڏهِ دس ڏاليو
مايا مگن[16] سُگاد لوڀ موهيو - پرڀ آپِ ڀلانيو. (١٠ ر.)
هر ڪٿا هرِ جس ساڌ سنگت سِئُ - اِڪ مُهت[17] نهِ اِهِ من لائيو
بگسيو پيکِ رنگ ڪُسنڀ[18] ڪر - پر گرهِ جوهن[10] جاليو
چرن ڪمل سِئُ ڀاءُ نه ڪيدو - نهِ سَت پُرک مناليو
ڏاوُ[3] ڪيُ ڏاوڻ[15] پهه پالي - جهُ[19] نيلي بلدُ[20] پرماليو

---

١. هڪ لالچ روپي ڪتو ٻيو ڪامادڻ ۽ لوشانڻ روپي ڪتين سان گڏ. ٢. آسر وٺي.
٣. سنساري ٻدارڻ لاءِ. ٤. ڇُري. ٥. ٻاهن سان گڏ ڪيل ٻدار دسه. ٦. شڪاري. ٧. پتي پرماتما.
٨. اُپديش. ٩. پرايون استريون. ١٠. تڪيون. ١١. ٻري عادت. ١٢. اُندران دوکيباز ۽ ڄا
پيا وهچار ڪريون. ١٣. اُلر، نيڪ. ١٤. ڏهيڙون ڀلايون. ١٥. ٻالڪي ٿو. ١٦. مدڙ، وَڏل.
١٧. گهڙي پل. ١٨. کهنبو، ڪڇو. ١٩. چاڪي. ٢٠. بڪر، ڏاند.

لسام دانُ اِشنانُ نہ کِيتو - اِڪ نمڪُ نہ ڪيرتُ ڳاليو
ناناٌ[1] جوُت لاء منُ لوکيو[2] - اَهہ بوُجهيو اُپاليمو[3]
پَراپڪار نہ ڪبهوُ ڪِيئي - نهي ستگور شيو ڍِيائيو
پنچ دوُت رچِ سنگت گوشٽ[4] - متوارو[5] مدِ[6] مالیو
ڪرڻُ بينتي ساڌ سنگتِ - هر پکت وچل سڄ آليو
نانڪ ڀاڳِ پڙيو هر پاچي - راکُ لاجَ اُپالِمو[7]۔

[راڳہ ترڏي، محلا پنجوان، شبد (٣)]

(٣) کهڻُ ڪها - اَپِي اَڌمائي[8]

اُرجهيو[9] ڪَنڪ[10] ڪاميء ڪي رسِ - اَهہ ڪِرِت پرڀ ڪالي۔ (١٠ر٠)
جَگ جوُئي ڪئُ ساچ جانڪي - تا سڻُ[11] رچ اپجالي
دِين بندُ سِمريو نهي ڪبهوُ - هوتَ جو سنگ سَهالي
مکن رهيو مايا ميءِ نِس دِن - چِتي نہ من ڪي ڪالي[12]
کهُ نانڪ اَب ناهِ اُنت[13] گتِ - بِن هر ڪي سرنالي۔

[راڳہ ٽوڏي، محلا ناوان، شبد (١)]

(۴) ڪوُن ڪاجِ سِرجي[14] جگ ڀيتر - جنم ڪوُن ڦلُ پائيا
ڀوُ نِڌ[15] لرن تارن چِنتامن - اِڪ نمڪ نہ اِهہ من لائيا
گوبند - هم اَئسي اَپراڌي[16]
جِن پرڀ جيءُ پنڊ ٿا دِيا[17] - تسڪي ڀاؤ[18] ڀگتِ نهي ساڌي[19]۔ (١٠ر٠)

---

١. ڪٿين قسمن جا. ٢. خوش ڪيو. ٣. پنهن جي پرماتما کي. ۴. ڳالهہ ٻولهہ. ٥. مست. ٦. مايا جي نشي ۾. ٧. پنهنجو داس سمجهي. ٨. ڪڪرم. ٩. چنبڙيل. ١٠. سونُ، سنساري پدارٿ. ١١. پرينت. ١٢. مستي. ١٣. پيو ڪو چارو جو اُنت سهلي ڪري. ١۴. سنسار ۾ جنم ڏنو ويو. ١٥. ڀؤ ساگر. ١٦. پاپي هچارو. ١٧. آتما. ١٨. ديهي، سريو. ١٩. ڪئي.

ٻَ ڏن ٻَرَنِ ٻرلي نِندا - ٻَسر اپباڏ نہ ڇوڙيئي
آواڳون هوت هيءِ ڦن ڦن - اِهه ٻَرسنگ نہ ڏوڙيو
ڄهه گهر ڪٿا هوت هر سنتن - اِڪ لمڪ نہ ڪيمو ميءِ ڦيرا
لمپٽ چور دوت متواري - ٻِسن سنگ سدا ٻَسيرا
ڪام ڪروڌ مايا مد متسر - اي سَمپيءِ مو ماهي
ديا ڌرم اؤر گور ڪي سيوا - اي سُپنتر ناهي
دين دئيال ڪرپال دَمودر - ڀڳت وڇل ڀيءِ هاري
ڪهت ڪبير ٻير جن راکهُ - هر سيوا ڪرءِ تهاري.

[راڳ رامڪلي، ڪبير صاحب، شبد (٨)]

(٥) لُب ڪتا ڪوڙ چوهڙا - ٺگ ڪاڏا مُڙدار
ٻَر نندا پرمل مک سُڌي - اگن ڪروڌ چنڊال
وَس ڪَس آپ سلاهتا - اي ڪرم ميري ڪرتار.

سري راڳ، محلا پهلا، شبد (٤)

(٦) گلي اسين چنگيتا - آچاري ٻُريتاهه
منهه ڪسڌا ڪاليتا - ٻاهر چٽريتاهه
ريسا ڪَمهه نناڙيتا - جو سيوهه در ڪهڙيتاهه.

سري راڳ، محلا چوٿان، وار (٧)، سلوڪ محلا پهلا

(٧) هوهه ڪُهيل رهان - مَل ڏاري - ڏُرمت مت وڪار
نا هئه نا ميءِ نا هئه هووان - نانڪ شبد وچار.

راڳ مانجهه، محلا پهلا، وار (٤)

(٨) هئه پال وِڪي هولي - آڏ ٻريءِ راهه نہ ڪولي
وچ هؤميءِ ڪرڪ رولي - ڪهه نانڪ ڪن ٻِڌ گت هولي.

(١٦)

---

١. ٻين ڪي سنائڻ. ٢. ٻرائي اسٽري. ٣. ٻين سان گهٽ وڌ ڳالهائڻ. ٤. ٻد چلن. ٥. نشئي. ٦. حسد. ٧. ٻُڏنجي. ٨. سهني ٻرٻ. ٩. ڪرشن مهراج. ١٠. ٻانهن جي ٻيڙا. ١١. لوڀ لالچ. ١٢. حرام. ١٣. وشتا ڪائڻ جي برابر آهي. ١٤. سواد ۽ چهڪا. ١٥. ڪرتوت. ١٦. اگرا ۽ اُڀوڙ. ١٧. اُيا اُي. ١٨. ڪوٺيءَ ڏڏيءَ وارو. ١٩. گند سان ڀريل. ٢٠. ڪمت. ٢١. ڳرلهي ڳرلهي. ٢٢. لڪهي ٻئي آهيان. ٢٣. اؤلدهه الدوڪار. ٢٤. آهم ٻاؤ. ٢٥. طريقو.

(۹) ميم ڪُٺ گلان ڪي سِر پيار - گُلي[1] گلان سِر جھاڙ
ڪاٺا پيٺا هُسٽا[2] پاڙ[3] - جب لگ رِديو نہ آوهہ پاڙ۔

واڳ آسا، محلا پهلا، شبد (۹)

(۱۰) سڪ ڪي هيمت[4] بهت دک پاوت - شيو ڪريت جَن جن ڪي
دُنارهہ دنار سُتان جگہ ڏولت[5] - نهہ سُد رام پڃن ڪي۔

واڳ آسا، محلا ناوان، شبد (۱)

(۱۱) دَديو دوش[6] نہ ديئُو ڪِسيو - دوش ڪرما آپڻا
جو ميءِ ڪِيٿا سو ميو پائيا - دوش نہ دِيجيو اَوُر جنا۔

واڳ آسا، محلا پهلا، پٽي لکي (۲۱)

(۱۲) اَگاڏ[7] پوَڏ اَپار ڪرلي - مورِہ نيچ ڪچهُو نہ جانا
رلن لياڳ سنگ[8] رهن ڪرڏي - پسوُن ليچ اَجانا۔

واڳ ڀهاڳڙا، محلا پنجوان، چنت (۳)۸

(۱۳) يوَهرنا[9] لوب جوُت نِند - اِوهي ڪِرت گُداري
مرگ[10] ترشنا آس مِٽيا[11] ميني - اِهہ ٽيڪ مدهِہ ساڌاري۔

واڳ ڏ ناسري، محلا پنجوان، شبد (۴۲)

(۱۴) اَنڌ لا ليچ پرديسي[12] - کِن آويُ تِل جاوي
تاڪي سنگت ناتڪ رهدا - ڪتُہ ڪر موُڙا پاويو۔

واڳ سوُهي، محلا پهلا، شبد (۹)

(۱۵) هِمرا چيت لُيت[13] موهہ بِکيا - پهہ ڏُرمت مٿل پيرا
لمري شيوا ڪر نہ سکهُ پريب - هر ڪتُہ ڪر مُگڏ[14] اَرا۔

واڳ بلاول، محلا چوٿان، شبد (۳)

(۱۶) آسا پرم پڪار موهُہ - لن مهِہ لوپانا
جوُت[15] سمگري مِن وَسيو - پار برهمُ نہ جانا۔

واڳ بلاول، محلا پنجوان، شبد (۵۷)

(۱۷) جَرا جيوَن جويبن گَيا - ڪچ ڪيٿا نہ نيڪا[16]
اِهہ جيئرا[17] نرمولڪو[18] - ڪوڏي لگ ميڪا[19]۔

واڳ بلاول، ڪبير صاحب، شبد (۳)

(۱۸) مايا موهِہ سگل جَگ چائيا[20] - ڪبامن[21] ديکِہ ڪام لوپائيا
سُت ڪنچن سنگ هيمت[22] وڌائيا[23] - سب ڪڇ اَپنا اِڪ رام پرائيا[24]۔

واڳ پرپاٽي، محلا پهلا، اشٽپدي (۱) ۲

---

۱. سني پر سني ڳالهہ ۔ ۲. ڪلهہ ۔ ۳. اجاپو، واڙيت ۔ ۴. واسطي، ڪري ۔ ۵. پئڪي نِو ۔
۶. ڏوهہ، ڏورانپو ۔ ۷. اَمر پڏيءِ وارا ۔ ۸. ڪنو لو ڪيان، سدگ لو ڪيان ۔ ۹. پرالي ماڪ ۔
پر اک ۔ ۱۰. رڄ پت ۔ ۱۱. جوُني ۔ ۱۲. مـن وشين پر غلطان آهي ۔ ۱۳. لالچي ۔ ۱۴. مورکہ ۔
۱۵. پيدايو، پيري ۔ ۱۶. سڪرم ۔ ۱۷. جنم ۔ ۱۸. اَٿملهہ، تمام قيمتي ۔ ۱۹. جهڙو، والکر ۔
۲۰. پرپو پير آهي ۔ ۲۱. اِستري ۔ ۲۲. پت، اولاد ۔ ۲۳. سون ۔ ۲۴. پريت ۔

سلوڪ، شيخ فريد
(٦١)

(١٩) فريدا ڪاري مندي ڪپڙي - ڪالا مندا ويس
ڳنهين ڀريا مين قران - لوڪ ڪهين درويش.

(٧٠)

(٢٠) فريدا بي نواج ڪٽيا - ايهه نه، ڀلي ريت
ڪبهي چل نه آئيا - پنجي وقت مسيت.

---

١. ڪارا، ميرا، گندا. ٢. اعمال ۽ افعال. ٣. گناهن، پاپن. ٤. دنيا جو ماڻهو. ٥. اهو مسلمان جو نماز نه پڙهندو هجي. ٦. ڪتو. ٧. پنجن مان ڪٿي هڪڙو دفعو.

(٢) ٽوُن ڇا ۽ مان ڇا ؟

(١) تُم چندنُ هم ارنڊ[1] باپُڙي - سنگِ تُماري باسا
نيچ رُوک[2] تي اوُچ ڀئي هيءِ - گنڌُ سُگنڌ نواسا
ماڌءُ ستِ سنگت سرن تماريءِ - هم اَوگن تُم اُپڪاري
تم مکھتوُل[3] سُپيد[4] سُپيئل[5] - هم باپُڙي جس ڪيرا[6]
ستِ سنگت مِل رهيئي ماڌءُ - جئسي مڌُپ[7] مکيرا
جاتي[8] اوُچا[9] پاتي[10] اوچا - اوچا جنم همارا
راجا رام ڪي سيوَن ڪيني - ڪهہ روداس چمارا.

[راڳ آسا، ڀڳت روداس، شبد (٣)]

(٢) هم مئلي تم اوُجل ڪرتي - هم نِرگن توُن داتا
هم موُرک تم چتر سياڻي - توُن سرب ڪلا ڪا گياتا[11]
ماڌءُ - هم اَئسي توُن اَئسا
هم پاپي تم پاپ کنڊن[12] - نيڪو[13] ناڪر ديسا[14]. (١،٠)
تم سب ساجي ساج نِواجي[15] - جيءُ پنڊ دي پرانا
نرگنئاري ڪن نهي ڪوئي - تم دان ديهو مهروانا
تم ڪرهو ڀلا هم پلو نہ جانهو - تم سدا سدا دئيالا
تم سکدائي پُرک بڌائي[16] - تم راکھ اَپني پالا[17]

---

١. هيرڻ جو وڻ. ٢. وڻ. ٣. ريشم. ٤. اُڇو، اوُجل. ٥. پيلو. ٦. ڪيئون. ٧. ماکيءَ جي مک. ٨. ذات. ٩. نيچ. ١٠. ڪُل. ١١. ڄاڻي جاڻڻهار. ١٢. ناس ڪندڙ. ١٣. سندر. ١٤. آستان. ١٥. وڏائي يا مهما بخشين ٿو. ١٦. ڪرمن جو ڦل ڏيندڙ. ١٧. ٻالڪ.

تُم اِندان[1] اَلل سُلطان[2] - جيئهِ جنتَ سڀ جاچيءِ[3]
ڪهُ نانڪ هم اِهيءِ حوالا - راکُ سنتن ڪيءِ پاڇيءِ ۔

[راڳ سورٺ، محلا پنجوان، شبد (١٧)]

(٣) همري اَوُگڻ ڀهُت ڀهت - ڀهُ بار ڀار هر ڪٽيِ نه آويءِ
تُون گڻونتا هر هر دئيال - هر آپي بخشي ليهِ هر ڀاريءِ ۔

راڳ گوڙي، محلا چوٿان، شبد (١١)

(٤) تم ٺاڪر پاڇن لوُڪ پرڀ سوامي - هم ڪئُ ڪر مِلهُ جهوُناري
همريءِ جيئهِ[4] هُو وُمک هور هرت هيءِ - هم ڪرم هيڻ ڪوُڙ ڀاري ۔

راڳ ديوگنڌاري، محلا چوٿان، شبد (٥)

(٥) تُون گُڻ داتو نِرملو ڀائي - نرمل نا من هوءِ
هم اپرادي نرگڻي ڀائي - تُجهي لي گڻ سوءِ[5] ۔

راڳ سورٺ، محلا پهلا، اشٽپدي (١)٤

(٦) آپِ لِيئي لڙ لاءِ - ڪرپا ڌارِ ستا جيئهُ
موهه نرگڻ نيچ اَناٿ - پرڀ اَگم اپار ستا جيئهُ ۔

راڳ ڌناسري، محلا پنجوان، چهنت (٣)١

(٧) تم گوهر[6] اَت گهر گمڀيرا - تم پرِ هم ڀهرِستا[7] رام
تم وڏ وڏ اوُچي - هئُ اَلپڪ[8] لهرِستا رام ۔

راڳ سوهي، محلا پنجوان، چهنت (٢)٤

(٨) ڪهِ ڪبير ميري ماڌوا - تُون سرب ٺڪاپي
تم سَمسر[9] ناهي دئيال - موهِ سَمسر پاپي ۔

راڳ بلاول، ڪبير صاحب، شبد (٣)

(٩) تُون ساگر هم هَنس تماري - تم مهِ ماڻڪ لعالا
تم ديوهه تل سنڪُ[10] نه مانهه - هم پيهِهِ[11] سدا نهالا ۔

راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، شبد (٦)

(١٠) هم تيري جنت[12] - تُون ٺڪاڪُر هارا
هم تيري ڀِکاري[13] - دان ديهِ دانارا ۔

راڳ ڀيرو، محلا پنجوان، شبد (٣١)

---

١. خزانو. ٢. شاهن جو شاهه. ٣. لٽهجي دَر تي منگتا آهن. ٤ من آندر. ٥. حاصل ٿين ٿا. ٦. هيرا، جواهر. ٧. استري، داسي. ٨. بلڪل نيچ. ٩. برابر، جهڙو، وانگر. ١٠. ٻنا رليءَ شڪ يا هيڪ جي. ١١ کائي. ١٢. سار. ١٣. منگتو، پِنو.

(١١) هم پوُلهه تم سدا اَپوُلا - هم پهتَ[1] تم پهت اڏرِيا
هم نيچ پرکه تم مَٺلاگو[2] - لاج سنگهہ سدگہ بسرِيا.

واڳ سارنگ، محلا پنجوان، شبد (۴۵)

(١٢) هم نانَي[3] نيچ تُمي بڏ صاحب - قدرت کوڻ بيچارا
منُ تن سيتل گور درسَ ديکي - نانڪ نام آڌارا.

واڳ سارنگ، محلا پنجوان، اشٽپدي (٨)١

(١٣) ذات جوتِ سڀ صوُرت تيري - بهتُ سياڻپ هوُميَ ميري
بهُ کرم کماوهِ لوڀ موهہ وياپي - هؤميَ کدي نچوُکي[5] ڦيري.

واڳ سارنگ، محلا چوٿان، وار (۳۵)

(١٤) هم نيچ هولي هيڻ مت جوُٺي - توُن شبد سوارَڻهارا
آتم چيِن[6] تهان توُن تارڻَ - سچ تاري تارڻهارا.

واڳ ملار، محلا پهلا، شبد (۳)

(١٥) تم هر شاهہ وڏي پرڀ سوامي - هم وڻجاري راسِ[7] ديِن[8]
جَن نانڪ ڪهُ، ديا پرڀ ڌارهہ - لدِ[9] واکر هرِ هر لين.

واڳ ڪانڙا، محلا چوٿان، شبد (۲)

(١٦) تُمچي[10] پارس همچي[11] لوها - سنگي[12] کنچنُ[13] پِتلا[14]
توُن ديال رتنُ[15] لعال - ناما ساچ سمائلا.

واڳ پرڀاتي، ڀڳت نامديو، شبد (۲)

---

١. پاپي. ٢. وڻ. ٣. چندن جو وڻ. ۴. تمام. ۵. چڪر. ٦. کوجنا، ڳولها. ٧. سچي پونجي. ٨. بخشين ٿو. ٩. اُنت وپلي پاڻ سان کڻي وڃوُن. ١٠. توُن. ١١. مان. ١٢. تنهنجي سنگ ۾. ١٣. سون. ١۴. ٻڌجي پيو آهيان. ١۵. هيرن جواهرن جو خزانو.

ساڃ ۽ سڃاڻون ڪرڻ.

تون ڇا ۽ مان ڇا؟

جيون ياترا جي سڦلتا لاءِ چار مکيه پد آهن: ڀروسو سوچڻ، ڀرو سڃاڻڻ، ٽيون ساڃ ۽ چولون سڌارڻ. ڪيترا انسان آهن جن جو اهو عقيدو آهي ته جيون جو مقصد آهي کائڻ پيئڻ ۽ کلڻ کوڏڻ. اهي انهن آهن المست ۽ الوٽ، جيئن نشئي ڪتي ۾ يا سؤر گندگيءَ ۽ غليضائيءَ ۾. جو ته انهن جو جيون ياترا جي اصلي ۽ بنيادي مقصد متعلق ڪڏهين ڌيان نه ڪونه ڇڪيو آهي. جن سوچيو ئي ڪونهي سي سڃاڻندا ڪٿان؟ سلڻ ۽ سڌارڻ جون منزلون ته اڃا دور ٿيون. پر جنهن جيون ياترا جو ڪڏهين نه ڪڏهين، ڪجهه سوچ ويچار ڪيو آهي، ته مان ڪير آهيان، منهنجو اصلي گهر ڪهڙو آهي ۽ منهنجو هن گهر سان وهنوار ڪهڙو هئڻ گهرجي، تنهن کي سڃاڻڻ جي سياڻپ ۽ شناخت اوس ايندي.

ڇا سڃاڻڻو آهي؟ ڀران اهو ته مان هن وقت ڪهڙيءَ حالت ۾ آهيان؟ منهنجي ويچار ڌارا ڪٿي ٿي وسي؟ منهنجون ڪامنائون ڪهڙيون آهن؟ من جي مرادن پڄائڻ لاءِ، مان ڪهڙا قدم کڻي چڪو آهيان ۽ ڪهڙن قدمن کڻڻ جو ارادو اٿم؟ ڀو ته ڇا اهو سڀ صحيح ۽ لازم آهي؟ ڇا انهن ويچارن ۽ ڪرمن ڪرڻ سان، مان داتما سک پراپت ڪري سگهندس؟ ڇا اهو جيون، مونکي ياترا جي وچهو يا ياترا کان دور ڪري رهيو آهي؟

جي سوچڻ جو طريقو سچو آهي ته سڃاڻڻ جو طريقو به صحيح هئڻ کپي. پر جي حساب جي وات ئي غلط هوندي ته جواب اوس غلط نڪرندو. وسامي ڏيائي، يا ٻرندڙ مشعال جو الٽو طرف ته اونڌهه دور نه ڪري سگهندو. روشن ڏيائي ۽ سڌدس سڌو پاسو ئي روشنائي پيدا ڪري، انڌڪار نروڌ ڪندو. لهن ڪري، من ۾ به روشن ڏيائيءَ جي سڌي پاسي سان، سچ جي کوج ڪرڻي آهي. جڏهين پاڻ کي سچيءَ طرح سڃاڻبو تڏهين ته معلوميت ٿيندي ته مان ڇا آهيان ۽ مون کي ڇا ٿيڻ گهرجي، مان ڇا ڪريان پيو ۽ مون کي ڇا ڪرڻ گهرجي، مونکي ڪنهنجي پٺ وٺڻ کپي ۽ ڪنهنکي پٺي ڏيڻ گهرجي؟

هاڻي ايندو ٽيون پد ساڃ جو، سوچڻ ۽ سڃاڻڻ جي ٻن پدن کانپوءِ پاڻ کي هميشه صحيح سمجهڻ يا ٻڌائڻ سان، چوڪ ڏانهن ڌيان ڪونه ويندو. چوڪ ئي سؤ چ ڪبو، چوڪ جو قسم ۽ سلسلو سڃاڻبو ۽ چوڪ جي نامناسبي پاسي ته پوءِ چوڪ ڀڃڻ نسي ڪرڻ ممڪن آهي. ڇپائڻ ۽ لڪائڻ سان يا خواه مخواه مناسب ٺهرائڻ سان، چوڪ جيتن من مان نڪري اچيتن من ۾ مورچو لڳائيندي ۽ موقعي ملڻ تي ڀرگهٽ ٿيندي. سو سلڻ ٻنا سڌارڻ

محال آهي. سلڻ سان، من صفا ۽ هلڪو ٿئي ٿو. هڪ ڪوڙ کي ڍڪڻ لاءِ، ٻيا ڪوڙ گهڙڻا
پون ٿا ۽ سچي ڪرڻ ڪانهن، من ڀيڻو ٿئي ٿو. ڪوڙ ڪمزور آهي ۽ سچ سمرٿ آهي.
انهن آلاهٽ ۽ اڇا شڪتيءَ سان، من بدلجي ۽ سڌرجي سگهي ٿو. انهيءَ ڪري صاف
سچ جي سلسلي کي، سري گرو گرنٿ صاحب ۾ وڏي اهميت مليل آهي، جنهن مان چوند
وچن مٿي ڏنل آهن. اهي پڙهڻ ۽ پرجهڻ ۾ پاڻ جو پتو لڳندو.

صاحب سمجهائين ٿا ته اي ٻندا، تون پنهنجي من کي ويهي جاچ، ماڻهن ۾، ايڪانت
۾، غور سان پرکڻ ٻيا. ڏس ته من جون الٽيون اسانا، الجهن اڻ ٻڳاڙون، ترنگ ترانا،
ڪامنائون ڪامنائون ڪٿي ڪيئن وسن ۽ ڪٿي ڪيئن پڪائين؟ اندازو لڳاءِ ته تنهنجي من جي
مانگ ۽ مراد ڇا آهي؟ مرادن حاصل ڪرڻ لاءِ ڪهڙا ڪرم سوچي ۽ ڪري رهيو آهين؟ ڪام
وس ٿي، پتو ڪونه ٿو پوئي ته ڏينهن آهي يا رات، پنهنجي آهي يا پرائي. پوءِ ٿن سان
لٻڻي نه ملي ته من سان ٿي سهي. ٻر جي ڪامنا ٿي اڻپوري يا رهجي وڃي اڌوري ته
چڙهندي چنڊال ڪروڌ مٿان. ڪڏهن سان گار ڳنڍ ته ڪڏهن سان وير ورود، سڀ سان
ٻالي ڪٽڻدين ۽ لپائي ڪٽڻدين. جي ڪامنا ٿي پوري ته به من ترپت ڪونه ٿئي. لوڀ ۽
لالچ ۾ گهٽي کي گهٽو ڪجي. پوءِ ڏس پنهنجا طريقا ۽ ترڪيبون! ڪوڙ، ڪپٽ، ڪيڏيا،
دوکو، دولاب، ابڪا، چوري، چاوت، چڙهت، چٽاپيٽي، سڀ روا، ڇو جو لوڀ کي خود
پاڻ ٿو ڪري، پاڻ لاءِ يا پنهنجن لاءِ. پاڪا لاءِ ته ٿور ۽ ماپ ٿي ترالي آهي!

جي ٻين ۾ ڪو اهڙو اوڳڻ ڏسين ته هوند حل هنگامو ۽ هاءِ دوس مچائي ڏين. پرائيءَ
ٻهار، گلا، نندا ۽ چغليءَ ۾ پڙ آهين. چالاڪي ۽ چترائي ته ڪو توکان سکي. پر پنهنجي الڪي
پنهنجي سرير سان، سرير جي رسن سان، پنهنجن سان، پيارن سان. انهيءَ موه ۾ تنهنجو
هوش حواس ۽ سُڌ ٻڌ، سڀ گم ٿي ويا آهن. ڏُکي ۽ ڏيندن لئي پيو لڇين ۽ ڪڏين، هڪ
تان ٿوري ٻئي ٿي. پاڪنڊ جي پوشاڪ ٿو پائين ۽ ڪفر جي ڪرت ٿو ڪمائين. رڳي ڪوڙي
مت، ڪوڙو سنگ ۽ ڪوڙا ڪرتوت. پاپ پنج، گڻ اوڳڻ ۽ نيڪيءَ بديءَ سڃاڻڻ لاءِ اسمرٿ
ٿي پيو آهين. اهنڪار ۾ اچي، پيو واڻين وِڙائين ۽ آسمان ۾ ٽڪون اڇلائين. ٻئي جهڙو
ڪنهن کي ڪونه سمجهين. ٻين جو ٻيو سوچين ۽ ٻرو ڪرين. جي ٻيو ڪرين ته سڀ ٻُرئيءَ
ٻاونا سان. اصليت لڪائي، نقلي ناٽڪ رچي رهيو آهين.

نه دان، نه دَيا، نه پراپڪار ۽ نه پرمارٿ. پسوُنءَ کان به ٻري آهين. اي دشٽ،
گڻ چور، حرامخور، تون نيچ، چنڊال ڪتو آهين. ڇا تنهنجا اعمال ۽ افعال آهن؟ جڳ
جوُنو جهڙي وڻ جي ڇانو، تنهنکي سچ سمجهين، ڪهڙي چنڪي ٿي پلجي، تنهن ڪهڙا
نه رنگ رچايا آهن؟ ڏهي ڏسائن ۾ پيو ٿو ڀٽڪين. چاهين ٿو ته سڄي دنيا هٿ وس

ڪريان. دنيا ڪٿي اُلٽي پنهنجي، رڳو پرماتما آهي ڀرالو. سو ڇو ڀانئين؟ اِنسان جنم
اَڪيارٿ ٿيو ۽ ڦرنت ويو. رتن وڪائو ڪوڏيءَ ۾. نه ٻُڪڙهيِه پلاند پرماتما جو، نه شرن
ستگُور جي، نه سنگ سنتن جو ۽ نه وس رام نام جو. پنهنجن کي ڀيٽ ۽ پرديسي ڀراون سان
پريت. اي بندا، صاحب تُنهنجي جيون جو اظهار هيئن ٿا ڪن:

(١) گلي اَسين چنگيٽا - آچاري ٻُريٽاهه
ويسا ڪنهه ٻاڙيٽا - جو شيوهه در ڪُڙيٽاهه.

سري راڳ، محلا ڇوٿان، وار (٧)، سلوڪ محلا پهلا

(٢) فريدا ڪالي مئڏي ڪپڙي - ڪالا مئڏا ويسُ
گُنهي ڀريا ميءَ ڦران - لوڪ ڪهي درويشُ.

سلوڪ، شيخ فريد (٦١)

اي بندا، اِها چالاڪي ۽ چترائي، دنيا کي ڪٿي ڪڻ ڀل دوکو ڏئي پر جو جاڻي
جاڻڻهار آهي ۽ جو تُنهنجي ويڪ ۾ ويابڪ آهي، تنهنجي لڪيءَ ۽ ڪرڙيءَ نظر کان ڪيئن
ٻچي سگهندين؟ يقين ڄاڻ ته اَندر ۾ هڪ ڀاڳمرادو ڪئنچڻ واري ڪئميرا ڪر ڪري رهي
آهي، جا تنهنجي ڪرمن جا، ٻاڪ ويچارن ۽ ارادن جا به ويتي هردم چتر ڇڪي. اِهائي
آهي ڪرمن جي پتري جا ڀاڳ سان گڏ آئين ۽ ڀاڳ سان گڏي ويندين. اِها پتري اٿي ٿي
واچبي ۽ آئيندو جاڻائيندي. هوندي ٺيڪ ته لڄ پت رهجي ايندي پر جي هوندي ڪسي
نه وري جوُٺين جا دک ڀوڳائيندي. عادل جو عدل ۽ امر اَٽل ۽ اَڻمٽجندڙ اَٿئي.

اِها اوگهڙ سمجهي ۽ سچائي، شرمائيان ٿو، پڇتائيان ٿو ۽ ڳوڙها ڳاڙيان ٿو. سائينءَ اڳيان
سجدو ڪري سڄيون ڪريان ٿو، من جون مدايون وانکيون ڪريان ٿو، بديون ۽ برايون
سليان ٿو ته هي دين بندو، هي دين دياڻو، مان پاپي، گنهگار ۽ هچارو آهيان، ڀسالڻ
وچايو ته جواني ۽ وچايو، ڪي ڪين ڪمايو. هاڻي پڃاڙيءَ ۾ ڪن هيڻ ۽ ٻل هيڻ آهيان. نه
رهيو آهي ست ۽ نه شڪتي. پر حرص حواس مان من اڪري نه ٿو ۽ لالن ۾ لڳي نه ٿو.
من جو غلام ٿيڻي، ڀڳوان جو ڀاڳو ڀلجي ويو آهيان پر ڀڳوان کي پنهنجي ڀاڳي ۾ آڻڻ جون
آزاڊ ناڻون ڪريان ٿو. ٻاهران عهد اقرار ڪريان پيو، سائينءَ ۾ سڪ ۽ صدق جا، پر اندر
۾ پريت لڳل اٿم پدارٿن سان. آهي طلبي پيو آهي طلبيان. سوار ٿڻي ٿي سوار ٿي، ضمير
تي زائون ڪري ڇڏيو اٿم. مٽيءَ تي موهجي، هيرو هٿان ڇڏي ڏنو اٿم. پوءِ مذهب جو
ميلاپ ڪيئن ماڻيندس؟ روپ رس ۾، اخلاقن ۽ اهم اصولن جو الڪهن ڪندي، ڪاٻه
هيڪ يا هلاڪي محسوس ڪونه ٿو ڪريان. هيرا ڦيريءَ جي هير پئجي وئي آهي. پرڪرتي
جي پڙاڇي ۾، منش جيون جو مقصد ئي ميسارجي ويو آهي. ڌارمڪ آستانن تي ڏڪا پيو
کان پر من جي وُڇي مايا جي رنگ ۾ لڳي بيٺي آهي. ڪڙ ڪپٽڙي وانگر، من ڪڻ ڪڻ ۾

ٿين ڪوئس لڳائي ويٺو آهي. پيو هتان پٽڪائي هُٿ وهاري. وڪاري وندر ۽ وروُنهه ۾ وشرام پايان ٿو. دنيوي دعوتي دوُر ٿئي نه ٿي. ٿمي جو اپايل آهيان، رجي ۾ رُليل آهيان ۽ ستي ڪان سِڪايل آهيان. ميري ليري ترڪ ٿئي نه ٿي. اندريون غم غرق ٿئي نه ٿو.

هي منٺا مالڪ، مان ڪٿان اچي ڪٿي ڪريو آهيان ۽ ڪهڙا ڪرم ڪريان پيو؟ تُنهنجو اُنس ٿي، مانش جنم مليم جو وڪارن وهيلي وڃائي ڇڏيم. هاڻي پنهنجي ٿوسان ڪهڙي تشبيهه ڪريان؟ مان ٺرڳو نيچ ته توُن گڻي نڌان، مان ميرو مدو ته توُن اڇو اُوجل، مان پاپي، اپراڌي دراچاري ته اوُن پتت پاون، مان ڪوُڙو ڪپٽي ته توُن سچو سچ، مان اَٺِپاڻ ته تـوُن جاڻي جاڻڻهار، مان پوُلڻهار ته توُن اڀل، مان عيبدار ته توُن عادل، مـان اپرڌمي پيڦياسي ته توُن رحمان، مان سڌن ساڻو ته توُن سروُ سمرٿ، مان پٿوُ ته تـوُن پرتپال. توُن ڪٿي ته مان ڪٿي؟ مان لوهه، لڳه ته سون ٿيان ۽ سوني ۾ سمائجي وڃان.

هي دپالو، ڪرپالوُ، مهر ڪر موُن مسڪين تي. منهنجي ڪرتوُتن تي قلوُر ڪيو آهي، مونکي مهٽي هاب ۽ وڻن وهيٺو ڪيو آهي. پنهنجي ڪئيءَ جو ڪيتو ٿو لڙيان. پين ڪي ڪهڙو ڏوهه ڏوراپو ڏيان؟ سڀ اَربع خطا منهنجي ۽ پنوُن پارانا پين ڪي ڇو ڪيان؟ ڪرمن جي قضا جو قسمت مان ڇو قصوُر ڪيان؟ ها مان ڪلڇٽو، ڪرهيارو ۽ ڪاٽيارو آهيان. ڏٽيءَ جي در جو ڏڪيل ۽ ڏڪاٺل آهيان. منهنجا ڏوهه ڏنگاپوُن تـــ ڏس، منهنجا عيب اوٽاپوُن تـــ ليکَ، منهنجوُن ڪلفتوُن ڪمزوريوُن تـــ ويچار، منهنجا نقص نظرانداز ڪر. مداپن ڪري ملزم آهيان پر من جو مظلوُم آهيان. هاڻي ته پيارا پريتم، تنهنجو پلاند پڪڙي پيو ٿو پڪاروُن ڪريان، پڇتاءُ ڪريان ۽ پراشچت ڪريان. رٺ جـو رلـيل آهيان. هاڻي هوت جي حوالي ۽ اڳيان پيو ٿو هنجوُن هاريان ته ستر ڪـر ستار، آءٌ اگهاڙو آهيان. پيڪڻهار موُنکي پيڪ. آسائتي جي عنايت اگهاءِ. قناعت جي قوُت بخش. هڪڙو سفر اَهنجو، اوکو ۽ اَڻانگو، پيو اٿم بار بدين ۽ براين جو ته نيون آهي پداپي جـــو پانيتال. پرءِ اي پاڻ، پتڻ تي ڪيئن پاس پوندس ۽ پار ڪيئن پهچندس؟ هاڻي تـوُن ميت مداپوُن منهنجوُن. پاڻ وهم ٿيءُ، اچي منهنجي راهه جي رهنما ڪر ته وطن وري، ماوُن سان مِلان. سالي سوُنهون ٿيءُ ته سفر سٽانو ٿئي. اِها آهي موُن عاجز جي عاجـــزي، آزي نيزاري، اِلتجا عبادت ۽ والسيءَ در وينتي. مان پراپر آهيان، ڪرم هينڻ، مت هينڻ، نيچ، نڪمو، پاپي، پاکنڊي. منهنجا اوُگڻ ۽ عيب اڻتي اڻڳڻيا. شرن آئي جي لڄ پت رک. حجت نه ٿو هلايان، عدل ۽ اِنصاف جي منطق جو منڪر آهيان. سو دني دپ، فيض ۽ فضل لاءِ پلئه جهليو اٿم. جهولي پر منهنجا جهوُلـــي لال. گناهه بخش، سمت ۽ شڪتي سوُنپ ته سمارگ پايان، سُدري سِدو ٿي هلان.

(١) هميءِ اوکڻ بهت بهت - ٻهُ ٻارِ ٻار هر کٽي نه آويءِ
تون ڳُڻتا هر هر ڏيال - هر آئي اڻهي ليهِ هر پاويءِ.

واڳ گوڙي، محلا چوٿون، شبد (١١)

(٢) هر ليکي هرڪي هڪ ٿي جوڙي - تون شبد سوار ڪهارا
آئي چنهين تهان ترون تارڻ - سڀ تاري تارڻهارا.

راڳ ملار، محلا پهلو، شبد (٢)

هي ڪرتار ڪرپالو، تنهنجي مهر سان، مون سوچيو آهي، سچالو به آهي ته سليو به آهي. هاڻي سڌ وڃڻ جي سمجهه ۽ ساڃهه ڪهي. مان تنهنجو آهيان، مونکي پنهنجو ڪر. وطن لاءِ پيو تو واجهايان. آس اکيون اڄ توسان ملڻ جي. ٿڪ آهي، تما آهي. ناميءَ الهر تنهنجي. ٻاڻ ڏاڍهن چڪ نه کڀيءَ جيسا ڳت ڪرن ۽ ترشنا جا ڳنڍا ڇوڙن. تنهنجو آس آهيسان، تنهنجو فطرو آهيان تو ٻاڻُ پلجي، اوڏانا ۽ اکيان جي ٻوڏي ٻنيان، پيو تسو ٻسن ڄيان جيئن کهاريان ۽ ٻڙاڻون ٻوڪيان. اهي ٻوڌا هناه نه آهون سامهون ليون، مهان منهن ملاڻي ليون، تنهنجو ڪرڻ وري جهتي جذب ڪريان، تو جيان لي، تنهنجو جس ڳايان ۽ تنهنجو جس وڌايان. من جون تمنائون ۽ ترشنائون ترڪ ڪري، جنم جنمانترن جي ڏبهه جي ٻنڌن مان ڇوٽڪارو پائي، هڪ ۾ هڪ ٿي وڃان. ڪال جي ڏاڙهي کي اورانگهي، موت تي فتح پايان، اکنڊ جوت جو جهنڊو جهلايان، جهولي لال مڃايان.

هي ٻيکت وچل، امت تو منهنجو آواز ٻڌايو، ورائي ورائي، اي ڏنو ۽ پال پسايو، داور جي در تي دعا اگهاڻي. اندر ۾ اعلان آيو. دلبر جو دلاسو پهتو. ترڻ جي تسلي ملي. اهڃاڻ مان اُلهو آيو. اٽل اعتقاد جاڳيو ته جو ساڌڪ، صاحبن جي سمجهاڻي جي پيروي ڪري ٿو، سوچي، سچائي ٿو، سچائي، سلي ٿو ۽ سلي، سڌري ٿو، تنهنکي پرمانما پاڻهي پاند پئي ٿو. جو جيءَ اهي نصيحت آميز هاديءَ جو هدايتون عمل ۾ آڻيندو، سو جهن پوساگر مان تري پار پوندو ۽ ڪن پر الله لوڪ جون الولئون ماڻيندو، ادم اسانجو امندو ۽ مدد مولي جي ملندي. الهي ارشارت، پراپت ٿاهيندو.

الهيءَ آسري ۾، من بندي جا ٻ ٻاڳ ڳُلن ۽ ڪرم ڀلو ڪالهن ته اهڙي ادم جو اڌڪاري ٿئي ۽ واحد جي واڳ وهيٺو ٿئي. سچو سالڪ به الهن آوازن کندو آهي ته هي منهنجا پراڻا ٿي، مان هونڊ ٻاڻ ٻڇاڻيان ۽ ٻاڻ ٻچاڻي توکي ٻاڻ ۾ پايان. اصلي آهيون ته اڪ نه شال ٿي ٻ وچون اڪ. فنا ٿي هُونڊ فرق مٽايان. محبوب ۾ ملپي شال مشاهدو ماڻيان. من جي اوٽ جي آلدي آلي ته ڏٽي الر. هاڻي هونڊ، من جي موت جي موج ماڻيان. من اها منگتي جي مانگ منظور ٿئي ته مالڪ ۽ منگتو ٻئي ملي وري هڪ ٿي وڃن، اصل ٿي وڃن ۽ نقلي نقش ۽ نقاب ناٻود ٿي وڃن. سنت وچن!

ڀاڱو ٻيو

من جي موت

باب پهريون.

پرماتما ۽ پرڪرتي.

(۱) بي أنت بادشاهہ.

(۱) أنت نہ صفتي[1] ڪهڻ نہ أنت - أنت نہ ڪرڻي[2] ديڻ نہ أنت
أنت نہ وکهڻ[3] سڻڻ نہ أنت - أنت نہ جاپئي[4] ڪيا من منت[5]
أنت نہ جاپي ڪيتا آڪار[6] - أنت نہ جاپي پارا وار[7]
أنت ڪارڻ ڪيتي[8] بللاهہ - تاڪي أنت نہ پائي جاهہ
ايهہ أنت نہ جاڻي ڪوء - بهتا ڪهيئي بهتا هوء
وڏا صاحب اوچا ٿاءُ[9] - اوچي اوپر اوچا ناءُ
ايوڏ اوچا هووي ڪوء - تس اوچي ڪو جاڻي سوء
جيوڏ آپ جاڻي آپ آپ - نانڪ ندري[11] ڪرمي[12] دات[13].

[جپ صاحب، محلا پهلا، پؤڙي (۲۴)]

(۲) سنڪ[14] سنند مهيش سمانا - شيش[15] ناڳ تيرو مرم[16] نہ جانا
سنت سنگت - رام ردئي بسائي. (اڪ رهاءُ)
هنومان سر[17] گرڙ سمانا - سرپت[18] نرپت[19] نهي گن جانا
چار بيد أر سمرت پرانا - ڪملاپت ڪملا[20] نهي جانا
ڪهہ ڪبير سو ڀرمي ناهي - پڳ لڳ[21] رام رهئي سرناڻي.

[راڳ ڌناسري، ڪبير صاحب، شبد (۱)]

---

۱. گڻ. ۲. ڪرتوت. ۳. ڏسڻ. ۴. جالو وجي. ۵. مرضي يا مطلب. ۶. روپ. ۷. شروعات ۽ پڄاڙي. ۸. پڪارون ڪيون. ۹. جيئرو گهڻو. ۱۰. آستان. ۱۱. مهر. ۱۲. ڪرپا يا ڪرم. ۱۳. بخشش. ۱۴. برهما جا پٽ. ۱۵. شيش ناڳ. ۱۶. راز. ۱۷. جهڙا. ۱۸. اندر ديوتا. ۱۹. راجا مهاراجا. ۲۰. لڇمي ۽ جو پتي، وشنو. ۲۱. چرن.

(۳) مهما لئہ جاڻهہ ٻيڏ - ٻرهمي نهي جاڻهہ ڀيڏ
اَوَتار نہ جاڻهہ اَنتُ - پرميسرُ پارِ برهم ٻي اَنت
اَپني ڳتِ آپ جاڻهُ - سُڻ سڻ اَوَر وکاڻي.
شنڪرا نهي جاڻهِ ڀيوَ - کوجتَ هاري ديو
ديويا نهي جاڻهِ مرمُ - سب اوپر الکُ پار برهمُ.
[راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، شبد (۳۶)]

(۱، ۰)

(۴) قدرت ڪرکي وسيا سوءِ - وکتُ ويچاري سو بندا هوءِ
قدرت هيءُ قيمت نهي پاءِ - جان قيمت پاءِ نہ ڪهي نہ جاءِ.

سري راڳ، محلا پهريون، وار (۴)، سلوڪ محلا پهلا

(۵) لال گوپال دئيال رنگيلي - گهر گنڀيرُ بي اَنت گوونديِ
اوَچ اَٿاهہ ٻي اَنت سوامي - سمر سمرِ هڪُ جيوان جيئُ.

راڳ مانجهہ، محلا پنجوان، شبد (۹)

(۶) ليکا پڙهيءِ جي ليکي وچ هووي ساوهہ اَکرُ اَکوچر شبدسُڌ هوويءِ
اَن ڏن سچ شبد سالاهي - هورُ ڪوهہ نہ قيمت پاوَتيا.

راڳ مانجهہ، محلا ٽيجا، اشٽپدي (۱۷)

(۷) ڀسڌا ڪاگد بن راچ قلما - لِکڻ ڪڻُ جي هوءِ ڀئون
بي اَنت اَنت نہ جاءِ پائيا - ڳهي نانڪ چرن سرن.

راڳ آسا، محلا پنجوان، چنت (۴)۸

(۸) پروردگار اَپار اَگم - بي اَنت توُن
جنا پڇاڻا سچ - چُمان پير مئون.

راڳ آسا، شيخ فريد، شبد (۱)

(۹) بيد پڙهي پڙهِ برهمي هاري - اِڪ تِل نهي قيمت پائي
سادڪ سِڌ ڦرهہ ٻِلالي - لي ٻي موهي مالي
دس اَوَتار راجي هوءِ وَرتي - مهادي اَوَدوَتا
ٽِن ٻي اَنت نہ پاليو تيرا - لاءِ ٿڪي ٻهوتا.

راڳ سوهي، محلا پنجوان، شبد (۴۹)

---

۱. حالت. ۲. جو ٻڌي ٻُڌي، ٻين کي ٻُڌائين ٿا. ۳. ڀيد. ۴. ڳولهي ڳولهي. ۵. لِکڻ کان ٻاهر. ۶. مالڪ ديهہ جي اُلر سمي پر. ۷. سچو انسان. ۸. آنند روُپ. ۹. من، واڻي ۽ اندرين جي پهچ کان پري. ۱۰. گورو جو اُپديش. ۱۱. ڏينهن رات. ۱۲. ٻيو ڪوبہ. ۱۳. پرلوڪ. ۱۴. سب وڏراهہ. ۱۵. ڪلڪوُن. ۱۶. وايوُ يا هوا. ۱۷. ٻڪري. ۱۸. مائيا جي موهہ ۾ ڦاٿل.

واڳ بلاول، محلا پهلو
شبد (۱)

(۱۰) جو ڪڇ هوُتا سڀ ڪڇ تُجهه تي - تيري سڀ اسنائي[1]
تيرا انتُ نه جاڻا ميري صاحبَ - مين انڌلي[2] ڪيا چتُرائي[3]
ڪيا هؤن ڪٿي ڪٿي ڪهِ ديکان -
مين اکهه نه ڪٿنا جائي
جو تڌ ڀاوي سوئي آکان - تِل[4] تيري وڏيائي.

1. پريت. 2. اگياني. 3. سياڻپ. 4. ذرو ماتر.

(٢) ايشور اکٿ ۽ الکُ آهي.

(١) ڪوٽِ ڪوٽي[1] ميري آرجا - پوڻ پيئڻ[2] اپيائو
چندُ سوُرج ڏُه غفيءِ[3] نه ڏيکان - سُپنيءِ سُئڻ[4] نه ٿائو
ڀي تيري قيمت نا پوءِ - هؤُ ڪيوڏ آکا ناءُ
ساچا نرنڪار نِج ٿاءِ

سُڻ سڻ آکڻ آکڻا - جي ڀاوءِ ڪري طماءِ.[5] (١، ر٠)
ڪُسا ڪٽيا[6] وار وار - پيسڻ پيسڻا[7] پاءِ
آڳي[8] سيتي جاليئا - ڀسم سيتي رَلجاءِ
ڀي تيري قيمت نا پوءِ - هؤُ ڪيوڏ آکا ناءُ
پنکي هورنڪي جيُ ڀَوا[9] - سيءِ اسمانيءِ جاءِ
نَدري ڪِسيءِ نه آوئو - نا ڪڇُ پيئا نه کاءِ
ڀي تيري قيمت نا پوءِ - هؤُ ڪيوڏ آکا ناءُ
نانڪ ڪاغدَ لِک مَڻان - پڙ پڙ ڪيچيءِ[10] ڀاءِ
مَسوُ توٽِ[11] نه آولي - ليکڻ پؤڻ چلاءِ
ڀي تيري قيمت نا پوءِ - هؤُ ڪيوڏ آکا ناءُ.

[سري راڳ، محلا پهلا، شبد (٢)]

(٢) تؤُن[12] اَکٿ[13] - ڪِنهُ ڪٿيا جاءِ
گور شبد مارڻ - من ماهِ سماءِ
تيري[12] گڻ انيڪ[13] - قيمت نهُ پاءِ
جِس[14] کي ٻاڻي - تس[12] ماهِ سماڻي[15]
تيري[12] اَکٿ ڪٿا[16] - گور شبد وکاڻي.

[راڳ گوڙي، محلا تيجا، شبد (٨)]

---

١. ڪروڙين ورهيه. ٢. هوا تي گذران ڪندو هجان. ٣. غفا ۾ رهي. ٤. جاڳرت اوستا ۾ هميشه هجان. ٥. اچا. ٦. ٻاڙ کي کهي ٽکر ٽکر ڪريان. ٧. چنڊ ۾ پيسجان. ٨. باهه. ٩. اڏامان. ١٠. هيتين سان هنڊايان. ١١. ڪوٽ ۾. ١٢. پرماتما. ١٣. ڪٿ ڪرڻ کان ٻاهر. ١٤. اٿڪيا. ١٥. سمانجهي وئي. ١٦. رچيل آهي.

(٣) ڪوڻ تراڙي[1] ڪوڻ تُلا[2] - تيرا ڪوڻ صَراف بُلاوان[3]
ڪوڻ گُروُ ڪي پهه ديکيا ليوا - ڪي پهه مُلُ[4] ڪراوان
ميري لال جيئُ - تيرا أنتُ نه جاڻان
تون جلِ ٿلِ مهيئل[5] ڀرِپُر[6] ليڻا - تون آپي سَرب[7] سماڻا.　(١. رهاءُ)
من تراڙي چت تُلا - تيري سيوَ صراف ڪماوان
گهٽ[8] هي ڀيتر[9] سو شهُ توليِ - اِن بِڌ چت رهاوان
آپي ڪنڊا[10] تولُ[2] تراڙي - آپي تولڻ هارا
آپي ديکي آپي بوُجهي - آپي هي وڻجارا[11]
أندلا نيچُ[12] ذاتِ پرديسي - کِن آوي تِل جاوي
تاکي سنگت نانڪ رهدا - ڪِئُ ڪر مُوڙا[13] پاوي.

[راڳ سوُهي، محلا پهلا، شبد (٩)]

(٤) جا ڪي لِيلا ڪي مِتِ[14] ناهِ - سگل ديوَهاري أوَگاهه
پتا ڪا جمر نه جاڻي ٻُوت - سگل پَرو[15]ني أپي سُوت[16].　راڳ گوڙي، سکمني صاحب، محلا پنجوان، اشٽپدي (٣)١٦

(٥) کِن کهيئي ڪِئُ ديکيئي پائي - ڪَرتا ايڪ أکتُ
گُروُ گوبند سالاهيئي پائي - جِس تي جاپي تتُ[17].　راڳ سورٺ، محلا پنجوان، اشٽپدي (١)١

(٦) أئُل ڪِئُ توليا جاءِ - دوُجا[18] هوءِ ته سوجهي[19] پاءِ
تس تي دوُجا ناهي ڪوءِ - تس دي قيمت ڪِڪوُ[20] هوءِ.　راڳ بلاول، محلا پهلا، شبد (٢)

---

١. ساهمي. ٢. وٽ. ٣. ڪرنيان يا گهراڻان. ٤. قيمت يا ملهه. ٥. پاتال ۽ آڪاس. ٦. پرپوُر آهين. ٧. سڀ ۾ سمايل آهين. ٨. هردي. ٩. أندر. ١٠. تارازيءَ جو ڪنڊو. ١١. واپاري. ١٢. گهٽ ذات وارو يا ڪمتر ۾ قائل. ١٣. موُرک، مُگد. ١٤. أنت. ١٥. پٽي چڙهيو آهي. ١٦. سڳو. ١٧. سار وستوُ. ١٨. ٻيو ڪو. ١٩. سمجهي سگهجي. ٢٠. ڪهڙي نموُني.

(٧) تُوري اُہا لکهي پرپ جاڻُه - هر ڪهه نه سگهي هو گُني
جنسي تُسر تکسي پرپ نه هوءِ - گُسن جاڻهِ پرپ اُہي.

راڳ نٽ نارائن، محلا چوٿان، شبد (٥)

(٨) ڦيمت ڪهڻ نه جاڻيجي - سچُ شاهه آڏولي
سِڌ ساڌڪ گياني ڏ ڀاليا - ڪوڙ تُڏ نو لولي.

راڳ ماروُ، محلا پنجوان، وار (٢٣)

(٩) تيري سِت سبت سپ ليرلا - ليرا سچ نام پرميسرا
ليري گيت اوڳت لهي جاڻيجي - اُڻ ڄاڻيت نام وڪاڻيجي.

راڳ بسنت، محلا پهلا شبد (٢)

(١٠) ڪِتُه ڪتيجي ڪتُه آکيجي - جاپي سهر سچ
ڪرتا ڪتا ڪار سپ - نانڪ آپ اُکتُه.

راڳ ملار، محلا پهلا، وار (٢٤)

(١١) الله اَلکُ نه جاڻي لِکيا - گرو ڳُرُ ڏيِنا ميِلا
ڪهه ڪبير ميري شنڪا ناسي - سرب نرنجن ڏِٺا.

راڳ پرڀاتي، ڪبير صاحب، شبد (٣)

---

١. مهما. ٢. نوکي ڪير توري سگهندو؟ ٣. صدبڙن. ٤. ٻهچ ڪان ٻاهر اسٿتي. ٥. علم ٻنا.
٦. بيان ڪرڻ. ٧. گيان. ٨. شڪ يا ڀرم ناس ٿي ويو. ٩. گهٽ گهٽ ۾ انترجامي ڏٺم.

(۳) ڪير ڪٿ ڪري سگهندا؟

(۱) گيانُ ڏيان ڏُن[۱] ڄاڻيئي - اَڪٿُ ڪٿاوي سوءِ
سڦليو جنم[۲] هر پياوُلا[۳] - چانـــوَ گهٽيري هـــوءِ
لعل جوبهر ماڻڪي - گـــور ڀنڍاري ســـوءِ.

سري راڳـــ، محلا پهلا، اشٽپدي (۲) ۱۰

(۲) اَڪٿو ڪَٿيئي شبد سُهاوي[۴] - گـــورمتي[۵] مَنُ سچو پاوي
سچو سچ رَوَهــ[۶] دِن راتي - اِهـــ من سچِ رنگاوَٽيا.

راڳـــ ماجهه، محلا ٽيجا، اشٽپدي (۳) ۳۰

(۳) پڙاڻي[۷] ڪٿي اَڪـــٿُ - شـــبد سَـــواريـــا
نانڪ گُر کهه[۸] واسِ - هـــر جيءُ ميلِ پيارِيا.

راڳـــ ماجهه، محلا پهلا، وار (۲۳)

(۴) اِهـــ سنسار بڪار[۹] سهسي مهِ - تَريو ســـرهم گياني
جسهِ جگاءِ پِياڻي هر رس - اَڪـــٿ ڪٿا تِن جاني.

راڳ گـــوڙي، محلا پنجوان، شبد (۱۲۴)

(۵) برهمي ڪٿ ڪٿ - اَنتُ نـــ پائيا
رام ڀگت - بـــيٺي گـــهِ آئـــيا.

راڳ گوڙي، ڪبير صاحب، شبد (۱۹)

(۶) الله لَهِعا پيد چِـــي[۱۰] - ڪِچ ڪچ پائيو پيدُ
اَلَتْ[۱۱] پيد مـنُ بِيدِيو - پـــانيو اَپنگ[۱۲] اَچيدُ.

راڳ گوڙي، ڪبير صاحب، باون اکري (۴)

(۷) لِين گٺان ليري جُگهه هـــي اَنتر - ڇاري تيريا ڪاٽي
ڪرم هووي تان ٻرم پد پائيئي - ڪَٿي اَڪـــٿ ڪهاٽي.

راڳ آسا، محلا ٽيجا، اشٽپدي (۳) ۱

(۸) بُرا پَلا ڪِهِ ڪِسو ڪهيئي - ڊِسي برهم گورمکُ سچ لهيئي
اَڪـــٿ ڪٿُهُ گـورمت[۱۳] ويچار - مِـل گور سنگت پاوُءَ[۱۴] پارِ.

راڳ آسا، محلا پهلا، شبد (۱۵)

(۹) اَڪـــٿ ڪهاٽي لَدي جاٽي - جِس آپ پربهه ڪريا ڪري
اَمـــر ليٽا[۱۵] قِر نـــ مؤتا - ڪَـــل[۱۶] ڪليشا دکـــ هَري[۱۷].

راڳـــ ڀـهاگڙا، محلا پنجوان، ڇنت (۳) ۵

---

۱. شبد جو لت. ۲. ڇٽن پدارٿن ڏيڻ وارو وڻ يا ٻرڪش. ۳. تازو يا سائو. ۴. چمڪن ٿا. ۵. ستگور جو اُپديش. ۶. جمڻ يا اُچارڻ. ۷. برهمي پڳت. ۸. ٻوُنجي حاصل ڪيل. ۹. پرم ۽ وڪار. ۱۰. فرق منجهي وجي ٿو. ۱۱. اَڻ لِڏو ڪرڻ. ۱۲. ناس وهس، اڪال پرک. ۱۳. گرو ءَ جي اُپديش جو ويچار ڪري. ۱۴. ڀَوجل ساگر مان تري پار ٻون ٿا. ۱۵. جمڻ مرڻ جي قيري کان آزاد ٿي ويا. ۱۶. مشڪلاتن ۽ تڪليفوُن. ۱۷. دکـ ۽ درد سڀ ناس ٿي ويا.

(۱۰) ٿون ئي اَنتُ ڪو ورلا جاڻي - گور پرسادِ ڪو شبدُ پڇاڻي
دئيال پُرک ميري پرڀ داتي - جسهِ جڻاوهه تِسهه تِرجاتي.
واڳ وڏهنس، محلا پنجون، شبد (۳)

(۱۱) مَن پُنَڌ ڏوهُ - گُور آکيءُ
گورپرسادي - ميءُ اَڪتُ ڪٿيئا.
واڳ بلاول، محلا چوٿون، اشٽپدي(۳)۳

(۱۲) ناهُ آهي سنگِ داسي - ميءُ پڪتِ هر ڪي پاڙلي
اَگاڌ[۵] ٻوڌِ اَڪتُ ڪٿيئي - سهج[۶] پرڀ گڻ گاوَلي.
واڳ بلاول، محلا پهلا، ڇنت (۲)۱

(۱۳) وڇڙهه موهه چڪاتيا جاهر پائيا - هر ڪامڻ مَن پاڻي[۳]
اَن دِن گڻ گاوئ لمڪ ساڇي - ڪَٿي اَڪٿ ڪهاڻي.
واڳ سوهي، محلا تيجا، ڇنت(۳)۶

(۱۴) اِڪنا مَنِ آڌارو سِرجڻهارو - وڏ ڀاڳي گور پائيا
گهٽ[۷] گهٽ هر پرڀ ايڪو سوامي - گورمکِ[۸] الکُ لکائيا.
واڳ سوهي، محلا تيجا، ڇنت (۳)۷

(۱۵) اَنهد[۹] شبد وڄيءُ دِن راتي - اَوگَت[۱۰] ڪي گت گورمک جاتي
تُہ جلي جا شبدِ پڇاني - ايڪو[۱۰] رو رهيا نِر باني[۱۰].
واڳ رامڪلي، محلا پهلا، اشٽپدي (۷)۳

(۱۶) هر ڪي پڪت ڪرهِ جن پائي - اَڪٿ ڪَٿهه من مَنهه سماڻي
اَبت[۱۱] چلنا ناڪ[۱۲] رکهُ گهر آهيءُ - دک ڪاٽي ڪاٽڻهارا هي.
واڳ مارو، محلا پهلا، سولهو (۱۶)۱۰

(۱۷) سُڻ سُڻ آکيءُ ڪيتي باڻي - سُڻ ڪهيئيءُ ڪو اَنت نه جاڻي
جاڪُ الک لکائي[۱۳] آهي - اَڪٿ ڪٿا ٻُڌ[۲] تاها هي.
(۶)۱۲

(۱۸) اَدشٽ[۱۴] اگوچر[۱۵] پار برهم - مِل ساڌوُ اَڪٿ ڪٿائيا تا
اَنهد شبد دَسَم دُوار[۱۶] وڄيو - تهه اَمرت نام چُئائيا تا.
واڳ مارو، محلا پنجون، شبد (۱۴)

(۱۹) تيري قدرت توُهي جاڻهه - اَوُر نه دوُجا جاڻي
جسو ڪرپا ڪرهِ ميري پياري - سوئي تُجهيءُ[۱۷] پڇاڻي.
واڳ بسنت، محلا پنجون، شبد (۲۰)

(۲۰) آپي ميلِ لئي اَڪٿ ڪٿيئيءُ - سچ شبد سچ باڻي
نانڪ ساچي سچ سماڻي - هر ڪا نامُ وکاڻي[۱۸].
واڳ سارنگ، محلا تيجا، اشٽپدي (۸)۱

---

۱. جاڻائين ٿو. ۲. ٻڌي. ۳. پتي. ۴. وَٽي ٿي. ۵. ڪٺن گيان. ۶. سولائيءُ سان.
۷. هر هردي ۾. ۸. گوروءُ جي سکيا دئارا. ۹. اِلاهي. ۱۰. ايشور. ۱۱. پٽڪيدڙ.
۱۲. روڪي رکي. ۱۳. سمجهائي يا مت ڏني. ۱۴. لڪل. ۱۵. بي اَنت. ۱۶. ڏهون
دروازو جتي پرماتما جو واسو آهي. ۱۷. توکي. ۱۸. چوي ٿو.

پرماتما بي اَنتُ ۽ اَڪٿُ آهي.

پرڪٿ ڪير ڪري سگهندا ؟

سري گروُ گرانٿ صاحب، "ايڪو اونڪار" اکر سان شروع ٿئي ٿو. پر هن پستڪ جي ورقن ۾، "پرماتما" کي ڀورين اَنن نالن ڪانءِ، هڪ سچو ڀاڳو پوُرو ڪري، ٻئي ڀاڳي جي مدد ۾ آندو ويو آهي. اِهيءَ لاءِ جوڳو ۽ لازم سبب آهي. ساڌارڻ طرح، هر منش پرماتما کي هڪ ڀيٽجو ڪم عقل ۽ پُڌوُ گماشتو ڪري ٿو سمجهي، جنهن وٽ هڪ ٻئي ٻانيان، مانگن ۽ مرادن جوُن ياداشتوُن، پوُري ڪرڻ لاءِ پيش ڪريُوُن آهن. جي جلدي پوُريون ٿيوُن ته اَچان وڏيڪ پيوُن ۽ موڪليوُن ۽ پيو چئبو ته واهه سائين واهه! ايشور وٽ انصاف به آهي ته رحم به آهي. پر جي پوُريوُن نه ٿيوُن يا ڪجهه دير پئجي وئي ته چئبو ته جنهن ايشور وٽ ايڏو اوسيڙو ۽ اَنڌير آهي تنهن ۾ وشواس پڌ ڪيتان؟ واهه ميان چئُونس ته توُن مالڪ آهين ۽ اسين منتاتوُ آهيوُن پر خيالن ۽ ڪرتوُتن پٽاندڙ سمجهوُن ته اَسان جي حڪم جو ٻڌو آهي يا زر خريد ٻانهو آهي. پاڻو سندس ڳانهي پر مهجي اَسانجو!

اسان پرماتما کي وڳو اِهيءَ صوُرت ۾ سڃاتو هو. پر اي ٻندا، جي ڀورين پاڳي ۾ ڏنل سمجهاڻيوُن ۽ اُپديشوُن، ٿو ڪجهه چِت سان چوراوُن آهن ته پوءِ توکي پرماتما، صفا اُئين ۽ نراليءَ نظر سان پاسڻ ۾ ايندو، جو نه تنهنجي مانگن ۽ مرادن جي صوُرت ۾ بدلجي وڃي هٿڻ گهرجي. پرماتما تنهنجي هردي جو مالڪ آهي ۽ تنهنجي آتما جو آڌار آهي. سرپرڪ ۽ سنساري سک سڀ ناسونت آهن ۽ اَنت ۾ دکدائڪ آهن، جي ڪانئس گهري ڇا وٺبو؟ انهن ۾ چت انڪائبو ته آتمڪ اُنتيءَ اَڳيان اَڏ ٿي بيهندا. منگڻ ڪان موت ڀلو.

پرماتما کان هيئر گهرڻو نه آهي. پاڻُ اَرپڻ ڪرڻو آهي ته من قبوُل پئجي. منُ، دک جي جڙ ڪٽجي ته سچو سک حاصل ٿئي. مَن، من اوُجل، نرمل، پولو، روشن، سڄاڳ ۽ سچيت ٿئي. من، اَندر مان اَوُگڻ لِڪن ۽ گڻ داخل ٿين. من، پاڻُ پڇاڻجي ۽ سچ سڃاڻجي. من، مانش جنم سڦلو ٿئي ۽ ڀوَساگر پار ڪجي. من، سهاڳڻ بڻجي هوت جي هنج ۾ وهجي. من، اُئين جيون پالڙا سڦل ٿئي ۽ اُئين پرماتما کي پائِوُن. اي ٻندا، اَڄ نه اِنهيءَ پرماتما جي مهما ڪريوُن، گڻ ڳايوُن ۽ جس ٻڌوُن، پنا ڪنهن مطلبي مراد جي يا لوڀ لالچ جي.

صاحبن ۾ پرماتما جي مهما ۽ صفت ڪئي آهي، هن جي وَصفن جي وڏائي ڪئي آهي، ۽ هن جي گڻن جي واکاڻ ڪئي آهي پر هوُ آخر اِنهيءَ نتيجي تي پهتا آهن تــ پرماتما بي اَنت آهي، اَڪٿ آهي ۽ اَلک آهي. پرماتما جو اَنت پائڻ اَسنڀو آهي، سندس پوُرو بيان ڪرڻ ناممڪن آهي ۽ سندس سموُري ڪهاڻي لکڻ به ناشدني آهي. جيڪي

ـــ لکجي پڙهجي ٿو يا پڙهجي پڙهائجي ٿو، سو سندس وستار جو ڪو ننڍو اُلڪائنو حصو آهي. ڪتابي ڪا پريت جو اندازو لڳائي سگهندي؟

انهيءَ ڪري، جي ناستڪ آهن سي چوندا آهن ته پرماتما هجي ته انهيءَ جو اُنت لهي سگهجي. جا وستو ڏسڻ ۾ اچي ڪونه ٿي اچي سا هوندي ئي ڪٿان؟ جا وستو آهي ئي ڪانه، تنهنجو اُنت ڪٿان لهبو ۽ بيان ڪٿان ڪري سگهبو؟ هنن جي راءِ موجب، هيءُ سمورو برهمانڊ قدرت آهي جا ڪنهن قانون مطابق پئي هلي. جهڙو ڪارڻ تهڙو پرڻام؛ جهڙي ڪرڻي تهڙي ڀرڻي ڪرڻا. اهي مورک اهو نه ٿا سمجهن ته قدرت جا آسان جي اکين اڳيان پرتيمت آهي سا ڪنهن نه خلقي هوندي؛ جو قانون قدرت کي هلائي رهيو آهي، سو ڪنهن نه رچيو هوندو؟ ناستڪ نرنڪار ڏسي به نڪار ڪندا!

ڏينهن جو تارا ڏسڻ ۾ نه ايندا آهن ته اهي چئبو ته تارا آهن ئي ڪونه؟ کاري پاڻيءَ ۾ لوڻ سمايل آهي پر ڏسڻ ۾ ڪونه ايندو آهي؛ کير ۾ به مکڻ هوندو آهي پر ڏسڻ ۾ ڪونه ايندو آهي. جيئن ڏسڻ بنا به وستو موجود رهي سگهي ٿي، تهڙيءَ طرح پرماتما ڏسڻ بنا به هر وقت، هر هنڌ، هر چيز ۽ هر حالت ۾ موجود آهي ۽ رمي رهيو آهي. جيئن ڪن طريقن سان تارا ڏينهن جو به ڏسي سگهجن ٿا، کاري پاڻيءَ مان لوڻ الڳ ڪري نروار ڪري سگهجي ٿو ۽ کير مان مکڻ ڪڍي سگهجي ٿو، تيئن ساڌنائن دوارا، ساڌڪ پرماتما کي ڏسي ۽ پائي به سگهي ٿو. پر اڄ ساڌنا ۾ صدق، سڪ ۽ سچائي ڪٿي آهي؟

ناستڪن، ڌرم جي ايتري هاڃي ڪانه ڪئي آهي جيتري آستڪن. ڌرم جي نالي ۾ ايترو نه ڪوڙ، ڪپٽ، پاکنڊ ۽ پاپ وڌي ويو آهي ۽ ٻاوا ٻانڀڻ، ساڌو فقير ماڻهن کي ايترو نه ڀرمن ۾ ڦاسائي رهيا آهن، جو اصلي سڪو گم ٿي ويو آهي ۽ نقلي سڪو عام چالو ٿي ويو آهي. انهيءَ جو اهو نتيجو آهي ته ڪي وچارڻا ۾ ناستڪ، ڪي رهڻيءَ ۾ ناستڪ ته ڪي ڪهڻيءَ ۾ ناستڪ. ڪو ورلو پرماتما جو پيارو، الوڪڪ دنيا جو باشندو هوندو جو اندر سان اوروڻ اوري، اندر ٿيڻ آليڻي ۾، ايشور جو اُپاءُ ڪري ٿو. باقي مڙيئي منش، ناستڪ توڙي آستڪ، آپدا آلي يا لالچ وچان، ساڌ ڪٿي پڙ ۾ جهولي جهليندا آهن. واتس سان جا به چون پيا باقي اندر ۾ نه ايمان آهي، نه احسان آهي ۽ نه انسانيت آهي!

پر جن جن به الاهي اُپاءُ پاتو آهي سي به عبرت ۾ اچي ويا آهن ۽ سُن ۾ سمائجي ويا آهن. ڪيچ ڪپڙن ڪونه. ڪيترا ڪيئن چوڻ ڪٿ ڪري نه ٿا سگهن؟ صاحب سمجهايو آهي ته برهما، وشنو، مهيش، ڏهه اوتار، سڌ ساڌڪ، گياني ڌياني، جوڳي اوڌوت، گرهستي سنياسي، انهن سڀني مان ڪنهن به ايشور جو پورو اُنت نه پاتو آهي. ويد، پران، شاستر، سمرتيون، پستڪ ۽ پوٿيون، پرماتما جو پورو پتو ڪونه لڳائي سگهيون. هرهڪ.

پنھنجي پنھنجي اَنڀؤ يا آزموديءَ آھر مھما ڪئي آھي پر جس ڪندي، اھو پڻ پڪارڻو
آھي ته پرماتما اَڪٿ، اَلک، اَگم، اَگوچر، اَپار ۽ اَڪال آھي. ڪنھن به اَنت نه پاتو ته
ته ايشور بي اَنت آھي ۽ بيحد آھي. گورو نانڪ ديو جن فرمائين ٿا:

(١) ڪِيا ھؤن ڪٿي ڪٿ ديکان - مين اَڪٿُ نه ڪٿنا جائي
جو تُد ڀاوي سوئي آکان - تِل تيري وڏيائي.

راڳ بلاول، محلا پھلا، شبد (١)

(٢) ڪِتَ ڪتيٽيءِ ڪھُ آکيءِ - جاپيءِ سچو سچُ
ڪرتا ڪٿنا ڪار سڀ - نانڪ آپِ اَڪٿُ.

راڳ ملار، محلا پھلا، وار (٢٤).

اَنتُ پلا پوندو ڪٿان؟ ڪا ايشور کي شروعات آھي يا اَنت، جم يا موت، ماءُ يا
پيءُ؟ ھؤ ھڪ بوند ۾ سمايل آھي ته ڪن کي سمنڊ ساگر به سمائي ڪونه سگھندا. ھؤ ڀاڻن
جاڻو آھي ته به ان ڀرانگھن سان ساري سرشٽي ماپي سگھي ٿو. پرماتما وڏو آھي ته ننڍو
به آھي، غائب آھي ته ظاھر به آھي، نرگن آھي ته سرگن به آھي، ري ٽالي آھي ته ھن
جا سوين ٽالا به آھن. پر اھو سڀبو ته سرشٽي آھي ته لاشڪ سرجنھار يا اُپائيندڙ به آھي.

ايشور جي ھستيءَ لاءِ ثابتيون ڳولڻ مؤرکتا آھي ته ڏيڻ ڪُفر آھي. پرماتما کي
پائڻ لاءِ دماغ جي دليلبازيءَ جي درڪار ڪانه آھي پر ھردي جي وشواس جي. ايشور
جو اَنت ايشور وٽ ئي آھي. پر پرماتما جي، ڪنھن پنھنجي پياري پريتم ٿي پرسنتا ٿئي
سندس اَڌ پاڻمڪ اَک کولي، ته ھؤ به سبحان شريف جو ديدار ڪري سگھي ٿو، پوءِ
ڪو ڪنھن روپ ۾، ڪو ڪنھن رنگ ۾ ۽ ته ڪو سياڻو وشو سروپ ۾. صاحب فرمائين ٿا:

(١) تُمري اُپما تمھي پرڀ جانھُ - ھم ڪھِ نه سَڪيءِ ھر گُني
جئسي تمُ تئسي پرڀ تُم ھيءِ - گُن جانھُ پرڀ آپني.

راڳ آسا ناراڻن، محلا چوٿان، شبد (٥)

(٢) تيري قدرت تؤ ھي جاڻھِ - اؤر نه دوُجا جاڻيءِ
جسنو ڪرپا ڪرھِ ميري پياري - سوئي تجھيءِ پڇاڻيءِ.

راڳ بسنت، محلا پنجوان، شبد (٢٠)

جنھن تي رب جو رحم ٿئي، اھوئي ڪرتار جي ڪٿ ۽ ڪٿا ڪري سگھندو ۽
سچائي سمجھائيندو. پر اھڙو سالڪ ڪنھن کي سمجھائي؟ اُنھيءَ سائينءَ جي سنداران ڪئي
جنھن کي سڪ ۽ صدق آھي، ترڪ ۽ تلوار آھي، عشق ۽ اڪير آھي. جي پرينءَ جي
پند جا پانڌيئڙا آھن، جي فڪر ۽ فراق ۾ فنا ٿيل آھن، تن سان ئي سالڪ سچ سلين ٿا،
واڻون ٻڌائين ٿا ۽ دڳ لڳائي پار پھچائين ٿا. ھم خيالي ۽ ھم شريڪي ڪين ھڪ ٻئي جي
نزديڪ آڻي ٿي، دلي جذبات جاڳائي ٿي، روح رعاڻ ڪرائي ٿي ۽ راز کولائي ٿي.
جني آھي راز کلن ٿا اُني خود رب رھبر ٿئي، رحم جا مينھن وسائي ٿو ۽ سرسبز ڪري ٿو.

(۴) پرماتما ڪيئن ۽ ڪڏهين پيدا ٿيو؟

(۱) ڪهڙو سو ويلا وقت ڪهڙو - ڪهڙو ٿٽ ڪهڙو وارُ
ڪهڙو سو رُتي ماهُه ڪهڙو - جِت هوُئا آڪارُ
ويل نه پائيا پنڊتي - جو هووي ليکُ پُراڻُ
وقت نه پائيا قاديا[2] - جو لکن ليکُ قُراڻُ
ٿٽ وارُ نا جوگي جاڻي - رُت ماهُ نا ڪوئي
جا ڪرتا سرٺي[3] ڪوُ ساجي - آپي جاڻي سوئي
ڪِو ڪر آکان ڪِوُ سالاهي - ڪِئُ ورني[5] ڪِو جاڻا
نانڪ آکڻ سڀ ڪو آکي - اڪ دوُ اڪ سياڻا.

[جپ صاحب، محلا پهلا، پؤڙي (۲۱)]

(۲) لَکه چوراسيه جوُنِ[7] مهِ - ڀرمت[8] نَند[9] بهُه ٿاڪو ري
ڀگت هيتِ اوُتار ليئو هي - ڀاڳ ٻَڏو ٻپڙا[10] ڪو ري
تم جو ڪهت هئُ نَند ڪئُ نَندن[11] -
نَند سو نَندن ڪا ڪو ري
ڌَرن آڪاس دَسو دِس[12] ناهي -
تب اِهُ نَند ڪهان ٿو ري؟ (۱۰رهاءُ)
سَنڪٽ[13] نهي پَري جوُنِ نهي آوي -
نامُ نرنجن جاڪو ري
ڪبير ڪو سوامي اَيسو ٺاڪر-جاڪي مائي[14] نه ٻاپو[15] ري.

[راڳُ گوڙي، ڪبير صاحب، شبد (۷۰)]

---

۱. پرگهٽ. ۲. قاضي. ۳. سرشٽي. ۴. رچي آهي. ۵. بيان ڪريون. ۶. هڪ ٻئي کان ٻاڻ ڪي سياڻو سمجهي ٿو. ۷. جوُنيوُن. ۸. ڀٽڪي. ۹. سري ڪرشن جو پتا. ۱۰. ويچارو. ۱۱. پرماتما سري ڪرشن جو اَوُتار ڌاري نند جو گود جو پٽ ٿيو. ۱۲. ڏهه ڏساوُن. ۱۳. مشڪلات. ۱۴. ماءُ. ۱۵. پيءُ.

(۳) هَر زير زمين - پيرا مَشائڪا راڻيا
مي روڊ بادشاها - اَفزوُ خُداء
ايڪ تُئي ايڪ تُئي.

نه ديو دانوا نرا - سِڌ ساڌڪا ڌَرا
اَسِت ايڪ دگر ڪُئي - ايڪ تُئي ايڪ تُئي
نه دادي دهند آدمي - نه سپت زير زمين
اَسِت ايڪ دگر ڪُئي - ايڪ تُئي ايڪ تُئي
نه سوُر سس منڊلو - نه سپت ديپ نهه جلو
اَن پؤڻ ٿِر نه ڪُئي - ايڪ تُئي ايڪ تُئي
نه رزق دست آڪسي - همارا ايڪ آس وسي
اَسِت ايڪ دگر ڪُئي - ايڪ تُئي ايڪ تُئي
پرندي نه گِراهه زر - دَرخت آب آس ڪر
دهند سُئي - ايڪ تُئي ايڪ تُئي
نانڪ لِلار لِکيا سوء - ميٽِ نه ساکي ڪوء
ڪلا ڌَري هَري سوئي - ايڪ تُئي ايڪ تُئي.

[راڳ مانجهه، محلا پهلا، وار (۱۳)، سلوڪ]

---

۱. اسين سڀ. ۲. مساڻ، مقام ۾. ۳. مشائخ. ۴. راجائون. ۵. هلي ويا، مري ويا. ۶. باقي.
۷. پرماتما. ۸. ڏئيت. ۹. زمين تي لِکندا. ۱۰. ٻِئي ڪهين بيو ڪير قائم دائم آهي؟
۱۱. انصاف ڏيندڙ. ۱۲. ست لوڪ. ۱۳. سج. ۱۴. چنڊ. ۱۵. تارا. ۱۶. ٻيٽ. ۱۷. پاڻي.
۱۸. هوا. ۱۹. ٻئي ڪنهن جي هٿ ۾ آهي. ۲۰. پکي. ۲۱. ناڻو ڳنڍ ۾ ڪونه آهي.
۲۲. وڻ ٽڻ. ۲۳. پرماتما ئي داتار آهي. ۲۴. قسمت ۾. ۲۵. شڪتي بخشيندڙ يا کسيندڙ.

(٤) آپــڻا آپُ اُپايئوُن - تَدهِ هــووُ نـــ ڪولـــي
مَتا مسوُ[1]رت آپِ ڪريِ - جي ڪري سو هوئـــي
تـَدهــ[2] آڪاس نہ پاتال هيِ - نا لِـ[3]ـوڪ لــولـــ[4]ـي
تَدهہ آپي آپِ نرنڪار هيِ - نا اوپتِ هــو[5]ـلـــي
جتُ تِس ڀاويِ تِوي ڪريِ - تِس بِن اوُر نہ ڪولي ۔

[راڳہ گوجري، محلا تيجا، وار، پئوڙي (۱)]

(٥) اَڳَم دِ[6]ڳَم ڳُرُ[7] وچِترو پاسَ - جامهِ جوت ڪري پرڪاسُ
بجلي چمڪيِ هوءِ اَنند - جهہ پئوڙي پرڀ پالَ ڳوبند[8]
اِهہ جيتُ رام نام لِوَ لاڳيِ - جَرا[9] مرن چوُلي. پُرم پاڳيِ ۔ (۱۰۵)
اَبون بون[10] سڌُ من هي پرڀت - هڙميِ ڳاڙن ڳاڙهہ ڪيت
انهد شبد هوت جهنڪار[11] - جهہ پئوڙي پرڀ سري[8] ڳوپال
ڪَنـدل منڊل منڊل[12] مَنڊا - لِوءِ[3] اَسٿان لِوِن[3] لِـ[3]ـوءِ ڪنڊا
اَڳم اَڳوچر رهيا اَپ[13] اَنت[14] - پار نہ پاويِ ڪو ڌرني ڌ[15]ـرمنت
ڪدلي[16] پهپ ڌوُ[17]پ پرڪاس - رِ[18]ـج پنڪج مهہ ليئو نواسُ
دُتا[19] دس دَل اَپ[13] اَنترمنت[14] - جهہ پئوڙي سري ڪملا[15]ڪنت
اَرڌِ[20] اُرڌ[21] مُکـ لاڳو ڪاسُ - سُنِ[22] منڊل مهِ ڪر پرڪاس
اوُهان سوُرج ناهي چندُ - آدِ نرنجن[15] ڪـــريِ اَنند

---

۱. صلاح مصلحت. ۲. تڏهين. ۳. ٽي. ٤. لوڪ. ٥. پرڪرتيءَ جو پيدا ٿيڻ. ٦. عجيب، ڪٺن. ۷. قلعو. ۸. سري ڪرشن، پرماتما پرشوتم. ۹. پڙهاپو، پيري. ۱۰. اڙج لنيچ، ۱۱. ڌُني، آواز. ۱۲. پيدا ڪيا. ۱۳. هردي. ۱٤. اندر. ۱٥. پرماتما. ۱٦. ڪيوڙي جو گل. ۱۷. سوُرج جي روشني. ۱۸. ڌوُڙ. ۱۹. ۱۲ اکرن جو منترُ. ۲۰. هيٺ. ۲۱. مٿي.
۲۲. ڏسوين دوار.

سو برهمنڊ پسند سو جان - مانسروور ڪر اشنانُ
سوهن سو جاڪهُ هيءِ جاپ - جاڪو لوڀ نه هوءِ پُن اَر پاپُ
اَبرن برن گهامَ نهي ڇانم - اَوُر نه پانيهءِ گور ڪيءِ شامَ
ٿاري نه تَريءِ آويءِ نه جاء - سُنِن سهج ميءِ رهيو سماه
مَن مَدي جاڻيءِ جي ڪوه - جو بوليءِ سو آپيءِ هوه
جوت منتر مَنُ اَستِر ڪريءِ - ڪهه ڪبير سو پراڻي تَريءِ.
[راڳ ڀيرو، ڪبير صاحب، اشٽپدي (۱)]

(٦) ٿاپيا نه جاء - ڪِيتا نه هوء
آپي آپ - نِرنجنُ سوء.

جپ صاحب، محلا پهلا، پوڙي، (۵)

(۷) سچ کنڊ وسي نرنڪارُ - ڪر ڪر ويکيءِ نَدر نِهال
تِتيءِ کنڊ منڊل وَر پَنڊ - جي ڪو ڪٿيءِ ته انت نه انت.

(۳۷)

(۸) آپن آپ - آپهِ اپائيو
آپهِ باپُ - آپهِ مائيو.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، باون اکري، پوڙي (۱)

(۹) مَريءِ نه بِنسيءِ - آويءِ نه جاء
نانڪ سدهي - رهيا سماء.

راڳ گوڙي، سکمني صاحب، محلا پنجوان، اشٽپدي (٦) ۱۲

(۱۰) تا اس باپُ نهي اس ماٿيتا - اهه اپرنپرُ هوتا آيا
پاپَ پُن ڪا اس ليپ نه لاڳيءِ - گهٽَ گهٽ انتر سَدهي جاڳيءِ.

راڳ گوڊ، محلا پنجوان، شبد (۲۱)

(۱۱) ڪيتڙيا دِن گُهڀ ڪهائيا - ڪيتڙيا دِن سُنن سَمائيا
ڪيتڙيا دِن ڌنڌو ڪارا - آپي ڪرتا پرڪٽڙا.

راڳ مارو، محلا پنجوان، سولهو (۱۲) ۱۰

---

۱. سربوپر. ۲. اپشٽر پر ڌيان لڳاء. ۳. گرمي، لپٽ. ۴. ڇانو. ۵. ٿُريا اَوستا. ٦. اپڪاگر. ۷. اَستاپن ڪيل. ۸. پهاريل. ۹. برهمنڊ. ۱۰. پيءُ. ۱۱. ماءُ. ۱۲. ڊپرانُ جو ڊپر. ۱۳. ڇيهل. ۱۴. سماڌي. ۱۵. اوُلده، اَنڌوڪار. ۱٦. پرگهٽ ٿيو.

(٥) پرڪرتيءَ جي پيدائش.

(١) ٻيءِ پاتشاهُ پرميسرُ – ويکڻ کڻُ ٻُر[١] ٻيجُ ڪيتا
ديکيءِ ٻُوجهيءِ سڀُ ڪڇ جاڻيءِ – انتر باهر رو رهيا. (٢٤)

ٻيءِ ٻازي کيلڻ لاڳا – چوپڙ ڪيتي چار جُڳا
جيءَ جنت سڀ ساري[٢] ڪيتي – پاسا ڍالڻ[٣] آپ لڳا. (٢٦)

واري رو رهيا سڀ – جيتي ڪيتي جنتا
جنت اپاه ڏنديءِ سڀ لائي – ڪرم[٤] هوئا تن نام ليتا. (٣٠)

ووڏيءِ واسدئو پرميسرُ – وڳڙا ڪڻُ جن وس ڪيتا
ويکيءِ چاکيءِ سڀُ ڪڇ جاڻيءِ – انتر باهر رو رهيا. (٣٢)

هاهيءِ هور نه ڪوئي دانا – جيءَ اپاه جن رزق ديتا
هر نام ڏ ٻاڙهه هر نام سماوهه – اَن دِن لاها[٦] هر نام ليتا. (٣٤)

آپيءِ آپ ڪري جن جوڏي – جو ڪڇ ڪرنا سو ڪر رهيا
ڪري ڪرائي سڀُ ڪڇ جاڻيءِ – نانڪ سائر[٧] اِوَ ڪهيا. (٣٥)

[راڳ آسا، محلا پهلا، پٽي]

(٢) آڪار منڊلي ڏرڻ سباڻي – اوہر گگن چندوئا
ٻون وِچولا ڪرت اِڪيلا – جل لسي اوپت هوئا
ٻيج لت ڪر پُترا[٩] ڪيتا – ڪِرت[١٠] مِلاوا هوئا
چند سورج دُه جري[١١] چراغا[١٢] – چهه ڪنٽ پتر راکي
دس ٻاڪه[١٣] ٻيج[١٤] سنگيتا – ايڪيءِ ٻيتر[١٥] سالي
ٻن ٻن هڻ ٻاوَ[١٦] دکاوَهه – سهِه لساري ٻاڳي[١٧]

---

١. سنسار جو پيدا ڪرڻ. ٢. سار ٻڌن ٣. ڍارا. ٤. ڪرپا، ٻاجهه. ٥. پرڪٽ. ٦. لاڀ. ٧. شاعر.
٨. ڪرم ڀومي. ٩. پتلو. ١٠. ڪرم. ١١. ٻون لسا. ١٢. ديپڪ. ١٣. اندر ٻڌن. ١٤. ٻيج وڪار. ١٥. سرير جي اندر. ١٦. سياه. ١٧. ٻولي.

گهر گهر نِرت[1] هوئي ڏِن راتي – گهٽ گهٽ واڄي تورا[2]
ايڪ نچاوهه ايڪ پساوهه[3] – اِڪ آءِ جاءِ هوءِ ڍورا
ڪهه نانڪ سو ڀيٽ نه ناچي – جس گرو ڀيٽي پورا۔
[راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، شبد (٧)]

(٣) سُن[3] ڪلا اپرنپر ڌاري – آپ نرالم[4] اپر اپاري
آپي قدرت ڪر ڪر ديکي – سُنهه[4] سُن اپاندا
پئوڻ پاڻي سُني[3] تي ساجي – سرشٽ اپاءِ ڪايا[5] گڙ راجي
اگن پاڻي جيءُ جوت تماري – سُني[4] ڪلا رهاندا
سُنهه برهما بشن مهيش اپائي – سُني ورتي جڳ سبائي
اس پد ويچاري سو جن پورا – تس مليئي ڀرم چُڪاندا
سُنهه سپت[6] سرور[7] ٿاپي – جن ساجي ويچاري آپي
تس سچ مَنُ تا گورمک ناوي – ڦر پاهو جون نه پاندا
سُنهه چند سورج گِٽاري[8] – تس ڪي جوت تريڀوڻ ساري
سُني الک اپار نرالم – سُني تاڙي[9] لاندا
تريڀوڻ ساج ميکلي[10] مائيا – آپ اپاءِ کپاندا
سُنهه کاڻي سُنهه باڻي – سُنهه اپجي سُن سماڻي
اپيچ چلت ڪيتا سر ڪرتي – بسماد شبد ديکاندا
سُنهه رات دِنس دُئي ڪيتي – اوپت کپت سُکا دک ديئي
سک دک تي هي امر اتيتا – گورمک[11] نج گهر پاندا

١. ناچ. ٢. ترين، واڄا. ٣. پتڪن تا. ٤. پرماتما جي اڻ شڪتي يا سروپ جنهن مان ساري سرشٽي اپن ٿي آهي. انهيءَ شڪتيءَ کي شانتي، مانت، اڙي، شونيه يا بلڪل ڪجهه نه به سڏيو ويو آهي. ٥. سرير. ٦. نرمل، اتم. ٧. تلاءُ. ٨. آڪاس. ٩. سماڌي. ١٠. ميخ، ڪلي. ١١. گوروءَ جي اپديش سان.

سام وید رگ ججر اَٿربڻ - برهمي مُک مايا هيءِ ترئي گڻ
تاکي قيمت کهه نه سکئي کو - تِهِ بولي جِئُ بولائدا
سُنهه سوڀِ[1] پاتال اپائي - سُنهه پؤڻ وکي لِيو لائي
آپي کارڻ کيتا اپرنپر - سڀ تيرو کيتا کمائدا
وَچ تَرِ سَت کل تيري ڇايا[2] - جنم مرڻ هؤميءِ دک پايا
جِسنو کِرپا کري هر گورمکِ - گڻ چؤٿي مُکت کرائدا
سُنهه اپجي دس اوتارا - سرشٽ اپاءِ کيتا پاسارا[3]
ديو دانو گڻ گندرب ساجي - سڀ لِکيا کرم کمائدا
گورمکِ سمجهئي روگ نه هوئي - اِهه گورکي پؤڙي[4] جاڻئي جَن کوئي
جُگهه[5] جُگنتر مُکت پَرائڻ - سو مُکت ڀيا پت پائدا
پنچ تت سُنهه پرگاسا - ديهه سنجوگي کرم اپياسا
بُرا ڀلا دُهه مستڪ ليکي - پاپ پُن بيجائدا
اُتم ستگور پُرک نِرالي - شبد رَتي هر رسِ متوالي[6]
رِڌ بُڌ سِڌ گيان گوروءُ تي پائيئي - پُوري ڀاگِ مِلائدا
اِس مَن مايا کِئُ نيهُن گهيرا -
کَرلي بؤجهه[7] گياني کرهِ نبيرا
آسا منسا هؤمي سهسا[8] - نَرُ لوڀي کوڙ[9] کمائدا
ستگور تي پائي ويچارا[10] - سُن سماڌ سچي[11] گهر بارا
نانک نرمل ناد[12] شبد ڌُن[13] - سچُ رامي[11] نام سمائدا۔

[راڳ مارؤ، محلا پهلا، سولهو (١٧)]

---

١. سمه ٢. آسرو. ٣. وستار، ڦهلاءُ. ٤. منزل، ڏاڪو. ٥. سدائين. ٦. مست. ٧. فيصلو.
٨. شڪ، سنسو، گمان. ٩. انسان. ١٠. سمجهه، ٻُڌي. ١١. پرماتما. ١٢. مڌر باڄي يا ساز.
١٣. ستگور جي شبد جي ڌُني ۽ ڌيان.

(۴) ساچي تـي پورنـا پيا - پـوڻي تـي جـل هـوء
جل تي نرپرڻ سـاجيا - گهٽ گهٽ جـوت سـموء
نـرمـل مَلا نا ليپيءِ - شبدِ رتـي پـتِ هـوءِ.

سري راڳ، محلا پهلا، شبد (۱۵)

(۵) جيتا جنت سڀ تُد اپائي - جت جت پاڻا تت تت لائي
سڀ ڪِچ ڪيتا[1] تيرا هووي - ناهي ڪچ اسانڙا[2] جيئا.

راڳ مانجهه، محلا پنجوان، شبد (۲۴)

(٦) اِهه پر پنچ ڪيل ڪيتا سڀ ڪرتي - هر ڪرتيءِ سڀ ڪل ڌاري
هر ايڪو سوتر[3] وڙليو جڳ اَنتر - سوت کِنچيءِ[4] ايڪنڪاري.

راڳ گوجري، محلا چوٿان، اشتپدي (۷) ۱

(۷) تُد سِرجي[5] ميدني[6] - دک سک ديوڻهارو
ناري پُرک سِرجيئي - بِکُ[7] مايا موهُ پسارو.

ڪاڻي باڻي تيريئا - ديهه جيئا آڌارو
قدرت تخت رچائيا - سچ نبيرڻهارو[8].

راڳ بلاول، محلا پنجوان، شبد (٦٠)

(۸) اَنڊج[9] جيرج[10] سيتج[11] اتيج[12] - بهو پ ڪي اهه ڪرت
ڪرت ڪماوَن سرب ڦل - رويئي[13] هر نرت[14].

(۹) اَوّل الله نوُر[15] اپائيا - قدرتِ ڪي سڀ بندي
ايڪ نور تي سڀ جڳ اپجيا - ڪون ڀلي ڪو مندي

لوڪا[16] - ڀرمِ نه ڀوُلهه ڀائـي
خالق[17] خلق[18]، خلق مهه خالق - پورِ رهيو سرب ٺائي.

راڳ پرڀاتي، ڪبير صاحب، شبد (۳)

---

۱. پيدا ڪيل پسارو. ۲. اسانجو. ۳. ڌاڳو. ۴. ڇڪي ٿو. ۵. بنائي آهي. ٦. پرٿوي. ۷. زهر، وش. ۸. نياءَ ڪاري. ۹. آني مان پيدائش. ۱۰. جيري مان پيدائش. ۱۱. پگهر مان پيدائش. ۱۲. زمين مان پيدائش. ۱۳. بيان ڪري گهرجي. ۱۴. ايشور جي مايا کي سمجهي. ۱۵. جوت. ۱٦. اي لوڪو. ۱۷. پرماتما. ۱۸. مخلوقات، ساري سرشٽي.

پرماتما ۽ پرڪرتي.

• . ڇا اهي ته خلق آهي ته خلقيندڙ خالق آهي يا پرڪرتي آهي ته پيدا ڪندڙ پرماتما ئي. هاڻي جي پرماتما آهي ته سندس پيدا ڪندڙ ڪير آهي؟ انهيءَ سوال جو جواب . سري گرو گرنٿ صاحب ۾ درج ٿيل آهي، جنهن مان چوُنڊ وچن هيٺ ڏنل آهن.
صاحب سمجهائين ٿا ته پرماتما جنم ۽ موت جي سلسلي کان الڳ آهي، هو ماءُ پيءُ مان پيدا ٿيا ڪونه آهي، هو پاڻ مان پاڻهي پرگهٽ ٿيو آهي ۽ هن پاڻ کي پاڻهي اُپايو آهي.
و ، هن جي خود پيدا ٿيڻ جو نه آهي سال جو پتو، نه مهيني جو، نه تاريخ جو، نه ڏينهن ،، نه ٿِت جو، نه وار جو، نه وقت جو، نه ويلا جو. جو اڪال آهي، آدي آهي، امر آهي
بناسي آهي ۽ اجوني آهي، اُن جو اَنت ڪتاب لهجي ۽ اظهار ڪيئن ڪجي؟ گورو ارجن ديو جن، خود زاده خدا بابت هيئن فرمائين ٿا:

(١) آپن آپُ - آپهِ اُپائيو
آپهِ باپُ - آپهِ مائيو.

راڳ گوڙي، باون اکري، محلا پنجوان، پوڙي (١)

(٢) ڪيتڙيا ڏِن گُپت ڪهائيا - ڪيتڙيا ڏِن سُنِ سَمائيا
ڪيتڙيا ڏِن ڌنڌوڪارا - آپي ڪرتا پرگٽڙا.

راڳ مارو، محلا پنجوان، سولهو (١٢) ١٠

پرماتما جو نواس سچ کنڊ جي سُنن منڊل ۾ آهي جتي اَنهد شبد جي جُهنڪار وڃي ٿي ۽ جتي اَمرت ڌارا وهي ٿي. انهيءَ شبد جو سر ۽ انهيءَ ڌارا جي وهڪ، هر انسان جي اندر ۾ به موجود آهي. پرماتما سرووياپڪ آهي. سندس نواس جو نقش، هر هردي ۾ همراز آهي. هو جتي به رمي رهيو آهي ته هتي به وسي رهيو آهي. گهٽ گهٽ جو والي آهي. پاڻ نه پيو هر هنڌ وسي ٿو جڏهن پيدو ڪيس پيو! ڏس بندي جا پاڳ!!

جيئن صاحبن پڪاريو ته ايشور بي اَنت، اَڪٿ، اَتل، الکه، اَگم، اَگوچر، اَڪال ۽ اَپار آهي ليڪن هو جيءَ به اُپديش ڏين ٿا ته پرڪرتي، سرشٽي يا سنسار بي اَنت آهي. وسماد آهي، عجب آهي، عجوبه آهي، اچرج آهي، اسرار آهي، جوڙ آهي، جدسار آهي.
مطلب ته مالڪ بي اَنت ته سندس مائيا به بي انت. جيئن جيئن انسان اَنت لڳائي ليئن ليئن پيو اَٽڪ ٿيندي وڃي. هڪ ڳجهه ملي ته اُن مان انيڪ نوان ڳجهه نڪرن. ڳجهن پٺيان ڳجهن جي کوج هلندي رهي پر ڳجهه ختم ٿيڻ ڇوٽا؟ ڏس ايشور جو اسرار!

سائنسدانن جو چوڻ آهي ته روشنيءَ جي رفتار هڪ سيڪنڊ ۾ اٽڪل ٻه لک مٿل

آهي ۽ ائين هوندي به ڪي اهڙا تارا آسمان ۾ آهن جن جي روشنائي پرٿويءَ تائين پهچڻ ۾ ورهيه لڳي وئي. هاڻي ڪو حساب لڳائي سگهندو ته اهي تارا ڪُل ڪيترا آهن ۽ ڪيترو اسان کان پري آهن؟ ڪو زمانو هو ته هڪ اهڙي دوربينيءَ سان تارن جي ڳڻپ ٿيندي هئي، جنهن سان تارن جو هڪ هڪ جهڳٽو، فقط هڪ تارو ٿي ڏسڻ ۾ ايندو هو. پوءِ نيٺ سؤ انچي دوربيني نڪتي، جنهن سان جهڳٽن جا ڪي ڪي وڏا تارا الڳ ڏسڻ ۾ آيا. هاڻي ته هڪڙو پئلومر آليدر نڪتو آهي جنهن سان ڪي وڌيڪ تارا جهڳٽن کان الڳ ڏسڻ ۾ اچن ٿا. پر تارن جي پوري ڳڻپ اڃا ڪانه ٿي سگهي آهي، جيتوڻيڪ پوري پوري تارن جو انداز اڳئين کان وڌيڪ ڏسڻ ۾ اچي ٿو. جي تارا جهڳٽن ۾ اچن ٿا ته هڪ ڏسڻ ۾ اچن ٿا، سي به ڪروڙن جي تعداد ۾ آهن ته ڪُل تارن جو جدا جدا تعداد ملي سگهندو؟ هن اعداد ۽ شمار جي علم ۾ به مختلف انگ پيا پيش ٿين.

ٻه هزار سال اڳ، ٽوليميڪ سدانت موجب، ائين سمجهيو ويندو هو ته اسان جي پرٿوي ساري سرشٽيءَ جو مرڪز آهي ۽ هاڻي چيو وڃي ٿو ته اَنيڪ سرشٽيون آهن، جن سڀني کي الڳ الڳ پنهنجون پرٿوئون، سج، چنڊ ۽ تارا آهن. ١٩٥٠ع ۾ سائنسدانن اسان جي سرشٽيءَ جي ماپ جو ڪجهه اندازو لڳايو هو پر اُنهيءَ ليکي ۾ ڪا چُوڪ ٿي وئي هئي، جا اٺن سالن کانپوءِ ١٩٥٨ع ۾ لڌي، جنهن کان پوءِ چيو ويو ته اسان جي سرشٽيءَ جي ماپ اڳئين ماپ کان اُوڻي آهي! سج ۽ چنڊ جي عمر جا ليکا لڳايا ويا آهن ۽ هاڻوڪن ليکن موجب سج جي عمر ٤٧٠ ڪروڙ سال ۽ چنڊ جي عمر ٤٥٠ ڪروڙ سال ڄاڻي وڃي ٿي. وڌيڪ چون ٿا ته سرشٽي ٺهڻ جو سلسلو ١٥٠٠ ڪروڙ سال اڳي شروع ٿيو هو. آخر اِهي ليکا بدلجي بدلجي ڪٿي پهچندا تنهن جو اندازو لڳائڻ مشڪل آهي.

سائنسدان اِهو به ڄاڻايو آهي ته هڪ لک ڪروڙ تارن ۾ ڪو هڪڙو تارو مس آهي جتي جاندار جيئرا رهندا هوندا پر اهڙا تارا به اٽڪل ڏهه ڪروڙ هوندا جتي جاندار جيئرا رهي سگهن ٿا. چيو ته اسان جي دنيا جا تمام وڏي معلوم ٿئي ٿي سا ڪروڙن دنيائن مان فقط هڪڙي آهي. هن باري ۾ ڪيترن ڪتابن ۾ حيرت انگيز حقيقتون ڏنل آهن، جن مان ٻه دلچسپ ڪتاب آهن:

(1) Of Stars and Men by Harlow Shapley of Harvard University.

(2) The Creation of the Universe by George Gamov of Colorado University.

هيءُ ذڪر اُنهيءَ ڪري ڇيڙيو ويو آهي ته جن جو صدق ۾ عقيدو ڪونه آهي پر انگن ۾ اعتقاد آهي، سي به ڪوجهاڻون ڪري، اُنهيءَ نتيجي تي آخر پهتا آهن ته ڪالهه جي حقيقت اڄ شڪ ۾ اچي سگهي ٿي ۽ سڀان ڪُوڙ ۾ بدلجي سگهي ٿي. پر صدق،

حقيقتن ڪان ٻه اڻڄاڻ وڏيل آهي. سڀني اِن سرشٽين جو هڪ ئي ڪُل مالڪ آهي ۽ هُن جي مايا سڀ شمار کان ٻاهر آهي، ان جو انت، نه آنڌاز ۽ نه حد آهي. انهيءَ منش جي محدوُد مت ڪٿان ڪم ڪندي؟ اهي آهن روحاني راز جن جي سمجهه لاءِ روحاني رمز کپي، الاهي اک گهرجي ۽ ذاتار جي ذات کپي. نه نه نه هي سڀ آهن اڻڳڻيا اڻمڃيا ۽ اپار، جنهن وسيلي هڪڙو نجر ٻيو لجر ٻئي کي لبالب ڪوُڙو ڪيو چڙهي. برکوئي پرماتما جو پرڪاش آهي جنهن جي پرکڻ لاءِ روحاني ۽ وگياني چت جي ضرورت آهي. وڳو وگيان، روحاني راهه کان الڳ ئي، نه هن ڏس ۾ سڦلتا حاصل ڪري سگهندو ۽ نه ڪو انسان جي دک جو مسئلو حل ڪري سگهندو. شال وگياني کوجنائن جي روحاني واٽ سان شادي ٿئي!

هن ٻاري ۾ گرنٿ صاحب ۾ جيڪي ڪجهه آيل آهي، تن مان ڇونڊ ٽچن مٿي ڏنل آهن ۽ جن مان ٻه مکيه ٽچن وري هيٺ ٻه ڏجن ٿا:

(۱) ساچي تي پرانا ٻاڻيا - پرانيءِ تي جَل هوءِ جَل تي ترڀوڻ ساجيا - گهٽ گهٽ جوت سموءِ.	سري راڳ، محلا پهلا، شبد (۱۵)
(۲) اول الله نوُر اُپائيا - قدرت ڪي سڀ بندي ايڪ نوُر تي سڀ جڳ اُپجيا - ڪوُن ڀلي ڪو مندي.	راڳ پرڀاتي، ڪبير صاحب، شبد (۳)

صاحب سمجهائين ٿا ته پرماتما پاڻ کي ڏسڻ ۽ ڏيکارڻ لاءِ پرکرتي پيدا ڪئي آهي. ڪوپا پرڪرتي ٻه سندس هڪڙو وارس يا روُپ آهي، ڪيل يا ٻاري آهي، قدرت يا مايا آهي ۽ پرپنچ يا ڪرم ڀوُمي آهي. چار جُڳ سندس هڪ چوپڙ راند آهي، جنهن ۾ هوُ پنهنجي پياري سان، مڙني جيو جنتن کي سارين سمجهي، هڪ هنڌان ٻئي هنڌ پيو ڦيري گهيري. اِها ڦير گهير جي راند ڪرم جي قانون پٽاندڙ ٿئي ڪيڏي جي. جا سرشٽي ڏسجي ٿي تنهنجي ڏور ذاتار هڪ آهي جو ڏسڻ ۾ ڪونه ٿو اچي. غيب مان نڪري ٿي ۽ غيب ۾ سمائجي ٿي. انهيءَ غيب جو ذاڪو سرشٽيءَ جي هر وستوءَ کي پاڻ ۾ سُٽي، پرماتما جي گلي جو هڪ من موهيندڙ، پر مغز مجهائيندڙ، هار ٺاهي پيو آهي. ڪيتريون ڪُل سرشٽيون آهن تن جو اندازو لڳائڻ ناشدني آهي ته پرماتما جو اندازو ڪٿان لڳائي سگهبو؟ هن جنسار ۾ منش ته هڪڙو ننڍو ڪين جهڙو پرزو آهي پر ڏيڍر والنگر اڻڳڻيا ۾ ڦوُڪجي، هو پاڻکي ڪيڏو نه وڏو ٿو سمجهي؟ ڦوُڪي ڦوُڪي پيٽ ڦاڙيندو پر انت نه لهندو.

هن اسرار جو ڪيتن ورنن ڪجي؟ ڪيتن سج، چنڊ، تارا ۽ ڌرتيون پيدا ٿيون؟ ڌرتيءَ تي ٽڪراءِ، وڏراهه ڪانهوءَ جيت جناور ۽ جيت جناورن ڪانهوءَ منش ذات. ٽوري انهن ۾ وقت ڪيڏيون نه تبديليون آنديون آهن؟ مثلا جي جيو لکه ورهيه اڳ سي پيدا: ٿيا

هٿان لن جي ۽ اڄوڪن جيوَن جي سوَلائيءَ سان مقابلو ٿي سگهي ٿي؟ جڙ مان جان پيدا
ٿـي، جان ڪالبوءِ مِن ۽ مِن ڪالبوءِ ٻڌي. جڙ پرڪرتيءَ جا جزا آهن: مِن، اُڳي، اَهر باؤ ۽
پنج تت، (ڀوڻ، پاڻي، اڳني، ڌرتي ۽ آڪاس). انهيءَ کي اَپرا پرڪرتي به چئبو آهي.
پَراسا پرڪرتيءَ مان جيت جانور پيدا ٿين ۽ چيتن پرڪرتيءَ مان انسان ذات. پرڪرتيءَ ۾
وري شبد، سپرش، روپ، رس ۽ گند جهڙن پنج خاصيتن شامل ٿئون. ڪَمي، رَجـي ۽
ستي جا ٽي گڻ به سمايل آهن ۽ ٿيهن سان گڏ انيڪ ڏيند به، جهڙوڪ سک، دک، نيڪي
بدي، روشني اونده، وغيره وغيره. پرڪرتيءَ جو پرپنچ ڏاڍو پيچيدو آهي.

ٻوري ڏسو ته پرڪرتيءَ جو نروبو نقش، جو هر مڪش اندر به هوبهو چٽيل آهي. اهيئي لعد
اهيئي خاصيتون، اهائي چيعتا، اهيئي گڻ ۽ اهيئي ڏيند. رتا هڪ پر بيشمار بي اندار
وچنالـون. سوُرج، چندرما، تارا ۽ پرٿوي، پاڻ ۾ ٿند لـاو ٻنا، اَزغيبي ڪشش سان،
جڪڙيا پيا آهن. واس پيا رچائين ۽ آنند ۾ اچي ڪڏهين ڪڏهين لڪ چپ راند پيا ڪن.
آسمان هيتان ڪيتن سج، چنڊ، تارا ۽ پرٿوين پر ٿيو اُوٿو ڪنهن کي ڪونهي. پرٿـوي
تي ڪيتن ساگر ۽ ندين، جبل ۽ ماٿريون، بـيت، ۽ آبيت، جهنگل ۽ وڻ ٻت، ٻوٽا ۽
ٻوُٽا، جيت ۽ جانور، پسون ۽ انسان. ڪي وڻ ڦل ڏين ته ڪي ڇانو، ڪي ٻوٽا ڪاٺ تـه
ٻِران وٺن ته ڪي جان ٻوڪين ۽ ڪن پُسن ۾ انساني شاخت ته ڪن انسان ۾ جانورن جهڙن
جذباتن. زمين ۾ ڪاڻيون ۽ کوهه. ڪٿاڻ نڪري پاڻي ته ڪٿان نڪري پيٽرول، ڪٿـان
ڌاتو ته ڪٿان ڏوڙ، ڪٿان هيرا ته ڪٿان لعل ۽ ڪٿان ڪٿلون ته ڪٿان ڪانگ. آڪاس ۾
جيوَ، پاتال ۾ جيوَ ۽ پرٿويءَ تي جيوَ. هر جيوَ ۾ به جيسون، هڪ نر ته ٻيو مادي. اِلين ٻنو
جم ۽ موت جو سلسلو جاري رهي. جم ۽ موت به پرڪرتيءَ جا چڪر پاڻا آهن.

قدرت جي قانون ۾ مدرتا ۽ ڪٺورتا ٻئي ٻجي سرشٽيءَ جي راڄ لاءِ ضروري. وقت
تي ڏينهن ۽ رات، سردي ۽ گرمي، روشني ۽ اونده، مندن ۽ موسمن، جهڙ ۽ مينهن،
ٻوڪ ۽ لاٻارا. وري ڪڏهين سوڪ ته ڪڏهين ٻوڏ لٿي، ڪڏهين زلزلو ته ڪڏهين جـبل
ڦاٽي، ڪڏهين بيماريون ته ڪڏهين ڏڪار پون، ڪڏهين حادثا ته ڪڏهين جنگيون لڳن.
مالڪ جي مدرتا سڀني لاءِ موجود آهي جيئن سج جي اُس پر مالڪ جي ڪٺورتا به سڀني
لاءِ ضروري آهي. نياءُ هجي ٻُرو ۽ سڀني لاءِ سانجهو، ٻنا ڪنهن اُچ ٻڏائيءَ يا اُوچ نيچ
جي ڀيد جي. انهيءَ ڪري نياءُ کي انڌو ۽ ڪٺور ڪوٺيندا آهن. رِشا ۽ سنت به انهيءَ
کي چوندا آهن. سڀ انهيءَ نياءُ اڳيان نمن ٿا، چاهي راضي يا ناراضي سان.

سو اي ٻندا، ڀورن اَلقي سرجڻهار، ٻوءِ سرشٽي ۽ ٻجاڙيءَ ۾ اُون. لوکي چت ۾ ته
ڏارڻ ڪيي ڀورن سرجڻهار، ٻوءِ سرشٽي ۽ ٻجاڙيءَ ۾ اُون پاڻ. معان ڏس ته خود مطلبيءَ

جي ڪيفيتن ۾ ٻهراڻ ٻاڻ ٻڌجين، پوءِ سرشتي سا ۽ ٻاڻ لاءِ ۽ ٻچاڙيءَ ۾ سرجڻهار، مدرتا ۽ ڪنورتا جي ماڻ جو منحصر ۽ انتي تنهنجي اتعالن ۽ اعمالن تي. جيون ٻالرا جو اهو ۽ واٽو رستو آئي. سوچي سمجهي صحيح سڙڪ ٻولهه چو نه جهڙي سڙڪ ۽ سفر لهڙي سٺائي ۽ سٺلتا ملندء. جو جو پوکيندين سو سو لڻندين. مرچن مان ماکي ڪانءِ نڪرندي.

سو پرماتما ٻاڻمرادو پيدا ٿيو ۽ ٻاڻ مان ٻاڻمرادو پرڪرتي پيدا ڪيائين. سندس شڪتي ۽ ڪلا پرڪرتيءَ ۾ ۽ جذب ٿيل آهن. ٻاڻ بي انت ۽ بيحد آهي ته پرڪرتي ۽ بي انت ۽ بيحد آهي. اي ٻندا، تون ۽ بيحد جو جزو آهين ۽ ساڳيءَ شڪتيءَ ۽ ڪلا سان ڀرپور آهين. سرشٽيءَ ۾ سالينءَ سيڪي رچيو آهي. تون سيڪيءَ جو حقدار آهين ۽ سيڪيءَ ۾ حصيدار آهين ته توسان گڏ ۽ تو وانگر، سڄو سنسار ۽ اهڙين حقدار ۽ حصيدار آهي. پر تون چاهين ٿو ته هي فقط مونکي هجي ۽ هڙ رڳو مون کي ملي. اها مَن جي منوڙتي جا "فقط" جا فرق ۽ "رڳي" جا روڙا ٿي وجهي، سا سيڪيءَ مان سڄ ڪندي ۽ آباديءَ کي اجڙ ڪندي. سنسار تي برابر تنهنجا حصيداريءَ جا حق آهن پر سنسار جا ٽولي ۽ حصيداريءَ جا حق آهن، چو ته سنسار ۽ تون هڪ ٻئي ۾ سمايل آهيو ۽ سائين سڀ ۾ سمايل آهي. سڀي ڪان الڳ ٿي، ڪيئن هڪ داڻو هار ۾جڙ جي هام هڻندو يا هار جي سوڀيا ڪيندو؟ داڻو سهندو هار سان ۽ ٽيئن تون ۽ سهندي سنسار سان. جيون اندر جڙي اي ۽ ٻاهر پرگهٽ ٿئي ٿي. پر جي تون ٻاهر جيون جوڙيندين ۽ اندر اولهيندين ته پوءِ اندرين شڪتي سماپت ٿي ويندي ۽ ڪلا ڪوڙ ڪري ويندي. خود مطلبي ۽ تنگدلي ٿيڙ رهندي ته دنيا دکدائڪ ۽ دردوند لڳندي. پر جي سڄي سنسار کي سڄڻ ۽ سائي سمجهندين ۽ پرڪرتيءَ ۾ پرماتما پسندين ته سنسار مان سيڪي پائيندين ۽ سيڪي ڏيندين. جهجهو ٿيءَ ته جهجهائي ماڻين، ٿوري ٻنيان ٻرڪت ڏسين، ڪين مان ڪيچ ڪدين، سڀني کي ساڳيو سمجهين ۽ ٻاڻ ۾ پرماتما پائين. پرماتما، پرڪرتي ۽ ٻاڻ سڀ هڪ آهيو. ڏئيءَ جي ديوار ٽوڙ ته وري هڪ ٿي وڃين. پرماتما ۽ پرڪرتيءَ جي ولر جي اها رمز آئي.

اي ٻندا، تو ڪڏهين ڪڏ ٻل اهو سوچيو آهي، ته جيون توکي ڪهڙيون ۽ ڪيتريون غنيمتون بخشيون آهن ۽ موت ۾، تو جيون تي ڪهڙيون ۽ ڪيتريون عنايتون ڪيون آهن؟ جيون توکي املهه عضوا ۽ اندريون، اي ٻها ۽ بيحد شڪتيون عطا ڪيون آهن ۽ موت ۾ جيون توکان فقط سڀي رهڻيءَ ۽ ڪهڻيءَ جي اي تقاضا ڪري، تنهن کان ۽ تون واڳي ويٺو آهين ۽ پوءِ ۽ پيو جيون مان ڪٿين ڪميون ٻميون ڪيون ته هيءَ ۽ ڪسُ لڳي ته هوءِ ڪسر ۽ اجا رهجي ويئي. هاڻي انهيءَ انحرافيءَ ۽ احسان فراموشيءَ جي سزا ٻيا دک، تنهنجي بدران ڪير ڀوڳيندو؟ مثلاً جيون توکي ڪنول جهڙو ڪومل هردو ڏنو آهي

نه دم دم، اُن مان نرمل ۽ نازڪ ڀاونائُون نڪري، پيار پڪيڙڻ، دلداري، همدردي ۽ رحمدلي ڦهلائين، اُداسگي ۽ افسردگي دُور ڪن، خوش مزاجي ۽ دل شادي جاڳائين، خطائن لئي ڪميا ڪن، عيبدارن سان به عزت ڏيکارن، جيئن جي جيئامڙي سان به رغبت پر رهن، قدرت جي ذري ذري مان اِلاهي افسانا اُٿارين، الوهيت جا الهامي اِشارا اُٿائين، سرشٽيءَ جي سرلي سُر سان سُرلي لڳائين، ستارن سان نوراني نظريت ملائين، پسرڻ ۽ ڀهاڙن جوُن تصوري تصويرون چٽين، مائرن سان متوالي موجوُن مائين، لهرن سان لڏو لائين، وڻڙاهه مان وروُنهه وٺن، گلن ڦلن سان گڏ ڦوُلارهجن، پکين، پسن سان پريت ڳنڍين، ٻارن ٻچڙن جي ٻولي ٻولين، اُنهن جي معصوُميت پرائين، هنرمنديءَ جي حسن شناسيت ڪن، جان پيجان پر جانب ڏسن، هر حال جي مرحبا ڪن ۽ جت ڪٿ، هر هنڌ راضي رهن.

اِها آهي جيون جي توکان طلب پر تو فرض ۽ قرض ڪيئن چُڪايو اٿس؟ علميت کان علميت جي ريت علحدي، ترشنا جي تصوريت، مداڻيءَ جي مثاليت، خيالي خفقان، نقلي نقاب، ٻهاوٽي ٻاٽيوُن، طريقاڪ طرزوُن، ترڪتالي تجربوُن، اُٿهوُلندا وهم، من گهڙت گمان، خود آگاهي ۽ خود رحمي، بيمهابي ۽ بيقياسي، نفرت ۽ نندا، ناداني ۽ نا اُميدي، ناشادي ۽ ناسازي، نفسيت ۽ نفسانيت، رنج ۽ وسامو، غصو ۽ غم، همت ۽ هوڏ موهه ۽ ممتا، لوڀ ۽ لالچ، اهنتا ۽ اڳرتا، وير ۽ ورود، وغيره وغيره. هيءَ آهي جيون جو تنهنجي برخلاف شڪايت نامو نه ڪهڙو آهي تنهنجو جواب نامو؟ جيون توسان شرافت ۽ شراڪت ڏيکاري مگر تو جيون سان سازش ۽ شرارت ڪئي. هاڻي حساب چُڪاءِ!

مڃجي ٿو ته شايد تنهنجو ٻچاءَ نامو چوي ته متيان عظيم اِلزام سڀ توسان لاڳوُ نه آهن پر فقط ٿورا ڪي ڳالهه ڳڻيا. ٺيڪ. پر ڪير ڪي ڪٽي ڪرڻ لاءِ، سالباڻ جو هڪ ڦڙو ئي ڪافي آهي يا مڇيءَ جي سڄي ٽوڪريءَ کي باسي بڻائڻ لاءِ، هڪ ئي ڪني ڪوڙي ڪافي آهي. وچارنا کي وڪارن سان ويران ڪرڻ لاءِ ته هڪ اوگڻ ئي بس آهي، جنهن مان پيا ڪيئن اوگڻ، آهستي آهستي پيا ٻاڻمرادو پيدا ٿيندا ويندا. اوگڻ آگرين ڳڻيا هجن يا اڻ ڳڻيا پر جيستاءِ وچارنا، صاف ۽ شڌ نه هوُندي، تيستاءِ جيون جي طلبگاري پوُري نه ٿيندي. جيون جي سوال جوابي، سڌي وچارنا سان آهي ۽ نه تنهنجي زبان مان پيا ٻاهرين ڪرتبن ۽ ڪرتوُتن سان، جي لوڪ لڄا، ڊپ، چشم پوشيءَ، خود مطلبيءَ، يا ٻين ڪن مجبوُرين جي لحاظ کان، ٻيرنگي ۽ ٻهاوٽي ئي سکهن ٿا. جي وچارنا خود، ترڙائيءَ ۽ ٻيرنگيءَ کان خالي آهي ته پوءِ وچن توڙي ڪرم، نقل ۽ نقاب جي درڪار پر ئي نه رهندا. تنهن ڪري، وچارنا ۾ سچائي ۽ صفائي، پيار ۽ پوترتائي، نرملتا ۽ نزاڪت، برڪت ۽ بلندي آڻڻي آهي، جنهن جي جوابداري توتي آهي. اِهيءَ ذميواريءَ اُدا ڪرڻ سان ئي جيون جي طلب جي تعميل ٿيندي. چت جي چيتنتا نه پتو پر آهي، نه پسوُنءَ پر پرگو مدش

۾ آهي. ٻوءِ جي چيتنا جي حوصلو ٿي اچي ڪمت قبضو ڪندي ته ٻڌون ۽ ٿو ۾ ڪهڙو تفاوت رهيو؟ تنهنجي بيپرواهيءَ ۽ لاپرواهيءَ ڪري، وڪارن وچي وڃارڻ ۾ واسو ڪيو. هاڻي چيتنائيءَ ۽ چالاڪيءَ سان ٻاهر ڪڍڻ، سجاڳيءَ ۽ سروڌيءَ سان وري داخلا ڪــان روڪڻ، ۽ سوڀيا ۽ سندرتا سان اُلي ڪلن جو گلشن لڳاءِ. اِنهن جيون جو شڪايت نامـــو واپس ونيو، شڪرنامو شايع ٿيندو ۽ شاباس نامو شاد رهندو. بگڙي اِلهي بڻبي.

جڏهن جيون قدرتي نمن اڳيان لٽڙي ٿي، ڪرم جي قانون جي اجا آوري ڪري ٿي، خود غرضي ڇڏي ٻي غرض ٿئي ٿي، ٻهران اِمن جو ۽ ٻوءِ پنهنجو پلو چاهي ٿي، ۽ هر دم پاڻي ۾ ٻڏي ٿي، تڏهن ٿي سمجهه گهرجي ته جيون جانب سان جُڙجي وئـــي. جانب جي جاءِ جيءَ اندر آهي. جي اُلي نه لڏو نه ٻُن، پر اِتن ۽ جهنگلن ۾ مُوڙ نه ملندو. تنهن ڪري، صاحبن سمجهائيو آهي ته گرهست ڪي گلستان بڻايو. زندگيءَ کان ڀڄڻو نه آهي پر زندگيءَ ۾ ڀڄڻو آهي. زندگيءَ ۾ برابر ڪيئين سوُر سختيوُن، دقتوُن دشوارُون، رنڊڪوُن رڪاوٽوُن، مشڪلاتوُن مقابلا آهن: ڪي اڳين ۽ ڪي هاڻوڪيون ڪرمن ڪري. پر ياد رکڻ ته اِهي روڪاوٽون، خصوُصن رڳو لاءِ نه پر غالبن ساري جهان سان لاڳوُ آهي. سو زندگيءَ جو لطف ٿي اِهو آهي ته تڪليفن جو، لاطمع جي للڪار سان، سامهون ڪجي ته تڪس نهوڙجي، نراسائي نابوُد ٿئي، غم ۽ غصي مٿان غالب پئجي، ڪرم ڪٽجي ۽ جيون سڦل ٿئي. سونُ نه رڳي صاف ٿئي ٿو ۽ ڪانت نه چاهي اُسو ٿئي ٿو. سو زندگي نه هڪ تعجب اُنگيز تجربيخانو آهي، جتي هر هڪ تجربو سهڻو سبق سيکاري ٿو ۽ اڳتي وڪ وڌائڻ جـــي واهر ڪري ٿـــو. اِهـــا واهر، پرماتما جو پيغام پهچائي ٿي ته جو جو جيون جي اُنتيءَ جـــو، اوُچائيءَ سان اُدم ڪندو، سو مالڪ جي مدد ۽ مهر جو حقدار بڻبو، حمايت ۽ حفاظت ۾ حصيدار ٿيندو ۽ ايڪ وحدت جو وچن وٺندو. سبق سکڻ لاءِ، سوار بڻ ڪيئن؟

گرهستي جيون، روُحاني جيون کان غير مطابق نه آهي. خيرخواهيءَ سان ٻئـــي مطابقت ۾ گڏجي سکهن ٿيون ۽ بدخواهيءَ ڪري اُلڳ ٿي وڃن ٿيون. روُحانيت ڪو غير عملي آدرش يا خيال پرستي خواب نه آهي پر پهچ اندر پرستان آهي، جي من قابوُ ڪجي، چت شڪتي جاڳائجي ۽ آتم بل ابهيا ڪجي. مطلب ته سوڪيم سرير، جڙ سرير مٿان ســـوڀ پائي، سڄاڻ ٿئي. ڪِرت جو کيل نه آهي پر لاڳيتار لڳن جو لڳاءُ آهي. جڏهن لڳاءُ جـــو لڳن لڳي ٿو تڏهن سادڪ ڇن ۾ ڇال ماري ٿو. سالن جو سادڻ، هڪ لحظي ۾ لڳاءُ ڏيکاري ٿو ۽ لالن ۾ لين ڪري ڇڏي ٿو. صاحبن پنهنجي جيون ۾ اِهو ثابت ڪري ڏيکاريو آهي. سينتي سنتوش، پيرن ۽ پيغمبرن، ساڳئي پياڻوءَ جي پهل پيتي آهي، ساڳئي آبشار جو آب اوليو آهي، پريت جي چوٽيءَ تان ساڳي مشعال ڏيکاري آهي ته راهه روشن رهي دلسوز دڳ لڳن، لڪل ٽانءَ پائين ۽ ساهه پٽي چوٽيءَ چڙهن. پوءِ ڪي درويش، ڪي ـــن

جيئان پرواز ڪن، ڪي ڇلانگ ماري پهچن ته ڪي گوڏن ڀر گهِسڪي، چڙهن. پنهنجي
پنهنجي اِچا شڪتيءَ ۽ اُساهه آهر، هر ڪو نيٺ وڃي چوٽيءَ چڙهندو. تنهن لئي ڪو
مُور نه مونجهندو ڇو ته اِهو مشعال ڪُل مخلوقات، آدميت ۽ انسانيت لاءِ آهي ۽ نه ڪنهن
خاص ملڪ، مارگ يا مذهب لاءِ. اِهي اَلڳ اَڏا ۽ پنٿ ته پوئلڳن هٿ ڪڙا ڪيا آهن،
پنهنجي پيٽ پالڻ لاءِ يا شخصي ناماچار وڌائڻ لاءِ. اُلي ته هڪ ئي حرف آهي حقيقت
جو، هڪ ئي نعرو آهي نرالي نظريئي جو، هڪ ئي آواز آهي ايڪ اوئنڪار جو، ته خالق
وسي ٿو خلقت ۾ ۽ خلقت وسي ٿي خالق ۾. سڀ الان اچن ٿا ۽ اُلي رمندا رهندا. هيءَ
سارو سنسار ته سٽلائين جو سحر ميلو آهي، ٻيءَ آدم ۽ ٻيءَ بشر جو پند پخائو آهي. ڪي
ڪرمن سان، بخت ڀلائي آزاد ٿين ته ڪي ڪرمن سان، بخت بگاڙي برباد ٿين. قدرتي
منارن تان مشعال چمڪي پئي ۽ آواز اچي پيو. ڪي ڪامل ڪَنُ ڏين، اک پٽين، اَنل جيان
آڪاس چڙهن ۽ ڀاڳهي ٻانهن ۾ ٻرگهٽ ٿين. ڪو سمجهُ سمجهي، سنت ٿي سماڻي وڃي،
باقي ٻيا ته پندپخائي کي شغل سمجهي، وڏا ٻيائيءَ جو ٻج ڇٽين، ليڪي لهڻي جا لاڙا
لٽن ۽ آڳت لاڳت جا ليکا لاهين. مشعال جي موجودگيءَ کان ٿي غير واقف ۽ بيخبر آهن.

اي پندا، توکي واليءَ ڪوڻه وساريو آهي. تون ٿي واليءَ کي وساري ويٺو آهين.
ڀلا تون پنهنجي اولاد جو ڀلو يا برو چاهيندو آهين؟ اُئين نه چاهيندو آهين ته تنهنجو پروار
هميشه ڦلي ڦولي، آباد هجي، سکي سرسبز، آسودو اقبال مند، تندرست تازو توانو،
خوش حال خوش مزاجي رهي؟ ته ڇا اسانجو پرم پتا، پرماتما ڀي اُئين نه چاهيندو هوندو
ته اسين سڀ خلقت به دلشاد، بيغمي، بينقص ۽ بي عيب رهون؟ پر جيئن اسانجو اولاد،
اسان جي اُدم ۽ اِچائن يا وجود به، پنهنجي بد افعالن ۽ بد اعمالن ڪري، پاڻ کي دکي
ڪري سگهي ٿو ته پوءِ ڪهڙي لعجب ۽ تپرس جي ڳالهه ڇٽبي جي اسان خود، پنهنجي خطائن ۽
خامين ڪري، سنسار ۾ دکي گذاري رهيا آهيون ۽ پرماتما کي ٻري ٻري ٿيندا ٿا وڃون؟
جيون جي طلب جي تعميل ڪرڻ بدران، جيون برخلاف شڪايت ڪرڻ سکيو آهين.
شڪايت سک ڪوڻه آڻيندي. ها ٿي سگهي ٿو ته ڪجهه هانءَ هلڪو ڪري پر هانءَ ڳرو
ڪجهي ڇو جو هلڪي ڪرڻ جي ضرورت محسوس ڪجي؟ شڪايت، شڪوه يا آهه-زاري
سک ۽ راحت جو دروازو پوري ٿي ۽ شڪر، دلشادي ۽ ڪلمڪائي کولين ٿا. تنهن ڪري
شڪر ۾ گذار. نه پنهنجي نقلي ۽ عيبدار اَصليت ڇپاءِ ۽ نه ٻئي کي به ڇپائڻ لاءِ مجبور ڪر.
جڏهين تنهنجي سچي اَصليت، اَڳلي جي سچي اَصليت جي سامهون ايندي، تڏهين سچ
جي ڀروري پڇاڻ پوندي. سچ ٻيا سک ملڻ اَسنپو آهي. پرپوُرن تون به نه آهين ته ٻين
مان اِها اُميد ڇو ٿو رکين؟ کِل ته دنيا به توسان کلندي رهي. روءُ ته ڪير ويجهو ايندءِ؟

اي پندا، جي ٻيرپ جنم ۽ ڪرم جي قانون کي مڃين ٿو ته پوءِ جيون جي طلب

کي ڪيئن ۽ ڪيترو وقت نامنظور ۽ نظر انداز ڪندا؟ اهو نه پڇ ته قادر جي قدرت
ٿُهجي قبضي ۾ ڪاڻ ايندي. تون ٻاڻ کي قدرت جي قبضي ۾ آڻ ته جيئن جي طلب پوري
ٿئي ۽ ٿُهجيون ڀاوناڻون، وبچار، وچن، جتن ۽ ڪرم، سڀ شڀ ۽ شڌ ٿين. پوءِ قدرت
جو قبضو ته توتان هٽندو ويندو، جو ته ٻئي ٻاڻ ۾ ائين ملي ويندا جيئن کير ۽ کنڊ. جڏهن
پرش ۽ پرڪرتي، ٻاڻ ۾ پوري پيچ ۾ اچي وڃن ٿا، تڏهين پرشوتم جو پرڪاش پرگهٽ
ٿئي ٿو، تڏهين جيون جو چڪر سڌو ۽ سولو ٿي سگهو ۽ تيز هلي ٿو ۽ تڏهين چيتنا جون
چٽڪون نڪرن ٿيون، جنهن ۾ ميري ۽ تيري جا سڀ ڀيد ڀاو ڀسم ٿي وڃن ٿا ۽ اَن اَلحق
جا آواز اُٿن ٿا. لاهوتي ٿيءَ ته اهو لالن جو لڪاءُ ڏسين. لَڪاءُ ڏسي لِڪاءُ ڪندا، راز
ڇُپائيندا ۽ سلط کان شرمائيندا. لاهوتي آهي لاحد جو مُنهائي.

(٦) سربَ وِياپڪُ سوامي •

(١) نانا[1] رُوپ نانا جاڪي رنگ - نانا ڀيکَ ڪرهِ اِڪ رنگ
نانا بِڌ ڪيو بِستار[2] - ڀرڀ اَبناسي ايڪنڪارُ
نانا چلتّ[3] ڪري کِن ماهِ - پُوَر رهيو پُورن سڀ ٺاهِ
نانا بِڌ ڪرِ بَنت بڻائي - اَپني قيمت آپي پائي
سڀ گهٽ تِس ڪي سڀ تِس ڪي ٺاءِ -
جپِ جپِ جيوي نانڪ هر ناءِ •

[راڳ گؤڙي، سکهمني صاحب، محلا پنجوان، اشٽپدي(۴)١٦]

(٢) چار ڪُنٽ[4] چودهَ ڀوَن[5] - سگل وياپت رامَ
نانڪ اوُن[6] نہ ديکيئي - پُورن تاکي ڪامَ •
} سلوڪ

چودهِ چار ڪُنٽ پربھ آپ - سگل ڀون پُورن پرتاپُ
دَسي دِسا[7] رويا پرڀ ايڪ - ڌرن اَڪاس سڀ مهِ پرڀ ٽيڪُ
جل ٿل بَن پربت پاتال - پرميشور تهِ وسهِ دئيال
سوکم اَستوُل سگل ڀڳوانُ - نانڪ گورمکِ[8] برهم پڇانُ •

[راڳ گوڙي، ٿتي، محلا پنجوان، پؤڙي (١۴)]

(٣) ايڪ[9] مهل تون هوهِ اَفارو[10] - ايڪ مهل نِمانو[11]
ايڪ مهل توُن آپي آپي[12] - ايڪ مهل غريبانو[13]
ايڪ مهل توُن پنڊت بکتا[14] - ايڪ مهل کَل[15] هوتا
ايڪ مهل توُن سڀ ڪڇ گراهج[16] - ايڪ مهل ڪڇوُ نہ ليتا

---

١. اَنيڪ، طرحين طرحين جا. ٢. سرشٽيءَ جي رچنا. ٣. چرتر. ۴. ڪُنڊُون. ٥. لوڪ.
٦. خالي. ٧. ڏساتُون. ٨. گوروءَ جي اُپديش دئاران. ٩. سرلو ۾ ١٠. هوڏي، اَهنڪاري
١١. نهنو. ١٢. مان مان ۾ ڦوڪيل. ١٣. غريب. ١۴. باشن ڏيندڙ، ڪٿائون ڪندڙ.
١٥. مؤرک. ١٦. گرهڻ ڪندڙ.

کاٹھ کی پُتری[1] کہا کرے بپُری - کِلاوُن[2] ہارو جانے
جیسا بھیکھ کراوے باجیگر[4] - اوہ تیسو ہی ساجُ[3] آنے
انک جونی بھِرم بھرمایا - آپ ہوٗ نہ وکھوارا[5]
جیسی مہل راکھی تیسے رہنا - کیا اِہ کرے وچارا
جِن کچھ کیتا سوئی جانے - جِن اِہ سبھ بِدھ[5] ساجی
کہُ نانک اپرمپر سوامی - قیمت اپنی کاجی[6]۔
[راگ گوڑی، محلا پنجواں، شبد (۱۳۶)]

(۴) آپے سُر لوکا کندر ہا - آپے کت دوسن[7] کی پاٹی
آپے شِو شنکر مہیشا - آپے گورمکھ اکتھ کہانی
آپے جوگی آپے بھوگی - آپے سنیاسی پھِرے بیابانی
آپے نال گوشٹ[9] آپ اپدیسے - آپے سُگھڑ[10] سروُپ سیانی
آپنا چوجُ[11] کر ویکھے آپے - آپے سبھنا جیا کا ہے جانی۔
[راگ بھاگڑا، وار، محلا چوتھا، پوڑی (۱۲)]

(۵) آپے آلد جیہ سیمت انپھ - آپے کند سبھ لوہ[12]
آپے سوٗت آپے بہُ مٹیا[13] - کر شکتی جگت پروہ
آپہی سوتدار ہے پیارا - سوُت کھِچے ڈھہ ڈھیری ہوہ
میری من - مے ہر بن اوُر نہ کوہ
ستگوُر وِچ نام نِدان ہے پیارا - کر دیا امرت مُکھ چوہ[14]۔ (۱۰،۱)

---

۱. پُتلی ۔ ۲. بازیگر، کیلا ہیندڑ. ۳. سانگ بنھی لو. ۴. رکیا کندڑ. ۵. انیک پرکارن جی وچھا. ۶. کارج، کم. ۷. چہ شاستر. ۸. ویران ہندن لسی. ۹. گالھ بولھ، بحث مباحثو. ۱۰. سیاٹو. ۱۱. شانَ. ۱۲. لوک. ۱۳. داتا. ۱۴. وجھو.

آپي جَل تَل سب هئ پيارا - پرَبھ آپي کري سو هوۓ
سَبھنا رِزق سَماهــدا پــيارا - دوُجــا اَوُر نــه کوۓ
آپــي کيلُ کيلائــدا پيارا - آپــي کري سو هــوۓ
آپهي آپ نِــرمـلا پيــارا - آپــي نــرمــلُ ســوۓ
آپــي اَلکــه نه لکيئيۓ پيــارا - آپــي لَکاويۓ سوۓ
آپــي گهُرُ[1] گمبهِير هئ پيارا - اِس جيوَڈ اَوُر نــه کوۓ
سب گهتَ آپي بهوگويۓ پيارا - وِچ ناريِ[2] پُرُک[3] سب سوۓ
نانک گُپت وَرتدا پيارا - گــوُرمکهِ پــرگــت هــوۓ۔

[راگه سورٹ، محلا چوتهان، شبد (۲)]

(۶) ساگرَ[4] مهِ بوُند بوُند مهِ ساگرُ - کوَڻ بُجهي بِدھ جاڻــيۓ
اُتــبهج چلتِ آپ کر چينيۓ - آپــي تتُ پچهاڻــيۓ
اَئسا گيان بيچاريۓ کوئي - تِس تي مُکت پرم گت هوئي۔ (۱۰ر۰)
ڍِــوکه مهِ نار نار مهِ ڍوکه - بوُجهه بــرهم گيانــي
ڈُهنِ[6] مهه ڈِهان ڈِهان مهه جانيا - گورمکهِ اَکت کهاني
منَ مهِ جوت جوت مهه منوُئا - پنچَ[7] مِلي گــور پائي
نانک تِن کيۓ سَد بلهاري - جِن اِک شبد لِو لائي۔

[راگه رامکلي، محلا پهلا، شبد (۹)]

(۷) اَن[8] مهه پيکهيو[9] تِرڻ[10] مهه پيکهيو - گِرهِ[11] پيکهيو اداسائــي[12]
ڈَنڈا[13] ڈار جَت ڈاريۓ[14] پيکهيو - وِرت نــيم تيرتائــي

۱۔ گــوُڑهو۔ ۲۔ استري۔ ۳۔ پُرش۔ ۴۔ پرماتما۔ ۵۔ جيوُ۔ ۶۔ ڈُهــني، آواز۔ ۷۔ شمس۔ ۸۔ جهنگل۔ ۹۔ ڈنڈ۔ ۱۰۔ چراوَلي گاهه۔ ۱۱۔ گرهستي۔ ۱۲۔ اداسي۔ ۱۳۔ ڈنڈي کٹهدڑ۔ جوگي۔ ۱۴۔ وڈا وار رکهدڑ۔

سنت سنگ ہکمو من مالي

اوبھ[1] پتال[2] سرب مہ ہؤرن - رس منگل گن گائي۔

جوگ بھیکھ سنیاسي ہکمو - جت[3] جنگم کا بڑائي۔ (ا۔ ر۔)

بھوي لوہیسر من مہ ہکمو - نت[4] نالک[5] برتالي[6]

چھ[7] مہ ہکیو کت[8] مہ ہکمو - دس آشٹي[9] سمرتالي[10]

سب مل ایکو ایک وکالھ - تؤ کس لي کھیڈ ڈرالي[11]

اکھ[12] اکھ بي الکھ سوامي - تہ قیمت قیمت قیمالي

جن نانک تیکي بل بل جائیئي - جہہ گھٹ ہرکنیالي۔

[راگ بھیرو، محلا پنجواں، شبد (۱۵)]

(۸) پہوري بوم وچ ہاہ - بسرن منسبس ھک لؤں[13]
جتھ وجي جاء - تتاؤن موجود سوہ۔

راگ گوڑي، محلا پنجواں، وار (۱۹)

(۹) انتر ایکو باہر ایکو - سب مہ ایک سمائیئي
گھٹ اوگھٹ[14] روبا سب نالي - ہر ہؤرن برھم دکالیئي۔

راگ دیو گنداري، محلا پنجواں، شبد(۱)

(۱۰) ھتۂ بن ہرو دیکھ وھسي - بسرج دیکھ سبالیا[15] رام
ہسریوتو تجھ کیتا - سب جگت سبالیا رام۔

راگ آسا، محلا پہلا، چھنت (۴)۲

(۱۱) ابیوگ[16] بینل[17] اوپي[18] بینل - بینل بن سدسار تھي
تان[19] لستر ناما برتوئي - ہؤر وھیو تؤن سرب مہي۔

راگ آسا، بھگت نامدیو، شبد (۲)

(۱۲) سیکر تجھي وچ ھیئي میري شاھا - تجھ لي باہر کوئي ناھ
سب جیئہ تیري تؤن سبدا میري شاھا -
سب اجھي ماھ سماء[20]۔

راگ ڈناسري، محلا چوتھا، شبد (۱۳)

---

۱. آکاس۔ ۲. پاتال۔ ۳. جتي۔ ۴. بازیگر۔ ۵. ناٹکي۔ ۶. ناچؤ۔ ۷. چار وید۔ ۸. چھ شاستر ۹. ۱۸ پران۔ ۱۰. ۲۷ سمرتیؤن۔ ۱۱. دؤر، بري۔ ۱۲. بڈیئ؛ زبان جي پہنچ کان باہر۔ ۱۳. کم فوم استري۔ ۱۴. ڈکیو ھند۔ ۱۵. سمایل، وبابک۔ ۱۶. ھن جھان م۔ ۱۷. پگوان وبنل۔ (بیدا ہؤر وارو) ۱۸. برلوک م۔ ۱۹. ھر جاء۔ ۲۰. سمالچي ویندا۔

(۱۳) ايهُ پَرپنچ ڪيتا پرڀ سوامي - سڀ جڳ جيوَن جُڳَتي[1]
جلُ سلليءِ سلل اُٿهِ بهُه لهري - مِلِ سلليءِ[2] سلل سمٽي[3]۔

راڳ نٽ ناراڻ، محلا چوٿان، شبد (۶)

(۱۴) مَنِ تَنِ رو رهيا جڳديسر[4] - پيکت سدا حضُوري[5]
نانڪ رو رهيا سڀ انتر - سرب رهيا ڀرپُوري۔

راڳ مَلار، محلا پنجوان، شبد (۲)

(۱۵) ڪبير رامءِ رام کهُه - ڪهبي[6] ماهِ ببيڪ[7]
ايڪ انيڪهِ[8] مِل گيا - ايڪ سمانا[9] ايڪ۔

سلوڪ، ڪبير صاحب (۱۹۱)

(۱۶) فريدا خالق خلق مهِ - خلق وَسيءِ رب ماهِ
مندا[10] ڪسنو آکيئي - جا تِس بِن ڪوئي ناهِ۔

سلوڪ، شيخ فريد (۷۵) [سلوڪ محلا پنجوان]

---

۱. سمايل. ۲. جل. ۳. سمايل آهن. ۴. پرماتما. ۵. حاضران حضُور. ۶. اُچارڻ مهل.
۷. ٻڌيءَ کان ڪم وٺ. ۸. هيڪڙا سڀساري ٿيڻ ۾ ڦاسي ويا. ۹. ته ڀما ايشور ۾ سمائجي ويا آهن. ۱۰. بڇڙو، برو.

(۷) سڀ ۾ تنهنجي جوت

(۱) گهٽ گهٽي سڀ ۾ وچ ايڪو - ايڪو رام پيارو رام
اڪيلا سرب دور وسيع - اڪيلا من آڌارو رام
اڪيلا من آڌارو سرجڻهارو - وڏ ڀاڳي ڪور ڀاليا
گهٽ گهٽ هر پريه ايڪو سوامي - گورمک الکُ لکاليا
سهجي[1] آنند هوتا من مانيا - نانڪ برهم بيچارو
گهٽ گهٽي سڀ ۾ وچ ايڪو - ايڪو رام پيارو رام.

[راڳ سوهي، محلا ٽيجا، ڇنت (۳) ۷]

(۲) جتهِ ڪسري[2] سورج ڪرڻ جوت -
تتهِ گهٽ گهٽ رميا[3] اوت پوت[4]
ايڪو هر رويا سرب ٺاءِ - گور شبدي مليئي ميري ماءِ. (۱،۰)
گهٽ گهٽ انتر ايڪو هر سوءِ - گور مليئي اڪ پرگٽ هوءِ
ايڪو ايڪ رهيا ڀرپور - ساڪت[5] نر لوڀي جاڻهِ دور
ايڪو ايڪ ورتي هر لوءِ[6] - نانڪ هر ايڪو ڪري سو هوءِ.

[راڳ بسنت، محلا چوٿان، شبد (۱)]

(۳) ايڪا سرت[7] جيتي هي جيئه - سرت وهونا[8] ڪوءِ نه ڪيئه.
جهي سُرت تيها تن راهُ[9] - ليکا اِڪو آوهُ جاءِ.

سري راڳ، محلا پهلا، شبد (۳۰)

(۴) ايڪو ورتي ماني سڀ ايڪا - سڀ ايڪا جوت سبائيا
سڀ اِڪا جوت ورتي بن بن - نه رلي[10] ڪسي دي رلائيا.

راڳ مانجهه، محلا چوٿان، شبد (۷)

(۵) جهڙو ليري جوت - اُهو[12] جولي وچ لوون[11] پسولهه
وڻ جولي - ڪوني ڪيچ ڪرهه ڊکا سياڳيئي[13]؟

راڳ مانجهه، محلا پهلا، وار (۲)، سلوڪ محلا دوجا

---

۱. سولائيءَ سان. ۲. پکڙيل آهن. ۳. پرماتما. ۴. هر طرف، چوڌاري. ۵. منمک، مورک. ۶. لوڪ. ۷. جوت. ۸. خالي، ڪانسواءِ. ۹. واٽ. ۱۰. گڏجي، ملائي. ۱۱. جيستائين. ۱۲. تيستائين. ۱۳. ڏيکاري نه سگهي؟

(٦) جب آپهِ آپِ - آپسي جوتِ ڌريءِ
تب ڪوڻ نِنڌر[1] - ڪوڻ ڪبِ ڌريءِ[2]۔

واڳ گوڙي، سکمني صاحب، محلا پنجوان، اشٽپدي (۲)۱۲

(۷) سرب جوت مهِ - جاڪي جوت
ڌار رهيو سوامي - اوت پوتِ۔

(۳) ۲۳۔

(۸) جهه ديکهُ تهه سنگِ - ايڪو رو رهيا
گهٽَ گهٽ واسي آپ - وِرليءِ ڪنيءِ لهيا۔

واڳ آسا، محلا پنجوان، چهنت (۳) ۹

(۹) جاتِ[3] مهِ جوت - جوتِ[3] مهه جاتا
اَکُل[3] ڪَلا - پرپُور رهيا۔

واڳ آسا، محلا پهلا، وار (۱۲)

(۱۰) الله غيبُ[5] سکل گهٽَ ڀيتر - هردي لوهُ بيچاري
هندو ترڪ دُهوُن[6] مهه ايڪي - ڪهي ڪبير پُڪاري۔

واڳ آسا، ڪبير صاحب، شبد (۲۹)

(۱۱) جهه جهه ديکان تهه جوتِ تماري - تيرا روُپ ڪنيها[7]
اِڪت روُپ ڦرهِ پرچنا[8] - ڪوءِ نه ڪِسهي جيها[9]۔

واڳ سورٺ، محلا پهلا، شبد (۴)

(۱۲) جو اَنتر سو باهر ديکهُ - اَوُر نه دوُجا ڪوئي جيءَ۔
گورمکِ ايڪ درشٽ کر ديکهُ -
گهٽَ گهٽ جوت سَمولي جيءَ۔

(۱۱)

(۱۳) سکل بَنسپت[10] مهِ بئسنترُ[11] - سکل دوُد مهِ گهيئا[12]
اوُچ نيچ مهِ جوت سماڻي - گهٽَ گهٽ ماڌو جيئا۔
سنتهُ گهٽَ گهٽ - رهيا سماهيو
پوُرن پوُر رهيو سرب مهه - جلِ تلِ رَمئيا آهيو۔

واڳ سورٺ، محلا پنجوان، شبد (۲۹)

(۱۴) جوت سَباڻي ٽيءِ - تو پرڀوُ ساري رام
گهٽ گهٽ رو رهيا - اَلک اَپاري رام۔

واڳ بلاول، محلا پهلا، چهنت (۴)۱

---

۱. بيد پو. ۲. ٻڌجي. ۳. ساري سرشٽي. ۴. بي اَنت. ۵. گُهت. ٦. ٻنهي. ۷. ڪو لا فرق ڪونه آهي. ۸. جدا جدا پاڇا. ۹. هڪجهڙو. ۱۰. وڻراهه. ۱۱. اگني. ۱۲. گيهه.

(١٥) هر پرپنچ ڪيتا سڀ ڪرتيءَ-وچ آپي آهي جوت ڏرِبيءَ
هر ايڪو بوليءَ هر ايڪ هلائي-گُر پُوريءَ هر ايڪ ڏِکيئيءَ.

راڳ گؤنڊ، محلا چوٿان، شبد (٥)

(١٦) نه ڪوئي سؤر نه ڪوڙي هِٽا-سڀ ٺَرگتي جوت تماري
تُم سمرٿ آگم آگوچر-رويا ايڪ مُراري.

راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، اشٽپدي (٨)

(١٧) سڀئي گهٽ رام بوليءَ - راما بوليءَ
رامَ بِنا - ڪو بولي ري؟
ايڪل ماٽي ڪُنچر چيٽي - ڀاجنَ هئه بهُ نانا ري
اَستاوَر جَنگم ڪيٽ پتنگم - گهٽ گهٽ رام سمانا ري.

راڳ ماليگؤرا، ڀگت نامديو، شبد (٣)

(١٨) باجهه باجي ڌنُ آڪارا - آپ وڄائي وڄاوڻهارا
گهٽ گهٽ پؤڻ-وهي اڪ رنگي-مِل پؤڻي سڀ وڄائدا.

راڳ مارو، محلا پهيلا، سولهو (٤) ١٨

(١٩) منِ تن رو رهيا جگ جيون - گؤر شبدي رنگ ماڻي
اَلِکهه جيرِج سيتج اُڀج - گهٽ گهٽ جوت سماڻي.

راڳ تکاري ڇنت، محلا پهلا، باره ماهه (١٣) ١

(٢٠) سڀ گهٽ تيري - تؤن سڀنا ماهه
تجهه تي باهر - ڪوئي ناهه.

راڳ ڀيروءِ، محلا چوٿان، شبد (٤)

(٢١) هر گهٽ گهٽي گهٽ بستا - هر جلِ ٿلي هر بستا
هر ٿانِ ٿنتر بستا - مو هر ڏيکن ڪؤ چاهه.

راڳ سارنگ، محلا چوٿان، شبد (١٠)

(٢٢) هر آپي گهٽ گهٽ وَرتدا - هر آپي آپ بسي اَنت
هر آپي سڀ رَس ڀوگدا - هر آپي ڪولا ڪنت.

راڳ ڪانڙا، محلا چوٿان، وار (٦)

(٢٣) گهٽَ گهٽ ميءَ هر جو بَسيءَ - سنتن ڪهيو پڪار
ڪهه نانڪ تهه ڀج منا - ڀؤنڌ اُترهه پار.

سلوڪ، محلا ناوان (١٣)

---

١. سارو سنسار. ٢. ڏسڻ ۾ آچي ٿو. ٣. بهادر، سؤرمو. ٤. هالي. ٥. ڪتلي. ٦. ٻاسڻ، ٿانو. ٧. بيجان وستؤ، جڙ وستؤ. ٨. ساهه وارا جيئه، چيتن وستؤ. ٩. ڪيڙان. ١٠. ساهه. ١١. لچهمي. ١٢. ڀڳوان ناراڻ. ١٣. جاپ ڪريو. ١٤. ڀؤساگر.

(۸) پرماتما حاضران حضوُر ۽ ويجهو آهي.

(۱) ڪاهي ري - بَن کوجنَ[1] جائي

سرب نواسي سدا اَليپا[2] - توهي سنگ سمائي. (۱.و.)

پُهپ[3] مَد جئُ باسُ[4] بسب هي - مُڪر ماهِ جئسي ڇائي

تئسي هي هر بسي نرنتر - گهٽَ[5] هي کوجهِ بائي

باهر ڀتر ايڪو جانهِ - اِهو گرو گيان بتائي

جن نانڪ بن آپا چينيَ[6] - مٽي نه ڀرم ڪي ڪائي[7].

[راڳ ڌناسري محلا ناوان، شبد (۱)]

(۲) نڪٽ[8] بُجهي سو بُرا ڪئُ ڪري - بکَ سَنجهي[9] لِب ڏرتا ڦري

هي نڪٽي اُر ڀيد نه پائيا - اِن ستگور سڀ موهي مايا

نيڙي[8] نيڙي سڀڪو کهي - گورمک ڀيد وِرلا ڪو لهي. (۱.و.)

نڪٽ[8] نه ديکي پَر گرهِ[10] جاهِ - دربُ[11] هِروي مٿيا[12] ڪر کاهِ

پٽي لَکِتڙي[13] هر سنگ نه جانيا - باجهُ[14] گورو هي ڀرم ڀلانيا

نِڪٽ[8] نه جاڻي بولي ڪوُڙ - مايا موهہ موُٺا هي موُڙ[15]

اَنتر وسٽ[16] دسنتر[17] جاء - باجهُ[14] گورو هي ڀرم ڀلاء

جس مستڪ ڪرم لکيا للاٽ - ستگور سيوي کُلي ڪپاٽ

اَنتر باهر نِڪٽي[8] سوء - جن نانڪ آوي نه جاوي ڪوء.

[راڳ ڀيرو، محلا پنجوان، شبد (۱٦)]

---

۱. جهنگل ۾ ڳولهڻ لو وڃين. ۲. ايارو. ۳. گل. ۴. سڳند. ۵. اندر. ٦. پاڻ سڃاڻڻ. ۷. اوڻائي، مرض. ۸. ويجهو يا پوسان. ۹. مايا تو ڪٺ ڪري. ۱۰. پرائو گهر. ۱۱. ڌن چوري ڪري لو. ۱۲. جوٽ ۽ ڪوُڙ. ۱۳. لکيي. ۱۴. ڪانسواء. ۱۵. موُرک. ۱٦. شيءِ، آتما. ۱۷. پرديس.

(۳) هر سنتهہ ديکهہُ نَدر کر - اِکت وَسيؤ ڀرپُوُر
گورمت جني ڀَڃاڻيا - سي ديکهہ سدا حَدوُر۔

سري راڳ، محلا پهريان، شبد (۴)

(۴) سڀ آپالي آپي وِکيؤ - ڪس نيڙي ڪس دوُر
جن پُر سنگي جاڻيا - ڀر راويؤ سدا حدوُر۔

(۲۹)

(۵) جو ڪڇ ڪيتو - سو اُپنيؤ رنگ
سڀ ني دوُر - سڀهوُن ڪيو سنگ۔

راڳ گئوڙي، سکمني صاحب، محلا پنجوان، اشٽپدي (۶)۱۲

(۶) ساچنُ دوُر نہ جاڻيئيؤ - اَنترِ هيؤ سولي
جهہ ديکا تهہ ورِ رهي - ڪن قيمت هولي۔

راڳ آسا، محلا پهلا، اشٽپدي (۳)۱۹

(۷) اي مَن مت جاڻيئهُ هر دوُر هيؤ - سدا وِکهُ حدوُر
سد سُنُدا سد وِيکدا - شبدِ رهيا ڀرپوُر۔

راڳ آسا، محلا ٽيجا، اشٽپدي (۱۳)

(۸) دِن رات ڪماڻيڙو - سو آئيو ماليؤ
جس پاس لِکاڻڊڙو - سو وِکي سالِيؤ۔

راڳ آسا، محلا پنجوان، چهنت (۱)۱۳

(۹) جِهُر دوُجا ڀرم سا اَنالي - ِنهر ميؤ جاڻيا ڀرمُ دوُري
جا مِليا پوُرا ستگورُوُ اَنالي - تا آسا منسا سڀ پوُري۔

راڳ وڏهنس، محلا پنجوان، شبد (۵)۹

(۱۰) ولن کَمل کرولڙي - چمڪارُ ٻيجلُ تَهي
نيڙيؤ اساهي دوُرِ - لِڄ آلميؤ رهيا ڀرپوُر۔

راڳ سورٺ، ڀگت نامديو، شبد (۱)

(۱۱) جهہ جهہ ڀيکھُ تهہ حضوُر - دوُر ڪتهہ نہ جالي
ور رهيا سربتر ميؤ - من سدا دِيالي۔
ايتُ اُوتُ لهي ٻيُڙيؤ - سو سنگي گنيئيؤ
ٻِسُ جاه جو لِمکُ مهِ - سو اَلپُ سک ڀنيئيؤ۔

راڳ ڏناسري، محلا پنجوان، شبد (۲۷)

---

۱. حاضران حضوُر. ۲. مؤج ۾. ۳. ومي رهيو آهي. ۴. سدائين. ۵. ڀاپ ڪمايو. ۶. نتيجو ڀوڳيان لو. ۷. لکايو. ۸. جيستائين. ۹. ٻاري سَکي. ۱۰. ٽيستائين. ۱۱. ڪنول روُپي هردي ۾ هيرا ۽ جواهر آهن. ۱۲. بجليء جهڙي روشني اُلي آهي. ۱۳. اَصل آتما ۾ سمايو پيو آهي. ۱۴. لوڪ پرلوڪ ۾. ۱۵. ناس اُپي وجي لو. ۱۶. کِن پل. ۱۷. ٿورو.

(۱۲) ٻيدَ ڪُتيب[1] اَنترا[2] پاٺي - دِل ڪا فڪر[3] نه جاء
ٺُڪ[4] دم قرارِي[5] جيہ ڪرڻ - حاضر حضوُر خداء.

واڳ تلنگ، محلو صاحب، شبد (۱)

(۱۳) توُن ناهي ڀرب دوُر - جاڻهِ سبُ توُن هيءِ
گ[6]ورمک ويک حدوُر - اَنتر ڀسي لـوُن هيءِ.

واڳ سوُهي، محلا پهلا، اشٽهدي (۷)۵

(۱۴) پرم[6] ڇڪاوهه گورمک لِدو لاوَهه - آلسُ[7] چيِنهُ ڀـاڻـي
نِڪت ڪر جاڻهه سدا پرب حاضر - ڪِس سڻُ ڪرڻ ٻُرائي.

واڳ رامڪلي، محلا پنجوان، شبد (۲)

(۱۵) سيـڪيءِ سنگي - نـاهي دوُر
ڪَرن ڪراون - حـاضران حضوُر.

واڳ ماليگوڙا، محلا پنجوان، شبد (۵)

(۱۶) جهان جانيئيءِ تهه جـل ٿِڪانَ -
تـوُن ٺوُر رهيو هيءِ سبَ سمانِ
ٻيد پُـران سب ديکي[9] جـوء -
اوُهان تڻُ جانيئيءِ جڻُ اِيهان نه هوء.

واڳ بسنت، ٻِگت رامانند، شبد (۱)

(۱۷) هر هُتَ[10] ڀـي توُن لـوُن ڪرهه - بولهِ ٻَلي[11] ٻـاڻِ
صاحبُ سدا حدوُر هيءِ - ڪيا اُچي[12] ڪرهه ٻُڪار.

سلوڪ، محلا تيجا، (۶۳)

---

۱. ويد ۽ ڪتيب. ۲. اَجاڻا ۽ نِبڪّل. ۳. چِنتا. ۴. ٿورو وقت. ۵. قابوُ يا ٻڪاڪر. ۶. گوروءَ جـي معرفت. ۷. سُجاڳ. ۸. مقدوُن ۽ ٻِترن جـوُن موُرتوُن ۽ بُت. ۹. پڙهي ڏٺا آهن. ۱۰. هي ڪوهه جَي ٿار! ۱۱. مٺي ٻولي ٻولين ٿو. ۱۲. ڏاڍيان وڏي واڪي سان ڇو ٿـو ٻهو ٻڪاروُن ڪرين؟

(٩) پرماتما پرڪرتيءَ کان نِرليپُ.

(١) سڪلَ ڀانتِ ڪر ڪرهِ اپائيو - جنم مرڻ مَنُ موهه وڌائيو
ڏهون ڀانت لـي آپ نِرارا - نانڪ انتُ نه پارا وارا.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، باون اکري، پوڙي (٢)

(٢) سڀ ڪي امڙي - سڀهُوُ لي ڏوُرَ
نانڪ آپ اَلپتُ - رهيا ڀرپوُر.

(٣) روُپ نه ريکُ نه رنگ ڪڇُ - ترهُ گُڻ تي پرڀ ڀِن
تسهِ بُجهائي نانڪا - جس هوويٰ سُپرسن.

راڳ گوڙي، سکمني صاحب، محلا پنجوان، اشٽپدي ۴(١٠)

(١٦)

[سلوڪ]

(٤) سڀ ڪڇ ويءِ مَڌِ - اَلپتو رهي
جو ڪڇُ ڪهڻا - سو آپي ڪهيءِ.

٢٣(٦)

(٥) سڪل سمگري جاڪي سوُت پروئي - گهٽ گهٽ انتر وِيا سوئي
اوپتِ پرلاءِ کن مهه ڪرتا - آپ اَليپا نِرگُن رهتا
ڪرن ڪراوَن انترجامي - انند ڪري نانڪ ڪا سُوامي.

راڳ آسا، محلا پنجوان شبد (٦٣)

(١٠٥)

(٦) بيد ڪتيب سنسار - هڀاهوُن باهرا
نانڪ ڪا پاتشاهُ - دِسي ظاهرا.

(٧) اَپني مايا آپِ پساري - آپهِ ديکڻهارا
نانا روُپ ڌري بهُ رنگي - سڀ تي رهي نِيارا.

راڳ ڀهاگڙا، محلا ناوان، شبد (١)

(٨) ڪايا اَندر ڪوٽُ اپار هيءِ - مِلنا سنجوگي
ڪايا اَندر آپِ وسِ رهيا - آپي رس ڀوگي.

راڳ گوجري، محلا تيجا، وار (١٣)

(٩) اِس جَگ مهه پُرکُ ايڪ هيءِ - هورُ سڪلي نار سبائي
سڀ گهٽَ ڀوگوي اَلپت رهيءِ - الکُ نه لکنا جائي.

راڳ وڏهنس، محلا چوٿان، وار (١٥)، سلوڪ محلا تيجا

(١٠) اَنڪ رنگ - جاڪا ڪني نه جاء
سوڪُ هسرکَ - ڏُهوُ مهه نَاهِ.

راڳ سارنگ، محلا پنجوان، اشٽپدي ٢(٢)

---

١. وڌايو. ٢. خوش، راضي. ٣. اندر. ٤. نرليپ. ٥. انهن سڀني کان ٻاهر آهي. ٦. پرماتما. ٧. قسمت، پرالبد. ٨. سمائجي رهيو آهي. ٩. سواد يا چشڪا وٺي ٿو. ١٠. ڏک. ١١. سک. ١٢. ٻنهي کان ٻاهر يا پري آهي.

پرماتما سرو وياپڪ ۽ حاضران حضور آهي.
سڀ ۾ سنڌس جوت آهي
پر تڏهين به پاڻ سڀ کان نِرليپُ آهي.

صاحب سمجهائين ٿا ته پرماتما سرو وياپڪ آهي ۽ حاضران حضور آهي. سڀ ۾ سنڌس جوت آهي پر تنهن هوندي به پاڻ سڀ کان نيارو ۽ نرليپ آهي. جن کي من جهڙي مٺيا آهي سي پرماتما کي پاڻ ۾ ۽ پڻ پرڪرتيءَ ۾ ڏسن ٿا، هر وقت، هر هنڌ ۽ هر حال ۾. باقي ٻيا ته سڀ ٻيا اجايا ٿاڦوڙا ۽ هٿوراڙيون هڻن، جو نه هو پرماتما ۽ پرڪرتيءَ، ٻنهي کان غير واقف آهن. اڻڄاڻائي ۽ اڻواقفيت اوس اوڙاهه ۾ وجهندي.

هن وشيه تي سري گرو گرنٿ صاحب ۾ انيڪ سندر حوالا ڏنل آهن، جن مان چوُنڊ وچن مٿي اچي چڪا آهن. صاحبن چيو آهي ته پرماتما سرو وياپڪ آهي يعني سڀ ۾ وسي لو ۽ هردم وسي لو. ڪوبه وقت، ڪوبه آستان، ڪابه وستو، ڪابه رُوڪار ۽ ڪوبه جيوَ، خاوند کان خالي ڪونه آهي. خالي هوندو به ڪيئن جڏهين سڀ خلقت ۽ سڀ پيدائش سنڌس اُپايل آهي ۽ سڀ قاعدا، قانون ۽ نيم، جن پٽاندڙ سرشٽيءَ جو سرشتو هلي رهيو آهي ۽ هلندو رهندو، سي به سنڌس رچيل آهن؟ سڀ ۾ رام رمي رهيو آهي، جهنگ ۾ بستي ۾، اُجڙ ۾ آباديءَ ۾، ڪُنڊن ۾ ڏسائن ۾، پهاڙن ۾ ماڙين ۾، سير ۾ سُڪيءَ ۾، اندر ۽ ٻاهر، هيٺ ۽ مٿي، آڪاس ۾ پاتال ۾، لوڪ ۾ پرلوڪ ۾، سٿول ۾ اَستول ۾، دوشيه ۾ اَدرشيه ۾، ويد ۾ پُران ۾، شاستر ۾ سمرتين ۾، تيرٿن ۾ ياترائن ۾، وِرتن ۾ نيمن ۾، ڏينهن جو رات جو، صبوح جو شام جو. مطلب ته ساري برهمانڊ ۾ برهم ئي برهم آهي. برهم کي برهمانڊ ۾ باطني ۽ ظاهري روپ ۾ سڃاڻڻ ئي برهم گيان آهي.

اهوئي برهم ڏسو ته ڪنهن جيو ۾ اڀماني پيو لڳي ته ڪنهن ۾ نماڻو، ڪنهن ۾ ونهو ته ڪنهن ۾ ولهو، ڪنهن ۾ سياڻو ته ڪنهن ۾ اياڻو، ڪنهن ۾ جوڳي ته ڪنهن ۾ ڀوڳي، ڪنهن ۾ ڏمريل ته ڪنهن ۾ سانتيڪو، ڪنهن ۾ لوڀي ته ڪنهن ۾ تياڳي، ڪنهن ۾ موهي ته ڪنهن ۾ نرموهي، ڪنهن ۾ ڪَميٽي ته ڪنهن ۾ سچيار، ڪنهن ۾ داني ته ڪنهن ۾ اپراڌي، ڪنهن ۾ اگهو ته ڪنهن ۾ سگهو، ڪنهن ۾ دکي ته ڪنهن ۾ سکي. اهي سڀ خاصيتون ۽ خاميون، گڻ ۽ اوگڻ پرماتما جا پرڪرتيءَ اندر پيدا آهن، جي ننڍي گڻن ۽ ڏيندن دڪارن پرگهٽ ٿين ٿا، جدا جدا روپن ۾، الڳ الڳ وقتن تي، چاهي ڪو هندو هجي يا مسلمان، زال يا مرد، گرهستي يا سنياسي، جَتي يا اداسي، اوچ يا نيچ، جنگمُ

يا ڪاڙهي، لوهي يا لوهسر، موٽي يا ڇنڊاڙي، ٻانڪي يا نرڪي، وهمواري يا ويراڳي.

(١) اُون پيڌ شاخ اُبري ڦُولي — اُون سُوڪيم هُوليا اَستُولي
تُون جَل اِنڊ تُون ڦين بُڊ بدا — تُڌ بن اَور نه پالينٔي جينٔ.
راڳ ماڃهه، محلا پنجوان، شبد (٢١)

(٢) ايڪ محل تُون پنڊت بَڪتا — ايڪ محل کَل هوتا
ايڪ محل تُون سڀ ڪڇ گراهڪ — ايڪ محل ڪڇُو نه ليتا.
راڳ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (١٢٦)

اي بندا، اهو بازيگر بادشاهه، لائين ٻيو اسان اڳيان، هڪر بازيءُ ٿو حال ڪري ۽ هر طرف ڪري، چرلر ڇتي ۽ ميٺي، پر اسان کي نه بازيگر بابت ڄاڻ ۽ نه بازيءَ بابت. نه باغبان جي بيداريءَ جي سڄاڻپ ۽ نه باغات جي بهاريءَ جي. پر تنهن هوندي به ڪيترن ئي بيا، ٻي انت جي بخشيش ۽ برڪتن بابت، بيهوده بحث ڪن ۽ هر سان برابري وڪن. ڇا ٿا چون؟ نه مولي هڪ من گهڙت مذاق آهي، ٻيو جو پڙت آهي، وهم جو وارث آهي، انڌ وشواس جو اسانو آهي، ڊر جو ڏاوڙ آهي، يا بدبختيءَ جي بچاءَ لاءِ بهانو آهي. نه ته ڪير به اولياءُ اوتار يا پير پيغمبر، صاف سلي چوڻ ٿو ته مالڪ جو مڪان ڪٿي آهي، روپ ۽ رنگ ڪهڙو اٿس، ڪرت ۽ ڪمائي ڪهڙي اٿس، قوت ڪهڙو اٿس، وقت ڇا ۾ ٿو وڃائي، قوميت، ڪُل ۽ ٻولي ڪهڙي اٿس، ڪُٽنبو آهي يا ٻار ٻچا وارو، پرواز ڪٿي ٿو ٻلجيس، پڙهيس ۽ پرڇيس؟ ٻيو ته ٻراڻا ٻوليون نه پيون ٻوليون ۾ انڊه ٻوشي ڪن، مبهم ۽ مختصر مصلحت ڏيني، پنهن من جو مونجهارو وڌائين ۽ ٻڪوان جي پرمي پڙت جو قلعو مضبوط ڪن. وڌيڪ هو پڇن ٿا ته جي قدرت، سرشٽي يا جيون لاءِ قديمي قانون قائم ڪري چڪا آهن، جي اٽل، امر ۽ خود چالو آهن ۽ جن ۾ ڪا به نه تبديل ٿي سگهي ٿي ۽ نه رڪاوٽ پئجي سگهي ٿي، ته ڇا قدرت ۽ قانون ٺاهي، قادر هاڻي ڪروڙن ڪروڙ صدين کان وٺي، واندو ويٺو آهي؟ جي قانون جي نه تبديل ڪري ٿو سگهي ۽ نه تنسيخ ڪري ٿو سگهي ته حڪم جو حاڪم آهي يا حڪم جو حاجتمند ڇٽيو؟ ڇا اختياري ۽ اجازت نه عمل ۾ آئي آهي ۽ نه اچڻي آهي ته پوءِ ايشور کي سرو شڪتيوان سمجهڻ مان ڪهڙو سُود نڪرندو؟ بلڪ جي غائب به ٿي وڃي ته ڪهڙو غضب نازل ٿيندو؟ شال خدا بسبب، خيالي خيالن جو خاتمو ٿئي، ته خلقت خاطر خواه ۽ خوشحال رهي ۽ خالق خاموش يا خارج ٿئي. سڀني ۽ ثابتين ڪانسواءِ، سلطان هليو آهي سلطنت قائم ڪرڻ! معان ڪو انهيءَ غير موجود غاصيءَ جي غلامي ڪندي يا سرُ جهڪائي سجدو ڪري!!

وگيان نه ٿو اوشواس ٿو اهي سوال پڇي ۽ دليل پيش ڪري. طبيعي، وگياني ۽ قدرتي ودويا جا ماهر ته اهو تسليم ڪري چڪا آهن ته قدرت پنهنجي قادر ئي آهي جيئن خانه پنهنجي خانه دار، نقش پنهنجي نقاش ۽ سنگ تراشيءَ پنهنجي سنگ تراش. اها خام

خيالي آهي نه خدائي آهي، خداوندي آهي پر خاوند ڪونهي. اوشواسي اهڙوئي اندو
آهي جهڙو آنڌوشواسي. ٻئي نظر فريبيءَ ۾ نظر بند آهن. پنهنجي نڪ پريان نظر ڊوڙائين
ڪونه ۽ پنهنجي ويچارن جو ويچو اناڙين ڪونه. پنهنجا پاڇا ڀين جا نه ڪري سمجهن. ڀلا
عين ٻيا عيڪ ڪهڙو ڪم ڪندي؟ استدعا ٻنا احساس ڪيئن ليندو؟ وشواس ٻنا وجد
ڪيئن ماڻبو؟ قدرت ۽ ڪرم جا قانون ۽ نتيم نيم نه برابر قديمي آهن پر ڪا بي انصافي
هجي نه بدل سدل ٿين، ڪا خامي نڪري نه خارج ٿين. اهي قانون ۽ نيم، ساريءَ سرشٽيءَ
لاءِ، ڪُل مخلوقات لاءِ، جُڳہ جُڳہ لاءِ، صحيح ۽ سالم رهيا آهن ۽ رهندا ايندا. جو جو
پاڪڙي ڪندو سو سزاياب ٿيندو ۽ جو جو سهيوڳ ڪندو سو سکي رهندو. پر ڦل ڀوڳڻ
يا ماڻڻ جو معياد وڏو آهي ڇو نه جيون جاويد آهي ۽ جنم جنم مان جولان ڪندي لسي.
ٻئي پاسي، حافظو ۽ يادگيري گهمت آهن. هن جنم جون يادگيريون ئي مڪمل نه ٿيون
رهن نه اڳلن جنمن جون ڪٿان رهنديون؟ رالوڪو خواب نه صبوح جو وسري وڃي نه اڳئين
جنم جون ڪهاڻيون، جسماني موت ڪانپوءِ، ڪيئن ياد رهنديون؟ پر پرالبڌ پرماتما جي
احقيقات ڏني آيي. جيئن خود چالو مشين کي نه نظرداريءَ، حفاظت يا پرورش جي ضرورت
آهي ليئن قدرت ۽ ڪرم جي قانون ۽ نيمن جي ٻيا آوريءَ کي نه پرماتما جي ضرورت
رهي آهي ۽ رهندي. جي پرماتما واندو نه آهي، نه اها واندڪائيءَ جي ورونهه ۽ وندر
الس. آنهيءَ وندر ٻنا وسنهه ويران ٿي ويندي، انسان ذات وياڪل رهندي ۽ وهلوُر
ويندي. ڏڄ نه ڏٺي نه نه وڪڻ ڪٽي. سو پرڪرتي پرماتما جي پُتلي آهي.

قدرت جي رنگا ۽ رچنا، آلوهيت جي اول نبتي آهي. پي آهي، پرالبڌ جا
اساهجي اکين اڳيان پرليمت آهي. ٿين آهي، سنتن جون ساکيون ۽ سکياڻون، جن روحاني
راز کوليا آهن ۽ کوليندا رهندا. چوٿين آهي، پنهنجي خود آزمائش. جڏهين هڪ منو،
هڪ چتو ٿي ڏيانجي ٿو نه مصيبت منجهي ٿي يا من منجهي ٿو ۽ ڪٿي نه ڪتي، ڪڏهين
نه ڪڏهن، الاهي الهام آندو ۾ اچي لسو. پنجين آهي نه جڏهين جڏهن، جتي جتي،
قدرتي قانون جي، وڏي پيماني تي انحرافي ٿيندي آهي نه قدرتي ڪوپ ايندا آهن،
جهڙوڪ زلزلا، ٻوڏون، تيز طوفان. بيماريون پونديون آهن، جنگيون لڳنديون آهن ۽
هيبتناڪ حادثا ٿيندا آهن نه ميزان جي برابري برقرار رهي. هي وهم نه آهن پر الاهي
اشارا آهن نه انسان ذات نصيحت پرائي، وري سڌي ڪانئي تي اچي بيهي. ڇاهتيون لسـ
سوين آهن پر اوشواسيءَ جي دل ۽ دماغ ٻئي ٻوسي سان پرپل آهن. خير، آخرين ڇانتي
آهي، آوتارن ۽ اولياڻن جي اچ وڃ، جو پرماتما پاڻ جُڳان جُڳہ ۽ وقت بوقت، جسماني
جامو ڌاري، ڌرم جي رکيا ڪري ٿو ۽ پاپين جي ڪيءَ آڻي ٿو. ظالم زبون ٿي وڃن پر ظلم
ٿيندو رهي، ڇو نه ظالم ۽ زاري نه سالمنءَ جي ساڳئي سڪي جا ٻه پاسا آهن.

پرماتما پرڪرتيءَ ۾ وياپڪ آهي ۽ پرڪرتيءَ جي پار به وياپڪ آهي. اهي سندس مڪان آهن. پرماتما روپ رنگ ۾ آهي ۽ روپ رنگ کان ٻاهر به آهي. پرڪرتي سندس پروار آهي، جنهنجي پرورش پاڻ لهي ۽ اهڙو رهندو. موکتا مڪتي ۽ پرش پرڪرتيءَ ۾ پرشوتم کي پائي. انهيءَ موکتا مثال لاءِ، صاحب اسان کي ٻڌائين ٿا ته پرماتما پرڪرتيءَ اندر وياپڪ رهي، طرحين طرحين جون پاڻ ليلائون ڪري ۽ وچلائون رچي. ڪٿي ڏس ته راجائن جو مهاراجا ٿي، راڄ پاڻ ٿو ڪمائي ته ڪٿي سڪي ٽڪر لاءِ در در پاڻ ٿو ڀٽڪي. ڪٿي سخي ٿي، سداورت ۾ لک پاڻ لٽائي ته ڪٿي ڪوڏيءَ ڪوڏ لاءِ پاڻ کپائي. ڪٿي امير ٿي پاڻ انولهه ماڻي ته ڪٿي منت مرادن ۾ پاڻ ٻاهر پسائي. ڪٿي ظالم ٿي پاڻ زوراوريون ڪري ته ڪٿي مظلوم ٿي پاڻ ستم سهي. ڪٿي مرد ٿي، محبت جا مچ مچائي ته ڪٿي عورت ٿي، عشق جي آگ ۾ پاڻ پچائي. ڪٿي روڊن ۽ روساڻي ۾ پاڻ پساڻ پڪاري ته ڪٿي رب جي رضا ۾ پاڻ ٻاڪ وڄهائي. ڪٿي نيڪيءَ ۽ نيستيءَ جي پاڻ ٻين وڄائي ته ڪٿي بديءَ ۽ بربادي جي پاڻ لوامت وڄائي. پاڻ فقير، امير ظاهر به آهي ته شيخ مُلان، حاجي ۽ ٻاڇي به آهي. ٻالو ٻانهن ۽ گورو گرسائين به آهي ته پنڊت جاجڪ ۽ جوڳي سنياسي به آهي. چور چغل، شيطان ۽ شاهينگ به آهي ته دانا دلاور ۽ ڪٺڻي گيانوان به آهي. مطلب ته ڇا آهي ۽ ڇا نه آهي؟ سڀ ڪجهه آهي ته ڪجهه ڪين به آهي! ساڳئي ٻاڪَ ڪاريگر ۽ ڪارخاني جي پيداش آهي ۽ باطني باهه ٻڌائڻ لاءِ بيعاب به آهي.

سو اي پندا، پرماتما لوڪي ڪڏهين ڪهڙي روپ ۾ ڪرتي ٿو ته ڪڏهين ڪهڙي روپ ۾ ڪرتالي ٿو. ڪڏهين ڪهڙي موڙ ٿي ملي ٿو ته ڪڏهين ڪهڙي موڙ تان موڪلائي ٿو. پر توڻي ڪيس سڃاڻين ڪونه ته پڇاڻين ڪونه. نڪمي ۽ نقلي نگاهه لهوڙين ڪونه لسن نازڪ ۽ نفيس لمح لهاڻين ڪونه. پره ٻاڪ ڪان همت وارن ڏاڍهن نفرت سان نهارين، پساڻ جيڏن سان ٻالي ڪلين ۽ ٻاڪ ڪان متي واري کي ڏسي، انڪا جسي آگ ۾ جلين. مطلب قالي، قيرا پالين ۽ مطلب لٿي، ايئرو به نه پالين. من جي ڪڙڪي ڪول ته عبرت جي عين جي عنايت لٿي، گيان چڪنڙو چمڪي، پرمي پسوت پڇي، وڪاري واسنا واپس وڃي، اندرين آلمو اُلوهيت ۾ اچي، نوراني نظر سان هرهنڌ، هر وقت ۽ هر حال ۾ هوهو ڪي پسي، چو ته اهوئي هيءِ اشر ۽ اجڙ آباديءَ ۾ ٿو پسي. پسي به ٿو ته پسائي به ٿو.

پرماتما ۽ پرڪرتي ٻاڪ ۾ لائين سمايل آهن، جيئن ٻوند ساگر ۾ ۽ ساگر ٻوند ۾، لهرون درياءَ ۾ ۽ درياءُ لهرن ۾، من جوت ۾ ۽ جوت من ۾، ڏيان ڏائيءَ ۾ ۽ ڏائي ڏيان ۾، سُر راڳ ۾ ۽ راڳ سُر ۾. ليڪن ٿي انسان ذات وسي ٿي آتما ۾ ۽ آتما انسان ذات ۾. پرڪرتيءَ جي هر چيز ۽ هر جيو ٻاڪ ۾ ۽ هڪ ٻئي ۾. پرماتما جي ساڳئي سڀڪي سان، ٻوڙا ٻيا آهن. پرماتما رازق آهي ۽ سڀني کي رزق پهچائي ٿو. سڀني جي دل جو داستان جاڻي،

سڃاڻي ٿو. پنهنجا ڪيل ڪري ٿو ۽ ڪيل ڏسي خوش ٿئي ٿو. گورو اَرجن ديو جن فرمائين ٿا:

اَنترِ ايڪو باهرِ ايڪو - سڀ مهِ ايڪُ سمائيئي
گهٽَ اَوگهٽ رويا سڀ ٺائي - هر پُورن پُرکُ دِکائيئي

راڳُ ديو گنڌاري، محلا پنجوان، شبد(١)

ڪو ورلو الله لوڪ برهم کي اُنهيءَ صورت ۾ سڃاڻي ٿو نه ته هرڪو پيو پاڇن پٺيان ڀاڄ ڀڄاڙي. ڪبير صاحب فرمائين ٿا:

ڪبير راميءِ رام ڪهُ - ڪهبي ماهِ ٻِبيڪَ
ايڪَ اَنيڪهِ مِل گيا - ايڪَ سَمانا ايڪ.

سلوڪ، ڪبير صاحب (١٩١)

ٻيو صاحب سمجهائيو آهي ته پرماتما جي جوت جِت ڪت، گهٽَ گهٽ ۾ وسي پئي. اُها ڏسڻ ۾ ڪانه ٿي اچي، جيئن سج جا ڪِرڻا اُس ۾، باهه ڪاٺ ۾ يا گيهه کير ۾. آهن موجود پر اکين کان غائب. جوت آهي هڪڙي، پر اُن جا روپ بيشمار ۽ رنگ اَڪيچار، سڀ هڪ ٻئي کان نرالا نرالا. سڀ ۾ ساڳي جوت، ساڳي سُرتي، ساڳي مِٽي، ساڳيا تَت ۽ ساڳيا پران. جوت آهي ته جيوُ جئي پيو پر جانين جوت وسامي ته جيوُ ٻئري. پرماتما جي جوت جو پرڪاش هرهنڌ ۽ هر طرف پيو پوي. ساري سرشٽيءَ ۾ سمايل آهي ۽ ساري سرشٽي وري اُنهيءَ جوت ۾ سمايل آهي. اِها جوت اَمر آهي ۽ ساري سرشٽيءَ جو جياپو آهي. برهما، وشنو ۽ مهيش به اُنهيءَ جوت تي پيا ٽِڪن. صاحب فرمائين ٿا:

(١) سَرب جوتِ مهِ - جاکي جوتِ
ڌارِ رهيو - سوامي اوتِ پوتِ.

راڳُ گوڙي، سکمني صاحب، محلا پنجوان، اشٽپدي (٢)٢١

(٢) جَهه جهه ديکان تهه جوت تُماري - تيرا روُپ ڪِنها
اِڪت روُپ ڦرهِ پرڇنا - ڪوه نه ڪِسهي جيها.

راڳُ سورٺ، محلا پهلا، شبد (٤)

ٽيون صاحب سمجهائيو آهي ته پرماتما حاضران حضور آهي يعني بلڪل اکين سامهون هردم موجود آهي. اِئين نه چئي سگهبو ته ڪيترو پري يا ڪيترو ويجهو آهي، ڇو ته ٻنهي حالتن جو دوريءَ سان ٿورو ڪي گهڻو تعلق آهي. جتي دوري آهي تي ڪاڻ آئي پري يا ويجهي جي ماپ ڪٿان ڪري سگهبي؟ پرماتما اَندر آهي باهر آهي، هر وقت آهي ۽ هرهنڌ آهي. خدا حاضران حضور آهي. اسان سان ائين وليل مليل آهي جيئن گل ۾

سڳنڌ ۽ آلمعي ۾ ٻاڃو. ڏٺي ڪٿي نہ دوري ڪر ٿي وڃي. صاحب فرمائين ٿا:

(١) ساڄڻُ دوُر نہ ڄاڻيجي - اُنتر هي سولـي
جھہ ديکان تھہ رِوِ رهي - ڪِن قيمت هـوئـي.

راڳ آسا، محلا پهلا، اشٽپدي (٣)١٩

(٢) رلـن ڪمل ڪوئڙي - چمڪار ٻهجل ٿـهـي
نيڙي، ناهي دوُر - نج آتمي رهيا ڀرپوُر.

راڳ سورٺ، ڀڳت نامديو، شبد (١)

چوٿون صاحب سمجهائي ٿي آهي تہ پرماتما پرڪرتيءَ ۾ سمايل بہ آهي تہ نرليپ بہ آهي. پرڪرتيءَ ۾ ڏسو تہ ڪھڙا نہ نظارا ۽ نزاڪتون آهن. هڪ لاثاني عاليٰ درجي جو عجائب خانو آهي. اَنيڪ روُپ ۽ رنگ جي هردم پيا بدلجن سدلجن، آڪاش ۾، پرٿويءَ تي ۽ پاتال ۾. ڪروڙين جيو جنتر، پسون ۽ انسان، سڀني جا چهرا ۽ چرتر، سڀاءَ ۽ سڀنڌ، ڪاڌو ۽ خوراڪ، ٻوليون ۽ آواز، عادتون ۽ افعال، علحدا علحدا. وري ڏسو تہ هر ڪا وستوُ ساهواري ٿوڙي ٻيجان پيدا ٿئي، وڌي وڌي ۽ آخر ختم ٿئي. انهن ٽن اِستٿين اَندر، ٽن گڻن ۽ ڏيهن جي ڪيڏي نہ عجيب اُٿل پٿل آهي؟ حيرت جي حرفت آهي!

اِهو طرحين طرحين جو پسارو، پرماتما پاڻ ٺاهي ٿو، بدلائي ٿو ۽ ڀسم ڪري ٿو. اِئين ڪندي، ڏسي وٺو، ڄاڻي ٻوجهي وٺو، ڀا ڪٿهن پاڪيداريءَ يا حسيداريءَ جي. اِنهيءَ پرپنچ ۾ پاڻ اَنڪالي ڪونہ ۽ ڦاسائي ڪونہ، حالانڪ اِهو پرپنچ خود منجهس اَنڪيل ۽ ڦاٿل آهي، گويا ڪوريئڙي جي ڄار مثل، جنهن اَندر مَکڙ ڦاسجي ٿي پر ڪوريئڙو آزاد رهي ٿو. ساڳيءَ طرح پرڪرتيءَ پيدا ڪندي ۽ اَندر هوندي، پرماتما پاڻ نرليپ ۽ نيارو، اَلپت ۽ رهت رهي ٿو. سندس پرڀاءُ پرڪرتيءَ تي پورل آهي پر پاڻ خود پرڪرتيءَ جي پرڀاءَ کان پري آهي، چاهي ٽي گڻ ۽ ڏيهہ، چاهي جم ۽ موت، سک ۽ دک يا پاپ ۽ پن. ساري سرشٽي پنهنجي اَک اِشاري ۽ حڪم هيٺ هلائي، اِها آهي سندس ڪِرت، پرڪرت جي تاثير ۽ تقاضا کان نياري آهي. واهُ! سندس وس پر پاڻ وس نہ واڳن جي. آهي حيرت پر حقيقت آهي. حاڪم اُهو جو سندس حيرت ڪيس حيران نہ ڪري سگهي. پرماتما اهو جو سندس پيداش ڪيس پريشان نہ ڪري سگهي. صاحب فرمائين ٿا:

(١) اَپنـي مـايـا آپ پساري - آپهِ ديکنَهارا
نانا روُپ ڌري بهُ رنگي - سڀ تي رهـي نيارا.

راڳ بهاڳڙا، محلا ناوان، شبد (١)

(٢) اِس جَگ مهہ پُرکہ ايڪُ هي - هورُ سگلي نارِ سَبائي
سڀ گهٽ ڀوڳوي اَلپتُ رهي - اَلک نہ لکڻا جائي.

راڳ وڏهنس، محلا چوٿان، وار (١٥)، سلوڪ محلا تيجا

اي بندا، جي تون سمجهين ٿو ته پرماتما سرووياپڪ آهي ۽ سندس جوت گهٽ گهٽ ۾، هر وقت ۽ هر حالت ۾ وسي ٿي، ته پوءِ تون ٻاهر ۽ ٻين ۾، من گهڙت ڀيد ۽ ڀاو ڪيئن ٿو ڏسين؟ ڪوڙ، ڪپٽ، ڪبڌيا، ريس، ايرکا، وير، وروڌ، نفرت، دولاب، ويساهه گهاتي، ننڌا يا بُرائي ڇو ٿو ڪرين؟ جي رام تو ۾ به آهي ۽ ٻين ۾ به آهي، ته ٻين سان بدي ڪري تون ٻاهر سان نه بدي ڪري رهيو آهين؟ جي سڀ ۾ ساڳي جوت آهي ته ڇو ٿو ٻين سان ڪوڙو ٿئين ۽ ٻين جو مَندو سوچين؟ سڀ خالق جا خلقيل ته پوءِ تون ڪير جو فيصلو ڪرين ته ڀلو ڪير ۽ برو ڪير؟ اي بندا، جي تون مڃين ٿو ته پرماتما حاضران حضور آهي، اکين اڳيان آهي، اندر ۾ آهي ته پوءِ چؤطرف ڇو ٿو ڀٽڪين ۽ هٺ هٺ ڪرين؟ ڇا دلبر دور آهي يا دل دوريءَ ۾ دربدر آهي؟ مندرن ۾ سنک ۽ گهنڊ ٿو وڄائين يا مسجد ۾ چڙهي ٿو ٻانگون ڏين. ڇا ٻيڙل ٻوڙو آهي؟ پڄ ڪندي ڇمڇ هڻين ٿو، دان ڏيندي ڍڙها هڻين ٿو ۽ پوتر تا بدلي پاکنڊ ڪرين ٿو. ڇا ايشور انڌو آهي؟

اي بندا، جي تون ڄاڻين ٿو ته پرماتما به پرڪرتيءَ کان نرليپ آهي، ته تو ڇو پڌهن جي ڪتب، ڪارجن ۽ ڪارنامن ۾ چت اٽڪائي، پنهنجي ۽ پرائي جي ديوار کڙي ڪئي آهي؟ تو ڇو پنهنجي ڪِرت کي ڪامنا سان اٽڪائي، وڪارن جو ويران اندر ۾ آندو آهي؟ ڇا تنهنجو سياءُ سائينءَ جي سياءَ وانگر ساڳيو نه هئڻ کپي؟ گهٽِ ۾ گهٽ اهڙي ڪوشش ته ڪرڻ گهرجي؟ جي ها، ته اي بندا، من کي من سان ڄاچ ته ٻاٽهي ٻلتو ڪاٿي، آهي متاڻي ۽ ٻاهر پيا ڪِٿي؟ آهستا اڄهامي ته ايشور اڇي اندر جي آکيري ۾ اڏو تاهيندو.

جو گهٽَ گهٽ ۾ وسي ٿو تنهن تان ٻاهر گهوري گهماءُ ته پوڄل مان پار پوين. ستگرو جي شرن وٺ ۽ سندس شبد ۾ سُرتي لڳاءِ ته پريم پاس لڳي ۽ اِڪ اَنيڪ ۾ ۽ انيڪ اِڪ ۾ پسجن. سنتن مهاتمائن جو سنگ ڪر ته سم درشٽي سکين، سڀ جو ڀلو ڪرين ۽ ٻين جو نه برو ڪرين نه برو سوچين. نام جو هردي سان سمرن ڪر ۽ آتما جي کوج ڪر ته ٻاهڻ ۽ ٻين سڀني کي هڪ سمان سمجهين. ويچار ڌارا بند ڪر يا هڪ ۽ ٻئي ويچار ۾ وٿي وڌاءِ ته ايشور کي حاضر ناظر ڏسين ۽ ڪنول گل جيان، ڪِرت کان نيارو ۽ اَلپت رهين، آس ۾ نراس رهين، گرهست ۾ اُداسي رهين ۽ جيون ياترا ۾ سڦلتا حاصل ڪرين. ساڌن ٻنا سچ ڪيئن سُڃاڻبو ۽ پائبو؟ گرو اَرجن ديو جن فرمائين ٿا:

پرم ٺاڪرَ گورمکه لدو لاوهہ - آلم چيمهُ پاتي	واڳ رامڪلي، محلا
اڪت ڪر جاڻهه سدا ٻريب حاضر-ڪس سڻ ڪرءُ بُرائي؟	پنجوان، شبد (٢)

الم ۽ نِيچ ۾، سياڻي ۽ اياڻي ۾، داني ۽ ڀاڳيءَ ۾، لياڳيءَ ۽ ڀوڳيءَ ۾ ساڳيو سروپ آهي. ٻوھ ٻئي جو اوگڻ ڏسي مَنيان ڇولو ڪاٽين ۽ وڳو ٻاڻ چولو پڏائين. وام نه اهي رنگ ڪري رهيو آهي، لوھ، مون ۾ ۽ سڀني ۾، هروقت، هرهند ۽ هر حالت ۾. مسن جي دوشٽي بدلاءِ نه سڀ ۾، جمع ڪمق ۽ هر هميشه، اهو ڏسين، انهيءَ جا انيڪ رنگ ۽ روپ ڏسين ۽ انيڪ رنگ ۽ روپ، انهيءَ ۾ ڏسين. اهو، اهو نه آهي. اهو توُن ٻاڻ آهين. ٻاڻ ٻاڻ ليءِ نه وياپڪ نه رهين نه ورڪت نه رهين. وياپڪ ۽ ورڪت نه ساڳيءَ سِتار جا سُر آهن. انهيءَ سُر سان سُرلي ملاءِ نه سچ ۾ سمائجي وڃين، هڪ سان هڪ ٿي وڃين.

(١٠) نرگن سرگن سائين.

(١) نرگن[1] آپ سرگن[2] پڻ اوهي - ڪلا[3] ڌار جن سڳلي موهي
اپڻي چرت[4] سڀ آپ بڻائي - اپڻي قيمت آپهي پائي
هر بند وجا تاهي ڪري - سڀ نرنتر[5] اڪو سوءِ
اوت پوت[6] رويا روپ رنگ - ڀئي پرگاس ساڌ ڪئي سنگ
رچ رچنا اپني ڪل ڌاري - انڪ بار نانڪ بلهاري.

[راڳ گوڙي، سکمني صاحب، محلا پنجوان، اشٽپدي(٨)١٨]

(٢) تون ورنا[7] چهنا[8] پاهرا - هر دسهه حاضر ظاهرا
سڻ سڻ تجهي ڏيايدي - تيري ڪيمت ڪلي ڪڻ[9] تاس جيئو.

سري راڳ، محلا پنجوان، اشٽپدي(٢٠)٢

(٣) تون نرگن سرگن سکداتا - تون نرباڻ[10] رسيا رنگ راتا
آپڻي ڪرتب آپهي جاڻهه - آپهي تڌ سماليئي[11] جيئو
تون ٺاڪر سيوڪ ڦن[12] آپي - تون گپت[13] پرگٽ[14] پرڀ آپي
نانڪ داس سدا گڻ گاوئي - اِڪ ڀوري[15] ندر نهاليئي جيئو.

راڳ مانجهه، محلا پنجوان، شبد (٢١)

(٤) نرگن سرگن آپي[16] سوئي - تت پڇاڻئي سو پنڊت هوئي
آپ اڌرئي سڳلي ڪل ڌاري - هر نام من وساوڻيا.

راڳ مانجهه، محلا تيجا، اشٽپدي (١)٣١

(٥) نراڪار[1] آڪار[2] آپ[16] - نرگن سرگن ايڪ
ايڪهه ايڪ بکانيو[17] - نانڪ ايڪ انيڪ.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، باون اکري. پوڙي (٢)

(٦) آپي سؤر[18] ڪرڻ[16] بستار - سونئي گپت[1] سونئي آڪار
سرگن نرگن ٿاپئي ناءُ - دُهه[20] مل ايڪئي ڪينو ٺاءُ.

راڳ آسا، محلا پنجوان، شبد (٦٨)

---

١. بنا روپ جي. ٢. روپ سان. ٣. شڪتيوان. ٤. چرتر. ٥. اندر. ٦. سڀني پاسي سمايل.
٧. رنگ. ٨. نيشانيون. ٩. گڻن جا خزانا. ١٠. نياڳي. ١١. ياد ڪرڻ. ١٢. ٻه. ١٣. لڪل.
١٤. ظاهر. ١٥. ٿر ذري. ١٦. پرماتما. ١٧. چيو وڃي ٿو تہ پرماتما هڪ آهي ۽ انهيءَ هڪ
۾ انيڪ روپ پرگهٽ ٿيا آهن. ١٨. سؤرج جا ڪرڻا. ١٩. پکڙيل. ٢٠. ٻئي گڏجي.

(٧) آپي سڀ گهٽ اندرِ - آپي هي ٻاهرِ
آپي گپت ورتدا - آپي هي ظاهر
جگ چتيه غبارُ - ڪر ورتيا سماهر.

واڳ ڀاڳڙا، محلا چوٿون، وار (١٨)

(٨) نرگن هريا سرگن ڏريا - انڪ ڪرلڙيا
ڀِن ڀِن - ڀِن ڀِن ڪريا.

واڳ سوهي، محلا پنجوان، شبد (٤٤)

(٩) آپي گپت - آپي پرگٽا
آپهي گهٽِ گهٽِ - آپِ اُپنا.

واڳ بلاول، محلا پنجوان، شبد (٧)

(١٠) اوڳتو نرمائلُ اپجي - نِرگن تي سرگن ٿيا
ستگر پرچي پرم پد پائيو - ساچي شبدِ سماءِ ليا.

واڳ رامڪلي، محلا پهلا، سڌ گوشٽ، پؤڙي (٢٤)

(١١) آپي سڀنا مڌ، آپهي ٿيا -
آپي هوئيو اڪُ، آپي ڀهُ ڀتيا.
آپي سڀنا مڌ، آپي ٻاهرا -
آپي جاڻهِ دور، آپهي ظاهرا.

واڳ رامڪلي، محلا پنجوان، وار، پؤڙي (٢٢)

(١٢) تُڌ روپ نہ ريکيا جاتِ - توں ورنا ٻاهرا
اي مائِس جاڻهِ دور - توں ورتهِ ظاهرا.

واڳ مارو، محلا پنجوان، وار، پؤڙي (٥)

(١٣) انڪ مايا جاڪي لکي نہ جاء - انڪ ڪلا کيلي هر راء
انڪ ڌنت لکت سکيت - انڪ گپت پرگٽي تهه چيت.

واڳ سارنگ، محلا پنجوان، اشٽپدي ٢(١٠)

١. اونڌهه. ٢. ماٽ جي روپ ۾. ٣. ڏيکهوڻ. ٤. جدا جدا قسمن جون. ٥. نيارو.
٦. جو ڏسي نہ سگهجي يعني ڳجهيل. ٧. واصي ٿيو. ٨. ڪئين روپ ڌاريا آهن. ٩. انسان.
١٠. پرماتما ١١. ڳائين ٿا. ١٢. سڌر ۽ مٺا راڳ. ١٣. چئر گهمڻ.

نرگڻ ۽ سرگڻ سائين.

هن ٻاڻي ۾ جيڪي سري گرو گرنٿ صاحب ۾ آيل آهي تنهن مان چوڻ وچن مٿي ڏنل آهن، جن مان ڏسبو ته صاحب سمجهائين ٿا ته پرماتما سرگڻ يا آڪار به آهي ته نرگڻ يا نراڪار به آهي. سرگڻ آهي معنيٰ روپ سان آهي، ديهه يا سرير سان آهي، سگڻ، آڪار ظاهر ۽ پرگهٽ آهي. نرگڻ آهي معنيٰ نراڪار، گپت، اوگت، ديهه يا سرير رهت آهي. جنهن نه روپ، نه رنگ، نه ريکا ۽ نه چهرو آهي. پر اهي ٻئي ظاهري ۽ باطني لڪشڻ پرماتما جا آهن. جو ڪٿي ڪيئن نه ڪٿي ڪيئن آهي، جيئن ليئن آهي. صاحب فرمائين ٿا:

(١) نرنڪار آڪار آپ - نرگڻ سرگڻ ايڪ
ايڪهه ايڪ بکانيو - نانڪ ايڪ انيڪ.

واڳ گوڙي، محلا پنجوان، ٻاون اکري، پوڙي (٢)

(٢) اوگتو نرمائل اپجي - نرگڻ تي سرگڻ ٿيئا
ستگر پرچي پرم پد پائيئي - ساچي شبد سماء ليئا.

واڳ رامڪلي، محلا پهلا، سد گوشٽ، پوڙي (٢٤)

گرو نانڪ ديو جن اهو به سمجهايو آهي ته نرگڻ مان ئي سرگڻ يا سگڻ پيدا ٿئي ٿو. پرماتما نرگڻ، نرآڪار آهي پرنتو ساري سرشٽي يا پرڪرتي سندس ظاهري ٻاڇو آهي. ڀڳت جي پيڙا ۽ پاپ جي ناس ڪرڻ لاءِ، پرماتما ديهي ڌاري اوتار ٿي اچيو ۽ ڀڳتن کي درسن ڏيڻ لاءِ به سرير ڪر روپ ڌاري ٿو. ڀلا ڇا سندس همت وس نه آهي؟ جيئن وڻيس ليئن مايا رچي، هتي ڪٿي، جتي ڪٿي، ڪڏهين ڪنهن روپ ۾ ته ڪڏهين ڪنهن رنگ ۾. ڪڏهين نه، چون ٿا ته حاضران حضور آهي. پر ڪو وڏڀاڳي ڪيس سڃاڻي ۽ پهچاڻي ۽ سو ئي آهي سچو جوڳي سنياسي گياني ڌياني، مٺي ڀيسر يا سنت مهاتما.

نرگڻ جي استٿيءَ ۾ پرماتما برهم آهي، ست چت آنند، ٻون پرميشور، پرشوتم آهي. سرگڻ جي استٿيءَ ۾ هو اصلوڪي اوستا جو جڻ ته هڪ حصو يا جزو آهي جو ته نرگڻ مان اتپن ٿيو آهي. نرگڻ گويا هڪ مهاساگر آهي ۽ سرگڻ سندس هڪ ٻوند، لهر چولي آهي. سرگڻ، نرگڻ جي چٽڪ هڪ ٻاڇو، نشاني يا اشارو آهي. سرگڻ شاهه آهي راجا آهي، ته نرگڻ شهنشاهه آهي، مهاراجا آهي. ڀڳت، سرگڻ کي ايشور چون ٿا ته نرگڻ کي برهم. ايشور کي سڃاڻڻ يا برهم کي پهچاڻڻ به ڀڳتن جو ڪم آهي. باقي ٻيا ته سڀ ٻيا ٻاڇن جي مٿانيڪي ۽ پوڄا ڪن. چاهي اهي ٻاڇا ويچاري رون ۾ هجن يا پرليمت رون ۾.

سچ کي سڃاڻڻ لاءِ ته ڪهڙي من جي شڌا، هردي جو پريم ۽ آتما جي اڪس. جيترو پنهنجو اتساهه، امنگ، اڇا شڪتي، لڙق، وياڪلتا، پڪار، پرارٿنا، آزي نيزاري ۽

شردا، ليتري ٽُرنائي مالڪ جي مهر ۾. عشق ۽ آنند مانند ته ڀرين معشوق جي من ۾ اُئي
مانداڻو ميائي. عاشق ته رڳو هلڪائي ڏيکاري، ٻاڙي هارائي ٿو وڃي. ٿورو دم جهلي
ته هوُند معشوق هردم قدم اوسي ڪريس. ٻرهم پرماتما جي پيدائش آهي. پراڻ ٻرهمڻ
جي ٻولتان پيو ٻوي. جتي ٻريمي آهي اُتي پرماتما پرتيڪ ٿئي ٿو. پر پرماتما ڪسي ٻرهم
کوي جهڙو پراڻ پيدا ڪيو اُتائين، ٻؤرن، وشيش، شڌ ۽ حقيقي ۽ نه ملاوٽي، مطلبي،
مَداري ۽ مِجازي. اِئين ته ڪئين نقلي ساڌو پيا ٻرهم جوُن ڳالهيون هڻن.

نراڪار برهم کي آڪار ايشور جي معرفت ئي سولو سڃاڻي سگهبو. من لاءِ نقش ۽
نالا ياد ڪرڻ هڪ سرل رستو آهي، چاهي سنساري وهنوار ۾، چاهي روُحاني راهه ۾.
ساڌڪ سڪندو آهي ته پرماتما جا ڪنهن خاص نالن سان گڻواد ڳايان، جاپ جپيان، ڪنهن
خاص روُپ ۾ تصوّر ڪيان ۽ ڌيان لڳايان. اُنهيءَ روُپ ۾ سندس خاڪ ڪٽي مستڪ
تي لايان، چرن چمي آنند پايان، مکڙو ڏسي نيڻ ٺاريان، گودڙيءَ ۾ گوليءَ تي گذاريان ۽
جهوليءَ جهلي پار پوان. آرتي اُرداس سڀ ڪريان آڪار اڳيان. پوءِ آڪار ڪيترو ٻاڻ کي
ڇُپائيندو ۽ لڪائيندو؟ ساڌڪ ڪهڙا به ڪٽي نالا وٺي يا نقش چٽي، پر آهي سڀ پرماتما
کي ئي ڀيٽا ۽ جنهن جنهن نالي، يا نقش سان، ساڌڪ سائينءَ کي ساري ٿو، اُنهيءَ نالي
يا نقش ۾ ڪيس پائي ٿو. اِهو آهي پرماتما جي پريمين سان پريت جي ريت. جهڙا نالا ۽
نقش ڏيسِ سي سڀ بنا حجاب ۽ هٻڪ جي، هوُ هموار ڪري، اڃي نروار ٿئي.

آڪار جي پراپتي به پانڌيئڙن لاءِ منزل جي هڪ ڏاڪڙي آهي ۽ نراڪار جي پراپتي
ٻي آهي پوئين ڏاڪڙي. هڪ منڊ ته ٻي ڏاڪڙي. منڊ کي انت آهي ته ڏاڪڙي ۾ اَنت آهي،
اَباديِ، اَبناسي، اَڪال، اَمر ۽ اَٽل آهي. شايد آڪار جي اوٽ ۾، نراڪار جا اشارا ايندا،
آڪاري پڳڻيءَ مان نراڪاري پڳڻيءَ ۾ داخل ٿبو ۽ آڪار جي ساکيات درشن کانپوءِ نراڪار
جي جوت ۾ جرڻي جوت ٿي وڃبو. پر هي سڀ آهن لاهوُتي ليکا، جن جو آهي نه انت
نه پار. پرماتما بي اَنت، پريمي بي اَنت ته ٻرهم جا پيچ ۽ پيچرا به بي اَنت آهن. جيترا
وانءُ ٿڙا تيترا وَن وانءُن. هرڪو پنهنجي وات تي پيو پوڻ کي پائي، جنهن جي ڪري
ڪهڙي ڪل، ته ڀرين پڪڙ ۾ آڪار اچي ٿو يا نراڪار يا پريمي پنهنجي پڪڙي ۾ ائين
آهي ۽ پريتم پنهنجي جند ڇڏائڻ لاءِ پنهنجو منتوُن ڪري ۽ سهما سهي؟ هن پريم جي
پيچيدي پنڌ لي ڪوبه ٺلهو ليکو لڳائڻ يا تجريد کي عام تصوّر ڏيڻ، ٺڳي لباڙ ليکي.

ڪي دليل پيش ڪندا آهن ته آڪار ڪجهه ته آهي پر نراڪار ته ڪجهه ڪين آهي،
تن کي سمجهائبو ويو آهي ته اِهو ڪجهه ڪين ئي برهم آهي. اِنهيءَ ڪين مان ئي ته سڀ
ڪجهه پيدا ٿيو، پيدا ٿيندو وڃي ٿو ۽ پيدا ٿيندو رهندو. اِهو ڪين ئي سڀ ڪجهه آهي ۽

جن اها ڪين ڪمائي، تن سڀ ڪجهه ڪمايو. ڦل جي اندر ٻج آهن. ٻج کي ٻلي ڪُٽي ڪٽي ڪين ڪجهي پر اهو ڪين ته وڻ جو ڄايو آهي. اَنتر کي ڪُٽي ڪين ڪجهي پر انهيءَ ڪين ته ڪمال ڪيا آهن. ڪين سرشٽيءَ جو سلو ۽ آڌار آهي. ڪين مٺش جو بنياد ۽ برڪت آهي ڇو ته ڪين ئي ڪلا آهي گنج جي، خود نراڪار نرنڪار جي.

سو اي ٻندا، ڪين ئيءَ ۽ ڪين ڪماءِ ته ڪرم ڪُلٽي. اها ڪين آهي نراڪار، نرگن ۽ نرلوڀ. پر ٻهريان ڏاڪا ٻيا اَنٽي. نراڪار جي آنند پراپت ڪرڻ لاءِ، شايد ٻهرين آڪار جي اوُراڻي نگاهه جي ضرورت آهي. پر جيستائين آڪار جي اوُراڻي نظر نصيب ٿئي، تيستائين نالن ۽ نقشن سان نيڻهن لڳائڻ ۾ ڪو به اهم ڪونه آهي، چاهي اهي نالا ۽ نقش خيالي هجن چاهي اکين اڳيان پرتيمت. پر پرتيمت هجي پوتر ۽ نه پاکنڊي، سڪ هجي سچي ۽ نه مطلبي. صدق ۽ سڪ، پيچان ۾ جان وجهن ٿا.

انهيءَ لحاظ کان "بُت پرستيءَ" ئي وڏي سمجهاڻي ڏيڻ ضروري آهي. بت پرستي آهي روُپ ۽ نالي جي پوُڄا. طرحين طرحين جا روُپ، جن جا نرالا نرالا نالا، تن جي پٺيءَ پوُڄا ٿئي. انهن ڇوڙ غلط ليندو ته بت پرستي هن ڌرم ۾ آهي پر هُن ڌرم ۾ ڪونه آهي. جتي پوُڄا آهي اُتي بت پرستي آهي، چاهي پوُڄاري ڪهڙي به پنٿ يا مذهب جو هجي. مندر، مسجدوُن، گرجا ۽ گردوارا سڀ پٿر جا روُپ آهن، جن کي جدا جدا نالن سان ايشور جو آستان ڪري پوُڄيو ٿو وڃي. اندر جيڪي بت، موُرتيوُن، پستڪ، پوٿيون، فوٽا ۽ ٻيا اَنيڪ يادگار آهن ۽ جن جو نمسڪار يا سجدو ٿئي ٿو، اهي به سڀ، ڪنهن نه ڪنهن قسم جا روُپ، نالا ۽ نشانيوُن يا يادگيريوُن آهن.

اهي روُپ، نالا ۽ نشانيوُن پنهنجي سر ٺيڪ آهن، نڪما آهن. پر سچ ليکن ٿا پوُڄاريءَ جي شرڌا ۽ صدق سان. پنهنجي جو ٻاڻ ۾ گهاٽو ۽ گهرو سنبنڌ آهي. شروعات ۾ ساڌڪ نراڪار يا نرگن ۾ پوُرو ڌيان لڳائي نه سگهندو. ڪيس اُمنگ ۽ اُتساهه ڏيڻ لاءِ ٻاهريون بنو ضروري آهي. تنهن ڪري هوُ پنهنجي من جي ڀاونا مطابق ڪونه ڪو روُپ ۽ نالو ٺاهي، اهو ٻاهريون بنو بڻائي ٿو. اهو خود بنو، آهي ٿاپوُد جي نشاني، جنهن کي پوُڄاري پنهنجي شرڌا ۽ صدق سان، روُحاني هستي يا شخصيت بخشي ٿو. جي ٻاهريون بنو نه هجي ته پوُڄاريءَ جي صدق ۽ شرڌا کي شايد سڦلتا ملڻ مشڪل ٿي پئي.

جي پوُڄاريءَ ۾ شرڌا ۽ پريم نه هوندو ته ٻاهريون بنو روُپ ۽ نالي ۾ ئي رهجي ويندو. جي شرڌا ۽ پريم من ۾ ڪونه آهن ته پوُڄا پاٺ سڀ پاکنڊ آهن. پر جي آهن، ته پوُڄا پاٺ به پرماتما جي پراپتي ڪرائيندا. ٻاهريون بنو به پوورڪن لاءِ منزل جي هڪ پوڙي آهي پر مقصوُد نه آهي. هڪ واريءَ پوُڄاريءَ جو چت پرماتما ۾ لڳي سهين ته پوءِ ڪيس آڪار جو ساڪيات درشن اوس ايندو. تڏهين هن لاءِ ٻاهريان بنا سڀ ٽٽي پوندا، هوُ روُپن ۽ نالن کان ٻاهر

پڇي ويندو. آستان، اُٽ، مورتون، پستڪ ۽ ٻيون ڪي به اهڙيون نشانيون ۽ اهڃاڻ يا ويچاري خيال ۽ ڀاوَنا، سڀ هن لاءِ بي معنيٰ ۽ نڪميون نظر اينديون، تان جو هو آڪار جي استتيءَ اورانگهي، آڇي نراڪار جي استتيءَ ۾ واسو ڪري ۽ لين ٿي وڃي.

اي ٻندا، پرماتما هڪ آهي پر ڪيس پائڻ لاءِ انيڪ واٽون ۽ انيڪ طريقا آهن. جي تنهنجي خاص طريقي جو تجربو تو لاءِ ڪٿي صحيح ثابت ٿيو آهي، ته اهو ضروري نه آهي ته ٻين جو علحدو طريقو يا تجربو غلط هوندو. سڀ پوڄاري، پرماتما جا پيارا آهن جن کي هو جدا جدا نمونن سان پاڻ ڏانهن ڇڪي ۽ اوري آڻي. جيترا پراڻي اوترا پريم ڪرڻ جا پرڪار. سڀ جي جنبش ۽ جستجو نرالي نرالي، جنهن جو اثر ڪنهن تي گهڻو ته ڪنهن تي گهٽ. تجربا الڳ ته تاثير به الڳ. پوءِ تون ڪير جو ڪنهن پوڄاريءَ ۽ پرماتما جي وچ ۾ ويهي، ٽنگ اڙائين ۽ ٻيڪ ڇڏين؟ تون پاڻ سنڀال ۽ ٻين جو ويچار ڦٽي ڪر. ڀلا ڪير چوندي ته تون پنهنجي بزرگ يا پريميءَ جي فوٽو يا چتر تي پيشاب ڪر ته هوند اهڙي بزرگ جي هوند بيحرمتي ڪرين؟ اهو سچ آهي ته فوٽو هڪ ڪاڳر آهي پر تنهنجي لاءِ بزرگ يا پريميءَ جي روپ ۾، قيمتي يادگار آهي. پوءِ تون انهيءَ پوڄاريءَ تي ڇو ٿو چترٻازي ڪرين جو بت، مورت، پستڪ، چتر يا ٻي ڪنهن به نشانيءَ ۾، پنهنجي محبوب جو مشاهدو ماڻي ٿو؟ مشتاقن جو محبوب به ته آخر ساڳيو ئي آهي.

پرهلاد ڀڳت جي ساکي سري گرو گرنٿ صاحب ۾ ڪيترن هنڌ، شبدن ۾ سمايل آهي. هرناڪس جي محل جي ٿنڀي کي به هڪ روپ ۽ نالو هو. پٿر جو ٺهيل هو جو پاڻيءَ ۾ ٻڏي وڃي پر تري ڪونه. تنهن مان پرماتما پرگهٽ ٿي، ڪيئن پرهلاد کي تاري ڇڏيو ۽ پٽس کي ماري ڇڏيو؟ پرهلاد جي سڪ ۽ صدق، پٿر کي پرماتما بڻائي ڇڏيو. ڇا ٻيا جيڪي محل ۾ ويٺل هئا سي به انهيءَ ٿنڀي مان نرسنگ اوتار آڻي سگهن ها؟ ڪداچت نه. مندر، مسجد ۾ متو ٽيڪڻ ته ڪيئن پيا وڃن پر ڪنهن جو سجدو، ڪنهن جي سرناگتي ثابت ٿي پئي؟ جنهن جي سڪ سچي، شردا شڌ ۽ وشواس وشال. ڪٿي هوند همالي پربت جو اندازو لڳائي سگهي؟ ڀلا ڏني اسين هوند دور ديس جو نقشو ڪڍي سگهون؟ پوءِ اسين اٿڏل سرشٽيءَ جي اپائيندڙ جو چتر ڪيئن چٽ ۾ چٽي سگهنداسين؟ ٻار به ريل جي راندڪي مان ريل جو ڪجهه پيمانو ڪري سگهي ٿو ۽ ڪجهه اندازو لڳائي سگهي ٿو. پوءِ انهيءَ ۾ ڪهڙو گناهه آهي جي ڪنهن پوڄاريءَ ٻالڪ ٻڌجي، معصوميت، سڪ، شردا ۽ صدق سان، چترن سان ويهي روح رهاڻ ڪئي، ڪين وستر پهرائي، ڪيو پيار ۽ پرساد ڏاريو. پرماتما ڪين طرحين طرحين روپ ڌاري پنهنجي پيارن ڀڳتن جي گهر اچي، سندن نوڪري هلڪ مزوري ڪئي آهي. گرنٿ صاحب ۾ ڪيئن اهڙيون ڀڳتن جون ساکيون درج ٿيل آهن. اهي ڀڳت اڄ تائين امر آهن ۽ هميشه زندهه رهندا.

صاحبن پاکنڊن جو ٻيو پڌرو ڪيو آهي ۽ ڪوڙ جا لباس لاهي، ڪيس ننگي روپ ۾ ڏيکاريو آهي. صاحبن پاکنڊين جي فريبي ۽ دوکيباز طريقن کان، عوام کي آگاهه ڪيو آهي. صاحبن ڪيترن ۽ ڪچڙن کي ڪُچيڙيو آهي ۽ سچ ۽ سڪ جي ساک ڪئي آهي. بُت پرستي نقصانڪار نه آهي پر بت پرستيءَ جي پٺيان بدنيتي، بناوت، بي ايماني ۽ ٺاڳر، اهي سڀ نقصانڪار آهن. بت پرستي ڏاڪڻ آهي پر ڪُنڊ نه آهي. ڪنڊ پهتي، ڏاڪڻ ڪهڙي ڪم جي؟ اهي ڪم آڻين جي ڏوري هيٺ لهي بت پوڄڻ جي خواهش رکن ٿا. سچو ساڌڪ متين منزل ماڻي، وري هيٺ ڪِرڻ جي ڪيئن سڌ رکندو؟ پوءِ ڏاڪڻ جي ڇو غرض ڪندي؟ اسين پوڄن ڪاڻ لاءِ برتڻ استعمال ڪريون ٿا ڇو ته اهي انهيءَ ڪم لاءِ ضروري آهن پر پوڄن ڪاڻ کان پوءِ اهي برتڻ به نه ڪانٽا آهن؟ ساڳيءَ طرح بت پرستي ساڌڪ لاءِ، ڪنهن حد تائين، ڪارگر ۽ ضروري آهي. پر جائين حد لتاڙي ته پوءِ ان جي ضرورت محسوس نه ڪبي. جو هٿيو، وقت تي هٿ ٿو ڏئي، سو ڪم لٿي کان پوءِ ڪيئن نندبو؟ لدڻ کين ڪري، اي بندا، توُن بين جي طريقن مان ويڪون ۽ نقص نه ڪڍ. جو طريقو تنهنجي پسند تي لڳي، تنهن تي عمل ڪري، توڙ تائين نباهه. ٿي سگهي ٿو ته ڪنهن ڏينهن ڏسين ته سڀ طريقا توڙ تي پهچائين ٿا. پوءِ توُن ڪير جو طريقن جي ٽور ٽڪ ڪري، طريقت تي تڪرار ڪرين يا اها تقاضا ڪرين ته ڪهڙا طريقا ترڪ ڪجن ۽ ڪهڙا عمل ۾ آڻجن؟ ترشنا ترڪ ڪر ۽ ايمانداري عمل ۾ آڻ ته هر طريقي ۾ توهين ٽوُن پسين ۽ لالن جي لطف جوُن لهروُن ڏسين. لهروُن ڏٺيون نه آهن پر ماڻيوُن آهن.

سو ڏسبو ته سگن يا آڪار، من ۽ حواسن کي، هڪ ٽڪ رنيائي سگهي ٿو پوءِ هوُ ڪهڙي به روپ ۾ يا نالي سان هجي. اوم اکر يا واهگروُءَ جو ڪريه نالو، سلوڪ يا شبد، آرتي يا اَرداس، پوُڄا يا پاٺ، سوٽي يا پستڪ، بُت يا تصوير، زنده سنت يا مهاتما جو سروُپ، مطلب ته ڪابه ظاهري يا تصوري تصوير، من کي ايڪاگر ڪري سگهي ٿي، بشرطيڪ سالڪ ڌيان سان چت لڳائي ۽ سڪ سان سمرن ڪري. پوءِ درسن ڪندي نيڻ ٺرن ٿا، ڪٿا ڪيرتن ڪندي واڻ مشڪي ٿو ۽ ٻڌندي ڪن ڪِڙن ٿا، شيوا ٽهل ڪندي هٿ هلن ٿا ۽ پرمارٿ ڪندي پير چُرن ٿا. اهين اشؤر اڳيان يا سندس نالي ۾ ارپڻ ڪرڻ سان، من پرسن ٿئي ٿو ۽ هردو ٺري ٿو. آخر ته سالڪ کي به خود روپ ۽ نالو آهي ۽ هر جنس جو طالب آهي. پوءِ اهين لڳاتار ابياس ڪرڻ سان، من جو آنند وڌندو وڃي ٿو يڪڪڻ بند ٿئي ٿو، نقطي تي نشان لڳي ٿو. اها آهي سگن ڀڳتيءَ جي ڏات جا نرگن ڀڳتيءَ کان، من جي ايڪاگرتا لاءِ، وڌيڪ سولي سمجهي ويندي آهي. پوءِ آخر نرگن ڀڳتيءَ جي منزل به اچي ٿي، جڏهين اندرين جي استعمال جي درڪار نه ٿي رهي، ڇو ته من ماٺ ۾ اچي، سروپ ۾ سمائجي ويو آهي. چاشنيءَ جو چشڪو وٺي، چپ ۾ اچي

ويو آهي. مطلب ته جي من ۾ ڏنگ يا ڏنگ نه آهي ته پوءِ ڪهڙي ٻه ڏاڪڙ يا ڏاڪا، ڏنگائي
ڪونه ڪندا ۽ محبت جي ماڙيءَ مٿي پهچائي، پرڪشش ملاقات ڪرائيندا.

پارُ واريءَ تي وهي، مٽيءَ جا محل ۽ ماڙيون ناهي، ويتو دل خوش ڪندو آهي ۽ پنهنجي
ڪاريگريءَ جي هام هڻندو آهي، پر وڏي هوندي ته هو سچا پچا محل ماڙيون طلبيندو آهي.
ڪلوڙن ۽ ڪيڏوڙن مان ته هاڻي هن جي دل نه واندري ۽ نه پاپبي. ساڳيءَ طرح، منش به سنسار ۾
پاوڙن جمان پيو ته واندڪن سان واند ڪري ۽ راحت وٺي ته هيءَ منهنجو پروار آهي،
هيءَ منهنجي جائداد آهي، هن سال هي ڪيو الم بئي سال لاءِ وُ سوچيو اٿم يا. ٿو ڪي ۽ تنهنجن
ڪي ٻه ڏسي وندس، تان جو ڪال اچي سوڙهو گهٽي ته جيو گوڏن ۾ هٿ رکندي هاڻو
وڃي ۽ پنهنجا پروار ۽ پدارٿ، پيار ۽ پيغام، سڀ پرلتان ڇڏي وڃي. ڪي ورلا آهن،
جن کي پڪي پڪي، ڏڪ ڪائي، آزمودا پرائي، نيت سهڄيٺي ساڄه ٿي اچي ته هي
سنسار ته سرگردانيءَ ۽ سردرديءَ جو سمنو آهي، جتي ناچيز ۽ نڪمين شين، اُجايو پٺي
لوپايو. سچو سنسار ته صفا نيارو آهي، جتي منهنجي تنهنجي جو نه تڪرار يا تفرقو بنهه
ڪونهي. اُتي نه رڳو لوهين ٿون آهي. تڏهين سنساري سنبهه ٿئي ٿو ۽ مالڪ سان محبتي
معاملو پڌجي ٿو. اهو پڌجڻ پيو آهي، بندن نه آهي.

پوءِ جم يا موت، جيون جي شروعات يا پڇاڙي، رفيق يا رشتيداريون، اميري يا
فقيري، ڪماليت يا زواليت، سڀ بيمعنيٰ ٿيو پون، جو ته اُنهن جي عارضيت، جيون جي
راز ڪُليي ڪانهوءِ، پڌري پٽ صاف ظاهر ٿيو پوي، بلڪ عارضيت ۽ دائميت هڪ نئي
حقيقت جا ٻه پاسا ٿي ڏسڻ ۾ اچن ٿا، هرهڪ اصلي روپ ۾. جت موت ته هُت جم آهي،
جت اونده ته هُت پرڪاش آهي، جت آفتاب غروب ته جت آفتاب طلوع آهي، جت
سوڪ ته هُت سيلاب آهي. مطلب ته رنگيءَ جا رنگ عجيب ۽ عاجدا آهن ته ڪيئن هڪ
ساريءَ سرشتيءَ کي، نتيه نيمن مطابق هلائي رهيو آهي ۽ ڪُل جيون ڌارا جو چڪر قيرائي
رهيو آهي، ته ڪيئن زندگيءَ جي گردش ۾، فنا، امرتا جو هڪ پاڇو آهي، نه ڪيئن
سڀ الاهي عناصر، گرهڻ، اگني جل، وايو، آڪاس، سڀ حاڪم جي حڪم جي بجا آوري
فرمائي رهيا آهن، ته ڪيئن قدرت جي هر چيز، بلڪ هڪ گاهه جو سنهو سلو به، رب
جو راز سلي رهيو آهي. انهيءَ راز جي رمزن سان ئي روح رڄهي ٿو.

جڏهين جيو انهيءَ راز ۾ ڌيان لڳائي ٿو، تڏهين پروڙي ٿو ته پرڪرتيءَ جي پرپنچ
۾، مان نه هڪ ناقص، ناقابل ۽ ناپائيدار پرزو آهيان، نه مان ڇٽن ڏينهن جو چٽڪو
آهيان، نه منهنجي ڪا خاص الڳ شخصيت آهي ئي ڪانه، نه مان جو نه پاڻ کي پرزو
سمجهي ۽ پرڪرتيءَ جي پيچن ۾ ڦاٿو هلان؟ جڏهين جيو انهيءَ خيالات تي پهچي،

ايمان سان عمل ڪري ٿو، تڏهين ٿئون جنم وٺي ٿو ۽ آخر اُنهد ڏُنيءَ جي ڏيان ۾ اچي ٿو.
باقي عام طور تہ هرڪو غرور جي ڪشيءَ ۾ آهي. مور بہ ٻڌڪ ٻکيڙي نچندو آهي ۽ پنهنجي
ترليہ ڪلا تي ناز ڪندو آهي پر جڏهين پنهنجي بدصورت پيرن تي اک پوس تہ پڇتاءَ
جا ڳوڙهہ وهائيندو آهي ۽ سائينءَ اڳيان سر نوائيندو آهي. ٺيڪ ٿي انسان، پنهنجا پکـهہ
ڇوڙي، ٻيئون هٽندو آهي تہ مان هيءَ آهيان، مان هيءَ ڪري چڪو آهي ۽ مان هـو بہ
ڪري سگهان ٿو. ڏيڍيءَ وانگر ڦوڪون ماريندو آهي. ڇا سندس هستي ۽ شڪتي ۽
ڇا سندس لاف ۽ لباڙ! پر جي هو پنهنجي پائماليءَ، بدسيرت، ننڍپڻي ۽ فنائپڻي کان واقف
ٿئي تہ پوءِ، هو بہ مور جيان، اکين مان آب وهائيندو، پڇتاءُ ۽ پراشچت جا پڪڪ پکيڙيندو،
پـيار ۽ پرارٿنا جي واس رچائيندو. اُنهن رام رجهائيندو ۽ جيون سڌاريندو. ڪين جـي
ڪَل پوي تہ جيون سڌارڻ هڪ پل جو پرتاب آهي، نہ تہ تہ ڀير جنمن جا چڪر ڪاٽي ۽
جدا جدا جوُڻين جوُن پوڄنائون پوڳي. روُحاني راهہ تي اِهَا آهنانِ جي اَڏ آهي.

اي بندا، اِها ڪل قائوءَ ۾ آڻ تہ جيون جو ٻارو ٻنڌ ٻارهن ڏيڪاري، حياتي حيات
رهي، حيوان انسان ٿئجي ۽ انسان اُلوهيت ۾ اچي. انسان چنڊ جي چڙهائيءَ ۾ تہ شڪتيوان
آهي، سوُرج ۽ پرلوڪءَ جي ماپ وٺڻ ۾ بہ سُجاڻ آهي پر افسوس تہ پاڻ کان اڃـا اڻڄاڻ
آهي. پر جو من جي ماپ وٺي، چت تي چڙهائي ٿو ڪري، سوئي ڪلاوان آهي. اِها ڪلا
سبحان انسان نہ آهي پر سبحان الله آهي. اِنهيءَ ڪلا جي کوج ٻنيان پاڻ پتوڙ ۽ پاڻ اروڙ،
جيئن ٻچاٽان ٻوُن سڀ ڪوجنائون بيڪار ٿيون، ڇو تہ پوءِ دلي ۽ دماغـي داستان،
قديمي ۽ قدرتي قانون، وگياني ۽ واحدي وديا، سڀ اندرينءَ اک اڳيان ترت نظر ايندا.
وگيان ۽ وحدت وروڌ ۾ نہ آهن پر وروڌ ۾ وڏا ويا آهن. ٻئي ڪڏهن تہ غفلت ۽ غير جـو
غرواب غرق ٿئي، غم ۽ غصي جو غلغلو غائب ٿئي، غيب مان غنيمت اچـي، ڪوُناڪوُن
گلشن لڳي ۽ انسانيت آباد رهي. سو انسان ۽ انسانيت جي وچ اُهيتا جي اَڏ آهي. اِها
دوُر ٿئي تہ روُحاني راز کُلي ۽ ڪِموڻ کجهہ تہ مڪتي ملي. اِنهن آخرت لاءِ آشيانو اَڏائي،
ڪر سنيرڻ جو سعيو، نہ تہ تہ اَجل آيو ڪي آيو ۽ ويندو هلي مانش جنم اَجايو.

اي بندا، ڏس تہ ٻار جنمڻ وقت ڪيترو نہ نرم ۽ نازڪ، مُلايم ۽ معصوم، لامــع ۽
ليڪيدار آهي. وري مرڻ بعد، لاش ڪيڏو نہ شڪل ۽ سخت، سرد ۽ زرد، هيبت انگيز ۽ نفرت
انگيز هوندو آهي. وٽن ۽ ٻوٽن جي بہ جڻ تہ ساڳي روُپڪار آهي. جيونِ پڻ اِئين آهي. نرمائي
۽ نزاڪت، مُلايمت ۽ معصوميت، لمع ۽ ليڪيٽو، زنده دليءَ جوُن صفتوُن آهن تہ بيرحمي
۽ بيقياسي، بي انصافي ۽ بيلغامي، تُرشي ۽ تنگدگي، تعصب ۽ تڪبر، مرُده دليءَ جي
محسوُسات آهن. جوهر جيون کي زنده رکي ٿو تہ مڪاري جيون کي مرُدو بڻائي ٿـو.
بيغرض ۽ بينفس من جو سنسڪار سنتوشي آهي، واسنا واجبي آهي، ويچار وويڪي آهي،

آواز اُٿندي آهي، سُکن سهڻو آهي ۽ سهاءُ سيلوُنت آهي. اهو مَن غم ڇُهائيندو پر خوشي
وراهيندو، دلداري ڏيندو پر دلسردي نه ڪندو، دلسازي ڪندو پر دل آزاري نه ڪندو.
اهڙي مَن معرفت ۾ لوڪ سنگرهه ٿيندو ۽ انسانيت اندر برادري پاءِ قائم رهندو. اها
حق جي حقيقت آهي، جا دائمي ۽ غير فاني آهي، جا نه پُراڻي ٿيندي ۽ نه مدي خارج
ٿيندي. جي اها اندر ۾ اظهار ٿي نه جهوَن ۾ به ظاهر ٿيندي، مثاليت پيش ڪندي ۽ راهبان
جو رهبر ٿيندي. انهن مَن سکن پکيتيءَ ۾ سمايل رهي ٿو ۽ آخر نرگن پکيتيءَ جي پد لسي
پهچي ٿو. انهن اُٺ ڏنل جو اندازو اندر ۾ اچي ٿو ۽ اَجهاجاپ جهجهي ٿو.

اهو روحاني راز آهي، رب جي رضا آهي، واحد جي وجود جو ثبوت آهي. اها
ٿي لڪل زندگاني آهي، جا هر چيز ۾ جانِ ٿي جهوُلي ٿي، اها ٿي لڪل جوت آهي، جا
هر جيو ۾ چمڪي ٿي، اهو ٿي لڪل پريم آهي، جو پرڪرتيءَ جي هر پرزي ڪسي هڪ
ٿي پهاڙ ۾ اختو پڪڙي ٿو، اهو ٿي لڪل آبشار آهي، جتان هر منش مٿان فضل جا فوُهارا
وسن ٿا، اهو ٿي نوراني نوُر آهي، جتان هر مخلوُق مٿان عنايت جي نظر پوي ٿي. پرماتما
نه دائي ۾، ڪٿي ڪٿي ۾، قطري قطري ۾، پُرزي پرزي ۾ وياپڪ آهي. هر هنڌ
آهي نه ڪٿي به ڪونه آهي. هوُ انهن غير متغير ٿيو پيو آهي. سو سرگن به آهي نه نرگن
به آهي. ڪنهن سان ڪيئن وُسي نه ڪنهن سان ڪيئن سوچي. اي اَنت بادشاهه آهي.
جي سچائي ۽ سڪ آهي، تڙپ ۽ تلاش آهي، نه طريقت تي اڪرار ڪرڻ اجايو آهي.
سڀ واهوُن ۽ وسيلا، واحد جي وات وٺائين ٿيوُن ۽ يار پهچائين ٿيوُن. رڳو پاڪنه جي پاڙ
پٽي آهي ۽ صدق جو سلو لڳائڻو آهي. سو اي بندا، مٿان توُن ڪو غير رکين نه پرماتما
رڳو توسان ٿي رليو مليو پيو آهي. هوُ نه سڀني ۾ سمايل آهي پر سندس سچائپ سُتري نه
آهي. توُن به پنهنجي سان انهن هڪ ٿي ذات ٿي وڃ، نه هڪ ٿي جهوَن ڏارا جي يُڪتائيءَ
يا وحدانيت جي واقفيت ڪرين ۽ وجد ۾ وصل وٺين.

(١١) مالڪ جي مهما.

(١) آپي گڻ آپي ڪٿي - آپي سڻ وچارُ
آپي رتنُ پرکي[1] تون - آپي مول[2] اپارُ
ساچُ مانُ مهت[3] تون - آپي ديوڻهارُ
هر جيئُ - تون ڪرتا ڪرتارُ
جُئُ ڀاوي تئُ راکُ تون - هر نام مليئي آچارُ[4]. (١. رهاءُ)
آپي هيرا نرملا - آپي رنگ[5] مجيٺ
آپي موتي اوجلو - آپي ڀگت بسيٺ[6]
گور ڪي شبد سالاهڻا - گهٽ گهٽ ڏيٺ اڏيٺ[7]
آپي ساگر بوهٿا[8] - آپي پار اپارُ
ساچي واٽ سجاڻُ تون - شبد لنگهاوڻهارُ
ڊريا ڊرُ[9] جاڻيئي - ڀاجهُ گورو غبارُ[10]
اسٿرُ[11] ڪرتا ديکيئي - هورُ ڪيتي آوي جاءِ
آپي نرمل ايڪ تون - هورُ بندي ڌنڌي پاءِ
گور راکي سي اُبري[12] - ساچي سئُ لو لاءِ
اوچا اوچُ آکيئي - کهئُ نه ديکيا جاءِ
جهه ديکا تهه ايڪ تون - ستگور ديا دکاءِ
جوت نرنتر[13] جاڻيئي - نانڪ سهج سڀاءِ[14].

[سري راڳُ، محلا پهلا، اشٽپديءَ، (٣)]

---

١. پرکيندڙ. ٢. مُلهه. ٣. مهما. ٤. شڀ ڪرتب. ٥. پڪو ڳاڙهو رنگ. ٦. راهي، رهبر. ٧. اَلک، لڪل. ٨. جهاز. ٩. جي لوڪان نه ٿا ڊڄن تن کي ڪال جو ڊپ رهي ٿو. ١٠. اَنڌڪار. ١١. قائم، نهچل. ١٢. پار پون ٿا. ١٣. هڪجهڙي. ١٤. سولي نمونٽي سان، سياوڪ.

(٢) جاڪي وس خان سُلطانُ[1] - جاڪي وس هيءِ سڪل جهانَ
جاڪا ڪِيتا سڀ ڪڇ هوءِ - تِس لي ٻاهر ناهي ڪوءِ
ڪهه بينتي اَپُني ستگور پاهِ[2] - ڪاج تُماري ديئِ نِباهِ[3]. (١، و،)
سڀ لي اوُچ جانڪا دربار - سگَل[4] ڀگت جا ڪا نام آڌارُ
سربَ بِياپِت[5] پوُرن ڌڻي - جاڪي سوڀا گهٽ گهٽ بڻي
جس سمرت دکهہ ڏيرا[6] ڍهيءِ - جس سمرت جم ڪڇوُ نه ڪهيءِ
جس سمرت سوُڪي هوئي[7] - جس سمرت ڏوُبت[8] پاهنَ تريءِ
سنت[9] سڀا ڪئُ سدا جيڪارُ - هر هر نام جن پران آڌارُ
ڪهه نانڪ ميري سُڻي اَرداسَ - سنت پرسادِ موکئُ نام نِواسُ[10].

[راڳ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (٢١)]

(٣) جيئه جَنت ڪي ناڪُرا - آهي وَڏَا[11] هارُ
نانڪ ايڪو پَسريا[12] - دوُجا ڪهه درِشٽارُ. } سلوڪ
آپُ ڪٿيءِ آپ سُنيءِ هارُ - آپهِ ايڪُ آپُ بستارُ[13]
جان تِس ڀاويءِ تان سرشتِ اُپائي - آپني ڀائيءِ لئي سَمائي
تُم لي بِن[14] نهي ڪڇ هوءِ - آپنِ سوُت سڀ جَگت پروءِ[15]
جاڪئه پربهه جيئه آپِ بُجهائي - سچ نام سوئي جن پائي
سو سم دَرسي[16] تت ڪا بيتا - نانڪ سڪل سرشتِ ڪا جيتا.
جيئه جنتر سڀ تاڪي هاٿ - دين دَيال اَناٿ ڪو ناٿُ
جس راکيءِ تِس ڪوءِ نه ماريءِ - سو موُئا جِس منهِ[17] بِساريءِ
تس تَجِ[18] اَوُر ڪهان ڪو جاءِ - سڀ سر[19] ايڪ نرنجن راءِ[20]

١. سردار يا پادشاهه. ٢. ونت. ٣. سِرِ ڪري چڙهي. ٤. سڀئي. ٥. وياپڪ. ٦. گهڻو. ٧. سرسبز ٿي پون ٿا. ٨. ٻڏندڙ. ٩. سنتن جي منڊلي. ١٠. واسو. ١١. سڀئي جيون ۾ وياپڪ. ١٢. ڏسڻ ۾ ايندو. ١٣. وستار. ١٤. جدا، ڪانسواءِ. ١٥. پُٺي چڙهيو آهي. ١٦. سڀني کي هڪ نظر سان ڏسڻ. ١٧. من مان. ١٨. ڇڏي. ١٩. مٿا ڪان پري. ٢٠. راجا.

جيئہ کي جُگت جا کيو سڀ ھاڻ - اَنتر ٻاھر جاڻُھ ساٿ
گُڻ نڌان ٻسي اَنت اُپار - نانڪ داسُ سدا ٻلھارُ.
ٻوُنُ ٻرُر رھي دئالُ - سڀ اوُپر ھوت ڪرپالُ
اَپِني ڪرت جاڻي آپ - اَنتر جامي رھيو ٻيا[2]ڀ
ٻرتپالي[3] جيئن ٻھُ ڀانت - جو جو رچيو سو تسھ ڌياَت
جس ڀاويِ تس لئي مِلاء - ڀگت ڪرھ ھر کي گُڻ گاء
من انتر ٻسواس[5] ڪر مانيا - ڪرنھارُ نانڪ اِڪُ جانيا.
مِت[6] ٻوُري اَمرتُ جا کي درشٽ - درسن پيکت اُڌرت سرشٽ
چرن ڪمل جا کي اَنوُپ[7] - سفل درسنُ سُندر ھر روُپ
دَن شيوا شيوڪُ ٻروانُ - اَنتر جامي پُرکُ ٻڌانُ
جس من ٻسئ سو ھوتُ نھالُ - تاکي نِکٽ نہ آويِ ڪالُ
اَمرُ ڀئي اَمرا[9] پد پائيا - ساڌ سنگ نانڪ ھر ڌيائيا.

[راڳ گوڙي، سکمني صاحب، محلا پنجوان، اشٽپدي (۲۲)]

(۴) تؤن ڪرتا آپُ اَپڻ ھئ - ڀلڻ وِچ ناھي
توُن ڪرھ سو سچي ڀلا ھئ - گُر شبدِ ٻجھائي
توُن ڪرڻ ڪارڻ سمرٿُ ھئ - دوُجا ڪو ناھي
توُن صاحبُ اَگم[10] دئالُ ھئ - سڀ تُڌ ڌِيائي
سڀ جيئہ تيري توُن سڀسَدا - توُن سڀ ڇڏائي[11].

[راڳ گوڙي، محلا چوٿان، وار، پؤڙي (۴)]

---

۱. وھٽي کھٽي. ۲. وھي رھيو آھي. ۳. پالي ٿو. ۴. اَنيڪ نموُنن سان. ۵. صدق.
۶. ٻڌي. ۷. مھما ڪان مٿي. ۸. وسي ٿو. ۹. اوُچي پدوي. ۱۰. بي اَنت، اَلکھ. ۱۱. ڇُٽائين ٿو يا پار لنگھائين ٿو.

(٥) آنَ بَهر اُدڪ اشنانُــي ـ سدهي پــوڳـ لڳاءِ سگياني
بــُرڳا ڪاهوُ چوڏيِ ســاهــي ـ ٻهُڙ ٻهڙ اِس لاڳهِ پاڻي
ســالڪرامَ هماريِ شيوا ـ پــوُجــا اَرچــا بَندَن ديــوا. (١٠ و٠)
گهنٽا جاڪا سُنيئي چهُ ڪُنٽ ـ آسنُ جاڪا سدا بئڪنٽَ
جاڪا چوَنٿر سب اوُپر جهوُليِ ـ تاڪا ڌوُپ سدا پَر ڦُليِ
گهٽِ گهٽِ سمپٽ هيِ ري جاڪا ـ اَڀگ سڀا سنگِ هيِ ساڌا
آرتي ڪيرتــنُ سدا اَنند ـ مهما سُندر ســدا بــي اَنت
جِسهِ پراپت تسهي لَهنا ـ سنت چــرن اوهُـــ آيــو سرنا
هاٿِ چڙيو هــر سالگرامُ ـ ڪهه نانــڪ گوُر ڪينو دانُ.
[راڳ آسا، محلا پنجوان، شبد (٩٠)]

(٦) اَڪُل نــرنــجنُ پــرکـــ ـ اَڪــر اَپــاريــئــيِ
ســچــو ســچــا سچ ـ سچ اِڀــاريــئيِ
ڪــوُڙ نـــ جــاپــيِ ڪجهه ـ تيري ڌاريئيِ
ســيِــيِ دي داتــار ـ جيت اُپــاريــئيِ
اِڪت ســوُت پــروءِ ـ جوت سَنجــاريئيِ
حــڪمي ڀــوُجــل منجهِ ـ حــڪمي تــاريئيِ
پــرڀ جيهه ڪُد ڏياني ســوءِ ـ جِس ڀــاڳ مَٿاريئيِ
تيري گتِ مِتّ لکي نـــ جــاءِ ـ هئُ ڪُد ٻلهاريئيِ.
[راڳ گوجري، محلا پنجوان، وار، پؤڙي (١)]

١. نام روُپي جــل ۾ اشنان ڪري ٿو. ٢. خــالي. ٣. واس ڌوُپ. ٤. بندنا، نمسڪار.
٥. گهنٽا. ٦. چارئي ڪنڊوُن. ٧. آسڻ. ٨. اَمر. ٩. ڪُل يا ذات پات کــان رهت.
١٠. جيڪي جيو اُپايا اٿئي. ١١. وِڌي اٿئي. ١٢. ڀؤ ساگر. ١٣. حد يا مريادا جو بيان.

(۷) راجن مہِ تـوُن راجـا کھیئہِ - پـوُمـن مہِ پـوُما
نـاگـر مہ نگراپي لـہري - قـومـنِ سِـر قـوما
پِتا میرو - ہڈو ڈنـي آگما
استت کـوَن کریجےٴ کـرتـي - پیکِ رھـي بِسما۔ (۱۔ رہاؤ)
سُکیئنِ مہ سـکیئا تـوُن کھیئہ - داتـنِ سِـر داتـا
تیجن مـہ لیجونسي کھیئہ - رسـیئن مہ راتـا
سوُرن مہ سوُرا تـوُن کھیئہ - پرگـن مہ پـرگـي
گرھستنِ مہ تـوُن ہڈو گرھستي - جـوگن مہ جـوگي
کَرتن مہ تـوُن کرتـا کھیئہ - آچـارَن مہ آچاري
شـاھنِ مہ تـوُن ساچا شاھـا - واپـارن مہ واپـاري
دربـارنَ مـہ تیرو دربـارا - سـرن پـالن ٹیـکا
لکمي کتیک گني نہ جائیٴ - گـن نـہ سکؤ سیکا
نـامـنِ مہ تیرو پـربـھ نـامـا - گـیانِ مہ گیانـي
جُگتن مہ تیري پـربـھ جُگتا - اِشنانـن مہ اِشنـانـي
سِدھنِ مہ تیري پـربـھ سِدّا - کـرمـنَ سـر کَـرما
آگـیـا مہ تیري پـربـھ آگیا - حُکمن سِـر حـکما
جِئو بولاوہِ تِئو بولہ سوامـي - قدرت کـوَن ھماري
ساڈ سنگ نانـک جَس گایـو - جو پربھ کي اَتہ پیاري۔

[راگہ گوجري، محلا پنجوان، اشٹپدي (۱)]

۱۔ زمیندارن۔ ۲۔ سرداري۔ ۳۔ سرومٹي ذات۔ ۴۔ بـي اَنت۔ ۵۔ اچرج۔ ۶۔ وڈي پرتاب والو۔ ۷۔ رس ونڈدڑ۔ ۸۔ بہادرن۔ ۹۔ موج مانیدڑ۔ ۱۰۔ پیدا کندڑ۔ ۱۱۔ شبھ کرم یا نیاۓ کندڑ۔ ۱۲۔ شاھوکار۔ ۱۳۔ شرن پالیدڑ۔ ۱۴۔ دَھن دولت۔ ۱۵۔ ٹیچ مائر۔ ۱۶۔ جُگتي وکندڑ۔ ۱۷۔ شکتیوں۔ ۱۸۔ طاقت۔

(٨) سڀ ڪَرتا سڀ ڀُگتا. (١. و.)
سُنتو ڪرتا، ڀيکڪ ڪرتا - اَدرِشٽو ڪرتا دِرشٽو ڪرتا
آپت ڪرتا، پرلَيءِ[2] ڪرتا - بِياپت[3] ڪرتا، اَلپتو[4] ڪرتا
نَڪتو[5] ڪرتا، ٻِرُجهت[6] ڪرتا - آوت ڪرتا، جاتِ پِي ڪرتا
نِرگڻ ڪرتا، سَرگڻ ڪرتا - ڏرُ پرساد، نانڪ سَم[7] دِرشٽا.
[راڳ گونڊ، محلا پنجوان، شبد (١)]

(٩) ميءِ اَنڌلي ڪي ٽيڪ - تيرا نام کُند ڪارا[8]
ميءِ غريب ميءِ مسڪينُ - تيرا نام هيءِ آڌارا. (١ و.)
ڪريما رحيما - الله تُون غَني[9] -
حاضران حضُور - دريِش[10] تُون مَني
درياءِ تُون دِهَند[11] تُون - بِسيار[12] تُون ڌَني
ديهه ليهه ايڪ تُون - دِگر[13] ڪو نهي
تُون دانا تُون بينا[13] - ميءِ بيچار ڪِيا ڪري
نامي چي سوامي - بخشند تُون هري.
[راڳ تلنگ، ڀڳت نامديوُ، شبد (١)]

(١٠) وَڏي هوُ وڏا - اَٿاهُ تيرا مَرتبا[15]
رنگ پَرنگ[16] اَنيڪ - نه جاپن ڪَرتبا[17]
جيِئا اَندر جيئُ - سڀ ڪڇ جاڻلا
سڀ ڪڇ تيريءَ وسِ - تيرا گهر ڀَلا
تيريءَ گهر آنند - وڌاڻي تُد گهرِ

---

١. جيڪي ڏسڻ ۾ نه اچي. ٢. ناس ڪرڻ. ٣. سرب وياپڪ. ٤. نرليپ. ٥. ڳالهائيندڙ. ٦. سمجهندڙ. ٧. هڪ نظر سان ڏسڻ وارا. ٨. آسرو. ٩. دولتمند. ١٠. وڃهو، پرسان. ١١. داتار. ١٢. وڏو. ١٣. ٻيو ڪو. ١٤. ڏسندڙ. ١٥. مانُ شان، اوج. ١٦. طرحين طرحين. ١٧. ڪرتب، ڪرتوتون.

ماڻُ[1] مهتا[2] تيجُ - اُهڻا آپ جَر[3]
سَرب ڪلا ڀرپوُر - ڏِسي جتَڪتا[4]
نانڪ داسنِ داس - تُڌ آڳي ٻنوَشا[5]

[راڳه رامڪلي، محلا پنجوان، وار، پؤڙي (١٨)]

(١١) آپي ڪَرتا سڀ جِس ڪرڻا - جيئه جَنت سڀ تيري سرڻا
آپي گُپت ورتي سڀ اَنتر - گُور ڪي شبد پَڇاتا هي
هر ڪي ڀڳتِ ڀري ڀنڊارا - آپي بخشي شبدِ وِچارا
جو تُڌ ڀاوي سوئي ڪرسهِ - سچي سڱ مَن راتا هي
آپي هِيرا رتن اَمولو[6] - آپي ندري تولي[7] تولو
جيئه جَنت سڀ سرڻ تماري - ڪر ڪرپا آپ پَڇاتا هي
جِسنو ندر هووي ڌُر تيري - مري نه جمي چوُڪي ڦيري
ساچي گُڻ گاوي دِن راتي - جُڳ جڳ ايڪو جاتا هي
مايا موهه سڀ جَگت اُپائيا - برهما بِشن[8] ديو سباٰئيا[9]
جو تُڌ ڀاڻي سي نام لاڳي - گيان متي پَڇاتا هي
هر ڪي پاڻي هرگڻ گاٰئي - سڀ ڪِلبک[10] ڪاٽي دوُک سَباٰئي[9]
هر نرمل نرمل هي باڻي - هر سيتي مَن راتا هي
جِسنو ندر ڪري سو گُڻ نِڌ[11] پائي - هؤمي ميرا ناڪِ[12] رَهائي
گڻ اَوگڻ ڪر ايڪو داتا - گوُرمکه ورلي جاتا هي
ميرا پرڀ نرمل اَت اُپارا - آپي ميلي گور شبدِ وِچارا
آپي بخشي سچ ڊِرڙائي[13] - مَن تن ساچي راتا هي

---

١. مهما. ٢. تجلو. ٣. سهارن ڪرڻ لاءِ. ٤. جتي ڪٿي. ٥. ويٺي. ٦. امولڪ، املهه. ٧. اَندر جو حال جاڻين ٿو. ٨. وشنوُ. ٩. سيڪي. ١٠. پاپ. ١١. خزانو. ١٢. ڀڃائي ورتو آهي. ١٣. گرهڻ ڪرائي ٿو.

رتن اَمولڪ اَگم اَپارا - ڀيمت ڪوڻ ڪري وِچارا
گُر ڪئي شبديءَ تول تولائي - اَنتر شبد پڇاڻا هي
آپي ڪرتا ڪري ڪرائي - سچي ٻاڻي سچ دِرڙائي
نانڪ نام مليءَ وَڏيائي - جُڳ جُڳ[1] اِڪو جاڻا هي .

[راڳ مارُو، محلا ڏيجا، سولهو (۹)]

(۱۲) اَچُت[2] پار برهم پرميسر اَنتر جامي - مڌسوُڌن[3] دامودر سوامي
رکِيڪيش[3] گووَرڌن[3] ڌاري - مُرلي[3] منوهر هر رنگا
موُهن[3] ماڌو[3] ڪرشن[3] مُراري - جڳديسر[4] هر جيءُ اَسر[5] سنگهاري
جڳ جِيون اَبناسي ٺاڪر - گهٽ گهٽ واسي هيءَ سنگا
ڌَرڻي[6] ڌَر اِيش نرسنگ ناراڻ - داڙا اَگري[7] پرٿم ڌراڻ
باون روُپ ڪيٿا تڌ ڪرتي - سڀهي سيتي هيءَ چنگا
سري رامچند جِس روُپ نہ ريکيا - بنوالي چڪر[3] پاڻَ دَرس اَنوُپيا
سهس[8] نيتر موُرت هيءِ سهسا - اِڪ داتا سڀ هيءَ منگا
ڀگت وڇل اَناٿهہ ناٿي - گوپي[3] نانڦ سڪل هيءَ ساٿي
باسديو[3] نرنجن داتي - ٻرن[9] نہ ساڪهءُ گڻ اَنگا
مُڪند[10] منوهر لکمي[11] نارائڻ - درُوپتي لجا نوار اُڌارڻ
ڪملا ڪنت[11] ڪرهِ ڪنتوُهل[12] - اَنند بِنودي نِهسنگا[13]
اَموگهہ[10] دَرس اَجوُني سنڀءُ[14] - اَڪال موُرت جس ڪدي ناهي ڪهءُ
اَبناسي اَبگت اَگوچر - سڀ ڪڇ تجهي هيءَ لگا
سري[12] رنگ بيڪنٺ ڪي واسي - مڇ ڪڇ ڪُورم آگيا اَؤتراسي

---

۱. جڳان جڳ. ۲. سدا ئي قائم. ۳. سري ڪرشن جا جدا جدا نالا. ۴. جڳت جو پتا، ايشور. ۵. دئيتن کي ناس ڪندڙ. ۶. پرٿويءَ جو مالڪ. ۷. وراهہ روُپ اَؤتار. ۸. سوين. ۹. ورنن ڪرڻ. ۱۰. مڪت ڪندڙ. ۱۱. لڇمي. ۱۲. سدا موج ۾. ۱۳. نرليپ . ۱۴. ناستڪي، برباديءَ .

ڪيشو چاٽ ڪرهـ نرالي - ڪيٽا لـوڙهـ سـو هوئگا
لـواهـاري نـرو نـو سمائيا - ڏار ڪمل چترٌ[1] ٻج ڪهائيا
سانـوَل سُندر روُپ ٻڻاوهه - ٻيڄ[2] سُنت سـپ مـوهگا
ٻن مـالا ٻيوُ ڪـن ڪمل لڳن - سُندر ڪُنڍل مڪٽ ٻڻن
سنڪ چڪر گدا هـيءِ ڌاري - مها سـارنـي[3] سـت سنگا
ٻيت پيتنبر لـريُوڻ[4] ڌلـي - جگمات گـوپالُ مُک ٻٽي
سـارنگه[5] ڌَر ٻـگوان ٻينلا - ميءِ ٽڪيٽ نـ آويءِ سر ٻَنگا[6]
ٺهڪنڪ[7] ٺهڪيرل ڪهنئيءِ[8] - ڌنجيءِ جل ٿل هيءِ مهيئيءِ
مرت لـوڪ پنيٽال سميت - اسٽر ٿانُ جِس هـيءِ ٱيـڪا[9]
پٽت ٻاوَن دکه ٻيءِ ٻڃنُ - اُهڪار ڙوارڻ هيءِ ٻـو ڪَندڻ
يڪٽي[11] تـوڪمت دِڀن ڪرپالا - ڪڻي[10] نـ ڪتهي هيءِ يڪا
اڙنڪار اَچل اَڏولو[12] - جـوت سـروُپـي سـپ جگه مٽلو
سـو مليءِ آپـي آپ مِلالـي - آپهِ ڪـره نـ ٻاوَنگا
آپي ڪوپي آپـي ڪـانـا - آپـي ڪٽوُ چراويءِ ٻـانـا
آپ اُپاوهـ آپ کپاوهِ[13] - ٽُڌ ليپُ نهي اڪ لِـل ولـگا
ايڪ جيهه[14] گڻ ڪوَن ٻکانيءِ - سَهس قڻي[15] سيک اَنت نه جانيءِ
نوَلن نام جپيءِ دِن رالـي - اڪ گڻ ناهي ٻريپ ڪِهه سنگا
اوت گهي جگت ٻت سوٽانيا - ٻيءِ ٻيانڪ جم دوُت دنرهيءِ ماٻا
هوهِ ڪرپال اچا ڪر راکُهه - سـاڌ سنتن ڪيءِ سنگِ سنگا
دِرشٽمان[16] هيءِ سڪل مٽيِبا[17] - اِڪ مانڪڻ دان گوبند سنت ونا[18]
مستڪ لاءِ پرم پدُ ٻـاوَءِ - جِس ٻـراپتِ سـو ٻـاوَنـگا

---

۱. پرماتما جا جدا جدا نالا، جهڙو ڪيشو، وشنوُ. ۲. ٻسري. ۳. اُرجن جو رٿ هلائيندڙ. ۴. ٽيئي لوڪ. ۵. ڌنش ڌاري. ۶. سيئي اَنگ. ۷. نردوکه. ۸. شڌ سروُپ. ۹. ناس نـ ٿيندڙ. ۱۰. چترائي. ۱۱. واضي ٿيڻ. ۱۲. قائم. ۱۳. ناس ڪرڻ لو. ۱۴. زٻان. ۱۵. شيش ناڳ. ۱۶. جيڪي ڏسڃي لو. ۱۷. جوُٺ، سپنو. ۱۸. ڌوُڙ، خاڪ.

جِن ڪِٿُ ڪرپا ڪري سُکدائي - لِن ساڌُو چرڻ لِيۓ رِديۓ پَرائي
سکل نام نِدان لِن پايا - اَنهد شبد مَنِ واجِيگا
ڪِرتم نام ڪَٿي تيري جِهبا - ست نام تيرا پَرا پُوربلا
ڪهه نانڪ پڳت پئي سرڻائي - ديهه درسُ منِ رنگُ لگا
تيري گتِ مت تُون هيۓ جاڻهه - تُون آپي ڪٿهِ تيۓ آپ وکاڻهه
نانڪ داس داسن ڪو ڪريئهُ - هر پاويۓ داسا راکُ سنگا.

[راڳُ مارُو، محلا پنجوان، سولهو (١١)]

(١٣) سترِ سَيۓ سالار هيۓ جا ڪيۓ - سوا لاکُ پيڪانبر تاڪي
شيخ جو ڪهيئهِ ڪُوٽ آناسي - چَهِن ڪوٽ جاڪي کيل خاصي
مُون غريب کي ڪو گُجاراوۓ -

مجلس دُور محل ڪو پاويۓ. (١٠ر٠)

تيتيس ڪروڙي هيۓ کيل خانا - چوراسي لکُ ڦِريۓ دِوانا
بابا آدم ڪِٿُ ڪيڇ ندر دِکائي - اُن ڀي بهشت گهنيري پائي
دِل کلهلُ جاڪيۓ زرد رُوبانِي - ڇوڙِ ڪتيب ڪري شيطاني
دنِيئا دوسُ روس هيۓ لوئي - اَپنا ڪيئا پاويۓ سوئي
تُم داتي هم سدا پِکاري - ديئُ جواب هوۓ بجکاري
داس ڪبير تيري پنهه سماڻا - بهشت نجيڪ راکُ رحمانا.

[راڳُ پيرڀُ، ڪبير صاحب. شبد (١٥)]

(١٤) آۓ قلندر ڪيشوا - ڪر عبداليِ پيسوا. (٠.١ ر)
جِن آڪاس ڪُلهه سر ڪيني - ڪؤسيۓ سپت پيالا

---

١. اوائلي، قديمي. ٢. پرپر. ٣. ست هزار سپهه سالار. ٤. پيغمبر. ٥. ڪروڙ. ٦. چاونجاهه. ٧. نوڪر. ٨. گذارش يا سفارش ڪري. ٩. آکاڙا. ١٠. شڪ. ١١. شڪل. ١٢. گنهگار. ١٣. پناهه، شرن. ١٤. فقير جو ويس. ١٥. ٽوپي. ١٦. جُتي. ١٧. ست پاتال.

چمڙپوش کا مندرُ تيرا - اهه پڙ ٻني گُهالا[3]
چهن کوت کا ٻهڻ[1] تيرا - سولهه سهس[2] اِزارا
ڀارَ اَٺارهه مُدگر[3] تيرا - سهنک[4] سڀ سسارا
ديهي مَهجد[5] من مؤلانا[6] - سهج نِواج گُذاري
بيبي کؤلا سَئُ[7] کائڻ تيرا - نِرنکار آکاري
ڀڳت کرت ميري تال ڇناي - کهه ٻه کرؤن ڀُکارا
نامي کا سوامي اَنتر جامي - ڦري سگل بيديسرا[8].

[راڳُ ڀيرءُ، ڀڳت نامديو، شبد (١٢)]

(١٥) گُسائي - پرتاپُ تهارو ڏِٺا
کَون کراؤن اُهاء سماؤن - سگل ڇتر[9] پت ٻِنا. (١،٠)
راڻا راءِ راج ڀئي رنکا[10] - اُن جهوٺي کهڻُ کهاٿيو
همرا راجنُ سَدا سلامت - تاکو سگل گهٽا جَس گائيو
اُپما سُنو راجن کي سنتهُ - کهت جيتَ ٻهوُڇا
بيشمارُ وڏ شاهه دانارا - اؤچي هي تي اؤچا
پؤن پَروئيو سگل آکارا[11] - پاؤڪ[12] کاشت[13] سنگي
نيرُ ڌرڻُ[16] کر راکي ايکتَ[15] - کوءِ نه کِسهي سنگي[14]
کهت گهٽَ کتا راجن کي چالي - گهر گهر تُجهه اُماها
جيئهِ جَنت سڀ پاچي کرپا - ٻيرامي رزق سَماها
جو کڇ کرتا سو آپي کرتا - مَصلَت[17] کاهوُ ديپي
اَنک جَتن کر کرهه دِکالي - ساچي ساکي چيپي

١. قميص. ٢. هزار. ٣. پٺلؤ نؤن. ٤. ڏنڊو. ٥. مسجد. ٦. مُلو. ٧. نڪاح، وهڻي. ٨. ديس پرديس. ٩. چڪرورلي راجا ١٠. فقير. ١١. سڄي آکار ۾ هوا پکڙيل آهي. ١٢. اکين. ١٣. کاٺ. ١٤. جل. ١٥. ڌرتي. ١٦. دشمني. ١٧. صلاح مصلحت.

هر پکتا کر راکھی آپی - دیہی نام وڈائی
جن جن کر آوگیا[1] جن کِھي[2] - لے لئی دیئی وڈّائی
مکھ پئی ساد سنگت کر - تنکی اوگن سب پرھریا[3]
پن کٹُھ دیکھ پئی کرپالا - بِن پو ساگر تریا
ھم نائی[4] نیچ[5] تمی بڈ صاحب - قدرت کونڑ بیچارا
منّ تن سیتل[6] گور درس دیکھی - نانک نام اَدارا۔

[راگ سارنگ، محلا پنجوان، اشٹپدی (۱)]

۱. بے عزتی۔ ۲. پکڑن جی۔ ۳. پرزئن یا نھورڑ لو۔ ۴. دوُر کرن لو۔ ۵. تمام نندیو ؟ نیچ۔ ۶. شانت۔

(۱۲) واهه تنهنجي قدرت!

(۱) وسمادُ ناد وسماد ويد - وسماد جيئ وسماد ڀيد
وسماد روپ وسماد رنگ - وسماد نانگي ڦرهِ جنت
وسماد پؤڻ وسماد پاڻي - وسماد آگني کيڏهِ وڏاڻي
وسماد ڌرتي وسماد کاڻي - وسماد ساد لگهه پراڻي
وسماد سنجوگ وسماد وڃوگ - وسماد ڀُک وسماد ڀوگ
وسماد صفت وسماد سالاهه - وسماد اُجهڙ وسماد راهه
وسماد نيڙي وسماد دور - وسماد ديکي حاضران حضورِ
ويک وڏاڻ رهيا وسماد - نانڪ بُجهڻ پُوري ڀاڳِ
قدرت ڏسي قدرت سُڻيئي - قدرت ڀؤ سُک سارُ
قدرت پاتالي آڪاسي - قدرت سرب آڪارُ
قدرت ويد پُراڻ ڪتيبا - قدرت سرب وچارُ
قدرت کاڻا پيڻا پئنڻ - قدرت سرب پيارُ
قدرت جاتي جنسي رنگي - قدرت جيئ جهانُ
قدرت نيڪيا قدرت بديان - قدرت مانُ ابهمانُ
قدرت پؤڻ پاڻي بسنتر - قدرت ڌرتي خاڪُ
سڀ تيري قدرت تون قادر ڪرتا - پاڪي نائي پاڪُ
نانڪ حُڪمي اندر ويکئي - ورتي تاڪو تاڪُ.

[راڳ آسا، محلا پهلا، وار (۳)]

---

۱. عجيب، واهه ولهه. ۲. شبد. ۳. اکهاڙا، لنکا. ۴. سواد، واسنائون. ۵. ميلاپ. ۶. وڇوڙو. ۷. مهما. ۸. ويران. ۹. ڊجڻ تا. ۱۰. سک پائون تا. ۱۱. روپ. ۱۲. چار ويد. ۱۳. ۱۸ پراڻ. ۱۴. چار اسلامي مذهب جا ڪتاب. ۱۵. پهريون تا. ۱۶. ذاتيون. ۱۷. آگني. ۱۸. مٽي. ۱۹. قدرت جو مالڪ. ۲۰. پوتر. ۲۱. ترهين تون.

(۲) ٿد سِرجي ميدني[1] - دڪ سک ڏيو ٺهارو
ناري ٿرک سِرجيئي - ٻِڪ مايا موهه پيارو
ڪاٺي پاٽي ٿيرِيئا - ڏيهه جيئا آڌارو
قدرت لڇمڻ[2] رَچاليا - سچ نمِرڻ[3] هارو
آوا گَوڻ[4] سِرجيا - تون نِرِ[5] ڪرٽي هارو
جمڻ مرڻ آه گيا - ٻَڌڪ جيئ بِچارو.

[راڳ وڏهنس، محلا پهلا، الاهڻيا (۳)]

(۳) ٿد جَڳ مهه کيل رچائيا - وِچ هؤمي پائيا
ايڪ مندر[6] پنچ چور[7] هِهِ - نت ڪرهِ بُرائيا
دَس ناري[8] اِڪ پرک ڪرِ - دَسي ساد لوپائيا
اِن مايا موهڻي موهيا - نت ڦِرهِ ڀرمائيا
هاڻا ڏووِي[9] ڪيتيئو - شو شڪتِ[10] ورتائيا
شو آکي شڪتي[10] هارِيا - ابوي هر پائيا
اِڪ وچهه هي[11] ٿُد رکيا - جو ستسنگ ملائيا
جل وِچهه بِنب[12] اُساليو - جل ماهِ سَمائيا.

[راڳ مارو، محلا پنجوان، وار (٦)]

(۴) ڪوٽ بِشن ڪيمي اَوتار - ڪوٽ برهمنڊ جاڪي ڌرمسال
ڪوٽ مهيش اُپاءِ سَمائي - ڪوٽ برهمي جڳ ساجڻ لائي
اُئسو ڌڻي گوبند هماوا - بَرَن[13] نه ساڪئ گڻ بِستاوا[14]. (۱. و.)

---

۱. پسرئوي. ۲. ڌرم راج. ۳. سچو نياءُ ڪندڙ آهين. ۴. جمڻ ۽ مرڻ جو ڦيرو. ۵. قائم.
۶. سرير. ۷. وڪار. ۸. اِندريُن. ۹. ٻن نمؤنن جا روُپ. ۱۰. طاقت. ۱۱. هي پرماتما
تؤن مايا جي چار ڪان اپائڻ جي شڪتي ۽ بخشين ٿو. ۱۲. بُد بدا. ۱۳. وستار ڪرڻ.
۱۴. ڪئين.

کوٹ مایا[1] جاکےِ سیوَ کماء ۔ کوٹ جیئہ[2] جاکےِ سِنگھاسن[3]
کوٹ اُپار جَلا تیریِ اَنگ ۔ کوٹ پکٹ بِسپ ھرسنگ
کوٹ چھتر پت[4] کرت نمسکار ۔ کوٹ اِندر ناپِتّی[5] ھیِ دُوار
کوٹ بیکُنٹ جاکیِ درِسٹی ماہِ ۔ کوٹ نام جاکیِ قیمت ناہِ[2][1]
کوٹ پُورِبت[6] ھیِ جاکیِ ناد ۔ کوٹ آکاڑے چلِت بِسماد
کوٹ شکتِ شِو آگیا کار ۔ کوٹ جیئہ دیِوے آدھار
کوٹ تیرتھ جاکیِ چرن مَجھار ۔ کوٹ پوِتر جپت نام چار
کوٹ پُوجاری کرتی پُوجا ۔ کوٹ بِستارن اَور نہ دُوجا
کوٹ مہما جاکیِ نرمل ھَنس[7] ۔
کوٹ اُستت جاکیِ کرت برھمنس
کوٹ پرلیء اوُپت نِمکھ ماہِ ۔ کوٹ گُنا تیری گنِی نہ جاء
کوٹ گیانی کتھِہ گیانُ ۔ کوٹ گیانی دَرِسٹ دِھیانُ
کوٹ تپسر تپہی کرتی ۔ کوٹ مُنیسر مونِ[8] مہ رہتی
اَوگت[9] ناتھُ اَگوچر سوامی ۔ پوُر رھیا گھٹ اَنتر جامی
جت کت دیکھَو تیرا واسا ۔ نانک کؤ گر کیِنا پرگاسا.

[راگ بھیرو، محلا پنجوان، اِشٹپدی (۲)]

(۵) اَگم[9] اَگاد سُبھ جَن کتا ۔ پار برھم کیِ اَچرج سَبھا[10]. (۱. ر.)
سدا سدا ستگُور نمسکار ۔ گُوُر کرپا تے گُن گاء اُپار
مَن بِیتر ھوویِ پرگاسُ ۔ گیان اَنجن[11] اَگیان بِناسُ
مِت ناھی جاکیِ بِستار[12] ۔ سوبھا[13] تاکیِ اَپر اُپار
اَنک رنگ جاکیِ گنی نہ جاء ۔ سوگ ھرکھ دُھوُ مہِ ناہِ

---

۱. داسوُن ، اِچھوُن. ۲. اِسانن جا ھردا. ۳. سیجاوُن . ۴. چکروَرتی مہاراجاوُن. ۵. اِکھان بینا آھن. ۶. وِجائیں تا. ۷. سنت مہاتماوُن. ۸. سانت جوورت. ۹. بی اَنت. ۱۰. دربار. ۱۱. سُرمو. ۱۲. پرکرتی. ۱۳. مہما.

اَنک برھمی جاکی بیدُن کرھ ـ اَنیک مھیش بئس ڈہان دُرھیہ
اَنک پُرکھ اَنسا اَوتار ـ اَنک اِندر اوپسی دربار[1][2]
اَنک پَوَن پَوِتّر نیر ـ اَنک رتن ساگر دُد کیر
اَنک سوُر سسیَر اِنکھاس ـ اَنک دیوی دیوا بھو پاس[3][5]
اَنک بسُدھا اَنک کامدُھین ـ اَنک پار جات اَنک مُکھ بین[6][7][8]
اَنک اَکاس اَنک پاتال ـ اَنک مُکھی جپیئی گوپال
اَنک شاستر سِمرت پُران ـ اَنک جُگت ھووت بکھیان[9]
اَنک سرونی سُنیھ نِدھان ـ سرب جیئہ پوُرن بھگوان[10]
اَنک دھرم اَنک کُمیر ـ اَنک برن اَنک کنک سُمیر[11]
اَنک سیکھ نَوتن نام لیہ ـ پار برھم کا اَنت نہ تیہ[12]
اَنک پُریا اَنک تہ کندہ ـ اَنک روُپ رنگ برھمنڈ[13]
اَنک بنا اَنک پھل موُل ـ آپہِ سوُکھم آپہِ اسٹوُل
اَنک جُگاد دِنس اَر رات ـ اَنک پرلیہ اَنک اُتپات[14]
اَنک جیئہ جاکی گِرھ ماھہ ـ رمت رام پوُرن سرب ٹھاء
اَنک مایا جا کی لکھی نہ جاء ـ اَنک کلا کھیلے ھر راء
اَنک دُھنِ اَنک للت سنگیت ـ اَنک کُپت پرگٹے تہ چیت[15][16][17][18]
سبھ تے اوُچ بھگت جا کی سنگ ـ آٹھ پھر گُن گاوہِ رنگ
اَنک اَناھد آنند جُھنکار ـ اُآ رس کا کچھ اَنت نہ پار[19]
ستِ پُرکھ ستِ استھان ـ اوُچ تے اوُچ نرمل نِربان
اَپنا کیتا جانہہ آپ ـ آپے گھٹ گھٹ رھیو بِیاپ

---

۱. شکتی، بلی۔ ۲. کتّا حاضری ہر ہینا آھن۔ ۳. اَگنی۔ ۴. چندرما۔ ۵. تارا۔ ۶. پرتھوی۔
۷. کامدھین گائیوں۔ ۸. قطواھہ۔ ۹. واکساط، بیان۔ ۱۰. بُدھ ندھ۔ ۱۱. سونا۔ ۱۲. شیش ناگ۔
۱۳. ملک۔ ۱۴. جگہ۔ ۱۵. گائین لا۔ ۱۶. مِنا۔ ۱۷. واگہ۔ ۱۸. چترگپت۔ ۱۹. مدُر آواز۔

کرپا ندان نانک دیال - جن جپیا نانک تي پئي نهالَ.

[راڳ سارنگ، محلا پنجوان، اشٽپدي (٢)]

(٦) سوئي مولا[1] جن جڳ مؤليا - هريا[2] ڪيا سنسارو
آب خاڪ جن بند رهائي - ڌن سرجڻهارو.

سري راڳ، محلا پهلا، شبد (٢٨)

(٧) قدرت کرکي وسيا سوء - وکڻ[3] ويچاري سو بندا[4] هوء
قدرت هيءَ قيمت نهي پاء - جان قيمت پاء تہ کهي نہ جاء.

سري راڳ، محلا چوٿان، وار (٤)، سلوڪ محلا پهلا

(٨) لک لشکر لک واجي نيجي[5] - لک اٿ کرهي سلامُ
لکان اپر فرمائش[6] تيري - لک اٿ راکهي مانُ
جان پت ليکي نا پوي - تان سڀ نرا[7] ڦل ڪامُ.

راڳ آسا، محلا پهلا، شبد (٣١)

(٩) تون آپي سشت کرتا، سرجن هارا -
تد اپي کيل رچاء، تد آپ سوارا
داتا کرتا آپ، آپ پوڳڻ هارا -
سڀ تيرا شبد ورتيءَ، اپاوڻ هارا.

راڳ سورٺ، محلا چوٿان، وار (١)

(١٠) سڀي ڳلا آپ - ٿات بهاليؤن
آپي رچن رچاء - آپهي گهاليؤن
آپي جنت اپاء - آپ پرت[8] پاليؤن.

(٢٨)

(١١) باجيگر ڏنڪ[10] بجائي - سڀ خلق تماشي آئي
باجيگر سوانگ[11] سڪيلا[12] - اپني رنگ روي اکيلا.

راڳ سورٺ، کبير صاحب، شبد (٤)

(١٢) پن پن[13] گهڙ پئي گهڙ[14] پڇيءَ[13] - داهہ اساري[14] اسريءَ[14] داهيءَ[13]
سر پر سوکيءَ بي پر پوکيءَ[17] - سمرٿ[16] ويپرواهيءَ[15].

راڳ رامڪلي، محلا پهلا، دکڻي اوانکار، (٤١)

---

١. خدا. ٢. سرسبز، گلزار ڪيو آهي. ٣. مانش جنم ۾. ٤. سڌ پرش. ٥. ناد، واجا. ٦. حڪم. ٧. اجايو، نسقل. ٨. ڪرم ۾ لڳائي ٿو. ٩. هؤ پاڻ پالنا ڪري ٿو. ١٠. نغارو. ١١. تماشو. ١٢. سماپت ڪري. ١٣. ڍاهڻ. ١٤. ٺاهڻ. ١٥. ٽلاءُ. ١٦. ڪالي لسو. ١٧. پوري ٿو.

(١٣) ٻوڙ ڳوڙو ٻاڻي ٻت[1] جاڻا - اڌر سڀجوڳي ڏولي ماڻيا
رنڊ[2] ڏنس ڏه ڏاڻي ڏايا - جڳ کيلائي کيلائي هي.

راڳ ماروءِ، محلا پهلا، سولهو (١٠)١

(١٤) ميري پربه ساچي اڪ کيل رچائيا -

راڳ ماروءِ، محلا ٻيجا، سولهو (١٣)

ڪوه نه ڪسهي جيها اپائيا
آپي فرق ڪري ويکه وڪسي[3] - سڀ رس ديهي ماها هي.
واجي پؤڻ ليءِ آپ وجائي - شو شڪتي[4] ديهي مهه پائي
ڳوڙ پرساديِ الٽي[5] هووي - گيان رتن شبد تاها هي.

(١٥) گهرِ گهر لشڪر[6] پاوڪ تيرا - ڌرم[7] ڪري سڪداري[8]
ڌرتي ديگ مليءِ اڪ ويرا - ڀاڳ تيرا ڀنداري
جي لوُن مير مهيت[9] صاحب - قدرت ڪوڻ هماري
چاري ڪُنت[10] سلام ڪرهگي - گهرِ گهر صفت تماري.

راڳ سورٺ، محلا پهلا اشٽپدي (٨)

(١٦) ڌرتي پاتالي آڪاسي - اڪ دُر[11] رهن وجير[12]
اڪنا وڌي آرجا[13] - اڪ مر هوه جهير[14]
اڪ دي کاءِ نکتي ناهي[15] - اڪ سدا فرهه فقير
حُڪمي ساجي حڪمي ڍاهي - اڪ ڇڻ[16] مهه لکه.

راڳ ملار، محلا پهلا، وار (٢٤)

---

١. ٻيتا. ٢. واسه. ٣. پرسن لئي لو. ٤. ني ڳُڻ. ٥. اُبتي. ٦. جيو. ٧. ڌرم واجا.
٨. چاڪري. ٩. ڌرتيءَ جو مالڪ. ١٠. طرفيا پاسا. ١١. پرماتما جي دروازي تي. ١٢. وزير.
١٣. عمر. ١٤. انيڪ بيمارين ۾ مبتلا. ١٥. پدارٿ کُٽجڻ جا نه آهن. ١٦. گهڙي پل.

مالڪ جي مهما

۽ قادر جي قدرت.

سري گروُ گرنٿ صاحب ۾ ”مالڪ جي مهما“ ۽ ”قادر جي قدرت“ تي سوين شبد آيل آهن جن مان ڪي مختصر وچن هيٺ ڏنل آهن. هن وشيه تي ڪو ليکا لکندي لکندي، مهما ڪندي ڪندي ۽ گيت ڳائيندي ڳائيندي، صاحب ور ور ڏيئي چون ٿا ته اي سرشٽيءَ جا سرجڻهار، اي منهنجا مالڪ، تون اي اننت آهين ۽ تنهنجي مايا به اننت آهي. تون ئي رڳو پنهنجو ۽ پنهنجي مايا جو پورو بيان ڪري سگهين ٿو. اسان ڪمت ڪرڻ لاءِ اسمرٿ آهيون. جي ڪا ٿوري گهڻي پروڙ پئي به ٿي، ته اها زبان تي لفظن جي صورت ۾ نه ٿي اچي سگهي. تنهنجي گڻن، خاصيتن، وصفن ۽ شڪتيءَ جي جيڪا به اسان پنهنجي پڌيءَ آهر، صفت ۽ ثنا ڪئي آهي، سا تنهنجي ڪومل چرنن اڳيان، پنهنجي عقيدي ۽ عبادت جي اڃ پيتا رکي آهي. اسين لوڪي وار وار نمسڪار ڪري، بي اختيار هنجون هاري، اندر مڃون ٿا ته بابا، تون بي انت، بي اننت آهين!

هي پروردگار، تون آدي، اناديءَ، ابناسي، امر، اٽل، اجونيءَ، اڪال، اگم، اگوچر، انوپ، اپار، اپل، اڪٿ ۽ الک آهين. هي پرماتما، تون ديالو، ڪرپالو، نياءڪاري، رازق، خالق، حاضران حضور، جاڻي جاڻڻهار ۽ سرو وياپڪ آهين. هي پرميشور، تون سرگڻ آهين ته نرگڻ به آهين، ستول ته استول به، گپت ته پرگهٽ به، وات ته واڄٽو به، پتڻ ته پاڻي به، ٻيڙي ته ملاح به، هيرو ته پارکو به، وپار ته وپاروان به، ليپ ته نرليپ به، ڪارڻ ته ڪرتا به، پريم ته پريتم به آهين. اي قادر، تون راجائن ۾ مهاراجا آهين، شاهن ۾ شهنشاهه، زميندارن ۾ جاگيردار، واپارين ۾ وڏو واپاري ۽ سورمن ۾ مهاسورما آهين. اي قلندر، ناڪرن ۾ تنهنجي نڪرائي آهي، سکين ۾ سک، دکين ۾ دک ۽ سڌن ۾ تنهنجي سڌي آهي. اي ڪيشو، دان ۾ تون داتار آهين، تيج ۾ تيجونسي، يوڳ ۾ يوڳي، جوڳ ۾ جوڳي، گرهست ۾ گرهستي، نياءَ ۾ نيائڪاري، گيان ۾ گياني ۽ اشنان ۾ تون اشناني آهين، وغيره وغيره. تون سرو شڪتيوان، سرو سرپشٽ، سرو سمرٿ ۽ سرو گيان آهين.*

هي پاربرهم، تنهنجا بيشمار نالا آهن، جهڙوڪ مڌسودن، مرلي منوهر، موهن، مراري، ماڌو، مڪند، رام، ڪانُ، ڪرشن، ڪملا ڪنت، گوبند، گوپال، گوپيناٿ، نرسنگ، نرنڪار، نارائڻ، ايشور، برهم، ڀڳوان، واسديو ۽ جگنناٿ. سڀ ۽ سڀ ۾ تنهنجا

---

* هي مها سندر شبد، ”مالڪ جي مهما“ ۾، ستين نمبر تي آيل آهي ۽ سري مد ڀاڳوت گيتا جي ستين اڌياءَ سان بلڪل ملي ملي اچي ٿو.

پيارا پرڀو کي لوڪ ڪيترن نالن سان ٻيا پڪارين، جيئن تہ، اڇت، انترجامي، اڇل، اڏول، اڳمت، اسر سنگهاري، ڌرٽي ڌر، ترڀوڻ ڌڻي، پرم ڌرانڻ، پتت پاون، نرنجن، نرنڪار، نراهاري، نرويَر، نهڪلنڪ، نهڪيول، جگديسر، جوتي سروُپ، جڳت پتا، سوامي، پرم جوت، چترڀڄ، وئڪنٺ واسي، بنوالي، مهاسارٿي، پاون روُپ، پرڀت وڇل، اناٿن جا ناٿ، ست چت آنند، پرمانند، پرشوتم، ترلوڪي ناٿ، جڳت رکشڪ، ساڃول سندر ۽ دين دیال، وغيره وغيره. * هيءُ فقط واحد جي لفظي خوشامد ڪانہ آهي پر هڪ هڪ لفظ پرلتان ڪئين ڪٿائون وچيل آهن. هڪ هڪ ٽُڪ پرلتان ساڌڪ جي سڪ ۽ شرڌا سمايل آهي. صاحب فرمائين ٿا:

(۱) گهٽا جا ڪا سُيئي چهه ڪُست - آسُن جا ڪا سدا بڪسَت
جا ڪا چونتُو سپ اوُپر جهوُليءِ - تاڪا ڌوُپ سدا پر ڦُلــيءِ
گهٽَ گهٽ سمهتُ هيءِ ري جاڪا - اُڳہ سيا سنگہ هيءِ ساڌا
آرتــي ڪيرتن سدا انند - مهما سُندر سدا بــي اَلــتُ.

راڳ آسا، محلا پنجون، شبد (۹۰)

(۲) ليتيس ڪِروڙي هيءُ کيل کانا - چوراسي لکہ ڦرهہ دِوانا
بابا آدم ڪہُ ڪڇ ندر دِکالي - اُن ڀي ٻشت گهيري پائي.

راڳ ڀيرءُ، ڪبير صاحب، شبد (۱۵)

هي اَڪال پرک، تنهنجي قدرت جا کيل اپار، رنگ اَڪيچار ۽ روُپ اَنيڪ اپايل آهن. جنهن جي ڪت ڪونہ آهي، حد ڪونہ آهي، شمار ڪونہ آهي، تُنهن جي اُستت ڪيئن ڪري سگهجي؟ صاحب ساراهہ ۽ صفت ڪن ٿا، مهما ۽ مٺيا ڳائين ٿا پر نيت چون ٿا تہ قادر جي قدرت بہ بي انت آهي، بيساد، بيحد، بي انداز ۽ بيشمار آهي. ڪيئن کنڊ، ڪيئن برهمانڊ، ڪيئن سج، ڪيئن چنڊ، ڪيئن تارا ۽ ڪيئن ڌرتيوُن، جي سڀ ڳاڻاڻي کان ٻاهر آهن. ڪيئن وشنوُ، مهيش، برهما، اِندر، اَوتار، ديو، ديوتائون، آڪاس پاتال، وئڪنٺ، لوڪ، لميسر، مُنيسر، ويد، سمرتيوُن، شاستر ۽ پراڻ، جن جو ليکو لڳي ڪونہ آهي. ڪيئن سارو سنسار قاعدي پٺاندڙ پيو هلي! وڏو ڀاڳ پرماتما اُستر، باقي سارو سنسار بيمتا ۽ فنا. اُنهي ۽ ٻڙليءِ گڏوگڏ ٻيا ڪم ڪن. ڪڇ ڏهي پيو تہ ڪڇ نهي پيو، ڪڇ نُنجي پيو تہ ڪڇ جُڙجي پيو. ۸۴ لک جوُنيوُن، هڪ هڪ جوڻ ۾ ڪروڙين جيو ۽ پوءِ بہ هڪڙو جيوُ ٻئي کان نرالو، روُپ ۾، رنگ ۾، ريکا ۾ ۽ سياءَ ۾. ڪي پيدا ٿين پکهر مان، ڪي بيضي مان، ڪي زمين مان تہ ڪي جيري مان. پاڻي ۽ هوا سڀني جيئہ جنتو جياپو سو جنت ڪت موجود. سڀني کي رزق پاڻ پهچائي ۽ سڀني جي سار سنڀال پاڻ لهي.

* هيءُ سولهون (۱۲) نمبر تي، "مالڪ جي مهما" ۾، آيل آهي. (۱۳) ۽ (۱۴) نمبر تي پرماتما جي دربار جو بہ دلڪش احوال آيل آهي.

وقت، مطابق ڏينهن رات، ماڻهن لئي منڊون ۽ مندن موجب آب هوا. جبلن تان برف ڳري نديون ٿين، ندين جو پاڻي چڙهي بادل بڻجن ۽ بادل برسات وسائين. اوجهڙ ۾ آبادي ٿئي. طرحين طرحين جا اناج ۽ انيڪ پرڪارن جا ڦل ۽ ڦول. جيتن جي وهڻي ۽ ڪاڄ عاهدو، جانورن جو عاهدو ۽ پکين جو عاهدو. پاڻيءَ ۾ جيو، پاتال ۾ جيو ۽ پرٿويءَ تي جيو، سڀ هڪ ٻئي کان نرالا ۽ نيارا. ليڪن ٿئي منش ذات ۾ انيڪ روپ رنگ، ڏوم پنت، ذاتيون پاتيون، رسمون رواج، ڏڻا ڏهوار ۽ چال چلگت. ٿوري انهن وچ ڏيهدن جو ٻوڙ ٻُرنگي، ڪيڏا نه نئو رنگ رچائي: استري پرش، جم موت، نيڪي بدي، سک دک، سنجوڳ وڇوڙو، پوڄ ليا، مان اپمان، نند وڏائي، اميري فقيري، ڪوملتا ڪٺورتا.

ٿوري سيٽي جي ريت الڳ ۽ ڪرت الڳ. ڪي پنسي پوتتان ۽ ڪي پرماتما پرتتان، ڪي پاپ پنيان ۽ ڪي پنج پنيان، ڪي رس پنيان ۽ ڪي جس پنيان، ڪي ڪوڙ پوتتان؛ ۽ ڪي سچ پوتتان. ڪنهنجو مارڳ کهڙو ۽ ڪنهنجو کهڙو، ڪنهن جي ڪاما کهڙي ۽ ڪنهن جي کهڙي. من جي جوڙجڪ ٻه کهڙي ۽ نرالي نرالي، جنهن جي ڪاڻات تي ڪيترن قسمن جون ڀاونائون ۽ ترشنائون، واسنائون ۽ وچار، سنسڪار ۽ سنڀانون. ڪو من ڪمت لئي ۽ ڪو سمت لئي. ٿوري ڪو من ڪڏهن ڪمت لئي ۽ ڪڏهن سمت لئي. ڪنهنجي ٻُڌي کهڙي ۽ ڪنهنجي کهڙي. ڪنهن جي آتما سدائين روشن ۽ ڪنهن جي آتما تي ڪوشن جي دائما ڪارنهن. ڪنهن جون اندريون وشين جو واپار ڪن ۽ ڪنهن جون نرمل ٿير لين. ڪنهن جي اندر ۾ پنج وڪار واسو ڪن ۽ ڪنهن جي اندر ۾ پنج گڻ پرگهٽ ٿي پرڪاش ڪن. صاحب فرمائين ٿا:

(١) ڪُدَ جڳ مهه کيل رچائيا - وچ هئو مئي پائيا
ايڪ مندُ پنج چور هڻ - نت ڪرهه ٻُرائيا
ڏس ناري ٻڪ پرک ڪر - ڏسي ساد لوپائيا
اِين مائيا موهڻي موهيتا - نت ڦرهه پرمائيتا.

راڳُ مارو، محلا پهجران، وار (٦)

(٢) باجيگر ڏنڪ بجائي - سڀ خلق تماشي آئي
باجيگر سُوانگ سڪيلا - اپني رنگ رويءَ اڪيلا.

راڳ سورٺ، ڪبير صاحب، شبد (٤)

صاحبن سمجهايو آهي ۽ سنسار هڪ کيل تماشو ۽ ناٽڪ آهي، جنهنجو مڌ ۾ مالڪ، وچ ۾ مالڪ ۽ پڇاڙي ۾ مالڪ. پاڻ اپائي ٿو پاڻ هلائي ٿو ۽ پاڻ پورو ڪري ٿو، پر پاڻ سڀ کان پار، نرليپ ۽ ورڪت. ڪئين انهيءَ کيل ۾ ٻيا کيلين، اچن ۽ وڃن، وڃن ۽ ۽ اچن. هڪ ورلو اها رمز سڃاڻي رام سان رچندو وڃو آهي. سو اي بندا، قدرت جي

ڪيفيت لاشڪ لاثاني آهي ۽ انهيءَ ڪماليت جو ڪيمياگر ئي قادر آهي. قدرت فقط سندس عڪس آهي. عڪس مان نڪري نروار ٿيءَ ۽ اصليت ۾ اچ. اصليت ۾ اعتقاد رک ۽ اصليت جي اوٽ وٺ ته پار پهچين. اها اصليت آهي ايهڙي جنهن اهو اسرار اڏيو آهي. اسرار آهي ڪيل خانو جنهن ۾ ٻاڻ پلجي، ٻاڻ ڪي نه انڪاءِ. جي انڪيا سي اوڙاهه ۾ آهن. جيئن جي وهنوار ورتيءَ ۾، هر هميشه ۽ هر وقت، قادر جي قدرت، لالن جي ليلا ۽ ڀڳوان جو ڀاڳ ڏس. پنهنجي فرض اداڻي پوري ڪر ۽ جوابداري ادا ڪر. موت جي مراد نه رک ۽ نتيجي جو انتظار نه ڪر. مالڪ جي مهما ڳاءِ ۽ قدرت جي واهه واهه ڪر. اهين پرڪرتيءَ ۾ ٻاس پوندين ۽ ٻاڻ ۾ ئي پرماتما پائيندين.

گورو گوبند سنگهه، پرماتما جي مهما بابت، جاپ صاحب ۾، ١٤٠٠ جدا جدا نالا ڏنا آهن. هڪ سِڪايل سالڪ لاءِ، پرماتما جي هڪ سؤ گڻن يا وصفن جو تفصيلوار بيان، شُڌ هندي لفظن ۾، هيٺ ڏنو آهي.

(١) ابتدائي خصوصيت. وشنو، ڪرشن، شو، رام، ڀڳوان، پرميشور. (٢) ست چت آنند. ديو، جوتي، پرڪاشتما، سورج، شروپڪر، پرتو، سُکهوش، سدو، امرت، چندنادڪ، پشپهاس، شيادڪ، منوهر. (٣) چت جي ڀاءُ. سروگيه، ڪرنگيه، مهامايه، منوجو، ورِ. (٤) آنند جون خاصيتون. شانتي، آنند، نرواڻ، منڊڪلپرم. (٥) انتهائي واکاڻ. اناد انت، پورڻ، اوِيڪت، گهڻ ۽ اَتل، اَديت. (٦) ڪائناتي وصف. اَج، سَنيو، پرڀو، ٻيج منيم، وشو روپي، وشوم پُو، ٻوتر، تو، اپاندي، اَنل، اَنل، مهاڪاش، پران جيوُ. (٧) خود مختياري. ايڪ آتما، پرم آتما، انتا آتما، وشد آتما، پرسن آتما. (٨) قانوني ۽ غير قانوني قابليت. ايڪ، انيڪ، ست اَست، گڻ پرت، نرگڻ، ويوُ، اَٽو، چل، اَچل، شر، اَڪشر، سُلڀ، درلڀ، نمش، اَنمش، ايش، اَنيش، پيڪرت، پيماشُ. (٩) شخصي سڀاءُ. سرشٽا، ڪرتا، گهاتا، پرتا، پوڳتا، ڪسوپتا، ليپتا، ساکشي، ڪالُ، اَنستڪُ. (١٠) نعمتون ۽ غنيمتون. پراڻد، ڪامد، وسد، اَستالد، ماند، سُدد، ورد، شاندد، لوڪ پدو، لوڪدات، پاپ شوڪ ناشُ، وَسل، شُمڀاور، شرڻم، پراڻم.

اد جڳاد کان، هر عاشقي، شاعر، پنهنجي معشوق جي صورت ۽ سيرت لئي بيشمار شعر لکيا آهن پر ڇا اچا معشوق جي حسن يا حُرمت جي حد لڌي وئي آهي؟ جي ها ته پوءِ اچا وڌيڪ شعر ڇو پيا لکجن يا لکندا رهبا؟ ڇاڪاڻ ته عاشق جي، وصفن جي واکاڻ ڪندي، دل ڀاڄجي ٿي نه ٿي. پيو لکي ۽ ڳائي ته به سمجهي ته ٿيچ لکيل آهي ۽ اچا گهڻو ڳائڻو آهي ۽ پوءِ به صفت اڌوري رهجي ويندي. جي پرامي پنهنجي پريتم جو پورو

بيان نه ٿو ڪري سگهي ته پرماتما جو بيان ڪيئن ڪري سگهبو؟ اهو ته لاڪلام ۽ لاحد آهي. سرشٽيءَ جي سرجڻهار ۽ سنڀاليندڙ جي سمڪ ڪيئن پوندي؟ ته پوءِ ڪرڻ ٿو انڪار جو اندازو لڳائڻ ته اسيئو آهي! ڀر ٻڌهڻ جي من ڀريائڻ لاءِ، ڀرڀوءَ جا پيارا ڀڳت به پيا مهما لکن ۽ ڳائين پر لکي لکي ۽ ڳائي ڳائي، ٿاسين به پيا ته ايشور بي انت آهي. بي انت، بي انت چئي، چپ ٿي اچي وڃن. چپ جو چوڻو چڱي، پيا چپ ٿي چاشنيءَ جي چاٽ چوسين ۽ چکن. چوسي چوسي، چئي چئي وري چپ ٿي اچي وڃن، ڇو ته اگم جي گمر ملڻ مشڪل آهي. جي ڪُڇن سي ڄاڻن ڪونه ۽ جي ڄاڻن سي ڪُڇن ڪونه.

پلا اکين ٿي ڏٺو ڇا آهي؟ اکر به ڪو اسر جو اندازو لڳائي سگهندا؟ مثلاً گلاب جي گل جي نرملتا ۽ نزاڪت، ڪوملتا ۽ ڪماليت، خوشبوءِ ۽ خارستاني يا ٻين خاصيتن ۽ خصلتن جي معلوميت، رڳو اکين مان ملي سگهندي؟ بلڪل نه. گل ڏانهن ته هڪ ٽڪ نهاريو آهي ته صبوح جي شبنم سان مڪڙي ڪيئن ٽڙي ٿي، پتا ڪيئن پکڙجن ٿا، پنڇيو ڪيئن مٿان جهومي ٿو، ڀونرو ڪيئن نچي ٿو، گلشن ڪيئن ٽهڪائي ٿو، بلبل ڪيئن ڪجي ٿي، عاشق ڪيئن الڪي ٿو، معشوق ڪيئن مُرڪي ٿو، شام جي شفق ڪيئن گل کي وري ڇانئي ٿي. نڌهين ڪا ڪڇ گل جي گذارش ٿئي. ڀڳت به خدا جا خادم ٿي، دلبر جا داس ٿي، انهن قدرت جي ڪائنات تي نظر ڊوڙائيندا آهن ۽ جانب ٿي جذب ٿي ويندا آهن. پرڪرتيءَ جو پرزو ٿي، پيا قدرت ۽ قادر تان قربان وڃن، جيئن جي جيڪا اندر چڪر ڏين، جڳت ۾ جگديسر جا کيل تماشا ڏسن، گوبند جا گڻ ڳائين، اهي انت بي انت چون ۽ واهه واهه مڃائين. ڏسي ڳائين ۽ ڳائي، ماٺ ٿي اچن. ڳالهه ٿي معنيٰ ته ماٺ ۾ به معنيٰ ته بئي وري بيمعنيٰ، ڇو ته مالڪ جي ملاقات، من ۾ ۽ نه لفظن ۾ ٿي ٿئي. ملاقات ٿئي ٿي من ۾ پر پوءِ ڏسڻ ۾ اچي ٿو ڏهي ڏسان ٿو، ڇو ته هوءَ هردم پيو جيئن ۾ اکي.

گنگا ندي هڪ پر گهاٽ گهڻا. ته ٻاتري اُٽڪيا. ڪو ڪنهن گهاٽ تان گهڙي ته ڪو ڪنهن تان. ڪو ڪيڏي مهل گهڙي ته ڪو ڪيڏي مهل. ڪو ڪيئن وهنجي ته ڪو ڪيئن. پر مڙني ساڳيءَ نديءَ جي ساڳئي جل ۾ ٽا اشنان ڪن. ليئن ٿي، هرڪو ڀڳوان جو ڀڳت، صدق ۽ سڪ جي سهاري سان علحدي علحدي وات وٺي، علحدو علحدو اندازو لڳائي ۽ علحدي علحدي روپ ۾ يا ريت سان، پيو رام رجهائي. پر رام سڀني جو ساڳيو آهي، ٿالو ڪهڙو به ڪٽي پيا پڪاريس. پوءِ لکيو يا پيو ڪنهنجو ڪهڙو ڪنهنجو ڪهڙو. اهي مندرن مسجدن، مورتن مورتين، پوٿين پستڪن يا پيا ڪيئن لکيا يا پنا سو فقط ڪنهن حد تائين ڪارگر آهن، جيئن نئينءَ جاءِ جوڙائڻ لاءِ ڪاٺين جو ڇپرُٽ ۽ هٿائيو آهي، مٽي پهچڻ لاءِ سيڙهي استعمال ڪبي آهي يا آلي ڦٽ مٿان پٽي ٻڌبي آهي پر ڪارج ٿيڻ

لڳي، اهي سڀ اِشارا ئي ڏيڻا فضُول سمجهيا ويندا آهن. ليڪن اُتي مالڪ ملڻ کانپوءِ سڀ سالڪ، هڪ ئي سطح تي پهچي ويندا آهن. پوءِ اکين ۾ ڇو اُڃ، وائن تي ڇو وڙهن، پرڪرتيءَ ۾ ڇو پاسخاطري ڏيکارين ۽ پکوان ۾ ڇو پيٽ ڏسن؟ هيءَ دنيا مٿي آهي جيستائين هوءَ اُڀي ڏٺي آهي! ڏٺي پڇاڻا، اهين پيو پاسبو ته ”رام“ دسرٿ جو ٻه شهزادو آهي، سڀ جي گهٽ گهٽ ۾ ٻه آهي، سڀ پرهمانڊ ۾ ٻه رمي رهيو آهي ته سڀ کان نيارو ٻه آهي!

سو اي پيدا، اندر ۾ آهي اُمرت جو آبشار ۽ واهگوروءَ جو واسو. اُتي آهـــي اَصل ڪُڙم، اَصل ذات ۽ اَصل وطن. اهو وطن نه وسار. اُنهيءَ وطن جو واقفڪار ٿيءُ. واقفيت ٿئي، موُر نه مونديون. اَهستا جي پڙدي پٺيان پيو پريتم تو لاءِ پڪاري. اهو پڙدو پـري ڪر ته پريتم کي پائين. ڪلفت جو ڪيڙو ۽ ڪيڙي کي ڪٽڻ جو ڪاٺ پٽي اَندر ۾ اَٿئي. لالاءِ جي ڪپ تان گهاگهر پريي آهي ته ڏيري ڏيري ته مٿان لَر واري مٿي نه مٽي اچي. وڪاري ويچارنا ٻه من کي ڏوڏي ٿي ۽ مٿل مٽي آٿي، ڪرڻ روُپي گهاگهر ۾ وجهـي ٿـي. سو مٿل ڪڍي، من صفا ڪر ته پرانيءَ کان ٻاز اُچهن، فنا ۾ بقا ٿين ۽ اِلين اَپيريءَ جو پير ڪٽين. اهو آهي نام پرچ، صاحبن جي سمجهاڻيءَ جو، مالڪ جي مهما مڃڻ جـو، قدرت تان قربان ٿيڻ جو ۽ جيوَن سڦل بڻائڻ جو.

باب ٻيو.

ڀاڱو ٻيو.

(۱) سائينءَ ۾ صدق.

(۱) جا ڪئُ مُشڪلُ اَتِ ٻڻي[1] - ڍوٽي[2] ڪوءِ نه ديئي
لاڳوُ هوئي دُشمنا - ساڪَ[3] ڀي ڀڄِ کَلي
سَڀو ڀڄي آسرا - چُڪي سڀ اَسراءُ[4]
چِت آوي اُس پاربرهمُ - لڳي نه تتي واءُ.
صاحب - نِتاڻِئا[5] ڪا تاڻُ
آءِ نه جائي ٿِرُ سدا - گُرُ شبدي سچ جاڻُ. (۱.ر۰)
جي ڪو هووي دُٻلا[6] - نَنگ ڀُکَ[7] ڪي پيڙ
دَمڙا[8] پَلي نا پوي - نا ڪو ديوي ڌِير[9]
سوارٿ سئاءُ[10] نه ڪو ڪري - نا ڪڇ هووي ڪاجُ
چِت آوي اس پاربرهم - تان نهچلُ هووي راج.
جاڪئُ چنتا ٻهُت ٻهُت - ديهي وياپي روگُ
گِرهست ڪُٽنب پليٽيا[11] - ڪَدي هَرک ڪدي سوگُ
گَئڻ[12] ڪري چَهه ڪُنٽ ڪا - گهڙي نه ٻئسڻ سوءِ
چِت آوي اُس پاربرهم - تن من سيتل هوءِ.
ڪامِ ڪروڌ موهِ وس ڪيئا - ڪِرپن[13] لوڀ پيارُ
چاري ڪِلوِک[14] اُن اَگهه[15] ڪيئي[16] - هوُئا اَسر سنگهارُ[17]
پوٿي گيت ڪوِت[18] ڪڇ - ڪدي نه ڪَرن ڌريا[19]
چِت آوي اس پاربرهم - تان نمک سِمرت تَريا.
[سري راڳ، محلا پنجوان، اِشٽپدي (۱)]

---

۱. گهٽي، ڏاڍي. ۲. ورهو اچڻ. ۳. رشتيدار. ۴. آسرو ڏيندڙ. ۵. نربل. ۶. ضعيف، اَگهور. ۷. اَنگه ۽ پيٽ جي پُور و کوڙ الس. ۸. پائي پيسو. ۹. ڌيرج. ۱۰. پُوري ڪرڻ. ۱۱. قائم پيو هجي. ۱۲. ٻنڌڪي پيو. ۱۳. ڪنجوس. ۱۴. اگهه پاپ. ۱۵. پاپ هڻائون ڪري. ۱۶. دٺيس. ۱۷. ناس ڪندڙ. ۱۸. ڪيوتن. ۱۹. ڪن سان ٻُڌو هجيس.

(٢) تون ميرا سکا[1] تون هين ميرا ميت - تون ميرا پريتم تم سنگ هيت[2]
تون ميري پت تون هين ميرا گهنا - تجهه بن نمک نه جائي رهنا
تون ميري لالن تون ميري پران -
تون ميري صاحب تون ميري خان[3]. (١٠,١)

جم تم راکهه تون هي رهنا - جو تم کههُ سوئي موهه کرنا
جهه پيکهه[5] تهان تم بسنا[6] - نربهئه نام جپئه تيرا رسنا[7]
تون ميري نونڌ[8] تون ڀنڊار - رنگ رسا تون منهه آڌار
تون ميري سوڀا[9] تم سنگ رچئا[10] -

تون ميري اوٽ تون هين ميرا تکيا[11]
من تن اندر تُهي ڌيائيا - مرم[12] تمارا گر تي پائيا
ستگر تي درڙيا[13] اک ايکي - نانک داس هر هر هر ٽيکي.

[راڳ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (١٨)]

(٣) جسُ تون رکوالا - ماري تس ڪوڻ
جسُ تون رکوالا - جِتا[14] تنان ڀوڻ[15]
جسُ تيرا انگ - تس مُک اُجلا[16]
جسُ تيرا انگ - سو نرملي هون نرملا
جسُ تيري ندر - نه ليکا دُکيئي
جسُ تيري خوشي - تن نؤند ڀُنچئي[17]
جسُ تون پرڀ وَل[18] - تس ڪيا مُهڇندگي[19]
جسُ تيري مهر - سو تيري بندگي.

[راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، وار (٨)]

---

١. دوست، متر. ٢. پريت. ٣. پيارو. ٤. سردار. ٥. نهاريان تو. ٦. وسين تو. ٧. زبان.
٨. ندهيون، خزانا. ٩. مهما، وڏائي. ١٠. رتو، رسيو پيو آهيان. ١١. وهاڻو، آسرو.
١٢. عزت کان ڊپ. ١٣. ڏيان ڪرايو آهي. ١٤. جيتي چڪيو. ١٥. سڄو جڳتو. ١٦. اُجهو.
١٧. ڪمائي تو. ١٨. پرسان، پاسي کان. ١٩. پرواهه، محتاجي.

(٤) جِسُ تُون آوهِ چِت - تِسُ سدا سُک
جِس تُون آوهِ چِت - تِس جم ناهه دُک
جِس تُون آوهِ چِت - تِس کِ کاڄِيا[1]
جِسدا کرتا مِتُر - سڀ کاڄَ سواريا
جِس تُون آوهِ چِت - سو پروانُ[2] جَنُ
جِس تُون آوهِ چِت - بهتا تِس دَنُ
جِس تُون آوهِ چِت - سو وڏ پَرِوارِيا[3]
جِس تُون آوهِ چِت - تِن کُل[4] اُڌارِيا[5].

[راڳُ رامڪلي، محلا پنجوان، وار (٦)]

(٥) هر جي[6] مالا هر جي پتا - هر[6] جِيئہُ پرتپالڪُ
هر جي ميري سارَ ڪري - هم هر کي ٻالکَ
سَهجي سَهج کِلائندا - نهي ڪردا آلکَ[7]
اَوگڻ ڪونہ چِتاردا[8] - گل سيتي لائڪَ[9]
مُهه منگا سوئي ديوَدا - هر پتا سُک دائکَ
گيانُ راسِ نام ڌَن سَونپِئونُ[10] - اس سودي لائقُ
ساجهي[11] گُور نالِ بَهاليا[12] - سرب سُک پالکَ
مَتِن ناهِ کدي نہ وِڇڙي - هر پِتا سڀنا کلا لائقُ.

[راڳُ مارُو، محلا پنجوان، وار (٢١)]

(٦) تيري ٽيڪ رهان کَل[13] ماهِ - تيري ٽيڪ تيري گُڻ گاء
تيري ٽيڪ نہ پوهي ڪالُ - تيري ٽيڪ بِنسي جنجالُ

---

١. غم، ڏکڙي. ٢. درگاهہ ۾ قبول. ٣. ڪٽنب. ٤. سيئڙي. ٥. تاري ڇڏيا. ٦. پرماتما. ٧. آلس، دير. ٨. ويچاري ٿو. ٩. لڳائي ٿو. ١٠. بخشيو آهي. ١١. ڀائيواري، شرڪت. ١٢. جوڙي آهي. ١٣. ڪلجڳ.

دين ڏئيئا تيري ٽيڪ - سڀ مهه رويا صاحب ايڪُ. (١٠،٠)
تيري ٽيڪ ڪروُن آنند - تيري ٽيڪ جپئُ گُرُ منتُ[1]
تيري ٽيڪ تريئي ڀؤ ساگر - راکڻهارُ پوُرا سک ساگر
تيري ٽيڪ ناهي ڀؤ ڪوءِ - انتر جامي ساچا سوءِ
تيري ٽيڪ تيرا مَنِ تاڻُ - ايهانُ[2] اوُهان توُن ديباڻُ
تيري ٽيڪ تيرا ڀروسا - سگل ڌياوهِ ڀرڀ گُڻ تاسا[3]
جپ جپ آنند ڪرهه تيري داسا -

سمر نانڪ ساچي گڻ تاسا.

[راڳ ڀيرو، محلا پنجوان، شبد (٣٩)]

(٧) تيري جيئه جيئا ڪا توهِ - ڪتڪئُ[5] صاحب آوهِ روهِ[6]
جي توُن صاحب آوهي روهِ - توُن اونا ڪا تيري اوهِ.

سري راڳ، محلا پهلا، شبد (٣٠)

(٨) اڪو دِسي سڄڻو - اڪو ڀائي ميتُ
اڪسيءِ دي سامگري[7] - اڪسيءِ دي هسيءِ ريتِ[8]
اڪس سئُ مَن مانيا - تان هوُها نهچل چيتُ
سچ کاڻا سچ پئنتا - ٽيڪ نانڪ سچ ڪيتُ[9].

سري راڳ، محلا پنجوان، شبد (٥)

(٩) سوني ڏياليئي جيئڙي - سر شاهان پاتشاهُ
تسهي ڪي ڪر آس مَنِ - جسڪا سڀسُ وساهُ[13].

(٧)

(١٠) اڪو ڀالي مِت اڪ - اڪو مات پتا
اڪس ڪي مَن ٽيڪ هيءِ - جن جيئه پنڊ دِتا
سو ڀرڀ مَنهه نه وسريءِ - جن سڀ ڪڇ وسِ ڪيتا.

(٩)

---

١. منتر، اُپديش. ٢. لوڪ پرلوڪ. ٣. آسرو، ڀروسو. ٤. ساگر. ٥. ڇاڇي ڪري. ٦. غصو، ڏمر. ٧. پرڪرتي. ٨. رسم، مريادا. ٩. ڪئي آهي.

(١١) چرڻ ڪمل ڪا آسرا - ٻوجها ناهي ٿاءُ[1]
مون ڏَر[2] تيري پار پرهم - تيري ٿاڄ رهاءُ
ٿماڻيا پرڀ ماڻ[3] ٿئون - تيري سنگ سماءُ.

(١٣)

(١٢) هئو مان[4] تاڻ ڪرڻ[4] تيرا - هئو[4] جاڻهُ آيا
سيوي مڌ[5] سيوڪ تي باهر - ني مهتاج بابا.

(٣٧)

(١٣) صدقُ ڪر سجدا[6] - مَنُ ڪر مقصُودُ[7]
جهه ڏُر[8] ديکان - تهه ڏر موجود.

سري راڳ، محلا چوٿان، وار (٤)، سلوڪ محلا پهلا

(١٤) هر تُڌ باجهه[9] مون ڪوئي ناهي - هر تُڌي مون شيوي اين تُڌ سالاهي
آپي ميل لئيهُ پرڀ ساچي - هؤري ڪرم ٿئون باوڙيا.

راڳ مانجهه، محلا تيجا، اشٽپدي(٦)٥

(١٥) گرڀ[10] ڪُهد ٿرڪ تي راکيو - پوجهل بار اُتاري
چرن ڪمل آرادهت من مهه - جم ڪي تراس بداري[11].

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (١٣٨)

(١٦) جهُ گائي ڪهُ گوئلي[12] - راکهه ڪرسارا[13]
آهه تس[14] پالهه راکه تيهه - آتم سک ڌارا.

راڳ گوڙي، محلا پهلا، اشٽپدي(١)١٧

(١٧) هر سنهُ جڙيو ته سهڪو[15] ميٽ - هر سنهُ جڙيو ته نهچل چيٽ
هر سنهُ جڙيو ته وباپيو[16] ڪاڙا[17] - هر سنهُ جڙيو ته هوءِ نستارا[18].

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، اشٽپدي(١)٦

(١٨) ست سروپ رديو جن مانيا - ڪرن ڪراون تن مول پڇانيا
جاڪي رديو واشواس پرڀ آيا - تتُ گيان تس من پرگٽانيا.

راڳ گوڙي، سکمني صاحب، محلا پنجوان، اشٽپدي (٢)١٧

(١٩) ايڪ آسَ - راکهُ من ماهِ
سَرب روگ - نانڪ مٽ جاءِ.

١٩(١)

(٢٠) جنمڻ مرڻُ انهن ڪهُ - جو هر ٿڙهه[19] لاڳي
جيوت سي پرواڻ هوئي - هر ڪيرتن جاڳي.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، وار (١٦)

---

١. گهر، ٺڪاڻو. ٢. ٽيڪ. ٣. شانُ، فخر. ٤. مانُ. ٥. اندر. ٦. بندگي. ٧. مراد. ٨. پاسي، طرف. ٩. ڪانسواءِ. ١٠. مانا جي گرڀ ۾. ١١. ٻپ نــاس ڪري ٿو. ١٢. گوال، ڌنار. ١٣. سنڀال. ١٤. واسط ڏيهن. ١٥. ٻرير رکجي. ١٦. ويڙهي وڃي. ١٧. ڇڪتي. ١٨. ڇوٽڪارو. ١٩. اوٽ ونڃ.

(٢١) هر ميري اوٽ ميں هرڪا ٽاڻُ - هر ميرا سڪا من ماهِ ڏيهاڻُ
هر ميري ٻوٽِي ميرا هر ويساهُ - ڪوُ ومڪ ڏنُ ڪتي هر ميرا شاهه.
راڳ آسا، محلا پنجوان شبد (١٦)

(٢٢) جاڪتُ اُهڪ تماري سراهي - تا ڪتُ ٽاهي چنتا
جا ڪتُ ديا تماري هوئي - سي شاهه پَلي پکوٽتا.
(٤٠)

(٢٣) جان توُن صاحب ٽان ڀؤ ڪيها - هتُ ٽُد ٻِن ڪِس سالاهي
ايڪ توُن ٽان سب ڪڇ هيءِ - ميءِ ٽُد ٻِن دوُجا ٽاهي.
(٤٦)

(٢٤) جتُ ميءِ اَپنا صاحب چيتِ - تتُ پسوُ مِتيو ميري ميت
جتُ ميءِ اوٽ ڳهي[٢] ٻرڀ تيري - تان ٻوُرن هوئي مدشا ميري.
(٨٠)

(٢٥) ماڻُ تماڻي توُن ڌڻي - تيرا پروا سا
ٻِن ساچي اَنُ[٣] ٽيڪ هيءِ - سو جاڻهِ ڪاچا[٤].
(١٠٣)

(٢٦) چرڻ سرڻ ديال تيري - توُن نماڻي ماڻُ
جيتُ ٻراڻ اَڌاَرُ[٥] تمرا - ناانڪ ڪا پرڀ ٽاڻُ.
(١٣٦)

(٢٧) چاري ڪُندا ٻوُ ڀڳا - ڪو تيمي[٦] مڏا
جي ٽُد پاويءِ صاحبا - توُن ميءِ هتُ لڏا.
راڳ آسا، محلا پهلا اشٽپدي (١ ١٤

(٢٨) ساس ساسِ - تيرا نام سمارءِ - تُمهي ڪتُ پرڀ آهي[٧]
ناانڪ ٽيڪ ٻتي ڪرلي ڪي - هور آس بَڏاڻي لاهي.
راڳ گوجري، محلا پنجوان، شبد (١٩)

(٢٩) مات پتا سُت ميت ڀائي - تِس ٻِنا نهي ڪوءِ
ايتُ اُت[٩] جيتُ نال سنگي - سرب رِويا سوءِ.
(٢٧)

(٣٠) تِس صاحب ڪي ٽيڪ - نانڪ مني ماهِ
جِس سِمرت سک هوءِ - سگلي دوُک جاهِ.
راڳ گوجري، محلا پنجوان، وار (١)

(٣١) تتڏي سِمرڻ هبُ[١٠] ڪڇ الم - ٻِسڪم[١١] تا ڏُنسم ڪوئي
جِس ٻِت رکيءِ سچا صاحب - نانڪ ميت ٽ سڪيءِ ڪوئي.
(٨)

---

١. ملڪيت. ٢. ورلي. ٣. ٻئي ڪنهن جو. ٤. مؤرک. ٥. مرادوُن. ٦. ڪونه آهي.
٧. ياڻان لو. ٨. ٻين جي. ٩. لوڪ پرلوڪ. ١٠. سڀ. ١١. تڪليف.

(٣٢) جسڪي گهر ڌياڻ هر هوويءِ-تسڪي مَني وچ جَگت سڀ آيا
تِس ڪئُ تلڪي ڪسيءِ ڏيءِ ناهي - هر ڌياڻُ سڀ آڻ پئري پايا.

واڳ وڏهنس، محلا چوٿان، وار (١٤)

(٣٣) آپي نِتاڻيا تاڻ هيءِ پيارا - آپ نِماڻيا ماڻُ
آپُ ديا ڪر رکدا پيارا - آپي سُگهڙ[٢] سڄاڻُ.

واڳ سورٺ، محلا چوٿان، شبد (٥)

(٣٤) چَرن ڪمل اُڌارُ ڄن ڪا - راس پوُنجي ايڪَ
تاڻُ ماڻ ڌياڻ ساچا - نانڪ ڪي پرڀ ٽيڪ.

واڳ ڌناسري، محلا پنجوان، شبد (٢٠)

(٣٥) اَوکي گهڙي نہ ڏيکڻ ڏيئي - اپنا برد سمالي
هاٿ ڏيءِ رکيءِ اپني ڪئُ - ساس ساس پرتپالي.

(٤٦)

(٣٦) جِس ڪي سِر اوپر توُن سوامي - سو ڏک ڪيسا پاويءِ
بول نہ جاڻيءِ مايا مَد[٣] ماتا[٤] - مرڻا چيت نہ آويءِ.

واڳ سوُهي، محلا پنجوان، شبد (٥٧)

(٣٧) سڄڻُ توُن هيءِ سيڻُ[٥] توُن هيءِ - تُجهہ اپر بهُہ ماڻيِءا
جان تُوُن اندر تان سکي - توُن نماڻي ماڻيءا.

واڳ سوُهي، محلا پنجوان، اشٽپدي (٢)٤

(٣٨) وِڏڻ[٦] کوُهي مُنڌ[٧] اِڪيلي - نا ڪو ساٿي نا ڪو ٻيلي[٨]
ڪر ڪرپا پرڀ ساڌ سنگ ميلي - جا ڦر ڏيکان تان ميرا الله ٻيلي.

واڳ سوُهي، شيخ فريد، شبد (١)

(٣٩) نماڻي ڪئُ جو ڏيتيءِ ماڻ - سگل بوُکيءِ ڪئُ ڪرتا داڻ
گرڀ گهورَ مهِ راکنهار - تِس ٺاڪر ڪئُ سدا نمسڪارُ.

واڳ گوُنڊ، محلا پنجوان، شبد (٥)

(٤٠) جا ڪيءِ اَنتر پرگٽيو آپُ - تا ڪئُ ناهي ڏوُک سنتاپ
لعل رتن تِس پاليءِ پڙيا - سگل ڪٽنب اوهُ جن ليءِ تريا.

واڳ رامڪلي، محلا پنجوان، شبد (١٥)

(٤١) اَسترُ ڪرتا توُن ڍٽي - تِسهي ڪي ميءِ اوٽ
گُڻ ڪي ماري هئُ مُئي - شبد رلي مِن چوٽَ.

واڳ رامڪلي، محلا پهلا، دکڻي اوانڪار (٤٣)

(٤٢) هر اِڪسيءِ نال ميءِ دوستي - هر اِڪسيءِ نال ميءِ رنگُ
هر اِڪو ميرا سَڄڻو - هر اِڪسيءِ نال ميءِ سنگُ.

واڳ رامڪلي، محلا پنجوان، وار (٥)

---

١. محتاجي. ٢. وڏو عقلمند. ٣. نشو. ٤. مست. ٥. مائٽ. ٦. ڏکدائڪ. ٧. جگياسوُ استري. ٨. سائي، مددگار.

(٤٣) لڳيءِ تُوُن سمرٿُ - جٿيءِ ڪوهه ناهِ
اوليءِ نمري رکي[1] - اڳيي ادر ماهِ. (٩)

(٤٤) سڳلي ميءِ ديکي[2] جـوئي - بيجهُ[3] اوُر نه ڪوئي
جيئن پـرڀال سماهيءِ - هـيءِ هوـيي آهـيي. (واڳ مارو، محلا پنجوان، شبد (٢١))

(٤٥) وَندُو[4] نه واڻي[5] پڻو نـه[6] پائـيي - ايڪو سهائي رام هيءِ
ڏيکيا جسو هوويءِ پاپان مَلُو[7] ڌوويءِ - سو سِمره پرڌانُ هيءِ. (٣٢)

(٤٦) تُوُن ميرو پتا تُوُن هيءِ ميرا ماتا - تُوُن ميري جيئهُ پران سُکداتا
تُوُن ميرا ٺاڪر هئهُ داس تيرا- تُجهه بِن اَوُر نهيي ڪو ميرا. (واڳ، پـهـرڀ، محلا پنجوان، شبد (٣١))

(٤٧) نِـسدِ يـسان ڌَر نِکتيان کيـ - نِـستاويان لـوُن لـسارءِ
دَهدس جان ٿهان تُوُن سدگي - تيري ڪهِرت[8] کَرم ڪماءِ. (واڳ سارنگ، محلا پنجوان، شبد (١))

(٤٨) جَب ہوُ ڪو ڪب پوجن مانـگيءِ - اڳهائـ[9] سوُڪــ سڳهاريءِ
ٺَب اَروڳـ جَب ٺُـمر سنڳ بستو - ڇُٽڪس[10] هوه رواري[11]. (٥٢)

(٤٩) جِس ڪا پتا تُوُن هيءِ ميري سوامي -تِس بارڪ بوُک ڪئسي
نوُ نڌ نـام نِڌان گرهِ تيري - مـن بانڇيءِ[12] ســو لهسيي. (واڳ، مـلار، محلا پنجوان، شبد (٢))

(٥٠) جيءِ جڳديس پريوُ رکواري - راکيءِ پرڪيءِ[13] سوئي
جيتي هيءِ ٿيتي تُجهيي لي - تُم سَر اَوُر نه ڪوئي. (واڳ، ملار، محلا پهلا، اشٽپدي (٢)٢)

(٥١) جئسا بالڪ پـاءِ[14] سڀاڻي - لک اَپـراڌ[15] ڪماويءِ .
کر اپديش جهڙڪي[16] بهه پالي - بهڙ پِتا گل لاويءِ
پِڇلي اَوُگڻ بخش لئي - پربهه آگيءِ[17] مارگِ[18] پاويءِ. (واڳ سورٺ، محلا پنجوان، شبد (٦٢))

(٥٢) تمري[19] آس پَروا ســا تُمرا - تُمرا[19] نـام رديءِ لـسيءِ ڌَرنـا[20]
تُمرو بَل تم سنڳ سهيلي[21] - جو جو ڪههُ سوئي سوئيي کَرنا. (واڳ، ڪانڙا، محلا پنجوان، شبد (٩))

---

١. وکيا. ٢. جاچي جوُچي ڏٺو الم. ٣. بيو ڪو. ٤. ڏڪيم. ٥. ڦَڪي. ٦. پيڙ. ٧. مَئل.
٨. کِيرتن. ٩. اربهه لئي لـو. ١٠. آلکهه لـو ليان. ١١. ختم ٿي وڃان ٿو. ١٢. چاهي.
١٣. پالنا ڪري ٿـو. ١٤. ننڍپڻ جي سڀاءِ موجب. ١٥. غلطيوُن، خطائوُن. ١٦. ٿوڪيندو
آهي. ١٧. اڳتي لاءِ. ١٨. سٺين واهه. ١٩. پرماتما. ٢٠. سمرن ڪريان ٿو. ٢١. سهايو.

(۵۳) اَوُر اوٽ ميءِ ڪوءِ نہ سوُجهيءِ - اِڪ هرڪيءِ اوٽ ميءِ آسَ
ڪِيا ڏِين[1] ڪريءِ ارداس - جهُ سڀ گهٽِ پرڀوُ نِواسُ. (۳۳)

(۵۴) هر اِڪسُ سينتي پِرٿهڙي[2] - هر اِڪو ميريءِ چِتِ
جَن نانڪ اِڪ آڌار هر پربهُ - اِڪس لئي گت پت. راڳُ ڪانڙا، محلا چوٿان، وار (۷)

(۵۵) ڪبير جو ميءِ چتوءِ نا ڪريءِ - ڪِيا ميري چِتويءِ هوءِ
اَپنا چِتوَنا[3] هر ڪريءِ - جو ميري چِت نہ هوءِ. سلوڪ، ڪبير صاحب، (۲۱۹)

(۵۶) سڀ سُکہ داتا رامُ هيءِ - دوُسر[4] ناهِن ڪوءِ
کهُ نانڪ سُن ري منا - تِهہ سِمرت گت هوءِ. سلوڪ، محلا ناوان، (۹)

---

۱. داس. ۲. پرِيم، سنبنڌ. ۳. چِنتا، سوچ ويچار. ۴. ٻيو ڪو بہ.

(٢) پرينءَ سان پريت.

(١) ري منَ اَئسي هر سئُ پريت ڪر - جئسي جَل ڪملهِ[١]
لهري نال پڇاڙئيءِ - پي وگسي اَسنيهِ[٢]
جَل مه جيئهِ اپائڪيءِ - بن جل مرڻ تنيهِ
مَن ري - ڪئُ ڇوٽهه بن پيار
گُورمکِ اَنتر رو رهيا - بخشي ڀڳت ڀنڊار. (١.رهاءُ)
ري من اَئسي هر سئُ پريت ڪر - جئسي مڇلي نير[٣]
جئه اُڌڪئُ تئُ سک گهڻو - من تن سانت سرير
بن جل گهڙي نه جيوئي - پرڀ جاڻئي اَڀ پيڙ.
ري من اَئسي هر سئُ پريت ڪر - جئسي چاترڪ ميهه
سَر ڀَر ٿَل هريا وَلي[٥] - اِڪ بونڌ نه پوَئي ڪيهه[٦]
ڪرم مِلئي سو پائيئي - ڪِرت پئيا سِر ديهه.[٧][٨]
ري من اَئسي هر سئُ پريت ڪر - جئسي جل دُڌ هوءِ[٩]
وَٽڻ[١٠] آپي سَئي - دُڌ ڪئُ کپڻ نه ديئي[١١]
آپي ميل وڇنيا - سچ وڏيائي ديئي.[١٢]
ري من اَئسي هر سئُ پريت ڪر - جئسي چَڪوِيءِ سُور[١٣]
کن پل نيند نه سوئِي - جاڻئي دُور حضُور[١٤]
منمک سوجهي نا پوئي - گُورمک سدا حضُور.[١٥][١٦]

[سري راڳ، محلا پهلا، اشٽپديي (١١)]

---

١. ڪنول جو گل. ٢. پريت. ٣. پاڻي. ٤. گهڻو. ٥. برسات ڪري تلاءُ پرجي پون ٿا.
٦. زميدون سرسبز ٿين ٿيون. ٧. ڪرمن جي ليکي ڪري. ٨. سواس ڇڏڻ ٻوڻس لئو.
٩. کير. ١٠. گرم ٿيڻ وقت. ١١. برداشت ڪري ٿو. ١٢. وڇڙيل. ١٣. سوُرج. ١٤. پتي.
١٥. بُوجهه، سمجهه. ١٦. حاضران حضُور.

(٣) تُون جَل نِڌ[1] هم مِين[2] ٽماري - تيرا نام بُوند هم چاٽرڪ تِکهاري[3]
تُمري آس پياسا[4] تُمري - تُمهي سنگِ مَن لِپٽا[5] جيئُ
جيئُ ٻارڪُ پِي کير اَگهاوي[6] - جيئُ نِرڌنُ دِ ڀکي سک پاوي
تِرکاونت[3] جل پيوت ٺنڍا - تيئُ هر سنگ اِهُ مَن ڀِنا[5] جيئُ
جيئُ اَنڌياري ديپڪ پرگاسا - ڀرتا[7] چِتوت[8] پِرُون آسا
مِل پريتم جيئُ هوت آنندا - تيئُ هر رنگ مَن رنگينا جيئُ
سنتن موکئُ هر مارگ پائيا - سادهُ ڪرپال هر سنگِ گِجهائيا[9]
هر همرا هم هر ڪي داسي - نانڪ شبدُ گُرو سچ ڏِنا جيئُ.

[راڳ مانجهه، محلا پنجوان، شبد (١٤)]

(٣) نڌِيا هوءِ ڏيُئوا[10] - سُمر[11] هووهِ ڏُڌ گهيئُ
سگلي ڌرتي شَڪر هووي - خُوشي ڪري اِس جيئُ
پربتُ سونا رُپا هووي - هِيري لعل جڙاءِ
ڀي تُون هي سالاهڻا[12] - آکڻ[13] لهي نه چاءِ[14].
ڀار[15] اَٺارهه ميوا هووي - گرڙا[16] هوءِ سُئاءِ
چندُ سُورج دُءِ ڦِرڌي[18] رکيئهه - لهچل هووي ٺانءِ
ڀي تُون هي سالاهڻا - آکڻ لهي نه چاءِ.
جي ديهي دُک لائيئي - پاپُ گرهه[19] دُءِ راهُ
رتُ پيٽي[20] راجي[21] سري اُوپر رکيئهه - ايوي جاپي ڀاءِ
ڀي تُون هي سالاهڻا - آکڻ لهي نه چاءِ.

---

١. ساگر. ٢. مڇلي. ٣. اُڃايل، پياسو. ٤. سڪ، پريم. ٥. لِڪو ليئُ، مگهن. ٦. ڍاپجي ٿو. ٧. ڀتارُ. ٨. خيال ڪرڻ سان. ٩. مِلائي ڇڏيو آهي. ١٠. ڪانءِ جو ڪير. ١١. چشما، تلاءُ. ١٢. ڏڏهين ٻ. ١٣. جس ڳائڻ. ١٤. شوق. ١٥. وڙاهه. ١٦. ڳاهه. ١٧ عمدا ڇانور. ١٨. هڪ ٽڪ ڪٽي ٻهاري ڇڏجي. ١٩. گرهڻ ۽ راهو جي مدد سان. ٢٠. رت پيئندڙ، ظالم. ٢١. پرتاپ.

آڳي[1] پاڙا[2] ڪهڙ هوويءَ - ڪاڻا هوويءَ واهه
سُرڳيءَ ديتان موهتيتا استريان هورتن - نانڪ سچو جاءِ
پسي لوڻ هيءَ سالاهيا - آکڻ اهي نه چاهه.

[راڳ مانجهه، محلا پهلا، وار (٩)]

(۴) مائي - منو ڀرتم رامُ بناڙهُ ري مائي
هڪُ هو بن ڪن پل رهه نه سڪئُ - جيسي ڪَر[3] هل بِل[4] وجهائي. (١، ر)
همرا من بيراڳ برڪت[5] پئيو - هر درسن ميت ڪيءَ لسالي
جيسي اُل[6] ڪملا ٻن رهه نه سڪئي - تيسي موهه هر بن رهڻ نه جائي
راڳ سرڻ جڳديسر پياري - موهه سرڌا پوُر هر گسائين[7]
جن نانڪ ڪيءَ من آنند هوئب هيءَ - هر درسنُ نمکهه[8] دکائي.

[راڳ آسا، محلا چوٿان، شبد (١٥)]

(۵) جهه هم بانڌي موهه ڦاس - هم پرڀم ٻندن تُم بانڌي
آپي چوُلن ڪا جتن ڪرئُ - هم چوُلي تم آراڌي[9]
ماڌوي جانت هئُ جيسي تيسي - اب ڪها ڪرهُکي آئسي. (١، ر)
مين ٻڪڙ ڦاڪيو[10] ار ڪاليو - وانڊ ڪيئو بهه پالسي[11]
ڪنڌ ڪنڌَ ڪر ٻرجن ڪيئو - اکوُ لسر ٻسريو پالسي
آٻن پاٻيءَ[13] تاهي ڪسي ڪو - پاڙن[14] ڪر هسر واجا
موهه. ٻتل[15] سب جَڳت پيائهُ - پگت لسهي سنتاپا[16]

---

١. اڳني. ٢. پاروه برف. ٣. اَب. ۴. ڦل جا بن. ٥. جدارو، اَلڳ. ٦. پولئر. ٧. جڳت جا مالڪ. ٨. هڪ ڪهڙي پا لحظو. ٩. منعوُن بير لو ڪران. ١٠. ٻيرا ٻيرا ڪري ڪهيو. ١١. طرحين طرحين لموُلن ڀ. ١٢. ذري ذري. ١٣. مٽي مائني. ١۴. پوبر. ١٥. ٻسڙدا. ١٦. سعائين ٿا.

ڪهہ رَوِداس پڳت اِڪ ٻاڌي[1] - اَب اِهہ ڪاسہ ڪهيئي
جا ڪارڻِ هم تم آراڌي - سو دکہ اَجهو[2] سهيئي ۰

[راڳ سورٺ، ڀڳت رَوِداس، شبد (۴)]

(٦) جءُ تم گرِوَر[3] تءُ هم مورا - جءُ تم چند تءُ هم ڀئي چَڪورا
ماڌوي تُمن تورڙهُ - تءُ هم لهي تورڙهُ
تم سءُ تورِ - ڪوَن سءُ جورڙهہ؟ (۱۰ رہ)
جءُ تم ديوَرا[4] تءُ هم ٻاتي[5] - جءُ تم تيرٿ تءُ هم جاتي[6]
ساچي پريت هم تم سءُ جوڙي - تم سءُ جورِ اوَر سنگِ توڙي
جهہ جهہ جاءُ تهان تيري سيوا - تم سو ٺاڪر اَوَر نہ ديوا
تُمري ڀڄن ڪٽهہ جم ڦاسا - ڀڳت هيت[7] گاوي رَوِداسا ۰

[راڳ سورٺ، ڀڳت رَوِداس، شبد (۵)]

(۷) ماروارِڙ جئسي نيرُ ٻالهاٰ[8] - بيلَ[9] ٻالها[10] ڪرهلا
جءُ ڪُرنڪ[11] نسِ[12] ناد ٻالها[13] - تءُ ميري مَنِ رامئيا[14]
تيرا نام روڙو رُوپ روڙو - اَتِ رنگ روڙو ميرو رامئيا ۰ (۱۰ رہ)
جءُ ڌرِٽي[16] ڪءُ اِندر[3] ٻالها - ڪُسَم[17] ٻاسُ جئسي ڀَوَرلا[18]
جءُ ڪوڪِل[19] ڪءُ آنب ٻالها - تءُ ميري مَنِ رامئيا
چَڪوي ڪءُ جئسي سوُر[20] ٻالها - مانسروَر هنسلا
جءُ ترٽي[21] ڪءُ ڪنت[22] ٻالها - تءُ ميري مَنِ رامئيا
ٻارڪ ڪءُ جئسي کيرُ ٻالها - چاترڪ مُک جئسي جَل[3] ڌارا
مڇلي ڪءُ جئسي نيرُ ٻالها - تءُ ميري مَن رامئيا

---

۱. ٻڌائي آهي ۰ ۲. اَجا تائين ۰ ۳. ڏکر، پرساٽ ۰ ۴. ڏيئو ۰ ۵. وٽ ۰ ٦. ياتري ۰ ۷. حاصل ڪرڻ ڪاڻ ۰ ۸. مِٺو ٿو لڳي ۰ ۹. ڍڳ ۰ ۱۰. اَنُ ۰ ۱۱. هرڻ ۰ ۱۲. رات جو ۰ ۱۳. واڄہ مِٺو لڳندو آهي ۰ ۱۴. پرماتما ۰ ۱۵. سنو، سندر ۰ ۱٦. ڌرتي، ڀرتي ۰ ۱۷. گلاب جي گل جي خوشبوءِ ۰ ۱۸. ڀونئرو ۰ ۱۹. ڪوئل پکي ۰ ۲۰. سوُرج ۰ ۲۱. زال، ڏوهاڳڻي ۰ ۲۲. پتي ۰

ساڌڪ سِڌ سگل مُن چاهن - ٻولي ڪاهڙ ڏيئلا
سگل ڀوڻ[1] تيرو نام بالها - تعُ نامي مسِن بينڊلا[2].

[راڳ ڌناسري، ڀڳت نامديو، شبد (٣)]

(٨) جنڌ مهلي بسن باٽيئي - ڪئ جيوڻ پاوئي
ٻوند وهوڻا چاترڪو - ڪڌ ڪر ترپتاوئي
تاڌ ڪرنکهه بيڌيا - سمڪ اٿ[3] ڏاوئي
ٻنڌور لوڀي ڪسُم باسَ ڪا - مِل آپ ٻڌاوئي
تعُ ستت جنان هر پريت هئي - ديکه دوس[4] اڪهاوئي.

[راڳ جئتسري، محلا پنجوان، وار (١٢)]

(٩) آرهڻ سجڻا هڻ ديکان - دوس تيرا رام
گهر آهڙي ڪڙي نڪان - ميئي من چاهه گهنيرا رام
من چاهه گهنيرا سُڻ پرڀ ميرا - مين تيرا ڀرواسا
دوس ديکه ڀئي نِهڪيوَل[5] - جنم مرڻ دک ناسا
سگلي جوتِ جاتا تُون سوئي - ملِيا ڀاءِ سڀائي[6]
نانڪ ساجن ڪئ بل جائيئي - ساچ ملي ورڌ ڀائي.

[راڳ سوڙهي، محلا پهلا، چنت (١)٣]

(١٠) مسوهه مچلي لسر نسر - تجهه بن ڪئ سري
موهه چاترڪ لسر ٻونڊ - ترپتئ مکه ٻڙي
مکه ٻڙي هري[7] پياس ميري - جيئن هيئا ڀڙان[8] اتي
لاڌلي[9] لاڙ لڏاءِ سڀ مهه - مل هماري هوءِ گتي[10]

---

١. لوڪ. ٢. وِيئل ڀڳوان. ٣. شڪاريءَ جي اکيان ڏوڙي ٻاڻ مارائي ٿو. ٤. ٿرسنسي. ٥. سچالب ۽ اڇين ٿو. ٦. شب شرڌا سان. ٧. ختم ٿئي ٿي. ٨. سينئي جيئن جي هردي جو مالڪ آهين. ٩. پيارا سنت، ڀڳت. ١٠. موڪش.

چيت چتوهہ مت اَنداري[1] - جهہ آس چڪري ڊن چڙي[2]
نانڪ پيي[3] اَنوي پريہ سنگ ميلي - مچلي نير نہ وسري.

[راڳہ بلاول، محلا پنجوان، چنت (۴) ۳]

(۱۱) ناد ٻوءِ جڻسي مرگاڻي[4] - پران تجي واڪر[5] ڌيان نہ جاڻي
اَنسي راما اَنسي هيرءُ[6] - رام ڇوڙ چت اَنت نہ فيرءُ. (ا. و.)
جهہ ميا هيري[6] پسوڻارا[7] - سونا گڍي لي هري[6] سڌارا
جهہ ٻڪي[8] هيري پر ناري - ڪوڏا[9] ڏارت هري جوئاري
جهہ جهہ ديکان تهہ تهہ راما - هر کي چرن نت ڌياوي ناما.

[راڳہ گونڊ، ڀڳت نامديو، شبد (۲)]

(۱۲) مَن لوچي هر ملڻ ڪءُ - ڪءُ درسن پائيا
مي لکہ وڙائي[10] صاحبا - جي پرڀ[11] پرلائيا
مي چاري ڪُندا پاليا[12] - تُد جيوڏ نہ سائيا
مي دسهو مارگ سنتهو - ڪءُ پريو ملائيا
مَن اَربهہ هوءِ تجهہ[13] - اِت پنت[14] جلائيا[15]
نت شيوهہ صاحب آپڻا - ست سنگ ملائيا
سڀي آسا پوريا - گُور مهل[16] ملائيا
تُد جيوڏ هور نہ سُجهي - ميري مِتر گوسائيا.

[راڳہ مارو، محلا پنجوان، وار (۱۲)]

---

۱. واصف ليڻ سان. ۲. سورج نڪرڻ سان. ۳. چون ٿا. ۴. هرڻ. ۵. سندس. ۶. هڪ ئي ڌيان لڳائڻ. ۷. ٻگهہ پکي. ۸. ڪامي پرش. ۹. جوئا جا پارا. ۱۰. حاصل ڪيا. ۱۱. هڪ گهڙي. ۱۲. ڳولهيون آهن. ۱۳. چڙي، ڏنو آهي. ۱۴. مارگ، رستو. ۱۵. هلو. ۱۶. سچ سروپ.

(١٣) هر بن ڪئهُ رهنديو - دکہ بناهيو

جهوا ساد نہ ڦيڪي رس[1] بن - بن هريء ڪالُ سنتاهيو۰ (١٠ر٠)

جَب لگ درس نہ پرسيو[2] پريتم - تب لگ ڀوکہ پياسي

درسن ديکت هي من مانيا - جل رس ڪمل بگاسي

او[3] نو[4] گهنهر[5] گرجي برسيو - ڪوڪل مور بيراگيو

لرور[6] برکہ بهنگ[7] پتنگم[8] - گهر پر ڌن سوهاگيو

ڪُچل[9] ڪُروپ[10] ڪُنار[11] ڪُلکني[12] - پر ڪا سهجُ نہ جانيا

هر رس رنگ رسن نهي پرتيو - دُرمت[13] دوک سمانيا

آء نہ جاوي نا دکہ پاوي - نا دکہ درد سر پريو

نانک ني پريء سهج سُهيلي - پريء ديکت هي من ڌريو۰

[راگہ سارنگہ، محلا پهلا، شبد (٢)]

(١٤) چَڪوي نئن نيند نهہ چاهي - بن پر نيند نہ پائي

سور چڙهي پريہ ديکي نئني - نو نو لاگي پائي

پر پاوي - پريم سکهالي

کس بن گهڙي نهي جگ جيوان - اَئسي پياس تسالي[14]۰ (١٠ر٠)

سرور ڪمل ڪرڻ آکاسي - بگسي[15] سهج سُڀائي

پريتم پريت بني اب ائسي - جوتي جوت ملائي

چاترک جل بن پريہ پريہ ٽيري[16] - بلپ ڪري[17] بلّلائي

گهنگهر گهور دسو[18] دس[19] برسي - بن جل پياس نہ جائي

---

١. رام نام جو سواد. ٢. نصيب ٿيڻ. ٣. هيٺ لهي آ. ٤. ڪڪر. ٥. بوند بہ اچي نہ.
٦. چندن. ٧. ڀکي. ٨. ٽانگه. ٩. اُهوار. ١٠. بد شڪل. ١١. گندي، ميري. ١٢. ڪُلچڻي.
١٣. ڪمت. ١٤. لڳي پئي آهي. ١٥. ٽڙي ٿو. ١٦. پڪاري ٿو. ١٧. ورلاپ ڪري.
١٨. چوڌاري، هر طرف، ڏهني ڏسائن ۾. ١٩. رام نام جو امرت جل.

مِين نواس اُنجي جل هيءِ لي - سُک دک پُورب[1] ڪمائي
ڪِن تِل رهڻ نه سگهي پاڻ جل بِن - مرن جيئن تس تائي
ڏَن واڻيءِ پُر[2] ديس نواسي - سچي گُور پهه شبد ٻُڌائي
گُڻ سنگره پرڀ رِديءِ نواسي - ڀگت رتي هرکائي[3]
پُره پُره ڪري سڀئي هئي جيتي - گُور پاويءِ پُرن پائي
پُوره نالي سدهي سچ سنگي - ندري ميلِ مِلائي
سڀ مهِ جيئڻ جيئڻ هيءِ سوئي - گهٽ گهٽ رهيا سمائي
گُور پرسادِ گهر هي پرڪاسيا - سهجي[4] سهج سمائي
اُپيا ڪاج سوارهي آپي - سُکدائي گوسائين
گُور پرساد گهر هيءِ پِر پائيا - تئُه نانڪ ڪِمت[5] ٻُجهائي.

[راڳ ملار، محلا پهلا، اشٽپدي (١)]

(١٥) ميءِ من تن پره اَت اَگلا - ڪئُ پرتم ماسيءِ گهر آءِ
جان ديکان پرڀ آپڻا - پرڀ ديکيئي دک جاءِ
جاءِ پُڇان تن سجڻا - پرڀ ڪِت بِد مليءِ ملاءِ.

سري راڳ، محلا چوٿان، شبد (١)

(١٦) هئُ پنٿ[6] دساني[7] نِت کڙي - ڪوئي پرڀ ڏسي تِن جاءِ
جِني ميرا پيارا راويا[8] - تن پِڇي لاگ ڦراءِ
ڪر مِنت ڪر جوڏڙي[9] - ميءِ پرڀ ملڻيءِ ڪا چاءِ.

(٣)

(١٧) ليرپا پگتا پکه سد تيرپا - هر لوچا[10] پُورن ميريا
ديهُ دوس سُک دائيا - ميءِ گل وِچ ليهُ ملاءِ جيئُ.

سري راڳ، محلا پنجوان، اشٽپدي(١٥)٣

---

١. پُورب جنم جي ڪرمن مطابق. ٢. وِچ پل. ٣. آنند ۾ اچي ٿي. ٤. سهج جي پدويءِ. ٥. ترشنائن جي ڪرمائش. ٦. واٽُون. ٧. پئي نهاريان. ٨. ماڻيو يا ڀالُو آهي. ٩. وِينتي. ١٠. خواهش، منشا.

(١٨) جِس پياري سِيُّ نيهُن - تِس آڳيِ مَرِ چَلِيئي
ڌِرِگُ جيوڻ سنسار - تاکي پاڇي جيوڻا.

سري راڳ، محلا چوٿان، وار (٣)، سلوڪ محلا دوجا

(١٩) قلمُ مَساجڻي ڪِيا سدائيئي - هردي هي لِکُ ليکهُ
سدا صاحب ڪي رنگ رَهي - ڪبهوُن نه تُوٽس نيهُن.

(٥)
[سلوڪ محلا تيجا]

(٢٠) جو سِر سائين نا نِوي - سو سِر ڪپيجي ڏارِ
نانڪ جِس پنجر مَهِ بِرها نهي - سو پنجر لي جارِ.

(١٥)
[سلوڪ محلا دوجا]

(٢١) هر هر سجڻ ميرا پريتم راڻيا - ڪرِ ڪرپا آڻ ملاويِ ميري پراڻ جيوانيا
هئُ رهه نه سَڪا بِن ديکي پريتما - مي نير وَهي وَهه چلي جيئُ.

راڳ ماجهه، محلا چوٿان، شبد (١)

(٢٢) ڏن ڏن هرِ جن جن هر پرڀ جاتا - جاءِ پڇان جن هر ڪي باتا
پائو ملوان مَل مل ڌووان - مِل هر جن هر رس پيجي جيئُ.

(٦)

(٢٣) پرم پکهت جِس ڪي من لاڳي - گڻ گاوي اَن دِن نت جاڳي
پانهن پڪڙ تِس سوامي ميلي - جسڪي مستڪ لِکِيا.

راڳ ماجهه، محلا پنجون، شبد (٤٣)

(٢٤) همري من چِت هر آس نت - ڪِئُ ديکان هر درس تمارا
جِن پريت لائي سو جاڻتا - همري من چت هر بهت پيارا.

راڳ گوڙي، محلا چوٿان، شبد (١١)

(٢٥) مي ميلهُ سدت ميرا هر پرڀ سجڻ - مي من تن بِرهُ لڳائيا جيئُ
هئُ رهه نه سڪئُ بِن ونکي ميري پريتم -
مي انتر برهه هر لائيا جيئُ.

(٢٩)

(٢٦) رام رَسائڻ جو جَن گيڌي - چرن ڪمل پريم ڀڳتي ٻيڌي
آن رسا ديسهه سڀ ڇارُ - نام بنا نهفل سنسار.

راڳ گوڙي، محلا پنجون، شبد (٩٤)

(٢٧) من اَربهُ ڏن راڪهُ آڳي - من ڪي مت موهه سگل تياڳي
جو پرڀ ڪي هر ڪٿا سناوي - اَن دن ڦرڻ تِس پڇي وراڳي.

(١١٩)

---

١. اُجايو. ٢. قلم، ڪلڪ. ٣. مس ڪهڙي. ٤. نمي، جهڪي. ٥. سرير. ٦. جلائي خاڪ ڪر. ٧. راڻا. ٨. ڳوڙها، رودن. ٩. درويش، الله لوڪ. ١٠. راست. ١١. ليکه. ١٢. ڏسڻ. ١٣. انسان، پرش. ١٤. پڌجي وڃا آهن. ١٥. مليا پيا آهن. ١٦. ٻيا. ١٧. رک، مٽي. ١٨. پيتا ڪو ڪريان. ١٩. ويراڳي پريل.

(٢٨) پرکو ٻڌائا[١] ايڪ سو[٢] ٻڌر - ڪنهن ماهه تجهي آڏ[٣] ڀٽڪيا
کر کرهه شيوا سيش چرٽي - من آس درس نماڻيا.

واڳ گوڙي، محلا پنجوان، چهنت (١)١ (٣)١

(٢٩) هڪ من آرائي سڀ تن آرائي - آرپي سڀ ديسا
هڪ سر آرپي تس ميت پياري - جو پريم ديهه سد[٤] ٻيسا.

(٣٠) اَتِ[٥] سندر ڪلين[٦] چتر[٧] ڪم - گياني ڌنونت
مرتڪ[٨] ڪهيئه نانڪا - جهه پريت نهي ڀگونت.

واڳ گوڙي، محلا پنجوان، باون اکري (١٦)

(٣١) ڪانکي[٩] ايڪي - درس ٺهارو
نانڪ اُن سنگ - موهه اڌارو.

واڳ گوڙي، سکمني صاحب، محلا پنجوان، اشٽپدي (١)١

(٣٢) جهان انڌر امر[١٠]تل - سيئي جاڻن سئو[١١] ليئا
هر جاٽهه سيئي ٻرهه - هڪ تن ونهه سد گهمر[١٢] گهوليئا.

واڳ گوڙي، محلا چوٿان، وار (١٩)

(٣٣) ٻاڌي[١٣] در پريم منگٽا - ڌر ڪدي نه چوڙي
نانڪ من تن چاهه ايهه - نت پريم ڪهه لوڙي.

واڳ گوڙي، محلا پنجوان، وار (٢١)

(٣٤) ٻن ست ستي هوءِ ڪئسي نار - پنڊت ديکهه روديءِ بيچار
پريت بنا ڪئسي ٻڌهه[١٤] سيهه - جب لگ وس[١٥] تب لگ نهي ٿيهن.

واڳ گوڙي، ڪبير صاحب، شبد (٢٣)

(٣٥) ٽلا انسي لدو من لاوءِ - انت[١٦] نه جاءِ پرم سچ پاوءِ
ار جهه نهان پريم لدو لاوءِ - تهه الله لهي له چرن سماوءِ.

واڳ گوڙي، ڪبير صاحب، باون اکري (٣٦)

(٣٦) ساڌ سهج سڪ وس ڪس تجيئلي[١٧] - ڪاپڙ چوڙ چمڙ[١٨] ليئي
دکيئي درد[١٩] وند ليري - نام رتي درويش[٢٠] ڀئي.

واڳ آسا، محلا پهلا، شبد (٣٣)

---

١. ڪرمن جو قل ڏيندڙ. ٢. ڪملا پتي. ٣. وات وٺي لڪيان. ٤. نيانر، سنيهو. ٥. نهايت. ٦. چگي ڪل وارو. ٧. ڳالاهڻ جو چالاڪ ۽ منو. ٨. مڙدو. ٩. پياسي. ١٠. ڪنو قت. ١١. درد. ١٢. قربان ٿي وڃان. ١٣. ٻيڙو. ١٤. سڪ. ١٥. واسنائن جو وس. ١٦. پڇي طرف. ١٧. چڏي ڏنا آهن. ١٨. مرگ چالا. ١٩. هي پرماتما، تون دکي انسان جو دک چاڻندڙ آهين، تنهن ڪري دکي ۽ درد وند جيو، تنهنجي در تي سوال ڪن ٿا. ٢٠. الست فقير.

(٣٧) پرپ کي پريت اهڙي پڙجل لسوڙي -
پرپ کي پريت جر لي لهي ڏريءِ
پرپ کي پريت سکل آڌاريءِ -
پرپ کي پريت چليءِ سنگاريءِ ·

راڳ آسا، محلا پنجوان، شبد (٨٥)

(٣٨) جن پت اندر باهر گُدڙُ - لي پلي سنسار
لن نمهن لگا رب سيتي - ديکتي وبچار ·

راڳ آسا، محلا پهلي وار (٣٠)

(٣٩) ايهه ڪِنهي عاشقي - دوجي لگي جاء
نانڪ عاشق ڪانيئي - سدهي رهي سماء ·

(٣١)
[سلوڪ محلا دوجا]

(٤٠) من آس اڏيڻي ميري پياري - دُهه نيڻن جُتي
گرو نانڪ ديکه وگسي ميري پياري - جهُ ماته سُتي ·

راڳ آسا، محلا چوٿان، چنت (٤) ١٤

(٤١) اڪ دم ساچا وسري - سا وسلا پرلا جاء
ساهه ساهه سدا سماليئي - آپي بخشي ڪرتي رضاء ·

راڳ گوجري، محلا تيجا، اشتپدي (٩) ١

(٤٢) ساجن ليري چرن کي - هوء رهان سد ڌوڙ
نانڪ سرڻ تهاريئا - پيکئي سدا حضور ·

راڳ گوجري، محلا پنجوان، وار (٤)

(٤٣) ڪڙچيئان ڦِرن - سُتا ن جاڻن سُچيئا
سيئي مُکه دِسن - نانڪ رَلسي پرام رس ·

(١٢)

(٤٤) هٿ ترڙون دوالي آوَل باوَل - تِس ڪارڻ هر ڊوليئي
ڪوئي ميليءِ ميرا پريتم پيارا - هم تس کي کل گوليئي ·

راڳ ديو گنڌاري، محلا چوٿان، شبد (٣)

(٤٥) واج نه چاههُ ملڪ نه چاههُ - من پريت چرن ڪملاري
برهم مهيش سِڌ مُن اندرا - مُهه لناکر هي ڏرساري ·

راڳ ديو گنڌاري، محلا پنجوان، شبد (٢٩)

---

١. سنگ، ساٿ. ٢. گودڙيون. ٣. ڏوسن ڪري. ٤. آپلاڪا. ٥. ٻين سنساري ونهوارن ۾.
٦. چئي پيا مڇي سکهجي لسو. ٧. ڪتا پيا آهن. ٨. ٻت. ٩. ڪريا. ١٠. هيڏي هوڏي.
١١. ڊوليو، پريتم. ١٢. داسن جي داسي. ١٣. ڪمل گل جهان. ١٤. الهن سڀني ديوتائن
کي ٻ هوالد چڏي.

(٤٦) نِرگُڻ نامُ سي اَنات ٻَنوِي - مِلهه پرڀ ڪرپا ندي
پرم پينت[1] ڪوليئي[2] سهج سوليئي[3] - پرڀ پَلڪ پيکت لو ندي.

راڳ ڀاڳڙا، محلا پنجوان، ڇنت (٣)٣

(٤٧) جب لَپ برهه ڪيمي - پيکن ڪِهُ چترا رامَ
لهت نه ڪتهه بُجهي - ٻن سوامي سرڻا رام.

(٤)٦

(٤٨) سِيس وَيي ڪر ٻسڻ ديجي - وِڻ سر شيوَ ڪراجي
ڪِهُ نه مراجي جيڙا نه ديجي - جا شهُ ٻتيا وِڏاڻا[4].

راڳ وڏهنس، محلا پهلا، شبد (٣)

(٤٩) هر وِيکڻ ڪِهُ سڀ ڪولي لوچي[5] - سو وِيکي جِس آپ وِکالي
جِسنو ندر ڪري ميرا پيارا - سو هر هر سدا سَمالي[6].

راڳ وڏهنس، محلا چوٿان، شبد (٣)

(٥٠) ڀانوَ مَلووان مَل مَل ڌووان - اِهُ من لَنڪوُ ديسا[7]
سُڻ ميتا هِهُ ليري سرڻاي آيا - پرڀ مِلهُ ديهه اُپدِيسا[8].

راڳ سورٺ، محلا پنجوان، شبد (١٢)

(٥١) جِهُ لِن ڪُولوُ[9] پيڙتي - رَهه لب پُوري[10] ڏيهه[11]
جِهُ وَنجي چوڪنيئي[12] - سهي سندڙي نيهن
نانڪ ميل نه چُڪئي - والي اُلي ڏيهن.

راڳ سورٺ، محلا چوٿان، وار (٥)، سلوڪ محلا ليجا

(٥٢) هستي سر جِهُ اَنڪس[13] هي - اُهرڻ[14] جِهُ سِر ديئي
من لن آکي رکڪي - اوُپي شيو ڪراڻي.

(١٤)

(٥٣) دُهه دُهه لوچن پيکان[15] - هِهُ هرِ ٻن اَوُر نه ديکان
لڳن رهي رنگ لائي - اَب پيڪل[16] ڪهنُ نه جائي.

راڳ سورٺ، ڪبير صاحب، شبد (٤)

(٥٤) پيدي[17] پرڀت مزوري مانگي - جِهُ ڪولوُ ڇانِ[18] ڇِراوي[19] هو
لوڪ ڪٽنب سيهه لي نوڙي - لِهُ آهن پيدي آوي هو.

راڳ سورٺ، پکت نامديو، شبد (٢)

---

١. وينتي لي ڪرپان. ٢. ديوار. ٣. ناس ڪر. ٤. پراون جو. ٥. چاهنا رکي ٿو. ٦. سمرن ڪري ٿو. ٧. اُرپن ڪري ڏيان. ٨. سکيا، طريقو. ٩. گهاڻو. ١٠. قطرو، ڦڙو. ١١. وَهي، نڪري. ١٢. چار نڪرا لسي پوان لو. ١٣. ڪُنڍو. ١٤. سنداُڻ. ١٥. ٻن ٻاهرين ۽ ٻن اَندرين اکين سان ڏسان ٿو. ١٦. پوُن اَجايون ڳالهيوُن. ١٧. وايو، پرماتما. ١٨. جهوُپڙي. ١٩. ڍاهي ڏني.

(۵۵) بن گوبند اؤر سبھ لیبهان - اوھ جاٹھ سدا ڈھیلا
کھ نانک کؤر اھي جھالیو - بو بس بریو سَد کیلا۔

واڳ ڌ ناسري، محلا پهجوان، شبد (۲)

(۵۶) بھت جنم بچڑي لي مــاڌء - اھــہ جنم تماري لیکـــي
کھ روداس آس لگ جیوء - چر یھو درسن دیکـــي۔

واڳ ڌ ناسري، پکت روداس، شبد (۱)

(۵۷) نِس دس پیاري سِر ڌري اُتاري - اک پوري درسن دیجي
لئن ھماري پري رنگ رنگاري - اک تِل پي نا ڌ ہریجي۔

واڳ جئسنتري، محلا پهجوان، چنت (۱)۱

(۵۸) ھو بن کیھوُ نہ لاگئي - پکتن کئہ میــنـدا
آنَ سُعاد سبھ ٿیکيا - کر نــرنئہ ڏ ینا۔

واڳ جئسنتري، محلا پهجوان، وار (۱۱)

(۵۹) سا ويلا کھ کؤط ھيچ - جِت بــرب کئہ پائـــي
سو مؤرت پلا سعِھؤگ ھيچ - جِت ملـيچ گسائـــي۔

(۱۵)

(۶۰) سو جپ سو تپ سو برت پؤجا - جِت ھر سئہ پريت لگاء
بن ھر پریت ھور پريت سبھ جؤ‌ني - اک کِن مھ بسر سبھ جاء۔

واڳ بئراڙي، محلا چؤٿان، شبد (۶)

(۶۱) جي ٹؤن گنا کريا لڏانَ - نـا دوُجـا ويکـال
ايھا پالي مؤن داڙي - نِت ھرديچ وکان سمال۔

واڳ سوُھي، محلا پهجوان، اشٹپدي (۰)۴

(۶۲) سَتيعا ايھَ نہ آکيعن - جو مُڙيا لگـ چـڙن
نانک ستيعا جاٹيعن - جو بِرھي چوٹ مَــرن۔

واڳ سوُھي، محلا تیجا، وار (۶)

(۶۳) تب لگ پراني تسھ سر یوھــ - جب لگ کھٹ مھ ساسا
جي کُھٹ جاء تا پاؤ نہ جاسي - ھــر کي چــرن نِواسا۔

واڳ سوُھي، کبير صاحب، شبد (۴)

(۶۴) کالي کوئل ٹؤن کِت گُن کالــي -
اَپِني پريتم کي ھئہ پرِھيچ جالي
پری بِھؤن کِتھ سکھ پائي - جا ھوء کرپال تان پريؤ مِلائـي۔

واڳ سوُھي، شيخ فريد، شبد (۱)

---

۱. دک ڏ یدڙ. ۲. سُکدائک. ۳. کِچھ مُدت. ۴. وِجي پڏائيو. ۵. گھڙي، پَل. ۶. وقت. ۷. مھؤرت، وقت. ۸. ميلُ. ۹. وَر، دات. ۱۰. مُئل مؤِسن. ۱۱. ساھ، سواس. ۱۲. پريره. ۱۳. کان جدا. ۱۴. کئي.

(٦٥) ٿهل ڪرڻ تيري داس ڪي - ٻڪ جهاڙء ٻال
ستڪ آپنا پيت ڏيئي - گن سنڱ رسال.

واڳ ٻلاول، محلا پنجوان، شبد (٤١)

(٦٦) ڪب ڏيکهو پربهه آپنا - آتم ڪي رنگ
جاڳن تي سوما ڀلا - ٻيٺي پرڀ سنگ.

(٦١)

(٦٧) ڪوئي آڻ سنديسا ڏيئي پرڀ ڪيرا -
رد انتر من تن ميٺ لڳيئا
ستڪ ڪاٽ ڏيئي چوٽا ڪَل - جو هر پرڀ ميلي ميل ملئيئا.

واڳ ٻلاول، محلا چوٿان، اشٽپديون (٣)٥

(٦٨) ڪر ڀرم راوُهه لسيءَ پاوهه - اڪ نمک پلڪ نه تياڳيئي
کهه ڪنب لائيئي نهه لجائيئي - چرن رج من پاڳيئي.

واڳ ٻلاول، محلا پنجوان، چهنت(٢)٢

(٦٩) مئي ٻگڙي آهي مت ڪوئي - ميري پرم ٻولي مت ڪوئي
سو ٻُرا جو آپ ٻچاڻي - آپ ٻچاڻي نه ايڪي جاڻي.

واڳ ٻلاول، ڪبير صاحب، شبد (٢)

(٧٠) ايڪ ٻوند جل ڪارني - چاترڪ دک پاوئي
پران گئي ساگر مليئي - ڦن ڪام نه آوئي
پران جو ٿاڪي ٿر ٿهي - ڪيسي برماوئي
ٻوڏ مئي نوڪا مليئي - ڪهه ڪاهه چڙاوئي.

واڳ ٻلاول، ڀڳت سڌنو، شبد (١)

(٧١) جت ڏرِوَسهه ڪون ڏر ڪهيئي- ڏرا پيتر ڏرڪون لهيئي
جس ڏر ڪارڻ ڦران اداسي - سو ڏر ڪوئي آء ڪهيئي.

واڳ وامڪلي، محلا پهلا، شبد (٣)

(٧٢) صحبت جس خداء دي - رَتا رنگ چلول
نانڪ وِرلي پائيئي - تِس جن قيمر نه مول.

واڳ رامڪلي، محلا پنجوان، وار (٢٢)

---

١. ٻڪت. ٢. پنهنجي وارن سان سندس پير اڳهي صفا ڪريان. ٣. آتما. ٤. ٻمرن جي هينان. ٥. پالڻي ٿو. ٦. قابو ڪري. ٧. شرم ڪرڻ. ٨. خاڪ، ڌوڙ. ٩. مهٽي لڳائجي. ١٠. ڪرهي چڱي الم. ١١. الممست فقير. ١٢. شانت رهان. ١٣. ٻڏڻي. ١٤. ڏَر، آستان. ١٥. لال، ڳاڙهو. ١٦. قيمت، ملهه. ١٧. اصل، ڪڏهين.

(٧٣) اهڙس جاڳيءَ نينڊ نه سوويءَ - سو جاڳيءَ جس وِڌن[1] هوويءَ
پرڀ ڪي ڪانَ لڳي تن پِيتو - وَلَدَ ڪ جاڳيءَ ڪاري[2] جيءُ.

راڳ مارو، محلا پهلا شبد (١٢)

(٧٤) ڪهُ ديوانا جاڳيءَ - جا صاحب ڏري پيارُ
مَندا[3] جاڳيءَ آپ ڪهُ - اَوُر پَلا سمارُ.

(٧)

(٧٥) پاؤ لڳا گوبند سَءُ - ڪهال[4] پالي لاءِ[5]
ڪيٽ[6] هماريءَ جنميا - نِڪت نه ڪهوُ جاءِ.

راڳ مارو، محلا پنجوان، شبد (٤)

(٧٦) جِسو پرڀ مِن ڌسالي - ساڄيءَ شبد سهج سُپالي
ايها وِڌن سولي جاڳيءَ - اَوُر ڪِ جاڳيءَ ڪاري جيءُ.

راڳ مارو، محلا تيجا، اشٽپدي (١) ا

(٧٧) دل دڙوالي[7] جو ڪري - دروپهي دل واسِ[8]
عشقُ مُحبت نانڪا - ليکا ڪَرُسي[9] پاس.

راڳ مارو، محلا تيجا، وار (١٢)، سلوڪ محلا پهلا

(٧٨) لوُن چهُ سچ مئڏيا - ڏيڻي[10] سِس اُلار
نهنڪا مهنجي لرسنڏي[11] - ڪِيد پَسي ديدار
ليمهن مهنجا اتؤ لال - پيا ليمهن ڪوڙا وي ڏيڪهه
ڪمز پوک ڏراوڻي[12] - جهڙ پرن نه ڏيکهُ.

راڳ مارو، محلا پنجوان، وار (١)

(٧٩) سو مڱان دانُ گوساِئيا - جِت کُڪ لهي جاويءَ
پرڀ جيءُ ديوهه درسن آپڻا - جِت پادي ترپتاويءَ
اَرداس سُڻي داتار پرڀ - پادي ڪهُ محلِ[13] بلاويءَ
پرڀُ ديکديا[14] دکھ کُڪ گئي - پادي ڪهُ مکهُ جِت نه آويءَ.

(٩)

(٨٠) نانڪ جِس رِن گهڙي[15] نه جيوتا - وِسري سَري نه پِند
تس سڻ ڪهُ من رُسيئيءَ[16] - جسهِ هماري چند[17].

(١٠)

١. مرض، بيماري. ٢. تڪي، دوا. ٣. خراب، بڇڙو. ٤. محبت. ٥. ٿاب. ٦. ويساهه جو ٻج. ٧. خبرداري، نگهباني. ٨. سچي، پاڪ. ٩. پرماتما. ١٠. هوُلند ڏيان. ١١. واجهائيندي پيا. ١٢. ڊيڄاريندڙ، نا پسند. ١٣. پنهنجي سروپ ۾. ١٤. ڏسندي. ١٥. هڪ گهڙي ۾. ١٦. رسجي. ١٧. پالڻا جي آنڌاري.

(۸۱) سجن مکھ انوپ - اٹھے پہر نہالسا
سُتڑی سو شہُ ڈِٹھُ - تِس سُپنے ہؤ کھنیئی۔
راگ مارو، محلا پنجواں، وار (۱۷)

(۸۲) پہلا مرن قبول - جیون کی چھڈ آس
ہوہو سبھنا کی رینکا - تؤ آؤ ہمارے پاس۔
(۴۳)

(۸۳) دوسن دیکھ دیا بن دالی - کیتے پاوے مٹ دیہو
نانک رنگ روے رس رسیا - ہر سِئو پریت سنیہو۔
راگ تکھاری، محلا پہلا، چھنت (۱۴)

(۸۴) اوہ دن بھر مورت پل کیسی - اوہ پل گھڑی کھاری
کولی کپٹ کپاٹ انجہ برشنا - جیوت پیکھ درساری۔
راگ کیدارا، محلا پنجواں، شبد (۵)

(۸۵) تیہ وچ پاؤ پائے کو نؤ بوجھے - ہر وس پاوے پائی
جیتی گھٹ امرت سبھی مہہ - پاؤہر بسہ بینائی۔
راگ کیدارا، کبیر صاحب، شبد (۳)

(۸۶) سالی پریت جو آپی لائی - کرو پرسادی دیڈا جالی
کبہو نہ توٹس رہیا سماء - نامی چیت لائیا سچ ناء۔
راگ بسنت، بھگت نامدیو، شبد (۷)

(۸۷) جب لگ دوس نہ پرسے پریتم - تب لگ بھوک پیاسی
درسن دیکھت ہی من مانیا - جل رس کمل بگاسی۔
راگ سارنگ، محلا پہلا، شبد (۲)

(۸۸) گوبند پریت لگی ہر میٹھی - اور وسر سب جاہ
ان دن رہس بھیا من مانیا - جوتی جوت ملاہ۔
راگ سارنگ، محلا چوتھا، شبد (۴)

(۸۹) جب تب سجن تن سب ہومے - تس ارپہ سب سک جائی
اِک نمکھ پرہ درس دکھاوے - تس سجن کی بل جائی۔
راگ سارنگ، محلا پنجواں، شبد (۱۵)

(۹۰) جب ہوکو تب بوجن مانگے - اکھائی سو کہ سکھاری
تب اروگ جب تر سنگ بسدو - چھڈکت ہوہ روواری۔
(۵۲)

۱۔ سندر۔ ۲۔ ڈسان۔ ۳۔ قربان لیان۔ ۴۔ اہم پاؤ کی ناس کر۔ ۵۔ خاک، مٹی۔ ۶۔ سمجھ۔ ۷۔ پریم۔ ۸۔ آلالی کیکن یا کڈھین۔ ۹۔ کپاٹ، کوڑ، پاکند۔ ۱۰۔ بکدم۔ ۱۱۔ دیہ۔ ۱۲۔ گیان۔ ۱۳۔ پریم۔ ۱۴۔ دلمت پاؤ، بیائی۔ ۱۵۔ تڑی پئی لو۔ ۱۶۔ جلالی خاک کیوں۔ ۱۷۔ مکان، ملکیتوں۔ ۱۸۔ پرے لنگ کان ہوے۔ ۱۹۔ ماٹی لو۔ ۲۰۔ جڈھین جدا نسو لیان۔ ۲۱۔ تچھ، ناچیز، خاک۔

(٩١) ٻابيها[١] کِن کِن ٻِلّاءِ[٢] - ٻن پر ديکي نيند نه پاءِ
اِهُ ويڇوڙا سَهيا نه جاءِ - ستگُرُ مليءِ تان مليءِ سُڀاءِ[٣].

راڳ ملار، محلا ٻيجا، شبد (١٣)

(٩٢) ٻنسي مورُ جيئون هر مِلتي - جِن ڪتُّ درسن ديکيءِ
پراڻ آڌار جيئون ڌنُ نانڪ - پرڀ ميري ڪرپا ڪيجيءِ.

راڳ ملار، محلا پنجوان، شبد (٩)

(٩٣) جِن ڪيءِ اندر ڏن وسيءِ - تن ڪا ناءُ ڦهير
جن کي هردي نانءُ نه وسيءِ - تي نر ڪُٽي[٤] کهير.

راڳ ملار، محلا پهلا، وار (٢١)

(٩٤) هر اِڪسُ سيتي پِرَهڙي[٥] - هر اِڪو ميري چت
جن نانڪ اِڪ آڌار هر پرڀ - نِڪس ني گت[٦] ٻت.

راڳ ڪانڙا، محلا چوٿان، وار (٧)

(٩٥) آکي پرڀ ڪساڻيءَا[٧] - هر هر نام پکن[٨]
جيڪو دوُجا ديکدي - جن نانڪ ڪي دِڇن[٩].

(١٣)

(٩٦) جا کر پرڀ سُنّاءُ[١٠] هيءِ - چرن چتُوءِ[١١] من ماهِ
نانڪ ٻرهي ٻرهم کي - آنَ نه ڪتهوُ جاءِ.

چوٻولي، محلا پنجوان، سلوڪ (٨)

(٩٧) ڪبير مهِ مرني ڪا چاءُ هيءِ[١٢] - مرءُ نه هرکيءِ دُئار[١٣]
مت هر پوُڇيءِ ڪوُن هيءِ - پڙا هماري ٻار[١٢].

سلوڪ، ڪبير صاحب (٦١).

(٩٨) ڪبير لئن لهارءُ نُجهه ڪٿُّ - سرون سمڻ تئُّ تاءُ
ٻٿن[١٤] اُچرءُ تئُّ نام جي - چرن ڪمل ود[١٥] ناءُ.

(١١٩)

(٩٩) ڪبير جڻُ تئُّ ساڌ[١٦] پِرم[١٧] کي - سيس ڪاٽ ڪر گوُءِ[١٨]
کيلت کيلت هال[١٩] ڪر - جو ڪڇ[٢٠] هوءِ نه هوءِ.

(٢٣٩)

---

١. جکياسوُ. ٢. ورلاپوُن ٿو ڪري. ٣. سهجيئي، سوُلائيءَ سان. ٤. کٽوان انسان. ٥ پرلمت. ٦. مکتي، موکش. ٧. ڪتيوُن پيوُن آهن. ٨. ڏسن ٿيون. ٩. ڇڏجن. ١٠. سواد، مزو. ١١. ڏيان ڪن ٿا. ١٢. در لي. ١٣. متان. ١٤. زبان، رسنا سان. ١٥. ٻڌهجي هردي ۾ جاءِ ڏيان. ١٦. سڪ، چاهنا. ١٧. پره. ١٨. بال، کيهوُن. ١٩. موج مستيءَ ۾ اُچي وڃ. ٢٠. جيڪي ٿيندو ٿئن کي ڏٺو ويندو.

سلوڪ، شيخ فريد (٢٥)

(١٠٠) پڇهه[1] سڄڻ[2] ڪنبلي[3] – الله ورسڻ مينهن
جاهه ملان تنان سڄڻا – ٽُٽڻ ناهي نيهن.

(٣٥)

(١٠١) فريدا چِت ڪتولا واڻ ڊڪ – پرهه وڇاوڻ[4] ليف[5]
ايهه همارا جيوڻا – توُن صاحب سچي ويک.

(٧٢)

(١٠٢) جو سِر سائين نه نويءِ – سو سِر ڪپجي ڪاڻ
ڪُني[6] هيٺ جلائيءِ – بالڻ سندي ٿاءِ.

(٩١)

(١٠٣) ڪانگا[8] ڪرنگ[9] ڍنڍوليا[10] – سگلا کايا ماس
اي ڊُو نئنا مت ڇهڻ – پِر ديکن ڪي آس.

(٩٢)

(١٠٤) ڪانگا چونڊ[11] نه پنجرا – بسئي[12] تا اڏر جاءِ
جت پنجري ميرا شهو وسي – ماس نه تدون کاهِ.

(١١٩)

(١٠٥) ٿن نهي تدو ر جنڌ – بڻاڻ[13] هنڌ بِلن[14]
پِٽري انڪان سِر جُلان[15] – جي موُن بِرن ملن.

سلوڪ، محلا پهلا، (٢٠)

(١٠٦) جنڌ تُهه ٻوبر ڪيلڻ ڪا چاءُ – سر ڌر تلي[16] گالي ميري آءِ
اِت مارگ پيرُ ڌرِيجي – سِر ديجي ڪاڻ[17] نه ڪيجي.

سلوڪ، محلا چوٿان، (٥)

(١٠٧) هڻ ڪوڙي نهالي پنڌ[18] – مت موُن سجڻ آوڻي
ڪو آڻ ملاويءِ آج – سي پر ميل ملاويءِ.

(١٠)

(١٠٨) گوُرمک سچي عاشقي – جت پريتم سچا پائيءِ
اَن دن رهه آنند – نانڪ سهج سمائيءِ.

(٢١)

(١٠٩) جن پريتان سڻ نيهن – سي سڄڻ ميءِ نال[19]
اَنتر باهر هڻ قران – ٻي هرديءِ رکان سمال.

---

١. پلي پچي. ٢. پاپي ڳري وڃي. ٣. گرم چادر. ٤. وڇوڙو. ٥. هنڌ. ٦. ديڳڙي ٧. ڪاٺين جي باره بدران. ٨. اي ظالم ڪانو. ٩. سرير جو پڃرو. ١٠. اڃي ورابو آهي. ١١. لونگا هڻڻ. ١٢. پر جي اُلي اچي وينو آهين. ١٣. ڪاٺين وانگر. ١٤. جلن. ١٥. مٿي لي اپرلي هلان. ١٦. تري. ١٧. پرواهه. ١٨. واٽ. ١٩. گڏ.

(٣) مالڪ جي مهر

(١) ميهن پئيا پرميسر پاليا - جيئه جنت سڀ سکي وساليا
کٿيا ڪليش پئيا سک ساچا - هر هر نام سمائي جيئه
جسکي سي ٿيهي پرتپاري[2] - پار برهم پرڀ ڀئي رکواري
سُٺي بيئتي ناڪر ميري - پورن هوئي گهالي[3] جيئه
سرب جيئا ڪئه ديوڻهارا - گور پرسادي ندر نهارا
جل ٿل مهيئل سڀ ترپتائي[4] - ساڌو چرن پکائي[5] جيئه
من کي لِڇ پڄاوڻهارا - سدا سدا جائي بلهارا
نانڪ دان ڪيئا دک ڀنجن[6] - رتي رنگ رسائي جيئه.
[راڳ ماجهه، محلا پنجوان، شبد (٣٢)]

(٢) ندري ستگور سيوئيي - ندري سيوا هوءِ
ندري اهو من وس آويي - ندري من نرمل هوءِ
ميري من - چيت سچا سوءِ
ايڪو چيتهه تان سک پاوهه - ڦر دوکه نه مولي[7] هوءِ. (١. رهاءُ)
ندري مرڪي جيوئيي - ندري شبد وسيي من آءِ
ندري حکم بوجهيئي - حکمي رهيي سماءِ
سبنا ندر ايڪ هيي - آپي ڦرق[8] ڪريهه
نانڪ ستگور مليئيي ڦل پاليا - نام وڏائي ديهه.
[راڳ وڏهنس، محلا تيجا، شبد (٢)]

---

١. دک. ٢. رکيا ڪئي. ٣. محنت. ٤. ڌاپي پيا آهن. ٥. ڌوڙ کپن. ٦. آنند ميي.
٧. ڪڏهين به. ٨. تفاوت.

(٣) ديدا[1] دي - لئدي[2] اَڪ ڀاءِ
جُڳا جُڳنتر - کاهي کاءِ.

جپ صاحب، محلا پهلا، پؤڙي (٣)

(٤) ٻالڪ ٻرڌ[3] نہ جاڻيئي - نهچل[4] لس دروارُ
جو منگيئي سولي ڀاليئي - نِڌارا آڌارُ.

سري راڳ، محلا پنجوان، شبد (١٣)

(٥) ڪيا هنسُ[5] ڪيا بگلا[6] - جا ڪئُ ندرِ ڪريئِ
جو تِس ڀاوي نانڪا - ڪاڳهُ[7] هنسُ ڪريئِ.

سري راڳ، محلا چوٿان، وار (٢٠)، سلوڪ محلا پهلا

(٦) سَيما اُپر ندر ٻربہ ٽيري-ڪسي ٿوري ڪسي هيءِ گهڻيري
تُجهہ ٽي ٻاهر ڪڇ نہ هووئِ - ڪؤرمک سوجهي[8] ٻاوڻيا.

راڳ ماجهه، محلا ٽيجا، اشٽپدي(٣)١٦

(٧) جيوڙ صاحب ٽي وڏ دالي - دي دي ڪري رضائي[9]
نانڪ ندر ڪري جِس اُپر - سچ نام وڏيائي.

راڳ ماجهه، محلا پهلا، وار (١٩)

(٨) تئُ[10] ڪر ٻالي مارگہ ٻاليئي - ٻرڀ ڪرپا ٽي نام ڏيائيئي
ٻرڀ ڪرپا ٽي ٻندُن ڇُٽيئي - تئُ ڪرپا ٽي هوءِ ٽُٽيءِ.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (١٤)

(٩) دَدا داتا ايڪ هيءِ - سڀ ڪئُ ديوڻهار
ديندي توٽِ[11] نہ آوئي - اَڳنت[12] ٻري ڀنڊارُ.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، ٻاون اکري، (٣٤)

(١٠) جا ڪئُ آپي - ڪري بخشيش
ٽاڪا ٽيڪا - نہ گنيءِ[13] جگديسَ[14].

راڳ گوڙي، سکمني صاحب، محلا پنجوان، اشٽپدي (٣)١١

(١١) اِڪو لوڪي[15] هورُ[16] ڇيچري - براهمڻُ وت ٻنڊ ڪاءِ
نانڪ ٻِنڊ بخشيش ڪا - ڪَبهوُن نکوُٽس[17] ناهِ.

راڳ آسا، محلا پهلا، شبد (٣٢)

(١٢) تؤن ڪرڻ ڪارڻ سمرٿُ هيءِ - تؤن ڪرهہ سو ٿيئا
تؤن اَڻ[18] منگيئا دانُ ديوڻا - سيما ها جيئا.

راڳ وڏهنس، محلا چوٿان، وار (٢)

---

١. ڏيندڙ. ٢. وٺندڙ. ٣. ٻُڍو. ٤. سدائين قائم. ٥. هنس اُم ٻڪي آهي. ٦. بگهہ ٻکي.
٧. ڪانءُ ٨. ٻوُجهہ. ٩. ٻنهنجي مرضيءَ موجب. ١٠. ٽُنهنجي ١١. گهاٽي. ١٢. اَليڪ،
بيشمار. ١٣. ويچار ڪري آڻيندو. ١٤. پرماتما. ١٥. ٻٿر. ١٦. ديوتائؤن. ١٧. کٽڻ جو.
١٨. بنا گهرڻ جي.

(١٣) هرکي چرن - سدا سکدائي
جو اِڇهه سوئي ڦل پاوهه - پوري[1] آس اُس جائي.

راڳ سورٺ، محلا پنجوان، شبد (٧٩)

(١٤) هر داتا سڀ جڳت ڀڪاري[2] - منگت جن جنتا
هر ديوهه داتُ دئيال هوءِ - وچ پاٿر ڪِرم[3] جنتا.

راڳ سورٺ، محلا چوٿان، وار (٢٠)

(١٥) جو مانگهه ٺاڪر اپني تي - سوئي سوئي ديوءِ
نانڪ داس مکهه تي جو بوليءِ - ايهان اوهان سچ هوويءِ.

راڳ ڌناسري، محلا پنجوان، شبد (٤٥)

(١٦) دئيال سدا ڪرپال سوامي - نيچ ٺاٺ هاريا
جيئه جنت سڀ وَس تيريءِ - سگل تيري ساريا.

راڳ ڌناسري، محلا پنجوان، چنت (٣) ١

(١٧) جن ڪُئه ڪرپا ڪري جڳ جيوَن - هر اُرڌاريو[4] منَ ماجها
ڌرمراءِ دَر ڪاڳدَ[5] ڦاڙي - جن نانڪ ليکا سمجها.[6]

راڳ جئتسري، محلا چوٿان، شبد (٥)

(١٨) ساچي صاحبا - ڪِيا ناهي گهر تيريءِ
گهر تَ تيريءِ سڀ ڪِڇ هيءِ - جس ديهه سو پاوئي.

راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، آنند صاحب (٣)

(١٩) داتا[7] توُن بيٺا[8] تُهي - داتا ڪيءِ[9] سر دان
داالدُ[10] ڀنجن دکه دَلَڻ[11] - گورمکهه گيانُ ڌيانُ.

راڳ رامڪلي، محلا پهلا، دکڻي اوانڪار (٣٥)

(٢٠) پرب مات پتا ڪنٺ لاڳدا - لهڙي[12] بالڪ پال
دئيال هوئي سڀ جيئه جنتَ - هر نانڪ ندر نهال.

راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، وار (٣)

(٢١) سيوءِ تو ڪرپال - سمالي ساهه ساهه
پرتا[13] ڪوءِ نه جاءِ - جو آويءِ تُڌ آهِ.

(٩)

(٢٢) پوري[14] پوري مت هيءِ - سچي وڏيائي
ديدي توٽ نه آوئي - ليءِ ليءِ لِڪ پائي.

راڳ مارو، محلا پهلا، اشٽپدي (٥) ٦

---

١. اُجائي. ٢. ڀيڙو فقير. ٣. ڪيڙان. ٤. ڦارن ڪيو آهي. ٥. ڪرمن جو ليکو مٽجي ويندو. ٦. ٽبري ويو. ٧. سياڻو، داتار. ٨. ڏسندڙ، انتر جامي. ٩. داتارن جو داتار. ١٠. مفلسي مٽائيندڙ. ١١. دکه ناس ڪندڙ. ١٢. نڀيو. ١٣. خالي. ١٤. پورن پرش.

(٢٣) تُمري ديا لي - هوءِ درد بناس
تُمري ميا لي - هوءِ ڪَمل[١] بگاس.

راڳ پبزڱ، محلا پنجوان، شبد (٣١)

(٢٤) روگي ڪا پرپ ڪندڙهَ[٢] روگُ - دکيئي ڪا مِٽاوهہ پرپ سوگُ
نتاوڻ ڪٽو تم تانِ بڻناوهُ - داس اَپني ڪٽو بگتي لاوهہ.

(٣٦)

(٢٥) سپنا صاحب ايڪ هيءُ - وڪيءَ ڏنديءَ لاءِ
ڪِسيءِ تورا ڪِسيءِ اَگلا[٣] - خالي ڪوئي ناهِ.

راڳ سارنگ، محلا چوٿان، وار (٢)، سلوڪ محلا دُوجا

(٢٦) خصم[٤] وڏا دانار هيءُ - جو لڳي سو ڦل پاءِ
بابيهٔا[٥] ڪِيا بوڙا[٦] - جگتيءَ ڪي لِڳ[٧] جاءِ.

راڳ ملار، محلا پهلا، وار (١٢)، سلوڪ محلا ٻيجا

(٢٧) اَگُمُ اَگوچرُ تُون ڏڻي - ساچا اَلک اَپارُ
تُون دانا سپ مَنگتي - اِڪو ديوَٺهار.

(١٩)
[محلا پهلا]

(٢٨) ساجنو تُون ميت ميرا - گرهہ ليريءَ سپ ڪيهُ
مانُ مانگنُ[٨] تانُ مانگنُ - ڌنُ لکمي[٩] سُت[١٠] ديهہ.

راڳ ڪانڙا، محلا پنجوان، شبد (٤٩)

(٢٩) دالي صاحب سَندياءَن - ڪيا چاڙيءِ[١١] تس نال
اِڪ جاگندي نا لهن - اِڪنا سُتيا ديئي اُٺال.

سلوڪ شيخ فريد (١١٣)، سلوڪ محلا نوان

(٣٠) جَگت بِکاري ڦِرت[١٢] هيءُ - سپ ڪو دانا رام
ڪهہ نانڪ مَن سمر تهہ - پُورن هووهہ ڪام.

سلوڪ، محلا ناوان (٤٠)

(٣١) نَدر ڪرهہ تُون تارهہ ترپتيءَ - سچ ديوهہ دين ديالا
پرتُونٽ[١٣] نانڪ داسن داسا - تُون سرب جيئا پرتپالا.

راڳ تکاري، محلا پهلا، چهنت (١)٥

(٣٢) جاچڪ[١٤] - نام جاچيءِ[١٥] جاچيءِ
سرب[١٦] ڌار[١٧] سرب ڪي نانڪ[١٨] - سڪ سموُهہ ڪي داتي[١٩]
ڪيتي ڪيتي مانگن مانگيءَ - پاونيئان[٢٠] سو پاتيئيءِ.

راڳ ڪلياڻ، محلا پنجوان، شبد (٢)

---

١. هردي ۾ پرڪاش اچي وڃي ٿو. ٢. مِٽائين ٿو. ٣. جهجو، گهڻو. ٤. پرماتما. ٥. جيؤ. ٦. وڃارو. ٧. اُڃ. ٨. ٻل. ٩. لڇمي. ١٠. پٽ. ١١. زور هاي سگهندو. ١٢. پڻڪي پيو ٿو. ١٣. چون ٿا، فرمائين ٿا. ١٤. منگتو. ١٥. گهري ٿو، چاهي ٿو. ١٦. سڀني. ١٧. آڌار، آسرو. ١٨. مالڪ. ١٩. بخشيندڙ. ٢٠ چاهين ٿا.

سائينءَ ۾ صدق،
پرينءَ سان پريت، ۽
مالڪ جي مهر.

وشواس، صدق، نشچو يا شرڌا ساڳي معنيٰ رکن ٿا. وشواس جا ڪيئي قسم آهن، جهڙوڪ انڌ وشواس، شرطي وشواس ۽ پورڻ وشواس. جڏهين ڪو انسان هام هڻي ٿو سندس پرماتما ۾ وشواس آهي ته ڪيس پاڻ کان پهرياڻين پڇڻ گهرجي ته اهو وشواس ڪهڙي قسم جو آهي؟ انڌ وشواس آهي جاهلپڻو ۽ جهڪياپڻو، جتي عقل ۽ دليل ڀڃي ڪم ڪرڻ ڪن. مثلاً ڪو چئي ته پتر ڪارايو ته ڪاڏو وڃي پهچي وفات ٿيل وڏن کي، يا اوپر ڏانهن پاڻي ڏيو ته سورج جي لهس ۽ ٿيچ گهٽجي، يا هيءَ ڪ هڙ هوم، يگيه، پاٺ، پوڄا ڪريو ته هوئن يا هيئن ٿئي، ۽ اڳلو يا ڪنهن سوچ ويچار جي اهڙا ڪرم ڪانڊ ۽ پاکنڊ ڪري، ته اهو ٿيو انڌ وشواس ۽ ڪرائيندڙ چئبو وشواس گهاتڪ. اهڙن ڪرم ڪانڊن ۽ پاکنڊن مان ڀڏايل مطلب ڪڏاچت سڌ نه ٿي سگهندو. باقي وچان ڪو ٻيو پلو يا ٻرو نڪتو ته اها ٻي ڳالهه آهي. عام طور ته پرمي پڙن مان پلاڻي ملڻ مشڪل آهي.

شرطي وشواس ۽ اوشواس ۾ ڪو خاص فرق ڪونه آهي. شرطي وشواس آهي مطلبي يا ديوڻگي، جنهنجو بنياد ڪنهن خاص مطلب يا شرط تي ٻڌل هجي. جي پوري ٿي ته پي شرط هڻبي ۽ جي اڌوري يا اڌوري رهجي وئي ته ايمان ڏڏيو ۽ اعتقاد لٿو. اهڙن حالتن هيٺ اعتقاد لٿو ٿي آهي ڇو ته ٿيٺ گهڻا مطلب لڳاتار سڌ ٿيندا ۽ گهڻيون شرطون هڪ ٻئي پٺيان ڪٽبيون؟ لمبا ڙرهب ٿئي ڪاڻ ته نراسائي نابود ٿئي ڪاڻ!

پورن وشواس جي ڪسوٽي بلڪل ڪٺن آهي. اتي پنهنجا ادم اپاءَ، آسون آسرا، انداز اڳڪاڻ، دپ داءَ، اميدون مرادون، حيلا وسيلا، سڀ ”پنهنجائيءَ“ مان ڪڍي، پرماتما جي حوالي ڪرڻا آهن. ڪرمن ۽ ڪرتائن کي ”مان مان“ کان خالي ڪري، ڪين جي سطح تي آڻي، جهولي جهلڻي آهي. جي پري ته پلو پلو ۽ جي خالي رهجي وئي ته ٻه واهه واهه. جيئن رب جي رضا. ڪرم ڙڙي قل ٻئي گهوريا سندس ناليءَ متان. نه ڪالهه جي اشانتي ۽ غم نه نه ووري سڀان جي چنتا ۽ فڪر. جيڪي حال ۾ مليو سو ٻرحال. جيڪو ماضيءَ، حال ۽ مستقبل جي دائما هاچل ۾، ايشور جي اسرتا ڏسي ٿو، سوئي وشواس جي ڪسوٽيءَ مان پار پئي ٿو. ڪاما مان پاڻ کي ڪڍي، ايشور ۾ پاڻ انڪائي ٿو. پوءِ دکن جو داستان ٻه اساٽس اوري ته سکن جي پيتا ٻه سندس اڳيان رکي. پاڻ ۽ پرماتما پاڻ ۾ ۽

ٻولي ۽ ٻيءَ ڪا وڇ ۾. اهو آهي پورڻ وشواس، شڌ شرڌا، سچو صدق، ڏڍ نشچو يا تحقيق ۽ تسليم. اهو آهي تت گيان. سچ جي ساک مليل ڪانهيءَ، دماغ نڪمو ٿيو پئي.

آهڙو ايمان ڪيئن اڀري ٿيندو؟ شڪ مان، سنديه مان، پر نه شڪي سڀاءَ مان. شڪي سڀاءَ معنيٰ سڀ ۾ شڪ ۽ شڪ جي شڪا مٽائڻ کان ناهري وارڻ. جا ڳالهه ڪنهن ٻڌل هجي، انهيءَ کي سچي مڃائڻ لاءِ ٻيءَ ڪئين ڪوڙ ڳالهيون ٿيون. اهو شڪ نه ٿيو پر وسوس ۽ هنيلي هوڻ. شڪ يا شنڪا کي دور ڪرڻ معنيٰ ڪُليءَ من سان ڇنڊ ڇاڻ ڪري، سچ کي پروڙڻ. انهيءَ حد تائين عقل، دليل، سوچ ۽ سمجهه سڀ ڪارگر ٿيندا. سچ ڪوڙ، پاپ پنج ۽ نيڪيءَ بديءَ جي پرک ٿيندي. جيئن پارا جو سفر سولو ۽ سهنجو ٿيندو. شڪ مٽجي يقين، عقيدو، اعتبار ۽ اعتقاد ٿيندو. پر اعتبار ٿيندو آهي ڏٺل، ٻڌل، جاچل ۽ سمجهيل ڳالهين ۾، جن ۾ من اٽڪڻ ۽ موهه ڦاسڻ جو امڪان آهي. موهه مان ڏوپ جو انديشو آهي ۽ ڏوپ مان اوشواس جو خطرو آهي. پرماتما نه ڏٺل، ٻڌل، جاچل ۽ سمجهيل ڳالهين کان پار آهي. اُتي اعتبار کي اڳتي وک وڌائي پورڻ وشواس ٿيڻو آهي.

پورڻ وشواس مان وشيش پريم پيدا ٿئي ٿو ۽ وشيش پريم مان پرماتما جي پراپتي حاصل ٿئي ٿي. جيئن پارا جا اهي ٽڪڙا پڻ ڏکيا ڏاڍا آهن. صاحب فرمائين ٿا:

(١) چاري ڪُنڊا ڍونڍيا - ڪو نيمهي مڱڏا
جي تُڌ ڀاوي صاحبا - توُن ميءُ هڪُ لڳڏا.
راڳ آسا، محلا پهلا، اشٽپديون (١) ١٤

(٢) هِڪ اڪسي نال ميءُ دوستي - هر اڪسيءِ نال ميءُ رنگُ
هر اڪو ميرا سجڻو - هِر اڪسيءِ نال ميءُ سنگُ.
راڳ رامڪلي، محلا پنجون، وار (٥)

مٿي ۾ ڏنل وچن مان ڏسبو ته گرو گرنٿ صاحب ۾ وشواس باٻت ڪافي سنيهون سمجهاڻيون آيل آهن. صاحب چون ٿا ته هي پرماتما، توُن نماڻيا جو ماڻ آهين، نتاڻيا جو تاڻ، نٿاوان جو ٿاءُ، ندريا جي ڌر ۽ نگتيان جي گت آهين. تنهنجي سهائتا اوچتو اُتي اچي ٿي پهچي، جتي مشڪلاتون ۽ مصيبتون چوطرف وڪوڙي وڃن ٿيون، جتي وڪارن جي واسنائن بيوس ڪري ڇڏيو آهي، جتي ڪو سنگي ساٿي، ڪو ٻانهن ٻيلي ڪونه آهي، جتي ڪي به حيلا وسيلا نه ٿا هلن، جتي آسرا اميدون ختم ٿي چڪيون آهن، جتي چنتا ۽ نراسائي گهيرو ڪري ويون آهن ۽ جتي گهاٽي ۽ ڀيانڪ اونده ۾ روشنائيءَ جو ڪرڻو به نظر نه ٿو اچي. اُتي نا ممڪن، ممڪن ٿي ٿو پوي. اهو آهي توڪل جو تڪيو ۽ ايمان جو اسرار. اهڙن اسرارن جا انيڪ احوال، سنتن جي ساکين ۾ سمايل آهن.

هي مالڪ، تون منهنجو اُجهو، آسرو، اوٽ، ڀروسو، ٽيڪ، ٽاڻ ۽ ڏيڍاڻ آهين. ٻوءِ ٽپ ڪنهنجو ۽ چنتا ڇا جي؟ منهنجون چنتائون توکي ئي آهن. هي سڀاجها سائين، تون منهنجو سڄڻ آهين، متر آهين، ڀاءُ آهين، ماءُ آهين ۽ پيءُ آهين. دنيوي سٻنڌن مان شايد ڏوکو بہ کائجي پر تنهن جي مهر جا مينهن مون تي هميشہ پيا وسن ۽ تُنهن جي مهر کو مِٽائي ۽ گهٽائي نہ ٿو سگهي. تون ئي سڀ ڏک روڳ، ڪل ڪليش ۽ تاپ سنتاپ لاهي سگهين ٿو. تون سڀني جي سار سنڀال لهين ٿو. سڀ ڪارج سنوارين ٿو ۽ مُنهن منگا دان بخشين ٿو. توکان مٿي ٻيو ڪير آهي؟ جنهن لي تنهنجو هٿ تنهن کي ڀي کهڙي ڪمي وَٽُ؟ ٻار ماتا جي هنج ۾ پاڻ کي سلامت سمجهندو آهي ڇاڪي هوءَ پاڻ ڏجهي هجي يا بهادر. ٻار پيءُ جي آڱر وٺي گهمندو تہ ڪڏهين ڪونہ ڀُلبو، ڪڏهين ڪونہ ڪرندو.

تنهن ڪري، هي جڳت پتا، مون کي بہ فقط تُنهن جي آس آهي. ٻيون آسون قٽيون ڪري، ڪين جي قِلعي ۾ چڙهي، تُنهن جي لڙهہ لڳو آهيان، تُنهن جي پناري پيو آهيان. مان ڇا ڄاڻان تہ منهنجو ڀلو ڇا ۾ آهي؟ تون انترجامي، جاڻي جاڻڻهار آهين. جيڪي تون ڪيدين تنهن ۾ منهنجو اوس ڀلو هوندو. تون ڀڳت وڇل، پتيج رکندڙ ۽ سکن جو ساگر آهين. مون توکي پاڻ اَرپي ڇڏيو آهي. تُنهنجو هر حڪم ٻرچشم، تنهنجي رضا ۾ منهنجو راضپو. اهو اَٿئي منهنجو توسان خاص رشتو جو جنم جنم ۾ نباهيندس، جيستاءِ تو ۾ جوڀي جوت ئي وڃان. اُڻ جو رانديڪو ئي شال ساگر ۾ سمائجي وڃان. جي ساگر جو ٿو نہ بہ لڌو تہ بہ ڪهڙي پرواهہ جڏهين مان خود ساگر ٻڻجي پوندس. اهو آهي پورن وشواس جنهن سان سالڪ، سڪ ۽ سوز جون سُرڪيون پي، وشيش پريم جاڳائي ٿو. اي بندا، هاڻي تون سچ سل تہ تنهنجو وشواس ڪهڙي قسم جو آهي؟ انڌ وشواس، اَوشواس، شرطي وشواس يا پورن وشواس؟ جهڙو وشواس هوندو تهڙو نتيجو نروار ٿيندو.

صاحب چون ٿا تہ من مان بہ اهڙي شُڌ شردا سان، پريم جي اَمر جوتي ٻاريسان، جنهن ۾ برهہ جو ايل وجهي، دل کي وَٽِ ڪري منجهس جلايان. عشق نہ آهي راند، جو پاڻهي پوري پلاند. سِڪ سُتري نہ آهي. سڪ آهي سوُريءَ سندي سيج. سوز ۾ سَڙڻو اَٿئي، برهہ جي باهہ ۾ جلڻو اَٿئي، آتش جي اُلن ۾ اٽڪڻو اٿئي ۽ سڪ ۾ سِرُ سٽڻو اٿئي. جي اٿئي قتل قبول تہ پوءِ پيو پاءِ پڙ ۾ ۽ سودو ڪر سِر جو نہ تہ تہ پيو پيچ لڪائي گهُم.

ڀهلا مرڻ قبوُل - جيوڻ ڪي ڇڏ آس   راڳ مارو، محلا
هوهہ سڀن ڪا رينڪا - تئو آءُ همارئ پاس.   پنجوان، وار (١٧)

سر جي سَٽ ڏي تہ محبوب ماڻين. ڏنو ڪين اٿئي تہ پروانو شمع مٿان ڪيئن پاڻ

ڪي ٻُڌو ڪندو آهي؟ ليڪن اُهي پُونئر گل مٿان ۽ هرڻ واڱر پنيان. سُورن جا سبق سکي. سُوريءَ جوُن سکيائون پڻ. شهيديءَ جا سڌڙا اُناءِ. دل ۾ درد جاڳاءِ ته برهه پڙڪا ڏئي، پرِيم پلتا ڪائي ۽ نيهن نِرواڻ ٿئي. پرماتما سان پيار اِئين ڪر جيئن مڇيءَ جو پاڻيءَ سان، چاتڪ جو مينهن سان، چڪوي جو سُورج سان، ڪنول جو آب سان، هنس جو مانسرووَر سان، اُٺ جو وَلِ سان، ٻار جو کير سان ۽ استريءَ جو مڙس سان. پاڻ وڃاءِ. ڪين جو قلع قاپوُ ڪر. خوديءَ ۽ خدا ڪيئن ٻئي ماپندا هڪ مياڻ ۾؟ خوديءَ ۽ خود مطلبيءَ جي آهوُتي ڏي الاهي عشق جي آڳ ۾. پيار ڪر پيار ڪاڻ. طلب ۽ ترشنا ترڪ ڪر. ٻين سان نيڪ داري ۽ خير خواهي ڏيکار. اِها اُتِّي پريت جي ريت جنهن ۾ آهي جيوَن جي جيت.

جمُ ٽئهُ پرِيم کيلڻ ڪا چاءُ — سِرُ ڌر تَلِي گلي ميري آءُ
اُتُ مارگ پيرُ ڌريجي — سِر ديجي ڪاڻ نه ڪيجي.

سلوڪ، محلا پهلا (٢٠)

هڪ ڏيهن مرڻو اوس آهي پوءِ ڇو نه جانيءَ مٿان جند جان قربان ڪرڻ نه قبوُل پوين. سٽي اُها نه آهي جا مڙس سان چکيا تي چڙهي. سچي سٽي اُها آهي جا مالڪ مٿان پاڻ گهوري قربان ٿئي. اُهو مٿانڻ يا خودي ختم ڪرڻ ئي آهي پاڻ قربان ڪرڻ. اُنهن مري جيئڻو آهي ۽ اُنين جي امر ٿيو. اُنهن خود مرڻوءَ جي موهه جو ماتم مچي ٿو.

سري گروُ گرنٿ صاحب ۾ سڪ ۽ سوز ئي، برهه ۽ تڙف ئي، وڇوڙي ۽ وصال ئي، بيشمار شبد آيل آهن جن مان اُنڪل سؤ کن ٽڪوُن مٿي ڏنل آهن. صاحبن وڇوڙي ۾ ورلاپوُن ڪنديءَ، برهه ۾ بيخوُد ٿيڻ جي. فڪر ۾ فنا ٿي. اُکين ۾ آب آڻي، پيا لا پريتم کي پڪارين. هي منهنجا مٺڙا محبوُب، جي توُن جند آهين ته مان چڪور، توُن برسات ته مان مور، توُن ڏيئو ته مان وٽ، توُن ليرت ته مان ٻاتري. مان تو بنا پريشان، بي آرام، ماندو ۽ دربدر آهيان. ٿاهي ليد ليٽن ۾. گهاٽي ۾ پيو ٿو ٻڙجان، رٿان، رڙان، پڪان ۽ ٿابا کان. پرينءَ جي واٽ وينو نهاريان. ٻئي اُکڙيون ٿو ۾ اُنين ڪُنيوُن پيوُن آهن جيئن ٻليءَ جون ڪُٽي ۾ ۽ ماءُ جون ٻار ۾. ٻئي پاسي نهارين ته هوُند ڪڏهن قتو ڪيان. ٻانڌ پڙن کان پيو تو پڇاڙوُن ڪريان ته من ڪو پتو پئي، ڪو ڏس ڏئي، ڪو دڳ لڳائي ته مٿانس جيءُ جند قربان ڪريان ۽ ساري ڄمار سندس پيو هردم شيوا ڪريان. تن، من، ڌن اُرپڻ ڪريان. هي منهنجا پيارا پريتم، مون جڳ سان پريت ٽوڙي، توسان جوڙي آهي. هاڻي توسان ٽوڙي ڪنهن سان جوڙيندس؟ تُنهنجو در ڪونه ڇڏيندس. موُر نه موٽندس. سڀ سنساري سهارا ڇڏي، مون تُنهنجو پاڙ پڪڙيو آهي. منهنجو مقدر ڀلائين ته واهه واهه، جي بگاڙين ته به واهه واهه. مون پاڻ ۽ پنهنجو مقدر، ٻئي توتان گهوري گهمايا آهن.

ماڌوي ٿُون ٽوڙهُ - تُهُ هم نهي ٽوڙهُ
تُم سنگ ٽوڙ - ڪؤن سنگ جوڙهُ.

راڳ سورٺ، ٻاڻي روداس، شبد (٥)

تُنهنجي محبت ۾ مان نه ايڪال لئي پيو آهيان. تن کي ٽسا ڏيندي ۽ من کي مرچڙا هڻندي، مان پل هڻ، لوڏن ۽ آنانت لئي پيو آهيان. ماس ڪاڄي چڪو آهي. سر ۾ سمع ڪونهي. نماڻا نيڻ ڪٽي پيو تو نهاريان ۽ اُلوڙي آس ۾ پيو تو ٽڪيان ته من دلبر جو درشن ٿئي. جي جيڙو ته ملير ته مٺي ٻچاڻا، منهنجي وتڪمت مان ۾ دل ڪوله پيابي. جي جيڙي ٽنبو ٽُڪو هڻڪ نه چڙهيو ته مٺي ٻچاڻا، جهاز ڪيئن جند ۾ جان ٿڙڪيندا. جي جيڙي پاڻيءَ جو ٿڙو نڙيءَ کي نصيب نه ٿيو ته مٺي ٻچاڻا دريا ۾ پياس پجهائي نه سگهندو. هاڻي منهنجي پريت جي ٻَنهه رک، منهنجي وشواس جي لڄا رک. هاڻي اوري اچ ته اَڏجان، مل ته مشڪان، گود ۾ وهار ته گڏ گڏ ٿيان ۽ نظر ملائي نهال ٿيان.

(١) ڪانگا چونڊ نه پنجرا - بسي ته اُڏر جاه
جت پنجري ميرا شهه وسي - ماس نه تِنڊون کاه.

سلوڪ، شيخ فريد (٩٢)

(٢) ايڪ بُوند جل ڪارڻي - چاترڪ دک پاوي
پران گئي ساگر ملي - پُن ڪام نه آوي.

راڳ بلاول، ٻاڻي سڌنو، شبد (١)

هي پران ٻچي، مون کي وڏيڪ نه ستاءِ ۽ ترساءِ، اچا وڏيڪ نه آزار ۽ آزماءِ. ڪيئن جيئن ڪان وچڙيل آهيان ۽ هن جنم ۾ وري ملڻ لاءِ ماندي آهيان. من محبوب سان ملڻ لاءِ مشتاق آهي ته دل دلبر جي درشن لاءِ دلگير آهي. هي جيءَ جا جانب، موت ماڳن لئي نه مرڪان، اکيا اچ نه اکهامان، ڳلي ڳڏج نه ڳوليا ٿيان، سيج سمهه نه سرچان. واڳل سان وامڻ وهي لنگهي لگان، انگ انگ ۾ انڪايان. وِل نه وساريان، ساهه شاهه سان سنڀاليان، ساري سمالجي وڃان ۽ ڳڙجي هڪ ٿيان، جيئن پاڻي کير سان. مان مان نه رهي پر تو ۾ رمي رهي.

ڏُه ڏُه لوچن پيکان - هئُه هر بن اَؤر نه ديکان
نئن رهي رنگ لائي - اَب بيگل ڪهن نه جائي.

راڳ سورٺ، ڪبير صاحب، شبد (٤)

اِهو آهي الاهي عشق، مڌر محبت، سائينءَ سان سنيهه، لالن لاءِ لوڙش. اهڙا عاشق درويش ۽ ڪامل فقير ڪيئن نه جيئون گهارين؟ راوَل جي رنگ ۾ رتل آهن. دنيا جي دؤر کان دُور آهن. ڪڏهين مشڪن، ڪڏهين مرجهائين، ڪڏهين کِلن ڪڏهين اوڇن ٿا.

ڪڏهين ڳوڙها بند ٿي نه ٿين. ماڻ ۾ محبت جو مطالع ڪن. جي ڪين نه واحد ۾ والـي واحد جي، اڪر اوانڪار جو ۽ حرف حقاني. لوڪ چون ته آئو باولو، ديوانا آهن. عاشق باڻ ٻڌاڻيو آهي ۽ سائين سچائو آهي، سي ڪيئن نه سدوار ٻل سڏجن؟ سندن نيت نيڪ، نظر نؤراني، من شد، هردو نرمل، پر پائين لڳن اي ليڙؤن. گيان جي ڪَم ۾ گُـم آهـن. واليءَ جي وڇوڙي ۾ وهلوَر آهن ته وصال ۾ به وسيل آهن. جدا به پاڻ آهن لڳڏجن نه پاڻ ٿا.

قَلتهَ مَساجدي ڪيا سدائيڙيو - هردي هـي لِکـه لـيهُ
سدا صاحب ڪي رنگ رهيُ - ڪبهوُ نه لـوُنس نيـهُ.

سري راڳ، محلا چـوٿان، وار (٥)، سلوڪ محلا ٿيجا.

جـن عاشقن اِئين وجود جو ورق ورايو آهي، من جي مت مٽائي آهي، تما ترڪ ڪري تؤڪل جو ترهو تيار ڪيو آهي، خوديءَ جو خُمار لاٿو آهي، پنهنجي پلي ۾ پنهنجو پلو سمجهيو آهي، پاڻ، پرڪرتيءَ ۽ پرماتما کي هڪ ڪري ليکيو آهي، پيار جي پـڙ ۾ ڪُل داءُ لڳايو آهي، ڪُل ۽ ڪين ساڳي سمجهي ڪري سڃاتي آهي، تن کـان پـرماتما ڪيئن پري رهي سگهندو؟ پريميءَ ۾ پريم ۽ پريتم به پاڻ اپار. پنهنجي جي پريم ڌارا ڪڏهن هڪ ٿي وهي ٿي. پريتم پڪڙيو ته ڪسڪندو ڪٿان؟ هاڻي پاڻ گولو ٿي ٿو گذاري!

جـن پـرٿيا سُه لـيههن - سي سچـڙ مـيُ نـال
اَنـتر باهو هڪُ قِران - پـي هرديُ رکـان سَمـال.

سلوڪ، محلا چوٿان (٢١)

عاشقن تي مالڪ جي مهر جا مينهن دائما پيا وسن. رب جي رحمت ساريءَ سرشٽيءَ تي آهي ۽ ڪل مخلوقات لاءِ آهي، جيئن سوُرج ۽ چنڊ جي روشني، آسمان جي هـوا، درياءَ جو پاڻي ۽ وڻ جي ڇانو. پر جيڪڏهن قدرتي نعمتن جو فائدو نه وٺندو يا اُجوڳ نموني استعمال ڪندو، ته نعمتن جو ڪهڙو قصوُر؟ جيڪو سوُرداس ٿيڻي سان لڪرجي ٿابـو ڪاٽي، ته ڪو ٿيڻي تي ڏوهه مڙهي سگهبو؟ جن ۾ نه آهي سچو صدق، نه محبت جـي مٺيا، نه برهه جي بيقراري ۽ نه الفت جي اُڪير، سي ڪيئن رحم جا حقدار ٿيندا؟ ڌڻيءَ جو فضل اُنهن مان لاٿين پار وڃندو جيئن پٿر ۾ پاڻي يا نوڪ ۾ سٽو. جتي اَهنڪار اِٽ هڻي بيٺو آهي ۽ جتي عيب اَڏو اچن ٿا، اُتي ڪرتار جي ڪرپا ڪيئن پليءَ پوندي؟ اُتـي ته ڪرم جي قانون جي ڪنڊو ٿا، جوڳي ڪارواني ڪندي. باقي جن کي وشيش وشواس آهي پوُرن پريم آهي، اوسيڙو اِنتظار آهي، تن کي قلب جو قرار آهي. اُنهن جي مٿان رب جي رحمت جا ريلا وسن ٿا. ترپت آهن، آنند مڳ آهن ۽ اَمر آهن. صاحب فرمائين ٿا:

(١) دَتا داتا ايڪُ هـيُ - سب ڪئُـه ديوڻهارُ
ديندي توٽ نه آوئي - اَگنت ڀـري ڀنڊار.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، باون اکري (٣٤)

(٢) اَگمُ اَگوچرُ تُون ڌڻي - ساچا اَلک اَپارُ
تُون داتا سڀ منگتي - اِکو ديوڻهارُ.

راڳ ملار، محلا پهلا،
وار (١٩)

جو ترپت ۽ آنند ميءِ آهي سو چپ ۾ وِسلو چپ جوُن چڱوُن ونلي. جيئڻ ۾ نه ڪٿين چٽڪا آهن پر چپ جي چٽڪي جو چشڪو لي پنهنجو آهي. پڇ اُنهن کان، جن چوُسي يا چکي ڏٺو آهي. چپ آهي چئن قسمن جي. هڪ زبان جي نه ڪو اَشڌ وچن نه ٻولجي. ٻي ڪَن جي نه ڪو اَشڌ وچن نه ٻُڌجي. ٽين اکين جي نه ڪو ناپاڪ روُپ يا روُپڪار نه ڏسجي. چوٿين باقي اِندرين جي، نه بديءَ جي بلا ۾ نه برباد ٿين. پر اِهي چار ئي چپوُن، آهن چالاڪيءَ جوُن چالبازيوُن، جي من ۾ چپ آهيٽي ڪانه. جڏهين چت اندر چپ جو چشمو چوطرف وهي، تڏهين نه واسنا ۽ ويچارنا، اِندريوُن ۽ اَعمال، چپُ جو چشڪو وٺندا. جڏهين چت اندر، چپ جو چمن ڪِڙي ۽ تڏهين نه جيئڻ ۾ گلشن ليندي. اِهائي چپ، دلبر سان دللگي آهي، ناٿَ جي تقرير آهي ۽ پرماتما جو پيام آهي. اِهائي چپ، دائمي بجليءَ جي رَوَ آهي، جا ٽِڙ ٽِڙ بند ڪري لي ڇڏي. جو اَهڙيءَ مسات ۾ آهي، سوئي سچو برهم گياني آهي. هوُ ڪيترو ئي ڳالاهي ڪٿي، نه به چپ نه خاموشيءَ ۾ آهي ۽ هوُ ڪيترا يا ڪهڙا به ڪرم ڪري ڪٿي، نه به چپ نه اَڪرم ۾ آهي، ڇو نه هن جي چت اندر چوطرف چپ آهي. پرءِ هُنجو آواز اِلاهي اِلهام آهي ۽ هنجو ڪرتب، خود خدا جو ڪرتب آهي. ڇو نه هُنجا وچن ۽ ڪرم، اَهنتا جي ٽِڙ ٽِڙ سان بگڙيل ڪونه آهن. هوُ پرلوءِ لي نه ڪهڙي لي ڪونه تو ڇو نه جڳ لا جسمي ٺجي، هوُ آڪاس جي آڪاس سان، پيو تو پيمائش ڙلي. سو پرلوءِ جي پهچ کان نه پري آهي. شانتيءَ جو سروُپ آهي.

اي بندا، پرماتما سڀني جي هردي ۾ وَسي ٿو. سندس پاڇهه نه سڀني مٿان آهي. پر تو پاڻ ۽ پرماتما جي وچ، اَهم ڀاوَ جي ديوار کڙي ڪئي آهي. اِها اَٽڪ هٽاءِ نه تُون نه پرين پسين. داتار جي هٿ وَس ڇا نه آهي؟ ڏاتارُ ڌڻي نه وٺندڙ ٽڪي پوي. ڏات ڪي ڏاتوڙ بدل ڪونه آهي. ڏات بيحد آهي، بي اَنداز آهي. پرماتما ماءِ پيءُ جيان سار سنڀال لهي ٿو. دکين جا دک دوُر ڪري ٿو، روڳين جا روڳ مِٽائي ٿو، نڌڻڪن کي پناهه ڌڻي تو پر وشواس جي نه پرک لهي ٿو. سڀ سندس پيدوُ آهن، منگتا آهن. تون نه پڻ اُگهاڙ نه پئين، سائينءَ جو سجدو ڪر، وشواس جاڳاءِ، تاڪ ڏڪرانس ڪر، نيڌهن نباهه. نمڻ ملاءِ نه چئن ملئي. بندگي ڪر نه آلر شُڌي ملي، ٻُڌي کُلي، ويراڳ اَچي. ساڌن ڪر

نه ڪريا سِڌ ٿين ۽ مڪتي ماڻين. نشڪام ڪرم ڪر نه دعا ڪنهن ۽ آسيس وٺين. اڀياسا ڪر، اڀياس ڪر نه گيان جو پرڪاش اٿي، ڌيان لڳي، ڌارنا مچي ۽ سماڌي سهج ۾ سمائجي. وشواس جي ڪنجيءَ سان، ڀرم جو ڪلف کول نه مهر جا ماڻڪ موتي ملي. اهي ماڻڪ موتي، جيئن مڪتيءَ جا مٺيا آهن، سُن سماڌيءَ جو سمر آهن ۽ جوتي جوت جو جوهر آهن. جن جي همت لڳا، سي هِمت هُمت آزاد آهن، بلند آهن، برقرار آهن.

(۴) حاڪم جي حُڪم هيٺ ساري سرشٽي آهي.

(۱) حُڪمي هووَنِ آڪار[1] - حڪم نه ڪهيا جائي
حڪمي هووَن جيءُ - حڪم ملي وڏيائي
حڪمي اُتم نيچ - حڪم لکِ دک سک پائيئهِ
اِڪنا حڪمي بخشيش - اِڪ حڪمي سدا ڀوائيئهِ[2]
حڪمي اندر سڀڪو - ٻاهر حڪم نه ڪوءِ
نانڪ حڪمي جي بُجهي - نه هؤمي[3] ڪهي نه ڪوءِ.
[جپ صاحب، محلا پهلا، پؤڙي (۲)]

(۲) حڪمي اندر نِمِيا[4] پياري - حڪمي اُدر[5] مجهارِ
حڪمي اندر جَميا پياري - اوڌ ءِ سِر[6] ڪي ڀارِ
گؤرمکهه درگهه جاڻيئي پياري - چلي ڪارج سارِ
حڪمي اندر آيا پياري - حڪمي جادو[7] جاءِ
حڪمي بَنِ چلائيئي[8] پياري - منمکهه لهي سزاءِ
حڪمي شبد پڇاڻيئي پياري - درگهه پيدا[9] جاءِ
حڪمي گڻت[11] گڻائيئي[10] پياري - حڪمي هؤمي دوءِ
حڪمي ڀوئي ڀوائيئي پياري - اوگڻ مُٺي روءِ
حڪم سِڃاپي[12] شاهه ڪا پياري - سچ ملي وڏيائي هوءِ.
[راڳ سورٺ، محلا پهلا، اشٽپدي (۳)]

---

۱. آڪرتي. ۲. ڀرڪن ٿا. ۳. مان مان. ۴. ٻج روپ ۾ پيدا ٿيو. ۵. ماتا جي گرڀ اندر رهيو. ۶. اونڌو ٿي ماءُ جي پيٽ مان ٻاهر نڪتو. ۷. مرن ٿا. ۸. ٻُڌي ولي وڃي. ۹. عزت آبرو سان داخل ٿين ٿا. ۱۰. حساب وٺجي ٿو. ۱۱. ڏکيس ڀاڙ ڀائي. ۱۲. سڃاڻي يا پهچاڻي ٿو.

(٣) حُڪم اُپلي[1] حڪمي رهئي - حڪمي ڏک سُک سَرِ[2] ڪر سهئي
حڪمي نـام جپئي ڏِن رات - نانڪ جِسُ هووئي داتِ
حڪم مري حڪمي هي جيوئي - حڪمي ناَنا[3] وڏا ٿيوئي
حڪمي سوگ هَرکُ آنند - حڪمي جپئي نرودر[4] گُرمنت[5]
حڪمي آوڻ جاڻُ[6] رهائي - نانڪ جاکئُ ڀڳتي لائي.
[راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، وار، (١١)]

(٤) حُڪمي آئيا حڪم سَمائيا - حڪمي ڏيسي جگت اُپائيا
حڪمي سُرگ مڇ[7] پئيالا[8] - حڪمي ڪَلا رهائدا
حڪمي ڌرتي ڌَؤل[9] سِر ڀارِ - حڪمي پؤڻ پاڻي گَئڻارِ[10]
حڪمي شِو شڪتي گهر واسا - حڪمي کيل کيلائدا
حڪمي آڏاڻي آڪاسي - حڪمي جَل ٿَل ترڀوڻ واسي
حڪمي ساس گراسَ سدا - ڦُنِ حڪمي ڏيکه ڏکائدا
حڪم اُپائي دَس اوتارا - ديو دانو[11] اَگڻت اَپارا
مانئي حڪم سو درگهه پئجهئي - ساچِ مِلاءِ سَمائدا
حڪمي جُگ ڇتيه گُداري[12] - حڪمي سِڌ سادِڪ وِيچاري
آپِ نـاٿُ نَٿي سڀ جا[13]ڪي - بخشي مُڪت ڪرائدا.
[راڳ مارو، محلا پهلا، سولهو (١٦)]

(٥) حُڪمي سهجي اُپجهِ - حڪمي ڪار ڪماءِ
حڪمي ڪالي[14] وس هئي - حڪمي ساچ سَماءِ.

سري راڳ، محلا پهلا،
اشٽپدي (٨)٤

---

١. هڪ ۾ ٻانڌر و ٿيڻ. ٢. ايڪ سمان. ٣. ننڍو ٤. آڌار ڏيندڙ يا آڌار ڪندڙ. ٥. سٽگرو جو منتر. ٦. جنم مرڻ جو ڦيرو. ٧. مرت لوڪ. ٨. پاتال. ٩. ٻيگر، ڏاند. ١٠. آسمان. ١١. دَشت، دَئيت. ١٢. هڪ ٻئي پرڪار پيدا ڪيا آهن. ١٣. سڀ سندس حڪم ۾ ٻڌل آهن. ١٤. ڪالُ مهراج.

(٦) حُڪمي ڪرم ڪماوَڻي - ڀَئيڻي[1] ڪِرت قِراءِ[2]
حڪمي درسن ديکڻا - جهه ڀڄهه تهه جاءِ
حڪمي هر هر مَنِ وسيءِ - حڪمي سچ سَماءِ.

سوري راڳ، محلا ٽيجا، اشٽپدي (٥)٣

(٧) نا جيئُ مريءِ نه ڏُوبيءِ ترءِ - جِن ڪنهِ ڪيِتا سو ڪڇ ڪريءِ
حڪمي آويءِ حڪمي جاءِ - آگي پاڇي حڪم سماءِ.

راڳ گوڙي، محلا پهلا، شبد (٢)

(٨) حڪمي ڌارِ اَڌارُ[3] رهاويءِ - حڪمي اُپجيءِ حڪم سَماويءِ
حڪمي اوُچ نيچ بِئهارُ[4] - حڪمي اَنڪ رنگ پرڪارَ[5].

راڳ گوڙي، سکمني صاحب، محلا پنجوان، اشٽپدي (١)١١

(٩) حڪمي پئدا جاءِ - درگهه ڀاڻيئي
حڪمي هي سِر مار - بَند[6] رباڻيئي.

راڳ آسا، محلا پهلا اشٽپدي (٥)١٦

(١٠) جئُ جئُ تيرا حڪم - تِويءِ لئُ[7] رهڻا
جهه جهه رکهه آپ - تهه جاءِ کَڙوڻا.

راڳ گوجري، محلا پنجوان، وار (١٨)

(١١) کيتي وَڻج[8] سڀ حڪم هيءِ - حڪمي مَن وَڏائي وام
گورمتي حڪم بُوجهيئيءِ - حڪمي ميل ملائي رام.

راڳ وڏهنس، محلا ٽيجا، ڇنت (٤)٢

(١٢) سڀ آئي حڪم خصماءِ[9] - حڪم سڀ وَرتڻي[10]
سچ صاحب ساچا کيل - سڀ هرُ ڌَنيِ[11].

راڳ تلنگ، محلا چوٿان، شبد (١)

(١٣) حڪمي جَگ مهه آيا - چَلڻا حڪم سنجوگ جيئُ
حڪمي پر پنچ پَسريا - حڪم ڪري رَس ڀوگ جيئُ.

راڳ سوُهي، محلا پنجوان، اشٽپدي(٣)٣

(١٤) سڀ حڪمو وَرتيءِ - حڪم سماءِ
دوُکه سوُکه - سڀ تس رضاءِ[12].

راڳ بسنت، محلا پهلا، اشٽپدي (٧)٢

---

١. اڳين. ٢. ڀٽڪن ٿا. ٣. آڌار ڀنا. ٤. وهنوار. ٥. ظاهر ڀنا پيدا ٿين ٿا. ٦. جم دوُت، رب جا بندا. ٧. ڪڙا ٿي بهوُن ٿا. ٨. واپار. ٩. پرماتما. ١٠. ڪار ڪمائين ٿا. ١١. مالڪ. ١٢. آڪيا انوُسار.

(٥) پڳوان جو پاٺو.

(١) جان ٽُڌ ڀاوَهہ ٽان واوَهـ[1] گاوَهہ - ٽُڌ ڀاوي جَل ٽاوَهہ[2]
جان ٽڌ ڀاوَهہ ٽان ڪرهہِ ڀيوُتا - سڌگي نـادُ وَڄاوهہ
جان ٽڌ ڀاوي ٽان بـڙهہِ ڪتيبا - مُلان شيخ ڪَهاوَهہ
جان ٽڌ ڀاوي ٽان هووَهہ راجي[3] - رَس ڪَس ٻهت ڪماوَهہ
جان ٽڌ ڀاوي ٽيغ[4] وَڳـاوهہِ - سِـر مُنڍي[5] ڪَٽِ جاوَهہ
جـان ٽڌ ڀاوي جـاهہ دِسنتر - سُـڻِ گَلا گهر آوَهـ
جان ٽڌ ڀاوي ناءِ رچاوَهہ[6] - ٽـڌ ڀـاٽي ٽـوَن ڀـاوَهہ
نانڪ ايڪ ڪهيٽي بينتي - هورِ سگلي ڪـوُڙ ڪماوَهہ.

[راڳُ مانجهہ، محلا پهلا، وار (١٥)]

(٢) ڀـاٽـي ٽهت وَڏائيِٽا - ڀاٽي ڀيکُ[7] اُداش[8] جيءُ
ڀاٽي ٻَل[9] ٻِو سُر[10] وَهي - ڪمل ٽُلي[11] آڪاس جيءُ
ڀاٽي ٻوُجل لکهيئي - ڀاٽي منجهہ پرِيٽاس جيءُ
ڀاٽي سو ٻهُ[11] ڙنگلا[12] - صِفت رتا گـڻ ٽاس[13] جيءُ
ڀاٽي شهہ ٻيهاوُلا[14] - هٿُ آوَڻ[15] جاڻ مُئيڻاس جيءُ.

[راڳُ سوُهي، محلا پهلا، سُچجي، شبد (٢)]

(٣) نانڪ نـام ڏ ڀاليئي - گـور ٻوُرا مت[16] ڏيءِ
ڀاٽي جپُ لپُ سنجمو[17] - ڀاٽي هي ڪئي ليءِ

---

١. ساز وڄايان. ٢. ٽيرٿ ياترائوُن ڪريان. ٣. راجا. ٤. تلوار. ٥. ڪهي. ٦. جپ ڪـريا يا وچنا ڪريان. ٧. ٻکيا. ٨. غمگين ٿي. ٩. ٽاهون پت. ١٠. دريـاءَ. ١١. ٻـران ٿئي. ١٢. موُج ڪندڙ يا ڏيکاريندڙ. ١٣. گڻن جو خزانو يا ساگر. ١٤. پيارڪ. ١٥. جنم مرڻ جي آواڳون ۾ دکي ٿي وهي آهيان. ١٦. نصيحت، صلاح، سمجهاڻي. ١٧. اندرين کي روڪڻ جو ٻوڪ.

ڀاڻي جوڙنِ ڀوائيندي[1] - ڀاڻي بخش ڪري
ڀاڻي دک سک ڀوڳائيندي - ڀاڻي ڪرم ڪري
ڀاڻي مٽي[2] ساڄ ڪٽي - ڀاڻي جُس[3] ڏري
ڀاڻي ڀوڳ ڀوڳائيندا[4] - ڀاڻي منهن ڪري
ڀاڻي نرڪ سرڳ اوتاري - ڀاڻي ڌرڻِ[5] ڀري
ڀاڻي هي جس ڀڳتي لائي[6] - نانڪ ورلي هي.

[راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، وار (١٢)]

(٤) ڀاڻي اجهڙ[7] ڀاڻي راهه[8] - ڀاڻي هرکِ ڪُرمڪ ڳاواها
ڀاڻي ڀرم ڀوڙي ڀهه جوڙي - سڀ کي ٽِسي[9] رضائي جيئُ.

راڳ مانجه، محلا پنجوان، شبد (٧)

(٥) جيئه جنت سڀ تُڌ اپائي - جت جت ڀاڻا تت تت لائي
سڀ ڪڇ ڪيتا تيرا هووي - ناهي ڪڇ اسان[10] جيئُ.

(٢٤)

(٦) جهه جهه ڀاڻا - تهه تهه راکي
نانڪ سڀ ڪڇ - پرڀ کي هالي.

راڳ گوڙي، سکمني صاحب، محلا پنجوان، اشٽپدي (٥)١٠

(٧) هر کي ڀاڻي گر ملي - سيوا ڀڳت بنيجي[11]
هر کي ڀاڻي هر من وسي - سهجي رس ڀنيجي
هر کي ڀاڻي سک پائيجي - هر لاها[12] نت ليجي.

راڳ گوجري، محلا تيجا، وار (١٦)

(٨) جو هر پرڀ ڀاوي سوئي هووي - اَوَر نه ڪرڻا جائي
بهت سياڻپ ليا نه جائي - ڪر ٿاڪي سڀ چتراڻي.

راڳ وڏهنس، محلا چوٿان، چهنت (٤)٢

(٩) وڻ جاتالي ڪرڻ نه جائي - جو کڇ ڪري سو آپڻ ڀاڻي
لک چوراسيهه جيئه اپائي - ڀاڻي ساهه لڻ[13] انڌا.

راڳ مارو، محلا پهلا، سولهو (٤)١٤

---

١. ڀتڪائي ٿو. ٢. پنجن تتن جا جوڙ ناهي ٿو. ٣. شڪتي. ٤. ڀڄائي ٿو، وِرڪت ڪري ٿو. ٥. ورڄي جهمر وناني ٿو. ٦. بلڪل ٿورا آهن. ٧. ڪمارڳ ٨. سمارڳ. ٩. حڪم يا آگيا موجب. ١٠. آسان جو. ١١. ڦرول پئي ٿي. ١٢. لاڀ، نفعو. ١٣. ڪٽائين ٿا.

(١٠) تِس ٻاٽا سڙکي ڪاشَت[1] هَريا - تِس ٻاٽا ٿان ٿل سِرو سَريا
تِس ٻاٽا ٿان سب قل ٻاني - چِست ڪٿي لَڳ ستگور ٻاني.

راڳ ٻيرڻ، محلا ٻنجوان، شبد (٢٣)

(١١) تيرا محل[2] اَگوچر[3] ميري پياري - ٻِکُم[4] تيرا هــيو ٻاٽا
ڪهه ڻ نڪ ٻهه ٻٽيا دتاري - رک ليوڙه مگڌ[5] اَجاٽا.

راڳ بسنت، محلا ٻنجوان، شبد (٢٠)

(١٢) دکه سک ڪرڻي حڪم رضاء - ٻاٽيو بخش ٻاٽيو ديٿِ سزاء
دُهان[6] سِريا ڪا ڪُرتا[7] آپ - قربان جاٽي تيري ٻرتاپ[8].

راڳ مــلار، محلا ٻنجوان، شبد (٢٠)

(١٣) آپڻي ٻاٽيو ڪهه ڪِن سک ٻاليا - اَنڌا اَنڌُ[9] ڪمائي
ٻِکيا ڪدي هُي[10] رجيو ناهي - موُرکه ٻُکه ن جائي.

راڳ مــلار، محلا ٻهلا، وار (٢٠)

(١٤) اَگيان لاءِ[11] سَواليا[12] - گــور گيانيو لاء جڳاوَنگو
نانڪ ٻاٽيو آپڻيو - جڏ ٻاوي تِويو چلاوَنگو.

راڳ ڪانڙا، محلا چوٿان، اشٽپدي(٨)١

(١٥) ڪِيا ڪهيئيو - سَــرٻي[13] رهيا سَماء[14]
جو ڪڇ وَرتي[15] - سب تيري رضاء.

راڳ ٻربالــي، محلا ٻهلا، شبد (٥)

---

١. ڪاٽي. ٢. سرڙپ. ٣. دوُر. ٤. ڪنن، ٻــارڻي. ٥. موُرک، اَڄاڻ. ٦. ٻنهي لــوڪن جــو، لوڪ ٻرلوڪ جو. ٧. ڪرتار، ڪندڙ ۽ ڪرائيندڙ. ٨. وڇاڻ. ٩. موُرک انسان ڪئين ڪڪرم ٻيا ڪن. ١٠. وِشين، واسنائن مان من ڪڍهين ٻ ن ڍاپيو. ١١. لڳائي ١٢. غفلت جي ننڊ ٻر سمهاريو آهي. ١٣. هــر هنڌ، هر جيو ٻر. ١٤. سمائجي وهيو آهين. ١٥. وهي واپري ٿو.

(٦) حُڪم مڃڻ يا سمجهڻ جو ڦلُ.

(١) جني حُڪم پڇاڻيا سي ميلي - هــؤ ميءِ شبد جَلاءِ
سچي پکٽ ڪرهه ڏن راتي - سچ رهي لِنوَ لاءِ
سدا سچ هر وپکدي[1] - گــور ڪــيءِ شبد سُپاءِ[2]
من وي - حڪم مَنِ سکه هوءِ
پرب پاڻا آپڻا پاوَدا[3] - جس بخشي تِس پکهن نه کوءِ. (١. ر.)

[راڳ ملار محلا ٽيجا، شبد (٢)]

(٢) ڳؤرمکه حڪم منني شَهُ[5] ڪيرا - حُڪمي هي سکه پائي
حڪمو شيوي حڪم آراڌي - حڪمي سميءِ سمائي
حڪمي وِرت ِنيم سَچ[6] سنجمُ[7] - مــن چنديــا[8] ڦل پــائي
سدا سهاڳڻ جو حڪمي ٻُجهيءِ - ستگؤر شيويءِ لِوَ لائي
نانڪ ڪرپا ڪري جن اُوپر - تِنان حڪمي لئي مِلائي.

[سلوڪ، محلا چوٿان، (١٨)]

(٣) پرب مِلڻيءِ ڪــي - ايهه نيشاني
مِنِ اِڪو ســاچا - حڪم پڇاڻي.

راڳــ مانجهه، محلا پنجوان، شبد (٣٥)

(٤) سوئي ڪرڻا جو آپ ڪرائي - جِٿيءِ رکيءِ پئي جائي[9]
سوئي سياڻا سو پتوَنتا[10] - حڪم لڳيءِ جس ميٺا جيئُ.

(٤٢)

(٥) جيِتڙا[11] آگــن ڀرابر لهيءِ[12] - پيتر وَگــيءِ[13] ڪــالي
پرڻوت[14] نانڪ حڪم پڇاڻيءِ - سکه هوويءِ ڏن رائي.

راڳــ گوڙي، محلا پهلا، شبد (١٧)

---

١. ڏسن ٿا. ٢. سياويڪ ٣. پسند پوي ٿو. ٤. رانڌڪ. ٥. پتي، پرماتما. ٦. پؤترتائي. ٧. اِندرين کي ووڪڻ. ٨. وڻندڙ. ٩. جڳهه، هنڌ. ١٠. عزت جــي لائق. ١١. جــيءُ. ١٢. جَلي پيو ٿو. ١٣. اَندر ۾ لوشعا ۽ واسنائن جي ڪتار لڳي پئي آهي. ١٤. فرمائي ٿو.

ٻڌجي ٿو. تدبير سان ايندڙ يا ٿيندڙ تقدير ٺاهي يا بگاڙي سگهجي ٿي. انهيءَ لاءِ انسان کي ٻُڌي عطا ٿيل آهي. وڏيس تہ ڪمت ٿي چڙهي، ڪُمارگ جو رستو وٺي ۽ وڏيس تہ سُمت تي سوار ٿي، سمارگ جي واٽ وٺي. ڪوڙ سچ، نيڪيءَ بديءَ ۽ پاپ پن جي پهاڻڻ لاءِ وٽس سمجهہ ۽ ساڃهہ موجود آهي، جنهن ذريعي ٻاڻ سڌاري، سنواري سگهي ٿو. مطلب تہ ڪرمن ٿي سندس پُورن اَڌڪار آهي مگر ڪرمن جي ڦل تي مالڪ جو حڪم اختيار آهي. ڪرم ڪچا ۽ ڪسا تہ ڦل ڦڪو ۽ ڪرم نيڪ ۽ نياءَ ڪاري تہ ڦل مِٺو. انهن ڪرم جي قاعدي موجب چڱو يا برو ڦل حاصل ڪبو. انهيءَ وقت پرماتما ۽ پرالبڌ ڪسي ڏوهہ ڏيڻ نہ لازم آهي ۽ نہ فائدي مند آهي. ڪرم ۽ ڦل جي ڳڏيل جوابداري ٻاڻ تي آهي.

صاحب سمجهائين ٿا تہ جڏهين ٻاڻو خود ٿُهنجي ڪيل ڪرمن جو جوڳو نتيجو آهي تہ پوءِ ٻاڻي پوڻ ۾ چولو ڪُرڪين، ڪنجهين، ڪِيبائين يا ڪرتاهي ڪريــن؟ قسمت ۾ جيڪي لکيل آهي سو اوس ايندو ۽ ٿيندو. موت نہ ڪاٽيندو. تہ پوءِ رودن ۽ واڙو، چنتا ۽ چــراڪروا، ونڄ ۽ روسامو ڇو ۽ ڇا لاءِ. انهيءَ مان ڇا ورندو، ڇا وٺبو؟ الٽندو انهن تہ ٻاڻ شڪر ۽ سهن شڪتيءَ جي اچا ڪمزور ٿيندي ۽ قسمت جا ڪشت ڪشالا ڪنن لڳندا. جو سُهڻو آهي، ٿهنجو سنتوش سان ڇو نہ سٽيڪار ڪجي؟ شردا ۽ شانتيءَ سان ڇــو نــہ ايشور جي آڳيا اَکين تي رکجي؟ انهن ڪرڻ سان ڏکن جو ڏنگ نڪرندو. سهن شڪتــي پرٻل ٿيندي، اچا شڪتي آڳرائيءَ ۾ ايندي، سائينءَ ۾ صدق جاڳندو، ياڻن جـــو پڇتــاءَ ٿيندو ۽ آئيندي جو نيتارو ٿيندو. جو ۽ ياڳ جو ٻاڻو منو ڪري پوڳي ٿو سو غصي ۽ غم کان آجو ٿئي ٿو، شانتي ۽ سک حاصل ڪري ٿو، سچو پدارت پراپت ڪري ٿو، ڪُمت مــان نڪري سُمت ۾ اچي ٿو، رنگ ۾ رَل وهي ٿو ۽ ليت جمڻ مرڻ جي چڪر مان آزاد ٿئي ٿو. سچ پچ تہ اهڙو انسان ئي چتر آهي، سياڻو آهي، پريم سُهاڳڻ آهي، ڇو تہ هُن جو مَن، نيت ۽ هردو، ٽيئي صاف ۽ شڌ آهن ۽ مطابق سياڻپ يا هترادڙ هوشياريءَ کان ٻهہ خالي آهن. جلدي هو ڻياڳ، وراڳ ۽ سهج پد تي پهچڻ وارو آهي. صاحب فرمائين ٿا:

(١) حُڪم منديءَ هوويءَ پرواڻ ـ خصميءَ ڪا محــل پــائسي — راڳ آسا محلا پهلا،
خصميءَ پــاويءَ سو ڪري ـ منهِ چنديا سو ڦــل پائسي. — وار (٥٠)

(٢) جــو ڪڇ هوُتا ـ سو تيرا پــاڻا — راڳ پرڀاتي، ڪبير
جو لِو ٻُرجهيءَ ـ سو سهج سماڻــا. — صاحب، شبد (١)

سو اي بندا، حڪم کي خوش ٿي مڃڻ ۽ ڀاڻي کي ست ڪري پوڻ ۾ جــڻ تــہ پروردگار جي ٻولو ٻُوجا آهي ۽ پراپتيءَ جو پروانو آهي. انهيءَ اپاءَ جي آڏو اچي تــي،

اَڳين ۽ هن جنم جي ڪيل ڪرمن جو ليکو ٿي، ڀڳوان جي پاڻي جي صوُرت اِختيار ڪري ٿو. جيئن سرڪاري عدالت گاهه ۾ شاهديءَ ۽ دليلبازيءَ کان پوءِ، فتــوي ملندي آهي ۽ عمل ۾ ايندي آهي، تيئن ئي اِلاهي عدالت خاني ۾، ڪرمن جي قاعدي مطابق، اَسان جي اَعمالن جو پيو پرتاميل ونجي ۽ پوُري معياد تي، نتيجو ظاهر ٿئي، تعميل ٿئــي. من پسند نتيجو نڪري ته پوءِ ڀلا پڇي وڃوُن ته ڇا آهي اسان جي قابليت جي ڪماليت يا اسان جي حرفتن جي حيرت اَنگيزي! خير ته هن ٻه چار ٽڪا ڪٽي ٽڪاڻي ۾ ڏجن متان ڪا مالڪ جي مهر ٿئي هجي يا متان منجهس ڪو ڦيرڦار نه ڪر ڦاسي. پر جــي نا پسند نتيجو نڪري ته عجب لڳي ته هوُ فلاڻو نالائق ڪيئن وڃي لائقيءَ لڳو ۽ موُن کان ٻه گرهه کڻي ويو؟ اَئين ويچار ڊوڙائيندي، افسوس ٻه ٿئي ته نه ايشوُر وٽ اِنصاف آهي ۽ نه قسمت ۾ سڻائي لکيل آهي، نه نه نه منهنجي طرزن ۽ طريقن يا قابليت ۽ عقلمنديءَ ۾ ڪاٻه ڪسر رهيل ڪانه هئي. اِهو ٻئي نموُنن جو رخ، نامناسب، بيجاءِ ۽ دکدائڪ آهي، ڇو ته ٻئي حالتن هيٺ، نتيجي کي نياءَ جي روُپ ۾ ڏسي، ٻرچشم نه ٿو ڪيو وڃي. نتيجي کــي صحيح صوُرت ۾ نه سڃاڻڻ ڪري، اسين ٻي اِرادي ۽ بي خياليءَ سان، هڪ پيو نــئون ڪرم ڪريوُن ٿا، جنهنجو ٻه دکدائڪ نتيجو اچا آئيندي ۾ ڀوڳڻو پوندو. اِئين پــيا ڪرم نتيجن ۾ بدلجن ۽ نتيجا، نوان ڪرم جوڙين. پر جي اسين نياءَ مان نصيحت پرايوُن ۽ پاڻي کي ايشوُر جي آگيا سمجهي، ست ڪري سٽيڪار ڪريوُن، تــه پوءِ نه فقط من کي شانتــي حاصل ٿيندي پر جيون، پرڪرتيءَ جي سياوڪ وهڪ ۾، موافق نموُني سان، گڏيل مسيل هندي. اِئين روُحانــي واڌارو ملندو ۽ اَندرين اڪ کُلي، گيان جو پرڪاش ڪرائيندي ۽ شخصيت کي لا شخصيت بڻائي، اَهنتا ناس ڪندي. گيان ٻنا گت ڪيئن ٿيندي؟

اِهو برابر آهي ته ڪي اَهڙيوُن آپدائوُن ۽ آفتوُن اوچتو اچن ٿيون، جي شانت مچ من ٻه ڏوڏي ٿيوُن ڇڏين ۽ ساڃهه صفا کسي ٿيوُن ڇڏين. پر اِهائي ته شانت مئُ من جــي پرکه آهي، جنهن مان پاس پئي، پار پهچڻو آهي. اِهو ياد رکڻ گهرجي ته ڪابه آيل مشڪلات، مصيبت، پيڙا يا پريشاني، نه بي سبب آهي ۽ نه بي واجب آهي پر واجب سبب ڪري، واجب نتيجو ڏيکاري رهي آهي. ضروُر ڪا اَهڙي ترشنا جاڳي هوُندي، جنهن ترشنا مان اهــڙي اِڇــا اُٿي هوُندي، جنهن اِڇا اهڙو ڪڪرم ڪرايو هوُندو، جنهن ڪڪرم سرشٽيءَ جي ڪائنــات ۾، مطابقــيءَ يا همسازيءَ بــرخلاف اهڙي حرڪت هلائي هوُنــدي، جنهــن حرڪت اهــڙيــون ڇــوليون پيدا ڪري ڇڏيون هونديوُن جــي هاڻي اسان کي سوُر سختيون ڏئي ۽ پنهنجي ڪئيءَ جو ڪيتو ڀوڳائي، سرشٽيءَ جــي بگڙيل مطابقي يا همسازي، وري واپس بحال ۽ برپا ٿيوُن ڪن. حرڪت ڪرڻ جــي جوابداري اسان جي هئي ته ڪئيءَ جو ڦل ٻه اسان کي ملڻو آهي. اِها آهي ”ڪرم جي قانوُن“ جي

ڀڳوان جو ڀاڻو ۽ حُڪم.

ميتا ۾ مَـٽـيـا.

اڳئين باب ۾ سرشٽيءَ جي رچنا ۽ قدرت جي ليلا بابت ڪجهه ورلن اچي چڪو آهي. هن باب ۾ اهو سمجهائبو ويو آهي ته هيءَ ساري سرشٽي، پرماتما جي حڪم پٽاندڙ هلي ٿي. اهو حڪم جڳان جڳ هلندو آيو آهي ۽ هلندو رهندو. وڏي لوڪ، مرت لوڪ، پرٿوي، پاتال، آڪاس، سوُرج، چندرما، تارا، نڪشتر، گرهه، ۽ ٻيون ڪئين سرشٽيوُن، جي اسان جي اکين اڳيان پرليت نه آهن، اهي سڀ پرماتما جي حڪم مطابق پنهنجي پنهنجي سنڀال ڪرڻ ۾ رڌل آهن. ڏهه اَوتار، برهما، وشنو، مهيش، سڀ ديو ديوتائون ۽ جيو جنتو ٻه سندس حڪم موجب پيدا ٿيا آهن، جيئن پيا، ڪرڻ ڪن پيا ۽ آخر ختم ٿين پيا. چار منڊوُن، ڏيهن راليوُن، اوُلده روشنائي، سوڪ سبزي، سک دک سڀ سندس حڪم جو راز آهن. الهيءَ گردش ۾، پرڪرتيءَ جو چرخو، هر وقت ۽ لڳاتار، مقرر ڪيل رفتار سان، پيو ڦري. شڪليوُن ۽ ناتا پيا بدلجن سدلجن. ڪجهه قائم ڪونه رهي. قائم آهي فقط اهو حڪم، جنهن جي حڪمرانيءَ هيٺ سارو سنسار هاي پيو ٿو ۽ هلندو پيو. صاحب فرمائين ٿا:

(١) سڀ آئـي حُڪم خصماه - حڪم سڀ ورتـي — راڳ تلنگ، محلا چوٿان، شبد (١)
سچ صاحب ساچـا کـيـلُ - سڀ هـر ڌنـي.

(٢) حُڪمي جگ مهه آيا - چـلڻا حڪم سَنجوگ جيـئُـو — راڳ سوُهي، محلا پنجوان، اشٽپدي(٣)٣
حڪمي پرپنچ پَسريا - حڪم ڪري رس ڀوگ جيئُو.

ساڳيءَ طرح، هر انسان ٻه ڀڳوان جي ڀاڻي ۾ ٻڌل آهي. سندس جم موت، خـوش نصيبي ڪم نصيبي، دک سک، خوشي غم، فقيري اميري، ننڍ وڏائي، صحت بيماري، ناموُس بدنامي، اولاد پٽو، بي اولاد پٽو، وغيره، سڀ انهيءَ ڀاڻي ٿي ٻيڌل آهن. صاحب فرمائين ٿا:

(١) جَـهه جَـهه، ڀـاڻـا - تهَ تـهه راکـي — راڳ گوڙي، سکمني، صاحب، محلا پنجوان، اشٽپدي (٥).١٠
نـانڪ سڀ ڪـجهه - پـرڀ ڪي هائـي.

(٢) ڪيـا ڪهيئو - سـر اـي رهـيـا سماء — راڳ پرڀاتي، محلا پهلا، شبد (٥)
جـر ڪجهه ورتـيو - سـڀ تـيري رَضاء.

(٥) روُپ‌ونت سو - چتر سياڻا
جن جن مانيا - پرڀ کا ڀاڻا.

(٦) جس کي بسنُ تس آکيو راکيو - پرڀ کي آکيا ماني ماڻيُ
اس ني چوڳن کريو نهال - نانڪ صاحب سدا ديال.

واڳ گوڙي، سکمني صاحب، محلا پنجوان، اشٽپدي (٣)٥

(٧) پاڻا مَني - سدا سک هوءِ
نانڪ سچ - سَماوي سوءِ.

واڳ آسا، محلا ٽيجا، شبد (١٠)

(٨) جو تُد ڀاڻا جست - سو تُد بُجهڻي
جو تد ڀاڻا جست - سو درگهه سِجهڻي.

واڳ رامڪلي، محلا پنجوان، وار (٧)

(٩) گور پرسادي ايڪ لدو لاڳي - ڏُبڏا تدي ڀاسي
جو تس ڀاڻا سو سَت کر مانيا - ڪاٽي جم کي ڦاسي.

واڳ مارُو، محلا ٽيجا، شبد (١)

(١٠) جن هر ڀاڻا منيا - تس سوُکس نه ستاپيو
هر جيڻ اوُن سپا کا مِت هيو - سب جاڻهِ آپيو.

واڳ مارُو، محلا پنجوان، وار (٨)

(١١) ساچ ڀڏارت - گوُرمک لهڻُ
پرڀ کا ڀاڻا - سَت کر سهڻُ.

واڳ ڀيرءُ، محلا پنجوان، شبد (١١)

(١٢) مستڪ لِلات لِکيا ڏُرِ ٺاکر - ميٽڻا نه جاءِ
نانڪ سي جن اوُون هوئي - جن هر ڀاڻا پاءِ.

واڳ ملار، محلا ٽيجا، اشٽپدي (٨)١

(١٣) جو ڪڇ هوُنا - سو تيرا ڀاڻا
جو اُو بُوجهيو - سو سَهج سَماڻا.

واڳ پرڀاتي، ڪبير صاحب، شبد (١)

(١٤) جُهُ رام راکيو - تهُ رهيئو ري ڀائي
هر کي مهما - کڇ ڪتُن نه جائي.

واڳ ڀيرءُ، ڀگت نامديو، شبد (٥)

(٩٠)

١. سُندر، سهڻو. ٢. عقلمند. چالاڪ. ٣. شيءِ. ٤. چوڳُڻو. ٥. جو اِنسان تنهنجو ڀاڻو منو ڪري پوري ٿو. ٦. سمجهي يا ڄاڻي ٿو. ٧. قبوُل پئي ٿو. ٨. ڀيائي، ڏنيت ڀاؤ. ٩. دک. ١٠. آد يا مڏ کان. ١١. اُتين. ١٢. گيان يا سُن جي پد ني پهچي وڃي ٿو.

(٧) پاڻي مَيڇ مان فائدا.

(١) جو تُد ڪرتا سو ڪر پايا - پاڻيٰ وچ ڪو وولا آيا
پاڻا مَنبي سو سک پائي - پاڻي وچ سک پاندا
ڳوُرمک تيرا پاڻا پاويع - سهجي هي سک سچ ڪماويع
پاڻي نو لوچيع بهتيري - آپڻا پاڻا آپ مَاندا
تيرا پاڻا منبي سو مليع تُد آئي - جِس پاڻا پاويع سو تُجهه سمائي
پاڻي وچ وڏي وڏيائي - پاڻا ڪسهِ ڪراندا
جان تِس پاويع تان ڳورو ملائي - ڳوُرمک نام پدارٿ پائي
تُد آپڻي پاڻيع سب سرشٽ اُپائي - جسنو پاڻا ديهه تِس پاوُدا
منمک اَند ڪري چتراٰئي - پاڻا نه منبي بهت دک پائي
بِرمي بهوُلا آويع جائي - گهر محل نه ڪبهوُ پاندا.
[راڳ مارو، محلا تيجا، سولهو (٢٠)]

(٢) بِند خلاصي پاڻيع هوء - هوُر آک نه سڪيع ڪوء
جي ڪو ڪاٿڪ آکڻ پاء - آهِ جاڻيع جيتيا مُهه کاء.

سري جپ صاحب، محلا پهلا، پوڙي (٢٥)

(٣) پرپ ملڻيع ڪي ايهه نيشاني - مَن اِڪو ساچا حڪم پڇاڻي
سَهج سنتوک سدا ترپتاسي - آنَند خصم ڪيع پاڻيع جيئُ.

راڳ ماجهه، محلا پنجوان، شبد (٣)

(۴) جو ڪڇ ورتيع - سب تيرا پاڻا
حڪم بوُجهيع - سو سچ سَماڻا.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (٦٦)

---

١. ايشور جي آکيا ني راضي رهڻ. ٢. چالاڪي. ٣. جو ٽين جي قيد مان ڇوٽڪارو.
۴. بيعقوُف. ٥. چوُلدو. ٦. منهن ني موچڙا کائيندو. ٧. پرماتما ۾ لدوُلين ٿي وڃي ٿو.

(١٦) سو ڪڇُ اَنڌا آکيئي - جو حڪمهُ اَنڌا هوءِ
نانڪ حڪم نہ ٻُجهئي - اَنڌا ڪهيئي سوءِ.

واڳ رامڪلي، محلا ٽيجا، وار (١٦)، سلوڪ محلا دوُجا

(١٧) تنُ ديوانا[1] جاڻيئي - جا ايڪا[2] ڪار ڪماءِ
حڪم پڇاڻي خصم ڪا - دوُجي اوَر سياڻپ ڪاءِ؟

واڳ ماروُ محلا پهلا، شبد (٧)

(١٨) سڀ ڪوئي هيءِ خصم ڪا - خصمهُ سيڪو هوءِ
حڪم پڇاڻي خصم ڪا - تان سچ پاويءِ ڪوءِ.

واڳ سارنگ، محلا چوٿان، وار (١٨)

(١٩) پا ٻيها[3] نا ٻلُاءِ[4] نا تُرساءِ[5] ايهه من - خصم ڪا حڪم منُ
نانڪ حڪم منئيءِ لِکّ[6] اٿيءِ - ڇڙيءِ چوڳل[7] وَنُن[8].

واڳ ملار، محلا پهلا، وار (٩)، سلوڪ محلا ٽيجا

(٢٠) سڀ مهِ سچا ايڪو سوئي - تسڪا ڪيِتا سڀ ڪڇ هوئي
حڪم پڇاڻي سو ايڪو جاڻيءِ - ٻندا[9] ڪهيئيءِ سوئي.

واڳ پربڀاتي، ڪبير صاحب، شبد (٣)

---

١. ايشوَر جي عشق ۾ مستانو. ٢. پرماتما. ٣. جگياسوُ پيِپها. ٤. ورلاپ وُن ڪرڻ ڪري.
٥. وڪارن ۾ من نہ وجهڻ. ٦. ڪامنائوُن، ترشنائوُن. ٧. چوڻو. ٨. رنگ. ٩. ٻيِنل شخص.

(٦) جو کچھ ورتے - سبھ تیرا بھاݨا
حکم بوجھے - سو سچ سماݨا۔
راگ گوڑی، محلا پنجواں، شبد (٦٦)

(٧) جس جن - آپنا حکم منائیا
سرب لوک - نانک تن پائیا۔
راگ گوڑی، سکھمنی صاحب، محلا پنجواں، اشٹپدی (١)٥

(٨) سیوک کو - سیوا بن آئی
حکم بوجھ - پرم پد پائی۔
٢٢(٤)

(٩) جن حکم پچھاتا ہری کیرا - سوئی سرب سکھ پاونی
ایو کہے نانک سو بیراگی - اَن دن ہر لِو لاونی۔
راگ آسا، محلا تیجا، چھنت (٢)٢

(١٠) حکم منّے ہووے پروانُ - خصمے کا محل پائسی
خصمے بھاوے سو کرے - منہُ چندیا سو پھل پائسی
تاں درگہ پیدا جائسی۔
راگ آسا، محلا پہلا، وار (١٥)

(١١) حکم بھی تنہا منائسی - جن کو ندر کریئ
حکم من سکھ پائیا - پریم سہاگݨ ہوئے۔
راگ گوجری، محلا تیجا، وار (٦)

(١٢) جنی پچھاتا حکم - تن کدے نہ رووݨا
ناؤ نانک بخشیش - من ماہے پرووݨا۔
راگ گوجری، محلا پنجواں، وار (١٨)

(١٣) چنت اندیشا گݨت تج - جن حکم پچھاتا
نہ بنسے نہ چھوڈ جاء - نانک رنگ راتا۔
راگ بلاول، محلا پنجواں، شبد (٤٨)

(١٤) ستگور ملیے ترس کو جائیے - رہیے رضائی حکم پچھائیے
حکم پچھاݨ سہیے دروَاس - کال بکال شبد بھئی ناس۔
راگ بلاول، محلا پہلا، اشٹپدی (٧)٢

(١٥) کہہ نانک - جن حکم پچھاتا
پربھ صاحب کا - تن بھید جاتا۔
راگ رامکلی، محلا پنجواں، شبد (٩)

---

١. جیئو، انسان. ٢. خوشیوں، پدارتھ. ٣. کرت کمائی. ٤. اوچی گت. ٥. جن. ٦. سچا ویراگی. ٧. پاس ہوئی نوں. ٨. کدھیں وی. ٩. پئی چڑھیاں. ١٠. چنتا. ١١. سنسا. ١٢. گݨتیاں. ١٣. گر لئی وچن ناں. ١٤. رتا ہویا آہن. ١٥. نواس. ١٦. جمݨ مرݨ. ١٧. بھید.

پنهنجي من جي ملين مت، جا آتما جي آواز کي ۽ ايشور جي آگيا کي ٻُڌڻ ڏُسي ويندي آهي. من جي مت اُصلي ۽ سچي سياءَ کي وساري ويندي آهي ۽ نقلي نقاب پهري سُڌ رمڻ کان پاڻي ويندي آهي. هيءَ ستو يا خراب آهي ۽ هوءَ پسند يا نا پسند آهي، اهي سڀ من گهڙت، ۽ واهياڻ ويچار آهن، جي وشيه واسنائن مان اُٿن ٿين ٿا. من، ايشور جي آگيا جو الڳهڻ ڪري، پنهنجو شان بلند ڪرڻ ٿو چاهي. من ملزم آهي، مظلم آهي، نه منصف به آهي. ملزم آهي جو نه ٻڌيءَ کي ٻُوساٽي ٿو ۽ آتما کي اوورالگهي ٿو. مظلم آهي جو نه وشيه واسنائن ٿي سندس ستيا ناس ڪئي آهي. منصف آهي جو نه ساچهه هلائي، ٻنقص ڳولهي ۽ روڪي سگهي ٿو. من، عدل جي لائق آهي ۽ ويچارو فضل جو به طالب آهي.

تنهن ڪري اي بندا، تون من کي من سان جاچ، غور ۽ ڏيان سان، سانت ۽ نرليپ ٿي، بنا تهمت لڳائڻ يا بچاءُ ڏيڻ جي، بنا نندا يا ساراهه ڪرڻ جي، نه سچ روشن ٿئي، ملينتا مٽي ٿي اچي ظاهر ٿئي، من جي مت مُنجهي، بند ٽٽن ۽ بند خلاص ٿين، اُصلي سياءَ معلوم ٿئي، سيڌو رمڻ سچاڻجي، ”مان“ ”تُون“ ۾ بدلجي، سند ۾ مان صدق ثابت ٿئي، صدق مان ٻرابر پيدا ٿئي، ايشور جي آگيا آتما جي آواز ۾ اَچي، ڪرم جي قانُون جي ڪنورتا ٻنيان مالڪ جي مذر مهر ۾ وسي ۽ ٻرهم گيان پراپت ٿئي. اها آهي پرماتما جي پراپتيءَ جي نشاني ۽ ٻکوان جي پاڻي ۾ پنل رهڻ جي قدرشناسي. صاحب فرمائين ٿا:

(١) ٻرب ملڻ کي ايهه نيشاني - من ڪو ساچا حُڪم پڇاڻي — راڳ مانجهه، محلا
سَهج سنتوک سدا ترپتاسي - آنند خصم کي پاڻيءَ جيئُ. — پنجوان، شبد (٣)

(٢) اسُ ديوانا جاڻيئي - جا ايڪا ڪار ڪماءِ — راڳ مارو، محلا پهلا،
حُڪم پڇاڻي خصم ڪا - دُوجي اوُر سياڻپ ڪاهِ؟ — شبد (٧)

پاڻو ڪنهن لاءِ به ڪونه ٿو ٿري، چاهي هو اُمير هجي يا فقير، مهاتما يا مڪر، اولياءَ يا اَپراڌي، مومن يا مذڪر، جيوُ يا جَناور. ٻر سڀني مذهبن جي ست پرشن جي آتم ڪٿائن مان معلوم ٿو ٿئي نه هُنن ٺڙ ٿي، پاڻو سَت ڪري مڃيو آهي، سماج جا سُهما سانت ۾ سنا آهن، سر ٻر جا سُور ۽ ڪشت خوشيءَ سان پوڳيا آهن ۽ ظالمن جا ظلم صبر سان همواز ڪيا آهن. شهيديءَ جي سيج تي سمهندي به، هنن نه پڇتاءُ ڪيو، نه ٻئي ڏني ۽ نه پِت ٻارائو ڪيو ٻر پاڻ ستمگرن کي معافي ڏني نه آسيس به بخشي. ونندي به واهگروءَ جي ”واهه واهه“ ڪئي ۽ ”واهه واهه“ چوندي چولو ڇڏيو. ظلم ۽ زوراوري بند ڪرائڻ ڪاڻ، گورُو ارجن ديو ۽ گورو تيغ بهادر صاحب جن، اٽي سعر، سوُر ۽ سختيون سٺيُون ۽ سر قربان ڪيو. ڌرم جي رکيا ڪاڻ، گورُو گوبند سنگھ چارئي، صاحبزادا شهيد ڪرايا ۽ پساڻ

جهنگن ۽ ٻرپٽن ۾ ڏکي ۽ ڏکي جيون بسر ڪئي ۽ فقيري اختيار ڪئي. ڌن جڳت تارڻ
لاءِ پاڻسو پوچيو نه اي بندا، لون پاڻ تارڻ لاءِ به پاڻي پوڳڻ ۾ اَنگل آرا ڪرڻ پيو. پوءِ
منزل ڪيئن ويجهي ٿيندي؟ پاڻ، صدق ۽ سڪ جي سچائيءَ جي پريکشيا وٺي ٿو.

ٿي سگهي ٿو ته هن جنم جا ڪيل ڪرم وسري وڃن پر اڳين جنمن جي ڪرمن
جي، هن جنم ۾ ڪا ٿي نه رهي آهي. تنهن هوندي به اهو چڱائي ته آهي مصيبت جي
مشڪي مرحبا ڪجي ته مٺي لڳي. دک به غنيمت آهي، نعمت آهي. دک دکين جي
درد جو احساس ڪرائي ٿو. دک، دل ۾ همدردي ۽ جيو دبا جاڳائي ٿو. دک، دلبر ياد
ڏياري ٿو. دک، ڀراوا ٻلو ۽ سڪنا سهارا ڇڏائي ٿو. دک، پڇتاءُ ڪرائي ٿو. پڇتاءُ، اکين
مان آب وهائي ٿو. اکين جو آب اسان جو اُستاد ٿي، پرارٿنا ڪرائي ٿو ۽ پرارٿنا پرماتما
جي پراپتي ڪرائي ٿي. دک پاپي اڇن جي سبق سيکارڻ، سڌين راهه ڏيکارڻ. لٺهڪري
اي بندا، پرالبڌ اڳيان سِر جهڪاءِ، دک کي سائينءَ جي سوغات سمجهي، صدق ۽ سنتوش
سان سواڳت ڪر، ته من اڏول ۽ اچنت رهي ۽ دک به پنهنجو سمو ۽ سختي نباهي ختم
ٿئي. پوءِ وري اهڙي خطا ڪانه ٿيندي جا ڄلم باري. انهيءَ عقيدي سان، دک جو مقابلو
ڪر ۽ پاڻي جو ستڪار ڪر. جڏهين سارو سنسار حڪم جي ڏوريءَ ۾ ٻڌل آهي ته ٿون
حڪم جي انحرافي ڪري، ڪيئن سک سمهندين؟ حڪم جي ادب ۽ مڃتا ۾ ئي سچو سک
سمايل آهي. سچا سالڪ سڀ اهلِ رضا آهن جو ته رب جي رضا ۾ راضي رهن ٿا، سمرٿيءَ
هوندي به سوَر سختيوَن، سڪ ۽ صدق سان سهارين ٿا، آپدائن آئي به ايشور جي اڇهي
اندر اڏجن ٿا. هوَ هر واقعي ۾ ۽ هر حالت ۾، هوت جي همت چراند معلوم ڪن ٿا ڇو ته
هن جي چت جي چيتنتا، هردم هوت ۾ ٿي ڪُتل رهي ٿي. پوءِ دک يا سک، هن جي
چت ۾، ڪيئن ترنگ ۽ ترانن جو ٿانءُ آٿيندا؟ هوَ ته سمدرشتيءَ جو سروُپ آهن.

هاڻي ڏسبو ته ساري پرڪرتي پرماتما جي حڪم هيٺ آهي، قدرتي قانون جي
قواعد ۾ آهي ۽ نيم نيمن جي ترتيب ۾ آهي. مٿش به ڪرم جي قانون ۾ ٻڌل آهي.
پرڪرتيءَ جو پرزو ٿي، ٿو ٻانءَ جي ترتيب کان ڪيئن ڌار ٿي سگهندو؟ جي ڌار ٿيڻ جي
ڪوشش به ڪندو ته اجايا ڌڪا ۽ ڌوڏا سهندو ۽ پرالبڌ جو پلئو ڇڏائي نه سگهندو. جي
شڪر ۽ سنتوش سان، سڀ ڪري سهندو ته وهم جو اڌڪاري ٿيندو ۽ جي ٻچڙيون هڻندو
ته وڌيڪ ڪنوڙتا پوڪيندو، جيئن قيدين جو حال ٿيندو آهي. قاعدي اندر، اشرافت سان
ڪم ڪن ته سزا جو مدو گهٽبو وڃي ۽ جي ڏنگائي ۽ ڏقير ڪن ته وڌيڪ سختي ۽ سنگدلي
برسر ڪرڻي پوي. ڌرتي پنهنجي چوڌاري ڦرندي آهي ته سوُرج جي محوري گردش
۾ به ڦرندي آهي ۽ ڦرندي ڦرندي، پرڪرتيءَ جي رچناوليءَ جو پالن ڪري ٿي ۽ حاڪم

جي حڪم جي پوئواري ڪري ٿي. ليڪن ٿي مڪش نه پنهنجي گهير ڇوڏاري ڦري، ڪرم ناهي ٿو ۽ پاڻي ڇوڏاري ڦري، پرالبڌ پوڳي ٿو. آوتار نه اچي، اِنهيءَ چڪر ۾ ڦرن ٿا.

اِهو جيوَن جو چڪر مڪش ذات لاءِ دائما چالوُ آهي ۽ چالوُ رهندو پر هو مڪش اِهو چڪر ڪاٽيندي، آزاد به ٿي سگهي ٿو. پنهنجي گهير ۾ ڇوڏاري ڦرندي، لما ۽ لوشنا لياڳ ڪري، مرادوُن ۽ منشائوُن ماري، سڀ ساڻ پال پلاڻي ۽ نرليپ ٿي جيوَن گهاري ته ڪرمن جي سانچي جو فيوُز ٿي اڏامي ويندو ۽ ڪرمن جي ڇڙنوڙي جا ڪاڳر ٿي اچا رهجي ويندا. نه نوان ڪرم ٿهن ۽ نه نئين پرالبڌ ٺهجي. باقي پرالبڌ جا جيڪي اڳئين ڪاڳر لکيل آهن سي نه ڦهي ڦهي سميٽتا آهن، تان جو ڪا باقي بقايا نه بچي. جي ڪرمن جو ليکو، انين لاڳيت لاهي، سماپت ٿئي ته ڪرمن جي قانوُن جي مدوري گردش نه ختم ٿئي. پوءِ مڪش انين آزاد ٿي، اصلي وطن ورندو جيئن قيدي قيد مان رهائي وٺي، گهر ايندو آهي يا پجري پجندي پا کُلندي، پاند ٿيل پکي پنهنجي آکيري طرف پرواز ڪندو آهي. قيد، قيد آهي چاهي دروازا سونا هجن. پاڻو، پاڻو آهي لوڙي ولڪسٽ وٺي هلي. جيوَن جو مقصد اِهو نه آهي ته رڳو سنا ڪرم ڪري سرڳ جا سک ماڻجن پر ڪرم ڪاٽي، پرم آتما اَندر پرواز ڪري وڃي ۽ پاڻو مڇي، مالڪ ۾ ملي وڃي. مڪش لاءِ اِها منزل مقصوُد آهي.

(۸) ڀڳوان جو ڀؤ.

(۱) ڀي وچ پوڻ وهي سد واءُ - ڀي وچ چلهه لک درياءُ
ڀي وچ اگن ڪڍي[۱] ويڳار - ڀي وچ ڌرتي دبي ڀارِ
ڀي وچ اندُ ڦري سِر ڀار - ڀي وچ راجا ڌرم دُوار
ڀي وچ سورج ڀي وچ چندُ - ڪوهه ڪروڙي چلت نه انتُ
ڀي وچ سِڌ ٻُڌ سُرناٿ - ڀي وچ آڏاڻي[۲] آڪاس
ڀي وچ جوڌ مهابل سور[۳] - ڀي وچ آوهه جاوهه پور
سگليا ڀؤ لِکيا سِر ليکُ - نانڪ نِربؤ نرنڪار سچ ايڪ.

[راڳ آسا، محلا پهلا، وار (۴)]

(۲) ڌرڻ ڌرت آڪاس اِکهترا[۵] - سِر اوپر امر ڪرارا[۶]
ڀؤ ڀاڻي بسنتر[۷] ڌرڻ - ڌرڻ اندر بيچارا
ايڪا نرڀؤ ڀاءُ سُني
سو سُکيا سو سدا سُهيلا - جو گُر مل گاءِ گُني[۸]. (۱. ر.)
ديههڌار[۹] اَر ديوا ڌرپڻ - سِڌ سادڪ ڌر مُيا
لک چوراسيهه مر مر جنمي - ڦر ڦر جوني جونيا[۱۰]
راجسُ سالڪُ تامسُ ڌريهه - ڪيتي روپ اپايا
چِل[۱۱] ڀڙي[۱۲] اهه ڪؤلا[۱۳] ڌريهه - آپ ڌريهه ڌرمايا
سڪل سمگري ڌرهه ڀعائي - ڀن ڌر ڪرڻي هارا[۱۴]
کهه نانڪ ڀڳتن ڪا سنگي - ڀڳت سوهه دوارا.

[راڳ مارو، محلا پنجوان، شبد (۱)]

---

۱. ٻيگر ۾ وهي ٿي. ۲. لهيا پيا آهن. ۳. سؤرو ٻير. ۴. جنم مرڻ جو سرشتيءَ ۾ چرڌاري چڪر پيو هلي. ۵. تارا. ۶. اَٽل. ۷. اکيي. ۸. پرماتما جي مهما جا گڻ ڳائڻ. ۹. ساهه وارا جيو. ۱۰. پرگٽيو پيا. ۱۱. چرتر. ۱۲. وڇاري. ۱۳. مايا روُپي لڪشمي. ۱۴. ڪرتار، پرماتما.

(٣) من ري - سچ ملي ٻڌ جاءِ
ٻيءِ ٻن اُرپٽه ڪئه ليکئي - گرمک شبد سماءِ.

سري راڳ، محلا پهلا، شبد (١١)

(٤) ڊر گهر گهر ڊر ڊر ڊر جاءِ - سو ڊر ڪيها جت ڊر ڊر پاءِ
تُڌ بن دوجي ناهي جاءِ - جو ڪڇ ورتي سڀ تيري رضاءِ
ڊريئي جي ڊر هووي هور - ڊر ڊر مرتا من ڪا شور.

راڳ گوڙي، محلا پهلا، شبد (٢)

(٥) بِن هر - پرڀو ڪاهي ڪا مانهه
هر بسرت - ڪاهي سک جانهه.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (٢٦)

(٦) جِنان پڙهن ناهه پرڀو - مجھ پرڀو اپوبهاهه
نانڪ ايهه پنڌرا - تِن دنيا گنياهه.

راڳ سوهي، محلا تيجا، وار (٨)، سلوڪ محلا دوجا (١٠)

(٧) ٻيءِ بِن ٻگت نه هووئي - نام نه لڳي پيار
ستگور مليئي پرڀو اپجي - پرڀو پاءِ رنگ سوار.

[محلا تيجا]

(٨) تَنه ديوانا جاڻيئي - جا ٻيءِ ديوانا هوءِ
ايڪي صاحب باهرا - دوجا اَور نه جاڻيءِ ڪوءِ.

راڳ مارو، محلا پهلا، شبد (٧)

(٩) بِن ٻيءِ ڪنيءِ نه پريم پايا - بِن ٻيءِ پار نه اُترپا ڪوئي
پرڀو پاو پريت نانڪ تسه لاڳيءِ - جس تون آپڻي ڪرپا ڪرهه.

راڳ ٽڪاري، محلا چوٿان، چنت (٤)٣

(١٠) ٻيءِ پاوُ وچ پاءِ ڪوئو بوجهه - هر رس پاويءِ پائي
جيتي گهٽ اَمرت سيئي مهِ - پاويءِ تسيءِ پيائي.

راڳ ڪيدارا، ڪبير صاحب، شبد (٣)

(١١) جَهه اَنيڻ لهه پرڀو نهي - جَهه پرڀو لَهه هر ناهه
ڪهو ڪبير بيچار ڪيءِ - سنت سُنه من ماهه.

سلوڪ، ڪبير صاحب (١٨٠)

---

١. جن جيون ڪي من ۾ ٺُهيجو ڀڀ آهي ؛ من ٺُهيجي ڀڀ ۾ آهي، ان ڪي ڪال جو ڀڀ نه ٿو ڀچاري. ٢. ڪال جو ڀڀ اَجايو آهي ؛ اهڙو ڀڀ ڪرڻ، من جي ڪمزوري آهي. ٣. ڀڄجي ڀڄهين جڏهين پرماتما جي ڀڀ ڪانسواءِ ٻئي ڪنهن کان ڀڄڻ جي ضرورت هجي. ٤. پرماتما جو ڀو. ٥. ڪال جو ڀو. ٦. گهڻو. ٧. جن ڪي پرماتما جو ڀو نه آهي. ٨. پيڊ، ڳجهه ٩. دربار. ١٠. پريم. ١١. آنند پاءِ. ١٢. اَلمست. ١٣. گيان. ١٤. پوُرن گيان.

(٩) ڀؤ هڻڻ ڪري فائدا.

(١) ڀيءِ[1] ڀڃيجي مَلُ[2] ڪٽيجي - نرمل هووي سريرُ
اَنتر پرڪاسُ مَتِ[3] اوتم هووي - هر جپ ڳُلي[4] گهير

ڀيءِ وچ ٻسي ڀيءِ رهي - ڀيءِ وچ ڪماوي ڪارِ
اَنتي سک وڏ ڀاڳيتان - درگهه مُوک دُڪارُ
ڀيءِ لي نرڀؤُ[4] پائيو - مِل جوتي جوت اپارُ
نانڪ خصمي[4] ڀاوي سا ڀلي - جسنو آپي بخشي ڪرتارُ.

[راڳ گوجري، محلا ٽيجا، وار (١٩)]

(٢) ڀيءِ ڀاءِ[5] سينگار ٻڻائي - گور پرسادي محل[6] گهر پائي
اَن[7] دِنُ سدا راوي دن[7] رائي - مُڇمِي[7] رنگ ٻڻاوڻيا.

راڳ مانجهہ، محلا ٽيجا، اشٽپدي (٤)٤

(٣) ڀيءِ ڪي چرڻا ڪَرُ[9] پاؤ ڪي - نوڻا[10] سُرت[11] ڪرينه
نانڪ ڪهي سياڻيي - اِوَ ڪنتُ مِلاوا هوءِ.[12]

راڳ ماجهہ، محلا پهلا، وار (٣)،
سلوڪ محلا دوجا

(٤) سڀي ويلا وقت سڀ - جي اَٺي[13] ڀؤ[1] هوءِ
نانڪ صاحب منِ وسي - سچا ناوڻ[14] هوءِ.

(١٧)
[محلا پهلا]

(٥) ڀيءِ وچ جمي ڀيءِ مري - ڀيءِ[1] ڀؤ من مهِ هوءِ
نانڪ ڀيءِ وچ جي مري - سُهلا[15] آيا سوءِ.

(٢٥)
[محلا ٽيجا]

(٦) ڀيءِ بِن کوڙ لنگهس پارِ - ڀيءِ[1] ڀؤ راکيا ڀاءِ سوار[16]
ڀيءِ تن اَگن ڀکي[17] ڀيءِ نال - ڀيءِ ڀؤ گهڙيي شبد سوار
ڀيءِ بِن گهاڙت ڪچ[18] نڪچ - اَندا سچا[19] اَندي سٽ.[20]

راڳ گوڙي، محلا پهلا، شبد (١)

---

١. ڀڳوان جو ڀؤ. ٢. من جي مَليڻتا. ٣. بُڌي. ٤. ڀڳوان، پرماتما. ٥. پريم. ٦. ڀڳوان جو روُپ يا سرُوپ اَندر يا پاڻي لو. ٧. رات ڏينهن. ٨. پکر. ٩. هٿ. ١٠. اکيوُن. ١١. ڌليءَ ۾ ڌيان. ١٢. پتي پرميشور. ١٣. اَٺئي پهر. ١٤. تيرٿ ياترا جو پوُتر اشنان. ١٥. سڦلو. ١٦. هردي ۾ سنڀالي رکيو آهي. ١٧. باهه والکر چمڪي ٿو. ١٨. اڳياڻي انسان آهن. ١٩. سريو. ٢٠. ڪرتوُت.

(٧) ڏڏا ڏُر اُبجيءِ ڏُر جـالي - تـا ڏَر مهه ڏُر رهيا سمائي
جهُ ڏُر ڏُريءِ نه ڦرڏُر لاڳي - تِڏِر هوُنا ڏُر اُر هوءِ ياڳيءِ.

واڳ گوڙي، ڪبير صاحب، ٻاون اکري (١٩)

(٨) گور پرسادي ڀؤ ڀيا - وَڏ ڀاڳ وَسيا مـن آه
ڀيءِ ڀئيٽيءِ من وَس هوُنا - هؤميءِ شبد جلاه.

واڳ سورٺ، محلا چوٿـان، وار (٦)، سلوڪ محلا ٽيجا

(٩) گورمتي ڀؤ اُبجيءِ ڀـائـي - ڀؤ ڪرڻي سچ سارُ
پريم پدارٿ ڀـاڻيٽيءِ ڀـائي - سچ نـام آڌارُ.

واڳ سورٺ، محلا ٽيجا، اشٽپدي (٦) ٢

(١٠) نِرمل ڀؤ پايا هرگڻ گايا - هر ويکيءِ رام حدُوُري
هر آتم رام پسارِيا سوامي - سرب رهيا ڀرپوُري.

واڳ سوُهي، محلا چوٿان، چهنت (٢) ٢

(١١) شبُد سچي رنگ لال ڪر - ڀيءِ ڀاء سينگار بڻاء
نانـڪ سدا سوهاگڻي - جـو چالِ ستگور ڀـاهُ.

واڳ سوُهي، محلا ٽيجا، وار (٣)

(١٢) سَدا سوهاگڻ شبد منِ - ڀيءِ ڀـاء ڪري سينگار
نانڪ ڪـرمي محل ڀـايا - ڀِـر راکيا اُرڌارِ.

(٥)

(١٣) ڪـامڻ ڀِـر مـن مـانيا - تڏهُ ڀڻيا سـينگار
ڪـيتا تڏهُ ڀـرواڻ هيءِ - جـا شهُ ڌَري ڀيار
ڀـؤ سينگار تنبوُل رسُ - ڀـوجـن ڀاء ڪريهُ
تن من سئوُپيءِ ڪَنت ڪهُ - تڏهُ نانڪ ڀوگ ڪريهُ.

(٩)

(١٤) ڀيءِ لـني اُبجيءِ ڀگتِ ڀـرڀ - اُنتر هوء سانتِ
نـامِ جپتِ گوولد ڪـا - ٻِنسي ڀـرم ڀرانتِ.

واڳ بلاول، محلا پنجوان، شبد (٥٤)

(١٥) ڏِر ڏُر مريءِ نه ڀوُڏيءِ ڪوء - نِڏِر ڀوُڏ مـريءِ نمت کوء
ڏَر مهه گهر، گهر مهه ڏُر جاڻيءِ - تڏهُ نِواسُ سچ منِ ڀاڻيءِ.

واڳ بـلاول، محـلا پهلا، ٿتي (١٧)

---

١. پرماتما جو ڀؤ. ٢. ڪال يا دنيا جو ڀؤ. ٣. نه ڪري. ٤. پرماتما جو ڀؤ دل ۾ رکي ٻاقي سنساري ڀؤ جو ڀؤ نه ڪري. ٥. اُهو ڀاؤ. ٦. اُنديش. ٧. سر ڀشت. ٨. حاضران حضوُر. ٩. گوروءَ جو مت. ١٠. آکيا ڀالندڙ. ١١. وڏن ڀاڳن سان. ١٢. ڀتي پرميشور. ١٣. هردي ۾ سنڀالي رکيو آهي. ١٤. جگياسوُ استري. ١٥. پان سوپاري. ١٦. ماڻيندو، ملائيندو. ١٧. ڀٽڪ. ١٨. جنهن کي پرماتما جو ڀؤ نه آهي. ١٩. مالڪ وٽ پسند پئي، اُوچي پدوي پائي ٿو.

(١٦) پـيءُ ڀڳتيءِ ڌَـن کيڻُ[1] هــوه - لـــوڀ وڌ وڃھ ُ جــاء
جِھُ ڀڳتيڻ ذائُق[2] شڌ هوه - تِھُ هرکا ڀـوُ دُرمت[3] مَلُ گواء
نانڪ لــي جَـن سوُهڻي[4] - جـو ولـــي هـــر رنگ لاء.

واڳ رامڪلي، محلا ٽيجا، وار (٨)

(١٧) ساُگر ديکھُ ڏِرِ مرڻُ[5] - ڀيءِ ٽيريءِ ڏرُ ناهِ[6]
گور کيءِ شبد سنتوکِيا - نانڪ بگسا ناء.

واڳــ مارؤ، محلا ٽيجــا، وار (٢)، سلوڪ محلا چوٿان،

(١٨) پيءِ لي ڀڳواُکہ اُپجيءِ - هو کـــوجت ڀِـرٽـــا
کوجت کوجت سُهج[7] اُپجيا - ڦر جنم نہ مرٽا.

واڳــ مـــارؤ، محلا پنجوان، وار (٢٢)

(١٩) هرکڻ هــرديءِ لِکھ لسڪيءِ - جِس اَنتر ڀؤ ڀاوُني[8] هرلي
بِن ڀيءِ کنيءِ نہ ٻريہ ڀاڀا - بِن ڀيءِ ڀار نــہ اُتريا کولي.

واڳــ ٽکاري، محلا چوٿان، چِنت (٤)٣

(٢٠) ڀيءِ لي سَهج ڀالئيءِ - مِل جولي جوت اَپارُ
ڀيءِ لـــي ڀؤجل لنگهيئيءِ - کـــورمتي وِچارُ
ڀيءِ لي نِربھُ ڀالئيءِ - جِس دا اَنت نہ ڀاراوارُ.

واڳ ملار، محلا پهلا، وار (٢٢)

(٢١) ڀي ڀاء جاکي ســي جَن جاڳرڻ[9] کرهِ - هؤمي مَل اُتـــار
سدا جــاڳہِ گهر اَپڻا راکھِ[10] - پنچ تَسکر[11] کــاڍهِ مـــارِ.

واڳــ پرڀاتي، محلا ٽيجا، اشٽپدي (١)٢

(٢٢) کبير ڀاڃي ڀئي[12] جو ڀؤ ٽڙيا - دِسا[13] گئي سڀ ڀؤلِ
اُورا[14] گر[15] پـــاني ڀيا - جـــاء مِليو[16] ڏهلِ کـــوُلِ[17].

ســلــوڪ[1]، کبير صاحب، (١٧٧)

(٢٣) هـــرکـــڻ گـــاوهہ کــامڻي - سچيءِ[18] شبد سماء
ڀيءِ کا سَهج سيڱار کـرهُ - سچ[18] رهھُ لِو لاء
نانڪ نامو من وَســيءِ - هـــر درگهہ لئي چڏاء.

ســلوڪ، محلا ٽيجا (٥٧)

---

١. سانتيڪو، نماڻو. ٢. ذائؤ. ٣. کُمت. ٤. سندر. ٥. سنسار. ٦. ڏڙي پيو آهيان. ٧. پؤرن گيان. ٨. سڪ، شرڌا. ٩. اوجاڳو، ڀڳتيءَ دئاران سجاڳي. ١٠. بچائين ٿا. ١١. چور، وڪار. ١٢. چگو ٿيو. ١٣. سنساري وهنوار. ١٤. برف. ١٥. ڳـــري وڃـــي. ١٦. وهڪرو ڪري. ١٧. سمندر. ١٨. سچي مالڪ سان.

(١٠) پڙهه نہ ڪرڻ مان نقصان.

(١) پڙهي وچ جيوڻ ڀهس - خوشيءَان خوشي ڪماء
نانڪ پڙهي وڻ جسي مري - مُهه ڪاليءِ اٿ جاء.

راڳ ماجهه، محلا پهلا، وار (٣٥)، سلوڪ محلا ٻيجا

(٢) پڙهي پسن ڳهاڙهه ڪڇ نڪيچ - اندا سچا اندي سَت
ٻڌي باري[1] ابجيءِ چاءِ - سَهس سياڻپ پيوي نہ تاءِ[2]
نانڪ مدمک بولڻ واءِ[3] - اندا اکر واءِ[4] دُلاءِ.

راڳ گوڙي، محلا پهلا، شبد (١)

(٣) پڙهي بن لاڳهه نہ لڳي - تا من نرمل هوء
بن پڙهي ڪرم ڪماوڻي - جوُني تاءِ[6] نہ ڪوء.

راڳ آسا، محلا ٻيجا، اشٽپدي (٤)٩

(٤) جن ڪڻُ اندر گيان نهي - پڙهي ڪي ناهي ٻند[7]
نانڪ مُيا ڪا ڪيا مارنا - جو آپ ماري گووند.

راڳ مارو، محلا ٻيجا، وار (٢٢)

(٥) نڪمٽ[8] بجهيءِ - سو برا ڪڻُ ڪري
پسک سَنجيءِ - لِپ[9] ذَرلا تري.

راڳ پيرهء، محلا پنجوان، شبد (١٦)

(٦) بن پڙهي ڪَٿي[10] - سرب نڪار[11]
کهه نانڪ - ذُر[12] ڪا بيچار.

(١٩)

(٧) وِلگ[13] رهيا لن ڪاٽي - جن من پڙهي پاوُ هوء
نانڪ پڙهي پاءِ باهري - لِپن ڪن سک نہ هوء.

راڳ ملار، محلا پهلا، وار (٥)، سلوڪ محلا ٻيجا،

(٨) مدمک پڙهي ڪي سارَ نہ جاڻي - ترشنا جلي ڪرهه پُڪار
نانڪ لاوي لي هي سک پايا - گُوُرُمتي[14] اردار[15].

(٢٢)
[محلا پهلا]

---

١. هدن جي اهڙي نہ ملين ٻڌي آهي جو هدن جو سنسارئي وهدراون ۾ شؤق لڳو پيئو آهي.
٢. ٻوڌپ بوماتما جو. ٣. اي معديل. ٤. هدن جي دعا يا پنت اي آترانتي آهي. ٥. پرلمت.
٦. نڪاٽو. ٧. سمجهه، اُوجهه. ٨. وڇهو. ٩. جيڪو وشين ۾ مبتلا آهي لمهڪي پنهنجن لي ڪرتوُتن جو ٻوڌپ وڪوڙيل آهي. ١٠. پڙهيو ڪڙهيو. ١١. اجاتي. ١٢. ايشور جي درگاه.
١٣. مؤج جي مستي. ١٤. ستگوروءَ جو اپديش. ١٥. هردي ۾ سانڍي رکيو الم.

(١١) نرڀؤ ڪيئن ٿبو؟

واڳ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (١٠٨)

(١) نرڀؤ[1] هوءِ ڀجهُ ڀگوان - ساڌ سنگت مِل ڪيو دان.

(١١٣)

(٢) اَب مَنِ بسيا ڪرليءِ هارا - ڀيءِ بِنسي آلس[2] سڪ سارا.

(٣) جهُ ڀؤ ناهي تهان آس پانڌيو[3] - سگي آلهٔ[4] پالي
تَب ٻيچار[5] ڏنڊا ڪر راکيو - جُڳت[6] نام من پاني[7].

(١٣٢)

(٤) جَهُ لَهُ[8] پونتَ[9] اناڻي چليئهه - تَهُ[10] لَهُ ڏانَ[11] ڀوري
پونت ڏار[12] گور پُورا مليا - تَهُ نانڪ نِربهي.

(١٥٩)

(٥) پاسُ[13] پاسري ايڪي سوامي - آدِ ساڻُ[14] دوشلاگيو[15]
نِربؤ ڀيءِ سنت پرم ڏاريو - پُورن سرباڳيو[16].

(١٦٠)

(٦) جاڪيءِ رديءِ وشواس پرڀ آيا - تتُ گيان تس منِ پرگٽايا
ڀيءِ تي نِربؤ هوءِ بسانا - جس تي اُپجيا تس ماهِ سمانا.

واڳ گوڙي، سکمني صاحب، محلا پنجوان، اشٽپدي (٣)١٧

(٧) اُونَ[17] گنهي - نربؤ پد پائيءِ
ساس ساس - سو گن لِڌ[18] گائيءِ.

واڳ آسا، محلا پنجوان، شبد (٩٩)

(٨) نِربؤ ڀئي خصم سنگ رالي - جم کي تراس[19] اُجهائي
نانڪ داس سدا سنگ سيوڪ - تيري ڀگت ڪر تَهُ لِو لائي.

واڳ وڏهنس، محلا پنجوان، چهنت (٣)١

(٩) اُنتر جامي ڪرتي هارا - سوئي خصم همارا
نِربؤ ڀئي گور چرني لاگي - اِڪ رام نام آڌارا.

واڳ سورٺ، محلا پنجوان، شبد (٥)

(١٠) روگ سوگ ڏک جرا مرا[20] - هر جنهِ[21] نِڪٽ نائي[22]
نِربؤ هوءِ رهيءِ لِو ايڪي - نانڪ هر من ماني[23].

واڳ ٽوڏي، محلا پنجوان، شبد (١)

---

١. سنساري ڏنڊن کان بيڊپو ٿي. ٢. منهنجي آلما کي پُورن سک نصيب ٿيو آهي.
٣. ناهيو آهي. ٤. اُناهد شبد. ٥. مُول منتر. ٦. جُڳتي. ٧. وٽي ٿي. ٨. جيستائين.
٩. وشين جو بار. ١٠. تيستائين. ١١. ڏانڊ. ١٢. ڦٽي ڪئي. ١٣. ڌِسنهي. ١٤. جهنگلن.
١٥. ڏسڻ ۾ اچي ٿو. ١٦. سرو وياپڪ. ١٧. ايشور جي شُون ۾ وڻندڙ سان. ١٨. خزانو.
١٩. ڊپ. ٢٠. جسماني بيماريُون، من جُون بيماريُون ۽ جمڻ مرڻ جا چڪر. ٢١. سنتن
مهاتمائن. ٢٢. ويجهو اچي سگهن ٿا. ٢٣. پڪيو ٿيو آهي.

(١١) نانڪ جيوَليا[1] مر رهيئي - اَئسا جوڳُ ڪمائيئسي
واڄي ٻاجهُه[2] سنڱي واڄي - تَهُ نرڀئُ پد پائيئسي
اَنجن ماههِ[3] نرنجن رهيئي - جوڳ جُڳت تَهُ پائيئي.

واڳ سوُهي، محلا پهلا، شبد (٨)

(١٢) اَئسي پگت گوولد ڪي - ڪيِت[4] هستي[5] جيتا
جو جو ڪيِنو آپنو - تِس اَڀيو[6] دانَ دِيتا.

واڳ بلاول، محلا پنجوان، شبد (٣٧)

(١٣) نارَدُ ڪهت سنت ڌروُ باوڪ - پڄن ماهه لپٽانو
اَچل اَمر نرڀئُ پد پايو - جَڳت جاهه حيرانو[7]
نانڪ ڪهت ڀگت رڇڪ[8] هر - اِڪت تاهه تُم مانو.

واڳ بلاول، محلا ڦاوان، شبد (١)

(١٤) اَندر اَمرت ڀرپوُر هيي - چاکيا ساڌُ جاڻيي[9]
جن چاکيا سي نرڀئُ ڀئي - سي هر رس ڌراڻيي[10]
هر ڪرپا ڌار پيئايا - ڦر ڪال نه وياپيي.

واڳ مارُو، محلا تيجا، وار (١٧)

(١٥) سَنڪ چَڪر مالا تِلڪ ڀراجت[11] - دِيکه پرتاپ جم ڌريو
نرڀئُ ڀيي رام بل گرجت[12] - جنم مرن سنتاپ[13] هَريو.

واڳ مارُو، ڀگت نامديوُ، شبد (١)

(١٦) جِهه مندر دِيپڪُ[14] پرڪاسيا - اَندڪار تهه ناسا
نرڀئُ پوُر رهي ڀرم ڀاڳا - ڪهه ڪبير جَن داسا.

واڳ ڪيدارا، ڪبير صاحب، شبد (١)

(١٧) سو نِرڀئُ جن ڀوُ[15] ڀيا - سو سکيا جِس ڀرم گيا
سو اِڪانتي[16] جِس دِدا ٿانُء - سوئي نِهچل ساچ ٿاءُ[17].

واڳ بسنت، محلا پنجوان، شبد (٣)

(١٨) سي ڌنوانت جن هر پرڀ راسِ[18] - ڪام ڪروڌ گُر شبد ناسِ[19]
ڀيي بنسيي نرڀئُ پد پايا - گُر مِل نانڪ خصم ڌيايا.

(١٣)

---

١. جيئري ٻاجهه ڪسي ماري ڇڏ، اهو ڀاوَ ڪيڏي ٻاجهه ڪي مٽي ڪري ڇڏ. ٢. ڪانسواهه. ٣. سنسار ۾ رهي به اُن ڪان اَلپت ٿيڻ گهرجي. ٤. ڪيتائي. ٥. هاٿي. ٦. نرڀئُ. ٧. عجب ۾ پئجي ويئي. ٨. رکيا ڪندڙ. ٩. خبر پوندي. ١٠. ترپت ٿئي ٿو. ١١. براجمان آهن. ١٢. گجن ٿا. ١٣. دکه. ١٤. گيان روپي ڏيئو. ١٥. ايشور جو ڀو. ١٦. اِڪاگر. ١٧. سچ سروُپ ۾ رهن ٿا. ١٨. رام رام جو ڌن. ١٩. ناس ٿي ويا آهن.

ڀڳوان جو ڀئو

نرڀئہ جي پدوي.

ڀئو ۽ ڀيڙ ڀائيءَ لئي سري گرو گرنٿ صاحب ۾ انيڪ اُپديشون آيل آهن، جن مان ڇوڙ وچن مٿي ڏنل آهن. صاحبن سمجهايو آهي ته سنسار ۾ جيون کي ڀئو ڇا جو رهي ٿو ۽ ڇا جو رهڻ گهرجي. دنيا ۾ ڏسجي ٿو ته هر انسان ڪنهن نه ڪنهن ڀئو ۾ قائل آهي. جنهن کي سيڪي آهي سو ڀڄي پيو ته متان اُهي پدارٿ کسجي يا گهٽجي نه وڃن ۽ جنهن کي ڪين آهي سو ڀڄي پيو ته ڪيئن گذر ڪبو؟ ڏوهيءَ کي ڀئو رهي ٿو ته پڪڙجي نه پوان ته ڏوهيءَ کي ڀئو رهي ٿو ته اِڙ نه پڌرو ٿي پوي. ڪمزور کي ڀئو آهي ته ساڻس ڏاڍائي، ظلم يا بي انصافي متان ٿئي. ڏاڍي کي وري ڏر آهي ته متان ڪو ڪانئس وڌيڪ طاقتوار ۽ پهلوان نه پرڳهٽ ٿئي، ساڻس ڪيل ڪلورٽائن ۽ اَنياچارن جو حساب چُڪائي. اِنهيءَ ڀئو ۾ جيت، پکي، پسُون، جانور ۽ انسان سڀ رهن ٿا ۽ اِهو ڀئو اِنسان مان ٽولين، ذاتين، مذهبن، قومن ۽ ملڪن ۾ چوطرف پکڙجي ويو آهي. ڀئو گهٽي پاڳسي خيالي خوف جاڳائي ٿو، بي وجود وِهم کڙا ڪري ٿو ۽ نا موجود دشمن ڏيکاري ٿو. ڀئو ساري سماج جو بنيادي ٻج ٿي چڪو آهي، جنهن مان لوڀ، لالچ، ڪُڌيا، ڪُوڙ، ڪپت، نفرت، نا اُميدي، نراشا، اُتساهيءَ، اهنڪار، اِنتقام ۽ ٻيا ڪيئن اوگڻ ۽ وڪار پيدا ٿين ٿا ۽ جي وري انيڪ اپراڌن، اَنياچارن جي صورت وٺن ٿا ۽ سنسار ۾ اَشانتي وڌائين ٿا. ڀئو گويا وڪارن جي جڙ آهي. اَوگڻ اپاري ۽ گڻ ناس ڪري. جتي ڀئو هوندو اُتي گڻ نه هوندو ۽ جتي گڻ نه هوندو اُتي ڪوبه ڪٿان ليندو؟ ڪٿان وٺي، ساري جيون برباد ٿي وڃي ٿي.

ڌرم، ڀئو جو وروڌي آهي پر ڌرم جي آڙ ۾ پنهنجي نيت پورڻ ۽ ٻيهڇ پکيڙڻ ڪاڻ، ڌرمي اَڏن ۽ آستانن ٿي، پرم ۽ ڀئو جو جهنڊو بلند ڪيو آهي. هن ڪيئن قسمن جا پاپ ٻُڌايائون، هوم يگيه، تپ تپسيائون ۽ ڪرم ڪانڊن جا پاکنڊ رچيا آهن ۽ مڙس ذات کي گمراهہ ڪيو آهي، نه اُنهن وسيلي ديو ديوتائن جو راڄ روڪي سگهبو، سورج، چندرما ۽ تارن جي گهاٽي گرهن جو زور گهٽائي سگهبو، آڪاس مان برسات آڻي سگهبي، ٻوڏن، زلزلن ۽ وچڙندڙ بيمارين جو ڪوپ مٽائي سگهبو، ڀُوتن پريتن کي ڪڍي سگهبو، مُئل اُن ڏاڏن کي کاڌو ۽ پوشاڪ پهچائي سگهبي يا من جون هي ڪ هو خيرخواهي يا لوڙي بدخواهي مٽائڻ ۽ مرادون پوراب ڪرائي سگهبيون، وغيره وغيره. جتي ايشور ۾ ڀروسو وشواس نه آهي، اُتي من جا پرم اُڙڪي اندا ۽ جتي من پرمن ۾ پختو هوندو،

آلي پاڪنب جو واپار نه ٿيڻ رهندو ۽ ڏورم جي هاڃي اُوس ٿيندي. ٻپ جو سلو جــسم ڪان
موت ٽائين، وڌندو وڃندو رهي ٿو. ماءُ ڪين ٻار کي هڻ يا ڦُن هاٿوءَ جو ٻپ ڏي پاريندي
آهي؟ سماج ٻوءِ اِنهيءَ سلي کي هر وقت پاڻي ۽ کاڄ ڏيندي رهي ٿي. سو گهڻو ڪري
سيڪو ٻپ جو شڪار ٿيل آهي. ڪو ورلو ئي ڏر هوندو. ٻپ اِئين ڏاڪو جمالي وينو آهي.

صاحب سمجهائين ٿا ته اي ٻندا، ٻپ جي ٿهه ۾ وڃ نه اجايو آهي يا سجايو؟ جي
اجايو، ته ڇو من مالدو ڪيو اٿئي؟ جي سجايو، ته ٻپ کي ٻپ سان ڌوُ ڪري سگهندين؟
پيو ته جو پين گهڻن کي ٻڌاري ٿو سو پاڻ پين گهڻن جي ٻپ ۾ رهي ٿو. سو جنهن ڪـان
تُون ٻڄي رهيو آهين سو خُود پڻي ڪنهن جي ٻڄي ۾ آهي. ٻوءِ ڪائنٽ اگيان ڪائنٽا
بـيسوُد نه ڇٽبي؟ آڪاس، سج، چنڊ، تارا، هوا، پاڻي، باهه، پرٿوي، پاتال، وَجـــي،
ڪمي ۽ سَتي جا ٿي گڏا، پلڪ ساري پرڪرتي، ٻؤ ۾ رهي ٿي. ڏهه اَوتار، برهما، وشنوُ
مهيش، اَندر، ڀر راج، سڌ ساڌڪ، سنت مهاپرش، راجاڻُون سوُرما ۽ چوراسي لک جوُڻين
جا جيوَ جنتر به سڀ ٻؤ ۾ رهن ٿا. ٻر سچو ٻؤ آهي ڀڳوان جو. سو اي ٻندا، تُون بــبيا
سڀ ٻؤ مٽائي، رڳو ڀڳوان جي ٻؤ ۾ رهه. جن کي ڀڳوان جو ٻؤ آهي، تن کي ٻيو ڪو به ٻـؤ
ستائي نه سگهندو. اِنهيءَ ٻؤ مان پروسو جاڳندو، پروسي مان پاؤ، پاؤ مان ويراڳ، ويــراڳ
مان ڀڳتي ۽ ڀڳتيءَ مان ڀڳوان. مطلب ته ڀڳوان جو ٻؤ ئي ڀڳوان جي پراپتي ڪرائي ٿــو.
اِلاهي عشق لاءِ ٻؤ، پروسو ۽ پاؤ ٽيئي بلڪل ضرُوري آهن. صاحب فرمائين ٿا:

(١) ڀيءِ کي چرڻ ڪ پاؤ ڪي - لوڻ سُرت ڪرپــنءِ — راڳ ماجهه، محلا پهلا، وار (٣)، سلوڪ محلا دوُجا
نــانڪ ڪهيءِ سياڻيئيءِ - اِوَ ڪَنت مِــلاوا هــوءِ.

(٢) لــئِ ديــوانا جــاڻيئيءِ - جا ڀيءِ ديوانا هوءِ — راڳ مــاروُ، محلا پهلا، شبد (٧)
ايڪي صاحب پاهرا - دوُجا اوُر نه جاڻــيءِ ڪوءِ.

صاحبن چتايو آهي ته جو اِنسان سنساري ٻپن ۾ غلطان آهي، اُهو ڪداچت سک نــه
سُمهندو ڇو ته هنکي نيت سڀ وِڪار ويڙهي ويندا، ڀرم پلا ٿيندا ۽ دک دائم ستائيندو رهندو.
هن جو منُ هردم اَشانت رهندو، تن ڪِيڻ ٿيندو، مت ڪوٽي هوُندي ۽ زندگي ذايع ويندي.
هوُ جيئري ئي ڀاڻن سمان آهي. موت ته هڪ وار اچڻو آهي پر هوُ ته ٻپ وچان دم دم
مري رهيو آهي ۽ ڪرڻ جا آسرا ميٽي، ٻڌڻ جي ڪُرتَ تياري ڪري رهيو آهي. وَهم جي
دوا نه حڪيم لقمان وٽ به ڪانه هُئي. سري گوروُ اَمرداس جن فرمائين ٿا:

(١) جن ڪئُ اَندر گيانُ نهي - ڀيءِ ڪي ناهي ٻند — راڳ ماروُ، محــلا ٽيجا، وار (٢٢)
نانڪ مُيا ڪا ڪيا مارڻا - جو آپ ماري گووند.

(٢) ونگ رهيا تن ڪاملي - جن من پڙ پاڻ هوءِ
نانڪ پوءِ پاءِ پاهري - تن تن سکه نه هوءِ.

راڳ ملار، محلا پهلا، وار (٥)، سلوڪ محلا ٻيجا

باقي جن کي پڪوان جو پڙ آهي، اُنهن جو من آهي شانت، سو بر نرمل، صحت سالم، مت اُتم، اندر پرڪاش، لوڪ پرلوڪ سُهيلو ۽ مانش جنم سڦل. اهي آهن رام نام ۾ پيل ۽ رنگ ۾ رتل. جت ڪت ۽ جنهن تنهن ۾ پرماتما کي ڏسن ۽ ڀوهند، هر وقت، هميشه ڪيس ڏيالين. جيون جو قدم، سوچي، سمجهي ۽ سياڻي کڻن. ٻئي جي ڀلي ۾ پنهنجو ڀلو سمجهن. سمجهيتي سڀاڳ ۽ سدا سُهڻت رهن. وٽن آهي شبد جي سُرتي، سنتوش جو سينگار، پريم جو پداوت ۽ پڙ جو پوڄن. اهي سدا سهاڳڻيون رام رجهائي، لڇمي ٻي اڏول ٻي، راج جوڳ ڪمائين ٿيون، اصليت جي حقيقت سڃاڻن ٿيون. اهي اوچ ڪوليءَ جا مهاتمائون نه پاڻ پرماتما کان ٻوي ٿين ۽ نه پرماتما ڪانئن ٻري ٿئي. تن ۾ هڪ جي ٻي الن ناسِ، ٻي ٻولي ٿاهي واسِ ٻوءِ کهڙي نڪواسِ؟ اهيءَ هڪڙي جي آسري جو اثر، ڪير مٿالي سگهندو؟

(١) ٻوءِ وچ ٻنسي ٻوءِ رهي - ٻوءِ وچ ڪماوي ڪار
اُٿي سکه وڏياليان - دوکه موک دتار
ٻوءِ ٻي نريڻ ڀالنعي - مل جوتي جوت اپار.

راڳ گوجري، محلا ٻيجا، وار (١٩)

(٣) جهه اٻوڪه پڙ نهي - جهه پڙ نه هر ناهه
ڪهو ڪبير ٻچار ڪوءِ - سنت سُنهه من ماهه.

سلوڪ، ڪبير صاحب، (١٨٠)

هتي هڪڙي شنڪا مٿالڻ ضروري آهي. جڏهين پرماتما سچ آهي، پريم آهي، رحم آهي ۽ ڪميا آهي ته پوءِ اُلي پڙ جو هتڻ ڪهي؟ پرماتما تهار ڪوله آهي جو پڙ ڏيارپندو ۽ ڊيجاريندو. تنهن ڪري پڪوان جي پڙ جي معنيٰ آهي ته پڙ هتڻ ڪهي مريادا جو، ڪرمن جي قانون جي ڪنٽرول جو، ٻرائيءَ ۽ ٻديءَ جي نتيجي جو، ڪوڙ، ڪپت ۽ ڪپڙ پـا جي سزا جو ۽ الاهي انصاف جي تارازيءَ جو. جنهن کي اهو ڊپ آهي تنهنکي ڪوءِ ٻيو ڊپ ڦيسائي نه سگهندو. هُن جو من اُوس اوڳڻن کان آجو ۽ گڻن سان پرپُور رهندو.

صاحب وڏيڪ سمجهائين ٿا ته پڙ کان مٿي وري نرڀئُ، نڏر جي پدوي آهي، جا ٻڻ آخر ـ جي پڙ جي استتيءَ مان پراپت ٿئي ٿي. نرڀئُ انهيءَ کي ڪين ڪوليو جو پنهنجي هردي جون ڪوُمل ۽ نرمل ڀاونائون مٿالي، ڪنهن ملاکڙي، آڪاڙي يا ٻيـڏ ۾ جانبازيءَ ۽ بهادريءَ جو جلوو ۽ جُرئت ڏيکاري، سو پرڪ ٻل جو نماءُ ڏيکاري يا ڪهل ۽ قياس جو قتل عام ڪرائي. نرڀئُ اهو آهي جو آس ۾ نراس رهي، گرهست ۾ اداس رهي، پـل

هُوندي نِهُنو هلي، شان هُوندي نماڻو رهي، هيڻن تي ديا ڪري، گنهگارن تي ڪرپا ڪري، مظلومن جي مدد ڪري، دکين سان همدرد ٿئي، نيڪيءَ ۾ تروار ٿئي، پاڪب ڪان پري رهي، لوڪ لڄا ۾ نڊر ٿئي ۽ پرهلاد وانگر اڏول ٻڻجي. ڪُن جي اکين جو ليڄ، زهريلي نانگن کي به نمائي ڇڏي، خوفناڪ جانورن کي شرمائي ڇڏي، سؤرمن کي جهڪائي ڇڏي ته ظالم ۽ قاتل انسانن ۾ به انسانيت آڻي ڇڏي. اهڙن عاشقن کي تت گيان حاصل ٿيو آهي ۽ سچ پاتو پيو آهي. اهي نربؤ جي پد تي پهچن، سچ ۾ سمائجي ويا آهن ۽ جوت ۾ جوتي جوت ٿيا آهن. پاڻ نربؤ ۽ پرماتما نربؤ. ٻئي هڪ ٿي ويا آهن.

(١) جاڪيءِ رديءِ وشواس پرڀ آيا - تت گيان تس من پرگٽايا
ڀيءِ تي نربؤ هوءِ بسانا - جس تي اپجيا تس ماهه سمانا.

راڳ گؤڙي، سکمني صاحب، محلا پنجوان اشٽپدي (٢) ١٧

(٢) نانڪ جيوتيا مر رهيئي - ايسا جوڳ ڪمائيئي
واجي باجهه سنگي واجيءِ - تؤ نربؤ پد پائيئي
انجن ماهه نرنجن رهيئي - جوڳ جگت تؤ پائيئي.

راڳ سوهي، محلا پهلا، شبد (٨)

سو اي سندا، پير ڪو ته تنهنجي تقدير ٻڌائي سگهي ٿو ۽ نه بگاڙي سگهي ٿو. تنهنجي تقدير تنهنجي ڪرمن ورهيٽي آهي ۽ مالڪ جي مُٺ ۾ آهي. پوءِ ٻين سان دٻ هيٺ يا ٻين جي لٻڙي خوشامد ڪرڻ جي ڪهڙي ضرورت؟ توڙيءَ کي نانگ سمجهي، دٻ ۾ مرڻ مؤرکتا آهي ته دٻ جي سامهون اچڻ کان اڳ ئي ڏر ۾ ڏکڻ ٻـ ڏاهر پڻو آهي. جڏهين دٻ اکين اڳيان اچي يا اچڻ وارو هجي تڏهين ان جو مقابلو هوشياريءَ، همت، حشمت، بهادريءَ ۽ ٿڌي سيني سان ڪجي ۽ نتيجو پرماتما تي ڇڏجي. جنهن کي ڀڳوان جو پڙ آهي ۽ جو سنسار کان نه ٿو ڊڄي، تنهنجي لاءِ نتيجو لاشڪ لاڀ وارو نڪرندو پر جي نتيجو دکدائڪ نڪتو به ته ڪيس لڪائيندو ڪونه، ڇو ته هو پنهنجي سهن شڪتيءَ جي ٻل سان، ڀڳوان جو ڀاڻو سٺ ڪري ڀوڳڻ لاءِ، هميشه تيار آهي. هو نه ته ڪنهن کان هيسجي ٿو ۽ نه ڪنهن کي هيسائي ٿو. هو نه ڪنهن کان ڊڄي ٿو ۽ نه ڪنهن کي ڊيڄاري ٿو. هو نه فقط ڏاتر جي ڏر ۾ رهي ٿو، من تي پورن قبضو رکي ٿو، دل دلبر سان لڳائي ٿو، ڪرم جي قانون جي سچتا تسليم ڪري ٿو، ليڪن ٻڌيءَ جو ڀيد سڃاڻي ٿو، سڀ سيڪڙ سچائيءَ سان پالن ڪري ٿو، خود مطلبيءَ ۽ موهه کان محروم رهي ٿو، پيار ۽ پريت جو وهنوار وڌائي ٿو ۽ رب جي رضا ۾ راضي رهي ٿو. انهيءَ ڪري هو هميشه، هر حالت ۾ همت، نڊر، نربؤ، نرسنسي ۽ نرچنتا ٿي، جيون گذاري ٿو. انهيءَ ڪري نربؤ جي پدوي کي، روحاني واڌاري ۾، خاص اهميت مليل آهي، ڇو ته بي ڊپائيءَ ٻنا نه اندروني الهام ايندو ۽ نه وري اندروني عمق جو پتو لڳندو. انهيءَ عمق اندر ئي اسرار آهن.

باقي جو جهڙو، ٻڪران جي ڀؤ کان غير واقف رهي ٿو، قدرتي قاعدن کان بيپرواهه
رهي ٿو، ڪرم جي قانون جي حد ٽپي ٿو، من کي ڇڙوڇڙ ڇڏي ٿو، اندرين جو
غلام ٿئجي، وشيه واسنائن ۾ وهلو رهجي ٿو، سو ٿريڪ جو پد، خواب ۾ به محسوس ڪري
ڪونه سگهندو، جاڪاڻ ته هو هروقت، جاڳندي ٻرڙي ننڊ ۾، ڪنهن نه ڪنهن ٻڌڻ
جي زنجيرن ۾ جڪڙيل رهي ٿو. ٻڌپ، سلامتي چاهي ٿو ۽ ان ئي سلامتي پيدا ڪري ٿو، جان
کي ئي وقت پيڇان ٻڌائي ٿو ۽ اميد کي نا اميديءَ ۾ بدلائي ٿو. ڪانه طاقتور هستيءَ،
ٻڌپ جي سهاري سان، گهڻو وقت جٽاءُ ڪري نه سگهندي. تنهن ڪري ئي ٻڌائي، جي
سنساري وهنوار لاءِ لازم آهي ته روحانيت لاءِ ته بلڪل ضروري آهي. سو اي پيدا، ٻڌي
جو ٻڌپ چولو ڪريان؟ پيدا پروڙ جي ٻڌ ۾ گذار ته تنهنجا هاڪوڪا سنساري وهنوار ٽٽن ۽
۽ ٽٽي، لئين سر جڙن. پوءِ تون نه ڪنهن کان ڊڄندين ۽ نه ڪنهن کي ڊيڄاريندين. پاڻ
هيٺن ۽ هيسيلن کي همٿائيندين، ڏاڍن جي ڏاڍاڻ جو ڏنگ ڪڍندين، ظالمن جي ظلم جو
مقابلو ڪندين، ٻين سهارن کي سهارو ڏيندين، سڪڻن کي پريندين ۽ ننڍوڏائيءَ جوُن
ديواڙون پڇي پري ڪندين. پاڻ آڏول ۽ اچيت رهندين ۽ ٻين کي خوشحال ۽ خيرخواهه
بڻائيندين. ڏس ته سچ ڪيئن نه ئي ٻڌائيءَ سان، ڏڪڙيلن جي ٻهرن سار لهي ۽ ڏاڍن
سان خاص رعايت ڪانه ڪري. جهنگل جي جهڙن ۾، پرڀات جو پيغام پهرين پهچائي ۽
پوءِ محلن ۾ منهن ڪڍي. پنهنجي ڪرڻن جي صحت بخش نعمت، ٻيڪين کان اڳڀرين
کي وڌيڪ عطا ڪري. لڏ انسان به انهن ڏالن ۽ گهرجائن جي ٽهل ڪمائيندو آهي ۽ انهيءَ
ٽهل ٽڪور ذريعي، ترڪ منزل جي نزديڪ پوندو آهي.

باب تيهون.

ستگور سڃاڻڻ.

(١) ستگُور جي ضرورت.

(١) بن ستگُور ڪنهن نه پاتو[1] - بن ستگُور ڪنهن نه پاتا[2]
ستگُور وچ آپ[3] رکيوُن - ڪر پرگٽ آکھ سُڻايا
ستگُور مليئي سدا مڪت هي - جن وچهُ موهه چُڪايا[4]
اُتم ايهه بيچار هي - جن سچي سڱ چت لايا
جگ جيوَن داتا پايا.

[راڳ آسا، محلا پهلا، وار (٦)]

(٢) جي لکه استرييا ڀوگ ڪرهه - نو کنڊ راڄ ڪماهه
بن ستگُور سک نه پاوئي - ڦر ڦر جوُني پاهه.

سري راڳ، محلا تيجا، شبد (٢)

(٣) لکه چوراسيهه[5] ڦيرُ پيا - ڪامڻ[6] دوُجي[7] پاهه
بن گور نيند نه آوئي - دکي رئڻ[8] وهاهه
بن شبدي پر[9] نه پائيئي - برٿا[10] جنم گواهه.

(١٣)

(٤) هر نرمل اَت[11] اوُجلا - بن گور پايا نه جاهه
پاٺ پڙئي نه بوُجهئي - ڀيکي[12] ڀرم ڀُلاهه
گورمتي هر سدا پايا - رسنا هر رس سماهه.

سري راڳ، محلا تيجا، اشٽپدي (٣)٤

(٥) ڪت دَرسن[13] جوگي سنياسي - بن گور ڀرم ڀُلائي
ستگُور سيوئهه تان گت پاوئهه - هر جيئهه[3] من وسائي
سچي باڻي سڱ چت لاگي - آوڻ جاڻ[14] رهائي.

٥(٥)

---

١. گت پائي هئي. ٢. گت پائيندو. ٣. پرماتما. ٤. ختم ڪيو آهي. ٥. چوراسي لکن جوُڻين ۾ پئڪي لي. ٦. جگياسوُ استري. ٧. ڏُبيت ڀاءُ، بيائي. ٨. رائيوُن. ٩. پتي ڀرماتما. ١٠. اجايو. ١١. تمام. ١٢. سانگ، بيکداري. ١٣. ڇهه درسنَ يا فيلسوُفيءَ جا متا. ١٤. جمڻ مرڻ جي چڪر کان ڇوٽڪارو ملي ٿو.

(٦) منمک ڪرم ڪري اهنڪاري - سڀ ڏکو دک ڪماه
نانڪ مَنُ اوجل تان ٿيئي - جان ستگر ماهه سماه.

سري راڳ، محلا چوٿان، وار (١٢)، سلوڪ محلا ٽيجا

(٧) ساچهه گرو هيو اَلک اَپارا - اَگيالي اَندا اَنڌ اَنڌارا
بتا ڪي ڪهڙي بتا ڪماوهه - ٿر بتا ماهه پچاوٽيا.

راڳ ماجهه، محلا ٽيجا، اشٽپدي (٥)[١]

(٨) بن شبديو اَنتر آنيرا - نه وسٽ لهيو نه چوڪيو ڦيرا
ستگر هٿ ڪنجي هور دت در کُليو ناهي - گر پوري ڀاڳ ملاوٽيا.

(٧)٣٤

(٩) آوڻ جاڻا ڪڻ رهيو - ڪڻ ميلا هوئي
جنم مرڻ ڪا دک گهٽو - نت سهسا دوئي.
آوڻ جاڻ ٿڻ رهيو - ساليهو گرو پورا
رام نام ڏن راس ڏيئي - بنسي ڀرم ڪوڙا.

راڳ آسا، محلا پهلا، اشٽپدي (٣٤)

(١٠) جي سؤ چندا اگوهه - سورج چڙهه هزار
ايتي چانڻ هوديان - گر بن گهور اَنڌار.

راڳ آسا، محلا پهلا، وار (١)، سلوڪ محلا دوجا

(١١) ساسٽ بيد سمرت سڀ سوڌي - سڀ اِڪا باٽ پڪاري
بن گر مڪت نه ڪرنڌ پاويو - من ويکهه ڪر بيچاري.

راڳ گوجري، محلا پنجوان، شبد (٢)

(١٢) جڻ بسنتر ڪاشٽ مجهار - بن سنجم لهي ڪارج سار
بن گرو نه پاونگو - هر جي ڪو دئار.

راڳ ڌنوگنداري، محلا پنجوان، شبد (٣٤)

(١٣) صفت خزانا بخش هيو - جس بخشيو سو خرچيو کاه
ستگر بن هٿ نه آوئي - سڀ ٿڪي ڪرم ڪماه.

راڳ بهاڳڙا، محلا چوٿان، وار(١)، سلوڪ محلا ٽيجا

(١٤) اِهه جگ اَندا سڀ اَنڌ ڪماويو - بن گرو مڳ نه پائي
نانڪ ستگر مليو نه اکي ويکيو - گهري اَندر سچ پائي.

راڳ سورٺ، محلا ٽيجا، شبد (١٠)

---

١. پنهنجي من جي مت لي هلڻ وارو. ٢. ڪالسراه، پيا. ٣. وشتا. ٤. اونده، اَنڌوڪار.
٥. هر نام روپي ڌن. ٦. ملاقات، ميلاپ. ٧. اُڀرن. ٨. روشنائي، چمڪار. ٩. ڇهه شاستر.
١٠. بيد. ١١. سمرتيون. ١٢. جاڻي ڏلون آهن. ١٣. ڪاٺ. ١٤. ظاهر، اندر.
١٥. ڪرم. ١٦. سچي راهه. ١٧. پنهنجي هردي اندر.

(١٥) پار برهم پرميسر ستگور - سڀنا ڪرڻ اڌارا
ڪهه نانڪ گور بن نهي ترئيءِ - اهه پورن لٽ بيچارا.

راڳ سورٺ، محلا پنجوان، شبد (١٠)

(١٦) اهه جڳ تاگو سؤ[١]تڪو پائي - ڏهه ڏس[٢] ڌاڌو ماء
بن گور گانٺ[٣] نه ڇوٽئي پائي - تاکو ڪرم ڪماء.

راڳ سورٺ، محلا پهلا، اشٽپدي (٦)٢

(١٧) پانڌا[٤] اڇا[٥] سوء - جو بس پاوسي
پاندا اُعه ملڻ[٦] - ڌوتا اڇا نه هوئسي
گور دئاريءِ هوء - سوجهي[٧] پائسي
ايڻ دئاريءِ ڌوء - هڇا[٥] هوئسي.

راڳ سوهي، محلا پهلا، شبد (٦)

(١٨) گور سرڻ نه آئيئي برهم نه پائيئي - ڀرم ڀُلا ئيئيءِ جنم مر آئيئي
جم در باڌهه مريءِ بڪار - نا رديءِ نام نه شبد اچار.

راڳ رامڪلي، محلا پهلا، اشٽپدي (٦)٣

(١٩) ستگورو[٨] بنا - هور ڪچي[٩] هي باڻي
باڻي نه ڪچي ستگورو باجهه[٨] - هور ڪچي باڻي
ڪهدي ڪچي سڻدي ڪچي - ڪچي آکه وکاڻي.

راڳ رامڪلي، محلا تيجا، انند صاحب (٢٣)

(٢٠) بن گور پريم آويءِ جاء - بن گور گهالَ[١٠] نه پوئي لاء
بن گور مٽوتا اعه ڏولاءُ[١١] - بن گور ترپت نهي ٻڪُ[١٢] کاء
بن گور بسيئر[١٣] ڏسيءِ مر[١٤]واٽ - نانڪ گور بن گهاٽي[١٥] گهاٽ.

راڳ رامڪلي، محلا پهلا، سڌ گوشٽ (٣٨)

(٢١) بن ستگور ڪهوي جوگ نه هوئي - بن ستگور ڀيٽي مُڪت نه ڪوئي
بن ستگور ڀيٽي نام پايا نه جاء - بن ستگور ڀيٽي مها دک پاء
بن ستگور ڀيٽي مها گرب[١٦] غبار[١٧] - نانڪ بن گور مئا جنم هار.

(٧٠)

(٢٢) بن گور پريم نه لڀيءِ - جن وڪهُ[١٨] من نسرجاس
هر گور وچ آپ رکيا - هر ملي گور شاباس[١٩].

راڳ مارو، محلا چوٿان، شبد (٤)

---

١. سوٽي ڌاڳو. ٢. ڏساٿون، طرف. ٣. ڳنڍ. ٤. برتن، هردو. ٥. شُڌ. ٦. ناپاڪ آتما. ٧. سمجهه. ٨. ڪانسواء. ٩. اشڌ. ١٠. ڪمائي. ١١. ڀٽڪي پيو. ١٢. وش. ١٣. ڪال روپي نانگ. ١٤. مرڻ وقت. ١٥. نقصان. ١٦. اهنڪار، ايمان. ١٧. اگيان جي اوندهه. ١٨. ويچار ڪري سمجهيو آهي. ١٩. پورا لهڻا.

(۲۳) واچهہ پستک وید پُرانا - اِک بِھ سُبھ سُناوھ کانا
اُجکر[1] کوٹ کھهٔ ڪکٔ کُلي - بِن ستگوُر تتّ نہ پاپا۔

راڳ مارو، محلا پهلا، سولهو (۱۱) ۲۲

(۲۴) باجهہ گورو هیِ موھ غبارا - ڦر ڦر ڏبي وارو وارا
ستگوُر پیٹي سچ دِرڙ[2]الي - سچ نام مَن پایا۔

راڳ مارو، محلا تیجا، سولهو (۸) ۲۴

(۲۵) باجهہ گورو جگت ڀؤ[3]انا - ڀُولا چوٽ[4]ا کالي
مر مر جنمي سدا دک پالي - دُر[5]کي خبر[6] نہ پالي۔

راڳ پیرءِ، محلا تیجا، شبد (۱۸)

(۲۶) بِن اَستُن[7] گئو لوبِري[8] - پَغُدي[9] بِن بات[10] گهیري
بِن ستگوُر بات[11] نہ پائي - کهہ کبیر سمجهائي۔

راڳ بسنت، کبیر صاحب، شبد (۳)

(۲۷) گوز کُنجي باھوُ تُول[12] - مَن کولا[13] تَن چِت
نانک گور بِن مَن کا طاق[14] نہ اُگهڙي - اَوَر نہ کنجي هت۔

راڳ سارنگ، محلا چوٿان، وار (۱)، سلوک محلا دوُجا

(۲۸) بِري گڄ سِيا[15] ڏاس[16] هي - ٻَڙ ٻَڙ کرھِ وبچار
مُکت کدي نہ هوئلي - نهہ پائن موکہ دُنار
بِن ستگور بندن نہ ٹٗٹي - نام نہ لڳي پیار۔

راڳ ملار، محلا تیجا، اشٽپدي (۶) ۲

(۲۹) اي پرم پوُلي مرھ[17] نہ کوئي - ستگوُر شیو سدا سک هوئي
بِن ستگوُر مُکت کِبي نہ پائي - آوھ جاھِ مرھِ مر جائي۔

راڳ برباڳي، محلا پهلا، اشٽپدي (۴) ۳

(۳۰) جِن آمر تت نہ چِینیا[18] - سب ڦوکٽ ڏرم آ[19]ینیا
کهہ بیٹي گورمک ڏ پاوي - بِن ستگوُر بات[10] نہ پاوي۔

راڳ برباڳي، پکت بیٹي، شبد (۱)

(۳۱) گور بِن گهورُ اَنڌار - گورو بِن سمجهہ نہ آوَلي
گور بِن سُرت[20] نہ سِڌ[21] - گوروُ بِن مکت نہ پاوَلي۔

سولیٹي محلي چوٿين کي، پت لُلہ (۸)

---

۱. وڏي، پیانک. ۲. ڏپان یا یاد ڪرائي ٿو. ۳. ڀاڳل. ۴. چوڻون، ڏک. ۵. هردي جي روُپ جي. ۶. پوُچهہ. ۷. ٿڻ، ٿبا. ۸. کیر ڏیندي. ۹. رستو. ۱۰. لنگهہ. ۱۱. سچي واھ. ۱۲. قُلف جي. ۱۳. ماڙي، محل. ۱۴. در. ۱۵. سنسار. ۱۶. غالي پيٺا. ۱۷. جمع مرڻ جو چڪر. ۱۸. جاڻو یا پاتو آهي. ۱۹. اَنڌا، مؤرکہ. ۲۰. ڏيان. ۲۱. سِڌيوُن.

(٢) ستگوُر جي مهما.

(١) گورُ پرميسرُ[١] پوُجيئي - منِ تَن لاءِ پيارُ
ستگوُر داتا جيئه کا - سڀ سيءَ دي آڌار
ستگوُر بَچن[٢] کماوڻي - سچا ايهُ ويچارُ
بِن سادوُ سنگت رَتيا - مايا موهه سڀ ڇارُ[٣]
ميري ساجن - هر هر نام سمال
سادوُ سنگت مين وسيءَ - پوُرن هوويءَ گهالُ[٤]. (١. رهاءُ)
گورُ سمرٿُ اَپار گورُ - وڏ ڀاڳي درسن هوءِ
گور اَگوچر[٥] نِرملا - گور جيوڏ اَوَر نہ کوءِ
گور ڪرتا گور ڪرڻهار - گورمکِ[٦] سچي سوءِ
گور تي ٻاهر ڪڇ نهي - گور ڪيتا لوڙي[٧] سو هوءِ
گور تيرٿ گور پارجاتُ[٨] - گور منشا پوُرن هارُ
گور داتا هر نام ديهُ - اُڌري سڀ سنسارُ
گور سمرٿُ گور نرنڪارُ - گور اوُچا اَگم[٥] اَپارُ
گور کي مهما اَگم هيءِ - ڪيا ڪٿيءِ ڪٿن هارُ
جِتڙي ڦل منِ باڇيئهِ[٩] - تِتڙي ستگوُر پاس
پوُرب[١١] لِکي پاوڻي[١٠] - ساچ نام دي راس
ستگوُر سرڻي آيا - باهُڙ[١٢] نهي بناسُ
هر نانڪ ڪدي نہ وِسرُ[١٣] - ايهُ جيئه[١٤] پِنڊ تيرا ساسُ[١٥].
[سري راڳ محلا پنجوان، شبد (٢٩)]

---

١. پرماتما جو روُپ سمجهي. ٢. اُپديش، آگيا. ٣. مِٽي. ٤. ڪمائي. ٥. بي اَنت. ٦. وچن گوروءَ جا. ٧. ڪرڻ چاهي. ٨. اِڇا پوُرائيندڙ وَڻ. ٩. چاهنا رکجي ٿي. ١٠. اڳيان ڪرم. ١١. پوُنجي، ملڪيت. ١٢. پوءِ. ١٣. آتما. ١٤. سرير. ١٥. پران.

(۲) گورُ دیؤ ماتا گور دیؤ پِتا - گور دیؤ سوامی پَرمیسرا
گور دیؤ سَکھا[1] اَگیان بھنجن[2] - گور دیو بندھپ[3] سَہودرا[4]
گور دیؤ داتا ہر نام اُپدیسے - گور دیؤ منتُ[5] نِرودّھرا[6]
گور دیؤ سانت سَت بُدھّ[7] مؤرت - گور دیؤ پارسُ پرس پَرا[8]
گور دیؤ تیرتھُ اَمرت سروور[9] - گور گیان مجن[10] اَپرم پرا[11]
گور دیؤ کرتا سبھ پاپ[12] ہرتا - گور دیؤ پتت[13] پوِت کرا[14]
گور دیؤ آد جُگاد جُگ جُگ - گور دیؤ منت ہر جپ اُدّھرا
گور دیؤ سنگت پربھ میل کر کرپا -
ہم مؤڑھ پاپی جِت لگ تَرا
گور دیؤ ستگور پاربرہم پرمیسر - گور دیؤ نانک ہر نمسکرا[15]۔

[راگ گوڑی، محلا پنجواں، باون اکری (۱)]

(۳) سَت ستگور ڈَن ڈن - جِن بھرم گڑھ[16] توڑیا
سَت ستگور واہُ واہ - جِن ہر سِؤ جوڑیا[17]
نام ندھان اکھٹ - گور دیئے داروُ[18]
مہا روگ بِکرال[19] - تِنے بِداروُ[20]
پایا نام ندھان - بہت کھزانیا
جِتا جنم اپار - آپ پچھانیا
مہما کہی نہ جاء - گور سمرتھ دیو
گور پاربرہم پرمیسر - اپرمپر الکھ اَبھیو[22]۔

[راگ گوجری، محلا پنجواں، وار (۱٦)]

۱۔ مِتر۔ ۲۔ دوُر کرندڑ۔ ۳۔ مائیت۔ ۴۔ بھاء۔ ۵۔ وچن، منتر۔ ٦۔ اُدّھار کرندڑ۔ ۷۔ بُدّھی۔ ۸۔ لنگھاؤن، چھوہ۔ ۹۔ تلاء۔ ۱۰۔ اِشنان۔ ۱۱۔ پرمالما۔ ۱۲۔ ناس کرندڑ۔ ۱۳۔ پاپی گنہگار۔ ۱۴۔ پوتر۔ ۱۵۔ وندنا۔ ۱٦۔ قلعو۔ ۱۷۔ سُرت لگالی۔ ۱۸۔ داروُن، دوا۔ ۱۹۔ بھیانک۔ ۲۰۔ شفا بخشی آہی۔ ۲۱۔ کٹیو الر۔ ۲۲۔ لِکا۔

(۴) جو بولي پؤرا ستگؤرؤ - سو پرميسر سُڻيا[1]
سو لي وَرتيا[2] جگت مهِ - گهٽ گهٽ پيڙيا[3]
پهڻ وڏ ڀاڳيا صاحبو - تِه چالي گڻيا
سچ سَهج[4] أنند ستگور پاس - سچي گور مڻيا[5]
نانڪ ست سواري[6] پار برهم - سچي جڳ کٿيا[7] ۔

[راڳ بلاول، محلا چوٿان، وار (۱۲)]

(۵) گورمکھ نادَن گورمکھ ويدن[10] - گورمکھ رهيا سمائي
گوُر ايسر[11] گور گورکھ برما[11] - گور پاربتي مائي[11]
جو هئُه جاڻان آکان ناهي - کهٽا کٿن نه جائي ۔

سري جپ صاحب، محلا پهلا، پؤڙي (۵)

(٦) گورُ بؤڙي بيڙي[12] گورؤ - گور تُلها[13] هر ناء
گور سرُ ساگر بوهتو[14] - گور تيرٿ درياء
جي تس ڀاوي اؤجلي - سَت سرِ ناوڻ جاء ۔

سري راڳ، محلا پهلا، شبد (۹)

(۷) گور داتا سمرٿ گور - گور سڀ مهِ رهيا سماء
گور پرميسر پار برهم - گور ڏبدا ليو ترآء ۔

سري راڳ، محلا پنجوان، شبد (۲۰)

(۸) گور داتا گور هِوِي[15] گهر - گور ديپڪ تِهِ[16] لوءِ
أمر پدارٿ نانڪا - مَن مانيئي[17] سک هوءِ ۔

راڳ مانجهه، محلا پهلا، وار (۱)

(۹) گور لي گيان پائي جن کوءِ - گور لي بؤجهيو سڀجهوي[6] سوءِ
گور لي سَهج ساچ بيچار - گور لي پائي مُکت دُئار[18] ۔

راڳ گوڙي، محلا ٽيجا، شبد (۲)

(۱۰) جِهه ستگور - تِهه ست سنگت بڻائي
جِهه[19] ستگور - سَهجي[20] هر گڻ گائي
جِهه ستگور - تهان هؤمي شبد جلائي ۔

(۸)

---

۱. پڌي لڌ. ۲. ڦهلجي وڃي لڌ. ۳. ڇڻي لڌ. ۴. گيان. ۵. مهما. ٦. پروان ڪيو آهي. ۷. پرماتما. ۸. گوروءَ جي مُکھ مان نڪرن لا. ۹. أنهد شبد. ۱۰. ويدن جو گيان. ۱۱. ديوتائن ۽ ديوين جا نالا. ۱۲. ڏاڪڻ. ۱۳. ترهو. ۱۴. جهاز. ۱۵. برف. ۱۶. ٽيئي لوڪ. ۱۷. وشواس رکڻ سان. ۱۸. دروازو. ۱۹. جتي. ۲۰. پاڻمرادو.

(١١) ستگورُ پُرکھ دئيال هيءِ - جسو سِمنت[1] سڀ ڪوءِ
ايڪ دِرشٽ[2] ڪر ديکدا - مَن پاڙلي لي سڌ[3] هوءِ
ستگور وچ اَمرت هيءِ - هر اَنر هيسر پسد[4] سوءِ.

راڳ گوڙي، محلا چوٿان، وار (١)

(١٢) ستگور ڏِرلي ڏرم هيءِ - تِس وچ جيها ڪو بِجهءِ[5] تيها ڦل پائي
گور سِکي اَمرت بيجيا - تِن اَمرت ڦل هر پائي.

(٧)

(١٣) سا ڌرت پئي هريئاوَلي[6] - جتيءِ ميرا ستگور بئٺا آهه
سي جَنت پئي هريئاولي - جِني ميرا ستگور ديکيا جاءِ.

(١٧)

(١٤) ستگورُ پُرکھ اَگم هيءِ - جس اَندر هر اُرڌارِيا[7]
ستگور نو اَپڙ[8] ڪوءِ نه سکئي - جس وَل[9] سِرجڻهارِيا.

(٢١)

(١٥) گور کي مهما کيا کهان - گور بيبيک[10] سَت سُر
اوهُ آد جُگادي[11] جُگهه جُگ - پُوُرا پرميسر.

راڳ آسا، محلا پنجوان، شبد (١٠٤)

(١٦) سمند ورول[12] سرير هم ديکيا - اِڪ وستُ اَنُوپ[13] دِکائي
گور گووند گوروُ هيءِ - نانڪ ڀيد[14] نه پائي.

راڳ آسا، محلا چوٿان، چِنت (٣)١

(١٧) بلهاري گور آپڻي - دِيهاڙي[15] سَد[16] وار
جِن مانس[17] لي ديوتي ڪيئي - ڪَرت نه لاگي وار[18].

راڳ آسا، محلا پهلا، وار (١)

(١٨) گور پوري پوري ڪيمي[19] - بخش اَپڻي ڪر ديئي
تِس اَنند سکه پايا - ڪائو[20] سکلي سُکي وِسالِيا.

راڳ سورٺ، محلا پنجوان، شبد (٨٢)

(١٩) گور ساگر رتني پرپوري - اَمرت سنت چُگهه[21] نهي دوُري[22]
هر رس چوگ چُگهه پرڀ پاوي - سروَر مِهه هنس پران[23] پت[24] پاوي.

راڳ ڌناسري، محلا پهلا، اشٽپدي (١)١

(٢٠) گور پياري هر شيويا - گور ڌن گور ڌنو
گور هر مارِگ ڏسيا[25] - گور پُن وڏ[26] پُنو.

راڳ تلنگ، محلا چوٿان، شبد (١)

---

١. هڪ سمان. ٢. نظر. ٣. پار پوَن ٿا. ٤. پدوي، درجو. ٥. ٻج ڇٽي، پوکي. ٦. سرسبز، سرسبز. ٧. وياپڪ آهي. ٨. پهچي، پڄي. ٩. سانت ڏيندڙ. ١٠. وويڪ. ١١. اَوائلي. ١٢. ولوڙي. ١٣. عجب. ١٤. تفاوت. ١٥. ڏهاڙي. ١٦. سوين دفعا. ١٧. انسان مان. ١٨. دير. ١٩. ڪمائي. ٿاٻ ڪرائي. ٢٠. جيڪهن. ٢١. چڳن ٿا. ٢٢. پري نٿا هٽن. ٢٣. سنت. ٢٤. پرماتما. ٢٥. ٻتايو آهي. ٢٦. پُن.

(۲۱) ستگورُ ميرا سدا سدا - نا آوي نا جاءِ
اوهُ اَبناسي پُرکهُ هيءِ - سڀ مهِ رهيا سماءِ.

راڳ سوُهي، محلا چوٿان، اشٽپدي (۱۳) ۲

(۲۲) سڦل مؤرت گور ديوُ سوامي - سرب ڪلا ڀرپوُري
نانڪ گور پارٻرهم پرميسر - سدا سدا حضُوري[۱].

راڳ بلاول، محلا پنجوان، شبد (۴)

(۲۳) گور پرميسر - ايڪو جاڻُ
جو تس ڀاوي - سو پرواڻُ[۲].

راڳ گوُنڊ، محلا پنجوان، شبد (۸)

(۲۴) نَهَ شو شڪتي[۳] جل نَهي پوُنا[۴] - نَهَ اڪاز[۵] نهه ميدني[۶]
ستگور جوگ ڪا تهان نِواسا[۷] - جَهه اوگت[۸] ناٿ اگم ڌني.

راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، شبد (۳)

(۲۵) ستگور سهجي ڪا کيتُ[۹] هيءِ - جسنو لاڳي پاوِ
ناءِ ٻيجي ناءِ اڳوي[۱۰] - نامي رهي سماءِ.

راڳ رامڪلي، محلا تيجا، وار (۱)

(۲۶) ستگور هيءِ بوهتا - شبد لنگهاوڻهارُ
تتي پوڻ نه پاوڪوُ[۱۱] - نا جل نا آڪار
تتي سچا سچ ناءِ - ڀوجل تارڻهار.

راڳ مارُو، محلا پهلا، اشٽپدي (۲) ۲

(۲۷) گور سروَر هم هنس پياري - ساگر مهِ رتن لال ٻهُ ساري[۱۲]
موتي ماڻڪ هيرا هر جس گاوت - من تن ڀينا[۱۳] هي.

راڳ مارُو، محلا پهلا، سولهو (۲) ۸

(۲۸) گور کي ڀگت کرهه کيا ٻراڻي - برهمي اندر مهيش نه جاڻي
ستگورُ اَلک کهئُ ڪئُ لَکيئي - جِس بخشي تسهه پڇاتا هي.

۱۱(۴)

(۲۹) جِن ستگور جاتا[۱۴] تن ايڪ پڇاتا - سرٻي روِ رهيا سُکداتا
آتم چينُ[۱۵] پرم پدُ پايا - سيوا[۱۶] سُرت سماڻي هي.

راڳ مارُو، محلا چوٿان، سولهو (۱۵) ۱

(۳۰) گور گوپال گور گووندا - گور دِيال سدا بخشندا
گور ساست[۱۷] سمرت[۱۸] کٽ[۱۹] کرما - گور پوتر استانا[۲۰] هي.

راڳ مارُو، محلا پنجوان، سولهو (۱) ۴

---

۱. نزديڪ. ۲. قبوُل پيل. ۳. ني ڪڙ. ۴. هوا. ۵. آسمان. ۶. ڌرتي. ۷. نواس. ۸. پرماتما. ۹. ٻني. ۱۰. ڦٽي. ۱۱. اگني. ۱۲. ٻيا ڪٽمن. ۱۳. پڇي ٻئي ٿو. ۱۴. جاتو آهي. ۱۵. کوجي. ۱۶. ڌيان. ۱۷. شاستر. ۱۸. سمرتيوُن. ۱۹. ڇهه. ۲۰. تڪاڻو.

(۳۱) گور کي مهما بيد نہ جاڻهہ - تنهں مات سُڻ سڻ وکاڻهہ
پار برهم اپرنپر ستگور - جس سمرت من سيتلاڻيا۔

۷(۱۰)

(۳۲) گور کي شبد تري مَن کيتي - اِندرادِک برهماد تري
سَنک سندن تپسي جن کيتي - گور پرسادي پار پڙي۔

واڳ پرءُ، محلا پهلا، شبد (۲)

(۳۳) نانک سرڌي - سمرت پيد
پار برهم گور - ناهي ڀيد۔

واڳ پسرءُ، محلا پنجوان، شبد (۲۴)

(۳۴) ستگور جي وڏ اَوَر نہ کوء - گور پار برهم پرميسر سوء
جنم مرڻ دُوک تي راکيو - مايا بکر ڦر پهڙ نہ چاکيو۔

واڳ ملار، محلا پنجوان، شبد (۲۲)

(۳۵) گور سمان تيرت نهي کوء - سر سنتوک تاس گوُر هوء
گور درياء سدا جل نرمل - مليا دُرمت مَئل هَري
ستگور پائيو پوَرا ناوڻ - پسوُ پريتھہ ديو کري۔

واڳ پرڀاتي، محلا پهلا، شبد (۶)

(۳۶) گور پوُرا پوُري تاکي کَلا - گور کا شبد سدا سدا اَٽلا
گور کي باڻي جس من وسيو - دُوک درد سب تاکا نسيو۔

واڳ پرڀاتي، محلا پنجوان، شبد (۸)

---

۱. مَتي. ۲. ديوتاڻن جا ناٿ. ۳. مهر سان. ۴. پڙهي ؛ ڪڙهي. ۵. وِش، زهر. ۶. کُمت.
۷. ناس ٿئي ٿي. ۸. واکاس، واکش. ۹. شکتي. ۱۰. اَمر، اَٽل. ۱۱. ناس ٿي وڃي ٿو.

(۳) ستگُر جي سُهاڻپ.

(١) سو ستگرُ سيوڻ ساڌ جَن - جِن هر هر نام ڌِرڙاليا
سو ستگر پُوجهُ ڌِنس رات - جِن جگناٿ جگديس[1] جهاليا
سو ستگر ڏيکهُ اِڪ مِڪ نمڪ - جِن هرڪا هر ڀَڳتِ[2] ٻتاليا
تِس ستگر کي سڀ ڀڳي پُوڙهه[3] - جِن موهه انڌير چُڪاليا
سو ستگر سڀ ڪهڻ ڌنُ ڌن - جِن هر ڀڳت ڀنڊار لهاليا.

[راڳ وڏهنس، محلا ٽيجا، وار (۴)]

(٢) اي من اَئسا ستگر کوج لهُ - جت سيو ڪيتي جنم مرڻ دک جاءِ
سَهَسا[4] مُول نه هووني - هئومي شبد جلاءِ
ڪُوڙي ڪي ٻال[5] وِچهُ نِڪلي - سچ وسي من آءِ
اَنتر سانت من سک هوءِ - سچ سنجم ڪار ڪماءِ
نانڪ پُوري ڪرم ستگر مِلي - هر جيهُ ڪرپا ڪري رَضاءِ.

[راڳ وڏهنس، محلا ٽيجا، وار (۱۴)]

(٣) واهُ[6] واهُ ستگر پُرک - جِن سچ جاتا سوءِ
جِت مليئي تِک[7] اُتري - تَن من سيتل هوءِ
واهه واهه ستگر سَت پرک هي - جِسنو سَمتِ[8] سڀ ڪوءِ
واهه واهه ستگر نِرويئر هئي - جِس نندا اُستت تُلُ[8] هوءِ
واهه واهه ستگر سُجاڻ[9] هئي - جِس انتر برهم وِچار
واهه واهه ستگر نرنڪار[10] هئي - جِس انتُ نه پارا وار

---

١. سنسار جو سوامي، پرماتما. ٢. سچي راهه. ٣. پير، چرڻ. ۴. ڀرم، سنسو. ۵. آڏ. ٦. ڌن ڌن، سُبحان الله. ٧. اُڃ. ٨. هڪ سمان. ٩. سمجهو، سياڻو. ١٠. پرماتما جو روپ.

واهه واهه ستگورُ هي - جو سچ ڏيوالي سوءِ
نانڪ ستگور واهه واهه - جس تي نام پراپت هوءِ.

[سلوڪ، محلا چوٿون، (٣)]

سري راڳ، محلا پهلا، اشٽپديون (٠)٧

(۴) کيان آنڌن پيچ[١] ڀڄِيا[٢] - ڪڪ ڀرانهن پاءِ
گُمت[٣] ٻرگٽ[۴] سب[۵] جاڻيئي[٦] - هي من راڪيءِ ناءِ
اَئسا ستگور جي مليءِ - تان سُوجهي[٧] لئي ٻلاءِ.

(۵) گورؤ ڄهان ڪا آنڌلا - چلي ڀاڳي لاءِ
ٻِن ستگور ناءُ نہ پاٿيئي - ٻن ناوي ڪيا سُڃاءِ
آه ڪيا پڇتاوڻا - جهڙُ سُجي گهر ڪاءِ.

(٣)٨

راڳ ماجهه، محلا پهلا، وار (۵)، سلوڪ محلا چوٿون

(٦) ڄِسدي اندر سچ هوي - سو سچا نام مُکہ سچ آلائي
اهه هر مارگہ آپ چلدا - هورنا نسو هر مارگہ پائي.

(٧) نانڪ پرکي[١١] آپ ڪڍ - تان پارکہ[١٢] جاڻُ
روگہ داروُن دووي ڄهي - تان وڏ سُجاڻُ
وات نہ ڪرئي معاملا[١٣] - جاڻي مهمانُ[١۴]
مُؤل[١۵] جاڻ ڪلا[١٦] ڪري - هاڻ لائي[١٧] هاڻُ.

(١۵)
[سلوڪ محلا دوجا]

(٨) جنم مرڻ ترڻ ڪڍ ڄهنڪار[١٨] - چاري ٻيد ڪٿه آڪار
تين اَوستا کهه وکيان - تُرِيئا[١٩] وستا ستگور تي هر جانُ.

راڳ گوڙي، محلا پهلا، شبد (١٢)

(٩) جِس مليئي من هوءِ آنند - سو ستگور کهيئي
من ڪي دُبدا بِنس جاءِ - هر پرم[٢٠] پد لهيئي.

راڳ گوڙي، محلا چوٿون، شبد (١۴)

---

١. سُرمون. ٢. پڙ. ٣. دوُر لئي لو. ۴. لڪل. ۵. ظاهر. ٦. ايڪاگر. ٧. چلدي، ٻيا لڪايف جي.
٨. اَکياڻي، اٻوُرو ٩. نڪاٿو. ١٠. سواد ايندو، ڪارج سِڌ ٿيندو. ١١. سڃاڻي. ١٢. جاڻوُ.
١٣. جهڳڙو. ١۴. مزمان. ١۵. تنهن، سار. ١٦. اُپديش. ١٧. وڪارن کي ناس ڪري ٿو.
١٨. پرت وکندڙ، موهه لڳائيندڙ ١٩. چوٿين اَوستا. ٢٠. اوُچي پدويءَ جي پراپتي.

(١٠) پنڌن سوڙ[2] ٻولاوي رام – من مهه لاڳي ساچ ڌيان
مٿهه ڪليش[1] سڪي هره وهيئي – اَئسا داتا ستگور ڪهيئي.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (١٤)

(١١) ست پرک جن جاڻيا – ستگور تس ڪا ناءُ
تس ڪي سنگ سڪه اُڌري – نانڪ هر گن گاءُ.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، سکمني صاحب، اشٽپدي (١٨)، سلوڪ

(١٢) تس مليئي ستگور سڄڻ – جس انتر[2] هر گڻ ڪاري
تس مليئي ستگور پريمي – جن هؤمي وچهه ماري.

راڳ وڏهنس، محلا چوٿان، وار (٢)

(١٣) سو گور ڪرڻ جو ساچ دِرڙاوي – اڪٿ ڪٿاوي شبد مِلاوي
هر ڪي لوڪ اَور نهي ڪارا[3] – ساچڙ ٺاڪر ساچ پيارا.

راڳ ڌناسري، محلا پهلا، اشٽپدي (٣)٢

(١٤) اَئڌا آکڙ[4] جي لڳئي – ڪڙ پاشاڌر[5] جاڻئي
آپ مسيئي مت هرچڻئي[6] – ڪڙ راهه پڇاڻئي.

راڳ سوهي، محلا پهلا، ڇنت (٦)٥

(١٥) گورؤ جنان ڪا اَئڌلا – سک ڀي اَئڌي ڪرم ڪرن
اوءِ ڀاڻئي[7] چلن آپڻئي – نت جهوٺو[8] جهوٺ بولن.

راڳ رامڪلي، محلا تيجا، وار (١٠)

(١٦) برهم بِندي[9] سو ستگور ڪهيئي – هر هر ڪٿا سڻاوي
تس گور ڪڙ ڇاڏن[10] پوجن –
پات پٽمبر پهڙ پڌ[11] سُت ڪر مک سنچهه[12] –
تس بهن ڪي ڦر لوت[13] نه آوي.

راڳ ملار، محلا چوٿان، شبد (٤)

(١٧) وَتا سچ نام تل هيئل[14] – سو گور پرمل[15] ڪهيئي
جاڪي واس[16] بنا سپت سگريو[17] – تاس چرڻ لڳو رهيئي.

راڳ پرڀاتي، محلا پهلا، شبد (٦)

(١٨) ڪبير ماءِ بوڙنڌ[18] تهه گرو ڪي – جا لي ڀرم نه جاءِ
آپ ڏبي[19] چهن[20] بيد مهه – چيلي ڏيئي[19] بهاءِ.

سلوڪ، ڪبير صاحب، (١٠٤)

---

١. ڏک درد. ٢. جنهن تي پرماتما جي مهر ٿيئي ٿي. ٣. ڪم، ڏنڏا. ٤. سوڍهڻ. ٥. سچي وات. ٦. مليڻ، ڪوڙي. ٧. مرضي. ٨. ڪوڙ. ٩. جاڻي ٿو. ١٠. ڪمڙا، وستر. ١١. شرڌا، پريم. ١٢. ڏيو، ڪارا ٻو. ١٣. ڪوت، گهٽتائي. ١٤. هردي اندر. ١٥. سچو سوڍهن. ١٦. وڻ ڊاهه. ١٧. سيڪاري ٿي. ١٨. مٿو ڪوڙ ٻو. ١٩. ٻڏي. ٢٠. چار.

ستگورُ سائين.

سري گرو گرنٿ صاحب ۾ گروءَ کي ڪڏهن ڪڏهن ستگرو به سڏيو ويو آهي. صاحبن صاف سمجهايو آهي ته گروءَ کان سواءِ نه گيان ملي سگهندو ۽ نه گت ٿي سگهندي. ويد، شاستر، پران ۽ پستڪ، سڀ اهو پڪارين پيا ته ستگروءَ بنا، نه روحاني واٽ کولي سگهبو ۽ نه مڪتي پراپت ٿي سگهندي. هيءَ سمجهاڻي ٿي تت ويچار آهي ۽ مها گيان آهي، جنهنجي پوئواريءَ سان، روحاني سفر شروع ڪري سگهجي ٿو. انهيءَ سفر جي سڦلتا لاءِ، پرماتما، پنهنجي شڪتيءَ جي ڪلا ۽ وجدمت جي واڳ، گروءَ جي هٿ وس ڪئي آهي. سچي گروءَ بنا، پاڻي ڌرڻ يا پڌڻ به ڪچي، لکي يا اڌوري لڳندي، پاپ پوڄائون ۽ ڪرم ڪانڊ پورن ۽ بڪن ۾ پلائيندا، پاکنڊ ۽ ڪمت ختم نه ٿيندو، هردو اوجل ۽ نرمل نه ٿيندو، من جي چنچلتا دور نه ٿيندي، سمجهه سُرتي نه کلندي، نام، منتر ۽ شبد نه پائبو، اگيان جو انڌڪار قائم رهندو، ترشنا جو ڪنڊو ٿي گذاربو، چوراسي لک جونين جو چڪر هلندو رهندو، جڳتي مڪتي پراپت ڪانه ٿيندي، سائينءَ جي واٽ جي سُڌ نه رهندي، ڏٺيءَ جو در کولهي نه سگهبو ۽ نه وري ڪو ڪڏهن پرم پد پائي سگهبو. سو ساڌڪ جي ترقيءَ ۽ ڪاميابيءَ ڪارڻ، ستگرو بلڪل ضروري آهي، جو سندس قدم قدم تي سار لهي، لوڏن ۽ جهاڪن کان بچائي، ڏکن ۽ ڏکن مان ڇڏائي ۽ آخر الگر کان واپس الر لکر ۾ پهچائي. موکش جي ڪنجي گروءَ وٽ آهي، جنهن سان من جو منجهيل سُت سمجهائي سگهبو ۽ دل جي ڪڙڪي کولي سگهبي. گرومت ئي هريءَ جي دلدار تائين پهچائيندي. رچمل سِک، پوءِ پاڻهي اندر ڏوڪي ويندو. صاحب فرمائين ٿا:

(۱) باجهه گرو جڳت بورانا - پورا چولسان ڪالي
مر مر جنمي سدا دک پائي - در ڪي خبر نه پائي.

واڳ پرڀ، محلا تيجا، شبد (۸)

(۲) گور ڪنجي پاهو اتل - من ڪوٺا تن ڇت
نانڪ گر بن من ڪا طاق نه اگهڙي - اور نه ڪنجي هٿ.

واڳ سارنگ، محلا چوٿان، وار (۱)، سلوڪ محلا دوجا

- ستگروءَ جي مهما اپار آهي. گروءَ ۽ گوبند ۾ ڪوبه ڀيد ڪونه آهي. هو به پرم ۾ لين ڪري پرماتما ۽ ستگروءَ کي هڪ ڪري سمجهڻ کپي. ستگرو به آهي اوچ، اگم، اپار، اٿاهه، الک، ابهؤ، ابولهو، آد جڳادي، اپناسي، جنهن جو نه پورو

پتو پئجي سگهندو ۽ نہ اُمت لهي سگهبو. ستگُرو اُنترجامي ۽ جاڻي جاڻڻهار آهي. ڪمس ظاهري لوڙي ڳجهن ڳالهين جي معلوميت آهي. هو هميشه ترپا اوستا ۾ رهي ٿو. جو ٻاڻ ٻولي سو پرميشر ٻُڌي ۽ ترت اُلين ٿي ٿي پوي. ستگُرو آهي سوُلهون، پارکو، داتار، مهربان، آس پڄائيندڙ، منشا پوُري ڪندڙ، پاپ ناس ڪندڙ، پاپيءَ کي پوِتر ڪرڻ وارو ۽ اِنسان کي ديوتا بڻائڻ وارو. ٻاڻ ڪرتا، ٻاڻ ڪرڻهار ۽ سڀ جو آڌار. ستگُروءَ جي پيت ۾ ايو ڪوبہ اڻڙو سمرٿ، ڪلاوان ۽ شڪتيوان ڪونہ آهي. سندس وس کان ٻاهر ڪجهہ ڪونهي. جيئن وڻيس تيئن ڪري، جيئن چاهي تيئن ٿئي. سندس پوُرن ڪلا ۽ اُٽل شبد سان سڄي سنسار جو اُڌار ٿي سگهي ٿو. ستگُرو سِک کي اُنترمکيءَ ۾ آڻي، اُنهہ جا اِشارا ڏياري، اڻجهہ ڳجهہ سلي ٿو، اُڪل ڪلا ڏيکاري ٿو، اُڪٿ جي ڪٿا ٻُڌائي ٿو، اُلک لکائي ٿو ۽ اُگم جي گم جو گيان ڏئي ٿو. اهو گيان پرم گت ٿي پهچائي ٿو.

ستگُرو هڪ مها تيرٿ يا پوِتر آستان مثل آهي، جنهن ۾ سندس گيان دڪاران اِشنان ڪري، من جي مَل مِٽائي سگهجي. ستگُرو هڪ موتين ۽ رتن جو ساگر آهي، هيرن ۽ ماڻڪن جي کاڻ آهي ۽ لعل ۽ جواهرن جو پرپوُر خزانو آهي. ستگُرو گويا ڌرم جي ڌرتي آهي، جتي اُمرت پوکي اُمرت جو ڦل پائبو. گيان جي کيتي آهي جتي پريم ۽ پوِترتا جو ٻج ڇٽي، نام جو لاپارو لڻبو. سچ جو سانڍو آهي جنهن ۾ سمت، سک، سَت، صدق، سنتوش، سم ياونا ۽ سرد رشتيءَ جا سِڪا جڙن ٿا. ستگُروءَ جي مهما جو پيد برهما، وشنو، مهيش يا اِندر بہ پائي ڪونہ سگهيا. ستگُروءَ جو آڪاڙو، هنن سڀني جي پهچ کان پري آهي، جتي نہ آهي پاڻي نہ هوا، نہ ڌرتي نہ آسمان، نہ ڏينهن نہ رات، نہ لوُن نہ مان، نہ آڪاري نہ نِراڪاري، نہ سک نہ دک، نہ ست نہ اُست، سڀني پيدن کان خالي ۽ سڀني لکرن کان نيارو. ستگُروءَ جو نواس اُتي آهي جتي خود اُگم، اُگوچر ايشوُر آهي. ستگُروءَ جوُن وڏايوُن ڳالهائي کان ٻاهر آهن. سندس وصفوُن بيان ڪرڻ کان مٿي آهن.

ستگُروءَ جو درسن ڪنهن وڏڀاڳيءَ کي ٿو نصيب ٿئي. ستگُروءَ جو سنگ ۽ سِکيا فقط سچي شيوڪ کي ملي ٿي، جنهن ۾ اِنسانيت جا اُنيک موجود آهن ۽ اُسرڻ لاءِ آتا آهن، جنهنجي سڀاءَ ۾ صدق ۽ سک، سچائي ۽ سچائپ، محبت ۽ مريادا، تياڳ ۽ ويراڳ جا سڀ سمايل آهن. پوءِ سِک ۽ ستگُرو، ٻئي هڪ ٻئي ڏانهن چقمق وانگر ڇڪجن ٿا، ڇو نہ ذات سچائي ذات کي. سک جي لوچ ۽ لاتقي لازمي ٿي نہ آهي تہ ستگُروءَ جو سامهون ليو نہ آهي. پوءِ نہ ٻئي هڪ ٻئي کان پلڪ بہ پري نہ ٿيندا ۽ نيت ٻاڻ ۾ هڪ ٿي ويندا. جدا هئا ڪٿي جو وري جهڙي جدائي ڪن؟ اهڙي شيوڪ لاءِ ستگُرو ماءُ، پيءُ ۽ مِتر سمان آهي. جو شيوڪ گرو پڪتيءَ ۾ سچو نشچو رکي ٿو، گرو شيوا ۾ مشغول رهي ٿو ۽

گر وچن جو من ۾ سان ڀروسو پالن ڪري ٿو، سو هرنام جو منتر وٺي ۽ شبد جو گيان گرهڻ ڪري، اندر ۾ جا رس ڀُڳتا ڪري ٿو، وڪارن کان ڪنارو ڪري ٿو، پريم ۽ ڀڳتي لوڙي، پرماتما سان پريت جوڙي ٿو ۽ خلق کان خلاصو ٿئي، خلوتخاني ۾ خدائي خمار آڻي ٿو. من مان ڪاميڻ ۽ ڪالمت ڪڍي سياهه ۾ سيتل رهي ٿو، دل جو ديپڪ جلائي سڀ شيءِ سجهائي ٿو، اندر جو اندر ۾ ليئو پائي پاڻ پڇاڻي ٿو، چمڪتا جي چوڏول ۾ چڙهي سروپ ۾ سرتي لڳائي ٿو، مڪتيءَ جو دروازو لنگهي پرم پد پائي ٿو ۽ آتما جي آغوش منجهان الک ۾ الوپ ٿي وڃي ٿو. اهڙي شيوڪ جي پدوي دائم قائم آهي ۽ جنم مرڻ جي چڪر کان آجي آهي. انهيءَ استتيءَ تائين شيوڪ، ستگر جي سهاري سان، پهچي سگهي ٿو. ستگروءَ جي سرفرازي ۽ شيوڪ جي پهچ، پيمائش کان پري آهي. گروءُ رامداس صاحب فرمائين ٿا:

(١) جو بولي پُورا ستگروءُ - سو پرميسر سُڻيا سوئي ورتيا جگت مهِ - گهٽِ گهٽِ مُکِ پڙيا.	راڳ بلاول، محلا چوٿان، وار (٢:)
(٢) جن ستگر جاتا تن ايڪ پڇاتا - سرپي رو رهيا سڪداتا آتم چين پرم پد پايا - شبد سُرت سمائي هي.	راڳ مارو، محلا چوٿان، سولهو (١٥)١

هتي اهو سمجهڻ ۾ ضروري آهي ته ستگروءُ سائينءَ جي راهه ۾ رهبر آهي پر پاڻ منزل مقصود نه آهي. هو ڏاڪڻ آهي پر ڇت نه آهي، لنڊ آهي پر اڪ نه آهي، ملاح آهي پر پتڻ نه آهي. پار پهچڻ لاءِ ستگروءُ، هڪ طريقو يا لڪير آهي، ترهو يا لنبو آهي، سونهون يا سهارو آهي پر پار جي پهچ نه آهي. جتي رستو اجهڙ ۽ اولاهو هوندو، جتي پنهنجا عضوا ۽ اندريون، من ۽ بُڌي يا سمجهه ۽ سرتي ڪم ڪري نه ٿا سگهن، جتي اوديا ۽ اگيان جو اولاڙ هٽجي ٿي ٿو، جتي تن جي تهت ۽ من جي ممتا مٽجي ٿي، جتي خام خيال ۽ خيالي خطرا ستائين ٿا يا جتي جيون پاترا ۾ ڏڪا ۽ ڏاڍا لڪائي ٿا وجهن، اتي ستگروءَ جو سهارو ۽ ساٿ هٿي ڏيندو، مرشد جي مت ۽ مهر آساني آڻيندي، گروءَ جو آزمودو ۽ آتم جوتي روحاني راهه روشن ڪندي. ستگروءُ شيوڪ جي وواڪ جو وڪوال ٿئي، سڪڻ سڙڪ تي هلائيندو، خامين ۽ خطائن کان بچائيندو، روڙا ۽ رنڊڪون دور ڪندو، مشڪل آسان ڪندو ۽ سلامتيءَ سان وقت سر پار پهچائيندو. سو جهد ۽ جتن، آدم ۽ ابياس، شيوا ۽ سادن، شيوڪ کي ڪرڻا آهن، باقي مدد مرشد مان ملندي. پار پهچي، شيوڪ کي پاڻ خود مرشد واري پدوي حاصل ڪرڻي آهي. گروءَ جي ڪڍيءَ سان مواسي من جو قاع قبضي ۾ ڪري، آتما جو راڄ پاڻ ٻرپا ڪري، اتي هلاڪو آهي.

ستگروءَ جي ضرورت محسوس ڪري ۽ مهما ڄاڻي ڪانهي، سندس سڃاڻپ ڪري
سوالي ٿيڻ گهرجي. سچ ۽ جوت جي پوري پڇاڻ پڇڻ گهرجي، جو نه اڄ هرڪو گهر جوڙ ڪمل
يا رلي، گيڙوَ رنگا ڪپڙا، اڇا اداسي يا نيلا وستر پهري، چار چيلا چانڊي گڏ ڪري، پاڻ
کي گروُ سڏائي، جهانجهه جهنڊو وڄائي يا ڇوُ منتر جا چالا ماري، پرماتما ڏانهن پاسپورٽ
ڏيڻ جي هام هڻي ٿو. جو پاڻ انڌو آهي سو ٻين کي ڪيئن واٽ ڏسيندو؟ جو پاڻ پوئلڳن
جو محتاج آهي سو ٻين جي پرواهه ڪيئن لهندو؟ جو پاڻ سڪتو آهي سو پنهنجي سکن
کي ڪيئن پلئيندو؟ جڏهن پاڻ نه پاڻي سو ٻين کي ڪيئن تار مان تاريندو؟ جو پاڻ حرص
حواس جي هلاڪين ۾ هٿوراڙيون هڻي ٿو سو اڳين کي عشق اگم ۾ ڪيئن آڻيندو؟ جو پاڻ
پاکنڊ ۽ ڪوڙ ڪپٽ ۾ ڦاٿو پيو آهي سو ٻين کي سچ ڪيئن سلي سگهندو؟ ڪوڙ ڪوڙ
سان گڏ ٿو نه سچ لوڙهائي ٻڌجي پوندو! تنهن ڪري گروُ امرداس صاحب فرمائين ٿا:

گروُ جِيان ڪا اَنڌلا - سِک ڀِي اَنڌي ڪرمَ ڪريـنِ	راڳ رامڪلي، محلا
اوءِ پاڻي چلن آپڻي - نت جوُٺو جوُٺ بوليـن.	تيجا، وار (١٠)

ستگرو اهو جو وڪارن جو ناس ڪري، ڀرم، ڀڃڻ ۽ پاپ ناس ڪري، اونده
۽ سوجهرو آڻي، اوديا دوُر ڪري، ڪمت کي سمت ۾ بدلائي، ڪوڙ مان ڪڍي سچ
۾ آڻي، پوڄ مان ڪڍي تياڳ ۾ آڻي، جيون پاڻرا جو ڀيت ٻُڌائي، هردي جي اڀياس
ڀُهڇاڻي، اندر ۾ سک ۽ شانتي آڻي، نام جو گيان ڏئي، ڀڳتيءَ جو پيدار ٻخشي، پريوءَ جو
پريم لڳائي، رنگ رتو ڪري، جنم مرڻ جي چڪر کان ڇڏائي، پرم پد تي پهچائي ۽
جگياست ۾ جوتي جوت ڪرائي. اهڙوئي ستگروُ سچائي، سِک ڪيس پوءِ پنهنجو پاڻ سنڀهي
ٿو ۽ پيڇو ڪري ٿو. نه ڪيس پٺي ڏئي ٿو ۽ نه سندس هٿ ڇڏي ٿو. سندس هلاند
پڪڙي، پند پوي ٿو. پوءِ پنيان وري ڪونه نهاري ٿو. گروُ رامداس صاحب فرمائين ٿا:

جِس مِليئي منُ هوءِ آنند - سو ستگور ڪهيئي	راڳ گوڙي، محلا
منَ ڪي دُبِدا بِنس جاءِ - هرِ پرم پد لهيئي.	چوٿان، شبد (١٤)

اهڙو ستگور سچو آهي. اهڙو پارس پورن پارکوُ آهي. اهڙو وئد شفا ڏيندو،
جو نه ڪيس مرض ۽ دوا ٻنهي جي پوري پروڙ آهي. اهڙن ستگورن جي پٺيان سچو
سنسار لڳندو ۽ سڀ اُمت فِدا ۽ فدا ٿيندي، جيئن پوپٽ گُلن مٿان، ماڪوڙا مِٺاڻ مٿان،
پتنگ شمع مٿان ۽ عاشق معشوق مٿان، پيا ڪرت جي، پيا سوچ جي ۽ پيا ڏٻ ڏاءِ جي،
رکو توڪل جي لوهي اي. باقي اهڙا جهڙا پاوا پانڊ ۽ ساڌوُ فقير نه پنهنجي پيٽ پوڄا ۽

سِکڻي ناموس لاءِ، کٿين ٻيا ڦرن ۽ ڦُرن. نه آهي جُود انهن جو نِبارو ۽ نه وري لهندو
انهن جي سِکن، شمُوکن جو. آهي ٻاڻ نه ٻڌي مرلدا ۽ ٻاڻ سان گڏ هلڻ چاهين ڪسي به
نهوڙي ناس ڪندا. ڪبير صاحب فرمايو آهي ته وچ جو ـ وَل لي، اهڙن گورن جي ماءُ
جو ٻ. مٽو ڪوڙاڻا گهر جي، جن آهڙن ٻاڪندي ٻاهن ڪي جنم ڏنو، ڏرليءَ لي ٻوجو وڌايو،
شاستزن جو کنڊن ڪرايو ۽ سنگت جي ستياناس ڪرائي:

ڪبير ماءُ مؤاندءَ ٻهه گوروَ ڪي – جالي ٻرم نه جاهه. سلوڪ، ڪبير
آپ ڏٻيءَ چهه ٻيد مهه – چلي ڊبسڪي اَسهاءِ. صاحب، (١٠۴)

هرڪو سُد ڪندو آهي ته مان جمندي جام هجان، استاد لـي استادي ڏيکاريان،
مرشد لي مُريدي ماڻيان يا گوروَ ٿي گُرٻائي ڪمايان. اِها ترشنا اَهم ڀاوَ جي بنياد تي ٻڌل
آهي. اَهم ڀاوَ تي گرٻائي اهڙي اَڏي سگهبي، جهڙو واريءَ مٿان ڪوٽُ. صدقي شش
ٻڻجڻ ٻنا، نه اهم ڀاوَ جي جڙ ڪٽبي ۽ نه گرٻائي حاصل ٿيندي. ڪو هڪ واريءَ هؤلد سچو
شيوڪ ٻڻجي، اهنڪار جي اوٽ ڇڏي، نهنائيءَ، نماڻائيءَ، نمرتا ۽ لنڙت جو آسرو وٺي،
تن، من ۽ ڌن سان، سِکيُوروَءَ جي، سنتن جي ۽ سماج جي احڪام شيوا ڪري، ته روحاني راهه
جوُن منزلي اوچيون ٻدو ٻون، ڏٻري ڏٻري ٻر ٻاڻمرادو اُچي سنڌس ٻلوءِ ٻون. مريديءَ
جي ماڻ تي ٿي "مان" مرلدي، مان مارلي مرشد ملندو ۽ مرشد معرفت، مـالڪ سان
ملاقات ماڻبي. "مان" مٽي تي محسوس ٿيندو ته مان مريد آهيان ۽ نه مرشد، من مرشد
ملي نه مالڪ ۽ مان وڃي ملان. ٻهرئين ڏاڪي تي ٻير رکڻ کان ٻوءِ ٿي ٻولين ڏاڪي تي
پهچڻ جي آخرين اميد رکي سگهجي ٿي. ٻر جي ڪو هٽ ۽ هيس هٺ سبب، سڌو ٻولين
ڏاڪي تي ٽپڻ جي ڪوشش ڪندو ته پهچڻا هڏ گُڏ ڀڃندو ۽ ٻوءِ ٻيو ٻير ٻالي هلڻ کان
به لاچار ٿي ٻوندو. قدم قدم سنڀالي وک وڌائڻي آهي ۽ مقرر منزل تي پهچڻو آهي. اِهو
آهي صاحبن جي سکيا جو سنيهو، ٻاڪ پيغام.

تنهن ڪري اي ٻندا، صدق، سِڪ ۽ سچائيءَ سان، مِمتا، مرم ۽ مـرٻادا سان،
مريديءَ جي مزوري ڪماءِ، ته من مرشد جي منظورِ نظر مٿان مرڪي، ته من مالڪ جي
مهر جو مٿان مينهن وَسي. مالڪ نه مٺي کان ٿي مريد لاءِ مشتاق آهي ۽ مرشد معرفت
ملاقات لاءِ مائدو آهي. رکو مريد "مان" ماري ته سب ٻـربان ٻه ٻاٽـي، اهڙي اهڙي
ٻـاڻ ٻ. ٻالـي ٻهاڻا ٻسندو ٻاڻ ٻ ته مان مريد آهيان، مـان مـرشد آهيان ته مالڪ ٻـ
مان ٻاڻا آهيان. تڏهين ٿيڏو هوس جو ٿي تي جدا ٿي ڏلر. هاڻي سڌو سوالو آهيان تـ

ليکي هڪ ٽا ڏسڻ ۾ اچن. اهو ازغيبي اسرار هو جو مالڪ ٻڌائي اچي ڏيهه ۾ ڏسيو
ڇڏيو هو ۽ من معرفت، مريديءَ ۽ مرشديءَ جا ملاکڙا مچايا هئا. هيڪر ٻانڌ سان
ٻڌ وراڻي ڏسان ته اهو هڪڙوئي هرس، خياليءَ جا خيال ڏيکاري رهيو هو. لِتا
رانگ رچائي رهيو هو، ڏوئيءَ جي ديوار وجهي رهيو هو ۽ هاڻي اَدوئيت جو اظهار ڪري
رهيو آهي. الين وحدت جي وهڪ ۾ وهي ڪان پوءِ، مريد موت ڪيئن ڪاٽي ۽ مرشد،
مرشدي مٿان ڪيهڙي هلائي؟ ليکي هڪ هئا، هڪ ئي ويا ۽ اَکنڊ آنند ۾ اَستت ٿي ويا.

اڪثر طور، سِک چاهيندو آهي ته گورو يا ستگورو، ديهه ڌاري ۽ موجود هجي ته سندس چرنن ۾ ويهي، ٽهل ڪري، حال اورجي، سکيا ٻڌائجي، آشيرواد وٺجي ۽ پاس پئجي. جيئن ٻار، ماءُ پيءُ جي سِڌيءَ سارَ سنڀال هيٺ رهي، ڦلجي ڦولجي ٿو يا شاگرد اُستاد اڳيان ويهي، ابياس ڪري ۽ مشق ٻڌائي، ودِيا يا هنر پرائيندو آهي، ليڪن تيئن سِک ستگوروءَ معرفت، پرهيزون شڪتائون ۽ سڌيون دوُر ڪرائيندو آهي، نصيحتون وٺي عمل ۾ آڻيندو آهي، معيادي آزمائشن ۽ ڪسوٽين مان لنگهندو آهي ۽ ٻار ٻار گوروءَ جو رمزون ۽ راز سمجهائي، ٻرڪمائن مان پاس پئي، آتمڪ آزادي حاصل ڪندو آهي. ٻر ڪي الله لوڪ، مست فقير، ملنگ ۽ درويش، اهڙا به پڌا ويا آهن جي وچوارن وسيلن ڪسي واڻجي، سِڌو سائينءَ جي سُرتيءَ ۾ لڳا ويٺا آهن. اُنهن جو موليٰ، مالڪ به آهي ته مرشد به آهي. جهڙوڪ گورو نانڪ جن جي موجوده مرشد جي، ملڪ ڪي ڪا معلوميت آهي؟ وري ڪي سِک قدرت مان، زماني مان، جيون مان يا ڌارمڪ شاسترن مان سکيائون وٺي، ايڪانت ۾ ايڪاگر ٿي، آتم گيان جو اُپيءُ پائي، لوڪ نگر جا نواسي ٿيا آهن. مثلا، ڏهين پاتشاهي، گورو گوبند سنگهه مهراج جن، سِکن کي گرو گرنٿ کي، ستگوروءَ مڃڻ لاءِ هدايت ڏني هئي. مطلب ته جتان سِکيا ملي سگهي ۽ روحاني سفر سڦلو ٿي سگهي، سوئي ستگورو آهي. ڇاڪاڻ ته رنگيءَ جا رنگ نيارا آهن. سچي سِک جي ساموُن، ستگورو ٿي، ڪڏهين ڪهڙي روپ ۾ اچي ته ڪڏهين ڪهڙي روپ ۾. هو آهي اهو ئي روپڌاري جو رنگ نٿو مٽائي. رڳو من روپي ڪپڙو اچو اُجل هجي ته ڳوڙهو رنگ لڳي.

(٣) ستگورَ ۾ صدقُ ۔

(١) ستگورُ جنهي ڏٺائيا - سي ڪَڙُن[1] سَواهي[2]
ستگور جني ڏٺائيا - سي لِرهه اکهالي
ستگور جني ڏٺائيا - لِن جم ڏر ناهي
جن ڪئُ هوُنا ڪرپال هر - سي ستگور پئري[3] پاهي[4]
لن اَلتّيِ[5] اٿيِ مُکه اُجلي[6] - هر دوکهِ پَئدي جاهي.

[سري راڳ، محلا چوٿان، وار (١٤)]

(٢) لِڏ[7] سِڌ[8] رِڌ[9] هو هر هو ميري - جنم پدارٿ گهر گيري
لاک ڪوٽ خوشيان رنگ راوي - جو گور لاگا پائي جيئُ
درسن پيکتَ پئي پُنيتا[10] - سڪل اڌاري پالي ميتا
اَگم اَگوچر سوامي اپنا - گور ڪرپا لي سچ ڏٺائي جيئُ
جا ڪئُ کرجنهِ[11] سرب اپائي[12] - وَڏ ڀاڳي درسن ڪو ورلا پائي
اوُچ اَپار اگوچر ٿانا - اوهُ محل گورُوُ ڏيکالي جيئُ
گهَر گمڀير اَمرت نام تيرا - مُڪت پيا جس رديِ وسيرا
گور پوُرن لِن ڪي سڪلي ڪاٽي - جَن نانڪ سهج سمائي جيئُ.

[راڳ مانجهه، محلا پنجوان، شبد (١٦)]

(٣) گورُ ميري پوُجا گور گوبند - گور ميرا پار برهم گور ڀگوانتُ
گور ميرا ديوُ اَلکه[13] اَبيوُ - سرب پوُج چرن گور سيوُ
گور بن اَوُر ناهي ميِ ٿانءُ - اَن دِن جپئُ گورُوُ گور نانءُ. (١٠،١)

---

١. ڦاڙوُ وکن ٿا. ٢. سڀ لنڌو ٿون. ٣. شرن اچن ٿا. ٤. هن لوڪ ۾. ٥. پر لوڪ ۾. ٦. عزت ؛ مانُ پائين ٿا. ٧. لو لِڌيوُن ٨. اَرڙهن سِڌيوُن. ٩. رِڌيوُن. ١٠. پوتر. ١١. پرلهين ٿا. ١٢. اُپاءُ، طريقا، تجويزوُن. ١٣. بي انت، اپار.

گورُ میرا گیان گور ردیٔ دھیانُ - گور گوپال پُرکھ بھگوان
گور کي سرنِ رهءُ کر جورِ[1] - گوروُ بِنا مےَ ناهي هور
گور بوهِتھ[2] تاري بھؤ پار - گور سیوا جم تےَ چھُٹکار
آندھکار مهِ گور منترُ اُجارا[3] - گور کےَ سنگ سگل نِستارا
گور پورا پائیےَ وَڈبھاگي - گور کي سیوا دوکھ نہ لاگي
گور کا شبدُ[5] نہ میٹےَ کوءِ - گور نانک نانک هر سوءِ۔

[راگُ گونڈ، محلا پنجوان، شبد (۹)]

(۴) اتھي دیکھءُ گور درسنو - گور چرني متھا
بیتھري مارگ گور چلدا - پکا تیری ھتھا
آکال مورت ردےَ دھیاندا - دِن رَےنِ[6] جپنتا
مَےَن چھڈیا سگل آپاٹو[7] - بھرواسےَ گور سمرتھا
گور بخشیا نام ندھانُ - سیو دکھ لتھا
بوکھءُ پیچھ[8] پالیهو - بلےَ نام اگتھا[9]
نام دان اشنان دِرڑ - سدا کرےَ گور کتھا
سهج[10] بیا پرپ بابا - جم کا بھؤ لتھا۔

[راگُ مارو، محلا پنجوان، وار (۲۰)]

(۵) ستگور میرا بےمحتاجُ[11] - ستگور میری سچا ساج
ستگور میرا سبھس کا داتا - ستگور میرا پُرکھ بِدھاتا[12]
گور جیسا ناهي کو دیو[13] - جس مستک بھاگ سو لاگا سیو۔ (۱۰ر۰)

---

۱. بیوکو. ۲. جهاز. ۳. روشنائي. ۴. تري بار بون تا. ۵. وچن، سِکیا، حکم. ۶. رات.
۷. آهم بھاوُ، مان مان. ۸. موج کربو. ۹. ای آنت. ۱۰. گیان. ۱۱. تاٹ، سینگار. ۱۲. قل بخشیندڑ. ۱۳. دیوتا.

ستگور ميرا سَرب پرتپالڪ[1] - ستگور ميرا مار جيوالڪ
ستگور ميري ڪي وڏيائي - پرگٽ[2] ڀئي هي سڀني ٺائين
ستگور ميرا تاڻ[3] نِتاڻ[4] - ستگور ميرا گهر ديبان[5]
ستگور ڪئي هئُ سد بلِ جايا - پرگٽ مارگ جن ڪر دکلايا
جن گُر سيويا تِس ڀؤ نه بيآپئي[6] - جن گُر سيويا تن دک نه سنتاپئي[7]
نانڪ سوڌي[8] سمرت[9] بيد - پاربرهم گُرَ نانهي ڀيد[10].

[راڳ ڀيرؤ، محلا پنجوان، شبد (٣٤)]

(٦) جِنان ستگور وس مليئي - سي پوري پرکه سُجاڻ[11]
گُر مِل ڀؤجل لنگهيئي - درگهه پت پرواڻ[12]
نانڪ تي مُکه اوجلي - ڌن[1] اپجئي[13] شبد نيشاڻ[15].

سري راڳ، محلا پهلا، شبد (٢٢)

(٧) پوئي[16] لسهي لو مليئي - جن پورا گورو اِسيا
نانڪ پڌا گهر تهان - جتي مِرت[17] نه جنم جرا.

سري راڳ، محلا پنجوان، شبد (٦)

(٨) ستگورُ ميرا وڏ سمرتا - جيئه سَمالي[18] تان سڀ دک لتا
چنتا روگ گئي هئُ پيڙا - آپ ڪري پرتپال جيئُ.

راڳ مانجهه، محلا پنجوان، شبد (٨)

(٩) ستگور بيٺي ڀج بوهِٿ[19] - ايسا ڪرڻي سارُ.
ستگور ڪونٺهه ڪڙي[20] ڪري - شبد سوارڻهار.

راڳ مانجهه، محلا پهلا، وار (١٣)

(١٠) گُر ڪا بچن سدا اَبناسي[21] - گُر ڪئي بچن ڪٽي جم ڦاسي
گُر ڪا بچن جيئه ڪي سنگ - گُر ڪئي بچن رچئي رام ڪئي رنگ.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (٥)

(١١) ستگور درسن اَگن[22] نِواري[23] - ستگور بيٺت هؤمي ماري
ستگور سنگ نانهي من ڏوليئي[24] - اَمرت باڻي گُرمک بوليئي.

(٢٢)

---

١. سنڀال لهي ٿو. ٢. ظاهر. ٣. بل. ٤. نربلن جو. ٥. دربار. ٦. ويڙهي. ٧. ستائي، ڪشت ڏئي. ٨. پُورلوپا قولهيا آهن. ٩. سمرٿيون. ١٠. تفاوت، فرق. ١١. سياڻا. ١٢. قبول ٿين ٿا. ١٣. اُٿن. ١٤. انهد شبد. ١٥. جهنڊو. ١٦. اندر اچڻ جي موڪل. ١٧. موت. ١٨. اندر ۾ ياد ڪرڻ سان لو. ١٩. جهاز، وڏ. ٢٠. سچو. ٢١. اٽل، قائم دائم. ٢٢. واسنائن جي باهه. ٢٣. دُور ڪئي آهي. ٢٤. چنچل، ٿڙڪندڙ.

(۱۲) سقل جنم - هووي پرواڻ
گورُ پار برهم - نِکٽ[1] کر جاڻ. (۷۰)

(۱۳) اَن[2] دِن جپهُ گوروُ گور نام - ناني سِنڌ[3] پئي سگاي ڪام
دوسنُ دیکه سيتلُ مَن پئي - جنم جنم کي کِلوِکه[4] گئي. (۱۱۳)

(۱۴) جا کيو من - گور کي پرتيت[5]
تِس جن آوي - هر پربهه چيت.
واڻِ گوڙي، سکمني صاحب، محلا پنجوان، اشٽپدي (۸)۱۵

(۱۵) اَوڌ اَنل تن کرن کو[6] مدر - چهه دَس تات لهيو
کهه کبير پؤ ساگر تَرن ڪئُ - مي ستگور اوٽ لهيو.
واڻِ گوڙي، ڪبير صاحب، شبد (۵۹)

(۱۶) بِن گور کوء نه رنگيئي - گور مليئي رنگ چڙاء
گور کي ڀي[7] ڀاء[8] جو رلي - صفتي[9] سچ سماء.
واڻِ آسا، محلا ٻيجا، اشٽپدي (۳)۹

(۱۷) پورا ستگور پيئيا - سقل جنم همارا
نام نوي نِڌ پايا - پري اَکت پهارا. ۱۴(۳)

(۱۸) گور سرڻائي جوجهِ[10] نه ساڪي - دوٽ نه سکي سنتائي
اَوگنت ناسڪ نرنجن رالي - نرپهُ سنُ لِو لائي.
واڻِ گوجري، محلا پهلا، اشٽپدي (۴)۳

(۱۹) نانڪ ستگور سو ڌنُ سنتهيا[11] - جو جيئه مهه رهيا سماء
رنگ لِسي کا اَڪلا[12] - وَنڍي[13] چڙي[14] چڙاء.
واڻِ گوجري، محلا ٻيجا، وار (۵)

(۲۰) اَلسا ستگور سرني پائي - جِس مستک هر لِکه پايا
جَن نانک بلهاري گور آپڻي وِنهه - جِن پرم پِلا مارگ پايا. (۱۲)

(۲۱) ستگور مليو - ته سهسا[15] جاتي
کِس هئُ پوجهُ - دوجا نڌر[16] نه آئي.
واڻِ گوجري، پڳت نامديو، شبد (۱)

---

۱. نزديک. ۲. رات. ۳. سقل ٿين ٿا. ۴. پاپ، گناهه. ۵. پروسو، شرڌا. ۶. هي سر پر ٻيقا ۽ فاني آهي جنهن کي ڪال روُپ چوڌاري وڙهي وينو آهي. ۷. پؤ. ۸. پريم. ۹. مهما. ۱۰. نهارڻ، ڇهڻ. ۱۱. عطا ڪير آهي. ۱۲. جسام، پيهد. ۱۳. سهو سون. ۱۴. ڏيهون ڏيهن وڌندو لو وڃي. ۱۵. پرم سنسا. ۱۶. نظر پر.

(٢٢) ٻُڌُهه[1] وِڇِڙيَن[2] ڀي مله - جي سَتگُرُ لاڳُهه ساڇي پائي
سَتگُرُ سدا ديال هي - آئُوگُڻ شبد جلائي.

راڳُ وڏهنس، محلا تيجا، ڇنت (٤)١

(٢٣) جِن ڪئُ سَتگُرُ ڀيٽيا - سي هر ڪيرت سدا ڪماءِ
اَچِنت هر نام مَن وسيا - سچي شبد سماءِ.

راڳُ وڏهنس، محلا چوٿان، وار (١٦)، [سلوڪ محلا تيجا]

(٢٤) چاري ڪُنڊا سوڌِيا[3] پائي - وِڻُ سَتگُرُ ناهي جاءِ
وڏ ڀاڳي گُرُ پايا پائي - هر هر نام ڌياءِ.

راڳُ سورٺ، محلا پنجوان، شبد (٢)

(٢٥) سِمر سِمر گُرُ سَتگُرُ اَپنا - سگلا دُوکُ مِٽايا
تاپ[4] روگ[5] گئي گُرُ بچني - مَن اِڇي ڦل پايا.

(٤٣)

(٢٦) هِردئي نام وساءِ - گُرُ اَپني گُرُ ڌيائي
گُرُ پُوري سچ ڪهيا - سُر سُک سچا لهيا.

(٥٢)

(٢٧) گُرُ اَپني بلهاري - جِن پُورن پَيج سواري
مَن چِنديا ڦل پايا - پرڀ اَپنا سدا ڌيايا.

(١٩)

(٢٨) سَرب سُکا ڪا داتا - سَتگُرُ تاڪي سرني پائيئي
درسن ڀيٽتَ هوتَ اَنندا - دُوکُ گيا هر گائيئي.

(٨٩)

(٢٩) سڀ ڪو آکي آپڻا پائي - گُرُ لي ٻُجهي[6] سو جاڻُ
جو بيڙِي[7] سي اُبري[8] پائي - شبد سچا نيشان.

راڳُ سورٺ، محلا پهلا اشٽپديُ (٩)٤

(٣٠) ڪرم ڌرمُ ڪچ اُپج نه آيو - نهه اُپجي نرمل ڪرٽي
ڇاڏ سيانپ سنجم[9] نانڪ - لاڳُو گُرُ ڪي چرڻي.

راڳُ ديو گنڌاري، محلا پنجوان، شبد (٩)

(٣١) گُرُ سِک ميت - چلهُ[10] گُرُ چالي
جو گُرُ ڪهي سوئي ڀل[11] مانهُ - هر هر ڪٿا نرالي.

راڳُ ڌناسري، محلا چوٿان، شبد (٤)

---

١. ٻُڌي پرماتما. ٢. وِڇڙيل. ٣. ڳولهي ڏٺيُون آهن. ٤. تپ. ٥. مرض. ٦. سکيا وني ٿو. ٧. ٻُڏو پيو آهي. ٨. پار پئي ٿو. ٩. اِندرين جي قبضو. ١٠. ڪٿي پيا چئي ٻڌاندڙ. ١١. فائديمند. ١٢. خاص، قلدانڪ.

(٣٢) پنڃ[1] سنگ گور ئي چوُ ئي - دوُکه آر راڳ[2]
ردئي پرگاس پرگٽ پيا - نِسّ[3] باسُر[4] جاڳئہ.

راڳ بلاول، محلا
پنجوان، شبد (٣٢)

(٣٣) پنگل[5] پَربت پار پَرِي - کَل چتر[6] بڪيتا[7]
آنڌلي ترڀوڻ سوجهيا - گور ڀيٽ پُنيتا.

(٣٧)

(٣٤) نيدُ[9]ريا ستگور ڏَر تيري - ڪر ڪريا راکهه جن ڪيري
کهه ٺاڪر لِس گور ٻلهاري - جاڪي سِمرن پنج سَواري.

راڳ گونڊ محلا
پنجوان، اشٽپدي (٨) ١

(٣٥) ڏلڌا ڏاوُنڻ[10] رهه گئي - من مهه شبد آنند
ڏُرجَن[11] لي ساجن ڀئي - ڀيٽي گور گوونڌ.

راڳ رامڪلي، محلا
پهلا، دکڻي اونڪار
(٣٦)

(٣٦) جنسا ستگور سُڻيدا - تِسو هي ميي ڏيٺ
وڇڙيا ميلي پرڀوُ - هر درگهه کا بسيٺ[12].

راڳ رامڪلي، محلا
پنجوان، وار (١)

(٣٧) اِڪ در شيوهه درد وَنڃائي - اوءِ درگهه پئدي ستگور چڏائي
هوُميي پڌن ستگور توڙيي - چِس چڃل چِلڻ[13] نہ ديا هي.

راڳ مارو، محلا
پهلا، سولهو (١٦) ٨

(٣٨) گورڪي دات نہ ميٽئي ڪوئي - جِس بخشي تِس تاري سوئي
جنم مرڻ دکه نيڙُ[14] نہ آويئي - من سو پرڀ اَپر[15] اَپارا هي.

١٢) ١

(٣٩) گور لي پرُ جهيئي تان در سوُ جهئي - نام وهوُٽا[16] ڪَٽ ڪٽ اوُجهيئي[17]
ستگور شيوي ڪي وڏيائي - ترشنا بوُکه گوائي هي.

راڳ مارو، محلا
تيجا، سولهو (١٣) ١

(٤٠) جو آيا سو سيڪو جاسي - دوُجهي ڀاءِ باڌا جم ڦاسي
ستگور راکي سي جن اُبري - ساچي ساچ سمائي هي.

٤ (١)

(٤١) پَرگٽيا سوُر[18] نِس[19] مِٽيا آنڌيارا - اُگيان مٽيا گور رتن اَپارا
ستگور گيان رتن اَت پاري[20] - ڪرم مليئي سکه پائي هي.

راڳ مارو، محلا
چوٿان، سولهو (١٠) ١

---

١. پنج وڪار. ٢. راڳ ۽ ڏنيش، پريم ۽ نفرت. ٣. رات. ٤. ڏينهن. ٥. جڏو. ٦. چربت. ٧. گيان ڏني لو. ٨. ٺيڪي لوڪ. ٩. نندڪا. ١٠. پتڪڻ. ١١. دشمن. ١٢. پهچائيندڙ، وڪيل. ١٣. وڪارن پاسي وڃڻ. ١٤. ويجهو. ١٥. بيحد تنهور. ١٦. بنا، ڪانسراء. ١٧. وڙهن پيا. ١٨. سوُرج. ١٩. رات. ٢٠. اَمولڪ.

(٤٢) ستگور آکـــيو سِکِس پيت دينُ - جي ستگور ساچي ڀاوي
آپي ديـــا کرهُ ٻريب دانـــي - نانـــک اَلکُ[1] سماوي.

واڳ ڳـکاري، محلا چوٿان، چئنت (٤)١

(٤٣) منُ کن کِن ڀرم ڀرم ڀهُ ڌاوي - ٻِل ڳهر[2] لهي واسا ڀائيئي
گور اَنکُس[3] شبد دارؤ سِر ڌاريو - گهر مندر آڻِ وسائيئي.

واڳ بسنت، محلا چوٿان، شبد (٦)

(٤٤) کرمُ هووي لسان ستگور ڀائيئي - وِڻ کرمي ڀاٻا نہ جاء
ستگور مليئي کنچنُ هـوئيئي - جان هرکي هوء رضاء.

واڳ ملار، محلا پهلا، اشٽپدي (١)١

(٤٥) ٻِن ستگور کِنيي نہ ڀاٻو - مِن وِکهُ کو پتيئاء[4]
هر کرپالي ستگور ڀائيئي - پيئي سهج سُڀاء.

٢(٥)

(٤٦) هـم ڀهُ ڀاپ کيئي اَپراڌي - گور کاٽي کٽَ کٽيس
هر هر نـــام ديئو اَوکڌ[5] - جَـــن نـــانـــک پَتِت[6] پُنيس[7].

واڳ کانـڙا، محلا چوٿان، شبد (٥)

(٤٧) گور کي چرڻ - من ماهِ وسـاء
دکـ اَنيرا[8] - اَنـــدرهُـــ جـــاء
آپـــي ســـاچـــا - لـئي مـــلاء.

واڳ ٻرپاڻي، محلا پهلا، شبد (٧)

(٤٨) ٻِوري ڀاڳہ گور ڀائيئي - اَپاه کِتيو نہ ڀاٻا جاء
ستگور لي سهج[9] اُپجي - هـــؤمـــي شبد جلاء.

واڳ ٻرپاڻي، محلا پهلا، اشٽپدي (٧)٢

(٤٩) ٻنچيئي[10] ٻتنگہ مِرگہ[11] ٻرنگہ[12] کُنچر مين -
اِک اِندري ٻکڙ سنگهاري[13]
پنچ ڀـــؤت سَبَل[14] هـيي ديهي - گور ستگور ڀاپ نواري.

واڳ نٽ ناراڻ، محلا چوٿان، اشٽپدي (٢)٦

(٥٠) جهڙ[15] جهکڙ[16] اوهـــاڙ[17] - وهـــن لکيسري
ستـــگور سَڻُ اُلاء[18] - ٻڙي ڏٻڻ ناهِ ٻؤ.

سلوک، محلا پهلا، (٤)

١. سروُپ ڀ. ٢. نج سروُپ، ٻن اکين جـي وچ، ڀنيان واري اک. ٣. کُنڊو. ٤. پتيجو.
٥. مام، دوا. ٦. ٻاپي. ٧. پوتر. ٨. اَگيان. ٩. گيان. ١٠. پنج وکار. ١١. هَرڻ. ١٢. ڀونئرو.
١٣. ناس کري ٿي. ١٤. ٻلوان، پهلوان. ١٥. ککر. ١٦. طوُفان. ١٧. مينهن. ١٨. ٻکاريندي.

(٥) ستگُر لاءِ سِک.

(١) گور کا دوسُ دئیه دئیه جيوان - گور کا چرڻ ڏوءِ ڏوءِ پيوان
گور کي وڻا[1] نِت مجڻُ[2] کرڻُ - جنم جنم کي ھؤمي مَل ھرڻُ
تِس گور کهُ جھوُلاوڻُ پاکا[3] - مھا اگن تي ھاٿ دي راکا
تِس گور کيءِ گرھِ[5] ڀوڙ پاڻي - جس گور تي اَکل گت جاڻي
تِس گور کيءِ گرھ پيسڻُ[6] نيت - جس پرساد[7] وئري سڀ ميت.

[راڳُ گؤڙي، محلا پنجوان، اشٽپدي (٩)]

(٢) اَنتر[8] گور وَ آرادِڻا - جِھوا[9] جپ گور ناءِ
نيترِي[10] ستگور پيکڻا - سروڻي[11] سڻا گور ناءِ
ستگور سيتي رَتيا - دَرگھ پائيءِ ٺاءِ
کھ نانک کرپا کري - جس نو ايھ وَٿُ[12] ديءِ
جگ مھ اُتم کاڍيئھ[13] - وِرلي کيئي کيءِ.

[راڳُ گوجري، محلا پنجوان، وار (١)]

(٣) جِن جگ جيوَن[14] اپديسيا - تِس گور کهُ ھمُ سدا گُھمايا[15]
تِس گور کهُ ھمُ کُربائي[15] - جِن مَد سوُڌن[14] ھر نام سڻايا
تِس گور کهُ ھمُ وارڻي[15] - جِن ھؤمي رِکهُ[16] سڀ روگ گوايا
تِس ستگور کهُ وَڏ پُن[17] ھيءِ - جِنِ اَوگڻ کَٽ گُڻي سمجھايا[18]
سو ستگور تن کهُ ڀيٽيا[19] - جن کيءِ مُکه[20] مستک ڀاڳ لکه پايا.

[راڳُ وَڏھنس، محلا چوٿان، وار (٧)]

---

١. ڏوڙ. ٢. اشنان. ٣. لاھيان، صفا کريان. ٤. يکو، وچٿو. ٥. گھر ۾ جاءِ تي. ٦. اَن پيھان. ٧. ٻاجھه. ٨. من ۾. ٩. زبان. ١٠. اکيون. ١١. ڪن. ١٢. شيءِ، بخشيش. ١٣. ڪرڻيا وجن ٿا. ١٤. پرماتما. ١٥. ٻلھار وڃان، قربان ٿيان. ١٦. وش، زھر. ١٧. ڀڄ. ١٨. ٻوجھه وڌي آھي. ١٩. مليو. ٢٠. اُلر، مھا.

(٤) هوءِ نماڻي ڍهه[1] پوان - پوري ستگور پاس
نماڻيا گورُ ماڻ[2] هي - گور ستگور کري شاباس
هڪ گور سالاهه نه رَڄون[3] - مي ميلي هر پربهه پاس.

سري راڳ، محلا چوٿان، شبد (٤)

(٥) جس پياري سڱ نيهن - تس آگي[4] مر چلئي
ڌرگ[5] جيوڻ سنسار - تاکي پاڇي جيوڻا.

سري راڳ، محلا چوٿان، وار (٣)، سلوڪ محلا دوجا

(٦) اڪ گهڙي نه ملتي تان ڪلجگ هوتا -
هڻ[6] ڪد مليئي پريه تد پگوتنا
موهه رڻ نه وهاوي[7] نيند نه آوي - بن ديکي گور درباري جيءُ.

راڳ مانجهه، محلا پنجوان، شبد (١)

(٧) هورُ سڀ پريت - مايا موهه ڪاچا[8]
بنس جاءِ - ڪوڙا ڪچ پاچا
جن نانڪ پريت - ترپت گور ساچا.

راڳ گوڙي، محلا چوٿان، شبد (٤)

(٨) هر ميٺهه سڄڻ پرکه - ميرا سر تن وڍهه تل رولئا[9]
جو سکه گور ڪار ڪماوهه - هڪ ڪلر[10] امان ڪا گولئا.

راڳ گوڙي، محلا چوٿان، وار (١٩)

(٩) گور سالاهي آپڻا - بهه[11] بڌ رنگ سياه
ستگور سيتي من رتا - رکيا بڻت[12] بڻاءِ.

(٢٣)

(١٠) نو نو پاءِ لگه گور اپني - آتم[13] رام نهاريا
کرت ٻيچار هردي هر رويا - هردي ديکه ٻيچاريا.

راڳ آسا، محلا پهلا، شبد (١٦)

(١١) سڄڻ سڄڻ ميري پريتم پاٿي - مي ميلهه مترُ[14] سکدالا
اوهه جيئه کي ميري سڀ بيڌن[15] جاڻي - نت سڻاوي هر ڪيئا ٻاتا[16].

راڳ وڏهنس، محلا پنجوان، شبد (٩)

(١٢) ڪوئي آڻ ڪوئي آڻ ملاوي - ميرا ستگور پورا رام
هڪ من تن هڪ من تن ديوا - تس ڪاٿ سوهيرا[17] رام.

راڳ وڏهنس، محلا چوٿان، چهنت (٣)١

---

١. پيرن تي ڪري ٿي پوان. ٢. هيڻيان ماڻهو جن کي عام طور مانُ، عزت ڪانه ملندي آهي. ٣. ڍاپجان. ٤. اڳيان، ڀرپاسين. ٥. اجايو، نهفل. ٦. هاڻي. ٧. گذري. ٨. ڪوڙي، ڀيڻا. ٩. ٽڪري ٽي رکي گهمايان. ١٠. پانهو، داس. ١١. انيڪ نمونن جو. ١٢. ايڪاگر ڪري. ١٣. آتما جي وسيلي. ١٤. ستگورو. ١٥. ويدن، پيڙا. ١٦. ڳالهيون، ڪٿائون. ١٧. سونهو.

(١٣) سڄڻ مـلـي سڄڻا[٢] - جن سـتگور نال پيار
مِلِ پريتم تني ڌيايا - سچي پريم پيار
منهي تي من مانيا - گور ڪي شبد اپـار
ايهه سڄڻ ملي نه وڇڙهه - جو آپِ ميلي ڪرتار.

راڳ وڏهنس، محلا
چوٿان، وار (٥)،
سلوڪ محلا تيجا

(١٤) ڀـاوَ ملوان[٣] مل مـل ڌووان - اهـي مـن تنڪو ڏيئا[٥]
سُڻ ميتا[١] هڻ تيري سرڻائي آيا - پربپ ملڻ ڏيهه اپديسا.

راڳ سورٺ، محلا
پنجوان، شبد (١٢)

(١٥) جڳهڙ[٦] جهاڳي ميڊهن وَرسي - ڀـي گور ڏيکڻ جـانـي
سمند ساگر هووي بهُ کارا - گور سِکهه لنگهه گور پهه جائي
سب دِنس رئڻ ڏيکڻ گور آيا - وچ اَکي گور پير ڏراهي[٧]
اَنيڪ اپاءِ ڪري گور ڪارڻ - گور پاويڻ سـو ناءُ[٨] پائي.

راڳ سوهي، محلا
چوٿان، اشٽپدي (١)

(١٦) اَنــدر سچا نيهن - لايـا پـريتـم[١] آپـڻـي
تـنُ مـن هــوءِ نهال - جان گور ڏيکان سامڻي[٩]
مي ستگور سيتي پرهڙي[١٠] - ڪِهُ گـور بن جيوان ماءِ
مي گور باڻي[١١] آڌار هـي - گـور باڻي لاگـ رهاءِ.

(٢)

(١٧) سُـڻ سڄڻ پـريتم ميريا - مـي ستگور ڏيهه دکالِ[١٢]
هڻ تِس ديوان من آپڻا - نِت هرديءِ رکـان سمال[١٣].

راڳ رامڪلي، محلا
پنجوان، وار (٣)

(١٨) سوءِ[١٤] سُڻدڙي ميرا من تن موليا[١٥] - نام جپدڙي لالي[١٦]
پندِ جُلندڙي[١٧] ميرا اَندر ٺنڊا - گور درسن ڏيکِ نِهالي.

(١٧)

(١٩) ڪر ڪرپا جاچڪ[١٨] جـن تيري - اِڪ مانگهُ دانُ پياري
ستگور ڪي نِت سرڌا لاگي - موڪهُ هر گور ميل سَواري[١٩].

راڳ نٽ نارائڻ، محلا
چوٿان، اشٽپدي(١)٥

---

١. ستگـوروُ. ٢. سکهه. ٣. ستگور ۽ سکهه. ٤. مهڻيان، پيڙوُن ڏيـان. ٥. اَرپن ڪـريان. ٦. طوُفان. ٧. رکان. ٨. نڪاٽو. ٩. آمهوُن سامهوُن. ١٠. پريت، پريم. ١١. وَچن، حڪم. ١٢. ڏيکار. ١٣. ياد رکـان. ١٤. مهما. ١٥. گد گد ٿيو. ١٦. پيار. ١٧. ستسنگ ڏانهن پند ويندي. ١٨. منگتو. ١٩. شڌاري، ڏيهه لڳائي.

(٢٠) اَنيڪ جنم ڀاڳ ڪري‌ءِ - هُڻِ تِهُ سرِ ڳاڳت آلـي
ديا ڪرهُ رکهِ ليوُهُ هو جيئُ - هر لاڳـهه ستگور ڀالي.

راڳ لـکاري، محلا
چوٿان، چنت (٣)١

(٢١) گور ڪي ڀاڻي وُنهُ[1] واريا ڀاڻي - گور شبد وُنهُ ڀلِ جاڻي[2]
گور سالاهـي سد آپڻا ڀـالي - گور چرنـي چت لالي.

راڳ بسنت، محلا
ليجا، شبد (١٨)

(٢٢) گور ڪي چـرن وُنهُ ڀل جاه[2] - گور ڪي ڳڻ اَنَ[3] ڏون ڳاءَ
گور ڪي ڏوُڙ ڪرهُ اِشنان - ساچي درڳهہ ڀاليئي مانُ.

راڳ مـلار، محلا
ڀهجوان، شبد (١٩)

---

١. مکان. ٢. قربان وڃان. ٣. راست ڏيهن.

ستگوُر جي مِلڻ مان ڦَلُ.

(١) ستگوُر ڪڻ پل جاليئي - جِت مليئي پرم[1] گت پائيئي
سو[2] نُو[3] من[4] جـن[5] لوچڏي[6] - سو ستگور ڏِنا بُجهاءِ جيئ
ستگور مليئي ڦل پايا - جـن وچهُ اهنڪرُ[7] چڪايا
ڏُرمت[8] ڪا دکـ ڪَٽيا - ڀاگ پٽنا مستڪِ آءِ جيئ
ستگور مليا جاڻيئي - جِت مليئي نام وکاڻيئي
ستگور باجهُ[9] نـ پايو - سڀ ٿڪي ڪرم ڪماءِ جيئ
جِن ستگور سڻ چِت لايا - تني دوُجا[10] ڀاءُ چڪايا
نِرمل جوت لِن پِراڻيا - اوءِ چلي جنم سُوار[11] جيئ.

[سري راڳ، محلا پهلا، گهر ڏوجا، اشٽپدي (١)]

(٢) هرکي سنت سُٺهِ جَن پائي - هر ستگور ڪي اِڪ ساکي[12]
جِس ڏر ڀاڳ هووي مُکِ مستڪ - تِن جَن ليءِ هردي راکي
هر اَمرت ڪَٿا سِريشت اُتم - گرو بچني سهجي چاکي
تهَ پيا پرڪاسُ مِتيا اَندبارا - جِئُ سوُرج رَئِڻ[13] ڪِراکي[14]
اَدسَت اگوچر اَلکہ نرنجن - سو ديکيا گورمک[15] آکي.

[سري راڳ، محلا چوٿان، وار (١٢)]

(٣) پايا[16] لعل رتن - من پايا
تن سيتل مَن سيتل ٿيا - ستگور شبد سمايا. (ا. و.)

---

١. موکش، مکتي. ٢. دِنا تائوُن. ٣. اِنسان. ٤. مَني وشي. ٥. شيوڪ. ٦. چاهين ٿا. ٧. اَهم ڀاوُ. ٨. کُمت. ٩. بنا، ڪانسواءِ. ١٠. ڏُيت، ٻيائي. ١١. سڦل. ١٢. سِکيا، اُپديش. ١٣. رات. ١٤. ختم ڪري ٿو ڇڏي. ١٥. گوروءَ معرفت. ١٦. نام روُپي اَملهہ هيرو.

لاٿي پوکه پرشن[1] سڀ لاٿي - چنتا سگل بساري
ڪر[2] مستڪ گور پوري ڌاري - من جيتو جگ ساري
پرڀت اگهاء[3] رهي رد انتر[4] - ڏولن لسي اب چوکي[5]
اکت خزانا ستگور ديا - توٽ نهي ري موکي[5]
اچرج[6] ايک سنهه ري پائي - گر ايسي بوجه بجهائي
لاهي پڙدا[7] ٺاکر جَو[8] بيٺو - نه بسري ناٿ پرائي
ڪهيو نه جائي ايهه اچنڀو[9] - سو جاڻي جن چاکيا
کهه نانڪ سچ پئي بگاسا[10] - گر نڌان[11] رديء ايء راکيا.

[راڳ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (١٦١)]

(۴) اماوس آتم سکي پئي - سنتوکه[12] ديا گر ديو
من تن سيتل سانت سهج[13] - لاڳا پرڀ کي سيو
ٽوٽي بندن بهه وکار - سڦل پورن ٺاکي کام
درمت مٽي هئومي ڇٽي - سمرت هر ڪر نام
سرن گهي پار برهم کي - مٽيا آواگون[14]
آپ تريا کٽنب سڻ - گڻ گوبند پرڀ رون[15]
هر کي ٽهل کماوڻي - جپيئي پرڀ کا نام
گر پوري تي پايا - نانڪ سکه بسرام[16].

[راڳ گوڙي، محلا پنجوان، ٿتي (١۵)]

---

١. ڪاماڻون. ٢. هٿ. ٣. پوري ٿي. ۴. پٽڪڻ. ۵. ختم ٿي وڃڻ. ٦. عجب جي ڳالهه.
٧. اکيان جي اڏ. ٨. لڪا، گسلا. ٩. اچرج. ١٠. ٻهڪڻ. ١١. خزانو. ١٢. سنتوش، شانتي.
١٣. سوالي ۽ سان. ١۴. جمڻ مرڻ جو چڪر. ١۵. جاپ ڪرڻ. ١٦. آنند.

(٥) هيري هيرا[1] بيڌ پُون[2] منُ - سَهجي رهيا سمائي
سگل جوت ان هيري بيڌي - ستگور بچني مين پائي
هر کي ڪٿا اَناحد[3] باني - هنس هُئي[4] هيرا ليئي پڇاڻي. (١٠ر٠)
ڪهه ڪبير هيرا اَس[5] ديکيو - جگ مهِ رها سمائي
گُپتا[6] هيرا پرگٽ[7] ڀيو - جَب گور گُم[8] ديئا دکائي.
[راڳُ آسا، ڪبير صاحب، شبد (٣١)]

(٦) ڏِکِ[9] نه ڏولا[10] تئوُ[11] لَئي - جئي[12] من کي پرما
پرم ڪاني گور آپڻي - پائي بسراما
اوءِ بکادي[13] دُوکيئا[14] - تي گُور تي هوُني[15]
هم چوُني اَب اولا بي - اوءِ هم تي چوُني. (١٠ر٠)
ميرا ليرا جانتا - لبهي تي بَندا[16]
گور ڪاني اَکياتا - تَب چُٽکي قدا[17]
جَب لکِ حکم نه بُوجهتا - تبهي لئَه دکيئا
گور مِل حکم پڇاڻيا - تبهي تي سکيئا
تا کو دشمن دوکيئا - ناهي کو مندا
گور کي شيوا شيوَکو[18] - نانک خصمي[19] بندا.
[راڳُ آسا، محلا پنجوان، شبد (١١٩)]

(٧) ستگور مليئي ڏاوُت لُميا[20] - نج گهر وَسيا[1] آئي
نام وِهاجي[21] نام لئي - نام رهي سمائي

---

١. جڏهين انسان جي سُرتي پرماتما سان بَڌجي ٿي. ٢. چنچل من. ٣. بي انت. ٤. جيڪي پُورن سنت هوُندا. ٥. اهڙو. ٦. ڳجهو. ٧. روشن، ظاهر. ٨. سچي راهه. ٩. ڏنگو، اُلٽو رستو. ١٠. هلان ٿو. ١١. ليستاءِ. ١٢. جيستاءِ. ١٣. وڪار. ١٤. دکڙ ڏيندڙ. ١٥. جيتجي ويا. ١٦. بندن. ١٧. قاسوُن. ١٨. پرماتما جو. ١٩. بندو، داس. ٢٠. ايڪاگر ٿيو. ٢١. خريد ڪري ٿو، وٺي ٿو.

ڏاڙهه ڳُنِيا سَتِگُرُ مِلِئِي - ڏسِيا ڏاتار پِيارا
ٻِتِّي اَمرِتُ پوجن سَهَج ڌُنِ اُپَجي - جِتُ شبد جگت نِسَتارِيا
تَهَ اَنيڪ واجي سدا اَناهد هي - سچي رهيا سماڻي
اِٿ ڪهي نانڪ سَتِگُرُ مِلِئِي - ڏاڙهه لَٿيا نِج گهر وسيا آئي.

[راڳ آسا، محلا تيجا، ڇنت (۴)۲]

(۸) مِرِتُڪ ڪهه پائيو تَن ساسا - بِڇُرت آنِ مِلايا
پسُون پريت مُگڌ ڀئي سُرتي - هر نام مُکه گايا
پُوري گُر ڪي ديک وڏائي - تاڪي قيمت ڪهڻ نه جائي. (۱،ر،۰)
دُوک سوک ڪا ڍاهيو ڏيرا - آنند منگل بِسراما
مَن بانڇت قل مِلي اَچِنتا - پُورن هوئي ڪاما
اِيهان سک آگئي مُکهه اُجل - مِٽ گئي آوڻ جاڻي
نِرِڀئُ ڀئي هِردئي نام وسيا - اَپني سَتِگُرُ ڪي مَن ڀاڻي
اُوٺت بيٺت هر گڻ گاوي - دُوک درد ڀرم ڀاڳا
ڪهه نانڪ تاڪي پُورَ ڪَرما - جاڪا گُر چرني مَن لاڳا.

[راڳ سورٺ، محلا پنجوان، شبد (۲۱)]

(۹) جَب لي درسن ڀيٽي سادهُو - ڀَلي دِنس اوءِ آئي
مَها اَنند سدا ڪر ڪيرتن - پُرک بِڌاتا ڀائي
آب موهه - رام جَسُو مَن گائيو
ڀيو پرڪاس سدا سُک مَن مهه - سَتِگُرُ پُورا پايو. (۱،ر،۰)

---

۱. گيان. ۲. مُردا. ۳. ساهه. ۴. وڇڙيل. ۵. بُڌيوان. ٦. آستان. ۷. گهُريا. ۸. اوچتو.
۹. هِن لوڪ ۾. ۱۰. پرلوڪ ۾. ۱۱. پسند پيا. ۱۲. پُورن. ۱۳. سنت روُپي گرو.
۱۴. سُٺا، سڀاڳا. ۱۵. پرماتما. ۱٦. مهما، گڻ.

ڳڻ نڌانُ[1] ونِد ڀِيتر وَسيا - تان ڏُک ڀرم ڀڳا ڀاڳا
ٻِئي ٻرابر وَسَت اَگوچر - رام نام رنگ لاڳا
چِنت اَچنتا[2] سوچ اَسوچا[3] - سوگ[4] لوڀ موهه ٿاڪا
هَؤمي روگ مِٽي ڪرِپا ٿي - جم تي ڀيا ٻباڪا[5]
گُر ڪي ٽهل گُروءَ ڪي سيوا - گُر ڪي آگيا ڀاڻي[6]
ڪهُ نانڪ جِن جم تي ڪاڍي[7] - تِس گُر ڪئي قرباڻي .

[راڳُ ڌناسري، محلا پنجوان، شبد (۴)]

(۱۰) گُر مليئي نام پائيئي - چُوڪي موهه پياسَ[8]
هر سيتي مَن رو رهيا - گهر هي مانهه اُداس[9].

سري راڳ، محلا ٽيجا، شبد (۱)

(۱۱) مِل ستگُر سڀ دُک گيا - هر سُک وَسيا مَن آءِ
اَنتر جوت پَرگاسيا - ايڪس[1] سِئُ لِو لاءِ.

سري راڳ، محلا پنجوان، شبد (۱۱)

(۱۲) ستگُرو مليئي اُلٽي ڀئي[10] - نو نِڌ خرچ کاءِ
اَنارهُ سِڌي پِڇي لڳيا ڦِرن - نج گهر وَسئي نج ٿاءِ
اَنهد ڌُني[11] سد وَجدي - اُن مَن[12] هر لِو لاءِ
نانڪ هر ڀڳت تنان ڪئي مَنِ وَسئي - جِن مستڪ لکيا ڌُر[13] پاءِ

سري راڳ، محلا چوٿان، وار (۲۱)

(۱۳) جاڳت ڪرجهُ[14] سرب اُپالي - وڏ ڀاڳي درسن ڪو ورلا ڀائي
اُوچ اپار اَگوچر ٿانا[15] - اوهُ محل[15?] گُرُوءَ ڏيکائي جيئڻ.

راڳ مانجهه، محلا پنجوان، شبد (۱٦)

(۱۴) گُر گيان اَنجن[16] سچ نيتري پايا - اَنتر چانڻ اَگيان اَنڌيرُ گنوائيا.
جوتي جوت[17] ملي مَن مانيا[18] - هر ڏر سوڀا پاوَڻيا.

راڳ مانجهه، محلا ٽيجا، اشٽپدي (۳)۲۴

---

۱. پرماتما. ۲. چِنتائون ڏُور ٿي ويُون. ۳. ويچار ختم ٿي ويا. ۴. ڏُک. ۵. ٻاهر.
۶. وَڻي ٿي، قبول ڪئي. ۷. جنهن مرڻ کان ڇوٽڪارو ملي. ۸. اُڃ. ۹. ورڪت.
۱۰. من جي ورتي ٻدلجي وئي. ۱۱. شبد جو سُر. ۱۲. ٽُرِيا اَوستا. ۱۳. مُنڍ کان.
۱۴. جُڙيا ڪجهي ٿي. ۱۵. پرماتما جو آستان. ۱٦. سُرمون. ۱۷. جِيوَ جي جوت، پرماتما جي
جوت ۾ گڏجي وئي. ۱۸. ٻِمهو پيدا ٿيو.

(١٥) گور مِليئَي - مِل اَنڪ سمايا
ڪر ڪرپا - گهر محل ڏِکايا
نانڪ - هؤ ميءِ مــار مِلايا.

راڳ گوڙي، محلا پهلا، شبد (٩)

(١٦) گور مليئَي سڀ مت بُڌ هوءِ - من نـرمل وسيءِ سچ سوءِ
ساچ وسيئَي ساچي سڀ ڪار - اُتم ڪرڻي شبد بيچار.

راڳ گوڙي، محلا تيجا، شبد (١)

(١٧) گور ستگور داتي پنٿ بتايا - هر مِليا آءِ پورب مـدري
اَن دِن اَنند بيا وڏڀاڳي - سڀ آس پُڄي جَـن ڪيري.

راڳ گوڙي، محلا چوٿان، شبد (٣٠)

(١٨) چرڻ ريڻُ گور ڪي مک لاڳي - اَهنبُڌ تِن سڪل تـياڳي
گور ڪا شبد لڳو مِن مِيٺا - پاربرهم تاتي موهہ ڏِيـٺا.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (٣٨)

(١٩) اَنند ڀئي گور مِلت ڪرپال - ڪر ڪرپا ڪاٽي جـم جالَ
ڪهہ نانڪ گـور پورا پايا - تاتي ٻهڙ نہ وياپـيءِ مايا.

(٥٣)

(٢٠) ڪاٽِ جيـوڙي ڪيـئو داسرو - سـتن نُـهـلايـو
ايڪ نام ڪو ٿِيئو پوجاري - موڪئُ اَچرج گورهِ دِکايـو
ڀيو پرڪاسُ سَرب اُجيارا - گــور گيــان مدهِ پرگٽائـيو
اَمرت نام پيئو من ترپتيا - اَنڀـيءِ ٺـهرايـو.

(١٣٦)

(٢١) ڪر ڪرپا جڏُ ستگور مليو - مـن مندر مهہ دِيپڪ جاليو
جيت هار ڪي سوجهي ڪري - تُهُ اِس گهر ڪي قيمت پڙي.

راڳ گـوڙي، محلا پنجـوان، اشٽپدي (٧)

(٢٢) گور ڪاٻيرو پُهچا پسار - موهہ ڪؤ پاربا
ميءِ جيتيو جنم اَپار - ٻهـڙ نہ هاربـا
مـيءِ پايو سَرب نِدان - اَڪٿ ڪٿا رنا
هر درگـهہ سوڀاوَنت - بانهن لـُڏاريا.

(١٢)

١. پرماتما. ٢. ڪرپالوءِ. ٣. سچي راهہ. ٤. رات. ٥. جي. ٦. ڪمت، اَهنڪار. ٧. جاري.
٨. موهہ جي ڏوري. ٩. شيوا ۾ لڳايو. ١٠. نرڀئہ، بيپرو. ١١. ڏيئو، چراغ. ١٢. سوڀ، ڪٽ. ١٣. سمجهہ. ١٤. قدر. ١٥. بانهن ڏيئي. ١٦. ڪؤهہ مان. ١٧. سرپهاوان. ١٨. بيپرو ٿي وهندس.

(٢٣) کيمپ[1] لباهي پهتَ لاٿ[2] - گهر آئي پتوڻت[3]
ڪَرا[4] دلاسا گور ڏيڻا - آهه مِلِي پکولت.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، ٻاون اکري (٥٣)

(٢٤) جيئي ڏنا ميرا سنگور پاؤ ڪر - تِن ڪي سب پاپ گنوائي
هر دوکهه لي مکه اوجلي - بهُه سوپنا پائي
جَن نانڪ منگي ڏوڙ تن - جو گور ڪي سِکه ميري پائي.

راڳ گوڙي، محلا چوٿان، وار (١٨)

(٢٥) لِس دِنا پُوريو ستگوُرؤ - هر ڏن سچ اَکتُ
سب اَندَيشي[5] مِٽ گئي - جم کا پوَ چُٽ.

(٢٩)

(٢٦) اَنڪ[6] پاپ ميري پَر هَرِيا[7] - پيدَن ڪاٽي مکت پئي
اند ڪوپ مها گهور تي - پانهن پکڙ گور ڪاڍ لئي.

راڳ آسا، محلا پنجوان، شبد (٤٨)

(٢٧) ستگور مليئي آپ[8] گيا - ترِپَٽ[9] سوجهي هوئي
نرمل جوت پسر[10] رهي - جوتي جوت ملائي.

راڳ آسا، محلا ٿيجا، اشٽپديٰ (٥)٤

(٢٨) هر نيچ مَلي اَنت[11] اپماني - دُوجي پاؤ وڪارَ
گور پارسَ مليئي ڪنچَنُ[12] هوئي - نرمل جوت اپارَ.

٩(٢)

(٢٩) ستگور مليئي من سَنتوکيئي[13] - تان ڦر ترشنا پُوک نه هوءِ
نام ندانُ پاپا - پرگهر[14] جاء نه ڪوءِ.

راڳ گوجري، محلا ٿيجا، شبد (٧)

(٣٠) پُرهُ[15] پره ڪرتي سب جَگ ڦِري - ميري پياس نه جاءِ
نانڪ ستگور مليئي ميري پياس گئي - پِر[15] پايا گهر[16] آءِ.

راڳ بهاگڙا، محلا چوٿان، وار(٣)، سلوڪ محلا ٿيجا

(٣١) جِن کهُ ستگور پيٽيا - سي هر ڪيرت سدا ڪماءِ
اَچِنتُ هر نام تِن ڪي مَن وسيا - سچي شبد سماءِ
ڪُل[17] اڌارهي آپڻا - موک[18] پدوي آپي پاءِ
پار برهم تن کهُ سنتشتُ[19] پيا - جو گور چرني جَن پاءِ.

راڳ وڏهنس، محلا چوٿان، وار (١٦)، سلوڪ محلا ٿيجا

---

١. ساڌري. ٢. ٿڪهو. ٣. عزت سان. ٤. سکداڪ اُپديش. ٥. پرم، سنسا. ٦. ڪيئين. ٧. مٽائيا. ٨. اهم پاؤ. ٩. ٿيئي لوڪ. ١٠. جلي رهي آهي، پکڙجي رهي آهي. ١١. اَلپ، نمام. ١٢. سون. ١٣. شانت ۽ اچي تر. ١٤. غلط جڳهه تي. ١٥. پرماتما. ١٦. پنهنجي اَلد. ۾. ١٧. ڪٽنب، آکهه. ١٨. موکش، مکتي. ١٩. راضي پرسن.

(٣٢) ستگور ٻڌن ٽوڙ نراري[1] - ٻهڙ نہ ڪرپ[2] مَهاري جيئڻ

نانڪ گيان رتن پرڪاسيا - هر من وسيا نرنڪاري[3] جيئڻ.

راڳ سورٺ، محلا پهلا، شبد (٨)

(٣٣) گور ساکي انتر جاڳي - تان چنچل مت تياڳي

گور ساکي ڪا اجيارا[4] - تان مٽيا سگل انڌارا

گور چراڻي من لاڳا - تان جم ڪا مارڳ[2] ڀاڳا

ڀي وچ نربئہ پايا - تان سهجي[6] ڪي گهر آيا.

(١٢)

(٣٤) پرڀ ڪي اڪٿ ڪهاڻي - جن[7] بولهِ امرت باڻي

نانڪ داس وکاڻي گور پوري تي جاڻي.

راڳ سورٺ، محلا پنجوان، شبد (١٦)

(٣٥) گور دکلائي موري[8] - جت مرڪ[9] پڙت هي چوري

موند[10] ليئي دروازي - ٻاجيلي اَنهد ٻاجي.

راڳ سورٺ، ڪبير صاحب، شبد (١٠

(٣٦) وڏ ڀاڳي گهر ڪوجيا - پايا نام نڌانُ

گور پوري وکاليا - پرڀ آتم رام پڇانُ.

راڳ سوهي، محلا ليجا، اشٽپدي(٤)٤

(٣٧) هر نام چت لائي گور ميل ملائي - مدوُنا رتا هر نالي

سُکداتا پايا موهه چُڪايا - اَن دن نام سمالي.

راڳ، سوهي، محلا ليجا، چنت (٣)٥

(٣٨) گور سُبدر موهن ٻاهہ ڪري - هر پرڀم ٻاڻي من ماريا

ميري هردي سُڌ[11] ٻڌ وسر گئي - من آسا[12] چنت وساريا.

راڳ سوهي، محلا چوٿان، چنت (٤)٥

(٣٩) هڻ ٽرء اداسي[13] مي اڪ رتن دسايا[14] - نرمولڪ هيرا مليو نہ اپايا[15]

هر ڪا[16] مندر تس مهہ لعل - گور کوليا پڙدا ديک ڀئي نهال.

راڳ بلاول، محلا پنجوان، شبد (١)

(٤٠) ترشن ٻجهي ممتا گئي - نانڪ[17] ڀيو پرما

لِنٽ[18] پائي آنند پيا - گور ڪيني ڌرما[19].

(٥٥)

١. آزاد ڪري ڇڏيو. ٢. جمڻ مرڻ جي چڪر کان ڇوٽڪارو مليو. ٣. پرماتما. ٤. اپديش ڪيا. ٥. روشني، پرڪاش. ٦. گيان. ٧. سنت، مهاپرش. ٨. نالي، سڙنگهہ. ٩. هرڻ. ١٠. بند ڪيا. ١١. لوڪ لڄا، سنساري وهنوار. ١٢. اميدون، آسرا. ١٣. ڪِٽڻيءُ ۾. ١٤. ڪر ٻڌائي. ١٥. ڪوششون، اُدم. ١٦. ٻنهنجي من ۾. ١٧. ناس ٿي ويا. ١٨. ٿانءُ، لڪاٺو. ١٩. ڌرم جو مارگ ڏيکاريو.

(٤١) ستگور ماھ نہ اس ڪئہ جاڻيو - رھيو رضائي حڪم پڇاڻيو
حڪم پڇاڻ سچيو در واسُ - ڪالُ ٻڪال شبد ٿئي ناسُ.

واڳ ٻلاوَل، محلا پهلا، اشٽپديون (٧) ٢

(٤٢) ڏُن واجي انحد گهورا - من مانيا هر رس مورا
گور پوُريو سچ سمايا - گور آد پُرک هر پايا
سپ ناد بيد گور باڻي - من راتا سارنگ پاڻي
تهہ تيرٿ ورت تپ ساري - گور مليا هر نستاري.

واڳ رامڪلي، محلا پهلا، شبد (١٠)

(٤٣) سپ لچ نهي آس پوُري - ملي ستگور پوُرپا
پنڌنس نانڪ پرپ آپ ميلي - ٿِر ناهي دوُک وسوُرپا.

واڳ رامڪلي، محلا پنجوان، چھنت (٤) ٣

(٤٤) هٿ مجهاڻوُ ميو مانڪ لڌا - مُلهہ نہ گهِڌا ميو ڪوُ ستگور ڍِنا
پوُلند وڇالي ليئا لِتا - جنم پدارٿ نانڪ جِتا.

واڳ رامڪلي، محلا پنجوان، وار (١٧)

(٤٥) هرکن اوُچ نيچ هسر ڪالي - گور ستگور سنگ سکي
جہ چندن سنگ بسيو اِم ارنا - گن چندن ڪي بسکي.

واڳ نٽ نارائڻ، محلا چوٿان، شبد (٣)

(٤٦) وڏ ڀاڳي گور درسن پايا - گور مليئي هر پرپ جاتا
ڏُرمت مئل گئي سپ نيکر - هر امرت هر سَر ناتا.

واڳ ماليگوڙا، محلا چوٿان، شبد (٢)

(٤٧) گور پُرکيو پُرک ملاه پرپ - مل سڙئي سُرت سماڻي
وڏ ڀاڳي گور شبو يا - هر پايا سُگهڙ سجاڻي.

واڳ ماروُ، محلا چوٿان، شبد (٥)

(٤٨) ڦوُلو آنڌا پرم ڪا - منهہ پهوُ پرگاسُ
ڪالي پهڙيو پگهہ لي - گور ڪيمي بند خلاصُ.

واڳ ماروُ، محلا پنجوان، شبد (١٣)

---

١. پرماتما. ٢. رضا، ڀاڻو. ٣. مرڻ ۽ جنم جو چڪر. ٤. ناوي ٻار ڪيو. ٥. ويندي ڪري چون ٿا. ٦. چنتاؤن. ٧. پهنجي اندر. ٨. منهنجو پنڪڻ ٻوُرو ليو ۽ من ايڪاگر ليو. ٩. ڪٽيو، سقل ڪيو. ١٠. موُن نيچ. ١١. پرڪش، وڻ. ١٢. پرايت ڪيا الر. ١٣. جاڻر، پائر. ١٤. اڪري ولي. ١٥. اشنان ڪيو. ١٦. ٻڌي. ١٧. سياڻن جو سوُنڌون. ١٨. انڌو، پيضو. ١٩. پيرن جوُن زنجيرُون. ٢٠. بند ِخاني مان آزاد ڪرايو.

(۴۹) لِس دامن[2] جهُ جمڪ چمڪائي ڏيکيءِ -
آهنس[3] جوت لِسرلتو پيکيءِ
آلند وَڃي آئوپ سَروُپا - گــرو پــوُريءِ ڏيکاليا.

راڳ ماروُ، محلا پهلا، سولهو (۲) ۳۱

(۵۰) ترِشنا بُوجهي آنترِ لِندا[1] - گرو پوُريءِ لڳي لــوُلــا ڪــِنديا[4]
سُرت شبد رِد آنتر جاڳي - اَمــرتُ جهول[5] جهول پيجا هي.

راڳ ماروُ، محلا پنجوان، سولهو (۱۳) ۳

(۵۱) هوُءِ گرو ڪولي بَرڪت هولي - جوُڪي سوُڪتُ سَيناپيءِ[6]
جولي اندر جوت سمالــي - آپُ بُجهــائــا[7] آپــي.

راڳ تکاري، محلا پهلا، چهنت (۴) ۳

(۵۲) گرو درسُ بابا آگيانُ گوابا - انتر جوت پرگاسي
جنر مرنا دکه ڪن مهه يِسيءِ - هر بابا پرڀُ اَبناشي[8].

راڳ تکاري، محلا چوٿان، چهنت (۱) ۴، [بابو پدو]

(۵۳) ستگور سَنت مليءِ سانت پائيلي -
ڪِلِوِک دکه ڪالي سڀ دوُر
آتر جوت پَئي بَر قوُلت - پُرکه بِرانجن[10] ڏيکيا حضوُر.

راڳ سارنگ، محلا چوٿان، شبد (۱)

(۵۴) آپي آپ هيءِ آپــي - سڀ آپــن ڪــمــلُ ڏڪــادا[11]
بابو نه جاڻي کهي بالتِ[12] ري - پرڀُ نانڪ گرو مِل لاڌا[13].

راڳ سارنگ، محلا پنجوان، شبد (۶)

(۵۵) آنڌڪوُپ مهه ڏيهڪ ڀليو[14] - گرو ريِءِ ڪيعو پرگاسا
ڪهه نانڪ درسُ پيکه سکه پايا - سڀ پوُرن هولي آسا.

(۳۸)

(۵۶) بانهن پڪڙ ڪڍ ليني - گرهه آند ڪوُپ لــني مايا
ڪهه نانڪ گرو بندن ڪالي - بِجهوت آن مِــلايــا.

(۷۴)

(۵۷) بِسر[15] لرنڪ[16] نه بوُجهيءِ بوُڙي - ستگور ڏينا ڏکــالي
سهج مليا لب هي سک بابا - ترشنا شبد بُجهالي.

راڳ مــلار، محلا پهلا، اشٽپديءِ (۳)

---

۱. راس. ۲. بجلي. ۳. راس ڏيهن. ۴. وچڙيل کي ملايو آهي. ۵. آنند روُپي اَمرت جا ڍُڪ پيئي لڌو. ۶. دکه درد. ۷. پنهنجي سروُپ جي جاڻ پئي. ۸. اَمر. ۹. اَــڙي پئي آهي. ۱۰. پرمالما. ۱۱. ڏيکاري لڌو، ڏسي لڌو. ۱۲. طريقو. ۱۳. حاصل ڪري سگهجي لڌو. ۱۴. برپو. ۱۵. وِچهو، حاضران حضوُر. ۱۶. منهنجي ڪوٺي مَت.

(٥٨) گرو مليئتي من وهسيئتي - جئُ وُٺيو ڏرڻ سيدگارُ
سب ڏسيو هرڀاولي - سُرُ ٻُري سُهر تشال.

راڳ ملار، محلا پهلا، وار (١)

(٥٩) ڏس ناري ميو کري ڏهاڳڻ-گرو کهيا ابهه وسهه ٻکاڻ
ان سنبڌي وشال جاء - هر گرو راکي هر لڌو لاء.

راڳ ٻرياڻي، محلا پنجوان، اشٽپدي(٥)١

(٦٠) کبير ساچا ستگور ميو مليا - شبد جو ٻاهيا ايڪُ
لاگت هي ڀئُو مل گيا - ڀوڙيا ڪليجي ڇيڪُ.

سلوڪ، کبير صاحب، (١٥٧)

(٦١) سچا ٻريپار - گرو ٻوري لي پاليئتي
کبهو نه هووي ڀنگ - نانڪ هر گڻ گاليئتي.

سلوڪ، محلا چوٿان، (١١)

---

١. مؤج ۽ اڇي ٿو. ٢. پرساد ڀوڻ کري. ٣. زمين. ٤. سر سبز. ٥. ٿلاء. ٦. الدرياؤن. ٧. وِشمن جي ٻاهر. ٨. دوزخ. ٩. ٻاڻ، ٻير. ١٠. زمين، ڌرتي. ١١. ڇهڪ. ١٢. وڳهن.

ستگُرو ۾ صدق ۽ ستگُرو لاءِ سِڪ.

ستگُرو جي سِکيا مان ڦل.

اڳئين باب جي شروعات ۾، اهو سمجهايو ويو هو ته جن جو سائين ۾ صدق آهي ۽ جن جو پرين سان پيار آهي، ان تي رب جو رحم رهي ٿو. صدق ۽ سڪ تي سدائين مهر جا مينهن وسن ٿا. ساڳئي طرح، هتي صاحب اهو سمجهايو آهي ته جن جو ستگورو ۾ صدق آهي ۽ جن کي ستگورو لاءِ سڪ آهي، ان کي ئي ستگورو جي سِکيا جو ڦل پراپت ٿئي ٿو. نيٺ ته ستگورو به اصليت جو نسل آهي، برهم جو رُوپ آهي ۽ جگديش جي جوت آهي. تنهن ڪري جگياسوءَ کي جڳائي ته ستگورو کي سڃاڻي، سندس سهارو وٺي، منجهس وشواس ۽ پُورن پريت رکي، جيئن پارا جي سفر جو ساماڻو ڪري. رُوحاني راهه تي، صدق پهرين پُوڙي آهي. صدق شروع ٿئي ٿو ته عقل ۽ فهم، دماغ ۽ دليل کان هيٺان لتاڙجي وڃن ٿا. شيوڪ جي دل ۾ اهو درد ويساهه هئڻ گهرجي ته ستگورو ئي آهي تحريڪار، مروڪيان جو ماهر، رُوحاني راهه جو رهبر، سمرٿ، سروشڪتيوان، ڪلاوان، نام جو خزانو، انيڪ جو آڌار ۽ مهر جو مهراڻ. سڀني لڌاڻ، سڏاڻ ۽ رڏاڻ جو مالڪ آهي. سندس مُول منتر، مفيد ۽ مقبُول آهي، شبد اَٽل آهي، باڻي لهڪل آهي، وچن امله آهي ۽ آکيا مِٺي آهي. ستگورو آد جي اکنڊ ڏياڻي، ڏيهه کي ڏيکاري رهيو آهي. سچا شيوڪ، اها ڏياڻي ڏسي، رُوحاني راهه تي وک مٿان وک وڌائيندا وڃن ٿا.

تنهن ڪري پُوڄا ۽ ڌِيان ڪرڻو آهي ته ستگورو جو، گيان وٺڻو آهي ته ستگورو وٽان ۽ گت پائڻي آهي ته به ستگورو معرفت. ٻيا سڀ پراوا پاسا ۽ پلؤ، پاڻيءَ جي پورڙن مثل آهن، جي ٻيا پُسائيندا پر پسائيندا مُور ڪونه. ستگورو بيمحتاج، بي اختيار، بيمثير، بيدپو، سچ جو سينگار، گناهن جو بخشيندڙ، پاپين کي تاريندڙ ۽ سُکن جو داتار آهي. سندس وڏائيءَ ۽ وصفن جي واکاڻ، ساري سنسار ۾ سمايل آهي. سندس دامن ڪوبه ڇڏي ڪونه سگهندو. پر جنهنجو پُورو ڀاڳ آهي ۽ جنهنجي مستڪ تي اهو ليک لِکيل آهي، تنهن کي ئي ستگورو جي سِکيا ٿي نصيب ٿئي. اهڙو شيوڪ، ستگورو جا وچن سِت ڪري، اکين تي رکي ٿو ۽ سندس پلاند پڪڙي، وڃي پار پهچي ٿو. ستگورو ملي، ٻي ڪابه دنيوي درڪار نه ٿي رهي. من جا مُڙئي مونجهارا مٽجي ٿا وڃن. صاحب فرمائين ٿا:

(۱) بِن گور ڪوءِ نه رنگيئي - گور مليئي رنگ چڙهاءِ
گور ڪي ڀيءِ ڀاءِ جو رلي - صفتي سچ سماءِ.

راڳ آسا، محلا ٽيجا،
اشٽپدي (۳)۹

(٢) پنج سنگ گرو ٿي چوڻي - دوک اَر راڳنگ

وِديءِ پرگاس پرگٽ پيا - ڀِس ٻاسُو جاڳنگ.

راڳ بلاول، محلا پنجوان، شبد (٣٢)

سِڪ، روحاني راهه جي ٻي پوڙي آهي. صدق مان ئي سڪ پيدا ٿئي ٿي. سواء سڪ جي، سڀ ساڌن سَکڻا آهن. پراڻ جي پڙ ۾، سڪ وارا ئي پير پائي سگهندا ۽ سِر ڏئي شهيد ٿيندا. پلا صدق آهي ۽ سڪ جاڳيي ڪانهي، سِر جو سانگو ڪيئن ڪندا؟ محبتي مشتاق، مرشد جي سِڪ ۾ سِڪي ۽ سُڪي ٿو، وڇوڙي ۾ ورلاپُ ڪري ٿو ۽ وصل لاء واجهائي ٿو. ملڻ مشڪي ٿو ۽ وري نه ملي، پيو هردم تنواري ۽ تڙڦي، انتظاريءَ ۽ بيقراريءَ ۾، فڪر ۽ فراق ۾. هو درسن لاء ديوانو آهي، آڪيا لاء منتظر آهي، شبد لاء ششدر آهي ۽ جند جانِ اربڻ لاء آتو آهي. راز ڪان، ستگور شيرڪ سان وِسي ٿو ۽ رمز سان سائس رِسي ٿو. اِئين ستگور، صدق ۽ سڪ جون پريکشائون وٺي ٿو.

اِڪ گهڙي نه مِلتي تان ڪلجگ هوتا - هُڻ ڪد مِليئي پريه تُڌ ڀگوننا

مرهِ رڃ نه وِهاويءِ نيند نه آويءِ - بِن ديکيءِ گور درباري جيئو.

راڳ مانجهه، محلا پنجوان، شبد (١)

عاجزا ئي، سڪ آزيون نيزاريون ڪري ٿو ته هي ديالو ڪرپالو، هي منهنجا سچا ستگور، مان تنهنجي نالي تان ٻليهار وڃان، تنهنجي درسن تان قربان ٿيان، تنهنجي وچن تان صدقي وڃان. هي منهنجا مِتا مرشد، شال مان پيو تنهنجو نيڻن سان درسن ڪري ٺران، ڪنن سان مهما ٻڌي کُڏان، مُک سان گڻ ڳائي جهلان ۽ پيرن جي خاڪ سان اِشنان ڪري اُجل ٿيان. هي منهنجا پيارا پريتم، شال مان تنهنجي در جي داس ٿيان، لولي وڃڻ گهمايان، جهلي چِڪيان. شال مان تنهنجي حويليءَ ۾ صفايون ڪريان، پاڻي پريان، جند هلايان، ڪاوانيون ڪٽان. شال پيو تنهنجي خالست ڇمان، ادب ۾ راڇي نيهن ۾ نمان، سڪي ساهه چڙهان. شال مان تنهنجي گوان جو گولو غلام ٿيان، آڪيا مڃان، ٽهل ڪريان ۽ شبوا ڪمايان. شال منهنجو ڪنڌ، هميشه تنهنجي چرنن ۾ هجي ۽ تنهنجي قاصدن جي قدمن ۾ ڪرپل هجي. من ڪو ڏس ڏئي ۽ محب ملائي ته مٿانس هولڊ سِر جي سَٽ ڏيان، عضوي عضوي جي آهوتي ڏيان ۽ جيءَ جند جي جانبازي لڳايان. شال مان انوسات اورانگهي، طوفان لتاڙي، درياءُ ٽپي ۽ سمنڊ پار ڪري به، وڃي ملهه مهانگي مرشد سان ملان. پوءِ شال قدمن ۾ ڪاٿو ڪري، قريب رهان ۽ قبول ٿيان. شال منهنجي سڪ ثابت ٿئي، شرڌا ثابت پئي ۽ سروپ جي سوجهي ملي ته آتما آزاد ڪرايان.

کوئي آڻ ڪوئي آڻِ ملاويءِ - ميرا ستگرو ! ڏوا رامُ راڳ وڏهنس، محلا
هڪُ من تن هڪُ من تن ڏيوا - اِس ڪاٿِ سربسوا رامُ. چوٿان، ڇنت (٣)١

صدق ۽ سک جي سوغات جو ملهه يا موت آهي تن، مَنو تن، امرت تن. اِنهيءَ تن جو اِظهار، صاحب لاثاني لفظن ۾ ڪيو آهي. سِک، ستگور جي شيوا ڪري ۽ وچن ڪمائي اَڏجي ٿو، آسُون اميدُون پورِ حال ڪري ٿو، مٿهن مانگو ملهه ماڻي ٿو ۽ سچو سک حاصل ڪري ٿو. گور مت جي مالڪاڻيءَ سان، من مٿجهان مکڻ ولوڙي ڪڍي ٿو. اِستي تڪيو اِس، جتي آهي ڪي ڪين. جگ سان ٽوڙي، جگديش سان جوڙي ٿو. پوءِ جگديش جگت ۾ ۽ جگت جگديش ۾ ڏسي ٿو. پريت جو پيالو پِي، ليهن جو نمر جاڳائي ٿو. اُنتي پهر، اِهو اَملُ اکين ۾ اُنس پر نه ته پوڪرليءَ ۾ پُرهُوش آهي. دم ُدم ۾ ماري، وشواس جي وشرام ۾ ويٺو آهي. پنهنجو پاڻ ڇڏي، ديهه وديهه ٿيو آهي. سدا سياءَ ۽ سڌرم جي سماڌيءَ ۾ رهي ٿو. زبان هلائڻ ٻنا، اَجپا جاپ جپي ٿو. هاڻي آهي ڪرم ڪمائي ٿو جو پور ڪي ڪرتو ليسي نه رهيس. ڪرم اَڪرم ٿئي پاڻ ۾ ملائسي، سِن سماڌيءَ ۾ جيون گذاري ٿو. سبيلوي ڌهڻوارن ۾ آهي، پر ڌهڻوارن ۾ لڳاءُ ڪونه اٿس.

سو سِکيءَ جي واپار جي ڏي وٿ ۾، سک ڪاڻي سَکِيو ٿئي ٿو نه ڪاڻي ورسجي ٿو. ٿُسرجي ٿو نه ٿيجي ٿو. ڇا ٿو ٽرائي؟ سڀ اَوگڻ: ڪام، ڪروڌ، ڪُوڙ، ڪپت، ڪپٽا، لوڀ، لالچ، موهه، ممتا، اَهنڪار، ايرکا، اَگيان، اَوديا، آسا، منشا، ڀيائي، ڀَہ اَڪيائي، پنڌن، نفرت، نندا، چنتا، چنچلتا، دک، درد، ڏکي، ڏُرمت، پاپ، تاپ، پاپ، سنتاپ، سنسا، وڇ، وروڌ، لمت، جلن، وغيره. هاڻي ڇڻائي ڇاٿو؟ سڀ گڻ ۽ سڀ سک: اُوجلتا، اَپوجهائي، نرملتا، نماڻائي، شيوا، شانتي، شڪر، شرڌا، پنولرتا، پُورلستا، سُمت، سُرلسي، سچائي، سنتوش، سرد رشتي، سنسڪ، سنت سنگ، گيان، ڌيان، نام ٿڌان، اِشنان، سڌاٿُن، وڌاٿُن، پيدائسي، پيرواهي، بيمحتاجي، دان، پرمارٿ، اپاڳ، ويراڳ، موکش، مڪتي. اِهو آهي سِکيءَ جي سودي جو سماچار، جنهن ۾ ڪُوڙ جا اَنبار ڪڍجن ٿا ته سچ جا سانڱ پرجن ٿا. پوورليءَ جا پُور پري ٿي، نورنيءَ جا لطارا لروار لين ٿا. هاڻي ڪُنجي جي وپار ڏارا، ڪڻ جي گلشن ۾ آهي.

مطلب ته سچو سِک، ستگور جي سنگ ۾، اِئين ٿو بدلجي جيئن اِڻ جو وڻ چندن جي وڻ جي سنگ ۾ يا لوهه پارس جي سنگ ۾. اَهڙو سِکُ نام جو خزانو پائي، ستگور جي شبد ۾ سُرتي رکي، رنگ ۾ رچي، اَنهد جي ڏني لڳائي، من مندر ۾ مالها جپي، پرماتما ۾

اهن لئي وڃي ٿو. اهڙي سِک جو جيئڻ سڦلو ٿئي ٿو، لوڪ پرلوڪ سُهيلو ٿئي ٿو، دسوين دوار ۾ واسو ٿئي ٿو. هوءَ گرهست ۾ اُداس آهي، آس ۾ نراس آهي، حال ۾ نهال آهي، من مندر ۾ مگن آهي ۽ نج گهرَ ۾ رهواسي آهي. ڌن آهن اهڙا سِک، جن ستگور جي سهاري سان، مانيتا سان ۽ امرت باڻيءَ سان، پوتر ڀاو ڪيو آهي، ڌڻيءَ جي درگاهه ۾ داخلا ورتي آهي ۽ وڇڙيل آتما کي ورِي وڃي پرم آتما سان ملايو آهي. صاحب فرمائين ٿا:

(١) گور گيان اَنجن سچ نيتري پايا – اَنتر چانڻ اَگيان اَنڌير گنوايا   راڳ مانجهه، محلا
جوتي جوت ملي مَن مانيا – هر در سوڀا پاوڻيا. ٽيجا، اشٽپديون(٣)٢٤

(٢) هؤمي گور کوئي پرگٽُ هوئي – چوڪي سوگ سنتاپئي   راڳ تکاري، محلا
جوتي اندر جوت سمائي – آپ پڇاڻيا آپئي. پهلا، ڇنت (٤)٣

اي پيارا، ستگور جي ضرورت ظاهر آهي، سندس ملاقات ممڪن آهي ۽ سندس سِکيا سکدايڪ آهي. باقي رهيا ٿڪيا ٽٽا ۽ لاٿي. جي اُٿي، ٿي اوڏو آهن ته ته ته آڏو آهن. وشواس وڪئه وشال ٿين، ٿيهن ٿباهه ته نزديڪ ٿين، خودي مٽاءِ ته خوشحال ٿين، ميٺا ۾ هل ته مرادوند ٿين، شيوا ڪر ته سڦل ٿين، نام جپ ته نهال ٿين ۽ پيچ ڏي ته پار پهچين. ٽهليو ٿي ٽهل ڪر ته ٽول لهين. شيوڪ جي شيوا شُمار ٿئي ٿي ۽ ٿاپ پئي، اَڻ ڳڻيا اَمر ڦل آڻي ٿي، جن ڪاڏي پڄاڻا، شيوڪ، ستگور ۽ ايشور جا اَلکِ فرقا ۽ فقرا سڀ نِرار ٿين ٿا. اهو اَزغيبي اسرار رڳو ستگور معرفت ڏسي سگهجي ٿو، بشرطيڪ شيوڪ صدق جي سوائيءَ سان، سڪ جو سُرمون پائي ته اکيون عين عشق جي اَڇ ٿي اچي اُڙجن، ته سهڻي سورتِ کي سدائين سامهون ساکيات ڏسن ۽ اُلڪي کمون رهن.

پر اي پيارا، توُن ته مڻو ليکين ته مطلب جي پاونا سان، جي ڪا نج پيتا رکين ته مراد جي پاونا سان ۽ جي پلئو پائين ته پر ورتيءَ جي پاونا سان. اهي سڀ پاوناٿون اجايون، اَشڌ، اَسمت ۽ اَسٽمت آهن. اهي پاوناٿون پلائين ٿيون، پرالمين ٿيون، پرلڪائين ٿيون، پرڳماڻون پرڳائين ٿيون ۽ پاوانيون ڪاوائين ٿيون. سوچين سک ٿو پر پوکين اَڪ ٿو ته لڻين ڪڙڪ ٿو. جي چاهين ته سچو سک پائين پري ته پاوناٿون بدلائي، سچاٿون، شُڌ، سمت ۽ سنتوشي ڪر، جو لوڪن ڪوُن لاڙو ڪجي، ڦرٽن کان فارغ لهجي، پڳوان جو پڙ جاڳي، پاڻي ۾ پيل رهجي، ستگور جي سچاڻپ ٿئي ۽ ستگور لاءِ صدق ۽ سڪ وڌي ته ساڌنا سڦل ٿئي، ديويءَ اندر دلبر جو ديدار ملي ۽ نوُرِ نظر ۾ ئي نهال رهجي. لنهن ڪري، اي پيارا، جاڳي ڪر جڳ سان جيئندي جدائي، ته ميڄي مدائي، جاڳي خدائي ۽ وري واڌائي. اِئين پاوناٿون بدلاءِ ته جيون بدلجي، قسمت بدلجي، اَزغيبي آڪاس مان اسارو ڪيڙي

چمڪي ؟ سائين سدمڪ لئي. اندر ٻڌي آهي، اهو نُور محل، مُهر محل، اگر ديس ٻيا
آدي اُبيڪ ديس، جتي ستڪور سهڙالي سکهي لو، طائوسي لڪت لي وهاري سکهي لو ؛
وُڃائي واچ قائر ڪرائي سکهي لو. جڏهين اهو مڙد ملاح ملندو تڏهين ٻيڙو ڪپر لـــي
لڳندو، سکن جو سائڻ لهندو، اصلي وطن اِڪمان ايندو، وڇڙي جو وهم ويندو ؛ وصــل
جو واڄو وڄندو.

(٧) ستگوروءَ اڳيان آرادنائون.

(١) ميري ستگور - اپني بالڪ راکهہُ ليا[1] اڌار
ديهہ سُمت سدا گڻ گاوان - ميري ٺاڪر اگم اپار
هر ڏن هر[2] دارا نندا - اِن سڀ پرڀت لِوار[3]
چرن ڪمل سمري رِد انتر-گور پوري کي آڌار
گرهہ مندر محلا[4] جو ديسهہ - نا ڪولي سنگار[5]
جَب لگ جيوهہ ڪلي[6] ڪال مهہ-نانڪ نام سمار.
[راڳ آسا، محلا پنجوان، شبد (٣٧)]

(٢) ستگور - آيو سرڻ تهاري
ملي سوک نام هر سوڀا[7] - چنتا لاهي هماري. (١٠٠١)
اَور نہ سوجهي دوجي ٺاهر[8]-هار پرڀو تڪ دڻاري
ليکا چوڏ اليکي چوڻهہ - هم نرگن ليهہ اباري
سد بخشند سدا مهروانا - سيڀنا ديئہ آڌاري
نانڪ داس سنت پاڇي[10] پرڀو-راکهہ ليهہ اِهہ باري[11].
[راڳ ٽوڏي، محلا پنجوان، شبد (٩)]

(٣) ستگور اڳي ارداس ڪر - ساڄن[12] ديئہ ملاءِ
ساڄن مليئي سک پايا - جم دوت مُئي بِکہ کاءِ
ناوي اندر هئُ وسان - نانءُ وسي من آءِ.

سري راڳ، محلا پهلا، اشٽپدي (٥) ٣

(٤) ميري بيدن هر گور پورا جاڻي-هئُ رهہ نہ سڪا بن نام وکاڻي[13]
مي اوکد منتر ديهو گور پوري - مي هر هر نام اڌرِ[14] پتئي جيئہ.

راڳ مانجهہ، محلا چوٿان، شبد (٣)

---

١. قدرت جا ڏڻي. ٢. استري. ٣. ختم ڪر. ٤. محل. ٥. سنگي ساٿي. ٦. ڪلجگ.
٧. وڏائي. ٨. ٺڪاڻو. ٩. بنا حساب ڪتاب جي. ١٠. تنهنجي پنڊ وٺي الـمر.
١١. هيءَ دفع. ١٢. پرماتما. ١٣. اچارڻ، جپڻ. ١٤. ڪري پار پوان.

(٥) ٻلهاري گُرُ آپڻي - سد سد ڪريان
نام نہ وسرہ اِڪ کِن[١] جِيا[٢] - اِهہ ڪيجو داتا.

راڳ آسا، محلا پنجوان، شبد (١٠٤)

(٦) هر ڪي جن ستگُر سيوا پُرتا - ٻِنڌ[٣] ڪرڏ گُرُ پاس
هر ڪيڙي ڪِرم[٤] ستگُر سرڻائي - ڪر دَيا نام پرڪاس.

راڳ گوجري، محلا چوٿان، شبد (١) [رهراس]

(٧) امري نيڪ ٻوڙي ميري ستگُر - من سون تُماري ٻڙي
اَچيت[٥] اڻاڻسي ٻارڪ نانڪ هم - تُم راکهُ ڌار[٦] ڪري.

راڳ گوجري، محلا پنجوان، شبد (١٨)

(٨) هم اَلڊلي گيان هِين[٥] اگياني - ڪِهُ چالهہ مارگ پَنتا
هم اَلڊلي ڪِهُ گُرُ اَنچل[٧] دِيجي - جن نانڪ چَلهہ مِلنتا.

راڳ جيتسري، محلا چوٿان، شبد (١)

(٩) ستگُر ٻِکيا[٨] ديهہ ميي - نُون سمرٿ داتارُ
هؤ ميي گرُبُ[٩] نِوارجي - ڪام ڪرود اَهنڪارُ.

راڳ سورٺي، محلا تيجا، وار (١٥) سلوڪ محلا پهلا

(١٠) ستگُر ديا ڪرهُ هر ميلهُ - ميري پريتم پراڻ هر رايا[١٠]
هم چيري[١١]هوء لَگهہ گُرُ چرڻي - جن هر پرڀ مارگُ پنٿ دِکايا.

راڳ رامڪلي، محلا چوٿان، شبد (٥)

(١١) مَد سوڌن جگ جيون ماڌؤ[١٢] - ميري ٺاڪر اَگم اَپاري
اِڪ ٻِنڌ ٻينتي ڪرڏ گُرُ آگي - مٽن ساڌؤ چرن پکاري[١٣].

راڳ نٽ نارائڻ، محلا چوٿان، اشٽپدي (٢)١

(١٢) گُرُ داتا داتارُ هيي - هُنُ مانگهُ دان گُرُ پاسِ
چِري[١٤] وِچُنيا[١٥] ميل پرڀ - ميي مِن تَن وڏڙي آس.

راڳ مارو، محلا چوٿان، شبد (٥)

(١٣) ڪرڏ ٻِنڌ گُرُ اَپني پريتم - هر وَر[١٦] آڻ مِلاويي
سُڻ گهَن گهور[١٧] سيتل[١٨] من مورا - لال رَتي گُڻ گاويي.

راڳ ملار، محلا پهلا، شبد (٣)

(١٤) هم ٻارڪ گُرُ اَگم گسائين - گُرُ ڪر ڪرپا پرتِپال[١٩]
بِکہ ڀوَجل ڏُٻدي ڪاڍ ليهُ پرڀ - گُرُ نانڪ ٻال گپال[٢٠].

راڳ پرڀاتي، محلا چوٿان، شبد (٢)

---

١. کِن. ٢. جِيا. ٣. ٻِنڌ. ٤. لِندو ڪيڙون. ٥. مؤرک. ٦. ٻاجهہ، مهر. ٧. پلاند، آسرو. ٨. ٻِکيا، دان. ٩. مغرُوري. ١٠. راجا، مالڪ. ١١. داسي. ١٢. پرماتما جي اسمتيء جا جدا جدا نالا. ١٣. ٻاڻي. ١٤. گهڻي مدت کان. ١٥. وچڙيل آهيان. ١٦. پتي پرماتما. ١٧. ميهُن. ١٨. گهگهوڙون. ١٩. سنڀال. ٢٠. رکپال.

(٨) ستگُور جي کرپا.

(١) ستگُورُ هوءِ ديالُ - تہ سَرڌا پوُريئي
ستگُور هوءِ ديال - نہ ڪبهوُن جهوُريئي
ستگُور هوءِ ديال - تان دک نہ جاڻيئي
ستگُور هوءِ ديال - تان هر رنگُ ماڻيئي
ستگُور هوءِ ديال - جم کا ڏر ڪيها
ستگُور هوءِ ديال - سَدهي سک ديها
ستگُور هوءِ ديال - نو نِڌ پائيئي
ستگُور هوءِ ديال - تہ سچ سمائيئي.
[راڳہ مانجهہ، محلا پهلا، وار (٢٥)]

(٢) گور کي چرن هردئي وَسائي - مِن چِنتت سَگلي ڦل پائي
اگن بُجهي سڀ هوويءِ سانت - کر کرپا گور ڪيني داس
نِتاويءِ کَٿ گور ديهو تانُ - نِماڻي کَٿ گور ڪيهو مانُ
بنڌن کاٽ سيوڪ کر راکي - اَمرت باڻي رسنا چاکي
وڏي ڀاڳ پوُج گور چرنا - سگل تياگ پائي پرڀ سَرنا
گور نانڪ جاکَٿ پيا ديالا - سو جن هوُتا سدا نِهالا.
[راڳہ آسا، محلا پنجوان، شبد (١٠٠)]

---

١. ڪامنا، منشا. ٢. گِهٽيم ۽ گرڻ. ٣. هميشه، سدائين. ٤. گهر يا. ٥. بيگهر، گهر کان ڌڪيل
٦. داس، شش. ٧. زبان. ٨. خوش، آنند ميءِ.

(٣) گُرُ سالاهي سدا سُکداتا – پرڀُ ناراڻُ سوئي
گُرپرسادي پرم پدُ پايا – وڏي وڏڀاڳي هوئي
اَنُ دِنُ گُڻ گاوي نِت ساچي – سچ سماوي سوئي
ستگُرُ داتا رام نام کا – هورُ داتا ڪوئي ناهي
جِنهُ دانُ ديئي تِنهُ ترپتاسي – سچي نام سماهي
اَنُ دِنُ هرِ رويا رِد اَندر – سهج سماڌ لڳاهي.
[راڳُ ملار، محلا ٽيجا، شبد (٤)]

(٤) گُرپرسادي[1] مَن وسي – مَل هؤمي جاءِ سماءِ
جِنهُ اَنڌيري ڏيپڪ ٻالِئي[2] – تِئُ گُر گيان اَگيان تجاءِ[2]

سري راڳُ، محلا ٽيجا، شبد (٣١)

(٥) دُرسن[3] ڀيکت پتي پُنيتا[4] – سگل اڌاري ڀالي ميٽا[5]
اَگم اَگوچر سوامي[6] اَبِنا – گُر ڪرپا تي سچ ڏِيالي هي.

راڳُ مانجهه، محلا پنجوان، شبد (١٦)

(٦) هؤمي مار مَن وسايا[7] – گُرُ چرڻي سدا چِت لايا
گُرُ ڪرپا تي مَن تَن نرمل – نرمل نام ڌياوڻيا.

راڳُ مانجهه، محلا ٽيجا، اشٽپدي (٧)١

(٧) گُرپرسادي ايڪو جاڻا[6] – دوجا مار مَنُ سچ سماڻا
نانڪ ايڪو نام وَرتي مَن اَندر – گُرپرسادي پاوڻيا.

١٧(٨)

(٨) گُرپرسادي سڀا هر ڀالي – مَنِ تنِ ويکي[8] هؤمي مَل جالي
پنِ سو[9] ڻانُ سدا هرگُڻ گاوي – سهجي شبد سماوڻيا.

٢٤(٥)

(٩) وِڻُ پدارٿُ گهر[10] هي پايا – پوري ستگُر شبد سُڻايا
گُرپرسادي مِٽيا اَنڌيارا – گهٽِ چانڻُ[11] آپ پڇاڻيا[12].

٣١(٧)

---

١. ڪرپا سان. ٢. ڏور ڪري ٿو. ٣. ڏسندي. ٤. پورن، شڌ. ٥. مٽر. ٦. پرماتما. ٧. قابو ڪيو آهي. ٨. ڏسي ٿو. ٩. وهي ٿو. ١٠. پنهنجي اندر، هردي ۾. ١١. روشني. ١٢. جاڻو، پڇاڻ ليو.

(۱۰) گرو پرساد نام مَنِ لاڳا - جنم جنم ڪا[1] سويا جاڳا
اَمرت گڻ اُچري پرڀ باڻي - پوري گور ڪي سُمت پراڻي .

واڳ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (۲۷)

(۱۱) مِٽ گئي چِنت پُني من آسا - ڪري ديا ستگور گڻتاسا[2]
دک ناٺي سک آءِ سمائي - ٻِگهن[3] نہ لڳي جا گور فُرمائي[4]
اچ پئي پوري گور ملي - نانڪ تسي جن سُڦل[5] ڦلي .

(۵۸)

(۱۲) پار برهم پرڀ درشٽي آيا - پورن اَگم بِسماد[6]
نانڪ رام نام ڌن ڪِيتا[7] - پوري گور پرساد .

واڳ گوڙي، محلا پنجوان، وار (۱۲)

(۱۳) ستگور ميرا سدا ديالا - موهہ دين ڪئُ راکہ لِيئا
ڪاٽيا روڳ مها سک پايا - هر اَمرت مُک نام ديئا
اَنڪ پاپ ميري پرهريا - ٻندن ڪاٽي مُڪت پئي
اَنڌ ڪُوپ مها گهور تي - ٻانهن پڪڙ گور ڪاڍ لِيئي .

واڳ آسا، محلا پنجوان، شبد (۴۸)

(۱۴) گور پرساد ميرئ من وسيا - جو مانگئُ سو پاوءَ ري
نام رنگہ اِهہ من ترپتانا - بهڙ نہ ڪتهوُن ڌاوءَ[8] ري .

(۱۳۱)

(۱۵) پيئي پوجل ڌُوپهہ مُوڙي - مايا وچ غلطان ٿيا
گور پرسادي ايڪو جاڻئي - ايڪ گهڙي مهہ پار پيا .

واڳ آسا، محلا تيجا، پٽي (۱۱)

(۱۶) هئُ پوت[9] تيرا توُن باپ[10] ميرا - ايڪي ٺاهر[11] ڏُها بسيرا
ڪهہ ڪبير جن ايڪو بوُجهيا[12] - گور پرسادي مي سڀ ڪڇ سوُجهيا .

واڳ آسا، ڪبير صاحب، شبد (۳)

(۱۷) رام رام سڀ ڪو ڪهئي - ڪهئي رام نہ هوءِ
گور پرسادي رام من وسئي - تان ڦل پاوئي ڪوءِ .

واڳ گوجري، محلا تيجا، شبد (۴)

(۱۸) مِرت[13] پتيال[14] اَڪاس ڏِکايو[15] - گور ستگور ڪرپا ڌاري جيئُ
سو برهم اَجوُني[16] هئي ڀي هوني - گهٽ گهٽ انتر ديکہ مراري جيئُ .

واڳ سورٺ، محلا پهلا، شبد (۸)

---

۱. غفلت جي ننڊ مان جاڳيس. ۲. گڻن جو ڀنڊار، خزانو. ۳. ڊپ. ۴. فرمان، حڪم.
۵. ڦلدائڪ، سرپشت ٿين ٿا. ۶. اَشچرج روُپ. ۷. ڪٺ ڪيو آهي. ۸. ڀٽڪڻ. ۹. پت.
۱۰. پتا. ۱۱. هاڻي اسان ٻنهي جو هڪ هنڌ ساڳيو ٺڪاڻو ٿيو آهي. ۱۲. سمجهيو. ۱۳. ڌرتي.
۱۴. پاتال. ۱۵. پرماتما جو سروُپ ڏسڻ ۾ آيو آهي. ۱۶. پرماتما، جو جوُڻين کان ٻاهر آهي.

(١٩) ستگور نام نڌانُ ڏِڙائيا - چِنتا سگل بِناسي
ڪر ڪرپا اپنو ڪر ليِنو - مَن وسيا اَبناسي.

راڳ سورٺ، محلا پنجوان، شبد (٢٥)

(٢٠) پٽي ڪرپال گور گوولدا - سگل مِورٿ پائي
اَسٿر ڀئي لاڳِ هر چرڻي - گووند ڪي گڻ گائي.

(٣٦)

(٢١) گور ڪرپال ڀئي اَنت - آوڻ سڀ هٽي
گور اَپڻي ڪرپا ڌار - اَپڻي ڪر لَئي.

راڳ سورٺ، محلا چوٿون، وار (٢٧)

(٢٢) گور ڪَنچت ڪرپا ڪِيني - ستي تن من ديهه هُر لِيني
ڪهه ڪبير رنگِ راتا - مِليو جَگ جِيوَن داتا.

راڳ سورٺ، ڪبير صاحب، شبد (٤)

(٢٣) جَهه جهل مَل ڪارُ ڏِسنتا - تهه اَنهد شبد اَچنتا
جوتي جوت سمائي - سي گور پرسادي جاڻي
جهه اَنهد سوُر اَجيتارا - تَهه ڏيڪ جلي چَنچارا
گور پرسادي جاڻيا - جَن ناما سهج سمانيا.

راڳ سورٺ، ٻڪت نامديو، شبد (١)

(٢٤) پِنت نانڪ پرم پَت ڪوُلي - گور پرسادي جاڻيا
ساچي لِنوَ لاڳي هِيءِ ڀيتر - ستگور سعُ من مانيا.

راڳ ڌناسري، محلا پهريون، شبد (٩)

(٢٥) هؤ مِيءِ پِيڙ گئي سُک پايا - آروگَت ڀئي سريرا
گور پرسادي برهمُ پَڇاتا - نانڪ گُني گَهيرا.

راڳ سوهي، محلا چوٿون، ڇنت (٢)١

(٢٦) اِڪتُ سيجي هر پريؤ رام راجيا - گور ڏَسي هر ميليئي
ميءِ مَن تَنِ پريم بئراڳ هيءِ رام راجيا - گور ميلي ڪرپا ڪريئي.

٦(٤)

(٢٧) گور پوُري ڪرپا ڪري - ڪاٽيا دُکُ روگُ
من تن سيتل سُکي ڀيا - پرڀ ڌياوڻ جوڳُ.

راڳ بلاول، محلا پنجوان، شبد (٥٣)

---

١. پرماتما. ٢. ڪامنائوُن. ٣. ايڪاگر. ٤. ناس ٿي ويا. ٥. بدانءِ چڙ پر آهي. ٦. ڪنچن، سوني. ٧. لِنوَ لڳائي ويٺو آهيان. ٨. ڪامل پرش ڀيهجي اَندر سوُرج ؛ الاهي جي روشني ڏسي سگهندو آهي. ٩. پساهوڻ روشني. ١٠. جهڪي. ١١. فرمائين ٿا. ١٢. نروبو. ١٣. هڪڙي، ساڳي. ١٤. هي رام جا پيارا. ١٥. ڌيان ڪرڻ جو لائق يا حقدار آهي.

(٢٨) دِب[1] درشت جاڳيو پرم چُڪائي - گور پرساد پرم پد پائي
سو جوڳي اِهہ جُگت ٻچاڻيو - گور ڪيو شبد بيچاريو جيڻُ.

راڳ مارو، محلا تيجا، اشٽپدي (٢)١

(٢٩) گور پرساد جِهہ بوُجهيا - آسا تي ڀيا نراسُ
سب سچ اندري[2] آيا - جڻُ آتم ڀيا اداسُ.

راڳ مارو، ڪبير صاحب، شبد (٣)

(٣٠) گور دِيرا گور اَلکہ[3] اَيِيوا - ترڀوڻ سوجهي گور ڪي شيوا
آپي داتِ ڪري گور داتيو - پايا اَلکہ اَيِيوا.

راڳ ڀيرُئُ، محلا پهلا، شبد (٢)

(٣١) جڻ گور ديئي[4] تہ ملي مُرارِ[3] - جڻ گور ديئُ تہ اُترئي پارِ
جڻُ گور ديئُ تہ بهڪتت لرئي - جڻُ گور ديئُ تہ جيوت مرئي.

راڳ ڀيرُئُ، پڃيڪ نامديو شبد (١١)

(٣٢) ساچا شاهہ گورو سُکداتا - هر ميلي ڀُکہ گوائي
کر ڪرپا هر ڀگت درڙائي - اَن دِن هر گڻ گائي.

راڳ بسنت، محلا پهلا، شبد (١٢)

(٣٣) سَرب رنگہ اِڪ رنگہ ماهِہ - سرب سُکا هر ڪيو ناءِ
تِسهہ پراپت اِهہ نِدان - نانڪ گور جِس ڪري دان.

راڳ بسنت، محلا پڃوان، شبد (٢)

(٣٤) پرب اَگم اَگوچر رِوِيا سرب ٿائي - مَن تن اَلکہ اَپاري
گور ڪرپال ڀئي تب پايا - هردي اَلکہ لکاري[5].

راڳ سارنگہ، محلا چوٿان، شبد (٢)

(٣٥) پرِہ پرِہ[3] ڪريو سيئي هيو جيتي - گور ڀاويو پرِہ پائي
پرِہ ناالي سدهي سچ سنگي - ندوري[7] ميل ملائي.

راڳ ملار، محلا پهلا، اشٽپدي (٦)١

(٣٦) اَليڪ جنم وِڇڙي ميري پريتم - ڪر ڪرپا گورو ملاوتگو
ستگور مِلت مهٰا سکہ پايا - مت مليِن ٻِگساونگو[8].

راڳ ڪانڙا، محلا چوٿان، اشٽپدي (٧)۴

(٣٧) پسري[9] ڪِرڻ[10] رَس[11] ڪمل بگاسي - سَس[12] گهر سوُر[13] سمايا
ڪال ٻِندُس[14] مندشا من ماري - گور پرساد پرب پايا.

راڳ پرڀاتي، محلا پهلا، اشٽپدي (٣)١۵

(٣٨) ڪبير سرگہ نرڪ تي مي رهيو - ستگور ڪي پرساد
چرن ڪمل ڪي موج مهِ - رهئُ[15] اَنت اَر آد.

سلوڪ، ڪبير صاحب (١٢٠)

١. گيان. ٢. نظر پر. ٣. پرماتما. ۴. مهر ڪري ته. ۵. لڪايائين، ڏيکاريائين. ٦. وِڇڙو. ٧. ٻاجهہ، مهر. ٨. ڪمت ناس ڪري سمت بخشيندو. ٩. پکڙجن ٿا. ١٠. ترورا. ١١. پريم. ١٢. چنڊ. ١٣. سوُرج. ١۴. جنم مرڻ جو چڪر پوُرو لٿي تو. ١۵. هاڻي مان اَمر ٿي پيو آهيان؛ جنم؛ مرڻ جي چڪر کان آزاد ٿي چڪو آهيان.

ستگُرُ اڳيان آراڌنائُون.

ستگور جي ڪرپا.

صاحب سمجھائي چڪا آھن تہ جگياسوءَ کي ڇو ستگُرُ جي ضرُورت آھي؟ جھڙيءَ مريض کي حڪيم يا ڊاڪٽر جي ضرُورت آھي تيئن جگياسوءَ کي بہ گورُوءَ جي ضرُورت آھي. جيئن تن جا تاپ علاج بنا ڪين لھندا، تيئن من جا روڳ بہ ساڌن بنا ڪونہ ڇٽندا. جيئن حڪيم يا ڊاڪٽر سرير ڏِسي، مرض جي رڳ پڪڙي، علاج شروع ڪندو آھي، تہ ڪھڙي دوا وٺبي، ڪيئن، ڪيترو ۽ ڪڏھين وٺبي ۽ ڪھڙي پرھيز ڪجي تان جو شفا حاصل ٿئي، تيئن ئي گورُو سِک جو من ڏِسي، روڳن جي رڳ پڪڙي، علاج شروع ڪرائيندو آھي تہ ساڌن ڪھڙا ڪبا، ڪيئن، ڪيترا ۽ ڪڏھين ڪبا، ۽ ڪھڙي پرھيزگي ڪرڻي پوندي، تان جو من صفا اُروڄي ٿئي. جيئن حڪيم يا ڊاڪٽر تن جي پيڙائن مان آزاد ڪرائڻ ۾ قابل آھي، ڇو تہ ھڪ طرف ڪيس حڪمت جي وديا ۽ آزمودو پرايل آھي ۽ ٻئي طرف منجھس مريض جو پُورن وشواس بہ آھي، تيئن ئي گورُو، من جي مونجھارن مان ڪڍڻ ۾ قابل آھي، ڇو تہ ھڪ طرف ڪيس رُوحانيت جو گيان ۽ تجربو مليل آھي ۽ ھُو پرم پد تي اُپڙيل پھتل آھي، تہ ٻئي طرف منجھس سِک جو سچو صدق بہ آھي. صدق بہ اَڌ شفا يا ڪاميابي آھي. صدق مان ئي، سِڪ ۽ اِڇا شڪتي اُڀي لين لِيُون.

حڪيم يا ڊاڪٽر جو علاج ڪنھن وقت ناڪامياب بہ ٿِي پوي ڇو تہ نيٺ سرير جا سواس، سائينءَ جي ھٿ وس آھن پر گورُو ھميشہ ۽ ھر سِک متعلق ڪامياب رھندو، ڇو تہ گوروءَ جو علاج، پرماتما جي ئي حڪم ھيٺ ۽ پاڇھ سان ٿيندو رھيو آھي. جيستائين سِک جي من جون ڀاونائون، رُوحانيت جي رخ رکن ٿيون ۽ سندس صدق ۽ ڀيٽا ۾ ڪو لوڏو يا ڏوڏو نہ آيل آھي، تيستائين گوروءَ جو علاج اُثرائتو رھندو ۽ شفا ملڻ ۾ ڪنھن بہ شڪ نہ رھندو. آخرڪار، جي سک جو تن، من، ڌن، دل، دماغ، ھردو، پل ۽ پِڊي، سڀ گوروءَ کي، سچي صدق، سِک ۽ شردا سان سنئپيل آھن، تہ گُروءَ جي بہ گت ۽ گيان، اُجھو ۽ آسيس، الڪ سموُري شڪتي، سِک ۾ سمايل آھي، ڪجھ سمرش سان، ڪجھ نظر سان تہ ڪجھ وِچارن سان. سِک پيار، پريت ۽ پريم جي پيتا وڪي، پرھيزگيءَ، پاڪداريءَ ۽ پاڪدامنيءَ جي پڪر ڦوري ٿو. گور شبدا ۽ گور پڪتيءَ جا قُول بہ عجيب آھن جو عجائب جو اندازو لڳائي نہ ٿا. گورُو پوڙھي آھي، سڙھ بہ آھي تہ سُڪان بہ آھي پر پوڙھي ڄرندي فقط گور شبدا ۽ گور پڪتيءَ جي ان وانجھن سان. پوءِ پوڙھي اڙ مان لنگھي، ڪنھن کي ڪٽي، ڪناري تي پھچائيندي. جڏھين سِک ياڻ اَربي، سمجھي

تو ته ”مان، گروءَ جو آهيان“، تڏهين اُهي گروءُ ٻيڙي ۽ ٻيڙيءَ جو ملاح به ٿئي ٿو.
اُنهيءَ منزل پهچي، سک سمجهي ٿو ته ”گروءُ منهنجو آهي.“ پوءِ جڏهين ڪرپا لڳي،
ٻيڙي منزل مقصود تي پهچي ٿي، تڏهين سک سمجهي ٿو ته ”مان اُهي خود گروءُ آهيان.“
اهي ٽيئي پهلوءَ ته ڪو گروءَ جي ڪرپا ٿيڻ ڪسين ۽ نه ڪو سندس رهنمائيءَ ڪري
رحمت ٿيڻ ڏين ٿا سک جي، ستگرو ۾ ملاقات ٿيڻ ڪرائين. ستگرو ۽ سک، جي اڳي
الڳ ٿي ڏسڻ ۾ آيا، سي هاڻي هڪ ٿي ويا آهن. ڪامل ڪامگار ئي اهو ڪرم ۽ ڪامراني
ڪري سگهي ٿو ۽ اهڙا ڪاميابي ۽ ڪرامت ڏيکاري سگهي ٿو. هٿن سان حادي، اُتين
ڪهڙي مان ڪنول گل ڪڍين ٿا. هڪ پاسي سک جو صدق ۽ سچائي ۽ ٻئي پاسي گروءَ
جو گيان ۽ گرو ڪرپا گڏجي، وحدت جي وجد ۽ اُلوهيت جي اسرار ۾ آڻين ٿا.

جيون ۾ ٽي ڳالهيون اَملهه ۽ ڏُرلڀ آهن: هڪ مانش جنم، ٻيو مدش جي منن ۾
روحاني رفتار ۽ ٽيون گروءَ سان گڏجاڻي. اهي ٽيئي جُڙا جڏهين پاڻ ۾ جذب ٿين ٿا،
تڏهين هڪ نئون ستپرش جنم وٺي ٿو. اُنهيءَ آسري تي سک لڳي ٿو. صدق ۽ سک،
مروت ۽ ممتا جي مُوڙي پاڻ سان کڻي، سک ستگرو سان سودي ڪرڻ جوُن ستوُن سٽي
ٿو. ستگرو جي سامهون اچي، سک نهٺائيءَ، اماڻائيءَ ۽ نمرت سان نياز ڪري ٿو. مٿي
ڏنل وچن مان معلوم ٿيندو ته سک، ادب سان هٿ ٻڌي، عرض ڪري ٿو ته هي سمرٿ
ستگروءُ، مان مها مُورک آهيان، مان اَگياني، اَنڌو، اڻاڻو ۽ اَلبيلو آهيان. هي مهربان
مرشد، مون ۾ ڪا ڪرڻ ڪونه آهي. مون ۾ اَڻڳڻيا اَوگڻ آهن، جن مون کي در در ڀوائن
جيان ڀٽڪائيو آهي، ڀلائيو آهي ۽ قيدن ۾ ڦاسايو آهي. من مدائيءَ ۽ ممتا مان نڪري نه
ٿو، ڇمڪ چالبازيءَ ۽ چاپلوسيءَ مان ڇڙجي نه ٿو ۽ خيال ڀيانڪ ۽ ڀوڙيءَ مان نٽي نه ٿو.
قلب تي ڪُٽ چڙهي وئي آهي، نيت بد ٿي پئي آهي ۽ منهنجا ڪرتوت آهن ڪُڌا ۽
ڪرم ڪسا. ترشنا جي طوفان، منهنجي دل جو ديپڪ ٿي وسائي ڇڏيو آهي. جن جي
لاءِ پاپ اَپراڌ ڪمايم، سي به ڪم ڪونه آيا. سک ۾ ساٿ سڀ پيا ڏين پر دک ۾ هرڪو
منهن موڙي ويٺو. ڏک ۽ ڏڪا کائيندي، اک کُلي اٿم ته جنم وڃايم جنجال ۾. اڳ جو
توشو نه هو ڪونه. هاڻي پير لو هٿ هڻان ته هيڏو ٻار هدين جو ۽ اَنبارُ عيبن جو، سو ڪيئن
کڻي ۽ ڪٿان هلان؟ ڪل ٽٽل آهيان ۽ ٽانءُ نڪاڻو ته اڃا پالو ڪونه اٿم. مُنجهيل آهيان،
مايوس آهيان، مجبور آهيان، ڇو ته اندر جا اُلجهن آزارين ٿا، ساٿين جا سور ستائين ٿا ۽
ڏيهه جا ڏورانڀا ڏنگين ٿا. تن هيڻو آهي، من جهيڻو آهي، وقت ٿورو آهي ۽ سفر لنبو آهي.
واهه کُلي نه ٿي، راهه لڀي نه ٿي. ڪا واهروءَ جي واهر ملي، ڪا رهبر جي رهنمائي ٿئي.

هي ستگرو سوامي، توهان جاڻي جاڻڻهار آهيو. منهنجي حال جو ڄاڻو آهيو، منهنجي مرض جو سڃاڻو آهيو. ڳجهو تنهنجي اڳيان ڪجهه به نه آهي، ظاهر تنهنجي اڳيان سڀ ڪجهه آهي. تون اُڌماڻن کي سنوارڻ لاءِ، پتين کي ڇڏائڻ لاءِ ۽ پاپين کي تارڻ لاءِ. تون وٽ گيان جا گنج آهن، دَيا جا ڀنڊار آهن. تو وٽان ڪوبه سوالي خالي ڪونه ٿو موٽي. سڀ سڪندا ساوا ٿين ٿا. مان به سائين، تنهنجي در جو سوالي آهيان. تو وٽ جهولي جهلي آهي، تو وٽ پاڙ پالو آهي. تو ڪانسواءِ، مون کي هاڻي ٻيو ڪوبه اُجهو آڌار، ساٿي سهارو ڪونه رهيو آهي. سڀ پاسا آزمائي آيو آهيان. سنساري وهنوارن ۾ نه ڪو سچو ساٿي مليو ٿو ۽ نه ڪو سچو سک حاصل ٿئي ٿو. سڀ سنبنڌي سوارٿ جا آهن، مصلحت پرست ۽ زماني ساز آهن. تنهن ڪري اهي سڀ سنبنڌ سک کان محروم رکن ٿا. نه من جون ترشنائون پوريون ٿين ٿيون ۽ نه من جي اَشانتي گهٽجي ٿي. خفا خفگيون نه هٽجن ٿا ۽ نه جفا جهڳڙا مٽجن ٿا. جيءُ جند سان جڙيون لڳو پيو آهي. اندر ۾ ڪنڌاڻ هردم چالو آهي. بي آرام آهيان، بيقرار آهيان. تڏهين اچي تنهنجي شرن ورتي اٿم. هاڻي شرن آئي جي لڄ رک، پيرن پئي جي پت رک. هن داس کي چرنن ۾ قبول ڪر. هن نه آساوند جي آس اُڪلاءِ.

هي اڳم ڳسائين، منهنجي من جي اَشانتي مٽاءِ. اها ڪا سمت ڏي جو نيڪيءَ بديءَ جو ڀيد سڃاڻان، بدي ڇڏي نيڪيءَ جي راهه تي هلان، عيبن کان آجو ٿيان، پر کان پاسو ڪريان. پَرائي استري، پَرائي ڌن ۾ پَرائي پڄار کان پري رهان. ڪوڙ، ڪپٽ ۽ ڪسنگ کان ڪنارو ڪريان. نه واڳ دليش ۾ وسجي رهان، نه ڏيهن ۾ ديوانو ٿيان ۽ نه تن گڏن سان ٽڪو کان. ترسنسي ۽ ترپت رهان. اُڇدت ٿي اُچدت لهان. پهنجي پريتن جون پاڙون پٽيان نه سوڀ ۾ سک اَچي، آندر ۾ سوجهي جهڪي، من ۾ محبت مچي، چت ۾ رام نام رچي ۽ هردو نينهن ۾ لهي، نه رنگ ۾ رنگجان، سنتن ستسنگن جو سنگ ڪمايان، ساڌ سنگت سان دل لڳايان، تنهنجي چرنن ۾ وسهي وشرام وٺان، تنهنجي داسن جو داس ٿي ٽهل ڪريان، خاڪ ٿي خاڪ ۾ رهان. اها ڪا ٻهل پيار جو شبد ۾ سُرتي لڳي، دل جي دري کُلي، ديپڪ وري ٻري، گيان جو پرڪاش ٿئي، ٻُهل پرچي پيهي ٿي ٻهي، نه وڇڙيل واصل ٿيان، نينهن جي نيڻن سان نهاريان، پلڪن سان پاڻي پياريان، پاڻ اَرپيان، هوس جي هنج اچان، حيرتي هدد وري لڌان، نه آئي ٿي رهان، وري نه ڦران، موڙ نه موٽان. پاڻ ڪڍي، پاڻ ٿيان. پوءِ جي پوند ٻنجي، ساگر ۾ سمائجان ۽ ساگر ٿي پوان:

(١) ستگوُر آگـيـو اُرداس ڪر - ساجن ديهه مـلاءِ

ساجن مليئي سک پايـا - جم دوُت مُئي ٻک کاءِ

نـاوي انـدر هنّـه وسان - ناءِ وسيو مـن آءِ.

سوي راڳ، محـلا
پهلا، اشٽپدي (٥) ٤

(٢) ستگرُو ڀکيا ديهه ميچ - تُون سمرٿ داتارُ
هؤميُ گرب نِواريئي - ڪامُ ڪروڌ اَهنڪارُ.

راڳ سوهي، محلا
ٽيجا، وار (١٥)،
سلوڪ محلا پهلا

ستگرُو اهڙي سِک جو صدق، سچائي ۽ سڪ پرکي ٿو. اهو تسليم ڪري ٿو ته جيون بدلائڻ جي خواهش ئي گيان ماڻڻ لاءِ لائقي ۽ حقداري آهي. نه ته عام طور، ستگرُو وٽ هر ڪو اچي وَٺتا رٿي ٿو ۽ پيتا پِنِي ٿو ته سنساري سک، دکن سان ستيل آهن پر تنهن هوندي به اِها رڳو سنساري سُکن جي ئي مانگ ڪري ٿو ۽ اُنهن ماڻڻ لاءِ دکن ۾ دک وڌائي ٿو. اِنهيءَ لحاظ کان ته هوُ سک، ورلو ويساهي ۽ مشتاقي ملڪتو ڇڳبو، جو سنساري سُکن جي جار مان آزادي پائڻ چاهي ٿو، نام جي پِرکه گهري ٿو، ترهانَ جي طلب ڪري ٿو، پيهل جي پياس ۾ تڙقي ٿو ۽ سچ ۾ سمائجڻ چاهي ٿو. اَهڙي سِک لاءِ ته ستگرو ويتو واجهائي ته اچي ڪو لاهوتي، جو ڏيئي آهوتي، وٺي پاڙوتي. سچو سک آهي پهت پوڙو، جو ماڻه جي پيٽ ڪي قابوُ ڪندو آهي ته ساهس گڏ ٿپ ڏئي، واڙيءَ وساس ۽ چاريءَ چرانس. جيئن پوڙو ماڻه جي پيٽ ڪي قابوُ ڪري، پنهنجي اُدرپوُرتا لاءِ اُدم ڪري ٿو، تيئن سِک به ستگرو جي شرن وٺي، پنهنجي روُحاني اُنتيءَ لاءِ اُدم ڪري ٿو. پوءِ جيئن ماءِ پنهنجي پوُنگڙي کي ڏندن ۾ جهلي، سلامتيءَ واري هنڌ پهچائي پاليندي آهي، تيئن ستگرُو، سِک کي همت جا هڪ ڏيئي، خوف خطري کان بچائي، مڪتيءَ جي ماڳ تي پهچائيندو آهي. جي ڏندن ۾ چرپر ٿيا رهڻ، پوُنگڙي جو پرشارف آهي ته مڇيا ۾ ماتد رهڻ، سِک جو ساڌن آهي. اِئين سک، ستگرو جي پرداخت هيٺ پلجي، وڌي واڌهي ٿو.

جي اِنهيءَ مُڪتيءَ جي مارگ تي، ڪو سِک، ڪنهن به وقت سمجهڻ لڳي ته منهنجي پيڙيءَ جو ٽڪيو آهي رڳو منهنجي ساڌن جو سڙهه، ۽ نه مرُد ملاح جي ميا ۽ محنت، ته پوءِ هوُ تارَ مان وڃي ٿَرُ ۾ پوندو ۽ ڪِڻ ۾ ڪِيُم ٿي ويندو. مثلاً، ڪو ٻار ٻيءَ جي ڪلهي تي چڙهي، ملاکڙو ڏسي رهيو آهي ۽ سمجهڻ لڳي ٿو ته مان پنهنجي ٻل ٻُڌيءَ سان، راحت بخش رونق ڏسي رهيو آهيان. پوءِ اَچانڪ، ٻار ڪلهي تان ڪسڪي هيٺ ڪري پوي ٿو. پوءِ ڪٿي رهي ”مان مان“ ۽ ڪِڏانهن ويو ملاکڙو؟ يا ڪو ٻار، ماءِ جي آگر جهلي، جلوُس ڏسي رهيو آهي ۽ سمجهڻ لڳي ٿو ته مان پنهنجي سمجهه ۽ شڪتيءَ سان، شوق وٺي رهيو آهيان. پوءِ اوچتو ماءِ جي آگر ڇڏائجي وڃي ٿي ۽ ٻار جلوُس ۾ گڏجي گم ٿي وڃي ٿو. پوءِ به ڪٿي رهي ”مان مان“ ۽ ڪيڏانهن ويو جلوس جو جلوو. جيئن ٻيءَ جو ڪلهو ۽ ماءِ جي آگر ٿي، ٻار کي لطف جي لذت وٺائيندا ٿا تيئن، ستگرو به ماءِ ٻيءَ جيان، سِک جي هردم سار سنڀال لهي ٿو ۽ آخر اِلاهي آرام گاهه جي آسائش عطا ڪرائي ٿو. ساڌن جي

سقلتا، مرشد جي مهر تي منحصر رکي ٿي. جو سک، انهيءَ صدق جي سهاري هيمت هر دم ڪڍي ٿو سونهي پنڌ پار ڪندو. باقي ٻيا نه ڪٿين پيا ھٿوراڙيون هڻن، ٽانگهي ۾ ٽڙڪن يا وچ سير ۾ غرق ٿي وڃن. انهن ٻيا جوٽين ۾ ڦاٿڪن ۽ دک ڀوڳين.

سِک جو ساڌن يا سعيو ضروري آهي پر ساڳئي وقت ڪنهن حد اندر محدود رهندو. پرالبڌ، اها حد جي سرحد ٻڌائي ٿي ته لاحد، لحظي ۾ اها سرحد پار ڪرائي ٿي. هيءَ پرواپي سلڻ سوَاءِ نه آهي. رواجي ٿوڙي روحاني جيون ۾، آدم کي برابر اهميت آهي ۽ آدم جو نتيجو آهي لطف، است يا لذت. پوءِ ڪر آدم اچاٽرو نه ڪو اورچي. ليڪن ٿي ڪنهن لذت جو مُدو ٿوري مُدت لاءِ ته ڪنهنجو گهٽي لاءِ. پر هر حالت هيٺ، آدم ۽ لذت ٻئي عارضي آهن ۽ هڪ ٻئي جو پيڇو پيا ڪن. آدم ڪري، لذت وڌ ۽ لذت ختم ٿئي ته وري آدم شروع ڪر. انهن، نه لذت قائم ٿي رهي ۽ نه آدم جي سردردي ٿي لهي. پر اها ڪا منزل آهي، جتي لذت دائما قائم آهي ۽ آدم الوداعي ٿو ڪري؟ صاحبن تصديق ڏني آهي ته رواجي جيون ۾ نه، باقي روحاني جيون ۾، لاشڪ اها منزل آخر اچي ٿي، جتي آدم يا آدم جو اهڃاڻ، چيتنتا اندر گُسي نه ٿو سگهي، چو ته جيئو الاهي مستيءَ ۾ مدهوش ٿي ويو آهي، جتي سندس ڪرم ۽ ڪرياڻون پاڻمرادو ٿين ٿيون ۽ لذت پيدا ۾ پرپا ٿي وئي آهي. لڌهين، ملنگ مالڪ ۾ وسي ٿو ۽ مالڪ ملنگ ۾ وسي ٿو. هو اندر جو اندر ۾ اوروُن اوري ٿو ۽ سچ جي صُراحيءَ مان سِڌيون سُرڪيون پيي ٿو. اتي ٿي لاحد سرحد پار ڪري ٿي ۽ انهيءَ منزل جي ٿي سچو سک، ستگور سامهون سَڌ ڪري رهيو آهي. اتي ڪرم ڪنهجي وڃن ٿا ۽ پرالبڌ پائمال ٿي وڃي ٿي.

سِک ستگور کي ڇالو ته ستگور سک کي سڃالو. هڪ شناخت ڏيکاري ته ٻئي قدرشناسي ڪئي. هڪ پريکشا پار ڪئي ته ٻئي پرسنتا ڏيکاري. هڪ وينتي ڪئي ته ٻئي قبول ڪئي. عرض اُنائيو ويو، ته سک سياڻو ٿيو، وڃي لال ٿيو ۽ وڃي پرم پد تي پهتو ۽ اوڏو ٿي ويٺو. متي ڏنل وچن مان معلوم ٿيندو ته پنهنجي وصل ۽ وجد جو، سک پاڻ ٿي داستان ڪولي ٻڌائي ٿو چا ٿو چوي؟ اَديون، اڄ ته عشق اچي اظهار ڪيو آ. پنهل پرچي ته پنهي تي آيو آ! صدقي وڃان ستگور تان، جنهن سرچي، منهنجي آس اگهائي، مراد پڄائي. منورت ٿاب پيم، جيڪي طالبم سو مليم. مهر ٿي، پيار لٿي. مان ته سڌيو آهيان، اڌيو آهيان. آهيان نهال ٿي ويو، نروار نرالو. هاڻي نه نه آهن ٻيائون، نه ٻنڌن، نه پڙتڪ، نه قلق، نه جيئڻ جي چتا، نه مرڻ جي ماٺوسي. اوُکڻ منجهي کڻ ٿيا آهن، دکن مان سک، روڳيءَ مان اروڳي، ڪمت مان سمت، گرهست ۾ اداسي، آس ۾ نراسي، جلن مان شانتي، اوُنڌهه مان سوجهرو، اگيان مان گيان ۽ ڏئيءَ مان ايڪو. شبد موُن ۾ وسي ٿو ته

مان شبد ۾ ستگور جي سهاري ۽ سرٻوشيءَ سان، مون کي رام نام جو امرت پيتو آهي، پراڻن جي پياس ٻجهائي آهي، آتما جي جوت جڳائي آهي، پرڀوءَ سان پريت لاتي آهي، اٽل جو رنگ ماڻيو آهي، اوتم پراپت ڪئي آهي ۽ مڪتي حاصل ڪئي آهي.

مان ڪئين جنمن کان غفلت جي ننڊ ۾ غلطان هوس. هاڻي مان جاڳيو آهيان، سجاڳ ٿيو آهيان. هردي اندر سڀ رتن پدارٿ پاتا اٿم، اندر ۾ اچرج ڏٺو اٿم، شبد ۾ سُرتي لڳائي اٿم، پار برهم پرميشر ناٿ ۾ پاتو اٿم. سچ ۾ سمايل آهيان، سدا سهج سماڌيءَ ۾ آهيان. جيئري مري چڪو آهيان، انهد شبد جي ڌنيءَ ۾ آهيان. سرڳ ۽ نرڪ جي پار پهتو آهيان، جيون مڪت آهيان ۽ وڃي ونڪنٺ واسي ٿيو آهيان. اڳوڻي هوس ۽ اڳوڻي ئي ٿيو آهيان. هن پرم پدويءَ بابت، صاحب فرمائين ٿا:

(١) ڀيٽيو ڀوڄل ڏوُنهه موُڙي - مايا وچ غلطان پيا گور پرسادي ايڪو جاڻيو - ايڪ گهڙي مهِ پار پيا.	واڳ آسا، محلا ٽيجا، پئي (١١)
(٢) جهه جهل مل ڪار دِسنتا - لهه انهد شبد بجنتا جوتي جوت سمائي - مئي گور پرسادي جاني.	راڳ سورٺ، پڳت نامديو، شبد (١)

اي بندا، اي نِگرا نندڪ، تون به نه ڪو پنهنجي اوگڻن جي اوگهڙ ڪر، ڪو انسانيت جو اقرار ڪر. اي ٻيپرا، تون به نه گور پير ڪري، ڪند نواءِ، جهولي جهل ۽ آسيس وٺ نه اڳيان جي اوڙاهه ۽ اوديا جي اونگهه مان باهر اچين. سڪ ۽ صدق سان گور پڄي ڪر ۽ گور شيوا ڪماءِ نه من ڪرپا جو ڪٽڪو يا ڪک ملي ڪيچ ڪري، شبد جو پرساد ملي، پرم جو پيالو پيئجي نه نام جو نشو چڙهي ۽ نشي ۾ ئي نيڌهن جو نالو نباهجي. گور ڪرپا انئي پيار جي پکر، مٺي ني چت، جو جيون ياترا جي اوکي ۽ لمبي سفر لي رکيا ڪندءِ، ترشنا جي طوفان کان بچائيندءِ، وڪارن جي واچوڙن کان ڇڏائيندءِ ۽ آهننا جي اوڙڪ کان ڇنائيندءِ. گور ڪرپا لوڙ ٿائين سانت ڏيئي ٿي ۽ آخر پد لسي پهچائي ٿي. گور ڪرپا ۾، گياني، گيانت ۽ گيئه ٽيئي گڏجي وڃن ٿا، جو نه ٽيئي هڪ چيز هئا پر ٽيگو ۽ ٽيڏانا ڪري، ٽي جدا جدا ٿي ڏسڻ ۾ آيا. ستگور ۽ سک ڪي به، مڙئي مخلوقات وانگر، جسماني جامو آهي. پر اهو جامو نه هٿ ٿي ڇڏڻو آهي، پوءِ چاهي ڪٽي جلائجي يا دفنائجي. اصليت نه ٻي چيز آهي. ستگور جي اصليت آهي شبد نه سک جي اصليت آهي آتما. گور ڪرپا سان آتما، شبد سروُپ جي سُرتيءَ ۾ سمائجي ٿي وڃي. صاحبن جي اِها سِکيا آهي ته ستگورو شبد آهي نه سِک سُرت جي ڌُن آهي. جيئن ڀجليءَ

جوُن مثبي ۽ منفي ٿاوُن ٻئي پاڻ ۾ لڳنديُون آهن ته باهي يا برق برقرار ٿيندي آهي، ساڳيءَ طرح، جڏهين ستگور جو شبد ۽ سک جي سُرتي گڏجنديُون آهن، تڏهين اَنهد جي ڌُني لڳندي آهي جنهن ۾ سائين، ستگور ۽ سک ٽيئي اَملوڪي اَنگ جي اِتصال ۾ اچي ويندا آهن. گور ڪرپا ئي اهو اِتصال جو اسرار ڏيکاري سگهي ٿي. سو سک لــئي، سِکيا وٺ، ساڌن ڪر ۽ ٽهل ڪماءِ ته توُن ڀي اِهو اسرار پسين.

اِئين ٿاهي ته سِک ستگور اڳيان سوال ڪيو ته آهي ته سندس الدرينءَ اک اڳيان اِهو اسرار آيو نه آهي يا سَڌ ۽ ڀُوڙن سڦلتا جي وچ ڪا ٻي ٻهچ يا پردوي آهيئي ڪانه. ڇــا وڏي دکوي حــاصل ڪرڻ لاءِ، وقت وڃائڻ، دماغ لڙائڻ ۽ محنت ڪرڻ ضرُوري نه آهي؟ ڇــا جيوُن ۾ سنساري آسوُن ۽ رڳو سَڌ ڪرڻ سان لــئي پجنديُون آهــن؟ ڪيتري محنت، مزدوُري ۽ مدت ڪانپوءِ، ڪو نتيجو ظاهر ٿيندو آهي، سو به گهڻي ڀاڱي اَڌوُرو ۽ اَڻپوُرو. اِنهيءَ دوران ۾ به، ڪيترين نه مجبُورين ۽ مشڪلاتن، ناڪاميابين ۽ نا اُميدين جو سامهـــو ڪرڻو پوندو آهي؟ جهڙا اُب تيڏا لوڏا. ساڳيءَ طرح، رُوحاني راهه لئي به ڪئين روڙا ۽ رنڊڪوُن، پيڙائوُن ۽ پريشانوُن درپيش ايندُيون آهن، جن جو سِک کي سامهو ڪرڻــو پونـــدو آهي. جي صدق ۽ سـِڪ، اڃا شڪتي ۽ اُورچائي محڪم اٿس ته ستگور جـــي سهاري هيٺ ۽ مالڪ جي مهر سان، نيٺ وڃي پوءِ پد لئي پهچندو. انهي وچ هوُ ڪئين نوُراني نظارا ڏسندو، اُنيڪ اندر ڪئين رُوحاني رازُ کلندا ڏسندو ۽ منزل مقصوُد جـــوُن وچوُن ٽنڪوُن ماڻيندو. مطلب ته ڏيري ڏيري، هڪ پوڙيءَ تان ٻيءَ پوڙيءَ تي چڙهندو. ڪيس خود معلوُم ٿيندو رهندو ته ڪيتي ڪوئي. لو هندو وڃان ۾ اڳتي وڌندو لـــو هلان. ڪُل ڪيترو وقت لڳندو يا ڪيترا جنم ڪٽڻا پوندا، تنهنجي ڪا عام جدوَل ڪانه آهي. پر وقت يا ڪا هڪ جنم ته آتما جي اُمرتا جي اَندازي اندر، هڪ پَل به نه آهي. وري جنم جنم وترت وڃائي، ڀنتي پوڻ ڪان ته جنم جنم سڦلو ڪري، اڳتي اڳتي وک وڌائڻ، هر طرح بهتر آهي.

باب چوٿون.

سَنت مهاتمائُون.

(۱) سنتن تي ڪرتار جي ڪرپا.

(۱) پانچ بَرس[1] ڪو اَناٿ ڌُرو بارڪ - هر سمرت اَمر اَٽاري[2]
پُتر هيت[3] نارائڻ ڪهيو - جم ڪنڪر مار بِداري[4]
ميري ٺاڪر - ڪيتي اَگنت[5] اڌاري
موهه دين[6] اَلپ مت نِرگڻ - پريو سرڻ دُئاري. (۱۰ و)
بالميڪ سُپچارو[7] ترئيو - بڌڪ[8] تري بِچاري
ايڪ نِمک من ماهه آراڌيو - گجپت[9] پار اُتاري
ڪيني رکيا ڀگت پرهلادي - هرناکس نَکهه[10] بِداري[4]
بِدر داسي سُت ڀيو پُنيتا - سگلي ڪُل اُڌاري
ڪون پراڌ بتاوءِ اَپني - مِٿيا موهه مگناري[11]
آيو شام نانڪ اوٽ هر کي - ليجي ڀُجا پساري[12].

[راڳ مارو، محلا پنجوان، شبد (۲)]

(۲) تون سنتن کي ڪرهه پرتپالا - سنت کيلهه[13] تم سنگ گوپالا
اَپني سنت تُد کري پياري - تون سنتن کي پرانا جيئه.

راڳ مانجهه، محلا پنجوان، شبد (۱۳)

(۳) مايا وياپت[14] - بهه پرڪاري[15]
سنت جيوهه - پرڀ اوٽ ٿماري.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (۱۹)

(۴) اَپني ڀگت آپهي درڙائي - پورب لِکت مليا ميري ڀائي
جس ڪرپا ڪري تس پورن ساج[16] - ڪبير ڪو سوامي غريب نِواج[17].

راڳ گوڙي، ڪبير صاحب، شبد (۴۰)

---

۱. سال، ورهيه. ۲. اَٽل آنند ماڻيو. ۳. اَجامل پاپي. ۴. ماري ناس ڪيو. ۵. اَڻڳڻيا، ڪيترا ئي. ۶. داس. ۷. پيکي. ۸. شڪاري. ۹. هاٿي. ۱۰. نَنهن سان. ۱۱. مست، مگن. ۱۲. ٻانهون. ۱۳. راند ڪن ٿا. ۱۴. سنسار ۾ سمائجي رهي آهي. ۱۵. ڪيترن نمونن سان. ۱۶. ڪارج، اِڇا. ۱۷. نوازش يا ٻاجهه ڪندڙ.

(٥) ٻڌا ٻنڌهه[1] ٻنڌ ملاوان - ٻنڌهه ٻنڌ نه ڇڙن[2] پاوان
ٻنڌهه[3] هوءِ ٻندگي گهيءِ[4] - ٻنڌڪ[5] هوءِ ٻنڌ[3] سُڌ لهيءِ.

واڳ گوڙي، ڪبير صاحب، ٻاون اکري (٢٩)

(٦) سنتان نيڪ اماري سوامي - تؤن سنتن ڪا سهائي
ڪهه نانڪ سنت هر راکي - نندڪ ڌپي رُڙائي[6].

واڳ آسا، محلا پنجوان، شبد (٤١)

(٧) يڪ وچل - يڪتان هر سنگِ
نانڪ مکه پئي - هر رنگِ.

واڳ آسا، محلا پهلا، اشٽپدي (٨)٩

(٨) دِر شيوڪ[7] درواڻ[8] - درد لوُن جاڻهي
يڪ تيري حيران - درد گواوهي.

٢١(٣)

(٩) هر جُگ جگ ڀڳت اُپايا - پيج رکدا آيا رام راجي
هرڻاکس دُشت هر ماريا - پرهلاد ترايا
اَهنڪاريا نندڪا پٺ ڏيئي[9] - نامديو مُک لايا
جن نانڪ اَيسا هر شيويا - اَنت لئي ڇڏايا.

واڳ آسا، محلا چوٿان، ڇنت (٤)١٣ [آسادي وار]

(١٠) هر ڏوڙي نالئي[10] مَل گوائيءِ - جنم مرڻ دک لاهي
اَنتر باهر سدا حدُوري - پرميشر پربھ ساٿي.

واڳ آسا، محلا پنجوان، ڇنت (٤)٢

(١١) يڪ جهان ڪئُ سرڌا - آپ هر لائي
وچ گرهست - اُداس[11] رهائي.

واڳ گوجري، محلا چوٿان، شبد (٧)

(١٢) ڪهِ ڪٿ لائي سَهج سُيالي - آد اَنڪر[12] آيا
ڀونس نانڪ آپ مليا - ڀهڙ ڪتهوُن نه جايا.

واڳ ٻهاگڙا، محلا پنجوان، ڇنت (٥)٧

(١٣) يڪ جهان ڪئُ آپ تُنا[13] ميرا پيارا - آپي لئين جن لاءِ
پاتشاهي[14] يڪ جهان ڪئُ ڏليئن - سِر ڇَت[15] سچا هر ٻڻاءِ.

واڳ وڏهنس، محلا چوٿان، وار (١١)، سلوڪ محلا تيجا

---

١. ٻؤنڌ، قڙو. ٢. ٻوءِ وري جدا ڪرڻ نه ڏيندا. ٣. ٻندو، دَرويش. ٤. ڪري. ٥. متر، دوست. ٦. جمڻ مرڻ جي چڪر ۾ غوطا کاراليئن لو. ٧. داس. ٨. درٻان. ٩. پُٺي ڏئي ن، منهن موڙيائين. ١٠. اِشنان ڪري. ١١. وِرڪت. ١٢. پُورب جنم جو ڦل. ١٣. راضي. ١٤. سچي اَميري يا بادشاهي. ١٥. تاج، ڇَت.

(۱۴) پرڀ ڪائيا جر ڪا ڦاسا - من پوُرن هوئي آسا
جهه پيکا تهه سوئي - هر پرڀ بن اوُر نه ڪوئي.

واڳ سورٺ، محلا پنجوان، شبد (۵۵)

(۱۵) جو منگهه سو ليوهه - پرڀ آڳيا سنتان ڏيوهه
هر گوبند پرڀ راکيا - جن نانڪ ساچ سڀاکيا[1].

(۷۰)

(۱٦) توُن ديال ڪرپال ڪرپا نڌ - منشا پوُرنهارا
ڀگت تيري سڀ پراڻ پت پريتم[2] - توُن ڀگتن ڪا پيارا.

واڳ سوهي، محلا پنجوان، شبد (۴۸)

(۱۷) جان توُن تان ميهه سڀڪو - توُن صاحب ميري راس[3] جيهُ
انڌ انتر ههُ سک وسان - توُن انتر شاباس[4] جيهُ.

واڳ سوهي، محلا پهلا، سوچجي، شبد(۲)

(۱۸) سنتان ڪي ڪارج آپ کلوُيا[5] - هر ڪم ڪراوڻ آيا رام
ڌرت سهاوي تال[6] سهاوا - وچ امرت جل ڇايا[7] رام
امرت جل ڇايا پوُرن ساج ڪرايا - سگل منورٿ پوُري
جيجيڪار ڀيا جگ انتر - لاٿي سگل وسوُري[8].

واڳ سوهي، محلا پنجوان، چهنت (۱) ۱۰

(۱۹) مها لوڀ لي ڀئي سانپ - پرسٽ[9] پاپ ناني
انڌ ڪوُپ مهه گلت[10] لي - ڪاڍي دي هالي.

واڳ بلاول، محلا پنجوان، شبد (۴۹)

(۲۰) سنت ڪي نندا ڪرهُ نه ڪوءِ - جو نندي تس ڪا پتن[11] هوءِ
جس ڪئُ راکي سرجنهارُ - جهک مارءِ سگل سنسارُ.

واڳ گونڊ، محلا پنجوان، شبد (۱۸)

(۲۱) انگيڪار[12] ڪيتا پرڀ اپني - ٻئري[13] سگلي ساڌي
جن ٻئري[13] هي اهه جگ لوُٽيا - لي ٻئري ليهه باڌي.

واڳ رامڪلي، محلا پنجوان، شبد (۵)

(۲۲) کول ڪوارا[14] محل بلايا - جيسا سا تيسا دکلايا
کهه نانڪ سڀ پڙدا توُٽا - ههُ تيرا توُن ميهه من ووُٺا[15].

(۱۴)

---

۱. سو پڌاڙوُن تا. ۲. پرماتما. ۳. دولت، پوُنجي. ۴. ڌنيواد. ۵. سالي ٺڄي پوُرا ڪيا.
٦. تلاءَ. ۷. وڌو آهي. ۸. سنسا، دک. ۹. ڇهڻ سان. ۱۰. ٻڏس ٿي. ۱۱. ٻڃاڻي، خاتمو.
۱۲. سهائيڪار، پکش. ۱۳. وڪاري دشمن. ۱۴. دروازو. ۱۵. سمائجي ويو آهين.

(٢٣) هر اکسيءِ نال ميءِ دوستي - هر اکسيءِ نال ميءِ ونگ
هر اکو ميرا سڄڻ - هر اکسيءِ نال ميءِ سنگ.
واڳ رامڪلي، محلا پنجوان، وار (٥)

(٢٤) سڀ ڪنو ليريءِ وَس - اَگَم[1] اَگوچرا
تُون يڪتان ڪيءِ وس - يڪتان ناٿ[2] ليرا.
(١٠)

(٢٥) ڏُر[3] يڪتان ميلي آپ ملائي - سهي يڪتي آهي لائي
ساچي باڻي سدا گڻ گاويءِ - اِس جنميءِ ڪا لاها[4] هي.
واڳ مارو، محلا ليجا، سولهو (٣)١٠

(٢٦) لڏوي يڪتان لڏهُ ملائي - يڪ سلاهن سدا لنوَ لائي
ڪُر سرڻائي ابوڀ[6] - ڪُرلي[1] آهي ميل ملايا.
٢٤(١)

(٢٧) جان تُون ميريءِ وَلِ هيءِ - تا ڪيا مُهڇندا[8]
تُد سڀ ڪيءِ مڪنو سڱميا - جا ليرا بندا[9].
واڳ مارو، محلا پنجوان، وار (٧)

(٢٨) پرڀ ملي پياري ڪارج سُاري[10] - ڪرتا سڀ بِد جاڻيءِ
جن سينگاري تسهِ پياري - ميل ڀيا رنگ ماڻيءِ.
واڳ تکاري، محلا پهلا، چهت (١٧)١
[بارهه ماهه]

(٢٩) يڪتان ڪي پنچ رکهه لوُن آهي - اِهه ليري وڊيائي
جنم جنم ڪي ڪلوک دک ڪاٽهِ - ڏُبدا رَاءِ نه راتي[11].
واڳ ڀيرءُ، محلا ليجا، اشٽپدي (٣)٢

(٣٠) گنگا ڪي لهر ميري لُٽي زنجير - مرگ[12] ڇالا پر بَٽني ڪبير
کهه ڪبير کوڙ سنگ نه ساٿ - جل ٿل راکن هيءِ رگهناٿ.
واڳ ڀيرءُ، ڪبير صاحب، شبد (١٨)

(٣١) دوُد پيئاء - يڪ کهر گيا
نامي هوڪا - درسن[13] ڀيا.
واڳ ڀيرءُ، يڪ نامديوُ، شبد (٣)

(٣٢) هوڪي سنت پَلي لي آهر يڪ پلي - جو پاوت هر وام[1] مراري
جن ڪا اَنگ ڪريءِ ميرا سوامي- تن ڪي نانڪ هر[14] پنج سواري.
واڳ سارنگ، محلا چوٿان، شبد (١٢)

(٣٣) ڪرپا نِڌان سوُک ڪي ساگر - جَس سڀ مهه جاکر ڇايو[15]
سنت سنگ لسر ڪيئي - اَپنا آپ درشٽايو[16].
واڳ سارنگ، محلا پنجوان، شبد (٦٦)

---

١. پرماتما. ٢. شڪتي. ٣. آد کان. ٤. نفعو، فائدو. ٥. ڀاڄهه، مهر. ٦. تري پار پَون لا.
٧. ناسي. ٨. ڪاڻ، پرواهه. ٩. داس. ١٠. سڌ ٿيا. ١١. صفا ختم ٿي وئي آهي. ١٢. ڪَل.
١٣. ٿيو، مليو. ١٤. پکش. ١٥. پکڙيو پيو آهي. ١٦. درسن ڏنو آهي.

(٣٤) جو هر پاؤهه پڳمبِ - تنان هر پاؤهگي
جولي جوبِ ملاء - جوب رَل جاؤهگي.

واڳ ڪلياڻ، محلا
چوٿان، شبد (٦)

(٣٥) ٹُمهي[1] پارسُ[2] هَمهي لوها - سنگي ڪَنچن[3] پَئلا[4]
تؤن ديال رتنُ لعل - نساما ساچ سمائلا.

واڳ پرڀاتي، پڳمب
نامديؤ، شبد (٢)

(٣٦) ڪبير جاب[5] جُلاها[6] ڪيا ڪريءِ - هرديءِ بسيءِ گپالُ[7]
ڪبير رَمئيا ڪنٿ مِل[8] - چوُڪهِ[9] سَرب جنجال[10].

سلوڪ، ڪبير
صاحب (٨٢)

---

١. تؤن آهين. ٢. مان آهيان. ٣. سونَ. ٤. لبي پيس. ٥. ذات، ڪُل. ٦. ڪوري. ٧. پرمالما. ٨. گلي لڳيي. ٩. ختم ٿيي ويا. ١٠. ٻنڌن.

(٢) سنتن جي مهما ۔

(١) خرچ خجانا نام ڏن - ايسا پکتن کي واس
کيا غريبي اندر سهج - جوت وهه کيو تاس
کيلهه بگسهه اندر سک - جاکئ هرت کريال
سدبو غيبوُ سهاوني - وام نام گسوهه مال
کهُد نه دوکه نه ڏانُ لهه - جاکئ ندر کروئي
نانڪ سو پرب پساٽيا - پوري تان نوي ۔

[راڳ گوڙي، محلا پنجوان، باون اکري (١٨)]

(٢) ساڌ ڪي مهما بيد نه جانهه - جيتا سُڻهه تيتا بکيانهه
ساڌ ڪي اپما لهه ڪوٽ لي دوُر - ساڌ ڪي اپما رهي ڀرپُور
ساڌ ڪي سوبها ڪا ناهي انت - ساڌ ڪي سوبها سدا بي انت
ساڌ ڪي سوبها اوچ لي اوچي - ساڌ ڪي سوبها مُوچ لي مُوچي
ساڌ ڪي سوبها ساڌ بن آئي - نانڪ ساڌ پرب پيد نه پائي ۔

[راڳ گوڙي، محلا پنجوان، سکمني صاحب، اشٽپدي (٨)٧]

(٣) چن نت اندر باهر ڪُوڙ - لي ٻلي سماو
لسن ليهن لکنا وب سيتي - دکني وپار
ونگه هسهه رنگ ووڙهه - چُپ پئي کو جاهه
پرواهه ناهي ڪيئ کمري - باجهه سهي تاء
ڏر وات اپسر خرچ مکا - جبئي ديهه نه کاهه

١ گيان، شانتي. ٢. ڏنسوان. ٣. سهٽو. ٤. مشڪلات. ٥. جر جو ڏند. ٦. بيان ڪن ٿا. ٧. تمام گهٽي. ٨. لهڪي لي اچي. ٩. گودڙي. ١٠. درسن جو چاهه. ١١. بيان. ١٢. وام اسار. ١٣. پرمانما جو دروازو يا دئار. ١٤. وام نام جي پوڃي خرچ لاء. ١٥. جلدهين، جي ڪلاهين ۔

دبانُ[1] ايڪو تلُو[2] ايڪا - هُما تُما[3] ميلُ

در لئي ليکا پيڙ چُڪَي - نانڪا جڻُ ليلُ.

[راڳُ آسا، محلا پهلا، وار (٢٠)]

(٤) گوبند گوبند گوبند سنگ - نامديو من ليڻا[4]

آڍ دام[5] کو ڇيپُرو[6] - هويو لاکيڻا. (١، ر٠)

بُنا تُنا[7] تياڳڪي - پريت چرن ڪبيرا

نيچ ڪُلا جولاهرا[8] - ڀيو گُنيه گهيرا

رِوداس ڍووتا ڍور نيت - تِن تياڳي مايا

پرگٽ هوئا ساڌ سنگ - هر درسن پايا

سين نائي بُت ڪاريا[9] - اوهُ گهر گهر سُنيا

هردي وسيا پار برهم - ڀگتان مهه گنيا

اِهه بِڌ سُنڪي جاٽڙو - اٿ ڀڳتي لاڳا

مِلي پِرتڪ[10] گسائيا[11] - ڌنا وڏ ڀاڳا.

[راڳُ آسا، ڀڳت ڌنو، شبد (٢)]

(٥) سُوڪ محل جاڪي اُچ دُئاري - تا مهِ وَسهه[12] ڀڳت پياري

سَهج ڪٿا پرڀ ڪي اَت ميٺي - وِرلي ڪاهُوُ نيترهُ ڏيکي. (١، ر٠)

تهه گيت ناد اَکاڙي[13] سنگا - اُوهان سنت ڪرهِ هر رنگا

تهه مرڻُ نه جيوڻ سوگ نه هرکا - ساچ نام ڪي اَمرت ورکا

گُهج[14] ڪٿا اِهه گُر تي جاڻي - نانڪ بولي هر هر باڻي.

[راڳُ سُوهي، محلا پنجوان، شبد (١٢)]

---

١. دربار. ٢. نارائڻ نياڪاريءَ جو حڪم. ٣. اَهنڪار ۽ موهه پر قائل آهن. ٤. لين ٿي ويو. ٥. ڪوڏي، دمڙي. ٦. ڌوٻي. ٧. اُڻڻ ۽ تُڻڻ جو ڪورڪو ڌنڌو. ٨. ڪوري. ٩. حجم جو پيشو جا حجامت سان لڳ صفا ڪري. ١٠. ساکيات. ١١. پرماتما. ١٢. رهن ٿا. ١٣. ميل ملاقات. ١٤. ڳجهي، اَگم.

(٦) دُکھ[1] سُکھ[2] مندي – سنسار سڳلا
دُکھ هؤن لي رهت ٻڪ هيءِ – ڪوئي ورلا جاڻا.

سري راڳ، محلا پنجوان، شبد (٢٦)

(٧) ٻکتان من آنند هوءِ – سچي شبد رنگ والي
اَن دِن ڳُڻ گاوهِ سد نرمل – سهجي نام سمائي[3].

سري راڳ، محلا تيجا، اشٽپدي (٥)١

(٨) لال خصمي[4] رتيا – مائهِ سڪ رليئاهِ[5]
هودي لاڳِ[6] لتاڙيا – رهيءِ نمانڻياهِ.

سري راڳ، محلا چوٿان، وار (٧)، سلوڪ محلا پهلا

(٩) سيڪو ليرا ٻڪ ڪهاڻي – سيئي ٻڪ ليري من ڀاڻي
سچ ٻاڻي ڳُڻ لي سالاهن – رنگ والي ٻڪ ڪراوڻيا.

راڳ مانجهه، محلا تيجا، اشٽپدي (٢)٢١

(١٠) ٻڪت ڪرن هر چاڪري – جني اَن دِن نام ڌيايا
داسن داس هوءِ ڪي – جني وچهُ[7] آپ[8] گوايا.

راڳ مانجهه، محلا پهلا، وار (١٦)

(١١) هؤ ڪي[9] سوڳ[10] دُکهؤن لي مُڪتي – سدا اَلپت جوڳ اَرجُڪتي
دِيسهه سب مهه سب لي رهتي – پار برهم ڪا اوهه ڌيان ڌرلي.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (١٧)

(١٢) سي ٻڪ هر ڀاوندي – جو ڳُر مکهِ ڀاؤ[11] چلن
آپ چوڙِ سيوا ڪرن – جيوت مُئي رهن.

راڳ گوڙي، محلا تيجا، اشٽپدي (٢)٩

(١٣) سنت جَنان ڪا ٻيکُن[12] سب برهم – سنت جنان ڪي هردي سب ڌرم
سنت جنان سُنهه شُب وچن – سرب بياپي رام سنگِ رچن.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، سکمني صاحب، اشٽپدي (٤)٢٣

(١٤) اُلم سلوڪ ساڌ ڪي ٻچن – اَملڪ[13] لعل ايهه رتن
سنت ڪماوت هرحس اُڌار – آپ ترئي لوکهِ نِستارَ[14].

(٣)٢٤

(١٥) نانڪ وبچارهه سنت جن – چار ويدَ ڪهندي
ٻڪت مُکي تي بولدي – سي وچن هووندي
پرڳٽ[15] پاهارا[16] جاپدا – سب لوڪ سُڻدي.

راڳ گوڙي، محلا چوٿان، وار (١٢)

---

١. ڪُکهه. ٢. سُکهه. ٣. سمايا پيا آهن. ٤. پرماتما. ٥. آنند مزا. ٦. شڪتي. ٧. اَندر مان. ٨. اَهنڪار، اَهم ڀاؤ. ٩. سک. ١٠. دک. ١١. سِکيا مطابق. ١٢. ڌسن ٿا. ١٣. اَملهه. ١٤. تاري پار ڪن ٿا. ١٥. ظاهر. ١٦. پرتاپ.

(١٦) اِهي نيشانيون ساڌ کي - جنس پيئي ٿو بچي
جَم ڪنڪَڙ نيڙ نه آوَئي - ڦِر ڀيڙ نه مرئي.

واڳ گوڙي، محلا پنجوان، وار (١١)

(١٧) پکي تي-وَالي الله دي - جاڻيي گور وهار
نانڪ نام هرديو وسيو - پيو پکتي نام سوار.

واڳ آسا، محلا ليجا، اشٽپدي (٩) ١٤

(١٨) هر ڪي پکي رلي هراڪي - چوُڪي موهه پياسا
نانڪ هوميو مار پتيڻي - ورليو داسن داسا.

واڳ آسا، محلا پهلا، چيت (٤) ٣

(١٩) پکي ليريو مَن پاوَدي - در سوهڻ ڪيرت گاوَدي
نانڪ ڪرما پساهري - در ڍوه نه لهي ڌاوَدي.

واڳ آسا، محلا پهلا، وار (٩)

(٢٠) وام پياري سدا جاڳهه - نام سِمرهه، اَن دِنسو
چرڻ ڪمل ڌيان هرديو - پرڀ پِسر لاهي اِڪ کِنو.

واڳ آسا، محلا پنجوان، وار (١) ١٠

(٢١) پکي سچي در سوهدي - سچيو شبد رهائي
هر کي پريت لِن اوُپجيو - هر پريم کسائي
هر رنگ رهيو سدا رنگِ رائي - رسنا هر رس پيئائي.

واڳ گوجري، محلا ليجا، وار (١١)

(٢٢) هر پکي نچ لهڪيوُلا - رد ڪرمَٽا اَپسا
جوڳين ڪِن جڳين ڪِن - دانين ڪِن اُپسا.

واڳ گوجري، پکي چند يوُ، شبد (١)

(٢٣) پکتان کا کاوِج هر آنند هيو - اَن دِن هرگُڻ گائي
شبد رتي سدا اِڪ رنگي - هر سٽُ رهي سمائي.

واڳ سورٺ، محلا ليجا، شبد (٣)

(٢٤) پکتان جم جوهه نه ساڪيو - ڪالُ نه نيڙيو جائي
ڪيول رام نام من وَسيا - نامي هي مُڪت پائي.

واڳ سورٺ، محلا ليجا، اشٽپدي (٢) ١

(٢٥) هر کي سنت جوهه هر جپٽا - هر سنت چليو هر نالي
جِن هر جپيا سي هر هوئي - هر مِليا ڪيل ڪيلالي.

واڳ ڌناسري، محلا چوٿان، شبد (٤)

---

١. دوُئي. ٢. علحدي. ٣. پکوان جو پوُ. ٤. ختم ٿي وئي. ٥. اِشور ۾ ڀرُن وشواس.
٦. ڪرتار جي ڪرپا کان رهت ٿيل. ٧. داخلا. ٨. پٽڪن پيا. ٩. ڪٽ، گهوڙي. ١٠. وڪارن
کان ٻاهر کي بچائي رکيو آهي. ١١. پاتو آهي. ١٢. پرماتما. ١٣. ڪرم. ١٤. وچن. ١٥. جوڳ.
١٦. کهڙي ڪم جا. ١٧. پکي. ١٨. ڪرت. ١٩. ماري. ٢٠. ٻاهر سا گڏ. ٢١. موج ڪرائيندڙ.

(٢٦) اَمَرا[1] پد پايا آپ گواپا - ووا گيان وچاري
نانڪ پڳت سوهن دو ساچيو - ساچي ڪي واپاري.

راڳ ڌناسري، محلا پهلا، چئت (٤)٢

(٢٧) هو پن ڪچو نه لاڳي - پڳتن ڪئه مينا
آنَ سُعاد سڀ ڦيڪيا - ڪر ترائهُ[2] ڏينا.

راڳ جئستري، محلا پنجوان، وار (١١)

(٢٨) پَڻڪَت[3] لگر جهان - سنت واسا
پرڀ چرڻ ڪمل - رِد ماهِ نواسا.

راڳ سوُهي، محلا پنجوان، شبد (٣٥)

(٢٩) پاڳيڙي[4] هر سنت تماري - جن گهر ڏن هر ناما
پروا[5] ڳٽي سيٽي ابه آئي - سڦل ليان ڪسي ڪاما
جنم مرڻ ڏُکهوُن مي ناهي - جن پر اپڪاري آئي
جيئدان دي پڳتي لائن - هر سڻ لئن ملائي.

(٥٤)

(٣٠) هر پڳتان ڪي ذات پت هوءِ - پڳت هر ڪيءِ نام سماڻي[6] وامَ
هر پڳت ڪرءِ وچهه آپ گواوهه - جن گڻ اوَگڻ پڇاڻي وامَ.

راڳ سوُهي، محلا تيجا، چئت (٢)٢

(٣١) اَمرت ڪڻ سنت پولتي - سُڻ مڌ پيلاوءَ[7]
اُٽا وس مهِ سانت ترپت هوءِ - پڪيءِ جلن بجهاوءَ.

راڳ پلاول، محلا پنجوان، شبد (٥١)

(٣٢) هر پڳتان ڪا آسرا - اَنْ[8] ناهي ناءُ[9]
تاڻ دپاڻ[10] پرواز ڏن - پرڀ تيرا ناءُ.

(٥٦)

(٣٣) پندرھ سوُر[11] چتر پت راجا - پڳت برابر اَوَر نه ڪوءِ
جئسي پُرڻ[12] پانَ[13] رهي جل سميپ -
پن[14] وداس جنمي جڳ اوءِ.

راڳ پلاول، پڳت رِوداس، شبد (٠)

(٣٤) سوُني سنت - جو پاوي وامَ
سنت گوبند ڪي - ايڪيءِ ڪامَ.

راڳ گوُنڊ، محلا پنجوان، شبد (١٨)

---

١. اَمر. ٢. چٽيءَ طرح. ٣. وَڏڪمت، شرڳه. ٤. پاڳ وارا. ٥. قبوُل پيل. ٦. سماڻي سگهن ٿا. ٧. ڏوُند پياريان. ٨. ٻي ڪا. ٩. ٽڪاڻو. ١٠. اُجهو، آسرو. ١١. بهادر، سوُرما. ١٢. چوُٽي جا پَن. ١٣. لزديڪ. ١٤. سڦل.

(٣٥) ڀڳتَ سنگِ ٻرڀ - گوشٽَ[1] ڪرڻ
تهہ ھرکہ نہ سوڳُ - نہ جنم نہ مرڻ.

راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، شبد (٣٥)

(٣٦) چالا نرالي ڀڳتاھہ ڪيري - ٻِکم[2] مارگ چلڻا
لبُ لوڀ اھنڪار تج ترشنا - ٻھت ناھي ٻولڻا
کنڊهہ تِکي والھہ[3] نِڪي - ايتُ مارگہ جاڻا.

راڳ رامڪلي، محلا تيجا، آنند صاحب (١٤)

(٣٧) رھڻ اڪانت ايڪو من وسيا - آسا ماهِ نراسو
اَگم اگوچر ديکہ دِکائي - نانڪ تاڪا داسو.

راڳ رامڪلي، محلا پھلا، سڌ گوشٽ (٥)

(٣٨) جِسو اِڪو رنگ - ڀڳت سو جاڻو
اوھُ سيتا ڪي ريتُ - ٻِرھي[6] چارڻو.

راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، وار (١٣)

(٣٩) سرھنِ ڀڳت ٻرڀو درٻاري - مڪت ٻئي ھر داس تُماري
آپ گواہ تيري رنگ رالي - اَن دِن نام ڌيائدا.

راڳ مارو، محلا پھلا، سولھو (٢) ١٤

(٤٠) تيري شرڻ تُجھہ ني ھووي - اَوَر نہ دوجا ڪرڻا
ڀڳت تيرا سوئي تُڌ ڀاوي - جِسو توُن رنگ دَرڻا[7].

راڳ بسنت، محلا پنجوان، شبد (٢٠)

(٤١) ٻهر ڪبير داس داسن ڪو - آلم سڀنُ جَن ناهي
اوُچ ني اوُچ نامديو سَمدرسي[8] - روداس ٺاڪر بڻ آئي[9].

راڳ سارنگ، محلا پنجوان، شبد (١٨)

(٥٥)

(٤٢) ڪانُ ٻوليا مانِ[10] ٻولرا - تو ٻر سُمن ڪهن ھاري
ڪھ نانڪ نِيَ ٻوَن[11] ٻولرا - جانھہ سنت تُماري.

(٩٣)

(٤٣) سِروٽي[12] ڪيرتن سمرن سوامي - اِھہ ساڌ ڪو آچار[13]
چرن ڪمل اَسٽٽ[14] رِد انتر - ٻوجا ٻران ڪو آڌار.

(٤٤) تُر[15] تار اَٻولر ڪر مانيئتي ري - جيسي ڪاڳرا[16] ڪرڻ بيھارن
ڀڳت ڀاگوت لِکيئتي تہ اوٻري - پوجيئتي ڪر نمسڪارن.

راڳ ملار، ڀڳت روداس، شبد (١)

---

١. بحث مباحثو. ٢. ڏکئي. ٣. تلوار. ٤. وار. ٥. سنھي. ٦. پرماتما جي چرنن جو مشتاق. ٧. پرين لو، لڳائين لو. ٨. سڀني ھر وياپڪ، سڀني کي ھڪ سمان ڏسندڙ. ٩. پرابت لڳي وئي. ١٠. پرماتما کي مھيندڙ، پرچيندڙ. ١١. مڪان. ١٢. ڪن. ١٣. وھنوار. ١٤. اٺھا. ١٥. تاڙيءَ جو وڻ. ١٦. ٻنا، ٻن.

(٤٥) ہکتن کا پوجنُ ھر نام نرانجنُ - ہعنا[1] ہکت پَڈالي
نج گھر واسا سدا ھر شیون - ھر در سروپا باني.

واڳ سارنگ، محلا
ٻيجا، اشٽپدي (٢) ٣

(٤٦) کبیر اَلسا ایک آدُ - جو جیوت مِرتک[2] ھوء
نربي ھولکيءِ کن رَوي[3] - جنت ہیکھُ لت سوء.

سلوک، کبیر
صاحب (٥)

(٤٧) کبیر مایا ڈولَي[4] - ہوَنُ جھکولنُ[5] ھارُ
سنتهُ ماکن کایا - چاچ ہیتي سسارُ.

(١٨)

(٤٨) صبر اَندر صابري[6] - تن ایوي[7] جالِنِ[8]
ھون نجدیک خداء دي - ہیت نہ کسيءِ دینِ[9]

سلوک، شیخ فرید
(١١٦)

(٤٩) منُ[10] ھوندي ھوء اِیاٹا[11] - تاکَ ھوندي ھوء نِتاٹا
اَٹا ھوندي آپ وَنڈالي[12] - کولي اَلسا ہکت سدالي.

(١٢٨)

---

١. وستر، کمڙا. ٢. مَغل سمانِ. ٣. ڳالي لو، جهي لو. ٤. مَت. ٥. مانداڻي. ٦. صبر وارا درويش. ٧. من. ٨. قبضي ۾ رکن. ٩. ڳجهه. ١٠. ہڏي، عقل. ١١. ٻالڪي بيعقل ڪوٺائين. ١٢. بين سان وانڊي کاڻين ٿا.

سنتن تي ڪرتار جي ڪرپا.

سنتن جي مهما.

ڀڳت کي ڀڳوان پيارو آهي ته ڀڳوان کي به ڀڳت پيارو آهي. ٻئي هڪ ٻئي ۾ مليا جهليا يا پوتا پيا آهن. ڀيد ٻنهي ۾ ڪونهي. ٻئي شيءِ ساڳي آهن لمهن ڪري، هڪ ٻئي لئي فدا ۽ فنا آهن. ڀڳوان ڀڳت وڇل آهي، ڀڳتن جي پت رکندڙ، پنج راکنهار ۽ پرتپالڪ آهي. ڀڳوان، ڀڳتن جون سڀ آسون پڄائي، مرادون ثابت ڪري، ڪارج سڌ ڪري، دک نواري، مٿي تي ڇت ڀرائي، گلي لڳائي، جم جي ڦاسي ڪاٽي، ٻانهن کان وٺي، ڀوڄل تارائي، پار پهچائي ٿو. ڀڳت به ڀڳوان جي ڀاڳي ۽ پوڄا ۾ پيل رهن ٿا، پيار ۾ ٻاڻ پڄائين ٿا، ٻيا سڀ لڳاءُ ڇڏائين ٿا. پوءِ روحاني راس رچائين ٿا ۽ امرتا جو آبشار وهائين ٿا.

ڪبير جاپ جُلاها ڪيا ڪرئي - هردئي بسيو گوپالُ	سلوڪ، ڪبير
ڪبير رمئيا ڪنت مل - چوُڪه سرب جنجالَ.	صاحب، (٨٢)

سڀئي گروگرنٿ صاحب ۾ سنتن جون سوين ساکيون آيل آهن، جي ثابت ڪن ٿيون ته جن جن سائينءَ جي شرن ورتي، سي سنت سڀ سگهيءَ جا مالڪ ٿيا، چاهي سنت پرهلاد ۽ ڌروءَ ٻارا جي جاتي جا هجن، چاهي ڪبير، رويداس، سئني، سڌني، ڌني ۽ بسدرُ جهڙا گهٽ ذات هجن، يا چاهي اجامل، والميڪيءَ ۽ نامديو وانگيان پهرين پاپي ۽ هتيارا هجن. ناميارا خوني، رهزن ۽ ڌاڙو به ساڌ ٿيا، سدوار جي ٿيا. پڇتاءِ، پراشچت، پيار ۽ پرارٿنا سان جو اچي پيرن ۾ پيو پاتائون ته پرماتما به پنهنجي ڪيئن ٿيندو؟ ڀڳتن لئي پيڙ ٻئي نه آهي ته ڀڳوان انهيءَ دم پرگهٽ ٿي، اچي سندن سهائتا ڪري ٿو. دُشٽن جي دربار ۾ دروپديءَ جي دانهن ٻڌي، سندس ڪڻ ۾ اچي لاج بچايائين. ڀڳوان جي هٿ وس ته سڀ ڪجهه آهي پر ڀڳت جي هٿ وس خود ڀڳوان آهي. فقيرن جي فرمائش جي پورائي پرماتما کي هر حالت ۾ پوري ڪرڻي پوي ٿي. جيئن جي لوڙهيءَ ۾ بڌجڻ ڪانهوءِ، ته پاڻ ڇڏائي ٿو سگهي ۽ نه پاڻ ڇڏائي ٿو سگهي. ڀڳتن جي پاڪر ۾ پيڪڙيو پيو آهي.

سڀڪو تيري وس - اَگم اَگوچرا	راڳ رامڪلي، محلا
تون ڀڳتان ڪئي وس - ڀڳتان تاڻُ تيرا.	پدجوان، وار (٥)

اي ٻندا، تو ڪڏهين اهو سوچيو آهي ته ڇو تون ٻڌڻن جي وس پيو آهين ۽
ڇو ٻڌڻ ٻڌڻ جي وس ۾ اچي ڦاٿو آهي؟ ڇو تون مالڪ جي مُٺيءَ ۾ آهين ۽ ڇو ٻانهو
ٻڌڻن ٻڌڻ جي مُٺيءَ ۾ اچي ويو آهي؟ انهيءَ سوال تي جي هوند سوچ ڪرين ته ٻانهو ۽
ٻڌڻ ۾ ڀيد سڃاڻين. ڀيد ٻڌڻن ۾ نه آهي. ڀيد آهي تنهنجي ڀاونا ۾ ۽ ڪهڙي آهي تنهنجي
ڪامنا ۾. تو ۾ ۽ سنت ۾، فرق فقط اهو آهي ته توکي ڪامنا آهي سنساري سوادن ۽ سکن
جي، جنهنجي سڦلتا توڙي اسڦلتا، ٻئي دک جو باعث آهن. اها ڪامنا جي ڪڏهين پالي،
پيو تو هِت هُت هرکين، ٻڏون ۽ ٻُت ٻڌين، نفساني اڳنش اوسين ۾ ٿو ٽانءَ ڪوله تو پالين،
ڇو ته اها ڪڏهين آهي ڳجهيءَ جو ڳت، ٻيرن جي ٻوڙي، جنهن ٻوجهي سان ٻيو لئو هيٺ
گهلجين ۽ غاطائيءَ ۾ غم جا غوطا کائين. انهيءَ ٻوجهي، ڪيئين ٻوڙي ناس ڪيا. تون ته
انهن جيان ڪنهن ڏينهن ناس ٿي ويندين ۽ آواڳون جي چڪر ۾ اچي پيو ڇيهلائيندين.
مهل اچا به ونئي ڪانه آهي. سو سنتن کان ڪو سڪ سوز جو سبق سک ته جيئون بدلجي
بهتر ٿئي ۽ سُڌرجي سڦل ٿئي. اها ڪامنا جي ڪڏهين لاهه نه لاڻ جي لوچ لڳي ۽ جيئن
ڪي جادوءُ لڳي. اها ڪڏهين لٿي نه آهي نه روڳ مِٽيو نه آهي ۽ جوڳ جاڳيو نه آهي.

سنت جو سرير ۽ صورت برابر تو وانگر آهن پر سندس سيرت سڀڪائي، سڌن سڀر،
عشق علحدو، نيت نيڪ، نشان نرالو ته نظر نوراني. سو تفاوت آهي ترتيب، تهذيب،
تميز، تصور ۽ تلاش جو. تفاوت آهي ڪامنا جو، ڀاونا جو، ويچارنا جو ۽ وِرتيءَ ڪرتيءَ
جو. اهو تفاوت ٿي تقاضا تو ڪرائي تنهنجي ۽ سنت جي. سنت کي ڪامنا آهي ڪرتار
جي نه ڪِرت نه ڪرتار جي. ٻي والي ناهي واهي، وڳو ٽيري آهي ٽابع. سڀ ٽيرٿ
ياترائون، مڙهيون مندر، مڪا مدينا، سنتن جي سرائيءَ ۾ سمايل آهن. سنت جو سنگ
اصيب ٿئي ته جڳ سموريون ياترائن جو درسن ماڻي ڇڏ. سنت جون صفتون آهن صبر،
صدق، صداقت، صلاحيت ۽ صباحت. صحبت ڪري تو سچ سان نه پريت نه ٻاڙي تو
پرينءَ سان. مجلسن، محفلن ۽ مشاعرن ۾ من نه اٽڪائي نه تماشن، تقريرن ۽ تڪرارن ۾ تن
نه تپائي. تواه جي تسبيح سان، تانان جي تعريف ڪري تو ۽ تحمل جي ترتيب سان، ترشنا
جو تاثير مٽائي تو. من انس مچتا جي ماڻ ۾ ۽ ويچارنا انس واقفيت جي وس ۾. جيئن
باهه کائين وجهڻ ٻنا، پاڻمرادو وسامي ويندي آهي تيئن ويچارنا به ويچارن ٻوڙڻ ٻنا، وئين
۾ رهندي آهي. اهي وٺيون ته واحد جي وجد ۾ آڻيندڙون آهن. تنهن ڪري ويچارنا
مان وڳهن واپس ورائي تو، وٺيون وڏائي تو ۽ وحدت جو وصال وٺي تو. تون به ڪا انهن
وٺي وجهه نه اندر، اسٿرتا جي اوڏو اچي ۽ آتما جي پرڪاش جي جهلڪ جهٽي.

سنت جي هردي مان نرملتا جي نهر نڪري ٿي، دلسوزيءَ جو درياهه وهي ٿو ۽
سڪ جو ساگر اُڇلي ٿو. دل ۾ درد انس نه ڏکين سان دردمندي ڪري ٿو، پلين ڪي

دڳ لڳائي ٿو ۽ ٻاڦين کي ٽاري ٿو. ڳالهه ۽ ساراهه سان ڪَن نه لڳائي، جيت ۽ سوڀ سان چت نه اڙائي، سون ۽ مٽيءَ سان عقل نه اڙائي، دک ۽ سک ۾ من نه مڙجهائي. سمدرشٽي جو ساڌڪ آهي، سلوڪت جو سوالي آهي، سچ جو سائل آهي، دلبر جي ديدار لاءِ ديوانو آهي، فراق ۾ فدا آهي. الاهي عشق جي اُمنگ ۾، خون جي ٻوٽو ٿو هولي کيلي. ڪاليهه سُڌ سريَر جي ٻي پرواهه پيت جي. ڪڏهين ڏس نه ڪِاي ۽ ڪيلي پيو، ڪڏهين رُني ۽ رڙي پيو، ڪڏهين محبت جي مات ۾ نه ڪڏهين الوهيت جي ايڪانت ۾ پر چت اَنسٽي پهر اڪال پُرک ۾. ڏيهه ڏِني ڏنگو آهي پر ڏاتر ڏني ڏنگيل آهي. لوڪ ليکي اُجاسي آهي پر لالن ليکي لاهوُتي آهي. لورو ڪاٺي، لورو ڳالاهي ۽ لورو سمهي. ميزان ۽ موافقيت ۾ ماهر آهي نه مروت ۽ مريادا ۾ مدڪر آهي. مڪر ۽ مڪاريءَ کان مدڪر آهي نه مسڪينيءَ ۽ مفلسيءَ ۾ مسافر آهي. من ۾ رام، مک تي نام، اندر اوُجل، معمولي صاف، نفس ناپُود، ويچار ڏارا پوتر، رهڻي پاڪ ۽ کهڻي شُڌ. گيان هوُندي ٻاڻ اپاڻو ڏيکاري، ڪلا هوُندي لماڻو، ڪرامت هوُندي نهنو ۽ مٺيا هوُندي مانيٽو. ڪيچ هوُندي، ڪين ۾ خيما ڪوڙي ويٺو آهي. چاهي نه مڙاڻي جي مستڪ جا ليک ٿي مِٽائي ڇڏي.

مِت هوُندي هوءِ اياڻا - ٽاڻ هوُندي هوءِ نِتاڻا
اَڻ هوُندي آپ ونڊائي - ڪوئي اَئسا ڀڳت سَدائي.

سلوڪ، شيخ فريد (۱۲۸)

سنت ٻاڻ کي سمجهي ٿو سيني جي خاڪ، داسن جو داس ۽ سرشٽيءَ جو سيوادار ي همیشه دياڻو، دلاگو، ڪمياوان ۽ ڪلمڪ. رهي سدا شانتيءَ ۾، شردا ۾ ۽ شُڪر ۾. سندس سنساري ڪامنائن کان ڪنارو آهي ۽ ترشنائن سان ترڪ آهي، جو نه ليائڻ جو تابعدار آهي. نه انس ڪا طلب نه تمنا، نه اَهنتا نه اَڪرتا ۽ نه لوڀ نه لالچ. ٻياڻيءَ کي ڀاري ڇڏيائين ۽ ڏُئيءَ کي دفنائي ڇڏيائين. نام جو واپاري، سچ جو سوداگر ۽ سک جو سرڪردو آهي. بيپرواهه، بيمحتاج، بيڊپو، بلڪ بيحد جو ٻاب، جيئري مئل، برهه قتيل، رنگ رتل، ڏٺيءَ جي درلي وڪاٺل ۽ الک وت اڳهاميل. نه ڪنهنجي براٿي انس، نه ڪنهن لائي چاڻي. گرهست ۾ اداسي، آس ۾ نراسي، سدا سجاڳ، ڪارج اَڪارج کان الپت، دک سک کنان رهت، خوشيءَ غميءَ کان دوُر نه جم ۽ موت جي پار. سڀ جو خير گُهري ۽ سيني سان سنيهه رکي. سڀ ۾ پاربرهم ڏسي ۽ سڀ پاربرهم ۾ ڀاسي. چوٿين پد ۾، تُريا اَوستا ۾ ۽ آتما جي آنند ۾ وسي ٿو. سنت جتان لنگهن، جتي وهن، جتي رهن، اُتي اَمرت جي ڌارا پئي وهي ۽ مهر جو مينهن پيو وسي. جو پڪو پري سر پئجي پوي. ٿون ۾ ڪا پُڪي وت نه تابش لهي، تازگي اچي، توفيق وڌي، تقدير ٿهي، تصديق ٿئي ۽ تحقيقات ملي.

سنتن سچ ولوڙي مکڻ ڪاڍو آهي. باقي سنساري جيءُ ڇاڇ پيا ٽڙن. ڀڳت پکوان جو پچڻ ڪري جهٽڪ ڏئي پکوان ٺهيو آهي. پاڻ پچائيو الائين ۽ ٻين کي ڀي پچائڻ ڏيئي سکيو نو. پاڻ ڏنو الائين ۽ ٻين کي به ڏيکاري سکيو نو. پاڻ پاتو الائين ۽ ٻين کي پارائي سکيو نو. سو جو مچيندس سو مڙندو، جو ٻليان پولندس سو پڇتو ليندو، جو پيئيندس سو پڇندو ۽ جو ٻوڇيندس سو پار پوندو. جنهن تي همت وکي سو اڏجي ۽ جنهن تي ديا ڪري، سو دلبر لهي. ونڊڻ سنڊڻ جو خاوند آهي. سندس وچن امر ۽ اٽل آهي، چاهي ڪنهن جي ڪايا پلٽي ته ڪنهن جي تقدير تبديل ڪري. خود خداوند آهي.

ڪسول ڪراوا محل بلايا - جيسا سا تيسا دکلايا
ڪهه نانڪ سڀ ٻڙدا تڙنا - هڪڙ ليرا تون ميءِ من ووڻا.

راڳ رامڪلي، محلا
پنجوان، شبد (١٤)

سنتن جي مهما اپار آهي، بي انت آهي. ويد به سنتن جي ڪيميا ڪٿي نه سگهيا آهن. سنتن ۽ ڪرتار جو ڪراب ٻي ساڳيو آهي: سرب ڪلياڻ. سنتن پوم پدوي پائي، اڄ گهر ۾، سک محل ۾، واڪيت جي واڙيءَ ۾ واسو ڪيو آهي، جتي سهج جو ڪتا ڪيرتن پيو هلي ۽ انهد شبد پيو وڄي. اتي جمڻ ۽ مرڻ جو ناءُ نيشان ٻي ڪونهي. اتي ڪي سنت خود ماڪي ٺهڻي پيا آهن ته ڪي ماڪي پيا چئن. اهل دعا آهن ته اهل رضا به آهن. سچ کنڊ مان آيا آهن يا سچ کنڊ پهتا آهن پر آهن سڀ سدا شانت ميءِ ۽ آنند ميءِ.

اي بندا، اهڙن سنتن جو سنگ ڪر ۽ سندن سکيا پراءِ ته جيون پاترا جو سفر سولو ۽ سهڻو ٿيندءِ. عمر ڪنهن جي ٿي ڪسنگ ۾، ڪليشن ۾ ۽ ڪڪرمن ۾. جيڪي انان پراپو يا پراپت ڪيو سو هاڻي دک ۽ روڳ جو ڪوڙو ٺهيو آهي. من کي ماڌ ڪانهي ته تن کي تسو ڪونهي. چنتائن جو چڪر چالو آهي ۽ هڪ پچاڙ هلي پئي پر اڄا آسائون اگهاميون ئي ڪرن، ته آسرا ڇيندا پيا وڃن، ناتا ٽٽندا پيا وڃن، سر پر ست چڙهي پيو، پڙاپو پاڪاري پيو ۽ ڪال قهاري ناڙي پيو. وڪارن جي وهنوار ورليءَ ۾ وڪوڙجي، نه من جا مدورت پورا ٿيا، نه سفر جو سمر نهيو ۽ نه آتما کي آزادي ملي. سوچي سمجهي جي هيئنر به وات بدلائين ته سکيلو ڪونه ٿيندين. ڪسنگ ڇوڙي تو پر ستسنگ تاري ٿو. لاهوتي لڪ لکهائيندا ۽ پرانءِ پاس پهچائيندا. موڪش مڪتيءَ جي چابي وٽن آهي. انهن جي لڙهه لڳ، انهن وٽ گور منتر جو اڀياس ڪر ۽ انهن سان رام نام جو جاپ ڪر ته سچي راس ملي پئي، سچو سودو ثابت پئي ۽ سچ جي سچائيءَ لڳي. سنتن سان سچو ٿيءُ ته سنت به توسان سچا ٿين. من جي صفائيءَ ۽ سچائيءَ بنا نه سنتن جو سنگ نصيب ٿيندو ۽ نه سنت ٺهڻي سگهبو. اهو ڪي سنتن نان گهر، جو لوڪ پرلوڪ سهيلو ٿئي.

سنت جي شڪتيءَ پٺيان، ڪهڙو راز يا رمز رکيل آهي، جو جيڪي خود خدائي
نه ٿي ڪرڻ چاهي، سو سنت راس ڪري سگهي ٿو؟ ڀلا جي ڪو سڪيلڌو پٽ، پيءُ
جي اختيارن کي اورانگهي وڃي ته ڇا پيءُ چشم پوشي نه ڪري ڇڏيندو آهي؟ ليڪن
ٿي سنت ته سائينءَ جو سڪيلڌو سپتر آهي ۽ قدرتي قاعدن ۽ قانونن جي پابنديءَ کان
بري آهي. پابنديءَ جي اندر يا ٻاهر رهڻ لاءِ هو خود مختيار آهي. سڪيلڌو سوالو ڪونه
ٿيو آهي. پاڻ پڄائي، پوءِ پد ٿي پير پاڙو اٿائين. پاڻ رچائي، روحاني وڇاولي راس
ڪئي آئين. مالڪ جي منش ۾ اهائي اميد هئي جا سنت پڄائي آهي. پوءِ ڇو نه
سڪيلڌو ٿي، اَلوليون ماڻي؟ اخلاقي اصولن کي، سنت اعلي اقرار ڀڃيو آهي، پنهنجي
جيون ۾ اظهار ڪيو آهي ۽ مخلوقات لاءِ مناسب مثال قائم ڪيو آهي. بداخلاقيءَ جي
استعداد، هاڻي هن وٽ رهي ڪانه آهي. هو سر ٻر کي سکيو رکي، سک نه ٿو وٺي پر
سنسار کي سکيو رکي، سک ٿو وٺي. پوين ته ڪئين دل ۾ درد جاڳيس ۽ دماغ ۾ دقتون
آيس پر مقرر مقصد کان مڙ نه مڙيو. انهن دردن ۽ دقتن کي دفع ڪرڻ بعد ٿي ته سنتوڻي
جي سطح ٿي پهچي سگهجي ٿو ۽ آتمڪ چيتنتا کي واسنائن ۽ وڪارن پر، ڪامنائن ۽ ڪوتبن
۾ ڇانٽي سگهجي ٿو. انهن وڪارن جي واسنا وساري وڃي ٿي ۽ پوءِ پد پراپت ٿئي ٿو.

سنت استرتا ۽ ايڪاگرتا، سم ڀاونا ۽ سم درشٽيءَ، محبت ۽ مريادا جو مجسم آهي.
مخالفت نه من سان آئس ۽ نه مخلوقات سان. ٻنهي سان متابعت ۽ مصالحت ۾ آهي. هن
جي وڏائي پرابرمان پيدا ٿيل آهي. هو اختياريءَ ۽ اهليت جون لماڻون ترڪ ڪري،
پرام ۾ پر ٿيو آهي. اهو پرام جو پيالو پيو ٿو پياسين کي پياري ۽ جانبازن کي جياري. هو
خود اعتماد، خود افروز ۽ خود آموز آهي. رنگ ۾ رچي، لال ٿيو آهي. هو حقارت ۽
حسد، حرڪت ۽ حرفت کان پري آهي، ڪوڙ ۽ ڪپٽ، ڪروڌ ۽ ڪلفت کان دور
آهي، پرائي ڌن ۽ پرائي استريءَ کان پاسيرو آهي، اوديا ۽ اگيان کان اڄو آهي. دردوندن
جو دوست آهي. دوا ۽ دعا پئي ڏئين ٿو. سالڪن جو سهڻ آهي. صدق ۽ سڪ جي
سوکڙي ڏئين ٿو. ويچار ٿوڙي وارتا ۾ سچ ٿي سيو پهڪيس. اهڙي سنت اڳيان سجدو
ڪري، سبق سک ۽ سکيا پراءِ، ته بڻجي پوءِن. متان سنت کي ڏمرائين يا ڏکوئين! اهڙو
اگرو اپراڌ ڪو پيو مشڪل هوندو. اهو اپراڌ وڏي آفت ۽ آپدا ۾ آڻيندو. مثلاً ڪو شينهڻ
جي ٻچي سان هٿ چراند ڪري ته پوءِ ٻچو ڪٿي ساٽت ۽ صبر ۾ نه رهي پر شينهڻ،
ڪونسبار جو ڪهڙو حال ڪري ڇڏيندي؟ سنت جي ڏکائيندڙ جو به اهڙو حال ٿئي ٿو. جهرالي
جي جهڙپ جهلي نه وڃي پر تتل واري هولاند متان وڃهي سگهجي؟ آهي نه ساڳي سج
جي گرمي ٿوڙي جهرالي ۾ يا واريءَ ۾. سو، سنت کي رنجائڻ آهي تتل واريءَ کي پاڻ
متان ترسائڻ. ڪرتار جا ڪرتا جي سنت ۾ سمايل آهن، سي رنجائيندڙ کي ڀسم ڪري
ڇڏيندا. سنت پاڻ ائين چاهي ٿوڙي نه پر ڪڪرم جي سزا اوس ماڻڻي ٿي آهي.

سرشتيءَ ۾ ڪٿين ڀڳت آيا ۽ وارو وٽائي ويا ۾ صاحبن، ڀڳت پرهلاد کي خاص خطاب عطا ڪيو آهي جو ته ڪن اڳين جنمن ۾ ڪي اهڙا ڪرتوٽ ۽ ڪوملتا جا ڪرم ڪيا هئا، جو پوئين جنم ۾، ٻاراڻپي اوستا کان وٺي ئي، هنجي پرهت رڳو پرماتما سان ٻڌل هئي. ٻئي ڪنهن ۾ طرف هنجو لاڙو يا لڳاءُ لڳل نه هو. هن کي هت هُت، جت ڪٿ، جالب جو جلوو ڏسڻ ۾ ايندو هو. هوُ هر وقت، هريءَ جي حضوريءَ ۾ هو، سائينءَ جي شرن ۾ هو. تنهن ڪري، جالي ٿي ترپڻ جي پد تي پهتل هو. پنهنجي پتا جي ڏهڪائن ۽ ڏاڍاين، عقوبتن ۽ عذابن جي باوجود به، هنجو من هر حالت هيٺ اڏول رهيو ۽ پنهنجو صدق، صاف طرح ثابت ڪري ڏيکاريائين. ائين نه هو ته ڪنهن گسو ڏياريو هجيس، غم ڏنو هجيس، چوٽ رسائي هجيس يا چغلي ٻڌائي هجيس، جنهن ڪري ويراڳ جي وات ورتي هئائين. ليڪ، کهڙو ۽ سبب ڏياري ته ۽ سنو آهي ۾ پرهلاد جو ته جنم ئي شُڌيءَ ۾ ٿيو، جنهن ڪري، شروعات کان ئي، سندس جيون ۾، آشڌي ٻل ماتر ۽ ڪِهڙي ڪانه سگهي. وَلَل قل والڳر ٽڙيو بيٺو هو ۽ مقرر وقت تي وڃي پرماتما جي ٻلاند ۾ پيو. ڪنهن شرڌالوءَ، پرهلاد کان ڀڳتيءَ جي سادنائن بابت سوال ڪيو هو، جنهنجي جواب ۾ هن چيو ته سچي ڀڳت جا هيءُ پنج لڪشڻ آهن: (١) پرماتما جي مهما ٻُڌڻ ۽ هنجا گڻ ڳائڻ، (٢) دک سک ۾، رام نام اچارڻ، سمرڻ ۽ ڪيرت ڪرڻ، (٣) رام نام جو منن، اڀياس، ڌيان ۽ ڌارنا ڪرڻ، (٤) پنهنجو تن، من ۽ ڌن، مرادئن ۽ منشائن، وڇار ۽ وسيلا، ڪرم ۽ ڦل، سڀ ايشور کي ارپڻ ۽ (٥) سڀني ۾ سائينءَ جي سرتاگتيءَ ۾ اچڻ ۽ پاڻو سپت ڪري سمجهڻ. اهڙو سڀت ٻُڌيءَ ۾ ٻلوان آهي، آنند جي احساسات ۾ آهي، دسوي دوار جي دعوت ۾ آهي. پوءِ ڀڳوان ڀليان ڪيئن نه پتڪندس ۽ انگل آرا سهندس!

(٣) سَنتن جي سنگ لاءِ سِڪ.

(١) پاڻي پَکا پيِس[١] داس[٢] ڪيِءَ - تَب هوءِ نهالُ
راج مِلڪ سِڪدارِيئا[٣] - اَگني مهِ جالُ
سِمت جَمان ڪو ڇوهرا[٥] - لِس چرڻي لاڳ
ماڻا[٦] ڏاري ڇترپت - لِسن ڇوڏهِ لياڳ. (١٠ و٠)
سنتن ڪا دانا[٧] رُوکا - سو سَرب نِدانُ
گرهِ ساڪت ڇتيهِ پرڪار - تي اِکوُ[٨] سمان
پگت جَمان ڪا اُونگڙا[٩] - اوڍِ[١٠] نگن نه هوئي
ساڪت سِرپاءِ[١١] ريشمي - اَهرت پت کوئي
ساڪت سِڌ مِکِ جوڙيِءَ[١٢] - اَڌ ويچهِ تُوُئيءَ
هرجَن ڪي ڀيرا جو ڪري - اِت اوُتهِ ڇوُئيءَ
سب ڪڇ تمهي تي هوُتا - آپِ پت بڻائي
دوسنُ پيت ساڌ ڪا - نانڪ ڪڻ گائي.

[راڳ بلاول، محلا پنجوان، شبد (٤٤)]

(٢) جل ڌوءِ اِهِ سيِس[١٣] ڪر - ڪر[١٤] پَگ[١٥] پکلاءِ[١٦]
پار[١٧] جاءِ لَکهِ بيرِيئا[١٨] - درس پيکهِ جيواءِ
ڪرِ منورت مَنهِ ماهِ - اَيسي پرڀ تي پاءِ
دينُ سوهِندي[١٩] ساڌ ڪيِءَ - ڀيجن[٢٠] ڍولاءِ

---

١. اَن پيهان. ٢. سمت مهاتماڻُون. ٣. ڌن دولت. ٤. سرداري، مهنداري. ٥. داس، ٽهليو. ٦. ڌنوان. ٧. روٽي. ٨. زهر. ٩. لنگوٽي. ١٠. پهريندي، پائيندي. ١١. اوُچي، قيمتي پوشاڪ. ١٢. پريت لڳائي. ١٣. سِر تي. ١٤. هٿ. ١٥. پير. ١٦. صفا ڪريان، ڌوئان. ١٧. واري، ٻلهار وڃان. ١٨. دفعا. ١٩. جهاڙُوُ ٻهاري. ٢٠. وڃڻو.

اَمرت گــن سنت بــولتي - ســن منھ پیلاؤ
اَنا رس مھ سانت ترپت ھوۓ - بِکیۓ جلن بجھاؤ
جَب پگس کرھ سنت مِلاپي - تِن مِل ھر گاؤ
کــرؤ نمسکار پــگت جَــن - دؤژ مکھ لاؤ
اؤنت بِنت چِھڈ نــار - اِھــہ کــرم کماؤ
نانک کـــي پربہ بِنتي - ھـــر ســرن سماؤ۔

[راگہ بلاول، محلا پنجوان، شبد (۵۱)]

(۳) پیٹت سنگہ پار ادھم چت آیا - سنگت کَرت سنتوکہ من پایا
سنتھ چَــرن ماتھا میرا پؤت - اَنک بار سنتھ ڈنڈؤت
اِھہ من - سنتن کیۓ بلھاري
جاکیۓ اوٹ گَھي سکھ پایا - راکھي کــرپــا ڈاري۔ (۱۰ ر۰)
سَنتھ چرن دھوۓ دھوۓ پیوان - سنتھ درس پیکھ پیکھ جیوان
سَنتھ کي میریۓ مــن آس - سنت ھماري نــرمل راس
سَنت ھمارا راکھیا پڑدا - سنت پرساد موھ کبھُو نہ کڑدا
سَنت سنگہ دیا کــرپــال - سنت سھائي بھئي دیـــال
ســرت مت بدھ پــرگاس - گہر گمبھیر اپــار گــن تاس
جیئہ جَنت سَگلي پــرتپال - نــانــک سنتھ دیکھ نہال۔

[راگہ رامکلي، محلا پنجوان، شبد (۲۱)]

۱۔ من کي۔ ۲۔ پیاریاں۔ ۳۔ وِساباں، تاریاں۔ ۴۔ سنت سیا پر ۵۔ پوي، رکھي۔ ۶۔ نمسکار۔
۷۔ وتي۔ ۸۔ پؤنجي۔ ۹۔ باجھ، مھر۔ ۱۰۔ ڈکي لیاں ٹو۔ ۱۱۔ ڈیاں۔ ۱۲۔ سمجھ۔ ۱۳۔ بدھي۔
۱۴۔ پرگھٹ کن تا۔

(٤) ڪر ڪرپا پربھ آپڻي - جن ڏوڙي سنگ سماءِ
جڳ تون واکهه لڳ رهان - ليرا ڍلا پڻا ڪاءِ.

واڳ ماجهه، محلا پنجوان، دن رتي (٤)

(٥) ڪام ڪروڌ لوڀ مد ڪوڙي [1] - ساڌ ڪي سنگ ڇُڏ ڪو سڀ ڏوکي [2]
ڪر ڪرپا پربھ دين ديالا - نانڪ ديجي ساڌ روالا [3].

واڳ ڪوڙي، محلا پنجوان، شبد (٧٥)

(٦) ناڪي [٤] چرڻ ٻڙهه تان جيوان - جن [٣] ڪي سنگ نهالا
پکتن ڪي رڄ [٣] هوءِ من ميرا - هوهه پربھ ڪرپالا.

(١٣١)

(٧) ڏن نهي ٻاڇهه - سرگ نه آڇهه [٥]
اَت [٦] پربھ پريت - ساڌ رڄ [٣] واڇهه [٧].

واڳ ڪوڙي، محلا پنجوان، باون اکري (٣)

(٨) لِسي [٨] سرب [٩] ڌهه پراڻيهو - جس دي ناءِ [١٠] پلي
اَٿي وهه سهيليا - اگي نال چاڙي.

واڳ ڪوڙي، محلا پنجوان، وار (٨)

(٩) جاپ [١١] تاپ [١٢] دهوءِ سڀ نيما [١٣] - ڪرم ڌرم اَرپڻ سڀ هوما [١٤]
گرب موهه تج هووءِ رين [٣] - اُن ڪي سنگ ديکهه پربھ نين
لِمک لمک اهي آراڌ - دلس رنڌ ابهه شيوا ساڌ [١٥]
پڻي ڪرپال ڪپال [١٦] گوبند - ساڌ سنگ نانڪ بخشند.

واڳ آسا، محلا پنجوان، شبد (٨٤)

(١٠) دان مهنڈا تلي خاڪ [١٧] - جي مليءَ ته مستڪ لائيڻي
ڪوڙا لالچ ڇڏيئي - هوءِ اِڪ من اَلک [١٦] ڌيائيڻي.

واڳ آسا، محلا پهلا، وار (١٠)

(١١) تُر لدان اَنل سلطان - جيڻ جڏت سڀ جاچي [١٨]
ڪهه نانڪ هم اهي حوالا [١٩] - واڳ سنتن ڪي ياچي [٢٠].

واڳ سورٺه، محلا پنجوان، شبد (١٧)

(١) جن [٨] ڪي چرن وسهه ميري هيئڙي [٢١] - سنگ پنيتا [٢٢] ديهي [٢٣]
جن ڪي ڏوڙ ديهه ڪرپا [٢٤] لڌ - نانڪ ڪي سک اهي.

واڳ ڌناسري، محلا پنجوان، شبد (٣٥)

---

١. مناڻي ڇڏي. ٢. گناهه، پاپ. ٣. خاڪ، ڏوڙ. ٤. سنتن جي. ٥. چاهنا، اڇا وکن نا. ٦. ايهڊ. ٧. مکين نا. ٨. اُنهن سنتن مهاتمائن. ٩. ٽهل شيوا ڪرڻ. ١٠. رام نام. ١١. جپ. ١٢. تپ. ١٣. نيم. ١٤. هوم، يگيه. ١٥. لڳو رهان. ١٦. پرماتما. ١٧. پيرن جي تران جي. ١٨. تنهنجي در جا منگتا آهن. ١٩. احوال، افعال. ٢٠. پکش پر. ٢١. هردو، من. ٢٢. پوتر، شڌ. ٢٣. ديهي. ٢٤. هي پرماتما، پنهنجي مهر جي خزاني مان.

(١٣) جن ساڌو چرن ساڌ ٻگه شيوي - تن سڦليو جنم سناتا[1]
موکهُ کيجيو داسُ داسَ داسن کو - هر ديا ڌار جگن[2] ناٿا.

واڳ جيتسري، محلا
چوٿان، شبد (١)

(١٤) تس جن جڳهُ من تن سڀ ديوءِ - جن هر هر نام سمايو
ڏن مايا سنوهيءِ[3] تس ديوءِ - جن هر ميٺ ملايو.

واڳ ٻراڙي، محلا
چوٿان، شبد (٢)

(١٥) کيسا[4] کا کر بيچنا[5] - سنت چنڌر ڍلاوءِ
سيس نهارءِ چرڻ تل - ڌوڙ مکه لاوءِ.

واڳ سوڙهي، محلا
پنجوان، شبد (٤٢)

(١٦) ٻکا ٿيري پاٽي ديوان - هر جن کيو پيسڻ پيس کماوءِ
نانڪ کي پرڀ پاس بينتي - تيري جن ديکڻ پاوان.

(٥٤)

(١٧) ٽهل کرڻ تيري داس کي - ٻگه جهاڙءِ[6] بال[4]
مستک آپنا ڀيٽ ديهُ - گن سنته رسال[7].

واڳ بلاول، محلا
پنجوان، شبد (٤١)

(١٨) سنتن کيو ٻلهاري جاءِ - سنتن کي سنگِ رام گن گاءِ
سنت پرساد کلوک سڀ گئي - سنت سرڻ وڏ ڀاڳي پائي.

واڳ گونڊ، محلا
پنجوان، شبد (٣٢)

(١٩) موکهُ ڌار کرپا جگه جيون دالي - هر سنت ٻگي[8] لي پاوءِ
هٿُ کاٽهُ کاٽ پاڻ[9] سِر راکڻ - جن نانک سنت چڙ آوءِ.

واڳ رامڪلي، محلا
چوٿان، شبد (٣)

(٢٠) چرن سنته ماٿ مور[10] - تن درس پيکڻ نِس[11] ڀور[12]
هست[13] هماري[10] سنت ٽهل - پران من ڌن سنت ٻهل[14].

واڳ ماليگوڙا، محلا
پنجوان، شبد (٤)

(٢١) سنت ٻِنا ميءِ ٽانءِ نه کوئي - اور نه سوجهيو جاوتا
موهه لوکڻ کنهُ کوءِ نه راکيو - سنتان سنگه سماوتا.

واڳ مارو، محلا
پنجوان، اشٽپدي
٥(٨-٧)

(٢٢) جن هر کايا جن هو جپيا - تن سنگت هر ميلهُ کرميا[15]
انڌکا درس ڏيکه سکه پايا - ڏکه هؤميءِ روڳ گيا.

واڳ ملار، محلا
چوٿان، شبد (٦)

---

١. سنتن جي رکيا هيٺ آهن. ٢. پرماتما. ٣. ملکيت، پونجي. ٤. وار. ٥. وڇڻو، ٻکو.
٦. صفا کرڻ، ڌڻان. ٧. مِٺا، رس وارا. ٨. چرن. ٩. کهي. ١٠. مٿهو يا مٿهڙا.
١١. واٽ. ١٢. ڏينهن. ١٣. هٿ. ١٤. پروس، اُجهر. ١٥. مهر.

(٢) ساڌ سنگت.

(١) ڪوڻ اَستان جو ڪبهُ نه ترئي[1] - ڪوڻ شبد جت دُرمت هرئي. (١٠٫٠)
سهج صِفت پڪت امتُ گيانا - سدا اَنند نِهچل سچ ٿانا
تهان سنگت ساڌ گڻ وسئي - اَنپؤ[2] نگر تهان سد وسئي
تَهه ڀؤ ڀرما سوگ[3] نه چنتا - آوڻ جاڻُ مِرت نه هوتا
تَهه سدا اَنند اَنهت آکاڙي[4] - پڪت وسهه ڪيرتن آڌاري[5]
پار برهم[6] ڪا اَنت نه پارُ - ڪوڻ ڪري تانڪا بيچار
ڪهه نانڪ جِس ڪرپا ڪري - نِهچل ٿانُ ساڌ سنگ تَرئي.
[راڳ گوڙي، محلا پنجوان، اشٽپدي (۴)]

(٢) ڪبهوُن ساڌَ سنگت اِهُ[6] پاوي - اُس اَستان تي بهڙ[7] نه آوي[8]
اَنتر هوء گيان پرگاسُ - اُس اَستان ڪا نهي بِناس
مَن تَن نام رَتي اِڪ رنگ - سدا بسهه پار برهم ڪي سنگ
جِئُ جل مهه جل آء کَٽانا[9] - تِئُ جوتي سنگ جوت سمانا
مِٽ گئي گوَن[10] پائي بِسرام - نانڪ پرڀ ڪي سد قربان.
[راڳ گوڙي، محلا پنجوان، سکمني صاحب، اشٽپدي(٨)١١]

(٣) سنگت سَنت مِلائي - هر سَرُ نرمل نائي[11]
نِرمل جل نائي مَئل گوائي - ڀئي پوِت[12] سربرا
درمت مَئل گئي ڀرم ڀاگا - هؤمي بِنٺي[13] پيڙا

---

١. اُاس ٽٽي. ٢. ڀرماتما. ٣. دک، غم، ۴. ڪافي، گهڻا ٥. ساڌ سنگت. ٦. جگياسوُ. ٧. وري. ٨. ڀٽڪي هٿي ٿو. ٩. گڏجي وڃي ٿو. ١٠. جمڻ مرڻ جو چڪر. ١١. اشنان ڪري. ١٢. پوتر، شڌ. ١٣. دوُر ٿي وڃي ٿي.

اندر ٻاهر پوُ سست سنگت ٻاڻي - اڄ گهر هوٿا واسا
هر[1] منگل رَس وس رساڻي - نانڪ نام پرڳاسا[2].

[راڳ سوُهي، محلا چوٿان، ڇنت (٢) ٣]

(٤) منَ مهِ مدوُتا جي مريع - تان ٻرِ[3] راوي نارِ[4]
اِڪس ڳاڳي[5] رَل[6] مليع - گُلُ موليئن ڪر هارُ
سَنت سڀا سڪ اوُپجي - گورمکه نام اَڌارُ.

سري راڳ، محلا پهلا، اشٽپدي (٤) ٩

(٥) هءُ منُ تنُ ڪوجي ڀالُ[7] ڀالائي - ڪتُ ڀيارا ٻرڀتر مليع مهري مائي
مل سست سنگت ڪوج ڏسائي[7] - وچ سنگت هر[8] ٻوبي وسيع جيءُ.

راڳ مانجهه، محلا چوٿان، شبد (٢)

(٦) وڏ ڀاڳي هر سنگت ٻاوهه - ڀاڳ هين[8] ڀرم چوٿان ڪاڙهه
ٻن ڀاڳا ستسنگ نه لڀيع - ٻن سنگت مل ٻراڇي جيءُ.

(٤)

(٧) سو ٿانُ[9] سچ منُ نرمل هوءِ - سچ نواس ڪري سچ سوءِ
سچي ٻاڻي جُڳ چاري جاڻيع - سڀ ڪيم ساچا آپي آپيع.

راڳ گوڙي، محلا ٽيجا، شبد (٣)

(٨) ڏاڏا ڏيرا[10] اِه نهي - جسه ڏيرا[11] نهه جسانُ[12]
اُنان ڏيرا[11] ڪا سنجمو[13] - گور ڪيع شبد پڇانُ[12].

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، ٻاون اکري (٢٩)

(٩) اولنيع[14] اَمرت واندبَنيع[15] - سُکيعا[16] هر ڪرٽي
جم ڪيع پسف نه ٻاليعه - ڦر ڻاهيي مرٽي.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، وار (٩)

(١٠) جُب لگ من بڪنت ڪي آس - تب لگ هوءِ نهي چرن نواس[17]
ڪهه ڪبير اِهه ڪهيئي ڪاهِه[18] - ساڌ سنگت بيڪنٺي آهه.

راڳ گوڙي، ڪبير صاحب، شبد (١٠)

(١١) ايڪو سرور[19] ڪمل آنوُپ[20] - سدا ٻڪاسيع پرمل[21] روُپ
اوُجل موٽي چوُگهه هنس[22] - سرب ڪلا جگديسيع انس[23].

راڳ آسا، محلا پهلا، شبد (١٢)

---

١. گڏ، مهما. ٢. پرڪاش ٿئي ٿو. ٣. پتي پرماتما. ٤. جگياسو استري. ٥. هڪڙي ٿي. ٦. ڏاڳي. ٧. ٻاڻ ٿو پُرٿها ڪريان؟ ٻين ڪان پسڻ ڪرايان. ٨. اندورا، نياڳا. ٩. آستان، نڪاڻو. ١٠. هي سنسار. ١١. سچو مڪان. ١٢. سڄاڻ. ١٣. آدم، اُپاءُ. ١٤. ساڌ سنگت ۾. ١٥. وراهي ٿو. ١٦. سيهي کي. ١٧. ڏيان، واسو. ١٨. ڪنهن کي. ١٩. تلاءُ، ساڌ سنگت. ٢٠. اَمولڪ. ٢١. چندن. ٢٢. سنت. ٢٣. اولاد.

(١٢) سڀ سنگت مليئي هُر[1] ساڌُو[2] - مل سنگت هر ڪرتِ گاءِ
گيانَ رتن پَلِيا[3] گهٽ چانڻُ[4] - اگيان اَنڌيرا جاءِ.

راڳ آسا، محلا چوٿون، شبد (١١)

(١٣) ڪوجتَ ڪوجت سُني اِهه سوءِ - ساڌ سنگت بِن ترِيو نه ڪوءِ
جِس مستڪ ڀاڳ تِن سَتگُرو پايا - پُوري آسا منُ ترپتايا.

راڳ آسا، محلا پنجوان، شبد (١١)

(١٤) جِسو آيِي رنگي سو رَنسي[5] - ست سنگت مِلاءِ
پُوري ڪرو ٿي ست سنگت اوُپجي - صفتي سچِ[1] سَماءِ.

راڳ آسا، محلا ٿيجا، اشٽپدي (٥)٩

(١٥) مانڪ[6] اَن[7] رتن پرُون پنڪي - سڪل اُجهه ٿي آراڌ[8] ٿي
ديال لال گوبند نانڪ - مل ساڌ سنگت هوءِ گتي[9].

راڳ آسا، محلا پنجوان، ڇنت (١)٥

(١٦) مِل سنت گاوهه خَصم[1] پاوهه - هر پريم رس رنگ پِنديئا[10]
هر لاڀُ پايا آپُ مِٽايا - مِلي چِري[11] وِڇنيئا[12].

راڳ ٻهاڳڙا، محلا پنجوان، ڇنت (٢)٥

(١٧) سنت سنگ جِس گايا - اِهه پُورن ڌن پايا
ڪهه نانڪ آپ مِٽايا - سڀ پار[1] پرهم نَدري[13] آيا.

راڳ سورٺ، محلا پنجوان، شبد (٨٠)

(١٨) پيَر سِمرت[14] ڪٿي ساسٽ[15] - پگت ڪرهه ويچارُ
مُڪت پائيئي ساڌ سنگت - بِنس جاءِ اَنڌارُ.

راڳ ڌناسري، محلا پنجوان، شبد (٣٠)

(١٩) سِمر سِمر سوامي پرڀ اَپنا - نڪٽ[16] نه آوئي جام[17]
مُڪت پڪڪت ساڌ ڪي سنگت - جَن[18] پايو هرڪا ڌامَ.

(٤٨)

(٢٠) سنگت ميت[18] ملاپ - پورا ناوڻو[19]
گاويئي گاوڻهار[1] - شبد سُهاوڻو[2].

راڳ ڌناسري، محلا پهلا، ڇنت (٣)١

(٢١) ساڌ سنگت بِنا ڀاوُ[21] نهي اوُپجي - ڀاوُ بن پگت نهي هوءِ ٿيري[22]
ڪهي رِداس اِڪ بينتي هر سُءَ - پَئج[23] راکهُ راجا[1] رام ميري.

راڳ ڌناسري، ڀگت رِداس شبد (٢)

---

١. پرماتما. ٢. ساڌن، سنت. ٣. جليو، پيدا ٿي. ٤. روشنائي، پرڪاش. ٥. رنگ لال ٿيا. ٦. اِنسان. ٧. وڏاهه. ٨. آراڌنائون ڪن ٿا. ٩. مڪتي. ١٠. موج مائين ٿا. ١١. گهڻي مدت کان. ١٢. وڇڙيل. ١٣. نظر پر. ١٤. سِمرتيون، سنتاوهه سِمرتيون. ١٥. مهمان، اَستت. ١٦. ويجهو. ١٧. جَم. ١٨. سنتن. ١٩. اِشنان. ٢٠. مِٺو، سندر. ٢١. پرماتما سان پريم. ٢٢. پرماتما جي ڀڳتي. ٢٣. لاڄ.

(٢٢) هر ڪِيرت[1] ساڌ سنگت هيءِ - سِر ڪرمن[2] ڪي ڪرما
ڪهه نانڪ تِس پيو پراپت - جِس پُرب[3] لِکي ڪا لهڻا.

راڳ سورٺ، محلا پنجوان، اشٽپدي (٨) ٣

(٢٣) بَگلا[4] ڪاڳ نيچ ڪي سنگت جاءِ - ڪَرنگ[5] بِکو[6] مک لائيءِ
نانڪ ميل ميل پرڀ سنگت - مِل سنگت هنس[7] ڪرائيءِ.

راڳ رامڪلي، محلا چوٿان، شبد (٤)

(٢٤) ساچي سنگت ساچَن سچ - سچي گهر بارا
سچا پوجڻ ڀاؤ سچ - سچ نام آڌارا
سچي باڻي سنتوکيا[8] - سچا شبد ويچارا.

راڳ مارو، محلا پهلا، اشٽپدي (٦) ١

(٢٥) سنت منڊل مهِ هرِ[9] من وسيءِ - سنت منڊل مهه دُرمت[10] سڀ نسيءِ
سنت منڊل مهه نرمل ريت - سنت سنگ هوءِ ايڪ[9] پريت.

راڳ ڀيرو، محلا پنجوان، شبد (٣٧)

(٢٦) جا ڪارڻ اهه دُلڀ[11] ديهه - سو بول[12] ميري پرڀو[9] ديهه
ساڌ سنگت مهه اهه بسرام - سدا وديءِ جپيءِ پرڀ تيرو نام.

راڳ بسنت، محلا پنجوان، شبد (٤)

(٢٧) سنت سنگت ڪي رنگ مک لائي - ڪيتي سگل ليوت مَجيٺا[13]
ڪهه نانڪ رنگ چاوُل[14] پڪي هيءِ - هر رنگ نه لهيءِ مجيٺا[15].

راڳ سارنگ، محلا پنجوان، شبد (٤٢)

(٢٨) تريءِ گڻ مايا موهه پسارا - سڀ ورتيءِ آڪاري
تُرِيا[16] گڻ سنت سنگت پائيءِ - ندري پار اتاري.

راڳ ملار، محلا تيجا، شبد (٩)

(٢٩) ڪِيا هر ڪِرم[17] ڪيا ڪرم[18] ڪماوهه - موُرک مُگد رکي سڀ تاس[19]
اَوگڻيارِي پاٿر پاري - سنت سنگت مل اُري تراس.

راڳ ڪاليڙا، محلا چوٿان، شبد (٤)

(٣٠) بِسر گئي سڀ تاتِ پرائي[20] - جب تي ساڌ سنگت موهه پائي
ناڪو بئري نهي بِگانا[21] - سگل هم ڪئه بن[22] آئي.

راڳ ڪانڙا، محلا پنجوان، شبد (٨)

---

١. ڪيرتن ڪرڻ. ٢. سڀني ڪرمن ۾ سريشٽ ڪرم. ٣. اڳين ڪرمن جي ڪري. ٤. بگهه پکي، پاکنڊي انسان. ٥. پرولي. ٦. وِش. ٧. سنت مهاتما. ٨. سنتوش لئي ٿو. ٩. پرماتما. ١٠. پاپ. ١١. اَمولڪ مانش جنم. ١٢. جوڙ، ڳالهه. ١٣. اِشنان. ١٤. لالُ. ١٥. پڪو. ١٦. چوٿون پد. ١٧. ڪِيتان. ١٨. ڪارناما. ١٩. شرن ۾. ٢٠. پچار. ٢١. پرائو. ٢٢. پريت. پئجي ولي آهي.

(٣١) ست سنگت مهه هر هر وَسيا - مل سنگت هر گن جانُ
وڏيءِ ڀاڳ ست سنگت ڀالي - گور ستگور ڀوَس ڀگوانُ.

راڳ ٻرڀائي، محلا چوٿان، شبد (١)

(٣٢) ڪبير ڀاڳ سُمها سروَر ڀرا - ٻي نه سڪيءِ ڪولي نير
ڀاڳ ڀڏي لهي ڀاهر - لوُن ڀر ڀر ڀيءُ ڪبير.

سلوڪ، ڪبير صاحب، (١٧٠)

(٣٣) فريدا سولي سروَر ڀوَنڊ لهُ - جتهه لهي وَتُ
ڇوڙ ڀوَنديءِ ڪيا هوويءِ - چڪڙ ڏٻي هتُ.

سلوڪ، شيخ فريد (٥٣)

---

١. جي ملط ڪري. ٢. ڪنارن ٿائين ٿار ڀرڀل. ٣. تلاءُ، ست سنگت. ٤. پاڻي، جل.
٥. آلر گيان. ٦. ٽندو ڏبو، ڪسڪه. ٧. ڪپ، وڪار.

(٥) سنتن جي سنگ مان لاڀُ.

(١) سَنت ڪي ڌوڙ مِٽي اگهه[1] ڪوٽ - سنت پرساد جنم مرڻ تي ڇوٽ
سنت ڪا درس پورن اشنان - سنت ڪرپا تي جپيئي نام. (١٠و٠)
سنت ڪي سنگ مِٽيا اهنڪار - درشٽ[2] آوي سڀ ايڪنڪار
سنت سُپرسن[3] آئي وس پنچا[4] - امرت نام رديءَ لي سنچا[5]
ڪهه نانڪ جانڪا پورا ڪرم - تس ڀيٽي ساڌو ڪي چرن.

[راڳ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (٤٦)]

(٢) ساڌ ڪي سنگ اگوچر[6] مليءِ - ساڌ ڪي سنگ سدا پَرفُليءِ[7]
ساڌ ڪي آوهِ[8] بسِ پنچا - ساڌ سنگ امرت رس ڀُنچا[9]
ساڌ سنگ هوءِ سڀ ڪي رين - ساڌ ڪي سنگ منوهر[10] بين
ساڌ ڪي سنگ نه ڪتهون ڌاوي[11] - ساڌ سنگ اسٿت[12] من پاوي
ساڌ ڪي سنگ مايا تي ڀن[13] - ساڌ سنگ نانڪ پرڀ سُپرسن.
ساڌ ڪي سنگ نه ڪبهون ڌاوي - ساڌ ڪي سنگ سدا سک پاوي
ساڌ سنگ بستُ[14] اگوچر لهي - ساڌو ڪي سنگ اجر[15] سهي
ساڌ ڪي سنگ بسي ٿان اوُچي[16] - ساڌ ڪي سنگ مهل پهوچي
ساڌ ڪي سنگ دِرڙي[17] سڀ ڌرم - ساڌ ڪي سنگ ڪيول[18] پاربرهم
ساڌ ڪي سنگ پائي نام نڌانُ[19] - نانڪ ساڌو ڪي قربانُ.

[راڳ گوڙي، محلا پنجوان، سکمني صاحب، اشٽپدي (٧)]

(٣) جس لڙ لڳيئي جيوئيئي - پوجل پائيئي پار
مِل ساڌو سنگ اڌار هوءِ - مک اوجل دربار.
راڳ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (١٧١)

---

١. پاپ، گناهه. ٢. نظر ۾. ٣. پرسن ٿيڻ تي. ٤. پنج وڪار. ٥. گڏ ڪيو آهي. ٦. پرماتما. ٧. ٽڙي، موج ۾ اچي. ٨. وس، قبضي ۾. ٩. ڀڳي ٿو. ١٠. من کي موهيندڙ سُر ۽ آواز. ١١. ڀٽڪي ٿو. ١٢. ايڪاگر. ١٣. جدا، الڳ. ١٤. چيز، شيءِ. ١٥. وڏي ڀيڙا. ١٦. اُسر پدوي. ١٧. وات وٺي ٿو. ١٨. فقط وڳو. ١٩. خزانو.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، شبد(٢٢)

(٤) سَت پرساد[1] جپيو هر ناءِ - ست پرساد هر ڪيرتن گاءِ
ست پرساد سگل دک مِٽي - ست پرساد بندن لي ڇُٽي
ست ڪرپا تي مِٽي موهه ڀرم - ساڌ ربَّ مجن[2] سڀ ڌرمَ
ساڌ ڪرپال ديال گوبند - ساڌان مهِ اهي هموري چند[3].

(١٥٩)

(٥) جيتي سِيانپ ڪرم هر ڪيئي - تيتي بند پَڙي
جنُ ساڌوُ ڪُر[4] مستڪ ڌريو - تب هر مڪت پئي.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، باون اکري (٢٣)

(٦) چاڌ سِيانپ بهُ چترائي - سنتن ڪي من ٽيڪ[5] ٽڪائي
چاُر[6] ڪي پُترو[7] برم گت پائي - نانڪ جاڪئُ ست سَهائي.

راڳ گوڙي، ڪبير صاحب، شبد (٥٥)

(٧) ساڌ مليو سِڌ[8] پائيئي - ڪِ ايهه جوگ[9] ڪ پوگ[10]
ڏُهي مِل ڪارج اُوپجيو - رام نام سنجوگ[11].

(٥٦)

(٨) سُتاد لُيھُ[12] اندري وس ڀڙ پتو - مد[13] وس ليت بِڪاربو[14] ري
ڪرم پاک سنتن سَگاني - ڪاشت[15] لوهه اڌاربو ري.

راڳ آسا، محلا پنجوان، چپ (٥)، سلوڪ

(٩) بَن بن ڦرلي ڪوجتي[16] - هاري بهُ اَوگاهِ[16]
نانڪ ڀيٽي ساڌ جب - هر پايا من ماهه.

٧ (٤)

(١٠) ساڌ سنگ هر ڪيو رنگ - گوبند سِمرڻ لاگيا
ڀرم موهُ وڪار دوُجا - سگل تنهه تِياگيا.

راڳ گوجري، محلا پنجوان، وار (٩)

(١١) آوِي صاحب چِت - تيريا ڀڳتان ڏٺيا
من ڪي ڪٽيئي مَل - ساڌ سنگ وُٺيا[17]
جنم مرڻ ڀؤ ڪَٽيئي - جن[18] ڪا شبد جپ
بندن ڪولڻا[19] ست - دوُت سڀ جاهي چپ[20].

---

١. ڪرپا، باجهه. ٢. اِشنان. ٣. جانِ. ٤. هت. ٥. اوٽ ولي آهي. ٦. رکَ. ٧. پُتلي. ٨. سِدڀوُن، موکش. ٩. جوڳي. ١٠. گرهستي. ١١. ميلُ. ١٢. لُيجي وبو آهيان. ١٣. لشو. ١٤. وڪار. ١٥. ڪاٺ. ١٦. ڳولهڻ، ڀوُ ڻدڻ. ١٧. گذارڻ جي ڪري. ١٨. ست مهاتمائوُن. ١٩. ٽوڙڻ. ٢٠. لڪي وڃن ٿا.

(١٢) ساڌ سنگر[1] گڻ گاوهہ هرڪي - وڏن جنم لهي هاريو
پرڀ ڪن گاه ڪِيو[2] اَن تَريا - ڪُلهہ سموُهہ اڌاريو.

واڳ ڊيو گنڌاري، محلا پنجوان، شبد(٣٠)

(١٣) تِرڪن ليچ آنامد اُپراڌي - اوٽ سنتن ڪي آهي[3]
بوڏت موهہ گِرهہ اَند ڪوپ[4] مهہ - نانڪ ليهہُ لِباهي[5].

واڳ سورٺ، محلا پنجوان، شبد (٧)

(١٤) مها آنند پئي سک پايا - سنتن ڪي پرسادي
ڪهہ نانڪ هر سنگ من ماليا - وانگ ولي بساڌي[6].

(١٩)

(١٥) سَنت ڪا مارگُ ڌرم ڪي پوڙي[7] - ڪو وڏڀاڳي پالي
ڪوٽ جنم ڪي ڪِلبک ناسي - هر چرڻي چت لائي.

(٤٣)

(١٦) ساڌ سنگ مَل لائي - پار برهم پيو سائي[8]
نانڪ نامُ ڌيايا - آد پُرکُ پرڀ[6] پايا.

(٣٥)

(١٧) جَب هي سرن ساڌ ڪي آيو - ڏُرمت[9] سگل بِناسي
تَب نانڪ چيتيو چنتامن[10] - ڪاٽي جم ڪي ڦاسي.

واڳ سورٺ، محلا نائوان، شبد (٧)

(١٨) سبِ سنگِ ساڌ پالي وڏڀاڳي - مَن چلتو[11] بهو اُروڙا[12]
آند ڌن واجهہ نت واجي - هر امرت ڌار رس ڪيڙا[13].

واڳ جئسري، محلا چوٿان، شبد (٦)

(١٩) سَنتان سنگِ مِل رهيو - تان سچ لڳيو پيارُ
سچ سالاهي سچ مَنِ - در سچي سچيارُ.

واڳ سوهي، محلا ڀهجا، اشٽپدي (٢٠)٣

(٢٠) بسن ساڌو جسو جيوتا - ليتو پرُلاري[14]
مسلت سنگ سب پرم مِتي - گت پئي هماري.

واڳ بسلاول، محلا پنجوان، شبد (٤٠)

(٢١) آنڊج[15] جيرج[16] سيتج[17] اُتبج[18] - سب ورن جسيئہ جنت اُپئيا
ساڌو سرن پئي سو اُبري - کتي[19] باهمڻ سوُد ولش چنڊال چنڊ پئا.

واڳ بسلاول، محلا چوٿان، اشٽپدي(٦)٤

---

١. سنگ، ميلاپ. ٢. وڪار. ٣. ورلي الم. ٤. ڪوُهہ. ٥. پار ڪري ولو. ٦. پرماتما. ٨. ڏاڪو. ٨. سچو، مددگار. ٩. ڪمت. ١٠. ڌيان لڳايو. ١١. چنچل. ١٢. ايڪاڪسو، استو. ١٣. پين نا، پائين نا. ١٤. نهڪل، ونرت. ١٥. آنڊي مان پيدا ٿيل جيو ۽ پکسي. ١٦. جيري مان پيدا ٿيل انسان ۽ جانور. ١٧. پگهر مان پيدا ٿيل، جوُن. ١٨. زمين مان پيدا ٿيل، وڻواهہ. ١٩. کتري.

(٢٢) کيولسن نومولک هيرا - آلند کُسطي کهيرا
اَلهد باٹي ہُوٽجي[١] - سنتن هت واکي کوُنجي[٢].
واڳ رامڪلي، محلا پنجوان، شبد (٣٥)

(٢٣) نرشنا ہوُکر سب ناسي - سَنت ہرسادِ جهيا اَہناسي[٣]
وکُن دلَس ہرب شيو کماني - هر مِلطيو کي ابهه ليماني.
(٤٦)

(٢٤) اَدشٽ اَکوچرُ[٣] پاربرهمُ - مِل ساڌوُ اَکٿ کٿاينا لسا
اَلهد شبد دسُمر[٥] دُئار وجيو - تهه اَمرت نام چُئايا[٦] لسا.
واڳ مارؤ، محلا پنجوان، شبد (١٢)

(٢٥) سَنت کرپا لي هرديِ واسيو - دوُجا بهاو مِٽاوُنسا
يڳمَت ديا لي ٻُڌ پرکاسيو - دُرمت دوُک تجاوُنسا[٧].
واڳ مارؤ، محلا پنجوان، اشٽپدي (٥)

(٢٦) کيا تَکهه[٨] بيا پاسُ[٩] - کر هِيٽڙي هِک[٣] آڌارُ
ليٹُ سنتن کي رهٽا - جِت لبي سکه دائارُ.
واڳ مارؤ، محلا پنجوان، وار (١١)

(٢٧) پارسِ کي سنگِ تانبا[١٠] بگڙيو[١١] - سو تانبا کنچن هوء نبڙيو
سنتن سنگ کبيرا بگڙيو - سو کبير راميو[٣] هوء نبڙيو.
واڳ ڀيرو، کبير صاحب، شبد (٥)

(٢٨) ستگور سنت مِليو سانت پاليٽي - کِلوُکر دکه کاٽي سبِ دوُر
آلمِ جوتِ پٽي پرٿوُلت[١٢] - پرکس[٣] نرنجن دکيا حضوُر[١٣].
واڳ سارنگ، محلا چوٿان، شبد (١)

(٢٩) سنت جنان کيو سنگِ مِل ٻرُي[١٤] - تهُ پاوءِ موکه دُئار
بِن ستسنگ سکه کنيو نه پايا - جاء پوچهه بيد[١٥] بيچارُ.
(٦)

(٣٠) جو جو سنگِ مِلي ساڌوُ کي - تيتي پٽت[١٦] پُنيتا[١٧]
کهه نانک جاکي وَڏ ڀاڳا - تِن جنم پدارٿ جيتا.
واڳ سارنگ، محلا پنجوان، شبد (٦٥)

---

١. سموهتي. ٢. چابي. ٣. پرماتما. ٤. واسو. ٥. ڏهين. ٦. چوُسيو. ٧. ڇُٽي وڃن ٿا. ٨. تاڙين. ٩. طرف، پاسا. ١٠ تامو. ١١. بدلجي ويو. ١٢. نڙي، ڦوُلهارجي پئي آهي. ١٣. حاضران حضوُر. ١٤. اي پاڳل انسان. ١٥. چارئي ويد. ١٦. پاپي، گنهگار. ١٧. پوتر، شُڌ.

(٣١) گنگا جمنا گوداوري [1] سرستي –
لي کرهِ ادم ڌوڙ ساڌوُ کي تائي [2]
ڪلوکہ مَل پري پڙي هوري وچِ –
هوري مَل ساڌوُ کي ڌوڙ گوائي ۔

راڳ ملار، محلا چوٿان، شبد (٢)

(٣٢) ڌنو ڪُل [3] دليت ڪُل جَگيہ کِنٿو [4] نسر – ساگر انري باري
جو جو پڄن ڪري ساڌوُ سنگہ – تاڪي ڌوُکہ بِداري [6] ۔

راڳ ملار، محلا پنڃوان، شبد (١٣)

(٣٣) هر کي سنت سنت پَل [7] لِيکي – مِل سنت جَنان مَل لهِنا
هؤ مي دُوس [8] گيا سب ليکر – جنؐ صاهن ڪاڄ کريئا ۔

راڳ ڪانڙا، محلا چوٿان، شبد (١)

(٣٤) بِسر گئي سب تاتِ [9] پرائي –
جَب تي ساڌ سنگِ موهِ پائي
ناکو بَيري نهي بگانا [10] – سکل سنگِ هم ڪئُ بَن آئي [11] ۔

راڳ ڪانڙا، محلا پنڃوان، شبد (٨)

(٣٥) کبير ساڌوُ کي مِلني جائيئي – سائِف [12] نہ ليجئي کوهِ
پاچهي [13] پاءُ [14] نہ ڌيجئي – آگي [15] هوهُ سو هوهُ ۔

سلوک، کبير صاحب (١١٦)

---

١. ليوف آستان وار بؤن بولر ندبؤن ۔ ٢. واسطي، لاءِ ۔ ٣. کتدب ۔ ٤. واکاس، واکش.
٥. ڌيرتاتؤن ۔ ٦. ختم کري نو ۔ ٧. پلو مانس ۔ ٨. پاپ، گناهہ ۔ ٩. پهار ۔ ١٠. ڌاريو، پرائو ۔ ١١. پريت لگي ڊئي ۔ ١٢. مسائي، پائسان ۔ ١٣. پسوبان، پرتبان ۔ ١٤. پير ۔
١٥. اگتي، آئيدي ۔

سنتن جي سنگ لاءِ سِڪ.

ساڌ سنگت جو لاڀ.

سچن سنتن جي مهما ۽ مٺيا جو مختصر احوال اڳئي اچي چڪو آهي. سدن ڪلا ۽ ڪشش، سِکن کي پاڻمرادو پاڻ ڏانهن ڇڪي ٿي. سِک بہ سنتن جي سنگ لاءِ سِڪن ٿا. اھا سڪ ٿي سکن جي سچي سمپتي آهي. موکش مڪتيءَ لاءِ مصلحت ۽ منظوري آهي. سچي سِک کي مال ملڪيت جي درڪار نہ آهي، مان مرتبي جي پرواهہ نہ آهي، عزت آبرو جي غرض نہ آهي، سنساري سنبندن جي گهرج نہ آهي، سرير جي سکن جي چاهنا نہ آهي ۽ اندرين جي سوادن جي ترشنا نہ آهي. سنتن وٽ رکي ۽ اڌپي روٽي ڪالط، ٻاهر جي چٽيهہ ٻرڪارن جي پوچڻ کان، وڌيڪ سلوڻي، سوادي ۽ سکدائڪ آهي. سنتن وٽ لنگوٽي ٻاٽي گودڙيءَ ۾ گذارڻ، ٻاهر جي پٽ پٽيهر ۽ سيج پلنگ کان، وڌيڪ سهائيندڙ ۽ سوُنهندڙ آهي. سنتن جو سنگ سرڳ سمان آهي. ٻيا سڀ جاپ تاپ، ڄر نيم، هوم يگيہ، يا ڪرم ڌرم کهڙا بہ ضروري ۽ فائديمند هجن، پر ساڌن جو سنگ سڀ کان اتم ۽ سريشٽ ليکيو ويو آهي. جتي سِک جو سنت سان سنبند، سچائيءَ سان ٻڌل آهي، اتي سک جي پراپتيءَ ۾ کهڙو شڪ هئڻ گهرجي؟ سُک ڪانسواءِ، سنتن وٽ ٻيو رکيو ڇا آهي، جو هوُ ونڊي ورائين؟ اهو سُک ٿي من کي سچي شانتي ۽ سنتوش بخشي ٿو.

ائهيءَ ڪري، سک سنتن جي پنيان ٻوي ٿو، پنڪي ٿو، لڙڇي ٿو، ٻاڏائي ٿو ۽ ايلائي ٿو. ڇاٿو چئي؟ اي سنپرش مهاتما، مان تُنهنجي در جو داس آهيان. منهنجي خدمت سئيڪار ڪر. آگيا ڏيو تہ تنهنجي در جو ٻاٽي ڀريان، چنڊ پيهان، پکا هلايان، وارن سان تُنهنجا چرن چنڊيان ۽ تُنهنجي ٻيرن جي ڌوڙ مک ۽ مستڪ تي لڳايان. هي دٻالوُ درويش، سنسار جي سوُرن ۽ سختين، ڪافي سبق سيکاريا اٿم. ڪو ڪاهوُ ڪراهي. سڀ مطلب لاءِ ملاقي ٿين ٿا ۽ مطلب لٿي، ملامتوُن هڻن ٿا. مناسبت يا غير مناسبت جو مدار ٿي رڳو سکٽي مطلب تي آهي. سو ترشنا کي ترڪ ڪري، اچي تنهنجي شرن ورتي اٿم. من مان ٿهل ڪمائي نهال ٿيان. منهنجوُن اکڙيوُن تنهنجي درسن لاءِ واجهائين ليوُن، لوچ جي لطف لاءِ لڙڪ وهائين ليوُن ۽ آسائتي نگاهہ سان نهارين ليوُن. تو وٽ نام جو خزانو آهي، ڀڪتيءَ جو ڀنڊار آهي. موُن تو اڳيان پلاند پاتو آهي تہ من کو اُتان جو ڪو ڪڻو ڪو ڪُٽڪو، پليءَ پئي، پار پوهائي. پنڄ پار ڪراءِ تہ مان جان جند جي جوُتا ڪريان، دل جو داڻ لڳايان ۽ تن من ڌن تو مٿان قربان ڪريان. گوروُ ارجن ديو جن فرمائين ٿا:

(۱) ڪر ڪرپا پريه آپڻي - جن ڏوڙهي سنگ سماءِ
جهڙ ٿون واڪهه لڳ وهان - تيرا ڏٺا پڇا ڪساءِ.

راڳ مانجهه، محلا پنجوان، ڏين وار (۴)

(۲) ٽهل ڪرءِ تيري داس ڪي - پڳ جهاڙءِ بال
مستڪ اُپنا ڀيٽ ديءِ - ڪن سُڻءُ وسال.

راڳ بلاول، محلا پنجوان، شبد (۴۲)

جهڙو سنگ تهڙو رنگ. پهرين ڀاڱي جي (۷)۳ باب ۾، ڪسنگ جي اَثر جو احوال آيل آهي ته هن سنتن جي سنگ جي ساک ۽ ساراهه ڏنل آهي. صاحبن سمجهايو آهي ته اسان سڀ وید پُران ۽ شاستر سمرتيون اُٿلائون پٿلايون آهن، پر ساڌ سنگت يعني سنتن جي سنگ جهڙي ساڌنا، ٻي ڪا به اهڙي اَمر ۽ اَثرائتي ڪانه آهي. ساڌ سنگت آهي تيرٿ آستان، اَٽل آڪاڙو، اَمر اَڏو، لڄ ڌام، سچ نواس، اَنهڙ نهر ۽ وشال ولڪت. ساڌ سنگت، مها تيرٿ پاتڙا آهي جو نه گنگا، جمنا، گوداوري ۽ سرسوتي پڻ سنتن جي چرنن جي خاڪ جي طلب ۾ اُڏڻن ٿيون. جي مَنُ سنتن جي سنگ ۾ سانت ۽ تريت نه ٿيو ته پڪ ته سمجهڻ گهرجي، نه تيرٿ پاتڙائون ۾ من جي اَشانتي مِٽائي مُور ڪو نه سگهنديون.

ساڌ سنگت ۾ سائينءَ جي صفت ڳائجي ٿي، نام جي نرمل ڌارا وهي ٿي، تت گيان ملي ٿو، پڙ ۽ ڀاءُ پراپت ٿئي ٿو، ڀڳتيءَ جو ڀنڊارو کُلي ٿو، ڳجهه جي ڳالهه سلجهي ٿي، روحاني رنگ جي رچنا رچجي ٿي، جل ۾ جوت ٻري ٿي، پاڻيءَ جو سمرن لڳي ٿو، شبد جو پرڪاش ٿئي ٿو، سچ جو پوڄن وڄندو ٿو، اَنهد ڪيرتن هلي ٿو، آنند چالنجي ٿو ۽ وشرام پائجي ٿو. ساڌ سنگت ڪوپا ڌرم جي پوڙهي آهي، آبِ حيات آهي. ساڌ سنگت چٽڪ نرمل جل جو دريائ آهي، جتي سڪ روپي هنس، اشنان ڪري اُجل ۽ پولو ٿين ٿا ۽ نام روپي هيرا ۽ موتي چونڊي چڳن ٿا. ساڌ سنگت هريءَ جو نواس آهي، ڏاتار جو ڏيرو آهي. اُتي موتي منوهر پاڻ وٽو ٻن ٽڪسري ورتالي. اِهو اسرار ڪو ڏيکاري سگهي ۽ ڪو ڏسي سگهي. جنهن جهاتي پاتي تنهن چکڙ ڏٺي. پلڪ ۾ پرچو ٿي پوي. باقي مايا وادي نه ساڌ سنگت ۾ وهندي آهي، وٽا مايا جي موج ماڻين. صاحب فرمائين ٿا:

(۱) اوٿي اَمرت وانڊيئي - سُکيئا هر ڪوٽي
جم ڪي پنٿ نه پائيئهه - ڦر ناهي مرٽي.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، وار (۹)

(۲) ايڪو سرؤر ڪمل انوپ - سدا بِگاسيو پرمل روپ
اُوجل موتي چوڳهه هنس - سرب ڪلا جگديسيو اَنس.

راڳ آسا، محلا پهلا، شبد (۱۲)

اي ٻڌاءِ ساڌ سنگت ۾ سساوِي سودا ڪونہ ٿا سيکارجن، دنيوي ڌنڌوار ڪونہ ٿا ڦندجن ۽ پاکنڊ جي پوڄا ڪونہ ٿي ٿئي. اتي آهي سچ جو سودو ۽ وويڪ جسو وهنوار ۽ وحدت جي واقفيت. جن جي من جوُن مرادوُن ۽ منشائوُن، اُڃا سساوِ ۾ اٽڪيل آهن ۽ جن جي چت کي اُڃا چوٽ ڪانہ آئي آهي، تن جو ساڌ سنگت ۾ اُچڻ اُجايو آهي. اهو دنيا ٻنهي ـان دوکو آهي. اهي ساڌ سنگت مان ڪجهہ ڪونہ ڦلندا. سون جي دڪان تان لوهہ ڪيئن ملندو؟ ٻاقي جن کي لالن جي لڏ آهي، سنگوُر ۾ صدق آهي، ستسنگ ۾ شرڌا آهي، سنتن جي سنگ جي سڪ آهي، تن جو ساڌ سنگت ۾ اُچڻ جڳائي. کين لاڀ ملندو. اهي سنتن سان ائين ملي ويندا جيئن پاڻي ۾ کير پاڻ ۾. کير ڪُٽي وڃي تہ بہ پاڻي پاڻ مِٽائي، کير جي رنگ ۾ جذب ٿي ويندو. شرڌا سا سِڪ کي هجي تہ سنت جو ساٿ نہ ڇڏائبو. ٻاقي ٻيا تہ رڳو پيا پاڻي ولوڙين، ڇو تہ هنن جي ڀاونا اَڻ‌ڳہ آهي، وايسار ڌارا اڙائي آهي ۽ آسوُن اميدوُن علحدہ پوُن آهن. ٿهڪري ڪر وولو ڦڏياڳي سک، شيوڪ يا ساڌڪ آهي، جنهنجي ٻوُرب جنم جي ڪمائي ڪيل آهي ۽ جنهنجي مستڪ تي اهڙي لــلاٽ جو ليک لکيل آهي، جو ساڌ سنگت ۾ ٽهڪي اچي ٿو. اُتي آڪاڻي ٻُڌي، ٻيارو ۽ اُرليپ ٿئي ٿو، وحدت جو واڪ وٺي ٿو، هر جن سان ملي هو جن ٿيڻ ٿو ۽ ائين ڀوسجو لوڪ پرلوڪ سهيلو ڪري ٿو. جنهن ۾ چت آهي، تنهن لاءِ ٿي نہ چُستي ليندي.

صاحبن ساڌ سنگت جي لاڀ جو ڪافي ڦرڻن ڪيو آهي. ستسنگيءَ ۾ رڳو صدق سڪ ۽ شرڌا هجي تہ سڀ ڀليون ٿيندس. اهي ڇٽڪوُن لڪرندس ۽ چراغ ٻرندس، جنهن ۾ ٻيڻي وڪار، ٻڙ ٻيوم، پاپ ٻدن، تاپ سنتاپ، تمنائوُن ترشنائوُن، ڇنڪا ڇنڪا، دُئي، ٻيائـــي، ڪُمت ڪسنگ، چنتـــا چٽڇلتا، نندا چسدا، سڀ ڀسم ٿــي ويــدا. اهي انساهہ ۽ اُمنگ اُڀرندس، جو نام جو سمرن ڪندو، شبد ۾ سُرتي لڳائيندو، ستگرو جو اُپديش هنڊائيندو، گوبند جا گڻ ڳائيندو ۽ روُحاني رنگ ۾ رنگبو. اهي ڀاڳ ۽ ڀاڳائوُن جاڳندس، جو موت نہ ڪاليندو، اڳتي وڌندو هلندو، هٺ هاري هيئائين وٺندو، داسن جو داس ليندو، سيني جي شيوا ڪندو، سڀ جو سڄڻ ليندو، من ۽ مک اوُجل ڪندو، نفعي نقصان ۾ وهاوُ نہ ويندو، سهن شڪتي ۽ سمدرشتي سکندو، شڪر ۾ سنتوش ڀرائيندو، رهٽي ڪهٽي شڌ ڪندو، ٻُڌيءَ جو وڪاس ڪندو، پاڪ پيغام پهچائيندو ۽ آتم جوت جو پرڪاش ڪندو. اهڙا لڏ لڳندس، جو پاڻ سڃاڻندو، جيئري مُڪل رهندو، اندر اوريندو، ليکا چوکا اُلک تي ڇڏيندو، عشق اندر عقل عدم پيدا ڪندو، سَر جي سُڌ لهندو، من جو من ۾ ماڻيندو، اُنهد ڌُني جو آنند اوليندو، دسم دُئار ۾ ڌيان لڳائيندو، آد پـــرکـــ پائيندو، پرماتما کي حاضران حضوُر جاڻندو ۽ پاربرهم کـــي سڀ روُپ ۾ ۽ سڀ گهٽ ۾ ڏسندو. اِهو آهي گرهست ۽ سنياس جو سچو سنجوڳ، جتي الدر جي آڪاس ۾ اُنهدَ جو

سؤُرج ڪِرِي لو، اڪيان ۽ اَوڌيا جي اوُنڌهہ غائب ٿي ويو، جيڪا پهرين لڳي لو، راس رُلين ۾ رهجي ويل هو ۽ هوُ نہ موٽي ويو، من جي محراب مٿان مغربي مشعال چمڪي پئي. هاڻي ڀلو ٻاجهہ ڀرسان آهي نہ چوڻ ڇڪارن جي چرچو لڳي بند ٿي ويو آهي. هيءَ حرفي حساب نہ آهي يا لفظي لطف نہ آهي ۽ اَليڪي اشارو آهي ۽ اَلوهيت جي اسرار آهي، جنهنڪي شاعري شوق ٿو، شعر ۾ صحيح صوُرت نہ بخشي سگهندو، ڇو نہ وجد جي واس سان واڪاڻ ڪرڻ، واجبيت جي وس کان ٻاهر آهي ۽ اکرن ۾ آڻڻ، اَسنيوُ آهي.

ساڌ مليءَ سِڌ پائيٿي - ڪ ايهہ جوگ ڪ ڀوگ
ڏهہ مِل ڪارج اوُپجيءَ - رام نام سنجوگ.

راڳ گوڙي، ڪبير صاحب، شبد (٥٥)

سنتن جو سنگ ۽ شيوڪ جي ڪايا پلٽي ڇڏي لو، ڪانءَ کي هنس بڻائي لو، لوهہ کي سون ڪري لو، پاپيءَ کي پوتر ڪري لو، پيش پئي جي پنج رکي لو، پڙلنڊ کي تاري لو، ڏوُرانهو ڏيهہ ڏيکاري لو، جنم سڦارو ڪرائي لو، اوُجل ٻار ڪرائي، نوُر محل جو نواسي ڪرائي لو ۽ ڏڻيءَ جي دربار ۾ منهن مٺو ڪرائي لو. سنت آهي صابڻ، جو من جي مَل مِٽائي اڇو اوُجل ڪري. ساڌ آهي پارس، جو ڪوُڙ کي ڪندن ڪري؛ ڀڳت آهي اهو نمو يا نرهو، جو ڪوُڙ ڪمت جي ڪُن کان بچائي. درويش آهي اهو سگهڙ، جو همن کي هار ۾ پئي هڪ ڪري. مست ملنگ آهي اها چٽڪ، جا ڪرمن جا چِٽا ٿي جلائي ڇڏي. روُحاني رمزوُن نہ سنت ٿي سلي سگهندا، ڇو نہ قلب جي ڪنجي سائينءَ ڀاڻ ڪين سنتوي آهي. ڀڳت، ڀڳوان جي ڀنڊاري جا ڀنڊاري آهن، جتان ڪُل خلق، ڪل ذات، برهمڻ، کتري، ونش، شوُدر ۽ چنڊال، سڀ سنتن جي سنگ ۾، سچ ۾ سمائجي سگهن ٿا، بشرطيڪ کين سچ ۾ سمائجڻ جي سچي مراد هجي، سندن من ۽ مکہ ۾ مداليءَ جي ملاقات نہ هجي ۽ ڪٿا ڪيرتن وقت، سندن ورلي وچن ۾ ڪُٿي رهي.

ستگور سنت مليو ساانت پائيٿي - ڪِلوکہ دک ڪاٽي سڀ دوُر
آلم جوت پئي پرڦوُلت - ڀُرکہ نراڃن ديکيا حضوُر.

راڳ سارنگ، محلا چوٿان، شبد (١)

ديهيءَ کي مرض لڳي نہ اسپتال وڃڻو پوندو آهي. ليڪن ٿي من جي روگہ مِٽائڻ لاءِ ساڌ سنگت ضروري آهي. هتان دوا ملندي نہ هتان دعا ملندي. هوُ دواخانو آهي تہ هيءَ شفاخانو آهي. من جي روگہ مٽائڻ ڪانءِ، سرير جا سوُر نہ گهٽيا يا سوالنيءَ سان سهاري سگهيا. پر اي بندا، تو ڪڏهين پاڻ کان اهي ڪي چند سوال پڇيا آهن تہ تون سنتن وٽ يا ساڌ سنگت ۾ يا ڪٿا ڪيرتن ٿي، ڪهڙي مراد کڻي تو وڃين يا ڪٿي چِت تو لڳائي وهين؟ ترشنا جوُن لڏوُن لوڙڻ تو وهين يا نئين سر جوڙڻ تو وهين؟ گهر جا گهاٽ

وٽن گهڙين يا اباڻي وطن جو واءُ ساءُ نه وڻين؟ دل جي دوريءَ مان حرص، حيوانيت ۽ حرفت
جي هوا نه ٿي نڪري يا ڇپجي؟ حسين جي حاصليت جي هٻڪار نه ٿي اچي؟ سر ٿي سروپ ۾
آهي يا سنساري سمبنڌ ۾ سڀئي اڃا ستائين پيا؟ مطلب ته اندر ۾ جلاب لڳل آهي يا گلاب ڳڙيل
آهي؟ اي جناب، اڄ ته ڏي سچا جواب! ته جواب نٿي ڏيون جاڳائي، جنبش اُٿاري ۽
جولان لڳائي. اِئين ٿي جانب لاءِ جستجوءَ جي شروعات ٿيندي آهي. ٿيئن ڪري، اي
ٻندا، تون ٻه پيا حيلا وسيلا وترت سمجهي، روحاني واڌاري لاءِ سنتن جو سنگ وٺ ۽
ساڌ سنگت ۾ وهڻ جو نيم نه ٽار. گهٽ ۾ گهٽ، جو وقت ساڌ سنگت ۾ وٽن آهين يا ڪٿا
ڪيرتن ٻڌي رهيو آهين، اهو وقت ته سنساري وهنوارن ۽ وهمن مان من ڪڍي، رام نام ۾
لڳاءِ ۽ سنتن جو اُپديش هياءَ سان هنڊاءِ، ته ٿورو ٿورو، آهستي آهستي، من ٽڪين من کي
موچڙو لڳي، مثل ميسار جي، اوگڻ اُجهامن، گڻ پرگهٽ ٿين، سنتن جي آسيس ڪنهن،
گروءَ جو منتر ملي ۽ مالڪ جي مهر وسي. روحانيت جي راهه ۾، ڪچ مهل ته دلموڙي
جهنجهٽن کان جلد آزاد ڪراءِ. سونارڪي هنر ۾، لوهار جا اوزار ڪيئن ڪم ايندا؟ سو
سفر جو ساز سامان نه مناسب ۽ موزون هئڻ گهرجي. پوءِ جي سٺڪ سڌي آهي ۽ اهڙي
ڪوشش قائم آهي ته سفر اوس ٽاب پوندو، ڇو ته پرماتما پاڻ پاسبان آهي ۽ پيو پرورش
ڪندو. اهوئي ته ستگور ۾ ۽ سنت ۾ سمائجي، سک جي ساهيتا ڪري ٿو.

سنتن ۽ ساڌ سنگت متعلق خاص خاطريون بلاشڪ مليل آهن پر هيءَ پنڌ به خرابين ۽
خطرن کان خالي ڪونه آهي. ڪوڙهاڙو لڪ به آهي جتي ٿوڙا نه هجن؟ اي ٻندا، ڏس جيئن،
ته ٣٢ ڪانن وچ هوندي به ڪيئن ڪم پئي ڪري ته پاڻ به بچالي وٺي آهي. سدا سجاڳ آهي ته
سلامت به آهي، پر جي پلڪ به پرداخت کان پري رهي، ته چڪ پئجي وڃيس ۽ رت ريلا ڪري
اچي وهيس، جتي ملم پٽي ڪرڻ به مشڪل آهي. ساڳيءَ طرح، سنت ويچارا به ته جڳ واگهن جي
وات وچ آهن. ٿيئن ڪري، سدا سجاڳ رهن ۽ هميشه هوشيار رهن. ڪچ لاپرواهيءَ ۽ لاغرضائي
ٿي ته حال نه ترڪي اچي ٿري ۾ ڪرندا. وڏو خطرو ته ٻهراڻ الن، خود پنهنجن چيلن
چانئين مان، جي پنهنجي مطلب ڪاڻ، پيا ڪين ڏنار پن، لوپائين ۽ ڦسلائين. ورڻي ڪچ
ڌيچو به رهين ٿو پرماتما جو، جو پالند به ٿو پڪڙائين ته پرڪشائون به ٿو وٺين. سنت وٽ
وڃ ته پيهه لڳي پئي آهي پر عام طور، ايندڙ گهرين ڇا ٿو؟ ته ترشنا جي هيءَ يا هوءَ
تمنا ۽ طلب پوري ٿئي، ٿيئن لاءِ ڪيڏا نه سانگ ٿو رچائي ۽ ڦوٽبندڀون ٿو ٻڌي؟ پوءِ
ٿي سگهي ٿو ته ڪرمن جي ڪنهن نه ڪنهن ڪوتاهيءَ يا ڪمزوريءَ ڪري ۽ سنت ٿڙڪي
به وڃي. جو هڪواريءَ ٿڙڪيو، سو سولو ته ورڻي ٿانءَ ڪونه پائيندو،

مثلاً قياس ڪندي يا ڪهڪاءَ پوندي، سنت پنهنجي شڪتي استعمال ٿو ڪري ۽
ڪنهن گهرندڙ جو مطلب سڌ ڪري ٿو، ته پوءِ ته پيهن پنيان پيهون اچي پلؤ جهليدا پن، ته هي

ڪرامت جا ڪامل، هي ميريءَ پيريءَ جا پيغمبر، هي خداوند، منهنجي هيءَ آس پڄاءِ نه
هوءَ ته پڄاءِ. جي سنت ۾ اهڙا جو ڪو اٽلڪو، اٽمتيل آنگ رهيل هوندو نه چاهيندو
نه ناموس نڪري ۽ اُمت نه آباد رهي. پوءِ انهيءَ سلسلي ۾ ناموس ۽ ناچار نه ويندو
وڌندو پر ٻئي طرف، سڌ پوُن ۽ شڪتيون ويندي پون گهٽبيون، تان جو سنت جيئو حال
اهڙو اچي اُڪرو ۽ سگهارو ليندو، جهڙو چوسيل يا لتاڙيل ليمي جو. ڪسيءَ ۾ ڪٽي اڇلائبو
آهي. وري مثلاً ڪو سنت، غفلت يا بي احتياطيءَ جي حالت هيٺ، ڪام، ڪروڌ يا ڪنهن
ٻئي وڪار جي وس ۾ اچي ڪو ڪڌو ڪم ڪري لو وهي ۽ ظاهر ٿي ٿو پوي، ته ته سندس
سڀئي ڪئي ڪمائي ناس ٿيو وڃي. پوءِ نه آهي ساڳيا چيلا چانٽي، جي اڳي نياز ۾ لمندا
هئا، ڪوڙا قصا ناهيندا هئا ۽ ڪرامتي ڪهاڻيون ٻڌائيندا هئا، سي ته هاڻي ڦري ٿا پون،
سنت تي جائز، ناجائز تهمتون ٿا هڻن ۽ پڙهو گهمائي بدنام ٿا ڪن. سندن نه ڪنهن ڪولي
بگڙيو، جو نه هڪ در ڇڏي، وڃي ٻيو جهليندا. پر سنت ويچارو نه ڪالوسي لعنت لان
لڙڪي، اُچي ترهت تي پيو. جڏهين ڪ ڦري پاڻ ڪٽي ۽ پرماتما جي پرڪشا پوري ٿئي!
تنهن ڪري سنت دعا پيندا آهن ته هي دياڙ، حقون ته ڪه نه ناحقون ته ڪه. اها ته قادر
جي قدرت آهي جو سنت پاڻ ٿري، چيلي کي ته تاري ٿو. وري ڪو چيلو پاڻ ٻڏندي،
سنت کي ته ٻوڙي ٿو. ٻئي ڪرمن جي ڪسوٽيءَ ڪري، ڪُڏن يا ڪرن ٿا.

باب پنجون.

رامُ نامُ، ستنامُ.

(ا) نام ڪرتار جي ڪرپا ۽ گوروُءَ
دُئاران، پراپت ٿي سگهي ٿو.

(١) سُکھ وڏ ڀاڳيئا - ھر اَمرت ڀاٺي رامَ
جِن ڪنُ ڪرم لِکِي - تِس رديءِ سماٺي رام
اَکٿ کهاٺي تني جاٺي - جِس آپ ھرپ ڪرپا ڪري
اَمر ٿِيئا ڦِر نہ موُئا - کَل کَليسا[١] دکہ ھري
ھر سرڻ پاٺي تَج[٢] نہ جاٺي - ھرپ پريم مَنِ تن ڀاٺي
بِنونت نانڪ سدا گاٺيءِ - ڀوَ اَمرت ڀاٺي.
[راڳ ٻهاڳڙا، محلا پنجوان، ڇنت (٣)٥]

(٢) موھ[٣] نِرکھ اَنانت - سرٽي آيا
بِل بِل گور دِيو - جِن نام دِرڙايا
گور نام دِيئا ڪُسل[٣] ٿِيئا - سرب اِچها پُنِيئا
جَلني ٻُجهاٺي سانت آني - مِلي چِرُي[٥] وِڇنِيئا
آنَنْد[٣] ھرکہ سھج ساچي - مھا منگل گُڻ گايا
بِنونت نانڪ نام ھرپ ڪا - گور پوُري تي پايا.
[راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، ڇنت (۴)٢]

(٣) تيري ڀڳت ڀنڊار اَسنک[٦] - جِس توُن ديوُھ ميري سوامي تِس ملھ
جِسڪيءِ مستڪ گور ھاٿ - تِس ھرديءِ ھر گڻ نِکھ[٧]

---

١. دکہ، درد، ھاھ سپ ناس ٿي ويا. ٢. ڇڏڻ. ٣. مان. ۴. سکہ، خوشي. ٥. ڳچ مدت کان وِڇڙيل. ٦. بي اَنت، اَپار. ٧. نِڪن ٿا، رھن ٿا.

هرڪو هردي نڪهي لسڪي - جس اندر پڻو[1] ڀاوني[2] هوئي
پسن ٽوئي ڪنهي نه پرپر ٻاٻا - ٻن پيئي ٻار نه اترڻا ڪوئي
پڻو ڀاوُ[2] پريت نانڪ لسهه لاڳي - جس اوُن آپڻي ڪرپا ڪرهه
ليري ڀگت ڀنڊار اسنڪ - جس اوُن دڀوهه ميري سوامي لِس ملهه.

[راڳ ڏنڪاري، محلا چوٿان، ڇنت (٤)٣]

(٤) جس آپي ڪرپا ڪري ميرا سوامي - لِس جن ڪئهُ هر لنو لاليئي ري
سپڪر پگٿ ڪري هر ڪيري[3] - هر ڀاوئي سوٿانهه[4] ڀڪيئي ري
هر هر نامُ اموالڪ هر پهه[5] - هر ديوئي تان نام ڏياوئيي ري
جسنو نام ديئه ميرا سوامي - اس ليکا سڀ ڇڏاوئيي ري
هر نام اراذهه سي ڏانَ[6] جن ڪهيئي -
پِسن مستڪ ڀاڳ ڏُر لڪه پاوئيي ري.

[راڳ ڪيدارا، محلا چوٿان، شبد (١)]

(٥) نام نرنجن الک هئي - ڪِئهُ لکيا جائي
نام نرنجن نالِ[7] هي - ڪئهُ پائيئي ڀائي؟
نام نرنجن ورتدا[8] - رويا[9] سڀ ٺائي
گرپوري لي ڀاليئي - هردي ديئه ڏکائي
نانڪ ندري[10] ڪرمُ[10] هوءِ[10] - گر مليئي ڀائي.

[راڳ سارنگ، محلا چوٿان، وار (١٣)]

---

١. ڀڳوان جو پڻو. ٢. شرڌا. ٣. جي. ٤. لڪائِنو، قبول. ٥. وٽ آهي. ٦. ڏنيواد جي لائق آهن. ٧. نسزديڪ، گڏو گڏ. ٨. اندر ۾ وسي ٿو. ٩. سرب وياپڪ آهي. ١٠. ڪرپا، ٻاجهه، مهر.

(٦) جن ڪئُ ستگور ڌيايا - تن ميٽِ نہ سَڪئي ڪوءِ
اونا اَندر نــام نڌانُ هئي - نــامــو پرگٽ هوءِ
نامُ پوُجيئي نــامُ مڃيئي - اَکنڊ[2] سدا سچ سوءِ.
سري راڳ، محلا پهلا، شبد (٨)

(٧) هر جيئہ[3] آپڻي ڪرپــا ڪري - تان لاڳئي نام پيارُ
نانڪ نــام سَمال تون - گور ڪـــئي هيتِ[4] اَپارُ.
سري راڳ، محلا ٽيجا، شبد (٢٠)

(٨) نــامُ اَمولڪ رتنَ هئي - پوُري ستگور پــاس
ستگور سيوئي لڳيا - ڪڍ رتــن ديــوئي پرڳاسِ[5]
ڌن وڏ ڀاڳي وڏ ڀاڳيئا - جو آءِ مِلي گــور پاسِ.
سري راڳ، محلا چوٿان، شبد (٢)

(٩) پاپا لاهــا[6] لاڀ نــام - پوُرن هــونــي ڪــامُ
ڪـــر ڪرپا پــربُ ميليا - ديِتا اَپــڻا نــامُ
آوڻ جــاڻــا[7] رهـــ گيا - آپ هــوُنــا مهروانُ
سچُ محل گهرُ پــايا - گــور ڪـــا شبدُ پڇان[8].
سري راڳ، محلا پنجوان، شبد (١١)

(١٠) وام نام ڌن نِرملو - جـــي ديـــوئي ديـــوڻهارُ[3]
آگي پوُ[9] ڇ نہ هووئي - جس بيلي[10] گـــور ڪـــرتارُ[3]
آپ[3] ڇڏائــي ڇُٽيئي - آپـــي[3] بــخشــڻهــارُ.
سري راڳ، محلا پهلا، اشٽپدي (٢)١٥

(١١) لڳ[11] ڪرپا لي مارگُ[12] پاليئي - پربُ ڪرپــا لي نامُ ڌيائيئي
پربُ ڪرپا لي بندن ڇُٽيئي - لڳُ ڪرپا لي هؤمـــئي تُٽيئي.
واڳـــ گؤڙي، محلا پنجوان، شبد (١٤)

(١٢) گور پرسادِ[13] نــام مـــنِ لاڳا - جنم جنم ڪا سوُيا جــاڳـــا
اَمرت گڻ اُچري پربُ باڻي - پوُري گور ڪي سُمت پراڻي.
(٢٧)

(١٣) ڪهہ نانڪ - گـــور منتر[14] درڙايا
ڪيوَل[15] نــام - رِدُ[16] مـــاهہ سَمايا.
(٤٢)

---

١. قبوُل، اَستاپن ڪيو آهي. ٢. نهچل، قائم. ٣. پرماتما. ٤. پريت. ٥. روشنائي، سوجهرو.
٦. فائدو، نفعو. ٧. جنم مرڻ جـــو چڪر. ٨. سڃاڻ لــا. ٩. پرلوڪ پر. ١٠. سهائڪ.
١١. لُنهنجي. ١٢. سچي واهہ. ١٣. ڪرپا. ١٤. سِکيا، اُپديش. ١٥. رڳو، فقط. ١٦. هردو.

(١٤) سڀي وٿون ڪوڙيان - سچي ناءِ مِنا
سادُ آيا تن هرجنان - جڪ ساڌي ڏٺا
ٻاو ٻرهم جس لکيا - مِن لٿي وُنا.

واڪ گوڙي، محلا پنجوان، وار (١٣)

(١٥) تون ٻي اَنتُ دئيال هيئه - تيري سرڻائي
گور پوري ٻي ٻاليئه - نامي وڏيائي.

واڪ آسا، محلا تيجا، اشتپدي (١٠)

(١٦) گور ٻاڻي لاڳي تن هيڪ چڙيا - نرمولڪ رتن اپارا
هر هر نامُ اَمولڪ پايا - تيري ٻگتِ ٻري ڀنداوا.

واڪ آسا، محلا چوٿان، ڇنت (٤) ١

(١٧) جاڪتُ ڀئي ڪرپالُ پرڀُ - هر هر سيتي جپائِ
نانڪ پرڀ لکي تن وار ستُ - پيتُ ساڌ سنگائِ.

واڪ آسا، محلا پنجوان، ڇنت (٤)، سلوڪ

(١٨) گورمت - واميءِ نام ٻساني
اسٿر رهيءِ - نه ڪتهون جائي.

واڪ آسا، ڪبير صاحب، شبد (٢١)

(١٩) وام وامُ سڀ ڪو ڪهيءِ - ڪهيئي وامُ نه هوءِ
گور پرسادي وام من وَسيءِ - تان ڦلُ پاويءِ ڪوءِ.

واڪ گوجري، محلا تيجا، شبد (٤)

(٢٠) پوري گور تي نامُ پايا جاءِ - سچي شبد سچ سماءِ
اي من نام نڌانُ تون پاءِ - آپڻي گور ڪي من ليءِ رضاءِ.

واڪ وڏهنس، محلا تيجا، شبد (٨)

(٢١) جا ٻس پاوان تدهي گاوان - تان گاويءِ ڪا ڦلُ پاوان
گاوي ڪا ڦلُ هوئي - جان آپي ديوءِ سوئي.

واڪ سورٺ، محلا پهلا، شبد (١٢)

(٢٢) آپي اَمرت آپ هيءِ پيارا - آپهي رس آپيءِ
آپي آپ سلاهدا پيارا - جن نانڪ هر رسُ ڏاپيءِ.

واڪ سورٺ، محلا چوٿان، شبد (٣)

(٢٣) ستگور نام ندانُ دڙايا - چنتا سگل ٻناسي
ڪر ڪرپا اَپنو ڪر ليا - من وسيا اِبناسي.

واڪ سورٺ، محلا پنجوان، شبد (٢٥)

---

١. شيؤن. ٢. شيوڪ. ٣. سادن. ٤ رهي رهيو آهي. ٥. اَملهه. ٦. بيحد گهڻو. ٧. سمرن ڪن ٿا. ٨. سگهر، گڏجي. ٩. سِکيا، اُپديش. ١٠. حڪم، آگيا. ١١. پرماتما. ١٢. مهما ڪري ٿو. ١٣. پڙ ڪرائي ٿو. ١٤. ناس ٿي، لُڙي ٿي. ١٥. پنهنجو.

(٢٤) سڀ رَتي سي نِرملي - جو ساچي جوت مِلاءِ
ستگرو مليئي نانڪ پاپا - نانڪ سڪ سماءِ.

واڳ سورٺ، محلا چوٿان، وار (٦)، سلوڪ محلا ٽيجا

(٢٥) گهال نه ملير شيتو نه ملير - ملير آهه اچينتا
جا ڪئي ديا ڪري ميري ٺاڪر - تن گورهه ڪمالو مَنتا.

واڳ ڏاسري، محلا پنجوان، شبد (٧)

(٢٦) ڪن ڪنڀت ڪريا ڪري جگديسر - تب هر هر هر جس ڌيايو
جن نانڪ ڪئي هر پرڀي سوامي - دک هؤميءِ روگ گوايو.

واڳ گوڙي، محلا چوٿان، شبد (٢)

(٢٧) گور گيان پداوٽ نام هيءِ - هر ناءو ديهه دوڙاءِ
جس پراپت سو لهيءِ - گور چرڻي لاگيءِ آءِ.

واڳ سوهي، محلا چوٿان، اشتپدي (١٠) ٢

(٢٨) پيو پسي تُهه لوڪ ڪي - باڻي سڪ ٿانَ
ديا ڪري سمرٿ گور - بسيا من نامُ.

واڳ بلاول، محلا پنجوان، شبد (٤٩)

(٢٩) باڻي گورو گورو هيءِ باڻي - وچ باڻي امرت ساري
گورو باڻي ڪهيءِ شيوڪ جن مانيءِ - پرتکک گورو نستاري.

واڳ نٽ ناراڻ، محلا چوٿان، اشتپدي (٥) ٤

(٣٠) هر هر ڪٿا سُڻاءِ پرڀ - گورمت هر رديءِ سماڻي
جپ هر هر ڪٿا وڏ ڀاڳيا - هر اتم پد نرباڻي
گورمکان من پرتيت هيءِ - گور پوريءِ نام سماڻي.

واڳ مارو، محلا چوٿان، شبد (٥)

(٣١) ڪليا ڪرم ڪريا پڀي ٺاڪر - ڪمرٿ هر هر ڪاٽي
سرم ٿاڪا پاني بسراما - مت ڪٺي سگلي ڏاٽي.

واڳ مارو، محلا پنجوان، شبد (٦)

(٣٢) گور ڏاٽوءِ نانڪ پاليءِ - بن ستگور پليءِ نه پاهه
ستگور ڪيءِ پاڻيءِ من وسيءِ - تان اهنس وهيءِ لٿو لاهه.

واڳ مارو، محلا پهلا، اشتپدي (٣) ١١

---

١. نرمالما. ٢. محنت. ٣. اوچتو. ٤. منتر، شبد. ٥. ڏري، اوري. ٦. دپ، ڏر. ٧. لهي.
٨. ڪُليو ڪُلايو. ٩. تاري پار ڪندو. ١٠. دک وهت. ١١. وساهه، يقين. ١٢. ڀاڳ، نصيب.
١٣. دک، تڪليف. ١٤. پٽڪو. ١٥. ڏيهن رات.

(٣٣) سُڻ سڻ آکي کيتي ڀاڻي - سڻ کهيئي کو اَنت نه جاڻي
جاکڻ اَلکُ لکائي آپـي - اَکٿ کٿا ٻُڌ ٿاهـا هي.

واڳ مارو، محلا ڀهلا، سولهو (٦) ١٢

(٣٤) جسو ٿام ڏيئڻ سو ڀائي - گور کي شبدِ هر مڻ وسائي
گور کرپا تـي نـام وسيا گهٽ اَنتر - نامو ٿام ڏياڻدا.

واڳ مارو، محلا ٿيجا، سولهو (١٢) ٢٠

(٣٥) هوءُ ڏتارا کوءِ نه سوُجهيءِ - تريُوڻ ڌاويءِ ٿان کڇوُ نه بوُجهيءِ
ستگور شـاهه ڀنڊار نـام جس - اِهه رتن لسيءِ تي ڀاڻٿا.

واڳ مارو، محلا پنجوان، سولهو (٤) ٧

(٣٦) ڏيوي سَڄُ دانُو سو ڀوواتو - سد داتا وَڏ داتا
اَمر اچوُني اَستر جاپيءِ - سـاچا محل چراتا.

واڳ لکاري، محلا پهلا، چست (٤) ٥

(٣٧) وام ٿام ڏُلڀ هيءِ ڀائي - گور پرسادِ وَسيءِ من آئي
وام ٿامُ جن پائهِ سوءِ - پوُري گور تي پراپت هوءِ.

واڳ پيرءِ، محلا ٿيجا، شبد (٩)

(٣٨) اَپٿي دپا کري سو ڀائي - هرکا ٿام مڻ وسائي
ساچُ شبد هردي من ماهِ - جنم جنم کي کلوکُ جاءِ.

واڳ پيرءِ، محلا پنجوان، شبد (٣٩)

(٣٩) ايک نـام نـاوي سنسارُ - گـور پرسادي ٿام پيارُ
بن ٿاميءِ مکت کنيءِ نه ڀائي - پوُري گور تي ٿام پليءِ ڀائي.

واڳ بسنت، محلا ٿيجا، شبد (١٠)

(٤٠) سَوب رنگ اِک رنگ ماهِ - سرب سُکا سک هرُ کيءِ ٿاءِ
تسهه ڀراپت اِهـ ٿداں - نـانڪ گور جس کري داں.

واڳ بسنت، محلا پنجوان، شبد (٢)

(٤١) هر کا ٿام اَمرت هر هر هَري - سو پيئي جس وامُ پياسي
هر آپ دپال دپا کر ميليءِ جس ستگوروُ -
سو جن هر هر اَمرت ٿام چکاسي.

واڳ سارنگ، محلا چوٿان، شبد (١٢)

(٤٢) ايکو ٿامُ اَمرتَ هيءِ مينا - جگ نرمل سچ سـوتـي
ٿانک ٿام پرپوُ تي پاييءِ - جن کٿ ڏر لکيا هوئي.

واڳ ملار، محلا ٿيجا، شبد (٤)

---

١. ڀرپاتما. ٢. ٻڌي، سمجهه. ٣. مندر، در. ٤. ليئيءِ لـوک. ٥. دان. ٦. وڏو عقلمند.
٧. آد کان. ٨. درلڀ. ٩. ڳولهي ٿو. ١٠. ڀاپ، گناهه. ١١. اوائل کان.

(٤٣) هر اُسـر هر پربَ نامُ هيِ - گور بِجن سَياگُسـيِ لِيِتا
دکہ داَلَدٌ سيو لهِ گيا - جهان نسـاء گوروُ هر ديتا۔

واڳسـر کانڑا، محلا چـوتان، وار (١١)

(٤٤) گور پوُري نـسـامُ دوڙايا - جِن وچهُ پـسـومُ چُڪايا
رام نامُ هر کيرت گاء - کـسـر چـسـانڻ مگ دِکايا۔

سلوک محلا چوتان، (٢٨)

١. خوش نصيب. ٢. حاصل ڪيو آهي. ٣. غريبت. ٤. سچي راهه، مارگ.

(٣) نام جي مهما.

(١) سو آئسا هر نام ڌيائيءِ من ميري – جو سَيها أبر حڪم چالي
سو آئسا هر نام جَپيئيءِ من ميري – جو آئيءَ[1] آئسر لئي ڇڏالي
سو آئسا هر نام جپيئيءِ من ميري – جو من ڪي ترشنا سڀ ڀُڪ ڪوالي
سو گورمک نام جپيا وڏ ڀاڳي – تِن نِندڪ دُشت سڀ ڦِري ڀالي
نانڪ نام آرادُ[2] سڀنا تي وڏا – سڀ ناوِءِ[3] آگي آڻِ پوالي.
[سري راڳ، محلا چوٿان، وار (١٣)]

(٢) جِهه مارگ[4] ڪي گني جاهِ نه ڪوسا[5] – هر ڪا نامُ اُهان سنگِ توشا[6]
جهه پيهڊي[2] مها اند غُبارا – هر ڪا نامُ سنگِ اجيئارا[7]
جهان پنٿ[3] تيرا ڪو نه سڃاڻو – هر ڪا نام تِهه نال پڇاڻو
جهه مها ڀيان تپت بهه گهامَ[8] – تهه هر ڪي نام ڪي تُم اوپر ڇامَ[9]
جهان تِرکا[10] مَن تجهه آڪرکي[11] – تهه نانڪ هر هر امرت برکي[12].
[راڳ گؤڙي، محلا پنجوان، سکمني صاحب اشٽپدي (٢)٢]

(٣) گهر[13] رهه – ري من مُگڌ اياڻي – رامُ جپهُ انتر گت ڌياني
لالچ ڇوڙِ رچهُ اَپرَ‌ڀر[14] – اِءُ پاوهُ مُڪت دُئارا هي
جِس بسريءِ جم جوهڻ[15] لاڳيءِ – سڀ سک جاهِ دکا فُن آڳيءِ
رامُ نام جپ گُورمکِ جيئڙي – ايهُ پرم[16] تتُ[17] وچارا هي
هر هر نام جپهُ رس ميٺا – گورمک هر رس انتر ڏٺا
اهنسِ[18] رام رههُ رنگِ راتي – ايهُ جپُ تپُ سنجمُ سارا هي

---

١. آئيءَ ويلي، وقت. ٢. سمرن ڪر، جاپ ڪر. ٣. نام جپيندڙ. ٤. پرلوڪ جي واٽ.
٥. ڪوهه. ٦. رستي يا پنڌ لي. ٧. روشنائي، سوجهرو. ٨. گرمي. ٩. ڇانؤ. ١٠. اُڃ.
١١. ساڙيندو ڪندي. ١٢. ورکا. ١٣. پنهنجو اندر، هردو. ١٤. پرماتما. ١٥. مار پوندي.
١٦. هي پدا. ١٧. گيان جو سار. ١٨. ڏينهن رات.

رام نام گُرو ٻجهي ٻولهُ - سَنت سڀا مهِ اِهو رسُ ٽولهُ[1]
گُرمت کوج لهھُ گهرُ اَپنا - ٻهڙُ نه گربُ مَجهارا هي
سچُ نيرتَ ناوڻُ هر گڻ گاوڻُ - تتُ ويچارڻُ هر لِوَ لاوڻُ
اَنتڪال جمُ جوهِ نه ساڪي - هر ٻولهُ رام پيارا هي
پنچَ تتُ مِل ڪايا[2] ڪيني - تِس مهِ رام رَتنُ ليو چيني
آتم[3] رامُ رامُ هي آتمُ[4] - هر پائيي شبد ويچارا هي
هر ڪي ڀڳت ڪرهُ جَن ڀائي - اَڪٿ ڪٿهُ منُ[3] منهِ[4] سمائي
اُٺ[5] چلنا تاڪ[6] رکهُ گهرُ اپني - دک ڪاٽي ڪاٽڻهارا هي
هر گر پوري کي اوٽ[7] پَرائي[8] - گُرمک هر لِوَ گُرمک[9] جائي
نانک رام نامُ مت[10] اُتمُ - هر بخشي پارا اُتارا هي.

[راڳ مارُو، محلا پهلا، سولهو (10)]

سري راڳ، محلا تيجا، شبد (2)

(4) هُر[11] هار ڪنت جني پهريا - گُر چرڻي چت لاء
تِنان پِچهي رِدِ[12] سِد[13] فِري - اونان تِلُ[13] نه طماع[14].
(14)

(5) نامَ رَتِي[15] سي نرملي - گُر ڪي سهج سُڀاء
مَن تن رالا رنگُ[16] سدُ - رَسنا[17] رسِن رَساء
نانک رنگُ نه اُتري - جو هر[4] دُر چوڙيا لاء.
(17)

(6) جني چاکيا تني[18] سواد پايا - بِن چاکي ڀرم ڀلاء
اَمرت ساچا نامُ هي - ڪهڻا ڪڇو نه جاء
پيوُت هو[19] پرواڻ[20] ڀيا - پُوري شبدِ سماء.

---

1. ڳولهه، لهه. 2. ديهي، سرير. 3. جيو آتما. 4. پرماتما. 5. چنچل. 6. اَستر. 7. آجهو، شرڻ. 8. ورلي. 9. گوروءَ معرفت. 10. سمجهه، بُڌي. 11. پرماتما جي نام جو. 12. سڀ رِدِيون سِدِيون. 13. ورتيءَ مالڪ. 14. لمعا. 15. رتل، رنگيل. 16. پرماتما جو پريم. 17. زبان. 18. سواد. 19. پيئندي ئي. 20. پرماتما جي دربار ۾ قبول پيا.

(٧) اَوڌ[1] سرپر ڪَنالِيئي - پرو ڪروٽس[2] ڏراءِ
تنُ هيمنچل[3] گاليئي - پِي من تي روڳ نه جاءِ
هر نامي تِل نه پُڄيئي - سَبِ[4] ڏٺي ٺوڪ[5] وڄاءِ.

سري راڳ، محلا پهلا، اشٽپدي (٣)١٤

(٨) هر ڪا نام رکهه اُڌاري - نام رَتي پُوجل اُرهه ٻاري
اَلهد واجي نِج گهر واسا - نام رَتي گهر ماهه اُداسا.

راڳ گوڙي، محلا نهان، شبد (١٣)

(٩) آنَ رَسا[6] جيتي ليءِ چاکي - نِمِک نه تِرِشنا تيري لاٿي
هر رَس ڪا تُون چاکهِ سادُ - چاکت هوءِ رهه وسمادُ[7].

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (١٥)

(١٠) راجُ جوبنُ اَوڌ[8] جو ديسيءِ - سب ڪڇ جگ مهه گهاٽيا
نام نڌانُ سد نَوتن[9] نِرمل - اِهه نانڪ هر ڌن کاٽيا.

(١٣١)

(١١) هرکا نام مِيٺا پراجيڻُ[10] - جسان چالهه چت لاٿي
وَسنا هر رس چاکهُ مُيي جيڻُ[11] - اَن رس سباد ڪرالي.

راڳ گوڙي، محلا نهان، چهت (٢)٥

(١٢) سَرب نڌانُ[12] مهه - هر نام نڌان
جپ نانڪ - درگهه پَروانُ.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، سکمني صاحب، اشٽپدي (٢)١٩

(١٣) جِنان اَندر نام نڌان هر - تن کي ڪاج دَيهه آئدي راسِ
تن چُوکي مُحتاجي لوڪن ڪي - هرِ پرب[13] اَنگ ڪريءِ بئنا پاس.

راڳ گوڙي، محلا چوٿان، وار (١٠)

(١٤) اَمرت نام نڌان هيءِ - مِل پيوهو ڀائي
جِس سمرت سک پائيئي - سب تِکا[14] بجهائي.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، وار (٣)

(١٥) کهه ڪبير جيوَن پدُ[15] ڪارن - هر کي ڀگت ڪريجيءِ
ايڪ اَڌار نام نارائن - رسنا[16] رام رَوِجيءِ.

راڳ گوڙي، ڪبير صاحب، شبد (٦٥)

---

١. اَڌو اَڌ. ٢. ڪاراٽي. ٣. هماچل پربت. ٤. اِهي سب ڳالهيوُن. ٥. ٺوڪي، وڄائي، چڱيءَ طرح سان وِچاري. ٦. ٻيا وشين، وکاون جا رس. ٧. تعجب، اَمرِس. ٨. عمر، حياتي. ٩. نقصانڪار، ناسوَنت. ١٠. نئون سئون. ١١. هي مٺهڙا پيارا يا پياري. ١٢. خزانو. ١٣. پکش. ١٤. ترشنا، اُڃ. ١٥. اوُچ پدوي. ١٦. زبان سان جهڙ گهرجي.

(١٦) ساچي نام کي تِل وَڏائي - آکِ ٿکي قيمت نهي پائي
جي سڀ مِلِڪي آکڻ پاء - وَڏا نه هووي گهاٽِ نه جاء.

واڳ آسا، محلا پهلا، شبد (٣)

(١٧) ٿِليو ڪُنجُريِئا سرِ ڪَنڪ چِتريِئا - هر يڪت پِيا ڏُون گَڏ ليِئا
وِوُپ سُمدرِيئا اُنڪ اِستريِئا - هر وس بن سُعاد ٿڪُرِيئا.

واڳ آسا، محلا پنجوان، شبڪ (٥٥)

(١٨) اُوَر نه اُوکَڌ تَسُ نه مَنتا - هر هر سمرن ڪِلوڪ هَنتا
تُون آپ ٻلاوهه نام وسار - تُون آپي راکهه ڪرپا ڌار.

واڳ آسا، محلا پهلا، اشٽپدي (٣)٩

(١٩) نامي هي گهٽ چانڻا - نامي سوڀا پائي
نامي هي سک اُوپجي - نامي سرڻائي.

واڳ آسا، محلا تيجا، اشٽپدي (٥)٧

(٢٠) نام ڏن نام سڪ راجِا - نام ڪتب سهائي
نام سَنوٽ گو ر نانڪ ڪَٿ ڏيِئي - اوهه مري نه آوي جائي.

واڳ گوجري، محلا پنجوان، شبد (٨)

(٢١) ايڪو نهچل نام ڏُن - هور ڏن آوي جاء
اِس ڏَن ڪَٿ تَسڪرُ جُوهه نه سڪي - نا او چُڪاليِ جاء.

واڳ گوجري، محلا تيجا، وار (٧)

(٢٢) واهُ واهُ بائي سچ هي - سچ مِلاوان هوء
نانڪ واهه واهه ڪرِيئا پرڀ پايا - ڪرم پراپت هوء.

(١٤)

(٢٣) جپر جپر کي ڪلوڪ ناسهِ - ڪوٽ مَجن اِشنانا
نام تِڌان گاوَت کِڻ گوبند - لاگو سهج ڏپانا.

واڳ ديوگنڌاري، محلا پنجوان، شبد (١٨)

(٢٤) ڪَل مهه ايڪ نام ڪرپا نِڌ - جاهه جپي گت پاوي
اُوَر ڌرم ناڪي سم ناهن - اِهه بِڌ بيِد ٻتاوي.

واڳ سورٺ، محلا ناوان، شبد (٥)

(٢٥) نام ڏن جِس جَن کي پاليِ - سوئي پورا شاها
نام بِهارا نانڪ آڌارا - نام پراپت لاهنا.

واڳ ڌاسري، محلا پنجوان، شبد (٣٧)

---

١. گڏجي. ٢. هالي. ٣. سونو. ٤. خاڪ. ٥. ٿڪو، بيسوادي. ٦. ملر، دوا. ٧. لوڙهه لين لا. ٨. هودي پر. ٩. ٻرپت ڪري لو. ١٠. پُوڄي، ملڪيت. ١١. چور. ١٢. نکي ١٣. پرماتما. ١٤. ڪروڙين. ١٥. اِشنان. ١٦. ڪلجُگ. ١٧. رِيت، وسٽو. ١٨. پليِ. ١٩. وهنوار، وهٽي کهٽي. ٢٠. فائدو.

(٢٦) نِج پوم جڳوم پِڌ لکِيُڏ - رام نسام ليهي
گرو پرساد جَن ڪبير - رام ڪر سَنيهي.

واڻِي ڏناسري، ڪبير صاحب، شبد (٥)

(٢٧) ناهُ تيرا ديُوا نام تيرو باٽِي - نام تيرو تيل لي ماهِ پَساري
نام تيري ڪي جوت لڳائي - ڀيو اجيارو ڀَوَن سَگلاري.

واڻِي ڏناسري، ڀڳت رويداس، شبد (٣)

(٢٨) قدرت قِيم نه جاڻيئي - وڏا ويپرواهُ
ڪر بندي تُون بندگي - جِچر گهٽ مهِ ساهُ.

واڻِي تلنگ، محلا پهريان، شبد (٣)

(٢٩) هرِڪا مارگ آکيئي - ڪهُ ڪِت پِڌ جاڻيئي
هر هر تيرا نام هي - هر خرچ لئي جاڻيئي.

واڻِي تلنگ، محلا چوٿان، شبد (١٩) (١)
[ٻيو دفع]

(٣٠) چاڪريئا چڱاڻيئا - اَوُر سياڻپ ڪِتُ
نانڪ نام سَمال تُون - بَڌا ڇُٽهِ جِتُ.

واڻِي سُوهِي، محلا پهلا، شبد (٣)

(٣١) نامي هي لئي سب ڪيهُ هوُنا - بِن ستگور نام نه جاڻيئي
گرو ڪا شبد مها رس مِٺا - بِن چاکيئي ساد نه جاڻيئي.

واڻِي سُوهِي، محلا ٽيجا، اشٽپدي (١) (١)

(٣٢) سِمرت بيد پراڻ پڪارن پوٿيئا -
نام بِنا سب ڪُوڙ گالِي هوڇِيئان
سوڏت سوڏت سوڏ تتُ بيچاريا -
نام بنا سک ناهِ سوڇو هاريا.

واڻِي سُوهِي، محلا پهريان، اشٽپدي (٥)

(٣٣) ملمَئي مِليا نا مليءِ - مليءِ مليا جي هـوءِ
اَنتر آتمي جي مليءِ - مليا ڪهيئي سوءِ.

واڻِي سُوهِي، محلا ٽيجا، وار (١٩) سلوڪ محلا ڏوُجا

---

١. سُڪرم. ٢. ڪُڪرم. ٣. نيهن. ٤. ڏيئو. ٥. وٽ. ٦. وڇهان ٿو. ٧. سوجهرو، روشنائي. ٨. سـاري سنسار ۾. ٩. مُلهه. ١٠. جيستائين. ١١. واٽ لاءِ سمر، ٿـوشو. ١٢. شيوا. ١٣. ايمانداري، ساڻ. ١٤. چاڙ نٿي لـڳي. ١٥. ستاويهه سِمرتيون. ١٦. ڳالهيون. ١٧. اَشد. ١٨. لهوڙ. ١٩. آخر. ٢٠. ملهي جو يا پڙلڪي نموني جو ملڻ. ٢١. سچي پرير وسيلي ملڻ.

(٣٤) رام نام وس رام رسائڻ - هر شيوڪ سنت جيهه
چار پدارٿ چاري پائي - گورمت نانڪ هر ڀڄهه.

واڳ بلاول، محلا چوٿان، شبد (٣)

(٣٥) روپ رنگ خوشيئا من ڀوڳڻ - ليتي ڇدر وڪارا
هر ڪا نام نڌان ڪلياڻا - سوک سهج اهه سارا.

واڳ مارو، محلا پنجوان، شبد (١٩)

(٣٦) سُکيا رُپيا سڀ ڏائڻ هوءِ - مالي رل جالي
ٻن ناوي نال نه چليءِ - ستگور بوجهه بجهالي
نانڪ نام رلي سي نرملي - ساچي رهي سمائي.

واڳ مارو، محلا پهلا، اشٽپدي (٨)٥

(٣٧) اس جگ مهه نام نڌان هيءِ - نامو نال چليءِ
ايهه اکٽ ڪدي نه نکٽيءِ - کاءِ خرچ پليءِ.

واڳ مارو، محلا تيجا، وار (١٥)

(٣٨) ڪوجت ڪوجت اهي بيچارا - سرب سکا هر ناما
کهه نانڪ لس پهر پراپت - جاڪي ليک متاما.

واڳ سارنگ، محلا پنجوان، شبد (١١)

(٣٩) جن وڏڀاڳي ليري نام ڪي - تني رلي من ماهه
نانڪ امرت ايڪ هيءِ - دوجا امرت ناهه.

واڳ سارنگ، محلا چوٿان، وار (٤)، سلوڪ محلا دوجا

(٤٠) هر ڪيرت اتم نام هيءِ - وچ ڪلجڪ ڪرڻي سارُ
مت گورمت ڪيرت پائيءِ - هر ناما هر ار هارُ.

واڳ ڪانڙا، محلا چوٿان، وار (٤)

(٤١) ناءِ تيرا نانڪ ناءِ ديباڻ - ناءِ تيرا لشڪر ناءِ سلطانُ
ناءِ تيري مانڪ مهت پرواڻ - تيري ندري ڪرم پوءِ نيشاڻ.

واڳ پربڀاتي، محلا پهلا، شبد (١)

(٤٢) اوکد نام اپار - امولڪ پيجيءِ
مل مل کاوهه سنت - سگل ڪئي ديجيءِ.

ڳونڊ، محلا پنجوان، پوڙي (٢٢)

(٤٣) ڪبير ڀروپاڻي ناري ڪسهه - تئو اءِ ڪسيءِ سرپو
اي ڏهه اکسر نا کسهه - سو کهه رهيو ڪبيرُ.

سلوڪ، ڪبير صاحب (١٧١)

---

١. وسيلو، ملو. ٢. پاپ، گناهه. ٣. آنند رولي. ٤. ڏائڻ. ٥. پرماتما. ٦. ناڻ سان. ٧. مسڪ پر.
٨. هردي پر هار ڪري ٽڪي چلي. ٩. آسرو. ١٠. عزت. ١١. مرتبو. ١٢. ڪم لي وڃن ٿا.
١٣. رام يا رام نام. ١٤. قابو، سوکهو جهلي ٿو.

(٢٢٥)

(٤٤) ڪبير رام رٽڻ مک ڪـــوڙي - ٻارڪ[1] آڪي ڪولِ
ڪوڙـي آهِ مِلڪو ڪـاهڪي[2] - ليڪو مهکي[3] مولِ.

سـلـوڪ، محلا ٽاوان، (٥٧)

(٤٥) رام نام اوميِ گهيو[4] - جاڪيِ سـر[5] نهي ڪــوه
جِهِ سِمرت سنڪت[6] مِٽي - درسَن ٿهارو هــوه.

١. ٻالڪ. ٢. گراهڪ. ٣. گري ملهه يا ٻها ني. ٤. آلدو هردي ۾ سمرن ڪريو. ٥. برابري ۾.
٦. دک درد.

(٣) چار جُڳ.

(١) ڪوڙي ڪَرُ ڪِرا[1] کهيو - ڪريو[1] ساوَ نه جاڻيو

آنڌي ڪا ناءُ ڀارڪُو - ڪَلِي[2] ڪال وڌاڻيو

سوُني ڪَرُ جاڳت کهيو - جاڳت ڪرُ سوُتا[3]

جيوت[4] ڪرُ موُئا[5] کهيو - موُئي[5] نهي روتا

آوَت[4] ڪرُ جاتا[5] کهيو - جائي[5] ڪرُ آيا[4]

پرڪي[6] ڪرُ اَپنا کهيو - اَپني[7] نهي ڀايا

ميٺي[8] ڪرُ ڪوڙا[9] کهيو - ڪڙوُي[9] ڪرُ ميٺا[8]

راتي[4] ڪي نندا ڪرهِ - اَيسا ڪَل[2] مهِ ڊيٺا

چيري[10] ڪي سيوا ڪرهِ - ٺاڪُر[11] نهي ديسيو

پوکرُ[12] نيرُ وِروليئو - ماکن[13] نهي ريسيو.

[راڳُ گوڙي، محلا پهلا، اشٽپدي (١٨)]

(٢) ستجڳ سچ کهيو سڀ ڪوئي - گهر گهر ڀڳت گورمکِ[14] هوئي

ستجڳ ڌرم پير هيو چار - گوُرمکِ[14] بوُجهيو ڪو ٻيچار

جُڳ چاري - نام وڏيائي هوئي

جو نام لاڳيو سو مُڪت هوويو - گور بِن نام نه پاويو ڪوئي. (ا؛ ر.)

ترِيتيو[15] اِڪ ڪَل[16] ڪيني دوُر - پاکنڊ ورتيا هر[11] جاڻن دوُر

گوُرمک[14] بوُجهيو سوجهي هوئي - اَنتر نام وسيو سک هوئي

دُئاپر[17] دوُجيو[18] ڊبڌا هوء - ڀرمِ ڀُلائي جاڻن دوء[19]

دئاپر[17] ڌرم دهء پير رکائي - گورمک هوويو تان نام درڙاويو[21]

---

١. سچا، سنا. ٢. ڪلجڳ جيو سمو. ٣. نند ۾ سمهيل. ٤. سنت مهاتمائُون. ٥. اَگياني جيو. ٦. پرائي، ديهي. ٧. آتما. ٨. رام نام. ٩. وڪار. ١٠. مايا. ١١. پرماتما. ١٢. تلاءُ. ١٣. اڪرندو. ١٤. گوروءَ معرفت. ١٥. ترِيتا جُڳ. ١٦. شڪتي. (سچ). ١٧. دُئاپر جُڳ. ١٨. دُليت ڀاوَ ٻيائي. ١٩. ٻه، پرماتما ۽ پرڪرتي. ٢٠. سچ ۽ پرلوڪي ڪرم لي ويوُن. ٢١. گرهڻ ڪري.

کلجگ کلا اِک رهائی - اِک اَمر چلیع مایا موه وِڈائی[1]
مایا موه اَس غُبار[2] - ستگور بِنٹی نام اَدار
سب جُگ مهِ ساچا ایکو سوئی - سب مهِ سچ[3] دُوجا نهی کوئی
ساچی کیرت سچ سکھ هوئی - گورمکھ نام وکھائی کوئی
سب جُگ مهِ نام اُتم هوئی - گورمکھ ورلا بوجھی کوئی
هر نام دِیائی بھگت جن سوئی - نانک جُگ جُگ نام وڈیائی هوئی۔

[راگ رامکلی، محلا تیجا، شبد (۱)]

(۳) اِس کلجگ مهِ - کرم دَرم نہ کوئی
کلی کا جنم - چنڈال[4] کی گھر هوئی۔ — راگ گوڑی، محلا تیجا، شبد (۱۰)

(۴) ستجگ سَت[5] تیتا جگی[6] - دُواپر پوجا چار[7]
تینو جُگ تینو دِڑی[8] - کلِ کیول نام اَدار۔ — راگ گوڑی، بھگت روداس، شبد (۵)

(۵) کلِ[9] کلوالی[10] مایا مَد میٹھا[11] - من متوالا پیوت رهی
آپی[3] روپ کری بهُ بھانتی[12] - نانک بپڑا[13] ایو کهی۔ — راگ آسا، محلا پهلا، شبد (۵)

(۶) جِن مِل ماری پنچ[4] سُوربیر[14] - ایسو کون بلی رے
جِن پنچ[4] مار بِدار گُدارے[15] - سو پورا اِه کلی[9] رے۔ — راگ آسا، محلا پنجواں، شبد (۱۳۲)

(۷) ستجگ رتھ سنتوکھ کا - دَرم اگے رتھواهُ[16]
تریتی رتھ جتی[17] کا - جور[17] اگے رتھواهُ
دُواپر رتھ تپی[18] کا - ستّ[5] اگے رتھواهُ
کلجگ رتھ اگن[2] کا - کوڑ اگے رتھواهُ۔ — راگ آسا، محلا پهلا، وار (۱۳)

---

۱. وام مارگ. ۲. اَندھ. ۳. پرماتما. ۴. پنچ وکار. ۵. سچ. ٦. یگیه. ۷. دستور. ۸. گرهن کیتوں. ۹. کلجگ. ۱۰. کل کل کرن والی. ۱۱. لمبو. ۱۲. انیک پرکارن جا. ۱۳. وچارو. ۱۴. سُورمو. ۱۵. زندگی ... ناس کیا آهن. ۱٦. هلا لیند ژ. ۱۷. بل، بهادری. ۱۸. تپ.

(۸) کلسي آلدر لسالکا - جناں[1] دا اؤلار
ہُس جنوُرا ذیتہ جنوُري[1] - جورُوُ[2] جناں دا سکدار[3] ۔

(۹) کل مہ ایک نام کرائل - جاہ جہیتتي گت پاويۓ
اؤر ذرم ناکيۓ سر[4] ناھن - اھ بسدّ[5] بید سعاويۓ ۔

(۱۰) چھہ جُگي کل کالي[6] کاندي - اۓ اُبر پدوي اس جگ ماھ
گُورمکہ[7] ھر کیرت قل پالیتي - جن کتہ ھُر[8] لِکہ پساھ ۔

(۱۱) جُگ جگ آپو آپنا ذرم ھيۓ - سوذ[9] دیکھہ بید پُرانا
گورمکہ جني ذیاليا ھر ھر[8] - جُگ لي پوُري پرواڻا[11] ۔

(۱۲) پرلمي[12] وَسیا سمت کا کیڑا - لرہتي مھ کيۓ پيا ڈلیڑا
ڈلیتا آرذُو[13] آرذ سمایا - ایک رھیا تاں ایک[8] دکھایا ۔

(۱۳) جي کو ست کريۓ سو چيجيۓ[14] - لپ گھر لپ نہ ھولي
جي کو ناۓ لئي بد ناوي[15] - کل کي لکھ[16] ایھي ۔

(۱۴) کلجگ مھ کیرل پرذانا[17] - گوُرمکہ جویتي لاۓ ذیانا
آپ تريۓ سکلي کل تاري[18] - ھر[8] درگھہ پت سۓ جاندا ۔

(۱۵) اس جُگ مھ نام لذاں[19] ھيۓ - نامو نال چلیۓ
ابھ اکت کدي نہ نکتتي - کاۓ ھرچتہ پلیۓ ۔

(۱۶) کل مھ پرپس[1] جني رام[8] نہ پچانا -
ستجگ[20] پرم ھنس بیچاري
دتاپر تریتيۓ مانس ورلھ[21] - ورلي ھوۓ ميۓ ساري ۔

واکے بھاگڑا، محلا چوتاں، وار (۳۰)، سلوک محلا پہلا

واکے سورٹھ، محلا تاواں، شبد (۵)

واکے سورٹھ، محلا چوتاں، وار (۳۲)، سلوک محلا تیجا

واکے بلاول، محلا تیجا، شبد (۴)

واکے رامکلي، محلا پنجواں، شبد (۱۲)

واکے رامکلي، محلا پہلا، اشٹپدي (۳)۱

واکے ماروُ، محلا پنجواں، سولھو (۶)۵

واکے ماروُ، محلا تیجا، وار (۱۵)

واکے بیرۓ، محلا تیجا، شبد (۱۶)

۱. جن جنطیوُن، پوُرے پوُلطیوُن، ملین مت وارا انسان۔ ۲. استري۔ ۳. مہندار۔ ۴. برابر۔ ۵. نصیحت۔ ۶. کارو سمجھیو وجي نو۔ ۷. گوروُ = معرفت۔ ۸. پرماتما۔ ۹. پڑھي ذسو۔ ۱۰. جُگتي۔ ۱۱. قبوُل، پاس۔ ۱۲. ستجگ۔ ۱۳. آذو آذ۔ ۱۴. تکلیف پر پتي لسو۔ ۱۵. بدنامي۔ ۱۶. لیکھ، کارناما۔ ۱۷. اُبر۔ ۱۸. کٹمب۔ ۱۹. انگ سنگ۔ ۲۰. سنت مہاتماتوں۔ ۲۱. کرم کاند۔

(١٧) ڪلجگ مهہ - اِڪ نام اَڌارُ[1]
نانڪ بولي - بوهر اسيچار.
(١٨) وَلنا[2] هوليعان پوڏيتا[3] - پوشُ[4] هوئي سنيگاد[5]
سيل[6] سنجم[7] سچ[8] پتي[9] - ڪاٽا ڪاجُ اَهاجُ[10].
(١٩) پوع[11] ناسِ[9] ڌرمت[12] هُرِن[9] - ڪُل مهہ هرڪو نام
نِس ڏن جو نانڪ پڄيو - سقل هوهہ لهہ ڪامُ[13].

واڳ پرڀوڳ، محلا پنجوان، شبد (١١)

واڳ سارنگ، محلا چوٿان، وار (١٤)، سلوڪ محلا پهلا

سلوڪ، محلا ناوان، (٢٠)

---

١. چونڪارو. ٢. استرون. ٣. مت ڏيڻ وارون. ٤. مڙس. ٥. پاپي. ٦. سچائي.
٧. اِندرين تي ضابطو. ٨. پوٽرتائي. ٩. ڪر لي ولي آهي. ١٠. چمڪي وارو. ١١. پوڙ.
١٢. ڪُمت. ١٣. واسو ڏيهن.

نامُ ڪٿان ملندو؟

نام جي مهما.

صاحب سمجهائين ٿا تہ نام جي مهان وس، ستنام جي پوتر باڻي يا رام نام جو اَمرت ۽ چوطرف اٿين وسي رهيو آهي، جيئن پرماتما پاڻ سروويا پڪ ٿي، هر وقت ۽ هر هنڌ رمي رهيو آهي. نام پر سڀ سک سمايل آهن. نام دتارن سارو سنسار تري پار پهچي سگهي ٿو. پر جي نام اَملهہ آهي تہ دولڀ بہ آهي. ڪنهن ورلي نصيب واري کي هٿ چڙهي ٿو، چو تہ نام جا ڳاهڪ بہ ڪي ورلي نصيب وارا آهن. عام طور تہ سڀ کي، نام جي نالي لي ناٽو گهرجي. تنهن ڪري، وڏو جنهن کي ڀڳوان جو پڙ آهي، جنهن کي پرماتما لاءِ اُڃ پيار آهي، جنهن جا ڪرم سنا آهن ۽ جنهن تي ڌُر جو ليک لکيل آهي، سوئي نام پراپت ڪري ٿو، گوبند جا گڻ ڳائي ٿو ۽ هردي سان هريءَ جو ڪيرتن ڪري، پاڻ تاري ٿو.

ڪليا ڪرم ڪرپا پئي ناڪر - ڪيرتن هر هر ڳائي
سَرم ٿاڪا پائي بِسراما - مِت ڳئي سگلي ڏائي.

راڳ مارو، محلا پنجوان، شبد (٦)

سو نام ملي ٿو ڪرتار جي ڪرپا سان. جڏهين رب جو رحم ٿئي ٿو، تڏهين ئي ستگرو جو شبد يا مرشد جو منتر ملي ٿو. پر اهي هيرا هٿ چڙهندا ڪنهن کي؟ جو حرص حواس کي قتي ڪري، هيرن جو واپاري ٿيندو. هر دل سان هر دم ٿي، هر رنگ ۽ هر آواز پر ايندو. سو اي پندا، توُن بہ پهنجي هردي روپي زمين کي صدق جو ٻج ڏي، سک ۽ شرڌا جو پاڻ ڏي تہ مالڪ جي مهرميا جو مينهن وسي. پوءِ نام جو سلو اُڀرندو، جو مڪتيءَ جو ڦل ڏيندو. سُڪيءَ ۽ سڪٽيءَ زمين تي بہ ڪڏهين ٻوٽو پُڪي آهي؟ جهڙي زمين جي لائقي تهڙو لاڀارو. جيتري محنت تيتري مزدوري. سو لڳ پريتم جي پياري، تہ پهچين ڪناري. صاحب فرمائين ٿا:

(١) جان تُس پاوان تدهي گاوان - تان گاويءَ ڪا ڦل پاوان
گاويءَ ڪا ڦل هوئي - جان آپي ديوي سوئي.

راڳ سورٺ، محلا پهلا، شبد (١٢)

(٢) گهال نہ مليو سيو نہ مليو - مليو آءِ اَچنتا
جا ڪئُ ديا ڪري ميري ٺاڪر - تن گرهہ ڪماوُ منتا.

راڳ ڌناسري، محلا پنجوان، شبد (٧)

پرماتما پاڻ ئي نام آهي ۽ نام جي رس آهي. جنهن تي مهر ڪري تنهن کي نام جو دان ڏئي، باڻيءَ جي ڏات ڏئي، اَڪٿ ڪٿا ڪٿائي ۽ اَلک لکائي. اهي پيارا هيءَ

اُمرت پيئندا جن کي پرماتما ڀاڳ ڀاريندو. اُچي نه لو مٿان ٻر ڪنهنجي هٿان. اهي هٿ آهن ستگور جا. تنهن ڪري، اي ٻندا، ستگور جي شرڻ وٺ، ستگور جو پلؤ پڪڙ نه ڀرانتي لٿي. ستگور جي سچيءَ دل سان، تن من ڌن سان سيوا ڪر ته ميوا ملي. نام جو رتن، گيان جو پدارٿ، شبد جو منتر ۽ مڪتيءَ جو مارگ، سڀ ستگوُر وٽ آهن. ٻيا در پنڪڄ اُجايا آهن. ٻيا وسيلا وڙوٿ ويندا. ستگوُر جي چانئٽ وٺ ۽ ستگوُر جي چرنن جي اوٽ ۾ رهه ته من مٿي تي هٿ رکي، نام جو پرڪاش ڏيکاريندي ۽ من ۾ ئي موُلسي ملائيندي. سچي ستگور کي ئي اِها شڪتي عطا ٿيل آهي. ستگوُر جي ڏنل ڏات ڪير به گهٽائي يا مِٽائي نه سگهندو. ٻر ڪو ورلو وانئڙهوُ لو اِها وصل جي وٽ ڳهري.

جن ڪئُ ستگوُر ڀاپيا - تن ميٽ نه سڪيءَ ڪوءِ
اونا اَندر نام نِڌان هيءُ - ناموُ پرگٽ هوءِ
ناءِ پوُجيئي ناءِ منيئي - اَکنڊ سدا سچ سوءِ.

سري راڳ، محلا پهلا، شبد (٨)

ڪرتار جي ڪرپا ۽ ستگور وٽ سيوا سان، نام نِڌان نه حاصل ٿئي ٿو. ٻـر ٻوُري جاپ، سمرن، اَڀياس، ڌيان ۽ ڌارنا لاءِ، ٽري سادن ۽ سنتن جو سنگ به بلڪل ضروري آهي. سنگ ٽاري ڪسنگ ٻوڙي. ڪسنگ ڪبو ته وري من تي مر چڙهندي، قلب تي ڪٽ لڳندي. ٻر جي ستسنگ ڪبو ته من جي صفائي ٿيندي رهندي، قلب جي ڪارنهن تي قلعي لڳندي. من مندر ۾ ميراڻ آئي، مالڪ موٽ ڏالي ٿو ۽ من مندر جي اوُجلتا ۾ ايشوُر کي آئي آنند اچي ٿو. نام جي لوڙيءَ ۾، سائين، ستگور، سنت ۽ سِک، چارئي اِلمن سوٽ ٻڌا ٻيا آهن. مـن مقبري جا مدارا آهن. ڪڏهين چارئي جدا لڳن ته ڪڏهين هڪ ئي وجن. اِنهيءَ مُفارقت هوُندي ٻ محڪم آهن، چو ته نام جي باطني بنياد تي ٻلند ٻمنل آهن.

جاڪئُ ٿئي ڪرپال پربهُ - هر هر سيئي جپاءِ
نانڪ پريت لڳي تن رام سئُ - ڀيٽت ساڌ سنگاءِ.

راڳ آسا، محلا، پنجوان، ڇنت (٤)

صاحب پڌايو آهي ته نام جي مهما اَپار، اَلک، اَگم ۽ اڪٿ آهي. مهما ڪندي ڪندي، سڀ سنت مهاتمائوُن ٿي اَنت ٿي اَنت چوندا ويا. نام آهي نرنجن، اَمر، اَٽل، ۽ اَبناسي. نام آهي سچو سُک، مها منگل ۽ اَتي آنند. ويد پُران ۽ شاستر سِمرتيوُن نام جي ٿوري مهما ڪري نه سگهيوُن آهن ۽ نه قيمت ڪٿي سگهيوُن آهن. ٻر نام نه واکاڻ سان وڌو ٿو ٿئي ۽ نه نندا سان ننڍو. نام جي ٻلندي، اوُچائي ۽ وڏائي، نام مان خوُد ظاهر ٿي. سڀني ڌرمن جو موُل نام آهي. نام ٻنا سڀ ڪوُڙ آهي، فاني آهي ۽ ناپاڪ آهي. نام آهي ڳهڻن ۾ سهڻو ڳهڻو، پدارٿن ۾ قيمتي پدارٿ، هٿيارن ۾ مکيه هٿيار، رسن ۽ مهارس

۽ اَمرتن ۾ آبِ حيات. جن جن هر رس جو سواد ورتو آهي تن کي ٻيا سڀ سواد ڪوڙا يا ڦڪا ٿا لڳن. هنن جي بُک ۽ پياس نورت ٿي وڃن. هنن سڀ دنيوي پدارٿ، سرٻرڪ سواد ۽ اندرين جا پرڪ، نام مٿان قربان ڪري ڇڏيا. نام ئي سچو تيرٿ ۽ پوتر اشنان آهي، جپ تپ ۽ سنجم آهي، پوڄا پاٺ ۽ هوم يگيه آهي ۽ هريءَ جو مارگ آهي. ڪابه ساڌنا نام جي مٽ نه آهي. ٻي هر چيز بدلبي، گهٽبي يا ناس ٿيندي. باقي رهڻو رهندو ناءُ الله جو. رام نام جا ئي ٻه اکر آهن جي جڳان جڳ قائم رهيا آهن ۽ قائم رهندا. نام ئي انسان جو ناٿ ٽڪيو، اَجهو آسرو، مان شان ۽ راکو رهبر آهي. صاحب سڀئي ڌارمڪ سکيائن جو سار نام اندر لڪل آهي. انهيءَ عرق پيتي، الهامي احساس ٿيندو، اڦلي عقل وڌندو، عشق ايندو اعتقاد ڄمندو، عنايت ٿيندي، عين کُلندي ۽ عبادت اڳهامجندي.

ناءُ تيرا تاڻُ ناءُ ديباڻ - ناءُ تيرا لشڪر ناءُ سلطان — راڳ پرڀاتي، محلا پهلا، شبد (١)
ناءُ تيري ماڻ مهت پرواڻ - تيري ندري ڪرم پوي نيشان

جتي ٻيا سڀ ساٿ ڇڏائي وڃن ٿا، اتي اچي نام سهاءُ ٿئي ٿو. جتي مصيبتون ۽ مجبوريون منجهائين ٿيون، اتي اچي نام ڇڏائي ٿو. جتي نا اميدي ۽ نراسائي وڌي وڃي ٿي، اتي اچي نام سڦلائي ڪري ٿو. مطلب ته من کي ڪيئن مرض لڳل آهن، ڪڏهين ڪهڙا ته ڪڏهين ڪهڙا. پيڙا ڪٿي تن کي هجي، دل کي هجي يا دماغ کي هجي، پر هر حالت ۾ پوڙي ته من وڃي. رام نام، هر مرض جو علاج آهي، جو ته پوڙيندڙ جي من جي پوڙيا مٽائي يا گهٽائي ٿو. جتي هر طرف اونده، انڌوڪار آهي، اتي اچي نام من کي روشن ڪري ٿو، پڌي پرڪاش ڪري ٿو ۽ آتم جوت جڳائي ٿو. نام ئي انهيءَ جوت جو ڏيئو آهي، تيل به آهي، وٽ به آهي، لاٽ به آهي ته سوجهرو به آهي.

نام تيرا ديوا نام تيرو باتي - نام تيرو تيل لي ماهه پساري — راڳ ڌناسري، ڀڳت روداس، شبد (٣)
نام تيري ڪي جوت لڳائي - ڀيو اجيارو ڀون سگلا ري.

سو اي ڀسدا، اهو اٿئي لت وڃار ۽ ڀرم گيان. نام جي اوت وٽ ۽ گوروءَ جو اپديش هنڊاءِ. شبد ۾ سرتي لڳاءِ. سنتن جو سنگ ڪر. ساڌ سنگت ۾ چت لڳاءِ. هريءَ جو پڄن ڪر، اٺئي پهر، رات ڏينهن، من لڳائي ۽ هردو پڄائي. گوبند جا گن ڳاءِ ۽ زبان کي هر رس جو سواد چکاءِ. سواس سواس نام جو گراس ڪر ته نام جو نشو چڙهي، چت چٽي ۾ اچي، من مچيتا ۾ نچي ۽ دل دلبر ۾ لڳي. دل لڳيءَ جا داستان ڪهڙا ڪجن؟ الين ئي ٿيندين نام رتڙو، رنگ رتڙو ۽ سدا سهاڳڻ. الين اکيون ڪٿا ڪٿيندين ۽ من جو من ۾ سمائبين. نام ۾ من لڳاءِ ته نام من ۾ ملي وڃي.

نام جي ٻاري ۾ صاحب ڇڻين جُڳن جي سمجهاڻي ڏني آهي. چار جُڳ آهن: ستجُڳ، تريتا جُڳ، دواپر جُڳ ۽ ڪلجُڳ. ستجُڳ ۾، ڌرم جي رٿ جو آڌار هو چئن ڇيڪلن تي: (۱) سچ، (۲) پوترتائي، (۳) ساڌن ۽ (۴) نام. جيئن ئي ستجُڳ ختم ٿيو ۽ تريتا جُڳ شروع ٿيو ته ڌرم جو پهريون ڇيڪلو يعني سچ، گم ٿي ويو ۽ باقي بچيا ٽي. سچ، سنتوش ۽ شڪر جي مکيه ڇيڪلي ڪانسواءِ، ڌرم جو رٿ لنگڙو ٿي پيو. سنتن مهاتمائن جي مهما گهٽجڻ لڳي. تريتا جُڳ پورو ٿيو ته ڌرم جي رٿ جو ٻيو ڇيڪلو پوترتائيءَ جو به غائب ٿي ويو ۽ ڌرم جو رٿ ڏنگهو ٿي پيو. دواپر جُڳ ۾ نه رهيو سچ ۽ نه پوترتائي. سچ کان سکڻا ساڌن، ڇٽيا پاکنڊ، پوڄ ۽ پرڌن. جهڙا ٻاوا ٻانيڻ ۽ تن جا چيلا چاٽي، تهڙا انهن جا پوئلڳ ۽ پوڄاري. هڙ ٺوڳي ته هيءَ لالچي. هڙ ڍونگي ته هيءَ خود مطلبي. ڪٿي ٻيڪ ته ڪٿي ٻيڪداري. ڪٿي پسند ته ڪٿي پاکنڊ. ٻر رهي رڳي ٻاهرين ڏيکاڏيکي. رهڻي هڪڙي ته ڪهڻي ٻي. هر طرف ٻه اکيائي، ٻيائي، ڏئي ۽ ڪوڙا ڪرم ڪانڊ ورلجي ويا. وري دواپر جُڳ جي به سماپتي ٿي ته ڌرم جي رٿ جو ٽيون ڦيٿو جهڙپ تهڙپ ساڌنائن جو به ڪٽجي ويو ۽ رٿ ۾ باقي وڃي هڪڙو ڦيٿو نام جو بچيو. هڪ ڦيٿي تي ته رٿ سنئون سڌو ٿي به نه سگهندو. رٿ هلائڻ جو ته سوال ئي اٿي نه ٿو سگهي.

هاڻي ڪلجُڳ جي ڪار ڪهڙي وڃي رهي آهي، تنهنجو ڪهڙو اظهار ڪجي؟ ڀلي ڪي ٻرو ٻيو ڪوڙهي ته ٻري ڪي ڀلو، انڌي ڪي رهبر ته مرشد ڪي مڪار، ٻيڊاڙي ڪي سڄاڻ ته سڄاڻ ڪي سمجهل، جيئري ڪي مئل ته مئل ڪي جيئرو، اڳيان ڪي وڃائن ته وڃائن ڪي اڳيان، پنهنجي ڪي پرائو ته پرائي ڪي پنهنجو، سچي ڪي ڪوڙو ته ڪوڙي ڪي سچو، امرت ڪي وش ته وش ڪي امرت ۽ سک ڪي دک ته دک ڪي سک. مطلب ته سمجهه، سڀاڻپ ۽ سُرتي، سڀ اُلٽيون ٿي پيون آهن. جي سنسڪار ٿي اُلٽا هوندا ته وچارنا ۽ ڪرتب ڪيئن سُلٽا ٿيندا؟ تنهن ڪري، ڪلجُڳ ۾ ڪوڙ ڪپٽ، ڪام ڪروڌ، لوڀ لالچ، دوکو دولاب، مايا ۾ موهه ۽ اهنڪار جو اَنڌ، زبردست زور پڪڙي پيا آهن. ڪو ڪنهنجو خير نه ٿو گهري. هرڪو ٻئي جو برو ٿو چاهي. انسان جي رهڻي ڪهڻي ڏسو، جڻ ۽ حيوانن جيان بڻجي پئي آهي. مڙد زالن جا غلام بڻجي، پنهنجو هوش حواس وڃائي، ٻالڊين جيئن ٻاڙاون وينا ڪيائون. زالن وٽ ذڪر آهي فقط اَت شت، هار سينگار ۽ پرائي پچار جو.

هرڪو پاڻ لاءِ جهڳڙو ٿو چاهي پر جي ٿي سگهي ته ٻئي جو ڪيسو ڪتري، هوند پنهنجو پر جي. ساٿي کي سوي ڪوڙ ته ٻکٽي کي ڏئي ڪوڙ. همدردي ۽ هڏ ڏوکائي، مروت ۽ مريادا، شرافت ۽ شناخت گم ٿي ويون آهن. خود مطلبيءَ ۽ دوکيبازيءَ مٿان، چترائيءَ ۽ چالاڪيءَ جو چوڙاپرش چڙهيل آهي. بي ايماني، بيشرمائي، بيحيائي ۽ بيقياسي وڌيل آهن ته بدڪاريءَ، بداخلاقيءَ، بدمعاشيءَ ۽ بدنيت جو اڳڪو ناچ پيو لڳي. ٻُڌچوڙن جو ته ڏڪاڻو ٿي ختم آهي. ڀلا سچ، پوترتائيءَ، ڌرم، نيم، دِيا، دان، ڪميا ۽ شڌ رهڻيءَ

جي ونئي کان پوءِ، باقي ڇهيو ڇا آهي، جنهن سان انسان ٻاهر نڪري سگهي؟

جي ڪر سٽ ڪري سو ڇيجي- لٻ ڪهر لپ نه هوئي
جي ڪو ناءُ لئي ٻڌاوي - ڪل ڪا لکڻ اڀــــئــــي۔

راڳ رامڪلي، محلا پهلا، اشٽپدي (۲) ۱

صاحبن اُپديش ڏنو آهي ته هرهڪ جڳ کي پنهنجو پنهنجو شرف آهي پــــر جن جن ڌرم جي رکيا ۽ پرتواري ڪئي، سي ئي سريشٽ انسان آهن. جڳ چار برابر جدا جدا ٽڪا پر چئني جڳن جو جگديسر ساڳيو ئي رهيو آهي ۽ ساڳيو رهندو. ڌرم جي رٿ جي چئني ڇيڪلن مان، نام جو ڇيڪلو تمام وڏيڪ مضبوط ۽ محڪم آهي، جو چئن جڳن جي چورــ ڪاٽڻ کان پوءِ به اڃا ٽڪيو پيو آهي، ڇو ته نام نڪري ٿو نرنڪار مان، سو ڪيئن ناس ٿيندو؟ پر نام جي قدر ڪي ٻه جي سچ جو پٽو چڙهيل هجي، ٻولڙائيءَ جـــون ميخون لڳل هجن ۽ ساڌن جو تيل مکيل هجي، ته هڪ ڦيٿو ٻه هوندي ڌرم جي رٿ کي جٽڪ ڪي نه ڪئي، ٻه وڙائي. انهن نه سمجهڻ گهرجي ته اڳين جڳن ۾ ٻدي برائي هئي ڪانه. اُها ته اهڙي ڪهـڙي ۽ قديم آهي. جيتري خود انسانيت. ٻدي ۽ انسان ٻئي گڏوگڏ خلقيا ويا هئا، ته انسان ٻديءَ جي مخالفت ۽ مقابلو ڪري، انسانيت جو ثبوت ڏئي ۽ اُلوهيت جـــو آواز اوچو رکـــي. سو حقيقتان، انهن سمجهڻ گهرجي ته منش، ڪلجڳن سان پنهنجو ڪارو منهن ڪري، ستجڳ کي به ڪاجڳ بڻائي سگهي ٿو، ۽ سلڇڻن سان سهڻو سڀاڄهو ٿي، ڪاجڳ کي بــــ ستجڳ بڻائي سگهي ٿو. اِنهيءَ ڪري ئـــي، برهمڻ ڪمن ڪرتوتن ڪري، شودر کان به بدتر ليکيو ويندو آهي، ۽ شودر سريشٽ ڪرتوتن ڪري، برهمڻ کـــان بــــ بهتر سمجهيو ويندو آهي. پنهنجا ڪرم ئي پاڻ لاءِ ستجڳ يا ڪلجڳ خلقين ٿــا. ڪلجڳ ۾ بـــ ڪئين ڪامل پرش ٿيا آهن ۽ ڪئين اڃا پيا آهن، جن جي شڪتيءَ سان جڳ جٽي پيو ٿو.

اڳين جڳن ۾ رام نام سان گڏ، ودِيا سنسڪرتي، يگيه، يوگ، هوم هون، تپ تپسيا، بنواس سنياس ۽ ٻين ڪيترن ڪشٽن ڪشالن کي خاص اهميت ڏني ويندي هئي، جــي سڀ هاڻي عام جنتا جي پهچ کان پري ٿي پيا آهن، ڇو ته جيئن هاڻي اهڙي ئـــ لڳ، تيز ۽ تکي ٿي پئي آهي، جو ٽاپان جي تشريف ڪرڻ لاءِ به نه اهڙو وقت آهي ۽ نه اهڙي وصيت. پر تنهن هوندي به، روحاني اُنتيءَ ٻنا نه جيئن اَڌوري رهجي ويندي. تنهن ڪري صاحبن، ڪلجڳ ۾ به ڪلياڻ ڪرڻ ڪاڻ، هڪ سولو ۽ سهنجو، سرل ۽ سستو سولو سليو آهي ته عوام، گرهستي جيون گذاريندي به، وڳو رام نام جي رکـــڙيءَ سان، جيئون مڪتي پراپت ڪري سگهي ٿو. اِنهيءَ لاءِ نه هاڻي تمام ضروري آهي شاستر ودِيا ۽ نه شستر ودِيا، نه تپ ۽ نه تپسيائون، نه يُگ ۽ نه بنواس، نه پستڪ ۽ نه پوڄائون. جي نام جو نشو چڙهي ۽ نيهن جو ناتو لڳي، ته سڀ ودِيا ۽ گيان، پاڻهي پاڻ مان پلٽو کائي نڪرنديون.

وشين، مُدين ۽ مهاتمائن جي تجربن مان، صاحبن اهو لڌو ۽ سڀ کنهن ڏٺو آهي ته رام نام ئي روحانيت جو مُول منتر آهي، جو سچائيءَ، صدق ۽ سک سان ساڻيڙو ۽ سمرٿ آهي. اهي اُمله مليا نه ڳاهو ليندا ۽ نه مارڪيٽ ۾ ملندا پر من جي موجوُدات مان ميسر ڪرڻا آهن، ستگرو جي صلاح سان، سنتن جي سنگ سان ۽ مالڪ جي مهر سان. جيڪو انهيءَ طرف تصور ڪندو، من جو منهن موڙيندو، سو مڙئي مددگارن سان ملاقي ٿيندو، وويڪ جي واٽ وٺي وکون وڌائيندو ۽ ماڳن تي موتيءَ مڙو محب ماڻيندو. اهو دلبر جو دلاسو آهي ته تدبير جو به تحفو آهي. تدبير ئي تقدير جي تصوير بنائي ٿي. تدبير جا جي طريقا ٿي بدلجي وڃا ته تقدير جي طرف ۾ تبديلي ڪيئن نه ايندي؟

تنهن ڪري، اي بندا، ڌرم جي رت جو جيڪو پرپوڻ پاتو، رام نام جو ٻيڙو آهي، تنهن کي پڪڙو ٻڪڙي، پيا چوه چڙهي ڏي. جي ٻياري پرپوءَ سان پريت جوڙڻي آهي ته ٻيارن سان پريت تروڙڻي پوندي. ٻر جي سنساري سنبندن سان لڳاءُ لهي وڃي، ته پوءِ پرپوءَ ۽ پرڪرتيءَ ٻنهي سان ٻڪو پيار، گڏوگڏ ملي سگهي ٿو. انهيءَ انڪل سان جڳ ۽ جڳديسور، ٻئي هڪ ميان ۾ ماپائي سگهبا. سو سهڪل، رام نام جي دامن وٺي، ڪرتار جو ڪيرتن ڪر، سنتن جو سنگ ڪر ۽ ستگرو جي اوٽ وٺ ته ٻوجل پار ڪري، وڃي ڏڻيءَ جي درگاهه ۾ پانهن لڌائين. ڪلجڳ ۾ رام نام جو سهارو ئي ڪافي آهي. نام اهو اکٽ خزانو آهي جو جيترو واپرائبو اوترو وڌندو ويندو ۽ لوڪ پرلوڪ سهيلو ڪندو. گرو گرنٿ صاحب ۾، صاحبن اهوئي برهم گيان ٻڌايو آهي، ته ڪوبه ويچار ڪندي يا ڪوبه ڪرلب ڪندي، رام نام کي نه وسارڻو. اها وسر ئي ويچارتا ۾ وکهن وجهي ٿي ۽ ڪرمن کي ڪسو ڪري ٿي. نام، رام جو روُپ آهي. اهو وسارڻو ته ڪرمن کي ڪيئن ڪنڊي لڳندي ۽ وڌيءَ ۾ ڪيئن واڌ پوندي؟ رام نام جو سمرن ۽ منن، من ۾، ڪنٺ ۾، چت ۾ ۽ هرديءَ ۾، دلبر جي ديري تي پهچائيندو. صاحب فرمائين ٿا:

ٻيو ناسِ ڏوست هرَن - ڪَل مهه هسرڪو نسام   سلوڪ، محلا ناوان،
نسِ دنِ جسو نانڪ ڀڄيو - سڦل هوهه تهه ڪام.   (٢٠)

(٣) نامَ ہر صدقُ ۔

(١) مَن کیتا اچھا ہوُ رہِتا - بابا نام نِدھانُ
اَنترجامی سدا سنگ - کرتے ہار پچھانُ
گور پرسادی مکھ اوُجلا - جپ نام دانُ اِشنانُ
کام کرودھ لوبھ بِنسیا - تجیا سبھ اَبھمانُ
پایا لاہا لابھ نام - پوُرن ہوئے کامَ
کر کرپا پربھ میلیا - دیِتا اَپنا نامُ
آوَن جاوَن رہ گیا - آپ ہوُیا مہروانُ
سچ محلُ گھر پایا - گور کا شبد پچھانُ ۔

[سری راگ، محلا پنجواں، شبد (١١)]

(٢) دُبِدھا دُرمت دوُر کر - گور سیوا کر نیت
رام رتن من تن بسی - تج کام کرودھ لوبھ میت
مرن مِٹی جیوَن ملی - بنسہہ سگل کلیشَ
آپ تجہو گوبند بھجہو - بھاءُ کرہو پرویشُ
لابھُ ملی توٹا ہری - ہر درگہہ پتونت
رام نام دھن سنچوی - ساچ شاہ بھگونت
اوُٹھت بیٹھت ہر بھجہو - سادھوُ سنگ پریت
نانک دُرمت چھُٹ گئی - پاربرہم بسی چیت ۔

[راگ گوڑی، محلا پنجواں، تتی (٢)]

---

١. پرماتما۔ ٢. مہر، کرپا۔ ٣. خیرات۔ ٤. فائدہ۔ ٥. پھندے ہردی آندر۔ ٦. ہیج جی نت۔ ٧. کُمت۔ ٨. ہمیشہ۔ ٩. دُکھ سوُر۔ ١٠. قبول کرو، اکٹھ ہو۔ ١١. نقصان۔ ١٢. مانَ شان والا۔ ١٣. میسر یا کٹھ کرو۔ ١٤. اٹھدی۔ ١٥. بیٹھدی۔ ١٦. دوُر ہو گئی۔

(٣) منُ ميرو کُنج[1] جهوا ميري ڪاٽي[2] - مَبّ[3] مب ڪالُّ جر ڪي قاسي
ڪها ڪرڻ جاٽي ڪها ڪرڻ ٻاٽي - رام ڪو نام جپڻ دن راٽي. (١.ر.٠)
رالڳن رالنگڻ شيوَن شيوڻ - رامُ[4] نام بِن گهڙي نہ جيوڻ
پڳت ڪرڻ هرّ[4] ڪي گن گاوڻ - آٺ پهر اَپنا خصمُ[4] ڌياوڻ
سُئني ڪي سؤٽي رُپي ڪا ڏاڳا - نامي ڪا چِت هرّ[4] سڱ لاڳا.

[راڳ آسا، ڀڳت نامديؤ، شبد (٣)]

(٤) اَنسا نام رتنُ نرمولڪُ[5] - بِن پدارٿ پايا
انڪ جتن ڪر هردي رکيا - رتن نہ ڇپي[6] ڇپايا
هر گن ڪهتي ڪهنُ نہ جائي - جسي گونگي ڪي مِٺياٽي. (١.ر.٠)
رَسنا[7] رمتَ[8] سُنت سکہ سروَنا - چِت چيتي سکہ هوئي
ڪهہ ڀيکن دُءِ نئن[9] سنتوکي - جهہ ديکان تهہ سوئي.

[راڳ سورٺ، ڀڳت ڀيکنُ، شبد (٢)]

(٥) اِهہ ڌنُ ميري هرڪو نائُ - گانٺِ[10] نہ باڌؤ بيچ[11] نہ کائُ. (١.ر.٠)
نائُ ميري کيٽي[12] نائُ ميري باري[13] - ڀڳت ڪرڻ جن سرن تماري
نائُ ميري مايا نائُ ميري پونجي - تمهہ ڇوڊ جانءُ نهي دوُجي[14]
نائُ ميري بنڌپ[15] نائُ ميري ڀائي -
نائُ ميري سنگ اَنت هوءِ سکائي
مايا مهہ جِس رکي اُداس[16] - ڪهہ ڪبير هؤ تاڪو داسُ.

[راڳ ڀيرءُ، ڪبير صاحب، شبد (١)]

(٦) جني نام ڌيايا - گئي مَسڪّت[17] گهال[18]
نانڪ اي مکہ اُجلي - ڪيتي[19] ڇٽي نالِ[20].

جپ صاحب، محلا پهلا،
سلوڪ محلا دوُجا

---

١. ماپ وارو گز. ٢. ڪٽڻ ڪي. ٣. ماپ سي، ڪپي. ٤. پرماتما. ٥. اڳين جنمن جا ٻج.
٦. لڪائي سگهبو. ٧. زبان، جيب. ٨. جپڻ. ٩. اکيون. ١٠. ڳنڍ. ١١. وڪڻي. ١٢. پوک جي زمين. ١٣. باغ. ١٤. ٻي ڪا ڳالهہ. ١٥. مائٽ. ١٦. ورڪت. ١٧. تڪليف.
١٨. ڪمائي. ١٩ ڪئين سنگي ساٿي. ٢٠. سنگ پر.

(٧) تيسرا[1] ايڪ تار - تاري سنسارُ
سڀي ايها آس - ايهو آڌار.

سري راڳ، محلا پهلا، شبد (٢٩)

(٨) کهتي پتر سُطتي سڀ ڏنَ - لِکتي کُل تاريا جيئُ
جن ڪئُ ساڌ وُ سنگ نام هو[1] رنگ - تني پرهم[1] بيچاريا جيئُ.

سري راڳ، محلا پنجوان، ڇنت (٥)٢

(٩) ناءَ پوُجيئي ناءَ مڃيئي - ناءَ ڪِلوگ سڀ هَريا
جني نام ڏ ياپا اِڪ من اِڪ چِت - سي اُستر[2] جَڳ رهيا.

سري راڳ، محلا چوٿان، وار (١١)

(١٠) ڪن مهه رام نام ڪِلوڪ ڪاني - پئي پوَت[3] سربرا
نانڪ رام نام نِستارا - ڪنچنُ پئي مَنورا[4].

راڳ گوڙي، محلا ليجا، ڇنت (١)٤

(١١) پراسُ[5] منيءَ جم بست ڪي - جاسُ بسيءَ من تانءَ
ڪيت پاوهه مت هوءَ پرڳاس - محلي پاوءَ تانءَ.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، باون اکري (٣٢)

(١٢) سڪل سرشٽ[6] ڪو راجا دکيئا - هر ڪا نام جپت هوءَ سُکيئا
لاک ڪروڙي بندن پڙيءَ - هر ڪا نام جپت نِستريءَ.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، سکمني صاحب، اشٽپدي (٢)٢

(١٣) نام ڪي ڌاري[7] سکلي جَنت - نام ڪي ڌاري کنڊ برهمنڊ
نام ڪي ڌاري سِمرت ويد پُران - نام ڪي ڌاري سُنن گيان ڌيان.

١٦(٥)

(١٤) اِهه هو[1] وِسَ[8] پاويءَ جن کوءِ - اُمرت پيويءَ اَمر سو هوءِ
اُس پُرک ڪا ناهي ڪدي بِناس[9] - جاڪيءَ من پرگٽي[10] گُن[1] تاس.

١٨(٦)

(١٥) پرڪ نواريءَ[11] دک هريءَ[12] - تو تهه اُنڪ ڪليشَ
ميچ[13] هنيءَ جم لي جُنيءَ - هر ڪيرتن پرواش
پؤ[5] بِسيءَ اُمرت وسيءَ[12] - رنگ رلي پرنڪار[1]
دک دارد اُپولوتا - ناسهه نام اُڌار.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، ٿتي (٤)

(١٦) ڏنا سڀ سنسار - سک نه نام بِن
تَنُ ڌنُ هوسي ڇارُ[14] - جاڻيءَ ڪوءِ جَن.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، وار (١٦)

---

١. پرماتما. ٢. تهچل. ٣. پوتر، شڌُ. ٤. لوهه. ٥. ڏر، ڀي. ٦. سرشٽي، سنسار. ٧. آڌار، آسرو.
٨. آنند. ٩. خاتمو. ١٠. پرگهٽ. ١١. ڪان بچي لو. ١٢. نورت لئي لو. ١٣. موت. ١٤. خاڪ.

(١٧) ڏيوا ميرا ايڪ نام - ڏک وچ پايا تيلُ
اُن چانڻ اوهه سوکيا[1] - چوُڪا جم سنهُ ميلُ.

واڳ آسا، محلا پهلا، شبد (٣٢)

(١٨) ڏکيئيءِ ڏرڏوَلد - ڏر ڦيريءِ[2]
نام رلـي - درويش ٿئي.

(٣٣)

(١٩) اُموعه نامُ لمارا ٺاڪُر[2] - ابهه مها رس جِنهه پيتو
جنم جنم جوُڪي پو پاري - ڏُرمه[3] بناسيو پرم پيتو.

واڳ آسا، محلا پنجوان، شبد (٤٧)

(٢٠) جِس نيچ ڪئُ ڪوئي نه جاڻيءِ - نام جپت اُهه چهڪُنت[4] مانيءِ[5]
جاڪيءِ نِڪت[6] نه آويءِ ڪوئي - سڪل سرشٽ اُناڪي چرن مَل ڌوئي.

(٦٣)

(٢١) مُوُرکهه مُکڌ اکِيان اوبچاري - نام تيري ڪي آس مَنِ ڌاري
جپُ تپُ سنجمُ ڪرم نه ساڌا - نام پرڀوُ ڪا منهِ آراڌا.

(٦٩)

(٢٢) هرديءِ سمالي مُکهه هر هر بوليءِ - سوجَن امعُ[10] اُمع ڪبهُه نه ڏوليءِ[11]
ڪهه نانڪ جو راچيءِ ناءِ - هر مالا[12] تاڪيءِ سنگ جاءِ.

(٧٠)

(٢٣) مِت ڪئي گَڻت[13] - بناسيو سسا
نام رَلي جَن - پئي[14] پکو[2]ٽعا.

(٨٠)

(٢٤) نامُ سُطيئيءِ نام مَنيئيءِ نامي وَڏ ياڻي - نام سلاهي سدا سدا نامي محلُ پاڻي
نامي هي گهت چانڻا[5] نامي سو ياپاڻي - نامي هي سکا اوپجيءِ نامي سرٽاڻي.

واڳ آسا، محلا پهلا، اشٽپديون (٧)

(٢٥) هرُ[2] جيئُ ڪرپا ڪريءِ لڳ لاويءِ - لاها هر هر نامُ ليئو
گُرو پرسادي هر ڌُن پاپو - آتي چلديا نال چليو.

واڳ آسا، ڪبير صاحب، شبد (١٥)

(٢٦) واهُ[16] واهُ ڪَرتيا هرُ[2] پايا - سهجي گورمک پائِ[17]
سي وَڏ ڀاڳي نانڪا - هر هر رديءِ سمال.

واڳ گوجري، محلا تيجا، وار (١٥)

(٢٧) واهُ واهُ گُرو سِکهه جو نِت[18] ڪري - سو مَنِ چنديا[19] ڦلُ پاءِ
واهُ واهُ ڪرهِ سي جن سوهڻي[20] - هر تن ڪيءِ سنگ ملاءِ.

(١٧)

١. ڏکهه ڏوُر ٿي ٿو وڃي. ٢. پرماتما. ٣. ڊپ. ٤. چاروُ طرف. ٥. مهتا نٿي. ٦. ويجهو، نزديڪ. ٧. بيسمجهه. ٨. بيعقل. ٩. ڪمايو آهي. ١٠. لوڪ پرلوڪ. ١١. ڏڪا کائي. ١٢. ماڻها، سمرني. ١٣. ڳڻتي. ١٤. روُپ جهڙي ٿيا. ١٥. روشنائي، پرڪاش. ١٦. سبحان الله، ٻلهار وڃان. ١٧. گرلهي لهن ٿا. ١٨. هميشه. ١٩. گهريا. ٢٠. سندر.

(٢٨) مَن مهه چِتوءِ[1] چِتولي - اُدم ڪرڻ اُت لوُمت[2]
هر ڪيرن ڪا آسرو - هر ديهه نانڪ ڪي ميت.

راڳ گوجري، محلا پنجوان، وار (٦)

(٢٩) سي بڌ ڀاڳي سي پتونتي - سيئي پوُري شاهَا[4]
سُندر سُگهڙ سروُپ تي نانڪ - جن هر هر نامُ وِساهَا[5].

راڳ ديوگنڌاري، محلا پنجوان، شبد (١٠)

(٣٠) جن ڪيءِ هر نام وَسيا سد هرديءِ - هر نامو تن ڪنڌُ رکوارا
هر نام پتا هر نامو ماتا - هر نام سَکائي مِتر همارا.

راڳ وڌهنس، محلا چوٿان، وار (١٥)

(٣١) هر نام همارا ڀوجن[6] ڇتيهه پرڪار - جت کائيءِ هم ڪڏهُن ترپت پئي
هر نام همارا پيَنڻ[7] جت ڦرلنگي نهو ڦهه - هو پيَنڻ ڪي هماري سُڌ[8] ڪئي.

(١٧)

(٣٢) هر هر نام ميرا انت سَکائي - گُر ستگور نام دِرڙايا
جتيءِ پُت ڪَلتر[9] ڪوئي بيلي[10] ناهي - تتيءِ هر هر نام ڇڏايا.

راڳ وڌهنس، محلا چوٿان، ڇنت (٣) ٣

(٣٣) تُهي[11] ڪُٽي تريُوڻ[12] وياپيا پائي - گورمک بوُجهه بُجهاءِ
رام نام لڳ چوُٿيءِ پائي - بوُجهه گيانيا جاءِ.

راڳ سورٺ، محلا تيجا، شبد (٩)

(٣٤) داتيءِ[13] دات رکي هٿ اپڻيءِ - جس ڀاويءِ تس ديئي
نانڪ نام رتي سک پايا - درگهه جاپيءِ[14] سيئي.

(١١)

(٣٥) رام نام بِن سڀيءِ بِگوُتي[15] - ديکهُ نِرک[16] سريرا
هر ڪي نام بن ڪن گت پائي - ڪهه اپديش ڪبيرا.

راڳ سورٺ، ڪبير صاحب، شبد (١)

(٣٦) جن هر رس چاکيا، سو هر جن لوک-
تس سدا هرکُ[17]، ناهي ڪدي سوک[18]
آپي مُکت، اورا مکت ڪراويءِ-
هر نام جپيءِ، هر تي سک پاويءِ.

راڳ ڌناسري، محلا تيجا، شبد (٢)

---

١. يادگيري، سمرڻ. ٢. اَسر جو. ٣. مانَ شان وارا. ٤. دولتمند سيٺيوُن. ٥. وشواس. ٦. اموُنا. ٧. پوشاڪ. ٨. اُچا، مٿا. ٩. استري. ١٠. سهائڪ، مددگار. ١١. نيئي. ١٢. ٽيئي لوڪ. ١٣. پرماتما. ١٤. پسوُجهن ٿا. ١٥. ختم ٿي ويا. ١٦. ويچار ڪري. ١٧. سک، خوشي. ١٨. ڏک، غم.

(٣٧) ڪهت ڪبير سُنهه ري لـوڪي - پرم نه پوُلهه ڪوئي
ڪِيا ڪاشي[١] ڪيا اوُکـر[٢] مُگهر[٣] - رام رِدي جنهُ هوئي.

راڳ ڌناسري، ڪبير صاحب، شبد (٣)

(٣٨) چندنَ چندُ نه سـرد رُت[٤] - موُل نه مِٽئي گهامَ[٥]
سيتل ٿيوي نـانڪا - جمپدڙو هـر نـام.

راڳ جئيتسري، محلا پنجوان، وار (١٧)

(٣٩) نامُ جات[٦] نـام ميري پَت هـي - نام ميري پرواري[٧]
نام سَکائي سدا ميري سنگ - هر نام موکتهُ نِستاري.

راڳ ٽوڏي، محلا پنجوان، شبد (٧)

(٤٠) جان سک تـان شَهُ[٨] راولـو - دک ڀي سَماليوء
نانـڪ کهي سياڻپ - اِءِ ڪنتُ مِلاوا[٩] هـوء.

راڳ سوُهي، محلا پهـا، وار (٢٠)، سلـوڪ محلا دوُجا

(٤١) کهه رِوداس - سبي جَگ اوُنيا[١٠]
هر تهُ - ايڪ رام کهه چوُنيا.

راڳ سوُهي، ڀگت رِوداس، شبد (٣)

(٤٢) اَوَر اُپاءِ سب ليا کيا - داروُن[١١] نـام ليا
تاپ پاپَ سـب مِٽي روگ - سيتل من ڀيا.

راڳ بلاوَل، محلا پنجوان، شبد (٦٥)

(٤٣) پٽي مِترالي مِٽي ابرالـي - دُشت دوُت هُر[٨] ڪاڍي چاڻِ[١٢]
سـوُک سهج آنند گهنيري - نانڪ جيوي هر گڻِهِ وکاڻ.

(١١٢)

(٤٤) رِن ناهه نرڪ نـواسُ - نِت سِمر پرڀُ[٨] گُڻ تـاس
ني جم نه پيکهِ نتّنَ - سُـنَن موهـي اَنهد ٻتّنَ.

راڳ بلاول، محلا پنجوان، اشتهدي (٥) ا

(٤٥) توُن[٨] کهيئنتَ هي آد پوالي[١٣] - مُکت ڪي ٻويُّا[١٤] کها چوالي
گـورمت رام نام گهُ ميتا - پرتوي ناما اِهه کهي کيتا[١٥].

راڳ گوُند، ڀگت نامديو، شبد (٦)

(٤٦) رام نـام نِس[١٦] بـاسُر[١٧] مي - نِمکُ[١٨] ايڪ اَرڌاري.
جم کو ترِاس[١٩] مِٽي نانڪ تِهه - اَپدو جنم سَواري.

راڳ رامڪلي، محلا ناوان، شبد (٢)

---

١. بنا وس، ڪاشي. ٢. بُت ملڪ. ٣. مُگهر جو ڀوت. ٤. مُدد. ٥. اُپت. ٦. ذات. ٧. ڪٽنب. ٨. پتي پرماتما. ٩. ملاقات. ١٠. ڪال جي وس آهي. ١١. دوا. ١٢. چمبڙي چاڻي. ١٣. ڏرگا ماتا. ١٤. وپلي، وقت. ١٥. سري مد ڀاڳوت گيتا. ١٦. رات. ١٧. ڏينهن. ١٨. گهڙي. ١٩. ڊپ.

(٤٧) ساچُ نـــام اَڌار ميرا - جِـــن ڀُـــکا سڀ گـــوائيءَا
ڪر سانِت سک من آءِ وَسيا - جِن اِڇا سڀ پُڄائيءَا.

راڳ رامڪلي، محلا امجا، اَنند صاحب (٤)

(٤٨) اَنحد باڻي گور شبد جاڻيءِ - هر نام هر رس ڀوگو[1]
کهيءِ نانڪ پـربُ[2] آپ مِليا - ڪرڻ ڪارڻ جوگو.

(٢٤)

(٤٩) نامـــي راتي هؤميءِ جاءِ - نام رَتي سَچِ[2] رهـــيءِ سَمـــاءِ
نام رتـــي جـــوڳ جُگت بيچار - نام رتي پاوهہ موک دُئار
نام رتي ترڀوڻ سوجهي[3] هوءِ - نانڪ نام رتي سدا سک هوءِ.

راڳ رامڪلي، محلا پهلا، سڌ گوشت (٣٢)

(٥٠) هر هـــر نـــام جپهہ آراڌهہ - شيوڪ ڀـــاوِ[4] لڙي[5]
ڪِلبک دؤکہ گئي سڀ نيڪر[6] - جهڙ پاڻي مَيل هري.

راڳـــ نٽ نارائڻ، چوٿان، شبد (١)

(٥١) ڪُليا ڪـــرم[7] ڪرپا ڀئي ناڪر - ڪيرتن هر هر گائـــي
سرمُ[8] نـــاڪا ڀـــائي بِسرامـــا - مِٽ گئي سگلي ڌاٿي[9].

راڳـــ مارؤ، مـــحلا پنجوان، شبد (٦)

(٥٢) هئڙ[10] مؤتا ميءِ[10] مارڀا - ڀوڻ[12] وهيءِ دريائ
ترشنا نکي نـــانڪا - جا مَنُ رتا ناءِ.

راڳ مارؤ، محلا تيجا، وار (١٥)، ســـلوڪ محلا پهلا،

(٥٣) چيت آويءِ تان سهج گهر پايا - چيت آويءِ تان سُکَن سمايا
چيت آويءِ سد ڪيرتن ڪـــرتا - منُ مانيا نانڪ ڀگونتا[2].

راڳـــ ڀيرءُ، مـــحلا پنجوان، شبد (٢١)

(٥٤) نـــام هماريءِ بيد اَرُناڌَ[12] - نام هماريءِ پؤري ڪاج
نام هماريءِ پؤجا ديو - نام هماريءِ گور ڪي شيو.

(٢٥)

(٥٥) ايڪ ڌ پاوهہ - مؤڙ[13] مَنا
پار اُتر جاءِ - اِڪ کِنا[14].

راڳـــ بسنت، محلا پهلا، شبد (٤)

(٥٦) سو بـــؤجهيءِ جِس آپ بُجهائي - ستگور شيوا نـــام دِرڙائي
جِـــن اِڪ جاتا سي جَن پرواڻ - نانڪ نام رتي دَر نيشاڻ[15].

راڳـــ بسنت، محلا تيجا، شبد (١٠)

---

١. ماڻيو. ٢. پرماتما. ٣. ٻؤجهہ. ٤. نمرتا ڀـــاو سان. ٥. سُنا. ٦. نڪري وِيون تا. ٧. ڀاڳہ.
٨. دکہ. ٩. پتڪڙ. ١٠. اهم ڀاؤ. ١١. هوا. ١٢. وچاڻ جا سار. ١٣. مؤرکہ. ١٤. کِڻ، پل.
١٥. درگاهہ ۾ پاس پـــون تا.

(٥٧) ڪوڙڪ[1] پڪار[2] نہ ھوولي - لدري لدر نهالَ
نانڪ نام رلي سهجي ملي - شبد گورو ڪي گهال[3].

راڳ ملار، محلا پهلا، وار (١٣)، سلوڪ محلا ليجا

(٥٨) ڪهس ڪبير سُنهہ نہ نرووي[4] - پڙھ ابڪ ڪي سَرنا
ڪيوِل نام جپهُ ري پراڻي - لهي نسچي[5] ڪرنا.

راڳ ڀوپالي، ڪبير صاحب، شبد (٢)

(٥٩) جِهان آندر نام نِدانُ هي - گور پاڻي ويچار
تِن ڪي مک سدا اجلي[6] - تت سچم دوبار.

سلوڪ، محلا چوٿان، (١٥)

١. ڪوڙڪوڙن، واڪا. ٢. دالهوڙن. ٣. ڪمائي، محنت. ٤. هي منهنجا پاڻو ٿرو امروڙن.
٥. يڪ لي يڪ. ٦. اُڄل، اُجلو.

(٥) نام جي سِک.

(١) موتي تہ مندر اوسرهہ[1] - رتني تہ هوهہ جڙاءِ[2]
ڪستوري[3] ڪنگو اگر چندن - ليپ[4] آوي چاءِ
متان ڏيکي ڀولا وسري - تيرا چت نہ آوي ناءِ
هر بِن جيئڙو - جل بل جاءِ
مي آپڻا گرو پڇ ڏٺيا - اور ناهي ٿاءِ. (١. ر.)
ڌرتي تہ هيري لعل جڙتي - پلنگهہ[5] لعل جڙاءِ
موهڻي مک مڻي[6] سوهي - ڪري رنگ پساءِ[7]
متان ڏيکي ڀولا وسري - تيرا چت نہ آوي ناءِ
سِڌ هووان سِڌ لائي - رِڌ آکان آءِ
گپت[8] پرگٽ[9] هوءِ بيسا - لوڪ راکي پاءِ
متان ڏيکي ڀولا وسري - تيرا چت نہ آوي ناءِ
سلطان هووان ميل لشڪر - تخت راکان پاءِ
حڪم حاصل[10] ڪري بيٺا - نانڪا سڀ واءِ[11]
متان ڏيکي ڀولا وسري - تيرا چت نہ آوي ناءِ.

[سري راڳ، محلا پهلا، شبد (١)]

(٢) ڪب[12] ڪو ڀالي گهنگهرو تالا - ڪب ڪو بجاوي رباب
آوت جات بار کن لاگي - هؤ لب[13] لکہ سمارؤ نام
ميرو من - ايسي ڀگت بن آئي
هؤ هر بِن کن پل رهہ نہ سڪؤ - جيسي جل بِن مين[14] مرجائي. (١. ر.)

---

١. بنياد، اوساري. ٢. جڙيل. ٣. سڀ نمونن جا واس ڌوپ. ٤. ليپو. ٥. پلنگ. ٦. ٿهين. ڀهڪي. ٧. نظارا. ٨. لڪل. ٩. ظاهر. ١٠. هٿ ڪيان. ١١. ٻيٺا. ١٢. ڪيترو وقت ١٣. لڳن وچ. ١٤. مڇلي.

ڪب ڪراڻ مياڻ[1] پنچ سَبَد گائِتا - ڪب ڪو راڳ ڌُن[2] اٺاوي
ميلتُ چُنبتُ[3] ڪِن پل چِسا[4] لاڳي - تب لگ ميرا مَنُ رام گن گاوي
ڪب ڪو ناچي پاؤ پساري[5] - ڪب ڪو هاٿ پساري
هاٿ پاؤ پساري بِلم[6] پل لاڳي - تب لگ ميرا مَن رام سماري
ڪب ڪراڻ لوگن ڪئُ پتيياوي[7] - لوڪ پتيئي نا پت هوء
جن نانڪ هر هرديَ سد ڌياوهو - تان جي جي ڪري سڀ ڪوء.

[راڳ آسا، محلا چوٿان، شبد (١٠)]

(٣) بِس[8] بِن گهڙي نه جيوَنُون - بِن ناوي مَر جاءِ
مي اَنڌلي[9] نام نه وِسري - ٽيڪ ٽِڪي گهر جاءِ.

سري راڳ، محلا پهلا، اشٽپدي (٢)٨

(٤) هم چاترڪ دين ستگُور سرڻائي - هر هر نام بُوند مُک پائي
هر جل نِڌ هم جَل ڪي ميني[10] - جن نانڪ جل بِن مر جئِي جهئُ.

راڳ مانجهه، محلا چوٿان، شبد (٣)

(٥) اَمرت[11] رنگ رَنا لِو لائي - اَمرت گور پرسادي پائي
اَمرت رسنا بولي دن رائي - من تن اَمرت پيئاوڻيا.

راڳ مانجهه، محلا تيجا، اشٽپدي(٣)١٥

(٦) ڪرهُ ڪرپا سرب ڪي دائي[12] - ايڪ رُوپ[12] لِو لاوهو
نانڪ ڪي بينتي هَر[12] پهِ - اَپنا[12] نام جپاوهو.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (١٦٥)

(٧) سِدا[13] شيون سِد پيسر - مانگهه رِڌ سِد
مي اِڪ نام نه وِسري - ساچي گور بُڌ[14].

راڳ آسا، محلا پهلا، اشٽپدي (٢)١٤

(٨) اي جي ڪيا مانگئُ ڪڇ رهي[15] نه ديسي - اِس جَگ مهه آيا جاني
نانڪ نام پدارٿ ديجي - هرديَ ڪنٺ بڻائي.

راڳ گوجري، محلا پهلا، اشٽپدي (٨)٣

(٩) ميري پرڀ - ڪرپا جل ديوهه هر ناني[16]
هئُ اَنتر نام مِنگا دِن رائي - نامي هي سانت پائي.

راڳ سورٺ، محلا چوٿان، شبد (٨)

---

١. راڳڻين کي ملائي. ٢. سر. ٣. چوُنڊڻ. ٤. گهڙي. ٥. ناچ ۾ سر سان قدم کڻي ڪرڻ.
٦. دير. ٧. راضي ڪن ٿا. ٨. ستگرو وه ڪان. ٩. اَگياني، بيمجهه. ١٠. مڇلي. ١١. اسام رُوپي جل. ١٢. پرماتما. ١٣. سڌين حاصل ڪرڻ لاءِ. ١٤. سمجهه. ١٥. جيئاءِ ڪندڙ.
١٦. رام نام.

(١٠) جِهُ مالا ہاڪ لِهتاويہِ - لــَـهُ گياني اسام ڪماويہِ
گور پوري لي پاويہِ - جَن نانڪ اسام ڌياويہِ •

راڳ سورٺ، محلا پنجوان، شبد (٨٣)

(١١) تُبد باجهُ[2] پياري - ڪيتو[3] رهان
سا وڏ ڀاڳي ڏيھ - جِت نام تيري لاڳ رهان
دوجا ناهي ڪوءِ - جِس آڳي پياري جاءِ ڪهان •

راڳ ڌناسري، محلا پهلا، شبد (١)

(١٢) چوراسيھ سِڌ ٻُڌ[4] ليتيس ڪوٽ مُن جَن -
سب چاهھ هر جيهُ[5] تيرو نام
گور پرساد ڪو ورلا پاويہِ - جِن ڪهُ للاٽ لکيا ڌر پاءِ •

راڳ ڌناسري، محلا چوٿان، شبد (١٠)

(١٣) سوُک آراڌن دوُک آراڌن - بسري نہ ڪاهوُ بيرا[6]
نام جَپت ڪوٽ سوُر[7] اُجارا - بنسيہِ ڀرم اُلـَد ہرا •

راڳ جيتسري، محلا پنجوان، شبد (٤)

(١٤) آد جُڳاد پِڳَتن ڪا راکا - اُستت ڪر ڪر جيوان
نانڪ نامُ مها رسُ ميِنا - اَن دِن مَنِ تَنِ پيوان •

راڳ سوُهي، محلا پنجوان، چهنت (١)٢

(١٥) نام ڏيجيہِ دانُ ڪيجيہِ - بسر ناهي اِڪ کِنُو[8]
گُڻ گوپال اُچر رسنا - سدا گائيجيہِ اَن دِنو •

(٤)١٠

(١٦) ڪوئي پڙتا سهسا[9] ڪرتا - ڪوئي پڙيہِ پُرانا
ڪوئي نام جپيہِ جپ مالي[10] - لاڳيہِ تسيہِ[5] ڌيانا
اَبهي[11] ڪبهي ڪڇوُ نہ جانا - تيرا ايڪو نام پڇانا •

راڳ رامڪلي، محلا پهلا، شبد (١)

(١٧) جلُ پيوت جهُ لِکا مِتيت - ڌَن[12] بِکسيہِ گرهِ آوت ڪنت[13]
لوپي ڪا ڌن پراڻ اَڌار - تهُ هر جَن هر[5]هر نام پيارُ •

راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، اشٽپدي (٢)٤

(١٨) ساڌوُ پُرک ساڌ جَن پائي[14] - اِڪ بنهُ ڪرهُ گور پياري
رام[5] نام ڌَن پوُنجي ڏيوهه - سب لِشنا بوُک نواري •

راڳ نٽ ناراڻ، محلا چوٿان، اسٽپدي (١)٦

---

١. چنبڙي بولدي آهي. ٢. ٻنا، ڪانسواءِ. ٣. ڪيٿَن. ٤. ٻڌ ٻوان. ٥. پرماتما. ٦. پهرو، ڏفعو، وقت. ٧. سوُرج جي روشنائي. ٨. گهڙي، پل. ٩. سنسڪرت، وياڪرڻ. ١٠. مالها. ١١. هيٺئر يا هِن ڪان پوءِ. ١٢. اِستري. ١٣. پتار. ١٤. ملان، گڏجان.

(١٩) ڪَرن[1] هو[8] جس نيتر[2] درسن - وسن[3] هر گن گاوڻ
ٻلهار جائي سدا - نانڪ ديهه آڌار ناءِ.

راڳ- ماليگوڙا، محلا پنجوان، شبد (٨)

(٢٠) نا جاڻان مورکه هيءِ ڪوڙي - نه جاڻان سياڻا
سدا صاحب ڪيءِ رنگي راتا - اَن دن نام وکاڻا
بابا مورکه هان - ناوي بلِ[4] جاءِ
تون[8] ڪرتا تون دانا[5] بينا[6] - تيري نام ترائه[7].

راڳ- مارو، محلا پهلا، اشٽپدي (١١)

(٢١) اِهه بخشيش خصم[8] کي پاوان - آئي پهر ڪر جوڙ ڌياوان
نام جپي نام سهج[9] سماوان - نام نانڪ ملي اچارڻا.

راڳ- مارو، محلا پنجوان، سولهو (١٦) ٦

(٢٢) جِهوا[3] سالاهِ نه رڄئي[10] - هر پريتم[8] چت لاءِ
نانڪ ناوي ڪي مِن اِڪه هيءِ - مِن ترپتي[10] هر رس کاءِ.

راڳ- گوڙي، محلا چوٿان، وار (٢٣)

(٢٣) ميرا اِڪ ڪِن مدو نا رهه نه سڪيءِ - اِت هر هر نام رس گيڌي[11]
جيئن بارڪ رس ڪ پريو ٿن[12] ماتا - ٿن ڪاڍي بلل بلاڌي[13].

راڳ- بسنت، محلا چوٿان، شبد (٥)

(٢٤) تيري ڪيمت نه جوڻه - پاوي لوک هسيءِ[14]
چرن ڪمل - ميري هيئڙي[15] بسيءِ.

راڳ بسنت، پڪت نامديو، شبد (١)

---

١. ڪَن. ٢. اکيون. ٣. زبان، جيڀ. ٤. قربان وڃان. ٥. داناءُ، سياڻو. ٦. سڀ ڪجهه ڏسندڙ. ٧. پوڄل ساگر ترڻ پار ٻڌان. ٨. پرماتما. ٩. گيان. ١٠. ڍاپجي ٿو. ١١. ريبندو پيو آهي. ١٢. ٿڃ، ٿڻ. ١٣. وڏا واڪا ٿو ڪري، گهڻو روئي ٿو. ١٤. ڪِلي، چرچا ڪري. ١٥. هيٺين پر وسن ٿا.

نامَ ۾ صدقؔ ۽ نامَ لاءِ سِڪ.

هن ڀاڱي جي ٻئي باب مان ڏسبو، ته صاحبن پرماتما متعلق، صدق ۽ سڪ جي هدايت ڪئي آهي. ٽئين باب ۾، ستگور بنسبت صدق ۽ سڪ جي فرمائش ڏنل آهي ته چوٿين باب ۾، سنتن لاءِ سڪ جي سمجهاڻي ڏنل آهي. هن باب ۾ وري نام بنسبت، صدق ۽ سڪ جو اَحوال آيل آهي. مطلب ته صدق ۽ سڪ ٻنا، ڪنهن ڏس ۾ به سڦلتا ملڻ، ناممڪن آهي. رام نام، عبادت جي اوّل عبارت آهي، جا اُچاري سگهبي، رڳو صدق ۽ سڪ سان. ايمان ۽ آساهه ٻنا، رام نام جو مطالع ڪرڻ ئي مشڪل آهي. ڪيوَل رام نام جپڻ ئي، اسانجو مکيه ڪارج هئڻ گهرجي. گورو نانڪ ديو جن فرمائن ٿا:

(۱) دِيوا ميرا ايڪ نام – دک وچ پايا تيل
اُن چانڻ اوهه سوکيا – چوڪا جم سنگ ميل.

راڳ آسا، محلا پهلا، شبد (۳۲)

(۲) نامي راتي هوميو جاه – نام رتي سچ رهيو سماه
نام رتي جوڳ جگت بيچار – نام رتي پاوهه موک دُئار.

راڳ رامڪلي، محلا پهلا، سڌ گوشٽ (۳۲)

نام، هڪ منو ۽ هڪ چت ٿي اهو ڏياريندو، جنهنجو نام ۾ سچو صدق هوندو، پورن وشواس هوندو. گورو جن، ور ور ڏئي چيو آهي ته، نام آهي، منهنجو ماتا پتا، ڀاءُ ڀرائي، متر ملاقي، ذات پات، ڪٽنب قبيلو، پاٺ پوڄا، ويد پُران، تيرٿ ياترا، کاڌو پيتو، دوا درمل، آجهو آسرو، حيلو وسيلو، مانُ شان، لڄ پت، جيئڻ جو جيابو ۽ انت جو سهائي. وڌيڪ سمجهائين ٿا ته مون سڀ ڌرمي پستڪ واچي ۽ ورائي ڏٺا آهن، ۽ سڀئي سنسار جا علحدا علحدا آزمودا پرائي ڏٺا آهن، جن انهيءَ نرڻي نتيجي تي آندو اٿم، ته سچو سک ۽ اٽل آنند، نام مان ئي اُڀري ٿو. ڏڪيءَ جي دور ٿي، ڪئين دکي ۽ دردوند پيا پڪارين، پيا پڇاڙين، پر جيڪي نام ۾ رتل آهن، سيئي درويش ٿڪجي پيا ۽ هريءَ جو ڪيرتن ڪندي، هر جن ٿي پيا ۽ اَمرت پي امر ٿيا. پنهنجو نمو درويش ڪونه ٻڌائيندو.

جن جن هر رس پيتو آهي، سي سڀ اچرج ۾ پئجي ويا آهن، سانت ۾ سمائجي ويا آهن، جيئن ڪو گنگو مٺائي کائيندو آهي، پر مٺائيءَ جي واکاڻ مات ۾ ڪين ڪندو آهي. تنهنجي مات به معمولي واري آهي. جيئن پاڻي ۽ صابڻ، ميري ڪپڙي جي ميراڻ ڪڍيندا آهن، تيئن نام به من جي مئل ڪڍي، من کي اُجل، پوتر ۽ نرمل ڪري ٿو. نام هڪ ڪڻ ۾ تاري پار پهچائي سگهي ٿو، جي انهيءَ ڪڻ ۾، سچو صدق ۽ سڪ سمايل هجي. اها ڪڻ ئي اڏند ڪتولي آهي. اهڙا جيڪو وڏ ڀاڳي آهن ۽ شاهن جا شاهه آهن، جي نام جو صدق ساري، راس ڏينهن،

اٺندي وهندي، سمهندي جاڳندي، ڏک سک ۾، ٿڌ هردي سان ۽ سڀيءَ سک سان، سڀ پيا آدم آپاءَ ڦٽا ڪري، سائينءَ جي ڳڻن ڳائين، سنگت جي اوٽ ۾، سنتن جي سنگ ۾، وڳو نام جي رنگ ۾ رتا پيا آهن. اُهي رام نام جو سهارو وٺي ڄمڻ مرڻ ۽ اچڻ وڃڻ کان ڇٽا. ڀائي ته سڄو سنسار، پدارٿن جو پلاند پڪڙي پڪڙي، اُنهن وٽ لٽجي ويو. اهي پدارٿ ڏٺي جن ڦاسي آهن، جي انهن وٽي دم گهٽين ٿا، ساهه سوڙهو ڪن ٿا، فنا جو فڪر لڳائين ٿا، ۽ پريتم کان پري رکن ٿا. سو اي ٻندا، نام جو خزانو هٿ ڪر. نام جي سچي هيرن ۽ موتين جي کوج ۾، اندر جي عمق ۾ ٽٻيون هڻ. اهي هٿ چڙهن ته نسل ڳنڍ ۾ ٻڌ ۽ نه ملهه لئي وڪڻ. ٻاڻ ٻاهه ۽ ٻين کي ٻاره، ڪيترا نه پاڻيندين ۽ ڪيترا نه وراهيندين. نه هي اهڙو خزانو کٽڻ جو نه آهي. ساڻ نه ساٿي لئي هلندو ۽ ٻين لاءِ ورتي ۾ نه رهندو. وري وري وراهيندين نه نه ڏڪڻدو ويندو. اها برڪت جي ٻهار نه عجايب جو اسرار آهي.

جن کي صدق آهي، ان کي ئي سک آهي. سک آهن سک جا سِڪايل. اهي سودائي، نام لاءِ سڪن ٿا، جاڳن ٿا ۽ ٻاڏائين ٿا. اهي تِرهه جا تابعدار، تجلي جا طالب، تابان جا تلاشي، پيا پڪارين، نه پرين ڪا پهل ٻهاري ۽ پياس بجهائي. رام نام جو بوڪ لئي ٻُڏي لو چڙهن ۽ ٻوڙن سڀ آسُون مٽائين. ٻگت نامديو جن فرمائين ٿا:

(١) رالڪن رانکڻُ شبوڻ شبوءِ – رام نام ٻن گهوڙي نــه جيوءِ ٻگت ڪرڏُ هرکي گن گاوءِ – آب ٻهر اُپيا خصم ڏ ٻاوهِ.	راڳ آسا، ٻگت نامديوُ، شبد (٣)
(٢) ٽيري ٻگت نه چوڏءِ – ٻاوي لوڪ هَسيو چــرن ڪمل – مــيري هيئــري بَسيو.	راڳ ٻسنت، ٻگت نامديو، شبد (١)

سري گروُ گرنٿ صاحب ۾ نام جي سڪ ٻابت جيڪي نه چيل آهي، تنهن مان چوُنڊ وچن مٿي ڏنل آهن. هوُند ٻِيت سمت نان صدقي وچهي. صاحبن جيڪي فرمايو آهي، تنهنجو تات پرچ هي آهي، ته سنسار ۾ ڪئين پورنکي سنت سادُو، سانگ ڪڍي پيا ڪهرلن ڪتائوُن ڪن. ڏس ته ڳاڻيءَ ڳائيءَ ۾ ڳلوي لڳي پئي آهي. هرڪو هام هڻي ته حاصليت منهنجي ئي هٿ وس آهي. ٻره ڪي پيا چڙهيوُن هڻي چيچ وجهن، ڪي رام ليلا ۽ ڪرشن ليلا جي راس رچائين، ڪي ديويءَ جا جاڳرتا لڳائين، ڪي پيا تال ۽ رباب وڄائين، ڪي گهنگهروُ ٻڌي پيا نچن، نچن ۽ جهمريوُن پائين، ڪي وڏين ۽ سِڏين جي ڏيکاءَ ڪرڻ لاءِ پيا پڙهن، ڪي شاسترن ۽ پراڻن جا پيا ورق ورائين، ته ڪي پيا قلمي واڳن جي سُون جي چٽيهٽي ڪن. پر صدق ۽ سِڪ پيا، اهو سڀ پرمعنيٰ پيرو ۽ بيجا آهي. جرم، جوُٺ ۽ جاهليت آهي. سچ آهي نام ۾ سُرتي سمائڻ، جنهن سان سمرڻ ڪرڻ

۽ هردي سان ڌيان ڌارڻ.

صاحب چون ٿا تہ نام لاءِ مان انهن لوڙن ۽ ڦٽڪڻ جهڙي مڇي پاڻيءَ لاءِ، جهڙي ٻار ماءُ جي جدائيءَ ۾، جهڙي اُڃايل پاڻيءَ لاءِ، ٻکايل کاڌي لاءِ، ٻيهر ٻوند لاءِ ۽ چاترڪ مينهن جي ڦڙيءَ لاءِ. هي پرماتما مان تہ نام کان سواءِ هڪ پل بہ نہ ٿو جي سگهان. هي مالڪ مهروان، مون تي اها ديا ڪر تہ رڳو تنهنجو نام جپيان، مون کي اها وڏائي ڏي تہ تنهنجي چرن ڪمل ۾ ڌيان لڳايان، مون کي اها سمت ڏي تہ سک توڙي ڏک ۾ تنهنجي سهاري هميشہ رهان ۽ مون تي اها بخشش ڪر تہ ڏينهن رات پيو هر وس ڀڄان، زبان سان گوبند جا گڻ ڳايان، ڪنن سان هريءَ جو ڪيرتن ٻڌان، اکين سان درسن ڪريان ۽ من کي ڀڳتيءَ جو پوڄن ڪارائي لوڀت ڪريان. سنسار ۾ سڀ ڪجهه اڇو وڇڙو آهي، سو گهوري ڇا ڏينهدس ۽ وٺي بہ ڇا ساڻ نيندس؟ سڀ ڪجهه هتي ئي ڇڏيندس. جو نہ اهو ڪي گهران جو پوءِ گهرجن جو گهوٽالو ئي ختم ٿي وڃي؟ سو هي پيارا پرميشور، مون کي نام جو پدارٿ ڏي تہ ڳچيءَ جو هار ڪري پايان، اٺئي پهر نام ڌيان ۽ نام ۾ سمائجي وڃان. انهن گد گد ٿيان جهڙي ڪنول ڪانڊ جي ڪچ ۾، انهن ٽڙان جهڙي گلاب جو گل صبوح جو شبنم ۾، انهن نوان جهڙي ٿورت زمين برسات جي پئجي ۾.

ڪروڙين ساڌ نام جو دان گهرن ٿا پر ڪن ورلي خوش نصيب منکن کي، تمام جو ڪٽو جهوليءَ ۾ جهٽجي ٿو، جو نہ ترقي جي تاڻش ۾ تاثير ڪونهي، توفيق ڪونهي، توحيد ڪونهي. هي بابا سائين، مان بہ انهن منکن مان هڪڙو آهيان. ابرو مان مورک آهيان، اياڻو آهيان، نالائق آهيان پر مان بہ تنهنجي نام جو منتظر منتاڻو آهيان. توهان وٽان ٽوٽان ۽ تنهنجي ناءَ مٽان. مون کي بہ پنهنجي رنگ ۾ انهن رنگ، جو نہ اهو رنگ مٽجي ۽ نہ مون کان وري نام وسري وڃي. پيو ڳايان، پيو جپيان، پيو سمريان، تان جو رام نام، رڳ رڳ ۾، نس نس ۾، سواس سواس ۾، سمائجي وڃي ۽ انهن ٻاٽمرادو، پنا ڪٿهن ڪوشش ۽ ڪشش جي، پيو گونج اٿي، سرير مان، دماغ مان، دل مان ۽ هردي مان. هر وچار ۽ هر ڪرتو، رام نام جي رنگ ۾ رتل هجي. اعل لالون لالُ اُي ٿئي:

لِس ٻـــن گهڙي نہ جيوڻون - بن ناويم مــــر جـــاءِ — سري راڳ، محلا پهلا،
ميم اُنڌلي نام نہ وسري - ٽيڪ ٽڪي گهر جـــاءِ. — اشٽپديون (۳) ۸

هت اهو سمجهڻ ضروري آهي تہ اهڙي اوسٿا ڪيئن آڻي سگهجي جو هر وقت، هر هنڌ ۽ هر حالت ۾، اٺئي پهر، رام نام جپبو رهجي؟ مطلب هيءُ آهي تہ هٿ هميشہ ڪاج ۾ هجي تہ بہ دل هردم يار ۾ لڳي رهي. اهو ڪولہ ڏنو اٿو تہ ڌاڙين، درياءَ تان پاڻي

پوري، ۽ چار مَنڪا هڪ ٻئي مٿان، مٿي تي رکي، پاڻ ۾ کِلندا ٿا ڳالهائيندا ٿون، ٻلڪ
ٽپندا ٿون ٽپندا ٿون، موٽندا ٿون آهن، يا ڪي جوکرا ٿون، ڏکڻي نمونن جا سُٽيٽر مٿي هڻندي
۽ پيون ٻين سان ڳالهيون ٻولهيون ڪندا ٿون آهن. پوءِ ۽ تڪو مَنڪا مٿي تان ڪرندا آهن
۽ تڪو ڪَڻ غلط ڪڍندا آهن. ڇو؟ ڇاڪاڻ ته اُنهن جو چِتُ، مَنڪن يا سُٽيٽر ۾ لڳاتار ڪَٽو
پيل آهي ۽ چت ڪهاڻ جو ڪافي اَڀياس ڪيل اَٿن. هاڻي جي چت اَن مَنڪي يا سٽيٽر
۾ ڪهاڻي سکڻي ٿو، ته اَڀياس ڪري، چت رام ۾ ۽ رام نام ۾ ڪهاڻ ۽ ممڪن ٿي سگهي
ٿو. تنهن ڪري، اي ٻندا، اهو اَڀياس ڪر جو اَمر ڪري ۽ اَمر بڻائي. رام نام جي جاپ
جي شروعات پلي مُک، جپ ۽ ڳلي سان ٿئي ٿو ڏيري ڏيري، من جي ورتي ۽ سُرتي
۽ اوڏانهن ڊوڙائڻ جي ڪوشش ڪجي. ائين ڪندي ڪندي، آخر اَها اوَستا ۽ ايندي،
جو مک، جپ ۽ ڳلو، بلڪل شانت ۽ ٻيا ڪنهن چرپر جي رهندا، مگر من رام نام جي
ڏاڍيءَ ۾ پاڻمرادو، مگهن ۽ مست رهندو، ٻڌي کُلندي رهندي ۽ آتما ٽڙندي ويندي. اِهو
آهي هردي جو ڪيٽ يا اَنهد جي ڏني. وري جي اِنهيءَ اسٿتيءَ ۾، من جي مصلحت
کي ۽ ماٺ ڪرائجي، ته صفا خالي ٿيل من، رام نام جي ۽ حد ٿيي، لاحد ۾ هليو وڃي ۽ آنند
سان ڀرپور ٿي، تن سماڌيءَ يا سهج سماڌيءَ يا نروي ڪلپ سماڌيءَ ۾ سمائجي وڃي.

پارت ورش جي ڪيٽ ڪُڙچ ۾، قديم ڪان، ڪئين پڳوان جا پڳت پرگهٽ ٿيا آهن،
جن پنهنجي جيون ۽ اُپديش دئاران، نام جو ناد وڄايو آهي ۽ سنسار کي سڄاڳيءَ جو
سنديش ڏئي پهچايو آهي. صاحبن ۽ اِها ساک ڏني آهي ته آتما جي آزاديءَ جو علاج،
نام جي نسخي ۾ آهي. اِنسانيت جي اُڌار لاءِ، نام اَوّل آسرو ۽ اَجهو آهي، ناضر ۽ نفيس
نعمت آهي. ڪابه نعمت مفت ڪانه ملندي ٿي قيمت اَدا ڪرڻي پوندي. نام لاءِ ناڻو
کهي صدق ۽ سِڪ جو. سو اي ٻندا، صدق ۽ سِڪ جو سمر ڪٽي، تڪو نام جي سودي
لاءِ. اِنهيءَ سودي جي سوداگري سالو ڪري ڇڏ ٻندا. جيئن ڏاڳو پاڻ ڇهائي، داڻن کي هار
جي صورت ڏيندو آهي، يا جيئن رنگ پاڻ مِٽائي، شربت کي شرف بخشيندو آهي،
تيئن ٿي نام پاڻ جذب ڪري، نامداريءَ کي نوازش ڪندو آهي. ڪلا نام جي، ٿي
ناموس ۽ ناماوري تڪري نامداريءَ جي. نامداريءَ جي صدق ۽ سِڪ مٿان، نام نثار ٿئي
ٿو ۽ نامداريءَ جو نرنڪار سان ميل ڪرائي ٿو. ٿو جي نام جو جاپ هوميءَ وچ هوندو، ته
جدائي مور ڪين دور ٿيندي.

(٦) نام جو جپڻ، مهمڻ ۽ ڳائڻ.

(١) اَئسا ڪيرتن ڪر من ميري - ايهان اوُهان[1] جو ڪام تيري. (١٠و٠)

جاسُ جپت پؤ آپدا جاء - ڏاوت مڙئسا آوي نساء

جاس جپت ڦر دُوڪهه[2] نه لاڳي - جاس جپت اِهه هؤمي ڀاڳي

جاس جپت وس آوهِ پنچا - جاس جپت ردي اَمرت سَنچا[3]

جاس جپت اِهه ترشنا ٻُجهي - جاس جپت هر درگهه سِجهي[5]

جاس جپت ڪوٽ مِٽهه اَپراڌ[6] - جاس جپت هر هووهه ساڌَ[7]

جاس جپت منُ سيتل هووي - جاس جپت مَل سگلي کووي

جاس جپت رتن هر ملي - ٻُهڙ نه ڇوڏي هر سنگ هَلي[8]

جاس جپت ڪئي[9] ٻئڪنٺ واس - جاس جپت سک سَهج نواسُ

جاس جپت اِهه اَگن نه پوهت[10] - جاس جپت اِهه ڪال نه جوهت

جاس جپت نيرا نرمل ماٿا - جاس جپت سگلا دکهه لاٿا

ج مُشڪل ڪچهوُ نه بڻي - جاس جپت سُڻ اَنهت ڌُني

جاس جپت اِهه نرمل سوهه - جاس جپت ڪَمل[11] سيڌا[12] هوءِ.

[راڳ گوڙي، محلا پنجوان، اشٽپدي (٢)]

(٢) ناءِ مَنيئتي[13] ڏُرمت گئي - مَت[14] پرگٽي آيا

ناءِ منيئتي هؤ ميءُ گئي - سب روگ گوايا

ناءِ منيئتي نام اُوپجي - سَهجي سک پايا

ناءِ منيئتي سانت اُوپجي - هر من وَسايا

نانڪ نام رتن هي - گوُرمکهِ[15] هر ڌيايا.

[راڳ سارنگ، محلا چوٿان، وار (١١)]

---

١. لوڪ پرلوڪ. ٢. مصيبت، مشڪلات. ٣. پنج وڪار. ٤. حاصل ٿئي ٿو. ٥. پروان ٿئي ٿو. ٦. گناهه. ٧. سنت، مهاتما. ٨. گڏجي وڃي ٿو. ٩. ڪيترا. ١٠. لڳي نه ٿي سگهي. ١١. پرماتما. ١٢. سنمک. ١٣. من، مڃڻ. ١٤. سمت. ١٥. گوروءَ دَوارا.

(٣) سدا سدا ساچي[1] گڻ ڳاوهه - ساچي[1] ناءُ اپار
ڪرپا ڪري آپڻي - ڏاتون[2] پڳت ڀنڊار.

سري راڳ، محلا پهريون، شبد (٢٥)

(٤) گڻ ڳاوان گڻ وَترا[3] - گڻ ٻولي[4] ميري ماءِ
گُرمک سوجهي ڪلڪارڻيا - مل سجڻ هو گڻ ڳاءِ
هيري هيرُ مل ٻيڌيا[5] - رنگ چلوُلي[6] ناءِ.

سري راڳ، محلا چوٿون، شبد (٣)

(٥) پروردگار[1] سالاهيئي - جسدي چلت[7] انيڪ
سدا سدا آرادهيئي - ايها مت وسيڪ[8]
من تن مِٺا تس لڳي - جس مستڪ نانڪ ليڪ.

سري راڳ، محلا پنجون، شبد (١٩)

(٦) ڳاوي[9] ڪو تاڻ[10] هووي ڪسي تاڻ - ڳاوي ڪو دات جاڻي نيشاڻ[11]
ڳاوي ڪو گڻ وڏيائيا[12] چار - ڳاوي ڪو ودِيا وکَم[13] وچار.

جپ صاحب، محلا پهريون، پوڙي (٣)

(٧) هر گڻ پڙهيئي هر گڻ گڻيئي[14] - هر هر نام ڪٿا اِت سُڻيئي
مل ستسنگت هر گڻ ڳائي - جگ ڀؤجل دُتر تريئي جيئي.

راڳ ماجهه، محلا چوٿون، شبد (٣) [ڪيرتن سوهلا]

(٨) آکڻ آکه نه رَجِيا[15] - سُنڻ نه رجي ڪن
اکي ديکه نه رَجيا - گڻ ڳاهڪ[16] اِڪ وَن[17]
بُکيا بُکه نه اتري - ڳالي بُکه نه جاءِ
نانڪ بُکا تان رجي - جان گڻ ڪهه ڪهي سماءِ.

راڳ ماجهه، محلا پهريون، وار (١٩)، سلوڪ محلا ٻيو

(٩) جي گهر ڪيرت[18] آکيئي - ڪرتي[1] ڪا هوءِ بيچارو
تت گهر ڳاوهه سوهلا - سورڻي[19] سرجڻهارو.

راڳ گوڙي، محلا پهريون، شبد (٢٠)

(١٠) مِل پريتم[20] ساچي[1] - گن ڳاوان
نانڪ ساچي - ساچ[1] سماوان.

راڳ گوڙي، محلا پهريون، شبد (٣)

(١١) اِڪ ڳاوت رهي من ساد نه پاءِ - هؤمي وچ ڳاوهه برٿا جاءِ
ڳاوڻ ڳاوهه جن نام پيار - ساچي ٻاڻي[21] شبد وچار.

(٤)

١. پروردگار. ٢. بخشيو آهي. ٣. بيان ڪريان. ٤. ٻڌايان. ٥. ملي ٿو وڃي. ٦. گوڙهو. ٧. ڪيئين. ٨. سٺي ٩. ڪير واڪاڻ ڪري سگهندو؟ ١٠. ٻل. ١١. نشاني. ١٢. سندر. ١٣. ڪٺن. ١٤. ويچار ڪجي. ١٥. تسرپت ٿئي. ١٦. گراهڪ، اندريون. ١٧. هڪ هڪ وشيه رُوپي رنگ. ١٨. ڪيرتن. ١٩. مهما، جس. ٢٠. ستڪورو. ٢١. پرڀو ٻولڻا.

(١٢) اَدِ رهِ آپ نرنج سنسار - رام نام جپ ايکنڪار[1]
آپ ڪماءِ[2] اَؤران اُپديش - رام نام هردي پرويش ۔

واڳ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (٢٨)

(١٣) پلّي[3] دِاس پلي سنجوگ - جِت پيئي[4] پار[1] برهم نَرجوگَ[1]
اوُه بِلا[5] ڪڏهُ هڱ پل جاءِ - جِت ميرا من جپي هر ناءِ ۔

(٦٠)

(١٤) سگل پدارت اَشت سِدّ[6] - نام مها رس ماهِ
سُمرن پئي ڪيشوا[1] - سي جَن هر گڻ گاءِ.

(١١٦)

(١٥) جِهه پرسادِ ليروَ رهتا ڏرم - من سدا ڌياءِ ڪيول پار برهم
پربَ جي جهت دِکهه ماںُ پاوِهه - نانڪ پَت سيتي گهر جاوِهُه.

واڳ گوڙي، محلا پنجوان، سکمني صاحب، اشٽپدي (٣) ٦

(١٦) آپ جپهه اَؤران نام جپاوِهه - سنت ڪهت رهت[7] گت پاوهه
ساَر پرُت[8] سِت هر ڪا ناءِ - سَهج سپاءِ نانڪ گڻ گاءِ
گُن گاوت تيري اُترس مَئل - بِنس جاءِ هؤمي بِکہ[9] ڦيلَ
هوءِ اَچنت وَسي سک ااَل - ساسِ گراس هر نام سَمال ۔

(١٩) ٦

(١٧) سو سُرتا[10] سو بنشدوُ - سو گياني ڏنولتَ
سو سوُرا[11] ڪُلونت[12] سوءِ - جِن پڄيا پگونتَ ۔

واڳ گوڙي، محلا پنجوان، ٿتي (١٧)

(١٨) جپ جپ جيوان نام - هوويءِ اَنند گهڻا
مِتيا موهه سنسار - جوُتا وِنسڻا[13] ۔

واڳ آسا، محلا پنجوان، شبد (١١٣)

(١٩) آوهه ميت اِڪتر[14] هوءِ - رسَ ڪَس سڀ پُڄهه[15]
اَمرت نام هر هر جپهه - مَل پاپا مُڄهه[16] ۔

(١١٤)

(٢٠) ڊؤکن گاوِءِ سک پي گاوِءِ - مارگ پنت سَماوي
نام دِرڙ گور من مهه ديتا - موري تِسا[17] بجهاري ۔

(١٢٢)

(٢١) ڪَرڻ ڪارڻ سَمرت سو پربهه - جيءِ داتا آپِ
تياڳ[18] سگل سياڻپا - آتَ پُهر پربهُ جاپِ ۔

(١٣٨)

---

١. پرماتما ۔ ٢. سمرن ڪر، جپ ۔ ٣. سنو، سيابهو. ٤. ميلاپ ۔ ٥ وقت ۔ ٦. اَٺ سڌيون ۔ ٧. رهڻي ڪهڻي ۔ ٨. لت روُپ . ٩. پکڙجڻ ۔ ١٠. جاڻو ۔ ١١. سوُرمو، وير ۔ ١٢. اوُچي ذات وارو. ١٣. بيبقا . ١٤. گڏ. ١٥. ماڻيوُن ۔ ١٦. متالي ڇڏيوُن ۔ ١٧. ترشنا ۔ ١٨. ڇڏي ڏي، ڦٽي ڪر ۔

(۲۲) دوُکھ درد نہ پوُ ہتاہیٔ ۔ نام سِمرت سد سُکھی
ساسِ ساس آراذ ھر ھر ۔ ذیاۓ سو پوُرب منِ مُکھی ۔

واڑ آسا، محلا پنجواں، چھنت (۱) ۶

(۲۳) ناۓ مَنیئیٔ پت اوُپجیٔ ۔ سالاھی سچ سوُت
درگھہِ اَندر پائیئیٔ ۔ تگ نہ توُنس ہوُت ۔

واڑ آسا، محلا پہلا، واڑ (۱۵)

(۲۴) تن کر مَتکی من ماہِ بِلوئی ۔ اِس متکی مہ شبد سنجوئی
ھر کا بِلوَنا من کا بیچارا ۔ گور پرسادی پاویٔ اَمرت ڈارا ۔

واڑ آسا، کبیر صاحب، شبد (۱۰)

(۲۵) کبتنی مالا جِھوا رام ۔ سَہس نام لۓ لۓ کروُ سلام
کھہت کبیر رام گن گاوۓ ۔ ھندوُ توُرک دوئوُ سمجھاوۓ ۔

(۱۳)

(۲۶) گھوُنگھت تیرو تئہ پِر ساچیٔ ۔ ھر گُن گاۓ کوُدھ اَر ناچیٔ
کھہت کبیر بھوُ لب جیتیٔ ۔ ھر گن گاوت جنم بتیتیٔ ۔

(۳۴)

(۲۷) مِل ستسنگ گاوھُ خصم پاوھُ ۔ ھر پرلم وس رلک پتنیٔا
ھر لاب پایا آپ مِتایا ۔ مِلی چھری وچھنیٔا ۔

واڑ بھاگڑا، محلا پنجواں، چھنت (۲) ۵

(۲۸) آجُ کالِ فُن توہِ کرسُ ھیٔ ۔ سمجھہ واکتھُ چیتِ
کھہیٔ نانک رام پج لیٔ ۔ جات اَوسر بیت ۔

واڑ سورت، محلا ناواں، شبد (۱)

(۲۹) ھر وسنا جَس گاویٔ ۔ کَری سُہاوَنی
جو من تن مکہ ھر بولیٔ ۔ سا ھر پاوَنی ۔

واڑ سورت، محلا چوتھا، واڑ (۱۳)

(۳۰) دن رَیَن ساس ساس گُن گاواں ۔ جی سوامی تُد پاواں
نام تیرا سکھ نانک مانگیٔ ۔ صاحب تُنیٔ بھاواں ۔

واڑ سوُھی، محلا پنجواں، شبد (۴۸)

(۳۱) کوتِ تیرتھ مجن اِشنانا ۔ اِس کُل مہِ مَیل بھریجیٔ
ساذ سنگ جو ھرگن گاویٔ ۔ سو نِرمل کر لیجیٔ ۔

(۵۰)

۱۔ پرمالما ۔ ۲۔ مُکہ، زبان ۔ ۳۔ کھہ ۔ ۴۔ سُت ۔ ۵۔ جتیو ۔ ۶۔ پوُلو، شد ۔ ۷۔ ولوڑنا ۔
۸۔ گڈ کر ۔ ۹۔ سوین ہیرا ۔ ۱۰۔ مسلمان ۔ ۱۱۔ تہا ڈین، گُڈن ۔ ۱۲۔ تُدھون ۔ ۱۳۔ گذار ہندین ۔
۱۴۔ پِیا پیا آھن ۔ ۱۵۔ کچھ مددت کان ۔ ۱۶۔ وچھڑیل ۔ ۱۷۔ جھامیدو، پکڑیندو ۔ ۱۸۔ وقت، مدو ۔ ۱۹۔ تمام سدد ۔ ۲۰۔ رات ۔ ۲۱۔ کلجگ ۔ ۲۲۔ اوُجل، کوُمل ۔

(۳۲) جنمت[1] هي ڏکُ لاڳي - مرڻا آڻکسي
جنمُ مرڻ پرواڻ - هر ڳڻ ڳائڪي.

راڳ سوهي، محلا پهلا، اشٽپدي (۴)۵

(۳۳) تب[2] لڳ پراڻي تسيءِ[3] سرپوڻ - جب لڳ[4] گهٽ[5] مهه ساسا
جي گهٽ[5] جاءِ ته ڀاؤ نه جاسي - هر کي چرن نواسا.

راڳ سوهي، ڪبير صاحب، شبد (۴)

(۳۴) گڻ گوونِد[3] گاوهه سڀ هرجن - راڳ رتن رسنا آلاپ
ڪوٽ جنم ڪي ترشنا نواري - رام رسائڻ آتم ڌراپ[6].

راڳ بلاول، محلا پنجوان، شبد (۸۵)

(۳۵) مان[7] موهه دونو ڪڻ پرهر[8] - گوبند[3] ڪي گن گاوي
ڪهه نانڪ اهه بد ڪو پراڻي - جيون مڪت ڪهاوي.

راڳ بلاول، محلا ناوان، شبد (۲)

(۳۶) رمت[9] رام[3] جنم مرڻ نواري - اُچرت[9] رام ڀئه پار اُتاري
سڀ تي اوچ رام پرڪاس - نس[10] باسر[11] جپ نانڪ داسُ.

راڳ گونڊ، محلا پنجوان، شبد (۱۰)

(۳۷) اونت ڀنت هر[3] جاپ - بنسي سگل سنتاپ
ٻئري[12] سڀ هووي مِيت - نرمل تيرا هووي چيت.

راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، شبد (۴۱)

(۳۸) پتي ڏيال ڪرپال ستت جن - تب اهه بات بتائي
سرب ڌرم مانو تِهه ڪيٽي - جهه پرڀ[3] ڪيرت گائي.

راڳ رامڪلي، محلا ناوان، شبد (۲)

(۳۹) ايڪو[3] جپيئتي منهِ ماهِ - اِڪس[3] ڪي سرڻاءِ
اڪس[3] ڪر پرهڙي[13] - دوجي ناهي جاءِ.

راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، وار (۸)

(۴۰) مارو[14] لي ستيل ڪري - مدُو رهه ڪنچن هوءِ
سو ساچا[3] سالاهيئتي - تس جيوڊ اوُر نه ڪوءِ.

راڳ مارو، محلا پهلا، شبد (۵)

(۴۱) اڪني سُٽڪي ستيا - هر[3] اُلسر ڪام[15]
اُنتر هر رنگ اُپجيا - ڪايا هر گڻ نام.

راڳ مارو، محلا پهلا، وار (۱۳)

---

۱. جمڻ سان ئي. ۲. تيستائين. ۳. پرماتما. ۴. جيستائين. ۵. سرير، ديهي. ۶. ترپت ڪرڻ.
۷. اهنڪار. ۸. دور ڪري ڇڏ. ۹. جپڻ، اُچارڻ. ۱۰. رات. ۱۱. ڏينهن. ۱۲. دشمن.
۱۳. پريت، پيار. ۱۴. گرم، ٽتل. ۱۵. ڪم، ڪارج.

(٤٢) پاوھہ ٻوڙي[1] ھالھ تال - ناما ڪاوي[2] ڪسن گوپال
گنگا[3] جمن[4] جب الٽي[5] بھي[6] - تئہ[7] ناما ھر ڪرتا رھي.

راڳ ڀيروُ، ڀڳت نامديوُ، شبد (١٠)

(٤٣) گاوت سُنت سُناوت سرڌا[8] - ھر وس ٻي وڏ ڀاڳي
ڪل ڪليش مِٽي سڀ تن ٿي - رام[9] نام لِو جاڳي.

راڳ سارنگ، محلا پنجوان، شبد (١٢)

(٤٤) آئسي روت روھ من ميري - ھر[9] چرڻي چت لائي
ٻِسرِ[10] پئي گن گاءِ منوھر - نرپئہ سھج سماٽي.

راڳ سارنگ، محلا پھلاءِ اشٽپدي (٣)١

(٤٥) ٿُڌلو[9] شبوھ لُجھ ڪيا ديرھ - مالڪھ لوھ وَھھ نھي
تُون[9] داتا جيتا سيبا ڪا - جيتا[11] اندر جيتہ[12] نُھي.

راڳ مسلار، محلا پھلاءِ شبد (١)

(٤٦) سَقل سقل درس - پُرس[13] پُرس گن گائيجي
نانڪ امت[14] نُت سنت ماڻيجي - ھيريو ھمر پڌاليجي.

راڳ ڪلياڻ، محلا پنجوان، شبد (٢)

(٤٧) ڪبير ميري ذات ڪو - سڀڪو ھنسني[14] ھار
ٻلھاري اس ذات ڪو - جھ جپيو سرجنھار.

سلوڪ، ڪبير صاحب (٢)

(٤٨) ڪبير رام[9] ڪھن مھ ڀيد[15] ھي - تامھ ايڪ بچار
سوئي رام سڀئي ڪھي - سوئي ڪوتڪ[16] ھار.

(١٩٠)

(٤٩) ناما[17] ڪھي تِرلوچنا[18] - مکہ تي رام سمال
ھاٿ پاءِ ڪر ڪام سڀ - چيت[9] نرنجن نال.

(٢١٣)

(٥٠) جو پراني نِس[19] دِن پڙي - روپ رام تھ جانُ
ھر جن ھر انتر[20] نھي - نانڪ ساچي مانُ.

سلوڪ، محلا ناوان (٢٩)

---

١. ھٿن ۽ پيرن ۾ لوھ جون ٻيڙيون. ٢. ڳائي پيو. ٣. گنگا ندي. ٤. جمنا ندي. ٥. اُبتي، پُٺتي پاسي. ٦. وھن. ٧. تڏھين ۾. ٨. وشواس، نسچو. ٩. پرماتما. ١٠. حيرت ۾. ١١. ديھي. ١٢. آتما. ١٣. درسن ڪندي. ١٤. چرنن سيو ڪري. ١٥. تفاوت. ١٦. سنت مھاتمائون. ١٧. ڀڳت نامديو. ١٨. ڀڳت ترلوچن. ١٩. رات. ٢٠. ڀيد يا فرق.

(٧) نام جو ٻُڌڻ ۽ ٻُڌائڻ.

(١) کيم[1] سانت رِڌ[2] نؤنِڌ - ٻُڌ[3] گيان سرب تهه سِڌ[4]
ودِيا تپ جوگ پربھ ڌيانُ - گيان سريشٽ اُتم اِشنان
چار پدارٿ ڪمل پرگاس - سڀ ڪي مڌ[5] سگل تي اُداس[6]
سُندرُ چترُ تتُ[7] ڪا بيتا - سمدرسي ايڪ درشٽيتا
اِهه ڦل تِس جن ڪي مُک[8] ڀني - گر نانڪ نام وچن من سُني.

[راڳ گؤڙي، محلا پنجوان، سکمني صاحب، اشٽپدي (٦)٢٤]

(٢) آنند ڀئيه وڏ ڀاڳيهو - سگل منورٿ پوري
پاربرهم[9] پربھ پايا - اُتري سگل وِسُوري[10]
دُک روگ سنتاپ[10] اُتري - سُڻي سچي باڻي
سنت ساجن ڀئي سرسي[11] - پوري گر تي جاڻي
سُڻتي پُنيت[12] کهتي پوِت[12] - ستگر رهيا ڀرپوري
بِنولت نانڪ گر چرڻ لاڳي - واجي اَنهد تُوري[13].

[راڳ رامڪلي، محلا ٽيجا، آنند صاحب، پؤڙي (٤٠)]

(٣) نانءُ سُڻيئي سڀ سِڌ[3] هوءِ - رِڌ[2] پِڇي آوي
نانءُ سڻيئي اؤنِڌ مِلي - مَن چنديا پاوي
نانءُ سڻيئي سنتوکُ هوءِ - ڪؤلا[14] چرن ڌياوي
نانءُ سڻيئي سهج[15] اُپجي - سهجي[15] سُک پاوي
گر مَتي[16] نانءُ پائيئي - نانڪ گُڻ گاوي.

[راڳ سارنگ، محلا چوٿان، وار (٧)]

---

١. آرام. ٢. رِڌيون. ٣. ٻڌي. ٤. سِڌيون. ٥. وچ ۾. ٦. نرموهي، وِرڪت. ٧. سارُ، گيان. ٨. واٽ سان چيا آهن. ٩. پرماتما. ١٠. دک درد. ١١. خوش، پرسن. ١٢. پوتر، شڌ. ١٣. سازُ. ١٤. لڇمي مايا. ١٥. گيان. ١٦. مت يا متر.

(۴) سُطِيعَتِي ستُ سنتوکھ گیان ـ سطِيعَتِي أٹھ سٹھ کا اِشنانُ
سُطِيعَتِي پَڑ پڑ پاوھ مانُ ـ سطِيعَتِي لاگے سہج دھیان
نانک پگتاں سدا وگاس ـ سطِيعَتِي دوکھ پاپ کا ناس ۔

جپ صاحب، محلا پہلا، پوڑی (۱۰)

(۵) جِن شبد گورو سُن منیا ـ تن من دھیایا ہر سوہ
اَن دِن پگتي رنیا ـ من تن نرمل ہوہ ۔

سری راگ، محلا تیجا، شبد (۴)

(۶) اُمرت بانی ہر ہر تیری ـ سُن سُن ہووے پرم گت میری
جلن بُجھی سیتل ہوہ منوآ ـ ستگور کا درسن پائی جیئو ۔

راگ مانجھ، محلا پنجواں، شبد (۳۳)

(۷) ہر کا سِمرن ـ سُن من کانی
سکھ پاوہِ ـ ہر دُآر پرانی ۔

راگ گوڑی، محلا پنجواں، شبد (۱۰۱)

(۸) سب تے اُتم ـ ہر کی کتھا
نام سُنت ـ درد دکھ لتھا ۔

راگ گوڑی، محلا پنجواں، سکھمنی صاحب، اشٹپدی (۸) ۴

(۹) جو جو سنے پیکھے لاء سردھا ـ تاکا جنم مرن دکھ پاگے
ایسی نرمل نرگُن بانی ـ نانک گورمکھ جاگے ۔

راگ آسا، محلا پنجواں، شبد (۴۴)

(۱۰) سُن مَن مِن وساہ لَوُن ـ آپے آء ملے میری پالی
اَن دِن سہجی پگت کر ـ سہجے چت لائی ۔

راگ آسا، محلا تیجا، اشٹپدی (۱) ۵

(۱۱) سرو‌تِي سطِيعَتِي وسنا گائیعَتِي ـ ہردے دھیائیعَتِي سولی
کرن کارن سمرتھ سوامی ـ جاکی بُوتا نہ کولی ۔

راگ سورٹھ، محلا پنجواں، شبد (۱۰)

(۱۲) گور بانی سُن مَیل گوائی ـ سہجے ہر نام من وسائی ۔
کوڑ کُست ترشنا اگن بُجھائی ـ اَنتر سانت سہج سکھ پائی ۔

راگ دھناسری، محلا تیجا، شبد (۵)

---

۱. اُٹھہٹ تیرتھ . ۲. آنند، خوشی . ۳. اُونچی پدوی یا اوستھا . ۴. ترشنا جی بانھ . ۵. کنن
سان . ۶. دربار، درگاہ . ۷. نسچے . ۸. تاپ . ۹. پرماتما . ۱۰. واسنا . ۱۱. زبان . ۱۲. اجابرا،
تھتھل . ۱۳. جھوٹھ یا کوڑ بولنا . ۱۴. ہردے ہر .

(۱۳) کدي[1] نہ وساري اَن دِن سماري - جان نام لئي تان جيوان
سروني سُني نہ اِھ من ترپتيے[2] - دوُ رمکہ[3] اَمرت پيوان۔
واکہ ڈناسري، محلا چوتان، چھنت (۲)۱

(۱۴) پيکن[4] سنن[5] سناولو[6] - من مھ دِرڑ يسئتي ساچ[7]
اور رھيو سرنتر[8] مھ - ناںک ھر رنگ راچ۔
واکہ جئيتسري، محلا پنجوان، وار (۱)

(۱۵) تِس جن کئہ من تن سبھ دیوۓ - جن ھر ھر نام سنايو
دَن مايا سمپے[9] تِس دیوۓ - جن ھر[7] ميت ملايو۔
واکہ بيراڑي، محلا چوتان، شبد (۲)

(۱۶) سِروني سُنئہ ھر ھر ھري[7] - ناکر[7] جس[10] گاوۓ
سنت چرن کر سيس ڈر[11] - ھر نام دِھياوۓ۔
واکہ بلاول، محلا پنجوان، شبد (۴۵)

(۱۷) کَھدي بوت[13] سنئدي بوت-سي بوت جني من وساںا[12]
کھیو ناںک سي بوت - جني گوُ رمکہ[3] ھر دِھياںا[12]۔
واکہ رامکلي، محلا تيجا، اَنند صاحب(۱۷)

(۱۸) وِڈباگي[10] سبھي نام کي - ھئہ جيوان سُنٹ سُٹي
پسون بوت[14] اکھيان[15] - اُدري اِک کٹي[16]۔
واکہ رامکلي، محلا پنجوان، وار (۱۲)

(۱۹) سُن سُن آکھ کيتي باني-سُن کھيتي کو اَنت نہ جاني
جاکہ اَلکھُ[7] لکاني آئي - اکتھ کتا بُدھ[17] تاھا ھي۔
واکہ مارو، محلا پھلا، سولھے (۹)۱۲

(۲۰) اِکني سُنکيو مَنيا - ھر[7] اَلکھ کام[18]
اَلکھ ھر[7] رنگہ اُبجيا - گايا ھر گن نام۔
واکہ مارو، محلا تيجا، وار (۱۳)

(۲۱) اَلر کتا بِنچيو سروني - مُيا[19] کرھ پکوان
آوَس[20] جاس دونو يکہ[21] پورن-باليمتي سکہ بسرام[22]۔
واکہ سارنگ، محلا پنجوان، شبد (۸۵)

(۲۲) جو جو[23] کتيو سنيو ھر کيرتن - تاکي دُرمت ناس
سکل منورت پاوي ناںک - پورن ھوويے آس۔
واکہ کانڑا، محلا پنجوان، شبد (۱۲)

---

۱. کدھين بھي. ۲. رجايا. ۳. ستگورو دے مرفت. ۴. ڈسن. ۵. بدن. ۶. بُدالن. ۷. پرماتما. ۸. ھر جاۓ. ۹. ملکيت. ۱۰. مھا، سريپا. ۱۱. مستک. ۱۲. چوندي، گائيندي ا ڈ پائيندي. ۱۳. بولر، شد. ۱۴. پُوت. ۱۵. پسمجھ. ۱۶. گِن، پل. ۱۷ بُدي. ۱۸. کم، کارج. ۱۹. مھر، کرپا. ۲۰. جمن، مرن جو چکر. ۲۱. پاسا. ۲۲. آنند. ۲۳. کتا کرنو.

راڳ صارڱ، محلا چوٿون، وار (٩)

(٢٣) هو نام تني آراڌيا - جن مستڪ لکيا ڌُر[1] ڀاڳ
هو درگهه ڄڻ پتيائيڻ[2] - جن هر من وسيا آه
ڄڻ نانڪ تي مک اُجلي - جن هر سڻيا من ڀاڳ[3].

(٢٤) ڪوئي گاوي ڪو سڻي - ڪو اُچر[4] سُناوي[5]
جنم جنم کي مَلُ[6] اُلري - من چِندِيا[7] پاوي
آوڻ جاڻا[8] متيئي - هر کي گڻ گاوي.

(١٣)

---

١. آد کان وٺي. ٢. سرخرو ملندي. ٣. ٻڌي، ٻڌي پُرپيت. ٤. اُچارڻ ڪا. ٥. ٻڌائين ڪا. ٦. گندگي، وڪار. ٧. گهربا، پسند. ٨. جمع مرڻ جو چڪر ختم ٿي ويندو.

(٨) پڑھݨ، لکݨ، جپݨ۔

(١) جالِ[1] موہ گھس[2] مَس کر۔ مت[3] کاگد کر سارُ
پاءُ[4] قلم کر چت لیکاری[5] - گور پچھ لِکھ بیچار
لِکھ نام سالاہ لکھ - لکھ انت نہ پاراوار
بابا - ایہ لِکھ جاݨ
جِتھے لیکا منگیئے - تِتھے ہوہ سچا نیساݨ[6]۔

[سری راگ، محلا پہلا، شبد (٦)]

(٢) آکھݨ[7] نام آکھݨ سالاہ - آکھݨ گیان گیت کتھ کاہ،
آکھݨ لکھ پولݨ پاݨ[8] - آکھݨ سُر[9] سنجوگ وکاݨ۔

جپ صاحب، محلا پہلا، پوڑی (١٩)

(٣) قلم[10] مساجنی[11] کِیا سدائیئے[12] - ہردے ہی لِکھ لیہ
سدا صاحب[13] کے رنگ رہے - کبہوں نہ تُوٹس لیہ۔

سری راگ، محلا چولسان، وار (٥) سلوک محلا تیجا

(٤) لکھدیا لکھدیا کاگد مس کوئی[14]- دُوجے[15] پاؤ سکھ ناہی نہ کوئی
کُوڑ لکھے تے کُوڑ کماوہ-جلِ جاوہ کُوڑ چِت لاوئیا۔

راگ مانجھ، محلا تیجا، اشٹپدی (٦) ٢٢

(٥) نانک ناءُ خُدائے[13] کا - دل ہچھے[16] مکھ لیہ
اوَر دواجے[17] دُنی کے - جھُوٹھے[18] عمل کریہ۔

راگ مانجھ، محلا پہلا، وار (٦)

(٦) لکھ نیکھ[10] - کاگد مسوائیے
رام نام ہرِ[13] - امرت باݨیے۔

راگ گوڑی، محلا پنجواں، شبد (٢٨)

(٧) وِسنا[19] انجوۓ ہرِ[13] سروُکھے[20] سٹھے - سو اَدرے مہیا
ہر جس لکھہ لاءِ پاوَنے[4] - سے ہست[21] پونیا[16]۔

راگ گوڑی، محلا پنجواں، وار (١٩)

(٨) رام[13] رام سبکو کہے - کہیئے رام نہ ہوے
گور پرسادی[22] رام من وسے - تاں پھل پاوے کوے۔

راگ گوجری، محلا تیجا، شبد (٤)

---

١. جالی جِند. ٢. گھی، گھی. ٣. سمجھ، بدی. ٤. برابر. ٥. لکھدڑ، لیکھک. ٦. نشانی، داخلہ. ٧. آکھݨ جی اوپت سان. ٨. باݨی، وانی. ٩. کرمن جو لیکھ. ١٠. قلم. ١١. مس. ١٢. گھرالین. ١٣. پرماتما. ١٤. کہانی چِندی، اجائی وجائی. ١٥. دلیت پاؤ، پیاسی. ١٦. شدھ. ١٧. ڈیکھ ویکھ. ١٨. ککرم. ١٩. زبان. ٢٠. کن. ٢١. ہتھ. ٢٢. کرپا سان.

(٩) مُکهه هر هر سڀ کو ڪري - وراڻ هـِـردئي وسيا
نانڪ جن کي هردئي وسيا - موکه مکت تن پايا.

راڳ وڏهنس، محلا ٻيجا، اشٽپدي (٨)٢

(١٠) ڪايا ڪاڳد جي ٿيئي پياري - مَن مَسواڻي ڌار
لَلتا ليکڻ سچ کي پياري - هر گڻ لکهه ويچار
ڌَن ليکاري نانڪا پياري - ساچ لکئي اُرڌار.

راڳ سورٺ، محلا پهلا، اشٽپدي (٨)٣

(١١) سو پڙهيا سو پنڊت بِيِنا - گور شبدي ڪري وچار
اَندر کوجي تت لهي - پائي موکه دُئار.

راڳ سورٺ، محلا چوٿان، وار (٢١) سلوڪ محلا ٽيجا

(١٢) بيد ڪتيب سمرت سڀ ساسَت - اِن پڙيا مکت نه هوئي
ايڪ اکر جو گُرمکهه جاڻي - تسڪي نرمل سوئي.

راڳ سوهي، محلا پنجوان، شبد (٥٠)

(١٣) اونڪار شبد اُڌري - اونڪار گُرمکهه تري
اونم اکر سُڻهه بيچار - اونم اکر ترڀوڻ سار.

راڳ رامڪلي، محلا پهلا، دکڻي اونڪار پؤڙي (١)

(١٤) هر پڙهڻا هر بُجهڻا - هر سُڻ رکهه پيار
هر جپيئي هر ڌيائيئي - هر کا نام اَڌار.

(٥١)

(١٥) ٻاڌا پڙهيا آکيئي - بِديا بچري سهج سُڀاء
بِديا سوڌي تت لهي - رام نام لِوَ لاء.

(٥٣)

(١٦) پوٿي - پرميسر کا ٿانُ
ساڌ سنگ گاوهه گڻ گوبند - پؤرن برهم گيان.

راڳ سارنگ، محلا پنجوان، شبد (١١٣)

(١٧) شاستر بيد پُراڻ پڙهنتا - پوُکارنتا اَجاڻنتا
جان بُوجهي تان سُوجهي سوئي - نانڪ آکي ڪوُڪ نه هوئي.

راڳ سارنگ، محلا چوٿان، وار (١٣)، سلوڪ محلا پهلا (٢٨)

(١٨) ليکا پڙهيئي هر نام - ڦر ليکُ نه هوئي
پيچ نه سکي ڪوء - هر در سد پوئي.

[محلا چوٿان]

١. پرماتما. ٢. سريرِ. ٣. زبان. ٤. هردي ۾ گرهڻ ڪري لو. ٥. سياڻو، سمجهو. ٦. ڳولهي.
٧. اسلامي ڪتاب. ٨. سمرتيون. ٩. شاستر. ١٠. گُرووءِ معرفت. ١١. ٽنهي لوڪ.
١٢. اُجهو، آسرو. ١٣. پنڊت. ١٤. ڦهلائي لو. ١٥. وچاري. ١٦. اُواس، آستان.
١٧. اڻڄاڻائي، بيسمجهي. ١٨. ڌاڙ، ڦرياد. ١٩. ليکو. ٢٠. داخلا.

(١٩) ڏاڻ سو ڪاگد قلم ڏلن - ڏن پاڻا ڏن مس
ڏن ليکاري نانڪا - جن نام لکايا سچ.

(٢٠) ڪبير سبسا دوُر ڪر - ڪاگد ديهه بهاه
باوَن اکر سوڌ ڪي - هر چرني چت لاه.

(٢١) ڪبير رامي رام ڪهه - ڪهبي ماهه ببيڪ
ايڪ انيڪهه مل گيا - ايڪ سمانا ايڪ.

واڳ ملار، محلا پهلا، وار (٢٨)

سلوڪ، ڪبير صاحب (١٧٣)

(١٩١)

---

١. ڏليواڻ جي لائق. ٢. مس ڪوڙي. ٣. پرماتما. ٤. لوڙهي ڇڏ. ٥. ويچاري يا گرهڻ ڪري.
٦. وويڪ سان، سُرتيءَ سان. ٧. ڪي انسان. ٨. سڀساري وهنوارن. ٩. سمائجي ويا.

(٩) اوجاڳو ۽ آهرت ويلو.

(١) واري[1] آوي ڪوڙا جڳاوي - سڙلي جر[2] رس[3] چوسي
رلُنا[4] اَنڌيري ڪيا پَس لهري - چور ٻڙي گهر مُوسي[5]
دُوجا ٻهر[6] ٻيا - جاڳ اڇي‌ٽي[7] رام
وڪر[8] واک مٺيٽي - ڪاچي ڪيٽي[9] رام
واڪهه ڪيتي هر ڪور هيتي[10] - جاڳت چور[2] نه لاڳي
جم مِڪ[11] نه جاوهه نا دک ٻاوهه - جم ڪا ڏر ٻڙ ڀاڳي
ٻيجا ٻهر[12] ٻيا - نِيد ويڄاپي رام
ماٻيا سُت[13] دارا[14] - دُوک سنتاپي رام
چوٿا[15] ٻهر ٻيا - دُوت ڀاڳي[2] رام
نن گهر واڪهڙا - جر اَن[2] دِن جاڳي رام.

[راڳ تکاري، محلا پهلا، چنت (٢)]

(٢) چوٿي ٻهر صباح[16] ڪي - سُرتا اُپجي چاءِ
تِنان دريياوان[17] سنگ دوستي - من مُک سچا ناءِ
اوٿي اَمرت وَنڊيئي[18] - ڪرمي هوئي پساءِ[19].

واڳ ماجهه، محلا پهلا، وار (١٨)، سلوڪ محلا دُوجا

(٣) گور پرساد[20] نام من لاڳا - جنم جنم ڪا سويا جاڳا
اَمرت گُن اچري پربر باڻي - پُوري گور ڪي سمت پراڻي.

واڳ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (٢٨)

(٤) ٻُوٽ[21] ڪرم اُٺڪر[22] جپ ٻُوگتي - پنهنجو ٻُڪ رَسڪ[23] ٻراڳي
پنهنجو اَنڌير[24] ملت هر نانڪ - جنم جنم ڪي سوئي جاڳي.

(١١٩)

(٥) جهالانگهي[16] اُٿ نام جپ - نس ٻاسر آراڌ[25]
ڪارها[26] تُجهي نه ٻياپئي - نانڪ مٽي اُپاڌ[27].

واڳ گوڙي، محلا پنجوان، باون اکري (٢٥)

---

١. مرڻ جو وقت ايندو. ٢. ڪال. ٣. پران. ٤. رات. ٥. لٽجي ويندو. ٦. حياتي جو پهرو حصو، جواني. ٧. غافل. ٨. سودو. ٩. ٻوڪ. ١٠. پيار. ١١. ٻر. ١٢. ٻيون حصو، ڪرڙوپ. ١٣. پٽ. ١٤. استري. ١٥. ٽيون حصو، پيري. ١٦. اَسر ويلي جو. ١٧. ساڌ سنگت. ١٨. ورهائجي ٿو. ١٩. پرساد. ٢٠. ڪرپا. ٢١. اڳين جنمن جا. ٢٢. ڦل. ٢٣. سنگوءِ. ٢٤. اڳيائتا جي اوندهه. ٢٥. رات ڏينهن. ٢٦. ڳڻتيون. ٢٧. مصيبتون.

(٦) گور ستگوُر کا جو سِکھ اَکائي[1] - سو ڀَلڪي[2] اُٿ هر نام ڌياوي
اُدم ڪري ڀَلڪي پرڀاتي[2] - اِشنان ڪري اَمرت سر[3] ناوي.

واڳ گوڙي، محلا چوٿان، وار (١١)

(٧) ڪِيا سُوٽا[4] ڪيا جاگتا - گورمکھ تي پرواڻ
جِنان ساس گراس نه وسري - سي پوُري پُرک پرڌان.

(١٢)

(٨) نا جم دوُت - دوُکھ تِس لاڳي
جو جَن - رام نام لِوَ جاڳي.

واڳ آسا، محلا پهلا، اشٽپدي (٨)٩

(٩) ڀِني رَئڻڙيئي - چامڪن تاري
جاڳھ سَنت جَنان - ميري رام پياري.

واڳ آسا، محلا پنجوان، چهنت (١)١٠

(١٠) پرڀاتڪال[2] لاڳهُ جَن[6] چرني - تِس باسُر[13] دوس ڀاڳُ
تَن مَن اَرپ ڪرهُ جَن[6] سيوا - رسنا[7] هر گڻ گاوُ.

واڳ ڊ ترڪنڊاري، محلا پنجوان، شبد (٢٦)

(١١) اِڪو ستگور جاڳتا - هوُر[8] جَگ سوُتا موهه پياس
ستگور سيوَن جاڳن سي - جو رَتي سچ نام گڻ تاسَ[9].

واڳ وڊهنس، محلا چولان، وار (١٧)، سلوک محلا تيجا

(١٢) پرڀاتھ[2] ڪال - هر نام اُچاري
ايِت اوُت[10] ڪي - اوت سَواري.

واڳ سوُهي، محلا پنجوان، شبد (٣٠)

(١٣) گوبند گڻ گاوڻ لاڳي - هر رنگ اَن دِن[13] جاڳي
هر رنگھ جاڳي پاپ ڀاڳي - مِلي سنت پيارِيا.

واڳ سوُهي، محلا پنجوان، چهنت (١)٣

(١٤) پَنچ[11] سنگھ گور تي ڇُٽي - دوُکھ[12] اَر واڳھُ
وِدي پرگاس پرگٽ ڀيا - اِس باسُر[13] جاڳھُ.

واڳ بلاوَل، محلا پنجوان، شبد (٣٢)

(١٥) اِڪ شبد وچار سدا جَن[6] جاڳي - اِڪ ماِيا موهه سوهه رهي اَياڳي
آپي[14] ڪري ڪرائي آپي[14] - هورُ ڪرٽا ڪڇوُ نه جائي هي.

واڳ مارو، محلا تيجا، سولهو (١٠)٤

(١٦) پرڀاتي[2] پرڀ نام جپ - گور ڪي چرڻ ڌياءِ
جنم مرڻ مَل[15] اُتري - سچي[14] ڪي گڻ گاءِ.

واڳ مارو، محلا پنجوان، وار (١٦)

---

١. ڪوتالي. ٢. اَسر ويلو. ٣. تلاءُ. ٤. سمهڻ. ٥. واٽ پوُري ٿي. ٦. سنت مهاتمائون. ٧. زبان. ٨. باقي پيو. ٩. خزانو. ١٠. لوڪ پرلوڪ. ١١. وڪار. ١٢. واڳ ۽ ڏيش. ١٣. وات ۽ ڏينهن. ١٤. پرماتما. ١٥. گندگي، چڪر.

(١٧) ڇهه ورنا وچ جاڳيو ڪره - جمئي[1] ڪاليه لي چوٽيو سوه
ڪهت نانڪ جن جاڳيو سوه - گيان انجن[2] جاڪي نيتري هوه.

راڳ پربهاتي، محلا ڀهلا شبد (٢)

(١٨) ناه ٻ-رياليو شبد ڌ يانيئيو - ڇوڏهه ڏاي پرپنا[3]
پرڻوتس[4] نانڪ داسن داسا - جگ هاريا تن جيتا.

راڳ پرڀاتي، محلا ڀهلا، شبد (٩)

(١٩) پي[5] پاه[6] جاڳي سي جن جاڳرڻ ڪره - هؤميو[7] مئل اتارِ
سدا جاڳه گهر اپڻا راکهه - پنج تسڪر[8] ڪاڍهه مارِ.

راڳ پرڀاتي، محلا ليجا، اشٽپدي (١) ٢

(٢٠) ڪبير سؤتا ڪيا ڪره - اٿ ڪِ نه جپهه مُرار[9]
اِڪ دن سوون هولگو - لانبي گوڏ پسار.

سلوڪ، ڪبير صاحب، (١٢٨)

(٢١) ڪبير سؤتا ڪيا ڪره - بئٺا رهه اَر جاڳ
جا ڪي سنگ تي بڇڙا - تاهي ڪي سنگ لاڳ.

(١٢٩)

(٢٢) فريدا راتِ ڪٿوري[10] وَنڊيئي[11] - سُتيا مِلي نه ڀاؤ
جِنان نين نندراؤلي[12] - تِنان ملڻ ڪُتاه[13].

سلوڪ، شيخ فريد (٨٠)

(٢٣) ڀهليو ڀهري قلڙا[14] - ڦل ڀي پڇا[15] راتِ
جو جاڳن لهن سي - سائينءَ ڪنو[16] داتِ.

(١١٢)

(٢٤) ڏاتي[17] صاحب سند ڀئان - ڪيا چلي تِس نال
اِڪ جاڳندي نا لهن - اِڪنا سُتيا ديئه اٿال[18].

(١١٣)

[سلوڪ محلا ڀهلا]

(٢٥) سُتڙي[19] سُکي سوئن[12] - جو ولسي شهه آهي
پريمِ وِڇوڙا[20] ڏکي سَنه - آئي ڀر لوڙن[21].

سلوڪ، محلا ڀنجوان، (١٢)

١. جمڻ مرڻ جي چڪر کان. ٢. سُرمو. ٣. پريت، موهه. ٤. فرمائين ٿا. ٥. پڇوان جو پؤ. ٦. پڇوان سان پريم. ٧. اهنڪار. ٨. وڪار. ٩. پرماتما. ١٠. ڪستوري. ١١. ورهائي ٿي. ١٢. ننڊ، اگيان جي غفلت. ١٣. ڪٿان. ١٤. گل. ١٥. پوئينءَ. ١٦. جي. ١٧. داتار جي داتِ. ١٨. ننڊ مان اٿارڻ. ١٩. سمهن ٿا. ٢٠. وڇوڙو. ٢١. لاليون لڏن.

رام نامَ جو جپڻ، مڃڻ، ڳائڻ،
ٻُڌڻ، ٻُڌائڻ، پڙهڻ ۽ لکڻ.

مٿي ڏنل چوُنڊ وچنن مان ڏسبو، ته صاحبن سمجهائيو آهي ته "رَام نامُ" ئي، سڀني ڪارجن ۾ اُتم ڪارج آهي ۽ سڀني ڌرمن ۾ سريشٽ ڌرم آهي، پوءِ چاهي نام جپجي، مڃجي، ڳائجي، ٻُڌجي، ٻُڌائجي، پڙهجي يا لکجي. اهي سڀ ڪرياؤن سکداڪ ٿينديوُن، بشرطيڪ اُنهن ڪريائن مان جو ڏيان، چت جي سُرتي ۽ هردي جي ڀاوَنا جو لڳاءُ به لڳل هوُندو. پيو اي ٻندا پهرين، تَوُن هردي سان هرگز هنداءُ ۽ پوءِ زبان سان ڳاءُ يا ڪنن سان ٻُڌ، هردم ۽ لڳاتار، دک يا سک ۾، اُٿندي يا وِهندي، سمهندي يا جاڳندي، ساهه کڻندي يا هوا ڪيندي. ايمان ۽ اعتقاد سان، پاڻ ڳاءِ ته ٻين کي به ڳاراءِ. پاڻ ٻُڌ ته ٻين کي به ٻڌاءِ. مطلب ته پيو وٺ ۽ وِراهه. اِئين هرجَس پکڙبو، اَمرت وس وراهبي ۽ جڳت جو جِتڪار ٿيندو. سنسار آهي سپنو، چند روز جي چانڊاڻ. سُرتي چڙي، غفلت جي ننڊ مان سجاڳ ٿيءُ. وقت نه وڃاءِ. وقت ڪنهن لاءِ ڪونه ترسندو ته جو وقت لاءِ تو ترسي سو به رهجي ويندو ۽ پڇتائيندو ڪونه. جو سيان ڪرڻو آهي، سو اڄ ڪر ۽ جو اڄ ڪرڻو آهي، سو هيئنر ڪر. سهجيئي سروپ ٿيءُ ته مرشد ملائيئيءَ مارن سان، نه ته ننڊ ڪٿين نهوڙي ڇڏيا.

من جي بک ۽ هردي جي اُڃ، سنساري سکن ۽ سربرڪ سوادن مان مُوُر ڪانه مِٽبي. رام نام ۾ ئي ترپتي ملندي. لڳهن ڪري لن روُپيءَ مٺڪيءَ ۾، شبد روُپي کير وجهي، من روُپي مانڌاڻيءَ سان ويهي ولوڙ ته اَمرت روُپي مکڻ مُک کي ملي. پيو اهو مکڻ چک ۽ چِت نه پڇتيءِ وڪار اُچي پاڻڙي ٿوُن پَت. سچ جو سودو ڪر ۽ سنتن جو سنگ ڪر. رام نام جي اکرن ۾ وڏي ڪلا ۽ ڪيميا سمايل آهي. پلي سموُري پرايل وديا وسري وڃي ٿو شال اِهي ٻه اکر نه وسرن. اِهي ٻه اکر ياد ڪري، هٿين سان هنداءِ، ۽ پوءِ لکي هٿن سان ويهي لکه نه ليکن سان ئي پڙهه. ٻيا ليکا ڇڏ اُليڪ ۾. هڪ ڪَمي ۽ هڪ چِتي ٿيڻ ٻيا، سمرن ڦاٻ ڪونه پوندو. رام نام ٻيا، سڀ وديا وِتوڙ ويندي.

دکن ديس ۾، نربدا نديءَ جي ڪناري تي، گوروُ نانڪ ديوَ جن، سِڌن کي "اونم" اکر ٻاٻت، اُتم اُپديش ويهي ڏنو. "او" معنيٰ اوانڪار ۽ "نم" معنيٰ نمسڪار ڪرڻ جي لائق. پرماتما ئي اوانڪار آهي، جيهڪي هميشه، هر هنڌ، هر وقت ۽ هر حالت هيئت، نمسڪار ڪرڻ جڳائي. ساري سرسٽيءَ جي اُتپتي، اوانڪار مان ٿيل آهي. پنجئي تت جي هوُئن هڪ ٻئي جا وروڌي آهن، سي سڀ سرسٽيءَ اندر، ميل، موافقت ۽ مطابقت ۾ اچي ويا آهن. برهما، وشنوُ ۽ مهيش، آتما، من ۽ ٻُڌي، سج، چنڊ ۽ تارا، جل، اگني ۽

هوا، پرٿوي، پربت ۽ آڪاس، ماضي، حال ۽ مستقبل، تال، ڪال ۽ اڪال، جاڳرتا، سپنو ۽ شٿلتا، رڌ سڌ ۽ ردّيون، سڌيون ۽ نِڌيون، جپ، تپ ۽ نيم، شاستر، پُران ۽ سمرتيون، جيو، جنت ۽ جيت، آدمي، حيوان ۽ پکي، اناج، ميوا ۽ ڀاڄيون، وڻ، ٻوٽا ۽ جُوتا ۽ سنسار اندر جيڪي به ڏسڻ ۾ ٿو اچي اندازي ۾ آڻي سگهجي ٿو، سو سڀ اوانڪار اڪر مان اپايل آهي. پر اوانڪار اڃا به الک آهي، اڪٿ آهي، الکه آهي. اوانڪار ۽ ايشور، اڻ ٿي ٻئي هڪڙا.

سو "اونم" اڪر، عبادت جي اول عبارت آهي، انهد ڌُني آهي، نرمل ناد آهي، اسم اعظم آهي، الاهي ڪلام آهي. "اونم" اڪر شبد آهي، سنڪور آهي ته سرجڻهار به آهي. "اونم" اڪر ۾ انهي لوڪن جو سارُ سمايل آهي. سڀ هوم، يگيه، دان ۽ پُن، "اونم" اڪر سان شروع ڪجن ٿا. انهيءَ مُول منتر جي، جامعيت سان، وسيع خياليءَ سان، ڌيان ۽ ڌارنا ڪرڻي آهي، زبان سان، ڪنٺ سان، هردي ۾ ۽ ناڀيءَ ۾. نياڳُ روپي وٽ ٿي چڙهي، "اونم" اڪر جي ناد ۾، سُرتيءَ روپي نير سان ٽُر لڪي، اوانڪار کي چت اندر چٽيو آهي. اهڙي ورن آتمڪ جاپ مان، ڌُن آتمڪ جاپ حاصل ٿئي ٿو، جنهن ۾ من ۽ آتما جي ڳنڍ جُڙي پوي ٿي، ۽ آتما ۽ پرم آتما جو ميلاپ ٿئي ٿو، ۽ جيئرن مُڪتي پراپت ٿئي ٿي. انهيءَ استتيءَ ۾ اڪٿ ڪٿا جو جاپ ٿئي ٿو، زبان چپ ٿي وڃي ٿي، اکين بنا درسن ملي ٿو، ڪنن بنا سُرتي لڳي ٿي، پيرن بنا پنڌ ٿئي ٿو ۽ هٿن بنا هاج ٿئي ٿي. دوه چڪشوُ کُلئي ڪانهوء، سڀ باهريان انساني عضوا بيڪار ٿيو پون. سُرتي سُرت سان سرچي ۽ حاڪم جي حڪم اندر، ڪِرپا ڪرم ڪري. صاحب انهيءَ "رام نام" جي جاپ جي هدايت ڪن ٿا، ته جو جو اهڙو جاپ ڪندو، سو سر بلنديءَ، سرفرازيءَ ۽ سر منزل جي سطح تي پهچي ٿو ۽ ڀوجل ساگر پار ڪري، پرم گت پائي ٿو. اڻي اکر سڀ ئي معتبل ٿيو پون، جو نه پرايءَ نه ٿيءَ جي درڪار ٿي ڪانه ٿي رهي. اڻي مڙئي ملڪ ۽ مذهب ملي ٿا وڃن، فرق فرقا مٽجي ٿا وڃن. هيءَ دهر آهي، وهم نه آهي. اوانڪار يا الله، رام يا رحيم هڪ آهي. انهيءَ اڪ سان اڪ ٿي وڃڻو آهي. اهـــي گيانوان گــورمک ٿي آهــن جو ڳڀيسر جڳ ۾. انهن پاڻ نه تاريو آهي، پر ٻين سڀن سادڪن کي به تاري سگهن ٿا.

صاحبن وڏو ڪ سمجهايو آهي ته بيشڪ ۽ ٻولين ۾ به پرميشور سمايل آهي پر جنهن کي سڃيون اکيون آهن سي ئي سُرتي لڳائي، سچ سڃاڻن ٿا. جو پراڻي انهن سڀني ۾ سمايل آهي، اهو ئي رام جو روپ آهي. اهڙي هرجن ۽ هريءَ ۾ ڪوبه فرق ڪونه آهي. اهو ئي هر ۽ اهو ئي پيو آهي. من جي مهتا بنا، رکو مک سان وٺجي پاٺ ڪرڻ، بيسوُد آهي.

جو پراڻي نِس دن ڀڄيءَ - روُپ رام تهِ جانُ
هرجن هر انتر نهـــي - نانڪ ساچي مـــانُ

سلوڪ، محلا ناوان

(٢٩)

صاحب چون ٿا ته اهو ڏينهن سڀاڳو آهي، جنهن ڏينهن مان ٻار ٻوهر ڪسي ڏٺا ان تو.
ٻلهار وڃان اُنهيءَ گهڙيءَ تان، جنهن مهل منهنجو من هر نام ۾ لڳل آهي. اي منهنجا دوستو
اَچو ته سڀ ساري سياڻپون ڦِٽيون ڪري، ٻالڪ ۾ ملي، هر رس جو سواد وٺون. ايڪو اونڪار
جي شرن وٺون، رڳ رڳ ۾، نس نس ۾، سواس سواس جي سرتيءَ ۾ جهوون ۽ انهيءَ سان ئي
نيهن جو ناتو نڀاهيون. هٿ پلي وهنوار ۾ رڌل هجن پر مک رام ۾ رڌل هجي ۽ چت نرنجن
۾ ڪُتل هجي. جيئين سوني ۾ پران آهن ۽ گهٽ ۾ ساهه آهي، تيئين شال پيو سائينءَ کي
سڀاريان، ٻر جي پران لڪڙي وڃن، ته ٻه هوند منهنجو ٻريم قائم هجي ۽ هردي جو واسو
هريءَ جي چرنن ۾ هجي. اها ئي آهي سچي التجا ۽ اپاسنا، عاجزي ۽ عبادت، بندگي
۽ رياضت، سادن ۽ سمادي، جا ڌڻيءَ جي درگاهه ۾ داخلا وٺي ڏيندي.

تَب لگ پرالي لسيءَ سرٻوهه - جب لگ گهٽ مهه ساسا
جي گهٽ جاءِ ته پاءِ نه جاسي - هر ڪسي چون نراسا.

راڳ سوهي، ڪبير صاحب، شبد (۴)

مَن، مُنهنجو من نام کي مڃي، نام ۾ سچو صدق رکي، ايشور کي آزادي ۽ رنگ ۾
رچي. هي پروردگار، جي مان توکي مڃان تو با تنهنجي ٿالي تي ٿهل شيوا ڪريان تو،
ته توکي ڪو تورو لڌو ڪونه تو ڪريان. مان ته تُنهنجي در جو ٻيڪانو، ٻندو فقير آهيان.
تون پيو داتا ڏين ۽ مان ٻُڇڙو پيو وٺان ۽ وٺي، وڏ ڀاڳ گهران. اهو کي ڪيچ مانَ ڪٿو
ڏي جو طلب ترپت ٿئي، طالب ۽ مطلوب ملي وڃن. رام نام ۾ ئي اها رمز رکيل آهي.

تُدنو شيوهه تُجهه ڪيا ديوهه - مانگهه ليوهه رهھِ نهي
تون داتا جيتا سينا ڪسا - جيتا اُنــدر جيئه تُهي.

راڳ ملار، محلا پهلا، شبد (۱)

هي مالڪ، مون تي مهر ڪر ته تُنهنجا گڻ ڳايان ۽ گڻن جـــو ويچار ڪري ۽ گڻن ۾
سمائجي وڃان. سنتن جو سنگ ۾ پيو پڳوان جو پڄن ڪريان. پيرون ۾ گهنگهرو ٻانڌي ۽ گهونگهٽ
پري ڪري، پنهنجي پياري ٻريتم اَڳيان نچان، ڪڏان ۽ متانس سر صدقي ڪريان، ته من اُلين،
نيهن جو ليالو پهچي، اَلست جو اقرار پُورو ٿئي، ٻرانءِ جي نظر ناز عطا ٿـــي، بيخودي
اَچي، الاهي مستي لڳي ۽ اکند خمار چڙهي. ته من الين کيس وٺان، وٺس وهان ۽ ٻالد ٻوان.

اَلسي روت رهھُ من مو ري - هر چوٽي چت لائي
بسر پئي گـــڄ گاه منوهر - لـــرينهه سهج سمـــائي.

راڳ سارنگ، محلا پهلا، اشٽپديون (۳) ۱

هي سرجڻهار سائين، شال مان سدائين ائين هري ۽ جو ڪٿا ڪيرتن ٻڌان، ٻڌي اندر سان اوريان، جاڳي ۽ سان جيئان ۽ ائين وشرام پايان. اندران اُليل ڀاهو ٻڌان ۽ ڀاهر ٻون ٻدل اندر اوليان. اڃين چشمو ۽ فوهارو ٻڻي ٻاڻ ۾ ملي پيا امرت اوتين ۽ اُلالين ۽ مان ٻئو تران ۽ ترڻان. اندر اورڻ ۽ چت سُرتيءَ ٻدا، ڪيرتن ٻڌڻ اجايو آهي.

اَنند سُڻهو وڏ ڀاڳيو – سڪل منورٿ پوري
ڀار برهم پرڀ پايا – اُتري سڪل وِسوري.

راڳ رامڪلي، محلا ٽيجا، اَنند صاحب پوڙي (٤٠)

هي ڪَرتار ڪرپالوءَ، مون کي اِها مت ڏي ۽ اِها سکيا ڏي، جو مان هريءَ جا گڻ ٻڌي، وري ٻين کي به ٻڌايان ۽ جوءِ ٻين کي جڳايان. جو مون کي ٻڌائي تنهن تان ٻاڻ قربان ڪريان ۽ جو مون کان ٻڌي تنهن تان به سر صدقي ڪريان. نه سر سانديان ۽ نه سر ٻار جو صرفو ڪريان. رام نام تان ٻاڻ گهوري گهمايان. اِها سِر جي قرباني سچائي ليکجي.

ڪوئي گاوي ڪو سُڻي – ڪو اُچر سُناوي
جنم جنم ڪي مَل اُتري – من چنديا پاوي
آوڻ جاڻا مِٽيئي – هر کي گڻ گاوي.

راڳ ڪانڙا، محلا چوٿون، وار (١٣)

جو نام جي مهما پڙهي ٿو، ويچاري ٿو ۽ عمل ۾ آڻي ٿو، اهو ئي سچو پنڊت ۽ ودوان آهي، عاقل ۽ عامل آهي، عالم ۽ عابد آهي، عاليِ انسان آهي، نه ڄمر ۽ ڪُل جي لحاظ کان ٻئو پنهنجي پرانتيءَ سان. اُنهيءَ هر نام جو ليکو پڙهي ورتو ته پيا سڀ سندس ليکا چُڪتو ٿي ويا. هُن شبد ۾ سُرتي لڳائي، اندر اوري، سچ لڌو آهي ۽ سچ ۾ سمائجي، مکتيءَ جو مارگ پاتو آهي. دلبر سان دلبچيءَ جو دام ڏئي، دم لڳائي ٿو ۽ دمُ دمُ ۾ ملائي ٿو.

سو پڙهيا سو پنڊت بينا – گرو شبدي ڪري ويچار
اَنــدر کــوجي تَــتُ لهي – پائي موک دُنــار.

راڳ سورٺ، محلا چوٿون، وار (٢١)، سلوڪ محلا ٽيجا

هي خداوند، مان شال ڪاغذ، قلم ۽ مس ٿئي ڪري، تنهنجو سچو رو نام، سُرتيءَ سان هردي ۾ لکان ۽ لکي لکي ٻاڻ کي رنگ ۾ رنگيان ۽ توسان نينهن جو اقطو لڳايان. هؤند مان من کي مس ڪِري، ٻڌيءَ کي ڪاغذ ڪري، پيار کي قلم بڻائي، چت سان ويهي تنهنجا ويچار لکان ۽ تنهنجي امرت ٻاڻي لکان. ڌن ڌن آهي اهڙو قلم، ڪاغذ ۽ مس، جنهن سان سچي نام جي مهما اِئين لکجي ٿي. اِها ڪلڪ ڪلا جي قابليت نـه آهي پر قلوب ڪلا جي ڪماليت آهي، جا پلڪ ۾ پريتم سان پرچو ڪرائي ڇڏي، لحظي ۾ لقاءُ لڳائي ڇڏي. سالن جي ساڌنائن ڪانپوءِ ٿي، اهو لحظي جو لقاءُ اچي سگهي ٿو.

قلمُ مساجني ڪيا سدائيڻيءَ - هردي هي لِکہ ليهہُ
سدا صاحب ڪي رنگ رهيو - ڪبهوُ نہ ٿوٽس نيهہُ.

سري راڳ، محلا چوٿان، وار (٥)، سلوڪ محلا ٽيجا

هِتي صاحب، ساڌڪ کي چتائين ٿا، تہ هرنام جي جپڻ، مڃڻ، ڳائڻ، ٻُڌڻ، ٻڌائڻ، پڙهڻ يا لکڻ مان، ڪجهہ ڪڙ ليل نہ ٿڪرندو، جيسيتائين ڪہ نام ۾ نشچو نہ هوُندو، نام جو سک ۽ شرڌا سان سمرن نہ ڪبو، من اوُجل، نرمل ۽ پوتر نہ هوُندو، پنجئي وڪار ناس نہ ٿيل هوُندا، نيت، ڀاؤناٿوُن ۽ ويچار ڏارا شڌ نہ هوندي ۽ دُئي ۽ ديد جو دوُرو ختم ٿيل نہ هوندو. رام نام سان شروعات ڪري، آخرين رام نام ۾ سمائڻي وڃڻو آهي. باقي مکہ سان "رام رام" نہ سيکو پيوچوي، پر انهيءَ پوڪ پولڻيءَ مان يا انهن اکري آوازن مان، نہ سچو ساز وڄندو، نہ سچو سوز لڳندو ۽ نہ مٺو سواد ايندو. سوز جاڳندو تڏهين، جڏهين هردي روُپي رباب جي تارن تي، اهو سُر وڄندو. مٺو سواد ايندو تڏهين، جڏهين سنساري گهٽائن مان نڪري، ايڪو اونڪار ۾ سمائجي وڃبو. تنهن ڪري، اي پندا، رڳو ويدن، سمرتين، شاسترن، پُرانن ۽ پوٿين ٻُڌڻ يا پڙهڻ مان مڪتي پراپت نہ ٿيندي، پر پستڪن جي ويچارن تي عمل ڪرڻ مان ايندي، رام رام جي اکرن گرهڻ ڪرڻ مان ايندي. الٽو رام نام جو سمرن من ۾ ڀاٽمرادو ٿيندو، ترسنسي ٿي، پنا ڪنهن رنڊڪ يا رخني جي. چپن چورڻ کان اول، چِتُ چورڻو آهي. تنهن ڪري، صاحب فرمائين ٿا.

(١) لکِندا لکندا ڪاڳد مَس کوٽي - دوُجي ڀاءِ سکہ پاٽي نہ ڪوٽي
ڪوُڙ لکيءَ ٽيڻ ڪوُڙ ڪما وهہ - جلِ جاوهہ ڪوُڙ چِت لاوٽيا.

راڳ ماجهہ، محلا ٽيجا، اشٽپديءَ ٢٢ (٦)

(٢) نانڪ ناءُ خداءِ ڪا - دل هَڇيوُ مُکہ ليهہ
اوُر دِواجي دُني ڪي - جوُٺي عمل ڪريهہ.

راڳ ماجهہ، محلا پهلا وار (٦)

اي پندا، هاڻي اهو صاف ظاهر ٿيو تہ نام جو فائدو فقط انهيءَ کي ملندو، جنهن جي هردي ۾ صدق ۽ سک، سچائي ۽ شرڌا آهي. اڄڪلهہ انسان غفلت جي ننڊ ۾ غلطان رهي ٿو سگهي ۽ نہ وري اوديا جي اوُندهہ ۾ هتوراڙ پوُن هڻندو هوُندو. هوُ هميشهہ سجاڳ، سچيت ۽ سرٻشت هوُندو. انهيءَ لحاظ کان، صاحبن جاڳرتي تي بہ وڏيڪ وزن ڏنو آهي. هوُ اپديش ڏين ٿا تہ اي پندا، توُن آهين غفلت جي ننڊ ۾ الوٽ، جنهن ڪري تنهنجي اندر ۾ پنجن وڪارن وارا لٽيرا گهِسي ويا آهن ۽ تنهنجي ڪلاڪاڻا، شُڌ ٻڌ، سوچ سمجهہ ۽ هوش حواس، سڀ لُٽي پوُرو ڪيو اٿائوُن. اهين تہ سُتي پــــ سُتا سوُر ستائين پيا. پر اٿجائوُ اوجاڳي مان ڇا جاڻن؟ سي تہ سنجهيڻي سمهيو پوَن. باقي جيڪي سک سوز ۾ ساٿا آهن، سي پيا اڻوڪن ۽ پريءَ جي پرچڻ جي پچار ڪن. سي سکہ ڪيئن سمهن؟ سو سُهڻل،

جي جيتري سڄاڻ ۽ سچيت نہ ٿين تہ مرڻ وقت ڪير اچي جاڳائيندو؟ جي سمهڻ آئي لڌو ٿي، تہ مٺي بہ ڪافي موقعو ماندو. پريتم کان وڇڙي ويا آهين. جي سڃوڻ جي سڪ آئي تہ ڪر اوجاڳو، اوتو وڪ اکير سان ۽ فنا ٿيءُ فراق ۾. نثار ٿي وڃ تہ مٿان تہ نڌرالي لي بہ نوازش ٿئي. رات جو سهڻا گل، سندر ڦل، عطر، عنبر ۽ ڪستوري ٿئي وراهجي. امرت ڌارا ٿئي ٿي وسي. جن جا نيڻ نند ۾ ٻڏل هوندا، سي ڪيئن جهولي جهليندا ۽ پرساد پليءَ پائيندا؟ جاڳ، جاڳ! نہ تہ ڪيئن جو قافلو ڪوچ ڪري ويندو.

رات جو ڇولون پهر، پرڀات جو پهر، پراڻهه ڪال، آئي امرت ويلو. انهيءَ اُسر ويل آئي، دنيا جي دامن کان دور اچي، پريتم جي پيار ۾ ويهي، نام جو سمرڻ ڪر تہ سچو ڏيهن سڦلو ٿيئي. انهيءَ شانتيءَ ويلي، مالڪ جي مهر جو مينهن وسي ٿو. صاحب چون ٿا تہ جي انهيءَ ويلي جاڳي، امرت ڌارا جو اشنان ڪن ٿا ۽ پڳوان جو ڀڄن ڪن ٿا، اهيئي آهن سمت پرش، الک پرش، اگم پرش، انامي پرش. اهيئي امرتا ۾ وسن ٿا.

اي ٻندا، تون بہ ڪيئن جيمن کان گهوري اوڙکهه ۾ رهيو آهين. هن جنم ۾ تہ هاڻي اکِ پٽ. قيامت اچڻ ۾ باقي گهڙي دير آهي؟ سو پرينءَ جي ذڪر ۾، وڇوڙي جي فراق ۾ تہ ڪجهہ الفت جا افسانا لِک، حسرت جون هنجون هار، سڪ سوز جا ساز وڄاءِ، الاهي عشق جا آواز اٿار ۽ دردي آلاپ ڳاءِ، تہ من دلبر جي در ٿائين پهچن، تہ مــن ٿُنهنجو سڏڙو سڻائجي، عرض اکهامجي، غم جا ڳوندر ڳر لين ۽ وصل جي ورونهه لڳي. جاڳرلو رڳو نيڻن جو نہ آهي. اهڙو جاڳرلو تہ جُئاري شرابي، چور چڪار، پوڳي ۽ روڳي سڀ پيا ڪن. جي رنگ ۾ رنگجڻو آئي، تہ اکين جي اوجاڳي سان، من کي بہ سجاڳ، سچيت ۽ سرپشت ڪر. جي من سڄاڳ آهي تہ اکين جي ننڊ بہ ڪانہ نهوڙيندي. جي من سچيت آهي تہ سازشي سنسڪار، سُمتي ۾ بہ ڪونہ ايندا. جي من سرپشت آهي تہ سهڻو ساجن، ننڊ مان بہ اٿاري، اچي جهولي پريندو، جو تہ ٿنهنجي تڙف ڪيس بہ تڙقائيندي. سڪ اڳيان ساجن خود بيوس بانولو ٿي لو پئي. معشوقي مرلبو مِٽالي، خود موتاج منگتو بڻجي ٿو. اِها بہ پرمالما جي پلٽيبازي آهي، روحاني راز جو رمل آهي. صاحبن فرمايو آهي.

(١) ڪِيا سوٽا ڪــيا جاڳــٽا ـ گورمــک لــي پرواڻ جِنان ساس گراس نہ وسري ـ سي پوري پُرک پرڌان.	راڳ گوڙي، محلا چوٿان، وار (١٢)
(٢) دالي صاحب سدئِيا ـ ڪِيا چليءَ تس ٽال اِڪ جاڳندي نا لهن ـ اِڪنا سُتيا ديئہ اٿال.	سلوڪ، شيخ فريد (١١٣)، [سلوڪ محلا پهلا]

(١٠) ستگوُر جو شبدُ ۽ گوُرمت.

(١) سچ هوُ نام سچ هي سرُٺا - سچ گور شبد جتيءِ لگ تَرِٺا
اَکٿ ڪٿيءِ ڏيکيءِ اپرنپر[1] - قُدُرت[2] کرپ نه جوُني جايا
گور ان موکه مڪت ڪهُ پائيٿيءِ - بن گور رام نام ڪهُ ڏ پائيٿيءِ
گورمت ليهُ تَرهُ پئو ڏُتر - مڪت پئي سک پايا
گورمت ڪرسن گووردن ڌارِي[3] - گورمت ساڳر[4] پاهڻ تاري
گورمت ليهُ پرم پدُ پائيٿيءِ - نانڪ گور ڀرم چُڪايا
گورمت ليهُ تَرهُ سچ تاري - آلس چيمهُ رديءِ مُراري
جم ڪي ڦاهي ڪاٽهه هر جپ - اَکُل نرنجن[1] پايا
گورمت پنچ[5] سَکي گور پائي - گورمت اگن نرار سمائي
مِن مُکه نام جپهه جگ جيوَن - رِد انتر الکُ[1] لکايا
گورمت بولهه هو جَس سوُچا - گورمت آکي ڏيکهه اوُچا[1]
سروَڻي نام سُڻيءِ هر باڻي - نانڪ هر رنگ رنگايا.

[راڳ مارُو، محلا پهلا، سولهو (٢٠)]

(٢) سڀ رس ڏيهي اندر پائي - ورلي ڪهُ گور شبد بُجهائي
اندر کوجيءِ[7] شبد ساالا هي - باهر ڪاهي جاها هي؟
وِڻ چاکي سُاد ڪِسيءِ نه آيا - گور ڪيءِ شبد اَمرت پيئايا
اَمرت پي اَمرا[9] پد هوئي - گور ڪيءِ شبد رس تاها[1] هي

---

١. پرماتما. ٢. پوءِ، ورِي. ٣. پربت کي آگر لي کيو. ٤. ساگر. ٥. پنج گڻ. ٦. شُڌ، پوتر.
٨. گهولها ڪري. ٨. سواد، چشڪو. ٩. لهڻ، قائم. ١٠. ڄڻ کي.

(۲۰) اِهه جڳ جَلندا[1] لدّوي[2] آيا - گور ڪيءِ شبد سَماءِ
شبد رلي سي سيتل ٿيءِ - نانڪ سچ ڪماءِ.

واڳ سورٺ، محلا چوٿون، وار (۲)، سلوڪ محلا ٽيجا

(۲۱) ساڌا ڪٿهه نہ ڪرهه ٻيچار - ساهي اوُپر اپڪار[3]
جِس گور مليءِ سوئي پَد جاڻيءِ - گورمت هوءِ تہ ڪرم پڇاڻيءِ.

واڳ رامڪلي، محلا پهلا، اشٽپديءِ (۱)۴

(۲۲) ٻِدَن نورَ چرن ڪمل درڙالي - ايڪ شبد لِوَ لائي
آنڊ ڪوُپ ٻِکيا تَسي ڪاڍيو - ساچ شبد ٻَڻ آئي.

واڳ رامڪلي، محلا پنجوان، اشٽپديءِ (٦)

(۲۳) گور ڪا شبد رتن[5] هي - هِيرِي جِس جڙاءِ
شبد رتن جِس مَن لاڳا - اِيهه هوُلسا سماءِ
شبد سيتي مَن مِليا - سچي[3] لايا ڀاءِ[6].

واڳ رامڪلي، محلا ٽيجا، آنند صاحب، پوڙي (۲۵)

(۲۴) هوم جپا[7] نهي جاڻيا - گورمتي ساڃ[3] پڇاڻ
نام ٻِنا ناهي دو[8] دوهي - جوُٺا آوڻ[9] جاڻ.

واڳ مارو، محلا پهلا، شبد (۱۰)

(۲۵) قدرت ديکه رهي مَن مانيا - گور شبدي سڀ برهم[3] ڀڇاڻيا
نانڪ آتم[3] رام سماڻا[10] - گور ستگور آلک لکائيا.

واڳ مارو، محلا پهلا، سولهو (۱۵)۲۲

(۲۶) ڪِس شيوي لِيءِ ڪس سالاهي - ستگور شيويءِ شبد سالاهي
سچيءِ شبد سدا مَت اوُتم - انتر ڪمل پرڪاسي هي.

واڳ مارو، محلا ٽيجا، سولهو (۳)۵

(۲۷) جب لَبُ سنجم هو رکوليُ ناهي - جب لگ گور ڪا شبد نہ ڪماهي
گور ڪيءِ شبد مليا سچ[3] پَنايا - سچي سچ سمائدا.

۱٦(۱۲)

(۲۸) جيوَن[11] مڪت گور شبد ڪمائي - هر[3] سڱ سدهي رهي سمائي
گور ڪرپا تي مليءِ وڏيائي - هوُمي روڳ نہ تاها هي.

۱۴(۹)

(۲۹) ڪايا ڪنچن[12] شبد ويچارا - تِٿي هر[3] وسيءِ جِسدا انت نہ پارا وارا
اَن دِن هر شيوهُ سچي باڻي - هر جيئہ شبد مِلائدا.

۲۱(۱)

---

۱. ترشنا جي باهہ ۾ جلندو. ۲. لڙ ۾. ۳. پرماتما. ۴. ڪوُهہ. ۵. هيرو، جواهر. ٦. پريم، پريم. ۷. جپ. ۸. داخلا. ۹. جنم مرڻ. ۱۰. سمايو پيو آهي. ۱۱. جيئري مڪتي حاصل ڪرڻ ٿا. ۱۲. سون.

(۳۰) اَگيان ترشنا اِس تَنهه[1] جلائي -

نِسدي بُوجهيِ جو گور شبد کمائي

تَنُ مـن سيتل کرودِ نواريِ - هؤمـيِ مـار سمايـا .

۲۳(۱۵)

(۳۱) جَهه جهه ديکان تهه ايکو[2] سوئي - اِهه گور مت بُدِّ[3] پائي

مَنُ تن پران ڏري اِس آگيِ - نانک آپُ[4] گوائي .

راڳ ملار، محلا تيجا، شبد (۷)

(۳۲) گور کا شبد رتن هيِ - کر چانڻ آپُ دِکايا

آپڻا آپُ[5] پڇاڻيا - گور متي سچ سمايا .

راڳ ملار، محلا پهلا، وار (۲۵)

(۳۳) سُهنٿو[6] سنسار سب بازِي[7] - سب بازِي کيلُ[7] کِلاوَنگو

لاهُا[8] نام گورمت لئي چالهه - هر درگهه پئدا[9] جاوَنگو.

راڳ کانڙا، محلا چوٿان، اشٽپدي (۵)۵

(۳۴) پاءِ[10] پکٽُ[11] گورمتي پائي - هؤميِ وچهه شبد جلائي

ڏاوَڙ[12] راکيِ تاکِ[13] رهائي - سچا نام مَنِ وسائي .

راڳ پرڀاتي، محلا پهلا، اشٽپدي (۴)۲

(۳۵) اَلتر[14] آهه وسيِ - گور شبد ويچاريِ کوءِ

نانک شبد مريِ من مانيئي - ساچي[15] ساچي سوءِ.

سلوک، محلا تيجا، (۲۳)

(۳۶) گورمتي گيان رتن من وسيِ - سب ديکيا برهم[2] سُباءِ

نانک ستگوُر بوهتيِ[16] وڏ ڀاگي چڙيِ - تي پؤجل پار لنگهاءِ.

(۳۴)

---

۱. تن بدن. ۲. پرماتما. ۳. بُدي، سمجهه. ۴. اهنکار. ۵. ناءُ. ۶. سهني والگر. ۷. کيل، ناٽک. ۸. لاڀ، فائدو. ۹. مانَ شان سان. ۱۰. پرير. ۱۱. پکتي. ۱۲. چنچل، پتکمدڙ. ۱۳. اُسفر، ايکاگر. ۱۴. هردي پر. ۱۵. اهڙي سنمرش جي. ۱۶. جهاز.

(١١) اَنحد شبدُ، يا ڌُني.

(١) پرنم پدارٿ ڄن گهٽ وسيا - سهجي رهي سمائي[1][2]
شبد رلي سي رنگ چاڙلي - رائي سهج سُيالي[3][2]
وسنا شبد وچار رس ماڻي - لال ڀئي رنگ لائي
رام نام نهڪيول جاڻيا - من ترشنا سانت آئي[4]
پدمس ٻڙهه ٻڙهه مرنئي سب ٿاڪي -[5]
پوم پيڪ لڪي پيڪداري
گور پرساد نرنجن پايا - ساچو شبد وچاري[6]
آواگوڻ نوار سچ والي - ساچ شبد من پايا[7][6]
ستگرو شيو سدا سک پائيندي - جن وچهه آپ گوايا[8]
ساچو شبد سهج ڌنُ اپجي - من ساچي لِو لائي[9][6]
اڪسر اڪٿو چر لسام نرنجن - گوُرمک مِن وسائي[6]
ايڪس مهه سب جگت وَرلي - ورلا ايڪ پڇاڻي[6][6]
شبد مري تان سب ڪڇ سوُجهي - اَن دِن ايڪو جاڻي
جسُو ندر ڪري سوئي جن بوُجهي -[10][11]
هور ڪهڻا ڪتن نه جائي
نانڪ نام رتي سي بيراگي - ايڪ شبد لِو لائي.[12]

[راڳ سارنگ، محلا تيجا، اشٽپدي (٢)]

(٢) گيان کنڊ مهه - گيان پرچنڊ[13]
تِتهي ناد بِنود - ڪوڊ آنند.[14][15][16]

سري جپ صاحب،
محلا پهلا، پوڙي(٣٦)

---

١. هردو، اندر. ٢. سپاويڪ. ٣. ڳوڙهو، سهڻو. ٤. پوڳر، شڌ. ٥. مرنُ ڌاري. ٦. پرماتما.
٧. جمڻ مرڻ. ٨. اهنڪار. ٩. گيان. ١٠. ڪرپا. ١١. سمجهي ٿو، سڃاڻي ٿو. ١٢. سچا ويراڳي.
١٣. پرڪاش ٿئي ٿو. ١٤. اَنحد شبد يا ڌُني. ١٥. بُڌڻ ۾ اچي ٿي. ١٦. ڪوُ شيون، جشن.

(٣) شبد مريءِ سو مر رهيءِ - ڦر مريءِ نہ دوُجي وار
شبديءِ هي ني پائيءِ - هر نامي لڳي پيار.

سري راڳ، محلا پهلا، اشٽپدي (٧)٨

(٤) ستگور ملئي الٿي پئي[2] - لوُنڊ ڪرچئہ ڪاڻ
اُتارهہ سِدي ٻيءِ لڳيا ڦيرن - اِڄ گهر وسيءِ نہ ڄاڻ
اَنهد ڏنيي سد[3] وڄدي - اُن مَنِ هر لڳو لاءِ
نانڪ هر پڳٽ لنان ڪيءِ من وسيءِ - جن مستڪ لکيا ڌر پاءِ.

سري راڳ، محلا چوٿان، وار (٢١)، سلوڪ محلا ٽيجا

(٥) اَنهد واجيءِ سهج سُهيلا[4] - شبد اَنند ڪري سَد ڪيلا[5]
سَهج[6] غفا مهہ تاڙي[7] لائي - آسڻ[8] اوُچ سوارِيا جيءُ.

راڳ مانجهہ، محلا پنجوان، شبد (٣)

(٦) هر اَنتر واجا پوَڻ[9] هيءِ ميري گووندا -
هر آپ وڄائي تہ واجيءِ جيءُ
هر اَنتر نام نڌان هيءِ ميري گووندا -
گور شبدي هر پرپ کاجيءِ[10] جيءُ.

راڳ گوڙي محلا چوٿان، شبد (٣٠)

(٧) گور ڪيءِ ٻهن مِٽيا ميرا ڀرم -
گور ڪيءِ ٻهن پيکيو[11] سڀ برهم[12]
گور ڪيءِ ٻهن کيمو راڄ جوڳ - گور ڪيءِ سنگہ تريا سڀ لوڳ.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، اشٽپدي(٨)

(٨) سُن[13] سماڌ[14] - اَنهت تهہ ناد
ڪهڻ نہ جائي - اَچرج بِسماد[15].

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، سکمني صاحب، استپدي(١)٢٣

(٩) تهہ اَنيڪ واجي[16] سَد اَنهد هيءِ - سچي[12] رهيا سَمائي
اِءُ ڪهيءِ نانڪ ستگوُر مليءَ - ڌاوَت[17] ٿنميا[18] نج گهر وسيا آئي.

راڳ آسا، محلا ٽيجا، ڇنت (٤)٢

---

١. اهنڪار نورت ڪري ٿو. ٢. من اَندرئين طرف لڳي ٿو. ٣. هميشہ. ٤. سکي، پرسن. ٥. خوشيوُن. ٦. گيان. ٧. سماڌي. ٨. ٽڪڻ. ٩. ساس. ١٠. وڄي ٿو، ڳائي ٿو. ١١. ڏٺم. ١٢. پرماتما. ١٣. شانتي. ١٤. سماڌي. ١٥. رؤنشو، تماشو. ١٦. واڄا. ١٧. چنچل. ١٨. اَسٿر ٿئي ٿو.

(۱۰) اڻونڌ ڀائــي وڄــي واڄالــني - واڄــي اَنهد لــوُري
کهه نانڪ ميۡ ورُ گهر ڀاڀا - ميري لالي جي سڱل وِسوُري.

راڳ وڏهنس، محلا پهريان، ڇنت (۴)۱

(۱۱) ڪَمل پرڪاس سدا رنگ راتا - اَنهد شبد وڄايا
تن من نرمل نرمل ٻاڻي - سچي سچ سمايــا.

راڳ سورٺ، محلا ٽيجا، شبد (۷)

(۱۲) گور دڪلائي موري - جت مرگ پڙهه هيۡ چوري
موُنڊليئي دوارجي - ٻاجيئلي اَنهــد ٻــاجــي.

راڳ سورٺ، ڪبير صاحب، شبد (۱۰)

(۱۳) اَن دِن ميل ٻيا من مانيا - گهر مندر سوهــائــي
پنچ شبد ڌُن اَنهد واجي - هم گهر ساجن آئــي.

راڳ سوُهي، محلا پهلا، ڇنت (۱)۳

(۱۴) اَنهد شبد وڄائي هَر جيئُ گهر آئي - هر گڻ گاوَهه ناري
اَن دِن ٻڳت ڪرهِ گور آڳـيۡ - سا ڌن ڪنت پــياري.

راڳ سوُهي، محلا ٽيجا، ڇنت (۱)۵

(۱۵) اِهـ من ناچيۡ ستگوُر آڳيۡ - اَنهد شبد ڌَن لــوُر وڄئيا
هر هر اُستت ڪريۡ دِن راتي - رڪ رڪ چرڻ هر تال پوُريئا.

راڳ بلاوَل، محلا چوٿان، اشٽپدي (۵)۳

(۱۶) ڪيرتن نرمولڪ هِيرا - آنند گڻي گهيرا
اَنهد ٻاڻي پوُنجي - سنتن هٿ راکي ڪوُنجي
سُن سماڌ غفا تهه آسن - ڪيوَل برهم پوُر تهه ٻاسنُ
ڀڳت سنگ پرڀ گوُشٽ ڪرت -
تهه هرکُ نه سوگَ نه جنم نه مَرت.

راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، شبد (۳۵)

(۱۷) گهر سڀاڳيۡ شبد واجي - ڪلا جِت گهر ڌاريــا
پنچ دوُت تِڌ وس ڪيتي - ڪال ڪنٽڪ مارِيا.

راڳ رامڪلي، محلا ٽيجا، آنند صاحب (۵)

(۱۸) جِهه سمرن هوءِ مڪت دئار - جاهِ ٻيڪنٺ نهي سنسار
نرٻئه ڪيۡ گهر ٻجاوَهه توُر - اَنهد بَجهه سدا ڀــرپــوُر.

راڳ رامڪلي، ڪبير صاحب، شبد (۹)

---

۱. پتاو. ۲. دکهه درد. ۳. هردي روُپي ڪمل گل. ۴.. ڙڙي پيو. ۵. سچي راهه. ۶. وڪار. ۷. پند ڪيو. ۸. سنجوڳ، ميلاپ. ۹. من موهيندڙ لڳي اُـو. ۱۰. پرماتما. ۱۱. جڳياسوُ استري. ۱۲. لواوُن. ۱۳. مهما، جس. ۱۴. ساگر. ۱۵. ملڪيت. ۱۶. چاٻي. ۱۷. لهه ٻولهه، گفتگوُ ۱۸. سکهه. ۱۹. دکهه. ۲۰. خوش نصيب. ۲۱. شڪتي. ۲۲. ڪنڊو يا ڏنڀ.

(١٩) ديوَ[1] ستانءِ[2] ڪيا نيشاڻي - تهه ٻاجي شبد اناحد ٻاڻي
تهه چندُ نه سوُرج پوڻ نه پاڻي - ساکي[3] جاڳي گوُرمک جاڻي ۔

واڳ رامڪلي، ڀڳت ٻيڻي، شبد (١)

(٢٠) اُپڄ[4] رسال وجاويءِ سوئي - جاڪي ترپوَڻ[5] سوجهي هوئي
نانڪ ٻوُجهه اِهه پڌ گورمت - هر رام نام لِوَ لايا ۔

واڳ مارو، محلا پهلا، سولهو (١١)١٨

(٢١) ساچا شبد جِنان مَن پايا - پوُرب لکيا تني ڪمايا
سچو شيوهه سچ[1] ڌياوهه - سچ رتي ويچاري هي ۔

واڳ مارو، محلا تيجا، سولهو (١٠)٧

(٢٢) واجيءِ پوڻ تي آپ[1] وجائي - شو شڪتي دِيهه مهِ پائي
گور پرسادي اُلٽي هوويءِ - گيان رتن شبد تاهـا هي ۔

(٢)١٣

(٢٣) باجهه باجي ڌُن آڪارا[6] - آپ[1] وجائي وجاوڻ هارا
گهٽ گهٽ پوڻ[7] وهيءِ اِڪ رنگي - مِل پوڻي سڀ وجائدا ۔

(٤)١٨

(٢٤) ترپت[8] ٻجهي سيتل آگهائي - ڌُن[9] اَنحد بِسمِ پئي بِسماد
اَنحد پيا نانڪ مَن ساچا - پوُرن پوُري ناد ۔

واڳ سارنگ، محلا پنجوان، شبد (٦٩)

(٢٥) پوُري گور تي محل پايا - پت[10] پرگٽ لوئي[11]
نانڪ اَنحد ڌُني دَر وجدي - مليا هر[1] سوئي ۔

واڳ سارنگ، محلا چوٿان، وار (٢٨)

(٢٦) جِيتا اَندر جيئهُ شبد هيءِ - جِت شهه[1] ميلاوا هوءِ
بِن شبديءِ جگ آنيهر[12] هيءِ - شبديءِ پرگٽ[13] هوءِ ۔

(٣٣)
[سلوڪ محلا تيجا]

(٢٧) گهر مهه گهر دکاءِ ديئهُ - سو ستگور پرکه سُجاڻ
پنچ شبد ڌُنڪار ڌُن - تهه باجيءِ شبد نيشاڻ[14] ۔

واڳ ملار، محلا پهلا، وار (٢٧)

(٢٨) پنچي شبد وجيءِ مت گورمت - وڏ ڀاڳي اَنحد وجيا
آنند موُل[15] رام سڀ ڏيکيا - گور شبدي گوونِد[1] گجيا ۔

واڳ ڪانڙا، محلا چوٿان، وار (٧)

---

١. پرماتما. ٢. آستان. ٣. سکيا، اُپديش. ٤. پسري. ٥. ٽيئي لوڪ. ٦. جيو جنت. ٧. ساس، پراڻ. ٨. ترپت ٿيڻ. ٩. آشچرج، تعجب. ١٠. عزت، مانُ. ١١. اَندر ۾. ١٢. اوندهه اَنڌڪار. ١٣. روشنائي، سوجهرو. ١٤. پرگهٽ ٿئي ٿو. ١٥. سارُ،

شبد ۽ اَنهد ڌني.

”اَنهد ڌُنيءَ“ جو لفظ هيٺاهين ڪيترن دفعن ۽ ڪيترن سلسلن ۾ هن پستڪ ۾ استعمال ٿيل آهي. حالانڪ انهيءَ اکر جي سرسري سمجهاڻي ڪٿي ڪٿي اڳيئي اچي چُڪي آهي، پر هن وشيه تي وڌيڪ ورنن ڪرڻ، هتي ئي، واجب آهي. ”اَنهد ڌني“ معنيٰ اڻهو آتمڪ آواز، رُوحاني واڄا، سُريلو سُر يا مڌر ڌني، جا هر انسان جي اندر ۾، هردم ۽ هر هميشه پئي ٻاٿمرادو وڄي، جيستاءِ ڪَن ۾ ٻولن موجُود آهن. هِن روحاني واڄي لاءِ، گرو گرنٿ صاحب اندر، صاحبن انيڪ نالا ڏنا آهن، جهڙوڪ: سار شبد، اَنهد شبد، سُرت شبد، شبد ڌُن، انهد ڌُن، سهج ٻاڻي، ڌُر جي ٻاڻي، نام، رام نام، نام ڌن، سچ، آد سچ، اَڪٿ ڪٿا، اَجپا جاپ، هري ڪيرتن، اَکنڊ ڪيرتن، جهڻڪار، نرمل ناد، ڪنگري، سِنگي، گهنٽ، سَنک، واجو، بينڻ، تُور، تاڙي، وغيره، وغيره. هندُو شاسترن ۾ به انهيءَ آتمڪ آواز کي ڪيترن نالن سان سڏيل آهي، جهڙوڪ: ديو ڌني، آڪاش واڻي، واڪ، سُرتي، سوهنگ، اَدگيت. ورِي مسلمان الله لوڪن ۽ صوفي فقيرن به انهيءَ ڌني کي، پنهنجي ٻوليءَ ۾، جدا جدا نالا عطا ڪيا آهن، جهڙوڪ: اسم اعظم، اِکو اَلف، اَناهُو، ڪلمو، ڪلام الاهي، بانگ آسماني، ندائي سلطاني، بانگ سلطاني، ندائي سلطاني، سلطان الاذڪار، حوض ڪوثر، وجد، وحدانيت، وغيره، وغيره. ٿالو کهڙو به ڏيئي وٺجي پر اهائي آهي هر رسُ، مها رس يا امرت ڌارا، جنهنجو صاحب ورُ ورُ ڌيئي ٿا ذڪر ڪن ۽ جنهنکي پراپت ڪرڻو آهي، ته جيون سڦلي ٿئي ۽ آتما کي آزادي ملي.

براٻر اکر ته الاهي ٿيا پر اُنهن ۾ جو اَڙجهي يا اُلجهي، جي مطلب ۽ معني ۾ ڪو به فرق ڪونه آهي؟ مطلب ته سُرت ۽ ساڌنائن ڌنارن، ساڌڪ کي انهيءَ ڌُنيءَ ۾ سُرتي لڳائڻي آهي، ورن آتمڪ يعني واٽ واڻيءَ کي آتمڪ ڌنيءَ سان ملائڻو آهي، ٿان جو واٽ واڻي مات ۾ اچي وڃي ۽ من اَنهد ڌنيءَ ۾ لڳاتار لڳو پيئو هجي. اهو آهي رُوحاني راهه جو آخرين ڏاڪو، پرين پهچ يا منزل مقصُود، جتي جيو آتما جي پرم آتما سان گڏجاڻي ٿي اٿي ۽ جيون مُڪتيءَ جي استٿي پراپت ٿي ٿئي. انهيءَ استٿيءَ تي به سالڪن بيشمار نالا رکيا آهن ۽ اٿا به رکجن پيا، جو ته اُها اظهار ٿيل به اَڏُورو ۽ اَڻپُورو پيو لڳي. اُنيتي آزمُودو غير محسُوس ته نه آهي پر غير مشخص ته ضرُور آهي. بي اَنت جو بيان ڪيترو ڪري ڪيترو ڪبو؟ جيترو ڪر اوترو ٿورو. چئي چئي، ورِي چئجي ته بي انت، بي انت! مالڪ ٻاڻي بي اَنت، ته سندس ميلاپ جو مشاهدو به بي اَنت آهي.

پلا ڏسو ته رواجي اکرن کي جڏهين لظر جي صُورت عطا ٿئي ٿي، لظر کي جڏهين

سر جي روپ ۾ آندو وڃي ٿو، سُر کي جڏهين مڌر ۽ مٺو آواز ملي ٿو ۽ مٺي آواز کي جڏهين سازن جو سهڻو ساٿ ملي ٿو، تڏهين ٻڌندڙ جي من کي ڪيڏي نه موج ۽ مستي چڙهي ٿي، هنن لي ڪيڏو نه تار پٽي ٿو، دل کي ڪيڏي نه راحت اچي لڳي، چت بلنديءَ ۾ ڪيڏي نه اڏر ڪري ٿو. ٻڌندڙ کي اکر سمجهه ۾ اچڻ چاهي نه ۽ اکرن جي ٻوليءَ جي ڪمس واقفيت هجي چاهي نه، پر اثر اچي ٿو اکرن جي آلاپ مان، سُر جي سوز مان ۽ آندر جي آتش مان. اهڙي سُرندي جي سر مٿان ۽ ساز جي سوز مٿان گهڻي، پرچل، راجا راڻا ڏياچ جو سر قربان ڪرايو هو. پرک وارا ئي قدرشناسي ڪندا.

جي رواجي راڳ اڳيان به سر جي ست اچي سگهي ٿي، ته انهد ڌنيءَ اڳيان کهڙيون ۽ ڪئن سادڻ تاڻون يا کهڙيون ۽ پرنتي پريکشائون هجن، ته به آهي سڀ، سادڪ جي سانئينءَ سامهون، هڪ ننڍي پيتا آهي، پڳل دل جي شردانجلي آهي. آخر ته انهد ڌنيءَ ۾ راڳ ۽ طرز، سُر ۽ آلاپ سڀ روحاني آهن، شاهي شمع جا شولا آهن، حقيقي عشق جا آلا آهن ۽ چيتنا جون چڻگون آهن. پوءِ الهيءَ حاصليت لاءِ، چونه ذون پسيو هڪ ڪجي؟

پرماتما ناڻ ته پيو ٿو اها آندر ۾ راس رچائي ۽ اکرن بنا آلاپ الاري. پوءِ اهو ٻڌي، سادڪ جي صورت چونه چمڪي، سر پر چونه ڀڪي، من چو نه امنگ ۽ اتساهه ۾ اچي، چت چونه اتـــل پٽل ۾ اچي، هردو چونه خوشيءَ جي لهرن لي نچي ۽ آتما چونه آنند ۾ ڏجي؟ جي اهڙي خدائي خمار جي خدڪي لڳي، ته پوءِ خادم وڌيڪ ڇا ٿيي ۽ ڪيئـــن ڪجي؟ لوڪ چئي ته لڳت اٿس، چريائي اٿس يا بيماري اٿس، پر خادم، عـــوام کـــان عاجز، نياڻت کان نيارو، پريوءَ جو پيارو، سو پيو دنيا کان دور رهي، مايا کـــان منهن موڙي، اليئي مرڪي مشڪي ته اليئي رئي رڙي. پر هو هردم شبد جي سُرت ۾ سمايل آهي، انهد ڌنيءَ جي آواز ۾ الڪيل آهي، جبلت ۾ جڪڙيل آهي، جمعيت ۾ جميل آهي، جانب ۾ جڙيل آهي ۽ جاويد ۾ جڙيل آهي. اهو انهد ڌنيءَ جو اسرار آهي، ايشور جـــو اظهار آهي، انسان جو اجلال آهي ۽ واهه واهه جو وسماد آهي. ڪي ورلا انهيءَ وات لي وڃن، وڃي پهچن، پهچي پسن، پسي پُر ٿين، پُر ٿي چپ ۾ اچن. صاحبن فرمايو آهي:

(١) هر انتر واجا پوڻ هـــيءِ مهري گـــووندا -

هر آپ وڄالي تڏ واڄيو جيءُ.

هر انتر نام ندان هـــيءِ مـــيوري گـــووندا -

گور شبدي هر پريه گاجيءِ جيءُ.

راڳ گوڙي، محلا چوٿان، شبد (٣٠)

(۲) گهٽ گهٽ انتر برهم لُڪايا - گهٽ گهٽ جوت سبائي — راڳ سورٺ، محلا
ٻجر ڪپاٽ مڪتي گرمتي - نربيو تاڙي لائي. — پهلا، شبد (۶۰)

اَنهد ڌني ڪو اکر ڪونہ آهي، ڪو ٻيٽ ڪونہ آهي، ڪو ساز ڪونہ آهي، ڪا ٻولي ڪانہ آهي. اِنڪالت جو آواز آهي، سالت جو سڏڙو آهي، اڻلکيل اکر آهي، اڻ ٻوليل ٻولي آهي، اڻ گهڙيل قانون آهي، اڻوڄيل ساز آهي، اڻ ٻڌل سُر آهي، اڻ ڳڻتل آلاپ آهي. مڌر مينا ڄ کان مٺي آهي. ٻي انت مان لکري ٿو، ٻي انت ۾ سمائجي ٿو. جتان اَنهد ڌني اچي ٿي، تنهن کي صاحب تل يا تيسرا تل چون ٿا. ڪي نقط سويدا، شو نيتر يا دويہ چڪشو بہ چون ٿا. مطلب تہ انسان جي اندر، سڀ موجود آهي ۽ اتان ئي ملڻو آهي. پار برهم جو عڪس پرڪرتيءَ ۾ آهي ۽ پرڪرتيءَ جو عڪس انسان ۾ آهي. سو اندر ۾ ئي آهن، سڀ کنڊ، برهمنڊ، روحاني منڊل، سورج منڊل، چندرما منڊل، تارا منڊل، اَنهد ڌني، برهم ديس ۽ پار برهم ديس. جو سڀ لوڪ ۾ آهي، تنهنجو روپ پرڪرتيءَ ۾ ۽ اهوئي جيو جي اندر آهي. سڀ رڌيون، سڌيون، نڌيون، طاقتون ۽ شڪتيون اندر ۾ آهن. پر اهي اسرار اندرين رستي ڪونہ ڏسي سگهبا، ٻاهرين ڪوڙين اکين ڪنن ڪونہ ڏسي سگهبا. جڏهن اگيان جو پڙدو هٽندو، تڏهن روحاني روشني ظاهر ٿيندي ۽ اندرين اک کُلندي. اهو اسرار ستگرو ڏيکاري سگهندو. جنهن جنهن اهو اَنهد ڌنيءَ جو اسرار ڏٺو آهي سو چاهي ٿو تہ اُن چشمي کي ڇُهي پوان ۽ مور نہ موٽان ۽ مُڪتيءَ ۾ ونڊڪڻ کي بہ هوند ٻن هٽان. اهڙو بہ لڳاءُ آهي! گرو نانڪ ديو جن فرمائين ٿا:

گر ڪي ساکي امرت باڻي - پيوت هي نرواڻ ڀيا — راڳ آسا، محلا
در در ڪا پرپتر هووي - مڪت ٻڪتني ڪري ڪيا؟ — پهلا، شبد (۳۸)

هاڻي سوال ٿو اٿي تہ جي اَنهد ڌني ٻڌجي اندر ۾ هر دم پئي اُٿي وڃي، تہ ٻڌڻ ۾ ڇو نہ ٿي اچي؟ ٻڌڻ ۾ ايندي ڪٿان جڏهن ساڳي اندر ۾ ٻيا بہ گوڙ گهمسان، غلغلا ۽ ڏنڪر لڳا پيا آهن؟ جي گهر ۾ ٻار، ڏاريءَ جا ڦٽاڪا پيا پائين ۽ ٻہ ٻيا ساڙين، يا شاديءَ جا ڍول دماما پيا ڌُم سان وڄن، تہ ڇا هڪ پئي جو آواز ٻڌڻ ۾ ايندو آهي؟ سو جي وچار ڌارا ۾ اُٿڪ رڻ ۽ وچارن جو رخنو هوندو، حرص حواس جو هراس هوندو، حسد ۽ حسرت جو هل هنگامو هوندو ۽ من جي وڇي اٿي ٿي ڪُتي ايندي هوندي، تہ پوءِ روح جي رباب جي رسيلي ڌني ڌي ڏن، ٻڌڻ ۾ اوس ڪانہ ايندي. انهيءَ ٻڌڻ لاءِ ٻہ ضروري شرط آهن: پهرين ماحول ۾ شانتي ۽ ٻيو ڌيان ڏيڻ طرف ڌيان. پوءِ ستگرو جي شبد

جي سهاري سان، پاڻمرادو اُنهيءَ سار سان سُرتي لڳي ويندي. انهن شرطن جي پورائيءَ بنا، سُرتي ملائڻ مشڪل آهي. ڪبير صاحب به ساکي ڏني آهي:

گور دکلائي موري – جت مرگ ٻڙت هيچ چوري
مؤلا ليئي ڏرواجي – باجيڱلي اَنحد ناجي.

راڳ سورٺ، ڪبير صاحب، شبد (٣٠)

ساز ۽ وڄائيندڙ ميلاپ ڪن ته سُر نڪري، راڳ ۽ راڳيندڙ ميلاپ ڪن ته آلاپ اُٿي، ڪاٺ ڪاٺ سان گسجي ته باهه ٻري، لوهه تي ٺڪرو لڳي ته چڻنگ چمڪي، مُنفي ۽ مُثبت تارُون ملن ته بجلي هلي، سِپ ۾ ڦُڙو ڇهڻي ته موتي ملي، ڌرتي ۾ ٻج جهلي لـ پوک لڳي يا مونث مذڪر ملن ته ونش وڌي. مطلب ته ميلاپ يا ملاوت مان، هڪ نئون نتيجو ئو نروار ٿئي. پيداشي نتيجي جا جزا يا عناصر ته اڳئي ميلاپين ۾ موجود آهن، پر فقط ميلاپ يا ملاوت لاءِ منتظر آهن. رڳو منظوري ملي ته نتيجو ظاهر ٿئي. ربابي اندر ... ته ڌُن لڳي بيٺي آهي. فقط ٻُڌيءَ ڦيرائڻ جي دير آهي. ليڪن اندر ۾ آتمڪ آواز، رُوحاني راڳ، يا سُرت جو سُر سمايل آهي. فقط من کي اُلٽي مان سُلٽو ڪرڻو آهي، اُنهيءَ سُر ۾ سرتي لڳائڻي آهي. سلٽي بنا اُلٽي سرتي لڳندي ڪانه. ساڌُن ئي من کي سُلٽو ڪندا.

اي بندا، تون من جي اُلٽائيءَ کان غافل آهين، ڌيان ڪري، سُلٽائيءَ کان غير واقف آهين. اُلٽو من دشمن آهي ته سلٽو من دوست آهي، پر توکي دوست دشمن جي سڃاڻ ڪانه آهي، اُنترمکي ۽ باهرمکي درشٽيءَ جي فرق جي شناخت ڪانه آهي. شناخت ۽ سڃاڻ بنا، سنئين وات ڪيئن ليندين؟ جي جيون جي مقصد جي معلُوميت ئي ڪانه آهي ته حاصلات لاءِ حيلو ڪيئن هلائي سگهبو؟ تُنهنجو ڌيان لڳو بيٺو آهي دنيوي دامن ۾، چت اٽڪيو بيٺو آهي سنساري سکن ۾، من متوالو ٿيو بيٺو آهي سرير جي سوادن ۾، سمرن ڪُٺو بيٺو آهي پنهنجن ۽ پراون جي پيڊن ۾، پوءِ هُن طرف جا ترنگ ۽ ترانا، آواز ۽ آلاپ، توکي ڪٿان ٻڌڻ ۾ ايندا؟ جتي سمرن هُوندو، اُتي ئي ته ڌيان لڳندو. وري جي سواد ۽ سنبند ڏک مان اُڀِن ٿا يا ڏک ۾ بدلجن ٿا، اُنهن ۾ سچو سک ڪيئن پليءَ پوندو؟ هيءَ سنسار آهي پوچل ساگر، ڏک ساگر، جنهن کي نه آهي ڪنڌي نه ڪنارو، نه هيءَ پَر نه هوءَ پر. هن ڪال ۽ مايا جي ديس سان دل لڳائبي، ته جمڻ ۽ مرڻ جو چڪر دائما چالُو رهندو. هن مَلَ مُوتر جي ديهيءَ کي ئي ياڳ سمجهبو، ته اَمرتا اوس غايب رهندي. جي من کي ڇوٽ ڇڏبو ۽ سنئون ڪري نه سڌاربو، ته آتما جا ڪوش ڪونه ڪٽي سگهبا. من آتما مان شڪتي ۽ جياپو پراپت ڪري، آتما جا زنجير، زياده مضبُوط ڪري رهيو آهي. اهي ڪوش ڪٽي ۽ زنجيرُون ٽوڙي، آتما کي آزاد ڪرائڻو آهي، يڪيءَ جو پورو

پئي. ڪيس پرواز ڪرائڻو آهي، اکيائتا ۽ ڏٺيمس پاڻ جا پڙدا پري ڪري، اَهد ڏاسيءَ ۾ ڌيان لڳائڻو آهي ۽ ساڪيامس سروپ ۾ سمائڻو آهي. اهوئي جيوَن جو مقصد آهي.

آتما لي ايڪ جنمن جي واسنائن، سنسڪارن جا ڪوش، پڙدا يا تهه چڙهي چُڪا آهن، جن سندس جهلڪ جهڪي ڪري ڇڏي آهي. چراغ جي چمڪ مٿان، چنچلتا رُوپي چادر وڇائي وئي آهي. اهي سڀ تهه لاهڻا آهن، هٽائڻا آهن. تن ۽ اندرين کي آڻ مچائڻي آهي ته سُکمتا ناڙي جمت لڳي. ان گٿن کي لتاڙڻو آهي ته چوڏهن پد پرابت ٿئي. ڏهن دروازن مان لنگهي وڃڻو آهي ته دسوي دئار ليي. من، مايا، بُڌيءَ، چڪرن، اَنهڪرڻ ۽ پرڪرتيءَ جي مڙني پار وڃڻو آهي، ته تُريا اَوستا ۾ داخلا ملي. اَستُول، سوڪيم ۽ ڪارڻ سرير جو ساٿ ڇڏڻو آهي، ته سچ کنڊ ۾ نواس ٿئي. انهن شبد جي سُرتي لڳندي، اَهد ڏني پڌڻ ۾ ايندي، سچو سک نصيب ٿيندو ۽ اکنڊ آنند جو اَنڀؤ ايندو. انهيءَ رس يا سواد ملڻ بعد، منَ موت موُر نه ڪائيندو، سنساري سوادن ۽ سمبندن ۾ وري نه ڦاسندو، ڇو ته من، من ئي نه رهيو آهي. طلب، تمنا يا ترشنا من کي هاڻي تنگ نه ڪري سگهندي، ڇو ته من هاڻي انهيءَ اَمر پد ۾ پهتل آهي، جو وشيه واسنائن جي پهچ کان پري آهي. پر جيڏي منزل اوُچي ۽ اتانگي ٿيڏي محنت گهڻي ۽ اوکي.

سو جي سالڪ جو مُنهن ئي اُلٽي طرف آهي ۽ منزل طرف نه آهي، ته هرڪا وک، وڌي يا ننڍي، تڪڙي يا ڍلي، منزل کي دوُر ڪندي ويندي. تنهن ڪري، اي بندا، پهريون ڏاکو آهي منزل جي معلوميت هئڻ، ٻيو ڏاکو آهي منزل طرف مُنهن ڪرڻ، ٽيون ڏاکو آهي حقيقت جي هدايت حاصل ڪرڻ، ۽ چوٿون ڏاکو آهي صدق ۽ سڪ سان پنڌ پوڻ. پنڌ پئي پڄائڻ، پاتڻ پڙهڻ ۽ پرماتما جي پناهه همت آهي، واٽ جي رهبريءَ اندر آهي. هاڻي ڪيس نه ڪو پڙ نه ڪو پولو، نه لهر نه لوڏو. پاڻي پور پور ۾ پاڻي هلي يا ڏڪون پائي، پاڻي ٽاڙهي يا ڏڪا کائي، پاڻي سهڪي يا ساهي پٽي، پر هيءُ پرپوءِ جو پار پڪ ٿيندو، صحيح سلامت پهچندو، ڇو ته هوُ سڀ ڀا لڳ لاڳاپا لاهي، ڏاڍار جي ڏوري پڪڙي بيٺو آهي. اها ڏوري ڏونگر ڏاري، بيابان لتاڙي، سمندر اورانگهي به وڃي آخر پار پهچائيندي. سالڪ اُدم ڪري ته سائين به سروپ عطا ڪري.

سو اي بندا، دل دنيا مان ڪڍي دلبر ۾ لڳاءِ. جيون بدلائڻ ۽ سڌارڻ لاءِ، من کي سڌو ڪرڻو آهي. اُلٽي ٽانءُ ۾ نه ڪجهه وجهي سگهبو ۽ نه ڪجهه جهلي سگهبو. گندي ٽانءُ کي اُجل ۽ اجرو ڪري، پوءِ ئي اُن کي صاف ۽ سٺي شيءِ وجهي سگهبي. سو اَوگڻن کان آجو ٿي، گڻن جو گرهڻ ڪر، ته اندر ۾ گيان جي روشنائي اچي، سرير مان سُرتي سميٽجي، آتما ۾ سُرتي لڳي. اَهد ڏني مڇي. انهيءَ ڏس ۾ ڪافي ڏس اچڻي

ا

اچي چُڪا آهن، جن مان * ”دسي گُڻ مالها“ جو جاپ ڪري، ٻهراڻون قدم هڻڻ گهرجي. يقين ڄاڻ ته ٻوءِ سچو ستگور توسان اچي سنمک ٿيندو، چاهي تون ڪيس ڳولهي لهين يا هُو توکي ڳولهي لهي. صدق ۽ سڪ سان، گور شيوا ۽ گور ڀڳتي ڪماءِ ته گور ڪرپا حاصل ٿئي. گور اُپديش، گور باڻي، گورمت يا گور منتر ماي. اهو منتر آهي شبد مارگ، معبُود حقيقي. شبد ستگور جو آتمڪ سروُپ آهي جو ته ستگورُ شبد جو جسماني سروُپ آهي. شبد ۽ ستگور پرماتما روُپي سِڪي جا ٻه پاسا آهن. ستگور شبد آهي ته شيوڪ سُرت جي ڌُن آهي. شبد جي سُرتيءَ سان اَنهد ڌُني وڄندي، اشرطيڪ شيوڪ ڌَن، تن ۽ من مان چِت ڪڍي، سڀ ستگور کي ارپي، ستگور جي شرن ۾ اچي، مِتا ۽ مات ۾ رهي، پريت ۽ پرتيت سان گور منتر اُچاري، ساڌ سنگت ۾ ويهي شبد جو سمرن ڪري، من جا مطلب ۽ منورٿ مِٽائي، نِشڪام ڪرم ڪمائي. ستگور شبد سروُپي، شبد ابِناسي آهي ۽ سروَشڪتيوان آهي. ستگور، شبد جي ڪنجيءَ سان، شيوڪ جي من جو تالو پٽ طاق کولي، اَصليت جي محسوُسيت ڪرائي ٿو. سِکيا ۽ سمرش سان، شيوڪ کي روُحاني منزلن جا سير ڪرائي، آخر پرم پد تي پهچائي ٿو. گوروءَ جي گود ۾ اچي ويهي ته ڏس ته ڪيئن نه ٿو رنگريز ٿئي، رنگ ۾ رنگجي. نير الدائز ٿي نوُراني نظر سان اهو نير ڇُٽئي، جو ڪمات کُلي پوَني، سنڪلپ ۽ ڪلپ دوُر ٿي وڃني ۽ سچ کي ڏئي پرکي سگهن. سڀي شيوڪ کي سچي ستگور جو ٿي سامهو ٿيندو. ڏاڍيءَ جي ڏکيل کي به ستگور جو سهارو ملي سگهي ٿو، باقي ستگور جي ڏکيل کي هرهنڌ ڏِڪ پئي پوندي. هوُ ڪٿي ٽڙ ٽانءِ نه پائيندو. مٺيا آهي مِتا ۾ ۽ نه رکو مرشد جي منهن ڏسڻ ۾.

سو ائي ٻندا، لِکرا، ٻيرا ٻندا، ستگور جي اوٽ ۾ اچ. جيوَن سنوار، لِکڻ سدار ۽ لاٿقي ٻڌاءِ، ته شيوڪن جي شمار ۾ ڳڻجين. ڪُمت ڇڏ، ڪُمت ڇڏ، ڪُمارگ ڇڏ، ته سچ چمڪي، سُمت اچي ۽ سمارگ ملي. ڪئين مايا ڌاري مايا ۾ متجي ويا، موهه ۾ مُسجي ويا، لوڀ ۾ لُٽجي ويا، ڪام ۾ ڪُسجي ويا، ڪروڌ ۾ ڪَتجي ويا ۽ اهنڪار ۾ آزارجي ويا. وڪار ويري آهن، ڏاڍي دوکيباز آهي. سنبندي سُوارٿي آهن، متر مطلبي آهن. نندا نهوڙيندي، ڪسنگ ٻوڙيندو. سواد ستائيندا، رَس رلائيندا. دنيا جو چواب ڪوڙ آهي، حسرت جو حساب ڪوڙ آهي. سنسار سپنو آهي، زندگي کيل خانو آهي. غفلت ڇڏي سجاڳ ٿيءُ، اک پٽي ڀال ڀيءُ. ديهيءَ ۽ آتما جو ڀيد سڃاڻ ۽ ڀهڻجو پاڻ پڇاڻ. من چتر ۽ چنچل آهي ته چئيوان ۽ ڇوران به آهي. آستر ۽ ايڪاگر ٿي سگهي ٿو، نرليپ ۽ نرسنسي ٿي سگهي ٿو. ڪوشش ۽ ڪشالي سان، ايمانداريءَ ۽ اَورچائيءَ سان، اُلٽي مان سالٽو ۽

---

* دسوي گڻ مالها جو ذڪر، ٻهرئين ڀاڱي جي ستين باب ۾، صفحه ٣٣٤-٣٤٦ تي آيل آهي.

سلٽي مان سڌيوڪي ٿي سگهي ٿو. واٽ بدلاءِ نه من ۾ چال بدلائي. من جو مرڪز بدليو نه چڪر ٿي نٿو ڪٽي پوندو، ولنگ ٿي نٿو لڳندو. ولنگ جي ڪرمائش ۾، من لوڀ لڪر مان، موه جيان نسوعل ٿيندو، سڀوڀ ۽ سرايت ۾ لالاڻي ٿيندو، انهد ڏنيءَ جو آلاپ اٿائيندو. اهو مهارس ماڻي ٿرپت ٿيندو. اهين آلما آزاد ٿيندي ۽ اَڪٿ آنند ۾ ايندي. اهين مانش جنم سڦلو ٿيندو، آواڳون جو چڪر ختم ٿيندو. اِنهيءَ اوستا کي صاحب پرم پدوي يا سهج پد ٿا ڪوٺين. جيوَن جي جاوِيد ۾، هڪ جنم نه جڳ هڪ پل مثل آهي. آدم ۽ اَڪير آخر سڦلتا آڻيندا پُون. سو ستگور سوُهين جي شرن ۾ اچ. شيوا ڪماءِ، نام وٺ، شبد جو ڪرهه ڪر نه مڪتي ملي. ديو لڳي نه فڪر نه آهي. سوڀ ملڻ ۾ شڪ شبوه ڪوبه نه آهي. ستگور جو درسن نه ڪٿين پيا ڪن، ۽ سچو جپ، تپ ۽ سنجم آهي، ستگور جي شبد ۾ سُرتي لڳائڻ.

ستگور اسو سيوڪو وسڪدا – جيتا جڳت سنسارُ
ڏٺيءَ مڪت نه هووٽي – جِچر شبد نه ڪري ويچار.

واڳ وڏهنس، محلا
چوٿان، وار (٢١)،
سلوڪ محلا ٽيجا

نام، نرنڪار آهي، اصل اَڪال پُرکه آهي. نام لفظ نه آهي پر مهاپل آهي، آتمڪ شڪتي آهي. انسان جي جان جي جان آهي، نوُر جو نوُر آهي، جوت جي جوت آهي. ڪُل عالم جي عبادت لاءِ جهڙڪ نچوڙيل عرق يا عطر آهي. نام سچي باڻي، سچي آرتي، سچي ارداس آهي. نام سچو سودو آهي. نام سچ کنڊ پهچڻ لاءِ اَڏند ڪتوري آهي. نام جي مهما بي انت آهي. شاستر ۽ سمرتيوَن، پُراڻ ۽ پستڪ نام جو انت نه ٿا لهن پر فقط نام جي مهما ٿا پُڌائين. نام اهڙا دولت آهي جا نه ڪُٽبي، نه کَسبي. نام جي جهاز ۾ سڀ پاتري سلامت آهن، جو نه مرشد پاڻ ملاح آهي. طوُفان اِنهيءَ جهاز کي نه ٻوڙي سگهندو ۽ نه باهه جلائي سگهندي. نام پرڪرتيءَ جو جياپو آهي ۽ انسان جو آڌار آهي. جيئن وَل ڏاڪي جو سهارو وٺي، متي چڙهندي ويندي آهي، ليڪن منش به نام جو سهارو وٺي، من کي قبضي ۾ آڻي، اَگيانتا جو پڙدو هٽائي، جيوَن مڪتيءَ جو مارگ ماڻي سگهي ٿو.

نام پاپي پڙهجي لکجي، پُڌجي پڌائجي، ڳائجي وچائجي، پر جيستائين نام ڪنٺ مان هردي ۾ نه سمائجي ويو آهي، تيستائين جهڙڪ جڪ مارڻ آهي. ڪٿين واچڪ گياني، عالم فاضل، هوميءَ جوُن هٿوراڙيوُن هڻندا وتا، پر پڙ ۾ پيو به نه پائي سگهيا. پڙ ۾ اهو پيو پائيندو جو پنهنجي اندر ۾ پيهي پاڻ پسندو، ڪايا نگر جو نواسي ٿيندو، شبد جي سُرتي انهد ڏنيءَ ۾ گڏيندو. ايمانداريءَ ۽ اورچائيءَ سان ابياس ڪرڻو آهي، روزمره پاڻ ڪسان امتحان وٺڻو آهي ۽ جيئري مرڻو آهي. نام جي علم جو عمل ڪجي. ورن آتمڪ پيا مُک وائيءَ مان طريقت ۽ حقيقت جي معرفت ٿئي ٿي، پر نيت انهد ڏنيءَ سان ڌن لڳائڻي

آهي. همت هاچ ۾ هوندي ته چت نام ۾ لڳل آهي. ڪانهه چرندي ڦرندي به چت ڦڙي
۾ هوندس. ساهه رنڌڻي ۾ مشغول هوندي به چت، همت ئي سهيل ٻار ۾ هوندس. ليڪن
همت جي مالها، ڪنٺ مالها نٿي، ڪنٺ مالها من مالها نٿي، جنهن ۾ نه ڳنڍ هجي ۽ نه
ڳٽپ هجي. اکنڊ جاپ هجي. نه نه نه مالاهون ڪٿين ٻيون ڦيرڻن، ٻهارڻ يا پنڊڻ. اهي
سڀ موڪش لاءِ اهڙيون ڪارگر آهن، جهڙيون ڪوهه جي نار جون ڪنگريون، جي ٻوڙجي
ٻوڙجي به ڀر ڀر سڪڻيون ليو ٿيون. هڪ ڪن ڪان ٻڌو ۽ ٻئي ڪان ڪڍي ڇڏيو، نه من سڪڻي
جو سڪڻو رهجي ويندو.

نام جو سمرن جپ ۾ ليندو آهي، چت جي چيتنتا اندر ليندو آهي، سواس سواس
۾ سمايل ليندو آهي. اهڙي سچي سمرن معرفت ئي انحد ڌنيءَ ۾ ڌيان لڳندو. مشڪل آهي
پر ممڪن آهي. مشڪل سان مشڪل به آسان ئي ٿيندو آهي. جو سمرن ٻاهرين ستسنگ
۾ لو ڪجي سو اندرين ستسنگ اندر آڻڻو آهي. مطلب ته مک جي جاپ لئي رهڻو نه آهي
پر اڳتي ابياس ڪرڻو آهي. تان جو آهستي آهستي، ڌيري ڌيري، هردي اندر سمرن شروع
ٿي وڃي. پوءِ من جو ڌيان انحد ڌنيءَ ۾ لڳي وڃي، تان جو ايڪ آتما جو واسو سچ کنڊ
۾ ٿئي، ۽ آتما شبد ۾ لوَ لين لڳي رهي. انهيءَ دشا کي صاحب سن سماڌي يا سهج
سماڌي ٿا سڏين. اِئي ٿئي ٿو سچو پاٺ پوڄا، هوم يگيه، پر نيم، ورت نيم تيرٿ، جاپ تاپ
تياڳ تپسيا. باقي سڀ پاکنڊي ڪرم ڪانڊ آهي، پاڻ سان دغابازي ۽ ايشور سان دوکيبازي
آهي. اِها دغابازي ۽ دوکيبازي نه ايشور ڪان ڳجهي رهندي ۽ نه ٻئي ڪنهن کي نقصان
پهچائيندي. پنهنجو کهاڙو پنهنجي پير تي هڻي، پاڻ کي پورو ڪرڻو آهي. اي بندا،
خواب ۾ ۽ خواب جي خمار ۾ به، ڪوڙ کي سچ سمجهيو آهي. جڏهن خواب ٽٽي ۽ خواب
جو خمار لهي، ته خواب خواب سمجهيو آهي، سچ سچ سمجهيو آهي ۽ پاڻ تان کِلبو آهي.
اگيانتا ۽ اوديا جو پڙدو به خواب مثل آهي. انهيءَ خواب ۾ ۽ پڻ انهيءَ خواب جي خمار
۾، هيءَ پرڪرتيءَ جو پرپنچ به سچ سمجهڻ ۾ اچي ٿو. جڏهن اگيان جو پڙدو دور ٿئي
ٿو، تڏهين غفلت جو خواب ٽٽي ٿو، خوديءَ جو خمار لهي ٿو. پوءِ اندرين اک کلي ٿي،
اصليت جي خبر پئي ٿي ۽ جيو پاڻ تان کِلي ٿو ته ڪيئن ۽ ڪيڏو وقت نه، ڪوڙ کي
سچ سمجهي ويٺو هوس. اِها پوڄا ٿي گيان آهي، پرم گيان آهي، برهم گيان آهي.

جپ صاحب ۾، گورو نانڪ ديو جن، پنجن کنڊن جو بيان ڪيو آهي: ڌرم کنڊ،
گيان کنڊ، شرم کنڊ، ڪرم کنڊ ۽ سچ کنڊ. گورو گرنٿ صاحب ۾ ڪٿي ڪٿي پنجن شبدن
جو به ذڪر آيل آهي. صوفي مت وارا فقير به پنجن منزلن کي مڃيندا آهن: ناسوت، جبروت،
ملڪوت، لاهوت ۽ هاهوت. نوري ۾ انهن ڪئي ڇٽجي نه روحاني سفر ۾ پنج سوکم

منڊل، ديس، کنڊ، ڪالچ، شڪتي، اوستائون، ڇوٽڪيون، پوڙيون يا منزلون آهن، جن
بنسبت، پاڻڪن جي سهوليت لاءِ، هت وڏيڪ سمجهاڻي ڏيڻ ضروري آهي.

(١) ڌرم کنڊ: هيءَ آتمڪ اُنتيءَ جي پهرين پوڙي آهي، جتي ساڌڪ کي اخلاق
نامي جي "دسي ڳڻ مالها" جو جاپ ڪرڻ گهرجي، ته جيئن وڪارن ۽ عيبداريءَ کان
آجي ٿي گذران رهي، بديءَ کان بچي نيڪيءَ جي راهه تي اچي، اُڌرم کي ڇڏي ڌرم
جي وات وٺي، نشڪام ڪرم ڪري ڦل جو تياڳ ڪري، لوڀ ۽ ريجهه کٽڻ جهڙي غلاظت
مان نڪري ستي جي سطح تي پهچي، دنيا مان لڳاءُ ڪڍي دلبر سان دلبگي ڪري،
گرهست ۾ اُداسي ۽ آس ۾ نراس رهي، ڪوڙ، ڪپٽ، ڪسنڪ کان ڪنارو ڪري، سچ
جو سودو ڪمائي، من کي موڙيندي مدامي طرف ماري اَمر ٿئي، چنچلتا ڇڏي چيتنتا جي
چپ ۾ اچي، ۽ انهن اندر اوري پاڻ پڇاڻي. اهو آهي سچو ڪرم ڪانڊ. باقي ته سڀ آهي
پاکنڊي ڪرم ڪانڊ. هرڪو ڪرم، ڌرم ۽ نياءڪاري ڪانٽي ۾، ڪرمن جي قانون روُپي
وٽي سان تورڻ ويندو، ۽ جهڙو ڦل پائيندو. سچي ساڌنا ثابت ٿيندي ۽ اَنهد ڌنيءَ طرف
منهن موڙيندي. پاڻ پڇاڻڻ سان ئي، پاکنڊ پنهنجو پاڻي پيندو. پاڻ پڇاڻڻ پڇاڻڻ، ڌرم کنڊ
جي سفر جي منزل پوري ٿئي ٿي ۽ گيان کنڊ جي سفر جي شروعات ٿئي ٿي. ڌرم کنڊ
جهڙا سالڪ، سائينءَ جي سار هميشه رهن ٿا، موهه جي ميٽهه ۾ ڦاسن ٿا. نرموهي آهن،
لاطمع آهن. اهڙن سالڪن لاءِ ستگرو ته پهچ سگهي، ڪين وڃي ايندو ڏسي پيو پرسن ٿئي،
آشيرواد ڏئي. بديءَ جي وات وارا شيطان جي سهاري تي ٽڪن ٿا، ته نيڪيءَ جهڙي وات
وارا مرشد جي مهر لاءِ واجهائين ٿا. بديءَ ۽ نيڪيءَ کي سڃاڻي روپ ۾ سڃاڻڻ ۾ ئي گيان
جي ڳالهه ملي ٿي. انهيءَ گيان دئوارن ٿي، گيان کنڊ ۾ داخلا ملي ٿي.

(٢) گيان کنڊ. جي نيڪيءَ ۽ بديءَ جي فرق جي تميز پوي، ۽ جم ۽ موت جي
اصلي معني جي معلوميت ملي، ته پوءِ پاڻ پڇاڻڻ سولو ٿيندو. پاڻ پڇاڻڻ بعد، اَگيانتا ۽
اَوديا جي اُڌ، جا گيان جي روشنائيءَ کي ڍڪي ويٺي هئي، سا هاڻي ڳڙڻ ۽ اُڏڻ
لڳي ٿي، ڇيون مان گيان جي جهلڪ ملي ٿي ۽ گيان کنڊ جو نظارو نظر اچڻ اچي ٿو.
ستگرو سمک ٿي، سالڪ کي سهارو ڏئي ٿو، راهه تي رهنمائي ڪري ٿو، جهاڪن ۽
وڪڙن جي واقفيت ڪرائي ٿو، روحاني رازن تي روشنائي وجهي ٿو، شبد جهڙي سرونا
پهرائي ٿو، ۽ پريڪشائون وٺي پڪو ڪري ٿو. سالڪ سمجهي وڃي ٿو ته پاربرهم ئي وڏو
سچ آهي. پرڪرتي ته نيهه ۽ اِي اَسٽ مايا آهي ۽ فقط سندس عڪس يا پاڇو آهي، جا
قدرت جي نيمن پٽاندڙ، پٽي حڪم هميشه کيل ڪيڏي، نوان نوان لباس پائي، لاهي ۽ بدلائي.
سالڪ ته انهيءَ لباسي ليلا جي الڏيت ۽ لطف جي لڳاءُ ۾ لين ٿي اڙ وڃي ۽ هڪ ۾ هڪ ڏسي،

حاڪم جي حڪم جي ٻجا آوري ٿو ڪري، ڀڳوان جي ڀؤ ۾ ٿو رهي، ٻاڻي کي مٺو ڪري ٿو مڃي. لالن جي لوچ لڳي اٿس. صدق اٿس، سِڪ اٿس، شرڌا اٿس، مڃتا اٿس. نام جي ڌاڻ اٿس، اَنهد ڌنيءَ جو اشارو اٿس ۽ سماڌيءَ جي سوجهي اٿس. مٿان ستگور جو سهارو اٿس. اِنهيءَ سمر سان، سفر جو سانباهو ڪري ٿو. تڏهن جاڳيو آهي، جاڳيل اَلــمر آهي ۽ اُتيل سهڙجي سميري، پڌ پيو آهي. ڪيڏانهن ٿو وڃي؟ شرم کنڊ ڏانهن.

(٣) شرم کنڊ. هن ٽئين اَوستا ۾ سالڪ شرمائجي ٿو! ڇو ٿو شرمائجي؟ ته مون کي معلوم ٿي ته هو ته جا ايڪ مان اَنيڪتا آهي ۽ انيڪتا ايڪ ۾ آهي، سو مان پاڻ آهيان. جنهن وسرايل وطن لاءِ واجهايم پئي سو وطن ئي مان پاڻ آهيان. سالڪ سمون مان نڪري، ڏيان ۾ گهڙي ٿو. گور شيوا، گور ڀڳتي ڪمائي، گور ڪرپا اندر اچي ٿو ۽ گورمک ٿئي ٿو. سڀ ڀرم ۽ ٻنڌن ٽٽي پيا اٿس، من تي ٻُورن قبضو اٿس. سرٻرڪ سواد ستائيس ڪونه ٿا، سنساري سنبنڌ لُپائيس ڪونه ٿا، مايا موهيس ڪانه ٿي. سر دوشٽيءَ جو سرڪردو آهي، ٻرٻرتائيءَ جو پتلو آهي، محبت جو مجسم آهي، ڪنول گل جيان نرليپ آهي. رڌين سڌين جو خاوند آهي. ويراڳي تياڳي آهي، جوڳي سنياسي آهي، مُني اپسر آهي، سنت مهاتما آهي. لطف جو لاهوُتي آهي، لمح ۾ لباب آهي. اُپاسنا ۾ اَڌڪاري آهي، پرارٿنا ۾ پوڄاري آهي ۽ اِشڪام ڪرتبن يا ڪرم ڪانڊ ۾، ڀڳوان جو ڀلاوٽو آهي. حياءَ ۽ حليمائيءَ جي حد اندر آهي.

(٤) ڪرم ڪانڊ. سالڪ پاڻ ستگور ٿئي ٿو، سنسار ۾ پرير پلٽي ٿو، گيان ڦهلائي ٿو ۽ نُوراني نرمت نوائي ٿو. سچا ساڌو سڀاڳا آهن، جي اِها جهاڪ جهوليءَ ۾ جهٽين ٿا، شبد جي چاشني چکن ٿا ۽ رُوحاني راهه جي پاڙا قائم رکن ٿا. باقي لوڪ ته پيو ڇاڇ ۾ ڇڇوُن هڻي. سالڪ پاڻ ته پرم پد تي پهچي چڪو آهي. دُنيءَ دُبنڌ کان دوُر آهي، ٽن گڻن کان پار آهي. ترپته جي استٿيءَ تي آهي. تُريا جي اوستا ۾ آهي. ڪرم ۾ اَڪرم آهي، پرمارٿ ۾ پرپوُرن آهي. برهمانند ۾ برهم گياني آهي، مرتيوُ ۾ اَمرتا آهي. سنسار سان سنمک آهي ته سائينءَ جي شرن ۾ آهي. دوشٽيءَ ۾ دوشٽمان آهي، گيان ۾ گيانا آهي. سڀ جو خير چاهي ٿو، سڀ جو ڀلو مڃائي ٿو. سندس آواز اِلاهي الهام آهي. پيچ ۾ پڇي پيو، اَڇيا جاپ جپي پيو، اَڪٿ ڪٿا ڪٿي پيو. سُن آستان ۾ آهي، سهج غفا ۾ آهي، اَنهد ڌُنيءَ ۾ آهي، ست لوڪ جي سُرتيءَ ۾ آهي، بي سڌ ۽ بي خوديءَ جي اَکنڊ خمار ۾ آهي. سچ کنڊ مان پيا سڏڙا اچيس جو ته روم روم ۾ رام رمي رهيو اٿس.

(٥) سچ کنڊ. هن پوئين پد تي ٻه اَنيڪ نالا پيل آهن، جهڙوڪ: سچ کنڊ، ست

لوڪ، نج ڌام، ڪرُ ڌام، الک لوڪ، اگم لوڪ، اناميءَ لوڪ، مقامِ الله، مقامِ حق، مقامِ هوُ، انيڪ ڳڙهه، آلم ڳڙهه، آدي ڳڙهه، بيگمپوُر، امراپور، پريم نگر، نوُر محل، وغيره وغيره. جو برهم ديس، نج ديس آهي، جتي پار برهم جو نواس آهي، لفظن ۾ ڪيئن بيان ڪري اظهار ڪندا؟ بي انت جي قدرت بي انت آهي، بي انت جو ديس به بي انت آهي، نه بي انت ديس جي نواسين جو انت ڪيئن لهي سگهبو؟ سچ کنڊ ۾ جم موت نه آهي، سک دک نه آهي، خوشي غم نه آهي، روشني اونداهي نه آهي، ڏيت جي ڪا ڏي نه آهي. اتي جمنا، گنگا ۽ سرسوتي ندين جو سنگم آهي، پريم جو پرياڳ آهي، پرڪرتيءَ، پرش ۽ پرشوتم جي تروينيءَ آهي، انهد ڌنيءَ جي ڌارا آهي، امرتسر آهي. اتي اکنڊ آنند آهي، سچ جو ساگر آهي، چيتنا جو چشمو آهي. اتي خود خدا آهي. اتي سڀ ڪجهه آهي ۽ ڪجهه ڪين آهي. سوڪيئن اهيتا جي به انت آهي: اتي سالڪ سهج سماڌيءَ ۾ آهي نه ست سروپ ۾ سمايل آهي، درياءَ ۾ لهر آهي نه لهر ۾ درياءَ آهي، ساگر ۾ ڦڙي آهي نه ڦڙيءَ ۾ ساگر آهي. اتي بوُند سمنڊ ۾ سمائجي ٿي ته سمنڊ بوُند ۾ سمائجي ٿو. اتي سالڪ گڏجي گوڊ ۾ وڃو آهي، ديهي وديهي آهي، جيون مڪت آهي، انالحق آهي، ايڪو اڪ آهي. اهو لاهوتي لطف لابيان آهي، ڇو ته اگم جي ڪم جو گيان، شخصي انڀوُ ۾ اچي سگهي ٿو پر اکرن ۾ ٻاهرڻ ممڪن نه آهي. اکرن ۾ انڪهڻ آهي، اگيان جي اوٽ ۾ اچڻ ۽ اوديا جي اڌ ڦاڙو ڪرڻ. اکرن جو اڀياس ڪرڻو آهي.

سو اي بندا، انهد ڌنيءَ جو آواز اهو آهي ۽ الهين اناليو، جيئن ۾ جادوُ لڳائڻ سان، زندگانيءَ جي موڙ تي صحيح طرف وڃڻ سان، دلبر جي دڳ لڳڻ سان، اندر ليڻ گيان اچڻ سان، ۽ اندرينءَ اک کلڻ سان. اهي ڪوڙ اناليندا، جي واچڪ گياني آهن، ايڊيش ڏيڻ ۾ استاد آهن، چريتر ۾ چالاڪ آهن، چال ۾ چتر آهن، باهران ٻهروُپي آهن ۽ اندران اڃا آس ۽ آڪڙ ۾ اڙيل آهن. جي پاڻ ڪپ ۾ ڪتل آهن، گناهن ۾ گرفتار آهن، گمانن ۾ گمراهه آهن، سي امت جي گمت ڪٿان ڪندا؟ انهد ڌنيءَ جو آواز، اهي ٿي اناليندا، جن جي جيئن، سچ جي ساک ۾ آهي، پريم جي پلٽي ۾ آهي، دنيا جي دوستيءَ ۾ آهي ۽ دلسا جي دست برداريءَ ۾ آهي. نه قدرت جي ڪائنات ۾ آهي، جبلن جي جبلت ۾ آهي، وڻراهه جي وسعت ۾ آهي، گلن جي گلزاريءَ ۾ آهي ۽ گگن جي گوگياءَ ۾ آهي. نه گگدامن جي گذارش ۾ آهي، پسن جي پريم ۾ آهي، پکين جي پرواز ۾ آهي، جيئن جي جماعت ۾ آهي، انسان جي امداديءَ ۾ آهي، دکين جي دلداريءَ ۾ آهي، موتاجن جي مددگاريءَ ۾ آهي ۽ هيڻن جي حفاظت ۾ آهي. مطلب ته سنسار جي سَر پاونا ۾ آهي، پرڪرتيءَ جي پايداريءَ ۾ آهي ۽ خداوندیءَ جي خوشحاليءَ ۾ آهي.

اِها آهي خداپرستي ۽ خداشناسي، جنهن ۾ بيخوديءَ ۾ مَن، مايا جي ملاوٽ ۾ هوندي به، اندر جي اَنحد ڌُنيءَ جي آلاپ ۾، اَنڪيو بيٺو آهي. اِتي نه اُنهيءَ رس ۾ پڌو وينو آهي، جو سنساري وهنوارن ۽ ڪٽنب جي ڪرمن کي به ساڳئي مينـاج ۾ ملائي ڇڏيو اٿائين. آتمڪ اُنتي علم پرائڻ ۾ نه آهي، عالم ٿيڻ ۾ نه آهي، عاقل يا عادل سڏائڻ ۾ نه آهي، پر عمل ڪرڻ ۾ آهي، ڌارمڪ سِکيائن کي جيون ڌارا ۾ ڍالڻ ۾ آهي، جيون کي ڪارگر ۽ ڪارائتي بڻائڻ ۾ آهي، نه آلما اِلين ڪلپنائون، ڪرم ۽ ڪوش ڪٽي، آزاد ٿئي. اهي اُصول ڪهڙي ڪم جا، جي رڳو پنيون چٽيون، ڇٽي ڏکي بينا هجن، دنيا جي دکاڏکيءَ لاءِ ٻهڪن، ملاقائين کي موهين، پر جيون ۾ جذب ٿيل ڪونه هجن. اَنحد ڌُني، جيون جي سنگيت آهي، تند تنا تار جو ترانو آهي، جو جيون بدلائي ٻڌي آهي، سر ۽ اندر سُرلي لڳائڻي آهي ۽ پوءِ ڪُل مخلوقات ۾ مِلائڻي آهي. هيءَ جيون جي جوت، لڳاتار ڪري لڪل آهي، ڌُنڌ ڪري ڌمڪيل آهي. هيءَ اُلوهيت جو آواز، آهستا ڪري اُٿلڪائڻو آهي، ڌنڪڻ ڪري ڌمڪو آهي. هِتان ڌيان ڪڍي، هُت لڳائڻ سان، نيت ٻڌڻ ۾ ايندو، پهرين جهڪ نه پرين پڙاڏو آهي، پر پوءِ ڌپري ڌپري، جهڪ نه ويجهو ۽ موافق وجد آهي. اِهو ساڌنائن جو سنسڪار آهي، سرڳتيءَ جو سنسڪار آهي، پرماتما جي پراپتي آهي.

(١٢) پرماتما کي نه وسار.

(١) جنهه پرساد چتيهه امرت کاهه - تس ٺاڪر ڪئُ رکُ من ماهه
جنهه پرساد سُگندت تن لاوهه - تس ڪئُ سمرت پرم گت پاوهه
جنهه پرساد بسهه سک مندر - تسهه ڌياءِ سدا مَن اندر
جنهه پرساد گرهه سنگ سک بسنا - آٺ پهر سمرهه تس رسنا
جنهه پرساد رنگ رس ڀوگ - نانڪ سدا ڌيائيي ڌياون جوگ.

[راڳ گوڙي، محلا پنجوان، سکمني صاحب، اشٽپدي (١)٦]

(٢) سو ڪئُ وسري جو گهال نه ڀاني - سو ڪئُ وسري جو ڪيا جاني
سو ڪئُ وسري جن سڀ ڪڇ ديا - سو ڪئُ وسري جو جيون جيا
سو ڪئُ وسري جو اگن مهه راکي - گر پرساد کو ورلا لاکي
سو ڪئُ وسري جو بِکهه لي ڪاڍي - جنم جنم ڪا ٽوٽا گاڍي
گر پوري تت اهه بجهايا - پرڀ اپنا نانڪ جن ڌيايا.

[راڳ گوڙي، محلا پنجوان، سکمني صاحب، اشٽپدي (٤)٢٠]

(٣) گورا - اڪ ديهه بجهائي
سڀنا جيئا ڪا اڪ داتا - سو مين وسر نه جائي.

جپ صاحب، محلا پهلا، پوڙي (٥)

(٤) ساهِ ساهِ تجهه سمالا - ڪدي نه وساريئُ
جئُ جئُ صاحب من وسي - گرمکهه امرت پيئُ.

سري راڳ، محلا پهلا، شبد (١٦)

(٥) نانڪ جيوين جپ هري - دوکهه سيڀهي هنت
دن رٽ جس نه وسري - سو هريا هووي جنت.

راڳ مانجهه، محلا پنجوان، دن رٽ (٣)

---

١. پرماتما. ٢. ٻاجهه، مهر، ڪرپا. ٣. عطر ڦليل. ٤. گهر، ڪٽنب. ٥. لائق. ٦. ڪمائي. ٧. چت ڪري. ٨. سڀ ڪرم. ٩. پراڻ. ١٠. سمجهي سگهندو. ١١. ڪُڪرم. ١٢. ملائي ٿو. ١٣. سار، گيان. ١٤. ستگرو. ١٥. سمجهه ڏني آهي. ١٦. ياد ڪريان، سمرن ڪريان. ١٧. ستگرو جي معرفت. ١٨. رات. ١٩. هوش. ٢٠. انسان.

(۶) تِن تؤن وسرهہ – جو تُد آپ[1] پُلائي
تِن تؤن وسرهہ – جو دؤجي[2] پائي.

واڳ گوڙي، محلا
ٻيجا، شبد (۷)

(۷) جِن[1] دِيتا تتاويءِ کئہ لساڻهُ[3] – جن دِيتا تمائي کئہ مسانُ[4]
جِن کيمي سپ پؤون آسا – سمرۂ دِن رِتن ساس گراسا.

واڳ گوڙي، محلا
پنجوان، شبد (۶)

(۸) سپ پدارٿ سپ ڦلا – سرب گٽان جِس[1] ماهہ
کئہ گوبند[1] مهہ وسارِيئي – جِس سِمرت دک جاهہ.

(۱۷۱)

(۹) جِس سِمرت دکهہ جاء – سهج سکهہ پائيئي
رِئي دِنس کر جوڙ[5] – هر هر ڌيائيئي.

واڳ آسا، محلا
پنجوان، شبد (۱۱۲)

(۱۰) دِن رالِي آراڌهہ پيارو – نِمکہ[6] نہ کيجي ٻِلا[7]
سنت سيوا کر پاوَڻِي[8] لائيئي – تياگ مانُ[9] هاٺيلا[10].

واڳ گوجري، محلا
پنجوان، شبد (۱۳)

(۱۱) تِس[1] بن گهڙي نہ جيوليئي پائي – سرب ڪلا[11] پرپؤر
ساس گراس نہ وسري پائي – پيکهُہ[12] سدا حضؤر.

واڳ سورٺ، محلا
پنجوان، اشٽپدي (۸) ۱

(۱۲) پائي سُهاوي چاڙي[13] – جامهہ گُن گائي
کِتهي کام نہ ڌؤل[14] هر – جِت هر بِسرائي.

واڳ سؤهي، محلا
پنجوان، شبد (۳۱)

(۱۳) من لي کبهہ[15] نہ وِسريءِ – جا آپي هوءِ دئيال جيئہ
آوَط جاٺا رهہ گئي – مَن وُٺا[16] نِرنکار[1] جيئہ.

واڳ سؤهي، محلا
پنجوان، اشٽپدي (۵)

(۱۴) جِن[1] دِيتا تُد پؤن[17] اَمولا – جِن دِيتا تد نِسير[18] نِرمولا
جِن دِيتا تد پاوَک[19] بَلِنا – تِس ناکر کي رهہ من سرنا
پيکن کئہ نيتر سُنن کئہ کرنا[20] – هَست[21] کماوَن باسن[22] رسنا
چرن چلن کئہ سر کيمو ميرا[23] – من تس ناکر کي پؤجهہ پترا[24].

واڳ رامڪلي، محلا
پنجوان، اشٽپدي (۲)

---

۱. پرماتما. ۲. بيائي، دُليت پاؤ. ۳. لکالو. ۴. عزت آبرؤ. ۵. تمسکار. ۶. کِڻ کَل. ۷. دير، بِل. ۸. پرير، لشيو. ۹. اَهنکار. ۱۰. هٺ. ۱۱. شکتي. ۱۲. ڏسان پيو. ۱۳. جهوُ ڙي. ۱۴. محل. ۱۵. کڏهين بہ. ۱۶. وسيو اَچي آهي. ۱۷. هوا. ۱۸. جل، پاڻي. ۱۹. اگني. ۲۰. کَن. ۲۱. هٿ. ۲۲. نک. ۲۳. ٺاهؤڪو، سرمور. ۲۴. چرن.

(١٥) مانا کي[1] اُدر مهہ پرتپال[2] کري - سو[3] کتهُ مهہ[4] وساريئي
مهہ کتهُ وساريئي ايڏو دانا - جو اَگن[1] مهہ آهار[5] پهچاوَلي.

راڳ رامڪلي، محلا پنجا، اَنند صاحب، (٢٨)

(١٦) هر هر[3] ڏ پساه مَنا - کِسن نہ وساريئي
رامَ راماّ[3] رامُ رما - کٿ اَرڌاريئي.

راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، ڇنت (١)٢

(١٧) سار[6] نہ جاڻان توُن وَڏ ڏاتا[7] - کر مهرمت سائين
کرپا کيجيئي سا مَت ڏيجيئي - آٿ پهر تُد ڏيائي.

راڳ سوُهي، محلا پنجوان، ڇنت (١)٤

(١٨) من کهان بِساريو رامُ نام[3] - تن[8] بِنسيئي جم سڱ پڙلي کام
اِک پکس نارائڻ هوہ سنگ - کهہ نانک پَچ لهہ ايک رنگِ.

راڳ بسنت، محلا ناوان، شبد (٤)

(١٩) جيتي ساس سامس[9] هر ليتي - ليتي هي گنہ گايا
نِمک[10] نہ بيڙيئي کهڙي نہ بسريئي - تد[11] سنکي جس جايا[12].

راڳ سارنگ، محلا پنجوان، شبد (٤١)

---

١. ماءُ جي گربه ۾. ٢. سنڀال. ٣. پرماتما. ٤. هردي مان. ٥. کاڄ. ٦. اَنت، قدر. ٧. داتاءُ، سياڻو. ٨. سرير، ديهي. ٩. دم. ١٠. کِڻ پَل. ١١. سامت. ١٢. وڃان پيو.

(۱۳) وِساريئہِ نہ وئين!

(۱) سُندر سيڄ[1] اَنيڪ سک - رس ڀوڳڻ ڀوري
گِرهه سوئن چندن سُگند - لاءِ موتي هيري
مَن اِڇي سک ماڻدا - ڪي ناهي وسوري[2]
سو پرڀُ[3] چِت نہ آوئي - وِشٽا ڪي ڪيڙي
بِن هر نام نہ سانت هوءِ - ڪِت بِڌ[4] من ڌيري.
[راڳُ جئتسري، محلا پنجوان، وار (٦)]

(۲) لَرِيئہ[3] نام وساريا - نال مايا رَچا
آوي جاءِ پرائيٺئي[5] - بہ جوني نچا
بچن ڪري تي کِسڪ[6] جاءِ - بولي سڀ ڪَچا[7]
اَندرهه لوٺا[8] ڪوڙيار - ڪوڙي سڀ ڪَچا[9]
ولٽ[10] ڪري نِروئر نال - جوئي لالچا
ماريا سچي پاتشاه[3] - وِيک ڌُر ڪُٽ مَچا[11]
جم ڌوتي هي هيريا[12] - دک هي مهِ پچا
هويا نياؤس[13] ڌرم ڪا - نانڪ دَرِ سچا.
[راڳُ مارو، محلا پنجوان، وار (۱۵)]

(۳) سَو[3] ڪئُ منهه وساريئي - جا ڪي جيئہ پراڻُ
تِس وِڻُ[14] سڀ اَپوتر هي - جيتا پئنڻُ[15] کاڻُ
هور گلان[16] سڀ ڪوڙيا - تُڌ ڀاوي پرواڻُ[17].

سري راڳ، محلا
پهلا، شبد (۵)

---

۱. پلنگ، سيجائون. ۲. دک، تڪليفون. ۳. پرماتما. ۴. طرح. ۵. پئنڪي لو. ٦. ڦري وڃي لو. ۷. ڪوڙ، جوٺ. ۸. خالي. ۹. ڏاڙون. ۱۰. دشمني. ۱۱. ڪُڪرم. ۱۲. ڌسي، ناڙي. ۱۳. اِنصاف. ۱۴. بنا. ۱۵. کاڌو پيتو. ۱٦. ڳالهيون. ۱۷. درگهہ ۾ قبول.

(٤) اَللہي نام وساريا - مٺڪ اَللہ غبار
آوڻ جاڻ نہ چُڪئي - مر جنمي هوءِ خوار. (١٣)

(٥) اِڪ ٽِلُ پيارا وسري - روڳ وڏا مَن ماھ
ڪِئُن درگھ پت پائيئي - جا هَر نہ وسي من ماھ. (٢٠)

(٦) پرميشر ٿي ڀُليان - وياپن سڀي روڳ
وِمک هوويءِ رام ٿي - لڳن جنم وجوڳ
کِنُ مہ ڪوڙي هوءِ گئي - جتڙي مايا ڀوڳ.
واڳ مسانجھ، محلا پنجوان، باره ماھ (٩)

(٧) تِن ٽوٽن وسرھ - جو ٽڌ آپ ڀُلائي
تن ٽوٽن وسرھ - جو دوجي ڀائي.
واڳ گوڙي، محلا تيجا، شبد (٧)

(٨) جِس واڪي - ٽس ڪوءِ نہ ماري
سو موُلا - جِس منھ بِساري.
واڳ گوڙي، محلا پنجوان، سکمني صاحب، اشٽپدي (٢) ٢٣

(٩) اَني ٻھر پوندا ڦِري - ڪاڏون سندڙي سَوُلَ
ڏوجھ پوندا ڪِئُ وھي - جا چِت نہ هوءِ رسوُلَ.
واڳ گوڙي، محلا پنجوان، وار (٨)

(١٠) ساس گراس ڪو دانا نہ ٿاڪر - سو ڪِئُ منھ بِسارئو ري
هيرا لعل اَمول جنم هيءُ - ڪوڏي بدلي هارئو ري.
واڳ گوڙي، ڪبير صاحب، شبد (٥٦)

(١١) من اُٿِڪ نہ چيتس - موڙ مَنا
هُو بِسرت - ليري گُٿا کليا.
واڳ آسا، محلا پھلا، شبد (٢٩)

(١٢) رَتي عشق خُداءِ - رنگ ديدار ڪي
وِسريا جن نام - تي ڀُئِ ڀار ٿئي.
واڳ آسا، شيخ فريد، شبد (١)

(١٣) ڪھا ٻِھو ليوت پرت ڪيتي - رام سرن لھي آوي
جوڳ جگ تھڦل تِھ مائِہ - جو پرڀ جس بِسراوي.
واڳ بلاول، محلا ٿاوان، شبد (٢)

---

١. اکيائي، مٺڪ. ٢. اکيان جي اوُندھ. ٣. جمڻ مرڻ جو چڪر. ٤. ڇڻ پَل. ٥. پرماتما.
٦. ٻمک. ٧. وڇوڙا. ٨. پٺتڪندو. ٩. ڪاڏو. ١٠. ترشنا. ١١. ترڪ. ١٢. موُرک. ١٣. ختم ٿي ويا. ١٤. زمين. ١٥. بوجھ. ١٦. ڇا ٿي ٻِھو جي. ١٧. ورت. ١٨. يگ. ١٩. وترت. ٢٠. مھما، گڻ.

(١٤) سڀ دک سنتاپ[1] - جان ڏُڌهہ[2] ڀُليٺيءِ
جي کيڄن[3] لکہ اپاءِ - تان کهي نہ گُهليٺيءِ[4].

راڳ رامکلي، محلا پنجوان، وار (١٤)

(١٥) تنسو جتسا کاڍيٺيءِ[5] - جتسي کار کماہ
جو دَم[6] چت نہ آوَلي - سو دم برتا جاءِ.

راڳ سوُهي، محلا پهلا، شبد (٧)

(١٦) کاٹا پيٹا هسٹا[7] سوٹا[8] - وسر گيا هيءِ مرٹا
خصم[2] وسار خواري کيني - ڌِرگ[9] جيوَڻ نهي رهٹا.

راڳ ملار، محلا پهلا، شبد (١)

(١٧) ايک پکت پکواَن[10] - جهہ ٻراٹي کي ناهہ مِن
جتسي سوُکر[11] سُٹان[12] - نانک مانو ناهہ لِن.

سلوک، محلا نانوان (٤٤)

---

١. درد، ڪشٽ. ٢. پرماتما. ٣. ڪجهہ. ٤. ڇوٽڪارو ملندو. ٥. ڇني سگهبو. ٦. ساس، دم. ٧. کلڻ، مزا ماڻڻ. ٨. سمهڻ. ٩. ڌڪار جوڳو. ١٠. انسان. ١١. سوُئر. ١٢. ڪتو.

(١٤) نامَ نه ملڻ جو نتيجو.

(١) ڏُلڀ[١] ديهه پائي وڏ ڀاڳي - نام نه جپهه آلڪ گهالي
مو نه جاهي جن بسرت رام[٢] - نام ٻهڙن[٣] جيون ڪوڻ ڪام؟ (١٠ و٠)
ڪاٽ پيٽ کيلت هست بستار[٤] - ڪوڻ اُرٿ مِرتڪ[٥] سينگار
جو نه سُنهه جس پرماُنندا[٢] - پَس پنکي ترگد[٦] جوُن لي مندا
ڪهه نانڪ گُر منتر درڙايا - ڪيوَل نام رِدِ[٧] ماهه سمايا.
[راڳ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (٤٢)]

(٢) ڪيا سووهه نام وسار - غافل گهليا[٨]
ڪتي اِت دريائاه[٩] - وڃن وهنديا
پرهتڙا[١٠] هو[٢] چڙن - من چڙهه لنگهيئي
آت پهر گڻ گاه - ساڌو سنگيئي[١١]. (١٠ و٠)
پوکهه پوکه انيڪ - وڻ لاوي سُهيا
هر ڪي پکت ٻيا - مر مر رُنيا[١٢]
ڪمڙ پوکه سُگند - تن مَسردن[١٣] مالتا[١٤]
بن سِمرن تن چاڙ[١٥] - سَر پر چالتا
مها بِکُر[١٦] سنسار - ورلي[١٧] پيکيا
چوُن هر ڪي سرن - ليکه[١٨] نانڪ ليکيا.
[راڳ آسا، محلا پنجوان، شبد (١١٠)]

---

١. دُرلڀ، اَمولڪ. ٢. پرمانما. ٣. ٻيا، ڪانسواءِ. ٤. چڱو چوکو. ٥. مڙدو. ٦. ڪيڙا، ڪيڪان. ٧. هردو. ٨. گهملو. ٩. سنسار جو پوُجل ساگر. ١٠. جهاز. ١١. سنگ ۾. ١٢. روئي روئي. ١٣. مکين لو، مهتين لو. ١٤. خاڪ ۾ ملي ويندو. ١٥. خاڪ. ١٦. ڪنن، اَکهر. ١٧. ڏٺو آهي، سڃاتو آهي. ١٨. قانوُن، حڪم.

(٣) جني نام وساريا - دُوجيءَ[1] ڪاريءَ لڳِ
ڏٻِدا[2] لاڳي پچ مُئي - اَنتر ترشنا آڳِ[3].

سري راڳ، محلا پهلا، شبد (١٤)

(٤) ڇهُ جُڳ[4] مئلي مَئل ٻِري - جِن مک نام نه هوءِ
پڪتي پاءِ وهوُٽيا - مُهه ڪالا پست ڪوءِ[5]
جني نام وساريا - اَوڳڻ مُٺي روءِ.

سري راڳ، محلا پهلا، اشٽپديون (٧) ٧

(٥) راج ملڪ[6] سڪداريئا - رس پوڳڻ بستار[7]
باغ سُهاويءَ سوهڻي - چليءَ حڪم اَفار[8]
رنگ تماشي بهه بڌي[9] - چاءِ[10] لڳ رهيا
چِت نه آيو نانو هر[11] - تان سرپ[12] ڪي جوُن گيا.

سري راڳ، محلا پنجوان، اشٽپديون (٦) ١

(٦) جر جاڳائي[13] دُوجيءَ[2] ڀاوَ ڪُر[14] لائي - تاوُهه پُوُلي د بهه سجائي
ڪهڙي مهت[15] ڪا ليکا ليويءَ - رليتهه ماسا تول ڪڍاو ٽيا.

واڳ ماجهه، محلا ليجا، اشٽپديون (٥) ٢٨

(٧) راج رنگ[16] مال رنگ - رنگ رتا نچيءَ ننگ[17]
نانڪ ٺڳيا مُٺيا جاءِ - وڻ ناويءَ پت گيا گواءِ.

واڳ ماجهه، محلا پهلا، وار (١٠)

(٨) بن هر پڙ - ڪاهي ڪا مانهُه
هر بسرت - ڪاهي سک جانهُ.

واڳ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (٢٦)

(٩) بن سمرن گرڌپ[18] ڪي لياڻي[19] - ساڪت[20] تان پرشت[21] ڦراهي
بن سمرن ڪوُڪر[22] هر ڪايا - ساڪت لوپي بند[23] نه پايا.

واڳ گوڙي، محلا پنجوان، اشٽپديون (٧)

(١٠) نام بنا جيتي بنهار[1] - جڻُ مرتڪ[24] مٺيا سينگار
نام بسار ڪري رس ڀوڳ - سک سپني نهي تن مهه روگ.

(١٠)

(١١) اُنڌڪار[25] سک ڪبهه نه سوئي هيءَ - راجا رنڪ[26] دوئوُ مِل روئي هيءَ
جڻُ پڻ[27] رسنا رام نه ڪهيو - اُپجت[28] بنست رووت رهيو.

واڳ گوڙي، ڪبير صاحب، شبد (٨)

---

١. بيا وهنواري. ٢. دليت ڀاوَ، ٻيائي. ٣. اگني، باهه. ٤. هميشهه. ٥. وڃائي ويٺا آهن.
٦. ملڪيت، ڌن دولت. ٧. اَنيڪ. ٨. ڳرو، محڪم. ٩. لموُنا، قسم. ١٠. چاهه، شوق.
١١. پرماتما. ١٢. نانگ. ١٣. ڏنڊ ڏيندڙ. ١٤. ڏنڊ. ١٥. پل. ١٦. خوشي. ١٧. بنا شرم جي.
١٨. گڏهه. ١٩. وانگر. ٢٠. منمک، بيمک. ٢١. اَپوتر آستان، ڪسنگ. ٢٢. ڪتو. ٢٣. روڪ
ٽوڪ. ٢٤. نهقل، اجايو. ٢٥. اَگيان جي اوُنده. ٢٦. غريب. ٢٧. جيستاءِ. ٢٨. جمندي، مرندي

(١٢) نام هڻڻ[1] گئي - مسوڙ لدگا
پنچ پنچ مٺي - پکڙ[2] ديڪر پتنگا.

راڳ آسا، محلا چوٿان، شبد (٦)

(١٣) سدا سهائي سنت - پيکهه سدا حضور
نام ڀوڙيا[1] - سڀ مرن وسُور[3] وسُور
داس[4] داسن ڀاءِ - مٿيا ٿيسان ڪوڙ
وسريا جنان نام - تنان حال ڪوڙ.

راڳ آسا، محلا پنجوان، شبد (١٠٦)

(١٤) جت مُک نام نه اُچرهه[5] - ان ناوي وس کاهه
نانڪ ايوي جاڻيئي - تت مک ٿُڪا پاهه.

راڳ آسا، محلا، پهلا، وار (١٩)

(١٥) پسوُن[6] ملهه چڱائيا - ڪڙ ڪاوهه اَمرت ديهه
نام وهُوڻي[1] آدمي - ڌِرگ[7] جيوڻ ڪرم ڪريهه.

راڳ گوجري، محلا پهلا، شبد (١)

(١٦) ڪوت ٻِکهن[8] لس لاڳئي - جسو وسري ناءِ
نانڪ اُن دِن ٻلهَتي[9] - جتهُ نٿيءِ گهر ڪاءِ.

راڳ گوجري، محلا پنجوان، وار (١٥)

(١٧) نانڪ نام نه چيتني - اَڳياني اَنڌلي اَوري ڪرم ڪماهِ
جسم دو بندي مارئيهه - تِو وشٽا ماهه پچاهه.

راڳ سورٺ، محلا چوٿان، وار (١٥)، سلوڪ محلا تيجا

(١٨) ڪوُتڪ ڪوڏ[10] تماسيا[11] - چت نه آوس ناءِ.
نانڪ ڪوڙي نرڪ برابري - اُجڙ[12] سوئي ٿاءِ.

راڳ جئسنتري، محلا پنجوان، وار (٩)

(١٩) بِن ناوي ڪو بيلي ناهي - بت[14] ڪٽنب سڀ[13] پائي[15]
نانڪ مايا موهه پسارا - آڳي ساٿ[13] نه جائي.

راڳ سوهي، محلا چوٿان، چهنت (٣) ٤

(٢٠) جنسي پاهن[16] جل مهه راکيو - ٻيڍي[17] ناهه تهه پائي
نستي هي لو ناهِ بچالو - يکت هِڻن[1] جو پرائي.

راڳ بلاول، محلا ناوان شبد (٣)

---

١. خالي. ٢. وشمن جا وڪار. ٣. ڏکن ۾. ٤. شموڪ. ٥. اُچارڻ. ٦. جهڙوڪ ڳائون. ٧. اَجايو، نڦل. ٨. مشڪلاتون. ٩. وڏي رڙي لو. ١٠. والد ٻون، تماشا. ١١. آليڪ ١٢. سُڃو، ويران. ١٣. سالي، سڱي، سهائڪ. ١٤. پت. ١٥. پالئيو. ١٦. پٿر. ١٧. اَندر، وچ.

(٢١) جني کي رمڪ هرنام ڌن نه ڪئيو - سي ديوالئيئي[1] جڳ ماهه.
اوءِ منگدي ڦرهه سڀ جڳت مهه - ڪوئي مهه ٽُڪڙ[2] [3] ٻن ڪرياهه.

راڳ بلاول، محلا
چوٿان، وار (٨)

(٢٢) هؤمي ڇليا مهه وساري - جم ٻر وجهه ڪرڪه[4] ڪُواري[5]
اَب ڪي ڪهيءِ نام نه مليءِ - توُن سهه جيئڙي[6] ٻاري[7] جيهَه.

راڳ مارو، محلا
پهلا، شبد (١٢)

(٢٣) اَنٿيءِ[8] ناوهه ٻڏيا - ڦر هٿ ڪتاهوُ نه پاء
جوُني سڀ پرائيٺن[9] - ٻشٽا ماهه سماء.

راڳ مارو، محلا
تيجا، شبد (٣)

(٢٤) جني نام وساريا - سي هوٺ ديکي ڪيهه[10]
پُتر مترِ ٻلاس[11] ٻنتا[12] - توُلتي اي ليهه.

راڳ مارو، محلا
پنجوان، شبد (٢٥)

(٢٥) ناوهه ٻڏي چوٿان ڪالي - ٻهت سياٽپ پرم نه جالي
پيچ پيچ مٽي اَچيت[13] نه چيتهه - اُجگر ٻار[14] لدالي هي.

راڳ مارو، محلا
پهلا، سولهو (٨) ٥

(٢٦) ٻرڏ[15] ٻيا[16] تن چيچيءِ ديهي - رام[13] نه جپئي اَنت سنيهي
نام وسار چليءِ مُهه ڪاليءِ - دُرگهه جوُت خوارا هي.

(١٢) ٧

(٢٧) ڪهه ڪبير - ٻرڏن[17] هيءِ سرپي
جاڪيءِ هردي - نام نه هوئي.

راڳ پربهاتي، ڪبير
صاحب، شبد (٨)

(٢٨) نامهه پوُلي - مرهه ٻکه کاء
ٻرٿا[18] جنم - ڦر آوهه جاء.

راڳ بسنت، محلا
تيجا، شبد (١١)

(٢٩) جنسي ڏرلي ساڏيءِ[19] بهه ٻڌ - ٻن بيچيءِ[20] لهي جاميءِ[21]
رام نام ٻن مڪت نه هوئي هيءِ - لتيءِ ناهي اَپمانيءِ.

راڳ سارنگ، محلا
پنجوان، شبد (١١)

(٣٠) هرڪي نام سته پرپت لاڳي - اَنڪ[22] پيڪهه[23] بهه جوڙي.
توُ نت ٻار[24] نه لاڳيءِ ناڪته - جته ڪاگر جل[25] ڦوڙي.

(٩٤)

---

١. ڏيوالو ڪڍيو آهي، ڪنگال آهن. ٢. پيي ڪالين ٿا. ٣. اُنهن کي هاٽي لُڪ هٽي پيچي نه ڪوئي ڪرنه ٿو. ٤. تلوار. ٥. تيز، تکي. ٦. هي جيو. ٧. ٻري سزا. ٨. هن جنم ۾. ٩. پتڪندو. ١٠. خاڪ ١١. شوق، خوشيوُن. ١٢. استري. ١٣. پرماتما. ١٤. وڏو ڙهري ناڳ. ١٥. ٻڍاپو. ١٦. پربتم. ١٧. ڪنگال، سچو. ١٨. اجايو، نهڦل. ١٩. سنڀالي. ٢٠. ٻج. ٢١. پوکي. ٢٢. پاڪنب. ٢٣. پربت لڳائي. ٢٤. ديو. ٢٥. پکل نتل.

(٣١) نام بِسار چاهه اَن مارِگه - لـــرک کهور مهه پاهه
اَنک سجا[٢]ڻي کٽبه نه آويءِ - گر[٣]هيءِ گرب پر ماهه.

(٣٢) ڏنوَتا اِوهي کهيءِ[٤] - اَو[٥]ريءِ ڏن کَٽهُ جاءِ
نانک نِرڏنُ تسـ دِن - جِسـ دِن وسريءِ ناءِ.

(٣٣) نانک دلِتا ڪيتا وَڏ[٦]ايتا - آڳيِ[٧] سيتي جال
ايهي[٢] جليئن نام وساريا - اِک نـــ چــليا نالِ.

(٣٤) اِن ناويءِ جو ڪرم ڪماوڻي - نِس هئوميءِ هوءِ خُوار
جَل هَ[٨]ستي مَل نا[٩]واليئيءِ - سِر پئي ڦر پاويءِ ڇــارُ.

(٣٥) ڪبير هر ڪا سِمرن چاڙ ڪيءِ - پاليو بهتُ ڪشت
ڏنڊا ڪــرتا رهـــ گيا - پالـــي رهــيا نه بنڌ[١٠].

(١١١)

راڳ سارنگ، محلا چوٿــان، وار (١٩)، سلوڪ محلا پهلا

راڳ ملار، محلا پهلا، وار (٢٦)، سلوڪ محلا دوُجا

راڳ ڪانڙا، محلا چوٿان، وار (٤)

سلوڪ، ڪبير صاحب (١٠٦)

---

١. بِڳي رستي، ڪسنگه. ٢. سڙائوُن، سخيوُن . ٣. اَيمان، اَهنڪار. ٤. چٽي پيو، چاهي پيو. ٥. اَجان وَڏيڪ. ٦. اَهِي وَڏ ياڻيوُن. ٧. اَڳيي، باهه. ٨. هاٿي. ٩. اِشنان ڪرائجي.
١٠. مِترو.

نام جو ڦل.

(۱) پربھ ڪي سمرن ڪارج پوري[1] - پربھ ڪي سمرن ڪبھ نہ جھوري[2]
پربھ ڪي سمرن ھرگن ٻاني - پربھ ڪي سمرن سھج[3] سماني
پربھ ڪي سمرن نھچل[4] آسن - پربھ ڪي سمرن ڪمل بگاسن
پربھ ڪي سمرن انھد جھنڪار[5] - سُک پربھ سمرن ڪا انت نہ پار
سمرھ سي جن جن ڪؤ پربھ ميا[6] - نانڪ تن جن سرني پيا.

[راڳ گوڙي، محلا پنجوان، سکمني صاحب، اشٽپدي (۷)]

(۲) جدي سچ ونجيا[7] ھر جيئہ[1] - سي پوري شاھا[8] رام
بھنت خجانا تن پھ ھر جيئہ - ھر ڪيرتن لاھا[9] رام
ڪام ڪرود نہ لوڀ بيابي - جو جن پربھ سئہ راتيا
اِيڪ جانھ ايڪ[1] مانھ - رام ڪي رنگ ماتيا[10]
لگ سنت چرڻي پڙي سرڻي - من تنا اوماھا[11]
بدونت[12] نانڪ جن نام پلي[13] - سيئي سچا شاھا.

[راڳ بھاگڙا، محلا پنجوان، چنت (۳) ۳]

(۳) ھر[1] ھر نام ڏياءِ من - ھر درگھ پاوھ مانُ
جو اِچھ[14] سو ڦل پائسي - گر شبدي لگي ڌيانُ
ڪلوک[15] پاپ سب ڪٽيئھ - ھؤمي[16] چڪي گمانُ
گؤرمک ڪمل بگسيا[17] - سب آتم[1] برھم پڇان[18]
ھر ھر ڪرپا ڌار پربھ - جن نانڪ جپ ھرنام.

[راڳ، ڪانڙا، محلا چوٿان، وار (۳)]

---

۱. پرماتما. ۲. ٻٽنديو نہ ڳري. ۳. گيان. ۴. پرم پد. ۵. آواز. ۶. ڪرپا، مھر. ۷. واپار، سودو. ۸. سيٺ، ڌنوان. ۹. فائدو. ۱۰. مستانا. ۱۱. شوق، اتساھ. ۱۲. ڀرماليہ ٿا. ۱۳. پاءُ، جھولي، ھردو. ۱۴. من گھريا. ۱۵. گناھ. ۱۶. ٻرم. ۱۷. ھردي روپي ڪمل گل ٽڙي پيو. ۱۸. سڃاتو آھي.

(٤) جني گوُرمک لـــام ڏيايا ـ وچـــهه آپُ گواه
اوه آندرهه باهرهه نرملي ـ سڇي[2] سچ سماه
نانک آلي سي پرواڻ[3] هه ـ جن گورمکي هر ڏياه.

سري راڳ، محــلا پهجا، شبد (٥)

(٥) جن من وسيا پاربرهم[2] ـ سي پوري پرڌان[4]
تن کي سوڀا نرملي ـ پرگهٽ ڀئي جهان
جني ميرا پرڀ ڏيايا ـ نانک تن قربان.

سري راڳ، محــلا پنجوان، شبد (١٠)

(٦) هر[2] وس جن جن چاکيا ـ تانکي ترشنا لاليا
هر بسرام نڌ[5] پايا ـ سو پهڙ نه کٿهي ڌايا[6].

راڳـــ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (١٤٦)

(٧) من ڪرهلا[7] تون چنچلا ـ چتراڻي چڏ وڪـــال[8]
هر هر نام سمال تون ـ هر مکت ڪري انتڪال.

راڳـــ گوڙي، محلا چوٿان، ڪرهلي (٦)٢

(٨) ڪن مهه رام نام[2] کلوک[9] ڪالي ـ ڀئي پرت[10] سريرا
نانک رام نام نستارا ـ ڪـــيون ڀئي مـــورا.

راڳـــ گوڙي، محلا پهجا، چهت (١)٤

(٩) سرب روگ[11] کا اوکد[12] نام ـ ڪلياڻ[13] روپ مـــنگل گڻ گام
کاهو جگت[14] ڪتيج نه پاليجي ڌوم ـ نانک تس مليج جس لکيا ڌر ڪرم.

راڳـــ گوڙي، محلا پنجوان، سکمنـــي صاحب، اشٽپدي ٩(٥)

(١٠) ايڪو ايڪ ايڪ[2] پچانيج ـ اِنڪ اُت[15] کي اوهه سوجهي جاڻيج
نام سنگ جسڪا من مانيا ـ نانـــک تنهه نرنـــجن[2] جانيا.

١٤(٣)

(١١) من پرپوڌهه[16] هرکيج[2] ناه ـ ڏهه ڏس[17] ڌاوت[18] آويج ناه
ناڪئه بگهن[19] نه لاڳيج ڪوه ـ جاڪيج هرديج بسيج هر سوه.

١٩(٣)

(١٢) سرب بڪڪت ـ مکت موکه[20] پالي
ايــڪ نمک ـ هرکي گـــن گالي.

٢٠(٨)

---

١. گوُروءَ معرفت. ٢. پرماتما. ٣. قبوُل. ٤. مکيه. ٥. خـــزانـــو. ٦. پٽڪـــندا. ٧. اٺ.
٨. خوفناڪ. ٩. پاپ. ١٠. پوتر. ١١. بيماري. ١٢. دوا، مرهم، ملم. ١٣. سکه. ١٤. جگتي، ڪريا ڪرم. ١٥. لوک پرلوک. ١٦. پرچاءِ، سمجهاءِ. ١٧. ڏهه ڏساؤن. ١٨. پٽڪيل.
١٩. وگهن، مشڪلات. ٢٠. مرڪش.

(١٣) سڀ رس تن ڪي ردئي مهه - جن هر وسيا[1] من ماهه
هر[1] درگهه تي مک اجلي - تن ڪئُ سڀ ڏسڪڻ جاهه.

راڳ گوڙي، محلا چوٿان، وار (١٧)

(١٤) جپ هين[2] تپ هين - ڪُل[3] هين ڪرم هين
نانڪ سوامي[1] - ليٽو[2] تري.

راڳ گوڙي، پڳنت نامديو، شبد (١)

(١٥) سچ نام پت اڌ پجي - ڪرم نام ڪرتار[1]
آهه[5] نس هردئي جي وسئي - نانڪ ندري[6] پار.

راڳ آسا، محلا پهلا، شبد (٣١)

(١٦) راج ليلا تيري نام بنائي - جوگ بنيا تيري ڪيرتن گائي
سرب سکا بني تيري اوٽي[7] - ڀرم ڪي پڙدي ستگر[8] کولي.

راڳ آسا، محلا پنجوان، شبد (٥٧)

(١٧) جيئي آتم چينيا[8] - پرماتم[1] سرلئي
ايڪو[9] امرت برک[10] هئي - ڦل امرت هوئي.

راڳ آسا، محلا پهلا، اشٽپدي (٦)٢٠

(١٨) رام[1] نام ڌيائي پرلو هوه آلي - تس روپ نه ريکيا[11] ڪالي
رامو[1] رم رويا گهٽ انتر - سڀ تِرشنا ڀوڪ گوائي.

راڳ آسا، محلا چوٿان، چنت (٣)٢

(١٩) سڀ ايڪ درشٽ سمت[12] ڪر ڏيکئي - سڀ آتم رام پڇان جيئُ
هر هر جس گايا پرم[13] پد پايا - تي اُتم جن پرڌان جيئُ.

(٣)٥

(٢٠) جني هر هر نام ڌيايا - تني پائڙي سرب سُکا
سڀ جنم تنان ڪا سڦل هئي - جن هر ڪي نام ڪي من لاڳي ڀکا.

راڳ وڏهنس، محلا چوٿان، وار (٦)

(٢١) سي ڏرگهه پڌي[14] جاهه - جنان هر جپ ليا
هر شبده سيئي ترڪ - جنان هر ٿڌ[6] ميا.

راڳ سورٺ، محلا چوٿان، وار (٧)

(٢٢) جن هر رس چاکيا سو هرجن لوڪ - تس سدا هرک[15] ناهي ڪدي سوڪ[16]
آپ مڪت اورا مڪت ڪراويئي - هر نام جپئي هر تي سک پاويئي.

راڳ ڌناسري، محلا ليجا، شبد (٢)

---

١. پرماتما. ٢. رهت، جدا. ٣. ذات، آکهه. ٤. تنهي ڌسمن جي ماڻهن کي. ٥. ڏينهن رات. ٦. ڪرپا. ٧. سرناگتي. ٨. سڃاڻو آهي. ٩. ستگورو. ١٠. وڻ، ورک. ١١. نشاني. ١٢. هڪ جهڙو. ١٣. اَٽل پدوي، اوچ ڪوٽي. ١٤. ڏکجي ٿا هر جي. ١٥. سک. ١٦. دک.

(٢٣) رام نامُ نِياري سڀ کُل اُڌاري - رام نام مُکه ٻاڻي
آوڻ جاڻ رهي سک پايا - گهر اَنحد سُرت سماڻي ۔

واڳ سوَرهي، محلا ليجا، ڇنت (١) ٧

(٢٤) گــاءِ مَـــنگلو نِـــت هر جنهَ - پُني لهج سڀــاڻي رامُ
رنگِ رلي آهي سوامِي سيتي - مري نه آوي جائي رامُ ۔

واڳ سوَرهي، محلا پنجوان، ڇنت (٤) ٥

(٢٥) جب ايڪ پرڀوُ اَيڪ رويا - سرب مَنڊل ڇايا
برهمو پسارا برهمُ پسريا - سڀ برهم دُرشٽي آيا ۔

(٤) ٨

(٢٦) جب جب جيوان تيرا ناءُ - آڳي دُرگهه پاوهُ ٺاءُ
دُوکه اَنڌ پرا من لي جاءِ - دُرمت بِنسي راچي هر ناءِ ۔

واڳ رامڪلي محلا پنجوان، شبد (٣٤)

(٢٧) اَنند سوُکه بِسرام نِت - هر ڪــا ڪيرتن گاءِ
اَوَر سياڻپ ڇاڏ ديهه - نانڪ اُڌرس ناءِ ۔

واڳ رامڪلي، محلا پنجوان، وار (١٠)

(٢٨) جاڪي اَنتر وَسي پرڀ آپ - تاڪي هردي هوءِ پرڪاشُ
ڀگت ڀاءِ هرِ ڪيرتن ڪريئي - جپ پار برهم نانڪ نِسترئي ۔

واڳ گونڊ، محــلا پنجوان، شبد (١٢)

(٢٩) اَنڪ پراڇت مٽهه ڪِن مهه - رديءِ جپ پگوان
پاوَنا تي مهـا پاوَنُ - ڪـــوٽ دانَ اِشنان ۔

واڳ مارُو، محــلا پنجوان، اِشٽپدي (٧) ٣

(٣٠) اَمرت رس پاڻي ترشنا ڀڄ جاڻي - اَنڀوَ پد پاوي آپ گراڻي ۔
اوُچي پدوي اوُچو اوُچا - نرمــل شـــبد ڪمايا
اَنتر نام پراپت هيرا - هر جپتـي منُ منَ لــي ڌيرا
دُکهت گهت پهُ پنڇن پاليئي - پاهوُ جمر لــه جايا ۔

واڳ مارُو، محلا پهلا، سوهلو (٢١)

(٣١) هرڪا جاپ جپهه جپ جپئي - جيت آوهه وَسهه گهر اَپئي
لکه چوراسيهه نرڪ نه ديکهه - رسڪ رسڪ گڻ گائي هي ۔

واڳ مارُو، محلا پنجوان، سولهو (١٠) ١

---

١. پرماتما. ٢. ڌيان. ٣. سڀني جيوَ جنتن ۾. ٤. هر هنڌ. ٥. نظر. ٦. ٺڪاڻو. ٧. ڪمت.
٨. ٽري ٿو پوندو. ٩. پاپ، گناهه. ١٠. پوتر، شڌ. ١١. ترپتا. ١٢. مشڪل. ١٣. ورِي
پهر. ١٤. پريم سان.

(٣٢) هُر[1] وس چاکت ڈراُپیا[2] - من وس لیءِ هسدا.
پُد پرگاس ارگت پئي - اُلٽ[3] کمل بِگساتا.

واڳ بلاول، محلا پهچوان، شبد (٤٣)

(٣٣) گڻ گووِند[1] گاوهه سڀ هرجن - راڳ رتن رسنا آلاپُ
کوٽ جنم کي ترشنا نواري - رام رسائڻ آتم ڌ ڌاپ[2].

(٨٥)

(٣٤) چيت[5] آويءِ تان سرب کو راجا - چيت آويءِ تان پوري کاجا
چيت آويءِ تان رنگ گلال - چيت آويءِ تان سدا نهالُ.

واڳ پهوءِ، محلا پهچوان، شبد (٢١)

(٣٥) نام ليٽ[6] دکهه دوُر پِرانا - نام ليت اٽ[7] موڙ سو گيانا
نام ليت پرگٽ اُجيڪارا[8] - نام ليت ڇُٽي[9] جنجارا.

(٢٥)

(٣٦) ڏُلڀ[10] ديهه جپ هوت پُنيتا[11] - جم کي ترِاس نواريءِ
مها پتِت[12] کي پاتِک[13] اُترهه - هرناما اُرڌاريءِ.

واڳ سارنگ، محلا پهچوان، شبد (٣٣)

(٣٧) نام سلاهن پساؤ[14] کر - نج محلي واسا
اوهِ باهڙ جوُن نه آوني - ڦر هوهه نه بِناسا.

واڳ سارنگ، محلا چوٿان، وار (٣٦)

(٣٨) ليکا پڙيءِ هرنام - ڦر ليکهه نه هوئي
پُڇ نه سکيءِ کوءِ - هردر سد ڍوئي[15].

(٣٨)

(٣٩) کهه روداس - جو جپهه نامُ
تس ذات نه جنم - نه جوُن کامُ.

واڳ بسنت، ڀڳت روداس، شبد (١)

(٤٠) جن کي پليءِ ڌن[16] وسيءِ - تن کا ناءُ فقير
جن کيءِ هرديءِ توُن وسهه - تي نرگُٽي[17] گهير.

واڳ ملار، محلا پهلا، وار (٢١)

(٤١) سُرت[18] مت چترائي[19] سويا - روُپ رنگ ڌن ماڻُ
سرب سوُکه آنند نانڪ - جپ رام نام کلياڻُ[20].

واڳ کلياڻ، محلا پهچوان، شبد (٩)

---

١. پرماتما. ٢. ترپت ٿيس. ٣. اوندو. ٤. ٽڙي پيو. ٥. من پر ڌيان ڌرجي. ٦. جپڻ. ٧. مها مگد، موُرکه. ٨. پرکاش، سوجهرو. ٩. جنجال. ١٠. دُرلڀ، اَمولڪ. ١١. پوتر. ١٢. مها، اگر پاپي. ١٣. پاپ. ١٤. پوتر. ١٥. داخلا. ١٦. هرنام روُپي ڌن. ١٧. ساگر. ١٨. سمجهه. ١٩. سياڻپ. ٢٠. پرم سکهه.

(٤٢) ڪبير ڪامَ ٻڙي هرُ سِمرڻيءِ - اَلسا سمرهُ نِت
اَمرا پُر باسا ڪرهہ - هَر ڪيا ٻهوڙيءِ بِت.

سلوڪ، ڪبير صاحب، (١٦٣)

(٤٣) ڪبير الله ڪي ڪر بندگي - جِهہ سِمرت دک جاء
دل مهہ سائين پرگٽيءِ - بُجهيءِ بَلتي ناء.

(١٨٦)

(٤٤) ڪبير راميءِ رام ڪهہ - ڪهني ماهہ بِبيڪ
ايڪ اَنيڪهہ مِل گيا - ايڪ سمانا ايڪ.

(١٩١)

(٤٥) جِنان اِڪ مَن اِڪ چِت ڌيايا - ستگوُر سڱ چت لاء
تنڪيءِ دک ڀکُ هؤميءِ وڏا روگ گيا - نِردوک ڀئي لِوَ لاء.

سلوڪ، محلا چوٿان (٢٢)

---

١. ٻرمالما. ٢. هميشه. ٣. سرڳ. ٤. وڃي موٽالي ڏيندو. ٥. ملڪيت. ٦. وسامي. ٧. جلندي، ٻرندي باهہ. ٨. ڏيان ڌار. ٩. هڪ من. ١٠. هڪ چِت.

پرماتما کي نہ وسار، جي وساريندين تہ وئين!

نام پائڻ جو نظارو ۽ نام نہ پائڻ جو نتيجو.

صاحبن سوال ڇيڙيو آهي تہ ڪير پرماتما کي ياد ڪن ٿا، ۽ ڪن پرماتما کي وساري ڇڏيو آهي؟ اهڙيءَ سوال تي وڌيڪ روشني وجهندي، صاحب سمجهائين ٿا تہ جن وٽ دنيوي پدارٿ ۽ سنساري سک ميسر آهن، جن جي جيوَن سمورو وقت عيش ۽ آرام، محفلن ۽ مجلسن جي مشغوليءَ ۾ ٿي گذري، جن کي اڃا ڪا ڇڙيت يا چنتا ڪانہ لڳل آهي، سي تہ سمجهن ٿا تہ پرماتما هجي تہ سندن جي! چمڙو ڪين چوندو آهي تہ سورج ڪهڙي بلا آهي؟ جو سڄو ڏينهن ٻاهر کي غارن ۾ لڪايو ويٺو آهي، سو اونده کانسواءِ ڪجھ سڃاڻي ڪونہ. ليڪن ٿي، سڀي لوڪ سمجهن تہ هيءَ خود سندن لاءِ سرڊرديءَ ۽ سياپو آهي، جنهن ذريعي هو پنهنجي سر، خوشي ۽ سرسبزي ماڻي رهيا آهن، يا سرفرازي ۽ سربلندي وڌائي رهيا آهن. اُن کو ڪنهنجو لڏو لورو ٿيل ڪونہ آهي، ڇو تہ هو پاڻ ڄاڻي چاهم هئا يا پنهنجي پهچ سان ٿي، خود پراختہ، خود ساختہ، خود روشن، خود آموز يا خود اعتماد ٿيا آهن. اهي سڀ مايادار جيو، غفلت جي ننڊ ۾ آهن، خود فريبي ۽ نفول فروشيءَ جو شڪار آهن. ليڪن اڳين ڪمائي ٿوڪي ۽ لٽي رهيا آهن. جيستائين اها لٽ چالو آهي، تيستائين ڪنهن ٿياڳڙ کي ياد ڪرڻ جو نہ وقت آهي ۽ نہ ضرورت آهي، چاهي اهو ٿياڳڙ ڪٽي پاڻ پرماتما هجي. سک جو سمو اتيرو تہ ڳڙو ۽ جلدي گذري ٿو وڃي، جو چڻ تہ ڪڻ جو کيل هو. پوءِ وري ساڳيا سور ۽ پور، پڪارون ۽ ڪارون. اُهو پڪارن ۽ ڪارن مان ورندو ڪجھ ڪونہ. ڪجھ چوٽ جي ٻڌايا هجي، تہ آليءَ ويل ٻہ ڪم اچي. جن اڳي آسمان ۾ هٿي لڪون اڇلايون، سي هاڻي ڪين گهٽيون ٿون ٿيون.

باقي جيڪي پرماتما کي ياد ڪن بہ ٿا، ڪنهن بہ وقت يا ڪنهن بہ لموني ۾، سي بہ گهڻي ڀاڱي، خود مطلبيءَ جي خيال کان. هڪ تہ ٻاهرين ڏيکاءَ ڏيکي ڪٽي ٿي وڃي، اُنهي مراد سان تہ ڀڳتن جي ڀاڳائي ۾ آڻيندي، اُسمت آڻيندي، ناموس وڌائيندي، جيوَن سکي ۽ سهنجي بڻائيندي. چار چيلا چاڪي چوگرد وهن، تہ آپو ڪيڏو نہ پُوڌ ۾ اچي ٿو وڃن. ٻہ جتي آپو آهي اُتي ايشور تہ عدم پيدا ٿي تو وڃي. ٻيو تہ ڪي اهي آهن، جي ڀاڪندي پوڄا ڪندي يا ڪلهي ۽ اِشتهاري دان، اپ ۽ پرمارٿ ڪندي، پيا پاڻ کي لڳين، تہ متان ڀڳوان پلجي، ڪين وڌيڪ پدارٿ بخشي، سماج ۾ وڌيڪ سرخرو ڪرائي ۽ آفت سُهيلي ڪرائي. وري جي اِنسان پنهنجي مجبورين ۽ مشڪلاتن ڪري دکي آهن، يا پين جو سک ڏسي پاڻ دکي رهن ٿا، سي يا تہ نراس ٿي پرماتما تي سيٽيا ويٺا آهن، يا تہ پنهنجن حقيقي ۽ خيالي اَهڃن کي لورت ڪرڻ ڪارڻ، ٿا پرماتما کي ياد ڪن. غفلت جي ننڊ ۾

الؤت رهجي، نفرت ۽ نراسائيءَ ڪري ڀڳوان کان ڀاڄي وڃجي، يا ٻُوڏنگي ڀڳتيءَ جي راس رچائجي، انهن کان نہ مطلبي پرارٿنا ۽ گهٽي بهتر ۽ قلدائڪ آهي. اُهي سک ۽ سهوليتؤن ٿي گهوريئون جي رام نام پائين. اُهي غم جا گولڊ، مسڪيني ۽ عاجزي پائي، جا پرماتما تہ ياد ڏياريندي. اڄ حقيقي دکن دور ڪرڻ لاءِ پرماتما جو پلاند پڪڙيو، لـــ سياڻي شايد آتمڪ اُنتيءَ لاءِ پرماتما جي پياري ٿئجي. جا شرڌا اڄ سنساري ۽ سرپـــرڪ سؤرن مان اُپن ٿي آهي سا سياڻي شايد وپراڳ جي واٽ وٺائي. وپراڳ دتاران ٿي، پرهـ جاڳندو، پرماتما جو پيرو ڪيڏي ڀٽ ونبي، ۽ نيت وڃي پرم گت پائبي. باقـــي جنهن پرارٿنا پنيان ترشنا جي طلب آهي، پاڪنه جي رچنا آهي، حسد، بغض ۽ بدخواهيءَ جي بناوٽ آهي، سا قادر وٽ ڪيئن قبول پوندي؟ هو نہ جاڻي جاڻڻهار آهي، عادل آهي، فياض آهي. سو اسان جي چرچ، چالت يا چترائيءَ لي ڪيئن هرکجي ويندو؟ پاڻ پنهنجا عيب، عقوبن جو عرص وڏائيندا عياريءَ سان، عبادت جي عبادت ڪانہ ملي سگهندي.

پرماتما سچو سچ آهي نہ وٽس ڪو رڳو سچ لو اُگهامجي. سو پرماتما وٽ فـقط اُهـــي پاس پوندا، جي بنا ڪنهن مطلب ۽ منورت جي، پيا ٿا ڪيس پڪارين، هردم، هرهنڌ، هر حالت ۾. صدق، سڪ ۽ شرڌا سان، پيا ٿا سندس سمرن ڪن، قدرت جو نماءُ ڏسن، هر روپڪار ۾ راز پسن، ياتو سڀ ڪري مڃين، ۽ اُٿندي وهندي واهه واهه ڪن. اِها واهه واهه سندن هردي جو هم آواز آهي، سندن وويڪ جو واڪ آهي. هو هـــر اِنسان ۾ ايشور جو روپ ۽ رنگ ڏسن ٿا، چاهي هو چور هجي چنڊال هجي، ننگو هجي گنهگار هجـــي، نشئي هجي جواري هجي. ايشور کي هر اِنسان ۽ هر روپڪار ۾ ڏسڻ ئي، مٺش جـــي مڙسي ۽ مردانگي آهي. هُنن جي جيون، قربانيءَ، نشڪام سيوا، رياضت، تقدس، تخصيص، نذر نياز، ديا ڌرم، وشيش پريم ۽ سرناگتيءَ جي اُصولن تي اَڏيل آهي، جنهن اندر دشمنيءَ، مدخواهيءَ يا مڪاريءَ کي، ڪو ماڳ ۽ جڳهه ڪانہ آهي. هو سڀ جو ڀلو ٿا چاهين. نہ ڪنهن کي دٻائين، نہ ڪنهن کي ڏڪوئين. پوءِ پيو ڪو سندن ســـرو ڪيئـــن ڪري سگهندو؟ شيهن جيتا، نانگ بلائون ۽ جي اِڳيان اچن، نہ ڇهاءُ ڏيندن، چانـــو ڏيندن، پر وار ۽ ڏنگو لڳڻ نہ ڏيندن. سارو جڳت سندن اِڳيان جهڪي ٿو، نہ نہ هو ڪنهن کي ۽ جهڪائڻ ٿا چاهين، پر سندن اُوچ ڪونيءَ واري پهچ ڏسي، ڪير نہ عبرت ۾ ايندو ۽ سر جهڪائي سجدو ڪندو؟ هُنن پاڻ وڃايو آهي پاڻ ۾، پرماتما ۾، پرماتما جي پيرن ۾، ڪُل پرڪرتيءَ ۾. اِنهن پاڻ وڃائي، پاڻ لڌو اُٿائون. اَنترمکي ٿي، هردي روپـــي ڪنول گل کي آتما روپي ڪرڻا، وپنا ور ور جهٽائين. صدق روپي وهاڻي تي، معصوم ٻار وانگر، نرسنسي سمهيا پيا آهن. جڏهن پرماتما پاڻ سندن سلامتيءَ، حفاظت ۽ بچاءُ جو بنياد آهي، تہ پوءِ ڇو نہ اُچنت سمهن ۽ نرڀئہ رهن؟ طلب ۽ تمنا اُنن ڪانہ، نہ ڪنهنجي غرض ڪين ڪانہ. لاطمع آهن، لاثاني آهن، لاهوتي آهن، لائقون لال آهن.

اُنهيءَ ۾ ئي ڀَڄاڻڻ لاءِ، صاحب هدايت ٿا ڪن تہ اي ٻندا، مالڪ کي ڪڏهن نہ وسار. جو مالڪ کان ٻاهر وڃي، سو ڇا ڪجهہ حاصل ڪري سگهندو؟ اها وِسرَ پرماتما جي ڀرا تيءَ ۾ ٻراٻر ٿي ٿيندي. سو سُک سان، ڏک سان، مالڪ جي مهما ڳاءِ، واهہ ڏيندڙ، اُنڊي وهندي، جاڳندي سمهندي، ڏک ۾ سک ۾، خوشيءَ ۾ غم ۾، تہ درگاهہ ۾ قبول ٿئين. جي سڀڪي اُٿي تہ شڪر سان ساراهيس ۽ جي ڪي ڪين اُٿي تہ بہ شڪر سان ساراهيس. جيڪي اُٿي تنهن لي شڪر ڪر. شڪر ڪر جيڪي ڏنئي، جيڪي ورتئي جيتي وهارئي، جيڏانهن موڪليئي، جتان گهرائيئي يا جهڙو سامهون ڪرائيئي. اُنهن آزمائشن اندر اَڳهاڙين. اُنهن پريشانين ڀاڄاٽا پاس ٿيندين، ڇو تہ دُک ٿي سُکن جو سلام ڪٽي اچن ٿا. سو ايمان نہ وڃاءِ، اعتقاد رک ۽ ڌيرج ڌر. شانتيءَ ۽ شڪر سان، سائينءَ کي ساراهہ، سُوَس سُواس سان سڀيار تہ مُکہ جي واٽ کُلي، ڪنت مان هردي ۾ اچي وسي ۽ پوءِ پاڻ مرادو ٿِئي هلي، تان جو شبد جي سُراُي اَنهد ڌُنيءَ ۾ لڳي وڃي.

جيوَن جو جوهر، گُهرڻ ۽ وٺڻ ۾ نہ آهي پر ڏيڻ ۽ ڏيارڻ ۾، نہ جيئڻ ۾ پر مرڻ ۾. مرڻ معنيٰ مانَ ۾ رهڻ، وشيہ وڪارن کان مرڻ، پاڻ وڃائڻ. سو منشائون ۽ مرادون ڦٽيون ڪر. اهي وڌنديون وڌنديون پر ايت ڪونہ پُرنديون. اهي ڇڏ تہ ڇُٽين. بہ سي محتاج ۽ لاطمع ٿي، سمرن ڪر، ڌيان لڳاءِ، ڌارنا لڳاءِ. سماڌي لڳاءِ، تہ روحاني رنگ لڳن. اَنين اَڏجندين، اَڏامندين، چوٽ چڙهندين. گهر ۾ گهر ڏسندين. پرماتما وٽ عدل ۽ فضل ٻئي آهن. ڪنهنجي بہ ڪمائي کَٽ ڪونہ ٿيندي ۽ نہ ڪنهنجا اَفعال ۽ اَعمال نظر اَنداز ڪيا ويندا، ڇو تہ هوُ نرملن سان مها نرمل آهي ۽ ڪٺورن سان مها ڪٺور آهي. حق سيني کي ٻليو پوندو ۽ ٻانڌپڻن کي پڌاهہ ملندي. حق يا پناهہ گهرڻ جي ضرورت ڪونہ آهي. حقدارن کي سڀ ڪجهہ پاڻهي پلاند پوندو. عاجزيءَ ۽ التجا، عبادت ۽ اُپاسنا سان، جڏهن جو وڇوڙو وصل ۾ بدلجي سگهي ٿو. وشواس اندر وشرام وياپڪ آهي.

(١) سڀ پدارٿ سڀ ڦَلا - سرب گُڻان جِس ماهِ ڪِئُ گوبند منهہ وسارِئي - جِس سِمرت دُکہ جاهِ؟	راڳ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (١٧١)
(٢) سار نہ جاڻان تون وڏ داتا - ڪر مهرمت سائين ڪرپا ڪيجيءِ سا مت ديجيءِ - آٺ پهر تُڌ ڌيائي.	راڳ سوهي، محلا پنجوان، ڇنت (١) ٤

پرماتما ڪاڏوان، ڄاڻي ڄاڻيار، حاضران حضور، پُڳمت وچل آهي. هيڻن جو همراهہ آهي، هيسلين جو همدم آهي، ٻي ڀاڙن جو ٻار آهي. شرن آئي جي پَڄ رکي ٿو. سالڪن

کي هڪ ٻئي درگاهه کان ٻئي تي ولي، آخر اصلي وطن تي پهچائي ٿو. موٽاڄي مايوسي
هجي، نا اميدي نراسائي هجي، بيسلامتي بيڪسي هجي، بيماري بيقراري هجي، ارمان
الجهن هجي، خوف خطرو هجي، ته رام نام اُن سڀني کي سٽائي ڪندو، من کي هلڪو ۽ نڏر بڻائيندو
ٻيا اُچا آسرا ڇپائجي وڃن ٿا پر رام نام جو ساٿ ۽ سهارو سدا ساڻ رهندو. سو، اي ٻندا،
رام نام کي پڪڙ ۽ آڻ ته پار پهچين. ايشور توکي هٿ، پير، دل ۽ دماغ عطا ڪيا آهن،
جنهن وسيلي تون سچ ۽ ڪوڙ پرکي، سچ جي ڪمائي ڪمائي سگهين ٿو، ۽ پرلو جيون
گذاري سگهين ٿو. اي ٻندا، توکي ليٽ هلڻو آهي ۽ هيءَ نالي ۽ روپ جو سنسار ڇڏڻو
آهي. انهن ڪري سستي نه ڪر ۽ وقت نه ضايع ڪر. وقت کي چڱي کان پڪڙ ته نسب
نهوڙجي. سرير کي اندرين جو غلام نه بڻاءِ پر آتما جي اُنتيءَ جو اوزار بڻاءِ، ته پرم ۽ ٻندن
ٽٽن، دک ۽ روڳ جو دؤرو ختم ٿئي ۽ جنم مرڻ جو چڪر پورو ٿئي. ستگور جو اُپديش
اٿاءِ، سادن جي سنگت ڪر ۽ پرماتما جو پڄن ڪر. رام نام ئي ٻندگي آهي، جيون جو
سهارو آهي، موکش مڪتيءَ جو دروازو آهي. ٻيو سڀ ڪوڙ، ڇوٽ ۽ ٺوڳ آهي.

جن رام وساريو آهي يا جن نام وساريو آهي سي ڪُتي ۽ سوئر جيان آهن. وشيا جا
ڪيڙا آهن. اُنهن جا ٻچ ناس ٿي وڃن ٿا ۽ گڻ ختم ٿي وڃن ٿا. اهي دک ۽ روڳ ۾ ڦيڙجن
ٿا. جو دم ڪاٽڻ ٺهڻ، گپ شپ ۽ عيش عشرت ۾ وڃائين ٿا، اهو دم ولوت وڃين ٿو.
وڪاري جيون ڪري، هيءَ مانش جنم روُلي ماٽڪ، واريءَ وانگر وڪامي ٿو. جي سون
ڇڏي، مٽ سان موهجي وينا آهن، سي مورک آهن، ڏهاڳ ۾ آهن، ڏرليءَ لي پاپ جو
بوجو آهن. اندرين جا سواد، سرير کي سُڪائي ناس ڪن ٿا، چِنتا کي چِڪنا چُور ڪن
ٿا، پڌي برهشت ڪن ٿا، ۽ لتتو رچما جي توفيق وڃائين ٿا.

(١) اڪ تل پيارا وسريءِ - روڳ وڏا من ماهه
ڪيئن درگهه پت پائيءِ - جا هر نه وسيءِ من ماهه؟
سري راڳ، محلا پهلا، شبد (٢٠)

(٢) رتي عشق خداءِ - رنگ ديدار ڪي
وسريا جن نام - تي ڀُئي ڀار ٿئي.
راڳ آسا، شيخ فريد، شبد (١)

اي ٻندا، جي نام وساريندين، ته درگاهه ۾ ڪيئن پهچندين؟ سو مايا سان نيهن
ڪي، لوڀ لالچ ڦٽي ڪر، منشائن کان منهن موڙ، ڪوڙ ڪپت کان ڪنارو ڪر، پرائيءَ
پڃائيءَ کان پري رهه، من کي قابوءَ ۾ آڻ، گڻ گرهڻ ڪر، سائينءَ جي شرڻ ۾ اچ ۽ رام
نام جو وهنوار ڪر. متان رام نام کان پاڇي پاڻ ڦهوڙين، متان وسر ڪري واڻ ٿي وڃين!

سڀ ڏيکو - پرُولا ويسري	سري راڳ، محلا
ليرا چت - نہ آوئي نانءُ.	پهلا، شبد (١)

اي بندا، مانش جنم دُرلڀ آهي ۽ وڏي ڀڄ ڪانوءِ پراپت ٿئي ٿو، سو وسرڻ نہ وڃاءِ. اهو بہ ويو تہ ڇا هٿ چڙهندءِ؟ هيءَ جيون ٻوءِ گهڙي ڪم جي نہ سي؟ هيءَ سنسار موهہ جو پسارو آهي. سڀ ڪجهہ فاني ۽ بيبقا آهي. رچ جي واس آهي. رچ سان ريجهجي، راحت تا طلبيون! توڙي جاڻ آهي تہ متّ مائٽ، دوست سنبنڌي، ڌن دولت ۽ مال ملڪيت پاڻ سان سانگ نہ هلندا پر هلڻ وقت اهي نيڻهن سڀ ڇُٽندا. رڳو رام نام پاڻ سان هلندو. جنهن جو ڇت فقط ڪتب، ڏنڌن ۽ سنساري وهنوارن ۾ اَلڪيل آهي، جنهن جي جيون ترشنا، تعصب، تڪبر، تنگدليءَ، تنگ نظريءَ، قلبازيءَ، اَڻسهائيءَ، جنگجوئيءَ ۽ بدافعاليءَ لئي بيٺل آهي، يا جنهن نام وساري، من ڏاڍيءَ ۽ دنيا سان لڳايو آهي، سو پاڻهي پاڻ کي ڪمت ۽ ڪسنگ جي ڪڙاهيءَ ۾ ڪاڙهي رهيو آهي. اهڙو انسان ٿي آهي اڌو، اياڻو، اَگياني، اَهنڪاري، اَحمق. هن پنهنجو جنم جوڻا ۾ اَجايو وڃائي، پاڻ کي نرڌن بنايو آهي. اهڙي جوُني ۽ جوُکي جيوُ جو، ڌڻيءَ جي درگاهہ ۾ ڪهڙو حال ٿيندو؟ ڪيس هڪ هڪ گهڙيءَ جي اَشڌ وچارن ۽ ڪرمن، وسر ۽ غفلت جو حساب ڏيڻو پوندو. ڪمائيءَ جي ڪوتاهيءَ ڪري، ڪيس منهن ۾ لڪوُن لڳنديوُن ۽ سندس منهن ڪارو ڪندا. ڪوبہ ڪيس سهارو ڪونہ ڏيندو، ڇو تہ هن پنهنجو پاڻ، گهر برباد ڪري، آتم گهات ڪيو آهي. ڪيس نرڪ جا گُرٽا ڪاٽڻا پوندا ۽ ورِي چوراسي لک جوُڻين جا ڏک ڀوڳڻا پوندا. ڪڏهين پسن جي جوُڻ، ڪڏهين پکين جي، ڪڏهين ڪيڙن جي تہ ڪڏهين نانگن جي. من جي مستي يا موج، ڪيڏا نہ ممڻ آڻي ميڙائي، جنم جنم ۾ ڀٽڪائي، ڏڙانءَ ڪسائي ۽ اَصلي وطن ڀُلائي! ڪٿين ڪُن ۾ ڪرندا ڏسجن ٿا پيا ٻر ڏسندڙ، اکين هوندي بہ اکيوُن ٻوُٽي انڌا ٿي ويٺا آهن!! گوروُ اَرجن ديو جن فرمائين ٿا:

(١) ڪِيا هوُوهہ نام وسار - غافل گهلِيا	واڳ آسا، محلا
ڪِتي اِت دريئاءَ - وَڃن وهنديا؟	پنجوان، شبد(١١٠)
(٢) نام بسار چلهہ اَن مارگ - نرڪ گهور مهہ پاهِہ	واڳ سارنگ، محلا
اَنڪ سجائي گنت نہ آوئي - گربي گرڀ ٻرماهِہ.	پنجوان، شبد(١١١)

باقي جنهن نام جالو ۽ پالو آهي، تنهنجي هردي ۾، من ۾، بلڪ رڳ رڳ ۾ رام رمي رهيو آهي. هنجي مهما جو بيان ڪرڻ مشڪل آهي ۽ هن جي ڀڄ جي اوُچائيءَ جي

ڪٿ ڪٿڻ ناممڪن آهي. هن جي جنم جنم جا پاپ ناس ٿي ويا ۽ روح پنهنجي وسا.
هاڻي هن کي نه آهي ڪو سنسو ۽ ڀرم، نه ڪا ڏُٻڌي ۽ دبدا، نه ڪو ويلو ۽ ورود، نه ڪا
ممتا ۽ موهه، نه ڪو لوڀ ۽ لالچ، نه ڪا ڪامنا ۽ ڪرود، نه ڪو پاکنڊ ۽ پاپ، نه ڪا
اهنتا ۽ اهنڪار. سڀ وڪار، ڪل ٻئي وانگر، ٻيا ڪنهن چڪ چمڙ جي، پاڻهي اچي
ٻت پيا. هاڻي هو اُروڳي ۽ امر آهي. اُلس نه ڪا چنتا ۽ ترشنا، نه ڪا مشڪلات ۽
مصيبت، نه ڪو ڪل ۽ ڪليش، نه ڪو تاپ ۽ سنتاپ، نه ڪا کهوج ۽ محتاجي ۽ نه ڪو
ڏوپ ۽ داغ، هو سڀني وڪارن کان پري، ڏيندن کان دور ۽ ٽنهي گڻن کان پار آهي.
هُن جو من شانت، نرليپ، استر ۽ ايڪاگر آهي. هنجي ڪايا پلٽي آهي، ڪمل هردو
وڪاس ٿيو آهي ۽ ٻُڌيءَ پرڪاش ڪيو آهي. هاڻي هو اندران ٻاهران اُجل، نرمل، پوتر
۽ پاڪ آهي. ڪمت ٻداهي سمت ٿي آهي، اونڌهه مان سوجهرو، اگيان مان گيان ۽ بديءَ
مان نيڪي. مطلب نه رام نام جي جادوگري اثر اڻوسار، ڪوڙي ڪٽ، سچو سون ٿيڄي
ٿيو آهي. فنا مان بقا ٿيو آهي، ناچيز مان نامتناهي ٿيو آهي، ناڪام مان نامور ٿيو آهي.

اها آهي رام نام جي ڪلا ۽ هر رس جي مٺيا. جو ڀڳوان جي ڀڳتيءَ ۾ پيل آهي،
جو هر رنگ ۾ رَتل آهي يا جنهن ستنام جو سلوڪ ڪٿت ڪيو آهي، تنهنجون سڀ آلڪ
آسون اميدون ثاب ٿيون آهن، سڀ منشائون منورٿ پورا ٿين ٿا ۽ هو چارئي پدارٿ
حاصل ڪري ٿو. جو هن چاهيو ۽ گولهيو ٿئي، سو پائي ورتائين. ٻالڪ ۾ ٻرچو ٿيو اُلس،
تن جي سُڌ پئي اُلس، سهج جي سڃاڻپ ٿي اُلس. سار سروپ ۾ سمائجي ويو آهي.
هاڻي ليک اُلس الک ۾، ٻرهم کي سڃاڻي ۽ پرماتما کي پائي، هن جڻ نه سڀ جپ تپ،
پاٺ پوڄائون، پرنيم ۽ هوم يگيه پورا ڪيا، سڀ پنج، دان ۽ اشنان ڪيا ۽ ٦٨ تيرٿ
ياترائون ڪري چڪو آهي. هن جوڳ جڳتي، موڪش مڪتي، سڀ مُٺيءَ ۾ ڪيا آهن. گرهست
۾ اداس ۽ آس ۾ نراس آهي. رڌيون، سڌيون ۽ نڌيون سڀ هن جون ٻانهيون ٿيون آهن. ڪلاوان
ٻڌيوان، گڻوان ۽ گيانوان هوندي به هو نماڻو، ننڍو ۽ داسن جو داس آهي ۽ سر درستيءَ
جو سالڪ آهي. فطرت ۽ قطعيت ۾ چمڪي ٿو، خاڪساريءَ ۽ حليماڻيءَ جي حسن ۾ ٻهڪي
ٿو، فياضيءَ ۽ فراخدليءَ ۾ ٻهش، اچي ٿو، ساده دليءَ ۽ سادگيءَ ۾ رهي ٿو، اندروني
آزاديءَ سان جيون گهاري ٿو. نزاڪت، نفاست، نباهت ۽ نزاهت جو نقش آهي عبادت
عظمت، عصمت ۽ عصيدت جو عڪس آهي. عجيب جو عجائب خانو آهي. هن اندر اوري،
پار ڦهليو آهي. جنم جنم جي ننڊ مان سجاڳ ٿي، مَن مالڪ ۾ لڳايو آهي. محب سان
ستو مست آهي مري به امر، اجوني، اَنوپ ۽ ابناسي ٿيو آهي. هن جو لوڪ پرلوڪ
سهيلو ٿيو، جنم مرڻ جو بند ٽٽو ۽ ڪرمن جو ليکو سمورو ڌوپجي صاف ٿي ويو.

هاڻي ڪنهنکي ڌنڌ جي، جنم جي ۽ جوڻيءَ جي، ڪا به غرض ڪونهي. سچ، سهج ۽

سنترهن ٻاڻي، هن جو ڏيان رام نام ۾ آهي، سُرتي شبد ۾ آهي ۽ آلاپ اَنحد ڌُنيءَ ۾ آهي. مستيءَ ۾ مدهوش آهي. اَچنت، نرڀؤ ۽ اَنڀؤ جي پد تي پهتل آهي. آتما جي جوت جلائي، هن ڀوم سکهه ۽ ڀرم پد پاتو آهي. سنسار ساگر تري ۽ ڀؤجل پار ڪري، هن جو آسڻ وڃي لڳو آهي لنج گهر ۾، نهچل ٿانءِ تي، سچ محل ۾ ۽ ولکڻ جي وشرام ۾. ڏٺيءَ جي درگاهه ۾ لنج پت ۽ شان مانَ سان داخل ٿيو، سچ ۾ سمائجي ويو آهي. پريم نگر جي نوُراني نظر ۾ نروار آهي. برهم ديس جو برهما آهي. جيئن مکت آهي ته وديهه مکت به آهي. کيس سنت، مهاتما، فقير، درويش يا ڪهڙي نالي سان به ڪٺي سڏيو ته هوُ خوُد پرماتم آهي ۽ سالدهه سُن گهر جي سهج سماڌيءَ ۾ آهي. صاحب فرمائين ٿا:

(١) جسي آتم چينيا – پرماتم سوئي
ايڪو اَمرت ٻرک هيءِ – ڦَل اَمرت هوئي.

راڳ آسا، محلا پهلا، اشٽپدي (٦)٢٠

(٢) جب ايڪ ٻرڀؤ اَنيڪ روپا – سَرب مدبل ڇايا
برهمو پسارا برهم پسرپا – سب برهم درشٽي آيا.

راڳ سوُهي، محلا پنجوان، ڇنت (٤)٨

هيل تائين پالڪن ڏٺو هوُندو ته سري گرو گرنٿ صاحب ۾ ساڌڪ کي سمجهايو ويو آهي ته پرماتما ۾ صدق رک ۽ پرماتما سان پريم رک ته پار پئين. اهو ساڳيو صدق ۽ سِک جو مارگ، ٿورٿور ڏئي ٻڻ دهرايو ويو آهي، ستگور پرسپت، سنتن مهاتمائن پرسپت ۽ رام نام پرسپت. هاڻي سوال اُٿي ٿو ته ساڌڪ جي شروعات ڪٿان ٿيڻ کهرجي؟ سائينءَ سان، ستگور سان، ساڌ سنگت سان يا ستنام سان؟ ٻيو سوال اُٿي ٿو ته سچي ساڌڪ کي پرماتما جي پراپتي ٿي ٿئي يا پرماتما جي پراپتي ساڌڪ کي ٿي سڄو پٽائي. ساڳيءَ طرح سچي ساڌڪ کي ستگور جو سنجوڳ نصيب ٿو ٿئي يا ستگوُر جو ميلاپ ٿي مريد ۾ مٽيا ٿو آڻي؟ وري سچي ساڌڪ کي ساڌ سنگت ٻاڃ پوندي يا ساڌ سنگت دئاران ساڌڪ اڳتي وڪي وڌائيندو؟ آخر ۾ سچي ساڌڪ کي رام نام جي اُتليتي ٿيندي يا رام نام مان ساڌڪ سچ ۾ سمائيو؟ مطلب ته ساڌڪ خود چقمق آهي يا سندس ساڌنائن جي سقلتا چقمق آهي؟

اِنهن سوالن جو جواب سڌو سوالن کٽي ڪونهي. ٻر هوندو به ڪٿان؟ سائين، ستگور، سنت ۽ ستنام، جنهي ۾ فرق آهي نالن جو. باقي اُنو چارئي چيزون ساڳي جنس، جو ته جنهي جون وصفون ساڳيون آهن، جنهي ۾ اهو ٻاڻ آهي ۽ اهو ٻاڻ ۾، تون ٻاڻ آهين! خير تنهن هوُندي به، هر هڪ ساڌڪ جا علحدا علحدا آزمودا آهن ۽ الڳ الڳ اَنڀؤ آهن. منزل ڪٺي ساڳي هجي پر سفر جا رستا ۽ طريقا، طرحين طرحين جا ٿي سگهن ٿا. ساڳيءَ طرح، جيئن ٻالڪا جا ساڌن ۽ تجربا به اَنيڪ قسمن جا ٿي سگهن ٿا پر پهچائين ساڳي هڪ ٿا، يا

گهٽ ۾ گهٽ ولي اُنهيءَ ساڳئي طرف هلن ٿا. پنٿ ڪٿي ڪيترا ئي هجن پر ڌرم هڪ
آهي. تصور ۽ تصويرون ڪٿي ڪيتريون هجن پر ڏٺي هڪ آهي. رڳو ڪي وشيش وشواس ۽
سچي سڪ. اهڙي ساڌڪ جي پاڻهن، پاڇاري کي سنڀالجي ولي. پوءِ روحاني راز
وهندا پهچي جي وچ ۾. سائين ڪيس ساٿ سهارو ڏئي، پاڻهي ڏيئي پار پهچائيندو. شيوڪ
جا ڪارج پرماتما پاڻهي سنواريندو. جو نه پار نه آهي ڪڏهين ڪيئن نه ڪڏهين ڪيئن
پر اچي پڪ ملندو هاڻي هيئن نه ڪڏهين هوئن. رڳو هتان شروع ٿيءَ نه هتان ئي يڪدم
شروعات ٿي وڃي. ساڌنا ۽ سڦلتا، هڪ ٻئي کي ٻانهن ڏانهن گهليندي هلنديون.

ڏسو نه ڪنهن کي امتحان جي ڊگري يا اعزازي سند حاصل ڪرڻي آهي. پوءِ ڪو
ڪهڙي ڪاليج ۾ پڙهي نه ڪو ڪهڙي ۾، ڪو صبوح واري ۾ نه ڪو شام واري ۾، ڪو
خانگيءَ طرح نه ڪو لکپڙهه ذريعي، ڪو ڪهڙي وشيه ۾ نه ڪو ڪهڙي وشيه ۾، ڪنهنجو
امتحان ۾ وهڻ پهريون دفعو نه ڪنهنجو ٻيون دفعو. پر جيڪي پاس ٿين ٿا، تن کي ڊگري
ساڳي ۽ ساڳئي هنڌان ٿي ملي. سو روحاني راهه ۾ به پيچرا نه جدا جدا آهن ۽ پانڌيئڙن
جا پنڌ به پنهنجي نموني جا آهن. پر ٻنهيءَ کي پچار، پانڌيئڙن جي الڳ الڳ پيچرن
يا پنڌن جي ڳالهه آهي، جو نه سڀ پيچرا ۽ پنڌ اُنهيءَ پريتم ڏانهن ٿي ڏوڪين ٿا. پر
پريتم کي پوري پچار آهي پانڌيئڙن جي سڪ ۽ سچائيءَ جي. جي جي پاس پوندا، تن
کي نه ساڳيو مرتبو، ساڳئي هنڌان ٿي عطا ٿيندو. هڪواريءَ من ممتا ۽ مرادن مان مُڙي،
مالڪ طرف مڙڻو سو ڪائي، صدق جو سلو منهن ڪيي، آتش جو الو آئي، سڪ جو ساز
وڄي ۽ سچائي لڪري نروار ٿئي، نه پوءِ اوچتو، اُزخود ۽ اڪ چپ ۾، الاهي اسرارن جو
ڏڍاڏڍ احساس ٿيندو. ڪايا ڪلپ جي ڪَل، اهڙي لڪڙي، ٿيو ۽ تُسز ٿي هلي ۽ سڀ
ساٿيا ايترو گڏوگڏ ٿا ڦرن، جو پتو ئي ڪونه پوندو نه ڪيئن ۽ ڪڏهين مَن اوت مان
موٽ کاڌي، ڪيئن منجهانس مستي ۽ مثل لڪتيءَ ڪيئن مٿانس رام نام جو رنگ چڙهيو،
ڪيئن اَوديا جي اونده هٽي، ڪيئن اگيان جو پڙدو ڪريو، ڪيئن وڪار وڃي ويران ٿي ويا،
ڪيئن ڪِٽ ڪڏجي اندر گهڙيا، ڪيئن گوروءَ جي گيان پرڪاش ڪيو، ڪيئن ڪسڪ اُڀري
۽ ڪيئن سڪسڪ چُڙيو، ڪيئن آتما آزاد ٿي ۽ ڪيئن روح ۽ رب پاڻ ۾ ٻُجهي ويا؟ پرماتما
پدر ۾ چيمل آهي ۽ چيمل ۾ پدرو آهي. اها پدر ۽ چيمل جي تلاش جي ترتيب، ساڌنا ۾
سمايل آهي. اهو جانب جو جلوو، گيان جي پرڪاش ۾ آهي.

مطلب آهي نه مالڪ ملي! ڪيئن، ڪڏهين ۽ ڪٿي، انهيءَ پڇڻ ۽ ڪيڻ جي پوءِ درڪار
ٿي نه ٿي رهي. جي ڪنهن يار کي دل گهري ۽ من پسند سوغات ملي نه پوءِ هوءَ هولسد
اُنهيءَ تحفه کي چنبڙيو پيو هوندو يا سوال جوابيءَ جي مغزماري ڪندو نه ڪٿي جُڙي،
ڪنهن جوڙي ۽ ڪيتري ملي؟ سو پڳتن جي پيد لهڻ. جو پتو نه ساڳيو آهي ۽ نه اُنهن سليو
آهي. پيو نه مالڪ من، ٻُڌيءَ، واڻيءَ ۽ واچا کان ٻاهر آهي. لاحد ۽ لاثانيءَ جو ڪچ

اَنديشو، ڪجھ اندازو لڳائي به سگھجي ٿو ٻُڌو بيان ڪرڻ ڪٺن آهي. تنهن ڪري، ڄاڻ
معلوم ماڻ. جن ڄاتو آهي سي ماٺ ۾ آهن ۽ جي ڄاڻائين ٿا سي اڻڄاڻ آهن. جي ڄاڻُو
ڄاڻ ڄاڻائين، نه ٻاڻ ڄاڻ جي ڄار ۾ ڦاسي پون. آزادي ولي ڪير وري ٻاڻ کي ڦاسائيندو؟
تنهن ڪري، ڄاڻُو چپ ۾ چشڪو چکن ٿا، ماٺ ۾ مهناج ماڻين ٿا، ٻولين ۽ اشارن ۾
ڏس ڏسين ٿا. جو جڳياسُو صادق آهي، سڄاڳ آهي، سرويچ آهي، سو اشارو
سمجهي ٿو، ٻرولي پڇي ٿو ۽ پيد جي کوج ۾ لڳي ٿو. اِنهيءَ کوج ۾ انيڪ کوجنائون
ڪري ٿو، بيشمار تجربا پرائي ٿو، ڏکا ٿاڦا ۽ سوُر سختيوُن سهي ٿو، نرمل ٿو ۽ ٻڌتي قدم
سان اڳتي وڌائي ٿو، هڪ ڏاڪي تان پير ڪڍي ٻئي تي رکي ٿو ۽ ليت مصب سان
ملي ٿو. ماڻ بعد، حال ۾ ماڻيو آهي يا ماضيءَ بابت ڳالهو آهي؟ يادگيري ٻاوري آهي،
جيون نه آهي. سهارو آهي، سنسار نه آهي. سو ٻڌُڙ ۾ ٻيو ٻاٽي، سڀ سمجهن جا سوال،
سوُلا ۽ سرل لڳن ٿا. شنڪا اُٺي نه آهي، شڪ مٽيو نه آهي. باقي جي وڏو عقليت جي
عين ۾ اٽڪيل آهن تن کي نه هيءَ دائم ٻڙفضول بحث مباحثو مباهه آهي، مبارڪ آهي.

هاڻي پويون سوال آهي ته من ممتا ۽ مرادن مان مُڙي، مالڪ طرف ڪيئن موڙو
ڪائيندو؟ اِنهيءَ لاءِ صاحبن سرن سوليوُن سمجهاڻيوُن ڏنيوُن آهن. سروُپ جي اڳيانتا ڪري،
جيوُ سمجهي ويٺو آهي ته مان سريرُ آهيان، سنساري آهيان. ٿو سريرڪ سواد ۽ سنساري
سنبند، اڳي يا پوءِ، اهڙي ڇماٽ هڻن ٿا جو ڪماٽ کُلي ٻون ٿا. جنم جنم جي ترشنائن
۾ تڙڳي تڙڳي به من ترپت ڪونه ٿو ٿئي. ليٽ لڪجي، ساڻو ٿي، ساهه پٽي، سمجهي
ٿو ته مان سريرُ نه آهيان، سنساري نه آهيان. جلا وطن آهيان. اَصلي وطن کي وساري ويٺو
آهيان. اِنهيءَ ٻڌدي ڪرڻ سان، نئون ۽ نرالو نظارو نظر اچي ٿو، سار سروُپ جو سماءَ
پوي ٿو. اِنهيءَ اُٿل پٿل جي اِسرار آڻڻ لاءِ، ٻهرئين ٻاڳي جي ستين ٻاب ۾، جيڪا "شب
ڪرڻيءَ" جي "دسوي ڳڻ مالها" آيل آهي، سا بلڪل سکياداڻڪ ۽ سڪداڻڪ ثابت
ٿيندي. تنهن ڪري، اي بندا، توُن به ته من جي ويچار ڏارا، ماٺ ۾ وهي، جاچي
ڏس ته سهين، پنهنجي اوگڻن جي اوگهڙ ڪر ته سهين، جيون جي جولان ۾، جدوُن ۾،
اِنهيءَ مالها جو جاپ جپ ته سهين، ته پوءِ نئين ناٽڪ جا ٻڙدا، تنهنجي اکين اڳيان
کُلندي، وسِرم ٿي ڪونه ڪندا. اک به اندر کُلندي ته ڪيل به اندر ڏسندين. جيئن لون ۾
تيل آهي، چقمق ۾ آڳ آهي، تيئن مالڪ به من مندر جي موُرتي آهي، اندر جو اسرار
آهي. جاڳ ته ڏسين، ڏس ته ملين، مل ته ماڻين، ڄاڻي، سڃاڻي، ٻڌو آهي.

باب ڇهون

سچو شيوڪ

(اَ) شيوڪن تي ڪرتار جي ڪرپا.

(١) هڪُ ڀاڳي[1] هر ڀرڀ ڇصرڪا - هر ڪيو در آيا
هـــر اندر سُٽي ڀــڪار - ڀاڳي مُـــڪ لايـــا
هر ڀُڇيا ڀاڳي سَدڪيو[2] - ڪِـت اَرٿ ٿوُن آيا
نِت ديوهه دان ديال ڀرڀ - هر نـــام ڏيايا
هر داتـــي هـــر نـام جپايا - نانـــڪ ڀهنايا[3].

[سري راڳ، محلا چوٿان، وار (٢١)]

(٢) هڪُ ڀاڳي وڀـڪار[4] - ڪـــاريو لايـــا
راٿ ڏهـيو ڪيو وار[5] - ڏُرهـــم فرمايا
ڀاڳي ســچي مـــحل - خصم بُـــلايـــا
سچي صفت ســـالاهـــ - ڪوڙا[3] ڀـــايـــا
سچا اَمـــرت نـــام - ڀـــوجـــن آيـــا
گورمتي ڪـاڏا رَج - اِـــن سک پايـــا
ڀاڳي ڪـــري ڀساءِ[5] - شبد وَجـــايـــا
نانـــڪ سچ ســالاهـــ - ڀوُرا پـــايـــا.

[راڳ مانجهه، محلا پهلا، وار (٢٧)]

(٣) شيوڪ ڪئُ ڀرڀ پالن هارا - شيوڪ ڪي راکيو نرنڪارا[6]
سو شيوڪ جِس ديا ڀرڀ ڌاريو[6] -
نانڪ سو شيوڪ ساس ساس سَماريو[7]
اَپني جَن ڪا ڀرڏا[8] ڀاڪيو - اَپني شيوڪ ڪي سَر ڀر راکيو
اَپني داس ڪئُ ديه وَڏيائي - اَپني شيوڪ ڪئُ نام جپائي

---

١. شيوڪ، داس، غلام. ٢. سڏائي. ٣. نام جي سروپا ڀهرائي. ٤. واندو، بيڪار. ٥. مهما ۽ گُڻ ڳايان. ٦. ڀرماتما. ٧. سِمرن ڪري ٿو. ٨. عيب، گهٽتائُون ڍڪي ٿو يا لڄ پت رکي ٿو.

آپني شيوڪ ڪي آپ پت راکي - تاڪي گت[1] مت ڪوء نه لاکي[2]

پرڀ ڪي شيوڪ ڪهُ ڪون پهوچي[3] - پرڀ ڪي شيوڪ اوچ تي اوچي

جو پرڀ آپني شيوا لايا - نانڪ سو شيوڪ دهه دس[4] پرگٽايا[5].

[راڳ گوڙي، محلا پنجوان، سکمني صاحب، اشٽپدي (١٧)]

(٤) هر داس[6] سنگ پريت هئي - هر داسن ڪو مت

هر داسن ڪي وس هئي - جو جنتي[7] ڪي وس جنت[8]

هر ڪي داس هر ڌيائدي - ڪر پريتم سنگ نيهن

ڪرپا ڪر ڪي سُنهه پرڀ - سڀ جگ مهه ورسي مينهن

جو هر داسن ڪي اُستت هئي - سا هر ڪي وڏيائي

هر آپڻي وڏيائي ڀاوَدي - جن ڪا جيڪار ڪرائي

سو هرجن[6] نام ڌيائدا - هر هرجن اِڪ سمان

جن[9] نانڪ هر ڪا داس هئي - هر پڄ رکهه ڀگوان.

[راڳ سورٺ، محلا چوٿان، وار (٢٥)، سلوڪ محلا ٽيجا]

(٥) اپنا جن[6] - آپهِ آپ اُڌارِيو[9]

آپ پهر جن ڪي سنگ پيو - من لي ناهه پسارِيو. (١. ر.)

ترن[10] چهن[11] ناهي ڪڇ پيکيو - داس ڪا کُل[10] نه بچارِيو

ڪر ڪرپا نام هر ديئو - سهج سُڀاء سوارِيو

مها بِکم اگن ڪا ساگر - تس تي پار اُتارِيو

پيک پيک نانڪ بِگسانو[12] - پُنهه پُنهه[13] بلهارِيو.

[راڳ نٽ نارائڻ، محلا پنجوان، شبد (٤)]

---

١. پهچ، پدوي. ٢. سمجهي سگهندو. ٣. برابري ڪري سگهندو. ٤. ڏهه ساڳون. ٥. روشن، مانوَر ٿئي ٿو. ٦. پرماتما جا شيوڪ، داس، پنوجاري. ٧. ستار وجائيندڙ. ٨. ستار. ٩. پار پهچايو. ١٠. ترن، ذات. ١١. صورت. ١٢. پرسن ٿيو آهيان. ١٣. هردم، وار وار.

(٦) ٻڌهه. ڪيئن هونڌ - ماڌو موسڻ
ٺاڪر ٿي جڻُ جن ٿي ٺاڪر - کيل ٿيو هيءُ تو سڻُ. (١٠ و٠)
آپن ديئُ ديهرا آپن - آپ لڳاوي ٻوڄا
جل ٿي ترنگ ترنگ ٿي هيءَ جل - ڪهن سُنن ڪڻ دوُجا
آپهه گاوي آپهه ناچي - آپ ٻجاوي ٿوُرا
ڪهت نامديو تون ميرو ٺاڪر - جن اوُرا تون پوُرا.
[راڳ سارنگ، ڀڳت نامديو، شبد (٢)]

(٧) جسڪا سا ٻس ٿي ٿل پاپا - ڪر ڪرپا پربُ سنگ ملاپا
آوڻ جاڻ رهي وڏ ڀاڳي - نانڪ پوُرن آسا جيئُ.
راڳ مانجهه، محلا پنجوان، شبد (٣١)

(٨) هڻي دِلي پربُ ديوڻهاري - جنم مرڻ روگ سب نِواري
نانڪ داس ڪيئي پربُ اپني - هر ڪيرتن رنگ ماڻي جيئُ.
(٣٥)

(٩) پربُ اپني جب پئي ديال - پوُرن هوئي سيوڪ گهال
بندن ڪاٽ ڪيئي اپني داس - سمر سمر سمر گڻ تاس.
راڳ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (٨)

(١٠) بندن ڪاٽ بساري اوُگڻ - اپنا برد سمارِيا
هوئي ڪرپال مات پت نياَئي - بارڪ جيئُ پرتپاريا.
راڳ آسا، محلا پنجوان، شبد (٤٥)

(١١) اپني سيوڪ ڪي آپي راکي - آپي نام جپاوي
جهه جهه ڪاج ڪِرت سيوڪ ڪي - تهان تهان اُٺ ڌاوي.
(١٢٩)

(١٢) جب ديکئُ پربُ اپنا سوامي - تئُ اوُرهه چنت ن پاوءِ ري
نانڪ داس پربُ آپ پهراِيا - ڀرم ٻوُ ميٽ لکاوءِ ري.
(١٣١)

(١٣) هوڪي داس جيوي - لڳ پربُ ڪي چرڻي
ڪنت لڳاءِ ليئي - بِس لاکر سرڻي.
راڳ آسا، محلا پنجوان، ڇنت (٤) ١١

١. شڌ سه، شرط. ٢. پرماتما. ٣. پرماتما ۽ سيوڪ جي وچ ۾ هڪجهڙائيءَ جو ورڻن آهي.
٤. ديوتا. ٥. مندر. ٦. ڇوليون. ٧. تُري. ٨. سکڻو، خالي. ٩. مدد. ١٠. محنت، ڪمائي.
١١. سائو. ١٢. والگو. ١٣. سنڀال لڌي آهي. ١٤. ڪم ڪاريون، ڪارج. ١٥. ڊوڙي پهچي
ٿو. ١٦. ٻيا ڪي. ١٧. نام روُپي سروپا بخشي آهي. ١٨. باهه مون کي ڄاڻايو اٿس.

(۱۴) مُکت پکت جگت سچ ہسائیئ - سرب سُکان کا داتا
آپے داس کئ پکت داں دیوئ - ہوُ ون پرکہ بڈاتا۔
واچہ سورٹ، محلا پنجواں، شبد (۱۰)

(۱۵) ھمری گُنت نہ کِتیا کائی - آپنا بِرد بچار
ھاتھ دیئ راکھ کر آپنے - سدا سدا رنگ مانڑ۔
(۴۴)

(۱۶) آپے شیوا لائین - آپے بخش کریئ
سبھنا کا ماں پئ آپ ھے-آپے سارکریئ۔
واچہ سورٹ، محلا چوتاں، وار (۹)، سلوک محلا تیجا

(۱۷) جو مانگہہ ٹاکر اپنے تے - سوئی سوئی دیوئ
نانک داس مکہ تے جو بولئ - ایہاں اُوھاں سچ ھووئ۔
واچہ ڈناسری، محلا پنجواں، شبد (۴۵)

(۱۸) جن کے - ہوُ ون ھوئے کام
کلی کال مہا بکیا مہ-تہا راکھے رام۔
(۴۸)

(۱۹) ھر کے داس ھر سیتی واتے - رام رسائن اَن دن ماتے،
باہوں پکڑ پربھ آپے کاڈے-جنم جنم کے ٹوٹے گاندے۔
واچہ سوُھی، محلا پنجواں، شبد (۳۵)

(۲۰) بوئی کدے نہ ھوتیئ - جن کے اوداس
نانک جورُ گووند کا - پوُرن گنط تاس۔
واچہ بلاول، محلا پنجواں، شبد (۷۷)

(۲۱) جیئ پند دَن واس پربھ تیرے - توُن سمرتھ سوامی میرا
داس اپنے کئ راکھنہارا - نانک داس سدا ھے چیرا۔
(۱۰۱)

(۲۲) جس دا صاحب ڈاڈا ھوء - اس نو مار نہ ساکیئ کوء
صاحب کے شیوک رھے سرنائے-آپے بخشے دے وڈیائے
تس تے اُوپر ناھے کوء - کؤن ڈرئ ڈر کس کا ھوء۔
واچہ بلاول، محلا تیجا، وار ستت(۴)۲

(۲۳) پار برھم جب ھوء دیال - سادوُ جن کی کرے روال
کام کروڈ اس تن تے جاء - رام رتن وسے من آء۔
واچہ گوُنڈ، محلا پنجواں، شبد (۲۲)

---

۱. پکتے۔ ۲. مریادا۔ ۳. پرماتما۔ ۴. ماتا پتا۔ ۵. لوک، پرلوک۔ ۶. کلجگ جی سمے بہ۔ ۷. وکر، وشیؤن۔ ۸. مکھن، مست۔ ۹. اجائی، وئرمت۔ ۱۰. داس، شیوک۔ ۱۱. زوزدار۔ ۱۲. خاک۔ ۱۳. اُنحد شبد۔

(٢٤) هر جَن نِڪٽ[1] نڪٽ هر جَن هوءِ - هر راکي ڪنهن جَن ڏاري
نانڪ پِتا ماتا هوءِ هر پربهه - هم ٻارڪ هر پرتپاري.

راڳ رامڪلي، محلا چوٿان، شبد (٦)

(٢٥) پربهه ڪڻ جَن انتر رِد لوچي - پربهه جن کي ساس تهاري[2]
ڪرپا ڪر ڪر نِڪٽ دِرڙالي - جَن پيڇي جڳت نِستاري.

راڳ نٽ ناراين، محلا چوٿان، اشٽپدي ٣(٧)

(٢٦) اُداس سُٽِي داتار پربهه - ٻاڊي ڪڻ مهل اُسلاوي
پربهه ڏيکڊيا ڏک ڀُڪ ڪٽي - ٻاڊي ڪڻ منڪتا چِت نہ آوي.

راڳ مارو، محلا پنجوان، وار (٩)

(٢٧) جَن ڪا هر سيٽي من مانيا - تِن ڪارج هر آپ سَوار
تِن ڇوڪي مهتاجي لوڪن کي - هر انگيڪار ڪيتا ڪرتار.

راڳ ڀيرو، محلا چوٿان، شبد (٥)

(٢٨) ڪاني آگيان تِمر[3] نِرمليا - ٻُڌ ٻگاس[4] ٻِبيڪا[6]
جڻ جل ترنگ قِين[7] جل هونيئي - شيوڪ ٺاڪر ڀئي ايڪا.

راڳ سارنگ، محلا پنجوان، شبد (٢٧)

(٢٩) نرپڻ ڪيٽي شيوڪ داس آپي - سڪلي ڏوک ٻِداري
آن اُپاءِ تياگ جَن سڪلي - چرن ڪمل رِدُ[8] ڌاري.

(٧٢)

(٣٠) هر ڪا چِهن[9] سولي هر جَن ڪا - هر آپي جَن مهه آپ رکاني
ڌَن ڌن گرو نانڪ سمدرسي - جِن نندا[10] اُستت تري تراني.

راڳ مَلار، محلا چوٿان، شبد (٥)

---

١. نزديڪ، پرسان. ٢. شيوڪ جا ٻول سڀ ثابت ڪري ٿو. ٣. موتاجي، ڪاڙهه. ٤. اندروني اونڌهه. ٥. روشن ٿي. ٦. وويڪ، زمير. ٧. ٻُدٻدا. ٨. هردي اندر. ٩. خصلتون، گڻ. ١٠. گِلا ۽ ساکهه.

(٢) شيوڪ سان ستگُرُ جو ساٿُ.

(١) جيئن جنني[1] سُتُ[2] جڻي[3] پالتي - راکي نَدرِ[4] منجهارِ
اَنتر باهر مُک دي گراسُ[5] - کِن کِن پوچارِ[6]
تيئن ستگور گور سِک راکدا - هر پربهه پيار
ميري رام - هم بارڪ هر پربهه ڪي هيَ اياڻي[7]
ڌَن ڌن گورو ستگور پاڌا - جِن هر اُپديش[8] دي ڪيئي سياڻي. (١۔ر۔)
جيسي ڪَگن[9] ڦِرنتي اوڊ لي - ڪهڙي[10] باکي والي
اوهه راکي چيت پيچي پچ بهڙي - لِبه هرديءِ سار سمالي
تئُ ستگور سِک پربهه هر هر ڪي - گور سِک رکي جيئه[11] نالي.

[راڳُ گوڙي، محلا چوٿان، شبد (١٣)]

(٢) سوڪي[12] هري[13] ڪيتي کِن ماهي - اَمرت درشت سنچ[14] جيوائي
ڪاڄِ ڪشت پوري گور ديو - شيوڪ ڪئُ دبهي اَپنهي شيوءَ (١۔ر۔)
مِت ڪتي چِنت پُني من آسا - ڪري ديا ستگور گُڻ تاسا
دک ناسي سک آءِ سمائي - ڍِيل[15] نه پڙي جا گور فُرمائي[16]
اِڇ پُني پُوري گور ملي - نانڪ تي جن سفل قَلي[17].

[راڳُ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (٥٨)]

(٣) ستگور سِک[18] ڪي ڪري پرتپال - شيوڪ ڪئُ گور سدا ديال
سک ڪي گور دُرمت مل هري - گور بچني هر نام اُچري[19]
ستگور سِک ڪي بندن ڪاٽي - گور ڪا سِک وڪار تي هٽي[20]

---

١. ماتا. ٢. پُت. ٣. جڻي. ٤. نظر. ٥. ڪاڌو، کير. ٦. پيار ڪندي آهي. ٧. بيسمجهه.
٨. اُپديش، سکيا ڏيندڙ. ٩. آسمان. ١٠. اچن ڪين وار پُون ڪونجون. ١١. جِند.
١٢. سُڪل. ١٣. ساوا. ١٤. ڏيئي، وجهي. ١٥. دير. ١٦. حڪم. ١٧. ڪارج سڌ ٿيا.
١٨. شيوڪ، داس. ١٩. جپي ٿو. ٢٠. ڪنارو ڪري ٿو.

ستگور سکھ کئہ نام دَن دیئہ - گور کا سکھ وڈ بھاگی ھی
ستگور سکھ کا ھلت پلت[1] سواری -
نانک ستگور سکھ کئہ جیئہ نال سماری[2] ۔

[راگ گوڑی، محلا پنجواں، سکھمنی صاحب، اشٹپدی (۱)۱۸]

(۴) جس[3] کا گرھ تن دھیا نالا - سُکھی گور سمھانی
آنک آپاؤ کری نھی پاوئی - تن ستگور سرنائی
جن کی بندن کاٹی ستگور - تن ساد سنگت لوّ لائی
پنچ جناں[4] مل منگل گایا - ھرؔ نانک بید نہ پائی ۔

راگ گوڑی، محلا پنجواں، شبد (۱۲۲)

(۵) سُوِرسن[5] بھئی گور دیو - ہؤرن ھوئی شموک کی شیو[6]
آل[7] جنجال وکار تی رھتی - رام نام سُن رسنا کھتی ۔

راگ گوڑی، محلا پنجواں، سکھمنی صاحب، اشٹپدی (۴)۲۴

(۶) مھا اَدیان[8] پاؤک ساگر بھئی - ھرکھ سوگ مھ بسدا
ستگور بھیٹ بھیا مَن نرمل - جپ اَمرت ھر رسنا
تن دَن تاپ کیئو سب اپنا - کؤمل بندن پاندیا
گور پرسادی بھئی جن مکتی[10] - ھر ھر نام آراَدیا[11] ۔

راگ آسا، محلا پنجواں، شبد (۵۰)

(۷) گور پُوری واکیا دی ھاتھ - پرگٹ بھیا جن کا پرتاپ
گور گور جپی گورؤ گور دھیائی -
جیئہ[12] کی اَرداس[13] گورؤ پھ پائی ۔

(۱۰۲)

(۸) من تن اَربیا بھت من سَردھا[14] - گور شبوک پاؤ[15] ملائی
دیالاتھ[3] جیئہ کا داتا - پُوری گور لسی پائی ۔

راگ آسا، محلا چوتاں، چھنت (۴)۲

(۹) تؤنی مایا کی بندن قاھی - ھر رام نام لنوّ[15] لاگی
ھمرا من موھیو گور موھن - ھم اِسم[16] بھئی مکھ لاگی[17] ۔

راگ دیوگندھاری، محلا چوتاں، شبد (۱)

۱. لوک پرلوک سھیلو کری تو۔ ۲. سمھالی تو۔ ۳. پرماتما۔ ۴. سدمت مھاتماؤں۔ ۵. راضی، خوش۔ ۶. شیوا، ٹھل، کمائی۔ ۷. سنساری۔ ۸. جھنگل۔ ۹. اگنی۔ ۱۰. شبوک۔ ۱۱. اُچاربان، جمپان تو۔ ۱۲. مَن۔ ۱۳. اچھا، کامنا۔ ۱۴. شردھا سان پریل۔ ۱۵. پریم۔ ۱۶. ھیرت پر پتجی وار آھیان۔ ۱۷. درشن کرنا سان۔

(۱۰) جِنان گُور پيارا مَن چِت - تنان پاڻ گُورُو دِيوائِيِنا
گُورُ سِکان اِکُو پيار - گُور مِتا[1] پُتر[2] پائِيِنا[3].

راڳ سورٺ، محلا چوٿان، وار (۱۴)

(۱۱) سَچ[4] سِمر تِئي هووي پرڳاس[5] - تالي بِکيا مَهه رهي اُداس[6]
ستگُور کي اَنسي وَڏ ڀاڳي - پُتر ڪُلتر[7] وِچي گَت پاني.

راڳ ڌناسري، محلا پهلا، شبد (۴)

(۱۲) هِيرا[8] لعل اَمولڪ هي ڀاري - بِن گاهڪ[9] مِيڪا[10] ڪاڪا
رتن گاهڪ گُور سادُوُ ديکيو - تب رتن بِڪانو[11] لاکا.

راڳ جيتسري، محلا چوٿان، شبد (۲)

(۱۳) گُور سروور مانسرووَر هي - وَڏ ڀاڳي پُرک[12] لهن.
شيوڪ گُورمُک کوجيا - سي هَنسلي نام لهن.

راڳ سوُهي، محلا تيجا، اشٽپدي (۲) ۴

(۱۴) تُوُن[4] آپي گُور چيلا هي آپي - گُور وچ دي تُجهه ڌياني
جو تُڌ شيوَهه سو تُوُن هي هووَهه - تُڌ شيوڪ پَيج رکاني.

راڳ سوُهي، محلا چوٿان، اشٽپدي (۱)

(۱۵) جِنهه آپ گيا پڙ پاڳا - گُور چرڻي شيوڪ لاڳا
گُور ستگُور پرم چُڪايا - کهه نانڪ شبد[4] مِلايا.

راڳ رامڪلي، محلا پهلا، شبد (۱۰)

(۱۶) شيوڪ لايو اَپني[13] شيو - اَمرت نام دِيو مُک ديو
سگلي چِنتا آپ[13] نواري - تِس گُور[13] ڪَئُه هَئُه سد بلهاري.

راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، شبد (۱۵)

(۱۷) جَن نانڪ جِسدي مستڪ ڀاڳ ڌُر لِکيا -
سو سِک گُورُو پهه آوي
آپ[14] ڪَرپا ڪَرب سپ تاري - سيا سرِشت چِڏاوي.

راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، وار (۷)

(۱۸) باڻي گُورُو گُورُو هي باڻي - وِچ باڻي اَمرت ساري
گُورُو باڻي کهي شيوڪ جَن مانِي - پرتِک[15] گُورُو نِستاري.

راڳ نٽ نارائڻ، محلا چوٿان، اشٽپدي ۴(۵)

(۱۹) نانڪ پُسرِيَنا[16] پکائِيِنا - پانِيَنا ٿالِي[17] ماهه
جِني گُورُو مَنائِيِنا[18] - رج[19] رج سيئي کاهه.

راڳ مارو، محلا پنجوان، وار (٦)

---

۱. متر. ۲. پُت. ۳. پائڻ. ۴. پرماتما. ۵. روشنائي، پرڪاش. ٦. وِرڪت. ۷. زال.
۸. گيان روُپي هيرو. ۹. گراهڪ، بيپاري. ۱۰. هڪ ڪک مثل آهي. ۱۱. ملهه ڪيائين.
۱۲. اِنسان. ۱۳. ستگُورُو. ۱۴. شيوڪ. ۱۵. موجوُد، ظاهر. ۱٦. مِنيوُن ماليوُن، مِنا اَقرانا.
۱۷. ٿالهه. ۱۸. راضي ڪن ٿا. ۱۹. ڍَءُ ڪري، پيٽ ڀري.

(٢٠) گور کي چاڪر ناڪر پاڻي - بخش ليئي ناهي جم ڪاڻي[3]
جنکي هردي اِيڪُر پايا - آپي ميلي پرم چڪايا.

واڳ بسنت، محلا پهلا، اشتپدي (٦)

(٢١) هردي نام اَمرت وس وَسيا - وس گاوهه وس بيچاري
گور پرشاد اَمرت وس چکيا - اوهه پاوهه موکهه دُئاري.

واڳ سارنگ، محلا چوٿون، شبد (٣)

(٢٢) نَڌر ڪري جسي آپڻي - تان ستگور ملي سُباء
نانڪ ستگور لي اَمرت جل پايا - سهجي رهيا سماء.

واڳ ملار، محلا پهلا، وار (١۵)، سلوڪ محلا تيجا

(٢٣) هر اَگم ڏِيايا گورمتي - لِس رُوپ لهي پرب ريکيا
گور بچن ڏِيايا جِنان اَگم هر - لي ناڪر شيوڪ وَل کيا.

واڳ ڪانڙا، محلا چوٿون، وار (٩)

(٢۴) ڪبير ساچا ستگور ڪيا ڪري - جُه سِکا مهِ چُوڪ
اَنڌي ايڪ نه لاڳئي - جُه بانس ٻجاليئي ڦوڪ.

سلوڪ، ڪبير صاحب، (١۵٨)

(٢۵) ايهه پوجل جگت سسار هوي - گور بوهتِ نام ڪراه
گور سکي پاڻا مَنيا - گور پوُرا لسنگهاه.

سلوڪ، محلا چوٿون، (٢٧)

---

١. شيوڪ. ٢. پرماتما. ٣. پرواهه، ڪاڻ. ۴. ختم ڪري ڇڏيو آهي. ۵. ڀاڄهه، ڪرپا. ٦. پيتي آهي. ٧. نيماڻي. ٨. ڪڍجي هڪ لي ويا. ٩. اُڻائي، گهٽتائي. ١٠. ڙپار لنگهن وارو لڙو. ١١. جهاز. ١٢. حڪم.

(٣) شيوڪ جي مهما

(١) خصمي کي دربار - ٻانهي وسيا
سچا خصم ڪلاڻ - ڪمل وگسيا
خصمهه پورا ڀاڳ - منهه رهسيا
دشمن ڪيدي مار - سڄڻ سرسيا
سچا ستگور شيون - سچا مارگ ڏسيا
سچا شبد ٻيچار - ڪال وڌسيا
ڍاڍي ڪٿي اڪٿ - شبد سواريا
نانڪ گڻ گهه راس - هر جيئه ميل پياريا.

[راڳ مانجهه، محلا پهلا، وار (٢٣)]

(٢) مَنگهر ماهه سُهندڙا - هر پر سنگ ٻيٺڙياهه
تن ڪي سوڀا ڪيا ڳڻي - جو صاحب ميلڙياهه.
تن من مئليا رام سُئُ - سنگ ساڌ سهيلڙياهه.
ساڌ جنان تي ٻاهري - سي رهن اڪيلڙياهه
تن دک نه ڪبهوُن اُتري - سي جم کي وس پڙياهه
جني راويا پرڀ آپڻا - سي ڏسن نت کڙياهه
رتن جويهر لعل - هر ڪنٺ تنان جڙياهه
نانڪ ٻانڇي ڌوڙ تن - پرڀ سرڻي در پڙياهه.

[راڳ مانجهه، محلا پنجوان، بارهه ماهه، پؤڙي (١٠)]

---

١. پرماتما. ٢. داس، شيوڪ. ٣. مهما، گڻ. ٤. آنند ۾ رهن ٿا. ٥. وڪار. ٦. جيتين ٿا.
٧. هٿ ڪري. ٨. مانگهه، ناهريءَ جي مهيني ۾. ٩. ٻاڻ سان ملائي ڇڏيو آهي. ١٠. سکيون
سهيليون. ١١. ڌور. ١٢. لهي. ١٣. سامهون بيهي. ١٤. گهران ٿو، پنان ٿو. ١٥. پيو آهيان.

(٣) هر کا نام جن کئہ[1] مکت جگت - هر کي نام جن کئہ ترپت بگت[2]
هر کا نام جن کا روپ رنگ - هر نام جپت کب پڙيئہ نہ بهنگ
هر کا نام جن کي وڏيائي - هر کئہ نام جن سوبا پائي
هر کا نام جن کئہ بهوگ[3] جوگ[4] - هر نام جپت کچھ ناهہ بيوگ[5]
جن راتا هر نام کي سيوا - نانک پوجي[6] هر هر ديوا.

[راڳ گوڙي، محلا پنجوان، سکمني صاحب، اشٽپدي (٦) ٢]

(٤) جو[1] کچھ کريئہ سو پربهہ کئہ رنگ - سدا سدا بسيئہ هر سنگ
سهج سُباءِ هوويئہ سو هوءِ - کرڻهار[10] پچاڻيئہ سوءِ
پربهہ کا کيا جن ميٺ لگانا - جيسا سا تيسا درشٽانا[11]
جس تي اپجي تس ماهہ سمائي - اوءِ سکھ نِڌان اُنهون بڻ آئي[12]
آپس کئہ آپ ديو مانُ - نانک پربهہ جن ايکو جانُ.

[راڳ گوڙي، محلا پنجوان، سکمني صاحب، اشٽپدي (٨) ٤/١]

(٥) ادم کرت هوويئہ من نرمل - ناچيئہ آپ نِواري[13]
پنچ جنان تي وس کت راکيئہ - من مهہ ايککاري
تيرا جن - نرت کري گن گاويئہ[14]
رباب پکاوج[15] تال گهنگهرو - انهد شبد وجاويئہ. (١.ر.)
پرٿمي[16] من پربودهئہ اپنا - پاڇيئہ[17] اور رجهاويئہ[18]
رام نام جپ هرديئہ جاپيئہ - مک تي سگل سُناويئہ
کر سنگ سادهو چرن پکاريئہ[19] - سنت دهوڙ تن لاويئہ
من تن ارپ ڌريئہ گور آگيئہ - ست[20] پدارٿ پاويئہ

١. سيوڪ، داس. ٢. پوڄن. ٣. پولو، وگهن. ٤. ماڻڻ. ٥. ڀوڳ. ٦. جدائي، وڇوڙو.
٧. سيڪو، مڙني. ٨. ديوتائون. ٩. سياوڪ. ١٠. پرماتما. ١١. ڏسڻ ۾ اچي ٿو، ساکيات درسن
ملي ٿو. ١٢. حاصل ٿئي ٿو. ١٣. خودي، آهنڪار. ١٤. ناچ. ١٥. ڍولڪ. ١٦. پهرياڻين.
١٧. پوءِ. ١٨. سيکيا ڏين ٿا. ١٩. ڌُئي ٿو. ٢٠. سچو، املهہ.

جر جر سَدي پيکي لاءِ سرڌا - جنم مرڻ ڏک پاگيَ
آئسي نرنت نرڪ نِواريِ - نانڪ گوُرمک جاگسيِ[1] .

[راڳُ آسا، محلا پنجوان، شبد (٢٥)]

(٦) مانُ موهه اَر لوڀ وڪارا - بيئو[2] چيت نہ گهاليو
نام رتن گنا هر بڻجي - لاد وَکر لئي چاليو
سيوَڪ ڪي اوڙڪ[3] - نبهي پريت
جيوَت[4] صاحب سيويو اَپنا - چلتي[5] واکيو چيت . (١رہ)
جئسي آگيا کيني ناکر - تس تي مُکہ نهي موڙيو
سهج آنند رکيو گرهه ڀيتر - اُٿ اُناهوَن ڪتهُ دوڙيو
آگيا مهِ ٻوُکہ سوئي کر سوُکا - سوگ هرکہ نهي جانيو
جو جو حڪم ڀيو صاحب کا - سو ماٿي لئي مانيو
ڀيو ڪرپال ناکر سيوڪ ڪئُ - سوَري هلت پَلاتا[6]
ڏنن سيوڪ سڦل اوهہ آيا - جن نانڪ خصم پڇاتا .

[راڳُ مارُوُ، محلا پنجوان، شبد (٥)]

(٧) گهَرُ[7] مهہ گهُر جو ديکہ دکاوي - گور مهاپي سو محل بُلاوي
من مهہ مندَرتا چِت مهہ چِيتا - اَنسي هر ڪي لوگہ اَليتا
هرکہ سوگہ تي رهہ نِرآسا[8] - اَمرت چاکہ هر نام نِواسا
آپ پڇاڻ رهي لِوَ لاگا - جنم جيت گورمت دکہ ڀاگا

[1] ساوڌان رهي ٿو . [2] ٻيائي ، ڏُٺيمت ڀاو . [3] پچاڙيءَ تائين . [4] جيئري . [5] مرلدي .
[6] لوڪ پَرلوڪ . [7] من . [8] پرماتما . [9] نرالا . [10] نرليپ .

گرر ديئا سچ اَمرت پيوءِ - سهج مرئُ[1] جيوَت هي جيوءِ
اَپڻو ڪَر[2] راکهُ گور پاويءِ - اُمرو هوءِ سو تُجهه سماويءِ .

[راڳُ بسنت، محلا پهلا، اشٽپديِ (۴)]

(۸) استت نندا دوئوُ پرجِت[3] - تجهه مان اَيمانا
لوها ڪنچن[4] سمُ[5] ڪر جانُهه - تي مؤرت پگوانا
تيرا جن - ايڪ آدُ ڪوئي
ڪام ڪروڌ لوڀ موهه پرجِت[3] - هر پد چينيءِ[6] سوئي . (۱-رهاءُ)
رج گُڻ تَم گُڻ ست گُڻ ڪهيئي - ايهه تيري سڀ مايا
چوٿيءِ[7] پد ڪئُ جو نر چينيءِ - تنهي پرم پد پايا
تيرت برت نيم شُچ[8] سنجم[9] - سدا رهيءِ نهڪاما[10]
ترشنا اَر مايا ڀرم چوڪا - چتوت[11] آتم[12] راما
جهه مندر ديپڪ پرگاسيا - اَنڌڪار تهه ناسا
نرڀئُ پوُر رهي ڀرم پاگا - ڪهه ڪبير جن داسا[13] .

[راڳُ ڪيدارا، ڪبير صاحب، شبد (۱)]

(۹) جو هر جَن پاويءِ سو ڪري - در[14] تير نه پاويءِ[15] ڪوءِ
نانڪ رَتا رنگ هر - سڀ جگ مهه چانڻ[16] هوءِ .

سري راڳ، محلا پنجوان، شبد (۱)

(۱۰) نانڪ تهه پاوئي ٻن دوساويءِ[17] - اِڪ ڪِن ڌ پرج ڪئُ ڪريءِ
سام ڀوِڳا[18] تن من ڀيِنا[19] - جل ٻن مڇلي جئُ مريءِ .

سري راڳ، محلا پنجوان، چنت (۱) ۲

(۱۱) تؤن داتا ٺاڪر سڀ بِڌ جانُهه - ٺاڪر ڪي شيوڪ هر رنگ ماڻهه
جو ڪڇ ٺاڪر ڪا سو شيوڪ ڪا - شيوڪ ٺاڪر هي سنگ ظاهر[20] جيئُ .

راڳ مانجهه، محلا پنجوان، شبد (۱۸)

---

۱. آپو مارڻ. ۲. هٿ. ۳. ڪان دؤر. ۴. سون. ۵. هڪجهڙو. ٦. سڃاڻي. ۷. ترِيا اَوستا.
۸. شُڌي. ۹. اِندرين کي روڪڻ. ۱۰. نشڪام. ۱۱. سمرن ڪري نو. ۱۲. پرماتما. ۱۳. پرماتما
جو داس. ۱۴. پرماتما جي درٻار. ۱۵. ڪوبه قيمت ڪري نٿو سگهي. ۱٦. روشني،
پرڪاش. ۱۷. درسن. ۱۸. ڪانسواءِ. ۱۹. هيٺو. ۲۰. پرگهٽ.

(١٢) چرڻ ڪمل جن ڪا آڌارو - آٺ پهر رام نام وِٿارو
سهج آنند گاوهه گڻ گوونَد - پرڀ نانڪ سرب سماهيا جيئُ.
(٣٦)

(١٣) سرب نِڌان واکي جن ماهه - نانڪيءِ سنگہ ڪارِڪہ سڀ جاءِ
جن ڪي مهما ڪتي نہ جاءِ - پار برهم جن رهيا سماءِ.
واڳہ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (٦٧)

(١٤) جيوَن[1] پدوي هر ڪي داس - جن مليا آتم پرگاسُ
هر ڪا سِمرن سُن من ڪانِي[2] - سک پاوهہ هر دُوار.
(١٠١)

(١٥) نيتر[3] سنتوکي ايڪ[4] لِنوَ[5] تارا - جِهوا[6] سوُچي[7] هر رس سارا
سچ ڪرڻي اَپ اَنتر شيوا - من تِرپتاسيا اَلکہ[4] اَپيوا[8].
واڳہ گوڙي، محلا پهلا، اشٽپدي (٨)

(١٦) گورمت رام[3] جپيءِ جن پوُرا - تِت گهٽ واجيءِ توُرا
جو جن رام[3] ڀگت هر[3] پيار - سي پرڀ[3] راکي کرپا ڌار.
(١٦)

(١٧) جِس ڪيءِ[10] من پار برهم[3] نِواس[9] - تس ڪا نام ست رامداس
آتم رام تِس ندري آيا - داس دَسنتڻ[11] ڀاءِ تِن پايا
سدا نِکٽ نکٽ هر جانُ[12] - سو داس درگهہ پروان.
واڳہ گوڙي، محلا پنجوان، سکمني صاحب، اشٽپدي (٦) ٩

(١٨) ٺاڪر[3] ڪا شيوڪ آگياڪاري - ٺاڪر ڪا شيوڪ سدا پوُجاري
ٺاڪر ڪي شيوڪ ڪي من پرتيت[13] -
ٺاڪر ڪي شيوڪ ڪي نرمل ريت
ٺاڪر کئُ شيوڪ جاني سنگہ - پرڀ ڪا شيوڪ نام ڪيءِ رنگِ.
(٣) ١٧

(١٩) پنڌن ڪاٽ مُڪت جن ڀيا - جنم مرن دوُکہ ڀرم گيا
اِچ پُني سرڌا سڀ پوُري - روِ رهيا سد سنگہ حضوُري.
(٣) ٢٠

(٢٠) ڌن ڌن ڌن جن آيا - جِس پرساد سڀ جگت تَرايا
جن آوَن ڪا اِهيءِ سُئاءُ[14] - جن کيءِ سنگہ چِت آويءِ ناءُ
آپ مڪت، مڪت ڪريءِ سنسار -
نانڪ تس جن کئُ سدا[15] نمسڪار.
(٨) ٢٣

---

١. جيوَن مڪتي. ٢. ڪَن سان. ٣. اکيوُن. ٤. پرماتما. ٥. تيل جي ڌارا وانگر ساندهہ لڳي پيئي آهي. ٦. زبان. ٧. شڌ، پوتر. ٨. اي اَنت. ٩. واسو. ١٠. پرماتما جو شيوڪ. ١١. داسا پاؤ. ١٢. قبوُل پئي ٿو. ١٣. وشواس. ١٤. ڪارڻ. ١٥. سدائين.

(٢١) گور ستگور ڪا جو سِک اَکائي – سو ڀلڪي اُٺ هرنام ڌياوي
اُدم ڪري ڀلڪي پرڀاتي – اِشنان ڪري اَمرت سر ناوي.

واڳ گوڙي، محلا چوٿان، وار (١١)

(٢٢) سگلي داسي ٺاڪري – سڀ ڪهتا ميرا
جسهِ سينگاري ناڻڪا – تِس سُکهه بسيرا.

واڳ آسا، محلا پنجوان، شبد (١١٨)

(٢٣) جن ڏي من سچ وسيا – سچي ڪار ڪماهه
اَن ڊِن شيوهه سهج سُڌ – سچي ماهه سماهه.

واڳ آسا، محلا ٽيجا، اشٽپدي (٣) ١١

(٢٤) گورو سِک، سِک گورو هي – ايڪو گور اُپديش چلائي
رام نام منت هردي ديوي – نانڪ ملڻ سُڀائي.

واڳ آسا، محلا چوٿان، چهنت (٨) ٢

(٢٥) هر جن پريم رَل ايڪو هوئي – هر جن پريم ايڪ سمان جيهُ
ڏر مرڻ لِکايا گورمک سوڌايا – جن اُپري هر هر ڌيان جيهُ.

(٣) ٦

(٢٦) ايهه ڪِيهي چاڪري – جِت ڀؤ خصم نہ جاءِ
نانڪ شيوڪ ڪاڍيئي – جو سيتي خصم سماءِ.

واڳ آسا، محلا پهلا، وار (٢٣)، سلوڪ محلا دوجا

(٢٧) هر جن اُلم پکت سداوي – آکيا من سکہ پساوي
جو تِس ڀاوي سَت ڪر مانو – ڀاڻا من وسائي.

واڳ آسا، ڪبير صاحب، شبد (١٦)

(٢٨) متا مشورت اَوُر سياڻپ – جن ڪڇُ ڪڇو نہ آيو
جهه جهه اَوسر آءِ بنيو هي – تهان تهان هر ڌيايو.

واڳ گوجري، محلا پنجوان، شبد (١٢)

(٢٩) ڀاڻي دُر گهر پائسي – سچ واکي اُڌار
ڀاڻي ڪا محل اَکلا – هر ڪي ناءِ پيار.

واڳ گوجري، محلا ٽيجا، وار (١٨)

(٣٠) سو هر هر نام سدا سدا سمالي – جِس ستگور پُورا ميرا مليا
نانڪ هر جن هر اِڪي هوئي – هر جپ هر سيتي رَليا.

واڳ وڏهنس، محلا چوٿان، شبد (٣)

---

١. ڪرائي، چوائي. ٢. پرڀات جو اُٿي. ٣. واسو، ٽڪاڻو. ٤. هڪڙو ئي. ٥. موجب پرلواري ڪجي. ٦. پرماتما کي سياڻپ ڀائي سکهيو. ٧. گڏجي. ٨. سڌار. ٩. ڪهڙي. ١٠. شيوا، ٽهل. ١١. صلاح مصلحت. ١٢. تڪليف جو وقت. ١٣. اوچو. ١٤. هڪ ئي وڃن ٿا.

(٣١) هر گاهہ مدگل رام نساما - هر شيو شيوڪ[1] شيوڪي
پرپ جاهہ پاويءِ رنگ مدايي - هر رنگ ماڻيءِ رنگ ڪي.

راڳ وڏهنس، محلا چوٿان، چنت (٤)٦

(٣٢) گوُر سِکان مِن هر پريت هيءِ - گور پوُجن آوهہ
هر نام وڏڀهہ[2] رنگ سنءُ - لاها هر نام ليءِ جاوهہ
گور سِکان کي مُکہ اوُجلي - هر درگهہ ڀاوهہ.

راڳ وڏهنس، محلا چوٿان، وار (١١)

(٣٣) پُرکيءِ[3] شيوهہ سي پُرکہ هووهہ - جِني هؤميءِ شبد جَلائي
تِنڪا شوُڪ[4] ڪو نهي - ناڪو ڪَنٽڪ[5] وڏراڻي[6]
نهچل راج هيءِ سدا تِس کيرا - نا آويءِ نا جاني
اَن دِن شيوڪ شيوا ڪري - هر سچي کي گڻ گائي.

(١٥)

(٣٤) گِرهي مهہ هر جن سدا اُداسي - گيان تَت بيچاري
ستگور شيو سدا سک پايا - هر راکيا اُرداري[7].

راڳ سورٺ، محلا ليجا، شبد (١)

(٣٥) ليرپا داسا رِديءِ مُراري[3] - پرپ اَچل[8] نيو[9] اُساري
بل ڏن تڪيئا[10] ليرا - توُن پارو تاکو ميرا.

راڳ سورٺ، محلا پنجوان، شبد (٥٤)

(٣٦) اَلسي شيوڪ شيوا کريءِ - جِس[3] کا جيئہ تِس آگيءِ ڌريءِ
صاحب[3] پاويءِ سو پرواڻ - سو شيوڪ درگهہ پاويءِ ماڻ[11].

راڳ ڌناسري، محلا پهلا، شبد (٤)

(٣٧) جو مالکہ ناکو[3] اَپني لي - سوئي سوئي ديوءِ
نانڪ داس مُکہ لي جو پراوءِ - ايهان[12] اوُهان سچ هووني.

راڳ ڌناسري، محلا پنجوان، شبد (٤٥)

(٣٨) آپي[3] گور چيلا هيءِ آپي - آپي گُڻي[3] نِدانا
جِءُ آپ[3] چلائي تِويءِ کوئي چاليءِ - جِءُ هر[3] پاويءِ پگوانا.

راڳ بلاول، محلا ليجا، شبد (٣)

(٣٩) جَن پار پوُهم[3] جاکي اسرمل مهما -
جَن کي چرن ليرٿ کوٽ[13] گنگا
جَن کي ڌوُڙ کيئو مجن[14] نانڪ - جنم جنم کي هَري کَلنگا[15].

راڳ بلاول، محلا پنجوان، شبد (١٢٠)

١. داسن جو داس. ٢. خريد کن ٿا. ٣. پرماتما. ٤. مت. ٥. ڏکوئيندڙ. ٦. دشمن.
٧. هردي ۾ سمرن کري ٿو. ٨. مضبوط. ٩. بنياد. ١٠. پروسو. ١١. عزت، مرتبو.
١٢. لوڪ پرلوڪ. ١٣. کئين، ڪروڙين. ١٤. اِشنان. ١٥. پاپ.

(٤٠) هر ڪوڪر ٽيري دربار - ڀوڪهه آگـي بدن پسار
ٻوُرب جنم هر ٿوري شيوڪ - أب لڄ مِٽيا نـه جانـي
ٽيريءِ ڏُئاريءِ ڏُن سهج ڪي - مالـيءِ ميري ڏڪالـي.

راڳ رامڪلي، ڪبير صاحب، شبد (٤)

(٤١) هرِ هر شيوڪ شيوا لاڳيءِ - سڀ ديکهـ برهـم پساري
ايڪ پرکر ٻڪ ندري آويءِ - سڀ ايڪا نـدر نـهاري.

راڳ نٽ نارائڻ، محلا چوٿون، اشٽپديون (٢)٤

(٤٢) مـل خـريدي لالا گـولا - مـيرا نـاءُ سياڳـا
گور ڪي ٻچني هـٽ ٻڪانا - جت لايا تت لاڳـا.

راڳ مارو، محلا پهريون، شبد (٦)

(٤٣) لالا سو جيوَت مريءِ - مـر وچهه آپ گوائي
بدن ٿوُنهه مڪت هوءِ - ترشنا اڳن بُجهائي.

راڳ مارو، محلا پهريون، اشٽپديون (٥)٥

(٤٤) سو جن نرمل جن آپ پڇاڻا - آپي آءِ مليا سڪداڻا
رسنا شبد رتي گڻ گاويءِ - در ساچيءِ پت پائي هي.

راڳ مارو، محلا ٽيون، سولهو (٢)٣

(٤٥) گور ڪا شيوڪ نرڪ نه جائي - گور ڪا شيوڪ پار برهم ڌيائي
گور ڪا شيوڪ ساڌ سنگ پائي - گور ڪردا نت جيءَ داڻا هي

راڳ مارو، محلا پنجون، سولهو (٣)٤

(٤٦) هر ڪا شيوڪ سو هر جيها - ڀيد نه جاڻهه مانس ديها
جڻ جل ترنگ اُٺهه بهو پائي - ڦر سلليءِ سلل سمانڌا.

٥(٨)

(٤٧) تِس جن ڪي هيءِ ساچي ٻاڻي - گور ڪيءِ شبد جڳ ماهه سماڻي
چهه جڳ پسري ساچي سوءِ - نام رتا جن پرگت هـوءِ.

راڳ بسنت، محلا پهريون، شبد (٧)

(٤٨) گنگا گـيا گوداوري - سنسار ڪي ڪامـا
نارائڻ سُپرسن هوءِ - تـه شيوڪ نـامـا.

راڳ بسنت، ڀڳت نامديو، شبد (١)

(٤٩) ڪانـي اڳيان تمر نـرمليا - بِدُ بگاس بـبيڪا
جڻ جل ترنگ ڦين جل هو ٿيئي - شيوڪ ٺاڪر ڀئي ايڪا.

راڳ سارنگ، محلا پنجون، شبد (٢٧)

---

١. ڪتو. ٢. واس. ٣. قاڙي. ٤. ٿيو. ٥. پرماتما. ٦. سنسار، پرڪرتي. ٧. هڪ جهڙي.
٨. داس، ٻانهو، ٽهليو. ٩. ٻاگوان. ١٠. دڪان تي. ١١. وڪاڻل آهيان. ١٢. إنساني جامو.
١٣. پديدا. ١٤. ٻاڻي. ١٥. ڦهليجي، پکڙجي وئي. ١٦. سنساري ماڻهن جا. ١٧. اوُنده.
١٨. روشن ٿي. ١٩. ووبيڪي.

(۵۰) نانڪ شيوڪ سولي آکيئي - جو سِر ڌري اُتار
ستگور کا ڀاڻا مني لئي - شبد رکي اُر ڌار.

واڳ سارنگ، محلا چوٿون، وار (۲۷)، سلوڪ محلا ٻيو

(۵۱) جنم مرڻ ڏکهه مهه ناهي - جن ٻرڀاکاري آئي
جيئدان دي پکتي لائن - هر سڱ لين مِلائي
سچا اَمر سچي پاتشاهي - سچي سيتي وائي
سچا سکهه سچي وڏيائي - جسکي سي تن جاتي.

واڳ سوهي، محلا پنجوان، شبد (۵۴)

(۵۲) جانسي ڪلين شيوڪ جي هوءِ - تاڪا ڪهٽا ڪههُ نه ڪوءِ
وچ تسڻائي شيوڪ هوءِ - نانڪ پڻيا پهريئي سوءِ.

واڳ ملار، محلا پهلا، شبد (٦)

(۵۳) ستگور شيوهه سي ٻرواڻ - جن جولي جوت مِلائي
سو صاحب سو شيوڪ تيها - جس ڀاڻا منن وسائي.

واڳ ملار، محلا پهلا، وار (۲۰)

(۵۴) سُرگ مُڪت بئڪنت سڀ پانچهه - نِت آسا آس ڪريجي
هر درسن کي جن مڪت نه مانگهه -
مل درسن ترپت من ڌيجي.

واڳ ڪلياڻ، محلا چوٿون، اشٽپدي (۱) ۲

(۵۵) اَنسي جن ورلي جگ اندر - پرکه کهجائي پايا
جانسي وِرن تي ڀئي اُنيتا - ممتا لوڀ چُکايا.

واڳ پرڀاتي، محلا پهلا، اشٽپدي (۷) ۷

(۵٦) ڪبير پانئي هوئنا تو ڪيا ڀيا - سيرا تاتا هوءِ
هر جن اَئسا چاهيئي - جئسا هر هي هوءِ.

سلوڪ، ڪبير صاحب (۱۴۹)

(۵۷) ڪبير ترپ ناري ڪئ نندئي - ڪئ هر چيري ڪوُ مانَ
اوهه مانگ سَوارئي بکي ڪئ - اهي سمرئي هر نام.

(۱٦۰)

(۵۸) جو پراڻي نِس دن ڀجئي - روپ رام تِهه جانَ
هر جن هر انتر نهي - نانڪ ساچي مانَ.

سلوڪ، محلا ناوان (۲۹)

---

۱. بهوي. ۲. اَمر. ۳. مهما. ۴. نيچ. ۵. جُٽي. ٦. سڀ دنيوي ماڻهوُ. ۷. چاهنا رکڻ تا. ۸. شانتيءَ ۾ اچي وڃي ٿو. ۹. نکي نکي. ۱۰. پاڻيءَ وانگر رلڻو ملڻو. ۱۱. لسيو. ۱۲. ٿڌو. ۱۳. گرم. ۱۴. هٺڻ ڪوي. ۱۵. راجا. ۱٦. بدنام ٿي ٿئي؟ ۱۷. گولي. ۱۸. گهوري اُني سيند سومون. ۱۹. وڪار رُوپي. ۲۰. ايشور جو سمرن ڪري. ۲۱. فرق. تفاوت.

شيوڪ ئي ڪرتار جـــي ڪرپـــا .
شيـــوڪ سان ستگوُر جـــو ساٿُ .
شيوڪ جـــي مهما .

سري گروُ گرنٿ صاحب ۾، شيوڪ کي ڪيترن نالن سان ڪوٺيو ويو آهي، جهڙوڪ: ساڌڪ، سالڪ، صادق، سِک، شش، داس، ٻانهي، گـــولـــو، چـــاڪر، لالا، ٻندو، جگياسوُ، مريد، طالب، داسي، گولي، چيري، جَن، هر جن، وغيره وغيره. مطلب تـــه هر حالت هيٺ، شش جي شروعات، شيوا، ٽهل ۽ چاڪريءَ سان ٿيڻي آهي: شيوا ستگور جي، شيوا سنتن جي، شيوا سنگت جي، شيوا سرشٽيءَ جي. سچو شيوڪ، رکو ناسي ۾ * ”شيوڪرام ٽهلياڻي“ ڪوٺ آهي ۽ ٻاڻ ڀڻائي، تن من ڌن جي ڀيٽا ڪڍي، ستگور جي اَڳيان اوٽ ورتي اٿائين. سندس ترڪ ۽ تلاش، ستگور جي لڏي ئي ولـــــي آئي اَلس. هتان سڪ لڳي ته هُتان ڇڪ لڳي. اِئين لڳيءَ جـو لڳاءُ لڳو. ڪولو ئي ڪهڙيو، ٽـــهل ڪمائي نيت گوڊ ۾ وهندو ۽ منتر ماٿي آخر گدي وسائيندو. اِها گدي ڪمخاب جي ڪرسي ڪونه آهي، مخمل جو محراب ڪونه آهي، چمڪ چانڊين وارو چنڊڪر ڪونه آهي، پر ٿاٻان جي تلاش آهي، حق جي تحقيقات آهي، مالڪ سان ملاقات آهي، ساڌنائن جي سڦلتا آهي.

سو شيوڪ، گديءَ ۽ سائڻ جي مراد سان ڪونه ڪولو ٿيو هو، ۾ شيوا جي سرُوپا ته ڪيس ئي ملڻي آهي، ۽ ٻورهيي جي ٻڪر ته ڪيس ئي ٻانڍي ٻوي اِي. گولي مان گديسر ٿيڻ، ڪا ٻاراڻي راند نه آهي، شطرنج جي شرط نه آهي يا چترائيءَ جي چالبازي نه آهي. چالبازيءَ جو جوهر آهي. ڪين ئي ڪيچ ٻڄڻو آهي. ٻڄڻ جي نه خواهش نه آهي، مالڪ نه آهي، ڪوشش نه آهي پر ڪين جي ڪاميابي آهي، ڪين جي ڪيفيت جي ڪرامت آهـــي. سو سچو شيوڪ، ڪين جي ڪائنات ئي قائم ٿيي ٿو، تن من سان ٽهل ڪري ٿو، اَنيڪ آزمائشن مـــان لنگهي ٿـــو، ڪيترين ڪسوٽـــين ۽ پريکشائن مان پار ٿيي ٿو، جيون ۾ زلزلو آڻي ٿو. جيئن ٻاهه، ڪاري ڪوئلي کي به لال ڪري ٿي، تيئن شيوا، شيوڪ کي به سچو سون بڻائي ٿي. اِئين گولو گورمک ٿي، گديسر ٿيو آهي، سهاڳ جي سيج ئي سمهيو آهي. اِئين خدمت ۽ خلوت جي خاصيتن سان، هڪ خدمتگار، خود خدا جو روُپ ٿـــي ٿيي ٿو. ڪٿ جوُ ڪيل اَيي ٿيي ٿو ۽ اُن جي پڌيان، شيوڪ جي جنم جنم جـــي جستجوُ ۽ جنبش آهي. ڄاڻب جي به جادوُگري ۽ جلواگري آهي، سندس جلوي ۽ جمال جي جهلڪي آهـــي. ڪين جي ڦاهي اَندر ٿـــي، روُحاني رهزن جو رمل لڳي ٿو. شيطان به شيوڪ ٻڄي سگهي ٿو ۽ ميدان ماري سگهي ٿو بشرطيڪ ٻهراڻ ٻنهنجو من ماري اچيس.

---

* هيءَ ناٿو مثال طور آهي ۽ ڪنهن به خاص ماڻهوءَ ڏانهن اشارو ٿيل ڪونه آهي.

صاحب سمجهايو آهي ته شيوڪ کي ٻڌي سهڻ، مايا کان منهن موڙي سهڻ، طاعت ۽ طهارت طرف اچي سهڻ، ستگور جو سهارو وٺي سهڻ، جاٻ جي جاءِ جسو ڀڙو ٻڌي سهڻ، ته پوءِ سنڌس آتمڪ اُنتيءَ ۾ ڪا به رڪاوٽ ڪانه رهندي. پر اسين، سنتن کان گهروُن ڇا ٿا؟ اهوئي ساڳيو ڪوُڙو ڪچ جو ڪرمن جو ڪارڻ آهي، جو جيون جـو ڪارڻ آهي، جـو جنمن ۾ ڀٽڪائي پيو ۽ جـو جنمن ۾ اڃا ڀٽڪائيندو پيو. سچ ڪـي سڃاڻون ڪونـه ٿا ۽ پليتائيءَ جي ٽڪر ڇڏيُون ڪونه ٿا. پوءِ پشيمانـي ۽ پاڻمائي اسان جـي پٺ ڇڏي ڪانه ۽ اسين سندن پيڇو ڇڏيُون ڪونـه. اُنهن گهاٽي جـي ڏاند وانگر پيا ٿـا ساڳئي چڪر ۾ ڦرُون ۽ ڦرندي ڦرندي ا ـه اُنهيءَ هنڌ تي اينا آهيـون.
پر شيوڪ جو نوُع ئي نرالو آهي، ته پرماتما ۽ ستگور، ٻنهي جو به مٽس پڪش آهي. ڏئي اُٺلڏئـي ڏاسه ملپس ٿي. اوکيءَ ڏوکيءَ ۾، لاهيءَ چاڙهيءَ ۾، ساز سڌيال ٿئيس ٿـي. شيوڪ پنهنجي من جي مت لياڳي، ستگور جو شبد وٺي، سائينءَ جي شرن ۾ اچي ٿـو. صدق، سڪ ۽ شرڌا سان، پنهنجي جيون جي ڪشتي، سائينءَ کي سنڀي ٿو، ٻيا ڪنهن هٻڪ ۽ هٿڪ جي، مطلب ۽ مراد جي، شرط ۽ شرُوط جي. اُهڙن پريمين لاءِ ته پرماتما به پيو ٿـو پاسا ورائي. پرماتما پاڻ پروردگار، پالڻهار، راکهار، سرجڻهار آهي. سو اهـڙي شيوڪ ملڻي، گڏگڏ ٿئي ٿو، پرد ۾ اچي وڃي ٿو. شيوڪ کي ماءُ پيءُ جيان اُجهو ڏئي ٿو، پيار ڏئي ٿو، سات ڏئي ٿو، ساس ساس سنڀالي ٿو، اڄ پٽ رکي ٿو، پڙدو ڍڪي ٿو، اوکڻ ڪاٽي ٿو، پيڊن ٽوڙي ٿو، معورت پوُرا ڪري ٿو ۽ چارئي پدارت بخشي ٿـو. شيوڪ جي شيوا سڦل ٿئي ٿي، سنڌس هرڪا اَردا‌س ۽ اِلتجا اَگهامجي ٿي. هوُ گهري سچ ٿو ته پائي به سچ ٿو. داس داتار جي در تي پهتو نه آهي ته اَگهاٽو نه آهي. جو اَگهاٽو آهي سو اَڌ ٻو، اَڌامندو، آباد ٿيندو. پرماتما پريميءَ کي پانهن کان وٺي، پاڪر ۾ جهلي، ڳلي سان لڳائي، سچي محل ۾ سيج پلنگ تي وهاري ٿو. هن کي جُڳتي، ڀُڳتـي ۽ مڪتي بخشي ٿو، جنهن ڪري هنجي وڏائي، ڏهن ئي ڏسائن ۾، چوڌاري پکڙجي وڃي ٿي. پرماتما اُنين پنهنجو برد پالي ٿو ۽ شيوڪ کي پرم پد تي پهچائي، پرسن ٿئي ٿو.

هڻ ڍاڍي هر پريب خصم ڪا ـ هر ڪيءِ در آيا	سري راڳـ، محلا
هـر اَنـدر سُڻـي پُڪار ـ ڍاڍي مُک لايـا.	چوٿان، وار (٢١)

جنهن تي مالڪ جي اپڻي مهر ٿيندي، تنهن کي ڪيڻ وري ڪا اُڃ اُڪ لڳندي، ڪا بي لما ۽ ترشنا سنتائيندي يا ڪنهن ٻئي جي موٿاجي ڪڏهن پوندي؟ هوُ ته خـود خدا ٿي پيو آهي. جيڪي مک مان ڪڍي سو درگاه ۾ قبوُل پئي. ”هري“ ۽ ”داس“ ٻئي پاڻ ۾ ملي، هڪ ”هريداس“ ٿي پيا آهن. سائين ته پاڻ سڪ جو سالڪ، پريم جو پياسي آهي. شيوڪ جي سڪ ۾ چڪ‌جي وڃي ٿو ۽ پاڻ بيوس ٿي، شيوڪ وٽ پڌ جي

وڃي ٿو. عشق ۾ اڙجي، خود عاشق ٿئي ٿو ۽ شيوڪ جا سڀئي سهڻا ٿين ٿا، اُن کان الڳ رهي آرا اکهائي ٿو ۽ ٻيا چاڪري ڪمائي ٿو. جيئن راڄ، راڳيندڙ وٽ گرفتار ٿيل هوندو آهي، تيئن ديالو داس وٽ، ٻانڌ جو ٻانڌي ٿئي ٿو. آزاديءَ لاءِ آتو آهي سو رخصت لاءِ رمزون رڇي ٿو ٻار ٻراميءَ جو پڪڙيل ٻالاند، ڇپائي ۽ ڇڏائي ڪونه ٿو سگهي.

هرداسن سرب ڀئي هئي - هرداسن ڪو مت هرداسن ڪي وس هي - جهڙي جنتي ڪئي وس جنت.	راڳ سورٺ، محلا چوٿان، وار (٢٥)، سلوڪ محلا ٽيجا

بخشش برابر سڀ خاوند جي آهي ۽ ستگور هٿان ملي پئي ٿي. پرماتما اها بخشش جنهنڪ نجوڙيءَ ۾ وجهي، تالو لڳائي، ڪنهي ستگور جي حوالي ڪئي آهي، سا جنهن کي لائق سمجهي، تنهن کي عطا ڪري. لياقت اها لطف ليندو ڪونه. اها لياقت آهي ته سڀ ٻيا ٻڪهه ڇوڙي، ستگور جي شرن ۾ اچجي، جتان نڪين سر نصيب جنبو ۽ جُڙندو.

جس ڪا گره تن ديا تالا - ڪنجي گور سئونپائي اَنڪ اُپاءِ ڪري نهي پاوئي - بن ستگور سرڻائي.	راڳ گوڙي، محلا پنجوان، شبد(١٢٢)

اها ساڳي ڪنجي، انهن قوي، شيوڪ جي هٿ چڙهي ٿي، جيئن اُهي هو ستگور جي شرڻ پئي ٿو، صدق ۽ سڪ سان پنهنجو من تن ڌن ارپي ٿو. اهو ڳنڍ يا جوڙ ڪونه ٿي سگهندو، جيستائين ستگور ۾ خود ڪا ڪمي ٿيشي آهي يا شيوڪ پاڻ ڪنهن اندرينءَ استشنا ۾ اچا النحيل آهي. روحاني ڪيميا ۽ ڪشش لاءِ، اهو بلڪل ضروري آهي ته هڪ طرف، شڌي ۽ شعور هجي ته ٻئي طرف، صدق ۽ سڪ هجي. سچو ستگور ته ڄڻ مانسرووَر ۽ درياءَ جيان آهي، جنهن مان هنس روٻي سچا سِک، نام روپي رتن چوندا ئي تا. اهو اهڙلڪ رتن سچو ٻارکو ئي چوندي ڪڍندو. باقي ٻيا ته اُن کي ڪوڙو پٿر سمجهي ڇهن به ڪونه ٿا. اهو اُملهه هيرو، وڏڀاڳين کي نصيب ٿئي ٿو، جن سچي ڪمائي ڪئي آهي.

ستگورو پاڻ ٻاڻي آهي ۽ ٻاڻيءَ اندر اَمرت جي ڌارا آهي. ستگورو شيوڪ کي اهو اَمرت، انهن ئي پياري، جيئن ماتا پنهنجي ٻار کي ٿڻ جو کير پيار سان ڏيندي آهي يا پوڄن ڪٿيوُن ڪري کارائيندي آهي. ستگور بيحد ديالو ۽ ڪرپالو آهي. شيوڪ جي هر هنڌ ۽ هر حالت ۾ رکيا ڪري ٿو، وڪارن کان بچائي ٿو، پڻ ۽ پرم مٺائي ٿو، جنجال ۽ بندن ٽوڙي ٿو ۽ چنتا ۽ چنچلتا دور ڪري ٿو. اهڙو شيوڪ، ستگور جي سهاري هيٺ، رڇي لال ٿئي ٿو ۽ ڀوساگر پار ڪري، مڪتيءَ جو در حاصل ڪري ٿو. اهڙو شيوڪ گورمت ٻڌائي، خود ستگور بلڪ پرماتما جو روپ ٿئي ٿو. سندس نالوس، جس ۽ پرتاپ، ساري جهان ۾ پرگهٽ ٿئي ٿو. هاڻي سرب ڪلياڻ ڪرڻ جي شڪتي پراپت ڪئي اٿائين.

هر اڳم ڏيا گرمتي - تس روپ نهي ٻرپ رکيا
گر بچن ڏيا جيهان اڳم هر - تي تاڪر شيوڪ رل گيا.

راڳ ڪانڙا، محلا چوٿان، وار (٩)

صاحبن شيوڪ جي لڇڻن جي مهما ڪئي آهي، سندس خاصيتن ۽ خصلتن جو خاصو ورڻن ڪيو آهي. شيوڪ، سنساري لڳاءُ لاهي، ترشنائون ۽ طلبون تياڳي، فقط آتمڪ اُنتيءَ جي آس رکي، صدق، سڪ ۽ شرڌا سان، سائينءَ جي شرڻ وٺي ٿو. پرماتما کي جاڻي جاڻڻهار ۽ حاضران حضور سمجهي، هُن جو چت سان سمرڻ ڪري ٿو. لالچ جا لڱ لاڳاپا لاهي، پرائن جو پاڻو، ڇا سک ۾، ڇا دک ۾، مستڪ تي رکي، سيوا ڪري مڃي ٿو، بنا رنج ۽ رنڄ جي ٻر شڪر ۽ سنتوش سان. اهين پئو، پاؤ ۽ پاڻي جا ٻاڙا چُڪائي وٺي ٿو.

آڳيا ۾ ٻوڪ سوني ڪر سوڪا - سوڳ هرک تهي جانيو
جو جو حڪم ڀيو صاحب ڪا سو مالي لئي مانيو.

راڳ مارو، محلا پنجوان، شبد (٥)

شيوڪ ستگور کي پرماتما جو روپ سمجهي، نت نت نمسڪار ڪري ٿو. ستگور جي شيوا ۾، ساڌ سنگت جي شيوا ۾، پنهنجو سڀ ڪجهه ارپي ٿو. سر جو صرفو نه ڪرڻ اٿس. شيوڪ سر نوائي، ستگور جا چرن چمي، آراڌنا ڪري ٿو، ته هي منهنجا سچا ستگور منهنجو ناٿو آهي سڀاڳو، جو ته مان تنهنجي دڪان تي وڪاڻل آهيان، تنهنجي در جو زر خريد ٻانهو آهيان. جتي چئيو اتي وهان، جتي چئيو اتي رهان، جيڪي چئيو سو کيان، جيڪي چئيو سو ڪريان. حڪم جو ٻندو آهيان، شبد جو طالب آهيان. هي منا مرشد، مان پورب جنم کان تنهنجو غلام آهيان. ڪُتي وانگر ٽڪرون سيٽي، تنهنجي در تي پئو ڙڪان پيو، ته من منهنجي مستڪ تي پنهنجو نپو لڳائي، پاس ڪريو. نماڻائيءَ، نهناپيءَ ۽ نئرت، مانت، مرم ۽ مڃتا جي مڻين سان، مرشد جي مڪان ۾ اچڻ جي اجازت گهري ٿو، اُمرت جي پڻڌاري مان ڪٽڪو وٺي رڄجي ٿو، رڄي ٿو.

شيوڪ، ساڌ سنگت ۽ ستسنگ ۾ رهي، سنتن مهاتمائن جي ٽهل ڪري ٿو. سنتن جا پير چمي، سندن ڌوڙ مستڪ تي لائي ٿو. انهن جي سنگ ۾ اٺئي پهر هر نام جو وکر واپار ڪري ٿو. سک ۾، دک ۾، پرائن جو ڀلو ڪري ٿو. لاهونين سان گڏ لُڪون سهي، لڪ لڪوي ٿو. پرڀات جو اٿي، ستنام جي امرت ڌارا ۾ اشنان ڪري ٿو ۽ شبد ۾ سرتي لڳائي ٿو. سادو کائي ٿو، سادو پهري ٿو ۽ سيتلتا سان جيون گهاري ٿو. وڪارن کان ورڪت آهي، دُئيءَ کان دور آهي. ڪسنگ کان ٻري آهي. من ملي ٿو، سچ سلي ٿو. جيون هڪ کليل ڪتاب اٿس، حرمت هڪ سمجهايل حساب اٿس. هاڻي ڇا اٿس جو ڇپائي، ڇا اٿس جو ڇپائي؟ سڀ ٻڌن ۽ ٻوجها پاڻهي پاڻمرادو اچي پٽ پيا اٿس.

شيوڪ جي رهڻي ڪهڻي سچ، پريت، ديا ۽ ڌرم تي ٻڌل آهي. مالڪ جي مهر هيٺ رچي لال ٿيو آهي، ستگور جي شبد سان مهاگياني ٿيو آهي، ستسنگ ڪري ٻڌ رن پڪت ٿيو آهي، نام جي نهال ٿيو آهي. شيوڪ نه ٻاڻي کي ڪٺن پيا سمجهن ۽ نه ساڌن نه فقط سچي شيوڪ کي سدا رهندو ۽ سينگار هندو. اهڙو شيوڪ آڏجي ٿو، داسن جو داس ٿي رهي ٿو. سندس آپو، ترشنا، خودغرضي، اگيان ۽ ٻيا مڙئي اوگڻ، گيان جي پرڪاش ۾ گم ٿي ويا آهن ۽ پڪڙيءَ جي پاڻ ۾ پسر ٿي ويا آهن. شيوڪ جا سنتوشي، نيڻ، خاوند ۾ ڪُتل آهن، همت شيوا ۾ رڌل آهن، زبان هر رس ۾ رتل آهي ۽ من آنند ۾ آنل آهي. جدهن ڪري، هن لاءِ ونڊي ۽ متر، متي ۽ سون يا آستمت ۽ نندا، سڀ هڪ سمان آهن. ڏيندڙ کان ڏوڙ ۽ نهڻي ڏکن کان پار، شيوڪ جو نواس آهي جو انهن پد تي پهچي ترتا اوستا ۾. هو سنسار ۾ ڪنول گل وانگر نرليپ، نرسدسي ۽ نرپڙ رهي ٿو. گرهست ۾ اداس آهي نه آس ۾ نراس آهي. آتم جوت سان پاڻ پڇاڻي، گهر ۾ گهر، محل ۾ محل، من ۾ من ۽ چت ۾ چت لڌو اٿائين. گيان ۾ پوري آمر ٿيو آهي. سڀ برهم پسارو سمجهي، سڀ ۾ برهم ڏسي ٿو، جو نه هو پاڻ برهم روپ ٿي پيو آهي. سڀ کي ساڳيءَ نظر سان ڏسي ٿو.

هر هر شيوڪ شبدا لاڳيو - سڀ ديکهه برهم پساري
ايڪ پرک اڪ نَدري آيو - سڀ ايڪا ندر نهاري.

راڳ نٽ نارائڻ، محلا چوٿان، اشٽپدي (٢)٤

پلا جدهن شيوڪ جي شرڌا سچي، سڪ سچي ۽ شيوا سچي، سو ٿهيلو ٿي، سچ ۾ ڪيئن نه سمائيو، اڪت ڪيئن نه ڪٿيندو ۽ الک ڪيئن نه لکندو؟ جدهن شيوڪ سڀ شڌ ساڌنائون پوريون ڪيون، اٽل ارادي ۽ درڍ پراڳيا سان، تڏهن پڏي ڪيئن نه پرڪاش ٿيندي، ورڪ ڪيئن نه وڪاس ڪندو، آتما ڪيئن نه آزاد ٿيندي، جنم مرڻ جو چڪر ڪيئن نه ختم ٿيندو؟ هو هر رنگ جو نه ماڻيندو، درگاهه ۾ جونه قبول پوندو ۽ جوتي جوت جونه ٿيندو؟ شيوڪ پاڻ نه آسا منشا کان صفا پري آهي. گهري ڪجهه نه لسو پر ماڻي سڀ ڪجهه ٿو، جو نه ڪيل ڪمائي، ڪير ڪٿ ڪندس؟ نياءَ جي درٻار ۾، نياءَ کان ڪير محروم رکي سگهندس؟ جي دلبري وهنوارن ۾، ادم ۽ اوچائي انسر ڏيکارين ٿيون نه ساڳيا ليکڻ، روحاني راهه ۾، ڪيئن نه تاثير ۽ تعجب ڏيکاريندا؟

شيوڪ کي هاڻي سرڳ ۽ نرڪ جي پرواهه نه آهي، مڪش ۽ مڪتيءَ جي ڪيس غرض نه آهي، پر اهي سڀ سندس چرڻن جي پيتا آهن ۽ سينگار لاءِ محتاج آهن. سڀ ٻيوت پاتراؤن شيوڪ جي چرڻن جي خاڪ جون طالب آهن. شيوڪ جو چاهي، سو ٻيا

ڪنهن ٺڪر ٺار جي، ڌڻيءَ جي در جو حڪم ٻڌجي پئي ٿو. جو هريءَ جي هٿ وس آهي سو سڀ هرجن جي هٿ وس آهي. هرجن به هريءَ جو روپ آهي. ٻلڪ هري، هرجن جو مڃتائو ٿي پئي ٿو، نه پئي هڪ ٻئي ۾ به رلي ملي هڪ ٿي ويا آهن، جيئن ٻوند ٻاڻيءَ ۾ يا ندي ساگر ۾. گڏجي ڪان پوءِ، ٻنهي جو اڳيون ڀيد صفا مٽجي وڃي ٿو. اهڙن سيوڪ، ستگور ۽ سائين ساڳي شيءِ هئا ۽ ساڳي شيءِ ٿي وڃن ٿا.

(١) هرِ ڪا سيوَڪُ سو هرِ جيها - ڀيدُ نه ڄاڻهُ ماڻس ديها
جِئُ جل تَرنگ اُٺهِ بهُه ڀاتي - ڦِر سللي سلَل سمائدا.

راڳ مارو، محلا پنجوان، سولهو(٣)٤

(٢) سيوا

(١) ٽوٽي ٻڌڻ جمر ڄون کي - ساڌ سيو سک پاءِ
نانڪ مدهه نه ٻيسرِي[1] - گرُ نند گوبند[2] راءِ.

سلوڪ

ٽهل ڪرڻ تهٔ ايڪ[2] کي - جاتي ارٿا نه کوءِ
من تن مُک هيئي اسيءِ - جو چاهين سو هوءِ
ٽهل مهل تا ڪهٔ مليءِ - جا ڪهٔ ساڌ ڪرپال
ساڌوُ سنگت تهٔ بسيءِ[3] - جهٔ آپڻ هوءِ ديال.

[راڳ گوڙي، محلا پنجوان، باوَن آکري، (٢٧)]

(٢) ستگور کي سيوا ڳاکڙي[٢] - سر ديجيءِ آپ گواءِ .
شبد ملهه تان هر مليءِ - سوا پوئي سڀ لاءِ.

سري راڳ، محلا ٽيجا، شبد (٣)

(٣) گور سيوا سک پائيئي - هر وَر[٢] سهج سمگار
سچ ماٿي پر[٢] سنجڙي - گُوڙا[٥] هيت[٦] پيار.

سري راڳ، محلا پهلا، اشٽپدي (٢)٩

(٤) ستگور کي سيوا سر ڪري - جسنو آپ[٢] ڪرائي سوءِ
ستگور وچ نام نِڌان هيءِ - ڪرم پراپت هوءِ.

سري راڳ، محلا چوٿان، وار (١٤)، سلوڪ محلا ٽيجا

(٥) ستگور سيوي تان سڀ ڪڇ پائي -
جيهي منشا[٧] ڪر لاگيءِ تيها ڦل پائي
ستگور داتا سڀنا وَٿُو[٨] ڪا - پوُري ڀاڳ مِلاوڻيا.

راڳ مانجهه، محلا ٽيجا، اشٽپدي (٢) ١١

(٦) ڪرڻ ٻيتي سده ميري ميتا - بست ٽهل کي ٻيلا[٩]
ايها کسات چلهه هر لاهـا[١٠] - آگيءِ بسن سُهيلا[١١].

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (١٢٤)

(٧) ر شيوي گور لاگهٔ پاءِ - يڪس ڪري راچهٔ[١٢] هر ناءِ
سکيا ديکيا[١٣] پوجن پاءِ - حڪم سنجوڳي لج گهر جاءِ.

راڳ گوڙي، محلا پهلا، اشٽپدي (٦) ١

---

١. وسري، ڀلجي وڃي. ٢. پرماتما. ٣. لڌهين پراپت ٿيندي. ٤. ڏکيي، مشڪل. ٥. ڳُوڙهو، گهاٽو. ٦. پريت. ٧. چاهنا، خواهش. ٨. شيوُن، پدارٿ. ٩. وقت، سمو. ١٠. فائدو، لاڀ. ١١. سُکي. ١٢. رچي وڃجي. ١٣. اُپديش. ١٤. آگيا مطابق.

(٨) جِس ڏي شيوا ڪيتي ٿر ليکا[1] منگيئتي - سا شيوا اؤکي[2] هوئي
نانڪ شيوا ڪرهُ هر گرو سڦل درسن ڪي -
ٿر ليکا[3] منگي نه ڪوئي.

واڳ، گوڙي، محلا
چوٿان، وار (١٢)

(٩) ستگور شيويئي آپڻا - پائيئي نام اپار
پوَچل ڏُبندپان ڪيو لئي - هر دات ڪري دانار.

(٢٢)

(١٠) سا شيوا ڪيتي سڦل هيءِ - جِت ستگور ڪا من منّي[4]
جان ستگوُر ڪا من منيا - تان پاپ ڪشمل[5] پئي.

(٣٥)

(١١) ڪهه ڪبير آپ جانيا - سنتن رديءِ منجهار[6]
شيوڪ سو شيوا پَلي - جِهه گهت بسيءِ مُرار.

واڳ گوڙي، ڪبير
صاحب، شبد (٦٣)

(١٢) سَڪي سهيري[7] سنگ ڪي - سُمت ڍِرڙاوءِ[8]
شيوهه ساڌوَ پاءِ[9] ڪر - لڳّ لِڌ هر پاوءِ.

واڳ آسا، محلا
پنجوان، شبد(١١٧)

(١٣) گرر ڪي شيوا سو ڪري - جِس آپ ڪرائي
نانڪ سِرڌي[10] چوُنيئي - دوگهه پت پائي.

واڳ آسا، محلا
پهلا، اشٽپدي(٨)١٨

(١٤) آپ گواءِ شيوا ڪري - تان ڪڇ پائي مانُ
نانڪ جِسنو لڳا[11] پِسَ مليءِ - لڳا سو پروانُ.

واڳ آسا، محلا
پهلا، وار (٢٢)

(١٥) هر ڪي تم شيوا ڪرهه - دوُجي شيوا ڪرهُ نه ڪوئي
هر ڪي شيوا تي منهه چِندپا ڦل پائيئي -
دوُجي شيوا جنم پرٿا[12] جاءِ جي.

واڳ، گوجري، محلا
ليجا، شبد (٢)

(١٦) پوُجا اُرچا[13] شيوا بندن[14] - اهيءِ ٽهل موهِ ڪرنا
پگسيءِ من هوويءِ پرگاسا - پهڙ نه گرڀيءِ پڙنا.

واڳ ڌپوگنداري،
محلا پنجوان، شبد (١٦)

(١٧) ستگور ڪي شيوا چاڪري - سُکي هوُن سڪ سارُ
اَنتيءِ مِلن وَڏيائيان - دوگهه موکُي دئارُ.

واڳ وڏهنس، محلا
چوٿان، وار (٣)،
سلوڪ محلا ليجا

---

١. حساب ڪتاب، اجوُرو. ٢. ڏکي، وثرتڻ. ٣. ڌرماءِ جو ليکو. ٤. پرسن ٿيندو. ٥. خطائوُن، گناهه. ٦. اندر. ٧. سَهيلي. ٨. ٿي هلو. ٩. پيرهه. ١٠. سر، ڀِسي. ١١. پرهه جي چوٽ لڳي آهي. ١٢. پين جي. ١٣. آگرسان ٺاڪرن کي سجِند ڏيڻ. ١٤. ڏنڊوت ڪرڻ.

(١٨) سيوا ڪري سو چاڪر هوءِ - جل ٿل مهيئل رو رهيا سوءِ
هم نهي چنگي ٻُرا نهي ڪوءِ - پرڻوت نانڪ تاري سوءِ.
راڳ- سوُهي، محلا پهلا، شبد (٢)

(١٩) صاحب لي سيوڪ سيو صاحب لي - ڪيا ڪر ڪهيءِ ٻهانا
آئسا اِڪ تيرا کيل ٻڻيا هــيءِ - سب مهِ ايڪ سمانــا.
راڳ- بلاول، محلا ٿيجا، شبد (٢)

(٢٠) گور ڪي سيوُ نہ چاٽيءِ ڪوٽي - گور پار برهم اگوچر سوئي
جِسنو لاءِ لــڳـــي[2] سو سيوڪ - جِس وڏ ڀــاڳ مٿاٽــيا[3].
راڳ- مارو، محــلا پنجوان، سولهو (٩) ٧

(٢١) ٽوڙءِ نہ پاٽي ٻُوجھ[4] نہ دُيوا - رام پڳت بِــن نهڦل سيـــوا
سٽگور پُوجهُ سدا سدا مناوءِ - آئسي سيو دوکهہ سک پاوءِ.
راڳ- ڀيرءِ، ڪبير صاحب، شبد (٦)

(٢٢) دوُجي سيوا جيوَن بِرٿا - ڪڇوُ نہ هوئيءِ پــوُرن اَرٿـا[5]
مانٽس سيوا کَرِي[6] دُهيلي - ساڌ ڪي سيوا سدا سُهيلــي.
راڳ بسنت، مـــحلا پنجوان، شبد (٨)

(٢٣) اي پرم پوُلي مرهُ[7] نہ ڪوئي - سٽگور سيو سدا سک هوئي
بِن سٽگور مُڪت ڪِني نہ پائي - آوءِ جاوءِ مرهِ مرجائي.
راڳ پرڀاتي، محلا پهلا، اشٽپدي (٤) ٣

(٢٤) ڪبير سيوا ڪهُ دُءِ ڀَلي[8] - ايڪ سنٽ اِڪ رام
رام جو داتا مُڪت ڪو - سنٽ جپاويءِ نــام.
سـلوڪ، ڪبيـر صاحب (١٦٤)

---

١. سيوڪ، نهلپو. ٢. سيوا ۾ لڳائــي ٿو ڇڏي. ٣. مستڪ لي. ٤. پُوجا ڪرڻ لاءِ وٽن ۾ پُولن جـا پَن ۽ پٽا. ٥. ڪـارج. ٦. بلڪل دکدائڪ، وئرٿ. ٧. جنم مُرڻ جي چڪر کان پاڻ کي ٻچايو. ٨. ٻہ ڏِرهوُن ٿِي لائق آهن.

(٥) سيوا جو ڦل

(١) ستگور سيوڻ تان اُبرِ[1] - سچ رکڻ اُرڌار[2]
ڪرڻا تي ھر پائيئي - سچ شبد وچار
ستگور سيو مَن نرملا - ھئُومي تَجِ[3] وڪار
آپ ڇوڙ جيوت مريئي - گُر ڪي شبد وچار
ڌنڌا ڌاوت[4] رھِ گئي - لاڳا سَاچِ[5] پيار
سچ رتي مُک اُجلي - تِت ساچي دربار.

[سري راڳ، محلا تيجا، شبد (٢٠)]

(٢) ستگور ڪي سيوا سفل ھئي - جي ڪو ڪري چِت لاءِ
نام پدارٿ پائيئي - اَچِنت[5] وَسي مَن آءِ
جنم مرن دک ڪٽيئي - ھئُومي ممتا جاءِ
اُتم پدوي پائيئي - سچي رھي سماءِ
نانڪ پُورب[6] جِن ڪے لکيا - تِنان ستگُور مليا آءِ.

[راڳ بھاگڙا، محلا چوٿان، وار (١٠)، سلوڪ محلا تيجا]

(٣) جِن جِن گُرمُک سيويا - تِن سڀ سُک پائي
اوھ آپ ترِيا ڪُٽنب سڀ - سڀ جگت ترائي
اُن ھر ناما ڌن سنچيا[7] - سڀ ترشا[8] بجھائي[9]
اُن ڇڏي لالچ دُنِي[10] ڪي - انتر لِوَ لائي
اُوس[11] سدا سدا گھر اَنند ھئي - ھر سَکا[12] سھائي
اُون[11] ويري مِتر سَم[13] ڪيا - سڀ نال سُڀائي[14]

---

١. پار اُتريا. ٢. ھردي ۾ سمرڻ ڪرڻ. ٣. ڇڏي ڏجن ٿا. ٤. ڀٽڪيا ڀٽڪن ٿا. ٥. پرماتما. ٦. اڳين جنم جا ڪرم. ٧. گڏ ڪيو آھي. ٨. ترشنا. ٩. ختم ڪري ڇڏي. ١٠. دنيا، سنسار. ١١. اھي، انھن. ١٢. مددگار. ١٣. ھڪ جھڙا. ١٤. پريم ڀاؤ آھي.

هوئا اوهي آل[1] جگ مهه-گور گيان جوائي
پوُرب لکيا پاپا - هر سڻُ نبع آلــي[2].

[راڳ مارو، محلا پنجوان، وار (١٦)]

(٤) وچ دُنيئا شيو ڪمائيئي-تان درگهه بَسڻ[3] پائيئي
کهـــ نانڪ - بـانهـــن لُــڏالــيئي[4].

سري راڳ، محلا پهلا، شبد (٣٣)

(٥) جني ستگور شيويا - تني پاپا نـام نِـدانُ
أنتر هر رس رو رهيا[5] - چوُڪا مـــن أبمانُ
هـــرديءِ ڪمل پرگاسيا[6] - لاگا سهج ڌيـانُ
من نرمل هر رو رهيا - پاپا درگهه مـانُ.

سري راڳ، محلا تيجا، شبد (١)

(٦) ستگوُر ڪي شيوا أصڦ سُکالي[7] - جو اِڇيءِ سو ڦَل پالي
جت ست تپ پوت سرپرا - هـــر هـــر مـــن وسالي
سدا أنند رهيءِ دِن والي - مِل پريتم سک پـالـــي.

(١٢)

(٧) شيوا منگيءِ شيوڪو - لائيئان أپني شيو
ساڌوُ سنگ مشقتي[8] - تُنيءِ پائيان ديو.

سري راڳ، محلا پنجوان، شبد (٥).

(٨) ستگور شيوي تان مَل جالي-جيوت مريءِ هر سڻُ چت لائي
هر نرمل سچ مَل نه لاڳــيءِ - سچ لاڳــيءِ مَل گواوَٽيا.

راڳ مانجهه، محلا تيجا، اشتپدي(٤)١١

(٩) ستگور شيوَهِ سدا من داسا[9] - هوميءِ ڪمل پرگاسا
أنهد واجيءِ نِج گهر واسا[10] - نام رتي گهر ماهِ اداسا.

راڳ گوڙي، محلا تيجا، شبد (١٣)

(١٠) شيوڪ شيوڪ سدا شيوِ[12] - تيري سنگ[12] بسڪ[11] هيءِ ڪالُ
ڪر شيوا تـوُن ساڌ ڪي - ڪاٽيئي جـم جـالُ[13].

راڳ گوڙي محلا پنجوان، شبد(١٥٨)

---

١. پاپال، ترپت. ٢. پربت لڳي ولي. ٣. وهڙ. ٤. ڪنڌ متي ڪڍي هلندو. ٥. رمي رهيو آهي. ٦. پـرمالما پرڪاش ڪيو آهي. ٧ بيحد سکدائڪ. ٨. ٽهل، شيوا ڪري. ٩. داسا پـاو ڌاري. ١٠. ورڪت. ١١. پرماتما جي. ١٢. شيوا ڪر. ١٣. جاري، ڦاسي.

(۱۱) جگ ٻسنب هر ديکيا - لوڀي اهنڪارا[1]
گور شيوا پرڀ پايا - سچ مُڪس دئاراء

واڳ گوڙي، محلا پهلا، اشٽپديون (۴) ۱۷

(۱۲) ستگور شيوڙه - سي جن نرمل پرِتا
من[2] سڱ من[3] ملاء - سڀ جگ جيتا
ان ٻند ڪُشل[4] - ميري ميتاء

واڳ گوڙي، محلا ٻيجا، اشٽپديون (٦) ۵

(۱۳) شيوا ڪرت - هوء نهڪامي[5]
لس ڪئہ هوت - پراپت سوامي[6] .

واڳ گوڙي، محلا پنجوان، سکمني صاحب، اشٽپدي ۱۸ (۴)

(۱۴) ڪر شيوا پار برهم گور- ڀک رهيءِ نہ ڪائي
سکل منورٿ[7] پيا - امرا پد پائي .

واڳ گوڙي، محلا پنجوان، وار (۳)

(۱۵) گره[8] بن[9] سمسر[10] سهج سُياء - دُرمت گت ڀئي ڪيرت تاء
سچ پوڙي ساچہ مُک ناء - ستگور شيو پائي نج تاء .

واڳ آسا، محلا پهلا، شبد (۱۱)

(۱۶) گور شيوا - تَمان[11] سر تپ سار
هر[6] جيئہ من وسيءِ - سڀ دوک وسارڻهار
در ساچيءِ[6] - دسيءِ[6] سچيار

واڳ آسا، محلا ٻيجا، اشٽپديون (۴) ۲

(۱۷) کهکهيءِ کهالُ[12] شيوڪ جي کهاليءِ - شبد گورؤ کيءِ لاگ رهيءِ
ٻرا ڀلا جي سر[10] کر جاڻيءِ - ان ٻد صاحب[6] رمت[13] رهيءِ .

واڳ آسا، محلا پهلا، پٽي لکي (۸)

(۱۸) آڻ سَکي سنت پاس شيوا لاگيئيءِ -
پيسئہ[14] چوڙ[15] ٻکار آپ ليا گيئيءِ
تج آپ مٽيءِ سنتاپ[16] - آپ نہ جاڻائيئيءِ[17]
سوڻ کهيجيءِ[18] مان[19] ليجيءِ - کري سو سک پائيئيءِ .

واڳ آسا، محلا پنجوان، چهنت (۳) ۷

---

۱. ناس ٿيندو. ۲. ستگور جو هردو. ۳. پنهنجو هردو. ۴. آنند. ۵. نشڪام. ٦. پرماتما.
۷. ڪارج، مطلب، منشائون. ۸. گهر. ۹. جهنگل. ۱۰. هڪ سمان. ۱۱. سيني تيرٿان جو اثر ٿيسيا آهي. ۱۲. سچي ڪمائي. ۱۳. رمي رهيو آهي. ۱۴. آٺو پهرون. ۱۵. چرن ڌوئون.
۱٦. دک، ڪشٽ. ۱۷. جاڻائون، سڃاڻائون. ۱۸. ڪڙائون، وٺون. ۱۹. آڻ مڃون.

(۱۹) اِک ستگور کي سیوا کرھ چاکري - ھر نامي لگي پیار
نانک جنم سوارن آپنا - کُل کا کرن اُدار۔

راگ بھاگڑا، محلا چوتھا، وار (۱۱)، سلوک محلا تیجا

(۲۰) ستگور کي سیوا چاکري - سکھي ھوَن سک سار
اَیتھي مِلن وڈ یائیان - درگھ موکھ دُوار۔

راگ وڈھنس، محلا چوتھا، وار (۳)، سلوک محلا تیجا

(۲۱) ستگور سیو جِن نام پچھانا - سقل جنم جگ آیا
ھر رس چاکھ سدا من ترِپتیا - گن گاوي گُني اَگھایا
کمل پرگاس سدا رنگ راتا - اَنحد شبد وجایا
تن من نرمل، نرمل باني - سچے سچ سمایا۔

راگ سورٹھ، محلا تیجا، شبد (۷)

(۲۲) نانک پربھ اَپنا - تاکي سیوا نہ برتي جاي
اَنند کرھِ تیري داسا - جپ پوَرن ھوئي آسا۔

راگ سورٹھ، محلا پنجوان، شبد (٦۸)

(۲۳) جِنھي ستگوُر سیویا پیاري - تِنھ کي ساتھ تَري
تِنھاں ناک نہ پائیئي پیاري - اَمرت رسن ھَري۔

راگ سورٹھ، محلا پہلا، اِشٹپدي (۱)۳

(۲۴) گور کي کار کماوَني پاني - آپ چھوڈ چِت لاء
سدا سَھج پھِر دک نہ لگئي پاني - ھر آپ وسیئ من آء۔

راگ سورٹھ، محلا تیجا، اشٹپدي(۲)۳

(۲۵) ستگوُر کي سیوا سقل ھيئ - جیکر کري چِت لاء
من چِندیا پھل پاوٹا - ھوَمئي وچھُہ جاء
بندھن توڑي مکت ھوء - سچے رھئي سماء۔

راگ سورٹھ، محلا چوتھا، وار (٦)، سلوک محلا تیجا

(۲٦) اَیسي سیوک سیوا کریئ - جِس کا جیئہ تِس آگے دَري
صاحب بھاوے سو پرواڻ - سو سیوک درگھِ پاوے ماڻ۔

راگ ڈناسري، محلا پہلا، شبد (۴)

(۲۷) ستگور سیو سدا سک پایا - ھر وسیا من دُواري
نانک میل لي گور اَپني - گور کئي شبد سَموارِي۔

راگ سوُھي، محلا تیجا، چھنت (۴)٦

۱. نوکري۔ ۲. سقلو کرن گا۔ ۳. کٹنب۔ ۴. جالو، سجالو آھي۔ ۵. پراپتي ہون گا۔ ٦. اُمر، تھوڑي۔ ۷. ساتھي۔ ۸. ونڈک۔ ۹. پرماتما۔ ۱۰. گیان۔ ۱۱. گھرپا، پسند۔ ۱۲. قبوُل ہوندو۔ ۱۳. عزت۔ ۱۴. مِلائي چھڈ ہو۔

(٢٨) گور شيوا تـــي لهي پدارٿ - هردي نام سدا ڪرتارٿ
ساچي درگهه ٺوڙ[2] نه هوءِ - مانيءَ حڪم سيجهي[3] در سوءِ.

راڳ بلاول، محلا پهلا، اشٽپدي (٦)٢

(٢٩) ستگور شيو ٽيءِ - دوجي[4] دُرمت[5] جائي
اوگڻ ڪاٽ - پاپان مت ڪالي[6]
ڪنچن[7] ڪايا[8] - جوتي جوت ملائي.

راڳ بلاول، محلا ٽيجا، اشٽپدي (٦)١

(٣٠) وڻ جهنجهڙا[9] گاءِ سکي - هر ايڪ ڏ پاوهه
ستگور تم شيو سکي - من چڏ ڙا ڦل پاوهه.

راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، چنت (٥) سلوڪ

(٣١) ستگور شيوهه سنڪ[10] نه ڪيجيءِ - آسا ماهِ نراس رهيجيءِ
سنسا دوک بناسن شيوهه - ڦر ٻاهڙ[11] روگ نه لاڳا.

راڳ مارو، محلا پهلا، سولهو (٩)٢٢

(٣٢) انيڪ جتن[12] ڪري اندري وس نه هوئي -
ڪام ڪرود جليءِ سڀ ڪوئي
ستگور شيوي من وس آويءِ - من ماري منهِ سماندا.

راڳ مارو، محلا ٽيجا، سولهو (١٥)١٨

(٣٣) جن گور شيويا - تس پوڙ نه پاهيءِ
جن گور شيويا - تس دک نه سنتاهيءِ.

راڳ ڀيرءُ، محلا پنجوان، شبد (٢٤)

(٣٤) سو شيوڪ جو لايا شيو - تنهي پائي نرنجن[13] ديو
گور مِل ٽاڪي ڪلي ڪپاٽ - بهڙ نه آويءِ جوڙي ٻاٽ[14].

راڳ ڀيرءُ، ڪبير صاحب، شبد (٩)

(٣٥) ستگور شيوهه سي پرواڻ - جن جوتي جوت ملائي
سو صاحب[13] سو شيوڪ تيها - جس ڀاڻا من وسائي.

راڳ ملار، محلا پهلا، وار (٢٠)

---

١. آنند، ڪلياڻ. ٢. ٺڀا ڳاچا. ٣. پروان اٿي نو. ٤. دليت ڀاوَ، ٻيائي. ٥. ڪمت. ٦. دور ٿي ولي. ٧. سونُ. ٨. سرير. ٩. پرماتما جا گڻ پرير سان ڳاءِ. ١٠. سنسو، گمان. ١١. ٺوءِ وري. ١٢. اپاءَ، ادم. ١٣. پرماتما. ١٤. رستو، واٽ.

(٦) شيوا نه ڪرڻ جو نتيجو

(١) جني پُرکي ستگُر نه سيويو – سي ڏکيئي جُڳ چار
گهر هوندا پُرکُ نه پڇاڻيا – اڀمان مُٺي اهنڪار
ستگُرو ڪا ڦِٽڪيا – منگ ٿڪي سنسار
سچا شبد نه سيويو – سڀ ڪاج سَوارڻهار
ستگُر پُرکه نه مَنيو – شبد نه لڳو پيار
اشنان داڻ جيتا ڪرهِ – دوجئِ ڀاءِ خوار.

[سري راڳ، محلا ٽيجا، شبد (٢٠)]

(٢) بِن ستگُر سيوي جيئه ڪي بَنڌنا – جيتي ڪرم ڪماهِ
بِن ستگُر سيوي ٺور نه پاوهي – مر جنمهِ آوهِ جاهِ
بِن ستگُر سيوي ڦِڪا بولڻا – نام نه وسي مَن آءِ
نانڪ بِن ستگُر سيوي – جم پُر بَڌي ماريئهِ
مُهه ڪالي اُٺ جاءِ.

[راڳُ بهاڳڙا، محلا چوٿان، وار (١١)]

(٣) ستگُر جِني نه سيويو – سي ڪُٺ آئي سنسار
جم دَر بَڌي ماريئهِ – ڪوڪ نه سُڻئي پُڪار
بِرٿا جنم گنوايا – مر جنمهِ وارو وار.

سري راڳ، محلا ٽيجا، اشٽپدي (٥)٨

(٤) ستگُر جِني نه سيويو – شبد نه ڪيتو ويچارُ
انتر گيان نه آئيو – مِرتڪ هئي سنسارُ
لکه چوراسيه ڦير پيا – مر جمي هوءِ خوارُ.

سري راڳ، محلا چوٿان، وار (١٤)، سلوڪ محلا ٽيجا

---

١. انسان. ٢. جيڪو هوندي به وسي ٿو. ٣. پرماتما. ٤. ذڪيل. ٥. ڏليس پاڻ، بيائي.
٦. ڦاسائين ٿا. ٧. ٺاءِ، ٺڪاڻو. ٨. ڪوڙ. ٩. چور، چاڪاڻ. ١٠. مُڙدي مثل. ١١. جوڙيون.

(٥) اَکي اَنڌ[١] جِيب وس ناهي - ڪَني ٻوڙ نه واڄيءَ[٢]
جوڙي چليءَ ٻجوڙتا[٣] آکيءَ - وِڻ شيوا ڦل لاڳيءَ؟

راڳ آسا، محلا پهلا، شبد (١٩)

(٦) ستگور جِمان نه شموٻو - شبدِ نه لگو پيار
سَهجي نام نه ڌيايا - ڪِت آيا سنسار؟
ڦِر ڦِر جوڙاي ٻاليئيءَ - وِشٽا[٤] سدا خوار
ڪوڙيءَ لالچ لڳيا - نا اُروار[٥] نه پار.

راڳ گوجري، محلا تيجا، وار (١١)

(٧) بِن ستگور شيوي جڳت[٦] مُئا - ٻِرٿا جنم گواءِ
دوُجيءَ ڀاءِ اَتِ دک لڳا - مر جنميءَ آويءَ جاءِ
وِشٽا اَندر واسُ هيءَ - ڦِر ڦِر جوُني پاءِ
نانڪ بِن ناويءَ جم مارسي - اَنت[٧] گيا پڇتاءِ.

راڳ وڏهنس، محلا چوٿان، وار (١٥)، سلوڪ محلا تيجا

(٨) بِن ستگور شيوي جنم[٨] نه چوڪيءَ جي اَنيڪ ڪرم ڪريءَ اَڌڪائي[٩]
ويد پڙهه لي واد وکاڻهه[١٠] - بِن هر پَت گوائي
سچا ستگور ساچي جِس ٻاڻي - ڀَج چوُٽهه[١١] گور سرڻائي.

راڳ سورٺ، محلا تيجا، اشٽپدي (٧)١

(٩) وِڻ ستگور شيوي سک نهي - مر جنمهه وارو وارَ
موهه ٺڳُلي[١٢] ٻاليئَن - بهُ دوُجيءَ ڀاءِ وڪار.

راڳ سارنگ، محلا چوٿان، وار (٢٨)، سلوڪ محلا تيجا

(١٠) ڪبير جا گهر[١٣] ساڌ نه شيوِئهه - هرڪي شيوا ناهِ
اُي گهر مَرهٽ[١٤] سارُکي[١٥] - ڀوُت[١٦] بَسهه تِن ماهِ.

سلوڪ، ڪبير صاحب (١٩٣)

---

١. ڏُنڌ. ٢. آواز. ٣. ٻانهن ڪان وتي. ٤. گرڀ جو نرڪ. ٥. ٻنهي جهانن ڪان وِڇل.
٦. سنسار جا جيو. ٧. اَنت ويلي. ٨. جنم مرڻ جو چڪر. ٩. گهڻا، جام. ١٠. بحث مباحثو.
١١. چونڪارو ٻاليندين. ١٢. ٺڳيندڙ يا ڦاسائيندڙ جاري. ١٣. گهر ن يا ڪٽمبن ۾. ١٤. مسان.
١٥. وانگر. ١٦. اِنساني جامي ۾ راڪش يا راڪاس.

شيوا ۽ شيوا جو ڦل.

شيوا نہ ڪرڻ جو نتيجو.

شيوا مان ئي، شش کي ”شيوڪ“ جو خطاب مليو آهي ۽ شيوڪ کي شان ۽ شرف عطا ٿيو آهي. پر شيوڪ، جڏهين سڀ ڪجھ ٿياڳ ڪري، ڪِين جيءَ سطح تي وڃي پهتو، نہ پوءِ وٽس باقي ڇهو ڇا آهي، جو اچا اَرپڻ ڪري؟ صاحب سمجهائين ٿا تہ، شيوڪ، ٿوڙي سڀ ڪجھ ٿياڳيو آهي، تڏهين بہ اچا وٽس سڀ ڪجھ ڏيڻ لاءِ آهي. سڀ ڪجھ ٿياڳ ڪري، سڀ ڪجھ پرايت ڪيو اٿائين، سو هاڻي سڀ ڦري ڦندي وراهي ٿو. سندس اِها اَتم پدا آهي تن ۽ من جي. تن سان نمسڪار شيوا ڪري ٿو ۽ من مالڪ ۾ لڳائي، شرڌاڳي ڪري ٿو. دل ۾ ديا ۽ درد اٿس، ڪهل ۽ قياس اٿس، رحم ۽ روشني اٿس، همدردي ۽ همسازي اٿس، سو ڏکايل جو همراز آهي، ڏکوئيلن جو همدم آهي. دردوند ئي دلبر جا ظاهري نمائندا آهن، واحد جا وارث آهن. نهن ڪري، شيوڪ، دکدوندن ۾ دردِ نارائڻ جو روپ ڏسي ٿو، ۽ سيدي ۾ اهو ساڳيو روپ ڏسي کين نمسڪار ڪري ٿو.

شيوا سان بہ، صاحبن ڪي شرط شامل ڪيا آهن، جي ٻاڪل ڏيان جوڳا آهن. ٻهراون تہ اُجوري جي ڪا بہ آس نہ هجي، ڪنهن بہ مطلب جي ڪا بہ مراد نہ هجي، ناموس جي ڪا بہ پرواهہ نہ هجي، شڪرادائيءَ جي ڪا بہ غرض نہ هجي. ايو تہ ”مان مان“ جي ڪا بدبوءِ نہ هجي، ڇو تہ آپو، شيوا جي سموري شڪتي ۽ شيري چوسي ڇڏيندو آهي، ۽ شش جي ڪمايل شاباس بہ ڦُرائي ڇڏيندو آهي، شرافت کسائي ڇڏيندو آهي ۽ شخصي شڪست آڻيندو آهي. ٽيون تہ شيوا سم ڀاونا ۾ سمايل هجي ۽ پنهنجي پرائي، اوچ نيچ، ننڍ وڏائيءَ، لائقيءَ نالائقيءَ يا پسنديءَ ناپسنديءَ جي ڀيد ڀاؤ کان خالي هجي. چوٿون تہ شيوا ڪندي، جي اَهڙي اچي ضرورت بہ پوي، تہ سِرُ ڏيڻ کان بہ نہ ڪسڪي، ڇو تہ شهيدي، شيوا جي تاجپوشي آهي. جو شش اهي شرط قبول ڪري، ادا ڪري ٿو، سوئي شيوڪن جي شمار ۾ ڳڻجي ٿو. باقي ٻي سڀ شيوا، شغل يا شرارت آهي، ديکاديکي يا دوڪيبازي آهي، خود پرستي يا خود پروري آهي، خود غرضي يا خود فريبي آهي. اها سموري شيوا وٿرت ويندي، اڪيارت ٿيندي. اهو آهي فرق سچيءَ ۽ مڪاري شيوا ۾. من ئي اهو فرق وجهي ٿو ۽ من ئي اهو فرق مٽائي سگهي ٿو. پنهنجو ٻاڻ ئي پڌائيندو. تہ شيوا ۾ هيءَ يا هوءَ ڀاؤ آهي. سچي شيوا دکاران ئي، جهون جو جادوءَ لڳي ٿو، روحاني راز کلي ٿو، انحد جو اَمرت اولجي ٿو، ۽ آتما جي آزاديءَ لاءِ اَدم ثابت پوي ٿو.

شيوا ڪنهنجي جي ڪرڻي آهي؟ سائينءَ جي، ستگور جي، سنتن جي ۽ سنسار جي؟ پر چارئي تہ ساڳئي هڪ منزلگاهہ جا پاسا آهن. طرف کهڙو بہ وٺبو سو ليندو

اُنهيءَ سائيءَ منزلگاهه، ڏانهن، جنهن اَندر چارئي پاسا سڀ طرف اُچي گڏجي هڪ ٿين ٿا، اَنيڪ مان اِڪ ٿين ٿا. جا شيوا، سَم پاونا جي ٻج مان قُبُل آهي، پرلرتائيءَ جي پاڙ مان نڪتل آهي. شفقت جي شاخ تي شايع ٿيل آهي، سا وڻ وانگر، سڀني کي ڇانو ڏيندي، ميوو ڏيندي، ٻنا ڪنهن ڀيد ڀاءَ فرق ۽ فِڪِسَ جي. اِها آهي نِشڪام شيوا. شيوا ڪجهه وڳي شيوا ڪالر، جنهن ۾ ”مان“ بدلجي مالڪ ٿيو، ”تُوهين تُون“ ٿيو. سائين تُوڙي سَتگور، سَتگور تُوڙي سَنت، سَنت تُوڙي سنسار، سڀ ”تُوهين تُون“ آهن. پوءِ نشڪام شيوا، اَر پيل ڏٺي ڪنهن کي هجي، ته وڃي پهچندي پرماتما کي، ”تُوهين تُون“ کي. سو ڏَن آهي نشڪام شيوا، جا پرماتما وٽ پهچائي ٿي. ڏَن آهي، شيوا وٺندڙ يا قبُول ڪندڙ، جو اُنهيءَ پهچ جي وات وِٽ جو موقعو ڏياري ٿو. اِنهيءَ شيوا ڪندي، شانت مِٺي وهڻ گهرجي، شڪر ڪرڻ گهرجي، شاد ٿيڻ گهرجي، ته درگاهه ۾ پاس پئي.

شيوا ڪرت - هرءِ نِهڪامي
تِس ڪئُ هووت - پراپت سوامي.

راڳ گوڙي، سکمني صاحب، محلا پنجوان، اشٽپدي (٢)١٨

پرماتما کي ڪهڙي شيوا کپي ۽ اُها ڪيئن ڪري سگهجي؟ پرماتما کي پئسي ڏوڪڙ، پَٽ پٽيهر، گُل ڦُلن، چوُري چندن، ڌوُپ اَگربتين يا رُومالن چِٽن جي ضرورت ڪانهي. اِها پيتا، شيوا يا پُوجا، پرماتما کي پسند ڪانه پوندي. پرماتما ته پرڪرتيءَ جي رڳ رڳ ۾ سمايل آهي ۽ اُنان ئي ڪيس پيدا ٿيو آهي ۽ پالڻهار آهي. هوُ ته سڀ ۾ وَسي ٿو، قدرت جي ڪُل ڪائنات ۾، جيو جنتو ۾، جِيتن جانورن ۾، پکين پسن ۾، مڙني مخلُوقات ۾، ٿو ۾، موُن ۾، سڀ ۾. تنهنجو موليا، منهنجو ۽ مالڪ آهي. تنهن ڪري، پرڪرتيءَ جي شيوا ئي پرماتما جي شيوا آهي. اِنسان ذات جي شيوا ئي اِنسانيت جي پهرين ضرُورت آهي. اِها شيوا سڦل ٿيندي. اِهائي شيوا، مالڪ جي مِهِر، مرادون ٿيندي ۽ مزدُوري آهي، جا پاس پوندي، پار پهچائيندي. پرڪرتيءَ اَندر، پرماتما جي رُوپن جي شيوا، پرماتما جي برهمڻ جي شيوا، پرماتما جي پيارن جي شيوا، سڀ پرماتما جي شيوا آهي، جا ڪيس پهچي ٿي، اَنگيڪار ٿئي ٿي. شيوا جو جس آهي شيوا جي پاڙ ۾.

(١) نهل ڪرڻ تسي ايڪ ڪي - جاڻي پرٿا نسي ڪرءِ
مَن لَن مُک هيڻي بسيءِ - جو چاههُ سو هوءِ.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، باون اکري، (٢٧)

(٢) ڪهه ڪبير اَب جانيا - سنتن رديءِ مَجهار
شيوڪ سو شيوا ڀلي - جِهه گهٽ بسيءِ مُرار.

راڳ گوڙي، ڪبير صاحب، شبد (٦٣)

جو جيءُ چاهي ٿو تہ ٻين مان ڪان، هيءَ يا هوءَ ٻين مون کي ملي، مُڪتيءَ جو
مارگ نہ. ٻين مان حاصل ڪرڻ، مطلب تہ هرڪو ٻيون پڻ ٻين مون کي ملي ٿوي،
سو خود مطلبي ۽ خود غرضي آهي. ترشنا ۽ تمنا اَشد هجي يا ڪٿي گهٽ ڀلي هجي، تہ بہ
رُوحاني راهہ ۾ وڏي رڪاوٽ ۽ روڙو آهي، جو تہ اُهيئا سان پرائُو آهي، چاهي اُهو اَهم
پاڻ، بدڪار يا سُوکيم سُوَرُوپ ۾ هجي. سچو شهوڪ تہ اُنين چاهيندو آهي، تہ جيڪي اِلم
سر شال ڪنهن ٻئي گهرجائوءَ جي گهرج پوري ڪري. سچن سالڪن تہ اِها سڌ ئي ڪاني
آهي، تہ پاڻي هوءَ جنم جنم ۾ ڀٽڪن، ليڪن جوڙيون پوکين، مُڪتيءَ کان بہ وانجهي رهن، پر
جيڪر هوءَ ڪنهن جي ڪم اچي سگهن، ڪنهن جون آنسُون اُگهي سگهن، ڪنهن جو دک
دُور ڪري سگهن، ڪنهن جو اُڌار ڪري سگهن يا ڪنهن کي دڳ لڳائي سگهن. هُنن
مُڪتيءَ کان وڏي پدوي، سيوا جي نِهرائي آهي، جو تہ هوءَ سيوا ذريعي، دم دم، دلبر
سان جُٽيا پيا آهن، اُٺ ٺٽ نرنڪار جي نوازش هيٺ آهن. پوءِ هوءَ ڇو مُڪتيءَ ۽ مُورتين ۾
مـن اٽڪائين، مندر ۽ مڙهيون پوڄين، تيرٿ ۽ ياترائون ڪن؟ هوءَ تہ هميشہ هوت سان
آهن، هيٺئين هن رُوپ ۾ تہ پوءِ هُن رُوپ ۾، هردم هر روپ ۾. سڀ برهم رُوپ آهي.

جي ٻين لاءِ جيئن ٿا، سي ئي اَمر آهن، پر جي فقط پاڻ لاءِ جيئن ٿا، سي جيئري ئي
مئل آهن. جي ٻين جي ڀلي ڪاڻ پاڻ قربان ڪن ٿا، سي پرماتما جي ڀاڪُرَ ۾ پون ٿا. پر
جي پنهنجي ڀلي ڪاڻ ٻين کي قربان ڪن ٿا، سي پرالبڌ جي پڪڙ ۾ اچي، ڦر ڦر پليدان
ٿين ٿا. خود مطلبي، شيطان جو سرُوپ آهي. خود غرض جـي جيون شيطاني آهـي.
خود غرضي، سيوا جي پاڙُ جا سلا سُڪائي ڇڏي ٿي، ڳڻ گنوائي ٿي ۽ اَوڳڻ آڻي ٿـي.
ٻئي پاسي، نشڪام سيوا جيون جو اوُچ آدرش آهي، اَملهہ هيرو آهي، جنهن جي ليڄ لي
لياڳ ۽ ويراڳ، پرهيزگي ۽ پاڪدامني ۽ ٻيون سڀ ڳڻ رُوپي جڙاوُئون چمڪن ٿيون. سچ
تہ، جو ايشور ۽ عزازيل ۾ فرق آهي، اُهوئي فرق اَسوارٿي ۽ سوارٿي ۾ آهي. جو من
سوارٿي آهي، اُتي اِبليس جو واسو آهي ۽ جو من اَسوارٿي آهي، اُتي ايشور جو واسو آهي.
سوارٿ رُوپي شيطان کي من مان لوڏي ڪڍڻ بنا، ايشور کي اَندر ۾ آڻي ئي ڪونہ سگهبو.
اِنهيءَ ڪري صاحبن، نشڪام سيوا کي، موکش ۽ مُڪتيءَ جـي ڪنجي ڪري ڪوٺيو
آهي. سوارٿي، آواڳون جو چڪر چالوُ رکي ٿو. اَسوارٿي اِهو چڪر چڪتوُ ڪري ٿو.

سائين ڏاڍو راضي ٿئي ٿو، جڏهين ڏسي ٿو تہ ڪو اِنسان، ٻين انسانن ۾، ايشور جو
رُوپ سڃاڻي، بيمارن ۽ ڀڳوارن جي ٽهل ٽڪور ڪري ٿو، مُفلسن ۽ موهتاجن جـي گهرج
پوُري ڪري ٿو، دکين ۽ دردوندن جي دانهن اُنائي ٿو، هيڻن ۽ هيسيلن سان همدردي
ڏيکاري ٿو، ڏکيل ۽ ڏڪائلن کي گلي لڳائي ٿو. سيوا ڪندي، نمي ٿو ۽ نوڙي ٿو. نمي
نمسڪار ڪري ٿو، جو تہ نرنڪار پاڻ هُنن جي رُوپ ۾، ڪيس ساکيات درشن ڏئي رهيو

آهي، مراد وٺنديءَ جو موقعو بخشي رهيو آهي ۽ شيوا سويڪار ڪري رهيو آهي. نهي،
ٻڌ ۾ اچي ٿو، ڇو ته جيئن سڦل ٿي، ڪنهن جي ڇڳائيءَ ۽ ڀلائيءَ ۾ سمپرڻ ٿي. ڪرم ته
ڪيئن ٻيا ڪجهه ۾ شيوا سڪرم آهي، نشڪام شيوا اڪرم آهي. اڪرم شبد ۾ سترلي
لڳائي ٿو ۽ انهد ڌنيءَ سان لڳ ڪرائي ٿو. جي شيوا ٿي خود خدا جي سمجهي، ته
اني آپو ڪيئن اچي سگهندو، ۽ ٻيئڪر ڪيئن چڙهندي؟ دنيا ۾ چوطرف ڏک آهي،
ڇو ته ڏک ۽ بيڪاري آهي، بدي ۽ بيئماني آهي، مرض ۽ مايوسي آهي، موتاجي ۽ مجبوري
آهي، غريبي ۽ غرض آهي، بي انصافي ۽ بيوفائي آهي، لاچاري ۽ لاغرضائي آهي، پاپ ۽
پاکنڊ آهي، اگيان ۽ اوديا آهي. انهيءَ لحاظ کان، سنسار شيوا جو آکاڙو آهي، مريادا جو
ميدان آهي، پرماتما جي پراپتيءَ جو پاسپورٽ آهي. هاڻي شيوڪ لاءِ انتظار آهي، جو شيوا
جو شمع جلائي، اچي وو ڪي ورزشون وٺي، روحاني راند ٻون کيڏي، آتمڪ ٻل وڌائي ۽
آتما آزاد ڪرائي. سچيءَ دل سان شيوا ڪرڻ، آتما جي آزاديءَ لاءِ مکيه ذريعو آهي.

سو اي ٻندا، جيئن جو جوهر نشڪام شيوا ڏٺاران، نڪري نروار ٿئي ٿو. پر جو
پرمارٿ جي ٻڙ ۾ ٻيو ٿي نه پائيندو سو نه ٻيو مڪتيءَ جي مارگ ٿي مذاقون ڪندو. ڏون
نه اچي ٻڙ ۾ ٻيو پاءِ ۽ نشڪام شيوا ڪماءِ. ٻوءِ ڏس ته پرم سک، پرم گت ۽ پرم پد ڪيئن
نه ٿا ٻيا ٻنهان ڦري. انهن لوڪ پرلوڪ سهيلو ٿئي ٿو ۽ مڪتيءَ جو مارگ ملي ٿو. اجوري
جي اميد ڪانه هوندي پر شيوا جا ميوا، شيوڪ ٻنا ٻيو ڪير ماڻيندو؟ صاحب سمجهائين ٿا
ته جو شيوڪ، ستگورو جي شيوا، سنتن جي شيوا، سائينءَ جي شيوا ۽ سائينءَ ڏاڻي سنسار
جي شيوا ٿو ڪري، سک سان، شرڌا سان ۽ داسا ڀاوَ سان، مَن لائي، چِت لائي ۽ آپو
مٽائي، ٻنا شڪ جي، پيد جي يا مراد جي، تنهنجي ڪمائي ڪير ڪٿ ڪري سگهندو؟
هنجو ڪُليل نصيب ڪير ٻوٽي سگهندو؟ هو ته امرڌام جو امير ۽ امراءُ آهي. اهڙي شيوڪ
کي سڀ ڪجهه ٻلي ٻوي ٿو. هُن جي اندر ۾ هردي روُپي ڪمل جو پرڪاش ٿئي ٿو. هو
ستگورو جي سکيا هيٺ ۽ سنتن جي سنگ ۾، رچي لال ٿيو آهي، جيئن ٻوٽو گلن ڦُلن جي
ساوڻ ٻوڻن ۽ پتن جي سنگ ۾، خود ساٿو ٿي ٻوندو آهي. هُن جي جيئون صاف آهي،
من ڪُليل آهي، هردو وشال آهي، دماغ روشن آهي، آتما آزاد آهي. هاڻي هو نام رٽو، رنگ
رٽو ۽ سچ رتو ٻٽجي ٻيو آهي. ڪايا ڪنهن ٿي آٿس ۽ انهد ڌنيءَ ۾ ڌيان اٿس. هر
وقت، هر هنڌ ۽ هر حالت ڪي هڪ سمان ڏسي ٿو. سڀ ۾ سائينءَ جو سروپ ڏسي
ٿو، ڇو ته سڀ سائينءَ جي سروپ ۾ وسي ٿو. انهن جيئري مري، امر پد پائي،
ڌڻيءَ جي درگاهه ۾ ٻانهن لوڏي، داخل ٿئي ٿو. انهن جوت جو جوت ۾ سمائجي ٿو.
هُنجي شيوا ٿاءِ پتي آهي ۽ هُن امر پدوي پاتي آهي. گروءُ امرداس جن فرمائين ٿا:

(١) ستگر ڪي شيوا چاڪري - ڪي هؤن سک سارُ
آنتي مِلن وڏيائيان - درگهه مُک دُئار.

راڳ وڏهنس، محلا چوٿان، وار (٣)، سلوڪ محلا ٽيجا

(٢) ڪمل پرگاسُ سدا رنگِ راتا - اَنهد شبد وڄايا
تَن من نرمل، نرمل باڻي - سچي سچِ سمايا.

راڳ سورٺ، محلا ٽيجا، شبد (٧)

پر صاحبن اهو به چتايو آهي ته اي ٻندا، جيڏهن ستگر جي شرن نه ورتي آهي، ستن جو سنگ نه ڪيو آهي، نام جو نشو نه پيتو آهي، شيوا ٽهل نه ڪمائي آهي، سو جڳ ۾ انساني جامي ۾ به پسؤن کان بري آهي. پسؤنءَ جي جوُڻيءَ ۾ نه آتمڪ اُنتي اَسنڀو آهي. مانش جنم ۾ نه مڪتي ممڪن آهي. پر خود پنهنجي لاغرضيءَ ڪري، هُن مانش جنم وڃائڻ ڪري ڇڏيو آهي. هوُ نه ڪلهياڻن جي دنيا ۾ رهي ٿو، ڪامنائن ۾ ڪڙهي ٿو، ڪروڌ ۾ ٻري ٿو، ترشنا ۾ جلي ٿو، ايرکا ۾ اَڙجي ٿو، لوڀ ۾ اُڙهي ٿو، موهه ۾ ڦاسي ٿو ۽ اهنڪار ۾ اٽڪي ٿو. هُن سموُري عمر آهي ڪوُڙ ۽ ڪپٽ جي، اندرين جي رس جي، ڪُمت ۽ ڪسنگ جي، پرائي پيار جي، پاکنڊ ۽ پاپ جي، اَوگڻن ۽ اوڳاڙن جي. انهيءَ وکر واپار جو سِڪو، نرنڪار جي محل ۾، ڪونه ٿو اُگهامي. هُن جو لوڪ پرلوڪ ٻئي ڏُکي ٿين ٿا. هوُ چوراسي لک جوُڻين جي آواڳون جي چڪر ۾ اچي ٿو. موکش ۽ مڪتيءَ کان نراس رهجي وڃي ٿو ۽ جنم جنم ۾ اَشانت رهي ٿو. صاحبن فرمايو آهي:

(١) اَکي اَنڌ جيڀ رس ناهي - ڪَني پوڻ نه واڄي
چرڻي چليءَ پجوُلنا آگي - وِڻ شيوا ڦل لاگي؟

راڳ آسا، محلا پهلا، شبد (١٩)

(٢) ڪبير جا گهر ساڌ نه شيوئيه - هري ڪي شيوا ناهِ
تي گهر مَرگهٽ ساركي - ڀوت بسهِ تن ماهِ.

سلوڪ، ڪبير صاحب، (١٩٢)

سو شيوا معنيٰ حليمائي ۽ هيٺائين، نئڙت ۽ نيازمندي، مهتا ۽ مِترتا، ڀلائي ۽ ڀلمانسائي، ديا ۽ دان، شڪر ۽ سنتوش، پوترتائي ۽ پرهيزگي. شيواداري جڏهين اهڙي سچي شيوڪ جو سروُپ ڌاري ٿو، تڏهين اُزخود سندس اَوگڻ، شيوا ڪندي، ڌوپجي وڃن ٿا ۽ گڻ حاصل ٿين ٿا. وڪارن جي واسنا مري ٿي ۽ اَندر جي جوت جاڳي ٿي. شيوڪ سچ جي تلاش ۾ نڪري ٿو ۽ شيوا ڏئاران، سچ ۾ سمائجي ٿو. سنساري ٻڌڻن مان بيزار

لِي، هوُ ستگوروءَ جي شرڻ ۾ اچي ٿو. سِکيا لاءِ سِڪي ٿو ۽ ٻرهم لاءِ پڇي ٿو. سکيا پائي
ٿُرتي لڳائي ٿو ۽ ٻرهم پائي پکيڙي ٿو. هردي جي ڪوملتا سان، دل جي نرملتا سان ۽
مَن جي سيتلتا سان، سڀني جي شيوا ڪري ٿو، ستگور جي، سنتن جي ۽ سنسار جي. سڀ
جو جس ڳائي ٿو ۽ سڀ جو خير مڱائي ٿو. ڪنهن کي بہ نہ رُسائي ٿو، نہ رنجائي ٿو. سچ
ڳالهائي ٿو ۽ مٺو ٻولي ٿو. همدرد ۽ هڏ ڏوکي آهي. نہ ٻين کي مدو سڏي ٿو ۽ نہ پاڻ کي
ٻين کان چڱو سمجهي ٿو. سادو کائي ٿو، سادو پهري ٿو ۽ صاف رهي ٿو. دک ۽ دلگيريءَ
کان دُور آهي، هميشہ کلمک آهي. آئي جو آدر ڪري ٿو، وڌي پنيان وياڪل ڪونہ آهي.
سر ٻرڪ سوادن جو شوق ڪونهيس، اِندرين جي رس ۾ چاهہ ڪونهيس. مرشد جي مت ۾
آهي، درگاهہ ۾ داخل آهي ۽ هاديءَ جي حاضريءَ ۾ آهي. خودي مِٽائي خدائي ليو آهي.
هومٽ سان هڪ آهي. تعجب ۾ آهي، اچرج ۾ آهي. ڪِلي ٽڙي ٿو، ٽڙي کلي ٿو. سمجهي
وڃي ٿو تہ ملڪ جو مالڪ آهيان، وجود جو والي آهيان، پر غفلت ۾ ٿي پاڻکي گولو
سمجهيم. سو پاڻ ۾ ٻهي، پاڻ کان پڇي ٿو، تہ شيوڪ پاڻ ستگور هو يا سائين هو، ستگور
پاڻ شيوڪ هو يا سائين هو، سائين پاڻ شيوڪ هو يا ستگور هو؟ پاڻ ٿي ڀُلائي ٿو تہ ٽيئي
هڪ هئا ۽ هڪ آهن. وري پاڻ کان پڇي ٿو تہ ٽيئي هڪ هئا، تہ هي فرق ۽ ڦرقا ڪنهن
ٿي وڌا؟ پاڻ ٿي وراڻي ٿو تہ اَهم ڀاؤ ۽ اَوديا، اِها وِڇڙي وڌي هئي ۽ جا شبد ۽ شيوا سان
ماٺي هئي آهي. اِهو الاهي اسرار اکين اڳيان آٺي، عجائب جو عجب سمجهي ۽ سڃاڻي،
شيوڪ هر هر کِلي ٿو، کِلي چپ ۾ پئجي وڃي ٿو. شيوا جو ڦل بہ اَنت آهي، تہ شيوڪ
جي مهما بہ بي اَنت آهي.

(٧) پرماتما آگیان پرارتھنائوں

(١) سرب کلا پربھ پورنو – منجھ نمانی تھاء[1][2]
هر اوٹ گهی من اندری – جپ جپ جیواں ناء
کر کرپا پربھ آپنی – جن دھوڑی سنگ سماء
جیوں توں راکھہ تیوں رهاں – تیرا دتا پینا کھاء
ادم سوئی کراء پربھ – مل سادھو گن گاء
دوجی جاء نہ سجھئی – کتھے کوکن جاء
اگیان بناسن تم هرن[3] – اوچے اگم اماء[5][6]
من وچھڑیا هر میلیئی – نانک ایہہ سدھاء[7]
سرب کلیانا تت دن – هر پرسی گور کی پاء[8]۔
[راگ ماجھ، محلا پنجواں، دن رین (٤)]

(٢) هم مانگہ تجھی دیال – کر داسا گولیا
نو ندھ پائی راج – جیواں بولیا[9]
امرت نام ندھان – داسا گھر گھٹا
تن کی سنگ نہال – سرونی[10] جس سنتا
کماواں تن کی کار – سریر پوت هوء
نکا پاٹی پیس[11] – پگّاں[12] پیر دھوء
آپہ کچھو نہ هوء – پربھ ندر نہالیئی
موهہ نرگن دیچی تانء – سنت درسا لیئی۔[13]
[راگ گوجری، محلا پنجواں، وار (٣)]

١۔ موں۔ ٢۔ آسرو، آدھار۔ ٣۔ پکاروں کرن۔ ٤۔ اندکار م پرکاش کرن وارو۔ ٥۔ بی انت۔ ٦۔ اکث۔ ٧۔ گھرج، مانگ۔ ٨۔ هتھ لگایاں، چھوهاں۔ ٩۔ گن گائی۔ ١٠۔ کنیں۔ ١١۔ ان پیهاں۔ ١٢۔ گد ند لیاں۔ ١٣۔ ست سنگت۔

(٣) پربھ - اِھو مورت[1] میرا
کرپا ندان دیال موہ دیجئي - کر سنتن کا چیرا[2]. (١. ر.)
پراتھکال لاگؤ جن[3] چرني - نس باسر[5] درس پاوؤ
تن من ارپ کرؤ جن شیوا - رسنا[6] ھر گن گاوؤ
ساس ساس سمرؤ پربھ اپنا - ست سنگت نت رھیئي
ایک آدھار نام دھن میرا - انند نانک اِھ لھیئي۔

[راگ دیوگندھاري، محلا پنجوان، شبد (٢٦)]

(۴) ھر پرکھ نرنجن سیو - ھر نام دھیائیئي
ست سنگت سادھو لگ - ھر نام سمائیئي
ھر تیري وڈي کار[7] - مي مورکھ لائیئي
ھؤ گولا لالا تد - مي حکم فرمائیئي
ھؤ گورمکھ کار کماوان - جو گور سمجھائیئي۔

[راگ سورٹھ، محلا چوتھان، وار (٢)]

(٥) میري شاھا - مي ھر درسن سکھ ھوء
ھمري بیدن[9] تون جانتا شاھا - اور کیا جانئي کوء۔ (١. ر.)
ساچا صاحب سچ تون میري شاھا - تیرا کیا سچ سب ھوء
جھوٹا[10] کس کؤ آکیئي شاھا - دوجا ناھي کوء
سبنا وچ تون ورتدا شاھا - سب تجھ دھیاون دن رات
سب تجھي تھاوھ منگدي میري شاھا - تون سبنا کرھ اِک دات
سبھ کو تجھي وچ ھي میري شاھا - تجھ تي باھر کوئي ناھ
سب جیئ تیري تون سبھنا میري شاھا - سب تجھي ماھ سماء

---

١. مدو کامنا. ٢. گولو، داس. ٣. اسروپلي. ۴. ست مھاتماتون. ٥. ھمیشہ، سچو ڈیھن.
٦. زبان. ٧. کارج، شیوا. ٨. داسن جو داس. ٩. ویدن، دکھ. ١٠. کوڑو، کوڑو.

سينا کي تُون آس هيءِ ميري پياري - سڀ تُجهه ڏيائڻ، ميري شاهه
جڏ پاوڻِ لڳ رکه تُون ميري پياري - سچ نانڪ کي پاتشاهه.

[راڳ ڌناسري محلا چوٿان، شبد (١٣)]

(٦) ميل ليهُه[1] دئيال - ڍهي[2] پئي ڏُئارپا
رکه ليوُهه ديئن دئيال - پرمت اهه هارپا
ايکت وچل لمرا پرد - هر پتت اڌارپا
تُجهه بن ناهي کوءِ - بنتي[3] مرهه سارپا[4]
کرِ گهه ليهه دئيال - ساگر سنسارپا.

[راڳ جئيتسري، محلا پنجوان، وار (١٦)]

(٧) کرپا نِد - بسهُ رديءِ هر اِنت
لگسي نِد کرهُ پرگاسا - لاگيءِ پريپ سنگ[1] پريت. (١، ر،)
داس لماري کي پاوءِ ڌوڙا - مستڪ لي لي لاوءِ
مها پتت[6] لي هوت پنيتا[7] - هر کيرتن گن گاوءِ
آگيا لمري ميٺي لاگڻ - کيئو[8] تُهارو پاوءِ[9]
جو تُون ديهه تهي اهي ترپتيءِ - آن نه کتهوُ ڌاوءِ
سدهي نِکٽ[10] جانڻ پريپ سوامي - سکل رينُا[11] هوءِ رهيئڻي
سادُو سنگت هوءِ پراپت - تان پريپ آپنا لهيئڻي
سدا سدا هم چهوري[12] لمري - تُون پريپ همرو ميرا[13]
نانڪ بارڪ لم ماتا پتا - مُکه نام لمارو کيرا[14].

[راڳ ٽوڏي، محلا پنجوان، شبد (٥)]

---

١. مؤن کي پاڻ سان ملاءِ. ٢. ڪِرپا پيو آهيان. ٣. وينتي، پرارٿنا. ٤. قبوُل ڪر. ٥. هٿ ڪان وٺي ٻاهر ڪڍ. ٦. پاپي گنهگار. ٧. شُڌ، پوِتر. ٨. جيڪي به تُون ڪرين. ٩. ملو ڪري مڃان. ١٠. ويجهو، نزديڪ. ١١. خاڪ، مٽي. ١٢. ٻالڪ. ١٣. مالڪ، مهندار. ١٤. کير.

(٨) تون سلطان ڪهان هئن ميان[1] - تيري ڪون وڏائي
جو تون ڏيهه سو ڪهان سوامي - مين مورک ڪهڻ نه جائي
تيري گڻ ڳاوان ڏيهه ٻجهائي - جئسي سچ مهه رهئن رضائي. (١،رهاءُ)
جو ڪڇ هوا سڀ تجهه تي - تيري سڀ اسنائي[2]
تيرا انت نه جاڻا ميري صاحب - مين انڌلي ڪيا چتراهي؟
ڪيا هئن ڪٿي ڪٿي ڪهه ديکان - مين اڪٿ نه ڪٿنا جائي
جو تڌ ڀاوي سوئي آکان - تل[3] تيري وڏيائي
ايتي ڪوڪر[4] هئن بيگانا[5] - هڪ اس تن[6] ڀائي
ڀگت هيڻ[7] نانڪ جي هوئيگا - تان خصمي ناءُ نه جائي.

[راڳ بلاول، محلا پهلا، شبد (١)]

(٩) سوري سڀ هر هري - ناڪر جس گاوهُ
سنت چرڻ ڪر سيس ڌر - هر نام ڌياوهُ
ڪر ڪرپا ديال پرڀ - اهه نڌ سڌ[8] پاوهُ
سنت جنان ڪي رينڪا - لي ماٿي لاوهُ
نيچ تي نيچ اتِ[9] نيچ هوءِ - ڪر بنئن بلاوهُ
پاو مَلوان آپ تياگه - سنت سنگ سماوهُ
ساس ساس نهه وسري - ان ڪتهه نه ڌاوهُ[10]
سڦل درسن گور ڀيٽئي[11] - مان موهه مٽاوهُ
ست سنتوک ديا ڌرم - سينگار بڻاوهُ
سڦل سهاڳڻ نانڪا - اپني پرڀ ڀاوهُ[12].

[راڳ بلاول، محلا پنجوان، شبد (٤٥)]

---

١. ميان، خان. ٢. پرپر، پريت. ٣. تر ماتر. ٤. ڪتا. ٥. ڌڪيل، ڌاريو. ٦. سر يا ساهه ڀاتڻ لاءِ. ٧. خالي. ٨. سڌيون. ٩. انهيءَ کان به. ١٠. ڀڄڪان. ١١. ملاقاتي ٿيڻ. ١٢. جيڪڏهن وڻي ته.

(۱۰) هري جهيا ايڪ پرڀ - هر کي گڻ اگم اٿاهہ
هر ڪٿ ڪر جوهہ اپاٽيا - هر لسر وڏ اگم اٿاهہ
هر دهہ پريؤ مت الما - گور سنگؤر لي پگ پاهہ
مت سنگت هر ميل پرڀ - هر پاپي سنگ تراهہ
جن نانڪ ڪٿ هر بخش ليهہ - هر تني ميل ملاهہ
هر ڪرپا ڪر سڻ بينتي - هر پاپي ڪرم تراهہ۔

[راگہ ڪانڑا، محلا چوٿان، وار (۵)]

(۱۱) چرڻ ڪمل ڪا آسرا - دوجا ناهي ٺاءِ
مي ڌر تيري پار برهم - تيري تاڻ رهاءِ
اماٽيا پرڀ ماڻ اؤن - تيري سنگ سماءِ۔

سري راگہ، محلا پنجوان، شبد (۱۲)

(۱۲) سا بُد دبجي جت وسر ناهي - سا مت دبجي جت تُد ڌياٿي
ساس ساس تيري گڻ گاوان - اوٽ نانڪ گور چرڻا جيئہ۔

راگہ مانجهہ، محلا پنجوان، شبد (۱۲)

(۱۳) تؤن سچا داتار - نت دبوهہ چڙهہ سوايا
نانڪ منگي دان - جو تُد بهايا۔

راگہ مانجهہ، محلا پهلا، وار (۲۶)

(۱۴) آنتر جامي پرک بڌاني - شرڌا من کي پؤري
نانڪ داس اهي سُک مانگي - موڪهہ ڪر سنتن کي ڌوڙي۔

راگہ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (۱۳۴)

(۱۵) بنهٔ سنڻ لم پران ڄت پياري - ڪرپا نڌ دپالا
راکہ ليهہ پتا پرڀ ميري - آناٿهہ ڪر پرتپالا۔

(۱۳۰)

(۱۶) مال خجانا ٿيهہ گهر - هر کي چرڻ نڌان
نانڪ جاچڪ در تيري - پرڀ تُدنو منگي دان۔

(۱۷۲)

---

۱. بيمجهہ، مؤرک. ۲. چرڻ بر لگؤن. ۳. پروسو. ۴. شڪتي. ۵. تُدهنجي ذات همیشہ وڌندي پئي وڃي. ٦. سار سنڀال. ۷. خزانا، پدارٿ. ۸. شهر، نگر. ۹. سوالي، منگتو. ۱۰. پئي لو.

(١٧) هر ٻاڃي نِرگڻ ڪئا - گڻ ڪريئي
پرڀ هوءِ ديال - نانڪ جن تريئي.

راڳ گوڙي، محلا ٻهلا، اشٽپدي (٨)١٦

(١٨) گهٽ اَوگهٽ[1] ڏُونگر[2] گهڻا[3] - اِڪ نِرگڻ[4] ٻئلُ همار
رميئي[5] سنءُ اِڪ ٻينتي ميري - پُونجي[6] راکه مُرار.

راڳ گوڙي، ٻڳت روداس، شبد (٣)

(١٩) دِنس رئڻ آراڌ - سمالي ساهه ساهِ
نانڪ کي لوچا پوُر - سچي پاتشاهه.

راڳ آسا، محلا پنجوان، شبد (١٠٨)

(٢٠) جن[7] نانڪ ڪئا اِهه دان ديهُ - پرڀ پاوءِ سنت رين اُرڌاري[8]
سروني ڪٿا نئن درسن پيکئُ - مستڪ گور چرناري.

(١٢٢)

(٢١) اُڌم[9] ڪرئُ ڪراوءِ ٺاڪر - پيکت سادُو سنگ
هر هر نام چڙاوهه[10] رنگن - آپي هي پرڀ رنگ[11].

(١٣٩)

(٢٢) هم اَولهگيئا[12] اَولهگي - هم چورُو[13] ٿاري
جئُ تُون راکهه تئُ رهان - مُکهه نام هماري.

راڳ آسا، محلا پهلا، اشٽپدي (١٦)

(٢٣) هر ديا پرڀ ڌارئُ پاکڻ[14] هم تارهُ -
ڪڍِ ليوهُ شبد سُڀاءِ جيئُ
موهه چيڪڙ[15] ڦاٿي نِگهرت[16] هم جاتي -
هم ٻانهه پرڀُو پڪڙاءِ جيئُ.

راڳ آسا، محلا چوٿان، ڇنت (٤)٥

(٢٤) شُڀ چنتن[17] گوبند رمڻ[18] - نرمل سادُو سنگ
نانڪ نام نه وسرئُ اِڪ گهڙي - ڪر ڪرپا ڀڳونت.

راڳ آسا، محلا پنجوان، ڇنت (١٠)، سلوڪ

(٢٥) تيري پنهه[19] خداءِ - تُون بخشندگي
شيخ فريدي خير[20] - ديجي بندگي.

راڳ آسا، شيخ فريد، شبد (١)

---

١. واٽ. ٢. ڏکي. ٣. جبل، پربت. ٤. نڪمو. ٥. پرماتما. ٦. جنم سڦلو ڪر. ٧. داس. ٨. هردي ۾ ڌيان ڌارڻ. ٩. ڪوشش. ١٠. رنگين تون. ١١. رنگجي پوندو. ١٢. گولن جو گولو. ١٣. ٻالڪ. ١٤. پٿر. ١٥. وڪارن جي گپ ۾. ١٦. غرق ٿيندا ٿا وڃون. ١٧. خيال ڪرڻ. ١٨. ڳڻ ڳائڻ. ١٩. پناهه، آجهو. ٢٠. دان، خيرات.

(٢٦) مــوهــ مٹن[1] ڈرنم آســا[2] - بــآسا بــكار[3]
رک ڈوم پيرم بداڙ[5] من تي - أڏو[6] هــــر نرنكار.

راڳ گوجري، محلا پنجوان، اشٽپدي (٥)٢

(٢٧) ســـــهــ بمنتيئا ســـوامـــي - ميري رام
كُوٽ[7] أپراڌ[8] پري - ٻي ليري چيري رام.

راڳ بهاڳڙا، محلا پنجوان، چِنت (١)٨

(٢٨) ليري گڻ بهتي ميم اڪ نہ جاڻيا - ميم مُورک ڪڇ ڏيجيءِ
پرٹوت[9] نانــڪ سُن ميري صاحبـــا - ڈُبدا پٿر ليجيءِ.

راڳ سورٺ، محلا پهلا، شبد (۴)

(٢٩) تُون پرڀ داتا دان مت پُورا - هم ٿاري[10] ڀيکاري جيئُه
ميم ڪيا مانگهُ ڪڇ ٿر نہ رهائي[11] - هر ديجيءِ نام پياري جيئُه.

(٨)

(٣٠) ڪام ڪروڌ لوڀ جُوٺ نندا - ان تي آپ چڏاوهُ
اهه ڀيتر تــي ان ڪهُ ڏارهُ[12] - آپن نڪٽ بلاوهُ.

راڳ سورٺ، محلا پنجوان، شبد (٣١)

(٣١) أنتر ڪي گت لمڻي جاڻي - تُجهي پاهـــ نبيرو[13]
بخش ليهُ صاحب پرڀ أپڻي - لاکهُ خطي[14] ڪر ڦيرو[15].

(٣٥)

(٣٢) پائي پکا پسنُه سنمت آڳيءِ - گڻ گوونڈ جس گائي
ساس ساس من نام سماريءِ - اهه بسرام[16] نڌ پائـــي.

راڳ ڌناسري، محلا پنجوان، شبد (١٠)

(٣٣) جو تُڌ ڀاويءِ سو ڀرواڻ - ليري ڀاڻـــي تــو قـــربان
نانڪ غريب بندا جن ليرا - راکہ ليہ صاحب پرڀ ميرا.

(٢٢)

(٣٤) کهہ نـــانڪ - پــرڀ بنڌ سُنيجيءِ
کُهل کنور کاپي - مکت ڪيجيءِ.

راڳ سُوهي، محلا پنجوان، شبد (٧)

(٣٥) ڪرهہ ڪرپا ڪرٿا[17] پتي - ليري هر گڻ گاهُ
نانڪ ڪي پرڀ بنتي - ساڌ سنگ سماءِ.

(٤٣)

(٣٦) نرگڻ مُگد أجاڻ[18] أگياني - ڪرم ڌرم نهي جـــاڻا
ديا ڪرهُ نانڪ گڻ گاويءِ - منا لگي ليرا ڀاڻا.

(٥٣)

---

١. جوٽو، كوڙو. ٢. بيحد. ٣. واسنائون. ۴. وڪار. ٥. ناس ڪر. ٦. أذار ڪر. ٧. ڪٿين. ٨. گناهہ. ٩. چوَن ٿا، فرمائين ٿا. ١٠. اوهان جـــو. ١١. سڀ سدساري پداوٽ ناسوَنت آهن. ١٢. ناس ڪــر. ١٣. فيصلو. ١۴. گناهہ، ڏوهہ. ١٥. پيا گهمون ڦـــرون. ١٦. آنند. ١٧. ڪرن ڪراون هار، پرماتما. ١٨. أڻڄاڻ، أڻڄهيل.

(٣٧) ڏُهه[1] ڪر جوڙ مانگڻُ اِڪ دانا - صاحب تُٺيءِ پاوان
ساسِ ساس نانڪ آراڌي - آٺ پهر گڻ گاوان.

(٥٦)

(٣٨) ابهو وَرُ[2] ابها وَڏ ڀاڳي - اِڪ سي ڏن هوءِ وَڏ ڀاڳا رامَ
ابهو راڱ ابهو رس ڀوڳا - هر چرٽي مَن لاڳا رامَ.

واڳ سوهي، محلا پهريون، چؤپد (٤)٦

(٣٩) مِن مندر تَن ويس قلندرُ[3] - گهٽ هي تيرٿ ناوان
ايڪُ شبد ميري پران بَسٽ هيءِ - ٻاهُڙ[4] جنم نه آوان.

واڳ بلاول، محلا پهريون، شبد (٢)

(٤٠) نهل ڪرڻ تيري داس ڪي - پڳ[5] جهاڙ[6] ٻالَ[7]
مستڪ اَپنا ڀيٽ ديئُ - گُن سنئُ رسالَ[8].

واڳ بلاول، محلا پهريون، شبد (٤١)

(٤١) ڪرپا ڪرهُ ديِن ڪي داتي - ميرا گڻ اَوَگڻ نه بيچارهه ڪوئي
ماٽي ڪا ڪيا ڌوپيءِ سوامي - ماڻس[9] ڪي گتِ[10] ايهي.

واڳ رامڪلي، محلا پهريون، شبد (١)

(٤٢) سدا سدا تيري گڻ گاوان - سچي صاحب تيري مَن ڀاوان
نانڪ ساچ ڪهيءِ بينتي - سچ ديوهُ سچ سماها هي.

واڳ مارو، محلا پهريون، سولهو (١٦)١٠

(٤٣) اِڪ جاچڪُ منگيءِ دان ڏُناريءِ - جان پريب ڀاويءِ تان ڪرپا ڌاري
ديهُ درس جِت مَن ترپتاسيءِ - هر ڪيرتن مَن ٺهرانڌا[11].

واڳ مارو، محلا پهريون، سولهو (٩)٥

(٤٤) قُدرت قادر ڪرڻ ڪريما - صفت[12] محبت آٿاهه[13] رحيما
حقُّ[14] حڪم سچ خدايا - بُجهه نانڪ بند خلاصُ[15] نَرا.

(١٥)١٢

(٤٥) آپي جاڻيءِ ڪري آپ - آپي آڻيءِ راسِ[16]
تِسيءِ آڳيءِ نانڪا - کَلِئا[17] ڪيجيءِ اَرداس.

واڳ مارو، محلا پهريون، ليڄا، وار (٢٠)
سلوڪ محلا دوجا

(٤٦) ڏِين بنڌُ - سُن ديال
پنچ[18] داس تين[19] دوکي[20]، ايڪ مَن اَناٿ ناٿ - راکهُ ڪرپال.

واڳ ڪيدارا، محلا پهريون، شبد (٢)

---

١. ٻِني هٿ. ٢. دان. ٣. اَلمست فقير. ٤. وري ٻئي دفعي. ٥. چرڻن جي خاڪ. ٦. صفا ڪريان، اُگهان. ٧. ٻنهنجي وارن سان. ٨. رسدائڪ. ٩. اِنسان جي. ١٠. حالت. ١١. ايڪاگر ڪري ٽِڪايان. ١٢. مهما. ١٣. بيحد. ١٤. سچو، پاڪ. ١٥. سنسار ساگر کان تري پار پئبو. ١٦. ڪارج پُورا ڪري ٿو. ١٧. سمڪه ٿي، آئي بيهي. ١٨. وڪار. ١٩. اِندريُون. ٢٠. ٽيڪي گڻ.

(٤٧) تُم دائي هــر سدا ٻڪاري - ديهُ جبابُ هيوء ٻڳاري
داس ڪبير تيري پنهه[2] سمانا - بهشت نجيڪ[3] راک رحمانا.

راڳ ڀيرئون، ڪبير صاحب، شبد (١٥)

(٤٨) چــرن ڪـمل سنگ - لاڳــي ڏوري
سک ساڳر - ڪــر پرم گت[4] مــوري.

راڳ نٽ نارائڻ، محلا پنجوان، شبد (٦)

(٤٩) اَوُر نه ڪوئو سوجهيءَ پريب بن - ڪهُ ڪو ڪس پهه جاسي
جنُ جاڻهُ لهُ راکهه ٺاڪــر - سب ڪڇ تُمهي پــاســي.

راڳ سارنگ، محلا پنجوان، شبد (٥١)

(٥٠) اُم ڪتا سُطبجي سروپي - ميا[5] ڪــرهُـــ ڀڳوان
آوت جات[6] دوئو پکه پوُرن - پاليتي سک اسرام.

(٨٥)

(٥١) تُم هر دائي سمرت سوامي -

اِڪ مانگهُ تُجهه پاسهُ هر دائيءِ[7].
جن نانڪ ڪهُ هر ڪرپا ڪر ديجيءِ -
سد بسهه رديءِ موهِ هر چرانيءِ[8].

راڳ ڪلياڻ، محلا چوٿان، شبد (٥)

(٥٢) راما - هم داسن داسُ ڪريجيءِ
جب لگ ساس هوءِ مــن انتر - سادُوُ ڌوُڙ[9] پيوبجــيءِ.

راڳ ڪلياڻ، محلا چوٿان، اشٽپدي (٦)

(٥٣) هـم بارڪ گور اُدم گُسائين - گور ڪــر ڪرپا پــرتپال[10]
بکهه ڀوجل ڏٻدي ڪاڍ ليهُ پربهه - گــور نانڪ بال گپال[10].

راڳ پربهاتي، محلا چوٿان، شبد (٢)

(٥٤) بل چُهٽڪيو[11] بنڌن پڙيءِ[12] - ڪڇوُ نــہ هوت اُپــاء[13]
ڪهه نانڪ اَب اوٽ هر - گج جهُ[14] هــوءِ سهاء.

سلوڪ، محلا ناوان (٥٣)

(٥٥) سنگ سکا[15] سب تج گئي[16] - ڪوئوُ نــہ نبهيو سات
ڪهه نانڪ اِهه بپت ميءِ[17] - ٽيڪ ايڪ رگهنات[18].

(٥٥)

١. پاپي گنهگار. ٢. پناهه ورتي آهي. ٣. ونجهو پرسان. ٤. موکش. ٥. مهر. ٦. جنم مرڻ جي ڦيري کان آزاد ڪيمدس. ٧. دان، ور، ڀيک. ٨. چرن. ٩. نواس ڪريان. ١٠. رکيا يا سنڀال ڪندڙ. ١١. شڪتي ختم ٿيندي ٿي وڃي. ١٢. بوجا. ١٣. تدارڪ، ڀلو. ١٤. هاٿي. ١٥. سنگي ساٿــي. ١٦. ساٿ ڇڏائي ڀڄي ويا آهن. ١٧. سنڪٽ سمي، مشڪلات پر. ١٨. پرماتما.

(٨) سرناگتي

(١) تون سمرٿ وڏا - ميري مت توري رام
پالهه اڪرتگهنا[١] - توُن درشٽ ليري رام
اڳاڌ بوڌ اپار ڪري - موهه نيچ ڪڇو نه جانا
ونن لياگهه سنگرهن ڪوڙي[٢] - تون نيچ اپانا
لياگهه[٣] چلتي مها چنچل[٤] - ڏوک ڪر ڪر جوڙي[٥]
نانڪ سرڻ سمرٿ سوامي - پنج[٦] راکهه ميري.
[راڳ بهاڳڙا، محلا پنجوان، چنت (٣)٨]

(٢) اَب هم چلي - ٺاڪر پهه هار
جب هم سرڻ پرڀو ڪي آئي - راکهه پرڀو ڀاوي مار. (اُ ر٠)
لوڪن ڪي چتراڻي اپما[٧] - لي بيسنتر[٨] جار[٩]
ڪوئي ڀلا ڪهئو ڀاوي برا ڪهئو - هم تن ڏئيو[١٠] هي ڊار[١١]
جو آوت سرڻ ٺاڪر پرڀ تمري - تس راکهه ڪرپا ڌار
جن نانڪ سرڻ تماري هر جيئو - راکهه لاج مرار.
[راڳ ديوگنڌاري، محلا چوٿان، شبد (۴)]

(٣) گڻ گوپال پرڀ ڪي نت گاها - اَند بنود[١٢] منگل سک ٺاها
چل سکيئي پرڀ راوڻ[١٣] جاها - ساڌ جنان ڪي چرڻي پاها. (ا٠ ر٠)
ڪر بينتي جن ڌوڙ باڇاها[١۴] - جنم جنم ڪي ڪلوک[١٥] لاها

---

١. ڪوڙا، بيشڪر انسان. ٢. موهه رکان ٿو. ٣. ڏوکو ڪري چڏي وڃي ٿي. ۴. موهيندڙ،
ڀيائيندڙ. ٥. ميڙي ڀا ڪني ڪئي آهي. ٦. لاج، پَک. ٧. ساراهه، خوشامد. ٨. اگني.
٩. جلائي ڇڏي آهي. ١٠. آهم ڀاؤ، اهنڪار. ١١. ختم ڪري ڇڏيو آهي. ١٢. خوشيون،
موجون. ١٣. مزا ماڻڻ، لذت وٺڻ. ١۴. وڻون ۽ وندڻون. ١٥. پاپ، ڏک.

من تن پراڻ جيءُ آرپاها - هر سمر سمر مانُ[1] موهه ڪٽاها
دين ديال ڪرهُ[2] اُساها - نانڪ داس هر سرڻ سماها .

[راڳُ سوهي، محلا پنجوان، شبد (٣٦)]

(٤) مِٽي ڪُوڙ ڪوچت جي - هر نهچل سُگهڙ[3] پايا
سڀ اُڌرو[5] ڏني جي - تان چرن ڪمل چت لايا
پربهه اُبناسي هنءُ تس ڪي داسي - مري نه آوي جائي
ڌرم اَرٿ ڪام سڀ پُورن - من چِندي[6] اِڇ پُجائي
سرب سمرٿ[7] ڳُن ڏاٿهه ڪرتي[3] - سد ساڌ ڪي مُن جَن ڏِيايا
نانڪ سرن ڪرپا نِڌ سوامي - وڏ ڀاڳي هر هر گايا .

[راڳُ سوهي، محلا پنجوان، ڇنت (٤)١١]

(٥) داس تيري ڪي بينتي - رِد ڪر پرگاسُ[8]
تمري ڪرپا تي پار برهم - دوکن ڪٽُ ناسُ
چرن ڪمل ڪا آسرا - پربهه پُرک گُڻ[9] تاسُ
ڪيرتن نام سمرت رهءُ - جب لڳ گهٽ ساسُ
مات پتا بنڌپ[10] تُون هي - تُون سرب نواسُ
نانڪ پربهه سرڻاگتي - جاڪو نرمل جسُ[11] .

[راڳُ بلاول، محلا پنجوان، شبد (٧١)]

(٦) ناڪر - تُم سرڻائي آيا
اتر گيو ميري من ڪا سنسا[12] - جب تي درسن پايا . (١. ر٠)

---

١. اِيمان. ٢. مُون ۾ چاهه پيدا ڪر. ٣. ڳُرلهي ڳولهي. ٤. پرماتما. ٥. فنا. ٦. پسند.
٧. سرو ليون ۾ سمرٿيون. ٨. روشن. ٩. گُڻن جا سمندر. ١٠. مِٽ مائٽ. ١١. جس، مهما.
١٢. ڀرم.

اَن ڀولت[١] ميري پرتا[٢] جاڻي - آپنا نام جپايا
دکه ناٺي سک سهج سماڻي - آنند آنند گڻ گايا
ٻانهن پڪڙ ڪڍ ليني آپني - گرهه آنڌ ڪوپ[٣] تي مايا
ڪهه نانڪ گرو بنڌن ڪاٽي - وڇڙت[٥] آن ملايا.

[راڳ سارنگ، محلا پنجوان، شبد (٧٤)]

(٧) من ڪر - ڪبهوُ نه هرگن گايو
بِکيا[٦] سڪت رهيو نس ٻاسُر[٧] - ڪيو آپنُو[٨] پايو. (١. ر.)
گرو اپديش سُنيو نهه ڪانن - پَر[٩] دارا لپٽايو
پَر نندا ڪارڻ ٻهُ ڌاوت - سمجهيو نهه سمجهايو
ڪها ڪهُ مين آپني ڪرني - جهه بِڌ جنم گوايو
ڪهه نانڪ سڀ اَوگن موُن ميں - راک ليهه سرنايو.

[راڳ بلاوَل، محلا ناوان، شبد (٤)]

(٨) پرڀ ڪيجي ڪرپا نِڌان - هم هرگن گاوهگي
همُ تمري ڪرڏ نِت آس - پرڀ موهه ڪب گل لاوهگي. (١. ر.)
هم بارڪ مُگڌ اِيان[١٠] - پِتا سمجهاوهگي
سُت[١١] کِن کِن ڀوُل بگاڙ[١٢] - جگت پِت[١٣] ڀاوهگي[١٤]
جو هر سوامي تم ديهُ - سوئي هم پاوهگي
موهه دوُجي ناهي ٺوَر[١٥] - جِس پهِ هم جاوهگي
جو هر ڀاوهه ڀگت - تِنان هر ڀاوهگي
جوتي جوت مِلاءِ - جوت رَل[١٦] جاوهگي

١. ٻنا ٻُڌائڻ جي. ٢. سچي حالت جو پتو. ٣. ناس ٿي ويا. ٤. کوُهه. ٥. وڇڙيل. ٦. وشين. ٧. ڏينهن رات. ٨. پنهنجي من ماني پٺي ڪئي ائم. ٩. اِستري. ١٠. بيسمجهه، اياڻو. ١١. پُت. ١٢. ڪم ڪاري ڇڏيندو آهي. ١٣. پِتا. ١٤. وڻندو آهي. ١٥. ٺڪاڻو. ١٦. ملي هڪ ٿِي وڃڻ.

هر آپي هوءِ ڪرپال - آپ لءِ لاڙهگي
جَن نانڪ سرن ڏتار - هر لاج رکاڙهگي.

[راڳ ڪلياڻ، محلا چوٿان، شبد (٦)]

(٩) جو تيري سرڻائي هر جيءُ - تِن اُون راکن جوڳ[1]
تُڌ جيوڏ ميءِ اَوَر نه سوُجهيءِ[2] - نا ڪو هوُئا نه هوڳ
هر جيءُ - سدا تيري سرڻائي
جئن ڀاويءِ تئن راکهه ميري سواميءِ - ايهه تيري وڏيائي. (١،١٠)
جو تيري سرڻائي هر جيءُ - تِنڪي ڪرهه پرتِپال[3]
آپ ڪرپا ڪر راکهُ هر جيءُ - پوُهه[4] نه سَڪيءِ جم ڪالَ
تيري سرڻائي سچي هر جيءُ - نا اوهه گهٽيءِ نه جاءِ
جو هر ڇوڏ دوُجيءِ[5] ڀاءِ لاڳيءِ - اوهه جميءِ تيءِ مرجاءِ
جو تيري سرڻائي هر جيءُ - تِنان دوُکهه ڀُوکهه ڪڇ ناهه
نانڪ نام سَلاهه سدا تُون - سچيءِ شبد سماهه.

[راڳ پرڀاتي، محلا تيجا، شبد (٤)]

(١٠) ڪوئي رکِ[6] نه سَڪيءِ - دوُجا ڪو نه دِکاءِ[7] — سري راڳ، محلا پنجوان، شبد (٣)
چاري ڪُنڊا[8] ڀالِ[9]ڪيءِ - آءِ پَيا سرڻاءِ
نانڪ سچي پاتشاهه - ڏُبدا ليئا ڪڍاءِ.
(١١) پُوُلا[10] مارگ[11] پانيوُن - گُڻ اَوگڻ نه بيچار
نانڪ تِس سرڻاگتي - جو سگل گهٽا آذار. (١٨)

١. قابل. ٢. خيال ۾ اچي. ٣. سنڀال. ٤. ويجهو اچڻ، ڇُهڻ. ٥. ڏُنيسِي ڀاؤ، پيائي.
٦. ڪو موُن کي هِن سنسار جي پڙ ساگر مان بچائي سگهي. ٧. ڏسڻ ۾ اچي. ٨. طرف.
٩. ڳولهي، ڀٽڪي. ١٠. ڀُليل، گنهگار. ١١. سچي راهه.

(١٢) جاڪي سرڻ پيا ڪٽ[1] پاتيڪي - ساس ساس هري نام نه پاتيڪي
تس بن هور نه دوجا ٺاڪر - سڀ تسيءِ ڪيا جاني جيئ[2].
واڳ ماجهه، محلا پهريون، شبد (٣٤)

(١٣) ميري رام - هم پاپي سرڻ پري هر دوار
مت[3] نرگڻ هم ميلي ڪبهون - اپني ڪرپا ڌار.
واڳ گوڙي، محلا چوٿون، شبد (١١)

(١٤) هم اپراڌ پاپ بهو ڪيني - ڪر دشٽي[4] چور چرايا
اب نانڪ سرڻاگت آئي - هر راکهه لاج هر ڀايا.
(٣٥)

(١٥) پار برهم ڪي - سرڻي پاهه
ڪرت ڪلٺڪ[5] - ڪن مهه مٽ جاهه.
واڳ گوڙي، محلا پهريون، شبد (٣٦)

(١٦) جن ڪي ڪيني آپ سهاءِ - سک پايا لگ داسهه پاءِ
آپ[6] گيا تان آپهه پئي[7] - ڪرپا نڌان ڪي سرني پئي.
(١١٠)

(١٧) جن نانڪ اوٽ[8] تهاري پئي - آئيو سرڻاگيو
نام رنگ سهج[9] رس ماڻي - ڦر دوک نه لاگيو.
(١٦٠)

(١٨) جو ديسيءِ سو سگل بناسيءِ - جيئ بادر[10] ڪي ڇائي[11]
جن نانڪ جگ جانيو مٿيا[12] - رهيو رام سرنائي.
واڳ گوڙي، محلا نائون، شبد (٢)

(١٩) هر پرڀ داتا ايڪ تون - تون آپي بخش ملاءِ
جن نانڪ سرڻاگتي - جيئ ڀاوي تيوي ڇڏاءِ.
واڳ گوڙي، محلا ليجوا، اشٽپدي (٨)٩

(٢٠) جپ تپ سنجم ڌرم نه ڪمايا - سيوا ساڌ نه جانيا هر راءِ[13]
ڪهه نانڪ هم نيچ ڪرما[14] - سرڻ پري ڪي راکهه شرما[15].
واڳ آسا، محلا پهريون، شبد (٢٩)

(٢١) ڪهه نانڪ - جو پرڀ سرڻائي
اُنها[16] سک - آڳيءِ[17] گٽ پائي.
(٧٣)

---

١. موکش. ٢. ٺڪاڻو. ٣. متان، من. ٤. نگي، دولاب. ٥. پاپ، دوش. ٦. اهنڪار، آيمان. ٧. پرماتما جو روپ بڻجي پيس. ٨. ٽيڪ. ٩. گيان. ١٠. ڪڪر. ١١. ڇانو. ١٢. جوٺو، ناسوَنت. ١٣. پرماتما. ١٤. ڪرتوت. ١٥. لاڄ، پت. ١٦. هن جنم ۾. ١٧. پرلوڪ ۾.

(١١٠)

(٢٢) مها پِکر[1] سنسار - ورلي پيکيا
چوڻ هوکي سرڻ - ليکهَ[2] نانک ليکيا.

(٢٣) اي من ليرا کر نهي - کر وِيکهَ[3] شبد وچار
هر سرڻائي پئج پئو - پائينهِه موک دئار.

واڳ آسا، محلا تيجا، اِشٽپدي (٢) ١٣

(٢٤) پِکِس وِچِل هر پرد[4] هچِ - هر لاج رکايا
جن نانک سرڻاگتي - هر نام تِرايا.

واڳ آسا، محلا چوٿان، چهنت (٤) ٨

(٢٥) سنسار ساگر نِدي ترِيا - جِدي ايک دِيايا
نِج[4] کام کروڌ اَنِدْ[5] نِندا - پرڀ سرڻائي آيا.

واڳ آسا، محلا پنجوان، چهنت (٣) ١٣

(٢٦) ترِقي قاهي[6] سڀ جگ قاسا - جم کي سنگل[7] بند ليا
گور پرسادي سي نر اُبري[8] - جو هر سرڻاگت پئج پيا.

واڳ آسا، محلا پهلا، پٽي لکي (٢٥)

(٢٧) کرهَ[9] انگرهه سوامي ميري - گُنهه[10] نه موهِ کمائو[11]
گوبند ديال کرپال سک ساگر - نانک هر سرڻائو.

واڳ گوجري، محلا پنجوان، شبد (٢٥)

(٢٨) ساجن تيري چرن کي - هوءِ رهان سد دُوڙ
نانک سرڻ تهاريِئا - پيکهَ سدا حضُور.

واڳ گوجري، محلا پنجوان، وار (٤)

(١٢

(٢٩) تياگهُ سگل اُپاءَ[12] - تِس کي اوٽ گهه
پئو سرڻائي پئج - سُکي هوُن سک لهُه.

(٣٠) آپ ميت پئي سرڻائي - اِهه مَت سادُو کهي
پرڀ کي آگيا مانِ سک پايا - ڀرم اَنڌيرا لهي.

واڳ ديوگنڌاري، محلا پنجوان، شبد (٧)

(٣١) موُرک مُگدِ اَنات چِنچل - بل هِين[13] نيچ اَجاڻا
پڙنت[14] نانک سرڻ تيري - رکهُ آوڻ جاڻا[15].

واڳ ڀاڳڙا، محلا پنجوان، چهنت (١) ٣

---

١. پيانڪ. ٢. حڪم، قانوُن. ٣. دستوُر. ٤. نُورت ڪري. ٥. مها پُرشن جي گلا. ٦. قندي پر قاتل. ٧. زنجيرُون. ٨. بچي سگهندا. ٩. ٻاجهه. ١٠. ڏُڪو. ١١. ڪيا ڪرم ڪيل. ١٢. پڪڙ، وسيلو. ١٣. نربل، هيڻو. ١٤. چوَن ٿا. ١٥. جمڻ مرڻ جو چڪر.

(٣٢) جو سرڻ آوي اِس ڪُنت لاوي - اِهہ پِرد سوادي سَندا
پِرونت نانڪ هر ڪَنت مليا - سدا ڪيلَ ڪرندا.
(٤)٣

(٣٣) سون لبري ڪَت مها بِهڙي - اِڪ نام دِيهہ اَڌارا
پِرونت نانڪ ڪر دِيهِہ راکهُ - گوبند دِين دِيارا.
(٤)٧

(٣٤) هر نيچ سي اُتم پهي - هر ڪي سرڻائي
پاٿر ڏُبدا ڪڍ ليئا - ساچي وڏيائي.
واڳہ وَڏهنس، محلا تيجا، اشٽپدي (٤)٢

(٣٥) هڻُ پاپي پَتت پُرم پاکنڊي - تُون نرمل نرنڪاري
اَمرت چاکہ پرم رس راتي - ناڪر سرڻ تُماري.
واڳہ سورٺ، محلا پهلا، شبد (٥)

(٣٦) ساڌ ملوان مَل مل ڌووان - اِهہ من تڪُوُ ديسا
سُرڻ مِيتا هڻُ ليري سرڻائي آيا - پرڀ ملڻُ ديهِہ اُپديسا.
واڳہ سورٺ، محلا پنجوان، شبد (١٢)

(٣٧) سوني ڪراءِ جو تُد پاوي - موهہ سياٽپ ڪڇُو نہ آوي
هم بارڪ تُهہ سرڻائي - پرڀ آهي پيج رکائي.
(٧١)

(٣٨) ساڌ سنگہ ڪبهوُ نهي ڪِيا - نهہ ڪيرت پرڀ گائي
چَن نانڪ ميم ناهہ ڪوئو گُن - راکہ ليهہ سَرنائي.
واڳہ سورٺ، محلا ناوان، شبد (٦)

(٣٩) پياري اِن پِڌ ملڻ نہ جائي - ميم ڪيتي ڪُرم اَنيڪا
هار پڙيو سوامي ڪي دئاري - ديجي پُڌ بيبيڪا.
واڳہ سورٺ، محلا پنجوان، اشٽپدي (٣)

(٤٠) ليري سرن پيا هڻُ جيوان - تُون سَمرٿ پُرکہ مهروانَ
آٺ پهر پرڀ ڪڻُ آراڌي - نانڪ سد قربان.
واڳہ ڌناسري، محلا پنجوان، شبد (١٨)

(٤١) تِرشنا اَگن - پرڀ آپ بُجهائي
نانڪ اُڌري - پرڀ سرڻائي.
(٥٥)

---

١. گاي لگائي لو. ٢. پتي پرماتما. ٣. خوشيون. ٤. زنجير، قاسي. ٥. ناپاڪ. ٦. مها. ٧. ٽوڪي. ٨. لموني سان. ٩. پاٺ پڙهڻ، ويدن جو اَڀياس ڪرڻ ۽ ڪٿين يوگہ اِستعمال ڪرڻ. ١٠. وويڪي، ضمير جي. ١١. وسائين ڇڏي. ١٢. ڪري پيس.

(٤٢) کهنت ڪبير سُنهه ري ڀرائي - ڇوڙهه من ڪي ڀرما
ڪيول نام جپهه ري ڀرائي - پڙءِ ايڪ ڪي سرنا.
راڳ ڌناسري، ڪبير صاحب، شبد (٢)

(٤٣) مَکُن[1] وهيو مايا ميءِ نس دن - ڇُٽي[2] نه من کي ڪائي
کهه نانڪ اَب ناهه اُنمت گت - بن هرڪي سرنائي.
راڳ ٽوڏي، محلا ناوان، شبد (١)

(٤٤) سُکاد[3] ٻاد[4] اِبرکهه مَد مايا - ان سنگ لاڳ رتن جنم گوايا
دک ڀنجن جڳ جيون هر رايا - سگل تياڳِ نانڪ سرڻايا.
راڳ سوڙهي، محلا پنجوان، شبد (١٩)

(٤٥) همَ آيا ڏوِرهه چلڪيءِ[5] - ميءِ تڪي لئه سرڻاءِ جيئه
ميءِ آسا رکي چت مهه - ميرا سوهو دک گواءِ جيئه.
راڳ سوڙهي، محلا پهلا، گڪوڙتي، شبد (٣)

(٤٦) ميءِ تُجهه بن بيلي[6] ڪو نهي - تون اُنمت سَکائي[7]
جو تيري سرڻاڳتي - تن ليکهه ڇڏائي.
راڳ سوڙهي، محلا تيجا، وار (٢٠)

(٤٧) ڏکيا دردوند در آيا - بهت پياس جواب[8] الهه پايا
کهه رِوداس سرڻ پرڀ تيري - جڻ جاڻهه تهه ڪر گت ميري.
راڳ سوڙهي، ڀڳت رِوداس، شبد (١)

(٤٨) ٽالي[9] واءِ الهه لڳئي - پار برهم سرڻائي
چوگرد هماري رام ڪارَ[10] - دک لڳيءِ نه ڀائي.
راڳ بلاول، محلا پنجوان، شبد (٧٩)

(٤٩) جو مانڪ مانڪه ڪي شيوا - اوهه تس ڪي لئي لئي ڦُن جاليئيءِ[11]
نانڪ سرڻ سرڻ سک ساگر - موهه ٽيڪ تيرو اِڪ ناليئيءِ[12].
(٩٢)

(٥٠) سمر سمر سک پايا - چرن ڪمل رک من ماهي
تاڪي سرڻ پَڙيو نانڪ داس - جاڪي اوُبُر[13] ڪراهي.
(٩٨)

(٥١) جو تم ڪرهه سوئي ڀل مانهه - من تي ڇُوٽيءِ سگل گمان
کهه نانڪ تاڪي سرڻائي - جا ڪا ڪيتا[14] سگل جهانَ.
(٩٩)

(٥٢) مها بِڪار گهور دک ساگر - تس مهه پراڻي گلت پيا[15]
سرڻ پڙي نانڪ سوامي ڪي - باهن پڪڙ پرڀ ڪاڍ ليا.
(١١٠)

---

١. رَدل، مست. ٢. ٻرائي. ٣. جهڳڙا. ٤. حسد. ٥. پڪڙي آهي. ٦. مددگار. ٧. سهائتا ڏيندڙ. ٨. جواب. ٩. گرم، ڪوسو. ١٠. اوٽ يا پيرو سر پرمالما جو. ١١. مرٽاني وڻي ٿو. ١٢. نالو، رام نام. ١٣. مٽي، اُتر. ١٤. اپايو آهي. ١٥. غلطان ٿيو پيو آهيان.

(٥٣) جو ليري سرڻاگتي - ڙن ناهي پار[1]
اوچ ايچ امر لي کري - آلکج[2] سدسار ۰

واڳ بلاول، پڳمت وو داس، شبد (١)

(٥٤) جـــو جو گـــرب[3] کري - سو جاء
غريب[4] داس کي - پريب سرڻاء ۰

واڳ ٽوڙي، مـــحلا پنجوان، شبد (٢٠)

(٥٥) ديا ديا کر راکهه هر جيءَ - هم دين[5] ليري سرڻاء
هم بارک ٽر پتا پريب ميري، - جن نانڪ بخش ملاء ۰

واڳ وامڪلي، محلا چوٿان، شبد (٣)

(٥٦) ڪام ڪرود لوب موهه - نست جهگڙي جهگڙايا
هم راک راکهه دين ليري - هر سرڻ هر پريب آيا ۰

واڳ ماليگوڙا، محلا چوٿان، شبد (١)

(٥٧) ميرا پريب ويپرواهه هيءِ - تا لس تل نه طماء[6][7]
نانڪ لس سرڻائي پَئ پئه - آپي بخش ملاء ۰

واڳ ماروُ، محـــلا ليجا، شبد (٥)

(٥٨) جن هر شيوا تن سکه پايا - سهجي هــي هرنــام سمايا
جو سرڻ پڙيءِ لسڪي پت راکيءِ - جاء پڇهه ويد پرائي[8] هي ۰

واڳ ماروُ، مـــحلا چوٿان، سولهو (٩) ٢

(٥٩) چار مڪـــت چاريءِ سڌ[9] ملڪيءِ - دوُاهه[10] پريب کي سرڻ پڙ ہو
مڪت پيو چٿهوُن[11] جگ جانيه - جس ڪيرت ماٿي چٿرُ[12] د ربو ۰

واڳ ـــ ماروُ، پڳمت نامديو، شبد (١)

(٦٠) گهه[13] پڇا ليدر داس آيـــو[14] - جـــولي جـــوت رلـــي
پريب چرن سرڻ آنات آيو - نانڪ هـــر سنگ چلي ۰

واڳ ڪيدارا، محلا پنجوان، شبد (١٥)

(٦١) جاڪهه راکيءِ - آپڻي سرڻائي
ساچي الکيءِ - سارپا فل پائي ۰

واڳ پيـرڀ، محـــلا ليجا، شبد (٣)

(٦٢) جيهه پران مڪت کو دانا - ايڪس سڻ لدو تا
کهه نانڪ تاکي سرڻائي - ديت[15] سـگل آنيـــاء[16] ۰

واڳ سارنگ، محـلا پنجوان، شبد (٧٦)

---

١. جمڻ مرڻ جو چڪر. ٢. بنڌن وارو. ٣. اَهنڪار. ٤. نماڻو، نهٺو. ٥. داس. ٦. ذرو، رتي. ٧. گهرج. ٨. پُران. ٩. سڌيون. ١٠. گهوٽ، پتي پرماتما. ١١. چئني. ١٢. چـــٽ، مُکڪ. ١٣. پڪڙي. ١٤. بانهون. ١٥. ڏني ٿو. ١٦. روزي، کاڌو.

(٦٣) اَمُر[1] وِيُرواهُ هيو، تِس نال سياڻپ نہ چلئي –
نہ حُجت[2] ڪرڻي جاء
آپ ڇوڙ سرڻاء پويو – مڃڻ لڳي رضاء[3].

راڳ سارنگ، محلا چوٿان، وار (٣٥)، سلوڪ محلا ٽيجا

(٦٤) مڻ تن نام نرنجن راتهُ[4] – چرن ڪمل لڳو لايا
اَنگِيڪار[5] ڪيئو پربهه اَپڻي – نانڪ داس سرڻايا.

راڳ ملار، محلا پنجوان، شبد (١١)

(٦٥) تِراهِ[6] تراهِ ڪر سرڻي آئي – جلهه[7] ڪريا ڪيجيو
ڪرگهِ[8] ليهه داس اَپڻي ڪُهُ – نانڪ اَپنو ڪيجيو.

(١٧)

(٦٦) ڪهت ڪبير سُنهه نَرُ[9] نَروِيُ[10] – بُڙ اِيڪ ڪي سرنا
ڪيوَل نام جپهُ ري پِراڻي – تبهي نِسچيءِ[11] تَرنا[12].

راڳ ٻيراڙي، ڪبير صاحب، شبد (٢)

---

١. حڪم. ٢. اَڳرائي، سوال جواب. ٣. رضا، ڀاڻو. ٤. رتو پيو آهي. ٥. قبول ڪيو آهي.
٦. رکيا يا رحم جي پڪار. ٧. وسيئن پر جلان پيو لو. ٨. هٿ. پڪڙي. ٩. مڙد.
١٠. استري وڻ ١١. پڪ ئي پڪ، بنا شڪ جي، اوس. ١٢. پڻ ساگر مان تري پار ٿيندين.

پرارٿنا ۽ سرناگتي.

پرارٿنا ڇا آهي؟ پرارٿنا آهي، منش جي پرماتما جي در تي پڪار. هرهڪ پڪاريندڙ جي پڪار جو نمونو، پنهنجو پنهنجو آهي پر اُتائيندڙ سڀ نمونا سُتت ئي سمجهي وڃي ٿو، جڏهن ته پڪاريندڙ ۽ اُتائيندڙ جي وچ، هڪ لنڊ بنا تار ڳنڍي بيٺي آهي، جا دم دم پٽي ٿي پيغام پهچائي ۽ جواب ورائي. نيٺ ته پرماتما جو پرزو، هر جيو اندر، هر دم جاڳي رهيو آهي ۽ جيو جي جاڳائڻ لاءِ جتن ڪري رهيو آهي. پوءِ ته ڪو پيو دل ۾ سازي، ڪو مک سان اُچاري، ڪو نيڻ ڪٽي نهاري، ڪو هٿڙا ڪٽي ٻاڏائي، ته ڪو خلوت جي خاموشيءَ ۾ خبرون وٺي ۽ پهچائي. انهيءَ پڪار پهچائڻ لاءِ، نه ڪا خاص ٻولي ٻولايل آهي، نه ڪي خاص اکر رچيل آهن، نه ڪو خاص انداز، وزن يا سُر رٿيل آهي. درد جي دانهن آهي. دل مان نڪتي نه آهي ته دلبر ٻُڌي نه آهي. ٻُڌي ڇا ٻوليندو، تنهن لي پنهنجو وس ڪونه ٿو هلي، ڇو ته درد سڃاڻڻ ۽ دوا آزمائڻ، اهي ٻئي حڪمتون سندس حڪم هيٺ هٿ وس آهن. سندس سڃاڻپ ۾ سلامت آهي ۽ دوا ۾ داد آهي. سندس حڪم ۾ حقيقي حرف يا الاهي الهام، هٿي هٺ ڪندو، پڪاريندڙ کي پسند پوي ڇاهي نه پوي.

اُلي حجت ۽ حرمت، حرڪت ۽ حقارت وارو حساب ڪونه هلندو، ڇو ته بندگيءَ بعد، ڀڄت يا ڀرابري، بغض يا بيهودائي بيجاءِ آهن، بيڪار آهن. پوءِ پڪار، پرارٿنا نه چئبي پر پُور ۽ پلٽيبازي، ناداني ۽ نالائقي، نافرماني ۽ نامرادي چئبي. پڪار جي جواب کي، حق جي حاصليت ۽ مالڪ جي مرضي سمجهي، مرحبا ڪرڻ، منظور ڪرڻ، برچشم ڪرڻ، برداشت ڪرڻ ۽ بجا آوري ڪرڻ، اها آهي سرناگتي. پنهنجو پر پوڄن آهي پرماتما کي پڪار ڪرڻ، دَر تائين دل جي دانهن پهچائڻ، ايمان ۽ الفت سان اشرافت ۽ آڙچائيءَ سان. پوءِ جيڪي پلئه پوي سا عرض جي عنايت آهي، انصاف جو اظهار آهي، مهر جي مٺيا آهي، بينظير بخشش آهي. جيڪي مليو سو منو، جيڪي ٿيو سو بسم الله، الحمدالله. اهڙيءَ اطاعت ۽ عقيدت ۾ ئي، بندي جو بخت ۽ برڪت آهي، بهبودي ۽ بلندي آهي. ڏٺيءَ جي در تي ناحق نه آهي. سڀ کي حق پلئه پوي ٿو. لائقيءَ آهر، دوا سان دعا جا داتا به گڏجي اچن ٿا، جي ايمان سان آزمائڻ گهرجن.

هاڻي ڇاڇڙو آهي ته اهو درد يا دک ڪهڙو آهي، جنهنجي دانهن ئي نڪري؟ انسان کي اندر ۾ انيڪ الجهن آهن، ته دل جي درد جون دانهون به بيشمار آهن، عليحدون عليحدون آهن. ڪو خوش نه آهي! هر ڪو دکي آهي!! ڪو ٻئي جي سک ڪري ڏکي آهي، ته ڪو پنهنجي حال تي راضي نه آهي. اهڙي دک جا ڪئين ڪارڻ آهن، جهڙوڪ

خيالي خشم ۽ خفقان، ايرکا ۽ انتقام جي اڳ، حقارت ۽ حسد جي حسرت، ڪام ۽ ڪروڌ جا ڪشت، لوڀ ۽ لالچ جو لڳاءُ، علتن ۽ عادتن جا عذر، گهرو ناسازي ۽ ناچاقي، مفلسي ۽ محتاجي، بيماري ۽ بي آرامي، بيڪاري ۽ بيقراري، عياري ۽ مڪاري، اوچتي آپدا يا اتفاق جو اثر، اولاد جي اچڻ جي آس، اولاد جي وڃڻ جو وڇوڙو، اولاد جي نالائقيءَ جي نراسائي، پنهنجن جا پور يا پراون جا سور. مطلب ته سوين جا سور، سڀني ٻن مان سور يا سدا سار مان سور، جي ڏاهيءَ کي ڏکائين ٿا، من کي منجهائين ٿا ۽ دل کي ڌڪائين ٿا. پوءِ، جڏهين پنهنجي چالاڪي ۽ چترائي، اُدم ۽ اُوچائي ناڪامياب ٿين، حيلا ۽ وسيلا، اميدون ۽ آسرا ناياب ٿين، ته پڪارين پرماتما کي. اهڙن حالتن هيٺ، آستڪ ته ڇا پر ناستڪ به، پرماتما جو پلاند پڪڙي، جهولي جهلي لڳن، رحمت جي رعايت لاءِ ليلائين ٿا ۽ اڻغيبي امداد گهري ٿا. ٿي سگهي ٿو ته ڪن جي پڪار، فقط اوچتي يا اتفاقي هجي، ته ڪن جي روزاني رسم اداڻي هجي پر پڪار پوڻتان، ڪانهه ڪا طاعت يا طلبگاري ضرور هوندي. خود مطلبي خاوند طرف کهلي ٿي. ووي خاوند جي خاموشي، خوديءَ جي خمار ۾ آڻي ٿي يا اوشواس جو اڀو وٺائي ٿي. اوشواس ۽ اڻهوري وشواس ۾ ڪو خاص فرق ڪونه آهي. ته ڪ ڳهت، ٻئي ساڳيا آهن ۽ ٻئي گهاتڪ آهن.

ڪي اهي آس رکن ٿا، ته من جون مدائون، بديون ۽ برايون يا ٻين لاءِ بد خواهي ۽ بد دعائي، پرارٿنا جو لباس پهري، پرماتما وٽ پاس پوندئون، سي سراسر پاڻ سان دوکيبازي ڪري رهيا آهن ۽ ايشور سان به بي انصافي ڪري رهيا آهن. پرماتما پاڻ خود ناحق ڪري، تنهن کان ته ڇو نه هوند پنهنجي مڙني واڳن جي وصيت، اهڙن پرارٿنا ڪندڙن کي، هٿون هٿ حوالي ڪري ڇڏي! پوءِ، پرٿويءَ تي گهڻا پرماتمائون پرگهٽ ٿيندا ۽ گهڻا هڪ ٻئي جي پٺن ۽ پاڙن يا سُهڻن ۽ سِراڻن ۾، روز پوز واهه رڳائي وٺندا؟ جيئن ناگ جي مُنڍيءَ ۾ زهر جو ڳلو هوندو آهي، تيئن ئي انسان جي من ۾ "مان مان" ۽ "ميري تيري" جو زهريلو ڳلو آهي. اِنهيءَ ٻنهي ٻنا، پرٿانيءَ جو پد پاڻ نا شُدائي آهي. ڇا پرارٿنا جو پيام، پرماتما جي پراپتيءَ ۾ آهي يا پرٿويءَ جي پرلئه ۾ آهي؟ پرارٿنا، بدخواهيءَ ۽ بدڪاريءَ جي بنياد تي ٻڌاءُ ڪري ڪونه سگهندي. اهو جيترو جلدي سمجهجي اوترو سٺو، نه ته ته موڙ رڳو پنهنجو ئي جهڳڙو جهڙو ٿيندو. سڀ جو خير، تنهن ۾ ئي پنهنجو خير سمجهڻ گهرجي. جو ٻئي لاءِ قبر کوٽيندو، سو پاڻ اُن ۾ دفن ٿيندو.

آس اميد رکڻ ۾ ڪو اهم ڪونه آهي، ڇو ته ترشنا تياڳ ڪرڻ ڪو چرچو ڪونه آهي. اِئين ته پرماتما جي پراپتي پاڻ به ته هڪ آس آهي. سو پنهنجي دک روڳ نورت

ڪرڻ ڪالر يا پنهنجي ڀلائيءَ ۽ واڌاري ڪالر، پرارٿنا ڪرڻ ۾ ڪو مهٽو يا گناهه ڪونه
آهي. آخر ته ايشور ئي دک نوارڻهار، ديالو، دين ٻنڌو، ديانانت ۽ سُکداتا آهي. آد جڳاد
کان، پرارٿنا، انسان جو آخرين آسرو ۽ اُجهو ئي رهي آهي ۽ اَگهامپي آئي آهي. انهيءَ
سهاري ئي ته صدق لڳي ٿو. سو ڇو نه ڪيس پرارٿنا ڪجي ته نيڪ نيتيءَ جي آس پڄائي،
دک گهٽائي، مصيبت مٽائي، سهن شڪتي وڌائي، اُتساهه جاڳائي ۽ سچيءَ راهه تي هلائي؟

اِئين سڪائُون ڪندي ڪندي، پرارٿنا ڪندي ڪندي، اِهو به مناسب آهي ته روز
مره، ڪجهه سمو اَندر جي اورڻ ۾ لڳائجي، ته جو گهُري رهيو آهيان، سو سک ڏيندو ۽ سُکي
ڪندو يا رڳو سک جي صُورت ڏيکاري، دک ۾ بدلبو؟ جنهنکي مان سک سمجهي رهيو
آهيان، سو پيا همت ڪري، سُکي ٿيا آهن يا دُکي؟ جو هاڻي سک سمجهڻ ۾ اچي ٿو، سو
خود جيڪڏهين فاني ۽ بيبقا آهي، ته پوءِ مُون کي دائما سک ڪيئن ڏئي سگهندو؟ سک
ته چاهي سڀڪو ٿو پر سک سڃاڻي ڪو ورلو ٿو، ڇو ته عام طور، سک دک جي پاولا، من
گهڙت آهي. هر هڪ کي اِهو آزمُودو هوندو ته جنهنکي من، ڪالهه سکدائڪ ٿي سمجهيو،
تنهنکي ئي اج دکدائڪ ٿو سمجهي. ڪارڻ؟ ڪالهه اُنهيءَ سان راڳ يا پسندي هئي ۽ اج
اُنهيءَ سان دُويش يا ناپسندي آهي. گهڙي پاڳي، من جي مستيءَ موافق، اَهنتا هر هر پنهنجي
ويس بدلائي سدلائي. سو سک دک، من جي خام خياليءَ جي خصوصيت آهي، راڳ ۽
دويش جي نظر فريبيءَ جي رچنا آهي، شيطان جي شرارت جو شور آهي ۽ اَوديا ۽ اَگيان
جي اوندهه جو اَنڌڪار آهي. سو سياڻپ آهي، سک ۽ دک جي ٻنهي جي سڃاڻپ ۾.

جي هڪواريءَ پروڙ پوي، ته پرارٿنا جي پڪار صفا پلٽو کائي وڃي. پوءِ هُوند
چئجي ته منٿا مالڪ، مان ته مُورک آهيان، سک دک جي ٻنهي کان اَڻڄاڻ آهيان. اَهو ڪجي ڪر
جو سچو سک حاصل ڪريان، سڀ ۾ سک سمجهان ۽ سڀ جو سک مڃيان. صاحب سمجهائين ٿا
ته اي ٻندا، پرارٿنا معرفت، مطلبي معرفت کٽي پُورا نه ٿين، پر آنند يا مڪتي اٽڪي معصُومي
مناجات ۾، عاجز جي عبادت ۾، بيڪس جي بندگيءَ ۾، پريم جي پڪار ۾، جنهن ۾ من
جي اُجلتا ۽ اُجالي جي آس آهي، لاٻانَ جي حقيقت جي تلاش آهي. اِها آهي پُورن
پرارٿنا، سچي سرناڳتي، پرم ڀڳتي، جا قادر وٽ قبُول پوي ٿي ۽ راهبان جو رهبر ٿئي ٿي.

رُوحاني راهه ۾، جي نام آهي ڪشتي، ته پرارٿنا آهي ونجهه ۽ سرناڳتي آهي سڙهه.
اِنهيءَ ڪشتيءَ جو ستگور پاڻ ملاح آهي، جنهنکي پـاڙو يا پيتا ڪوئي سچي شردا ۽ شيوا
جي. اِهو پتڻ ڏئي، شيوڪ ڪشتيءَ ۾ وهي ٿو، رام نام جي رنگ ۾ رچي ٿو، موج ۾ نچي
ٿو ۽ نچي نچي پار پهچي ٿو. پرارٿنا نه آهي رڳو پوٿيءَ پُراڻ پڙهڻ ۾، گهنٽن گهڙيالن وڄائڻ
۾، آواز جي اوچائيءَ ۾، اکرن جي اُستاديءَ ۾ يا شعرن ۽ سلوڪن جي تُڪبنديءَ ۾، پر

پرارٿنا آهي، من جي ماٿ ۾، شبد جي ڌُرليءَ ۾، سُن سماڌيءَ ۾. جيون ٻالڪا جي سفر
۾ پرارٿنا، وڪارن جي وِڄ مان، سوادن جي سير مان، ڪامنائن جي ڪُن مان ۽ اوگڻن
جي اوڙاهه مان بچائي ٿي. پرارٿنا آتم شڪتي آهي جا پرماتما جو ساکيات پرڪاش ڪرائي
ٿي. پرارٿنا مدش ۽ مالڪ جي وچ ۾ ڳنڍيل ٽَل آهي. پرارٿنا ڀڳتيءَ جي پُڪار آهي، صدق
جي پيت آهي ۽ پاڻ جو انگيڪار آهي. شيوڪ، پرارٿنا اهڙي نه سڪ ۽ سوز سان ٿو
ڪري ۽ اهڙا نه اُلا ٿو اُٿاري، جو پرماتما پاڻ اچي. پنهنجا هٿ ٿو سيءَ ۾ سيڪي. شيوڪ،
پرارٿنا اهڙي شدّ ۽ نرمل هردي سان ٿو ڪري ۽ اهڙي ٽمڪ سان ٿو پيدا ڪري، جو
پرماتما پاڻ اچي، ٿو پنهنجا لبت ۾، لتل اگهه ٿاري. هيءَ ڪو لفظي لفظو نه آهي پر عاشقن
جو شخصي آزمُودو آهي، عالم آشڪار آهي. سو سائين، ستگور ۽ سالڪ، انهن پاڻ سمهه
جي سگهڙي سان ٻڌا پيا آهن. سچ پچ نه پرماتما کي وَنڊڪ ۾ ته اهترو وشرام ڪٿي ٿو
ملي، جيترو ٻندن جي ٻندگيءَ مان، جا ٻندي ۽ ٻنده پرور جا وچان ٻند ٿي پئي ٿي وڃي.

سرناگتي هڪ مها اُتم ۽ اَملهه ساڌنا آهي. سرناگتيءَ جو اهو طريقو نه آهي، ته شرڻ
وٺي، ڪنهن مطلب يا مراد سان جهولي جهلجي. جي پري نه ٿي جهلجي، ٻوءِ ٿين ۽ ٻوءِ
چوڻين، ڇو ته ترشنا ترپت ٿيڻ جي نه آهي. ٻوءِ جي ڪنهن طلب جي تعميل نه ٿي ته
سگهو صادق اچي مالڪ تي مُتبو، ڇو ته سندس شرطي صدق جو روشندان ٿي ڇڏ ته ٻند
ٿي ويو. اهڙي خود مطلبيءَ سان مِلاوليءَ شرڌا، سائينءَ وٽ، صحيح طور سڃالي وڃي ٿي.
سرناگتي اها آهي، جنهن ۾ سوارٿ ۽ صفا سميٽجي وڃي ۽ پر اَرٿ ۽ پرم اَرٿ جي ڀاونا
پرگهٽ ٿئي. "مان" مالڪ سان ملي ۽ اها ملاوت مخلوقات سان ملي، ته "منهنجيءَ تنهنجيءَ"
جو پيڙ مٽي. سرناگتي اها آهي، جنهن ۾ پنهنجا انگ ۽ لاڳاپا، اِڇا ۽ آسرا، جذباتن ۽
لمناتن، ڀاوناتن ۽ عادتن، وچار ۽ ڪرم، سڀ پرماتما جي پاڻي ۾ پڙهي پون ۽ جذب
ٿي وڃن. انهن سَگهو ٿي، صفا اُڙي ٿي، شرڻ وٺي، سڀ پنهنجا سپرد ٿيل ڪارج ۽
ڪرتاتون، سَيدرم موجب ۽ اصولڪي سياءَ مطابق، سڪ ۽ سچائيءَ سان، اَدا ڪجن.
نتيجو ڇڏجي ڪرتار تي. نتيجو نڪتو سو چشمن تي رکي، سڀ ڪري سڀيڪار ڪجي
۽ مِٺو سمجهي منجهي. انهن پنهنجي من جي مت ملي وڃي مالڪ جي مرضيءَ ۾. سو
سرناگتي آهي اها تياڳ جي تقاضا، جنهن ۾ تياڳ جي ترليب ۽ تميز ۽ تياڳ ٿي، ايشور کي
اَرپڻ ٿي وڃي. تياڳ ٿيو يا نه ٿيو، اها به ڳَم ڪانه رهي. اهوئي سچو سنياس آهي.

اها آهي سرناگتي، جا دروپديءَ تسليم ڪئي هئي ۽ جنهنجو گرو گرنٿ صاحب
۾، ڪئين دفعا ذڪر آيل آهي. دشٽ دروڌن جي دربار ۾، دشاشن جي ناپاڪ هٿن

سان، دروپديءَ کي ننگو ٿا ڪن. هوءَ ويچاري اٻلا، لاجواب دليل پيش ڪري، درٻارين
کان انصاف جي طلب ٿي ڪري، پتا ڀيشم کان پناهه ٿي ڀڃي ۽ پتي ڌرشٽر کان ٻچاءَ جي
مدد ٿي گهري. بي اختيار هٿن ٿي هاري، پر سڀ ٻڌا، بي قياس ۽ بي غيرت ٿي
ٻيٺا. هٿون پڪارون ۽ ٻراڏون، واڪا ۽ ونتيون، سڀ ولوٽ وڃي پيون. ڪرڻ،
هاڻي حيلو وسيلو ڪونه ڏٺو اٿس. تڏهين، ساڄو هٿ ساڙهيءَ جي پلؤ ۾ وجهي، پاڻ کي
بيعزتيءَ ۽ بيحرمتيءَ کان بچائڻ جي ڪوشش ڪري ٿي، نه ڪابه هٿ سان، سري ڪرشن
مهراج کي، سهاري لاءِ سڏي ٿي. پر اهو به اڃا سڏرا نه ٿو اٺائي. تڏهين ساڄي هٿ جو
ٻه سهارو ڇڏي، ٻئي هٿ کڻي، وري ڪرشن کي ڪوٺي ٿي، واجهائي ٿي، ليلائي
ٿي، ٻاڏائي ٿي، نه هي نرنڪار، هي نه اونن جي اوٽ، هاڻي مون نماڻيءَ جو ننگ تو تي
آهي، توکي پالڻو آهي. هيءَ منهنجو انگ نه آهي پر تنهنجو ننگ آهي. جيئن انين دروپديءَ،
پنهنجو انگ ۽ ننگ، سموري شردا ۽ شڪتيءَ، ٻچاءَ ۽ ٻهادريءَ سميت، ڪرشن کي
سونپي ٿي، ارپي ٿي، تيئن ٿي لوٽ سندس لڄ پت، ۽ عزت رهجي اچي ٿي. درٻار جا
سڀ حاضرين، دنگ رهجي وڃن ٿا، سَتيءَ اڳيان سِر جهڪائين ٿا، ڪرتار جي ڪرپ کان
ڪنبن ٿا. پاپ جي گهڙي پورڻ بعد ٿي پرماتما پرگهٽ ٿي، سنتن جي سهائتا ڪري
ٿو. هر هڪ سادڪ يا شيوڪ اڳيان، اهو دروپديءَ جي سرناگتيءَ جو عاليشان مثال آهي.
اها مثاليت ٿي صدق جو سيلاب آهي. صدق جا سچاهي درٻار ۾ داخل ٿين ٿا.

جڏهين سڀ ڪجھ ڇڏيو تڏهين نه سڀ ڪجھ پاتو. انهن ڪين مان ڪجھ لين ٿا ۽
سڀ ۾ سڀ ٿهي ٿي. عاشقن آزمايو آهي، سالڪن ساک ڀري آهي ۽ فقيرن فرمان ڪيو
آهي. پر ڇڏجي ڇا ٿو؟ ڪهڙو ڪوڙ! مثلاً، سرير ڪ سک ۽ سواد، سنساري سنبند ۽ سهارا
۽ متوالي من جي ويچار ڌارا. مطلب ته من جي ورتي، سرير ۽ سنسار مان ڪڍي، ٻُڌيءَ
۽ آتما طرف موڙڻي آهي. وري پائجي ڇا ٿو؟ سچو سون! مثلا، جيون ياترا جو امر ڦل،
مڪتيءَ جو مارگ، اکنڊ آنند. پرماتما جي پراپتي. ريجو جي من جي اوٽ جي مورت ٿئي نه
بيڙا ٿي پار. جي آهن سچا سوداگر، تن لاءِ نه هي ڏي وٺ جو سودو سستو آهي، ٽڪيري
جي لوٽ آهي. جي پنڌ اڻانگو آهي نه منزل به لاثاني آهي. پرپت جي چوٽيءَ تي چڙهڻ
سولو نه آهي. چنڊ تي چڙهائي ڪرڻ ڪو چرچو نه آهي. پر هيل تائين گهڻا چڙهيا آهن؟
روحاني راهه تي به "مان" ڏئي "تون" ڳنهڻو آهي ۽ اهو "تون"، تو ۾ ۽ مون ۾ ڏسڻو
آهي. "مان" ماري، امر ٿيڻو آهي. آپي سان ڪو شيوڪ سڏيو؟ اهو پاڻ سان ڪو
سرناگت ٿي سگهيو؟ اهي ٻئي ٿلواريون، هڪ مياڻ ۾ ڪونه ماپنديون. يا خودي سانئي يا

خدا سائين. آهي مُنجهل ڪانئرو ٿي من. هري مندر ڳجهي ٿو، جتي هريءَ جو نواس ٿئي ٿو. جتي هريءَ جو نواس آهي، اُتي شيوڪ کي نه ڪو ڀؤ پوندو ۽ نه ڪو اُهڙ لوڏو. "ميري ڏوري ٽيري هاٿ." واڳ وهيڻي واحد جي، پوءِ ڇو مان ڪاڻ ڪيان ڪنهنجي؟ پوءِ ڇو مان ڪانءِ فڪرات ڪريان پنهنجي، جڏهن اُنهيءَ اوس ٿي ٿيندي سهجي.

سو سرناگتي، ڀورتيءَ جي پد مان، پرمالما جي پراپتيءَ جي پد تي پهچائي ٿي. سرناگتي اُچمت ۽ نرپٽ جي پد جي استتي آهي. سائينءَ جي سهاري هيٺ، چنتا ۽ ڀؤ جو نه سوال ٿي ڪونه ٿو اُٿي. اُلي من، پنهنجا سڀ اُجها ۽ آسرا، ساٿ ۽ سهارا ڇڏي، هڪ اڪال پرک جو پلاند پڪڙي ٿو. پاڻ ماري پاڪ پائي ٿو. پنهنجي سرناگتي پاڻ کي ڪري ٿو! جو من، پاهر ٿين سهاري ۽ سلامتيءَ جي چنتا يا ڳولها پر نه آهي، اُهو من بيسلامتيءَ پر به سلامت آهي. هُن جي سلامتي سائينءَ وٽ اُنهن سوگهي آهي، جيئن ساز وڄائيندڙ وٽ. گويا هوُ پاڻ سڀوُرن سلامتين ۽ شڪتين لاءِ، خود سمرٿ ۽ ڪلاوان ٿي پوي ٿو.

اِهو آهي سهڻو سبق، پرارٿنا ۽ سرناگتيءَ بابت، جو صاحب سيکارين ٿا ۽ جو شيوڪ سٽيڪار ڪري ٿو. ايشور کي سرو وياپڪ، حاضران حضور، انترجامي ۽ ڄاڻي ڄاڻڻهار سمجهي، شيوڪ آزي ۽ نيزاري، التجا ۽ آرادنا ڪري ٿو، سڪ ۽ صدق سان، نمرتا ۽ نماڻائيءَ سان، پڇتاءُ ۽ پراشچت سان، پيار ۽ پوترتائيءَ سان. ڇا ٿو گهُري؟ هي پيارا پريتم، مون زندگيءَ جو ڪافي دؤر ڏٺو آهي. ڪافي پڪيرو آهيان ۽ ڪافي چريو ڏٺا اٿم. ڇا ڇا جوُڇي، ڄاڻ پئي اٿم ته سنساري سک، دکن جو پاهرين سڀهوُن ڪهه آهن. دنيوي پدارٿ بيمثا آهن. اِندرين جا رس ڦڪا ڦوڳ ۽ ڊيوءَ لاءِ روڳدار آهن. سنبنڌي، سُوارٿي ۽ خود مطلبي آهن. ناتا ۽ نيهن ڪُوڙا آهن. سنسار گويا سُپنو آهي ۽ ڪڪر جي ڇانوَ مثل آهي. سنسار ٿي سنبنڌين ساٿ ڇڏي ڏنو آهي ۽ مطلبي مترن منهن موڙي ڇڏيو آهي. پاڻ کي اڪيلو ۽ ويڳاڻو پيو ٿو سمجهان. جيئن جي جوُئا پر، هاڻي هار کائي، پيو ڪوبه حيلو وسيلو نه ڏسي، لوڪ لڄا کان لاغرض ٿي، آيو آهيان تنهنجي در تي. ڪٿي پاڻ سان ڪجهه ڪين آيو آهيان. فقط شردا پائي، شرن پر آيو آهيان. داخلا ملي ته جيئون ٿڙي. قربان ٿيان ته قبول پوان ۽ وار وار بلهار وڃان. دنيا پر نرليپ رهان، ٿو پر رتل رهان.

هي سرگڻ سائين سرجڻهار، تنهنجي مهانتا جي مان ڪهڙي ۽ ڪيئن مهما ڪريان! تون ته گڻن جو ڀنڊار آهين، خصلتن جو خزانو آهين، سنسار کان نيارو آهين، قدرت کان نرالو آهين. سُبحان آهي تنهنجي زيب ۽ زينت، ناز ۽ نزاڪت، سُونهن ۽ سُرهاڻي، جلوو ۽

جوهر، حسن ۽ حليمائي، لطف ۽ لائي، شان ۽ شوڪت، مانُ ۽ مرتبو، انداز ۽ آب تاب، ڪرمُ ۽ ڪماليت، فيض ۽ فراخي، همدردي ۽ همدلي، دلربائي ۽ دلداري، بيپائي ۽ بيريائي، پرڪاش ۽ پوترتائي. سڀئي تنهنجي اپار مهما ڪٿي آهي پر اپار ۽ اڻپوري آهي، جو نه ٿوري اي انت آهين، بيحد جو بحر آهين. ساري سرشٽي تو مان اُپجي ٿي ۽ تو ۾ ئي سمائجي رهي ٿي. تون نبلن جو بل آهين، نتاڻن جو تاڻ آهين، بيسهارن جو سهارو آهين. هي پکنڊ ۽ ڇل، هاڻي پنهنجو برد پال، شرن آئي جي لڄ رک. پنهنجي صاحبيءَ جو شان رک. بندڪي ۽ اڻاٽ کي اڃهو بخش. منهنجا عيب ۽ اوگڻ نه وچار. منهنجا پاپ ۽ اپراڌ نه ڳڻ. اهي آهن اڻڳڻيا، اڻکٽيا، تن جو اظهار، ڪهڙو ڪري ڪريان؟ وسريا مون ڪان ڪونهن، نه ڳجها تو کان به ڪونهن. تون معاف ڪر مڙيئي مداوا منهنجون.

مان ڪوڙو ڪپٽي، ڪامي ڪروڌي، لوڀي لالچي، اَپي اهنڪاري، پاپي پاکنڊي، ڪُڪرمي ڪُسنگي، اياڻو اَگياني، نيچن ۾ نيچ ۽ پَسن کان به ڀيري آهيان. واسنائن ۽ ڪامنائن، ڀاونائن ۽ منشائن جو غلام ٿيڙي، مان نه وڪارن جي وس چڙهيو، چنچلتا جي چڪر ۾ ڦاسي ۽ گناهن جي گپ ۾ ڳچيو، پنهنجو مانش جنم اَکيارٿ وڃايو اٿم. رتن ڇڏي، ڪوڏيون ڪنيون ڪيون اٿم ۽ سڌين راهه ڇڏي، اُلٽي رستي تي وڌي رهيو آهيان. پرميل آهيان، پليل آهيان ۽ پنڪيل آهيان. پنهنجي ڪيل ڪرمن جو بار، مون کي اونداهي کوهه ۾ هيٺ گهليندو ٿو وڃي. ڪوبه اوهڙي واهي نظر نه ٿو اچي. هي منڙا مالڪ، منهنجو سڀ ۽ سگهه، سڪي ويا آهن. مون کي تنهنجي مدد ۽ مهر جي درڪار آهي. هاڻي هٿ ڏي ته هلان. انسان خطا جو گهر آهي، ته تون ڪميا جو گهر آهين. بندو آهي بيڪاري ته تون آهين ڏاتار. مان ته هڪڙو دکيو دردونڌ، تنهنجي در تي سوالي آهيان. سنساري سڀئي مان سڃاڻي ٿي، راهه جي رهنمائيءَ جي رحمت وٺڻ آيو آهيان. هاڻي پڇتايان ٿو ۽ پڪاريان ٿو ته هي بخشڻهار، بخش گناهه. دڳ لاءِ، ته جيون جو نئون ورق ورايان، آتما جي اُگرتا نروت ڪرايان، ڪرپا جي ڪرڻ جي روشني ڦهلايان.

هي نرمل نرنڪاري، مان اَنيڪ اَوگڻن ۾ اَنڪيل آهيان ۽ وچتر وڪارن ۾ وچڙيل آهيان. منهنجي ويڌن جي ترڪي واقفيت آهي. منهنجي مدائن جي سڀ لوڪي معلوميت آهي. مون کي سمت ڏي ته مان ڪُڪرمن کان ڪنارو ڪري، نيڪيءَ جي راهه وٺان ۽ تنهنجي اوڏو اَچان. منهنجي اگيان ۽ اوديا جو پڙدو هٽاءِ ته ٻاڻ پڇاڻيان، سچ سڃاڻان.

ڪامُ ڪروڌ لوڀ جُوٺ نندا - ان تي آپ ڇڏاوهُ۔ — راڳ سورٺ، محلا ۹
اهه پيتر تي ان ڪٽهُ ڏارهُ - آئين نڪٽ ٻلاوهُ۔ — ڀڄوان، شبد (۳۱)

هي پرورد گار پرميشور، مون نوٽ نڪر جي هردي ۾ نرملتا جي نوازش ڪر، گيان جو پرڪاش ڪر، تہ دليوي آهها آسرا اوولنگهي، نام جي اوٽ وٺان. سرپرڪ سواد ڇڏي، رام نام جي رس پيان. نام مهدجي من ۾ وسي ۽ مان نام ۾ وسان. هردم پيو ڪٿن سان ڪيرتن ٻڌان، زبان سان پڇن ڳايان ۽ هردي سان سمرن ڪيان، مٺن ڪيان، نڌياسن ڪيان، ڌيان ۽ ڌارنا لڳايان. اٿين جي، آهها جاپ جوبان پنو، تہ جوي جيئان ٻيو. جيئان جڳ لاءِ!

سا ٻڌ ڏيجي جِهہ وسر ناهي - سا مَت ڏيجي جِس تُڌ ڌياڻي — راڳ مانجهہ، محلا ۵
ساس ساس تيري گڻ گاوان - اوٽ نانڪ گور چرڻا جيئہ۔ — ڀڄوان، شبد (۱۲)

هي آنياسي ايشور، مون داس کي، داسن جو داس ڪر، گولن جو گولو ڪر، تہ آئو ڇڏي، مطلب ۽ مرادون ميساري، سيني جي پيو شيوا ڪريان، سنتن جو سنگ ڪريان ۽ ساڌ سنگت ۾ وشرام پايان. مها پرشن جا پير ڌوئان ۽ انهن جي چرنن جي خاڪ، مستڪ تي لڳايان. ڪين پنهنجو تن من ڌن ارپي، گڏجي گوبند جا گڻ ڳايان. سنتن کان سمق سکان ۽ سڪي هنين سان هنڊايان. ٻين سان پيار رکان. ڪين ڪمائتو ٿي، اها بندگي ڪمايان.

ٽهل ڪرڻ تيري داس ڪي - ٻگہ جهارڻ بالَ — راڳ بلاول، محلا ۵
مستڪ آٿيا ٻيست ڏيئہ - ڳُس سنٿہ وسالَ. — ڀڄوان، شبد (۴۱)

هي سچا پاتشاهہ، مونکي مرشد ملاءِ تہ سندس ٽهل ڪريان ۽ اپديش ڪمايان. سندس در تي پاڻي ڀريان، اَن پيهان، جهلون جهليان. ستگور جي چرنن ۾ ويهي، شبد ۾ سُرتي لڳايان ۽ اَنهد ڌُني جو آواز اُڻايان. سندس پلاند پڪڙي، پند پران، تہ من ڀار پران.

هر ديهہ پريو مَت اتما - گور ستگور تي ٻگہ پاهہ — راڳ ڪانڙا، محلا ۴
سب سنگہ هر ميل پريب - هم پاپي سنگہ تراهہ. — چوٿان، وار (۵)

هي ڪرپانڌ ديالو، مون کان اهي ڪم ڪراءِ جي توکي پسند هجن. ڪم توکي اَرپڻ ڪريان تہ ڦل بہ توکي اَرپڻ ڪريان. سڀ تنهنجو سمجهي، توکي ڏيان. فقط تنهنجي نيڪ وَنان، تنهنجي آگيا ۾ رهان ۽ تنهنجو ڀاڻو سب ڪري مڃان. جتي رکين، جيئن رکين، تئين

۽ شڪر ڪرڻ ۽ خوش رهڻ. وچڙيل ملڻ ۽ ٽوڪي ڇاڻڻ. سچ ۽ سنتوش، ديا ۽ ڌرم، پرهيزگاريءَ ۽ پوترتائيءَ جو سينگار ڪري، سهاڳڻ ٿيڻ ۽ سيج تي سُهڻ. اندر اوري، من مندر جا مزا ماڻيڻ. مُڪتي پائي، جنم مرڻ کان آزاد ٿيڻ. سچ تي سچ ۾ سمائجي وڃڻ. جوت ٿي، جوتيءَ ۾ جذب ٿي وڃڻ. جيو آتما پرم آتما جي ميلاپ لاءِ منتظر آهي.

ڇوڻ ڪمل ڪنا آسرا - دوجا ناهي ٺاءِ
مِيڪو ڌر تيري پيار پرهم - تيري ٿاڻ رهاءِ
نماڻيا پرڀ ماڻ توُن - تيري سنگ سماءِ

سري راڳ، محلا
پنجوان، شبد (١٢)

انهن ڀڳتي، پرارٿنا ۽ سرناگتيءَ جي پرن سان پرواز ڪري ٿي. ڀڳتي ڪٺي داسا ڀاوَ يا مڌر ڀاوَ واري هجي، پر ڀڳتيءَ ۾ پن ڇپن ڪي، گهر گهر ڪي، جهڳ جهڳ ڪي يا سنساري سوداگريءَ ڪي، ڪا به جڳهه ڪانه آهي. ڀڳت جي ورتي سربر يا سنسار طرف رهيٺي ڪانه، ته پوءِ هوءَ وهنواري طلبون ڪندو ڪيئن؟ لوشمانن جي ڳنڍڙي، سون درياءَ ڪري، پوءِ ته هوءَ ڌڻيءَ جي در تي آيو آهي. سوالي ۽ سوداگر اچا به آهي پر شاهن جي شاهه جي در تي اچي، هوءَ ڪوڙي ڪچ جا بلوري ڇڏا ڪيئن گهرندو، جڏهن الي ماڻڪن ۽ موتين جو اڻکٽ ڀنڊارو پريو پيو آهي؟ گنگا نديءَ جي ڪناري تي ويهي، ڪو نئين نديءَ کهي کوٽيي، جڏهن نرمل جل جو بيحد پور اکين اڳيان وهندو هجي؟ هوءَ ته پولو پريم جو پيار، پاڻ سان کڻي آيو آهي، پٽ راڻي پڇڻ آيو آهي، پنهنجي پرماتما جي سيج تي حق ڄمائڻ آيو آهي. جڏهن ڪنهن خود پرماتما جي پراپتيءَ جي لوڏ لڳل آهي، ته هن کي سرپر جي ڪيئن سڌ رهندي، سنسار جي ڪيئن سمڪ رهندي ۽ سرڳ جي ڪيئن سڌ ٿيندي. پرماتما پريم جو بکيو، داسن پنيان ديوانو، سو گهڻو وقت چپ ماريندو؟ پريم جي پوليءَ، ڪيس ڪڻ ۾ ڇڪي، اچي ٿي پرڀوءَ جي پلاند ۾ وجهي. پوءِ ته پلاند جي پڪڙ ۾ هوءَ انهن قابو آهي جيئن ٻڪي پڃري ۾. لڪ چپ راند پوري ٿي. هاڻي ٻئي ساندهه گلي لڳا پيا آهن، ٻئي پٽ ٿي ويا آهن، ٻئي گڏجي هڪ ٿي ويا آهن. هاڻي ڪير ڪڏهن ڪي نيڻن جو ناز ڏيکاري، پريم جو ٻاڻ ماري؟ جو ماري ٿو، سو پاڻ کي ٿي ڇني ٿو. انهن عاشقن اڳيان، الاهي اسرارن جا راز کلن ٿا، سندن هردي جا ڪنول گل ڦلن ٿا ته جهوُلي لال جا جهنڊا جهلن ٿا. انهن غيب دانيءَ ۾، حيات جاوداني حاصل ٿئي ٿي.

الاهي عشق جو بيان ڪرڻ مشڪل آهي. وشيش پريم لاطمع آهي، لاحد آهي. صدق ۽ صداقت، سڪ ۽ سچائيءَ، پرهه ۽ بيقراريءَ، تڙپ ۽ تنوار، قرب ۽ قربانيءَ، بيمفسيءَ ۽

پيدائش جي، بيمثل بختاوري آهي. پريميءَ جو چت رڳو پرماتما جي پراپتيءَ ۾ لڳو پيو آهي، جيئن ماڪ جو ڦڙو پڇي، ڌڙ جو مرس ۾، چڪوري جو سورج ۾، چڪور جو چنڊ ۾، چاتڪ جو بوند ۾، هنس جو ڪنول گل ۾ يا پرواني جو شمع ۾. ٻئي طرف نه ڏيان لڳيس ٿي نه ٿو. سائينءَ جي ساٿ لاءِ سِڪي پيو، سِڪي پيو. مائي نه هوند ڦل وانگر ڦٽ سان وڌندي وڃان، ندي‌ءَ جيان سمنڊ ۾ سمائجي وڃان. هڪ پل به پري نه ٿيان ٻه جي ڪو پاڇو يا پڙدو پل پر وچ ۾ اچي به وڃي، نه هوند ڪدم پٺي پري ڪريان، ته وري محب سان ملي رهان، جيئن سُٺي چمڪ سان. شال منهنجي هڪ پاڻهي پرماتما جي پلاند ڪي پڪڙي ٿئي، نه ٻي پاڻون پرڪرتيءَ جي ٻيائي ۾ پئي هجي. اِنهن ٻنهي ۾ رلو رهان، رمي رهان، انهيءَ ٻڪ هستيءَ ۾، وڇوڙي ۽ وصل جا ونجها ٿي وسري وڃن. اهو به ٿو چاهيان ته پاڻو پاڻي بدلجي ته، پر پاڻو سٽ ڪري پرکيان. دنيوي لاڳاپن مان لڳاءُ ڪٽي، انهيءَ سان لڳاءُ لڳايان، جو خود پاڻ لڳاوَن کان الڳ آهي. اهڙو عاشق ٿي الوهيت ۾ المست رهي ٿو. هو هاڻي مذهبي پابندين کان پار آهي. سڀ ڌرمي بندڻ ٽٽي پيس.

ڪي چوندا آهن ته پگوان جي ڀڳتيءَ جي ڪهڙي ضرورت پئي آهي؟ جي سرشٽي اُپائي آهي اُنهن ته اسان کان پڇي ڪونه اُپائي هئائين ۽ جي سرشٽيءَ جو سرشتو هلائي ويٺو، ته اسان جي مرضيءَ مطابق ٿورو ٿي ٿو هلائي. پوءِ ڀلا سندس لوري لڏي جي، پولتان لوڙ جهي جُڙا کڻا نه جاهليت چئبي. اِنهن لئه پار ۾ حجت هلائي سگهي ٿو، ته منهنجي ماتا پتا، نه مون کان پڇي مونکي جڻيو هو ۽ نه منهنجي پسنديءَ موجب مونکي پالي رهيا آهن. پوءِ چو مان سندن مڃتا ۾ رهان ۽ چو وٺن پاڻ قبول ڪريان؟ اهڙي منورٿي، زندگيءَ جي ذلالت آڻيندي يا بيوقت برباد ڪرائيندي. ساڳيءَ طرح، روحاني راهه ۾، اها منورٿي به جيون برباد ڪندي يا بيوقت بيسهاري بڻائيندي. اِنسان ۽ حيوان ۾ وڏو فرق آهي پر افسوس آهي جو اِنسان خود پنهنجي جاهليت ڪري، جانور کان به بدتر ٿي پيو آهي. اهو نه پاڻ ڄاڻي ٿو ته جيون جو انجام الغرضائيءَ ۾ نه آهي، الوهيت ۾ آهي. جيون جو اڌار، من جي مستيءَ مان نه ٿيندو، من جي مارڻ ۾ ٿيندو. من جي مستي لاهين مرندي، جڏهين من ايڪاڳر ۽ استٿر ٿيندو، انهيءَ اڳيان ايندو، جو خود ايڪاڳرتا ۽ استرتا جو آبِ حيات آهي. انهيءَ ڪري، ايشور جي عبادت بلڪل لازمي ۽ ضروري آهي. جيئن جانور کي کلي ۾ ٻڌي قابو ڪبو آهي ته ڀڄي نه، ڀٽڪي نه، تيئن ٿي من کي ڀڳتيءَ جي ڏور ۾ ڏاوڻ لڳائبو آهي، ته اکڙي نه، ڀٽڪي نه. اُوديا بگاڙي ۽ ڀٽڪائي ٿي. اُوديا جا ڦل ٻي ٻيا آهن. ڀڳتيءَ جا پاڙا ڌرم دائم آهن ۽ اهي آهن گيان ۽ ويراڳ. ڀڳتيءَ مان ئي مڪتي ملڻي آهي، چو ته ڪرم ۽ گيان جي مارڳ ٿي به ڀڳتيءَ جي پاڻ سان ساڻ ٿا ڪن.

پرارٿنا ذريعي، وسارڻا سڌارجي ٿي، عيب ڏوهن ٽا، اوڳڻ مِٽجن ۽ اندر اُجل ٿئي ٿو. پرارٿنا اُٻوٽرتائيءَ کي پاڪ ڪري ٿي ۽ آپو مٽائي ٿي. پرارٿنا نبلن لاءِ ٻل آهي، ڏکين لاءِ سهارو آهي ۽ سکين لاءِ سوغات آهي. سو پرواهه نه آهي، جي ڀڳتيءَ جي شروعات پهرين پنهنجي مرادن ۽ مطلبن حاصل ڪرڻ لاءِ، ڪئي وڃي. نه ته ڏٻري ڏٻري، خود مطلبي ميسارجي ويندي، من صاف ٿيندو، ٻڌن ٽٽندا، گيان پرڪاش ڪندو ۽ پوُرٻل خرالو هٿ چڙهندو. پوءِ ڀڳتيءَ کي پاڙ لڳندو، پـڙ جو پرياءُ ٿولندو، پاڻي مڇڻ مان ميناج ايندو ۽ سرتاگتي سقل ٿيندي. پوءِ مهر جا ميهن وسندا، اوديا ۾ اُجالو ايندو، سٽل سچاڳ ٿيندو ۽ سڀ ۾ سائين ڏسبو. پوءِ من ماٺ ٿيندو، چپ بند ٿيندا، هردو ڪُلي پوندو ۽ ڏلي وڃندي وهندي. پوءِ سوُکيم اهنتا جا به بند ڀڄندا، پريم پلٽو کائيندو، شانتي سرو وياپڪ ٿيندي ۽ اکنڊ آنند پراپت ٿيندو. اِئين مطلبي ڀڳتي به آخر سچيءَ ڀڳتيءَ ۾ بدلجي ٿي. هڪ ته ڀڳتيءَ ٻنا گيان بـ بيڪار آهي ٻيو تـ صدق ڀڳتيءَ جي مارگ ٿي آڻـي ٿو ۽ ڀڳتي صدق کي سلامت رکي ٿي. اِئين صدق ۽ ڀڳتيءَ مان ڀڳت پرگهٽ ٿئي ٿو ۽ اِئين اهو ڀڳت وري ڀڳوان ۾ جذب ٿي وڃي ٿو. تنهن ڪري، ڀڳتيءَ جي سادنائن جـو، سڪ سان سواگت ڪرڻ گهرجي، پوترتائيءَ سان پالن ڪرڻ گهرجي، ته جيئو جو اُڌار ٿئي.

ساجن سنت ڪرهه اِهه ڪام - آنَ تياڳ جپهه هر نام
سِمر سمر سمر سک پاوهـ - آپ جپهه اَورهه نام جپاوهه.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، سکمني صاحب، اشٽپدي ٢٠(٥)

ڀڳوان ۽ ڀڳت، ٻـاطر اِئين جُدا يا مليل آهن، جيئن ساگر ۽ ندي يا گهوٽ ۽ ڪُنتار. نديءَ جي اِبتدائي جبل جـي چوٽيءَ واري بـرف ڳرڻ سان، وجوُد ۾ اچي ٿي. پوءِ هوُءَ هيٺاڻينءَ جي چِڪ ٿي، هڪ ٽڪر کان ٻئي ٽڪر ڏانهن، ٽپندي، ڪُڏندي، زوُم جي آواز سـان وَهي ٿـي، جيئن نديڙي ننڍڙي بيمگر، بـاراٽيءَ وَهيءَ ۾ ٻئي ٽهندي ٿيندي آهي ۽ گوڙ گهمسان ڪندي آهي. ندي جڏهين ماٿرين ۽ ميدانن مان لنگهي، ٿوُهه ۾ ايندي آهي ۽ ساگر جـي اَردبڪ پوندي آهي، تڏهين چپ ۾ ٿاز ڪندي آهي ته شرمائبي به آهي، جيئن شرميلي ڪنتار، سهاڳ رات سيج ٿي، گهوٽ کي گهمرڻ هٽائيندي آهي. پوءِ جيئن گهوٽ، باليءَ پوليءَ ٻانهن جـي چڙهين هٽندي به پيو اُٻهرو، اُتاولو ۽ اُڳرو ٿيندو آهي، ته من ٻانهن ٻڪ ۾ اچي، ليئن ٿي بيتاب ۽ بيچين ساگر بـ اڳيان وَڌي، نديءَ جي مرحبا ڪري، بـانهن جـي ٻـڪڙ ۾ جهلي، ڪـارڻ جي خاصيت ڳڌائي، ڪنهي کٽي ويندو الس پنهنجي گـود ۾! گـود ۾ اچڻ بعد، ندي اِئين ٽـڙندي آهي، ٽرندي آهـي، سُوي ٻري ڳڏجي ويندي آهي، جيئن ڪنتار ڪانڌ جي ڪڇ ۾، جٽڪ ورهين جـو وڇوڙو، جنمن جي جُدائي، صدين جو صدمو، وَفائيءَ جـي وصل ۾ وسري ويو هجي. پر وصل جـو وَجد

ني وڇوڙي دئاران ٿئي ٿو، جو نه وڇوڙو ني وصل جو وجهه آهي. تنهن ڪري وري، وصل
وري ٿو وڇوڙي ۾. ساگر جو پاڻي پاڻ ٿي، چڙهي وڃي مٿي ڪڪرن ۾. بدليءَ بادلن ۾
ورڪا ڪري برسات ۾، جهان لي ڪڏ ٿئي، جهي اوف لئي، رجي اهو نديءَ لئي. نديءَ
انهن ور ور ٿئي جسر بدلائي. ڪڏهن وهڙي، وهڙي ڪڏهن، ٽولي لڙڪي، لڙڪي لر ٿئي،
جهڙس ڪهائل ڪهر واري وڻجاري جي. ساگر ۾ نديءَ ڪڏهن ۽ نه قوڪڙي ڪوڪ ٿو ۽ جي
نديءَ لڪڙي وڃي، نه نسي ڪوڪ ٿو، جو نه پاڻ خود پوڙو آهي ۽ ڪٿين الاؤن سمجهن
سمايل آهي. وصل ۽ وڇوڙي جي انهن گردش آهي، جيئن ڏينهن رات جي پاڻ ۾ زائد آهي.

خير، نديءَ ۽ ساگر جي ميل جي مشابهت پا مرد ۽ زال جي نفساني پيار جو پوئاميل
رڱ اندازي لڳائڻ لاءِ ڏجي ٿو. باقي پڳوان ۽ ڀڳت جو پاڻ ۾ لاڳاپو نه لائاني آهي. سندن
پريم ۾ انست آنند آهي. آهن پڻين نه هڪ ٻئي ڏسڻ ۾ پيا ٻه اچن، جيئن پاڻي الڳ ٿي
ڪاله نديءَ جي صورت ۾ هو، اج ڪڏهن ساگر جي روپ ۾ آهي، نه سيان وري وڇڙي
برسات جو بادل ٿيو. ڀڳت پڳوان سان گڏجي، نه گلشن جي گلزاريءَ ۾ آهي ۽ جدا ٿئي، نه
لڙڪ ۽ تلاش ۾ آهي. اهي رنگ ٻه ولڪي راهيا جدا آهن، راز جا ناز آهن، اشارن ۾ آواز
آهن، ٻانڌڻن لاءِ پروانا آهن، جيتين لاءِ مشعال آهن، نه پلي راهه روشن ٿئين ۽ سفر
سڦائو ٿئين. لاشڪ نه سڄي ڀڳتي، وصل ۽ وڇوڙي جي پيدا ڪان جڙي آهي، جالدات ۾
جذب آهي ۽ موزونيت ۾ متناسب آهي، معوازن بالذات آهي، شانتيءَ آهي، آنندمئي
آهي. نه اپامي ني ۽ نه اپرڪي ٿي، نه ڪجهي ٿي ۽ نه ڏجي ٿي، نه ڏڏي ٿي ۽ نه پرڪي
ني. گيان ۾ گڏجي ني ۽ ڪرم ۾ اڏجي ٿي. پرماتما سان پيدا ٿئي ٿي، پرماتما ايمان
جهڪي ٿي ۽ پرماتما ۾ سمايت ٿئي ٿي. ڀڳت ئي ڀڳتي آهي نه ڀڳتي ئي ڀڳت آهي.
اهو پڳوان جو پيد آهي جو ڀڳتيءَ ذريعي سڃاڻي ٿو نه پڳوان، ڀڳت ۽ ڀڳتي اڀيد آهن.

هي پيدا، هاڻي سرچ ۽ سمجهه نه سڄي براڙنا ڇا آهي، سرناڪلي ڇا آهي، ڀڪتي ڇا
آهي، الاهي عشق ڇا آهي؟ سائين جي شرن ۾ اچي ڪهوڪ ۾ براڙنا معرفت ڇا ٿو طلبي
۽ توهان ڇا ڳولهيو آهيو؟ هؤ ۾ مالڪ وٽ ممڪنو آهي ۽ توهان ۾ سڪتو آهيو، هوندا هن هؤ
چاهي ٿو سچي سمهي ۽ توهان اڃا ڪوڙ جي ڪڇ ۾ پيو ٿو ٽڙڪيو. جيئن ڪنو ڪمائو هٿ،
پتا ڪي منهن سامهون پيري پولدو آهي پر پنيان پيساب ڪندو ائس پا اجهن ڪا ڪليجي
ٿئين، سس ڪي سامهون مٺو ٽيڪيندي آهي پر پنيان پوئاڻو ڏپندي ائس، تهڙي طرح توهان،
مندر ۽ مڙهيون ۾ پوڄي، موڙتين کا مورتين ايمان مٿو ٽيڪي، وري اڃي اهائي ڪوڙ جي
ڪار ڪمائين. ڪنهن سان منترن جو مطالع ڪرين پر من جي محراب ۾ مايا ۽ مما، مغروريءَ
۽ مڪاريءَ جا موڄ مچائين، من ۾ ڇا ۽ مهو لون نه آهي ۽ اهلو آهين ۽ وراهيءَ جي اهلو ڏيڻ.

واسطي سان واڪ ۽ ڏچن وٺين پر عمل هڪ اکر تي به ڪونه ڪرين. گور ٻاٽيءَ ۾ اُپديش آهي ته من سنسار مان نڪري، ڪوڙي ستگور ۽ سنتن ۾، نام ۽ نرنڪار ۾، نه ويراڳ لڳي ۽ لياڳ اچي. پر حقيقت ۾، تنهنجو من، اڃا اٽڪيل آهي، لوڀ لالچ ۾، سنساري سمبنڌن ۾ ۽ سوارٿ سوادن ۾. اي منمک، مالڪ ڏانهن منهن متي ڪري، اکيون ٻوٽي ۽ مٿو ڌوڻي، لون مڪ سان ڇا ٿو چوين ۽ من سان ڇا ٿو طلبين؟ اهڙي زباني حرفتبازي، ڪيئن ڌڻيءَ در قبول پوندي؟ اهي اعمال، الوهيت ۾ ڪيئن اچيندا ۽ اوڏاهن طرف ڪيئن وڃي سگهندا؟ جي سانگ رچائي، رام رجهائڻ وڃي، نه ناٽڪي ۽ نرلڪي سيتائون، سچون ۽ ساوليون، جو ڪوڙي لي ويهي ڪن متين؟ انهن اعمالن سان نيارو لمڪ، ناشدني آهي. انهن ٻوڏي ٻولڪن سان ٻولڻي ڪي ڌ ٿارڻ، ناممڪن آهي. سچائيءَ ۽ صفائيءَ لاءِ ئي سائين سڪي ٿو.

لهن ڪري، اي ٻندا، همت صاف ڪري ۽ من اُجل ڪري، ميدان ۾ اچ. جي سچ ڪهڻي لب آيو چڙي، آپ ۾ اچ. سڪڻو لڳي، شرن ۾ اچ ته لچ پت ۾ رهجي اچين ۽ پُو ساگر مان پار پوين. پيا سڀ ادم ۽ اپاءَ ڦتا ڪري، اهڪو اونڪار جي اوٽ وٺ، ته پرم پد پائين، جتي لي پرم سک آهي. اتي نه ڪوڙي چت جي چترائي ۽ نه دماغ جي دليلبازي. اتي ڪمي سڪ ۽ سچائي، ايمان ۽ اُورچائي، مروت ۽ مرياد، عاجزي ۽ التجا، پڇتاءُ ۽ پراشچت، پرارٿنا ۽ پريم. جن کي اهو سمر ساڻ آهي، تن جي ساڃهي آهي. ٻاقي پيا سڀ، لمدالن ۽ ترشنائن جو ٿوشو ڪٽي، پيا هڪ ٻئيءَ جو ٽيءَ ۾ پٽڪندا ۽ ٿانءَ نه پائيندا.

جو سرڻ آوي تس ڪنٺ لاوي - اِهُ ٻرڌ سوامي سندا | راڳ ٻهاڳڙا، محلا
ٻنوٽ نانڪ هر ڪنٺ مِليا - سدا ڪيلَ ڪرندا. | ٻنجوان، چنت (۴)۴

سو اي ٻندا، هاڻي ته تنهنجي چادر ۾ ٻُرائي ئي ڏني آهي. اڃ ته ڦٽي لڳ سياڻي پڪ ڦٽائي آهي. پر دل نه لاهه. اڃا به وقت ڪونه ويو آهي. رڳو من جي مت لباڳ ۽ اوڳڻن کان ڪناري ڪر، ته آهستي آهستي، گڏ اچي واسو ڪن. پوءِ آلم جسوڻ جلاءِ، سرناڪتيءَ روئي ڏٺي ۾، پرارٿنا روئي ٽيل سان ۽ شرڌا روئي ڦٽ ٽان، ته من ڏون ۾ ملهه ڏيڻ ۽ الله وٽ اُڪهامين. باقي پي ڪا هٽ پچار، ڪارگر ۽ مددگار نه ٿيندي. پر جي تنهنجي من جون ملهائون ۽ مرادون، اڃا مٽيون ئي نه آهن ته پوءِ انهن کي گورٻاٽيءَ جي ويراڳي واڻيءَ جا وستر پهرائي، لوڪ نه پيهلاءِ نه مان نه ڪر ڪري، ڪيرنڪار يا ڪٿاڪار آهيان. پر سائينءَ سامهون اهو سڌو سنئون سوال ڪر ته من چوٽ ڪاٽي، موت ڪاٽي. جڏهين من موت ڪاٽي، تڏهين ئي ويراڳي واڻي مڪ ٿي سهين. من جي موت پيا، ودها، وياڪيان ۽ وارتائون، واسطي جي واد وواد آهن، ڏترت آهن، گڏهه تي سدج آهن، سيڪاريل ٻاندر جهون ڪلاٻازيون آهن. وندرائيندڙون ٻلاشڪ پر پار مور ڪونه پهچائينديون.

جنهن جو مَن پڪيءَ ۾ رتل آهي، تنهن تي اُها رب جي رحمت ٿئي ٿي. هُن جو اندر ٻاهر جي ٻڌيءَ ۾ اچي ويو آهي. هُو ئي ڳالهيون ڪيائي آهي. هُن جو مَن موافقت ۾ آهي ۽ هُن جي جيون نيڪداريءَ ۽ ديانتداريءَ ۾ آهي. هُو ئي اُپديش ڏيڻ جو اڌڪاري آهي. هُو سِکيا وٺي، اُپديش ڏئي ٿو ۽ اُپديش ڏئي، وري سکيا پرائي ٿو. هنجو اُپديش ۽ سکيا، ٻئي سائنٽي سِکيءَ جا ٻه طرف آهن. هُو ٻاڻ نه، ٿو ٻولي پر سندس جيون جي تحقيقات جو تجربو ٿو ٻولي. مدهانتس الاهي الهام ٿو اچي. سڪٽي ڪنيءَ جو اُپاءُ نه آهي پيا ڪهين ڪجڙن جي ٽرجڻ جو آواز نه آهي پر پريل گهڙي ۽ ترل ڪهرين واري سانت آهي. سانت جو ساز آهي، سانت جو آواز آهي. دلبر جي دوري ٿي ٽڙ ٽڙ ڪرائي ٿي ۽ نزديڪي مانڊ ۾ آڻي ٿي. اُنهيءَ مانڊ ۾، پراپتيءَ جو پيغام آهي. پيغام بِنائِڻ لاءِ ڪوئي ڪاند ڪٿي وڃي. قرب جا ڪنول ٻاٽهي اچي ڪُنا ٿيندا، جيئن ڀنئور ڦُلن تي ۽ ماکيءَ جوُن مکيون گلن تي. اِها آهي سچي شيوڪ جي پدوي ۽ پهچ، پرواز ۽ پراپتي. اِهو پوُرن پراپتيءَ جو پد آهي ۽ اِهو ئي نسوري نورليءَ جو نه پد آهي.

ٻالڪن جاچيو هونده ته هن پستڪ جي ٻئي ڀاڱي جي اهڙن ڇهن باٻن ۾، صاحبن اپنظير پيٽن ۾، پرماتما جي مهما ڳائي آهي ۽ لڳ ڀڳ ساڳي مهما ڳايل آهي ستگور جي، سنتن جي، شبد جي ۽ آخرين شيوڪ جي. صاحبن سمجهايو آهي ته ستگور توڙي سنت ٻئي پرماتما جا روپ آهن. وري نام ئي نرنڪار آهي ۽ نرنڪار نام آهي. جڏهين سچو شيوڪ، رچي واس ٿئي ٿو، ته پوءِ شيوڪ ۽ پرماتما ۾ يا شيوڪ ۽ ستگور ۾، ڪو به فرق ڪونه ٿو رهي. مطلب ته پرماتما، ستگور، سنت، نام ۽ شيوڪ، سڀ ساڳي شيءِ، جنس يا ذات آهن. نالا جدا جدا آهن پر منجهن ڪوبه ڀيد ڪونه آهي، جيئن ساگر جو پاڻي جدا جدا باسڻن ۾ پئجي، يا پرم آتما جا پرزا جدا جدا جسمن ۾ جڙجي، الڳ الڳ روپن ۽ نالن سان سڏجڻ ۾ ٿا اچن. سو سچو شيوڪ، جڏهين رنگ ۾ رچي لال ٿئي ٿو، تڏهين سندس سُندر دشا جو بيان ڪرڻ اڪار آهي. ٻاڻ، پرماتما ۽ پرڪرتي، ڪڏهين نمورتي آهن، ڪڏهين دُمورتي آهن ته ڪڏهين ايڪمورتي ٿي ٿا پون. ٻاٽهي ڀيد رکن ته ٻاٽهي ڀيد مٽائين. اِهي الاهي عشق جا اسرار آهن ۽ وحدت جا ونهوار آهن. اڌ ويت، وشت دويت ۽ دويت جا عجب عجب ۽ الڳ الڳ آزمودا آهن. پر ساڳئي آفتاب مان الا آهن. نرالا نرالا نيارا آهن پر ساڳئي ناظر جا نظر آهن. ڪو ورلو سمجهي سگهي ٿو، سُڃاڻي سگهي ٿو.

باب ستون

مَن جي موتَ

(١) مايا جي موهه مان ڇوٽڪارو

(١) اِن[١] سڄي پرپنچ ڪري گهيري - جڏهن مليئي لڳ[٢] وڏي وڏيري
گَلِ[٢] ڇوڙي جڏهن ڇوڏهه ناهي - لاڳ ڇٽي ستگور کي پاڻي
حگ موهي[١] هم لياڳ ڪوائي - نرڪن ملو وَجهي واڍائي. (١. ر٠)
اَنسي سندر مَن ڪڏهن موهيو - پاتُ[٣] گهاٽ گِرهه بَن بن جوهيو
مَن تَن لاڳيو هونڪيو ميني - گور پرشاد[٥] ميو ڪوئي ڏيني
اَگرڪ[٦] اسڪي وَڏي نڳاتو - ڇوڏهه ناهي ٻاپ[٧] نه ماتو[٨]
ميلي[٦] اَپني اَن[٨] لي پانڌي[٩] - گور ڪرپا[٥] لي ميو سگلي ساڌي[١٠]
اَب سوري من پيا اَنند - پڄ ڇوڪا نوُني سب ڦند[٦]
ڪهه نانڪ جان ستگور پايا - گهر سگلا ميو سُکي بسايا.

[راڳ آسا، محلا پنجوان، شبد (۸۷)]

(٢) ڳُهه[١] ڪر پڪڙي نه آئي هاٿ - پرپنچ ڪري چالي نهي ساٿ
ڪهه نانڪ جڏهن تياڳ ڏني - تب اوهه چرڻي آءِ پئي
سُڻ سنتهه - نرمل ٻيچار
رام نام بن گٽ نهي ڪائي - گور پورا پيکت اڌار. (١. ر٠)
جب اسڪِ[١] ڪرني ديري مان - تب آپس اوپر رکيو گمان[١٢]
جب اسڪِ[١] ڪرني من پر هري[١٣] - تب اوهه[١] شيوڪ[١٤] شيوا ڪري
مک ٻيراوي[١٥] اَنت نگاوي - اِڪٽ[١٦] نوُر اوهه ڪهي نه سماوي
اَن موهي پهتي برهمند - رام جني[١٧] ڪيني کَنڊ کنڊ[١٨]

---

١. مايا پدارٿ. ٢. ڳچيءَ کي. ٣. پرماتما. ۴. واٽ، رستو. ۵. پاڇهه، مهر. ٦. مايا جا اڳوان يا هتيار، پنجئي وڪار آهن. ٧. پتا، مِن. ٨. ماتا، بُڌي. ٩. سامهون ڪڙا ڪيا آهن. ١٠. فتح پائي آهي. ١١. سوگهو. ١٢. اَيمان. ١٣. دوُر ڪري ٿو. ١۴. داسي ٿي. ١۵. موهي ٿي. ١٦. هڪ هنڌ. ١٧. يکت. ١٨. پرزا پرزا ڪري ڇيتيو آهي.

جو مالڪُ سو ٻُڍُو ڪا رهيو - اِس سنگِ راچيو سو ڪڇوُ نہ لهيو.
اسيو لياڳ سڀ سنگ ڪري - وڏ ڀاڳي نانڪ اوهُ تري.

[راڳُ رامڪلي، محلا پنجوان، شبد (٢٩)]

(٣) مدُوتا ناچيو يڪت دُورڙالي - گُرو ڪيو شبد مَڻيو مَن مِلالي
سچا تال پُوري مايا موهه [1]چُڪالي - شبدي نرت ڪراوڻيا.

(راڳُ مانجهه، محلا ٽيجا، اشٽپدي (٣) ٢٠)

(٤) سڀن ڪي پِدن ڪاٽي هر [2]راهه - تان ڪڻ ڪهان وياپيو ماءِ[3]
ڪهه نانڪ جِن دُوڙ سڀن پالي - تاڪءُ [2]نڪٽ نہ آويو مائي[3].

(راڳُ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (١٩))

(٥) اي ساجن ڪيو ڪرهه اپا[5] - جا تي تره [6]بِکر اِهس مايا
ڪر ڪرپا سڀ سنگ ملائي - نانڪ تاڪيو نڪٽ نہ مائي.

(راڳُ گوڙي، محلا پنجوان، باون اکري، (٧))

(٦) موهه مايا ڪي سنگ نہ [7]ليپ - مَن مهه راکيو هر هر [2]ايڪ
اَندڪار دِيپڪ [8]پرگاسي - نانڪ ڀرم موهه دکهه لي ناسي.

(راڳُ گوڙي، محلا پنجوان، سکمني صاحب، اشٽپدي (٦) ١٨)

(٧) جِن [9]پِيعا سي مست ڀئي هيُو - ٽوُٽي پِدن ڦاهي
جوتي جوت سمائي [10]پِتر - تان ڇوڙي مايا ڪي [11]لاهي.

(راڳُ آسا، محلا پهلا، شبد (٨))

(٨) اَمرت تال لام - جِن گُر لَسي پايا
نانڪ داس - تَري نِن مايا.

(راڳُ آسا، محلا پنجوان، شبد (٥٦))

(٩) سگل تياڳِ - هر [2]سو سرڻي آيا
نِس جن - ڪهان بِياپيو مايا.

(٧١)

(١٠) [13]سَرپني سرپني - ڪيا ڪهه پاسي
جِن ساچ [2]پڇانيا - [14]تِن سرپني کالي.

(راڳُ آسا، ڪبير صاحب، شبد (١٩))

---

١. تاچ. ٢. پرماتما. ٣. مايا، پدارٿ. ٤. ورتهو، نزديڪ. ٥. اُدمِ. ٦. ڏکيو ٻُوجل ساگر.
٧. تاثل. ٨. ڏيئو. ٩. هر رس پيتو آهي. ١٠. اَندر ۾. ١١. فائندو، نفعو. ١٢. سڀ
سنساري اِمتائون. ١٣. نانگڻ، مايا. ١٤. ڪالي ڇڏي، جيتي ڇڏي.

(١١) مايا موھہ اِھہ من رنگيا - موھہ سُڌ نہ ڪائي رام
ڏوُ رمڪ اِھہ من رنگيئيو - دوُجا[٢] رنگ جائي رام.

راڳ وڏھنس، محلا ٤، ڇنت (٤)٥

(١٢) اِھہ سنسار لي لبھي چوُنڌ - جنھ مايا نھہ لپتاوھہ
مايا نام گريب جوُن ڪا - اِھہ کبج[٣] درسن ياوھہ.

راڳ ڌ ناسري، يڪت فاميدبوَ، شبد (٢)

(١٣) مايا موھہ[٤] ڏر ڪَٽي[٥] نار - پوُنڌي ڪامڻ ڪامڻيار[٦]
راج روُپ جوُنا دن چار - نام مليو چانڻ[٧] آنڌيار.

راڳ بلاول، محلا پهلا، شبد (٣)

(١٤) مم پوُلھہ مائنڪ جَسن - مايا پسرمايا
نانڪ لِس پت واکسي - جو پريپ پھرآيا[٨].

راڳ بلاول، محلا پنجوان، شبد (٤٦)

(١٥) جھہ اُھہ[٩] جاء تھين سک پاويو - مايا تاسُ[١٠] نہ جھوُاپو دتو
ڪھہ ڪبير ميرا من مانيا - رام پريت ڪي اوليو[١١] دتو.

راڳ بلاول، ڪبير صاحب، شبد (١٢)

(١٦) ڌ اَنڌا ذاوت[١٢] رھہ گئي[١٣] - من مھہ شبد آنند
ڏرجن[١٤] لي ساجن[١٥] پئي - پيتي گرر گووند.

راڳ رامڪلي، محلا پهلا، دکڻي اونڪار پوڙي (٣٦)

(١٧) جان بر[١٦] اَندر تان ڏن[١٧] باھر - جان بر باھر تان ڏن ماھر[١٨]
بن نلوپو بھہ قِيرِ قراھر[١٩] - ستگوُر سنگ دکايا ظاھر.

راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، وار (١٨)

(١٨) مايا ممتا ڇوڙي نہ جائي - سي ڇوُٽي سچ ڪار ڪمائي
اَھہ تس پڳت رتي وبچاري - نانڪر[٢٠] مڌ بن آئي ھي.

راڳ مارو، محلا پهلا، سولھو (١١)٤

(١٩) مايا موھہ سب آئي[٢١] ڪيما - ڏوُرمڪ ورلي ڪنھي چيما[٢٢]
ڏوُرمڪ ھوويو سو سچ ڪماوي - ساچي ڪرٽي ساري ھي.

راڳ مارو، محلا تيجا، سولھو (٦)٧

(٢٠) مايا ساسد نہ چلسيو - ڪيا لپتاوھہ اَنڌ[٢٣]
گرر ڪيو چرن ڌياء توُن - توُنھہ مايا بندڻ[٢٤].

راڳ مارو، محلا تيجا، وار (٢١)

---

١. گوروء دئاران. ٢. بيا مڙ پئي. ٣. چڌي، قٽي ڪري. ٤. موھيندڙ. ٥. بد چلن عورت. ٦. ڪامڻ ھڻيندڙ. ٧. سوجھرو. ٨. مھر ڪئي آھي. ٩. ساوڌان بڌيءِ وارو انسان. ١٠. ڌوڏڻ. ١١. اَجھو. ١٢. سنساري وھنوار. ١٣. پٽڪڻ. ١٤. دشمن. ١٥. متر. ١٦. پتي پرماتما. ١٧. موھڻي مايا. ١٨. اَندر. ١٩. جوُٽين جا چڪر. ٢٠. راس ڏيندن. ٢١. پرماتما. ٢٢. سمجھيو آھي. ٢٣. ھي اَنڌا انسان. ٢٤. بندڻ.

(٢١) ناءُ ميري مايا[١] – ناءُ ميري پوُنجي
تُنهِ ڇوڙ – جاڻان نهي دوُجي .

راڳ پوربي، ڪبير صاحب، شبد (٢)

(٢٢) رهڻَ[٢] بِڪار اَلپ مايا لئي – اَهنبد[٣] لپاڳي
دُوس پياس آس ايڪهِ[٣] ڪي – نيڪ هيڻن پُرکه[٤] پاڳي[٥] .

راڳ سارنگ، محلا پنجوان، شبد (٦٧)

(٢٣) بن بُوجهي پسوُن[٦] ڪي نياڻي[٧] – پرم موهه بياپيو مايا
ساڌ سنگِ جم جيوڙي[٨] ڪاٽي – نانڪ سهج[٩] سمايا .

راڳ ڪانڙا، محلا پنجوان، شبد (١٠)

(٢٤) ڦُوٽ[١٠] ڦوٽ نانڪ داس آيو – سنتن ڪي سرناءِ
ڪاٽي اَگيان ڀرم موهه مايا – ليئو ڪنٺ[١١] لڳاءِ .

(٢٣)

(٢٥) ڪبير آئي مجھِ پهِ – اَنڪ ڪري ڪر ڀيس[١٢]
هم راکي گُور اَپني – اُن[١٣] ڪيئو آديس[١٤] .

سلوڪ، ڪبير صاحب (٨)

(٢٦) ويهدا دُني[١٥] وَجاني[١٦] وَجدي[١٧] – تُون اپي وجهِ نال
سوڻي جيئُ نه وجدا – جس الله ڪردا سار[١٨] .

سلوڪ، شيخ فريد، (١١٠)

(٢٧) جهه مايا ممتا[١٩] لڳي – سڀ لئي پيو اداس
ڪهه نانڪ سن ري منا – تهِ گهٽ[٢٠] برهم[٣] نواس[٢١] .

سلوڪ، محلا ناوان، (١٨)

---

١. ڌن دولت. ٢. پرتي، ورڪس، اليپ. ٣. ڪمت. ٤. برمالما. ٥. مٽي. ٦. جانور. ٧. وانگر. ٨. ڦاسي، بندن. ٩. گيان. ١٠. پرڪي. ١١. ڳلي سان. ١٢. ويس. ١٣. موهڻي مايا. ١٤. نمسڪار. ١٥. دنيا، جڳ. ١٦. مايا جي ناچ لي. ١٧. نهي پٽي. ١٨. سنڀال. ١٩. لڳاءُ ڪٽي آهي. ٢٠. هردو. ٢١. واسو، نڪالو.

(٢) اهنڪار ڪيئن دور ٿيندو؟

(١) مَن تون مت[1] مانُ[2] ڪرهه، جي هڻُ ڪجهه ڄاڻدا - گورمکِ[3] نماڻا هوُهه
آنتر اگيان هئُمبڌ[2] هئي - سچ شبد مَل ڪرهه
هوهه نماڻا ستگور رو اڳئي - مت ڪجهه آپ لڪاوهي[4]
آڻي اهنڪار جگت جليا - مت تون آڻا آپ گواوهي[5]
ستگور ڪئي ڀاڻئي[6] ڪرهه ڪار - ستگور ڪئي ڀاڻئي لاگ رههُ
اِءُ کهئي نانڪ آپ[2] ڇڏ سک پاوهه - من نماڻا هوءِ رههُ.

[راڳ آسا، محلا ٽيجا، ڇنت (٧)٢]

(٢) نِيچا[7] اندر نيچ ذات - اِپڙي[8] هوُ اَت نيچ
نانڪ تن ڪئي سنگ ساٿ - وڏيا سڻ ڪيا ريس.

سري راڳ، محلا پهلا، شبد (٣)

(٣) نالِ خصمئي[9] رَتيا - ماڻهه[10] سُک رليئاهه[11]
هوُدئي تاڻ[12] نتاڻيئا - رهئي نماڻيئاهه.

سري راڳ، محلا چوٿان، وار (٧)، سلوڪ محلا پهلا،

(٤) آپُ وڃائي تان سب ڪجهه پائي - گور شبدي سچي لو[9] لائي
سچ وڻجهه[13] سچ سنگرهه[14] - سچ واپار ڪراوڻيا.

راڳ ماجهه، محلا تيجا، اشٽپدي (١)١٠

(٥) داسنِ داس هولڪئي - جني وچهه آپ[2] گوايا
اونان خصمئي[9] ڪئي در مُکه اُجلئي[15] - سچئي شبد سُهايا.

راڳ ماجهه، محلا پهلا، وار (١٦)

(٦) خودي[2] مِٽي تب سک پئي - منُ تن ڀيئي اروگُ
نانڪ درشٽي[16] آيا - استت ڪرنئي[9] جوگ.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، باون اکري، پوڙي (٤٩)

(٧) آپس ڪئُ جو جاڻئي نيچا - سوئو گنيئي سب تي اُوُچا[17]
جاڪا من هوءِ سگل ڪي رِينا[18] - هر هر نام تن گهٽ[19] گهٽ چينا[20].

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، سکمني صاحب، اشٽپدي ٣(٦)

---

١. مت ان. ٢. اَيمان، اَهنڪار. ٣. گوروءَ د ٺاران. ٤. ڄاڻائين. ٥. گڻائين. ٦. مرضيءَ مطابق.
٧. گهٽ ۾ گهٽ، نهنو. ٨. اَيماني. ٩. پرماتما. ١٠. ماڻين ٿا. ١١. پرماتما سان ملي.
١٢. شڪتي. ١٣. خريد ڪرڻ. ١٤. گڏ ڪرڻ. ١٥. سهڻن ٿا، سويا پائين ٿا. ١٦. نظر ۾،
د رسن ڪرڻ. ١٧. مٿي، اُتم. ١٨. خاڪ، مٽي. ١٩. هر هردي ۾. ٢٠. ڏسي ٿو.

(٨) پرهم گياني - اوُچ تي اوُچا ٨(٣)
من اپني هي - سڀ کي نيچا.

(٩) هر سگل کي رينڪا - هر سنگ سماوءِ
ڊوک نه ديئي ڪسي جيءُ - پت سيءُ گهر جاوءِ.
واڳ گوڙي، محلا پنجوان، وار (١٧)

(١٠) جب هم هوتي تب تم ناهي - اب تم هءُ هم ناهي
اب هم تم ايڪ ڀئي هي - ايڪي ديکت من پتياهي
واڳ گوڙي، ڪبير صاحب، شبد (٧٢)

(١١) هؤمي ڪوءِ ڪوءِ ڪري سيڪار - تئو ڪامڻ سهجي روپ ڀتار
تئو نانڪ ڪتئي من ڀاوي - چوڙ وڏائي اپڻي خصم سماوي.
واڳ آسا، محلا پهلا، شبد (٣٩)

(١٢) ڳوڙمک نرمت هر لاڳي پاءِ - پوري اتال وچهو آپ گواءِ
ميرا پريت ساچا آپي جاڻ - گور ڪي شبد انتر پرهم پڇاڻ.
واڳ آسا، محلا تيجا، شبد (١٢)

(١٣) اتڪ پائت ڪر شيرا ڪرپتي - جيءَ پران تن آگي ڌر پتي
پائي پکا ڪروُن تج اپمان - انڪ بار جائتي قربان.
واڳ آسا، محلا پنجوان، شبد (٨٣)

(١٤) پڏ غريبي خرچ ليهه - هؤمي پڪ جساره
ساچا هٽ پوُرا سودا - وکر نام وا پاره.
(١١٣)

(١٥) سرهاڳتي سد پر پايا - هؤمي آپ گواءِ
پر سيتي ان دن گهه رهي - سهي سيج سک پاءِ.
واڳ آسا، محلا تيجا، اشٽپدي (١١)(٥)

(١٦) اڳي جاس نه جور هي - اڳي جيءُ نويءَ
جنڪي ليکي پت سوي - چنگي سيتي ڪيءِ.
واڳ آسا، محلا پهلا، وار (١١)

(١٧) سيڪر نوي آپ ڪو - پر ڪو نوي نه ڪوءِ
ڌر تارا جوُ توليئي - نوي سو گوُرا هوءِ.
(١٣)

١. ناڙ کي سمجهي ٿو. ٢. خاڪ، مٽي. ٣. پرماتما. ٤. اهنڪار. ٥. مان. ٦. مؤج پراپتي وٺي ٿو. ٧. چڱماڻو استري. ٨. مائي ٿو. ٩. ناچ. ١٠. پرير. ١١. گهٽا، ڪٽين. ١٢. ائونا. ١٣. سرپر. ١٤. وچڻا. ١٥. پڏي. ١٦. جلالي چڙ. ١٧. لڏو لڳائي اهي. ١٨. پرلوڪ پر. ١٩. امي ٿو. ٢٠. پاس پوي، قبول پوي. ٢١. پاڪڪي. ٢٢. پن کي. ٢٣. ساهمي ٤ وٺي توري ڏسبو ته هيٺون پڙ. ٢٥. ڳورو، ڀري.

(١٨) جهڙي آپ[1] ڳرايا تهڙي ٻڙ[2] پاپا - رنگ سڳ وليڳا[3] مانڪي
سدا رنگ[4] رانڀي سهجي مالِّي[5] - اَن دِن نام وکائي ٿي.

واڳ وڏهنس، محلا ليجا، چئٽ (٣)١

(١٩) سچو[1] نام سماڻي هرُ[2] گڻ گائي - مل ٻرُ[3] اتر سک پائي
سدا آنند رهي دن راتي - وِڇهُ هؤمي جالي.

واڳ وڏهنس، محلا ليجا، آلاهڻيا (٢)٤

(٢٠) جَب هُر هوتي تب تُون ناهي - اَب تُون[2] هيِ ميِّ[1] ناهي
اَنلُ[6] اَگر جهڙي لهر مَهِيو[7] دَڌ - جل ڪهوُل جل ماڻهي.

واڳ سورٺ، پکٽ روداس، شبد (١)

(٢١) هؤمي ٻوڙ[9] گئي سکه پايا - آروگُت پئي سرئرا
گور پرسادي ٻرهُم[2] پڇاڻا - ناڻڪ ڪُٽي گهيراَ[2].

واڳ سوُهي، محلا چوڻان، چئٽ (٢)١

(٢٢) سُکِ ٻاوري مَٽ جاڻهِ - ٻريٽ ميِم پاپا
سُکِ ٻاوري ليتُ رائ - جهڙي ٻريٽ ڌ پاپا.

واڳ سوُهي، محلا پنجوان، چئٽ (٤)١

(٢٣) پاٽِي پکا پيس[10] ڏاس[11] ڪيِ - تب هوو نهالُ[12]
راج مَلڪ[13] سڪدار پِٺان - اَگني مهه جالُ[14].

واڳ بلاوَل، محلا پنجوان، شبد (٤٤)

(٢٤) نيچ لي نيچُ اَٽ نيچُ هوو - کر ٻنتُ[15] بلاوَ[16]
پساوَ[17] مَلووان آپ ليپاک - سٽ سنگ سماوَ.

(٤٥)

(٢٥) سُپهه سَهيري[18] مِلُن[19] پاٽ کهتُ - سکرو آهِن[1] مِتاوَهُ
تهُ گهر هي لالن[2] پاوَ - تب رس منگل گن گاوَهُ.

(١٢٨)

(٢٦) ميِم ناهي ڪيِ هتُ نهي - ڪيِ آهه نه مورا[20]
اوَسر[21] لجا واک ليهُ - سَد نا جَن لسورا[22].

واڳ بلاوَل، پکٽ سڌنو، شبد (١)

(٢٧) ٻوُهه چرٽا کُل[23] اوُبر آوهه - اَنسي شيوَ ڪماوهُ
آپس لي اوُبر سپ جاڻهُ - تهُ دکه سک پاوهُ.

واڳ رامکلي، محلا پنجوان، شبد (٢)

---

١. اَهنڪار، ايمان. ٢. پرمانما. ٣. ٻرٻر. ٤. آنند ماڻڻ. ٥. متل، مست، مکهن. ٦. واءُ، واچوُڙو. ٧. مهاساگر. ٨. روڳ. ٩. ترونرو، شُڌ. ١٠. چڪي پيهڻ. ١١. سٽ پرش. ١٢. سُکي، خوش. ١٣. ڌن، دولت. ١٤. جلاءِ. ١٥. منٿ ڪري. ١٦. سڏ پاڻ. ١٧. پيرن. ١٨. سکي. ١٩. پرمانما سان ملڻ جي. ٢٠. منهنجو. ٢١. هاڻي. ٢٢. تنهنجو. ٢٣. هيمان.

(٢٨) هڪ هڪ ميم ميم - وچھ ڪووي
دوجا ميٽي - اڪو هووي.

راڳ رامڪلي، محلا پهلا، سڌ گوشٽ، پؤڙي (٤٦)

(٢٩) پيٽھ نہ پاٽي آئي ميرا - ڪاء نہ پيسڻ جاء
پڪا قبوري ٻير ملوان - جمس رهان ليرا ناء.

راڳ مارو، محلا پهلا، شبد (٦)

(٣٠) لڪ ديوانا جاڻيئي - جان اڪا ڪار ڪماء
حڪم پڇاڻي خصم ڪا - دوجي اَور سياڻپ ڪاء؟
تڪ ديوانا جاڻيئي - جان صاحب ڌري پيار
مندا جاڻي آپ ڪھ - اَور ڀلا سنسار.

(٧)

(٣١) لالا سو جيوت مري - مر وچھ آپ گوائي
پڌن نؤنھ مڪس هوء - ترشنا اگن بجھائي.

راڳ مارو، محلا پهلا، اشٽپدي (٥)٥

(٣٢) نا هر چنگي آکيئھ - برا نہ دسي ڪوء
نانڪ هؤمي مارئي - سچي جهڙا سوء.

(٨)١٠

(٣٣) هؤمي ڪري تا تؤن ناهي - تؤن هوؤهه هڪ ناهه
بوجھ گياني بوجھنا - ايھ اڪٿ ڪٿا من ماھه.

راڳ مارو، محلا ٿيجا، وار (١٩)، سلوڪ محلا پهلا

(٣٤) جب لگ ميري ميري ڪري - تب لگ ڪاج ايڪ نهي سري
جب ميري ميري مٽ جاء - تب پرڀ ڪارج سوارهہ آء.

راڳ ڀيرو، ڪبير صاحب، شبد (١٤)

(٣٥) گور راکي سي اُبري پاني - هر رس امرت پيئاء
وچھ هؤمي دک اُٿ گيا پاني - سک وُٺا من آء.

راڳ بسنت، محلا ٽيجا، شبد (١٨)

(٣٦) هؤمي چوڙ ڀئي ٻيراڳن - تب ساچي سرت سماي
اڪل نرانجن سڀ من مانيا - بسري لاج لوڪاني.

راڳ سارنگ، محلا پهلا، شبد (١)

---

١. اَيمان، مان مان. ٢. پرماتما. ٣. سردار. ٤. چڪي پيهڻ. ٥. برو، نيچ، گهٽ. ٦. پاڻ.
٧. داس. ٨. وسائين تس. ٩. چوايون. ١٠. ڏسون. ١١. سڌ ڪرڻ. ١٢. پار پؤن ٿا.
١٣. سرلي، لنو. ١٤ لوڪ لڄا.

(٣٧) جان هُئا[١] تيرا تان سڀ ڪڇ ميرا - هُئا[٢] ناهي تُون[٣] هووهه
آپي شڪتا[٤] آپي سُرتا[٥] - شڪتي جگت پرووهِ[٦].

واڳ سارنگ، محلا چوٿان، وار (١٣)، سلوڪ محلا پهلا

(٣٨) مَنُ هي تي منُ مليا سوامي[٣] - من هي من سَمايا
ساچي هي سچ ساچ[٣] پتيجي[٧] - وچهه[٢] آپ گوايا.

واڳ ملار، محلا تيجا، شبد (٤)

(٣٩) سي سُکيئي سدا سوهڻي - جن وچهه آپ گواء
نِن سوڳ[٨] وجوڳ[٩] ڪدي نهي - جو هر[٣] ڪيءِ انڪ[١٠] سماء.

واڳ ملار، محلا پهلا، وار (٨)

(٤٠) ڪبير نا موهه چاڻ[١١] نه چاٻڙي[١٢] - نا موهه گهر نهي گاءِ
مت هر[٣] پوچيءِ ڪؤن هيءِ - ميري جات نه ناءِ[١٣].

سلوڪ، ڪبير صاحب (٦٠)

(٤١) ڪبير ڪُوڪر[١٤] رام[٣] ڪو - مُتيا ميرا ناءِ
گلي هماري جيوڙيءِ[١٥] - جهه کڇيءِ[١٦] تهه جاءِ.

(٧٤)

(٤٢) ڪبير ميرا[٣] مجهه مهه[١٧] ڪڇ نهي - جو ڪڇ هيءِ سو تيرا
تيرا تجهه ڪئُ سئُپتي[١٧] - ڪيا لاڳيءِ ميرا.

(٢٠٣)

(٤٣) ڪبير تُون[٣] تُون ڪرتا[٣] تُون هُوَا[١٨] - مجهه مهِ رها نه هوُن
جب آپا پر[١٩] ڪا مِٽ گيا - جت ديکئُ تت تُون.

(٢٠٤)

(٤٤) فريدا جو تئي مارنِ[٢٠] مُکيان - تنان نه ماري گهُم[٢١]
آپڙئي گهر جائيئي - پير تنان دي چُم[٢٢].

سلوڪ، شيخ فريد، (٧)

(٤٥) فريدا خاڪ نه نِندئيءِ - خاڪُو[٢٣] جيڏُ نه ڪوءِ
جيوندئيا پيرا تلئيءِ[٢٤] - مُئيا اُپر هوءِ.

(١٧)

---

١. مان. ٢. اَيمان. ٣. پرماتما. ٤. شڪتيون. ٥. ڄاڻي ڄاڻهار. ٦. پڻي چڙهيو آهي.
٧. سمايا پيا آهن. ٨. ڏک. ٩. وڇوڙو. ١٠. سروُپ. ١١. چمڙو، اَجهو. ١٢. جهوُپڙي.
١٣. گهر گهاٽ، ٺڪاڻو. ١٤. ڪتو. ١٥. زنجير. ١٦. ڇڪي ٿو. ١٧. ڏيان. ١٨. مؤن پر.
١٩. پرهيجي ۽ پرائي جي پاونا. ٢٠. ٺوڪي. ٢١. وري. ٢٢. اُنهن جي. ٢٣. مٽي.
٢٤. پيرن جي هيٺان.

(۴٦) ڏوڙ سو اکر کوڙ[1] ڪسڙ - جڀُجا[2] ڄڀيتا مَسِتَ
اي ترِيءُ پِٽِي[3] [4] واسُ[5] ڪر - ٻسان وس آويءُ ڪنت[6]. (۱٢٧)

(۴٧) سي ڏاڙِيئان[7] سچيا - جي سَرُور چَرٻي لڳنِ
اَن ڏِنِ[8] شيوَن ڪسور آپيٺا - اَن ڏِنِ اَلمد رهنِ
نانڪ سي مُنهن سوهَٽي[9] - سچي[10] دَر ڏسنِ.
سلوڪ، محلا ٽيجا، (٥٢)

(۴٨) جِهه پَرائي هوُمسيءُ کجِسي - ڪرتا[13] وام پچان
کهه نانڪ وُهه[10] مکس ڪر - اِهه من ساچِي مان.
سلوڪ، محلا ٽاوان، (۱٩)

---

۱. کميا. ٢. زبان. ۳. ٿيٺي. ۴. هي مدهدجي پيڙ. ٥. وڃا وسترِ، ڳڻ. ٦. پَهي پتومالما.
٧. ڏاڙهيوُن. ٨. راسد ڏيهن. ٩. پرمالما. ۱٠. ڏسڙ پراچن ٽا. ۱۱. اِهوءَ

(٣) وڪار دُور

(١) راکهِ پتا پربهُ ميري - موهِ نرگُڻ سڀ گُڻ تيري . (١، ر٠)
پنج بِکادي ايڪ غريبا - راکهو راکنهاري
کيد کرهِ اَر بهت ستاوهه - آيو سرنِ تهاري
کر کر هاريو اَنڪ بهُ ڀانتي - ڇوڏهِ کتهوُن ناهي
ايڪ بات سُن تاکي اوٽا - ساڌ سنگِ مِٽ جاهي
کر کرپا سنت ملي موهِ - تن تي ڌيرجُ پايا
سنتي منترُ دِيئو موهِ نرڀءُ - گُور کا شبد کمايا
جيت لئي اوءِ مها بِکادي - سَهج سُهيلي باڻي
کهه نانڪ مَن ڀيا پرگاسا - پايا پدُ نِرباڻي .

[راڳُ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (١٢٥)]

(٢) جب اِهه من مهه کرت گُماناَ - تب اِهه باوَرُ پِرت بِگاناَ
جب اِهه هوُئا سگل کي رينا - تاتي رَمئيا گهٽ گهٽ چينا
سَهج سُهيلا ڦل مسڪيني - ستگوُر اَپني موهِ دان ديني . (١، ر٠)
جب ڪِس ڪو اِهه جانس مندا - تب سگلي اِس ميلهِ ڦندا
ميرَ تيرَ جب اِنهه چُڪائي - تاتي اِس سنگ نهي بيراني
جب اِن اپني اَپني ڌاري - تب اِس ڪو هي مُشڪل ڀاري
جب اِن ڪرڻي هار پڇاٿا - تب اِسنو ناهي ڪڇ تاتا

١. پرماتما. ٢. وڪار. ٣. نقصان. ٤. نموُنا. ٥. اَجهو، آسرو. ٦. منتر، اُپديش. ٧. گيان. ٨. آنند ڏيڻ واري. ٩. شڪ، ايمان. ١٠. پاڳل. ١١. بيگانو، وڇڙيل. ١٢. خاڪ. ١٣. چاتي، سڃاتي لڌو. ١٤. نمرتا، نهٺائي، غريبيءَ. ١٥. خراب، بُرو. ١٦. ڄار، ڦاهيوُن. ١٧. دُئيت ڀاوَ. ١٨. ٽوڙ ڪڍي. ١٩. ويري. ٢٠. لالچ، موهه. ٢١. ٻرائي ٻچار، ڪاهڙون.

جَب ان آهو بالڪ هو موها - آوي جاءِ سدا جس جوهما[1]
جَب اس لي سڀ ڀسي ڀرما - ڀيد[2] ناهي هوءِ ڀارڀوهما
جب ان ڪي ڪرماڻي پيدا[2] - تب لي دڪ ڏنڊ آر ڪيدا
جب ان اڪو اڪي[3] ٻوجهيا - تب لي اسدو سڀ ڪي سوجهيا[4]
جب اهي ڏاوي مايا آرپي - اهي ٻرڀتاوي[5] نهي ٻس لاڳي[6]
جب اس لي اهي هوڀو جوُلا[7] - ڀيچي لاڳ چلي اڀ ڪوُلا[8].

[راڳ گوڙي، محلا پنجوان، اشٽپدي (١)]

(٣) من ڪي ٻڪار مهي تجي[9] - من ڇوڪي[10] موهه آيمان[11]
آسم رام ٻڇاڻيا[13] - سهجي نام سمان[12].

سري راڳ، محلا ليجا، شبد (٣٠)

(٤) گور ٻرسادي مُک اوجلا[13] - جب نام دان اشدان
ڪام ڪروڌ لوڀ ٻسيا[11] - تجيا[10] سڀ آيمان.

سري راڳ، محلا پنجوان، شبد (١١)

(٥) ٻوهڙ[10] ڪام ڪروڌ جوڌ ندا - تج مايا آهنڪار ڇڪاوي[11]
تج ڪام[12] ڪامني[15] موهه تجي - تان آنجن[16] ماهي نرنجن[3] پاوي
تج مان آيمان ٻريت سُت[17] دارا[15] - تج ٻياس آس[12] رام[3] لدو لاوي
نانڪ ساچا[3] من وسيو - ساچ شبد هر نام سماوي.

راڳ مانجهه، محلا پهلا، وار (٨)، سلوڪ محلا چوٿان

(٦) سدت ڪي سڪ متيا[11] آهنڪار - د رشت[18] آوي سڀ اڪنڪار[3]
سدت سهرسن[19] آئي وس پدچا[9] - آمرت نام ردي ليو سدچا[20].

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (٤٦)

(٧) گور ڪا شبد رد انتر ڏاري - پنچ جنان[9] سڱ سڪ نواري[11]
دس اندري ڪر راکي واس[21] - تانڪي آتمي هوءِ ٻرڪاس[22].

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، اشٽپدي (١:٥)

---

١. ڪرڙي نظر. ٢. فرق، تفاوت. ٣. ٻرماتما. ٤. سمجهي، سڃاڻي ٿو. ٥. ٻاهجي ٿو. ٦. اُڃ، ترشنا. ٧. الڳ. ٨. مايا اچمي. ٩. پنج وڪار. ١٠. تياڳ ڪري. ١١. نسورت اٻرڪ. ١٢. سمانجي وڃي. ١٣. سرهو، صفا. ١٤. ڪامنائون. ١٥. استري. ١٦. ٻرڪرتي ٻسا گرهست. ١٧. پُٽ. ١٨. نظر ٻر. ١٩. راضپو. ٢٠. گڏ تڪي ٿو. ٢١. وس ٻر، قبضي ٻر. ٢٢. روشنائي، ٻرڪاش.

(٨) ڪام ڪروڌ اَر لوڀ موهه - ٻِنس جاءِ اَهنڪيو[1]
نانڪ پرڀ سرڻاڳتي - ڪر پرسادُ[2] گُرو ديو.

واڳ گوڙي، محلا ٻنجوان، سکمني صاحب، اشٽپدي (٦)
[سلوڪ]

(٩) اُدم ڪرت هووي مَنُ نرمل - نـاچــي آپ[1] نِـواري
پنچ[2] جَدان لـــي وَس ڪمب واکي - من مهہ[3] ايڪنڪاري.

واڳ آسا، محلا ٻنجوان، شبد (٤٣)

(١٠) اوءِ ٻِکادي[4] دوکيٺا - تي گور لي هوُنڻــ[5]ـي
هم چوُڻي اَب اوڻان[3] تي - اوءِ[4] هم لي چوُڻي.

(١١٩)

(١١) هر وس ميٺا منهِ ووُٺا - ستگور[6] ٽوُٺا[7] سهج پيـــا
گِرهه[8] وَس آيا منگل گايا - پنچ[2] دشت اوءِ ڀاڳ گيا.

واڳ آسا، محلا ٻنجوان، چنت (١) ١

(١٢) ٻَلُ[9] تس پاپي[3] جن هٺُ جاٻا[10] - پنچا[4] تي ميرا سنگ چُڪايا
پنچ[2] مار پاوان[11] ڪَل ديبي - هر سمرن ميرا مَنُ لن پِيدي.

واڳ آسا، ڪبير صاحب، شبد (٣)

(١٣) ايڪ نگري پنچ[8] چور بسيلئي[2] - بَرجت[12] چوري ڌاوي[13]
ترهہ[14] دُس[15] ماڻ رکي جو نانڪ - موکہ مکت سو پاوي.

واڳ گوجري، محلا پهلا، اشٽپدي (١) ١

(١٤) ڪام ڪروڌ نہ لوڀ بياپي - جو جَن پرڀ سٺُ وانيا[16]
اڪُ[3] جانهہ ايڪ[3] مانــهہ - رام[3] ڪي رنگہ ماليـــا.

واڳ بهاڳڙا، محلا ٻنجوان، چنت (٣) ٣

(١٥) نام ڌياءِن سڪہ ڦَـــل پائـــن - آٺ پـــهـــر آراڌهـــ
تيري[3] سرڻا تيري[3] ڀَرواسي - پنچ[2] دُشت لـــي ساڌهہ[17].

واڳ سوُهي، محلا ٻنجوان، شبد (٥٧)

(١٦) تسڪر[2] مار وَسي پنچانڻ[18] - عدلُ[19] ڪري ويچاري
نانڪ رام[3] نام نِستارِئا[20] - گورمت ملهـــ بيچاري[3].

واڳ سوُهي، محلا پهلا، چنت (٢) ٣

(١٧) اَنگيڪار[21] ڪيٺا پرڀ[3] آپي - بنري[2] سگلي ساڌي[17]
جن بنري هي اِهہ جگہ لوُٽيا[22] - تي بنري لي پاڌي[23].

واڳ رامڪلي، محلا ٻنجوان، شبد (٥)

---

١. اَهنڪار، اَيمان. ٢. مهر. ٣. پرماتما. ٤. ويري، پنج وڪار. ٥. گم ٿي ويا. ٦. وَسيو. ٧. راضي ٿيو. ٨. اَندر، من. ٩. ٻلهار. ١٠. پيدا ڪيو. ١١. پيرن هيٺان. ١٢. واسو ڪن ٿا. ١٣. روڪڻ هوندي ٻــ. ١٤. ٿـــي ڳڻ. ١٥. ڌهـــ اِندريوُن. ١٦. مست، مگهن. ١٧. قـــابوُ ڪيو آهي. ١٨. سٺ سنگت. ١٩. نـــياءُ، ستسنگ. ٢٠. تـــري پـــار ٿـــيو. ٢١. قبوُل. ٢٢. لٽيو، ڦريو. ٢٣. ٻڌي وس ڪري ڇڏيا آهن.

(١٨) ڪام ڪروڌ اَهنڪار نِواري - تَسڪر پنچ شبد سَنگهاري
گيان کڙگ لــيءِ من سنُ اوُجهيءِ - مَنسا منهِ سَمائي هي.

واڳــہ مـــاروُ، محلا پهلا، سولهو (٣)٣

(١٩) اِڪ پنچا مـــار شبد هيءِ لاڳي - ستگور آءِ مليا وڏ ڀاڳي
اَنتر ساچُ رَوَهه رنگ رالـي - سهج سماويءِ ســـولي هي.

واڳہ ماروُ، محلا ٻيجا، سولهو (١٢)٢

(٢٠) پنچ دوُت چتوَهـــ وڪارا - مايا مـــوهه ڪا اِهه پسارا
ستگور سيوي تان مڪت هوويءِ - پنچ دوُت وَس آيـا.

٣٤(٧)

(٢١) بِسي ڪـــام ڪـــروڌ اَهنڪار - تُوُني مايـــا موهه پيار
پرپنچ ڪي نيڪ رهيءِ ڏِن رات - پار برهم جِس ڪري دات.

واڳــہ پرڀ، محلا پنجوان، شبد (٤٤)

(٢٢) پنچ چـــور مِل لاڳـــيءِ نَگريا - رام نـــام ڌن هـــريــــا
گوُرمت کوج پـڙيءِ لب پڪڙي - ڏن ثابت راس اَبرڀا.

واڳہ بسنت، مـحلا چوٿان، شبد (٤)

(٢٣) ڪام ڪروڌ لوڀ مد مَتسر - اِهـــ اَرپ سگل دان ڪيما
منتر دِرڙاءِ هـــر اَوُکڌ گـــور ديئو - لڳُ مليو سگل پَرڀيما.

واڳــہ سارنگ، محلا پنجوان، شبد (٣٣)

(٢٤) من دانا مـــن مَکتا - مـــن سِر گور ڪرتار
پنچ مـــار سک پايـــا - اَئسا برهـــم وچار.

واڳــہ پرڀاتي، محلا پهلا، شبد (١٠)

(٢٥) پيءِ پاوِ جاڳي سي جَن جاگرتا ڪرهِ - هوميءِ مَتل اُتار
سدا جاڳـهِ گهر اَپنا راکهِ - پنچ تَسڪر ڪاڍهِ مارِ.

واڳــہ پرڀاتي، محلا ٻيجا، اشٽپدي(١)٢

(٢٦) ڪبير اَئسا ڪو نـهي - مندر ديءِ جـــراءِ
پانچُ لَڙڪي مارڪيءِ - رهـــي رام لِوَ لاءِ.

سلوڪ، ڪبيـــر صاحب، (٨٣)

(٢٧) ڪبير اِڪ مَرنتي دُءِ مَئي - دوءِ مَرنتهه چار
چار مَرنتهِ چهه مَئي - - چار پُرکه دءِ نار.

(٩١)

---

١. پنچ وڪار. ٢. ناس ڪرڻ. ٣. تلوار. ٤. جهيڙو ڪرڻ. ٥. پرماتما. ٦. بخشيش. ٧. لٽي ويئن ٿا. ٨. هٿي وڃي لــپي. ٩. نشو. ١٠. حسد. ١١. نام، دوا. ١٢. داتار. ١٣. پينو. ١٤. مٿان. ١٥. ڀڳوان جـو پيو. ١٦. پـرپـم. ١٧. اوجاڳر. ١٨. هردو. ١٩. جـلائي ڇڏي. ٢٠. اَهنڪار. ٢١. اَهنڪار ۽ اَگيانتا. ٢٢. اَهنڪار، اَگيانتا، راڳ ۽ ديش. ٢٣. اَهنڪار، اَگيانتا، راڳ، ديش، ڪامنا ۽ ترشنا. ٢٤. ڪامنائون ۽ ترشنائون.

(۲) ڏئي دوُر ۾ سمدرشٽي

(١) لوڀ موھ مايا ممتا ڦٽن[1] - ۽ اِنهن[2] کي شيوا
هَرک[3] سوُک[4] ڀرسيو[5] جھ ناهن - سو موُرت هي ديوا[6]
سرگ نرڪ امرت بکُ[7] اي سڀ - تہ ڪنچن[8] اُر پئسا[9]
اُستت نندا اي سَمر[10] جاڻي - لوڀ موھ ڦٽن[1] لنسا
دک سک اي باڌي جھ ناهن - تهہ تُم جاڻھ گياني
نانڪ مُکت تاھ تُم مانھ - اِھ بِڌ[11] ڪو جو پراڻي۔

[راڳ گوڙي، محلا ناوان، شبد (٧)]

(٢) جو اُس[12] ماري سوئي سوُرا[13] - جو اس ماري سوئي پوُرا
جو اس ماري تسھ وڏيائي - جو اس ماري تس کا دک جائي
اَئسا ڪوھ جو ڏبڌا[12] ماري - اسھ[12] مار راج جوگ ڪماوي۔ (١٠ ر۰)
جو اس ماري تس ڪتھ ڀؤ ناھ - جو اس ماري سو نام سماھ
جو اس ماري تس کي ترشنا بجھي[14] - جو اس ماري سو درگھ سجھي[15]
جو اس ماري سو ڌاولتا - جو اس ماري سو پتولتا[16]
جو اس ماري سوئي جتي - جو اس ماري تس هووي[17] گتي
جو اس ماري تس کي آگيا گني[18] - جو اس ماري سو نهچل[19] ڌاني
جو اس ماري سو وڏڀاگا[20] - جو اس ماري اَن دِن جاگا

---

١. ۾ ...۔ ٢. وشيوُن، وڪار۔ ٣. سک۔ ٤. دک۔ ٥. ڇهڻ۔ ٦. پرماتما جو روُپ آهي۔
٧. وِش۔ ٨. سون۔ ٩. ٽامو۔ ١٠. هڪ جهڙو۔ ١١. اهڙيءَ هلت وارو۔ ١٢. ڏئيت ڀاؤ، ٻيائي۔ ١٣. سوُرويِر۔ ١٤. وڪارن جي باھ۔ ١٥. قبوُل، پاس پئي ٿو۔ ١٦. مانَ شان وارو۔ ١٧. مڪتي پراپت ڪري ٿو۔ ١٨. سنسار ۾ پيدا ٿيڻ سڦل آهي۔ ١٩. گيان جو پندار۔ ٢٠. سڀاڳ، پراڻ کان وهٽ۔

جو اِس ماري سو جيوَن مُڪتا - جو اِس ماري اِس ڪي نرمل جُگتا[1]
جو اِس ماري سوئي سُگياني[2] - جو اِس ماري سو سَهج ڌياني.

[راڳ گوڙي، محلا پنجوان، اشٽپدي (٥)]

(٣) موٽي ڪي چِنتا نهي - جيوڻ ڪي نهي آس
تُون[3] سرب جيئا پرتپال[4] هي - ليکي[5] ساس گِراس.

سري راڳ، محلا پهلا، شبد (١٨)

(٤) جن ستگُور سَنُ چِت لايا - تني دوُجا ڀاءُ چُڪايا
نرمل جوت تِن پراڻيا - اوءِ چلي جنم سوار جيئُ[6].

سري راڳ، محلا پهلا، گهر ٻيا، اشٽپدي (٢٣)١

(٥) سَتِل جنم جِنان ستگُور پايا - دوُجا ڀاءُ گور شبد جَلايا
اِڪو رو رهيا گهٽ[7] انتر - مل سَت سنگت هر گڻ گاوَيا.

راڳ مانجهه، محلا ٽيجا، اشٽپدي (٦) ٣٢

(٦) مانُ اُپمان دوئوُ سَمانيءِ[8] - مستڪ ڌار گور پاڳيو[9]
سَنُ‌پت[10] هرکَ نه آپت[11] دوکا - رنگ ٺاڪري[3] لاڳيو.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (١٦٠)

(٧) ساجن دُشٽ[12] جاڪي ايڪ سَمانيءِ[8] - جيتا پورڻ[13] ليتا گيانيءِ
جيتا سُنڻا تيتا نام - جيتا پيکنُ[14] تيتا ڌيان.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، اشٽپدي (٢)

(٨) تِسا هَرکَ تِسا اُس سوگُ - سدا آنند تَهِ نهي ٻيوگُ[15]
تِسا سوُرن[16] تِسي اُس ماٽي - تِسا اَمرت تِسي بِکه کاٽي[17]
تِسا مانُ تِسا اُپمان - تِسا رَنڪ[18] تِسا راجان
جو ورتائي ساني جُگت[19] - نانڪ اوهُ پرکُ[20] کهيئي جيوَن مُڪت.

راڳ گوڙي، پنجوان، سکمني صاحب، اشٽپدي (٧) ٩

٢٣ (١)

(٩) جا ڪَءُ ٻرب[3] جيسُ آپ بجهاني - سچ نام سوئي جن پاني
سو سَر ڌرسي[21] تَتُ[3] ڪا بيتا - نانڪ سگل سرشت ڪا جيتنا[22].

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، ٿتي، پوڙي (٢)

(١٠) دُليتا[24] دُرمتُ[23] دوُر ڪر - گُور سيوا ڪر نيت
رام رتن من تن بسيءِ - تج[25] ڪام ڪرودهه لوبهه ميت.

---

١. جگتي، رهت. ٢. برهم گياني. ٣. برهم آتما. ٤. ڪرمن جي ليکي پر. ٥. کاڌي جو گرهه. ٦. سداري. ٧. هردي ۾. ٨. هڪ جهڙو. ٩. چرڻن اَي. ١٠. ڌن دولت. ١١. مُشڪلات، آفت. ١٢. دشمن. ١٣. گيالهالسڻ. ١٤. ڌ ڻ. ٥. وڇوڙو. ١٦. سون. ١٧. ڪوڙي. ١٨. غريب، رعيت. ١٩. سنو، نيڪ، چڱو. ٢٠. پرش. ٢١. هڪ نظر وارو. ٢٢. فتح پائيندڙ، جيوَن مڪت. ٢٣. ٻيائيءَ جي ڪمت. ٢٤. هميشه. ٢٥. ترڪ ڪر.

واڳ گوڙي، ڪبير صاحب، شبد (٩)

(١١) پاپ پُن ـ ڏهه ايڪ سمان
نج گهر پارس ـ لهه گس آن.

(٣١)

(١٢) ايڪ پاوَ ـ ديکهُ سب ٺاري
ڪيا جانان ـ شهه ڪوُن پياري.

(١٣)

(١٣) سرگ پاس نه پاتيئي ـ ڏرپيي نه نرڪ نواس
هونا هئي سو هوئي هئه ـ مهه نه ڪيجئي آس.

واڳ گوڙي، ڪبير صاحب، لتي (١٤)

(١٤) ليوسِ لي وهه اَگم اَگاڌا ـ اَرڌ اُرڌ نچ سم ڀهچانِ
نيچ اوُچ نهي مانَ آپمان ـ پياپڪ رام سڪل سامانَ.

واڳ آسا، محلا پهلا، پتي (٨)

(١٥) ڏهگهيئي ڳهال شيوڪ جي گهالئي ـ شبد گورو ڪئي لاڳ رهئي
برا ڀلا جي سم ڪر جاڻئي ـ ان بڌ صاحب رمت رهئي.

واڳ گوجري، محلا پنجوان، شبد (٦)

(١٦) جو ڪڇ ڪيٿو سوئي ڀل ماني ـ اَنسي پگت ڪماني
متر شتر سب ايڪ سماني ـ جوگ جگت نيشاني.

واڳ ڌناسري، محلا پنجوان، شبد (٣)

(١٧) ناڪو ميرا دشمن رهيا ـ نا هم ڪسڪي بگراني
برهم پساوَ پساريو ڀيتر ـ ستگور لي سوجهي پائي
سب ڪو ميت هم آپن ڪيا ـ هم سيا ڪا ساجن
دوُر پرايو من ڪا بِرها ـ تان ميل ڪيٿو ميري راجن.

واڳ ڌناسري، محلا ناوان، شبد (٣)

(١٨) پر نندا استت نهه جا ڪئي ـ ڪنچن لوهه سمانو
هرک سوگ تي رهي اَتيتا ـ جوگي تاهه بکانو.

واڳ سوُهي، محلا ڇيها، اشٽپدي (٧)٣

(١٩) برا ڀلا ڪهر آکدا ـ جهر هئي ڏهه ماهه
گوُرمک ايڪو بجهيا ـ ايڪس ماهه سماهه.

واڳ سوُدي، محلا پوٿان، اشٽپدي (١)

(٢٠) جي سک ديهه نه ڦهه آراڌي ـ دک ڀ تجوئي ڌ پائي
جي دک ديهه ته انهي راجا ـ دک وچ سوُک سمائي.

---

١. پنهنجي سروُپ ۾، هردي ۾. ٢. برماتما. ٣. بيا سڀ. ٤. پاونا. ٥. استرپوُن، جيوُ. ٦. نواس، وهڻ. ٧. چاهنا وکجي. ٨. گڻ ڳاڻِڻ. ٩. هيٺ. ١٠. مٿي. ١١. وچم. ١٢. هڪ جهڙو، هڪ جيترو. ١٣. وچن گرهڻ ڪري. ١٤. رمي. ١٥. دوست، متر. ١٦. دشمن. ١٧. ميلاپ. ١٨. وڇوڙو. ١٩. نرليپ، نيارو. ٢٠. سمجهوُ. ٢١. راضي، ترپت.

(٢١) من کي پرتيت من تي ٿاني - ٻوڙي گور تي شبد ٻڌائي
جيئن مرڻ کو سنسو وڃي - پوءِ نه مري نه سا جم پڪڙي.

راڳ بلاول، محلا پهريا، شبد (٦)

(٢٢) ايڪس لئي سڀ دوجا هوئا - ايڪو ورتي اور نه ٻيا
دوجي تي جي ايڪو جاڻي - گور ڪي شبد هر در نيشاڻي
ستگور ملي تان ايڪو پائي - وچهه دوجا ناڪ رهائي.

راڳ بلاول، محلا پهريا، وار ست (٣)٢

(٢٣) گور چيلي - اپنا من مانيا
نانڪ دوجا - ميٽ سمانيا.

راڳ رامڪلي، محلا پهريا، اشٽپديون (٨)٣

(٢٤) ڏوپ چانو - جي سر ڪر جاڻي
بندن ڪاٽ - مڪت گهر آڻي.

راڳ رامڪلي، محلا پهريا دکڻي اونڪار، پوڙي (٢٤)

(٢٥) نانڪ سچا ايڪ هي - دوجه وچ سنسار
چنگي منديءِ آپ لائين - سو ڪرن جو آپ ڪرائي ڪرتار.

راڳ رامڪلي، محلا پهريا، وار، (٨)

(٢٦) گور پرسادي ايڪ لو لاڳي - دبڌا تدي ٻناسي
جو تس ڀاڻا سو ست ڪر مانيا - ڪاٽي جم ڪي ڦاسي.

راڳ مارو، محلا پهريا، شبد (١)

(٢٧) ٻيري ميٽ - هوئي سمان
سرب مهه - پورن ڀڳوان:

راڳ بسنت، محلا پنجون، شبد (٣٠)

(٢٨) سائي پريت جو آپ لائي - گور پرسادي دبڌا جائي
ڪبهون نه اوتس رهيا سماءِ - نامي چيت لايا سچ ناءِ.

راڳ بسنت، ڀڳت نامديو، شبد (٧)

(٢٩) سپنا مهه ايڪو ايڪ وکاڻي - جان ايڪو وڃي تان ايڪو جاڻي
جاڳت اهشي ميلي سوءِ - انتي اوتي سدا سک هوءِ.

راڳ ملار، محلا پهريا، شبد (١٠)

(٣٠) اسٿت نندا ناهه جيهه - ڪنچن لوهه سمان
ڪهه نانڪ سن ري منا - مڪت تاهه تي جان.

سلوڪ، محلا ناوان (١٤)

---

١. وشواس، نشچو. ٢. هڪ جهڙو. ٣. پرماتما. ٤. پرڪرتي، سرشٽي. ٥. بياني. ٦. ڪدي ڇڏي. ٧. آس. ٨. پاڇه سان. ٩. سمجهي ٿو، چئي ٿو. ١٠. لوڪ، پرلوڪ. ١١. ساراهه، خوشامند. ١٢. نندا، برائي ڪرڻ.

(٥) اِندرينِ کي قبضو ۽ سچا سواد

(١) آنَ رسا جيتي ٿيءِ چاکي - نِمک لہ ترشنا ٿيري لاٿي
هر رس کا تون چاکھ ساڌ - چاکت هوء رهھ وسماد
اَمرت رسنا پيءُ پياري - اِهہ رس راتي هوء ترپتاري٠ (١٠ ر٠)
هسي جهوي تون رام کڻ گاءِ - نمک نمک هر هر ڌياءِ
آنَ نہ سُنيئي کتهون جانيئي - ساڌ سنگت وڏ ڀاڳي پائيئي
آٺ پهر جهوي آراڌ - پار برهم ٺاکر اَگاڌ
ايهان اوُهان سدا سُهيلي - هر گڻ گاوت رسن اَمولي
بنسپت مؤلي قَل فُل پيڏي - اِهہ رس راتي بهڙ نہ ڇوڏي
آنَ نہ رس کَس لوءِ نہ لاٿي- کهہ نانک گور ڀئي هيءِ سهاتي٠

[راڳُ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (١٥)]

(٢) سارسنا ڌن ڌن هيءِ ميري جندڙيئي - گڻ گاوئي هر پربهہ کيري رام
ٿي سروَن ڀلي سوهيک هيءِ ميري جندڙيئي - هر کيرتن سُڻهہ هر ٿيري رام
سو سِيس ڀلا پوتر پاون هيءِ ميري جندڙيئي - جو جاءِ لڳي گُر پَيري رام
گُر وٿهہ نانک وارنا ميري جندڙيئي - جن هر هر نام چِتيري رام
ٿي نيتر ڀلي پرواڻ هيءِ ميري جندڙيئي - جو ساڌ سَتگُر ديکهي رام
ٿي هست پنيت پوتر هيءِ ميري جندڙيئي - جو هر جَس هر هر ليکهہ رام
تس جن کي پڳ لت پوُجيئهہ ميري جندڙيئي - جو مارگ ڌرم چليهہ رام
نانک تن وٿهہ وارنا ميري جندڙيئي - جو هر سُڻ نام منيهہ رام٠

[راڳُ بهاگڙا، محلا چوٿان، ڇنت (٤)]

---

١. ٻيا سڀ٠ ٢. کِڻ پل٠ ٣. تعجب٠ ٤. زبان٠ ٥. ڍاپجي پوندي٠ ٦. بي انت٠ ٧. لوک پرلوک ۾٠ ٨. اَملهہ، بيحد بها٠ ٩. وڻراهہ٠ ١٠. ٿڙن ٿا٠ ١١. مقابلو، برابري٠ ١٢. کن٠ ١٣. متو، سر٠ ١٤. ٻلهار، قربان وڃان٠ ١٥. ياد کري ڌيائين ٿا٠ ١٦. اکيون٠ ١٧. هٿ٠ ١٨. پير٠ ١٩. واٽ٠ ٢٠. مڃين ٿا٠

(٣) ڪرٽي[1] لاهڻ[2] سٽ[3] ڳڙ - سچا سُرا[4] ڪر سار[5] [سلوڪ، محلا پهلا]

ڳڙ منڊي ڪر سيل گيهه - شرم ماس آهار[6]

گورمک[7] پائيعي نانڪا - کاڌي جاءِ بڪار[8]۔

گيان ڳڙ ساالاهه منڊي - ڀئُ ماس[9] آهار [سلوڪ، محلا دوجا]

نانڪ اهو پوجن سچ هيءُ - سچ نام آڌار۔

ڪايا[9] لاهڻ[2] آپ[10] مد[3] - امرت تس ڪي ڌار [سلوڪ، محلا پهلا]

سٽ سنگت سڻ ميلاپ هوءِ،

لو ڪٽوري امرت ڀري - پي پي ڪٽهه بڪار[8]۔

[راڳ بهاڳڙا، محلا چوٿان، وار (١٢)]

(۴) اي رسنا تون آن رس راچ رهي - تيري پياس نہ جاءِ

پياس نہ جاءِ هورت ڪتيءِ - جچر[12] هر رس پلي[11] نہ پاءِ

هر رس پاءِ پليءِ پيئيءِ هر رس - بهڙ نہ ترشنا لاگي آءِ

ايهه هر رس ڪرمي[14] پائيءِ - ستگر ملي جس آءِ

ڪهيءِ نانڪ هور آن رس سڀ وسري - جان هر وسيءِ من آءِ۔

[راڳ رامڪلي، محلا تيجا، آنند صاحب، پؤڙي (٣٢)]

(٥) پيوُنا[15] جت من آڳهاوِيءِ[16] - نام امرت رس پيوُنا

ڪاوُنا[17] جت پوُک نہ لاڳي - سنتوک سدا ترپتيوُنا

---

١. ڪرم. ٢. مصالح. ٣. سچ. ۴. شراب. ٥. ماڻهو، روٽي. ٦. کاڌو. ٧. گوروءَ معرفت.
٨. پيچ وڪار. ٩. سرير، هردو. ١٠. پاڻ سچائي. ١١. ڪنهن ٻئي طريقي سان.
١٢. جيستائين. ١٣. پراپت، پاءِ بر. ١۴. ٻڪرمن ڪري. ١٥. پيئڻ. ١٦. بدايجي پوري ٿو.
١٧. کائڻ.

ڀڳتا[1] رک پَت پرميسر - تو نانڪ[2] نهي لڀيونا
ڀوگنا من مدّي هر رس - سنت سنگت مهه ليونا
ٻن ناڳي[3] ٻن سوُٽي[4] آئي[5] - من هر ٻکئي سنگ سوُنا[6]
مائيا[7] هر رس مهه راتي - تس ٻهڙ نه ڪبهو اوکيونا[8].

[راڳ مارو، محلا پنجوان، اشٽپدي (٦)]

(٦) امرت ساچا نام هيءِ - ڪهڻا ڪڇو نه جاءِ
پيو ٿيو[9] پرواڻ[10] ڀيا - ڀوُويءِ شبد سماءِ.

سري راڳ، محلا تيجا، شبد (١٧)

(٧) هسو[11] هو رس آپ هيءِ - آپي[11] هسو رس هسوءِ
آپ[11] ديا ڪر ديو سي - گورمک[12] امرت چسوءِ[13].

سري راڳ، محلا چوٿان، شبد (٥)

(٨) سي نيتر پرواڻ جني دوسن پيکا - سي ڪر[14] ڀلي جني هر جس ليکا
سي چرڻ سُهاوي جو هر مارگ چلي - هئُ ٻل[15] تن سنگ پهاڻا جيئُ.

راڳ مانجهه، محلا پنجوان، شبد (٣٢)

(٩) امرت بوليءِ سدا مک وٺئي[16] - امرت وکيءِ سدا نڪئي
امرت ڪٿا ڪهيءِ سدا دن راتي - اوُرا[17] آک سُڻاو ٿيسا.

راڳ مانجهه، محلا تيجا، اشٽپدي(٣)١٥

(١٠) اکي ٻاجهه[18] وکڻا - وڻ[18] ڪنا سُڻڻا
پيرا ٻاجهه چلڻا - وڻ هٿا ڪرڻا
جيڀي[19] ٻاجهه بولڻا - اِءُ جيوت مرڻا.

راڳ مانجهه، محلا پهلا، وار (٣)، سلوڪ محلا دوجا

(١١) منڌ[20] گهر آنند - هر هر جس من[21] ڀاويءِ
سڀ رس ميٺي مک لگهه - جان هر گڻ گاويءِ.

راڳ گوڙي، محلا چوٿان، شبد (٨)

(١٢) گور ڪا شبد رِد[22] انتر داريءِ - پنچ جناں[23] سئ سنگ نواريءِ[24]
دس اندري ڪر راکيءِ واس[25] - تانڪي آتم هوءِ پرگاس.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، اشٽپدي (١) ٣

---

١. ڀروسو. ٢. اگهاڙو. ٣. هردي ۾. ٤. ڏاڍو. ٥. دنيا جي وهنوارن جي سُڃي. ٦. سهڻو.
٧. مست. ٨. ڏکي ٿيڻ. ٩. پيغمبر سان. ١٠. درگاهه ۾ قبول. ١١. پرماتما. ١٢. گورو ۽ معرفت.
١٣. ڳالهين ٿو، وڃهي ٿو. ١٤. هٿ. ١٥. ٻلهار، قربان. ١٦. وچن ۾ واڪ. ١٧. ٻين کي.
١٨. بنا. ١٩. زبان. ٢٠. تن من. ٢١. وڃي ٿو. ٢٢. هردو. ٢٣. وڪار. ٢٤. تروڙي.
٢٥. وس ۾.

(١٣) کُرن[١] نہ سُنيءِ - ڪاهوُ ڪي لمدا
سپ لي جاني - آہس[٢] ڪُڙ[٣] مسدا.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، سکمني صاحب، اشٽپدي (١)٩

(١٤) اَمرت نام ندان هيءِ - مِل پيوهُ ڀائي
جِس سمرت سک پائيءِ - سپ تِکا[٤] بُجهائي.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، وار (٣)

(١٥) سيي وِسنو[٥] ڪوڙ ٻتان - سچي نام مِٺا
ساءُ آيا تِن هر جنان - چک[٦] ساڌي ڏِٺا.

(١٣)

(١٦) رسا اِمرت هر سِروڻي سُٽيءِ - سر اڌريءِ مِٺا[٧]
هر جس لِکه لاهِ پاڙاي[٨] - سي هست پرِٿا.

(١٩)

(١٧) گورڪي ساکي[٩] اَمرت باڻي - پيوت هي پرواڻ پيا
در درسن ڪا پريتم هوويءِ - مکت بيڪنيءِ ڪريءِ ڪيا؟

راڳ آسا، محلا پهلا، شبد (٣٨)

(١٨) آپي آپ پڇاڻيا - ساد مِنا پاڻي
هَرِ[١٠] رس چاکي مکت پئي - جِنان ساچو[١١] پاڻي.

راڳ آسا، محلا پهلا، اشٽپدي (١)٧

(١٩) کاٽا پهرِتا پولر هيءِ - دِتوُن رزق سباهہ[١٢]
نانڪ جيي گُرمک[١٣] پوُجها - تِنان سوُتک[١٤] ناهہ.

راڳ آسا، محلا پهلا، وار (١٨)

(٢٠) اَنتر گورو آرادِتا - جهرا جپ گور ناءُ
نيتري ستگور پيکٽا - سروڻي سُڻنا گور ناءُ.

راڳ گوجري، محلا پنجوان، وار (١)

(٢١) نانڪ نَدِري[١٥] سچ مَد[١٦] پائيءِ - ستگور مليءِ جِس آءِ
سدا صاحب ڪيءِ رنگ رهيءِ - مَحلي[١٧] پاوهہ اساءِ.

راڳ پهاڳڙا، محلا چوٿان، وار (١٦)، سلوڪ محلا تيجا

(٢٢) دس بَڙاڪن[١٨] موهہ بس ڪيني - پنچهہ[١٩] ڪا مِت ناڙهہ
ستَر[٢٠] دوءِ ڀري اَمرت سر - ِنڪ[٢١] ڪڙ[٢٢] مار ڪيڍاوهہ.

راڳ ڌناسري، پڃت نامديو، شبد (٣)

---

١. ڪن. ٢. پاڻکي. ٣. ڀڙو، خراب. ٤. ترشنا جي پياس. ٥. شيوُن. ٦. ساڌن ڪري. ٧. اي ڀائي. ٨. سڪ ۽ شرڌا. ٩. اُپديش، سکيا. ١٠. پرماتما. ١١. سان پريت آهي. ١٢. پهچايو آهي. ١٣. گورو ۽ معرفت. ١٤. ڇوت. ١٥. مالڪ جي مهرسان. ١٦. شراب، نشو. ١٧. درگاهہ ۾. ١٨. اِندريُون. ١٩. پنج وڪار. ٢٠. پاهتر ڪونيوُن. ٢١. تلاءُ. ٢٢. وشيوُن. ٢٣. صاف، ظاهر.

(٢٣) ھو بن ڪڇو نہ لاڳئي - پسڳتن ڪڻ ميٺا
آنَ سُعاد سڀ ڦيڪا - ڪر نرتهُ ڏٺا[1].

واڳ جئسنتري، محلا پنجوان، وار (١١)

(٢٤) اَمرت گڻ سمت ٻولتي - سُڃا مهه ٻيلاوڻي[2]
اٺان رس مهه سانت پرپت هوءِ - پکي جلن ٻجهاوءِ.

واڳ بلاول، محلا پنجوان، شبد (٥١)

(٢٥) لوڙ ديکر رهي بسمادي[3] - جمه اَدشٽ[4] لکائي
اَدشتہ سدا رهي نرالم - جولي جوت ملائي.

واڳ رامڪلي، محلا تيجا، اِشتوپدي (٢)

(٢٦) مايا ممتا موهڻي - جن[5] ڪيتي سو جاڻ
بکيا اَمرت ايڪ هي - ٻو جهي پُسوک سُجاڻ.

واڳ رامڪلي، محلا پهلا، دکڻي اونڪار، پوڙي (٤٨)

(٢٧) ڳُرُ ڪر گيانُ ڏيانُ ڪر موڙيا - پڙ ياٽي[6] من ڏارا[7]
سُکمن[8] ناري سَهج سماني - پيوي امرت هسارا.

واڳ رامڪلي، ڪبير صاحب، شبد (٢)

(٢٨) پوجنُ ساچ مليو اَکهاٽي[9] - نام رتنُ ساچي وَڏيائي
چيٽو[10] آپ پڇاڻيو[11] سوٽي - جولي جوت ملائي هي.

واڳ مارو، محلا پهلا، سولهو (٧) ٥

(٢٩) هو رس جني چاکيا - آن رس ٺاڪ[12] رهايا
هو رس بي سدا ترپت[9] ٿئي - ڦر تِرشنا بُک گوايا.

واڳ مارو، محلا تيجا، وار (٥)

(٣٠) لوڙ رتي لولٽي - ڪَنتي سُرت[13] سماء
جيب رسائڻ چوُنڙي - رتي لال لَواء
اَندر مشڪ[14] جهڪوليا[15] - قيمت ڪهي نہ جاء.

(١٥) [سلوڪ محلا پهلا]

(٣١) ڪاٽا شبدُ چنگيائيا - جمه ڪاديءَ سدا ترپت[9] هوء
پتراٽا[16] صفت[17] ثناء هيو سدا سدا اُجلا - مَئلا ڪدي نہ هوء.

(١٧) [محلا تيجا]

---

١. صاف، ظاهر. ٢. پيڻار بن ٿا. ٣. تعجب ۾. ٤. پرماتما. ٥. اهي گل جيڪي شراب ٺاهڻ ۾ پوندا آهن. ٦. ٺئي. ٧. ڌاريو آهي. ٨. نڪ جي گهٽ ناس يا نالي. ٩. دراپتي پئجي. ١٠. سچائي. ١١. پڇهنجي سروُپ کي. ١٢. نوڪاري ڦستي ڪيا آهن. ١٣. سُرتي. ١٤. عطر. ١٥. ٻرُٽي پئي آهي. ١٦. اهي ڪوڙا ٿهو جي. ١٧. پرماتما جي مهما ۽ جس ڳائڻ.

(٣٢) نانڪ پُسرِيا پڪائيا - پائيا ٿاليءِ ماهه
جني گورُ مڃايا - رج رج سيئي کاهه.

واڳ ماروُ، محلا پهريون، وار (٦)

(٣٣) بادُ[٢] بيادُ - ڪاهوُ سڱُ نه ڪيجيءِ
وسنا وام - وسانڱ[٣] بسيجيءِ.

واڳ ٻيرڙي، پنجين نامديو، شبد (٤)

(٣٤) آکي قدرت ڪدني پاٽي - مڪ آکڻ سچ نسامُ
نهُ[٤] ڪا ڏن بڙوا هوُ نا - لاکا سهيج ڌ بيسانُ.

واڳ بسنت، محلا پهلا، شبد (١)

(٣٥) هردي جهڪُ نيترو ڌيانُ لاوهُ - سروتي ڪتا سڻائي
چرٽي چاهڙُ مارگ ناڪُر ڪيءِ - وسنا هر ڳڻ ڳالي.

واڳ سارنگ، محلا پهريون، شبد (٨)

(٣٦) أنڪ أساحد - آلسد جهُنڪار
آئان وس ڪا - ڪيچ آلنڪ نس پيار.

واڳ سارنگ، محلا پنجوان، اشٽپديون (١١)٢

(٣٧) نانڪ أمرت مڌهِ ماهِ - پائيءِ گور پرساد[٧]
تني پيا ولنگ سڱُ - جن ڪڙُ لکيا آدُ.

واڳ سارنگ، محلا چوٿان، وار (٣)، سلوڪ محلا دوجا

(٣٨) ماُسُ ماسُ ڪر موُرک جهگڙي - گيان ڌيان اهي جاڻسي
ڪوڻ ماس ڪوڻ[٩] ساڳ[١٠] کهاويءِ - ڪس مهه پاپ سماٽي؟

واڳ ملار، محلا پهلا، وار (٣٥)

(٣٩) جسو ڄٽ چاتول ديا ڪطڪ - ڪر پرابت پاٽي ڏانُ[١١]
دوُڌ ڪرم سنتوکُ گيهڙُ ڪر - أئسا مانگڙُ دانُ[١٢].

واڳ پرڀاتي، محلا پهلا، شبد (٧)

(٤٠) نساڪا ڪيهپا - ڏر[١٣] بهرواڻ
بکسي أمرت - ڏه[١٤] سر ڪسر جهاڻ.

(٥)

(٤١) ڪبير لڪيءِ لهارڻ أجهه ڪڙ - سرڙن سُمڙ[١٥] نڙ ناهه
ٻڙن[١٦] أجوڻ لڙ نام جي - جيرن ڪمل رِد لساءِ.

سلوڪ ڪبير صاحب، (١١٩)

---

١. منيا ڦلڪا. ٢. بجهه مباحثو. ٣. أمرت. ٤. مانٌ شان. ٥. پرمالما. ٦. مند ۽ آواز. ٧. ڪرپا سان. ٨. مدي ڪان منتڪ لي ليڪ. ٩. ماس مڇي. ١٠. پاڄوُن. ١١. بکيا. ١٣. درگاهه ۾ قبوُل ٿيئي لو. ١٤. وش ؛ أمرت کي هڪ جهڙو ڪري سمجهڻ. ١٥. پرمالما لوکي. ١٦. زبان.

(٤٢) نيچي لونڊ ڪر رهڻ - لي ساجن گهٽ ماهه
سڀ وس ڪيلڻ پيڻ سڻ - ڪسي لڪاوڻ ناهه.

سلوڪ، ڪبير صاحب (٢٣٤)

(٤٣) آپ جام چڙسٹ ڪهڙي - لڻ نوڪِٽ رهڻ جيسڻ
نيچي لونڊ ڪڻ ڪرنٽ - سڀ گهٽ ڏيکڻ پيڻ.

(٢٣٥) [محلا پنجوان]

(٤٤) رُکي سُکي کائڪي - ٺنڍا پاڻي پيڻ
فريدا ڏيکه پرائي چوپڙي - نا ترسائي جيڻ.

سلوڪ، شيخ فريد (٢٩)

(٤٥) فريدا ٻاڙ پٽولا ڌج ڪري - ڪنبلڙي پهريڻ
جني ويسي شهه مليو - سيئي ويس ڪريڻ.

(١٠٣)

(٤٦) ڪاهه پٽولا ٻاڙلي - ڪنبلڙي پهريئي
نانڪ گهر هي بئنا شهه ملي-جي نيت راس ڪريئي.

(١٠٤) [محلا ٻيجا]

(٤٧) آپي نرلجن نرم پڏ - تاڪا پيڪڪ هوء
لِسڪا پرچن نانڪا - ورلا پائي ڪوءِ.

سلوڪ، محلا ٻيجا (٣)

(٤٨) ٿال وچ ٽني وستو پئيوُن - ست سنتوک ويچارو
امرت نام ٺاڪر ڪا پئيو - جس ڪا سڀس آڌارو
جيڪو کاوي جيڪو ڀنچي - تسڪا هوء اُڌارو.

مندواڻي، محلا پنجوان

---

١. هيٺ، زمين ڏانهن. ٢. پئي پرماتما. ٣. ڏاڍان. ٤. پهر. ٥. چوهٽ. ٦. ڌوس ڪندو وهسان. ٧. سڪي. ٨. سٺيي ماني. ٩. پٽڪاء. ١٠. ڪپڙا، وڳسا، وستر. ١١. ڦاڙي ڦٽي ڪيان. ١٢. ڪاري ڪوڏڙي يا لوئي. ١٣. صفا، شُڌ. ١٤. منڪتر. ١٥. آهي. ١٦. ويچار، درڙ ڪرڻ. ١٧. آڌار. ١٨. هضم ڪري.

(٦) آسا ۽ نِراسَ.

(١) آسا منشا جَگ موهڻي[1] - جِن موهيا سنسارُ
سڀڪو جم ڪي چوٽ[2] وچ هوءِ - جيتا سڀ آڪارُ
حڪمي هي جم لڳدا - سو اُبري جِس بخشي ڪرتارُ
نانڪ گُر پرسادي ايهه من تان تري - جان ڇوڙي اهنڪارُ
آسا منشا ماري نِراس هوءِ - گُر شبدي ويچارُ.

[راڳ بلاول، محلا چوٿان، وار (٥)، سلوڪ محلا ٽيجا]

(٢) مرڻي کي چنتا نهي - جيوڻ کي نهي آسَ
تون سرب جيئا پرتپال[3] هين - ليکي[4] ساس گراس[5].

سري راڳ، محلا پهلا، شبد (١٨)

(٣) سُرگ[6] پاسَ نه باڇيئي - ڊريئي نه نرڪ نِواسَ
هونا هئي سو هوئي هئي - منهِ نه ڪيجيئي آسَ.

راڳ گوڙي، ڪبير صاحب، شبد (٦٣)

(٤) آسا منشا دوئو بِناست[7] - ترهه گڻ آس نِراس ڀئي
تُريا وستا[8] گُرمک پائيئي - سنت سڀا کي اوٽ لهي.

راڳ آسا، محلا پهلا، شبد (٢٢)

(٥) آسا آس - ڪري سڀ ڪوئي
حُڪمي بُوجهئي - نِراسا هوئي.

راڳ آسا، محلا پهلا، اشٽپدي (١)

(٦) آسا منشا سگل تياڳيئي - جگ تي رهيئي نِراسا
ڪام ڪروڌ جهه پرسي[9] ناهِن - تهه گهٽ برهم نِواسا.

راڳ سورٺ، محلا ناوان، شبد (١)

(٧) آس نِراس رهي ٻئراڳي[10] - نِج گهر[11] تاڙي[12] لائي
ڀِکيا نام رجي سنتوکي[13] - امرت سهج[14] پيئالي[15].

راڳ سورٺ، محلا پهلا، اشٽپدي (٣) ١

---

١. موهي ڇڏڻ واري. ٢. ڪاٻڙ، ٻنڌي. ٣. جان وارا جيو. ٤. ڪرمن جو ليکو. ٥. کاڌي جا گرهه. ٦. ٽڪاڻو ڪرڻ. ٧. ناسوَنت. ٨. اَوَستا. ٩. ڇهڻ. ١٠. ويراڳي، سنسار کان الڳ. ١١. پنهنجي سروپ ۾. ١٢. ڌيان. ١٣. سنتوش وارو. ١٤. گيان. ١٥. پيئاري ٿو.

(٨) مــن وام نام کر آسا - پــاؤ دوُجا بِنس[1] بِماسا[2]
وچ آسا هــوء نراسي - ســو جَن مليا هرِ پاسي ۰

واڳ بلاوَل، محلا چوٿان، شبد (٧)

(٩) جَب آسا اَنديشا[3] - تبهوِي ڪَتھ ڪـو ايڪ کهويِ
آســا پيتر[5] رهيِ نِراسا - تتھ[4] نانــڪ ايــڪ[3] مايِ
اِن بِد ســاڳــر تَــريئيِ - جيوَليا[6] اِئ مــريئيِ ۰

واڳ رامڪلي، محلا پهلا، شبد (٣)

(١٠) پييِ پــؤجل مــارگ وکــڙا[7] - آس نِراسا تريئيِ
گور پرسادي آپــو[8] چيئيِ[9] - جيوَليا اِئ مريئيِ ۰

واڳ رامڪلي، محلا پهلا، دکڻي اوانڪار پؤڙي (٤١)

(١١) رهھِ اِڪانت ايڪو[3] مـنِ وَسيا - آسا ماهھِ نِراسو
اَگم اَگوچر دیکھ دِکائي - نانــڪ تــاکا داسو ۰

واڳ رامڪلي، محلا پهلا، سڌ گوشٽ (٥)

(١٢) نِت چرن شيوَهھ ساڌ کي - نَبھ[10] لوبھ موهھ بِکار[11]
سب تجهھ[10] دوُجي آسڙي - رکھ آس اِک نِرنڪار[3] ۰

واڳ ماليگوڙا، محلا پنجوان، شبد (١)

(١٣) ايڪل[3] چِنتا واڪــه اَنتا[12] - اَوُر تجهھ سب آسا ري
پرڊويِ[13] ناما پئي لِهڪاما[13] - کو تاڪر[3] کودا ساري ۰

واڳ ماليگوڙا، پيکمس نامدیو، شبد (٣)

(١٤) آسَ نِراس رهيِ سياسي - ايڪس[3] سٿ لئو لائي
هر رس پيويِ تان سانت آويِ - نِج گهر تاڙي لائي ۰

واڳ مارؤُ، محلا پهلا، اِشٽپدي (٨) ٧

(١٥) ستگور شيوَهھِ سَنڪ[15] نه ڪيجيِ - آسا ماهھِ نِراس رهيجي
سنسا دوُکــه بِناسنِ شيوَهھ - ڦــر[16] باهــڙ روگـــه[17] نه لايا ۰

واڳ مارؤُ، محلا پهلا، سولهو (٩) ٢٢

(١٦) عاشق[18] آســا باهرا - موُن مــن وَڏي آس
آس نِراسا هِڪ توُن - هئُ بَل بَل[19] بل گياسَ ۰

واڳ مارؤُ، محلا پنجوان، وار (١٨)

(١٧) گور پرسادِ جن بُوجهيا[20] - آسا تــي پيا نراسُ
سب سڄ[3] نِدري[21] آيا - جهُ آلــم[22] پيا اُداسُ ۰

واڳ مارؤُ، ڪبير صاحب، شبد (٣)

---

١. ناس کر. ٢. ناس کندڙ. ٣. پرماتما. ٤. پؤ، پرم ٥. اَندر. ٦. جيئري ني. ٧. ڏکيو، اَوکو. ٨. اَهم پاؤ، اَهنڪار. ٩. لورمت کري نو. ١٠. ڇڏي ڏي. ١١. وڪار. ١٢. بي اَنت. ١٣. چٽي لو. ١٤. نشڪام. ١٥. سنسو، پرم. ١٦. پوء وري. ١٧. آڌيان جهي، بيماري. ١٨. پرماتما جو پريمي. ١٩. قربان. ٢٠. پرماتما کي جاڻو آهي. ٢١. نظر ۾. ٢٢. آلما.

(١٨) هَوڪ سوڳَ لــي پئي نِراسا - اَمرت چاکہ هر نام تراسا
آپ ٻچاءِ رهيو لڏو لاڳا - جنم جيت گورمت ڏک ڀاڳا.

راڳ آسا، محلا پهلا، اشٽپدي (٦)٤

(١٩) جاڪيو آس ناهي تِراسَ ناهي - چِت سُرت سَمجهائي
تَت ڪڪ پَرم ڪَنت مليا - نانڪ ٻُڌ پائي.

راڳ پرڀاتي، محلا پهلا، شبد (٤)

(٢٠) جسڪي آسا تسوي سنڱوڪي - اسهہ رهيا نِرٻاڻُ
جِس لي هؤنا سوني ڪرماليا- نانڪ ڪِرهي اداسي سو پرواڻُ.

(٨)

(٢١) ڪبير آسا ڪريئي رام ڪي - اَوُري آس نِراسَ
ترڪ پڙهہ لسي مانئي - جسو هر نام اداسُ.

(٢٢) ڪبير دعوي داجهن هوسَ هي - نِردعوي رهي نِسڪ
جسو جَسن نِردعوي رهي - سوڪسي اند سو رنڪ.

سلوڪ ڪبير صاحب، (٩٥)

(١٦٩)

---

١. سڪہ ٢. دکہ ٣. نراساني، اداساني ٤. گيان ٥. سار، آلما ٦. پرماتما ٧. اَوپن ڪري ٨. پدني ڪان آجو ٩. گرهست پر ١٠. قبول ١١. ٻين جي ١٢. خالي، غافل ١٣. آسا رکڻ، حق جتائڻ ١٤. دکدائڪ ١٥. نرسنسي ١٦. غريب، رعيت

(٧) گرهست ۽ اُداسي

(١) اِڪ ڪُنڊ مڙل چُرڻ ڪاءِ - وڻ ڪنڊُ واسا
اِڪ ڀڳوا ويس ڪر - ڦرهي جوگي سياسا
اندر لوڀ بهُت - چاڌن ڀوجن ڪي آسا
ڀرتا جدم گنواءِ - نه گرهي نه اُداسا
جم ڪال سرڻي نه اُتري - تُربد منشا
گورمتي ڪالُ نه آوئي نيڙي - جان هووئي داسن داسا
سچا شبد سچ من - گهر هي ماهِ اُداسا
نانڪ ستگور سيون آپڻا - سي آسا تي نراسا.

[راڳ مانجهه، محلا پهلا، وار (٥)]

(٢) گور مليئي نام پائيئي - چُوڪي موهه پياس
هر سيتي من رو رهيا - گهر هي ماهِ اُداس.

سري راڳ، محلا ٣ پهلا، شبد (١)

(٣) پُت ڪلت ڪُٽنب هي - اِڪ اُپت رهي جو تُڌ پايا
اوهه اندرهُ باهرو نرملي - سچي نام سمايا.

راڳ مانجهه، محلا پهلا، وار (٣)

(۴) ستگور سيوهه سدا من داسا - هؤمي مار ڪمل پرگاسا
انهد واجي نج گهر واسا - نام رَتي گهر ماهِ اُداسا.

راڳ گوڙي، محلا ٣ پهلا، شبد (١٣)

(٥) هردي سُڌِ ڪيا پرگاس - گورمکهه گاوهه سچ گڻ تاسُ
داسن داس نت هووهه داس - گرهه ڪُٽنب مهه سدا اُداس.

راڳ گوڙي، محلا ٣ پهلا، اشٽپدي (٢) ٧

(٦) جيوت مرئي مرئي ڦن جيوئي - اَئسي سُن سمايا
انجن ماهِ نرانجن رهيئي - بهڙ نه جوڳ پايا.

راڳ گوڙي، ڪبير صاحب، شبد (٣٦)

---

١. قل قؤل. ٢. بدواسي ني رهن ٿا. ٣. گيڙؤ رنا. ۴. وسترو، ڪپڙا. ٥. سر تي سوار. ٦. تي ڳڻ. ٧. ختم ٿي وڃي ٿو. ٨. پرماتما. ٩. وڪست، ترليپ. ١٠. شيوڪ، داس. ١١. سرؤپ ۽ سمائل. ١٢. روشنائي، سوجهرو. ١٣. اهنڪار مِٽائي ٿو. ١۴. سنسار ۽ موني اچهو.

(٧) ڀڳت جڳان ڪڻ شرڌا[1] - آپ هر[2] لائي
وچي گرهست - اداس رهائي.

راڳ گوجري، محلا ٣، چوپدن، شبد (٧)

(٨) گرهي مهِ هرجن[3] سدا اداسي - گيان تت ٻيچاري
ستگر سيو سدا سک پايا - هر راکيا اُرڌاري[4].

راڳ سورٺ، محلا ٣، ٽيجا، شبد (١)

(٩) سچ سمرئي[2] هووي پرڳاس - تالي بکيا[5] مهه رهئي اداس
ستگر ڪي اٿي وڏيائي - پتر ڪلتر[6] وچ گت پائي.

راڳ ڌناسري، محلا ١، پهلا، شبد (٤)

(١٠) سو گرهي جو نگرهه[7] ڪري - جپ تپ سنجم[8] ڀيکيا ڪري
پن[9] دان ڪا ڪري سرير[10] - سو گرهي گنگا ڪا نير[11].

راڳ رامڪلي، محلا ١، ٽيجا، وار (١٢)، سلوڪ محلا پهلا

(١١) اِڪ گرهه ڪٽنب مهه سدا اداسي - شبد مئي هر نام نواسي
اَن دن[12] سدا رهه رنگ رالي - ڀئي[13] پاو ڀگت چت لائي هي.

راڳ مارو، محلا ٣، سولهو (٧)٣

(١٢) ننهه[14] بسي ڪڻ پائيئي - جتہ[15] اٿہ مهه نہ لهه بڪار
جِهه گهر بن سمسر[16] ڪيا - تسي پوري سسار.

راڳ مارو، ڪبير صاحب، شبد (٢)

(١٣) سو گرهي سو داس اداسي - جن گرمک[17] آپ پڇاڻيا[18]
نانڪ ڪهئي اَوَر نهي دوجا[19] - ساچ شبد من مانيا.

راڳ پرڀاتي، محلا ١، پهلا، شبد (١٧)

---

١. سک، لڳن. ٢. پرماتما. ٣. سنت، ڀڳت. ٤. هردي ۾ سانڍي آهي. ٥. وشمن روپي زهر. ٦. استري. ٧. سچو گرهستي. ٨. اندرين کي روڪي. ٩. ڀڄ دان. ١٠. تن من سان. ١١. جل. ١٢. رات ڏينهن. ١٣. ڀڳوان لاءِ پريم ۽ ڀرم. ١٤. تن، جهنگ. ١٥. جيستائين ڪ. ١٦. هڪ جهڙا، برابر. ١٧. گرو وِءَ معرفت. ١٨. پنهنجي سچي سروپ کي. ١٩. هن لاءِ سڀ جيو برهم جو روپ آهن.

(٨) پاپَ، بندنَ ۽ ڀوِ ڪيئن دُور ٿيندا؟

(١) سُڄا ڳُورمکہ سُڄا ڳُورمکہ نامُ - سڀ ڀِسي هڻُ ميٽِ پاپا رامَ
جَپ هرِ هرِ جپ هر هر نــامُ - لکهڙي جُڳ لــاٿا زام
هر هر نام جِپي آراڌيا - تِن ڪي دکـــ ڀــاپ لِــواري
ستگُور گيان کڙڳُ هٿ ديا - جم ڪنکر مــار بِـداري
هرِ ڀرڀ ڪريا ڌاري سُک داتي - دک لاٿي ڀــاپ سنٿايا
سُڄا ڳُورمکہ سُڄا ڳُورمکہ نام - سڀ ڀسيءِ هــوُمـــيءِ پاپا.
[راڳُ ڌنهسري، محلا چوٿان، چنت (٢)٤]

(٢) ڪاٿا اَندر پاپ ڀن ڏُہ پاٿي - ڏُهي مِل ڪيءِ سرشت اُپاٿي
ڏوويءِ مار جاء اِکٿ گهر آويءِ - ڳُورمتِ سهج سماو ٿيا.

راڳُ مالجهه، محلا ليکا، اشٽپدي(٤)٢٧

(٣) جانکي ڀربت - گوبند سڱُ لاڳي
دُوک درد ڀرم - ٿانکا ڀاڳـــيءِ.

راڳُ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (٣٣)

(٤) پاربـــرهم - لـــمحـــري سرڻــاء
بندن کاٽ - تَـــري هـــر ناء.

(٧٨)

(٥) ايکيءِ ڪِنک اَنک پاٿِت ساجي - ڀهُ ڀرڪارُ وجاجــو
کهہ ٿانک ڀرمُ گور کولي هيءِ - اوءِ تَڪيءِ لَٽ مِلايو.

(١٢٣)

(٦) ڀرم ڀڙ کاٽ کيڻي نِهڪيوَل - جب لي هوُميءِ ماري
جنم مرڻ ڪو چوُکر سهسا - ساڌ سنگت دُرساري.

(١٢٨)

---

١. آهنکار، اَيمان. ٢. ڀرمالما. ٣. ڪپ، دک درد. ٤. تلوار. ٥. ڀڇاٿي چڏي. ٦. سرير.
٧. ٻئي، ٻنهي. ٨. گيان، سياوپڪ. ٩. سون جـــو ٽکرو. ١٠. ڪٿين قسمن جـــا گهڙا.
١١. نموُنا. ١٢. آتما ڀرمالما سان ملائي چڏي. ١٣. ڀولي، شڌ. ١٤. جمڻ مرڻ جـــو چڪــر
ختم ٿي ويو. ١٥. سنسا. ١٦. درسن.

(٧) جب ان[1] اُهو باندهو موها - آوي جاه سدا جر جوها[2]
جب اس تي سب بسي پرما - پهد[3] ناهي هي پار پوها

واڳ گوڙي، محلا پنجوان، اشتپدي(٤)١

(٨) تونبي بدن جاس[4] کي - هئونلا ساڌ سنگ
جو رانبي رنگ ايڪ[4] کي - نانڪ گوڙها رنگ.

واڳ گوڙي، محلا پنجوان، باون اکري، پوڙي (١٠)، سلوڪ

(٩) سوڪ دوک جن - سم ڌرشٽيا[6]
نانڪ پاپ بن - نهي لپا[7].

واڳ گوڙي، محلا پنجوان، سکمني صاحب، اشتپدي (٦)٣

(١٠) ناوڙ[8] تڙ[9] کر راکي سوه - جوت دي وٿي[10] گهٽ مهه جوه[11]
باهر پيتر[12] پيا پرڪاس - تب هوئي تا سکل پسر کا ناس.

واڳ گوڙي، کبير صاحب، وار (٧)

(١١) جن پيا سي مست ڀئي هي - تونبي بدن ٿاهي
جوڀي جوت سماڻي پيتر[12] - تان چرڌي مايا کي لاهي[13].

واڳ آسا، محلا پهلا، شبد (٨)

(١٢) اُمرت نامُ تمارا ناڪر[4] - ايهه مها رس جيهه پيئو
جنم جنم چوکي پي پاري - ڌرت[14] پاسيو پرم پيئو[15].

واڳ آسا، محلا پنجوان، شبد (٤٧)

(١٣) ميرا ليرا جانتا - لبهي لي پسدا
گور ڪالي آگيانتا - تب چنڌکي[16] قندا.

(١١٩)

(١٤) دوک پسار ٿهار سوامي[4] - ڪيتا جاڪا هوويي
کوٽ ڪونٽر[17] پاپا ڪمري - ايڪ گهڙي مهه کوويي.

واڳ آسا، محلا پهلا، چيت (١)٤

(١٥) ساپت ليري سر شهه[4] سدا هي - اڪ کن هر نام سماٽهي[18]
جنم جنم کي ليري پاپ کٽي - اَنت پرم پد[19] پاڙهي.

واڳ آسا، محلا ليجا، چيت (٣)٢

(١٦) ساڌ سنگ هر[4] کي ولڪ - گوبند سمرٽ لاگيا
پرم موهه وڪار دوڄا[15] - سکل لسهه ليائگيا[20].

واڳ آسا، محلا پنجوان، چيت (٤)٧

---

١. هي انسان. ٢. ڪرڙي نظر. ٣. فرق، تفاوت. ٤. پرماتما. ٥. گهاٽو، پڪو. ٦. هڪ نظر سان ڏسن ٿا. ٧. ليپ نه ٿو لڳي. ٨. چئچر ڏهاڙي. ٩. سن اڀڪاگر. ١٠. گيان. ١١. جلائي ٿو. ١٢. اَندر. ١٣. لفعا، فائدا. ١٤. پاپ. ١٥. پيائي. ١٦. پدن. ١٧. ڪروڙان. ١٨. چت سان سمرن ڪري. ١٩. موڪش. ٢٠. نورت ڪيا.

(١٧) مرڪ[1] پڇي دَسي[2] ٻَند ڇوڙني - مِتر ٻانڌي سڀ ڇوڙي
ڪهي ڪبير جو هر[3] ڏياوي - جيوت ٻڌن ٽوڙي .

راڳ آسا ، ڪبير صاحب، شبد (١٨)

(١٨) نام نڌانُ جن جن جپيو - تن ڪي ٻڌن ڪاٽي
ڪام ڪروڌ مايا بِکُ[4] ممتا - اِهِ ٻياڌ تي هاٽي .

راڳ گوجري، محلا پنجوان، شبد (٦)

(١٩) تُون داتا جيئا سڀنا ڪا - بَسهُ ميري مَن ماهي
چرڻ ڪمل رِد ماهِ سماني - تهَ ٻوم آنڌيرا ناهي .

(١٩)

(٢٠) سک آيو پيو ٻوم نِواسي - ڪرپال هوئي پُربهُ[3] جيهؤن
ڪهِ نانڪ ميري پُوري منورٿ[6] - ساڌ سنگ تَبِ لبهؤن[7] .

راڳ ديوگنڌاري، محلا پنجوان، شبد(٤)

(٢١) آپ ميٽ پڇي سرڻاني - اِهي مَت ساڌو ڪهي
پربهُ[3] ڪي آگيا[8] مان سک پايا - ٻوم آنڌيرا لهي .

(٧)

(٢٢) نِرگُڻ لماڻي آنامت بوءِ[9] - مِلهُ پربهُ[3] ڪرپا نِڌي[10]
ٻوم پيٽ[11] ڪونيٿي سهج سوليٿي - پرڀ پلڪ پيکت[12] نونِڌي[13].

راڳ ڀاڳڙا، محلا پنجوان، چنت (٣)٢

(٢٣) گُڻ[3] نڌان رِد ڀيتر وسيا - تان دُوک ٻوم ڀؤ ڀاڳا
پڇي ٻراپت وست اُگوچر[14] - رام نام رنگ لاگا .

راڳ ڏڀاسري، محلا پنجوان، شبد (٣)

(٢٤) پيو ڪرپال ست سنگ ملايا - بُوجهي[15] تپت گهرهُ پربهُ[3] پايا
سکل سينگار هُوءِ مُجهه سُهايا[16] - ڪهه نانڪ گرو ٻوم چُڪايا .

راڳ سوهي، محلا پنجوان، شبد (٥)

(٢٥) هو جي سوکم آگم هيءِ[17] - ڪِت ٻِڌ[18] مليا جاءِ
گرو ڪي شبد ٻوم ڪٽيئي - اچيت[19] وسي من آءِ .

راڳ سوهي، محلا پنجوان، اشٽپدي (١)٣

(٢٦) مَن ڌور ٻوم لوبهت - اِهي سمت نرمل ريت
تَبِ گئي پاپ بڪار[20] - هُر[3] ملي پربهُ[3] نرنڪار[3] .

راڳ بلاول، محلا پنجوان، اشٽپدي (٣)١

---

١. مرڻ کانپوءِ. ٢. ڏهه ئي اِندريُون. ٣. پرماتما. ٤. وش. ٥. مرض. ٦. آساتُون. ٧. لوڀ لالچ. ٨. حڪم. ٩. وڃتي ڪري ئي. ١٠. خزانو. ١١. ڏيسوار. ١٢. درسن ڪرڻ سان. ١٣. نونڌيُون. ١٤. آلم وستوُ. ١٥. وشين جي ترشنا يا تپت. ١٦. سُهڻو لڳو. ١٧. اڇهو. ١٨. طرح، نموني. ١٩. جلدي، اوچتو. ٢٠. وڪار.

(۲۷) جنم مرن کا بھؤ گیا - گوبند لِو لاگی
جیوت سُن سمایا - گر ساکھی جاگی۔

راگ بلاول، کبیر صاحب، شبد (۱۱)

(۲۸) سَہج جگوتا بندھن تے چھوٹا - کام کرودھ گر شبدی لوٹا
من مہِ منّدرا ہر گور سوتا - نانک رام بھگت جن تَرتا۔

راگ رامکلی، محلا پہلا، شبد (۱۱)

(۲۹) پرم جِتاوھ گوُرمکھ لِو لاوھ - آتم چینھ بھالے
نِکٹ کر جانھ سدا پربھ حاضر - کس سِیّو کرِیں بُرائی۔

راگ رامکلی، محلا پنجواں، شبد (۲)

(۳۰) بِڈ بھاگی لِہ جن کئے جانُّو - جو ہر کے گن گاوے
جنم جنم کے پاپ کولکے - پھُن بیکُنٹھ سِدھاوے۔

راگ رامکلی، محلا ناواں، شبد (۱)

(۳۱) نِروِڑی بندھن ہووے مُکت - شبد مَن وَساۓ
گوُرمکھ جسنو آپ کرے سو ہووے - اِکس سِیّو لِو لائی۔

راگ رامکلی، محلا تیجا، آنند صاحب (۲۶)

(۳۲) ٹوٹو آلُدا پرم کا - منہ پسیو پرگاس
کاٹی بیڑی پگہ تے - گور کیمی بند خلاص۔

راگ ماروُ، محلا پنجواں، شبد (۱۴)

(۳۳) مَن تن سیتل گور چرنی لاگا - اَنتر پرم گیا بھؤ بھاگا
سدا آنند سچی گن گاوھ - سچ بانی بولاندا۔

راگ ماروُ، محلا تیجا، سولھو (۸) ۱۷

(۳۴) جب چھوٹی بھیج ڈاس کی وَچھا - اُتسی پرم چِتاو ھکی
دُوسّن چھوڈِ بھئی سَر دوسی - ایکو لَسام ڈیاو ھگی۔

راگ ماروُ، کبیر صاحب، شبد (۴)

(۳۵) اے من میریا توُن کیا لے آیا - کیا لے جاسی رام
اے من میریا لسان چھُسی - جان پرم چِتاسی رام۔

راگ تکھاری، محلا پہلا، چھنت (۴) ۶

(۳۶) بار بوھم سیّو لاگو ڈیان - بوُرن ہُوو وھیو پربھان
پرم بھؤ میٹ ملے گوبال - نانک کئے گور بھئے دیال۔

راگ بھیرو، محلا پنجواں، شبد (۴۳)

۱. پرماتما۔ ۲. سکھیا، اپدیش۔ ۳. گیان۔ ۴. لِگونی۔ ۵. اِکاگر اِستھتی۔ ۶. گوروُ معرفت۔ ۷. پچھاٹیو۔ ۸. پرسان، نزدیک۔ ۹. بھجی تر۔ ۱۰. آنندو۔ ۱۱. وشین دُوپی زنجیر۔ ۱۲. بیرن مان۔ ۱۳. جنم مرن جو چکر ہُوو نِبدو۔ ۱۴. پاکھنڈ۔ ۱۵. سروُوپائک۔

(٩) مانسُ جنمُ سڦلُ .

(١) ڪئي جنم جنم ڀئي ڪيٽ پتنگا - ڪئي جنم گج مين ڪرنگا
ڪئي جنم پنکي سرپ هوئيو - ڪئي جنم هيوَر برک جوئيو
مل جگديس ملن ڪي بريا - چرنڪال اهه ديهه سنجريا.
ڪئي جنم سئل گر ڪريا - ڪئي جنم گرڀ هِــر ڪــريا (١٠٠١)
ڪئي جنم شاخ ڪر اُپايا - لک چوراسيهه جـــوُن ڀـــرمايا
ساڌ سنگ ڀيو جنم پرايت - ڪر سيوا ڀڄ هر هر گـور مت
تياگ مانُ جهُوٺا اَڀمانُ - جيوت مـــرهـــ دَرگهه پـــروانُ
جو ڪڇ هوُئا سو تُجهه ٿي هوگُ - اَوُر نه دوُجا ڪرڻي جوگُ
تان مِلئي جان لهه ملاءِ - ڪهه نانڪ هر هر گـــڻ گـــاءِ .

[راڳ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (٣)]

(٢) ســـي ٺـــوڪ پـــراپتي - جـــي آوي اِڪ هٿ
جنم پدارٿ سڦل هيءِ - جـــي سچا شبد ڪٿ.

سري راڳــ، محلا پنجوان، شبد (٦)

(٣) جن ستگوُر سڱ چت لايا - تني دوُجا ڀاءُ چُڪايا
نرمل جوت تن پرائيا - اوءِ چلي جنم سوار جيءَ.

سري راڳ، محـــلا پهلا، گـهـر ٻيجا، اشٽپدي (٢٣)١

(۴) سُن ڪيرتن ساڌ پهه جاءِ - جنم مرڻ ڪي تراس مِٽاءِ
چرن ڪمل ٺاڪر اُرڌار - ڏلپ ديهه نـــانڪ نِستار.

راڳـــ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (٥١)

---

١. ڪئين، اَڻڳڻيا ٢. ڪيئان. ٣. هاٿي. ۴. مڇي. ٥. هرڻ. ٦. نانگ. ٧. گهوڙا. ٨. ڏاند.
٩. جوڻ. ١٠. پرماتما. ١١. مهل. ١٢. گهڻي مدت کانپوءِ. ١٣. حاصل ٿي آهي. ١۴. پاڻيءَ
وارا ۽ خشڪ ٻوٽا. ١٥. چڪيءَ ۾ گرڀ مان ڪري ٻوڙ. ١٦. پدارٿ. ١٧. ڏويت ڀاؤ،
ٻيائي. ١٨. ڊپ. ١٩. هردي ۾ ڌار. ٢٠. اُنهن تاري ڇڏ.

(٥) سڦلُ جيوَن - سڦل تاڪا سنگ
جاڪي مَن - لاڳا هرِ رنگ.

واڳ گوڙي، محلا پنجوان، سکمني صاحب، اشٽپدي ٣(٢٤)

(٦) آپ پهو منِ هرِ جپي - سڦلُ جنم پرواڻُ
اَنتر باهر سدا سنگ - ڪرتي هار پڇاڻُ.

واڳ گوڙي، محلا پنجوان، لغي (٧)

(٧) پئي پراپت مانک دُيهريا - گوبند ملڻ کي ايهه تيري بريئا
اَور ڪاج تيري ڪتي نه ڪام - مل ساڌ سنگت ڀڄ ڪيوَل نام.

واڳ آسا، محلا پنجوان، شبد (٢٩)

(٨) آپ ڪرائي هر وَر پائي - تان هرِ وس من وسايا
ڪهه نانڪ گور شبدِ سواري - سڦلُه جنم سباپا.

واڳ آسا، محلا تيجا، چنت (١)١

(٩) بهتُ جنم بڇڙي تي ماڌو - اِهه جنم تُماري ليکي
ڪهه روداس آس لگه جيوءُ - چِر ڀيو درسن ديکي.

واڳ ڌناسري، ڀڳت روداس، شبد (١)

(١٠) پرم پدُ پايا آپُ مِٽايا - هر پوُرن ڪرپا ڌاري
سڦل جنم هوُنا پڙ پاڳا - هر ڀيٽيا ايڪ مُراري.

واڳ سوهي، محلا پنجوان، چنت (٣)٥

(١١) هرِ ڪيئا هيءِ سڦل جنم همارا - هرِ جپيا دوُک بسار نهارا
گور ڀيٽيا هيءِ مکت داتا - هر ڪيئي هماري سَڦل جاتا.

واڳ بلاوَل، محلا چوٿان، شبد (٧)

(١٢) سڦلُ جنم نانڪا پرواڻ - پار برهم نِکٽ ڪر جاڻُ
پاه پکت پريپ ڪيرتن لاڳيءِ - جنم جنم کا سويا جاڳيءِ.

واڳ گوَنڊ، محلا پنجوان، شبد (٢٢)

(١٣) شبدِ مرهِ سي مرڻُ سَوارهه - هر کي ڪٿا هردي اُرڌارهه
جنم سڦل هر چرني لاڳي - دوُجا ڀاوُ چُڪايا.

واڳ ماروُ، محلا تيجا، سولهو (٣)٢٣

(١٤) گور شيوا تي ڀڳت ڪمائي - تب اِهه مانش ديهي پائي
اِس ديهي ڪئُ سِمرهه ديو - سو ديهي ڀڄ هرِ کي شيوَ
ڀڄهُ گوبندُ ڀوُل مت جاهُ - مانش جنم کا ايهي لاهُ.

واڳ ڀيرو، ڪبير صاحب، شبد (٩)

---

١. پرمالما. ٢. پاس پيل. ٣. ديهي. ٤. اَهم پاڙ. ٥. گهڻي مدت. ٦. مڪتي. ٧. ملپو آهي، سمرن ڪيو آهي. ٨. جيون پاترا. ٩. ويجهو، نزديڪ. ١٠. پريم. ١١. نورت ڪيو. ١٢. ديوتائون. ١٣. متان. ١٤. فائدو.

(١٥) ٻڌوري پاڳ سچ ڪار ڪماوي - اڪُر چيتي تر جُوُن نه آوي
سڪل جنم اس جڳ مهِ آيا - ساچ نام سَهج سُمايا.

راڳ بسنت، محلا
پهلا، شبد (٧)

(١٦) جو اَنِ دتِ هوديءِ نام ڌياوهِ - سڀ جنم تنهن کا سڦل پيا
اوه آپِ تَري سرشٽِ سڀ تاري - سڀ ڪُل ڀي پار پيا.

راڳ ملار، محلا
چوٿان، شبد (٦)

(١٧) نِت پرڀهُ سوامي اَنترجامي - سڦل جنم سبايا
گوبندُ گائيءِ نِت ڌيائيءِ - پرواڻُ سوئي آيا.

راڳ ڪانڙا، محلا
پنجوان، چنت (٣) ١

(١٨) سڦل جنم جيوَن پرواڻُ - گُرو پرسادي هُمرِ رنگ ماڻُ
بِسي ڪام ڪروڌ اَهنڪار - نانڪ گورمکِ اُترهِ پارِ.

راڳ پرڀاتي، محلا
پنجوان، شبد (٧)

---

١. ٻرمالما. ٢. رات ڏينهن. ٣. ڪلپ. ٤. هميشه. ٥. سمورو. ٦. زندگي. ٧. ڪرپا،
ٻاجهه. ٨. ناس ٿيندو.

(١٠) مـن جـي مـوٽ

(١) ڪِٿُ ليکي[١] ڳڙهُ[٢] بنڪا پالي - دووَرُ[٣] ڪوٽ اَرَ ليوَر[٤] کائي. (١٠ و٠)
پانچ پچيس موهـ مَد مَتسر[٥][٦][٧] - آڏي پربل[٨] مايـا
جن غريب ڪو جورُ نه ڀيئي - ڪهـا ڪرت رکـوا[٩]؟
ڪام ڪواري[١٠] دکـ سک درواني[١١] - پاپ پُني درواجـا
ڪرود پراڌانُ[١٢] مها بڏ[٨] ڏنڊر[١٣] - تهه من ماواسي راجا
سواد سنااهُ[١٤] ٽوپ مـمتا ڪـو - ڪُبڌ[١٥] ڪمان چڙاهي
تِشنا تير رهـي گهٽ ڀيتر - اِءُ ڳڙهُ ليئو نه جائي
پريم پليتا سُرت هوائي - گولا گيان چلايـا
برهم اَگنِ سهجي پرجالي[١٦] - ايڪهِ چوٽ سجهايا[١٧]
ستُ سنتوکـ لي لڙني لاگا - توڙي ڏه درواجـا
ساڌ سنگت اَر گور ڪِرپا تي - پڪڙيو ڳڙهَ ڪو راجا
ڀگونت ڀير[١٨] سَڪَت[١٩] سمرن ڪي - ڪٽي ڪال ڀي ڦاسي
داس ڪبير چڙيو ڳڙهـ اوپر - راج ليئو اَبناسي.

[راڳ ڀيرءُ، ڪبير صاحب، شبد (١٧)]

(٢) اِهـ مـن ساچ سنتوکيا - نڌر ڪري لِس ماهه
ڀنج پرت[٢٠] سڀ ڀيءِ رلي - جوت سڀي من ماهِ. (سري راڳ، محلا پهلا، شبد (١٥))

(٣) من ڪي بِڪار منهِ تجيءِ[٢١] - مِن چوُکيءِ[٢٢] موهه ايمانُ
آلس رام پهچانيـا - سهجي نسام سمانُ. (سري راڳ، محلا ٽيجا، شبد (٣٠))

---

١. فتح ڪجي. ٢. قلعو. ٣. راڄ ۽ ڏيش جون ڀتيون. ٤. ٽن ڪٽن جون کاهيون. ٥. وڪار. ٦. پرڪرتيون. ٧. حسد. ٨. بلوان. ٩. پرمانما. ١٠. پرڙدو. ١١. دربان. ١٢. مهندار. ١٣. ڪرڙو، پوائنو. ١٤. زرهه. ١٥. ٽوڻي ورني. ١٦. جلائي ڇڏي. ١٧. آڻ مچائي. ١٨. ڪمزور، ڪائنو. ١٩. بل. ٢٠. تت. ٢١. ليائي ڪڍي ڇ. ٢٢. ختم ٿئي.

(٤) تن من کوجيءَ تان ناءَ پائي - ڌاوت واکيءَ ناٿ رهائي
گور کي پاڻي اَن دِن گاويءَ - سَهجي پکت ڪراوڻيا.

راڳ مانجهه، محلا ليجا، اشٽپديون(٢)١

(٥) سدا سدا ساچي تُد سالاهي - گورمک جاتا دوُجا ڪو ناهي
ايڪس سڱ من رهيا سمائي - مـن ميٺيءَ مهہ ملاوڻيا.

٢١(٧)

(٦) جَب اِهہ من مهِ ڪرتِ گُمانا - تب اِهہ باوَر ڦرت بگانا
جب اِهہ هوُتا سگل ڪي ريُنا - تاني رميّا گهٽ گهٽ چيناٰ.

راڳ گـوڙي، محلا پنجوان، اشٽپدي(١)١

(٧) مـن پرپـوڌهہ - هـر ڪيءَ نـاءَ
ڏهـ دِس ڌاوت - آويءَ ٺـاءَ.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، سکمني صاحب، اشٽپدي(٢)١٩

(٨) اُنمن مدوُتا سُن سمانا - دُبدا دُرمت ڀاڳي
ڪهہ ڪبير اَنڀؤ اِڪ ديکيا - رام نام لِو لاڳي.

راڳ گوڙي، ڪبير صاحب، شبد (٤٦)

(٩) اِهہ من شڪتي اِهہ من سيُو - اِهہ من پنچ تت ڪو جيُو
اِهہ من لي جَو اُنمن رهيءَ - تؤ تين لوڪ ڪي ٻاتيءَ ڪهيءَ.

راڳ گوڙي، ڪبير صاحب، ٻاوَن اکري، پوڙي (٣٣)

(١٠) اِهہ من واجا سوُر سنگرام - اِهہ مـن نرپهُه گوُرمک نـام
ماري پنچ اَپنيءَ وس ڪيئي - هؤميءَ گراس اِڪت ٺاءَ ڪيئي.

راڳ آسا، محلا پهلا، اشٽپدي (٦)٨

(١١) من وَسگت آيا پرم پد پايا - سا ڌَن ڪنت پياري
اَنتر پريم لگا هر سيتي - گهر سوهيءَ هر پرڀ ناري.

راڳ وڏهنس، محلا چوٿان، چهنت (٣)٦

(١٢) ميءَ ناهي ڪيتا لبو - اِڪ نـاءَ نيرا سـيءَ ڦبو
ڪهہ ڪبير مـن ماليا - من ماليا تہ هـر جانيا.

راڳ سورٺ، ڪبير صاحب، شبد (١١)

(١٣) سـت سنگت ساڌ پائي وَڏ ڀاڳي - مـن چلتيو پيو اَرُوڙا
اَنهت ڌُن واجيءَ نت واجي - هر اَمـرت ڌار رس ليڙا.

راڳ جٿسري، محلا چوٿان، شبد (٦).

---

١. چنچل. ٢. اَستر. ٣. گيان. ٤. پرماتما. ٥. ميٺ يا پدلهڻ سان ٦. پاڳل. ٧. خاڪ، ڌوُڙ. ٨. سڄاڻي تو. ٩. ڏساڻوُن. ١٠. سدسار ڪان ترليپ. ١١. ڊُبيت ڀاؤ. ١٢. ڪُمت. ١٣. درسن، اچرج. ١٤. لڙائي. ١٥. وڪار. ١٦. دوُر ڪري. ١٧. جگياسوُ اِستري. ١٨. لالچ، لوڀ. ١٩. حاصل ٿيو آهي. ٢٠. سواد وٺن ٿا.

(١٤) آپ[١] آپ ني جانيا - ليج ليج[٢] سمانا
کهہ ڪبير اَپ جانيا - گوبند[٢] من مانيا.

راڳ ڀاولي، ڪبير صاحب، شبد (١١)

(١٥) جو ڪڇ ڪريءِ سوئي سک جانا - من اسمجهہ ساڌ سنگ پتيانا[٣]
ڏولن[۴] تي چوڪا نهرايا[٥] - سبھ ماهہ لسي سبھ[٢] سمايا.

راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، شبد (٢٥)

(١٦) جن آنتر شبد آپ[٦] پڇاڻهہ - گسبھ مت تنهي پائي
ايهہ منوُ تا سُن[٢] سماڌ لگاويءِ - جوتي جوت ملائي.

راڳ رامڪلي، محلا تيجا، اشٽپدي (٣)

(١٧) سگلي ڪرم ڌرم جُگ سوڌي[٦] - بن ناوي اِهہ من نہ پربوڌيءِ[٣]
کهہ نانڪ جنہ ساڌ سنگ پايا - بوُجهي ترشنا مہا[٧] سيتلا پا.

راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، اشٽپدي (٨)١

(١٨) ستگوُر ساچا من وسيءِ - ساجن[٢] الهي ناء
نانڪ منُ ترپتاسيئيءِ[٨] - صفتي[٩] ساچيءِ[٢] لساء.

راڳ ماروُ، محلا تيجا، وار (٣)، سلوڪ محلا پهلا

(١٩) اَکل نرنجن سڱ[٢] من ماليا - مَنهي لي من موُنا
اَنتر باهر ايڪو[٢] جانيا - نانڪ اَور نہ دوُتا[١٠].

راڳ پرڀ، محلا پهلا، شبد (٧)

(٢٠) من هر[٢] ڪيءِ پاڻيءِ آويءِ جاء - سبھ مہ ايڪو[٢] ڪڇ ڪهڻ نہ جاء
سبھ حُڪمو ورتيءِ حڪم سماء - دوُک سوُک سبھ تِس رضاء[١١].

راڳ بسنت، محلا پهلا، اشٽپدي (٧)٢

(٢١) کهر[١٢] مہ گهر جو ديک دکاويءِ - گور مهلي سو محل بُلاويءِ
من مہ منوُنا چِت مہ چيتا - اَنسي هر ڪي لوک اَليپتا[١٣].

(٥)٤

(٢٢) جب گڻ گاء لبهي من ترپتيئيءِ[٨] - سانس وسيءِ من آه
گور کرپال[١٤] پئي تب پايا - هر[٢] چرڻي چت لاء.

راڳ سارنگ، محلا چرٿان، شبد (٤)

(٢٣) ڏرشت[١٣] پئي تب پيتر[١٢] آيو - ميرا من اَن دن سيتلاگيو[١٥]
کهہ نانڪ رس منگل گائي - شبد اناحد بساجيو[١٦].

راڳ سارنگ، محلا پنجوان، شبد (٥)

---

١. جوت. ٢. پرماتما. ٣. وشواس ڀر آيل آهي. ۴. پنڪڻ. ٥. اُستر. ٦. جاچيم. ٧. بيحد. ٨. ڌاپيو. ٩. جس. ١٠. ٻيو ڪو. ١١. آگيا، رضامندي. ١٢. هردو. ١٣. نرليپ. ١۴. ڪرپا. ١٥. سيتل ٿيو. ١٦. وڄي پيو.

(٢٤) سُکمن[1] کيع گهر واگ سُن ــ سُن[2] معدل لتو لاء
آکت کتا بِچارائــيع ــ مدشا منهِ سماء.

راڳ ملار، محلا پهلا، وار (٢٧)

(٢٥) چلتو چليع ڏه ڏه دِس ــ گور واکيع هؤ[2] لڏ لاؤ نگــو
ستگوُر شبدُ ڏيٺو رِد اَنتر ــ مُکه اَمرت نــام چمّاونــگر.

راڳ ڪانڙا، محلا چوٿان، اِشٽپدي (١)٥

(٢٦) ڀاؤ يکمت گور متي ڀائي ــ هؤميع وچهُ شبدِ جلائي
ڏاوت راکيع ٿاکِ رهائي ــ سچا نام مدن وسائــي.

راڳ پرڀاتي، محلا پهلا، اِشٽپدي (٤)٢

(٢٧) ڪبير من نــرمل[3] ڀيا ــ جئسا گنگا نــيــر[5]
ڀاڇيع[6] لاگو هؤ[2] ڦريع ــ کهت ڪبير ڪبير.

سلوڪ، ڪبــيــر صاحب (٥٥)

---

١. لڪ جي اَندرين رُوحاني ٿاڙي، ناسَ. ٢. پرمالما. ٣. پوتر. ٤. سمتل، شڏ. ٥. جل، پاڻي. ٦. پنيان.

من جي موت

هن پستڪ جي پهرئين ڀاڱي جي پورڻ پڄاڻان پر، "من جي اوت" جو احوال آيل آهي، ته جڏهين من جي آنڌي ٿي اچي يا من جي وڪر ٿي چڙهي، تڏهين جيو جو ڪهڙو حال ٿو ٿئي. جي حيوانن کي لکڻ پڙهڻ جو ڏانءُ هجي، ته هو لڪڊ مٽس ڏاڍيون مشڪريون ۽ چٿرون ڪن، ته اي ٻندا، اسانجي ۽ توهانجي صورت پر، فقط هيءُ تفاوت آهي، جو اسانکي پڇ آهي ۽ توهان پڇ ڪٽيو لنگور آهيو. باقي سيرت ۾ ته توهان اسانجي ذات جو ثاني شريڪ آهيو، بلڪ بلڪل بدتر آهيو. ڏس ته ماڻهن جنم ملڻي هوندي به، دل ۽ دماغ، من ۽ هردي، ووبيڪ ۽ بُڌيءَ عطا ٿئي هوندي به، ڳالهائڻ ۽ ڪاڻڻ ايندي به، تو پنهنجو جنم وترت وڃايو آهي، ملبل ڏاليون ۽ شڪتيون ذايع ڪري ڇڏيون آهن ۽ املهه خزانو لٽائي، ڪوڙيون ڪوڏيون ڪچ ۾ ڪٽي وينو ڪڏين. وري به ڪڏهين ڪڏهين نه ڪڏهين ڪرڪين پيو، وڏو هاءِ هاءِ ڪندي، من مرندو ڪونه ۽ هٺ ڇڏيندي ڪچ ورندو ڪونه. پلا مخفي پل جاڳيو ڪونه، ڏاڍي سياهه روشن ٿيو ڪونه ۽ اصليت لاءِ ڪي نشان ڇٽيو ڪونه، نه پوءِ دلبر جي دوري گهٽبي ڪيئن ۽ محبت جي ماڪي ڇٽبي ڪيئن؟ نتاي نقاب ٿاٿي، وينو نفس کي ريجهائين، دنيا کي پيلائي ۽ مالم مچائين.

وڃ ته اسين جانور، دماغي ڏاڍين ۽ رحمتن گهٽ هوندي به، تو منش کان وڌيڪ ساڃهه وارا ۽ ڪارائتا آهيون، جو جيٽري نه جڳت جي شيوا ۾ پيا ڏهون، ۽ مرڻ بعد به، اسانجو جسم ڪيترن ڪارج سڌ ڪري ٿو. تو نه جيٽري فقط "ليمري ميري" جي واس رچائي، ٽوڪون هٿي خاڪ اڏائي ۽ مٽي پچائي، اها خاڪ متان ڏسائي. اگر ڪوسا نه هٿ سارين جي لڏا ته به هٿ ڪارا ڪن. پر اگر به ٻاڻ جلائي، تنهنجو پرچن ٺار ڪن ٿا، سيءَ ۾ سيڪڻ جو سهارو ڏين ٿا ۽ موت کان پوءِ اگني سنسڪار جو ڪريا ڪرم ادا ڪن ٿا. توهان نه ڪاري ڪوئلي کان به وڌيڪ ڪارو ۽ اڪمو آهيو. وري ڏس ڇڙ وڻ، جو ٿڌر هٿڊڙن کي به ميوو ڏئي ته ڪميڊڙن کي به ڇانو ڏئي. تو نه وڪاري واسنائن جي وس چڙهي، پنهنجي ستيا ٿي ناس ڪري ڇڏي آهي. جي وڪارن پرشت آهي، ڪلها ڪُمتي آهي، ڪامنا ڪُڪرمي آهي نه توهانجا ڪرتوت ڪيا ۽ ڪُڌا ڪيئن نه ٿيندا؟ ترشنائن جي ڪسيءَ ۾ پيو ٿو تڙڪين ۽ ترلي مان ترانُ ۽ ترلوت ولين، جيئن سؤلو چڪڙ کي چشمهءِ حيات سمجهندو آهي. اين سمجهي وينو آهين ته ايءَ ڪسي سک ساگر آهي ۽ سوڙ رو سنسار آهي. پوءِ مرشد ڪوي ڇا ماٺيندين، مندر پيٽي ڇا ٿاٺيندين، مالها ڦيري ڇا ڏيندين ۽ اهي سانگ رچائي ڇا سگهندين؟ ٻاهران جاپ پوءِ نه اندران ڪاپ پوءِ. پوءِ به ولين آپ ۾ ترارپون هٺندو ته مون جانو به آهي نه ٻالو به آهي. ودپا ۽ گيان ۾ وڏو تفاوت آهي.

اندر جي اُجلتا ٻنا، وديا گيان ۾ بدلجي ڪانه. گيان ٻنا من جي اوٽ جي آنڌيءَ جي تيزي گهٽجي ڪانه. پوءِ آنند ڏني پڌري ڪيئن ۽ اُن ۾ سُرتي لڳندي ڪيئن؟

اِها من جي اوٽ جي آنڌي، اِنسان کي اچي ڇوٽي؟ ڇو ته پنهنجي اصليت نه ياد اٿس ۽ نه ياد ڪرڻ جي ڪوشش ٿو ڪري. اڳين جنمن جي ڪرمن جون واسنائون ڪٺيون، جيئن اچي هي جنم ورتو اٿس ۽ ماحول جي مطابقت ۾، پنهنجي جيون گهاري ٿو. خودمطلبيءَ جو مرڪز وٺي، خود پسنديءَ جي گهيري ۾ گهمي ٿو. بديءَ کي بهار سمجهي، هرڪجهي ۽ هارجي وڃي ٿو. نيڪيءَ کي ناچيز سمجهي، ناشناس ۽ نافهم رهي ٿو. ڇوٽي دنيا اندر ويهي، چوهه چنبي ٿو ۽ پيٽ پوري ٿو. موجوده حالت بدستور گذارڻ فائدي مند سمجهي ٿو ۽ موجوده حالت بدلائڻ بيڪار سمجهي ٿو. پسوءَ جيان، رڳو پنهنجي ۽ پنهنجن جي پيٽ جي سُڌ رهيس ٿي. اُنهيءَ ئي سردرديءَ ۽ سرگردانيءَ جي فڪر ۽ فطرت ۾ عمر وڃائي ٿو. فقط پاڻ لاءِ جيئي ٿو ۽ پنهنجي ئي مونجهين ۽ مجبورين ۾ منجهيل آهي. ٻين جي بيقراريءَ بابت بيپرواهه آهي، قياس ۽ ڪهڪاءُ کان اڻواقف آهي. جڳ ته اِخلاقن ۽ اصولن کان اڻڄاڻ آهي ۽ ڌرمي هدايتن کان به بيخبر آهي. ڏاڍيءَ جي دؤر ۾ آهي، ڏيندن جي دامن ۾ آهي ۽ دل جي دقتن ۾ آهي. تنهن ڪري، مريادا ۽ مٺا ٻُٽ جي تميز نه ٿي پئيس. پنهنجي جيون سنواري ڪونه، باقي ٻين جي چڱائي يا ڀلائي ڏسي، يا اهل ڪري يا ساڙ کائي. ڀلائيءَ ۽ برائيءَ بابت، ٻه ساهميون ٿو اِستعمال ڪري: هڪ پنهنجي لاءِ، جنهن ۾ ڪوڙا ۽ ڪسا وٽ ٿو وجهي ۽ ٻي ٻين لاءِ، جنهن ۾ سچا ۽ صاف وٽ ٿو وجهي. اونڌيون پاليون پاسيرا تورا! اِهين ترڪتائيءَ سان تور تڪ ڪري، پيو پاڻ کي گامو سچار، نيڪ ۽ انصاف پسند ڪوٺائي. پر پرماتما کان ڪجهه به لڪل ڪونه آهي.

ڪوڙ ڪپت ڪان، هو آجر ڪونهي ۽ لوڀ لالچ کان خالي ڪونهي. واپر وروڌ سانڍي پيو ۽ اڪڙ اهنڪار ڏيکاري پيو. چترائيءَ چالاڪيءَ ۾ ماهر آهي ۽ سانگن وچائڻ ۾ ظاهر آهي. ڪم ڦاٽي، چپ چپ ڪري ايندو آهي پر ڪم لٿي، پاڇ اڪاڪسي پڄندو آهي. ناموس مهل اڳرڙو ٿيندو ۽ شيرا مهل پٺي ڏئي وهندو. هر ڏکي ڇوڪر ٿي پيو چشڪا وٺي، پر سيرو ڪاڏو نه آهي، نه پالل ڦاٽي نه آهي. برائيءَ پچار لاءِ واندو آهي ۽ فائدن وٺڻ لاءِ ماندو آهي. منهن ۾ ملو ته دل ۾ ڪاسائي! آسون اميدون هردم آباد اٿس باقي راهه ربانيءَ ياد نه اٿس. ڇوٽيءَ ۽ ڪوٽيءَ ۾ وڏو فرق اٿس. تنهن ڪري منجهس ۽ مالڪ ۾ وڏو مفاصلو اٿس. سمجهي ٿو ته دنيا جو اُستاد آهيان، ۽ ڏٽيءَ جي درگاهه ۾ به پاس آهيان. اِئين پاڻ پڏائي پيو، ۽ ميان مٺو سڏائي پيو. جيون جي مقصد جي ڄاڻ ڪانهيس، مروت ۽ مرادوليءَ جي پڇاڻ ڪانهيس، سچ ۽ صبر جي شناخت ڪانهيس. پسو پير اٿس ۽ ملڪيت مير اٿس، جنهن پٺيان پريشان آهي. وقت ٿي نه ٿو مليس جو پاڻ

کي ڪنهن حاذق حڪيم جي حوالي ڪري، جو نبض ڏسي، مرض سڃاڻي ۽ نسخو ڏئي ٺروهو ڪريس. ڪروڙپتي وانگر، پنهنجي ڄار ۾، پنهنجي ئي ڦندن ۾ ڦاسي، آخر جانِ ڏئي ٿو. اهين جيئن وڻرت وڃيس ٿي، ڇو نه اڳتي لاءِ ڪو توشو تهيار ٿي ڪونه.

پرالبڌ جي گهٽ وڌائيءَ ڪري، سنسار ۾ هرهڪ جي حالت نرالي نرالي آهي، چاهي جسماني، دماغي، مالي، سماجڪ، ڌارمڪ يا آتمڪ. ڪروڙين جيوَ ٻاڻ کي، ٻين ڪروڙن جيوَن جي ڀيٽ ۾، ڪنهن نه ڪنهن مدنظر کان، گهٽ يا وڌ سمجهن ٿا. جي گهٽ سمجهن ٿا، اُتي حسد جي ڀاونا ٿي اُڀرن ٿي ۽ جتي وڌ سمجهن ٿا اُتي حقارت جي ڀاونا ٿي اڀرن ٿي. اهين واڳ دليش جي ٻاڙ ٻختي ٿئي ٿي، حقارت ۽ حسد جي اُڌ اَکين اڳيان اچي وڃي ٿي. پوءِ سڃاڻپ جي ساڃهه ڪيئن سالم رهندي؟ مطلب ته عام طور، ڪو مشڪل پنهنجي حال تي راضي آهي. سيڪو پنهنجي ۾ ئي پورو آهي. هرڪو ٻيو چاهي ته همنين تي روب وڪان ۽ مٿين کان به چڙهي ته مٿي چڙهان. انهيءَ اَشانت ۽ اَشڌ جيوَن جي وهڪ ۾، هرڪو گِهليو هلي ٿو، جيئن ڪک، ڪانا ۽ ڪانوڙا، درياءَ جي وهڪ ۾ گِهليا ويندا آهن. ڪو رُڪجي، ساڃاهي ڪوله ٿو، ته ڇا جيوَن جي وهڪ، صحيح يا غلط طرف وڃي رهي آهي، ۽ جي غلط طرف وڃي رهي آهي، ته ڪهڙو ڪارائتو ۽ ڪسرائتو قدم کڻجي، جو موڙ کائي، صحيح طرف وڃي. جي انهيءَ اهم سوال ڏانهن جوڳو ڌيان ئي ڪونه ڏبو، ته من جي اوٽ جي آنڌي ڪيئن زور ڇڏيندي، ۽ من جي موت ڪيئن ٿرندي؟ من ته مايا ۽ ممتا ۾ مگن آهي ۽ انهيءَ مدهوشيءَ جي موج ۾ آهي. پر جيستائين اها مشغولي ٽُٽي نه آهي، تيستائين مهانتا جي محسوسيت ڪيئن ماڻبي ۽ من جي ورِتي وحدت جي واقفيت ۾ ڪيئن آڻبي؟ نه ته ٻج جي پُولجيءَ بنا، پرم شڪتيءَ جو پرڪاش ڪيئن ٿيندو؟

تنهن ڪري، صاحب سمجهائين ٿا، ته اي ٻندا، رات جو سمهڻ وقت، يا صبوح جو اُٿڻ وقت، يا سهوليت آهر ڪنهن به وقت، ٻاڻ کي سنساري وهنوارن ۽ مشغولين کان محروم رکي، ڪي ٻه چار گهڙيون ته شانتيءَ ۾، ٻاڻ سان سوال جوابي ڪر، ته من وڙاڪ جو وڪاس ٿئي، اُمرتا جو آواز اُٿي ۽ من جو پالدو ٿوڙجي. پهرين ته آواز ٻڌڻ کان ٿي ٻاهر هوندو، پر روز رياضت سان، مشق پڇندي، من سان مخالفت ۽ مقابلت وڌندي، هر معاملي جي ٻنهي پاسن جي معلوميت ملندي، نيڪيءَ بديءَ جي فرق جي شناخت رهندي، ۽ سچ ۽ ڪوڙ جي پهچاڻ پوندي. اهين گهٽتائيون ۽ ڪمزوريون ظاهر ٿينديون، اَوگڻ ۽ عادتون اُگهاڙيون ٿينديون، ۽ شُڌ ڀاوناوُن گُسنديون وينديون. زماني جي رَوَ ۽ رفتار ۾ هلڻ ته بلڪل آسان آهي، پر انهيءَ رَوَ ۽ رفتار جي اُبتڙ هلڻ، بلڪل ڪٺن آهي. سو ڪوشش ڪجي، ڪشالا ڪڍيا ۽ ڪشٽ سهيا، لڌهين ته دڳ لڀبو. ڇا ڪنهن فن،

هنرمنديءَ ۽ ڪاريگريءَ پرائڻ لاءِ، يا ڪنهن ڏاڏي، پيشي ۽ وديا ۾ ماهريت حاصل ڪرڻ لاءِ، وقت، محنت ۽ مطالع جي سخت ضرورت نه رهندي آهي؟ پر ڪُوڙ جي پسنيان به نه ڪافي ٻاڻ پتوڙجي ٿو ۽ ٻاٽي ولوڙجي ٿو، ته پوءِ سچ پنيان، سروپڃنيءَ ۽ سرٻازيءَ جو ڇو صرفو ڪجي؟ نيٺ به نه ڪوڙ ڪمارگ ڏانهن کڻي ٿو، ۽ سچ ئي سمارگ جي وات وٺائيندو. پوءِ جي ڪوڙ جي پرائپي، وقت ٿي وڃي، ته سچ جي حاصلات ڪيئن اڪ ڇڻ ۾ ٿي ويندي. محنت بنا ڪيئن ميوا ماڻي سگهبا؟

سو انهيءَ وات وٺڻ جي شروعات آهي. وڃارڻ ۾ وڃي وجهڻ، تحرڪ پيدا ڪرڻ ۽ تبديلي آڻڻ، ترشنا جو تانيو ميٽائڻ ۽ نفس جي ناڙ ودي آڻڻ. انهيءَ وات تي تي پوءِ سدتن جو سنگ ملندو، رام نام جو رنگ چڙهندو، مرشد سان ملاقات ٿيندي، آتمڪ اٿي آسان لڳندي ۽ جيون جي سڦالي ٿيندي. ٻر جي ٻاڻ کي صدق ۽ سچائي ڪونه آهي، پرهه ۽ بيقراري ڪونه آهي، ادم ۽ اورچائي ڪونه آهي، ته پوءِ ڪونه ٻيو ٻاهريون سهارو همت ڪونه چڙهندو، يا جي همت چڙهيو به، ته سڦلتا نه آڻي سگهندو، ڇو ته اهي سڀ سهارا، روحاني راهه تي رڪو رهمما جا ٿنيا آهن. ٻاقي ٻند ٻوڙڻ ۽ اوجاڳا ڪيڻ، جهنگ جهاڳڻ، ڏونگر ڏارڻ، سر جون سٽون هڻڻ، ۽ ٻريڪشاڻ مان ٻار ٻوڙڻ، اهو ڪم ته ڪيچن جو ڪونه آهي. پنهنجي خود تعميلي ۽ خود تقليدي ڪري، خود لمرتي ۽ خود روشني آڻي آهي. هٿڻ هلائڻ بنا، ٿمو تارَ مان ڪيئن تاري سگهندو؟ پنهنجي سهاءِ ۽ لالسيءَ آهو، ساڌن شروع ڪجي ۽ پوءِ ٻي سهاري جي سڌ ڪجي. ساڌن سيڙي نيٺ اٻي ئي سهڙائيندا، ڇو ته ساڌنن سائينءَ کي سنڌيل آهن. پوءِ هُن پر، ڪو ساڌڪ سوال پهچندو ته ڪو ديهر سان پر پهچندو پڪ. شرط اهو آهي ته ٻاڻ وڃائي ئي ٻاڻ ٻائي سگهبو. ٻاڻ ۾ ئي ٻائيو. ٻاهر اصل ڪونه ليندو. جنهن اندر جهاتي ٻائي، ٻاڻ ۾ ٻاتو آهي، سوئي پوءِ هن کي اندر ٻاهر، هيٺ مٿي، چوطرف چوڌاري، هر هنڌ هر وقت ۽ ڏهئي ڏسائين ۾ ڏسي ٿو. انهن جيوَن جا متفرق تجربا ۽ غير مڪمل آرزوُدا، مڪمل ۽ مقدار اُنهن ۾ بدلجن ٿا. انهن آتم شڪتي جاڳي ٿي، جيوَن کي جادوُ لڳي ٿو، تڪميل جي تعميل ٿئي ٿي، ۽ غيب دالي الهامات جو اسرار ٿئي ٿو. انهن تي من موت ڪالي، ماڳن تي موٽي اچي ٿو. انهن مڪتيءَ جو مارگ حاصل ٿئي ٿو. انهن جيوَن جاودانيءَ ۾ جذب ٿئي ٿي.

روز مرهه پاٺ پڙهڻ يا ڪٿا ڪيرتن ٻڌڻ، لاشڪ لازم ۽ قللائڪ آهي. اَوڪٿن ڪان آجر ٿي، ڪٿن کي گوهڻ ڪرڻ به فائديمند آهي. پراُپڪار ۽ پرمارٿ ڪرڻ، خيرات ڪيڻ ۽ خيرخواهي ڏيکارڻ، فقر ڪرڻ يا فيض رسائڻ به روحاني رياضت آهي. پر سڀ کان وڌيڪ، ٻهرين اهو ضروري آهي، ته من جي ورتي ۽ چت جي سُرتي سڀ ٻرلوڪاليءَ ۽ پرهيزگيءَ ۾ ٻڌ ڪجي. مطلب ته من، عقاب جيان آڪاس طرف هجي. پر جي من، ڳجهه وانگر

پوئين پرکتو پيلو آهي، نه پوءِ اهي سڀ ڪرم ۽ ڪرياڪون، پاکنڊي ناٽڪ آهن، ڍيڪاڍيڪيءَ جي ڍوڪيبازي آهن ۽ دنياداريءَ جو ڍنپ آهن. مالڪ مهانديءَ جي مزاج جو محبت نه آهي، پر من جي مهانتا جو مشتاق آهي. من جي مهانتا بنا، ڪاهه ڪريا ڪرم، پرماتما وٽ پاس ڪونه پوندي. من جي جان خيال پر آهي. خيال جو مطلب خيال پر آهي. خيال پر ڪم لي، خيال ڪرڻو آهي. لنهن ڪري، وڇارنا جي شڌيءَ سان، ڪرمن ۽ ڪريائن کي شڌ ڪرڻ گهرجي نه سڦل ٿين، سک ۽ سنتوش وڌائين. شڌ وڇار ني، وڪارن جي واسنائن جي پاڙ پٽيندا، گڻن جي آجيان ڪندا، صدق ۽ سڪ جاڳائيندا، اهنڪار جي اُڌ ڪيرائيندا ڏنيءَ جي ديوار ڀڃندا، ڏيهدن جي هستي مٽائيندا، پيتاءَ ۽ پراشچت جون پاوناڪون اٿاريندا، ۽ پرارٿنا ۽ پريم جون پوتر لهرون لهرائيندا. اهي ئي لهرون آهن، جي خاموشيءَ جو آواز اٿائين ٿيون، جي لالن کي للڪارين ٿيون، ۽ اچي پاڻ وٽ پهچائين ٿيون. سواڳتيءَ جي سواڳت، پرماتما پاڻ اچي ڪري ٿو. اهين پرماتما، پرش ۽ پرڪرتيءَ جو سنگم ٿئي ٿو ۽ انيڪي اسرار لکي ٿو، جنهن جو اظهار، اکرن جي اختياريءَ کان ٻاهر آهي.

نه وديا گيان آهي ۽ نه عقل انڀو آهي. عقل، اکرن جي دليلبازي آهي، ڇو نه چيتن جي ڇڙ ٻاري پر آهي. انڀو، سُر ۽ ساز بنا سنگيت آهي، ڇو نه اچيتن جو آواز آهي. عقل، لفظن جي لوڙهي اندر، من ۽ اندرين جي لوڙهيءَ سان ٻڌل آهي. انڀو، من ۽ اندرين کان پري آهي ۽ الوهيت جي آزمودن اندر آزاد آهي. عقل، حد جي حيرت آهي ۽ انڀو، لاحد جو لطف آهي. عقل، سرير جا سهنج ۽ سهوليتون وڌائي سگهي ٿو ته انڀو سرير جي سرگرمي، آتمڪ شڪتيءَ پر بدلائي ٿو. عقل، سنساري سواد وڌائي سگهي ٿو، ته انڀو، آتما جي آڌر ڏياري ٿو. عقل انتها آهي، نه انڀو بي انتها آهي. سو انڀو جي سيما، عقل جي پهچ کان پار آهي، سيما رهت آهي. لنهن ڪري ئي انڀو، اچيا جاپ جهڙي ٿي، اڪٿ ڪٿا ڪٿي ٿو، الک لکي ٿو ۽ اپيريءَ جو پير کڻي ٿو. پوءِ اچيتن جو آزمودو، چيتن جي چترائيءَ کي ڪيئن ڇهي سگهندو؟ جي ڇهيو نه، نه ڇا اهين ڇڪي سگهيو، نه انڀو خام خياليءَ جو خمار آهي؟ جي عقل جي آزمائش اکرن پر آهي، نه انڀو جي آزمائش آزمودي پر آهي. اهو شخصي آزمودو، اکرن جي استاديءَ کان وڌيڪ اسرار آهي، ڇو نه ڪاغذ، قلم ۽ ڪلام جي ڪلا کان ٻه زياده ڪامران، ڪرامتي ۽ ڪارگر آهي.

اي پندا، توڻ به نه پنهنجي من جي جاچ جوچ وٺ. ڪين اڃا پيو پيا طرف لڪيندين ۽ لاڙيندين؟ يا جو اچ يا سياطي، اکين اڳيان غائب ليٽو آهي يا اکين اڳ ئي پڪ غائب ٿي ويندو. لنهن کي اُنٽي پهر ڇهيو ۽ چنبڙيو پيو هوندين؟ باقي جو سنگ سهاءُ ٿيندو، چاهي هتي توڙي ُهتي، لنهنجي سار به ڪانه اٿئي! جنهن طرف لڳاءُ لڳائڻ

گهرجي، تنهن کان غير واقف يا غافل آهيون. باقي جنهن طرف لڳاءُ ڇڏائڻ گهرجي،
تنهن سان چسپ ۽ چريو آهي. درحقيقت ته سنساري پدارٿ، هڪ زهر جي گوريءَ مثل
آهن، جنهن مٿان سنهڙو ته، چاشنيءَ جو چڙهيل آهي. اهو چکبو ۽ چوسبو، زهر
ته کُهندو ئي وڃون. جيئن اُٺ، ٻَر جا سوادي پن کائيندي، ڪنڊن سان پنهنجي چپ
چيريندو رهندو آهي، يا جيئن ڪتو، سُڪل ڪنڊو چٻاڙيندي، پنهنجي وات مان رت
وهائيندو رهندو آهي، تيئن ئي اسين به اندرين جي عارضي ۽ ٿورڙا رس وٺندي، زندگي
گهاري رهيا آهيون. اُنهن جوانيءَ گذري ويئي ۽ پيريءَ آئي. ڪنڌ به ڪاڏو ۽ ڪک به ڪاڻا ٿيا.
هاڻي گذريل سمي جا سُوز سڻائيندي ٿا. اُڻوٽ روئون ۽ اڌوريون اميدون، ناڪاميابَ
ڪوششون، ناتمام خواب، مترن ۽ مالڪن جي محرومي، اڪيلائيءَ جا ارمان ۽ اجل جا
اشارا، اکين اڳيان ڦري ڦري اچي، من ۾ ماتم مچائيندي ٿا. تن هيڻو ٿئي ۽ من جهيڻو ٿئي.
سمجهون پيو ته هاڻي ڪو اوهي واهي ڪونه رهيو آهي. پر اوهي واهي ته بابا مڙئي جو
مالڪ آهي. جي جيون، طوفان جو اَنڌارو آهي، ته گرنام ڪنارو آهي. پر ڪيئن لڳندين
ڪناري، جيستائين پڪڙندين ڪونه پتواري؟ سو اي بندا، هيٺئر به سجاڳ ۽ سچيت ٿيءُ. اجايو
تون مايوسيءَ ۽ دلشڪستيءَ کان، باقي جيون به بيسُود برباد ڪري رهيو آهين.

برباديءَ اچڻ لاءِ نه ڪي وقت، نه هوشياري ۽ نه هنرمندي. پر جيون جوڙڻ لاءِ ته
ڪي تحمل، تميز ۽ تدبير. سو سمجهه، توڙڻ ڇڏي جوڙڻ سِک، بگاڙڻ ڇڏي بڻائڻ سک ۽
ڪاٽڻ ڇڏي سڌارڻ سک، ته توکي شيطان جي شدت لهي، شرافت جي شاهدي ملي ۽
شمع جي شروعات ٿئي. پوءِ ڏس ته ڪيئن نه تون سالين سهاءِ ٿئين ۽ خزان ۾ بهار اچي.
اها بهار ٻيا ٽڙهين رهندي، جڏهين پنهنجي جيون ۾ به بهار آڻي. اها بهار ڏسي بهارُ
ليکو، جو نه هيءَ وات وٺڻ جي نه آهي، پر ڦلڻ ۽ وراهڻ جي آهي. حاصليت جو حوصلو
وڃائي، پاڻ اُرڙو آهي ۽ پنهنجي پرائي جو ڀيد مٽائي، پاڻ سُڃاتو آهي. خادم ٿي،
خلقت جي خدمت ڪري، خالق سان خلاصو ٿيو آهي. اهڙي پاڻ وڃائي، پاڻ پاتو آهي.
پولو ۾ پورو آستان اندر ۾ آهي. سو آنند ۾ مها آنند به اندر ۾ آهي. ٻاهر ڪجهه به نه آهي،
پر جي آهي ته به آسان جي اندر جو عڪس آهي. اسانجي ترشنا، ٻاهرين عڪسن جو پيڇو
ڪري ٿي، جن جي ملڻ بعد به، اندر ۾ آنند جو احساس ڪونه ايندو، ڇو ته ترشنا ۽ عڪس
جو لڳاتار اڳو پيڇو، گويا خام خياليءَ جو خواب آهي. تنهن ڪري اي بندا، تون ڀلي
دنيا ۾ رهه، پر دنيا کي، دل اندر دخل ڏيڻ نه ڏي. ٻيڙي تار پاڻيءَ ۾ رهي، پاڻ کي
۽ پين کي به تاري سگهي ٿي. پر جي پاڻيءَ کي پاڻ اندر داخلا ڏيندي، ته پاڻ پين
سميت، پاڻيءَ جي تري ۾ غرق ٿي ويندي. تون به جي دنيا کي دل اندر آڻيندين، ته
خود ختم ٿي ويندين. اهو قدرتي قانون آهي، عاشقن جو آزمودو آهي، ستپرشن جو
سخن آهي. اُنهيءَ سخن جي سهاري، سالڪ تري پار پهچن ٿا.

سو دنيا ۾ رهي، دلشاد رهه، ٻين کي به دلشاد ڪر، پر اندرئين آنند ۾ اڏول
رهه. پوءِ پاڻ جي دنيا جا دوشت، روپ ۽ نالا، جي اندر اچن ته به يا ڇاهي اچي موٽي
به وڃن، ته به تنهنجو اندرين آدوشت آنند، سڀ ٻاهريان بدن جذب ڪندي به اکنڊ
رهندو، ۽ لوڪي اٽل، اچل ۽ اڏول رکندو. ساگر ڪين سدا پرپور ۽ مخمور رهندو آهي،
ڀاهي ڦوڪيل ندين مڇهس ڳهڙي اچن يا وري موٽي ٻادلن ۾ ڇڦي وڃن؟ انهيءَ
سک دک جي صورت بدلبي، سک دک ۾ سم دوشٽي رهندي، من هر حالت هميشه
شانت ميم هوندو، چت جي سرلي سائينءَ ۾ ملي ويندي، ۽ آتمڪ انتيءَ جي
محسوسيت، من خود ڀاڻ ڪندو رهندو، جيئو ته لمي جي سستي، رجي جي چستيءَ
۾ بدلجي وئي آهي ۽ رجي مٿان، سستي جو رنگ نو چڙهندو وڃي. سو انهين تدبير تقدير
بڻائي ٿي، جو ته پرشارت جي وڻ مان ئي ته پرالبڌ جو ڦل ڇڻجي ٿو. انهين تدبير پنهنجي
وس ۾ آهي ۽ تقدير کان ڪوءِ ڪٽي سگهي ٿي، بشرطيڪ اچا شڪتي به واسدائن مٿان غالب
پئجي وڃي. تقدير، اسانجي ڪيل تدبير جي بناوت آهي، ۽ برابر اسانکي سک دک جي
گهيري ۾ گهمائي ٿي، پر اسانجي اچا شڪتي نبل نه ڪري سگهندي. جي آها اچا
شڪتي، برائي ۽ بدڪارين بدران، خوبيءَ ۽ خير خواهيءَ ۾ خرچ ڪجي، ۽ ٻڌيءَ جي بل
جو سهارو وٺجي، ته مستقبل جو مقدر پاڻمرادو پائدار ٿي پوندو. ڪنهن ڪري، اندرين سان
آئبڻت ڪرڻ اجائي آهي. اندرين له ناحق بدنام ليون آهن. ساڳئي هٿ جي لري،
جي سٽين آهي، ته گهر گهر ڀي ڪري، ۽ جي اونڌي آهي، ته خيرات ٿي ڏئي. سٽين
يا اونڌي، من جي اچا پٽاندڙ ٿي ٿئي. اندرين وچارين ته رکو من جي مزدوري ليون
ڪمائين، پوءِ چاهي من، کين ڪارڻ ۾ ڪل ڪٽائي يا گند ڪٽائي. جي من، اوت جي آلڏيءَ
اندر آهي، ته گند ڪٽائيندين ۽ جي موت جي موج ۾ آهي ته گل ڪٽائيندين.

من جي اوت ڪي موت ۾ بدلائڻ لاءِ ڪئين دقتون درپيش ايندين، من اندر
ڪئين مقابلا ۽ مخالفتون نيندين، ڏئي ۽ ڏيندن سان ڇتاپيٽيون لڳنديون، پر جي چت
شڪتي محڪم آهي، پرارٿنا ۾ پر آهي ۽ ٻڌيءَ جي بل سان ٻلوان آهي، ته پوءِ آهستي
آهستي، اخلاقي طرف زور پڪڙيندو ويندو، بد اخلاقي طرف سُڪ ڇڏيندو ويندو ۽
روحاني راز کلندا ويندا، تان جو سڀ ڪشمڪشا بند ٿي وينديون ۽ من سياويڪ شانت
ميم رهندو ۽ وويڪ جي وات وٺندو هلندو. سو اي ٻندا، ٻڌيءَ جو بل جاڳاءِ، ته من جو
پيشو بدلجي ۽ ڏوڙ جو ڏندو ڇڏي، واحد جو واپار ڪري. اهو واپار ئي حاجت جي حسرت
مٽائيندو، حليميءَ جي حاصلات ڪرائيندو، حاڪم جي حضوريءَ ۾ وهاريندو، حق جي
حڪمراني هلائيندو، ٿاڻن جي لهر ٻيٽ ڏيکاريندو، ۽ وحدت جي وجد ۾ ٿاسائيندو.

مَنَ کي، اوت مان موت ۾ آڻڻ، ممکن آهي ۽ اهوئي جيوَن جو مقصد آهي. درحقيقت، اهائي من جي بـ مراد آهي، جنهن ڀڳي ٻڃائڻ، من جي مستي مٽجي ٿي، اشانتي اَلوپ ٿي ٿي ۽ مکتيءَ جو مارگ ملي ٿو. صاحبن سمجهايو آهي، ته جو انسان اک ٻنهي سڄاڳ رهي ٿو، هر قدم ٽڪي ٽوري کڻي ٿو، وڻڪ جي واٽ وٺي ٿو، وام نام ۾ وڙل رهي ٿو ۽ نشڪام ڪرم ڪمائي ٿو، سوئي من جي موت جو مشاهدو ماڻي سگهندو. هُن جي ورتي، سُرتي، وچار، ڌارا، رهڻي، ڪهڻي ۽ ڪرڻي، سڀ سچ اندر سمائل رهنديون. هو ٿي سائينءَ جي شرن ۾ ايندو، سڪوڙ جـو شبد ڪمائيندو، سنتن جو سنگ ڪندو، نام وٺندو ۽ وراهيندو. اهڙي سچي شيوڪ جي ڪايا پلٽ ٿي آهي. سندس من جي آنڌي ختم ٿي وئي، ۽ ترشنائن جو طوفان بند ٿي چڪو. پاڻ ٻيڙيءَ وڃائي وٺائين ۽ سائين سڃاڻي چڏيائين. هاڻي هـو آنند ميٖ آهي، ترِيا اَوستا ۾ آهي، پرم پد تي پهتل آهي، جيوَن مڪت آهي. هُن جي خوبين ۽ خاصيتن جو ذڪر، صاحبن هيئنءَ طرح ڪيو آهي:

نرموهي: نرموهي اهو آهي، جنهن موهه تياڳيو آهي. موهه جو تياڳ ڪرڻ ڪيڏو نه ڪٺن آهي؟ سارو جڳت ڏس ته موهه ۾ اٽڪيل آهي، جيئن مَک چاش ۾، ڪيئون وشئا ۾، سؤر گندگيءَ ۾، ٻلي ماس ۾، ڪتو ڪيڏي پنيان پسا ڳجهه ٻڏاءِ پنيان. پرڻ ڪو مايا جي موهه ۾، ڪو مائٽن جي موهه ۾، ڪو مترن جي موهه ۾. جهڙي من جي ڀاونا، تهڙو من جي موهه جو لوڙ. جيترو موهه گهرو ۽ گهاٽو، اوترو منجهائس ڇوٽڪارو ملڻ مشڪل. مطلب تـه هرڪو، ڪنهن نـه ڪنهن لڳاءُ ۾ ڦاٿو پيو آهي ۽ انهن ئي سمجهي ته دنيا ۾ رڳو سندس لڳاءُ واري چيز آهي، جنهن مان ئي لاثاني لذت ۽ لطف اچي سگهي ٿو. ٻيو سڀ ڪجهه ناچيز يا نا قابل آهي، جنهن سان سياويڪ ورتي ناپسندي ئي پيدا ٿئي، جو ته پسندي يا ناپسندي، مشابهت ڪرڻ ۽ فرق وجهڻ سان ئي پيدا ٿئي. جيئن جيئن هڪ سان پسندي وڌندي ويندي، تيئن تيئن ٻئي سان ناپسندي وڌندي ويندي. جتي پسندي آهي، اُتي لالچ وڌي ٿي، لالچ مان لوڀ ۽ لوڀ مان خوف. جتي ناپسندي آهي، اُتي حقارت وڌي ٿي، حقارت مان ايرکا ۽ ايرکا مان وير ورڌ. انهن وڪارن وڌندا وڃن ٿا ۽ جيوَ سان وچڙندا وڃن ٿا. اِها آهي ”راڳ ۽ ڊيش“ جي رچناولي. جـو ”راڳ ۽ ديش“ جي نظر فريبيءَ ۽ خام خياليءَ کان خالي آهي، سو فقط پسنديءَ ۾ ٻڌو آهي، ڇو ته هُن جي پسندي، شُڌ پريت ۽ پيار سان ڀرپوُر آهي، جنهن ۾ ڪنهن ٻيءَ اُتيءَ سبتيءَ يا آڪاريءَ ناڪاريءَ ڀاونا جي ملاوٽ آهي ئي ڪانه ۽ نه ڪا ٿي سگهندي.

ڇا جن مايا سان موهه لڳايو آهي تن سک پاتو آهي؟ جي ڌن دولت ۽ مال ملڪيت سڪدائڪ هجن ها، ته سڀ فقير مايا کي سندر سرُپ ڇو سڏين ها؟ سندر سروُپ وٺي ڏناري، اوري آڻي ڏنگي ۽ انت وٺي، بنا شرم ۽ شرڪ جي کسڪي، وڃي ٻئي جي

هيج ۾ وهي. سدا سهاڳڻ آهي، ڇو ته سدس سدرتا اهڙي ته من موهڻي آهي، جو بدڪار ۽ بدچلن هوندي به، سيڪو پيو سدس صورت لاءِ سِڪي ۽ ڏسي نوي. هڪڙن جو نشو لاهيڻي ئي مس ٿي، ته ٻيا اُنهيءَ نشي ۾ مدهوش ٿيڻ لاءِ، ترت تيار ليا بيٺا آهن. جي نشو لٿو ته مايوسيءَ ڪري ڏکي آهن ۽ جي چڙهيو ته مستيءَ ڪري دکي آهن. اُنهيءَ نشي ۾، مايا واديءَ جي سڌ ٻڌ نڪري وڃي ٿي. جيئن ميهوڳيءَ ۾، توڪيل ندي هر طرف جو گند ڪچرو پاڻسان گڏ ٻيندي وٻندي آهي، تيئن مايا وادي به سڀ وڪار ميڙي سيڙي، پاڻ ۾ سٽيندو وٻندو آهي. جو ڪين مان ڪجهه ٿيو آهي، سو ڪجهه ته ڪري ڏيکاريندو! ڪن کي وساري ڇڏيائين، ڪن کي اکيون ٻيو ڏيکاري، ڪن کي ڏيئن جي تارن ڏيکارڻ جا پيو دڙڪا ڏئي، ڪن سان سيٺو ٿو ساهي ته ڪن جي مٿان ٿيڻ ٿو چاهي. هڪ طرف، لوڀ ۽ لالچ ڇوانيس ٿي، ته اُجا گهٽي ۾ گهٽو ملي، ۽ ٻئي طرف خوف ۽ خفقان ٿو ڳاريس، ته مٿان ڪپي يا ڪسجي نه وڃي. اُنهيءَ چنتا ۽ ڇورا ڪورا ۾، نه من شانت ٿو رهيس، ۽ نه دل شاد ٿي رهيس. پريشانيءَ جي پينگهه ۾، ڪلفت ۽ ڪلوفت جا لوڏا پيو ٿو کائي. اهو سون اُي گهوريو جو ڪن چيني! جي من هروقت هِن يا هُن سبب سي آرام آهي، ليه جيوتن ۾ شانتي ڪٿان ملندي؟ پنجن لٽن جو پند، اِئين پيو ايڪ آڏي، بياڌي ۽ اُپاڌي پيڙائون سهي. مرض جي زڙه پڪڙني بنا، صحيح علاج ملڻ دشوار آهي.

پتنيءَ ۽ پرِوار يا عزيزن ۽ خويشن ۾ موهه انڪائڻ به دکدائڪ آهي. اِهو موهه ئي، ڪن کي پنهنجو ڪري ۽ ڪن ڪسي پرائو سمجهي، يا جسن کي اڄ پنهنجو ڪري، ٿن کي سڀاڻي پرائو سمجهي. اِهو ”ٽيريءَ ميريءَ“ جو ڀيد ڪيڏو نه خلق ۾ خلل ٿو وجهي، اندر ۾ ٻيائيءَ جو ٻارڻ ٿو ٻارائي، ۽ ٻه اڪيائيءَ جو ٻانيتال ٿو وجهائي. اِها دُئي، ”پنهنجائيءَ“ جون ڪيڏيون نه اُميدون ۽ آسرا ٿي جاڳائي، خوش خبر ۽ خوش نما خواب ٿي ڏيکاري ۽ آخر، نامراديءَ ۽ نااتفاقيءَ، نااُميديءَ ۽ ناشاديءَ جا نهايت نقصانڪار نتيجا ڏيکاري؟ اِها دطرفي، ”ٻراوَن“ سان، ڪيڏا نه ڪوڙ ڪپٽ ٿي ڪرائي، ونجوگ جو وڇاهه ٿي وجهائي، ۽ ويرُ ورود ٿي وڌائي؟ اهو ”پنهنجو“، جو ڪالهه اکين جو تارو هيو ۽ من جو منتار هيو، سو اڄ وداع ڪندي، وڃي وڃڻ وجهي ۽ گهاءُ ڪري. اهو ”پرائو“ جو ڪالهه شڪ ۽ شدت جو شڪار هيو، ۽ شرارتي شترو سمجهي، دل کان دور رکيو ريو هيو، سو اڄ واپس وري، وڃي واهر ڪري. پنهنجي ۽ پرائي جو ڀيد، اِئين بيبنياد ۽ بيجاءِ آهي. اهو خواهه مخواهه پلائي ٿو ۽ پتڪائي ٿو. ڪا ڇوٽ يا ڇپيت لڳي ته اِڪ ڪِلي.

ساري جڳت کي جُسي ۾ جڙيندي به، موهه اِئين نا معلوم يا غير محسوس آهي، جيئن قدرتي ميناج پاڻيءَ ۾. موهه ۾ انڪيل هوندي به، ڪيئن پاڻ کي نرموهي پيا ڪوٺائن!

ٻي نرموهي آهي سچو شيوڪ، جنهن ستگر جي سنگت ۾ ۽ سنتن جي صحبت ۾، مايا تروڙي سنساري سنبنڌن کي، سچيءَ صورت ۾ سڃاتو آهي، ۽ سڀني سان ڄاڻو ۽ بيغرض وهنوار ورتائو آهي. هوُ سمجهي ٿو ته مايا، ڪوڙو کيل آهي ۽ سنساري سنبنڌ، سوارٿ جا آهن. فقط ڪرمن جا ليکا چوکا لاهڻا آهن. اُنهن ۾ من اٽڪائڻ ۽ نينهن لڳائڻ سان، روحاني راهه ۾ وڏي رنڊڪ پوندي. سو جي سڃاڻي آهي، ته سچو سنسار پنهنجو آهي، ۽ جي پرائو آهي ته به سچو سنسار ڪيلخانو آهي. سو مايا جي جار ۾ ڦاسي يا مٽيءَ مانٽيءَ جي موهه ۾ مبتلا ٿي، ڇو نينهن اڙائجي، جڏهن سڀ ناتا ۽ ننگ پناولي ۽ بيثا آهن؟ تن جالسو آهي، ته جنهنجي لوچ ڪجي ٿي، سي جڙ وستون آهن، يا جنهن سان لڳاءُ لڳائجي ٿو، سو سڀ فاني آهي، ۽ جي واسنائون ۽ وچار اُني اٽڪائين ٿا، سي به جڙ ۽ فاني پاوناُون آهن. مان ته پاڻ، نه جڙ ۽ نه فاني آهيان، پر اصليت جو اپداع آهيان، پتا جو باب آهيان، الهيءَ جو آهيان ۽ اهوئي آهيان. پوءِ پتا جو ڦما سان ڇو لڳاءُ هئڻ گهرجي؟ پنهنجي پرائي، سڳي لڳي، ويجهي ڏوراهين، يا اوچ نيچ جو فرق، ڇو ڪرڻ گهرجي؟ اهوئي نرموهي آهي جو دنيا اندر رهي ٿو، دنيا کي اندر ۾ داخلا نه ٿو ڏئي ۽ مايا ۾ رهي به، موهه کان محروم رهي ٿو. جنهنجي من ۾ مالڪ وسي رهيو آهي، اُتي مايا ڪيئن واسو ڪندي؟ جنهن گهٽ ۾ برهم جو نواس آهي، اُتي موهه ڪيئن موجود رهندو؟ اهڙي شيوڪ کي مايا خود آديس ڪري ٿي، چرن چمي ٿي ۽ پانهي ٿي ٽهل ڪري ٿي. اهڙي ستپرک کي، پنهنجا پراوا سڀ نمسڪار ڪن ٿا ۽ آدر ستڪار ڏين ٿا. اهڙو اعليٰ انسان، نرموهيءَ جو مثال، پنهنجي جيون ذريعي، پيش ڪري ٿو. صاحب فرمائين ٿا:

(١) اهه سنسار ٿي تبهي ڇوٽه – جڏهه مايا نهي لپٽاوهه
مايا نام گريب جوُن ڪا – اهه تب درسن پاوهه.
راڳ ڌناسري، ڀگت نامديو، شبد (٢)

(٢) جان پر اندر تان لڳن باهر – جان پر باهر تان ڏن ماهر
بسن ناوي پهه قير قراهر – ستگر سنگ دکايا ظاهر
راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، وار (١٨)

نهٺو: نهٺو معنيٰ حليم. پر اڄ ڪالهه هٿ هٺائي، ڪير ٿو حليمائي حاصل ڪري؟ هرڪو پاڻ کي ٺيڪ ٿو سمجهي ۽ ٻين سان ٺٺ ٺي ٺوڪي ٿو رکي. اڄڪين آزاد خياليءَ ته نئين ٽهيءَ جي محبتا ۽ مرادونديءَ جي مريادا به مٽائي ڇڏي آهي. ڇي بزرگي عمر ٿي نه پر عقل ٿي آهي. ڇي بندو باهتر ۾ اچي ويو آهي، ٻڌي ڪسڙائي ڇڪو آهي ۽ الڻ وهڻ جو ڏانءُ به وڃائي ويٺو آهي. سو ادب ۽ عزت جو آڌڪاري ڇو هئڻ گهرجي؟ باقي پاڻ نئينءَ ٽهيءَ وارا، جن کي پالي، وڏن پنهنجو رت ست سڪايو هوندو، سي الزام رکڻ ۽ انصاف به ڪرڻ لاءِ، خود مختيار آهن! تنهن ڪري وڏا وچارا، ڪيڏ پاسيرا لڪا پيا

وهن، نه مٽان ڪو آڪڙ نه ڏيکاري، يا مذاق نه اڏائي. اهو هٿ، اي آدميءَ ۽ عمروليءَ جي بنياد تي بيٺل آهي. پلا جي پرواز اندر، لڳن ۽ نيازمندي ناڀوڌ ٻي ولي، نه سماج اندر، صحبت يا سلڇڻائي ڪيئن رهندي؟ سچ نه، هٿ هاڻي ڪونه آيو آهي، آد ڄڳاڊ ڪـــان آهي. ڏک گهٽ هر انسان ۾، هڪ نه ٻيءَ صورت ۾ آهـــي. پر ڏيهون ڏينهن، ڏينها ڏينهن، حليمائي گهٽبي ٿي وڃي، ۽ هٿ بيلغام ۽ بيقاعده ٿيندو ٿو وڃي، جو نه آزاد خيالي، ڪنهن ٻه مدبر يا معزز جي مٿ اڳيان، جهڪڻ لاءِ تيار ڪونه آهي. عام طـــور نه خودبيني، خود پسندي يا خود شعوري، ٻهوڌي بحث مباحثي جو لباس پائي، نخرباز ناچ ڪري رهيون آهن. سڀ ڪو چوڻ نه اڀامپو يا اڏاميو ٿو گهمي. پر ڪک ۽ ڪنپ ٻه نه مٿي اڏامندا آهن؟ نه پوءِ ڇا آهي ڪارگر ۽ قيمتي ٿي پيا؟ موچا جي پاڙ پيا، هٿ جي هلاڪي لهندي ڪانه، ۽ حليمائيءَ جي هدايت هضم ٿيندي ڪانه. هٿ، هدايت جو ويري آهي. آتمڪ اُنتيءَ اڳيان، اهنڪار هڪ ڀاري رنڊڪ آهي.

هٿ، ڪٿن ڪي لاين سُڪائي ۽ ساڙي ڇڏيندو آهي، جيئن پارو پودن کي. هٿ، آسمان ۾ ٻـــادلن اندر جهومي ٿو، پر زمين تي ڪڪڙي تان ٻه ترڪي پئي ٿو. هٿ ڪـــي همساز ڪونهي، چاهي اقبالمنديءَ ۾ يا چاهي آپدا ۾، جو نه اقبالمنديءَ ۾، هٿ ڪنهن کي سهاڻي ڪونه، نه آپدا ۾، هٿ کي ڪو سهاڻي ڪرنه. آڪڙ ۽ اشانتي پئي گڏ گهمندا آهن. هٿ جو آواز، هميشه ڪوڙو ۽ ڪرڙو، مذاقـــي ۽ ملامتي، رلجائيندڙ ۽ رسائيندڙ، ڏڪوئيندڙ ۽ ڏمرائيندڙ هوندو آهي. جتي پهتو، اتي گهاءُ ڪندو. زبان جو ڪيل گهاءُ، تلوار جي گهاءُ کان وڌيڪ گهرو ٿيندو آهي. چڙ ب ۽ چيڙ يا خرڪي ۽ خدده، خونخرابي بلڪ خونريزي ٻه ڪرائي ڇڏيندا هُن آهن. ٿنهن ڪري چوندا آهن نه گهٽ نه ڳالهاءِ ۽ جي ڳالهائڻ بلڪل ضروري هجي، نه چبي چٽي ڳالهاءِ، جيئن اڳلي جي دل کي ضرب نـــه اچي. جيڀ جي ترڪڻ کان، پير جو ترڪڻ بهتر آهي، جـــو ٿوري ۾ نه جـــان ڇٽـنـدي. جيڀ جـــي ترڪٽبازي، انتقام جي آڳ دکائيندي. اها دکيل آڳ، ڪڏهين نـــه ڪڏهين پڙڪو کائيندي ۽ آس پاس جا، سڀ گڏ آلا ٻيڻ ٻه جـــلائي ڀسم ڪنـــدي. هٿ هميشه هرڪنهن کي هلان ڪندو آهي پر هٿ کي ٻه ڪٿان نـــه هڻ ڪڻ هاڪار ٿيندي. اِنـــين ناسازي ۽ ناشادي نازل ٿئي ٿي ۽ ساز سلوڪت فرار ٿئي ٿي. هٿ هروقت هاڃي رسائي ٿو ۽ حليمائي هميشه حب وڌائي ٿي. ٿدو گهڙو پاڻهي پاڻ کي چانو ۾ وهاري.

هٿ ٿئي ڇا ٿي ٿو؟ حسن ۽ جوانيءَ تي؟ پر آهي نه بيمقا ۽ بيوفا بلبليون آهن، جي جـــاڻ، وقت جـــي واءَ ۾ گرڪانجـــي وينديون. پيري آئي، ڦوڪيل ٻه ڦوسڙي ٿـــي پوندي ۽ پران نڪتي، حسين ٻه هيبتناڪ لڳندي. نه ڇا ڪنڊ ڪبيلي تـــي؟ ڪنڊ قبيلي يا ڦلس ۽ وارثت جي ڦرسچڻ تي، ڪهڙو ڀروسو آهي؟ ڪٿين ڦسمل ويڙها، وقت

ويران ڪري ڇڏيا. نه ڇا علم ۽ عقل ني؟ عمل ٻنا نه علم ۽ عقل عياري آهي، مڪاري
آهي. فصاحت ٻنا، سڀ وديا ڦصاحت آهي، واهيات وادوواد آهي. وديا نه ٻيد جو
ٻهر آهي سو ڪيو ٻي سگهندو؟ تنهن ڪري عاقل ۽ عالم آهن؛ جڏهن ڪـي انهن احساس
ٿئي، نه هوءَ ڪيئن ڄاڻيتي ڪوڙي، ڇو نه اڄا ڪيس ڳچ ٻرانڪو ٻيو آهي. نه ڇا ڪل ۽ ذات ني؟
ڪل ۽ ذات ڪـي نه ڪا ذاتي زيب آهي ني ڪوڙ. ڪرم جا ڪاڻ ۽ ڪڪرم، ذات
لاءِ ذلت آهن ۽ سلڇڻ ۽ سڪرم ني ذات لاءِ زندگاني آهن. هٺ ذات ڪي نيٺ لـيڄو
نواٽيندو. نه ڇا پئسي ۽ ٻدارڻ ني؟ اهي نه انسان جا آهن ني ڪوڙ، ۽ نه وري انسان
جا هميشه لاءِ ٿي رهندا. جيهن ڏنا آهن، سو واپس نه وٺي سگهي ٿو ۽ پوءِ اٿـي انسانجو
وس نه هلي ڪوڙ سگهندو. اسين ٻاڻ نه ڪا لڪمي ۽ لڄ وقت آهيون، هردم واحد وهيٺا
آهيون. جي هوءَ انسان ۾، نزاڪت ٻريا نقطا گڏي ٻا ٻيڪا نمبي، نه ڪين مان ڪيئن ٿـي
پئون، ٻر جي ڪيڏي وني، نه ڪيئن مان نه ڪين ٿي پئون. تنهن ڪري، اهو ”مان مان“
جو مرض، چاهي سوُ نهـن، سياٽپ، شڪتيءَ، سنتان، سمپتيءَ يـا ڪنهن ٻئـي سبب
ڪري هجي، ته نه انسان کي ضرور ذلالت ۾ آڻيندو. هـوڏ مارائيندي ۽ ڪميا ڪتندي.
جيڏو مٿي ٿپ وڏو، ليڏو هـيٺ ڏڪ وڏو. اڙ ڇو ڳات اوَس گراوٽ کائيندو. پوءِ هٺ
وڏائيءَ لاءِ، ڪهڙو واجب وجهه ڇٽيو؟ ٻاڪ هرڪو جوڳو سبب، حليمائيءَ جي حق ۾ آهي.
ممڪن مڃي نه هوريان هاڻ، ٻر جي رڍ مڃي نه اڃايا ٿپ ڇڏي، وڃي ٻگهڙ جي وات ۾
پئي. ليڪن ٿي هنيلو انسان، جيٿري نه سينو گهمي، نه مرڻ بعد به سيڏيل رهي. ٻر سينٽي
وڃائيندڙ نـه ويو هليو! هٺ هستي مٽائي ڇڏي ٿو، تان جو اسرڻ ٿي ڏکيو ٿي پوي.

صاحبن سمجهائيو آهي ته اي ٻندا، اهنڪار آهي اگيان ۽ اوديا جي نشاني ۽ حابمالي
آهـي گيان ۽ وديا جـي ڪسوٽي. جو هٺ جو مريض انهيءَ ڪسوٽيءَ مان پار پوندو،
سوئي شفا پائـي نوبنو ٿيندو. ڏس، نه ٻاٽي، جڏهن ۾ انمت شڪتي سمائل آهي، سو نه
هيٺائين ونـي ٿو، ساهميءَ جو ڳورو ٻڙ هيٺ جهڪي ٿـو، قل وارئي ٽاري هيٺ نئڙي
ٿـي ۽ صراحي نـمي جام ڀاري ٿي. ليڪن ٿـي ڏاڍيءَ جي درٻار ۾، نمڻ قبول پئـي
ٿـو. عاشق به سر جهڪائين ٿا، سجدو ڪري سر جو ٻليدان ڏين ٿا. پوءِ ٿي انهيءَ ٻـل
چڙهيل سر جـي مٿان، شهيديءَ جي سرتاڄي ٽڪي ٿي، ٿوارٻخ انـدر سونهـري ورق ۾
واڪاڻ ٿئي ٿي، ۽ جڳان جڳه شرڌانجليءَ جي ڦول مالها چڙهي ٿي. نمڻ ٻنا نوازش ٿـئي
ڪاڻ. جتي ”مان مان“ آهي، اتي ”تُوهين توُن“ جو تصور ڪوڙ آهي. جڏهين ”ميري
ميري“ مٽجي ٿي، تڏهين ٿي سڀ ۾، جتي ڪٿي، هروقت ”توهين توُن“ ڏسجي ٿو.
لڄ روپ ۾، انسان نه ايشور آهي ٻر اگيان ڪان، پنهنجو سچو سروپ ڀلجي ويٺو آهـي.
اهنـتا جـو اگـيان مٽجي، ته سچي سروپ جو پرڪاش ٿئي. اهو آهي برهم گيان،
سهج ڏيان.

ڪبير تون ڪسُون ڪرنا تسُون هوُنا - مڱهه مهه رها نه هوُن سلوڪ، ڪبير صاحب
جب آيا پَسر ڪا مِت گسيا - جِت ڏيکئُ تت تسُون. (٢٠٤)

سچي شيوڪ، نماڻائيءَ ۽ نهٺائيءَ، نمرتا ۽ نيازمنديءَ، غريبي ۽ غربت، سادگيءَ ۽ سخاوت، برداشتگيءَ ۽ بجاآوريءَ، پاڪيزگيءَ ۽ پرهيزگاريءَ، تحمل ۽ تابعداريءَ، عاجزيءَ ۽ عبادت، پريت ۽ پيار جا پُتلا هوندا آهن. هوُ داسن جو داس، گولن جو گولو، سڀني جي پيرن جي خاڪ بڻيو آهي. سڀني کي پاڻ کان اُتم ٿو سمجهي، ۽ ڪنهن کي به نيچ نه ٿو ڪوٺي. نه ڪنهن کي ريجهائي ٿو، نه رٺاري ٿو. نيچو نوائي، پرم پد پاتو اٿائين. آپو ڇڏي ڳجهارت جو ڳجهه جاتو اٿائين. جيئري مري، اَمر ٿيو آهي. پاڻ وڃائي، پاڻ لڌو اٿائين. خوُدي مٽائي، خدائي خمار آندو اٿائين. سچ جي ڪار ڪمائي، سچ بڻيو آهي. اهڙو سچي شيوڪ آهي، ديوانو درويش، سچو سنياسي، صوُفي صاف، عشقن عشق، مستن مست، سڀ سڌيوُن ۽ رڌيوُن، شڪتيوُن ۽ سمپتيوُن پراپت ڪري ٿو، نورليءَ جي نگر ۾، ٽوپال ۽ ترڌن جي جيئن ڪهاري ٿو. ڪجهه پنهنجو سمجهي نه ڦڙ پائوُن هڻي. پاڻ کي پرماتما جو نمت سمجهي، جڳ سان وهنوار ڪري ٿو. جت ڪٿي يا ڪنهن ۾ به انڪيل ڪونه اٿس.

نال خصمي رليا - ماڻهِ سِکِ رليئاهِ	سري راڳ، محلا
هسودي ناڻ نناڻيئا - رهسي نماڻيئاهه.	چولسان، وار (٧)، سلوڪ محلا پهلا

وڪار دور: وڪار ڪئين آهن جن جو ڳاڻاٽو ئي ڪونهي. پر مکيه وڪار پنج ليکيا ويا آهن، يعني ڪام، ڪروڌ، موهه، لوڀ ۽ اهنڪار. من جي نگري هڪڙي، جنهن ۾ انهن پنجن مکيه وڪارن ۽ ٻين انيڪ وڪارن جو واسو آهي، جن کي صاحبن ڏوُت، چور، لٽيرا، دشمن ۽ ٻين ڪيترن نالن سان سڏيو آهي. هڪڙي واپاري من ڪئي، انهن سڀني سان جنگ جوٽي جيتڻو آهي. هر مندر ۾، ويري وڪارن اچي واسو ڪيو آهي. جڏهين اهي لوڏي ڪڍبا، تڏهين مندر ۾ هريءَ جو نراس ٿيندو. اها آهي ڪرڪشيترا جي وڏي ڀوُميءَ ۾، مهاڀارت واري لڙائي، جو سچو شيوڪ، گيان جي تلوار سان لڙي ٿو، وڪارن کي ماري ماٺ ڪري ٿو، من مندر ۾ آتما جو پرڪاش آڻي ٿو ۽ پرماتما کي پنهنجي لاءِ تي براجمان ڪرائي ٿو. وڪارن سان پاڻ آزاد ڪرائي ٿو ۽ وڪار منجهاس آزاد ٿين ٿا. غفلت جي ننڊ مان سجاڳ ٿي، پنهنجي گهر جي ڀوُريءَ طرح پهريداري ڪري ٿو.

حقيقت ۾ نه ڪامنا يا ترشنا ئي سڀني وڪارن جي جڙ آهي. ترشنا مان موهه جو لڳاءُ ٿئي ٿو. موهه مان لوڀ ۽ لالچ، نه لالچ مان ڪروڌ، ويرُ ۽ وروڌ پيدا ٿئي ٿو. پر ترشنا جو ڪارڻ به "مان مان" يا اَهنڪار آهي. جيستائين "مان مان" ٻاٽڪي سرير يا ذاتي لاءِ

سمجهي، ليستاءِ ترشنا زياده رهندي ۽ بيشمار ٿيندي، هڪ ٻئي پٺيان لڳاتار اٿنديون. سو جي آسا يا آهنڪار نڪتو، نه اڳياتا گم ٿي ويندي ۽ اڳياتا دور ٿي، نه گيان جو پرڪاش ٿيندو، جنهن ۾ سڀ وڪار آزخود غائب ٿي ويندا ۽ پوءِ سچي سروپ جي معلوميت ملندي. انهيءَ من جي موت ۽ وڪارن جي مارا ماريءَ بابت، گورو نانڪ ديوجن فرمائين ٿا:

(١) ڪام ڪروڌ آهنڪار نِواري - تسڪر پنچ شبد سنگهاري
گيان کڙگ لي من سنگ اُجهي - منسا منهه سمائي هي.

راڳ مارو، محلا پهلا،
سولهو (٣)٣

(٢) من داتا من منگتا - من سر گور ڪرتار
پنچ مار سک پايا - ايسا برهم وچار.

راڳ ٻـريالي، محلا
پهلا، شبد (١٠)

جڏهين شوڪ نرموهي ۽ ٻهنو ٿئي ٿو، ۽ سندس وڪار ۽ آوگڻ ناس ٿي وڃن ٿا، تڏهين هو ڪنهي ڪٺوان ٻئجي ٿو. هنجي ويچارن ۾ وڏو ڦيرڦار پيدا ٿئي ٿو. هنجي جيون ۾ عجيب تبديلي اچي وڃي ٿي. هو پنهنجي سرير ۽ من جي صحت، سالم رکڻ چاهي ٿو. روز مره، هو اصولن ۽ اخلاقن جي آڪاڙي ۾ اچي، ورزش ولي ٿو ۽ هر ڪرم ڏڏاران، ورزش جي وزنائت کي آزمائي ٿو. هو دماغ کي داد جي ورزش ڪرائي ٿو، ڪنن کي ڪارگذاريءَ جي، اکين کي اشرافت جي، نڪ کي نفاست جي، زبان کي زڪاوت جي، هٿن کي همراهيءَ جي، چيلهه کي چستيءَ جي، پيرن کي پاسبانيءَ جي، من کي ماڻ جي، چت کي چڱائيءَ جي، دل کي ديانتداريءَ جي، قلب کي قناعت جي، هرڊي کي همدرديءَ جي، ۽ ٻڌيءَ کي ٻلوانيءَ جي. انهيءَ لڳاتار ورزش ۽ آزمائش ذريعي، هنجي جيون کي جادو لڳي ٿو. هو لاٿون لال، صاف ٿئجي ٿو. هو کجور جي وڻ وانگر سڌو سنوانو آهي، ٻيا ڪنهن ڏنگي ڦر ڦ ڪڙ جي. هو ٻڙ جي وڻ وانگر، ۾ پکيڙي، ٻين کي ڇانءُ ڏئي ٿو. هو نيڪ سيرت ۾ نهال آهي، صدق جو سپاهي آهي، سنتوش جو ساجد آهي، سڪ جو سوداگر آهي ۽ سچ جو سائل آهي. هو شرم جو شراڪتي آهي، شڪر جو شاگرد آهي، پريم جو پوڄاري آهي. هو ديا جو ديوانو آهي، ڪميا جو ڪيٽاري آهي، حياءَ جو حامي آهي، حليمائيءَ جو حبيب آهي. هنجي وصفن جي واکاڻ، ڪهڙي ڪري ڪهڙي ڪجي؟ هاڻي هو، ٻاهر جي بيحد ۽ بي پايان خرد بينيءَ سان پنهنجو اندر نه ٿو ڏسي، پر اندر جي بيحد ۽ بي پايان دوربينيءَ سان، ٻاهر ڏسي ٿو. جنهن ڪري، هو سڄو سنسار هڪ نئينءَ ۽ علحدي صورت ۾ ڏسي ٿو. هاڻي هو، ٻاهرينءَ بصر جي بدبوءِ سان، اندر کي گندو ڪونه ٿو ڪري، پر اندرينءَ گل جي خوشبوءِ سان، ٻاهر جو ماحول معطر ٿو ڪري. دل جي درپن ٿي جڻ نه بدلجي وئي، جنهن ۾ روپ ۽ نالا، ڪال ۽ ديس سڀ گم ٿي ويا آهن. هاڻي سڀ نوراني نظارا، سڀ نور مان نڪرندا ۽ ساڳئي نور ۾ گهڙندا،

ڏسڻ ۾ اچن ٿا. هاڻي تماشبين وارو تجربو ڪونه آهي، پر تحقيق جو تصور آهي. هاڻي دنيا ٻاهر ۾ ڍڙها نه ٿي هڻي، پر ٻاهر، دلبر جو دنيا ۾ ديدار ڪري رهيو آهي. ٻاهر ٻاهر ۾ پُٺتي ويو آهي ۽ ڳنڍ ڇُٽي پئي، پڙدن ٽُٽي پيا. اهين تجربن جي ٿيسيا مان، اُنوکا آزمودا مليا ۽ اُنوکن آزمودن مان، اَرغ جي اُنهه جو اظهار ٿيو، ۽ اَرغ جي اُنهه مان اَکنڊ آنند مليو. اهين ٿيسيا تحقيقات سان ڪَر ٿي ۽ ٻاهر تحقيقات ۾ ڪَر ٿي پيو آهي. ڪَر جي ڪرڻي ٿي آهي.

سم درشٽي: جنهن مِن ۾ "راڳ ۽ ديش" يا پسنديءَ ۽ ناپسنديءَ جو اَنڪر پيدا آهي، اهو مِن، هر مسئلي جي دريافت، ڏٺيءَ، دطرفيءَ يا ايهاليءَ جي نقط نگاهه سان ڪندو. اها دريافت سمدرشٽيءَ، سم ڀاونا يا سچائيءَ کان صفا خالي هوندي. جتي سچائيءَ جو وهنوار نه هوندو، اُتي شانتي مور نه هوندي، ڇو ته "راڳ دليش" مان ڪئين پيا وڪار اُٿن ٿا، جن جي ڪاڻ، تن ۽ مِن کي، سمورو وقت تپائي رهي آهي. تنهن ڪري، جو جيئڻ چاهي ٿو، ته منهنجي جيوَن شانتيءَ ۾ گذري، ۽ چوطرف شانتي ڦهلائي، تنهن کي "راڳ ۽ ديش" کان، پنهنجي جند آزاد ڪرائڻي پوندي، ۽ سم ڀاونا جي پد تي پهچڻو پوندو. اهو نسخو، ڏسڻ ۾ ڏاڍو سولو آهي، پر اُنهيءَ پٽاندڙ عمل ڪرڻ، بلڪل ڪٺن آهي، ڇو ته "راڳ ۽ ديش"، جيءَ سان جمي ٿو، ساري عمر ساٿس ساٿ ڏئي ٿو، ۽ سندس موت بعد به، هنجي وصيت نامي معرفت قائم رهي ٿو. مثلاً تازي ڄاوَل ٻار کي، ماکيءَ جو وات ۾ وجهبي، ته پيو چَپ چٽيندو، پر جي اَوڳڻ ڪڙو چکائبس، ته منهن ڪوڙو ڪري، ٿڪ ۾ اُوڪاري ڇڏيندو. اها پسنديءَ جي خوشي ۽ ناپسنديءَ جو رنج، جو ڄائي جِم کان ظاهر ٿئي ٿو، سو "تيريءَ ميريءَ" جو روپ وٺي ويچارتا ۾ اهڙو ته گهرو ٿو کُسي وڃي، جو جيتري ته جند نه ٿو ڇڏي، پر ڪال جي سامهون اچڻ کانپوءِ به، جيءُ پنهنجي پرين کي اهو پيو چوندو آهي، ته فلاڻي جي پارت اٿو پر فلاڻي کان دور رهجو، يا فلاڻي لاءِ هيءَ ڇڏيان ٿو، پر فلاڻي کي دست بردار ڪجو، يا ملڪيت جي وراهڪي ۾ هيءَ پاڳي پانيوار ٿيندا پر هو محروم رهندا. اهين "راڳ دليش" جي ڪتب جي سوچتي ٿي، مرووثي مصلحتن ۾ محفوظ رهي ٿو، پيڙهيءَ پيڙهيءَ ۾ ڦرندو رهي ٿو، ۽ مُلڪان ملڪ پکڙبو وڃي ٿو. دطرفيءَ هوندي ته دک ڪيئن دور ٿيندو؟

هاڻي ڏسڻو آهي، ته هيءَ جنم جنم جي سردردي، ٿئي ڇو ٿي ۽ ڇٽندي ڪيئن؟ جيستائين مِن، ٻاهرين رُوپن ۽ نالن واري دنيا يا ڪال ۽ ديس جي مايا منڊل ڏانهن پيو ڪڇبو، تيستائين "راڳ ۽ ديش" جو چڪر چالو رهندو. جيئن ئي مِن، اندر کڇبي واپس وريندو، تيئن ئي مِن شانت ٿي ويندو. پوءِ اُلفت ۽ نفرت جون ڀاونائون ڀسم ٿي وينديون، ويچارتا جا وکهن بند رهندا ۽ سچو سياڻ پرگهٽ ٿيندو، جنهنجي پرڪاش سان، خودمطلبي ۽ تنگدلي ناامراد و غائب ٿي وينديون. اهو ذاتي سياڻ، مِن لاءِ اُهين

ضروري آهي، جنهن ٻڌڻ لاءِ تيل جي مڪڙ. دنيا نه دک ۽ سک سان ڀريل پئي آهي، جنهن سمنڊ ۾ ڪارا ڪڪر. سو جي من روئي پوڻي ٿو، ذاتي سياه جي مڪ ته مٽي ڪري ڇڏي سواءِ ٿي پوندا، نه سک دک جي ساگر جو پاڻي اندر گهڙي ايندو ۽ ”واڳ ۽ ديش“ جي جل ۾ آڻيندو، جنهن ۾ من جي شانتي غرق ٿي ويندي. ائين ڪري، من جي ڪمزوري، اندر وارن لاءِ، وچار ڌارا جي خيالات بدلائي آهي ۽ سمت ۽ سچ جو سهارو ورتو آهي.

من گويا خيالن جو خلقيل آهي. اڄ من اهو آهي، جهڙا ڪالهه خيال پچايا هئائين ۽ سڀاڻي وري اهو هوندو، جهڙا اڄ خيال پچائيندو. سو جي خيالات چڱي آهي، نه من چڱو آهي ۽ جيون به چڱي آهي. جي خيالات بڇي آهي، نه من برو آهي ۽ جيون به بري آهي. خيالات کي بري مان چڱي ۾ بدلائڻ ”واڳ دليش“ ۾ قاسطو نه آهي پر ان مان ڇوٽڪارو پاڻو آهي. جي خيالات ۾، من ۾ ۽ جيون ۾ چڱائي آهي، نه نه ڏکي ۽ ڏنڊ رهندا ۽ نه ئي ڪنهن جي لُٽ مِٽ رهندي. صاحب سمجهائين ٿا نه اي ٻندا، هن گيان وڌي اپديش سان من جي مهار، ٻاهر نه پر اندر ورا، نه اندرين واسنائن کي وساري، من اندرين جي سوادن کي وساري، خيالات سڌ جي ۽ جيون سنوار جي. ٻاهرئين آڪاس اندر پرڪاش ڏيئي، برابر وگيان جي ڪماليت آهي، پر سر پر جي آڪاس اندر پرڪرما ڏيئي، من کي قابوءَ ۾ آڻڻ، روحانيت جي بلندي آهي. روحاني رسيدگيءَ سان، وچارتا جو وڪاس ٿئي ٿو. سو جنهن من قابو ڪيو آهي، سوئي مها بلوان آهي. نه نه نه من جي پٽڪ، آتما کي به جنم جنم ۾ پٽڪائي اٿي. دنيا هڪ مها مڪتب آهي، جتي شخصي آزمودن يا ڀين جي تجربن مان، سوين سبق سکي سگهجن ٿا، بشرطيڪ پرائڻ جي پروڙ پئي. سو اي ٻندا، اوکڙن کان ڪنارو ڪر ۽ رام نام جو ابياس ڪر، نه اڌ ناٽڪ چيتنا ڪُلي. جو تو ۾ آهي سو ڀين ۾ به آهي. اهوئي ساريءَ سرشٽيءَ ۾ آهي. ڪوئي برو بدڪار ڪوڙهي ۽ جي آهي، نه ڪنهنجي بريءَ ۽ بدڪار خيالات جو ختان آهي. اهي خختان مٽاءِ، نه سرد رشٽيءَ جو پدڻ افق اندر اوزي اچي. حالتون هميشه بدلبيون ٿيون پر من بدل سدل هوندي به ايڪاگر رهڻ گهرجي.

تُوا پلا تچر آڪدا – جهر هيچ ڏهسـ ماهِ — راڳ سوُهي، محلا
گورمک ايڪو بُجهيا – ايڪس ماهِ سماهِ — ليڄا، اشٽپدي (٧) ۴

سچو شيوڪ، جو نرموهي ۽ نهنو ٿيو، ۽ وڪارن جي ڦڪڙن مان آزاد ٿيو، سو ئي ”ٿيوءَ ميريءَ“ جا پيد مٽائي، هر طرف، هر هنڌ ۽ هر وقت هوت ڏسي ٿو. هوئي سرد وشٽيءَ جي پد ٿي، اَڌول ۽ اَٽل رهي ٿو. هُن سچاتو آهي نه سارو سنسار برهم پسارو آهي. ايڪ مان اَنيڪ پيدا ٿيا آهن، انيڪ ايڪ ۾ سمايل آهن. جڏهين سڀ برهم آهي يا برهم جي مايا آهي، نه پوءِ ڇو هڪ سان من لڳائجي ۽ ٻئي سان غير رکجي؟ ائين ڪري، سچي شيوڪ لاءِ، سڀ ڪجهه اِڪ سمان آهي، چاهي جر ۽ مرد، ترگه ۽ سرگه،

پاپ ۽ پن، دشمن ۽ سڄڻ، نيچ ۽ اُتم، سون ۽ مٽي يا وش ۽ اَمرت. هوُ اِنهن ڏينهن جو ڀيد سمجهي ٿو، پر ڀيد سان، من جي پسنديءَ ۽ نا پسنديءَ جو وهنوار نه ٿو ڪري. تنهن ڪري، چاهي دک ۾ چاهي سک ۾، خوشيءَ يا رنج ۾، ڪاميابيءَ يا ناڪاميابيءَ ۾، مان يا اَپمان ۾، ناموس يا گلا ۾، بُرائيءَ يا ڀلائيءَ ۾، هنجو من، هِن يا هُن طرف، نه ڏوڙي ٿو ۽ نه ڏولي ٿو. هوُ هميشه شڪر، سنتوش ۽ شانت ۾ گذاري ٿو. هُن جا سڀ ڪم ڪار پرُون، چٽڪ پرماتما جي پوُڄا آهن. تنهن ڪري، جيون ۾، نه هوُ ڪجهه چاهي ٿو، نه گهري ٿو ۽ نه وري ڪو ڪنهن تي حق جمائي ٿو. جو مليس ٿو سو مڃي ٿو، ۽ جو نه ٿو مليس پيا ملي ڪسجيس ٿو، سو وساري ڇڏي ٿو. اهڙي سوجهيءَ واري ۽ وڏڀاڳي شيوڪ کي، صاحب ڪوٺين ٿا: سچو گياني ڏياني، جتي جوڳي، ڏتونت پتونت، اَمر اَجوُني، اَرپهه نرونڀو. اهي اُهي ته وصفوُن پرماتما جوُن آهن. سو سچو شيوڪ، اهي سڀ گڻ گرهڻ ڪري، پرماتما جو روُپ ٿي پيو آهي. هوُ ستگوُر جو سڪيلڌو آهي، سادڪن جو سرڪردو آهي ۽ سرشٽيءَ جو بيتاج بادشاهه آهي. ايڏي مرتبي ملڻي ته، هوُ پاڻ کي داسن جو داس ٿو سمجهي، ڇو ته دنيا جو ڏيک ويک يا مان شان، هنجي من کي ڏناري نه ٿو سگهي. جو اِئين ڏناريو، سو وري ڏٽيءَ ۽ ڏڻ پيهي کان ڏکيل رهندو، ڏوربان تي ڏار ٿي ويندو.

نا ڪو ميرا دشمن رهيا - نا هم ڪسڪي بيراني برهم پسار پساريو ڀيتر - ستگور تي سوجهي پائي.	راڳ ڌناسري، محلا پنجوان، شبد (٣)

اِندرِينِ تي قبضو: صاحبن سمجهايو آهي، ته هيءَ سنسار آهي "پرپنچ". پرپنچ معنيٰ پنجن واسن جو تجلو. اُهي واس آهن: ڌرتي، پاڻي، ڇهڻ، سنگهڻ ۽ چکڻ. اهي پنجئي واس جڙ آهن ۽ پرڪرتيءَ اندر، سوُڪيم پرم آتما به اِنهن جڙ وستن سان اڇي ملي آهي. سرشٽي به اِنهيءَ ميلاپ جي پيداش آهي ۽ پيو ڪوبه ڪيس الڳ وجوُد ڪونه آهي. جي اِهي عناصر وري جدا ٿي وڃن، ته هوُند پرليءِ اچي وڃي ۽ سرشٽي ختم ٿي وڃي. ساڳيءَ طرح، اسان جي پنجن گيان اِندرين جوُن خاصيتوُن به، پرڪرتيءَ جي پنجن واسن مثل آهن. ديهه ڌاري آتما به، پنجن گيان اِندرين ۽ من، جي سڀ جڙ وستوُ آهن، تن جي ميلاپ ۾ آيل آهي. اِنهيءَ ميلاپ تي اسانجي اندر ۾ به، پرڪرتيءَ وارو پرپنچ ڪڙو ڪيو آهي. مطلب ته پرڪرتيءَ جو نقش، وري هوُبهوُ اندر ۾ به سمايل آهي. اِهي مالڪ جوُن ليلائوُن آهن ۽ جيون جوُن ڳجهارتوُن آهن. جڏهين جيو کي، اِنهيءَ ميلاپ جي اوُري پڇاڙ نٿي ٿي، ۽ جڙ ۽ سوکيم جي سچي روُپ ۾ سڃاڻپ نٿي ٿي، تڏهن هُن کي گيان جي پوُجهه اچي ٿي. پوءِ هُن لاءِ سرلو به سهنو آهي ته سنسار به سهنو آهي. جو پرلڪش آهي سو اپرلڪش ٿي وڃي ٿو. گيان بنا، اِها پروڙ پوڻ ڪٺن آهي، ڇو ته من ٿي جڙ ۽ سوُڪيم جي وچ ۾ درمياني اَڏ آهي. من موت ڪاٺي ته اِها اَڏ اَڏامي وڃي. پر من سوَلو اوت مان،

موت ڪاڻي ڇو لڳو؟ ڇاڪاڻ جو ڪان، اهو سنسڪار رهي ٿو، ته سنسار سچ آهي، اندريون به سچ آهن، ۽ اندرين معرفت ئي، سنساري سک ۽ سرٻرڪ سواد وٺي سگهجن ٿا. تنهنڪري، ٻئي الٽي يا علحدي ويچار اڳيان، من اڻ هٺي ٿي ٿو، ته جو اڪين اڳيان نرتڪ ۽ پرڪش آهي، سو سپنو يا نظر فريبي ڪيئن هوندي؟ ستگور جي گيان گرهڻ ڪرڻ کان پوءِ، جڙ ۽ سڙ ڪيمر جو ميلاپ، الڳ الڳ صورت ۾ ڏسجي ٿو. ائين، گهڻو ڪري سلجهي ٿي، ته دنيا آهي دوستي، جنهن ۾ دلبر خود پنهنجو ئي درسن ڪري رهيو آهي. ائين سنسار پوءِ ٻاڻمراد غائب ٿي وڃي ٿو. گيان جو تت آهي، من ۽ اندرين تي قبضو آڻڻ، جنهن کان پوءِ من موت ڪاڻي ٿو. انهيءَ موت معرفت ئي، مڪتيءَ جي منزل تي پهچي ٿو. سو من جي اوت اڏ آهي ۽ موت مڪتي آهي. سڙ ڪمر، جڙ مان جند ڇڏائي، سڙ ڪيمر ۾ سمائجي وڃي ٿو، جيئن چٽڪ مشعال ۾ موڻي وڃي آهي. ائين وارداتي ڪلي ٻئي ٿي ۽ سُت سمجهائجي ٿو.

جنهنجو من قابوءَ ۾ ڪرنهي، تنهنجي ويچارن هروقت وڪاري وهنوارن ۾ وڌل رهي ٿي، ۽ هن جون اندريون مڪ جيان، رکو گند ۽ غليظائيءَ جو واس وٺن ٿيون. اهڙو جيءُ، راڪشي روپ آهي، جنهنجو من، ڪلپنا، ويچار ۽ اندريون، هڪ ٻئي جا پاڻهن پاڻي لئي پيئا آهن ۽ جيوَن برباد ڪري رهيا آهن. هو ڪڪرمن جو ڪاريگر آهي، وڪارن جو واپاري آهي، دک ۽ سک جو سيلاني آهي، جم ۽ موت جو ميراثي آهي. اندرين جو سواد، ستيا ناس ڪري ٿو ڇڏي. عشرت خيزي، نفس پرستي ۽ شهوت انگيزي، درحقيقت دلڪش لڳندي آهي. ڪيئن انهيءَ دل فريبيءَ جي رغبت ۾ ليلائجي ويندا آهن، پر انت ۾ پڇتائيندا آهن، ڇو ته عيش عشرت جي جيون، صحت بگاڙي ٿي، بُڌي پرهشت ڪري ٿي، ۽ آتمڪ بل چوسي ٿي. ائين دک، سکن جو جڙاؤ لباس پائي، لُيائي ٿو.

ٻئي طرف، جنهنجو من اُن قبضو ٿي چُڪو، تنهنجي ويچارتا به بدلجي وئي. هُن جون اندريون پوءِ ٻاڻمراد ۽ قبضي هيٺ رهنديون، ڇو ته هو ويچاريون، واسنائون فقط اهي وٺنديون آهن، جي من جي مرضيءَ مطابق هجن. جي من شڌ آهي، ته وهٽي ڪهڙي اُوس شڌ ليندي. اهڙيءَ طرح، ته جيون ۾ پاڪيزه هوندو ۽ نه ديکا ديکيءَ جو پرونگ. جنهن هڪ واريءَ، هر رس جي امرت جو سواد چکي ڏٺو آهي، تنهن کي ٻيا سڀ سواد ڦڪا ۽ بيسوادي لڳندا، ڇو ته اندرين جي سواد جي پيٽ ۾، هر رس جو اُمرت ۽ آنند روُپي سواد، بيشمار دفعا وڌيڪ وٺندڙ ۽ وڻسائيندڙ آهي. انهيءَ ڏريعي ٿي، اندرين جي ترشنا، بک ۽ اُڃ، سڀ مٽجي وڃن ٿيون. جا واسنا، من هاڻي قبوُل نه ٿو ڪري ۽ ويچارتا منظوُر نه ٿي ڪري، سي اندريون آڻي به پهچائين ڪنهن کي؟ جڏهين من ۽ ويچارتا، واپار جو وکر ٿي بدلائي ڇڏيو، ته اندرين کي به ازخود، اُنهيءَ مطابق ساڳيو ئي سودو ڪرڻو پوندو، نه ته سندن وکر واپرائجو ئي ڪونه. سو اندريون به هاڻي اُهي اُڪي، ماکيءَ جون مکيون ٿي پيون آهن. گند ڦٽ جي بدبوءِ کي ڇڏي، گلن جي خوشبوءِ وٺن

ٿيون، ۽ ماڪي ناهي، اندر پهچائين ٿيون. سوداگري ڪهڙي ڪجي، يا ڪهڙي ڪهڙي ڇڏجي، ڪهڙي ڪٽجي، اهو فيصلو من جي وس ۾ آهي ۽ نه اندرين جي. اندريون نه من جي مُٺيءَ ۾، ڪاٺ جون ٺهيل پتليون آهن. جتي ڊوڙائين، اتي ڊوڙنديون وينديون.

سچي شيوڪ جي نيت صاف، هردو نرمل، ويچار ڏارا شڌ ۽ جيون پوتر رهي ٿي. رهڻي ڪهڻي سادي اٿس، پر آدرش، اخلاق ۽ اصول اُتم اٿس. راحت ۽ رغبت کان دور رهي ٿو. رفاقت ۽ رياضت ۾ جيون گهاري ٿو. پير ڀرتيءَ تي آهي، پر اک آسمان طرف اٿس. هن جون اندريون، شيو واسنائون اندر آڻين ٿيون ۽ شيو ڪرمن ۾ ٻاهر مشغول رهن ٿيون. هن جو سِر، ذهن ۽ زهادت، وديا ۽ گيان ۾ ٿڌو هوندي به، هميشه نميل رهي ٿو. هو سنتن ۽ ست پرشن اڳيان، جهڪي نمسڪار ڪري ٿو. هُنجي نيڻن ۾، هردم نيهن جو نشو لڳو پيو آهي، ۽ آتمڪ چيتنا جو چمتڪار اچي رهيو آهي. اهي آنسي اکڙيون، قادر جي قدرت ڏسي ٺرن ٿيون، مرشد ۽ مهاتمائن جو درسن ڪري ٺرن ٿيون، ۽ آنند جون املهه آنسون ڳلن مٿان ڳاڙين ٿيون. هُن جي زبان، هريءَ جو جس ڳائي ۽ ڳارالي ٿي، ۽ سادو، سالتيڪو، سُوکيم ۽ الپ آهار ورتائي ٿي. هو ڪَنن سان، ڪيرتن ٻُڌي ٿو، پر پرائي پچار ۽ گپ شپ جي گهوڙن کان ڪَن لاتار ڪري ٿو. هٿن سان، مالڪ جي مهما لکي ٿو ۽ پگلن ٽُٽلن جي ٽهل ڪري ٿو. هن جا پير سمارگ طرف هلن ٿا، جنهن ۾ اندر کي آنند اچي، يا ڪنهن دردوند جو درد مٽجي. دِيا درشٽيءَ جي ڀاؤ سان ۽ هم سازيءَ جي همدرديءَ سان، پير حال وٺي، آنسون اگهي، پيار ونڊي، ۽ بيقراريءَ جو بار هلڪو ڪري. دِيا جو ديوتا ٿي، ڏني پيو ڏئي، ڪنهن کي اُجهو ۽ آسرو، ڪنهن کي سمت ۽ سهارو، ته ڪنهن کي اُپديش ۽ آشيرواد. هُنجي من جون ڪامنائون، هردي جون ڀاونائون، ۽ اندرين جون ڪريائون، سڀ سائينءَ جي سُرتيءَ ۾ سمايل آهن. پوءِ هو مڪتيءَ جي مانگ ڇو ڪري ۽ وُنڪنٺ لاءِ وهاڻو ڇو وجهي؟ هو آهي نعمتون گهري ٿي ڪونه ٿو، نه ته ڀاڳهي ٻلاند ۾ اچي پونس ٿيون. جڏهين مانگ ماٺ ٿي وڃي ٿي، تڏهين مالڪ جي مهر جو مينهن، وسڪارا ڪري وهي ٿو. جو ڪجهه کوٺي، سو ٿي گهٽگهرو ٿيندو آهي. هُنجي سدر دشا بابت، صاحب هيئن فرمائين ٿا:

(١) گُر ڪا شبد رِد انتر ڌاريءِ - پنچ جنان سنگُ سنگ نِواريءِ
دَس اندري ڪر راکيءِ واسِ - تانڪيءِ آتميءِ هوءِ پرگاس.
راڳ گوڙي، محلا پنجوان، اشٽپديءَ(١)٣

(٢) ڪبير نٿن نهارُنُ تُجهه ڪَئُ - سروَن سُنئُ تُئُ نائَ
بئن اُچرئُ تُئُ نام جي - چرن ڪمل رِد ٺائَ.
سلوڪ، ڪبير صاحب (١١٩)

آس ۽ نراسُ: ”آس ۽ نراس“ جو اهو مطلب نہ آهي، تہ انسان يا تہ آسائن ۾ اٽڪيل رهي يا تہ نراسائيءَ ۾ ٻوڙجي وڃي. آسائون نہ ختم ٿينديون ڪونہ، جو تہ بيسيما آهن. سو وڌنديون وڌنديون ۽ ختم نہ رهجي بہ وينديون. ٻئي طرف نراسائي، اُتساهہ ۽ اميد اوگهاڙي، نااميدي ۽ آلس آڻيندي، ۽ ڪمزور ڏانهن گهليندي ويندي. هر حالت هيٺ، رکو ”نہ نہ“ جي ورتي، ڪمن جو ڪدر چاڙهيندي. ٿنهن ڪري، صاحب سمجهائين ٿا، تہ اي بندا، پرائي آس ڪنهن جي لاس. سو آس ڪر، هڪ اڪال پرک جي. پوءِ ٻيون سڀ آسائون ۽ منشائون، ڪارج ۽ ڪرياڻون، اُنهيءَ کي ئي ارپڻ ڪر. ائين ”آس ۽ نراس“ رهندين، جو تہ پوءِ آسائن جي وچ ۾ هوندي بہ، آسائون توکي آزار ڏينديون ڪونہ. اُنهن جون آسائون ۽ اميدون بہ، سندن ماتا پتا جي حوالي هونديون آهن، ٿڏهين تہ هو هميشہ نرسنسي، بيپرواهہ ۽ اچنت گذارين ٿا. سو توکي بہ ڀروسي ڪرڻ، ايمانداريءَ ۽ اوڙچائيءَ سان ڪر. نتيجو ڇڏ نرنڪار تي. موت ۾ قل جي اچا نہ رک. جيڪي ٿيو سو واهہ واهہ. جيڪي مليو سو سٺو. نہ هوندي آس ۽ نہ آزار ٿيندو. نہ کوج ۾ من ڏڏي ۽ نہ کهٽائيءَ ۾ من ڪُڏي. امدادي ۽ آپدا، ٻئي اڪ سمان. آس مارڻ سان، من بہ مري وڃي ٿو. ائين اندريون روڳ مٽجي ٿو، دک دور ٿئي ٿو، آتما جي الست ۽ اپار شڪتي اڀري ٿئي ٿي، ۽ جيون جو مسئلو حل ٿئي ٿو. آس ۽ نراس ئي جنم مرڻ جو چڪر چالو رکي ٿي.

اها آهي، سچي شيوڪ جي نشاني. هُن ٻاڻ پڇاڻي، آسا منشا ماري، ڏُئي ۽ ڏنڊن کان دور رهي، ٿيٽي دڳ پار ڪري، جن کي ايڪاگر ۽ اسٿر رکي، ڏٺيءَ ۾ ڌيان لڳايو آهي. اهو ڌيان لڳائڻ آهي، ٻاڻ وسارڻ، ٻاڻ جو ٻڙدو ٻري ڪرڻ. اهڙي شيوڪ کي، نہ جيئڻ جي آس آهي ۽ نہ مرڻ جو ڀپ آهي. هن کي نہ سرڳ جي اچا آهي ۽ نہ نرڳ جو ڀؤ آهي. هو دک ۽ سک جي اثر کان آجو آهي. نيت تہ هو نرموهي ۽ نرڀو آهي. وڪارن ۽ اوڳڻن کان آجو ٿي، اندرين تي قبضو آندو اٿائين. هاڻي سم درشٽيءَ جي پد تي پهچي، ”آس ۽ نراس“ ٿيو آهي. سو اهو ئي ڏسي ٿو، سنت مهاتما ۾، تہ اهوئي چورچڪار ۾ بہ. اهڙو شيوڪ ئي آهي سچو لشڪاري، بيراڳي ۽ سنياسي. هو جيئري ٻاڻ ماري، ڀؤ ساگر تري، پار پيو آهي. اهڙي شيوڪ جي اُستتيءَ ۾، گرو نانڪ ديو جن، هيٺين فرمائين ٿا:

(۱) آس نراسي رهي بيراڳي – نج گهر تاڙي لائي
پکيا نام رجي سنتوکي – امرت سهج پيئائي.
راڳ سورٺ، محلا پهلا، اشٽپدي، (۳) ۱

(۲) جاڪي آس ناهي نراس ناهي – جت سُرت سمجهائي
تت ڪو پرم تت مليا – نانڪ پد پائي.
راڳ پرڀاتي، محلا پهلا، شبد (۴)

”گرهست ۽ اُداسي“: انسان، چاهي ڀوڳ ۾ هجي چاهي جوڳ يا روڳ ۾ هجي، پر

من ته ٻاڻ سان جت ڪٿ هوندس. جي مون اُتر آهي ۽ ليڪ رُوبي پاوائن ۾ آهي، ته
پوڄ ڪندي ٻه جوڳ ۽ ڀوڳ ۾ آهي. ٻر جي من انڪيل ۽ اشانت آهي، ته جوڳ ۽ ڀوڳ جي
هام هڻندي ٻه، پوڄ ڪري رهيو آهي. تنهن ڪري، من جي ايڪاگرتا ۽ ليڪٽو،
وڌيڪ اهميت وارا آهن، بنسبت جوڳ ۽ ڀوڳ جي ٻيڪن جي. ڇا مڪتيءَ جو مارگ
جهنگلن ۾ يا ٻربتن تي آهي؟ جي ها، ته پوءِ مڙئي مخلوقات گهر ٻار ڇڏي، جهنگ مُنهن
ڪري وڃن؟ ته پوءِ، سرجڻهار ڪي، سرشٽي سرجڻ جي ڪهڙي ضرورت پئي هئي؟ ڇا
جهنگلن ۽ ٻربتن تي، سرٻر جون ضروري گهرجون محسوس ڪونه ٿينديون؟ تفاوت فقط
هيءُ آهي، ته گرهستي اڇا ڪپڙا پائي ٿو ۽ سنياسي گيڙو ڪپڙا ڀري ٿو. گرهستي
پنهنجي گهر جي ٻورهيي سان، پنهنجو ۽ پنهنجي ٻروار جو پيٽ پالي ٿو، ۽ سنياسي ٻين
تُڪر تي پلجي ٿو. گرهستي پنهنجي اجهي اندر رهي ٿو، ۽ سنياسي غفائن ۾ گذاري ٿو.
ٻر جي سنياسيءَ جو من سنسار مان نڪتل ئي ڪونه آهي، ته سنسار سندس پيڇو غفائن
اندر به ڪري ايندو، ۽ سندس من جون ٻوريون لوڙي اُٺيون ريون ترشنائون، جن ٻولن
جيان، جت ڪِٿ، هر وقت، کيس ستائينديون رهنديون. ڇا، جي لکن جي تعداد ۾
سادُو ۽ فقير، شهرن، ٻيرلن يا جهنگلن ۾ رلن پئن ٿا، تن سڀني پنهنجو ڪلياڻ ڪيو آهي؟
جي نه، ته پوءِ اهي جڳت جو ڪلياڻ ڪيئن ڪري سگهندا؟ ها، ڪو ورلي ويراڳي هوندو،
ٻر لکن پاکنڊين جي وچ، هنجو ليڻ به مشڪل ٿي پوندو. هوڏانهن جي گرهستيءَ جو لڳاوُ
سنسار مان نڪري وڃي، ته ”گرهست ۾ اداس“ ٿي سگهي ٿو ۽ مڪتي به حاصل ڪري
سگهي ٿو. جي مڪتي جهنگل ۾ آهي، ته مڙئي مِرون، مڪتيءَ جي مخصوص حق جا
هوندا واسطيدار هجن. رُوحانيت جو جهرڻو جهنگ ۾ نه ٻر جان اندر آهي.

تنهن ڪري، صاحب سمجهائين ٿا، ته پرماتما کي پائڻ لاءِ، گهر جي تياڳ ڪرڻ جي
ضرورت نه آهي، ٻر من جي لڳاوَ جي تياڳ ڪرڻ جي ضرورت آهي. جي اهو لڳاوُ
ٽٽي، ته گرهست به سنياس ٿي ٿو پوي. پرماتما جي پراپتي آهي، پرماتما کي پرڪرتيءَ
جي رڱ رڱ ۾ ڏسڻ، خالق جي خلقت جي خدمت ڪرڻ، انهن پيد پاڙ جي. پاڻي ۾ پيهي،
اهڙو گرهستي، نه ٻروار کان ٻري ڀڄي ٿو، نه پنهنجو پيشو بدلائي ٿو، ٻر رڳو من جو رخ،
ٻروار ۽ پيشي ٻابت بدلائي ٿو. اُنهيءَ نئين رخ پٽاندڙ، هو پاڻکي ڪرم جو ڪرتا نه ٿو
سمجهي. هو ڄاڻي ٿو، ته ڪرم ڪرتار جا آهن، ڪرتا ڪرتار آهي، ته ڪرمن جا ڦل به
سندس آهن. جي ڪم ڪرتار جا سمجهجن ۽ پاڻکي ڪرتار جو درمياني گماشتو سمجهجي،
ته پوءِ اهي ڪرم سڀ شڌيءَ ۽ شرڌا سان ڪيا ويندا، ڇو ته ڄاڻي ٿو اُهي ڪير ڪرتار کي
ڪُڪرم سٽيندو؟ سچ پچ ته ڪرمُ خود پاپ يا پُنج رهت آهي، ٻر من جي ڀاونا، اُن کي
پاپ يا پُنج ۾ بدلائي ٿي. سو ٻروار ۽ ٻرادري سان وهنوار رکڻ پُنج آهي، ٻر لڳاوُ رکڻ
پاپ آهي. اهو لڳاءُ ئي ”تيريءَ ميريءَ“ جي ٿو راس رچائي، خود مطلبي ۽ خود غرضي

ڏيکاري، ۽ پاٽکي، پرماتما ۽ پرڪرتيءَ کان الڳ ڪرائي. جي سڀ برهم آهي، ته "توُن مان" يا "تنهنجو منهنجو" ب اهو ئي برهم آهي. پوءِ فرق جي فڪرات ڇا جي؟ ڪاميءَ يا ڪنچن کي نه غلام بڻائڻو آهي ۽ نه انهن جو غلام بڻجڻو آهي. جي ٻئي کي رام جو روُپ ڪري سمجهجي، ته من جي ڏجا ئي چوطرف چانڊاڻ وچائين ڇڏي. انين وهنوارن مان ويراڳ ۽ ويراڳ مان تياڳ اچي ٿو. انين پرمپرا جو پرڀوُرتن ٿئي ٿو.

جو گرهستي، تياڳ جي وات وٺي، من کي ايڪاگر رکي، جيوَن گهاري ٿو، سو ئي "گرهست ۾ اداسي" آهي، سچو تياڳي، ويراڳي ۽ سنياسي آهي. پرالبڌ ۽ ڪرمن مطابق جن سان متي مائٽي، مترتا ۽ سنبنڌ ٻڌيو آهي، ته تن سان پريم ۽ پوترتائيءَ سان ناتو نڀاهڻ به اُتل ڌرم آهي، بشرطيڪ من، مطلب ۽ موهه کان بلڪل آجو هجي، جيئن مکڻ پاڻيءَ ۾ پوندي به، پاڻيءَ جي جذباتي اثر کان پري هوُندو آهي. هوُ سمجهي ٿو ته مت، مائٽ ۽ متر، چٽڪ سنجوڳي سنبنڌ آهن، جن سان فرض ادائي پوُري ڪرڻي آهي. باقي درحقيقت نه ڪو ڪنهنجو ڪونه آهي. اهڙي ڀاونا، دين ۽ دنيا سان پوُرو رکندي. نه لڳاءُ لڳائيندي ۽ نه اميد آسرو ڄاڻائيندي. اهڙو گرهستي، سڀ سان سياڻ موجب وهنوار ڪري ٿو پر وهنوار جي اثر کان نرليپ رهي ٿو. جي ڪو به ڪم غلط آهي ته ڪجهي ڇو؟ يا جي ڪو به ڪم صحيح آهي، ته ڪندي ڏجهي ٿو؟ سڀ ڪم ڪرم ٿاهين ٿا. ڪرمن جو قل داتا، دنيا نه آهي پر اهو ئي ديالات آهي. لوڪ ته آهي پوڪ، پيو پيچرا اُن هٽندو ۽ پتلوُن پڙاهيندو. پر پنهنجو پريوجن ته پرماتما سان آهي. سو هوُ ڪٿن سان پرپوُر آهي، پر پاڻکي ڪتوان نه ٿو ڪوٺائي. ليڪي ڪٽا، منجهس پنهنجي خاصيتن موجب ڪم ڪري رهيا آهن، پر هوُ انهن سان سنبنڌي يا ڪنٽس ڪونه ٿو ڪري. انين ڪٿن جو سب ٽٽي ٿو ۽ چوٿين پد جي پهچ اوري اچي ٿي. جيئن جيوَن جي لهر لهي ۽ چڙهي ٿي، تهن کي سب ڪري ڏجهي ٿو. نه سنسار ۾ غرطا کائي ٿو ۽ نه وري آسمان ۾ اڏامي اُڏر ڪري ٿو. گيان ۽ ڀڳتيءَ جي آڌار تي ڪرم ڪري ٿو. پريم ۽ پوترتا، سچائي ۽ صدق، پيچ ۽ دان، ديا ۽ ڪميا، نرملتا ۽ نماڻائيءَ جي جيوَن گهاري ٿو. جو شيوڪ نرموهي آهي، نهنو آهي، وڪارن کان دوُر آهي، سم ڀاونا جو سالڪ آهي، اندرين تي قابض آهي، "آس نراسي" آهي، "گرهست ۾ اداسي" آهي، سو "انجن ۾ نرنجن" آهي، گنگا جل جيان اوُجل ۽ نرمل آهي، مهان ڀڳتي ۽ جوڳي، ٽيسر ۽ منيسر آهي. هوُ سنسار جي پوُجل مان تري پار پيو آهي. جيئري مئل آهي ۽ مري امر ٿيو آهي. اهڙي ستپرش لاءِ صاحب هيئن فرمائين ٿا:

(١) جيوت مري مري ڦُن جيوئي - اَئسي سُن سمايا
اَنجن ماهه نرنجن رهئي - بهڙ نه پوُ جل پايا.

راڳ گوڙي، ڪبير صاحب، شبد (۴٦)

(٢) سو گرهي جو نِگرهه ڪري – جپ تپ سنجم پيکيا ڪري
پُن دان ڪا ڪري سرابو – سو گرهي گنگا ڪا نيرُ.

واڳ رامڪلي، محلا ٽيجا، وار (١٢)، سلوڪ محلا پهلا

پاپ، بندن ۽ ڀرم دور: صاحب سمجهائين ٿا ته جو شيوڪ اهڙيءَ طرح ترمدهي ۽ نهنو آهي، "آس ۾ نراس" ۽ "گرهست ۾ اداسي" ٻه آهي، جنهن سرد وشٽي اختيار ڪئي آهي ۽ اندرين تي قبضو ڪيو آهي، سو وڪارن کان دور رهي ٿو. هيجا پاپ ۽ اپراڌ، سنسا ۽ ڀرم، چنتائون ۽ انتظاريون، بندن ۽ رڪاوٽون سڀ ناس ٿي وڃن ٿيون. اسين سچ پچ ته پاڻ کي ٻاڌهي بڌون ٿا. وڻ کي پاڪر پالي، پيا واڪا ڪريون، ته ڪو اچي اسانکي ڇڏائي. پاڪر ڇڏيون، ته هون ننڌ پاٺمرادو آزاد ٿي پئون. پر پاڪر پالل، ته سولو ڇڏيو آهي ۽ نه ڇڏائبو آهي. اهو آهي لڳاو جو لقاءُ، جنهن تي ڪوئهي ڪو بقاءُ. پر جو سچو شيوڪ آهي، تنهنجا سڀ بند آزاد آهن. اهڙو شيوڪ ستنتر آهي، ڇو ته پار برهم جو روپ ٿي پيو آهي. هُن آپو ميٽي، اگيانتا جو پڙدو هٽائي ۽ آتم جوت جلائي، اندر، ٻاهر ۽ چوطرف پرڪاش آندو آهي. هُن گيان جو سار ۽ تت جو تتُ پاتو آهي. جي ڪرم اجا ڪنهي نہ ويا آهن، سي اجا شايد ڪاٽڻا پونس. باقي اڳتي لاءِ ته ڪرمن جي ڪارخاني کي لسي، تالو لڳي چڪو آهي. ڇاڪاڻ ته هو سهج سماڌيءَ ۾ لڳل آهي ۽ سُن ۾ سمايل آهي. هو نج گهر ۾ وسي ٿو. هو جيون مڪت آهي، دک درد کان دور آهي ۽ آنند ميءِ آهي. منزل مقصود تي پهتل آهي. ميريءَ ٻيريءَ جو مالڪ آهي، اهڙي الله لوڪ لاءِ صاحب فرمائين

(١) ڪايا اندر پاپ پُن دُئي ڀائي – دُهي مِل ڪئي سرشٽ اپائي
دوويءِ مار جاءِ اڪت گهر آويءِ – گورمت سهج سماوٽيا.

ٽيجا، اشٽپدي (٤) ٢٧ ماجهه، محلا

(٢) جن پيتا سي مست ڀئي هيءِ – ٽوٽي بندن ڦاهي
جوتي جوت سمائي ڀيتر – تان ڇوڏي مايا ڪي لاهي.

واڳ آسا، محلا پهلا، شبد (٨)

مانش جنم سڦل: چوراسي لک جوٽيون آهن، جن ۾ جيو پنهنجي ڪرمن ۽ ڪرتوتن مطابق، چڪر کائي ٿو ۽ دک ڀوڳيندو رهي ٿو. ڪن جوٽين جا جيو، جيري مان پيدا ٿين، ڪي بيضي مان، ڪي زمين مان، ته ڪي پگهر مان. ڪئين قسمن جا جيت، پسون ۽ پکي آهن، پر مانش جنم، وڏي ڀاڳ سان ۽ شڌ ڪرمن جي ڪري، نصيب ٿئي ٿو. انهي جنم ۾ ئي، مڪتيءَ جي مارگ وٺڻ جو موقعو ملي ٿو. جي اهو سونهري موقعو به، سنساري وهنوارن ۽ سوارڪ چڪن پنيان پولدي، هٿان نڪري ويو، ته پيهر الائي هٿ چڙهي يا نہ. تنهن ڪري، مانش جنم وڃائي ڇڏڻ، وڏو نقصان پاتو آهي، جنهنجي اسان کي

ڪل ئي ڪانه ٿي پوي. اڳين جنمن جا سنسڪار برابر ڀيلائين ٿا، ڀلائين ٿا، جنهنجي اثر هيٺ، من پيو لُڙي ٿو ڀٽڪي ۽ بديءَ بدڪاريءَ طرف ڇڪجي. پر جيو پاڻ بہ تہ نبل نہ آهي. من کي رٿڻو ويٺو آهي، ڪڏهن چت سان تہ ڪڏهن چمات سان. جيسي جيئو هر وقت سجاڳ رهي، من کي غلط راهہ کان روڪيندو اچي، ۽ صحيح راهہ ڏانهن گهليندو رهي، تہ پوءِ اهي اڳيان سنسڪار، عادتن جي روپ. ولڙ بدران، آهستي آهستي صفا ميٽجي ويندا. انهن من قابوءَ ۾ آڻي سگهبو. انهن جيون شڌ ۽ پولسر ليندي، ست پرش جي سنگ ۾ چڪبي، نام جي رنگ ۾ رنگبي، ۽ ستگر جي شبد لاءِ لائق بڻبي. جڏهن جيون بدلائڻ جي تانگهہ لڳي ٿي، ۽ انهيءَ ڏس ۾ لڳاتار محڪم ارادي، ادم ۽ آورچائيءَ سان، جوڳا قدم کڻجن ٿا، تهن کان پوءِ ئي، مالڪ سڀ باقي مهارون پاڻ ئي کڻي ٿو. سمهيل ٻار کي نہ ماءُ ڏارائيندي آهي ۽ نہ ڇمي ڏيندي آهي. جڏهن اهو کي نہ، چڱڙ يا پيار لاءِ پڪارڻو پوندو آهي، تہ ساڻس کي، بنا سڏ ۽ سرجوشيءَ جي، ڪيئن اچي اَمر ڦل پائڻ ۾ پوندا؟ پر ڪو ورلي ڀاڳ وارو جيئو آهي، جو اڳين جنمن جي اڳيانتا جي اگهور ننڊ مان سجاڳ ٿئي، مانش جنم جي سڦلتا لاءِ پاڻ پتوڙي ٿو ۽ منزل مقصود تي پهچي ٿو.

بهت جنم بڇڙي ٿي ماڌؤ - اهو جنم تمهاري ليکي راڳ ڌناسري، پنجت.
ڪهہ رويداس آس لڳ جيوءَ - چر ڀيو درسن ديکي. رويداس، شبد (١)

اها لِتو لڳي ٿي تيمهن وارن کي، جن جي اندر ۾ پرڀو جي پاهہ ٻڌي اٿي، جيي جانب جي جدائي محسوس ٿا ڪن، جي جدائيءَ جي گهڙي بہ گهارڻ نہ ٿا گهرن، جيسي ميلاپ لاءِ ماندا آهن، جي پنهنجو تن، من ۽ ڌن سڀ ڪرتار تان قربان ڪرڻ لاءِ تيار ٿي ويٺا آهن. پرڀو پاڻ وچائڻ ۾ آهي، ۽ پاڻ وچائي پاڻ ۾ پائڻ ۾ آهي. ڪم ٿئي ڪمَ لهڻي آهي. جو پرڀي پرماتما سان، انهن پرا پريم ڪري ٿو، سو هر جيو کي پرماتما جو روپ سمجهي، هن سان بہ پريم جو ورتاءُ ڪري ٿو. جو پريم سان ڀرپُور آهي ۽ پريم ئي وراهي پيو، اُسا ”ميريءَ تيريءَ“ جي وچار جي، سو ڪنهن سان خاص موهہ رکندو يا ڪنهن سان وير رکندو يا ڪنهن کي آڪڙ ڏيکاريندو؟ هو تہ سڀ پاوتا جو سائل آهي. اهڙن سچن شيوڪن ۽ درويشن جو احوال اڳتي اچي چڪو آهي. انهن مانش جنم جي معنيٰ جاتي آهي ۽ ساڌن ڪري، سڦلتا پاتي آهي. هنن سچي شبد ۾ سرتي رکي، سچ پرايت ڪيو آهي ۽ سچ جو جهنڊو بلند آهي. اهو آهي عشقڙن عشق، چشڪڙن چشڪ.

سيسي لوڪ پرانتي - جيسي آويءِ اڪ هت سري راڳ، محلا
جنم پدارت سڦل هوءِ - جي سچا شبد ڪمت. پنجوان، شبد (٦)

من جي موت کانپوءِ چنڊچاتا ۽ اڪاگرتا اچي ٿي، پڪ ۽ آستڙتا اچي ٿي، ۽ آشانتيءَ ۾ شانتي اچي ٿي، ڇو ته من جوءُن موڙ ٿي مرادون ۽ مشاڻون ميدان ڇڏي، ڀڄي ويون آهن. من ئي ڪسنگ جي لڳل ڪٽ لهي ٿي، ۽ ڪمت جي مرو مڃي ٿي. اڄل من کي، ٻڌي چنبو وانگر پاڻ ڏانهن ڇڪي ٿي. انهن من، من ۾ ئي مارجي وڃي ٿو، ۽ مري مالڪ سان ملائي ٿو. هاڻي من صاف ۽ صابر آهي، سالڪو ۽ سنتوشي آهي، سڄاڻ ۽ شڪتيوان آهي، نهنو ۽ نماڻو آهي، نرموهي ۽ نرپِ آهي، نرليپ ۽ نرمل آهي، پرڀتوان ۽ پرڀمي آهي، نربت ۽ لياڪي آهي، ڇو ته وڏو تابانَ جي للاوَٽ ۾ آهي. سندس داسيون، ڏهئي اندريون به، هاڻي سچ جو سودو ئيون ڪن، ڇو ته من وت، ڪوڙ ۽ ڪمت جو ڪباڙ، قبول ئي ڪونه ٿو پوي.

گهر مهِ گهر جو ڏيکه ڏکاويِ – گرو محلي سو محل پُسلاويِ
من مهِ مدوُ تا چِت مهِ چيتا – اَئسي هرڪي لسوگ اَليتا.

واڳ، بسنت، محلا پهلا، اشٽپدي (۵) ۴

من جي موت بعد، اهو سچو شيوڪ، ڪنول گل جيان، سنسار ۾ رهي ٿو. هُنجي من جا سڀ ڪپ ۽ ڪنارا، بند ۽ بندن، ٽُٽي ناس ٿين ٿا. هاڻي هوُ حد ٿيي بيحد ۾ آيو آهي، متناهيءَ مان نڪري لامتناهيءَ ۾ آيو آهي. جهڙو هنجو عمق اوُنهو، تهڙي اُچل اَتاهه ۽ بلندي بي انتها آهي. هُنجو اَرڪان غير عملي آهي، اَحساس غير محدوُد آهي ۽ اِتصال غير منقطع آهي. سچائي سچائي، پاڻ سنوارو اٿائين ۽ سوچي سوچي سالڪن کي سليو اَٿائين. هوُ دنيا ۾ائي جاڻي، موت سائي سمجهي، ۽ سنبند سڌجوڳي سمجهي، جيوَن گذاري ٿو. تنهن ڪري، نه هن کي ڪالهه جو غم يا غيرت آهي، ۽ نه سڀان جي چنتا يا آسرو آهي، ڇو ته هوُ رهي ٿي ٿو ورتمان ۾. ورتمان جي ورلي ٿي. ڪالهه جا ڪرم ڪانيدي ۽ سڀان جي قسمت جوڙيندي. سو ڪڏ ڪڏ ۾ مري ٿو ۽ اِنهن مري، اَمر، اَجوُني، اَبناسي ۽ اَننت ٿئي ٿو. ڇا ڪان مري، اَمرتا ٿو حاصل ڪري؟ اَوگڻن ۽ وڪارن کان، بديءَ ۽ بدڪاريءَ کان، لڳاوَ ۽ لڪ ڇپ کان، ديکا ديکيءَ ۽ دوکيبازيءَ کان، چالاڪيءَ ۽ چتراڻيءَ کان، پراڻي پچار ۽ پچاڙ کان، ڪوڙ ۽ ڪسنگ کان، اوُچ ۽ نيچ کان، ذات ۽ پات کان، مطلب ته تنهي گڻن جي تاثير کان. هن کي گلا ۽ غيبت، سختيءَ ۽ سزا جي پرواهه ڪونهي، شاباس ۽ شرف، اِنعام ۽ اِمداديءَ جي درڪار ڪونهي. هوُ لوڪ لڄا جي ليڪي ۾، سڪتا لامارا ڪونه ٿو ڏئي. ڇاڻي پڇهي، اَکرين ۾ مدهن وڏو اٿائين ته پوءِ مهوڙن کان ڇو ڊڄي؟

اهڙي شيوڪ جو هردو نمتار آهي، پريم ۽ پرترتائيءَ سان، صدق ۽ سڪ سان، سچائي ۽ سروڀڃيءَ سان. هميشه هوُ وونڪ جي وات وني ٿو. تنهن ڪري، دماغ جي دليلبازيءَ

۾ دوکو نہ ٿو کائي. ھڪئي من جي مالڪ آھي ۽ زبان تي لغام آھي. ھو ڪارج ۾ اڪارج ڏسي ٿو ۽ اڪارج ۾ ڪارج. ھو ٻوڪرليءَ ۾ پرماتما پسي ٿو ۽ پرماتما ۾ ٻوڪرلي. من جي مھاڻتا، ٻڪوان جي ڀاڳي ۾ پيل آھن. ڪو ڪم ڇھالي ڪونہ ٿو ڪري. ھُن جي جيون، ھڪ کُليل ڪتاب مثل آھي. جو چاھي، سو پڙھي سگھي ٿو. ھو دک سک، ڏُکي ڏيھہ، پاپ پُنج ۽ نيڪيءَ بديءَ جي پيدن کان پار پھچي چڪو آھي. ھو پاڻيءَ ٿوڙي پراپڪاريءَ ۾، پرماتما پاتي ٿو، جو نہ ھو جسم ڪٿ وسي ٿو. ”مان مان“ ۽ ”ميريءَ تيريءَ“ کان دور آھي. پاڻ پاڻ ۾ جاڳي ٿو. پُني جي مٺ تي متوالو ڪونہ آھي. ڪھڙو ڪري، دوکي ۾ ڦاسي نہ ٿو سگھي. ڪرم فقط اھي ڪري ٿو، جي پرماتما جي پراپتيءَ لاءِ ڪارگر ٿين.

اھائي جيون آھي، سنڌس نيم ۽ پرم، جپ ۽ تپ، سچ ۽ سنجم، پوڄا ۽ پاٺ، ڏيان ۽ ڌارنا. پاڻ کي ڪارج جو ڪرتا، ڀوڳ جو ڀوڳتا يا جوڳ جو جُڳتا نہ ٿو سمجھي. ھو ھردم ۽ ھر حالت ھيٺ، اڇا رھت ۽ اڻليپ رھي ٿو. اُچمت ۽ ٿوڙ جي اُستتيءَ ۾ گذاري ٿو. ھو ڪلپنائن جي قيد مان آزاد آھي، آتما ۾ اڏول رھي ٿو. ھُن جي تياڳ جو آڌار، ناموس يا ڏيکاءَ تي نہ آھي، جو ھام ھڻي چئي نہ مون ھي ۽ ڇڏيو آھي، نہ ھو ۽ ڇڏيو آھي. ھن جو تياڳ، ويراڳ جي ڀاونا مان اُٿيل آھي، ويراڳ، تياڳ جي ڀاونا مان. پسوءِ جيئن ٻڪو ٿل، ٻيا ٻين کي ايذاءَ ڏيڻ جي، پاڻھي اُچي ٻنت ٿيندو آھي، تيئن تني شيوڪ، ڇڏھين رچي راس ٿيندو آھي، تڏھين نہ ڪرڻ يا نہ ٿورنائڻ وارن عادتن ۽ اعمال، پاڻمراد و ڇڏائجي ويندڙن آھن ۽ مذھبي پابندين پاڻھي ٽُٽي پونديون آھن. تنھن ڪري، نہ ڇڏڻ جي چڪ ٿئي ۽ نہ ٻيھر ھٿ ڪرڻ جو حرص جاڳي. بلڪ، نہ ڇڏڻ جي ڪسر رھي ۽ نہ وري تياڳ جي اباڙ اڀي. اھڙو شيوڪ قادر جي قدرت ۾ مائل آھي ۽ سڀني جي ٿنا ۾ سمايل آھي. ھو پاڻ کي سڀني ۾ پسي ٿو ۽ سڀني کي پاڻ ۾ پسي ٿو. ھن لاءِ سارو سنسار تي برھم پسارو آھي. برھم خود اھڙي شيوڪ جي ديدار لاءِ ديوالو آھي ۽ پيو پريتم لاءِ پڪارون ڪري.

ڪبير من نرمل ڀيا - جيسا گنگا نيرُ
پاڇي لاڳو ھر ڦري - ڪھت ڪبير ڪبير.

سلوڪ، ڪبير
صاحب (٥٥)

اھا آھي ”من جي موت“. ھو من موت ڪاڏي ڪيئن؟ من تي قبضو آيو ڪيئن؟ جتي وڪارن جون واسنائون، ڪبڌيا جون ڪامنائون، ترشنا وارين تمنائون، اھم ڀاؤ جون اڇائون، ڪوتا ويچار، اندرين جا رس، پاپ پُنج جا پاکنڊ، دک سک جا ڏيھہ، ٿيھي گڻن جي پرٻل مايا، وير ۽ ورود، ڪوڙ ۽ ڪپت، نندا ۽ نفاق، ۽ حرص ۽ حواس جا انڪ وسندا ھئا، اُتيءَ من جون اھي سڀ ڀاونائون ڪيئن بدليون؟ جو من ٻيھجو

وري ٻڌجي ٿيندو هو، سو ڪيئن ڦري پنهنجو سڄڻ ۽ ساڄن ٿيو؟ انهيءَ جــو جــواب، ڪبير صاحب سندر ۽ لاثاني لفظن ۾ ڏنو آهي:

ٻــرهم ٻليتا سُرت هوائــي - گــرلا گيان چــلايــا
ٻرهم اَگن سهجي ٻَر جائي - ايڪهه چــوٽ سِجهايا
ستُّ سنتوک ليءِ لڙني لاڳا - تــوڙي دُءِ دروَاجـــا
ساڌ سنگت اَر گور ڪرپا تي - پڪڙيو گَڙهه کو راجا
ڀڳونت ڀير سڪت سِمرن ڪي - ڪَٽي ڪال ڀؤ ڦاسي
داس ڪبير چڙهيو گَــڙهه اُوپر - راج لِيئو اَبناسي.

راڳ، ڀيرءُ، ڪبير، صاحب، شبد (١٧)

شيوڪ کي ساڌنا روُپي مها يُڌ، مَن سان جوٽڻي پئي ٿي. شيوڪ پرماتما جي شرن ورتي، ستگورو جو شبد ڪمائي، سنتن جا چرن چمي، رام نام جو رنگ لڳائي، آهر مٽائي، آسيس ۽ آشيرواد ورتي ٿو. پوءِ سچ جي زرهه پهري، پريم جو ٽوپ پائي، صدق جي ڍال لڳائي ۽ گيان جي تلوار ڪڍي، مَن جي قلعي تي حملو ڪري ٿو. مَن تہ اڳيئي مشتاق هئو ۽ اهــڙي پهلوان جي پهلوءَ ۾ پنهنجي لاءِ پريشان هئو، جيئن مؤمل، واڳل لاءِ روز رات، راهـــ تڪيندي هئي. انهن شيوڪ ٻانهن ۾ ٻيهي، ٻانهن ٻڌائي ٿو. پوءِ ٻُڌي پرڪاش ڪري ٿي، آتم جوت جاڳي ٿي، ۽ اَگيانتا دوُر ٿئي ٿي. مَنُ مَن کي مڃي ٿو. اَندر، اَندر سان اورؤن اوري ٿو. مَن جي شڪتي، چت جي شڪتيءَ ۾ سمائجي وڃـــي ٿي. ٻيج، ٻــيج سان ملي وڃي ٿو، جتي رچي واس ٿئي ٿو. آتما ٻانهن ٻانهن کــي آزاد ڪرايو يا ڪيس مَن يا ٻُڌي آزادي ورتي ڏني؟ جو جيوُ اندر آهي، تنهن کي سوچي ساڃاهيو. وويڪ جــو وڪاس ڪرائــي، ٻُڌيءَ جو ٻل جاڳايو. انهيءَ وڪاس ۽ ٻل جي پرڪاش، اگيانتا ۽ اوديا جـــي اوُنده هٽائي ۽ مَن جي ڪايا ڪلپ ڪرائي. سچ ٽروار ليو ۽ ساڌن ٿاب ٿــيا. آزادي آتما پائي، نہ مَن ۾ پر مَن معرفت. هڪ سُر جي سِمفنيءَ ۾، سڀ ساز سمائجي ويا.

آپُ آپَ تــي جانيا - تيج تيج سمانــا
ڪهه ڪبير اَب جانيا - گوبند مَن مانِيـا.

راڳ ٻلاول، ڪبير صاحب، شبد (١١)

اِهو صاحبن جو اَعلان آهي، تہ مَن جي طوُفان جو سامهنو ڪري سگهجي ٿو، مَن جي آنڌي اورالــگهي سگهجي ٿي، مَن جي وير ڌرائي سگهجي ٿي، تہ اوت موت ڪاٽي. فقط اُمنگ ۽ اُتساهه، ايمان ۽ اُدم، اَشرافت ۽ اُوچائي اُلون لين، تہ مشڪل آسان ٿي پــوي

ٿو. سچ جي ساڌنا سياڻپ سڪل ٿيندي، ۽ سوڀ سر جهڪائي، قدم ٻوسي ڪندي.
انهيءَ دوران ۾، لڪ ۽ لوڏا، جهڪ ۽ جهاڪا، مشڪلاتون ۽ مصيبتون، اوس آزمائشون
وٺندا، پر اعتقاد ۽ اورچائيءَ، سچ ۽ سروڻيءَ مٿان غالب پئجي ڪونه سگهندا. خاميون
۽ خطائون ٿينديون رهنديون، پر انهن جو اثر پڇتاءُ ۽ پراشچت، پرارٿنا ۽ پيار ڀاوان،
ڀڄنو ۽ ميڻاپ ۾ ويندو. ڏڪا ٿاٻا کائيندا رهبا، پر صدق ۽ سڪ وري اٿاري، سڌين لڳي
ڪندي ۽ اڳتي پنڌ پوائيندي. جي رستو ڀُلجي ٿو وڃي، ته ”رام نام“ اچي رهبري ڪندو.
جي اوجهڙ ۽ اونداهه ۾، وڪاري وڻن اچي ڌوڙي ڌڪارو، ته ستگور جي شبد ۾ سرلتي
سهائتا ڪندي. جي وڃڻ ڌارا ۾ وڪهن پيو، ته ٻڌيءَ جي ٻل سان پهار جي ويندو. سچي
شيوڪ جي سٺائي ضرور ٿيڻي آهي، ڇو ته جي ساڌن سنڌس آهن، ته سهارو ستنام جو
آهي، سات سنتن جو آهي، سمت ستگور جي آهي، ۽ سر انجامي سائينءَ جي آهي.

سفر ۾ شيوڪ اڪيلو ۽ اڪيلو ڪونهي آهي، پر انيڪ محسوس ۽ غير محسوس شڪتين
جي ٻوري ۽ پناهه هيٺ آهي. سلوڻن جو سمر ساڻ ڪٽي، حوصلي جي هڙ ۾ ٻڌي، ساڌڪ
اچي ڪناري لڳل ڪشتيءَ ۾، رکو وهي سهي، ته پار پهچائڻ لاءِ، پرماتما پاڻ ذميوار
آهي. ساڌڪ جي سرفرازيءَ ۾، دلبر جي دلچسپي آهي، ڇو ته هن جي سچي ۾ ڇنڊ پيٺ
ٿيڻي آهي. سو پرماتما پاڻ پتڻ ۽ ٻيڙي آهي، سڙهه ۽ سڪان آهي، ونجهه ۽ ملاح آهي.
هو پاڻ درياهه ۽ ڇوليون آهي، سير ۽ وير آهي. آندي ۽ واهه آهي، ڪن ۽ ڪنارا ٻئي
آهي، ته سانت ۽ سوجهرو به آهي. پوهر ۽ پوهر پسارو پئي هڪ آهن، پر وسر وڇان،
وچتر ڏسڻ ۾ اچن ٿا. ڪشتيءَ وارو ياتري به پهرين الڳ الڳ انيڪ انگ ڏسي ٿو.
پر ڏيري ڏيري، پنهنجي ڪٽيءَ ڪمائيءَ جي ڪلا سان، رام نام جي ٻل سان، ستگور
جي سنديش سان ۽ ڪرتار جي ڪرپا سان، هو ايڪ ايڪ ۾ ڏسي ٿو. انهن سچ سچائي
سچ ۾ سمائجي ٿو. شينهن جو پڇو به ريڍن ۾ رهي، ريڍ ٿي پيو هو، تان جو شينهن اچانڪ
اچي ڏٺو ۽ پنهنجي پڇي کي اصليت جي معلوميت ڪرائي، ريڍ مان وري شينهن
بڻائي ڇڏيائين. ليڪن ٿي، ساڌڪ، اصليت جي معلوميت ملي، اوڏيا مان اڇانڪ ماري
ٿو، حق جي حقيقت ڏسي ٿو، ۽ اَن الحق جو آواز اٿاري ٿو. هاڻي ته هو لامذهب آهي،
لامتناهي آهي. ٻنا انتها جي، پيا سڀ الاهي انعام امداد ٿيندس. ٻنا پڇڻ جي، پيا سڀ
پشيمانيءَ پائيندس. ٻنا ٻڌڻ جي، پيا سڀ پلاند پريندس.

(١١) گورمڪ

(١) گوُرمک مُکتا گوُرمک جُگتا - گوُرمک گياني گوُرمک ڀَگتا[١]
ڏَن گرهي اُداسي گوُرمک - گوُرمک قيمت[٢] پائي جيئُ
هؤمي ٻاڌا گوُرمک ڇوُٽا - گوُرمک آوڻ جاوڻ[٣] ٽوُٽا
گوُرمک ڪرم گوُرمک نِهه ڪرما[٤] - گوُرمک ڪري سو سُڀائي[٥] جيئُ
گوُرمک سکيا منمک دکيا - گوُرمک سنمک منمک ويمکيا[٦]
گوُرمک مليئي منمک وڇڙئي - گوُرمک بِدّ[٧] پرگٽائي[٨] جيئُ
گوُرمک اکُر[٩] جِنه ڏاوت[١٠] رهيا -
گوُرمک اُپديش دک سک سرِ[١١] ڪر سهتا
گوُرمک چال جِت پار[١٢] برهم ڌيائي - گورمک ڪيرتن گائي جيئُ.

[راڳ مانجھ، محلا پنجوان، اشٽپدي (٢)]

(٢) گوُرمک وَست[١٣] ويساهيئي[١٤] - سچ وکُر[١٣] سچ راسِ[١٥]
جني سچ وڻجيا[١٤] - گور پوُري شاباسِ
نانڪ وست پڇاڻسي - سچ سوُدا[١٣] جِس پاسِ.

سري راڳ، محلا پهلا، شبد (١١)

(٣) گوُرمک ڪرم ڪماوئي - بِگسئي[١٦] هر[١٢] بئراڳ اَنندُ
اَهِ نِس[١٧] ڀگت ڪري دن[١٧] راتي - هؤمي مار نچِندُ[١٨].

سري راڳ، محلا تيجا، شبد (٨)

(٤) ٽرئي[١٩] گڻ مايا موهُ هئي - گوُرمک چوُٿا[٢٠] پد پاءِ
ڪر ڪرپا ميلائين - هر نام وَسيا من آءِ.

(١١)

(٥) گوُرمک سدا سوهاڳڻي - پِر[٢١] راکيا اُر ڌار
مِٺا بولهه نِوَ چلهه - سيجئي[٢٢] روئي ڀتار[٢٣]
سوپاوَنتي[٢٤] سوهاڳڻي - جِن گور ڪا هيت[٢٥] اَپار.

(١٣)

١. اُپديش ڏيندڙ. ٢. پرماتما کي پڇاڻيو آهي. ٣. جمڻ مرڻ جو چڪر ختم ٿي چڪو ٤. نشڪام ڪرم ٿو ڪري. ٥. سهندڙ. ٦. بيمک. ٧. ٻُڌي. ٨. پرڪاش، روشن ڪئي ٿي. ٩. گورمت. ١٠. پڙهڪڻ کان ٻچي ٿو. ١١. هيڪ جهڙو. ١٢. پرماتما. ١٣. نام روُپي شئي. ١٤. خريد ڪن ٿا. ١٥. موُڙي، پونجي. ١٦. ٽڙن ٿا. ١٧. ڏينهن رات. ١٨. چِنتا کان آجا. ١٩. ٽي. ٢٠. ٽريا اَوستا. ٢١. پتي پرماتما. ٢٢. نمي. ٢٣. پلنگ تي. ٢٤. سو ڀاڳوان. ٢٥. اَلي پريم.

(٦) گوُرمکہ اَمرت باڻي بولهہ - سب آتم رام پڇاڻي
ايڪو سيوَن ايڪ آراڌهِہ - گوُرمکہ اَڪهہ ڪهاڻي.

سري راڳ، محلا ٿيجا، اِشٽپدي (٦)٧

(٧) گوُرمکہ آپڻا من مارِيا - شبد ڪسوٽي لاء
من هي نال جهگڙا من هي نال سَٿ - من هي منجهہ سماء.

سري راڳ، محلا چوٿان، وار (١٢)، سلوڪ محلا ٿيجا

(٨) اس ڪاِيا اَندر بهت پسارا - نام نرنجن اَت اَگم اَپارا
گوُرمکہ هووي سوئي پائي - آپي بخش ملاوڻيا.

راڳ ماجهہ، محلا ٿيجا، اِشٽپدي (٢)٥

(٩) ايڪم اَيڪو آپ اُپايا - دبِڌا دوُجا ترِبِڌ مايا
چوٿي پوڙي گوُرمکہ اوُچي - سچو سچ ڪماوڻيا.

٦(٤)

(١٠) گوُرمکہ ڪوڻي هر ڪيرت سار - گوُرمکہ پائي موکہ دُئار
اَن دِن رنگہ رتا گڻ گاوي - اَندر محل بُلاوڻيا.

٩(٧)

(١١) گوُرمکہ رڌ سِڌ سُچ سنجم هوئي - گوُرمکہ گيان نام مڪت هوئي
گوُرمکہ ڪار سچ ڪماوهِہ - سچي سچ سماوڻيا.

٧(١٢)

(١٢) گوُرمکہ ڪرم ڌرم - سچ هوئي
گوُرمکہ - اَهنڪار جلائي دوئي
گوُرمکہ نام رتي - سکہ هوئي.

راڳ گوڙي، محلا ٿيجا، اِشٽپدي (٣)٢

(١٣) هردي سوُکہ پيا پرگاس - گوُرمکہ گاوهہ سچ گڻ تاسُ
داسن داس نت هووهہ داس - گرهہ ڪٽمب مهہ سدا اُداسُ
جيوَن مڪت گوُرمکہ ڪو هوئي - پرم پدارٿ پاوي سوئي
ترِيگڻ ميٽي نرمل هوئي - سهجي ساچ ملي پرڀ سوئي.

(٧)

(١٤) ڪِيا سوُڻا ڪيا جاڳڻا - گوُرمکہ تي پرواڻ
جنان ساس گراس نہ وسري - سي پوُري پرکہ پرڌان.

راڳ گوڙي، محلا چوٿان، وار (٢١)

---

١. پرماتما. ٢. جهگڙو ۽ جنگہ. ٣. سرير، من. ٤. ڏنيت ڀاؤ، ڀائي. ٥. ٽي گڻ. ٦. اِندرين تي قبضو. ٧. آنند. ٨. ورڪت. ٩. مڪتي، موکش. ١٠. سمهڻ. ١١. قبوُل. ١٢. سرشت.

(۱۵) آسا منشا دونؤ بناست[1] - اراهہ گــڻ آس اراس پئي
ٿريا وسّتا[2] گوُرمک پائيئي - سنت سڀا کي اوٽ لهّي.

واڳ آسا، محلا پهلا، شبد (۳۲)

(۱٦) گوُرمک واڳ[3] سُڌاد آن[5] لياگي - گوُرمک اِهہ من يکتي جاگي
اَنهد سڻ مانيا شبد ويچاري - آتم چين يئي نرنڪاري[6].

واڳ آسا، محلا پهلا، اشٽپدي (۷) ۸

(۱۷) سيج ايڪ - ايڪو[6] پريـ[6] ٺاڪر
گوُرمک هر[6] راويي - سک ساگر[6].

واڳ وڏهنس محلا چوٿان، شبد (۱)

(۱۸) هر گڻ تُوٽ نہ آوني - قيمت ڪهڻ نـــ جـاء
نانڪ گوُرمک هر گڻ روَهہ - گڻ مهہِ رهيي سماء.

واڳ سورٺ، محلا چوٿان، وار (۱۱)، سلوڪ محلا تيجا

(۱۹) گوُرمک چوُر[7] نہ لاڳہ - هر نام جڳائيئي[8]
شبد نِواري آڳ - جوت ديپائيئي[9].

واڳ سوُهي، محلا پهلا، اشٽپدي (٦) ۴

(۲۰) گوُرمک جنم سڪارتا[10] - سچي[6] شبد لگن
آتم رام[6] پرگاسيا - سهجي سک رهن.

واڳ سوُهي، محلا تيجا، اشٽپدي (۳) ۳

(۲۱) گوُرمک لالو لال هيي - جِڌ رنگ مجيٺ سچڙاءِ[11]
اَلڻي سڪت[12] سوَني گهر آني - من وسيا[6] هسر[6] اَمرت نساءِ.

واڳ سوهي، محلا تيجا، وار (۳)

(۲۲) ترپي گڻ مايا موهہ ويابي - ترِيا گڻ هيي گوُرمک لَهيا
ايڪ درشٽ[14] سڀ سمر ڪر جاڻي - اُندري آويي سڀ برهم پَسريا[14]

واڳ بلاول، محلا چوٿان، اشٽپدي (۷) ۱

(۲۳) دک سک گوُرمک سم ڪر جاڻا - هرک سوگ[15] لي[16] برڪت[17] پسيا
آپ مار گوُرمک هر[6] پائــي - نانڪ سهج سماء لــيسا.

واڳ وامڪلي، محلا پهلا، اشٽپدي (۱۲) ۷

(۲۴) پوم پلاني پيي دوائي - وڻ[19] پساگا[18] ڪيا پسائيئي
گوُرمک گيان ڏوري بريب پڪڙي - جِن[20] ڪنچي ٿن جائيئي.

واڳ وامڪلي، محلا پهلا، دکڻي اونڪار پوڙي (۴۱)

---

۱. ناس، ختم ڪري ڇڏي. ۲. آوستا. ۳. پڪڙي. ۴. پرماتما جي اُستتي. ۵. پيا سڀ. ٦. پـرماتما. ۷. وڪار. ۸. سجاڳ. ۹. سوجهرو، روشنائي. ۱۰. سڦل. ۱۱. سچو، پڪو، گهاٽو. ۱۲. ڏيان، ورتي. ۱۳. نظر. ۱۴. پسارو، پرڪرتي. ۱۵. سک. ۱٦. دک. ۱۷. ورڪت. ۱۸. پاڳل، اگياني ۱۹. پيا، ڪانسواءِ. ۲۰. جيئن.

(۲۵) گوُرمکھ ساچي[1] ڪا پوُ پاويٖ - گوُرمکھ باڻي اگھڙ گھڙاويٖ
گوُرمکھ نرمل هرِ[1] گڻ گاويٖ - گوُرمکھ پوِتر پرم پد پاويٖ
گوُرمکھ روم روم هر ڌياويٖ - نانڪ گوُرمکھ ساچِ[1] سماويٖ.

واڳ رامڪلي، محلا پهلا، سِڌ گوشٽ پوڙي (۲۷)

(۲۶) گوُرمکھ پرچي[3] ٻيد[2] بيچاري - گوُرمکھ پرچي ترِيئي[4] تاري
گوُرمکھ پرچي سُ[1] شبد گيان - گوُرمکھ پرچي انتر ڌيان
گوُرمکھ پائي الکھ اپار - نانڪ گوُرمکھ مُڪت دُوار.

واڳ ماروُ، محلا پهلا، سولهي (۱۵)

(۲۷) هڪم بوُجهيٖ سو شيوڪ ڪهيئي - برا ڀلا[6] دُه سمسر سهيئي
هوُمي جاءِ تہ ايڪو[1] بوُجهيٖ - سو گوُرمکھ سهج[7] سمائيدا.

واڳ ماروُ، محلا پنجوان، سولهي (۱۳)۵

(۲۸) جن ڪئُ لکھيو[8] ملي وڏيائي - گوُرمکھ سي پرڌان ڪيئي
پارس[9] ڀيٽ ڀئي سي پارس - نانڪ هر گُر[9] سنگ ٿيئي.

واڳ بسنت، محلا پهلا، شبد (۱۲)

(۲۹) آپي[1] جل آپي[1] ٿل ٿاپيا - آپي[1] جل ٿل ملاويٖ
نانڪ گوُرمکھ سهج[7] ملائي - جئُ جل جلهہ سماويٖ.

واڳ بسنت، محلا چوٿان، اشٽپدي (۸)۱

(۳۰) امرت باڻي تت[10] وکاڻي - گيان ڌيان وِچ[11] آئي
گوُرمکھ آکي گوُرمکھ جاڻي - سُرتي[12] ڪرم ڌيائي.

واڳ سارنگ، محلا چوٿان، وار (۱۶)، سلوڪ محلا دوجا (۲۲)

(۳۱) ڏوُرمکھ سبد پڙهت[13] هيٖ - ڏن سُنهيٖ[14] مايا
هر اُرڌ[15][1] جو جرچدي - ڊيهدي[16] سک پايا.

[محلا چوٿان]

(۳۲) گوُرمکھ ڪامڻ ٿيا سينگار - شبدي پِر[1] راکيا اُر ڌار
ايڪ[1] ٻيائيٖ هوُمي مار - سوڀاوَنتي ڪهيئيٖ نار[17].

واڳ ملار، محلا ٿيجا، اشٽپدي (۳)۳

(۳۳) گوُرمکھ ايڪو[1] ايڪ پڇاڻا - گوُرمکھ هوءِ لکاوَ[18] لگو
گوُرمکھ جاءِ مليٖ نجِ[19] محلي - انهد شبد[20] بجاوَنگو.

واڳ ڪانڙا، محلا چوٿان، اشٽپدي (۵)۴

---

۱. پرماتما. ۲. الٽو، ٻئي پاسي. ۳. ڪري نر. ۴. وچن، پول. ۵. پين ڪي نہ. ۶. برابر، هڪ جهڙو. ۷. گيان. ۸. اوُچي پدوي. ۹. ستگوُروُ. ۱۰. هردي م. ۱۱. پهچي لڳي. ۱۲. پرهي. ۱۳. پوُلي، شڏ. ۱۴. پوُتجي، ملڪيت. ۱۵. اُرڌ ڪري. ۱۶. دان ڪندي. ۱۷. جگياسو استري. ۱۸. جاڳائيندو. ۱۹. سچي سروُپ م. ۲۰. ڏاڍي.

(٣٤) گوُرمکہ اَنتر سانت هيءِ-منِ تنِ نام سماءِ
نام چِتري نام پَڙهيءِ - نام رهيءِ لِو لاءِ.

واڳ ڪانڙا، محلا چوٿون، وار (١١)

(٣٥) گوُرمکہ اَنتر سهج هيءِ - من چڙها دسويءِ آڪاسُ[1]
تِتهيءِ اوُنگهه نہ بُکہ[2] هيءِ-هر اَمرت نام سکہ واس
نانڪ دکہ سکہ وياپت نهي-جتهيءِ آتم رام پرگاسُ.

سلوڪ، محلا تيجا (١٦)

(٣٦) گوُرمکہ نام سُهاگہ هيءِ - مستڪ مَڻِي[3] لِکياسُ
هر هر نام اُرڌاريا-هر هرديءِ ڪمل پرگاس.

(٣١)

(٣٧) گوُرمکہ بُڌي[4] ڪدي ناهي-جنان اَندر سُرت[5] گيان
سدا سدا هر گن روَهه - اَنتر سهج ڌيان.

(٤٤)

(٣٨) گوُرمکہ سچي عاشقي[6]-جِنہ پريتم سچا[7] پاليءِ
اَن دِن رهه آنند - نانڪ سهج سماليءِ.

سلوڪ، محلا چوٿون، (١٠)

(٣٩) گوُرمکہ حڪم مَنني شَهه[7] ڪُهرا[8]-حڪمي هي سکہ پائي
حڪمو شمري حڪم آراڌي[9] - حڪمي سمي سمائي[10].

(١٨)

---

١. ڏنار. ٢. اَگيان جي نند. ٣. نِرڪا. ٤. ٻرسن، ڪر نهر. ٥. ورتي. ٦. پريم. ٧. پرماتما.
٨. جو، سندو. ٩. ڌيان ڌارين ٿا. ١٠. پاڻي ۾ واڻي رهن ٿا.

گُرمک

صاحبن شيوڪ کي گُرمک به ڪري ڪوٺيو آهي. شيوڪ، گُروءَ جو شبد گرهڻ ڪري، گُروءَ جو مُک ٿيندو آهي. هو سردو ڪري ٿو سچ جي، پورهيو ڪري ٿو پريم جو ۽ ڪرت ڪمائي ٿو ڪرتار جي. ٻڌ رکي ڀڳوان جو نه پاڻ به رکي ڀڳوان سان. سڀني سان منو ڳالهائي ۽ ڪنهن کي ڪرائو نه ڳالهائي. نه ڪنهن کان ڊڄي ۽ نه ڪنهن کي ڊيڄاري. ڪُوڙ ۽ ڪپٽ، حسد ۽ خود مطلبيءَ، لالچ ۽ لائيءَ چائيءَ، آهي ۽ اهڙا جي وڇڙو نه ڪونه وڃي. هميشه لماڻو ۽ نهٺو، نرمل ۽ نرموهي، نام رتو ۽ رنگ رتو، آس ۾ نراس ۽ گرهست ۾ اُداس. شانتيءَ ۾ رهي ۽ آنند ۾ گذاري. سمدرشتيءَ جو سالڪ، سڀ کي ايڪ سمان سمجهي ۽ سڀ ۾ ڀڳوان ڏسي. پنج ڀاونائن کان خالي، ڏُني ۽ ڏيند کان دُور، نه نندي ڳڻن جي ڀار. چوٿين پد جي ترڪا اوستا ۾ وسي ٿو. دک سک، ويري متر، پرائو پنهنجو، نندا اُستت، گرمي سردي، اونده سوجهرو ۽ پرو پلو، سڀ هُن لاءِ هڪ جهڙا آهن. هر وقت، هر هنڌ ۽ هر حالت ۾ خوش رهي ٿو. دک سک ۾ ڏٺيءَ کي ڏيائي ٿو، حڪم ڀاڻي حڪم مڃي ٿو ۽ ڀاڻو سمت ڪري سهي ٿو. سڀ جو ڀلو گهري ٿو، سڀ جو خير مائي ٿو، ۽ انهيءَ ۾ ئي آنند پائي ٿو. دنيا جو ساگر آهي ۽ ڪميا جو پندار آهي. هُن جو من ڪنول گل وانگر پوتر ۽ پاڪدامن رهي ٿو. جيڪي انس، سو الله جو ٿو سمجهي، ۽ جيڪي پوءِ ملوس يا ڪسجوس ڪئي، سو نه مالڪ جو ٿو سمجهي. ڪنهن ڪري، ڦيجڻ ۽ ڦرجڻ جون جذباتون، منجهس جاڳن ئي ڪونه. بلڪ جيڪي وٽس اچي، سو نه سڀ ڪجهه اُرپڻ ڪرڻ لاءِ تيار آهي، انهيءَ الله جي ٿالي لي. جيئن وڻ، ڦل پڃائي پڻ ڪي ڪارائي يا جيئن تلاءُ، پاڻي ڪٺو ڪري پڻ ڪي پيئاري، تيئن گُرمک به پڻ کي سجاڳ ڪري سنواري. گيان وٺي، گيان ڦهلائي. نام پائي، نام پکيڙي. گُرمک پرپوورڻ ۽ ادارچت پُرش آهي، دياڻو ۽ داتو آهي. سڀني جو سڄڻ ۽ سائي آهي، خوشتر ۽ خيرخواه آهي.

گُرمک ايڪ انيڪ ۾ ۽ انيڪ ايڪ ۾ ڏسي ٿو. ڪارج اڪارج ۾ ۽ اڪارج ڪارج ۾ پسي ٿو. هن لاءِ پورڪ پورڪتا، دوشت دوشتا ۽ پوڄا پوڄاري، سڀ هڪ آهن، سڀ برهم آهن، سڀ برهم مايا آهن. هن ڏيان ۽ ڌارنا ڌاري جاتو آهي، نه جيئن ٻال ٻيل ڪاٽي، پنهنجو پاڻ سان راند ڪندو آهي، تيئن ئي برهم سڀ رُوپ ڌاري، رنگ رچي رهيو آهي ۽ کيل کيڏي رهيو آهي. پوءِ ڇا جو پنهنجو پرائو ۽ ڇا لاءِ راڳ ڏيش؟ بلڪل نه. گُرمک جي هردي ۾ هريءَ جو نواس آهي ۽ آتم جوت جو پرڪاش آهي. هن جي اچا اخلاقنامو آهي، هن جي ڪرياڻ ۾ خدائي خمار آهي. هو ساري سنسار سان سم ڀاونا ۾ گهاري ٿو. جو انهن سنسار ۾ آهي، سو سدا سائينءَ ۾ سمايل آهي. گُرمک پاڻ اوم اڪر جو آواز

آهي، سچي شبد جو سُر آهي، ۽ اَنهد ڌُنيءَ جو آلاپ آهي. گُورمکھ پُورن برڏان آهي، برهم گياني آهي، جوڳ جڳتيءَ جي جان آهي، ۽ سيل سنجم جو سلو آهي. سڀ ودياُون، سڌيُون ۽ نڌيُون ٻيون ٻنيان پتونس. گُورمکھ الاهي عاشق آهي، سهج سماڌيءَ جي سجاوٽ آهي. گُورمکھ مکمت آهي، جيوَن مکمت آهي، وديھ مکمت آهي. گورمکھ برهم روپ آهي. پاڻ ۾ پرماتما جو ٻاجهه پسي ٿو، ۽ پاڻ پڇاڻي پرماتما پائي ٿو. جوت جوت ۾ جذب ٿئي ٿي. اهو آهي دسوي ڌُئار يا دسوي آڪاس، جتي گورمکھ جو نواس آهي.

صاحب سمجهائين ٿا، ته لکين يا ڪروڙن ۾، ڪو گورمکيءَ جي پرم پد تي پهچي ٿو. هاڻي اِنهيءَ جو اِهو مطلب نه آهي، ته اَهڙي ڪٺن پد لاءِ، هڏ ڇو هٽجن، ڪشت ڇو سهجن، ۽ قربانيون ڇو ڪجن؟ يا ڇڏجي ته جتي پيا لک يا ڪروڙ اِنهيءَ پد کان محروم رهيا آهن، اُتي اسين به. ڪو خاص فرق نه پوندو ڪونه. نه ڇو نه اَئين به ڇڏجي، نه جي فلاڻي وڏي ڊگري يا فلاڻو وڏو عهدو، آدم ذات جي فقط هڪ سيڪڙي يا بلڪ بلڪل اَڻلڪائتي حصي حاصل ڪيو آهي، نه پوءِ اسين پنهنجن ٻارن کي به، سڪول ۾ داخل ئي ڇو ڪرايون؟ اِهو نه سراسر ڇسپٽو ڇٽبو! ڪجهه ٿوري گهڻي وديا پرائڻ، ڪوري جاهليت کان نه گهڻي قدر بهتر آهي. سو صحيح رستو، جيوَن ۾ ڪجهه نه واڌارو آڻيندو، ڪنهن ڇوٽيءَ موٽيءَ منزل تي نه پهچائيندو، ۽ آخر ڪن جنمن جي جستجوُ ۽ جدوجهد کان پوءِ، نيٺ نه وڃي اُنهيءَ پرم پد تي به پهچبو. آتما آخر نه آزاد ٿيڻي آهي. سو جيترو ئي سويرو سعيو، اوترو ئي اُرت لاڀ سجايو. پر صحيح رستي وٺڻ کان صفا نابري واري وهڻ، يا ماڳهين غلط رستو اِختيار ڪرڻ، نه مورڳو جيوَن کي برباد ڪرڻو آهي ۽ سفر خواهه مخواهه لنبو ڪرڻو آهي. گورمکھ جو مثال نه مشعال طور آهي، جنهنجي سوجهري جي آڌار تي، اسان ڪي اڳتي وڌڻ گهرجي. اُتي ئي اِت هڻي بهڻ يا اُلٽندو پنتي موٽ ڪالسڻ سان، جيوَن کي هٺ ونيي بگاڙڻو آهي. جاني جام يا نتيم سِڌ نه ڪو ورلي آهي. باقي گورمکھ سڀ ڪرپا سِڌ آهن. ڪجهه پنهنجي پتوڙ، ڪجهه ڪرتار جي ڪرپا، ڪجهه ستگور جو اُپديش، ڪجهه سنتن جو سهارو، ڪجهه نام جو نشو، نه ڪجهه پرالبڌ جي ڪُل. جڏهين اِهو نوراني لشڪر نهڪي ٿو پهي، تڏهين لاثاني لطف ٿو لڳي ۽ ساڌڪ سفر لاءِ ٿو سانباهي. نيٺ اَچ نه سيان، هو به ميمدي لڳائيندو، رچي راس ليندو، ۽ گورمکھ جي پدوي پائيندو. صاحبن، گورمکھ جي پد جي، نهايت عمدي مهما ڳائي آهي، جنهن مان ڇوڪ ڏچن مٿي ڏنل آهن. اُنهن مان، به خاص وچن، گورو امرداس صاحب جا رچيل، وري هيٺ ڏجن ٿا:

(۱) گورمکھ آپڻا مـنُ مـاريـا ـ شبـد ڪسوٽـي لاءِ
من هي نال جهگڙا من هي نال سَٿ ـ مـن هـي مبجهه سماءِ.

سري راڳ، محلا چوٿان، وار (۱۲)، سلوڪ محلا تيجا

(٢) گُرمک اَنتر سهج هيءِ - من ڇُڙيا ڏسوئي آڪاسُ
لٿيءِ اُولکهه نه دُک هيءِ - هر اَمرت نام سک داسُ
نانڪ دک سک وِياپت نهي - جنِي آتم رام پرڪاسُ.

سلوڪ، مَحلا ٽيجا
(٢٦)

هاڻي پتو پئي ٿو، ته گرمک ڪهڙن چالن، سڀاءَ ۽ پرم پد پاتو، نه ڪڏهن پالنڊ پڙهڻي پنڌ جي شروعات ڪئي، نه ڪيترا ڏک ڏاڪڙا ڏٺائين، نه ڪڏهين سک ڏام ۾ وڃي تاجپوشيءَ جو ڇت پاتائين. هُن چالو نه آتما جي ديهيءَ روُپي بدبختائي ۾ بالد ٿيڻ جو مُول ڪارڻ آهي ترشنا. ترشنا مان ئي "ميري ۽ تيريءَ" جا رنگ تا رچجن، پڌن روُپي ڪرم ٿا گهڙجن، ۽ بالد جو بنياد پختو ۽ پڪو ٿيندو ٿو وڃي. خود سڀورن آستان ئي ٿي، اِنهيءَ تنگدليءَ ۽ خود مطلبيءَ وارو، ڏي وٺ جو وهنوار چالُو آهي. سو ترشنا متائڻ بنا، نه جڳت جو ڪلياڻ ٿيڻو آهي ۽ نه سالڪ کي مڪتي حاصل ٿيڻي آهي. تنهن ڪري، اهو اصُول ياد ڪري، عمل ۾ آڻڻ گهرجي، نه وٺڻ کان ڏيڻ بهتر آهي، بنا ڏيکاءَ جي، پنهنجي پرائي جي پيد جي، يا موٽ جي مراد جي. ڏجي اهو سڀ جو ڏئي سگهجي، ۽ جتي جتي گهرج هجي. اُني ڇا ڏجي؟ هڪ نه همدردي ۽ همرازي، خيرات ۽ خيرخواهي، خوشحالي ۽ خوشخيالي، سک ۽ سلوڪ، پيو نه وصيعت آهر مالي مدد، وقت آهر تن جي سيوا ۽ هروقت شيِءِ ڀاوناؤن. جتي ڏئي نه سگهجي، اُتي ڏکوئجي نه. ڪنهن کي ٻه نه ولهائجي. ڪڏهين ڪڏهين، ڪٿي ڪٿي، اُوچتن جا خيال پلائيندا ۽ پتڪائيندا. پر مصمم ارادي ۽ اَٽوٽ وشواس اڳيان، عيب ۽ نقص، گهڻو وقت دم جهلي سگهندا يا جٽاءُ ڪري سگهندا؟

سچو صدق، جڏهن پنهنجي ياقوُت آهي، جو هر آپدا ۽ آزمائش ۾، ترپڻ ۽ ترسندي رکي ٿو. پڳتن ٿي پيڙ پئي نه آهي نه پڳوان پرکهت ٿيو نه آهي. پيڙ ٻه پڳوان هئي. پڳوان نه پڳوان آهيئي آهي. لڳاتار اڀياس سان، آهستي آهستي، پوءِ وسريل ياد پئي ٿو، من صاف ٿئي ٿو، هردو ڪوُمل ٿيڃي ٿو، پڳوان جو پڙ وهي ٿو، صدق جاڳي ٿو، سڪ اُڀري ٿي، ۽ ڇت حاڪم جي حضُوريءَ ۾ ڪُهي ٿو. جو من رکو ممتا ممڻ ۽ مالذاتن ۾ مجهيل هوُندو هو، سو هاڻي ڏيري ڏيري، پرمارٿ پاسي ڇري ٿو، مالڪ طرف مُڙي ٿو، ۽ لڳاوڻ کان اُڙي ٿو. پوءِ صاف، سادو ۽ سانتيڪر ٿو وڃائجي. جهڙن پوءِ الس، ٿيڻ من به الس، جهڙن من تيهن وڇارنا، جهڙن وڇارنا تيهن ڪلپناؤن، جهڙن ڪلپناؤن تيهن ڪرم، ۽ جهڙن ڪرم تيهن جيون. مطلب ته خيال، وچن ۽ ڪرم، سڀ پوتر ۽ پوترتا، پاڪدامنيءَ ۽ پرهيزگاريءَ ۾ پيو الس.

جا جا ڪوشش، جيون سڌارڻ ۾ ٿي لڳائجي، سا پرپوُرڻ ٿڪ پاس پئي ٿي. تنهن

آسمان ڄاڻائي ٿي، عاشقن جي اوتاري ۾ آڻي ٿي. ٻوءِ نه ڄاڻ ۽ سڱ ٽوڙ ونڱ. اُنهيءَ اوتاري ۾ نه آهي وڳي لاءِ لالن جي، رام نام جي سمرن جي، ڏنيءَ ۾ ڏيان جي، مالڪ سان ميلاپ جي. اِنهيءَ خيالات جو پڪو ۽ پائدار اثر، سالڪ جي دل تي ته ٿئي ٿو. اِهو رنگ ڪچو ڪينئو ڪونه آهي پر پڪو ڳاڙهو آهي، جنهن جو ٽٽڻ مشڪل آهي. اِن ڪري سالڪ رچي ۽ رَسجي ٿو، ۽ پنهنجي لائقيءَ مطابق، مرشد سان وقت سر ملاقي ٿئي ٿو. مرشد جو منتر وٺي، ٽانءَ جي تپسيا چالُو رکي ٿو. ڪرم ته ڇا پر پنهنجي جيئن ٿي جانب کي ارپڻ ڪري ٿو، سندس سرشتيءَ کي سنڀالي ٿو، تن جو پريميءَ جي پنڌ جي پچاڙي ٿئي ٿي، ۽ پريتم سان پرچاڻي ٿئي ٿي. اِنهيءَ پرچاڻيءَ بعد، سڀ سرڪس سواد ڦڪا لڳن ٿا، سنساري لڳاوَ ناٽمرادو ٿي پون ٿا. پريمي ۽ پريتم ملي هڪ ٿي وڃن ٿا، پريم جون لهرون اُڇلون ڪائين ٿيون ۽ هڙئي ناٽرن جي وڃ وڃ ٿاريءَ ٿيون. جن جي اندرين اک کُليل آهي، جن جي چت جو ڪنول گل ٽِڙيل آهي، سي سڀ ڳڏگڏ ٿين ٿا، نه سندن ڏيهن ته ڄاڻ آيو ڪي آيو. پيار، آئي پيار، وشال پيار، سڀ درمياني دخل دُور ڪري ٿو، مشڪل آسان ڪري ٿو، ۽ نيٺ وڃي پريتم جي پڙ ۾ پهچائي ٿو. پريم ۾ وڏي شڪتي آهي، ڇو ته پريم ڪڇ گهري ڪونه ٿو، پر رڳو ڏئي ۽ ڏئي پيو ٿو. پاڻ اوڻ جي اجازت لاءِ، اِلتجا ڪري ٿو. موت ۾ سڪڻ شڪرانو وٺڻ لاءِ به وقت ڪونهس. ان جي خوشيءَ ۽ لذت ۾ ئي، ڪيس لطف اچي ٿو. اِهو پريم پاڻ پرماتما آهي.

سو اي ٻندا، تون به ڪيڪ ۽ ڪوتاهيون ڇڏي، پڙ ۾ پيو پاءِ نه اچي. قدم قدم جي قانون جي، صاف سمجهاڻي ڏنل آهي. رڳو عمل جي دير آهي، ايمان جي درڪار آهي. ارادو صاف ڪجي، نيت نيڪ ڪجي. اِها پچ جي پوڄي ڪٽي اچ پڙ ۾، نه پار پهچاڻ جي پرتواري، پرماتما پاڻهي اچي ڪندو. باقي جيستائين هردي جي حجري ۾، فقط حرص حواس جي هير پئي لڳندي، تيستائين نه پچاءُ جو پکهر نڪرندو، نه پراشچت جو پسڙاءُ پوندو، نه پرارٿنا جي پڪار اُٿاڻبي، نه پيار پلئو ڪائيندو، ۽ نه وري پرماتما پاڻ پوندو. دليري وهنوارن ۾، صاف هٿن سان اِنصاف جي طلب ڪرڻ، نامناسب سمجهي وڃڻي آهي. نه پوءِ روحاني راهه ۾، صاف من سان، پراپتي ڪيئن ٿيڻي پوندي؟ من صاف نه ڪئي، ته مدايون معاف. من ميرو ته دُور دلبر جو ديرو. ٿوري ۾، اِها ٿي الٽي باطني بات، سا ڪيئن ملندي ڏاتار جي ڏات. سو سعيو ڪر سوير ٿي پرڀات، متان مٽان پوئي جاءِ اچي رات.

باب اٺون

سُندرُ دَشا

(١) پَتي پرماتما لاءِ پريمُ

(١) هوڻي هووان ٻَن[1] بسان - ڪَمند مُول[2] ڇُڻ ڪاٽ
گور پرسادي ميرا شهه مليو - وار وار هئُم جاد جمهُ
ميٖ ٻهجارن[3] رام[3] ڪي - تيرا[4] نام وکر[5] واپار جي. (١، ر،)
ڪوڪل هووان اَنب[6] بسان - سهج[7] شبد ٻيچار
سهج سُڀاء[8] ميرا شهه[3] مليو - درسن روپ اپار
مڇلي هووان جل[9] بسان - جيئ جنت سڀ سار
اُروار[10] پار ميرا شهه[3] وسيو - هئُو ملئگي باهه پسار[11]
ناگن هووان ڌر[12] وسان - شبد وسيو ٻئو[13] جاء
نانڪ سدا سوهاگڻي - جن[3] جوتي جوت سماء.

[راڳ گوڙي، محلا پهلا، شبد (١٩)]

(٢) جي پاي جي چُڪي سائين[3] - پي لهنجي[5] ڪاپيئا[14]
جان نيمهن دوجهالي[15] لڳا - جهوُر[16] مرهه سي وايئا[17]
هئُم نه جوڙئُه - ڪنت[3] پاسرا[18]
سدا رنگيلا لال[3] پيارا - ايهه مهنجا آسرا. (١، ر،)
سجڻ[19] تون[3] هي سڄڻ[20] تون هي - تجهه[3] اپر بهه[21] ماڻيئا[22]
جان تون[3] اندر تان سکي - تون نماڻي ماڻيئا[22]

---

١. جهنگل. ٢. قل قوُل. ٣. واپاري. ۴. پتي پرماتما. ۵. سودو. ٦. اَنب جو وڻ. ٧. گيان.
٨. سياويڪ. ٩. درياءَ. ١٠. هن ۽ هن پر. ١١. کولي. ١٢. ڌرتي. ١٣. ڊپ. ١۴. ڪرنجان ئي. ١۵. دنيت پاؤ ڀيائي. ١٦. ڏکي ٿي. ١٧. وڃوڙي پر. ١٨. پاسو. ١٩. مِتر. ٢٠. مانت.
٢١. گهٽو. ٢٢. مان شان.

سهڻا اِئو اَسنک - منجهہ هي وڌائيٺا
هک پوري لدو نهال - ديهہ دوس رنگ ماڻيا
جيءِ ڏنيءِ من ڏيرڄيءِ - کلوک وڄن دوري
سوکئہ وسريءِ ماءُ مي - جو رهيا پرپوري؟
هوءَ نماڻي پيهه پئي - مليا سهج سڀاءَ
پرورب لکيا پايا - نانک سنت سهاءَ.

[راڳ سوهي، محلا پنجوان، اشٽپدي (۴)]

(۳) هر ناهہ نہ مليئيءِ ساجنيءِ - کت پاليئيءِ بسرام
جت گهر هر ڪنت نہ پرگٽيءِ - پٽ نگر سي گرام.

راڳ مانجهہ، محلا پنجوان، بارهہ ماهہ (۱)

(۴) هر پر بن چئن نہ پاليئيءِ - کوچ ڏني سڀ کٿ
آپ ڪماڻيءِ وڇڙي - دوس نہ ڪاهو ديئ.

راڳ مانجهہ، محلا پنجوان، دن رت (۱)

(۵) ميءِ مت جوبن گرب گالي - ڏڌا ڪٿي نہ آويءِ
نانک ڏن مليءِ ملائي - بن پر نيند نہ آويءِ.

راڳ گوڙي، محلا پهلا، چهت (۱) ۱

(۶) پر بن کڙي نماڻي جيئہ - بن پر ڪئہ جيوان ميري مائي
پر بن نيند نہ آويءِ جيئہ - ڪاپڙ تن نہ سهائي.

راڳ گوڙي، محلا تيجا، چهت (۱) ۲

(۷) پر دوس ناهي سکهہ دالي - هئہ وڇڙي برناري
بدولت نانک ديا ڌارهہ - گهر آڙهہ ناهہ پياري.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، چهت (۲) ۱

(۸) پنت نهاري ڪامي - لوچن پري ليئہ ساسا
اُر نہ پيجيءِ پڳ نہ کسيءِ - هر دوسن کي آسا.

راڳ گوڙي، ڪبير صاحب، شبد (۶۵)

---

۱. سکيئون. ۲. پتي پرماتما. ۳. ڪئين. ۴. سيميئي. ۵. وڏيڪ ڪٺوان. ۶. گهڙي، پل. ۷. آنند ماڻيان. ۸. شانس لئي لو. ۹. پاپ. ۱۰. اڳئين جنم جو. ۱۱. تمام لتل، مساڻ جيان. ۱۲. شهر. ۱۳. ڳوٺ. ۱۴. واڻون، مارگ. ۱۵. نشي ۾ مست. ۱۶. هٺ ۾ پرپل. ۱۷. جگياسو استري. ۱۸. ڪپڙا. ۱۹. سهن ٿا. ۲۰. پيهجي ڪڪمرن ڪري. ۲۱. فرمائين ٿا. ۲۲. وات. ۲۳. ڳوڙها، آنسون. ۲۴. بي آرام آهيان. ۲۵. پير.

(٩) پرين نہ چاکيا ميري تُس[1] نہ بُجھائي - گيا سو جوبن ڏَنُ[2] پڇتائي
اَجهُ[3] سو جاڳُه آس پياسي - پئي لي اُداسي[4] رهئہ نِراسي .

واڳہ آسا، محلا پهلا، شبد (٢٦)

(١٠) پنج دوُشن[5] مل - پريہ[6] وڇوڙي
پرم پرم رووي - هاٿ پڇوڙي[7] .

واڳہ آسا، محلا پنجوان، شبد (١٥)

(١١) جهُہ کَن چيرهہ اَنگہ[8] نہ موڙہ - پنڊ[9] ٽڙي لکہ پريت نہ توڙہ
هُم[2] تُم[6] بيچ پيو[10] نهي کوئي - تمہ سو کنت نار[6] هُم[2] سوئي .

واڳہ آسا، کبير صاحب، شبد (٣٥)

(١٢) پران[6] ملاوا جا ٿيئيہ - ساٿي سُهاوي رَتُہ[11]
گهڙي مُهت نہ وسري - نانک رَويئيہ[12] نت .

واڳہ گوجري، محلا پنجوان، وار (١٥)

(١٣) ايکو پريہ سَکيئان سب پريہ[6] کي - جو پاوي[13] پِر[6] سو پَلي
نانک غريب کيا کري بچارا - هر پاوي[13] تت راهہ چَلي .

واڳہ ديوگنڌاري، محلا چوٿان، شبد (٢)

(١٤) هئہ سب وَس کري پِر[6] کارڻ - جي هو پريہ ساچي[13] پاوان[12]
سو پِر پيارا ميه نذر[15] نہ ديکهي - هئہ کئہ کر ڌيرج پاوان؟

واڳہ وَڏهنس، محلا چوٿان، شبد (٣)

(١٥) ساجن[6] چلي پيارڙا - کئہ ميلا[16] هوئي
جي گڻ هووهي گنٺڙيئي - ميلهيگا[16] سوئي[6] .

واڳہ سوُهي، محلا پهلا، شبد (٤)

(١٦) سب اَوگڻ ميه[2] گڻ نهي کوئي - کئہ کر کنت[6] ملاوا[16] هوئي؟
نا ميہ روُپ بَنڪي[18] نَئڻا - نا کُل[19] ڍنگ نہ ميٺي بَئڻا[20] .

واڳہ سوُهي، محلا پهلا، اشٽپدي (١) ١

(١٧) جني سَچ[6] جاتا سي سچي هوئي - اَن[21] دِن سچ[6] ڏيانن
نانک سچ نام جن هردي وسيا - نا ويڇڙ دکہ پانن .

واڳہ سوُهي، محلا تيجا، چهنت (٢) ٣

(١٨) ڏن هَر[6] پريب پياري راويئا[12] - جان هر پريب ڀاوي رام
اَکي پريم کسائيئا[23] - جيئہ پِر[23] مسائي[23] رام .

واڳہ بلاول، محلا چوٿان، چهنت (٣) ٢

---

١. ترشنا، پياس. ٢. جگياسوُ استري. ٣. هاڻي بہ. ٤. سنسار کان رهت. ٥. وکار.
٦. پتي پرماتما. ٧. مروڙي ٿي. ٨. گُرکندس کونہ. ٩. مصيبت. ١٠. وچ ۾ پيد کونہ
رهيو آهي. ١١. مُند. ١٢. ماڻي. ١٣. وَڻي. ١٤. ڪوڙا، گڻ. ١٥. نظر. ١٦. ميلاپ.
١٧. ڳنڍ ۾. ١٨. سُندر اَکيوُن. ١٩. ذات يا خاندان. ٢٠. مٺو آواز. ٢١. رات ڏينهن.
٢٢. ڪٿيوُن پيوُن آهن. ٢٣. پلي. ٢٤. ڪئو.

(١٩) جو مــيءِ پِڌن - سا ڪِس آکان مـــائـــي
هر بن جيئه نه رهيءِ - ڪئسي واکان مائي؟

راڳ مــــارو، محلا پهلا، شبد (٥)

(٢٠) لڳ پاوَن لڳ جيهيئا - مؤن جيهيئا ڪتيئاهه
نانڪ ناهه نه وڇڙيءِ - تن سڃي رلـڙ پِئاهه.

راڳ مارو، محلا پهلا، اشٽپدي (٨)٩

(٢١) سنجوگ وِنجوگ ميريءِ پرڀ ڪيئي -
سرشت اُپاءِ دکا سک دئي
دک سک هي لي پئي نرالي - گــوُرمک سيل ٿناحا هـــي.

راڳ مارو، محلا پهلا، سولهو (٨)١٢

(٢٢) ڏن ڪريءِ پنه دوتو ڪر جوڙيءِ -
پرپ پرديس نه جاوءِ وسهه گهر موريءِ
اُنسا پٽج ڪرهه گِرهه پيتر - جِت اُنــــريءِ پوُکه پياسا هي.

راڳ مـــارو، محلا پنجوان، سولهو (٤)٢

(٢٣) جي توُن متر اَساڏڙا - هڪ پوري نا وڇوڙ
جيئه مهجا لڳ موهيا - ڪد پسي جاني لوڙهه.

راڳ مـــارو، محلا پنجوان، وار (٢)

(٢٤) پر گهر نهي آويءِ مريئيءِ هاويءِ - ڏامن چمڪ ڏرائي
سيج اڪياي ڪري ڏهيلي - مرڻ پيا دکــ مائـي.

راڳ تکاري، محلا پهلا، بارهه ماها(٩)١

(٢٥) مند نيڻ پرڀدي گڻ سارڀدي - ڪڏ پرڀ ملان پياري
مارگ پيت نه جاڻهه وِڪڙا - ڪڏ پـــائيئيءِ پــر پاري؟

راڳ تکاري، محلا پهلا، چنت (٣)٤

(٢٦) نس باسُر پرپ پرپه مکه تيرءِ - نيند پلڪ نهي جاگـيـو
هار ڪجر بستر اَنڪ سينگار ري - بن پر سيءِ بِکه لاگيو.

راڳ سارنگ، محلا پنجوان، شبد (٥)

(٢٧) ڪبير سوُتا ڪيا ڪرهه - بئنا رهه اَر جاگ
جاڪي سنگ لي بيڇڙا - تاهي ڪي سنگ لاگ.

سلـــوڪ، ڪبـيـر صاحب (١٢٩)

---

١. وِيدن. ٢. پتي پرماتما. ٣. جهڙ پوُن. ٤. جگياسوُ استري. ٥. ڪئين. ٦. رنگيل، رتل. ٧. ميلاپ. ٨. وڇوڙو. ٩. گوروءَ معرفت. ١٠. شانتي. ١١. زرهه. ١٢. وينتي. ١٣. بئي هٿ. ١٤. هردي اندر. ١٥. واپار. ١٦. اُڃ. ١٧. اَسانجو. ١٨. بجلي. ١٩. تمام ڏکـــي. ٢٠. ڏکيو. ٢١. رات ڏينهن. ٢٢. پڪاريان ٿي. ٢٣. سرمو. ٢٤. وِش.

(٢٨) نِهي لونَ کر رههَ - لي ساجن گهتَ ماهـِ (٢٣٤)
سب رس کيلهه پيئه سئه - کِسي لِکاوهـ ناهِـ .

(٢٩) آت جام چوست گهوڙي - لئه نِرکت رهيو جيئه (٢٣٥)
نِهي لون کئه کر کر سب گهتَ ديکئه پيئه . [محلا پنجوان]

(٣٠) سن سکي پيئه مهه جيئه بسيو - جيئه مهه بسيو ک پيئه (٢٣٦)
جيئه پيئه بوُجهئه نهي - گهتَ مهه جيئه ک پيئه ؟

(٣١) جوبن جاندي نا ڏران - جي شهه پريت نه جاء سلوک، شيخ فريد،
فريدا کِتي جوبن پريت بِن - سُک گئي کملاء . (٣٤)

(٣٢) ڏمي وِهوُتا پات پنبر - باهي سيتي جالي سلوک، محلا پنجوان
ڏوڙي وچ لڏلڏڙي سوهان - نانک لـي شهه نالي . (٢)

---

١. اکيوَن. ٢. پتي پرماتما. ٣. هردي پر. ٤. پهر. ٥. ڏسڻ. ٦. آتما. ٧. جواني. ٨. ڊڄان. ٩. کتين. ١٠. کوُمانجي وارُن. ١١. بنا، کانسواء. ١٢. باهر. ١٣. جلائڻ. ١٤. پريل.

(٢) رنگ رَتڙو

(١) مَن موتي جي کَهَٽا هووي - ٻوُٽا هووي سوُنَ[٢] ڌاري
کما سينگار کامڻ تن ڀَرَي[٤] - راوي[٥] لال پياري
لال ٻهُ گڻ کامڻ موهي - تيري گڻ هوهُ نَ اَوَري[٧]. (١. ر٠)
هرِ[٦] هر هار ڪنٺ لي پهري[٣] - دامودر[٦] دَنت[٨] ليئي
ڪر ڪر ڪرتا ڪنگڻ پهري[٣] - اِن بِڌ چِت ڌريئي
مڌ سوُدنُ[٦] ڪر مُندري[٩] پهري - پرميسر[٦] پَٽ[١٠] ليئي
ڌيرج ڌڙي[١١] پنداوي ڪامڻ - سري[٦] رنگ سُرما ديئي
مَن مندر جي دِيپڪ[١٢] جالي - ڪايا سيج ڪريئي
گيان راءِ[٦] جب سيجي آوي - تَ نانڪ ڀوگُ[٥] ڪريئي.

[راڳ آسا، محلا پنجوان، شبد (٣٥)]

(٢) اِهُ تن مايا پاهِيا[١٣] پياري - ليتڙا[١٤] لَب[١٥] رنگائي
ميري ڪنت[٦] نَ پاوي چولڙا[١٦] پياري - ڪِئُ ڌَنُ[٣] سيجي جائي
ڪاپا[١٦] رنگڻ جي تئي پياري - پائيئي ناءُ مجيٺ[١٧]
رنگڻ والا جي رنگي صاحب[٦] - اَئسا رنگ نَ ڏِٺ
جن ڪي چولي رَتڙي پياري - ڪنت[٦] تنان ڪي پاس
ڌوڙ تنان کي جي مِلي - جي ڪهه نانڪ ڪي[١] اَرداس
آپي[٦] ساجي آپي رنگي - آپي ندر ڪريءِ
نانڪ ڪامڻ ڪنتي[٦] ڀاوي[١٨] - آپي هي راوِءِ[٥].

[راڳ تلنگ، محلا پهلا، شبد (٣)]

---

١. ساسُ. ٢. ڌاڳو ٻڌندڙ. ٣. جگياسوُ استري. ٤. ڪري، لڳائي، پائي. ٥. ماڻڻ. ٦. پتي پرماتما.
٧. ٻين کي. ٨. ڏندن کوئڻ جي چِنگهه. ٩. مُنڊي. ١٠. ريشمي ڪپڙا. ١١. سيند. ١٢. ڏيئو.
١٣. پِهل. ١٤. ڦالل. ١٥. لوڀ لالچ. ١٦. سرير، ديهي. ١٧. پڪو ڳاڙهو رنگ. ١٨. وڻي.

(٣) من لسن رتا رنگ سڻ - هؤمي[1] لبج وڪار
اهِ نس[2] هردي رو رهي - نربؤ نام نرنڪار.

سري راڳ، محلا پهريون، شبد (١٦)

(۴) آپي[3] رنگي رنگيؤن - شبدي لئيؤن ملاءِ
سچا رنگ نه اتري - جو سچ[3] رتي لئو لاءِ.

(٢٦)

(٥) پکنا مَن آنند هي - سچي شبد رنگ راتي
ان دن[2] گڻ گاوهه سد نرمل - سهجي نام سمالي.

سري راڳ، محلا پهريون، اشٽپدي (٥) ٧

(٦) ڪرپا ڪري جس پار برهم[3] - هووي سادؤ سنگ
جئن جئن اوهه وڌائيي - اتئن لئه هسر[3] سڻ رنگ.

سري راڳ، محلا پهريون، اشٽپدي (٩) ١

(٧) پيو[4] پاؤ[5] سينگار بڻائي - گور پرسادي[6] محل[7] گهر پائي
ان[2] دن سدا راوي دن[2] راتي - مجيٺي رنگ بڻاوٽيا.

راڳ مانجهه، محلا پهريون، اشٽپدي (٣) ٤

٨(١)

(٨) آپي[3] رنگي سهج سڀائي - گور ڪي شبد هر[3] رنگ چڙائي
من تن رتا رسنا رنگ چلؤلي[9] - پي[4] پاو[5] رنگ چڙاوٽيا.

(٩) باهر[10] واکيو ردي سمال - گهر آئي[11] گووند[3] لي لال
هر هر نام سنتن ڪي سنگ - من تن راتا رام ڪي رنگ.

راڳ گوڙي، محلا پنجون، شبد (٨٨)

(١٠) جئه ابلي[12] مجيٺي رنگ[9] کهکها - لئه سچي نو جيئه ديئه
رنگ چلؤلي[9] آپه رتي - سچي[3] سڻ لڪا نيئهن.

راڳ گوڙي، محلا چوٿون، وار (٣٠) سلوڪ محلا ٽيجا

(١١) هؤمي[11] گوه[13] - ڪري سينگار
لئه ڪامڻ[14] سيجي - روي[15] پتار[3].

راڳ آسا، محلا پهريون، شبد (٣٦)

---

١. اهنڪار. ٢. رات ڏينهن. ٣. پتي پرماتما. ۴. پڪوان جو پيؤ. ٥. پرماتما لاءِ پريم.
٦. ڪرپا. ٧. سروپ. ٨. سڀاويڪ. ٩. پڪو ڳاڙهو رنگ. ١٠. گهر کان باهر ڪم ڪارج ڪندي به، سنت مهاتمائن هردي اندر سالڪ جو سمرن ڪن پيا. ١١. گهر هوندي به هؤ سمرن ۾ دل رهن ٿا. ١٢. ٿهڪي، اپوجي. ١٣. ليائي. ١۴. جگياسو استري.
١٥. مالڪ.

(١٢) سگلي[١] داسي ٺاڪري[٢] - سڀ ڪھتا ميرا
جسھ سينگاري ناڪا - ٻس سکھ بسيرا[٣]۔

واڳ آسا، محلا پنجوان، شبد (١١٧)

(١٣) اِھ من سندر آپڻا - ھر[٢] نام مجيٺي رنگِ ري
تياگ سياڻپ چاتُري[٣] - تُون جاڻ گوپالھ سنگ ري۔

(١١٨)۔

(١٤) اي من وُڙي[٥] رنگلي - تُون سچا رنگ چڙاھ
وُڙي[٥] باڻي جي رَپي[٦] - نا اِھ رنگ لھي نہ جاھ۔

واڳ آسا، محلا تيجا، اشٽپدي (٩)

(١٥) جني آپ[٧] گوايا تني پِر[٢] پايا - رنگ سئُ رليا[٨] ماڻي
سدا رنگ راتي[٨] سھجي[٩] ماتي[١٠] - اَن دِن نام وکاڻي۔

واڳ وڏھنس، محلا تيجا، چھنت (٣) ١

(١٦) شبد رتي[٨] ھئُومي[٧] گئي - سوڀاوَنتي[١١] نار
پِر[٢] ڪي ڀاڻي سدا چلي - نسان بنيا سينگار۔

واڳ سورٺ، محلا چوٿان، وار (٢٣)، سلوڪ محلا تيجا

(١٧) ڪھ ڪبير - رنگ راتا[٨]
مليو - جگ جيون[٢] داتا۔

واڳ سورٺ، ڪبير صاحب، شبد (٤)

(١٨) گرِ نَدان وِد[١٢] پيتر وسيا - تان دوکھ ڀرم ڀؤ ڀاگا
پئي پراپت وست اگوچر[١٣] - رام نام رنگ لاگا۔

واڳ ڌناسري، محلا پنجوان، شبد (٤)

(١٩) سو شھُ[٢] ميرا رنگلا - رنگي سھج سُڀاء
ڪامڻ[١١] رنگ تان چڙي - جا پِر[٢] ڪي اَنڪِ[١٤] سماء۔

واڳ سوھي، محلا تيجا، اشٽپدي (٣١) ٣

(٢٠) شبد سچي رنگ لال ڪر - ڀؤ ڀاوِ سينگار بڻاء
نانڪ سدا سوھاگڻي - جو چلن ستگوُر ڀاء[١٥]۔

واڳ سوھي، محلا تيجا، وار (٣)

(٢١) سکي سھيلي[١١] رام[٢] رنگ راتي - من تن اچ بُجھائي
نانڪ اَچرج[١٦] اَچرج[٢] سئُ مليا - ڪھڻا ڪچوُ نہ جائي۔

واڳ بلاول، محلا پنجوان، شبد (٥)

---

١. سيڻي. ٢. پتي پرماتما. ٣. واسو، نواس. ٤. چتراتي. ٥. سھڻو، سندر. ٦. رنگجي.
٧. اَھم ڀاؤ. ٨. رتل. ٩. گيان. ١٠. مست، ڀرپوُر. ١١. جگياسوُ استري. ١٢. ھردو.
١٣. رام نام. ١٤. سروُپ. ١٥. آگيا مطابق. ١٦. آتما.

(٢٢) لال رنگ تس کئہ لگا - جس کي وڈ ڀاڳا
مَيلا ڪدي نہ هوئي - نہ لاڳي داڳا.
(٣٣)

(٢٣) سنچ[1] سنتوک[2] ديا ڌرم - سينگار بڻاوءِ
سَڦل سهاڳڻ نانڪا - آپي ڀرڀ[3] پاوءِ.
(٤٥)

(٢٤) سو ٻئرا[4] جو آپ نہ ڀڃاڻي - آپ ڀڃاڻي نہ اڪو جاڻي
ابهہ[5] نہ ماتا[6] سو ڪيهہ نہ ماتا - ڪهہ ڪبير رامي رنگ راتا.
راڳ ٻلاول، ڪبير صاحب، شبد (٢)

(٢٥) محبت جس خدا دي - رتا رنگ چاوُل
نانڪ وِرلي پائيهہ - تس جن قيمر نہ[7] موُل.
راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، وار (٢٢)

(٢٦) ڪون جوگہ[8] ڪون گيان ڌيانا - ڪون گُني[9] رجهاوي؟
سوئي جن سوئي نج ڀڳتا - جس اوپر رنگ[10] لاوي.
راڳ نٽ ناراڻ، محلا پنجوان، شبد (١)

(٢٧) هر هر روپ رنگ سڀ تيري - ميري لالن لال گُلاري
جيسا رنگ ديهہ سو هووي - ڪيا نانڪ جنت[11] وچاري.
راڳ نٽ ناراڻ، محلا چوٿان، اشٽپدي (٨)٣

(٢٨) سَت سنگت ڀريت ساڌ اَت گُوڙي[12] - جئہ رنگ مجيٺ بہ لاڳا
ڪايا ڪاپڙُ[13] چير بہ ڦاڙي - هر رنگ نہ لهي سياڳا.
راڳ ماليگوڙا، محلا چوٿان، شبد (٤)

(٢٩) ساچئہ رنگ رنگاولو[14] - سڪي همارو ڪنت[14]
سچ وچوڙا نا ٿيئي - سو شهہ[14] رنگ رونت[13].
راڳ مارو، محلا پهلا، اشٽپدي (٤) ١٠

(٣٠) اڪ ڀنچا[15] مار شبد هي لاڳي - ستگور آءِ مليا وڏ ڀاڳي
اَنتر ساچ رَوهہ رنگ راتي - سهج سماوي سوئي هي.
راڳ مارو، محلا پهلا، سولهو (١٢)٢

(٣١) نا مَيلا نہ ڌُندلا[16] - نا ڀگوا نا ڪچ
نانڪ لالو لال هي - سچي رتا سچ.
راڳ مارو، محلا پهلا، وار (٨)، سلوڪ محلا پهلا

١. سچ. ٢. سنتوش، شانتي. ٣. پتي پرماتما. ٤. پاڳل. ٥. هاٿي، هن جنم ۾. ٦. پرلوڪ ۾ مست ٿيو. ٧. قيمت پائي نہ سگهبي. ٨. جُڳتي. ٩. گڻ. ١٠. پرماتما جو داس. ١١. انسان، جيوُ. ١٢. تمام گهڻي. ١٣. ڪپڙو. ١٤. رنگيندڙ. ١٥. پنج وڪار. ١٦. سچو سنت تنهي گڻن کان ٻاهر آهي.

(٣٢) سڀ ڪامڻِ - ميرا ڪنتُ ڪرتارُ
جيها ڪرائي - تيها ڪري سينگارُ.

واڳ پرڀاتي، محلا تيجا، شبد (٤)

(٣٣) اَهڙي رنگ سڀ ڪو رَچي - جنهن پريِّ لايا تنهن لڳي
سرب رنگ اِڪُ رنگِ ماهه - سرب سُکا سک هرِ ڪي ناءِ.

واڳ بسنت، محلا پنجوان، شبد (٢)

(٣٤) نام پريئُ ڪي جو رنگ رالي - ڪَل مهه سُکيئي سي گني
اَور آپاءِ نه ڪوئي سؤ جهيءِ - نانڪ ترهيءِ گرر اڳمي.

(٢١)

(٣٥) جِس گهر وسيا ڪنتُ - سا وَڏ ڀاڳڻي
تِس بڻيا هڀ سينگار - سائي سوهاڳڻي.

ڦنهي، محلا پنجوان، پؤڙي (٤)

(٣٦) فريدا ڪنتُ رنگاولا - وَڏا ويمحتاج
اللهُ سيتي رتيا - ايهه سچاوا ساجُ.

سلوڪ، شيخ فريد (١٠٨)، [محلا پنجوان]

---

١. جڳياسو استري. ٢. پتي پرماتما. ٣. سهيتي. ٤. ڪلجڳ. ٥. ڳڻيا وڃن ٿا. ٦. بي پرواهه.
٧. سچو سينگار.

(٣) سُهاڳڻ

(١) جِت گهر پِرُ سوهاڳُ ٻڌايا – تِت گهر سکيئي منگل ڳايا
آنند ٻنود تِتي گهر سوهَهِ – جو ڌَن ڪنت سينگاري جيئه
سا گُڻونتي سا وَڏ ڀاڳڻ – پترونتي سيلونت سوهاڳڻ
روپوَنت سا سگهڙ ٻچکڻ – جو ڌَن ڪنت پياري جيئه
آچاروَنت سائي پرڌاني – سڀ سينگار ٻڻي تِس گياني
سا ڪُلونتي سا سڀراڻي – جو پِر ڪيئي رنگ سواري جيئه
مهما تِسڪي ڪهڻ نه جائي – جو پِر ميل لئي انگ لائي
ٿِر سوهاڳُ وَرُ اَگم اَگوچر – جَن نانڪ پريم ساڌاري جيئه.

[راڳ ماجهه، محلا پنجوان، شبد (٤)]

(٢) سوهاڳڻي آپِ سَواريئوُن – لاه پريم پيارُ
ستگور ڪيئي ٻاڻي چلديا – نامي سهج سينگارُ
سدا راوڻ پِرُ آپڻا – سچي سيج سُڀاه
پِرِ ڪي پريم موهيا – مِل پريتم سک پاه
گيان اپار سينگار هيء – سو ڀاوَنتي نار
سا سڀراڻي سُندري – پِرِ ڪيء هيت پيارُ
سوهاڳڻي وچ رنگ رکيئون – سچي الک اپار
ستگور سيوَن آپڻا – سچي ڀاوِ پيار
سوهاڳڻي سينگارُ ٻڻايا – گُڻ ڪا گُل هارُ
پريم پرملُ تن لاوَڻا – انتر رتن ويچارُ.

[راڳ آسا، محلا تيجا، اشٽپدي (٨)]

---

١. پتي پرماتما. ٢. آنند جا گيت. ٣. خوشيون. ٤. سهڻ ليئون. ٥. جڳياسو استري. ٦. پٽن واري. ٧. پتروتا. ٨. سهڻي، سندر. ٩. سمجهو. ١٠. گياوان، سڪرم ڪندڙ. ١١. مکيه، برک. ١٢. اوچي ڪل واري. ١٣. مهاراڻي. ١٤. لڳ. ١٥. قائم، اهڃل. ١٦. گيان. ١٧. ماڻين. ١٨. پريت. ١٩. آنند. ٢٠. سک. ٢١. گلو، ڳچي. ٢٢. سڳند. ٢٣. سرير، ديهي.

(٣) جاه پُڇهه سوهاڳڻي - تُسِي راوُيا ڪني ڳُڻي؟
سهج سنتوک سينگار يا - مِٺا بولڻي
پرِ رِسيالو تان مِلي - جان گور ڪا شبد سُڻي.
سري راڳ، محلا پهلا، شبد (١٠)

(٤) جگ سُپنا باجي بني - کِن مهه کيل کيلاءِ
سنجوگي مِل ايڪ سي - ونجوگي اُٺ جاءِ.
(١١)

(٥) آپي رسيئا آپ رسُ - آپي راوڻهارُ
آپي هووي چولڙا - آپي سيج ڀتارُ.
(٢٥)

(٦) سيجي ڪنت مهيلڙي - سُوُتي بُوجهه نه پاءِ
هئُ سُتي پرِ جاڳنا - ڪس ڪهُ پُوڇهه جاءِ.
سري راڳ، محلا پهلا، اشٽپدي (٨)٢

(٧) اَڪال مورت وَرُ پايا اَبناسي - نا ڪدي مري نه جايا
وِيئاهِ هوتا ميري بابُلا - گُرمکي هرِ پايا.
سري راڳ، محلا چوٿان، ڇنت (٢)١

(٨) شبد رَتي سوهاڳڻي - ستگور ڪي ڀاءِ پيار
سدا راوي پِرُ آپڻا - سچي پريم پيار.
سري راڳ، محلا چوٿان، وار (١٧)، سلوڪ محلا ٽيجا

(٩) پريم پيت جسڪي مَنِ لاڳي - ڳُڻ گاوي اَن دِن جاڳي
بانهن پڪڙِ لِس سوامي ميلي - جسڪي مستڪ لَهِڻا.
راڳ مانجهه، محلا پنجوان، شبد (٤٣)

(١٠) جِني راويا پرڀُ آپڻا - سي دِسن نِت ڪڙ يئاهِ
رتن جوهير لعل - هرِ ڪنت تنان جڙ ٻِئاهِ.
راڳ مانجهه، محلا پنجوان، بارهه ماهه، پؤڙي (١٠)

(١١) ٻؤ ڪي چرڻ ڪر پاوَ ڪي - لوڙنا سُرت ڪري
ڌانڪ کهڙي سياڻپي - او ڪنت مِلاوا هوءِ.
راڳ مانجهه، محلا پهلا، وار (٣)، سلوڪ محلا دُوجا

---

١. تو کهڙن ڳڻن سان رِجهايو آهي؟ ٢. سنتوش، شانتي. ٣. پتي پرماتما. ٤. سهڻو، سندر. ٥. کيل، تماشو. ٦. سنت مهاتمائون. ٧. دُشٽ. ٨. آنند وٺندڙ. ٩. ڏيهي، سرير. ١٠. هردي ۾. ١١. غفلت جي ننڊ. ١٢. دائم قائم. ١٣. شادي. ١٤. پتا. ١٥. گُرو ءِ معرفت. ١٦. سِڪ. ١٧. رات ڏينهن. ١٨. مستڪ ۾ ليک لکيل آهي. ١٩. آمهون سامهون. ٢٠. ٻگران جو ڀؤ. ٢١. پرماتما سان پريم. ٢٢. اکيون. ٢٣. سُرتي.

(۱۲) سرو ي امڪتي پرو سي - ڪهه ڪس پڌ پاليئي ؟
آپ نرلجن الک هي - آهي ميلائيندي .

واڳ گوڙي، محلا ٿيجا، شبد (۱۷)

(۱۳) سهل سنجم پرنه آکيا مانيو - تس ناري ڪئ دک نه جمائيو
کهه نانڪ جن پرنه پرميسر کر جاليا - ڏن سني دوکهه پراڻيا .

واڳ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (۳۰)

(۱۴) آنحد واجي وجهه گهر مهه - پتر سنگ سهج وچالي
بنونت نانڪ سهج رهني - هر مليا ڪنت سکدالي .

واڳ گوڙي، محلا پنجوان، چنت (۴)۱

(۱۵) پرم کوپو سانمه سهج سوامي - پرگاس پيا کول کليا
ڏر پايا پرب انترجامي - نانڪ سوهاڳ لـ للها .

۴(۴)

(۱۶) بن ست ستي هوه ڪنسي نار - پدهه ديکهه ردي بيچار
پربت پيا ڪنسي پڏي سيهه - جب لگ وس لب لگ نهي لبنهن ؟

واڳ گوڙي، ڪبير صاحب، شبد (۲۳)

(۱۷) سدا سوهاڳڻ جو پرب پاوي - گور شبدي سيگار بڻاوي
سهج سکالي ان ڏن هر راوي - مِل پريتم سدا سک پاوي .

واڳ آسا، محلا ٿيجا شبد (۸)

(۱۸) سهج گفا مهه آسڻ باڌيا - جوت سروپ اناحد واجيا
مها آنند گور شبد وچار - پريه سڱ رالي ڏن سوهاڳڻ نار .

واڳ آسا، محلا پنجوان، شبد (۲)

(۱۹) کن اوکن ميرو ڪهي نه بيچارو - نهه ديکيو روپ رنگ سيگارو
چج اچار ڪهي پڌ نهي جالي - بانهن پکڙ پرب سيجي آني .

(۷)

(۲۰) ڪام ڪرود لوب موهه مِتاوي - چهکي دوشت اپني ڏاري
هوه نماڻي شيو کماوهه - تان پريتم هووهه من پياري .

(۲۸)؛:

(۲۱) نا ميو کل نه سوپاولست - ڪيا جانا ڪڪ پاي ڪنت
موهه اناته غريب نماڻي - ڪنت پکڙ هم ڪيني راڻي .

(۹۵)

---

۱. پرلوک. ۲. هي لوک. ۳. پتي پرماتما. ۴. پعورت ڌرم. ۵. اِلدرين لي قضو.
۶. جگياسو استري. ۷. ڌرمراه جو. ۸. قبول. ۹. آنهد شبد. ۱۰. فرمائين ٿا. ۱۱. ناس ٿيو.
۱۲. روشني. ۱۳. قائم ٿيو. ۱۴. پريم. ۱۵. وشين جو سواد. ۱۶. ناهيو آهي. ۱۷. وبچار ڪوڙ.
۱۸. سڪرم. ۱۹. ڪمت. ۲۰. اهم پاؤ. ۲۱. سندرتا. ۲۲. وڏا. ۲۳. پت رالي.

(۲۲) پورنا کھوج سو مانئیے ـ ایہہ سینگار بتاہ ری
دوجا[2] پاؤ وساریئے ـ ایہہ تنبولا[3] کھاہ ری۔

(118

(۲۳) سوہاگنی سدا پِر[1] پایا ـ ہؤمے[2] آپ گواہ
پِر[1] سیتی اَن دِن گہہ[5] رہی ـ سچی سیج سکھ پاہ۔

واڈ آسا، محلا تیجا، اشٹپدی (۶)11

(۲۴) سوہاگنی محل[6] پایا ـ وچہہ آپ[4] گواہ
گور شبدی سینگاریا ـ اپنی شہہ[1] لئیا ملاہ۔

15(۶)

(۲۵) شبد اپاری ملی پیاری ـ سدا گن[9] ساری مَن وَسی
سیج سہاوی جاں پِر[1] راوی ـ مِل پریتم اوگن نسی[7]۔

واڈ آسا، محلا تیجا، چھنت (۴)۱.۳

(۲۶) تدی لولدڑی محلا کوچ نہ کنیئی[9] ـ مَنجھ محبت نیہوں[1]
تہ شہہ[1] چرنی محلا ہینڑا[10] سیتر ـ ہر[1] نانک گلوڑا نیہوں۔

واڈ گوجری، محلا پنجواں، وار (۹)

(۲۷) جو سوہاگ آوے تِس کنت[11] لائی ـ اِہہ پرد[1] سوامی سدا
پیوانت نانک ہر کنت[1] ملیا ـ سدا کیل[12] کرندا۔

واڈ بہاگڑا، محلا پنجواں، چھنت (۴)۴

(۲۸) ہنّہ جاہ پچھاں سوہاگن ـ تُسی کتہ[1] پائیڑا پربھ میرا
میں اوپر ندر کری پِر[1] ساچے ـ میں چھوڈیڑا میرا تیرا[13]۔

واڈ وڈہنس، محلا چوتھا، شبد (۳)

(۲۹) مَن وسکت[14] آیا پرم[15] پد پایا ـ سا دُن[16] کنت[1] پیاری
انتر پریم لگا ہر[1] سیتی ـ گہر سوہی ہر پربھ ناری[16]۔

واڈ وڈہنس، محلا چوتھا، چھنت (۳)۶

(۳۰) پِر[1] لورمانڑل سدا سکدالا ـ نانک شبد ملاتی
پِرہ وچھنیاں[17] بہی مِلہ ـ جی ستگور لاگہہ ساچی پائی۔

واڈ وڈہنس، محلا تیجا، الاہنیاں (۴)۱

(۳۱) اِس جگ مہہ پُرکھ[18] ایک ہے ـ ہور سگلی[19] نار سبائی[20]
سب گھٹ[21] پوگوے امت[22] رہے ـ الکہ نہ لکھا جائی۔

واڈ وڈہنس، محلا چوتھا، وار (۱۵)، سلوک محلا تیجا

۱۔ پتی پرماتما۔ ۲۔ پیاری، دُویت پاؤ۔ ۳۔ پان۔ ۴۔ اہنکار۔ ۵۔ لپٹیل آہی۔ ۶۔ سروپ۔ ۷۔ ناس گیا۔ ۸۔ پیو۔ ۹۔ کِسکی۔ ۱۰۔ سبھی چِلّہ۔ ۱۱۔ گلی۔ ۱۲۔ آنند روپی۔ ۱۳۔ باجھہ، مہر۔ ۱۴۔ قبضے پر۔ ۱۵۔ مکتی۔ ۱۶۔ جگیاسو استری۔ ۱۷۔ وچھڑیاں۔ ۱۸۔ پُرش، مرد۔ ۱۹۔ بیا سبھئی۔ ۲۰۔ استریاں۔ ۲۱۔ ہردا، جسو۔ ۲۲۔ نرلیپ، الگ۔

(٣٢) سيج سُهاويءِ سدا پِر[1] راويءِ - هر ور پايا نار[2]
نا هو مريءِ نا ڪدي دک لاڳيءِ - سدا سوهاڳڻ نار.

واڳ سورٺ، محلا چوٿان، وار (٢٣)، سلوڪ محلا ٽيجا

(٣٣) جو دل مليا سو مِل رهيا - مايا کهيتءِ ري سولي
جي ڀُهتيرا لوچيتءِ[3] - ٻاالي مِل نه هولي.

واڳ تلنگ، محلا پهلا، شبد (١) [پهو دفع]

(٣٤) پرڪٽيا[4] سوُر[5] جوت اجيارا[6] - سيج وڇائي سَرڌ اپارا
نو رنگ لالُ[1] سيجا راوڻ آيا - جن نانڪ پِر[1] ڌن[2] مِل سک پايا.

واڳ سوهي، محلا پنجوان، شبد (٤)

(٣٥) ڌن[2] پِر[1] ايهه نه آکيئن - ٻهن اِڪٺي[7] هوءِ
ايڪ جوت[8] دءِ موُرتي[9] - ڌن[2] پِر[1] ڪهيئيءِ سوءِ.

واڳ سوهي، محلا ٽيجا، وار (٩).

(٣٦) مليئيءِ[10] مليا نا مليءِ - مليءِ[11] مليا جي هوءِ
انتر آتميءِ جي ملي - مليا ڪهيئيءِ سوءِ.

(١٩) [سلوڪ محلا دوجا]

(٣٧) جان سک تان شهه[1] راويو - دک ڀي سنماليوءِ[12]
نانڪ کهيءِ سياڻيئيءِ - اِءُ ڪنت[1] ملاوا هوءِ.

(٢٠)

(٣٨) شهه[1] کي سارِ[13] سوهاڳڻ جانيءِ - تج[14] آيان سک رليا مانيءِ
تن من ديهه نه انتر[15] راکيءِ - اَوَران ديکهه نه سُنيءِ اَياکيءِ[16].

واڳ سوهي، ڀڳت رو داس، شبد (١)

(٣٩) سک ساگر پِرپ[1] پائيئيءِ - جب هوويءِ ڀاڳو رام
مانن مانُ[17] وڃائيئيءِ - هر چرڻي[1] لاڳو رام.

واڳ بلاول، محلا پنجوان، چنت (١)٤

(٤٠) سنجوڳي[18] ميلاوڙا[19] - اِن تن ڪيتي ڀوگ
ونجوڳي[20] مِل وڇوڙي - نانڪ ڀي سنجوڳ[21].

واڳ مارو، محلا پهلا، شبد (١)

(٤١) پِر[1] سيتي ڌن[2] پرام رچائي - گُر ڪيءِ شبد اتا چت لائي
سهج سيتي ڌن[2] کري سُهيلي[22] - ترشنا تِکا[23] نِواري[24] جيءُ.

(١٢)

١. پتي پرماتما. ٢. جگياسوُ استري. ٣. کهڻي خواهش رکڻ. ٤. ظاهر ٿيو. ٥. سوُرج. ٦. روشنائي. ٧. گڏ وهڻ. ٨. آتما. ٩. سرير. ١٠. پرونگي ملاقات. ١١. سچي ملاقات. ١٢. سمرن ڪجي. ١٣. قدر. ١٤. تياڳي. ١٥. پيد، تفاوت. ١٦. ڏسڻ. ١٧. اَهنڪار. ١٨. سنت مهاتمائوُن ١٩. ميلاپ ڪن ٿا. ٢٠. دشت، مدمک. ٢١. ميلاپ ڪري ٿو. ٢٢. تمام سکي. ٢٣. پياس، اُڃ. ٢٤. نورت ٿي وڃي ٿي.

(٤٢) سنجوڳي ڏِسن ٻرِ ميلا هوويءِ - گورمت وچهه دوميت کوويءِ
رنگ سنگ نِمت رليئا ماڻسيءِ - اُٺي ڪنت پياري جيءَ.

راڳ ماروُ، محلا تيجا، اشٽپدي(٣)١

(٤٣) سچا ڪا ٻرِ ايڪ هيءِ - ٻرِ ٻن خالي ناهه
نانڪ سي سوهاڳڻي - جو ستگوُر ماهه سماهه.

راڳ ماروُ، محلا تيجا، وار (٧)

(٤٤) گهر سيج سُهاوي جان ٻرِ راويءِ - گورمک مستڪ ڀاڳو
نانڪ اهنس راويءِ ٻرِيتم - هر ور ٻر سوهاڳو.

راڳ تکاري، محلا پهلا، ٻارهه ماها(١٧)

(٤٥) توُن انتر جامي هر آپ - جئن توُن چلاوهه پياري توءِ چلان
همري هاٿ ڪڇ ناهه - توُن ميلهه تان هئن آء ملان.

راڳ تکاري، محلا چوٿان، چنت (٤)٢

(٤٦) اوگن تياڳ ٻيي ٻراڳن - استر ور سوهاڳ هري
سوگ وجوگ تس ڪدي نه وياپيءِ - هر ٻرڀ اَپني ڪرپا ڪري.

راڳ ملار، محلا پهلا، شبد (٢)

(٤٧) ٻوڙ سر اکر ڪوڙ ڪٺ - جهبا مڻيئا منت
اي ٻوءِ ٻيٺي وبس ڪر - تان وس آويءِ ڪنت.

سلوڪ، شيخ فريد (١٢٧)

(٤٨) سيني گهڻي شهه وسيءِ - شهه ٻن گهٽ نه ڪوء
نانڪ تي سوهاڳڻي - جنان گوُرمک ٻرگٽ هوء.

سلوڪ، محلا پهلا (١٩)

(٤٩) گورمک نام سوهاڳ هيءِ - مستڪ مڻي لکياس
هر هر نام اَرڌارِيا - هر هردي ڪمل ٻرڪاس.

سلوڪ، محلا تيجا (٣١)

(٥٠) آپ پڇاڻهه ٻريتم مليءِ - وُلا چهبر لاء
جهم جهم امرت ورسدا - ٽرشنا ڀک سڀ جاء.

(٥٦)

(٥١) سُتڙي سُکي سوُنسِ - جو رتي شهه آٺيءِ
ٻرِيم وڇوها ڏٺي سن - اَني ٻهر لوُنسِ.

سلوڪ، محلا پنجوان، (١٢)

---

١. جگياسوُ استري. ٢. پتي پرماتما. ٣. ميلاپ. ٤. رامت ڏيهن. ٥. وراڳ ٻر. ٦. قائم. ٧. دک. ٨. وڇوڙو. ٩. نهنالسي. ١٠. کميا. ١١. زبان. ١٢. منا منتر، شبد. ١٣. ليئي. ١٤. هي ٻوڙ. ١٥. هردو. ١٦. گورو ء دئاران. ١٧. ٻر مالڪ. ١٨. ٻرڪاش. ١٩. برسات. ٢٠. ترشنائون. ٢١. سهمندي. ٢٢. ننڊ. ٢٣. ورلاپون ڪن.

سهاڳڻ

مالڪ سان ملاقي ٿيڻ کانپو، سدين سهاڳڻ، ڪتين ڀيرن جا ڀيد ڏسيا آهن، جهڙوڪ: سُکي ڀاڳ، سرو ڀاڳ، مالا يا پتا ڀاڳ، داسا ڀاڳ، مدر، ڪنت يا پتني ڀاڳ. سري گروُ گرنٿ صاحب ۾ به، انهيءَ هڪ هڪ ڀاڳ تي، اڻيڪ شبد ۽ سلوڪ آيل آهن. هن پستڪ جي ٻهرئين ڀاڱي جي چوٿين باب ۾، ”ڏهاڳڻ“ بابت احوال آيل آهي ته هن باب جي شروعات، ”سهاڳڻ“ سان ٿئي ٿي. صاحبن مدر يا ڪنت ڀاو جو تصور ڪندي، ۽ پاڻ کي پتني پرماتما جي پرمڻ يا پتني سمجهندي، وڇوڙي جا ورلاپ ڪيا آهن، اوسيئڙي ۽ اڪير جا آلاپ آلاپيا آهن، ڏهاڳڻين جا ڏوهه ۽ سهاڳڻين جا سُلڇڻ سمجهايا آهن، وصل جي ورونهن ۽ واحد جي وجد جا ورق ورايا آهن. اهو آنند يا وجد ئي آهي، واحد جي واقفيت جو، جيو آتما ۽ پرم آتما جي ميلاپ جو. سچو شيوڪ، گورمک ٿيو آهي. گورمک ئي پتني پرماتما سان، پريم جو داءُ لڳائڻ آيو آهي، حقيقي عشق جو اظهار ڪرڻ آيو آهي، سر ڌڙ جي تي ڪٽي قربانيءَ جو ڪلام ڳائڻ آيو آهي. ڪُل تياڳ جي بازي کيلڻ آيو آهي. سهرينءَ کي سيج تي سمهاري، اَمر سهاڳ جو اکنڊ آنند ماڻڻ آيو آهي. مذڪر هوندي مونث بڻي آهي. هاڻي ڪا به مشڪلات منجهانئس ڪانه ٿي، ڪا به وڪاوٽ روڪيس ڪانه ٿي، ڪا به پرکشا پريشان ڪريس ڪانه ٿي، ڪا به قرباني ڪنبائيس ڪانه ٿي. اَڏول ۽ اٽل رهي، آخر ڏاوڻ پڌي ٿي، وهڻيءَ وهي ٿي، ڏوليءَ چڙهي ٿي، سيج سينگاري ٿي ۽ ساجن سان سدمڪ لئي ٿي. سِر جي سَت لڳائي، سدا سهاڳڻ بڻي آهي. پريم جي پوک ۾ پاس پئي، پتي پرماتما جي پت واري بڻي آهي. ڪٽي ڪپن جي ڪٽي، آهي ور کي وڻي. هاڻي ڇو ڪنهن جي ڪاڻ ڪڍي، جهنگ جهاڳي، ڏونگر ڏاري، لڪ لنگهي، ۽ پيرِ پٿون ڪري؟ هاڻي ته سفر جا سڀ سور ۽ سختيون ٽاڪ پيا. هاڻي ته سرب جو سهارو سر مٿان الس. هوءَ سيج سکي آهي، محب مُڪي آهي. ڏکن ۽ ڏاکڙن جا ڏينهن ختم ٿي ويا، ڳولها ۽ ڳاري جون واليون پوريون ٿي ويون. هاڻي ته سدا سکي آهي، سدا سهاڳڻ آهي. پريمي ۽ پريتم، ٻئي پاڻ آهي. سهاڳ پاڻ آهي، سهاڳڻ پاڻ آهي، ته شهه به پاڻ آهي. پيار ئي پيار آهي.

صاحبن سهاڳڻ کي، ٻين ڪيترن نالن سان به ڪري ڪوٺيو آهي، جهڙوڪ: نـــار، ناري، اماڻي، ڪامڻ، ڪامڻي، سٽي، سکي، ڌن، ٻيچارن، وغيره وغيره. ساڳيءَ طرح سهاڳڻ به پتي پرماتما تي ڪيترا نالا رکيا آهن، جهڙوڪ: پيئُ، پِر، پريه، پريم، پريتم، پيارو، شهه، ساجن، سڄڻ، سمڻ، رمئيا، راول، رنگيلو، لال، لالن، ناٿ، ڪنت، ڪلار، وغيره وغيره. پتنيءَ تي ڪٽي بيشمار نالا رکي، ته به بيدس پريم جي پياس لهندي ڪانه. نالا ته رکو الفت جو افسانو نا اٿئين ۽ اکر ته رکو نيڻهن جو نياپو نا ٿيڻ پائين. باقي نالا ڪيترن

نينهن کي پاڻ ۾ ماپائي سگهندا؟ اگر ڪنهن اُلفت جو ترنم اظهار ڪندا؟ اهو سڀ اُنهيءَ جي اختيار آهي. باقي عشق نه لازبان آهي، لا مذهب آهي، لاحد جي لرزش آهي.

سچو شيوڪ، گرومک يا جگياسو اسيري، مذر پاؤ جي پاونا رکي، محبت جي ميدان ۾ آئي آهي. ور ڪان وچڙيل آهي. سو سدا پنهنجي سپرينءَ کي سنڀاري. اِها معلومت اڳئي اٿس، نه محبتي مذهب جي موافقت ۾ رهڻو آهي، قرب جي قاعدن جي قبوليت ۾ رهڻو آهي، فنا ۽ فدا جي فطرت ۾ رهڻو آهي، خامين ۽ خرابين جي فطرت ۾ رهڻو آهي. اِهي سڀ شرط شروط پورا ڪرڻ آئي آهي. پر هينئر حال ڪهڙي ۾ آهي؟ برهه جهڙي باندي هي، محب ملڻ لاءِ ماندي آهي. پرم پوڄاري آهي، دل ديواني آهي، آولي باولي آهي. عقل ۽ شرم بئي، نينهن نهوڙي ڇڏيا اٿس. وار ونگڙيل اٿس، اکڙيون آليون اٿس، پلڪون پسيل اٿس، نه منهن مرجهايل اٿس. نڻ نڪڙيون اٿس، نه لتا لڙڪون اٿس. مٿي ۾ محبتي ميخ اٿس، دل ۾ دهڪو اٿس، جگر ۾ جولان اٿس، نه چڪن ۾ چاڪ اٿس. هڏ هيٺا ٿي ويا اٿس، نه سڌ ساٿا ٿي پيا اٿس. رت سڀ سڪي ويو اٿس. نه سمهڻ ۾ آرام اچيس ٿو، نه نه جاڳڻ ۾ سنتوش ملڻس ٿو. جي سمهي ٿي، نه اڙق جي لبوار ستائيس ٿي ۽ جدائيءَ جي جلن جلائيس ٿي. جي جاڳي اٿي ٿي، نه سُتا سور ستائينس ٿا، ۽ ديهه دونهان دم گهٽينس ٿا. پنهنجي لڙي پهچي ٿي ڪونه ٿي ڪجهه ڪُڇي. جهوريءَ ۾ جهوري پئي، ڳڻتين ۾ ڳري پئي، نه ڏيري ڏيري ساهه ڪڍي پئي. گرميءَ ۾ پگهرجي وڃي ٿي، نه سرديءَ ۾ سياڄي وڃي ٿي. جهولن ۾ جهوڙجي ٿي، نه ولهه ۾ وسامجي وڃي ٿي. رات لبرس رنڻ ۾ نه ڏينهن ڏورائن ۾. پڄي وڃو اٿس پتار. سو سرليون ليون سهما ڏينس، وڙهي وارا وڻ وجهنس، ۽ ڏيري وارا ڏنگ هڻنس، نه دل پڇنجي، لنهن سان پريت ڪيئي وڃي پراون سان! سو حال محرم اٿس ڪونه، نه وند حڪيم سمجهيس ڪونه. پر پاڻ پيڙا جهڙي پچار ڪري ڪونه، دل جي دانهن ڪڍي ڪونه، درد جو داستان پڌائي ڪونه، ماٺهن مجهه ڏني ڪونه. ويچاري وياڪل آهي، وهمن ۾ وسوڙل آهي. فراق جي فڪرات ۾ آهي، ٿو نابعداريءَ جي ٿانت ۾ آهي. سڪ سوز ۾ سڙي پئي، برهه جي باهه ۾ جلي پئي. جلي وسامي پئي ۽ وسامي جلي پئي، پر اڙڪ باهر نڪرپس ڪانه. قرب جي ڪاتيءَ ڪٺل آهي، جڻ نه پوئن پساهن تي آهي. مهني ماس جي مهمان آهي پر پريت پاڙڻ لاءِ پريشان آهي. سر پر اڳهو اٿس پر صدق سکهو اٿس ۽ اُميد سان اجا اَرواح اٿس. سو پنهنجي ٿي پهه پچائي، قاروُن ٻارائي ۽ ڏَس پتا پڇي، نه ڪهڙي ديس ۾ تو منهنجو دلبر وسي، جدهنجا ٻوُن مُٽيءَ کي ڪو ڏس ڏَسي. هردم نماٽا نيڻ ڪٺي، وطن طرف واجهائي پئي، جانب لاءِ جاڳي پئي. پنهنجي لوانهه جي لوليب لي لڳي، پنهنجي هن هُن جي چٽي ني لڳي، نه من ڪا ڪانڊِ جي ڪَل پئي، من منو منتار وَرڻ جي وات واري ۽ ماڳن لي موٽي. اڇي اهو دڪيل دل ڪي دلداري ڏني، هن ڏيريءَ جا ڏولاوا لاهي، هن ليلاڙيءَ کي لڳي لائي. دل ڏني درد ڀڏو الائين.

پسڻُ پيارِي ڪامڻِي - اوچـــن پـــرِي لڳ ساسا
اَر نہ پيچيءِ کنگ نہ ڪِسيءِ - ھو دوسن ڪـي آسا.

راڳ گوڙي، ڪبير
صاحب، شبد (٦٥)

ھيءَ لالن لاءِ لڳاتار لوچ، جڳياسو استريءَ کي سوچ ۾ وجھي ٿي، نہ ڪي نہ گناھہ گھٽجا پون ھوندا پون، جنھن سببان جالب کان جدا ٿي پئي آھيان. نہ ڪي نہ ڏوھہ ڏنگايون ھوندا پون، جنھن ڪارڻ پرينءَ کان پري ٿي پئي آھيان. ھيڏي لوچ جي لوڇي ھوندي بہ جو دلبر کان دور ٿي پئي آھيان؟ اِھين خيال ايجالي پئي، نہ لحظي ۾ لھس لڳيس ٿي، خاموشيءَ جو آواز ٻڌي ٿي، چت شڪتيءَ جو چمتڪار ڏسي ٿي. پنھنجا ڪيل پـــاپ اپراڌ، اکين آڏو اچنس ٿا، پنھنجا ڪيل ڪڪرم ۽ ڪلچھ ياد پوَنس ٿا. وڇوڙي جي وڃ جي معلوميت ملس ٿي. پڇتاءَ، پراشچت ۽ پرارٿنا جي پناھہ وٺي ٿي. جدائيءَ کان جاتا پري ٿي، پڇتاءَ جون پڪارون ڪري ٿي. سھرنءَ کي سڏڙا ڪري، سڏڪا پري ٿي. اکين جي آنسن سان، من جي مداڻ جي ميراڻ مِٽائي ٿي. روئي روئي راتِ کي راھھائي گھوري ٿي. ليلائي ٿي، ٻاڏائي ٿي، پڪاري ٿي. ڇا ٿي پڪاري؟

ھي منھنجا منڙا مالڪ، ڪانھي ڪا ڪاڻ ڪنھن ۾. مان پاڻ ڪني ڪاٺياري آھيان، ميري مدي آھيان، بدچلن بدافعالي آھيان، بيٺي بدياءَ آھـــيان، عيبدار عـــرضدار آھيان. اَوگڻن ۽ اوڻاين ۾ اٽڪيل آھيان، وڪارن ۽ وھمن ۾ وچـــڙيل آھيان، نفسانيت ۽ نفرت ۾ نڪن آھيان. ھوڏي ھٺيلي آھيان، حسد جي حَمل ۾ آھيان. پنھنجـون بـــديون پرايون، بدبختيءَ جو باعث ٿيون اٿم. تباھيءَ لاءِ ٿلاھي مان پاڻ آھيان، جو ڪُر وچـــي وڪٽيم ڪوُڙي ڪچ جي لالچ ۾. انھيءَ وڪري پچايا، منھنجا ڏينھا وساڻا، منھنجا گل ڪوماڻا. ھاڻي وٺني ھٿ مروئيان ۽ للڌا ساھہ کڻان. دوش نہ ڪنھنجو آھي ۽ نہ ڪنھن کي ڏيان ٿي. پنھنجا ڪرم ڪُٽيان ٿي. ھي ساٿين سرتاج، اوُن نہ سڪن جي سرتاج آھن. ۾ مان پنھنجي پاڻ ڪري ٿي، وٺني ڪشت ڪاٽيان. سو تو ڏانار کي ڪھڙو ڏوھہ ڏيان؟

پِر دوس ناھي سُکھ دالي - ھڻ وچڙي پرانري
پرواٽ ٽالڪ ديا ڏارھہ - گھر آوھہ ناھَ پياري.

راڳ گوڙي، محلا
پنجوان، چنت(٢)١

ھي منھنجا پيارا پريءَ، اوُن نہ ھڪڙو اڪيلو، ۾ پوکتان پيون پوئي اَنيڪ استريون. سڀيئي توکي سيباڙين ٿيون، پالئين ٿيون، موھين ٿيون. سڀيئي تولان مشتاق آھن، تنھن جي ميلاپ لاءِ منتظر آھن. ۾ توکي نہ وٽندڙيون اھي، جي تو جيان سلڇڻيون ۽ سياڄھيون، پاڪدامـــن ۽ پرھيزگار، بيداغ ۽ پيمظھر ھوندڙيون. جي ٿھنائـــيءَ ڪري لنديون لميون ھونديون، سيرت ۾ سھڻيون ھونديون، دپ ۾ دولتيون ھونديون. جن جا لبڻ حلماڻيءَ

۽ حياءَ ڪري هيٺ آهن، جن جا ڪن پراڻيءَ ٻچار ڪان ٻري آهن، جن جو نڪ نرماڻيءَ ۽ نوڪدار آهي، جن جا چپ لحاظ ۽ لڄڪدار آهن، جن جا ڳٽا ڳولها ڪندي ڳاڙها ٿي ويا آهن. جي سيمو سڪ ۽ ساهين ڏيون، جي ڪمر ڪشادگيءَ ۽ ڪُڏائين ڏيون. جي محبت جي ميندي لڳائين ڏيون، جي پريت جي ڙ۽ ٻيو ٻائين ڏيون. جنهي جو مُکَ ماڪيءَ سان مرڪي ٿو، جنهي جا هٿ پرولاڻيءَ سان ڀيلا آهن، جنهي جوُن ٽنگوُن ٽهل ۽ ڀِلن ڏيون. جنهي جي ويچار ۽ وِني آهي، من ۽ مٺيا آهي، دل ۽ ديا آهي، هردي ۽ همدردي آهي. جن ڪسي صبر ۽ سنتوش جو سينگار آهي، حليماڻيءَ جو هار آهي، ٻرهه جو ٻوُلو آهــي، ست جو سندر آهي. جن کي مروُت جوُن منڊيوُن آهن، چستيءَ جا چوُڙا آهن، ڪروُٽا جا ڪنگڻ آهن. جي نيمهن جي نشي ۽ نروار آهن، جي رام نام جي رنگ ۽ رتل آهــن. جي ڪُل رنگ، هڪ رنگ ۽ رنگي وينيوُن آهن. جي ٻوُ ۽ پاڻي ۽ پيل آهن، جي ڌيان ۽ ڌيرج ۽ ڌچيل آهن. جن شرن پئي ساتين سچائو آهي، جن ٻاڻ وچائي ٻاڻ ٻائو آهي. اهيئي سياڳيوُن آهن، سُکيوُن آهن، سهاڳڻيوُن آهن، اعليٰ آتمائوُن آهن. اهيئي ٻن سرٻرن ۽ هڪ آهن، هڪ ۽ هڪُ ٿي ويوُن آهن، جوت ۽ جوت ٿي ويوُن آهن.

ڌَنَ ٻِيو ايهه نہ آکيئن - ٻهــنِ لڪني هــوءِ
ايڪ جوت دُءِ موُرتي - ڌَن ٻِر ڪهيئي سوءِ.

واڳ سوُهي، محلا
ٽيجا، وار (٩)

مان ڪير، جو سهاڳڻين سان سَڌ ڪريان، راڻين سان ريس ڪريان؟ مان تہ ڪاري ڪوجهي آهيان، ڪوُڙي ڪاچڙي آهيان، ڪُڏي ڪمذات آهيان. مون کي نہ نہ اهو حسن ۽ حياءُ آهي، نہ ڪشش ۽ ڪاريگري آهي، نہ سيرت ۽ سينگار آهي، نہ نزاڪت ۽ نزاهت آهي. پوءِ ڪيئن چا ٿي، ڪُڏان چا ٿي؟ ٽوڙ ٻيا ڏذان ڪيئن، اڇڻ ٻيا لڏان ڪيئن؟

سب اَوڳڻ ميءِ ڳُڻ نهي ڪوئي - ڪئُ ڪر ڪنتَ مِلاوا هوئي
نا ميءِ روُپ نہ ٻنڪي نئڻا - نا ڪُل ڍنگ نہ ميٺي ٻئڻا.

واڳ سوُهي، محلا
پهلا، اشٽپدي (١)١

مان تہ ٻدبوُن ڀمهجوُن ٻاسيان ويئي، ٻخشايان ويئي رُنيدي رُنيدي، ٻچڻايان ويئي، سمرن جو سڳڙو سوُريان ويئي. هي منهنجا سهٺا سائين، مان سُڪڻي تو وٽ ڪونہ آئي آهيان. ڪَڻي آئي آهيان ٻاڻ سان، ڳنڙي ڳوڙهن جي، سوُکڙي صدق جي، سوغات سڪ ۽ سوز جي. ٻيا سب ڏڳ ۽ ڏر ڇڏي، اڇي ٿهنجي چاڻڪ کي چنبڙي آهيان. سا نمي نمي، چمي رهي آهيان. جا آهيان سا آهيان. جهڙي آهيان، ٿهڙي تهنجي آهيان. ٻر جنهن کي جڳ نڪراڻي ٿو، تنهن کي ٻہ لون اَپنائين ٿو. سو منهنجا ڏوهہ نہ ڏس. ميٺ مدائوُن منهنجوُن. مهر ڪر مهروان. ٻندي گنهگار آهي ٻر لون تہ ٻنده ٻرور آهين، ٻخشڻهار آهين. تــوُن ٻنهنجو ٻرڌ ٻال، تہ هن نڪيءَ جو ٻہ لنگ رهجي اچي. ڪالهہ تائين ٻرابر اَٽڪاڻ هئس ٻر

اڄ اُها ساڳي نہ آھيان. ھاڻي سڪ ۾ سڙيل آھيان، نيڻن ۾ نھوڙيل آھيان، برھہ ۾ ٻڏل آھيان. انتظاريءَ ۽ اوسيڙي ۾ اساٽيل آھيان، برھہ ۽ بيقراريءَ ۾ بي آرامي آھيان، فراق جي ڏک ۾ فنا آھيان. حال بيحال اٿم، حوصلو پائمال اٿم. سڄڻ ساڻي اٿم ڪوڙ. اڪيلائيءَ جي آزار ۾ آھيان. ھڏڙي ڇڏي ھنڌ ۾، ٻئي ٻي پاسا ورايان، ڦٿڪان ۽ اٿڪان. سيج ئي سيج لڳي پئي آھي، رات جو رڃ لڳي پئي آھي. ھاڻي نہ ڪڇ اڃھي نہ ٿو، ڪڇ منھن نہ ٿو لڳي. جواني وئي جدائيءَ ۾، سکھ وئي سڏون ۾. جانب جو جلوو اچا ڏئيسُم ڪونہ، محبت جو مزو ماڻيم ڪونہ، چاشنيءَ جو چسڪو اچا چکيم ڪونہ. ۽ ھردي جي حويلي ھاڻي صاف آھي، صفا خالي آھي. تنھنجي تشريف لاءِ متوالي مستان آھي.

اُميدن آسرن تي ٽڪيان پئي، پيرن فقيرن پنيان لڳان پئي. پئي لسي پنڌ پڇايان، واٽون واجھايان، ڪانگ اڏايان، روئي نھاريان، نہ من محب کي ڪو کھڪاءُ پئي، ڪو قياس پئي. نہ من ڪا ڳالھ ڪري، ڪرم ڪري. نہ ھن سڪايل جي سار لھي، ھن پياسڻ جي پياس اُجھائي. نہ من ھن گوليءَ سان اچي گڏجي، پلوءَ ۾ پڪڙي، لڱن تي ليٽائي ۽ تتل ھنئين تي ٺار وجھي. مان نہ مٺڙي جي ماڻھن لئي آئي آھيان، ناڻي اُرڻ لاءِ آئي آھيان، اسم ۾ جسم جلائڻ لاءِ آئي آھيان. مان نہ دلبر جو دل جي دربار ۾ درسن ڪرڻ لاءِ آئي آھيان، پرينءَ پرچائڻ لاءِ آئي آھيان، ڪيس جھوليءَ جھٽڻ لاءِ آئي آھيان. منھنجو ساھ تہ ساڄن کي سنڀاري ٿو، منھنجو لڱ لڱ تہ لالن جو اڪري ٿو. ملي نہ مون نہ ڇڏ پيد پسائس، پاھن ۾ اکيون پيد پسائس، چکن ۾ سوڳھو پد ند پسائس، جيءَ جنڊ ۾ جلدي جڪڙ پيد پسائس. ھيءَ لفظي لڳاءُ ڪونہ آھي، ھيءَ شاعرانو شادمانو ڪونہ آھي. ھيءَ عاشقن جي عھد جو عبادتنامو آھي، نہ جا پڙ ۾ پير پائيندي، سا خاڪ وارن ۾ وسائيندي، سا ڌوڙن جي ھواي ڪيليندي، سا سوپ جو واجٽ وڄائيندي. جي جربتي جانباز آھن، جي حشمتي ھوشيار آھن، سي ئي ھيءَ لطف جو لقاءُ ڏسندا وٺھي، واھ واھ جا واجا وڄائي، شرڌانجليءَ جا ڦول چاڙھيندا وٺھي.

مھلي ھوران جل بسان ـ جمڻ جنت سپ سار	واڳ گوڙي، محلا
اروار پار ميرا شھ وسيع ـ ھڻ ملنڳي ساھ پسار.	پھلا، شبد (١٩)

اي سڄڻ سکي، ساڄن جو سرچڻ نہ سولو اٿئي، ڪڻ جو ڪيل اٿئي. وڃيو جيڪي کھس، سو ھوُند چوُت ڏئي ڇڏجيس. چا ٿو کھس؟ نہ روپ نہ روُش، نہ حسن نہ جواني، نہ پت نہ پتھر، نہ ھار نہ سينگار. نہ چالاڪي نہ چتراڻي، نہ تپ نہ اڙڪو، نہ ذاتہ نہ پات، نہ ڌن نہ دولت. ھن کي ڪھي اُستت من، صاف نيت، شڌ ڀاونائون ۽ اُتم ڪرم. ھن کي کھي نماڻائي ۽ نھٽائي، ڪميا ۽ جيو دايا، سڪ ۽ صدق، سچائي ۽ سرواپڻائسي، سُمت ۽ سوجھي، سيوا ۽ شرڌا، شڪر ۽ سنتوش. ھوُ وشواس جو واپاري آھي، سڪ جو

سوداگر آهي. هوڏانهن هؤء جڳهاسؤ استري ٻه اهوئي سمر ۽ ساڻ ڪٺي آئي آهي. خودي ميٽي خاڪ ڪئي آهي، ٻاڻ ٻڇائي پاڪ ڪئي آهي. اڃانؤن ميٽي سماسڻ ڪئي آهي، تساڳه ڪري ٻراڳڻ ٿي آهي، جوڳ جاڳائي جوڳڻ ٿي آهي. اؤڳڻ ڪڍي ڳڻوان ٿي آهي، ”ميري ٿيري“ ڇڏي ”توهين توُن“ ٿي آهي. لڄ لاڳاپن جا لباس لاهي، لڳن جوُن ليڙوُن پائي وٺي آهي. ٻاڻ نڇاوت ڪري، آساوٽتي ٿي ٻيٺي آهي. محبت ۾ مٺل آهي، اڙق ۾ لٺل آهي، رنگ ۾ رتل آهي. ٻر ٻار جدي ڪي ٻاد، سي ٻه ٻاد هميشه ٻار ڪي. سو محب ته اڳئي ماندو هو، وصل لاءِ وٺو واندو هو. هاڻي ڪهڙا اٽڪل آرا ڪري، ڪهڙا وڏيڪ شرط وجهي، ڪهڙا نوان ڳهاٽ گهڙي؟ جاڻب ته جلدي اٿي ٻيٺو، هرڪ سمؤرو هاري وٺو. ٻوءِ اڪيؤن اکين ۾ اڙائي ٿو، لڙڪ لڙڪن سان اڙائي ٿو، ٿيڻهن جو نقطو لڳائي ٿو. جُسو جسي سان جڙائي ٿو. پياس ٻڀهڄي ٻه ٻُجهائي ٿو، ٻوڳ ۽ ٻوڳ ڳڏائي ٿو.

سَکِي سهاپي رام رنِگ راتي - من تن اچ ٻُجهانِي — راڳ ٻسلاول، محلا
نانڪ اچرج سڱُ مليا - ڪهڻا ڪڇوُ نه جاڻي. — ٻڀجوان، شبد (٥)

وصل ڪانهوءَ، وڇوڙو نه اصل وسري وڃي ٿو. وڻا آهي وقت جڏهين هؤء ٻسرهه ۾ ٻيحال هئي، محبت ۾ متوالي هئي، همجؤن هاري ساڄن ڪي سار ٻندي هئي، ٿامت فڪراٽ ۾ ڳهار ٻندي هئي، آتش جا الا آثار ٻندي هئي. هاڻي ته قضا جو قلم ٽٽي ٻيو آهي، قسمت جو قيد ڪُلي ٻيو آهي. ٽهل ڪري، ٻهل ٻيٺي اٿائين. وار وڇائي، لاڙون لڏيؤن اٿائين. ٻاڻ مِٽائي، ٻاڻ ٻوڪيو اٿائين. هاڻي ته راڻل ڪي رڃهائي، رنگ ۾ رنگ ماڻي ٿي. مرڙا ڏيئي ماڻسا ڪري ٿي. سهڻ وارو سهڻل، جو سِڪ سان اچي ساههؤن وٺو اٿس! ٻوءِ ڇو نه چاڳه ڪري، چڻن ڪري؟ ٻرٻنءِ جي ٻلاند ۾ ٻڏي آهي، نوُر نظر ۾ اَڏي آهي. ٻودلي ٻانوري آهي. ساڄن ليڪي، سندر ٻيڏي آهي، موڳهه نڻي آهي، حوُر ٻري آهي. سو ليڙوُن لاهي، لعل ۾ جڙي آهي. سؤنهن جو سروُپ آهي، سو سهسين ڪري ٿي سينگار. هاڻي سنڄوڳه ٿيو اٿس، ٻوڳه لڳو اٿس، سهاڳه لڳو اٿس. هاڻي ته نوُر محل ۾ آهي، اَکنڊ آنند ۾ آهي، ٻرم ٻد ٿي آهي. اَمرت ڌارا ۾ ٻاڻ جهم جهم ڪري ٿي. اَنحد ڌنيءَ ۾ ٻاڻ وڃي ٿي. ستنام جي ساگر ۾ ٻاڻ لهرائي ٿي. هيءَ ميلاپ دلي ميلاپ آهي، اَلوهيت جو اسرار آهي، سهاڳڻ جي سرفرازي آهي. اَهڙن سهاڳڻين جي صاحبن اَپار مهما ڳائي آهي، ته هؤ آهن ڳڻونت ۽ گياونت، سيلونت ۽ سوياونت، ڪُلونت ۽ ٻترونت، روُپونت ۽ اَچارونت. هؤئي آهن نرمل ۽ نماڻيوُن، سباڄهيوُن ۽ ٻدوريوُن، سگهڙ ۽ سلڇڻيوُن. اَهي سيئي اَڪال ٻرک جوُن ٻياريوُن ٻنديوُن آهن. سو لذت جي لطف ۾ لباب آهن، جوٽي جوت آهن.

اَڪال موُرت ور ٻايا اَبناسي - نا ڪدي مري نه جايا — سري راڳ، محلا
ٻهاءُ هوُنا ميري ٻاٻلا - گورمکي هر ٻسايا. — چوڻان، چنت (٢)١

سمي سمي جو فرق آهي. ڪو سمو اهو نه هو، جڏهين جڳياسُو استري، دلبر پنيان ديواني هئي. ڪو سُهاڳڻ سمو اهو نه آيو، جو دلبر ٻنهي دل ڏني ورتي، دلربا معان مشتاق ۽ مستانو ٿي پيو، متوالو ۽ موالج بڻجي پيو. وري اها ويل نه آئي آهي، جو ٻئي ملي هڪ ٿي ويا آهن، جنهن ۾ عاشق ۽ معشوق جا ڀيد ٿي مٽجي ويا آهن. پتو ٿي ڪونه ٿو پئي، ته هوُ ڪير ۽ هوءَ ڪير؟ اِهي استري ٻنهي ٻروڙي ٻنهي ٻوڪي ٿي، ٻانهَن ۾ ٻانهُن ڏسي ٿي. ڪهڙو اسرار ٿي ڏسي؟ ته پرماتما ٻنهي ٿي پريتم ۽ پريمي آهي، وڇوڙو ۽ ورلاپ آهي، وصل ۽ وشرام آهي، پلنگ ۽ پٿرڻي آهي، سيج ۽ سجاوٽ آهي، هار ۽ سينگار آهي. هوُ ٻنهي لذت ۽ لذت ڏيندڙ آهي، لطف ۽ لطف وٺندڙ آهي، يوڳ ۽ يوڳتا آهي، دِرش ۽ درشتا آهي. مطلب ته نشان بينشان آهي، غير مُتغير آهي. ڳولهيو نه پئي ٻنهي کي، ته پاڻ نه ٻنهي کي ٻنهي ۾. اڳمانتا ڪري، پئي هِت هُت پٽڪيس. اُوديا ڪري، پئي وچ جا مروڙا ڪاڏهن. پڙدي هٽيي پياٽا، ڏسان ٿي ته ڀيد هو پورم جو، ديوار هٽي ڏُٺيءَ جي. جڏهين جدائيءَ جي جلن هئي ته اهو سچ هو. جڏهين واڪل ويڙو ۽ رِبر مليو، ته اهو نه سچ هو. جي پريتم پڌلجي ٻنهي پريمي ٿيو ته اهو نه سچ هو. جي پريمي ۽ پريتم ٻنهي ۾ ملي هڪ ٿي ويا، ته اهو نه سچ هو. اِهي سڀ هئڻ وقت وقت جون منزلون، منزل بمنزل چڙهن پوڙيون. پر هر منزل ۾ هوت هو، هر پوڙيءَ تي پريتم هو. هر راز ۾ رمز هئي، هر رمز ۾ راز هئو. دل ۾ دلبر جو درد هئو. درد پِڻ دعا ته دلبر ڪٽي دوا. اِئين درد پنيان دوا آهي ۽ دوا پنيان درد آهي. سو پڪار پهتي ۽ پرامت پاس پئي. پوءِ ته سڀ پوليون پانمرادو سلجهي ويون، ته ساجن ٻنهي ساقي ٿي، جلوي جو جام پياري ٿو، پريم جو پيالو پياري ٻنهي نه پئي ٿو، ته وري ڪر هو، پريم ۽ پيالي ۾ ٻنهي ڪسي بدلائي سدلائي ٿو. تڪليف جو تڪلف ڪو طالب ڪري سهن، ته تاپش جو تجلو پهچي ٿهين. اِهي عشق جا آهن الٽا اسرار، جي آئينه اندر ٿين ٿا نروار. گهرني پيا، اچي پاڻهي پلاند ۾ پيا.

(١) آپي وسيئا آپ رسُ - آپي راوڻهار
آپي هووئي چولڙا - آپي سيج ڀتار.
سري راڳ، محلا پهلا، شبد (٢٥)

(٢) سُن سکي پيئه مهه جيئه بسيو - جيئه مهه بسيو ڪِ پيئه
جيئه پيئه بُوجهه نهي - گهٽ مهه جيئه ڪِ پيئه.
سلوڪ، ڪبير صاحب (٢٣٦)

اي ٻندا، تون ته يوڳي ۽ روڳي، آلسي ۽ اڳيالي، الڏو ۽ اُٽڪاٽ آهين! سو هيءَ ستگورن جا سخن ۽ سُوتر، ڪيئن سمجهي سگهندين، ڪيئن گرهڻ ڪندين، ڪيئن عمل ۾ آڻيندين؟ تون ته سچ کي ڪُوڙ ڪوٺين ٿو، ڪوڙ کي سچ سڏين ٿو. سنٿين راهه کي

ڦِٽي ڏسين ٿو، اُلٽي راهه کي صحيح سمجهين ٿو. اُلاهي عشق کي نفسانيت سڏين ٿو، نفسانيت کي نراڪت سمجهين ٿو. حقيقي عشق کي وحشاڻي ويچار ڪرين ٿو، جيئن ٻالڙا جي ساڌ نانءَ کي جاهليت سمجهين ٿو، رُوحاني راهه کي رمل سڏين ٿو، مالڪ سان ميلاپ کي مذاق سمجهين ٿو. اهڙا خيالات خلل مچائي ٿي، خودي وڌائي ٿي، خوبين کان خالي رکي ٿي، خبيث بڻائي ٿي، خالق ۽ خلقت جي لاڳاپي کي ليڪو لڳائي ٿي ۽ جيئن جي ستيا ناس ڪري ٿي. سو سائينءَ جا سدوارئا، گمراهيءَ مان سڄيت ٿيءُ، غفلت مان سجاڳ ٿيءُ. اُلٽي مت کي سُلٽي ڪر، ته هستي مِٽجي، مستي لڳي، خمار چڙهــــي. هُمن سدا سهاڳڻين جو سنگ ڪر، ته پرمن ۾ پنگ پئي، راڱل جو رنگ لڳي. تڏهين ٿي سچ ۽ ڪوڙ جي پرکڻ پوندي، سچ جي سوجهي ايندي. اُنهن من کي موج ايندي، اندر ۾ سوچ ٿيندي ۽ لالن جي لوچ لڳندي. اِي ڪابه ڪانهي وات، رکو واٽ جي آهي ڦڙ ٻات.

(٤) ڀؤجل پار ته جمڻ مرڻ کان ڇوٽڪارو

(١) ڪام ڪروڌ لوڀ موهه مٽاويءِ-ڇُٽڪيءِ دُرمت[١] اپني[٢] ڌاري
هوءِ نماڻي شبهو ڪماوهه - تان پربهه[٣] هووهه مـن پياري
سـن سنـدر - ساڌؤ ڀهـن اُڌاري
دؤک ڀؤک مٽيءِ ڀيرو سهسا-سک پاوهه تؤن سُکمن[٤] نـاري. (١.ر.)
ڇرڻ بڪار[٥] ڪرتم گور شبوا - آلسر شُڌ پکه[٦] پياس[٧] لـواري
داسن ڪي هوءِ داس داسڙي-تان پاوهه سوڀا هر[٨] ڌُئاري
اهي اچار اهي بِهُارا[٩] - آکيا مـان پکـ هـوءِ تمـاري
جو اهه منتر ڪماويءِ نانڪ - سو ڀؤجـل[١٠] ڀـار اُتـاري.

[راڳ آسا، محلا پنجوان، شبد (٢٨)]

(٢) آوڻ جـاڻا[١١] ڪٿ رهـيءِ[١٢] - ڪٿ ميلا[١٣] هـولـي
جنم مـرڻ ڪا دکـ گهٽو - لٿ سهسا دولـي[١٤]
آوڻ جاڻا[١١] لـڪ رهيءِ - پـائيـءِ گـور پـؤرا
رام نـام ڌن راس[١٥] ديئر - ڀنـسيءِ[١٦] ڀـرم ڪؤڙا
جنم مـرڻ دکـ ميٽيا[١٢] - جـپ نـام مـُـراري[٣]
نـانڪ نام نہ وسريءِ - پـؤرا گـور تـاري.

[راڳ آسا، محلا پهلا، اشٽپدي (٢٢)]

(٣) آوڻ جاڻا رهـ گيا - آپ[٣] هـؤئـا مهروانُ
سچ محل گهر پايا[١٧] - گـور ڪا شبد پڇـان[١٨].

سوي راڳـ، محلا
پنجوان، شبد (١١)

---

١. ڪُمت. ٢. اُهم پاؤ. ٣. پرماتما. ٤. جڳياسؤ. ٥. ڌنڪا. ٦. وڪارن جي وِش. ٧. پياس. ترشنا. ٨. طريقو. ٩. وهنوار. ١٠. سنسار ساگر. ١١. جمڻ مرڻ جو چڪر. ١٢. بند ٿيندو. ١٣. ميلاپ. ١٤. ڌُنيت پاؤ، پياتي. ١٥. پؤنجي، ملڪيت. ١٦. نـاس ٿيو. ١٧. سچـو سرؤپ هردي رؤپي گهر ۾ پراپت ٿي ٿو. ١٨. سڃاڻي، پڇاڻي ٿو.

(۴) پوڄل[1] اِکم[2] ڏراوٽو[3] - نا ڪنڌي نا پارُ
نا ٻيڙي نا تُلهڙا[4] - نا تِس ونجهه مـلاُر[5]
ستگرو پئي[6] ڪا ٻوهٽا - ندري[6] پار اُتار.

سري راڳ، محلا پهلا، اشٽپدي(۴)١٠

(۵) هرُ در شيوي اَلکُ[7] اپيوي[7] - نهچلُ[8] آسڻ پايا
نهه جنم نه مرڻ نه آوڻ جاڻا - ستسا دوک مِٽايا.

سري راڳ، محلا پنجوان، ڇنت (٣)١

(٦) منشا[9] ڌار جو گهر[10] ني آوئي - ساڌ سنگِ جنم مرڻ مِٽاوئي
آس منورٿ پورن هووئي - ڀيٽت گور درسانا[11] جيئُ.

راڳ مانجهه، محلا پنجوان، شبد (۲۵)

(۷) آپ[12] اپاڳ - مِٽيو آوڻ جاڻا
ساڌ ڪي سنگ - پار برهم[7] پڇاڻا.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (۲۴)

(۸) هرُ[7] هر نام سنتن ڪئي سنگ - من تن وانا رامُ[7] ڪئي رنگ
گور پرسادي[6] ساگر[1] تريا - جنم جنم ڪي ڪلوکه[13] سڀ هريا[14].

(۸۸)

(۹) اَگيان اَنڌيرا مِٽ گيا - گور گيان ڏيپايو[15]
پاوڪ[16] ساگر[1] گهرو[2] - چڙهه سنتن ناو[17] ترايو.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، اشٽپدي(۱۴)

(۱۰) ايڪ[7] اوپر - جِس جن[18] ڪي آسا
تِس ڪي ڪٽيئي - جم ڪي ڦاسا.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، سکمني صاحب، اشٽپدي(۴)۱۴

(۱۱) جِس من بسئي[19] سوهوٽ نهال - تاڪي نِڪٽ[20] نه آوت ڪالُ
امر پئي امرا[21] پد پايا - ساڌ سنگ نانڪ هرُ[7] ڌيايا.

٢٢(٨)

(۱۲) جنم مرڻ نه تن ڪئي - جو هرُ[7] لڙهه[22] لاڳي
جيوت سي پرواڻ[23] هوئي - هر ڪيرتن جاڳي.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، وار (۱٦)

(۱۳) جنمڻ مرڻا آکيئي[23] - تن ڪرُ[7] لئي ڪيتا
آپ[12] گوايا مر رهي - ڦير[25] مرڻ نه ٿيتا.

راڳ آسا، محلا پهلا، اشٽپدي (٦)١٧

---

١. سنسار ساگر. ٢. ڏکيو. ٣. ڏڪائيندڙ. ٤. ترهو، لنبو. ٥. ٻيڙي هلائيندڙ. ٦. ڪرپا. ٧. پرماتما. ٨. قائم، ساوڌان. ٩. شرڌا، اِڇا. ١٠. ساڌ سنگت. ١١. درسن ڪرڻ سان. ١٢. آهنڪار، اَهم ڀاؤ. ١٣. پاپ گناهه. ١٤. ختم ٿيا. ١٥. ڏيئو ٻاريو. ١٦. وڪارن جي باهه. ١٧. ٻيڙي. ١٨. جگياسو پرش. ١٩. وسي ٿو. ٢٠. ويجهو، نزديڪ. ٢١. مڪتي. ٢٢. اَجهو، شرن. ٢٣. قبول، پاس، سڦل. ٢٤. چئجي ٿو. ٢٥. وري، ٻيهر.

(١٤) جو ليوڙي رنگ رتي - سي جوڙن نه جوڙتا
اَنتر ٻاهر اڪ - نيڻ اَلوڙتا.

راڳ گوجري، محلا پنجوان، وار (١٨)

(١٥) شبد مرهه ٿو جيوهه سدهي - تان ٿو مرڻ نه هوئي
اَمرت نام سدا من ميٺا - شبدي پاوڻ ڪوئي.

راڳ سورٺ، محلا ٽيجا، شبد (١١)

(١٦) جب هي سرن ساڌ ڪي آيو - دُرمت سڪل بناسي
تب نانڪ چيتيو چنتا مڻ - ڪاٽي جم ڪي ڦاسي.

راڳ سورٺ، محلا ناوان، شبد (٧)

(١٧) گيان ڌيان ڪڇ ڪرم نه جاڻا - ناهن نرمل ڪرڻي
ساڌ سنگت ڪي اَنچل لاڳهه - بِکم ندي جاءِ ترڻي.

راڳ جئيتسري، محلا پنجوان، شبد (١٢)

(١٨) جنمت هي دک لاڳي - مرڻا آئي ڪي
جنم مرڻ پرواڻ - هر گڻ گائڻ ڪي.

راڳ سوهي، محلا پهلا، اشٽپديون (٤)٥

(١٩) پاٽي تخت وڏائيا - پاٽي بِک اداس جيهه
پاٽي ڪل تٽ سٽ وهي - ڪمل ڦلي آڪاس جيهه
پاٽي پوچل لکهمڻي - پاٽي مدجهه پرڳاس جيهه.

راڳ سوهي، محلا پهلا، سوچجي، شبد (٢)

(٢٠) لهول هب جاڻا متيا مانُا - سمت پرپنو هوءِ داسا
جيوت مرڻي پوچل ترڻي - جي ليوي ڪرم لکياسا.

راڳ سوهي، محلا پنجوان، چنت (٣)١

(٢١) گور شبدي ترڻي ٻهڙ نه مرڻي - چوڪي آوڻ جاڻا
جو ڪڇ ڪري سولي ڀل مانهه - لسان من سهج سماڻا.

٨(١)

(٢٢) مها بِڪار گهور دک ساگر - تس مهه پراڻي گلت پيا
سرن پڙي نانڪ سوامي ڪي - بانهن پڪڙ پرڀ ڪاڍ ليا.

راڳ بلاول، محلا پنجوان، شبد (١١٠)

(٢٣) جنم مرن ڪا ڀرم گيا - گوبند لو لاڳي
جيوت سُن سماڻا - گور ساکي جاڳي.

راڳ بلاول، ڪبير صاحب، شبد (١١)

---

١. پرمالما. ٢. رچيل آهن. ٣. ٻڌل، ڦاٿل. ٤. ڏسن ٿا. ٥. ڏٺا پيو. ٦. سُڪرم. ٧. شڌ پوتر. ٨. اَڃهو، شون. ٩. جمع سان. ١٠. بکيائون. ١١. سنياسي. ١٢. متاهون پت، اَهنڪار. ١٣. تلاءُ. ١٤. ٻڌجي ٿو. ١٥. ٻيڻا. ١٦. ڪرمن جو ليک. ١٧. وري. ١٨. گيان. ١٩. غلطان. ٢٠. ٿريا اَوستا. ٢١. سِکيا، اُپديش.

(٢٤) پيو پؤجل مارگ وڪڙا[1] - آس اِساسا ڪريئي
گور پرسادي آپو چيني[2] - جيوليا اؤ مريئي .

راڳ رامڪلي، محلا پهلا، دکڻي اونڪار، پؤڙي (٤١)

(٢٥) جتي جل مهه ڪؤل نِرالم[3] - مُرگائي[4] نتڻاٽي
سُرت[5] شبد ڀؤ ساگر تريئي - نانڪ نام وکاڻي .

راڳ رامڪلي، محلا پهلا، سِڌ گوشٽ (٥)

(٢٦) سُٺڪي جم ڪي دوت - ناء ليري[6] چل جاهي
پؤجل بِکم اَسڳاهه - گور شبدي پار پاهي .

راڳ رامڪلي، محلا پهرا، وار (٩)

(٢٧) جيوت مرهه مرهه ڦن جيوهي - پُرت[7] جنم نه هوئي
ڪهه ڪبير جو نام سماني - سُن[6] رهيا لِو سوئي .

راڳ مارو، ڪبير صاحب، شبد (٤)

(٢٨) جي تؤن پڙيا پندت بِينا - دُهه اَکر[8] دُهه ناؤن[9][10]
پرڻوت نانڪ ايڪ[6] لنگهاوي - جيڪر سچ[6] سماوان[11] .

راڳ بسنت، محلا پهلا، شبد (١٠)

(٢٩) هاٿ ديئه راکي پَرب[6] آپي - سد جيوت[12] اَبناسي
ڪهه نانڪ من آنند پيا هي - ڪاٽي جم ڪي ڦاسي .

راڳ سارنگ، محلا پنجوان، شبد (٥١)

(٣٠) سمجهه اَچيت[13] چيت من ميري - ڪٿي سنتن اَڪٿ ڪهاڻي
لاڀ[14] ليهه هر ردي آراڌهه - چُٽڪي اوڌ[6] جاڻي .

(٧٩)

(٣١) هٺ نيچ هوڻي هيڻ[13] مت جوني[15] - تؤن[6] شبد سوارڻهار
آسر چين[16] تهان تؤن تارڻ - سچ تاري تارڻهارا .

راڳ ملار، محلا پهلا، شبد (٣)

(٣٢) سک اَپجي دک سگل بِناسي - پار برهم[17] لِو لائي
ترو سنسار ڪٺن ڀؤ ساگر - هر نانڪ چرن ڌياني .

راڳ ملار، محلا پنجوان، شبد (١٠)

(٣٣) آوڻ جاڻا مٽيئي[18] - هرِ[6] ڪي گُڻ گاوي
آپ ترهه سنگي[19] تراهه - سڀ ڪٽنب تراوي .

راڳ ڪانڙا، محلا چوٿان، وار (١٥)

---

١. ڏکيو، پيانڪ. ٢. پاڻ پڇاڻي لو. ٣. نرليپ. ٤. پاڻيءَ جا پکي. ٥. ورتي. ٦. پرماتما.
٧. وري، پيهر. ٨. سپاڻو. ٩. پ اکر، رام نام. ١٠. بيڙا پُن. ١١. فرمائين ٿا. ١٢. مڪتيءَ جو پد
پراپت ٿيو آهي. ١٣. پاڳل، مت هيڻ. ١٤. فائدو. ١٥. ڪوڙو. ١٦. ڪوج، ڳولها.
١٧. پربت، پرلم. ١٨. مٽجي ويندو. ١٩. مترن ساٿي.

(٣٤) ڪوڙ مَڏي ڪوڙي سڀ ڏڪايا - نانڪ ٿِن ڪيئي سنگ ڪرايا[1]
جي هوويءِ ڀاڳ تان درسن پائيئي -
آپ تريءِ سڀ ڪٽنب ترائيئي.

واڳ، ٻرياٽي، محلا پنجوان، اشٽپدي (٣)

(٣٥) ڪبير جس مرني لي جڳ ڏريءِ[2] - ميري من آنند
مرني هي لي پائيئي - پوُرن پرمانند[3].

سلوڪ، ڪبير صاحب، (٢٢)

(٣٦) ڪبير مرتا مرتا جڳ مؤا - مري[4] ن جانيا ڪوءِ
اَئسي مرني جو مريءِ - بهڙ نه مرنا هوءِ.

(٢٩)

(٣٧) جي تُون تارُو[5] پاڻ - تاهُو پُڇ ترڻ ڪَل[6]
تاهُو[7] ڪَڙي[6] سُجاڻ - وڃا اهي[8] ڪُري.

سلوڪ، محلا پهلا (٣)

(٣٨) ستگور شيو سڪ پايا - اُٽ[9] تِشنا[10] تج وڪار
جنم مرن ڪا دُک گيا - جن نانڪ شبد بيچار.

سلوڪ، محلا تيجا (٤٩)

(٣٩) ستگُور ڪي شيويءِ لڳيا - پوُجل تَريءِ سنسارُ
مَن چِنديا[11] ڦَل پائسي - انتر بيڪ[12] بيچارُ
نانڪ ستگور مليئي پربَ[3] پائيئي - سڀ دوُک نِوار[13]ڻهارُ.

سلوڪ، محلا چوٿان (١٦)

---

١. ڪوڙين ڪي. ٢. ڊڄي نس. ٣. پرماتما. ٤. سڄو سڄو مرڻ، آپ مٽائڻ. ٥. چڱيا تُو. ٦. ترڻ جي ماهر، سنت مهاتمائون. ٧. اُهي. ٨. ڳهرا ڳُن. ٩. بيحد ترشنا. ١٠. تياڳ ڪرڻ. ١١. گُهريا، پسند. ١٢. ورڪي ويچار. ١٣. ناس ڪندڙ.

(٥) "دکه پنڌي جاءِ"

(١) ڪيا جاڻا ڪيئن مرهگي[١] – ڪيسا مرڻا هوءِ؟
جيڪر صاحب[٢] منهن نه وسري – تان سهلا مرڻا هوءِ
مرڻي تي جڳ ڏري[٣] – جيوڻا لوڙي[٣] سڀ ڪوءِ
گور پرسادي[٥] جيوت مري – حڪمي بوجهي سوءِ
نانڪ اَئسي مرني جو مري – تان سد جيوڻ هوءِ.
[راڳ ڀاڳڙا، محلا چوٿان، وار (١٧)، سلوڪ محلا ٽيجا]

(٢) مرڻ نه مندا[٦] لوڪا آکيئي – جي مر[٧] جاڻي اَئسا ڪوءِ
سيوهو صاحب[٢] سمرٿ آپڻا – پنٿ سهلا[٨] آگي هوءِ
پنٿ سهيلي[٨] جاوهو تان ڦل پاوهو – آگي[٩] ملي وڏياڻي
ڀيٽي[١٠] سڻ جاوهو سچ[٢] ساوهو – تان پت ليکي پاڻي
محلي جاءِ پاوهو خصمي[٢] پاوهو[١١] – رنگ[١٢] سڻ رليا ماڻي
مرڻ نه مندا لوڪا آکيئي – جي ڪرلي مر جاڻي.
[راڳ وڏهنس، محلا پهلا، الاهڻيا (٢) ٢]

(٣) سادهو سنگ ڪرهو سڀ ڪوءِ – سدا ڪلياڻ[١٢] ڦر دوک نه هوءِ پرڀ پرمت ڀج ڪٽي[٢] لڏان – نانڪ دک پاليئي مان.	راڳ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (٨٤)
(٤) من ڪرهلا[١٣] ميري ساجنا – هر خرچ[١٤] ليا پت پاءِ هر[٢] درگهه پيتاپيا[١٥] – هر[٢] آپ ليا گل[١٦] لاءِ.	راڳ گوڙي، محلا چوٿان، ڪرهلي، شبد (٩)١

---

١. ڪهڙي نموني موت ٿيندو؟ ٢. پرماتما. ٣. ڊجي. ٤. چاهي. ٥. ڪرپا. ٦. خراب، برو. ٧. مري جاڻي. ٨. سولو، سڦل ٩. پرلوڪ ۾. ١٠. رام نام جي ڀيٽا. ١١. پسند پوندا ين. ١٢. آنند. ١٣. اُٺ. ١٤. رام نام. ١٥. پوشاڪون پهرينديون، عزت پائينديون. ١٦. گلي.

(٥) ميج پابو سَرب[1] ٺڏان اَڪٿ ڪٿارِيتا -
هر دُرگهه سرپاوَنت پائهن اَڏاريتا[2]
ڄَن نانڪ لڏا رتن اَمولَ[3] آپارِيتا -
گور شيوا پوُجل کَريتيج ڪهڻُ ٻُڪارِيتا ·

واڳ گوڙي، محلا پنجوان، اشٽپدي ١٢(٧)

(٦) هوه سڳَل[4] ڪـي رپڻڪا - هـر[1] سنگ سماوَءِ
دوُک نه ديتي ڪسيج جيئُ - نہ سڠُ گهر جاوَءِ ·

واڳ گـوڙي، محلا پنجوان، وار (١٧)

(٧) مـرنو مرنُ - ڪهيج سپ ڪوئي
سهجي[6] مريج - اَمر هوه سولـي ·

واڳ گوڙي، ڪبير صاحب، شبد (٣٠)

(٨) هرُ[1] دُرگهه پَڏي[7] هر نامج سيِدي - هر نامج لي سک پايا
جنم مـرڻ دوويج[8] دکـ ميٽي - هـر وامـج نام سَمايا ·

واڳ آسـا، محلا چوٿان، چهنت (٣) ٦

(٩) حکمِ مَنيج هـوويج پروانُ[9] - تان خَصميج[1] ڪا محل پائسي
خصميج[1] پـاويج ســو ڪريج - منهِ چِندِيا[10] ڦَـل پائسي ·

واڳ آسا، محلا پهلا، وار (١٥)

(١٠) آپ[11] لياڪـ پڙهيج نہ سرني - گور لي پاليجي ايهُ ٺڏان[12]
جنم مرڻ ڪي ڪٽيجي قاسي - ساچي دُرگهِه ڪا نيشانُ[13] ·

واڳ بلاوَل، محلا پنجوان، شبد (٩٩)

(١١) گوُرمک چوُڪيج - آوڻ[14] جـاڻُ
گوُرمک دُرگهه - پـاويج ماڻُ[15] ·

واڳ رامڪلي، محلا پهلا، سڌ گوشٽ، پوڙي (٤١)

(١٢) مُک سهاويج[16] نام چـوُ - آٺ پهر گُـڻ گـاءِ
نانڪ دُرگـهه مَنيتهِ - ملي لِتاويج[17] ٺـاءِ ·

واڳ ماوُ، محلا پنجوان، وار (١٣)

(١٣) گيان سَـلاهــي وَڏا[18] ڪـر - سهو ســها[1] ٺـاءِ
سچ پيچيج[19] سچ اَگوريج[20] - دُرگهه پـاليجي ٺـاءِ ·

واڳ سارنگ، محلا چوٿان، وار (١٦)، سلوک محلا پهلا

---

١. پرماتما. ٢. اَمـولـڪ ٣. بيحد. ٤. سيٽي جي. ٥. خاڪ. ٦. گيان. ٧. عزت پائيندا. ٨. پٽي. ٩. قبوُل، پاس. ١٠. مـن گهريا. ١١. اَهم ياوَ. ١٢. خزانو. ١٣. اجازت نـامو. ١٤. جمڻ مرڻ جو چڪر. ١٥. مان شان. ١٦. سهڻو، سوڀيڪ. ١٧. بيکهو، نڏ عو. ١٨. گڻ ڳاءِ. ١٩. پوکڻ. ٢٠. لڻڻ.

(١۴) گور کي چرڻ وِلهه بَل جاءِ - گور کي گڻ اَن ڏِن نِت گاءِ
گور کي ڌوڙ ڪرڻ اِشنان - ساچي درگهه پائيئي مان.
راڳ ملار، محلا پهجوان، شبد (١٩)

(١٥) گؤرمکه ملي سي سڄڻا - هر پرڀ پاپا رنگُ
جَن نانڪ نام سلاهه لئون - لڏ لڏ درگهه ونڃُ.
راڳ ڪانڙا، محلا چوٿان، واز (١۴)

(١٦) ڪبير جِس مرني تي جَڳ ڏرئي - ميري من آنند
مرني هي ٿي پائيئي - پوُرن پرمانند.
سلوڪ، ڪبير صاحب (٢٢)

(١٧) ڪبير مُهه مرني ڪا چاءِ هي - مرؤ ته هرِ ڪي دُئار
مَت هر پوُڇي ڪؤن هي - پڙا هماري بار.
(٦١)

(١٨) جهان آندر نام نِدان هئي - گور پاڻي ويچار
ان ڪي مُکه سدا اُجلي - لِت سچي دربار.
سلوڪ، محلا چوٿان (١٥)

---

١. قربان ٿئيءِ. ٢. راتده ڏينهن. ٣. سڄڻ، جڳياسؤ. ۴. پرماتما. ٥. مؤلڪي. ٦. شؤق.
٧. دولي. ٨. متان. ٩. وچن، اُپديش. ١٠. پوتر، صفا.

ڀؤجل پار ته "دَرگهه پَئِنڌا جاءِ"

هِن سنسار ساگر لئي، صاحبن ڪيترا نالا رکيا آهن، جهڙوڪ: دک ساگر، ڀئو ساگر، ڀؤجل، بکر ندي، مها ڀڪار، ڀرلنچ، سهر ميلو، ڇپن ڀيکر، وغيره وغيره. مطلب ته هيءُ سنسار، مهاجل مثل آهي، جنهن ۾ ڪنڌي ۽ ڪنارو، ٻيڙو ۽ ٻاڻٽي، ٻيڙي ۽ ملاح، جيڪي نظر غايب ٿي ويا آهن. پاڻي تار ٿيو آهي، وهڪرو تمام تيز آهي ۽ ڇوليون لڪيون ٿيون ليون اُڀلن پئيون. وچ سير ۾، خوفناڪ، ڦهري ڪُن ۽ ڪانگ لاءِ گجن پيا. پاڻيءَ اندر ڀيانڪ مانگر مڇ، شڪار لاءِ لڪيون ۽ تاڙيون پيا. رات ڪاري، ڀُت اونداهي آهي. اهڙي خوفناڪ، دردشا کي ڏسي ڏاڍو ڏکيو ٿيو لڳي، ته پار پوڻ ڏاڍو دشوار ٿيو سمجهجي. اها آهي جيو جي حالت، جڏهن وڪار وچڙن ٿا، نسون ٿيڙين ٿا، ساڃهه سميٽين ٿا. پر جيون ياترا جي سڦلتا جو سمورو دارومدار ان تي آهي، انهيءَ ڀؤجل کي سچيءَ صورت ۾ سڃاڻڻ تي، طريقت جي تلاش تي ۽ پار پوڻ جي مضبوط ارادي تي. صاحب دلاسو ڏين ٿا، ته اهو ساگر پار ڪرڻ برابر مشڪل آهي پر ممڪن نه آهي. جن خود پار ڪيو آهي، تن جو ئي اهو اعلان آهي. ايمان ۽ عشق وارا، ته ڪچي دلي سان ئي، وٺي وچ سير ۾ ٽپ ڏئي گهڙندا آهن، ۽ "لبيڪ لبيڪ" جي نعرن جي گونج اڀارئيندا آهن.

چابي آهي ستگور وٽ، جنهنجي مهر ۽ مٺيا سان، سڀ سٽالي لڳي ٿي. ستگور ته چابي ڏيندو پر لڳائڻي پاڻ کي آهي. ساڌن ساڌڪ کي ڪرڻا آهن، صدق ۽ سڪ سان، ايمانداريءَ ۽ اورچائيءَ سان. پوءِ ئي ستگور، ساڌن کي سڌ ڪندو. ستگور جي شڪتي ساڌڪ کي مقناطيس موافق پاڻ ڏانهن ڇڪي ٿي. اِئين مريد، مرشد ۽ مارگ هڪ ٿي وڃن ٿا. پوءِ جي مريد منزل کان منهن نه موڙيو، ته نه منزل دور لڳندي ۽ نه پهچڻ ۾ ڪا دير ليندي. مطلب ته من جي اک جو نشان، هردم رکيو منزل طرف کُپائيو آهي. ٻئي طرف ڏٺائين وريو، ته منزل ئي غايب ٿي ويندي. مثلاً ڪا ماءُ، پنهنجي ٻار کي، ڏسٽيءَ آگر ذريعي، چنڊ ڏيکاري رهي آهي. ٻار اُنهيءَ آگر جي آڌار تي، ويٺو چنڊ ڏسي ۽ کد کد ٿئي. پر جي ٻار جو چت، چنڊ مان اکري، وڃي آگر ۾ اٽڪي، ته چنڊ نظر کان غايب ٿي ويندو. ساڳيءَ طرح، ساڌڪ کي، ستگور سؤلهين جو سهارو وٺي، ڀؤساگر پار ڪرڻو آهي. پر جي رکيو سؤلهين ۾ ساهه اٽڪائي ڇڏيندو، ته هِن ٻڏ ٿي پيو رهندو. حبيبن جا هٿ جهلي، هڪ هنڌ نه بيهي رهڻو آهي، پر هٿن جا اشارا سمجهي، جيون ياترا جو سفر چالو رکڻو آهي. اهو سمجهڻ ضروري آهي، ته ٻيڙي پاڻ ٻيڙي پر ڪونه آهي، جيستائين پيءُ پر ٿي ٻهچالي سگهي ٿي. سو شخصيت پرست نه ٿيڻو آهي پر اُپديش اپنائي، عمل ۾ آڻي، اُنهيءَ جي اوج تي پهچڻو آهي. مطلب ته سهاري ۽ منزل کي، سچيءَ صورت ۾ سڃاڻڻو آهي.

(٦) مُڪتي

(١) پرب ڪي آگيا آلم هِتاوي[١] - جيوَن مڪت سرنُو ڪهاوي
لئسا هَــرکُ[٢] لئسا ســوگُ[٣] - سدا آنند لهہ نهي ٻوگُ[٤]
لئسا سوُرن[٥] لئسي اس ماني - لئسا امرت لئسي ٻکہ کاني[٦]
لئسا مـانُ لئسـا اپمان[٧] - لئسا رنـڪ[٨] لئسا راجـانُ
جو ورتاني ساني جُگت[٩] - نانڪ اوهہ پُرکہ ڪهيئي جيون مڪت.
[راڳہ گوڙي، محلا پنجوان، سکمني صاحب، اشٽپدي(٧)٩]

[ڪبير صاحب]

(٢) ڪبير مڪت دُئارا[١٠] سنڪڙا[١١] - راني دُسوي[١٢] ياء
من تہ منگل هوء رها - نِڪسيا ڪئہ ڪر جاء؟[١٣]
اُئسا ستگور جي مليو - تُنا ڪري[١٤] پساء[١٥]
مڪت دُئارا موڪلا[١٦] - سهجي[١٧] آوء جاء.
نانڪ مڪت دُئارا اَت نيڪا[١٨] - نانا[١٩] هوء سو جاء
هؤمي[٢٠] من استوُل[٢١] هي - ڪئہ ڪر وچدي جاء؟
ستگوُر مليئي هؤمي گئي - جوت[٢٢] رهي سب آء
اِءُ جيئہ سدا مڪت هـي - سهجي رهيا سماء.
[راڳہ گوجري، محلا تيجا، وار (۴)]

(٣) اِهہ تن ڌرتي ٻيج[٢٣] ڪرما[٢٤] ڪرو - سلل[٢٥] آپاءُ سارنگ پاڻي[٢٦]
من ڪرسان هـرردي جمائلي - اِءُ پاوس پد نرباڻي[٢٧].

سري راڳ، محلا پهلا، شبد (٢٦)

---

١. مني ڪري پرڀي ڏو. ٢. سکہ. ٣. دکہ ۴. جدائي، وڇوڙو. ٥. سون. ٦. ڪوڙي وش. ٧. ٻي عزتي. ٨. غريب. ٩. جُڳتي، مِنو پاڻو. ١٠. دروازو. ١١. سوڙهو. ١٢. آهر جي داڻي جي ڌهڻ پتيءَ جيترو. ١٣. هـاٿي. ١۴. خوش ٿي. ١٥. مهرباني. ١٦. ويڪرو. ١٧. سولائيءَ سان. ١٨. تمام ننڍو. ١٩. نماڻو، نهنو. ٢٠. اهنڪار، اهـم ڀاؤ. ٢١. وڏو، ڀاري، ٿلهو. ٢٢. پرماتما جي جوت. ٢٣. ٻج. ٢۴. سُڪرم. ٢٥. پاڻي. ٢٦. پرماتما. ٢٧. مڪتي.

۾ ممڪن نہ آهي. سو اها چيتنا فقط شڌيءَ ۽ پريم سان پراپُت آهي ۽ پرڪرتيءَ سان ميزاليت ۾ آهي، ڇو تہ خود پرم آتما سان پُوري ميل ۾ آهي. اِهين راجا ۽ رائيءَ جو گفتگوءَ سماپت ٿئي ٿو.

ٻنهي جان ڪٿي اهاري، نہ ڏسي ٿو نہ ڏيئاري، وماڻ ٿي پيو ۽ راجا "سوڪيم آهنڪار" ۽ رائي "ٻڌيءَ" سميت، چيتنا جي چانڊاڻ ۾ جذب ٿي ويو. ٻئي بختاور هئا، جنهن هيءَ آلوهيت جو اسرار ڏٺو، پر هوش حواس سڀ وڃائي ويٺو. ڪيتن پرين دربار خالي ٿي وئي؟ جي ويٺل ڪي وجود هو، نہ غائب ڇو ٿي ويا ۽ جي غائب آهن، نہ سندن وجود جي واقفيت ڪٿان ملندي؟ ڪل عالمگيريءَ ۾، وحدت ڪثرت آهي يا ڪثرت وحدت آهي؟ موجودات ۽ محسوسيت حقيقت آهي، يا غير موجودات ۽ غير محسوسيت حقيقت آهي؟ جي موجودات حقيقت آهي، نہ غير موجودات ڇو ٿي غالب پئي؟ جي غير موجودات حقيقت آهي، نہ ڪنهن، ڪنهن سان پئي سوال جوابي ڪئي، ۽ ڪنهن، ڪنهن کي ڏٺو پئي؟ ٻندي ٻاڻ کي ٿيٽ پئي ڏٺو ڇا؟ جي ها نہ فاعل ۽ مفعول ڪيئن ٻاڻ ۾ مليا ويا، يا ڪرتا ۽ ڪرم ڪيئن گڏجي ويا؟ ڪنهنجي شاهدي يا بيانات، ڪنهن جي اڳيان پيش ٿيندي؟ ثبوت جي صفائي ڪيئن ۽ ڪنهن کي ڪرڻي آهي؟

هيءَ اُنوڪو اَنڀوُ هئو، ذهني تصور هئو يا راز يا رهسڪ هئو؟ دل وند وائڻ جي گدگدائي هئي يا وهمي ويچار هو؟ ڪجھ بہ هو، پر اسرار جي يادگيري ٻُڌائي ٿي، تہ هِن وحدت جي وجود ۾، زندگيءَ کي باعث آهي، معني آهي، مقصد آهي، جنهنجو حقيقي بيان، پهچڻ لِئن ٻاران، ٻرلوڪ پيش ڪيو هو، يا ٻڌائين، اندرين ۽ من کي ٻُڌايو ويو هو، يا راجا ۽ رائيءَ جي آخرين گفتگوءَ ۾ هو. جي ٻڌائين، اندروني ۽ من، اُنهن لِئن والگو نشڪام ڪرم ڪمائين، نہ لياڳ ۽ ويراڳ جو واڇوڙو لڳندو، جنهنجي زور ٿي، اَهم ڀاؤ ۽ ٻُڌي ٻئي اَکنڊ ۽ پُورن شڪتيءَ ۾ جذب ٿي ويندا ۽ آتما جي پرم آتما سان ملاقات ٿيندي. اِهوئي جيوَن جو ساڌن آهي، جنهن جي ٻل سان، لکشن ٻُڌي، گيان چڪشوءَ ۾ بدلجي ٿي. جيئن خواب ٽٽڻ کان پوءِ، خراب خواب ڪري سمجهبو آهي، تيئن ئي اگيان دور ٿيڻ ۽ آتميت جي اهڃاڻ ملڻ سان، هيءَ سمورو سنسار، سڀني جي صورت ۽ سمجهڻي ٿو. جي دلبر دل ۾ آهي، نہ مندر بہ من ۾ آهي، حج هردي ۾ آهي، ڪعبو قلب ۾ آهي. انهن ڪري، ناٿن جي طلب ۽ تلاش لاءِ، طالب کي ڪن اندر ئي طواف ڪرڻو آهي. ٿان جو طالب طلب ۽ طواف ماڻي هڪ ٿي وڃن.

ٻاجهل نه ڪڏهن ۾ ٻار، ڪڏهن ۾ هرکي نه ڪڏهن ۾ هاڻي، ڪڏهن ۾ جيئڻ نه ڪڏهن ۾ اُجگر. اڄ ليڙن ۾ نه سڀان لوئڻ ۾، اڄ محلن ۾ نه سڀان مقامن ۾، اڄ سخاوت ۾ نه سڀان سخاوت نه ڪي. اڄ ٻيءَ ٻٽيو نه سڀان ٻٽ ٻٽيو، اڄ ٻتي ٻٽيو نه سڀان ٻتي ٻٽيو. ڪو ڪڏهن رنگ ۾ ڏسيس نه ڪو ڪڏهن ۾، پر سڀ رنگ ساڳئي رنگريز جا، سڀ سانگ ساڳئي سانگيءَ جا آهن. ڪرم جو چڪر چالو آهي، سڀ سان لاڳو آهي. ڪرم ٻاڻ آهي نه ڪرتا ۾ پساڻ آهي. چڪر ٻاڻ نه ڦيٽي جو ڦيرائيندڙ به ٻاڻ آهي. اهوئي سر آهي، اهوئي ساز آهي، نه اهوئي ساز نواز آهي. اهوئي سڀني جي اندر ۾ سمايل آهي، جتي جالب جي جهلڪ آهي.

سوڪيم اهم ڀاؤ به "مان" آهي. انهيءَ "مان مان" ۾ به مانداڻ آهي. جڏهين انهيءَ "مان" جي جاءِ ڪان ۽ اُٿجاڻ ٿيو، تڏهين ٿي مالڪ جي جاءِ ملندي. اهـا جاءِ معدل ماٿ. انهيءَ ماٿ جي دزي ۾ ٿي، مالڪ سان ملي وڃبو. اها ماٿ، سرير، اندرين، من ۽ ٻڌيءَ، ڇئني کان ٻاهر آهي. چوٿين پد، تريا اوستا ۾ آهي. جاڳرت اوستا ۾، خودي غير وجهي، خدا کان جدا ٿي رکي. سُپن اوستا ۾ به، جاڳرت جي ويچارنا، سُپن ذريعي وکهن ٿي وڃي. سکوپت اوستا ۾ به اُلوُت اوُنگهه آهي، انوُپ ٻاپت اڳياٽاني آهي. جڏهين نفس جو نقاب لهي ٿو، جڏهين ٻهڪتي پراڻي جو پڙدو هٽجي ٿو، جڏهين من ٿي من نه رهي ٿو، تڏهين ٿي مرهه جو اگيان ٽٽي ٿو، مايا جي اوديا وڃي ٿي، اصليت جي واقفيت ملي ٿي، سوڪيم اهم ڀاؤ صفا سميٽجي ٿو، ذات ۾ ذات ٿي ملي وڃجي ٿو. پوءِ نه غازي غرق ۾ غايب ٿئي ٿو، خاوت جو خمار چاڙهي ٿو، انهد جو ناد وڄائي ٿو. اتي انسان پاڻ ابناسي آهي، سهج نراسي آهي، نج پرڪاشي آهي، ست چت آنند آهي، پوُرن پرمانند آهي. هاڻي ڏجهه جي ڏجهارت مان، پدارٿ ۾ آيو آهي. اهو به الاهي اسرار آهي. اهوئي برهم گيان آهي خودشناسي آهي، جنهن ٻاپت صاحبن ڳر ڳر ڏٺي ڳرهايو آهي.

پاڻ پڇاڻ کان پوءِ ٿي، اهو برهم گيان پراپت ٿئي ٿو. تڏهين جيوُ سمجهي ٿو ته مان سرير نه آهيان، ٻُڌي نه آهيان پر امر آتما آهيان، پرم آتما جو جزو آهيان، جيئن ساري سرشٽي، سموري پرڪرتي به انهيءَ جو جزو آهي. سڀ پرم آتما مان پيدا ٿيل آهن، پرم آتما جي آڌار تي ٽڪيل تا ۽ پرم آتما ۾ جذب ٿيڻا آهن. جسا احساسيت موت پڇاڻا خود بخود غايب ٿي وڃي ٿي، سا ويراڳ ذريعي ۽ ساڌنائن جي ٻل سان، جيئري به غايب ڪري سگهجي ٿي. پوءِ ڪڏهن به ڪيل تجربي يا پرايل آزمودي سان لڳاءُ نه رهندو، جو نه جا روُ ٻڪار يا حقيقت تجربا ڪرائي ٿي يا آزمودا ڏيکاري ٿي، تنهن سان ٿي لڳاءُ نه رهندو. پوءِ فقط شڌ چيتنا رهي ٿي، جنهن ۾ خيال ڪرڻ جي ساڃهه ۽ شڪتي پوُرن قائم آهي. پر اها چيتنا خيالن ۽ خفقانن کان ٻنهي خالي آهي، غير متعلق ۽ غير جدا ٿالي آهي. مدفي فلم جيان غير تحرڪ هوُندي به تصويرن جهڙي ٿي، پر تصويرن جي تصوُر

هٿايون ۽ پرڪاش پسون، ته اَصليت جو اثبات ملي، ۽ عجائب جو عجب ظاهر ٿئي.

هيڏيءَ لمبيءَ ۽ تيز فهم تقرير کان پوءِ، راڻي ساڻي ٿي، سمهي پئي ٿي. واجها بلڪل شرمسار آهي، پشيمان آهي. راڻيءَ سندس اک کولي آهي، اکيان جا پڙدا هٽايا آهن. پڙيءَ جو پل جاڳايو آهي. هوءَ کيس نياز سان نمسڪار ڪري ٿي، پيرن کان وٺي، اکيون اکين ۾ ملائي ٿي، ۽ اجازت جي آواز ۾، آهستي آهستي پنهنجو بيان پيش ڪري ٿي. پوءِ راڻي به رخ بدلائي، رسوخ ۽ رفاقت سان، ڪن ڏنيس ٿي. بادشاهه کي ساهه پيٽ ۾ پئي ٿو.

بادشاهه: هي منهنجي پيها ۽ پيدار بيگم، قربان وڃان تُنهنجي قدمن تان، تنهنجي قَدامت ۽ قابليت مٿان. تون نه منهنجي نار آهين، اَور آهين، نار آهين. تنهنجي نوازش بنا، مان نه نابين آهيان. هوءَ نه تنهنجي طبيعت جي تابعداريءَ ۾ هوس، نه اڄ سڀ تنهنجي ذاعت جو طلبگار آهيان. جو راز هيلتائين، ڇاتيءَ اندر ڇُپيل هو، سو اڄ تو کولي ڇڏيو، نه اَصليت جي اَحساسيت سان ٿي، مري اَمر رهيو، نه نه ان سڪو پيو مري، مري جيئي ۽ وري مري. سچ پڇ ته اسان کي نه پنهنجي ذاتي اَهميت آهي، نه هستي آهي ۽ نه وجود آهي. ڪجهه ڪين آهيون. اسين پڻ ته خالق جي خلقت جو هڪ حصو آهيون، روپن ۽ نالن جي نظارت آهيون، نظر فريب آهيون. اڄ ته نظر غائب ٿي، آتما ۾ جذب ٿي وڃون. اڄ جي روپڪار، روحاني راز دالي هٿي، ۽ تنهنجي رُباعيات ته جڳڪ رب جي رحمت هٿي. مذهب جي معلوميت ملي آهي، رابط کي رخصت ملي آهي. هاڻي نه ڪنڌ جُڙي آهي ۽ دامن ٽٽي آهي. هاڻي پڌري پٽ ظاهر آهي ته ايشور پاڻ انسان ٿي آيو آهي، الله پاڻ ڪُل آدم ذات ۾ آهي، پر انهيءَ پڌرائپ هوندي به، پاڻ ڳجهو آهي. سبحان جي مورت جت ڪٿ ساڃي، پر ڪنهن ورلي جڳياسوءَ جي جوت جاڳي، جنهن دل اندر پالي جهاتي، ۽ اها صورت صحيح سڃاتي، نه سڃاڻندڙ، سڃاڻپ ۽ صورت سڀ هڪ آهن.

واحد پاڻ نه وحدتي وستر پائي ٿو، وري لڪين لباس لاهي ٿو ۽ وجودي ويس بدلائي ٿو. مالڪ مڙني ۾ آهي، جت ڪٿ آهي، سڀ ڪجهه آهي. روپوان ۽ اروپ آهي، مجسم ۽ لاجسم آهي. ظاهر ۽ باطن آهي، نرگن ۽ اَدمت گُن آهي. پار ۽ اَپار آهي، آڌو ۽ اوڏو آهي. اَنوپ ۽ اَننت آهي، لاحد ۽ لامحدود آهي. لاثاني ۽ لامتناهي آهي. اهڙي سائين سڀني ۾ آهي پر اک جو فرق آهي. جنهن ديواني جي ديد ۾ دستور آهي، سو سڀني هر هنڌ، هر وقت، دلبر جو ديدار ڪري ٿو. هوءَ ڪنهن ۾ نه آهي؟ هو ڇا نه آهي؟ هو ئي نه ڪنهن ۾ يوڳي آهي نه ڪنهن ۾ جوڳي آهي، ڪنهن ۾ روڳي نه ڪنهن ۾ اَروڳي، ڪنهن ۾ فقير نه ڪنهن ۾ امير، ڪنهن ۾ ڪُوڙيل نه ڪنهن ۾ قبيل، ڪنهن ۾ تاوان نه ڪنهن ۾ ناتاوان، ڪنهن ۾ جاهل نه ڪنهن ۾ عالم، ڪنهن ۾ وڪاري نه ڪنهن ۾ گڻوان. ڪنهن ۾

راڻي ٻُڌي: هي مُنهنجا پيارا پُٽ، اڄ تہ تو مون کي هڪ وچتر وِسمتا ڏيکاري آهي، جنهن منهنجي سُڌ ٻُڌ ڀُلائي ڇڏي آهي. جي تُنهنجا زر خريد ٻانها ٿي وهندا هئا ۽ هردم تنهنجي حڪم هيٺ هلندا هئا، تن کي تو، وفاداريءَ عيوض وڍڻ ڏنا، سنگين الزام مڙهيا ۽ سخت سزا ڏني، جا موت کان بہ بدتر آهي. تو هُنجي شرافت ۾ شڪ آندو، شخصيت جي شامت آندي ۽ سياءَ جي سماپتي آندي. مان بہ توسان يا عمر، ٻانهن ٻِت ٿي ويٺي آهيان، ٿڌيءَ ڪوسيءَ ۾، وفادار ۽ مددگار ساٿڻ ٿي رهي آهيان، ۽ ممتا ۽ محبت ۾، سڀ ڪجهہ سَٺي رهي آهيان. اسين ٻئي هڪ ٻئي جي زندگيءَ جي زندگاني آهيون، هڪ ٻئي جو سهارو آهيون. پر اڄ تہ تو منهنجون ٻيئون ئي مڃهاڻي ڇڏيون آهن، تہ ڇا مون سان بہ وفاداريءَ عيوض، ٻڪر ٻوساٽ نہ ڪندي؟ تنهنجي تہ ٻيگهي مڇي وئي آهي. سمجهيم تو تہ اصولن جو اڄهو ونئي، تون سيڌي جو ڳالهو گهٽي سگهين ٿو، ڇو تہ راجائيءَ جي رتبہ، تنهنجي مُنيءَ ۾ حيواني طاقت رکي آهي، جا تون حيوان جيان هلائي رهيو آهين. پر جي حاڪم خود حيوان ٿي هلي، تہ پوءِ رعيت مان، راست بينيءَ، راست سُخنيءَ يا راست ڪرداريءَ جي اميد رکڻ، بڪواس، آهي رياڪاري آهي، مڪاري آهي.

ڇا، جن ملازمن تي تو اڄ مار وڌي، سي تنهنجي پيغامن پهچائڻ ۾ ٻوٽواري ڪندا هئا؟ ڇا، جي اڄ تو اصليت جا ٻئي اشارا ڏنا، يا سر ڀاونا جا ٿي سبق سيکاريا، يا واجبيءَ ۽ غير واجبيءَ جا ٿي وعظ ڪيا، سي تو پاڻ سمجهي، عمل ۾ آندا آهن؟ ڇا تنهنجو مون سان لڳاءُ ڪوڙو آهي؟ ڇا تنهنجو پيار، اندر ۽ من سان، تاني پيٽي وارو تعلق نہ هو؟ ڇا تون طلبگاريءَ جي تاثير کان آجو آهين؟ ڇا طلب جي تڪميل توکي بود ۾ نہ آڻيندي آهي ۽ عدم تسليم توکي بيقراريءَ ۾ نہ آڻيندي آهي؟ سوال اهو نہ آهي تہ تنهنجي طلب جو طرف سڌو يا اُبتو آهي، پر سوال هيءُ آهي، تہ تو لاءِ ٽوڪ ڪٿي آهي، تو تشنا مٽائي آهي، يا دک سک ۽ خوشيءَ رنج جي حد پار ڪئي آهي؟ جي نہ، تہ تون سر ڀاونا جي سبق سيکارڻ لاءِ، ڪيئن حقدار ٿِئين؟ جي تون خود ڏوهي آهين ۽ اوگڻن جو آزاريل آهين، تہ تنهنجي اپديش جو ٻين تي ڪهڙو اثر ٿيندو؟ جي تون پاڻ سزا جي لائق آهين، تہ توکي ٻين کي سزاياب ڪرڻ جي ڪهڙي ضرورت پئي هئي؟ معاف ڪج، جو اڄ مون ادب ۽ لحاظ جو ليڪو لنگهي، گستاخي ڪئي آهي. پر تنهنجي نامناسب، نامطلق ۽ ناحق جو ٻيو ڪهڙو جواب ٿي سگهي ٿو؟ جنهن اصليت جو اڄ تون آواز اُٿاري رهيو آهين، تنهن کان تون بہ ايترو ئي ڀليل آهين، جيترو ٻيا سڀ يا مان پاڻ بہ. سو جي توکي پاڻ تارڻو آهي ۽ پاڻ سان گڏ، مون کي بہ تارڻو آهي، تہ اڄ تہ تنهن واري تاڪ ڪريون، سندن ساڃهہ ٻرايون. ٿورن پاڻ ڇڏايون ۽ ائين آتما کي آزاد ڪرايون. اسان جي ڪرتوتن ٿي، آتما تي ڪرم روپي ڪارا ڪوش چاڙهيا آهن. اهي ڪڪر روشنائيءَ کي ڍڪائي وينا آهن. اڄ تہ تياڳ ۽ ويراڳ جي واٽ وٺي، اهي ڪوش ڪٽيون، ڪڪر

اٿي. تنهنجي وفاداري مون ڏانهن ڪانهي، پر تنهنجي وڪاري واپارن ڏانهن آهي، جنهن جو بنياد ڏيئي ۽ ڏيڻ تي ٻڌل آهي. اهي گويا ٽوٻا جا جوڙا، سڀني ملڪ ۾ پکڙجي ويا آهن. ڪو گهر ڇٽل نه آهي، جنهن ڪري خراب سچ ڏسڻ ۾ ٿو اچي، ۽ سچ خراب ٿيو لڳي. رعيت جو ڌيان وڃي خيالي سنسار ۾ کُتو آهي. اصليت کان هوءِ صفا پاسي ويا آهن. سڄي حڪومت ڊانوانڊول ڪري ڇڏي اٿئي. سڀ سڪو کوٽو ويو آهي ۽ نقلي سڪو عام چالو آهي. تنهنجي خود بيان جي آڌار تي، اهو عظيم الزام لوڪن تي ثابت ٿي چڪو آهي، نه خود پرستي، لوڪي مون سان وفاداريءَ لاءِ مجبور ڪري رهي آهي.

هن ٻاري وچهاڻ جي لهمس تي، تون ڦاسيءَ جي تختي تي لٽڪائڻ جي لائق آهين. پر مان تنهنجي ارڙهين تي رحم کائي، لوڪي جيڪڏهن تون ڏسيان ۽ ڏنگ ڪيئي، ڪسي نو اٺايان. تنهنجي وڪاري واپارن جو شتاب يعني فوز آڏائي ڇڏيو. اهو واپارن هوندي ۽ نه وري مون جي ڪاڪ آڏي. جڏهن تنهنجي اها خام خيالي ختم ٿيندي، تڏهن تي واسنا جو واس ويندو، ڇڪتاڻ ڇڄندي، ترڻ اڙ بند ٿيندي، لڏ جسي ٽيڪو لهندي ۽ ڪرم ڪروڌ ٺامي رهندا. تنهن ڪري، هن ڪانهوءِ، تون آلمڪ واپارن ذريعي ڪاروبار هلائيندين. ذاتيءَ طور، تون ٻيڙو ٻڌڪار ڪرڻ آهين پر وڪاري واپارن ڪري وڃي غلط رستي تي پيو هئين. آلمڪ واپارن، لوڪي صحيح رستي تي هلائيندي ۽ گناهن کان بچائيندي. ڏهتي اندر ٻڌون، اچا ۽ تنهنجون داسيون تي رهندئون ۽ تنهنجي ڪاروبارِ انصاف ۽ ايمانداريءَ، سچائيءَ ۽ صفائيءَ سان هلائيندئون. ڏيئي ۽ ڏيڻ جو ڏنيڙ بند رهندو ۽ اِئين تنهنجي دامن جو داغ مٽبو. هن ڪايا ڪلپ بعد، تون جڳ من جو من ٿي نه رهندين. تون پوءِ آزاد ٿيندين ۽ آزاديءَ دنارن ٿي مون کي ۽ مهاراڻيءَ کي آزاد ڪرائيندين.

اها سزا ٻڌي، من جا ٻه ٻه ويا نه ڇهه ٻه وياءِ. واپارو هارائي، دلشڪستو ۽ شرمندو ٿي، روانو ٿيو. جڏهن بادشاهه ڏٺو نه هاڻي دربار ۾، رکو منهنجي پت راڻي ”ٻنڌي“ وڃي اٿي آهي، سو کٽي هن کي هنج ۾ وهاريائين. چوڻ لڳس نه هي منهنجي جان، اڄ نه مون ڪيتن نه ڪماليت ڪري ڏيکاري؟ اها آهي حاڪمن جي حڪم جي حِڪمت. اڄ نه هاڻي هيءَ شاندار سوپ ملاهيون، ۽ محل اندر مجامعت ماڻيون. پر هن روئڪار ڪري، راڻي اڳتي ڏاڍي دلگير ۽ دل سرد ٿي پئي هئي، سو اچي سڏڪن ۾ ڇُٽي ٻولڻ بس ٿي نه ٿين. هن جي منهن جو پنو ٿي ڇڏي ويو هو. هوءَ ڪنبڻ ۽ ڪنجهڻ لڳي، جڻ نه جاڻ ٿي روح رباني ولي. راجا ڏاڍو دلشڪسته ۽ ششدر ٿي پيو. پر پڪدم پاڻ سنڀالي، پيار ۽ پاٻوهه سان، راڻيءَ کي رهي ربي، سامت ۾ آندائين، ۽ پر واري ڏيوان تي سمهاريائين. پوءِ پاڻ چمت شروع ٿي. راڻي نه ڦوڪي وٺي هئي ۽ هيءَ مناسب موقعو ڏسي اچي ڇاپي. اڄ نه چورهه ڇنڊي نه ڪڏهين ڇنڊي؟

۾. ڏسڻ ۾ ڪو نائڪي اداڪار آهي. هو اڄ نائڪ ته سپاهي ڪُل نائڪ ٿو ٿئي. پر سندس لڳاءُ نه نائڪ سان آهي ۽ نه ڪُل نائڪ سان. ليڪن اوهان به ترتيب ٿي، فرمان برداري ڪريو. مثلاً واسنا يا ڪرم، چاهي سٺو هجي يا خراب، پر اوهين پسنديءَ يا نا پسنديءَ جي پيڙ کان پري رهندا ئون. اهو پيڙ ٿي آهي، جنهن سرشتيءَ ۾ ڏک ۽ سک جو ناٽڪ رچايو آهي. جا اندري، هن حڪم جي انحرافي ڪندي، سا ڪڏهن ڇڏبي، ڇو ته سندس موت، ماٺوڪيءَ جدائي جيئڻ کان هر طرح بهتر ٿيندو.

اها سزا ٻُڌي، اندرين جو ته ساهه ئي سڪي ويو وڃي، ته مکيه منتري ”مَن“ جا ٻه عضوا ڪنبڻ لڳا. بادشاهه پنهنجي پٽ راڻيءَ ”ٻُڌيءَ“ جي ڪاهي ٿي هٿ رکي، چاهه سان چوڻس ٿو، ته اي منهنجي محبوبا، هي اندريون ته توکان بي وڌيڪ پترووت ڌرم پالن ڪن ٿيون! راڻي چوهه. مان هٿ ڇڏائي، پري ڪري بيس ٿي. بندو، جان ڪٿي هال طرف نظر ڦيرائي ڏسي، ته مڙئي دوباري گم ٿي ويا آهن، سواءِ مکيه منتري ”مَن“ جي، جو بلڪل گهٻراهٽ ۾، سنگهاسن جي سامهون بيٺو آهي. ڪنڌ هيٺ اٿس، ساهه مُٺ ۾ اٿس پر چپ ڏڏاس پيا، جن مان ڪجهه ڏٻرو آواز نڪري رهيو آهي.

مَن: بادشاهه کي هٿ ٻڌي، من عرض ٿو ڪري، ته هي سرتاج شهنشاهه، هي منهنجا آقا، تو ته منهنجا پر ئي ڪپي ڇڏيا. منهنجي اندر ۾ ڪروڙين ڪامنائون ۽ ڀاونائون مرادون ۽ منشائون، جن جي پورتيءَ جو چشڪو، مان پنهنجي ڏهني جوين يعني اندرين معرفت وٺندو آهيان، ڇو ته انهيءَ چشڪي جو سواد، ڪين به ايندو آهي. هاڻي جي اندريون ئي چشڪي وٺڻ کان ناپري واربنديون، ته مان خود چشڪو ڪيئن وٺي سگهندس؟ چشڪي ٻنا، ترشنا ڪيئن: ترپت ليندي ۽ ترشنا ٻنا، مان ڪيئن جي سگهندس؟ ترشنا ئي ته منهنجو پران آهي. هي شهنشاهه، مون کي ٻڌاءِ ته توُن خود به اهين. مون جهڙي ماهر مکيه منتريءَ ٻنا، تنهنجي شهنشاهت به وڌيڪ جٽاءُ ڪري ڪونه سگهندي.

بادشاهه: اي منهنجا متر، مون کي پنهنجي شهنشاهت پياري آهي ۽ انهيءَ ڪاڻ توُن به پيارو آهين. توکي مان مارڻ نه ٿو چاهيان پر ستائڻ نٿو چاهيان، جيئن تنهنجو عهدو هلائي رهيا آهن يا جيئن مون پرانن ۽ اندرين کي پنهنجن عهدن هلائڻ لاءِ هدايتون ڏنيون آهن. ملازمت جي فرض منصبي، مناسبت جي ميزان ۾ هئڻ گهرجي. سو توکي پنهنجي ذهني ڪيفيت بدلائڻي پوندي. پر تنهنجي اوگڻن جي اوگهڙ ٻنا، تنهنجي رخ ۾ تبديلي ايندي ڪانه. سو توُن ڪن کولي ۽ دل لائي ٻُڌ، ته تنهنجا ڪارناما ڪهڙا آهن ۽ انهن ڪري، منهنجي شهنشاهت ڪيتري نه پوئتي پوندي ٿي وڃي. توُن منهنجو ملازم آهين، پر پاڻ کي مالڪ سمجهي ويٺو آهين، ۽ هر معاملي ۾ ٽنگ اڙائي ويٺو آهين. جتي جتي صلح سانت آهي، اتي ڪوڙ کهسان مچائي ڏنو اٿئي. امرت کي وش بڻائي ڇڏيو

اهڙا سزا ڀُڳي، ٻيئان جي دل ڏهلجي وئي. سندس ڏرڻ ڏکي ٿي، تہ جو ڀل چيل تِي هُر ڀل آهي، سو هڪ هند ڪيئن ٻڌجي سگهندم؟ لاچار ٿي پيٺ ورائي لَو. هوڏانهن بادشاهہ، راڻيءَ "ٻُڌيءَ" ڏانهن مُشڪي نهاري لو، انصاف ۽ عدل لاءِ داد گهري لو. پر واڻي سانت ۾ رهي ٿي، ڇو تہ بادشاهہ جي فيصلي، سندس چاليءَ ۾ ڏڪ ڏڪ پيدا ڪئي آهي. اِلي ٿي، ڏهئي اِندريون، پنج گيان اندريون ۽ پنج ڪرم اندريون بہ نوي، سامهون اچي ٿيون. سمجهي سگهجي پيو تہ زبان، ڏهني پاران تقرير ڪندي.

بادشاهہ: اوهان جو نالو ڇا آهي، پيشو ڪهڙو آهي، مقصد ڇا آهي، وجود ڪٿان ٿيو آهي، ڪٿي ۽ ڪڏهين سماپت ٿينديون آهيون؟

زبان: هي ملڪ معظم، اسين ڏهئي اِندريون اوهان جي مکيہ منتريءَ "من" جون داسيون آهيون ۽ سندس اشاري جي هيٺ وس آهيون. هي پنج گيان اندريون آهيون ۽ هي پنج ڪرم اندريون آهيون. انهن تہ هرهڪ اندريءَ جا جدا جدا فرض مقرر ٿيل آهن، پر ٿوري ۾ ڪٿي هيئن چئجي، تہ گيان اندريون، واسناڻون وٺي وڃي ويچار تا رکيا دربان کي ڏيون، تہ من کي پهچائي. وري اهو ٿي دربان، من جو پيغام وٺي، ڪرم اندرين کي پهچائي، جنهن جي تعميل پوري ڪريون. واسنا ڏئي تہ آهي ۽ پيغام آڻيو نہ آهي. روشنائيءَ جي رفتار بہ اهڙي تيز نہ آهي. واسنا جو واءُ ساءُ اهو وٺون، جو من کي پسند پئي، ۽ سندس پيغام جي پوري بہ اهڙي ايمانداريءَ ۽ اوچائيءَ سان ڪريون، جو ڪيس پسند پئي. سندس پسنديءَ ۾ ئي اسان کي پرستتا ملي ۽ سندس ولڪ ۾ ئي اسين رلي رهون. نيت تہ اسان ڏهني جو پيارو پيار آهي. سو قابليت ۽ لياقت ڏيکاري، پيا سندس پيار جون پڪون پيون. اهوئي اسان جو پيشو ۽ مقصد آهي. حضور، اسين ڪيئن پيدا ٿيون آهيون، ٿيهڙي تہ ڪل ٿي ڪانہ آهي، ڇو تہ چالي جم ڪان، من سان لاڙون لڏيون سن ۽ سندس مسڻ ٿي ٿي چاڪهہ چڙهي، ستي ٿينديون سين. اسين موئي وڃون، تہ اسان جو ٿور، من هونڊ ڏاڍو دکي ۽ وياڪل گذاري. تنهن ڪري، جيستائين من جيرو آهي، تيستائين اسين بہ زنده رهڻ ٿيون چاهيون، ڇو تہ هڪ ٻئي کي چشڪو ڏيون ٿا ۽ هڪ ٻئي کان چشڪو وٺون ٿا. اهو چشڪي جو چشمو ئي اسان جي چمن کي چمڪائي رهيو آهي.

بادشاهہ: لعنت آهي اوهان جي لڳاءَ تي، غلاميءَ تي، نيچ مدرتيءَ تي، ذلالت تي ۽ زواليت تي. اصليت جي اَڻچاڻائي، ڏليءَ جي ڏطوفي ۽ چشڪي جي چٽڻي، اهي سڀ مها اپراڌ آهن، جن جي ڪارڻ، اوهان مڙني مٿان عقوبتون ۽ عذاب اچڻ گهرجن، ڇو تہ گوشماليءَ ٻنا، اوهان جو حوصلو ٽڪائي نہ لڳندو. تنهن ڪري اوهان کي اهڙا سزا ٿي ڏني وڃي، تہ هن ڪانهوءَ، اوهين پنهنجو پنهنجو، واسنا وٺڻ يا ڪرم ڪرڻ جو فرض، ادا ڪنديون رهو، پر اوهان جو لڳاءُ تہ واسنا ۾ هئڻ گهرجي، نہ ڪرم ۾ ۽ نہ من

سو پنهنجي لاءِ آنند ميو آهيون. پرڪرتيءَ لوڙي پرش ۾ به اسين سمايل آهيون.

بادشاهه، اها وارتا ٻڌي پرسن ٿي ويو ۽ پنهنجي تخت کي، پنهنجي جڳهه تي باعزت موٽي وڃڻ لاءِ اشارو ڪري ٿو. پوءِ پنهنجي پٽ راڻي "ٻُڌيءَ" کي، ڀاسيرو ٿي، قرب سان ڪن ۾ چئي ٿو، ته اي منهنجي مهاراڻي. منهنجي من جي ملڪه، هي پنج تت ته لوڪان به وڌيڪ پڌرا آهن. راڻي، منهن ڦيرائي مرڪي ڏني ٿي، ته ايتري ۾ پران به اوريان اچي، خوشي سلام ڪن ٿا.

بادشاهه: توهانجو نالو ڇا آهي، پيشو ڪهڙو آهي، مقصد ڇا آهي، وجود ڪٿان ليو آهي، ڪٿي ۽ ڪڏهين سماپت ٿيڻا آهيو؟

پران: هي جيڏا قبلا، هِن خادم کي پران ڪري ڪوٺين ٿا. هڪ سرير ۾، پنج مُنهون آهيان، جو ته پنج پيشا آهن. پنهنجي الڳ به آهن ته پاڻ ۾ رليا مليا به پيا آهن. جڳت ۾ جيڪي جان وارا جيو آهن يا جڙ وستون آهن، تن جي لهرڪ ۽ ترواٽ لاءِ، مان ئي جوابدار آهيان. ساهه کڻڻ، هاضمو ڪرڻ، رت جو دورو چالو رکڻ، پگهر ڪڍڻ، پيشاب ۽ وشٽا جو نيڪال ڪرڻ، انهن سڀني ڪرياتن ۽ ڪرتبن جو به تعلقات، منهنجي شڪتيءَ سان آهي. زندگاني جو مدار رڳو انهيءَ شڪتيءَ تي آهي. پر اها شڪتي، مونکي سرو شڪتيوان مان مليل آهي. منهنجو مقصد اِهو آهي، ته منهنجي شڪتي سدا قائم رهي. منهنجي شڪتي سماپت ٿي وڃي، اِهو ته نه مان پسندي سگهندس ۽ نه سهي سگهندس. آئيٽي ۾ ئي مونکي آرام اچي ٿو. سماپتيءَ جو ته نالو ٻڌندي ئي، منهنجو ساهه سُڪي ٿو وڃي. پران ته جيءَ جند جو جياپو آهن. جي پران ويا ته باقي بچو ڇا؟ مان غائب ٿيان ته ساري سرشٽي الف تاراج ٿي وڃي. شايد بادشاهه خود به سلامت رهي نه سگهي! مونکي پنهنجي شڪتيءَ تي فخر آهي ۽ جياپي سان دلچسپي آهي.

بادشاهه: اي منهنجا پيارا متر پران، تون ته ڏاڍو دلو ٿو ڏسجين. شايد اهڙا ڇِلهه ئي چڙهيل ٿي ڪونه آهين ۽ نه پاڻيءَ جي پڪڙ ۾ آيو آهين. مالڪ جي مهتا کان ٻاهر آهين، اتفاق ۽ اختلاف جي نظر فريبيءَ ۾ آهين، آد ۽ انت جي دلفريبيءَ ۾ آهين، لذت ۽ لڳاءُ جي دلرباڻيءَ ۾ آهين، مسئلن ۽ مرادن جي قيد ۾ قابو آهين. پرائي شڪتي، پنهنجي سمجهي ويٺو آهين، تون ته وڏو ڏوهي ۽ گنهگار آهين ۽ سخت سزا جي لائق آهين. انهيءَ ڪري، توکي اها سزا ٿي ڏني وڃي، ته هن ڪائنات، تون "اڙا" ۽ "پنگلا" جي وچ ۾، ٻنا ڪنهن به چرپر جي، هڪ هنڌ ويٺو رهندين ۽ "سکمنا" ناڙيءَ ڏاران پنهنجو لهرڪ هلائيندين. سڀ پيون تنهنجون اندر ٻاهريون بند رهنديون. هردم منهنجي نظر هيٺ هوندين. اها سزا لاشڪ توکي تڪليف پهچائيندي، پر ٻنا سبق سکڻ جي ۽ اصليت سمجهڻ جي، تون غلاميءَ جون زنجيرون ٽوڙي ڪونه سگهندين ۽ آزاديءَ کان محروم رهندين.

بادشاهہ: اوهان جو نالو ڇا آهي، ٻيڻو ڪهڙو آهي، مقصد ڇا آهي، وجود ڪٿان
آيل آهي، ڪٿي ۽ ڪڏهين سمايل ٿيڻا آهيو؟

پرٿوي: هي عالم پناهہ، اسان جا نالا آهن: ”پرٿوي“، ”جل“، ”اگني“، ”وايو“
۽ ”آڪاس“. خصلتن مطابق، اسين پنج ڀائر آهيون، پر قدرتي ٻانهون؛ اسان کي
هڪ ٻئي سان ٻڌ ڪري جوڙيو آهي، تہ سڌيءَ طرح پاڻ ۾ گڏجي، اتحادِ عمل سان ادا
ڪريون. ڀيڻو سڀني جو نرالو نرالو آهي، پر مقصد سڀني جو ساڳيو آهي، تہ خالق جون
خلقيل نعمتون، خلقت کي مفت ميسر ٿي ملن. هن ڇتيءَ ٽڪن مان تراوت وٺي؛ پرٿوي
ڪُل خلقت کي پناهہ ڏني، جنهن ماتا جيان پاليا ڪري ٿي. موت ۾ ڪائي، نہ ڪنهن گهڙي
ٿي ۽ نہ ڪنهن وٺي ٿي. جل جت ڪٿ، هر جان ۽ ٻوٽن جي خدمت لاءِ موجود
آهي. ڪير ڪيترو بہ ڪٿي وڃي ۽ ڪنهن بہ استعمال ڪري. جل ڌرتيءَ کي سيلاب ڏئي
ٿو، وڏواهہ کي ٿڌو ڏئي ٿو، سڀ جي پياس اجهائي ٿو ۽ وايوءَ ۾ لڏڪار آڻي ٿو. جل
وڏيءَ گردش ۾ رهي ٿو. بادلن مان برسات ٿي اچي ٿو، برسات مان ندين ۾، ندين مان
سمنڊ ۾ ۽ سمنڊ مان وري بادلن ۾. اگني، سرشٽيءَ کي روشنائي، تپت ۽ گرمي پهچائي
ٿي، ڪرپا ڪرم ڪرائي ٿي ۽ گندگيون ۽ غليضايون ڳرڪائي ٿي، تہ خلقت جي صحت
سالم رهي. وايو، هر هنڌ وسي، جڳت کي جياپو بخشي ٿو. وايوءَ ٿي ٿي پران جتن ٿيا.
آڪاس ٿي، جاءِ ٿي لڪن ٿا. تنهن ڪري، آڪاس خلقت جو خاص خدمتگار آهي.
خالص ۽ آواز، آڪاس جون خاص خصوصيتون آهن. پنجئي ڀائر، بنا ڪنهن آرام يا لٽ
جي، هردم، هميشهہ ۽ لڳاتار، پنهنجي ڪرت ۾ رڌل رهن ٿا.

هي راڄن، اسان پنهنجي ٽن کي ڪابہ الڳ هستي يا آزاد وجود ڪونہ آهي. اسين
بہ خلقت جو هڪ اڻلکو حصو آهيون. خالق جا ئي خلقيل آهيون، ۽ خالق جي خاڪساريءَ
۾ خادم آهيون. جي خاصيتون بخشيندو ۽ جي ڪم سپرد ڪندو، تنهن موجب فرض پورا
ڪندا رهنداسون. اسان جي فرض ادائي، ڪنهن قبول پئي ٿي يا نہ، تنهنجي اسان کي
جاڻ ڪانهي، جو نہ اسين فقط سندس ڀاڻي مطابق، حرڪت وٺي رهيا آهيون. هلائي ٿو
پاڻ ٿو نہ ڀاري، پاڻ سگهي ٿو. اسان لاءِ سرب اڇا. سندس مرادن کان بيخبر آهيون ۽
پنهنجون منصائن کان بہ آجا آهيون. اسان کان جدا يا ڪڏائي ڪم وٺي، هڪڙو ڪم ڪنهن ۽ ٻيو ڏئي،
اسان جي هستي قائم رکي يا مٽائي ڇڏي، تنهنجي اسان کي ڪا پرواهہ ڪانہ آهي، ڇو تہ
اسين دک سک يا خوشيءَ غم يا جم مؤت جي چڪر کان ٻاهر آهيون. باقي اهوئي سمجهون
ٿا، تہ اسين پنجئي ٿت، جڳ تہ هڪ آهيون ۽ هڪ جي پيداش آهيون. جي الڳ ٿيون،
وجود ۾ آيا آهيون تہ سندس لطف آهي ۽ جي منجهس جذب ٿي وڃون، تہ بہ سندس
ليلا آهي. آنند مان آيا آهيون ۽ آنند ۾ جيون گهاريون ٿا. جيون ڇڏڻ بہ آنند ۾ هونداسين

پرواهه نه آهي، نه ڪي هڪ ڇلانگ سان ئي ڪُن پر ٿين ٿا، نه ڪي ڪجهه ٿيا ڏٺي، ساهي ٽاڻي
۽ ليمت ٿيون ٿا ۽ انهن لاءِ، هڪ هڪ جنم جو جامو، هڪ نئين مثل آهي. ٿاڪ پر ڪيترين
ٿاڪ ۽ ٿاڪا، ڪيترن ورهن بدلائڻ ۽ وسيلن هلائڻ ڪانوءِ، محبتي ميلاپ ماڻيندا آهن.
ساڳيءَ طرح، جيون جي ٿاڪ پر به، ورهن بدلائڻ ۽ وسيلن هلائڻ جهڙي ضرورت محسوس
ٿئي ٿي. جي ورهه ۽ وسيلا ووڪ پر ويا پڪ آهن، نه اهي ولرت موڙ ڪرڻ ويندا.

مکيه ڳالهه هيءَ آهي ته آپو مٽجي، ۽ آخرين سوکيم اهم پاڻ به الوپ ٿي وڃي. اهنڪار
اهڙتا، اهم پاڻ يا انانيت، جڏهن ته جيو جي اندر پنهنجي حڪومت جو بادشاهه آهي. جي جيو
سرڪ سوادن ۽ دنيوي وهنوارن ۾ وچڙيل آهي، ته جيئن ته اهنڪار اڃا استول روپ ۾ آهي.
جي جيو، انهن بندشن مان ڇوٽڪارو پائي، روحاني راهه تي اچي، ته سمجهو ته اهنڪار
هاڻي سوکيم صورت ورتي آهي، ڇو ته اها ”مان مان“ اڃا به رهيل آهي، جيترو ٺيڪ اها
چاهي ٿي ته مٽجي ماڻي، مالڪ سان ملان. استول لوڙي سوکيم صورت ۾، جيترو ئي
اهنڪار جي حڪمراني، ڪافي حد اندر قائم رهي ٿي. اهو سوکيم اهنڪار به صفا الوپ ٿي
وڃي، تنهن بابت هڪ خيالي چِٽ، پاٺڪن جي پروڙ لاءِ، پيش ڪجي ٿو. هڪ ڏيهن
بادشاهه، ”سوکيم اهنڪار“، وڏي دربار ڪوٺائي آهي، جتي ”بندو“ به ڪنهن ڪند
ڪڙڇ ۾ لڪي، شاڪسيءَ طور ويٺو هجي دربار * جو نوراني نظارو ڏسي. بادشاهه، پنهنجي
امت راڻيءَ ”بُڌيءَ“ سان گڏ، مٽي سنگهاسن تي براجمان آهي. هال دربارين سان سارو
سٽيو پيو آهي ۽ هرڪو درباري شان شوڪت سان، اوچو ڳات ڪري ويٺو آهي. اڳين
قطارن ۾، مکيه منتري ”من“، اوچيءَ ڪرسيءَ تي ويٺو آهي ۽ سندس پنيان هيٺين ڪرسين
تي، جي معزز درباري زريءَ ۽ ڪمخاب جا وڏا چوغا پائي ويٺا آهن، ۽ جي بندي کي
ڪيءَ طرح ڏسڻ ۾ اچن ٿا، سي آهن: ”پنج تَت“، ”پِران“ ۽ ”ڏهه اندريون“. مکيه
منتري ”من“، ادب سان سجدو ڪري، پنهنجي ۽ ٻين مکيه درباري يارن، نذرانن جهڙي
پيٽ رکي ٿو. اهڙيءَ رسم ادائيءَ بعد، بادشاهه بلند آواز ۾، مکيه منتريءَ کي حڪم ڪري
ٿو، ته هاڻي معزز درباري، واري وٽيءَ حاضر ڪيا وڃن. انهيءَ حڪم جي بجاآوري
ڪندي، مکيه منتري، پهرين پنجن تَتن، ”پرٿوي“، ”جلُ“، ”اگني“، ”وايو“ ۽
”آڪاس“ کي حاضر ڪري ٿو، جي سِر جهڪائي، بادشاهه کي سلام ڪن ٿا. پاڻ ۾
فيصلو ڪري آيا ٿا ڏسجن، ته جي ڪا سوال جوابي ٿي، ته سڀني يارن، پرٿوي بيان پيش
ڪندي، ڇو ته هوءَ ڪجهه اڳيرو اچي بيٺي آهي. هيءَ نظارو به ته پرٿويءَ تي رچي رهيو آهي.

---

* ١٧٠ صفحي جي سامهون، جيڪو خاڪو آيل آهي، سو هن ڇهڪي جي ڇهرابر سمجهڻ ۾،
ڪافي ڪارگر ٿيندو.

پاڙو پيدا ڪري ٿو. موت ڪنهن کي ڪونه ٿو وڻي. زندگي سڀني کي مٺي آهي، پر
موت کان سڀڪو ڀڄ ڏجي. ڇو؟ ڇو ته موت من جي مرادن ۽ مقصدن جي اوچتي انت
آڻي ٿو. جڏهن انسان، سنسار سان ۽ سنساري وستن سان نينهن لڳايو آهي، مٽن، مترن ۽
مايا ۾ موهه وڌو آهي، اندرين جي وس کي مٺو سمجهيو آهي، لوڀ لالچ ڪري پداوت
گڏ ڪيا آهن، آسا منشا جا ڪيئي قلعا اڏيا آهن، ۽ جو "مان مان" جي مستيءَ ۾ مگن
رهيو آهي، ۽ "ميريءَ تيريءَ" جي پيڇ ۾ ڦاٿل آهي، تنهنجي دنيا، موت سان ئي،
پر زندگيءَ سان جڙيل آهي. موت نه انهيءَ دنيا جو بنا ڇڏائي جي، ڪِٽ ۾ خاتمو آڻيندو.
انهيءَ ڪري، موت هميشه ۽ هر حالت هيبت، بلڪل ڀوائتو، اڻمندائتو، اڻسهائيندڙ ۽
اڻوڻندڙ محسوس ڪجهي ٿو. پر سچو شيوڪ، موت کان ڏجي ٿي ڪونه، ڇو ته اهو اڳتر
آهي. هو نه رڳو انجي آجيان ۽ مرحبا ڪري ٿو، ڇو ته هن اهڙي خيالي دنيا ڪانه رچي
آهي، اهڙا آنسنا ڪونه ناهيا آهن، ۽ اهڙا نينهن ڪونه ڳنڍيا آهن. هن موت جي ذاتي
معنيٰ ڄاتي آهي. تنهن ڪري، هو سنسار ۾ مهمان جيان جيون گذاري ٿو، ۽ اڪام ۽
نرليپ ٿي، سڀ سان ناتا نباهي ٿو. موت کي اڳتر ڄاڻي ۽ دنيا کي سپنو سمجهي، هو
موت لاءِ هردم تيار رهي ٿو. انهن هردم مري، امر رهي ٿو. موت هنجو ڪجهه به بگاڙي
ڪونه ٿو سگهي. هنجو آهي ڇا، جو موت کسي سگهندس؟ هو موت کي، انت ڪال جي
حالت ۾ نه، پر نئين جيون جي شروعات ۾ ڏسي ٿو. هو موت کي آتما سان نه، پر جسماني
جامي سان جوڙي ٿو. هو جيون کي ڪنهن خاص جنم سان نه، پر جيون جي لامتناهي،
لامحدود سان لڳائي ٿو. تنهن ڪري، هو موت کي مالڪ سان ملاقات جو موقعو ڪري
ڏسي ٿو. هو موت معرفت، مڪتيءَ جو مارگ پائي ٿو، ۽ پورن پرمانند جي پراپتي حاصل
ڪري ٿو. پوءِ هو ڇو جيون سان جان جوڙي ۽ موت کان منهن موڙي؟ ڪبير صاحب فرمائين ٿا:

ڪبير جس مرني تي جڳ ڏري - ميري من آنند
مرني هي تي پائيئي - پورن پرمانند.

سلوڪ، ڪبير صاحب (۲۲)

اي بندا، اهي آهن ملنگ فقير، مست قلندر، امن جا امير، جن موت جي صحيح
معنيٰ سمجهائي آهي، جن موت جو مٺڪو مرونيو آهي، جن ڪال جي قاصدن کي ڪرتي
تان ڪيرايو آهي، ۽ جي رڻ تي چڙهي، فرشتن جي سرڪس سان، ونڪيت واسي ٿيا
آهن. موت پراڻ تائين پهچي ٿو، پر آتما جي اوڏو اچي ٿو ڪين، ڇو ته آتما امر آهي.
آتما کي ڪال جي ڪتاري ڪاٽي ڪانه سگهندي. باقي جيو جا ڪي ڪرم، ڪيس جوڙئين
۾ ڦٽڪائين ٿا، ٻوري جيو جا ڪي ڪرم، ڪيس جنم مرڻ جي چڪر کان آزاد ڪرائي سگهن
ٿا. جي هن جنم جا سڪرم، پورن آزادي نه به ڏياري سگهن، ته به پورلو ڪرنهي. پولو آهي،
جڏهين وڪ اڳتي وڌڻ بدران، پوئتي هٽي ٿي. جي وڪ اڳتي وڌندي هلي ٿي، ته پوءِ

پوڄل بِکم ڏراوڻو - نا ڪنڌي نا پارُ
نا ٻيڙي نا تُلهڙا - نا تِس وَنجهه ملارُ
سَتگور ڀي ڪا بوهِتا - ندري پار اُتارِ.

سري راڳ، محلا
پهلا، اِشٽپديُون (۴) ۱۰

جي هُن پر پهچي چُڪا آهن، تن پنهنجا تجربا پڌرا ڪندي، ٻڌايو آهي، ته هيءَ سنسار ساگر سچ نه آهي، سمنڊ آهي، هُومل واري ڪاٿ آهي. اسان جي ڪُوڙان اکين اڳيان عجب اِسرار آهي. اسان جي من جي ڪامنائن جو ڪوهيڙو آهي. اسان جي اَگيانتا ۽ اَڻڄاڻائي جو اندوُڪار آهي. اِنهيءَ ڪري ئي، اسين ڪُوڙ کي سچ سمجهي ويٺا آهيوُن. سچ کان غافل رهي، ڪُوڙ ڪُٺي رهيا آهيوُن. جڏهين ترشنا جي ترغيب ٻرندي، لياڳ ۽ ٻڌائي ۽ ويراڳ جي وات وٺي ٿي، تڏهين گيان جي گم ٿي ٿي، آتم شڪتيءَ جو پرڪاش ٿئي ٿو. پوءِ پوڄل جي سچي سروُپ جو سماءُ ملي ٿو، ڦٺا سان ڦٺا روُپي ڦن وارو وهنوار رچجي ٿو. اهو وهنوار لڳاوَ يا لڳن وارو ڪونه آهي، پر ”ڪارج ۽ اَڪارج“ وارو آهي، ”آس ۽ نراس“ وارو آهي، ”گرهست ۽ اُداس“ وارو آهي. جي مَن مان هڪواريءَ ڏُئيءَ ۽ ڏيهڌن جا معاملا مِٽجي وڃن، ته پوءِ من سرڳ سمان آهي، هر حالت سرڳ سمان آهي، سارو سنسار سرڳ سمان آهي. اِئين سرڌرشٽيءَ جي سطح تي پهچي، پوڄل مان پار ٿيڻو آهي. جي ”پوُ“ ئي پڇي وڃي ته ”جلُ“ ازخود گُم ٿي ويندو، ڇو ته ”پوُ“ ٿي ”جل“ ۽ جان قوُڪي رهيو هو. اِها ئي ترِشنا جي پدوي آهي، پرم پد آهي.

اِهو گيان گرهڻ ڪري، اِئين اندران اک کولي، سهاڳڻ سهاڳ قائم ڪيو آهي. هوُءَ سچ ۽ ڪُوڙ جو ڀيد سڃاڻي ٿي، ڪُوڙ کڻي سچ ۽ سمائجي ٿي، ڏٺيءَ جي دربار ۾ داخل ٿئي ٿي. سنسار ۾ ته ڪُوڙ ۽ سچ مليل آهي، نيڪي ۽ بدي گڏيل آهي. اِهوئي ته ٺهي گٺن جو اثر آهي. تنهن ڪري، پڇاڻ ڪهڙي ماڪوڙي واري، جو مٺيءَ مان کنڊ جا داڻا چوُنڊي ڪاليندو آهي، يا هنس واري، جو ملاوٽي کير مان ٻه تت ڪڍي چوُسيندو آهي. ساڳيءَ طرح، پوڄل کي جزن ۽ جذب ڪرڻو آهي، مرادن مان مطلب ڪڍي ڇڏڻو آهي، ڪارجن مان ڪامنا کي ڪوُچ ڪرائڻو آهي، مرادوُن ۽ ڪارج ٻئي ڪرتار کي اَرپڻا آهن. جو اِئين اَرپيو، سو خاص خاصيتن ۽ خوُبين سان ڀرپوُر هوُندو. اهو پڪ پاس ٻوندو. نه ته اِها آسا منشا ئي ته آهي، جا خاصيتن ۽ خوُبين کي خامين ۽ خرابين ۾ بدلائي ٿي، اِنسان کي اَرواح ۾ اَڙائي ٿي، ڪوڙ ڪپت ۾ ڪيرائي ٿي، موهه ۾ مسائي ٿي، ڀائيءَ ۾ ٻوڙي ٿي، لالچ ۾ لپائي ٿي، وڪارن ۾ وچڙائي ٿي، جمڻ مرڻ جي چڪرن ۾ ڇڪلائي ٿي. ڪوڙ سان نيهن لڳائڻ آهي لڳاو، سچ سان چت لڳائڻ آهي ويراڳ، نه ڪوڙ ۽ سچ ٻنهي جي اثر کان ٻه آجو رهڻ، آهي پوُساگر پار ڪرڻ. منزل مقصوُد ٻه اِهوئي آهي.

جڏهين آسا منسا مِٽجي ٿي، تڏهين ڀاوناڻون ۽ ڪامناڻون شُڀ ٿين ٿيون، وِيچار ڌارا شُڌ رهي ٿي، وڪاري واسنائون وڃان ٿين ٿيون، خوديءَ جو خمار لهي ٿو، من ٻُڌيءَ وَس اچي ٿو، ڪمت ڪري سمت ۾ ترواز ٿئي ٿي، ترشنائن جي ترنگن بدلي آنند جا اُمنگ اُٿڻ لڳن ٿا، ۽ آخرڪار سؤ ڪيم اُهو ڀاؤ ۾ سميٽجي وڃي ٿو. اهڙي سهاڳڻ، سنسار ۾ ڪنول گل جيان نرمل ۽ نرليپ رهي ٿي، سڀ ۾ سائينءَ سائين سڃاڻي ٿي. هوءَ داسن جي ٻ داسي آهي، جيان جي چرنن جي ٻ خاڪ آهي. هن لاءِ ڪوبه مٺو نه آهي، ڪڙو آهي. سڀ جو ڀلو گهري ٿي ۽ سڀ سان ڀلائي ڪري ٿي، ٻنا ڪنهن ڀيد ڀاؤ جي ٻِيا ڪنهن مطلب ۽ مراد جي. سچ واپرائي ٿي، سچ وڻدي ورهي ٿي، نعمت ڀري زندگي گهاري ٿي. پرواز جي ڀالدا نِشڪام ٿيوڻي ۾ ڪري ٿي، پر سان پڻ پرمارٿ جي وات ڏهي ٿي، ٻلڪ پڻهنجن ۽ پراون جي فرق کان، پار ٿي چڪي آهي. ڪنهنجي ٻ هنئين ڪنئين ۾ ڪوڙ آهي. جيئري مُڪل آهي، مُکي امر آهي. نام ۾ رتل آهي، ڀاڻي ۾ ڀل آهي.

(١) ڀاڻيءَ لڳمت وِڌائيا - ڀاڻيءَ ڀيک اُداس جيئنُ
ڀاڻيءَ ٽل ڪر سُر وهيو - ڪمل ڦُلئي آڪاس جيئنُ
ڀاڻيءَ پُوجل لکهيو - ڀاڻيءِ وچ پرڪاس جيئنُ.

راڳ سوُهي، محلا پهرين، سهجي، شبد (٢)

(٢) جيوت مرڻ، مرڻ ٿي جيوڻ - پُرب جنم نه هوئي
ڪهه ڪبير جو نام سماني - سُن رهيا لِو سوئي.

راڳ مارو، ڪبير صاحب، شبد (٤)

اهڙي سهاڳڻ، پر ساگر تري پار پئي آهي. هن جو لوڪ پرلوڪ سُهيلو ٿيو آهي. هوءَ ڀاڳون ڀوڳي، ڏاڍيءَ جي دربار ۾ داخل ٿئي ٿي. ٻيو پيت ۽ شان شوقت سان، اُتي ٻي نواس ٿاهي ٿي، نيشان لڳائي ٿي. هن جي ڪرمن جو ليکو چُڪتو ٿي وڃي ٿو. ڪيس عبادت ۽ اطاعت جا انعام عطا ٿين ٿا. ڪيس آسيس ۽ آشيرواد جي اِمداد ملي ٿي. هاڻي هوءَ جنم مرڻ جي چڪرن کان آزاد آهي، جو نه موکش مکتيءَ جي مارڳ تي محڪم آهي. اِنهيءَ اِستتيءَ جو ورڻن، گورو اَرجن ديو جن، هيئنءَ طرح ڪيو آهي:

ميع ڀاڻو سرب نِڌان اَکت ڪٽاريا -
هر دوکهه سرپاؤ ٽِيس پانهن لُڏاريا
جن ناڻڪ لڌا رتن اَمول اَپار ٿيا -
گور شبدا پُوجل ترائيو کهه پُڪاريا.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، اشٽپدي (٧) ١٢

ٽهين ٻالڪ جو جنم، خوشيءَ ۽ جشن جو باعث ٿئي ٿو، پر موت، دک درد ۽ روڊن

(٤) گرو ڪي شبد من جيتا[1] - گت مڪت گهري[2] مهه پاء
هر ڪا نام ڌياءِ - ست سنگت ميل ملاء.

سري راڳ، محلا پهريون، شبد (٢)

(٥) اَمرت باڻي هر هر تيري[3] - سڻ سڻ هووي پرم[4] گت ميري
جلن بجهي سيتل هوء مدنا - ستگرو ڪا درسن پائي جيئو.

راڳ مانجهه، محلا پنجون، شبد (٢٣)

(٦) جس اندر پريت[5] لڳي سو مڪتا - اندري وس سچ سنجم جڳتا[6]
گرو ڪي شبد سدا هر[3] ڌيائي - ايها ڀڳت هر[3] ڀاوتا.

راڳ مانجهه، محلا پهريون، اشٽپدي (٧) ٢٠

(٧) جو پراڻي[7] - گووند[3] ڌياوي
پڙهيا اڻ پڙهيا - پرم[4] گت پاوي.

راڳ گوڙي، محلا پنجون، شبد (٩٠)

(٨) ڪر ڪرپا جسڪي هردي - غريبي بساوي
نانڪ ايهان[8] مڪت - آگي سک پاوي.

راڳ گوڙي، محلا پنجون، سکمني صاحب، اشٽپدي (١) ١٢

(٩) سرب مڪت - مڪت موڪ[9] پائي
ايڪ نمک[10] - هر[3] ڪي گن گائي.

٢٠(٨)

(١٠) شيوڪ ڪئه شيوا ٻن[11] آئي - حڪم بوجهه پرم[4] پد پائي
اِس تي اوپر نهي بيچار - جاڪي من بسيا نرنڪار[3]
جس من بسي[12] سو هوت نهال - تاڪي نڪٽ[13] نه آوي ڪال
امر پئي امرا[4] پد پايا - ساڌ سنگ نانڪ هر[3] ڌيايا.

(٢٢)

(١١) ابناوس مهه آس نرواره[14] - انتر جامي رام[3] سماره
جيوت پاوهي موڪ دوار - انيڪ[3] شبد لت نج سار[15].

راڳ گوڙي، ڪبير صاحب، لتي (١)

(١٢) گرو ڪي ساکي[16] امرت باڻي - پيوت هي پرواڻ[17] ٿيا
در درسن ڪا[18] پريتم هووي - مڪت بيڪنٺ ڪري ڪيا.

راڳ آسا، محلا پهلا، شبد (٣٨)

---

١. قبضي ۾ ڪيو آهي. ٢. هردي اندر. ٣. پرماتما. ٤. مڪتي. ٥. پرماتما لاء پريم. ٦. اندرين تي قبضو. ٧. انسان. ٨. هن لوڪ ۾. ٩. پرلوڪ ۾. ١٠. گهڙي، پل. ١١. ڪرڻ گهرجي. ١٢. وسي ٿو. ١٣. نزديڪ، ويجهو. ١٤. ناروت ڪر، لياڳ ڪر. ١٥. جهڳڙي. ١٦. سکيا، اپديش. ١٧. قبول، امر. ١٨. پرماتما جي درسن جو پياسي.

(١٣) اي مـن ليرا کو نوي - کر وڏُ شبد وچارُ
هـر سمرٿاني پيج پـؤ - پاپهِ مـوکهه ڏُئـارُ.
راڳ آسا، محلا ٿيو، اشٽپديون (٣)١٣

(١۴) سب ايڪ دوشٽ سمس کر ديکيو - سب آتم رام پڇان جيئُ
هر هر جَس گايا پرم پد پايا - تي اتم جـن پرڌان جيئُ.
راڳ آسا، محلا چوٿون، ڇنت (٢)٥

(١٥) هر امرت رس پـايا مُغا ڇيرايا - ڦر پاهڙ مرڻ نه هوئي
هر هـر نام امر پد پايا - هـر نـام سماوي سـوئـي.
٦(۴)

(١٦) جيـون مُڪت سو آکيئي - مـر جيوي مريئا
جَـن نـانڪ ستگرُ ميل هـر - جگ ڏُلو ترينا.
٨(٢)

(١٧) ايـڪ لکري پنچ چـور سيئلي - بـرجت چوري ڏاوي
ترهه دَس مـال رکيو جو نانڪ - موکهه مڪت سو پاوي.
راڳ گـوجري، محلا پهلا، اشٽپديون (١)١

(١٨) مـن وسکت آيـا پـرم پد پايا - سـا ڌن ڪنت پياري
انتر پريم لگا هـر سيتي - گهر سوهي هر پريه نـاري.
راڳ وڏهنس، محلا چوٿون، ڇنت (٣)٦

(١٩) سنت سـرؤر ناوي - سو جن پرم گت پاوي
مري نـه آوي جـائي - هر هر نـام ڌيائي.
راڳ سورٺ، محلا پنجوان، شبد (٥٧)

(٢٠) چنچل من دَهه دِس ڌاوت - اچـل جاء نهرالو
کهه نانڪ اِهه پد کو جو نر - مڪت تاهه تم مانو.
راڳ ڌناسري، محلا ناوان، شبد (٣)

(٢١) پاٺي کور گائي پـرم گت پائي - پنچ ملي سـوهايا
گيا کـروڌ ممتا تـن نائي - پاکنڊ پـرم گـوايـا.
راڳ سوهي، محلا چوٿون، ڇنت (٢)١

(٢٢) مانُ مـوهه دونو کئُ پرهر - گوبند کي گـن گاوي
کهه نانڪ اِهه پد کو پراني - جيون مڪت کهاوي.
راڳ بلاول، محلا ناوان، شبد (٢)

١. ڏس. ٢. پرماتما. ٣. هڪجهڙي نظر. ۴. سرپشت. ٥. وڙي پيو دفعو. ٦. سڏجي ٿو. ٧. جيڪو ٿي پنهنجو آپو پاڻ ماري ٿو. ٨. ڏکيو، پيانڪ. ٩. سرير. ١٠. وڪار. ١١. واسو ڪن ٿا. ١٢. روڪڻ هوندي به ستائين ٿا. ١٣. ٽي گڻ. ١۴. ڏهه اندريون. ١٥. روڪي. ١٦. جگياسو استري. ١٧. تلاءُ. ١٨. اشنان ڪري. ١٩. ڌساؤن. ٢٠. ٽڪي پيو. ٢١. سنت مهاتمائون. ٢٢. ناس ٿي. ٢٣. اهنڪار. ٢۴. ڇڏي ٢٥. اپاءُ ڪري ٿو. ٢٦. اهڙي قسم جو.

(٢٣) سچ[1] ڏ ٻاء امر پد پايا - اَنحد شبد وڄائي
سچو ڏهه[1] دس ڀرپورا[2] - گور ڪي سهج سُڀائي.

راڳ بلاول، محلا چوٿان، وار (٤)، سلوڪ محلا ٽيجا

(٢٤) ڪوُن[3] سوء جو من ڪئُ ڪوُني[3] - من ڪوُني[4] لئُ جر لي چوُئي
کُت کُت من ڪسوٽي لاوي - سو ڪوُن مڪت بهه پاوي.

راڳ گوُنڊ، ڪبير صاحب، شبد (١٠)

(٢٥) ساگر مهه ٻوُند، ٻوُند مهه ساگر - ڪوڻ ٻُجهي ٻڌ جاڻي
اُلپج[5] چلت آپ[1] ڪر چيني - آپي[1] تتُ پڇاڻي.

راڳ رامڪلي، محلا پهلا، شبد (٩)

(٢٦) هر ڪي سَنت سدا پرواڻُ - سنت جنان مستڪ نيشاڻُ
داس ڪي رين[6] پائي جي ڪوء - نانڪ تس ڪي پرم گت هوء.

راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، شبد (٣٦)

(٢٧) باُرهه[7] مهِ جوگي ڀرماني - سنياسي ڇِئُ[8] چار
گور ڪي شبد جو مر جيوي - سو پائي موڪ دُئار.

راڳ رامڪلي، محلا پهلا، سِڌ گوشٽ، پؤڙي (٣٤)

(٢٨) جيوت مرنا سڀڪو ڪهي - جيوَن مڪت ڪِئُ هوء؟
ڀؤ ڪا[9] سنجم جي ڪري - ڏاروُ[10] ڀاؤ[11] لائيڄِ.
اَن ڏن[12] گڻ گاوي سڪ سهجي - بِکُ پؤجل نام تريڄِ
نانڪ گوُرمکِ[13] پائيي - جا ڪئُ ندر ڪريڄِ.

راڳ رامڪلي، محلا پهلا، وار (٤)

(٢٩) لالا[14] سو جيوت مري - مر وچهه آپ[15] گوائي
بندن توُڙهه مڪت هوء - ترشنا اَگن بُجهائي.

راڳ مارو، محلا پهلا، اشٽپدي (٥)٥

(٣٠) گهر[16] رهه ري من مگُد اياني - رام جپهُ اَنتر گت ڌياني[17]
لالچ ڇوڙ رچهُ اَپرنپر[1] - اِئُ پاوءُ مڪت دُئارا هي.

راڳ مارو، محلا پهلا، سولهو (١)١٠

٢١(٤)

(٣١) اَمرت رس پائي ترشنا ڀؤ جائي - اَنڀؤ[18] پد پاوي آپ گوائي
اوُچي پدوي[18] اوُچو اوُچا - نرمل شبد ڪمايا.

---

١. پرماتما. ٢. وياپڪ آهي. ٣. ڪُٺيندڙ. ٤. ڪُٺي. ٥. الوڪي سرشٽي اُپائڻ. ٦. خاڪ.
٧. ٻارهه پنٿ. ٨. ڇهه ڀيک. ٩. پرماتما جو ڀؤ، ڪُڪرمن ڪان ڪنارو. ١٠. دوا، ملم.
١١. پرماتما سان پريم. ١٢. رات ڏينهن. ١٣. گورو ء معرفت. ١٤. پرماتما جو داس، شيوڪ.
١٥. اَهنڪار. ١٦. اڪاگر، اَستت، ترٽي رهه. ١٧. ڌيان سان. ١٨. منزل مقصوُد، مڪتي.

(٣٢) چار مُکت چاري سِڌ[1] مِلکي ـ دؤلهه[2] پربهه کي سرن پڙ‌يو
مکت پيو چؤهون جُگ جاڻيو ـ جَس کيرت مالي ڇتر ڌريو.

واڳ مارؤ، پڳت نامديؤ، شبد (١)

(٣٣) گور پرساد[3] پرم پد پايا ـ گُڻ[4] گوپال دِن[5] رِئن ڌيايا
تؤٽي بندن پؤرن آسا ـ هر[2] کي چرڻ رِد ماهه نواسا.

واڳ پربهاتي، محلا پنجوان، شبد (٤٨)

(٣٤) هردي نام اَمرت[6] رس رسنا ـ رس گاوهه رس بِچاري
گور پرساد اَمرت رس چينيا[6] ـ اوه پاوهه موکه دُئاري.

واڳ سارنگ، محلا چوٿان، شبد (٣)

(٣٥) گور پرسادي جيوت مري ـ مر جيوي شبد کماء
مکت دئارا سوئي پائي ـ جي وچهه آپ گواء.

واڳ ملار، محلا ٽيجا، اشٽپدي (٣)١

(٣٦) ستگور لي[7] پئو اؤ بجي ـ پائيئي موکه دُئار
پي[7] لي سهج[8] پائيئي ـ مِل جوتي جوت اپار.

واڳ ملار، محلا پهلا، وار (٢٢)

(٣٧) اندري دسي[9] قُن ڌاوت ـ ترِئي[10] کٿان کِن نه اکاونکو[11]
ستگور پرچي وسکت آوي ـ موکه مکت سو پاونکو.

واڳ کانڙا، محلا چوٿان، اشٽپدي(٣)٤

(٣٨) گُرمکهِ[12] جيت پران اُپجهه ـ گُرمکهِ[12] شيو[2] گهر جائيئي
گُرمکهِ[12] نانک سچ[2] سمائيئي ـ گُرمکهِ[12] نِج پد[13] پائيئي.

واڳ پربهاتي، محلا پهلا، شبد (٦)

(٣٩) اُستت[14] نندا[15] ناهه جهه ـ ڪنچن[16] لوهه سمان[17]
کهه نانک سُن ري منا ـ مکت تاهه تي جان.

سلوک، محلا ناوان، (١٤)

(٤٠) هرکهه[18] سوگ[19] جا کي نهي ـ بئري[20] ميت[21] سمان[17]
کهه نانک سُن ري منا ـ مکت تاهه تي جان.

(١٥)

---

١. سِڌيون. ٢. پرماتما. ٣. چارئي. ٤. کرپا. ٥. ڏينهن رات. ٦. وِيچاري، سمجهي.
٧. پرماتما جو پيو. ٨. گيان. ٩. ڏهن ئي ڏسائن يا طرفن ڌانهن ڀٽڪن لڳون. ١٠. ٽي گُڻ.
١١. ايکاگر نه ٿو ٿئي. ١٢. گورؤء معرفت. ١٣. مکتي. ١٤. ساراهه. ١٥. گلا. ١٦. سون.
١٧. هڪجهڙو. ١٨. سک. ١٩. دک. ٢٠. ويري، دشمن. ٢١. دوست.

(٧) "جوتي جوت ملائي"

(١) جو نر[1] دکھ مہِ دکھ نہہ مانی[2]

(١٠ ر١) سکھ سنیہہ[3] اَر بھَے ناہی جا کے – کنچن[4] ماٹی مانی۔
نہ نندیا[5] نہہ استت[6] جا کے – لوبھ موہ ابھِمانا
ھرکھ[7] سوگ[8] تے رھے نیارو[9] – ناہی مان[6] اپمانا[10]
آسا منسا سگل تیاگے[11] – جگ تے رھے نراسا
کام کرودھ جِہہ پرسے[12] ناھن – تہہ گھٹ برھم نِواسا[13]
گور کرپا جِہہ نر کئُ کینی – تِہہ اِہ جُگت[14] پچھانی
نانک لین[15] بھیو گوبند سنگ – جیئو پانی سنگ پانی۔

[راگ سورٹھ، محلا ناواں، شبد (١١)]

(٢) گھر مہِ گھر[16] دکھاء دیئے[17] – سو ستگور پُرکھ سجان
پنچ شبد دُھنکار دُھن – تہہ باجے شبد نیشان
دیپ لوء[18] پاتال – کھنڈ[19] منڈل حیران
تار گھور[20] باجنتر – تہہ ساچ تخت سلطان[13]
سکھمن[21] کے گھر راگ سُن – سُن[17] منڈل لِو لاء
اکتھ کتھا بیچاریئے – منسا منہِ سماء
الٹ کمل امرت بھریا – اِہ من کتہُ نہ جاء
اجپا جاپ نہ وِسرے – آد جُگاد سماء
سبھ سکھیاں[22] پنچے[23] مِلے – گورمکھ[24] نج گھر واس[17]
شبد کھوج[25] اِہ گھر[17] لہے – نانک تاکا داس۔

[راگ ملار، محلا پہلا، وار (٢٧)]

---

١. جیوُ۔ ٢. بیپرواہ ہو رہے۔ ٣. نیہن، موہ۔ ٤. سون۔ ٥. گلا۔ ٦. سلاھنا، خوشامد۔ ٧. سکھ۔ ٨. دکھ۔ ٩. نرلیپ۔ ١٠. بے عزتی، نرادر۔ ١١. دور سے کرے۔ ١٢. چھوہ، لگے۔ ١٣. پرماتما۔ ١٤. جگتی، رستہ۔ ١٥. گدّ جے ویہو۔ ١٦. ہردو۔ ١٧. سروُپ۔ ١٨. لوک۔ ١٩. ٹیکی۔ ٢٠. گھٹا۔ ٢١. سکھمنا ناڑی۔ ٢٢. ڈھیہ اندریاں۔ ٢٣. پنج وکار۔ ٢٤. گورو دوارا معرفت۔ ٢٥. ٹولھے، وچار کرے۔

(٣) ڦر گهر اَپني گـرهہ مهہ آيـا - جو لوڙيدا سوئي پـايـا
ترپت اَگهاءِ رهيا هيءِ سنتهہ - گرو اَنيڪ ٻُڪ ڏکاريا جيئَ.

راڳ مـاجهہ، محلا پنجوان، شبد (٣)

(٤) لڳ در نـانڪي ڏاوت رهالي - دسوءِ لبح گهر واسا پائي
اوليءِ اَنحد شبد وڄهہ ڏن رالي - گـورمکي شبد سُڻاڙليا.

راڳ مانجهہ، محلا ليما، اِشٽپدي (٦)٢٤

(٥) اَلٿر جوت پرگٽ پاسارا - گرساکي مِٽيا اَنڌيارا
ڪمل بگاس سدا سک پايا - جرلي جـوت ملاڙليا.

(٦)٢٧

(٦) مـن تن نام رلي اِڪ رنگ - سدا بسهہ پار پُرهر ڪيءِ رنگ
جئَ جل مهہ جلُ آءَ کٽانا - لڳُ جولـي سنگ جوت سمانا.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، سکمني صاحب، اِشٽپدي (٨)١١

(٧) من مهہ آپ - مـن اَپني ماهِ
نانڪ ليمت - کهڻ نـہ جاءِ.

(٧)١٢

(٨) ٻيدا ٻڪ ٻوُ ليهہ ڪت آنا - ٻوُليدت هي ٻهہ گئي ٻرانا
چڙهہ سمير ٻوُ ليا جب آوان - جهہ ڳڙ ڳڙيو سو ڳڙ مهہ پاوان.

راڳ گوڙي، ڪبير صاحب، باون اکري، پوڙي (٣٠)

(٩) دبدا ديک جو بِسن هـارا - جِس اَديک تس راکـہ بچارا
دسوءِ دئار ڪُنجي جب داجيءِ - لڳ ديال گردرس ڪيجيءِ.

(٢٤)

(١٠) جِن پيِعا سي مست پئي هـيءِ - ٽـوُٽـي بندن ڦـاهي
جرلي جوت سمالي پِعر - تان چرڏي مـايا ڪي لاهي
سرب جوت روُپ ليرا ديکيا - سگل ڀوَن ليري مـايـا
واريءِ روُپ نـرالـم بئنا - ندر ڪـري وِچ چـايـا.

راڳ آسا، محلا پهلا، شبد (٨)

(١١) سهج غفا مهہ آسڻ بـاڌيـا - جوت سروُپ اَناحد واجيا
مها اَنند گـور شبد وبچار - پرِيہ سنگ والي ڌن سهاڳڻ نار.

راڳ آسـا، محلا پنجوان، شبد (٢)

---

١. سروُپ. ٢. چاهيم لي. ٣. ڍاپجي پيس. ٤. پرماتما. ٥. بند ڪري. ٦. چنچل من کي ايڪاگر ڪري ٿو. ٧. ظاهر. ٨. سکيا، اپديش. ٩. ٽڙي پيو. ١٠. گڏجي وڃي ٿو. ١١. وبچهڙ. ١٢. ساري عمر گذري وئي. ١٣. پربت. ١٤. ناسوَنت. ١٥. آتم آنند ماڻيو آهي. ١٦. هردي اندر. ١٧. فائدا، جهنجهٽ، موهہ. ١٨. لوڪ، سرشٽي. ١٩. نيارو. ٢٠. سنساري وهنوار. ٢١. جگياسوُ استري.

(١٢) ستگور مليئي آپُ[1] گيا - ڀرَوڻا[2] سوجهي هوئي
نرمل جوت پسر رهي - جوتي جوت ملائي.

راڳ آسا، محلا پهريان، اشٽپدي (٥)٤

(١٣) مل برهم[3] جوتي اوت پوتي[4] - اُدڪ[5] اُدڪ سمايا
جل ٿَل[6] مهيئَل[7] ايڪ رَويا - تهه دوجا درشٽايا[8].

راڳ ڀاڳڙا، محلا پنجوان، ڇنت (٤)٥

(١٤) سهج منلي سجڻا - سچي شبد سُهاء
گهرُ[9] هي پَرچا[10] پايا - جوتي جوت ملاء.

راڳ وڏهنس، محلا چوٿان، وار (٤)، سلوڪ محلا ٽيجا

(١٥) جَهه جل مل ڪارُ[11] دسنتا - تهه اَنهد شبد بَجنتا
جوتي جوت سمائي - ميئ گور پرسادي[12] جائي.

راڳ سورٺ، ڀڳت نامديو، شبد (١)

(١٦) پُهپُ[13] مَدِ جو باس[14] بسَت هيئ - مُڪُر[15] ماهه جئسي ڇائي[16]
تئسي هي هر بسيئ نِرنتر[17] - گهٽُ هي کوجهه پائي.

راڳ ڌناسري، محلا ناوان، شبد (١)

(١٧) جو برهمنڊي[3] سوئي پنڊي[17] - جو کوجي سو پاويئ
پيپا پرڻويئ[18] پرم تت هيئ - ستگور هوء لکاويئ.

راڳ ڌناسري، ڀڳت پيپو، شبد (١)

(١٨) مِن پرڳاس[11] پئي من مانيا - رام نام وڏ ڀائي
نانڪ پرڀ[3] پايا شبد ملايا - جوتي جوت ملائي.

راڳ سوهي، محلا چوٿان، ڇنت (٤)٤

(١٩) سڀ آتم رامُ[3] پڇاڻيا - ڀؤجل[19] تر گيا
جوت سمائي جوت وچ - هر نام سمايا.

راڳ سوهي، محلا ٽيجا، وار (١٤)

(٢٠) هڻ ترڪُ اداسي[20] ميئ اڪ رتن دسايا - انمولڪ هيرا مليئ نه پايا
هر ڪا مندرُ تِس مهه لعل - گور کوليا پڙدا ديکهه پئي نهالُ.

راڳ بلاول، محلا پنجوان، شبد (١)

(٢١) سوُرج ڪرڻ[22] ملي - جل ڪا جلُ هوُنا رام
جوتي جوت رلي - سمپوُرن ٿيئا رام.

راڳ بلاول، محلا پنجوان، ڇنت (٤)٢

١. اَهنڪار، اَهم ڀاؤ. ٢. ٽيئي لوڪ. ٣. پرماتما. ٤. ڀرپور. ٥. جل، پاڻي. ٦. ڌرتي. ٧. آڪاس. ٨. ڏسڻ ۾ اچي ٿو. ٩. سروپ ۾. ١٠. وشواس. ١١. روُحاني روشنائي. ١٢. ڪرپا. ١٣. گل ۾. ١٤. خوشبوء. ١٥. آرسي. ١٦. پاڇو. ١٧. هردي ۾. ١٨. فرمائين ٿا. ١٩. سنسار ساگر. ٢٠. ڏکي، پريشان. ٢١. اُدما آپا. ٢٢. جيئن سج جا ڪرڻا جلن واري ترف لي ٿيون ٿا.

(٢٢) سُن سماڌ سَهج من راتا - تج ھَئُمَ لوڀا ايڪو جاتا
گُرو چيلي اپنا من مانيا - نانڪ دوُجا ميٽ سمانيا.
راڳ رامڪلي، محلا پهلا، اشٽپدي (٨)٣

(٢٣) وِڃايا واجا پَوڻ نَوَ دُوارِي - پرگھٽ ڪيئي دَسوا گُپت رکايا
گُرو دُوارِ لاءِ ڀاولُي - اِڪنا دَسوا دُئار دکايا.
راڳ رامڪلي، محلا تيجا، آنند صاحب (٣٨)

(٢٤) نئُ سَر سُڀر دسوين پُوري - تهه اَنحد سُن وڄاوهه تُوري
ساچي راچي ديک حضُوري - گھٽ گھٽ ساچ رهيا ڀرپُوري.
راڳ رامڪلي، محلا پهلا، سِڌ گوشٽ (٥٣)

(٢٥) نئُ دروازي ڪايا ڪوٽ هي - دسوين گُپت رکيجي
ٻَجر ڪپاٽ نه کُلني - گُر شبد کُليجي.
راڳ رامڪلي، محلا تيجا، وار (١٥)

(٢٦) ڪوٺڙي مهه ڪوٺڙي - پرم ڪوٺي بيچار
گُر ديني بسُت ڪبير ڪئُ - ليوهه بسُت سمار.
راڳ رامڪلي، ڪبير صاحب، شبد (٤)

(٢٧) ديهي نگري نئُ دروازي - سر سر ڪرتي هاري ساجي
دسوين پُرکھ اَليپت نرالا - آپي اَلکھ لکايا.
راڳ مارُو، محلا پهلا، سولهو (٤)١٩

(٢٨) هرِ ڪا شيوڪ سو هرِ جيها - ڀيد نه جاڻهه مانس ديها
جِئُ جل ترنگ اُٺهه بهُ ڀاتي - فر سَليلِ سلل سمائدا.
راڳ مارُو، محلا پهريون، سولهو (٨)٥

(٢٩) اُرڌ ڪمل اُرڌيا سر ڌ ڪئُ سَرُڌيا - سلل ڪئُ سلل سمان آيا
بدهت چندر ڪئُ چندر ڪئُ رميا - برهم نُڪاح لدو لين پايا.
راڳ مارُو، ڪبير، شبد (١)

(٣٠) هئُمي گُر ڪوٺي پرگٽ هوئي - جُوڪي سوک سماهيو
جوتي اندر جوت سمائي - آپ پڇاتا آهيو.
راڳ تکاري، محلا پهلا، چنت (٤)٣

(٣١) ڪُهر مهه ڪُهر جو ديک دکاوي - گُر مِلي سو مَهل بُلاوي
من مهه منُوئا چِت مهه چِيتا - اَئسي هرِ ڪي لوک اَتيتا.
راڳ بسنت، محلا پهلا، اشٽپدي (٥)٤

---

١. نِج سروُپ. ٢. گيان. ٣. اَهنڪار. ٤. پرماتما. ٥. دليت يا ٻاوُ، ڀاڳي. ٦. ڏهون. ٧. ڳجهو، لڪل. ٨. وشواس، نسچو. ٩. وڪارن جا سنسڪار. ١٠. واڄا، ناد. ١١. سرير جو قلعو. ١٢. ڪاماڻن جا پٽدا. ١٣. بدي. ١٤. وستوُ، شيءِ. ١٥. سنڀالي رک. ١٦. سندر، سهڻو. ١٧. جهڙو. ١٨. فرق. ١٩. لهروُن. ٢٠. پاڻي. ٢١. وهندي ڪئي. ٢٢. شرڌا رکي. ٢٣. فرمائين ٿا. ٢٤. اَهنڪار. ٢٥. ناس ٿيا. ٢٦. ذڪر ۽ ڪليش ٢٧. ٻين کي ڏيکاري سکهي ٿو.

(٣٢) جئسي ڪنب أدڪ ٻوڙ آلبو - تب اوهي پئن دوشٽو
ڪهہ نانڪ ڪنب جليءَ مهہ ٻاڙيو - آنهيءَ آنب مليو.

راڳ سارنگ، محلا پنجوان، شبد (٣)

(٣٣) جهہ تي اپجيو تهي سمانو - سائي بسٽ اهي
ڪهہ نانڪ ڀرم گور ڪوٽو - جوتي جوت سمهي.

(٨٣)

(٣٤) نگري ايڪيءَ نو دروازي - ڌاوت برج رهائي
ترڪٽي ڇوٽي دسوا دوُ ڪوُليءَ - تان من کيوا پائي.

راڳ ڪيدارا، ڪبير صاحب، شبد (٣)

(٣٥) جاڪيءَ آس نـاهي نراس ناهي - چت سُرت سمجهائي
تت ڪٺ پرم تـسـت مليا - نـانـڪ ٻڌ پـائـي.

راڳ برپائي، محلا پهلا، شبد (٤)

(٣٦) دَکَن ديس هـري ڪـا ٻاسا - پڇم الله مقاما
دل مهہ کوج دليءَ دل کوجهہ - ايهي نوُر مقاما.

راڳ برپائي، ڪبير صاحب، شبد (٢)

(٣٧) ڪبير راميءَ رام ڪهہ - ڪهبي ماهہ ٻبيڪ
ايڪ اليڪهہ مـل گيا - ايڪ سمانا ايڪ.

سلوڪ، ڪبير صاحب، (١٩١)

(٣٨) هٿ پوُنڊيدي سجڻا - سجڻ مڏي نـال
نانڪ آلک نہ لکيئيءَ - گوُرمک ديئہ دکال.

سلوڪ، شيخ فريد (١٢١)

(٣٩) گوُرمک أنتر سهج هيءَ - من چڙيا دسويءَ آڪاس
تتيءَ اوُنگهہ نہ ڀک هيءَ - هر أمرت نـام سک واسُ
نانڪ دکہ سکہ وياپت نہي - جتيءَ آتم رام پرگاسُ.

سلوڪ، محلا تيجا (١٦)

(٤٠) ايڪ دِوَس من ڀئي أمنگ - گهس چندن چوُٽا ٻهہ سُگنڌ
پوُجن چالي ٻرهم ناهہ - سو ٻرهم ٻتايو گور من هي ماهہ.

راڳ بسنت، پڪت رامانند، شبد (١)

---

١. ڊِلو. ٢. پاڻي. ٣. پرجي تو. ٤. الڳ ڏسڻ ۾ اچي تو. ٥. نانجي يا اولجي تو. ٦. پرماتما.
٧. آلر. ٨. چنچل من کي ايڪاگر ڪري تو. ٩. تي گيا. ١٠. نج سروُپ ۾ داخل تئي تو.
١١. مست. ١٢. آتما. ١٣. راميشوُر مندر. ١٤. مڪان، نواس. ١٥. مڪو، مديرو. ١٦. قائم دائم.
١٧. ڪتمن وهنوار. ١٨. ڪي نہ. ١٩. ڪولهيان پئي. ٢٠. موُن منجهہ آهن. ٢١. آوديا جي ننڊ.
٢٢. ڏينهن. ٢٣. چاهہ، شوق. ٢٤. هار سينگار ڪيم ۽ عطر قليل لڳايم. ٢٥. هريءَ جو مندر.

(٨) سُندر دَشا.

(١) تهه پاوس[1] سِند[2] دُوپ[3] تهي چهايا[4] - تهه اُپت[5] پرلو[6] ناهي
جيون مرت[7] نه دکهه سکهه ٻياپي - سُن[8] سماڌ[9] دوئو تهه ناهي
سهج ڪي اَکت ڪٿا - هئي نراري
تُل[10] نهي چڙهئي جاءِ نه مُڪائي[11] - هلڪي لڳي نه ڀاري[12]. (١. ر.)
اَرڌ اُرڌ[13] دوئو تهه ناهي - راتِ دِنس[14] تهه ناهي
جل نهي پَوَن[15] پاوڪ[16] ڦُن ناهي - ستگور تهان سَماهي
اَگم[17] اَگوچر[17] رهئي نرنتر - گُر ڪرپا تي لهئي
ڪهه ڪبير بَلِ[18] جاءِ گُر اَپني - ست سنگت مِل رهئي.
[راڳ گوڙي، ڪبير صاحب، شبد (٤٨)]

(٢) جهٔ سي روپ[19] ڪيئي ڀهتيري[20] - اَب ڦُن روپ[19] نه هوئي
ناڳا[21] تنت[22] ساج[23] سپ لاڳا[11] - رام نام بَس[24] هوئي
اَب موهه ناچنو[19] نه آوي - ميرا من مندرِيا[25] نه بجاوي. (١. ر.)
ڪام ڪرودهه مايا لي جاري[26] - ترشنا گاگر ڦوٽي[27]
ڪام چولنا[19] ڀيا هي پُراڻا[29] - گيا ڀرم سپ ڇوٽي
سَرب ڀوت[30] ايڪي[17] ڪر جانيا - چوڪي باد[31] بِبادا
ڪهه ڪبير مي پُورا[17] پايا - ڀئي رام پرسادا[32].
[راڳ آسا، ڪبير صاحب، شبد (٢٨)]

---

١. ساڳر. ٢. ساگر. ٣. اُس. ٤. ڇانو. ٥ پيداش. ٦. پرلي. ٧. موت. ٨. شانتي. ٩. سماڌي. ١٠. ساهمي. ١١. ختم ٿئي. ١٢. ڳورا. ١٣. هيٺيان ۽ مٿيان لوڪ. ١٤. ڏينهن. ١٥. هوا. ١٦. اگني. ١٧. پرماتما. ١٨. قربان وڃان. ١٩. جنم. ٢٠. ڪيئين. ٢١. ڏاڳو. ٢٢. تند. ٢٣. سينگار. ٢٤. وس ۾. ٢٥. ڍولڪ. ٢٦. جلائي ڇڏي. ٢٧. ڀڃي پئي. ٢٨. لٽا ۽ لباس. ٢٩. ٽٽا. ٣٠. پراڻو. ٣٠. جيو. ٣١. بحث مباحثو. ٣٢. ڪرپا، ٻاجهه.

(٣) جب ڏٺڪان اب گاوان - تڏ جَن[1] ڏيرج[2] ڀاوان

نادِ[3] سمالو ري - ستگور ڀيٽلي[4] ڏيوا[5]. (١٠ و٠)

جَهه جِهل مِلِ[6] ڪار ڊسيتا - لهه اَنحد شبد ٻجيتا

جوتي جوت سمائي - مين گور پرسادِي جاڻي

رتن ڪمل ڪوٺڙي[7] - چمڪار بيجل[5] ٿهي

نيرِي[8]، ناهي دُور - نج آتمي رهيا ڀرپُور[9]

جهه اَنحت[10] سُور[11] اُجيارا[12] - لهه ڏيپڪ[13] جلي ڇنچارا[13]

گور پرسادِي جانيا - جَن[1] ناما سهج سَمانيا.

[راڳ سورٺ، ڀڳت نامديو، شبد (١)]

(٤) بيد پُران شاستر آنتا[15] - گيت ڪبت[16] نہ گاوِلگو

اَکنڊ منڊل نرنڪار مهِ - اَنحد بين ٻجاوِلگو

بئراڳي[17] - رامهه[5] گاوِلگو

شبد اَليت اَناحد راتا - اَڪل[5] ڪي گهر جاوِلگو. (١٠ و٠)

اِڙا پِنگلا اَئر[18] سُکمنا - پوَني[19] بند رهاوِلگو

چند سُورج دُهه سَم[20] ڪر راکهه - برهم جوت مل جاوِلگو

تيرٿ ڏيک نہ جل مهه پئسئ[21] - جيهه جنت نہ سَتاوِلگو

اَنسٺ تيرٿ گورو[21] ڏکالي - گهٽ[22] هي ڀيتر ناوِلگو

پنچ سَهائي[23] جَن ڪي سوَيا[23] - ڀلو ڀلو نہ ڪهاوِلگو

ناما کهي چت هر[5] سئ راتا - سُن[25] سماڌ سماوِلگو.

[راڳ رامڪلي، ڀڳت نامديو، شبد (٢)]

---

١. شيوڪ، داس. ٢. شانتي. ٣. سريلو آواز. ٤. ملائيندو. ٥. پرماتما. ٦. جتي روُحاني چمتڪار ڏسڻ ۾ اَچي ٿو. ٧. هردو. ٨. ويجهو. ٩. سمايل. ١٠. دائما. ١١. سج. ١٢. چمڪو، روشنائي. ١٣. دليوي ٻتيوُن. ١٤. جهڪا، ڏمڪيل. ١٥. بي اَنت. ١٦. ڪوتائون. ١٧. لوليپ. ١٨. ۽ ظاهر ۽ ٽين گهٽ ناڙيوُن. ١٩. ساهه. ٢٠. هڪجهڙو. ٢١. اِشنان ڪندس. ٢٢. هردي اَندر. ٢٣. دوست ۽ مترَ. ٢٤. ساراهه، خوشامد. ٢٥. اڻ ڪاب سماڌي.

(۵) آوڻ جاڻا[1] رهہ گيا - آپ[2] هوڻا مهروانُ
سچ محل[3] گهر پايا - گرو کا شبد پچهانُ.

سري راڳ، محلا پهلا، شبد (١١)

(٦) لوڀي[2] موهي[5]، موهي لوڀي - اَنتر[6] ڪتسا
ڪينڪ[7] ڪيڪ[8] - جل ترنگ[9] جيسا.

سري راڳ، ڀڳت رويداس، شبد (١)

(٧) من کي کيمي آپ[2] سهاء - سڀ پايا لڳ داسهہ پاہ
آپ[10] گيا تان آپهہ پئي[2] - گرپا[2] لڏان کي سرلي پئي.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (١١٠)

(٨) سهج[11] کلان[12] جڳ مِل آلي - آنند مالي اَن[13]دن جالي
چيٽت[14] چيت ترلڇن[2] لايا - کهہ کبير تڳ[15] اَنپڳ پايا.

راڳ گوڙي، کبير صاحب، شبد (٢٧)

(٩) جب هَم[10] هوتي، تب[2] تم ناهي - اَب تم هڳُ، هم[10] نا اهي
اَب هم[5] تم ايڪ پئي[16] هيو - ايڪي[2] ديکت منُ پتياهي[17].

(٧٢)

(١٠) پوڻڳ[18] پوُرا چند آڪاس - پسره ڪلا[19] سهج پرڪاسُ
آد اَنت مڌ[20] هوء رهيا بِير[21] - سک ساگر مهہ رمهہ ڪبير.

گوڙي، ڪبير صاحب، لتي (١٦)

(١١) هم[5] کي[1] ناهي ايڪي[2] اوهي - آکي[2] پاڇي ايڪر سولي
نانڪ گور کوٽي پرم پکا[22] - هم[5] اوء[2] مِل هوڻي اِڪ رنگا.

راڳ آسا، محلا پنجوان، شبد (٨٣)

(١٢) هم[5] تم[2] ايچ[20] - پيو لهي کوئي
تُمهہ سو ڪدٽ[2] - تا هم هوئي.

راڳ آسا، ڪبير صاحب، شبد (٣٥)

(١٣) جوت سماء سماڻي جاڪيءِ[2] - آڇاپي[2] پرڀ[3] پهڇانيا[13]
ڏني[2] ڏن پاپا ڏرٽي ڏر - مل جن سدت سمايا.

راڳ آسا، ڀڳت ڌنو، شبد (١)

(١٤) لڏم ليڻهار[2] - ڪرم ڪرلدو[23] مان اوٻن[2]
اڪو[2] سرجڻهار - نانڪ بيا نہ پسيئي[24].

راڳ گوجري، محلا پنجوان، وار (١٣).

---

١. جمڻ مرڻ جو چڪر. ٢. پرماتما. ٣. سروپ. ٤. هردي پر. ٥. مان. ٦. تفاوت. ٧. سونُ.
٨. سون جا زيور. ٩. پاڻي ۾ لهرون. ١٠. اهنڪار. ١١. گيان. ١٢. ساڪي. ١٣. رات ڏينهن.
١٤. سچاتر. ١٥. ساڪيات درسن. ١٦. ٿي پياسين. ١٧. آنند پر اچي ويو آهي. ١٨. پورڻماسي.
١٩. شڪتي. ٢٠. و پر. ٢١. دائم قائم. ٢٢. ناس ٿيا آهن. ٢٣. ڪرپا، ٻاجهہ. ٢٤. ڏسڻ گهرجي.

(١٥) ميءِ پرڀُ سچ پڇاڻيا - هوُر پوُلـــي اَوگڻياري
ميءِ سدا راوي پِر آپڻا - سچڙي شبد ويچاري.

راڳ رُڏهنس، محلا ٽيجا، اَلاهڻيا (٢)٣

(١٦) پرهم بندي لسدا پرهمڻ رهي - اِڪ شبد لڳ لاءِ
ٿرنڌي اَنـارهه سڌي پيچي لکيا قرهه -
جو هر هرديءِ سدا وساءِ.

راڳ ســورٺ، محلا چوٿان، وار (١٩)، سلوڪ محلا ٽيجا

(١٧) دُء دَم لوچـــن پيڪان - هڻُ هرِ بِن اَور نه ديکان
لڳن رهي رنگ لالي - اَب بيگل کهن نه جالي.

راڳ سورٺ، ڪبير صاحب، شبد (٣)

(١٨) مـاڌو ڪتسي بني - ٽم سنگي
اَپ نـه ديهه - نــه ليوهُ منـگي.

(١١)

(١٩) اَڻ مـڙيا منڌل باجي - بِن ساوڻ گهنر گاجي
باڌل بِن برکا هوني - جڻ تت بچاري ڪوني.

راڳ سورٺ، ڀڳت نامديو، شبد (٣)

(٢٠) جڻ هـــم باندي موهه ڦاس - هم پريم بندن ٽم باندي
اَپني چهوٽن ڪـو جتن ڪرهه - هـــم ڇوٽي ٽم آرادي.

راڳ سورٺ، ڀڳت رويداس، شبد (٢)

(٢١) نا ڪو ميرا دشمن رهيا - نه هـــم ڪـڪي بگانـــي
پرهم پسار پسار پـــو پيتر - ستگور تـي سوجهي پائي.

راڳ ڌناسري، محلا پنجوان، شبد (٣)

(٢٢) پـرگٽيو جـوت سهج سک سوپا - باجي اَنهد بانـــي
ڪهه نانڪ نهچل گهر بـــاڌيو - گور ڪيئو بنڌانـــي.

(٥)

(٢٣) ڏاتُ ملوءِ ڦـــن ڏات ڪـڻ - لڳ لـــوءِ ڪڻ ڏاوي
ڪـــور پـــرسادي جــاڻيئي - نتُ اَنـــيـــڻ پـــاوي.

راڳـــ ٽلنگ، مـحلا پهلا، گهر دوجـــا، شبد (٨)١

---

١. پرماتما. ٢. پٽي. ٣. ماڻي لو. ٤. سڃاڻي لو. ٥. پرهمڻ يا شڌي. ٦. پاهر نون ٩ يا الڊ پاٽو ن
٧. اکيون. ٨. ڏسان وٺني. ٩. اِي ڪا نه ٿاسه. ١٠. ٿون پاٿهي. ١١. اَڻ چڪيل. ١٢. پولڪ.
١٣. ڪڪر. ١٤. مينهن. ١٥. ڦاسي. ١٦. منٺون ڪرڻ لو. ١٧. ويري، دشمن. ١٨. ه دي اَلد و
وياپڪ آهي. ١٩. ظاهر ٿيو. ٢٠. بند يا جوڙجڪ. ٢١. ڏاتو. ٢٢. وري. ٢٣. پنيان پوي.

(٢۴) آپُ آپ کي جاڻيا - ڇيجُ ڇيجُ سمانا
ڪهه ڪبير آپ جاڻيا - گرو ٻد مَنُ مانا.

راڳ ٻلاول، ڪبير صاحب، شبد (١١)

(٢۵) ٻِران جو لاڳي لُر لهي - ڪئسي پرماڻ
ٻوڙ مُعي لوڪا مِلي - ڪهه ڪاهه چڙهاڻ؟

راڳ ٻلاول، ٻگمت سڌنو، شبد (١)

(٢٦) هندو پوڄي ديهرا - مسلمان مسيت
نامي سوئي سيويا - جهه ديهرا نه مسيت.

راڳ گونڊ، ٻگمت نامديو، شبد (٧)

(٢٧) ڪول ڪِوارا ملا بِسلايا - جيها سا ٿيسا دکلايا
ڪهه نانڪ سڀ ٿوڙا آؤنا - هڪُ ڦيرا ٿون ميج من وڙنا.

راڳ رامڪلي، محلا پهريون، شبد (١۴)

(٢٨) اَلوڪ غفا مهِ رهه نِرواري - تنڪر پيچ شبد سنگهاري
ٻر ڪهر جساه نه من ڏولائي - سهج نِرنتر رهڻُ سمائي.

راڳ رامڪلي، محلا پهلي اشٽپدي (۵)٣

(٢٩) هيرت هيرت هي سکي - هوء رهي حيران
هڪُ هڪُ ڪرلي ميج مُعي - شبد روي مين گيانُ.

راڳ رامڪلي، محلا پهلي دکڻي اونڪار، پوڙي (۵١)

(٣٠) لڙا پِنگلا اور سُکمنا - ليِن وسهه اڪ لائي
بيٺي سنگم تهه پراگ - من مجن ڪري تِئالي.

راڳ رامڪلي، ٻگمت بيڻي، شبد (١)

(٣١) نا هم هندو نه مسلمان - الله رام ڪي پِنڊ پِران
ڪهه ڪبير اِهه ڪيئا وکانا - گرو پير مِلي خود خصم پڇانا.

راڳ ڀيرو، محلا پهريون، شبد (٣)، [ڪبير صاحب]

(٣٢) پِنا هماري سرڪٽي ماڃهه - پِنا پوت رَل ڪيمي سانجهه
ڪهه نانڪ جڳ پِنا پِنيمي - پِنا پوت ايڪي رنگ ليمي.

(٣٢) [محلا پهريون]

(٣٣) گنگا ڪي لهر مهري ٽٽي زنجير - مرگ ڇالا پر بيٺي ڪبير
ڪهه ڪبير ڪوئو سنگ نه ساٿ - جل ٿل راکن هي رگهناٿ.

راڳ ڀيرو، ڪبير صاحب، شبد (١٨)

---

١. منهن جي جوت پرماتما جي جوت سان گڏجي وئي آهي. ٢. پرماتما. ٣. لڪل آهن. ۴. ڏڪن ۽ ڪڍڻ ٻيا. ۵. شانتي ۾ رهاڻ. ٦. پوڄي. ٧. مندر. ٨. دروازو. ٩. نرليپ. ١٠. چور وڪار. ١١. پٽڪي. ١٢. ڏسندي ڏسندي. ١٣. تعجب ۾. ١۴. آهنڪار. ١۵. ساڄي ۽ کاٻي ناس. ١٦. ٽين گوت ناڙي. ١٧. نرٻيٺي. ١٨. پرياڳ. ١٩. اشنان. ٢٠. سر پر. ٢١. اُپديش. ٢٢. هردي اندر. ٢٣. گفتگو. ٢۴. خوش ٿيو. ٢۵. هرڻ جي کل. ٢٦. مقامان پيٺ.

راڳ پرڀاتي، ڪبير صاحب، شبد (۱)

(۳۴) سُرن جيوَن ڪي شُڌڪا[1] ناسي - آپن رنگ سَهج پرڪاسي
پَرگٽي جوت مِٽيا أنڌيارا[2] - رام[3] رتن پايا ڪرت ويچارا[4].

(۵)

(۳۵) تتُ لِيلُ نسام ڪيتا پاڻي[5] - ديوڪ ديهِ اُجيارا[6]
جوت لاهِ جگديس جڳايا - بوجهي بوجهيهارا[3].

سلوڪ، ڪبير صاحب (۵۵)

(۳۶) ڪبير مَن نِرمل ڀيا - جيسا گنگا نِير[7]
پاڇي لاڳو هرِ[3] ڦري - ڪهت ڪبير ڪبير.

(۱۲۰)

(۳۷) ڪبير سُرگ نرڪ لي مي رهيو - ستگوُر ڪي پرساد
چرن ڪمل ڪي موج مهه - رهئُ أنت[8] اُرُ آد[9].

(۱۶۵)

(۳۸) ڪبير جهه مارگ[10] پنڊت گئي - پاڇي پڙي اهير[11]
ايڪ اوگهٽ[12] گهاٽي رام ڪي - تِهه چڙهه رهيو ڪبير.

(۱۲۲)

(۳۹) ڪبير ديکڪي ڪهه ڪهئُ - ڪهي نه ڪو پتيائي[13]
هرِ[3] جيسا تيسا أهي[3] - رهئُ هَرکِ[14] گُن گائي.

(۲۰۴)

(۴۰) ڪبير توُن توُن[3] ڪرتا توُن[3] هوُا - مُجهه[15] مهه رها نه هوُن[16]
جب آپا[17] پر ڪا مِٽ گيا - جت ديکئُ تت توُن[3].

سلوڪ، محلا چوٿان (۲۱)

(۴۱) جن پرِيتا[3] سٿ نيهن - سي سَجڻ[18] مي نالِ
أنتر باهر هئُ ڦِران[19] - پي هرديءِ رکان سمالِ[20].

۱. سنسو. ۲. اونڌهه. ۳. پرماتما. ۴. ويچار، ڌيان. ۵. ڦُٽو. ۶. روشنائي. ۷. پاڻي.
۸. پڇاڙي. ۹. اڳياڙي. ۱۰. رستو، واٽ. ۱۱. پيڙو. ۱۲. ڏکي واٽ. ۱۳. ويساهه، أعتبار.
۱۴. خوشي، سک. ۱۵. موُن ۾. ۱۶. أهنڪار. ۱۷. ميري تيري. ۱۸. گڏ، سنگ. ۱۹. گهمندي
ڦرندي. ۲۰. سنڀالي.

مُڪتيءَ، جيوَن مڪتيءَ يا جوتي جوت جي اِستٿيءَ جي سُندر دشا

ٻالڪن کي پرسند ايو هوندو، تہ من جي ڪراوت ڪري، جهڙ بہ ڪري ٻئي ٿيو، ۽ من جي اڏر سان جهڙ بہ اڏر ڪري ٿو. من جيوَ کي قيدي ٻڌائڻ جو ڪارڻ آهي، تہ من جيوَ جي آزاديءَ جو بہ وسيلو آهي. من جي ممتا ملڻ هٺ سبب، جهڙ اگيان جي اوندهہ ۾ پيو نو هتوراٽرڻ هٽي، جو تو سمجهي، تہ جي من پسند مراداوُن آهن، سي اب ٿوُن، تہ هوُندا دکہ اهي وچن، تہ جي لڳاڙ لڳل لاڳاپا ٿين، تہ هوندا سک ميسر ٿي ملن. ٻر جا شيءَ خود ناسونت ۽ دکدائي آهي، سا پراپت ٿئي بہ، ڪيئن سک ڏيکاريندي؟ جا شيءِ خود امر ۽ سکدائي آهي، انهيءَ تلاش ۾ ٿي ٿرڻي آهي، تنهنجي پراپتيءَ ۾ ٿي پرم سک آهي. اها شيءِ من نہ آهي، ٻڌي نہ آهي، چيتنا بہ آهي، اهنتا نہ آهي. اها شيءِ آهي آتما، جا چيتني ڪان الڳ ۽ نياري آهي، ٻر چيتني جي چوٻاري سهڪار سان، ستنترتا حاصل ڪرائي سگهي ٿي. اِخلاقي جيوَن ذريعي، من مالڪ طرف متوجه ٿئي ٿو. اِنهيءَ وجه ذريعي، من گور شيوا ۾ سوڙد ٿئي ٿو. گور شيوا ذريعي، گور ڪرپا عطا ٿئي ٿي. گور ڪرپا ذريعي، نام جي بخشش ملي ٿي. نام جي سمرن ذريعي، مڪتي پراپت ٿئي ٿي. سڄ ڏسڻ ۾ ڪيڏو نہ لنبو ٿو اچي، چٽڪ اسريءَ جيڏو آهي. ٻر درحقيقت، سندس آورجا، شڪتيءَ يا ماپ جو ٻوُرو پتو لڳائي سگهبو؟ بلڪل نہ. ليڪن ٿي نام جا ٻہ لنديا اکر، ڏسڻ يا چوڻ ۾ ٻرابر اَٽلڪالتا ٿا لڳن، ٻر سندن شڪتي اَمر، اَپار ۽ اَٽلڪمت آهي. اِهو ڪرگشو نہ آهي ٻر نام جو لشو آهي. اِنهيءَ ڪري، نام جي مهما ۽ مهانتا ٻي الت ليکي وئي آهي. سو شروعات ٿئي ٿي اِخلاقي جيوَن سان، جا قدم بقدم، آخر مڪتيءَ جي منزل مقصوُد تي پهچائي ٿي. اِهو اِخلاقنامو يا "دسوي گرڻ مالها" آهي آد جڳادي پُر نسا اڻين، جا موُو نہ مدي خارج ٿيندي ۽ نہ ڪڏهين پراڻي ٿيندي، جهڙ لہ مڇهس خوشحاليءَ جي خوُبي آهي، خوش طبيعت جي خاصيت آهي، خوش لوديءَ جي خصوُصيت آهي، ۽ خوش نماليءَ جي خوشبوءِ آهي. اِخلاق ۽ اصوُل، اَصليت طرف اِشارا ڏيڻ ٿا. جا جيوَن اِخلاقن ۽ اصوُلن جي بنياد تي اَڏيل آهي، سا آخر اَصليت جي آستان لي پهچائيندي. شڪ ۽ ڪارائتي جيوَن ليمت سويپ جو سهرو پڌائيندي.

جا ودِيا سنساري، سماجڪ يا سريرڪ تجربن ۽ آزموُدن مان پرائجي ٿي، سا وشيہ وديا آهي. اها وديا بہ ڪيئن قلدائڪ يا دکدائڪ سبق سيکاري سگهي ٿي، ۽ صحيح يا غلط راهہ ٻتائي سگهي ٿي. ٻر آتم وديا يا برهم وديا ڪا ٻي نرالي چيز آهي. آتم وديا ڪڏهين پراپت ٿيندي، جڏهين جيوَ کي، جيوَ آتما ۽ جڳت جي، سچي سروُپ ۾ سڃاڻپ ٿيندي، تہ جهڙ ڪيئن پيدا ٿئي ٿو، جيوَ آتما ڇا آهي، جيوَ جو جيوَ آتما ۽ جڳت سان

ڪهڙو وهنوار هتي گهرجي، جنهن جيون جو مقصد حاصل ٿئي؟ جيئن جسماني جامو پائي، هڪ طرف پوروب جنم يا جنمن جا ڪرم ڪمائي آيو آهي، ٻئي طرف، پرشارٿ ذريعي ايندڙ پرالبڌ ٺاهڻ آيو آهي. جيون جي ٺاهڻ يا بگاڙڻ جو سمورو مدار، موجوده جنم جي پرشارٿ تي آهي. جيئن آتما جڙتڪ پرم آتما جي چڻنگ يا انش آهي. جيئن اگ جو ٽانڊو اگ اندر يا ويجهو هوندو آهي، ته منجهس اگ جون خاصيتون، خاص ڪري گرمائش ۽ لالاڻ، موجود هونديون آهن. پر جيئن جيئن ٽانڊو اگ کان پري ٿيندو ويندو، تيئن تيئن گرمائش گهٽبي ويندي ۽ لالاڻ ڍڪبي ويندي، ٽان جو ٽانڊو صفا ٿڌو ۽ ڪارو ڪوئلو ٿي پوندو. پر جي اهو ساڳيو ٽانڊو، پيهر اگ جي ويجهو رکجي يا اگ اندر وجهجي، ته منجهس وري ساڳي گرمائش ۽ لالاڻ اچي ويندي. جيئن آتما سان به ساڳي رونڪار آهي. آهي پرم آتما جي پيداش، پر جيئن ٿي جسم سان جُڙي ٿي، تيئن ٿي پران مايا، مدو مايا، وگيان مايا، آنند مايا ۽ پين انيڪ اپاڌين، ڪوش ۽ ڪشٽن جي ٿاپو هيٺ اچي ٿي. انهن جسم ۽ جسماني جذبات جو اثر آتس پرپل ٿئي ٿو ۽ جگت سان لڳاءُ لڳي ٿو. جيستاءِ اهو لڳاءُ قائم آهي، تيستاءِ دک دائم آهي. جيستاءِ اهو اگيان جو پڙدو اڳيان آيل آهي، تيستاءِ پرم آتما دور آهي، اٽاپ آهي، اڳڇارست آهي. اها دوري، جيڪا ڪي ڏکيءَ ۽ ڏيکدن جي ڏوريءَ ۾ ٻڌي ٿي، دک ۽ سک جي ٻنڌن ۾ ڦاسائي ٿي، "ڦيريءَ ميريءَ" جا پيڊ ۽ پيرم جاڙائي ٿي، ۽ جم ۽ مرت جي چڪلي ۾ چڪر ڏياري ٿي. انهن "ڪرم جو قانون" جنما جنم پيڇو ڪري ٿو. آتم وديا ذريعي ئي، جيئن انهيءَ قانون سان جند آزاد ڪرائي سگهبو. قانون جي پڪڙي ڪرڻي ختم آهي، پر ٻجاوري ڪري ٻار پهچڻو آهي، جتي قانون جي پهچ پوءِ پهچي ڪانه سگهندي، جتي قانون خود ڪاٿا ٿي وڃي ٿو، جتي ڪرمن جي ڪارخاني کي ڪاٽ لڳي وڃي ٿو. اٿي ڪرم ۽ اڪرم جو جوڙ يا ميل ٿئي ٿو. پوءِ جهان ۾ هوندي به، جيئن جانب سان هردم جُل رهي ٿو.

آتم وديا يا برهم وديا حاصل ڪرڻ بعد، اها معلوميت ملي ٿي، ته ذاتي سڀاءَ موجب آتما ٻڌيءَ ۽ ٽيڪيءَ جي ڀاءَ کان پري آهي، دک ۽ سک کان دور آهي، اڄ ۽ ڀڪ کان اڃي آهي، ٻڌاپي ۽ موت جي پار آهي. آتما جون آسون ۽ ارادا سچ ۾ سمايل آهن، ڇو ته سچ مان پيدا ٿيل آهي ۽ سچ ۾ سماپت ٿيڻي آهي. آتما امر، اجوني ۽ اٻناسي آهي. فقط انساني جامي ۾ جڙجي پرالبڌ جي پڪڙ ۾ ٻڌجي، جنم جنم ۾ ڀٽڪي رهي آهي ۽ آزاديءَ لاءِ واجهائي رهي آهي. جو جيئن اوديا جي اڌ هٽائي ٿو، موڙ ۽ متيا جا مختلف مورچا سجائي ٿو، ۽ سچ جي تلاش ۾ جيون ارپن ڪري ٿو، سرٻي ترشنا جو ڏنش ٽوڙي ٿو، لاطمع ۽ لاپرواهه جيون گهاري ٿو، سرب مدورت پراپت ڪري ٿو ۽ اکنڊ آنند ماڻي ٿو. اها آهي آتما جي آزادي، جنهن کي انيڪ نالن سان سڏيو ويو آهي. مڪتي، جيون مڪتي، جوتي جوت به اها منزل آهي. انهيءَ منزل مٿان، هوند ڪئين جنم قربان ڪجن،

نه ته هڪ جنم سڦلو ليکيو ويندو، ڇو ته جيئن آتما، پرماتما ڏانهن ٿي وڌڻ واري رهي آهي. نه ته ته ڪئين ڪروڙ ڀيرا، پيا انساني روپ ۾ جنم وٺن، ولي مرن، مري وري جنم وٺن. نه انهن جو جنم سڦلو آهي ۽ نه انهن جو مرڻ معنيٰ وارو آهي. آهي سڀ ڪرم جي قانون اندر قابو آهن، ۽ انهيءَ قانون کي، ڄڳان ڄڳ جيئون بخشي رهيا آهن.

ڪي اڻڪهڙيا ساڌڪ ۽ سالڪ سمجهن ٿا، ته مڪتي ملڻ ڪو مشڪل معاملو ڪونه آهي. جي رام نام جي ڪنجيءَ سان، مڪتيءَ جو محل کولي سگهجي ٿو، ته ڇو سڄي عمر ساڌنائن پٺيان وقت وڃائجي ۽ دنيوي لڳاوَن مان جلدي جند ڇڏائجي؟ جڏهين سنڪٽ جو سمو ايندو يا ڪال جو ڪاڪلو ڪاهي ايندو، تڏهين پاٺهيئي ولي رام نام جا ٻاڻ ڇوڙيا، ته ازخود ڪلياڻ ٿي پوندو. "انتي متي سا گتي". رکو انت ويلي، ارنڪار جي نالي جو سمرن ڪيو، ته پوءِ گمت جي پراپتيءَ ۾ ڪهڙي به ڪرڪيند آهي، سي ٻاڻمرادو پنتي هٿجي ويندا. انهن لوڪڪ ۽ سوَرگادڪ سک، ٻئي ماڻي سگهيا. پوءِ ڇو ٻاڻ کي هڪ ڪان وانجهي، جڏهين ٻئي ماڻڻ مشڪل نه آهي؟ اهو اُلٽو وسواس آهي، ٻاڻ ڇڏائڻ ٻلڪ ٻاڻ لکڻ لاءِ، بهانو آهي. اهو من گهڙت مؤرکتا جو منتر آهي. اهو وش ۽ امرت جو ميلاپ آهي، جنهن ۾ وش، امرت کي به وش ڪري ڇڏيندي. مڪتي ڪڻ جو کيل نه آهي پر جنم جنم جي شرڌا آهي، شاگردي آهي، شيوا آهي، شاڌنڪي آهي، شرافت آهي، شڪر آهي، شهادت آهي، مها ساڌنا آهي. وڏي امتحان جو نتيجو، ڪٿي ڪڻ ۾ ظاهر ٿئي، پر امتحان ۾ ڪاميابي حاصل ڪرڻ لاءِ، گهڻو وقت، ٻاڪ گهڻا سال اڳ لڳاتار تياري ڪرڻي پوندي آهي؟ وِير ڪٿي هڪ پل ۾ ٿي وڃي، پر گرڻ ۽ پار ڇوڙڻ ۾ ڪيترو وقت، ٻاڪ ڪن جسي حالت ۾ ڪيترا سال، لڳي ويندا آهن؟ لڳاتار لڳن ڪانهوءِ ٿي، اهڙي ۾ لقاءُ ڏسي سگهبو.

ٿيهن ڪري، صاحب سمجهائين ٿا ته اي ٻندا، تون هن جنم ۾، اهڙين ڪرمن جون واسنائون ۽ ڪامنائون ڪٺيون آيو آهين. جي انهيءَ پرالبڌ جي ڳنڍڙيءَ کي ڇوڙي، ڇند ڇاڻ نه ڪندين، ۽ ماڻهن نيون ياونائون ۽ ڪامنائون سوچي، ڳنڍڙيءَ جي ڳوراڻ وڌائيندو رهندين، ته پوءِ انت ويلي، من ۾ ڇا ياد ايندو؟ من ۾ ڦرت ٿي ڇا ٿري پهندو؟ اهي وشيه ويڪار، جن ۾ سمورو جنم وقت وڃايو اٿئي يا رام نام؟ رام نام ته مک ٿي آهو ڪونه، جي آيو، ته ڪمت ٿائين پهتو ڪونه. جي پهتو، ته هردي ۾ سمرن لڳو ڪونه. ته پوءِ، انت ويلي، رام نام ۾ چت لڳندو ڪونه. جيڪي سنڪلپ ۽ شنڪائون، تو ساري عمر جيءَ جند سان جڙيون آهن، جنهن ويچارن سان، تو هموار ويهي وندرايا آهن، جيڪي ڪيا ۽ ڪيا ڪرم، تو نت نت جوڙيا آهن، تن سڀني جون يادگيريون، منشائون ۽ چنتائون، انت سمي نه اچي، من کي منجهائينديون، چت کي چلائمان ڪنديون، هردي کي هرکائينديون. پرانن کي پريشان ڪنديون، ۽ آتما کي آوازن جا عذاب ڏيکارينديون. پوءِ انهيءَ ويلي،

ٻار ٻاڌ ڪيئن ايندو؟ مڪتيءَ جو در نه سڃهو، سوڙهو ۽ سؤڪيم آهي. اُن مان ڪُليڇڻ ۽ ڪَرمن جو گَڏو ڪيئن لنگهائي سگهبو؟ جڏهن من جو سياءُ رهيو آهي ملمن ۽ مستانو، حرفتي ۽ حرڪتي، عيشي ۽ آرامي، وڳاڙو ۽ وياڪل، هوڏي ۽ حسدي، ٻيتو ۽ ٻهاڙو، يا خود خيالي ۽ خود مطلبي، سو نه مڪتيءَ جي در لي، ڪِن ٻر لي ايو ڪمڪ ۽ گولناليوُن ڪندو، چڙهيوُن هڻندو، سڀئي ليڪ يا سسڄڻ ڪان ٻاهري واريندو. اهڙو من، مڪتيءَ جي در اندر ڪيئن داخلا جي لائق ٿيندو؟ سُٽيءَ جي ٻاڪي مان ب... ڪڏهين اُٺ لنگهي سگهيو آهي؟ ڪداچت نه. ٻدين جو ٻار لهي نه سڃهو ۽ هلڪو ٿي اندر گهڙجي.

ڪبير مڪت دُئارا سَنڪڙا — رائي، دَسوءِ ڀــاءِ	راڳ گوجري، محلا
من ٿن مَئگل هوءِ رها — نِڪسيا ڪِئُ ڪر جــاءِ؟	ليڄا، وار (۱۴)، سلوڪ ڪبير صاحب

سو اي ٻندا، جي مڪتيءَ مائڻ جي منشا اٿئي، نه سوال لي سالباهو ڪر سادن جو. ٻر جي سر ٻرڪ سگهه وٺي سستيءَ يا سوادن ٻر، جي دلي ۽ دماغي طاقت وٺي طمع يا طلسمبازيءَ ٻر، جي چت شڪتي وٺي شغلن يا شرارتن ٻر، ۽ جي جواني اُلٽي وٺي جشن يا جاهليت ٻر، نه ٻوءِ باقي ٻچيو ڇا، جو ٻٽريءَ ٻر پشتي ڏيندو يا سڌڪت سمي سهارو ڏيندو؟ لنهن ڪري، جو ڪم سيان ڪرڻو آهي، سو اڄ ٿي استعداد ڪر، ۽ جو ڪم اڄ ڪرڻو آهي، سو هينئر ئي شروع ڪري ڇڏ، متان ٻوءِ وڌيڪ ٻل هيٺ ۽ ٻُڌيءَ هيٺ ليندو وڃن. ڪرم ۽ سُستي هڪ ٻئي جا ورودي آهن. ٻيو نه ڪال جي ڪَل ڪنهن ڪي ٻ ڪانه آهــي، نه ڪنهن جو وارو ڪهڙيءَ وٺ اچڻو آهي؟ هرهڪ سواس، آورجا جــي اِمداديءَ مان لو چوڳو ڇڏجي. سو جو جو دم وتُرت وڃي ٿو، سو عمر ٻر ڏاڍو هٽي لو ۽ آبادي اُجڙ ڪري ٿو، تان جو جڏهين اُجل اڳيان اچي ٿو، تڏهين هڏ اڳئي هيٺا ٿي چُڪا آهن، سڌ ساٿا آهن، ڪن ٻوڙا آهن، ٻ زبان خشڪ آهي. تڏهين هردو ٻ هواس ٻر آهي، من مايُوس آهي، هوش گم آهي، نه سُرتي سمپتيل آهي. تڏهين نيڻ ٻ نمر وهائين ٿا، ٻران ٻياس ٻر تڙڦن ٿا، هٿ گوڏن تي لڳن ٿا، نه ڪنڌ هاءِ هاءِ ڪري ٿو. تڏهين ٻوالنا ٻوُمه ٻ ساموُن اچي سوڙجن ٿا، اُلوُون آس ۽ اُميدن جا اولڙا اُڇلائين ٿا، نه ڪيل ٻدين ۽ ٻدڪارين جا ٻڙاڏا ٻُڌجن ٿا. اُلهن دم گهٽجي ٿو، ساهه رڪجي ٿو ۽ ٻراڻي ٻکيڙو ٻـر ڪيئي ٻرواز ڪري ٿو. جيڏو جي عيش ۽ عيشن سبباب، آلما ٻ اُٻلا ئي ٻئي ٿي، عــذاب سهي لــي، ۽ جدم ٻجدم، جسماني زنجيرن ٻر جڪڙجي ٿي. سو وقت نه وڃاءِ واهيات وهنوارن ٻر. ڪر ڪرت لماري؛ لڪٻر جي ٽرڪ جي، لواهه جي لرليپ جي، لرقيءَ جــي لجو ٻز جي، للقدير جي لدٻر جي، لائان جي اُٺور جي، لخمت گاهه جي تلاش جي، لـــ جيوَن کي جادُو لڳي، من کي موڙو اچي، منزل اوري اچي، مهر جو مينهن وسي، مڪتيءَ جي موج مچي، وارداتيءَ جي واس رچي. اُلهن ٻدٽن لٽن ٿا، اُندرٻان ڇُمت ڇُڙن ٿا..

اي بندا، مَن کي مَن سان ڄاڻ، نه مَن موت کالي. وهي الدر اور، نه الاهي اسرار لڳي. ڪهڙو ڇڏي، ٻر ٻولڻان نه پئو. مڪتيءَ جي موري، مَن مان ٿي ٿي لڪري. جڏهين مَن صاف ۽ سڄاڳ، سچيت ۽ سربشت، نرمل ۽ نماڻو، نرموهي ۽ نرليپ، اڪاڪر ۽ اُستر، ورتي سمان ۽ آنند مئي ٿئي ٿو، تڏهين مڪتيءَ جو در اڳين سُکيو ۽ سولو ٿو کُلي پئي، جيئن ماتا جو گرڀ ٻالڪ ڄمڻ وقت. جڏهين مَن تان وڪارن ۽ اَوگڻن جي مر لهي ٿي، تڏهين ٻُڌي پرڪاش ٿئي ٿي، ”مسان مان“ يا ”ميريءَ تيريءَ“ جا پند پسر لڀن ٿا، آتم جوت جاڳي ٿي، ۽ دلدار جو ديدار ٿئي ٿو. شاسترن جو اڀياس ۽ دماغ جي روشني، روحاني راهه ۾ اهترو ڪارگر ڪونه آهن، جيترو مَن جي سچائي ۽ پوترتائي، چت جو ڌيان ۽ ڌارڻا، هردي جي سک ۽ شرڌا ۽ آتما جي تڙپ ۽ امنگ، ڇو نه گرنٿ ۽ شاستر سمت ۽ مهاتمائون ڪونه ٻڌائيندا آهن، جيترو سمت ۽ مهاتمائون گرنٿ ۽ شاستر ٻڌائيندا آهن.

سو اي بندا، سچ سڃاڻ ۽ ساڃ پڇاڻ. ڪُدرتي جو پڇتاءُ ڪري، آليندي جو اولو ڪر. اوگڻ ڇڏي، گڻن جو گراهڪ ٿيءُ. پرڪرتي پر پنچ آهي، سنسار سپنو آهي، مالڪ مطلبي آهن، سنبنڌ سنجوڳي آهن ۽ مايا مها جار آهي. لنهن ڪري، ڪبول گل جيان جيوت گذار. ايشور جي اوٽ وٺ، هاديءَ جو حڪم هنداءِ، ۽ ڀڳوان جو ڀاڻو مڃ، شڪر سان، سنتوش سان. نه ڏچ نه ڏيچار. لب روءُ نه رنجاءِ. ديا ڪر، دان ڪر. امرتا ۽ نِهٺائيءَ سان هل. ڪميا ڪُهڙ ۽ ڪميا ڏي. پريم ڪري سچ لهه. اهي گڻ مڪتيءَ جي مارگ طرف ڇڪين ٿا.

پرماتما سرو وياپڪ، حاضران حضور، عادل ۽ مهروان آهي. سندس شرن ۾ اچ، نه سنوارجين ۽ سکين راهه ڏسين. سندس پڙ ۾ رهه نه اچيت ۽ نرڀئه جو پد پائين. صدق ۽ سڪ سان پيش پئو، نه ستگرو جو ساٿ مليئي. گور ڀڳتي ۽ گور شبدا ڪماءِ، نه شبد ملي، سُرتي جاڳي، ڪُمت لڪري، سُمت پرگهٽ ٿئي، ترشنا ٻجهي، اندريون اڪ ڪُلي، نام ندان ملي ۽ رام جو رنگ لڳي. نام آهي امرت، مها رس ۽ هر رس. پيئو نه خدائي خمار چڙهي، الاهي عشق لڳي ۽ روحاني راز ملي. سنگ ڪر سنتن جو ۽ شيوا ڪر ساڌ سنگت جي. انهن جي ڌوڙ ۾ گيان جو سرمو آهي ۽ انهن جي وچن ۾ سڄي سمجهي آهي. اها اُتي سري گرو گرنٿ صاحب جي ڪنجي، دل جي دريءَ کولڻ لاءِ، سکما ناڙيءَ هلائڻ لاءِ، ۽ دسوين دلسار کولهڻ لاءِ. جن اها چابي ورلي استعمال ڪئي آهي، سي آسا منشا ماري، مَن ۽ اندريون وس آڻي، دُبي ڏيند دور ڪري، نيئي گڻ يار ڪري، آس ۾ نراس رهن ٿا، گرهست ۾ اداس گذارين ٿا ۽ جيئري مري امر ٿين ٿا. اهو آهي آتم گيان، جنهن جي وسيلي، اگيانتا ۽ اوديا جو پڙدو ٽُٽي ٿو، آپو مِٽجي ٿو، سر دِرشٽيءَ جي پراپتي ٿئي ٿي، آتما جي امرتا جي پروڙ پئجي ٿي. اهو آهي برهم گيان، جنهن دَوارا پرماتما پرڪرتيءَ ۾ ۽ پرڪرتي پرماتما ۾ ڏسڻ ۾ اچي ٿي. اهو آهي اَگم گيان، جنهن ذريعي

زندگيءَ جي هر پهلوءَ ۾، جان ۽ جانب جُڙن ٿا، خدا ۽ خدائي گڏجي ٿي، قادر ۽ قدرت ماڀي وڃي ٿي. اهو ئي "مڪتيءَ جو مارگ آهي، منزل مقصود جو مورچو آهي.

جنهن جنهن اهو گيان گرهڻ ڪيو آهي، تنهن ٻاهريان بند ٽوڙي، اندريان ڄُت جوڙيا آهن. اُئين من سکڻو ۽ خالي ٿئي ٿو، جيئن بنسري بانس جي. جيئن بنسري خالي ٿي سڏو چئوڌر جي ڇهن تي پهچي ٿي، ليڪن ٿي سانڌڪ، پرم پدويءَ تي پهچي ٿو. گيان، ڀڪتيءَ ۽ ڪرم، ٽنهي کي ولوڙي، هوُ تت ڪڍي پهچي ٿو. ڌرمي بندڻن ۽ ڪرم ڪانڊن کان آزاد ٿئي ٿو. هڪ سچائي، هڪ ٿي پوڄي ٿو. ايڪو اونڪار جو آواز اُٿاري ٿو. جنمن جنمن جي جاهليت مان جاڳي، آتم جوت جلائي ٿو. مالڪ جي مهر هيٺ، سڀ ڏاڪا ٽپي، محل ماڻي ٿو. سندس دل، برهم پساري جو پيمانو ڪري ٿي. هوُ جڳت جو ماتا پتا آهي ۽ بالڪ ٿي گذاري ٿو. هوُ سنسار جو هرتا ڪرتا آهي ۽ داس ٿي رهي ٿو. هنجو وچن سروُپي آهي، مائٽ سمادي آهي، چرپر شڪتي آهي ۽ نظر نوازش آهي. اها مڪتي آهي، جيوَن مڪتي آهي، ٽُريا اوَستا آهي، چوٿون پد آهي، پرم پد آهي، جوتي جوت آهي. ورتمان ۾ وسماد آهي، ڪال ۾ اڪال آهي.

مڪتيءَ لاءِ ٻالا ڪٿي ڪيترا به ٿا پچن ۾ مڪتيءَ جي سڌي ۽ سولي معنيٰ آهي آزادي. آزادي ڇاجي ۽ ڇا مان؟ آزادي من جي ۽ من مان. آزادي خيال جي ۽ خيالات مان. آزادي ڪرم جي وڪرم مان. من جو ذاتي يا اصلي سڀاءَ آهي اوُجلتا ۽ نرملتا، جنهن وسيلو من جي گهرائيءَ ۾، من جي اندرينءَ ۾ اندري صندوُڪڙيءَ ۾، جتي دل جي درپن آهي ۽ جاتي خود آتما آهي. جيئن پاڻيءَ جي متاڇري يا ڪب پرسان، هميشه ڪچرو پيو ڪنو تيندو ويندو آهي، ليڪن ٿي من جي متاڇري يا ڪناري جي اڙدگرد، ٽالڻ ۽ روُپن جي واسنائن جي وش قائم رهي ٿي. جيستائين ڪِ من جو لهرڪ متاڇري جي لهه تائين محدوُد آهي، تيستائين اهي ٻاهريان اٿل واسنائوُن، خيالات ۽ ڪرمن ٿي پنهنجو تاثير وجهن ٿيوُن، جنهن ڪري راڳ ۽ دُيش، دُئي يا دطرفي پيدا ٿين ٿيوُن. اها من جي غلامي آهي. جيئن درياءَ جي گهرائيءَ ۾، پاڻي اوُجل ۽ نرمل هوُندو آهي، جا اوُجلتا يا نرملتا، جل جي ذاتي خاصيت آهي. ليڪن ٿي، جي ڪرمن ۽ وچارنا جي ڌوريءَ من جي متاڇري تي نه، ۾ گهرائيءَ ۾ لڳل هوُندي، نه وچار ٽڙي ڪرنب، اصلي سڀاوَ موجب هوُندا، اوجل ۽ نرمل رهندا، پيار پکڙيندا، نه هِن يا هُن سان ٻرهڙني سان. اُهڙو پيار آنند مان نڪري ٿو ۽ آنند ۾ سمايت ٿئي ٿو. اهو آنند، سک، خوشيءَ ۽ لذت کان نيارو آهي، لاثاني آهي، جنهن لاءِ ماضيءَ يا مستقبل جي ماجرا ڪانه لڳل آهي، جو رڳو ورتمان جو وسماد آهي. اُتي راڳ ۽ دئيش دفنايل آهي. اها من جي آزادي يا مڪتي آهي. مڪتيءَ جو ٻج هر جيو جي من ۾ موجوُد آهي ۾ متاڇري تي اُسري ڪرنه. اهو من جي گهرائيءَ ۾

ٿلي ٿُلي لو، جتي شخصي يا شخصيت جا بندڻ ڪوڙا آهن، جتان فقط وشال پريم پليتجي لو، پکڙجي لو. سو ذاتي سياهہ پرگهٽ ڪرڻ ۽ سُڌرم موافق جيئڻ گهارڻ لءِ مڪتيءَ جو مارگ آهي، آزاديءَ جي راهہ آهي. سچا ساڌڪ سڀ انهيءَ مارگ جا پانڌي آهن. جيتوڻيڪ هر هڪ پانڌيءَ جا آزمودا انوکا آهن، نرالا نرالا آهن، پر سندس خاصيتون گڏ ساڳيا آهن. فرق فقط آهي خوشبوءِ جو. جيئن هر هڪ گل جي نرالي ئي پنهنجي پنهنجي خوشبوءِ هوندي آهي، پر هر سڳند يا خوشبوءِ راحت بخش آهي.

اهڙو ساڌڪ، دليري وهنوارن ۾ هوندي به لاطمع آهي، ليڪن جي اڳ کان آجو آهي، جو نه پسنديءَ ۽ ناپسنديءَ جو پراڻو، من لاءِ پاس نٿي ڪري. تنهن ڪري، رُذل هوندي به شانت مئي آهي، ڪارج ڪندي به اڪارج اندر آهي. هو ٻارن ۾ ٻار آهي، ڳالهن ۾ ڳالهہ، جوانن ۾ جوان، پيرن ۾ پيرو. هر هڪ سان حال ورتي ۽ ڏئي، همدردي ۽ هم خيالي ڦهلائي. پيار پيو ونڊي ۽ وراهي. سڀ ۾ رام ڏسي پر ڇو ڪنهن سان يا ڪنهن ۾ ڪوڙ اٽڪائي. ٽپاڳ جي نسبا ڪٿي اٿائين ۽ ويراڳ جي واٽ ورتي اٿائين. تنهن ڪري نه ڪنهن چيز جي ضرورت اٿس، نه ڪنهن پراڻي جي درڪار اٿس. سڀ ڪنهن ايشور اوت اپيل اٿس، جيئن سرنگتيءَ ۾ سمايل اٿس. انهي هر حالت هيمت ايشور جي اوٽ اٿس. صدق جو سهاڳي آهي، پريم جو پوڄاري آهي. پوءِ ڪوشا ڇا جي؟ تيراڳ ڇا جي؟ سو سک ڪُڏائيس ڪونه، نه ڏک منجهائيس ڪونه. مطلب نه خوشيءَ ۽ غميءَ جو پيرم لڳيس ڪونه. نه سک ۽ ڏک جو پيڊ ڇُهيس ڪونه، جو نه پريمن ۽ پيڊن جو پاندو پوري ڇڏيو اٿائين. هاڻي نه هو هميشه پرم سک جي اِستتيءَ ۾ آهي، اکنڊ آنند جي اوٽاري ۾ اٽل آهي.

شيوڪ ٿي گهڙيو، گرمک ٿي چڙهيو ۽ سهاڳڻ ٿي سهج ۾ چڙهيو. ڏهُو ڏيوتائون نه سندس وس ڪئي نه، جو نه ڪنهن اهڙا سڪرمن جا ڦل ماڻي، وري به اهڙا جنم ۽ موت جي چڪر ۾ ڦيرو پاتو آهي. هن نه هن جنم ۾ نئين مڪتي پراپت ڪري، پاڻکي آواگون جي چيڪلي مان آزاد ڪرايو آهي. ”ڪرم جي قانون“ جو قيدي، هن لاءِ ٽُٽي چڪو. نه تڻ ڪرم تنهن ۽ نه قانون جي ڪڙي لڳي. ڪرم جو ليکو ۽ لاڳت سماپت ٿي چڪو. روحاني لحاظ کان، هُنجي جيئن سڦل ٿيڻ جي سماپت ٿي چُڪي آهي، جو نه هاڻي نه رلڻ ڪي رهي آهي جا هٿائڻ، ۽ نه ڪو ڏاکو پيل آهي جو اورانگهجي. هاڻي نه هو رنگ محل ۾ آهي، راڻين جي راڻي آهي، راجائن جو راجا آهي، بيپرواهہ بادشاهہ آهي. پرڪرتي پرش ۽ پرشوتم پاڻ آهي. باقي جسماني لحاظ کان، سماج ۾، سنسار ۾، سرشٽيءَ ۾، هو پنهنجي ڪرت ۽ ڪرپا معرفت، سڪرم جي سخاوت ڪري رهيو آهي، ۽ سچائيءَ جي سڳندي ڦهلائي رهيو آهي. سندس منزل مقصود نه اچي وئي، جيئن پاڻرا سڦل ٿيڻ وئي، جوٽين جي جت ختم ٿي وئي. هاڻي هو نه جيئي لو جهان لاءِ. رنگروُن کي روشني ڏئي

تو ۽ پانڊيتن کي پناهه ڏني ٿو. سالڪن کي سبق سيکاري ٿو ۽ برهمڻ کي پار پهچائي ٿو.
جو عبادت سان ايندو سو اڏجي ويندو. جو صدق سان ايندو، سو ثابت پوندو.

پنجمن ناماڻو جن پنهنجي سندر دشا جو بيان ڪندي، فرمائين ٿا، ته مڪتيون چار آهن ۽ چئني جي پراپتي ڪئي اٿر:

چارِ مُڪت چارئي سڌ ماڪئي - دولهه پرڀ کي سرڻ پڙاءِ
مڪت ڀيو چئهون جگ جانيو - جس ڪيرت ماٿي ڇتر ڌراءِ.

راڳ مارو، پنجمَ ناماڻو، شبد (١)

اهي چار مڪتيون هيٺينءَ طرح آهن:

(١) سامييه: پرماتما جي نزديڪ رهڻ.
(٢) سالوڪيه: پرماتما جي لوڪ ۾ رهڻ.
(٣) ساروپيه: پرماتما جو روپ بنجڻ.
(٤) سايُجيه: پرماتما ۾ لين ٿي وڃڻ.

انهن چئني اسٿتين ۾، جن جي ڦاسي ڪٽجي وڃي ٿي ۽ آواگوڻ جو چڪر ختم ٿئي ٿو. پر ساڳئي وقت انهن ڏسڻ ۾ اچي ٿو، ته پهرين ٽن اسٿتين ۾ پرش ۽ پرشوتم اڃا جدا جدا ٻه هستيون آهن پر چوٿين اسٿتيءَ ۾، ٻئي ملي هڪ ٿين ٿا. حقيقت ۾ ته اها ٻه هڪ راس ليلا آهي. جيستائين چڪليءَ جي رفتار اڃا ڍيري آهي، تيستائين ٻه روپ ڏسڻ ۾ اچن ٿا، پر جڏهين رفتار تمام تيز ٿئي ٿي، يعني جي ڏاڍي بلند ٿئي ٿي، جهمر زور پڪڙي ٿي، تڏهين ٻئي روپ هڪ ٿي وڃن ٿا، روپ ارٻان بي روپ ٿي وڃي ٿو. خير نظر نظر جو فرق آهي. ڪي ڏسن ٿا ته ٻه ڪي هڪ، پر ٻئي آهن هڪ مشت. انهن هوندي به، سري گرو گرنٿ صاحب جي سکيا جي مد نظر ڏي، مٿين چئن قسمن جي مڪتيءَ جي ڪجهه سمجهاڻي ڏجي ٿي.

(١) سامييه مڪتي

سادڪ هر وقت، هر هنڌ ۽ هر حالت ۾ پرماتما جي ويجهو آهي. جي داسا ڀاؤ ۾ آهي، ته سيوڪ آهي جي سکيا ڀاؤ ۾ آهي، ته گورمک آهي. جي مدرڀا ڪنت ڀاؤ ۾ آهي، ته سهاڳڻ آهي. ڀاؤ ڪهڙي ۾ به هجي، پر هو هردم آهي والل جي رنگ ۾ رتل، نرنڪار جي ليهن ۾ نهوڙيل، مالڪ جي مستيءَ ۾ مستو مست. ڪڏهين ڏسن ته آنند ۾ اچي ڪري پيو، ڪڏهين ڏسن ته پيو جدائيءَ جون جدڙاون پچي. ڪڏهين ڏسن ته پيو توحيد جو

ڇوڙيو ٻڌائي، ڪڏهين ڏس نه سُن ٿي سن ۾ پيو آهي. اُنهيءَ ٻوڙها ڳاري نه اُنهيءَ اڳل آرا ڪري. مالڪن ليکي متوالو آهــي پــر مالڪ ليکي نه ملپل آهي. سائينءَ ڪالسواءِ، ســب سواد ڦڪا ۽ ڦوڪ لڳنس لـــا. مليس نه ڪالي، نه ڏ نه ٻڪ ۽ اُج جـــو اُحساس ڪرليهس. شڪتيءَ هوُلدي ابل رهي ٿو ۽ لساڄ هوُلدي لتاڄ گذاري ٿو. نام جي نشي ۾ آهي ۽ ڪَم جي ڪشيءَ ۾ آهي. چوطرف نهاري پيو، ڪٿ ڇٽ ۾ ڇوري پيو، ڪٿ ڇڻ ۾ ڇٽي پيو. پر مُک مان سندس اکر نڪتو نه آهي نه اِلاهي آواز ٻُڌو نه آهي. ڪبير صاحب فرمائين ٿا:

(١) هر لر بيچ - پيو نهي ڪـــرلـــي لمهه سو ڪسٽ - لـــار هر هوئي.	راڳ آســـا، ڪبير صاحب، شبد (٣٥)
(٢) ڏُه ده اوچـــن پڪان - هئهُ هر اِـــن اَڙ ر نه د پکان لڳن رهي رنگ لاڻي - اُب ٻکل ڪهن نه جالـــي.	راڳ سورٺ، ڪبير صاحب، شبد (٤)

(٢) سالوڪم مڪٽي

هِن سالڪ وِلڪسه واسي آهـي، نرنڪار جي نگريءَ جـو نواسي آهي. اِنهيءَ نگريءَ لي نه آهن اليڪ ۽ اُلڪٽيا لـــالا. ڪهڙا چئي ڪهڙا ڇڏجن! پر اُها نگري لاحد ۾ لاثاني آهي، جتي ڏُئيءَ ۽ ڏُيڌن جو دسٽوُر نه آهي، جتي اِلاهي ايڪتا جو اِظهار آهي. اُتي فاطر جو فن آهي، فرق بنا فطرت آهي. اُتي پچ ۽ پاپ، ڏوم ۽ اُڏوم، ذات ۽ پات، ڪُفن ۽ ڪفني، اُستت ۽ لندا، اُلفت ۽ نفرت يا اُوچ ۽ نيچ جا پيد ۽ ڀرم ڪونه آهن. اُتي اکين بنا ڏسجي ٿو، ڪنن بنا ٻُڌجي ٿو، زبان بنا ڳالهائجي ٿو، نه سِر بنا سجدو ٿئي ٿو. اُتي سوُرج بنا اُجيارو آهي، سانوڻ بنا گجگوڙ آهي، بادلن بنا بجليءَ جو چمتڪار آهي، نه جهڙ بنا مينهن جو وسڪارو آهي. اُتي بنا نير جي لهرون وهن ٿيون، بنا تار جي تنبوُرا وڄن ٿا، بنا ساز جي انهد ڌُنيءَ جا آلاپ اٿن ٿا، بنا بنسريءَ جي مرليءَ جي مڌر تان ملي ٿي، نه بنا راڳيءَ جـــي راڳ ڳائجن ٿا. اُتي اُجپا جو جاپ ٿئي ٿو، اُپيد جو پيد ملي ٿو، اُڳجه جو ڳجه لڀجي ٿو، اُپيريءَ جو پيو کجي ٿـو، نه اُلک جو ليک لکجي ٿو. اُتي اُهو ٿو ڏسڻ ۾ اچي جو اِظهار کان ٻاهر آهي، سمجهه کان ٻاهر آهي، تصوُر لاءِ به محال آهي. اُتي ڇا نه آهي؟ سڀ ڪجهه آهـــي نه ڪـــي ڪمي به آهي. اُتـــي ڪمن جي ڪالمات ٿان، ڪامرانيءَ جو ڪاروان هلي ٿو، نه اُتي ڪثرت جي ڪيفيت ۾، ڪمن جـو ڪافلو به نهي ٿو. اُتي ڪُليات جي ڪماليت آهي، نه اُتي ڪمن جي به ڪرامت آهي. صاحبن سمجهايو آهي نه اُهو ولڪسٽ، اُها نرنڪار جي نگري يا اُهو رنگ محل، آهي ڪهڙ جـو ڳهڙ ۾، من مندر ۾، قلوُب جي ڪوٺڙيءَ ۾، جتي ترويڻي سنگم آهي، اُلهت نيرلن جـو اِشنان آهي، آتم جوت جو چمتڪار آهي. اُتي ئي اُنت جو اُنت ملي ٿو، جو نه ويچاريا ۾ وڌ ٻڌن

وليئون پون ٿيون، ۽ الهن وٽين جي مانت ۾، مڌجهه مشاهدو ماڻجي ٿو. صاحب سڏين ٿا:

(۱) کول ڪِوارا محل بُلايا - جيسا سا تيسا ڏِکلايا
ڪهُ نانڪ سڀ پڙدا ٽُوٽا - هِڻُ تيرا اوُن ميءِ من وُٺا.
راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، شبد (۱۴)

(۲) گهر مهِ گهر جو ديکہ ڏکاوي - گور محلي سو محل بُلاوي
من مهِ منڌُنا چيت مهِ چيتا - آئسي هرڪي لوڪ آکيتا.
راڳ بسنت، محلا پهلا، اشٽپدي (۵)۴

(۳) ساروُپيہ مڪتي

هاڻي ساڌڪ پرماتما جو روُپ بڻجي ٿو، پرماتما جا گڻ پرائي ٿو ۽ پرماتما پاران ڪارج ڪري ٿو. ناٽ ڪري، جڳ تاري ٿو. تلوار جي ڌار تي جيئون گذاري ٿو. ڏک سک کان نرليپ آهي، پاپ پنج کان ورڪت آهي ۽ نيڪيءَ بديءَ کان اُلمس آهي. هرديءَ ۾ هريءَ جو واسو اٿس ۽ چت ۾ چرنن جو نواس اٿس. اندر ٻيئي هٽي لالن لڌو اٿائين. نہ دنيا کان منهن موڙي ٿو ۽ نہ دنيا کانئس منهن موڙي ٿي. رُلي سُولي سڀ ۾ اٿس ۽ رهڻي کهڻي پاڪ اٿس. جوڳي بيراڳي آهي، ٻپي لهيسر آهي، سچو سنياسي آهي ۽ روُحاني رهبر آهي. انسان ذات جي اُڌار کاڻ جنم وٺي ٿو، جڳت جي جيئدان لاءِ جڳي ٿو ۽ خالق جي حڪم لاءِ سِر بہ ڏئي ٿو. امر، اجوُني ۽ اُبناسي آهي. راڻل جي رنگ ۾ رنگجي ويو آهي. هاڻي مڌجهس ۽ مالڪ ۾ ڪوبہ فرق ڪونہ آهي. گوروُ ارجن ديو جن فرمائين ٿا:

(۱) هر ڪا سيوڪ سو هر جيها - ڀيد نہ جاڻهه مانڻس ديها
جيٽُ جل ترنگ اُٺهه بهه پاڻي - قر سَلي سلل سمانڌا.
راڳ ماروُ، محلا پنجوان، سولهو (۴)۱۹

(۲) پِتا هماري ورگتي مانجهه - پِتا پُوت رَل ڪيني سانجهه
ڪهُ نانڪ جيٽُ پتا پتيني - پتا پوت ايڪي رنگ ليني.
راڳ ڀيروُ، محلا پنجوان، شبد (۲۲)

(۴) سايُجيہ مڪتي

آخرين ۾ ساڌڪ، پرماتما ۾ ليءِ ٿي وڃي ٿو، جيئن ڦاڙ ڦاڙوءَ ۾، پاڻي پاڻيءَ ۾، تت تت ۾، ليئن ليج ۾، جوتي جوت ۾، بوُند ساگر ۾، ڪرڻا سوُرج ۾ يا چڻگ آگ ۾. مٽي ڪالبوت، پتو ڪونہ ٿو پئي، تہ ڇا ڇا سان گڏيو يا ڇا ڇا ۾ مليو؟ ساڌڪ سائينءَ ۾ ائين سمايل آهي، جيئن خوشبوءِ گل ۾، پاڇو آرسيءَ ۾، مکڻ کير ۾ يا تيل تِرن ۾. ساڌڪ

جو تن ۽ من، چت ۽ سياءُ، سُيڌ رم ۽ آتما، سڀ گوبند سان گڏجي ٿيون وڃن، جتان هڪ ٻئي کان، الڳ معلوم ٿئي ڪونه، نه جتان هڪُ ٻئي کان جدا ٿئي ڪونه. تنڌهين ساڌڪ سمجهي وڃي ٿو، ته اهوئي تڙڳا ۽ سرڳا آهي، اهوئي شام ۽ گوپي آهي، اهوئي پريتم ۽ پريمي آهي، اهوئي گورو ۽ چيلو آهي، اهوئي سڏيندڙ ۽ ٻڌندڙ آهي، ته اهوئي سالڪ ۽ سالڪي آهي. اهوئي واحد وحدت جو جام پياري ٿو. اهو پاڻ واحد ۽ وحدت آهــي، جام ۽ ساقي آهي، پيار پيندڙ ۽ پيئندڙ آهي. اهو ته مان پاڻ آهيان، سڀ ڪجهه آهيان، سڀ ۾ آهيـان. پهنجي ۽ پاربرهم جو ڀيد ته صفا سميٽجي ٿو وڃي. آتما ۽ پرم آتما جوُن جدا ٿيئوُن، وڏيڪ ٿيجي، هڪ برهم جوت ٿيئوُن آهن. هاڻي هڪ ئي جوت جلي ٿي، هڪ ئي مشعال بري ٿي، ڇو ته گمان ۽ گمانيءَ، پوڄ ۽ پوڄيا، ڪارج ۽ ڪرتا يـا ليو ۽ ليو اندار جا فرق ئي فرار ٿي ويا آهن. مان ۽ تون يا توُن ۽ مان، ملي هڪ ٿي ويا آهن. الهيءَ استثنيءَ يا پرم پدويءَ جو پرمظهر بيان، صاحبن هيٺينءَ طرح ڪيو آهي:

(١) لوهي موهي، موهي لوهي - انتر ڪئسا؟ ڪنڪ ڪٽڪ - جـل تـرنگ جئسا.	سري راڳـ، ڀڳت رويداس، شبد (١)
(٢) سوُرج ڪرڻ ملي - جَل ڪا جل هوُئا رامُ جوتي جوت رَلي - سمپوُرن ٿيـئا رامُ.	راڳ بلاوَل، محـلا پنجوان، چت (۴)٢

الله ئي اَنت آهي، ته اَلهوڪ به ئي اَنت آهن. ته وري انهن جو اَنيوُ بـ ئي اَنت آهي. ڪنهن به سموُرو راز ٿوڙئه نه سليو آهي. سندن اشارن، ڳجهارتن يا بروليتن مان، پاڻ ڪي ٿوُرو پتو پئجي نه ٿو سگهي، ته اَنيو علحدا علحدا آهن يا ساڳيو سُر ٻين ٻين بولــن ۾ وڄيل آهي؟ مڪتيءَ جا به الڳ الڳ قسم يا نموُنا آهن يا ساڳيءَ مڪتيءَ جي مارگ ئي الڳ الڳ اَنوکا آزموُدا ملن ٿا؟ مڪتيءَ جي سٽنترتا سڀني ساڌڪن لاءِ ساڳي آهي يا نرالـي نرالي آهي؟ مڪتيءَ ملڻ بعد يا اڳ، ساڌڪ ۽ سائينءَ جي وچ سنگ ڪهڙو آهي، ٿيهجو فيصلو ساڌڪ ٿو ڪري يا سائين؟ ساڌڪ، سائين ۽ سيما يا سنگ ساڳي شيءِ آهي يـا جدا جدا؟ انهن اهم سوالن جو سڌو سنوانئو جواب ڏيڻ، سولو نه آهي، ڇو ته اَنيوُ جو آزموُدو، دماغ جي دليلبازيءَ کان ڏوُر وڃي ٿو، ته ڪلڪ ڪلا جي قابليت کان ٻاهر پئـي ٿو. جـو ڏوُڪ ڏوُڪا ۾ آهي، سو ٻُڌي ڪونه ٿو. جو پار پهچي چُڪو آهي، سو صاف سلي ڪونه ٿو. جي چاڻن ٿا، سي ماٺ ۾ رهن ٿا. جي چاڻائين ٿا، سي اَڻڄاڻ آهـن. پرڊ پئـي، پاڻ پڙو پاڻهي پيو پسندو ته پيڙو ۽ پيهو ڇا آهي، پناهه ۽ پاسبان ڇـا آهي، پرورش ۽ پروردگار ڇا آهي، پريم ۽ پريتم ڇا آهي؟ هيت فقط اهو چوڻ ڪافي آهي ته الاهي اَنيوُ، اندر جي اڪ ڪولي روُحاني راز سلي ٿو، چيتن، اَڻ چيتن ۽ اَچيتن جا آنڌا اورانگهي، ٿو پا

اَوستا ۾ آئي ٿو، سوڙهي سنسار مان لنگهائي بيحد جي حد ۾ پهاري ٿو، ايڪ اَنيڪ ۾ ۽ انيڪ ايڪ ۾ ڏيکاري ٿو. اِئين ابهم ۽ برهمانڊ گڏيل مسيل ڀاسجن ٿا.

اِهو آهي اَمر پد، پرم پد، نرٻاڻ پد، سهج پد، چوٿون پد، سچ کنڊ، سچ محل، سچ منڊل، نج ڌام، نج ٿانءِ، سهج غفا، اَلِک غفا، نهچل آسڻ، سک ساگر، آنند محل، وغيره وغيره. ناڻا ته اڻا ڪٿي سهسين رچون، پر اِنهيءَ پد جو پوُرن بيان نه ٿيندو ڪونه. صاحبن ٻُڌايو آهي ته اُتي سچا تال وڄن ٿا، اَنهد شبد ٻُڌجن ٿا، اِلاهي اِشارا اچن ٿا، نوُراني نظارا ڏسجن ٿا. اِنهيءَ مڪتيءَ جي محل ۾، ساڌڪ پاڻ پروڙي، آتم پڇاڻي، پراپتي پائي، سمائجي وڃي ٿو سماڌيءَ ۾، سُن ۾، سهج ۾، سچ ۾، ست چت آنند ۾. رچي ۽ سُرتي لڳيوُن رهن نيون پرم آتما ۾، پرميشور ۾، پرشوتم ۾، پنهنجو پاڻ ۾. اِنهيءَ روُحاني رشتيداريءَ جو راز، اَڀالا اکر ڪيئن سمجهائي ۽ سلي سگهن؟ ليڪن اِهو صحيح مناسب آهي، ته مڪتيءَ جي پدوي اُتم ۾ اُتم آهي، جيئن پاترا جي پوڻين پوڙي آهي، داوَر جي دربار اندر داخلا آهي، داوَر، درباريءَ ۽ دربار جي هڪ ئي درياف آهي.

اِنهيءَ پد جي پراپتيءَ بعد، ڪجهه وڌيڪ ڏسڻ جي گهرج آهي ڪين، ڇو ته سڀ ڪجهه نظر اڳيان نروار آهي. ڪجهه وڌيڪ پرائڻ جي غرض آهي ڪين، ڇو ته سڀ ڪجهه جالل ۽ سڄال آهي. ڪجهه وڌيڪ ٻڌڻ جي درڪار آهي ڪين، ڇو ته سڀ ڪجهه اڳئي ٻڌي چڪو آهي. ڪجهه وڌيڪ ڪرڻ جي ضرورت آهي ڪين، ڇو ته ڪارج ۽ اَڪارج ٻئي ماڻي هڪ ئي وڃا آهن. ڪجهه وڌيڪ ملڻ جي مراد رهي آهي ڪين، ڇو ته سڀ ۾ ۽ سڀ سان ميل ٿي چڪو آهي. ڪروڙن ۾ ڪو ڪامل، اِهو ڪٿو ڪمائي، سوُرج مکيءَ جي نوُلواڙيءَ ۾، نئون گل ٿي نروڪري، ۽ نوُلواڙيءَ جي خوشبوءِ ۽ خوبصوُرتيءَ کي وڌائي. مڪتيءَ مليي ڪسان پوءِ، مڪت جي مستڪ تي چٽڪ مٽڪ ٻڌجي ٿو. هوُ سڄايل گهوڙيءَ تي سوار ٿئي ٿو. گويا گهوٽ جي برات هلي ٿي، فرشتا اڳيان فانوُس کڻي هلن ٿا، اختاور پين باجا وڄائين ٿا، ديو ديوتائون گان جي ورکا ڪن ٿا، سنت ساڌوُ سک وڄائين ٿا، نيمون وارا نوُن نچندا نِرن هلن ٿيون، ته جيئن پاڻي جي جي منائين ٿا. هڪ طرف مڪتيءَ روُپي ماڪ مهندي وهني لڳائي، ته ٻئي طرف ترشنا روُپي تابوُت کڻن ٿا. اِئين هڪ پاسي لڳس تيار پيو ٿئي ته ٻئي طرف ترمت پئي ٿئي. ترشنا جي ترمت تي، ليانگه جو لڳس ٻڌجي ٿو ۽ مڪتيءَ جو محل اَڏجي ٿو. ترشنا جي شهادت ساڌڪ جي سڄاوت آهي.

لالن جي ليلا ته لکن کي روز نئون جنم ڏئي ٿي، پر صدين ۾ ڪو اهڙو سوُرمو ۽ سپاٽو ستپرش جمي ٿو، نانڪ نرنڪاري نروار ٿئي ٿو، جو پنهنجو ته جنم سڦل ڪري ٿو، پر ٻين کي به ٻاڻي ڏيکاري، ڏس ڏئي ٿو، ته ڏکن ۽ ڏاکڙن جو ڏوُنگر کهڙو آهي،

ڪٿي اهو ڏاڙهو آهي، ۽ ڪٿي وڃي ٻار ٻهڙو آهي؟ نه ڪٿي ۽ ڪٿي ٻند ٻڌو، ڪٿي هندالن ۽ ڪٿي مقالن آهي، ڪٿي آبادي ۽ ڪٿي ويراني آهي، ڪٿي سُڪي ۽ ڪٿي پاڻي آهي؟ نه ڪٿي اربات ۽ جهنگ جهاڳيا، ڪٿي ٻيون مان ڪندا ڪيرا، ڪٿي آڏا ۽ ابا لڪيهه لنگهيا؟ نه ڪٿي ٻنڌ لسي ٻهڙو، ڪٿي ٻالڪيءَ جي ٻاهر ملندي، ڪٿي طوفان جي لهري گهمندي ۽ ڪٿي وچ سير جا ڪن ٻار ڪيا، ڪٿي ڪناري وڃي لڳو؟ آواز نه آڌ جڳاد ڪان اوهان ٻيا، ڏور ڏور ڏئي نه واهڙو واهر ڪرڻ لاءِ واجهائيندا ٻيا، ٻسر ڪر ٻولي وات وٺي لڳو، الاهي آواز اٿالي ٿو، روحاني روشني جهلڪي ٿو، ليڪ سان ليڪ ملائي ٿو. الاهي ڪوڙا ڏيکا نه ڪروڙن ابا نڪن ٻر ڪرڻ کهڙي وسامندا وڃن ۽ وساريا وڃن.

سو اي ٻندا، اوت وت انهن عاشقن ۽ الهاوڪن جي، ٻيو ڇڙ انهن ٻيون ۽ ٻانڌون جا، دعا پڻ انهن ديوانن ۽ درويشن کان، مهر مدد انهن مهالمالن ۽ مرشدن جي، جن الوهيت جا الهام آڻي سگهن ٿا. نه من پاڪ ٻيرو ڪري، من موت ڪالسي، سد سهارو ڏئي ۽ سڪون سڏيهون لئي. نه من مان ٿ انهن ڪي ٻاپان، ڪي ٻرانن، ڪي وات وٺن، ڪي وڪ وڏايان، ڪي دلبر جي دامن ۾ اچان. سفر لاشڪ لمبو آهي، ٻيڙو ٻڏندو آهي، جسم نه جڏو آهي، دل دهڪيل آهي، من ملين آهي. ٻر سَڌ سچي الر، ٻرسٽ ٻڪي الر. اعالي ٻڙنجي آهي، جهولي جهليان ٿو. تنهنجي ڀڙ لي پالڻ پالي پڪاريان ٿو. من اساونت جي آس اڪهاجي. من ڪر رهبر رحم ڪري، هن پالڊيڙي کي ٻه ٻند ٻرائي، دڳ لڳائي، پار پهچائي. من سڪ صدقي، سالڪن صدقي، هن ٻدڇان ٻدي جا ٻه ٻند حلاص ڪرائي، ٻيڊ مان ڪڍي وحدت جي وچڙ ٻر وسائي. خير، وسائي ٿ وسائي، سو وس ٿ آهي واهڙو جي. ٻندو نه ٻيڪ ڳهرندو رهندو، آنسون اوليندو رهندو، اميد لي ٽڪيندو رهندو، ٿاٻن لاءِ ترسندو رهندو ۽ مهر ملهي ٿيندو رهندو.

ٻڪار ٻهڙي نه ٻهڙي – ٻلانڊ ٻڪڙي نه ٻندي جي عادت آ،
سودل سڙجي نه سڙجي – عرض ۽ عبادت ٻر نه ٻندي جي عبدت آ،
ٻهل ٻرچي نه ٻرچي – دل ٻندي جي نه سدس قدمن ٻر آ،
ٻندو وڃي نه وڃي – ٻند ٻسوڙ نه ٻوڪريءَ جو ٻرلوال آ.

سماپت

اوم شانتي، شانتي، شانتي.

ست سري اڪال.

ڀُلنامو

[ڪرپا ڪري، هيٺين هن ڀُلنامي پٽاندڙ پستڪ ۾ درستيون ڪريو ۽ پوءِ پستڪ جي پڙهائي شروع ڪريو.]

صفحي جو نمبر	سِٽ جو نمبر	غلط اکر	صحيح اکر
٩	٢٦	اليو	آيو
٢٥٠	١٢	اليو	آيو
١١	٢	ساڳي	ساڳِي
٣٤	٢٣	چڪمڪ	چقمق
٤٤	٣٠	مناٿب	مناسب
٣٠٣	٢٦	مناٿب	مناسب
٥٣	٢٧	اسن	واسن
٥٩	٣٠	م	مچ
٦٠	٢٣	وشنائي*	روشنائي*
٧١	٢٠	سطح	سطح
٣١٧	١٦	سطح	سطح
٣١١	١٧	سطح	سطح
٤٩٨	٢	سطح	سطح
٨٦	١٧	کهڙي	ڪهڙي
٨٧	١٨	تا ڦرل	ڦرل
٨٨	٢٣	نڌا	انڌا
٩٣	١٧	تائين	ڏنائين
١١١	١٣	سوڻپال	سنڀال
٣٩١	١٧	سوڻپال	سنڀال

صفحي جو نمبر	سٽ جو نمبر	غلط اکر	صحيح اکر
١١٢	٦	ولاسا	دلاسا
١١٢	٩	ڦر	ٿو
١١٣	١٠	سڙهي	سنڌوي
١١٣	١٨	أنمال	اعمال
١٦٠	٧	منتضر	منتظر
١٦٠	٨	جيون	جيو
١٦٠	٢٧	نيڪ	انيڪ
١٧٨	١٥	آجزي*	عاجزي*
١٨٩	٢٨	ابع	اربع
١٩٠	٢١	چلمچ	چڪمچ
٢٠٢	٢٩	ذ	—
٢٠٣	٢٦	نهڙ	نهر
٢١٨	٢٤	أج	آج
٢٣٧	٩	إعا رچيا	—
٢٣٨	٢٢	الراڻو	بي الراڻو
٢٤٩	٩	تيا	آيا
٢٥٠	١٣	تيا	آيا
٢٦٣	٣	نمج	نمچ
٢٦٣	١٣	ٻرئي	ٻرئي ڪريا

صفحو نمبر	سٽ نمبر	غلط اکر	صحيح اکر
٢٦٤	١٩	نقر	ٻڪر
٢٧١	٢١	نقر	ٻڪر
٢٧٣	١٨	نقر	ٻڪر
٢٧٧	٢٢	نقر	ٻڪر
٢٨٠	٥	نقر	ٻڪر
٢٧٤	١	دئي	ڏئي
٢٧٩	٢٣	ڪ	وڙڪ
٣٠٠	١١	گوؤٽا	گواؤٽا
٣٠٣	٩	لبو	لبو
٣٢٦	٩	شمن	شمن
٣٣٧	٦	علمي	عملي
٣٣٧	١١	سچ	سچ
٣٣٧	١٢	لئي	لئي
٣٣٧	٢٨	سچيار	سچيار
٣٤٠	٧	لقاظا	لقاضا
٣٤٣	٣	مڃي	مڃهڻي
٣٤٣	١١	پاڃ	پاڃ ڻ
٣٤٤	٢١	اوستعمال	استعمال
٣٥١	١٨	پکڙ	پکڙيا
٣٥٤	١٦	بيڪا	بيڪا
٣٥٦	٤	آمر	آمر
٣٦٥	٩	ڪرشس	ڪرشش
٣٦٥	١١	سدڻ	سدڻ يا
٣٦٨	١٢	سچو	سچو
٣٧٦	٢٩	نظر قوليي	نظر قوليي
٣٨٢	٣٠	نهائيء	نهاهيء
٤١٣	١٧	گڻ	اوگڻ
٤١٣	١٧	حل	هل

صفحو نمبر	سٽ نمبر	غلط اکر	صحيح اکر
٤١٣	٢٩	گرٿا چور	[illegible]
٤١٥	١١	قلؤر	ڪؤر
٤١٥	٢٩	سؤاپ	سنٿپ
٤١٦	٢٨	معلتو	شڪتو
٤٢٣	١١	گهر	گهر
٤٣٩	١	ابيد	پيدا
٤٤١	١١	علميت	عمليت
٤٤٤	٩	متدوائي	الاستاهي
٤٥٩	١٨	ٿ بتي	ٿا بتي
٤٦٧	٢٤	وڃاري	وڃاري
٤٦٩	٩	پرانيت هجي	پرهت هجي
٤٧٠	١٥	اُي	ئي
٤٧٠	٢٤	آڏانل سرستيء	سرشتيء
٤٧٠	٢٤	جي	جي آڏانل
٤٧١	٢٠	سوئي	پوئي
٤٧٤	١	الله ي	الفتي
٤٧٧	٧	پسبراس	پسواس
٤٨٧	١٩	والهه	واهه
٤٩١	٢٣	ڪالي	ڪالي
٤٩٦	١٧	سو	سو
٥٠٨	١٣	ونٽا	اونٽا
٥٣٠	١٥	لرپب	لرپت
٥٣١	١	لپي	اپي
٥٣٥	٢٧	دتا	ددا
٥٥١	٢٣	مخاؤقاب	مخاؤقاب
٥٥٤	٢٣	توهان	تاهان
٦٢٥	٨	توهان	تاهان
٥٦٠	١٣	يي	ييء

صفحي جو نمبر	سٽ جو نمبر	غلط اکر	صحيح اکر
۵۶۳	۲۴	وام وام	وام نام
۵۷۴	۱۶	خزايا	خزانيا
۵۸۲	۱۴	آنگر	آگر
۵۸۲	۲۴	———	جو روپ آهي
۵۸۴	۵	ي	ئي
۵۸۷	۲۳	ن	ڻ
۶۱۱	۱۹	چانست	چاڻُٽ
۶۲۴	۲۶	ئي	ٿِي
۶۲۷	۱۲	ڀجيا	ڀَجتا
۶۲۸	۴	اِ صال	اِتصال
۶۲۸	۱۳	پرڪشاؤن	پر ڪشاؤن
۶۴۱	۷	چپائين	چپائِين
۶۴۳	۱	ڪُنَ	ڪَنُ
۶۶۵	۱۵	ساهيتا	سهايتا
۶۷۴	۲۲	ساز	ساڙُ
۶۸۸	۲۹	پيشرمائي پيمهائي	پيشرمائي، پيمهائي
۶۸۹	۱۲	اِنسانيت	اِنسان ذات
۷۰۵	۲۲	اٿي	اٿي
۷۲۱	۲۵	چڪر	چڪڙ
۷۲۳	۱۹	مي	مَني
۷۲۴	۲۳	جوڳيسر	جوڳيسر
۷۳۹	۹	پرٿي	پرٿي
۷۴۳	۱۸	پائندو	پائيندو
۷۴۳	۲۶	پيءُ	پيءُ
۷۴۴	۳	سرت	سيرت
۷۴۵	۱۱	وجٽو	وڪجٽو
۷۴۷	۱۷	ڪانڊ	ڪنڊ
۷۴۸	۲۹	پابداءِ	پابداريءَ
۷۴۹	۱۴	موافف	موافق
۷۵۷	۲۱	رهبو	وهبو
۷۷۱	۲۲	کهليا	ڪَهليا
۷۷۱ ۷۷۲	۲۷ ۱	هدن	هُدن
۷۷۲	۲۵	عبادت	عبادت
۷۸۸	۲۱	سجائي	سُجاڻي
۷۹۳	۱۴	ڪ	جڪ
۷۹۴	۸	لڪاءَ	اڪاءَ
۷۹۴	۱۰	مخفل	مخمل
۸۰۶	۲۱	اِي	لئي
۸۱۴	۱۲	اوٽاڙن	اوٽاڻ
۸۱۶	۱۵	لوت	پوت
۸۲۰	۱۵	ٻِڌائي	ٻڌائي
۸۳۶	۴	اِتفاف	اِتفاق
۸۳۶	۱۶	پرارٿنا	پرارٿنا
۸۴۴	۱	لٽو	ڪُٽو
۸۴۴	۲۸	پکيءِ	پکتيءَ
۸۴۶	۵	گهايل	گهايل
۸۴۶	۱۴	حبتين	محبتين
۸۴۸	۱۰	ڪُنا	ڪَنا
۸۵۲	۹	مُڇهه	مُڇهه
۸۶۱	۱۱	بسيلڻي	بسيلي
۸۶۵	۱۵	۱۵	۱۶
۸۹۱	۱۳	پيلائي	پيلائين
۸۹۲	۱۴	مناسب	مُناسبت
۹۰۲	۱۳	ماراليدي	هاراليدي
۹۰۳	۷	رڃهائي	رنجائي
۹۰۳	۱۶	دور	دُور

صفحي جو نمبر	سٽ جو نمبر	غلط اکر	صحيح اکر
٩٠٥	۳٧	ڪنڌڇيو	ڪلنڇيو
٩١٠	١٥	ڄڻ	ڄڻ جو
٩١٥	۲۳	براي	برائي
٩٢٩	١۳	ڏن	ڏن
٩۳۴	۲١	سالين	سالين
٩۴۴	۳٦	ڳلارو	ڳلارو
٩۴٧	۴	ڙ	ڙ
٩۴٨	٩	ٻي	ٻي
٩٥١	۳	تراڪم	تراڪم
٩٥٦	٨	ٻج	ٻج

صفحي جو نمبر	سٽ جو نمبر	غلط اکر	صحيح اکر
٩٦۴	١	ٻتي	ٻٽي
٩٧٠	۲٦	تا مطاقت	تا مطابقت
٩٩٠	۴	ٻو	۽ اِلين ٻيو
٩٩٠	٥	اب	آب
٩٩۳	١٨	ڇڪي	ڇڪي
٩٩۳	۲۴	ٻير	ٻيو
٩٩٥	١٩	اڙد ڳڙد	اڙد ڳڙد
٩٩٦	١	ٻالتجي	ٻالتجي
٩٩٦	٧	لڳو	لڳاو
١٠٠٠	۲٩	آساڙا	آڪاڙا